Digitized by Google

6
40-a
42

6
28 N
28

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

23
5
7

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Doctiſſimi Clariſſimique

GERARDI JOANNIS VOSSII

Et ad Eum

Virorum Eruditione celeberrimorum

EPISTOLÆ:

Quas inter Centum ferme numerantur

Illuſtriſſ. *Guil. Laud,*
Archiep. *Cantuar.*
Ja. Uſſerii, Armachani,
Edw. Pocockii,
Tho. Farnabii,

Jo. Meurſii,
Er. Puteani,
Jo. Fr. Gronovii,
Pet. Cunæi,
Gaſp. Scioppii:

Multa Præclara

Theologica, Critica, Hiſtorica, Philoſophica,

COMPLEXÆ.

Opus omnibus Philologiæ & Eccleſiaſticæ Antiquitatis Studioſis utiliſſimum.

Ex Autographis *MSS.* Collegit & ordine ſecundùm ſingula tempora digeſſit

PAULUS COLOMESIUS

Eccleſiæ Anglicanæ Presbyter.

ITERATA EDITIO,

Rerum INDICE uberrimo aucta.

LONDINI:

Proſtant apud SAM. SMITH & BENJ. WALFORD, Societatis Regiæ Typographos, ad Inſignia *Principis* in Cœmeterio D. *Pauli.*

MDCXCIII.

ROMA VITTORIO EMANUELE

ROM. SOC. IESV BIBL. SEC.

Sereniſſimo & Potentiſſimo PRINCIPI,

GUILIELMO

D. G.

Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ

REGI;

Fidei Defenſori;

PRINCIPI Arauſionenſium, &c.

ROMA
VITTORIO EMANUELE

Sereniſſime Domine,

GERARDUS-JOHANNES VOSSIUS, *inſigne* Belgiæ *Tuæ Ornamentum, dum viveret; Vir, ſiquis alius, Magni Nominis in Rep. Literariâ; in hoc Epiſtolari Volumine jam Redivivus, ad genua Tua ſacratiſſima provolvitur, ſupplex & gratulabundus. Te Principem ſuum agnoſcit,* Batavus; *Te Regem ſuum ſalutat,* Anglus; *utrâque civitate donatus, utriuſque gentis nexu obſtrictus: ibi in Profeſſoratum ab Illuſtriſſimis Ordinibus adlectus; heic in Canonicatum Eccleſiæ Cantuarienſis, beneficio* CAROLI *Primi, Avi Tui,* τοῦ μακαρείτου, *adſcitus.*

 Multæ

Digitized by Google

Multæ mihi, eæque graviſſimæ rationes (omiſſo jure gentilitio, cujus modò memini) hancce glorioſam Nuncupationem ſuadebant, imò perſuadebant.

Primùm, quòd cùm Tu Rei Britannicæ *& Religionis Stator atque publicæ Libertatis Vindex, per ſummam Dei providentiam, extiteris; Tibi in faſtigio rerum poſito, ex merito, Egregium omne debeatur, Tuo imprimis Nomini conſecrandum, quò æternare poſſit.*

Deinde, quòd Auctor hic noſter tantâ animi devotione totam Arauſionenſium *perilluſtrem Familiam coluerit, quantâ cernere eſt in ipsâ Operis fronte, Epiſtolâ primâ ad Patrem Tuum* GUILIELMUM *ſ. m. ab ipſo perſcriptâ: unde liquidò paret, Ipſum, ſi viveret, haud aliter velle decernere; aut, ſi moriens prævidiſſet has chartas aliquando juris publici futuras, in extremis tabulis non alteri quàm Tuo Nomini eas deſtinare voluiſſe.*

Alia ſunt fortaſſe non minora; quòd ſe Vir bonus pacis & concordiæ ſtudioſum, in illo religionum diſſidio, quo tum patria divexabatur, ubique profiteretur; quod Majeſtati Tuæ, cujus is eſt ſenſus, minimè diſpliciturum confido: Et quòd jus & poteſtatem civilis Imperii in re Eccleſiaſticâ probè tueretur; quod paſſim videre eſt in hiſce familiaribus ſcriptis, quà ad Hugonem Grotium *popularem ſuum, quà ad Epiſcopos aliquot noſtrates, quibuſcum agitabat commercia literarum.*

Reſtat hoc unum, ut vota faciam pro ſalute Majeſtatis Veſtræ, *&, quæ eadem eſt, proſperitate Britanniarum.*

Faxit

Digitized by Google

Faxit Deus O. M. ut Vobis omnia cadant, cedantque ex voto: Tibi, Invictiſſime & Clementiſſime Princeps, qui ſic vincere amas, ut devincias; & malis leges accipere quàm dare; &, quod Auctor ait, ut profis *magis quàm* præſis; *& Heroinæ* MARIÆ, Auguſtæ Conſorti *Tuæ, quæ ob præſtantiam Formæ & ſuavitatem Morum Regina, ſi natales id ei non dediſſent juris, & eſſe & dici merebatur: Atque Vobis ſtabile Regnum, conſtantem Victoriam, perenne in terris Nomen largiatur; & ut, poſt diutiſſimam & feliciter deactam vitam præſentem, ſempiternâ unà in cœlis fœlicitate perfruamini.*

Quod ita fore vovet, ſpondet, & animitùs precatur

Sacratiſſimæ Majestatis Veſtræ

Humillimus Cultor,

&

Fideliſſimus Servus & Subditus,

Adiel Mills,

Editor.

Digitized by Google

PRÆFATIO.

AMavi, fateor, ab ineunte ferè ætate virorum doctorum Epiſtolas: cum propter multarum rerum non facilè alibi occurrentium notitiam, tum ob genuinas clarorum virorum effigies, quas in Epiſtolis, tanquam in ſpeculo, cernere eſt. Crevit amor iſte cum annis; & quas antea ſolùm amabam, eæ nunc in deliciis mihi eſſe cœpere. Quid hîc eloquar quanto cum fructu Marci Tullii & Plinii Junioris Epiſtolas ſæpius legam? Quot egregia, quæ incaſſum alibi quæras, me docuerint Angeli Baſſi, à patria Politiani, & Roterodamenſium Phœnicis Epiſtolæ? reclamante licet Paulo Manutio, viro quidem politiſſimo, ſed in cujus Epiſtolis, præter verba, nihil habeas. His addantur merito ſuo Joſephi Scaligeri & Iſaaci Caſauboni Epiſtolæ; è quibus hiſtoriam literariam pleniſſimè didicimus; ut ex Hugonis Grotii, quæ nuperrimè prodiere, Philologica, Politica ac Theologica multa. Agmen claudat vir ſeculorum memoria longè digniſſimus Gerardus Joannes Voſſius; *cujus Epiſtolas eximiam probitatem ac ingentem eruditionem redolentes oculis tuis, Lector benigne, nunc ſubjicimus. Fruſtrà ſim, ſi in iis deprædicandis tempora tua morari vellem. Præterquam enim quòd Voſſii nomen nullibi gentium eſt ignotum, & vino vendibili, ut aiunt, ſuſpenſa hedera opus non eſt; vereor ne mihi non immeritò ſuccenſeas, ſi Horti hujus ingreſſu diutius te prohibeam. Bonis igitur avibus ingredere, & areas ſingulas diligenter perluſtra, indeque flores decerpe, tum ad hanc, tum ad futuram vitam utiles. Dabam raptim ex Ædibus Lambethanis* 8. *die Martii, anni* 1689. *cum in ſummo mœrore eſſem ob immaturum obitum viri ingenio juxtà ac eruditioni præſtantiſſimi Iſaaci Voſſii, Gerardi filii. Etſi enim ſeptuagenario major is deceſſerit, mihi tamen, ut Plinii Junioris verba uſurpem, acerba ſemper & immatura videtur mors eorum qui immortale aliquid parant. Benè vale ac æternitatem cogita.*

Tuus in Chriſto Jeſu,

PAULUS COLOMESIUS.

Digitized by Google

VITA

Viri Incomparabilis,

GERARDI JOANNIS VOSSII

Eloquentiæ & Chronologiæ

In incluta Academia Lugduno Batava Profeſſoris Celeberrimi,

Cùm ex Athenis Batavis Jo. Meurſii, *tùm ſcriptis aliis, breviter collecta.*

GERARDI nomen à parentibus accepit in memoriam proavi ſui, Gerardi Voſſii, Ruremondani, Viri in urbe patria, ante hos annos centum & ampliùs, genere, virtute, fortuniſque ſpectatiſſimi: qui ex uxore, Gertrude Verhagens, Bartholomæi filia, reliquit filium Antonium Voſſium. Huic uxor fuit Juditha Calenia, ſoror unica Viri Clariſſimi, Chriſtophori Calenii, Ruremondani in Crucigerorum Monaſterio antiſtitis (quo in munere jam ſeptuagenarius obiit anno cIↃ IↃc VIII.) filia vero Johannis Calenii, in publicis muniis quinquaginta pene annos cum honore verſati, & Catharinæ Budeliæ, Reineri Budelii, experientiſſimi Medici filiæ: amitæ autem Ampliſſimi Viri, Reinerii Budelii, Juriſconſulti, cujus de re monetaria uberes atque utiles commentarii Coloniæ prodierunt. Ex Calenia hac Antonio Voſſio liberi fuere, Johannes, Gerhardi hujus pater, Arentius, & Iſabella, quæ ex marito Dionyſio Bylmaecero, filiam unicam, Juditham, reliquit, nuptam Ampliſſimo Viro, Petro Boſmanno, ſuperioris Ducatus Geldrici ordini equeſtri, ac Ruremondanæ item Civitati à ſecretis. Natus eſt Joannes anno cIↃ IↃ XLIX. Vix quinquennis erat, cum famigeratum illud incendium anni cIↃ IↃ LIV. quod vix Ruremondæ parti decimæ pepercit, etiam parentem ejus, & avi utriuſque ædes, abſumeret. Multum illud & rei & ſpei parentum incommodavit. Sic tamen etiam fortunis ferentibus, urbe quotidie è favillis pulcrius exſurgente, filium Latinis Græciſque literis, ac Philoſophiæ ſtudio, in Schola patria excolendum curavere. Poſtea etſi tumultu belli Belgici, paullum amor ſtudiorum refrixiſſet, mox tamen ardor prior rediit: etiam Italicam, Gallicam, & linguas alias ſuperaddidit: occaſioneque captæ ab Auriaco Principe Ruremondæ, Concionumque ibi habitarum nova luce accenſus, in Academiam profectus eſt Heidelbergenſem, ſummoſque audivit Theologos, ante omnes Hieronymum Zanchium & Zachariam Urſinum, ibidem frequentabat diſertas Caſparis Oleviani conciones, feliciterque ipſe exprimebat. Cumque magiſtris tantis præclaras animi dotes auxiſſet, nec levè jam ſibi paraſſet nomen, anno cIↃ IↃ LXXIII. adlectus eſt in eorum numerum, qui Eccleſiam Dei in diœceſi paſcerent Heidelburgenſi. Quo ipſo anno, bona cum venia Electoris Palatini, Friderici Pii, Waſſeburgum, Juliaci urbem, ubi libertas Religioni Reformatæ erat, profectus fuit, ac genere, pietate, prudentiaque præſtantiſſimi Viri, Matthæi à Biele, Ruremondani, qui Albani Ducis, ac Lindani Epiſcopi metu, eò ſe receperat, filiam Corneliam, lectiſſimam Virginem, uxorem duxit: cujus ille ut mores caſtiſſimos

ſimos multis annis perſpexerat, ita propinquos omnes norat, Quæſtoria, Senatoria, ac Conſulari dignitate Ruremondæ, inque vicinis oppidis, inſignes. Reverſus ad Eccleſiam ſuam, quadrienni proximò quaternis augetur liberis. Eorum natu omnium minimus noſter fuit Gerardus, qui in lucem editus, ineunte vere anni cIↃ IↃ LXXVII. ſemeſtri circiter poſt obitum Friderici Pii. Eopſe anno, Ludovico Electore Palatino, in locum Paſtorum priorum ſurrogante alios, qui Lutheri de S. Cœna ſententiam amplecterentur, parens cum uxore & filiolo Gerardo vix ſenum menſium, è Palatinatu in Bataviam commigravit, novæque Academiæ, & magnorum ibi Virorum deſiderio, doctiſſimus ipſe, pellectus, Lugduni potiſſimum domicilium elegit, atque à Rectore Petro Tiara V. Maii anni cIↃ IↃ LXXVIII. inter Academiæ membra adſcriptus eſt hoc nomine: *Joannes Alopecius Ruremondanus.* Nam ex more eorum temporum, & Græcanicæ linguæ amore, Græca magis appellatione gaudebat: quam & filius Gerardus ad annum uſque ætatis XII. retinuit, auctoreque tum præceptore ſuo Rekenario mutavit; qui appellatione vulgo haud intellecta honeſtatem familiæ obſcurari dictitabat. Lugduno dum parens degit, ad Lejemundenſem Eccleſiam, quæ in Rhinlandico eſt Leidenſium territorio, vocatur. Unde mox, attamen ægrè admodum, Gerardo adhuc tum vix bimulo, avellitur. Sed in iſtis Belgicæ motibus, ingens eorum in Flandria penuria erat, qui non prudentia atque eruditione minus quam Zelo pollerent. Itaque optimi quique auctores fuere, ut à nobilitate Flandrica, quæ perhonorificam miſerat legationem, perſuaderi pateretur, ut Eccleſiæ curam ſuſciperet Furnæ, oppido, ut fertilitate ſoli, & martyrum ſanguine, ita natalibus Clariſſimi Pauli Leopardi, inclyto. Anno cIↃ IↃ LXXXIII. cum illud & alia Flandriæ oppida, in poteſtatem rediiſſent Hiſpaniarum Regis, Gerardus, jam ſexennis in Bataviam reducitur. Parens Dordrechti, primaria Batavorum urbe, Eccleſiæ præfectus fuit. Hic anno proximo Gerardus dulciſſimam Matrem amittit. Pater anno cIↃ IↃ LXXXV. alteris nuptiis uxorem ducit Annam Wittiam, Franciſci filiam, ſororem Ampliſſimorum Virorum, Cornelii & Jacobi Wittiorum, quorum ille Conſulari, hic quæſtoria apud Dortrechtanos, uterque Senatoria dignitate inter delegatos Hollandiæ ac Weſtfriſiæ Ordinum conſpicuus fuit. Tertio ab eo conjugio menſe etiam patre vix octennis orbatur. Utroque parente deſtitutus, ſtudia nihilominus literarum excolebat condiſcipulo inter alios uſus Erycio Puteano, Hiſtoriarum, poſt Juſtum Lipſium, in Lovanienſi Academia Profeſſore, viro ſcriptis non intermorituris toto orbe clariſſimo. Inferiores claſſes permenſus, à Cornelio quidem Rekenario potiſſimum inſtituebatur in elegantia Latini ſermonis, Philologia univerſa, Oratoria item ac Poëſi; at Oratores & Poëtas Græcos enarrabat Franciſcus Nanſius, Franconatium prius in Flandria Decurio perpetuus, tum Græcæ ea in Schola linguæ Profeſſor. Ac nunc Græcum carmen pangendo, nunc Græcè declamando, item in omni pene philoſophia exercebat Adrianus Marcellus. Anno cIↃ IↃ XCV. menſe Septembri, Lugdunum Batavorum mittitur: inque literis Græcis porro audit Bonaventuram Vulcanium, in Matheſi Rudolphum Snellium, in Philoſophia Peripatetica, cum Petrum Bertium, tum Petrum Molinæum; à quo &, cum univerſam Philoſophiæ ἀκεροπερασμὸν publicè defendiſſet, ex auctoritate Rectoris Magnifici, ac Senatus Academici, liberalium artium Magiſter ac Philoſophiæ Doctor creatus fuit, quod anno contigit cIↃ IↃ XCVIII. XIII. Martii. Exinde in Hebræis audivit incomparabilem Virum, Franciſcum Junium, in Theologia, tum eundem Junium, tum Lucam Trelcatium Seniorem, & Franciſcum Gomarum, Viros præcellentis doctrinæ. Nec minus lectionibus privatis, ac diſputando exercebatur à Johanne Kuchlino, Theologici illuſtrium Ordinum Collegii Præſide; ſub quo de ſummo bono, iterum

Digitized by Google

iterum de agnitione miſeriæ, hinc de Symbolo, rurſum de Trinitate, denique de prædeſtinatione eas theſes defendit, quæ cum Voſſii nomine in lucem prodierunt. Interim & occaſione Bibliothecæ à patre ſibi relictæ, ac ab antiquis etiam Theologis inſtructiſſima, Patrum lectioni, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, ſedulo vacabat: quod ſtudium deinceps, quantum muneris ratio permitteret, cum cæteris ſtudiis ſemper conjunxit. Anno cIↃ IↃ XCIX. præcipiti autumno, ac deinceps aliquot menſibus, Clariſſimo Viro, Ælio Everardo Vorſtio, (qui Petro Molinæo in Phyſices profeſſione ante annum ſucceſſerat) inter Medicinæ Profeſſores cooptato, publicè cum laude ſumma in Academia explicuit Ariſtotelis lib. V. φυσικῆς ἀκροάσεως, item ejuſdem librum de memoria & reminiſcentia. Actumque à nobiliſſimis Academiæ Curatoribus fuit, de eo in Profeſſorum Philoſophiæ numerum legendo. Sed dum in eo ſunt toti, fato ſuo fungitur Dortrechti Vir doctiſſimus, Iſaacus Corputius, Eccleſiaſtes, ac cui in Præceptorum Collegio proximus ab Rectore locus eſſet. Paucis poſt menſibus etiam obiit Rector ipſe Hadrianus Marcellus. Eaque occaſione ſumma gubernatio Scholæ commiſſa eſt Gerardo Voſſio: deſinente tum & profeſſionem ſuam Joanne Polyandro, doctiſſimo Theologo, qui Logices & Ethices in illuſtri eo Gymnaſio fuerat Profeſſor. Anno cIↃ IↃcII. XII. Februar. uxorem duxit Caſtiſſimam Virginem, Eliſabetham Corputiam, V. Cl. Henrici à Corput, primarii apud Dortrechtanos Eccleſiaſtæ, ex conjuge Adriana à Brecht filiam, neptem Jo. Corputii, Actuarii ac Conſulis Bredani, ex uxore Antonina Montenia; cujus parentes fuerant, Henricus Montenius Senator, & Quæſtor generalis Baronatus Bredani, & Joanna Roveria, Guilielmi Roverii, Senatoris Bredani, filia. Ex uxore hac ſuſcepit liberos ternos. Anno cIↃ IↃcVII, VI. Februar. uxorem amiſit. Eopſe anno in lucem dedit Oratoriarum Inſtitutionum libros VI. quos triennio poſt auctiores & emendatiores emiſit. Eo opere primam ſibi nominis claritatem peperit, dum magno applauſu exciperetur, etiam ab ipſis eruditionis principibus, Joſepho Scaligero, & Iſaaco Caſaubono: quorum ille cum avide ſane perlegiſſet, profitebatur (verba ejus retinemus) ſe infinita ex eo didiciſſe: nec à veteribus quidem eſſe, qui palmam præripiat ſummo Viro: Caſauboni vero apud V. Cl. Hugonem Grotium alioſque multos. judicium tale fuit, nihil Rhetoricis ejus eſſe elegantius, nitidiuſque, nihil χειλκώτερον, elucere ubique judicium & πολυμαθίαν. Simillima etiam aliorum judicia erant, quæ Voſſio ad ea, cæteraque ſtudia, porro excolenda, non mediocriter animum addebant. Anno vero cIↃ IↃ CVII. XVIII. Auguſti, alteris nuptiis uxorem duxit Virginem honeſtiſſimam, Eliſabetham Juniam, prognatam nobili & viro & Theologo, Franciſco Junio, & Eliſabetha Corputia, Joannis Corputi, Conſulis Bredani, filia. Anno cIↃ IↃcXIV. & proximo, ad profeſſionem S. Theologiæ in illuſtri Schola Steinfurtenſi vocatus eſt, à generoſis Comitibus Benthemenſibus. Sed cum eodem tempore à nobilibus Academiæ Lugdunenſis Curatoribus perhonorifice vocaretur ad regimen Collegii Theologici, quod illuſtres Hollandiæ ac Weſtfriſiæ ordines Lugduni ſtatuerant: hanc vocationem, urgentibus amicis, prætulit; etſi magis quam dicere poſſet, terreretur oneris difficultate, præſertim in maximo illo Eccleſiæ Schiſmate, juventutem etiam contraria in ſtudia ſcindente, non exiguo ſane pietatis ac modeſtiæ diſpendio. Quamdiu tamen id munus geſſit (id per quadriennium & amplius fuit) fortiter ea in tempeſtate clavum tenuit. Poſtea, ut laſſus, ſic levatus, regundæ adoleſcentiæ moleſtia (quæ annos duraverat viginti, optimamque ætatis partem ſibi vindicarat) in Academia Lugdunenſi Eloquentiæ, ac ſimul Chronologiæ Profeſſor factus eſt ordinarius, ſtipendioque publico extra ordinem invitatus, quæ ad veteris Eccleſiæ controverſias atque hiſtoriam pertinerent, fideliter

deliter conſignavit. Sub idem ferè tempus, à Sereniſſimo M. Britanniæ Rege Carolo primo, Canonicatu Cantuarienſi donatus eſt; qui honos in Anglia à renato Evangelio in extraneos rariſſimè confertur. Anno cIɔ Iɔc XXXIII. ad illuſtre Amſtelodamenſium Gymnaſium migravit, Hiſtoriarum profeſſioni deputatus. Is itaque fuit Voſſius, qui omnibus omni ſtudio etiam prodeſſe voluit, atque ita quidem, ut non valetudini curandæ (ita de ſeipſo loquitur in præfatione præmiſſa lib. III. de Theologia Gentili) vel rei ſtruendæ, ſtudioſe daret operam, ſed cum prioris haud levi periculo, & certo alterius diſpendio, impenſius ſemper publicis ſtuderet commodis: plane ad exemplum priſci Catonis, qui multo ſurgebat mane, atque imo ipſa etiam nocte, quo vacaret ſtudiis, ac meditaretur quid Reip. foret utile, poſthabita etiam rei familiaris ratione: Quinimo cum ſciret illud:

'Ου χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα.

inſomnes traducebat noctes & vir, & ſenex, qua ætate ſibi jam parcere potuiſſet; omne id temporis perdi ratus, quod publico bono non impendiſſet. Quid quod ne inter ipſas quidem epulas ſibi temperaret, quo minus vel lectitaret libros, vel cogitationibus inhæreret. Omne pene, quod hic in terris egit tempus, ita egit Vir ſummus, ut uniuſcujuſque momenti fere rationem reddere vellet, nec poſſet minus. Loquuntur id, & loquentur tot ejus labores, quos nunquam ſuo pretio æſtimare queat juſta poſteritas. In iis dubius ſis, quid potiſſimum mirari conveniat; omnigenamne magis ac ſolidam eruditionem; an vero piam magis, ac modeſtam. Pulcra fuit illa Ægyptiorum conſuetudo, qua non licebat aliquod præclarum inventum ſacrarum ædium columnis inſcribere, niſi prius ab aliis ejus artis maxime gnaris id probaretur. Legat hos, ac ſanè judicet eruditus orbis, non vidit, aut videbit unquam, quod magis Æternitatis Ædi inſcribi mereatur. Ut autem erat ille βιβλιοθήκη ἔμψυχος, καὶ περιπατοῦν μουσεῖον, atque omnium artium, & doctrinarum Promuſcondus: ita liberis non minus, quam libris ornavit ſeculum, Franciſco nimirum, Gerardo, Matthæo, Dionyſio, & Iſaaco; ut dubium effecerit, ſcriberetne accuratius, an gigneret felicius, quemadmodum alicubi loquitur illuſtris Grotius. Atque ii quidem patri ſimillimi ea etiam edidere ſcripta, quæ non niſi cum pereunte mundo perire poſſint. Cum vero numero novem eſſent filii, filiæque, omneſque pariter linguarum peritia, ac quovis ſtudiorum genere inter ſe certarent, meritò ipſius ædes, quod de Pythagoricis dicebatur, Apollinis, novemque Muſarum, vocaſſes habitaculum. At enim horret animus (ſcribente Franciſco Junio, in Præfatione operis Voſſiani de quatuor Artibus Popularibus) dum liberos cogito. Vix viderat illos ad juſtam vitæ, & gloriæ, maturitatem excreviſſe Parens, cum ecce turbato mortalitatis ordine, contra commune Parentum votum, videt alterum alterius quaſi premere veſtigia, dum ad vocantis Dei nutum ſe ſiſtunt penè omnes. Quis neget omnem humanitatis ſenſum exuiſſe Tiberium, qui felicem vocabat Priamum quod ſuperſtes omnium ſuorum extitiſſet? Quis ſortis ſuæ, ſuorumque memor Camillum laudet, qui amiſſo filio dolori ſuccubuit; adeoquidem, ut non niſi inter ipſos mulierum cœtus muliebrem in modum caſum filii dolens inveniretur? Summus Voſſius, quanquam eos amiſiſſet filios, qui paternis paſſibus contenderent, quouſque gloria eniti poteſt, quales etiam pro ſuo in literas amore non filios non lugere non poſſet, quovis tamen dolore ſe oſtendit potentiorem, cui ſuccumbere triſtiſſimis cladibus ducebat triſtius. Enimvero non Periclem, non Xenophontem, non Anaxagoram Clazomenium, conſtantis in adverſis animi exempla, jactet antiquitas, quos nempe erigere poterat pulcra filiorum in bello pro patria Virtus; Voſſius lectiſſimæ, atque

eruditæ,

Digitized by Google

eruditæ filiæ Corneliæ prope inclytam Leidam aquis hyberno frigore concretis fidem frangentibus miſerrimè ſubmerſæ iturus exequias, cum corpus humandum oſtendi ſibi peteret, atque ægre ab amicis, quod crudum vulnus ſic refricari crederent, id obtineret, ubi vidiſſet, dictavit ipſe adſtantibus ſolatia, monuitque divinæ acquieſcendum eſſe voluntati, ac nihil fieri ἄλογον παρὰ τῷ λόγῳ τῶν ἡμετέρων, κἂν ἡμῖν οὕτω φαίνεται. Ita vixit hic literati orbis Imperator, & ſeptuageſimum tertium egit annum, cum fatis cederet vir immortalitate digniſſimus. Receſſit à nobis anno recuperatæ per Chriſtum Salutis cIↃ IↃc XLIX pia placidaque morte; quanquam non receſſerit totus. Reliquit enim liberos ſuos, Eximium nempe Virum, Iſaacum Voſſium, inſigne ſui ævi decus, ac ex Clariſſimo Matthæo nepotem ſibi cognominem, Gerardum, in quibus eum aliquando agnoſcemus, cernemus, tenebimus, ut immutem paullo Ambroſii illa in funere Theodoſii. Addam ingenioſiſſimi Poëtæ Batavi, Juſti Vondelii Epigramma:

In Effigiem Celeberrimi Viri GERARDI JOHANNIS VOSSII.

Sex denos nihil eſt numeret ſi Vossius *annos,*
Candidior niveis frons erit illa comis;
Hâc habitat cuncti ſub fronte ſcientia ſecli,
Condita quæque libris condita habet cerebro.
Quid chartis hominem cingis, Sandrarde, *libriſque*
Charta, liber, quicquam ſi capit, ille capit.

EPITAPHIUM.

Hoc tumulo plorat pietas & candida Virtus,
Et luctu Pallas Saxea diriguit.
Invida mors ridet, ridet quoque Vossius *illam,*
Dum calamo mortem vincit & ingenio.

Digitized by Google

SCRIPTA.

Oratio Panegyrica de fœlici expeditione exercitus Fœderatæ Belgicæ, ductu Principis Mauritii, 1597. 4°
Inſtitutiones Oratoriæ, Lugd. Bat. 1643. 4°
Partitiones Oratoriæ, Lugd. Bat. 1622. 8°
Ariſtarchus, ſive de re Grammatica, Amſt. 1662. 4°
Caſtigationes in Vet. Tragicos Latinos, Lugd. Bat. 1620. 8°
Grammatica Latina, Amſt. 1631. 8°
Grammatica Græca Clenardi aucta, Lugd. Bat. 1642. 8°
De Logices & Rhetorices natura, Hagæ, 1658. 4°
De quatuor Artibus Popularibus, Amſt. 1650. 4°
De Scientiis Mathematicis, Amſt. 1660. 4°
Ars Hiſtorica, Lugd. Bat. 1653. 4°
De Hiſtoricis Græcis, Lugd. Bat. 1651. 4°
De Hiſtoricis Latinis, Lugd. Bat. 1651. 4°
De Artis Poëticæ natura, Amſt. 1647. 4°
Inſtitutiones Poëticæ, cum aliis Opuſculis. Amſt. 1647. 4°
De Poëtis Græcis & Latinis, Amſt. 1654. 4°
Etymologicum Latinæ Linguæ, Amſt. 1660. Fol.
De Vitiis Sermonis. Amſt. 1645. 4°
Oratio in Obitum Thomæ Erpenii. Lugd. Bat. 1624. 4°
Vita Fabiani à Dhona, Lugd. Bat. 1628. 4°
De Philoſophia & Philoſophorum Sectis, Hagæ, 1658. 4°
De Idololatria, Amſt. 1668. Fol.
Iſagoge Chronologiæ S. Hagæ, 1659. 4°
Apologia pro Grotio contra Ravenſpergerum, Lugd. Bat. 1618. 4°
Reſponſio ad Conſilium Michaëlis Lonigi, Lugd. Bat. 1623. 4°
Hiſtoria Pelagiana, Amſt. 1655. 4°
Theſes Hiſtorico-Theologicæ, Hagæ, 1658. 4°
Theſes de Baptiſmo, Amſt. 1648. 4°
De Tribus Symbolis, Amſt. 1642. 4°
Harmonia Evangelica, Amſt. 1656. 4°
De Chriſti Genealogia, Amſt. 1643. 4°
De Cognitione ſui ac de Studiorum ratione, Amſt. 1655. 12°
Commentarius in Plinii Epiſtolam de Chriſtianis. 12°
De Jure Magiſtratus in rebus Eccleſiaſticis, Amſt. 1669. 4°
Epiſtolæ, Lond. 1690. Fol.

INDEX.

Digitized by Google

INDEX EPISTOLARUM

Ad Viros Claros

A *Ger. Joanne Voſſio* miſſarum.

A.

Abrahamo vander Merio 111, 112. 306.
Abrahamo vander Mylio 280.
Academiæ Cantabrigienſi 119.
———— *Oxonienſi* 382.
Adriano Blyemburgio 103. 120.
Adriano Hoffero 101.
Amſtelodamenſis Reip. Conſulibus 3. 75.
Andreæ Colvio 387. 397.
Andreæ de Naglowitz 339.
Andreæ Riveto 198. 349. 373. 396. 410. 412. 417. 420.
Antonio Æmilio 162. 278. 441.
Antonio Matthæo 448.
Arnoldo Com. *à Bentheim* 200.
Arnoldo Buchelio 198.
Arnoldo Ticmanno 290.
———— *Arcerio* 377.
Auberto Miræo 333.
Axelio Oxenſternio 268.

B.

Baltazari Willio 299. 237.
Belgicæ Fœderatæ patribus 19.
Bernardo Damke 199.
Briano Duppa, Principi *Walliæ* à ſtudiis 261.
Eid. Epiſc. Ceſtrenſi 381.
———— *Borrio* 417.
———— *Brounerio* 205.

C.

Cantuarienſis Eccleſiæ Decano & Canonicis 381.
Carolo Principi *Walliæ* 13.
Chatio & *Chriſtophero à Dhona* 31.
Chriſtianæ Sueciæ Reginæ 8.
Chr. Slupeski 293.
Chriſtoph. Wren 109.
Claudio Salmaſio 116. 143. 162. 214. 219. 228, 229. 234. 246. 250. 252. 254. 257. 266. 295. 315, 316. 326. 342, 343. 346, 347. 357. 412, 413. 422, 423. 426. 432. 439. 442. 445. 449.
Clementi Timplero 43.
Conrado Vorſtio 102. 213.
Conſtantino Huygenio 110. 216. 284.
Conſtantino L'Empereur 321.
Cornelio vander Mylio 330.
Cornelio Tollio 454.
———— *Conemburgio* Conſ. *Roterod.* 231.

D.

Danieli Heinſio 195. 389. 441.
Danieli Paræo 80. 135. 279. 307.
Davidi Guilielmo 101.
Davidi Wedderburno 304.
Diderico Vlamingio Dom. ab *Oſtborn* 283.
Diodoro Tuldeno 170.
Dudleio Carletono 90, 91, 92. 96, 97. 102. 143. 161.

E.

Edwardo Baroni *Herbert* de *Cherbury* 435. 446.
Edwardo Miſſelden 166.
Edwardo Pocockio 159. 383.
Electori Palatino 436.
Epiſc. *Novæ Caſæ* 434.
Erico Oxenſtierna M. Axelii Fil. 26. 457.
Erycio Puteano 79. 169, 170. 181. 184, 185. 188. 200. 221. 231. 333.
Euſt. Swartio 193.

F.

Fortunato Plempio 287.
Franciſco Gomaro 104. 134. 317. 356. 362.
Franciſco Junio FF. 127. 135. 148. 178. 252. 266. 296. 320. 388. 430.

Digitized by Google

Friderico Spanhemio 419. 455.
Fulconi Grevillo Baroni de *Brook* 89. 93. 108.

G.

Gabrieli Benedicto Oxenſtiern 351.
Gabrieli Guſtavo Oxenſtiern 350.
Georgio Abbot, Archiep. *Cantuar.* 155.
Georgio Calixto 211. 400. 433. 452.
Georgio Charleton, Ciceſtrenſi Epiſc. 108. 116.
Georgio Ratallero Doubletio 28. 319. 334. 347, 348. 352. 365, 366. 390. 397, 398. 416, 417. 420. 424. 427. 435.
Georgio Slupeſki Baroni 304.
Georgio Villiers, Buckinghamiæ Duci 10.
Guilielmo Arauſionenſium Principis Filio 1.
Guil. Boſwello, Equiti, Regis Britannici apud *Belgas* Legato 90, 91. 98. 110. 133. 197. 292. 330. 370.
Guil. Dell . . . 260. 273.
Guil. Grotio 358.
Guil. Juxon Epiſc. *Londinenſi* & *Angliæ* Theſaurario ſupremo 261. 286.
Guilielmo Laud, *Bathonienſi* & *Wellenſi* Epiſc. 115. 117.
Eid. Epiſc. *Londin.* & Archiep. *Cantuar.* 120. 129. 132. 136. 153. 157. 163. 168. 172. 182. 189. 201. 208. 212. 219. 223. 249. 259. 271. 273. 288, 289. 290. 298. 331. 361. 373. 383.
Guilielmo Nieuportio 243.
G. Blitterſwicio 429.

H.

Henrico Ernſtio 291.
Hieronymo Belo, Aulæ *Pembroch.* apud *Cantab.* Præfecto 111. 131. 238.
Hollandiæ Weſt-Friſiæq; Ordinibus 23.
Hugoni Grotio, Regis *Suecici* apud *Gallos* Oratori 35. 37. 39, 40. 42. 44, 45. 48. 70. 81. 84. 95. 97. 113, 114. 121, 122. 140. 173. 175, 176. 207, 208. 217, 218. 222. 224. 226. 232, 233. 239, 240, 241. 245. 264. 269, 270. 276. 281. 297. 299. 301. 303. 309. 318. 320. 327, 328. 334. 336. 341. 344. 355. 359. 367. 378, 379. 401. 404. 406. 408, 409, 410. 421. 424. 428. 432, 433. 436.

J.

Jacobo Catſio, Equiti 18.
Jacobo Corputio 391.
Jacobo Crucio 184.
Jacobo Golio 393, 434. 440, 441.
Jacobo Gothofredo 453.
Jacobo Lydio 443.
Jacobo Roverio 100. 145. 217.
Jacobo Uſſerio, Archiep. *Armachano* 186. 375. 385.
Jacobo Wittens 74. 228. 233. 258. 308. 378.
Jano Grutero 88, 89. 103.
Joachimo Borgeſio 300. 317.
Jo. Adolpho Fabro 86.
Jo. Ant. Corvino 255.
Jo. Ant. vander Linden 359. 375. 452.
Joan. Berckio, Equiti 21. 84.
Joan. Beverovicio 164. 242. 285. 294. 341. 364. 371. 391.
Jo. Bodechero Banningio 241
Jo. Brunæo 275. 442. 444.
Jo. Cabeliavio 316.
Jo. Chriſtenio 277.
Jo. Cloppenburgio 395.
Jo. Cocceio 376. 430.
Jo. Cordeſio 101.
Jo. Elichmanno 294. 298.
Jo. Forbeſio D. à Corſe 459.
Jo. Fred. Gronovio 302. 325. 399. 407. 419. 425. 431.
Jo. Hulſmanno 221. 340.
Jo. Iſ. Pontano 135. 275. 315. 338.
Jo. Meurſio 94. 99. 118. 144. 150. 156. 178. 180. 211. 220. 224. 236. 246. 248. 257. 267. 288. 301. 308. 322. 324. 331. 340.
Jo. Meurſio, J. F. 348. 376. 392.
Jo. Rave 399. 427.
Jo. Rodolpho Wetſtein 363.
Jo. Rouſe, Bibliothecario *Bodleiano* 109. 165. 177. 238. 262. 374. 384.
Jo. Sadlero 438. 450.
Jo. Seldeno 109. 434. 437. 454.
Jo. Skytte 203, 204, 205. 210. 220. 255, 256. 301. 305. 335. 365. 400.
Jo. Slupeſkio Baroni 78.
Jo. Thomæ Bangio 394.
Jo. Voſſio, ipſius Fil. 138. 147. 154. 159. 165. 192. 244.
Joanni Williams, Epiſc. *Lincolnienſi* 107.
Joſepho Laurentio 428.
Iſaaco Bargravio 338. 369.
Iſaaco Baſirio 204.
Iſaaco Grutero 456.
Juſto Cæciliano Puteano, Erycii Fil. 271.
Juſto Lyræo 250.
Juſto Reifenbergio 203.

L.

Lancelotto Androſio, Epiſc. *Wintonienſi* 43. 74. 85.
Levino Warnero 345. 351.
Ludovico Duci *Gelriæ* ac *Juliæ*, Comiti *Egmondæ* & *Zutphaniæ* 453, 454.

Ludovico

Digitized by Google

Ludovico Crocio 85. 87. 285. 291. 237. 354. 356. 372. 408. 415. 447. 456.
Ludovico de Dieu 393.
Lugduno-Batavæ Academiæ Curatoribus 24.

M.

Marco Zuerio Boxhornio 251.
Martino Pilio 212.
Matth. Berneggero 163.
Matth. Martinio 149.
Matthæo Wren, poſt Epiſc. *Elienſi* 109. 142.
Merico Caſaubono 155. 158. 194, 195, 196. 214. 225. 235. 247. 274. 282. 295. 303. 314. 336. 339. 374. 380. 389. 398. 418. 451.
——— *Martin,* Præf. Col. Reg. *Cantabr.* 239.

P.

Patricio Junio, Bibliothecario Regio 385.
Paulo Seriere 130.
Petro Cunæo 167. 213.
Petro Staeckmans 263.
Philippo Paræo 200.

R.

Richardo Sterne, Epiſc. *Dunelmenſi* 106.
Richardo Stewarto 126. 384.

S.

Samueli Mareſio 451.
Samueli Sorberio 457.
Samueli Wardo 108. 125.
Simoni Bellimontio 208. 210. 292. 312.
Stephano Goffe 237. 279.
Stephano Joanni Stephanio 318. 322. 323. 377. 392. 446.

T.

Thomæ Farnabio 193. 353. 386.

V.

Vincentio Fabricio 329.

W.

Winando Rutgerſio 171. 352. 380. 444. 448.

INDEX

Digitized by Google

INDEX EPISTOLARUM AD

Ger. Jo. Voſſium miſſarum.

A.

A. *Walwick* 251.
Abraham Bocſtadius 80.
Academia Cantabrigienſis 56.
——— *Oxonienſis* 227.
Andr. Colvius 66. 252.
Andr. Helvigius 236.
Andr. Rivetus 95. 172. 194. 200. 206. 219. 226. 229. 243. 246. 248. 262. 266. 280.
Andr. Schottus 13, 14. 19. 34.
Archib. Caſſellius 221.
Arn. Buchellius 36. 54.
Aubertus Miræus 156.

B.

Bartoldus Nihuſius 170. 267.
Bernhard Damke 91. 96, 97, 98. 223.
Bernhardus Meyerus 78.
Brieux 276.

C.

Carolus Ludovicus Comes Palatinus *Rheni* 272.
Chr. Rave 190. 195. 220.
Chr. Schotanus 218.
Chr. Slupecius 165.
Claudius Salmaſius 284.
Clemens Timplerus 7, 8, 9, 10, 11.
Conr. Vorſtius 9.
Conſt. Hugenius. 258.
Conſt. L'Empereur 109. 234. 242. 259.
Cornelius Tollius 288.

D.

Daniel Gravius 264.
Daniel Heinſius 1. 224. 281.
Dionyſ. Voſſius 79.
Dominicus Baudius 5.
Dudley Carleton 33. 35. 39, 40. 45, 46. *Vice-Com. de Dorcheſter* 63.

E.

Edw. Miſſelden 48.
Edw. Poocck 68. 157. 227.
E. Duncomius 277.
Edmund. Figrelius S. Gothus 284.
Erneſtus Brinck 197.
Erneſtus Joannes Creutz 217.
Erycius Puteanus 102, 103. 108. 119. 233.
Eupantus 262.
Euſtathius Swartius 101. 273.

F.

Fran. Burgerſdicius 106. 116.
Fr. Junius 2. 12. 22. 26, 27. 29. 31. 59. 64. 73. 134. 140. 143. 152. 163.
Fran. Mantæus 6.
Fred. Lindenbrogius 271.
Fred. Spanhemius 258. 281.

G.

Gaſpar Scioppius 224. 241. 259.
Georg. Andr. Richter 201. 205.
Georg. Calixtus 94. 132. 204. 269.
G. Gentius 270.
G. Henricus Plathnerus 273.
Georg. Horn 285. 287.
Georg. Kirſtenius 286.
G. M. Kingelſhemius 17.
G. R. Doubletius 28. 30. 32. 36, 37. 82. 88, 89. 112.
Georg. Slupeck 104.
Georg. Vechnerus 270.
Geverhart Elmenborſtius 15, 16. 18, 19, 20, 21, 22. 24.
Godefridus Creſchmarus 217. 220.
Guil. Boſwel 35. 39. 42, 43.
Guil. Brough 106.
Guil. Grotius 243.
Guil. Laud, Ep. *Bath.* & *Wellenſ.* 49. 57, 58. Ep. *Lond.* 62. 65. 68. 74. 86. 90. 92. 100. 105. Archi-Ep. *Cant.* 125. 152. 153. 160. 182. 199.

H.

Haraldus Appelboom 207.

Henricus

INDEX.

Henricus à Dieſt 112. 260.
Henricus Ernſtius 76.118.127.131.235.286.
Herbert Dom. de *Cherbury* 272. 275.
Herman. Conringius 260.274.
Herman. Ravenſperg 18.
Hieron. Beale 58.

J.

Jac. Crucius 84. 93.
Jac. Florianus 2.
Jac. Golius 37. 49. 229.
Jac. Gothofredus 239. 290.
Jac. Henningius 115.
Jac. Lydius 86. 155. 277. 282. 288.
Jac. Uſſerius Armachanus 188. 300. 301.
J. Becius 10.
J. van Hunt 298.
J. Juncus 34.
J. Skytte ſen. 88. 142.
jun. 120. 244. 294.
J. Utenbogaert 13.
Janus Gebhardus 41. 45, 46. 48. 53.
Janus Rutgerſius 3, 4, 5.
Janus Vlitius 263.
Jerem. Hoelzlin 77. 109. 161.
Joachimus Matt. 245.
Joannes Beverovicius 47. 83. 90. 107. 111. 219. 228. 254.
Joannes Bollandus 186. 263.
Joannes Cabeliavius 64.
Joannes Cocceius 214. 216.
Joannes Elichmannus 162.
Joannes Forbeſius à Corſe 268.
Joan. Fred. Gronovius 111. 134. 155, 156. 159. 164. 173. 175. 177. 182. 187. 232. 255, 256. 261. 268.
Joan. Freinſhemius 172. 193.
Joan. Henricus Boeclerus 242. 271.
Joan. Johnſtonus 139.
Jo. Iſ. Pontanus 53. 185.
Joan. Kirchmannus 49.
Joan. Loccenius 132. 178.
Joan. Lydius 12, 13. 61. 149.
Joan. Meurſius 40, 41, 42. 59. 65. 69. 72. 74. 79. 81. 85. 95. 100, 101, 102. 108. 113. 116. 127. 133. 136. 145. 151, 152. 154. 158. 160. 161. 169, 170, 171. 186.
Joan. Meurſius Fil. 189. 193, 194. 196. 209.
Joan. Polyander 27. 257.
Joan. Pricæus 254.
Joan. Pyraredus 211.
Joan. Ravius 231. 235. 249.
Joan. Rodolph. Wetſtein 184. 278.
Joan. Rouſius 240.
Joan. Sawadski 126.
Joan. Schildius J. F. 250.
Joan. Smith 267.
Joes Chriſtenius 202. 204. 215.
Joſephus Laurentius 244. 261. 265.
Iſaacus Buſirius 81. 131.

L.

Laurentius Coccus 179.
Laurentius Skytte 178.
L. Caſembroot 149.
Ludovicus van Berchen 17.
Ludovicus Crocius 146. 174. 193. 208, 209. 214, 215. 219. 230. 241. 245. 249. 253. 264. 280. 283. 285.
Ludovicus de Dieu 228.

M.

M. Joan. Michaelis 221.
Marc. Zuerius Boxhornius 87. 137.
Martinus Lydius 1.
Martinus Opitius 76.
Martinus Ruarus 32. 105.
Matth. Wren 56. 66. 69.
Maurerius 28.
Meric. Caſaubonus 129. 137. 147.

N.

Nathanael Conopius 145.

O.

Oligerius G. Roſencrantz 128.

P.

Pet. Bertius 52.
Pet. Cunæus 118. 148.
P. Pratæus 110.
P. Turner 119. 302.
Phil. Paræus 187.
P. Winſemius 250.

S.

Samſon Johnſon 197.
Samuel Johnſon 57.
Samuel Mareſius 283.
Samuel Petitus 240.
Samuel Wardus 43.
Simon Epiſcopius 24.
Stephanus Goffe, à 120. ad 125.
Stephanus Joan. Stephanius 94. 104. 114, 115. 165. 167. 176. 183. 188. 213. 281.

T.

Thomas Farnabius 71. 85. 213. 303.
Tho. Jo. Bangius 266. 287.

U.

Ubbo Emmius 5.
Vincentius Fabricius 104. 114. 151. 166. 174. 178. 181. 186. 289.

Z.

Zacutus Luſitanus 161. 167, 168.

Digitized by Google

INDEX
RERUM & VERBORUM
IN
EPISTOLIS
Ad Viros Claros
à *Gerardo Joanne Voſſio* Miſſis.

a, Primam Paginæ Columnam denotat: *b*, Secundam.

A

ABraxas, *Vox Baſilidis Hæreſiarchæ, numerum dierum in Anno abſoluto complectitur.* Pag. 458 *a*

Ἄδης *ab Hebræo* אדמה. 199 *a*

Æthelſtanus, *Rex Angliæ.* 15 *b*

Agapetus, *Explicatur.* 199 *b*

Albuinus Flaccus, *Bedæ Diſcipulus*, Carolo *M. author fuit Pariſienſium in Gallia, Ticinenſis in Italia Academiæ condendæ.* 15 *a*

Alfredi, *Regis Angliæ*, Opera *&* Elogium. 15 *a*

B. Ambroſii *verba, ubi exponit, cur Lex prohibeat, ne Vir mulieris ſtola vel Mulier virili ſchemate utatur.* 412. *b* *Factum in Theodoſium Imperatorem, nec penitus approbatum nec damnatum.* 67 *a*

Ammianus Marcellinus *corrigitur.* 36 *b*

Amorem Dei *depreciant, qui negant eum gradu aliquo Reprobis eſſe cum Electis communem.* 336 *a*

Amſtelodamum *peſte laborat.* 274 *b* *Amſtelodamenſium controverſia cum Leidenſibus, de jure erigendi* Collegii *Amſtelodami.* 76, 144 *a* 172, *& ſeqq.* 188 *b*

Andreas Alciatus *Patavium vocatur.* 92 *a*

Angliæ *Reges & Reginæ, qui doctrina non minus quam ſceptro inſignes fuere.* 13 *b*, *& ſeqq.* *Eccleſiæ Reformatæ ſalus, poſt Deum, ab Anglia & Hollandia dependet.* 137. *b.* *Eccleſia Anglicana Apoſtolico ævo & proximis ſæculis ſimillima.* 89 *b*, 119 *a*, 264 *b*, 374 *b.* *Gubernatio per Epiſcopos Junio & Gomaro placuit.* 423 *a.* *Reformatio.* 402 *b.* *Quo ſenſu Rex dicitur Caput Eccleſiæ.* 69 *a.* *Quo tempore fidem Chriſtianam recepit Anglia.* 14 *a.* Auguſtinus *Monachus, Gregorio M. in Angliam miſſus, introducit (quantum potuit) Religionem Romanam.* 14 *b.*

Anglicani *Motus in Carolum* I. *& Eccleſiam, per Puritanos concitati.* 336, 367 *b.* 371, 374, 375 *a* 264 *b.* *Eccleſiæ veteris Contemptores ubique cornua tollunt, ob fœlicem Puritanorum in Anglia ſucceſſum.* 378 *a.* *Lutheranorum judicium de Eccleſia Anglicana.* 367 *b*

Aniceti *Papæ, Epiſtola Apocrypha, & ætas.* 415 *a*

Annus *Climactericus Magnus.* 334 *b.* 335, 336, 338 *a.* *Solonis dictum de Anno Climacterico decimo.* 442 *a.* *Alii Anni Climacterici.* 336, 338, 354 *a*

Antiochenæ *Synodi in Paulum Samoſatenſem Cenſura.* 6 *b*, 7 *a*

Antiquitatis *Contemptus lites producit in Eccleſia.* 354 *b.* *Antiqui ſunt mirandi, non tamen temporum noſtrorum ingenia deſpicienda.* 400 *a*

Antonini *Imperatoris lib. de ſeipſo emendatur.* 235 *b*

Aphoriſmi *Cardinalium Venetiis excuduntur, quibus colligunt Saxonicum & Brandenburgicum Electorem dignitate ſua à Pontifice ſpoliari debere.* 74 *a*

Apocalypſews *Interpretes Batavi cuncta ad*

Digitized by Google

Romanum Epiſcopum referunt, præter antiquitatis mentem. 416 *b*
Aquinati *(Tho.) Liber de Regimine Principum falsò tribuitur.* 63 *b*
Arabica *Lexica Chriſtianorum, admodum imperfecta :* Arabum , *intellectu difficilia.* 94 *b*
Ariſtidis, *Oratoris, dictum de dedicatione librorum ad Viros eximios.* 19 *a.* *De ſe.* 103 *a*
Ariſtotelis *Logica ætati adultiori accommodata.* 86 *b*
Arviragus, *Rex Britanniæ.* 14 *a*
Arundeliæ *Comes Ill. mittit Pitteum in Orientem, ut antiquos lapides aliaque monumenta in Britanniam inde referret.* 145 *a*
B. Athanaſii *Liber de Virginitate, parum genuinus habetur.* 413 *b*
Athenodori *Conſilium Auguſto, nequid iratus committeret, priuſquam Alphabetum animo percurriſſet.* 72 *b*
Auguſtana *Confeſſio, Concilii legitimè congregati authoritatem non habet.* 50 *b.* *A Melancthone mutatur.* 36 *b.* *Germaniæ Principes non aliam agnoſcunt, quam quæ Carolo* V. *exhibita fuit.* 37 *a*
B. Auguſtini *Sententia de Prædeſtinatione & Gratia.* 208 *b. & ſeq.* *Liber adverſus Julianum pro genuino habendus eſt.* 123 *a.* *Corrigitur.* 36 *b*
Auguſtinus *Monachus in Angliam miſſus.* 14 *b*

B

Baii (*Michaelis) dogmata damnantur Bullâ Pontificiâ.* 363 *a*
Barbari, *Vox, Relativa; nec à Græcis Romaniſque ſolummodo, ſed Gothis, Arabibus, aliiſque in extraneas gentes infixa.* 26 *b*
Barlæi *(Caſp.) Poemata.* 118 *b,* 431. *b.* *Philoſophiæ Profeſſor Amſtelodamenſis nominatur.* 79 *a.* *Libellis petitus, quod Opuſculo Menaſſis, Judæi, de Creatione carmen præponit.* 301 *b*
Baronii *Error de Porphyrio.* 306 *a*
Barzanes, *ex* בר *&* ζὰν. 458 *a*
Baſilius *M. de rubris Imperatorum calceis explicatur.* 199 *b*
Baſilides *Hæreſiarcha jactat ſe eſſe Glauciæ Diſcipulum; deumque ſupremum Abraxas nuncupat.* 458 *a*
Batavi *multo maximam ſpem in propugnaculis ſitam habent; victique difficulter cum victoribus inſtaurant* Certamen. 255 *b.* *Eorum libertas ante Burgundorum & Auſtrianorum imperium* 263 *a.* *Faſtigia Annalium Bataviæ Zelandiæque.* 263 *b*
Belgicæ *Eccleſiæ Paſtorum* ἰσοτιμία *nulli cordato placet.* 423 *a.* *Belgicæ Confeſſionis ſenſus de Electione.* 363 *a*

Beverovicii *Lib. de vitæ termino.* 217 *a,* 285 *b*
Beza *à Salmaſio refellitur.* 357 *b*
Bodecheri (*Job*) *Banningii, Poemata corriguntur.* 241 *b*
Bombardarum *Inventio & Hiſtoria.* 424 *a*
Boxhornius *Virgula cenſoria notatur per Spiliardum.* 45 *a*
Briſacus *Gallis captus.* 314 *a*
Buceri *Moderatio & cum Calvino diſſidium.* 402 *b.* 403
Buckinghamiæ *Ill. Ducis Elogium.* 10 *b, & ſeq.*
Butreſcæ. 458 *b*

C

Cadmo *Literas debet Græcia.* 79 *b*
Cæleſtini *Papæ cenſura in difficiliores quæſtiones de Gratia Dei.* 209 *a*
Caipor. 459 *a*
Calandrini *negotium in Batavia pro reſtitutione Regiorum Monilium.* 289 *b*
Caligula *an Anti-Chriſtus eſſe poſſit ?* 360 *b*
Calixti (*Geo.*) *Opera Theologica.* 433 *b* 349 *a*
Calpurnii *Piſonis lib. de Continentia veterum Poetarum.* 426 *b*
Calvini *diſſidium cum Bucero.* 402 *b,* 403. *Ille ſuos patiebatur Manes.* 407 *a.* *Vita candida & perfecta deſideratur.* 407 *a*
Camerarii (*Joachimi*) *Laus.* 349 *a*
Capillos *quam altè vel demiſſè reſecare oportet, præſertim* Clericos *& Monachos.* 413 *a & ſeq.*
Canonicum *jus quicquid boni habet, è ſcripturis & patribus petitum eſt.* 129 *b*
Cardanus (*Hier.*) *negligentior à ſalutationibus, & Epiſtolari commercio.* 341 *b.* *Edwardum* VI. *Regem Angliæ pro naturæ miraculo habuit.* 17 *a*
Caroli I. *Regis Angliæ Elogium.* 2 *b*
Caroli V. *Imperatoris dictum de Brabantia, Hannonia & Hollandia.* 31 *b*
Carthaginenſis *Concilii Canon de Comis Clericorum alendis.* 414 *a*
Caſſiani *Codex MSS.* 371 *b*
M. Catonis *gloriæ nec Tullius laudando profuit, nec Cæſar vituperando obfuit.* 88 *a*
Catullus *emendatur.* 275 *a*
Cauſidicina. 312 *a*
Celwolfus *Northumbriæ Rex.* 15 *a*
Chriſti *Paſſio, Pœna an Sacrificium voluntariè ſuſceptum ?* 123 *b*
Chriſtinæ, *Reginæ Sueciæ, Elogium.* 8 *b, & ſeq.* 28 *a*
Chymia *ſic æſtimatur à Voſſio, ut Antiquis ſuus conſtet honos.* 445 *a*
Clavium *Sacerdotalium poteſtas.* 59 *b*
Climaci (*Joh.*) *Lib. Paradiſi Scala, & Ætas.* 415 *a*

Cluverii *mors.* 85 *b*
Coldingenſe *Colloquium.* 49, 50
Conſtantinus *Magnus, natus & Imperator ſalutatus in Anglia.* 14 *a. Subſcripſit Concilio Nicæno, rationum pondere victus.* 66 *a. Elogium.* 14 *a*
Conſtantius *Imperator, utrum vere Arrianus.* 66 *a*
Conopii (*Nath.*) *Presbyteri Græci, commendatio & Hiſtoria.* 441 *b*
Conſcientiis *ſolus Deus præeſt: Violentia nulla inferenda.* 293 *a*
Conſtitutiones *& Canones Concilii Cantuarienſis & Eboracenſis, Anno* 1640. *ſatis eſſe debent calumniis retundendis, quæ adverſus Anglicanam Eccleſiam, Antiſtites, & præſertim Laudum Archiepiſcopum ſparguntur.* 361 *b*, 368 *a*
Copernicana *Hypotheſis Romæ damnata.* 240 *a*
Cunæi (*Petri*) *mors.* 328 *b*, 332 *a*
Cynemernos. 457 *b*, 458 *a*

D

Dadſqueii *Commentaria in Silium, & Orthographica.* 254 *a*
Decalogi *Præceptum ſecundum explicatur.* 345 *a*
Diogenes *dolium verſat, ne vivos inter mortuus diceretur.* 2 *a*
Dionyſius *Areopag. de Tonſura, in Hierarchiâ Eccleſ. explicatur.* 414 *b. Extremis B. Hieronymi temporibus vixit.* ibid.
Diuban (*Franciſ.*) *Auguſtodunenſis, ad munus Profeſſoris ultraject. commendatur.* 243 *b*
Doctoris *Titulus bonos, an Onus?* 431 *a*
Donaldus, *primus Regum Scoticorum Chriſtianorum.* 17 *a*
Donellus *è Batavia exire juſſus: modum non invenit exagitandi Cujacium.* 73 *a*
Δοξολογίας *vetus Forma.* 6 *b*
Dordrechtana *Synodus in damnanda Remonſtrantium ſententia ſimul condemnarunt Lutheranam.* 367 *b. Soli, decretis ejus qui ſubſcribunt, ad publica loca & ſtipendia admittuntur, pleriſque in Urbibus Bataviæ.* 307 *b*
Duræi *negotium* εἰρηνοποιόν. 374 *b*. 367 *b*

E

Ebionitæ, *Hæretici, extra Eccleſiam projecti.* 6 *a*
Eccleſiæ *tria tempora; Conformationis, Deformationis & Reformationis.* 402 *b*
Edgari, *Regis Angliæ, Elogium.* 15 *b*
Edictum *Ordd Holland. vapulat à zelotis.* 39 *a*
Editha, *Eduardi Confeſſoris Conjux eruditiſſima.* 13 *b*
Eduardi VI. *Regis Angliæ Elogium.* 16 *b*
Elizabethi *Reginæ Angliæ Elogium.* 14 *a*
Eloquentia *Viris principibus maxime ornamento.* 25 *a*
Epiſcopii *Judicium de Grotii Libello* περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως. 123 *b. Et de errore Socini.* 124 *b*
Epiſcopos *Presbyteris præfuiſſe Apoſtolicis temporibus, Religionemque eſſe ab eorum gubernatione recedere, exiſtimat Voſſius.* 410 *a*, 423 *a. Conſtituendi non ſunt, niſi de voluntate Epiſcoporum Provinciæ, per Canones Nicænos & Conſtantinopolitanos: quibus tamen Patres præſcripſere, quid expediret, non quid liceret.* 69 *a. Epiſcoporum Anglicanorum ordo placuit Junio & Gomaro.* 423 *a*
Eraſmi (*Deſid.*) *Elogium.* 277 *a*, 105 *b*, 389 *a*
Ethelwolfus, *Occiduorum Saxonum Rex.* 15 *a*
Eugenius, *Rex Scotorum.* 17 *a*
Eugubini (*Stedchii*) *Sententia, quòd Myſteria Chriſtianæ Religionis antiquis Gentium Philoſophis cognita erant, rejicitur.* 112 *b*

F

Fabiani *Burgravii à Dhona, dicta colliguntur.* 32 *a*, *& ſeqq.*
Ferdinandi *Propugnaculum Batavis obſeſſum.* 282 *b*
Fioravantii (*Hieron.*) *opinio, quod Trinitatis myſterium Gentibus cognitum fuit, rejicitur.* 113 *a*
Forbeſii (*Joh.*) *Studia & Labores laudantur.* 260 *b*
Frederici (*Hen.*) *Principis Arauſionenſis, Elogium.* 1 *b*
Freguſius, *vel* Ferguſius, *primus Regni Scotici Conditor.* 17 *a*
Freinſhemii (*Joh.*) *Commentarii in Curtium, Florum, Tacitum,* &c. 277 *b*
Fromondus *laudatur.* 287 *b*

G

Galilæus Galilæi *in Carcerem conjicitur.* 240 *a. Amſtelodamenſium votum, ut ſuas in terras veniret.* 276 *b*
Gallorum *ſucceſſus Batavis formidabiles.* 267 *b. Victoria apud Hujam ab Hiſpanis reportata.* ibid. *Fœdus cum Batavis initum, dubium an ſalutare futurum ſit Bataviæ.* ibid. *Plurimis ex Catholicis Romanis Papalis Tyrannis & Superſtitio improbatur.* 408 *a*
Gaudanæ *Synodi decreta adverſus Voſſium.* 71 *b*
Genevenſem *Eccleſiam qui ſequuntur, ſeditioſi dicuntur à Grotio.* 402 *b*
Gennadii *Maſſilienſis ætas.* 117 *a*
Gennadius, *Patriarcha Conſtantinopolitanus.* 116 *b*, 117 *a*
Gentilis, *Scipio & Albericus.* 272 *a*
Germanis *Mars apertus ſemper placet.* 255 *b*
Gildas *Sapiens.* 14 *b*
Godeſchalci *Hiſtoria Voſſiana & Uſſeriana:* 186 *b*,

† 2

186 *b*, *& ſeq.* 192, 201, 202 *a*, 208 *b*
Goeſius *traducit Salmaſium, ut merum Grammaticum.* 449 *b*
Golii *Reditus ex Syria.* 145 *b.* *Geminam profeſſionem obtinet.* 145 *b*, 100 *a*
Gomari *ſententia de Prædeſtinatione placet Voſſio.* 362 *b.* *Lib. de Poeſi Hebræa.* 317 *a.* *Obitus.* 374 *b*
Gorchomienſis *Synodus Confeſſionem & Catechiſmum Belgicum examinandi per Scripturas licentiam concedit.* 45 *b*
Gothorum *Imperium, Leges, Lingua.* 26 *b.* *Galliæ Pars vocatur Gothia Sidonio Apollinari.* ibid.
Gothofredi (*Jac.*) *Philoſtorgius.* 417 *b.* 453 *a.* *Succeſſio in locum Cunæi defuncti Curatoribus Leidenſibus ei offertur.* 332 *a*
Grammaticæ *artis & Studii difficultas.* 353 *b*
Gratia *præveniens tollitur à Chryſoſtomo, Auguſtino, aliiſque ante Pelagium.* 37 *a.* *Irreſiſtibilis, Scripturis & Auguſtino repugnat.* 187 *a.* *Cæleſtini Papæ judicium in difficiliores quæſtiones de Gratia.* 209 *a*
Gratiani *Decretum corrigitur.* 415 *a*
Gronovii *liber de Seſtertio.* 425 *b*
Grotius (*Hugo*) *Zelotarum in ſe Batavorum maligna judicia experitur.* 35 *b.* *A Daniæ Rege vocatus eſt, magni Stipendii ſpe; ſimul & à Suecici Regni Cancellario: in Polonia quoque de eo cogitant.* 226 *a.* *Legatus mittitur ad Galliæ Regem, à Regina Sueciæ.* 259 *a.* *Socinianiſmi à Sckokio accuſatur, ex libris de Veritate Chriſtianæ Religionis.* 328 *b.* *Multorum ſermone vapulat, quaſi Laudenſibus in Anglia & Papiſſantibus faveat.* 368, 380 *a.* *Ejus Sophomponea.* 240 *a*, 253 *b.* *Commentarii in Novum Teſtam.* 355, 379 *b*, 402 *a.* *In Vetus.* 436 *a.* *Diatriba de Antichriſto paucis placet.* 355, 368 *b.* *Opponitur per Mareſchium.* 360 *b.* *Diatriba ſuper Cœna.* 355 *b.* *Diatriba adverſus Borboritam & Frontonem non recte intelligitur ab inimicis ſuis.* 380 *a.* *Animadverſiones in animadverſiones Riveti.* 408 *b.* *Lucanus.* 37 *b.* *Errata in libro contra Sibrandum.* 36 *b*, 37 *a.* *Lib. de Veritate Chriſtianæ Religionis.* 81, 114, 329 *a.* *Sententiæ ſuæ de Antichriſto ratio exponitur.* 388 *b*, 416, 402 *a.* *Tria, quibus inimicos offendit in annotationibus ad Novum Teſtam. à Voſſio vindicantur.* 402 *a* *& ſeqq.* *Oraculum audit.* 199 *b.* *Pontificius non eſt.* 415, 176 *b*
Gruterus (*Janus*) *in Academiam Groningæ & Omlandiæ vocatus eſt.* 114 *b.* *Laudatur.* 88, 89
Gulielmi *Principis Arauſionenſis Elogium.* 1 *b*
Guſtavi (*Adolphi*) *Titulus & Inſcriptio.* 185 *b*

H

Hadrianus *Imperator, Poetarum verſus remunerabatur verſibus ſuis.* 112 *a*
Heinſius, *Ordinum Hollandiæ Hiſtoriographus.* 145 *b.* *Ejus commentum de lingua Helleniſtica.* 342 *b.* *Hiſtoria Sylvæ Ducis captæ.* 388 *a.* *Diſſidium cum Salmaſio.* 116, 225 *a*, 406 *b*, 342, 357 *a*, 449 *b*
Helena, *Conſtantii Imp. Conjux, & Coili Regis Brit. Filia.* 13 *b*
Helleniſticæ *Linguæ Commentum in fumos abit.* 342 *b*
Helvetica *Confeſſio, de cura religionis Magiſtratui demandanda, explicatur.* 68 *b*
Henricus I. *Rex Angliæ bello-Clericus dictus.* 15 *b*
Henricus V. *Angliæ Rex, Gymnaſii Cadomenſis Conditor.* 16 *a*
Henrici VII. *Angliæ Regis, Elogium.* 16 *a*
Henrici VIII. *Regis Angliæ, Elogium.* ibid.
Herberti *Baronis de Cherbury lib. de religione Gentilium.* 435 *b*, 436 *a*
Heſychius, *literaturæ Græcæ Theſaurus.* 375 *b*
Hiſpania, *ſuperba natio, nec Batavorum laudibus æqua.* 37 *b*
Hiſtoriæ *uſus ad conſervandam rerum memoriam in omne ævum.* 32 *b*
Homerus *non magis Poeta, quam Philoſophus.* 20. *Verſiculus unus Pompeio M. à Poſſidonio commendatus.* 13 *b*
Hoofdii (*Pet.*) *Poemata.* 343 *b.* *Vita, & geſta Henrici* IV. ibid.
Horatii, *domus exilis Plutonis, explicatur.* 199 *a*
Hytlodæus. 459 *a*

I

Jacobus I. *Rex Scotiæ, literarum Patronus.* 17 *b*
Jacobus I. *Rex Angliæ Scotiæque, maximarum rerum ſcientiâ Reges omnes ſuperavit à Salomone.* 17 *b*
Ignatii *Epiſtolæ per Uſſerium & Iſaacum Voſſium.* 443 *a*
Imperatores *Conſtantinopolitani rubris calceis uſi ſunt.* 199 *b*
Ina, *Occiduorum Saxonum Rex.* 15 *a*
Independentes *Angli.* 409 *a*
Indicina *apud Apuleium.* 312 *b*
Ingratitudo *ſæculi erga viros eruditos.* 357 *a*
Joannes à Laſco, *Belgicæ Eccleſiæ in Anglia Epiſcopus.* 49 *a*
Joſhua, *ut Eleazari imperio ſuberat.* 68 *a*
Joſina, *Regum Scoticorum nonus.* 17 *a*
Judæorum *converſionem propagandam, & pœnas (tela, ignes, ferrum) amovendas, petit Voſſius à Stupeskio.* 293 *a*
Juelli *Epiſc. Sariſburienſis Elogium.* 460 *a*
Junius (*Franc.*) *vindicatur contra characterem errore ei à Thuano datum.* 72 *b*, *& ſeq* 104 *b*, *& ſeq.* 113, 128 *b.* 105. *Non ſatisfecit Genevenſibus in quæſtione de Eccleſia Romana.* 403 *b.* *Dictum ejus de profunditate Scripturarum.* 436 *b.* *Convitiis à*

Digitized by Google

Scaligero oneratur. 113 *b.* *Vindicatur contra Scaligerum.* 113 *b*, 128 *b*, 105.

Junius (*Fr.*) *F.F. de Pictura Veterum.* 292, 296 *a*

Juridicina *apud Tertullianum.* 312 *a*

K

K. & C. *Latinis non ſunt literæ diverſæ, ſed ejuſdem literæ ductus diverſi.* 261 *a*

Karolus, *in Membranis optimis & vetuſtiſſimis exaratur.* 261 *a*

L

Laborem *ſæpe fugiunt præclara Ingenia in re cauta.* 371 *b*

Lapponia, *dubium fabulis an hiſtoriis magis decantata.* 171 *b*

Laudus (*Gul.*) *Arch. Cant. ſemper in Epiſtolis adhortabatur Voſſio, ut Baronio reſponderet.* 370 *b*, 368 *a*, 264 *b*. *Quam falſum ſit, quod Puritani eum cogitare aiunt de reducendo Papatum.* 264 *b*, 368 *a*. *Conſtitutiones & Canones Synodi Anno* 1640. *abſolvunt eum à Crimine Papiſmi.* 368 *a*. *In cuſtodiam abducitur.* 367 *b*. *Liber contra Fiſherum; & Puritanorum querimoniæ de eodem.* 368 *a*, 370 *b*, 331 *a*

Laurentii (*Jac.*) *lib. adverſus Grotium irridetur.* 404 *b*. *Judicium de Antiquis Eccleſiæ Doctoribus.* 406 *b*

Leidenſium *Urbs peſte laborat.* 178 *b*, 274 *b*

Libros *magnos inter & breves Comparatio.* 88 *a*

Lipſii (*Juſti*) *Politica, initiis Civilis ſtudii accommodantur.* 205 *a*. *In Ramum dicterium.* 313 *a*

Literarum *Formatarum uſus in Eccleſia Primitiva.* 7 *a*

Livium *privatim legendi ratio optima.* 166 *a*

Logicæ *Compendia meliora.* 86 *b*

Longinus *commercio Judæorum profecit, & Moſem ornavit elogio.* 6 *b*

Lucius, *Britanniæ Rex, primus Regum Chriſtianorum.* 14 *b*

Lucius (*Ludov.*) *ſcribit contra Socinianos.* 364 *b*

Lucretius *Poeta.* 80 *b*

Ludovici Vivis *Conſilio, Maria Angliæ Regina optimis Scientiis erat imbuta.* 14 *a*

Lutheri *dictum de Sacramentariis, Zuinglianis & Tigurinis.* 48 *a*. *Cum bono ſemine zizania ſeminavit.* ibid. *Lutheranorum judicia de eo.* 49 *b*, 50 *a*. *Lutheranorum & Calvinianorum ſimillima ad Scripturas provocatio.* 49, 50

Lydius (*Balthaſ.*) *non dubitavit, inter vera, etiam falſa impingere Eccleſiæ Romanæ: quod increpat Voſſius.* 335 *b*

M

Magdeburgenſes *Centuriæ errores ſuos habent: unde nihil magis exoptat Voſſius, quam eas edere cum brevibus ſuis notis.* 364 *a*

Magiſtratûs *jus in Eccleſiaſticis vindicatur à Voſſio.* 51, 52, *& ſeq.* *Argumenti Walæi è contrario ſolvuntur.* 58 *b*, *& ſeqq.* *Diſſeritur inter Vedelium, Rævium, & Triglandium.* 407 *a*

Maimonides (*Moſes*) *quantum extollitur inter Judæos?* 209 *b*. *Diſſertatio ejus de Idololatria ex Hebræo transfertur Latinè per Dionyſ. Voſſium.* ibid.

Marcellus, *primus Philoſophiam Peripateticam in Gymnaſium Dordrechtanum introduxit.* 313 *a*

Mareſchii *lib. adv. Voetium.* 409 *b*. *Theologia* ἐλεγκτικὴ. 451 *b*

Maria, *Regina Angliæ, optimis ſcientiis imbuta.* 14 *a*

Mariani *Scoti exemplaria* MSS. 188 *a*, 177 *b*

Martialis *laudatur & corrigitur.* 194 *a*

Martinii (*Matthiæ*) *mors & vindicatio.* 87 *a*, 153 *b*

Martinus *Papa, Anglorum ſcholam Romæ à Tributo immunem eſſe juſſit.* 15 *a*

Matheldis, *Regina, non eruditionis minus quam pietatis laudem meruit.* 13 *b*

Menandro *vim comicam deſiderat J. Cæſar.* 29 *b*

Menaſſes Ben-Iſrael *ſecundum Præceptum Decalogi exponit.* 345 *a*. *Voſſio gratus.* 208 *a*. *Loca Pentateuchi* ἐναντιοφανῆ *conciliat.* 225, 226 *a*. *Omnem prope ætatem in Scriptoribus Rabinicis trivit.* 225 *a*

Merulæ *Commentarii in Ennium.* 426 *b*

Meurſius (*Joh.*) *de Atticæ Regibus.* 211 *a*

Mexicana *Claſſis Batavis capta.* 23 *a*

Micronius (*Martinus*) *Belgarum omniumque Profugorum Londino, Paſtor.* 49 *a*

Miraculorum *Chriſti Magnitudo & Certitudo.* 4 *b*

Mithra. 458 *a*

Moguntinæ *Synodi de Godeſchalco judicium.* 186, 187 *b*

Monachi *Meſopotamiæ, intonſi, ab Epiphanio improbantur.* 413 *a*

Morcacus *Rex Scotorum.* 17 *a*

Moſes & Aaron *diviſum tenuêre imperium in Eccleſiaſticis.* 68 *a*

N

Natolius, *Theodoſianorum Epiſcopus, Hæreticus, à Victore P. in Eccleſiam recipitur.* 6 *a*

Niuhuyſius (*Barthold.*) *ex Lutherano Pontificius Abbas,* εἰρηνικὸν *ſcribit, & cum Voſſio de Eccleſia Romana colloquium habet.* 240 *b*, 349 *a*

Nonnius *vindicatur.* 349 *b*. *Codex MSS.* 419 *a*

O

ΟΥΛΠΙΟC; *in eo nomine nequit* C *haberi pro* Σ: 360 *b*

Oxonienſis *Academia Caput cœlo infert ſub Alfredo Rege.* 15 *b*

P

Pœnæ *penitentiales vim legum non habent, niſi ſummo ſanciente Magiſtratu.* 66 *b*

Panis ἐπιούσιος *in Orat. Dom. ſpiritualem imprimis alimoniam ſignificat.* 366 *a*

Paraiba *in Braſilia Batavis capta.* 255 *a*

Paſtorum *Electio, Magiſtratûs judicium ſecum ferre debet.* 69 *b*

Pauli *Samoſatenſis Hiſtoria.* 6 *a*

Paulus *Servita dicere ſolebat, non eſſe meliorem viam infringendi vires Hiſpanorum, quam ſi Batavi Americam infeſtent.* 155 *a*

Pelagius *arbitrium hominis ſic extollebat, ut neceſſitatem Gratiæ negaret.* 208 *b*

Phamaluka *in Braſilia Batavis expugnata.* 155 *a*

Pitteus *ab Arundeliæ Comite in Orientem miſſus, ut antiquos lapides, aliaque monumenta inde referret.* 145 *a*

Platoni *minime cognita erant myſteria Chriſtianæ Religionis.* 112 *b.* *Cur Poetas ex ſua arcet Republica.* 20 *b.* *Plurima hauſit ex Homero.* 20 *a*

Plempius (*Fortunatus*) *tum Bononienſibus, tum Lovanienſibus ad Profeſſionem Medicam vocatur.* 185 *b*

Poetices *antiquitas & honos.* 19 *b*, 20

Polycarpi *Epiſtola ad* Philippenſes. 310, 322 *a*

Pontificii *criſtas erigunt; multique in Batavia & Gallia ad eos abeunt.* 150 *a.* *In verbis, Hoc eſt Corpus meum, agnoſcunt tropum, non ſigni, ſed materiæ.* 201 *a*

Porphyrius, *an ad Chriſtianam fuerat converſus Religionem?* 306 *a.* *Porphyrii Panegyricus non eſt Malchi opus, ſed Publii Optatiani Porphyrii.* ibid.

Porracei *folii nodus.* 454 *b*

Prædeſtinatio. 111 *b*, 208, *& ſeq.*

Prætores *Romani cinctum Gabino jus Civile dicebant.* 312 *a*

Priſciani *Codex MSS.* 419 *a*

Prophetæ *Prophetis quomodo ſubjecti eſſe debent?* 69 *b*

Ptolemaicam *Opinionem minime damnat Voſſius.* 287 *b*

Puritanorum *Anglorum Clamores & Bella in Carolum* I, *& Eccleſiam.* 409 *a*, 264, 367 *b.* *Succeſſus animos addit Zelotis in Batavia.* 407 *a*

Puteani (*Erycii*) *pericula propter ſtateram, quam ſcripſit, Belli ac Pacis.* 218 *b.* *Laus.* 210 *a*

Pymius, *Puritanus Anglus, magnam in Parliamento autoritatem gerit.* 409 *a*

Q

Quadrageſimalis *jejunii Antiquitas & Uſus* 410 *b.*

R

Rabanus Maurus, *omnium ætatis ſuæ doctiſſimus, Goderchalcum damnat.* 192 *a*

Radzevilii *Principis Servus ultimo ſupplicio affectus in Academia Leydenſi.* 190 *a*

Raſura *Sacerdotum & Monachorum.* 415 *a.* *Multo recentior eſt quam Tonſura.* ibid.

Reformationis *Authores, non ea modo quæ à deformatis erant temporibus, ſed Apoſtolico etiam tempori convenientibus, aliquando ſuſtulerunt.* 402 *b.* *Eorum diſſenſus inter ſe* 48 *a.* *Quanta parte mundi obtinuere?* 357 *b*

Reidani *Hiſtoria Belgarum, è ſermone Belgico latine tranſlata per Dionyſ. Voſſium.* 223 *a*, 224 *b*, 226 *a*

Reſuſcitandorum *corporum qualitates.* 125 *a*

Reutha, *Regum Scoticorum* VII. 17 *a*

Rhenoberka *capta.* 221 *b*

Richardus III. *Angliæ Rex.* 16 *a*

Rivetus *Salmaſium adjuvat, ad obtinendum Scaligeri locum in Academia Lugdunenſi.* 143 *a*

Romanam *Eccleſiam falſis criminibus accuſare minime oportet.* 355 *b*, 402 *a*

Roteradamenſis *Synodus.* 71 *b*

Ruetract (*Juſtus*) *Grotio commendatur.* 265

Rutgerſius, *Legatus Regis Suecici ad Ordines Holland.* 73 *b*

S

Salmaſius, *Equeſtri Dignitate & Conſiliarii Titulo à Rege Galliæ decoratus.* 295 *b*, 296 *a.* *Lugduni habitat inter tam infeſtos, quam ſi in mediis viveret Jeſuitis.* 351 *b.* *Verſiculis virulentis laceratur.* 350 *a*, 351 *b.* *Diſſidium habet cum Heinſio.* 225 *a*, 406 *b*, 342, 347 *a*, 449 *b.* *In Galliam diſcedit ſub conditione redeundi Lugdunum.* 357 *a.* *Refellit Bezam.* 357 *b.* *Ejus exercitationes Plinianæ.* 162 *a.* *Exercitationes in Solinum.* 228 *a.* *Commentarii in Nov Teſt.* 357 *a.* *De Uſuris.* 342 *b.* *De Cæſarie virorum, & mulierum Coma.* 432 *a.* *De Primata Papæ.* 442 *b.* *Funus Helleniſticum & Oſſilegium* 418 *b*, 423 *a.* *Oraculi inſtar conſulitur.* 357 *a.* *Noſtri ſæculi Varro.* 371 *a.* *Encomium.* 83 *a*, 117 *b*, 203 *a*

Scaligeri (*Utriuſque*) *merita agnoſcuntur à Voſſio, Heinſio extolluntur.* 105 *a.* *Joſephi lib. de Emendatione Temporum.* 105 *b.* *Conjectanea in Varronem; deque iis judicium Petri Victorii.* 105 *b.* *Julius adverſus Cardanum.* ibid. *Eraſmus cum utroque Scaligero comparatur.* ibid. *Vid.* Junius.

Schrevelius,

Digitized by Google

Schrevelius, *Profeſſor Medicus Lugdunenſis, cedit Heurnio.* 94 *b*
Scotorum *Rebellio contra Carolum* I. 331 *a. In Sententiis & Ritibus Eccleſiæ, novella omnia iis magis quam antiqua placent.* 298 *b*
Scripturarum *Excellentia.* 5. *Interpretatio genuina ab Antiquitate petenda eſt.* 5 *b*, 459 *b*, 460 *a*
Seldenus *incarceratur.* 145 *b. Lib. de Diis Syris.* 434 *a*
Sibrandiana *Cauſa.* 41, 35 *b*
Sibyllina *Oracula, ſuppoſititia.* 113 *a*
Sigebertus, *Orientalium Anglorum Rex.* 15 *a*
Smantius, *Eccleſiaſtes, ex Amſtelodamo exire juſſus.* 180 *b*
Socini *Error, negando Sacrificium Chriſti eſſe proprie propitiatorium.* 125 *a. Socinianæ Sectæ manibus pedibusque obviam eundum.* 364 *b. Sententia de Corporibus reſuſcitandorum.* ibid.
Sophoclis *Tragœdiæ, Latino Carmine per Ratallerum redditæ.* 29 *b*
Spanhemii *Elogium.* 422 *a*
Stobæi *Commentaria per Grotium edi, deſiderat Voſſius.* 82 *b*
Stephanus Stephanius *Saxonem Grammaticum edit.* 446 *a*, 377 *a*
Suetonius, *non Donatus, Autor eſt Vitæ Terentii.* 251 *b*
Sylva-Ducis *Batavis capta* 23 *a. Hiſtoria ſcribitur per Heinſium.* 388 *a. Ordo Marianus Sylvæ-Ducenſium Procerum reformatorum damnatur Voetio, defenditur Mareſchio.* 409 *b*
Symmachi *Elogium per Macrobium.* 312 *a. Odit parſimoniam bonorum verborum.* 128 *b*
Synodorum *Congregatio & Authoritas.* 65 *b*

T

Tenenſium *Urbis clades ſæviſſima.* 271 *a*. 272 *b*
Teſtamenti *V. & N. Veritas.* 5 *a*
Themiſtoclis *Epiſtolæ.* 101 *a*
Theodericianæ *leges.* 26 *b*
Theodotus Byrantius, *Ebionita, Communione Chriſtiana per Victorem Papam privatur.* 6 *a*
Theologicum *Vinum, quare ſic dictum?* 306 *b*
Tilenus *varia de ſe judicia experitur.* 82 *b*
Tonſuræ *Antiquitas, præſertim Clericorum & Monachum.* 413 *a, & ſeqq.*
Torunienſe *Colloquium.* 452 *b*
Trajana *Columna.* 252 *a*
Trapemernos. 457 *b*, 458 *a*
Tricius Apinius. 459 *a*
Triſmegiſtus, *ſuppoſititius.* 113 *a*

V

Vallæ (*Laur.*) *error de Cæleſtino Papa.* 36 *b*
Udenhemus *à Cæſarianis captus.* 255 *b*
Vedelii *Lib. de Epiſcopatu Conſtantini opponitur Revio & Triglandio.* 409 *b. Mors.* ibid.
Veſalia *Batavis capta.* 23 *a*
Victorii (*Petri*) *cenſura in Scaligeri Conjectanea in Varronem.* 105 *b*
Vinum *Generoſum, cur dicatur Theologicum?* 306 *b. Neque ſolum Coſ. ſed Coſta?* ibid.
Virgilius *explicatur.* 199 *a*
Vocum *Latino Barbararum tria Genera.* 420 *b*
Vorſtius *Scaligero opponit de Sacc*h*aro veterum.* 332 *b*
Voſſius (*Dionyſius, G. J. F.*) *Maimonidem ex Hebræo latinè reddit.* 209 *b. Cæſarem poſt Scaligerum caſtigat.* 229 *a. Mors & Elogium.* 228 *b*, 229 *b*, 231 *a*, 235 *a*, 376 *a*
Voſſius (*Gerardus Johan.*) *Canonicus Cantuarienſis.* 2 *b*, 25 *b*, 140 *b. Alieniſſimus à Vorſtii opinionibus de Deo.* 40 *a. Ad Profeſſionem Theologiæ in Schola Steinfurtenſi vocatur.* 42 *a*, 39 *b. Ad Profeſſionem Hiſtoriæ in Academia Cantabrigienſi,* 91, 92, 93, 98. *In Philoſophia ἐκλεκτικὸς* 80 *b. Theologis tepidis annumerari mavult, quam Zelotis.* 457 *a. In Academiam Oxonienſem honorifice adſcitus eſt.* 262 *b. Academiæ Cantabrigienſi grato animo dedicat Librum de Hiſtoricis Latinis.* 119. *Amſtelodamum vocatur, ut ſit Hiſtoriarum & Politices Profeſſor.* 308 *a. Hiſtoriarum, Eloquentiæ & Linguæ Græcæ Profeſſor Lugdunenſis.* 98 *a. Deum orat, ut Grotius nullo modo à Religione Reformata abſtrahatur.* 176 *b. Multum amat Eccleſiam Anglicanam.* 407 *a. Filii Filiæque ejus fœliciſſimæ indolis.* 308 *a. Lib. de Idoloratriæ Origine & Progreſſu.* 343 *a*, 344 *b. De Tribus Symbolis.* 2 *b. De Vitiis Sermonis & Gloſſematis Latino-Barbaris.* 439 *b*, 436 *b. Amores.* 454 *b. Studiorum ratio.* 353 *b. Vix audere ſe, dicit, inter literatos nomen ſuum profiteri.* 371 *a*
Voſſii (*Gerard. G. J. F.*) *Opuſcula.* 354 *a*, 298 *b. Mors.* 347 *a*
Voſſius (*Joan. G. J. F.*) *Socius Cantabrigienſis.* 142 *a*
Voſſii (*Iſaaci, G. J. F.*) *Opuſcula.* 374 *b*, 395 *b*
Voſſius (*Matth. G. J. F.*) *Annales Bataviæ & Zelandiæ condit.* 263 *a*, 273 *b*, 275 *b. Moritur.* 445 *b*
Uſſerius (*Jac. Arch. Armach.*) *de Antiquitatibus Eccleſiarum Britanicarum.* 375 *a*
Utenhovii (*Joan.*) *Hiſtoria, nomine Joan. à Laſco & Micronii ſcripta.* 49 *a*
Utopia. 459 *a*

W

Walæi *Argumenta contra jus Magiſtratûs in Eccleſiaſticis ſolvuntur.* 58 *b, & ſeqq.*
Warneri (*Lævini*) *Opuſcula & Laus.* 432 *b*
Whitakerus. 460 *a*

Digitized by Google

INDEX
RERUM & VERBORUM
IN
EPISTOLIS
Clarorum Virorum
Ad *Gerardum Joannem Voſſium* Miſſis.

a, Primam Paginæ Columnam denotat: *b*, Secundam.

A

ABbot (*Geor.*) *Arch. Cant. inter venandum, ictu fallente, hominem pro cervo ſagittâ configit.* 29 *a*. *Quæſtio de illius irregularitate ſolvitur per Epiſcopum Winton.* 39 *b*
Abrahæ (*Patriarchæ*) *Vocatio & Migratio ex Ure & Charris.* 237 *b*
Academiarum *Oxonienſis & Cantabrigienſis in Paræum, Bucanum, & Stephanum Junium Brutum cenſuræ.* 30. *Rari in iis Profeſſores exteri.* 38 *a*
Adoleſcentia *plurimorum Virorum, in Patriæ ſalutem natorum, perdita pene ac deſperata fuit.* 84 *b*
Ægyptii *hominem myſticum cicada picta expreſſerunt.* 192 *b*. *Eorum Numina.* 286 *b*
Amakeranæ γλωαγίας *in vico prope Hafniam ludus.* 246 *b*
Amiraldi *opus contra univerſalem gratiam à Spanhemio in Academia Leydenſi opponitur.* 280 *a*
Angliæ *inteſtina Bella è ſcandalo accepto, non dato prorupêre.* 182 *b*. *Grave ſcandalum Religioni Reformatæ.* ibid. *Turbant & terrent etiam Exteros.* 269 *b*, 49 *a*, 208 *b*. *Gallorum, Taurorum, Urſorum, & Canum pugnæ apud Anglos exhibitæ, jactus item & luctæ, bellicæ virtutis argumenta ſunt.* 192 *b*
Anima *tota in toto corpore & tota in qualibet parte.* 222 *b*, *& ſeqq.*
Annus *Climactericus Magnus.* 235 *b*
Antiocheni *Concilii Canon de imaginibus.* 25 *a*
B. Antonii *Vita per Athanaſium.* 181 *a*
Antonii *de Leon, Epitome Orientalis & Occidentalis Bibliothecæ.* 179 *b*
Antrum Wookevium *in Mendippiis Collibus Minerariis, prope Wellas, in Agro Somerſetenſi, aquas habet ex ſtellicidio in lapides concretas.* 191 *b*. *Cui non abſimile eſt alterum in agro Turonenſi, in Gallia.* 192 *a*
Apollonii *Pergæi Conicorum libri* 3. *de Græco in Arabicum elegantiſſimè tranſlati.* 51 *b*
Apuleius *corrigitur.* 111 *b*
Arabicæ *Linguæ uſus & præſtantia.* 51 *a*
Ariſtotelis *Rhetorica.* 1 *b*. *Index Arabicus omnium ſcriptorum Ariſtotelis.* 162 *b*
Artaxerxes, *Perſarum Rex, non tam donum quam donantis animum exoſculatus eſt.* 7 *a*
B. Auguſtini *ſenſus nimis ab Uſſerio reſtringitur.* 100 *a*. *Lib. de Civit. Dei corrigitur.* 111 *a*

B

Baptiſma *Joannis non undique idem fuit cum Chriſti baptiſmate.* 61 *b*, 66 *a*
Barlæi (*Caſp.*) *Poema de Sylva ducis capta.* 63 *b*. *Elogium.* 99, 277 *a*
Baſilii *M. locus de rubris Calceis Imperatorum.* 91 *b*. *Codex MSS.* 13 *b*
Batavorum *Elogium ex Livio.* 281 *b*
Bodleiana *Bibliotheca.* 187 *a*
Bollandus (*Jeſuita*) *Roſweydi opus de vitis Sanctorum Ordinat.* 186 *a*
Bolducii (*Capucini*) *Oggius Chriſtianus.* 206 *b*
Buckinghamiæ *Ducis Ill. fatum ſubitum & barbarum.* 62 *a*. 65 *b*

C

Digitized by Google

I N D E X.

C

Calandrini *Negotium in Batavia*; *pro reſtitutione Regionum Monilium.* 153 *b*
Calixtus (*Geo.*) *ſemi-Calviniſta audit Zelotis.* 274 *b.* *Laceratur ab Erbermanno, Jeſuita.* ib. *Laudatur.* 146 *b.*
Cantabrigia *peſte laborat.* 75 *à.* *Academia partibus Remonſtrantium & contra Remonſtrantium dividitur.* 30 *b*, 31 *a.* *Reſalutat Voſſium.* 43 *b*
Cantuarienſibus *Archiepiſcopis jus viſitandi Academias denuo revocatur.* 160 *a*
Caſauboni (*Iſaaci*) *Epiſtolæ.* 159 *a*
Caſaubonus (*Meric.*) *in laude Clientelam tranſit.* 100 *a*
Caroli I. *Regis Angliæ Parricidium.* 292 *a*
Chriſti (*Jeſu*) *tria Paſchata*, 258 *b.* *Satiſfactio & Merita.* 278 *b.* *& ſeqq.* *Judæorum Figmentum de Nativitate ejus.* 260 *b.* *Cauſæ, conſtituendi Feſti Nativitatis in menſem Decembrem.* 260 *b*
Chymiæ *Antiquitas examinatur.* 286 *b*
Citra, *particulæ, uſus inter Juriſconſultos diſputatur.* 148 *b*
Clementis *Romani Epiſtolæ vindicantur.* 120 *b* *Quædam dubia ex iis.* 122 *b.*
Colvii (*Andreæ*) *in Angliam & Academiam Cantab. Cenſura.* 67. *De Comis alendis, Salmaſius.* 265 *a*
Commulcium. 298 *a*
Confeſſionum *Fidei publicarum Uſus & Abuſus.* 203 *b*
Conopii (*Nathan.*) *ſupplex libellus ad Ordines Holland.* 145 *a*
Crocii (*Ludov.*) *Theologiæ* περιοχή. 147 *a*

D

Damporti, *Londinenſis Miniſtri*, *Hiſtoria & Character.* 107 *a*, 123, *a* 124, *a*, 125, *b*
Danorum *incurſus in Fimbriam & Holſatiam.* 60 *a*
Davenantii (*Epiſc. Sarisb.*) *Commentarii in Epiſtolam D. Pauli ad Coloſſ.* 44 *b*
S. Demetrii *Martyris Theſſalonicenſis, Vita & Miracula per Coccum.* 180 *b*
Demetrii *Chryſoloræ Theſſalonicenſis Opuſcula.* 180 *b.*
Diæta *Monaſterienſis & Oſnaburgenſis.* 280 *a*
Dodrechtana *Synodus, in eaque Remonſtrantium Fiducia.* 16 *b*
Doriſlaus *Hiſtoriæ Profeſſor Cantabrigienſis.* 44 *a*, 57 *b*
Doubletii (*Geo. R.*) *in Anglos Cenſura.* 37 *b*, 38 *a*

E

Echones *memorabiles Varii.* 197 *a*
Electio *conditionalis.* 11 *a*
Erpenius *in Conciliorum ſocietatem Legati Regis Africæ, ex fama charitate, adſcitus.* 37 *a.* *Moritur.* 36 *a.* *Voſſius in funere orationem habet.* 36 *a*
Euſtathius *de Trigla Piſce, Dianæ ſacro, exponitur.* 185 *a*

F

Farfaxii *exercitus Regem* Carolum *captivum detinet.* 288 *b*
Fimbria, *Inſula*, *in poteſtatem Danorum redacta.* 60 *a*
Forbeſii (*Joh.*) *Diſſertatio de conſenſu Doctrinæ Auguſtini de gratia Dei cum perpetua Catholicæ Eccleſiæ doctrina.* 268. *b.* *Voſſio commendatur.* 262 *a*
Freinſhemius *Tacitum*, *Curtium*, *&c. edit.* 172 *a*

G

Gaillardi (*Ægidii*) *lib. de Suppoſito.* 285 *b*
Galilæus, *Galilæi ſingulare erga Batavos ſtudium profitebatur.* 225 *a*
Gatakeri (*Tho.*) *lib. de juſtificatione laudatur.* 278 *b.*
Gellii (*A.*) *Noctes Atticæ, magnam Antiquitatis partem illuſtrant.* 233 *b*
Genevenſis *Eccleſiæ faciem Parliamento Anglicano placere, dolet Crocius.* 208 *b*
Gentilium *Idololatria.* 25 *a*
Godeſchalci *Hiſtoria.* 121 *b*, 92 *b*, 301 *a*
Golii *itineris in Syriam ratio.* 50 *a*, *& ſeq.* *Inſtitutum generoſum laudatur.* 41 *a.* *In Patriam rediit, duplicemque obtinet Profeſſionem.* 70 *b*
Græcorum *querimoniæ in Belgarum Miniſtros exitio Eccleſiæ Græcæ in Perſidem miſſos.* 271 *a*
Graſwinkelius *bellum gerit cum* Seldeno, *pro libertate maris.* 157 *a*
Gratia *Univerſitatis defenditur per Crocium.* 193 *b*, 210 *b*, 214 *a.* *Et Voſſium.* 11 *a.* *Opponitur per Combaiſium.* 193 *b*, 210 *b.* *Synodos Hollandicas.* 214 *a*, 245 *a.* *Et Spanhemium.* 245 *b.* *Cum ſpeciali Electionis gratia nihil pugnat.* 214 *a*
Gronovius (*J. Fred.*) *Theſauros vidit in Anglia, ad quos peregrini tardè accedunt, ſpeciatim in Bibliotheca Bodleiana.* 187 *a.* *De Seſtertiis.* 255 *a*, 256 *b*, 268 *a*
Grotius (*H.*) *tam à Lutheranis quam Evangelicis vapulat.* 248 *b.* *Volubilis & ſocinianus dicitur Colvio.* 252 *b.* *Sententia de Antichriſto opponitur.* 214, 216, 248 *b.* *Uti & votum pro Pace.* 226 *a.* *De ſatisfactione Chriſti.* 294 *b.* *Incarceratur.* 18 *b*, 20 *a.* *Vindicatur & laudatur.* 139. *Amatur à Laudo.* 100, 105. *b.* *Carminibus Barlæi & generoſi Angli pro meritis celebratur.*

Digitized by Google

tur. 277 *a.* *Librum de Veritate Chriſtianæ Religionis Arabicè transfert Pocockius.* 227 *b.* *Reditus in Patriam inter res vix credibiles.* 100 *a*

H

Heinſius(*Dan.*)*invidere & obtrectare nunquam deſinit.* 70 *b.* *Diſſidium maximum gerit cum Salmaſio.* 116 *a*
Herberti (*B.de Cherbury*) *lib.de Gentilium Religione, errorumq; apud eos cauſis, judicio Voſſii ſubjicitur.* 272 *a*, 275 *a*
Hiſpaniæ *Fraudes detectæ.* 46 *a*
Hommii (*Feſti*) *Character.* 21 *a*
Honorius, *Author Commentariorum in Cantica Canticorum.* 18 *b*
Horus Apollo. 191 *a*

I

Idoli & Imaginis *diſtinctione urgent Pontificii* 25 *a.* *Gentiles adoraverunt Idola ſua tanquam Deos.* ibid. *Præceptum de Idolis non faciendis, Morale & Perpetuum.* ibid.
Ignatii *Epiſtolæ per Uſſerium.* 270 *a*
Imaginum *Cultus & Adoratio Pontificia.* 25 *a*
Independentes, *Angli, rerum potiuntur: Regemque Carolum captivum detinent.* 288 *b*
Johnſtonus, *Scotus, pro cauſa Regia contra* 2 *Miniſtros Scotos Puritanos diſputat coram Tileno.* 25 *b*
Per Jovem *Lapideum, ſanctiſſimum Romanis jusjurandum.* 111 *b*
Iſraelitarum *Exodus ex Ægypto.* 237 *a*
Judæorum *Multitudo in Polonia.* 166 *a.* *Figmentum de Nativitate Chriſti.* 260 *b.* *Frequenter rei deferuntur Cædis infantium Chriſtianorum.* 166 *a*
Julianæ *Periodi Veſtigia deprehenduntur in Epitome Mariani Scoti, Roberto Lotharingo concinnatâ.* 302 *a*
Julianus (*Imp.*) *Apoſtat. inter Hiſtoricos adſcribi meretur.* 36 *b*
Junius (*Franc.*) *à Voſſio vindicatur contra Thuanum.* 44 *a*

L

Lachmiorum *Inſula apud Valerium Maxim.* 168 *b*
Lapis *Porcinus.* 191 *b*
Laudus (*Gul.*) *Arch. Cant. commendat Voſſio refutationem Baronii.* 62 *b*, 68 *a*, 75 *b*, 87 *a*, 92 *b*, 105 *b*, 66 *a*, 125 *b.* *Fatum deflet Buckinghamiæ Ducis.* 62 *a*, 65 *b.* *Animum non minus politicum quam religioſum habet: Parliamento & Puritanis exoſus, Regi Carolo charus.* 67 *a.* *Luget Eccleſiæ tempora.* 66 *a*, 68 *a.* *Non deerit Officio, neque Eccleſiæ.* 75 *b.* *Grotium amat.* 100 *a*, 105 *b.* *Caſaubonum* (*M.*) *in Clientelam accipit.* 139 *a*, 100 *a.* *Academias viſitandi jus Archiepiſcopis Cant. revocat.* 160 *a.* *Cancellarius Acad.* Oxon. 75 *b*, 68 *a.* *Literarum Patronus.* 139 *a.* *Ridet inſaniam inimicorum ſuorum.* 75 *a.* *Veterem Eccleſiæ tramitem non deſerit.* 200 *a.* *Librum contra Fiſherum mandato Regis edit.* 183 *a.* *De Invaſione Scoticâ.* 182 *b*, 199 *b.* *De Novatoribus Anglicanis.* 125 *b*, 126 *b.* *Summaria Vitæ.* 198, 199
Liberalia *apud Tullium.* 298 *b*
Lindſellii (*Aug.*) *Hereford. Epiſc. Mors & Elogium.* 138 *b*
Logica *diſputatio inter Ravium & Niubuſium.* 231 *b*
Londinum *Peſte laborat.* 163 *a*

M

Magdeburgenſes *Centurias ornare Notis rogatur Voſſius.* 184 *b*
Magiſtratus *jus in Eccleſiaſticis defenditur contra Walæum.* 13 *b*
Mantæi (*Franc.*) *Theſes Theologicæ de Deo increato.* 7 *a*
Manuſcriptorum *Athenæi, Apollodori, Libanii, aliorumque Græcorum Authorum, Catalogus.* 169 *b*
Marci Ant. *de Dominis, Arch. Spalat. Cadaver & Scripta Romæ cremantur.* 36 *a*
Mariani *Scoti exemplaria MSS. Uſſerio collecta.* 301
Martinii (*Matth.*) *Mors.* 68 *a*
Metalla, *an inter Ægyptios pro Numinibus habita?* 286 *b*
Meurſius (*Joh.*) *Modeſtiam & Candorem deſiderat in Salmaſio.* 74 *a.* *Opera.* 65 *a.* *Obitus.* 189 *b*
Milletorius *graviter increpari dictus pro ſcriptis & concionibus Hæreticis.* 229 *b.* *Pontificiis ſe adjungit.* 247 *b*
Molochus. 159 *b*

N

Neander, *Ethices Profeſſ. Francofurti, laudatur.* 33 *a*
Neſtorium *perperam in Epheſina Synodo Hæreſeos damnatum fuiſſe, Opinio Ægidii Gaillardi.* 285 *b*
Nunneſii (*Pet.*) *Rhetorica & Philoſophica* 14 *a*
Νυχθημέρου *principium ſcrutatur Puteanus.* 18 *b.* 108 *b*

O

Ormeſtam, *Vox, Oroſio rejicitur.* 18 *b*
Oroſius *non eſt Author Commentariorum in Cantica Cantic.* 18 *b*

Oxoni-

Digitized by Google

Oxonienſis *Academiæ gratiæ reddita Voſſio.* 227 *b*

P.

Παγκόσμιος *apud Agapetum.* 97 *b*
פנדירא, *Vox, apud Damaſcenum, Ephiphanium,* & *Origenem.* 260 *b*
Papa, *Antichriſtus, judicante Crocio.* 248 *b.* & *Cocceio.* 214 *b*
Parei *Chronologia.* 187 *b*
Pelagiana *Hiſtoria Uſſerii* & *Voſſii.* 188 *b.* 100 *a,* 49 *b,* 146 *b*
Perſarum *Reges fratrum oculos ferro candenti exurunt.* 80 *a*
Petavii *error de Horo Apolline.* 191 *a*
Pieruccii *Elogium.* 224 *b*
Plempius (*Fortun.*) *Bononiam vocatur.* 103 *b*
Plinii *Paneg. in Trajanum corrigitur.* 111 *a*
Pontificii, *Angli, Carcere liberantur: Controverſiæque Religionis inter eos* & *Reformatos in publicis Miniſtrorum Concionibus interdicuntur.* 31 *a*
Prodigia *in Cimbria, Scania,* & *Holſatia viſa.* 60 *b*
Providentia *Dei Univerſalis eſt, contendit Herbertus B. de Cherbury.* 272 *b*
Puteani *pericula propter Stateram Belli* & *Pacis.* 111 *b*

R.

ΡΑΒΔΟΥ ΑΝΑΛΗΨΙΝ *apud Hippocratem.* 246 *a*
Remonſtrantium *Conſtantia in Synodo Dordrechtana.* 16 *b*
Riveti *Apologia pro B. Virgine.* 177 *b. Annotationes in Grotii Annotatum ad Conſultationem Caſſandri.* 229 *b*
Rutgerſius (*Winand.*) *Schola Theologica Steinfurtenſi commendatur.* 11 *b. Accuſatur παιδεραστίας.* 6 *a. Mors* 47 *b*
Rutilius *Poeta.* 114 *a*

S.

Salmaſius *Pontificiis Gallis ad Religionem mutandam tentatur.* 155 *a.* 156 *b. Diſſidium gerit cum Heinſio.* 116 *a. Magnatibus innoteſcere non cupit.* 284 *b. Idem non eſt, qui Verinus de Tranſubſtantiatione.* 284 *b. Variis Calamitatibus impetitus eſt in Gallia.* 206 *b. Ejus Menapiſcus.* 133 *b. de Uſuris.* 171 *b. de Primatu Papæ.* 206 *b.*
Saxonis *Grammatici loca corrupta.* 114 *a,* 115 *a,* 168 *a*
Scaligeri (*Joſ.*) *error in ſupputatione annorum à Regno Salomonis ad Occaſum Zedekiæ* & *Hieroſolymorum excidium.* 2 *b. Mors.* 3 *b. Elogium.* 4 *a*
Schrevelius *Laudatum.* 41 *a*
Scioppii (*Gaſp.*) *Prophetia Scripturæ.* 225 *a*
Scoti, *gens Puritana.* 25 *b. Armati Angliam invadunt.* 199 *b. Cum gravi ſcandalo Religioni Reformatæ.* 182 *b*
Scripturas *quaſdam periiſſe, Junius arguit ex Chryſoſtomo.* 123 *a*
Selandia, *inſula, terræ motum patitur.* 95 *a*
Servius *corrigitur.* 149 *a*
Simiæ, *Chriſtum eſſe Verum Legiſlatorem dedemonſtrantis, fabula ex Purchaſio.* 192 *b*
Sora, *Urbs Daniæ.* 40 *b*
Spanhemius *rigorem Allobrogicum in Prælectionibus inculcat.* 245 *b. Amiraldi opus opponit.* 280 *a. Varia de ſe experitur judicia.* 254 *a*
Straffordiæ *Comitis mors.* 254 *b*
S. Syncleticæ *Vita per Athanaſium, quæ ſub nomine S. Theclæ prius delituit, genuinum opus.* 180 *b,* 181 *a*
Syneſii *Elogium.* 137 *b*

T

Talparum *Oculi.* 192 *b*
Tamberlanis *Hiſtoria.* 79 *b*
Thaletis *Philoſ. Opera apud Laertium Ariſtoteli adſcribuntur ex parte, in Indice Arabico ſcriptorum Ariſtotelis.* 162 *b*
Theologorum *hujus ſæculi ineptia.* 99 *a* *Difficultas ſtudii Theologici.* 99 *a.*
תולדות ישו (Tholedoth Jeſu,) *liber Blaſphemus inter Judæos.* 260 *b*
Tileni *iter in Angliam.* 23 *a,* 26 *a*
Tirlinenſium *Urbis Clades, plus quàm barbara.* 150 *b*
Tonitrûs *ictus memorabiles.* 192 *a*
Tormenta *futuri ſæculi.* 222 *a*
Τετράχεως γῆς *apud Baſilium.* 97 *b*
Trigla *Idolum Vandalorum,* & *Piſcis Dianæ ſacer.* 185 *a*
Turonenſe *Colloquium.* 280, *a* 283 *a*

V

Vargas (*Tomagus Tho.*) *Toletanus, Hiſtoriographus Regius Caſtellæ.* 180 *a*
Verinus *de Tranſubſtantiatione, non eſt Salmaſius.* 284 *b*
Veronus *pro Scriptis* & *Concionibus Hæreticis increpari dictus.* 229 *b*
Uladiſlai *Regis Electio ad Regnum Poloniæ.* 105 *a*
Voſſius (*Dionyſius, G. J. F.*) *Maimonidem ex Hebræo Latinè transfert.* 92 *b,* 227 *a,* 266 *a, Opuſcula alia.* 92 *b,* 102 *b,* 116 *b, Mors* & *Elogium.* 116 *b,* 118 *a,* 128 *a,* 149 *b,* 64 *b,* 102 *b,* 227 *a*
Voſſius (*Gerard. Joan.*) *ad amplectendas contra Remonſtrantium partes rogatum.* 17 *a. Deponitur Rectorata Collegii Leydenſis.* 21 *a.* Con-

Digitized by Google

Conſtituitur Canonicus Cantuarienſis. 63. *a.* *Hiſtoriæ Profeſſio apud Cantabrigiam ei offertur.* 35, 37, 38, 39, 40 *a*, 42 *a*, 43 *a*, 44 *a*, 57 *a*. *Innuit ſe ſuſcepiſſe refutationem Baronii.* 44 *a*. *Theſes Theologicæ Oxoniæ imprimuntur.* 65 *a*, 67 *b*, 187 *a*. *Etymologicon.* 14 *b*. *Inſtitutiones Rhetoricæ.* 1 *b*, 5 *b*, 14 *b*. *Reſponſio ad judicium Hermanni Ravenſperg. de Hug. Grotii libro contra Socinum.* 17 *a*, 18 *a*. *Hiſtoria Pelagiana.* 44 *b*, 49, 146 *b*. *Commentarii de re Grammatica.* 146 *a*. *Theologia Gentilis & Philoſophia Chriſtiana.* 212 *b*. *De tribus Symbolis.* 258 *a*. *De Pædo-Baptiſmo.* 278 *a*, 282 *a*, 288 *b*. *De Diſſidiis Pelagianiſtarum.* 20 *a*. *De Hiſtoricis Græcis & Latinis.* 36 *b*, 43 *b*, 47 *a*, 49 *a*, 71 *a*, 54 *a*. *Ad Scholam Theologicam Steinfurti vocatur.* 7 *b*, 8, 9. *Moritur.* 296 *a*

Voſſius (*Joan. G. J. F.*) *ſocius Cantabrigienſis.* 65 *b*, 66 *b*, 90 *a*, 126 *a*

Voſſius (*Matth. G. J. F.*) *laudatur.* 151 *a*

Vorſtii (*Conr.*) *error de Dei omnipræſentia* 7 *a*. *Mors.* 36 *a*

Uſſerius (*Jac.*) *Arch. Armach. ſenſum Auguſtini nimis reſtringit.* 100 *a*. *Voſſio mittit Mariani Scoti exemplaria MSS.* 188 *b*. 301 *b*. *Differt à Voſſio in Hiſtoria Godeſchalci.* 301 *a*. *De Primordiis Hiſtoriarum Britanicarum.* 188 *a*

W

Walliæ *Principis Titulus, ex Creatione.* 122 *a*

Wicklefi *Hiſtoria perfecta deſideratur.* 184 *a*

Wookevium *Antrum in Agro Somerſetenſi, prope Wellas, aquas in lapides concretas continet.* 191 *b*

Z

Zedekiæ *Regis occaſus.* 2 *b*

FINIS.

Digitized by Google

G. J. VOSSII
EPISTOLÆ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

I.

Magno Principi Guilielmo, *Celſiſſimi* Frederici Henrici, *maximi, invictiſſimique, Arauſionenſium Principis Filio; Auguſtiſſimi* Britanniarum *Monarchæ*, Caroli, *Fidei Defenſoris*, & Henricæ Mariæ, *Chriſtianiſſimi Regis* Galliarum Henrici *Magni*, *Filiæ, Genero feliciſſimo,*

Minutum hoc maximi, ac devotiſſimi Animi Monumentum, offert, dicatque

G. J. Voſſius.

Celſiſſime Princeps,

LÆTA, ac diu multumque exoptata affulſit dies, quâ Civitas hæc Amſtelodamenſis conſpicit ſerenum, placidumque vultum Auguſtæ ſocrus, Henricæ Mariæ, Galliarum Regis Henrici Magni Filiæ, Magnæ Britanniæ Regi Carolo nuptæ. Eóque lætior hæc dies, quòd unà videamus auream tantæ Reginæ prolem; ſereniſſimam Principem Mariam formâ eximiam, animi dotibus pulchriorem, patris, & avitarum laudum hæredem, pluresque in ſuo ſtemmate Reges numerantem, quàm altera hodiè Regalis familia poſſit. Ut hanc ſacris Penatibus introducenti Celſitudini tuæ, verè illud conveniat Poetæ Veronenſis: *Vidit quis Venerem auſpicatiorem?* Comitantes etiam cernimus Divûm Liberos; ſereniſſimi heu quondam Bohemorum Regis Frederici, ex maximi Magnæ Britanniæ Regis Jacobi I. Filia Elizabetha Celſiſſ. filios: Cordatiſſimum, & fortiſſimum Rupertum Palatinum, famâ ad ſidera notum; & ſummæ expectationis fratrem Mauritium, grandi hoc nomine gaudentem, à ſponſore in ſacro Baptiſmate, invictiſſimo Arauſionenſi Principe Mauritio, Avunculo ſuo magno, quem virtute, ac felicitate Belgica, ut confidimus, aliquando daturus eſt Orbi. Adeſt etiam ingentis animi, ac nominis Arondelius, Comitum Illuſtriſſimorum nulli proſapiæ, antiquitate ac ſplendore ſecundus, ab Rege Auguſto Auguſtæ Reginæ additus comes. Quid ſingulos Britanna ex gente memorem majorum imaginibus illuſtres, nec ingentium Avorum indignos? Atque his fœderatæ Belgicæ nomine adjunxit ſe Ipſe Celſiſſimus Arauſionenſium Princeps, Fredericus Henricus, Patriæ Parens; qui geſtorum magnitudine eò res Belgarum perduxit, ut de fide apud poſteros laboratura ſit fama: multiſque ita videatur, fortaſſe non tam amplius illud optandum eſſe, ut tellus hæc pergat fortiter tueri Libertatem, quod ſub tanti Principis ductu, haud difficile erit genti ab omni ævo fortiſſimæ, atque inter arma natæ: quàm ut vento tot jam annos adeò ſecundo, ex ſapienti Poetæ præcepto, pauliſper ſua contrahat vela, nec proſperis nimis exultet. Sequeris & ipſe Principe hoc prognate, Celſiſſime Princeps Guilielme Arauſionenſis: qui nihil æquè ſperas, aut ſpiras, quam laudes ingentium Heroum æmulas; Parentis, Patrui, Avi; & ut paucis abſolvam, tot majorum, ultra etiam tempora illa, quibus ante annos trecentos, è domo veſtra in altiſſimo Cæſareæ dignitatis gradu, vel faſtigio potiùs, eminuit Adolphus Naſovius. Deficeret ſtylus, ſi Belgas, Germanos, gentiumque aliarum Comites, Barones, Nobiles, recenſere vellem; quos in hoc Auguſtæ Reginæ, & ſereniſſimæ filiæ comitatu, florentiſſima hæc civitas nunc cernit, ac miratur. O diem terque, quaterque beatam! quam nulla ex hominum memoria oblivio delebit, nec unquam excellentium ingeniorum monumenta conticeſcent. De quo fidentius pronunciamus, non obſcuram capiendo conjecturam ex iis ſinceriſſimi gaudii ſignis, quæ nunc in omnium oculos incurrunt. Videmus enim, quantò ſtudio Nobiliſſimi, & Prudentiſſimi hujus urbis Conſules, & ampliſſimus, graviſſimuſque Senatus, unum hoc agant, nequid præteritum videatur quod ad ingentis lætitiæ, & devotiſſimi animi teſtationem pertineret.

Digitized by Google

tineret. Exemplum etiam ſuorum Procerum univerſa ſequitur Civitas, veſtigia eorum legens, ut in ſacros Auguſtæ Reginæ, & ſereniſſimæ prolis, ſidereos vultus, ſuos paulisper figere liceat obtutus: ac ſimul, Celſiſſime Princeps, in illos etiam verè maximi Parentis, ac tuos. Unde omnis ætas, ac ſexus, vicos cunctos, mœniana etiam, ac podia complet: atque adeo ædes ſingulæ, imprimis curia, templa, ipſi urbis muri, in hac inuſitata omnium lætitia, geſtire mihi præ gaudio videntur. Quæ cum ego ita fore, facilè animo perciperem meo, ac tacitus revolverem; ſic continuo cogitare mecum cœpi: Ergone in hac publica lætitia non amplius agam, quam unus è multis, qui auguſtæ domui Britanniæ plus debeo mei ordinis cunctis? Obſervabatur etiam Diogenes. Cùm enim Philippus, Amyntæ filius, Alexandri nomine & re Magni Parens, expeditionem adverſus Corinthios moliretur; alii in urbe arma ſibi parare, alii muros reficere, nonnulli lapides congerere, vel aliud agere ad præſens negotium utile: Diogenes (altæ mentis Philoſophus, ſic ut Alexander, niſi fuiſſet Alexander, Diogenes eſſet vellet) verſare interea dolium ſuum, nè vivos inter obambulare mortuus diceretur. Quod animo ille quocunque egerit, mihi quidem mente candidâ, devotâque, hactenus exemplum imitari viſum fuit, ut ne totâ urbe, undique edente lætitiæ ſigna, non quidem dolium circumvolverem, attamen nec otioſus viderer; quin potiùs agerem utile aliquid, quo in hoc adventu Auguſtæ Reginæ, & ſereniſſimæ filiæ, animæ dimidio Tuæ, gratum, devotumque animum, erga Regiam Magnæ Britanniæ Majeſtatem, totamque domum Auguſtam, teſtarer: ſaltem quantum vix præmeditato, ſed, penè dixerim, in arena conſilium capienti, deque paupere penu aliquid deprompturo, in ea temporis anguſtia liceret. Nam per Deum immortalem, cui juſtiores, quàm mihi, hodiernâ ſe die cauſæ obtulerunt, teſtandi officii ſui erga domum Regalem, pariterque Celſitudinem tuam, poſtquam ab Auguſto Rege gener es adlectus? ſcio, quantum debeam invictiſſimo Principi, Parenti Celſitudinis tuæ, Vindici patriæ libertatis: ſine qua vita quid eſt, niſi cadaver? ſed hoc beneficium magnum adeò licet, ut nullius ingenio, vel facundiâ, ſatis poſſit prædicari; ſi tamen fas ſit dicere, commune eſt mihi cum omni fœderata Belgica: etſi, niſi fallor, nos qui literas, & ſapientiæ ſtudia colimus, plurimùm rectiùs aliis noſtra intelligimus bona. Sed ego nunc in animo habeo illud in me grande meritum, quod unus è fœderata Belgica accepi ab Auguſto Rege Carolo, Religioſiſſimo Principe; quem ut Trajano ſcimus meliorem, ita ex veteri formula, Auguſto Cæſare optamus feliciorem. Divinus ille Rex (juſtius enim dixero, quàm quem proximè laudavi Auguſtum, ſemper Deum dicebat Maro,) Rex, inquam, ille, cui dulcius eſt prodeſſe, quàm præeſſe, unum me, quanquam digniores eſſe alios non diffitear, in Metropolitanæ Cantuarienſium Eccleſiæ, Præbendarios allegit. Neque unquam dies illa animo excidet meo, quâ cum gratias quas deberem, pro nobili hoc canonicatus beneficio, Auguſtæ agerem Majeſtati; Ille me hoc placidiſſimi oris reſponſo dignabatur: pariter ſe gratias divinæ agere Majeſtati, à qua hoc haberet, quod me de literarum ſtudiis benè merente, meliuſque mereri parato, ipſe etiam benè mereretur de me, & familia mea. Quæ quàm altè in hoc pectus deſcenderint; quantoperè etiam mihi ſtimulos ſubdiderint ad porrò calcandum Virtutis, & Induſtriæ callem; rectiùs, quàm maligno hoc ſeculo ſieri amat, Poſteritas judicabit; ſi non quod ſatis ſit, ex iis quæ ab illo tempore publici juris feci, ac vel Celſitudinis tuæ adfini, ſereniſſimo Walliæ Principi; vel Doctrinâ, & Fide eminentiſſimo Eccleſiæ Anglicanæ Clero dedicavi: ſaltem ex aliis quæ deinceps moliar, dummodò vitam mihi, ac valetudinem conceſſerit divina bonitas. Sed grande aliquid deproperare nunc tam ſubitò non dabatur. Gnarus igitur ejus, quod vulgo dici ſolet, tuſculo quoque ſacra fieri Diis: non dubitavi hoc qualecumque de ſchedis noſtris offerre. Selegi verò aliquid ſacri argumenti; quia hoc maximè convenire putarem, quem Auguſtus Socer hoc potiſſimùm fine ſacro Cantuarienſium ordini inſeruiſſet, ut qui Muſas antea dulces ducerem, non tam vulgares illas colerem, quàm ſacras. Hujuſmodi verò eſt labor noſter, de tribus ſymbolis, Apoſtolico, Athanaſiano, & Conſtantinopolitano: in quorum prioribus oſtendo, quantoperè multos fugerit ratio, de primis eorum Authoribus; in tertio autem illos præcipuè refello, qui Conſtantinopolitanos Patres, de ſpiritus ſancti proceſſione à filio, ſignâſſe aliquid arbitrantur. Simul hoc de ſymbolis opere conſtare volui, non me in publico hoc gaudio conſpici penitus Aſymbolum; ſed iſtiuſmodi contuliſſe ſymbolam, quæ ſimul ſymbolum foret animi devotiſſimi erga Auguſtam Majeſtatem, Sereniſſimam Filiam, ac Generum Regium. Scio, quàm mole ſit exiguum, quod pro ſymbola pariter, ac ſymbolo eſſe cupio: Sed argumento exiguum non debet haberi, ſi ab ſincera ſymbolorum illorum fide, dependet Rerum-publicarum

Digitized by Google

publicarum tranquillitas, & æterna populorum ſalus: quæ duo cordatis Principibus cariora eſſe ſuis oculis oportet. Quod ſi deprimat fortaſsè laborem hunc ſcriptoris humilitas, attollet eundem Tua Celſitudo; unde non leve referet decus, ac ſplendorem; ſi minùs genium & immortalitatem.

CELSISSIME PRINCEPS,

Senile ac modeſtum votum accipe, quod facio pro univerſa domo, tum Auguſti Magnæ Britanniæ Regis, Caroli; tum Celſiſſimi Arauſionenſium Principis Frederici Henrici: Illius, ſoceri Celſitudinis tuæ; hujus, Parentis; Utriuſque verè Optimi Maximi. Diutiſſimè ſalvi, atque incolumes, orbis univerſi, ac præcipuè Reip. Chriſtianæ bono, rebus intereſte humanis. Et quia vita hæc, quantumcumque diuturna, fragilis tamen dicenda eſt, & caduca; in memoria, atque ore bonorum omnium vivite; donec iſta etiam vita cum orbe terrarum finem ſuum ſortiatur. Denique ſolutâ hac mundi compage, corpore, animoque æternùm vivite, cœleſtibus choris permixti.

Amſtelodami. ↄIↄ Iↄc Lxii. xii. Kal. Jun. — *Celſitudini tuæ Devotiſſimus,* G. J. Voſſius.

II.

Nobiliſſimis, Ampliſſimis, Prudentiſſimis Dominis, Amſtelod. *Reip. Conſulibus.*
Alberto Conrado Burgio, *Curatori Societatis* Indiæ *Occidentalis, Illuſtriſſimorum fœderatæ* Belgiæ *Ordinum ad Potentiſſimum* Ruſſiæ *Imperatorem, item ad ſereniſſimum* Daniæ *Regem, Ex-legato, in Collegio etiam Illuſtrium* Hollandiæ, & Weſt-Friſiæ *Ordinum antehac Delegato, Illuſtris* Amſtelodamenſium Gymnaſii *Curatori.*
Cornelio Graef, *Domino in* Polsbroek, *Societatis* Indiæ *Orientalis Curatori.*
Joanni Cornelio Geelvink *antehac in Collegio, tum Illuſtrium* Hollandiæ, & Weſt-Friſiæ *Ordinum, tum Præfectorum rei Maritimæ Delegato.*
Gerbrando Pancratio *Curatori Societatis* Indiæ *Orientalis;*
G. J. Voſſius, *S. P. D.*

Nobiliſſimi, Ampliſſimi, Spectatiſſimi viri,

INter tot bona, quæ doctrinæ temporum debemus, facilè principem meretur locum, quod abſque hac cœca ſit rerum veterum memoria: non quaſi non & alterum ejus lumen ſit; (quam ſibi honorem terrarum, locorumque peritia depoſcit:) ſed quia citra commemorationem temporum, præcipua rerum geſtarum monumenta, quaſi triſtibus tenebris, ſpiſsâque jaceant caligine ſepulta. Utcumque enim ex memorabilibus, atque exemplis, de amplo Veterum penu depromptis, non levem, tam pietatis, quàm prudentiæ fructum capere ſit, etiam ejus, quando quidque contigerit, ignaris: In totius tamen Orbis hiſtoria, vel magni, vel diuturni Imperii, totiuſve Eccleſiæ rebus, ſi ordo geſtorum fœdè conturbetur, næ illa quidem, quæ videre nobis videmur, magis cernimus, quàm eximiam, & ab omni arte laudatam corporis humani fabricam conſpiceremus, ſolùm oculorum aciem defigentes in monſtroſam hominis figuram; ubi pectus, capitis; venter pectoris; brachia pedum occuparent locum. E contrario autem, ubi ſeſe extulerit aureum temporum jubar: pulſis tenebris pluſquam Cimmeriis clara omnia luce veſtiuntur, inque formoſo corpore omne membrorum decus apparet. Atque hoc eſt ſerenum, ac ſplendidum illud lumen, quod in hiſtoria exigimus; non modò, quò prudentiam magis habeamus ducem, tum in vita privata, tum gerenda Republica; ſed etiam ad duo alia longè maxima, quæ Chriſtianam Religionem propius tangunt; nimirùm, ad certius cognoſcendam Scripturæ veritatem; & ad mentem ejus melius perſpiciendam; præcipuè in rebus hoc ſeculo controverſis. Quorum utrumque ubi otium fuerit magis otioſum, fuſiùs diducam. Suffecerit nunc rerum carpere faſtigia; ne exiſtimemur, novum magis ordiri laborem, quàm Epiſtola ſimplici, quæ Liber fieri non debet, pauca præfari, tum de minutis duobus opuſculis, quæ nunc publici juris facimus; tum præcipuè de noſtro, & antehac, & in poſterum, inſtituto; cujus Vobis potiſſimùm, Nobiles & Spectatiſſimi Viri, rationem me reddere æquum exiſtimavi, quando me hanc ipſam temporum ſcientiam in Illuſtri Urbis veſtræ Gymnaſio docere voluiſtis; proque veſtro, erga literas amore, atque erga literatos munificentiâ, bellè adeò, comiterque jam annum habetis duodecimum; nec de me præclarè mereri deſinitis. Ut igitur à priori fructu, quem Doctrinæ temporum tribuebam, initium faciam; pace illud omnium, qui tempora non attendunt, vel morantur, exquirere paucis lubet; unde potiùs codices eos, qui Canonem Scripturæ conſtituunt, à Prophetis eſſe, & Apoſtolis profectos, colligatur, quàm quòd ſicuti apud Nationes lampada alii aliis dabant, decurrentes in

in Vulcanalibus, Prometheis, Panathenæis : Ita longéque certius, Eccleſia, fidelis Scripturarum cuſtos, has ipſas, quaſi de manu in manus, tradiderit nobis? Nec eo offendi aliquis debet, quod de Scripturis, ut traditionibus, loquar : cum hæ in iis, quæ Apoſtoli tradidere, familiam ducant. Illud potiùs dolendum, quod homines Profani etiam quæ ſcripto tradita ſunt, in dubium vocent: Nempe quia, ut aiunt, quæ libris iis traduntur, res ſint longè à temporibus noſtris remotæ: cujuſmodi traditionibus non minus ſæpè falli homines ſoleant, quam nummis adulterinis. Sed qui hunc in modum ratiocinantur, ignorare mihi videntur, veluti Argentariis eſt Lapis Lydius, quo metalla explorent ita cunctis temporum intelligentibus eſſe; quo internoſcant traditiones veras à falſis, ſive ſcriptis, ſive non ſcriptis. In quorum utriſque, ità comparatum eſt, ſicuti in catena videmus. Minuti enim artificii eſt, ſic annulorum alios aliis ſubdere, ut juncturâ referant catenam, licet eorum nexus ſit nullus. Hic ſi luſcitioſi ſimus, vel contenti è longinquo intueri; facilè quis oculos fruſtrabitur noſtros. Sin etiam annulos tangere grave non ducamus; mox fraudem loquentur manus. Simile quid in traditionibus uſu venit. Si quis enim in temporum ſcientiâ nihil, vel parùm videat; facilè perſuaſeris, ea, quæ, ut Græci loquuntur, heri & nudius tertius, tradi cœperunt, eſſe genuina Antiquitatis monumenta; nihilque niſi veritati conſentaneum, complecti. Sed in temporum ratione, & eorum ſcriptoribus ſubactus, priuſquam de rebus, vel Authoribus eorum, ſtatuat aliquid, omnem Eccleſiæ ætatem, tacitus animo pervolvet; donec vel concatenatio temporum traditionem comprobet veram, vel quiſpiam in ea defectus arguat falſam. Video quidem, non cujuſvis eſſe hanc viam inſiſtere. Sed hoc loco non tam de quovis è populo loquitur; quàm illis alicujus in ſtudiis nominis, aut progreſſus; quorum ſi qui ab hac ſcientia fuerint imparati, ſibi vitio vertant; vel quando ſe quilibet geſtit abſolvere, per me licet, ut culpam omnem tranſcribant Magiſtrorum inſcitiæ, vel inertiæ. Interea illis, quibus volupe fuit, ut ſanè debet, ſeculis ſingulis conſiderare providentiam Dei in Eccleſiâ tuendâ, ſervandâque; planè omnis hîc futura eſt via; modò paulùm in eam cogitationem, quam diximus animum intendant. Equidem non diffitebor, quamquam id ſine mœrore facere non poſſum, incidiſſe me in nonnullos, quibus de veritate Scripturarum non liqueret. Sed fuere illi partim indocti penitus, partim aliorum potiùs ſtudiorum gnari, quàm vetuſtatis. Vel ſi quis non penitus hoſpes in iis, quæ ad ſeriem temporum pertinerent, nihilominus in tam ſancto negotio vix aliud, quàm ollas, & cucurbitas lippiret; ad manum facilè erat remedium, quo ſaniorem ad mentem reduceretur. Quantilli enim hoc operis eſt, apud temporum gnaros, per priora ire ſecula, donec perveniatur ad Chriſti Vaticinia, præcipuéque miracula? Quorum ſi magnitudinem conſideremus, omnem exſuperant vim naturæ. Imperium enim exercuit Chriſtus in aquas, ventos, arbores, piſces, morbos, mortem ipſam; ut qui mortuos ſuſcitârit. Nimirum tota illi ſerviit rerum Natura; Eumque Deum, & Dominum ſuum agnovit. Jam quàm miracula illa multa? quàm varia? Nimirum non hîc, illic, patrata; non ſubinde, ſed ſerie continuâ, præſertim in omnis generis morbis, vel tactu, vel ſolo etiam verbo, ſanandis. Quid præterea iis certius? ut oſtendit, quod non in angulis contigêre; ſed tam multa, tam populoſa adiit loca, & undique magno ad eum ſtudio accurreretur. Luſtrata ei omnis Judæa, Samaria, Galilæa utraque, & terra cis Jordanem. Vel Hieroſolymorum magnitudinem cogitemus, & iſthic agentium multitudinem; præſertim Paſchali feſto: quo ex Flavio Joſepho ſcimus, non minus iſtic erat, quàm vicies ſexies centena virorum millia. De miraculis verò quæ habemus (infinitis autem partibus plura fuere quàm ſcimus) tunc temporis illa prodiderunt Evangeliſtæ, cùm adhuc ſupereſſent multa adeo millia, apud quos miracula patrâſſet; ut quæ feciſſet, præcedente, comitante, ſequente plurimorum millium turbâ; quæ & ſtupore illorum Regem eum voluit creare. Quare neque veritatem miraculolorum in dubium vocare auſi fuere hoſtes Chriſti. Quid aliud enim dixere Judæi, quàm Jeſum ea facere ope Spiritûs impuri? Quaſi non eò tenderent illa, ut deſtrueretur Diaboli regnum. Neque Gentiles aliud ei objectare, quàm Magicas Artes, quas in Ægypto didiciſſet. Quaſi non inde admodum Infans cum parentibus ſit reverſus. Ut mittam, quod Magus nullus poſſit adferri, qui vel milleſima ex parte, ea fecerit, quæ Chriſtus, ſine carminum vi, ſine herbarum ſuccis, ſine ulla obſervatione ſacrorum, libaminum, temporum; ut Celſo Epicureo ab Origene olim reſponſum fuit. Sed de iſto, ut miracula Chriſti & magnitudine fuerint ſtupenda, planéque Naturæ vim excedentia; ut eadem eſſent numero innumera; ut fide etiam longè certiſſima; ſigillatim alibi, & accuratè agemus. Atque idem de Apoſtolorum etiam miraculis, imò & illis, quæ proximis contigere temporibus, dictum velim.

Nunc

Digitized by Google

Nunc inſtitutum proſequamur. A primis hiſce Chriſtianorum temporibus per antiquiora ſecula ad Orbis adſcendere primordia, longè fuerit pulcherrimum. Sed enim plerique omnes laboris ſumus fugientes. Ut ſic quoque non leve quiddam me conſecuturum arbitrer, ſi ſaltem unum hoc impetrâro, ut ne illi, quibuſcum nunc mihi apud vos, Magni ac Sanctiſſimi Proceres, negotium eſt, ante inire temporum rationes deſinant, quàm illas de Chriſti Miraculis ſubduxerint probé. Ubi enim ex hiſce clarè iis eluxerit divina Servatoris virtus: eâdem hinc conſtabit, non ſolùm de veritate Inſtrumenti Novi, ſed etiam Veteris: quandoquidem, uti Moſes, & Prophetæ teſtantur de Chriſto; ſic etiam Chriſtus ad eos nos remittit, velut teſtes omni exceptione majores. Utinam verò, ſicuti nos ex Inſtrumento Novo, de Veteri ſumus certi; ſic Judæi ex Veteri perſpicerent veritatem Novi? Mutuò enim allucent facem; atque ita allucent, ut Novum Soli, Vetus lunæ, quæ à Sole lumen accipit, conferri mereatur. Sed enim Judæis quoque horribilis ea mentis cæcitas, juſto Dei judicio, obvenit ex temporum ignorantia. Nam cùm hi parum admodum videant in geſtis excidium prioris Templi conſecutis; ſine quibus LXX. Danielis hebdomades, aliaque tam præclara de Chriſto vaticinia, intelligi minimè poſſunt: tum verò longè minus conſpiciunt in temporibus Chriſti, & Apoſtolorum, quæque excidium templi ſecundi exceperunt. Ubi non aliud elogium promerentur, quàm iſthoc quo (ut apud Platonem eſt) Græcos dignabatur Ægyptius ſacerdos, ſemper eos eſſe pueros. Atque hæc quoties cogito, non poſſum non ambabus, quod dicitur, ulnis amplexare grande illud beneficium Dei, in populo ſuo conſervantis hiſtoriam temporum, non illorum modò, quæ Chriſtum antecedunt; ſed Chriſti ipſius naſcentis, in terris commorantis, adeo digna Deo præcipientis, de numine purâ mente colendo, nec in honore, vel opibus, ſed Deo, & promiſſis divinis, fiduciam reponendo; coram tot teſtium oculatorum millibus, tot, tantaque miracula patrantis; tam dura, atque aſpera, mortem ipſam cum infamia, ſpontè etiam ſubeuntis; tertio die, uti pollicitus erat, reſurgentis; inde quadrageſimo poſt die, in conſpectu Apoſtolorum, quingentorum etiam fratrum, adſcendentis in cœlos; exinde Spiritum S. Hieroſolymis mittentis Apoſtolis: qui homines licet ſimplices, nullaque honorum vel commodorum ſpe, potiùs cum magna dirorum ſuppliciorum, à quibus Natura uſque adeò abhorret, exſpectatione, Religionem Chriſtianam longè adeo latéque per totum terrarum Orbem, breviculo temporis ſpatio, non ſine ſingulari Dei Providentia, & ingentibus miraculis, propagârunt. Quid ſi jam ulteriùs perſequi velim conſecuta quindecim ſecula, quibus Dominus noſter, poſtquam cœlos repetiit, ad dextram Patris conſidens, Verbo ac Spiritu Eccleſiam ſuam adverſus omne hoſtium genus defendit ac conſervat? Sed enim ſuffecerit iſta carptim, ac vellicatim attigiſſe: quando ea meditanti obſcurum eſſe nequeat, temporum notitiâ nos de Scripturæ veritate fieri peritiores. Proximum igitur eſt, ut in alterum (de quo præterea me dicturum receperam) conſiderationem paucis intendam: quomodo nimirum hæc ipſa temporum doctrina præſtet, ut Scripturarum mentem faciliùs, certiúſque, litigioſo hoc ſeculo, capiamus. Omnes profectò experientiâ ſua docti, non contumelioſè, ſed veriſſimè dici, Ipſas auro magis aureas Scripturas, quæ omnia ad credendum, ſperandum, faciendum neceſſaria, perſpicuè ſatis continent, malè nihilominus poſſe intelligi. Et quis diffiteatur, non id modò habere in aliis locum; ſed in ſeſe etiam, ac unoquoque noſtri; quando omnes ſumus homines, ac errori idcirco obnoxii? In hac verò imbecillitate humana, non temerè illud à Tertulliano, Latinorum Eccleſiæ Scriptorum, quos habemus, vetuſtiſſimo, dictum fuit, Antiquiſſimum quodque veriſſimum. Ecquid igitur ingeniis modeſtis (nam illa Omniſciolorum pro deſperatis habemus) ad veram Scripturæ intelligentiam, atque adeo etiam ad Eccleſiarum pacem, fructuoſius eſſe poſſit, quàm ſi ante omnia quidem, animo veritatis percupido, Deum in Scripturis loquentem audiamus, præſertim eâ linguâ, quâ divinitùs ſunt exaratæ: mox verò, quia nullus ſibi uni, vel paucis ſecum, Spiritum Dei ad Scripturas capiendas vindicare debet, audiat quoque Spiritum in Eccleſiâ loquentem; eoque homines conſulat pios juxta ac eruditos; ac novellis doctoribus ſuperaddat antiquos; ut hoc pacto cognoſcat, quid in Scripturarum interpretatione conſtanter amplexa ſit Eccleſia vetus; quando, & ubi fuerit receſſum à judicio vetuſtatis; quid primò, quid deinde, quid poſtremò placuerit; atque ubi primis, ubi mediis, ubi ultimis temporibus, vel alii alios tulerint, vel Anathema dixerint diſſentientibus? Si aliter nos componamus, quomodo non in hac mentium caligine, cæcoque amore ſui, crebrò, quod dicitur, à janua aberremus, dum ſuo quiſque, vel etiam æqualium aliquot judicio, Eccleſiæ doctrinam, ac gubernationem metitur; priſca verò & meliora illa tempora, eò deſpicit, quia ignorat? Quamobrem nihil æquè miſerum

ſtatuo,

Digitized by Google

ſtatuo, quam quod iſte Antiquitatis contemptus, ſive ſegnitie juventutis, ſive alia de cauſâ, quam dicere nihil attinet, tanta quotidie capiat incrementa. Et tamen ea eſt temporum malignitas, ut vix liceat ulcus hoc Chironium tangere. Et ſi liceat, brevitas inſtituti noſtri nunc non ſinat. Dolor interea expreſſit, ut quæ dixi, illuſtri comprobarem exemplo; idque eorum potiſſimùm, apud quos vitium hoc præcipuè dominatur. Quales cenſeo qui Samoſateni, vel Photini dogma orbi recoquunt Chriſtiano. Nam ſi cuncta Chriſtiani nominis tempora tacitè animo percurramus; nullam comperiemus Eccleſiam, ab Apoſtolis, vel iis, quos hi miſerant, conſtitutam, quæ aliquem ejus ſententiæ agnoverit Doctorem. Equidem non diffiteor, quod obtendunt, extremis Apoſtolorum temporibus, fuiſſe Ebionitas. Sed ullamne ex iis, quas dixi, Eccleſiis dare poterunt, quæ vel decimo ſucceſſionis gradu, multoque etiam poſtea, in defuncti Epiſcopi, Presbyteri, Diaconi, imo vel Hypodiaconi, Lectoris, Cantoris, vel Exorciſtæ locum, prudens ſciens Ebionitam advocârit? foris hi cœtus ſuos inibant; extra Eccleſiam erant, quam oppugnabant. Ex hoc genere eſt cenſendus Theodotus Byzantius Coriarius ille; qui poſtquam nihil penſi habuit novum dogma inducere de Chriſto mero homine, ob defectionem hanc, à Victore, Urbis Romæ Epiſcopo, qui anno ducenteſimo, & antea, claruit, Chriſtianâ meruit communione privari. Ejuſdem farinæ erant duo ejus Diſcipuli, Aſclepiodotus, & Theodotus Trapezita: à quibus Natolius, auro corruptus, cùm antea Confeſſorum choro accenſeretur, Eccleſiâ relictâ, factus eſt Theodotianorum Epiſcopus. Hic poſtquam divinitus graves in ſomnis pœnas dediſſet, vix tandem à Zephyrino, qui Victori ſucceſſerat, in Eccleſiam eſt receptus. Quid nunc de Artemone dicam, atque omnibus ab eo profectis? Quid item de Samoſatenſi Paulo, Antiochenæ Eccleſiæ Præſule? qui niſi ab omnibus audiſſet Catholicus, nunquam per varios honoris gradus adſcendiſſet, donec in ea Eccleſia teneret primas, ubi primò auditum fuiſſet Chriſtianorum nomen; quæ etiam Eccleſiarum Orientis prima cenſeretur. Eo in honore Ordine illum præceſſerant, Euodius, Ignatius, Hero, Cornelius, Hero alter, Theophilus, Maximinus, Serapio, Aſclepiades, Philetus, Zebennus, Babylas, Fabius, Demetrianus; ut Paulus iſte fuerit Præſulum Antiochenorum quintus-decimus. Sed operæ eſt cognoſcere, quid virum tantum impulerit, ut dereſeret fidei normam, quam obſervâſſent tot ſui deceſſores, viri ſanctiſſimi, plerique etiam ſcriptis, & martyrio inclyti. Vivebat iis temporibus Zenobia, Odenati vidua, Palmyrenorum Regina; quæ in Oriente longè lateque rerum potiebatur; multumque metuebatur à Perſis, Arabibus, Saracenis, Armeniis, Ægyptiis, diu etiam à Romanis. Cúmque doctiſſima foret ipſa, doctos etiam magno in pretio habebat; ante omnes Longinum, ea eruditione virum, ut viva Bibliotheca, & obambulans Muſæum diceretur. Atque ille quidem Religione erat Gentilis; Ipſa autem Judæa; unde & doctiſſimos ſecum Judæos habebat. Horum commercio tantùm profecit Longinus, ut præclaro admodum Elogio Moſem ornaret, aureolo, qui hodieque ſupereſt, Libello *de ſublimi dictione*. Sed ut ea cum Judæis familiaritas, Longino profuit non mediocriter; ita è contrario perdidit Samoſatenum. Nam cum eâ tempeſtate Antiochia, Syriaque univerſa, in Zenobiæ forent poteſtate; ſæpius confligendum erat Paulo, cum Judæorum doctiſſimis, & diſertiſſimis. Ac magnoperè quidem adlaborabat ille, ut & hi, & Regina ante omnes, (quæ eum magni faciebat, & à qua ipſe majoris fieri cuperet) deinceps agnoſcerent, Jeſum eſſe promiſſum illum Meſſiam. Sed offendebantur illi Doctrinâ Eccleſiæ, de uno Deo, Patre, Filio, & Spiritu Sancto. Quò etiam pertinebat, receptiſſima gratias agendi forma; *Deo Patri, & Filio, Domino noſtro Jeſu Chriſto, cum Sancto Spiritu gloria, & Imperium, in Secula Seculorum. Amen.* Siquidem Samoſateni temporibus, utebantur hac norma, eâque à majoribus acceptâ; ut teſtis eſt locuples eorum temporum ſcriptor, Dionyſius Alexandrinus; cujus de eo verba legere eſt, apud B. Baſilium in præclaro de Spiritu Sancto opere ad Amphilochium Iconienſem Epiſcopum. Paulus ergò faciliorem hoc pacto ſibi victoriam ratus, neglectâ priorum doctrinâ, in Artemonis caſtra conceſſit; Judæíſque illud largitus fuit, unam eſſe ὑπόστασιν Divinæ Naturæ, nec Jeſum prius fuiſſe, quàm de Spiritu Sancto è Virgine Maria naſceretur. Non tulit tam fœdam συγκατάβασιν Synodus Antiochena; quæ propterea Paulo Domnum ſuffecit; approbante hoc ipſum Epiſcopo Alexandrino. Nempe nihil tale hactenus, vel Antiocheni audierant, jam inde ab Euodii temporibus; vel Alexandrini, ex quo iis præfuiſſet Marcus Evangeliſta: quorum uterque Eccleſiis illis, præcipuis totius Orientis, primus ab Apoſtolis Epiſcopus datus erat. Patriarchæ Conſtantinopolitani ſententiam nemo hîc à me requirat, quando necdum nova erat Roma. At Veteris Romæ, & cum eo totius Occidentis, idem fuiſſe judicium de Paulo, partim eò ſcimus, quia Scriptores antiqui, ac fide

dígni,

Digitized by Google

digni, ita de hoc prodiderunt; partim quia etiam, dum Gentiles forent Imperatores, nec univerſalia haberi Concilia poſſent; ne non Apoſtolica de duabus in Chriſto Naturis per omnis orbis Eccleſias decurreret, cùm aliter cavebatur, tum præcipuè commercio literarum, quas dixere Pacificas, Canonicas, Eccleſiaſticas, Communicatorias, vel etiam Formatas. His enim vel maximè, quod multi non ſatis attendunt, continebatur illa in Chriſtiana fide conteſſeratio hoſpitalitatis, ut eam vocat Tertullianus. Nulla quippe Eccleſiarum ab Apoſtolis edocta, primumve ab iis nacta Doctorem, ignara erat doctrinæ, quæ ab Apoſtolicis in ea ſonuiſſet temporibus; ubi quicquid memoriæ hominum, etiam longævorum, deeſſet, Eccleſiaſticis ſupplebatur Archivis. Quocirca nec Samoſateno, vel ejus aſſeclis, nec omninò cuipiam, qui ab Catholica ſe Eccleſia ſeparâſſet, Epiſtolas dediſſet Canonicas. Cujus rei complures laudare teſtes poſſum. Sed fuerint omnium inſtar Optatus Milevitanus, & Hipponenſis Auguſtinus; quorum Ille, cùm Lib. II. urbis Epiſcopos memorâſſet ad Siricium uſque ſui temporis Epiſcopum Romanum, ſubjungit deinde; *Cum quo nobis totius orbis commercio formatarum, in una communionis Societate concordat.* Alterius eſt Epiſt. CLXIII. ad Eleuſium & alios; *Hic primò aſſerere conatus eſt, ubique terrarum eſſe communionem ſuam. Quærebam, utrum Epiſtolas, quas formatas dicimus, poſſent, quò vellent, dare, & affirmabam, quod manifeſtum erat omnibus, hoc modo facillimè illam terminari poſſe quæſtionem.* Ac præcedenti etiam Epiſtolâ idem dixerat; *Unde factum eſt, ut etiam ad nonnullos Donatiſtarum primarios ſcriberemus, non communicatorias literas, quas jam olim, propter ſuam perverſitatem, ab unitate Catholica, quæ toto Orbe diffuſa eſt, non accipiunt, ſed privatas tantùm.* Nec horum demùm temporibus ea formatarum cœpit conſuetudo. Nam ut de Laodiceno Concilio taceam, deque ipſo Niceno (quorum illud literarii talis commercii meminit Canone CXLV, hoc XVIII.) etiam Euſebius Pamphili in ſeptimo Hiſtoriæ conſervavit nobis hujus generis Epiſtolam; & quidem à Synodo Antiochenâ ad Dionyſium Romanum, & Maximum Alexandrinum, in ipſius Samoſateni cauſam exaratam. Quin ab exceſſu Apoſtoli Joannis annis quadraginta, vel etiam minùs, obtinuiſſe eas in Eccleſia, vel ex vita Xyſti apud Anaſtaſium conſpicimus. Vereor, ne promiſſam brevitatem, modumque Epiſtolæ, excedere videar, ſi alterius ſermonem producam de duobus illis ingentibus bonis, quæ è temporum doctrina promanare dicebam. Ea parùm ipſe attendebam, cùm animum ad hoc ſtudium appellerem, in prima penè adoleſcentia. Quid mirum? quando non tam judicio ad illud deferrer, quàm occaſione Bibliothecæ, bellè adeo inſtructæ, etiam ab antiquis Eccleſiæ ſcriptoribus, quam reliquerat mihi doctiſſimus, idemque vetuſtatis amantiſſimus Parens meus. Sed quantò cum ætate altiùs me poſtea in hoc ſtudium penetravi; tantò magis ejus neceſſitatem perſpexi. Præcipuè verò ex laboribus illis, vidi fructum me percepiſſe maximum, poſtquam Theologico Illuſtrium Hollandiæ, & Weſt-Friſiæ ordinum Collegio Præfectus, cum Scripturis cuncta Eccleſiæ tempora jungerem: atque ita nullâ ſpe, niſi cœleſti, laborem mihi ipſe duplicarem. Idem amor, ac ſtudium manſit, cùm deinde in Leidenſi Academia, præter literas Græcas, omnem omnium temporum Hiſtoriam, Sacram, Eccleſiaſticam, Civilem, enarrarem. Ac quamvis ut alia omnia, ita animum quoque auferre ætas ſoleat: nec dum tamen mihi, in illuſtri Gymnaſio veſtro idem ſtudium profitenti, ardorem iſtum ætas extinguit frigidior; quin potius gliſcit. Nempe majoris mihi fuit conſcientia, quàm res fluxæ: eòque penè hoc uno metior cuncta, ut in die illa, quæ animo ſemper obverſatur, otii pariter, ac negotii mei, faciliùs Deo rationem reddam. Quomodo animatus, quicquid mihi temporis à publico munere, authoritate veſtra impoſito, reſtat, id omne, quatenus per indigenarum, ac præcipuè exterorum interpellationes licet, in eo inſumo, ut literarum etiam monumentis non malè promerear de ſtudiis, præcipuè juventutis. Quocirca ut in aliis me artibus, ac ſcientiis factum; ita in doctrina quoque temporum, multa jam literis mandavi. Sed hactenus penè omnia in Bibliothecæ forulis deliteſcunt. Interim tempora labuntur, atque ætas affecta aurem vellit, ac cogitare jubet de ſarcinulis colligendis. Eo igitur animo ſum, ut illis dem lucis uſuram, in quibus perficiundis, & emendandis, minus operæ deſideratur. Solùm dubitavi, utrùm ſatius foret, initium ducere, ab orbis, an Chriſti incunabulis. Verùm enimverò licet temporum doctrina, præſtantium virorum induſtriâ, nunquam majora cœperit incrementa, quàm ſeculo proximo; multùm tamen vereor, ne non unius ætatis negotium ſit, priuſquam hæc ſcientia ad id faſtigii adſurgat, ad quod aliæ quædam jamdiu pertigerunt. Nec propterea tam animo, quàm otio, mihi opus ſit in exaſciandis noſtris. Utcumque enim viribus diffidam meis; bona tamen ſpes eſt, in hoc etiam ſtudio, ubi toties noctem omnes offendimus, quò plures plura dicent, & conferent, eò citiùs poſſe tenebras diſcuti. Quocirca ab illis

Digitized by Google

illis Veteris Inſtrumenti pauliſper recedam cum animo revertendi. Nunc verò exorſus à Novo, diatribam geminam; unam de ſoſpitatoris noſtri genere; alteram de annis ejus nati, baptizati, mortui, publici juris facio. Utramque, magni magnæ urbis Antiſtites, columina Patriæ omni laude majora, ampliſſimo nomini veſtro, L. M. Q. offero, dicoque. Nec ignoro, quanto majora meritis debeantur veſtris. Sed cùm non poſſum hoc tempore, quali vellem; volui, quali poteram teſtimonio, cultum atque officium noſtrum teſtari. Et fidentiorem me faciebat, notiſſima omnibus æquitas judicii veſtri; ut iniqui ipſe judicii reus fuerim peragendus, ſi metuiſſem, ne libellis noſtris plus demeret favoris, quod exigui forent; quàm adderet argumenti non præſtantia modò, ſed etiam difficultas. Et ſtultè adeo ſi ſapuiſſem, ſapientiâ tuâ errori noſtro, vel in proximo de libellis noſtris ſermone, longè humanitatis, & affectus pleniſſimo, mederi potuiſſes, magnifice, ac ampliſſime Conſul, Alberte Conrade Burgi, tot jam honoribus perfuncte, non in urbe modò patriâ, cum quavis urbe certante; ſed in totius etiam Hollandiæ, ac Weſt-Friſiæ Senatu; Legationibus quoque ad Ruſſiæ Imperatorem, & Sereniſſimum Daniæ Regem, magna prudentiæ laude feliciter obitis, longè latéque celebratiſſime: tum autem (quod multis partibus minus ſit licet, me tamen, & literarum ſtudia, propiùs ſpectat) Athenæi noſtri jam ab eo tempore Curator, quo ſic Deo, & prudentiſſimæ urbis hujus Proceribus placuit, ut Ego, & ab omni laude cumulatiſſimus Collega meus, Gaſparus Barlæus, prima illius fundamenta, jaceremus. Ut verò porro etiam ſtructura ejus pulchrior, pulchriorque exſurgat, & voce & calamo pariter adnitimur. Ac ſi vita ſuppetat, uberiores deinceps animi hujuſce teſtes dabo, non modò publici boni amore, ſed etiam veſtri: quibus ſi placebunt noſtra, magis placitura ſunt aliis, & Authori; quantóque vobis per hæc carior reddar, tantò ipſi etiam mihi carior fiam. Deus Opt. Max. porrò quà terrâ, quà mari, urbem hanc ſecundet; jam nunc licet felicitate, & rerum copiâ, nulli ſecundam. Atque idem familias veſtras cunctis animi ac fortunæ bonis locupletet. Vos ipſos, ex bonorum civium, tot etiam eruditorum votis, Urbi, Eccleſiæ, Gymnaſio noſtro, imò potiùs veſtro, ſoſpites ac propitios, diutiſſimè conſervet.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xLIII.
v. Kal. Nov.

III.

Sereniſſimæ & Sapientiſſimæ Chriſtinæ.

NON dubito, Sereniſſima Regina, quin plerique, qui prolixum tuum erga me favorem, & beneficientiam norunt, valdè mirentur, nullum me hactenus grati animi ſignum oſtendiſſe, cùm tamen innumeri, quos nunquam obſtrinxeris, in remotiſſimis etiam terrarum oris, virtutes tuas uno ore laudent, celebrent, & in cœlum certatim evehant. Si vel inſita quædam ignavia, vel aliud animi vitium, tam diuturni eſſet cauſa ſilentii; tantùm abeſt, ut delicti peterem veniam; ut ultrò potiùs à te pœnam criminis efflagitarem. Sed me quàm longiſſimè ab hac culpa abeſſe, nemo poteſt ignorare, cui & mores mei, & ingenii menſura fuerit cognita. Si nunquam præſens eſſem contemplatus ea, quæ totus de te terrarum Orbis prædicat, miracula; fidentius aliquanto exigente neceſſitate,ſermonem de te inſtituerem. Nunc verò cum videam ea ipſa, quæ de te jactantur, longè eſſe infra gloriam tuam, cum omnem prorſus famam virtute exceſſeris; eò ſum redactus, Divina & Incomparabilis Regina, ut neque loqui, neque tacere de te poſſim. Vetat eximia illa erga me etiam immerentem benignitas, ut taceam; alterum verò & magnitudo tua, & ingenii mei prohibet tenuitas: Sed tamen ſi unquam turpe fuerit aliis ſiluiſſe, cùm loquendi urgeret neceſſitas; mihi longè fuerit turpiſſimum. Ingratus merito, vel malignus habear, ſi deſtitutus ea dicendi facultate, quæ tantæ convenit Majeſtati, non illa ſaltem proferam, quæ poſſim. Quod itaque te alloquar, non hoc facio fretus viribus, aut ingenio meo, neque enim me mea fugit imbecillitas, ſed ſaltem, ut, ſi quod tacendo crimen incurrerim, illud omne loquendo diluam, & repellam. Nec tamen ideo ſilentium rumpo, ut laudes tuas aggrediar; faciunt hoc ii, qui vel ſunt, vel ſibi videntur facundi, & diſerti, à me enim uti virtus illa, ita etiam altera iſta procul abeſt vanitas: hoc ſaltem peto, & obſecro, ut benigna & ſerena fronte munus, quod offero, ſuſcipias, nec indignè feras, quod poſt tam longam moram, aliena pro meis audeam exhibere. Quamvis ut rectiùs loquar, tuum eſt, Domina, non alienum, id quod tibi conſecro opus: Tibi quippe vivens deſtinârat Pater meus, tibi etiam moriens ultimis reliquit ceris. Sive tamen tuum ſit, ſive non, accipiendo id facies tuum, eritque, ut opinor, non minus gratum, quàm ſi meum eſſet, imo etiam gratius, quoniam & melius. Argumentum

mentum operis quod attinet, ne hoc ſpero, adſpernabere; continet enim ætatem, & ſcripta eorum, quos tu libenter à mortalitate una cum ſuis monumentis, ſi per fata liceret, adſereres. Vereor autem, Domina, ne plus doloris, quàm voluptatis hic tibi adſerat liber; fieri enim non poteſt, ut non quam graviſſimè commovearis, ſi in tot Veteris Græciæ lumina, tot præclaros, & inæſtimabiles Theſauros, avaros illos tuos & inſatiabiles conjeceris oculos. Nudam quippe Scriptorum famam, ſolos laborum titulos, & quædam quaſi humanæ ſapientiæ naufragia hic conſpicies. Nihil hic Theopompi, nihil Timæi, nihil denique Ephori, præter nomen: periere omnes, & quod maximè dolendum, periere ſine poſteritate. Neque hoc ideò à me dicitur, quod iniquè de Hiſtoricorum hujus ſeculi ſentiam ingeniis, ut non illa etiam ea qua debeam æſtimatione proſequar; ſunto illi quod voluerint, dummodò ſciant, multùm ſe abeſſe à ſublimitate Veterum, & quantum ipſi plebem ſuperant intellectu, tantumdem ſe ab illis ſuperari. Quamvis autem ejus rei cauſam reddere, non ſit difficile, quid tamen opus eam multis explicare, cùm eventus ipſe manifeſtè id docuerit? Quis reſponderit ſtulto, quærenti, quare deſipiat, niſi qui & ipſe, pro ſtulto velit haberi? falſum verò eſt, quod quidam opinantur, ex quo deſierint eſſe Heroes, deſiiſſe etiam eos, qui facta eorum memoriæ, & poſteritati traderent. Cui non Veterum Heroum comparandus glorioſiſſimus tuus Parens? Quis non illum Regum, Principumque omnium diceret Maximum, niſi Majorem ſe genuiſſet filiam? Nullus tamen quod ſciam, facinora ejus toto Orbe, & omnibus ſeculis memoranda, vel potuit, vel auſus eſt, literis, & æternitati conſecrare. Hinc adparet hodiernis Scriptoribus, non deeſſe argumentum, verùm ipſos deeſſe argumento. Qua quidem in re uti, & in cæteris fermè, planè adverſantur priſcis, & vetuſtis Hiſtoriæ conditoribus; Illi quippe arte, & induſtria Heroas ex hominibus faciebant, iſti verò culpa ingenii & facundiæ, Heroas, imo ipſos Deos, in homines, & quidem viliſſimos, permutant, & transformant. Sed quid ego hic aliorum crimina commemoro, cùm pulcherrimam laudum præ manibus habeam materiam? Invitus, Regina, aliena perſequerer vitia, ſi tuis prædicandis par eſſem virtutibus: ſed eas percenſere longè fuerit difficilius, quàm aliorum carpere errores. Labi quidem & errare, res eſt, ut factu, ita quoque dictu facilis. Tua verò virtus cùm nihil habeat humanum, ſed ſit prorſus Divina & Immortalis, quis eam aggredi, & exprimere poſſit niſi cui cœleſtis quoque contigerit facundia? Nonnè ego eumdem incurrerem errorem, quem paulò ante in aliis reprehendebam, ſi heroicas, & incomparabiles animi tui dotes, tenuitate ſtyli & eloquii deprimere, & tanquam de cœlo in terram deducere conarer? Permitte, Sereniſſima Regina, ſi in me ingrati videatur animi indicium, de virtutibus tuis tacuiſſe, ne ingratus habear. Malim tu hoc videre, quàm prodere malignitatem, cujus ego manifeſtè reus peragar, ſi te modicè, & frigidè (neque enim aliter poſſim) prædicavero. Licet nihil aliud in te magnum, & memorabile occurreret, quàm quod fortunæ, & natalibus debes, eſſet id tamen majus laude, & præconio noſtro: tantùm quippe abeſt, ut ſublimia illa, ſceptra & coronas, ſermone poſſim aſſequi; ut ſæpè ne verba quidem ſuccurrant, quibus amicis, & familiaribus meis ſatisfaciam. Sed verò cùm fortuna, licet illa omnia dederit, minora tamen præſtiterit tibi, quàm ſint ea, quæ ipſa adquiſiveris: quum propria te virtus, etiam ſupra diadema evexerit; vanus eſſem, & ineptus, ſi periculum virium facerem, & verbis attenuare mallem, quàm ſacro ſilentio venerari ea quæ in te certatim concurrunt miracula. Huc accedit, Domina, quod laudare nemo te poſſit, ſine graviſſimo aliorum Regum, Principumque vituperio. Nam ſanè etiamſi aliquid prædicatione dignum in his ſeſe offerat, id tua obumbrat gloria, vixque eorum ſupremæ virtutes eò adſurgunt, ubi tuæ incipiunt. Honorificum eſt illis trium quatuorve linguarum peritiam ſibi comparaſſe. At verò quota hæc eſt pars tuæ laudis, cum linguas pleraſque (barbaras tamen excipio) exactiſſimè intelligas, multas etiam ſermone exprimas, idque tam eleganter, ut ne ipſas etiam Muſas elegantiùs, diſertiuſque poſſe exiſtimem: Et tamen, ut multas edidiceris linguas, plures tamen ſunt, quæ te celebrant. Jam verò quàm in aliis regibus glorioſum habetur, ſi erga literas, & literarum cultores, benigno, & benevolo fuerint animo? Tu verò, incomparabilis Domina, non ſolùm literarum amore teneris, verùm etiam tantos in iis progreſſus feciſti, ut ne doctiſſimis quidem concedas; Tuæ certè ætatis omnes longè poſt te reliquiſti. Quodnam eſt enim doctrinæ ſcientiæque genus, cujus non etiam penitiſſimos perluſtraveris receſſus? Poetas quidem & Oratores, qua Græcos, qua Latinos, partim legiſſe, partim memoriæ mandaſſe, ludus tibi jocuſque fuit. Hiſtoriarum eam tibi comparaſti cognitionem, qua nec majorem illi, qui totam ætatem huic ſtudio conſecrarunt. Illud verò mirandum prorſus, & inauditum, quodque non in Juvenem, nedum

Digitized by Google

in Virginem cadere exiſtimaſſemus, niſi tu ſola exemplo nobis fuiſſes, evaſiſſe te tam citò ad illa ſacra, & abdita Philoſophiæ penetralia, ad quæ alii aſſiduo labore, continuis vigiliis, vix tandem in extrema canitie pervenire potuerunt. Neſcimus adhuc, Domina, propriâ ne induſtriâ, an verò ſingulari Dei beneficio, tantam ſis adepta ſapientiam. Quamvis enim rapido, concitatoque ingenio, annos & ætatem tuam præcurras: Quamvis etiam ea ſis diligentia, ut nullum tibi tempus fruſtrà effluat; & licet te quieti tradas, cùm demùm major noctium pars præterierit, nunquam te tamen aurora dormientem deprehenderit; vix tamen patitur imbecillitas humana, ut tantum ſcientiarum, rerumque uſum tam ſubitò, & inter tot regni negotia adquirere, & comparare tibi potueris: Cœlo neceſſe eſt tam cœleſte ad te pervenerit donum; neque enim ex ſola Platonis, Plotini, ſimiliumve inſtitutione tanta repentè prodiiſſes. Sed quid attinet quærere, cœlituſne infuſum, an verò labore partum ſit, id quod in te paſſim colimus, & admiramur, dum cœleſte, & immortale id eſſe fateamur? Ceſſet itaque curioſa nimium, & inutilis illa inquiſitio, ceſſet etiam omnis laus; cùm laudare non poſſimus, id quod quale ſit, & unde habeas, ignoremus; ſed tamen cùm Divinum id eſſe agnoſcamus, permitte ut te adoremus. Si enim unquam honor, cultuſque divinus ſine crimine, & errore cuiquam conferri debuerit, debuit tibi, incomparabilis, & adoratione digniſſima Regina. Merces hæc eſt exigua, ſi virtutes tuas, ingentiaque quæ in me contuliſti beneficia reſpicias: Tanta quippe illa ſunt, ut etiamſi mihi millies vita, quam dego, recurreret; millies me mors opprimeret, prius quam tuorum erga me meritorum partem, vel minimam deponerem. Sed tamen neque tu majus aliquid expetis, neque ego aliquid majus poſſim reddere, quàm animum purum, devotum, & intemeratum, quo te æternum colam, venerer, & adorem.

Humillimus Servus,

J. V.

IV.

Illuſtriſſimo & Celſiſſimo Heroi, Georgio Villiers, *Duci, Marchioni, & Comiti* Buckinghamiæ, *Comiti* Coventriæ, *Vice-Comiti* Villiers, *Baroni* Waddoniæ, *ſummo* Thalaſſiarchæ Angliæ, & Hiberniæ, & *Principatus* Walliæ, Gubernatori *omnium Arcium*, & *Caſtellorum Maritimorum*, & *Claſſium Regiarum*, *Magiſtro equitum Regis*, *Domino* Wardenſi, *Cuſtodi ſigilli Regii*, & Thalaſſiarchæ *quinque Portuum & membrorum ejus*, *Dynaſtæ arcis* Doverenſis, *Juſtitiario in Eyre*, *omniumque Regis* Sylvarum & *Saltuum cis fluvium* Trentenſem, Dynaſtæ *Regiæ Arcis* Windeſorienſis, *Primario Cubiculario Regis*, *Præſidi Synodario Ordinum & Regnorum* Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ, *Equiti Nobiliſſimi Regii Ordinis Garterii*, Cantabrigienſis *Academiæ Cancellario*, &c.

Illuſtriſſime & Celſiſſime Dux,

TEnuis ille ego conditionis, & Academicis ſpatiis, atque umbris aſſuetus, affari nunc auſus ſum Celſitudinem tuam; virum videlicet, Principem, quem alma Parens natura, non ſolùm generoſâ adeo domo, prodire in lucem juſſerit; ſed naſcentem etiam oculis ita blandis intuita ſit, ut cunctas illi corporis, atque animi dotes largiretur. Quem deinde ſapientia pariter, ac virtus, quaſi ex ſe natum, à teneris unguiculis educarint. Quem firmâ jam vigentem ætate, Auguſtæ memoriæ Rex Jacobus, ſagàciſſimus ingeniorum, & meritorum æſtimator, in arcana ſuæ Majeſtatis conſilia adſciverit: Quem idem sereniſſimus Rex (quod ob fluxam quorumdam principum fidem, & aularum illud incertum, non minoris duci debet) ut prudentiſſimum, obſervantiſſimum, fideliſſimum, expertus eſt ſemper: Ita, quamdiu rebus ipſe præfuit mortalium, amore complexus eſt incredibili: Imo quem filio, eique unico, quod omnes exſuperat titulos, ancipitis plenum iter ſolicitudinis facturo in Hiſpanias, non tam comitem dederit, quàm ducem: Quem multò etiam habuit cariorem, poſtquam luculentæ adeo fidei, & prudentis felicitatis conſpexit indicia; partim in eo, ut varia eluderentur conſilia, aliò ſpectantia, quàm ſperabatur; partim ut ſalvum ac ſoſpes Patri, Patriæque ſiſteretur cariſſimum utrique,

Digitized by Google

que, & naturæ juxta ac fatorum lege, tot regnorum imperio deſtinatum pignus. Quæ quanti ſingula ſint, & ſummus Rex, & Rege eo digniſſima proles, ſatis intellexit; & abundè teſtatum fecit ſanctiſſimus Procerum conventus, cùm propterea, totius regni nomine, celſitudini tuæ proſperè reduci, verbis honorificentiſſimis, gratias egit immortales. Nec limitibus eorum temporum continetur inclytum nominis tanti decus. Nam Rege Jacobo in meliora alterius vitæ regna tranſlato, ille tot, & terrarum, & virtutum Patris hæres, Optimus Maximus Rex Carolus, non domeſtico ſolùm exemplo, ſed ſuo etiam incitatus judicio (quod in lubrico hoc rerum humanarum palmarium cenſetur) ſimili celſitudinem tuam affectu proſequitur, atque ita proſequitur, ut dies amorem eum non imminuat, ſed augeat. Adde iſtis, quod non ſolùm generoſæ illius veſtræ, ac laudatæ undique Britanniæ gentes; verùm multæ etiam præclari nominis exteræ Nationes, præconiis toties in cœlum tollant nomen tuum; quoties iis in mentem venit virtutis Heroicæ, è tam arduis relucentis negotiis, quæ tot jam annos ſuſtines; atque inter ea è legationibus ad Potentiſſimos Reges, & fœderatam etiam hanc Belgicam ſuſceptis. Accedit denique, quòd favor cœleſtis, ac Regia Majeſtas tot unum, & tantis ornarint honoribus, ut qui non ſimul cogitet, ut in uno etiam multorum merita, ac dotes concurrant, is nec judicium duorum Regum, nec Dei ipſius, in cujus manu ſunt Regum corda, ſatis intelligere, atque æſtimare poſſe videatur. Meditantem me iſta, majora propè omnia, quàm ut mei ſimiles, non dico enarrare illa, ſed vel concipere animo ſatis valeant, qualiſcumque cœpit oblivio mei; quæ tantùm apud me potuit, ut nunc hanc ſumpſerim fiduciam compellandi Celſitudinem tuam. Facilè enim mihi excidi, dum totus extra me ſummam in admirationem rapior virtutum tuarum. Et cui non earum ſplendor mentis aciem præſtringat, cùm tantus is ſit, ut, ſolarium inſtar radiorum, haut alios ſortiatur fines, quàm eos ipſos, quos terrarum Orbis agnoſcit? Attamen acceſſit eò alterum quoque: Nam quantùm ab alloquio Celſitudinis tuæ arcebat excellens dignitas; tantùm revocabat eximia, & quaſi privati hominis, in fortunâ eâ publicâ, humanitas; præſertim erga eos omnes, qui feliciter literas noſtras colunt. Quis enim obtuſi adeo pectoris eſt, ut ignoret, ſummum Celſitudinis tuæ ardorem erga doctrinarum ſtudia, ac Muſarum Sacerdotes? Uſque adeò multa magnaque hujus cœleſtis animi argumenta præbuiſti. Sed ea melius poſteris referet Britannia, quæ uti grande adeo depoſitum terris exhibuit, ita eò feliciter gaudet. At ſolùm extero mihi attingere liceat, non leve hujus amoris documentum, quod hîc vidimus, cùm Legationem obires apud Belgas. Periculum erat, ne, Reip. literariæ damno, miſerè diſpergerentur Linguarum Orientalium codices; quos ſummus vir, & amiciſſimus Collega meus Thomas Erpenius ὁ μακαρίτης, ex Oriente, Africa, terris aliis, tot annis, maximis periculis, & impenſis congeſſiſſet. Vix illud cognôras, cùm ecce, Celſitudinis tuæ juſſu, ac liberalitate ſummâ, nobilis Bibliotheca, publico, ac imprimis Cantabrigienſis Academiæ bono, quaſi ab orco redimitur. Quamquam verò magnum hoc fuerit; quantulum tamen eſt, præ aliis tam multis, quæ commemorare nunc longum foret? Et miremur quotquot, ſi ita fas ſit loqui, Apollinis, & Pallados delubra frequentant, etiam novum hoc Britanniæ ſidus reſpicere, velut tutelare ſtudiorum numen? Quis igitur ſatis prædicaverit ſingularem prudentiam Almæ Cantabrigienſium Academiæ? quæ exuberanti huic erga ſcientias affectui, cæteriſque virtutibus, cultum tributura, quem maximum poſſet, cumulatiſſimos illos honores, Cancellarii, ut nunc loquimur, adauxit dignitate: Quâ profectò nihil pulchrius, aut majus uſpiam, Orbis habet eruditus. Et quod pretium addit, præclarum hoc ampliſſimi, ac clariſſimi ordinis judicium, quemadmodum à præſtantiſſimis viris accepimus, Regi ipſi Carolo eximiam attulit voluptatem. Tanti Regis exemplo, quem non modò rerum Britannicarum cuſtodem; ſed etiam doctrinarum omnium vindicem, ac ſtatorem dicere poſſumus, mihi quoque ex ima Literatorum caveâ, fas, ni fallor, erit, non gaudere modò, ſed etiam gratulari, tum Celſitudini tuæ, ob luculenti hujus honoris acceſſionem; tum celebratiſſimæ Cantabrigienſium Academiæ, cui exoptatus adeò, obtigerit Tutor, ac Patronus. Atque eo impenſiùs, & illi gratulor, & mihi gaudeo, quia neſcio quod aſtrum uſque adeò me Academiæ illi temperat; ut licet terrâ marique disjungar, nec ultra vulgarem ſcientiæ modum quicquam mihi auſim arrogare; tamen tantillus ego, ante annos pauculos, non inidoneus viſus ſim, qui eodem arceſſerer, ut adderer Doctoribus juventutis, ſideribus ſanè fulgentiſſimis, non modò in Britannia ſua, ſed univerſo Orbe relucentibus. Sed enim mihi in hiſce Batavis Athenis compedes tum injectæ fuerint partim Procerum noſtrorum conſilio, quod penè imperii loco ducebam; partim meorum valetudine adverſa; partim conjunctiſſimi cujuſque precibus. Attamen non eo minùs debere me,

Digitized by Google

profiteor, & inclytæ illi Academiæ veſtræ, & ante omnes, Illuſtriſſimo Baroni à Broock, viro, ſeu præclara ejus erga Britanniam omnem merita, ſeu erga ſtudia, ac literatos, amorem conſideremus, immortalitate longè digniſſimo; cujus munificentiâ ſummâ ea mihi laudis, ac gloriæ ſeges offerebatur. Verùm beneficium Mecænatis hujus (quod cùm maximum ſit, tralatitiè profectò dici non debet) alibi à nobis meliùs celebrabitur. Ad Celſitudinem tuam redeo, Dux inclyte, cujus nunc patrocinio, læta Cantabrigienſis Academia altiùs caput effert, & quamvis maxima, majora tamen de ſe promittit, atque, ut reor, jam in monumentis præclaris, quæ feliciter parere nunquam deſinit, etiam ea meditatur, quibus excelſum nomen tuum, & memoria tot benefactorum, ad ſeros nepotes propagetur. O pulcherrimas in amore hoc vices! Honorem Academia detulit, & deferendo accepit. Auctior, ornatiorque eſt tanti Herois præſidio: ſed viciſſim ea præſidium, ac decus ſuum exornabit, dum ſtudiis in Orbe conſtabit honos ſuus. Tanta Celſitudinis tuæ conjunctio, & Cantabrigienſis Academiæ, cùm animo obverſaretur meo: Equidem exiſtimavi, eâdem me operâ conſequi utrumque hoc poſſe; ut aliquo ingenii & induſtriæ monumento oſtenderem, tum quanti faciam heroicas virtutes Celſitudinis tuæ; tum quanto affectu proſequar, illam à tot ſeculis florentiſſimam, quam dixi, Academiam veſtram, ac meritis fortaſsè nulli terrarum ſecundam. Cæterùm ita animato nullum ex iis, quæ ſub manibus haberem, nobilius occurrebat argumentum, quàm hoc de Hiſtoricis Latinis. Mitto enim quod hiſtoria omnis, & otioſos oblectat, & negotioſos inſtruit, tum ad vitam privatam, benè beatéque degendam; tum ad eamdem in imperio domi, bellique prudenter componendam. Illud ſolùm dicam, quod, ſeu ea pars operis noſtri ſpectetur, quâ tracto, de Hiſtoricis Gentilibus; proderit is labor interiorum amantibus literarum; ſeu pars conſideretur, quâ de Hiſtoricis ago Eccleſiaſticis, non ingrata aut inutilis erit commentatio noſtra, Theologiæ, & Antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſis. Nempe utrumque laborem conjunxi, ut utriſque prodeſſem, qui in utroque illo ſtudii genere, majorem ætatis meæ partem poſuiſſem. Etſi autem juventuti imprimis deſudavi; non tamen opus hoc, quod nomini Celſitudinis tuæ ſacraretur, planè indignum putavi; partim quidem, quia, qui Academiæ nobiliſſimæ tutelam geris, etiam optimè vis ſtudiis omnium; partim verò, imò imprimis quia, qui ipſe heroicis virtutibus, ad æterni nominis decus, magnis paſſibus jam tot annos contendis, non potes non amare ſcriptores eos, qui benè maléque geſta poſteris tradunt, & ea prodendo etiam alios ad immortalitatem nominis parandam accendunt. Aliquid etiam ad commendationem operæ facit, quod, quatenus potui, complectar, quotquot intra XVII. ſecula & ultra, rem hiſtoricam ſcribendo juverunt: in quibus licet aliquot, vel minuti ipſi, vel minutæ rei narratores intercurrant (idque propterea quia nihil contemnendum putavi, à cujus notitiâ, vel temporum ſeries penderet, vel lucis aliquid hiſtoriæ accederet) majori tamen ex parte, vel viri eximii, vel mediocres ſaltem ſe offerunt: Inque illis Senatores multi, atque etiam Conſules Romani: Viri item Principes, atque adeo Reges, & Imperatores: ad hæc nobiliſſimæ cujuſque Eccleſiæ, etiam Britanniæ veſtræ, antiſtites, viri ſæpè ſanctimoniâ præcellentes, judicioque omnium jam diu cœlo adſcripta nomina: nonnulli etiam eo commendabiles, quod ut poterant, de rebus præclaris ſcripſiſſent. Atque hi omnes, quatenus in relictis à ſe monumentis hodieque vivunt, pariter ſeſe dant in Celſitudinis tuæ clientelam. Eóque id libentiùs faciunt, quia in iis comparent multi, quorum vel nomina hactenus aliis prodita non ſint, vel opera intercidiſſe falsò ſit perſuaſum. Quales non paucos in Bibliothecis publicis, aut privatis amicorum, vel etiam propria latitantes, partim vidimus, & legimus; partim præſtantium virorum judicio cognovimus; quorum ſingulis ſymbolam ſuam, uti mos eſt meus, candidè ubique refero acceptam. Ab hiſce Chriſtianis, externis, magnis, mediocribus, minutis, editis, ineditis, pluſquam mille & ſexcentis ſcriptoribus, ſperat labor noſter, à ſeculo hoc, & poſteris, pretium ſe illud accepturum, quod alioqui ab ingenio Authoris conſequi ſe poſſe deſperat. Atque eâ fiduciâ hanc tenuem, ut videtur, operam, ſed ſatis profectò operoſam, & cui deinceps etiam, ſi Deus mihi otium conceſſerit, limando, augendo, curam ſedulò impendere decrêrim, auſus ſum offerre, ac dicare maximo, & illuſtriſſimo nomini tuo. Quod ſi eam non ingratam, tum Celſitudini tuæ, tum clariſſimis Cantabrigienſis Academiæ luminibus, fuiſſe intellexero; erit ſanè quod gaudeam; ſimul ad majora mihi animus magnoperè addetur.

Inclyte Dux,

Deus Opt. max. faxit, ut tardè cœlos petas, quò tot Regnorum Regi, regiſque tanti regnis, ſimul florentiſſimæ Academiæ Cantabrigienſi, ac univerſis literis, & literatis,

teratis, diutiſſimè proſis. Id quidem velle, & orare Deum, quamdiu potero, non deſiſtam.

Ludg. Bat. pridie Kal. Jun. Anno cIↄ Iↄc xxvii.

Illuſtriſſimæ Celſitudini Tuæ

Humillimè devotus,

G. J. Voſſius.

V.

Carolo, *Dei gratia magnæ* Britanniæ *Principi, Duci Cornubiæ, & Roſaiæ, Comiti Ceſtriæ & Caricłæ; Filio Primogenito invictiſſimi Monarchæ*, Caroli, *Magnæ* Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ, *Regis*, *Fidei Defenſoris, &c.*

DIES nulla, celſiſſime Princeps, oblivione delebit memoriam eorum, quæ literas, maximéque ſacras colentibus conferre non ceſſat, Auguſtiſſimus Rex Carolus, tuus, idemque Patriæ Parens, & iis qui ſtudia tractant, quaſi numen tutelare. Cùm enim ampliſſima poſſideat Regna, ac præſtantium ingeniorum adeò feracia, ut exteris minimè indigeat; novi tamen Triptolemi inſtar, beneficentiæ ſemina, non in ſua modò Britannia, ſed aliis etiam terris, longè latéque ſpargit. De ſe Gallia, & nationum cæteræ, prædicabunt. Mihi tacere ſit nefas, de fœderata hac Belgica; ubi me licet inſperantem, ubertimo beneficæ naturæ ſuæ fructu ſic ornavit, atque auxit, ut quoties me proprio pede metior, divinam hanc benignitatem vix cogitatione, nedum verbis aſſequi poſſim. Eo magìs jam diu laboro, ut de ſanctiore ſtudiorum penu quæpiam depromam, quibus memorem, gratumque, ſaltem ut poſſim, animum erga dominum, Regemque meum teſter. Sed cum ea in tam occupato vitæ genere necdum ad editionem publicam maturuerint; & nihil ita deproperari debeat, ut operâ tumultuariâ publico minùs proſim; ſenſim hinc in cogitationem deveni, aliquid interea præſtandi, quod tibi, ſereniſſimæ Majeſtatis Primogenito, non incongruens videretur. Ætas enim tua, illuſtriſſime Princeps, jam literaturæ eſt idonea. Opus autem hoc eſt de literis, ſyllabis, vocibus, & earum nexu; quorum etiam omnium cauſas, prout otium & tempus ferent, hinc poteris haurire. Haut equidem diffiteor, multa à nobis differi, quæ in regnorum ingentium ſpem creſcenti delibare ſuffecerit. Attamen, vel longè me ratio fugit, vel tantulæ ætatis tanto Principe non indignum erit, ſi cara Britannicæ Nobilitatis pignora, atque alii etiam, quibus noſtra iſta, vel iis ſimilia, pleniùs ſint cognoſcenda, non aliunde ea, quàm à principali tuo faſtigio, velut lumen à pharo accipiant. Imo quis dubitat, quin laudi maximæ ſit futurum, ſi quantùm ſtemmate Regio, tantùm univerſis etiam literis præcellas; juxta illud Mæonii Vatis, magno quoque Pompeio commendatum olim à Poſſidonio:

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων·

Siquidem aureum hoc dictum, in doctrinarum quoque ſtudiis locum ſibi vindicat; maximéque apud Magnæ Britanniæ Principem: à quo, ſi à Regiæ Proſapiæ quoquam, non Regnum hoc modò, ſed verò Orbis Chriſtianus, ſolidam potius, quàm umbratilem, & tralatitiam doctrinam exſpectat. Quod quas faces, quos ſtimulos, ſubdere animo oportet? Nec obſcura eſt ratio, cur tam pulchram omnes opinionem conceperint; quando ſi univerſa terrarum regna conferamus, nullum comperiemus, quod Principes tot genuerit doctrinâ non minùs, quàm ſceptro inſignes. Quin in eo videmus, raro prorſus exemplo, in Societatem hujus gloriæ etiam venire Reginas. Non jam ab ovo, quod dicitur, rem arceſſam; ut olim Antimachus Clarius, ſive alius potius, qui rem Trojanam ſcripturus, ab Jove eſt auſpicatus, in olorem converſo, Ledæque ovo, Helenam unde natam fabulantur. Et tamen noſtra ſe quoque offert nobis Helena, ſed Chriſtiana, eaque Auguſta; Flavii Conſtantii Cæſaris conjux, unica Coïli, apud Britannos Regis, Filia, Regnique hæres, & artibus iis, quæ liberales dicuntur, affatim exculta, nec Latinis ſolùm literis, ſed Græcis etiam verſibus pangendis excellens: eaque omnia, ſi Pontico Virunio fides, à Parente ipſo edocta, quò, eo vitâ functo, digniùs ſuccederet. Nec in laudes excurram Edithæ, Comitis Cantiani Filiæ, Edvardi Confeſſoris, Regis optimi, & pro temporibus iis, eruditiſſimi, Conjugis digniſſimæ; quam incredibilis fuiſſe doctrinæ, Gervaſius Dorobernenſis author eſt. Præterea quoque Mathildim cognomento Bonam, Milcolumbi Scotiæ Regis filiam, triumque in ea Regum, Edgari, Alexandri, & Davidis ſororem, Henrico I. Anglorum Regi nuptam; quæ & ipſa non eruditionis minùs, quàm pietatis laudem meruit. Omittam quoque cæteras, quas alterutrum vetuſto ævo Regnum dedit; meque intra Henrici VIII. prolem continebo. Quamquam

quam nec immorari hîc animus Mariæ, literis Latinis ac Græcis, optimiſque ſcientiis imbutæ, magnamque id partem de conſilio Ludovici Vivis, viri ut variæ doctrinæ, ita ſapientiæ prope incomparabilis. Nimirum, pro inſtituto noſtro, una ſuffecerit Elizabetha, literarum, linguarumque ſcientiâ ad miraculum inſtructiſſima. Necdum ea annum impleràt ſeptimum decimum, cùm tersè loqueretur, non Gallico ſolùm, vel Italo ſermone, ſed etiam Romano; Græcè quoque lectitaret, primum novi fœderis codicem, hinc alios atque alios, imprimis Sophoclem; imò Iſocratis illam ad Nicoclem, & alteram, quæ Nicocles inſcribitur, Latinè redderet. Et quod majorem habet admirationem, non reſedit ardor ille ſtudiorum, ubi regium tenuit ſceptrum; ſed tum quoque, niſi per regni negotia ſtaret, verſare illa præſtantiſſimos Latii, ac Græciæ Scriptores, inde linguam expolire, animum ſalubribus paſcere præceptis, & exemplis. Imò hucuſque ejus progreſſam eſſe induſtriam accepimus, ut de conſolatione Philoſophiæ Boëtium, de arte Horatium, de Jugurtha Salluſtium, de curioſitate Plutarchum, & alios qui me fugiant, Anglicè verteret, ſuâque manu tranſcriberet. Quid quod tum etiam ingenii ſui aliqua condidit monumenta; in quibus non infimum locum merebantur tot orationes, non minus illæ Romani ſermonis puritate, quàm ſententiarum pondere, commendabiles. Earum habuit alias ad exterarum gentium Legatos, alias ad Angliæ ſuæ Academicos; quorum ſtudia quantoperè foverit, grandi illud argumento erit, quòd curârit quotannis ſibi commentariolis perſcribi, qui potiſſimùm, & qua parte excellerent, ut ita virtuti cujuſque meliùs pretium rependeret. Atque hæc eo potiſſimùm animo, illuſtriſſime Princeps, à me dicuntur ne ſublimem erectamque mentem, cujus ſemina jam exerere ſeſe cupiunt, ſic unquam demittas, ut alter ſexus, etſi & ipſe laudatiſſimus, doctrinæ nomine prævertat. Sed de ſobole hac optimi maximique Regis Caroli, Jacobi ſapientiſſimi nepote, longè alia omnes auguramur, certóque nobis promittimus. Quin igitur, quod tam generosâ indole dignius, Heroum potiùs, quam Heroinarum exempla ob oculos ponimus? Ante omnes Conſtantini Magni, qui Britanniam tuam, quamvis antea, & rebus geſtis nobilem, & eo nobiliorem, quòd prima Provinciarum fidem recepiſſet Chriſtianam, partim naſcendo in illa, nobiliſſimam fecit, partim eò quod imperator, hîc ſalutatus, & illam, & quicquid terrarum Chriſtum recepit, immortali ſibi beneficio obſtrinxit. Felicitas enim illa Arviragi eſto, quòd eo potiſſimùm Rege, in Britannia primò ſonuerit Evangelii tuba, occinente ſive Apoſtolorum aliquo, ſive Joſepho Arimathæo. Laus quoque ea fuerit Lucii, quòd primus Regum, quos quidem legerim, palàm profeſſus ſit fidem Chriſtianam, & illa Britanniæ parte, quam tenuit, publicè juſſerit doceri. At quanto major hæc gloria Conſtantini; qui non in Britannia ſolùm Religionem inſtaurarit, Diocletiani perſecutione atrociſſima propemodùm exſtinctam; ſed primus etiam imperatorum per orbem Romanum templa aperuerit Chriſtianis. Veſtratem verò hunc, ac Romanorum juxtà, Principem, literarum ſtudiis fuiſſe deditum, nec legere contentum, animum etiam appuliſſe ad ſcribendum; præter nobiles Britanniæ Scriptores, teſtes habemus locupletes, Eutropium ſophiſtam, & Aurelium Victorem. Addit illud Cæſarienſis Euſebius, quando per otium liceret, Orationes meditatum, quandoque etiam habuiſſe, confluente innumerâ multitudine, ut Philoſophantem audiret Imperatorem. Nec inficias ivero, ſtudiorum decus & gratiam non mediocriter jacuiſſe, ex quo, fractis Romanorum rebus, Vortigernus Rex à Saxonibus majore Regni parte exutus fuit; & Chriſti ac literarum cultoribus non alio ferè, quàm in loca ob montes ac paludes prope inacceſſa, maximéque in Walliam, tutus patuit receptus. Quam triſtis Britanniæ tum facies fuerit, non meliori alius fide dicet Gilda ſapiente; ut qui ipſe fuerit Britannus, & annis non amplius quatuor & quadraginta ab Saxonum in eas terras adventu, frui cœperit hujus lucis uſurâ. Sed rediiſſe videntur tempora aliquanto lætiora paulo ante annum à nato ſervatore ſexcenteſimum, cum Gregorii Magni diſcipulus Auguſtinus, primus Dorobernenſium, ſive ut nunc dicimus, Cantuarienſium Archiepiſcopus (à quo Reverendiſſimum D. Guilielmum, grande Eccleſiæ totius præſidium ac columen, tertium jam ſupra ſeptuageſimum numeramus) publicam Religionis noſtræ profeſſionem, quibus in locis à Saxonibus pago deditis propè fuerat deleta, reſtituit, ſed ita reſtituit, ut omnia juxta Romanæ Eccleſiæ faciem conformaret. Hic enim ille eſt, qui, cùm pauci adeò ut pietate, ſic doctrinâ conſpicui forent, eo minore negotio Angliæ Eccleſias, Orientis antea ſive Græcis Eccleſiis magis convenientes, ad Romani Pontificis obedientiam, Romanæque Eccleſiæ conſtitutiones, primum quantum potuit, adſtrinxit. Ac paucis poſt annis in aliis Britanniæ partibus idem Paulini, & Felicis ſtudium fuit; Illius apud Northumbros, hujus in Norfolcia. Nec longo inde temporis intervallo, idem præſtitum Wilfrido apud Saxones

ones

Digitized by Google

ones Auſtrales. Ita plurimis per Angliam locis Religione, & literis unà redditis, difficile dictu eſt, quantus ſubitò doctrinarum ardor habuerit Reges. In his Sigebertum, Orientalium Anglorum ab Uffa quintum; qui ditione ſuâ ſcholas inſtituit paſſim. Utrum verò inclyta illa, nec ſatis unquam laudata Cantabrigienſium Academia, ac ob privata etiam merita, multò mihi carior, Sigeberto huic ſit obſtrictior, an Lucio Regi, vel alii priorum, aut è poſterioribus Alfredo, vel primo ſecundove Eduardo; nec noſtri ingenii eſt decidere; nec, opinor, tale illud, ut vehementem animi concertationem mereatur. Eo igitur ſuperſeſſo, ad Inam potiùs venio, Occiduorum Saxonum Regem, Kenethi Regis filium, qui anno ſexcenteſimo octogeſimo nono Cedwallæ ſucceſſit, atque ut bello, ita etiam doctrinâ, multum ſibi gloriæ peperit. Quid jam de Celwolfo dicam, Northumbriæ Rege? quem ab literarum peritia valdè laudat Malmesburienſis, præeunte etiam venerabili Beda, qui, Anglorum Hiſtoriâ à ſe conditâ, tanti potiſſimum Regis judicio ſtandum putavit. Quid item de Offa, magno Merciorum Rege? à quo Bedæ non degener Diſcipulus, Albuinus Flaccus, Legatus ad Carolum magnum miſſus, poſteaque ejus, ut vocabant, delicioſus Magiſter, author tanto Regi fuit, Pariſienſium in Galliis, Ticinenſis in Italia Academiæ condendæ. Nec indictus mihi abibit Etelwolfus, fortiſſimi Regis Egberti Filius, Wentanus priùs Epiſcopus, poſtea Occiduorum Saxonum Rex, Caroli Calvi æqualis; qui doctrinæ ſuæ decus, magnam partem acceptum retulit Helmeſtano, Wintonienſi Epiſcopo, & Suithuno Monacho eruditiſſimo. Quibus præterea laudibus, proſequar Ethelwolfi hujus Filium Alfredum Regem? Qui, quamvis Parentum incuria, ab anno demum duodecimo, literis Latinis ſeriò incubuit; qua de infelicitate ſuâ grandiori ætate ſæpius querebatur: Incredibili tamen amore doctrinæ poſtea ſemper exarſit, eruditos multùm æſtimavit, & ad dignitates evexit. Ipſe etiam, ut de Veteris Novique fœderis Libris taceam, Bedæ Hiſtoriam Anglicanam, Boëthium de Philoſophia, Oroſii Orcheſtram, Gregorii Magni Paſtoralia aliaque haut pauca, Saxonicè reddidit: quod Guil. Malemsburienſis, & Ranulphus non ſinunt nos ignorare. Illud verò prope fidem exſuperat, quòd tantus Rex, ut ei perfamiliaris Aſſer Menevenſis refert, *Filios eorum, qui in Regali familia nutriebantur, non minùs propriis diligens, omnibus bonis moribus inſtituere, & literis imbuere, ſolus noctu diuque non deſinebat.* Ac credo, admiratione talium, Martinus Papa, Anglorum ſcholam, quæ Romæ erat, ab omni tributo immunem eſſe juſſit. Et quantùm gloriæ idem Rex peperit, extremis vitæ temporibus, præclarè adeò merendo, de Oxonienſium ſtudiis! Quorum florentiſſima Academia nunc caput cœlo infert: Eoque majori à me cum voluptate memoratur, quia excidere animo meo nunquam poterit, quantum mihi honoris, cùm ante quinquennium pedem in ea primùm poſuiſſem, habitum iverit immerenti. Utinam modò ſummis, & hujus, & illius Academiæ in Anglia viris, uti apud animum memorem ſtat beneficii gratia, ita poſſim officiis reſpondere. Et unà cum iis, triga ut Charitum fiat, venerando, ſanctiſſimoque Cantuarienſium Ordini; cui quod indignus licet, dignatione tamen Auguſtiſſimi Regis Caroli additus, ſub Reverendiſſimo, & Illuſtriſſimo Antiſtite D. Guilielmo, loci hoc teneam, non plurimas ſolùm moleſtias, quibus nunquam piorum caret vita, deterget; ſed etiam ad melius meliuſque, de Eccleſia, ac Rep. literaria merendum, pluſquam dicere poſſim animi addit. Sed longius jam abeo ab Alfredo Magno; qui anno Chriſti nongenteſimo exceſſit. Poſt eum Edvardus Senior, qui feliciter toties adverſus Danos rem geſſit, Alfredo patre erat, ut Monaſterienſis ait, *potentiâ pariter, & dignitate glorioſior, ſed literarum cultu inferior.* Qua parte longè præſtitit frater hujus Ethelwardus; quippe qui, ut Aſſerius Author eſt, *divino conſilio, & admirabili Regis providentiâ, cum penè totius regionis Nobilibus Pueris, & multis Ignobilibus, diligenti Magiſtrorum curæ traditus, utriuſque linguæ Libros, Latinæ & Saxonicæ, aſſiduè legerit, ac ſcriptioni quoque vacârit.* Sanè literis ita fuit imbutus, ut iis temporibus inter Literatorum Principes cenſeretur. Eruditione hinc avo Alfredo, Patruoque Ethelwardo, ſimilior erat Æthelſtanus Rex, Eduardi Filius; is qui Danis, è Northumbria ejectis, primus totius Angliæ imperium tenuit. Poſt illum ſtudiis clarius, illuſtriuſque nomen ſuum reddidit Edgarus, ex Eadmundo Rege, qui Æthelſtano fratri in regno ſucceſſerat prognatus; & ne hac ſolùm parte laudetur, *flos & decus Regum, gloria & decus Anglorum, cujus largitas, & munificentia totam Europam impleverat*; ut de eo ſcribit Weſtmonaſterienſis. Metuo ne longior æquo videar, ſi quodcumque Regum, in Anglica, ac Saxonica domo ab eruditione commendatur, intra anguſtos unius Epiſtolæ cancellos complecti velim. Ac magis etiam, ſi in Normannicâ ſtirpe idem tentavero. Non prætereundus tamen Guilielmi Conquæſtoris Filius, Guilielmi Rufi frater, Henricus Primus; quem Thomas Rodburnus, ſic Cantabrigiæ ait ſtudiis operam navaſſe, ut propterea

Henricus

Digitized by Google

Henricus Belloclericus diceretur. Et quod è genere Nortmannico Reges in Academiarum alterutrâ poſtea ceperunt ingenii, doctrinæque cultum? Ut Oxonienſem nunc ſolùm tangam, de Edvardo ſecundo indicant Archiva; de tertio, Rytmica Joannis Anglici: de Henrico V. Gymnaſii Cadomenſis in Nortmannia Conditore, Roſſus Warwicenſis Libro de Regibus; de Edvardo V. Oxonienſes ipſi literis gratulatoriis ad Edvardum Quartum. Richardus etiam Tertius, etſi illaudatus Princeps, ubi tamen nefariis artibus regnum erat conſecutus, eadem in Academia, raro prorſus exemplo, Philoſophos audiit diſceptantes; quod ex Academiæ ejus Epiſtola ad illum cognoſcitur. Propiora afferam. Ac primùm de Henrico VII. Tritavo tuo; dubium meliuſne de Britannia merito, diſſidia tollendo, quæ in Lancaſtria, & Eboracenſi, Regii ſanguinis familiis, tot Regum temporibus duraſſent; an nuptui collocando Filiam Margaritam Jacobo, Quarto ejus nominis Scotiæ Regi, Proavo Jacobi Sexti, qui jure hæreditario Angliæ, Regnum primus cum Scotico conjunxit, ac utrumque auguſtiſſimo parenti tuo Carolo feliciter tranſmiſit. Porrò Henricum hunc Polydorus Urbinas contentus eſt dicere, fuiſſe *ingenio magno ſagacique, & à literis non alieno.* Sed enim magnum ejus erga literas amorem multa arguunt. Illud inter alia, quod qui Gallicè ſcirent, potiùs tamen Latinè ei ſcriberent. In quibus etiam Hadrianus Caſtellanus Cardinalis, Herefordenſis priùs, Wellenſis poſtea Epiſcopus. Et quis exiguæ eſſe doctrinæ exiſtimet, quod à fide devium differendo ipſe Cantuariæ ad fidem converterit Chriſtianam? Quantùm præterea ad gloriam illius facit, quod ejus in Anglia, uti in Scotia Jacobi IV. Atavi tui temporibus, literæ Romanæ elegantius excoli cœperint. Græcæ etiam, ut Conſtantinopoli antea in Italiam, ita inde tum traductæ ſint in Britanniam univerſam. Atque in hiſce humanitatis ſtudiis, eo Rege diffundendis, maxime eluxit opera, cùm Nobilis Itali, Cornelii Vitellii, qui primus Oxonii bonas literas docuit; tum indigenarum; Thomæ Linacri, quem filii Arturi ſtudiis Rex præfecerat; & trium Guilielmorum, Grocinii, Lilii, & Latemerii; ac præterea Joannis Coleti, B. Pauli, ut nunc dicimus, Decani. Sed ad altius doctrinæ faſtigium eſt aſſurrectum, regnante ejus Filio Henrico VIII. excelſi planè animi Principe; qui quanto ſtudiorum amore fuerit inflammatus, indicio erit, quod ternas ædes regias Bibliothecis totidem mirè luculentis, inſtruxerit. Ab eodem illud amore eſt profectum, quod & ipſe, & una Regina Catharina, pene eo ſolùm conſilio Oxonium ſunt profecti, ut Ludovicum Vivem in collegio Corporis Chriſti audirent differentem. Quin idem in Academia Cantabrigienſi, pro ſingulari affectu, erga viros ejus doctiſſimos, locumque illum ubi literis navâſſe operam perhibetur, Collegium ſtudioſorum, totius prope dixerim Europæ ampliſſimum, ſacræ & individuæ Trinitati dicatum, munificentiſſimè extruxit, & latifundiis, ac proventibus uberrimis ditavit. Quantoperè etiam elegantiorum hominum monumentis perpetuò celebrandum, quod publico ſanxerit Edicto, ut barbariei, cujus reliquiæ aliquæ honorem utriuſque Academiæ, alioqui florentiſſimæ, non leviter offuſcabant, ſummo ſtudio obviam iretur ab omnibus; ac quia ſermonis illa ruſticitas, & ſtribligo in Philoſophorum Scholis, potiſſimùm regnaret, eò Ariſtoteles & Plato, publicè non aliâ quam græcâ prælegerentur linguâ. Quam digna hæc Rege illo, qui omnes ætatis ſuæ Principes, doctrinâ facilè anteiret; quo etiam non alius hac parte magis admirationi eſſet; præſertim quando privatim, ſermone etiam Latino, de rebus graviſſimis diſſertaret; vel publicè quoque de ſacris controverſias nunc conſtitueret, nunc tolleret. Tanto jucundior nunc quoque eorum eſt conſpectus, quæ ad B. Auguſtini codicem de Civitate Dei, manu ſua annotavit. Uti & horum, quæ eâdem Regiâ manu exarata ſuperſunt, de reformanda Angliæ Eccleſia cujus proximam à Deo poteſtatem, non alteri in terris attribui eſt paſſus. Idem antequam ſcriberet, Chriſtiani hominis inſtitutionem, deque bello in Scotos, item de Concilio Mantuano, & Vicentino, aliaque compluria, jam aſſertionem illam ediderat de Sacramentis: quâ non ſolùm inter illuſtres obtinuit ſcriptores nomen; ſed illud etiam, ut non quidem ignotum antea, deſitum tamen, regiis reponeret titulis pulcherrimum hunc, juſtiuſque exinde poſſidendum, Fidei Defenſoris. Ac de Filio ejus Edvardo VI. planè obſtupeſco, cogitans mecum, cum ante annum ætatis ſextum decimum, exactè locutum Gallicè, commodè etiam Italicè, Hiſpanicè, atque adeo Græcè: Romano autem ſermone, ſæpiùs bene longas habuiſſe Orationes tam purè & eleganter, etiam promptè adeò, ut utroque hoc illos quoque, qui temporibus iis inter doctiſſimos referrentur, non provocaret modò, ſed vinceret. Quod ſi non verborum tantùm delectus, ſed in omni ſermone, rerum pondus attenderetur; non ſuæ dico ætatulæ, ſed tantula in ætate,humani penè ingenii faſtigium exceſſiſſe videbatur. Præſertim animo ſuo reputantibus, cum ea linguarum cognitione conjunctam in artibus liberalibus, & Divinarum humanarumque

manarumque

manarumque rerum ſcientiis ſubtilitatem. Quam cùm Hieronymus Cardanus, homo Italus, totius naturæ intelligentiſſimus, atque idem πολιτικώτατος, è pluribus liquido perſpexiſſet, pro naturæ eum miraculo habuit ſemper, eoque Elogio non privatim modò, ſed publicis etiam ſcriptis decoravit. Qui talis tantuſque eſſet, verè Angliæ, vel Orbis potiùs delicium, ereptus eſt terris anno imperii ſexto, ætatis decimo ſeptimo; atque ut meliorem ſui partem cœlo reddidit, ita præter corpuſculum, terris debitum, & triſtiſſimam ſui memoriam, commentarios reliquit graviſſima quæque negotia, quæ imperante ſe obvenerant, continentes, ac manu ſua, non ad publicandum quidem, ſed proprium in uſum, in tantula ætate prudentiſſimè ſignatos. Poſt tam multa de Anglia, nec Scotiam tacitus pertranſibo. Hujus Regibus amor ille ſtudiorum fuiſſe dicitur multo etiam ante tempora Donaldi, Regis, ut creditur, non indocti; ſed gemino magis nomine inclyti; ut qui Scoticorum Regum primus, Chriſtianam Religionem ſit profeſſus; & tantæ fuerit fortitudinis, ut ejus imprimis metu Severus, maximus ſine dubio, imperator, muro per tranſverſam Britanniam, ducto utrinque ad Oceanum, quicquid Romanarum erat partium muniret. Hæc ducentis fuere poſt Chriſtum annis. At longè ante Reutha Regum ſeptimus, hiſtoriam ſuæ gentis conſignâſſe, & de re medica opus reliquiſſe dicitur. Annis enim circiter centum & quinquaginta vixit, ante Chriſti Natalem; ac pari temporis intervallo poſt Freguſium, primum Regni Scotici conditorem, Alexandri Magni, ut fertur, æqualem. Joſina quoque Regum Nonus, cui Reutha Patruus fuerat, eo nomine prædicatur, quod naturæ arcana ſedulò ſit ſcrutatus, atque adeò, Regis Salomonis exemplo, de viribus ſcripſerit herbarum. Sed incertiora iſthæc, nec teſtibus exceptione majoribus eſſe ſubnixa, non abſurdè aliquis dixerit. Liquidiora verò omnia poſt Freguſium ſecundum; qui Honorii, & Arcadii Cæſarum temporibus, ut rei Romanæ Camillus, ita Imperii Scotici conditor alter fuit. Maximè quæ poſt annum ſeptingenteſimum, quando ardor ſtudiorum egregiè effulſit in Eugenio ſeptimo. Hujus illud inter cætera inſtitutum, ut in Monaſteriis res à Regibus geſtæ literis proderentur. Mox idem animus in Morcaco & Etfino; poſteaque in hujus Filio Achaio; à quo, ut traditum, eruditiſſimi homines magno numero, ſubmiſſi Carolo Magno, quò Germaniæ, Galliæque Academiis, aut Monaſteriis, præeſſent. Quod ſi propiora, eaque de Stuartis tuis magis aves cognoſcere, quid, pro temporibus illis, cultius Jacobo, ejus nominis primo? qui ante annos ducentos Regnum tenuit. Literarum enim, ac Eloquentiæ ſtudiis, variâ quoque Linguarum peritiâ pollebat; nec vulgaribus ſolùm, ſed Latinâ etiam linguâ verſus compoſuit. Ut nihil mirandum ſit, ſi eâ Rex doctrinâ, Scholas inſtituerit publicas, Doctores earum foverit liberaliter, aliunde etiam præmiis elexerit in Scotiam. Proditum quoque, diſputationibus plerumque interfuiſſe, ac quandocumque per Regni negotia liceret, tempus traduxiſſe ſermonibus literatis. Omni autem ſtudio hoc agebat, ut Nobilium, non flori dico, ſed, ſi ſic loqui liceat, vulgo, neſcio quo peſtilenti ſidere afflato, opinionem illam eximeret, quaſi literarum doctrina animos frangeret generoſos, ſolumque Eccleſiæ, vel Scholarum Doctoribus, non item terrarum Dominis, conveniret. Sed propero ad ſapientiſſimum avum tuum Jacobum; in quo tot res propriæ, & ſingulares. Unus enim Regum Europæorum, continuâ bis mille annorum ſerie, centum & octo Reges numerabat. Primus etiam Britannicorum Principum Angliæ, Scotiæque Regna tenuit; & ita tenuit, ut quæ tot diſſiderent ſeculis, concordibus poſtea animis conſpirarent. Sed non tam de genere, vel imperio, nunc ſermo eſt nobis, quàm doctrinâ; cujus partium alii ſingulas, unus ille hauſerat univerſas. Peritiam dico linguarum, proſam verſamque facundiam, naturæ, prudentiæque Diſciplinas, Hiſtoriam Eccleſiæ, & Civilem, cæteraſque literas divinas, & humanas. Quare ſic ſtatuere non verear, tam variâ maximarum rerum ſcientiâ ſuperâſſe, quicquid Regum à mille annis, mille vero? imò, abſit dicto invidia, quodcumque à Regis Salomonis temporibus fuit. Ubi nihil auribus dari, nulli melius ſciunt, quàm interioris admiſſionis Proceres, atque Antiſtites; abundéque ipſe Orbi id univerſo teſtatum fecit, divinis ſuis ingenii, doctrinæque tot monumentis. Tanti Regis imaginem vivam vides, & audis, in Parente tuo, ſereniſſimo Rege Carolo; qui à teneris, ductu excellentiſſimorum virorum, ſed ſapientiſſimi Patris conſilio formatus, poſteaque tot annos ſermone ejus firmatus, & exemplo, dubium nunc relinquit, utrum Regii faſtigii amplitudine, an celſiſſimâ mente, variâque doctrinâ ſit eminentior. Sed non inſiſtam ejus laudibus, quamque præcipuam fore Epiſtolæ hujus partem aliquis putâſſet, una penè deerit; neque tam id ne ſoli videar lucem fœnerare, quando divinæ ejus virtutes, ſatis orbi cognitæ ſunt: quam quia alibi, ſpero, commodior de iis dabitur dicendi locus: & nunc de his ſolùm, qui beatum in cœlis ævum degunt, loqui animus eſt, quo adulatio omnis

Digitized by Google

abeſſe magis videatur. Omnis verò hæc eò ſpectat Oratio, celſiſſime Princeps, ut animum tuum, majoribus maximéque Regni negotiis necdum occupatum, literarum ſtudiis excolas; eumque ſuſcites Parentis, Avi, & tot Britanniæ tuæ Regum exemplis, qui præclarè præiverunt ad illa, ut Poeta ait;

Edita doctrinæ ſapientum templa ſerena.

Hæc nunquam non animo obverſentur, quò faciliùs virtutes eorum æques, vel etiam, ſi fieri poſſit (hoc Auguſtiſſimus ipſe Parens tuus vovet) exſuperes. Scio, ad iſta nunquam defore hortatores, qui plus me valeant authoritate & doctrinâ. Attamen non propterea vel nunc, vel ubi etiam ætas adoleverit magis, ingratum fore confido, ſi inter alios, quem ſic Regia obſtrinxit bonitas, quia corpore, aut vivâ voce minus poſſim, pennâ ſaltem, ad ſtudia nunc incitem, votumque exhibeam meum, hoc devotiſſimi animi ſymbolo; atque eâdem oſtendero, ut illuſtriſſimum nomen tuum, non tacitè ſolùm intra cordis adytum colam ac venerer; ſed ipſum hoc coram orbe erudito, comprobare geſtiam commentationibus noſtris. Quas velut tabulam quampiam, in regalis gloriæ templo, eâ mente ſuſpendo, ut dummodo mihi vita, ac valetudo ſuppetat, eâdem ad majora me obligem. Accipe igitur, Illuſtriſſime Princeps, hos labores meos; qui fortaſsè argumenti cauſâ minores aliquibus videbuntur; ſi tamen irradientur quibuſdam ſplendoris tui ſtricturis, nihil quidem de maximo tuo nomine deterent; nec enim ſol eo minor eſt, quia loca luſtret humilia, ac res exiguas; ipſi verò de lumine tuo lumen accipiunt; eóque latiùs ſe diffundent, vivent diutiùs, frequentius legentur. Nec enim facilè futurum, ut non exiſtimentur bona, quæ in ſpem tot Regnorum nato offerantur. Vale feliciſſime, celſiſſime Princeps, & juxta vota, ac ſpes omnium, virtute, & doctrinâ, quæ in aliis annos conſequi ſolent, ætatem etiam præverte.

Kal. Mart. A. cIↃ IↃc xxxv.

Celſiſſimi Principatus tui

Submiſſiſſimæ Devotionis Servus,

G. J. Voſſius.

VI.

Nobiliſſimo, Ampliſſimo, & Clariſſimo Viro, Jacobo Catſio, *Equiti, Præpotentium* Hollandiæ, *ac* Weſt-Friſiæ *Ordinum Syndico Supremo, Magni Sigilli Cuſtodi,*

G. J. Voſſius *S. P. D.*

OFfero munuſculum vile, ſi vires conſiderem donantis; majus ſi illud animo ejus metiar, ac promtiſſima voluntate; penè maximum dixero, ſi attendam erga hujuſmodi illius adfectum, cui mitto. Quid enim ſummo Poetæ, vel gratius, vel convenientius, dare poteram, quàm de re poetica? Non quaſi nunc pandam Artem ipſam; quod alio in opere, tribus à me libris factum eſt; attamen eò, quia ſcripſi de arte. Propoſitum enim mihi fuit, agere de Poeticæ nomine, definitione, fine, inventione, & diſtributione. Quæ Præcognita ſolent nuncupari; ac licet vix aliud, quàm guſtum exhibeant diſciplinæ; nec niſi confuſam artis notitiam præſtent, doctrinæ tamen ordine præeunt; quia viam muniunt ad ſcientiam ipſam. Fortaſsè ſatis erat, hanc ſolam attuliſſe cauſam inſtituti mei. Sed enim præterea compulſus ſum, juſtiſſimâ admiratione nominis tui. Si ingenium cogitem, Venus & Charites illud omnium elegantiarum flore imbuerunt. Si doctrinam, quas non artes, ac ſcientias, capaciſſimâ illâ mente complexus es? quò ſic laudibus pariter abundares, tum excelſis illis hominis πολιτικοῦ, quo in ordine tot jam annos præclarum nomen ſuſtines: tum clariſſimi Poetæ, cujus eſt animum diffundere per omne diſciplinarum genus. Jam ſi virtutem conſiderem, undique ea è mentis ſacrario, ubi habitat, elucet. Si dignitatem, quàm illuſtris eſt locus, in quem te prudentiæ, & eloquentiæ genius extulerunt; & ita extulerunt, ut non abducerent tamen à ſtudiis noſtris? Si humanitatem, poſſe hanc etiam eximiam eſſe, & tamen cum ingenio, doctrina, virtute, ac dignitate, concurrere, exemplo tuo comprobâſti. Denique ſi benefacta hominis πολιτικοῦ æſtimemus; quàm tibi quotidie bene conſulendo, in Ampliſſimo Illuſtrium, & Weſt-Friſiæ Ordinum conſeſſu, univerſam obſtringis Rempublicam noſtram. Sin merita eximii Poetæ cogitemus; cui non ordini prodes poetando de civili, ac morali vita? Quod eſt non unius ditionis, ſed tot terrarum (rem arduam) mores emendare. Jam mitto, quòd privatim etiam omnibus, imprimis literatis, benefacere non ceſſas. In quibus

Digitized by Google

bus etiam nomen profiteor meum. Itaque (quod præfiſcini dixerim,) immortale jam nomen obtines; quò magis fruaris, poſtquam vixeris. Scio, quæ modeſtia eſt tua, haſce laudes potiùs dices tribuendas eſſe amori meo, quàm virtutibus tuis. Sed quæſo patere, ut quæ bonorum jam omnium ſermone celebrantur, eadem meo quoque ſuffragio confirmem. Et ſi moleſtus is ſermo noſter fuit, cogita mea quoque interfuiſſe, ut omnes cognoſcerent, non degeneràſſe me ab antiquis; quibus tantoperè placuit προσωπεῖον τηλαυγὲς προκείμενον τοῦ λόγου, Perſona præfulgida ſermonis, vel Libri initio conſtituta, ut Dionyſii Halicarnaſſenſis in præceptis de Oratione panegyricâ, verbis utar. Ac viſum quoque idem fuit Ariſtidi Sophiſtæ; qui aiebat, τοὺς μὲν νεὼς τοῖς θεοῖς προσήκει καθιεροῦν· τοὺς δὲ ἄνδρας τοὺς ἐλλογίμους τῇ τῶν βιβλίων ἀναθέσει τιμᾶν. Templa conſecrare diis; viros vero eximios decet librorum dedicatione honorare. Nimirum judicabant, ſplendore pulcherrimi nominis alieni hoc ſe conſequi, ut pulchrior labor ſuus videretur; haut ſecus ac ager videbitur melior, ſi ſole ſplendente Favonium ſpectemus. Similiter igitur & ipſe volui; ut, quia laus non ſufficeret ex illis, quæ ſcripſi; accederet altera ex eo, cui inſcripſi. Quo pacto erit, ut quantum hæc noſtra deprimuntur Authoris ſui ingenio; tantum adſurgant ſplendidi tui nominis famâ.

Deus Opt. Max. te, Nobiliſſime ac Clariſſime vir, Reipublicæ, familiæ, ac amicis, diutiſſimè ſalvum ac ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami
CIↃ IↃC XLVII.
Prid. Kal.
Sextiles.

VII.

Auguſtis Belgicæ *fœderatæ Patribus*,
Gerardus Joannes Voſſius *dicat*, *conſecratque*.

Illuſtriſſimi, ac Præpotentes Domini,

ANNI ſunt quadraginta, & amplius, ex quo primùm ea, quæ in penitioribus literis, ac univerſo diſciplinarum Orbe, ſacris etiam ſtudiis obſervâſſem, publici juris facere cœpi; eaque veterum monitu, & exemplo, plurimùm inſcripſi prælustri loco conſtitutis. Nec tamen ad vos, terrarum Rectores, unquam aſſurrexit animus. Sæpe interim, fiduciam inter & verecundiam conſtitutus, dubitavi, utrùm publico non ſimulatæ devotionis alloquio, an ſilentio porrò etiam, venerari vellem Orbe toto clariſſimum nomen veſtrum. Perfecta quidem erat rara in tanta dignitate humanitas. Videbam fulgere non ſuperbire, faſces veſtros. Ut facile appareret, ſemper eſſe illud vobis in animo ſitum, non vos Reip. ſed Remp. vobis incumbere: cujus onus, ut Cœlum Atlas, ſic vos benignâ fati Providentiâ, rectis & ſalubribus conſiliis, ſuſtinetis. Sed ea licet conſpicerem, nihilominus me, frontis tam imbecillis homulum, aſſiduè terrebat excelſa magnitudo veſtra. Terrebant præterea, non aliis ferendæ humeris, occupationes; quibus turbida componitis, arduaque exſuperatis, & utcumque res ſeſe dederit, pari omnia ingenio, atque animo ſuffertis. Hactenus ita fluctuanti lætæ affulſere dies, quibus terræ tam veſtræ, quàm hactenus hoſtiles, ingenti ſpe complerentur pacis æternæ, poſt diuturnum adeò bellum, ineundæ, inter potentiſſimum Hiſpaniarum Regem, & Belgicam hanc fœderatam. Equidem, cùm fatear lubens, multis partibus me inferiorem eſſe aliis multis; boni tamen civis officio, alteri ceſſero invitus. Quamobrem ſermonibus publicis, etiam eorum, qui Remp. adminiſtrarent, excitatus, ante omnia Deum rogavi, ut ſecundare utrimque pacis conſilia vellet: Et quia tot prudentiſſimi homines non vanam mihi ſpem concepiſſe animo viderentur, gratias eidem agere cœpi, quòd nato mihi anno, à funeſti adeò belli primordiis quarto, ac multa interim in me ipſo, pluraque in Parentibus, vi hoſtili perpeſſo, quodammodo dederit, jam ſeptuagenario, prævidere finem ante-malorum. Præcipuè verò gratulatus ſum vobis, totius fœderatæ Belgicæ proceribus, quòd cum Potentiſſimo Europæi orbis Rege tot annis eâ prudentiâ, ac fortitudine bellum geſſeritis, donec tandem eò deduceretis, ut ab Hoſte ipſo offerentur conditiones pacis, omnibus triumphis veſtris longè, ut arbitror, potioris. Facilè horum cogitatio expreſſit mihi, ut, poſitâ verecundiâ, conſilium caperem, ea, quæ nunc dixi, publicè etiam teſtandi apud vos, præpotentes fœderatæ Belgicæ Antiſtites. Cum tamen ſine donario nollem ad veſtra venire templa; commodè accidit, ut hoc tempore ad umbilicum properarent tres noſtri Inſtitutionum Poeticarum libri. Ut non diu mihi quærendum videretur, cujuſmodi munuſculo literario alloqui, ac venerari vellem prælustre nomen veſtrum. Fortaſsè dicent aliqui majus quid conveniſſe tantis Heroibus. Equidem non repugno. Sed molâ litat, qui nequit hecatomba. Neque tam exiguus eſt Poetices honos, quàm multis videtur. Qui non cogitant Deum ipſum, bonam partem Sacræ Scripturæ, libris eſſe Poeticis complexum?

plexum: unde, eas partiens Chriſtus, de ſe ſcriptum ait in Moſe, Prophetis & Pſalmis. Imò hymnus in ore Servatoris noſtri fuit. Etiam Ezechiel Poeta Judæus, tragœdiam Græcè reliquit, de eductione Iſraelitarum ex Ægypto. Ex Plinio, qui Apoſtolico ævo, ac deinceps vixit, cognoſcimus, ſui ævi Chriſtianos, hymnis Chriſtum celebrâſſe. Ad hæc quantum Veteris Eccleſiæ Doctores, Poematis ſuis, & ſibi decus pararunt, & Eccleſiæ fructum pepererunt? Illi verò qui Gentilium poeſin contemnunt, ipſam habere Philoſophiam diſpretui videntur. Veterum enim Poetarum alii, vitæ præcepta dederunt; ut Solon, Tyrtæus, & ſimiles: alii naturæ arcana referebant; ut Empedocles, Meliſſus, Parmenides, cæterique. Atque, ut ad antiquiora veniam tempora, ita ab antiquis accepimus, illa quoque, quæ Orphei, ac Muſæi, dicebantur, vel ad mores pertinuiſſe univerſa, vel ad rerum naturam; quò etiam referebant, quæ de Deorum amoribus, connubiis, præliis, & ſimilibus, traderentur. nec rarò ſub unius fabulæ involucro, utramque Philoſophiam occultabant. Quomodò, quod terrigenæ dicuntur Deos aggreſſi cœlo expellere, non ſolùm de ventis intelligebant, qui è terra originem ducunt: ſed etiam de hominibus impiis, templa Deorum populantibus: ſicut interpretatur Apollonius apud Philoſtratum. Hanc carminum laudem, Maximus Tyrius pulcherrimâ expreſſit Oratione; quâ docet, Poeticen eſſe Philoſophiâ vetuſtiorem; re verò eandem, ſoloque nomine diverſam. Quæ non aliter capere oportet, quàm quod antiquiſſimis temporibus, iidem fuerint Philoſophi, & Poetæ; ſed Philoſophiam fictis velarint fabulis; quas carmine ſunt complexi. Nec aliud voluit Plutarchus, libro de Muſica, & eo, qui inſcribitur, Quomodo à junioribus audiendi ſunt Poetæ; ubi oſtendit Poeſin, initium fuiſſe Philoſophiæ. Nec enim, niſi priùs Philoſophi fuiſſent, vel fabulis occultare, vel carmine poſteris prodere, ſapientiæ ac prudentiæ doctrinam. Iccircò etiam traditum fuit à Poetis, fuiſſe ſylvas cantu attractas, atque extructas civitates. Nimirum quia à ſapientibus, iiſque eloquentibus, & Muſicis præterea, ſic verſibus ſuaviſſimis, ac delenificis, permulſi fuere homines agreſtes; ut relictis rupibus, ac ſylvis, in unum conceſſerint locum; domos conjunxerint; leges ac jura receperint; humaniúſque amplexerint vitæ genus. Quare de Homero etiam ſic ſtatuimus, nomen ejus non magis Poetæ eſſe, quam Philoſophi: neque fallere, vel falli, Veterum illos, * qui memorant, Homerum fuiſſe Magiſtrum Platonis; licet quatuor circiter ſeculis poſtea conſecuti. A Veteribus ſic accepimus, ex Oceano profluere Mæotidem (ſed de Mæotide ſunt decepti, veriùs iidem de cæteris) ex Mæotide originem capere Pontum, ex eo Helleſpontum; hinc fluere mare Ægeum; ex hoc porrò vaſtum illud Pelagus, quod hinc Europam, Aſiæque partem; indè Africam ingenti ſeparat intervallo. Haut aliter cogitandum de Homero; ex quo Platonis, (Homeri, dubito, an Socratis ſimilioris) tum verba fluunt omnia, dictioque tota, prope adeo recedens à carmine, tum quoque omnigena illa rerum doctrina. Nimirum, ſive cogitemus ſiderum motus, aliaſque obſervationes cœleſtes; ſive naturæ totius ſcientiam, ſive gubernationem rei familiaris, vel Reip. ſive rei bellicæ diſciplinam; ac quicquid in rebus humanis expetere, vel fugere oportet; omnium illorum in eo non minus ſemina comperiet Philoſophus; quàm artis ſuæ exempla inveniet, tum Poeta, tum Orator. Nec ſanè Alexandro, tam ſublimis ſpei Adoleſcentulo, alium æque ac Homerum, propoſuit Ariſtoteles. Videbat, non ſolùm ex eo poſſe hauriri gubernationem ſui, vel domûs, ſed etiam civitatis, ac regni, & ſcientiæ militaris, & eloquentiæ. Nec moveor eo, quòd ipſe Plato Poetas, ex ſua exturbet Republica. Quis enim ignorat, offenſum fuiſſe commentis iſtis, de pugnis Deorum, vel concubitu; de vinculis Junoni à Jove injectis; Saturno à Jove caſtrato, uti prius ille fecerat Cœlo; & trecentis hujuſmodi? Naturæ quidem vim iſtis adumbrarunt Poetæ; multumque ea res admirationis attulit, intelligentibus. Sed quid hoc ad vulgus? quod propriè omnia capiebat. Unde fiebat, ut vel nullum eſſe numen crederet; vel ejus exemplo, improba multa ſibi licere arbitraretur. Itaque Dionyſius Halicarnaſſeus Romulum laudat, quòd Græcorum Fabulas hujuſmodi minimè admiſerit. Cujus judicii ſui tam Dionyſius, quàm Romulus, multos habet approbatores. Inter cæteros fuit Hieronymus Philoſophus; ut de eo apud Laertium legas. Is aiebat, Pythagoram apud inferos vidiſſe animam Heſiodi, alligatam columnæ æneæ, multúmque ſtridentem; illam verò Homeri de arbore dependentem, ac diris circumdatam ſerpentibus; propterea quod tam fœda uterque de divinâ prodidiſſet naturâ. Quæ cùm minimè fugerent ſapientiam Platonis; ipſe quidem, ſtudioſè legendo Poetas, ſapientibus eos, ut legerent, ſuo præibat exemplo: ſed ab iis arcebat imperitum vulgus; quod, cùm ſolùm exteriorem lamberet corticem fabularum, ad interiorem fructum neutiquam penetrabat. Optabat igitur Plato, ut Poetæ ſymbolis, non adeo

* Maxim. Tyr.

Digitized by Google

adeo periculi plenis, rerum naturam adumbrâſſent. Poſtquam verò res aliter cecidiſſet; fecit quod potuit, & debuit; ſolos ut ſapientes ad eorum lectionem admitteret. Vellem iſta magis perpendiſſet, magnus omninò vir, Cæſar Scaliger; qui, cùm ipſe fateatur Homerum de Diis ſuis loqui, tanquam Suibus, (quo quid noxium magis ſimplicioribus?) Platonem tamen culpat, quod Homerum removeat à civibus ſuis; cùm cogitar edebuerit, & quos arceat, & quomodo Homerum dimittat; videlicet non indignè, ſed coronâ redimitum, unguentis delibutum, & omninò ut virum magnum; ſed ſublimiorem quàm ut captui Plebis ſuæ conveniret. Periculum igitur ille extimeſcebat, ne vulgus ſtupidum non diſtingueret inter Roſas & Spinas, inter aurum & lutum. Sed nihil hoc periculum ad ſapientes, longéque minus ad noſtra tempora. Poſtquam enim Evangelium Domini toto terrarum Orbe illuxit; fabellæ iſtæ fidem omnem paulatim perdiderunt; ut lutoſæ non contaminent, ſpinoſæ non pungant; & proclive ſit omnibus aurum tollere, luto relicto; ac evitatis ſpinis, carpere roſas. Non ulteriùs uni inſiſtam Homero; universè de Poetis videamus. De his ſic ait Cæſar Scaliger *: *Poetæ finem eſſe, docere cum delectatione; Poeſin verò eſſe politiæ partem; quæ ſub Legiſlatore, quamquam alia facie, atque colore continetur. Nam quæ juſſa ſunt in legibus, quæ ſunt apud concionatorem, moderatoremque populi ſuaſiones; hæ, Poetices operâ certâ, atque ſeparatâ, comparabuntur quibuſdam amænitatibus ad inſtitutionem Civitatis.* Neque hoc in dubium vocârit, qui cogitet, ab affectibus proficiſci actiones; ac propterea Poetam, civitatis doctorem, jucundè docere affectus, tum bonos; quò cives, per affectus bonos, bonas agitent vitæ actiones; tum malos, quò malorum affectuum odio, evitent actiones malas. Ut veriſſimum ſit, hoc differre civem, doctoremque: quod hic referat actiones propter affectus; ille componat affectus ſuos propter actiones. Quorum utrumque beatam facit vitam; & privatam, & civitatis, ſive Reipublicæ.

* Epinomidis, cap. 2.

Sed quid ego tam latum ingredior mare? ubi porrò ſi provehar,

Ante diem clauſo componat veſper Olympo,

Quàm cæteras etiam Poeticæ laudes complectar. Vela igitur contraham, & quia ab æternæ pacis ſpe, ſermo cœpit noſter, in voto ſimili deſinam.

DEUS OPT. MAX.
VOS, AUGUSTI FOEDERATÆ BELGICÆ PATRES,

Diutiſſimè ſalvos, ac ſoſpites conſervet; perque vos aureum ſeculum Belgis reducat. Europâ totâ pacis tranquillitas, cœlo demiſſa, furores compeſcat Martiales. Imprimis pietas caput ubique exerat. Ardeant cuncti tanto veritatis amore, ut magis eam ament, quam ſeipſos. Et ne in tot votis, oblivio me capiat ordinis mei, flagret in animis ſincerus amor literarum, tum humanarum, tum divinarum, præmiaque ſint ſtudiorum laboribus: quæ multis in terris, vel odio, vel contemptui eſſe cœperant, non minori damno, quàm dedecore publico.

Amſtelodami. An. CIↃ IↃC XLVII. Prid. Id. Sextiles.

VIII.

Illuſtriſſimo, & Ampliſſimo, Johanni Berckio, *Equiti Torquato, Supremi in* Hollandia *Conſilii Senatori, Potentiſſimorum fœderatæ Belgicæ Ordinum ad ſereniſſimam Venetorum Remp. Legato.*

CUM multùm interſit humani generis, ne pereat illa, quæ viri eruditione, & ſapientiâ præſtantes monumentis prodiderunt; tum in hiſtoria hoc imprimis locum habet. Nam, ut univerſæ interciderent literæ, doctrinaque omnis ipſis ex hominum mentibus deleretur: non propterea poſteritas fraudaretur pulcherrimâ eorum cognitione, quæ ad rationis diſciplinam, vel rerum naturam, vel morum ſcientiam pertinerent. Quippe ſupereſſet nihilominus miranda mundi compages, & mortalium ſocietas, & utriuſque contemplator animus hominis; qui, ex rebus ſeſe in vita offerentibus, ſenſim deveniret ad notitiam artium, & ſcientiarum, quas Magiſtri Veteres tradiderunt. Longè verò aliter cum hiſtoria eſt comparatum. Nam ſi omnis ea ſemel obliteraretur; non magis humanâ inſtaurari poſſet induſtriâ, quàm ſtudio cujuſquam redire nunc ipſa ſcit hominis vita. Quare ſuus licet honos conſtare ſemper Socraticis debet chartis; præcipuè tamen vota ejuſmodi fieri convenit, ut, qui res geſtas literis ſignarunt, æternùm vigeant,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

IX.

Illuſtriſſimis Hollandiæ, Weſt-Friſiæque *Ordinibus*, *Dominis Potentiſſimis*, G. J. Voſſius *Dedicat*, *Conſecratque*.

TAnta eſt laus, ac gloria veſtra, Maximi, ac Sapientiſſimi Proceres, ut nulla pene Orbis regio ſit, quò non pervaſerit fama eorum, quæ, præſentiore dubium Virtute, an ſecundiore Fortunâ, tot jam annos pro libertate geſſiſtis. Sed nihil tamen videtur illis majus eſſe, atque excellentius, quæ recenti imprimis memoriæ omnium inhærent. Quid enim novum eſt magis, atque inauditum, quàm Claſſe vos Mexicanâ potitos eſſe, & prope incredibili gazâ Hiſpaniarum Regis? Quod ut nunquam antea vobis, ita vicinorum adhuc Principum contigit nulli. Regi verò, atque hoſtibus, eò luctuoſius viſum, quò indignius putarent, jam de ſuo vos adverſus ſe armari. Quis etiam ſatis prædicarit, quòd, ſine prope ullo ſanguine veſtro, Veſaliam cepiſtis, illam viribus ſuis inclytam, & hoſtili ſic præſidio firmatam; illam annorum aliquot manubiis, ac prædâ divitem; illam belli delectam contra vos ſedem? Eoque clarius hac parte divinus erga vos favor eluxit, quòd hoſtis illo tempore, in fœderatorum viſceribus graſſaretur, & cùm magna daret damna, multo tamen majora anhelaret. Ita ut cepiſſe hanc urbem, non modò ſit, ſtitiſſe hoſtilis victoriæ curſum; ſed ſua etiam recepiſſe, hoſtes finibus ejeciſſe, compluriaque oppida, quæ ab eo tempore in veſtrâ, & ſociorum ſunt clientelâ, addidiſſe fœderatorum terris. Denique quàm amplum illud, atque Auguſtum, quàm Arauſionenſium Principi, quàm vobis, quàm fœderatis glorioſum, quòd in veſtram, ſociorumque poteſtatem, redegiſtis Sylvam Ducis, urbem antea ſemper infeſtam, ac ſic naturâ loci, & veterano milite munitum, ut opinio eſſet prope omnium, viribus eam humanis expugnari non poſſe. At vos hanc quintum intra menſem viciſtis, & quidem hoſtium duce obſeſſis cum ingenti exercitu ſuppetias incaſſum ferente. Atque horum ſingula, cùm per ſe magna ſint, eo tamen majorem admirationem cient, quòd quæcumque adhuc diximus, intra annum vertentem peregiſtis. Neque ſe nominis tanti decus, cancellis gloriæ militaris; uti in nationibus quibuſdam videmus, quæ belli laudibus contentæ, literas ſtudiaque deſpicatui habent. Vos enim non armis modo, ſed doctrinâ etiam excellere, pulcherrimum ſemper duxiſtis. Imo ægrè admodum fuerit vobis, ſi myſtica illa Gentium Pallas, terrarum ulli poſthabuiſſe Bataviam veſtram videretur. Ut nihil mirandum ſit, ſi ſic animati multos adeò à libertate partâ numeretis, qui cùm ſummos in Rep. geſſerint honores, non eo minùs ingenii, doctrinæque monumentis clariſſimi fuerint. Sed de illis celebris eruditionis viris, qui, ut dixi, præfuerint Reip. vel præſint, aliàs fortaſſe commodior ſeſe offeret agendi locus. De Academiæ vero, quæ propius me tangit, unum illud, & ſi non citra invidiam dixero, in mediis eam bellorum tempeſtatibus, ac procellis, ita caput extuliſſe, ut, ſi annos numeremus, qui non multo plures ſunt quinquagenis, Virorum excellentium, & magnitudine, & numero, quaſvis provocare Orbis Academias poſſit. Hæc cùm animum ſubeunt meum, Illuſtriſſimi Proceres, verè vos felices prædico, quorum meritis voluerit Deus tantopere Academiam hanc, & Univerſam debere Rempublicam: Neque cives modo,ſed exteros etiam, qui auxilia veſtra expoſcunt; adhæc quicquid uſpiam elegantiorum eſt hominum, & amantium ſtudia literarum. Quo nomine, ut vobis ex animo gratulor, ita mihi gaudeo, cui ſub imperio veſtro in terrâ, ut belli artibus, ita doctrinâ omni florentiſſimâ, à puero ſcientiis imbui, & ſecurè hactenus vitam degere, contigerit; Imo qui jam ab annis xv. miſſum me videam fulgentiſſimis Academiæ hujus luminibus, atque id favore veſtro; cùm probe mihi conſcius ſim, ſplendorem me ex ea accepiſſe potiùs, quàm eo attuliſſe. Ut igitur pro affectu illo, erga me tam benevolo, quem aliis etiam beneficiis declaraſtis, gratum animum teſter, offero nunc, quo nihil habeo majus, memet ipſum, ac mecum animi noſtri fœtum, quem genui adoleſcens; atque ubi triennio lucem viderat, corpore, & viribus auctiorem produxi, in conſpectum omnium; nunc vero poſt viginti Annorum intervallum, talem vobis ſiſto, ut dubium relinquat, magiſne idem, an alius videatur. Quamquam vero, ſobolem hanc noſtram laudare, non eſt meum; eo minus, quia, quo plus auſus fuero promittere, hoc plus neceſſe habeam præſtare: Niſi tamen induſtriæ ſaltem mihi conſcius eſſem, minimè auſus fuiſſem eam dicare; partim vobis, quos Deus, vice ſua in Batavia fungi juſſit; partim iis, quos nomine veſtro præeſſe Academiæ vultis. Nec parum me ad hoc animavit, quod propoſitum mihi fuiſſet, ut Inſtitutiones hæ, Partitionibus noſtris, authoritate veſtra, in Scholas omnes Bataviæ inductis, Commentarii loco forent. Simul ſperavi, me, hoc labore ſuſcepto, meliùs ſatiſfa-

Digitized by Google

tiſfacturum muneri, quod mihi abhinc ſeptennio à Nobiliſſimis Academiæ Curatoribus injunctum fuit. Placuit iis tum, ut non modo temporum omnium geſta tractarem; ſed illa etiam exponerem, quæ ad benè dicendi artem pertinerent. Quomodo futurum videbant, ut, quia hiſtoria eſt fons prudentiæ univerſæ, Rhetorice autem viam ad Eloquentiam munit: juventus operâ quoque noſtrâ, perduceretur ad connubium illud Palladis, & Mercurii, quod Antiquitas Hermathenam vocabat. Morem igitur iis geſſi, quibus æquum erat; propenſaque adeo iis obtemperandi voluntas, vobis ingrata eſſe non poterit; præſertim cum ſummo ſtudio conjuncta, benè de publico merendi, ac potiſſimùm de Bataviæ Scholis, & Academiâ veſtrâ. Quamobrem planè ita fore confido, ut quemadmodum ante ſexennium Hiſtoriam meam de Hiſtoricis Græcis, ſi non pretio ſui, at vobis placendi ſtudio, æſtimâſtis: ita aliquo nunc loco ſinatis apud vos eſſe, Commentarios noſtros de Rhetorica facultate. Ex quibus nihil, fateor, honoris, Vobis acceſſerit; ſed veſtra præceſſere beneficia, quæ gratuita erant; noſtrum ſequitur officium, quod debetur; & quo magis debetur, eo minus poterit diſplicere.

Deus Opt. Max. veſtrum erga ſtudia amorem foveat, & conſervet; Imprimis vero prudentiam, & fortitudinem largiatur, quo & domi quietè, & ſalubriter diu regatis, Bataviæque & fœderatorum proferatis Imperium, non in terris modo vicinis, ſed etiam longè diſſitis, imo ut facitis, etiam extra Europam. Niſi, poſt grave hoc, & diuturnum bellum, longa nos pax manet. Cujus ſpem toto ſinu admiſero lubens. Sed publica vincat utilitas; quæ curæ erit, & Patri Supremo, & Vobis, Patriæ Patres.

Lugduni Bat. Anno
cIↃ IↃcxxx.IV.Kal.
April.

X.

Nobiliſſimis, & Ampliſſimis Dominis Curatoribus Academiæ Lugduno-Batavæ, Franciſco ab Aerſſen *Equiti, Domino* Sommelſdicenſi, & Platenſi, *Status Conſiliario.*

Nicolao Cromhoutio, *Domino in* Urihoven, *Curtæ* Hollandiæ & Zelandiæ *Præſidi.*

Ægidio de Glarges, *Domino in* Eleſmes, *Reipublicæ* Harlemenſis *Syndico.*

Et Ampliſſimis, ac Prudentiſſimis Viris,
Gerardo Leonartio,
Hugoni Coedicio;

Danieli ab Alphen *Illuſt. Ord. Quæſtori in Urbe* Leidenſi, & *agro* Rhinlandico.

Gerardo Lanſchot *M. D. Conſiliario in Collegio Rebus Maritimis Præfecto; Reip.* Lugdunenſis *Conſulibus, Curatorum Collegis. Item,*

Joanni Wevelinchovio, *J. C. Reipubl. ejuſdem Syndico, & Curatoribus à Secretis,* Gerardus Joannes Voſſius, *Dedicat Conſecratque.*

Nobiliſſimi, Ampliſſimi Viri.

CUm à mundi incunabulis, hanc naturæ legem fixerit Opifex ejus ſapientiſſimus, ut qui homo fuerit, idem animal ſit; quod vero animal eſt, carere affectu non poſſit; hominem Ipſum exuere non poſtulat, qui cum Zenone, & porticu, exſcindi affectus jubet. Sed cum cæteris quidem animantibus, communes ſunt affectus nobis; ratione autem, & ſermone, ſecernimur, quorum illa imperium obtinet, cùm benè vivimus; hic cum benè dicimus: Illa dominatur affectui proprio; hic etiam alieno. Utroque horum nihil melius eſſe, ac præſtantius conſtat. At non æquè convenit, quâ viâ ad benè dicendi vim facilius ac certius ducat. Plurimi enim contendunt, ad parandam Eloquentiam, ſufficere ingenium non infœlix, modò dicendi uſu roboretur. Quorum judicio operam luſerimus, ſignandis iſtis de arte Oratoriâ. Sed damnari ab iis non poſſumus, niſi prius ejuſdem culpæ ream peragant totam penè Antiquitatem; præ cæteris Ariſtotelem, & Tullium; acris ingenii, exacti judicii, ſummæque authoritatis viros; qui de facultate hac, pulcherrima ingenii monumenta poſteris reliquerunt. Nec veriſimile eſt, infirmis quoque artibus ſua eſſe præcepta; ſublimi vero

Digitized by Google

vero Eloquentiæ proprias eſſe obſervationes nullas. Si qua etiam facultas, ſolius naturæ beneficio nixa, nullo artis auxilio vigeret: Poeſis ſibi illud ſuo quaſi jure depoſceret. Atqui, ut taceam de Vetuſtis; quantis ingenii, doctrinæque viribus, quàm copioſè etiam, Parentum noſtrorum ævo, de re Poetica, egit Cæſar Scaliger, vir veteribus par, major fortaſſe novis? Quare ſi non de nihilo dici ſolet, Poetas naſci, fieri Oratores: multo ſanè juſtius hic labor apud Rhetorem inſumitur. Solum cauto opus eſt, ut ne pueriles tantum præceptiunculæ coacerventur; ſed ea afferantur imprimis, quæ placere etiam nec ſtupidis, nec indoctis poſſint. Utrum hoc, quod ab aliis nunc requiro, præſtiterim ipſe in inſtitutionibus noſtris; penes vos, Nobiliſſimi, & ampliſſimi viri, judicium erit.

Opus ipſum eſt καινοπαλαιὸν*, ac in ſex Libros, jam olim à me diſtributum; quorum tres agunt de Inventione, & Diſpoſitione; ac totidem de Elocutione, & Pronunciatione tractant. Priores illos L. M. Q. conſecravi Illuſtribus Hollandiæ, & Weſt-Friſiæ Ordinibus; hos poſteriores Votivum animi mei Specimen, jure vobis inſcribo, qui eorumdem nomine Lugdunenſi Academiæ præeſtis. Nimirum ſtudeo eos imitari, qui ædes exſtruunt magnificas. Solent hi columnis Tuſcanici, Dorici, Ionici, aut Corinthii Operis exornare earum fores, ut continuò aliquid occurrat, quod oculos in ſe convertat; non eorum duntaxat modo, qui domum ſubire parant; ſed illorum quoque, qui tranſeunt. Similiter volui ego, in frontiſpicio utroque tanta comparêre nomina, ut decus illa adferant, commentariis noſtris; etiam apud eos, qui, obiter adſpicere contenti, fortaſſè legent nunquam. Et ſanè ſi Eloquentia viris principibus, maximè Ornamento eſt, ut ait Tullius*, imo Rhetorice, pars ſit ſcientiæ civilis, ut ab antiquis † accepimus; ad quos potius itum oportuit, quàm eos, qui tot jam annos præſtitis Reipublicæ, atque iis honoribus fungamini, ubi potiſſimum regnare Eloquentia ſolet? ſiquidem partim in magnis Bataviæ civitatibus, vel ſenatui eſtis à conſiliis, conſiliorumque Interpretes; vel ſummum etiam tenetis conſularis dignitatis gradum; partim in ſupremis Bataviæ Univerſæ Collegiis conſpicui eſtis, vel præſidendo Inclytæ Curiæ, vel conſidendo inter ſplendidiſſimos, Ordinis Equeſtris Viros, ac Senatus Conſiliarios: ut taceam (ſi tacere liceat, quod imprimis huc facere videtur) de obitis toties legationibus, ad Reſpublicas, Principes, Reges; tot etiam annis, ad Henricum, Galliarum Regem, nomine, & re magnum. Ita ut, cum multum debeatis prudentiæ; grande tamen aliquid ſibi flexanima illa vindicet Regina. Atque hanc quidem laudum veſtrarum nunc ſolam excerpſi; quia eam cùm celebro, non minus prædicem artem noſtram, quàm vos ipſos. Et Homerus quoque Deos, ac Heroas ſuos, extollere ſolet à parte aliquâ; quomodo Junonem ab ulnis, Auroram à digitis, Thetidem à pedibus, Achillem ab eorum celeritate commendat. Nec ſolùm tamen Operis me argumentum compulit, ut hæc vobis dicerem; ſed eodem me hortabatur vitæ meæ conditio, ac munus quod obirem. Quemadmodum enim Eloquentia, nec non tutela artis Oratoriæ, maximè convenit iis, qui civibus præſunt: Ita qui ſuſtinet, aliquas in Academia partes, optimè Curatoribus ejus, non publicæ modò, ſed privatæ etiam, induſtriæ ſuæ rationem reddit. Id nunc tacitus quodammodo præſto, loquente pro me Operâ hâc meâ: ac verbis etiam idem hoc loco facerem lubens, niſi ſatis vobis conſtare arbitrarer, quomodo triginta hos annos decurrerim, publicè docendo, ſcribendo, privatim plurimos juvando, idque in muneribus variis, & difficillimis, & quæ ſingula totum penè hominem requirerent. Quamquam verò ſatis videam, paulatim ſic atteri vires, ac fortaſſe fraudi etiam fuerim meis; cùm non magis operoſum ſit pariter ſorbere, & flare, quàm totum ſe Muſis dare, & privata ſectari commoda: me tamen vitæ ſic actæ per tot annos, nondum pœnitet. Quippe præterquam quòd animo ſic magis ſatisfeci meo; cui nihil unquam jucundius fuit, quàm in ſtudiis proficere, & ore, calamo, operâ prodeſſe quamplurimis: Deo etiam, qui per Reip. & Academiæ Præfectos tam variam mihi provinciam mandârat, conſcientiam meam melius probavi. Præterea tot bonorum mihi conciliavi amorem, etiam illorum, quos Deus in Illuſtri loco collocâſſet; ante omnes ipſius, quem debitæ venerationis causâ nomino, Magni Magnæ Britanniæ Regis KAROLI; à quo inſperato mihi, homini extero, collatum tam grande beneficium, per quod Reverendo Cantuarienſium Canonicorum Collegio, ſum inſertus, quieſcere me neutiquam ſinit; ſed aſſiduè ſtimulat, ad porrò etiam de doctrinarum ſtudiis benè merendum; ne unquam gratiâ hâc Sereniſſimi Regis, & Inclytæ Britannorum Gentis, videar indignus. Veſter etiam affectus tam benevolus erga me, Nobiliſſimi, & Ampliſſimi viri, faces ad hoc ipſum animo meo mirificè ſubdit; eoque dulcius mihi fuerit, placere vobis hac parte, quo dulcius

* Novum pariter & vetus.

* Lib. 4. de finib.

† Ariſtot. Cic. Fab.

eſt vobis, benè mereri de Academia Univerſa. Quod ut nunc ferè hominum ſunt mores, verè eſt ſeculum corrigere. Neque deerunt, qui animum hunc veſtrum, ſeris pandant Nepotibus: quæ poſt conſcientiam optima eſt benefactorum merces. Laudi dabitur Ordini noſtro, ſcripſiſſe quæ legerentur. Sed magis erit laudi Vobis, egiſſe, quæ ſcriberentur. Quantoque majora erga literas, & Academiam, merita erunt veſtra; tanto etiam magis in ſecula veſtrum ibit nomen: ſuumque ei decus conſtabit, quamdiu uſpiam ſtudiis honos erit. Votum ſupereſt, Nobiliſſimi, & Ampliſſimi Viri, ut vos Deus Reip. pariter atque Academiæ incolumes, diutiſſimè præſtet, ac melius meliuſque de utrâque merendi, & animum vobis ſuppeditet, & vires.

Lugd. Batav. Anno cIↃ IↃcxxx.
Prid. Kal. April.

XI.

Illuſtri & Generoſiſſimo Juveni, Erico Oxenſtierna, *Magni* Axelii *filio*, *L. B. in* Kimitho, *Domino in* Fiholm, *&* Tideun, *&c.*

EO jam potentiæ provecta eſt, Regni Suedici magnitudo, Illuſtris Baro Oxenſtierni, ut ad priſtinam illam Gothorum majeſtatem, pleno, rapidoque gradu ferri iterum videatur. Nec aliter eſſe poteſt, quin Excellentiſſimus, & Illuſtriſſimus Tuus Pater, Axelius Oxenſternius, Regni Senator, ac Cancellarius toto Orbe Inclytus, Deo gratias agat immortales, quoties cogitat labores, & conſilia ſua, & domi, & per Germaniam, & terris aliis, ita proſperè ceſſiſſe, ut nihil non benè verterit Suedis: Regnumque licet antea metuendum, nunc eò pervenerit faſtigii, ut horrorem pepererit inimicis, pluribus invidiam, toti verò mundo ſtuporem & admirationem. Glorioſum certè naſci in tali populo; ſed quantò glorioſius, naſci ex illo, cujus divina in Regnum merita, honores merentur, (abſit invidia dicto) iis proximos, quos vetuſtiſſimi illi Getæ Zamolxi, Legiſlatori ſuo, decreverunt; felix es itaque, quòd alterum Gothorum Zamolxin habeas Parentem. Sed ſi ob hoc ſolùm fortunatum Te cenſerem, quam ego propriis tuis laudibus eſſem injurius? Neque enim ſublimitas generis tui, quam Majorum potiùs laudem cenſes, tantum tibi conferre poſſit, quantum ipſe virtute tuâ adquiris. A te igitur incipiat, qui animi tui dotes enumerare velit; ac ſic etiam habebit, quod perficere vix poſſit. Mihi animus non eſt, tale quid adgredi: Et etiam ſi ea mens foret, neque locus, neque tempus, neque ille cui hæc ſcribo, iſtud patiatur. Sufficit illa dicere, quæ ipſemet, dum hîc viveres, coram perſpexi; quæque omnes norunt. Perſpexi ipſe inſignem tuam comitatem, ac humanitatem: qua etiam minimis te æquaſti; quæque me admonet, ut gratias quomodocumque rependam. Alterum verò nulli non cognitum, eſt illud, quod cùm pauci admodum ſint, qui de generis ſublimitate Tecum certare, aut poſſint, aut velint: difficiliùs tamen ſit invenire, qui valeat Tecum contendere amore, quo literas, & literatos proſequeris. Atque hæc duo tanti ego cenſeo, ut quamvis de cæteris virtutibus Tuis maximis, pauliſper vellem cogitationem deponere: vel ſola tamen potuerint me impellere ad illuſtri nomini tuo inſcribendum literarias haſce commentationes noſtras. Sunt illæ de duplici Sermone: Uno Veterum Romanorum; altero poſtea conſecuto, earum Gentium, quæ quicquid pene in Occidente poſſederant Romani, in ſuam redegere poteſtatem; cumque Imperio magna ex parte linguam ipſam transfuderunt. Nemo autem ignorat in iis, quas dicebam, Nationibus, facilè primas ferre Gothos veſtros. Eoque jucundius futurum, ubi in parte operis noſtri conſpicies tot veſtigia Vocabulorum, quibus uſi Gothi, & finitimæ Gentes, non tam linguâ, quàm ſola dialecto, diverſæ. Accedit quod non parùm hinc lucis acceſſerit legibus, quas Gothi variis in terris tulerunt. Ut ante annos amplius centum ſupra millenos in Hiſpaniis, ac Galliis (cujus pars Sidonio Apollinari Gothia vocatur) Euricus Rex, ut ex Iſidoro cognoſcimus. Item centum annis pòſt Leuvigildus; poſteaque alii, atque alii. In ipſa quoque Italia Theodericus, Wiſigothorum Rex: à quo Leges Theodericianæ, ad inſtar codicis Theodoſiani, ſic vocati à Theodoſio Juniore, qui non multo præceſſerat. Ejus Theoderici eſt Edictum Capitum CLIV. quod ipſe ſe dediſſe ait, *devictis tam Barbaris, quàm Romanis*. Nempe, Dominus Romæ factus, loqui voluit pro more Romanorum; qui ut Græci antea præter ſe cunctos vocarant Barbaros; ita ipſi, præter ſe, & Græcos, omnes Barbaros dixere. Nec in Barbari nomine convitium fuerit, ſi, ut propriè ſonat, Extraneum intelligamus; quomodo tam Romanus fuerit Barbarus, ſi in lingua peccet Gothica, quàm Gothus in Romana. Totum enim hoc eſt ex genere eorum quæ relata, Græcis τὰ πρός τι, nominantur. Itaque videmus ab Arabibus, in Aſia quidem Barbaros nominari Græcos, Syros, Perſas, & Ægyptios; in Africa contrà ſic dici Hiſpanicè, vel Latine loquentes.

Porrò

Digitized by Google

Porrò, partim ex illa loquendi conſuetudine Romana; partim quoque (ſic ſanè Veterum more, toto etiam opere loqui liceat) barbarâ illâ, conflata eſt hæc commentatio noſtra; quâ operam dedimus, ut tum eorum inſerviremus commodis, quibus nihil in ſermone gratum eſt, niſi auribus cognitum Romanis; tum illorum etiam qui intelligere cupiunt Scriptores, linguâ uſos confuſaneâ, ac miſcella ex Veteri Romana, & illa imprimis nationum, quæ ſubegerunt Romanos. Dixerit aliquis, ſi non in alio deſudâro, in re tenui hanc operam, ac tenuis quoque gloriæ fore; quia circa verba ſolùm, non res ipſas, verſemur. Sed qui ſic ſapiunt, parùm intelligunt, quantopere ad Romanam facundiam, ac prudentiam univerſam, verborum conferat ſcientia, ac delectus. Nec enim abſque delectu, quem eloquentiæ originem eſſe Cæſar cenſebat, vel olim elegantiam conſequi Romanam fuit; vel nunc, in ſermone Romano, ipſam effugere barbariem conceditur. Unde hæc ſic dominatur, temporibus noſtris in monumentis virorum non è vulgo; inque publicis perſonat pulpitis, etiam eorum, qui ſe profitentur Doctrinarum duces. Non dubium igitur, quin majus quiddam ſit multorum opinione, cum ea pedem comminus conferre; etſi nimium ſibi promittat, qui propterea ſperet, profligare ſe eam penitus poſſe. Sufficit, ſi illis ſaltem utilis navetur opera, quibus de luto meliore præcordia finxerit Prometheus; quales nunquam literis dêrunt. Alia interim eſt ratio ineunda ſeculo noſtro; quàm olim Cæſaris Julii, & Auguſti temporibus. Tum (quicquid alii contrà arbitrentur) melius loquebatur vulgus rude, & indoctum, quàm nunc, (niſi duos tres excipere è numero non magno lubet) fortaſsè ipſi literarum Principes ſolent. Cui felicitati Veterum, accedebat diligens exercitatio apud Magiſtrum. Ad variæ etiam eruditionis laudem addiſcebant elegantiores priſcum ac deſitum ſermonem, non ad uſum, ſed ad intelligentiam Scriptorum, qui uno altero ſeculo præceſſiſſent. Nam puerorum inſtar ſapere judicabant, niſi qui priorum etiam temporum memorias complecterentur. Utcunque verò ex notitia obſoletorum, aliquis etiam ad nos fructus redundet; videlicet ad cognoſcendam vocabulorum proprietatem, quæ ab iis originem ducunt: minutum tamen eſt hoc præ illis temporibus, quibus rancidi illius ſermonis ſcriptores extarent. Nunc poſtquam nihil niſi laceras eorum reliquias, velut è magno naufragio, habemus; pro illo deſita dicendi, alius eſt ſubeundus labor, in cognoſcendo ſermonis, qualis multis ſeculis fuit, poſtquam à tot gentibus exteris, diſcerptum eſt Imperium Romanum. Nec tamen ab iis hoc exigo, qui nondum è barbariei cœno pedem poſuere; ſed iis ſedulò lectis, qui dictionem formant. Scio, delicatulos multos hanc doctrinarum partem, pejus odiſſe, quàm ululam fullones ſolent; ſed defraudent illi animum, ut lubet, ſuaviſſimo tot rerum utiliſſimarum paſtu. Cordatiores ſatis vident, quantum ſtudiis decedat univerſis, ſi ob ſolam dictionem diſpretui ſit, quicquid penè ſcriptorum tempora nobis non inviderunt; jam inde ab Antoninis, vel Severi, filiorumque imperio, uſque ad Atavos, vel Tritavos noſtros. Itaque ſic ſtatuo, etſi multò auguſtius ſit ſapere, quàm dicere: eſſe tamen dignum ſapiente, intelligere omnes, etiam Barbaros; ac interim convenienter loqui auribus Romanis. Nec ita malè agitur cum ſtudiis, ut non multi hac in re, nobiſcum ſapiant. His igitur conſultum ivimus gemino iſthoc labore noſtro. Quem, tibi, illuſtris Baro, comitem do reliqui itineris, ac opto, cupioque, eſſe pignus, ac monumentum devotiſſimi affectus. Eò gratum, acceptumque fore confido. Quid enim non mihi ſpondeam ab illo, cujus acre acri ingenio, judicium junctum mirabamur, priuſquàm Bataviâ diſcederes? Quid igitur nunc non promittamus nobis, poſt aditas, & luſtratas Gallias, Italiam, terraſque alias; poſt cognitas tot nationum leges, ac mores; poſt Principum, ſummorumque virorum, amicitias; imò cum divûm propagine, de orbis negotiis ſermones? Nec minus probatum iri confido exactiſſimo illi judicio fratris tui, D. Baronis Johannis Oxenſtiern, Regni Suedici Senatoris, ac Legati ad conventum Monaſterienſem; ubi nunc permiſſus eſt, tot magnorum Regum, ac rerum publicarum caduceatoribus magnis, de hoc uno conſultantibus, ut Orbis Chriſtianus, armis poſitis, tranquillitate fruatur longâ, omnibus victoriis potiore: vel ſi tantus eſt bellandi amor, arma convertat in communem nominis Chriſtiani hoſtem. Et cur non perſuadeam mihi, per inclytum hoc fratrum par, nec ſine laude nominandum, poſſe etiam laborem noſtrum, impenſius probari Parenti veſtro illuſtriſſimo, incomparabili viro: qui nunquam deſiit, aut deſinet animo meo obverſari, ex quo præſentem in hac urbe vidimus, loquentem audivimus, omni ab eo comitate excepti ſumus. Relucebat in vultu blanda ſeveritas, & facilis majeſtas. In ſermone certabant verborum dignitas, & animus nihil humile cogitans. Ubique ingenium, & eloquium, gratiæ, ac eloquentia ſe exſerebant. Imprimis in ſtuporem omnes trahebat cogitatio rerum maximarum, quas ab

Digitized by Google

ab exceſſu invicti Regis Guſtavi, per univerſam Germaniam geſſiſſet. Sed illa melius dicent variarum gentium annales, quibus ſic præterita narrabuntur, ut iterum, imò ſemper videantur geri; terminari nunquam. Mihi verò, cui non ea eſt facundia, ut rerum magnitudine vinci neſciat, propoſitum eſt, ne culpâ ingenii tantas deterere laudes pergam, eas potius cum ſilentio venerari; ac deſinere hunc ſermonem, ſimul ac non ficto officio, ſed voto, ab imo pectore proficiſcente, tibi, illuſtris Baro, totique familiæ Oxenſtierniæ, omnia fuero felicia comprecatus. Magno quidem parenti, ut vegetâ & diuturnâ fruatur ſenectâ, diuque conſiliis ſuis adjuvet Sereniſſimam Reginam, Phœben illam ſeptentrionis, illam invictam, & nunquam vincendam Amazona. Illuſtriſſimo, & excellentiſſimo Fratri, ut in tam illuſtri, & Orbi tam diu exoptato cœtu, ejus quoque ope, tandem aliquando, Jani claudatur Templum, & Muſarum illud aperiatur. Tibi vero, illuſtris Domine, ut id itineris, quod reſtat in Patriam (quæ quaſi eminùs conſpicata, jam brachia protendit, gnara quantum ſibi de virtute tua poſſit promittere) pari abſolvas fortuna; quamque de te univerſo Orbi ſpem feciſti, feliciter impleas.

Amſtelodami. cIↄ Iↄc xlv. Kalend. Sextil.

Illuſtris & generoſiſſimi nominis tui

Cultor Devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

XII.

Viro Nobili Clariſſimoque, Georgio Ratallero Doubletio, *in ſuprema* Hollandiæ, & Zelandiæ *Curia*, *Senatori Ampliſſimo*, Gerardus Joannes Voſſius, *S. P. D.*

Nobiliſſime Ampliſſimeque vir,

OFfero tibi librum; ambigo ipſe, novumne dicere debeam, an antiquum, an utrumque eorum. Atque huc magis inclinat animus; unde novantiquum nobis liceat nuncupare. Longè maximâ ex parte antiquum eſſe, facilè ipſe cognoſces; ut qui jam ante annos XXX. cùm primò hæc conſignâſſem, non legeris ea ſolùm; ſed juventutem quoque ſacris initiatam ſtudiis, ſub præſidio meo publicè, ut Scholarum eſt mos, audieris eadem defenſitantem. Nec rationes tamen deficiunt, cur, ut tibi gratior ſit opera hæc noſtra, auſim eam ab aliqua etiam novitate commendare. Antea enim diſputationes ſingulæ prodierunt ſeorſim, juſtiſque temporis intervallis. Nunc univerſas, quæ ad Baptiſmum quidem pertinerent, uno quaſi faſce complexus ſui. Nec neceſſe putavi, ea ubique verba appendere. Spontè enim illud prædico, ſiquid rectiùs, vel clarius, poſſe dici putarem, minimè veritum me eſſe, illud vel immutare, vel addere. Jam verò quod caput eſt rei, aliquas hîc diſſertationes comperies, antea ineditas: ſcriptas quidem quadriennio, quo ab illuſtribus Hollandiæ, & Weſt-Friſiæ Ordinibus commiſſum mihi regimen fuit, Theologici, quod Leidæ habent, Collegii: ſed poſtquam in Academia ibidem cœpi profiteri Sacræ, Eccleſiaſticæ, externæque hiſtoriæ tempora (ut de eloquentiæ ſtudiis, curiſque aliis, nihil nunc dicam) propter multiplicis oneris, ac muneris, quod ſuſceperam, difficultatem, propè habitas pro derelictis; ac nunc demum anno ætatis ſecundo & ſeptuageſimo, quo magis magiſque lethi memor, mea convaſo, publici juris factas. Variæ autem & graves me cauſæ compulerunt, cur iſta, potiſſimùm ſub præclari nominis tui auſpiciis, in lucem prodire vellem. Primùm quidem, quod beneficia à tot jam annis mihi præſtita, ac meis, jam diu, me commonefecerint, ut ſi paria referre non poſſem, qualecumque ſaltem grati pignus animi reponerem. Doluit enim ſæpè, fateor, quòd cùm pro aliorum in me benefactis gratiam, quo potui pacto, ſtuduerim rependere: tibi uni, etſi neminem ſciam, cui videar mihi devinctior, nullo hactenus argumento, teſtatus fuerim animum, atque affectum meum: tanquam per te ſolùm, mihi eſſe ingrato liceret. Acceſſit, quod minimè animus mihi foret, hæc cuiquam offerre, niſi in hujuſcemodi verſato. Rarum in aliis quidem, ſi uno in ſtudii genere emineant. Tua verò laus eſt, quòd, qui te jus audiant dicentem, omni ætate putent operam dediſſe juriſprudentiæ. Quique aures, atque animos, adhibent diſſerenti de divinis, nihil aliud niſi ſacra tractaſſe arbitrentur. Atque idem in politioribus literis exiſtimant, ac Philoſophiâ universâ. Et ſanè, de omni hoc fieri vix aliter potuit, qui Parente tanto, Philippo Doubletio, naſcereris. Vir ſanè is, luculentâ erat natus familiâ, cui decus etiam addebat, ſtemma maternum è Batavâ ſtirpe Dammiâ; in qua, ante annos penè ducentos quinquaginta, tres Dammios fratres, cum Dammio cognato, raro exemplo, Sigiſmundus Imperator, rogante Guilielmo, Comite Hollandiæ, equeſtri ornârat dignitate. Sed genus & proavos, alienas cenſes laudes: ac

per

Digitized by Google

per te eſſet, nec tangere hujuſmodi liceret, quamvis jam ante annos quaſi quinquaginta mihi cognitiſſima. Sed mos hactenus geratur. Illud igitur potiùs dicam, virtutibus ſuis fuiſſe longè nobiliorem. Quas cùm propagari in liberis, ac nepotibus vellet; nihil æquè ſtuduit, quàm ut tibi ſic nato, à primá etiam pueritiâ, præficeret optimos pietatis pariter, ac doctrinarum magiſtros. Gnarus videlicet, quantum cæteris antiſtarent vera animi bona; cujus rei ex ſe ipſo capere poterat documentum: ut qui, poſtquam Parentem ſuum, quem honeſtiſſimo ſciret ſemper loco, in avitâ Mechlinienſium urbe habitum eſſe; perque fluctus illos decumanos decumis ſuis ab Albano Duce excitatos, cum multis ſummis viris in Hollandiam vidiſſet ejectum: eam mox his terris virtutibus ſuis conciverit admirationem ſui, ut oculis omnium in ſe conjectis, comitatus Hollandici rationibus, atque inſuper fœderatæ totius Belgicæ præficeretur ærario. Nec leviter ejus fidem, ac merita declarat, quòd in poſteriori illa dignitate, defuncto ſuffectus ſit filius natu maximus, Joannes Doubletius, Sanct-Annæ-Landiæ Dominus, vir ſummæ virtutis, atque exiſtimationis: mox filius alter Philippus, vir benefactis florens; qui cum tanto omnium applauſu nunc munus hoc ſuſtinet. Sed de eximiis horum laudibus dabitur fortaſsè aliàs melior dicendi locus. Ne propterea tamen in patre, vel fratribus, ſiſtam, facit *ἡ μακαρῖτις* mater tua, cordatiſſima matrona, cui multum ſapienti ſupra ſexum ſuum, cùm antea ſemper, tum præcipuè poſt mariti exceſſum, nihil æquè curæ fuit, quàm ut ſimillimus evaderes Parentis ſui, Georgii Ratalleri; quod nomen non ſine numine, in ſacri baptiſmatis fonte, impoſuerunt Parentes, multum tam auſpicato vocabulo favente Aviâ Loïa, Georgii Ratalleri viduâ; quicumque quoties ſermo mihi fuit, non aliter judicavi, quàm conſpicere me, atque audire, reliquias aurei ſeculi. Nempe hoc ipſo nomine excitare te à puero ſtuduerunt, ad ejus viri veſtigia premenda. In quo nec prudentia illos deſtituit, nec felicitas. Nam ut more Homerico, à poſteriori initium capiam, vivam in te magni avi imaginem nunc omnes intuentur: Ut qui in dignitate illa ſenatoriâ, verè ſis, quod gentilitium Ratalleri cognomen ſonat, *conſilio omnibus*. Quàm latus, ac lætus, mihi ſe offerret campus de laudibus tuis differere volenti? ſed jam dudum metuo, ne ut aliis qui te norunt; jejunè dicar, atque aridè de te locutus; ita uni tibi videar fuiſſe nimius. Quare alteri capiti inſiſtam, quod in hac etiam, ut Græci vocant, *ὀνοματοθεσία*, quam magnus Plato ſapientis propriam ducebat, prudentiam non minus aperit, quàm affectum. Nam is avus tuus Ratallerus fuit, ut ſapientiâ & fide, nulli eſſet ſecundus. Hoc jam omnes fore augurabantur, ſimul ac à Galliæ, & Italiæ Academiis, redux Patriæ ſe iterum ſtitiſſet. Sed magis poſtea in multiplici adeò dignitate, ſe exeruit virtus ejus incredibilis, ac propè divina. Primùm cùm in ſupremum Artetiæ Concilium eſt adlectus. Exinde ubi à Cæſare Carolo V. in magno Belgicæ Conſiſtorio, quod eſt Mechliniæ, ſenator eſt creatus, & libellorum ſupplicum Magiſter. Poſtea etiam cùm in ditione Provinciæ Ultrajectinæ, ſupremi ſenatus præſes fuit. Quando item Belgarum ſuorum nomine, tanta cum gloria legationem obiit, ad ſereniſſimum Daniæ Regem. Magna hæc, imò ingentia eſſe, inficias iverit nemo. Longè tamen hiſce majus exiſtimari debet, quod difficillimis temporibus iſtis, animum ſemper æquiſſimum, conſiliaque moderatiſſima, attulerit rebus turbatis. Quod ſub Margaritæ, Ducis Parmenſis, gubernatione inter alias præcipuè Valencenarum urbs; ſub Matthia Archiduce, tum Groningana, tum Campenſis civitas, ſuo & totius Belgicæ bono, ubertim fuere expertæ. Sed facilè mei Ordinis hominibus perſuaſero, quantacunque hæc ſint, magnam tamen iis acceſſionem exinde fieri, tum quod in tanta dignitate, ſingularis eſſet comitas, ut Gratiæ eum, quaſi digitis ſuis, finxiſſe viderentur: tum quòd ob variam, & elegantem eruditionem, à ſummis etiam viris, inter ſeculi ſui decora reponeretur. Quo loco iis fuiſſe, mirabitur nemo; qui viderit pulcherrima ingenii, doctrinæque ejus monumenta. In quibus (ut taceam de metrica, quam adſervas, Pſalmorum paraphraſi) non poſtremus debetur locus Sophoclis, quotquot extant, tragœdiis, Latino ab eo carmine tam fide bonâ redditis; quàm poſtea malâ ex prima tragœdiarum trium editione, ſuam in verſionem multa adeo tranſtulit Johannes Lalemantius Heduus; vir cœteroqui pereruditus; ut oſtendunt quædam Hippocratis opuſcula, donata ab eo latinâ togâ, & doctis illuſtrata commentariis. Neque ignoro, quid in Sophocle Latino requiſierit vetus amicus noſter, liberi ſatis oris, ac calami. Nobis verò arduum illud ſemper viſum fuit, quod Nobilis Adoleſcens, Latinè Græcèque doctiſſimus, purè adeo expreſſerat genuinam grandis Poetæ mentem. Et ſcimus, vix hominis eſſe in omnibus omne punctum ferre: quando etiam in dimidiato illo Menandro, quem viritim terit, teretque uſus publicus, vim comicam deſiderârit, (at quantus vir!) Julius Cæſar. Nempe nulli Deus omnia dat magna; quale etiam eſt adſequi Sophoclis

cothur-

Digitized by Google

cothurnum: quo ſi ſubliniorem noviſſet Poetarum Princeps, non hunc potiſſimùm nominâſſet; cùm laudare vellet tragœdias, ſive Varii ſui, ſive Aſinii Pollionis. Præterea mirum, non venire iſtis in mentem, tranſlationem illam ſuo veriùs eſſe Authori extortam, quàm ſponte emiſſam in lucem. Itaque ipſe maluiſſet per intervalla ſuperaddere τὸ ὕψος, quod unum (quo jure id faciant in interprete, ipſi viderint) οἱ μέγα πνέοντες requirere ſe aiunt. Quaſi non hanc etiam laudem adimpleverit in Elegiacis, Epigrammatis, atque aliis, quantum quidem ſineret argumentum, curareque iſtiuſmodi permitterent, Magni Regis & Reipublicæ negotia, quæ vellem homines umbratici (citra convicium hæc dico) magis attenderent. Utinam verò adhuc ſupereſſent commentarii ejus cedro digniſſimi; quibus partim jam maturâ ætate, partim etiam ſenex, complexus fuit rerum ſe, quà ſenatore, quà ſenatus Præſide, judicatarum obſervationes exactiſſimas. Nunc (triſte) eâ parte nihil, niſi plorare nepotibus reliquerunt obſcœnæ illæ Harpyiæ, quæ in theſaurum hunc involârunt: credo ut grandia inde, atque arcana, venditantes pro ſuis, majori eſſent admirationi cæteris. Verùm his ulteriùs inſiſtere ſi parem, metuam prorſus, ne, contrà quàm præcipi ſolet à dicendi Magiſtris, fiat μετάβασις ἄνευ ἐπανόδου. Redeo igitur eò, unde abieram; ac quia initio omnis in eo fui, ut exponerem, cur inſcripſerim hunc laborem nomini tuo: deque causâ principe ſatis mihi videor dixiſſe, pauca addam de altera hac; quod ſi putârim aliis me teſtari melius poſſe amorem tibi debitum. Ac cœptus quidem ille erga admodum adoleſcentulum, cùm omnes caperentur indole, præclara quæque promittente; multum verò idem firmatus fuit ſuaviſſimo annorum prope XII. convictu, partim in principe Batavorum urbe, partim in Academia eorumdem. Poſtquam verò luſtratis Academiis Britannicis, Gallicis, Italicis, reſtitutus es tuis, cum Ulyſſe Homerico, mores edoctus, & urbes; tanta idem incrementa cepit, ut ad faſtigium perveniſſe amorem hunc putarem. Creviſſe tamen video, dum pro beneficâ illâ naturâ obſtringere me, meoſque non ceſſas. Pro quo nihil occurrit, quod reponam præter affectum tibi, tuiſque devotiſſimum, & hujus apud poſteros, teſtandi ergo (ut mei ordinis homines ſolent) chartaceum munuſculum; quod tamen gratiſſimum fore confido, vel argumenti causâ. Quid enim magis nos meditari aſſiduè decet, quàm ſacramentum illum, unde, inter alia, duo illa magna ad nos redeunt bona? Primùm quod eo inſerimur Eccleſiæ, ac reddimur membra Chriſti; cujus ſpiritu vivimus, quotquot eum induimus. Deinde quod in hac vita, perpetuis tentationibus obnoxia, ſuaviſſimum inde ſolatium percipimus adverſus omnes mali ſpiritus inſultus. Quorum utrumque accuratiùs, in opere ipſo exponimus. Faxit Deus Opt. Max. Nobiliſſime, & Ampliſſime vir, ut labor hic noſter aliquid adferat fructus veræ pietatis, & Antiquitatis Eccleſiaſticæ, ſtudioſis. Atque ab eodem numine precor, ut conſervet tibi amorem noſtri, ac diutinam largiatur valetudinem, & vitam; non modò Reip. causâ; ſed etiam propter ſuaviſſimos liberos; imprimis filiorum trigam, tenerâ hac ætate nihil, niſi optatiſſimum, in ſtudiis, & moribus, ſpirantem; Philippum, Joannem, Florentium: quorum ſi me precibus ad Deum commendem non minùs, quàm tanti Parentis, nihil abs re fecero. Scio, quàm illa innocens ætas grata ſit Deo, cui ex ore etiam parvulorum naſcitur robur, & gloria, ut divinus Pſaltes ait. Illis ego pro ſuo erga me adfectu, viciſſim opto, ut parentum inſiſtant veſtigiis, avi etiam utriuſque, & majorum deinceps longâ ſerie.

Amſtelodami, Anno æræ Dionyſianæ CIↃ IↃC XLVIII. III. Idus Martias. Quo die (ut unum hoc de noſtro, Scholaſtici hominis, quaſi jubilæo, addam, quando ſcis, quàm ægrè apud te ſermonem deſinam) annus expletur quinquageſimus; ex quo poſt primum ætatis ſeptennium balbutiei, & Grammaticæ datum, alteroſque annos ſeptenos Latinis, & Græcis literis impenſos, ac totidem in Philoſophorum præcipuè ſpatiis tranſactos; ex Senatus Academici authoritate apud Leidenſes (& fortaſsè hoc eo eſt commendabilius quòd honos ille, quantum memoriâ omnes tenerent, à Lycei primordiis ante me illic contigerat nemini) ſummam ſtudii Philoſophici lauream mihi conferebat Theologus, ac Philoſophus clariſſimus, quo præceptore jure glorior, Petrus Molinæus. Hoc jam quia de me eſt, exiſtimabis fortaſſe, meliùs potuiſſe præteriri. Nec repugno, ſed facilem mihi ſcio apud te veniam fore; quia quâ prudentiâ es, noſti mores ſenum; quibus adoleſcentiæ, primorumque ſtudiorum dulcis eſſe ſolet, ac jucunda recordatio.

XIII.

Digitized by Google

XIII.

Illuſtribus, ac Generoſiſſimis D. D. Chatio, & Chriſtophoro, Achatii *filiis Burgraviis* & *Baronibus à* Dhona.

Illuſtres & generoſiſſimi Domini,

SI res univerſas non judicio inſanientis vulgi, ſed ſuo ponderemus momento, ut ſapientes decet; primas pietati dabimus, prudentiæ alteras, tertias eruditioni: cui & ipſi locus in hac triga debetur, quia ad priores duas munit viam, ac fomenta iiſdem, & alimentum præbet. Ac quanto hoc diſciplinæ ſingulæ felicius præſtant; tanto propius abſunt à laudibus pietatis, & prudentiæ; quibus principem locum nemo unquam denegavit. Unde illud effici puto, in doctrinarum Orbe, nihil eſſe commendabilius Virorum Præſtantium Vitis. Ab hoc enim fonte haurimus, quorum Exemplo, earumdem virtutum æmuli fiamus, atque imitatores. Propterea nullus ſatis eorum laudarit induſtriam, qui præclare geſta poſteris prodiderunt. Atque in eo quidem non temerè aliquem mihi adverſaturum exiſtimem. Sed alterum eſt, in quo judicium multorum minimè congruat cum judicio noſtro. Vident plerique, ſi memoriæ omnium temporum conſulantur, nihil eſſe difficilius, quàm ut ita literarum monumentis conſecremus res ſuperſtitum; ut non aliquid benevolentiæ, vel odio, ſpei, vel metui demus. Hujus igitur periculi fugâ declinantes in contrarium, de iis ſcribendum contendunt, quos avorum potiùs, aut Proavorum, quàm noſtra, vel Parentum ætas conſpexerit. Quales non ſatis expendere videntur, quàm ſit operoſum in rebus toto ſeculo remotis vera falſis internoſcere. Ac ne illud quidem cogitant, quàm multorum ſuſpecta ſit fides, quia miris aliquem laudibus extollant, poſt unius alteriuſque ætatis ſilentium, extinctis jam omnibus, quorum teſtimonium adverſus illos pondus habuiſſet. Ut ab hoc etiam periculo immunes ſimus, expedit, ut mediam inſiſtamus viam, atque eorum potiùs geſta, publici juris faciamus, qui non amplius rebus interſint humanis, ac ætate tamen, tum Parentum floruerint, tum noſtrâ. Id nunc fecimus in Illuſtri, ac generoſiſſimo Patruo veſtro, Fabiano Burggravio à Dhona, Domino in Karwinden. Cujus eximiæ laudes, adhuc in omnium memoria verſantur: cum ſeptennium ſolum effluxerit ab ejus exceſſu. Virum hunc cùm dico, non tam hominis nomen, quàm Virtutum plurimarum, mihi videor dicere. Genere enim erat Nobiliſſimus; ſed genus Nobilior animus exornabat: Quem ille à puero imbuerat doctrinâ, non tantùm ſeriâ illâ, quæ prudentiam adfert; ſed etiam amœniori, quæ ex Muſarum, & Charitum commercio naſcitur. Atque idem cùm Doctrina, Eloquentiam feliciter ſociârat, planè ad veterum mentem, qui cum ſtatuerent, Palladem, & Mercurium coaleſcere oportere, Hermathenam nobis effinxerunt. Nec ſatis fore putavit, ſi omnia ſciret, imò nec ſi graviter & copioſè, de omnibus diceret; niſi idem optima faceret: Ut cùm multùm acceptum ferret eruditioni, & facundiæ; plus tamen cultui divino, & probitati deberet. Quibus etiam inſervire voluit, quicquid ſtudii poſuerat in cognitione Naturæ: quod multum ſane erat. Dicere autem ſolet, agnoſcere ſe ex Operibus Dei, omnipotentiam ejus; ex horum ordine ſapientiam; ex uſu eorumdem, bonitatem & miſericordiam ejus. Ita ille omnia referebat ad pietatem; quæ undique relucebat è dictis, factis. Cujus rei teſtes dare poſſumus, tot genere, dignitateque, tot eruditione Clariſſimos viros, qui ſermones ejus avidis hauſere animis. Imò præclaræ hujus mentis imaginem quandam adhuc videre eſt, in Epiſtolis ejus ad ſummos viros exaratis: Imprimis iis, quas ad vos, Illuſtres D. D. Barones, & generoſiſſimos fratres veſtros, utpote ſanguine proximos, imò affectu liberos, frequentes admodum dabat, interdum Germanicè, ſæpius Latinè, Gallicè, Italicè, idque etiam cùm ſeptuagenario jam major foret. Hæ ſuperſtites literæ, ut Sermones nunc mittam, abundè documento fuerint, eum non, multorum inſtar, hærere ſolitum in cauſis, uti vocant, ſecundis: at nec contemnere eas; ſed eouſque adſcendere, donec requieſcat, in potenti Dei dexterâ, ac promiſſis ejus. Unde etiam, cùm retuliſſet, ſcitum illud Imperatoris Caroli V. ad filium Philippum, Brabantiam eſſe conſilium ſuum, Hannoniam nobilitatem ſuam, Hollandiam robur ſuum: altius hoc Batavico robore aſſurgens, At inquit, fortitudo noſtra Deus eſt. Per fidem enim ſancti vicerunt regna: ut divinus ad Hebræos ſcriptor ait. Atque eo ille animo, in omni vita erat. Ubique etiam ſe exſerit patientia ejus in adverſis. Amat enim affligi à Domino, ſeque ſolatur illo Apoſtoli; ad bonum ſimul adjutare omnia diligentibus Deum. Nec eum de ſtatu mentis dejicit, piorum infelicitas in hac vitâ: ſed cogitat aſſiduè, judicium Domini incipere à domo ſua; Eum caſtigare quos amat, partim ut peccata corrigat, partim etiam ut eos patientia imbuat, & filio ſuo reddat conformes. Negat quoque in hac vita imaginandum nobis aureum ſeculum;

Digitized by Google

cum Davidi in ſumma etiam felicitate obverſentur Valles mortis. Si diutius ceſſent auxilia divina, ita colligit ſecum, vel peccatis noſtris quaſi compedes injici divinæ bonitati; vel propterea opem differri paulisper, ut poſtea tanto majori cum gloria liberemur. Ubi res in extrema quaſi tegula conſiſtunt, pejus quam inter ſacrum, & ſaxum, ut dici ſolet: non haſtas propterea abjicit; ſed ſic ſe, ſic alios affatur (quid enim prohibet, quo minus hic etiam aureola ejus verba adſcribam?) *Rationes Tecum, mi homulle, ineas, quoties Deus te languentem recrearit, errantem reduxerit, periclitantem defenderit; quoties benignus hic hoſpes inſtruxerit tibi menſam, unxerit caput oleo, impleverit calicem vino. Nemo hoc Paſtore & hoſpite benignior, nemo liberalior. Dominus Te paſcit; non egebis. Eris Ovis Dei benedicta; Conviva Dei acceptus. Vives in morte; lucebis in tenebris. Egreſſus ex hoc mundo, ingredieris in domum cæleſtem, & cum Jeſu gaudebis æternum.* Hujuſmodi animum omnia illius ſpirant. Nimirum quælibet metiebatur conſolatione illâ propria filiorum Dei. Unde nec poterat adduci, ut miſeris accenſeret, vel Jobum ulceribus ſcatentem, vel Lazarum de petigine ſquallidum, vel Paulum in carcerem conjectum. Contendebat autem tales, in calamitatibus ſuis virescere palmæ inſtar nivibus preſſæ. Quod ſi civiles etiam virtutes, attingi placet; in his quoque, ex Socratis conſilio, operam ſemper dabat, ut is foret, quem haberi ſe vellet; quo uno non alia eſt melior, & expeditior ad ſolidam gloriam via. Ac talis ille, omnium bonorum judicio cenſebatur. Imò quanto noſceretur penitius, tanto majora in eo virtutum præſidia conſpiciebantur. Quemadmodum enim in cœlo ſtellæ ſunt, quas non videas, niſi adhibeas inventum nuper Teleſcopum: Ita & in eo fuere laudabilia multa, quæ neſcirent, niſi qui curioſius obſervarent. Inque tot virtutibus imprimis relucebat modeſtia ſingularis; quâ fiebat ut cum ſummis ipſe animi dotibus polleret; maximè tamen eas in aliis veneraretur. Tantus tamen vir effugere non poterat, quo minus cum ventis ſuis circumflarent malevoli. Quorum omni tempore tanta eſſe copia ſolet, ut eorum numerum, nec inire poſſit Archytas Tarentinus,

Quem, maris & terræ, numeroque carentis arenæ
Menſorem.———

perhibet Vates Venuſinus. Sed utcunque ſævirent invidiæ turbines, non ideo tam heroici animi vir animum deſpondebat. Sciebat, nullum eſſe Euripum adeo inſtabilem, neque Ægæi maris fluctus tam turbidos eſſe, ſub Arcturi occaſu, quàm plebis eſſe voluntates ſolent. Videbat, uti non ſemper ſunt Alcedonia, nec terrarum uſpiam, veris amœnitas ſemper obtinet: Ita & vices eſſe rerum humanarum, ac maxima quæque eſſe obnoxia calumniæ procellis. Videbat, ſi fortiter clavum occupet, ſuffecturam undis navem: ſin propterea à gubernaculis recedat, periculum naufragii fore. Quare hominibus improbis medium oſtendebat unguem: Imò lucri hoc ex iis faciebat, quòd tanto navigaret circumſpectius, quaſi inter Scyllam & Charybdim. Ita ille invidiam vincebat, virtute alumnum ſuum facilè vindicante. Et profectò qui vivere velit, ubi non ſit irrequietum, & nequiſſimum obtrectatorum genus, non ei in Orbe hoc quærendæ ſint terræ, ſed magnis itineribus eundum ſit ad Lunam ubi terrâm novam jam olim ſomniabat Xenophanes; qui & ſuos ſectatores invenit. Neq; cum laudes haſce in unum congero, morem ſequor multorum, qui veluti Zeuxis, Venerem picturus Crotoniatis, pulchritudinem multarum Virginum, in unam tranſtulerat imaginem: Ita ornaturi aliquem laudibus, quæ in ſingulis commendatione digna invenerant, hæc uni tribuunt univerſa. Nihil enim hoc adulantium artificio opus in Fabiano fuit. In quo ſi quis diffideat à nobis, diffundat animum per ſingula, ac in eo conſideret nobiſcum, tum ſummam generis vetuſtatem, tum liberalis educationis elegantiam, tum peritiam in Nobiliſſimis Diſciplinis, atque Artibus, tum fœcunditatem Ingenii incredibilem, tum maſculam, & vividam virtutem, qua cum priſcæ etiam ætatis viris contenderet, tum nova decora magnitudine geſtorum in penates, ac familiam illata: & tot alia quibus non inſiſtam, ne videar actum agere, repetendo ea, quæ toto ſparſa ſunt Panegyrico, quem nunc edimus: eoque cum Comico dicar, in Prologis ſcribundis operam abuti. Sed quid ſunt res mortalium ſine literarum monumentis? Nam abſque hiſtoria foret, tantæ virtutes, ac cuncta ejus benefacta, futura olim eſſent, quaſi nunquam fuiſſent. Sola enim hiſtoria, ſive hanc Orator, ſeu Poeta, ſeu alius expreſſerit, omnes nobis ætates, ac ſecula conſervat. Per unam hanc ſuperſunt hactenus, quotquot fuiſſe quondam cognoſcimus. Non jam Ninus, vel Cyrus, non Hamilcar, vel Hannibal forent, niſi hiſtoria eos ſervaſſet. Nuſquam eſſent Miltiades, & Themiſtocles; nuſquam Ageſilaus vel Epaminondas; nuſquam Alexander, aut Pyrrhus; niſi hiſtoria eos conſecraſſet. Non viverent in hominum memoria, duo belli fulmina Scipiones; non Pompeius, ac Cæſar; niſi perpetui hoc nominis

minis decus, ab hiſtoriâ eſſent conſecuti. Periiſſent etiam Carolus Magnus, & Fredericus Barbaroſſa, aliique Immortalitate digniſſimi viri, niſi, ſicut olim Jupiter, ſi Romanis fides, fugientes novæ urbis cives; Ita hiſtoria nobis fugitivi temporis memoriam ſtitiſſet. Ut ſolus ſanè Hiſtoricus dici mereatur, ſtator Temporis, Perennitatis ſacerdos. Neque ignoro, plurimos eamdem laudis perpetuitatem ſperare è ſtatuis, columnis, ſepulchris, aliiſque id genus monumentis. Sed eventus comprobavit, omnia ejuſmodi, eſſe invidiæ ac fortunæ caſibus obnoxia, ac ſæpè brevi admodum temporis ſpatio, diſſipari, aut conſumi. Quid mirum autem, ſi quæ manuum ſunt opera, naturam ſequantur corporis, quod mortale nobis datum eſt? Hiſtoria verò eſt animi opus, qui morte caret; cujus inſtar & ipſa Hiſtoria, nec Libitinam, nec Orcum extimeſcit. Hæc igitur una generoſiſſimo Patruo veſtro præſtiterit, ut quemadmodum corpus ejus Morungæ è Saxo habet monumentum; Ita etiam animus, ac tot benefacta ejus, ubique terrarum monumentum obtineant literarium: ac qui perpetua apud Deum gloria fruitur in cœlis, idem perpetua hominum fama fruatur in terris. Sed hæc quæ velut largo è penu, in hiſtoriæ laudem depromſimus, non alteri convenire putandum, quàm illi, quæ verè hiſtoriæ nomen poſſidet; hoc eſt quæ principem ejus legem ſervat, ne quid falſi dicere audeat, ne quid veri non audeat. Quorum neutrum in ſignandis Inclyti Patrui veſtri geſtis, neglexi ſciens. Nihil enim, vel eorum diſſimulo, quæ objectarent Malevoli. Cumque laudantium vulgus, benevolentiæ ſtudio, utrum ficta, an facta referat, ſæpe nihil penſi habeat: ſedulò hic operam dedi, ne ulterius verborum flumine ab ripa ſolverem, aut liberius, ac rapidius deferrer, quàm veritas pateretur. Interim Editorem me Panegyrici hujus profiteri malui, quàm Authorem. Nam præivit, ut potuit, alter, qui hiſtoriæ penè totius ſeriem, atque maxima ex parte argumentum hujus commentarii complexus erat. Hujus ego veſtigiis cum plurimùm inſiſtam; cuncta uni nomini meo, ſine nominis ac candoris defectu, tribuere non potui: Ne quidem ſi tueri me utcumque parem illo Auſonii ad Symmachum ſuum, *Quodam pacto ſocietatem laudis affectare, qui aliena benedicta primus enunciat.* Sed ut alterius opera operam mihi parte ex una levavit; ita parte ex altera, multo amplius laboris reliquit. Nam & ſpiſſi ſe offerebant errores non pauci: plurima erant omiſſa, quæ magnoperè ad rem pertinerent: multa non Davum requirebant, ſed Oedipum: Limam exigebant univerſa, iis exceptis, quæ non tam limam poſcerent, quàm ſpongiam. Alia igitur reſecui; alia ſupplevi; disjecta ordinavi; denique Monetam (nequid gravius dicam) parum Latialem incude magis Romanâ retinxi: Eò juſtius, quia cum multa adeo à nobis forent, niſi cætera ſimili dictione exponerentur, Oratio futura erat hybrida, ſuique ipſius diſſimillima, non ſine Lectoris faſtidio. Quæ non à me dicuntur, alium ſugillandi causâ, qui, ut dixi, quod potuit, fecit: ſed quia ignoſci mihi volo in nonnullis, quæ preſſius & meliùs à me dici potuiſſent. Longè enim moleſtius, per alia itur veſtigia, quam cum libero greſſu proceditur. Quod ſi cui iſta non ſatisfacient, cogitet hæc in anteceſſum dari, ac fortaſſe quod deſidero ipſe, aliquando ſoluturum in probo & aſpero; vel ſi mihi otium defuerit, non defore tamen alios, atque eos ætate, doctrinaque florentes, otio etiam abundantes; qui ex hiſce noſtris, monumentum aliquod condant, dignum, quod tanquam Phidiæ Pallas in arce reponatur. Nobis nunc ſatis viſum fuit, ſi Panegyricum vel (ut amicis, ad alliciendos magis hiſtoriæ amatores, inſcribi placuit) Commentarium hunc ederemus, qui præcipua quæque ſuppeditaret. Nam omnia dicere qui auſim? cùm certus ſim, in Argumento adeo fœcundo ſupereſſe non pauca, quæ partim ejus, cui bona ex parte debeo ligna, lapides, cæmentum; partim etiam noſtram effugerint induſtriam. Sed, niſi opinio me fallit, ferè iſta minoris erunt momenti præ iis, quæ diximus. Qui autem ſtrictim aliquando, exponerem meliorem, gravioraque (præſertim in iis, ubi aliena non premo veſtigia) leviora his anxie nimis ſectari non debui. Si qua tamen minora etiam nunc intercurrent: cogitare oportet quod Damis reſpondit, cùm reprehenderetur, quia de Apollonio Tyaneo minutias quaſdam retuliſſet. Aiebat, de menſis Deorum Analecta etiam colligi oportere, ne Ambroſiæ ejus pereat quicquam. Atque idem Xenophontis judicium fuit, qui dicebat, Virorum virtute præſtantium, non ſeria modo, ſed etiam joca, literis mandari oportere. Et ſanè, ſi Lucerna Epicteti tanti fiebat, ut eſſet, qui mille eam drachmis emeret: ſi fuit, qui Protei Stoici baculum emeret talento; quanto magis dicta, factaque omnia Virorum Excellentium in pretio habere convenit. Propterea rectè etiam, atque ordine, facturum putem, qui temporis aliquid tribuere volet, colligendis Illuſtris Patrui veſtri dictis. Multa enim præclarè ex ore ejus proficiſcebantur quotidie. Quod ſi quis ex ampla ſegete, ſpicas exigit pauxillas, hujus generis erant. Non minoris impietatis eſt Deum fingere, quàm

Digitized by Google

negare. Cor hominis pœnitens, frangit cor Dei iraſcens. Cum viri principes timere Deum nolunt, timere homines coguntur. Regnantibus Tyrannis, multiplicantur Adulatores. Optimè ulciſcitur calumniantes, qui innocentiam Deo commendat. Ubi magna regnant vitia, ibi propinqua eſt pœna. Divinam neſcit naturam, qui eam diu parcere putat ſceleſtis. Non punitur cum malis qui ſe ſociat bonis. Et fuere id genus plurima, aliqua fortaſſe etiam luculenta his magis, ac edecumata; eoque commendatiora, quod non quæreret ea Heros, ſed pro rebus ſponte ſe offerrent. Quod ſi non levis ejus dictis honos debeatur; quanto minus permittendum foret, ut interirent precationes, ac ſuſpiria, quæ Illuſtris Vir, manu ipſe ſua conſignaverat. Spirant enim magnum Dei amorem, ac pectus verè devotum numini cœleſti: Imò vix arbitror, ex iis, quibus Religio mediocriter cordi eſt, ullum eſſe ingenium adeo ſegne, ac frigidum, quin iis legendis poſſit, non calefieri modò, ſed etiam inflammari. Atqui ſi ulla, hæc ſane tempora, in fatali Orbis Chriſtiani motu, tantoque & animorum æſtu, & armorum poſtulant, vel flagitant veriùs, ut dum quotidie Dei, atque hominum amor frigeſcit, inque pejus abeunt ſeculi mores, expediant omnes omnia, quæ pietati, ac virtuti debent. Quamobrem, etſi Illuſtris Patruus veſter, precationes eas ſuſpiriaque, ſive affatus, proprium duntaxat in uſum, atque id Teutonica linguâ concepiſſet, publici tamen boni intereſſe exiſtimavi, ſi ea in aliorum quoque uſum Latinè exhiberem. Idque liberius paulò verſa, interdum fere ad Paraphraſeos modum. Nam ut linguæ cæteræ, ita Teutonica ſuum habet genium: eoque ſi anxiè nimis de verbis laboraſſem ſingulis, non de perſpicuitate modò, ſed de vi etiam, atque efficacia, plurimum deceſſiſſet. Verborum lenociniis hîc ſtudendum minimè putavi. Bene enim precationes iſtæ olent, quæ pectoris magis ſanctimoniam, quàm Rhetorum pyxides redolent pigmentarias. Simul quoque videbam, à præſtantia, tum argumenti, tum etiam authoris, pretium illud ac pondus accedere Orationi quod ab Interprete non haberet. Itaque mihi certum potiùs, quàm arbitrarium eſt, gratiſſimum fore utrumque hunc Laborem meum Illuſtri nomini veſtro. Quod ut aliunde neſcirem, tamen non aliud credere permitteret ferventiſſimus ille amor veſter, erga Patruum optimè meritum; atque ut de hoc etiam taceam, facilè illud mihi perſuaderet ſingularis veſtra probitas, ingenium excellens, acre judicium, prudentia eximia, humanitas incomparabilis, ac tot aliæ in vulgus etiam notiſſimæ, ac vetuſto adeò, & Illuſtri genere veſtro longæ digniſſimæ virtutes: de quibus ſilere apud vos malo, partim quia ipſe ad earum ſplendorem connivere cogor, quemadmodum adulterini Aquilæ pulli ad radios ſolis; partim etiam, quia jucundius vobis eſt laudabilia facere, quàm laudari; in os verò laudari moleſtum eſt. Cæterum quando utilitas utriuſque hujus Argumenti animum meum ſubit; minimè deſpero, non vobis modò, ac generoſiſſimis fratribus, & Univerſæ Dhonæorum familiæ; ſed etiam aliis, ſaltem optimo cuique, probari poſſe operam noſtram. Nam cùm, ut initio dixi, nihil majus, atque auguſtius, habeamus, pietate, atque prudentia; eſt hic, quod ad utramque conducat. Sive enim Panegyricum ſpectemus; tum ad civilem, tum ad militarem vitam conferet notitia eorum, quæ variis in terris, ab Illuſtri Patruo veſtro prudenter, & fortiter geſta ſunt. Sive oculos conjiciamus in precationes, ac ſuſpiria; quid ad alendam pietatem magis prodeſt, quàm ſi aliena in precibus ardore ipſi etiam accendamur ad invocandum Deum? Quod nemo, puto, inficias iverit, qui ſanctum hoc ſtudium, ſuo nôrit pretio æſtimare. Nam etſi Deus non longè à nobis abeſt, ut in quo ſimus, vivamus, & moveamur, tamen ob pravam indolem, longè ab eo abſumus; eoque opus eſt precationis ſcalis, quibus aſcendamus in cœlum, & ſupplices imploremus gratiam Dei, ſine qua tantumdem poſſumus, quàm qui nunquam fuerunt. Hujuſmodi igitur adminicula qui reſpuunt; ſanè ut parvi æſtimant pietatem, aut de viribus propriis multa præſumunt, ignari ejus, quod Illuſtri Patruo veſtro in ore eſſe ſolet, ritè precari eſſe artem artium, & ſcientiam ſcientiarum: cui affine eſt, quod idem crebro dictitat, fiduciam defenſionis divinæ reddere nos de exitu ſecuros; at non ſegnes ad precandum.

Cur autem, Generoſiſſimi D. D. Barones, veſtro potiſſimùm Nomini Opuſcula hæc offeram; neque ignorare vos poteſtis, neque aliis fore arbitror obſcurum. Neminem enim caligare hîc ſinit eximius nominis veſtri ſplendor; qui partim ex inclytis natalibus veſtris relucet, partim ex ſummis laudibus, quas ingenium vobis peperit, atque induſtria. Cujuſmodi mixtura occurrit in perpaucis. Quemadmodum enim rara res eſt, lux abſque umbra, ignis abſque fumo: Ita perpaucos etiam invenire eſt, qui non ſui generis claritati, vel morum vitiis, vel inſcitia, tenebras offundant. At vos pariter hæc tria illuſtrant, Nobilitas vetuſta, Virtus memorabilis, & inſignis Eruditio: ut de dignitatibus, velut adſcititiis Ornamentis, nihil

nunc

Digitized by Google

nunc dicam. Duobus igitur libellis, quorum alter ab optimo, prudentiſſimo, fortiſſimo Heroe, Fabiano à Dhona, alter autem de eo ſcriptus foret, totidem Patronos dare volui, eoſque non indecores, ſed tergemina, qua dixi antea, luce illuſtres. Præterea putavi, recedendum mihi eſſe, ab more vulgi ſua dicantis iis, qui, ea, quæ ſcribantur, non intelligant: & ſi intelligant, nihilo magis illa, ad ſe pertinere arbitrentur, quàm alium quemvis: ut non tam patrocinium operi expoſci, quàm illud quæri, quod dicere nolo, res ipſa non loquatur, ſed clamet. Volui igitur hæc iis offerre, quos conſtaret meliùs iſta noviſſe, quam ſcriptorem ipſum; quos etiam, unà cum generoſiſſimis fratribus, magis hæc tangerent, quàm quicquid eſt hominum ubique: quos denique patrocinium ſcirem deſugere, nec velle, nec poſſe. Quæ omnia me video conſecutum; quis is, quem deſcripſimus, & cujus precationes damus, naturâ Patruus vobis fuit, affectu Pater: ac vos ut bonorum & opulentiæ, ita gloriæ eſtis hæredes; atque omnibus quidem, ſed potiſſimum vobis exemplo fuit: nec minus exemplo erit, præclaris, atque ad maxima natis liberis veſtris, atque adeo nepotibus quoque & omnibus, qui ſeculis futuris, longo ab iis ordine (ita voveo) feliciſſime naſcentur.

Illuſtres & Generoſiſſimi DD. Burggravii & Barones à Dhona, ſtirpe quidem maximi, ſed animo majores, vivite & valete: ac vel in ima cera inter candidos inclyti nominis veſtri cultores, referte etiam nomen meum.

Lugduni Batavorum Anno cIↃ Iↄc xxviii. Pridie nonas Junias: quo ipſo die, ante ſeptennium exceſſit inclytus Heros, Patruus veſter, cui nunc parento; & ante annos ampliùs octingentos defuncta eſt Luitgarda, conjux Caroli verè magni, imperatoris eo magis à præclara ſtirpe veſtra celebrandi, quia ab illo, & filio Ludovico Pio, ad priſtina generis decora, Dhonani nominis, ac Burggraviatus dignitas, jam ante tot ſecula acceſſit.

Æternitati Illuſtris ac generoſiſſimæ familiæ Dhonanæ, devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

XIV.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius S. P. D.

ITA me amari à te cupio, vir Ampliſſime, quàm verè illud nunc ad te ſcribo, nihil mihi videri ſcripto tuo, non dico elegantius terſiuſque (quomodo tua laudare ſit vituperare) ſed doctius, nervoſius, temporibus noſtris accomodatius. Planéque perſuaſum habeo, juxta mecum ſentire, quotquot animum habent affectibus minimè mancipatum. Sed heu! quotus quiſque eſt, quem non epidemicus provinciæ noſtræ morbus, tanquam peſtilenti aliquo ſidere afflarit? præſertim ex eo ordine, qui ſub Prophetici Spiritus prætextu ſoli ſibi omne controverſiarum judicium depoſcit. Equidem non ſine gravi dolore coactus ſum, audire maligna adeo judicia hoſce homines ferentes. Non te in atramento, ſed felle calamum tinxiſſe aiunt. Tantoperè à te contemni Sibrandum, ut non Doctoris uſquam elogio ornes, niſi cùm umbraticum Doctorem appellas: Nec Theologi eum nomine digneris, niſi cùm negas cum eo, & ſimilibus Theologis ſapientiam morituram. At Sibrandum virum eſſe optimè de Eccleſia & meritum, & merentem; atque ut fortè alicubi exorbitavit, non tamen malitia peccaſſe, ſed puræ Religionis Zelo; tum autem minimè dubitandum, quin totum hoc egerit magnatum (aliquorum ſaltem) ſeu inſtinctu, ſeu permiſſu. Nec enim benè adeo Friſios Hollandis unquam voluiſſe; & nunc recentes acceſſiſſe rixarum cauſas ab exactionibus, aut vectigalibus, neſcio quibus, planéque metuendum, ne ſcriptio hæc animos eorum magis exacerbet. Negant quoque magis te potuiſſe cauſam agere Remonſtrantium, uno hoc excepto, quod non apertè Zelotarum opinionem erroneam dicas. Sed longè omnium indigniſſimum te putare, quòd Eccleſiaſtas dicas expoſtulare, quod non interſint conventibus publicis; Ἀρχαιρεσίαν eos multis in locis obliquas per artes in ſe trahere, & ubi invaluerunt vindicare etiam ſibi audere: Δημαγωγίαν ſæpè ad negotia civilia extendere; Flandriam turbulentis ſuis concionibus perdidiſſe: tempore Liceſtrii hoc egiſſe, ut Ordines redderent contemptiſſimos: Ordines neceſſe habuiſſe, eos publicitus monere, ut perdenda Hollandia abſiſterent: periculoſiſſimo tempore ordinum detrectaſſe imperium, iviſſeque oblatum externis. Neque quicquam te horum aliquo σοφῷ φαρμάκῳ edulcare, tantùm dicere, bonos te minimè horum criminum inſimulare, ac mox ἐπιφώνημα hujuſcemodi ſuccinere, talia in Eccleſiaſtico ordine eſſe ingenia, ut plus iis, quàm neceſſe ſit, haud tuto committas. Subjicere te quidem mox, dolori tibi eſſe, quod cauſa hæc aliter ſe tractari paſſa non ſit. Verùm hæc occinenda iis, qui necdum ære lavantur; viris enim quotquot non omnino naris ſunt obeſæ, luce ipſa clarius eſſe, longè aliter cauſam à te tractari potuiſſe. Multa enim à te mitti

potuiſſe, & ſi aſperiori eſſe neceſſe erat, nil tamen opus fuiſſe te omnia ἀπαρακαλύπτως καὶ ψιλῶς, κατ' ἐπιτίμησιν agere; ſcriptum tuum eſſe, παράδειγμα οὐκ ἀπαραμύθητον, ἀλλὰ καθαρῶς σφοδρότατος. Si Religionis hoſtis eſſes infenſiſſimus, non tamen potuiſſe te tutò in Batavia indignius excipere eum Ordinem, quem velle te dicis, ut à populo quàm ſanctiſſimus habeatur. Non aliud ſe perſuadere ſibi poſſe, quin cùm apud Friſios eſſes, ante biennium aut præterpropter, quoties item apud urbis noſtræ Magiſtratum, & quoſdam Zelotas Eccleſiaſtas, de Religionis es negotio locutus, quaſi manſuetiſſimi eſſes pectoris neutrarumque partium, totum hoc animo feceris ſimulato; aut ſaltem mirandum eſſe, quod tantum tam cito ſis mutâtus ab illo, qui fuiſti prior. Nominis tui authoritate, Jeſuitas publicè privatimque, ſeſe tuituros, ad exprobrandum ordini huic animum malitioſum, rebellem, & quibus non vitiis infectum. Primum te eſſe, ſaltem eruditorum qui hujuſmodi poſteritati dicas ſcriptis tuis, quæ æternatura nec ipſi diffitentur. Nec ſuffeciſſe, ut hæc lingua Latina legerentur ab eruditis; debuiſſe Eccleſiaſtas fabulam fieri cerdonibus ac tonſoribus, dum ea vulgarem in linguam transferri curas; ſi quid à paucis aliquando fuerit peccatum, non poſſe cæteros præſtare hanc culpam. Deinde non minus peccatum eſſe tum temporis à Rerump. Rectoribus, utut ſtrenuè hic Eccleſiaſtæ muſſare cogantur. Denique cùm anni tot ex eo tempore ſint elapſi, maligne admodum vulnus hoc toties refricari. Ex his facilè intelligere potes, quantoperè exacerbatus ſit, erga te quorumdam animus. Sanè nec deſunt, qui bello ſibi ſchemate videntur librum tuum nuncupare, *impiam pietatem.* Interea melle dulcior iis circa cor gliſcit iracundia, quando animo tempus illud concipiunt, quo, ut inquiunt, Sibrando, & forte aliis, (etiam Pontificiis, ni eos ſpes fallit) pœnas dabis. Quanti autem Sibrandum ſuum faciant, quo item te loco in Theologica palæſtra habeant, hinc æſtimare potes; quod quemdam audierim, aptantem tibi illud Poetæ;

Infælix puer, atque impar congreſſus Achilli.

Nempe difficillimè ſibi perſuaderi patiuntur, tantam Theologiæ notitiam cadere in quemquam, qui Miniſter non ſit, ut de controverſiis noſtri ſæculi judicium ferre, auſit adverſus Theologos ſuos; quod à te factum credunt. Tum autem, quia in Patrum lectione plane ſunt peregrini, ne hac in parte te videantur indoctiores, etiam tibi loca quæ citas, aliundè ſuggeſta apud indoctos calumniantur, nempe ab Utenbogartio, ut ſuſpicantur. Hæc ego uti cum dolore aliquo, ita nec abſque riſu ſcribo. Et te quoque riſum vix tenere planè habeo perſuaſum. Sanè ex ſermonibus tam inſulſis facile judicare eſt, quam haud judicii ſint ullius, vel eruditionis, utut unus alterque multijuga ſibi placeat lectione. Tales profecto hoſtes minus tibi metuendi, quàm Sibrando Vorſtius; quem tantoperè contemnit. Si tamen etiam ſcripto maledicere tibi non dubitabunt, (quo de vix levem ſuſurrum hactenus audivi) tuum erit animum firmare iis, quæ ipſe ſcripſiſti. Regium enim eſſe iis cùm benè feceris audire malè: neque quemquam debere ad rem tam utilem, atque tam odioſam accedere, niſi qui ad ferendas calumnias benè ſe munierit, ut honeſti conſilii conſcientia poſſit dicere;

Omnia præcepi, atque animo mecum ante revolvi.

Et de his hactenus.

Pag. 36. verſ. ult. in Auguſtini verbis, *Cæleſtiani aut Pelagiani.* Etiam apud interpretem tuum eſt, *Cæleſtinianen.* Ac video etiam ab aliis interdum ita nuncupari. Sed plane duabus literis inductis, ſcribendum *Cæleſtiani.* Quippe, uti ſcis, nomen id à Cæleſtio Pelagii Diſcipulo, non à Cæleſtino qui Cæleſtianis adverſatus. Id cum fugeret Vallam, ſcripſit Cæleſtinum Papam Romanum faviſſe Pelagianis. Nempe Cæleſtium & Cæleſtinum confudit: quo nomine merito vapulat ab Annalium Scriptore.

Pag. 50. In verbis Ammiani Marcellini, vel univerſa ejus verba adduci debent, vel vox *graviùs* planè tollenda. Sic enim ille extremo Libro XXI. *Eratque ſuper his adimere facilis quæ donabat, Chriſtianam Religionem abſolutam, & ſimplicem anili ſuperſtitione confundens, in qua ſcrutanda perplexiùs, quàm componenda graviùs, excitavit diſſidia plurima, &c.* Sententiam eſſe vides; non tam graviter componebat diſſidia, quàm perplexe Religionem ruſpabatur. Omnino igitur *τὸ gravius* pertinet ad *componebat* non ad *excitavit.*

Aliud quod moneam non habeo, ac fateor ne hæc quidem ſcriptione ullo modo digna eſſe. Sed cum opus non poſſem, operam ſaltem meam tibi probare volui. Superſunt tamen paucula, de quibus ſi præſens eſſem, judicium tuum exquirerem, uti cum pag. 52. ais, Auguſtanam Confeſſionem eſſe mutatam. Neſcio enim an id magnoperè ad rem faciat, cum privato quidem conſilio Melanchthonis mutata ſit, at publica, ni fallor, authoritate nunquam. Hoc ſaltem ſcio, Melanchthonem à Luthero hoc nomine objurgatum, quod feciſſet id omnibus inconſultis. Scio & Germaniæ Principes, qui Confeſſionem ſequuntur

tur Auguſtanam, non aliam agnoſcere quàm eam, quæ Carolo quinto exhibita anno cIↃ IↃxxx. ſcio denique Lutheranos hoc pacto ſe purgare, cùm à Pontificiis accuſantur immutatæ toties confeſſionis. Quod pag. 36. ais, Chryſoſtomum ubi neceſſe eſt, gratiæ neceſſitatem non obſcurè inculcare. Memini me dum hic eſſes, tribus verbis de Chryſoſtomi ſententia colloqui. Velim autem, ſi integrum, adeas τὸ ἠθικὸν, Hom. XII. ad Hebr. Nihil clarius quam tolli ab eo gratiam prævenientem. Et quid mirum? Cum idem in prioribus ſcriptis fecerit Auguſtinus, quem errorem retractat, Lib. I. Retract. cap. 23. Quare cogitandum ſatiſne ſolidum ſit argumentum quod urges pag. 34. ubi ais, aut Remonſtrantes Pelagianos vel Semi-pelagianos minimè eſſe, aut & Chryſoſtomum talem habendum, ne ſimus προσωπολῆπται. Nam diſpar fortaſsè ratio temporis ejus, quod ante Pelagium fuit, quo, ut Auguſtinus alicubi ſcribit, ſecurius omninò de gratia loquebantur. Interim Remonſtrantes minimè ejus erroris reos eſſe agnoſco: tantum ambigo, annon jure Semi-pelagianus ſit dicendus, qui gratiam neget prævenientem; quamquam Chryſoſtomus, Auguſtinus, multique alii ante Pelagium, eam minimè agnoverint. Quod ſi eſt, non parùm de vi argumenti tui deceſſerit: utut res in ſe vera ſit. Poſſitque argumentum hoc ſi ſapit, urgere adverſus te Sibrandus.

Pag. 118. Ratio ſequitur, *quia alii aliorum calamitates ferre debemus*. Videndum annon aliovorſum torqueas Sibrandi verba. Nec enim id, puto, voluit Sibrandus, velle ſe Anglorum ferre infirmitatem; verum potiùs ut Archiepiſcopus noſtrarum, ſiquæ ſunt, Eccleſiarum ferat infirmitates.

Pag. 42. Inquis, *in crepuſculo eluceſcentis veritatis*. Similiter loqui ſcio Jul. Scaligerum in Hiſtoriam Theophraſti. Sed diſcere aveo, an & crepuſculum liquido pro diluculo ponatur. Aliud judicare videtur Plin. Lib. XVIII. cap. 25. ac imprimis Cenſorinus de die natali, cap. ult.

Verum ſomnolentum me (nam media jam nox eſt) ad meras nugas delabi ſentio. Quare ne moleſtus tibi ultra ſim, manum de tabula tollo. Ignoſces, quod nihil attulerim, quale expetiiſti. Nec enim id mearum virium eſt. Et toties integro hoc triduo de die partim à diſcipulis, partim ab aliis ſum interpellatus, ut ipſas hiſtorias, quod optaſſem, diligentius examinare non licuerit; ac ne has quidem literas, niſi ſera nocte, potuerim exarare. Sub veſperam reſponſum tuum accepi, de quo nihil addo, quia demum craſtino mane de eo ſum cum Corputio acturus. Vale, vir Ampliſſime, Belgicæ Phœnix, cui (cùm cætera largè ſis conſecutus) unum hoc tantummodo à Domino exopto, ut valetudinem largiatur in hiſce laboribus firmam, animum adverſus injurias fortem.

Dordrechti cIↃ IↃc xııı. Poſt. Calend. Novembris. Velim, vir Ampliſſime, apud neminem de literis, aut judicio meo facias mentionem. Minus enim, ſi ſuſpectus eſſe cœperim, prodero bonæ cauſæ. Quanquam profecto te hoc monere, nihil neceſſe fuiſſe intelligo, qui per te iſthæc longè melius vides Iterum vale.

XV.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio *S. P.*

ACcepi Lucanum tuum, Ampliſſime Groti, verè inquam tuum, quem feliciter adeo reſtitueris integritati. Quo nomine maximas tibi gratias debet orbis eruditus: Hiſpania tamen imprimis, cujus nobilem adeo civem fœdis tabeſcentem vulneribus ſanaſti: ſed puto ut ſuperba eſt natio, nec Batavorum laudibus ſatis æqua, aut nulla hoc beneficium agnoſcet, aut invita. Nobis ſatis eſt, quod Lucanus ipſe quantum Batavo debeat, neminem ſivit ignorare. Quod ſi eum ob ingenuam adeo confeſſionem patria ſua minoris facere volet, à Batavis poterit donari civitate, civis futurus nobis acceptiſſimus. Me quidem, (quem Batavia jam diu meritis ſuum fecit) mire ſemper delectavit, maximè ſententiarum acumine. Deinceps verò tanto etiam futurus gratior, quanto poſthac minus erit, quod in eo legendo remoretur ingenii noſtri tenuitatem. Quantumvis verò merito ſuo placuerit vates tuus, tamen diſſimulare non debeo, maximam eidem gratiam conciliaſſe donantis affectum: de quo tantoperè gratulor mihi, ut eum ponam in parte non exigua felicitatis meæ. Ut verò etiam quomodocumque gratum reapſe animum teſter, quod unum poſſum, mitto ad te ἀντίδωρον Oratorias noſtras: Impar quidem donum ſapientum judicio atque etiam meo, ſed minime futurum impar, ſi putare libeat rationes, cum fœcunda gente Meneni. At extra omne periculum fuero, ſi titulum legiſſe contentus, mox librum in angulum aliquem abdas. Quamquam profectò graviſſimæ occupationes tuæ facilè metum hunc omnem mihi eximere poſſint. Et tamen quaſi etiam tibi otii quicquam ſuperſit à rebus tuis, qua publicis, qua privatis, mittere ad te, judiciique tui facere non dubitavi minutam

Digitized by Google

minutam quandam commentatiunculam noſtram, quam ante menſes paucos, occaſione certâ, ſubito calore, ac ſoloci ſtylo effudi. Ea deſcribenda prope triduo à redditis mihi literis tuis Amanuenſis occupatus fuit: quæ ratio fuit, cur non ſtatim reſcripſerim, ne forte id incuriâ factum putes. Non eſt autem quod chartas haſce remittas; quia ſervari poterunt in adventum meum. Quamquam enim propter affinium νεογάμων adventum, & amicorum aliquot expectationem, his fortaſſe duabus, aut tribus hebdomadibus extra urbem pedem ponere non licebit, omnino tamen ad vos excurrere animus ſimulac potero; ut verò poſſim, planè adnitar. Quid enim exoptatius mihi contingat, quam ut cum eo colloqui liceat, quem unum præ omnibus mortalibus æſtimo, cujus ſingularis prudentia; atque apud illos authoritas, qui plurimam in Rep. poſſunt, eam in me ſpem excitarunt; ut brevi & pacatiorem Remp. & Eccleſiam, nec horum licentia, nec illorum tyrannide æquè periclitantem, nos habituros putem? Adjeci quoque exemplar earum literarum, in quas ex Anglia ad Eccleſiaſtem quemdam tranſmiſſas nuper judicium feci. Tuum erit vel totum hoc de literis iſtis, vel illud ſaltem diſſimulare, ex urbe noſtra exemplar earum ad te tranſmiſſum eſſe; neque id tam mea cauſa peto, quam illius qui id exemplar mecum communicavit. Nec enim alioqui ei ad quem perſcriptæ literæ (cujus nomen coram retuli) difficile fuerit odorari, unde earum ad te ἀντίγραφον manarit. In urbe noſtra magis magiſque reſidet animorum fervor; quo nomine non mediocriter gaudeo. Non tamen Zelotæ ſic ſeſe comprimere poſſunt, quin interdum excidant quædam etiam publicitus. Nempe difficulter, ut Poeta ait, ignem celaveris,

Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo.

Ita in concione heſterna audire erat Valerium Poplicolam, intonantem graviter adverſus eos, qui perſtringunt Eccleſias (ita enim is loquebatur) quaſi ereptum ire velint Magiſtratibus jus ſuum. Duplicem, inquiebat poteſtatem facimus; unam autoritatis, miniſterii alteram, ſi modo ea quoque poteſtas dicenda eſt. Huic addebat; ſolis Magiſtratibus datam à Deo authoritatis poteſtatem; miniſtris non aliam convenire quam illam miniſterii. Provocabat idem Stentorea voce ad omnes Doctores noſtros, ex quorum monumentis aliud negabat evinci poſſe, quam penes miniſtros eſſe illam miniſterii poteſtatem. Qui ſic loquitur, ut fucum faciat imperitioribus, quid tamen aliud quam paratus eſt abſtinere vocabulo authoritativæ, ut loquuntur, poteſtatis, dummodo rem ipſam à Magiſtratibus obtinere poſſit? Nam certum mihi non arbitrarium eſt, haud aliud eum ſentire, quam Chriſtum ſibi authoritatis poteſtatem, in Eccleſiaſticis reſervaſſe, miniſtris vero executionem totam delegaſſe: qui idcirco in talibus ex Magiſtratus voluntate minimè pendeant. Scilicet qui ſic animatus eſt, gravem habuit cauſam, reos calumniarum agendi omnes eos, qui cenſent in vocatione miniſtrorum ἐπικείαν actionum Synodalium, atque aliis Eccleſiæ rebus, qua ea publica eſt, penes Magiſtratum ſupremum ſupremam eſſe poteſtatem. Similis monetæ erat, quod idem capſe concione invehebatur, in illos, qui, ut aiebat, non omne Dei verbum Eccleſiæ Dei putent proponi oportere. Quomodo, inquiebat, fundamenta Religionis ſufficere aiunt, cum nemo in terrenis tam ſtultè ſapiat, ut fundamentum jeciſſe contentus, non inſuper neceſſarium planè arbitretur ut domum ſuperædificet? Quaſi vero qui fundamentum ſalutaris doctrinæ firmiter jecerit, non ipſe ſit Templum Spiritus ſancti ſuperædificatum ſuper fundamento Prophetarum & Apoſtolorum. Nec tamen id ab illuſtribus ordinibus agi puto, ut, quemadmodum ille videri volebat, ſola doceantur principia Religionis noſtræ, etſi ſola faciant Chriſtianum: verùm illud potius, ut cum concluſionum (quarum habitus Theologum facit) aliæ aliis clarius certiuſque ex principiis conſequantur, multæ etiam multorum judicio inde eliciantur, quas alii, nec pietate, nec eruditione his inferiores, conſequi inde inficientur, imo vero noxias cenſeant homini Chriſtiano; non omnes concluſiones alba ſignentur linea, ſed earum fiat delectus, apud plebem præſertim; quæ minimè ea decidere vel etiam capere idonea eſt, de quibus mille & amplius annis ſummus in Chriſtiana Eccleſia diſſenſus fuit. Sed ſi hos audimus, qui de concluſionibus ad uſque ſeculum noſtrum damnatis, aut Græcis ſaltem Eccleſiis plane ignotis, in Latina demum poſt quadringenteſimum annum controverſis ἐπέχειν licere arbitretur, nec eas tanquam certas, & cognitu neceſſarias apud plebem urgendas cenſeat, is (quod non ſemel audire me commemini) ex Chriſtiana Religione Pyrrhoniam cudere velit ἀκαταληψίαν: quod hactenus ego perſuadere mihi non poſſum: nec tu, ſcio, tibi, vir ampliſſime, quem cum conjuge ſalvere jubeo. Neque enim ultra morari te viſum. 14 April. 1614.

Tui obſervantiſſimus,

Gerardus Voſſius.

XVI.

XVI.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius S. P. D.

EDictum Illuſtrium D. D. Ordinum, Ampliſſime Magnificeque D. Groti, mirè hic vapulat à Zelotis, à pleriſque etiam ſcurriliter impetitur. Qui molliſſimè loquuntur, mirari ſe aiunt, pro Edicto Illuſtrium Ordinum publicari, in quod non conſenſerint Civitates. Nec fatentur tale κατ' ἰδέαν eſſe, quale expoſcebant Dordrechtani: quandoquidem, præter horum ſententiam, haud clarè exprimatur, de cæteris doctrinæ capitibus ſtandum eſſe receptæ Eccleſiarum ſententiæ: juxta decretum hac de re ante annum unum alterumve ab Ordinibus factum. Sugillant etiam, quod, Edictum ſi ſit, non tranſmittatur ad Civitatum Proceres: ſed his ipſis à Bibliopolis ſit emendum. Æque admiratio eos ſubit, quod nulla in eo pœnæ fiat mentio, manentis eos, qui fuerint tranſgreſſi. Unde boni viri colligunt, tuto ſe id tranſilire poſſe. Denique homines illi, quibus mire ſcilicet Ordinum honos curæ eſt, mirari ſe aiunt, Ordines adeo decoquere honorem ſuum, edicendis illis, quæ non ſervatum iri prævideant omnes. Talia non ſolum blaterant recentes de Schola pueri, Miniſtri triduani, ſed etiam quidam de Veteranis. Quos inter immodeſtiam ſuam deſiderari minimè patitur Lydius, qui etiam cæteros Ordinis ſui concitat, ut adverſus hoc Edictum, ad Magiſtratum ſuum ſcribere velint, Amſtelodamenſium ſcilicet Exemplo, qui, uti ſcis, ſcripſere adverſus priorem Edicti formam. Quia vero de oppugnatione Edicti jam inter fratres conſultatur, quidam ejus ordinis, ſed cæteris modeſtior, magnoperè à me expoſcit, ut ſcriptum illud Amſtelodamenſium diem unum habere liceat, quo videat ecquid in Edicto hoc relictum ſit, quod reprehenſionem mereatur. Gratum itaque feceris, ſi prima occaſione ad me mittas. Si voles, intra triduum remittam. Hactenus quidem is, quem dico, nihil in Edicto culpat: ſed ex Amſtelodamenſi iſtoc ſcripto diſcere avet, quid in eo alii culpent, idque illo potiſſimum fine, ut ſi nihil videat reprehenſione magnoperè dignum, Collegas ab inſtituto melius poſſit dehortari. Sunt qui teſtimonia Edicto addita, à Vorſtio congeſta dicant. Neſcio quis homulus Gouda eum huc nuntium apportavit. Ego hanc opinionem iis haud evello: neque enim video, quorſum id facere debeam, quando tu, vir Ampliſſime, non honorem hinc tibi, ſed Patriæ ſolum tuæ emolumentum quæris. Superiori hebdomade uſus ſum valetudine haud ſatis proſpera: quæ ratio eſt, cur ex quo domum redii, parum promoverim in ſcribendo. Sed nunc Dei gratia melius valeo, totuſque ſum in detexenda tela mea, vel potius noſtra, quando non ſolum te ſuaſore impulſoreque aggreſſus ſum, ſed etiam te Ariſtarchum emendandi curam ſuſcipiente perfici debet. Sanè & ſuperiores literæ, & nuperus ſermo tuus, multorum me monuit, quæ nunquam veniſſent in mentem. Quamquam autem utcunque didicerim indoctorum judicia aſpernari, tamen (fatendum eſt) nonnihil me in ſcribendo moratur moroſa cogitatio de quorundam, quibuſcum mihi poſt ſcripti editionem negotium erit, ſumma in ſtrenuè mentiendo calumniandoque audacia. Quæ ſane res me ſubinde incertum facit, annon ſatius ſit opuſculum hoc primum edi nomine meo haud expreſſo, atque adeo lingua Belgica, ne ſtylo prodar. Sane nihil videtur obſtare, niſi Patrum teſtimonia, quæ in alienam transfuſa linguam, vinorum inſtar, plurimùm de gratia amittunt. Alioqui hoc pacto poſſim melius cognoſcere hominum judicia, nempe qui ſimilis ſim futurus Apellis, poſt tabellam latitantis. Tum autem, ſi fortaſſis imparem me videro hominum improbitati, potero latina editione ſuperſedere, aut alteri hunc laborem reſignare, qui tutiori loco vivat. Nam quod tu, Ampliſſime Domine, credas è modeſtis adeo tractatibus, ac ſolius veritatis & concordiæ cauſa ſcriptis, periculi nihil, ſaltem poſt Ordinum hoc Edictum, metui amplius poſſe: Equidem verum te opinari magno optem; ſed nemo id dicat, qui mores noſtrorum experiundo didicit. Nudius quartus locutus ſum cum fido, & modeſto ſacri ordinis viro. Niſi inquiebat is, omnia noſtrorum hominum approbaris, nihil te tantopere purgabit, ut non unus & alter Collegarum meorum ſic nomen tuum per urbem differant, ut omnium ſis futurus fabula. Diceris nunc quidem modeſtius voluiſſe agere: ſed Eleuſin ſacra ſua non ſimul pandere; latere in pectore tuo longe alia, quæ tempori ſis prompturus. O Mentes viperinas? ſed de his meliùs coram, feriis proximis, ſi Deus volet. Johannem Arnoldi ſtrenuè adeo progredi, plurimùm gaudeo. Si uti te facturum ſcribis, reſponſum ejus, antequam edatur, legendum tranſmiſeris, candide judicium perſcribam: quod tamen eum ſcire nihil attinet. Non poſſum quin de Steinfurtenſi vocatione aliquid ſcribam. Ante biduum venere huc duo Eccleſiaſtæ Batavi, Borrii Lugdunenſis frater, & alter cujus nomen excidit. Hi pro Zelo ſuo

erga

erga domum Dei, muneris ſui eſſe exiſtimarunt, ut de certo nuntio Eccleſiaſtas noſtros facerent certiores. Retulere iis, ut ante dies paucos inciderint in Mercatorem quemdam, qui ſtudioſè inquireret, ecquem Gerardum Voſſium noſſent, & quomodo audiret? Eum à D. Vorſtio commendatum eſſe Comiti Benthemenſi, ſed matrem Illuſtris Comitis non paſſuram, ut quiſquam ad Profeſſionem Theologiæ Steinfurtum vocatur, niſi qui undiquaque ſit Orthodoxus, hoc eſt, Contra-Remonſtrantium partibus addictus. Addebant dixiſſe Mercatorem, ſibi id à Comitis Matre in mandatis datum eſſe, ut Dordrechtum quoque iret, atque ibi ex Eccleſiaſtis, atque aliis de doctrina vitaque mea conquireret. Ubi noſtri illi audiere iſthæc, varia illorum animos ſubiit cogitatio: neſcire enim ſe dixerunt, quid ſibi de me ſentiendum ſit: nihil quidem ſe audiiſſe ex me unquam, quod ἑτεροδοξίας ullius argumentum eſſe poſſet: ſed tamen mirari à Vorſtio me commendatum; nec enim ſibi veriſimile fieri, commendaturum eum quemquam, niſi ſuæ farinæ hominem: eoque ſibi graviſſimam cauſam eſſe deponendi tam bonam opinionem, quam de me hactenus habuerunt. Aut enim magnam mihi cum Vorſtio familiaritatem clanculum intercedere, ac Socinianum virus in pectore occultè geſtare: aut vaferrimum Vorſtium hoc agere, ut me apud bonos, ac urbem imprimis noſtram, decoloret. Ego in utroque eos falli longiſſimè ſcio. Nam neque Vorſtium vidi unquam, neque vel ipſe ad eum ſcripſi, vel literas ab eo unquam accepi. Neque etiam opinionem ejus ſequor, quatenus quidem, aut Omnipræſentiam, aut Omniſcientiam Dei convellere putatur. Sed neque Vorſtius, uti audio, aliquam nominis noſtri depreciationem propoſuit ſibi: Verùm cum ex Remonſtrantium cauſæ aperte addictis neminem commendare liceret per junioris Comitis Matrem, proximum putavit, ut eum commendaret, quem concordiæ ac pacis, inter eos ſtudioſum audiret, qui ſe à Contra-Remonſtrantium cauſa neutiquam ſeparaſſent. Hebdomade proxima affore dicitur is Mercator. Si hinc calumniandi cauſam ceperint Zelotæ, feram ut Chriſtianum decet. Non potero tamen ſic contemnere, ut non aliquid doloris ſit allaturum, quod monſtroſarum inſimuler opinionum. Sed fortaſſe hæc res melius abibit, quam ſpero: præſertim quando ſemper paratus ſum, ingenua confeſſione teſtari, me alieniſſimum eſſe ab iis opinionibus de Deo, quarum Vorſtius (verène an ſecus haud diſputo) à plurimis inſimulatur. Cujus tu rei teſtis mihi eſſe potes; quando apertè ſæpius apud te id factum Vorſtii improbavi, quod is ſic in libris de Deo aliquando diſputet, ut videri poſſit monſtroſas, & in Eccleſia Dei inauditas opiniones voluiſſe hominum animis inſerere. Sanè ſi aliud ei propoſitum fuit, imprudentiſſime egit, ſequendo de tanti momenti rebus tale diſputandi genus. Et tamen ut imprudentia potius quàm malitia peccarit, magnoperè opto. Recte omninò facturus eſt, ſi tandem ſic ſententiam ſuam de iſtis capitibus publicè perſcribat, ut nullus ſiniſtræ de eo ſuſpicioni poſthac, ſaltem apud bonos, relinquatur locus. Mitto ad te Hamelmanni libellum de jure Principis in rebus Eccleſiaſticis. Uteris eo quamdiu lubet. Arnobium tuum, & locos Auguſtini cum Synodo Dioſpolitana nondum remitto, quia necdum Lugduno Exemplaria recepi: ſed tamen curabo, ut primo tempore reſtituere poſſim. Chartas meas ſi poſt octiduum per Tabellarium, aut fidum Nautam miſeris, haut ſero miſeris. Tantum enim temporis minimum requiro ad perficiendum ea quæ primam conſtituent Libelli noſtri partem: qua nempe de peccato originali, ac neceſſitate gratiæ, cum prævenientis, tum ſubſequentis, item gratiæ ſufficientia, & arbitrii libertate tractandum erit. In Anglicano illo ſcripto deſcribendo ſtrenuè progreditur Amanuenſis: ſed tamen ob ductus incommodos, & plurima vitia Orthographica nondum dimidium Libri abſolvit. Vale, Magnifice Ampliſſimeque Domine Groti.

Tuus omni Officio,

11. Aug. 1614.

Gerardus Voſſius.

XVII.

Gerardus Voſſius, Hugoni Grotio S.P.

MAgnifice Domine, poſtquam Sibrandianum reſponſum in lucem prodiit, tam vane multa pro eo adverſus Illuſtres Ordines, ac dignitatem tuam, à Malevolis jactabantur, ut non potuerit quidquam bonæ cauſæ, ſive qua publicum, ſive qua privatum te tangit, vel conducibilius vel opportunius accidere hoc tempore, quam Edictum Ordinum, & bona Sibrandi fides. Itaque me quidem tantopere delectarunt, ut quamquam quo tempore faſciculus mihi reddebatur, ob moroſas quaſdam Scholæ nugas animo eſſem minus defæcato, tamen literis tuis, cæteriſque lectis, ſic fuerim recreatus, ut totum exinde diem tam lætum hilaremque duxerim,

Digitized by Google

rim, quam ſi Hilaria fuiſſent. Quantum verò ea res gaudii mihi attulit, tantum inde doloris Malevoli ceperunt. Cum autem alia eos in Edicto malè habuerunt, tum quod apertè in illo dicatur, operam tuam Illuſtribus Ordinibus gratam fuiſſe, ac Sibrandum mala tecum fide egiſſe. Quod quidem non minus eos urit, quam quod venditioni Libri Sibrandiani interdicatur. Eoque magis hæc res eos coquit, quod diſertim addatur, hoc pleno in conventu conſtitutum eſſe. Nempe vident & dolent, minus ſic deinceps fidei calumniis ſuis habitum iri. His vero omnibus aliud nihil opponere poſſunt, quam quod nec defuere ex Civitatibus, quæ Sibrandianam magis cauſam probarint: quaſi unquam ferè ſic agatur in rebus, vel publicis, vel privatis, ut idem ſentiant omnes. Eccleſiaſtes quidam noſtras retulit mihi atque aliis, ut filius ſuus Amſtelodami viderit Edictum hoc Portæ (urbis ac Templi) affixum ab Illuſtrium Ordinum Viatore. Hoc quidam non factum credere malunt. Sed qui tantum ſcilicet ſcelus credere ſuſtinent, mirari ac ringi, quod hoc perpeti voluerint ejus civitatis Proceres, in cujus conſtantia proram ac puppim cauſæ ſuæ conſtitutam ſæpius ſunt confeſſi. Bona fides tua effecit, ut nonnullis tandem ſcrupulus ſit injectus, quibus antea perſuaderi non poterat, Sibrandum mala fide agere. Imo aliqui aperte eum jam culpare non verentur. Sane heſterna die, cum rogaſſet quidam ejus ordinis, quid mihi de bona fide videretur? atque ego reſpondiſſem, metuere me, ne multum Sibrando ſudandum ſit, priuſquam omnibus iis reſpondeat: confeſſus eſt quod antea nunquam, multa eo in ſcripto eſſe, quibus à Sibrando reſponderi non poſſit: ac ſe quoque antequam Libellus hic prodiret, quædam iſtiuſmodi obſervaſſe: ſed Libello hoc tuo (cujus tamen non te, ſed Bertium, ac Joannem Arnoldi Authores ſuſpicantur) & plura, & tam clarè probari, ut negare ſit neminis, niſi qui frontem perdidit. Addebat, ſe quid multo eruditius ab tanti nominis viro exſpectaſſe: Plurimos eſſe in Batavia, etiam recentes de Schola, qui Sibrando melius illam cauſam potuerunt tractare. Poſtea in alios incidi, qui ſimiliter judicarent. Pauciſſimos reperi, qui non fateantur, graviter, & Sibrandum peccaſſe & omnes eos, qui abſque ordinum inſectatione de religionis controverſiis agere non poſſunt. Utinam verò ſimul emiſiſſes Scriptum tuum, de ſummi Magiſtratus jure circa Eccleſiaſtica: fortaſſe enim ſi Edicti tempore prodiiſſet, hinc tacitæ aliquid authoritatis ei acceſſiſſet. Sed quia id factum non eſt, proximum puto, ut quam celerrimè ſubſequatur. Quid enim attinet Crabronibus illis toties per intervalla bilem moveri? Recens nunc ira eſt. Si ſtatim Liber edatur, poterunt ſimul bilem omnem deſpumare. Quod amicè me adeo Roterodamum invitas, gratias habeo maximas. Velim quidem, ſed detinet me lectio tertii Georgicon Virgilii, cum aliis rei ruſticæ Scriptoribus; ex quibus bonum delectum cogar diſcere. Cras verò à prandio progreſſus mei periculum faciam. Quam tibi aliiſque, vir Ampliſſime, grave eſt Rempub. gubernare; tam mihi in annum integrum ab Homericorum Heroum cibo, quinquaginta capitibus, vel ſtomachis potius proſpicere. Imo multo quidem hoc difficilius mihi, quia ſemel jam iterumque perſenſi, poſt omnes veteres conſultos, ubi ad forum boarium deventum, tantumdem me ſapere quam priùs. Itaque poſt oleum & operam conſumptam, aliena tandem opera uti cogor. Nec eo magis domo abeſſe licet, quando alieni nihil hac in re audent abſque præſentia ac nutu meo. Adde quod juventus Scholæ noſtræ (cujus bona pars, pro ſapientia ſua, non minus deſiderant boum noſtratium conſpectus, ac mactationem, quam olim in Circo populus Romanus gaudebat Lucarum boum ſpectaculo ac pugna) nunquam magis cuſtode eget, quàm hoc tempore; quo & difficillimè domi continetur, & periculoſiſſime excurrit. Quod verò, ni fallor, ſignificas, fortaſſe, Dordrechtum te venturum, Utinam, Utinam fiat: Imo utinam ut amplitudo, ac dignitas tua ferat, ut pro diverſorio publico ſubire poſſis pauperis hoc tugurii noſtri, ſed non congeſtum ceſpite culmen. Nobis quidem ea res non voluptati minus eſſet quam honori. Amplius adderem, ſed metuo, ne inani ſpe mihi blandiens alienam ex verbis tuis ſententiam expreſſerim. Utrum ſit, brevi ſpero, vel ex Epiſtola tua, vel quod malo, ex adventu tuo longè exoptatiſſimo recognoſcam. Etiam adventum tuum expetit Lydius: ut qui & multis retro menſibus, ſignificavit, magno ſe loquendi tecum deſiderio teneri, & heſterno veſpere dixerit, optare ſe ut paucis agere tecum liceat de Libello eo, cujus gratia ab Aſello illo, (ſic enim loquitur) Corvino Princeps, inter eos reponitur, qui τὰ δοξὰς βλασφημοῦσι. Perſuadere mihi conabatur, ſcripſiſſe ſe Libellum eum in Laudem Magiſtratuum, ejúſque probandi, verba neſcio quæ ex opuſculo citabat. Ego cùm nec tam fatuus eſſem ut crederem, nec irritare vellem eum quem ad cœnam invitâram, conſolatus ſum illo, quod ſcriptum hoc Corvini perennaturum non putem; tùm maximè quod pauci ſciant, Lydium dialogi illius eſſe Authorem, pauciores item, per βαρυκέφαλον Lydium deſignari.

ſignari. Gaudebat eo ſermone, ſed tamen addebat, pati ſe non poſſe, ut tu de eo tam atrocem habeas opinionem: eoque prima occaſione, vel Roterodami ſi eo proficiſci contingat, vel Dordrechti, ſi tu prior huc veneris de Libello eo purgare ſe apud te velle. Vale, Ampliſſime Domine, uxorique lectiſſimæ tuæ à me ſalutem dicito.

A. T. Obſervantiſſimus

27. Octob. 1614.

G. J. Voſſius.

XVIII.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P.*

HEſterno die, Magnifice, & Ampliſſime Domine, literas accepi Steinfurto, quas juſſu generoſi Comitis, ſuo & Collegarum nomine, ad me ſcripſerat Timplerus. His offertur mihi profeſſio S. Theologiæ in illuſtri Schola Steinfurtenſi. Significavi ſtatim rem totam Prætori Muſio, & Syndico Berkio, quorum utrumque optimè mihi velle non dubitandis indiciis jam multos annos comperio. Dixi iis, nihil mihi in eo, quo fungor, munere diſplicere, quam quod videam optimum ætatis meæ florem abire, nec multum me in ſtudiis promovere. Sæpius me comperiſſe, ſiquando die Dominico à meridie, diſcipulis in Templum abeuntibus, ſtudiis domi vacem, plus me pauciſſimis iſtis horis proficere, quàm alias integris aliquot diebus. Præterea nonnihil dolere, quod nonnulli Eccleſiaſtæ præter meritum meum, nomen meum apud plebem obſtrigillent, haud alio argumento, quam quod ſubinde, conſcientia dictante, modeſtè eos muneris commoneam, qui quocumque convitii genere illuſtres Ordines impetunt. Tum autem quod aliquando dicam, non controverſiarum naturam, ſed hominum, culpam eſſe, quod hoc Eccleſiæ diſſidium componi non poſſit. Si etiam aliquammultos Melancthones, & totidem Calvinos haberemus, omninò me confidere, adèo eos amicè hoc negotium tranſacturos, ut nihil inde Eccleſia capiat detrimenti. Neutiquam me à contra-Remonſtrantibus ſegregem factum: ſed neque in omnia eorum dicta jurare velle. Tantum ex animo dolere ſortem Eccleſiæ, quæ ita factionibus ſcindatur. Multa quoque alia in hanc ſententiam attuli; qua quoque in re calculum mihi adjecerunt. Tantum viſus ſum iis minus conſtanti animo, quod obtrectatorum ſiniſtros ſermones devorare haud ſatis poſſem. Sæpius enim talia ab æmulatione aliqua, aut animi impotentia proficiſci. At ea quoque non minus in Academiis ipſis habitura locum. Quod verò dicerem vix quicquam temporis à me ſtudiis dari, id aliquamdiu adhuc concoquendum putabant. Nec enim dubitare ſeſe quin haud perpetuò ſim iſthoc Siſyphi ſaxum voluturus. Et tamen inquiebant, habendam mihi vel maximè rationem Liberorum meorum, quibus in functione hac, ſi ulla alia, honeſtè ſatis proſpicere poſſim. Nec tamen hoc ſic à me accipi debere, quaſi me perpetuo hoc in munere conſeneſcere velint. Quin verò ſeſe ipſos mei memores eſſe velle, ſi quid fortean poſſint in vocatione aliqua Lugdunenſi. Et hoc eo ſe magis dicere, quia jam aliquid ea de re inaudiſſent. Poſſe etiam huic rei Steinfurtenſem iſtam vocationem inſervire. Interea Authores erant, nec acciperem conditionem, nec recuſarem; ſed potiùs ſcriberem, velle me de re tota cum amicis conſilium capere. Parui conſilio. Ac literarum etiam mearum ad Timplerum exemplum mitto. Hæc ſcire te volui, Ampliſſime Domine, ne ſi fortè Hagæ, quò uterque proficiſcetur, ejus rei mentio incidat, tu omnium ſis ignarus. Interea non eſt quod de me tantoperè ſollicitus ſis. Non poſſum quidem non maximas tibi pro affectu erga me tanto gratias agere: ſed quædam interdum ſunt, quæ moram aliquam exigunt. Sane intelligo aliquibus nihil magis in me diſplicere, quam quod etiam Amplitudinis tuæ nitar commendatione. Aliquis etiam neſcio quid objecit de Literis quibuſdam, quas ad te ſcripſiſſem. Sane metuo, ne D. Bertius (quem ego alioqui ut Præceptorem optimè meritum, & virum ſummæ eruditionis pluriniùm & veneror & æſtimo) nonnihil rebus meis incommodet. Scio illum literas meas, quas ad A. T. de aliquot Eraſmi locis ſcripſi, & habere, & aliis commonſtrare. Inter alios eſt Rutgerſius noſter, cui bonam earum partem legit. Audio etiam ambire profeſſionem hiſtoriæ Eccleſiaſticæ; & quia nonnihil à me prius hac in re metuebat, uti prius à Vorſtio (nam & cum is Lugdunum vocaretur Theologiæ profeſſionem ambiiſſe dicitur) κατὰ παροιμίαν dictat, ſemper ſibi aliquid remeliginis injici, vel ab aliquo Vorſtio, vel ab aliquo Voſſio. Sed ab illo ad A. T. redeo, vel potius ad me ipſum. Equidem multa mihi ad arduam hiſtoriæ Eccleſiaſticæ profeſſionem deeſſe video. Accepturi quidem eſſemus vocationem, ſi vocaremur, ſed non tam quod non malimus nos pauxillum adhuc in hoc pulvere hærere, quàm quia metus eſſe poſſit, ne cum maximè moleſtiſſimo hoc onere liberari velim, minimè

poſſim.

Digitized by Google

poſſim. Nam & interdum, vir ampliſſime, in animum venit, te quoque mortalem natum. Alioqui, uti dixi, temporis mihi aliquid concedi malim, quo muneri me iſti præparare poſſim. Quod ſi ubi me propemodum parem iſti muneri putabo, non ſubſequatur aliqua vocatio, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ· ſic quoque ſcribendo ſaltem prodeſſe Eccleſiæ Dei poterimus. Sunt alia multa, de quibus colloqui tecum aveo, eo magis, quia me literis tuis, quas ante horam accepi, amicè ad te invitas: ſed id nunc fieri non poteſt, quia metuo ne, abſente me, diſcipuli in glaciem currant, aut fortean pedem, aut brachium frangant. Tutius id potero, ubi glacies erit ſoluta. Quamquam ſi & antè ſe occaſio offeret, minimè eam negligam. Hæc raptiſſimè, ob feſtinationem Tabellarii. Deus ter Opt. Max. diu te Reip. Eccleſiæ, familiæ ac nobis ſervet incolumem. 3. Non. Martii, 1615.

Miſit D. Vorſtius ad me per amicum varias literas, ad ſe de vocatione Steinfurtenſi ſcriptas, uti exemplar literarum, quas Ill. Comites de me vocando ad Curatores Academiæ Leidenſis ſcribunt. Ego ſtatim ſingula deſcribi curavi. Si tanti putabis, percurres, & vel in adventum meum adſervabis, vel ubi voles tranſmittes ad me. Ἔῤῥωσο.

XIX.

Clementi Timplero.

EGO verò, clariſſime, doctiſſimeque Dom. Timplere, non poſſum, non & plurimum mihi gaudere, & tum illuſtribus, & generoſiſſimis Comitibus Bentheimenſibus, Dominis meis clementiſſimis, tum ornatiſſimo ordini veſtro profeſſorio, ingentes agere gratias, pro tam honeſtâ de me exiſtimatione, & luculentis adeo, erga me affectus notis. Mihi quoque partim, ne adverſus adeo munificos, ac benevolos ingratus eſſem, partim publici boni causâ, unà cum Tabellario hoc ad vos, excurrere animus erat; ac vobiſcum ſuper omnibus ſermonem ſerere: ſed incommodiſſima anni tempeſtas, à profectione deterruit; nec muneris conditio, quod nunc obeo, diutinam mei abſentiam ferat; & quod familiam ducit, ea nunc rerum mearum conditio eſt, ut niſi deſultoriæ mihi levitatis notam, merito impingi velim; cum uno alteroque ampliſſimo viro, mei, & publici commodi amantiſſimo, ſuper re tanti ponderis, ſerio mihi deliberandum intelligam. Id quidem, quin neque illuſtres Comites, neque clariſſimus Profeſſorum ordo, vitio ſit verſurus, nullus dubito. Interea quia in eo loco, illuſtris Scholæ veſtræ res ſunt, ut moram vix patiantur ullam, recipio me aut intra breviſſimum tempus, excurſurum ad vos, aut literis de animo meo facturum te certiorem. Nihil enim mihi gravius ſit, quam ut benè de me, & publico, mereri volentibus, ſim injurius, & ſimul ceſſatione meâ, illuſtri Scholæ veſtræ ſim intertrimento. Vale, Doctiſſime, & merito mihi chariſſime Domine; & ſi grave non eſt, tum illuſtres, ac generoſiſſimos comites, Dominos meos clementiſſimos, tum clariſſimos, ac præſtantiſſimos Collegas tuos, plurima, meo nomine, ſalute imperti.

iii. Non. Mart. Ann. cIↃ IↃc xv. Stylo Gregoriano.

Dignitatis tuæ obſervantiſſimus,

Ger. Voſſius.

XX.

Reverendo in Chriſto Patri, D. Lancellotto Androſio, *Epiſcopo* Wintonienſi, *Regi* Britanniæ *à Sacris & Secretis Conſiliis.*

Reverende in Chriſto Pater,

QUod coram me poſſe, pro magno optâſſem, id abſens nunc agam: ac quia aliter non licet, per literas ſaltem fiduciam ſumam compellandi tui. Jam aliquot menſes ſunt, quod facere id animus fuit. Sed gravis & diutinus uxoris morbus & hoc, & alia multa, quæ vel ad ſtudia, vel ad humanitatis officia pertinerent, diſturbavit. Nunc quia ſextus eſt dies, quod paulatim convaleſcit, & ego quoque ſenſim meus eſſe incipio: nolo diutius illud omittere, quod tamdiu diſtuliſſe jam pudet. Ex quo Franciſcus Junius, affinis meus, in Angliam venit, ſæpius ab eo literas accepi, nullas vero, quin iis magnificè prædicet felicitatem hanc ſuam, quòd tibi innotuerit, tot eximiis dotibus prædito, & ejuſce dignitatis viro, à quo etiam tantopere ametur, & cui ſe ſuaque ita curæ eſſe videat, ut non aliter affectum hunc, quàm verè paternum poſſit nuncupare.

Equidem non facilè dixerim, quantâ res hæc voluptate animum meum perfuderit. Et quid me unum dico? imò quantopere exhilararit omnem Junii τοῦ μακαρίτου familiam. Quæ ſatis etiam intelligit, plus ſe eo nomine debere tibi, quàm exſolvere poſſit. Etſi verò hoc per ſe magnum, imò maximum erat; tamen alterum etiam acceſſit, ut genuinâ omninò lætitiâ afficerer. Nam eædem adfinis

 literæ,

literæ, tum etiam, quas nobilis & mei amantiſſimus juvenis Georgius Dubletius ad me dedit, teſtificantur mihi, non ſolum tibi notum eſſe nomen meum, ſed etiam amantiſſimum te mei & cupidiſſimum eſſe. Quem ego affectum multò auro potiorem duco: ſed in hoc ſtatu non aliter remunerari poſſum, quàm ſolo amore, & propenſiſſimâ in me colendo voluntate. Hanc quidem, ſi non dignitati ampliſſimæ, ſaltem ſummæ bonitati tuæ probaturum me confido. Interim mihi quidem gaudeo, potiſſimum verò gratulor affini meo: quem deinceps etiam commendatiſſimum tibi fore ſpero. Neque enim favore tuo plane indignum putabis, cujus ea eſt eruditio, & quod caput eſt, illa vitæ integritas, propter quam imprimis chariſſimus hic omnibus eſſe ſolet: ſi ſolos excepero, qui virtuti & doctrinæ, addo & Eccleſiæ paci bellum indixerunt. Sed neque iniquum videtur, ut ex ſegete ea beneficiorum, quæ in uberi Eccleſiæ ſolo maximus ei parens obſevit, horum optimus filius aliquid frugis metat: atque id potiſſimum per te, cui conſuetudo benefacere in naturam vertit: cuique etiam excellentem pietatem, doctrinàm, prudentiam, humanitatem eruditiſſima ſcripta undique ſpirant, ac fama etiam celebrat, & doctiſſimorum hominum ſermones. Eò verò impenſiùs hoc deſidero, quia & affinem hunc meum juxta ac meipſum amo, & eam de virtute ejus ſpem concepi, ut ſi quid mihi humanitus contingat, hunc præcipuè fore putem, in quem dum vita ei ſuperſit, cura liberorum meorum recumbat. Hæc ſunt, quæ nunc ad te ſcribenda exiſtimavi. De rebus verò meis nihil addo, partim quia nihil magnopere eſt quod ſcribam, partim quia ſiquid fuerit, id alteris malo literis reſervare.

Reverende in Chriſto Pater, Deum ex animo oro, ut illum erga nos affectum: te verò ad fidei & pacis Chriſtianæ bonum, diu Eccleſiæ ſuæ incolumem ſervet.

VIII. Kal. Nov. cIↄ Iↄc XXI.

Reverendi & illuſtris nominis tui cultor,

G. Voſſius.

XXI.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P.*

MAgnifice ampliſſimeque Domine Groti, poſteaquam D. Van der Myle, & DD. Conſul Syndicuſque Leidenſis domum re confecta abierant, mirè cùm coram tibi gratias agere, tum de variis tecum colloqui geſtiebam: ſed adhuc ob ſummam tempeſtatem fruſtra fui. Biduum quidem, imo triduum prope jam ex eo tempore exſpiravit: ſed venti validius etiam ſpirant, quàm ante: Nec ego duntaxat, qui meticuloſior videri poſſim, quam virum decet, ſed, ut audio, plerique etiam nautæ, audax ϗ θερμὸν hominum genus, oram hinc ſolvere verentur. Ita abiit mihi initium feriarum noſtrarum: quo tempore commodiſſimè domo abeſſe poteram. Vereor autem ne adhuc pluſculis hic diebus detinear, partim quia hac hebdomade pro affinis infante in baptiſmo ſpondendum erit; partim quia Rutgerſius noſter impenſe cupit, ut interim ſolemniori convivio, quo die Jovis proximo ſereniſſimi Suecorum Regis Legatum accipere cogitat: poſt Paſchalem verò diem animus ſit uxorem Bredam ad ſororem deducere: ubi fortaſſe diem unum aut alterum hærendum erit. Omnino tamen decretum, antequam feriæ noſtræ deſinant, hoc eſt intra quatuordecim hoſce dies excurrere ad A. T. niſi interea te in Zelandia potius, quàm vel Roterodami, vel Hagæ etiam fore cognoro. Una tunc mecum feram commentationem tuam de Chriſti ſatisfactione, cujus deſcriptio ſpiſsè procedit, ob nimis feſtinatos literarum ductus: ſed tamen intra hos ſex ſepteméve dies ſcriptionem ejus abſoluturum ſeſe ſperat Amanuenſis. Mitto interea Thomſoni librum præſtantiſſimum; unà cum Auguſtiniana confeſſione, Synodi Palæſtinæ geſtis, & Arnobio: quibus cum diu adeo, fortaſsè incommodo aliquo amplitudinis tuæ, uſus ſum, ſanè cum maximo fructu meo. Carere quod nunc iis poſſim, facit, quod tandem ipſe eos Antverpia nactus ſim. De Thomſono non tantùm ſuadeo, ſed etiam rogo, quam primùm edatur. Nihil ea diatriba hoc in genere, vel doctius extat, vel elegantius. Me quidem valdè in vera ſententia confirmavit. Nihil tamen hoc judicium noſtrum Bertiadem Heroëm, niſi ſecus putabis, ſcire attinet: quippe qui, ut etiam amici mihi narrant, hoc cum magno eloquentiæ Romanæ parente habeat commune, quod ſilere difficulter ea poſſit, in quibus tacito opus erat. Quamquam vero liber iſte Thomſoni multis partibus ſit emendatius deſcriptus, quàm exemplar ipſum, tamen ſuperſunt in eo non pauca, in Græcis imprimis quæ corrigi debeant. Ut emendanda putaram, de quibuſdam ante trimeſtre in chartula annotaram; ſed hanc licet quæſitam, nunc invenire non poſſum. Nec multum puto refert, quia nullo negotio corriget iſthæc inter legendum Bertius noſter. Infante (filio an filia?) amplitudinem tuam auctam gaudeo: eoque nomine tibi gratulor; ac Puerperæ

Digitized by Google

puræ fœlicia omnia opto. Vale, & præſidium & dulce decus meum.

14. April *circa veſperam.* 1615.

T. A. *Obſtrictiſſimus,*

G. J. Voſſius.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P. D.*

SCripſeram tibi ante aliquot dies, Magnifice & Ampliſſime Domine, malè me metuere Eccleſiæ Bredanæ à Muſenholio, qui cum reprobationis abſolutæ, gratiæque irreſiſtibilis & indeficibilis dogma tanquam filiolam ſuam amet, atque amplexetur; tamen nec ejus quam tueri vult, opinionis ſatis eſt intelligens, nec partis adverſæ ſententiam (quam ubicumque & quandocumque occaſionem levem videt, lineamentis diſtortiſſimis fœdiſſimiſque coloribus depingit) cognoſcere vel minimùm laborat. Jam ab aliquot retro annis novimus hominem per affinitatem qualemcumque. Semper uti aliis ita mihi quoque viſus eſt nullius, vel judicii, vel induſtriæ: mirè ad hæc iracundus & pertinax: cæteroquin imis pariter ac ſummis, quamdiu nullæ irarum aut ſimultatis cauſæ intercedunt, comis ac affabilis; etiam Latinè non paulo melius ſciens, quam ſui plerique ordinis ſolent. Is ergo cum antea ſemper neſcio quas non monſtroſas Opiniones, quas vel ipſe, per febrim credo, ſomniaſſet, vel à malegeniatis quibuſdam peſſima fide confictas avidè arripuiſſet, ſpargere per vulgus ſolebat: tamen ex quo Amſtelodamenſium, & famoſi Zelotarum Ducis, perperis praviſque conſiliis dare ſe totum cœpit, multo ſeipſo ſævior factus eſt; ſic ut non aliud nunc ſperet aut ſpiret, quàm factiones, & triſte Eccleſiæ vixdum floreſcentis, diſſidium. Ad quod facinus tantum utitur, vel abutitur potiùs, pleriſque hominibus Adoleſcentulis. Eorum unus eſt Amſtelodamenſium Alumnus, ac niſi me multum fallit conjectura τοῦ πλανητώδους & complicum emiſſarius, nomine Spiliardus, qui ſubinde Lugduno Bredam, inque ejus urbis pagos ventitat; ac paucas ante hebdomadas domum meam venit, multum Muſenholianum pacis ſtudium extollens, ac Boxhornium & Affinem, quaſi non recto talo in obortis controverſiis publicitùs proponendis incederent, cenſoria graviter virgula notans, etiam obnixe rogans, Adfinem primis literis muneris ſui commonefacerem: neque enim per Muſenholium ſtatutum, quo minus ea in Eccleſia ſarta tecta concordia conſervetur. Quæ cùm apud me audeat hominem penè ſibi ignotum, & Diamantio affinitate junctum, quid non apud alios ſpargere auſit, cogitatu haud difficile eſt. Alter congerronum eſt Radæus, Eccleſiaſtæ Veteraquinatis Lydii Collegæ filius, diſcipulus ante pauculos annos meus, ſed qui immaturus adhuc diſciplinæ ſe noſtræ ſubduxerit, Dordrechtoque Franckeram, indeque Leidam ablegatus, Sibrandiana prius inſtitutione, hinc Polyandri auditione, mox audiendis Homiliis parentis (qui vir nec prima Latini ſermonis elementa ſcit, ſed αὐθάδεια non multos pares reperit) tantùm & ſibi & Parenti maximo intra biennium & trimeſtre profeciſſe viſus, ut idoneus crederetur, qui Paſtor fieret Eccleſiæ Ooſter-Goudenſis: quod & ambitu paterno facilè eſt conſecutus, ſegneſcente indies cleri diſciplina, & mutuum mulis ſcabentibus, ridentibus & ringentibus interim veteribus condiſcipulis, qui cum ſe ei ſuppares fuiſſe ſcirent cùm à nobis diſcederet, nondum tamen eo jam Paſtore ferulæ manus in ſchola noſtra ſubduxerunt. Sed neque ſegnem Muſenholio navavit operam Pollio, qui jam ſic ſeſe iis civitatibus commendabilem facere ſtudebat, ad quas ſe τῷ μελλοντιδῆς Polyandri opera brevi vocando non falſo ſperabat. Atque hi illi ipſi ſunt, qui in Bredana claſſe ultima, atque aliàs in conviviis & circulis abſolutam Catecheſeos ſubſcriptionem importunius cæteris urgebant. Quam ob cauſam literas ad adfinem dedi, quibus ſubſcriptionem iſtiuſmodi, à qua jam ante abhorrebat, penitus diſſuadebam. Oſtendebam Synodis aliquot confeſſionis exigi ſubſcriptionem, nulla verò Catecheſeos, ac ſynodicæ fortaſſis, minimè verò claſſicalis eſſe authoritatis, novum in Eccleſia morem inducere; tantoque hoc ferendum minus, quod nuſquam in Hollandia ipſa, non in ipſa Claſſe Dordrechtana, cujus tot annos pars fuiſſet, conſuetudo illa obtineret. Sed & Synodo Gorchomienſi, & edicto illuſtrium ordinum poteſtatem omnibus factam Paſtoribus, tam Confeſſionem quàm Catecheſin examinandi, ad ſcripturarum trutinam; quo ſi quid alterutrius Authores humanitus paſſi viderentur, ejus indicium & judicium fieret in ſynodo conſecutura: dubitandum autem minimè eſſe, quin aliqua contineantur catecheſi, de quibus diſſenſus ſit inter præſtantes Eccleſiæ reformatæ doctores, ut de deſcenſu ad inferos, de juſtitia activa, & ſimilibus: proindeque non debere quemquam ad abſolutam ejus ſcripti ſubſcriptionem compelli, priuſquam Synodicum judicium factum eſſet. Quamquam verò affinis ſubſcriptionem nunquam ἁπλῶς detrectarit, ſed dixerit ſemper, nolle

Digitized by Google

nolle tanquam Scripturis Canonicis ſubſcribere, ſed ut præſtanti Theologiæ compendio, in quo ſi quid fortaſſe Scripturis ac rationi rectæ conſentaneum magis dici potuerit, ſaltem neceſſaria omnia Religionis Chriſtianæ capita ſalutariter explicarentur; tamen nec hoc modo aliud profecit, quàm ut diceretur, niſi ἁπλῶς ſubſcribere paratus eſſet, redditurum ſeſe novitatis ſuſpectum. Nempe caſſa hac terricula percelli, & à propoſito dimoveri poſſe arbitrabantur. Poſtea per urbem diſperſum, proclinare, uti Boxhornium jam diu, ita jam nunc Diamantium quoque in Remonſtrantium partes; ut qui Catecheſin ſubſcribere formidaret, quam tamen ipſe ad populum interpretaretur. Suſpicionem auxere, quod duo vel tres Muſenholii familiares, qui libellos nuperos ἱεσικῶς legiſſent (cæteri enim nihil inſolens in Affinis concionibus animadvertebant) dicerent Affinem aliter quædam Scripturæ loca enarrare, quàm à Calvino factum eſſet, quem ſuper iis conſuluiſſent; tum autem, quod cum à gratiæ divinæ contemptu neglectuque populum dehortaretur, hoc aliquanto fervidius feciſſet, nec addidiſſet, ut Electi hautquaquam vel reſiſtere Spiritui Sancto, vel eum excutere poſſent: quorum utrumque ſacro verbo doceremur. Sed & de concione dixerat Adfinis, gentes non omni veri Dei cognitione fuiſſe deſtitutas, ſed eam in mendacio detinuiſſe; planéque videri, niſi id ab iis factum eſſet, divinam bonitatem, ac miſericordiam majori eas gratia fuiſſe dignaturam: nunc culpa ſua periſſe, quia citra gratioſum fidei donum nemo Deo placere ad juſtificationem, ac ſalutem dandam poſſet. Ob quem ſermonem Adfinem in Conſiſtorio reum agere non dubitavit Muſenholius; ſed peragere non potuit. Nempe dixiſſe dicebat, poſſe gentes ſalvari ſine fide in Chriſtum: contrarium autem ſeniores, quos vocant, ſe audiſſe profitebantur. Ad hæc contigit, ut Lansbergius, Hillerus, alii, Amſtelodamenſibus aperto ſchiſmati ſtudentibus, formulam concordiæ, aut quocumque nomine appellare lubet, ad vicinas Eccleſias miſerint, eaſque inter Bredanam: in qua cùm Boxhornius, & adfinis nihil niſi pacem Eccleſiæ ſpectari viderent, nec abludere ab nupero Ill. Ordinum edicto judicarent, non gravatè manu ſua adſenſum ſunt teſtati. Non factum mallem, haut quidem quia mali hic videam quicquam; ſed quia per quos iſthæc procurentur minus tacituros putarem. Sanè vix ſubſcripſerat uterque, primo, ni fallor, alibi, mox Bredæ res ad Muſenholium indeque in vulgus dimanavit. Jamque dicterio hoc notatur adfinis, quod qui gravatus ſit ſubſcribere Catechiſmo, hic Illuſtrium Ordinum Edicto (ſic formulam nuncupant) ſubſcriptione ſua dignetur: quaſi dicant, divinis humana poſthabere. Dixi ante, qui de Eccleſiaſtarum, aut Candidatorum etiam grege Muſenholio maximè ſtudeant; ſed & in urbe habet is duos, tres, qui operam ei ſuam commodent; homines tanti typhi, ut cum literaturæ omnis penitùs ſint rudes, melius cunctis Eccleſiaſtis, ſeſe controverſiarum obortarum gnaros eſſe jactitent. Hos inter quis familiam ducat, me non monente ſcies, ſi ſcias eſſe unum ex iis ægrorum conſolatorem, quo hominum genere jam ab aliquot retro annis, nihil reperi naſutius, nihil ad turbandas Eccleſias, vel aptius, vel proclivius; Imprimis ſi factionis ſuæ ducem aliquem Eccleſiaſtarum nanciſcatur. Ita, ut alios mittam, memini Dordrechti, Eccleſiaſtas nullum magis metuere, & concionum, & vitæ apud vulgus cenſorem, quam ejus ordinis hominem: qui & cùm Lydius de reprobationis dogmate mollius ſentiret, & cuidam ſeparatiſtæ Roterodamenſi non in cunctis aſſentire poſſet, cum paſſim traducere cœpit apud ſuos, quaſi in Remonſtrantium caſtra deſciviſſet. Sed Lydius, cùm tam atrocem, ut ipſe interpretabatur, calumniam diſſipare vellet, proximis homiliis graviter in Remonſtrantes detonuit, multumque ea arte hominis labefactavit fidem. Verùm ad Bredanum illum minimè ſanctum μυσ'κάλον redeamus, qui ſimiliter apud ſuos, ut Remonſtrantem paſſim traducit adfinem. Quemadmodum verò olim nihil Chriſtiani ipſo nomine erat inviſius, abundeque illud criminis, imo crimina omnia complecti credebatur: Itidem Muſenholius, μυσ'κάλος iſte, & pauculi ejus farinæ alii, ſic Remonſtrantis nomen apud non paucos exoſum reddiderunt, ut qui Remonſtrantem dixerit, hæreſium omnium ſentinam, & aliquem qui per ſchiſma ad Patriæ proditionem muniat viam dixiſſe videatur. Sanè Muſenholius his diebus in menſa Amitini noſtri, apertè ac ſine circuitione dixit, Remonſtrantium hoc propoſitum eſſe, ut paulatim Papatum invehant. Hoc qui apud eos facit qui ſunt nobis affinitate conjunctiſſimi, nec ob prudentiam facilè admodum calumniis iſtiuſmodi fidem habent, quid non effutiat apud imperitum vulgus? ſanè jam tantùm per ſe ſuoſque effecit, ut dicantur ducenti, aut circiter hac una de cauſa à ſacra ſynaxi abſtinere velle. Hæc malè adeò adfinem habent, ut jam menſes aliquot, ſed per intervalla, cum morbo graviter conflictetur, quem non aliunde quàm animi ægritudine contraxiſſe putamus: planeque metuimus, ne ſi (quod Deus avertat) res in apertum ſchiſma prorumpat, affinis ſit ferendo. Sanè mœror multis μοῖραν arceſſere ſolet, ut non temerè

temerè ſit, quod ex etymo hoc mœrorem à dolore diſtinguant Grammaticorum filii. Per adfinem non ſtabit uti neque per Boxhornium quo minus Eccleſiæ ejus conſervetur concordia; tantùm neuter adigatur ad Manichaica illa publicitus vel docenda, vel audienda. Miſeret profectò Eccleſiæ, quæ vix dum papatus jugum excuſſit; ac jam nunc per concionatorem iſtum (Tulliana, non vulgari tantum conſuetudine nunc vocem eam uſurpo) ſuſpicionibus ac calumniis à fidis Paſtoribus avocatur, abſterreturque. Mihi quidem omnimodo laborandum videtur, ut concordia retineatur. Qua autem ratione id confieri poſſit, tu, Ampliſſime vir, pro aquilina illa ingenii tui perſpicacitate longè citrà dubium melius me vides. Dicam tamen quod in mentem venit. Non dubium mihi quin Hagæ, noris optimè Ampliſſimum D. Martinium, Senatorem Curiæ Brabanticæ, & Bredani Senatus aliquando partem, eoque qui indolem atque animos Magiſtratus Bredani optimè noſſe poſſit. Quid? ſi is quempiam Procerum, cui maximè fidat, literis moneat, ne patiantur civitatem ſuam ſchiſmate diſtrahi miſerè, ſed Eccleſiaſtis ſuis præcipiant, ut concordiæ ſtudeant, nec in controverſiis obortis prudentiſſimum Illuſtrium Ordinum Edictum transgrediantur, ſeu Manichaica ſeu Pelagiana docendo. Imprimis verò, quid? Si Magiſtratus illum ægrorum conſolatorem, & unum alterum illius κιβδήλου monetæ ad ſe arceſcat, graviterque commoneſaciat, ne ultra crepidam ſapere velint, multo minus piis & doctis Paſtoribus Eccleſiæ ſuæ hæreſeos notam inurere, ac vulgus à ſacra ſynaxi abſterrere velint. Equidem magni referre puto, ne ea civitas ſchiſmate turbetur, quæ & Eccleſiam habet novellam, & à Principe gubernatur Pontificio, & magna ſui parte principis ſequitur religionem, & quod caput, quæ hoſtili adeo ſolo eſt propinqua. Non dubito, quin ſi quid iſtiuſmodi vel Illuſtres Ordines, vel Ill. Princeps Mauritius reſciſcat, principiis tanti mali ſint obſtituri. Cùm ante menſes duos tres adeſſet nobis adfinis, author ei fui, ut quod facilè poterat, Hagam excurreret ad reverendum & ſummum virum D. Uytenbogartium, eique ſtatum omnem Eccleſiæ ſuæ exponeret. Nec à conſilio eo multum abhorrebat adfinis; tantum metuebat, ne ſi cum eo communicaſſe conſilia ſua innoteſceret, plus Eccleſiæ ſuæ res ea damni daret, ut nunc quidem ſunt tempora. Cogitabat etiam qui Muſenholii mos eſt, facile ſi vel levem ſuſpicionem concepiſſet, hoc ſibi exprobraturum: nolle autem hoc committere, quod negare non poſſet. Hæc ego cùm ſcirem, putavi non malè me facturum, ſi vel ipſe ad clariſſimum Uytenbogartium ſcriberem, vel, quod poſtea prætuli, tuæ rem omnem prudentiæ committerem, qui, ſi conſultum putabis, cum eo rem communicabis, feci autem omne hoc nullo iſtius rei gnaro: Affine vero tam ignaro quam qui ignariſſimus. Pene hoc ſignificare exciderat, (quamquam exigui videatur momenti) ante hebdomades duas Muſenholium fuiſſe in urbe noſtra non tam, puto, ob nuptias Pollionis quibus interfuit, multa cum Feſto (ejus latus dextrum claudebat) muſſans diutiſſimè; quam ut cum, quem dixi, viro nova turbandæ civitatis conſilia caperet. Sanè ratiocinari poſſim, uti de Clodio in Miloniana Tullius, niſi magnum aliquod fuiſſet, cujus cauſa urbe exiret, non tum potiſſimum ſe ad iter fuiſſe accincturum; ſciebat enim utrumque Collegam ſuum valere malè. Sed abſente eo famula (quicum conſilia ſua homo prudens communicare videtur) dixit, non poſſe in urbe durare, in qua videre cogatur tam multa præter animi ſui ſententiam. Intelligo ex quodam, qui Feſto utitur familiariter, eumdem cum domum reverſus eſſet Eccleſiæ Ter Heiden (cui ante inſerviverat Pollio) commendaſſe illum, qui ſub cruce Roterodami (ſic loquebatur) concionatus hactenus fuit. Nempe exiſtimatur ille ſuæ conſtantis καθαρότητος aliquod dediſſe experimentum in urbe veſtra, eoque dignus putatur qui jam perpetuus certi loci Paſtor fiat. Ego ab iſtiuſmodi hominibus, in Bredana diœceſi nihil boni ſpero, qui prius fratribus ſeparationis, ſeu Separatiſtis, ut in Anglia vocantur, ſeu Donatiſtis novellis, ut veteri eos vocabulo inſigniamus, ſeſe factionis præbuerunt duces. Quamobrem hoc quoque ad adfinem primo tempore, perſcribere animus eſt, quo cum Collega Boxhornio videat, ne ſua puſillanimitate Eccleſiæ aliquid adferat detrimenti. Vale, Magnifice, Ampliſſimeque Domine; Et ſi occaſio dabitur, ne quæſo gravare ſalutem meo nomine dicere Clariſſimo Uytenbogartio; cujus ego ſalutandi cauſa ſuperioribus feriis Hagam excurreram; ſed cum Principe prandere dicebatur; mihi autem, ob neceſſaria quædam negotia, diutius Hagæ hærere non licebat: ita factum ut ex quo tempore una tecum ei aderam, præſtantiſſimum virum non viderim. Iterum Vale.

Amplitudini Tuæ Obſervantiſſimus,

3. Decemb. 1615.

Gerardus Voſſius.

XXIII.

Gerardus Voſſius, Hugoni Grotio *S. P.*

QUoties cùm animo meo reputo, prima reformationis tempora, eaque cum proximis, & illa item cum noſtris compono; toties, Magnifice, Ampliſſimeque Domine, ſe maximum mihi offert argumentum infirmitatis humanæ: neque dubito, quin idem tibi uſu veniat ſæpiſſimè. Quid enim magis Luthero, aliiſque piis Doctoribus, primitùs objici ſolet, quàm Papæ, & Eccleſiarum multarum diſſentientium authoritas? ſed Doctores noſtri ab Eccleſiis ad Scripturæ judicium, à Papa ad Magiſtratus judicium provocabant. Bona cauſa multis locis triumphavit. Sed cùm Lutherus homo quoque eſſet, à quo idcircò humani nihil alienum putari debet, factum, ut cum bono ſemine zizania alicubi ſeminaret. Videre hoc alii, fortaſsè nec pietate, nec eruditione inferiores; qui idcirco ſedulò ſibi adlaborandum judicarunt, ut à bono ſemine zizania diſtinguerentur. Hic qui in ſententiam Lutheri juraſſent, quaſi quæ de Scripturarum unico, ac perfectiſſimo Canone dicta eſſent, adverſus Pontificios ſolum valerent; ecce iiſdem, vel geminis planè armis, aggredi eos auſi ſunt, qui zizania in Eccleſiis ſuis recens orta eruncare vellent. Nam ut Pontificii Pontificem, ita hi Lutheri Sectatores, Lutherum; ut illi Eccleſiam Romanam, ita hi Eccleſias Saxonicas, & alias; ut illi mediæ ferè, aut infimæ Antiquitatis conſilia aliquot, ita hi, tanquam quod Conciliorum ſibi multorum inſtar eſſet, Confeſſionem Auguſtanam urgere adverſus diſſentientes cœperunt. Habuit hoc alios peſſimè, imprimis eos qui in re Sacramentaria ab iis diſſentientes, hac parte Zuinglium, & Calvinum ſequi ſe profiterentur. Aurem igitur iſtis vellere, memoriamque priorum temporum refricare, quibus armis iſtiuſmodi pugnandum fuiſſet, cauſa fuiſſent longè inferiores. Sed ſurdo canebatur fabula. Nam qui quaſi rerum dominarentur, hi, ut Pontificii olim, ita jam ipſi quoque in omnes à ſe diſſentientes de umbone, tanquam de plauſtro omnis generis convitia jactare cœperunt: communitati etiam omni in poſterum renuntiarunt. Atque in his tuebantur ſe Lutheri ipſius (quanti alioquin viri!) exemplo: qui ut multa iſtus farinæ omittam, (commemorare enim tædet) paulò ante exceſſum ſuum, ad Jacobum Probſt, Paſtorem Bremenſem, virum, quod nec qui Lutherum tantoperè ſectantur, diffiteri poterant, eximiæ pietatis, ſcribere hunc in modum non dubitavit: *Beatus vir, qui non abiit in conſilio Sacramentariorum, & in via Zuinglianorum non ſtetit, & in Cathedra Tigurinorum non ſedit.* Quod cùm illis aureolum, & bracteatum quoddam dictum videretur, omnes qui non habent animum affectibus impeditum, vident eſſe, non dico bullatas nugas, aut ineptam, ac puerilem alluſionem: ſed impiam & horribilem Pſalmi perverſionem. Nec intra convitia, aut Anathemata res ſtetit: ad carceres, ad exilia deventum: uti vel ſola indicium faciet Peuceriana carcerum hiſtoria, quam optimus, & doctiſſimus Pezelius ſcripſit. Tantum non quidem religio, ſed perperus affectus potuit ſuadere malorum. Tandem divina miſericordia, in Britannia, in Germania, in Galliis, in Belgica, efflorescere etiam Eccleſiæ cœperunt, quæ Papæ ſic jugum excuterent, ut à Luthero ſimul in *συνουσίας* dogmate diſſentirent. Ac aliquantiſper quidem hæ memores priſtinæ conflictationis, & cum Papiſtis & cum Lutheranis, nihil urſere, quàm Prophetica, & Apoſtolica ſcripta, ſummumque in Eccleſiaſticis judicium Magiſtratibus ſpontè detulerunt. Sed poſtquam plerique earum Doctores rem omnem in vado eſſe viderunt, inque Veterum multorum locum, jam ſucceſſerant Oratores novi, Adoleſcentuli, quam in Papiſtis priùs, ac mox Lutheranis tantoperè damnarant, hanc ipſi, cùm alibi, tum imprimis in Belgica hac, calcare viam cœperunt. Si quod enim dogmatum ſuorum in dubium vocaretur, non jam ad ſcripturas ſolas, imò nec ad primævam Antiquitatem, provocari ſe patiebantur: ſed ut Lutherani illi Lutherum, ita hi Calvinum, aut Bezam: ut illi Auguſtanam Confeſſionem, ita hi Confeſſionem Belgicam, vel Catecheſin Palatinam: ut illi Saxonicarum, ita hi Reformatarum, in Provinciis hiſce jactabant conſenſum. Et quod dolendum imprimis erat, non minùs quàm priores, omnes, à ſe ſententiis diſcrepantes, tanquam hæreticos differebant, & quos poſſent ſedibus, ſuis deturbabant. Quæ quoties cogito, propè animum meum ſubit, & ne & illi qui nunc, ob aliquem in Prædeſtinationis dogmate diſſenſum, tanquam καθάρματα traducuntur, ſi ſuperiores aliquando fiant, (liberè cur non apud te loquar!) ſimiliter excepturi ſint eos, qui diſſentire ab ipſis audebunt. Quippe & illi homines ſunt, non minùs quàm priores: Et ſemper ſic, ut alios mittam, cum ipſo eruditorum vulgo ita comparatum fuit, ut contemptis iis qui moderata ſuggerent conſilia, iis qui extrema ſequerentur, ſe potiùs applicarent. Sed huic ſpero malo providebunt tempori viri aliquot præſtantes, qui inter ipſos plurimùm poſſunt: ac imprimis Magiſtratus

Digitized by Google

ſtratus ſummus, quem hæc antecedentium exempla poſſunt reddere cautiorem. Quod autem nunc illi, qui receptiorem ſententiam tuentur impensè negant, vel tranſverſum ſe unguem deflectere ab illa diſſertandi ratione, quam ſequebantur, qui primi Eccleſias Belgicas, vel domi, vel in exilio, docuerunt, hoc iſtiuſmodi eſt, ut meritò dubites, utrum magis imprudentiæ, an impudentiæ tribui debeat. Hoc cur dicam, cùm alia multa, etiam in vulgus notiſſima, teſtatiſſimum faciunt, tum imprimis hiſtoria iſthæc quam nominè Nobiliſſimi Johannis à Laſco, Belgicæ Eccleſiæ in Anglia Epiſcopi; item Martini Micronii, eruditiſſimi, & fideliſſimi Paſtoris, & omnium Belgarum, aliorumque peregrinorum Londino profugorum, ſcripſit, divulgavitque, nobilis & inſignis vir Johannes Utenhovius, Eccleſiæ Belgicæ ſenior. Quanto profectò aliter, quàm hodie hîc fit, diſputabant illi cum Lutheranis Coldingæ, Wiſmariæ, Hamburgi, atque alibi. Non viſum hic univerſam iſtorum temporum hiſtoriam percurrere; ſed contentus ero, ex multis aliqua delibaſſe, ex quibus de cæteris non obſcura fiat conjectatio. Coldingenſes quidam Paſtores erant, nomine Paulus Noviomagus, & Henricus Sylvæducenſis. Cum his noſtri pium aliquod colloquium poſcebant. Negabant contra illi, eo quicquam opus eſſe, cùm nec Rex, nec ipſi minimùm de Regni Danici doctrina dubitarent. Nempe ſimiliter ac (lubet enim iſthæc cum noſtris temporibus conferre) dicentes audivimus quoſdam, poſſe Pyrrhonios iſtos, ut vocabant, inter ſeſe Catecheſim examinare ad ſcripturarum ſtateram: ſibi hoc factu nihil opus eſſe, qui nec de particula ejus minima dubitarent. Sed quid hic à Laſco, Micronius, Utenhovius? Nempe tales præjudicio peccare arbitrabantur, planéque ſtatuebant, non tantùm cùm Zizania ſpontè, aut fortuitò oculis ſeſe offerunt, de evellendis iis conſilium capi oportere, ſed ſollicitè etiam inquirendum, nihil ne Zizaniorum uſpiam reperiamus, cùm inimicus homo ea ſoleat ſpargere, dormientibus iis quibus cura agri Dominici incumbit. Sed pergamus. Dicebant Lutherani, negari à noſtris, clara Scripturæ verba, Hoc eſt Corpus meum. Nempe ſimili ratione, ac Eccleſiaſtæ illi, qui cùm de Electionis & Reprobationis abſolutæ dogmate diſputant, clara eſſe aiunt verba Apoſtoli, Rom. IX. ac Reprobationem aliquam conditionatam inducentibus priuſquàm quod volunt perſuadeant, totum illud caput è ſacris literis furcillandum eſſe. Sed quid in ſimili controverſia à Laſco, & alii, quos diximus? *Ipſum Noviomagum ſuperiori concione docuiſſe, & quidem rectè: veritatem cujuſque doctrinæ, probandam non eſſe, unius alicujus loci in Scripturis teſtimonio, ſed unanimi totius Scripturæ conſenſu.* Objiciebant deinde noſtris, quod omnia carnis judicio metirentur. Quis neſcit hodie oggeri illis, qui abſolutam reprobationem negant? ſed audiamus à Laſco, & alios. *Multa ſunt alia in religione noſtra capita, magis multo rationis noſtræ judicio repugnantia, quæ tamen nos omnia per Dei gratiam indubitata fide amplectimur, abnegato omni rationis noſtræ judicio, eò quod illa certis divini verbi teſtimoniis niti, atque inſiſtere videamus; idem & hic multò libentiſſime facturi, ſi idem videamus.* Objiciebant item, quod per Daniæ Regnum, jam alia de cœna ſententia obtineret: nempe ut nunc quidam in Prædeſtinationis dogmate Eccleſiarum (quam vere non diſputo) authoritate ſe tuentur. Reſponderunt noſtri Lutheranis iſtis; *Doctrinæ ſanæ veritatem petendam nobis eſſe, non ſanè è Regnorum, ſed ex verbi divini certa ac ſolida authoritate.* Criminabantur item noſtros, quod diſſentirent à Luthero, ac Saxonicis Eccleſiis; quod Auguſtana Confeſſione damnarentur. Nempe haut aliter, ac nunc quidam ſemper crepant Calvinum, Eccleſias Belgicas, Confeſſionem, aut Catecheſin: quæ fortaſsè tamen non uſque adeò illis patrocinantur. Sed quid hîc iidem illi laudatiſſimi viri? Dominus, inquiebant, *Lutherum, ac Saxonicas Eccleſias, denique & Auguſtanam Confeſſionem non eſſe Catholicam Eccleſiam: nos Lutherum pro inſigni Dei organo habere, ſed illi nihilominus, Spiritum Sanctum juxta menſuram datum fuiſſe: hunc honorem ſolis nos Propheticis & Apoſtolicis ſcriptis deferre, ut nihil contineant quod non certa fide ſit amplectendum: cæterùm in ſcriptis Lutheri,* (de Calvino idem dicere poſſumus) *luculenta extare teſtimonia, illum ſibi non perpetuò, neque per omnia conſtare. Quare & Lutheri ſcripta, & ipſam adeo Confeſſionem Auguſtanam, ad Scripturæ regulam, & legitima Eccleſiarum judicia revocanda eſſe: neque ex Lutheri dogmatis, aut etiam ex Auguſtanæ Confeſſionis authoritate, ita præjudicandum eſſe, ut ſcindantur Eccleſiæ, utve ſanctorum communio in Catholica Dei Eccleſia (contra fidei noſtræ confeſſionem) videtur.* Verba profectò aurea. Porro quia Paulus Noviomagus hæreſios accuſarat noſtros publicè in concione; reſpondere ad illud in hunc modum: *Contra doctrinam Evangelii factum dicimus; quandoquidem nemo de alterius condemnatione, pronunciare aut poteſt, aut debet in Eccleſia, quem non conſtet publicè à fundamento Apoſtolicæ Confeſſionis, Petri ore proditæ, excidiſſe.* Et aliquanto poſt addunt: *Nos hujus controverſiæ nomine, neminem unquam averſati ſumus, ſed in fraterna charitate tulimus; & ferendos eſſe putavimus omnes, qui modo nos viciſſim ferre volent, donec Dominus controverſiam hanc, per gra-*

Digitized by Google

tiam ſuam componat, eo quod omnes fundamentum Confeſſionis Apoſtolicæ pariter retineamus. Quod ipſum in Prædeſtinationis controverſiam multò etiam juſtius dici poſſit. Alia quoque hujus generis in iſthoc Coldingenſi colloquio legi poſſunt. Sed nihil noſtros ulla juvit defenſio ſui: Verum extrema in afflictiore, mediæ hyemis tempeſtatibus, ſexaginta circiter familiæ (quos inter decrepiti, pueri, matronæ gravidæ) ſummo cum vitæ periculo regno ejecti ſunt. Sed operæ etiam fuerit delibare diſſertationem, quam Hamburgi, Micronius habuit cum Joachimo Weſtphalo, eo adverſus quem, & Calvini exſtant quædam. Is tanquam Achilleum argumentum objiciebat Micronio: *De veritate doctrinæ noſtræ Sacramentariæ nihil eſt ambigendum, cùm ea in omnibus Saxonicis & Orientalibus Eccleſiis, ut à ſanctiſſimis viris, & Præceptoribus ſuis eam acceperunt, unanimi conſenſu tradatur. Falſa igitur, & repudianda eſt, contraria Zuinglii ſententia, quæ in prædictis Eccleſiis eſt damnata.* Præclarè reſpondet Micronius: *De controverſa aliqua doctrina, non ex unanimi Eccleſiarum multarum conſenſu, ſed tantùm ex concentu Propheticæ & Apoſtolicæ ſtatui debet. Alioqui triumpharet Papa.* Tum Weſtfalus; *Eccleſiæ noſtræ Saxonicæ ſunt Eccleſiæ Dei.* Hic Micronius: *Eccleſia Dei ex loco æſtimari non debet. Utque Londinum non facit Eccleſiam Dei, ita nec Hamburgum, aut Lubeca. Nulla præterea eſt Eccleſia, præter Propheticam, & Apoſtolicam, quæ non in quibuſdam hallucinari quandoque poſſit, quod ipſum quoque Lutherus docuit.* Addimus *Et Calvinus.* Sed quid Weſtfalus hic? *Quod Lutherus ſcribit, Eccleſiam errare poſſe, de Papiſtica, non de Chriſti ſenſit Eccleſia.* Reſpondet Micronius: *Imò de vera Chriſti Eccleſia loquitur Lutherus, qui ex humana quadam imbecillitate, in quibuſdam nonnunquam impingit. Ex parte enim Prophetamus. Et fit aliquando, ut eximius aliquis doctor alicubi turpiter hallucinetur, quem mox deinde alii, præpoſtero quodam Zelo incitati, temerè, & pertinaciter imitantur. Hinc etiam ſæpè errores in Eccleſia oboriuntur.* Veriſſimè, Veriſſimè. Quare optimè ibidem ſic colligit Micronius: *Proinde approbanda venit doctrina Eccleſiæ omnis, non Eccleſiarum aliquot conſenſu, ſed verbi divini authoritate.* Objiciebat Weſtfalo Micronius; quod in libello ſuo, cui titulum feciſſet, *de recta fide*, doctrinam ſuam ſacramentariam Eccleſiæ judicio ſubjeciſſet, eoque examen ejus ſubterfugere non deberet. Reſpondet Weſtfalus: *Ego doctrinam meam Sacramentariam, non Londinenſi, ſed Eccleſiæ Dei Hamburgenſi judicandam propoſui.* Similiter hodie multi in Prædeſtinationis dogmate, nullis ſe Eccleſiis ſubjicere volunt, niſi quas idem ſecum ſentire habeant perſuaſum. Ait idem Weſtfalus: *Si dubia adhuc eſſet noſtra doctrina, graviter peccaſſet ſenatus noſter, & ſereniſſimus Daniæ Rex, qui adverſum vos decreta tulerunt.* Optimè reſpondet Micronius: *ſimilibus argumentis facilè omnes vicerit Papa.* Ait Weſtfalus: *Contra veſtram doctrinam Comitiis Auguſtanis pronunciatum eſt.* Micronium hic audiamus: *Non video vos juſtam habere cauſam tantoperè gloriandi, de Auguſtanis Comitiis, cum ea in eum finem inſtituta non ſint, ut ibi audita priùs utraque parte certi aliquid de re Sacramentaria ſtatueretur: Sed fuit tantùm nuda fidei confeſſio, quæ nullo modo Concilii legitimè congregati authoritatem obtinere poteſt.* Quod ipſum de Belgica confeſſione dicere poſſumus. Quemadmodum, & quod continuò ſubdit: *Siquidem Concilia omnia adhuc ſubjacent Scripturarum Authoritati, quantò magis Confeſſio Auguſtana?* Alibi quoque recenſetur in eadem hiſtoria colloquium, à Micronio habitum Wiſmariæ cum Doct. Smetenſtedio. Hic, cum Micronius dixiſſet, *Magiſtratus poſſit colloquii teſtis eſſe, ac judex:* reſpondet Doctor ille, *Magiſtratus? quid ille de religione intelligit? Petamus Roſtochium, & ad Doctores, aut ſuperintendentem proficiſcamur, qui de colloquio judicare poterunt.* Nempe non alios judices admittit, niſi à quibus certam ſibi victoriam videt. Quid Micronius autem ad hæc? *Siccine*, inquit, *Magiſtratum contemnis, Doctor? Quo judice precor Papam principio vicit Lutherus, ab omnibus tunc Doctoribus Scholaſticis paſſim damnatus?* Sed exſcribillandi modus tandem eſto. Abundè ſanè ea, quæ adduximus, oſtendunt quod ſuperius dicebam, illos qui primi Eccleſias Belgicas collegerunt, repurgaruntque, ſemper à Doctorum quorumdam ſenſu, Eccleſiarumque quarumdam conſenſu, ad ſcripturarum judicium, & Magiſtratus judicium provocaſſe contra eos, quibus cum illis Doctoribus noſtris negotium fuit; haud ſecus ac hodie quidam occipiunt è noſtris. Nam ovum ovo ſimilius non eſt, quàm illa quæ vidimus Lutheranorum Argumenta, & iſta noſtrorum, qui abſolutam tuentur prædeſtinationem, nec Magiſtratus judicium in Eccleſiæ rebus admittunt. Nec tamen par omnium hoc immodeſtia: ſed quo imperitior quiſque, hic minus rationi locum præbet. Ἀεὶ γὰρ ἀπειρήτων νόος ἀνδρῶν Δύσμαχος, ἠδὲ θέλυει γὰρ ἀπρεκέως πίθηξ, ut optimè olim Oppianus. Atque ut ingenioſiſſimus Poeta alicubi ait,

Non plus his cordis, ſed minus oris adeſt.

Plus modeſtiæ (quemadmodum & eruditione pleroſque ordinis ſui vincit) retinuit Antonius Walæus, cujus ſcriptum de jure Magiſtratus in Eccleſiaſticis dicere poſſum, ἀνέγνων καὶ ἔγνων, τὸ κατέγνων ἁπλῶς addere non poſſum, ne merito

tito audiam illud quod deſertori Juliano reſpondebat Baſilius, ἀνέγνως ἀλλ' οὐκ ἔγνως, εἰ γὰρ ἔγνως, οὐκ ἂν κατέγνως. Ita multa in eo ſcripto reperi, quæ meliorem mentem, majoremque modeſtiam ſpirent. Sanè ſiquis ea ex opere excerpta in unum congerat, ſimulque oculis ſubjiciat, vix amplius aliquid requiſiturus videatur. Sed tamen duobus nominibus peccat graviſſimé. Nam adverſarii ſui mentem, quam non capit, carpit; cumque ſe oppugnare credi vult, cùm ſuum oppugnat ſomnium. Ad hæc quæ ſcribit minimè videntur ἀκόλουθα καὶ ὁμόφωνα. Nam cùm ſummum in Eccleſiaſticis imperium, neget eſſe penes αὐτοκράτορας, ea tamen paſſim dicit, ex quibus colligere hoc potuiſſet, ſi mens non læva fuiſſet. Omnis erroris fons, & caput, quod confusè, indiſtinctéque ſingula conſideret, & tractet, cùm hic vel maximè habeat locum, illud Stagiritæ, Οὐκ ὀκνητέον τῷ διαιρεῖν. Id quo pareat, prius quidem, universè ac generatim oſtendam, Magiſtratui ſummo etiam in Eccleſiaſticis jus competere ſummum: deinde verò aliquammulta, imò præcipua ferè, Wallæani operis ad trutinam ſcripturæ, & rectæ rationis expendam. Nec ignoro, quam tu hæc melius me intelligas, ſed non ingratum me facturum ſpero, ſi meum quoque hac de re judicium perſcribam.

Ac penes Principem quidem, ſeu Magiſtratum ſummum eſſe imperium ſupremum rerum Eccleſiaſticarum, quatenus quidem penes mortalium quemquam poteſtas earum eſſe poteſt, ſolidè comprobatur, partim Dei ipſius mandato, annexaque promiſſione, & comminatione: partim exemplis piorum Principum, quæ nobis in S. Scriptura proponuntur, & commendantur: partim rationibus, quibus, Magiſtratus circa religionem, tum indirectim, tum directim, habere imperium oſtenditur: partim exemplis Chriſtianorum Principum, quæ Scriptoribus Eccleſiaſticis continentur: partim authoritate Veterum, recentiorumque Patrum, qui poteſtatem hanc tribuunt Magiſtratui ſummo: partim judicio, ac confeſſione Scriptorum externorum, qui & ipſi, velut rationis quodam ductu, imperium circa impiam Religionem ſuam, tribuant Principi ſuo: ac Principum ipſorum, qui in impia Religione ſua jus illud uſurparunt. Hæc omnia quidem cum cura tractare velle, ſcio res fuerit ingentis commentarii. Verùm nos ex immenſa ſylva tantummodò paululam ſtruem congeremus. Ut igitur ordiamur, jubet Chriſtus, *Matt.* VI. 33. ut primùm quæramus Regnum Dei, ac fore ſpondet, ut cætera omnia adjiciantur nobis. Quod mandatum, cùm privatum quemque tangat, tum eos imprimis, quibus non ſui tantum, ſed publici etiam cura incumbit: quibus regnum Dei in Remp. inducendum, promovendum, curandum, conſervandum. Itaque & *Pſal.* XI. 10, 11, 12. Sic eos per Davidem compellat: *Nunc ergo, Reges, animadvertite, eruditionem percipite, ô judices terræ: Colite Jehovam cum reverentia, & exultate cum tremore. Oſculamini filium, ut non iraſcatur, & pereatis in via, cùm exarſerit vel minimum ira ejus. Beati omnes, qui recipiunt ad eum.* Ubi Reges compellat Deus, non velut aliquos ex ſocietate humana, ſed tanquam Reges; quos non ſibi tantùm colere pietatem velit, ſed curare, ut eamdem ſubditi exerceant, quemadmodum optimè ea verba declarat Auguſtinus, ut infra videbimus. Huc quoque pertineat, ſi recta interpretatio, locus ille *Pſal.* XXIV. 7. *Attollite portas, Principes, veſtras, & elevamini portæ infernales, & introibit Rex gloriæ. Pſal.* LXXV. 4. ait David, *ſolutas columnas terræ aptabo.* Ubi Spiritus S. (ut quidam ſatis aptè eum locum expoſuit) columnas terræ vocat, ſtatum ſecularem, & Eccleſiaſticum, ſive imperium in rebus civilibus, & Eccleſiaſticis: quæ duo imperii ſtatumina, & firmamenta, per diuturnas Saulis clades attrita, ac penè confracta, inſtaurare ſe velle ait David. Huc pertinent quoque illuſtria Magiſtratus elogia, ut quod *Eſ.* XLIX. 23. dicuntur *nutritii Eccleſiæ*; quodque *Pſalm.* LXXXII. audiunt, *Dii eſtis, & filii altiſſimi.* Nam ideo Deus hoc eos titulo dignatur, quia munus gerant divinum, præcipuaque imperii pars verſetur circa ea, quæ ad Dei gloriam, & animarum ſalutem pertineant. Quod ſi exempla petuntur, ſuppetunt ea, in Davide, Salomone, Aſa, Joſophata, Ezechia, Joſia, Jehu, aliis. Non inhærebo iis commemorandis, partìm quia omnia inculcantur libris, partìm quia ſelectiſſima illa teſtimonia ſufficiunt, quæ ad edictum Illuſtrium Ordinum adſcripta ſunt, ex 2 *Chron.* VIII. 2. XVII. 6, 7. XXIV. 4. XXIX. 4. XXX. 1. XXXIV. 3. XXXV. 2. Nec pœnarum exempla, quibus Deus punivit, ejus mandati neglectum, quiſquam arbitror requirat, qui vel ſolùm cogitet: propter Salomonis idololatriam regnum ejus fuiſſe diviſum, multoſque Samariæ Reges, ob religionis neglectum, periiſſe, ipſaſque tandem decem tribus hac propter funditùs propè fuiſſe deletas.

Scripturarum authoritati ſuccedat pondus rationis. Nam ſi vel temporalia ſolùm curare Reges seriò velint, ne ſic quidem religionis cultum negligere debeant, cùm cultus divini contemptus, ac negligentia, fons ſit infelicitatis, ac multorum malorum: uti contra ſincerus Dei cultus in temporalibus quoque magnam adfert felicitatem. Qua de re vide

integrum *Deuteronomii*, cap. XXVIII. quo nihil illuſtrius. Similiaque legas 2 *Chron.* XVII. 3, 4, 5, &c. XXVI. 5, *6*, 7, 8. XXVII. 3, 4, 5, *6*, 7. XXVIII. *6*, 7, 8, *9*, 10. XXIX. *6*, 7, 8. XXXI. 21. XXXII. 27, 28, *29*, 30, &c. Itaque Conſtantinus Magnus (uti Nicephorus ſcribit Lib. VII. cap. 4*6*. *Publicitùs omnes cohortatus eſt, ut imprimis divinum numen piè colerent: ita enim fore, ut omnia eis abundè prorſus ſuppetant; omniaque cœpta cum ſpe optima feliciter cedant: ſin à pietate tali, & veri Dei religione aberrarent, nihil eos & pace, & bello, quàm res adverſas expectare debere confirmans.* Etiam Theodoſius moriens (uti idem Nicephorus ſcribit, Lib. XIII. Eccl. Hiſt. cap. 1.) nihil aliud filiis mandavit, quàm ut veram pietatem ſervarent illibatam, eoque eos argumento quoque inflammabat, *quod per hanc habituri eſſent pacem, bellum ſopituri, & victoriam à Deo conſecuturi.* Cui geminum illud Cyrilli penè initio libri, de recta fide ad Theodoſium: *Impii Reges plurimùm miſeri, ac mali malè perierunt: contra verò pietatis cultores ſine labore vincebant inimicos, & adverſariis prævalebant.* Fusè deinde è Scripturis idem probat. Addamus & illud Leonis Magni ad Martianum Imp. Epiſt. XLII. *Magnam materiam gratulationis accepi, quia ſtudioſiſſimos vos Eccleſiaſticæ pacis agnovi: cui ſancto deſiderio, digna æquitate confertur, ut quem ſtatum cupitis eſſe religionis, eundem habeatis & regni. Nam inter Principes Chriſtianos, Spiritu Dei confirmant concordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur: quia perfectus charitatis, & fidei, utrorumque armorum potentiam inſuperabilem facit, ut propitiato, per unam confeſſionem Deo, ſimul & hæretica falſitas, & barbara deſtruatur hoſtilitas, glorioſiſſime Imperator.* Pertinet huc quoque illud Tullii de Aruſpicum reſponſis, pag. 248. *Nec numero Hiſpanos, nec robore Gallos, nec calliditate Pœnos, nec artibus Græcos, nec denique hoc ipſo ejus gentis, ac terræ domeſtico nativoque ſenſu, Italos ipſos ac Latinos; ſed pietate ac religione, atque hac ſapientia, quod Deorum immortalium Numine, omnia regi, gubernarique perſpeximus, omnes gentes, nationeſque ſuperavimus.*

Jam verò non tantùm indirectè, & propter temporalem felicitatem, curam religionis Rex debet: ſed etiam directè, & propter ſe, ut qua pars principalis ac quaſi anima ſit imperii. Quippe ut Ammianus, Lib. XXIX. ait, *Nihil aliud eſt imperium, ut ſapientes definiunt, niſi cura ſalutis alienæ.* Atque ut idem ait Lib. XXX. *finis juſti imperii, ut ſapientes docent, utilitas obedientium æſtimatur, & ſalus.* Atqui, qui illud Satyrici novit, *optandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano*; is ſciat ſalutem, non ſolius eſſe corporis, ſed etiam animæ: ac quantò anima præſtantior corpore, tantò hujus ſalutem potiorem cenſendam corporis ſanitate. Si igitur ſapientes, ut Ammianus ait, ſalutem alienam, finem eſſe ſtatuunt Imperii; potiſſimùm animæ ſalutem curare debet Princeps: præcipua autem, imo verò animæ ſalus eſt, æterna animæ ſalus: quam iccirco optimè finem Principis facit Thomas Aquinas, ſive alius, libro de regimine Principis, cùm alibi, ut infrà videbimus, tum cap. ult. ubi ait, divino cultui Rex toto conatu incumbere debet, tanquam debito fini, non ſolùm quia homo eſt, verùm etiam quia Dominus, & Rex eſt.

Pag. 421. Editionis Wouwer. Pag. 462.

Idem quoque eo evincitur, quod Magiſtratus Homero dicuntur ποιμένες λαῶν. Cui conſentit Xenophon, cum Lib. VIII. de Inſtit. Cyri, *Similia eſſe*, ait, *opera boni Paſtoris, & Regis; nam & Paſtorem præſtare, ut pecora habeant feliciter, & iis uti, ſi pecudum ulla felicitas eſſe poſſit: & Regem itidem urbes, hominesque facere beatos, atque iiſdem uti.* Τόν τε γὰρ νομέα χρῆναι, ἔφη, εὐδαίμονα τὰ κτήνη ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς (ἣ δὴ προβάτων εὐδαιμονία) τόν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις, καὶ ἀνθρώπους ποιοῦντα, χρῆσθαι αὐτοῖς. Quantum igitur, εὐδαιμονίαν pecudum (ſic loqui licet) curat Paſtor: tantùm Rex procurabit hominum εὐδαιμονίαν· atqui hæc non corpus ſolùm reſpicit, ſed animam quoque, atque id imprimis: ut etiam in Nicomachiis Ariſtoteles ſentit. Sed fortiùs etiam idem probat, quod Princeps & dicitur, & eſt Patriæ Parens: ut Auguſtinus ait, Lib. XIX. de Civitate Dei, cap. 14. *Imperant qui conſulunt, ſicut vir uxori, Parentes filiis, Domini ſervis.* Quod igitur jus competit Patrifamilias in domo ſua, idem aut majus etiam (nam paternum jus à principali determinari poteſt) convenit Principi in Rep. Atqui patris boni officium eſt curam gerere, non corporis ſolùm, aut bonorum terrenorum; ſed etiam & cum primis quidem eorum quæ animam tangunt: hæc verò inter, quin Religio familiam ducat, quis ſanus dubitat?

Pag. 124. Edition. H. St. a. 1571.

Quid ſi exemplis etiam Chriſtianorum Principum movemur; inde quoque clariſſimum evadet, Principis munus eſſe publicitùs Religionem inſtituere, inſtitutam conſervare, & defendere. Conſtantinus Magnus in literis ad Eccleſias apud Euſebium, Lib. III. cap. 1*6*. Τοῦτον γοῦν γε πάντων ἔκκριτον εἶναί μοι προσήκειν σκοπὸν, ὅπως παρὰ τοῖς μακαριωτάτοις τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας πλήθεσι πίστις μία, καὶ εἰλικρινὴς ἀγάπη, ὁμογνώμων τε περὶ τὸν παγκρατῆ θεὸν εὐσέβεια τηρῆται. Idem Conſtantinus legem tulit, ut baſilicæ Catholicorum, quas Donatiſtæ occupaſſent, Catholicis redderent, nec quas ipſi fabricaſſent, re-

tinere

Digitized by Google

tinere permitterentur: cujus rei meminit Auguſtinus Epiſt. CLXVIII. ad Januarium, & contra Parmenianum, Lib. I. cap. ult. & contra Petil. Lib. II. cap. 92. Etiam edictum contra Arrium tulit, in quo hæc inter alia: *Si quid compoſitum ab Arrio reperiatur, ut igni id tradatur volumus. Illud etiam mandatum, ut ſi quis librum ab Arrio compoſitum occultaſſe deprehenſus ſit, & eum non ſtatim in medium adductum igne combuſſerit, morte mulctetur.* Vide Socrat. Lib. I. cap. 6. Sozom. Lib. I. cap. 20. & Nicephor. Lib. IIX. cap. 25. Etiam apud Euſebium de vita Conſtant. Lib. III. cap. 62, & 63. Lex ejuſdem exſtat adverſus hæreſes omnes. In cujus fine, hæc legere eſt: *Noſtræ enim proſperæ, ac beatæ vitæ ratione, qua Dei beneficio fruimur, eſt admodùm conſentaneum, ut qui ætatem bona ſpe ſuſtentatam degant, ab omni vago, & cæco errore, ad rectam viam, à tenebris ad lucem, ab inſcitia ad veritatem, à morte denique ad ſalutem traducantur. Ac quo proviſio hæc in curandis erroribus robur, & firmitatem ſibi neceſſariam, aſſequatur; mandavimus, ut ſupra dictum eſt, ut omnia ſuperſtitionis veſtræ loca, in quibus convenire ſoletis, omnia dico hæreticorum templa, (ſi modo templa appellare convenit) ſine recuſatione, aut controverſia diruantur, & diruta, abſque mora Catholicæ tradantur* Eccleſiæ, *reliqua loca publico Reip. uſui addicantur, ne ulla vobis in poſterum conventus celebrandi relinquatur facultas. Sic igitur hoc ratum ſtatutumque, ut poſt hunc diem in nullo loco, vel publico, vel privato, nefarii veſtri conventus in unum coire audeant.* Hujus legis occaſione, hæreticos, ac ſchiſmaticos, paulatim ad Eccleſiam rediiſſe, præter Euſebium, eopſe & ſequ. capite, authores ſunt, Sozom. Lib. II. cap. 30. & Nicephor. Lib. VIII. cap. 52. Etiam filius hujus Conſtantius, priuſquam Arrianus fieret, Epiſtola ad Tyri Epiſcopum, hæc inter alia ſcripſit: Certi ſitis, me omni ope adniſurum, ut ea quæ ſunt legis Dei, quàm maximè inoffenſa, illabefactaque, ſerventur, profligatis ſcilicet, & contritis ſemel inimicis legis, qui ſub ſpecie ſancti nominis, multiplices & diverſas blaſphemias efferunt. Vide Athanaſ. Apol. II. Idem adverſus Donatiſtas, Macarium præfectum ſuum miſit: qua de re Optatus, Lib. III. adverſus Parmenianum. Conſtantio ſucceſſit Julianus deſertor: huic Jovinianus, de quo ſic Gregorius Nazianzenus, Orat. XXI. quæ eſt in laudem Athanaſii, * ὃς ἵνα ἀρίστην ἑαυτῷ καταβάλοιτο τὴν βασιλείας κρηπῖδα, &c. *Qui Jovinianus, ut pulcherrimum imperii ſui fundamentum jaceret, rectamque legum ſanctionem, unde conveniebat, auſpicaretur, cùm omnes alios Epiſcopos, tum eum ante omnes, qui omnibus virtute præſtabat, ac citra dubitationem ullam pietatis cauſa oppugnatus fuerat, ab exilio revocat. Quin etiam fidei noſtræ veritatem, à multis laceratam, & perturbatam, atque in ſexcentas opiniones, parteſque diſtractam, ſibi tradi poſtulavit; ut maximè quidem univerſus Orbis, ſi fieri poſſet, in fidei negotio conſentiret, ſpirituſque auxilio in unum coiret: ſin minus, ipſe certè optimæ parti ſeſe adjungeret, ſimulque & ei robur afferret, & ab ea viciſſim acciperet, excelsè ſimul, & magnificè de rebus maximis cogitans.* Valentinianum etiam contra Donatiſtas legem tuliſſe ſcribit Auguſtinus, Epiſt. CLXVI. Gratiani, Valentiniani Junioris, & Theodoſii ſenioris lex eſt, apud Theodoretum Eccleſiaſt. Hiſtor. Lib. V. cap. 2. & Sozom. Lib. VII. cap. 4. *Cunctos populos, quos clementiæ noſtræ regit imperium, in tali volumus religione manere, quam divinum Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis, religio huc uſque ab ipſo inſinuata declarat, quamque Pontificem Damaſum ſequi claret, &c.* Item iſta, *Epiſcopis tradi omnes Eccleſias mox jubemus, quos conſtabit communione Nectarii Epiſcopi Conſtantinopolitanæ* Eccleſiæ *eſſe ſociatos, &c.* Aliam quoque vide Cod. de ſumma Trinit. Lib. II. De Donatiſtis etiam quædam à Gratiano, & Theodoſio conſtituta eſſe docet Auguſtinus, Epiſt. CLXVI. Idem Gratianus Edictum emiſit, quo univerſi hæretici, non Eccleſiis tantùm, aut urbibus excedere juberentur; ſed etiam extra terras omnes propellerentur: qua de re vide Sulpitium Severum Hiſt. Sacræ, Lib. II. numero 69. Idem Theodoſius Magnus Demophilum Arrianorum Epiſcopum, Eccleſiis Conſtantinopolitanæ urbis juſſit excedere: eaque ratione factum, ut reliquas etiam Eccleſias recuperarent Catholici, quas ſexaginta jam annis Arriani occupârant. Vide Sozom. Lib. VII. cap. 5. & Nicephor. Lib. X. cap. 8. Idem Sozom. cap. 12. Lib. VII. Et Nicephor. cap. 10. Lib. XV. teſtantur ab Theodoſio Magno legem latam, ut ſectarii, neque conventus agerent, neque doctrinam fidei profiterentur, neque Epiſcopos, aut alios ordinarent. Quæ lex exſtat in Cod. Theodoſ. uti & aliæ multæ ad Religionem pertinentes: unde Hieronymus Epiſt. ad Paulinum, panegyrici pro Theodoſio mentionem faciens his verbis: *Et utilitatem legum futuris ſeculis conſecraſti.* Illuſtre etiam eſt, quod Socrates de eo narrat, Lib. V. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 10. *Determinata*, inquit, *die cujuſque religionis Epiſcopi, ad aulam vocati conveniunt. Aderant igitur Neſtorius, & Agelius Homuſianæ fidei Antiſtites; Arrianæ verò Demophilus; Eunomianæ ipſe Eunomius; Macedonianæ Eleuſius Cyzicenus. Ubi conveniſſent, excepit eos Imperator, & accepto cujuſque dogmatis ſcripto, ſeorſim Deum impensè orat, ut ſe ad eligendam veritatem adjuvet. Deinde*

* Pag. 394. Edit. Morell.

Digitized by Google

inde lecti cujuſque dogmatis ſcripto; reliqua omnia, tanquam ſeparationem ſanctæ Triadis inducentia, reprehendit, ac carpit, ſolùm verò, quod Homuſianam fidem continebat, laudat, & complectitur. Hic verò videmus, ut etiam ſolus Imperator, Religionis controverſiam decidit. Finem de Theodoſio faciam, ubi adjecero hæc verba Ambroſii, de ejus obitu: *Theodoſium Imperatorem dilexi: Virum, qui cùm jam corpore ſolveretur, magis de ſtatu Eccleſiarum, quàm de ſuis periculis angebatur.*

Ejus verò Zelum hac parte imitati quoque filii ejus Arcadius, & Honorius, quorum hic etiam inter duos Epiſcopos judicans, falſo Epiſcopo depoſito, verum reſtituit, ut ait Turrecremata, Lib. IV. ſummæ, Part. I. cap. *9.* Ac quemadmodum Theodoſium Arcadius, & Honorius, ita Arcadium quoque, ſuus ſequutus filius Theodoſius junior, hunc item Marcianus: quorum de Religione leges, & plures ſunt, quàm ut huc congeri poſſint, & obviæ magis, quàm ut nunc referri debeant. Non poſſum tamen præterire hæc Theodoſii, & Valentiniani verba, ad Hormiſdam Papam: *decere arbitramur, noſtrum imperium, ſubditos noſtros de Religione commonefacere, &c.* Et illa imprimis: *Inquiſitio veræ Religionis, præcipua eſt ſollicitudo Majeſtatis Imperialis.* Item hæc eorumdem, Epiſt. XVII. earum quæ vel Cyrilli, vel inter Cyrillianas leguntur: *A pietate quæ in Deum eſt, Reip. noſtræ conſtitutio pendet, &c.* Sed nihil illuſtrius verbis eorumdem, quæ ad Illuſt. Ordinum Edicta citantur, ex Lib. II. Novellarum Theodoſii, tit. 2. De Marciano verò tantùm dicam, Evagrium, Eccl. Hiſt. Lib. II. cap. 1. & Niceph. XV. cap. 1. teſtari, imprimis hoc eum ſtuduiſſe, ut ſublatis hæreſibus vera Religio, & rectus Dei cultus doceretur. Ejus quoque ſucceſſor Leo, conſtitutiones priorum Cæſarum, pro Orthodoxa Religione confirmavit: ut ſcribunt Epiſcopi Ægyptii, Epiſt. Lib. I. ad Leonem Imper. Eadem mens Juſtini ſenioris: cujus legum pro Religione meminit, Niceph. Lib. XVII. cap. 2. Juſtinianus quoque Epiphanio Archiepiſcopo ſcribens: *Nos*, inquit, *maximam habemus ſollicitudinem, circa vera Dei dogmata, & circa ſacerdotum honeſtatem.* Et conſtitutione Novella XLII. de Epiſcopis, & Clericis, reſtituta ab Antonio Auguſtino: *Sed nos omni providentia curam Eccleſiarum gerimus, per quas, & imperium noſtrum ſuſtineri, & publicas res per clementiam Dei, ac gratiam muniri credimus.* Extat etiam, ut cætera mittam, Juſtiniani Edictum, *de ſumma Trinitate, & fide Catholica:* quo, ut in argumento ejus meritò ſcribit Ant. Contius; *vix quiſquam Patrum, aut Epiſcoporum, pleniorem ac luculentiorem fidei expoſitionem emiſit.* Procopius verò minimè audiri debet, cùm Imperatorem ſummum eo nomine ſugillat, quod intra palatii ſecreta, de myſteriis fidei, cum ſacerdotibus, quàm de re bellica cum ſenatoribus colloqui mallet. Mitto Juſtini junioris, Conſtantini Pogonatæ, aliorumque conſtitutiones, de quibus ex Novellis, Nicephoro, & cæteris conſtat. Nempe Socrates, Lib. V. ſcribit in proœm. *Ἀφ᾽ οὗ οἱ βασιλεῖς χριστιανίζειν ἤρξαντο, τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα ἤρτητο ἐξ αὐτῶν, καὶ αἱ μέγισται σύνοδοι, τῇ αὐτῶν γνώμῃ, γεγόνασί τε καὶ γίνονται.* Similiterque poſtea animati fuerunt, Theodoricus Italiæ Rex, qui ſecundum Symmachum judicans ſchiſma ſuſtulit: ut agnoſcit Turrecremata loco ante citato. Item Carolus, Ludovicus, Lotharius, uti Eccleſiaſticæ leges oſtendunt, ab Auſegiſo collectæ. Nec putandum vel eos quos diximus hactenus, vel Principes Chriſtianos (quos omnes recenſere ſit longum) hoc ſibi juris vindicaſſe Epiſcopis invitis. Imò verò illud ſuſcepiſſe volentibus Epiſcopis, oſtendunt ea SS. Patrum loca, quibus Cæſares, ad illud capeſſendum adhortantur, & gnaviter eo fungentes, ſummis laudibus extollunt. Hujuſmodi jam adduximus aliquammulta: Addam verò & alia, quo res fiat manifeſtior. Juſtinus ſanè Martyr, Apologia ad Antonium Imperatorem, * cum paratum ſe dixiſſet denuò, de Chriſtiana Religione cum Imperatore colloqui, addit hujuſmodi, *κοινωνίας τὴν λέγων βασιλικὸν τὸ ἔργον.* Clarius etiam Gregorius Nazianzenus. † Cum conſummaſſet Jeſus hos Sermones, &c. *Ταῦτα καὶ λαϊκοῖς νομοθετῶ. Ταῦτα καὶ πρεσβυτέροις ἐντέλλομαι, ταῦτα καὶ τοῖς ἄρχειν πεπιστευμένοις· βοηθήσατε τῷ λόγῳ πάντες, ὅσοις τὸ δύνασθαι συνθεῖν ἐκ Θεοῦ· οὐ τοσοῦτον ὁ ἐμὸς λόγος δυνήσεται πλειόνων ὑπὲρ τῆς ἁγίας Τριάδος, ὅσον τὸ πρόσταγμα.* Auguſtinus contra literas Petiliani, cap. 92. *Habent ergo Reges, excepta generis humani ſocietate, eo ipſo quo Reges ſunt, unde ſic Domino ſerviant, quomodo non poſſunt, qui Reges non ſunt.* Et Lib. II. contra Creſconium Grammaticum, cap. 51. *Reges cùm in errore ſunt, pro ipſo leges contra veritatem ferunt; cùm in veritate ſunt, ſimiliter contra errorem, pro ipſa veritate decernunt: Ita & legibus malis probantur boni, & legibus bonis emendantur mali. Rex Nabuchodonoſor perverſus legem ſævam dedit, ut ſimulachrum adoraretur: Idem correctus, veram, ne Deus verus blaſphemaretur. In hoc enim Reges, ſicut eis divinitus præcipitur, Deo ſerviunt, in quantum Reges ſunt, ſi in ſuo regno bona jubeant, mala prohibeant, non ſolùm quæ pertinent ad humanam ſocietatem, verùm etiam quæ ad divinam Religionem.* Quibus gemina habet de correctione Donatiſtarum,

* Pag. 37. Edit. Com.

† Pag. 309. Edit. Morell.

Digitized by Google

tiſtarum, ad Bonifacium, cap. 6. Idem eopſe, hoc eſt, de Donatiſtarum correctione libro, cap. XIII. *Nondum autem agebatur, quod paulò poſt in eodem Pſalmo dicitur; Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram. Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore. Quomodo ergo Reges Domino ſerviunt in timore, niſi ea quæ contra juſſa Domini ſunt, religioſa ſeveritate prohibendo, atque plectendo? Aliter enim ſervit quia homo eſt, aliter etiam quia & Rex eſt. Quia homo eſt, ei ſervit vivendo fideliter; quia verò etiam Rex eſt, ſervit leges juſta præcipientes, & contraria prohibentes, convenienti vigore ſanciendo. Sicut ſervivit Ezechias, lucos & templa Idolorum, & illa excelſa, quæ contra Dei præcepta fuerant conſtructa, deſtruendo: ſicut ſervivit Joſias, talia & ipſe faciendo: ſicut ſervivit Rex Ninivitarum, univerſam civitatem, ad placandum Dominum compellendo: ſicut ſervivit Darius, idolum frangendum in poteſtatem Danieli dando, & inimicos ejus Leonibus ingerendo: ſicut ſervivit Nabuchodonoſor, de quo jam diximus, omnes in regno ſuo poſitos, à blaſphemando Deo, lege terribili prohibendo. In hoc ergo ſerviunt Domino Reges, in quantum ſunt Reges, quùm ea faciunt ad ſerviendum illi, quæ non poſſunt facere niſi Reges. Cùm itaque nondum Reges Domino ſervirent temporibus Apoſtolorum, ſed adhuc meditarentur inania adverſum eum, & adverſum Chriſtum ejus, uti Prophetarum prædicta omnia complerentur, non utique tunc poſſent impietates legibus prohiberi, ſed potiùs exerceri; hic enim ordo temporum volvebatur, ut & Judæi occiderent prædicatores Chriſti, putantes ſe officium Deo facere, ſicut prædixerat Chriſtus, & gentes fremerent adverſus Chriſtianos, ut omnis patientia Martyrum vinceret. Poſtea verò cùm cœpit impleri, quod ſcriptum eſt, & adorabunt eum omnes Reges terræ, omnes gentes ſervient illi: quis mente ſobrius regibus dicat, Nolite curare in regno veſtro, à quo tueatur, vel oppugnetur Eccleſia Domini veſtri, non ad vos pertineat in regno veſtro, quis velit eſſe religioſus, ſive ſacrilegus? Quibus dici non poteſt, non ad vos pertineat in regno veſtro, quis velit pudicus eſſe, quis impudicus?*

Hæc Auguſtinus, apud quem, & alia ejus generis non pauca legas. Leo Magnus ad Theodoſium Auguſtum, Epiſt. XI. *Pro integritate fidei, Chriſtianiſſimum Principem convenit eſſe ſollicitum.* Vide & Epiſt. XXV. ad eundem. Idem Epiſt. LXXV. ad Leonem Auguſtum: *Cum enim Clementiam tuam Dominus tanta ſacramenti ſui illuminatione ditaverit, debes incunctanter advertere, regiam poteſtatem tibi non ſolum ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatam, &c.* Gregorius Magnus quoque Mauritium Auguſtum laudat; *quod conſervandæ ſacerdotali charitati, & cuſtodiæ fidei, rectitudine ſtudii ſpiritalis, præcipua ſollicitudine invigilet.* Vide Lib. IV. Epiſt. LXXVI. & CLXIII. quarum utraque ad Mauritium ſcripta. Iſidorus Hiſpalenſis, Lib. III. Sentent. cap. 51. * *Cognoſcant Principes ſeculi, Deo debere ſe rationem reddere, propter Eccleſiam, quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt. Nam ſive augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ, per fideles Principes, ſive ſolvatur; ille ab eis rationem exigit, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit.* [* 686.] Bernardus, Serm. XLVI. ſuper cantica. † *Quomodo namque ſtabunt Ordines Clericorum, & adminiſtrationes eorum, ſi non Principum tanquam tignorum beneficio & munificentia ſuſtententur, & potentia protegantur?* [† Col. 704. Edit. Antwerp.] Arnulphus Epiſcopus Lexovienſis, Sermone in Synodo habito. || *Juſtitia regiæ Majeſtatis, per diſcretionem ſcientiæ dirigit, & informat. Informat ad virtutem, dirigit ad ſalutem.* [|| Fol. 75. Edit. Pariſ. Anno 1585.] Et quid multis opus? cùm Chriſtiani Epiſcopi etiam ad Gentilem Cæſarem provocarent. Nam, uti Euſebius ſcribit, Lib. VII. 24. & Niceph. Lib. VI. 17. & ſeqq. Cum Paulus Samoſatenſis, à Synodo Antiochena damnatus, Epiſcopi ædes relinquere ſucceſſori nollet, non dubitarunt Chriſtiani Epiſcopi provocare ad Imperatorem Aurelianum, qui decrevit, ut illis Eccleſiæ domus tribueretur, quibus eam urbis & cæteri Italiæ Epiſcopi adjudicaſſent.

Nec recentiores Eccleſiæ Reformatæ Doctores, hac parte à Veteribus diſſentiunt. Oſtendunt hoc ea loca Muſculi, Martyris, Buceri, Joëlli, Witacheri, Bilſoni, & Epiſcopi Ciſceſtrienſis. Item Confeſſiones Belgicæ, Helveticæ, Baſileenſis, quæ citantur ad Illuſt. Ordinum Edicta. Addam locum M. Buceri, ex defenſione Chriſtianæ Reformationis Hermanni Archiepiſcopi Colonienſis. * *Ad unumquemque Magiſtratum præcipuè pertinet, ante omnia providere, diligentiſſiméque, & efficaciſſime conſtituere, ut populo Chriſti, quoad curam animarum, rectè conſulatur.* [* Pag 432.] Eadem mens eſt H. Zanchii Miſcell. T. 2. † *Primum*, inquit, *Magiſtratus munus, ordinare tam illa, quæ ad Religionem, & cultum Dei attinent, quàm quæ ad publicam pacem, honeſtatem & juſtitiam.* [† Pag. 277. Edit. Neoſcad. Anno 1608.] Sexcenta hujuſmodi ſunt, in Germanorum, & Helvetiorum locis communibus, uti Polani, & aliorum cap. de Magiſtratu. Nec περικοπὰς aliquot, ſed libros integros deſcribere oportet, ſi adferre vellem, quæ hac de re, Burtrillus, Tookerus, aliique Angli Theologi ſcribunt adverſus Jeſuitas. Unius tantùm ex multis paucula ponam.

L. Ciſce-

Digitized by Google

L. Ciſceſtrienſis ad M. Torti librum reſponſione, pag. 364. *In Iſraele autem, nondum os reperi tam durum, quod negare etiam auderet, præcipuas in Religione partes, penes Regem extitiſſe: vel uno hoc argumento, quod per ſacræ hiſtoriæ ſeriem totam, mutato novi Regis animo, mutata ſemper eſt facies Religionis. Eaque in Religione mutatio Regi ſemper adſcribitur, quaſi factum ejus. Nec Pontifices unquam, vel præſtare poterant, ut fieret mutatio in melius, vel ne fieret in pejus, impedire. Penes eos autem, ſi Religionis tum ſumma fuiſſet, aliquis aliquando Pontifex, etiam Rege ſecus affecto, præſtitiſſet hoc tamen, ut cultum Dei illibatum, pars aliqua populi ſaltem, retineret.* Et pag. ſequ. *Regi id ſemper, Eccleſiæ nunquam, vitio datum legimus, quod Excelſa ſteterint. Regi ergò, ſive declaret hoc, ſive non declaret, etiam ante Eccleſiæ declarationem, id ex officio munus incumbit, deque eo neglecto, Deo rationem reddituus eſt.* Et pag. 373. *Conveniunt illa Regi, dare Judices in cauſis Eccleſiæ; dare Judicum Præſidentes; abuſus in Religione, & corruptelas tollere; Arcam reportare, & præire reportandæ; Templa dedicare, & ad eam rem cœtus indicere; libro legis recitato, præcipere Pontifici de repurgando Dei cultu; fœdus renovare de Religione reformanda; Templum ingredi, & æneum ſerpentem confringere; Miſſiones ſacerdotum facere; Pontificem ipſum ejicere, atque exauthorare, ne ſit Pontifex: Hæc ſi Regi omnia ſic conveniant, convenit & regimen Eccleſiaſticum.* Et pag. 380. *Religionis cura, res Regia eſt, non modò Pontificia, & in Regiis prima, quamque ille non ſolùm, foris ab externa vi, ſed & domi ab incuria hominum aſſerere teneatur. Vos quidem ipſi, ſi vis inſtet ulla, rem Regiam clamatis: Illa verò ſi collapſa ſit diſciplina, non minus Regiam.* Quod ſi etiam τοὺ ἔξωθεν audire lubet, hi quoque Religionis curam, potiſſimam faciunt Imperii curam. Ita Plato II. de Rep. ait, Præcipuè eum, qui publico præſidet, Religionis curam ſuſcipere debere: & eamdem IV. de Rep. propugnaculum vocat Magiſtratus: & Lib. VII. de LL. nominat vinculum legum, & honeſtæ diſciplinæ. Cicer. II. de Natura Deorum appellat eam, humanæ ſocietatis fundamentum. Quæ omnia, ut de Religione falſa falsò, ita de vera veriſſimè dicuntur. Quemadmodum & Oraculis ſacris, una Deorum voce excepta, planè conſentaneum eſt illud Venuſini Poetæ, Lib. III. Od. 6. *Dii multa neglecti dederunt, Heſperiæ mala luctuoſæ.* Quod ſi quis exempla deſiderat, quibus Principes gentiles præcipuam Religionis curam habuiſſe demonſtretur, adeat Greg. Tholozanum, Lib. XII. de Rep. cap. 4. Danæum, Lib. I. Polit. & alios.

Atque hæc ſatis oſtendunt, Principem præ aliis, tam perſonis, quàm rebus, de Religione & Eccleſia, qua publica utraque eſt, ſollicitum eſſe debere.

Eſtque ejus doctrinæ cognitio neceſſaria planè his temporibus, partim ob Magiſtratus ipſos, ne ſe putent ἀλλοτριοεπισκοπεῖν, ſi Eccleſiaſtica curent; quin verò graviſſimam ſibi neglecti muneris rationem Deo reddendam ſciant, ſi non curent: partim ob Eccleſiaſtas, ne hujus rei ignorantia, ſe Magiſtratus imperio, in Eccleſiaſticis eximentes, tranſiliant mandatum Chriſti, jubentis ut Cæſari demus, quæ ſunt Cæſaris, *Matth.* XXII. 21. Et Apoſtoli Petri, monentis, ut ſubjecti ſimus cuivis humanæ Ordinationi, propter Dominum, 1 *Epiſt.* II. 13. Item illud Pauli dictum, docentis omnem animam poteſtatibus ſupereminentibus eſſe ſubjectam, *Rom.* XIII. 1. quem locum interpretans Chryſoſtomus, diſertim ſcribit: *Poteſtatibus ex debito obedire jubet; oſtendens, quod iſta imperentur omnibus, & ſacerdotibus, & Monachis, non ſolùm ſecularibus, id quod ſtatim in ipſo exordio declarat; cùm dicit Omnis anima poteſtatibus ſupereminentibus ſubjecta ſit, etiamſi Apoſtolus ſis, ſi Evangeliſta, ſi Propheta, ſive quiſquis tandem fueris. Neque enim pietatem ſubvertit iſta ſubjectio.* Quæ verba etiam bonam partem exſcripſit Theophylactus. Idem ibidem: *Deus ita exigit, ut creatus à ſe Princeps vires ſuas habeat. Neque extenuatio ex eo eſt, quod Principi honorem ſuum reddis, ſed magis ex eo, quod eum negligendo contemnis.* Eodémque reſpiciens Bernardus, Epiſt. XLII. quæ ad Archiepiſcopum Senonenſem; *Omnis*, inquit, *anima* poteſtatibus ſublimioribus ſubjecta ſit: Si omnis, & veſtra: quis vos excepit ab univerſitate? Reddite Cæſari, quæ ſunt Cæſaris. Scio ad ſecularia tantummodò referre hoc Pontificios: ſed planè iis refelluntur, quæ antea de jure Magiſtratus in Eccleſiaſticis diximus: Dolendum verò, hodie iſthoc Papale κρησφύγετον, etiam ab aliquibus ſtudiosè arripi, quos alioqui amore ſinceræ Religionis, ac pietatis erga Deum ſeriò duci judicamus. Sed ſic ferè omnes ſumus; ut quaſi veritas Lesbia quædam regula eſſet, plurimùm feramus ſententiam, prout quiſque putamus rebus noſtris maximè expedire. Itaque qui alias judicium in Eccleſiaſticis utraque manu Magiſtratui deferimus, & ipſam ſeveritatem principalem erga adverſarios noſtros, Zelum ſolemus appellare; hi ſi nobis delinquentibus, non omnia Magiſtratus ex animi noſtri agat ſententia, judicium retractamus: & quod non minùs quàm antea Zelus dici debuerat, nec conſcientia bona, ac citra magnum Eccleſiæ diſpendium poterat omitti; hoc, quia nunc ſic nobis affectis videtur, partim ἀλλοτριοεπισκοπίαν, partim etiam ſævitiam appellemus. Quam

benè

Digitized by Google

benè aptari nobis poſſit, quod Gregor. Nazianzenus ſcribit Orat. XVII. quæ ad cives Nazianzenos: *Pag. 270. Edit. Morell.* * *Nos fratres, dum officium ipſi deſerentes, Magiſtratus poteſtatem iniquo animo ferimus, perinde utique facimus, ac ſi quis certaminis Præſidem, ut improbum accuſet, cùm ipſe in palæſtræ leges peccet; aut medicum, ut indoctum, & audacem, quod ſectionibus & cauteriis utatur, cùm ipſe gravi morbo laboret, aſperioribuſque remediis indigeat.* Sed Græcè quin potiùs ipſum audiimus: Ἡμεῖς τοῦτό τι πάσχομεν, ἀδελφοὶ, μὴ τὰ ἑαυτῶν κατορθοῦντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐξουσίαν δυσχεραίνοντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις αἰτιῷ τὸν ἀγωνοθέτην ὡς μοχθηρὸν, αὐτὸς ἐκπαλαίων, ἢ τὸν ἰατρὸν ἀμαθῆ καὶ θρασὺν τῶν τομαῖς, καὶ τοῖς καύσεσι κεχρημένον, αὐτὸς πονηρῶς διακείμενος καὶ τῶν αὐστηροτέρων δεόμενος φαρμάκων. Tandem verò ſapere diſcamus, & ut (hortatione Nazianzeni ex eadem Oratione hanc partem claudam:) † Pag. 269. †*Submittamus nos, tum Deo, tum alii aliis; tum iis qui imperium in terra gerunt: Deo quidem omnibus de cauſis; alii autem aliis, propter charitatis fœdus; Principibus denique, propter ordinem, publicæque diſciplinæ rationem: idque tanto etiam magis, quanto facilioribus illis, ac benignioribus utimur.*

Atque hæc generatim de jure ſummi Magiſtratus in Eccleſiaſticis præmittere viſum fuit. Porro nec abhorreat animus à ſpeciali ejuſdem juris conſideratione: nempe quâ illud, circa Synodos, vel Paſtorum vocationem vel legum lationem, vel juriſdictionem occupatur: ſed cùm accuratè adeo hoc omne perſequaris gemino ſcripto tuo, ut nihil (niſi forte quis mole ac numero inſaniens, exemplorum, teſtimoniorumque ſtrues ampliores requirat) deſiderare ultra poſſit: atque ad hæc quæ ſuperiùs diximus, pro inſtituto quidem noſtro, ſufficere nunc temporis poſſint: ſpeciali illa conſideratione vel omiſſa, vel in aliud tempus rejecta, accedam deinceps ad ipſum ſcriptum Walæi, ac ſi qua ejus mereri nobis videbuntur, & recenſebo, & cenſebo paucis. In ipſo operis ingreſſu multus eſt in probando, reipſa diſtingui Magiſtratûs munus à munere Eccleſiaſtico: idque ut oſtendat (quemadmodum paſſim indicat) Miniſtros verbi, non eſſe ſui Magiſtratus, ſed Dei Legatos, καὶ ἀμέσως à Deo vocari, non ut Magiſtratuum obeant vicem, ſed ut tam Magiſtratus, quàm cæteros, imo Magiſtratus præ cæteris Dei verbo paſcant. Atqui hæc vera falſa ne dicam incertus hæreo, an potiùs utrumque horum. Quam in ſententiam magis animus inclinat, quia pro diſcrimine poteſtatis, ac judicii diverſimodè hæc ſe habent. Poteſtas enim eorum qui publica ſunt vocatione inſtructi, vel Civilis eſt, vel Eccleſiaſtica. Civilis procurat humanum bonum, uti εὐδαιμονίαν πολιτικήν. Atque hoc reſpectu ſocietas hominum, non Eccleſia, ſed Reſpub. vocatur. Poteſtas verò Eccleſiaſtica procurat ſpirituale bonum, uti beatitudinem cœleſtem. Atque eo reſpectu hæc ipſa ſocietas non jam Reip. ſed Eccleſiæ nomen obtinet. Poteſtas verò Eccleſiaſtica eſt duplex: una interior, altera exterior. Interior verſatur in his quatuor, verbi prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, Ordinatione Paſtorum per impoſitionem manuum, & uſu clavium. Exterior poteſtas in externa gubernatione conſiſtit, qua Religio publicè ſancitur, omniaque procurantur quæ ad bonum Religionis, quà publica eſt, pertinent. Prior illa poteſtas propria eſt Eccleſiaſtarum: poſterior primò & per ſe competit Magiſtratui. Quod optimè intellexit Conſtantinus Magnus. Is enim in ſermonibus ſuper menſam, cui accumbebant plurimi Epiſcopi, & in his Euſebius Pamphili, dixiſſe fertur, ὑμεῖς μὲν τῶν εἴσω τῆς Ἐκκλησίας, ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτὸς ἀπὸ Θεοῦ καθιστάμενος ἐπίσκοπος ἂν εἴην. Ubi τὰ εἴσω ſive res interiores ab Conſtantino vocantur, verbi divini annunciatio, Baptiſmi & Euchariſtiæ exhibitio, impoſitio manuum, ſive Miniſtrorum Ordinatio, & uſus clavium; uti antea dicebam. Τὰ ἔξω vero ſive res exteriores, vocat Conſtantinus, (ut optime ejus verba interpretatur vir Cæſarei juris intelligentiſſimus Melchior Goldaſtus) defenſionem Eccleſiæ, cuſtodiam Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, rectè atque Ordine gerendæ, Conciliorum, ſeu Synodorum indictionem, Legum Eccleſiaſticarum ſanctionem, emendationem cultus divini, abrogationem ſuperſtitionum, & idololatriæ, obſervationem Ceremoniarum Eccleſiaſticarum, notationem vitæ & honeſtatis Clericorum, punitionem impiè & flagitiosè viventium, Miniſtrorum bonorum procurationem, & malorum depoſitionem: & ſi qua id genus alia. Hanc Conſtantiniani dicti interpretationem confirmat illud, quod ipſe dixerit οὐδέ τινα κοινὸν ἐπίσκοπον ἐκ Θεοῦ καθιστάμενον. Quo clare indicat, ſe Epiſcopis etiam in Eccleſiaſticis præeſſe, nempe non interioris (directè quidem) ſed exterioris juriſdictionis ratione. Cujus etiam ratione (non tantùm ratione Civilium Legum) ſe miniſtrum Dei eſſe dicebat, ſeque habere poteſtatem Epiſcopos improbos coercendi, ut eſt apud Theodoretum etiam, Lib. I. cap. 19. Quomodo etiam capiendum calcatum illud, *Rex eſt Perſona mixta cum ſacerdote.* Neque aliud volunt illi, qui dicunt Magiſtratum, etſi primò cura ei competat rerum Eccleſiaſticarum, non ſemper tamen per ſe exercere, ſed ferè hanc aliis committere. Quod de ſola exteriori juriſdictione intelligunt. Ut omninò immeritò hos ſugillet Walæus.

I Hoc

Hoc ut ita eſſe pateat, adferam aliquot recentiorum loca, ſuperiùs à nobis omiſſa; quibus interiorem juriſdictionem Chriſto, ejus Miniſterium ac functionem Paſtoribus, exteriorem verò in Eccleſiaſticis juriſdictionem, & principalem Miniſterii curam, ſupremo Magiſtratui committunt. Hier. Zanchius, Tom. 2. Miſcellan. *Illud, quo regnum hoc Chriſti inſtauratur, conſervatur, propagatur, eſt ſacrum, ſeu, ut vocant, Eccleſiaſticum Miniſterium, cujus Miniſterii quidem totius, non functio, ſed cura penes Principes eſſe debet, ut in exemplis piorum Regum Juda, imò ante hos in ipſo Moſe, videre eſt. Is ut Princeps & Dux totius populi, curam imprimis, ex mandato Dei, ſuſcepit Religionis, & totius ſacri miniſterii: ipſam verò miniſterii ſacri functionem à politica ſeparavit, & unam ſibi retinuit, alteram Aaroni Pontifici, ejus liberis Levitis, injunxit.* Muſcul. locor. comm. de Magiſtratu: *Quid igitur Miniſtris Eccleſiarum, Epiſcopis, ac Presbyteris relinquitur, inquiunt, ſi Magiſtratui competit, ut curam gerat Eccleſiarum, Miniſtrorum, Doctrinæ, Sacramentorum, rituum, ac cæremoniarum, conſiſtorii, ſcholarum, ac bonorum Eccleſiaſticorum? Reſpondeo, relinquuntur illis miniſteria, ad quæ obeunda eliguntur, atque conſtituuntur. Neque docet Magiſtratus, neque adminiſtrat Sacramenta, ſed faciunt hæc Miniſtri. In ſchola non docet Magiſtratus, ſed docet Ludi-Magiſter. In Conſiſtorio non judicat Magiſtratus, ſed qui ad id officii ab illo ſunt conſtituti. Et tamen ſuperior horum omnium autoritas, & poteſtas ad Patremfamilias, labores verò & miniſteria ad Oeconomum & familiam pertinent. Hac diſtinctione ſatis multum relinquitur Eccleſiarum Miniſtris. Utinam officia ſua fideliter, utiliter, & prudenter obeant.*

L. Ciſceſtrienſis reſponſione ad Matthæum Tortum, pag. 370. *In gubernando primatum ponimus, non docendo, & Regem non doctorem ſummum, ſed gubernatorem dicimus; ut jam dirimi poſſit lis, in docendi munere, quod propriè pertinet ad primatum ſuum; in gubernandi Rex, quod ille ſibi ſolùm vendicat ut Rex: nec illum alterum pontificatum docendi invadet unquam.* Idem eopſe libro (quem locum & Walæus citat.) * *Docendi munus, vel dubia legis explicandi, Rex non aſſumit, vel conciones habendi, vel rei ſacræ præeundi, vel Sacramenti adminiſtrandi, non vel Perſonas ſacrandi, vel res, non vel clavium jus, vel cenſuræ; quæ ad ſacerdotale munus ſpectant, ſeu poteſtatem ordinis conſequuntur. At in iis quæ exterioris ſunt politiæ, ut præcipiat, ſuo ſibi jure vendicat, noſque adeo illi libenter meritò deferimus. Religionis enim curam rem regiam eſſe, non modò pontificiam, & in regiis primam, quamque ille non ſolùm foris, ab externa vi, ſed & domi ab incuria hominum aſſerere teneatur. Nam cum lege ipſa Dei, cuſtos ſit, ac vindex, non ſecundæ modo tabulæ, ſed & primæ, primæ quoque curam ad ſe pertinere putat, & primam primæ.* Claré etiam Guilielmus Theolog. Prof. & Decanus Leichtfeldenſis, duello contra Becanum Jeſuitam pro primatu Regis. † *Tota controverſia & lis noſtra, verſatur de ea poteſtate, quæ fori exterioris eſt.* Quod idem ſic explicat. ‖ *Rex non eſt ſupra Sacramenta, & verbum; nec ſuper Eccleſiæ ſpiritualia chariſmata, & tamen eſt ſupremus Eccleſiæ gubernator; quia primaria Regis cura, agenda eſt pro rebus, ac cauſis Eccleſiaſticis, primatuſque Regis in eo munere perfungendo potiſſimùm conſiſtit.* Et pag. 15, 16. *Regia ſublimitas conſtituenda eſt ſuper omnes Perſonas, licèt ſint Apoſtoli, ſint Prophetæ, ſint Doctores, Evangeliſtæ, ſint denique Paſtores, non quidem ſupra Res, utpotè verbum Dei, ſacramenta, fidem, pœnitentiam, quæ ſunt ſpiritualia: per hæc enim ſpirituale regimen animarum Chriſti eſt proprium; etſi exerceatur per ſacerdotale miniſterium. Itaque Miniſtrorum functio, & diſpenſatio, quæ concredita eſt illis, Regum ac Principum minori antecellit perfectione & ſolatio: non tamen poteſtatis eminentia, quæ omnia bona, & ſalutaria jubet pro Chriſto & Eccleſia, & prohibet contraria.*

* Pag. 110.

† Pag. 59.

‖ Pag. 23.

Atque ex his teſtimoniis conſtare arbitror, quid judicii ferri debeat de iis, quæ de diſcrimine Civilis, & Eccleſiaſticæ poteſtatis, diſputat Walæus uſque ad pag. 12. Imo ex iiſdem facilè etiam diluuntur, quæ deinceps uſque ad pag. 18. diſſerit, ut oſtendat judicium de rebus Eccleſiaſticis competere Eccleſiaſticis. Nam confundit judicium quod ſimplex ſententiæ dictio eſt, & illud quod cum imperio eſt conjunctum. Optimè idem Guilielmus Tooker adverſus Becanum Jeſuitam, pag. 50, & 51. *Eſt quiddam quaſi perpetuò Regis Coronæ adnexum, quod directivam cum aliis, coactivam ſolus habeat poteſtatem.* Atque addit, hoc eſſe quod dicit; *eum primatum Chriſtianum Chriſtiani Principis in Eccleſia Chriſti ſub Chriſto habere.* Quare quod objicit Walæus, ſacerdotum fuiſſe judicare de lepra tam interna, quàm externa, de priori illo judicio, quod directivum ſeu ſuaſivum optimè vocatur, veriſſimum eſt: ſed hoc non prohibet, quominus ſolis Magiſtratibus, primò & per ſe competat judicium imperativum, ſeu coactivum; quandoquidem eorum eſt ſacerdotes, ſi vel munus ſuum non intelligant, vel negligant, officii commonefacere, in locum immorigerorum, vel non idoneorum alios ſurrogare, leges pro Religione ferre. Quæ omnia cum non cæco impetu ad nutum alienum, ſed poſt diſquiſitionem certam fieri debeant, omninò prævium judicium requirunt.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondent aliqui, judicium quidem Magiſtratibus competere, cùm quævis actio conſequatur judicium intellectus: nec quod judicium privatis conceditur, magiſtratibus eripi poſſit: verùm Magiſtratus hoc judicium, rectè ſentientium Paſtorum judicio conforme eſſe debere. Sed non cogitant hi, illud ipſum eſſe, de quo judicare oportet Magiſtratum, qui illi ſint rectè ſentientes Paſtores. Nec enim ideo ὀρθόδοξοι ſunt, quia tales ſe eſſe profitentur, cùm idem faciant ἑτερόδοξοι. Nec ideo tales habendi, quia numero vincunt: cùm ſæpe hæreticorum numerus ſit major: ut olim cùm ingemiſceret mundus, ſeque Arrianum factum eſſe miraretur, ut Hieronymus ſcripſit. Initio item Reformationis, & omni eo tempore, quo Waldenſes ſe, totis nempe trecentis annis & quinquaginta, ante Lutherum Synagogæ Pontificiæ oppoſuerunt. Nihil igitur manifeſtius, quàm Magiſtratum ponderare, non numerare ſententias debere. Unde colligere eſt, quoties Paſtorum ſuorum potiùs quàm aliorum, aut plurium, quàm pauciorum judicium ſequitur Magiſtratus, non ideo ſequi, quia Paſtores illud dicunt, ſed quia perſuadent, quod dicunt.

Pag. 22. Quadrifariam probare occipit duo diſtincta collegia ordinari, *Deuter.* XVII. unum Eccleſiaſticum, alterum Civile. Verum ut duo diſtincta collegia fuiſſe concedamus, (ſanè utramque in partem, non adſpernanda video argumenta) non tamen ritè evincat, quod vult. Nec enim hoc impediret, quominus & prius judices, & poſt hos Reges, utrique præfuerunt collegio, nec res duntaxat Civiles, ſed etiam Eccleſiaſticas gubernarint, cultum divinum fovendo, collapſum inſtaurando. Quam piorum fuiſſe Principum curam, argumentum illud validiſſimum eſt, quod pro Judicum ac Regum, vel pietate, vel impietate, ſemper Religio, aut floruit, aut jacuit, ut & ante dictum eſt.

Inter alia verò ait, niſi fateamur, fatendum eſſe, quod apud Evangeliſtam dicuntur, non minus ſacerdotes, quàm populi ſeniores, conveniſſe ad judicandum Chriſtum; conſecuturum etiam ſacerdotes, ac Levitas habuiſſe jus necis. Verum duplici ratione id abſurdum non eſt. Uno nomine; quia, *erant quædam* (verbis utar Burchilli è cap. 28. pag. 294.) *privilegia ſacerdotum Veteris Teſtamenti, quorum erat & in rebus civilibus de jure reſpondere: etiam Deum conſulebant in dubiis, tam civilibus, quàm Eccleſiaſticis.* Altero verò nomine, quia dici poteſt, non habuiſſe jus necis, qua ſacerdotes (nec enim omnes jus hoc habuere) ſed qua pars erant ſummi ſynedrii, cujus ſolius erat, *judicare, tribum, ſceptrum, Pſeudo-prophetam, & ſacerdotem magnum:* ut ex Talmudiſtis refert Petrus Galatinus. Joſephus etiam adverſus Appionem, Lib. 2. diſertim ſcribit, ſacerdotes inſpectores omnium, judices controverſiarum, punitores damnatorum fuiſſe à Moſe conſtitutos.

Pag. 25. Argumentum inde pro ſententia ſua dicit, quod Eccleſiaſtis ſolis jus clavium committatur. Sed diſtinctione hic opus, ad quam nobis præit Marſilius Patavinus, ſecundæ partis, cap. 6. uno tamen hoc labens, quod ſatisfactionem Eccleſiaſticam, errorem ſui ſeculi ſecutus, convertit in ſatisfactionem pro pœnis purgatorii. Ipſum audiamus. *In peccatore,* inquit, *verè pœnitente aliqua ſolus Deus operatur etiam abſque ſacerdotis aliquo proveniente Miniſterio, mentis videlicet illuminationem, culpæ ſeu maculæ peccati purgationem, & æternæ damnationis remiſſionem. Alia verò ſunt quæ Deus, in eodem peccatore non ſecundum ſe ſolum operatur, ſed per miniſterium ſacerdotis: ſicut oſtendere in Eccleſiæ facie, quis ſolutus, vel ligatus, à peccatis habeatur in hoc ſeculo, ligandus aut ſolvendus in alio, id eſt cujus peccata Deus retinuerit, aut dimiſerit. Amplius, eſt & aliud quod Deus operatur circa peccatorem per miniſterium ſacerdotis, &c.* Alterum, hoc eſt ſatisfactio, ſeu quorumdam pietatis operum à ſacerdote impoſitorum præſtatio, quibus ſe pœnitentia peccatorum verè duci declararent. Tertium ut ibidem Marſilius ait, eſt, quod *à Sacramentorum communione per ſacerdotem excludantur contumaces, & reſipiſcentes admittuntur.* De tribus quæ à Deo ἀμέσως præſtantur, nulla eſt controverſia: ſed tantùm de illis tribus poſterioribus. Quod ad primum, quà ſacerdos non quidem peccata remittit, aut retinet, ſed ut optimè Marſilius dicit, remiſſa aut retenta eſſe oſtendit, ſive annunciat. De hoc litem non movemus. Nam jam antea hoc reſpectu faſſi ſumus, adminiſtrationem clavium eſſe juriſdictionis interioris, non exterioris, quam ſolam Paſtoribus tribuimus. Quid mirum? cum prædicatio Evangelii his ſolis conveniat: adminiſtratio verò clavium, reſpectu hujus primæ partis, nihil aliud ſit, quam ſingularis Evangelicæ prædicationis applicatio, quà alii intromittuntur in Eccleſiam, alii èx ea ejiciuntur: intromittuntur pœnitentes & fideles: ejiciuntur impœnitentes, & Apoſtatæ. Unde & idem Marſilius Patavinus, ſecundæ partis, cap. 6. hanc clavium authoritatem vocat, judiciariam poteſtatem: eamque eſſe ex Hieronymo, & Auguſtino definit, *diſcernendi ſcientiam, & potentiam qua (ſacerdos) dignos recipere, & indignos excludere debet à regno.* Nempe ex pronunciato generali ſcripturis contento, quod in ſyllogiſmo majus eſt pronunciatum, & ex cujuſque Perſonæ quali-

Digitized by Google

qualitate, qua vel fidelis, vel infidelis eſt, (hæc res minus conſtituit pronunciatum) concludit, qua quiſque conditione ſit apud Deum, num Regni particeps an exſors; ſive num damnatione peccato ſolutus, an conſtrictus. Unde miniſterii uſus, ſive jus hoc ſingularis applicationis, non modò clavibus, quibus claudimus & aperimus, ſed etiam vinculo comparatur, quod vel ſtringitur, vel ſolvitur. Ad priorem tralationem pertinet, quod Chriſtus ait, *Tibi dabo claves Regni cælorum.* Ad alteram referendum quod dicit; *Quodcumque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum in cælis.* Utrumque igitur ſingulari Evangelicæ prædicationis applicatione fit, ut tum aperiamus, vel claudamus: tum ligemus, vel ſolvamus: ſed aperimus & claudimus ratione perſonarum: ligamus, & ſolvimus ratione rerum, hoc eſt peccatorum. Quomodo optimè, judicio meo, Chriſti verba explicat Junius, in analyſi ad hunc locum: ubi ſic ſcribit: *Miniſterio ſervorum Dei, tum perſonæ in Eccleſiam intromittuntur, aut ejiciuntur: tum rei ligantur, ſolvunturque, id eſt peccata tenentur, aut condonantur.* Secundum erat ſatisfactio, qua pœnitentiæ quædam ſigna, in delictis gravioribus perſcribebantur: de cujuſmodi ſatisfactione agit Cyprianus, Ep. XII. & LIV. & alibi. Hæc ſigna ſuadere ſacerdos poteſt, κυρίως verò loquendo imperare non poteſt: cùm penes eum ſolum, qui imperium habet, ſit vis coactiva. Tertium eſt abſtentio à cœna, ſive non exhibitio ſigni Sacramentalis: qua miniſter non de aliena actione judicat, ſed de ſua; peccet enim contra charitatem, ſi ei præbeat ſigna, ad quem ſcit non pertinere. Eoque nec ullum hic imperium, ſed tantummodò Miniſterium eſt. Atque hinc liquet, quatenus clavium uſus ſolis conveniat Paſtoribus; & tamen horum quoque ratione, ad Magiſtratus indirectè pertinet, hoc eſt non quoad uſum ipſum, ſed quoad curam circa eum quà publicus eſt. Nam veræ Religionis cura *cum primis* pertinet ad curam, & poteſtatem Magiſtratus, ut Muſculus ait. * Quomodo & idem antea dixerat, || *Cura Religionis publicæ, ad Magiſtratum non ſimpliciter, & utcumque, ſed cumprimis pertinet.* Quo loco non hæc Muſculi mens eſt, magis Magiſtratum Religionem, quàm res civiles curare debere; ſed verò curam Religionis, qua publica, ad Magiſtratum magis, quàm Miniſtros pertinere. Unde idem ait, * penes Magiſtratum eſſe, *ſuperiorem Religionis poteſtatem, & curam.* Atque ex his quoque liquet, nihil efficere Walæum, ſeu vulgarem, ſeu illam Bilſono, & aliis aliquot eruditis viris probatam ſequamur interpretationem loci iſtius, *Matt.* XVIII. de qua Walæus agit, pag. 25. uſque ad pag. 29.

* Loc. com. pag. 1369.
|| Pag. 1363.
* Pag. 1371.

Illud verò invidioſè, & prope dixeram malignè quod pag. 28. ait, eos qui diſciplinæ Eccleſiaſticæ exercitium, Magiſtratui primò dicunt convenire, novum cudere Chriſtianiſſimum, novam planè Eccleſiæ faciem inducere: qualis nec apud ipſos obtineat hæreticos. Nam Diſciplina Eccleſiaſtica, & qualis in primitiva obtinuit Eccleſia, & qualis nunc nonnullis locis eſt, partim divinæ eſt inſtitutionis, partim humanæ. Divinæ eſt, quod Paſtor impœnitenti, & incredulo regnum cœlorum claudit, hoc eſt, quod tanquam Legatus Chriſti, regnum cœlorum ei clauſum eſſe denuntiat. Item quod palam hæretico, aut facinoroſo, non exhibet ſigna Sacramentalia. At humanæ inſtitutionis eſt, quod qui peccarit, licet pœnitentia facti ducatur, præfinito tempore ſeorſim à cæteris inter pœnitentes jubeatur conſiſtere: atque alia id genus omnia habentia pœnam poſitivam. Poſteriora hæc non conveniunt Eccleſiaſtis, quà tales, ſed ubi Magiſtratus eſt Chriſtianus, jus omne circa ea habent à Magiſtratibus, quibus ſolis convenit juriſdictio propriè dicta. At priora competunt quidem Eccleſiaſtis, ut tales ſunt: ſed hoc non impedit, quo minus Magiſtratus ſit procurare, ne Paſtores in munere ſuo ſint negligentes, vel etiam ſeu odio, ſeu alio affectu, conſolatione debita, vel Sacramentalis ſigni exhibitione fraudent, quos non oportebat. Nam (ut verbis utar Gregorii Magni in *Johan.* cap. XX. Homil. XXVI.) *Sæpè agitur ut indignus Epiſcopus, vel damnet immeritos, vel alios ipſe ligatus ſolvat. Sæpè in ſolvendis ac ligandis ſubditis ſuæ voluntatis motus, non autem cauſarum merita ſequitur. Unde fit ut ipſa hac ligandi, ac ſolvendi poteſtate, ſe privet, qui hanc pro ſuis voluntatibus, & non pro ſubjectorum moribus exercet.*

Peccat igitur Walæus cum diſciplinam Eccleſiaſticam poſteriori tantum modo conſiderat; cùm jus ejus Magiſtratui priorum ratione imprimis tribuatur: nempe quia hæc propriè imperii ſunt, ſolus autem Magiſtratus vim habet cogendi. Interim illud benè eſt, quamquam ſatis non eſt, quod paulo poſt, pag. nempe 30. agnoſcit ipſe, ſatis parere è verbo Dei, Magiſtratus eſſe officium curam gerere, ut rectè exerceatur, univerſum miniſterium Eccleſiaſticum, ac proinde etiam Diſciplina Eccleſiaſtica. Quamquam fallitur, cùm exiſtimat, ſic Magiſtratus eſſe curare, ne quid hic peccent Presbyteri, quomodo Presbyterorum videre eſt, ne quid delinquant Magiſtratus. Nam Magiſtratus cura eſt principalis, quia imperii eſt, directi quidem circa priora

priora illa, quæ humani ſunt inſtituti: indirecti verò circa poſteriora, quatenus procurat, ut fiant, quæ inſtituti ſunt divini. Quod ait, non conſequi ex iis quæ confeſſus erat, ſi jure ſuo abutantur Presbyteri, poſſe ad Magiſtratum *κυρίως* loquendo appellari: in eo illi minimè adſtipulamur. Nam omninò Magiſtratus cura ſuperior eſt, ut benè Muſculum dicentem videmus. Quid verò appellare aliud eſt, quàm ab inferiori judice, ad ſuperiorem provocare, ſeu voce illud fieret, ſeu libello? ut eſt L. XIV. de Appellationibus. Quomodo & in Veteri gloſſario legere eſt: *Appellatio eſt proclamatio ab inferiori, ad ſuperius tribunal, vel gravaminis relevatio, per clamationem ex minori ad majorem judicem factam, prætextu iniqui gravaminis, vel injuſtæ ſententiæ.* Et quid infirmius iſthac argumentatione cùm ſic colligit: Ad Magiſtratum ſummum non appellari niſi in iis, quæ per ſe ſubire poſſit Magiſtratus: non poſſe autem Magiſtratum prædicare Evangelium, aut Sacramenta adminiſtrare; eoque in his ad eum appellari minimè poſſe. Nam & multa ſunt miniſteria civilia, quæ per ſe obire Magiſtratus ſummus minimè debeat; in quibus tamen ad eum licet appellare: cujuſmodi ſunt ea, quæ ſui utilitate offuſcarent, vel etiam ludibrio proſtituerent ſummi imperii Majeſtatem. Verum eſto ſanè, ut appellationis vox apta ſatis non ſit; ſaltem concedat, ſi Presbyteri diſciplinam injuſtè exerceant, poſſe unumquemque de injuria conqueri apud Magiſtratum: ac quamquam hujus non ſit facilè querimoniis iſtis habere fidem, tamen nec facilè debere illis aurem obſtruere; imò nec magis perpeti debere injuſtum clavium uſum in Conſiſtorio, quàm hæreticam inſtitutionem in Templo. Quæ diffiteri non poteſt: ut qui ipſe, p. 30. ſcribat, ſi tempora incidant, quibus Diſciplina corrigi debeat, Magiſtratus eſſe facti rationem exigere à Presbyterio, excommunicationem innocentium ſui authoritate imperii impedire: quomodo Athanaſio à Synodo condemnato, Conſtantinus (ut Socrates teſtatur, Lib. II.) alios inſtituit conventus, quorum opera, uti & virorum aliquot doctorum, res denuò cognoſceretur: quomodo item Magiſtratus pii, noſtro ſeculo Eccleſias Reformatas, adverſus excommunicationem Pontificis, & Concilii Tridentini defenderunt; hodieque per Dei gratiam tuentur. Atque hoc etiam (pag. 33.) Th. Bezam cognoviſſe ait, ubi hæc ejus citat verba adverſus Eraſtum: *Cum etiam à rectè conſtituto conſiſtorio, poſſit reis delatis injuria fieri, in anguſtioribus territoriis, citra ullam Ordinis Eccleſiaſtici violationem, Chriſtianus Magiſtratus, ut tabulæ utriuſque, & Eccleſiaſticæ εὐταξίας cuſtos & vindex, proſpicere poteſt conquerentibus.* Mox etiam (pag. eapſe & ſeq. 34.) ait, Magiſtratum tantumdem juris, in Synodos, ac Concilia quæcumque obtinere, cùm uſu non raro venerit, ut his quoque decernerentur, quæ verbo Dei repugnarent. Eoque id ſi fiat, talibus conſtitutionibus obviam ire, & poſſe, & debere. Quæ omnia præclarè ab eo dicuntur, ac iſtiuſmodi ſunt, ut principalem Eccleſiæ curam, penès Magiſtratum ſummum eſſe evincant. Præſertim cùm (verſ. 10, & 11. pag. hujus 34.) dicat ſe ſemper loqui de iis quæ ad *ὁσίαν* Religionis pertinent, quæque verbo Dei diſertim præcipiuntur. Nam ſi circa hæc Magiſtratui tribuit imperium indirectum, quo jubeat, quæ Deus jubet, eo quod Deus jubet: non dubitandum videtur, quin directum etiam imperium, Magiſtratui conceſſurus ſit in iis, quæ ad ædificationem quidem Eccleſiæ pertinent, ſed ſpeciatim verbo Dei non præcipiuntur. Et ſanè propter hæc, & alia iſtiuſmodi factum credo, ut vir quidam præſtans, (quemadmodum præſente D. Heinſio mihi retulit Colonius) judicium hoc tulerit de ſcripto Walæi; tam multa eum adverſariis largiri, ut propè non videat, quid in controverſia relinquatur. Ac etiam clariſſimus P. Bertius præſente Collega meo dixit mihi, ſe ex iis quæ hactenus, eo in ſcripto legiſſet, judicare aliud non poſſe, quàm eum Utenbogartio, in re ipſa conſentire. Quod pag. eapſe ait Muſculum, & aliquot alios ejus populares, ab unanimi Chriſtiani orbis ſententia pauxillum deflexiſſe, idque odio Anabaptiſticæ Diſciplinæ factum videri: mihi quidem veriſimile non ſit, ſed potius cenſeo, impugnatam ab iis eam diſciplinæ rationem, quæ Genevæ obtinet, quam & alii alibi inductum ire voluerunt. Ac ſic ut ſentiam, magis faciunt verba, cap. 18. Confeſſionis Helveticæ, quæ ipſe citat, pag. 35. ſunt verò iſtiuſmodi: *Cùmque omninò oporteat in Eccleſia eſſe diſciplinam, & apud veteres quondam uſitata fuerit excommunicatio, fuerintque judicia Eccleſiaſtica in populo Dei, in quibus per viros prudentes, & pios exercebatur hæc diſciplina, Miniſtrorum quoque fuerit, ad ædificationem, diſciplinam hanc moderari, pro conditione temporum, ſtatus publici, ac neceſſitate, ubi ſemper tenenda eſt regula, omnia fieri debere ad ædificationem, decenter, honeſtè, ſine tyrannide, & ſeditione.* Et ſanè nihil Muſculus dicit, quod non aliis quoque Reformatæ Eccleſiæ doctoribus videatur; ut omninò non *φιλόνεικος*, qualem Walæus videri vult, (nempe hanc mercedem reportant qui diligentiùs veritati indagandæ incumbunt) ſed *φιλαλήθης* dici debeat. Quod verò pag. 42. ait, malignè Utenbogartium adverſariis ſuis impingere ſtudium collateralis imperii; utinam ve-

rum

ſum eſſet? Nec enim diu fœdo hoc ſchiſmate inconſutilis Chriſti toga apud nos ſcinderetur. Sed quis, niſi partium ſtudio penitus occæcatus, non videt, quid rerum agatur? Nec enim muſſant, ſed apertè dicunt; non dicunt tantùm, ſed palam ſic omnia ſua componunt, ut quamquam dicis gratia, nonnihil Magiſtratibus, in rebus Eccleſiaſticis tribuere videantur; tamen ſummum ſibi in Eccleſiaſticis imperium arrogant. Nempe unicuique in arte ſua credendum aiunt; Theologorum verò artem eſſe Theologiam: eoque Magiſtratus, quos rerum Theologicarum neſcientes fingunt, adverſus ſuam adverſari ſententiam nefas putant. Illum demùm Magiſtratum, omne punctum tuliſſe videri volunt, qui judicio ſuo diffidens, omnia de Paſtorum judicio exequatur. Quod quid aliud eſt, quàm Magiſtratus in Eccleſiaſticis ſubjicere Eccleſiaſtis, & quod ſe facere negant, duo non ſubordinata, ſed collateralia ſumma imperia inducere in Rempublicam? Interea placet quod Walæus ibidem, & pag. 43. agnoſcit, collaterale imperium Civilis, & Eccleſiaſticæ poteſtatis noxium eſſe Reip. planéque doctiſſimorum virorum judicio repugnare. Rectè item quod ex *Eſdra* VII. 25. probat, Magiſtratum tabulæ utriuſque eſſe cuſtodem, & vindicem: ac quamquam circa ſpiritualia, ſpiritualem non habeat poteſtatem, circa tamen ea, ut Eccleſiaſtica ſint, poteſtatem Eccleſiaſticam obtinere. Quod & Bezæ authoritate ipſe (pag. 43.) confirmat, ut qui in fine libri, adverſus Eraſtum agnoſcat, Magiſtratus officium eſſe, Paſtores negligentes ſui muneris admonere, pertinacibus pœnam infligere, ac ut meliores ſurrogentur in pejorum locum procurare. Pag. 44. rurſum σκιαμαχεῖ, cùm tanquam aliquid magnum, probat Eccleſiaſtas non eſſe vicarios Magiſtratus, ſed Chriſti ſervos: nec Magiſtratus circa ſpiritualia poteſtatem habere internam ac ſpiritualem, ſed externam & corporalem. Nec enim aliud pii Magiſtratus poſcunt, eoque nihil ſupereſt, quàm ut omnes ſe hoc agnoſcere & ſermone & vita teſtentur.

Sed veniamus ad ſtatum quæſtionis, quem pag. eadem adſignat. Ait in hoc controverſiam omnem poſitam eſſe, num ſoli Magiſtratus, an verò etiam Paſtores ἀμέσως ſub Deo collocantur. Negat mox ſic Miniſtros verbi eſſe ſub Magiſtratu, quomodo urbis præfectus ſuberat Trajano. Quod Magiſtratus ſummi poteſtatem ἀμέσως à Deo eſſe concedit, in hoc rectè à Pontificiis diſſentit. Similiter Theophilus, Lib. I. ad Autolycum in Orthodoxogr. pag. 291. ὁ βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ γέγονεν. Et mox eum vocat ἄνθρωπον ὑπὸ Θεοῦ τεταγμένον. Rationem quoque ſubjungit τοῦτο γὰρ τινὶ παρὰ Θεοῦ οἰκονομίαν πεπίστευται. Et Epiphanius imprimis hæreſi 40. quæ adverſus Archonticos, pag. 131. Διάκονος γὰρ (ἡ ἐξουσία) Θεοῦ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐκ Θεοῦ τεταγμένος πρὸς τὸ κακὸν πράττοντι· καὶ ὀρθῶς ὡς ἡ ἐξουσία αὕτη ἡ κοσμικὴ ἐκ Θεοῦ τέτακται, καὶ μάχαιραν ἔλαβε τὴν ἐξουσίαν· οὐκ ἀλλαχόθεν δέ ποθεν, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ. Aperte indicat, utut applicatio poteſtatis ad Perſonam, quam Ordinationem dicimus, ab hominibus ſit, ipſam tamen hominibus imperandi poteſtatem *non aliunde*, Regibus obtingere, quàm à ſummo illo Rege, cujus vicem obeunt in terris. Et ratio idem evincit. Nam homo homini poteſtatem dare poteſt, ut ſuo ſubjectivè loco imperet. At ut loco regat ejus, qui ſibi non ſubjiciatur, minimè dare poteſt. Atqui Deus homini non eſt ſubjectus, ſed homo Deo. Non igitur hominis, ſed ſolius Dei eſt dare, ut imperet loco Dei. Ac quod Walæus cenſet, ſimilem penitus eſſe Eccleſiaſtarum rationem, non ſatis hac parte à Pontificiis recedit: Diſtinguere enim debuit inter ea quæ interna, quæque externa ſunt: prioris generis diximus, eſſe prædicationem Evangelii, & jus adminiſtrandi Sacramenta; poſterioris verò actiones omnes ad politiam Eccleſiæ ſpectantes, quarum περιστάσεις, uti locus, tempus, numerus, modus, verbo Dei non definiuntur, eoque ab omnibus determinantur, prout ad cujuſque Eccleſiæ ædificationem maximè conducit. In poſterioribus his Magiſtratus directum imperium à Deo habet, nec Deo, ſed Magiſtratui ἀμέσως ſubjecti ſunt Eccleſiaſtæ. In prioribus altera diſtinctione opus: quia vel poteſtas in ſeſe conſideratur, vel communicatio poteſtatis, vel principalis circa eam communicationem cura. Poteſtas ipſa ἀμέσως eſt à Chriſto, cujus Eccleſiaſtæ, ſunt legati. In hoc igitur conveniunt Eccleſiaſtæ, & ſummi Magiſtratus, quod non minus jus Eccleſiam docendi, quàm Remp. gubernandi à ſolo eſt Deo. Imò conveniunt quoque quoad poteſtatis communicationem. Nam ut poteſtas quidem, ſummo cum imperio gubernandi ἀμέσως eſt à Deo, at nihilominus applicatio ad perſonam, quam electionem dicimus, ab hominibus: ex. gr. in Cæſare ab Electoribus: ita etſi jus docendi, & adminiſtrandi Sacramenta, & imponendi manus, clavibuſque utendi ἀμέσως ſit à Deo; tamen Paſtoribus (Prophetas & Apoſtolos ἀμέσως hoc quoque reſpectu vocatos excipio) per hominum conſenſum applicatur.

At ratione tertii diſconveniunt, nimirum ratione curæ principalis procurandi ea, quæ ad publicum veræ Religionis exercitium pertinent. Cùm enim publica omnia, qua publica, ei ſubſint, qui publicis ſummo cùm imperio

perio præeſt, etiam univerſam Religionis curam, qua publica eſt, ſummo Magiſtratui ſubjectam eſſe neceſſe eſt. Eoque reſpectu fatendum, Eccleſiaſtas ſecundum interiora illa, nempe prædicationem Evangelii, adminiſtrationem Sacramentorum, impoſitionem manuum, & jus clavium à Magiſtratu ſummo dependere. Quod cùm dico, non tantùm Eccleſiaſtas Magiſtratui ſubjicio, quatenus in horum arbitrio eſt, quæ Religio publicè debeat obtinere; ſed etiam quatenus eorumdem eſt procurare, quæ ad Religionis puræ primitus inſtitutæ conſervationem, aut collapſæ inſtaurationem pertinent. Atque hinc planiſſimum fit, non in eo tantùm diſcrimen eſſe, inter Magiſtratus & Eccleſiaſtas; quòd illorum munus in imperio, horum in ſolo directione, ac miniſterio ſitum ſit: ſed etiam quod Eccleſiaſtæ, in Eccleſiaſticis immediatè non Deo, ſed Magiſtratibus ſubſint, nempe qua Religio publica eſt: directè quidem ratione exteriorum, in quibus propriè dictum imperium habent: indirectè verò in cæteris, in quibus improprium habent imperium, ut quod ſolum conſiſtat in procurando ea, quæ Deus imperavit. Illuſtremus hæc exemplo, de Cœna Dominica: in qua tum eſſentialia ſpectantur, tum quæ extrinſecus accedunt. In prioribus jus Eccleſia non habet, aliquid omittendi, vel mutandi: eoque nec Magiſtratus, qui ſupremus eſt Eccleſiæ gubernator, poteſtatem habet hic aliam, quàm procurandi, ut à Presbyteris obſervetur Dominicum inſtitutum. Si igitur Presbyteri vel ſolum calicem populo præbere velint, quod nuſquam fieri arbitror, vel ſolum panem, uti in Pontificia Eccleſia obtinet conſuetudo: eſt pii Magiſtratus (quidquid contra diſputent Presbyteri, quamcumque etiam in rebus Eccleſiaſticis, & ſcientiam, & poteſtatem ſibi arrogent, Magiſtratibus derogent) iſtiuſmodi dimidiati Sacramenti abuſum omnimodis impedire. Sed de externis & acceſſoriis, habet Eccleſia, eoque & qui Eccleſiam moderatur Magiſtratus, poteſtatem inſtituendi quæ vel ad locum, vel tempus, vel numerum, vel modum pertinent. Ratione loci, ut in quibus ea templis debeat celebrari. Ratione temporis, uti, quod licet Chriſtus Cœnam Dominicam veſperi celebrarit, tamen cùm jubeat Scriptura omnia facere πρὸς οἰκοδομὴν· ſatius ſit adminiſtrari eam, quo tempore homines etiamnum jejuni eſſe ſolent: ut quod ad Religionem, piamque devotionem longè ſit accommodatius. Ratione numeri, ut quoties in anno ea debeat celebrari: num Dominicis diebus, an etiam aliis, (in quo vetus Eccleſia variavit) & ſi Dominicis tantùm, num ſingulis, an quibuſdam, & quibuſnam. Ratione denique modi; ut cujuſmodi adhibendæ ſint preces, gratiarum actiones, hymni, ceremoniæ: quæ quia in poteſtate ſunt Eccleſiæ, noſtro quoque ſeculo, in ipſis quoque Eccleſiis Reformatis, non parum varietatis cernere eſt. In hujuſmodi igitur omnibus, Eccleſiæ jus concedunt definiendi, ac canones conſtituendi: Magiſtratui directum, ac propriè dictum imperium conceditur. Atque hac eſſentialium, atque accidentalium directi, & indirecti imperii diſtinctione, in fumos abit, quod Utenbogartio ejus pag. verſ. antepr. objicit Wallæus, tantam veritatis vim eſſe, ut ei ſubinde veritas excidat invito; ut qui interdum agnoſcat Paſtores, ἀμέσως, muneris ſui mandatum habere à Deo; & tamen aliàs contendat, eos ab & ſub Magiſtratibus conſequi exercendi muneris ſui poteſtatem.

Pag. 45. Agnoſcit non poſſe Magiſtratum ſummum renuntiare ſummo in civilibus imperio, niſi ſimul deſinat eſſe Magiſtratus. Optimè. Sed idem in Eccleſiaſticis locum habet. Imo in his tantò magis, quantò temporalibus præſtant æterna. Nec enim civilis tantummodo beatitudo, ſed etiam cœleſtis, ac hæc quidem imprimis, finis eſt regiæ poteſtatis: ut antea oſtendimus, ac rectè agnoſcit Iſidorus Peluſiota, L. III. Ep. 249. quæ ad Iſidorum Diaconum: Ἐξ ἱερωσύνης καὶ βασιλείας τὰ πράγματα συνέστηκεν· εἰ γὰρ καὶ πολλῷ ἀλλήλων διαφέρουσιν, (ἡ μὲν γὰρ ὡς ψυχὴ ἐστὶν, ἡ δὲ ὡς σῶμα) ἀλλ' εἰς ἓν ὁρῶσι τέλος, τὴν τῶν ὑπηκόων σωτηρίαν. Cui conſona ſcribit Thomas Aquinas, Lib. I. cap. 14. & cap. 3. Lib. III. de Regimine Principum. Quanquam is Liber, etſi in Romana quoque editione legatur, Thomæ tamen falſo tribuatur, ut in quo Rodolpho Adolphus, Adolpho Albertus ſucceſſiſſe dicatur, quorum hoc contigit, annis poſt Thomæ obitum 25. ſed iſtoc utut eſt, optimè eo quo dixi libro legere eſt: *Finis ad quem principaliter Rex intendere debet, in ſeipſo, & in ſubditis, eſt æterna beatitudo, quæ in viſione Dei conſiſtit: & quia iſta viſio eſt perfectiſſimum bonum, maximè movere debet Regem, & quemcumque Dominum, ut hunc finem ſubditi conſequantur.* Quod ſi beatitudo ſupernaturalis, ſit principalis Regis ac Regni finis, ſanè cùm regnum non ſit ob Regem, ſed Rex propter regnum, (quomodo non oves ob paſtorem, ſed paſtor eſt propter oves) liquet Regis eſſe omnes ſubditos ſuos regere, tam in Eccleſiaſticis, quàm Civilibus; nec poſſe hoc imperium ſummum in Eccleſiaſticis in alterum transferre, quin alienet principalem imperii ſui partem, ac proinde Magiſtratus ſummus eſſe deſinat, ut qui ſe abdicet eo, quod, non dico imperii ſummi quarto modo proprium ſit, ſed quod de eſſentia eſt imperii, & quidem

Digitized by Google

dem ut dicebamus, principalis imperii ſumma pars.

Quod hoc loco, & alibi Walæus ait, poſſe Magiſtratum in civilibus exequi ea munera, quæ alteri mandat: ſed non poſſe per ſe obire prædicationem Evangelii, & Sacramentorum adminiſtrationem: eoque neutiquam Magiſtratui id juris competere in Eccleſiaſticis, quod obtinet in civilibus. Hoc quanquam imperitum aliquem movere poſſit, revera tamen nihil officit iis, quæ hactenus diximus. Nam jam antea confeſſi ſumus, Miniſtros jus docendi, aliaque ei neceſſario connexa agenda, non minus ἀμέσως adeo obtinere, quàm Magiſtratus ſummum imperium immediatè habet à Deo. Sed non de eſſentialibus miniſterii, verùm de imperio diſceptatio eſt, hoc eſt, quæritur, an non Eccleſiaſtæ directo Migiſtratus imperio ſubſint in rebus exterioribus, ſive in actionibus ordinem, ac πολιτείαν Eccleſiæ ſpectantibus: indirectè verò in interioribus, quatenus ejus eſt procurare, ut à Paſtoribus fiant, quæ Deus juſſit: atque ad hoc habet vim coactivam. Nec quidquam ad rem facit, quod Magiſtratus per ſe non poteſt exequi munus Presbyterorum: quia nec Magiſtratus multa munia, ob vilitatem ſui obire per ſe poſſit; nec tamen id impedit, quominus ſupremum circa ea habeat imperium. Hinc Burtrillus, cap. 21. pro Tortura Torti: *Supremi*, inquit, *in quovis genere gubernatoris non eſt, exequi ſingularum officia, ſed curare, ut ſuum quiſque officium exequatur. Utque in ſupremo gubernatore, in rebus conjugalibus non requiritur, ut poteſtatem habeat conjugalem: ita nec in ſupremo gubernatore, in rebus ſacerdotalibus requiritur, ut habeat poteſtatem ſacerdotalem.*

Pag. 46. ait, Si Magiſtratus jure ſuo abutens, ſeu falſis Paſtoribus, ſeu aliter Eccleſiam Dei perditum ire velit, Eccleſiam hoc juris habere, ut vel invito Magiſtratu, novos ac ſanos ſibi eligat Paſtores. Sed confundit Eccleſiam quà talis, & quà publica. Nam jus hoc quidem Eccleſiæ concedimus; ut ſi Imperator hæreticus lupum Chriſtiano ovili præficere velit, ſibi cavere à lupo, deque vero animarum Paſtore proſpicere poſſit. Sed Miniſter iſte, Eccleſiæ quidem Miniſter erit, publicæ verò Eccleſiæ Miniſter non erit. Ut efficeret, quod vellet, probare debuit, Miniſtros Eccleſiæ, quà publica eſt, non à Magiſtratu ſolo jus conſequi publicè docendi, aliaque exercitia Religionis publicè obeundi.

Quod fine ejuſdem pag. ait, ſic novum invehi papatum, imo tot Papas novos ſtatui, quot ſint ſupremi Magiſtratus; id à Jeſuitis quoque objici ſcimus Theologis Anglis; à quibus id ſemper negatum fuit. Audiamus Guilielmum Tookerum, S. Theologiæ Profeſſorem, & Decanum Eccleſiæ Lichfeldenſis, in duello ſuo cum Becano Jeſuita, pag. 13. *Cum*, inquit, *Regem Eccleſiæ præponimus, primatumve & regimen in Eccleſia ſupponimus; nec Pontificatum veterem, nec Papatum novum invehimus in Eccleſiam.* Quod pleniùs declarant verba sereniſſimi Jacobi Magnæ Britanniæ Regis à Tookero, pag. 5. adducta. *Regibus*, inquit, *Chriſtianis Eccleſiam intra fines ſuos, non minus quàm reliquum populum eſſe gubernandum, ut qui cuſtodes ſint utriuſque tabulæ; non quidem novos articulos fidei condendo, (id enim Papæ munus eſt) ſed efficiendo, ut Dei verbo publicè obtemperetur, Religionem repurgando, juxta divinam voluntatem, in ſacris patefactam, & temporalem gladium in beneficium ſpiritualis poteſtatis diſtringendo, abolendo corruptelas, Eccleſiaſticam authoritatem ſanciendo, quæſtiones frivolas, & ſchiſmatum licentiam, vel componendo, vel coerçendo, tollendoque, quod Conſtantinus factitavit; denique decorum quoddam tuendo, & leges, ac jura præſcribendo de adiaphoris rebus omnibus, ordinis gratia: ad quem ſolum ſcopum collimat hoc juramentum primatus.* Hactenus Rex, qui & paulò ante dixerat: *Reges Veteris Teſtamenti cuncta moderatos eſſe, quæ ad Eccleſiaſticum regimen quoquo modo pertinerent.* Atque uti nec plùs, nec minus, quàm ſereniſſimo Regi, debetur ſupremo noſtro Magiſtratui: ita neque minus, vel amplius ei tribuimus, nec ipſe plus ſibi vindicat.

Nec enim ſibi infallibile tribuit judicium in rebus Religionis, quod facit Papa: nec poteſtatem condendi capita fidei, quæ conſcientias obligent: ſed tantùm jus ſanciendi, quæ Religio publicè debeat obtinere, procurandique ea quæ ad ὀρθοδοξίαν, & ædificationem Eccleſiæ judicat pertinere. Non ſe facit ſpirituale caput Eccleſiæ, quod ſcit ſolius eſſe Chriſti; non ipſe obire vult Miniſterium Eccleſiaſticum, quia ſcit ſe ad hoc non vocatum à Deo: verùm quia ſcit officium ſummi Magiſtratus, præcipuè verſari circa Religionem, & cultum divinum, (ut qui imprimis debeat procurare, ut ſubditi conſequantur beatitudinem æternam) eo conſcientiam ſuam, ſic arbitrio eorum, quos falli ſcit poſſe & ſolere, alligare non vult, ut ad nutum alienum omnia in Eccleſiæ rebus exequatur. Scit ſibi à Deo commiſſum eſſe, officium dirigendi regimen ſuum, in finem verum, qui eſt beatitudo cœleſtis: ſcit hoc principale officium ſuum eſſe: hoc igitur ſe munere abdicare non vult, nec aliis reſignare, ſalva conſcientia, poteſt, qui ad illud vocati non ſunt, plurimùm etiam ut ad illud vocentur, idonei non ſunt. Non novum Papatum invehunt, qui hoc Magiſtratui tribuunt, ſed

qui

Digitized by Google

qui adimant. Nam inter elogia, quibus Anti-Chriſtum inſignit Scriptura, illud eſt, quod ſe efferat ſupra omne id quod dicitur Deus. Ac eundem hæc jubent eſſe cuſtodem, & vindicem utriuſque tabulæ. Hoc igitur, qui vel ſermone, vel facto eripit Magiſtratui, is mores induit Anti-Chriſti. Facit verò illud, qui potiorem imperii ſummi partem ſibi vindicat. Summa autem imperii pars eſt, quæ circa Eccleſiaſtica verſatur. Hanc igitur qui Magiſtratui aufert, Anti-Chriſto ac Papæ, hac ſaltem parte quin ſimilis ſit dubitandum non eſt.

Pag. 48. ἀσύςατον eſſe ait, velle alicui, quem fatearis poſſe errare, tribuere ſummam in Religione poteſtatem: atque hoc cùm probè aſſequerentur Pontificii, eorum pleroſque, quia Papam errare poſſe faterentur, Concilio eum ſubjeciſſe. Sed horum longè deteriorem eſſe opinionem, qui inſimul & Magiſtratui tribuant judicium fallibile, & ei tribuant ſupremum jus, in negotio Religionis. Mira ſanè argumentatio, cum negare non poſſit, etiam Synodos ſæpenumero falli: eoque ſi quid ponderis huic inſit argumento, fateri ipſe cogatur, nec penes Synodum ſupremum illud jus fore. Sanè ſi Synodi falli poſſint, quis non videt Magiſtratum, non debere credere propter ſe, ſed quia conſentiant cum Scripturis, & canonibus Antiquis? In quaſcumque igitur nos partes verſemus, effugere illud non poſſumus, quin de Synodis ἐπίκρισις competat Magiſtratui. Si enim unicuique etiam privato, ex Theologorum ſententia judicium convenit in cauſa Religionis, quomodo hoc Magiſtratui non competet? Ac ſi nec privatus quiſquam adſtringitur judicio Synodico, quomodo non diſſentire ab eo licebit ſummo Magiſtratui? Pater-familias non tantùm poteſt, ſed etiam debet examinare Synodica decreta ad Lydium lapidem Scripturarum; ne humanis decretis facilè nimis fidem habens, & ſe errori involvat, & in eundem familiam compellat: Et Magiſtratui, Parenti Patriæ, non idem faciendum erit, ne ejus ſegnititie, nimiave credulitate, errores noxii in Eccleſiam ſpargantur univerſam? Utrumque igitur verum eſt, & penes Synodum κρίσιν, & penes Magiſtratum ſummum ἐπίκρισιν eſſe; item & hunc, & illam errori eſſe obnoxiam: ſed hoc non impedit, quominus tum Synodi officium ſit, dirigere intellectum in cognitione veri, tum Magiſtratus ſit, imperare, quod rectum eſt & ſalutare. Quod ſi illa diriget malè, non ideo hic imperabit malum: Et ſi hic imperet malum, non ideo ſubditi parere debent in malo: Sed & Magiſtratus, & ſubditus unuſquiſque aget, quod ſui eſſe officii, & Scriptura, & Eccleſiæ Catholicæ conſenſus, & recta ratio perſuaſerint.

Eapſe pag. 48. adverſus illud quod dixerat, non benè convenire, nec in una ſedé morari, ἀναμάρτητον non eſſe in judicando, & tamen ſupremam habere judicandi poteſtatem: objicit ſibi ipſi quod ſolvere poſtea non poteſt. Fatetur enim & in civilibus poſſe Magiſtratum decipi, nec impedire hoc quominus ſummum in his habeat imperium. Reſpondet autem diſparem hic rationem eſſe, quia utut ſubditi in his damnum faciant, Magiſtratus ſui errore, muſſare tamen hoc, & concoquere cogantur: verùm ſi Magiſtratus hæreſes introductum, defenſumque eat, fideles Paſtores ſilentium tenere, minimè debere: quia hic agatur de re omnium pretioſiſſima, animarum nempe ſalute. Diſcrimen hoc, & ipſi agnoſcimus, ſed οὐδὲν πρὸς ἔπος. Nec enim ſi Deus imperium habeat ſupra Reges, eò Reges in Eccleſiaſticis imperium non habere conſequitur; ſed illud tantùm evincitur, non ἁπλῶς ſummum imperium habere: quod à nemine in controverſiam vocatur. Fatemur igitur ſi aliud Rex jubeat terrenus, quàm cœleſtis, hunc, non illum audiendum eſſe; poſſeque tum nos dicere, cum B. Polycarpo, δεδιδάγμεθα ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναις τιμὴν κατὰ τὸ προσῆκον τὴν μὴ βλάπτουσαν ἡμᾶς ἀπονέμειν. Sed hoc non impedit, quominus nullum in Eccleſiaſticis imperium ſit penes mortalem quemquam, quam ſolum Regem, vel eum quem Rex (ſummo ſemper ſibi imperio reſervato, cui renuntiare non poteſt, niſi Rex ſimul eſſe deſinat) ſub ſeſe juſſerit imperare. Quamobrem hic & imperare illud debet, quod in verbo juſſit Deus, ac pœnarum etiam comminatione obſtringere ad illud ſubditos poteſt: & imperandi etiam ea jus habet, quibus repugnans nihil in verbo jubet Deus. Nec vel in his, vel in illis imperium detrectare cuiquam licet. Ollas lippit, qui hinc conſequi non videt, tam in Eccleſiaſticis, quàm in Civilibus, omne imperium eſſe, penes ſolum Regem, hoc eſt, ſummum quemque Magiſtratum.

Cùm negat pro Synodis haberi, quæ non congregantur juſſu, aut conſenſu Magiſtratus: addere debuerat, cujuſmodi de Magiſtratu loquatur, num de eo qui Chriſtianam Religionem probet, aut toleret; an qui eam perſequatur. Nec enim quiſquam in dubium unquam vocavit, an Concilia ante Conſtantini tempora (uti Hieroſolymitanum primum, cujus *Act.* XV. mentio fit, Carthaginenſe de re-baptizandis, de quo Euſeb. VII. 2. quod tamen ab Eccleſia improbatum; Eliberitanum item, atque alia) Conciliorum nomen mereantur: verùm duo hæc

K interim

interim dicimus. Unum eſt, quæ hujuſmodi Conciliis ſunt decreta, Canonem κυρίως loquendo, non legum vim habere, quia penes ſolum Magiſtratum ſit vis νομοθετικὴ καὶ ἀναγκαστική. Alterum eſt, Chriſtianum Magiſtratum permittere, ut citra mandatum, vel conſenſum ſuum Synodi celebrentur: quæ autem ſine hujuſmodi Magiſtratus conſenſu Concilia fiant, hæc illegitima eſſe ſuſtinuerunt Proteſtantes, de nullitate Concilii Tridentini: ſed & cùm Magiſtratus in Concilium conſenſit, ejuſdem eſt Synodos dirigere per ſe, vel legatos ſuos: nec debet decretis Synodicis vim legis addere, niſi de quorum veritate ſit perſuaſus in animo ſuo. Quæ quidem quam utiliter moneantur, multis ex hiſtoria Eccleſiaſtica exemplis oſtendi poſſit, niſi unius Athanaſii temporibus hæc liquidò comprobarentur. Deinceps rurſum paginis aliquot probat, Eccleſiaſtas non eſſe ſervos, aut legatos Angelorum, nedum hominum, ſed ipſius Dei. Rectiùs operæ & oleo pepercisſet, nec enim ejus inſtitutum juvant quicquam. Sanè ipſi quoque agnoſcimus, hæc veriſſima eſſe, tum ratione mandati, quod à Deo, non creaturis habent; tum legationis, quam Chriſti, non Magiſtratuum nomine ſuſtinent. Sed hinc minimè conſequitur, Magiſtratum ſummum, qui vicem Dei obit in terris, non imperare iis debere, ut tum mandatum Dei fideliter exequantur, tum legationem, nomine Chriſti, bona fide agant; ad hæc negligentes, & immorigeros pœnis poſſe afficere: poſſe item eos legibus adſtringere de rebus,ad politiam Eccleſiæ pertinentibus, quarum μερικῶς non definiuntur in verbo. Quæ omnia oſtendunt Eccleſiaſtas,etiam in Eccleſiæ rebus, ſubeſſe imperio Magiſtratus, partim directò, partim indirectò,ut aliquoties jam declaravimus.

Quod pag. 57. agit, Conſtantinum Magnum non voluiſſe ſapere ſupra Concilium Nicænum: ſed & poſt alios ſententiam dixiſſe, & Patrum Nicænorum ſententiæ ſubſcripſiſſe: id eam minimè vim habet, ut icircò Magiſtratus ſequi ſemper debeant judicium Synodicum. Nec enim Synodi ſententiam approbavit Conſtantinus, quia Synodus eam diceret; ſed quia rationum pondere, ſententiæ ſuæ veritatem ei perſuaſiſſet. Alioqui enim quot Synodi pro errore ſententiam tulerunt? Etiam his calculum ſuum addere debeat Magiſtratus? Quis ſanus hoc dixerit? Quamquam igitur non facilè, Paſtorum ſuorum judicium improbare debeat Magiſtratus: nec tamen eis temerè, ac leviter aſſentire debet, eoque omninò opus ut, poſt κρίσιν συνοδικὴν, conſequatur ἐπίκρισις Magiſtratus.

Quod pag. 58. & alibi, Conſtantium pro Arriano habet, (quo argumento & alii negant rectè Conſtantii facto Magiſtratus in convocandis Synodis authoritatem comprobari) id ut aliquid eſt, non tamen tanti, quàm plerique putant, ponderis putari debet. Nec enim cum Orthodoxis Patribus defuere, qui exiſtimarent, non tam Arrianum fuiſſe Conſtantium, quàm cùm videret ſe Arrianos, ſine Reip. exitio, delere non poſſe, conſilia iniiſſe de pace cum iis ineunda. Sanè Gregorius Nazianzenus, poſt obitum luculentè eum, non ſemel tanquam optimum, ac Chriſtianum Principem laudavit, nec malitia, ſed ſimplicitate, & unionis Eccleſiaſticæ ſtudio, Eccleſiæ ſtatum aliquantò perturbatiorem feciſſe arbitratur. Inter alia verò ſic ſcribit, invectiva prima adverſus Judianum, pag. 64. Edit. Morell. Ὅς γε καὶ εἴ τι παρελύπησεν ἡμᾶς, οὐ περιφρονῶν, οὐδὲ ὑβρίζων, οὐδὲ ἄλλοις τισὶ περὶ ἡμῶν χαριζόμενος, ἀλλ᾽ ὥστε πάντας ἓν εἶναι, καὶ συμφρονεῖν, παρελύπησε καὶ μὴ διασχίζεσθαι, μηδὲ διεστάναι τοῖς σχίσμασιν. Quem locum & Nicephorus citat, Lib. IX. Hiſt. Eccl. cap. 50. pag. 463. At minimè loci mentem perſpexit Morellius, cùm ad oram interpretations ſuæ adnotat, cauſam à Nazianzeno reddi, cur Deus Orthodoxos nonnihil afflixerit. Nam nihil clarius locum inſpicienti, quam de Conſtantio ſermonem eſſe, quem partim ſimplicitate quadam, partim concordiæ ſtudio, exorbitaſſe cenſet: non item quod Arrianum dogma, magis quàm Orthodoxum approbaret. Itaque idem nec dubitat Conſtantium vocare, θειότατον βασιλέων καὶ φιλοχριστότατον, pag. 19. Edit. Savil. ſive pag. 63. Edit. Morel.

In iis quæ pag. 65. & deinceps de excommunicatione diſſerit, confundit abſtentionem à Cœna, ſive non dationem ſigni Sacramentalis, cum inflictione pœnæ poſitivæ. Poſterius hoc eſt humani inſtituti, eoque ad directum Magiſtratus imperium pertinet. Prius verò non negamus canone præcipi divino: eoque non niſi indirectè ſubjacere Magiſtratus imperio. Quamobrem ſi quiſpiam, vel Imperator ipſe eſto, impœnitens, ſignum petat Sacramentale, non Imperatorem hic Epiſcopus audiet, ſed Deum, qui ſupra eſt Imperatorem. Nec enim is ab Epiſcopis, ſymbola fœderis divini, cuiquam porrigi vult, quem ex confeſſione, & vita, conſtet ad fœdus minimè pertinere. Scit præterea Epiſcopus, adverſus charitatem eſſe vel maximè, ut ſymbola hæc iis exhibeamus, qui eorum participatione judicium ſibi Domini arceſſunt, condemnationemque ſibi edunt, ac bibunt. Sed de pœna poſitiva ſimiliter judicari non debet. Ut ſi Imperator vel alius etiam, peccati pœnitens certum tempus, extra reliquorum fidelium cœtum,in Eccleſia conſiſtere jubeatur, qua de re nullum præceptum exſtat in Scri-

pturis:

Digitized by Google

pturis: eoque & hoc & hujuſmodi alia vim legis habere nequeunt, niſi ſanciente ſummo Magiſtratu, qui & legem iſtiuſmodi antiquare poteſt cùm viſum.

Improbat poſtea, quod Utenbogartius dixerit, Ambroſianum exemplum, viam muniiſſe ad tyrannidem Papalem. Ac putat ſe illud abundè refutaſſe, ſi tergeminum aperiat diſcrimen, inter Ambroſii factum, & Papæ excommunicationem. Sed fallitur. Nec enim vitia intra prima conſiſtunt initia: verùm ut ſcriptor Romanus ait, ubi ſemel à virtute deſcitum, non gradu, ſed præcipiti curſu, ad vitia tranſcurritur, vetus diſciplina deſeritur, nova inducitur. Et ſanè quiſquis Romanæ ſedis typhum habet perſpectum; ignorare non poteſt, ut Epiſcopi ejus loci, poſtquam tantum facinus, Ambroſium videre auſum, & fœliciter quidem auſum, majores conceperint ſpiritus, ad efferendum magis, & magis, ſe ſupra omne id quod dicitur Deus. Nec iccircò ἁπλῶς Ambroſii factum damnamus. Tantùm dicimus id nec penitùs approbatum: neque id ulli imitandum Epiſcopo, ſaltem non alii niſi qui & ſpiritum habeat Ambroſianum, & cui negotium ſit, cum eo Principe, qui ſpiritum habeat Theodoſianum. Sanè ſi vel à ſchiſmate, vel perſecutione, vel etiam à ſcandalo metus ſit; omninò in perſona Regis, indulgentiâ opus eſt: qua de re vide, quæ Burhillus ſcribit adverſus Becanum, cap. 13. pag. 127, 128, 129.

Pag. 67, & 68. repetit quod antea etiam dixerat, non Paſtores minùs quàm Reges, ἀμέσως à Deo vocari. Sed ex iis quæ antea diximus, cognoſcere fuit, quatenus hoc admitti poſſit. Interim expendamus duo argumenta, quæ obiter firmandæ ſententiæ infercit. Unum eſt, quod Prophetæ ac Sacerdotes, itidem ac Reges ſoleant inungi in V. T. alterum quod æque illi ac hi typi fuerint Servatoris noſtri. Sed præſtantiam muneris paſtoralis non malè hinc adſtruas, quàm quivis bonus agnoſcit. Immediatam verò vocationem non item. Nec enim inunctio aliud ſignabat, vel obſignabat, quàm quod, uti oleum externum reficit corporis membra, atque ad exequendas res multas vegeta reddit atque idonea; identidem is qui Rex, Propheta, aut Sacerdos ordinaretur, licet naturâ tanto muneri neutiquam par eſſet, tamen à Spiritu Sancto vires conſequeretur, ad adminiſtrationem muneris ſibi divinitus commiſſi. Nihil magis ἄμεσον vocationem inde evincas, quod typi fuerint Chriſti. Nam & Iſaac puer typus fuit Chriſti, quo tempore nec Rex, nec Propheta, nec Sacerdos fuit, & æneus quoque ſerpens in deſerto, aliaque geſſerunt typum Chriſti. Imò contra ſi horumce munerum naturam conſideremus, clarè conſpiciemus, ſummum in Eccleſiaſticis imperium, Epiſcopis ac Presbyteris tribui non poſſe. Nam ſacerdotum tum docere erat, quod cum Prophetis eis fuit commune, tum ſacrificare, tum intercedere pro propulo apud Deum. At Regum erat gubernare Eccleſiam, ſummoque cum imperio verſari, circa ea quæ ad animalem, aut ſpiritualem vitam pertineant. Atqui Presbyteri, & Epiſcopi non regibus V. T. ſucceſſere, ſed ſacerdotibus: ut qui & ipſi doceant, & μνημονευτικῶς ſacrificii Chriſti ſigna adminiſtrent, & pro Eccleſia, ſinguliſque ejus membris, in precibus, & gratiarum actionibus, intercedant apud Deum: Unde & ἱερεῖς, ac Sacerdotes ab omni antiquitate appellantur. Gubernatio igitur principalis, non his, ſed Magiſtratui competit. Neque obſtat, quod à Paulo, inter Eccleſiaſticas functiones κυβερνήσεων mentio fiat. Nam eſt Epiſcoporum, & Presbyterorum quidem regere, verùm Miniſterio, non Imperio, quod ſolius eſt Magiſtratus: Unde illud Poetæ:

Tu regere imperio populos, Romane, memento:

Aut ſi quod etiam imperium habeat, id ſub hoſtili Magiſtratu eſt, ubi eorum qui Eccleſiæ præſident, eſt ea præſtare quantum licet, quæ alioquin erant Magiſtratus. Sub Chriſtiano autem Magiſtratu, ſi quod imperium, vel jus in rebus externis habet, à Magiſtratu habet, quod idcircò non ſummum erit, ſed ſubordinatum. Quam rem his verbis expreſſit Guilielmus Tooker, duello cum Becano Jeſuita, pag. 63, & 64. *Mixtum jus & reſultans ex utroque jure, & Regio, & Epiſcopali eſt legum ſanctio, & Synodorum indictio, & præſidendi in iis prærogativa, & controverſiarum deciſio, & beneficiorum collatio, & Clericorum inveſtitura, & Epiſcoporum conſtitutio, & depoſitio, aliorumque actuum, qui his finitimi ſunt, exercitium, quæ ferè ab origine primatus regii deſcendunt, & communicantur ſacerdotibus, & ex favorabilium legum indulgentia, bona cum venia Principum maximè derivantur.*

Hactenus vidimus primam & potiorem Walæani ſcripti partem. Accedit deinde ἀνασκευὴν libri Utenbogartii. Sed non video quid multum attineat illi immorari, cùm ex iis quæ hactenus diximus, nullo negotio pleraque omnia ſolvantur. Ad exemplum Moſis reſpondet, fuiſſe non tantum ſummum Magiſtratum, ſed & Prophetam Aarone majorem; quod probat ex *Num.* XII. 6, 7, 8. ſed οὐδὲν πρὸς ἔπος. Nam quà Propheta major, judicium habuit directivum: quà Magiſtratus, imperativum. Quà Propheta ſcientiam habuit: quà Princeps, pote-

ſtatem. Audiamus quod Becano, cùm ſimiliter occurriſſet Epiſcopo Elienſi, reſpondeatur à Burhillo, cap. 27. pro Tortura Torti, pag. 278. *Prophetam ut Moſem probes fuiſſe, recitas locum longiuſculum ex* Num. XII. 6. *Quaſi verò nobis horum aliquid, aut negaretur, aut neſciretur. Summum quoque ſacerdotem fuiſſe probas. Sed hìc oblitus es turpiter, in exemplo Moſis ad primatum regium, non tam quæri utrum ſummus ſacerdos fuerit, quàm utrum poſt conſecratum Aaronem fuerit. Scimus enim Moſi in Eccleſiaſticis, poſt conſecratum Aaronem, obeditum ut ſupremo gubernatori: nec ut Legiſlatori, aut Prophetæ, credo, dixeris. Reſtat ergò ut obeditum dicas Moſi, in hoc negotiorum genere, vel tanquam Principi ſeculari, vel tanquam ſummo ſacerdoti. Nec tamen poſt conſecratum Aaronem, facilè perſuaſeris Moſem permanſiſſe ſummum ſacerdotem; ne duos ſummos, quaſi Antipapas faciens, bicipitem facias Eccleſiam ſub Moſe.*

Ad Joſuæ exemplum reſpondet Walæus, Moſem, *Num.* XXVII. 18. voluiſſe Joſua omnia faceret ad verbum Eleazari; quem iccircò, ſi quid agendum, conſulere deberet. Quo etiam argumento pugnat Becanus, adverſus Epiſcopum Elienſem. Sed cùm ibidem addatur, Eleazarum debuiſſe conſulere Deum, liquet Joſuam à Deo accepiſſe reſponſum per ſacerdotem, geſtantem Urim & Thummim. Quare hoc quoque indicat, certitudinem directivi judicii in Eleazaro: imperium non item. Egregiè vero hoc loco, adverſus Becanum ſcripſit Robertus Burhillus, cap. 27. pag. 280. & 281. ubi hæc inter alia, quæ Walæanum reſponſum planè infringunt: *Si (ut videris velle) ex eo quod dicitur*, Num. XXVII. 18. *ad verbum ejus (id eſt, ut exponis, Eleazari) egredietur, & ingredietur Joſua: id modo effici cupis, non quidem, ut in gubernatione civili, ſed tantùm ut in Eccleſiaſticarum rerum gubernatione, ſubſit Joſua Eleazaro: reclamabunt verba contextus: quæ non modò de Eccleſiaſticis negotiis loquuntur; ſed etiam de omnibus, de quibus Deus conſulendus per ſacerdotum fuerat. Nec tamen ita de his omnibus, ut in iis omnibus Joſuam imperio Eleazari ſubjiciant; ſed oraculo divino: cujus tum certus interpres Eleazarus, & poſt eum diu ſucceſſores ejus fuerant. Si Papa* (idem de Paſtoribus Eccleſiarum dici poteſt) *itidem certus interpres eſſet voluntatis divinæ, fateremur, ad verbum Papæ, Principibus & egrediendum, & ingrediendum. Nec tamen ideo diceremus, Principibus omnia facienda ex conſilio Papæ: nec enim de omnibus Deum conſulebant per ſacerdotem: nec cùm per os ſacerdotis divinum reſponſum acciperent, ſacerdotis imperio paruiſſe dicuntur. Ut nec fecialis, ſed Regis imperio paret, qui feciali, Regis mandatum deferenti, paret. Nec tamen damus, quod tuo more, ſine probatione ſumis, illud* ad verbum ejus, *exponendum potiùs, ad verbum Eleazari, quam ad verbum Domini. Certè enim in Hebræo hoc antecedens propiùs, & interpretes etiam veſtri ſtant ab hac interpretatione*, &c. Et poſt aliqua: *Aut non omninò jubetur ad verbum ſacerdotis egredi, & ingredi, ſed ad verbum Dei: quod probabilius videtur: aut ſaltem non abſolutè, ſed ad verbum ejus pendens à conſultatione Domini, id eſt, quatenus internuntius eſt voluntatis divinæ.*

Deinceps reſpondet quoque ad exempla Davidis, Salomonis, Joſaphati, Ezechiæ, Joſiæ: quibus non Utenbogartius tantùm, ſed etiam Rex ſereniſſimus Jacobus, & Theologi Angli, ſupremam in Eccleſiaſticis curam Regi competere, variis ſcriptis adverſus Pontificios oſtenderunt. Itaque qui ſciat, ut Theologi illi, exempla ea, à Pontificiorum reſponſis vindicarint: is ſimul norit, quid ad exceptiones illas Wallæanas debeat reſponderi. Quare non viſum huic argumento ultra inſiſtere: ſed remittere malo ad Guilielmum Tookerum, qui in duello ſuo cum Becano Jeſuita, non tantùm regium in Eccleſiaſticis regimen, ac primatum exemplis his fusè probat, ſed etiam ad ea omnia, quæ oggeſſerat Jeſuita, ſolidè reſpondet. Vide eum à pag. 113. uſque ad pag. 175. Ac eò lubentiùs hanc partem prætereo, quia idem video à Burrhillo factum, libro pro Tortura Torti, ut qui & ipſe cap. 28. pag. 292. nos remittere malis ad reſponſionem Doctiſſimi Decani Leichfeldenſis, qui non alius eſt, ac Guilielmus Tookerus. Adde quod etiamſi Walæus evinceret, ſingula exempla per ſe non ſatis validè probare, quod Utenbogartius volebat; tamen alia attulerat, quæ nec argumentorum ſubtilitate eludat, nec robore elidat. De cæteris cogitandum illud Poetæ veteris,

Et quæ non proſunt ſingula, multa juvant.

Quod verò ad illam teſtimoniorum ſylvam, quam Utenbogartii teſtimoniis obducit, mihi quidem magnam partem videntur ea ſententiam noſtram confirmare. Itaque quamquam jam ſcribendo laſſus, ſtrigare malim, quam protelo ducere: tamen adferre viſum aliquot iſtorum teſtimoniorum, ut pareat quam is non cum adverſa ſententia, ſed quemadmodum Romani tyrones, Vegetio teſte, ſolent, adverſus palum plurimùm pugnet.

Pag. 115. agnoſcit Helveticam confeſſionem, Magiſtratui imprimis Religionis curam demandare. Reſpondit, hanc mentem Confeſſionis eſſe, non quidem Magiſtratui modo excellentiori, hanc curam demandari, quàm Paſtoribus, ſed potiorem Magiſtratui Eccleſiaſticorum,

aſticorum, quàm civilium, curam habendam eſſe. Sed quem meliorem Confeſſionis Helveticæ interpretem habere poſſumus, quàm Wolfgangum Muſculum, qui ſuperiorem Magiſtratus ſubordinatam Paſtorum in Eccleſiaſticis curam facit? ut antea vidimus. Nec alia Bullingeri, aliorumque Helveticorum ſententia eſt.

Pag. 115, & 117. Agnoſcit Regem, ab Anglicana Eccleſia habitum, pro capite Eccleſiæ. Verùm his verbis ſupremam Eccleſiæ gubernationem ei tribuiſſe. At neque nos Magiſtratum ſpirituale Eccleſiæ caput facimus: ſed hoc ipſum quod Anglicana voluit Eccleſia, quodque à L. Ciſceſtrienſi tribui Regi docet ipſe, pag. 118. Item ex Burhillo, pag. 121. uti hæc verba inter alia citat. *Regem poſtquam ab Eccleſiaſticis conſiliis, aut (ſi hæc non ſatisfecerint) ab authoribus ob fidem, & harum rerum peritiam idoneis, quorum os conſulere tenetur, ſatis edoctus fuerit, præcipuum eſſe Dei ſervum, & exequendæ voluntatis divinæ ſupremum gubernatorem.* Et ex eodem aliquanto poſt, cùm plurima enumeraſſet: *Hæc ferè omnia, certè maxima, in primatu Regio quod ad ſpiritualia agnoſcimus.* Item pag. 122, 123, & 124. quibus locis, exteriorem Eccleſiæ curam Regi tribuit, licet verbo limitatam: item ait, & Paſtores, & Regem habere ſpiritualium curam, ſed hujus curam, etſi ſpiritualium ſit, non eſſe ſpiritualem. Optimè item pag. 125. Burhillum inducit declarantem, verba Auguſtini in quæſtionibus, Veteris & Novi Teſtamenti. *Rex habet imaginem Dei*, regnantis in cœlis: *Epiſcopus Chriſti*, ſed miniſtrantis in terris. Nempe quia ſacerdos, legatione fungens nomine Chriſti, precibus, & hortatibus agit, non imperio regit; ut Paulus oſtendit, 2 *Cor.* V. 20. Dicendum & aliquid de teſtimoniis Veterum quæ à Walæo adducuntur.

Pag. 154. verſ. antepen. Cypriani locum citat, ad probandum plebem ab Epiſcopis conſuli ſolere, antequam aliquem ordinarent. Sed ipſe locus hic indicat, non fuiſſe id perpetuum, cùm dicat hac in cauſa ſe facere id noluiſſe.

Pag. 157, & 158. inſignia duo loca, adducit è concilio Nicæno, & Conſtantinopolitano, quibus decernitur ne ulli conſtituantur Epiſcopi, niſi de voluntate Epiſcoporum Provinciæ. At nihilominus Nectarium, à Theodoſio Juniore electum, conſtat ex Sozomeno, Lib. VII. cap. 8. pluraque iſtiuſmodi adducis, Magnifice Domine, in pietate tua, à pag. 19. uſque ad 97. Quæ exempla oſtendunt, hoc tantum voluiſſe Patres præſcribere, quid maximè expediret, non item quod liceret. Sanè cùm Canones Eccleſiaſtici, non niſi à ſummo Magiſtratu vim legis accipiant, obſtringere eum niſi volentem minimè poſſunt. Et ſi canon iſte obſervandus fuiſſet, in Eccleſiarum noſtrarum reformatione, quales nunc Epiſcopos, & Presbyteros haberemus? Quin igitur extra ordinem aliter poſſit Magiſtratus, minimè dubium videtur.

Pag. 165, & 166. Illuſtria duo Magni Leonis loca adfert, Calvino quoque probata, quibus oſtendit, in Paſtorum electione, nec honoratorum, ac imprimis Magiſtratus judicium negligendum eſſe. Sed diſtinctè de quatuor his ſententiam ſuam promere debuit. 1. Quid ſummo Magiſtratui conveniat, ut membro Eccleſiæ: in quo nihil à fideli cerdone differat. 2. Quid ei tribui poſſit, ut membro honorato; quod ei commune eſſe poſſit cum viro antiquæ nobilitatis, aut claræ eruditionis, aut eximiæ virtutis, aliove nomine præter cæteros conſpicuo, non tamen Remp. capeſſenti. 3. Quid præterea ei competat, ut membro habenti imperium, hoc eſt ut Magiſtratui ejus loci ubi Paſtor eligendus: Sed tamen iſtiuſmodi Magiſtratui, qui ſuperiorem agnoſcat. 4. Denique quid illi debeatur, ut Magiſtratui ſummum imperium habenti. Ad hæc diſtinguere debuit, quid illi competat ordinariè, quid item extra ordinem. Nam plus ei ſchiſmatis tempore tanquam pacis & concordiæ cuſtodi tribui debere, agnoſcit ipſe, pag. 171. ſub finem.

Non ſatis autem intelligo, quid ſibi velit, cùm pag. 183. ait, etiam magno loco habenda eſſe judicia, non Paſtorum ſeu Politicorum, ſeu aliorum, qui donum habeant Prophetiæ; eo quod Paſtorum judicio, plurimum ab his roboris accedat. Nam videri poſſit hoc velle, tantum ſententiam eos rogari debere, cùm non obſcuris indiciis conſtet in Paſtorum ſententiam ituros. Verùm quid ſi Prophetæ illi Paſtorum ſententiam probare non poſſint? jam futurum ut potius deterant aliquid de authoritate judicii paſtoralis. Ait Prophetas Prophetis ſubjectos eſſe debere. Sed quæritur, an Propheta quiſque Prophetas ſuæ ditionis præferre debeat alienæ Provinciæ Paſtoribus ac Prophetis? Item an noſtri ſeculi Prophetæ, præferendi ſint Prophetis Eccleſiæ antiquæ? Hæc quidem conſideratio ad electionem Paſtorum, de qua nunc ſermo, non pertinet primò & per ſe; ſed tamen valdè cum ea eſt conjuncta. Nec ſolum in Miniſtrorum vocatione, ſed etiam controverſiarum dijudicatione, ad Paulinum illum locum provocari ſolet. Meritò igitur quærimus, an negari debeat eum Prophetarum judicio ſe ſubjicere, qui cum Prophetis conſentit Eccleſiarum non ignobiliorum noſtrarum: imò quicum faciunt Prophetæ omnes Eccleſiæ antiquæ?

tiquæ? Atque ut ad exteros, aut veteres non abeatur, quæritur, an Prophetarum judicio ſe non ſubjiciat, qui facere ſecum videt, minorem quidem numerum, ex iis qui vel nullius, vel exiguæ ſint eruditionis: ſed majorem ex eruditorum flore, eorumque qui animum habent in Scripturis ſubactum; idque non judicio ſolum ſuo, ſed etiam adverſariorum ipſorum, qui iccircò calcatum illud in eos vibrent, quo doctrina quiſque inſtructior, hoc eſſe impuriorem, perverſioremque in dogmatis fidei? Sed perpetuus eſt hic, & ſcriptoris hujus & aliorum innumerorum error, ut ſuæ tantùm ſententiæ homines æſtiment, cæteros loco habeant nullo, aut parvo. Atque inde eſt, quod ſi quis diſſentiat in re ulla, à majore Paſtorum parte ejus, in quo ipſe vivat: licet hunc, loci & ſuæ provinciæ doctiores, & exterorum plures, & veterum omnes ſibi habeat conſentientes, nihilominus ab Eccleſia dicant diſſentire, in quo Donatiſtarum eos ſimiles eſſe, quis non videt? Sed redeo ad Veterum teſtimonia, à quibus me occaſione ejus quod de ſubjiciendo ſe Prophetis, dixerat, paulùm video deflexiſſe. Citat pro ſe Concilium Nicænum II. pag. 177. ſanè qui ab Conſtantii exemplo argumento peti nolunt, non debent provocare ad Pſeudo-Nicænam, quæ idolorum cultum ſtabilivit. Pag. 190. commemorat obiter Synodos quinque, Nicænam adverſus Arrium, Conſtantinopolitanam adverſus Macedonium, Epheſinam adverſus Neſtorium, Carthaginenſem adverſus Pelagium, Chalcedonenſem adverſus Eutychem. Sed præterquam quod Epheſinæ poſtponit Carthaginenſem, cùm hæc antiquior ſit, cauſæ nihil video, quid inter quatuor illas Oecumenicas, quas tanquam quatuor Evangelia venerari ſe dicebat Gregorius Magnus, & ex eo Iſidorus, mediam interſerat Carthaginenſem, quam adverſus Pelagium celebratam rectè dicit. Num quia apud imperitos Antiquitatis Eccleſiaſticæ, ſi qui Remonſtrantes nunc dicuntur, malè audiunt tanquam inter mortuam Pelagii, aut Semipelagianorum ſententiam in Eccleſiis Reformatis ab Orco revocantes, eo credemus tacitè inſinuare voluiſſe, eoſdem ferè, qui nunc ſupremam Magiſtratus Authoritatem, in Eccleſiaſticis agnoſcunt, ac quibuſcum ſibi nunc negotium eſt, olim jam SS. Patrum Conciliis fuiſſe condemnatos? Sed ego divinus, aut veterator non ſum; ariolentur illi qui μαντικὴν didicerunt.

Atque hic tandem pauſam faciamus, ego ſcribendi, tu legendi. Occurrebant quidem & alia multa; eaque duum generum: alia momenti nullius, uti illud; (ex pluſculis exemplis unicum adferam) quod pag. 103. uti Oecolampadium, ita Bucerum inter Helvetios numerat; cùm hic fuerit Scleſtadienſis; Scleſtadium verò quis neſcit, civitatem fuiſſe Alſatiæ, unde & nomen ei quaſi Elſiſtede, ut docuit ipſe Scleſtadienſis Beatus Rhenanus? Verùm hujuſcemodi ſi conſector, nec cauſam juvero multùm, nec rationem habeam occupationum utriuſque noſtri. Alia etiam erant quædam momenti majoris, ſed præterquam, quod ex iis, quæ dixi, eorum parere invalentiam arbitrabar; ſciebam ea omnia & eruditè, & nervoſè te refutaſſe, aureo hac de controverſia libello tuo, quem lucem, quam primùm adſpicere, & Eccleſiæ, & Reip. intereſt. Non deerunt fortaſsè qui auſint Anticatonem aliquem ſcribere; nam quid intentatum relinquit humana ambitio? ſed ſpondeo me velle defenſionem ejus quovis tempore ſuſcipere, & ore, & calamo: modo tu, vir Ampliſſime, me idoneum huic rei, nec Collegio hoc, aut Eccleſiæ damnoſum judicabis. Vale.

x. Febr.
cIↄ Iↄc xvi.

XXIV.

Gerardus Voſſius, Hugoni Grotio *S. P.*

SUmme virorum atque item amicorum; Quod amœniſſimo Sylvæ tuæ vireto animum oculoſque meos paſcere ſuaviter volueris, quantas poſſum gratias ago. Equidem multum in ea me delectavi. Cujuſmodi ſi primum calorem atque impetum ſecutus facis (quod Sylvæ nomen oſtendit) quid fuiſſet, ſi lenta Maronis cura placuiſſet? Neque enim quid nunc deſiderari poſſit, video. Statium ſanè longè poſt te relinquere mihi videris. Itaque toties me legere juvit, ut bonam jam partem memoria teneam. Et ne uni mihi id contingere putes: ſcias illuſtrem Legatum Maurerium, cum ei ante paucos dies in prandio adeſſem, complures carminis tui verſus memoriter recitaſſe. Cui etiam optimè interpretabatur illam Olivarii & Hoſpitalii περίφρασιν; ubi fruſtra fuerat Scriverii noſtri acumen. Quamquam profectò non adeo mirandum, ſi ampliſſimo Legato, gentis ſuæ nobiles adeo Senatores magis obverſarentur. Non poſſum verò diſſimulare apud te, ut cùm primùm inſcriptionem longi adeo carminis conſpicerem, cœperim ſubvereri, ne acerba adeo, ac diuturna mala feciſſent, ut in veteri regno tuo minus poſſes, quam olim. Sanè ægrè animo meo fuiſſet, ſi qui primas tuliſti quondam carminis majeſtate, nunc ſecundis contentus

Digitized by Google

tentus eſſe deberes. Sed ut paucos tantùm verſus delibavi, facilè inanem hunc timorem depoſui. Cùm verò omnia impensè me delectarint, tum multum ex eo voluptatis cepi, quod tanta voluptate claſſicos quoſdam Scriptores, & diſciplinas omnes deſcribas. Et tamen plus etiam me afficit, nobilis illa digreſſio qua celebras ornamentum ſui ſexus, ac verè Heroïnam, conjugem tuam. Quam ego carminis tui partem ſiccis oculis legere non potui. Nempe etiam affectus abſque dubio diſertiorem te fecit. Quam præclarum etiam judicium tuum, cùm in religionis negotio flectere oculos jubes ad antiquos, nec graviter minùs, quàm juſtè, quereris de moribus ſeculi noſtri. Metuo nihilominus ne ſurdis canas. Etſi aliquas eſſe aurei generis reliquias in Britannia, quibus antiquitas ſapiat, ex pluribus intelligo. Ac de Gallia etiam ſpem aliquam facit, quod ſcribis ſummos illos viros, quorum elogia extremo tuo carmine, mellitiſſimis verſibus es complexus, optimè de laboribus meis ſentire. Sanè hæc res non mediocriter mihi fiduciam, atque animum adderet ad audendum aliquid in aliis etiam Religionis controverſiis. Sed alia ſufflaminant. Unum eorum dico. Noſſe te arbitror, ut cùm de Religione Chriſtiana præclarum illud opus numeris Belgicis meditatus eſſes: plerorumque hoc judicium fuerit, etſi nihil ineſſet, quod reprehenſionem mereretur, tamen quantò præclariora eſſent, quæ ſcripſiſſes, tantò magis premi illa debere. Idque ne aliorum de te judicia incommodaret, ſi & rectè de Religione ſentire, atque in ea ſupra myſtarum vulgus ſapere videreris. Simile mihi aliquid uſu venit. Neque enim ſatis videtur multis, ſi mea à facultate Theologica approbentur priùs, quàm edantur: ſed malunt in totum me ſcriptione ejuſmodi abſtinere, idque ne plus authoritatis accedat Operi hiſtoriæ meæ, quod æterna oblivione ſepultum vellent. Itaque nunc nihil poſſum, niſi in ſtudiis literarum, vel eloquentiæ, vel hiſtoriæ externæ aut Philoſophiæ. Qui campus ſatis quidem eſt amplus, ſed quanto propius ad ſenectutem accedo, tantò impenſius flagro amore eorum, quæ Chriſtianæ Eccleſiæ pacem, atque concordiam poſſint afferre. Sed dum facere haud licet, quod velim: facio quod licet. Quare duos nunc libellos emitto, ad oratoriam facultatem pertinentes. Altero eorum artis hujus ἐπιτομὴν ſum complexus. Nec eſt quod vereare, ne ea res vitam eripere poſſet commentariis iſtis Oratoriarum inſtitutionum, quas ante annos quindecim in lucem emiſi, & quadriennio poſt auctiores recudi juſſi. Nam non adeo durus Pater eſſe volui, ut à novella prole paterer interimi, quam priùs genuiſſem: præſertim quæ multorum judicio, & publico emolumenti, & mihi gloriæ ac nominis aliquid attuliſſent. Quare ne contingeret quod dixi, potiùs in novo hoc opere viam iſtam inſtiti, ut eorum, quæ ad artem neceſſariò pertinerent, nihil omitterem: ſed aliis ferè uterer verbis; exemplis item novis, magiſque illuſtribus. Ad hæc curavi ut multa utiliter adderem paſſim; priori opere mihi indicta: ea verò omitterem quæ ἰδίαν artis non ſpectarent, & opere altero fusè à me eſſent tractata. Puto me conſilium hoc meum facilè tibi probaturum. Scripſi verò hoc opus potiſſimum in uſum Scholarum, poſtulato eorum qui his præeſſent. Commentarii mei de lingua latina adhuc domi latent. In cauſa eſt illud, quòd antehac etiam ſcripſi. Nempe quod Germania necdum pacata, Bibliopolæ ac Typographi etiam frigeant. Sed tamen meliorem jam ſpem concipere incipiunt. Rumor enim eſt, Magnæ Britanniæ Regem pro Exrege Bohemico interceſſurum: quo effici poſſe putant, ut hic (dummodo renunciet juri in regnum Bohemicum) Palatinatui ſuo reſtituatur. Dum hoc agitur, ego prela Typographica libellis aliis fatigare non ceſſabo. Synodus Roterodamenſis jam deſiit. Etſi verò Synodo Gaudana ante annum fuerat ſtatutum, ut ne ad Euchariſtiæ Sacramentum admitterér, niſi ſententiam retractarem; tamen nunc molliùs agendum mecum putarunt. Nam decretum ut admittar ad eam, dummodò ſpondeam, nihil me adverſus Synodum Dordrechtanam velle moliri palam, vel occulté. Ita nihil me editurum, quod non priùs approbarit facultas Theologica. Hæc ſi præſtem, toleratum me iri, ſed extra functionem Theologicam, & Eccleſiaſticam. Tamen intelligo eſſe nonnullos, quibus nimis hæc mollis agendi ratio mecum videatur. Nam exiſtimant, ſi non compellar ad ſubſcribendum Synodo, ſaltem eſſe retractanda quædam, quæ in hiſtoria mea, ac theſibus quibuſdam ſcripſerim. Ego video hoc agi, ut opera mea inutilis in poſterum Eccleſiæ reddatur. Tamen ſi errorem videro ullum, non pudebit retractare. Sed jam biennium eſt, cùm errorum inſimulor, neque oſtenditur ubi exorbitarim. Novi quemdam qui obnixè hoc agit, ut vel unum locum in opere hiſtoriæ incommodè videar adduxiſſe. Scit facilitatem meam. Quare arte hac circumveniendum me putat, ut agnoſcam ſaltem quædam minus appoſitè citari. Hoc ego ubi fuero confeſſus, jam ſpargetur fama, me errorem in hiſtoria mea eſſe confeſſum, nec eſſe, quod alius eo opere moveatur, quod author ipſe non ubique putet litare veritati, quæ prima

Digitized by Google

ma hiſtoriæ lex & quaſi anima eſt. Video mihi circumſpectè eſſe agendum, atque inter ſpinas, quod dicitur, calceatum me eſſe debere. Interea ſeu malos vincat conſtans bonitas, ſeu Deus miſericors aliter rebus noſtris providebit: ſervabimus animum bonum ad ſpes bonas. Quamquam profectò videre vix poſſum, quid ſi me potiùs, quàm publicum ſpectem meliora attineat ſperare. Non jam ad alienum cogor ſomnum dormire, nec ad alios paſſus eundum eſt. Scis ut inter ea, quæ beatiorem faciunt hanc vitam eſſe, olim ſcripſeris, nulli ſolvere temporis tributum. Hoc nunc otio fruor. Utinam ſaltem moleſti eſſe deſinant, per quos hactenus quieto eſſe non licuit. Sed fortaſsè, & hoc propediem erit. Nam facultas Theologica ſatis benignè mecum agere videtur; uti & ampliſſimi Curatores. Si quid in cauſa mea agitur ſtatim perſcribam. Valdè deſidero, ut tuorum quamplurima lucem videant. Uti commentarii in tres Evangeliſtas: vel ſi eos paulum premere adhuc voles, ſaltem Stobæus, aut γνωμολογία, & rhythmicum pro Religione Chriſtiana, opus. De quo quia mentio incidit, præterire illud non poſſum, verſum antepenultimum, vel illi proximum, minus probari amicis quibuſdam tuis. Ais ſicubi minus ſatisfacias, ob ætatem excuſari debere, & paratum eſſe dicere veriora. Protritum hoc illis videtur, & illis etiam uſitatum, quibus imperant τῶν παίδων βασιλεῖς. At minimè convenire viro cœleſtis ingenii, & eximiæ adeo eruditionis. Dixi ego primam hanc Chriſtiani laudem eſſe, humilitatem: & ſummi Magiſtri hanc eſſe voluntatem, ut pueri ſimiles ſimus. Sed ſatisfacere eo non potui. Tu cogitabis. Quod ad illa quæ de religionis controverſiis, & judicio antiquitatis ſcripſeras; quam diſſidentes ſint amicorum ſententiæ, arbitror jam ſatis te ſive ex parente, ſive aliunde, cognoviſſe. Sanè perutile eſt, conſtare vulgo quod judicium fuerit veterum. Sed num putas, eo me inſcripto, poſſe commendari, quo fortaſſe vel urbanatim, vel ruſticatim, tangam, ſive Agamemnona, ſive Achillem, ſive Chalcantis proſapiam? Quare perſtat animus, vel recoqui paulum oportere hoc opus, vel editionem melius differri, ſaltem in hebdomades paucas. Fortaſſe interim (ita video aliquos ſperare) evenerit aliquid boni. Sin minus, exigua ſanè mora eſt, quæ poſtulatur, nec quæ publico, ut puto, incommodare poſſit. Sæpiùs poſthac ad te ſcribere ſtatutum: fortaſsè autem non ſemper tabellarius erit ſatis fidus. Propterea, ubi opus putabo, aliena manu utar, ac ne nomen quidem conſueto more addam. Tu verò, ſumme vir, vel ex argumento facilè quis ſcripſerit cognoſces, vel ex ἰσοδυναμοῦντι, ut ſi pro Gerardo Joanne Voſſio ſcribam Vulturium Gratianum Baſſarium. Nam illa Deſiderii Alopecii metuo ne aperta ſint nimis. Quandoque etiam initiales V. G. B. ſatis ſcriptorem teſtabuntur. De te ſi quid dicendum erit, vocabo Celſum: id enim prænomen tuum ſonat. Gadolii cognomen nimis evidens videtur. Quare & hic ſuffecerint una alteraque initii Litera. Hæc non eo agam, quaſi de aliis, quam innocentibus Muſis loqui ſit animus (nam ſcis ut alia captum meum ſuperent) verùm quia non deſunt, qui omni ſub lapide metuant ſerpentem. In mentem venit non inutile fore, ſi libri Auguſtini adverſum ſecundam Juliani reſponſionem, cum caſtigationibus tuis prodeant. Multa enim felici conjecturâ emendaſti. Poſſes & notas addere ſeculo noſtro profuturas. Quod ſi quid etiam dicendum adverſus diſſentientes putabis, occaſio de pleriſque ſponte ſe offeret. Tantùm ita inſtituenda ratio, ut undique reluceat mitis ſapientia, non Lelîi ut ille ait, ſed Grotî, quam in te virtutem mirari ſoleo. Nec puto ea quæ perpeſſus es, hanc tibi virtutem excuſſiſſe. Scis cognomentum tuum, quod ſemper tibi obverſari debet: & ſimul occurrat, quod à ſapienti Seneca in libris de ira ſcriptum fuit. Non eſt magnus animus quem incurvat injuria. Scis Athenodorum id Auguſto conſilii dediſſe, nequid iratus committeret, priuſquàm Alphabeti literas cum animo ſuo percurriſſet. Soleo quid ſimile facere, atque aliis ſuadere: Nempe ut ſi res exigat, ut adverſus alterum calamus ſtringendus ſit; id quidem fiat dum fervet animus: nam affectus diſertiorem facit: ſed quia periculum eſt, ne aliquid caninæ facundiæ admiſceat (homines ſumus omnes) eo placet ut ad limam opus revocemus, ubi animus reſederit, atque alienis malis συμπαθῶν. Multa abſque dubio vel tollemus, vel mitigabimus. Ita futurum, ut ſi etiam poſt annos multos in nos ipſos deſcendamus, minus nos urat ſcriptio vetus, quaſi non ſatis ſimus functi officio hominis Chriſtiani. Adde quod ſi undique in ſcriptis reluceat patientia, facilius in veris inveniemus fidem. Sed iſta longè melius me noſti. Maximi Thuani hiſtoriam poſthumam vidi. Editam gaudeo, niſi qua parte, atque id immeritiſſimè, ſocerum Junium deſultoriæ fuiſſe ſcientiæ dicit. Mirum hoc mihi de eo viſum, qui etiam mediocris eruditionis homines, & pacis longè minus amantes, in opere ſuo tantoperè extollat. Quid Ampliſſimum virum ita egit tranſverſum, ut iſta Gallus de Gallo, vir tantus de tanto, poſteris traderet? Scio ego multa fugiſſe

Digitized by Google

giſſe ſocerum. Video in ſcriptis, præſertim criticis, quæ indicta mallem. Sed tamen hac parte non modò Palmerium, ſed alios etiam non infimi nominis poſt ſe relinquit. Non aſſurgit fateor, ad gloriam Scaligeri, Lipſii, & aliorum, qui in hoc ſtudio primas ſibi vendicarunt: Verùm tamen multa præclarè obſervavit; quod cùm Scaliger in ſuis ad Manilium notis diſſimulat, candorem in eo requiro. Verùm iſthoc ſtudium mitto. Quem Theologum Romana, quem Reformatæ Eccleſiæ dabunt, in quo vaſta adeò tum Linguarum, tum Philoſophiæ, Hiſtoriæ externæ, Philologiæque cognitio fuerit? Quam ille ſedulò Scholaſticos, Thomam cum primis; quanta induſtria antiquos Theologos legebat? Cujus ego rei non tantum ex ſcriptis indicium capio, ſed etiam illis, quæ ad Theologos veteres manu ſua adſcripſit. Sed neque hic ſubſtitit error maximi Thuani. Addit, in Batavia ſtuduiſſe rebus novis, ac propterea ab illuſtribus Ordinibus eſſe hinc ejectum: tum Noribergam abiiſſe, atque ibi eſſe defunctum. Quid horum verum eſt? Sanè aliqui Authores fuere, ut pagellas aliquot adverſus Thuani hiſtoriam ederem, quibus gloriam ſoceri vindicarem. Poſſe eum argui teſtimonio Academiæ, ac Illuſtrium Ordinum, imo & Noribergenſium, atque adeo totius Orbis reformati. Verum nihil agendum putavi te inconſulto. Ad hæc videbar mihi hoc pacto tantummodò fluctus in ſimpulo excitaturus. Præterea cogitabam hominem etiam Thuanum fuiſſe, & facilè potuiſſe contingere, ut duos Gallos, quorum uterque Lugduni ſit profeſſus, confunderet. Scis enim ut Donellus Leiceſtrianis partibus impensè faverit, ac propterea è Batavia ab Ordinibus exire ſit juſſus, Saravia quoque iiſdem temporibus, fuga in Angliam ſibi conſulente. Scis quoque Donellum conceſſiſſe Noribergam, atque ibi docuiſſe jus Civile. Et potuit juſtior cauſa eſſe, cur Thuanus minùs benè vellet Donello; quam Junio. Nam Cujacium, Ampliſſimus ille, ὁ μακαρίτης Thuanus faciebat maximi. Et, ni valdè fallor, Præceptor fuerat. At Donellus nec cauſam ſæpè habuit, nec modum invenit exagitandi Cujacium, quem, ut audio, ita in prælectionibus ſuis ſolet περιφέρειν *homo neſcio Cujas*. Quid igitur evidentius, quam Donellum animo Thuani obverſatum, dum iſta ſcriberet? Calami interim lapſum non eſſe, indicat, quod iſta annotavit, ad illud tempus, quo Junius è vivis exceſſit. Vellem ſcire an eadem in αὐτογράφῳ habeantur. Nam fuere qui ſuſpicarentur, à Genevenſibus factum eſſe fucum Lectori, vel Italis potius, quorum in manibus liber fuit, priuſquam ederetur. Mihi id minus veriſimile ſit, ob ea quæ dixi. Interim cogitabis, qua ratione & Thuani & Junii nomini optimè conſuli poſſit. Quid ſi filius ejus, vel alius, ad calcem libri moneat μνημονικὸν planè ἁμάρτημα eſſe, quod de Junio ſcriptum fuit, quem nihil minus quàm deſultoriæ fuiſſe ſcientiæ conſtet, quique in gratia apud Ordines ſemper fuerit, Lugdunique Batavorum magno bonorum omnium dolore, deceſſerit, ubi etiam verſibus ei à Scaligero, te, Heinſio, & aliis ſummis viris ſit parentatum? Cogitabis, & quid facto opus putes, perſcribes. Sed loquaci adeò Epiſtola ulterius moleſtus eſſe deſinam. Neque enim me fugit, recenti adeo uxoris adventu, & rebus veſtris nondum compoſitis, alia majoraque eſſe, de quibus ſit cogitandum. Rogarem te, ut me, quamvis nunc tanto disjungamur intervallo, non minùs propterea ames. Sed ſcio te amicum animo poſſidere, qui, ut Seneca ait, nunquam abeſt, ac quemcunque vult quotidie videt. Vale, vir, idemque Amice incomparabilis. Salutem plurimam dices maximo Tileno; ſed & Clariſſimo Rigaltio: cui ante annos multos miſeram Onoſandrum locis pluribus à Scaligero feliciter emendatum. Accepiſſe mihi ipſe reſcripſit. Sed tamen tot jam anni ſunt, cum nihil intelligo de editione nova, quam tum moliri dixerat Rutgerſius. Et quia Rutgerſii incidit mentio, ſcito eum loco Dyckii Legatum fore Regis Suecici ad Illuſtres Ordines. Ita enim retulit ipſe Regis commiſſarius, quem ſatis hanc rem noſſe arbitror. Imo & Dyckium ipſum hoc perſcripſiſſe audio. Et jam in via Rutgerſius eſſe dicitur. Affinis ejus D. Heinſius carmine Venetias celebravit: quapropter, (ut ipſe amicis compluribus retulit) brevi legetur in Ordinem Equitum B. Marci. Verùm finis tandem eſto. Uxor, Diamantiaque plurimùm te ſalutant. Etiam Scriverius, itemque Jacchæus, qui & plurimam mihi ſalutem tuo nomine dixit. Cæteris, quos adſcripſeras, auſus non fuit idem ſignificare, ne ſuſpicionem iis injiceret, quaſi de rebus aliis quàm Muſarum, tecum ſibi commercium eſſet. Timori huic ignoſces.

Lugd. Bat.
M DCXXI.

Tuus dum vivam,

G. J. Voſſius.

XXV.

Jacobo Corn. F. Wittens J. C.
Dordrechtum.

Vir Ampliſſime, & affinitate conjunctiſſime,

TAndem uti receperam, libellum mitto beneficii Matthæo collati: ſcio jamdiu factum id oportuit, ſed noſti negligentiam meam in iis, quæ res domeſticas ſpectant. Ut de me verè dici poſſit, quod proverbio fertur, *Fluvius quæ procul ſunt irrigat*; Libellum ubi Quæſtor viderit, remittes.

Mirum alterum exemplum (ſcis enim in rebus hujuſmodi, geminum eſſe ſolere) non reperiri in chartis tuis. Sed fortè id eſt in chartis ſoceri, vel Beverii Conſularis. De beneficio gratum erit, ſi non alibi verba fiant, quàm apud eos, quos gnaros eſſe rei opus. Ita enim cum offerretur, convenerat: Et cauſas rei, coram melius exponam. Quanquam tu eas per te ſatis vides.

Accepi heri Venetiis Aphoriſmos undetriginta, quibus Cardinales colligunt, Saxonicum etiam, & Brandeburgicum, Electorem dignitate ſua, à Pontifice ſpoliari debere. Nec enim fas eſſe, ut ſacrum Romani Imperii corpus, dehoneſtetur Electoribus hæreticis. De Palatino ſolo ante ſermo erat. Id ubi ſucceſſit, etiam utroque cornu, irruitur in Electores alios, Pontificiæ Religioni minus faventes. Ita cum fortuna Clero Romano gliſcit impudentia. Operæ viſum, ut Aphoriſmi iſti, hebdomade hac in urbe noſtra excudantur. Ubi prodierint, exemplum mittam: eo lubentius, quia ſi otium erit, præfatiunculam, aut cenſuram, paucis adnectam.

Vale, Ampliſſ. vir, & affinitate arcta mihi juncte, ſed multo conjunctior, eo quod, præter morem mortalium, ames mecum bonam mentem. Uxor, & Te, & Conjugem, ſororeſq; ejus, cognatas ſuas, plurimum ſalutat. Etiam ſororem tuam Hogeverriam uterq; ſalutamus.

Lugd. Bat. Poſt. Kal. Sept. cIↃ IↃc xxii.

Addictiſſimus Tibi,
G. J. Voſſius.

XXVI.

Reverendo in Chriſto Patri, D. Lancelotto Androſio, *Epiſcopo* Wintonienſi, *Regi magnæ* Britanniæ *à Sacris, & Secretis Conſiliis.*

Reverende in Chriſto Pater,

ANnus propemodùm eſt quod pollicitus ſum, velle me proximis ad te literis perſcribere, quis rerum mearum ſtatus foret. Multa adeò tum erant, cur putarem, intra breve ſpatium effici illa poſſe, quorum ſponte mihi fecerant ſpem nobiles atq; ampliſſimi Academiæ noſtræ curatores. Sed propenſiſſimæ illorum voluntati erga me, vel potius Academiam ſuam, mora hactenus injecta eſt, per quoſdam publici boni minùs amantes, vel, quod credere malo, non ſatis ejus intelligentes: quibus utinam meliorem Deus mentem largiatur. Neq; hoc iis tam mei opto cauſâ, qui patientiâ Chriſtianâ (ità enim, quàm Spartanâ, dicere malo) & quicquid iſta injuria, & iſtâ etiam majores, per gratiam divinam concoquere utcunq; didici: quàm propter illos ipſos, qui quia nunc verè, quod volunt, poſſunt, eo cœlum ſibi digito attingere videntur: quos eò ego infeliciores puto, quia dum leviculis quibuſdam ſuam beatitudinem metiuntur, ſe verè infelices eſſe non intelligant: imprimis autem id iis opto, propter Eccleſiam Chriſti, quam iſtorum imperitiâ atq; imprudentiâ ità lacerari, magis etiam animo meo dolet, quàm dicere poſſum. Hæc eò ad te ſcribo, non quia conqueri de illis viſum ſit, quod facere minime ſoleo: ſed ut videas in me culpam non eſſe, quòd, contra quam me facturum receperam, ſcribere uſq; adeò diu diſtulerim. Pudebat enim ineptire, ac inanes ad virum adeò gravem ac ſerium, in ea dignitate conſtitutum, literas dare. Interim verò, dum ego ſileo, ſæpiuſculè mihi literæ ab optimo & dulciſſimo affine meo, Franciſco Junio, quibus ſummas virtutes tuas prædicare non ceſſat: ac ſibi maximopere gratulatur de egregio, ac verè patrio erga ſe amore, ac prolixâ humanitate tuâ. Imò eas inter literas unæ quoq; erant, quibus illud continebatur, non modò te ab affectu priſtino nihil receſſiſſe: ſed verò novi etiam nominis auctario cumulare voluiſſe. Quippe qui minimè ſe gravatus ſis, de meliori notâ commendare illuſtri ac nunquam ſine laude nominando inclytæ Angliæ veſtræ Mareſchallo. Quid ego hic primum; quid poſtremum eloquar? Profectò naturæ tuæ adeò beneficæ ad-

admiratione: tum autem gaudio, quod per te affini meo ita bene ſit, majori quaſi oeſtro me ſentio concitari. Quare ſi huic loco conveniret, quod oratoribus conceditur, neq; inuſitatum planè eſt Theologis antiquis: equidem animo huic morem gererem lubens, ut magnam illam animam ſoceri mei Junii (cujus mihi memoria magis etiam ob pietatem excellentem, & eximium pacis ſtudium, quàm ob variam & exquiſitam eruditionem ſancta ſemper erit) verbis meis quaſi cœlo deductam ſiſterem tibi velut præſentem, orationéq; forſitan non indignâ ſe, & meritis tuis, gratias agentem tibi, quod tantopere amore & curâ tuâ digneris cariſſimum illud pignus ſuum, cui unico ex liberis ſuum impoſuit nomen, & à cujus ingenio ac moribus, eò ardentius, ut puto, optima ſemper expectavit. Et quidem quod facias iſthæc eo potiſſimùm tempore, quo liberi & affines ſui, ab iis, quibus dum nobiſcum verſaretur, ipſe contulit beneficia, negliguntur, uſq; adeò etiam penè ſpernuntur, neq; id alio ullo merito, quàm quia & ipſi patris ſoceriq; exemplo ad eruditionem qualemcunq; contendant, & paci Eccleſiæ etiam cum diſpendio ſuo, optimè conſultum velint. Sed non adeò ineptus ſum, ut non videam hujuſmodi orationem à ſimplici illo & familiari epiſtolarum ſtylo penitus abhorrere. Quare ne dum undiq; erumpente lætitiâ, quod multis evenire ſolet, planè ridiculus fiem, illud potius agam, quod non ſolum ſponte facere geſtio, ſed etiam univerſi his in locis Junii τῦ μακαρίτε liberi, generi, nepotes, requirunt, quod etiam tot Juniani nominis amantes velle ſcio, quod deniq; & facilè poſſum, & ſine ſcelere prætermittere non poſſum: omnium, inquam, noſtri nomine epiſtolâ hac teſtabor, quantum gaudeamus de hoc judicio, & affectu tuo, quantum gratulemur Franciſco Junio noſtro, quantum nos tibi obſtrictos fateamur univerſi, ob eximiam hanc benevolentiam, tantaq; merita tua. Sanè gratiam quidem ut mereris, referemus nunquam, ſed habebimus, quamdiu vitam nobis Deus concedet. Hoc affectu noſtro, Optime maxime præſul, cuncti rogamus ut contentus eſſe velis. Nec enim re aliâ ulla conſequi poſſumus merita tua, quàm agnitione debiti iſtius, cui ſolvendo impares ſumus. Sed quod nos humilis loci homulli non poſſumus, id largè rependet ſublimis ille ac beneficus Deus.

Ad hujus me thronum devolvo, hunc ſupplicibus votis rogo, ut propter Chriſtum & Eccleſiam ſuam, cujus commodis hactenus metiris tempora tua, ſpiritus ſui robore te porrò confirmet, favoreq; hoc terras dignetur, ut

Serus in cælum venias, diuq;
Lætus interſis populo Britanno.

Vale, Reverende in Chriſto pater, & affinem ac me amare perſevera.

Lugd. Bat. cIↄIↄc xxii. Idib. Sept.

Illuſtri nomini tuo Obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

XXVII.

Proceribus Amſtelodamenſibus.

Ampliſſimi & præſtantiſſimi viri,

JAm octiduum & paulo amplius eſt, quòd me Lugduni domi meæ fruſtrà quærebatis: ſed Hagæ tamen reperiſtis. Judicium tum faciebatis pulcherrimæ cogitationis veſtræ, de conſtituenda apud vos illuſtri ſchola, ne habeatis neceſſe rudes & improvidos adoleſcentulos tam cito ablegare in Academiam; quod quanto ſæpe cum periculo fiat, triſtibus etiam documentis cognoviſtis. Et ſane quamquam hoc ipſi non addebatis, tamen facilè illud per me video, curæ id etiam vobis eſſe, ut urbs veſtra, undique propè beata, literarum etiam gloria magis caput attollat: Quod autem, in tanto negotio meam quoque operam conducibilem fore exiſtimaſtis: equidem gaudeo. Nec aliena mihi mens ad morem eâ parte gerendum vobis, atque adeò magno etiam animo capeſſendum, quod expoſcitis. Sic enim ſemper fui, ut in eo quod ſemel ſuſceperim, non ſinam claudicare diligentiam meam. Sed tamen non levia etiam ſunt, quæ ſcrupulum injiciunt. Primum illud cogito, vivere me in Academia toto terrarum orbe inclyta. Ac fruor in ea emolumentis, quantis mei ordinis quiſquam. Nempe à bis millibus ea propè abſunt, ſi etiam immunitates accenſeam. Quæ cum cogito, neſcio an ſatis ex re ſit veſtra, ſi ad me potiſſimum eatur. Nec enim ab hoc loco avelli poſſim, niſi laboris ſit non multò amplius, emolumentum non paulo majus. In quo mihi non videor peccare, cum alioqui periculum ſit, ne fabula multorum fiam, malignis adeò temporibus, ſi Academiam Schola illuſtri commutem levibus de cauſis. Sane non hic modo male audiam ſed vicinis etiam locis, ad quos vel viva voce docendo, vel induſtriæ monumentis nomen pervenit meum. Itaque ſic exiſtimo, nihil me poſſe in re tam gravis momenti ſtatuere, niſi prius conſtiterit, quibus conditionibus ſim avocandus, ſive laborem, quem ſuſciperem, ſive

Digitized by Google

præmium reſpiciam. Terret etiam (ingenue ut dicam) offenſa ampliſſimorum Academiæ literatorum. Nam poſcebatis, ut iis ignaris, tranſigi omne hoc negotium inter nos poſſit. At hoc ſi fiat, Æolum extimeſco, & Septentrionis filios: ſed enim vos, velut humani Joves, ſi prius compellari non poſſint, ſaltem ſedare queatis tempeſtatem iſtam, quam nunc formido. Quid multis opus? In tam arduo negotio, nec abnuere tantæ urbis proceribus pulcherrimum poſtulatum fas putavi: Et tamen graves etiam cauſas video, cur arbitrer, penitius aliquantò mihi explorandum eſſe de tota hac re animum & ſententiam veſtram. Deus & vobis, Ampliſſimi proceres, & mihi mentem illam inſpiret, quæ & glorioſo ejus nomini inſerviet, & inclytæ urbi veſtræ, atque adeo Bataviæ univerſæ, tum etiam mihi ac familiæ meæ ſit maximè ſalutaris.

Lugd. Bat. *Kal. Jan.* — *Nomini veſtro & inclytæ veſtræ Reip. addictiſſimus,*

G. J. Voſſius.

XXVIII.

N. N.

S. P.

JAm ex ampliſſimo affine tuo Reigersbergio intellexeris, vir maxime, ut Amſtelodamenſes cauſis compulſi graviſſimis conſtituere in urbe ſua cogitent Gymnaſium illuſtre: atque ut eam ad rem utilem exiſtiment operam tum meam tum Collegæ & amici veteris Caſparis Barlæi. Sed Leidenſes plane habent perſuaſum, detrahere eam rem multum poſſe nomini & exiſtimationi Academiæ ſuæ: eoque omnem movent lapidem, ut hoc negotium diſturbent. Primùm negant, juris hoc eſſe ulli civitatum, præterquam ſuæ, cui pro tolerata fortiter obſidione, præmii loco ſit attributum, ut Academiam habeat, ad quam Hollandiæ & Zelandiæ ablegetur juventus. Amſtelodamenſes autem arbitrantur, aliud eſſe Academiam ſtatuere, quam ob rem opus ſit privilegiis & immunitatibus à ſuprema poteſtate conceſſis: aliud autem Gymnaſium erigere, in quo juventus, & alii Muſarum amantes, abſque ejuſmodi privilegiis, liberali imbuantur doctrinâ: quale jus penes ſingulas eſſe civitates. Exiſtimem quoque, eam rem plurimum commodare poſſe Leidenſibus, quia ſi annum unum alterum diutius apud ſe detineatur juventus, & eruditione auctior ventura ſit ad Academiam, quod ex honore loci futurum: eo judicio firmatior quod efficiar, ut deinceps hic minus ſit turbarum. Urgent iterum Lugdunenſes, ſi habere Amſtelodamenſes velint Profeſſores aliquos, ſaltem non alibi iis docendum fore, quam in ſcholis claſſicis: uti apud Dordrechtanos fecere Profeſſores Nanſius, Polyander, Marcellus. Amſtelodamenſes aiunt non eſſe laborandum Leidenſibus, utrum in Auditorio aliquo Scholæ claſſicæ doceant Profeſſores, an loco aliquantum diſſito, qui magis deceat non modo doctores ipſos, ſed etiam adoleſcentes jam rude à ludi moderatore donatos, ac pariter tot præſtantiſſimos cives, qui ſtudia colant, ac de rerum natura, vel imperiis, aliiſque rebus præclariſſimis, publicè alios diſſerentes audire exoptent. Denique objectant, ut hæc eſſent, non tamen debuiſſe Amſtelodamenſes ex Academia hac vocare: ſed potiorem iis habendam fuiſſe rationem ſcholæ quæ totius ſit Hollandiæ & Zelandiæ, quam quæ unius ſit urbis futura: Præſertim cum ipſi nobile ſint membrum in procerum conventu à quo Curatores Academiæ ſtatuuntur, ut quos hi ſtatuerint Academiæ Profeſſores, iidem ab Amſtelodamenſibus ipſis præfecti fuiſſe Academiæ ſint dicendi. Neque negant Amſtelodamenſes hæc alicujus eſſe ponderis: ac propterea delegati eorum in Ordinum conventu ante menſes duos cum à Leidenſibus ſuper hoc compellati eſſent, eò inclinabant, ut ſi rogarentur, ne quemquam vocare ex Academia ſua vellent, morem ea in re gererent, dummodo mihi ſatisfieret, quo invito pacta conventa non poſſent reddere irrita. Leidenſes vero paſſi ſunt optimam occaſionem effluere, quamquam dies dicta eſſet conventu, & ea de cauſa ſemel iterumque Lugduno Hagam excurriſſem. Nimirum honeſtius urbi ſuæ putant Leidenſes, ſi non tam rogent Amſtelodamenſes ut à propoſito deſiſtant, quin ſi in proximo ordinum conventu, qui menſe Martio futurus, interdicatur Amſtelodamenſibus, ne illuſtrem ſcholam erigere, aut ſaltem ne quemquam ex Academia ad Scholam urbis ſuæ vocare profeſſorem poſſint. Amſtelodamenſes negant ſe quidquam facere velle, quod privilegiis Leidenſium adverſetur. Sed ſi iis repugnet conſilium de Gymnaſio in quo doceant profeſſores publici, ſolum opus eſſe, ut privilegium hoc ſibi monſtretur, eo viſo, velle ſe ab inſtituto deſiſtere. Ad me autem quod attinet, eò ſe potiſſimum de me aiunt cogitaſſe, quia non ſolum opera mea in publicè docendo Hiſtoriam pergratum toti urbi argumentum, utilis ſit futura, ſed etiam in dirigendis ſcholis duabus

Digitized by Google

abus claſſicis (quarum non melior facies ſit, quam in cæteris Bataviæ urbibus) juvare conſilio Ampliſſimos Conſules poſſem: quippe qui non ſine fructu annis totis xv. Dordrechtanæ Scholæ ante hos xv. annos præfuiſſem. Negant præterea cum in Academia profeſſores locantur, ſtipulationem intercedere, qua obſtricti profeſſores non aliò ire poſſint, ſi res eorum ſic ferant. Si jus eſt Leidenſibus abrogandi munus profeſſoribus, cujus rei exempla nuper vidimus (ut de ſocero Junio taceam, cui profeſſio linguæ Hebrææ erepta invito) ſane etiam profeſſoribus jus eſſe abdicandi ſe munere quando vellent. Ac hujus rei exempla multa ſuppetere: ut in Danæo, ſe conferente in illuſtrem ſcholam Gandavenſem; Gomaro Middleburgum eunte: Meurſio proficiſcente Soram; & compluribus aliis: ſi profeſſione fungens non poſſit à ſe vocari, tantum requiri, ut profeſſor muneri renunciet: nec dubitari poſſe quin eum tum vocari ſibi liceat. Hæc ſunt de quibus Leidenſes in proximo Ordinum conventu, controverſiam Amſtelodamenſibus moturi videntur. Quod ſi ſic etiam ſe nihil efficere poſſe animadvertant, puto, contenti erunt à proceribus noſtris xx. aut circiter, millia expetere, ut deinceps liberalius habeant profeſſores alicujus nominis, atque alios etiam conſequantur, qui vel docendo publice, vel ſcribendo illuſtrare hanc Academiam poſſint. Hujus rei indicium non unus mihi eorum fecit, qui Leidenſibus familiarius utuntur. Nec obſcurè innuunt diſceſſum meum cauſaturum, ut luculentiori conditione Salmaſius iterum advocetur: ut paullum illud damni quod in me faciet Academia, magnitudine ejus viri abundè compenſetur. Equidem ſi venerit gratulabor, eò magis, quia ei docendum publicè non erit; eoque defæcatiori animo totus erit in ſcribendo. Mihi tam felici eſſe non licuit, cui bis de die docendum fuit, ut ignoſci mihi debeat, ſi ſcriptorum præſtantia ab aliis vincar. Laus hæc publica eſt: nec omnia omnes poſſumus. Ac de iſto hactenus. Ad aliud nunc venio, in quo conſilio atque operâ mihi opus tuâ. Ante dies tres quatuor redditæ literæ filio meo Dionyſio, à generoſiſſimo barone Chriſtophoro Stupeskio, quibus ſignificat, fortaſſe iturum ſe Conſtantinopolim & ad alios orientis tractus: ac quia meminerit, quanto ardore filius ſoleat expetere, ut terras eas luſtraret, & quæ deeſſent in Arabicis, ab Arabice loquentibus poſſet addiſcere, voluiſſe ſe nunc occaſionem offerre, quia ſine parentum moleſtia voto ſuo poſſet ſatisfacere. Comitem enim itineris hujus aſſumturum. Non abhorret filius, quin nihil æque deſiderat, quam ut hoc fiat. Sed quiddam ſcrupulum mihi injicit atque uxori. Nam quia illuſtriſſimus hic Baro in Religione ſequitur opiniones Eccleſiæ Romanæ; ac filius meus ob ætatulam (necdum annorum xx. eſt) judicio non adeo eſt firmato, ut ineſcari promiſſis nequeat, aut argumentis decipi ſpecioſis: parum tutum arbitror, eum committere itineri tam longinquo cum iis, qui rem Deo ſe gratam facturos putarent, ſi ad gremium Eccleſiæ Romanæ filium abducerent. Suſpicio mihi injecta ab aliquo à rege Chriſtiano legatum ire aliquem Conſtantinopolim, inque hujus comitatu Baronem Stupeskium fore. At rex non mittet alium, ut puto, quam ſuæ in religione ſententiæ. Eum Presbyter comitabitur, & alii ὁμόδοξοι. Quare tanto plus periculi filio ſit, in tanto eorum numero, qui diverſum ſentiant à nobis, ut mittam, quod fortaſſe in iis futuri homines malis moribus, quos affricare meo poſſent. Ille quidem ſe ſatis firmo ad ea pectore arbitratur. Sed ego multis edoctus exemplis tuta etiam timere didici. Nec propterea conſultationem omnem de hac re abjeci. Fortaſſe enim illuſtris hic Baro minus Romanæ Eccleſiæ placitis adhæret, quam cum viveret nobiſcum. Fortaſſe etiam comitabitur Ephorus Paſchalis medicus Gallus, qui tantum non juravit in verba Zelotarum noſtrorum. Fortaſſe & unà iturus frater generoſorum tertius, qui, ut intelligo, in religione plane noſter eſt. Et ſi legatus mittendus, fortaſſe erit aliquis, qui in religionis controverſiis non male ſentiat de Eccleſiis noſtris. Quales è politicis Gallia habet multos; qui diſtinguere æra poſſint lupinis. Hæc ſi eſſent, facilem me poſtulatis filii præberem. Eſt enim is Baro Chriſtophorus Stupeskius, ut, ſi unum illud de Religione excepero, nihil in eo poſſit deſiderari. Pius eſt ac numinis metuens, gravis eſt, modeſtus, & cordatus. Ingenio excellit, & pro ingenio rara ei eruditio, & mei filiique eſt amantiſſimus. Quare ſi pulchra fuerit occaſio filio viſendi orientem, nullis, vel exiguis impenſis meis: nec cauſa ſit ſatis gravis, cur in Religione ei ab ἑτεροδόξοις metuere debeam, ſane fore puto, ut morem ei geramus; verum haut animus annuere, antequam de eo quod dixi, penitius aliquid cognoro. Quare rem feceris longe mihi gratiſſimam & amicitiâ noſtrâ dignam, ſi ea quæ vel jam ſcias de itinere hoc, vel ex illuſtribus Baronibus aut aliis poſſis cognoſcere, ad me iis ignaris perſcripſeris. Ego quidem & filius generoſo Baroni reſcripſimus, ſed de metu eo, qui Religionem ſpectet, ne γρῦ quidem. Id enim magis abalienare, quam conciliare poſſe videbatur. Si inconſultum plane erit, ut

filius

Digitized by Google

filius ſe in viam det, aliæ à nobis cauſæ, & veræ poterant adferri, cur id minus fiat. Accepi his diebus literas ab ornatiſſimo Omſio noſtro, quibus ſignificat, impenſe ſe deſiderare reſponſum ad literas, quibus ſignificat, quas ad te miſit, poſtquam mihi ſententiam tuam de Equeſtri S. Michaelis dignitate perſcripſeras, nihil illi acceptius fuit humanitate ea, qua morem nobis geſſeris. Atque optat, ut de cætero etiam certior à te fiat. Salutant te, uxorem, liberos, omnes mei, atque una filius tuus, qui in ſtudiis probare ſe pergit.

Lug. Bat. *Tuus omni officio,*

G. J. Voſſius.

XXIX.

Baroni Jo. Stupeskio,
S. P.

JAm quaſi annus eſt illuſtriſſime & amiciſſime Stupeski, quod generoſiſſimi fratris tui, Nicolai Stupeski, alloquio ſuaviſſimo iterum frui dabatur, nec quidquam ad perfectionem gaudii mei requirebatur, niſi quod qui antea nobili illo fratrum pari beabar, tunc dimidium ejus non viderem, nec ſi nunciaretur, ſubinde baronem Stupeskium velle me compellatum, è famulitio aut liberis quærere, —— poſſem. Illud vero etiam dolorem non mediocrem adferebat, quod intelligerem te, cum jam unà in viam dediſſes, valetudine adversâ coactum patriam repetere. Nam, ut amor ſollicitus eſt, triſtiora etiam metuebam. Mirabatur tum frater, me nullas à te literas accepiſſe, quas à te ſcriptas probe conſtaret. Ægrè erat, eas intercidiſſe. Ita enim ſuſpicabar cum Paſchali medico jam in Gallias profectus eſſet. Nec multo poſt alteræ mihi à te literæ, atque illæ à te Lutetia Pariſiorum perſcripta. Sanè utriſque literis nihil mihi carius eſſe potuiſſet: partim quia caperer mirâ ſermonis elegantiâ, partim quia reluceret ubique ſumma humanitas atque amor mei. Sed Pariſinæ tamen illæ non paulo acceptiores, quia hæ metu me illo liberabant, quem valetudo incuſſerat. Quippe ex his cognovi, te redditum tibi, & jam emenſis itineris ſpatiis, cum florentiſſimo fratrum pari, feliciter Lutetiæ agere. Hoc mihi eo jucundius fuit, quia ibidem haberetis virum illum, quo ego nihil undique conſummatius novi, ac quo quanto familiarius uti licebit, tanto vos beatiores putabo. Nihil, puto, opus addere illud, me Hugonem Grotium dicere, quod intelligerent etiam nominis Grotiani hoſtes. Illud potius dicam, quamquam valde gaudeo vos adeo eſſe felices, tamen, cum Batavicè bona confero cum veſtris, & aliorum extra has terras, non vobis quidem quos ſic amo, & colo, ſed tamen aliis quibuſdam hanc felicitatem, pœne dixerim, me invideo. Scio enim quantum damni in eo faciam, quod tot annos hoc viro careo. Neque aliud æquè opto, quam illam mentem proceribus noſtris, ut eum reſtituant patriæ & ſuis. Ex epiſtola quam ante quatriduum ad Dionyſium meum ſcripſiſti, video te cogitare Conſtantinopolim & orientis tractus: nec abnuere, imo potius expoſcere filium tanti itineris ſocium & comitem. Equidem cum illuſtre genus veſtrum & cæteras laudes tuas cogito, non poſſum non ſummas tibi gratias agere, quòd tantus tanto honore atque affectu pariter me meoſque proſequaris. Nec tamen tam ſubito ego & uxor ſtatuere quicquam potuimus, partim quia itineris totius rationem ac quas vocant ἐφόδους aliquanto ſaltem penitius noſſe antea oporteret: partim quia animus meus nunc alio negotio plane diſtinetur. Quod cujuſmodi ſit, non defugiam exponere. Amſtelodamenſes decrerunt illuſtrem erigere Scholam in urbe ſua. Atque hoc ut faciant, duo imprimis impellunt. Primum movet liberorum cura, quos, tot triſtibus edocti exemplis, tam cito in Academias licentia corruptas ablegare metuunt. Nec enim idem moribus obtinet Belgarum, quod gentis veſtræ: Sed apud nos ætas ea, quæ in vitia omnia maximè ebullit, maximè ſine cuſtode relinquitur. Sufficere exiſtimant, ſi aliquis mores inſpiciat, cum ætatis beneficio, vitia ignorant. Præterea impellit civium amor, quibus ſtudia ſunt cordi. Magnus enim eorum eſt numerus in hac urbe, qui & noſtram & Academias alias his proximis viginti, vel triginta annis luſtrarint: neque nunc minus, quoties licet, audire aliquem cupiant de rerum natura, vel rebus geſtis, aliiſque rebus gravibus publice diſſerentem: Advenarum etiam non pauci ibidem degunt, quibus idem eſt ardor. Nempe præter illos, qui ſolas ſectantur Muſas, cum Apolline ſuo, habet ea urbs viros Mercuriales, quibus doctrina pariter curæ ſit ac opes, Mercurii ſui exemplo, non mercium modo, ſed eloquentiæ etiam præſidis. Deſiderium eſt igitur civitatis, ut quemadmodum longe ſupra alias urbes caput extulit divitiis, ita etiam literarum laudibus magis & magis fiat inclyta. Tanti ut voti compos exiſtat, exiſtimavit, eos ſibi advocandos Profeſſores, qui tum ſcriptis jam inclaruiſſent, ut nomen naſcenti Scholæ

Digitized by Google

dare poſſint: tum etiam Venere aliquâ ac facundia polleant in docendo, ut facilius allicere & detinere auditores valeant. Qui ea in urbe me aliquando audire, quales etiam è proceribus ſunt, perſuaſere cætero ſenatui (quam verè ipſi viderint) non eſſe me ab his laudibus deſtitutum. Itaque miſſi ad me è Senatu, qui poſtularent, ut huic Reip. operam meam addicere vellem in iis publicè docendis, quæ apud Leidenſes narro. Item præterea ad Caſparem Barlæum: qui cum aliis ſcriptis, tum præcipue poematis magnum ſibi nomen non in patria modo, ſed vicinis etiam regnis paraſſet. Quam diſertè autem tetrica logices præcepta idem ante annos duodecim ſolitus ſit in hac ipſa Academia tractare, teſtes plurimi ſuperſunt, qui florentiſſimo auditorio docentem audierunt. Quare hunc Philoſophiæ Profeſſorem deſignarunt? Luculentam domum habebit, ac præterea annos florenos noſtrates mille & quingentos. Mihi præter domum, quæ octingentis conducitur, annumerabuntur quotannis bis mille & quingenti. Spes etiam aliorum facta, quæ commemorare ſingula nihil attinet. Et jam affectum ſuum erga liberos teſtari cœperunt, Franciſcum meum referendo in numerum advocatorum urbis ſuæ, qui Hagæ degunt. Huic Amſtelodamenſium inſtituto non ſatis æquos ſe præbent Leidenſes: quibus illud unice in votis, ut diſturbare conſilia eorum poſſint. Sed procerum ſapientiores negant eos quicquam effecturos; Qua de re certiora proximis ad te ſcribam literis. Simul etiam plenius ſignificabo, quid nobis videatur de poſtulato filii, rogantis, ut comitari te in orientem poſſit. Quamquam profecto vix nos extricare poſſimus, niſi, ut dixi, re omni, de qua conſulendum, melius perſpecta. Sperat igitur filius ſe alteris literis tuis melius de omnibus poſſe edoceri. Quicquid autem futurum, æternum tibi debebo, quod luculentè adeo teſtari volueris, erga me & meos, quanti nos facias. Deus hanc tibi mentem perpetuo conſervet, mihi autem & meis vires largiatur ad ea præſtanda officia quæ animum gratum in noſtri ordinis hominibus deceant. Generoſiſſimis fratribus tuis, atque etiam doctiſſimo viro Paſchali, plurimam meo nomine ſalutem dicito.

Lugd. Bat. *Generoſi nominis tui, ac totius illuſtris domus tuæ cultor,*

G. J. Voſſius.

XXX.

Erycio Puteano, *S. P.*

JAm diu eſt, ſumme & vir & amice, quod Oratoriæ meæ & auctiores, & limatiores venire geſtiunt in manus tuas. Sed occaſio eas mittendi nunc demum obtulit per tabellarium, qui monitu tuo me compellavit, nec literas ſolum, ſed commentarium etiam noſtrum ſe procuraturum recepit. Quamquam fortaſſe jam à me acceperis. Nam ante quadrimeſtre vel præterpropter, cuidam profeſſione medico, qui ſe per Brabantiam in Galliam iturum diceret, illud pro jure quodam meo in mandatis dedit, ut ne ſine meis ad te literis abire vellet, atque ut à typographo geminum poſceret Oratoriarum mearum exemplum, quarum unum retineret, alterum tibi daret. Is dum ego ab urbe abſum, diſceſſit, nec niſi unum exemplar rationibus meis apud Typographum addi juſſit. Itaque hæreo, utrum, quia nihil ad te ſcripſiſſem, ſui tantummodo rationem habendam putarit: an contra humanitatis ſuæ eſſe exiſtimarit, ut alterius potius rationem haberet, quam ſui: Præſertim cum eo pacto commodior eſſet occaſio compellandi tui, cujus conſpectum & alloquium ambiret. In re incerta id facere malui, quod feciſſe me vides. Si medicus ille fecerit, quod optarem: Pro filiorum aliquo hic index fuerit. Reperies in eo ſemel iterumque mentiunculam tui: ſed non pro meritis tuis in rem literariam. Quorum major ratio habebitur in commentariis noſtris de lingua latina, ac imprimis Originum libris, quos circa proximum Chriſti natalem prelo ſubjicere Elſevirius decrevit. Si fallit, non moror. Nam mihi ipſi horret animus, cum cogito quantum laboris exantlandum erit. Si quid enim difficile eſt, id profecto eſt eruere è tenebris cauſas vocum omnium: ubi ille togatorum omnium doctiſſimus effugere non potuit, quin crebro nugaretur. Scio ab eo tempore multa in apertum producta eſſe, quæ tum in obſcuro latebant. Sed nec pauca ſunt, quæ reliquerit, quæ pulchrum ſit revocare ad natales ſuos, ſive illi in antiqua Latii lingua, aut Æolum Dialecto: ſive in Linguis Orientis, imprimis Syra, unde Cadmus genus duxit: cui etiam literas ipſas debet Græcia. Adde quod non leve judicium requiritur, ſi, ut animus eſt, in tanto Philologorum diſſenſu rationes plurimum addere velim, cur illud potius ſequamur, quam illud. Neque hoc eo dico, quaſi multa mihi de me promittam: ſed ut videas, non de nihilo eſſe, quod re jam etiam ante multos annos perpenſa,

penſa, nihilominus adhuc horret animus ad illud laboris, quod ſupereſt. Quia ſpiſsè ejus operis editio procedet ob voluminis magnitudinem, decretum tibi, ſi per Typographum licebit, per partes illud tranſmittere. Nempe minus tædio fuerit, ſi ſic legatur, præſertim ab homine occupatiſſimo: modo noſtra tanti putabis. Sed ſaltuatim hoc ut facias, facile ſpero, impetrabo. Magnas vero tibi gratias ago, quod toties me beas perennibus illis, ingenii, doctrinæ, induſtriæ tuæ monumentis. Quam me, ut mittam alia, tua delectavit Flavia Domitilla. O ſi multa eo in genere, ut poſſis, ita velis! Quid de hiſtoria Inſubrica dicam! magiſve doctrinæ, an ſermonis elegantiam & facundiam mirer? Nec poteras opera alia magis tibi, & hoc ſeculum, & poſteros obſtringere. Nam in rebus Græcis ac Romanis multum jam ſumma ingenia deſudarunt. Jacent penè diſpreta tempora quæ Imperium Romanum proximè exceperunt. In his Hypſæo cæcior ſit, qui ignoret irruptiones Barbarorum in orbem Romanum: Ab illis origo tot florentiſſimis regnis ac principatibus in Europa noſtra. Ubi vero incidi in loca ea, quibus tam amicè commendas nos, operamque in hiſtoricis noſtram, quiddam melle dulcius mihi circa cor gliſcere perſenſi. Quid enim jucundius quam laudari me ſit, uſque adeo laudata laudatiſſimi viri opera, & qui me à pueritia norit? ſane hoc boni feciſti, quod ſtimulos etiam addidiſti ad porro bene merendum de literis noſtris. Volupe etiam fuit luſtrare ſtirpem Puteanam: quam ego perhoneſtam eſſe, nec ante annos neſcivi XL, cum unà Dordrechti viveremus. Sed non paulo id nunc accuratius perſpexi, tuiſque liberis eo nomine gratulor, quod tam benè nati ſint. Quamquam profecto ſatis haberent, quo ſe jactarent, ſi prima honoris fundamenta jeciſſes. Utrum Calenii mei Puteani ſtirpi fuerint innexa, non ſat ſcio. Neque enim qui tanto Venlovia abſum intervallo, occaſionem habui in omnia inquirendi. Sed ſi ita eſt, jucundum mihi erit ſcire, ac familiæ etiam meæ id gloriæ ducam. Nec indecores Puteanis ſimus, cum multi hodieque ex cognatis meis non his modo in terris egregio loco ſunt; ſed Ruramondæ etiam & viciniis locis, partim conſulares, partim aliis dignitatibus functi vel etiam fungentes, ſuperſint. Hæc ego III. Nov. raptim exarabam, die dominico, quod eo ipſo ante meridiem tabellarius abitum pararet. Sic quoque ſacro die ſacra tractavimus, cum ſacra res ſit amicitia inter bonos & Dei metuentes: qualem te comperi à prima ætate, optime, doctiſſime, amiciſſime Puteane. Cujus idcirco amor ac cultus erit, dum terras colam.

Tuus,
G. J. Voſſius.

XXXI.

G. J. Voſſius Danieli Paræo *S. P.*

TArdè admodum mihi redditæ literæ tuæ, nempe tertio menſe, ex quo ſcripſeras: interim & alius menſis effluxit, non tam reſcribendi negligentia, quàm quòd aliquem exſpectarem, per quem meæ ad te tutò mitterentur. Super quo etiam ornatiſſimum juvenem Billetium compellandum exiſtimavi, ſimulac eum pedem in urbe noſtra poſuiſſe intellexi. Sed nunc demum occaſio indicatur, quam arripiendam putavi. Nec interea à me ceſſatum in iis, quæ ad te pertinerent. Nam tuâ potiſſimum cauſa Hagam excurri, ut colloquerer cum Domino Camerario, Illuſtri Suecorum regis ad Ordines noſtros legato, viro amantiſſimo ut mei, ita tui, & totius domus avitæ veſtræ. Satis video, quam ille propendeat, ut ſatisfaciam poſtulato tuo. Sed necdum potuit, quod vult. Nec minus ipſe laboro; inque curæ hujus partem adſumo præſtantiſſimos collegas, qui te amant & æſtimant, cum ob proprias virtutes, tum etiam propter clariſſimum parentem, & maximum virum, avum tuum. Sed difficilius aliquid te dignum poſſunt, quia de pluribus popularibus laborandum iis hactenus fuit. Et in non paucis quidem effecimus, quod voluimus. Quid deinceps poſſimus, non ſat ſcio. Sed illud ſcio affectum te & operam non deſideraturum meam. Venio nunc ad illud, quod Lucretium mihi tuum dicandum putaris, poetam eum, quem plurimi facio, non ſolum ob lectiſſimam dictionem, ſed etiam quia multa adeo in illo ad naturam rerum intelligendam. Adoleſcens in unius Ariſtotelis verba jurabam, ætate provectior ſæpe excedere cœpi è Lyceo, meque contuli vel in Academiam, vel in porticum, vel etiam hortos Gargetti ſenis. Nempe ἐκλεκτικὸς factus ſum. Nullius addictus jurare in verba Magiſtri: De Philoſophia dico. Nam in ſacris unicus Magiſter Chriſtus, qui & antea per Prophetas, & poſtea per Apoſtolos viros θεοπνεύστους, locutus nobis. Cæterum non video, amiciſſime Paræe, quas tibi pro tanto adfectu, ſummoque hoc honore gratias rependam. Sed in elogio noſtri, ingenue dico, large nimis peccas, meque non tam honoras, quam oneras. Ego honoris illud quod mihi tribuis, ſemper aliis reſigno, uti debeo. Verum credo, dediſti illud non tam mihi, quam dulciſſimæ ſed miſeræ nunc patriæ noſtræ: cujus gloria tanto fuerit major, quantò illuſtriores fuerint, quos produxit. Sed de iſtoc & aliis, brevi ad te pluribus ſcribam. Sunt enim

Digitized by Google

enim apud nos, ut intelligo ex popularibus, Hanovienſes qui intra hebdomadam unam alteram redituri ad vos. Per eos mittam Oratoriarum exemplar, quæ hoc anno prodiere, non donum profectò aut pretium, quo me tibi ſatisfacere poſſe exiſtimem, ſed affectus ſponſorem tabellam, quo me ad majora potius obſtringam. Filii mei, quos ſenos habeo, Muſarum aſſiduos cultores plurimam tibi ſalutem adſcribi juſſerunt: Quod ſane facio lubens. Præterea vero meo nomine plurima ſalute impertias rogo præſtantiſſimum parentem tuum, quem ego virum ob præclarum ingenium, & doctrinæ elegantiam, tot monumentis teſtatam multos jam annos amo & æſtimo, majoriſque deinceps faciam ſemper, poſtquam Paræa domus primo de me optimè voluit mereri.

Lug. Bat. Kal. Januarii, Quibus, more veteri, atque ex intimo animo, exopto, ut annus ſic Paræa familiæ & lætus inchoet, & lætior procedat, & exeat lætiſſimus, τύχοισα

Tibi tuiſque merito tuo addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

XXXII.

Gerardus Johannes Voſſius, Hugoni Grotio, *S. P. D.*

IN rebus meis, Vir Ampliſſime, nihil actum; eo quod Curatores ſtato die non advenerint; ſed menſem diſtulerint adventum ſuum, quod nunquam antehac fieri memini. De Wicelio uti & Stobæi eclogis, jam frater ad te ſcripſerit. Quare actum agere nolo. Nonnunquam dubitavi, annon uſui tibi eſſe poſſent Comicorum Græcorum ſententiæ, quibus tam multa bona ad oram alleviſſes. Hoc ſi eſt, ſcis tantùm ſignificato opus eſſe. Gaudeo ſex tuos de vera Religione libros in lucem prodiiſſe. Sunt illæ unicæ delitiæ multorum, & eos inter conjugis meæ, cui eo impenſius placent, quod domi ſuæ habet interpretem eorum, quæ circumlocutione quadam dicuntur à te, vel etiam ubi alludis ad hiſtoriam minus in vulgus notam. Dubitavi interdum, an non in gratiam imperitiorum utile foret, declarationem talium ad oram verbo annotari, vel ad calcem adjungi: quod jam alios ſcis in hymnis ſuis præſtitiſſe. Nec tamen minutum adeo laborem ſubiri à te velim, ſed fratre, vel alio. Vellem cum his de Religione libris Latino-Belgica vel potiùs Belgico-Latina tua κατήχησις exiiſſet. Parentes multi occaſionem haberent, egregia multa & diſcendi, & docendi ſuos. Loquor de hominibus bonarum literarum non ignaris, qui Latinis magis delectantur. Nam cæteris editione Belgica, toties jam repetita, ſatis jam conſultum puto. Tum autem ob oculos verſantur ſtudioſi adoleſcentes; quorum multi (dicere horret animus) vix elementa Religionis Chriſtianæ ſciunt. Imo quid illo *vix* opus mihi? Etiam abſque illo nihil dixero ὑπερβολικώτερον. Paucos adeo ex iis invenio, qui & Chriſti beneficium, & ſuum officium intelligant. Hæc Hogerbetio ſubitò ad vos abitum parante, ſcribenda mihi exiſtimavi. De cæteris brevi per ſtudioſum quempiam, qui Lutetiam cogitat, faciam te certiorem. Salutem uxori lectiſſimæ à me & mea. Item ſummis viris, Tileno, Salmaſio, aliis.

Kal. Jun. cIↃ IↃcxxII.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

XXXIII.

Gerardus Voſſius, Hugoni Grotio, *S. P.*

AMpliſſime, Clariſſime vir, jam diu expecto, ut de rebus meis aliquid ſtatuatur, quo, cùm aliud non habeam, ſaltem hinc capere ſcribendi argumentum poſſim; ſed adhuc fruſtra fui. Nam etſi jam diu Curatoribus is animus fuiſſe videtur, ut vel Eloquentiæ, vel Hiſtoriæ univerſalis docendæ provinciam mihi decernerent: tamen ab aliquibus, partim apertè inimicis, partim φίλοις ἀφίλοις, ſemper aliquid objectum, quod hoc eorum propoſitum impediret. Attamen tam multa in hoc tempore concurrunt, ut aliud vix perſuadere mihi poſſim, quam proximo eorum conventu habitum iri rationem mei, vel potius Academiæ hujus: in qua humanitatis ſtudia magis magiſque ſordere incipiunt juventuti: ut niſi plurium induſtria gliſcenti malo obviam eatur, omninò futurum prævideam, ut brevi barbaries omnia occupet. Nec cauſa obſcura eſt, cum nulla elegantioris literaturæ, humaniorumque ſtudiorum præmia ſint; imo hæc ipſa invidiæ obnoxia ſint, apud eos, qui perſuaſum omnibus cupiunt, Neminem eſſe Theologum, vel Juriſconſultum poſſe, niſi qui unum hoc per omnem egerit vitam: nec ætatis partem triverit in iis, per quæ gradus fieri debebant ad ſublimiora. Hæc ego ad te non ſcriberem, niſi nunc magis quàm antehac unquam, veriſſimum eſſe comperirem illud, quod in Petro-

Digitized by Google

niano Satyrico legere eſt, id quo nihil eſt majus, pueris indui adhuc naſcentibus. Quamquam vèro peſtilens iſtoc ſidus prope omnium animos inflavit: tamen non deſperem poſſe nonnullis, quibus de luto meliore Phœbus finxit præcordia, noxiam adeo opinionem ex animo evelli, dummodo ne homines partim imperiti, partim invidi, tantum bonum impedire pergant. Interim de me utcunque erit, gaudebo, quod mihi ſit mens ſana in corpore ſano: ſi inſipientibus non viſum uti opera noſtra, dum poſſunt, illi, non ego infelicior fuero. Quin fortaſsè eo beatior ero. Quod tu quidem, magne Vates, facilè arbitror mihi conceſſeris: quippe qui alicubi cecineris, inter ea eſſe *Vitam quæ faciunt beatiorem*, *Nulli pendere temporis tributum.* Sanè quamdiu ab hoc tributo immunis ſum, ſedulo id operam do, ut ne minùs ſim negotioſus quàm ſoleo. Et nunc ſub prelo eſt commentatio mea, de Hiſtoriæ natura, & ſcribendæ Hiſtoriæ præceptis. Quam arbitror intra hebdomadas duas lucem adſpicere poſſe. Niſi fortaſsè moræ aliquid injecerint, libelli alii non abſimilis planè argumenti, quos cum priori emittere propemodum ſtat ſententia. Sed profectò quantò mallem hac ætate inſumere operam meam ſtudiis iſtis, quæ ad pietatem Chriſtianam, Scripturarum illuſtrationem, vel Eccleſiæ hiſtoriam pertinent. Non malè, nec infeliciter puto, ornare hanc Spartam cœperamus. Sed temporum infelicitas, torrentis inſtar nos abripuit, ac levibus hiſce literariis curis adfixit. Interim blandiorem auram exſpectabo, qua provecti ad graviores curas, appellere iterum ſtudiorum noſtrorum navem, poſſimus. Tu verò, Ampliſſime vir, nunc, ut arbitror, omnia potes quæ vis. Niſi fortean excipere ea debeam, quæ ad nominis tui defenſionem pertineant. Nam ex pleriſque, ſed minus amantibus tui, intelligo, Ordinum noſtrorum Legatis, priuſquàm Lutetia, ante annum, vel circiter diſcederent, illud fuiſſe promiſſum, nihil iſtic editum iri, quod Procerum noſtrorum quiſquam cum injuria ſua conjunctum eſſe arbitretur. Sed longè alius animus eorum, qui in honore antea fuerunt, & illorum qui illis favent: quibus nihil adeò in voto eſſe videtur, quàm ut aliquid videant tui, quo mundus intelligat, quàm benè & patriæ voluerint ſemper & adhuc velint. Utris potiùs gratificari debeas; vel quid rebus tuis, aut publico magis expediat, ſcio à me minimè requiris, quem ſcis non multum ſapere ultra ea, quæ ad molles Muſarum Labores, ac Socraticos libellos pertinent. Adderem etiam ſacros, ſi per eos liceret, qui, uti dixi, nihil illic ſapere quemquam putant, qui non illotis manibus, eos ſit aggreſſus. Sanè video eſſe, qui ſummum Virum Tilenum Theologum eſſe negent; quem tantoperè Palatinorum Theologorum elogiis celebratum, ante annos aliquot vidimus. Nempe nunc minimâ de plebe homines perſuaſum id aliis volunt, ſedulò eum humanitatis ſtudiis vacaſſe: atque inde eſſe quod ſua tot bracteatis dictis, & vermiculatis emblematis ornet: cæterum quicquid iſtis operæ inſumſit, id decidiſſe arduo Theologiæ ſtudio: quippe quod totum hominem requirat. Equidem nec ego quemquam velim meliorem ætatem iſtis unis terere, quæ tantùm gradus eſſe ad Theologiam debent; ſed quàm putidum eſt, non poſſe de Religionis controverſiis judicare, niſi qui linguarum trium genium ignoret, niſi qui hiſtoriam externam, & locorum ſitus neſciat, niſi qui diſſerendi artem ſolum deguſtarit, tanquam canis Nilum; at animæ doctrinam, moralem ſcientiam, ea quæ de univerſalibus principiis, & affectionibus à Philoſopho diſputantur, ne attigerit quidem. Et quod omnium fœdiſſimum eſt, non poſſe idoneum eſſe Scripturarum interpretem, niſi qui junioribus Magiſtris contentus, ſuperſederit diſcere ex Antiquis, quid & alii ſenſerint, & cur ita maluerint ſentire. Quæ etſi profiteri minimè audent homines imperiti & malevoli: tamen quid aliud agunt, qui authores ſunt juventuti, ut ſtudia iſtæc, quæ dixi, negligant; quippe inutilia, & ſæpè etiam noxia: qui item undique produnt, nullos à ſe viliori loco haberi, quàm qui ſtudiis iſtis adjuti ad graviora ſe contulerint? Sed iſtos miſſos faciamus. Ad te, maxime vir, revertor: cujus, ex quo in Galliis fuiſti, nihil videre contigit, præter ea, quæ de Pelagianiſmo diſſeruiſti: De quibus te judicium meum jam ex aliis cognoviſſe ſcio. Sed ut illa non uno nomine magna cum voluptate legi: ita impensè deſidero, ut ſimulac ab iis, quæ publicas curas ſpectant, otii aliquid nactus fueris, ſeriò cogites de emittendo Stobæo tuo. Exple, exple tandem augurium illud doctiſſimi, & de literis optimè meriti, Andreæ Schotti, quod eſt in ſcholio addito Photii Bibliothecæ tmemate ſeu cap. 167. *Præſagit*, inquit, *animus*, (*quid enim vetat ominari?*) *fore ut ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca: & quemadmodum nunc exiverunt Hadrianus, Gelaſius, Theophylactus, Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi, ſic quoque ſpes eſt, Stobæi Eclogas omnes capite truncas, alibì vitioſas, turbatas, mutilas, primo maximè & ſecundo libro, Philoſophi alicujus opera, atque Philologi in integrum reſtitutum iri, ut apto illo colligentis ordine ſervato, majore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum*

œcono-

œconomiam Librorum, ac ſingulorum cujuſque capitum ſeriem, & Argumentum Photius accuratè deſignet: dein Auguſtanæ Bibliothecæ (cujus multa jam exſtant in rem literariam beneficia) codex calamo exaratus: ut & noſtra neque pauca, neque contemnenda fragmenta quæ ex Anton. Auguſtini V. C. gerimus, adferunt adjumenta. Nunc quoniam in medio palma eſt, huc Græcæ ac politæ Philoſophiæ ſtudioſos invito. Hunc ego locum adſcripſi, quia contineret, unde peti poſſent, quæ novam Stobæi editionem ornarent. Gratulor vero Stobæo quod à longè illuſtriori manu medelam, ac decus ſuum accipiet, quam Schottus præſagire, vel ſperare unquam auſus fuiſſet. Non dubito, quin ſcire aveas, quid ſit de Seneca Tragico, quem ante annum atque amplius notis ſe ſuis illuſtrare velle receperat Scriverius noſter. Ille verò lento adeo pede, & verè teſtudineum in modum procedit, ut multum videatur timere, ne, ſi alius eſſe occipiat, quàm ſolet, cognomen Lentuli amittat, per quod à te patriciis Romanorum familiis ſibi inſertus videtur. Hæc res facit, cur neque quæ ipſe in fragmenta Tragicorum meditabar, lucem adſpexerint: neque item illorum quicquam, quæ tranſmiſeras ad utrumque noſtri. Non ignoras, me à multis retro annis Originum libros moliri. Iccircò impensè aveo noſſe, num brevi ſint prodituræ, quæ de eodem Argumento ſcripſit clariſſimus Salmaſius, ut cognoſco ex notis ejus ad Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores. Multum metuo, ne ſi vir tantus ſuos edat labores, ego meos æternum premere cogar. Et tamen nihil magis deſidero, quàm ut nobile ejus viri opus quam primùm adſpiciat lucem. Potero meas copias in arctum cogere eaque ſolùm adferre, quæ Salmaſius vel dicere neglexerit, vel contempſerit. Ita non planè mihi peribit labor meus, qui multis mihi vigiliis ſtetit. Et interim hoc lucrabor, quod ſi Salmaſiana priùs prodierint, ego iis viſis meliora, certioraque edocebor in multis ubi nunc hæreo; Nec enim vulgare quicquam ab eo expecto, cujus ego εὐστοχίαν in corrigendis Scriptoribus Antiquis ſatis mirari non poſſum, nec prædicare unquam deſinam. Quod verò ad Romanorum Antiquitatum intelligentiam, quem cum eo componere poſſimus planè non video. Alias ejus viri laudes prætereo, tibi magis cognitas. Mihi quidem, quoties aliquid mei lucem videbit, prope decretum, quoties ad illud mitto, etiam exemplum addere ad ſummum illum virum; non quia tanti mea eſſe putem; ſed quia committere non poſſum, quin oſtendam quanti à me fiat. Et quod caput eſt, opto ei innoteſcere. Quod ea occaſione per te commodè fiet. Nam tu, vir Ampliſſime, qui me meaque amare ſoles' commendatione nugarum mearum pretium illis addes, quod à ſe ſperare non audent. Utinam verò prodeſſe tibi in aliquo poſſem viciſſim? ſed jam diu eſt, quod affectu meo contentus eſſe ſoles. Quare verbum non addam, niſi quiddam de affine mea, & eo qui illius ambiit nuptias. Equidem optaſſem; & ille ut triſtibus his temporibus, de conjugio minimè cogitaſſet, & noſtra, ut magis à ſecundis nuptiis abhorruiſſet, hoc ſaltem tempore. Virum quidem novi ab annis triginta & ampliùs, etiam his annis circiter quindecim familiares fuimus, quantum loci intervallum quo plurimùm diſtinguebamur, item temporum ratio ſinebat. Indole optima ſemper mihi viſus fuit, moribus etiam honeſtis, & politiori literatura, quod rarum eſt in ejus profeſſionis homine, eleganter eſt excultus ſed cogito ſemper mecum, quantis, munus, quod ſuſtinet, ſit periculis involutum: tum autem ſi terras cogitent, alio ſub ſole jacentes, metuo ne ea noſtræ ſit corporis imbecillitas, ut longiori itineri minimè par ſit futura: adhæc longè aberit à ſanguine, & affinitate junctis. Propter iſta & quædam alia, author conjugii eſſe non potui: nec tamen in diſſuadendo libertate ea auſus ſui uti, quæ fortaſsè requirebatur. Videbam enim alios hic eſſe qui impenſius ſuaderent. Tum autem minimè tam obeſæ eram naris, ut ex colloquiis & aliis non animadverterem, quanti faceret conjugii bona. Adhæc metuebam, ne ſi hic alteram duxiſſet, non inferioris ſortis, noſtram verò peteret nemo niſi inferioris conditionis quàm iſte eſt, illa fieret ἑαυτῇ πημονήν, quod pulchram illam, ut tum videretur, conditionem diffluere paſſa eſſet. Dixi igitur interdum, mihi ſic videri, ſeu abnueret, ſeu annueret, fore ut poſtea pœniteret. Sed cur pœnitudine duceretur ſi annuiſſet, vix aliam adferre cauſam poteram, quæ alicujus momenti ei videretur, niſi quod aut longiſſimè abeundum foret à ſuis, aut ſi maritus iis in locis, in quibus eſſet, remaneret, illa in perpetuo verſatura ſit metu, ne is experiri eandem cogatur fortunam, quam aliquot eorum, qui ejus ſunt conditionis, nunc diſcere coguntur. Illa ad hæc; meliora ſe tempora ſperare: & ſi quid adverſi Dominus immittat, confidere eumdem etiam ſpiritu ſuo roboraturum. Habes, Ampliſſime vir, quæ nunc occurrebant. Deo immortali primùm gratias ago, quod tibi & familiæ toti benè adeo ſit: deinde eum ſupplicibus votis oro, ut hoc bonum diuturnum eſſe velit, quo diu Reipublicæ, & Eccleſiæ utilis eſſe poſſis. Uxor multum te ſalutat. Etiam utriuſque noſtri nomine ſalutem dicito rari

exempli fœminæ, conjugi tuæ, quam ego poſt tot adverſa ex marito ſuo ſolidum capere gaudium non minus lætor, quàm propria ſi res ageretur ; ſi benè memet novi. Nec præterire poſſum Clariſſimum, & θεολογώτατον Tilenum. Penè eſt ut addam magna quædam nomina, quorum extrema tua Sylva meminiſti. Sed metuo ne meum hic deliteſcentis nomen fortaſse nec fando unquam acceperint.

Lugd. Bat.
cIↃ IↃc xxii.
Idib. April.

Ὁ σὸς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,

Tuus ex toto corde,

Γηρ. ὁ Ἀλωπίκιος,

G. J. Voſſius.

XXXIV.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P.*

VIR Clariſſime, Ampliſſimeque, vellem diem unum alterumque ſcribendi officium differre licuiſſet. Potuiſſem fortaſsè certius aliquid ad te perſcribere de rebus meis. Eſt enim hodie octavus Auguſti, quo, uti noſti, convenire Academiæ hujus Curatores ſolent. Sed nefas putavi, ut ſine literis meis Lutetiam iret Vir Illuſtriſſimus Anth. Maurerius. Interim planè arbitror fore, ut intra triduum de profeſſione, ſi non ipſe multum gaudeam mihi, ſaltem plurimùm gratulentur mihi amici : qui cauſas non planè leves adferunt, cur malint, me in publico munere verſari, quàm privatim mihi canere, & Muſis. Tamen fuit qui inſuſurraret, vereri ſe, ne aliquid incommodet rebus meis, quod inter literas interceptas quædam ad me ſcriptæ forent. Id mihi parùm credibile videbatur, quia de nullis rebus Epiſtolæ noſtræ loqui ſolent, niſi privatis, aut innocentibus Muſis. Quicquid erit brevi reſciſcam. Simul illud cognoſcam, quid ad me libri miſeris. Fuit qui putaret eſſe aliquid Clariſſimi Salmaſii: Alius intellexiſſe ſe dicebat, eſſe librum à Cl. Rigaltio miſſum. Quod ſi eſt, credo fuerit Onoſander meus. Id ſi eſt, perierit fortaſſe mihi. Nam etſi librum amo, tot locis manu Scaligeri correctum : tamen non tanti duco, ut temporibus his, quibus ſuſpicionum plena ſunt omnia, repoſcere eum digner à Procerum noſtrorum conventu. Diſſimulabo potiùs rem omnem. Hæc nunc paucis : ſed intra octiduum alteras à me literas exſpecta : præſertim ſi quid actum erit in rebus meis. Salutem Conjugi, Tileno, Salmaſio, Rigaltio. V. V. C. C.

viii. Auguſt.
cIↃ IↃc xxii.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

XXXV.

Johanni Berkio, *Belgicæ fæderatæ Ordinum Legato, ad Sereniſſimam Remp.* Venetam.

Illuſtriſſime Domine,

CUM eximias animi tui dotes, maximi ſemper fecerim, & ejuſce rei argumentum aliquod extare publicè cuperem ; neque me fugeret, quantoperè me obſtrictum teneres : Ita judicavi puſillum hoc, de arte Rhetorica, quia aliud ad manum non erat, præclaro nomini tuo, inſcribendum eſſe ; non quidem ut paria tecum facerem, quod fieri omninò non poteſt ; imo ne quidem ut vincula, quibus ſum tibi devinctiſſimus, paulum ſaltem videar laxaſſe : ſed potius ut morem animo gererem meo, quem & tibi obligatiſſimum eſſe, & in nexu adhuc manere, ingenuè agnoſco. Unicè igitur rogo, ut nihil aliud hic ſpectes, quàm mentem devotam, lubenſque à cultore id tuo accipias, quod nunc eſt tuum. Hâc fiduciâ tantillum munuſculum viro tanto mittere non metui. Et quomodo aliter mihi perſuadeam de eo, cujus, & humanitatem erga omnes, & ſummam erga me benevolentiam, ſemper ſum expertus. Utinam modo mihi, de nonnullis aliis, in Batavia ſimilia poſſem polliceri. Quod non temerè opto : Quemadmodum enim vitis, non ſine ulmo adſurget ; ita ut optimè noſti, nec eruditio, nec virtus, ſe facilè attollit ſinè ſummorum virorum præſidio, aut tutela. Interea gaudeo non mediocriter, de favore Ampliſſimorum Academiæ Curatorum erga me. Sanè quàm non omnino immemores ſint mei, vel hinc vide, quod nunc quartum menſem, eloquentiæ ſtudium, & omnis ævi hiſtoriam, vel verius χρονολογίαν, publicè profiteor. Ipſe etiam, ne conſilii hujus pœnitere eos poſſit, ſedulò Spartam meam orno. Itaque & frequentia auditorum à nemine vincor. Quamvis non ignoro hoc potiùs tribuendum eſſe gratiſſimo argumento, quod tracto, quàm doctrinæ meæ. Utinam enim non quantum minuto iſto, quod dixi, fortaſſe exupero alios, tantùm à cæteris, & ingenio vincerer, & eruditione. Sed ut Poeta ait,

—— *Non omnia poſſumus omnes.*

Noli autem putare, quia nunc publicè docendo, tempus inſumo, eò me ſollicitum non eſſe, de iis ſcripto conſignandis, quæ labore multo obſervavi. Nam quanto aliter ſim animatus, argumento erunt libri mei, tum quibus de Hiſtoricis tracto, tum quibus tempora omnia digero. Volui, ut tibi, otii mei ratio conſtaret. Ac propterea duos priores operis, de Hiſtoricis Græcis, (qui ſoli excuſi) ad te mitto; ut inde de cæteris conjectes. Eoſdem miſi ad Illuſtriſſimum Dominicum Molinum, quem mea alicujus facere intelligo. At Libellum dicatum tibi, tum eidem ſeorſim cum literis tranſmiſi; tum Clariſſimo Balthazari Bonifacio; aliorum nemini; quando cum his ſolis literarum mihi commercium intercedit. Tertius acceſſiſſet Paulus Servita, quem virum ob virtutem, plurimùm ſemper æſtimavi. Sed non multo poſtquam amiciſſimè ſalutem mihi adſcribi juſſerat, per Illuſtriſſimum Dominicum Molinum; Cœleſtis Pater, ex miſero hoc orbe eum in meliores ſedes tranſtulit. Aliud nunc nihil habeo, quod ſcribam; niſi dum tanto tu intervallo à Patriâ, ſed Patriæ causâ, abes; aſſiduè vota me facere pro ſalute tua, & uxoris, veræ heroinæ, ac totius familiæ tuæ, multumque me deſiderare diem illum, quo in Bataviam reverſis, fœlicem gratulari adventum licebit. Plurima ſalute uxorem tuam, cognatam ſuam, impertit conjux. Sed etiam meo nomine ſalutes rogo: Uti & amiciſſimum Colvium; quicum utinam, priuſquam in oras iſtas abiret, loqui paucis licuiſſet. Fuiſſet hoc ex re utriuſque noſtri. Vale, Illuſtriſſime Domine Legate, & nos amare perge.

Lugd. Bat. v. Kal. Apr. cIↄIↄcxxiii.

Illuſtris nominis tui Cultor,

G. J. Voſſius.

XXXVI.

Ludovico Crocio.

GAudeo, Clariſſime Croci, uſque adeo tibi probari Amſtelodamenſium inſtitutum. Et profecto, ſi rem ſuo momento, non invidorum judicio, ponderemus, nihil conducibilius fuerit, hiſce præſertim temporibus, quibus literarum contemptus apud nos etiam indies gliſcit. Ad eum ſiſtendum non leve pondus afferet, ſi civitates illæ, quæ inter Europæas caput extulere, oſtendere cœperint, ſe vere eſſe Mercuriales, non dimidium colere Mercurium, illum nempe mercium dominum, non item eloquentiæ præſidem, quæ ſine ſapientiæ ſtudiis eſt nulla. Sanè Amſtelodamo ad perfectum laudum cumulum nihil mihi unquam deeſſe viſum fuit præter unam literarum gloriam, ut ea quoque augeri poſſit, utiei, ut non neminis alius, de quo jam quædam muſſant nonnulli, ſic & Willii noſtri opera eſſe poſſit. At faveo ei utroque, quod dicitur, pollice. Sed utrum iis in ſtudiis, quæ ille profiteretur, cujuſquam opera uti velit, præterquam eorum, quos jam vocarint, tum demum ſcire potero, cum eo pedem tulero. Quod σὺν θεῷ, futurum eſt poſt menſem. Sed ſive id ſuccedet nobis, ſive ſecus erit, non patiar ulla in re affectum meum deſiderari. Plane enim virum amo, non jam amplius ob commendationem tuam, ſed ob egregias animi dotes, quas ex ſermonibus ejus ſæpius perſpexi, ſed imprimis ex diſputatione in ſacris publicè ſuſcepta, cujus ille præmium, magno totius Academici ſenatus conſenſu, retulit, quam doctoralem lauream nuncupamus. Gratulor eo nomine & illi, & clariſſimo ejus parenti, & urbi veſtræ, quæ eum dedit, planeque ſic auguror, hæc jam ſemina eſſe lætiſſimæ ſegetis, quam Eccleſia dei univerſa quandoque ex eo metet, imprimis veſtris, vel, quod non minus opto, noſtris terris. Vale vir ſumme & amare nos perge.

Poſt. Kal. April.

Tuus,

G. J. Voſſius.

XXXVII.

Reverendo in Chriſto Patri D. Lancelotto Androſio, *Epiſcopo* Wintonienſi, *Regi Magnæ* Britanniæ *à Sacris, & Secretis Conciliis.*

Reverendè in Chriſto Pater,

NON poſſum non magnopere dolere propter immaturum obitum Cluverii noſtri. Nam & amicum amiſi, quicum multos annos conjunctiſſimè vixeram: & cogito, quantum damnum morte ejus fecerat Reſpublica literaria. Accedit quod reliquit liberos parvulos, utroque parente orbatos, & in re anguſta adeò, ut quo pacto honeſtè poſſint educari, equidem non videam. Paululum tamen me recreat, ac reficit, quod puerorum avia ſupereſt, bona fœmina, gente Britanna,

Digitized by Google

tanna, atque, ut intelligo, honeſto admodum genere orta. Ea nunc in patriam redire parat, eo animo ut periculum faciat, num recipere bona valeat, in quæ alios iniquè involaſſe conqueritur. Utinam per te, vel per amicorum tuorum aliquem, uni alteri eorum, quorum eſt de talibus judicium ferre, feriò commendetur, ut, ſi cauſa æqua eſt, facilius, quod cupit, obtineat. Sanè nihil melius, Deóque gratius, quàm viduas & pupillos tutari, ac juvare. Et omnium, quotquot liberalia ſtudia non tralatitiè tractamus, hoc votum eſt, ut ne cariſſima ſummi viri pignora, penitus abjecta deſertáque relinquantur. Tuam verò hac in re benevolentiam ac favorem propemodum ſpondemus nobis, quia præter raram eruditionem ac eximiam prudentiam, hoc etiam divinâ bonitate habes, quòd ad alteri benefaciendum paratiorem noverimus neminem. Cujus ego animi tui domeſticum habeo exemplum in affine meo Junio. Nam benefacta erga eum tua, cùm per ſe magna ſint, tum eò gratiora ſunt nobis, quòd ferè id temporis benefaciebas ignoto, quo noti, ſed virtutis inimici injuriis afficiebant. Ac ne nunc quidem erga eum minuitur paternus affectus: Sed tantò amas ardentiùs, quantum illi cum ætate virtutis & eruditionis amor creſcit. Sed his nunc non inſiſtam. Duntaxat orabo, ut affectum hunc porrò conſerves. Ad res meas, quod attinet, profiteor in Academia hac, tum Eloquentiam, tum Hiſtoriam, tum potius Chronologiam Univerſalem. Munus eſt luculentum ac videor etiam hanc Spartam non ſegniter ornare. Sanè & Academiæ Curatoribus, & Collegis, & juventuti ſatis probatur opera mea. Interim hoc ſtudium multum abeſt à ſacrorum ſtudiorum dignitate. Profectò ſi verum dicere licet, poſt Peſſinuntium aſellum Diaria ſumma. Sed Spartanâ hoc patientiâ concoquendum. Quod eò facio libentius, quia ſi minus ex me commodi redundet ad Eccleſiam Dei, quàm vellem: nulla tamen hic culpa eſt mea, ſed temporum quibus veneranda antiquitas vix ullos ſui invenit amatores: atque adeò ſolida eruditio non modo deſpicatui, ſed etiam odio eſt. Sed fortaſſe erit aliquando, cùm hæc corrigantur. Hac ſpe nos ſolabimur. Quæ ſi nos deſtituat, bonâ tamen conſcientiâ ſubnixi, meliora expectabimus poſt hanc vitam. Deus, Reverende in Chriſto pater, diu te Eccl. Anglicanæ, & bonis omnibus ſervet incolumem.

Lugd. Batav. v. Id.
Jun. A. cIↄ Iↄcxxiii.

XXXVIII.

Gerardus Joannes Voſſius, Joanni Adolpho Fabro, *S. P. D.*

PErgratæ quidem fuerunt mihi literæ tuæ, ſed ita aſſiduè diſtringor, ut penè, quo me vortam, neſciam, & tamen diutius tibi debere reſponſum incivile videatur. Præſertim cum te ob doctrinam & ſummam humanitatem diligam ut debeo. Atque auget non mediocriter hunc affectum, quod Spartam illam, quam nactus es, ſedulo ornare ſtudes: ut ex literis tuis facile perſpexi. Perge hoc pede, mi Faber, & ominis hoc ineſſe crede nomini tuo, quòd affabre debeas fabricare ac formare animos juventutis. Sane melius mereri non poſſis de Rep. Neque ignoro, perplurimos de Ordine Scholaſticos ſentire & loqui. Non nemo etiam ideo lubentius facit, ut mihi ægre ſit, quem ſcit in illud incumbere, ut melius ſit ſtudiis adoleſcentiæ. Sed contemnere nobis liceat contemptores muneris honeſtiſſimi: qui ne illud quidem eſſent, quod ſunt, niſi bene iis eſſet ab illis, quos carpunt, cantharidum inſtar roſas arrodentium, è quibus naſcantur. Quæris, quod Logicæ compendium maximè probem. Ramum laudas, quem non contemno, imo Adoleſcentulus valde capiebar. Non æque aliquanto adultior. Nam quantum mihi ætas crevit, tantum & amor Ariſtotelis, & Græcorum interpretum. Quare nunc quoque difficulter ab iis me avelli ſino. Sed non hi ad captum pueritiæ: cui accommodatiores, Hunnæus & Crellius, quos puer didici: item Molinæus, Præceptor meus & Burgerſdicius Collega, nec tamen alieno hac in re judicio præſcribam. Meum promo, quia petis. Quod eo lubentiùs facio, quia quandoque indignor, cum jacere ſic video, qui Veteres ſequuntur. Itaque jam videas ab hominibus non indoctis recentiores advocari ad partes, ſi quid dicant, quod millies dixerint veteres. Ut ſi Eraſmum cites in Apophthegmate, quod apud Plutarchum, Laertium, atque alios legatur. Hoc qui faciunt (qui magno ſunt numero) oſtendunt profecto, quam hoſpites ſint in antiquitate. Sed improbare ineptias iſtas poſſum, corrigere non poſſum. Nec omittere tamen potui, quia non injucundum eſt tecum colloqui, qui mihi viſus es amare bonam mentem, quod pauci admodum faciunt. Video etiam te laborare de ratione breviſſimo tempore docendi elementa Linguæ Græcæ. Sane multi hîc peccant: qui non diſtinguunt inter ea, quæ præceptis cognoſci, quæque uſu addiſci

addiſci oportet. Si aliquando excurreris, de eo primus nobis ſermo eſto. Nec graver nunc pluribus eam rem exponere per literas, niſi aliis diſtinerer. Quamquam quid ego iſta ad te, quem ſcire illa ſcio? & in vicinis etiam locis (fortaſſe & in urbe tua) homines habes eruditiſſimos, qui nec iſta, ut arbitror, neglexerint. Dicas, te meum quoque judicium cognoſcere avere, fortaſſe ita eſt. Sed ego cenſeo, te magis iſta exquirere, ut argumento aliquo ſcribendo aperias affectum erga me tuum. Quem ego ſanè amo & amabo ſemper, mi Faber. Nec propterea, ſi omnino etiam de eo judicium requiras noſtrum, gravabor illud perſcribere, & tamen, ſi verum dicere amemus, fateri oportet, facilius illud pauxillo ſermone explicari poſſe, quam longâ etiam Epiſtolâ. Pro munuſculo gratias ago: ſed cave deinceps idem agas, niſi remunerari me voles luculentius quàm præiſti.

Lugd. Batav.
Poſtr. Kal. Sept.

XXXIX.

Ludovico Crocio *S. P.*

MAgnum mihi dolorem attulit obitus ſummi, & viri & amici Matthiæ Martinii, Collegæ tui. Nec tamen tam meam doleo conditionem, quam Eccleſiæ, quæ magnam in hoc viro jacturam fecit. Sane quotidie mihi decreſcere eorum numerus videtur, qui aliquid in ſtudiis vident ſupra vulgus. Atque hoc eo pejus me habet, quod tam paucos eſſe video, qui bono Eccleſiæ potius, quàm affectui ſuo ducantur. At in eo, quem amiſimus, ambo hæc erant, omnigenâ eruditione nulli in Germania cedebat, & ſciebat, quantum omnes paci & concordiæ Eccleſiæ debeamus. Scio quoſdam aliter de hoc viro loqui, ſed quales profectò? nempe, ut puto, qui foris ſint lyncei, domi fortaſſe talpæ. Qui Cantharidum inſtar in roſis latitant, atque hoc agunt, ut, quòd nec literatos, nec Chriſtianos decet, venenum aculeo ſuo affundant: ſed & tales ferre animus. Nam ſi non laborent ipſi, cujuſmodi dicant cur laborem ego, quid dicant? Quare ſurdis ea auribus tranſmitto. Apud bonos tamen & cordatos viros famam ejus & honorem tueor, uti convenit. In quo ipſo aliquâ opus prudentiâ propter quoſdam majoris zeli, quam ſcientiæ. Scripſi hæc non ſine dolore. Quamquam enim jam aliquamdiu eſt, quòd à te tanti amici obitum intellexi, quoties tamen de turbatis adeo Eccleſiæ rebus cogito, dolor omnino recrudeſcit. Sperabat ſummus ille vir Funianæ ſe familiæ quodammodo jungi poſſe, eam ducendo, quam affinis meus viduam reliquit. Neque per me unquam ſtetit, quo minus voti hujus compos fieret. Sed ætas ingraveſcens ſcrupulum injiciebat. Et prætérea minuta quædam, quæ nihil attinet referre, cum ea per te videas. Et fortaſſe non idem erga virum affectus omnium fuit, qui meus. Nunc tamen non ſucceſſiſſe negotium gaudeo: partim propter liberos Martinii, quibus ſecundæ hæ parentis nuptiæ damnoſæ fuiſſent: partim etiam propter fratriam, & nos ipſos, qui non tantum gaudii ex ea conjunctione cepiſſemus, quantum doloris ad nos, ex brevitate connubii rediiſſet. Deſidero ſcire, ecquis defunctum laudarit, & an ea oratio jam viderit lucem? Nemo quidem ad hanc rem magis fuerit idoneus, quam tu, Præſtantiſſime Croci, qui animum & virtutes viri plane perſpexeras. Quare, ſi quid operæ in hoc à te inſumptum, publicum videat. Pulchrum ſit Martinio laudari à tam laudato viro. Nec periculum facile eſt perſuaſum virum fuiſſe majorem quibuſdam, qui primas nunc ferre creduntur, opinione non ſua modo, ſed etiam aliena. Qua de re plura dicerem, niſi hoc alienam quodammodo reprehenſionem habere videretur.

Vale, doctiſſime & amiciſſime Croci, tanto quo ſemper amicior futuro, quanto ſanctiorem apud te Martinii noſtri memoriam ſemper fore intellexerim. Salutem meo dic nomine optimo & eruditiſſimo Cochio, cujus operam in edendo Sanhedrin & Maccoth valde probo, & ſurgenti ejus gloriæ ex animo faveo atque applaudo.

Lugduni Bat. *Tuus,*
Kal. Octobr.

G. J. Voſſius.

XL.

Ludovico Crocio, *S. P.*

VAldè me delectavit, quòd literæ tuæ ſic amorem ſpirent erga *τὸν μακαρίτην* amicum Martinium. Nimirum talis eſſe bonorum amor ſolet. Non ille cum vita amici exſtinguitur, ſed etiam, ubi eum frigida mors ſuſtulit, vivit tamen flamma, quam ejus virtus in pectore noſtro accendit. Willius tuus imo nunc etiam meus, non ſolum mihi commendatione tua & paterno decore, ſed & ſuis virtutibus cariſſimus eſt. Subinde me inviſit, ac

Digitized by Google

ac mirificè colloquiis ejus, & ſuaviſſimis moribus capior. Hyeme hac ſubſiſtere hic decrevit. Si qua in re utilis ei eſſe poterit opera mea, nuſquam deero. Cochium Hebræas apud vos literas enarraturum intelligo. Eo nomine gaudeo, ac tum ipſi, tum illuſtri Scholæ veſtræ gratulor; res Eccleſiæ noſtræ necdum in liquido ſunt. Metuoque ne Auſter aliquis turbidiores reddat, quam nunc ſunt. O utinam medium tenere curſum ſemper liceat inter Symplegadas, hinc effrænis licentiæ, inde jugi humani. Sed tum nimia curioſitas, tum odium ac metus neſciunt modum. Nec iſta corrigere eſt opus humanæ. Hoc ut cum poeta loquar θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. Cui te poſt breve adeo alloquium commendo. Neque enim nunc multis te diſtinendum putavi: cum Vander-Bekius tibi futurus ſit vivæ Epiſtolæ loco. Ex eo igitur tum Reip. tum Eccleſiæ ſtatum abunde, ni fallor, cognoſces.

Lugd. Batav.
Kal. Decemb.

Tuus ſine fuco ac fallaciis,

G. J. Voſſius.

XLI.

Clariſſimo & undecumque Doctiſſimo viro, Jano Grutero, J. C. & *Hiſtorico Electorali.*

CUM Hiſtoriarum notitiâ, vir Cl. comparatum eſt, quemadmodum tum cum Sole, Luna, & Aſtris, quibus Lucis nihil encomiis accedit, aut convitiis decedit: tum cum Marco illo Catone, cujus gloriæ, ut ex Livio ſcribit Hieronymus; neque M. Tullius laudando profuit, neque C. Cæſar vituperando obfuit. Quare operæ haud exiſtimo, de præſtantiâ ejus, ac neceſſitate laudum corollam plectere. Illud mihi potius faciendum videtur, ut conſilii mei rationem aperiam; ſed paucis. Nam quiſquis te novit (& quis non novit in Europa?) Is ſcit quantum hiſtoriâ alios antiſtes. Et hæc noſtra commentatio de hiſtoriâ, quæ ad ſcribendam hiſtoriam viam ſternit. Hui, inquiet, Quis paucas iſtas pagellas ad virum non niſi lacte gallinaceo, certè magnis quibuſque dignum? Quo colore factum hoc purgem? Num minutum quippiam me affectaſſe dicam, quia id quod de Poematis dicebat Ariſtoteles, de quibuſque libris verum eſt, nempe quæ inſanæ ſunt magnitudinis, non magis eſſe pulchra, quàm ſupra modum magnum Animal. Οὐ γὰρ ἅμα ἡ θεωρία γίνεται, ἀλλ' οἴχεται τοῖς θεωροῦσι τὸ ἓν καὶ τὸ ὅλον ἐκ τῆς θεωρίας. Neque enim ſimul inſpectio eorum fieri poteſt, ſed ſubterlabitur ex intuentium contemplatione, illud unum & totum. Atqui ut idem mihi inquit, nec quicquam admodum exiguum fuerit venuſtum: συγχεῖται γὰρ ἡ θεωρία ἐγγὺς τοῦ ἀναισθήτου χρόνου γινομένη. Confunditur ſtatim inſpectio, quæ breviſſimo fit temporis momento. Sed & in rebus modus ſervari poteſt, aureaque mediocritas. An potius, quoniam multa hodie ingentia ſcribi volumina videmus in quibus, ut facetus Comicus ait,

Gerræ Germanæ, atque edepol liræ liræ,

Idcirco dicam mihi placuiſſe ſemper, placiturumque æternum Lucretianum illud,

Parvus & eſt Cygni melior canor ille Gruum quàm
Clangor in ætbereis, diſperſus nubibus Auſtri?

At non quia Καλλίμαχος ὁ γραμματικὸς τὸ μέγα βιβλίον ἴσον ἔλεγεν εἶναι τῷ μεγάλῳ κακῷ, ut ſcribit Eclogarius Athenæi: Ideo liber quilibet puſillus magnum bonum, ſed ſæpè puſillum, imò magnum interdum malum: ut interim omittam, illum ipſum Cyrenenſem Callimachum, tandem malevolorum calumniis adductum, ingens Hecates poema edidiſſe. Unum occurrit quo ſpero culpam hanc, ſiqua eſt, eluam. Humanitatem ſummam eſſe ſtatuo, in peritiſſimo totius humanitatis; eamque in me opinionem alit, tum relucens in tot monumentis tuis ſumma humanitas, tum eorum de humanitate tua judicium, qui noverunt familiarius. Itaque etſi,

Non tam averſus equos noſtra ſol jungat ab urbe.

Ut ignorem acre tuum ingenium, & excellentem eruditionem: tamen ſi id peccare eſt, audendo peccare ſatius fuit, contra magnitudinem, quàm non audendo contra humanitatem. Aliis ſatisfactum ſpero, tibi ſcio: ſin minùs, una ſupereſt via, ut Libellus ſit tibi Ajax Auguſti, tuamque in ſpongiam incumbat. Atque hoc eo leniori animo feram, quòd haud magnum ei laborem impenſum agnoſcam. Certè ſi vel minimum laudis indulſeris, ut Afranius in Thaide, *majorem laudem, quàm laborem invenio.* Verùm metuo, ne nimis hanc laboris, & operæ parvitatem, parvitas, levitaſque operis augeat, dum minute quid, ac ſubfrigide, at nihil obſervate, curioſéque ſcripſiſſe judicabor. Quod ſi eſt, nihil ſupereſt aliud, quàm ut Soricis inſtar, ſuo libellus pereat indicio: Et quia ad te emendandum mitto, unâ emendetur liturâ, quomodo Plutarchus

ſcribit

Digitized by Google

*Lib. 2. de Alexandri fortuna.

* ſcribit Philoxenum, cùm ſibi Liber ad emendandum eſſet traditus, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ὅλον μάχει τῆς κορωνίδος περιγενέσθαι. Vale, Vir Cl. Et ſi mereor, imo immerentem quoque amore complectere.

XLII.

Clariſſimo viro, Jano Grutero.

Vir Clariſſime, Conjunctiſſimeque Affinis,

DOlorem meum quem cepi, ex triſtiſſimo Palatinatus caſu, non mediocriter auxit, quod Te quoque, cujus merita, erga Orbem Univerſum, nemo unquam ſatis prædicaverit, incendium hoc adflarit. Volupe interea fuit, quod ex literis tuis intelligo, rectè Te valere, animoque eſſe conſtanti in his malis. Multum etiam me recreat, quod, uti complures mihi retulerunt, Frankeram es vocatus; ut Academiam hanc luce tua illuſtres: Atque adeo etiam, ab ſereniſſimo Daniæ Rege, honeſtiſſimo ſtipendio invitari diceris, ad ornandam Academiam Hafnienſem. Quantum mallem, nobis adeſſes? Utinam hæc res iis curæ foret, qui conſilio valent apud eos, quorum in manu ea res eſt. Sed mihi non eſt animus, querimoniam de his temporibus inſtituere, quibus propè omnes omnia metiuntur commodo ſuo, nec alios, quàm fœlices colunt. Quin Spartana potius patientia hæc concoquemus. Interim impensè ſcire deſidero, utram vocationem, ſi vera intellexi, cogites amplecti. Mallem ſi non nobiſcum, ſaltem proximus nobis fores. Sed tamen magis conſultum volo commodo tuo, quàm deſiderio meo. Eloquentiam hic ego, ſimulque Chronologiam profiteor. Honeſtum fateor munus, ſed ſacra malim hac ætate, præſertim quando, ni me nimis amo, haud impares ſumus, ſanè ut ita ſemper literas, & Philoſophiam tractavimus, ut is potiſſimum nobis ſcopus foret: Interim ſolatiolo eſt, quod ſic quoque profumus publico. Florentiſſimo quidem Auditorio fruimur, ſi hic quiſquam alius nunc, vel antehac etiam. Lis Corputiana, ante Paſchales ferias decidetur, niſi fallunt penes quos ejus dijudicandæ eſt poteſtas. Occaſionem nactus, per Commelinum Francofurtum euntem, mittere ad te volui Libellos duos; Unum quo hiſtoriæ naturam, ac præcepta complexus fui; Alterum de Hiſtoricis Græcis; Tertius qui eſt de Hiſtoricis Latinis brevi, & ipſe, lucem videbit. Spero eos haud tibi ingratos fore, non eo tantùm nomine, quia à me proficiſcuntur, quem à te amari ſcio: Sed etiam quoniam fieri aliter non poteſt, quin qui tamdiu ea cum gloria illuſtri loco, hiſtoriam ſis profeſſus, atque inter tot Scriptores, etiam Hiſtoricos, uſque adeo multos fœliciſſima curioſitate reſtitueris, & illuſtraris; eorum & ipſe approbes conatum, qui quomodocunque, de Hiſtoria, & Hiſtoricis, benè ſtudent mereri. Salutem plurimam Uxor Tibi dicit: Item Ampliſſimus Rutgerſius, & Collegæ mei, Heinſius, Meurſiuſque; adhæc Scriverius, & quos alios ſalutari juſſeras.

vi. Eid. Mart. cIɔ Iɔc xxiv.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

XLIII.

D. Fulconi Grevillo, Equiti aurato, *Baroni de* Brook, *Sereniſſimo Regi Magnæ* Britanniæ *à Secretioribus Conſiliis; S. P.*

INcredibili voluptate perfuſus fui, cùm intelligerem te, generoſe Domine, in quo cum illuſtri Natalitium ſplendore, & ſumma dignitate non excellens modò virtus, ſed eximia etiam eruditio, ſuaviter conſpirant; & me natum ſcire, & prætereà amare, & tanti quoq; facere, ut dignum exiſtimes, cui inter florentiſſima Cantabrigienſis Academiæ lumina, te auſpice, tribuatur locus. Equidem non tam habeo, quam Poeta appellat, carneam fibram, ut non ſentiam, quantæ, & gloriæ, & utilitati, ea res mihi, & liberis meis, eſſe poſſit. Tum autem quid jucundius fuerit Eccleſiaſticæ Antiquitatis amantiſſimo, quàm in ea vivere Eccleſia, quæ, ſeu doctrinam ſalutarem, ſeu exteriorem Eccleſiæ faciem attendas, Apoſtolico ævo, & proximis ſeculis, ſimillima videatur? Quamobrem non poſſum non beatum me putare, quòd Deus animo tuo honeſtam adeò de me opinionem inſpirârit. Sunt interea pauca quædam, de quibus aliquanto certior fieri deſidero. Ut ſuper lectionum de hebdomade numero, & imprimis de habitaculo, quod, ut arbitror, uxorem liberoſq; habenti non niſi extra Collegium eſſe poſſit. Atq; hæc, licèt in vocationem tam præclaram magnopere propenderem, ſcribenda nihilominus putavi. Simul ut quomodocunq; gratum animum teſtari inciperem, literis meis comites addere volui libellos hactenus à me editos: quos vel eo nomine haut ingratos fore confido, quòd à ſum-

Digitized by Google

ſummo excellentiſſimarum tuarum virtutum admiratore proficiſcantur. Quod ſi Deus valetudinem & otium conceſſerit, conſequentur & plura & meliora, quorum partem jam habeo confectam. Deus te, Illuſtris Domine, diu Magnæ Britanniæ Regno, ſummo literarum & literatorum bono conſervet.

Lugduni Bat. cIↄ Iↄcxxiv. Idib. Sept.

Illuſtri Nomini tuo devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

XLIV.

Ampliſſime Doctiſſiméq; Domine Boſwelle,

INtellexi ex nobiliſſimo Dom. Carletono, quàm præclarè de me ſentias, ſtrenuéq; operam des, ut in florentiſſima Cantabrigienſium Academia perhoneſtum teneam locum, ſeu Hiſtoriam profitens, ſeu ſcientiam Civilem. Equidem fore hoc pacto video, non tantum ut illuſtriori loco conſtitutus, majori nominis luce circumveſtiar: ſed etiam, ut amicitiâ & colloquiis fruens ſummorum Academiæ ejus virorum, maxima & pietatis & doctrinæ capere poſſim incrementa: tum autem, ut ad plures induſtriæ meæ, & qualiſcunq; eruditionis fructus redundet: ut interea de rei familiaris incremento nihil dicam. Metuo ſanè, ne pro tali ac tanto beneficio pares unquam gratias referre poſſim. Sed velle tamen non deſiſtam. Interea hoc promittere habeo, nunquam fore, ut te conſilii iſtius poſſit pœnitere. Is enim mihi animus ſemper fuit, ut pro viribus & publicè & privatim quà voce, quà ſcribendo, conſultum irem publico bono. Quamvis autem planè eò propendeo, ut ad honeſtam adeò conditionem ſi vocer, ſequar: tamen quædam ante operæ fuerit ſcire. Super quibus ſcripſi ad Generoſum Dominum Baronem de Brook. Literarum earum exemplum Epiſtolæ huic addendum putavi. Vale Ampliſſime & Præſtantiſſime Boſwelle, atq; amare nos perge.

Lugd. Bat. Idib. Septembr. cIↄ Iↄc xxiv.

Tibi merito tuo Obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

XLV.

Nobiliſſimo & Ampliſſimo Dom. Dudleio Carletono, *à Secretis Concilii Regii Magnæ* Britanniæ.

Nobiliſſime Domine Carletone,

EN tibi literas, quas exaravi tum ad Generoſum Dominum Baronem de Brooke, tum ad Ampliſſimum Dom. Boſwellum. Etiam exemplum utriuſq; epiſtolæ vides. Sicubi peccatum putes, jucundum erit à te moneri, ut corrigatur, priuſquam literæ meæ tantis viris exhibeantur. Similiter exemplum Epiſtolæ ad Dom. Baronem de Brook literis ad Dom. Boſwellum incluſi. Mitto & quicquid hactenus edidi, ut Dom. Baroni de Brook offeratur, minutum quidem donum, ſed magni affectus. Plinii Epiſtolas cum Catanæi commentario tandem nactus fui. At librum Vorſtii de Deo, quem nunquam editum mallem, nuſquam amplius in Bibliopoliis proſtare ſcias. Arminii quæ quidem reperire potui, uti petieras, mitto. Sed fore intelligo, ut cuncta ejus viri uno volumine intra paucos menſes in Germania recudantur. Quod ſi expectare malueris uſq; dum id fiat, ſolum opus erit ut nunc miſſa remittas.

Vale Nobiliſſime Domine, & quo cœpiſti favore, porrò me proſequere.

Lugd. Bat. Id. Sept. cIↄ Iↄc xxiv.

Tuus Tuo merito,

G. J. Voſſius.

XLVI.

Dudleio Carleton. Londinum.

Nobiliſſime & Ampliſſ. Dom.

REdditæ mihi ſunt literæ doctiſſimi Boſwelli, quibus ab illuſtri Barone de Brook, ad Profeſſorem in Cantabrigienſi Academia honorificentius vocor, quàm homo tantilli ingenii atq; eruditionis merear. Redditæ item tuæ, quibus non amanter minus, quàm prudenter mones, ut ne cum uxore ac liberis me in viam dem, priuſquàm peracta quædam ſint, de quibus ob incerta Rerum Humanarum, conſtare anteà ſatius ſit, quàm ſtabilem cum meis ſedem in florentiſſimâ Britanniâ veſtrâ figam. Equidem, quantas poſſum, pro ſingulari hoc affectu, gratias ago, uti debeo. Sed ſcrupulus tamen

tamen non exiguus injectus eſt mihi quem diſſimulare non poſſum apud tam amantem mei. Auctor enim es ut quàm primùm veniam; ſed ſolus, & ignaris iis quibus Academiæ cura incumbit. Neq; non video, id tibi propoſitum eſſe, ut ſi minus omnia ex voto reperiam, citrà honoris diſpendium, ſineq; Academiæ noſtræ Curatorum offenſa, facilis mihi reditus pateat ad meos. Sed Nobiliſſime Domine, quid ſi per utrumque munus quod ſuſtinui, & illud quod nunc obeo, ità politioribus propè omnibus innotuerim apud nos, ut pedem vix extra urbem, nedum extra Bataviam ponere liceat, quin profectio mea dimanatura ſit ad plures? Atque ut de nocte iter conficiendo, vel alium dolum nectendo, fallere omnes ad dies paucos poſſim: quia tamen per unum alterumque ex Anglia reducem jam rumor hic eſt diffuſus de vocatione ad vos meâ: de itinere in Angliam etiam ſuſcepto, ſuſpicio oborietur multis, ſimulac hebdomadas totas deſiderabor ab Academiæ hujus juventute, Senatu, foroque ipſo. Quater enim de hebdomade docendum mihi: nec pars modo Senatus ſum Academici; ſed unus ex quatuor viris, qui rectori Academiæ adſident in tribunali noſtro. Illud etiam reticere nequeo, literas ab ornatiſ. Boſwello ſcriptas, quarum mihi exemplum miſeras Hagâ, non parùm variari in ſtipendii modo ab Epiſtola, quam ipſe ab eo accepi. Hoc unde contingat, non ſatis conjecturâ aſſequi poſſum; niſi fortè quiſpiam tuis è terris ſponte ſe minoris offert, neque deſint qui nunc deprecient, ut fieri ſolet. Quid enim ego umbraticus ſciam, quid in Anglia, quis rerum agat, ſive per ſe, ſive per ſuos? Quamobrem per amorem erga me tuum, etiam atque etiam rogo, ut hac in re me quamprimùm pro ſingulari tua prudentia, conſilio juves. Vale decus meum, & eum, qui beneficia tua animo inſcribit, patentiſſimo, nec eorum eſſe ignarum poſteritatem ſinet, amore tuo porrò dignare. Salutem quoque plurimam, ſi occaſio dabitur, meis verbis dicito Reverendiſſimo Wintonienſi Epiſcopo, Viro incomparabili, cujus erga me affectui, utinam gratias referre dignas valerem. Iterum Vale.

***Lugduni Bat.* ciↄ Iↄc xxv. iv. Id. Feb.**

Nobilitatum Virtutumque tuarum Cultor atque Obſervator,

G. J. Voſſius.

XLVII.

Nobiliſſimo & Ampliſſimo Dom. Dudleio Carletono, *à Secretis Conſiliis Regi Magnæ Britanniæ.*

Nobiliſſime Domine,

DE vocatione in Angliam mea rem omnem quia longiorem moram non pateretur, communicavi cum uno altero ex Nob. & Amp. D. D. Curatoribus Academiæ noſtræ. Æquum autem imò planè neceſſarium arbitrabantur, ut quicquid hujus eſt etiam à me in Collegio eorum exponatur. Ego ne hac parte poſtulato eorum refrager; partim adducor amore & gratâ recordatione beneficiorum quæ præſtiterunt: partim quia ſi dicendum, quod res eſt, plane puſillum eſt, quod exigûnt. Nam poſt dies decem, h. e. ad octavum Maii, eorum hic conventus erit. Poſtquam Hagâ redii uxor in vehementem incidit febrim: quæ res effecit, ut dies aliquot ſcribendi ad te officium diſtulerim. Interim, ex medici etiam ſententia, carere morbus periculo videtur. Sed Poetæ illud noſti, quando ait, amorem rem ſoliciti plenam timoris eſſe. Quod ſi per lectiones publicas, ac imprimis valetudinem conjugis liceat, etiam ante Nobilium Curatorum adventum operam dabo, ut de nonnullis tecum loquar. Nec enim tam ignarus ſum rerum humanarum, ut non, quemadmodum video undique amorem erga me tuum; ita etiam perſpiciam, quantum juvare me conſilio poſſis, non per te modo, ſed etiam per illuſtriſſimum patrem tuum, æternum Britanniæ ſuæ ornamentum. Deus utrique veſtri, & hîc, & in cœlis præmia rependat, amorémque iſtum erga me conſervet.

***Lugd. Bat.* ciↄ Iↄc xxv. xxviii April.**

Nobiliſſimo nomini tuo obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

XLVIII.

Gulielmo Boſwello.

Ampliſſime Doctiſſimeq; Domine Boſwelle,

QUis rerum mearum ignarus, aliud ſibi perſuadere poſſit, quam diutinam hanc in reſpondendo ceſſationem inde duntaxat, aut potiſſimùm ſaltem, promanare, ut Vocatione Anglicanâ aliquid mihi apud Batavos

Digitized by Google

tavos lucelli acquiram? Scimus id pleriſque moris eſſe. Nec notam hanc effugit ſummus Juriſconſultus, Andreas Alciatus, cùm Biturigibus Patavium vocaretur. Et ille quidem callide hoc egerat ipſe, ut vocaretur. Mihi, ut ſcis, ne per ſomnium tale quid cogitanti ſponte apud vos profeſſio oblata eſt. Ille item, immane quantum aucto ſtipendio, apud Biturigas remanſit. Ego, uti hoc nunquam egi, ita nec quicquam acceſſionis (quam quidem ſcio mihi minimè invideres) conſequar remanendo, niſi ſimul acceſſio fiat fortè novi laboris. Quæris quid igitur in cauſa ſit, cur tardiùs literis tuis reſpondeam, tam amanter, tam benevolè ſcriptis? Dicam apertè & ſine circuitione. Scrupulus aliquis animo meo injectus erat, quod putarem poſteriores literas minus cum illis, quæ ad nobiliſſimum D. Carletonum miſſæ erant, convenire. Nec is, niſi adventu Domini Carletoni, & imprimis alteris à te literis ad eum exemptus fuit. Alia etiam cauſa acceſſit, ita enim officii ac muneris mei ratio ferebat, ut de vocatione mea, quicquid erat, referrem in conventu nobiliſſimorum Academiæ hujus Curatorum. Is conventus, præter ipſorum & meam imprimis ſpem, diutius dilatus eſt quàm putabamus. Tertiam etiam cauſam accipe. Inciderat uxor cariſſima in morbum gravem, quo fiebat, ut nec in hanc, nec in illam partem, de vocatione ea certi quicquam ſtatuere auderem. Sed ubi ea convaluit, vel convaluiſſe ſaltem viſa fuit, ſeriò de re tota & mecum, & cum amicis, & cum Academiæ Curatoribus cogitare cœpi. Adhortari alii, dehortari alii, ut fieri ſolet. Sed non tam ſtupidus eram, ut non viderem, quæ ſuaderent, ut quamprimum vocationem meam amplecterer. Nam & in florentiſſima Academia inter ſummos tot viros victurus eram, & iis in terris, ubi Eccleſiæ ea facies foret, qua non alia hodie in terris veterem illam magis referret. Sperabam etiam eò me gratiorem fore, quod antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudio à puero me dediſſem: ejus autem ſtudii apud vos plurimi eſſent non intelligentes minus quam amantes; cum quibus perjucundum fuiſſet, colloqui ac converſari. Sed dum hæc oculis quaſi obverſantur, ita Deo volente, dulciſſima conjux, ſingularis ſanè exempli fœmina, iterum in morbum incidit; ac in longè vehementiorem, quàm ante. Nec enim aliud nunc (quantum futura proſpicere ſcit infirmitas humana) conjecturâ aſſequi poſſumus, quàm eam vel hoc morbo terris ereptum iri: vel ſaltem, diuturnum morbum fore; diuturniorem etiam languorem, qui morbum conſequi ſolet. Proinde judicavi, non diutius ſpem mei facere me oportere generoſo Domino Baroni de Brook: ſed quamprimùm eum de ſtatu rerum mearum faciendum eſſe certiorem: Te verò, doctiſſime & amiciſſime Domine Boſwelle, quàm amo, quàm æſtimo, propter plurimas maximaſque virtutes, ac potiſſimùm propter eam quâ tantopere excellis, humanitatem, cujus abundè erga me indicia dediſti. Sed laudibus tuis non inſiſtam: ne non tam judicium videar promere, quàm pro ingenti beneficio verbis gratias velle referre. Atqui gratias referre opis non eſt noſtræ: qui nihil niſi devotum tibi animum offerre poſſumus. Atque eo ſcio, quæ humanitas eſt tua, contentus nunc eris. Plura jam ſcribere domeſticus dolor impedit. Sed aliàs id compenſabitur. Cum enim obſcurum non ſit quantopere me complectaris: literis poſthac meis ſubinde te, ſi grave id tibi non erit, compellabo. Amorem etiam erga te meum ubi potero, & publicè, & privatim teſtari non deſiſtam. Vale.

Lugd. Bat.
cIↄ Iↄcxxv.
Kal. Juniis.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

XLIX.

Dudlæo Carletono.

Nobiliſſime D. Carletone,

DUM ego heſterno die tecum colloquor, aliud hic agitur. Quid illud? inquies. Dicam. Superiori die Sabbathi, cum literis tuis ad me venit juvenis nobilis, mihi ignotus, ſed, ut ipſe poſtea retulit, ex aula principis ſereniſſimi, qui in urbe hac vivit. Expoſuit quorſum accepiſſet. Literas à te accepiſſe aiebat. Rogavit amicè quid de negotio Anglicano decreviſſem? Expoſui mille Angliæ bona, quæ iter ſuaderent. Sed adjeci quædam quæ ſcrupulum injicerent. Nempe ea ipſa, quæ apud te retuli. Et quia nihil ad illa magnopere reponebatur: iterum rogatus ſeriò dixi, dum hi forent ſcrupuli vix hinc avulſum iri. Ille, etſi Angliam ſuaderet, tamen petiit, ut ſi iter illud minus capeſſerem, ſaltem veterem in Angliam affectum retinerem. Hagæ à te reverſus, intelligo non ſolum conſtare jam pluribus in urbe, quæ huic nobili dixiſſem: ſed aperte promi, me apud eum penitus detrectaſſe provinciam. Et illud jam in Angliam eſſe perſcriptum. Quod ſi eſt, ſanè pugnabunt nonnihil literæ tuæ cum iis, quæ Lugduno miſſæ. Non tum

cum

Digitized by Google

eum ſcrupulum eximi poſſe putabas. Atque ego oſtendi, non me alienum eſſe, ſi & uxori & liberis uti dicebam conſuli poſſet. Quare arbitror ſatius fore ut nihil in Angliam perſcribatur priuſquam tecum loquar. Fiet autem id aut cras aut ſummum perendie. Nam & alia ſunt quæ ſatius ſit à te ſciri, utpote mei amantiſſimo. Salve à me. Poſtridie quàm à te abii, horis circiter xx. poſtquam tecum egi, idque ob feſtinationem manu filioli cui hæc dictabam. Nam moræ locum nullum relinquendum putabam, ne differendo negotium corrumperem. Cras igitur, aut ad ſummum perendie Hagæ adero.

L.

Ad Illuſtrem & Generoſum Dominum, Baronem de Brook, Fulconem Grenvillum.

EGO verò, Illuſtris ac Generoſe Domine, amorem erga me tuum magis magiſque cognoſco: ut qui ſtipendio honeſto non contentus, de libera habitatione etiam addendum putaris. Sed quanto excelſa illa mens tua mihi perſpectior eſt: tanto magis vereor, ne affectui huic, ac amori mihi habito, ſatis videar reſpondere. Equidem (diſſimulare non debeo quod officii mei erat) communicavi rem omnem cum Nobiliſſimis & Ampliſſ. Academiæ hujus Curatoribus. Petiere illi ut in conventu ſuo proximo, proponere rem vellem. Videbatur mora duntaxat fore hebdomadum duarum. Factæ ſunt plures. Interim uxor in gravem incidit morbum. Conveniunt Curatores, & urbis Conſules, qui illis à conſilio ſunt. Auctores eſſe omnes, ut hanc ne Academiam relinquam, prolixéque affectum ſuum teſtari. Potuit ea res ſcrupulum injicere mihi, homini minime, ut arbitror, malo. Sed nec deerant amantes mei, qui maximopere adhortarentur, ut terras haſce florentiſſimo Angliæ regno commutarem: atque hujuſce rei cauſas afferebant ſanè graves. Et jam uxor convaluiſſe videbatur. Verùm enimvero, ut nihil certi eſt in rebus humanis, ecce ſæva tempeſtas. Incidit uxor in recidivam. Ad morbum accedebant ſymptomata gravia, ac vehementia. Quo res evaſura ſit, necdum ſcio. Periculum quidem ſummum omnes videmus. Atque ut Dei beneficio optimè res cadat: tamen (quantum humanus animus ex præſentibus conjectare poteſt) morbus hic diuturnus planè erit. Mihi interim qui miſeram video uxorem, illam animæ dimidium meæ; cuique in hoc ſtatu vix horam ab ea abeſſe licet, dum nihil præter cruciatus ſpecto, nec præter gemitus triſtiáque ſuſpiria audio quicquam, cor prope finditur, ac ſapientia, ſi qua in me unquam fuit, penè tota (pudet dicere) expectoratur. Sanè ſtudiis operam dare nec vacat, quia abſentem uxor requirit, nec lubet quòd abſens etiam macerer. Quid enim mirum, ſi plurimùm ei metuo, quam plurimùm amo? Præſertim cum amorem augeat amittendi metus. Do quidem operam, & ſedulò do, ut animum ad omnes caſus, & divinis & humanis præceptis, obfirmem. Sed tamen diffiteri non poſſum, me tantâ curâ doloreque circumſeptum eſſe, ut ſubinde ad id, quod timeo, penè invitus revolvar. Quare haud aliud ſtatuere poſſum, quàm ita Deo Opt. Max. viſum eſſe, ut in his terris, quod vitæ reliquum eſt, abſumam. Id autem quantulum futurum ſit, præſertim annis hiſce peſtilentibus, novit idem ille qui ſolus ſcit omnia, vitæque qui noſtræ modum præfinivit. Interim non poſſum non immortales tibi gratias habere, quod illuſtre adeò beneficium, tam humaniter, tam liberaliter in me conferre fueris paratus. Sanè quanti me facias, iſtâ amoris ac benevolentiæ ſignificatione ſatis indicaſti. Mihi quidem merita hæc tua nunquam animo excident. Nec tam arduum, aut magnum, dici quicquam poterit; quod non debere me tibi profitear. Utinam aliquando ſit, ut oſtendere erga te poſſim cultus & obſervantiæ erga te meæ propenſiſſimam voluntatem. Nunc pro illa, & honeſtandi mei, & augendi fortunas meas tam munifica voluntate, non aliud quàm maximas gratias ago. Nec enim pro tantis meritis, reddere vicem poſſum: redderem autem, ſi poſſem. Si quid tamen ab otii mei fructibus expectari poſſit, obnixè hoc agam, non quidem ut illuſtrando nomini tuo inſerviat (nec enim ego ſoli lucem addere poſſum) ſed tamen ne poſteris pro tanto beneficio videar fuiſſe ingratus. Te verò, Illuſtris Domine, unum illud præterea majorem in modum rogo, ut ne harum literarum ergô, quicquam apud te nomini meo decedere patiaris: ſed potius excuſationem meam æqui bonique conſulas: atque ita ſtatuas, Providentiâ Divinâ, quæ cuncta diſpenſat, vocationi huic meæ injectum eſſe impedimentum. Plura in eam ſententiam ſcriberem, niſi viderer diffidere præſtantiſſimo judicio tuo, ac jam dudum mens avocaretur domeſtici mali cogitatione.

Deus

Deus te Illuſt. Dom. diu inclyto Britanniæ regno incolumem ſervet, amorem etiam tuum mihi ſemper conſervet. Vale.

Lugd. Bat. Kal. Juniis. cIↄ Iↄcxxv. *Illuſtris tui nominis cultor*,

G. J. Voſſius.

LI.

Gerardus Voſſius Jo. Meurſio *Viro Clariſſ. S. P.*

DUplex nomine gaudeo, maxime vir atque amice eximie, primum quod ut florentiſſimum Daniæ Regnum majori luce veſties atque eruditionem Nobiliſſimæ Juventutis augebis, ita futurum video, ut ipſe etiam majora & honoris, & emolumentorum, capias incrementa. Deinde autem illud plurimum me recreat ac reficit, quod, ſi bene animum tuum novi, quanto magis in pretio eris, tanto magis amare ſtudia literarum, deque hoc ſeculo & poſteritate inſimul, præclare perges mereri. Unum illud doleo quod à te tanto, & viro, & amico, tam longe ſeparer intervallo. Sed nunquam tam mei fuero ſtudioſus atque amans, ut non gloriæ, ac commodis tuis, ut tuis vero? imo Reip. Literariæ longiſſime poſthabeam utilitatem, licet multo maximam quam ex ſuaviſſima converſatione tuâ capiebam. Quod ad rerum mearum ſtatum attinet, magna quidem mei expectatio apud ſereniſſimum Angliæ Regem, & Regni proceres, concitata erat; ut his diebus ex nobilibus Britannis intellexi: ſed non multo poſt abitum tuum, uxor in graviſſimum iterum incidit morbum: qui tres pene menſes duravit; Ac ne nunc quidem corpore eſt ſatis firmo. Ea res efficit, ut mihi divinitus compedes injectas arbitrarer: plane enim vitæ ejus metuebam: nec ut viduus eò me conferrem ex re fuiſſet mea aut meorum. Præſertim cum rei familiaris parum ſim intelligens quemadmodum noſti. Nec propterea hilo per abitum tuum auctior ſum niſi quod Ampliſſ. Acad. hujus curatores, à me petierunt ut, ne penitus jaceret ſtudium Linguæ Græcæ, diebus Mercurii ac Sabbati extra ordinem illud horam unam profiteri vellem: uti à me ſerio fit; ſed ſtipendio plane incerto. Propterea auctores nonnulli fuerunt, ut ne ea conditione provinciam ſuſciperem; ſed noſti, quàm ſoleam πᾶσιν συμπεριφέρεσθαι, ac tanto minus id Curatoribus denegandum putavi quod benevolentia mei ductos, utcumque cauſam non ſatis perſpicerem hoc conſilii cepiſſe eos arbitrarer. In opere meo de Hiſtoricis Latinis jam ad Juſtiniani tempora perveni. Video fore, ut non multo ante natalem Domini abſolvatur. Uſque adeo lentæ ſunt operæ. Superiori hebdomade in ſenatu Academico Rector magnificus, Polyander, Sualemburgius & ego homullus, miſſi fuimus Hagam ad Illuſtriſſimum Principem Henricum quo ei gratularemur novam dignitatem, atque Academiæ noſtræ ſtatum eidem commendaremus. Reſpondit humaniſſime, etſi valde infirmus, uſque adeo ut eo die neminem præter nos admiſerit. Pridiè miſere fuere conflictatus cum morbo colico, quem eſu mororum, melonum, fungorumque contraxiſſe ferebatur: At talium tragematum πᾶν ἀπόλοιτο γένος, potius ſanè quàm per ea male ſit optimo Principi, cui vel de meis Deus annos ſuperaddat. Sane improborum aliquod gaudium tum erat, ſed bene eſt quod nunc valetudini reſtitutus videtur. Golius Arabice docet. Sed popoſcit à curatoribus ut ſibi poteſtas daretur cum Wetſio deſignato Conſuli Aleppenſi in Syriam ſuis ſumptibus proficiſcendi, atque impetravit. Poſt trimeſtre aut circiter ſe itineri accinget. Quæres quis Deus hanc illi mentem inſpirârit. Nempe non alio compellitur quam quod multa adeo in Arabica Lingua ſuperſint, quæ nec illi nec cuiquam in Orbe Chriſtiano cognita ſint. Quæcumque Arabica Lexica ſuppetunt, mutila videntur. Quid dico, videntur? Imo ſi de iis quidem loquamur quæ ſcripta ſunt ab hominibus Chriſtianis, deſunt verba pene infinita. Ita qui interpretari quid velit, ſæpe ad fallaces conjecturas recurrere cogatur. Ea autem quæ Lingua ſua Arabes condiderunt, multo quidem ſunt perfectiora; ſed quia gentis ſuæ hominibus ſcripſere, ita breviter ſuccincteque cuncta interpretantur ut à Chriſtianis hominibus non intelligantur. Præſertim ubi ritus Arabum attinguntur noſtris ignoti, aut ubi ad Poetarum Arabum loca alluditur quos iidem ſæpe ne per tranſennam quidem videre. Sperat itaque Golius noſter ſi annum unum Damaſci & vicinis locis, cum doctiſſimis Arabum atque aliarum Aſiæ gentium colloqui familiarius detur, poſſe ſe plus uno proficere die quam vicenis, ſi ſuo omnia labore hic ruſpetur. Certe Juvenis eſt præclarus magnumque aliquando virum dabit, ſi Deus ei valetudinem & vitam, quod ex animo voveo, cum Bataviæ, tum præcipue ſtudiorum cauſa. Multa enim ex Arabum monumentis erui poſſunt, quæ à noſtris ſciantur, juxta ac ab ignariſſimis. Schrevelius quo hactenus Haga medico uſa fuit, honore eo à Curatoribus auctus eſt ut inter Profeſſores Medicos famiz

liam

liam duceret. Et jam Orationem habuit inauguralem. Sed de principe loco ſponte maluit cedere affini ſuo Heurnio qui tot annos, jam Medicinam in Academia hac fuerit profeſſus. Hac tamen conditione loci gratiam fecit, ut ne Affinis primarii medici titulum ſibi arrogaret. Spero eam rem aliquid ponderis habituram ad concordiam. Sanè modeſtiam prudentiamque Screvelii hac parte omnes commendant. Multorum ſententia erat ut Screvelio etiam botanica functio mandaretur. Et maluiſſet ipſe atque etiam amici ejus,cum ob alia, tum horti Academici amœnitatem. Sed Vorſtius noſter in ea opinione erat, fore eam rem ſibi ignominiæ, ſi cedere illa domo nunc ipſa mater familiaque cogerentur, ubi hactenus ὁ μακαρίτης Vorſtius egiſſet. Utcumque hoc eſt, amicus ille noſter Vorſtius Curatoribus perſuaſit adjuvante imprimis Cunæo. Itaque & Ordinarius is Medicinæ nunc Profeſſor eſt, & idem Doctor botanicus : quæ felicitas neſcio an cuiquam ea ætate in Acad. hac contigerit. Screvelio cum in totum Parenti Vorſtii ſuccedere non poſſet, loco Botanicæ profeſſionis trecenti vel amplius floreni annui decreti ſunt. Ampliſſimus Rutgerſius menſes multos lecto affixus fuit : deque valetudine ejus prope conclamatum eſſe Screvelius Medicus judicabat. Sed heſterna die cognovi ex Heinſio, Valentium medicum Delphenſem, pro certo habere, laborare cum ſcheloturbe : ac ſe eum intra octiduum vel præterpropter valetudini reſtituere poſſe. Quod Deus faxit. Sin, quod Deus avertat, naturæ conceſſerit, ſedulo apud ſereniſſ. Regem opera dabitur ut in locum ejus Heinſius poſſit ſuccedere. Et multi fore arbitrantur, ut compos ejus voti fiat. Nec tamen in Bataviæ proceribus deſunt, qui ſuorum alicui decus hoc conferri præoptent, atque etiam in hoc ſint elaboraturi. Vides mi amice, hominum certamina. Nos vero interim dulcia Muſarum ſtudia colamus, atque amore potius inter nos, imo & cum aliis benè merendo de bonis literis certemus. Heſterno die à Screvelio Gymnaſiarcha, vocatus fui ad nuptiale convivium (mercatori cuidam Harlemenſi filiarum ejus una nupſit) Ei intererant præter alios, Cunæus & Barlæus, qui impenſe poſtularunt ut ſuo te nomine ſalutarem. Uxor quoque mea plurima te ſalute impertit. Utriuſque etiam noſtri nomine multam ſalutem dicito lectiſſimæ atque optimæ uxori tuæ.

Lugd. Bat.
cIↃ IↃc xxv.
Kal. Octob.

Ὁ σὸς Ἀλοπίλιος.

LII.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P. D.*

Legi reſponſum tuum, Ampliſſime Domine, in quo non dico permulta, ſed omnia planè ita ſubtiliter, nervoſeque à te dicuntur, ut quamquam ſciam quàm plerique omnes docere quam diſcere ſimus paratiores, tamen bona me ſpes habeat,poſſe his Clariſſimum Molinæum ab anticipata opinione dimoveri. Sed cum omnia mirè fuerint ad palatum meum, tum imprimis ea me delectarunt,quæ de ſalutis certitudine ſcripſiſti. Omnino enim in hoc dogmate plus mihi lucis adduxiſti, quàm vel alius antea quiſquam, vel tute antea ipſe ; quamquam ſemel iterumque tecum de eo ſim locutus, & communicaris mecum quæ de conciliatione diſſidentium ſententiarum ſcripſeras nuper. Nec tamen abeunt ab iis, quæ interea temporis jam animo conceperam. Sed gaviſus ſum ea calculo tuo comprobari : & quod magni duco, diſtinctius ea propoſuiſti, quàm ego ea mente eram complexus. Itaque uſus mihi eorundem fuit hodierno die, quo dicendum aliquid fuit de verbis iſtis Chriſti, Cap. XXIV. *Matth.* ὥστε πλανῆσαι εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. Nam huc uſque me in eo Evangeliſta ſeries ipſa perduxerat. Nec arbitror nos, plus quam à te factum, largiri cuiquam poſſe, niſi ſimul à clara ſcripturarum luce, inque ea ambulantis piæ antiquitatis veſtigiis, viſum ſit deflectere. Quod verò prohibes, ne Nobil. Langeracenſis literas tuas oſtendat viro doctiſſimo, equidem iſtiuſmodi puto, ut nec tu imprudenter illud ſcribas, & Langeracenſem tamen prudenter facturum putem, ſi nullus hac parte tibi morem gerat. Nam & Reip. & Eccleſiæ plurimùm intereſt, ut magni nominis Theologi, piæ antiquitatis ſententiam cognoſcant, ſuper prædeſtinatione & dogmatibus annexis: tum verò imprimis, ut jus ſummi Magiſtratus in rebus Eccleſiaſticis rectius addiſcant. Quod ſi tamen Legatus ſibi illum theſaurum ſervet ; poſt illa ſcribi oportebit, rem omnem te ipſius permittere poteſtati. Nec puto hoc conſilium quemquam ut candidum minus interpretari poſſe, niſi forte qui niger ſit ipſe. Qualis fortè etiam in ſcripto tuo minus veriſimile dicet ; quod ais pag. 2. verſ. 9. non aliud te ſpectaſſe, quàm ut Molinæi conſilio, & ipſe & alii adjuvari poſſetis ad pacem promovendam. Obducat enim quod, pag. 17. (cujus initium ad concluſionem) ais non ſcripſiſſe te in eum finem, quod Molinæum inſpecturum putaras, ſed ut ſententiam tuam apud

apud Nobil. Legatum deponeres. Quæ tamen licet ἀνεπίσημα, non tamen ἄσημα eſſe patet, cùm, ut ego arbitror, volueris, non ſcriptum Molinæo oſtendi, ſed diſſimulato ſcripto, Molinæo exponi debere, quæ ſcripto eſſes complexus, quæque Legatus ad conſilium ejus de procuranda pace eliciendum, ſignificanda ei arbitraretur. Porro cum ejuſdem pag. 17. verſ. 2. nominas conciliationem, cui ſubſcripturi ſint Angli, Belgæ, Helvetii, Germani, dubitavi certóne conſilio an feſtinatione omittantur Galli, præſertim cum in Gallias ſcribas. Quemadmodum nec ſat ſcio, an quod pag. 6. verſ. 7. à fine, ais, ſimplex donum eſſe non poteſt, quod pluribus conceditur, priori gratia abutentibus, quàm utentibus, an ἁπλῶς intelligi poſſit; cùm certum ſit, ſi princeps tam iis qui haſtam abjecerint, quam qui benè rem geſſerint, armillas donet, minimè horum ratione ſimplex donum dici poſſe. Hæc ſic ego non muſinabar, ſed muginabar. Nam aliquid in chartam conjiciendum erat, non quale Tu ſcripſeras, cujuſmodi nihil erat, (ſcio Te ſic ingenuè ſcribenti fidem habiturum) ſed tamen quod chartæ ſpatium implere poſſet. Bis me legiſſe dicere poſſum, etiam tertiaturum, niſi metuiſſem, ne in remittendo feſtinato opus eſſet. Supereſt, vir Ampliſſime, & ſupra mortales omnes mei amantiſſime, ut maximas Tibi gratias agam, quod priuſquam reſponſum hoc tuum mitteres ad Langeracenſem, ejus mihi legendi feceris poteſtatem. Nec enim majori cum voluptate, addo etiam cum fructu, meum In re alia tempus collocare potuiſſem. Planeque rogo ſimili adfectu, & honore in poſterum me proſequi velis. Eſt & quiddam aliud, de quo ad Te ſcribere aveo, quod Bredanam Eccleſiam ſpectet. Sed nunc ſerum eſt, eoque iſthac occaſione potius utar, cum frater ad te Hagam iturus, quod futurum die Jovis, uti intelligo. Salutabis, Magnifice Domine, Nomine meo lectiſſimam fœminam conjugem tuam, quam Clemangis editor ante unam aut alteram hebdomadem præconio iſthoc ſeriò apud me decoravit, quod ſuaviter ſe riſiſſet verſiculis rythmicis, quia rei familiaris aliquo diſpendio curaſſet, ut ſic compellare ſuos poſſet (ſic loqui liceat) confratres, Ecce hic ſtant, Auguſtinus, Hieronymus, cæterique Patres. Vale decus meum.

Prid. Kal. Decemb. cIc Ioc xv,

A. T. Obſervantiſſimus,

G. J. Voſſius.

LIII.

Dudleio Carletono.

Nobiliſſime Domine,

Opere meo tandem excuſo, haut ſupereſt aliud, quàm ut cogitetur, qua ratione optimè Illuſtriſſimo Domino Duci poſſit offerri. Primùm videndum, quot exemplaria ad Illuſtriſſimum illum heroem debeant transmitti, & quo potiſſimum ornatu id fieri conveniat. Scio melioris notæ chartam aſſumi oportere: nec minus poſſe præſtari, quam ut membrana & margines inaurentur, vincula item ſint byſſina. Sed, ni fallor, codices deſtinati principibus viris veſtiri ſolent holoſerico rubri, viridis, vel alterius coloris. Vel præter illum etiam alter, qui alteri ab Celſitudine ſua poſſit donari. Hoc ſi placet, jubebo mihi codices adornari eos ad modum illum, quo libri ſunt pleriſq; Veneribus, aut Junonibus Batavis: præſertim iſti quos in ſacras ædes ſecum deferunt. Vides minutam curam, & quæ infra Voſſium ſit, ac longè magis infra te ejuſce nobilitatis virtutiſque virum. Sed poſtquam hactenus inſumta opera, reliquo etiam videndum ut commodè defungamur. Porrò etiam diſpiciendum, à quo vel quibus fœlicitatis tantum ſperare Voſſius tuus auſit, ut non graventur filiolam hanc ſuam Illuſtriſſimo Duci ſiſtere, ac benignè commendare, quò gratior eſſe poſſit. Quot item codices, & quo ad eos Schemate exornatæ debeant procurari. Acceſſeram heſternâ die aulam junioris principis Boëmici, idque eo animo, ut ſuper illis clloquerer cum nobiliſſimo eo, quod ego non minoris facio, doctiſſimo D. Donglio. Sed ex Doctore Altingio cognovi Hagam iſſe, nec reverſum ante diem Lunæ. Fortaſſe igitur, Nobiliſſime Carletone, occaſio ſe offerret tibi de hâc re colloquendi cum præſtantiſſimo illo viro. Is pro amore erga me ſuo, ubi redierit, facile mihi exponet, quid utrique veſtri in re mea optimum factu videatur. Si tamen ſatius exiſtimetis, ut Hagam ipſe excurram, non defugiam id laboris diebus feriatis, qualis nobis ille Mercurii ac Saturni. Vides quantum in amore veſtro fiduciæ reponam, qui nugis iſtis rebus maximis obſtrictos viros obtundam. Sed quia felici adeo ſidere natum me video, ut me non indignum amore veſtro exiſtimetis, nihil non auſus ſum exquirere è vobis, quod mea ſcire intereſſet.

Lugd. Bat. cIɔ Iɔc xxvi. xiii. Junii, Raptim,

Tuus,

G. J. Voſſius.

LIV.

LIV.

Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius S. P.

MAgnifice Ampliſſimeque Domine; hodierno mane nunciavit mihi ornatiſſimus Collega meus, adveniſſe in Urbem Uytenbogartium, ac quod antea factum nunquam velle me inviſere: collaturum autem de jure ſummi Magiſtratus in Eccleſiaſticis. Statim in mentem venit, non id colloquii aut diſſertatiunculæ ergô fieri, cùm ignorare non poſſit, quam mihi curta ſit ſupellex: ſed potius quia poſtulare ſtatuiſſet, quæ hac de re nuper ad A. T. ſcripſiſſem. Nec ea me ſuſpicio fefellit. Nam vix de valetudine mea, & ſtatu Collegii noſtri exquiſierat, cùm ſermonem injecit iſtiuſmodi, ecquid ſub manibus haberem, quod brevi lucem adſpicere poſſet. Et cum negarem me ob difficultatem muneris in hiſce quaſi primordiis aliquod edecumatum, & ſeculo dignum elucubrare poſſe: porro inſtitit, nihilne de principali jure in Eccleſiaſticis eſſem commentatus. Sciebam quo tenderet, & mentiri non erat meum. Reſpondi igitur, ante trimeſtre aut amplius, ſententiam me meam, ad aliquem chartæ illeviſſe, ſed ſtatuiſſe, ſimul ac paulum otii nactus ero, quatuor, aut quinque diſputationibus eam rem in Collegio accuratius pertractare. Non improbavit conſilium: ſed tamen optare ſe interim dixit, ut ſibi inſpiciendi eorum quæ ſcripſiſſem, qualiacumque ea eſſent, facerem poteſtatem. Addebat, jam à tribus retro menſibus, vel amplius ſciſſe ſe me aliquid tentaſſe. Dicebam mirari me unde hoc haberet, cùm præter eum ad quem ſcripſiſſem, nemini mortalium rem communicarim, uno excepta Collega, qui fidem dediſſet ſe cum nemine hac de re verba facturum. Reſpondit ſe ex A. T. rem cognoſſe. Idem dicebat D. Epiſcopius, qui aderat: Non tam naris obeſæ eram, ut non odorarer, cur hoc mihi perſuaſum vellent, ſed tamen diſſimulabam. Optarim interim magis Collegam hac parte litaſſe Sigalioni. Imo meipſum. Quando iniquè ab altero ſilentium exigit, qui ipſe illud præſtare non potuit. Addebat, D. Uytenbogartius, ſi bona mea venia fieret, velle ſe ab A. T. ſcriptum iſtoc expoſcere. Dixi non diſplicere, ut prius videam, quid ſcripſerim: putare enim alia etiam familiaria eis literis eſſe admiſta. Velle itaque quamprimùm ad te ſcribere. Rogavit igitur, ut hoc quamprimùm facere vellem: Rem me ſibi gratiſſimam facturum. Nunc oratum te velim, ut ſi otium horulæ detur, oculo volanti percurras, & ad oram Epiſtolæ lineam tranſverſam ducas, ubi quid à me prætereundum arbitreris. Si tamen id per occupatiónes non potes, ipſe agam, priuſquam alteri chartas iſtas exſcribendas dedero, quo Uytenbogartio mittam. Illud quoque candidè ſcribere illi ſtatui, ſiquid hic boni ſit, tuæ hoc A. tribui debere, cujus hac de re ſententiam, non ita pridem antea legiſſem. Quod ſi illud ipſum Exemplar, quod A. T. habet, mitti poſſet, opus foret ſimul addere, ne cui illud alteri innoteſceret, quando ad te familiariter ſcriptum eſſèt more Romanó, non ſeculi noſtri, quo Inferiores non ſic ad tui Ordinis ac dignitatis viros ſcribere ſolent. Vale, Magnifice Ampliſſimeque Domine, & Uxorem ſaluta *τὴν δῖαν γυναικῶν.*

xxiii. Jun. cIↃ IↃc xvi.

T. A. Devinctiſſimus.

G. J. Voſſius.

LV.

Dudleio Carletono, Hagam *Comitis.*

Nobiliſſime D. Carletone,

DIxeram me poſtridie miſſurum literas, quas ad D. Boſwellum ſcripſiſſem. Simul in me receperam negotium comparandi tibi prælectiones Theologicas aſtuti illius, ſed mali Theologi, quas ab amico tuo expeti dixeras. Quæ cum dicerem, non ſatis cogitabam proximè diem Dominicum conſequi: quo minus conveniſſet diſquirendi moleſtiam faceſſere Bibliopolis. Quare poſtridie demum eam rem curavi. Sed cum plurima Socini Bibliopolæ noſtri habeant, eo tamen opere, quia id maxime omnium expetitur, penitus deſtituuntur. Itaque cogitandum mihi erit de via alia, quâ ſatisfieri amico tuo poſſit. Mitto interim literas quas dixi, ſed apertas, ut prius legas, quàm mittas. Si placuerit, mittes obſignatas, ſin aliquid mutandum putes, prius mone, idque liberrime, vel etiam Hagam evoca. Plus enim tribuo prudentiæ tuæ, quàm meæ, partim quia in propriis ferè cæcutimus: partim quia tibi, utpote Anglo, Anglicana omnia perſpectiora ſunt quàm mihi: partim quia in luce prudentiſſimorum hominum ſemper verſatus, eâque in dignitate conſtitutus, experientiam majorem rerum omnium ſis conſecutus, quam mei ordinis quiſquam; memorem te etiam eſſe velim ſermonis ejus, quem

O obiter

Digitized by Google

obiter de operis mei dedicatione (quod eſt de Hiſtoricis Latinis) unà habebamus. Sed quid ego, ut memor ſis, rogo, qui prior etiam de me compellaris? Equidem, ut apertè dicam, magnam in te ejus rei, & aliarum, quæ me tangunt, fiduciam colloco. Ac ſimul in præſtantiſſimo Boſwello. Mihi unum hoc erit laborandum; imò & liberis meis, ut grati erga vos ſimus. Vale.

vii Sept. cIↄ Iↄc xxvi. *Tuæ dignitatis cultor ſummus.*

G. J. Voſſius.

LVI.

Gulielmo Boſwello, Weſtmonaſt.

Clariſſime Doctiſſimeque Boſwelle,

VAlde mihi gratulor de conſtantia amoris ergà me tui: ac tantò id facio impenſius, quanto minus in me, quo id merear, reperio. Equidem magna cum voluptate rumino ſubinde hanc felicitatem meam: & tacitus mecum cogito, ecquando viſurus ſim diem illum, quo coram gratias agere poſſim, tum Illuſtriſſimo Baroni Brookio: tum etiam tibi, aliiſque amantibus mei. At enim dixeris, ut id quamprimum fiat, in manu eſſe mea: hoc enim ex literis me tuis non obſcurè perſpicere potuiſſe. Non diffiteor: attamen non levia obſtant, quo minus hac parte morem animo geram veſtro, imò & meo. Quod ut veriſſimè à me dici videas, non abs re erit, ſi altiuſculè rem ordiar. Jam pluſquam ſeptennium eſt, quod in procerum & Eccleſiaſtarum diſſenſu, me quoque, qui ab omni diſſidio animum geſſeram alieniſſimum, incendium calamitoſi temporis afflavit, ac penè ambuſſit. Mirabar & mirabantur juxta mecum alii. Interim patienter non perferebam, quia non mihi conſcius eſſem modò, quantopere Reip. & Eccleſiæ paci ſtuduiſſem: ſed idem mecum agnoſcerent, quoſcunque non nimis abriperet affectus. Paulatim deſæviebat tempeſtas, meaque indies innocentia teſtatior fiebat. Itaque numinis benignitate, Curatorum Academiæ auctoritate, aliorumque virorum præſtantium operâ factum eſt, ut qui ſtipendii quidem parte bona fruerer, à docendo tamen abſtinerem: is Eloquentiæ & Hiſtoriarum inſimul in Academiæ hac doctor publicus & ordinarius conſtituerer. Quæ res & emolumenti nonnihil ſecum ferebat. Anno, aut circiter pòſt, commiſſa eſt mihi provincia conſignandi ea, quæ ad veteris Eccleſiæ tempora pertinerent. Paucis poſt menſibus felicitas ea obtigit mihi, ut in Cantabrigienſem Academiam vocarer. Sed detinuit partim graviſſimus uxoris morbus, partim voluntas Curatorum, qui prolixè optima ſpondebant. Exinde abeunte in Daniam clariſſimo Collega meo, Joanne Meurſio, demandata etiam mihi eſt profeſſio linguæ Græcæ. His auctior priſtinam mihi ſeu fortunam, ſeu dignitatem, videor recuperaſſe. Nec ignoro, quantacunque hæc ſint, tamen Anglicanam vocationem plus habere ſplendoris: idque partim ob antiquitatem & claritatem Academiæ in nobiliſſimo Angliæ regno conſtitutæ: partim quia magnum eſt verſari in luce doctiſſimorum hominum, quorum ea eſt Angliæ copia, ut nulla ei tellus hac parte poſſit comparari: partim quoque, quia profectò non levis eſt gloria, primum alicujus cathedræ, ac potiſſimùm talis, profeſſorem fuiſſe deſignatum. Equidem magna eſſe hæc ſingula confiteor. Attamen ut omnia ſuo momento ponderemus, illud quoque in rationem venire debet, quod hic mihi non malè ſit: imo ſtipendio hic majori fruar (præſertim ſi commoda quædam accenſeam) quàm apud vos mihi offerantur. Fateor carior apud nos annona. Sed nimium quantum excedit, quod hic percipio, ut illoc facile compenſetur, quod minori apud vos pretio omnia veneant. At illud fateor magnum, quod frequentes in Angliâ ſint ex donatione Regis, Epiſcoporum aliorumque præbendæ, canonicatus, dignitates Eccleſiaſticæ, quæ mihi, licet extero, ac poſtmodò etiam liberis paterent. Verum cùm memet conſidero, non leviter mihi diſplicеo: planéque metuo, ne ego homullus tantorum virorum expectationi ſatisfaciam: atque ita, nullâ mei amantium culpâ, ſed ſolo defectu mei, vel etiam amicorum illorum obitu luculentæ illæ ſpes evaneſcant. Eoque poſtmodò, cum cane Æſopico, jure à noſtratibus ridear. Nec deſunt, qui hæc uxoris auribus ſæpe inſuſurrent, ſive id ſincerè faciant, ſive ut per eam facilius me detineant. Cogitare etiam me jubent, mortalem me eſſe, & fieri poſſe, ut non multo poſtquàm in Angliam pedem poſuerim, mortem oppetam; illa autem ſolam ſe, cum octonis liberis, pleriſque etiamnum parvulis, reperiat domi in ſolo eo, cujus necdum linguam didicerit. Hæc, ſi non ſufficiant, cogitare etiam uxorem jubent, an quæ adhuc lienis & jecoris malis obnoxia eſt, par futura ſit moleſtiis itineris: an expedire ſibi valetudinariæ putet mutationem aëris: & alia, quædam profectò minuta, & non aliunde profecta, quàm quod bonitatem, & ſoli, & incolarum Angliæ vel ignorent, vel retinendi mei cauſa diſſimulent. Interim

tamen

tamen nonnulla ex his, & imprimis quæ ſuperius commemoravi, tanti ſunt, ut animum diſtrahant, diverſóſque in me cieant affectus, nunc eundi, nunc remanendi: nec multò aliter affecta uxor, nequid diſſimulem. Sed ſi vel ſexennium animus in dubio foret, annos, ut ſcis, totidem hic hæreretur. Proinde, itâ planè ſtatuo. Illuſtriſſimo D. Baroni Brookio de altero omnino cogitandum eſſe, atque id, niſi aliter ei videatur, quamprimum. Serâ illud ætate ſi fiat, non fraudabitur quidem vel benefactorum mercede in cœlis: vel gratâ memoriâ poſteritatis; verum nihil prohibet, quominus ſuperſtes etiamnum diutiſſimè fruatur gloriâ honoréque Cathedræ à ſe in illuſtri adeò Academia erectæ; quæ, ut cum poeta dicam,

Caneſcat ſeclis innumerabilibus.

Sed quid ego hæc ad te, cum melius, quid ex re ſua ſit, ipſe pervideat Illuſtriſſimus Baro? Quare loquacitati ignoſces. Interim, quantas poſſum, gratias ago Illuſtriſſimo D. Baroni; cujus ego beneficio itâ me obſtrictum cenſeo, ut ſi ille ingratus dici debeat, qui cum omnia alterius cauſa velit, dignas tamen gratias referre non poſſit, omnino moriturus ſum ingratiſſimus. Tibi quoque doctiſſime & amiciſſime D. Boſwelle, ago gratias pro hoc erga me affectu. Equidem me magnopere video devinctum nomini tuo: quod ego ob præclara merita tua, & linguâ, & calamo prædicare non deſinam. Sanè jam amoris mei publica indicia prodiiſſent, niſi ab excudendis aliquot ingenii mei monumentis ſextum jam menſem operæ Typographicæ ceſſarent. Cujus rei cauſa eſt, quòd nonnullis Academiæ noſtræ profeſſoribus publicâ auctoritate illuſtrium D. D. Ordinum demandatum ſit, ut partim conſcribant, partim corrigant libros eos, qui deinceps per omnes Hollandiæ Scholas pueritiæ prælegerentur. Ea in re non minimam ego moleſtiam cogor devorare. Sed bene eſt, quòd diuturnus admodum hic labor poſthac eſſe non poſſit. Nam eouſque jam perductus, ut intra tres hebdomadas perfici poſſit. Quibus exactis, redire poſtliminio licebit ad jucundiorem mihi, & doctis gratiorem operam de Hiſtoricis Latinis: cujus voluminis (ſane operoſi admodum, & in quo plurima ſint aliis indicta, partim ad Philologos, partim ad Eccleſiaſticos Scriptores pertinentia) jam multò maxima pars excuſa eſt, ac quod reſiduum eſt, intra bimeſtre ſpatium ad umbilicum poterit perduci. Hoc opus alia atque alia, partim literas ſacras, partim externas ſpectantia conſequentur, modò mihi Deus vitam, & valetudinem conceſſerit. Nec enim ceſſare animus eſt. Nihil quippe meum puto; præter tempus divinitus conceſſum, & quæ cudo ingenii monumenta. Itaque in hoc potiſſimùm adlaboro, ut ne ſupremo judici rationem temporis reddere cogar. Atque inſimul docendo juventutem, & aliqua literis mandando, quæ profutura noſtris hominibus & poſteris videantur, opes mihi congrego, non illas (etſi eas non penitus aſpernor) quæ me defuncto alium atque alium dominum conſequentur; ſed quæ, ut Plinius aiebat, ubi ſemel noſtræ eſſe cœperint, nunquam deſinant eſſe noſtræ. Interea, quæ lucem propediem videbunt, erunt quoque Theſes meæ Theologicæ, quarum ad te exemplar tranſmitti petis. Nec enim ulla hic amplius exemplaria proſtant, quia pauca admodum excuſa fuere, & quamprimum per juventutem diſperſa. Itaque jam apud nos multorum manibus deſcribuntur, imò & apud exteros. Hæc res facit, ut neceſſe ſit de nova editione cogitare. Præſertim cum hæc non Typographi ſolùm, ſed & multi præſtantes Theologi requirant. Mitto poſtremum exemplar quod habeo: Sed quo carere tamen poſſim, partim quia filius aliud habet: partim quia ſex ſeptémve alii ſunt in urbe noſtra, à quibus petere poſſim, ubi de recudendo cogitabitur. Video nimis excreſcere Epiſtolam. Quare manum tandem de tabula tollo. Salve præſtantiſſime Boſwelle, & nomen noſtrum porro ama, atque auge etiam in Anglia tua, imprimis illuſtriſſimum apud Baronem Brookium, cui ut ſalutem plurimam meo nomine dicas, etiam atque etiam rogo. Adderem & alios quoſdam clariſſimi nominis viros, niſi vererer, ne moleſtus tibi eſſem.

Lugd. Bat. CIƆ IƆC XXVI. Nonis Sept.

Tuæ dignitati devinctiſſimus,

G. J. Voſſius.

LVII.

Joanni Meurſio.

Clariſſ. Vir atq; amiciſſime,

ETſi aliter fieri non poſſit, quin permoleſtum ſit, quod carere te cogar, tamen facilius abſentiam tui ferrem, niſi mortes quorundam, quos valde amavi, non mediocriter augerent deſiderium tui. De conſanguineis & affinibus, quos hoc ſeſquianno amiſi, nihil nunc dicam. Ecce ſuperiori hebdomade ereptus Academiæ noſtræ, egregium ejus lumen, Willebrordus Snellius, Vir utri-

utriuſque noſtri amantiſſimus, dum fata Deuſque ſinebant. Parentavit ei ex ordine noſtro Gil. Jachæus. Ab Golio jam ante hebdomades complures Literæ in Bataviam perlatæ, ex quibus ſalvum in Syriam adveniſſe cognoſcimus. Intra octo menſes, aut circiter, redibit ad Profeſſ. Arabicam & penè eſt ut ſuſpicer modo ſoſpes in patriam pertingat, etiam Hebraicæ L. profeſſorem fore. Nam hanc ei profeſſionem à D. Curatoribus deſtinatam eſſe ex eo conjecto, quod hactenus nullus eſt conſtitutus. Nec veriſimile eſt, Golium poſt tam longinqui itineris moleſtias linguarum Orientalium cauſa ſuſceptas, puſillo unius Profeſſionis Arabicæ ſtipendio contentum fore. Dedelius inter Ordinarios Jur. Profeſſ. nunc agit. Corrector Doreſlaer affectat profeſſionem Poeſeos in hac Academia: quid futurum ſit, melius ſciemus proximo conventu D. Curatorum Academiæ. Qui nunc ſunt exlegatus Arſenius, Præſes Curiæ Cromhoutius & Syndicus Pavius. Vorſtius uxorem duxit filiam D. vander Meulen magnificis ædibus è regione aulæ hic habitantibus. Semel iterumque Literas accepi à Jano Grutero, quibus petit, ut plurimam tibi ſalutem dicam ſuo nomine. Video ei necdum conſtare de deceſſu tuo. Gener ejus Brettæ dejectus eſt de munere, quod Romanæ Eccl. nomen dare nollet. Itaque pene animus ei Groeningam ſe conferre ubi amicos habet & aer non diſplicet. Fervet prælum notis Heinſianis in Nonnum. Theologi Acad. noſtræ.edidere opus adverſus confeſſionem Remonſt. uti & Walæus (qui etiamnum Rector eſt magnificus) volumen quoddam emiſit adverſus Joannem Arnoldi Corvinum. Rivetus Genevæ Criticum ſuum ſacrum recudi curavit. Aliquanto is auctior eſt editione prima. Burgerſdicius edidit inſtitutiones Logicas quæ non diſplicent. Prodiit apud nos Theo, & Aphthonius. Utriuſque tralationem Heinſius recenſuit & interpolavit. Utinam hic fuiſſes qui nobis Græcum textum meliorem dare potuiſſes ex opt. codice, de quo aliquando te mihi quædam referre memini. Sed nihil impedit quo minus, tum editionem nobis aliam procures. Quod impenſe velim. Nec minus deſidero alia ingenii & eximia tuæ eruditionis monumenta quæ hic habebas, partim confecta, partim affecta. Omnino & literarum & literatorum intereſt ut tam præclaræ obſervationes tuæ, quas fruſtra ab alio quopiam exſpectemus, quamprimum videant lucem. Scio tamen te neutiquam otiari, ſed ſerio elaborare in Hiſtoriâ Danicâ, eoque impenſius opto ut Academiæ veſtræ brevi ab Typographo proſpici poſſit, ne cum tum extra omnem ſis culpam depoſuiſſe videaris Reip. Literariæ & poſteritatis amorem. Hoc ne Deus ſinat, quod tantopere inimici tui optent. Opus meum de Hiſtoricis Lat. ad menſes aliquot intermittere ſum coactus, propterea quod auctoritate Ill. D. Ordinum commiſſum mihi fuit, ut novam adornarem Grammaticam Lat. & Græcam, ſed ita ut in illa Lithocenis, & in hac Clenardi imprimis præceptis atque exemplis inſiſteretur. Videbam eſſe inglorium laborem & difficilem ſatis. Detrectare tamen nolui amore ſcholarum. Gaudeo intra quatriduum me operam eam ad finem perducere poſſe. Quod ubi erit, quæ in Hiſtoricis Latinis ſuperſunt pertexam. Noſſe te arbitror ante menſem pronunciatam à judicibus delegatis ſententiam eſſe, in præfectos rei maritimæ peculatus reos. Ex quibus Berkius fiſcalis damnatus eſt floren. noſtratium 74800. Idem perpetuo mancipatus carceri. Ac jam in arcem Loveſteiniam deportatus. Vander Maſt Delphenſis triennio carceris incola futurus multatus flor. 26667. Nicolaus Zelandus triennium exulabit. Solvet flor. 24182. Seguaert Dordracenus totidem annis exul erit. Multatus flor. 19842. Vander Heul Brielanus perpetuo carceri deſtinatus. Solvet flor. 13669. Duyſhuſem multatus flor. 1476. Nobilis D. à Cronenburg ut intellexit ſe multatum octo mill. fl. in morbum incidit ac paucis poſt diebus expiravit. D. à Ralphoſt ejuſdem criminis reus, jure contendet. Cæteros mitto. Ultra nunc nihil occurrit. Plurimam ſalutem dicito lectiſſimæ Conjugi nomine meo. Uxor etiam mea utrique veſtrum ſalutem aſcribi juſſit. Vale.

Non. Novemb. cIↄ Iↄc xxvi.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

LVIII.

Nob. viro Jacobo Roverio *cognato.*

Cognate Præſtantiſſime,

SUperiori hebdomade Amſtelodami fui. Unde reduci traditæ ab uxore literæ tuæ oppido quam gratæ. Mitto igitur, ut petis, *ἀντίγραφα* epiſtolarum, quas Socer ad Muſenholium noſtrum dedit ut, quod res eſt dicam, præter unas vix ullæ tanti videntur, ut prælo committantur. Non quia non omnia ejus viri amem, uti debeo: ſed quia nihil eſt in iis, quod ſcire alios interſit; juſſi nihilominus, ut filius ſex ſeptem ex iis deſcriberet, quia meminiſſent

miniſſent vocationis ejus in Gallias, item in Friſiam, & quorundam aliorum quæ nonnihil ad vitæ hiſtoriam facerent. Has apud me videbis, cum voles. Quod ad illud in epiſtola Sapphus:

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

(Quomodo & Aldina habet, & hac antiquior Veneta Bernardini Novarienſis) quidam metricæ artis ſcriptores reponunt *levibuſque*. Idque propterea, quia Ovidius ubique corripiat; ut Lib. V. Triſt. Eleg. VIII. Lib. I. de Ponto Eleg. IV. ad Rufinum. Et Lib. V. Met. Fab. VI. uti & Martial. Lib. X. Epigr. XV. de Apro, item Auſonius Epigr. XLVIII. Nec qui aliter uſurpet, quiſquam occurrit. Vale Muſarum amice atque etiam noſter, meoque nomine tuos omnes ſaluta. Uxor etiam te ἀντασπάζεται.

Tuus,

G. J. Voſſius.

LIX.

Davidi Guilielmo *S. P.*

VIX dicere poſſum, quam ægre mihi ſit, quòd ille ego, qui claudi inſtar ſutoris domi ſere conſideo, meque in bibliothecam abdo, tum potiſſimum ab urbe abſuerim, cum tu, vir præſtantiſſime, ac una amiciſſimus Golius ad me ſalutandum domum meam veniſſetis. Jamdiu enim eſt, quod te aveo videre & amicitiam tecum conteſſerare. Addo etiam, aliqua eorum ex te diſcere, quæ tu variis in terris è ſummis viris hauſiſti, vel longâ & diuturnâ peregrinatione ipſe obſervaſti. At nunc, quod mearum erat partium, peragis, & ubi te fruſtra hic fuiſſe vides, prior etiam literis compellas, atque ejuſmodi literis, quæ comites haberent, Themiſtoclis epiſtolas, magni ſanè viri, & qui ingenium ſemper habuerit in numerato, ut de eo prodidit antiquitas. Sane gratum mihi hoc donum tuum, uti & alterius opuſculi, in quo ſuffragia Romanorum Procerum, quæ tulêre cum in Sanctorum numerum Andreas Corſinus referretur. Quid ego tibi pro iſtis rependam? ſane animum, atque affectum. Tuus enim ſum, eroque, non illa vulgari ac ſubleſta, ſed antiqua Romana, vel ſi malis Germana aut Batava fide. Gratias etiam ago quod ignorare me non ſiveris, quam benigne de monumentis noſtris ſentiant, Querengus, Aleander, Maſcardus, alii ſummi viri Romæ, atque alibi. Nec tamen ea res efficere unquam potuit, ut tantâ me laude dignum putem; melius me novi: ſed ea animum addunt, ut porro etiam non peſſime de noſtris hominibus ac fortaſſe etiam poſteris mereri velim, & credo eo fine hoc ad me perſcripſiſti, ut talium judicia judiciis malignorum opponam, meque ſoler, qui exulcerato hoc tempore oneri propemodum ſuccumbam. Nihil vero mihi illis magis ridiculum videtur, qui ob laudes alienas longe ſibi majores videntur quàm ſunt, illi umbris ſimiles ſunt, hæ nunc majores, nunc minores, ſed corpuſcula noſtra manent eadem. Cum Illuſtriſſimo legato Britannico Thoma Roe nulla mihi hactenus notitia eſt. Abſque illo eſſet, non paterer te abſque literis meis in Daniam ire, ſed ſi in Bataviam venerit, mei muneris erit, ſummum virum accedere, omnemque affectum teſtari coram, uti hactenus in aliis à me factum, qui huc miſſi ab Illuſtriſſimo rege Carolo, præclare adeo de me merito, nec me ſolum, ſed etiam meis: ſupereſt non aliud, quam ut te, longe adeo iterum euntem à nobis, votis meis proſequar. Quod ſane facio & faciam; ac plane fore confido, ut propediem te ſalvum veniſſe in Daniam, intelligamus, imo ut, feliciter cunctis expeditis, brevi iterum te tuis in Belgica noſtra ſiſtas. Vale, vir præſtantiſſime, meque amare perge, uſque adeò redamantem tui.

Lugd. Bat. *Tuus*,

G. J. Voſſius.

LX.

Adriano Hoffero *S. P.*

UTcunque me, Ampliſſime Hoffere, calamus apud te excuſet, quod non ſcripſerim; animus memet accuſet, quod multa adeo in me recipiam, ut ne illis quidem amicorum, quos jure maximi facio, præſtare ea poſſim, quæ debeo, vides ut non petam excuſationem, unde ordiri plerique ſolent; verum dicam, quod res eſt: Nempe amicitiam colam ſine pompa, eoque rarò admodum, niſi neceſſario, in hiſce occupationibus ſcribo. Aliam fuge cauſam ſuſpicari ſilentii mei. Quod tamen non tam fuiſſet diuturnum, ſi fratris tui filius ab eo tempore, quo primum vidi, vel verbo unquam me compellaſſet. Bimeſtri etiam moratum me fuit iter in Britanniam. A quo ut redii, ita undique obruebar negotiis, ut nihil minus, quam meus forem. Paulatim nunc meus eſſe incipio, & meus dum ero, tuus quoque fuero,

fuero, ampliſſime vir; qui magnopere me obſtrinxiſti Amandi Chronico, & verſibus de urbis veſtræ ſitu & obſidione. Amo Amandum: amo verſus hiſtoriæ cauſa: ſed magis tu amandus mihi.

Munere nam plus eſt, & carmine gratius ipſo
Officium docti, judiciumque viri:

Ut paulum immutem verſiculos Hiſpani vatis. Nec temere id dico, quid enim jucundius mihi eſſe poſſit, quam amari à te, viro ejuſce & eruditionis & dignitatis? Quid turpius mihi quam non contendere tecum amore. Qui & inviſere me prior, literiſque compellare, eo munere etiam, ac verſibus ſuperioris ævi mihi antea inviſis, ditare volueris Bibliothecâm noſtram! Quare multum tibi debeo. Semper gaviſus fui plurimum amicitia noſtri Iſaaci Pontani: amavi etiam illius griphum ſeptenarium, tum auctoris, tum argumenti cauſâ. Sed non parum hunc in me affectum auget, quod eum tibi potiſſimum dicavit, cujus ego ſic nomini faveo, quàm qui maximé. Equidem gratulor urbi veſtræ de tali conſule & ſenatore. Cujus ſi ſimiles multos haberemus, melius his terris cum ſtudiis ageretur. Nunc metuo, ne paulatim redeamus ad barbariem, ob eorum imperitiam, qui Rempublicam capeſſunt. Sed hæc Deo curæ erunt: Cui te, mi Hoffere, commendo. Simul rogo, veniam mihi des per te ſalutandi egregiam animam Ampliſſimi Moermonti, uxoris meæ cognati, atque eo nomine cari, ſed multo carioris, quod nobiſcum Muſarum ſit cultor & Gratiarum. Quod ſi occaſio ſe offerat, ſalutem etiam dices ornatiſſimo Bellonio, & aliis eidem mecum familiæ implexis.

Lugd. Bat.

Tuus,

G. J. Voſſius.

LXI.

Gerardus Voſſius Conrado Vorſtio *S. P. D.*

CLariſſime & eximie vir, literæ tuæ multum me recrearunt, propter ſummum erga me affectum quem ſpirant. Nec potui non multum gaudere, quo eo dignatus ſis honore, ut ad me quoque partem Antipiſcatoris tui mittendam putaris. Necdum tamen totum per occupationes legere licuit: ſed quæ legi (legi autem plurima) non minori cum voluptate legi, quàm fructu. Adeo multa utiliter à te obſervata. Quæ quamquam ita ſint, ſpero tamen te ἰσχνοῖς iſtis, licet haut ἰσχνῶς à te tractentur, defungi propediem poſſe, extremamque tandem manum admovere velle notationibus in N. T. quas ab non uno prædicari tantoperè audio. De Camerario non eſt quod feſtines. Simul ac carere eo ultra non licebit, monebo ipſe. Quod ſi quid aliud etiam in Bibliotheca mea uſui eſſe tibi poſſit, tantùm ſignifica. Ego hoc ſic interpretabor, quaſi beneficium à te accipiam. Molanum & Cunerdingium, Adoleſcentes longè optimos (quorum utinam omnes ſimiles eſſent) multum amo, partim merito ſuo, partim propter commendationem tuam. Pelagianam & Semi-pelagianam Hiſtoriam orſus ſum; certiſque eam diſputationibus complectar. Primam deſtinavi Molano, quæ jam abſoluta: ſed antequam prælo traderetur, conſilium tecum capere volui, utrum diutius apud nos ſibi vivere expediat, ubi multorum adeo diſpliceant mores, & perpaucos habeat ſui amantes. Ego in Molano nihil niſi animi firmitudinem requiro. Vale, vir maxime, & te donaque tua æſtimantem porro amare perge.

xxvii. Febr. cIↃ IↃc xvii. *T. R. addictiſſimus*,

G. J. Voſſius.

LXII.

Dudl. Carleton. Haga.

Nobiliſſime Domine,

MItto exemplar præfationis meæ, etſi ob occupationes extremam ea necdum manum acceperit. Sed quid ſupereſt, facile horulâ præſtabitur, dummodò prius de re totâ judicium tuum cognôro. Scis, quàm parum mihi tribuam in iis, quæ ad viros principes pertinent: quippe qui contentus eſſe ſoleam Spartâ meâ, rebus nempe iſtis, quæ non tranſcendunt captum hominum in umbra Academica degentium vitam ſuam. Quare te oro, ut de ſingulis moneas fidenter. Addam, demam, mutabo, prout tibi videbitur, atque adeò omnibus, quos mei amantes, & talium intelligentes judicabis. Coram ſi fuiſſem, rogaſſem ubi loci inter tot dignitates reponi debeat titulus Cancellarii Academici, cui poſtremus à me tributus. Item, utrum initio pro *heroe* rectius dicturus ſim *principi*. Fortaſſe enim conſuetudo fert, ut ſolus eo elogio

elogio inſigniatur primogenitus regis. Sed de his, & aliis quæ facilè per te videbis, negotium tibi ſeriò committo. De me verò certò tibi perſuade, gratum me ſemper fore, quibus aliquam mei meorumque curam eſſe intellexero.

Nobilitatis tuæ,

totiuſque domus Carletoniæ

Obſervantiſſimus cultor,

G. J. Voſſius.

Lugd. Batav. cIↃ IↃc xxvii. Pr. Cal. Maii raptim.

LXIII.

Ampliſſimo Viro Adriano Blyemburgio. Dordrechtum.

Ampliſſime Blyemburgi,

PRopemodum pudet, tardè adeo quod binis tuis reſpondeam. Nec tamen tam ipſe in culpâ ſum, quàm omne hoc tribuendum neceſſitati; quam, ut ait ille, ne dii quidem vincere potuerunt. Planè enim meus eſſe deſii, extremis hiſce menſibus IV. eoque quicquid literarum, ſive ex finitimis civitatibus acceperam, ſive etiam, ex Britannia, Gallia, Italia, Germania, terris aliis, id unum in locum recondere ſum coactus, reſponſurus ſingulis, ſimulac puſillum otii nactus eſſem. Malui nempe paulum abuti amicorum patientiâ, quàm ut in Opere, quo prælum ferveret, temporis anguſtia excluſus ſæpius ineptirem. Sanè metuo ne nunc quoque, quando feci quod potui, ſæpiuſculè quàm vellem, humanitus aliquid paſſus ſim. Quid igitur futurum erat, ſi de pauxillo iſto, quod à publici muneris curâ ſuperfuit, ſubſecare pluſculum voluiſſem? Nec enim Voſſius tuus, eſt divino adeo ingenio præditus, ut laudabile opus, publico labore condere poſſit: ſed de ſe quoque verum eſſe ſcit, quod Ariſtides Orator olim aiebat, eſſe ſe ex ſcribentium numero, non vomentium. Quod imprimis dictum velim de Hiſtoria noſtra, quam nunc de Latinis Hiſtoricis, penè ad umbilicum perduximus. Nempe quod in Latinis Poetis Crinitus, & eo non paulo doctior Lilius Gyraldus fecit: Id ego in Hiſtoricis præſtare ſum conatus. Poteram, more quorumdam, argumentum ſumere, ſexcentis ante me tractatum: atque inde in triclinia noſtra convaſando ſupellectilem alienam, mirificas opes oſtentare. Mihi alia mens fuit, eoque argumentum mihi delegi, in quo eruditio pariter atque induſtria haberet locum. Utrum aſſecutus ſim, quod volui, alii judicabunt. Saltem pro viribus puſillis oppidulo noſtro mœnia fecimus. Hæc ad te nunc ſcripſi, non quia quicquam in iis ſit, quod ſcire tua interſit, quam longè graviores curæ diſtinent; verum ut videres, me ſimul ac meus eſſe cœpi, mei quoque Blyemburgii eſſe, iterum cœpiſſe; cujus & æternum ero, quantus quantus ſum, dummodò ſim meus. Salutem plurimam, ubi occaſio erit, dices meo nomine Ampliſſimis Viris, Affinibus tuis, Conſuli Beverio, ac Quæſtori Ruſio, item Wittio urbis veſtræ Quæſtori, & aliis noſtri amantibus, quorum catalogum non texam. Nam pauperis eſt numerare ſua, ut aiunt. Vale.

Tuus ſine fuco, ac fallaciis,

G. J. Voſſius.

Lugd. Batav. cIↃ IↃc xxvii. iii. Nonas Maias.

LXIV.

Maximo Viro, Jano Grutero. Brettam.

Maxime, & Conjunctiſſime Grutere,

INcredibili me voluptate perfudit, Clariſſimus vir Altingius, cùm certiorem me fecit, de vocatione tui, ad Academiam Groninganam. Equidem ſpero fore, ut bellam adeo occaſionem, benè merendi de ſtudiis amplectaris; præſertim cùm tam multa ſint, quæ id ſuadeant. Nam habet ea provincia Proceres literarum, & literatorum mirè amantes: ut certè tibi perſuadere poſſis, carum te, atque in pretio iſtic fore: Et vilior ibi annona, quàm aliis pleriſque fœderatæ Belgicæ locis. Scis etiam quanti interſit habere Collegas, non eruditiſſimos tantùm, verùm etiam humaniſſimos; Imprimis, *τοὺς τοῦ θείου λόγου κήρυκας καὶ διδασκάλους,* quibus, quando boni, nihil eſt melius, acceptiuſque; quando mali, ac crabronum ſimiles, nihil eſt deterius, ac magis inviſum. At Collegis uteris, ut eruditione ac doctrinâ, ita virtute ornatiſſimis: ex ſacro verò ordine, habebis duos eximios viros, quorum unus, affinitate tibi junctus, ac elegantiorum literarum non gnarus modò, ſed etiam in hac ætate cultor ſedulus: Alter item vetus amicus, quicum tot annos in Heidelbergenſi Academia vixiſti. Uterque ea præditus humanitate, ut proprio quodam naturæ munere, ad eam virtutem facti videantur. Quare non tibi negotium erit, cum hominibus, qui præſentes laudent: abſentes, ut tuus Plautus loquitur, frigidam ſubdolè ſuffundant: quales ego nimis multos novi,

quoſdam

Digitized by Google

quoſdam etiam non ſine dolore experior. Accedit ad iſta, quod juventus ibi, ut audio, ſatis ſit modeſta, benéque compoſita. Nec duram ſuſcipies provinciam. Leges Florum, Juſtinum, Livium, Tacitum, alios, quos voles, ſcriptores, ſtudioſè adeo, contentéque tibi lectitatos, ſæpiuſque, ut arbitror, prælectos. Interim occaſio tibi erit limandi cætera, ruſpandi nova, quæ Reip. literariæ bono, tuique cum nominis honore, partim in Academia illa, partim etiam in noſtra, ſi ita tibi videatur, lucem mox videre poſſint. Equidem ſi quid huc tranſmiſeris, non defugiam laborem corrigendi, in quibus Typothetæ aberrarint. Quare ne te hominem Belgam Belgis diutius invide. Nec ætatem objecta, quæ necdum effœta, ſed ad molles Muſarum labores ſatis eſt vegeta. Cogita Imperatorem ſtantem mori oportere. Sanè longè quidem mallem, ut una nobiſcum Lugduni, in ſtudiis eſſet vivendi poteſtas. Sed nunc quidem non licet mihi eſſe tam beato. Gaudeo interim, quod iiſdem Fœderatis Provinciis agemus, nec longo adeo diſſiti intervallo, ut non aliquando excurrere liceat, ac literarum commercia crebra eſſe poſſint. Sanè non mihi modò id jucundiſſimum futurum, ſed etiam uxori meæ, quæ ſæpè tui meminit, & Cognatarum Smetiarum, etſi nonniſi puella admodum vos omnes viderit; ac pleroſque ejus jam familiæ, tranſtulerit Deus, in meliores ſedes. Edidi hoc anno libros tres de Hiſtoricis Latinis, eorum hiſtoriam perduxi uſque ad Carolum V. Exemplar non mitto, ne librariam ſupellectilem tuam magis onerem. Sed videbis ſimulac pedem in Belgica noſtra poſueris. Felicem diem, quando te, liberoſque, ac generum, amplecti licebit! Deum Opt. Max. oro, ut veniendi vobis mentem inſpiret; atque etiam in itinere Angelum ſuum det vobis comitem, qui vos ſalvos in Belgicis ſiſtat hoſpitiis. Vale, vir eximie, literarum columen, amor omnium eruditorum; ac cum tuis lætus, quam primùm veni; lætior iterum haſce terras vide; Lætiſſimus iiſdem quàm diutiſſimè vive.

Lugduni Bat. cIↄ Iↄc xxvii. iii. Non. Maii. *Τάχιστα* more meo.

Tuus ſine fuco ac fallacia, more majorum; nec tuus modo, ſed & tuorum omnium, totus, totus.

G. J. Voſſius.

LXV.

Clariſſimo viro, Franciſco Gomaro. Groningam.

Clariſſime vir, ac Conjunctiſſime Affinis,

VEriſſima ſunt omnia, quæ ante menſes quatuor de Thuano mihi ſcripſeras; Planéque tibi aſſentior, non abire ita oportere. Atque adeo ſi ceſſare ii vellent, qui ſanguine, vel affinitate τῷ μακαρίτῃ Junio devinctiores ſunt; non tamen tam duro ſtomacho eſſe deberent quibus Eccleſiarum noſtrarum honos cordi eſt, ut hominem tam benè de iis meritum, poſtquam illum cœlo dignatus eſt Deus, ab eo viro, qui ob ſummam authoritatem, apud poſteros fidem fortaſsè inveniret, apertiſſimis, & iniquiſſimis calumniis onerari paterentur. De me quidem ita habe, neutiquam me quieturum. Sed cur hactenus nihil in hoc negotio egerim, cauſa eſt non una. Nam uſque adeo obrutus fui mole curarum, ut ne reſpirandi quidem otium concederetur. Ad profeſſionem hiſtoricam acceſſerat altera Linguæ Græcæ. Præterea munere Aſſeſſoris ſæpius occupabar, quàm gratum eſſet; morte Patrui novi mihi cura acceſſerat. Authoritate publica corrigebam utriuſque linguæ præcepta, ac alia quædam conſcribebam, quæ deinceps in univerſis Bataviæ Scholis prælegerentur. Ante omnia me noctes, dieſque, fatigabat opus de Hiſtoricis Latinis, cujus quia jam bona pars excuſa erat, non ſine damno Typographi, differri diutius poterat. Quàm autem operoſa ea mihi opera fuerit, tum inde cognoſcas, quod in ea agam de ſcriptoribus amplius, quàm mille & ſexcentis: Tum exinde quod pluſquam tertiam ejus partem, fervente prælo, exarare ſim coactus. Itaque ſæpè primâ, alterâque hora nocturnâ, non æſtiva modo, ſed etiam hybernâ, occupabar miſer, probis, ut vocant, emaculandis. Nec propterea ullam unquam lectionem publicam neglexi. Imo nec intermiſi Collegium Oratorium, aut Hiſtoricum in quo Nobiliſſimis juvenibus XXX. vel circiter, magna ex parte Sarmatis, Cimbris, aut Germanis, vel viam ad Eloquentiam pandebam, vel Antiquitates Romanas enarrabam, & ita enarrabam, ut hiſtoriæ non ſolùm è φιλολογίας penu allucerem facem, ſed etiam aptarem ſingula ad civilis prudentiæ præcepta, quod potiſſimùm à me exegerant; quippe non tam Scholis deſtinati, quàm Principum Aulis, vel gubernationi Rerum-publicarum. Nec eo ſegniùs alii ſubinde, qui vel docentem aliquamdiu audiſſent in Academia, aut recentes huc adveniſſent,

Digitized by Google

ſent, frequentare domum meam, ſive ut exquirerent aliquid, quod minus percepiſſe viderentur, ſive ut conſilium meum de tota ſtudiorum ſuorum ratione cognoſcerent. Ac pleriſque eò minus officii id potui denegare, quia à præſtantiſſimis viris, etſi ſæpe mihi ignotis, per literas magnoperè commendarentur. Tam multis diſtrictus, non ſolùm diſtuli reſpondere Thuano; ſed etiam coactus ſum, quicquid literarum acciperem ſive è Belgia noſtra, ſive ex Anglia, Gallia, Italia, Germania, Dania, terriſque aliis, id omne unum in locum recondere, reſponſurus ſingulis, aliquanto quidem poſt intervallo; ſed tamen ſimulac liceret, hoc eſt, ubi parte oneris levatus eſſem, nempe Collegiis domeſticis deſinentibus, & Operibus meis, quæ excuderentur, ad finem perductis. Antehac ſanè pugilicè, atque athleticè valueram: verùm hoc anno, qui ætatis fuit quinquageſimus, minus firmus eſſe cœpi ac retro euntis valetudinis indicia manifeſta perſenſi; imprimis in brachio ſiniſtro: ſive id ab immodico labore, ſive à natura fatiſcente, poſt annos ſepties ſeptenos exactos. Profectò ſi longè diutius exantlare tot & tantos labores coactus forem, haud diu vitalis eſſe potuiſſem. Sed de iſto. Venio nunc ad alteram cauſam dilati in tuendo ſocero officii. Sciebam edi in hac urbe Epiſtolas Scaligeri, quas antequam vidiſſem, putabam nihil hac in re fieri oportere. Quid, inquies, ea res ad Junianam cauſam? Imò plurimùm, ſcis quale fuerit illud maximi Scaligeri ingenium. Non ferebat diſſentientem. Itaque ſemper eo nomine offenſior Junio fuit, quod in quibuſdam ad ſacram χρονολογίαν pertinentibus, ac credo in aliis etiam nonnullis à ſe diſcreparet. Offenſam eam unus & alter Diſcipulorum alebant, malignè interpretantes apud Scaligerum, quæ vel publicè docuiſſet Junius, vel privatim dixiſſet. Scaliger ut iræ impotens erat, accuſare Junium literis ſuis, apud doctiſſimos Gallorum, eoſque inter Caſaubonum, Thuano uſque adeo familiarem, atque adeo ut arbitror, Thuanum ipſum. Itaque non committendum putavi, ut, quia alterum accuſationis caput erat de Junii deſultorio ingenio, multa conante, nec aſſequente quod moliretur, hiſce verbis reſponderem, priuſquam vidiſſem, quid Scaliger ad Caſaubonum ſcripſiſſet. Prodiit nunc Epiſtolarum opus. Præfatio eſt ab Heinſio, ſed ſub Elzevirianorum nomine. Magnificè extollit Scaligeros. Ait naturam quotidie homines parere, non miracula. Sed quid tota poſſet, voluiſſe in utroque Scaligero experiri, inque iis duobus bis omnes vires ſuas eſſe periclitatam. Quibus ego laudibus non invideo: Etſi non arbitrer Eraſmum fuiſſe iis minorem, præſertim quando cogito tempora, in quæ hujus pueritia incidit; tum etiam quàm præclarè de Novo Teſtamento, à tot SS. Patribus meritus ſit. Nec enim perſuadere mihi poſſum, minoris momenti, aut fructûs, eſſe Operam iſtam, quàm quæ ſubtilius ſæpè, quàm verius adverſus Cardanum Julius diſputat; aut quæ de re poetica, vel cauſis LL. idem nos docet: præſertim cùm ne filius quidem in iis, quæ de Poetis judicarat, Parentis judicium ſequendum putarit: Et opus de cauſis LL. quærat ſæpè quod non eſt, Alchymiſtarum inſtar, ut ipſe ejus author agnovit, quemadmodum ex Bordoniæ fabulæ confutatione accepimus. Quodque ad Joſephum attinet, ut nec invidia negare poſſit, ad temporum cognitionem, plurimum eum contuliſſe in libris de emendatione temporum, & animadverſionibus Euſebianis; ita Religio quoque ſit fateri, plus inde utilitatis ad Eccleſiam redundaſſe, quàm accuratâ illa operâ, quam Eraſmus antiquis Eccleſiæ Doctoribus vertendis, corrigendis, cenſendis, impendit. Longéque illud minus fatebor, plus profuiſſe Scaligerum, ingenioſis quidem, & doctis in Varronem conjectaneis; verùm ſæpè nimis audaci conjectura nixis, uſque adeo ut, Petrus Victorius (quemadmodum ipſe Scaliger conqueritur) cum id opus vidiſſet, nunquam conqueri deſtiterit, quaſi is in perniciem literarum eſſet natus, ac quia ingenio abuteretur, nimiâ ſui fiduciâ, corrupturus potius eſſet Scriptores veteres, quàm correcturus. Equidem longè mitius de Scaligero cenſeo: Sed tamen tantam licentiam probare non poſſum, non magis, quam candorem, cùm diſſimulat quæ in Antiquis Varronis Codd. inveniſſet. Et cui perſuaſerit, ſe in Feſto corrigendo, non uſum eſſe ſchedis Læti, dum ita ſupplet quæ deſunt, prout in iis ſæpè ſchedis legebatur? Non hæc candidi animi fuere. De notis ad Priapeia, ad Auſonium, ad amorum Triumviros dicere nolo. De Manilio illud dicere contentus ero, compluria Junium ita in eo ſcriptore correxiſſe, prout Scaliger in editione poſtrema emendavit. Scio, ait Scaliger, ſe ita reperiſſe in codice Gemblacenſi. Sed quid ſi is obiiſſet, ante repertum eum codicem? Eóne peccaſſet, qui ex Palatino codice, genuinam lectionem Reipublicæ literariæ indicaret? Vaticinari Junius potuit, fore, ut Scaliger eadem poſtea, & meliora, in Gemblacenſi Cod. reperiret? Verum hæc ad Junium potius pertinere videantur, quàm Eraſmum, de quo inſtitutus erat ſermo. Ut igitur ad eum redeam, mihi utroque illo Hreoe, Eraſmus non minor videtur, præſertim ſi ſeculum infelix attendam, quo Eraſ-

Digitized by Google

mus, inter indoctos Monachos, in tanta tot librorum bonorum penuria, qui necdum, vel corruptiſſimè prodierant, ad illud eruditionis faſtigium potuit aſpirare. Verùm ut hoc quoque concedamus, ſolum Italum Cæſar. Scaligerum, & Gallum Joſephum filium, palmam præripuiſſe iis qui & ante, & poſt fuerunt: Non tamen quiſquam laudaverit eam malignitatem animi, qua in Epiſtolis ſuis utitur. Rectè interim, ac laudabiliter quod omnibus in locis, loco Juniani nominis, Aſteriſcum poſuere, uti & cum Manilius Junii, vel Tertullianus, vel Epiſtolæ ejus ad Atticum taxarentur. Mallem tamen totas periodos omiſiſſent. Nunc ſic quoque intelligent non pauci, quid dicatur, idque ex iis, quæ vel præcedunt, vel conſequuntur. Ac imprimis illi ſagaces ſatis erunt, qui Junii, & Scaligeri temporibus vixere. Nam quomodo hi non intelligant, de quo ſermo ſit, ubi vident, loqui de eo, qui in Academia doceat Lugdunenſi, qui Epiſtolam aliquam ex Arabico transferendo, jam Arabicæ ſe Linguæ peritiam ſibi vindicaſſe poſſe arbitratur, atque alia id genus? Quam autem malignè egerit Scaliger, vel hinc vide, quod non ſemel dicat, uſque adeo imperitum eſſe Junium, ut non dico Hebraicè (quamquam & illud ſcribat) ſed ne Latinè quidem ſciverit. Cujuſmodi cum literis iſtis video contineri, dubitare non poſſum, quin iis Thuanus compulſus, ſiniſtrum adeo judicium de Junio tulerit. Imo planè perſuaſum habeo, haud leviora eſſe, quæ de eo ad Thuanum perſcripſerit. Quamobrem ſi calamum adverſus Thuanum ſtringam, periculum video, ne filius Thuani, Juvenis eruditus, & ut genere, atque opibus pollens, ita multis in Galliis carus, & maximis honoribus deſtinatus, quæ de imperitia Junii modeſtè Parens ſcripſerit, ea apertè, & ſine circuitione prodita, oſtendat à magno Scaligero, Reip. literariæ dictatore, cui doctior orbis lubens eruditionis faſces ſubmittit. Hinc mihi nova cura, etiam tuendi eum adverſus Scaligeri calumnias, incumbet. Quem ego virum laudavi ſemper, ac porro laudare decrevi: Non quia ejus impotentiam animi, aut maledicentiam ignorem; aut quaſi neſciam, quàm multis in locis aliquid humanitus patiatur: ſed quia ejus tantæ virtutes, præclaraque adeo merita ſunt, erga Hiſtoriam, ac bonas literas, ut propterea, quæ peccavit, cenſeam ei condonari, & æterna oblivione ſepeliri oportere. Nec tamen impediunt iſta, quominus accuratè refellantur, quæ de fuga Junii, ex ſupplicii metu comminiſcitur. Imo nec impedit quicquam quominus, ſaltem modeſtè, aliquid dicatur adverſus illud de ingenio deſultorio. Nec enim deſultorio is ingenio, qui à prima penè ætate Theologiæ ſe dedit, inque eo ſtudio conſenuit. Linguarum ſcio ſtudio, & Philoſophiæ incubuit: ſed propter Theologiam imprimis, ut in Criticis aliquis voluit videri: Hæc ille ſubciſivis horis, quas aleæ aut compotationi, aliqui impendunt. Sed ſæpius deceptus eſt. At nihil opus metiri Junium ex Criticis, nihilo ſanè magis, quàm Scaligerum ex Cyclometricis, puerilium errorum pleniſſimis. Nec tamen infelix eſt conjector, quàm livor ait. Aliquid accuſatio ea ex vero, at nec minus eſt, quod ex mendacio, invidia, atque odio trahit. Quare nec detrecto provinciam, iſti parti quoque occurrendi: Nedum diffugiam laborem diluendi fœdum errorem, quo ſeditionis aut complicationis, adverſus ſummos Magiſtratus reum agit, ac turpis fugæ inſimulat. Quæ tantò turpiora, quantò probitas eruditioni antiſtat. Tantummodò mihi ita agendum video, ut quàm minimâ eorum offensâ, qui Thuano, & Scaligero impenſius favent, fortiſſimè Junii cauſam agam. Utrum autem ſeorſim, an in præfatione operis alicujus id acturus ſim, adhuc delibero. Atque ubi, ex amicorum conſilio, aliquid ſtatuero, faciam te quamprimùm certiorem. Nec diſplicet, ut in Academiæ Lugdunenſis Profeſſoribus, quorum vitæ ante biennium hic cum cælata eorum imagine recuſæ fuerunt, idem error paucis refellatur. Hæc nunc in mentem venerunt. Poteram fortaſsè paucioribus hæc propoſuiſſe. Sed non poſſum in ſcribendis anxius eſſe de brevitate, nihilò ſanè magis, quam de dictione. Quare ſi loquacior viſus ſim, pro amicitia noſtra, facilè eam rem condonabis. Plurimam ſalutem lectiſſimæ uxori, ac tuis, tum autem ſorori noſtræ Juniæ, ac præſtantiſſimo D. Makowski.

Lugd. Batav.
cIↃ IↃc xxvii.
v. Id. Maii.

Tuus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

LXVI.

Reverendo in Chriſto Patri, Richardo *Epiſcopo* Dunelmenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater,

Offero tanti & meriti & nominis præſuli aliquid de paupere penu noſtro, exiguum, ſed magni tamen affectus, & devotiſſimi animi monumentum, commentarios noſtros de Hiſtoricis Latinis: quos ſpero non ingratos

Digitized by Google

gratos fore, partim propter autorem, qui nihil æquè exoptat, quàm ut placere poſſit iis, quos Deus ad tantum decus in Eccleſiâ ſuâ evexit: partim etiam propter argumentum literarum amantibus perutile, iis imprimis, qui eo loco habent antiquitatem Eccleſiaſticam quo meretur. Sanè dicere illud poſſim, ſtudioſè me operam dediſſe, ut facilius & legi, & refelli poſſint, quæ de controverſiis variis ab celeberrimo Annalium Eccleſiaſticorum conditore adverſus noſtros ſcripta ſint. Plurimum enim refert noſſe, quæ genuina, quæ ſuppoſititia ſint, quâ ætate ſcriptor quiſque vixerit, utrum Pontificias an Cæſareas ſecutus ſit partes, & id genus compluria: quorum uſus magis apparebit, ubi, quæ nunc de ſcriptoribus prodidi, accommodata verò rebus ipſis, quas memoratus annalium autor, ex iis vel probare vel refellere ſe poſſe arbitratur. Deum rogo, ut ad inſtitutum hoc nobile, & vitam, & valetudinem, imò & otium largiatur. Simul numen ejus oro, ut incolumem Reverentiam tuam diu Eccleſiæ ſuæ præſtet & conſervet.

Lugd. Batav. cIↃ IↃc xxvII. vII. Id. Sext.

Reverendiſſimi nominis tui

Cultor ad obſequia paratiſſimus,

G. J. Voſſius.

LXVII.

Reverendo in Chriſto Patri Joanni, *Epiſcopo* Lincolnienſi.

Reverende in Chriſto Pater,

ETSI non ignoro, quæ modeſtia, quantaque animi ſubmiſſio deceat, primum hoc alloquium, quo affari auſus ſum eum, quem Deus illuſtri adeò loco in Eccleſia ſua collocarit: arbitror me tamen illud dicere de me poſſe, à prima me adoleſcentia ſummo amore captum fuiſſe Hiſtoriæ omnis, ac præcipuæ Eccleſiaſticæ Antiquitatis. Quid verò labore atque induſtriâ promoverim, judicium penes alios eſto. Saltem, ſpero, nemo bonus improbabit propenſiſſimam hanc voluntatem benè merendi de ſtudiis literarum. Atque ego animo pergo quotidie colligere vindemiolas meas, quas & publici juris facio. Cæterùm, cùm in omni hiſtoria duo ſpectare conveniat, quis dicat, & quid dicat; ſeorſim de utroque melius me acturum exiſtimavi. Atque iſtud in cauſa eſt, cur hoc tempore de Hiſtoriarum ſcriptoribus egerim. Ac ante triennium quidem commentarios meos emiſi de Hiſtoricis Græcis. Hos nunc conſequuntur alii de Hiſtoricis Latinis. Priores dicavi Illuſtribus Bataviæ noſtræ Ordinibus, patriæ patribus. Alteros hoſce ſacravi florentiſſimæ genti veſtræ, potiſſimùm Illuſtriſſimo Duci Buckinghamiæ, imo ſi non tam inſcriptionem, quàm argumentum præfationis noſtræ ponderemus, toti inſimul Academiæ Cantabrigienſi. Nempe animo terras omnes luſtranti non efferebat ſe natio illuſtrior veſtrâ, ſeu arma ſpectarem, ſeu literas etiam, tum ſacras, tum iſtas de quibus hoc opere tractamus. Adhæc beneficium illud, quo me per Illuſtriſſimum Baronem à Broock, affecit laudatiſſima gens veſtra, jamdiu aliquod mihi teſtimonium grati animi imperare viſum fuit. Quanquam autem non adeò Suffenus ſim, ut exiſtimem proficiſci à me quicquàm poſſe quod ſatisfacere poſſit exactiſſimo Reverendiſſimi nominis tui judicio (cujus ad limam ſi revocare omnia velimus, fore proſpicio, ut pauciora hic reperias quæ placeant, quam quæ diſpliceant) tamen nihil cauſæ videbam, cur fidem minus haberem tam multis prædicantibus ſummam humanitatem tuam, ac facilitatem in cognoſcendis & ignoſcendis erroribus eorum, qui de publico bene mereri ſtuduerunt. Bonæ hujus ſpei plenus, tantæ & dignitatis & doctrinæ præſuli offero nunc monumentum hoc laboris noſtri, minutum quidem ſi autorem conſideres: ſed non aſpernandum tamen, ſeu reſpicias paratiſſimum ad cultum omnem, & obſequium tui voluntatem noſtram: ſeu etiam ſpectes, quòd hæc opera munient viam nobis ad majora: putà ad refellenda ea, quæ ex ſcriptoribus à nobis opere hoc memoratis ab Eccleſiaſticorum Annalium conditore, atque aliis adverſus Religionem noſtram depromuntur. Deus Optimus Maximus longam tibi, Reverendiſſime Præſul, felicémque vitam largiatur, quòd diu Eccleſiæ ſuæ præſis & proſis.

***Lugd. Batav.* cIↃ IↃc xxvII. vII. Id. Sext.**

Reverendiſſimi nominis tui cultor ad obſequia omnia paratiſſimus,

G. J. Voſſius.

LXVIII.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri Georgio, Chicheſtrenſi *Epiſcopo.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater,

SÆpe recordor honoris mihi habiti tempore Synodi Dordrechtanæ, ac poſteà, priuſquam pedem è terris noſtris poneretis. Nam & Dordrechti menſâ me tuâ, & quod longe majoris duco, ſanctis juxta ac eruditis colloquiis tuis, & eorum quos tecum in Bataviam Eccleſia miſerat Anglicana, dignari voluiſti: Nec Lugduni minus perſenſi eximiam humanitatem tuam, & collegarum, quos dixi, virorum non præcellentis minùs pietatis, quàm doctrinæ. Beneficium hoc veſtrum pluribus extollerem, niſi ſatius ducerem, ut iſta ſilentii nunc ſipario recondam, virtuteſque veſtras apud alios potiùs quàm apud te prædicem. Hinc amorem erga te meum immane quantum auxit beneficentia illuſtriſſimi legati, viri immortalitate digniſſimi, & cognati ejus regii Conſilii Magnæ Britanniæ à Secretis: qui & præclarè de me meriti, & porro mereri non ceſſant. Quamobrem cùm nobiliſſimæ genti veſtræ Carletonæ multò ſim obſtrictiſſimus, nefas putavi, ſi non operis novi de Hiſtoricis Latinis exemplar ad te mitterem, præſertim cum illud conſecrarim nunquam ſatis laudatæ Britanniæ nationi. Quæſo, Reverendiſſime Præſul, minutum donum non aſpernare. Proficiſcitur enim ab animo devotiſſimo, & ad obſequia tua paratiſſimo. Et deinceps mihi viam ſternet, ad ea diluenda, quæ ex ſuperiorum ſeculorum ſcriptoribus adverſus Religionem noſtram à Baronio, atque aliis, adferuntur. Utinam mihi Deus & vitam & otium concedat ad eam rem, uti exopto, fuſius planiùſque comprobandam. Nunc quod olim Auguſtus Cæſar aiebat, contentus eris hoc Catone. Reverendiſſime domine, conſule hæc igitur æqui bonique. Deus te ſalvum ac ſoſpitem ſervet Eccleſiæ ſuæ bono.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxvii. vii. Id. Sextil.

Reverendiſſimi nominis tui cultor, imò illuſtriſſimæ domus Carletonæ *cliens æternùm debiturus,*

G. J. Voſſius.

LXIX.

Illuſtriſſimo D. Fulconi, *Baroni à* Broock, *Sereniſſimæ Regiæ Majeſtati à Conſiliis interioribus, Mecænati ſuo Optimo.*

Illuſtriſſime D. Broocki,

POſtquam me beneficio ſummo planè feciſti tuum, rectè me atque ordine facturum putavi, ſi tam otii quàm negotii mei, etſi nihil tale poſcenti, redderem rationem. Eoque animo mitto nunc novum ingenii, ac induſtriæ noſtræ fœtum. Idque eò lubentius, quia ſacratus is florentiſſimæ genti veſtræ, cui propter meritum tuum debebatur. Nec eò minus adhuc maneo in nexu tuo, unde me exolvere nunquam potero. Sed, ſpero, tamdiu ſaltem mihi vita ſuppetet, donec gratum etiam poſteris teſtari liceat affectum: de quo ſeriò nunquam cogitare deſiſtam. Multùm gaudeo, quòd heroicâ liberalitate ac munificentiâ tuâ nobile adeò munus obtigerit præſtantiſſimo noſtro Doreſlario J. C. Deumque oro, ut optime hoc, cùm ei, tum Academiæ Cantabrigienſi vertat. Et profectò ex viri ejus præclara doctrina ac virtutibus, quibus ex animo faveo, ita fore auguror. Vale Illuſtriſſime Domine, nec noſter modo, ſed planè literarum ac literatorum Mecænas.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxvii. vii. Id. Sextil.

Illuſtriſſimo nomini tuo æternùm obligatiſſimus,

G. J. Voſſius.

LXX.

Clariſſimo & eximio Viro D. Samueli Wardo *S. T. Doctori & Profeſſori in alma Academia* Cantabrigienſi.

Clariſſime Domine Warde,

NOLI propter diutinum ſilentium putare, oblitum me ſuaviſſimi, ac doctiſſimi Colloquii tui, tum Dordrechti mecum habiti, tum etiam Lugduni. Atque utinam occaſio mihi antehac fuiſſet teſtandi gratum animum pro benevolentia tua, atque adeò omnium eorum, quos ad Synodum Dordrechtanam Magna Britannia miſerat. Equidem meminero,

Dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos regit artus.

Itaque & nunc mitto ad te amoris noſtri pignus minutum, commentarios noſtros de Hiſtoricis

Digitized by Google

Hiſtoricis Latinis. Atque eò id facio lubentius, quia fore ſpero, ut non iis modò operâ hac profuerimus, qui τὰ ἔξωθεν tractant aſſiduò, ſed etiam, quibus curæ eſt cognoſcere Eccleſiæ Hiſtoriam. Nam probè ſcis, quanti referat noſſe, qui res ſcripſerint Eccleſiaſticas, & quando, & quâ fide, atque alia quæ ad auctores ejuſmodi pertineant. Itaque planè fore confido, ut ſi minùs tibi videar aſſecutus, quod conabar, ſaltem pr[illegible]es voluntatem commodandi ejuſmodi ſtudiis juventutis.

Vale præſtantiſſime Vir, & ne amicitiâ nos tuâ indignos cenſe, qui te propter egregias dotes maximi facimus.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxvii. vii Id. Sext.

Tuus ex animo,

G. J. Voſſius.

LXXI.

Generoſo & eximiæ eruditionis Viro D. Joanni Seldeno, J. C. Londinum. *S. P.*

QUod olim fecit Cornelius Nepos, vir tantopere à Catullo laudatus, ut ſcriberet de Hiſtoricis Latinis: idem nunc ego tentavi, viribus quidem ingenii ac doctrinæ Nepote longè inferior. Sed tamen alio nomine magis profuturus, quia licet præclarus ille Nepotis labor ſupereſſet, non tamen ultra ſua tempora, hoc eſt, Auguſti ævum, pertingere potuerit: ego verò hiſtoriam perduxerim uſque ad tempora Caroli quinti. Quod ut facerem, evicit, non quidem laudum immenſa cupido, ut ait ille, ſed potius boni publici amor, qui me nunquam patitur ceſſare. Nec magnopere laboro de eo, quod commentationis noſtræ lapides videbuntur minus politi, quod ſponte agnoſco: ſed ſatis fore putavi, ſi etiam rudes uſui eſſe poſſent, quare non iſta modò qualiacunque in lucem dare, ſed etiam ad te mittere auſus ſum, Vir eximie. Cujus ego ſimulac aureum opus de diis Syris vidi; legere non contentus, etiam iteravi, atque tertiavi, ſemperque ex eo me inter tuos debitores ſum profeſſus. Atque hoc ipſum in cauſa eſt, cur nunc aliquod affectus mei teſtimonium mittam: quod eò, ſpero, gratius erit, quia id dicatum eximiæ nationi veſtræ, cui me æternùm fateor obſtrictum. Ulterius quo me, vel hanc etiam operam meam tibi commendem, nihil, præter argumentum ipſum, occurret: quia tu quoque, ſcio, cultorem nominis tui minimè contemnes. Vale, Clariſſime Seldene; noſque redamare ne grave duxeris.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxvii vii. Id. Sextiles.

Tuus totus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

LXXII.

Reverendis, Clariſſimis, & multijugæ eruditionis Viris, D. D. Matthæo & Chriſtophoro Wrennis, *Sereniſſimæ Regiæ Majeſtati Magnæ* Britanniæ *à Sacris.*

Reverendi, & Clariſſi. Viri, Nobile fratrum par,

QUotidie pene novum capio experimentum veteris dicti, quo amorem gigni aiunt ſimilitudine ſtudiorum. Quantopere quidem capiamini amore Eccleſiaſticæ antiquitatis, ex Nobiliſſimo Dubletio noſtro abundè intellexi. Qui & me, ut ſtudiorum eorundem cultorem, propterea amari à vobis, non ſemel prædicavit. Ego verò vos, ſummi viri, non jam uno ſed gemino nomine redamo, ut eorundem ſtudiorum ſectatores, atque ut amantes mei. Rogo, ut ne in affectu eo, etſi id minimè merear, perſiſtere gravemini. Mitto ad vos genuinum exemplar operis novi de Hiſtoricis Latinis: quod ſi non ingratum fore intellexero, beneficio etiam me affectum planè arbitrabor. Addidi & exemplaria altera duo; quorum ſi unum Doctori Hieronymo Belo, alterum conjunctiſſimo affini meo Franciſco Junio, tranſmittere non gravemini, magis etiam me obſtrinxeritis vobis. Valete Reverendi & ſummi Viri.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxvii.

Utriuſq; Veſtri cultor atq; amicus,

G. J. Voſſius.

LXXIII.

Clariſſimo atque eximiæ eruditionis Viro, D. Jodoco Rous *Bibliothecæ Bodleianæ præfecto.* Oxonii.

Vir Clariſſime,

NEc ſumma doctrina tua, nec munus præclarum quod ſuſtines, patiuntur te ignorari noſtratium illis, qui Muſas colunt ſeveriores.

veriores. Atque ea me res impulit, ut munuſculo literario animum teſtarer erga te meum. Mitto enim commentarios noſtros de Hiſtoricis Latinis: quo in opere non mediocris mihi exhauſtus eſt labor, nec minus fortaſſe ſupereſt. Multa enim limam tuam, tuique ſimilium requirunt: nec operâ tuâ, aliorumque magnorum virorum, exigua ei acceſſio fieri poſſit à Bibliothecis gentis veſtræ, Bodleianâ imprimis, cui præes. Utinam ita res meæ tuliſſent, ut tot præclaros Scriptores, quos ineditos hactenus ſervat Britannia magna, coram ipſe manu verſare, & curioſis oculis luſtrare potuiſſem. Equidem cœlum mihi digito attingere viſus fuiſſem. Sed quia non potui, quod optabam, optare non deſinam, quod fieri poſſit. Hoc eſt, ut è ſummis viris veſtratibus intelligam, ubi opera mea claudicarit, quod quin ſæpius contigerit, quàm vellem, nullus dubito. Verum ſpero ex te, Vir eximie, atque aliis præſtantiſſimis Viris cognoſcere licebit, vel indicta mihi, vel perperam dicta. Ipſe editione alterâ non ſinam poſteritatem neſcire per quos profecerim. Id enim candore noſtro præcipuè dignum arbitror: quippe qui non tam ſcriptis noſtris velificemur honori noſtro, ut ambitioſuli ſolent, quàm omnia publico metiamur commodo. Imo, ut arbitror, ſic ſponte nos gloria, longéque eâ ſolidior conſequetur. Quid enim pulchrius nobis, quàm ſi poſteritas videat, quantis viris innotuerimus & quàm ſtudioſe eorum amicitiam ambierimus, nec id ſine alio, quam amore virtutis doctrinæque. Vale, præſtantiſſime Rouſi, nec grave dixeris iis me accenſere, qui te ob eximias animi dotes maximi faciunt.

Plurimâ te ſalute impertit Dubletius noſter.

Lugduni Bat. cIↃ IↃc xxvii. vii. Id. Sextil.

Tuus totus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

LXXIV.

Conſtantino Huygenio.

Nobiliſſime, Ampliſſimeque Vir,

EX Athenæo noſtro, vel ſi mavis, Muſarum caſtris, mitto opus noſtrum, non Muſivum quidem, ac teſſellatum, ſed Apollinare tamen; vel ſi hoc quoque nimium eſt, ſaltem exaratum, de illo genere, Apollinarium virorum; quod panxerit res geſtas, magnaque ex parte Martialium virorum. Quod addo, ne importunè illud tranſmittere videar, ad Mavortia Caſtra veſtra. Quamquam altero etiam nomine, tueri factum meum poſſim. Etſi enim apud paludatum Imperatorem noſtrum, & tot ſagatos Heroas, nihil niſi Mavortium audiatur: tamen ſimulac tuus paulum eſſe cœperis, ſcio, te illas de Marte cogitationes, Muſarum ſtudiis, quaſi fortem Falernum, Caſtaliis aquis temperare. Cujus ego rei conjecturam, non obſcurè cepi, ex iis quæ mihi retulit, deliciæ noſtræ Barlæus. Quamobrem nec rogare jam ſuſtineo, ut me ames, cum id ſedulò facias, longè etiam, ſupra meritum meum. Potius illud oro, ut optimi conſulas munuſculum meum, minutum quidem, ſed magni tamen affectus ſymbolon. Non meretur, quod veriſſimè, Veronenſis Poeta, de Nepotis ſui chartis ſcribebat, doctis, Jupiter! & laborioſis. Nec enim ita inſanio, ut apud tui ſimiles, de doctrina jactare me, vel commendare noſtra, velim; ſcio quam mihi curta ſit ſupellex. Attamen propemodum cenſeo, competere commendationi noſtræ, poſterius illud Laborioſæ Elogium. Quod ne Aſinis quidem invidetur, ſin nobis, ne illud quidem relinquatur, juſſero ego malignos adeo æſtimatores, ætatem agere in ſimili ſenticeto, quo ſentire tandem diſcant.

Vale, Nobiliſſime, doctiſſimeque vir; niſi jam nunc fortiſſime potius dicere debui; ſed ſcio te, amantiſſimi tui verba non exigere ad libellam.

Lugduni Bat. cIↃ IↃc xxvii. Poſtr. Eid. Sextil.

Tuus ſine fuco,

G. J. Voſſius

LXXV.

Generoſo Doctiſſimoque D. Gulielmo Boſwello, *amico optime de ſe merito.*

Præſtantiſſime D. Boſwelle,

SÆpe obverſatur animo meo Illuſtriſſimus Baro à Broock, Vir genere quidem & dignitate ſummus: ſed in quo tamen virtus longè exſuperet fortunam, ut reverà in eo minimum ſit, quod vulgo putatur maximum. Hujus erga me affectum, & judicium de me præclarum, tute longe melius me noſti. Quare ſcio, neutiquam miraberis, ſi dixero, ſeriò me ſæpius cogitare quo pacto Viro huic digniſſimo ſanè, qui nunquam ignoretur, publicum grati animi teſtimonium offerre

Digitized by Google

offerre poſſim. Sed quia hactenus in tantâ occupationum mole præſtare non potui, eos imitari propoſui, qui creditoribus ſyngraphâ, quod debeant, obſignant. Nam & quid beneficii acceperim, ingenuè, uti decuit, agnoſco: & quid ulterius cogitem, non obſcurè indico. Utrumque hoc tribus, ut ita dicam, verbis, teſtatur præfatio operis ad Illuſtriſſimum Buckinghamiæ Ducem. Commentarii ejuſce exemplar quadruplex tranſmitto: unum Reverendiſſimo in Chriſto Patri Joanni Epiſcopo Lincolnienſi, alterum Illuſtriſſimo Baroni à Broock, tibi verò tertium, quartum clariſſimo Seldeno. Fore autem ſpero, ut quod paulo ante me Illuſtriſſimo Baroni recepiſſe aiebam, id primâ occaſione exſolvam, non tam ſummi ejus viri causâ, cujus honori nihil à me ſcriptione ullâ accedere poteſt, quàm ut animo meo quomodocunque ſatisfaciam. Hæc familiariter ad te ſcribenda exiſtimavi, doctiſſime Boſwelle, Tu nos porrò ama, & illuſtriſſimi Baronis amorem erga nos deinceps etiam, quantum in te eſt, fove. Nihil mihi gratius facere poſſis. Vale.

cIↄ Iↄc xxvii. xxv.
Jul. Kal. Sextil.

LXXVI.

Clariſſimo & ſummæ eruditionis viro, D. Hieronymô Belo, *S. T. Doctori, & aulæ* Pembrochianæ *Præfecto.* Cantabrig.

Clariſſime Domine Bele,

OMnes quidem eos maximo proſequor amore, qui literarum ſtudiis excellunt; nullos tamen æquè æſtimare ſoleo, quàm qui Eccleſiaſticæ etiam antiquitatis ſunt callentes: quales in triſti hoc religionis diſſidio impenſiùs paci concordiæque Eccleſiæ conſulere & poſſunt, & ſolent. Quo ſanè quid utilius hoc tempore præſertim in tanto eorum numero, qui antiquitatis contemtu nova dogmata vel fingunt vel fovent. Tibi verò, ut ex Nobiliſſimo & utriuſque noſtri amantiſſimo Georgio Dubletio intellexi, antiquitas ſtudio ſemper ac cordi fuit, ac me quoque, quia ejus capiar incredibili amore, majoris propterea facere ſoles. Utrumque hoc tui etiam in me amorem longe maximum accendit: quem nunc cum aliter non poſſem, leviculo induſtriæ noſtræ monumento teſtandum putavi. Tu, vir Clariſſime, quicquid hoc eſt opellæ boni conſule, nec tam munus ſpecta, quam animum donantis. Vale.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxvii. vii Id. Sextil.

Tuus ſine fuco ac fallaciis, more majorum,

G. J. Voſſius.

LXXVII.

Abrahamo Vander Merio, *Senatori.* Hagam.

Ampliſſime vir, Cognate Ornatiſſime,

QUæ ſynodo ante triennium promiſeram, ea jam ante menſes xx. atque ultra ſum executus, ſed opus in quo id egi, (dico autem commentarios meos de Hiſtoricis Latinis) uſque adeo ſpiſſè proceſſit, ut demùm, poſt menſem, in lucem prodire poſſit. Quid mirum, cùm in eo agam, de Hiſtoricis amplius, quàm mille ſexcentis? Proderit is labor meus, non ſolùm Literarum bonarum, aut prudentiæ civilis ſtudioſis; ſed omnibus etiam, qui cum Theologia conjungunt Antiquitatem Eccleſiaſticam. Locus de quo dixeram, eſt operis hujus pag. 213. Ubi multa breviſſimè ſum complexus. Nam clarè rejicio ſententiam Caſſiani, qui Semi-Pelagianorum Princeps habitus. Clarè ſubſcribo Auguſtino, Proſperoque, qui & Pelagianis, & Semi-Peligianis fortiſſimè reſtiterunt. Et ne videar eorum ſententiam aliter capere, quam oportet, clarè addo, me ita eos intelligere, ut dicant, prædeſtinationem eſſe, fide & perſeverantia priorem, h. e. ut Prædeſtinatio ſit cauſa, fides & perſeverantia ſint prædeſtinationis fructus. Et quia mihi ſæpè objectum de Hiſtoria à me edita ſuper controverſiis, quæ Eccleſiæ cum Pelagio, & Semi-Pelagianis fuerunt; eo non dubitavi addere, haud aſſequi ſententiam meam, ſi qui putent illa quæ opere eo attuli, de quatuor primorum ſeculorum ſententia, adverſari Auguſtini ſententiæ, ante memoratæ: quippe plus eum dicere quàm priores, non contrarium. Denique promitto ibidem, me per occaſionem aliquando fuſiùs de iſtis tractaturum. Priuſquam hunc locum prælo ſubjicerem, monſtravi eum ſingulis facultatis Theologicæ Profeſſoribus: Quibus abundè ſatisfeci. Unus Walæus putabat, ubi ſcripſeram, *Tanquam impiæ vel falſæ*, rectiùs ſcripturum, *Vel etiam falſæ*. Itaque eo Authore, *etiam* adjeci, ſcio me ſatisfeciſſe omnibus bonis. Nam & Eccleſiaſticis compluribus domi meæ verba illa prælegi. Siquis tamen ita animatus ſit, ut nunc

nunc quoque nodum in ſcirpo quærat, non tam ille mihi crucem figet, quàm animi ſui ulcus prodet. Cæterùm perſiſto in ſententia, non ſatis ex honore meo fore, ſi cogar, priuſquàm opus meum in omnium manus venerit, oſtendere pagellas, quibus præſto, quod receperam. Is enim ſum, cui fides dicenti debeat haberi. Et ex facultate Theologica potuere rem omnem cognoſcere, ſi quibus adhuc ſcrupulus ullus foret. Verumtamen ſi omninò ita neceſſe erit, non impedio quominus iis pagellæ illæ monſtrentur, quibus videbitur. Locutus ſum de re tota, cum D. Henrico Fabricio, viro præſtantiſſimo, & integerrimo, quem Claſſis Leidenſis ad Synodum mittit. Is nec ipſe exiſtimabat, temerè eas eſſe promendas. Sed permiſi, ut ſi omnino opus ſit, eas à te pagellas petat. Committo negotium omne, prudentiæ utriuſque veſtri. Plura vellem, ſed ne ſacram concionem negligam, malo abrumpere. Scripſi celerrimè. Nec relegendi otium erat. Tu pro benignitate animi tui, ſi quid hic culpæ fuerit, facilè condonabis. Salutem optimæ Conjugi tuæ, & ubi Dordrechtum veneris, affini præſtantiſſimo Jac. Wittio quæſtori, ſimulque uxori ejus.

iv. Jul. *Tuus totus*,
1627.

G. J. Voſſius.

LXXVIII.*

Abrahamo Vander Merio, *Senatori.* Hagam.

Vir Ampliſſime, cognate Optime, & Amiciſſime,

DE Hadriano Imp. legimus, quoties à Poetis verſus afferentur, eos verſiculis ſuis remunerari ſolitum. Ac placuit exemplum, Pio II. qui antea vocatus Æneas Sylvius Piccolominæus. Ejus illud circumfertur.

Diſcite pro numeris, numeros ſperare Poetæ.
Mutare eſt animus carmina, non emere.

Quanquam Voſſius tuus, nec eſt Cæſar, nec Papa, tamen (vide quos ſpiritus gerat) decretum ei, utriuſque veſtigiis inſiſtere. Itaque pro verſibus, verſiculos mittit, ut ſit hoſtimentum par pari. Dices non tam verſus te exſpectaſſe, quam judicium meum, de dubiis, ut Grammaticorum filiis ea viſum nuncupare. Age igitur, ſi ita placitum, ſit hoc opellæ noſtræ poeticæ Mantiſſa, vel Corollarium. Ego interim Cathedram Grammaticam aſcendo, & te Auditore, vel Lectore uno, contentus (etiam Antimacho unus auditor Plato ſuffecit, qui erat ei inſtar omnium) de dubiis iſtis, non dubiam feram ſententiam. Faciamque id (ſi ita cum Lovanienſibus Magiſtris loqui fas ſit) magiſtraliter. Quidni enim mihi id per te liceat, qui longè etiam majora mihi permittis? Quare in rem ipſam venio. Tu Ampliſſime Senator, togam compone, & Grammaticum hominem audi contendentem, non in veſtro illo, ſed foro ſuo. Primùm igitur aio, furcillis quædam ex dubiis iſtis proculdubio expelli debere. Nec ignoro, quo tibicine vulgus fulciat opinionem ſuam. Sed tibicen iſte eſt ficulnus, ut non poſſit non labare, quicquid imponas. Nam de *Natrix* fefellit Grammatico, Lucani locus. In *Alcyon* decepit Servius. In *ficus* pro fructu impoſuit Martialis locus malè intellectus. Muliebri enim genere uſurpant Celſus, Plinius, rei ruſticæ ſcriptores, & quicquid Claſſicorum eſt uſpiam Authorum. *Camelus* Græcis quidem fœmininum eſt, Latinis nunquam. De *Pharus* etiam time dubium, planè dubium eſt, atque incertum. Tutius ſaltem in muliebri genere uſurpes. *Pulvis* vix inter dubia reponi meretur. Sed hoc tamen non acriter ducere velim ferram cum quoquam. Hui, inquies, ſi tam multa ex verſibus hiſce expellantur in Morboniam, in arctas admodum copias cogentur dubia. Mane vir præſtantiſſime, nos in eorum locum quos fugavimus, novos ſuccenturiabimus. Erunt autem iſti *Varix*, *Sandix*, *Onyx*, *Sardonyx*, *Canalis*, *Volucris*, *Ales*, *Palumbes*, *Arrabo*, *Bubo*. Vides quàm multi, ut periculum non ſit, ne armis expellantur inde, quo à me deducti. Multoque minus laborabunt, ſi jure veſtro contendatur. Quamquam profecto ita aperta eſt hæc cauſa, judicio meo, ut minimè metuendum ſit, ne priores iſti, quos expulimus ex interdicto, unde vi, reſtitui poſtulent. Cauſa iſta perorata, ut ego quidem cenſeo, venio ad judicium quod poſcis. De Steuchio Eugubino equidem ita judico, malè eum mereri de Religione Chriſtiana, quando myſteria ejus cognita fuiſſe docet, Antiquis Gentium Philoſophis, imprimis Platoni: atque hoc ut perſuaſum eat, planè aliovorſum torquet verba ejus, quàm Philoſophus ille ſenſerat. Nec magis probo, quod ea ſtabilire conatur, ex Triſmegiſto, ac Sibyllinis Oraculis: ubi multò apertiùs arcana Religionis proponuntur, quàm in Prophetarum Vaticiniis. Atqui quis neſcit ea tempora, quæ ἐνανθρώπησιν ſoſpitatoris noſtri præcedunt, ab Apoſtolo ipſo nominari, χρόνους ἀγνοίας; aut quem fugit ἐνανθρώπησιν, eidem dici μυστήριον ἀποκεκρυμμένον

ἀπὸ

ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ; Quibus gemina & alia in ſcripturis leguntur. Nec ignoro, quæ ab Hieronymo Floravantio, Lib. III. de beatiſſima Trinitate, cap. 1. adferantur, ut doceat Trinitatis myſterium, aliquo modo gentibus fuiſſe cognitum. Sed ille eadem ac Eugubinus chorda oberrat. Hoc eſt vel genuinis Gentilium ſcriptis, falſam affingit ſententiam, vel ſcripta ὑποβολιμαῖα ac ſuppoſititia habet pro genuinis. Mihi neutrum placet. Nec enim veritas cœleſtis, quæ eſt à Chriſto, & Spiritu ejus, indiget mendacio, quod Patrem habet Diabolum. At Platonicos non id voluiſſe, quod Eugubinus putavit, nemo negabit, qui in Platone cum judicio fuerit verſatus. Triſmegiſtum autem, & Sibyllina, ut vocant Oracula, eſſe ſuppoſititia, & res clamat, & dictio ipſa arguit. Quod ego pluribus commonſtrarem hoc loco, niſi inter alios, luculentè id feciſſet Caſaubonus, exercitatione prima ad apparatum Annalium Baronii. Nec neſcivit hoc Magnus Civis tuus, qui breviſſimè nuper pro veritate Religionis Chriſtianæ commentariolum edidit, ſanè hoc ſeculo potiſſimum, quo omnia ad ἀθεότητα vergunt, perutilem eoque utiliorem, quod quantum hactenus potui videre, ſcopulos effugerit, in quos priores impegere: Nam ſegregavit ille argumenta iſta, quibus myſteria noſtra Religionis, non ſine aperto mendacio probarentur. Præterea Religio eſt ei, quod debemus Spiritui Sancto, & Prophetis ac Apoſtolis, id acceptum ferre lumini Naturæ, & cæcarum gentium lacunis. Quod parùm religioſè fecit Steuchus, & cum eo alii nonnulli. Ad duo tantum capita Epiſtolæ tuæ reſpondi: Et vides jam in tantum literas haſce excreviſſe. Quid futurum eſt, ſi de cæteris, etiam quid ſentiam, attexam? Sed de iis, vel coram, vel literis alteris videro. Tu, Ampliſſime vir, loquacitatem meam boni conſule. Salutem conjugi tuæ. Deſidero ſcire, an planè jam valetudini ſuæ reſtituta ſit ſocrus tua δῖα γυναικῶν. Quare quando otium eſt reſcribendi, velim verbum de hoc attexas. Multam etiam ſalutem Senatus veſtri Præſidi, ac Curatori Academiæ noſtro Cromhoutio.

Lugd. Batav. cIↃ IↃc xxvii. xiii. Kal. Decembris.

Tuus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

LXXIX.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio *S. P.*

Tandem, maxime, & amiciſſime vir, prodit in lucem hiſtoria mea, de Hiſtoricis Latinis; cujus exemplar nunc mitto: quod licet nihil elucubrarim ſubtili tuo judicio dignum, tamen, quia meum eſt, placiturum confido. Si auſus fuiſſem ulteriùs onerare conjugem tuam, addidiſſem codicem alterum ad Salmaſium. Sed fiet id per Lamerium, qui Gallias cogitat. Simul aliquid ad eum literularum addam. Dicere vix poſſim, quantoperè ſim ſermone, & literis multorum fatigatus, ut tuerer honorem ſoceri adverſus Thuanum. Et diatribam ſuper eo ſeorſim poſtularunt. Mihi etſi impensè honori Juniano ſtuduerim ſemper, res tamen ea tanti viſa non eſt. Quare ſatis fore putavi, ſi id fieret præfatione altera operis noſtri, quæ eſt ad Lectorem. Ita autem reſpondeo, ut ſalvo ſoceri honore, modeſtius potuerit nemo: idem ſcio judicabis ipſe ubi videris. Movere me non ſolum magna Thuani merita, ſed etiam quod filium ejus viderem tantopere à te amari: quem ſcirem nihil immeritò magni facere, præter me unum. Sanè hic erga nobiliſſimum juvenem, amor tuus tanti apud me fuit, ut vel acerbius aliquid tam multorum aſſiduo impulſu cogitantem, facilè poſſet ſufflaminare. Acrius paulo inſurrexi adverſus Scaligerum, quia edoctus eſſem ab eo fonte eſſe, quod pleraq; de Junio Thuanus hauſiſſet: Ut fidem faciebant multa. Memor eram, qualia ſuperſtes evomuerit adverſus Junium, cùm totus in fermento jaceret. Et meminiſſe ipſe potes. Adhuc in noſtris, & aliorum manibus verſantur codices Juniani, Scaligeri manu oppleti bellis illis elogiis, ſimia, aſinus, cojone, & aliis id genus convitiis, σκωμολόγῳ, non Scaligero dignis. Et hocce anno Heinſius noſter in lucem edidit Epiſtolas Scaligeri, in quibus non urbanatim, ſed ruſticatim Junium tanquam Cumanum aſinum tangit, homo cætera magnus, ſed nimis malignus, nec ita animatus, ut ſe etiam hominem eſſe cogitaret. Vellem Heinſius periodos eas, in quibus de Junio Scaliger loqueretur, imò totas Epiſtolas omiſiſſet. Nunc Aſteriſcum ponere fuit contentus: interim relinquit, ubi dicatur edidiſſe notas in Cypriani Magiſtrum, contuliſſe Manilium cum MSS. codicibus Palatinis, aliaque id genus: quaſi multum interſit, utrum dicam Sophroniſci filium, an Socratem; Trojani belli Scriptorem, an Homerum. Equidem vellem hanc mihi neceſſitatem reſpondendi

Digitized by Google

ſpondendi non impoſuiſſet Heinſius. Et tamen ita reſpondeo, ut qui neſciat hocce anno editas apud nos eſſe Scaligeri Epiſtolas, neſcire etiam poſſit per eum, cujus me nomini dico parcere velle, intelligi Scaligerum. Nempe tum demùm nomino, cum ejus de Junio epicedium refero: Iccirco tandem ſubjungo *aliqui de Epiſtolis præſtantes viri, ſive dicti ſive adhuc innominati vobis.* Nempe innominati, ubi calumniæ reum ago. At nominati honorificè, ubi ejus de Junio elogium commemoro. Summa autem defenſionis noſtræ eò redit, dicere potuiſſe Junium de Criticis ſuis, & aliis ſimilis monetæ, illud Arellii Fuſci, ne quis me ex his cenſeat. Dicavi opus meum Illuſtriſſimo Buckingamiæ Duci; nempe ut Cancellario Academiæ Cantabrigienſis, ad quam honorificè vocatus eſſem; ſimul ut teſtarer affectum meum erga gentem eam, in qua tot mei amantes haberem. Diſplicebit fortaſsè nonnullis apud vos laudatio ducis: ſed ſcripta hæc à nobis, priuſquam fama increbuiſſet belli Anglicani adverſus Gallos. Nec ad ſimiles mei, innocuos Muſarum Cultores, judicium pertinet, utrius regni cauſa hoc in bello potior ſit. Equidem opto, ut genti utrique benè vortat, etſi id fieri quo pacto poſſet, minimè videam. Excuſus jam liber tuus de Religionis Chriſtianæ Veritate. Quem cùm lego in cœleſti cœnaculo cum Dis mihi epulari videor. Ut quàm correctiſſimè ederetur curavi, ut potui & debui. Sed cùm ſemel Ultrajectum, iterùm mihi Hagam excurrendum eſſet, nec perſuadere poſſem Typothetis, ut abſente me, alia prælo ſubjicerent, filiis curam committere ſum coactus. Ita factum ut tribus quatuorve pagellis, quædam compareant negligentiùs edita, ea imprimis, unde errorem ſpiſſum ad calcem annotavi. Fragmenta illa, quæ in rutis cæſis tragicorum comparent, ſperavi propediem poſſe recudi. Sed nihil hactenus æquè obſtitit, quàm quod talia à paucis legantur: quippe, ſi γνώμας paucas exceperis, ejuſmodi ſunt omnia, ut nihil inde commodi referant alii, quam penitioris literaturæ amantes, quos Grammaticos vocamus. Sed tamen quia jam finem ſuum Hiſtoria noſtra habet, hanc etiam curam ſuſcipere animus eſt; nec urgere Lamerium deſinam qui moras ſemper nectit, neque id alia de cauſa, quàm quia non facilè Seneca cum fragmentis inveniat emptorem, ob molem tot Criticorum, qui nihil annotarint, quod ſit ad vulgi guſtum. Quod ad duos tres, ut cum Varrone dicam, phreneticos Septentrionis filios, quibus moris magnas ciere tempeſtates, ſi quis non per omnia eorum ſequatur opinionem velut κυρίαν δόξαν· mihi quidem nunc aliquanto pacis amplius, atque opto, ut æternum eos Æolus compeſcat. Vir Clar. Janus Gruterus in Academiam Groningæ, & Omlandiæ vocatus eſt, ut ibi ſuccedat Ubboni Emmio. Venturum ſpero, non tantum quis is vir eſt, qui, ut de Mario M. Ciceronis, *Scævola veſter dicebat*, *Caneſcet ſeclis innumerabilibus:* verùm etiam quia affinitate eſt uxori meæ junctiſſimus, & mei amantiſſimus. Filius meus Franciſcus præclarum opus tuum de jure Belli propè ad unguem callet. Et quid ei, quem juris ſtudio deſtinavi, melius commendaſſem? Memini enim me apud Tullium legere in primo de Legg. ex intima Philoſophia diſciplinam juris hauriri oportere. Id quidem comprobaſſe mihi primus videris. Scire deſidero, quid poſt hunc laborem, & gnomarum opus geminum, verum ſapientiæ Theſaurum, publici juris facere cogites. Vale, & à me, uxore, & familia omni ſalve plurimúm.

Lugd. Batav.
cIↃ IↃc xxvii.
x. Kal. Sept.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

LXXX.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio *S. P.*

Magnifice, Clariſſimeq; domine; Abbotius in Apocalypſin nec in officinarum pergulis, nec in amicorum Bibliothecis compareт. Si ſcripſit, Anglicè ſcripſerit credo, de quo certiora dicere poſſet affinis Junius. Habeo Abbotium de Antichriſto: quem an volueris non ſat ſcio: ſed tamen mittere volui. De reformatione Colonienſis Archiepiſcopi ſæpius à me Bertius eſt compellatus: ſed habere negat, ac vel ad Hogerbetium vel Utenbogartium remittit. Quorum illum, ſimul ac Haga redierit, compellabo. Reſponſum Junii ad quæſtionem, num arma ad Religionis defenſionem à ſubditis ſuſcipi poſſit, inter ea fuit, quæ ex ore ex tempore dictantis domi ſunt excepta. Habui ea prope univerſa, ſed una cum pulviſculo omnia in Friſiam abſtulit affinis Caſimirus, hoc fine, ut aiebat, ut cùm ſuis conferret, & ſi non inconſultum Juniani nominis amantibus videretur, ederet in lucem. Sed antequam tu, Ampliſſime vir, ejus reſponſi apud me mentionem feciſſes, cognoveram ex Coddæo, hoc reſponſum in ſchedis ſuis habere. Ergo quamprimùm conveni: cui ut poſtulatum tuum expoſui, lubentiſſimè ſe communicaturum reſpondit. Sed poſt horas duas

Digitized by Google

duas rediens, invenire poſſe negat, & cùm inter chartas deeſſe aliquas cognoſcat, metuere ne jam diu ſit, quod alteri dederit legendas, atque in iis etiam ſit hoc reſponſum. Corvinus non arbitratur exſtare apud ſuorum quemquam. Ita vides, ut non defuerit animus morem gerendi tibi, ſed nihil effecerim, quo nomine doleo. Quod in Anglicanis tardè adeò procedatur, partim Bertius in cauſa fuit, qui heſterna demùm die, triplicis Ordinum decreti tranſlationem ad me tulit, partim Amanuenſis, induſtrius quidem Adoleſcens, ſed qui ab excipiendis,& cum ſchedis commilitonum conferendis Epiſcopii Lectionibus, quas auro contra caras non putat, ægrè avellatur. Jam tamen unum exemplar habemus. Et his feriis natalitiis, totum ſe his deſcribendis dabit, nihil orſurus priuſquàm telam iſtam pertexerit. Corvini librum, quia occaſio erat, mitto. Scio tamen carere eo potuiſſe, uſque dum Anglicana ſint ſcripta. Id intra triduum aut quatriduum fore ſpero. Simul tum mittam Hiſtoriæ noſtræ Pelagianæ Librum quintum, qui eſt de prædeſtinatione. Nam penè jam deſcriptus eſt. Sextus erit de reprobatione: cujus appendicula eſt de cauſa Godeſcalci. Eam licet necdum relectam, ad te mitto. Spero non ingratum fore, quando hactenus rectè tractata eſt à nemine. Si non diſplicet tibi Liber primus operis, qui eſt εἰσαγωγικὸς, ſtatim à Kal. Januariis poterit prælo committi. Scis lentas eſſe operas. Ego quia jam opus omne abſolvi, minus temporis in exſcribendo requiram, quam illi in excudendo. Vale, Ampliſſime Domine. Uxori ſalutem maximam.

xxii. Decemb. cIↄ Iↄc xvii. *Tuus totus,*

G. J. Voſſius.

LXXXI.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri Gulielmo Bathonenſi & Wellenſi *Epiſcopo.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater,

SI in equis, generoſioribus quidem illis, at mutis tamen animantibus, ita uſu venit, ut in certaminibus applauſu, & quaſi gratulatione adſtantium ad velocius currendum incitentur: quid fieri hominibus putemus,iis præſertim,qui in ſtudio virtutis induſtriæque pro viribus bene mereri contendunt de literis ſtudiiſque. Ecquid de me illud dicere habeo, geminis Reverendiſſimæ dignitatis tuæ literis amorem favoremque ſummum ſpirantibus, poſterioribus etiam indicium facientibus de præclaro Illuſtriſſimi Ducis affectu erga me, licèt immerentem, ſtimulos mihi ſubditos eſſe acerrimos, ad porro gnaviter inſiſtendam, quam calco hactenus, honeſtiſſimi laboris viam. Hoc cum per ſe magnum eſſet: non tamen hic felicitas mea ſtetit: Sed cum ſummi beneficii loco habendum ab alio, ac meipſo etiam, foret, ſi Illuſtriſſimus Dux ſupplicanti ſolùm benignas præberet aures: nunc quod tanto majus eſt, ſponte etiam per Reverendiſſimam dignitatem tuam, exquirere non eſt dedignatus, quo pacto Celſitudinem ſuam hoc tempore bene mereri de me poſſe arbitrarer. Quo nomine nunc digitis mihi cœlum videor attingere. Ut qui nihil poſt virtutem ipſam majus unquam putârim, quàm placere poſſe Principibus viris, & ſummis Eccleſiarum antiſtitibus: quos virtus ipſa conſtituiſſe, quaſi agonothetas ſuos, videtur. Quare, ut dixi, hoc nomine plurimum gaudeo, aut verius triumpho. Non tamen factum à me quicquam puto, quo affectum ejuſmodi ſim promeritus, cum heroicæ Illuſtriſſimi Ducis virtutes, quicquid ab umbraticorum hominum ſtudiis proficiſci poteſt, albis, quod dicitur, quadrigis, vel amplius etiam, excedant. Quin potius metuendum mihi fuit, ne id, quale quale eſt, negligendo, iratam prope virtutem habiturus mihi viderer. Quamobrem etſi haut adeò cornea mihi fibra eſt, ut non ſentiam, quantum heroicus Illuſtriſſimi Ducis animus poſſit: neque fortunæ mei, aut meorum hujuſcemodi ſunt, ut optatiſſimam hanc occaſionem ſine ſumma imprudentiæ nota negligere debeam: tamen ita exiſtimo, nec eſſe modeſtiæ meæ eligere quaſi præmii genus, ubi nullum mihi deberi putem, ſed nudo tanti ducis affectu abundè ſim remuneratus: nec ſiquid excelſa mens ulterius velit, uſque adeò cæcutio, ut non videam, ipſum Illuſtriſſimum Ducem pro benigna Celſitudinis ſuæ prudentia, & benevolis Reverentiæ tuæ conſiliis quid in rem meam & meorum ſit, longè melius perſpicere & poſſe & velle, quàm mei ordinis ulli etiam in rebus ſuis cernere valeant. Nihil igitur mihi ſupereſſe video, quàm ut quam maximè me commendem Reverentiæ tuæ, Deumque votis ſupplicibus orem, ut perpetuum eſſe velit hunc erga me affectum Illuſtriſſimi Ducis: cujus honori & obſequio, ſimulque etiam tuo, Reverendiſſime Pater, quicquid vitæ largietur Deus, deinceps decurret. Idem ſupremum illud numen rogo, quantum poſſum, ut & Illuſtriſſimum Ducem, & Reverendiſſimam dignitatem tuam, non modò Britanniæ ſuæ, ſed etiam devotiſſimo huic cultori

diu conſervet incolumes: ac mihi quoque eas conſervet vires, ut ne tam præclarè pro meritis unquam videar ingratus.

Lugd. Bat. cIɔ Iɔc xxviii. x Kal. Feb. poſtridie nempè, quàm redditæ mihi eſſent acceptiſſimæ illæ Reverentiæ tuæ literæ.

Reverendiſſimi Nominis tui

cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

LXXXII.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri, Georgio Ciceſtrienſi, *Epiſcopo.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater,

INter feliciſſimos vitæ meæ dies, quales lapillo ſignare albo antiquitas conſuevit, non poſtremum tribuere iis locum ſoleo, quibus Reverentiam tuam, & præſtantes gentis veſtræ Theologos, unà tecum ad Synodum legatos, videre & affari mihi datum fuit; Dordrechti primùm, mox iterum Lugduni. Exinde mihi ſæpe in animo, ſæpe in ore, eruditiſſimi illi ſermones, quibus me, menſâ dignati, beare voluiſtis; nec doctiſſimi illi modò, ſed non minori etiam humanitate conditi: quippe quam tunc expertus erga me ſim planè ſingularem. Horum memoria mihi literas Reverentiæ tuæ, longè acceptiſſimas per ſeſe, multò etiam gratiores reddidit jucundioreſque. Equidem avidè eas hauſi, nec legiſſe eas ſuffecit, iterum iterúmque relegi. Et animadverto, tanti viri affectu erga me, magis etiam me inflammari ad bene merendum de ſtudiis literarum. Nempe, quod vulgò aiunt, laudatam creſcere virtutem, id in me quoque locum habere ſentio; atque hoc etiam nomine plurimum tibi debeo, & deinceps etiam debebunt ſtudia noſtra. Nam quem non apprimè delectet, ſi, & amari ſe, & alicujus fieri intelligat ab viro in ſumma dignitate conſtituto, & maximis animi dotibus dignitatem iſtiuſmodi multùm exſuperanti? Quæ quanto magis cogito, tanto magis mihi operam dandam judico, ut affectum hunc mihi ſemper conſervem, atque adeo etiam, ſi fieri poſſit, augeam: quod ſcio non aliter me conſequi poſſe, quàm ſi memet vincere coner, in hoc vitæ inſtituto. Hunc animum non potui, quin tribus nunc verbis perſcriberem. Nudius-tertius demùm Reverentiæ tuæ literas accepi. Interea Hagæ, partim ab occupationibus, partim ab amicis detentus ſum. Nunc autem Lugdunum ſubitò vocor. Nec ventus minus in Angliam vocat nobiliſſimum Dudleium Carletonum, quem ſine meis literis ad Reverentiam tuam venire nefas putavi. De Baronio, & Pelagii patria, nunc nihil addo: quia volo, ut ſimulac Lugdunum rediero, inde alterum mihi ſurgat literarum argumentum. Deus Opt. Max. Reverendiſſimam dignitatem tuam diutiſſimè Eccleſiæ ſuæ ſalvam ac ſoſpitem ſervet: nec Eccleſiæ modò, ſed etiam mihi, qui, quantum poſſum, elaborabo, ut ne nunquam affectu & obſequio cuiquam eorum videar ceſſiſſe, qui inter devotos cultores Reverendiſſimi tui nominis, nomen profiteantur ſuum.

Hagæ Comitis M D CXXVIII. vii Kal. Febr.

Reverendiſſimi nominis tui

cultor obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

LXXXIII.

Clariſſime Salmaſi,

JAM quadriennium eſt, quod me donaſti Commentario tuo in Tertullianum de Pallio, nobili & victuro, ut omnia tua, opere: pro quo gratias habeo, quantas poſſum. Nunc vero longo adeo poſt intervallo auſus ſum mittere *ἀντίδωρον*, hiſtoriam noſtrum de Hiſtoricis Latinis; opus tanto, ut ego cenſeo, minus bonitate, ſi cum tuo comparetur, quanto mole exſuperat. Sed ſi paginarum numero vincimus, jam non omni ex parte ſuperamur. Vide, & ride, Vir ſumme, quod mea ſic, & ſeriò, commendem. Sed utcunque hanc inſiſtam viam apud te, & paucos alios, qui ad ſumma evolâſtis; plus tamen animi ac ſpiritus ſcito mihi eſſe apud homines mediocres, ac præcipue rudem juventutem: cui de longe meliori nota mea videor poſſe commendare. Nam profecto eſt aliquid ei digitum intendiſſe ad fontes, unde hauritur notitia omnis ævi. Quocirca nondum pœnitet inſtituti: præſertim quando video quotidie in hoc argumento etiam eos Saturnias lippire lemas, qui ſibi, & pene ſui ordinis cunctis quantivis pretii videntur. Qualis, inter ſexcentos, eſt nuperus Editor Opuſculi, quod Auctôrem habet Gennadium Scholarium, Patriarcham Conſtantinopolitanum, atque inſcribitur, *περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς σωτηρίας ἀνθρώπων*. Academiæ is Juliæ Theo-

Theologus, agnoſcit Scriptorem eum vixiſſe temporibus Joannis Palæologi, idque anno CIↄ CCCCXXX. variaſque ad Turcam Legationes obiiſſe: atque inde eſſe, quod diſſertationem hanc de Trinitate cum Amurathe Turca habitam, in Literas retulerit. Sed idem (en cor hominis !) vitam ejus nobis deſcribit è Gennadio Maſſilienſi, qui Libro de Scriptoribus Eccleſiaſticis agit de quodam Gennadio Conſtantinopolitano, qui Leonis Imperatoris temporibus claruerit. Quid fœdius in erudito Theologo hac ἀνιστορησίᾳ; Gennadius Maſſilienſis, ut nos opere hoc ſtatuimus, & omnes mediocriter docti ſciunt, circa annum vixerit quingenteſimum? Quomodo igitur Gennadius, de quo ille tractat, idem ſit ac is, quem Theologus ille intra ducentos hoſce annos claruiſſe ipſe agnoſcit. Non erant tales digni, quorum ratio haberetur, niſi tam multi horum ſimiles invenirentur, qui alios omnes ad palatum ac genium ſuum ſapere jubent. Quod equidem malo meo non ſemel ſum expertus. Sed fortaſſe, qui alios culpo, culpâ ipſe non vaco, ſeu ea quæ de ætate Hiſtoricorum prodidi, ſeu alia ad eos pertinentia conſideremus. Sane hominem eſſe me, non diffiteor; & quia ex aliena infirmitate de mea facio conjecturam, Opus hoc meum ad te, Vir ſumme, & alios aliquot eximii nominis viros mitto. Nimirum fore ſpero, ut ita multa, quæ me fugêre, edocear; à te inter primos, qui tot bona me docuiſti, cum aliis ſcriptis tuis aureis, tum maximè Commentario in Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores non ſemel mihi in Hiſtoria noſtra laudato, nec unquam ſatis laudando, quippe omni laude majori: ac in quo verè locum habuerit, quod de Ludis olim ſecularibus dictum, eo quidem in genere ſimile nec vidiſſe, nec viſurum quempiam. Ex iis verò quæ ad Tertullianum adnotâſti, video difficile eſſe diſpicere, utrum in gentium Scriptoribus plus poſſis, an Sacris. Quare utinam in hoc Eccleſiæ ductore, quo pede cœpiſti, pergas. Ad quem emaculandum atque illuſtrandum mihi natus videris. Quod de nemine homine præter te dixero. Unus enim præſtare illud potes, quod verius conati adhuc alii, quam aſſecuti. Iterum igitur opto & rogo, ut huc potiſſimum ingenium intendas. Habent quidem gentium Scriptores, atque univerſa Muſarum ſtudia, ἑλληνικὸν quiddam. Neque inſignem eſſe eorum utilitatem negare poſſim. Sed tamen quis bonus non malit, ut tale ingenium, & illa Eruditione, in Eccleſiaſticis potius Scriptoribus, iiſque antiquiſſimis, & corrigendis & illuſtrandis operam inſumat ſuam? Non quaſi adhorter, ut τὰς ἔξωθεν Muſas deſeras, ſed ut deinceps illas remiſſius, haſce meliores noſtras impenſius colas, uti facere jam ſerio aggreſſus es. Tibi inde Lux major, amicis ſumma lætitia, omnibus fructus uberrimus. Vive, & vale literarum pereuntium Vindex præſtantiſſime, cui ſi mea utcunque probare potero, felicem me putabo. Nihil enim malo, quam diligi à Salmaſio, hoc eſt interiorum Literarum noſtri ſeculi Principe. Cujus ſi præſentia frui liceret, multum me adjutum iri poſſe confido. Habent quidem & aliæ terræ viros eruditos atque eximios; ſed de interioribus noſtris literis loquor. Quare lucente ſole cur quærerem ſtellas. Iterum vale.

Lugduni Bat. cIↄ Iↄc xxviii.

Tuus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

LXXXIV.

Gulielmo *Epiſcopo* Bathonienſi & Wellenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine æternùm mihi omni Officio colende.

SImulac literas Reverendiſſimi nominis tui legi, totus ob infortunium tuum expallui atque exhorrui. Nec caſus ille minus animum meum perculit, quàm ſi meus foret. Debebam dicere, & verè poteram, magis affeciſſe. Sed ſemper exiſtimavi operam dandam eſſe, non modò ne quid auribus demus, ſed etiam nequid dare videamur. Et tamen, quis dubitat, quin qui boni viri & prudentis, qualium profectò non eſt larga nimis ſeges, jure nomen poſſidere velit, is alienam ſalutem præponere ſuæ debeat, quando in alterius ſalute ſalus publica magis laborat. Quid ergò me facere æquum erat, qui & te colerem ut communem Eccleſiæ parentem, & me inter eos meritò reponerem, quos ſingulari amore, ut pater filium, proſequaris? Quare aſſiduè Deo vota facere non ceſſo, ut priſtinas Reverentiæ tuæ vires reddat: tamen difficile dixerim quantam in hoc ipſo dolore ceperim voluptatem ex tam manifeſtis certiſſimi erga me amoris ſignis. O felicia ſcripta mea, quæ ſic beent autorem! Nam quid bonum aut magnum æquè cenſere in hac vita poſſim, ac ſi à bonis & magnis viris & laudari & amari contingat? Laudari jucundum eſt, ſed jucundius amari. Quæ ſcripſeram, etſi nihil ejuſmodi mererentur, tamen utrumque mihi contulerunt. Nempe vis ſtudiis honorem eſſe, quod vere eſt ſeculum corrigere. Nunc illa me urget cura, ne

ne videar ingratus. Etſi autem quod rependam non habeo, imo nec verba reperiam, quibus me ſatis gratum oſtendam: tamen ſi placere potuit prior labor noſter, non deſpero me & alia non minora offerre poſſe Famæ ac Æternitati nominis tui propriis virtutibus in omnia ſecula ituri. Atque ut ex parte videas, quid rerum agam, mitto Syllogen veterum diſputationum mearum, mutilam quidem illam & imperfectam (nam major pars adhuc inedita eſt) ſed decretum & quæ vides auctiora, & addere ea, quæ adhuc in Schedis noſtris latitant. Nempe volumine uno complectar, quæ ad Sacramentarium negotium pertinent. Alio quæ ſpectant ſtatum animæ poſt mortem. Et ita porro in aliis. De Baronio quid moliar ſeorſim alteris exponam, idque ut non tantum conſilii mei rationem explicem; ſed etiam, quid Reverendiſſimo nomini tuo videatur, intelligere poſſim. Nunc hoc ſolum dicam, non tam viſum eſſe minutias conſectari, quàm illa, ubi cardo rei potiſſimùm vertitur. Uti illa imprimis, in quibus longiùs à primitiva Eccleſia receſſit Romana. Etiam evolare geſtiunt commentarii mei de Lingua Latina, cujus pars poſterior origines ejuſce linguæ ex Græcia & Oriente repetit, multaq; ex veteribus Scriptoribus, aut corrigit aut illuſtrat. Sed de his, & aliis quibuſdam, pluribus alias agam. Interim me meaque Reverendiſſimo nomini tuo in cultum & obſequium perenne offero & tranſcribo. Deumq; Optimum Max. ſupplex precibus oro, tum ut Dominum meum Illuſtriſſ. Ducem Buckinghamiæ ſpiritu ſuo roboret, conſiliaque ejus proſperet, Britanniæ totius bono, tum ut Reverendiſſimo tuo nomini cœleſti ſuâ gratiâ magis magiſque adſit, corporique non priſtinas modò vires inſtauret, ſed diuturnam quoque valetudinem largiatur, ad Anglicanæ atque adeò Univerſæ Eccleſiæ emolumentum.

Lugd.Bat. cIↄ Iↄc xxviii. viii. Kal. Maias.

Reverendiſſimi nominis tui cultor obſtrictiſſimus, & qui nunquam tuus eſſe deſinet,

G. J. Voſſius.

LXXXV.

Joanni Meurſio.

Vir Clariſſime & Amiciſſime,

NOn exiguum mihi dolorem attulit, quod tanto temporis intervallo, nihil à te acceperim Literarum. Nam ſolatium hoc amicitia habet, quod eorum legere literas poſſumus, quos videre non poſſumus. Tantoque magis dolebam quod, metuerem ne ſilentium hoc proficiſceretur ab mœrore aliquo quem privatim etiam vobis afflictæ res Daniæ attuliſſent. Nunc & valere vos intelligo & meliora in poſterum de regno veſtro augurari. Equidem prædicabo ac ambitioſe, quam mihi gratum fuerit ea cognoſcere præſertim ex teipſo. Facile enim hoc cogitare potes: ut cui non ignotus ſit amor erga te meus. Neque de eo quicquam detrahere debet quod rarius & ipſe ſcribam. Vere enim dicere poſſim hactenus me non ſatis ſciſſe quo pacto Literas optime poſſim procurare. Atque aliter ut foret non eo minus arſerit amoris noſtri ignis. Silere enim diutiſſime poſſum. Sed non amare Meurſium non poſſum, niſi ſimul & virtutis amorem & doctrinæ deponam. Ante amorem non exuam ſed tuus ſemper ero, tuus plane, præſtantiſſime & chariſſime Meurſi. Tanto impenſius frui etiam cupio præſenti, cujus quod ſpem facis, beas profecto. Sed tamen beatior mihi videbor ubi coram complectar. Nunc ut amantes meticuloſi eſſe ſolent, male formido ne ita æſtate proxima infeſtet vias Cæſareus miles ut ſpes noſtra decollet, nec niſi anno poſt atque utinam vel tum, conſpicere vos liceat. Ubi veneris poſt Snellium (cujus & conjux deceſſit) deſiderabis quoque communem amicum Jacehauſum, qui Paralyſi obiit die eo Martis, qui Paſchales ferias proxime anteceſſit. Defunctum laudavit Vorſtius. Hujus in ſcribendo ad te incuriam ſerio increpui. Et culpam fatetur: ſed emendaturum recepit. Mitto ad te opus noſtrum de Hiſtoricis Latinis. Sed (ſi ita placet) conditione ea, ut reſcire poſſim, quid probes, quid improbes. Nec enim noſſe id minus laboro, quam ſi editum id nondum foret. Quippe recudi poterit ut in Partitionibus Oratoriis factum ante paucos menſes. Barlæus carmine ſibi multum gloriæ parat. Prodiere ejus poemata menſe ſuperiori. Cum prima hæc editio ſit tamen non video quem præferat præſertim in carmine epico. At quorundam etiam benignius eſt judicium. Quid futurum ſi ſæpius ſæpiuſque limatæ prodierint. Uxor mea ternis menſibus graviſſime ægrotavit. Nunc pene convaluiſſe videtur. Salutat vos plurimum. Plura volebam, ſed Haga jam tantum redux hæc pauca potui quod feſtinato opus eſſet ſi cum cæterorum Literis, meas quoque hoc tempore deferri ad te vellem. Quæ & cauſa eſt, cur opus noſtrum præter morem meum miſerim incompactum.

Digitized by Google

Vir amiciſſime, vive, vale cum familia tota, ut valere ipſe melius poſſim, & quod caput eſt, ut diutiſſime Reip. Literariæ poſſis.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxviii. Id. Maiis.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

LXXXVI.

Clariſſimis & Celeberrimis D. D. Vicecancellario, & Univerſo Senatui Academiæ Cantabrigienſis.

Eximie D. Vicecancellarie, & Senatus univerſe almæ Academiæ Cantabrigienſis,

VEtus eſt verbum, facile eſſe Athenis Athenienſem laudare. Mihi verò Cantabrigienſem Academiam laudibus extollere apud Cantabrigienſes perdifficile videtur; quia tanta earum copia eſt, ut non arduum minus ſit initium quam exitum invenire: partim etiam quia neq; ingenium illud, nec ea mihi ſit eruditio, ut alia poſſim adferre, quàm quæ à veſtratibus ipſe ſcriptoribus acceperim: qualia ſi Britannicis Athenis veſtris reponere nunc velim, meritò audire cogar, ſus Minervam, vel Noctuam Athenas. Quare veterem veſtram gloriam, recentiaq; etiam merita erga Britanniam, & terras alias, non tam orationis penicillo depingam hoc loco, quàm animo ea mecum tacitus colam. Quod à prima etiam adoleſcentia hactenus facio ſeduló. Nihil enim auribus dedero, ſi candide profitear, ex quo verſare cœpi veteris Eccleſiæ Doctores, didiciſſe me imprimis venerari ſtatum Eccleſiæ Anglicanæ, ut quem ad primævum illum proximè accedere viderem. Quique eam inſiſterem ſtudiorum viam, non potui non etiam capi lectione Theologorum, quotquot ab almæ Cantabrigienſis vel Oxonienſis Academiæ uberibus pependiſſent, ſuiſque poſtea monumentis, eas illuſtraſſent. Facilè enim apparebat, non aliunde majorem me capere poſſe ingenii cultum, quàm iis, quorum aureis è ſcriptis undique reluceret, quâ induſtriâ, ac judicio quanto verſaſſent ſanctos patres. Atque hæc quidem in adoleſcentia, ac deinceps etiam incredibilem in me excitarunt amorem Academiæ utriuſque. Nec tamen ſperare auſus fuiſſem fore unquam, ut ulterius obſtringerer Britanniæ veſtræ quàm propter ea, quibus obligaſſetis vobis univerſum orbem Chriſtianum. Sed longè benignius agere mecum voluit ſupremi numinis favor. Nec enim mihi cornea ita fibra eſt, ut non ſentiam, tiam, quantum honoris inde acceſſerit mihi: quod non indignus viſus ſim, qui auſpiciis ac liberalitate Illuſtriſſimi Baronis Broock in Academia veſtra inter præclara ingeniorum lumina operam & ipſe meam docendo publicè impenderem. Deum immortalem! qui paulo ante profitebar tantopere ſtudia mea debere multis Britanniæ magiſtris, ſcriptoribus florentiſſimis, quantum emolumenti capere potuiſſem, ſi provectiori ætate hac ſermones coram cedere licuiſſet cum tot ſummis Britanniæ, ac veſtræ imprimis Academiæ viris. Quod ſi gloria etiam in cenſum venit, ſanè cum multi homines clariſſimi locis obſcuris conciliarint egregii nominis decus: ego contra qui mihi videbar tantum unus τῶν παρυζόντων, longè celeberrimæ Academiæ veſtræ alis in ſublime evectus claritatem ipſe nominis accepiſſem. Neque eam felicitatem minus attendi antehac. Sed multa quæ repetere nunc nihil attinet fecêre, ut præclari adeo muneris gratiam pene facerem ingratiis. Nec eò minus me benevolentiæ atque amori Britanniæ veſtræ cenſeo obſtrictum. Imò nihilo ſecius quod præterea debeo tantum eſſe arbitror, ut ſi ſatisfacere maximè velim nunquam tamen poſſim. Quapropter & hoc de Hiſtoricis Latinis opus meum, Imò jam veſtrum, velut ἐνέχυρον creditoribus offero: unde ſciat poſteritas, ſaltem gratæ mentis conatum mihi neutiquam defuiſſe. Argumentum quidem, quod tracto, nulli ſcio ingratum erit, niſi iis forte, qui literas nunquam didicere: quales ſufficere etiam putant, ſi eas aſpernentur. At Britannicæ gentis longè aliud ſemper judicium fuit: quæ præ terris aliis, cum literis ſacris inter alia, omnis ævi, Eccleſiæque imprimis hiſtoriam invidenda felicitate conjunxit. Atque eò lubentiùs hoc quicquid eſt laboris ſuſcepi, quia nobis muniet viam ad refellenda ea quæ ex ſcriptoribus opere noſtro memoratis, cum ab aliis Religionis noſtræ adverſariis, tum imprimis à celeberrimo Annalium Eccleſiaſticorum conditore adferuntur; quemadmodum planius fiet, ubi, (ut decrevimus) ſcriptorem eum candide ad veritatis obruſſam expendemus. Quam ad rem utinam Deus & vitam nobis & otium concedat. Quare non tam illud verendum eſt mihi, ne materies, de qua ago, vilior obſcuriorque videatur: quam ne nobili adeò argumento fuerim impar, ſive iccirco quia ingenii mihi vel doctrinæ non eſſet ſatis: ſive quia occupationum eſſet pluſquam ſatis. Quorum utrumque de me fatebor haut invitus. Verum quemadmodum in liberis, quos vel natura, vel adoptio fecerit noſtros, non dotes modo amamus, quas poſſident in præſentia: ſed

Digitized by Google

ſed etiam quas egregia indoles in poſterum promittit; ſimiliter fœtus hic, qui naturâ quidem eſt meus, adoptione autem ſemper erit gentis veſtræ, non ſolum, ſpero, gratus erit, ob bona aliqua, quæ novellus etiam continere videbitur, ſed propterea quoque, quia, modò Deus mihi diuturniorem vitam conceſſerit, ab annis & labore noſtro paulatim ſumet incrementa.

Eximie Vicecancellarie, ac univerſe Senatus almæ ac florentiſſimæ Cantabrigienſis *Academiæ,*

Diu feliciter vivite, & æqui bonique conſulite, quicquid hoc eſt, opellæ noſtræ.

Lugd. Bat. An. cIↃ IↃc xxviii. vii. Id. Sextil.

Univerſæ Academiæ Cantabrigienſi *hactenus obſtrictiſſimus, & in nexu adhuc permanens,*

G. J. Voſſius.

LXXXVII.

Ampliſſimo Viro Adriano Blyemburgio, Gerardus Voſſius, *S. P.*

SCis mihi bis de die diſſerendum eſſe in Lycæo; Et cùm illic taceo domi loquor, calamo, & manu. Nam quotidiè urgeor, ut Vindemicolas meas colligere pergam. Itaque pauliſper apud te ſilui; ſed ea ſpe, ut pluribus alias confabularer tecum. Nunc ne longâ quidem Epiſtolâ, opus eſſe video, ſi, ut ſpero, hebdomade proximâ, excurrere ad vos licebit, nuptiarum ergo. Quod ſi fiet, occaſionem inveniam uberius tecum colloquendi; ſcrupulum tamen injicit, quod heſterna die catarrho cœpi laborare, qui in ſiniſtrum pedem incidit, ſed ſeu citius, ſeu ſerius veniendi ad vos poteſtas fuerit; in anteceſſum hæc tribus ad te verbis ſcribenda exiſtimavi. Non quia non omnia coram melius poſſim; ſed quoniam turpe putarem prodire in conſpectum tuum, latæ admodum culpæ reum, ut qui binas à te literas acceperim, neutris reſponderim. Imo nec pro munere gratias egerim. Ac longè quidem gratiſſimum eſt, quod veteris contubernii, & inſtitutionis memorem te ſcribas, ſed, Præclare Vir, utrumque etiam, te tacente, apud me, ſatis ſciebam: Uſque adeo multa, & dicere, & facere, apud amicos ſoles, quæ Voſſii tui amorem teſtentur ſingularem. Nunc quaſi hæc ſatis non eſſent, bellum mittis calicem, indicem profuſiſſime voluntatis tuæ. Ego vero, ſatis ſcio minimè iſtac teſtificatione fuiſſe opus. Nam quod de verſiculis noſtris dicas; Authori eorum crede: Ipſe eos tanti eſſe negat. Sed amor tuus iis pretium addit: Et poſtquam id fecerit, pretioſo eos dono remuneratur. Tanto magis Tibi obſtringor; amoremque hunc tuum ſcribendo quaſi ſcintillis quibuſdam fovendum mihi putavi. Ubi enim amoris tui ignem quotidie ſe clarius exerere video; nefas ſit non acrius etiam amare: Amorque hic noſter, in cordis noſtri foco vivet, dum vivam ipſe. Si cineribus fortaſſis tegi poterit, dum animus aliis diſtentus, à ſcribendo pauliſper abſtinet; extingui tamen non poterit. Imo hoc quoque nobis curæ erit, ut ne eum cineres tegant; ſed flammâ ſuâ ſemper ſe prodat. Quod optimè, ni fallor, crebro literarum commercio conſequar. Vale, Ampliſſime Vir, & plurimùm ſalve cum lectiſſimâ Conjuge, & à me, & à mea, tua Cognata.

Lugd. Bat. cIↃ IↃc xxviii. xii. Kal. Jul.

LXXXVIII.

Gulielmo, *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, ac Domine,

QUod proverbio dici ſolet *ἀγαθῶν ἀγαθίδες*, id mihi fuere literæ tuæ. Primum illud incredibile mihi gaudium attulit, quod valetudini etſi nondum prout optarem, haut paulò tamen melius ſit, & deinceps optima liceat ſperare. Deinde etiam maximâ me lætitiâ perfudere tot bona, quæ de me & meis intelligo. Sane cum Poeta dicere ſolebam, Dulces eſſe ante omnia Muſas. Non tamen antea erant mel merum: ſed abſinthio temperatum, præſertim ob temporum infelicitatem. Sed poſtquam placere cœpi inclyto Britanniæ regno: etiam abſinthii amaror edulcari cœpit. Qui nunc penitus receſſit, ex quo reſpicere me dignati ſunt Sereniſſimus Rex veſter, & Illuſtriſſimus Buckinghamiæ Dux. At cui tantum debeo? O Pater, ô Domine,

Tu mihi quodcunq; hoc ſortis, tu ſceptra ducemq; Concilias——

Eoque mihi dulcius eſt tantopere debere Reverendiſſimæ dignitati tuæ, quod cum ſubductâ ratione nihil videam cur me vel tralatitiè amares: tamen affectu me proſequare paterno, vir is, quem ipſe rex ſereniſſimus nunc præſulem eſſe Londinenſem voluit, quo,

ſi

ſi aulæ regiæ deinceps propior fores, prudentiſſimis conſiliis tuis in maximis ac difficillimis negotiis faciliùs & feliciùs uteretur. Quid me beatius, quam qui tanto præſuli potuerim placere? Itaque memor Pliniani illius, vitam eſſe vigiliam, longè etiam alacrius ſtudiis nunc invigilabo, non tam inanis gloriæ, quam boni publici amore. Inque hoc gloriæ diſpectu nihilominus fore prævideo, ut quantæ nunc voluptati eſt vivere, dum poſſum ſtudiis prodeſſe, tantæ aliquando gloriæ ſit, prodeſſe etiam poſtquam vixero. Nihil præterea æquè mihi cordi futurum, quàm ut erga eos, qui tam præclarè de me merentur, pro modulo meo gratum poſſim animum exhibere. Ante cæteros autem tum Reverendiſſimo nomini tuo, tum etiam Illuſtriſſimo Vicecomiti Dorceſtrienſi, cujus ego erga me affectum, & perſenſi hic curam, & abundè iterum, imò liquidius ex literis tuis ad nobiliſſimum & mei amantiſſimum Dudleium Carletonum intellexi. Nunc igitur nihil ſupereſt aliud, quàm partim ut noctes dieſque gratus eſſe laborem: partim etiam, ut filium bonis meis monitis onuſtum dimittam, quo unà cum felici Magnæ Britanniæ veſtræ aere hauriat ſuccum illum bonæ mentis, quo altus & enutritus, pertingat aliquando ad illa

Edita doctrinæ ſapientum templa ſerena.

Honeſtè ſatis annum totum in Collegio, cum ſumptibus propriis alere grave non ducam: quippe qui liberûm causâ omnia & velim & debeam. Quin, ſi opus omninò erit, ulterius etiam facere paratus ſum. Quanquam, quanto celerius, imminui ſaltem cœperint impenſæ, tanto magis conſultum ibitur familiæ meæ ſat numeroſæ. Ergo ut orſus eram dicere, mittam filium, idque, ſi Deus volet, intra hebdomadas tres. Ac ſimul tum de aliis, ac inter cæteros de Theſibus Oxonii recuſis perſcribam. Quod præproperus nautarum diſceſſus, vocante vento, nunc minimè permittit.

Reverendiſſime Pater, ac Domine, Deus te magis magiſque ſalutaribus Spiritus ſui donis augeat, ac locupletet: diutiſſimeque te & Eccleſiæ ſuæ, & etiam mihi meiſque incolumem conſervet.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxviii.
iv. Kal. Sept.

Reverendiſſimæ dignitati, ac dominationi tuæ, æternùm devinctiſſimus, totique Britanniæ *Magnæ Regno,*

G. J. Voſſius.

LXXXIX.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio S. P.

Ampliſſime Vir, redeo tandem ad ſcribendi officium, nimis enim turpe fuerit, ſi tam bellam ſcribendi occaſionem negligam penitùs, Lamerio ad vos eunte. Et tamen, quod difficulter perſuadebo, cùm minimè ſcribo, maximè amo. Nempe occupationes quidem, quo minùs ſcribam, morantur: at interim animus te cogitat, & incrementum amori eſt ex dolore, quod officium facere non poſſim. Quod etſi verè dicam, nihilominus aut valde fallor, aut hoc argumentum non erit tibi tanti, ut, quo ſic amor meus ſumat incrementum, propterea rariùs etiam, quàm facio, mihi ſcribendum putes. Quare hoc excuſationis genere non utar: ſed potiùs, quod te malle ſcio, paulùm tecum confabulabor. Maximè mihi voluptati eſt, quod uti partim ex literis ad me, partim ex fratre tuo intelligo, non ceſſes de ſtudiis benè mereri: ſed aut vetera tua des meliora, aut omnino proferas nova. Lætor autem tum publici causâ, cui per te melius eſt; tum tui, quia volo, ut indies cultus nominis tui gliſcat; tum etiam mei, quia non cochleæ libentiùs rore cœleſti, quàm ego ſucco ſcriptorum tuorum paſcor. Multum etiam gaudeo, quod benignè adeo ſentias de laboribus meis. Quod dum facis, vere dico, hoc inter alia boni facis, quod non mediocriter erigis me, quem unus & alter depreſſum lubentes eant. Atque eo magis erigis, quod aliorum etiam judicium recenſes. Non quaſi opus ſit, ut ex conſenſu alieno, authoritatis quicquam ſententiæ accedat tuæ; verùm quia mihi perſuadeo, eo minùs aliquid gratiæ datum eſſe, quia idem propè ſentiant & alii apud vos. Quamquam nec multum habeo quod conquerar, de literatis apud nos hominibus, ſi unum alterumque excepero, quos etiam elogio non aſpernando ornavi. Nempe ex ſpiculis eorum, ac unius imprimis, neutrius noſtrum amantis, ſatis video, mihi ſubinde colluctandum fore cum hominibus fide ſubleſta, & falſis falſimoniis, nec Batavis patria, nec moribus. Benè interim, quod minus poſſint, quam quibuſcum ſuperiori hebdomade negotium mihi tandem eſſe deſiit. De quo, ut gaudeo, (ſcis enim quàm difficulter ſacro ordini ſatisfiat) ita nonnihil animum mordet, quod non poſſim me, meaque probare illi, quem antea dicebam. Scio enim non mereri me livorem. Quare mul-

tum metuo, ne hæc ſugillatio noſtri nominis proficiſcatur, non tam ab aliena invidia, quàm culpa mea, ſua vitia neſcientis, atque interea per imprudentiam offendentis alios, exigua ſermonis libertate, dum non ſatis didici paraſitari iis, qui nihil niſi immodicas laudes ſui audire ſuſtinent. Sed quid mihi cum talibus? Probent improbent bene faciendi voluntatem, liveant vel plorent, nihil curæ Hippoclidi. Nam utcumque verear, ne qua hic culpa ſit mea, tamen cùm attentius mecum, malignitatem eorum cogito, non poſſum non contemnere cenſores iſtos, penè ut cum Comico dicam, cenſione bubula dignos. Ego illis relictis, me ſeverioribus Muſis delectabo domi: atque ita vitæ innocentia & ſilentio me ulciſcar probé. Atque eo id faciam impenſius, quod non deſint amantes mei in terra Britannia, quique ſeriò cogitent de ratione ac modo, quo in his etiam terris, mihi & meis melius eſſe poſſit. Jam ſuper eo literas accepi, à Reverendiſſimo Domino, ante quidem Bathonienſi, & Wellenſi, nunc verò Londinenſi Epiſcopo. Simulatque res effectum ſuum penitùs ſortita erit, faciam te de re tota certiorem, ut una gaudeamus. Scio enim quàm tibi curæ ſim. Prodiit ante menſes paucos, nova Partitionum mearum editio; quæ jam publica authoritate, in Britanniæ ſcholis prælegeuntur. Authores erant amici, ut, quo mihi conſulerem, & familiæ meæ, Illuſtribus Ordinibus eas dicarem, qui quodammodo id opus feciſſent ſuum, dum in terris ſuis prælegi pueritiæ mandant. Sed quia jam olim dicaſſem Maurerio, non placuit prætextu alicujus emendationis, aut augmenti repetere id, quod donaſſem ſemel. Etſi fortaſſe jam omnis veteris facti gratia periiſſe apud eum videatur. Nam ſaltem liberi, & qui ſtudiis eorum præeſt, cui ego tam bene feci, ſalutatiuncula aliqua debuerant dignari, ſive dum egere in Italia, unde à tot honoratiſſimis viris crebrò adeò literas accipio: ſive poſtquam reduces in patriam facti: Etiam nunc recudi incipiunt Oratoriæ Inſtitutiones, longè & correctiores, & auctiores iis, quæ ante tot annos Dordrechti prodierant. Spero fore, ut ſimiliter aliquando limatiores, melioreſque lucem videant commentarii noſtri de Hiſtoricis cum Græcis, tum Latinis. Quam ad rem non mediocriter mihi prodeſſet, ſi Catalogus extaret, Bibliothecæ Mediceæ, vel alterius apud vos. Sed magis tamen adjutum eas, ſi monere non defugias, quæ operibus noſtris addi, demi, vel etiam immutari in iis oporteat: cujuſmodi quin longè plurima ſint, dubitare mihi nefas, cùm jam non pauca id genus ipſe obſervarim. Vale, vive, incomparabilis vir, atque amice; cumque uxore præſtantiſſima, & liberis, ſalve à me, uxore, & liberis meis.

Lugd. Batav.
cIↃ IↃc xxviii.
v. Kal. Sept.

Tuus totus

G. J. Voſſius.

Salutem Rigaltio, Tileno; Salmaſio enim ſcripſi. Juſſi ut Lamerius filio iſtic tuo Partitionum exemplar compactum tradat. Poſces, ſi negligat. Ἔῤῥωσο.

XC.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio, *S. P. D.*

MAgnifice Ampliſſimeque Domine: Quamquam, ut apud Varronem eſt, bonus eſt honos qui ſuſtinet Remp. tamen te novo hoc, ſeu onere honoratum, ſeu honore oneratum, multis profecto nominibus eſt quod gaudeam. Nam verum ſi dicere licet, quamquam tu externos honorès non magni æſtimas; tamen nefas fuerit, in hac præſtantium virorum inopia, inclytum virtutis tuæ ſplendorem in patrio ſolo intra ùnius, honeſtiſſimum licet, ſyndici titulum conſtringi. Et lectiſſima uxor tua, animæ dimidium tuæ, habet tota quod mente petivit, domicilium nacta in medio conſanguineorum, & familiarium, quod illi melius, quàm omnis Bataviæ & Zelandiæ capparis lienem deducet. Nec minus conſilio auxilioque hic poteris prodeſſe tuis, quos inter me etiam repono, cùm maxima mihi abs te ornamenta proficiſcantur, nec patiaris ullum mihi in te commodum claudere. Denique quod palmarium credi debet, talem ſenatorem hæc Reip. tempora poſtulant. Te quidem deſtina ei deſtinato, fruſtrà omnes fore auguror, qui eam labefactare conſiliis ſuis conantur: atque ne vanus unquam comperiar, Deum Opt. Max. votis ſupplicibus oro. Libello Lucii (penè Lucidi dixeram, prope adeò ut nominibus, in doctrina conveniunt) horas ſex ſeptem impendi. Quid dicam? Doleo populari meo (uterque enim Palatini ſumus) non plus ineſſe ſatis. Non de publico tantùm, ſed ipſo etiam benè mereatur, qui tam inſulſum ſale candido defricare volet, ne putiſcat totus. Veriſſimè Lingerſhemius ad te quos ille reos agit Semi-pelagianiſmi juſtius arguere ipſum poſſe ſeſquiaſiniſmi. Sed tamen cogitato opus, num ſi pedem

Digitized by Google

ſi pedem cum eo ſtruere lubeat, comminus ſemper congrediendum, ejuſque veſtigiis inſiſtendum ſemper putes: quod ſi fiat, neceſſe habemus reſpondere ad quinque illa Haganæ collationis capita, & ea quibus adverſum te pugnat S. Scripturæ loca. An verò ſatis putes, ſi quæ Pelagii, Semi-pelagianorum, Catholicorum communiter, Auguſtini ſingulariter, & Prædeſtinatianorum fuerit ſententia diſtinctè proponam, & non uno tibicine ſolidè ex vetuſtate fulciam: ſimul ſicubi opus, argumentis alienis occurram. Quidquid præſcripſeris, parebitur. Nam ſeu hanc ſeu alteram inſiſtere viam lubeat, facilem mihi victoriam hinc ſpondeam: nec meum eſt ferre, Palatinatum produxiſſe, qui nomen cùm tuum tùm Illuſtriſſimorum ordinum decolorare cogitet, nec produxiſſe, cui illud curæ ſit vindicare. Quocirca ſimulac præfuero diſputationi de creatione, quam his diebus ſcripſi (exemplar theſium ad te mitto) bonis avibus ordiar recoquere hiſtoriam de Semi-pelagianiſmo, & vicinis contrariiſque erroribus. Futurum hoc intra triduum ſpero. Hoc magis autem cogitandum erit, ut aliquid novi adferam poſt Corvinum, quando ille meliorem laborum noſtrorum partem nobis non invitis in Antibogermanno ſuo exſcripſit. Nam præter ea quæ Dordrechto illi per te miſeram, Lugduni hic utendum dedi, quidquid teſtimoniorum ex antiquitate de ſingulis Hagenſibus controverſiis, non ſine labore longo congeſſeram. Quod cum ſciret ipſe, ante ſemeſtre & amplius in familiari ſermone ſubvereri ſe dixit, ne dum magnam laboris noſtri partem in ſuas cameras convehit, non tantum honoris qualemcumque fructum interceperit nobis, qui tanti non eſt mihi, ſed etiam reliquum quod fecit, depreciaverit planè, cùm eadem à me reponi minimè ſit ex honore utriuſque noſtri. Ego ſecurum eſſe juſſi, quandoquidem reſtarent alia multa, quibus locum eorum quæ exſcripſiſſet, ſupplere abundè poſſem. Quod veriſſimum eſt, ſola temporis anguſtia premor, quo minùs ea curâ hæc tractare poſſim, quâ optem. Auguſtini adverſus Julianum Libros hactenus ineditos jam menſis circiter eſt quod vidi, ſed otium legendi non fuit. Aliquammulta tamen folia delibavi, nec dubito, quin genuinus ſit fœtus. Statim igitur codicem tuum remittere debuiſſe dices. Ego verò cùm tam multas præclaras emendationes ad oram Codicis tui adſcriptas viderem, gaudio prope exſilui, nec committendum putavi, ut me fraudarem ejus libri uſu, priuſquam omnia ad Codicem meum adſcripſiſſem. Quod bona me cum venia tua facere ſpero. Ne tamen diutiùs quàm par eſt, te libro tuo defraudem, promitto non plus quàm bidui hanc moram fore. In illis ad Auguſtinum notis Menardi, ſolam culpem brevitatem. Tamen ſpero nunc aliquam quoque utilitatem nobis adferre poſſe. At quæ de Pelagio, & Semi-pelagianis narrat, jam ante obſervata nobis. Nec quantum meminiſſe poſſum, aliud quàm Baronianam Epitomen continent. Quod cum nec ipſe diſſimulet, candorem ſanè laudamus. Meurſius cùm ſecundò ad me ſcriberes, Hagæ fuit, ac reverſus demum die Mercurii circa veſperum. Die Jovis mittere Balſamonem neglexit, fecit id die Veneris. Quem quin eo ipſo die, quo tertio ſcripſiſti ad me, hoc eſt, die Sabbathi acceperis, nullus dubito. Mirari ſatis non poſſum quod nihil ab Utenbogartio reſponſi accipio. Nam niſi memoria fallor, jam ſextus eſt dies quod ad eum ſcripſi. Rogaram autem ut quamprimùm Epiſtolarem diſſertatiunculam meam remitteret: ſi tanti putaret, curaturum me, ut intra paucos dies reciperet. In mentem venit fortaſſe rectà ad te mittere malle. Niſi forte aut domo jam abeſt, aut aliquem deſcribendi cura interim fatigat. Herpenius ſuper quæſtionibus à te conſultus, indiculum earum Amſtelodamum præmiſit, ad præceptorem ſuum Judæorum quotquot hodie vivunt eruditiſſimum. Ac ſe diem unum alterum hic ſubſtiturum dixit, ſimulque de iis cogitaturum: inde cùm ſua etiam cauſa Amſtelodamum ire cogatur, rectà eo profecturum, ut cum Magiſtro ſuo de iis conferre poſſit. Velim apographa illa duo, in quibus tam fœdum hiatum eſſe ſignificas, ſimulac poteris remittas. Curabo ut quàm ocyſſimè, quicquid omiſſum eſt ſuppleatur. Simul ut alia quæ voles vel adjiciantur, vel corrigantur. Epiſcopio ante dies paucos adfui. Dixit ſe, magna cum voluptate diatribam tuam περὶ τῆς ἀπολυτρώσεως legiſſe: & judicare, nihil ingenioſius, eruditius, ſolidius, ea in controverſia à quoquam ſcriptum eſſe. Cum idem mihi videri dixiſſem, ſed tamen hominem neminem eſſe, qui non aliquid interdum humanitus patiatur, eoque impensè rogare me, ut ſicubi deſideraret quicquam, liberè apud te ſententiam ſuam exponere vellet: ille in priori judicio perſtitit, nec habere dixit quod requirat; niſi fortè, inquiebat, quod paſſionem Chriſti conſideres ut pœnam propriè dictam: Nam diſpiciendum eſſe, an non ſatius multo ſit, cum ſcripturis vocare Sacrificium, idque imperatum à Patre, & voluntarie à Chriſto ſuſceptum. Nempe ut dicatur, Deum, quo fœditatem peccati & ſui erga nos amoris magnitudinem commonſtraret, decentiùs omnium judicaſſe, neutiquam peccata remittere, niſi interveniente

cariſſimi filii ſui ſacrificio, quod tantæ εὐωδίας fuerit apud Deum, ut ejus cauſa omnibus in filium credentibus peccata remittere velit. Memini etiam ante trimeſtre & ampliùs, Samuelem Næranum, Eccleſiaſtem Amersfurtenſem, hanc ipſam ſententiam apud me defendiſſe, tanquam quâ magis fugiamus incommoda, quæ Socinus objectat, & quæ tamen minimè infringat τῆς ἀπολυτρώσεως veritatem, vel dignitatem. Petii ab Epiſcopio, ut de hoc ipſo, & ſi qua alia eſſent, per literas ſententiam ſuam communicare tecum vellet. Reſpondit, minimè gravaturum ſe hoc facere, cum omnia tua cauſa velit & debeat; ſed non uſque adeo magnam ſibi familiaritatem, vel notitiam tecum intercedere; eoque malle ut ipſe judicium ſuum perſcriberem: præterea, ſi quid talium literis committat, minimè ſatis videri ut ſententiam ſuam quaſi de tabella pronunciet, verum enimverò rationibus ſolidis eam firmandam fore: quod quominus facere nunc poſſit, obſtare occupationes, quibus diſtineretur. De ſolicitudine tua pro affine Junio, & illi gratulor, & mihi gaudeo, & tibi gratias maximas utriuſque noſtri nomine ago. Sanè conſilium impensè placet. Quare & cum ipſo, & cum Diamantio quamprimum rem omnem communicare decretum: Mox, quid cum mihi tum ipſis videatur, te faciam certiorem. De Walachriano ſcripto eſt, quod ſcire tua interſit. Vix octiduum erat, quod apographum nacti eramus, jam ſuboluerat Zelandis. Scire te arbitror, Utenbogartium deſcribi curaſſe, exemplar hoc ſuum ad Epiſcopium miſiſſe, hinc & Corvinum & Barlæum, illum ut brevibus ad oram notis caſtigaret, hunc ut oratione fuſa refelleret: ſed & per aliorum manus volitavit: nihil igitur mirum, ſi ad plures, atque ipſos etiam Contra-Remonſtrantes res emanarit, præſertim Barlæo, & ex hoc Oeconomo noſtro, rei totius gnaris: de quibus hoc amiciſſimorum ipſis judicium eſt, nihil vel ſub ſilentii fide committi illis debere, niſi quod utile exiſtimemus omnibus innoteſcere, vel ſaltem non damnoſum. Cæterùm vix Walachriani literas ex Hollandia acceperant, quibus de apographo, quod hic jam haberemus, facti erant certiores: ſtatim ad ſe Amanuenſem unus cæterorum nomine vocavit. Miſer Amanuenſis, inter ſacrum & ſaxum hærens, & magis de fortuna ſua (quam à Zelandis Eccleſiaſtis, Burſio imprimis, pendere videbat) quàm de gloria Dei ſollicitus, negavit ſe cum illo exemplar quoppiam communicaſſe; atque hoc eo fidentius faciebat, quod perſuadere ſibi non poſſet, adfinem meum ſecum exemplar ſuum in Hollandiam portaſſe, & hoc ut feciſſet, Remonſtrantibus fuiſſe communicatum. Perſtabat Burſius apud eum ut verum diceret: Sed ille item in mendacio perſtabat: Unum tantummodo hoc fateri voluit, adfuiſſe ſibi adfinem exemplaria deſcribenti, & legendo partem bonam percurriſſe. Quod ſimulac audiit Burſius, ille impenſe adventum adfinis ex Hollandia deſiderare: vix cognorat rediiſſe, quærit an cuiquam in Batavia de claſſis Walachriæ conſilio aperuiſſet quicquam. Benè ſecum affinis agi putavit, quod non aliud rogaretur: confeſſus eſt, & putare dixit, nihil in eo peccatum eſſe. Burſius verò dicere, graviter peccaſſe, multumque in Remonſtrantes debacchari, & culpare adfinem, quod tam bonum claſſis conſilium ſua lingua diſturbaſſet. Porrò arbitratur adfinis, quantum ex Burſii ſermone colligere potuit, dubitare nunc Eccleſiaſtas Walachrianos, utrum ex re ſit, judicia exterorum à ſe exquiri, poſteaquam ad Remonſtrantium hoc aures pervenit: facilè enim alios ad ſe metientes, cogitare poſſunt, minimè eos hic ceſſaturos. Omninò utile ſit certò conſtare, quid conſilii cœperint Walachriani. Nam Barleana Oratio, & Corvini breves caſtigationes jam confectæ ſunt, vel adfectæ. Et ſi ad exteros mitti debeant, jam prelo tradi tempus ſit. Locutus hac de re ſum cum Epiſcopio: ille recepit ſe acturum de eo cum Utenbogartio. Hactenus in ſcribendo perveneram, cùm ecce adeſt Epiſcopius; narrat ut Hagam poſt horas aliquot ſit iturus: veniſſe ad me ut diatribam tuam reſtitueret. Iterum in priorem ſermonem incidimus: paulóque nunc fuſiùs de ſatisfactione diſſertabat. Hoc unum inter nos & Socinum in controverſia relinqui putabat, num Chriſtus patiendo ſolùm apud homines aliquid egerit, an item apud Deum: poſterius negare Socinum, ſed mirè & miſerè ſcripturas torquere, atque id ſolidè à te demonſtrari. Verum porro quæri, quid illud ſit quod apud Deum egerit. Vulgarem eſſe opinionem, pœnas, quæ nobis debebantur, pertuliſſe. Unde & eo ſit deventum, ut deſperaſſe, & tartareos ſenſiſſe cruciatus putaretur: quæ ſententia ut impia, rectè refellitur à Loenſi Anglo in ſua Sabbathi effigiatione. Verùm ut non euſque cum vulgo procedamus, ſi tamen Chriſtum pro nobis pœnas ſubiiſſe dicamus, ne hoc ipſum quidem ſatis convenire cum eo, quòd peccata nobis remitterentur. Nec enim gratuitam eſſe remiſſionem, ſi alius ſolvat. Dicere quidem te, hoc ipſum gratiæ eſſe ingentis, quod peccata noſtra impoſuerit filio: ſed tamen non ſatis hoc eſſe, vel ſaltem non videri ſatis, ut ſit vera & propriè dicta remiſſio.

Quare

Digitized by Google

Quare nec videri ſatisfactionem eſſe iſtiuſmodi, qualem vulgo opinentur: ſed quemadmodum in Vet. Teſt. ſacrificio oblato peccata remittebantur nemine pœnas ſubeunte: ſic in Nov. Teſt. remitti peccata interveniente Sacrificio Chriſti; quæ melior victima ita accepta fuerit Deo, ut propter eam peccatis cunctis ignoſcat. Quocirca in eo propriè Socini errorem conſiſtere, quod negarit Sacrificium Chriſti eſſe propriè propitiatorium; quod multis Scripturæ locis adverſus eum rectè à te demonſtretur: Seque aliis qui in Socini ſententiam proniores videbantur, ſubinde idem dixiſſe & demonſtraſſe. Dicebat præterea, duo tria eſſe, in quibus neſciret, an tuam ſententiam ſis probaturus Theologorum vulgo. Unum eſt pag. iv. ubi de materia ſatisfactionis tractans, eam eſſe dicis, tum cruciatus mortem antecedentes, tum præcipuè mortem ipſam. Adſcribere quidem ad oram, non ſolùm corporales à te cruciatus intelligi, ſed vel imprimis illas animæ perpeſſiones, quas voce λυπεῖσθαι, & ſimilibus ſignificet ſcriptura. Verùm nihil dicere te, quo cognoſcamus alios te animæ dolores intelligere, quàm è corporis cruciatibus provenientes. Alterum eſt pag. 16. ubi qualitates primitus creati ac deinde reſuſcitati corporis inter ſe ab Apoſtolo conferri vis; quorum illud habuerit cum naturali moriendi poſſibilitate, conjunctam ex divino beneficio vivendi quoque poſſibilitatem; hoc verò vitam ita in ſe habiturum ſit, ut *nulla ei adſit moriendi poſſibilitas*. Eamdem dicebat Socini eſſe ſententiam, ut qui corpora nos etiam κατ' οὐσίαν ſpiritualia habituros putaret. Cæterum juniores omnes, atque ſuo judicio veteres item ad unum omnes moriendi poſſibilitatem concedere, ſolum actualem mortem negare. Tertium eſt pag. 51. ubi ais, poſteris Davidis peccata eſſe remiſſa, non tantum ob promiſſiones Davidi factas, verùm etiam quia Davidis actiones Deo placuerant. Hoc quoque inſolens viſum iri putabat. Nihil tamen horum non probari ſibi dicebat: imprimis tertium iſthoc. Nempe quæcumque iſtic dicis, ut oſtendas ſolere etiam ſæpe actionem gratam admitti velut in pœnæ compenſationem, hoc ipſum pro ea ſententia facere dicebat, qua Chriſtus placaſſe Patrem creditur, non pœnarum pro nobis perſolutione, ſed oblatione victimæ ſummæ εὐωδίας. Denique monſtrabat manifeſtum animi minus præſentis σφάλμα, pag. 54. ubi ais, dicere Socinum, nuſquam ſcriptum eſſe Deum nobis, ſed ſemper nos Deo conciliatos eſſe. Mox ſubjicis verum non eſſe, quod dicat nuſquam eſſe ſcriptum nos Deo eſſe reconciliatos. Affers deinde locum, *Eph.* XI. 16. ubi Apoſtolus ait, hominem ἀποκαταλλάξαι Θεῷ. Atqui receperas, te probaturum Deum nobis reconciliatum: nunc te adverſus Socinum probare ais, nos Deo reconciliatos (neque aliud evincunt verba Apoſtoli) quaſi non hoc ipſum ſit, quod agnoſcit Socinus. Alia quorum moneret, non erant. Tamen abitum parans, verbo indicabat, putare etiam alia à ſe adferri potuiſſe, niſi tantoperè negotiis fuiſſet diſtrictus, ut Lectioni lectiſſimi libri tui, non eam potuerit curam impendere, quam oportebat. Hoc vix eo fine ab illo dictum arbitrer, ut ad te perſcriberem. Tamen nihil te celandum putavi. Atque eo fidentiùs id addidi, quia ſcire te ſcio, nihil vel à te, vel mortalium quoquam tam benè ſcribi poſſe, ut non alicubi ſit, quod meliùs dici poſſit. Sic nempe cum humana infirmitate comparatum eſt. Sed hoc ab editione deterrere non debet. Si enim nihil ſcribi debet, quod non undique perfectionis contigerit metam, nihil profectò ſcribi debet. Et peccarunt omnes Catholici Doctores, quorum tot aurea monumenta ad nos pervenerunt. Noſque Hæreticis in hac vita noxios errores ſpargentibus, ſic ſtudia ſcilicet noſtra componemus, quaſi poſt hanc vitam cum iis diſputare cogitemus. Quocirca te, Ampliſſime vir, rogo, ut neutiquam idcirco tua premere diutius velis; ſed brevi nobis aut Corvino diatribam hanc tuam remittas, quò lucem quamprimum adſpicere poſſit. In Juniano negotio voto noſtro Delegati D. D. Ordinum annuerunt. Maximas tibi meo, & adfinis nomine gratias ago pro commendatione apud Nobil. Barneveltium. Vale vir omnibus omnium elogiis major, præſidium decuſque noſtrum. ix Jan. cIↄ Iↄc xvii. quem annum viciſſim tibi, conjugi, liberis, totique Grotianæ familiæ fauſtum & felicem ex animo opto.

Emendationes tuas jam exſcripſi. Itaq; Auguſtinum tuum una mitto, & pro uſu gratias ago.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

XCI.

Samueli Wardo.

CLariſſime Vir, propemodùm pudore ſuffundor, quòd tardè adeò reſpondeam. Sed tamen reſpondeo. Turpe enim putabam, ſi filio Joanne ſtudiorum causâ ad vos eunte, bellam adeò ſcribendi occaſionem prætermitterem, præſertim luculento adeò à te dono remuneratus. Cujus ego jam bonam

nam partem legi, non fructu minori, quàm voluptate. Quamobrem munere hoc multùm me tibi obſtrinxiſti: nec tu modo, ſed etiam Reverendiſſimus Epiſcopus Sarisburienſis, tam præclari operis auctor; quem etſi anteà facerem maximi, non parum tamen nunc ad admirationem viri acceſſit. Quod verò & mea ac frivola tam grata tibi ſint, plurimùm gaudeo. Eaque res ſtimulos mihi ſubdit, ut quod in cæteris meis ſcriptis facio, nec facere ceſſabo, dum vivam idem agam in commentariis meis de Hiſtoricis Græcis, Latinis: hoc eſt ſeriò ut cogitem, de iis, quæ indicta mihi, addendis, & ſi qua perperàm dicta, corrigendis, & quæ bene dicta, firmandis magis. Domitius Piſo dicebat, Theſauros eſſe ſcribendos, non Libros. Libros dedi, non Theſaurum, ſed ſiquid in me ingenii, & eruditionis, quæ ſcio quàm ſint exigua, ſed tamen quantulacunque ſint, operam dabo jugi curâ, & meditatione, ut aliquando libri iſti, non dico magnis viris, attamen mei ſimilibus, hominibus non omninò indoctis, theſaurus penè aliquis, in tali quidem argumento, eſſe videantur. In hoc omnino deſinerem: niſi unum iſtoc ſupereſſet, ut filium meum tibi commendem. Longè aberit à parentibus. Sed ſpero, quemadmodum mei Reverentiſſimus ſemper fuit, ita etiam operam daturum, ne mihi dolori ſit abſenti. Ad pietatem, modeſtiam, induſtriam, quod coram facere ſoleo, literis eum adhortari non deſinam. Atque ut, cùm occaſio erit, idem facias apud præſentem, etiam atque etiam rogo. Ego tibi viciſſim omnia amici hominis officia promitto ſpondeoque.

Lugd. Bat. cIɔ Iɔc xxviii. ix. Kal. Octob.

Tuus ex animo,

G. J. Voſſius.

XCII.

Richardo Stuarto S. Theol. *Doctori, Capellano Regio S. P.*

NOli quærere, Præſtantiſſime Stuarte, quàm mihi jucundæ fuerint literæ Reverendiſſimi Domini mei, Epiſcopi Londinenſis: ex quibus luce clarius perſpexi, quantopere ei curæ ſim, ut per quem tantum mihi honoris obtigerit ab Sereniſſimo Rege, & Illuſtriſſimo Buckinghamiæ Duce, ut, ſimulac locus vacarit, Cantuarienſis futurus Canonicus ſim, σὺν Θεῷ· quo nomine ita gaudeo, ut prope mihi digito cœlum videar contingere. Tanto me beneficio obſtrictum tenet, tum Reverendiſſimus Dominus meus, tum Illuſtriſſimus Vicecomes Dorceſtrenſis, quorum uterque & magno Regi, & inclyto Duci fuit quaſi *μνήστει Ζδίς*. Atque idem Reverendiſſimus Dominus, ut filium quamprimùm ad vos mittam, auctor eſt: ſeque ei patris loco fore pollicetur. Ex quo ipſo tuam etiam benevolentiam non obſcurè intelligo. Video equidem te eſſe, qualem hinc abiens promiſiſti. De me quoque ita habe, fore me eum, quem recepi, nec unquam futurum, ut fallam opinionem tuam. Et ſanè, ſi maxime vellem, hâc ætate vix alius eſſe erga præſtantes & bene meritos poſſim, quàm debeo. Quippe cui jam in naturam verterit conſuetudo colendi & obſervandi tales, tanquam reliquias quaſdam aurei generis. Cum verò tanta inter nos animorum conjunctio ſit, vix neceſſe habeam tibi commendare filium meum. Quippe mei officii eſſe ſcio non ceſſare, niſi re perfectâ. Atque etiam ubi jam honeſtus in Collegio Cantabrigienſi locus erit tributus, non ſemel fortaſſe conſilio tuo egebit, ſed de iſto tum viderimus. Nunc, quod inſtat, agamus. Quæſo igitur meâ causâ etiam atque etiam filium commenda Reverendiſſimo Mecænati, Domino Londinenſi Epiſcopo. Non melius me devincire tibi atque obſtringere poſſis, quàm in tam charo pignore. *Πεισχίως* non addo, quia non intelligo. Sed ſingula curæ ac fidei tuæ committo. In quâ ob excellentem humanitatem tuam tantum fiduciæ pono, ut videar tibi injurius fore, ſi nimis eum anxiè ac ſolicitè commendem. Et tamen, quod ſponte etiam te facturum ſcio, id peto, quam maximè poſſum, ut amare eum velis, Joannem potiſſimùm miſi, natu omnium maximum. Minoribus ob lubricum ætatis magis metui, præſertim tam longè remotis ab oculis parentum. Hic jam uſu, ni fallor, modum norit vitæ ſuæ. Aliquid etiam eſt, quod hic vegetâ magis ac firmâ eſt valetudine, quàm Franciſcus, qui proximum ab eo locum tenet. Octennium jam eſt, quòd in Academia verſatur. Sed initio (ut familiariter tecum loquar) cùm imprimis venuſtati ſermonis operam dari oporteret, induſtria ejus claudicabat. In quo ut aliqua ejus culpa erat, ita & aliqua temporum fuit, quibus apud nos factione omnia arderent: fortaſſe & aliqua erat culpa noſtra, quia importunitate quorundam, ac zelo præpoſtero vexatus, penè etiam adflictus, non eam potui præſtare liberûm curam, quam vellem. Sed illi cum ætate poſtea etiam judicium & ſtudiorum amor gliſcebat: ſic tamen ut præcipuè rerum momenta ſectaretur, itaque & ſub Clariſſimo Snellio,

Digitized by Google

Snellio, τῷ μανθάνειν in Matheſi ſe non negligenter exercebat. Magnopere etiam rapiebatur amore Scientiæ Naturalis. Cui etiam Botanicen, & præcipuè Anatomicen adjecit. Ulterius etiam iis vacaturus, niſi potius Juris utriuſque ſtudium quam Medicinam ſibi propoſuiſſet. Et jam in Jure Baccalaureus eſt creatus. Ac bona ſpes erat, poſſe intra menſes non ita multos Licentiatus conſequi honorem merito ſuo. Sed ubi cognovit de occaſione familiæ meæ in Anglia oblatæ, aliquem eò filiorum mittendi, qui in Collegio Cantabrigienſi uberiorem capere poſſit ingenii ſui cultum; ſeriò de eo mecum egit, & quantopere S. Theologiæ amore teneretur, expoſuit. Adjecit etiam, ne & poſteà claudicet eruditio ſua, velle paullum ſtudiorum curſum retrolegere, ſupplendo ea, quæ in Philoſophia ſibi deeſſe animadverteret, privatim etiam ſe bonas literas culturum, & quicquid viam ſterneret ad arces ſolidæ eruditionis. Ingenio valet, nec minus judicio. Solum induſtriæ opus erit, atque ut ſtudia ex prudentum judicio componat. Quales etiam attendere ſolent, quo unumquemque ingenii geniique ardor trahat. Multi enim præclaros nobis viros dediſſent, niſi ea potiſſimùm ſtudia ſectati eſſent, ad quæ minus idonei forent. Tanti eſt nihil facere invitâ Minervâ. De ſumtibus quos honeſtè faciet filius, præſtabo quicquid in me erit. Quin malo paullò majores facere impenſas, ut inter eruditiores honeſtioreſque cibum capere, & verſari poſſit, quàm ut minori ſumtu inter minores proficiat minus. Fore ſpero, ut in eo, & ætatis, & longi temporis, quo in Academia egit, & honoris quem adeptus, ratio etiam aliqua habeatur. Quicquid filio dabitur, id in me beneficium collatum putabo. Interim quanto celerius ſumtuum ratio minui cœperit, tanto magis mihi gratulabor. Quid mirum? qui in re ſim non niſi mediocri, fortaſſe etiam infra mediocritatem, præſertim ſi quis attendat, ut conjugem habeam plurimùm valetudinariam, & quàm numeroſam in ſtudiis prolem alam domi. Animus interim eſt prolixus, & dummodo liberi non abutantur patris lenitate, pro ſorte meâ liberaliter omnia præbebo. De ratione ſtudiorum meorum nihil nunc addam. Volo enim inde mihi novum naſcatur literarum argumentum, ubi filium in Angliam ſalvum veniſſe cognovero. Nam crebrò deinceps literas meas videbis. Juvabit tecum colloqui, à quo me ita amari video. Nempe ex te colligo, ut quiſque eſt amore digniſſimus, ità ad alios amandos eſſe maximè propenſum. Eò magis operam dabo, ut præclaram quam de me opinionem concepiſti, ſemper conſervem. Adhæc curabo, ut nos amicitiâ fuiſſe junctiſſimos, non æquales modò, ſed etiam poſteri intelligant. Vale Clariſſime & Doctiſſime Stewarte, filiumque (facies ſcio) ſalutaribus monitis inſtruas, ne ſi vel apud Reverendiſſimum Epiſcopum, vel in Cantabrigienſi Collegio, vel alibi, in ipſo Angliæ ingreſſu præ imperitiâ peccet; fiat, quod proverbio dici ſolet, Cantherius in porta: eaq; res non illius modò honori deroget, ſed etiam depretiet parentem. Πάνυ ἔῤῥωσο.

Lugd. Bat. An. ciↄ Iↄc xxviii. ix Kal. Octob.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

XCIII.

Franciſco Junio, *F. F.* Londini. *S. P.*

CUM Cantabrigiam ante annos paucos vocarer, ſi Tauroſthenis columbam habuiſſem, omnino conſuluiſſem, quid facto opus foret. Nunc ob loci intervallum, & quia certò ſatis procurare literas non poſſem, coactus ſum abſque te omnia agere mei unius arbitrio. Veniſſem faciliùs, ſi & uxori valetudo melior fuiſſet, & Anglicæ linguæ intelligens forem, & ad mores exteros mihi viſus eſſem habilis magis ac paratus. Scis enim in omni vita placuiſſe hactenus mores Batavos, planéque ſimplices, utpote homini Scholaſtico, & Muſæi umbræ aſſueto convenientiores. Sed quia venire ipſe non potui, filium nunc Cantabrigiam mitto, ut in Collegio aliquo, ex D. Epiſcopi Londinenſis ſententia, ſtudiis operam navet, virtutéque ſuâ & ejuſce Reverendiſſimi Domini, aliorumque amicorum favore, fortunam aliquam ſibi paret: vel ſi canina aliqua ſcæva has intercipiat, ſaltem poſtquam, quantum profecerit, non pœnitebit, tum pietate, tum doctrinâ, ad ſuos redeat inſtructior. Atque eò fidentiùs mitto, quia tu, cariſſime Adjunis, in Anglia vivas, cujus ſapientiſſimo conſilio, vel præſenti auxilio, ſi ita res ferat, juvari adoleſcens poſſit. Scio enim te, tam omnia noſtri causâ velle, quàm parati nos ſumus ad præſtandum tibi debita officia arctiſſimæ conjunctionis noſtræ. Quare etſi Reverendiſſimus Epiſcopus ſe patrem ei fore promiſerit: etſi Doctor Stewartus, Eccleſiaſtes Regius, vir mei amantiſſimus, (quo hic familiariter uſus ſum, dum menſes aliquot cum legato Carletono in Batavia egit) magno me amore complectatur: etſi etiam aliquid fiduciæ

ciæ pono in Doctore Beale, Pembrochianæ Aulæ in Academia Cantabrigienſi, præfecto, qui & ipſe nos noſtraque alicujus facere ſolet: tamen deſipiam, ſi affectum cujuſquam cum tuo comparandum putem, qui arctiſſimo ſanguinis vinculo liberis meis, per matrem ſororem tuam, junctus ſis. Eum igitur tibi de optima nota commendo; ſic age cum eo, quaſi naturâ pater fores. Eum de manu tibi in manum trado. Et coram & per literas illum mone, objurga, juva. Nihil mihi gratius facere poſſis, præſertim hac ingraveſcente ætate, quâ interdum de colligendis ſarcinulis, & migratione in patriam, aurem mihi mors vellit. Annum unum parentum erit ſumtibus alendus. Exinde vel non multò poſt, ſocium Collegii fieri poſſe, ſperat Reverendiſſimus Epiſcopus. Equidem grave non ducam, hoc quicquid eſt ſumtuum facere, dummodò filius nihil inutiliter profundat, ſed memor ſit eſſe me πολύπαιδα, nec opimam parentibus hæreditatem relictam, quin nec me, nec uxorem, anxiè unquam de congerendis opibus laboraſſe: imò mutationem Reipublicæ ante octennium aliquot millibus mihi ſtetiſſe, & quid ſingula perſequar, quæ tibi ignota non ſunt? Et in hac tamen fortuna mea malo aliquanto majores facere impenſas, ut inter doctiores & honoratiores vivat filius, quàm ut cibum capiens inter rudes adoleſcentes erudiatur minus. Audio menſam in Collegio non ſtare amplius quàm ducentis. Et tamen, ſi aliter eſt, vel trecentos perſolvam. Et ingenii & judicii filio abunde eſt. Vellem in utraque lingua progreſſus feciſſet majores. Magis id foret ex re ejus, & familiæ honore. Et eapropter non parùm hæſi, num eum mitti oporteret. Verùm miro Angliæ amore rapiebatur. Et metus erat, ne mater ſuorum, quàm privigni ſtudioſior videretur, ſi juniorum aliquis prælatus primogenito foret. Acceſſit, quod hic uſu aliquo rerum pollet, atque ad unguem factus videtur in rebus, quæ converſationem ſpectant civilem. Et defectum in φιλολογίᾳ compenſat peritia rerum aliarum, præſertim earum, quæ partes aliquas Matheſios ſpectant, etiam τῶν στρατηγικῶν: item ſcientiam naturalem, botanicen, anatomicen, in qua parte ſanè progreſſus fecit egregios. Et propter iſta, ad Medicinæ ſtudium idoneus maximè videbatur. Sed neſcio, quæ cauſſans, vel Theologiæ vel Juris utriuſque ſtudium præoptabat. Et jam in jure utroque Baccalaurei gradum eſt conſecutus. Ac profeſſorum judicium erat, intra ſemeſtre, vel circiter, modò parem induſtriam adhiberet, Licentiatus honorem conſequi poſſe. Et factum eſſet, niſi oblata hæc occaſio foret viſendi Angliam, linguam ejus moreſque addiſcendi, tentandi ecqua & ſibi iſtic ſpes foret emergendi: ſin ſpe excideret, ſaltem cum majori & prudentia & doctrina poſt aliquod tempus redeundi ad ſuos. Videtur annum ultra Philoſophiæ velle impendere, intra quem ſe Magiſterii gradum conſequi poſſe ſperat. Nec obſtabit ratio annorum quos numerant Angli. Ut qui octennium egerit in Academia noſtra, & puto in exteris non omnia ad vivum reſecari. Poſt illa ad S. Theologiam appellat animum: ſed ſic, ut non negligat Juris notitiam, quantulamcunque ſibi paravit, ſed potius eam adaugeat, quantum licet. Seu ad ſacras literas, ſeu ad Juris ſtudium potiſſimùm collimet (de quo poſt menſes aliquot ſtatuere melius poterit) annum ſacris operam dediſſe non inutile erit. Quin turpe ſit Chriſtianum, & tot annos in ſtudiis verſatum, in hoc certamine animorum quod per orbem obtinet Chriſtianum, non mediocriter intelligere Religionis controverſias, ſed in omnibus omninò ab alieno pendere judicio, ut nervis alienis mobile lignum. A filio ad alia venio. Raræ admodum mihi à te literæ, atque utinam ſaltem raritatem earum longitudine compenſares. Scis, quod olim Symmachus aiebat, odiſſe ſe parſimoniam bonorum verborum; & ſcribendi brevitatem, faſtidio, quàm officio, propiorem eſſe. Non tamen id in te locum habet: qui quàm mei & meorum amans ſis, abunde ſemper comprobaſti. Quare illam literarum & raritatem & brevitatem occupationibus tribuere malo: ſaltem cuivis rei potiùs quàm faſtidio, vel affectus friguſculo. Opus noſtrum de Hiſtoricis Græcis an videris haut ſat ſcio. Reperies in eo & amicam tui mentionem, lib. 2. cap. 21. ubi ſermo nobis de Gelazio Cyziceno quem à ſocero tranſlatum tuâ habeo munificentiâ. At commentarios de Hiſtoricis Latinis, quos ante annum miſi, quin acceperis non dubito. In ejus operis præfatione ad lectorem ſocerum defendo, quem ita depinxerat Thuanus, quaſi deſultorius ac vagus fuiſſet magis quovis Scythâ. Atque hoc acerbum adeò judicium tulerat ille ob critica quædam: ad quæ ſocer laſſus gravioribus ſtudiis demittere ſe ſolet, inſtar caballi in clivo, cui ſudor extricandus. Potuit itaque Junius dicere, quod olim Arellius Fuſcus, nemo me ex his cenſeat. Simul occurrendum fuit ibidem calumniis quibuſdam Joſephi Scaligeri, quas Epiſtolis nuper hic cum Heinſii præfatione editis inſperſit. Aſteriſci quidem aliquot locis apparent indices rei alicujus præteritæ. Sed ex antecedentibus & ſequentibus non eſt obſcurum, quid dicatur: iis præſertim, quibus

non

non incognita prorſus eſt Hiſtoria eorum, quæ poſtremis aliquot annis inter Junium & Scaligerum interceſſerunt. Aut qui Paulinas aliquot Epiſtolas ex Arabico à Junio tranſlatas, ac Tertullianum, Manilium & alia quædam ab eo edita, non ignorant. Eò verò impudentior prorumpit, ut Junium ne Latinè quidem ſciſſe calumnietur. Valde me recreavit, quòd ſpem facis adventus tui in has terras, idque intra annum vel paulò amplius. Opto enim tempus videre, quo te fruar. Sæpe mihi conſpectum tuum ante oculos pono. Sed non dubito, quin jam multùm facies mutata ſit ab ea, quæ erat cum abires in Angliam. Tanto impenſiùs videre aveo: quanquam non tam ut dextras jungere, collumque amplecti, quàm ut ſermonem liceat de variis rebus ſociare, multaque ex te diſcere mihi penitus incognita. Habes Epiſtolam bene longam. Aliquanto parcior eſſe potuiſſem: & per te id licuiſſet: ſcio enim te verba mea non exigere ad libellam: Sed committere nolui, ut cùm ego juxta, ac uxor mea, brevitatem tuam culpare ſoleamus; tu meum mihi exemplum objectares. Plurimùm te ſalutat conjux, quæ malè ex caſu aliquo valuit ante dies pauculos ſed nunc cum Hygieia prope in gratiam rediit. Liberi etiam plurimùm jubent te ſalvere. Vale affinis conjunctiſſime, & longè chariſſime.

Lugd. Batav.
clↃ Iↄc xxviii.
x. Kal. Octob.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

XCIV.

Guil. Londinenſi *Epiſcopo.*

O Multis nominibus felicem nuntium, quem mihi Reverendiſſime in Chriſto Pater, ac Domine, literæ tuæ apportarunt! Iterum me, imò ter & quater beatum, quem amore tuo & curâ ſeriò digneris, vir, imò heros illâ pietate, illis ingenii dotibus, illâ doctrinâ, illâ dignitate refulgens, & ut verbo dicam, verè Dei Opt. Max. æmulus. Nam ut magnitudinem præter cætera oſtendit, quòd illuſtrem ejus legatum agis in Anglia veſtra, ita non niſi eximiæ eſt bonitatis, quod tanto tibi beneficio obſtringas hominem tantillum, quodque magis mirandum, longo adeò diſſitum intervallo. Equidem primùm quantas poſſum, Deo gratias habeo, uti & Illuſtriſſimo Comiti Dorceſtrenſi, quorum operâ Deus & Sereniſſimi Regis, & Illuſtriſſimi Ducis animos tantoperè mihi conciliârit. Tanti Mecænatis fiduciâ innixus, non dubitavi in Angliam mittere cariſſimum pignus, Joannem meum, filiorum natû maximum. Quem, ut potiſſimùm eligerem, non unâ ratione adductus fui. Primùm illud movit, quòd hic ob ætatem magis videretur nôſſe vitæ ſuæ modum. Acceſſit, quòd valetudine uteretur aliquantò firmiori, quàm unus & alter eorum, qui proximi forent. Præthereà illud ſpectavi, quod profiteretur ſe capi admodum S. Theologiæ ſtudio: nec alibi ejus cultum æquè capere optare, quàm in florentiſſima Britannia veſtra. Denique grave videbatur, ſi juniorum aliquis primogenito præferretur; imò is amor & cultus erga eum eſt juniorum, ut ſi id fieret, injurios ſe fore ei arbitrentur. Jam circiter octennium eſt, quòd publicas audire lectiones cœpit. Ac cum ætate magis & magis Hiſtoriæ & Philoſophiæ incubuit; imprimis Matheſi, & ſcientiæ naturali, ſub qua nunc etiam herbariam notitiam comprehendo, uti & anatomicen, in qua progreſſus fecit minimè aſpernandos. Ab iſtis animum appulit ad juris ſcientiam in qua jam Baccalaurei gradum conſecutus, imò paucis menſibus poſſe Licentiatus gratum adipiſci, plerorumque profeſſorum judicium erat. Sed ubi intellexit de occaſione hac continuandi in Anglia ſtudia ſua, planéque pertexendi, præoptavit paulò curſum retrò legere, ac quod ſibi in Philoſophia & aliis deeſſe animadverteret, id novâ curâ ſupplere: exinde autem velis remiſque contendere ad ſtudium S.Theologiæ, ſic tamen, ut quod jam in Juris ſcientia hauſit, non ventis tradat, ſed horis ſubſicivis adaugeat, modò ingenium, occaſio, & res ferant. Saltem Canonicum jus haud multùm à Theologia avocabit, quia quicquid illud boni habet, è Scripturarum fonte & S. S. Patrum rivis petitum eſt. Sed de iſto viderimus ſuo tempore. Imò, non tam ego, quàm Collegii præfecti. Tuique etiam conſilii res hæc futura, Reverendiſſime Præſul, ac Domine; cui ut commendatiſſimus ſit filius meus, uſque adeò exopto, ut effari id non poſſim, nec mihi Linguæ ſi eſſent complures. Et tantam tamen rem neutiquam rogo timidè quaſi aſſem porrigerem elephanto; ſed magna cum ſpe conſequendi, quod voveo & opto. Tanta mihi eſt fiducia eximiæ, ac propè divinæ humanitatis tuæ. Itaque etſi non ignorem magnitudinem tuam, meque etiam pede meo didicerim metiri, tamen nixus meritis tuis, & literis poſtremis, auſus ſum filio polliceri paternum affectum tuum, ſed conditione eâ, quâ Auguſtus ſuos commendabat, ſi merebitur. De ſumptibus

quos primo potiſſimùm anno fieri opus erit, curæ mihi res futura. Quin ſi ſatius id videatur, vel in anteceſſu ſolvam. Sin id neceſſe non eſt, collybo curabitur ne in cujuſquam ære ſim. Ad Theſes meas Theologicas quod attinet, vellem earum editione abſtinuiſſent Oxonienſes. Sed gravius tamen id mihi futurum, ſi negligenter fecerint. Sin bonâ fide, & cum cura exemplar editum expreſſerint, feram, quando infectum nunc fieri id non poſſit, & ut ſpero amore id fecerint, cùm publici boni, tum mei. Nec eò minus adlaborabo, ut nova prodeat editio, in qua ſuppleam, quæ nunc deſunt. Fore arbitror, ut primùm lucem videant controverſiæ de baptiſmo, unà cum Hiſtoria rituum, quibus veteres in ſacramento uti ſolent. Pars ea à me jam prope ad umbilicum perducta. Et niſi, ut ſimiarum catuli, ita me fallunt ingenii induſtriæque meæ fœtus, non infeliciter hactenus ſub manu negotium hoc ſucceſſit. Ad hujuſmodi magis magiſque elaboranda, non mediocres mihi ſtimulos ſubdit, quòd tu quoque, Reverendiſſime Domine, tantum de graviſſimis remiſeris negotiis, ut placido illo vultu tuo adſpiceres imperfectum diſputationum iſtarum opus. Adſpiceres vero? imò legeres quoque, & quid legeres dico? quinetiam laudares. Quod cum cogito, tacitè mihi gaudium circa cor gliſcit, majoreſque animos ſumo, deinceps etiam ea ſcribendi, quæ tantum Præſulem probaturum confidam. Simul etiam mihi cogitatio obverſatur illud agendi, ut omnes videant mihi ad referendas gratias voluntatem non defuiſſe, ſed facultatem. Scio, cùm omnia egero, minimè vel dimidiam meritorum tuorum partem expungam. Sed tamen hoc effecero, ut quantopere tantum Præſulem colere debeam, omnes intelligant. Non eſt mei ſimilium debita reponere præmia. Quod ſi leviter coner, humeri mox fatiſcent. Attamen benè merentes laudare licuit, ſempérque licebit. Nam & à mortalibus laudes reddentur Deo immortali. Hanc devotam mentem, ſi ſcripta mea ætatem ferent, omnis laudabit poſteritas. Sin (ſed omen verbis abſit) quod effugere coner animi ingrati, ingratum tam præclare de me meiſque merito nequaquam eſſe poſſit.

Reverendiſſime in Chriſto Pater ac Domine, mei pariterque filii mei, Mecænas Optime, ſupplex oro omnipotentem Deum, & benignum Patrem, ut quemadmodum hactenus fecit, ità porrò etiam te ſpiritu ſuo gubernet, & qui tanto gaudio noſtro valetudinis jam melioris initia largitus eſt, idem priſtinam penitùs reſtituat, & diutiſſimè conſervet, ad gloriam ſui nominis, & bonum tum Eccleſiæ tum etiam noſtrum.

Lugd Batav. cIↃ Iↄc xxviii. x.Kal. Octob.

Reverendiſſimo nomini ac dignitati tuæ pro voluntate tam præclaris erga me meritis teſtata æternùm devinctiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXV.

Nobiliſſimo Viro, Paulo Seriere. *Metas Mediomatricum.*

Nobiliſſime & Conjunctiſſime Serieri,

SI vales, cum tota familia, plurimùm gaudeo: Ego, uxor, & octoni Liberi, Dei gratia, valemus. Diuturnum jam utrinque ſilentium fuit. Interim amor noſter, non periit, ſed latuit. Unum doleo, quod ſilentium noſtrum exceſſerit modum Pythagoricæ ἐχεμυθίας; ſed ut poſt longum hyemis rigorem, gratior eſt Zephyrus, & verna tempeſtas: Ita ſpero, poſt ceſſationem hanc, acceptiores erunt literæ noſtræ. Quomodo enim aliter cenſeam, cùm arctiſſimo, & indiſſolubili vinculo, junctus ſis uxori meæ: Et ego amicitiam, quæ cum tam propinquo colitur, ſanctam exiſtimem? Pudet quidem diuturnæ adeo ceſſationis in ſcribendo: ſed non tota hæc noſtra, verùm magna ex parte temporum, culpa fuit, quibus hic viximus. Et ſiquid peccatum hactenus, id crebrioribus deinceps literis compenſabitur; non à me modo, ſed etiam à Liberis meis, quos ſuperſtitiosè propemodum amare ſoles: Nec illi minus jucundam tui memoriam ſervarunt. Non dubito, quin tibi quoque volupe ſit futurum, arare nobiſcum literarum officio, illum amicitiæ campum. Ita creſcet amor noſter, qui æternus eſſe debet. Nihil autem æque noſſe ex te aveo, quàm an vivas, & valeas, an ſuperſit ſanctiſſima Mater tua, Matertera noſtra, an benè ſit uxori ſanctiſſimæ, quot liberis te auxerit, & cujus ſint ætatis, ac ſexus, & quibus vocentur nominibus; utrum adhuc apud Metenſes agas, & quâ apud eos, vel alios, dignitate ſis, & ſi quæ alia te, vel tuos ſpectent. Quæ ſi ex te cognoro, etſi te ſemper amavi plurimùm, non exiguus tamen tanto affectui cumulus acceſſerit. Jam ſextus eſt annus, quod Hiſtoriam Univerſalem, hoc eſt, tam ſacram, quàm externam, profiteor in Academia noſtra. Huic muneri ante triennium, & alterum acceſſit. Nam

Meurſio

Digitized by Google

Meurſio noſtro ſucceſſi, in profeſſione Linguæ Græcæ. Nec ſine gloria, utramque profeſſionem ſuſtineo. Sanè frequentiſſimo doceo auditorio, eoque nomine à Curatoribus Academiæ amor, & honeſtè habeor. Qui nec abire in Angliam ſiverunt, cùm in Academiam Cantabrigienſem vocarer perhonorificè, ut in ea Politicen, & Hiſtorias profiterer. Nec ſolum viva voce docendo, ſed pariter ſcribendo, nomen procudere, benéque de publico mereri non ceſſo. Sanè ex quo à nobis abiiſti, multa publici juris feci. Ex quibus commentarii noſtri, de Hiſtoricis Latinis, ita grati fuere Britanniæ, ut ſereniſſimus Rex, jam manu ſua mihi promiſerit Canonicatum Cantuarienſem, ſimulatque ullus vacarit. Quæ munificentia tanti Regis eo gratior eſt, quod hic, & ubivis terrarum, ejus emolumentis, quæ ſanè magna, frui licebit. Filiorum meorum jam quatuor, in ſtudiis egregios fecere progreſſus. Quorum natu maximus, intra paucos dies in Angliam abit, ut Cantabrigiæ, ubi plurimos habeo amantes mei, uberiorem capiat ingenii cultum. Uxor, atque Liberi jubent mecum ſalvere, tum optimam Matrem tuam (nam ſuperſtitem adhuc eſſe ſperamus) tum lectiſſimam Conjugem, & familiam univerſam. Vale, Cognate præſtantiſſime, & nos ama, ut ſoles.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxviii.
x. Kal. Octob.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

XCVI.

Hieronymo Beale.

CLariſſime Doctiſſimeque Beale, eunte Cantabrigiam Joanne filio, nefas putavi, ſi eò abſque meis ad te literis veniret. Sanè longè aliud juſſit tuus erga me amor, quem ego non minori affectu remunero. Quanquam autem & antea te plurimi feci, ut debeo; tamen literis ad me tuis non parvus benevolentiæ huic cumulus acceſſit. Satis enim ex iis perſpicio, etſi mihi adhuc videar inter cygnos anſer ſtrepere, multò tamen præclariùs te de me ſentire. Qui error, uti vulgus non prenſo, gnarus τοῦ πλείστου τῶν κακῶν· ita ſeriò gaudeo, vel potiùs triumpho amicitiâ hominum doctorum. Eorum imprimis, qui in ſtudiis ſacris, novellis doctoribus ſociarunt antiquos. Quos inter conſtans fama, te, vir doctiſſime, reponit, & ità reponit, ut inter paucos illos referat, qui hac in re familiam ducunt. Ego quoque hanc Spartam pro viribus ornare ſtudeo. Sed tamen amicorum poſtulato, cogor interdùm ad ea relabi, quæ humanitatis vel eloquentiæ ſtudia ſpectant. Itaque prælo jam ſubjeci Commentarios Inſtitutionum Oratoriarum, ſed longè auctiores melioreſque quàm lucem videre ante annos viginti duos, atque iterum ſexennio poſt. Similiter Commentarios meos de Hiſtoricis Græcis Latiniſque, ſubſicivis horis, augeo, emendo, orno. Hoc animo veteres & novos lego, ut non modò ditare poſſim labores meos, ſed etiam, meliora edoctus, propria cædam vineta. Imò ut Apelles judicia omnium, poſt tabellam latitans obſervabat; ità ego ubique ſedulò operam do, ut intelligam, quæ ab doctiſſimis hominibus in ſcriptis meis requirantur. Nec tamen ſolùm limandis & corrigendis veteribus operam inſumo, ſed etiam nova parturio: atque inter alia Commentarios de L. L. grande de erudita literatura opus. Nempe amiciſſime Beale, ceſſare non poſſum. Placet egregius Athenienſium mos, ubi, ut Valerii verbis utar, inertia è latebris ſuis languore marcens, in forum perinde atque delectum protrahebatur, fiebatq; ut facinoroſæ, ità erubeſcendæ rei culpa. Fore ſpero, ut in ſtudiis ſuis filius apud vos paternam æmuletur induſtriam. Quod ſi fecerit, & ſibi optimè conſuluerit, & gaudio mihi futurus eſt. Proficiendi non alibi terrarum melior ei occaſio eſſe poſſit, quàm in tanta luce clariſſimorum hominum. Quanquam autem, quo in Collegio potiſſimùm victurus ſit filius, necdum ſciam; ſed de eo demùm ſtatuet Reverendiſſimus Epiſcopus Londinenſis, ὁ πάνυ, qui parentis ei loco ſe fore, quâ humanitate eſt, recepit: tamen cum omnino id Cantabrigiæ futurum ſit, non poſſum non plurimùm te rogare, ut pro amore tam propenſo erga me, ſtudio etiam tuo complectare filium meum. Quâ ratione plurimùm me tibi obſtringes & devincies. Scio quidem, vel tacente me, commendatum tibi fore, ſed tamen orare id te literis meis malui, qui putarem iis aliquam commendationis acceſſionem fieri poſſe. Quare iterum iterumque id rogo. Viciſſim etiam omnia à me expecta officia, quæ ab homine amiciſſimo poſſint proficiſci. Vale, & mutuò amare perge hominem ſtudioſiſſimum tui, quique te non modò mirabiliter amet, ſed etiam colat & obſervet.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxviii.
x. Kal. Octob.

Tuus,

G. J. Voſſius.

Digitized by Google

XCVII.

Gulielmo Laud *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverende in Chriſto Pater ac Domine,

ILlud Tartaro profectum facinus etiam ad aures Lycei noſtri pervolarat: ſed aliquam-multis diebus poſtquam priores literas exaraſſem. Nec primùm fidem inveniebat, niſi apud paucos. In cauſa erat, tum quod nuncii ejus mirum in modum variarent, tum quia toto ante trimeſtri publicæ pacis hoſtes ſimilia iſtis longè latéque ſparſiſſent. Nunc enim Illuſtriſſimus Dux menſæ aſſidens, nunc currui inſidens, ſimili ſcelere ſublatus ferebatur; quæ quia vana eſſe docuerat eventus, eo ſperabant boni tum quoque famam mentiri, etſi, ut ingenue dicam, formidarem ſubinde, ne hæc ab hominibus malis ſpargerentur, ut inde aliquis conciperet cogitationem verè ea patrandi, quæ falsò tum diffunderentur. Sed quocunque animo hæc facta ſint, nimis verum fuiſſe hunc rumorem docuit nos dies: maximè poſtquam jam filius in Zelandiam abierat, ubi hebdomadas aliquot ventos & commodam navigationem expectare coactus fuit. Quantum inde doloris perceperim, nullis literis teſtatum facere poſſim. Non jam ſufficiebam expediendis negotiis meis vel publicis vel privatis. Indignabar ereptum orbi illuſtriſſimum ducem, annis florentem, magni adeo ac præſtantis animi, à quo expectarentur præclara omnia, dignaque tabulis æternitatis. Cogitabam quantum in eo amiſiſſet Britannia, quantum illuſtris ejus familia, quantum tot boni: quantum & ego, quod tantò ſæpiùs in mentem veniebat, quantò apertiora erga me erant merita ejus. Spem etiam muneris fecerant literæ tuæ: atque ex aliis etiam cognoram, quàm munificus eſſet, planè præter mores & tempora hæc. Sed quemadmodum ventis ceſſantibus mare detumeſcit: ità voluit Deus gaudii mei redundantiam hoc infortunio reſidere. Interim ſic quoque Illuſtriſſimi ducis merita erga me majora ſunt, quàm ſperare unquam auſus fuiſſem. Nam quid mihi beneficio eo, quo coopter in Canonicorum illud nobile Collegium, vel honeſtius vel clarius, vel ad bene merendum de Eccleſia & Republica literaria accommodatius eſſe poſſit? Quare & nunc Illuſtriſſimo Duci τῷ μακαρείτῃ gratias habeo, quas poſſum, & habebo dum vixero: ſemper etiam operam dabo, ut ne illuſtriſſimi ejus nominis amantes, ac præcipuè liberos, & ſanguine, affinitate, vel amicitiâ junctos, vel talis de me judicii, vel collatæ dignitatis, poſſit pœnitere. Animum autem hunc meum eo oſtendere modo conabor, quo poſſum; imò quo illuſtres animæ imprimis affici ſolent: nempe illo, qui ad æternam laudem & gloriam confert; quæ optima maximaque omnium in hac vita ſemper judicavi.

De afflicta valetudine tua mihi peracerbum fuit cognoſcere. Nam, ſi quis alius, is ſum, cui & res tuæ ſecundæ incredibilem adferant voluptatem, & adverſa omnia maximum dolorem pariant. Et, ſi vir bonus eſſe velim, qui aliter affectus eſſe poſſem erga eum qui me illuſtris adeò amoris ſignificatione ſis proſecutus, ac porrò in clientelam tuam filium, cariſſimum meum pignus, recipias, ita ut uterque non alio, quàm parentis loco, colere te debeamus ac venerari. Atque in hanc mentem plura dicerem, niſi vel proximis literis eam in tanta dignitate tantiſque meritis vidiſſem eſſe humanitatem tuam, eamque modeſtiam, ut laudanda facere, quàm laudari in os malis. De Collegio quod ſcrupulum injicere poſſe videatur, gradus honoris filio collatus, ſanè doleo. Sed non dubito, quin pro ſapientia tua facilè ſis perſpecturus, quid nunc facto potiſſimùm opus videatur. Cum voluptate autem in literis filii legi de eo potiſſimùm loqui te velle, cum Clariſſimo Wrenno, viro non ſummâ modò doctrinâ ſed ſingulari etiam humanitate prædito, ac præterea, quod non uno indicio cognovi, amantiſſimo mei. Theſium mearum ſyllogen accepi, proque munere quo me mihi donas, gratias habeo ſummas. Nam mirum in modum deſiderio tenebar, jam dudum videndi novam hanc editionem diſſertationum noſtrarum. Gaudeo typis ſatis venuſtis, & quod caput eſt, non inemendatè, quantum adhuc cognoſcere potui, prodiiſſe. Sed diſputationes illas, quæ poſtremum locum obtinent, nempe illas de virtutibus gentilium, deque peccato originali, & gratiæ neceſſitate, ſatius fuerat omitti, cum in Hiſtoriæ Pelagianæ opere legantur, eò quidem emendatiùs paulò. In controverſia de Baptiſmo Johannis mallem licuiſſet paulò apertiùs ſententiam exponere vetuſtatis. Sed ita tum videbatur, & ne ſic quidem effugi ſatis eorum offenſas, quibus non ſatis antiquitas ſapit. Sanè quod candidè expoſuerim veterum judicium de Prædeſtinationis controverſia, & aliis, quæ Pelagius & Maſſilienſes movere, id quidem, (ut apud te dicam quod res eſt, & muſſare cogor apud multos) majori mihi pretio ſtetit, quàm ſex noſtratium florenorum millibus. Sed quod in terris deceſſit, id Deus rependet in cœlis. Ex iis, quæ de Joſephi Vicecomitis opera tam

amanter

amanter mones, clare ſatis perſpicio, quantopere me diligas, & quàm curæ tibi ſit nomen meum. Verùm planè confido me neutiquam poſt eum operam luſurum. Ita multa bona obſervavi ei indicta. Et ubi concurrimus, brevius rem complectar, quia ejus operam excutere de manibus non eſt animus. Pleraque etiam digeram meliùs, & auctoribus aliis firmabo. Sed de me nimis multa. Interim, qui hæc promitto, neceſſitatem mihi impono hoc agendi, ut nec expectationem fallam. Neque de eo tam ſollicitus ſum quàm doleo, quòd labores mei ſpiſſius procedant, quàm vellem. Nimirum nunc publica avocant munia vel privata mea, vel etiam amicorum: nunc affatus abſtrahunt juvenum, qui ex variis adeò terris in Lyceum noſtrum contulere; nunc valetudo uxoris moratur vel etiam mea, ſane nudiuſtertius lumbagine infeſtatus ſum, quod malum neque nunc planè ceſſat, multum tamen remiſit. Omnino, ut medici, & amici ſuadent, paulum deinceps corporis exercitio dare cogar, ſi diu & publico, & meis, utilis eſſe velim. Spero hac etiam parte me Deo meo curæ fore. A valetudine mea ad tuam venio. Reverendiſſime in Chriſto Pater ac Domine, Deum oro, ut ad ſummam tuam prudentiam, doctrinam, dignitatem ſumma etiam à corporis vigore & robore priſtino, felicitas accedat: atque id imprimis, ut diutiſſimè Eccleſiis Britannicis præſis & proſis; deinde etiam mei filiique mei cauſsâ, quorum utrumque ut in clientelam tuam recepiſti, ita porrò amore atque curâ paternâ ut foveas majorem in modum rogo.

Lugd. Bat. Pr. Nat. Dom. an. cIɔ Iɔc. xxviii. St. N.

Reverendiſſimi nominis & dominationis tuæ devinctiſſimus cliens,

G. J. Voſſius.

XCVIII.

Gulielmo Boſwello *S. P.*

Quanquam, generoſe vir, atque idem amice amiciſſime, à corpore langueo, ab animo vegeto, ut illa Auguſti voce utar: tamen ea erga me ſunt merita tua, is erga te amor meus, ut propemodum mihi piaculare aliquid videatur, ſi tuorum quemquam ſine meis ad te literis dimittam: Sed, ô quanto optatius fuiſſet, ſi, uti ſpem feceras, Lugdunum reviſiſſes, atque ita mihi deſideratiſſimo tui colloquio frui pauliſper licuiſſet! Sed privatos, fateor, affectus regni veſtri negotiis poſthaberi æquum eſt; imo pluſquam æquiſſimum. Libellos quos ante ſæculum Gratius, homo Pontificius, Eccleſiæ bono congeſſit, ad te mitto; ſpero munuſculum non fore ingratum, quia fructu omnia potius quam pretio metiri didiciſti. Multum tibi debeo, quod me donaris Clave Apocalyptica ejus viri, qui etſi nomen diſſimulet, tamen abunde prodit ingenium, doctrinam, induſtriam. Jam decennium eſt, quod in Collegio Theologico Illuſtrium Ordinum hunc librum Auditoribus enarravi. Compluribus in locis ubi hærebam, nebulas mihi vir ille diſcuſſit. Atque utinam mihi tam lympido & defæcato eſſe animo licuiſſet, ut non ſeorſim Capita, vel Capitum interdum partes conſiderare licuiſſet; ſed quod in hoc argumento palmarium eſt, à capite ad calcem, interpellante nemine, penſiculare omnia potuiſſem. Interim ex iis quæ tantopere probantur, planè perſuaſum habeo, idem de iis judicium fieri oportere, de quibus nondum ſatis liqueret. Sed iſta expendam accuratius ubi meus eſſe magis cœpero. Simul etiam unius alterius egregii apud nos viri judicium exquiram & perſcribam. Hæc nunc paucis perſcripſi. Sed, ô vir præſtantiſſime, quanto uberiores à me Literas accipies (atque ego mihi item à te promitto) ubi ſalvum ac ſoſpitem adveniſſe in Britanniam veſtram cognôro! Quorſum hoc à me dicatur, ſcio te intelligere. Nihil enim mihi magis volupe erit, quam commercium ſi literarium tecum interceſſerit. Scio, quantopere mihi ea res eſſe ſubſidio in ſtudiis meis poſſit. Et, quod probè cognovi cum proximè adeſſes, fiet id te non invito: quid invito dico? imo prope æque, ac à me fit, expetenti. Eo nunc facilius Epiſtolam abrumpam. Quanquam nec plura ſi velim, poſſim, dum aſſidue ab aliis interpellor, & quomodocunq; quàm nihil ſcribere malo. Quæſo, mi Boſwelle, commenda me Illuſtriſſimo Domino Legato, Comiti Carlilenſi, cujus ego affectum erga me jam bis perſpexi, quod homullum hunc tanto ſit honore dignatus. Nunquam mihi excidet beneficium hoc ejus Herois. Cui nunc aliud optare non poſſum, quam ut rebus ex ſententia confectis, lætus ac ſoſpes ſe Regi Sereniſſimo & Britanniæ ſuæ ſiſtat. Quod idem tibi, generoſe Domine, exopto. Si valetudo & alia conceſſerint, literas exarabo etiam ad aliquos in Britannia amantes mei. Sed ſi id minus nunc erit, fiet intra dies paucos. Rogo ut me commendare digneris, ac ſimul filium, Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Londinenſi,

Digitized by Google

nenſi, Viro, cui plus uterque debeamus, quam dicere poſſim. Quod & ipſe antea expertus ſum, & ex literis filii mei ſatis didici. Quid de CLL. & ſummis Theologis Wrenno, Belo, aliis dicam? Ego verò non auſim à te poſcere, ut hoc oneris ſalutandi eos ſuſcipias; alioqui de eximio Viro Seldeno non tacerem, & uno item alteroq; alio. Sed de iſto videro proximis Literis. Raptiſſime.

Lugd. Bat. cIↃ IↃc xxix.ix.Jan.

Tuus ex animo,

G. J. Voſſius.

XCIX.

Clariſſimo viro, Franciſco Gomaro. Groningam.

Vir Clariſſime, & Conjunctiſſime,

Qui has tibi literas reddit, cùm primum in Academiam venit noſtram, de meliore mihi nota commendatus eſt, à Theologis Bremenſibus; Eoque uti nomine, mihi gratus ſemper fuerit, ita non leve amori pondus acceſſit, ubi non eruditionem modò, ſed quod longè majoris duco, pietatem etiam, & ſingularem modeſtiam perſpexi. Parentem habuit egregium virum, D. Streſonem (ut nunc, quàm Epiſcopum dicere malunt) in Eccleſia principatus Anhaltini. Quo in munere, is ſucceſſorem habuit Clariſſimum virum, Angelocratorem, eum, quem in Synodo Dordrechtana, non minus ab eruditione, quàm de facie noſſe potuiſti. Ut ad juvenem hunc redeam, Is partim caritate annonæ, quæ hic eſt, compulſus, partim famâ præſtantium Academiæ veſtræ virorum illectus, iter ad vos inſtituit: ſed vix æquè aliud in votis habet, quàm ut publicæ ſtudioſorum menſæ particeps eſſe poſſit. Quod ut conſequi liceat, commendari à me tibi voluit, & Collegis tuis. Rogo igitur, ut hujus voti ſui particeps per vos fiat, vel ſi locus nondum vacet, ſaltem conſilio juvetis, ut ne diu admodum ſpe fluctuet in certâ. Erit id mihi longè gratiſſimum; nec mihi modò, ſed etiam ſummis viris, Scholæ Bremenſis Theologis, qui eum mihi, ut dixi, commendarunt. Neque dubito, quin juvenis ipſe ſemper grato animo ſit conſervaturus memoriam beneficii veſtri. Pro doctiſſimo opere de Sabbatho (quod tamen non ad omnium guſtum fuit, ut nunc tempora ſunt) gratias quas multò ante debui, nunc demum ago. Planè mihi ſuccenſeo, quod ab tam amico viro, tam præclaro munere ornatus; (nihil auribus do, non pauca me bona docuit) tardè adeo reſcribam quicquam. Nempe jam penè in naturam abiit conſuetudo tardè reſcribendi. Primùm tantummodo in craſtinum, aut perendinum diem rejicio, aut diem eum, quo Academico more feriamur. Hoc non facilè aliquis improbârit in eo, cui bis de die publicè docendum. Sed dies unus, alter, fit hebdomas, hebdomas menſis, menſis trimeſtre: Niſi puderet dicerem ſemeſtre, annus ultra; Imo quod quorundam literis nunquam reſpondeam: Non profectò contemptu cujuſquam, nedum præſtantium virorum: ſed quia non par ſim omnibus, quæ ſuſcepi in humeros meos. Ad quæ nunc acceſſit moleſtiſſimum Aſſeſſoris Academici munus, & nova lima Oratoriarum Inſtitutionum, quibus jam prælum fervet. Hæc eo pluribus ſcripſi, ut facilius ignoſcas, quod nihil reſcripſerim hactenus, de negotio illo ἐρωτικῷ. Quamquam & alia ſunt, quæ tardiorem fecere. Primùm iſtud, quod illa quam me ſcis dicere, ſignificaſſet ſtatutum ſibi eſſe abnuere conditionem. Deinde hoc, quod ipſe hærerem, Πολλῷ μὲν, τιμῶμαι τ᾽ μητέρα ἀλλὰ πολὺν φόβον παρέχει ὁ ἀστὴρ νικηφόρος. Si non magis ex compacto Teutones noſtri, nec prudentioribus conſiliis, rem curabunt publicam, tantùm poterunt tela eorum adverſum, & cum Poetis dicam, Jovis alitem, quantum Chaonias, vel ſi mavis, Teutonicas dicunt, Aquilâ veniente columbas. Sed Omen abſit. Neque planè de Teutonum rebus deſperare poſſum; præſertim ob nonnulla, quæ viri talium intelligentiores communicârunt mecum. Quod ſi optima ſperare deinceps detur, de Germaniæ ſtatu: Et quæ poſcitur, noluit viduis noctibus floridam perire ætatem, equidem non indecorum hunc δημογέροντα duxerim noſtræ familiæ. Sed porro tùm cogitandum erit, nequid liberis inde diſpendii oriatur: Hanc curabit nobiſcum ille, qui nunc, ut ſcis, Britanniam petiit, ac menſe proximo affuturus denuo putatur. Salutabis meo nomine plurimùm conjugem, & liberos; Imo Collegas tuos, imprimis D. Altingium, & D. Ghebartum. Uxor etiam ſalvere te juſſit, & tuos.

Kal. April. cIↃ IↃc xxix.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

C.

C.

Danieli Paræo S. P.

IS amor eſt noſter, Præſtantiſſime Paræe, ut peccaturus mihi videar niſi quamprimum te facerem certiorem eorum, quæ pertinent ad ſtatum rerum mearum. Amſtelodamenſes noſtri decrevere ſcholam erigere illuſtrem: ac me Hiſtoriarum ad profeſſionem & Politices vocarunt, nempe (verbo ut dicam) ut quod oneris hic ſuſtineo, idem ſuſcipere in Rep. ſua velim. Quæ eos conſilia impulerint, longum eſſet adſcribere. Sed tamen facile cogitare poſſis, non niſi ſuaviſſimis de cauſis tantos ſumptus facere velle. Quippe ut de uno me dicam, ſi domum accenſeam, ſtipendium futurum centenis aliquot ſupra ter mille florenos noſtrates. Et amici præterea pollicendò commodorum mihi meiſque ſpem egregiam fecere. Illi quibus oculi dolent, quando literis & literatis bene eſt, hunc animum Amſtelodamenſium in calumniam rapiunt. Mihi vero certiſſimum eſt, ſolo ſtudiorum, & publici boni amore hæc eos ſuſcepiſſe, neque ego eorum poſtulato acquieſcerem, niſi viderem, ſic melius poſſe me Reipub. literariæ inſervire. Quanto enim fuero animo defæcatiori, tanto pulchrius mereri licebit de ſtudiis, docendo pariter, ſcribendoque, fortaſſe & ſic magis prodeſſe potero amicis meis: quos inter te etiam, mihi Paræe, merito tuo expono. Utinam urbis ejus exemplum imitentur Haerlemenſes. Id fore quondam in ea republica opinio eſt. Quin jam feriò de eo actum fuit. Quin & Delphenſes tale quid promittere videntur. Quæ ſi accidunt, facilius deinceps ratio haberi poterit virorum præſtantium. Nunc enim id fieri nequit, quia functiones vacant nullæ. Sed de iſtis propediem ſcribam pluribus, aut ſaltem poſt menſem. Tum enim Amſtelodamum ibo: Atque eò ut venero, non deſinam diſpicere, ecquem fructum capere poſſis ex amicitia noſtra. Nec eo minus idem hic, & Hagæ facient amantes Paræani nominis & noſtri, ſcire tamen vellem quò maximè animus feratur, & in quo vel me vel amicos alios, poſſe aliquid exiſtumes. Si poſſumus, volupe erit; ſin minus, affectum tamen teſtabimur. Oratoriarum mearum exemplum recipies à veſtratibus Bibliopolis. His enim uti & Denarium Meurſii noſtri, ſe daturum eas recepit typographi noſtratis filius, qui nunc eſt Francofurti. Vale egregie vir, ac deinceps etiam nos ſemper mutuo amemus.

Lugd. Bat. *Tuus totus,*

Prid. Kal. Aprilis. ᾳχιχ. G. J. Voſſius.

CI.

Jo. Iſ. Pontano S. P.

VIr clariſſime, Jamdiu eſt quod de multis tecum colloqui aveo. Prope ſemeſtre eſt, cum ſpem feceras Hagâ Lugdunum repetendi & inviſendi me. Exemplar Oratoriarum decreveram offerre præſenti. Sed occupationes credo impedierunt, quo minus ſecundo me accederes. Quod gratularis mihi de profeſſione apud Amſtelodamenſes pergratum eſt. Intelligo ex amicis, te crebro huc excurrere. Tanto mihi jucundius erit hic vivere, quia ſæpius unà eſſe licebit, deque communibus literarum ſtudiis confabulari tecum, quem multum quidem amo, ſed nec minus æſtimo, ſanè non alterutro cuiquam lubens ceſſero. Quare ſimulac pedem in urbe hac poſueris, vel primum nos viſes, vel ſi res tuæ illud non ſinunt, ſaltem in primis. Ælnothum, quem petieras, mitto. Deſtinatum diu Oratoriarum exemplar dono tandem. Uti & denarium Pythagoricum Meurſii noſtri, qui eum mihi dicavit. Habet hoc commune amicus noſter, cum viris principibus & Rebuſp. quod pecuniam cudat, ſane periculi nihil eſt ne ei quiſquam ob denarium cuſum litem intendat. Quin potius ei gratias agit Reſp. literaria. Plura vellem, niſi vererer ei moleſtus eſſe, qui haſce perfert & ſcribentem expectat: Salutem clariſſimis Collegis Bronchorſtio & Zevecotio.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CII.

Doctiſſimo Viro, Franciſco Junio. *In Aulam* Arundelianam.

PLurimùm me Tibi obſtrinxiſti, Optime, & Conjunctiſſime Affinis, quod tantùm laboris ſuſceperis filii mei cauſâ; ut eum deduceres ad cognatam Bulliam. Neque id tam gratum mihi eſt eo nomine, quod hoc

hoc Duce, & Comite, tutius potuerit conficere iſthoc iter; quàm quod tali diebus aliquot monitore fruens, magna potuerit incrementa capere, & pietatis, & prudentiæ, & doctrinæ. Utinam hujuſmodi illi felicitas ſæpius obtingat. Verum quia novi, id non ferre inſtitutum vitæ tuæ, cùm vix magis tuus ſis, quàm ego meus: ſaltem illud precibus conſequi à te licebit, ut crebrò cum literis tuis, ſui officii commoneas, ſcis enim quàm proclivis ſit adoleſcentia ad otium, & vitia. Sanè vero illud dico, eo me animo eſſe tranquilliori, quod illic talem affinem, vel potius fratrem, hoc eſt, ut Grammatici dicere ſolent, ferè alterum me habeam, qui propemodum ſic amet liberos meos, quàm ſi ex ſe nati ſint. Præſentia Clariſſimi Pettæi multùm me delectavit. Juvit pendere ab ore narrantis, tam multa pulchra, & præclara de peregrinatione ſuâ. Egregiè meritus eſt de Rep. Literariâ, quod multò magis patebit, cùm ea quæ obſervavit, in publicum emiſerit. Gratulor tibi quod, cum tanto ejus Mecænate, Illuſtriſſimo dico Comite Arundelio, vivere tibi contingat; cujus auſpiciis, & ſumptibus, hoc iter ſuſceptum eſt. Sed quod Pettæus aiebat, ſperare ſe, te quoque iturum in Græciam, id tale fuit, ut Lapides mihi loqui videretur. Eò magis, quia retulit mihi, ut ſæpius in carcerem, tanquam explorator fuerit conjectus; ſemel etiam naufragium fecerit. Cùm hanc peregrinationem ſuadere tibi D. Pettæus cœperit, velim ex diſerto fiat infantiſſimus. Græcos ne tibi luſtrandi veniat tam dira cupido: præſertim poſtquam maximè memorabilia iis è terris abſtulit Pettæus. Tun' ſpicilegii ergo, hac ætate tantùm capeſſas laboris? tot te periculis exponas? Malim te ire ad Gallos, Italos, at Belgas ante omnes, ubi Nos viſes, qui tanto tenemur deſiderio Tui. Et facies id ſpero propediem, fortaſſe tamen antea extare voles aliquod monumentum ingenii, & diligentiæ tuæ. Nam partim ex literis tuis, partim filii, intelligo te moliri aliqua, de ſtatuaria arte, ac picturis veterum. Sanè aliqui hoc Argumentum tractarunt. Ut præter Gauricum, Cæſar Bulengerus, qui ante biennium emiſit in Galliis libros duos, de picturâ, & plaſtice ſtatuariâ. Nec dubito quin videris Joannis Molani Lovanienſis Theologi libros de hiſtoria S. S. Imaginum, & picturarum. Verùm & hi & alii, quibus argumentum hoc expoſitum fuit, non exiguum tibi reliquere ſpicilegium. Tantò impenſius deſidero ea videre, quibus non modò te Illuſtriſſimo Comiti, Literarum, & Literatorum Patrono, Opt. Max. commendare poſſis, ſed etiam Reip. toti literariæ, & ſæculis futuris. Sanè, mi Affinis, præter tempus, & benefacta, nihil eſt noſtrum. Opes poſt obitum noſtrum, alium atque alium Dominum nanciſcentur; ſed ingenii, & induſtriæ monumenta, non mutant dominum. Quare perge in præclaro Inſtituto, & brevi nos bea fœtu aliquo, qui parente ſuo dignus ſit. De liberis meis nihil addo, præter hoc unum, eos ſe mihi magis magiſque probare: quod tibi quoque jucundiſſimum eſſe cognitu ſcio. Hæc raptim, atque feſtinantius quàm vellem; eò quod Joannes Brunæus, cum Conjuge, ad me divertiſſet, nec illum diutius ſine alloquio mei relinquendum putarem. Juſſit ut te plurimùm ſuo nomine ſalutarem. Sororis tuæ Johannæ res meliori loco, his proximis menſibus eſſe cœperunt: quo nomine, valdè Ego & Uxor gaudemus. Non paulo nunc ſereniori animo eſt, quàm eſſe ſolet. Juvit tua liberalitas, ſed imprimis quod quingentos, vel amplius, ex negotiatione Americana percepit; ſpero eam, & univerſam Parentis tui familiam, Deo curæ fore.

Lugd. Batav. CIↃ IↃC XXIX. Prid. Kal. Quint.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CIII.

Reverendo Dom. Guilielmo *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater ac Domine,

MUltiplici me gaudio perfuderunt literæ, decimo Maii exaratæ, ac menſe eo paullò amplius pòſt, redditæ mihi unà cum epiſtola filii mei, quæ & ipſa altero me gaudio implevit. Primùm enim non mediocriter lætabar, quod viveret filius Cantabrigiæ in collegio. Eò impenſius lætabar, quòd locus ei datus eſſet inter eos, qui ætate, doctrinâ, honore, aliis anteſtarent: quæ res & poſſet, & deberet, ardorem addere ſtudiis ejus, & occaſionem præbere ex tam pulchro ſodalitio majora quotidie capiendi incrementa, pietatis, prudentiæ, doctrinæque. Maximâ verò lætitiâ afficiebar, quòd haberet præſidem Collegii doctiſſimum Theologum Matthæum Wrennum, à quo amari me, & alicujus fieri ſcirem, ut ex voto meo non alteri filius meus meliùs certiuſque potuerit committi. Ad tanta hæc nunc illud acceſſit, quod filius perſcribit, ſe à ſereniſſimo & beneficentiſſimo Rege Carolo (cui Deus proſpera omnia, ac de annis etiam meis, ſiqui ſuper-

Digitized by Google

ſuperfuerint, largiatur) eo honore eſſe affectum, ut deinceps ſit accenſendus ſociis Collegii Jeſu. Quod beneficium quantum, imprimis erga hominem exterum, niſi intelligam, tum verè fuero lapis. At omne hoc poſt Deum ac Regem, vel tui unius, vel imprimis ſaltem, Reverendiſſime Præſul ac Domine, affectui tuo ac curæ debeo ſingulari. Magna, vel potius ingentia erga me & meos priora erant merita tua: utcunque in iis, quæ Magnæ Britanniæ deberemus, multum adeò ſibi vindicaret illuſtriſſimus ὁ μακαρίτης Buckinghamiæ Dux, æternùm mihi animo, ſermone, ac ſcriptis celebrandus. Sed, ſic quoque, ut dixi, magnopere eram obſtrictus nomini tuo, qui, ut mittam cætera, tanti mihi herois gratiam conciliaſſes. Nunc priora beneficia accumulare hoc novo voluiſti. Hoc verè eſt patrem ſe præbere, & filio, & mihi. Quare cùm benefacere non ceſſes, nec nobis ceſſandum eſt in gratiis agendis, & omnibus grati animi officiis ſpondendis, qualia quidem à meæ conditionis homine proficiſci poſſint. Hæc me aliàs etiam ſcribere commemini. Sed facile mihi veniam dabis, ut, quemadmodum idem facere pergis, ita idem ego ſcribam, verbis fortaſſe aliis, ſed in eandem ſententiam: in quo recordor ſimiliter ſe S. Sulpitio olim M. Tullium excuſaſſe. Unum illud in literis tuis dolori erat, quod, cruris vitio, ne nunc quidem planè ſis tuus: multùm tamen gaudeo, res ita procedere, ut ſperare liceat, ſi non penitùs recuperes vires antiquas, at illas ſaltem adepturum, quæ ab iis proximè abſint. Optimè obſervaſti, quod ego non dolo quidem, ſed ſtudio tamen, non oblivione aliquâ egeram, ut de noſtris in Baronium animadverſionibus, deque veteris Eccleſiæ ſtrenuè tacerem in literis meis. Nempe non ignorabam, quæ tua & aliorum virorum præſtantium expectatio foret. Ego autem, ut apertè, quod res eſt, nunc dicam, auctoritate Illuſtrium Bataviæ ac Weſtfriſiæ procerum compulſus, partitiones meas oratorias iterum divulgavi: quæ nunc in Scholis omnibus Hollandicis docentur. Sed quia in his brevior aliquantò fuiſſem, operæ multis videbatur, ut etiam commentarios oratorios, grande opus, quod ante annos xxiii. atque iterum triennio poſt divulgaram, tanto poſt intervallo ad incudem revocarem: atque ità & rem præſtarem Illuſtribus Ordinibus noſtris longè gratiſſimam; & magis etiam, quàm feciſſem antehac, ſcholarum mihi præfectos obſtringerem: ac bene inſimul mererer de multis qui aliis etiam in terris ſtudium hoc Oratorium colunt: ac ſi hoc quoque in cenſum venire meretur, eâdem nonnihil honori conſulerem, cum non mediocriter mea interſit, ut non tam multa quam optima, victuraque poſteris relinquam. Quòd ſi primogenitorum cura nos plurimùm tangat, aiebant, æquum mihi videri, ut nunc præbitâ mihi à proceribus noſtris occaſione optimâ, denuo in manus ſumerem primum illum noſtrum ingenii πρωτότοκον foetum, atque operam darem, ut quæ tantoperè Scaliger, Caſaubonus, atque alii ſummi viri tum comprobarunt, eadem nunc emendatiùs, & auctiùs, & fœliciùs videant lucem. Atque hoc quidem futurum eſt, ſummum, ni fallor, intra trimeſtre, aut circiter. Vix enim tertia pars ſupereſt excudenda. Equidem mihi telam iſtam olim, ita poſtulante tunc muneris ratione, orſus fuiſſem, atque etiam ut tum vires ingenii ferebant, pertexuiſſem (idem autem de L. Latinæ commentariis dictum velim) nunquam profectò ità nunc deſiperem, ut levioribus potiùs illis, quàm ſacrorum meditationi, & antiquitati Eccleſiaſticæ tempus impenderem. Et tamen ſic quoque operam do, partim ut nec illa me nunc detineant totum: partim ut iis, quàm citiſſimè liceat, defungi, quo totus majoribus & melioribus vacem. Accepi his diebus ab iis, quibus res Britannicæ non ignotæ viderentur, adhuc metus eſſe aliquid, ne improvido quorundam zelo, etiam in inclyto regno veſtro, ſchiſma fortaſſe oriatur, ob diſſenſum aliquem doctiſſimorum hominum, in controverſia de prædeſtinatione, & dogmatis annexis: proptereàque aiebant etiam pietatem ac prudentiam tuam ſeſe Parlamenti poſtremi tempore occupaſſe, ut peſtilenti adeò malo ſalubribus & moderatis conſiliis obviam iri poſſet: ſed omninò pertinacius fuiſſe malum, quàm ut diſcuti tum potuerit: eò fortaſſe minus, quia inter illos, qui Religionem, ut fieri ſolet, prætexerent, forent non pauci, qui alienæ inhiarent dignitati, ac rebus ſtuderent novis. Non ego tam curioſus eſſe ſoleo, ut anxiè inquiram in negotia publica regni veſtri: ſed tamen, nequid diſſimulem, non leviter me ea res conturbavit. Opto enim res Britanniæ eſſe florentiſſimas, non tantùm, quia & ipſe quodammodo nunc in Britannorum numerum tranſcriptus mihi videar favore veſtro; ſed vel maximè, quia ſalus Eccleſiæ Reformatæ poſt Deum, à Britanniæ regno, & hiſce terris dependeat. Itaque aſſiduè Deum oro, ut benedicere dignetur Sereniſſimo Regi, ac felicem largiatur ſucceſſum tuo, & aliorum tui ſimilium, ſanctò propoſito; quod utroque, ut dici ſolet, pollice hic probatur ab omnibus pacis & concordiæ ſtudioſis. Sanè, ſi non aliud quam humanas vires ſpectemus, arduam ſuſcipiunt provinciam, qui in Religionis

diſſidio ſequeſtri eſſe ſtudent. Imò plurimùm, quod quodammodo edoctus ſum malo etiam meo, præda eſſe victoris ſolent. Sed tamen, ut ſpero, nondum ſic iratus eſt Deus peccatis noſtris, ut etiam apud vos paſſurus ſit in nervum erumpere triſte adeò diſſidii malum. Cui omnes, ſi ipſis de ſe credimus, conſultum volunt: ſed utut pacem utrimque crepent, tamen remedia adferunt admodum diſparia. Multi enim non aliam viam ſciunt, quàm ut iis, qui diſſentiunt, malè mulctatis atque oppreſſis, Regnum obtineant ſoli. Alii contra in omnibus, qui fundamentum Religionis retinent, longè præferunt moderationem & animorum & ſcientiarum: quam non deſperant poſſe obtineri, dummodo venerandæ antiquitati, & magnis etiam viris, quos Deus ſerius naſci voluit, honos debitus conſtet. Utcunque enim inter veteres & juniores, in aliquibus fortaſſe diſſenſus aliquis appareat, tamen facilè negotium componatur, dummodo abſuerint, hinc quidem temerè innovandi libido, inde autem amor dominii in conſcientias alienas. Sed hoc non agnoſcunt qui cœleſtem veritatem poſtponunt ambitioni ſuæ: ac charitatem Chriſtianam poſthabent odio & malevolentiæ propriæ. Verùm dum hi, quarumcunque tandem partium fuerint, diſputare acutè malunt, quàm Chriſtianè vivere, non quidem capitur Saguntus, ſed quiddam vincitur longè majus & excellentius Sagunto. Quippe fraterna dilectio, ſine qua eſſe Chriſtiani non poſſumus, animis & doctorum, & populi expellitur; contrà, vires capit Regnum Antichriſti. Tantò magis oro Deum, ut te, Reverendiſſime Domine, optimeque Mecænas, deinceps etiam ſpiritu veritatis & conſtantiæ firmet, ac longam tibi vitam & valetudinem proſperam in hoc propoſito largiatur, atque aliis quoque eam gratiam tribuat, quò præclaris monitis ac conſiliis tuis aures præbeant vacivas, neque ſua quærant, ſed quæ ſunt Chriſti.

Lugduni Bat. ciↄ Iↄc xxix. xx. Junii.

Reverendiſſimæ dominationis tuæ cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CIV.

Joanni *Filio.*

Dilecte Fili,

MUltum gaudeo te, hominem exterum, & qui cùm à nobis abires nihil ultra vulgarem eruditionem tibi poſſes vindicare, tanto honore tam citò à ſereniſſimo Carolo Rege eſſe affectum, ut te cooptarit in numerum ſociorum pulcherrimi Collegii, quod à ſuaviſſimo nomine Soſpitatoris noſtri Jeſu nomen ſuum accepit. Quantum propterea magno Regi, quantum Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Londinenſi, quantum Academiæ Cantabrigienſis ſummis viris debeam, tute melius vides, quàm ego, ſatis in dicendo infans, verbis poſſim explicare. Nunc, ſi unquam ante, magnâ opus erit curâ, atque induſtriâ, ut ne ſummi Regis & beneficentiſſimæ gentis gratiâ hâc te indignum geras. Equidem non deſinam cogitare, quomodo optimè animum teſtari gratum poſſim. Sed nihil æquè dolet, quàm quòd undique ita diſtringor, ut non tam citò poſſim omnia quàm velim. Ad pecunias quod attinet, juſſi, ut mercator ille qui proximè centenos tibi florenos annumeravit, idem nunc ducentos daret. Vix tanto opus eſſe tibi putabam. Sed malui modum excedere, quam me intra eum continere. Tuum eſt curare, ut parcè expendas. De avunculo quod ſcribis, fruſtrà es. Facilius Herculi extorqueamus clavam, quàm illi teruncium. Necdum ab eo accepi, quod mihi debet ratione domus, cui inſigne Dodrechti ruber pannus eſt. At ſcis multos jam annos eſſe, ex quo debetur mihi ea ſumma. Videtur tantum hoc agere, ut mihi incommodet, & domui Junianæ. Deus illi ignoſcat; ſed & nobis, ſi forte in culpa ipſi ſimus, etſi id nobis minimè videatur. Nempe ut ſcis, non ſolemus videre manticæ quid in tergo eſt. Balthazar Lydius jam ante ſemeſtre fato ſuo functus eſt. Vix dici poſſit, quantum optima ejus conjux Anna Mylia, quantum liberi ejus in hoc viro amiſerint. Scis enim ſortem eorum eſſe anguſtam ſatis. Ferè quicquid habent conſiſtit in Bibliotheca ſola, luculenta illa quidem, ſed quæ alendæ illi familiæ, ut vel maximo pretio diſtrahatur, nullo modo ſuffecerit. Abrahamus Beverius noſter ante trimeſtre uxorem duxit, Velartiam, filiam natu maximam viduæ Panthuſiæ, non ejus quæ ex adverſo ædium noſtrarum, ſed quæ è regione ædium Knotterianarum degit. Nuptiali convivio ego, mater, Franciſcus, & Cornelia interfuimus.

Digitized by Google

fuimus. Franciſcus nuptias eas verſibus non inelegantibus partim Latinis, partim Belgicis celebravit. Miſiſſem exemplar, ſed ipſe careo. Imò ne ſibi quidem frater exemplar ullum reſervavit, quæ in talibus ſimplicitas eſt adoleſcentis. In oratoriis meis inſtitutionibus jam quintus excudi liber cœpit. Vix abſolvi poterint ante menſem quartum. Forma eſt folii in quaterna complicati. Faſciculus ille literarum, quem Borrius ad Dubletium curandum ſuſceperat, nondum comparet: quo nomine doleo. Theodorus Graſwinkelius uxorem ducit maximam natu, ſororem convictoris quondam noſtri Loëi, puellam & benè natam, & educatam, & egregiè cordatam. Barones noſtri ante bimeſtre iêre in Brabantiam: inde per Gallias patriam repetent. Itaque onere nunc convictorum liberati tandem ſumus. Abeuntes poſtularunt, ut ſuo nomine te juberemus plurimùm ſalvere. Dionyſius in collo laboravit ingenti tubere. Jam menſis eſt, quòd Chirurgi operâ curatur. Nec puto ſanitati priſtinæ ante menſem reſtitui poſſe. Primùm valde metuebamus illi, penè etiam vitæ. Nunc non modo extra periculum eſt, ſed ſtudiis etiam vacat, propemodùm ut ſolet, etiam cùm optime valet. Nec-dum ſurrogatus quiſquam in locum Jacchæi. Expetunt eum M. Reinerius, Pauwii liberorum præfectus, Sinapius ſubregens, & M. Bodecherius. Reinerio favet Curator Arſenius: Sinapio Curator Cromhautius, Bodecherio conſul Brocchovius. Academia Rectorem magnificum habet Burgerſdicium. Cognata Berkia, legati vidua, nunc Hagæ degit. Sipeſteinia hac demum hebdomade nupſit Bommio. Aiunt prolem jam diu ex marito habuiſſe, eamque vivere. Sed quid ad nos verène hæc ſparſa ſint, an per calumniam? Poſterius tamen credere malo, eoque nonnihil dubitabam an etiam hoc ſcripturus eſſem, præſertim cùm noſtra nihil, ut dixi, interſit. Vicinas ædes, quæ Hardewinii ſunt, inhabitat nunc Schrevelius medicus: quod nec mihi injucundum, nec conjugi, ſæpe, ut ſcis, infirmæ ac valetudinariæ. Et noſti quàm is ſuavis ſit ac lepidus, pene dixeram congerro. Arnoldus Beaumontius heſterno die publicè pro Licentiatus gradu magna cum laude diſputavit. Publicè etiam oppoſuit Franciſcus noſter: adeò alacriter & pulchrè, ut cæteros opponentes, profeſſorum conſenſu facile vicerit. Nec dubitat jàm quiſquam, quin digniſſimus ſit gradu vel Licentiatus vel Doctoratus. Sed ille differre mavult, quia non tam citam ambit gloriam, quæ umbratilis eſſe conſuevit, quàm ſolidam. Golius ex Syria rediit, ante menſem. Quo nomine valde gaudeo, ob filium Dionyſium, cui ille arcana omnia linguæ Arabicæ ſe reſerare velle promiſit. Et faciet ſcio, quæ viri eſt humanitas. Nec operoſum hoc illi erit, vel inglorium: poſtquam filius jam in ea lingua, uti & aliis orientalis tantum promovit. Ubi planè ſine cortice poterit natare, aliquos libellos ex Arabico vertet: ut ſibi & toti familiæ noſtræ inde gloriæ aliquid pariat. In tralatione hiſtoriæ Reidani pervenit jam ad librum XIV. ſperat quod ſupereſt intra bimeſtre poſſe abſolvi. Sed ubi id erit de limando opere cogitabit. Aſſiduus eſt in Cæſare, deliciis ſuis, cujus dictionem ut aſſequi poſſit, impensè elaborat. Magna promittit de ſe, dummodo vitalis ſit, &, ut nunc, ita deinceps ſemper Dei ſit reverens, qualem fore ſpero, imo confido. Matthæus induſtriâ magis ſe mihi probat, quàm ſolet. Ardor omnigenæ eum hiſtoriæ adhuc tenet. Sed Philoſophiam jungere cœpit. Nunc etiam, me auctore, valde ſe in lectione clariſſimorum Scriptorum, & imitatione eorum exercet. Diu ſuaſi, tandem Dei benignitate perſuaſi. Tu quoque ut agas idem, adhortari non deſinam. Scio te jam gravioribus ſtudiis detineri: ſed tamen neceſſe eſt omnino, ut quotidie aliquid ſtylo tribuas, qui dicendi eſt magiſter. Et conſequeris, quod volo, ſi induſtrius etiam hac in re eſſe voles. Jubeo igitur ut paternum imiteris exemplum, qui temporis unius avarus, cæterorum liberalis eſſe ſolet. Sed de priori placet: de altero memor eris fortunæ noſtræ: hoc eſt, etiamſi liberaliter ſuppetant pecuniæ, tu tamen parcè iis utere. Quod ego lubentius ſcribo, quia (ſi fides habenda Belgæ cuidam, qui cum altero Belga locutus in Britannia fuit) omninò hac in parte peccas. Nam ita loquebatur, quaſi ſupra ſortem noſtram faceres impenſas. Aiebat te alicubi ità flore Liberi patris exceptum ut propè redditus fueris madulſa. Ego ei hoc minus fidei habebam, quia à quo hæc profecta ſunt, etiam hic cum foret, dicitur nomini meo detrahere ſolere. Vides nec te effugere poſſe calumniarum ſpicula. Ita voco. Nam quæ retulere, credere non ſuſtinet paternus animus. Utinam ne decipiar; ſi quid tamen peccatum, corrige, & cautior eſſe diſce, quantum me, te, & totam noſtram domum ames. Qualem te haberi voles, talis ſemper eſto. Ita futurum aliquando ut ne ſiſtat ſe fortuna in honore quo nunc es ornatus, ſed altiora pertingas, ut mihi animus præſagit, dummodò is fueris, qui debes. Muſcheronio literas debeo: ſed nec mater ejus ſcire ſe aiebat, an adhuc ageret Cantabrigiæ. Scribes de eo aliquid, ut ſciam, quo literas mitti oporteat. Scripſi ad Re-

 verendiſ-

verendiſſimum Dominum Epiſcopum, quo gratias ei haberem pro affectu erga te & me. Eas literas mercatoris, qui tibi annumerat pecunias, Reverendiſſimo Epiſcopo vel tradet ipſe, vel per ſuorum aliquem offerri curabit. Quid enim opus fuit eas ad te Cantabrigiam mitti, ut inde denuò Londinum referrentur? Matertera Brunæa quingentos plus minus florenos accepit ex negotiatione Indica. Hæc pecunia opportuno ei admodum tempore obtigit: ut facile intelligis. Matertera Junia, Caſimiri vidua, vicit cauſam. Itaque bis mille quingentos florenos ei debitor ſolvet. Imo jam mille quingentos accepit. Quo nomine quantopere omnes gaudeamus, non opus eſt exponam. Si ſciſſem nomen ejus Theologi, qui præeſt Collegio Jeſu, commendaſſem te ei per literas. Proximis igitur literis fac me de eo certiorem, ut ne hac parte claudicet opera noſtra. Gratias egi D. Procancellario pro honore amoréque erga te, literas ei trades, quas tuis addidi. Statueram primò & aliis ſcribere. Sed non occurrebat aliud quicquam quod ſcriberem, præterquam ut gratias haberem pro eo, quod tantopere te amore proſequuntur. Quamquam profectò hoc ſatis idoneum ſit argumentum, & quod per ſe ſufficiat. Verùm occupatior eram, ut tam multis ſcribere non poſſem, & hærebam ſi unum eligerem, quem eſſe eum conveniret, cum omnes, ni fallor, pariter te diligant. Quando ad me ſcribes, ſignifica quid maximè facto ſit opus. Adde & prænomina, & dignitatem, ne peccem inſcriptione. Iſaaci & Gerarduli ſtudiis præeſt filius Joannis Viterarii, diſcipulus cæci illius Pontani, auditoris mei. Pulchre erudit parvulos meos. Itaque ei victum omnem largior, ſed eâ conditione, ut comedat cum famulitio, ut Petrus, baronum famulus, ſolet. Mater valetudine eſt ſatis infirmâ, ſed tamen curat eam diligenter. Ne nunc quidem omnia mihi ex voto, ſed malignitate alienâ & temporum. Verùm fractis etiam rebus infracto eſſe animo oporteat: nedum nunc, cum omnia mediocriter ſeſe habeant, &, quod magno mihi ſolatio eſt, liberi omnes virtutis inſiſtant viam. Video me quartam jam paginam implêſſe. Quare longior eſſe nolo. Scripſi raptim omnia, & prout in buccam, nullâ ordinis ratione habitâ: quæ negligentia fortaſſe non dedecet Epiſtolam familiarem. Sed ego, ut ſcis, vix aliter poſſim ſcribere, etſi velim, ob tam varias occupationes. Salutem dices V. V. CL. D. Procancellario Wrenno, item regenti Collegii in quo vivis, & D. Doct. Belo, Doct. Collino, Doct. Porter, Doct. Charterton, Mag. Critoni. Quos ſummos viros vide ut obſervantiſſimè ſemper colas & venereris. Vale.

Lugd. Batav. clɔ Iɔc xxix. xxx. Jun.

Tuus Pater,

G. J. Voſſius.

CV.

Hugoni Grotio Gerardus Voſſius, *S. P. D.*

CUm valdè optarem aliquem mihi dari, per quem tutò literæ ad te mitti poſſint: ecce à Sarmatis ſuis ad nos redit nobiliſſimus Stupeskius; unà cum Ephoro ſuo Paſchali, Doctore medico, Natione Gallo, domo, & placitis Genevenſi, homine docto, & perhoneſto. Aiebat uterque ſe propediem, ſaltem poſt hebdomadas paucas, Lutetiam ituros. Sed propè jam bimeſtre eſt, quod culpa eorum, qui ab utriſque partibus commeatus literas procurant, diſcedere iis demum licet. Alioqui non paulo celeriùs ex me ipſo cognoviſſes iſta, quæ de itinere meo Britannico, ex fratris, vel aliorum literis, jamdudum te arbitror percepiſſe. Nihil tamen prohibet, puto, quo minus nunc quoque pauca de eo perſcribam. Nempe à Rege Sereniſſimo, Archiepiſcopo, Comitibus, Baronibus, Epiſcopis, utriuſque Academiæ ſummis viris, aliis etiam vel dignitate, vel doctrina claris, eo ſum honore, favoreque exceptus, qui non tam Voſſio, quàm longè majori conveniret: nec receſſi, niſi auctus dignitate Canonicatus Cantuarienſis, idque ea conditione, ut emolumentis ejus frui liceat etiam in partibus tranſmarinis. Quæ res, neſcio, utrum plus mihi hic peperit honoris, an invidiæ apud nonnullos, eos imprimis, quibus moderatio animi noſtri eſt ingrata. Sed ut Dircæus ille Vates ait, κρέσσων οἰκτιρμῶν φθόνος. Hujus meæ fortunæ recordatio cogitationem mihi injicit ejus, quod hic inter Academiæ Curatores deliberatur de Salmaſio huc vocando. Inter illos, qui maximè negotium urgent, eſt Dominus Someldicenſis. Ex ordine verò noſtro, Rivetus. Occultiorque, at non minor, opera eſt noſtra. Impensè enim viro faveo, ob multijugam, ac reconditam eruditionem. Nec parùm erga eum amori addit amor erga eum tuus, quem literæ omnes tuæ ſpirant. Quæ res fortaſsè, cur non apertè ei ſtudeam. Nempe, ne ei magis incommodem, quàm proſim. Scis enim negotium hoc tranſigi non poſſe, niſi tum iis volentibus, qui extrema

Digitized by Google

trema omnia, quam qui moderatiora conſilia ſequuntur. At prioribus illis pleraque mea ſunt ſuſpecta: niſi fortè ipſe nimis ſim ſuſpicax, qui hæc de iis ſcribam. Adde quod nec omnes, in Salmaſiano illo negotio conſentiunt, qui noſſe virtutes viri debebant. Liceat paulùm tecum jocari per literas, quod præſens facere mallem. Ait Plutarchus, pictorem fuiſſe, qui cum Gallos depinxiſſet, juſſit, ut puer tabulæ adſideret, qui veros abigeret Gallos, ne, quam ineptus eſſet pictor, deprehenderetur. Similiter hic ſunt, qui manibus, pedibuſque diſturbare eorum conſilia nitantur, qui eruditiſſimum illum Gallum huc advocandum cenſent. Metuunt, ne tabulæ ſuæ fiant minoris, ſi omnes ex hoc Gallo videant, quantum ipſis ad Romanarum, Gallicarum, Eccleſiaſticarum Antiquitatum peritiam deſit. Alterum etiam eſt, quod obſtare Salmaſio videatur. Nec enim ad docendum arceſſeretur (quam conditionem amplecti ſi volet, neminem inveniet, qui obſtare volet, ut ego quidem cenſeo) ſed ut eo & loco eſſet, & ſtipendio frueretur, quæ olim ὁ μακαρίτης Scaliger. Facilè autem cogitare potes, in ea profitentium turba unicum eſſe minimum, qui ſibi honoris hoc deferendum potius arbitretur. Utinam autem non de Salmaſio modo huc vocando; ſed de te etiam revocando cogitaretur. O quam uberem ex te meſſem meteret patria tua? Quantos & ipſe perciperem benevolentiæ tuæ fructus? ſed non omnium dierum ſoles occiderunt. Interea me oblectabo dulci recordatione veterum meritorum tuorum. Nam quod aliquando de fructibus amicitiæ noſtræ literis tuis ſcribebas in eo meas mihi eripuiſti partes, qui nunquam tuorum debeo meritorum obliviſci. Tanto juſtius filio tuo faveo. Quamquam non tui modò cauſa, ſed etiam quia ingenii elegantia, ac bonitate indolis, ſic meretur. Dolet de illo corporis vitio, quod cum Ageſilao, Tyrtæo, aliis habet commune. Sed gaudeo, quod corrupto hoc ſeculo, quo omnium penè animi claudicant, filio hactenus mens eſt recta & erecta. Petierat uxor, ut diebus dominicis ſemper pranderet nobiſcum. Sed non facit. Subinde tamen adeſt, & luſitat cum noſtris. Nec occaſionem eam negligo videndi, quantum in ſtudiis, & moribus profecerit. Vellem tui filii cauſa, ut paulò feliciùs cum Bataviæ Scholis ageretur. Sed raro alii, quàm fungi, præfici inferioribus claſſibus ſolent. Imo multis è fungino genere hoc ipſum vitæ genus ſordet: malunt aliquid ogganire popelli auribus de ambone, & imperare imperantibus. Et profectò, quanto tales magis ſapiunt, quàm qui in pædido illo grege puerorum à me ad veſperum cramben repetunt tribus conducti nummis? Meliùs ſocietas Jeſuitica ac prudentiùs facit; in cujus Scholis, pueris claſſem mutantibus, mutant & ipſi Doctores, atque ad claſſes ſuperiores evecti, & ſucceſſorem nacti, præficiuntur ſacris. Hæc ſi Proceres noſtri imitarentur, & doctiores haberemus Eccleſiarum Præfectos, & pueritiæ Reip. ſeminario, meliùs conſuleretur. De Lugdunenſi tamen Schola minus, quàm de pleriſque aliis conqueri poſſumus, ob probitatem ac virtutem præfecti, qui ſic ſatis hypodidaſcalorum ſuorum rationem habet. Libros tuos de Religionis Chriſtianæ veritate, altera hac editione tot mendis obſitos prodiiſſe, ſanè doleo; ſimulac cognoram, Lamerium novam editionem cogitare, obtuleram ſpontè ei operam meam, ad corrigenda Typothetæ σφάλματα. Sed negavit ea ſibi nunc opus eſſe, quia non manuſcriptum quicquam excuderet, quod moleſtius procedere ſolet; ſed jam ſemel excuſum. Cùm ne ſic quidem ſatisfaceret, iterum inſtiti, uſque dum ſignificaret, ſe in iſto uſurum opera Clariſſimi Barlæi. Tum demum mihi acquieſcendum putavi, ſed poſtmodo cognovi, contentum fuiſſe perfunctoria Opella mercenarii cujuſdam, ſcis autem quam parùm, hoc hominum genus ſollicitum eſſe ſoleat, utrum emendatè, an inemendatè libri prodeant. De Tragœdia Euripidea, & tralatione tua, omnia ſpero meliora. Corrigendi ipſe laborem ſuſcepi. Quamquam ſemel, iterumque, poſtremam revidendi curam, commiſerim noſtro Coracino; qui tum fortè hic erat. Ille ſi non peccarit, benè erit, ſed poſtquam Coracinus abire coactus (hiſtoriam jamdiu inaudieris, puto) terroris aliquid injectum uxori. Ita dormitavit tragœdia aliquot menſibus. Jam dies eſt quartus, quod domum repetiere chartas tuas; idque eo animo, ut reliqua perficiant, filius meus Franciſcus ante bimeſtre, publicè diſputavit de gravibus in jure controverſiis; nec parum laudis retulit: Laurea etiam doctorali, cùm bonorum favore, ornatus eſt; ſuperioris anni geſta jam penè abſolvit Heinſius, ſperat ſe intra menſes duos, vel tres, prælo ſubjicere poſſe. Utinam quoque tibi mens fuiſſet, obſidionem Sylvæducenſem deſcribendi. Mitto ad te oratoriarum noſtrarum editionem novam. Quam cum dimitterem, ſic munuſculum meum tacitus affabar, cùm vate Hiſpano;

Tu qui longa potes diſpendia ferre viarum,
I liber, abſentis pignus amicitiæ.

Si modò nobis pignore ullo opus, ſed utcumque eſt, affabitur ille, cùm voles; quod ipſe utinam poſſem. Nihil enim æquè in votis, quàm

quàm ut ne æternum te fruantur externi. Iterùm occurrit illud Biblici poetæ:

Sed reddare tuis iterum viſure Sabinis
(*Batavis* ego dixero)
Teque tuas numeres inter amicitias.

At deſino tandem effundere, quicquid in buccam venit. Salve, Amicorum doctiſſime, Doctorum amiciſſime; imo Doctorum doctiſſime, Amicorum Amiciſſime, diuque cum Uxore præſtantiſſima & liberis, Vale. Uxor ſalutem vobis omnibus officioſiſſimè dicit.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxx.
Poſtrid. Non.
April.

CVI.

Matthæo Wrenno *Procancellario Academiæ* Cantabrigienſis, *nunc Magiſtro Collegii S.* Petri, *& Decano* Wintonienſi.

Reverende ac Clariſſime Domine Wrenné.

MUltum equidem lætabar, cùm ſalvum advenisse filium in Britanniam cognoſcerem. Gliſcebat lætitia, cum viderem Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum Londinenſem, meum juxta ac filii Mecænatem, tanto cum affectu curam ejus rei ac ſollicitudinem ſuſcepiſſe, ut filius in Collegio aliquo Cantabrigiæ vivere impenſis ſuis ad tempus poſſet. Sed maximè lætitiâ delibutus fui, cùm eo eſſet res perducta, ut in eo viveret Collegio, cui tu, vir idem, atque amice ſumme, tanta cum laude præeſſes, & quod ipſum etiam jure magni admodum ducebam, ubi menſâ & converſatione iis jungeretur, qui ut profectu, ita honore etiam primas ferrent. Quid iſtis majus eo quidem tempore vovere potuiſſem. At nunc tamen aliud luculentum adeò acceſſit, cùm idem à sereniſſimo Rege curâ ac interceſſione Reverendiſſimi Domini Epiſcopi, & commendatione veſtrâ, tanto auctus eſt honore, ut in numerum Sociorum Jeſu Collegii referretur. Felicem me, qui tales habeam in Britannia amicos, felicem etiam filium, qui & ipſe uberes adeò fructus percipiat ex veſtro erga me amore. Quamquam autem nunc Collegium mutabit, fore tamen ſpero, atque adeò confido, ut qui hactenus pulchrè adeò de filio ac meipſo meritus es, eundem erga nos animum conſerves. Opto etiam ut Collegii Jeſu præfectum talem erga ſe filius experiatur, qualem te expertus eſt ſemper. Utinam modò filius non indecorum ſe præſtet, nec indignum meritis veſtris. Votis ille meis ſatisfaciet, ſi idem eſt abſens, quem præſentem ſe hic geſſit. Meæ interea partes erunt, ut qui tantum mihi amoris ac favoris exhibetis, aſſiduè illud cum animo cogitem, quomodò potiſſimùm gratum teſtari affectum erga eos poſſim, à quibus tanto affectus ſum beneficio, ac qui neque nunc bene de me ceſſant mereri. Quos inter te, vir clariſſime, optimo jure, cenſeo, imo in iis repono, qui familiam ducunt. Cæterum nunc liceat etiam bonas haſce precari te preces, ut deinceps quoque filium ſi ita uſu veniat, conſilio aut ope tuâ juves; ac ſi forte (quod ne Deus ſirit) vel ſuopte inſtinctu, vel ſuaſu alieno, alius alibi fieret, me quam primum facias certiorem, quo principiis obſtemus. Nihil quidem metuo iſtiuſmodi. Sed tamen jamdiu didici, humana omnia incerta; eoque etiam tutiſſima metuere ſoleo, tantò ſanè magis, quantò quiſque mihi conjunctior & acceptior eſt. Hæc tanti mihi viſa, ut vel ſola (ita paternus eſt animus) ad te, vir maxime, ſcriberentur. Sed deinceps de aliis etiam, quoties aliquid non indignum ſcriptione ſe offerret, literas à me expecta. Sed ſimplices, & quales hæ ſunt, ut ſine animi fuco, ita abſque verborum calamiſtris. Nempe omnia prout in buccam venerint. Ita inter amicos puto fieri oportere. Nec vel occupationes ſinunt, ut lenocinia ulla, more quorundam conſecter; neque ego illis capior, ſcio neque tu, vir eximie. Salutem à me plurimam dices clariſſimis ac doctiſſimis viris, Doct. Belo, Doct. Collino, Doct. Wardo, Doct. Porter, Doct. Charterton, Mag. Critoni, aliiſque omnibus amantibus noſtri; quorum ego utinam affectui erga me & filium meum poſſim officio ullo reſpondere.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxix.
Kal. Jul.

Virtutum tuarum admirator,
ac dignitatis eximiæ cultor
Devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CVII.

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

CVII.

Ger. Jo. Voſſius Claudio Salmaſio S. P.

QUod tarde adeo reſponderim Literis tuis, maxime Salmaſi, prius quidem in cauſa fuit iter à me in Brittanniam ſuſceptum unde dignitate Canonicatus Cantuarienſis à Sereniſſimo Rege collata, auctior redii domum. Poſtea autem cum viderem Oratorias noſtras vergere ad finem, pauliſper volui exſpectare uſque dum eas una cum Literis meis per hominem fidum mittere poſſem. Qui nunc obtigit, Illuſtris Baro Stupeskius Polonus una cum Ephoro ſuo Paſchali, domo Genevenſi profeſſione Medico. Utinam vero placere tibi poſſit hic fœtus meus. Sed placebit ſpero, ſi non merito ſuo at ſaltem ob pulcherrimum conatum. Nam & veterum imprimis veſtigiis inſtitimus, & multa tamen accuratius excuſſimus, quodque facile videbis, plane alia nobis ratio inita; quam qua vulgo tetrica artium præcepta tractari ſolent. De tuis in Plinium ac Solinum commentariis, qui vere ἀγαθῶν ἀγαθίδες, gratiam ſane promiſſi facio. Quid enim amicitia noſtra recens adeo inita tam cito tibi ſit fraudi. Sed ſiquid poſtmodo emiſeris exigui ſumptus, cujuſmodi fuit ante ἀντίδωρον miſi, quale item quod nunc vides; ſane ſi omnino liberalis eſſe voles gratum mihi erit donum & ſuo nomine & auctoris: quem ego cum Grotio noſtro conjungere ſoleo, quoties duos nominare volo omnigenæ doctrinæ Principes, ſane orbis noſtri doctiſſimos. Quod elogium non perſcriberem ad te, (metuerem enim ne quid videam auribus dare) ſed idem non ſemel his diebus teſtatus ſum apud Academiæ noſtræ Curatores. Ex quibus Somelſdicenſis Dominus ſeriò hoc agit, ut Scaligeri locum tueri apud nos poſſis. O me beatum, ſi hoc contingat! Rivetus etiam, optimus ſane ac doctiſſimus Theologus, negotium hoc urget, quàm qui maximè. Faveo ego utroque, quod dicitur, pollice, & eos incito, qui plus me authoritate valent. Nihil tamen certi promittere habeo: partim quia multi apud nos ad clavum Reipub. ſedent, ſtudiorum minime intelligentes: partim etiam aliis de cauſis de quibus fortaſſe aliquid ſcribam Poſtr. Non. Maii. Eum enim in diem indictus Curatorum Academiæ Conventus. Vale, ſumme idem vir atque amice, ac deinceps crebras à me literas exſpecta.

Lugd. Batav.
ↀ Ↄ Ιↄ xxx.

CVIII.

Dudlæo Carleton.

Illuſtriſſime Domine,

INdignus ſim tantis in me meritis tuis, ſi à longo tempore intermiſſa ſcriptione, etiam hanc occaſionem dimitterem, redeunte in Britanniam filio meo. Fateor, diu ſcriptum à me oportuiſſe, ſed ſublimem adeo virum interpellare ſæpius verebar; ut cui tanta negotia, & regias incumbere curas noſſem. Nihilominus, cum prolixam cogito humanitatem tuam, qua me humilem adeo hominem proſecutus es, viciſſim magnæ videbatur inhumanitatis, non facere te certiorem de rebus meis, qui ſatis oſtenderas, quam bene mihi, & omni familiæ meæ velles. Ea itaque res, ut ſcriberem, induxit; nec materia deeſſe videbatur. Nam præterquam quod mei muneris duxi tranſmittere Oratorias meas (quas rogo animo potius donantis æſtimes quàm pretio ſui) etiam ex meipſo cognoſcere te volui, quòd fortaſſe jam ex aliis intellexeris; nempe ut menſibus abhinc propemodum quinque ſedem meam Amſtelodamum tranſtulerim, vocatus ab urbis ejus Proceribus. Nuper quippe ii Conſilium cepêre de erigendo in urbe ea Illuſtri Gymnaſio, ne Civitas omnium totius Belgicæ florentiſſima & opibus viriſque valida, ſola Studiorum cultura aliis pleriſque cederet. Itaque eo me vocârunt ad eandem Profeſſionem ſuſtinendam, quam obii Lugduni. Cauſæ, quæ me impulere, ad ſuſcipiendam conditionem, variæ fuere; ut enim ſtipendium mittam, quod fere alterâ parte majus eſt, liberorum hic longè magis rationem habendam, ſatis luculentis indiciis perſpexi. Nonnullis credo mirum videbitur me ex florentiſſima Academia commigrare in Illuſtre Gymnaſium, de quo vix dicere illud poſſimus, adhuc meſſem ejus in herba eſſe. Necdum enim herbeſcit, imo ne quidem ſementis facta. Veruntamen non mei unius hoc conſilio egi; ſed multum cum aliis ſummæ & prudentiæ & auctoritatis viris deliberavi, qui hujus mihi rei auctores fuerunt. Nempe omnes prope judicant, eam eſſe hujus urbis potentiam, illud nomen per orbem omnem: ut ſi allunde ſplendorem petam, quam à propriis ingenii ac induſtriæ monumentis, cum non minus à clariſſima hac maximaque Urbe, quam vicina Academia, conſequi poſſim. Quantoque illuſtrius deinceps futurum urbis hujus Athenæum, tanto ubique glorioſius mihi erit, prima ejus jeciſſe fundamenta. Multum me etiam pellexit

Digitized by Google

lexit Magiſtratuum hujus urbis cum ſumma prudentia, tum etiam excellens doctrina; ita ut veriſſimum hic Platonis dictum comperiar, qui tum fœlices fore Reſpub. aiebat; quando, aut qui Philoſophi eſſent, regerent, aut qui regerent, Philoſopharentur. Nec ignoro eſſe, qui nomini Procerum plurimum detrahant, quaſi iniquiores ſint Ordini Eccleſiaſtico. Verum video, abunde huic eos favere, dummodo ſe ille contineat intra effata, ac pomœria ſua. Nec ea ad Gymnaſium noſtrum controverſia pertinet. Neque me deinceps ei immiſcere animus, ſed pacem ſemper & concordiam ſectabor. Liticula adhuc aliqua eſt Lugdunenſibus cum Amſtelodamenſibus de Jure erigendi hic Illuſtris Gymnaſii. Sed intra dies paucos ea Controverſia ab utraque Curia decidetur. Nec tantillum dubito, quin ſententiam latura ſunt pro Amſtelodamenſibus. Ita ſaltem cenſent, quicunque rerum Batavicarum ſunt gnari, atque animum habent affectibus minime mancipatum. Sed de iſto fortaſſis nimis multa. Quod ſupereſt, Illuſtriſſime Domine, optimeque Mecænas, Deum oro, ut Neſtoreos annos felix & fortunatus vivas, cum Illuſtriſſima Heroina uxore tua. Ex qua quam ſimilliмam veſtri prolem, vobis exopto, Regni Britanniæ bono, ſimul gaudio veſtro. Atque hoc Deum rogo. Te autem unum illud, ut quem hactenus tanto es favore complexus, eum porro habere velis in Clientium numero. Hoc equidem affectu erga me tuo ſubnixus ſemper ero.

Illuſtriſſimo nomini tuo totique Domui Carletonæ *devinctus ſimul & devotus Cultor,*

G. J. Voſſius.

CIX.

Johanni Meurſio *S. P.*

OB diuturnum adeo ſilentium difficilis mihi cauſæ dictio apud eos foret, qui me nævo potius aliquo norint, quàm integrum, uti tu facis, vir clariſſime. Cui, ut puto, facile perſuadebo, tamdiu me nihil ſcripſiſſe, non quia minus amem te abſentem, quam ſoleo præſentem: ſed partim ob occupationes ἐγκυκλίους, & invaletudinem meorum, ex quibus maximus natu filius, Collegii Jeſu Socius apud Cantabrigienſes, plus minus menſe oculis captus fuit: partim etiam quia teipſum exſpectaremus, uti ſpem tui feceras nobis ante ſeſquiannum, vel præterpropter. Primis quidem menſibus, ex quo eas literas acceperam, irritum fore hoc promiſſum facile prævidebam. Sed fœdere inito inter Cæſarem, & Sereniſſimum Regem veſtrum, omnia viſa liquidiora. Itaque proximo quidem autumno avide te exſpectavi. Nunc nihil ſperare auſim ante ver medium, vel etiam adultum. O beatum illum diem quo te amplectar! Quam de multis tum loqui licebit στόμα πρὸς στόμα, quæ non tuto ſatis literis committantur. Sed dum te caremus, nefas ſit non arripere occaſionem ſcribendi bellam, eunte ad vos optimo doctiſſimo amiciſſimo Stephano Stephanio. Jucundum quidem mihi eſt te ſalutare; ſed multo jucundius erit id agere per amicum hoc caput, ex quo ea etiam cognoſces, quæ non ſcribo. Jam menſis eſt, ex quo me Lugdunum iterum habet. Bimeſtre impenſum itineri Britannico. Sane non facile dixerim quantum mihi honoris habitum ſit à viris, genere, dignitate, doctrina, inſignibus: ipſo etiam Sereniſſimo Rege, nulli noſtri temporis regum ſecundo: cui coram gratias egi pro collata mihi dignitate Canonicatus Cantuarienſis, & ita collata, ut frui ejus emolumentis etiam in tranſmarinis partibus poſſim. Equidem neſcio, nec valde ſcire laboro, utrum oculi propterea doleant amicorum meorum fucatiſſimo, de cujus fucoſiſſima amicitia ſcio etiam te non ſemel apud me graviter conqueſtum. Nempe tales ſic omnia componunt, quaſi ſibi non eſſet bene, niſi aliis ſit male, præſertim illis, qui ſtudia tractant non adeo diverſa. Ut facile comprobent illud vetus quo ſolent ὁμοτέχνους ἀντιτέχνους vocitare. Sed meliora tamen de illis ſperemus, ne videamur amorem omnem exuiſſe, cum aliud ſane ob egregias quaſdam virtutes mereantur. Præſertim cum tales ſæpe cum obeſſe volunt, magis proſint. Ut non de nihilo dixerit Gregorius Theologus, multa eſſe in quibus καὶ ἀδικοῦντες δοκοῦντες οὐ πάσχειν, καὶ πολλοὺς πάσχοντες ἀδικοῦντες. Curator Academiæ Arſenius, Somelſdicenſis Dominus, in eo ſtrenue adlaborat, ut in Academia hac clariſſimus Salmaſius eo eſſe loco poſſit, quo Scaliger olim fuit. Eſt qui manibus pedibuſque obnixè agat omnia, ut huic incommodet propoſito. Parum id fore ex honore ſuo arbitratur. De quo ego non diſputo; qui multum honoris huic loco ex viri ejus præſentia Academiæ noſtræ accedere poſſe exiſtimo. Utinam tantum etiam Ampliſſimus Grotius, tuque, clariſſime Meurſi, eodem vel non diſſimili apud nos loco eſſetis. Sane ubicunque nunc vel Cimmeriæ eſſe tenebræ videntur, vobis lucentibus facile hæ pellerentur, nec præter veſtri ingenii ac doctrinæ facem

Digitized by Google

cum nocturna ulla lumina quæreremus, imo Titania ingenii veſtri lampade, alius in hoc, alius alio in ſtudii genere, diem ipſam reduceretis. Sed multum metuo, ne unquam nobis tam beatis eſſe liceat. Interea pro te mihi erunt ſcripta tua, quæ omnes amant præter ὀφθαλμοῖς πονηροῖς animique livore tinctos. Sane apud Britannos, qui quidem Græcarum Antiquitatum ſtudio tenentur, tuos labores mirè prædicant. Inter eos doctiſſimus Crito, Græcæ Linguæ apud Cantabrigienſes Profeſſor; ex cujus ore lubentiſſime audivi, quæ & illo & te digna erant, ac eo ſolum nomine à me reticentur, quia moris mihi magis eſt iſta apud alios, etiam in æmulorum præſentia, referre, quàm quempiam in os laudare. Ut videas quantopere ſcripta tua peregrinentur, ſuperioribus annis etiam Athenæ tuæ Athenis ipſis fuerint. Eò ſecum detulerat illas Pitteus, Anglus longe doctiſſimus, quem Illuſtriſſimus Arundeliæ Comes, vir natus juvandis literis, in orientem miſerat, ut inde antiquos lapides, aliaque monumenta in Britanniam referret. Vix dici poſſit quam multa præclara inde reportârit. Quæ paulatim juris faciet publici. Atque idem inter alia etiam Athenas, ubi diutiſſime vixit, deſcribere parat: credo ad formam eam, quâ Byzantium Gyllius deſcripſit. Vir eſt ut humaniſſimus, ita mihi amiciſſimus, ac tuo etiam digniſſimus amore. Nam quod dicebam antea ὁμοτέχνους ἀντιτέχνους eſſe ſolere, id in neutro noſtrum locum habere debet: qui cum ſtudiis ſemper conjunximus animi candorem. Puto fore ut propediem hic edantur literæ Caſauboni ad Scaligerum, Heinſium, Rutgerſium, alios. In iis non tam multa quam vellem, ſed nec rara tamen fit mentio tui. Αὐτόγραφα enim vidi; nec dubito quin futurum ſit, ut omnia fide bona edantur: quippe præerit editioni doctiſſimus ac tui etiam amantiſſimus Rivetus. Itaque nec diſpliceat, ſi eas huc mittas, quas magnus ille vir ad te olim ſcripſit. Fuerit, puto, id ex honore tuo, cui impenſe faveo. Quod ſi quid in iis ſit quod divulgari non debeat, poterit à te deleri. In Scaligeri Epiſtolis, quæ, ut ſcis, ante triennium hic excuſæ, quædam relicta ſunt, quæ reſecari longè ſatius fuiſſet. In iis quiddam etiam eſt acerbe ac nequiter de te dictum, ſed pro nomine tuo Aſteriſcus poſitus, ut te ſignari pauci intelligant, præter eos qui Scaligero fuere familiares. Socerum quoque meum Junium non uno loco ſugillat. Eaque res mihi præfationem magna ex parte expreſſit, quam hiſtoriæ meæ de Hiſtoricis Latinis præmiſi. Seldeni opus de Diis Syris hac æſtate, vel paulo ante, longe auctiùs hic recuſum, & Heinſio noſtro dicatum eſt. Auctor ipſe, cum eſſet inter patronos Minoris domus Britannicæ, atque ſe vehementius gereret adverſus Regem Sereniſſimum (ſeditioſè multa locutus dicitur, de quo ego judicium ferre non poſſum, quia & patronos ſuos habet) in turri cuſtodiæ traditus eſt. De vita tamen periclitari negant illi, qui norunt clementiam Regis, atque amorem erga literas & literatos. Imo jam dies ſunt pauci, ex quo aliquis mihi ſignificavit, cunctos qui ſe Regi tantopere oppoſuiſſent, ab Rege eſſe è cuſtodia liberè dimiſſos. Sed de iſto certiora propediem intelligam. Si vera narrarunt, quamprimum Seldeno literis meis gratulabor. Nam inter nos non ita magnum, culpa mea, ſed aliquod tamen commercium eſt literarum. In Alardo, quem mihi penultimis literis commendâras, feci quod potui: nec inutilis illi fuit opera hæc mea. Quicquid feci, feci adoleſcentis causâ, feci & tuâ; feci etiam ob parentem ejus, qui & mihi per literas gratias egit. Video virum eſſe bene eruditum. Si quid in eo amplius poſſim, vel quocunque alio, faciam id lubentiſſimo animo, uti amicitiam noſtram decet. Sum quidem ſatis negligens in ſcribendo, præſertim ubi nihil eſt quod urgeat. Sed nunquam patior operam meam deſiderari iis in rebus, unde boni aliquid ad alterum redundet. Bertium ante tres menſes obiiſſe, jam, ut puto, intellexeris. Golius ante 4 menſes rediit è Syria, vir ſanè ut doctiſſimus, ita longe optimus, & candidiſſimus, ut verum Batavum decet. Is geminam obit profeſſionem: inque Matheſi Snellianas, in Arabicis Herpenianas partes ſuſcipit, non ſine gloria. Grotius Grollæ obſidionem deſcripſit, quæ jam excuſa. Heinſius Ordinum eſt Hiſtoriographus. Hoc nomine ei tributum ſtipendium annuum flor. 700. Occupatur in ſcribendis iis, quæ hoc anno feliciter Batavis ſucceſſere: imo putat intra menſem unum alterum ſe Hiſtoriam hanc prelo ſubjicere poſſe. Non abhorrebat ab iis pangendis Grotius: Sed videtur eum ſufflaminaſſe, quo duo vel tres hanc ſibi provinciam elegiſſent, qui certius omnia noſſe poſſent, ut qui Obſidioni Sylvæducenſis interfuerant. Ex his eſſe creditur Huygenius, Principi noſtro à Secretis. Barlæus victoriam hanc carmine victuro celebravit. Etiam nomine Illuſtriſſimæ Ameliæ ingenioſam & elegantem Elegiam fecit ad Maritum ſuum Principem noſtrum, ad modum earum, quas ſub heroidum nominibus Ovidius ac Sabinus condiderunt. Eam Epiſtolam non ineleganter Belgicis verſibus in gratiam Dominæ Principis Scriverius expreſſit. Inſtitutiones meæ Oratoriæ intra bimeſtre erunt recuſæ, multo limatiores, & al-

terâ parte auctiores illis, quæ ſecundo prodiere anno cIↄ Iↄc ix. Vale, vir maxime & amiciſſime, & plurimum meo nomine ſaluta optimam uxorem, Clariſſimum Laurenbergium & Collegarum alios. Uxor etiam plurimam tibi atque uxori ſalutem adſcribi juſſit: & filiæ filia. Nempe æquum eſt etiam liberos paternæ eſſe amicitiæ participes ac hæredes.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxx.
Id. Januar.

Totus tuus,

G. J. Voſſius.

CX.

Clariſſimo Viro, Jacobo Roverio, *S. P.* Dordrechtum.

NON ſtudiis modò, ut putares mi Roveri, ſed occupationum etiam undis (niſi hoc grave nimis eſt verbum) ita immergor, ut vix animus unquam emergat. Ad negotia ſeria accedunt Interpellationes amicorum, vel coram, vel per Epiſtolam. Scio nihil utilius, nihil etiam eſſe ſanctius amicitiâ; ſed ſi ea in nimis multos diffunditur, fit illud, ut quia ſcribendo non licet benè mereri de publico, tempus omni auro potius, non quidem ratione omnium, ſed tamen ratione plurium, pereat ſtudiis ac poſteritati. Illud dicere malo, quàm bono famæ. Nam quid illa eſt niſi inane nomen? Et habet aliquid, quod magis noceat, quàm proſit. Quid illud? inquies. Nempe eo ferè omnes animo ſumus, ut non libenter aliquid deperdi ſinamus, quod nominis ad honorem pertineat. At qui ita fuerit animatus; ille famæ jam magis, quàm ſibi, quàm bono etiam publico, vivere incipit. Mihi verò longè ſemper alia mens fuit. Subinde tamen metuo, ne non ſatis me nôrim, & dum non dico famæ ſervio, quod omnino non facio, ſed tamen paulò fortaſſe majoris eam æſtimo, quam debebam, minus etiam placeam amicis illis, qui omnia publico metiuntur. Quos inter, conjunctiſſime & amiciſſime Roveri, lubens meritò te repono. Amo enim te ut affinem, Liberorumque meorum Conſanguineum, amo ut quodammodo diſcipulum, eumque amantem mei, eoque, prout quidem res utriuſque noſtri tulere, ſatis familiarem. Sed majus eſt, quod amo, ut præclaræ adeo indolis, præclaræque eruditionis virum, & ſi voles, pulchrè de Rep. literaria meriturum. Itaque dolet, quod ex Britannia redux dieculâ citiùs, quàm ſtatueram, abieram Dordrechto. Decrêram enim aliquot horas dare amico non uni, atque in his, quos fraternus tibi ſanguis, aut proxima adfinitas conjunxit. Quod ſi potuiſſem, fuiſſem felicior, quàm putâram. Nam in te quoque, quem ob peritiorem literaturam, urbis tuæ poſthabeo nemini, ſimul incidiſſem. Non te Dordrechti, ſed Hagæ unà cum Parente, vivere arbitrabar. Eoque ſimul ac Hagam excurri, rectà eam in domum, ubi me apud te divertiſſe meminiſti, contendi. Quid reſponſi acceperim, nihil attinet dicere. Dolui interim ob errorem hunc meum, & ita dolui, ut cùm per alterum excuſare hoc apud te pôſſem, ipſe ad te literas dare maluerim, tardius fortaſsè quàm expectaſſes, ſed ex more meo, qui uſque adeo tardus in ſcribendo eſſe ſoleam, ut interdum nec tertio reſpondeam menſe, interdum nunquam: quippe qui raro, niſi neceſſariò ſcribam. Quod vitio nemo vertet, qui vitam, & occupationes meas nôrit. Abſque his eſſet, non alter lubentius, vel frequentius ad me literas admitteret, quàm ego remitterem. De multis etiam ſcriberem, quæ ne nunc quidem ſcribo. Sed de quibus non ſcribo, loquar tecum cùm voles. Quando autem illud erit, Optime, & Optatiſſime Roveri; Audies tum inter alia, de toto meo itinere Britannico. Filium meum Franciſcum non ſine gloria publice, pro doctoratus, ut vocant, Laureâ diſputaſſe v. Non. Febr. credo, jam ex aliis intellexeris. Oratoriæ meæ vix ante menſem videbunt lucem. Parte alterâ erunt auctiores, longéque emendatiores: ut novum opus haberi, vel ſaltem videri poſſint.

Vale, Doctiſſ. Cognate, ut nunc loquimur, vel potius Adfinis; ſed tamen non minus care, quàm ſi ſanguine tam eſſes conjunctus, quàm es non modò uxori, ac liberis meis; ſed etiam qui paulo propius attingunt. Plurimam per te ſalutem dico, Ampliſſimo Parenti, ac conjugi optimæ; item fratribus egregiis, ac Affinium Pari Blyemburgio, Berckioque; quorum illi, tergemino antea honore inclyto, acceſſionem equeſtris dignitatis, gratulatus ſum coram, ac nunc quoque feliciter ipſi, familiæque toti vertere cupio, ſperoque.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxx.
vi. Id. Febr.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CXI.

CXI.

Joanni Voſſio.

JAM quarto ad te ſcribo ex quo veni domum. Interim unæ Literæ mihi à te ; non Literæ, nec enim Literarum nomine cenſeri dignæ, quibus non aliud ais, quam te Hungari Literas ad me mittere, ut domeſtici mei eas melius procurent, quam à tabellariorum vulgo fieri ſolet. Niſi hoc alicujus putas, quod adjeceris, te non multò antè ad me de pluribus ſcripſiſſe, atque in his etiam conſilium te poſcere, utrum Theologiæ an Juris ſtudium debeas amplecti. Ego verò eas Literas non accèpi, ut quæ ambiguum reddunt animum tuum, ſcire non poſſim. Quanto ſatius erat, te mecum de eo egiſſe, cum in Britannia forem, atque ipſe cum Reverendiſſimo Epiſcopo, & aliis ſummis viris conſultare de re tota poſſem? Nunc illud dixero, Theologicum ſtudium palmam præripere omnibus, & eſſe ei ſuos quoque, imo maximos, in Anglia honores. Quod de aliis terris non poſſis dicere. Quanquam ut nulli honores ei magis quam apud nos forent, tanta eſt excellentia ejus ſtudii, ut omnes pios in amorem & admirationem illud ſui rapere debeat. Quare teipſum in conſilium adhibe, vide quo animus maximè feratur, conſulta cum ſummis viris, & utriuſque noſtri amantibus. Ante omnia Deum ora, ut te prudentiæ ſpiritu regat. Mihi ſeu hoc, ſeu alterum ſtudium amplecti volueris, ſatisfacies abundè, dummodo duo iſta præſtes. Prius eſt, ut pius ſis, atque ita te geras, ut videam te regi Spiritu Domini. Alterum ut nihil vulgare in ſtudiis præſtes, neque indecorum te familiæ noſtræ oſtendas, ſed gloriæ eſſe & immortalitatis candidatum. Quam ad rem induſtria opus. Magnam in Liberorum ſingulis ſpem repoſui ; Unus tu mihi, natu omnium maximus, ſcrupuli aliquid injicere ſoles : non quia non tibi ingenii abunde ſit, ſed quia diligentiam deſiderarem. Sed cum poſtremò alter alteri vale diximus, ita me plenum magnæ ſpei dimiſiſti, ut non poſſim non pulchra quædam de te augurari. Credimus nos Parentes facile liberis noſtris. Sed tamen tibi, ea jam ætate, puto me tutò credere poſſe. Si decipis, te potius quàm me deceperis. Adoleſcens, ut Poeta ait, *Cereus in vitium flecti.* Tu potius cereus eſto in eo, ut facile animo imprimas monita mea ; Ab his dimovere ſi quiſquam te volet, ferreus vel adamanti ſimilis ſis. Apage igitur iſtos qui ad inertiam te vocant, filiamque ejus luxuriam, quæ te in Barathrum aliquod præcipitem daret, unde cum lachrymis eximi poſtea optares, ſed fruſtra. O quam mihi gratus eris, ſi (ut Nazianzenus ad Vitalianum ſcribit) ἀναχωρήσεις σπουδὴν τῶν πολλῶν, καὶ σύνοικον ἔχεις τὴν ἀρετήν· Fac, fac, mi fili, ſic eris ſenectutis meæ ſolamen, domus noſtræ fulcrum. Quid tibi cum iſtis negotii, non tam pedibus valgis, quam mente diſtortis? Similem te ſui volunt. Renuntia eorum amicitiæ. Quid boni ex iis diſcis? Nihil ſanè. Omnis eorum eruditio, quod manum habeant eruditam. Sciunt ut cum Poeta dicam,

Quo geſtu Lepores, aut quo Gallina ſecetur.

Venuſtum in illis nihil. Quippe qui nullam ſermonis Venerem niſi de Venere agnoſcunt. Tuum eſt amare non illam vulgarem Venerem, ſed alteram, Οὐρανίαν, quæ cœleſtes inſpirat amores. O quanto jucundior amor ille! Me quidem ita ſacra ſtudia afficiunt, ut omnia præ iis pudeant. Nempe tantum ſtudium Theologiæ præſtat cæteris ſtudiis, quantum hæc voluptatibus iſtis adoleſcentiæ. Sed ſi Naturæ, Hiſtoriæ, Juris te magis delectat, non repugno quo minus totum te iis des. Hæc quoque ut uſum neceſſarium, ita incredibilem habent voluptatem. Itaque Plinius ea ſtudiorum voluptate tenebatur, ut & ſomno & cibo detraheret, quemadmodum ipſe in præfatione naturalis Hiſtoriæ teſtis eſt nobis. Scis etiam ut Archimedes & cibi & potus oblivіſceretur ſtudiorum amore. Sed quid ego te ad Externa voco? Cur non ſufficiat domeſticum exemplum? Egone tantum laboris & in iſtis exhauſiſſem, niſi ille mihi labor fuiſſet jucundior, quàm iſta quæ alii conſectari ſolent? Et voluptas illa manet. Juvat nunc recordari quoque ætatis retroactæ. Quod tu de te non dixeris. Sed ut deinceps dicere poſſis, de eo quidem, quod divina bonitas vitæ amplius largietur, id quidem in manu eſt tua, mi Fili. Quare hoc age ; nec patere domum, quam ego virtute mea paullum erexi, tam cito vitio tuo collabi. In ſtylo omnino velim te exerceas. Neutiquam enim mihi ſatisfacis hac parte. Noſſe deſidero, quantum in Græcam tuopte Marte valeas. Item ecquos inſtituas Adoleſcentes. Optimus proficiendi modus docere alios, quæ didicimus. Et tum demum aliquid ſcimus, cum docere id alios poſſumus. Aves, credo, ſcire ecquid apud nos rerum ſit novarum. Sed nihil ſane eſt quod magnoperè ſcribi mereatur. De induciis deliberatur, in Ordinum Conventu ; verum plures eam adverſantur, præſertim qui in mari vivunt, vel ut ſcitè Græci eos vocant ἁλίζωοι (nautas me vides dicere) vel qui ex eo vivunt, ut

Negotiatores multi Magnarii, imo & quos liberos Piratas nuncupamus. Ultrajectini cogitant de Academia erigenda. Si Amſtelodamenſes in propoſito perſiſtunt, vocabunt in urbem ſuam Barlæum, ut ibi Philoſophiam & Hiſtoriam profiteatur. Colvius uxorem ducit filiam Abrahami vander Mylen. Wicfordus qui pro gradu Doctoratus in Academia noſtra ante paucos annos diſputavit, in Galliis dicitur conjectus in carcerem ob æs alienum, quod ἄσωτος ille conflavit, nec Parens ſolvere curat, nec etiam debet ne foveat ejus luxuriem, & cæteros perdat liberos. Mater tua ægrotavit iterum aliquot hebdomades. Curæ eam valdè macerant. Scis quales dicere velim. Audio te ante menſes duos vel paullo minus, Londini adfuiſſe Struſio. Ego utrum Struſius ille albus an ater ſit neſcio. Sed tamen ajunt eum conviviis magis gaudere quam noſtram deceat ſortem. Quare malim tibi commercium eſſe cum hominibus literatis, & ad rem attentis. Pupam unam filiolæ Domini Wrenni jamdiu acceperis. Alteram non potuimus tam citò nobis comparare. Amſtelodamo enim apportari neceſſe ſit. Sed ſi & alteram voles, perſcribe, atque adde cujus magnitudinis eam eſſe cupias. Quanquam hoc quoque ſcito opus, quomodo tranſmitti quam tutiſſimè poſſit. Prodiit Londini Libellus cum hac Inſcriptione, Alter Ecebolius, M. Antonius de Dominis Archiepiſcopus Spalatenſis, Excudebat Billius, An. 1624. Ibidem prodiit Concio ad Clerum, habita Cantabrigiæ per Sam. Wardum, Excudebat Milo Fleſher 1627. ſi commoda ſe offerat eos Libellos mittendi occaſio, tranſmittes. Sin minus, ne laboro. Habui utrumque Libellum commodatum à Nouwio. Sed cum in Gallias iret, per fratrem utrumque repetiit. Retinere maluiſſem. Et dixerat, poſſe me utrumque reſervare. Sed ſententiam videtur poſtea mutaſſe; Nolim tamen de iis te valdè eſſe ſollicitum. Poſſim enim utroque carere. Video chartam monere, ut deſinam ſcribere qui non deſinam te amare, dum tu virtutem amabis, quod ut æternum ſit, Deum oro. Salutem dices iis quos toties jam literis ſignavi, ut repetere nihil attineat.

Lugd. Batav. *Tuus Pater,*
cIↃ IↃc xxx.
Poſtr. Id.
Mart. G. J. Voſſius.

Qui has ad te Literas defert, mihi quidem hactenus ignotus fuit, ſed cum eum cognoſcerem, eſſe filium Caſtellani, Gallicæ Eccleſiæ quondam Miniſtri, Senioris autem Trelecatii, Præceptoris mei, ex filia Nepotem, noluі eum dimittere ſine Literis meis; præſertim cum & honeſtus & non ineruditus videretur.

CXII.

Franciſco Junio, *Fr. Fil.* Londinum. *S. P.*

Ranis illis Seriphiis, mi Affinis, taciturnior mihi videris. Citius illis vocem, quàm tibi verbum aliquod expreſſero. Quippe jam bimeſtre eſt, quod à nobis abiiſti, ac ne illud quidem ſignificas an ſalvus in Britanniam adveneris. Profectò, niſi mihi ſatis perſpectum foret, quàm tardus ſis in ſcribendo, planè aliquid ſuſpicarer, quod dicere nolo. Interea ut mihi, optimæ ſorori, & liberis etiam meis, omnem eximas ſcrupulum, ſilentium rumpe, & nos quamprimùm Literis compella. Si non ob aliud, ſaltem, ut ne ultra ignorem, quod me maxime tangit. Quare κίνει τὴν γραφίδα καὶ χαίρειν τὸ ἀποσιγᾶν. Nam quid magnopere juvet, ſi nos mutuo amemus, & ne literis quidem alter alterius fruamur. Nempe ſic Tantalo, jure comparemur, cui & jam deerat, quod habebat. Franciſcus meus pro gradu, ut loquimur, Doctorali, publicè diſputavit, ac ſtrenuè rem geſſit. Smontius ab Amſtelodamenſibus, urbe exactus eſt. Itaque apud nos domum conduxit. Oratoriæ meæ domum, poſt hebdomades duas, aut tres, erunt abſolutæ. Filius Dionyſius orſus eſt, ex Arabico transferre gentis ejus proverbia. Nonnihil tamen ab hac opera revocabit verſio hiſtoriæ Reidani. Heinſius propediem editurus eſt hiſtoriam omnium, quæ ſuperiori anno contigerunt. Vehementibus ſtudiis agitur, in conventu Illuſtrium Ordinum, an de induciis ſit cum Hiſpano agendum. Major pars hactenus abhorrere ab eo conſilio videtur. Deſidero ſcire, quando ſperare liceat quæ affecta habeas, de Pictura, Sculpturaque. Martinius Bremenſis videtur depoſuiſſe cogitationes, de Affine Junia. Noſſe aveo, verene hic ſparſum ſit, Seldenum carcere liberatum. Addes quoque, quando viſuri ſumus Clariſſimi Pittei Athenas, aliaque. Quæſo urge virum Metuo enim ne ei calcare opus ſit. Sorori Bruneæ ægrè eſt, quod ei migrandum erit ex ædibus in quibus hactenus commodè vixit. Ipſe Dominus ædium in iis habitare ſtatuit. Literas à te Roterodamo, ad ſe perſcriptas, toto menſe poſt accepit. Quod malè eam habuit. Colvius noſter uxorem ducit, filiam Abrahami Mylii, puellam egregiam, nec malè dotatam. Amſtelodamenſes cogi-

cogitant, de uno alteroque Profeſſore, aliunde advocando; ne Parentes neceſſe habeant, tam citò ablegare liberos ad Academiam, ubi major pars corrumpitur, licentiâ, & malo exemplo. Jam de Barlæo ſuper hac re actum, nondum tamen tranſactum. Nec dubito tamen, quin ſi negotium procedat, cæteris ſit præferendus. Dicuntur Ultrajectini cogitare de Academiâ apud ſe erigenda. Quæ res incommodare Leidenſibus poſſit. Scis enim locum eſſe ad eam rem ſatis idoneum. Nec obſtare Hollandi poſſint, cùm æquè Provinciam conſtituant, ac illi, ſi quid ultra hic rei novæ ſit, cognoſcere poſſis ex eo, qui haſce literas defert. Eſt is ſenioris Trelcatii, ex filia Nepos, Caſtellani, Gallici ante annos aliquot Eccleſiaſtæ filius. Hactenus mihi ignotus fuit. Sed cum ſtudiorum cauſâ, ſe in Britanniam vello ire diceret, & perhoneſtus juvenis videretur, ſine meis cum literis dimittere nolui. Speraveram fore, ut prior ſcriberes. Poteram ſanè te compellare illo Homerico, ἄρχε, σὺ γὰρ γενεῇ νεώτερος. Sed mihi majus eſt literarum tuarum deſiderium quàm tibi mearum. Scis enim quàm aveam noſſe omnia, quæ ad filium pertinent. Quare prævertere te ſcribendo malui. Nec deinceps detrecto ſimilem Provinciam; dummodò tantum ſpondeas, te propemodum, paria mecum facere velle. Ultra non exigam, etſi minus me ſis occupatus; niſi valdè me ratio fugit. Pergratum erit ſi plurimam meo nomine ſalutem dixeris Nobiliſſimo Equiti D. Guilielmo Houardo, cui à ſtudiis es magnæ Illuſtris Arundelianæ domus ſpei. Omnia ei à me ſervitia offerre, ne grave ſit. Pitteum etiam ſalutabis, in quo candor & eruditio certare mihi videntur. Vale, Conjunctiſſime Affinis.

Lugd. Bat.
cIↃ IↃc xxx.
Poſtr. Id.
Mart.

Tuus Affinis,

G. J. Voſſius.

CXIII.

Matthiæ Martinio. *S. P.* Bremam.

LOngo tempore ſilui ad literas tuas; ſed jamdiu quoque cauſam ejus rei intellexeris, ſcio, ex Herdenio noſtro. Nam id non obſcure perſpexi ex Epiſtolâ tua ad Jonſtonum. Quare non tam me in Britannia fuiſſe dicam, quam illud dicam, ita me illic fuiſſe, ut qui prius eo negotii cauſa ſim profectus, videar mihi aliquando, vel ſolo ex amore, eam poſſe repetere. Humaniſſimè enim ſum exceptus à Rege Sereniſſimo; Archi-Epiſcopo, Comitibus, Baronibus, Epiſcopis, & quid ſingulos enumerem, ſummæ & dignitatis, & authoritatis viros? Nec parum mihi honoris exhibuit, utraque Academia: uti & Cantuaria, ubi Canonicorum ejus loci ordini ſum inſertus, regia dignatione: Et quidem conditione ea, ut in partibus etiam tranſmarinis emolumentis fruar. Scis illud Bilbilici Poetæ:

Dicitur & noſtros cantare Britannia verſus.
Quid prodeſt? neſcit ſacculus iſta meus.

Video me fœliciorem hoc Poeta; ut qui labores ſui apud Britannos, non modo, ut illi, nomen aliquod, ſed etiam rem parent. Quamquam ut ſacculus iſta neſciret meus: nihilominus (verè dico) affectus hujus gentis animum adderet ad majora; quippe qui publico potius bono, quàm privato, metiri omnia ſoleam. Reperi in Britanniâ etiam magnâ cum voluptate mea, complures nominis tui amatores; Et cùm ſermo de te incidiſſet, interdum ab alio, interdum à me injectus fuit, dignum virtute tuâ, doctrinaque illa ſingulari, præconium à nobis acceſſit. Qui fieri aliter poterat? Ægyptios fuiſſe incantatores, facile credo Homero. Nec enim omnia mentiuntur Poetæ. Te ſcio non Ægyptium eſſe, ſed Germanum. Sed tamen quaſi Ægyptius eſſes, neſcio quo veneficio, uſque adeo imbuiſti animum meum, ut eum planè illexeris, tibique devinxeris. Et eo magis favi amoribus tuis; utcumque in hoc rerum incerto, non poſſem ſic me, ἐρωτικῶς, huic negotio miſcere, ut vellem: præſertim qui ſcirem, quid animi aliquibus foret, qui propius viverent, & plus poſſent. Quanquam de eo quidem, non eſt quod multis loquar, poſtquam tu, ſive quia præſens Germaniæ ſtatus non ſatis arrideat, ſive alia de cauſa, ſatius putas, ut miſſa hæc facias, ſalve amore noſtro, qui erit dum erimus. De Arnoldo Vorſtio, non ſine dolore, intellexi, quod ita æs, tibi ſublini paſſus ſis. Miſeret me Matris quæ commendari à probitate multum ſolet. Metuo ne liberorum mores omnem ei prudentiam expectorent. Quid dicam? Animam debet. Nec amplius ei credam, quam donare quantum velim. Uno peccare ſolet, Indulgentia erga liberos. Sed metuo ne Vara Vibiam ſequatur. Scis quid non tentare ſoleant qui conſtituti ſunt pejus, quam inter ſacrum & ſaxum. Non leve eſt, quod & debet ſoceri mei filiæ natu maximæ. Ego illud nomen vix textivilitio emptitem. Crebro domum ejus tua cauſa filius meus acceſſit. Acceſſi & ego. Sed notiores omnes è familia mea ſunt, quam ut admittantur. Quare ſit illud Poetæ;

Non-

Digitized by Google

Non ſum, poſſum, non libet eſſe domi. Sed de iſto plenius alteris literis, ſi opus putabis. Conjux mea aliquandiu male valuit, hac tamen hebdomade, meliuſcule ei eſſe cœpit, ut aliquid bonæ ſpei concipiam. Filiorum natu ſecundus, cui ab avo Franciſci nomen, publice Theſes defendit, pro Doctorali Laurea, in utroque Jure, & quod voluit, non tam favore, quàm merito obtinuit. Negotium Brugmanni iterum urgebo, hebdomade proxima, quâ Hagam ibo. Audio Philippum Cæſarem, ad Pontificias defeciſſe. Parum fit veriſimile, non mihi modo, ſed aliis quoque. Quippe qui arctè adeo dicatur novellitati adhæſiſſe; ut Papiſmi ſuſpectos haberet, ſiquis tranſverſum digitum ab ea abiret. Aiunt, ne te quidem, aut Collegam, qui ipſi ſynodo interfuiſſetis, ſatis ei probare potuiſſe cauſam veſtram. Scire aveo, an vera ſpargantur. Elegantiſſimus Syneſius alicubi ait, ſe imitari velle Medicos, qui aquam calidam præbent ægris, ut cum aqua, educant unà, quæ intus latent. Similiter & ego, de Philippo veſtrate ad vos ſcribo, ut reddas mihi ea cum fœnore. Apud nos nonnulli è ſacro Ordine nihilo melius rem gerunt. Hagam ſolam vide: ubi uterque Gallicæ Eccleſiæ Paſtor dejectus de munere, ob vitam impuram. Prior tamen, nondum liquidò ſatis adulterii eſt convictus. Nec enim, ἐπ' αὐτοφώρῳ deprehenſus, uti alter, in lectulo, cum ſcortillo, etſi uxorem formoſulam ipſe haberet. Male diu hic audierat. Tandem miſellus; ſed tacere de iſtis malo, quæ non ſine dolore animi cogito. Putabat ſe omnia boni Paſtoris munia implere, ſi principibus Zelotis poſſet accenſeri. Itaque tantæ erat pietatis, ut quanquam ego per amicos, eum Hagenſi Eccleſiæ commendaſſem; tamen nunquam ab eo tempore, domum ſit ingreſſus meam. Nempe putabat, me eſſe ex eorum numero, qui in hoc triſti ſchiſmate, de remediis cogitandum putant. Nec male cogitabat; qui ſcire hoc poterat, quippe qui jam ante duennium, frequens fuerit conviva meus, cum ſimilem ſe ſimularet, uſque dum elicuiſſet commendationem meam. Nec longè ab Haga alius Eccleſiaſtes, ſacrilegii miſerè convictus. Solet ille ſuffurari pecunias Eleemoſynæ nomine, in templo collectas. Hæc quanto ſint ſcandalo nobis, facilè vides. Criſtas erigunt Pontificii, eo tantum non de nobis triumphant. Gravis eſt hæc tentatio infirmis. Interim nos diſputare malumus, quam vivere in Chriſti præcepto. Facile, qui abundè ſenſa mea noſti, perſpicis, quam hæc coquant, & macerent animum meum. Neque enim vivicomburium deprecarer, ſi ſcirem me poſſe, eo redimere concordiam Eccleſiarum noſtrarum, majoremque primævæ Eccleſiæ amorem; præ qua etiam hominibus, nec malis, nec ineruditis, nimis nunc novellitas ſapit. Multi apud nos ad Pontificios abeunt. Audio idem, & aliquantò magis, in Galliis fieri; & metuunt plurimi, ne longe triſtiora, intra paucos annos, intelligamus. Quid quod nec pauciores quotidie ad ἀθεότητα vergunt. O triſtes diſſidii fructus! Et tamen muſſare cogor; quaſi aliud, quam bonum Eccleſiæ ſpectem, cum vel puſillum moderationis requiro. Ego vero metuo ne Deo cogar rationem reddere, quod non ſatis fortiter egerim cauſam optimam; non dico harum vel illarum partium, ſed Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ in ſymbolo etiam Catholica nominatur. Quod nomen ego quantivis pretii puto, utcumque aliqui illud planè habeant ſuſpectum, non alia ſanè de cauſâ, quam quia, aliqui iniquiſſime ſolis ſibi illud arrogent. Sed quid de tam multis moror, Amiciſſime Martini? Nempe rarò ſcribo, ſed cùm ſcribo, tarditatem literarum longitudine compenſo. Et quod mirum εἰ ὥσπερ μόλις ἠρξάμην, οὕτω καὶ μόλις πεπαύμην. Quod de ſe Socrates apud Platonem, ac Syneſius quoque, ad Pylæmenem ſcribit. Quo tamen gloriari apud te non poſſum, qui hac parte, ut aliis multis, ſæpius me vincis. Sed ea eſt virtus tua, ut lubens cedas. Eæ quoque occupationes meæ, ut ægre hanc tarditatem ferre non debeas. Abſque hoc eſſet, quid Literas meas mittere ceſſarem, cùm tuis nihil mihi gratius eſſe poſſit, & te ſimiliter affectum eſſe putem imo ſciam? Doctiſſimi Cochii, de Sanhedrim, & Maccoth, laborem ante dies ſex ſeptem, accepi. Nec munere eo mihi gratius quicquam. Si apud vos agit, plurimum meo nomine ſalutes, rogo, & ſignifices, me per literas gratias acturum. Id nunc non feci, quia prius rogandum ex amico, utrum Franekeræ, an Bremæ agat. Salve, optime Doctiſſimeque Martini.

Lugd. Bat. ciↄ Iↄc xxx. Poſt. Id. Mart. *Tuus* G. J. Voſſius.

CXIV.

Joanni Meurſio.

EQuidem ſumme & Vir & Amice, tamdiu me ſiluiſſe ac ſcribis, non putabam; ac plane metuo, ne Literæ aliquæ interciderint. Gaudeo interim conſtantem adeo eſſe amorem tuum ut ceſſatio hæc nihil de eo detri-

detriverit: imo ſimulac Literas meas acceperas, ne conquerendum quidem de diuturno hoc ſilentio putaris. Nempe ut Symmachus ait, Amicitia cito ſanatur officio. Sed quæ divina hæc bonitas tua, ut hunc ceſſatorem, ſeu triconem aut bovinatorem (impone nominis quicquid vis) literario munere, eoque auro magis aureo, mactes, cum Nauſiſtrata dixero, Vir viro quid præſtat! Alterum urit ſi aliquid credamur; tu nomen noſtrum prædicare non ceſſas, & ſeculo huic & poſteris. Quas tibi ego, quas Liberi mei pro beneficio hoc grates rependent? Sane omnes plurimum nos deberi tibi fatemur: ac ſi, quid mihi opinione amicorum celerius contigerit, quod animum teſtari, ut vellem, non ſinat; id compenſabit pietas Liberorum. Ex quibus jam quartus Dionyſius meus totus eſt in Reidani Hiſtoria Latine vertenda, & quibuſdam Arabum monumentis itidem Latiali Linguâ transferendis. Natu ſecundus, Franciſcus, in humanitatis ac ſapientiæ ſtudiis perſeverat: etſi ex quo ſupremam in Jure lauream apud nos adeptus, Hagæ ſimul vacet, ſi non tricis, ac tetricis ſaltem advocatorum contentionibus audiendis. Nempe ſcis vix aliam eſſe ad honores hic viam, niſi forte aliquem favor amicorum magis, vel opum gratia, extollat, quam rerum peritia, aut virtus. Tertius eorum Matthæus, ſatis ſe mihi in omnigena hiſtoria probat. Natu omnium maximus Joannes, Collegii Jeſu ſocius eſt, apud Cantabrigienſes. Qui, quod viſum receperit, & mihi gaudeo, & illi gratulor, & Deo quantas poſſum gratias ago. In filiis duobus natu minimis, Iſaaco & Gerardo, ſumptibus non parco. Itaque domi iis præfeci Adoleſcentem: ſed quem quia non admodum eruditus eſt, ex præſcripto meo omnia agere velim; ne mihi deoſcenda diſcant. Quippe malim ego nihil eos à Magiſtro haurire, quam male imbui: quandoquidem ſic gemino mihi eſſet labore opus, in eluendo vitio & inſtillando vero rectoque. Ut non poſſim reprehendere Timotheum Muſicum, duplicem qui mercedem exigebat, alio ſiqui Magiſtro uſi forent. Quid multis opus? Hactenus non infeliciter mihi in liberis negotium ſucceſſit. Quo nomine Deo gratias debeo ſi quiſquam. Utinam miſericors ille Pater beneficium hoc ſuum mihi diuturnum eſſe patiatur. Quod equidem eo magis exopto, quia video quam hæc rara ſit res in multitudine liberorum. Vel ſummum Virum & tui amantiſſimum Rivetum vide. Nôras duos ejus filios natu maximos, cum apud nos viverent. Eorum alter, Vir optimus, Eccleſiaſtico munere apud Gallos fungens, vita ſua functus eſt. Urit hic dolor Parentem, ut cogitare potes. At magis macerat, quod alter, qui Duci Tremulio à ſecretis erat, Domini ſui exemplo ad Pontificios defecit. De meis in hoc vitæ humanæ incerto meliora non poſſum mihi ſpondere; ſed tamen ſperare optima licet. In quo ſi non eludar, habebis ſemper ſummos homines tui cultores, ut amicitiam noſtram decet, cujus liberos hæredes eſſe convenit. Quod eo dico, ut videas non meum modo, ſed meorum etiam me affectum ſpondere. Mitto ad te Oratorias inſtitutiones meas tertium editas, uſque adeo caſtigatas & auctas, ut mihi ipſi [illegible] parenti hujus fœtus ſubinde novum potius opus dediſſe quam prius illud videar reddidiſſe. In quo committere non potui quin ſolemne meum obtinerem ut debeo: nempe ut teſtatum facerem poſteris quid de tuis ſentirem. Primo uti libro ubi de Athenienſium foris loquor. Et tamen omnia ſunt infra merita tua. Verum quod hic deſideret quiſquam, alibi compenſabitur. Proxime quid editurus ſim nequeo dicere. Sed puto illud aut commentarios fore Linguæ Latinæ, aut opuſcula quædam è miſcellaneis noſtris. Nam de iis quæ ad Eccleſiæ hiſtoriam veterem pertinent, ſpiſſius ni fallor negotium procedet. De libris quos ex Rutgerſiana petieras Bibliotheca, ſemel iterumque compellavi hæredem. Prius ille nec annuere, nec omnino negare, ſed poſcere, ut poſtridie vel ubi occaſio daretur iterum de eo loqueremur. At cum denuo compellarem; dicere ut cum Bonaventura hac de re locutus eſſet, qui negaret id ſine certo auctionis diſpendio fieri poſſe. Fore enim ut multi ob rariores libros huc confluant, qui ſi ea jam divendita cognôrint quamprimum; ſemel iterumque eluſos, eò ituros, unde venerant. Potuiſſe hoc fieri ſi Catalogus necdum editus foret; nec ſerum nimis eſſet. Et cum oggererem, vix auctionem eſſe ullam, in qua non pauculi ſaltem libri prius ſint divenditi, quam publica illa venditio inſtituatur, reſpondere ille, complures etiam alios eſſe, qui ſimiliter ſibi quædam popoſcerint, ut aut nulli, aut pluribus, magno cum diſpendio ſuo gratificari cogeretur. Et ſane ipſe (quod plane illud veriſimile facit) ex Anglia literas accepi, quibus ſimile quid poſcunt. Quod tamen noſtro ſignificandum minimè putavi; ne quem ſatis averſum viderem, redderem difficiliorem. Multa interim oggeſſi de amicitia veteri, occaſione mittendi, quâ nulla deinceps melior ſe eſſet oblatura, & ſimilibus. Sed tandem intelligo ex eo, ſic libros (quod facile credo) disjectos eſſe, ut intra paucos dies reperiri non poſſint, quos poſtulares. At is per quem mitti hos oporteret, intra biduum parabat

abitum.

abitum. Cum nec plane deeſſet, quo his occurrerem, dixit quiddam, ut Collegam veterem deceret: putà, non alium, quàm te, hos libros habiturum. Si quis alius in auctione pretium promitteret, ſe aucturum, & me idem facere oportere. Quod ſi eo pacto pretium nimis excreſceret, velle ſe illud in tui gratiam poſtmodo remittere; ac ſi liber ſex ſolùm florenorum ſit, & XV. aut XX. ſit divenditus, te tamen non amplus quàm denos ſoluturum. Petii, ut ſententiam ſuam de eo perſcriberet. Facturum ſe promiſit; ſed nunc occupatiorem eſſe. Denarium Pythagoricum tuum Camerius eſt editurus: ſed quia prelum multis diſtinetur, negat id ante ſex hebdomadas fieri poſſe. Curabitur, ut emendatè prodeat. Forma erit folii in quaterna complicati. Significabis per quem exemplaria, & quàm multa tranſmitti voles. Minimùm tibi XXIV. cedent. Sed quæ hic amicis donari voles, ea tuo nomine donabuntur. Imo & exteris, ſi ita viſum: uti Puteano, atque aliis. Scottum adderem: niſi ille ad ſuperos jam conceſſiſſet, ut te ſcire arbitror. Puto non diſpliceat de Critone & Pitteo in Anglia, Grotio & Salmaſio in Gallia. Tu quos præterea voles, ſignificabis. Operam dabo, ut ſupra numerum, quem dixi, aliqua accedant exemplaria, ut liberalioribus eſſe liceat. Quod mea etiam intereſſe, facile intelligis. Scire aves, qua occaſione contigerit, ut Sereniſſimo Magnæ Britanniæ Regi innoteſcerem, atque ab eo luculenta adeo Cantuarienſis Canonicatûs dignitate ornarer. Nempe jam ante annos decem in florentiſſimo hoc Regno aliquot magni viri æſtimare cœperunt ſcripta mea: præſertim hiſtoriam noſtram de Controverſiis Pelagianis. Scis autem, ſi uſpiam terrarum, in Britannia ſane eſſe longè plurimos Eccleſiaſticæ Antiquitatis amantes. Itaque & Oxonienſes, me ignaro, recudere diſputationes eas, quas in Collegio habui. Jam octennium eſt, cum Houterus, ad Carolum Hornes, Baronem Succum, ſcriberet, ſe ex uno Regiorum Secretariorum audiſſe, ita in Aula ferri, ſi ab illuſtribus Ordinibus ob factionem illorum temporum, quæ multos perdebat, porro negligerer, fore ut mei Sereniſſimus Rex haberet rationem. Nec multo adeo poſt, actum mecum de profeſſione Hiſtoriæ & prudentiæ Civilis in Academia Cantabrigienſi. Poſtmodo etiam majoribus promiſſis tentatus fuit animus meus. Sed uxoris valetudo, & alia quædam hic detinebant. Amici Angli dicere, ſic quoque mei rationem habitum iri, & ſi affectum præſtare non poſſunt præſenti quem vellent, præſtituros abſenti. Ego hæc habere pro affectus magni indiciis. Sed cum me pede meo metirer, fore non putabam, ut præter laudem & honeſtum de nobis judicium perciperem quicquam. Sed hæc ipſa tanti mihi viſa, ut cogitarem de opere aliquando dicando Academiæ Cantabrigienſi, ad quam vocatus eſſem. Amici auctores eſſe, potius inſcriberem Illuſtriſſimo Duci Buckinghamiæ, Academiæ hujus Cancellario. Ita enim me, Illuſtriſſimo Duci, magno Mecenati literatorum, & ſimul Academiæ cui ille præeſſet, rem facturum gratiſſimam. Placuit conſilium. Exemplar ut ad Ducem, ita ad Sereniſſimum Regem Carolum tranſmiſi. Quemadmodum & tertium dedi Sereniſſimo Bohemiæ Regi. Etiam miſi ad Archiepiſcopum Cantuarienſem, & quoſdam alios ex Eccleſiaſtico ordine. Ita auctores erant amici; nec videbam, quorſum hæc tenderent. Aliquanto poſt inopinato nuntium accipio de Canonicatu ab Sereniſſimo Rege Carolo mihi inter Cantuarienſes collato. Multum debeo Britanniæ, & plus quam exſolvere poſſum. Ante omnes Sereniſſimo Regi; hinc Illuſtriſſimo Duci; item Epiſcopo tum Bathonienſi & Wellenſi, nunc Londinenſi. Etiam Legato tum Carletono, nunc Secretario Regis, & Vicecomiti Dorceſtrenſi. Sed omnes commemorare non attinet. Meum erit publicis etiam ſcriptis erga eos gratum animum teſtari. Si hebdomadibus paucis Illuſtriſſimus Dux ſuperfuiſſet, etiam de ſuo mirè liberalis fuiſſet. Jam per amicum ſuum, virum magnum, id mihi ſcribi juſſerat. Audio decreviſſe tria florenorum noſtratium millia. Jam de eo collocutus erat cum ſuis. Sed immani ſcelere nefarii parricidæ fortuna hac excidi. Et ſane ſic quoque æternùm obſtrictus ero Duci, & Magnatum tot aliis in præclarâ hac gente. Venio ad alia. Heinſius Ordinum Generalium Hiſtoricus eſt. Putat ſe intra menſem unum & alterum poſſe divulgare Acta ſuperioris anni, in quibus præcipuè erit obſidio ac victoria Sylvæ-ducenſis.

In Epiſtolis Scaligeri ab eo editis locus, qui te ſpectet, eſt Epiſtola CCCLV. ad Car. Labbæum. Ubi nomen tuum diſertè in αὐτογράφῳ exprimitur. Exteri, quis ſignetur, neſcient, quia nunc pro nomine tuo poſitus aſteriſcus. Sed de Civibus tuis neſcio an idem promittere liceat. Quippe nuper quidam qui αὐτόγραφον non viderat, referre mihi hunc locum, nec dubitare ſe, quin tu potiſſimum ſignareris. Cauſam, unde conjecturam hanc caperet, addebat. Sane dolet, quod quidam tam ſtultas opiniones, aut viro maximo inſeverint, aut ſaltem aluerint. Nihil tamen hæc malignitas nocere tibi poterit, qui jam diu ſupra

P. 670. verſ. 2.

ſupra

ſupra invidiam es. Multa adhuc alia, quæ ſcribam, occurrunt. Sed inter ſcribendum decies ſum avocatus; & jam tertio ſororis tuæ filius Latius literas urget: quia tempus inſtat, quo nautæ Amſtelodamum ſolvunt. Scribam de cæteris brevi: etiam de quibuſdam, quæ Statum publicum pertinent.

Uxorem tuam mea ſalutat, filia filiam ἀντασπάζεται, filii vos omnes. Rivetus etiam, Barlæus, Vorſtius, alii, plurimam ſalutem adſcribi juſſerunt.

Raptim cIↃ IↃc xxx. Poſtr. Kal Maias. Salutabis & V. clar. Laurenbergium & alios Collegas. Πάλιν ἔῤῥωσο.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CXV.

Reverende in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime.

QUanquam non mediocrem ceperam dolorem ex obitu illuſtriſſimi Comitis Pembrochii, cujus ſummam erga me humanitatem perſenſeram coram, magnumque ad promovenda ſtudia ardorem facile perſpexeram, ex tot MSS. theſauro, quo Bodleianam Oxonii tui Bibliothecam liberaliſſimè adauxit veréque immortali beneficio obſtrinxit: in hoc dolore tamen meo, non mediocriter illud me recreavit ac refecit, quòd cùm & nobiliſſimæ Academiæ Cancellarius idoneus & tanto heroi dignus ſucceſſor quæreretur, ad te potiſſimum itum ſit: quo his temporibus exulceratis non alter ei muneri aptior videretur: qui etiam pro boni publici amore ſummo humeros graviſſimo huic oneri ſupponere (ut ſperabitur) velles. Deum oro, ut hæc honoris acceſſio & tibi & imprimis Oxonienſibus tuis perutilis ſit ac ſalutaris. Eodem pene tempore gratiſſimum hunc nuntium intellexi, ex amicis, ſereniſſimum Dominum noſtrum Regem Carolum prole, eaque maſcula auctum eſſe, quam Deus hæredem tot Regnorum & Patri & Britanniæ veſtræ conſervet, ſeroque ſuccedere velit ſceptris paternis. Optabamus hic itidem felicem partum illuſtriſſimæ Principis Arauſionenſis, ſed illa poſtquam diu cum tertiana conflictata eſt, abortum fecit, ac mirè adhuc languet. Auctores ſunt medici, ut ad diſcutiendas morbi reliquias ſe ad balnea conferat Aquiſgranenſia & aquas Spadanas. Et jam ab illuſtriſſimis Principibus itineri deſtinatus erat proximus dies Martis. De Comitatu & totâ itineris ratione decreta omnia. Pro Eccleſiaſte in via futurus erat collega meus conjunctiſſimus Andreas Rivetus Gallus Theologiæ Profeſſor. Cum ecce triduo ſuperiori iterum infirmior eſt reddita: ita ut plerique metuere incipiant, ne ea res omne hoc negotium diutius differre cogat. Neſcio quàm verè, non abſurdè tamen eos ſentire arbitror, qui dictitant coqui ac macerari eo Dominæ Principis animum, quod videat tantum illorum diſſenſum penes quos eſt Reip. poteſtas Eccleſiæque adminiſtratio. Unde illud quoque conſequitur quod videt mariti ſui, quem ſic amat, aures oppleri variorum querimoniis, ut nihil gravius dicam. Ille nihilominus aures utrique parti præbere, concordiæ utrobique ſtudere, omnia potius bono publico metiri, quàm lubitu paucorum. Hagæ adhuc eſt Dux Neoburgicus. Is hæreditaria Cliviæ & vicini ſoli oppida repoſcit, quæ in noſtra ſunt poteſtate. Noſtri ſe paratos reddere profitentur, ſimulac de hæreditate hereiſcunda inter eum & Electorem Brandeburgicum convenerit. Quamquam profectò utcumque nulla inter eos lis amplius foret, prius neceſſe eſſet reſtitui graves impenſas quas iis in locis Ordines noſtri fecere. Itaque, ut puto, ſpiſsè illa redditio procedet: præſertim quamdiu nobis à Cæſare metuimus. Matthiam Martinium Bremenſem Theologum noſti, ut arbitror, vel ex tot Scriptis, vel ex eo quod Synodo interfuerit Dordrechtanæ. Is ante ſeſqui menſem deceſſit non levi dolore meô. Erat Vir enim undecumque doctiſſimus: in Germania quidem majorem virum non nôram: & in hoc Eccleſiæ diſſidio multum de ſarcienda concordia cogitabat: omnino plus æquitatis in eo reperi, quàm multis aliis, cujus rei teſtes habeo Literas non unas, quas ad me ſcripſerat. Et quæ viri erat ingenuitas, ad hoc ſtudium profitebatur ſibi plurimum profuiſſe noſtram de Pelagio & Maſſilienſibus Hiſtoriam. Inſtitutiones oratorias meas jam acceperis ſpero, ſed ſine Literis ullis. Tam ſubito enim portitor abitare parabat, ut vix ſermonem cum eo mutandi tempus daretur. Spero operam quam illi ſtudio impendimus, non diſplicituram ullis qui Literarum & Eloquentiæ ſint amantes. Quod verò in mea ad Lectorem præfatione dico, idem hic dico; gaudere me quod opera illa ſim perfunctus; ac reverti liceat ad Hiſtoriam Eccleſiæ veteris diutius quàm par erat intermiſſam. Nec enim ultra video quid morari poſſit: niſi quòd Linguæ Latinæ Commentarios quidam pene cum conviciis expoſcunt. De quo nihil hoc bimeſtri proximo ſtatuere poſſim: ſed potero Typographis reverſis à nundinis Francofurtenſibus. Interea nos anti-

tiquitates Eccleſiæ detinebunt, ad quas jam diu anhelavi; non quaſi à Literis unquam alienus ſim futurus, ſed adhibere eas volo non ut opus, ſed ut operis acceſſorium. Non diutius te, illuſtriſſime Domine, morabor, ſi unum hoc addidero, me hâc hebdomade fuiſſe in Aula illuſtriſſimorum Bohemiæ Principum: atque ibi locutum mecum ex Anglia reducem illuſtriſſimum Britanniæ Legatum, qui prolixè mihi expoſuit ſummum erga me amorem tuum. De quo quidem perſuaſiſſimus & antea fui: ſed tamen perjucundum fuit ea quoque cognoſcere ex ore tanti Herois, & quidem qui iſta diceret tuo nomine: ut cum tam nobile par cogitarem, & quis ego homullus forem, tacitus mecum admirarer bonitatem Dei, qui mihi conciliaſſet hos amatores mei.

Quamobrem Deum Opt. Max. rogo ut te Illuſtriſſime & Reverendiſſime Domine diutiſſimè Eccleſiæ Britannicæ, & ſimul etiam mihi amorem hunc tuum conſervet.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxx. Non. Sextil. St. vet.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui devotiſſimus & obſtrictiſſimus Cultor,

G. J. Voſſius.

CXVI.

Joanni Voſſio.

Chariſſime Fili,

Tandem accepi aliquid à te Literarum. Hæ minutis illis exceptis, quibus Ungari Literas incluſeras, primæ earum ſunt, quas acceperim ex quo Britanniam corpore magis quàm animo reliqui. Utrum plures ſcripſeris, tu melius ſcies. Sed omnino diligentiorem te in hoc Epiſtolari officio eſſe velim. Fuit interim Epiſtola tua eò gratior, quòd eam comitarentur Literæ præſtantiſſimi Halli, quem ego virum ſi non amarem & æſtimarem, ob egregias animi dotes, at ſaltem diligerem ob affectum egregium erga utrumque noſtri. Reſpondiſſem ei jam nunc. Sed quædam impediêre. Fiet id poſt dies paucos: ſimul tum ad te copioſiùs, ut ſpero, de nonnullis perſcribam. Inſimul aliquod exèmplar tranſmittam Oratoriarum noſtrarum, quæ tandem (beneficio Dei) ad finem perductæ. Nunc vix alia ſcribendi ad te cauſa eſt, quàm ut ſcias, quid ex primo trimeſtri proventus annui ex Præbenda Cantuarienſi, qui quidem hoc anno exſpirarit, fieri velim. Nempe octonæ Libræ Sterlingicæ cum dimidia tibi annumerabuntur: undecim verò cum dimidia dabuntur Joanni Nabradi Ungaro, qui Sacris Literis Oxonii operam navat. Populares ejus mihi annumerarunt hic Imperiales, ſive Joachimicos Daleros quinquaginta. Id Britannicâ monetâ tantum eſſe, ac dixi, cognovi ex præfecto negotiationis Anglicanæ qui Delphis in aulâ agit. Atque idem mihi Dubletius & alii affirmârunt. Nam ut aliis, ſine damno meo gratificari ſum paratiſſimus, ita iniquum eſt, ut beneficentia mea ſit fraudi mihi. Scripſi de re tota ad Clariſſimum Caſaubonum. Literas eas incluſi iis quas nunc mitto. Tu poſtquam eas legeris obſignabis, & amiciſſimo viro mittes, nec ubi pecuniolæ hoc acceperis, propterea te in Libris emendis inſumere univerſam velim, aut partem meliorem. Satis ſit ſi iſtis ſacri ſtudii initiis Anglicana evolvas Biblia, aſſidueque rumines tum Linguæ cauſa, tum imprimis ob argumentum divinum. Quamquam non impedio ſi unum, alterum, tertium ſcriptorem addas eadem Lingua. Sed per nimiam copiam diffundere te non debes. Scis illud Senecæ, Qui ubique eſt, nuſquam eſt. Habes ornatiſſimum & amiciſſimum Hallum, habes alios, quorum ex conſilio ſtudia hæc poſſis componere. Nec penitus idcirco ventis tradi velim, quæ in Medicina vel Juris ſtudio hauſeris. Multis & miris caſibus obnoxia eſt vita humana. Forte ab alterutro eorum quandoque tibi vel honos ſurget, vel erit unde tueri vitam cogaris. Scis optime quomodo ego poſtquam fœda illa tempeſtas noſtram concuſſit Belgicam, nunc ſacra nunc externa ſtudia ſim profeſſus. Male mihi fuiſſet niſi fuiſſem, quod ait ille, in utrumque paratus. Interim ſacra potiſſimum cordi ſunto. Studiis cæteris nihil ſi ſacra exceperis, dulcius eſt: ſacris verò nihil etiam auguſtius. Non ſunt beati qui ſuper aurum & gemmas calcant: ſed ſunt beati qui mente piâ ac devotâ Verbum Dei legunt ac relegunt, unde & religioſos vocari arbitrantur nonnulli. Nihil illo melius habet orbis, quippe auro magis aureum eſt, gemmis magis gemmeum. Sed fruſtra in eo evolvendo eris, niſi Spiritus Domini te dirigat. Hunc expoſce à Deo & impetrabis. Nos etiam aſſiduè pro te vota faciemus. Vale, Chariſſime fili, & quos hactenus ſalutare Literis meis juſſi, iis iterum meo nomine plurimam ſalutem dicito.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxx. Prid. Non. Maias.

Tuus natura & affectu Pater,

G. J. Voſſius.

CXVII.

Digitized by Google

CXVII.

Merico Caſaubono *S. P.*

MAximæ mihi voluptati fuit, præſtantiſſime Caſaubone, quòd proximis mihi diebus retulit hic amicus Anglus, Mecænatem noſtrum, Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Dominum Epiſcopum Londinenſem factum eſſe Oxonienſis Academiæ Cancellarium. O utinam vera audierim! Decretum ea-propter Hagam excurrere cras vel perendie, ut certiora cognoſcam. Quod ſi vera nunciant, mihi quidem gaudebo, & ſummo viro gratulabor, cui hæc honoris acceſſio facta ſit; ſed magis gratulabor publico & Oxonienſibus; quibus hâc turbidâ tempeſtate, quæ Reformatas Eccleſias uſq; adeo concutit, tam cordatus atque idoneus obtigerit gubernator. Oratoriæ tandem ſunt abſolutæ. Miſiſſem nunc & Venerabili domino Decano, & tibi exemplar: ſed occaſio deerat: quæ ſimulac ſe obtulerit, non patiar eam effluere. Jam ejus mihi ſpem fecit quidam, qui vel ipſe in Britanniam proficiſci parat; vel ſaltem mercimonia ſua in Angliam tranſmittit. Academiæ noſtræ Curatores cogitant de advocando huc Clariſſimo Salmaſio; idque ut eo hic loco ſit quo magnus olim Scaliger fuit. Faveo viro utroque quod dicitur pollice: etſi non ignorem, aliud optare amicum noſtrum qui eum ſibi honorem potius deberi arbitratur. Ecquid effecturus ſit apud noſtros difficile ſit dicere. Sed poſt unam alteram hebdomadem (ni fallor) exploratiùs aliquid perſcribam. De Pharnabuka, Braſiliæ metropoli à Batavis capta, jam ſine dubio rem omnem intellexeris. Quare operæ in ea narranda parcam. Deus faxit, ut victoria hæc illis in terris plures alias ſecum trahat. Certè magna ejus rei fiducia tenet noſtros. Nec alius eſt modus, quo magis Hiſpano incommodare poſſimus. Sanè, maximus ille Paulus Servita apud Venetos ita ſemper dictitabat, Non eſſe meliorem viam ac rationem infringendi vires Hiſpanorum, quàm ſi Batavi Americam infeſtent. Parum illud hoſti nocere, ſi in Belgica pauca ei eripiamus oppida. Palmarium fore, ſi eum ejiciamus terris iſtis unde illi opes, nervus belli. Vellem idem animus fortiſſimæ Britannorum genti foret. Jure enim non Rebuſpublicis modò,ſed etiam Regnis omnibus ſuſpecta eſſe debet nimia Auſtriacæ domus potentia. Necdum perſcripſi quid fieri velim pecuniâ, quæ Regiâ benignitate mihi è Cantuarienſi Præbenda cedit, primo hujus anni trimeſtri. Velim autem inde filio Joanni annumerari Libras Sterlingicas octo & dimidiam: undecim verò & dimidiam Nabradio Ungaro, Theologiæ apud Oxonienſes ſtudioſo: Uterque ea de re ad te perſcribet. Reſiduas Libras quinque aſſervari à te velim, uſque dum alteras literas miſero. Rogo præterea, certiorem me facias, quo tempore exſpirarit primum trimeſtre, ut deinceps in apochis eum addam. Quod ſi non bene concepero formulam apochæ, per literas mone. Video quàm tibi moleſtus eſſe cogar. Utinam gratum teſtari aliquando animum poſſim. Operam quidem dabo. Vale vir atque amice ſumme, meoque nomine plurimùm ſaluta venerabilem Dominum Decanum, & Univerſum Collegium noſtrum. Reverendus Dominus Rivetus plurimam ſalutem tibi adſcribi petiit; uti & Clariſſimus Heinſius, cui me ſcripturum ad te dixeram. Idem ſe notas ſuas in Horatium ad te miſſurum recepit.

Lugd. Bat. cIↄIↄcxxx.
Pridie Nonas Maiàs.
Nocte intempeſtâ.

CXVIII.

Georgio *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime Pater, Domine Illuſtriſſime,

CRebro ejus temporis in mentem venit quo coram licuit ut Poeta ait

——*audire & reddere voces:*

quo etiam tanto à te adficiebar honore, quem non alteri poſt ſereniſſimum Regem debere malim. His non mediocriter animatus, magis & magis operam do, ut bene mereri poſſim de Eccleſia Dei & Republ. Literariâ. Ac partim quidem omnis ſum in ſcribendis novis, partim in iis, quæ jam ante in lucem emiſi, augendis & limandis. Ex quibus ſunt Commentarii noſtri Rhetorici, opus jàm ante annos amplius xxiv. publici à me juris factum. Batavis jam tum illud dicâram, ut non debuerim nunc aliis quamvis nihilo ſecius de me meritis conſecrare. Exemplar ejus operis tranſmitto, atque ut à cultore tui devotiſſimo ſerenâ fronte ſuſcipias, etiam & etiam rogo. Is qui de manu, (ni fallor) in manum tradet, eſt nobiliſſimus adoleſcens, Adamus Jeriſlaus à Berg, Moravus, Joannis Chriſtophori de Berg filius. Quo loco pater ante novennium hoc fuerit apud ſuos, vel unum illud indicio erit, quod ſereniſſimus Bohemiæ Rex eum potiſſimum ex nobilitate, præeſſe

 voluerit

voluerit cunctis Moraviæ terris, quas quidem hæreditarias accepiſſet. Earum enim penes nobiliſſimum hunc virum gubernatio fuit, cum titulo ſupremi præfecti. Sed majus eſt quod ſinceræ Religionis aſſertor, ac meliorum partium defenſor acris fuit. Tantus vir nunc patriâ extorris, boniſque patriis & avitis exutus, opem eorum implorat, qui bonis & bonæ cauſæ, ſemper optimè voluerunt. Sexennium apud nos cum Uxore & Liberis ita vixit, ut bonis ſemper chariſſimus foret. Nihil quoque uxore ejus (ut intelligo) vel melius vel cordatius; neque item Liberis ſuavius quicquam. Ex quibus notus mihi natu maximus adoleſcens erectæ mentis, & qui omnino præclari aliquid promittat. Annos habet prope ſexdecim, & pro tempore quo ſtudiis operam dedit bene profecit. Utinam ejus in Britannia haberi ratio poſſit, imo & fratrum atque adeo & parentum. Quos ego vehementius commendarem, partim quia ſic eorum virtus meretur, partim quia ſic poſtularunt aliqui ex Collegis. Sed cùm intelligam & à Sereniſſimo Bohemiæ Rege, & aliis qui auctoritate plurimum poſſunt, id ſedulo factum eſſe, non operam arbitror meam vel cujuſque mei ordinis magnopere eam ad rem requiri. Committere tamen non potui quin hinc proficiſcentes, ſaltem votis meis proſequerer, ac quomodocumque etiam apud te affectum teſtarer meum. Deus te, Reverendiſſime Domine atque Illuſtriſſime, diu Eccleſiæ ſuæ totique Britanniæ ſoſpitem conſervet.

Lugd. Bat. ciↄ Iↄc xxx. Id. Sextil.

Illuſtriſſimi ac Reverendiſſimi nominis tui cultor devotiſſimus & obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXIX.

Johanni Meurſio *S. P.*

NON ſoli vivunt Gomarus & Meurſius, qui Danæi aliorumque exemplo, Lugdunenſem Scholam alia commutarint. Nam iis ille ego Voſſius tuus acceſſi, qui Amſtelodamum commigravi, atque ibi hæc nunc ſcribo. Miraris ſcio. Nec ſane id ego unquam fore antehac crediđiſſem. Nimirum multa homini inopinato obtingere videmus. Occaſionem, ſcio, & cauſam conſilii ejus aves cognoſcere. Jamdiu eſt, quod Amſtelodamenſes vident, quanto cum periculo ſe liberoſque ſuos exponant, dum cariſſima pignora, priuſquam vitæ modum ſciant, mittunt Lugdunum, ubi licentia indies gliſcit. Sane paucis abhinc annis plures commiſſæ cædes, quam multo plurimis antéhac. Ulceri huic Chironio non aliter medicinam ſe facere poſſe, judicarunt, quàm ſi Profeſſores aliquot alerent publicè. Atque ego, & Barlæus, idonei viſi ſumus, à quibus profeſſionis primordia ducerentur. Idem labor ac honos mihi in illuſtri hac Schola futurus, ac Lugduni: Sed ſtipendium prope altera parte majus. Prætterquam enim, quod luculentam domum aſſignarunt, annuos numerabunt bis mille florenos, & quingentos. Ad hæc me meoſque ſpe non unâ impleru nt. Nec fallent, ſcio, qui jam affectum exercere cœperunt erga filium meum Franciſcum, urbis ſuæ Advocatum. Sed Leidenſes magnoperè huic inſtituto refragantur. Contendunt hoc adverſari urbis ſuæ Privilegiis. Quin & illuſtrium Ordinum conſeſſu comminati fuere, ſi Amſtelodamenſes perſiſtant in propoſito, nolle ſe quicquam in poſterum ad bellum conferre. Tandem inter Proceres harum urbium convenit, ut Curia utraque Hagenſis, rebus expenſis, intra menſem ſtatuat de mente verborum, quibus Leidenſe Privilegium concipitur. Interea Amſtelodami à publicis Lectionibus abſtinebitur. Nihil pericli eſt, ne adverſus eos ſententia feratur, qui hactenus vocati. De Juriſ-prudentia verò & Medicina, ac imprimis Theologia, operoſior fuerit diſquiſitio. Sed negant Amſtelodamenſes de eo diſputari debere, priuſquam aliquos ad eas profitendas vocarint: Prodiit tandem Denarius tuus Pythagoricus. Ac decem ejus Exemplaria mitto, idque ex xxv. quot ægerrime exſculpere potuit ab Euclione illo, qui edidit. Ex reſiduis duo mihi reſervavi. Unum Venetias miſi ad Molinum: alterum Lovanium ad Puteanum. Præterea exemplar, uti juſſeras, dedi Mylio, Riveto, Cunæo, Vorſtio, Heinſio, Barlæo, Scriverio, Buchelio, & præterea tribus aut quatuor aliis in dignitate conſtitutis. Sed tamen plura ſi expoſces, non ſinam eâ à te requiri. Mitto & Epiſtolas quatuor Canonicas Syriacè ab Elzevirio excuſas venuſtiſſimis typis, una cum interpretatione & Notis doctiſſimi Pocockii Angli, qui hocce anno in Syriam profectus. Cur noluerim te hoc opuſculo carere, nihil æque in cauſa eſt, quam quod mihi fuerit dicatum. Pro Hiſtoria tua Danica gratias ago ſummas: uti & pro Ælnotho Monacho. Scis, quam mihi illa omnia ſint accepta, quæ ad Hiſtoriam noviſſimæ etiam antiquitatis pertinent. Quanto magis jucunda ſint, ſi tuo prodeunt beneficio & cura? Attamen magis Hiſtoria me Danica oblectavit; tanto nempe magis, quanto

quanto illa plus tibi debet. Dictio mirè placet; candida eſt & terſa, penituſque Romana. Adhæc perſpicua planè, quod ego in magna laude pono. Vellem ab hac parte tam felix eſſet Heinſius in ſua Sylva Ducis. Opus eſt quidem elaboratum, & in quo multa ſint ingenii lumina, ac doctrinæ: ſed dum Tacitum ſe æmulari putat, ac τοῦ πολιτικοῦ nomen affectat, dictio ejus ſæpe nativum illud deperdit, inque obſcuritatem tantam incidit, ut crebro nec à ſagaciſſimis & prudentiſſimis viris intelligatur. Quibus tamen Tacitus & veterum alii, ſatis ſint plani & aperti. Hæc non mei unius ſententia eſt, ſed pene omnium, qui non palpum ei obtrudunt. Quod familiariter ad te ſcribere non dubitavi, pro neceſſitudine amicitiæ noſtræ. Idque eo lubentius, ut ſcias, occaſione hac à multis prædicari, quæ de Auriaco Principe, atque induciis ſcripſiſti. Et ſcio magis eſſe prædicaturos, ubi Danicam tuam Hiſtoriam legerint, quæ pauciſſimis adhuc viſa eſt. In Heinſiano illo Commentario, quem dixi, quædam etiam Generales Ordines & alios in dignitate conſtitutos, offenderunt. Itaque abſque Beaumontio fuiſſet, vix etiam cum quædam juſſiſſet recudi, privilegium ab Ordinibus fuiſſet conſecutus. Omnino multum & ſudandum fuit, & tamen ne ſic quidem ſatisfecit: jure ne an injuria non diſputo. Tu vero hanc partem literarum cum legeris, litura una obduces: vel totam Epiſtolam conſcindes. Nihil enim attinet alios poſthæc ſcire, quæ ſcriptitamus liberè inter nos. Nondum dicere poſſim, quando futurum ſit, ut Rutgerſii τοῦ μακαρίτου Bibliotheca auctione diſtrahatur. Promiſerat Heinſius id fore ante Paſchales ferias. Sed illæ jam elapſæ, nec certi ex eo quicquam potui adhuc cognoſcere. Interim ſpopondit, non alteri ceſſuros libros, quos petiiſti, ne quidem ſi juſto majus pretium offeratur. Suaneburgio nemo hactenus in profeſſione ſurrogatus. Ambiunt id munus Hupertius advocatus, Bronchortius, Vorſtius junior, Vinnius & Cavellarius. Juriſconſultus veſtras, quem mihi per literas commendâras, longe mihi tua cauſa, & ob eximiam probitatem gratiſſimus fuit. Utinam verò etiam affectum oſtendere liceret erga filium incomparabilis Herois Oliveri Roſencrantzii: Sed de ejus adventu nihil hactenus intellexi. Nec eas videre literas contigit, quas per eum miſiſſe te ſcribis. Suſpicor in aliam prius Academiam conferre ſe voluiſſe, priuſquam ad Batavos proficiſceretur. Ubi venerit, non ſinam te quicquam in me deſiderare. Omnino propter magnitudinem Herois omnia officia ejus filio præſtabo. Simul etiam propter commendationem tuam. Alterutrum horum ſufficeret; nunc ea concurrunt, quorum ſingula per ſe ſatis ponderis haberent. Solonem tuum videre aveo. Quæſo quomodocunque potius tua ede, quam ut diutius ea cum blattis & tineis rixentur. Nihil æque mihi dolet, quam quod non te ſolum carere cogar, ſed tamdiu etiam careamus tot aureis monumentis tuis. Cognoſcere deſidero, annon brevi, vel anno ſaltem hoc, decrêris inviſere tuos in Batavia. Jam biennium eſt quod ſic receperas. Sed hactenus ſpe vana lactaſti. Ubi Amſtelodamum acceſſeris, apud quem divertere cum tuis debeas, fruſtra ſcribam. Ea enim eſt amicitia noſtra, ut liquido illa tibi ſatis præſcribat. Salutat tuam uxorem uxor mea, filiam filia, imo omnes nos vos omnes. Etiam clariſſimis Collegis tuis, præcipuè Laurenbergio & Stephanio, plurimam meo nomine ſalutem dicito.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxx.
iv. Id. Maias.

Tuus ex aſſe,

G. J. Voſſius.

CXX.

Guilielmo *Epiſcopo* Londinenſi, Gerardus Voſſius *S. P.*

TArdiùs quàm ſperaram literas meas vides, Reverendiſſime Pater, Domineque dignitate illuſtris, ſed pietate, doctrina & meritis longè major. Nonis Decembribus, ut fortaſsè ex Nobiliſſimo Carletono intellexeris ſalvus ac ſoſpes Lugdunum veni: octiduo nempe ex quo è Britannia exceſſi. Divina gratia eodem hic omnia reperi loco, quo fuere cùm abirem. Vix dicere poſſum quantus ſalutantium numerus me primis exceperit diebus: ſermo propè omnis de Sereniſſimo Rege Carolo, vel iis qui ſacræ ejus Majeſtati à conſiliis forent. Judicia diſparia, prout quiſque regii, vel popularis ſtatus, veteris, vel recentis Eccleſiæ amantior foret. Equidem neutiquam mihi eorum tribuo intelligentiam, quæ ad regni negotia pertineant. Probè ſcio quantopere hæc captum excedant meum, quem Deus in ſtatione longè inferiore collocarit. Sed tamen pietas non ſivit, ut non quorundam immodeſtiæ modeſtè, atque amicè occurrerem. Eos intelligo qui digito cœlum ſibi attingere videntur, ſi quomodocunque nocere eorum nomini, atque exiſtimationi poſſint, quibus ſtantibus & integris, præſens regni atque Eccleſiæ ſtatus convelli neutiquam

neutiquam poſſit. Quanquam verò apud eos parùm profecerim, quibus nihil niſi populare, ac novellum ſapit; cordatiores tamen ſcrupulum ſibi eximi gaudebant, quem quidam tribunitii ſpiritus ſuis calumniis injecerant. Interea totum hoc quod à me factum, pietatis cauſa factum, quippe qui tantùm Britannis, ac ſummis ejus viris (ut de Sereniſſimo Rege taceam) etiam deberem, ſi nihil deberem. Nunc quantum eſt quod debeo, verba non reperio ἰσόῤῥοπα, quibus ſatis hoc imprimam, &c. De induciis cum Hiſpano ineundis, vehementibus ſtudiis in conventu Ordinum certatur. Ad bellum inclinant non pauci, qui metuunt, ne ſi induciæ fiant, domeſticis magis diſſidiis laboremus: alii tamen vel maximè, iis occurri poſſe arbitrantur. Amſtelodamenſes ante hebdomadas paucas ſua urbe exegere Eccleſiaſtem quendam: qui licet ſæpiùs à Magiſtratu moneretur, à tribunitiis ad Populum concionibus, deſiſtere noluiſſe perhibetur. Eſt hic ille qui ante plus minus duodecim annos edidit Heautontimorumenon. In quo ex ſcriptoribus Latinis Græciſque (eſt enim vir multijugæ lectionis, ſed exigui judicii) convitia uſque adeò congeſſit, ut ex plauſtro maledicere videatur. Sanè hoc piguiſſet adſcribere, niſi optimus quiſque ringeretur, in Reformatæ Religionis hominibus inventum eſſe, qui Gretzeros Scioppios, & ſimiles vinceret maledicendo. Sed illum mitto, cui ea parte ſaniorem opto mentem, &c. Deus faxit ut longa ætate, Iliacos æquare ſenes, aut vincere poſſis. Ita ex animo voveo, meque iterùm tibi devoveo, Reverendiſſime Pater, Domine Illuſtris.

Reverendiſſimi, & Illuſtriſſimi Nominis tui cultor, ac cliens fidus addictuſque,

G. J. Voſſius.

Idibus Jan. An. cIↄ Iↄc xxx.

CXXI.

Merico Caſaubono.

Quanquam, mi Caſaubone, coram abundè perſpexi ſummum erga me amorem tuum, jucundiſſimum nihilominus fuit videre eundem tantopere ſpirantem in literis tuis. Solùm dolui ob dolorem quem conceperas ex diutina in ſcribendo ceſſatione mea. Nec poſſum me ab omni omnino culpa immunem dicere. Sed quædam tamen non leviter eam imminuunt. Illud maxime, quod affinis Junius, quem ſine literis meis dimittere nefas putaſſem, occaſione quâdam ſubitâ præter opinionem & ſuam & noſtram receſſit. Vix abierat ille, cùm valetudo uxoris pejor pejorque eſſe cœpit. Erat tum quidam apud nos, qui ſe propediem in Angliam iturum diceret. Sed totum menſem & ultra me eluſit. Sed hæc fuere; quodque peccatum Lethæo poculo mergere debebis. Mihi perſtat animus quantæcunque deinceps fuerint occupationes, non illis tantum in me imperii permittere, ut non crebras ad te literas dem. Id non modo expoſcunt præclaræ illæ animi dotes tuæ, ſed etiam conjunctio ſtudiorum, ac quod collegæ & fratres ſumus dignatione Dei & Regis atque opera communis Mecænatis. Quod ipſum etiam (ni fallor) aliquanto nos arctius conjunxit. Sereniſſimum Regem prole auctum gaudeo, & maſcula quidem, quæ vere ἕρμα δώμασι, ut Euripides dicebat de liberis Regiis. Non legiones, non claſſes æque firma imperii munimenta, ut Tacitus monet. Quare ſpero fore ut ſiqui forte nova anhelarint, nunc ad officium redeant. Literæ incomparabilis viri Parentis tui necdum prælo ſubjectæ. Videtur Typographus tricari. Meurſius è Sorana Danorum Academia miſit aliquot Epiſtolas ad ſe exaratas, quas addi petit. Jam menſis eſt quod Oratoriæ meæ recuſæ ſint. Eadem quædam Exemplaria ante tres hebdomadas miſi in Angliam ad affinem Junium, qui in ædibus illuſtris Comitis Arondelii agit. Horum unum Reverendo Domino Decano, alterum ut tibi detur, mandavi poſtremis Literis. Vellem non ejuſmodi munuſculo, ſed aliâ ratione, affectum erga collegas meos teſtari potuiſſem. Sed id, ut fiat, operam dabo. Tempus ſolum requiro. Scis enim non eſſe me, non auſim dicere ἐν τῷ ἀκειζόντων, attamen neque ἐν τῷ ἱμόντων. Heinſius totus eſt in ſcribenda Hiſtoria eorum, quæ ſuperiori anno Batavi terrâ marique geſſerunt: præſertim iis quæ ad obſidionem Sylvæ-Ducis pertinent. Obiit ex profeſſoribus Juris Swaneburgius, vir ſuarum rerum intelligentiſſimus, ſed qui ſcribendo nullum ſibi nomen parârit. Eò magis penes Cl. Cunæum deinceps Juridicæ facultatis honos ſtabit. Scire aveo quo loco ſint res Seldeni, num eodem an meliori. Jam prope trimeſtre eſt, quod per literas petii ut Nabradio Ungaro annumerarentur libræ ſterlingicæ undecim cum dimidia. Quas ſi necdum accepit, quæſo ne diutius ea res differatur. Scrupulum illud injicit quod, ut ex popularibus ejus intelligo, domicilium peſtilentiæ cauſa mutavit. Quare fieri poſſit ut aberrarint Literæ, quæ ejus negotii cauſa miſſæ ad illum fuerant. Poſtulâram etiam ut

Digitized by Google

ut filio Joanni de meo dentur libræ Sterlingicæ octo cum dimidia : quamquam nec repugnem, ſi inde fiant libræ decem. Puto enim ob Peſtilentiam graſſantem pluribus egere. Quia verò tardè adeo literæ procurantur, pleræque etiam intercidunt, rectè me facturum putavi, ſi tribus ad te verbis perſcriberem quid in rebus ejus fieri velim. Cum in Anglia eſſem ex pluribus cognovi, ſufficere ſi ei quotannis annumerentur de meo libræ Sterlingicæ quindecim vel ſummum viginti. Quare placet ut trimeſtri quolibet de meo detrahantur libræ Sterlingicæ quatuor vel ſummum quinque, niſi δεῖόν τι obvenerit, quod in hoc morbo epidemico paulo aliam inire rationem cogat. Quod ad reſiduas libras xx. eas trimeſtri quoque accipiet Ackerius mercator Belga qui Londini agit. Temporis anguſtia non ſinebat, ut ad eum nunc literas darem, ſed fiet illud poſt paucos dies. Eas poſtquam ad te miſerit, quæſo effice ut pecuniæ illi numerentur. Ego cum damno non ita magno ab eo recipiam qui hic negotia ejus procurat. Quod ſi meliorem viam ſcias, fac me certiorem. Vale, amiciſſime Caſaubone, & à me, uxore, & meis ſalve, una cum lectiſſima Uxore, ac plurimum etiam ſaluta Reverendum Dom. Decanum ac venerabile fratrum noſtrorum Collegium.

Lugd. Batav.
cIↃ IↃc xxx.
xx. Julii. Stilo novo.
Τάχιστα, nocte intempeſta.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CXXII.

Doctiſſime & Amiciſſime Pococki.

MItto ad te viginti exemplaria utiliſſimi laboris tui, quem iv. Apoſtolicis Epiſtolis impendiſti. Spiſſiùs aliquanto proceſſit editio quam vellem. Sed leve illud, dum emendatè ſatis prodeunt, uti ſpero. Saltem operam id dedit filius Dionyſius quem coram vidiſti : & imprimis de Dieu qui poſtremam relegendi curam in ſe ſuſceperat. Non jam repetam quantopere me affectu atque honore hoc obſtrinxeris. Feci alias, & tu id me ſcribere non pateris, quæ tua eſt humanitas. Quare priora non repetam. Non deſinam tamen cogitare, quâ ratione affectum erga te teſtari optimè poſſim. Mitto Oratoriarum ad te Inſtitutionum mearum exemplar geminum. Quarum unum tibi reſerves, alterum ornatiſſimo & amiciſſimo M. Rouſe dabis. Et tertium quartumque amicis aliis addidiſſem niſi hominem amicum ad vos euntem, ulterius gravare moleſtum fuiſſet. Accedit quod ne illud quidem ſcirem ; an Oxonii uterque ſitis, an minus ; audio enim totâ pene Angliâ vehementer graſſare peſtilentiam, eoque quibus id integrum eſt, penè omnes ſe in agros recipere longius diſſitos. Non dubium quin ea potiſſimum cauſa ſit, cur vix quiſquam mihi ex Anglia hoc trimeſtri proximo reſponderit. Pluribus reſcribam, ſimulac cognoro non fruſtra me ſcribere. Simul tum ad D. Rouſe, quem merito maximi facio, & faciam ſemper, de nonnullis exarabo. Salutabis plurimùm ampliſſimum D. Cancellarium, atque omnes ſummos viros, à quibus tam humaniter ſupra merita mea me exceptum apud vos eſſe tute noſti, ut Catalogum hic texere non habeam neceſſe. Raptim,

Lugd. Batav.
cIↃ IↃc xxx.
vi. Id. Sext.

Tuus ex animo,

G. J. Voſſius.

CXXIII.

Joanni Voſſio.

Chariſſime Fili,

QUas per ornatiſſimum Maderazi Ungarum literas miſeras, accepi xix Julii; florenos xxi quos ab eo mutuo ſumpſeras reſtitui. Valere te gaudeo, præſertim hoc tempore, quo ut ex aliis etiam intelligo Peſtilentia uſque adeo apud vos graſſatur. Tuum erit ſedulo habere rationem valetudinis tuæ, ac quibuſdam etiam amuletis uti, quemadmodum hic facere ſolemus cum morbus idem dominatur. Hagæ plurimæ illo domus ſunt infectæ ; nec pauci jam deceſſere ex eo, ſed ferè ex fæce vulgi. Quod ſi contagio hæc latius ibi ſerpſerit, revocabo huc Franciſcum noſtrum. Quanquam neque hac in urbe plane ab ea immunes ſimus. Sed hactenus malum illud intra pauxillas ædes conſiſtit. Ubique ſumus in manu Domini: qui dabit quod erit ſalutare. Interea lætor Collegium veſtrum longius abeſſe ab Urbe ; adeoque illud ſpacioſum eſſe ac loco ſitum ſalubri. Non mediocriter me excruciat, quod te videam tam parum tuâ ſorte eſſe contentum, planeque etiam metuere ne omnem vitam ſic conſumere cogaris. Mihi longè alia ſpes, atque adeo fiducia, dummodo omnes nervos contendas, uti recepiſti. De ſtudiorum genere tui rem omnem arbitrii feci. Non quaſi deſultorium vitæ

Digitized by Google

vitæ genus amem, ſed propter Poetæ illud,

Tu nihil invita dices facieſve Minerva.

Hæc ſola res fecit, ut Medicinæ te paterer valedicere: etſi rationes eſſent parum validæ quibus ut ei renuntiares, compelli te aiebas: idque eo tempore cum intra menſes paucos ſummam te lauream conſequi poſſe exiſtumarem. Sæpe damnavi hanc facilitatem meam: Sed quid facerem, cum quanto ego magis adhortarer, tanto tu magis abhorreres? Poſtquam permiſi ut vel ad Juriſprudentiam, vel ad Theologiam animum appelleres; tamen nunc quoque mihi videris animo fluctuare, cùm tamen brevi temporis ſpatio, & hoc & illud abſolvi poſſit; dum ne tu laborem ullum metuas, ſine quo nihil præclari unquam conſequeris. Non deerunt tibi in Britannia fautores, dummodo ne indignum favore te præſtes. Et ſi ceſſaret Britannia, haberent tui rationem amici in Batavia, qui te aliquod ad munus revocarent, in quo te patriæ & tuis ornamento fore putarent. Nunc quid faciamus, num idoneus ſis ut in Academia, vel Schola quapiam illuſtri profitearis vel Linguam, vel Matheſin, vel Philoſophiam, vel facultatem Juridicam, aut Medicam aut Sacram? Prope omnium guſtum habes: ſed in uno animum defigi opus fuit: quod quia factum non eſt, fieri deinceps oportet, ut videamus ecquid hic pro te poſſimus. Fortaſſe malis tui rationem haberi extra Academiam. At in quo, ut urbis ſis Medicus, an ut ejus Advocatus? ad neutrum ſatis es paratus. Longeque minus (ni fallor) ad Sacrum Miniſterium. Quæ cum ita ſint, excitare pectus tuum debes, ut ne indignus ſis cujus vel in Britannia, vel apud nos ratio habeatur. Facilius mihi erit ſacra mea omnia, ut loquuntur, commovere, ad te per amicos juvandum, quàm tibi præſtare aliquid egregio favore dignum. Tantum animum intende. Dimidium facti, qui cœpit, habet. Sapere aude, ut bene monet Horatius. Aude, aude, mi Fili, contemnere voluptatem, amareque laborem, quem tu ſi amabis, non diu querulis Literis erit opus; præſertim me vivo, cujus cauſa multi aliquid velint. Non dubito quin jam à Clariſſimo Caſaubono acceperis [illegible]m pecuniam de qua ſcripſeram. Neque tu modò, ſed etiam Nabradius Ungarus. Quanquam is jam non amplius Oxonii, ſed (ut puto) Londini vivit. Crebras ille Literas ad populares ſuos huc miſit, quibus conqueritur quòd jam tertius ſit menſis, quo à me pecunias exſpectat, ſed fruſtrà; quia meas necdum Literas viderit. Itaque iterum ad præſtantiſſimum Caſaubonum ſcripſi. Nec enim ſatis eſt ut tibi anumeret eam ſummam, quam juſſi, ſed Nabradio etiam ſatisfieri æquum eſt. Quippe hic populares ejus mihi CXXV. florenos annumerarunt, qui Anglicana pecunia valeant Libras Sterlingicas undecim cum dimidia, modo quamprimum perſolvantur. Sin necdum accepit, iniquum haud erit, ſi hic Ungaris refundam unum alterumque florenum, propter damnum quod Nabradius ex mora hac accepit. Atque ita quidem facere perſtat animus. Addam rationem quâ exiſtimem tibi in poſterum conſuli poſſe. Nempe jubebo ut Clariſſimus Cauſaubonus, vel is qui in Anglia ab eo accipiet, proventum noſtrum ſingulis trimeſtribus, quando voles, modo juſtum tempus exſpirarit, tibi annumeret Libras IV. Sterlingicas. Quod ſi te parcum & induſtrium oſtendas, non dubitabo pro quaternis adſignare quinas, ita ut quotannis ſis habiturus tum Libras Sterlingicas viginti. Quod ſit ſupra ducentos florenos noſtrates. At tu centenos popoſceras. Ego ſponte centenos & quinquaginta addixeram. Nunc etiam ut tibi animos addam, pretium augeo ſed conditione quâ dixi. Quàm ſum tibi lenis pater in re anguſta! Ultra ſi poſcas, frugi non ſis, nec ea liberalitate dignus. Florenos illos XXI. quos hic refudi non detraham tibi; ſed iis tu emes mihi & aliis, eos Libros de quibus ſcripſi nuper. Sed facies illud quum maximè opportunum erit. Nolim enim te propterea Londinum excurrere, ne inutiles ſumptus facias, & tempore adeò contagioſo, periculo te exponas. Tu crebro ad nos Literas da: præſertim ſi quis erit qui ex vobis ad nos veniat. Cauſſam non adſcribo: quæ non ſolum eſt quod ſumptibus parcitur, ſed & quia tutius ſcribitur. Sed ſi talis non occurrat, tu quomodocumque ſcribe; ſiquidem deeſſe materies tibi nequit: ſi non aliunde, ſaltem argumentum fuerit idoneum ex ſtudiis. Deſidero enim ſcire quomodo jam ſtudia componas tua, & an eos tibi fructus capere videaris, quorum minime pœniteat. Ex cognatis (ut aliquid de aliis rebus hiſce Literis appingam) nupſit ſuperiori hebdomade Antonina Corputia. Viviano nomen eſt novo marito. Vir eſt ut non ineruditus, ita & nobilis & honeſtus & prædives. Eoque hæc fœlicior ſororibus licet natu minima, videatur. Conviviali feſto etiam interfuit frater tuus Franciſcus: ſi non ob arctam ſanguinis conjunctionem, at quia illi ſponſæque eadem mater, non quæ illos pepererat, ſed ut cum Plauto dicam, quæ mammam dabat. Surandyburgii defuncti locum in Cathedra ambiunt Vinnius rector Scholæ Hagienſis, Cabeliavius Epiſtolarum editor,

editor, quas tamen an videris neſcio, Bronchorſtius Hubertius, is qui novam Pſalmorum Paraphraſin vel Metaphraſin potius procudit, & Vorſtius junior. O utinam eos feciſſes progreſſus, ut inter eos nomen numeretur tuum, aut pro te liceret ambire. Non deerat animus fratri Franciſco ad eum prenſandum. Sed diſſuaſi; neque hoc alia de cauſa quam quia ob ætatem immaturus videretur. Abſque ea eſſet, calcar addidiſſem. Nec fortaſſe deeſſent fautores. Utinam paria de te liceat dicere. Sed ſpero brevi id licebit. Volo enim vos in ſtudio virtutis pariter decurrere, ſive eodem illud ſive diverſi generis ſtudio fiat. Vos certate inter vos; ego applaudam victori. Similiter committere Matthæum cum Dionyſio velim: & Gerardum cum Iſaaco:——Καλὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι· ut eſt apud vatem Aſcræum. Commiſſa eſt non longè à Veſalia pugna, inter noſtros & hoſtis militem. Utrimque cecidere non pauci, ſed penes noſtros victoria fuit. Qui & captivum & triplici vulnere ſaucium adduxere Veſaliam Joannem Naſſiorium copiarum præfectum. Rumor hic eſt ex Mercatorum Literis ortus, Mexicanam Urbem undis eſſe abſumptam. Urbs ea in paludibus ſita: ut multa aggerum cura opus fuerit adverſus aquarum periculum; In quo dum qui pro Rege erat negligentior eſt, pecuniaſque eo fine erogatas in proprium transferre commodum non veretur, atrox hoc infortunium Hiſpano evenit, ſi vera eſt fama: de qua certiora propediem ſciemus. Obiit ante ſeſqui-menſem Dordrechti Anna Mylia Balthazaris Lydii vidua: obiit & Bremæ ante duas vel tres hebdomadas amicus meus ſummus, Matthias Martinius, is qui uxorem depopoſcerat uxoris meæ fratriam: ſed voti compos factus non eſt, diſſuadente Fr. Gomaro qui eum dicebat ἀρμινιανίζειν, imo in eorum caſtra planè abiiſſe. Veréne an ſecus non diſputo. Cum quotidie tot mortes intelligamus, ſemper cogitare nos oportet de noviſſimis: ut quando hora extrema ſupervenerit, fatalem illum ictum forti accipiamus animo, memores vitam nobis non mancupio, ſed uſu datam eſſe, χρήσει, οὐ κτήσει, ut dicunt Græci. Quare non diutius velle vivere debemus, quam viſum erit Deo & Chriſto. In hoc fiduciâ firmâ recumbamus, mi fili. Dabit ille nobis quod expedit nobis. Salutem tibi dicunt mater, fratres, ſorores.

Lugduni Bat. cIↄ Iↄc xxx. xxi. Julii.

Tuus natura & affectu Pater,

G. J. Voſſius.

CXXIV.

Doctori Carletono.

Nobiliſſime, & amiciſſime Vir,

NOn facile dixerim, quantæ mihi fuerit voluptati nuper quod tot laudibus egregium, etiam Græcis viderem Literis capi. Sermo tuus inter alia injectus de numerûm notis. Paucis rem dixi. Remiſi de cæteris ad Inſtitutiones Græcas in quibus pag. XLVIII. liquido totum hoc expoſui. Miſi earum exemplar per Filium: tardiùs aliquanto, quàm vellem. Nimirum operam dedi, ut melioris chartæ aliquot mitterem. Sed nec Typographus ipſe ulla habebat. Miſi igitur non quale optabam, jure debebam: ſed cujuſmodi poteram. Sed neſcio quî factum, utrum, quod domi non eſſes, an quia aliud impedierit, filius te non convenerit. Dederam enim in mandatis ut ea tibi exponeret coram, quæ animum meum tibi obſtrictiſſimum teſtarentur. Facilius autem illi ignoſco, non modo quia filius ſit (ſcis, quam leves parentum eſſe animi ſoleant) ſed etiam quia adeo adoleſcens, erat enim Dionyſius meus, quartus ætate ex meis, ſed qui eruditione fortaſſe prioribus non cedat. Nunc cum Golio noſtro hiſce feriis autumnalibus vivit, non longe ab Haga, ut ab hominum conſortio remotiſſimus ſtrenuè magis perficiat, quod in Arabicis ei Literis deeſt. Simul operam non malam Magiſtro ſuo præſtabit, in concinnando Lexico Arabico, quod à tanto viro Chriſtianus Orbis exſpectat. Nec enim ſine uno altero, qui à manu ſint ſummo viro, facile fiat, ut voti noſtri compotes fiamus. Oratoriarum mearum exemplar debeo illuſtriſſimo Mecænati meo, patruo tuo Vicecomiti. Sed neſcio an tanti ſint Mercuriales hi labores, ut in tranſmarinas partes mitti mereantur. Tamen ſimulac Hagam venero, colloquar de eo, tuoque ex conſilio omnia faciam. Superiori Hebdomade in aulâ Principum Bohemiæ locutus ſum cum Illuſtriſſimo Sereniſſimi Britanniarum Regis legato. Cujus ego virtutes heroicas ſemper ſum admiratus: ſed mirificam humanitatem ſatis extollere non poſſum. Locutus eſt mecum de liberis ſuis, ſed ego conſilio hac parte juvare non poteram; quia profectum eorum penitus ignoro. Quare vel cum ipſis, vel eo qui ſtudiis horum præeſt, velim ſermonem ſerere, ne quid conſilii dem, cujus poſtea poſſit pœnitere. Si huc mittantur, operam dabo, ut meum ſentiant affectum. Nam cum omnia debeam nobiliſſimæ genti veſtræ, tum maxime illu-

ſtribus familiis, & tam mei amantibus me obſtrictum ſentio. Intellexi ex illuſtriſſimo heroe affectum erga me reverendiſſimi Londinenſis Epiſcopi, cui nunc ſcribo. Tu quæſo heroi Literas ne has tradere graveris. Nam ſe miſſurum illas in Angliam recepit ad proximum Lunæ diem. Debeo & Literas illuſtriſſimo tuo patruo. Sed has inter paucos dies mittam; niſi occaſio ſe obtulerit excurrendi Hagam, ut feram ipſe. Vale, nobiliſſime Carletone, & in amore noſtri perſevera: quod ſcio facies & faceres non rogatus.

Lugd. Bat. cIↃ IↃc xxx. xviii. Aug. raptim.

Tibi & illuſtri familiæ tuæ obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXXV.

Ger. Jo. Voſſius Claudio Salmaſio *S. P.*

JAm ante trimeſtre à me reſcriptum oportuit. Nec officio defuiſſem ſi ſatis vidiſſem quomodo aut quid potiſſimum ſcribere deberem. Ancipitem me reddebat, quod diverſa adeo ſtudia viderem in illo Scaligeranæ διαδοχῆς negotio. Cujus illum exitum expectabam, quem virtus tua meretur. Dolebam interea livorem tantum poſſe. Sed de eo nihil ſcribere auſus eram: Imo ſic ſemper fui ut potius vitia ferrem aliena, ac graves etiam injurias concoquerem, quam illis divulgandis operam darem. Simul cernebam, quantum tua ſcire ea intereſſet, aliunde etiam te poſſe cognoſcere. Interim gaudeo, ſaltem eouſque rem eſſe perductam, ut omnes intelligant, ſolum obſtitiſſe livorem, quo minus fierent ea quæ nominis tui amantiores optabamus. Nec tamen penitus ſpe excidimus: poſtquam oblati mille quingenti annui, tantum ut præſentia tua & ſcribendo Academiam hanc ornes. Sane ſtipendio iſto majus habet docentium nemo. Et puto paulatim incrementa capere poſſe. Imo vero de eo non dubito. Et honeſta in re es ut de minuto non neceſſe habeas laborare. Quare ſi alia non morentur, hoc quidem non tanti putabis, ut propterea te carere cogamur. O utinam nos ſic bees, ut Literarium iſtud oraculum conſulere hic nobis coram liceat! Quod tanto magis opto, quanto me penitius penetro in Plinianas exercitationes tuas. O Theſaurum interioris doctrinæ! Jam tertia eſt hebdomas, quod à Drovartio exemplar accepi. Pro quo gratias ago, ſi non quas debeo, at quantas poſſum. Quotquot Literas amamus valde deſideramus tertium quoque volumen quod promittis. Nemo tamen ſic feſtinare te velit, ut valetudini incommodes; quartana illa quæ tamdiu detinuit te ſatis indicat, nec ferreum tibi corpus eſſe. Sed tamen quantum valetudo ferat matures, rogamus. Et quid diſſimulem? cum magnopere me illius voluminis deſiderium teneat, tamen in majori apud me exſpectatione eſt commentarius tuus in Concilium Iliberitanum. In quod legi Libros tres Ferdinandi de Mendoza Madriti editos. Sed quam multa & verius & plenius dici poſſint facile video. At non item video à quo id melius quam à te fieri poſſit. Fortaſſe autem tutius talia apud nos edantur. Eoque impenſius opto ut ſi ſine tuo tuorumque incommodo poſſis ad nos venire, non detrectes. Habebis hic non paucos nominis tui & Admiratores & Cultores, in quibus nomen profiteor meum. Quis ſit animus in hâc re tuus brevi ſpero ſciemus, vel ex te ipſo, vel ſi longius Lutetia abſis, ex Literis iis quas Clariſſimus Juſtellus ea de re nobiliſſimum Somelſdici Dominum aut Rivetum Theologum dabit. Si veneris, mihi quidem gaudebo, Academiæ vero gratulabor: ſin iis conditionibus, quæ nunc Colæ ad unum vel alterum offeruntur venire recuſabis, non deſinam tamen gratulari & mihi te amico, & Literis te patrono, & tibi cui hoc Deus conceſſerit, ut præclare adeo de ſtudiis mereri & poſſis, & velis.

Lugd. Bat. cIↃ IↃc xxx. IV. Kal. Sept.

CXXVI.

Antonio Æmilio, Gerardus Jo. Voſſius *S. P. D.*

CLariſſime & αἰμύλε Æmili, haud facilè dixero, quoties & quam amica mentio fiat tui, me uxoreque confabulantibus. Quid mirum, cùm utrique noſtri uſque adeo jucunda ſit tui memoria? Eo mirandum minus, ſi non ſine parviſſima (ita mihi ſcio cum Varonne apud te hominem φιλολογώτατον, loqui licere) penè dixerim querimonia, miretur ſubinde, tantoperè te à frigido Saturni ſydere afflari potuiſſe, ut nullos amplius igniculos cernat veteris affectus. Abſque eo eſſet, inquit, illone paucarum horarum intervallo diffidens à nobis, nunquam faceret poteſta-

poteſtatem videndi ſui? Vides non à me ſolùm te diligi, ſed etiam uxore: vel potius (quando hoc jam vetus) quàm conſtanti amore te proſequamur uterque, etiam poſtquam aliquis metus eſſe cœpit, ne minor eſſet ardor tuus, quàm olim. Sed ſiquis fortaſſis hujuſmodi metus ſe inſinuet, furcillis longiſſimè fugandus, facile enim ſic in animum inducimus omne hoc, quod nobis ægre eſt, non aliunde provenire, quam ex immenſa qua premeris negotiorum mole. De me quidem id dicere poſſim, qui nihil nunc minus ſum, quam meus. Et qui vix ſum meus, volo tamen eſſe tuus, tuorumque. Et hâc fiduciâ etiam meos commendare tibi ſuſtineo. Ac hoc quidem tempore, ex uxoris meæ fratre natum, Franciſcum Junium, Franc. Nep. Is poſtquam biennio in Academiæ Groeningana Juriſprudentiæ operam dedit, etiam Ultrajectinos ſibi adeundos putavit, ut majora caperet ſtudiorum incrementa. Propterea eum per literas commendavi, nobili urbis veſtræ Juriſconſulto, paternum decus vel æquanti, vel vincenti. Quod utrique noſtri pro nomine erit. Volui tamen ut tibi quoque innoteſceret. Nec enim mihi ſatis eſt, ſi Juriſconſultum audiat: ſed volo ut literarum ac imprimis hiſtoriæ ſtudium adjungat: ſcio enim, imo ſcit Belgica noſtra, quiſquis ſacrarium ejus accedere volet, tuas imprimis fores pulſare oportere. Multi enim Thyrſigeri, pauci Bacchi. Uxor plurimam tibi ſalutem adſcribi petiit.

Amſtelodami, CIƆ IƆC XXX. VI. Id. Septembris.

CXXVII.

Gerardus Joannes Voſſius, Matthiæ Berneggero, *S. P.*

Reſcripſiſſem jam diu, Præſtantiſſime Berneggere; ſed jam à longo tempore, in neminem incidi, qui ad vos ſe iturum diceret. Quanquam vero nihil mihi jucundius eſſe ſoleat, quàm per literas colloqui cum hominibus eruditiſſimis; fateor tamen mirè me ſegnem eſſe, ſi metuam, ne fruſtrà ſcribam; quod crebro nunc fit, milite vias paſſim obſidente. Abſque eo eſſet, ne laborem quidem defugiſſem, commentarium quem in Juſtinum, aliquot abhinc annis ſcripſi, cum cura relegendi, eaque excerpendi, quæ imprimis placitura arbitrarer, ſed ut dixi defuit, per quem tutò ea mitterem. Et præterea mirè diſtringebar, edendis commentariis noſtris Oratoriis: quæ tandem ad finem perducta eſſe lætor. Nunc verò labor, puto iſte, ſupervacuus fuiſſet, quia credo, jam lucem viderit Editio, quam adornaſti. Impensè faveo ſtudio, quod in hunc ſcriptorem inſumpſiſti: Benè de hiſtoria externa mereris, & Latinis. Nec facilè alius, ad eam rem magis fuiſſet idoneus, quam qui ut tot Diſciplinas, ita Hiſtoriam omnem animo eſt complexus. Nec opera noſtra (de qua limanda cogitationem abjecimus) perierit nobis; ſed utilis erit ad ea, quæ de Temporum ratione aliquando, ſi Deus volet, juris publici faciemus. Volupe fuit cognoſcere, Proceres veſtros, non infra ſe putaſſe, curam Grammaticam; quæ nunc apud δοκησισόφοις ita ſordet, ut minor iis videar, quia ſtudium hoc non neglexi. At quanto aliter ſapuerint apud Romanos, etiam viri Principes, non ignoras. Quod verò ſcribis, in repaſtinanda Gymnaſii veſtri Grammatica, adjumento fuiſſe noſtram; id mihi longè gratiſſimum fuit. Nam in talibus ſcis, non honorem ſpectavi, ſed publicum commodum. Valdè me beaſti, Grammatica Græco-Barbara Metrophonis Critobuli. Multum lucis adferet ad intelligendum linguam vulgarem. Planè lucem videre debet. Quod fiet hyeme proxima, ſic enim recepit Elzevirius; qui niſi operam ſuam addixiſſet, vel ad alium iſſem, vel nunc remiſiſſem. Idem ubi ad nos redierit, excudet commentarios noſtros de lingua Latina. Mallem hac ætate, ea in lucem dare, quæ ad Eccleſiæ antiquitates pertinent. Quod ſtudium me à prima tenuit adoleſcentia, ſed etſi non pauca in eo elaboravi, tamen vix quicquam prodiit poſt Hiſtoriam de Pelagio, & Maſſilienſibus. Nempe alia me tenuere: non illa mala quidem:

Sed fugit interea breve, & irreparabile tempus,
Omnia dum capti circumvectamur amore.

Vale longe doctiſſime Vir, & quod facimus, id porro etiam faciamus, ut nos mutuò amemus.

Lugd. Batav. CIƆ IƆC XXX. Poſtr. Kal. Sept.

CXXVIII.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuar.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

IN diuturno Conjugis meæ morbo, jam tertium enim is menſem exceſſit, ne mediocre ſolatium affudit Literarum tuarum

quas merito magno mihi ſemper honori duco, conſpectus: magis etiam ubi ex iis vidi, ut quo antehac affectu eo proſequi me pergas, quanto minus merentem, tanto magis illuſtriſſimo nomini tuo obnoxium ac devotum. De globo utroque procuratum ſedulo: probe enim ſcio non alios uſpiam eſſe qui melius vel ſydera nobis, vel terras mariaque expreſſerint. Auro tamen & ſcitamentis aliis, commemini ornatiores miſſos ad aliquos viros principes qui iſtis caperentur: Sed tales nunc parati erant nulli; nec Britannia deſtituitur viris rerum hujuſcemodi intelligentibus, qui iſtoc ſuppleant: atque ut alios tranſmitti malis, non deerunt quos jam miſſis demerearis. Mitto Maimonidæ Librum jam diu excuſum. Sed hactenus hæſi vellemne comitem ei dare, excercitationem de Rabbinorum temporibus, ita præfatio dilata: interim ſtrenue pro occupationibus quæ ſic diſtinent, progreſſus ſum opere in eo quo omnis Gentilis Idololatriæ cauſas eruo ex hiſtoria veteri vel rerum natura, hactenus tentatum nemini. Nam quanto aliam inſtiterit viam Lilius Giraldus Italus, vir eruditus, nemo poſſit ignorare, niſi qui non legerit. Atque hæc quidem non externis modo ſcriptoribus, ſed etiam Theologis antiquis allucent facem; ſubinde etiam Scripturis Sacris. Quod magis fiet omnibus iis quæ deinde conſequentur, modo Deus mihi valetudinem & vitam, uti ſpero.

Filius meus Joannes in India Orientali fatis conceſſit. Præclare rem gerebat, paulo tamen ſumptuoſius quàm vellem. Manebant eum magni honores & unde intra annos tres quatuor in re unctiſſima redire domum poſſit. Sed aliter viſum ſupremo Deo. Interim ſolatur tum affectus procerum noſtrorum, qui ſumma ei deſtinarant: tum imprimis quod pie admodum eſſe defunctum intelligam.

Deum Opt. Max. oro, ut ſalvus & ſoſpes annos permultos ſis Eccleſiæ Anglicæ, vel potius Catholicæ, cujus Epiſcopos omnes ſuprema poſt Deum & Chriſtum manet cura.

Amſtelod. cIↄ Iↄc cxxxvii. Prid. Kal. Oct. St. Vet.

Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi tui nominis Cliens devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXXIX.

Joanni Beverovicio, *S. P.*

UT ex Anglia reduci volupe erat Dordrechti videre te ſoſpitem ac valentem, ita ingratum illud fuit, quod tam cito avellerer. Amo enim te, mi Beverovici, atque id non modo ob egregiam doctrinam & virtutem tuam ſingularem, & mellitiſſimæ indolis ſuavitatem; ſed etiam quia me amas, neque id modo, ut bene de ſtudiis multorum merentem, ſed etiam ut olim meritum de tuis. Id enim nec tuæ ad me literæ diſſimularunt, & apertè, quoties res tulit, promere apud alios ſoles. Nempe ſic animati eſſe ſolent, quibus cor magnus ille Prometheus de meliori finxit luto. Nec ultro optare doctores debent, quam affectum. Quo amplius neque parentes à liberis, neque Deus ipſe exigit à nobis. Sed ô tempora! quam multos, imprimis dum fatales iſtæ controverſiæ Bataviam turbarunt, reperi, qui inſignem ex eo laudem ſperarent, quòd pro beneficio maleficium rependerent nobis! Quanto magis à talium moribus abſuiſti, tanto impenſius te amari à me æquum eſt, & ſane, abſque paucis foret tui ſimilibus (quos inter merito ſuo Ampliſſimum Blienburgium refero) pœniteret propemodum operæ totis annis quindecim urbis veſtræ Gymnaſio impenſæ. Quotidie enim video ſentioque, quantum ea res incommodarit ſtudiis noſtris. Sed eo me ſolor, quòd ut in cæteris, ita in his etiam, cuique ſtatutum ſit, quâ viâ ſit eundum, & quouſque pertingat. Quare ulterius alii famæ quadrigis decurrant, non ſi eo vincamur, propterea apud Deum perierit opera noſtra. Iſti famæ aucupes exprobrent nobis vilem, atque ut vocare ipſi ſolent, aſinariam operam. At ego non propterea deſinam putare, inſipientis eſſe ſuo potius, quam publico omnia bono metiri, & paullum aliquid honoris majoris facere in terris, quam ut Deo obedias luculentè omnia compenſaturo in cœlis. Sed iſtos mitto: atque ad te redeo, cujus me verſiculi valde delectarunt. Et animus erat iis ornare frontiſpicia oratoriarum noſtrarum, quæ ante paucos menſes iterum in lucem prodiere. Sed non poteram id facere, niſi apponerem quoque quos ſcripſerat affinis Næranus & Bonifacius Italus, & Collega Heinſius, atque alii complures. Malui igitur præterire univerſos, quam delectu quempiam offendere. Interim ſcias nihil mihi gratius fuiſſe vel literis vel verſibus tuis.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxx. Non. Octob.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CXXX.

CXXX.

Ger. Jo. Voſſius, Johanni Rouſe, *S.P.D.*

Vir Clariſſime & Amiciſſime,

VEnit ad vos Jonſtonus, juvenis probus & doctus, Natione Scotus, qui in variis Scotiæ, Germaniæ, Belgicæ Academiis Scholiſque illuſtribus vixit. Hunc ante annum mihi commendavit Matthias Martinius, Theologus Bremenſis Germaniæque Theologorum maximus ut ego cenſeo φιλόγλωττος ϗ φιλόλογος; nec tamen in ſtudiis ſacris ullo ſuæ gentis inferior. Ob hujuſcè Viri commendationem, quia arcta mihi amicitia fuit, Juvenem, dum hic fuit, amavi, præſertim ubi ita ſe gerere vidi, ut nihil in ejus vita culpandum videretur. Nec obſcurus erga eum affectus meus fuit. Quâ fiduciâ non dubitavit à me poſcere, ut eum uni vel alteri florentiſſimæ Academiæ veſtræ commendarem. Id verò facio lubens. Rogo igitur ut ſi qua in re utilis ei opera tua eſſe poſſit, vel etiam ornatiſſimi & amiciſſimi Pococki noſtri, hanc ei ne denegetis. Nullus dubito quin gratus ſemper ſit futurus. Oratoriarum mearum, quæ ante ſemeſtre hic ſunt recuſæ exemplaria pauca in Angliam miſi ad Nob. Virum Franciſcum Junium affinem meum, qui in ædibus degit illuſtriſſimi Comitis Arundelii: Plura mittere animus erat, ſed juvenis ille, qui ea ſecum in Angliam deferebat, pluribus onerari non debuit, niſi humanitate ejus abuti vellem. Petii autem ab affine, ut ex iis, quæ miſi, exemplar unum ad te, alterum ad amicum communem Pocockum tranſmitteret. Id quin fecerit non ambigo; niſi forte Literas meas non acceperat, quod non puto. Necdum tamen iis reſpondit. Poſtea etiam nobiliſſimus Vir Joannes Chriſtophorus à Berg, hæreditariorum bonorum Sereniſſimi Bohemiæ Regis in Moravia antea præfectus, nunc autem metu Cæſaris exulans, à me accepit XX. exemplaria operæ ejus, quam Dom. Pocockus Catholicis è Syriaco transferendis impendit. Ea exemplaria jam Pocockus acceperit ſpero. Satis eleganter Liber eſt excuſus, nec emendatè minùs, ut arbitror. Sed de eo judicium veſtrum hic exſpectamus. Dubletius noſter tui memor vivit, impenſeque te ſalutari juſſit. Plurimam etiam ſalutem meo nomine dices Ampliſſimo Dom. Procancellario, quem nunc Doctorem eſſe Juxonem intelligo Collegii Jo. Baptiſtæ præfectum. Quod ſi eſt, gaudeo. Item ſaluta eum qui cum adeſſem vobis, Procancellarius erat, Doct. dico Fruen, præfectum Collegii Magdal. Quid de Duppa, Prideaux, Fellio, Claytono, aliiſque dicam, ſummis ſane Viris? Quid de doctiſſimis & humaniſſimis Harriſono, Pococko, Chillingwortho? Quæſo, ubi occaſio erit, affectum iis meum teſtare. Vale.

Lugd. Batav. cIɔ Iɔc xxx:
vii. Kal. Nov. St. Novo.

CXXXI.

Joanni Voſſio.

Chariſſime Fili,

JAM prope menſis eſt, quod nullas à te literas viderim: ut plane ignorem, utrum ternas meas acceperis, quibus ternis tuis anxiè ſatis de valetudine ac penuria perſcriptis reſpondebam. Volui igitur exemplar literarum quas iterum ad amiciſſimum Caſaubonum miſi ad te tranſmittere, ut facilius perſpicias, quid tibi in rebus tuis facto ſit opus. Sed dubitare vix poſſum, quin vel à D. Caſaubono, vel mercatore illo Londinenſi, qui Hondii noſtri res procurat, voto tuo ſit ſatisfactum. Volui hujus tamen operæ etiam te reddere certiorem, quia ſatius duxi, quicquam in me ſupervacuum quodammodo videri, quàm jure à te quicquam requiri. Occupatiſſimus quidem ſemper ſum, ut noſti, & indies creſcit curarum ſepes, quæ meum me eſſe non ſinit. Sed vincit omnia affectus erga te meus, ac porro etiam vincet, dum tu eris qui debes, ac quem te eſſe planè confido. Permiſi ſuperioribus literis, ut ſi cum bona ſuperiorum venia poſſis, & ita valetudini ac ſtudiis expedire tui amantibus videatur, & nihil pericli à mari vel hoſte timeant prudentiores, quamprimum ad nos excurras. Fortaſſe tamen expediat, ut aliquantum hoc iter differas, uſque dum eruditione ſis auctior. Sic iis, quos hic tui amantes habes, facilius ſatisfacies: & hominibus malignis obtrectandi occaſionem adimes. Noſti hominum mores. Simul ſumptibus parcetur: nec periculum erit ab hoſte. Sed tamen tui rem arbitrii facio. Tantum prudenter diſpice, quid facere ſit opus, & cum iis qui magis hæc intelligant, conſilium cape. Salutant te Mater, Fratres, Sorores. Tu quoque ſalute plurimâ imperties egregios Academiæ veſtræ viros, quos quidem lues à vobis non fugârit. In his eſſe ſignificas optimum & doctiſſimum Ma. Hallum, cui te curæ hoc triſti eſſe tempore ſignificas. Sanè, vir tot laudibus ornatiſſimus, vel hoc nomine dignus eſt amari à nobis omnibus. Peterem etiam ut ſalutares

Digitized by Google

tes Magiſtrum Dod; ſuavem ſane animam. Sed cum jam quoque aliò conceſſiſſe ex literis tuis intelligo.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxx.
iii. Kal. Nov.
St. N.

Tuus Parens,

G. J. Voſſius.

CXXXII.

Edwardo Miſſeldeno Anglo. *S. P.*

Vellem, vir ampliſſime, priuſquam in Angliam redires paucis tecum de ſtudiis filii colloqui licuiſſet. Pleraque enim melius tribus verbis coram quam longo ſermone per Epiſtolam expreſſero. Nec propterea deero petitioni tuæ, cum omnia tui cauſa velim, cujus prudentia, virtus, candor (ut cæteras nunc dotes prætermittam) à tot annis mihi non incognitæ fuerunt. Dum filius mihi adfuit tuus, alternis fere diebus exercui, nunc proſâ condendo aliquid, nunc carmen pangendo. Præterea potiſſima eorum exigere ſoleo, quæ me publice docentem audiiſſet, ac ſi qua minus fideliter percepta, ea aliquanto fuſiùs diducere, aut apertiùs enarrare. Nec inutilis ei fuit manuductio noſtra in iſtis, quæ pertinerent ad terrarum ſitum, ac imprimis Imperii Romani: ſine cujus notitia nihil aut parum in Hiſtoria videmus. Ac ſibi ipſi niſi adoleſcens defuiſſet pauculis hebdomadis quibus ſive Harlemi, ſive in urbe noſtra fuit (putabam ego aut Hagam iſſe aut morbo decumbere) plenius ſatisfeciſſet expectationi tuæ. Et tamen ne nunc quidem eſt quod pœniteat profectus: præſertim ab eo tempore quo ſermonem inter nos ſevimus; ego & is, quem ad me miſeras. Tenuia quidem iſthæc initia ſunt eorum quæ animo conceperam, inque tuæ ſpem gratiæ & filii amore acturus eram, modo diutiùs ſubſtitiſſet apud nos. Sed ſcis iſtoc vetus: Dimidium, qui cœpit, habet. Imo ſecundum Aſcræum vatem, Dimidium plus toto. Tanti intereſt ut ne in ſtudiis quoque malè incipiamus. Quia igitur non malè apud nos cœpit, velim in patriam redux pede eodem pergat: ac cum Cicerone Livium jungat. In Hiſtorico hoc primum attendat quæ ad elegantiam ſermonis pertinent. Codicem habeat in quo annotet verba, & formulas, ex Livio à ſe excerptas, ac ſubjiciat ſingulis quomodo ea hoc tempore transferre poſſit in uſum ſuum. Altera cura eſto Hiſtoriæ. Quemcumque Livianum leget Librum, ejus ſibi compendium concinnet, minimum duplo auctius epitome veteri, quæ cuique Libro præmitti ſolet. Tertium eſto, ut ea conſideret quæ mores majorum virorum vel prudentiam tangunt civilem. Præceptaque & exempla ſingula ad locum referat communem. Hoc fine codicem habeat in quo chartæ diſtinguantur titulis virtutum moralium & capitum prudentiæ tum togatæ, tum militaris. In ordine iſtorum titulorum, utrum Ariſtotelem an alium ſequatur, non multum arbitror referre. Velim etiam quia paſſim & in hoc ſcriptore & in aliis occurrunt quæ tangant mores uſuſq; Romanos, ad manum ei ſemper ſint collectanea Roſini, quibus complectitur gentis ejus antiquitates, de urbis ſitu, diis, ſacerdotiis, Comitiis, Magiſtratibus, legibus, & alias. Nunc ſi quis in iſtis plane fuerit hoſpes, is exiguo fructu veteres leget. Ac hac quidem ætate Roſinus ad iſta ſuffecerit. Poſtea ſatius fuerit ipſos legere ex quibus ſua Roſinus collegit, & alios quos Roſinus videre non potuit. Poſtremùm hæc cura eſto ut luculentæ orationes illæ, quæ apud Livium extant, Dialecticorum more reſolvantur ut compareat, in quo cardo rei conſiſtat, quibus argumentis cauſa nitatur, quomodo occurratur adverſario, quæ adferantur ad conciliandos auditores, quæ ad affectus commovendos. Nec enim facile dixerim quantum ea res conferat ad eloquentiam: præſertim ſi quis ad exemplum iſtorum argumentum eligat noſtris aptum temporibus, in quo quantum licet inſiſtat antiquis. Hæc tam multa conſiderare operoſi videtur operis, præſertim pro ea ætate quâ nunc eſt filius tuus. Sed non aliam præſcribo viam quàm ipſe inſtiterim bono meo: ac longe optimam eſſe in variis ſim compertus, qui recta via graſſari vellent, ad ſolidam potius doctrinarum arcem, quàm umbratilis gloriæ. Et hæc quidem ſufficere arbitror pro ratione privatim Livium legendi, quam publicè hactenus enarrantem audivit. Sed nolim in Romana conſiſtere Hiſtoria. Sacram & Patriam præmiſiſſe oportuit. Subjungere etiam opus Græcam Orientalem & omnium gentium quæ irrupere in Romanum Imperium. Quo pacto autem ex iſtis univerſalis Hiſtoriæ notitia optimè comparetur, chartâ alterâ expono. Spero operam hanc meam boni conſules. Idem facturus eram in ſtudio Philoſophiæ, niſi ſatius putaſſem, ut filius pluſculum Linguæ utriuſque Hiſtoriarum & proſaicæ ac poeticæ eloquentiæ ſtudiis inſiſteret. Et ſub manibus habeo, imo jam olim habui, & aliquamdiu intermiſſum ſimulac potero ad incudem opus revocabo, quod partim erit de Philoſophorum ſectis, partim de Artium ac Scientiarum omnium utilitate ac nexu. Eo fusè diſſero, quomodo ſit Philoſophandum. Summa

ma

Digitized by Google

ma eo redit auſpicandum eſſe à ſecta peripatetica, poſtea diffundi oportere per ſectarum alias imprimis Platonicam, & Zenoniam, ſive Stoicam; denique ſiſtendum eſſe non in Pyrrhonia, quæ etiam ambiget in certiſſimis, ſed Polemonis Alexandrini, quæ Electrix ſive Græce malis ἐκλεκτικὴ dicitur, nec in ullius Magiſtri verba jurat, ſed ſingulas ſingulorum ſuo æſtimat momento. Verum hoc judicium non niſi poſt Sectarum omnium notitiam in iis oritur qui veritatem prope majoris faciunt quam ſeipſos. Ea virtus necdum cadere poteſt in ætatem filii tui. Quare ſuffecerit hoc tempore ut Philoſophia ſit Peripatetica contentus. Non fatigabo te meque ulterius. Deum rogo, ut filio tuo adoleſcenti optimi ingenii bonam mentem conſervet. Omnino enim ſi volet præclarum quid, indoles ejus promittit: velle autem ſpero vel potius confido. Vale, vir ampliſſime, & nos tui amantes porro eo loco habe qua hactenus facis.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxiii.
iii. Kal. Decemb. St. Gregor.

CXXXIII.

Petro Cunæo.

Vir atque amice ſumme,

GRaviter in amicitiam noſtram peccarem, ſi in eo, quod ſerio adeo petis, morem minus gererem. Equidem jamdudum id feciſſem, niſi, ut primo adventu domeſticis negotiis, ita nunc aliis obruerer. Otium hic eſt, quamdiu nondum docere publice aggreſſus ſum, cæterum id minus ſegnè. Nam ut de eo nihil dicam, quod totus ſum in ſchedis meis digerendis, quæ res plus moleſtiæ habet, quàm primò putarem; etiam exteri, qui vel è vicinis civitatibus, vel terris etiam longinquis, huc veniunt, item indigenæ ut initiis fieri ſolet, non paululum mihi temporis eripiunt: pene non minus, quam Lugduni unquam factum. Nec tamen dicere poſſum, mihi non eſſe otium ad literas exarandas: Sed, ſic animatus ſum, ut mirifice ſoleam procraſtinare hoc officii genus: quod ubi diebus, atque adeo Hebdomadis totis factum, tandem etiam (pudet dicere) in oblivionem venit. Idem ne mihi in hac recula vitio amplius verti poſſit; cum literas tuas ſub noctem accepiſſem, confeſtim ad Baziriuum has, quas vides, exaravi. Mirabitur, ſcio, ille: nec enim puto, meas, poſt tantum ſilentii intervallum literas exſpectat. Interim ex his me non oblitum ſui facile videbit, atque idem deinceps comperiet, quoad à virtute non deſciſſet. Gaudeo me hic quoque reperiſſe, qui præclarè de eo ſentiant. Eſt ſane egregio ingenio, & ſi, ad magna animum adjecerit, non videtur impar futurus, verum quid ego hæc ad te? qui melius me ejus indolem introſpexeris. Gratias tibi ago, quod filium meum in his, quibus Lugdunenſes offendit, defendis. Teneri ex officio id facere, vellem omnes ſcirent. Nam cum id negotium proceres hujus urbis ſuis commiſerint advocatis, atque eos inter & filius teneat locum: honeſtè ſatis ſe oneri ſubducere non poſſit. Et tamen non illæ ejus ſunt partes, quæ forent, ſi hæc res non me, & Lugdunenſes ſpectaret. Omnino enim primas etiam in iis, quæ filio, ut natu minimo competeret, alius tenet. Non quia meus impar, ſed quia paternum agitur negotium. Quod ſi ſic quoque non ſatisfacit Lugdunenſibus, videbo, an expediat, plane hac eum controverſia abſtinere. Quod gratiſſima tibi fuerit commendatio Roſecrantzii, plurimum gaudeo. Apud Hubertum non degere eam ob cauſam cognovi, quod in longum tempus ſe obſtringere noluerit: quippe qui propoſitum habeat, ubi hic doceri publicè ceperit, quandoque hebdomadam unam alteram apud nos ſtudiis ſuis dare. Tibi interea, vir amiciſſime, quod laborem tantum ſumere volueris, gratias ago ſummas: invenies me promptum ſemper, ſicubi viciſſim operam meam tibi utilem exiſtimabis. De uxore mea, penè exciderat. Quod aiunt eam aerem hunc minus poſſe perferre, vaniſſimum eſt. Valet illa non deterius quam antehac. Quin ſpem concepi, proſpera hic magis valetudine uſuram. Vale, vir amiciſſime, & cum tua, à me meaque ſalve.

Amſtelodami. *Tuus omni officio,*

G. J. Voſſius.

CXXXIV.

Petro Cunæo.

VIR clariſſime, qui has tibi literas tradit, is eſt filius generoſi viri, Oligeri Roſæcrantzii, regii in Dania Senatoris, Herois, ut genere ac dignitate ſublimis, ita undecunque doctiſſimi, & eruditorum omnium mirè amantis. Tanti viri prolem, eamque quantum per ætatem licet, paterna prementem veſtigia, de meliori nota mihi commendavit

utrique

utrique noſtri amiciſſimus Joannes Meurſius. Equidem ſi Lugduni perſtitiſſem, nihil mihi jucundius fuiſſet, quam bene de adoleſcentis hujus ſtudiis mereri. Idque non modo, quia ſic Meurſius petiiſſet, ſed ipſius etiam adoleſcentis cauſa, ac imprimis parentis ergo, viri, vel herois potius incomparabilis. Nunc quod præſtare ibi loci, nequeo, id ab iis præſtari exopto, quos Collegas & amicos conjunctiſſimos tot annis habui: à te potiſſimum, quia prodeſſe ei potiſſimum potes. Atque utinam etiam in domum tuam recipias unà cum Ephoro ejus Mullenio, juvene ut perhoneſto, ita egregiè docto. Sane valde demereberis parentem, qui nunquam immemor hujus affectus erit. Scio enim quantopere ſibi gratulatus ſit Meurſius, quod ante annos aliquot convictorem habuerit filium natu majorem. Quod ſi res domeſticæ id hoc tempore minime ſinunt, proxima apud parentem gratia erit, ſi conſilio juves. Mihi nunc præter Hupertium advocatum, ubi degant, nemo occurrit. Si apud civem, vivendum ſit, Bibliopolam Ephorus prætulerit. Sed præter Jacobum Marci, apud quem aliquandiu vixere Barones Stupeskii, Bibliopolarum qui convictores habent novi neminem. Ejus vero uxorem aiunt attentiorem eſſe ad rem, quam oporteat. Nec video cur tanti ſit apud Bibliopolam potius agere, quam alium civem honeſtum. Nec dubito, quin, cum tibi notiores ſint cives, quam mihi, facile ſuggerere alium poſſis magis idoneum. Quod ad res meas, initia hic non diſplicent. Nam perhumaniter habeor. Sed non arbitror fore, ut publice doceamus primis quatuor aut quinque hebdomadis. Vel ſaltem non antequam ſententiam tulerit utraque Curia Hagenſis. Cujus judicium avide exſpectamus. Nec dubitant proceres hic, quin accepturi ſint ex voto reſponſum. Tantum in cauſa fiduciæ habent. Scripſeram ad Syndicum Wevelinchovium me ſimulac cognoro conventuros DD. Curatores, Leidam velle excurrere. Reſcripſit ille, necdum certam diem præſtitutam: Sed ubi de ea intellexerit, facturum me certiorem. Quare propediem fortaſſis te videbo. Salutem plurimam dices uxori, & Collegis amiciſſimis.

Amſtelodami. *Tuus totus,*

G. J. Voſſius.

CXXXV.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Illuſtriſſime Domine ac Reverendiſſime Pater,

JAM tertius eſt dies, quod de gravi convenior negotio, cujus te quamprimùm certiorem faciendum putavi. Hoc, quod dixi, iſtiuſmodi eſt. Atque utinam præſens potius conſilium capere tecum poſſim. Jam ab aliquot annis ex vicinis Bataviæ urbibus, ad Academiam noſtram & ætate minores & doctrina inferiores, quam antehac ſolent, mitti Adoleſcentulos videmus. Mores quoque eorum quotidie fiunt deteriores. Itaque non Baccho modò ac Veneri perpetuo litat pleraque omnis Adoleſcentia, ſed crebriores etiam cædes proximo hic ſexennio commiſſæ, quam antea totis triginta annis atque amplius. Hæc res male habet parentes urbiumque proceres; imprimis Amſtelodamenſis Civitatis, quæ hâc unâ parte infelicem ſe dolet, quod liberos, cum necdum modum vitæ ſciunt, Studiorum cauſa in Academiam hanc, ubi diſſolutè à magna parte vivitur, mittere cogatur. Atque illud eo magis ad animum revocat, quia hoc ipſo anno primarii Civis ſui inque dignitate conſtituti filius, Civem necavit Lugdunenſem. Magis etiam ſua intereſſe hoc Amſtelodamum putat, quia tam multi ad nos ex urbe ſua, ſtudiorum cauſa,confluunt, quam ex ſeptem Bataviæ civitatibus, aut pleriſque etiam provinciis totis. Jure igitur optimo occurrendum huic malo arbitratur. Convenere ergo urbis ejus proceres univerſi, omniumque conſenſu ſtatutum eſt, non melius ſibi ſe & liberis conſulere poſſe, quam ſi in urbe ſua erigat illuſtre Gymnaſium, ubi profeſſores duo aut tres doceant Hiſtoriam, Philoſophiam, aut alia quibus juventus imbui debet. Atque hoc decretum eo majori favore atque applauſu à Civibus exceptum eſt, quia in tam populoſa urbe, ſeu indigenas ſpectemus, ſeu advenas, ex cunctis ferè Chriſtiani orbis regionibus; magna eorum copia eſt, qui vel ægregiæ ipſi eruditionis ſint, vel ſaltem doctrinæ peramantes. Horum igitur omnium votum fuit, ut & ipſi audire quotidie aliquem poſſint, qui vel antiquitates gentium, aut naturæ arcana pandat. Itum hoc animo ad me, ac rogatum ut hac in re addicere operam florentiſſimæ Reipub. vellem. Itum quoque ad Caſparum Barlæum Philoſophum ac Poetam inſignem. Stipendium mihi obtulere altera parte majus, quàm apud nos Profeſſores habent. Nec abhorret animus: Nam & pulchrè mereri hic

de

Digitized by Google

de publico mihi licebit; & glorioſum erit primum me jeciſſe fundamenta Illuſtris Gymnaſii, quod fortaſſe aliquando cum inclytis Academiis fama nominis contendet. Uxor etiam valde proclivis eſt, quia ſi quid mihi humanitus contingat, malit ea in urbe eſſe, ubi viduis bene-meritorum optime conſuli à proceribus ſolet. Liberi etiam adhortantur, quia longe facilior illic aſſurgendi ſibi occaſio erit, in tanta dignitatum ac munerum multitudine. Eo magis quia jam Proceres ipſi & mihi & meis ſpem pollicitando fecere, futurum ut occaſiones non dimittant, quibus familiæ meæ conſuli poſſit. Conſanguinei & amici ſuadent ne hanc conditionem abnuam; variaſque etiam rationes adjungunt, quas longum eſſet exponere. Oravi Deum animum mihi ut illum inſpiret, ut eligam quod Reipublicæ atque Eccleſiæ imprimis utile erit, ac mihi meiſque ſalutare. Fortaſſe aliqui partium ſtudio nimis laborantes, & quibus inſitum à natura eſt alienam felicitatem invidis intueri oculis, mihi id vitio vertent. Sed conſolor me in eo quòd ſapientis atque probi ſit potius ſequi Conſcientiam ducem, & bonorum conſilia, quàm vanas quorundam voces. Talium imprimis, qui eapropter quod Magiſtratus jus ſuum tueri ſatagat, adverſus unius aut alterius tribunitias Conciones ſeditioſaque Conſilia clamitant, eum partium ſtudio in præſentibus Religionis Controverſiis teneri, & ex ſuo ingenio proborum dimetiuntur animos, in longe melioribus ea reprehendentes vitia quibus ipſi laborant. Equidem ſi eò venero, oſtendam me non alteri Eccleſiæ adhæreſcere, quam hactenus feci, omniaque in triſti hac diſcordia ad pacem & concordiam dirigam, eâ prudentiâ quâ Dominus mihi ſervo ſuo conferre dignabitur, ut ita tandem quantum in me eſt, noſtram Rempubl. (navi quæ fluctibus ac ventis agitatur ſimilis) tranquillum in portum appellari ſeſe valeat.

Hæc raptim nunc exaravi. Poſt paucos dies certiora perſcribam. Nunc plura non licet; quia hodie mittendæ ſunt hæ Literæ Hagam, ad illuſtriſſimum meique amantiſſimum Dom. Vaine, Sereniſſimi Regis Magnæ Britanniæ Legatum; qui craſtino mane iter ſuſcepturus in Britanniam, cum ſine meis redire Literis nefas fuiſſet.

Illuſtriſſime Domine, Pater in Chriſto Reverendiſſime, Deus Opt. Max. diu te incolumem Eccleſiæ ac Britanniæ, imo & mihi meiſque conſervet.

Lugd. Bat. cIↄ Iↄc xxxi. xii. Jan. Stylo novo.

Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Nominis tui Cultor obſtrictiſſimus & devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXXXVI.

Erycio Puteano. *S. P.*

FAtum quodammodo meum videtur, perpetuis occupationibus ab officio literarum impediri. Sæpius ſcribere cupidum graviſſima retinuerunt negotia, quæ ſi unquam, nunc certe in me obruunt. Petis ut de ſtatu meo faciam te certiorem, ego quoque non petenti purgandi causâ ſignificaſſem, ut non voluntatem æque officii præſtandi, quam poteſtatem deeſſe mihi intelligeres: res ita habet. Annus fere integer elapſus eſt, quod partim corrupti adoleſcentium mores, partim aliæ cauſæ Amſtelodamenſes magiſtratus perpulere, ut conſilia de erigendo illuſtri Gymnaſio inirent. Id & ſibi jucundum & liberis utile fore prævidebant: quippe qui nullo obtentu ad Academiam feſtinare Lugdunenſem poſſent, atque in parentum conſpectu ac metu eſſent, quoad firmatâ ætate, & ſtudiorum propemodum ſpatio decurſo ad graviora ſe transferrent, ac ſupremum honoris gradum peterent. Ad hoc illud accedit, quòd in civitate ea qua incolamus, magnitudine, non alteri, ut puto, tota Belgicâ cedit, ingens Doctorum & Semidoctorum copia eſt, qui vel quotidie vel quoties res ſinunt aliquem de egregio argumento diſputantem audire exoptent. Diu itaque re deliberatâ inter proceres utilem omnes cenſuere. Inde diſpicientibus quos potiſſimum ad docendum vocarent, primas honoris ejus mihi tribuendas putarunt. Et ne tranſire ad ſe dubitarem, ſtipendii magnitudinem aliaque propoſuerunt, multò quam hic fruor, ampliora. Illud bis mille & quingentorum in annos ſingulos florenorum eſt, additæ & ædes publico ſumptu conductæ florenis nongentis. Liberorum ſe rationem habituros adjecere. Seni enim præter filias liberi, quorum unus & alter civilis nunc honoris capaces videntur. Vides ipſe quanta hæc ſint. Illud imprimis quod poſtremo dixi, ego nunc huc nunc illuc inclino. Et modo cum propinquis, modo cum amicis rem communico. Plerique conditionem ut accipiam ſuadent. Ita mihi dies itineribus & conſultando, pene dixerim, pereunt; dum Haga ultro citroque commeo. Exitum brevi res habitura eſt. Simulatque conſtituero, neutiquam poſtrema tanto amico ſignificatio. Opuſculum tuum de Begginarum inſtituto accepi. Quæ vidi, perplacent; ſed, ne quid diſſimulem, perlegendi otium occupationes, quas retuli, non conceſſere. Cæterum & non lecta Puteano digna facile præſagio, quo

ex fonte, præter limpidas aquas, quis exſpectet quicquam? Audes tamen monere, ut cenſere tua ſcripta velim. Summo modeſtiæ argumento, ut cui eruditio cenſuræ jus deferat, ſua ipſe aliorum ſubjicere judicio velit. Nimirum eſt hæc Puteano digna modeſtia, in quo certare virtutes omnes videntur; quæ ut aliorum in ſe amorem attrahunt, ita ab annis xl, & amplius ita meum illexerunt animum, ut nunquam niſi fato indiſſolubile amicitiæ vinculum ſolvi poſſit. Cætera proximis literis perſequar. Nam nunc, quod volo, non poſſum. Cum ἀντίδωρον non habeam mitto tranſlationem iv. Apoſtolicarum Epiſtolarum à Syriaco, ea ſcio argumenti cauſa grata erit, & quia meo nomini dicata eſt ab eruditiſſimo interprete. Vale, ſumme vir idem atque amice.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxxi.
xiii. Kal. Feb.

Salutem Preſtantiſſimo Tuldeno, cui prima oceaſione reſcribam, nunc enim non poſſum ob intempeſtam noctem & animum curis laſſatum.

CXXXVII.

Diodoro Tuldeno *S. P.*

ALiquandiu eſt, Clariſſime Tuldene, quod tuum de ſui cognitione commentarium, & dono quidem tuo, accepi. Ac licet, ſi unquam variis interim diſtringerer curis, quandoque etiam ab urbe abeſſem (cauſam fortaſſe jam aliunde cognôris) impetrare tamen à me non potui, quin per intervalla nunc hanc, nunc illam partem, in manus ſumerem; quod majori dubito voluptate fecerim, quam fructu: unum doleo, occupationibus me iis implicitum fuiſſe, ut inſignem adeo librum non qua curâ oporteret, evolverem. Sed ſic quoque præſtantiam facile cepi, qua allectus ad eum ſæpius recurram. Duo potiſſimum ſunt, quæ commendare ſcriptionem valeant, argumentum & tractandi modus. Hoc ſi ſpectemus, omnes implêſti numeros. Argumentum, cujus ſit pretii facile prudentes intelligant, imprimis corruptis hiſce temporibus. Quam ſapiens ille Chilon, aut quicunque is ſi reſurgeret, Dicti ſui utilitatem, vel potius neceſſitatem conſpiceret: quibus te, Doctiſſime Tuldene, laudibus dignaretur, qui ſic ſiſtere ſeculi vitia nitaris, nunquam non laudando propoſito? Videret & in Belgis (utut Barbara ei nominaſſent) naſci viros, qui Græcorum & imitarentur, & æquarent ſapientiam. Quamquam parum hic ſit æquaſſe, qui, Chriſtiana Religione perfuſus, quicquid hic gentilis eſt ſapientiæ, longius opere hoc exſuperes, quam luna ſidera minora. Equidem, qui ſæpius calamitoſa hæc tempora deploro, tanto majores tibi gratias ago, quanto magis, ſeneſcente hac ætate, eorum mihi vitia videor intelligere. Atque utinam dignas referre gratias poſſim; ſed qui vix libri pretium capio, qua ratione, juſta æſtimatione metiri poſſim? Attamen ſimulatque meus eſſe cœpero, ac Muſas ſereniori animo inviſere licebit, (quod propediem fore arbitror) primam curam otio meo ſepoſui, tuum accuratius luſtrandi atque evolvendi opus. Ex quo ſane mihi, ac aliis cunctis diſcere ſemper licebit. Nunc aliud non poſſum quam pro munere gratias agere, quod data opportunitate, compenſare nequaquam differam. Plurimam ſalutem dices ſummo & viro & amico Erycio Puteano. Imo & aliis, quos mei amantes judicabis. Vale, Præſtantiſſime Tuldene, & diligere nos perge.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxxi iii Non. Mart. nocte intempeſta, ut plurimum meus eſt mos ſcribendi literas.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CXXXVIII.

G. J. Voſſius, Erycio Puteano, *v. cl. S. P. D.*

MAgnam capio voluptatem, quoties cogito, uti ab iiſdem magiſtris literas docebamur adoleſcentuli; ita utrumque poſtea idem eloquentiæ ſtudium adamaſſe, atque etiam iis adjutum; me quidem præcepta ejus pro viribus in literas referendo, te vero, quod non paulo majoris ſpiritus, bene dicendo: quo illud es conſecutus, ut quos veterum potiſſimum tibi imitandos propoſuiſti, eos non provocare modo, ſed ſuis etiam cædere in caſtris videaris. Quanquam vero ea parte longiſſime vincar: tamen illud me ſolatur, quod ſtudium non plane diſſimile, eoſdem fere nobis amicos plurimis in terris peperit: uti variis eorum exemplis comperi qui in Germania, Italia, Gallia, Britannia, Sarmatia, aut vicinis imperiis degunt. Putidum fortaſſe fuerit, diu ejuſmodi ſermoni immorari: cum me ipſum etiam ſpectet: ſed Suconum regno tacere non ſinit præſens occaſio. Nam ut cæteros ſileam, qui

qui quotidie vel huc veniunt, vel me literis ſuis compellant. Hiſce proximis diebus non ſemel de tuis laudibus ſermo apud me fuit generoſo adoleſcenti Jacobo Skytteo, quem video non ſolum legiſſe omnia pene, quæ divulgaſti, ſed tanta eorum admiratione teneri, ut unus ei Puteanus ſit inſtar omnium, qui triverint hunc eloquentiæ callem. Ac magnopere ille gaudebat cum ex me cognoſceret, quæ inter nos animorum conjunctio foret, meque maximopere rogavit, ut ſimulac ad te ſcriberem, ſuas literas adderem meis. Omnino enim ſe velle tibi innoteſcere aiebat. Hunc honeſtum ejus ardorem ſcio tibi non ingratum fore: partim quia optime ſemper volueris ſtudiis adoleſcentiæ: partim quia publici intereſt, ut illuſtri loco nati, quando literarum ac eloquentiæ amore flagrant, in præclaro hoc propoſito magis magiſque animentur. Eſt vero adoleſcens is minimus natu filiorum perilluſtris ac generoſi viri, Joannis Skyte ſenioris, L. Baronis in Duderoff, Domini in Grouſoo, & Stronszarum, Equitis aurati. Qui quantus ſit in regno Suecorum ex eo cognoſces, quod idem ſit ex ſummis regni ſenatoribus: idem univerſæ Livoniæ, Careliæ & Ingriæ gubernator: idem Academiæ Upſalienſis Cancellarius. Idem Finlandiæ ſeptentrionalis judex provincialis, nec facile dixerim, quanta indies incrementa apud Suecos ac populos vicinos literæ ac eloquentiæ capiant hujus Viri operâ: Ut vere Mecænatis nomen mereatur. Quin ejus maximè inſtinctu ſereniſſimus Rex Guſtavus Dorpathi in Livonia illuſtre Gymnaſium erexit in quo Baro Skyttius orationem inauguralem ipſe habuit anno ſuperiori iii. Id. Octob. Imo ſuis etiam ſumptibus in Academia Upſalienſi profeſſorem Eloquentiæ extra ordinem alit. Ut jam ea Academia non regiis modo profeſſoribus, ſed Skyttiano etiam ſe jactet. Nec minora ſunt, quæ molitur: imprimis vero totus eſt in eo, ut regem non fortiſſimum modo ſed etiam eruditiſſimum inflammet ad Academias, Collegia, ac Scholas excitandas in cunctis ditionis ſuæ terris; Etiam (quis credat?) in Lapponia illa, dubium fabulis an hiſtoriis magis decantata. Gaudeamus, mi Puteane, quod etiam ſub frigido illo axe Muſarum ardent amore, nec Muſarum modo, ſed etiam noſtri utriuſque. Multi enim, ut dixi initio, noſtri iſtic amatores, tui etiam admiratores. Quare, ut puto, nec grave tibi erit, tribus verbis reſpondere illuſtri Baroni Skyttio. Quod non ipſi modo, ſed & mihi atque adeo illuſtriſſimo parenti ejus longe erit gratiſſimum. Literas Amſtelodamum procurabis, ibi enim alterum jam menſem vivo. Necdum tamen Hiſtorias ac Politicen profiteri ſum publice aggreſſus. Interim ſtipendium nobis liberaliter fluit: ac fruimur otio beato, ſed minime ſegni. Nam non minus interim ſcribendo prodero, quam ſi ingens corona à dicentis ore penderet. Plurimam ſalutem dices V. Cl. Tuldeno, Caſtellano, & ſi qui præterea ament ſtudia noſtra.

Amſtelodami.

CXXXIX.

Winando Rutgerſio *Sa. Theol. Doct.* *S. P. D.*

MUltis occupatus, Vir Clariſſime & Amiciſſime, nolui tamen deeſſe poſtulatis tuis. Amſtelodamum ante quinque menſes commigravi. Ubi loco habeor perhoneſto. Stipendium, cæteraque emolumenta, quæ ex publico percipio, exſuperant tria florenorum millia. Spes adhæc aliorum, pro liberis. Quem mihi commendas, vir mihi videtur apprime probus. Nec opificium ei apud Batavos vel Weſtphalos obſtare debet. Nam itidem ſarcinator Batavus ille erat, qui apud Weſtphalos ab acu ad ſceptrum pervenit. Noſti Monaſterienſem fabulam? Sed extra jocum. Optime ei volo, idque imprimis tui cauſa. Necdum tamen video, quomodo ei valde utilis eſſe poſſit opera mea. Nam pedellatus, quem vocant, & ut ſic dicam, ſubpræfectura bibliothecæ, & ſimilia quæ illuſtrem hanc ſcholam ſpectent, iis potius concedi ſolent, qui vel literati ſint vel ſaltem non ἄμουσοι. At hic humanitatis ſtudia non deguſtavit. Cæterum alia ſunt, ad quæ magis ſit idoneus. Tantum vacare aliquid ejuſmodi velim; etſi jam alii ſint, qui ſimilia à me petierint, & quidem quibus negare nihil poſſum: Nec hoc prohibet quo minus pari cum iis loco ſit hic tuus. Plura velim, quam poſſum. Sed faciam quicquid potero. Sic amiciſſime vir merentur virtus & amicitia tua, poſtulat autem mutuus amor, qui jam ab annis eſt triginta vel circiter, ut non recurram ad vetera: nempe affectum qui inter parentes utriuſque noſtri fuit; de quo multa prædicare mihi parens tuus ſolet. Intelligo te circa Paſchales ferias excurſurum. Advenies gratiſſimus. Credo optimam etiam adduces uxorem, quam non conſpexi ab eo tempore, quo cum vitrica utebatur Dordrechti hoſpitio meo. Sane tempus ſit, ut videat has terras, quas puto, ab longo adeo intervallo non adſpexit. Uxor eam ſalvere jubet. Multa etiam ſalute impertias

Digitized by Google

Collegas doctiſſimos & omnes mei amantes. Vale optime & ornatiſſime Rutgerſi.

Tuus totus,
Amſtelodami. G. J. Voſſius.

CXL.

Guilielmo *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſ.

MIrari te longum adeo ſilentium meum non ſolùm arbitror, verùm & certe ſcio. Quippe qui eorum, quæ in cauſa ſunt, cur ſcribendi hoc officium diutius diſtulerim, minimè, ut puto, gnarus eſſe poſſis. Itaque rem omnem in pauca conferam. Poſtquam Lugdunenſes viderunt, eo me propendere ut Amſtelodamum commigrarem, id unum petierunt, ut ſaltem rem in integro relinquerem, uſque dum locuti eſſent cum Amſtelodamenſium illis, qui Hagam ad illuſtrium ordinum conventum miſſi ab urbe ſua forent. Interea diem illi ex die ducere, & neſcio quas ob cauſas moras nectere. Jam menſis unus & alter exſpirârat, cùm fruſtrà reſponſum exſpecto. Tandem cum Academiæ Curatores Lugdunum veniſſent, idem à me poſtulant quod ante. Moleſtum mihi erat ſic animi pendere. Sed quid facerem, niſi Lugdunenſes mihi apertè inimicos vellem? Aliquanto poſt in Hagenſi Ordinum conventu magnis ſtudiis certatum inter Amſtelodamenſes & Lugdunenſes Delegatos, utrum Amſtelodamenſibus liceret illuſtre erigere Gymnaſium cum in propinquo ſit Academia, cujus id ſolius jus videatur, ut in ea publicè doceant profeſſores. Non obſtitere Amſtelodamenſes, quo minus omnis tum controverſia ab ipſis proceribus decideretur. Quod ſi contigiſſet, ſine dubio pronuntiatum pro Amſtelodamenſibus foret. Parvi enim momenti ſunt, quæ Lugdunenſes pro ſe adferunt. Nec facile Civitates adverſus ſeipſas ſententiam tuliſſent. Quippe ſi Amſtelodamenſibus id non licet; nec alteri vel Hollandiæ, vel Zeelandiæ Civitati licebit, cùm utriuſque Provinciæ ſit Academia Leidenſis. Id verò nunquam dixerint vel hujus vel illius Provinciæ Civitates. Præſertim cùm non una alteraque ſit ex majoribus, quæ idem ac Amſtelodamenſes affectet. Solùm eas impedit, quod ſumptus eſſent faciendi maximi, quibus vix pares nunc videantur. Attamen meliora ſperant tempora. In quorum præjudicium nihil nunc fieri velint. Adde quod Dordrechti in Batavia profeſſi publicè ſint Polyander, Nanſius, Marcellus: Middelburgi verò in Zeelandia, Gomarus, Mordiſonus, alii; nec unquam ſe Lugdunenſes oppoſuere: ut ſatis liqueat, quod nunc animati aliter ſint, id totum eſſe ab invidia profectum erga Urbem tantæ potentiæ: Niſi credere malumus ex eo id eſſe, quia metuant ne vehementius Lugdunenſibus Amſtelodamenſes incommodent, partim ob loci propinquitatem, partim ob opes immenſas, ut ſi velint, facile in Urbem ſuam poſſint ſummos quoſque viros ex Academia Lugdunenſi magnis promiſſis allicere. Utcumque illud eſt, in eo quem dixi ordinum conventu poſtulatum ab Amſtelodamenſibus & Lugdunenſibus, ut utrique judicium hujus controverſiæ committerent curiæ tum Hollandiæ tum ſupremæ. Itaque & Amſtelodamenſes, ne quicquam præter leges tentare viderentur, Senatorum judicio rem permittere. Quæ cum ad te perſcribere vellem, intelligo paucis hebdomadis vel potius diebus negotium conſummandum. Quare officium ſcribendi paulisper differebam. Verum tres, aut quatuor effluebant hebdomades, priuſquam parati eſſent Lugdunenſes. Paratis illis novæ iterum ſpes quæſtionis unâ atque alterâ hebdomadâ definiendæ. Sed adhuc ſub judice lis eſt. Quamobrem cum iteratò me ſpe fruſtratum viderem, ulterius differendam ſcriptionem non putabam. Aiunt quidem fore ut intra dies paucos decidatur. Sed hoc alteris tum literis malim ſignificare, quàm diutiùs nunc ſilere, ne penitus immemor videar officii mei. Priuſquam Amſtelodamenſes Haga domum redirent, convenit inter eos & Lugdunenſes, ut Amſtelodamum commigrarem, ſed conditione hâc, ne publicè docere aggrederemur, dum lis ea penderet. Etiam Academiæ curatores, cùm Hagam excurriſſem, idem à me poſtulârunt. Quare hic otio nunc fruor, ſed negotioſo. Nam præterquam quod nonnihil mihi moleſtum eſt tam diu à publico docendi munere abſtinere, etiam ſolicitus ſum de Legibus atque aliis, quæ ad conſtitutionem novi Gymnaſii pertinent. De his enim ut nunc cogitarem petiere Urbis hujus proceres. De controverſiæ verò exitu minimè ſum ſolicitus. Nam nulli penè is dubius eſt. Nec multum cauſæ ſuæ confidunt Lugdunenſes. Sed aiunt plerique eo ſe litem movere Amſtelodamenſibus, ne ſi forte Gymnaſii illius gloria quandoque vel incommodet Lugdunenſi, vel etiam luminibus obſtruat, à poſteris accuſentur, quod initio non obſtiterint, cum iſta ab Amſtelodamenſibus tentarentur. Quidquid verò de Academia eſt Lugdunenſi, in eo propè omnes conveniunt prudenter agere Amſtelodamen-

ſes, ac rectè conſulere, non modò Civibus ſuis, & Juventuti, ſed etiam oppidis vicinis; cum periculo non careat ſi adoleſcentes, priuſquam vitæ modum ſciant, mittantur eam in Academiam, ubi non in Collegiis vivant, ſed in ædibus apud cerdones in quos imperium exerceant ipſi; unde fit, ut noctu bene poti per plateas graſſentur, non ſine periculo & ſuo & alieno. Invitus quicquam exaro, quod nomini Academiæ ejus obeſſe poſſit, quam non amare modò debeo ſed etiam venerari. Attamen & id veriſſimum eſt, etiam ab eo tempore quo poſtremò ad te ſcripſi, complures graviſſimè vulneratos, ac nunc etiam Zelandum bono genere prognatum ex vulnere decumbere; de cujus vita planè conclamatum videatur. Reus verò, ut fieri iſtic ſolet, fugâ ſibi conſuluit. Quod ſuggerebas ne proceres patriæ offenderem, id quamquam antea fixum mihi erat, tamen monitu tuo incitatus, ſerio magis attendi. Sed neminem reperi qui ægrè ferret, vel factum improbaret meum. Imo plerique ex Lugdunenſibus apertè ita dicunt, tam me prudenter facere, qui meliorem Amſtelodamenſium conditionem ſim amplexus (nam & idem ſe facturos meo ſi loco fuiſſent) quàm Amſtelodamenſes peccent ſubducendo eum Academiæ qui bonam juventuti operam navet: nec enim concoquere id ſe poſſe Amſtelodamenſes ex Academia ejus Provinciæ, cujus ipſi ſint pars illuſtris, vocare quemquam in urbem ſuam, cùm magis rationem habere debuerint Provinciæ quàm ſuæ Civitatis. Et ſane ſpecioſè admodum iſta dicuntur. Sed obtendunt Amſtelodamenſes jus eſſe profeſſoribus quovis commigrandi, quo velint: ad hæc ſe prius rem omnem communicaſſe cum Lugdunenſibus; nec obſcure iis ſignificaſſe, ſi neutiquam parati me eſſent dimittere, poſſe de eo conveniri, dummodo mihi ſatisfieret, cui ſe obſtrictos faterentur. Quod ſi tum à Lugdunenſibus, & aliquot etiam menſibus poſt fuerit ceſſatum, non eſſe profectò quod nunc Amſtelodamenſes accuſent, ſed ſe ipſos qui in me retinendo fuerint negligentiores. Alia etiam non levis momenti pro ſe adducunt. Sed video me jam alteram paginam expleviſſe. Quare ne longior ſim, abrumpam, ſi unum illud adjecero, plus omnino mihi hic otii fore, ad ea limanda ac perficienda, quæ ſum exorſus. Imprimis autem quod toties tibi, Illuſtriſſime Domine, poſtulatum, me ad Eccleſiaſticam Hiſtoriam accingam, quantum per munus publicum licebit. Magnus eſt animi mei ardor ad præſtandum aliquid quo Spartam illam ornem. Ac quanquam malè me habet, quod ſex ſeptem homines (quorum magna ante annos duodecim in Eccleſia erat auctoritas) propterea quod inter extremas ſententias cum antiquitate aliquid medium probarem, ſic afflixerint rem familiarem, ut longe opulentior Lugdunum venerim, quam nunc recedo: tamen magis ægre eſt animo meo, quod relictis propemodum ſtudiis ſacris coactus ſim docere bis de die in ſtudiis humanitatis. Nam manè quidem Xenophontem, Ariſtophanem, aut alium ejus generis enarrare ſoleo: poſt prandium autem Florum, Juſtinum, aut ſimilem. Niſi quod poſtremo biennio dum expono Sulpitii Severi Hiſtoriam Sacram, occaſio fuit expendendi univerſam Hiſtoriam veteris Teſtamenti. Mallem eadem occaſio fuiſſet in rebus Chriſtianorum, propter provinciam illam quam ſuſcepi. In qua lento admodum pede ſum progreſſus. Abſquè eo fuiſſet his annis duodecim, ſi bene me novi, minimùm in Hiſtoria Eccleſiaſtica ſex ejuſmodi volumina ac eſt Hiſtoria Pelagiana, nec minoris bonitatis edidiſſem. Sed hoc fere illi non poterant, qui quod honoris mihi accederet, ſibi decedere arbitrabantur. Ego vero etſi optimi cujuſque aliquo etiam magnatum favore ſubnixus, temporibus tamen cedendum putavi. Nec aliter poteram, ſi conjugi ac liberis conſultum vellem. Nunc auctoritas eorum de quibus conquerebar, multum refrixit. Planeque omnia ſuo magis momento penſantur. Maxime è cordatiſſimo hujus urbis Senatu. Verum oblitus non tam mei, quam negotiorum tuorum iterum materiem ingredior de qua priuſquam omnia dixero, diem clauſo componat veſper Olympo.

Deus Opt. Max. te, Illuſtriſſime Domine optimeque Mecænas, Sereniſſimo Regi Carolo, Regno Britanniæ magnæ, Eccleſiæ univerſæ ac amicis & cultoribus tuis, familiæ in his meæ, quæ aſſidue pro te vota facit, diuturnam ac incolumem vitam largiatur.

Amſtelod. cIↃ IↃc xxxi. Prid. Id. Quinctiles. St. Vet.

Devotiſſimus & obſtrictiſſimus, Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo nomini tuo,

G. J. Voſſius.

CXLI.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio *S. P.*

JAm ex ampliſſimo affine tuo Reigersbergio intellexeris, vir maxime, ut Amſtelodamenſes

lodamenſes cauſis compulſi graviſſimis, conſtituere in urbe ſua cogitent Gymnaſium illuſtre: atque ut eam ad rem utilem exiſtiment, operam tum meam, tum Collegæ, & amici veteris Gaſparis Barlæi. Sed Leidenſes planè habent perſuaſum, detrahere eam rem multum poſſe nomini, & exiſtimationi Academiæ ſuæ: eoque omnem movent lapidem, ut hoc negotium diſturbent. Primùm negant juris hoc eſſe ulli civitatum, præterquam ſuæ: cui pro tolerata fortiter obſidione, præmii loco ſit attributum, ut Academiam habeat, ad quam Hollandiæ, & Zelandiæ ablegetur juventus. Amſtelodamenſes autem arbitrantur, aliud eſſe Academiam ſtatuere, quam ad rem opus ſit privilegiis, & immunitatibus à ſuprema poteſtate conceſſis: aliud autem Gymnaſium erigere; in quo juventus, & alii Muſarum amantes, abſque ejuſmodi privilegiis, liberali imbuantur doctrina: quale jus penès ſingulas eſſe civitates. Exiſtimant quoque, eam rem plurimùm commodare poſſe Leidenſibus; quia ſi annum unum alterum diutiùs apud ſe detineatur juventus, & eruditione auctior ventura ſit ad Academiam, quod ex honore loci futurum, & judicio firmatior, quod efficiet, ut deinceps hic minus ſit turbarum. Urgent iterùm Leidenſes, ſi habere Amſtelodamenſes velint profeſſores aliquos, ſaltem non alibi iis docendum fore, quàm in Scholis claſſicis: uti apud Dordrechtanos fecere profeſſores, Nanſius, Polyander, Marcellus. Amſtelodamenſes aiunt, non eſſe laborandum Leidenſibus, utrum in auditorio aliquo Scholæ Claſſicæ, doceant profeſſores: an loco aliquantùm diſſito, qui magis deceat non magis Doctores ipſos, ſed etiam adoleſcentes, jam rude à ludi moderatore donatos, ac pariter tot præſtantiſſimos cives, qui ſtudia colant, ac de rerum natura, vel imperiis, aliiſque rebus præclariſſimis, publicè alios diſſerentes audire exoptent. Denique objectant, ut hæc eſſent, non tamen debuiſſe Amſtelodamenſes ullum ex Academia hac vocare: ſed potiorem iis habendam fuiſſe rationem Scholæ, quæ totius ſit Hollandiæ, ac Zelandiæ, quàm quæ unius ſit urbis futura: præſertim cùm ipſi nobile ſint membrum in Procerum conventu, à quo curatores Academiæ ſtatuuntur, ut quos hi ſtatuerint Academiæ profeſſores, iidem ab Amſtelodamenſibus ipſis præfecti fuiſſe Academiæ ſint dicendi. Neque negant Amſtelodamenſes, hæc alicujus eſſe ponderis; ac propterea delegati eorum, in Ordinum conventu ante menſes duos, cùm à Leidenſibus ſuper hoc compellati eſſent, eò inclinabant, ut ſi rogarentur, ne quemquam vocare ex Academia ſua vellent, morem ea in re gererent, dummodò mihi ſatisfieret, quo invito pacta conventa non poſſent reddere irrita. Leidenſes verò paſſi ſunt optimam occaſionem effluere, quamquam dies dicta eſſet conventus, & ea de cauſa ſemel iterùmque Lugduno Hagam excurriſſem. Nimirum honeſtius urbi ſuæ putant Leidenſes, ſi non tam rogent Amſtelodamenſes, ut à propoſito deſiſtant, quàm ſi in proximo Ordinum conventu, qui menſe Martio futurus, interdicatur Amſtelodamenſibus, ne Illuſtrem Scholam erigere, aut ſaltem ne quemquam ex Academia, ad Scholam Urbis ſuæ vocare Profeſſorem poſſint. Amſtelodamenſes autem negant, ſe quicquid facere velle, quod privilegiis Leidenſium adverſetur, ſed ſi iis repugnet conſilium de gymnaſio, in quo doceant profeſſores publici, ſolum opus eſſe, ut privilegium hoc ſibi monſtretur: eo viſo, velle ſe ab inſtituto deſiſtere. Ad me autem quod attinet, eo ſe potiſſimùm aiunt de me cogitaſſe, quia non ſolùm opera mea in publicè docendo Hiſtoriam, pergratum toti urbi argumentum, utilis ſit futura; ſed etiam in dirigendis Scholis duabus claſſicis (quarum non melior facies ſit, quàm in cæteris Bataviæ urbibus) juvare conſilio Ampliſſimos Conſules poſſem: quippe qui non ſine fructu annis totis xv. Dordrechtanæ Scholæ, ante hos annos xv. præfuiſſem. Negant præterea, cùm in Academiam profeſſores vocantur, ſtipulationem intercedere, qua obſtricti profeſſores, non alio ire poſſint, ſi res eorum ſic ferant. Si jus eſt Leidenſibus, abrogandi munus profeſſoribus, cujus rei exempla nuper vidimus (ut de ſocero Junio taceam, cui profeſſio linguæ Hebrææ erepta invito:) ſanè etiam profeſſoribus jus eſſe abdicandi ſe munere quando vellent. Ac hujus rei exempla multa ſuppetere: ut in Danæo ſe conferente in illuſtrem Scholam Gandavenſem: Gomaro, Middelburgum eunte; Meurſio proficiſcente Soram, & compluribus aliis. Si profeſſione fungens non poſſit à ſe vocari, tantum requiri, ut profeſſor muneri renunciet: nec dubitari poſſe, quin ſaltem eum tum vocari ſibi liceat. Hæc ſunt, de quibus Leidenſes in proximo Ordinum conventu, controverſiam Amſtelodamenſibus moturi videntur. Quod ſi ſic etiam ſe nihil efficere poſſe animadvertant, puto, contenti erunt, à Proceribus noſtris xx. aut circiter, millia expetere, ut deinceps liberaliùs habeant profeſſores alicujus nominis, atque alios etiam conſequantur, qui vel docendo publicè, vel ſcribendo illuſtrare hanc Academiam poſſint. Hujus rei indicium non unus mihi eorum fecit, qui Leidenſibus familiariùs utuntur. Nec obſcurè innuunt,

nuunt, diſceſſum meum cauſaturum, ut luculentiori conditione Salmaſius iterùm advocetur: ut paulùm illud damni, quod in me faciet Academia, magnitudine ejus viri abundè compenſetur. Equidem ſi venerit, gratulabor, eo magis, quia ei docendum publicè non erit, eoque defæcatiori animo totus erit in ſcribendo. Mihi tam felici eſſe non licuit, cui bis de die docendum fuit, ut ignoſci mihi debeat, ſi ſcriptorum præſtantia ab aliis vincar. Laus hæc publica eſt; nec omnia omnes poſſumus. Ac de iſto hactenus. Ad aliud nunc venio, in quo conſilio atque opera mihi opus tua. Ante dies tres quatuor, redditæ literæ filio meo Dionyſio à Generoſiſſimo Barone Chriſtophoro Stupeskio, quibus ſignificat fortaſſe iturum ſe Conſtantinopolin, & ad alios orientis tractus: ac quia meminerit, quanto ardore filius ſoleat expetere, ut terras eas luſtraret, ut quæ deeſſent in Arabicis, ab Arabicè loquentibus poſſet addiſcere, voluiſſe ſe nunc occaſionem offerre, qua ſine Parentum moleſtia, voto ſuo poſſet ſatisfacere: Comitem enim hujus itineris aſſumturum. Non abhorret filius, qui nihil æquè deſiderat, quàm ut hoc fiat. Sed quiddam ſcrupulum mihi injicit atque uxori. Nam quia illuſtriſſimus hic Baro, in Religione ſequitur Opiniones Eccleſiæ Romanæ, ut filius meus ad ætatulam (necdum annorum xx. eſt) judicio non adeo eſt firmato, utineſcari promiſſis nequeat, aut argumentis decipi ſpecioſis; parum tutum arbitror, eum committere itineri tam longinquo cum iis, qui rem Deo ſe gratam facturos putarent, ſi ad gremium Eccleſiæ Romanæ filium abducerent. Suſpicio mihi injecta ab aliquo, à Rege Chriſtiano legatum iri aliquem Conſtantinopolin; inque hujus comitatu Baronem Stupeskium fore. At Rex non mittet alium, ut puto, quàm ſuæ in Religione ſententiæ. Eum Presbyter comitabitur, & alii ὁμόδοξοι. Quare tantò plus periculi filio ſit, in tanto eorum numero, qui diverſum ſentiant à nobis. Ut mittam, quod fortaſsè in iis futuri homines malis moribus, quos affricare meo poſſent. Ille quidem ſe ſatis firmo ad ea pectore arbitratur: ſed ego multis edoctus exemplis, tuta etiam timere didici. Nec propterea conſultationem omnem de hac re abjeci. Fortaſsè enim illuſtris hic Baro, minus etiam Romanæ Eccleſiæ placitis adhæret, quàm cùm viveret nobiſcum. Fortaſsè etiam comitabitur Ephorus, Paſchalis Medicus, Gallus, qui tantùm non juravit in verba Zelotatum noſtrorum. Fortaſsè & unà iturus, fratrum generoſorum tertius, qui ut intelligo, in Religione planè noſter eſt. Et ſi Legatus mittendus,* fortaſsè erit aliquis, qui in Religionis controverſiis, non male ſentiat de Eccleſiis noſtris. Quales è politicis Gallia habet multos, qui diſtinguere æra poſſint lupinis: Hæc ſi eſſent, facilem me poſtulatis filii præberem. Eſt enim is Baro, Chriſtophorus Stupeskius, ut ſi unum illud de Religione excepero, nihil in eo poſſit deſiderari. Pius eſt, ac Numinis metuens: Gravis eſt, modeſtus, & cordatus. Ingenio excellit, & pro ingenio rara ei eruditio. Et mei, filiique eſt amantiſſimus. Quare ſi pulchra fuerit occaſio filio viſendi orientem, nullis, vel exiguis impenſis meis: nec cauſa ſit ſatis gravis, cur in Religione ei ab ἑτεροδόξοις metuere debeam: ſanè fore puto, ut morem ei geramus. Verùm haut animus annuere, antequam de eo, quod dixi, penitiùs aliquid cognôro. Quare rem feceris longè mihi gratiſſimam, & amicitia noſtra dignam, ſi ea, quæ vel jam ſcias de itinere hoc, vel ex Illuſtribus Baronibus, aut aliis poſſis cognoſcere, ad me, iis ignaris, perſcripſeris. Ego quidem & filius generoſo Baroni reſcripſimus. Sed de metu eo qui Religionem ſpectet ne γρῦ quidem. Id enim magis abalienare, quàm conciliare poſſe videbatur. Si inconſultum planè erit, ut filius ſe unà in viam det, aliæ à nobis cauſæ, & veræ poterunt adferri, cur id minus fiat.

Accepi his diebus, literas ab ornatiſſimo Oomſio noſtro, quibus ſignificat, impensè ſe deſiderare reſponſum ad literas eas quas ad te miſit, poſtquam mihi ſententiam tuam, de equeſtri S. Michaelis dignitate perſcripſeras. Nihil iſti acceptius fuit humanitate ea, qua morem nobis geſſeris. Atque optat, ut de cætero etiam certior à te fiat.

Salutant te, Uxorem, Liberos, omnes mei, atque unà filius tuus, qui in ſtudiis probare ſe pergit.

Lugd. Bat.
cIↃ IↃc xxxi.
Prid. Id. Feb.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CXLII.

Gerardus Johannes Voſſius, Hugoni Grotio, *S. P.*

MAgnis animis ſuperiori hebdomade actum eſt, de negotio meo Hagæ in Illuſtrium Ordinum conventu, inter Leidenſes & Amſtelodamenſes. Minantur Leidenſes nihil ſe deinceps tribuere velle ad bellum adverſus Hiſpanum, ſi Amſtelodamenſes violent privilegium ſibi à Philippo Rege conceſſum, ut pro obſidione bis fortiter tolerata, erigere

gere poſſint Academiam. Aperta enim eſſe Privilegii verba, quibus cavetur, ne ulla Hollandiæ aut Zelandiæ urbs talem Scholam erigat. Amſtelodamenſes jubent attendere ad ea quæ antecedant vocem hanc *talem*, nempe privilegiatam, ſive quæ honores graduum conferat, immunis ſit à tot oneribus, ſuam habeat juriſdictionem. Quæ ſint forma Academiæ: non illud, quod publicè doceatur, cum hoc multa habeant Gymnaſia, quæ vocant Trivialia; omnia verò illa, quæ vocantur Illuſtria: ut Schola Bremenſis, Sigenenſis, Steinfurtenſis, Dantiſcana aliæque. Imo idem Dordrechtanos juris ſibi vindicaſſe, atque Middelburgenſes: nec Leidenſes ſe unquam oppoſuiſſe. Primum hoc agebatur in Ordinum conventu, ut Civitatum Deputati ſententiam ferrent de mente privilegii Leidenſibus à Philippo, hoc eſt Principe Guilielmo ſub nomine Philippi conceſſo. Sed ubi videre pleraſque civitates eò propendere, ut pro Amſtelodamenſibus ſententiam ferrent (quæque enim graviter ferret, jus ſibi eripi deinceps in urbe ſua alendi Profeſſorem publicum) maluere eam controverſiam ad Curiam utramque devolvi. Utrum paſſuri id ſint Amſtelodamenſes, necdum ſcio. Sed ſi ſint, non dubito, quin Amſtelodamenſes ſint futuri ſuperiores. Uſque adeo apertum mihi videtur, ſingulas civitates id juris habere. Hæc ego ſubito in chartam conjiciebam: quod nollem Nobiliſſimum illum Polonum, qui has literas perfert, & multa de laudibus tuis diceret, ſine meis ad te literis venire. Propediem cætera perſcribam. Hæc enim ego, quod dicitur, ſtans pede in uno, ſane raptim adeò, ut metuam ne legere ea poſſis. Sed nimiæ feſtinationi ignoſces. Proxima hebdomade, hoc eſt poſtrid. Kal. Maias Amſtelodamum migro. Quod Deus benè vertat. Ibi judicium exſpectabo Curiæ, ſi ad eam cauſa deferatur. Sin minus, cum Amſtelodamenſibus quid faciendum ſit conſultabo. Ita enim petiere, cum per hanc urbem Haga ſe domum conferrent. Vale Ampliſſime vir & amiciſſime.

Lugd. Batav. cIↄ Iↄc xxxi. xxix. April.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CXLIII.

Gerardus Voſſius Hugoni Grotio *S. P.*

ANTE omnia, Incomparabilis vir, Deo immortali gratias ago, quod diutinas horum temporum calamitates, temperârit dulciſſimo beneficio liberationis tuæ. Quod eo majoris duco, quia ne aliud quidem ſperare audebam, quam ut interceſſione Principis exteri cum certis conditionibus dimittereris. Sed ſubinde labaſcebat animus, cùm minimè viderem, quibus conditionibus & conſcientiæ tuæ, & Procerum ſimul voluntati poſſes ſatisfacere. Nunc Deus voluit, ut planè tuus eſſes, neque ulli præterquam uni ſibi, beneficium tantum deberes. Quanto magis propterea Divinæ ſis bonitati obſtrictus, ſatis intelligis. Sed quia vita hæc terreſtris, nihil aliud eſſe videtur, quàm perpetua tentatio quædam, facilè vides, quanta nunc opera danda tibi ſit, ne qui à Deo corporis es cuſtodia liberatus, à communi generis humani hoſte, in carcerem longè fœdiorem, animi nempe, ullis ullorum blanditiis pelliciaris. Quod eò ad te ſcribo, quia inimici tui ſpem eam conceperunt, propediem huc nuncium allatum iri, quod Bertii exemplo abjuraris quæcunque à Reformatis Eccleſiis docentur, eoſque omnes pronunciaris hæreticos, qui non per omnia cum Romana Eccleſia ſentiunt. Equidem nihil tale de te metuo. Novi enim pietatem, animique conſtantiam. Sed tamen quid homuli ſumus, ſi Salomon ipſe fœdè adeò ſit prolapſus? Quare Deum oro, ut nec ſpe, nec metu, à recta te via, & conſcientia integra, abſtrahi patiatur. Tu verò, vir Maxime, me viciſſim in precibus tuis apud Deum habe commendatum, ne vel pellacia horum, vel illorum blanditiis, agere id unquam velim, quod ſalva conſcientia facere minimè poſſum. Sed de me quidem propediem fortaſsè plura. Nam expecto, quid vel Synodus decretura ſit, quæ Roterodami nunc haberi incipit; vel quid Nobiles Academiæ Curatores viii. Auguſti facturi ſint in rebus meis. Ad te redeo. Legi cum optimo Parente tuo, ſcriptum de quæſtione ea, an Melanchthoniana ſententia rectè Pelagiana eſſe dicatur. Scis quid hac de re ſentiam. Sed aliud nunc in quæſtione eſt. Nempe an expediat ea, quæ ſcripſiſti, quamprimùm in lucem exire. Video de hoc ne inter tuos quidem ſatis convenire. Et utrimque argumenta adferuntur. Quibus id probatur, aiunt Dei, & veritatis cauſam agi, hanc ab omnibus cauſæ ſatis intelligentibus defendi viribus omnibus debere: à te verò imprimis,

Digitized by Google

imprimis, partim quia perpauci, quid vetus Eccleſia ſenſerit, æque ſciunt: partim quia tutius iſtic ubi nunc es, potes: partim quia hoc fine liberaſſe te Deus videatur, ut veritatis ſis Patronus fortis. Accedere aiunt, quod multorum millium de te ſpem eludere non debeas. Item quod aliter mundo teſtatam facere innocentiam tuam vix poſſis. Sed quibus ſecus videtur, hi ſatis fore putant, ſi ea defendas quæ egiſti ipſe dum Reip. habenas moderareris. Ea quæ à Synodo decreta ſunt, malunt oppugnari ab illis, qui populum docent, ut quos ea res propius tangat: ſicubi opera eorum claudicet, poſſe à te juvari. Sed ut ipſe rectis quaſi cornibus in Synodum incurras parùm tutum putant, eo quod in Britannia, Belgica, Germania, ipſaque Gallia tot habeat defenſores; quorum impetum metuunt ne ſolus poſſis ſuſtinere. Scis quam duram ſuſcipiat provinciam, cui cum Theologis negotium eſt. Adhæc negant res tuas ita firmo loco eſſe, ut non vel obitu Regis, vel alio infortunio inde ejici poſſis: nec debere te in totum tibi aditum præcludere in loca illa, ubi Calvini dogma regnat. Præterea aiunt magnis paſſibus, eò nunc omnia tendere, ut brevi planè moderatis hominibus futurum ſit opus, à quibus triſte Patriæ diſſidium ſopiatur. Utilem verò tunc nobis operam tuam fore, ſi non tam Remonſtrantium cauſam ſuſceperis defendendam, quam unius tui; quod neceſſarium eſſe minimè diffitentur. Accedit, quod aliter ſi agas, minus etiam, quam nunc ſunt, in gratia erunt, qui vel ſanguine vel affinitate tibi juncti ſunt. Utrum majoris hæc argumenta ſint, an priora, ſatis per te vides. Quamquam vero conſultore non eges, tamen non poſſum, quin addam, minimè mihi improbari, ut paululum ſaltem hoc negotium differatur. Præſertim quando conjux tua, itemque affines planè habent perſuaſum, tibi, liberis, ſibi, plurimùm poſſe hanc rem incommodare, nec uſque adeo neceſſariam eſſe. Hæc ſunt quæ Delphis ſcribebam. Nunc rectà Lugdunum peto, unde de aliis alteras ad te literas dabo. Neque enim plura nunc poſſum, ob feſtinationem. Deus tibi, vir Clariſſime, amicorum maxime, eum animum inſpiret, qui ſarciendæ Eccleſiæ concordiæ plurimum adferat emolumenti. Summo Theologo Tileno ſalutem ſi dixeris, gratum feceris. Nec enim obſtare arbitror, quod de facie minus nôrim, cùm animi virtute hominem æſtimemus: quam qui norit, is verè mihi noſſe virum videtur. Vale.

xxii. Jul. *Tuus æternum,*
cIↃ IↃc xxxi.

G. J. Voſſius.

CXLIV.

Johanni Rouſe, *Bibliothecario, S. P.*

QUas literas vides non Lugduni Batavorum ſcripſi, ſed in Amſtelodamenſi urbe, emporio per orbem totum inclyto, & Belgicæ fœderatæ, ut ſic dixerim, Venetiis. Ea civitas viris & opibus potens hoc uno nomine viſa ſibi infelicior, quòd præter vulgarium Scholarum præfectos non haberet publicos juventutis doctores. Eoque erigere ſtatuit, Gymnaſium, ut vocant, illuſtre; cujus fundamenta, ut jacere vellem, petierunt, nec à me modo id obtinuere, ſed etiam Caſparo Barlæo, Poeta & Philoſopho egregio. Ille Philoſophiæ Profeſſor futurus, ego Hiſtoriarum ac Politices. Labor idem mihi qui Lugduni: ſtipendium pene altera parte majus. Nec tamen tam illud ut migrarem perſuaſit, quàm quòd non paulò melius liberis hic meis poſſim conſulere, & plus otii ſum habiturus ad ea conficienda, quæ animo confeci. Verè enim id dicere poſſum, mei me aliquam, majorem liberorum, maximam autem poſteritatis rationem ea in re habuiſſe. Accepi à Reverendo viro Ludovico de Dieu Marianum Scotum calamo exaratum. Non dubito quin ſit exemplar illud de quo mecum Oxonii verba faciebas. Nam aiebat de Dieu id ſibi tranſmiſſum à Reverendiſſimo & Illuſtr. Archiepiſcopo Hiberniæ: ac quanquam Literæ nullæ eſſent additæ, tamen quia Hiſtorici eſſet argumenti, mihi tranſmiſſum colligebat. Simulatque vero in manus ſumſi, vidi nomen meum frontiſpicio aſcriptum, quod omnem utrique ſcrupulum ſolvebat. Itaque primâ occaſione ad Reverendiſſimum Dom. Archiepiſcopum ſcribam. Quod eo hoc tempore non facio, quia ob tranſmigrationem, & curas alias, non potui hoc volumen Mariani ſic verſare, uti vellem, atque uti eum oporteat, qui apud heroem illum nolit crudum promere judicium. Nam ingenuè ut dicam, quod res eſt, tantum carptim complura legi: quod facile mihi omnes ignoſcent qui norint vitam meam, præſertim hoc tempore. Qui has tibi literas tradunt, ſunt tres Fratres Adamus, Guilhelmus, & Carolus, Filii Nobiliſſimi Viri Leonardi Neyenburgii, qui dum viveret, primum Imperatori Rodolpho, poſtea Matthiæ qui in Imperio ſucceſſit, à conſiliis fuit. Ephorus eorum eſt Joannes Addon natione Bohemus: cujus & gentis ſunt Juvenes illi quorum ſtudiis præeſt. Rogarunt obnixè me, ut ne in Britanniam ituros ſine commendatitiis meis dimittere ſe vellem. Lubens iis morem geſſi: quippe qui probita-

tem illorum ac modeſtiam haberem perſpectam. Quo nomine non mihi ſolum ſed collegis etiam meis fuere accepti. Quare ſi fortaſſe in ſolo extero, conſilio egeant tuo, ejus participes illos facias. Doctiſſimum & amiciſſimum Pocockum in Syriam eſſe profectum, ut majora ibi Orientalium Linguarum incrementa caperet, intellexi ex Britanno, qui Oxonio veniret; & Hamburgum ad Britannum legatum proficiſceretur. Negabat ſe quicquam Literarum apportare, quòd ſubitò decedere ſit coactus. Attamen ſecurum me reddebat de exemplaribus Pococko tranſmiſſis. Unde & colligo accepiſſe vos duo Oratoriarum Inſtitutionum exemplaria quæ adjunxeram. Diu ea res me valdè ſollicitum habuit; propterea quod nihil de illis intelligerem. Heri me convenit Mulenius Danus, Ephorus Nobiliſſimi Juvenis Roſæcrantzii. Is mihi Arontii exemplar inauratum ex dono typographi obtulit, ex quo etiam cognovi eum de nova theſium mearum editione cogitare. Itaque de iſto etiam proximis vel ad ipſum vel ad te Literis ſcribam.

Vale, Vir Clariſſime & Amiciſſime, meoque nomine plurimùm ſaluta ſummos viros, Acc. Fruen, Gu. Juxon, Br. Duppam, D. Prideaux, Sam. Fell, Thomam Claytonum; Sed & optimum & doctiſſimum Harriſonum & omnes quos noſtri ſcis amantes.

Amſtelodami *Tuus totus,*
cIↃ IↃc xxxi.
iii Id. Maias.
St. Vet. G. J. Voſſius.

CXLV.

Joanni Meurſio *S. P.*

QUod moras tantas vir atque amice ſumme nectat Blauwius noſter, id non tibi tam moleſtum eſt quam mihi. Eo magis quia idem facit in Maimonide mei Dionyſii τ͂ μακαρίτ. Simulac literas tuas à veſtrate mercatore accepi, recta me contuli domum ejus. Sed aberat ab urbe. Rediturus poſtridie dicebatur. Diſtuli igitur ſcribendi ad te officium, ut perſcriberem certiora. Nunc ultra deferre non licet, quia jamjam abiturus is à quo Literæ mihi tuæ redditæ ſunt. Et necdum Blauwius reverſus. Compellavi interea fratrem ejus natu minorem ante menſes ſex ſeptem ex Italiâ reverſum. Expoſui illi quæ ſententia tua foret. Ille petere ne quid agerem ante reditum fratris. Hoc cauſæ cur non remittam ſcripta tua. Simul ille quid diceret certo te viſurum ſpecimen editionis, antequam ad vos redierit Danus hic Mercator. Facilem ſe & citam ſcire ad te id procurandi viam. Negabam me credere niſi quod viderem tot annis eluſus. Omnia meliora ſpondebat, & hac ipſa hebdomade orſurum, vel ſaltem ſimulac fratrem compellare dabitur. Quid facerem? Urgebo opus filii & tua: & tua magis quam illud filii locutus ſum, & ante annum circiter & heſterna iterum die Noomſium Arlanderveniæ dominum de Cretenſium editione ejus honori dicanda, & opus ipſum luſtrandum dedi. Qui valde eo capiebatur. Sed ægrè ferebat triconem Blauwium ſic nos omnes fruſtrari. Nec ultra ego quicquam commonere, vel innuere potius (etſi nec id opus fore apud honeſtam animam arbitrer) quamdiu necdum videret lucem. Peſtilentia quæ ſuperiori anno ex una Leidenſi urbe ſexdecim hominum millia abſtulit, videtur nobis nunc comminari. Sed ſperamus meliora. Obeunt de hebdomade nunc trecenti nunc quadringenti. Nihil id tam magna in urbe præ Leidenſi ubi quaque hebdomade cum lues illa maxime graſſaretur, etiam mille quingenti & ultra moriebantur. Grotii mari Libero reſponſum à Seldeno J. C. Anglo, cujus de Syris diis & marmora Arondeliana & alia extant. Illuſtres Ordines noſtri in mandatis dedere Graſwinkelio J. C. meo ante annos viginti diſcipulo & convictori ut opus hoc refellat. Mitto ad te primam partem Annalium Batavicorum filii Matthæi. Scio quam rerum noſtrarum ſis intelligens, & tanto facilius probaturum ſe tibi confido. Clariſſimis viris Laurenbergio, Stephano Joannidæ, aliis ſalutem plurimam, imprimis lectiſſimæ conjugi & optatiſſimis liberis. Cui & conjux mea ac filius filiaque ſalutem adſcribi petiere.

Amſtelodami. *Tuus æternum,*
cIↃ IↃc xxxi.
iii, Non. Jul. G. J. Voſſius.

CXLVI.

Franciſco Junio, *F. F.*

LIteras tuas, Conjunctiſſime Affinis, ante unam, atque alteram hebdomadem accepi: atque ex iis de tuo in Gallias diſceſſu, certior factus ſum; ſimul etiam de cauſa hujus itineris. Equidem verebar jamdudum aliquid ejuſmodi, cùm cogitarem, non alio loco

loco habitum Pettæum, cujus labores noſcam. Nihilominus cùm mente revolverem, tot à Comite promiſſa, vix poteram à me impetrare, ut ſuſpicioni ulterius indulgerem. Interea gaudeo, tibique gratulor, quod omnia viri boni, & fidi Doctoris, munia expleveris. Si erunt, qui te hic mercede juſta fraudabunt, at non deerit is, qui venturo ſæculo, cum fœnore omnia rependat. Quod quæris, an probem abitum; mihi certè videris rectè, atque ordine feciſſe. Si enim eo compenſare operam tuam, Illuſtris Comes diſtulit, quòd in Liberorum aliis ea indigeret: fortaſſis, ubi viderit, nolle te amplius animi pendere, gratus eſſe maturabit pro beneficiis tuis: Quam ad rem plus abſentia valet. Præſentia enim plurimùm vileſcunt. Ac magis, quid habuerimus, videmus, ubi & nobis carendum. Sin is ſemper ei animus fuit, vanis tantummodò promiſſis lactare, longè etiam magis conſilium tuum probem. Nam quid æquè miſerum, quàm inani ſpe animum ſuſtinere, ac tempus terere? Ut omnino præſtet, maturè rebus ſuis conſulere: Scis Poetæ illud;

——*Nocuit differre paratis.*

Utinam autem occaſionem hic viderem utilem tibi operam navandi: fortaſsè id aliquando erit. Sed nunc tamen nihil occurrit. Fortè tui ratio hic haberi poſſet, ſi Profeſſorum numerum augere Proceres Amſtelodamenſes vellent. Putarem te maximè idoneum, qui Matheſin publicè tractares. Sed nec Amſtelodamenſium mihi animus eſt cognitus, nec tuus. Ac ne ipſi quidem docere aggreſſi ſumus. In cauſa eſt, lis, quam Lugdunenſes Amſtelodamenſibus intentant. Nec ea tamen in rebus meis ſollicitum te habere debet. Ita enim prudentes omnes cenſent, non poſſe aliter fieri, quin pro Amſtelodamenſibus Curia utraque pronunciet. Interea occupor in digerendis iis, quæ ſuperioribus annis ſcripſi; præſertim quæ ad literas, & Hiſtoriam externam pertinent. Volo enim ſemel iis defungi, ut reliquam ætatem ſacris literis, Hiſtoriæque Eccleſiaſticæ liceat impendere. Ad te redeo, mi affinis, valdè optem, ut in Galliis, commoda affulgeat occaſio, qua tui, ſtudiorumque tuorum rationem honeſtè, ac commodè habere poſſis. Gaudeo quod ea nunc ſis in urbe, ubi degit ſummus vir, & amicus Hugo Grotius. Is enim conſilio juvare poſſit. Sed ſi deinceps illuſtris aliqua domus in ſimili, ac ante negotio, opera tua uti volet; nihil monito opus, cautius tibi agendum eſſe, cùm id abundè malo tuo ſis edoctus. Nimirum paciſcendum eſt cum iis, qui longè ſortem noſtram excedunt; quia ſi non adſtringantur; ſimulatque operà eſt præſtita, amor flacceſcit, ſpes verbis factæ in vanum abeunt: durumque cum iis certamen eſt inferioribus. Interdum ſuſpicio oboritur, te fortaſsè, quia tam malè tibi nunc cecidit, aulas odiſſe, ſublimiaque illa vitare. Non tamen ab uno omnes diſcere licet. In quo non minus peccaretur, quàm ſi alba omnes linea ſignaremus. Tu pro judicio, quo plurimùm vales, facilè diſcrimen facies. Ego quod hæc perſcribo, non alia de cauſa facio, quàm ut poſtulato tuo morem geram. Si nulla eſt occaſio in Galliis, qua conſulere tibi poſſis, malim te duos, tres menſes, apud nos degere, ut interea aliquid diſpiciatur boni. Nec metuere debes, ne interea oneri nobis ſis. Nam affectum meum noſti. Et ut mittam alia, poſſis conſilio meos juvare: præſertim in Matheſi. Nec mihi quicquam eruditis, ac piis colloquiis tuis ſuavius eſſe poſſit. Et tamen nolim te propterea, ullam prætermittere occaſionem, qua prolis tibi. Nam ſic ſimul erit, quo afflictam Germanæ domum juves. Ea nunc bimeſtri cum tribus liberis mecum fuit. Quartana laboravit, quæ ante triduum remiſit. Etiam ſoror Maria, cum Filiola Cazimiri fratris Dantiſco venit, ac nobiſcum vivit. Fecimus viduam affinis certiorem de adventu filiolæ, quæ jam decennis. Ac quia prævidebat uxor, eam continuo ad nos advolaturam, coacti ſumus adjicere, ut differre hoc iter velit, uſque dum ſoror Joanna Middelburgum repetierit. Nam quia jam viginti numero ſumus, nullum cubiculum vacat. Id ſpero fore, ut optimè interpretetur. Aliter ſi ſaperet, atroci me, & meam, injuria afficeret, qui omnia Junianæ domus, honore ac commodis metiamur, quod ſatis eſt inſolens, ſeculi noſtri moribus, ubi nemo aliud ſpectat quam ſe, & liberos ſuos. Næranus Dantiſci remanſit, ut expediat negotia quædam, quæ conjugis bona ſpectant. Nam homo ſimplex (veniam dabit, quod ſic loquar) homini obærato quinque florenorum millia credidit: Neque nunc videt, quomodò ultra mille florenos recipere poſſit. Dubitat Maria utrum velit nobiſcum degere, an Delphis. Conjux poſterius malit. Nam quia valetudinaria eſt, non poſſet mea, ejus habere rationem, quam vellet. Et tertia eſſet famula opus, quæ res in tam numeroſa familia, plus incommodi adferret. Quare ſatius ſit, ſi ſeorſim cum marito, & famula degat, & ſubinde nos diebus pluſculis inviſat. Id neutrius fiet incommodo, & magis erit alendi amore ſororio. Vides quàm familiariter, ac liberè omnia perſcribam, haud aliter ac ſi præſens adeſſes. Hæc poſtquam ſcripſiſſem, intellexi quiddam ex ſorore Maria, quæ id ſe accepiſſe

cepiſſe aiebat, ex Barthio cognato prioris Mariti ſui. Id iſtiuſmodi eſt. Illuſtrem Comitem Arundelium, poſtquam literas tuas accepiſſet, confeſtim reſcripſiſſe, nihil æquè ſibi gratum fore, quàm ut ad ſe redeas, ac deinceps, cum diſcipulo veteri, Italiam luſtres, velleque ſe Tibi ſupra victum, ac veſtes, annumerare quotannis centum libras ſterlingicas. Id ſi eſt gaudeo. Verum filius meus Joannes putat, vanum eſſe id planè. Et cauſam addebat, quia diſcipulus tuus ſponſus ſit, ſi vera eſt fama: ut de Italico itinere nihil eſſe poſſit. Barthius tamen pertendebat nihil eſſe certius: atque ita ſe ex duobus Anglis fide dignis accepiſſe. Tu quid rei ſit, quæſo nos quamprimum fac certiores. Ut vel tecum gaudeamus, vel porrò quod facto opus ſit cogitemus. Vale, Optime, & Chariſſime Affinis.

Amſtelodami
cIↄ Iↄc xxxi:
viii. Kal. Sextil.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CXLVII.

Johanni Meurſio *S. P.*

CErtior factus in Daniam ire præſtantiſſimum virum Davidem Guilielmium, nefas putavi negligere talem adeo ad te ſcribendi occaſionem. Et tamen nihil magnopere erat quod literis committerem. Attamen ubi ſemel calamum in charta poſuero, facile amor aliquid dictabit. Quare illud primo, jam diem eſſe tertium quod apud nos Eraſtius agit. Semel iterumque adfuit mihi etiam in cœna. Quo minus ſemper mecum fuerit, neſcio utrum modeſtia ejus in cauſa ſit, an quod nobiles quidam Dani id non permiſerint. Sed quod hactenus feci ut oſtenderem quanti apud me eſſet commendatio tua, id deinceps etiam faciam: eo lubentius, quia vir eſt longe optimus & candidiſſimus, & qui te ſui inſtar colat atque obſervet, ſæpe etiam non alio quam patris nomine compellat. Magnæ mihi voluptati fuit cuncta ex eo cognoſcere quæ ad te pertinerent. Gaudeo etiam ex eo me intellexiſſe, quidquid illud erat de Bibliopola veſtro, nam cum paulo aliter hic res narrabat, melius ora malevolis obſtruam. *Τοῦ μακαρίτου* Coddæi libri ſuperiori hebdomade ſunt divenditi. Hæc auctio erat fatum librorum Rutgerſii, ſed Heinſius conſilium mutavit. Formidat ne ſui vilius vendant; ſi tam citò auctio una alteram excipiat. Et ſanè non temerè ita exiſtimat: utrum intra hebdomadas paucas, an demum poſt ferias longas auctio ea futura ſit, nihil ipſe certi habet; ſed dixit ipſe ante triduum velle ſe mecum de re tota conſultare; atque id decreturum quod maxime mihi probabitur. Unde colligo eum propendere ut ne diu admodum ea res differatur. Quando erit ut te, uxorem, liberos hic videamus? Male ſit militibus illis qui ſic vias infeſtant, ut bonis ſit male, neque nos te frui poſſumus. Sed quæſo ſimul ac occaſio ſeſe obtulerit, eam ne negligas, rectaque te domum noſtram confer cum tuis. Nam cur alibi potius divertas quam cum homine qui tuas virtutes ſcit æſtimare, & fratris te inſtar amat? In Batavia gliſcit diſſenſus inter proceres. Diſputatur de induciis. Pleræque Civitates eo inclinant. A quibus diſſentiunt Harlemenſes & Leidenſes. Etiam pleræque Civitates aiunt in ordine cogi debere Amſtelodamenſes; quippe qui Smantium Eccleſiaſtem ex urbe exire juſſerint, & è ſuis unum alterum velint intereſſe ſynedrio. Uti apud Leidenſes & Delphenſes ſit. Item qui non minus Remonſtrantibus jus concionandi facere cœperint quam Luterani, Memnoniſtis, Judæis. Sane male eſſet Magiſtratui niſi militum ſe præſidio adverſus factioſos Cives tueretur. Vorſtium ut aliquid tandem ſcriberet commonui, qui ſponte eo inclinabat, ſed pudebat diuturni ſilentii. Paruit tamen. Eſt Vir utriuſque noſtri amantiſſimus. Quod addo, ne propter ſilentium hoc amorem ejus putes imminutum. Denarius tuus poſt duas hebdomadas prælo ſubjicietur. Uxor uxorem tuam, liberi omnes mei, filia potiſſimum filiam ſalutat.

Lugd. Batav.
cIↄ Iↄc xxx.
vi. Id. Jun.

CXLVIII.

Joanni Meurſio *S. P.*

EUnt in Daniam Fœderatæ Belgicæ legati, in quibus è Friſia præſtantiſ. Scæfferus, è Batavia vero noſtra Ampliſſimi Viri Beverius & Oetgens: hic Conſul Amſtelodamenſis, ille conſularis Reip. Dordrechtanæ, filius Clariſſimi illius Beverii, qui ante bimeſtre ſeptuagenario, ut puto, major deceſſit. Nefas fuiſſet eos ſine meis ad vos literas venire: præſertim cum etiam petieris, ut tibi quamprimum reſcribere vellem, ecquid de docendis apud nos Græcis Literis ſit conſtitutum. Equidem vocatus huc ſum ea conditione, ut illos ſubirem labores, ſubibam quos Leidæ. Eoque GræcasLiteras cum Hiſtoria univerſa conjungi opor-

Digitized by Google

oportebit. Quo in conſilio nonnihil aliqui nutant: qui me totum partim in rebus Hebræorum, partim Romana Græcaque Hiſtoria eſſe mallent. Ecquid tamen in eo ſint mutaturi, non poſſum dicere, propterea quod de tota hac re proceres noſtri ſileant. Videntur nolle hæc ad animum revocare priuſquam lis Hagenſis ſit deciſa. Nullus dubito quin curia utraque ſententiam ſit latura pro Amſtelodamenſibus. Saltem hoc ſcio, pleroſque quibuſcum locutus ſum eum, Amſtelodamenſibus ſentire. Sententiam feretur poſt duas tres hebdomades, ut ex iiſdem ſenatoribus cognovi. Interea ut dixi neque nos docemus publice, neque Amſtelodamenſes quicquam de pluribus advocandis ſtatuere, ne Lugdunenſibus, eo intellecto magis ira gliſcat circa præcordia. Nam ſi iis diu invidia fuit urbis hujus potentia, & ad invidiam odium acceſſit, poſtquam Amſtelodamenſes connivendum putarant in Remonſtrantium concionibus, maximeque ubi ſeditioſos Cives urbe ejecerunt, qui honorifice à Lugdunenſibus excepti: quid futurum iis deinceps animi putas quando noſtri illuſtre erigunt gymnaſium, & Doctores Lugduno arceſſuntur? Præſertim ſi audierint eos de pluribus advocandis ſerio cogitare. Valde autem habent Lugdunenſes profeſſores quod ſibi de diſceſſu meo gratulentur. Nam Curatores Conſuleſque ne alii tam facile alio pelliciantur, ſingulis Profeſſoribus auxere ſtipendium, aliis quidem ducentis, aliis vero trecentis Florenis. Itaque, Theologi item Cunæus & Schrevelius jam habent mille ſeptingentos, unde de cæteris poſſis conjectare. De Editione Epiſtolarum Caſauboni adhuc deliberatur. Petunt Elzevirii ut cura Heinſii vel Riveti Epiſtolæ exſcribantnr commoda manu, iis deletis quæ præteriri ſatius ſit. Sed nec Heinſius nec Rivetus laborem eum ſuſcipere volunt, vel etiam ſumptus in eam rem facere ullos. Quare fortaſſis tarde hæc editio procedet, ſi modo unquam ſucceſſura. Videntur Elzevirii ex Scaligeranis non multum feciſſe lucri. Id nunc minus promptos facit ad edendas Caſaubonianas. Hugonis Grotii libri de Jure Belli, opus nunquam ſatis laudatum, hac in urbe excuſi multo auctiores. Arbitror fore ut ubi Mercatores rediere à nundinis Francofurtenſibus excudantur à Guilhelmo Cæſio commentarii mei de L. L. Leidenſes Profeſſionem Linguæ Græcæ obtulere Antonio Æmilio qui Rector fuit Gymnaſii Ultrajectini, ſponteque ſe munere eo laboris tædio abdicavit. Sed Antonius Profeſſionem abnuit. Mavult deinceps vivere extra munia publica. Vir eſt doctus, dives, & qui ſplendorem illum Academicum non multum moretur. Arbitror Profeſſionem eam deinceps offerendam Mag. Jeremiæ Hoelellus, quondam correctori Ambergenſis Gymnaſii Electoralis Collegæ Beckmani: nunc Brilanæ eſt Scholæ Rector. Vir eſt moribus ſimplex, ſed trium Linguarum & Philoſophiæ admodum gnarus. Salmaſius putatur Leidæ affuturus proximo Octobri aut initio Novembris. Stipendium erit bis mille florenorum. Etiam per Literas ei ſpes facta liberæ habitationis. De qua tamen nihil ſtatutum poſtremo Conventu curatorum, quod ægre viderentur aſſenſuri conſules. Nempe ubi coram aderit, facile ſe id quoque affecturum cenſet Somersdicius. Valde totum hoc ægre fert Heinſius, ut facile potes cogitare. Unum eſt quod facere poſſit, ut abnueret vocationem. Nam ſolum Thyſii & Walæi filii qui ſtudiorum cauſa in Galliam abeunt, Literas curatorum deferent. Scis autem ſolere aliquem magni nominis mitti. Tuningius Scaligeri cauſa in Gallias miſſus: Herpenius ob Rivetum. Ego minutus homo cum vocandus eſſem Lugdunum, miſſi ad me ex Curatoribus Nobiliſſimus Vandermilius, ex Leidenſibus, Conſul Iſenhautius cum Syndico Zeiſtio. Eſt vero Salmaſius ingentis ſpiritus. Quare niſi Rivetus, Juſtellus, & amicorum alii moneant, ut hoc diminutum contemnat, plane futurum ut Provinciam quam quodammodo recepit detrectet. Brevi rem omnem ſciemus. Salutem mei omnes tuæ tuiſque, ex animo quantum poſſint adſcribi, petiere. Etiam doctiſſimis Collegis, imprimis Laurenbergio & Stephanio ſalutem dices.

Amſtelod. iii. Kal. Sept. 1631.

Tibi fraterno amore junctiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXLIX.

Erycio Puteano Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUot Epiſtolas à te, tot amicitiæ veteris nova accipio pignora, vir atque amice eximie. Tu & ſæpe, & raro abſque munere, ego & rarius, & cum munere non niſi quandoque, & poſt longa temporis ſpatia ad te ſcribo. Certe natum te non literis modo, ſed & amicis demerendis jam dudum experior. Vellem & ipſe non tot aliis diſtringeret, quo referre paria liceret. Sed facile novi humanitatem tuam, quæ nihil ultra requirit, quam animus & occupationes privatæ ac publicæ ſinunt. Quam niſi excuſationem haberem, jam dudum puduiſſet, quod, ut aliis,

aliis, ſic benevoli etiam affectus indiciis me hactenus viceris. Non vacat jam cuncta exſequi: noviſſimum duntaxat munus tuum dicam: Circulum hunc,quo quid elegantius, venuſtiuſque, quid ingenioſius? Superaſti priorum induſtriam: imo pene dixerim ingenii humani modum: ut qui hoc pacto non de mortalibus ſolum bene merearis, ſed de illo πανδεπισκοπεῦντι ſole: cui hactenus nullam requiem ſperanti metam laborum poſuiſti. Certe nequeo, amicorum, qui quidem ſuperſint, vetuſtiſſime, quin gratuler tibi ſuper novo hoc invento: quod mihi non ob autorem minus, quam ob rem ipſam placuit. Etiam, quas poſſum gratias, habeo: non quaſi hic primus accepti beneficii dies ſit: ſed quia novum prioribus cumulum addidiſti. Itaque jam nunc, quem olim quoque dicaveram, animum & operam offero. Tu ſicubi tenues vires noſtras utiles tibi fore judicabis, prompte utere. Scis mutaſſe jam dominum urbes, quibus & ego & tu originem debemus. Proinde ſi forte vel hic, vel alibi præſtari pro te quicquam poſſe exiſtimas, ſive id apud Proceres noſtros, ſive apud illuſtriſſimum etiam Principem Arauſionenſem erit, tantum indica. Efficiam ne voluntatem meam aut ſtudium requiras. Jam menſes ſunt duo, quod præter morem, bene longas ad te literas ſcripſeram. Eas dederam perferendas neceſſario ac propinquo meo Joanni Corputio, cujus parens ante in Senatum Dordrechtanum allectus, nunc Roterodami eſt rei maritimæ præfectus. Sed is cum prius per Brabantiam iter in Gallias cogitaret, poſt ubi de Arauſionenſis Principis in Geldriam expeditione intellexit, conſilium mutavit, ac quas dederam literas, ſexta mihi, ex quo ſcripſeram, hebdomade remiſit. In iis præter ea quæ ad adoleſcentis commendationem pertinerent, alia nonnulla, etiam illud erat, ut opus noſtrum Grammaticarum Inſtitutionum,quod ante annos xxx. & amplius, ſcribere orſi eramus, tandem prælo ſubjici cœpiſſet. Jamque in ſecundo libro occupamur. Filius meus Dionyſius cui nihil ab longo tempore jucundius & exoptatius contigit, literis tuis & iis, quas eodem tempore ab doctiſſimo Tuldeno accepit, Latine reddit Annales Belgicos Reidani. Quæ tranſlatio cum à magnatum multis expeteretur, jam ante menſes tres excudi cœpit. Atque ex libris duodeviginti octo jam abſoluti, atque arbitror intra menſes ſex ſeptem ejus te operis exemplar viſurum. Eidem decretum eſt, Cæſarem, ſibi perfamiliarem ſcriptorem, plurimiſque à ſe locis caſtigatum, & notis illuſtratum, edere in lucem. Eam ad rem uſus eſt uno alteroque meo, & editionibus vetuſtis; ut de variantibus Fulvii, & aliorum lectionibus nihil dicam. Sed enim impenſe deſiderat plurium Manuſcriptorum copiam.Et jam aliquorum ei ſpes facta.Non dubito quin apud vos, qua publicis, qua privatis Bibliothecis inveniantur. Quocirca ſi unum alterum calamo exaratum exemplar Cæſaris nanciſci ac tranſmittere ad nos poſſis, ſanctè ſpondeo, optima fide redditum iri. Sin mittere hac non ſinatur. proximum eſt, ut per adoleſcentem quempiam conferri cures. Modo tanti codices illi videantur, ſumptus ut æquum, refundam. Horum alterum ſi conſequi filius poſſit, obſtringes non illum modo, ſed me quoque, qui quidquid liberis meis fit, mihi præſtitum exiſtimo. Vale ſumme vir.

Amſtelodami Prid.
Non. Septemb.

CL.

Reverendiſſime in Chriſto Pater & Domine Illuſtriſſime,

REdit tandem ad Cantabrigienſes ſuos Filius meus. Diutius quidem pro opinione apud nos hæſit. Sed ſcis quàm ægrè Liberi à Parentibus divellantur, præſertim ubi aliquamdiu extra eorum fuerint conſpectum. Infirmior etiam valetudo filii ſuaſit, ne citò nimis dimitterem. At nunc poſtquam ſibi penitus reſtitutus videtur, nolim eum diutius abeſſe ab Academia Cantabrigienſi: ubi præclaram adeo occaſionem habet maximos faciendi progreſſus apud tot præſtantes viros, quos demum æſtimare didici, cùm præſens doctos eorum ſermones audirem: eoque nec uſpiam certe lubentius verſari filium meum velim. Et tamen parum abfuit, quin ei hic unius & alterius hebdomadis moram necterem: ſed metuebam ne peccarem in Collegii Leges. Alioqui paulum retinuiſſem, idque fine eo duntaxat ut per eum ſignificarem ſententiam utriuſque Hagenſis curiæ, ſuper lite inter Lugdunenſes & Amſtelodamenſes. Siquidem utrimque jam à partibus producta omnia quæ potuerunt, nec ſupereſt aliud, quàm ut à Senatu judicium feratur: quod intra dies XII. vel præterpropter, fore, ex compluribus Senatoribus cognovi, cum ante dies paucos Hagam procerum noſtrorum poſtulato excurriſſem. Cæterum vel omnia me humana fallunt, vel pro Amſtelodamenſibus pronuntiabitur. Hactenus quidem vix in unum alterumque, atque eos partibus obnoxios incidere

Digitized by Google

dere datum, qui non rem ſatis liquidam putarent. Obſtare conſules Lugdunenſes, nihil miror; partim quia damni inde aliquid civibus, ſi tardius eò concedant Adoleſcentes: partim quia ſi alibi etiam publice doceatur, majora profeſſoribus ſuis ſtipendia perſolvere cogantur, ne alio ſe pellici patiantur. Quod quàm verum ſit, experimentum vidimus ante ſeſquimenſem; quia profeſſoribus ſingulis ducentis, aut trecentis florenis noſtratibus auxere ſtipendium. Sane tantam tamque ſubitam liberalitatem erga ſingulos non perſenſit Academia, dum ſtetit. Hoc jam boni ſe mihi, vel Amſtelodamenſibus potius, debere ipſi prædicant profeſſores. Nempe quia deceſſus meus & Amſtelodamenſium liberalitas ejus rei cauſa ſint κτ' συμβεβηκός. Et ſperant iidem, præcipue qui magis excellunt, his non paulo majora. Quæ res ut gratiſſima hominibus doctiſſimis, ita male habet eos, qui Lugduni minus liberaliter habere publicos doctores mallent. Interea hic à publicis (ut vocant) lectionibus abſtinetur. Sed otio fruor negotioſo, dum de ordine ac ſtatutis Athenæi noſtri laboro, quàm poſſum maxime. Nec tamen in variis illis curis quibus diſtineor, non aliquid quotidie penè reſeco, quod Eccleſiaſticis detur. Hæc enim ſumma votorum mihi uti & ſtudiorum potiſſima. Eoque operam do ut cætera ſeponam, quæ priori potiùs, quàm ætati huic videntur convenire. Et tamen quotidie urgeor, ut ſaltem ea promam in ſtudiis aliis, quæ jam habeo parata. Quod vix video ut effugere poſſim. Affinem meum Franciſcum Junium in Gallias profectum Literis ipſius certior factus fui. Poſtea etiam Epiſtola ampliſſimi Hugonis Grotii edoctus ſum in Britanniam rediiſſe. Sed quo animo reverſus ſit, non addit. Neque de eo quicquam ad me affinis. Unde colligo eum à ſcribendo abſtinuiſſe, quia nihil adhuc certi quod ſcriberet, haberet. Rogo te, Reverendiſſime, & Illuſtriſſime Domine, ut commendatum eum habere velis. Non eſt indignus tanto Patre filius. Probitas, eruditio, & quæcumque bonos commendare viros ſolent, in eo non vulgaria ſunt ſed eximia. Fides etiam, quâ in Illuſtriſſimi Comitis Arundelii domum fuit, inſignis eluxit: & exerciti labores graves per novennium integrum. Addit tribus verbis Hugo Grotius, ſeſe amore Junii de eo ad te ſcribere auſum eſſe. Id mihi gratum accidit. Scio quanti ſit ab eo commendari, qui Belgicæ miraculum ſit. Rogo quòd mei cauſa, & Junii noſtri gratia velle ſcio, id tanto facias lubentius ob magnum patrem, magnum etiam hunc familiæ Junianæ amicum. Mihi licet cætera ignotus Junius foret, tamen ſi ſerio commendatum à Grotio ſcirem, tanti id eſſet, quam ſi omnem ejus vitam introſpexiſſem, ac per omnia probaſſem. Tantum ego illi tribuo viro quem à prima novi adoleſcentia, quem ſuſpexere etiam hic omnes ante triſte illud terræ noſtræ diſſidium; quem denique ſoli non æſtimant, qui virtutis pariter ac doctrinæ ſunt hoſtes. Mihi quoque videor ſcire quo apud te loco ſit, Reverendiſſime Pater, eóque liberiùs ea promere auſus ſum. Filium etiam quid, optime Mecænas, commendem tibi? Affectus hactenus ita eluxit, ut non ultra rogem, quàm cum ut conſerves. Ipſum verò hortari non deſinam, ut magis magiſque tanto tui favore dignum ſe præſtet. De victoria noſtri Principis nihil, puto, addere opus: quia abſque dubio omnia etiam apud vos jam pervulgata. Multi hoſtium & in his nobiles quamplures cæſi ſunt, multi ſubmerſi: ac plus quàm quater mille capti. Non adeo imprudens hoſtile conſilium fuit: Sed nebula ſubito coorta valdè claſſi incommodavit. Ea enim factum ut à laterna Admiralii aberraretur, naveſque ſingulæ telis noſtrorum paterentur, unde locorum non ſatis gnari dedere ſe quam confici à noſtris maluerunt. Si verum dicere licet, non exiguum eſt, quod & principis prudentiæ, & virtuti militum noſtrorum debetur; tamen abſque illa nebula, quam Deus immiſit, difficilis nobis nec incruenta victoria fuiſſet.

Deum Opt. Max. oro

Reverendiſſime Pater, Domine Illuſtriſſime, Mecænas optime,

Ut deinceps quoque terris noſtris faveat adverſus hoſtem potentiſſimum, magnam vero Britanniam in longa pace conſervet, tibi multos in annos valetudinem proſperam largiatur, bono publico omniumque devotorum nominis tui cultorum, quos inter æternum.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xxxi. Prid. Kal. Octob. Stil. Nov.

Obſtrictiſſimus cliens tuus,

G. J. Voſſius.

CLII.

CLII.

Erycio Puteano v. Cl. Gerardus Jo. Voſſius *S. P. D.*

LIteras tuas avidè exſpectatas avidius legi. Es, & ſemper eris Puteanus: hoc eſt, totus candidus, maximuſque & amicorum, & eorum, quæ faciunt, æſtimator; ita ut multum ambigam, ecquis vel minima in re gratificari tibi poſſis, cui non magnopere propterea te devinctum putes. Talis mihi viſus es ſemper, & quo longior tecum mihi conſuetudo eſt, eo magis creſcere humanitas tua videtur. Nec dubito, quin licet iſtiuſmodi ſis quadam naturæ bonitate, tamen non parum etiam ſibi vindicent ſtudia, quibus te addixiſti. Ea tu verè ſcribis nulli eſſe noxia: at ego etiam toti ea orbi utiliſſima eſſe prædico. Næ barbarum ego illum cenſeam, cui tantus ſtudiorum antiſtes non ſit cordi: nedum ut lædere, aut iniquior ſaltem eſſe audeat quiſquam. Quare quod ſignificas pro confecto jam eſſe puta. Eſt vir, inter cæteros mei amantiſſimus Simo Beaumontius, ſive Bellimontium malis, qui in Collegio Patrum fœderatæ Belgicæ jam annis aliquot magno cum honore fuit. Doctiſſimus ipſe doctiſſimum quemque in pretio habet, & viciſſim in pretio habetur. Is hactenus in caſtris noſtris, vel Leodici fuit. Nunc ab illuſtriſſimo Principe Arauſionenſi Hagam miſſus, ut cùm Patrum cæteris de pacis conditionibus, ſi conveniri forte poſſit, conſultet. Sed intra diem unum alterum iterum Trajectum cogitat & caſtra. Huic vero te poſſe ignotum eſſe arbitraris? Præſertim Dordrechtano: ubi tot non amatores modo, ſed admiratores tui habes. Ubi etiam progenies tua nobili & Patriciæ familiæ implicita. Ubi ipſe cum optimo parente tot annos vixiſti. Hic ſaltem tanto viro neſciri non potes, qui nominis tui fáma Belgicam & veſtram & noſtram (utinam communem dicere liceat) jampridem imples. Sed ſaxò ego,ut qui te ob egregias animi dotes & merita erga Remp. literariam, hactenus plurimi facit, etiam ut amicum complectatur. Nec eo minus,quoties occaſio ſe offeret, apud procerum alios conabor, quicquid potero: imprimis urbis noſtræ, cujus ob ſummam potentiam non levis eſt auctoritas. Certe etſi nulla tecum amicitia fuiſſet (cujus diuturnitatem quoties cogito, gliſcit in pectore occultum aliquod gaudium) tamen eximiæ eruditioni tuæ, & hoc, & majora multa, deberem. Tu vero, ſi quid etiam, quod ab tanto ingenio profectum eſt, laudaverim, id lætaris? Debeo & volo. Itaque ſi noſtrum tanti tibi teſtimonium ſit, ut ingenioſiſſimo operi tuo præmittere, publicéque legi velis, nequeo, quod tibi placuerit, non probare. Nam veriſſime dixi: neque eò quiſquam impudentiæ unquam procedet, ut adulationis hic aliquod veſtigium eſſe dicat. Quod filii mei cauſa laborem ſuſceperis perluſtrandi Bibliothecas quæ apud vos ſunt, & me obſtringis, & illum. Ego certe lætor, etiam vinculis tuis illigatam eſſe ſobolem meam: ſic perennatura eſt amicitia noſtra. Gratias me agere, & plurimam ſalutem adſcribere petiit.

Amſtelodami, Prid. Id. Octobr.

CLIII.

Gerardus Joan. Voſſius Jacobo Crucio *S. P. D.*

ETſi quas mihi tribuis laudes, agnoſcere nec debeam, nec velim, irrepit tamen animo, neſcio quæ voluptas, quod ab erudito doctum, à probo bonum, haberi me videam; quorum illud ut aſſequerer, ætatem meam ſtudiis omnem impendi, ſpe non tam tumidæ famæ, quàm de publico benè merendi: hoc ex æquo omnibus expetendum, ut pii, & ſint ipſi, & aliis videantur. Itaque non diffiteor jampridem, Debitorem me tibi, qui immerentem me, ſaltem de te tale meritum nihil, cumulare laudibus, & tanta proſequi humanitate volueris. Atque eo magis dolet, tardè adeo me tibi reſpondere. Et utinam ſolus hic aliquid in me deſiderares? ſimili modo vapulo propè ab omnibus amicis meis. Sed ita eſt, mi Cruci, neque ego in me tantùm juris habeo, ut quæ velim, poſſim; neque illæ vires humanæ, ut animus eodem tempore, omnibus ſufficiat. Me tum propinqui, tum exteri diſtinent quotidie, ſatis alioqui occupatum, tum publico munere,quod cæteris antehabui ſemper; tum iis quæ vulgare paro, aut jam emitto. Sic nunc quoque calefacimus prælum commentariis noſtris de arte Grammatica, in quibus τεχνογράφων veterum, & nobiliorum noſtræ ætatis Grammaticorum labores, ad examen revoco; plurimaque optimorum Scriptorum loca, vel mendoſa còrrigo, vel obſcura illuſtro. Hoc opus mox conſequentur Originum libri; tum ii quos de re Poetica fecimus. Scio non defore, qui omne hoc argumentum humile, & inferius ætate mea arbitrentur. Et ego idem ſentio. Sed

nolui

Digitized by Google

noluì labores tantos, quos maximam partem, ante annos propè xxx. exhauſi, æternum tineis gratificari. Nolebam etiam multorum fallere expectationem, qui jam pridem promiſſa mea impleri poſtulabant. At his defunctis, majore animo, ſi vitam ſummum numen conceſſerit, aggrediar, quæ jam pridem de Hiſtoria Eccleſiæ,& quæ huc pertinent mecum agitavi. Igitur tot tantiſque ſemper penè obrutum, dixerim, occupationibus, miretur quiſpiam in reſcribendo amicis eſſe aliquanto negligentiorem? Ingenuè & verè dico, ſi ſubinde literas ad amicos dare cupiam, plurimum adeo præcipitari ſcriptionem opus eſt, ut aliud penè agenti, eas excidiſſe, quiſque judicaturus ſit. Nec id me malè habet, quia ſatis profectum ad laudem arbitror, ſi quæ molior, utilia, quæ dico, non barbara habeantur. Quo modo animatur aliter ſcribere non poſſum, quam occupatum decet. Sed novi candorem, & prudentiam tuam. Non diſertas à me literas, aut quod huic ſæculo potius videtur, affecto acumine ornatas deſideres. Habe igitur ſimplices haſce, quas ſolus tui amor dictavit. Habe ſimul animum meum, quem ſi non alia re, at certe eruditione tua, ne humanitatem dicam, abundè tibi conciliaſti. Vale.

Amſtelodami Poſtr. Kal. Octob. An. cIↄ Iↄc xxxi.

CLIV.

Erycio Puteano, *Hiſtoriographo Regio*, *S. P.* Lovanium.

IPSE credideram, vir Clariſſime, primis, quas ad te daturus eram literis, ſcripturum me quando initium facturi eſſemus publicè docendi. Sed ut multa Opinione citius cadunt, alia in multum ſpatium trahuntur ita, quoque Scholæ noſtræ quæſtio, diu agitata, necdum conquievit. Propinqui tamen jam ſummæ ſpei ſumus. Quippe Proceres noſtri, aliquot abhinc diebus, Hagam ſunt profecti, ut Curiæ utriuſque ſententiam audiant; Et tantùm non deciſa lis eſt. Triduo, aut quatriduo, niſi plurimum me, & pleroſque alios, opinio fallit, ipſe ſcire, & quod ſciam, ſignificare tibi potero. Quid de tota cenſeam controverſia, nihil repetere opus. Nam ante ſcripſiſſe memini; nec mutata in ullo aut ſpes, aut ſententia eſt noſtra, ut ſtabilis plurimum illis opinio, qui pro cauſa nituntur bona. Cæterum quod tantas mihi gratias agendas putes, pro munuſculo agnoſco, & præter meritum fieri, & ſimul humanitatem tuam. Sed jamdudum ita aſſueviſti me, ut cum Puteanum nomen video, ipſam me humanitatem adſpicere cogitem. Profecto Muſas humaniores ſine causâ appellari, fere hodie dicere liceat, ſi earum cultores hodie lubeat æſtimare. Tu unus, ſi alius quiſquam, iis nomen aſſeris ſuum. Eoque injuriam tibi faciamus, niſi, quomodo me vocas, immerentem, te potius Muſarum vindicem appellemus. Et tamen gaudeo, non minus promptam mihi eſſe ad hoc voluntatem, utcumque ſucceſſus diſpar ſit. Ex eodem humanitatis fonte proficiſcitur, quod laborare te ſcribis, ut Grammatica noſtra in quibuſdam Scholis apud vos recipiatur. Exiſtimo tamen, fruſtra te fore, ob partes eas quibus nunc domus Dei diſtrahitur. Etſi nihil in Libellis iis ſit, quod ea quibus nunc diſſident,tangant. De Inſcriptione ea quam proponis. GUSTAPHUS ADOLPHUS D. G. GOTHORUM, VANDALORUM REX, MAG. P.FINLAND. DUX ET HONICARELS NEC NON INGRI; temerè arbitror confuſa poſtrema verba; nam Guſtavi inter titulos eſt, *Magnus Princeps Finlandiæ,Dux Eſtoniæ,Careliæ & Ingriæ.* Hoc inter cætera oſtendunt,variæ Rutgerſii, quas huic Regi dicavit. Et ex iis qui regnum hoc deſcripſere, ſatis eſt res aperta. Quare aut peccatum in numiſmate, aut perperam lectum. Suſpicor omiſſa poſtrema litera,ſic ſcriptum eſſe, DUX ESTONI. CARELI. NEC NON INGRI. Saltem ſic inſcribi debuit, aut aliquid aliud eſt; quod me fugit. Barlæum nomine tuo ſalutavi, cui id longe gratiſſimum fuit. Ac prima occaſione, ad te ſcripturum promiſit. Nunc reſalutari juſſit. Vale ſumme, & vir, & amice.

Amſtelodami. cIↄ Iↄc xxxi. Non.Decemb.

Totus totus,

G. J. Voſſius.

CLV.

Summo viro & amico Erycio Puteano Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

Maxime & Amiciſſime Puteane;

EAdem hora, qua literas tuas accepi, operam dedi, ut Plempium noſtrum convenirem, ex quo intelligo (quod alioqui apud cæteros premit) Brabantiæ veſtræ aliquos, civili alios dignitate, alios doctrina inſignes, atque in his etiam præſtantiſſimum Fromondum, ſedulò operam dare, ut profeſ-

ſione Medica apud vos Lovanienſes fungatur. Horum ille literas quotidie exſpectat. Atque illud in cauſa eſt, cur negaret, cum de Bononienſi Lyceo animum ejus tentarem, reſponſum præcipitare adeo ſe poſſe. Sed tamen non obſcura indicia perſpexi, facile intelligere, quam honorifica ſit futura Bononienſis illa Profeſſio, ac quantum etiam emolumenti adferre poſſit. Profecto minime abhorret. Verum, antequam de ea aliquid audiiſſet, animum ſuum de Lovanio quodammodo aperuit amicis. Et negari non poteſt, propiorem ſic Batavis ſuis fore. Quod longe etiam jucundius, ſi inter veſtræ & fœderatæ hujus Belgicæ Proceres pacis negotium procedat: uti optamus & confidimus. Equidem gaudeo, ſic Italos, ſic Belgas de Plempio cogitare, vir eſt ut optimus & humaniſſimus, ita ingenii elegantis, Philoſophus acutus, medicæque artis callentiſſimus. Si me, ſi urbem hanc ſpectarem, mallem non aliò pedem referret. Verum enimvero ſic doctrinæ atque virtuti Plempii faveo, ut quam optime ei eſſe velim. Quod de Circulo tuo augendo cogitas, ſane gaudeo. Nam etſi nihil in eo quiſquam deſiderat, non tamen ignoro, ab eo ingenio, eaque doctrina, deinceps etiam poſſe expectari, quæ doctiſſimos doceant. Et placet, ſi Ampliſſimo Simoni Bellimontio exemplar tranſmittas. Non deſinam præſtantiſſimum & optumum virum amore tui magis & magis accendere. Ac tacente etiam te apud procerum alios id facere non ceſſabo. Id enim vere amici munus eſſe ſatis intelligo. Plura nunc ſcribere non poſſum, quia tabellarius Lovanienſis, qui hodie demum me convenit, cras ſummo mane abitum parat ſolito celerius, quia, ut inceſſus fidem faciebat, arthritide cœperat laborare, & ne gliſceret hic malum extimeſcebat. Sed intra paucos dies, ut ſpero, de Plempiano negotio certiora perſcribam. Occaſio erit per tabellarium Antwerpienſem. Tu, amiciſſime, operam dabis, ne ambiguæ hæ literæ meæ fraudi eſſe Plempio poſſint, fortaſſe ſatius ſit nihil hac de re ad Ampliſſimum Chryſogonum Flaccium ſcribere Bruxellas, uſque dum literas à me aut Plempio acceperis, aut iſtic, quid de Lovanienſi cathedra Medica ſtatutum ſit, cognoris. Quamquam quid ego de iſto ad te? Qui, per te melius quid facto opus ſit intelligis. Et quod nunc in mentem venit, credo nec præſtantiſſimus Flaccius ignarus eſt, quid Lovanii in Plempii cauſa agatur.

Amſtelodami, Prid.
Non. Decembr.

CLVI.

Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo*, *Armachano*, Hiberniæ *Primati*.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſime,

OMnino me in ruborem dedit eximia illa humanitas tua, quâ hiſtoriam Godſchalci, & Prædeſtinatianæ controverſiæ, tantà à te cura elaboratam non modò tranſmittere, ſed mihi etiam dicare volueris. Quid enim ejus non pietatis ac eruditionis modò, ſed etiam dignitatis virum, hoc honore Voſſium dignari? Equidem maxime Præſul, æternum tibi hoc nomine obſtrictus ero, ac una mecum tot Adoleſcentes, ſtudiorum amantiſſimi Liberi mei. Omnibus nobis atque adeo cunctis, qui vel ex Juniana familia, vel eidem innexi ſumus, eadem eſt mens, pro hoc beneficio gratum (ut poterimus) animum & ore & ſcriptis teſtari. Nimirum ſinguli prope exiſtimant ſibi hoc habitum honoris, quod mihi præſtitiſti. Plurimum te ſemper, præſtantiſſime Domine ac illuſtriſſime, æſtimavi jam ab eo tempore quo publici juris feciſti aureum illum commentarium tuum de Chriſtianarum Eccleſiarum ſucceſſione ac ſtatu, ab Apoſtolicis temporibus ad noſtra uſque tempora perductum. Ex quo multa me bona didiciſſe profiteor. Atque id prædicare apud omnes ſoleo, eos præſertim, qui cum Sacris Literis omnem conjungere Eccleſiæ hiſtoriam amarent. Nec reperi quemquam, qui non ubi commendatione noſtra avidè totum opus perlegiſſet, debere ſe mihi ob judicium hoc fateretur. Sedenim nunquam putaſſem me aliquando à fœtus hujus parente, honore tanto mactatum iri. Etſi autem in Godſchalci hiſtoria non per omnia eandem inſtitimus viam (& quis facile duos dabit quibus in cunctis conveniat) plurimum tamen gaudeo in eo quod rei, ni fallor, caput eſt, probe nos conſentire. Uterque enim B. Auguſtini ſententiam amplectimur. Sed in quæſtione relinquitur an illam quoque Godſchalcus, & ſiqui Godſchalcum ſequantur, ſatis aſſequantur? Metuo ego ne eam Godſchalcus exceſſerit. Nec enim doctiſſimo ſui ſeculi Rabano & tot Moguntinæ Synodi patribus in Auguſtini Lectione verſatiſſimis, facilè fidem detrahere auſim: qui ea dixiſſe aiunt quæ nunquam dixiſſet Auguſtinus. Nec Remigius defendere omnia Godſchalci audet: ſed contentus eſt dicere, ſiqua ſtultè & abſurdè effræni ſua Lingua effutierit homo inſtabilis ac inconſtans, non propterea etiam damnari oportere, in quibus illi cum B. Auguſtino ſatis con-

Digitized by Google

conveniret, quemadmodum optime obſervaſti operis tui capite 6. Nec, ut ingenuè dicam, confeſſiones ejus dimovere me adhuc de ſententia iſtac potuerunt. Siquidem ex ἀξιοπίστοις intelligo in Bibliothecis Gallicis exſtare cætera de Godſchalco quæ ſententiam meam mirifice confirment. Ea ubi accepero (bonam illorum ſpem mihi amicus fecit) faciam te, uti debeo, de re tota certiorem. Atque ut nihil haberemus, præter illa quæ jam lucem viderunt: nonne potuit Godſchalcus, & confeſſionibus ſuis ea ſola complecti, quæ Auguſtino arctiùs hærentibus probarentur, & alia aliàs ſuperaddere, quæ Auguſtini itidem amantibus diſplicerent. Quod eo mihi credibilius Godſchalco eveniſſe; quia video in eadem controverſia noſtra ætate viris etiam eruditis quædam excidiſſe, ac deinde diſputando ulterius quoque protractos, dum conſentanea placitis dicere allaborant. Atque in his non verear reponere optimam illam & candidam Joannis Piſcatoris Theologi Herbornenſis animam, cujus auctoritatem memini aliquando in diſputatione publica objectari clariſſimo ſocero meo Franciſco Junio: illum autem ſuaviter reſpondere nolle ſe omnia Piſcatoris dicta præſtare. Novi & his in terris quamplures etiam τοῦ θείου λόγου κήρυκας, qui non ſolum in regeneratione, ſed in omnibus actibus piorum irreſiſtibilem eſſe Dei gratiam contendant, eoque non poſſe quemquam plus boni facere quam facit. Soleo illis oggerere, pœnitentiæ ſic vim infringi. Nam ſi quicquid boni à nobis negligitur, id defectu gratiæ negligitur, eoque aliquid nos facere noluimus, quia Deus illud operari à nobis noluit: ſane quoties cubitum ituri, acta diurna cum animo noſtro revolvimus, vix ſerio dolebimus ob officium neglectum. Sint Preces, ſint Eleemoſynæ, ſit Admonitio aliorum, ſit Exemplum quo præire debuimus. Ubicumque ceſſatum, cogitabimus non fuiſſe placitum Deo vires nobis conferre ad agendum bonum. At quanto vividior erit pœnitudo, ſi conſtet ceſſationem officii non eſſe ex gratiæ ſed voluntatis defectu; ſæpe pios aliter per gratiam Dei poſſe; ſed non ſemper ex poteſtate gratioſè collata agere. Quanto hæc conſentanea magis non ſcripturis modo ſed etiam B. Auguſtino & antiquitati univerſæ! Ac poteram id genus etiam alia adferre, niſi roſas mallem conſectari quàm ſpinas, ac prope id conſuetudine mihi in naturam vertiſſet proprias potius papulas obſervare quam alienas. Quare ne illa quidem attuliſſem, quæ cum reprehenſione aliquorum conjuncta eſſe video, niſi neceſſarium putaſſem, ex noſtris temporibus colligere de antiquis. Si enim ætate noſtrâ ſic prædeſtinationis controverſia tractatur à nonnullis, ut non ea modo dicant, quæ dixit Auguſtinus; ſed ſuperaddant quæ non dixit, imo iis contraria quæ dixit, ſane nec difficile creditum, fuiſſe olim nonnullos qui ſimiliter exorbitarent, & in his fuiſſe monachum non omni ex parte laudatum, ut qui contra præſcriptum monaſterio ſuo exierit, nulloque vocante nomen prædicatoris aſſumpſerit; qui etiam prædeſtinationis dogma proponendo hoc egerit, ut (quod Remigius non diffitetur) velut novus atque admirandus prædicator exiſtimaretur: qui præterea vulgari errore implicitus ad veritatem dogmatis ſui adſtruendam ſe ſponte examini aquæ, picis, & olei offerret. Quibus conſideratis, ſtatuere malo, dixiſſe quidem Godſchalcum quæ dixerat Auguſtinus, ſed plus dixiſſe quàm dixerat Auguſtinus, eoque & rectè illum damnatum à Rabano & Synodo Moguntina propter illa quæ non dixerat Auguſtinus, vel alia is mente dixerat; ac recte quædam Godſchalci capita defenſa eſſe ab Remigio quæ etiam dixerat Auguſtinus, & eâ mente dixerat quâ capiebat Remigius. Valde autem placet quod idem Remigius ait, partim de illis qui Auguſtini ſententiam amplecterentur, partim illis qui ſcripturas ſic interpretarentur, ut priores patres & ipſe ante Pelagianam controverſiam Auguſtinus ſolebat. Utrorumque ſententia honoranda, quia & illa ex Divina Auctoritate vera eſſe monſtratur, & iſta quâdam piâ ratione non abhorrere à veritate fideliter creditur. Fiduciam ſumpſi, Ampliſſime Præſul, pluribus hac de re tecum differendi; quia id mihi per te licere exiſtimarem, partim quia in Britannia cum eſſem, ſic prædicari à pluribus audivi eximiam non modo doctrinam, ſed etiam humanitatem tuam: partim quia excellenti adeo beneficio à te nullo meo merito affectus perſuadere mihi aliud non poteram, quàm amari me à te plurimum; & majoris etiam fieri quum viderer non mihi modo, ſed, ut arbitror, aliis quoque qui penitius me noviſſent. Quod ſi occaſio dabitur, denuo in lucem edendi hiſtoriam meam de Pelagii & Maſſilienſium controverſiis; non diſſimulabo quantum tibi debeam tum privato nomine, qui ſic nomen ornâris meum, tum communi, quia Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ amantibus tantopere alluxeris ad illam de Godſchalco quæſtionem majori cura perpendendum. Sin illud de hiſtoria noſtra ſpiſſiùs procedet, aliter diſpiciam ſi non ut merito me tuo exſolvam, ſaltem ne vivam ingratus. Venio ad alia. Jam biennium eſt quod Oxonii cum eſſem, doctiſſimo ornatiſſimoque Joanni Rouſſio, Bodleianæ Bibliothecæ præfecto,

fecto, referrem cogitare me de nova editione Mariani Scoti: cujus Librum tertium cum M. Scripto Gemblacenſi, & altero collatum haberem, nec pauca me in meis de temporibus commentariis annotaſſe, quæ ſcriptori illi facem allucerent. Tum ille prædicare nobilem operam quam, illuſtriſſime Præſul, auctori huic impendiſſes. Subjiciebam ego, Lubentem me, codicem meum in Hiberniam tranſmiſſurum. Ille, ſi recte memini, oggerere, velle ſe hac de re ad te ſcribere, ac fortaſſe ejus te ſententiæ fore, ut non gravate ipſe communicaturus ſis mecum labores tuos. Jam annus propè abierat, cum Lugduni domum meam venit Clariſſimus Vir Ludovicus de Dieu; ac præfatus quædam de illuſtri dono, quo à te affectus eſſet, ſubjungeret, ut ſibi quoque miſſus eſſet Marianus Scotus: Cæterum, cum is non faciat ad ſtudia ſua, planè ſe exiſtimare, eum mihi tranſmiſſum eſſe, utcunque nihil de eo perſcriptum eſſet. Mox ego firmare illius ſuſpicionem ſermonibus inter me & amiciſſimum Rouſſium habitis. Ergo ille mihi in manus dare Marianum: cujus ut primorem paginam conſpexi, monſtro adſcriptum ei nomen meum. Subriſit ille, quod antea iſtoc non animadvertiſſet. Multis eo tempore occupationibus diſtringebar. Et ſemel iterumque domo proficiſcendum erat. Poſt hebdomades aliquot, ubi meus eſſe cœpi, Marianum (quem curſim antea inſpexeram) accuratius cum edito conferre cœpi. Vidi præmitti Mariano quædam ad temporum rationem pertinentia: quæ cujus ſint neque nunc ſcio. Sequebatur deinde primus Mariani Liber, ubi, ut conſpexi, octo prima capita, quæ in editis deſiderantur, valde ſum exhilaratus. At duplicatum gaudium poſtquam animadverti hic verè eſſe Librum ſecundum: eum autem, qui vulgo habetur ſecundus, tertium eſſe. Multum etiam lætatus ſum conſpectis paginis aliquot Libri tertii, ad quarum oram variantes lectiones magna curâ annotaſſes. Dolebam cætera deſiderari. Sed cum in quaternionem incidiſſem, ubi tempora continerentur ex Mariano ab an. ᴅcccc uſque ad cIↄLXXXVII. animadverti ex inſcriptione ea quæ deſiderarentur ex Wigornienſi exſcribi debere. Quemadmodum & quæ Libro primo deſunt poſt annum Jacobi XLIII. ex eadem peti debent: ſi recte capio quod poſt eum annum adſcribitur. Scriptum quidem reliqua Libri tertii eodem modo haberi in Chronicis Florentii Wigornienſis. Verum arbitror *tertii* errore calami pro *primi* ſcriptum eſſe. Nam charta in qua id notatum, proximè Librum ſecundum Mariani præcedit. Nunc Reverendiſſime Domine, certior fieri exopto de Mariano tuo (verè enim tuo qui tibi potiſſimùm vitam ſit debiturus) quid fieri à me velis. Etſi nihil de eo mihi à quoquam perſcriptum, nec ornatiſſimus de Dieu, à quo accepi vel tantillum ejus noſſet; ex ſermone tamen ab Rouſſio noſtro Oxonii habito ita plane colligo id te voluiſſe, ut beneficio tuo integer nunc demum Marianus prodiret: quem antea & capite habuimus & membris aliquot truncatum. Eoque niſi aliud tibi placitum cognôro, editurus hic ſum ſcriptorem illum: quod jam ante feciſſem, ſed præeſſe volui editioni. Id Lugduni non potui, quia pauculis menſibus poſt codicem acceptum, commorandum mihi iſtic erat. Deinceps melior Amſtelodami occaſio erat: quo commigravi ingentibus præmiis invitatus. Nempe potentiſſima hæc Reſpublica illuſtre erexit Gymnaſium, in quo publice frequentiſſimo non adoleſcentum modo, ſed doctorum virorum, primariorum civium auditorio omnis ævi hiſtoriam, ac civilem doctrinam profiteor. Sed etſi non obſcure mihi videor mentem tuam perſpexiſſe: velim tamen me ſive à teipſo, reverendiſſime Domine, ſive ab aliquo tuorum, paulo penitius de ea edoceri. Interea ego quæ afferre ipſe, ad ornandam hanc editionem potero, procurabo. Valde quidem diſtineor, & tantum non obruor negotiis. Sed (ut ſpero) quod dies non ſinunt, noctes dabunt. Divinum numen tibi undecumque, maxime Domine, diu proſperet ætatem, bono tuo & cultorum nominis tui, præcipue Eccleſiæ totius, Britanniæque ac Hiberniæ tuæ.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc XXXII. iii. Id. Januar.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui Cultor, ac Cliens devotiſſimus.

CLVII.

Erycio Puteano, *V. Cl.* Gerardus Joannes Voſſius, *S. P. D.*

IN mediis occupationibus gratiſſimæ literæ mihi tuæ advenerunt. Quibus licet reſpondere vix res ſinebant, nefas tamen putavi nuncium ſine meis ad te literis remeare. Quam tu legem propè mihi impoſuiſti aſſiduis officiis, atque exemplo. Pulcherrimum animi tui fœtum, ut vidi, exoſculatus ſum affectu quo debeo, & is meretur. Et tamen necdum ea cura, qua velim, luſtravi. Erit id ſimulac cura, quæ nunc premit, paullum abſceſſerit: hoc eſt intra biduum. Nihilominus ſic quoque ſpondere auſim, omnia parente

rente ſuo eſſe digniſſima. Sed iſti non inſiſtam, nequid videar auribus dare. Exemplaribus fieri,quod petieras, jam cœpit. Etiam Plempio dedi: qui lectulo jam quartum, vel quintum, ni fallor, diem æger attinetur. Hoc immoderata ei ſtudia attulere, dum in Avicenna ſuo ex Arabica transferendo eſt perdius & pernox. Monui ſedulo ſtudia non eſſe inventa ad crucem. Et ſic prodeſſe debere, ut diu proſit. Nec culpam diffitetur. Sed negat ab animo ſuo impetrare poſſe, ut corrigat. Is ſtudiorum eſt ardor. Qui ſi modum exceſſerit, profecto dulcis eſt inſania. Vix ædes eram ingreſſus, cum prius ipſe, mox ſeorſim parens ejus verbo inquirit, quid fit de Medica apud Lovanienſes veſtros profeſſione. Et ecquid de eo certi ſit ſtatutum. Negavi hoc: & tamen nolui ejus ignarum eſſe, alterum eſſe, qui commendetur Sereniſſimo Archiduci, à quo etiam animo ſit neutiquam alieno. Ex eo cognoſcere poſſis quo propendeat. Quid mirum? Minus abeſſet à ſuis. Et jure aliquid putat, eſſe ubi degat, ea cum gloria candida Puteani anima, & doctor ſuus Fromondus, ut de aliis taceam. Panegyricum & carmen filii Dionyſii dubitavi an mittere ad te deberem. Poſtea etiam geminum offerre exemplar auſus ſum. Quorum alterum dabis illi, quem inoffenſum ea legere poſſe exiſtimabis, omnino enim liberius aliquibus in locis eſt locutus. Sed, qua prudentia es, facile id dabis Patriæ amori. Scis Batavis ſuis ſcribere. Et ego ſic ſcribentibus in partibus adverſis ignoſcere ſemper ſoleo. Mitto quod quiddam & calamo emendaſſet, ſi domi fuiſſet. Audio generum cum filia eſſe Dordrechti. Si Amſtelodamum venerint quæſo hoſpitem me ne dedignentur. Beneficium mihi præſtari à familia tua credam. Et volupe erit videre & audire tuam progeniem; generum etiam amplecti. Vale vetus & magne amice. Salutat te filius Dionyſius, qui ipſe ſcripſiſſet, niſi, ut dixi, foris fuiſſet, diſtentus: ſed antequam exiret, hoc à me adſcribi poſtulârat.

Amſtelodami, Prid. Kal. Febr. An. nocte intempeſta, ut fere ſoleo.

CLVIII.

Guilielmo *Epiſcopo* Londinenſi Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

Reverende in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſime,

TAndem deciſa eſt lis duarum civitatum, atque ab utraque Hollandiæ curia pro Amſtelodamenſibus eſt pronunciatum. Quare Deo propitio vi. Id. Jan. inauguralem habui orationem: ubi & poſtridie Caſpar Barlæus. Magnoq; doceo auditorum confluxu non adoleſcentum modo ſed virorum gravium doctorumque, in quibus & complures qui ad clavum Reip. ſedent. Ut quamvis frequens mihi auditorium eſſe ſoleat Lugduni, Amſtelodamenſe tamen hoc & numero aliquanto & præſtantiâ longiſſimè vincat. Atque id (ut ingenue dicam) magis animum meum juvat, quàm quod hactenus hic paucis doceam horis, & ſtipendium prope alterâ parte excedat. Amiciſſimi Caſauboni Optatum accepi qui & gratus mihi fuit, quia Eccleſiæ rem adeo ſalutarem concordiam commendat; & eo gratior, quia à magni Parentis egregio ut filio, ita vindice longè exit caſtigatior: & hoc nomine gratiſſimus, quod non alterius potius quàm tuo ſit dicatus nomine, qui in ea dignitate quâ olim Optatus Eccleſiæ prælis & ſchiſmatico hoc ævo Optati inſtar ſic adlabores, ut qui neceſſariis fidei capitibus conveniunt, Eccleſiæ etiam concordiam ſartam tectam conſervent. Cæterum hoc Caſauboni exemplum aurem mihi vellit, officiique me admonet mei: qui non minus eo, ac fortaſſe etiam multo amplius obſtrictus ſim patrocinio ac favori tuo. Equidem facio quod poſſum ſedulo; ſed mihi magis quam cuiquam dolet, quòd tot occupationibus diſtentus non iis paſſibus progrediar quibus vellem. Sed tamen promoveo. Atque unam hanc moram bonitate compenſem. Nec deſpero. Reverendiſſimus Epiſcopus Armachanus dicavit nomini noſtro Laborem ſuum de controverſia quæ ante annos prope octingentos de prædeſtinatione cum Godſchalco fuit. Sane pro honore tuo habito mihi plurimum ſummo viro debeo, operamque dabo, quoad vivam, ut gratum me præſtem. Nec tamen per omnia nobis convenit in hoc argumento. Primus ſane Reverendiſſimus Uſſerius talem Godſchalci defenſionem ſuſcepit qualem non auſus olim fuit Remigius ipſe, vel Eccleſia Lugdunenſis. Eſto, ut Hincmarus non tenuerit modum in eo premendo: non idcirco non Godſchalcus modum exceſſerit in Dogmate ſuo, quem jam ante litem cum Hincmaro damnârat doctiſſimus ſui ſeculi Rabanus Maurus, & una cum eo univerſa Synodus Moguntina, in qua tot viri ſimplicis antiquitatis gnari & Auguſtinianæ ſententiæ non amantes minus, quàm intelligentes? Quanto igitur ſatius ſit exiſtimare monachum unum exorbitaſſe quam tot viros eximios: Et quàm grave tot Hiſtoricis veteribus fidem derogare! Auguſtini ſententiam amplector & ipſe: ſed non ut eam capiebant monachi Adrumentani, & ſæculis tot poſtea Godſchal-

cus:

Deus Opt. Max. diutiſſimè te incolumem præſtet, bono Eccleſiæ univerſæ, ac totius Regni Britanniæ; ac tuorum quoque Reverendiſſime Domine, Clientum.

Amſtelodami ciↄ iↄc xxxii. Id. Februariis.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui Cultor ac Cliens devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CLIX.

Gerardus Voſſius Joanni *Filio*, *S. P. D.*

TAndem, mi Fili, deciſa eſt lis, quæ de ſchola illuſtri à Lugdunenſibus huic urbi mota fuit. Exitus eſt qualem optabamus. Itaque jam duabus hebdomadibus publice docuimus. Ac ſuccedunt initia ex animi ſententia. Magnus enim eſt auditorum numerus, non de Juventute tantummodo, ſed etiam ex viris primariis, & hominibus eruditiſſimis. De negotio quod abiens mihi commendaras, abundè ſollicitus fui. Sed metuo ne ſpiſsè procedat, quod uterque optaremus. Nam ſi qua functio ſe offerat non indigna te, tantus continuo eſt numerus ambientium ut eorum quidem qui multis & magnis fautoribus ſint ſubnixi; ut non ego ſolum facile deſperem, ſed alii etiam, qui cauſam agerent noſtram. Nec propterea curam hujus rei agere deſinam, veruntamen facile video non poſſe te melius tui rationem habere, quam ſi nihil fiduciæ in fautoribus, plurimum poſt Deum in virtute doctrinaque reponas. Quare non dubito quin ſedulo vel Sacris literis, vel arti Medicæ incumbas. Utrumque ſtudium in Britannia aliquem te efficere poſſit: in Batavia noſtra (ut nunc ſunt tempora) ſolum poſterius. Reverendiſſimus Dom. Epiſcopus nuper ad me ſcripſit literas humanitatis plenas: ex quibus facile perſpicio, ſimulatque idoneus ſacræ functioni eris, fore ut tui habeat rationem. Attamen ſi Medicina magis arridet, non impedio quo minus hoc vitæ genus amplectaris. Ac ſeu apud Britannos ſeu apud Batavos tuos exercere illud velis, non deerit tibi favor & noſter & amicorum. Solum curandum ne incertus ſemper fluctues: tum etiam opus (ut apud Tullium in oratione quadam fuit) Labore & Conſtantia. Quod ſcis poſtea Plantini Symbolum fuiſſe. Vellem te frequentiorem eſſe in literis ſcribendis. Te denas miſiſſe ais. Quid dicam? vix tertia eſt hebdomas, quod ſecundæ allatæ, nec ex eo tempore alias accepi. Scripſi ad Caſaubonum, ut quemadmodum ante annum fecit, ita etiam deinceps tibi trimeſtri quoque annumeret de meo libras Sterlingicas quinque. Si acceperis eas ex trimeſtri, quod Decembri Menſe expiravit, bene eſt. Sin necdum acceperis, ſcio quamprimum id facturum, niſi forte jam Maſio dederit ſummam integram, quæ mihi debebatur. Quod ſi eſt, proximo Martio dabit tibi duplum, hoc eſt Libras Sterlingicas decem. Ita enim fieri juſſi. Frater Dionyſius vocatus eſt in Academiam Dorpatenſem, quæ in Livonia, & ad profeſſionem publicam. Sane magnus eſt Rex cui ſe addiceret. Verumtamen filii ætas facit ut malim adhuc retinere. Et amici etiam auctores ſunt, ut prius apud nos juris & politices ſtudia abſolvat, quam in exteris terris figat domicilium. Pergratum mihi interea, quod nomen ejus magis & magis inclareſcit. Hugo Grotius in Bataviam venit amicorum ſuaſu: ea res multos habet peſſime, & turbas etiam in conventu Ordinum dedit. Præſertim Lugdunenſes, & Harlemenſes infeſtos habet. Quem res ea exitum ſit habitura dicere necdum poſſim. Sed nondum deſpero. Præſertim cum Delphenſes, Roterodamenſes & Amſtelodamenſes valde ei faveant, omnemque moveant lapidem, ne tantus vir alibi potius, quam in Batavia ſua vivat. Velim ad me perſcribas, quid rerum agat Affinis Junius, & ubi vivat. Nihil enim hactenus de eo intellexi, præterquam quod unis literis tuis continebatur, ac tu ex Petteio te accepiſſe ſcribebas. Jam hebdomas eſt quod Aurelium Londinenſem Eccleſiaſtem obiiſſe cognovi, de quo tu nihil perſcripſeras. Dolet quod Britannia tot alios Viros egregios amiſerit. Id enim Literæ tuæ teſtantur. Gratum facies ſi deinceps quoque ſignifices, qui iis ſucceſſerint. Valde laboro pro Vandenbrukio ut præſit vendendis rebus præfecturæ maritimæ: unde ad eum quotannis luculentum ſalarium rediret. Sed obſtant nobis alii; in his Realius præfectus, iis à ſecretis, qui pro filio ſuo id munus petit. Nec deſunt alii qui ambiant. Atque etiam traducunt noſtrum illum quaſi poculis ſit addictior, nec ſuæ rei ſatis geſſerit curam. Dolet quod non magis habuerit rationem nominis ſui. Cum his diebus quempiam ex præfectis rei maritimæ ejus cauſa compellarem, benignè quidem reſpondit: ſed addebat deinceps qui munus hoc ſuſtinere velit, cum cavere oportere pro xx. aut triginta Florenorum millibus: ne iterum publicum defraudetur. At ego neminem amicorum ſcio, qui Vandenbrukii cauſa tanto ſe periculo velit exponere. Fortaſſe facilius negotium ſuccederet, ſi quoſdam

in

Digitized by Google

in quorum manu ea res, muneribus ac promiſſis faceremus noſtros. Sed ego artes iſtas non didici. Interim ex his facile colliges difficilem eſſe provinciam, quam ſuſcepi, & ut nonnulli aiunt, non ſatis mihi honorificam. O utinam deinceps in hujuſmodi negotiis non amplius utatur operâ meâ! Non poſſum facile aliquid amicis negare. Interea audire illa cogor, de eo quem commendo, quæ magnum mihi dolorem adferant. Etſi verum dicere licet, ex parte in cauſa eſt ſocrus, quæ vitia ejus patefacere aliis ſolet, atque etiam exaggerare ultra modum; ſic pleræque fœminæ ſunt: nec interea cogitat ſe ſibi & ſuis abeſſe. Archiepiſcopo Armachano gratias pro honore mihi habito maximas egi. Scio in cauſa Godſchalci nonnihil diſſentire: ſed facit id perhumanè. Quod cur tanto viro non æquè liceat ac mihi licet in ſententia perſiſtere, poſtquam ejus opus legi? Sanè vir eſt ſummus & lectionis admodum variæ; mihique planè decretum ſcripto aliquo teſtari, quanti eum faciam. In eo tamen falli arbitror, quòd exiſtimat Godſchalcum per omnia eadem ac B. Auguſtinum ſentiiſſe. Omnino enim exorbitavit ea Auguſtinianæ appingens ſententiæ, quæ beatus ille antiſtes nunquam dixiſſet. Aliter ſi eſſet, non eum damnaſſet Rabanus Maurus omnium ætatis ſuæ doctiſſimus, & una cum Rabano Synodus Moguntina, in qua tot viri Auguſtiniani dogmatis non intelligentes modo ſed etiam retinentes. Nec Remigius aut Lugdunenſes auſi unquam fuere Godſchalci per omnia patrocinium ſuſcipere. Ut multo minus id nunc fieri conveniat, poſt annos prope octingentos. Ut mittam quod pro me ſtat tot hiſtoricorum cohors: quos non auſim omnes falſi arguere. Non tanti mihi monachus unus, præſertim qui ſine conſenſu præfecti cœnobio exceſſiſſet, ad prædicandum iſtic quo nemo miſerat. Sereniſſimus Bohemiæ Rex in Palatinatum eſt profectus. Pleraque oppida jam occupavit Sueciæ Rex potentiſſimus. Superſunt Heidelbergia, Frankendalia, & quædam alia quæ veteris domini amore, ut ſpes eſt omnium, facile ſe dedent, niſi validiſſima ſint præſidia Cæſarea vel Hiſpanica. Reverendiſſimo Londinenſi Epiſcopo (ut magnopere te probes) valde & tuâ & meâ cauſâ exopto. Optime nobis vult. Sed opera tibi danda, ut omnes in dignum contuliſſe beneficium exiſtiment. Vellem aliquid mihi temporis eſſet ea perficiendi, quæ jam diu molior. Affectum meum erga tam bene meritum monumento aliquo teſtarer. Et tibi ea res utilis foret. Sed ſcis, quàm premar, & tantùm non opprimar curis variis, quæ me urgent. In quibus non minimum illa locum tenet, ut præclare omnes boni de te judicent. Hoc erit, ſi cum induſtria junxeris quam σωφροσύνην Græci vocant, quia ut Ariſtotelis ait σώζει τὴν φρόνησιν. De affine Junio deſidero ſcire ubi & quâ conditione vivat. Poſt eas literas, quas Lutetia ante annum prope ſcripſerat, nullas ab eo accepi. Profeſſor Bodecherus agere hoc videtur, ut & gener meus & ſimul collega fiat. Sed ſoror tua hactenus animo ab eo eſt ſatis alieno. Habet alioqui, ut ſcis, inter proceres hujus Urbis non paucos ſanguine ſibi junctos. Lugduni Batavorum ante duas tres hebdomadas capitale ſumptum eſt ſupplicium de quodam ex famulitio principis Razevilii, qui veſpertinis exiens horis, inque hominem nequam incidens, & ab eo malè habitus, eum interemit. Vulnere ipſe tardus effugere non potuit. Hoc primum eſt ſupplicium capitale, quod Academia vidit. Razevilius graviter adeo id tulit, ut oratione publicâ ſit conqueſtus de injuria quam ſervo ſuo feciſſet Academia. Nec exprobrare dubitavit quòd poſt xxx. nocentium impunitatem innocentis ſui ſervi ſanguine togas conſpurcâſſent. Tam liberæ voces in cœtu procerum, profeſſorum, ſtudioſorum non impunè alteri abirent. Sed ut puto hic connivebitur. Eſt enim adoleſcens quidem qui iſta dixit: Sed Lithuaniæ Princeps, & filius magni illius Razevilii qui Regi ipſo Sigiſmundo prope formidabilis eſſe ſolet, qui etiam amore eo dignior, quia præclare adeo in Polonia de Reformatis Eccleſiis meretur. Barlæo noſtro non bene eſt; & neſcio quorſum hoc evaſurum ſit malum. Valde opto ne tam bono frauder collega. Res ea male cederet & mihi & imprimis novo Gymnaſio. Oratio inauguralis quam idibus Januarii habui, typis eſt divulgata. Eam primâ occaſione mittam. Id nunc facerem; ſed tanti non erat ut propterea ſumptibus & te & amicos onerarem. Quare meliorem captabo occaſionem. Dionyſii Reidanus propediem (ut arbitror) excudetur. Matthæus in Comitum hiſtoria magis magiſque ſe probat. Iſaacus in Græcis pulchre progreditur: & jam Evangeliſtas cum Actis ſcitè interpretatur. Præceptore utitur Brenio, erudito juvene, quem in collegio (ni fallor) noſti. Nec male Gerardus procedet aliquanto. Luſibus, ut illa ætas ſolet, addictior eſt, ſed ingenio id quo plurimum valet, compenſat. Vale, mi fili, ac ſæpe me de ſtudiis tuis & cæteris fac certiorem.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxii.
Kal. Feb.

Tui Amantiſſimus Parens tantoque amantior futurus quanto pulchriora de te intellexero.

G. J. Voſſius.

Lite-

Literas haſce non uno die exaravi : quòd occupationibus & interpellatione non una avocarer. Sed antequam eas abſolviſſem pene eodem tempore, binæ aut ternæ mihi Literæ tuæ redditæ, prope ejuſdem argumenti : nempe quæreris quod nullas à nobis literas acceperis. In cauſa autem fuit, partim quod tuas expectaremus, partim quia initia profeſſionis difficiliora eſſent, nec cæteris aliquid temporis relinquerent. Nunc poſtquam de pecunia ad Caſaubonum ſcripſi, animo ſcio eris magis defæcato. Literas eas tuis incluſi, quia non alium putem eas melius procuraturum. Literæ ſunt grandiuſculæ, quia incluſi iis, quaternionem Oratoriarum, quem deſiderabat. Clariſſimis profeſſoribus & amicis cæteris, in his optimo & amiciſſimo Hallo, plurimam ſalutem dices.

CLX.

Euſt. Swartio *S. P.*

SÆpe doluit, mi Swarti, quod tot annorum intervallo nihil de te cognoſcerem. Solum hoc retulit cognatus uxoris meæ Roverius, viſum te ſibi Hagæ. Et aliquanto poſt Boſtadius retulit, in Batavia te degere, nec id ſe unquam fugiſſe. Tanto jucundius nunc eſt ex teipſo intelligere vivere te, & valere, & memorem eſſe noſtri. Voluptatem etiam attulit, quod præfecturam Scholæ Sylvæducenſis ſis conſecutus. Utinam non ea eſſet Civium pervicacia : quæ etſi ipſis damnoſior eſt, quam tibi, nihilominus moleſte tibi accidit. Sed etſi lautiore dignior es fortuna, honeſtior tamen hæc Provincia, quam ut deſerere eam debeas, priuſquam unctior conditio obtigerit. Equidem ut antea ſemper, ita nunc etiam optime tibi volo : imo nunc magis, quia ex Literis tuis didici generum te eſſe cordatiſſimi Civis & optimi Viri Vanderlachnii, affinem Cornelii & Nicolai Vanderlachnii, quorum hunc veterem erga me affectum retinere ſatis ex eo colligo, quod rarius quidem quam vellem, ſubinde tamen Lugduni me inviſere, & ſuaviſſimis ſermonibus paſcere ſoleat. Tanto magis exoptem, ut utilis tibi eſſe poſſet opera noſtra in eo munere, quod deſideras in Lycæo noſtro. Veruntamen necdum video, quo pacto perſuaderi poſſit proceribus noſtris, ut cogitent de advocando Politices profeſſore, qui ut Hiſtoriam, ſic civilis etiam Doctrinæ, me Profeſſorem deſignârint : meque unum huic oneri ſufficere exiſtiment. Paulo facilius impetremus de humanioribus Literis. Sed tamen vir eſt clari nominis qui eodem adſpirat. Equidem utrumque veſtri mihi Collegam optem. Sed certum eſt prius cogitatum in ſe Mathematico. Quid mirum ? in Mercuriali Civitate : cujus commercia ſine numerandi ſcientia non conſtant, nec navigationes in omnes orbis plagas ac terras etiam ignotas ſine ſcientia ſiderali. Si quid tamen cognoro, quod tua tuorumque ſcire interſit ; vel te, vel Vanderlanios faciam certiores : Seduloque exquiram, quæ ad hoc negotium pertinent ; ne veterem in me amorem refrixiſſe credas. Longe tamen facilius effici poſſet, quod ſperas ; ſi perrexiſſes in illuſtrandis Scriptoribus antiquis, uti cœperas. Nunc tot annis ſiluerunt Muſæ tuæ. Sed bene eſt, quod priſtinus redit vigor, curamque ſuſcipis caſtigandi & illuſtrandi Curtii. Multa enim poſt Raderi labores reſtant. Arbitror Janum Gebhardum popularem noſtrum, idem animi habere. Sed pulchrum eſt in nobili hoc circo plures decurrere. De Plauto edendo, quantum ex ſilentio tuo colligere poſſum, jam cogitationem depoſuiſti. Quod ſi eſt, non incommode, ut arbitror, domuitionem cogitet vetus editio noſtra, quæ cum variorum prodiit olim Commentariis. Sæpius mihi moleſtum fuit ea carere : Uti & Dutiaca, cui adſcriptæ Scaligeri caſtigationes. Nam Camerariana, ad cujus oram exſcripſiſti illas Scaligeri, non parum abit à Dutiaca, ut ſæpe hæſerim incertus. Nec ſi remiſeris, potius remittendi minus poteſtas erit. Sunt enim τὰ τῶν φίλων κοινά. Quare, quæ mancupio noſtra ſunt, ex uſu tua eſſe volo. Id enim meretur egregia eruditio tua ; atque item præclarus erga me affectus tuus. Vale, præſtantiſſime Suarti, ac deinceps etiam amore certemus.

Amſtelodami. cIↄ Iↄc xxxii. Kal. Martiis, quibus ſcis olim munuſcula mitti ſolere. Mitto idcirco orationem inauguralem hic à me habitam nuper. Quæ etſi tanti non eſt, tamen amare eam poteris propter Autorem. Vale.

Tuus ſine fuco,
G. J. Voſſius.

CLXI.

Thomæ Farnabio *S. P.*

ET gratæ & jucundæ mihi fuerunt literæ tuæ, optime & doctiſſime Farnabi. Eo moleſtius mihi eſt quod tarde adeo reſpondeam. Nempe jam diu ſcribere cupientem temporis anguſtia, & negotiorum moles excluſere : quæ ita me diſtinent, ut pæne con-

juraſſe videantur ad eripiendum tempus, quo amicos ſalutare, aut eorum ſatisfacere poſtulatis poſſim. Tibi certe jamdudum reſponſum oportuit. Quare licet nunc quoque occupatiſſimus, malui cætera meo in te officio poſthabere. Etenim injurium me fore videbam in tuam erga me humanitatem, niſi aliquando, poſt multam cunctationem, non pertinax ſilentium, ſed pene neceſſarium abrumperem. Imprimis vero noviſſimæ tuæ Literæ ſtimulos addiderunt; itaque dum recens tui memoria, & ſimul occaſio opportuna erat, vel hanc, vel illam, elabi nolui. Et quia poſtrema maxime animo hærent, ſuccurrit primum Martialis, quem edere cogitas. Ego Scriptorem illum, non ſemel à me lectum, amavi ſemper, ob venuſtatem ingenii; quod tamen odi quoties in ſpurcitiem degenerat. Sed illa tanquam non dicta prætermitto; ſunt alia divina certe Epigrammata. Itaque optabam ipſe nonnulla olim obſervata communicare: ſed volentem retinent imperioſæ occupationes. Accedit, quod omnes meos vetuſtos Codices, & eos quibus multa manu ſua annotarat Scaliger, jam ab annis quindecim retinet amiciſſimus Scriverius. Cujus penè unius nunc Editionem habeo, egregiam illam (nec hoc invidia puto negarit) ſed quam tamen meliorem poſſit reddere, ſi etiam ei obtingat. Sane lib. II. Epigram. fruſtra ſollicitat hunc verſum, Si *totus tibi triduo legatur*; mavult, *Si totus triduo tibi legatur*: Atqui prior in *triduum* eſt porrecta: uti & in biduum; unde Terent. Eunuch. *Rus ibo, ibi hoc me macerabo biduum.* Qui ſenarius eſt, Lib. III. Epigr. LXVI. diſplicet, *Abſcidit vultus enſis uterque ſacros.* Atqui Lucani eſt in primo, *Illa comam lævo morienti abſcidit ephebo.* Nempe eſt ex *abs* & *cædo*, ut *abſcondo* ex *abs* & *condo*. Hæc ad artem pedariam pertinent; Illud ad ἀναλογίαν· quod ad Epigram. XCIV. Lib. VII. ait, Onychem imo ſolum iſto loco muliebri genere uſurpari; Malim dixiſſet, non alibi accipi eo genere pro lapide alabaſtrite, vel ampulla inde facta: nam pro gemma fœmininum plane eſt. Itaque Plinius, Lib. XXXVII. cap. 6. octie continuo jungit fœminino. Sed quid minuta adeo pergam ſectari: præſertim tam occupatus? Illud tamen omittere non poſſum, eſſe hic Typographum, qui jam diu aveat excudere Martialem tuum. Typos habet venuſtiſſimos, quod, vel me tacente, judicare poſſis, ex Juvenali ac Perſio tuo, & Horatio Bondii, quos ad te mittit, ut ipſe diſpicias, utrum committere ei labores tuos velis, an ipſe Editioni in patrio ſolo præeſſe malis. Sane non facile, his quidem terris, reperias, qui venuſtius, & fortaſſe etiam accuratius tua edat. Ego etiam Scripta tua malim eleganter excudi. Nam & hic dicere liceat, gratiora eſſe quæ non bonitate modo, ſed etiam venuſtate ſui commendantur. Et omnino mihi placet, quod utiliſſimam operam & antiquis Scriptoribus & Juventuti impendis: quum iniquum eſt prolixis illos Commentariis onerari. Melius tu qui ſupervacua omittis, ut eo magis aſſidua Juventus ſit in fontibus ipſis hauriendis. Sed video me immemorem temporis; & nolo Londinenſem illum Mercatorem, qui tuas mihi literas tradidit, & hac ipſa hora abitum parat, ſine meo ad te reſponſo venire. Itaque te, clariſſime & amiciſſime Farnabi, optime valere opto, & noſtri amorem reſervare.

Amſtelodami. *Nomini tuo addictiſſimus,*
cIↃ IↃc xxxii.

G. J. Voſſius.

CLXII.

Merico Caſaubono.

Vir Clariſſime,

Cujus cauſa ſæpius ſcribere diſtuli, quodque ſemper primarum mihi literarum argumentum fore exiſtimaveram, id tandem accidiſſe & ego lætor, & tu ubi cognoveris gaviſurum nullus dubito. Eſt autem de Schola illuſtri quo eventu neſcire non potes ſi priores meas Literas legiſti: nam quod credidi ipſe, & mecum plures alii, ex voto omnia ceciderunt. Judicum conſeſſus, quorum arbitrio permiſſa res erat, nihil præter leges aut æquum Amſtelodamenſes exorſos, & falſo litem à Lugdunenſibus motam. Ita hæc compoſita; neſcio tamen an id dicere liceat, nam audio Lugdunenſes nondum quieſcere, ſed ſi poſſint (multi enim poſſe negant) provocare ad Urbes Hollandiæ velle. Sed faciant quodcunque videatur; nos jam ſolennia Illuſtris Gymnaſii peregimus, & quotidie docemus, Auditorio non infrequentiori, quam Lugduni ſolebamus, vel, ſi numerus paulò minor, quicquid hic jacturæ, Auditorum præſtantia compenſat, quos inter multi ſunt grandævi, & venerabiles Viri. Sed hæc quidem hactenus; Optatum Milevitanum, à te illuſtratum prodiiſſe lætor. Et multum videre deſidero. Necdum enim mihi allatus eſt, neque Junium aut compellavi ipſe, aut ubi ſit intellexi. Credo aliis diſtineri. Sed quamvis nondum perlegere labores tuos licuerit,

Digitized by Google

licuerit, jam tamen præſagit mihi animus, digniſſimos fore tanti parentis tanto filio. Certè, utvis multum occupatus, nequeo quin tenear deſiderio Animadverſionum tuarum. Fateor eas eſſe occupationes meas, ut quamvis nihil ultra accedat, minime tamen otioſus ſim futurus. Verum nunquam tantum mea negotia poterunt, ut ſeponam, aut differam ſaltem percurrere tanti amici ſcripta. Ne dicam eruditi adeo viri, quod verè dicere poſſum, ex quo præſens tuam exiſtimare doctrinam didici. Ut mittam etiam eruditionem, minus an facere quidquam poſſim, cum noſtra quoque Lectione tua dignatus ſis. Ingratus ſim, mi Caſaubone, niſi te amem, æſtimem, colam; inhumanus, niſi ſaltem par pari referrem. Itaque ego quidem ut dixi aveo tuum Optatum habere: & ne tuum quoque deſiderium morer, mitto Quaternionem quem deſiderari in Oratoriis noſtris ſcripſiſti. Jam redeo ad curas quibus ſæpius te oneravi; vel potius ut priorem tibi ſollicitudinem eximam. Etenim de ſtipendio quicquid debebatur mihi accepi, excepto ſemeſtri poſtremo cujus dies Decembri menſe exſpiravit. Illud expecto, & neſcio quid Maſium moretur; quando uti ex literis tuis cognovi, jamdudum pecunias habuerit. De Peiſtero quod ſcribis, nondum perpendere potui; quamobrem ſemel placita retineo. Cæterum monitum te rurſus velim, amiciſſime Caſaubone, ut filio meo Johanni, ſingulis trimeſtribus Libras quinque mittas. Credo quoque reſervaſſe te ei ſummam illam de poſtremo trimeſtri, quod Decembri finitum. Si id factum non eſt, neceſſum erit de hoc trimeſtri, quod Martio menſe exſpirabit, demi altera parte plus, libras videlicet X. Dolet ſæpe adeo moleſtum eſſe tibi; Cæterum multum in humanitate tua reponere me facile ipſe animadvertiſti. Vale.

CLXIII.

Danieli Heinſio *S. P.* Leidam.

PRO Herode tuo, & poematis annexis, quæ ab Collega Barlæo accepi, gratias habeo ſummas. Valdè me eorum lectio delectavit, ut omnium tuorum ſolet, præſertim in hoc ſcribendi genere, ubi certas cum Antiquis. Ἀντίδωρον quod mittam habeo nullum. Sed vices nunc meas ſupplebit præſtantiſſimus Mericus Caſaubonus: qui Optatum Milevitanum, notis ſuis auctiorem edidit, & exemplar quod mitto, tibi dari juſſit. Non dubito, quin gratiſſimum tibi futurum ſit, tum editoris causâ, cujus cum maximo parente, tanta tibi amicitia fuit; tum ipſius Optati, qui utinam exulceratis hiſce temporibus, magis in deliciis foret? Salve ſumme vir, & à Veteri Collega, cum optima conjuge plurimum ſalve.

viii. Kal. Mart. *Tuus*,
cIↃ IↃc xxxii.

G. J. Voſſius.

CLXIV.

S. P.

QUanto magis deſidero tecum, amiciſſime Caſaubone, confabulari, quantoq; negligentius pleraſque meas literas ad te video perferri, tanto avidius animus eſt omnes arripere ſcribendi occaſiones. Eam nunc attulit Mercator Londinenſis per quem Farnabii mihi literæ traditæ erant. Vellem tamen diſceſſus ejus non tam ſubitus fuiſſet. Pluribus colloqui licuiſſet: Feriæ enim nunc ſunt, quibus ſpatium datur cum amicis colloquendi. Nam cum docendum eſt publice, otii adeo parum relinquitur, ut ſæpe vix domeſtica curare liceat. Adeò, ut plerumque literarum ſcriptionem in ferias differam: quarum bonam ſemper partem amicis do, maxime conſanguineis vel affinibus, qui inviſere tum imprimis ſolent. Literas tuas & ſimul pecunias accepi: Libras videlicet veſtrates quinque & triginta. Poſtrema quam ſcripſi Epiſtola, quia cognôram commodius te per Peyſterum procurare pecunias poſſe, rem totam tuo arbitrio permiſi, & addidi eo conſilio Chirographum. Cæterum monitum te volo, prænomen Peyſteri, quod tunc non occurrebat, perperam me ſcripſiſſe, & pro Jona (nam id nomen illi eſſe nunc cognovi) Franciſcum appellaſſe. Quod hic adjicere viſum, ne putares alium me quam illum quem aiebas, Peyſterum deſignaſſe. Itaque deinceps à Peyſtero, niſi Maſium præferas, pecunias expectabo. Si de Peyſtero commodius erit, quæſo ut Maſio ſatisfacias, de impenſis quas feciſſe mei cauſa ſeſe ait: & detrahe id de ſumma quæ proxime mihi ceſſerit. Nec tamen ſcio quos ſumptus Maſius ſignet: crederem aliquos feciſſe in itinere Cantuariam faciendo. Utcunque eſt, nolim me ei debitorem. Optati tui exemplaria nonnulla Bibliopolæ Lugdunenſi tradidi, qui poſtea indicabit quo pretio vendere ea poſſit. Negabam minoris venundari oportere, quam noſtrati Floreno Caroleo: quod paulo minus

eſt quam ſolidis duobus ſive Schellingis Anglicanis. Quod ſi conſequi hoc liceat, viginti Caroleos noſtrates, pro viginti Exemplaribus, ſive triginta octo Schellingios Anglicanos, demes de pecunia mea. Sed metuebat Bibliopola ne tam care poſſet vendere, quia paucorum ad palatum ſint Antiqui: præſertim qui argumentum tractent, quale Optatus tuus. Mi Caſaubone, valdè ſordent hic Veteres. Quod ſi quid antiquorum legere velint, id vix aliud ſit, quam de Prædeſtinatione, ut quædam Auguſtini, Proſperi, Fulgentii: Theologiæ Doctorem novi, qui nullum veterum in Bibliothecâ haberet: nec diffitebatur, ſed dubitare tamen aiebat, an non unum cujuſdam opuſculum haberet, ſeu Bernardi, ſeu Anſelmi. Quod ſi periculum videro, ne optimus ſcriptor annos totos, in Bibliopolarum ferulis jaceat diſpretus, aliter hoc negotium perficiam: Nempe cum Bibliopolarum variis de permutatione aliqua tranſigam. Faciliores hac in re eſſe ſolent. Nec ea res obeſſe mihi admodum poſſit, quoniam ſubinde ego, vel liberi, emere ſcriptores aliquos neceſſe habeamus. Quare nihil impedio, quo minus de proximo hujus anni quadrante, vel eo ipſo qui menſe hoc Martio exſpiravit, reſeces illos XXXVIII. ſolidos, ſive Schellingios veſtrates. Decreveram aliquid addere, de ſtudiis & laboribus noſtris, ſed id proximarum eſto literarum argumentum. Multam ſalutem à me & mea, optimæ uxori, dices, item Rev. Dom. Decano, & toti Collegarum & Fratrum præſtantiſſimorum Collegio.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxii.
Prid. Kal. April. St. Vet.

CLXV.

Merico Caſaubono *S. P.*

EN tandem tibi Exercitationes meas Grammaticas, præſtantiſſime Caſaubone. Addidi & alterum exemplar quod dandum Reverendo D. Decano. Plura miſiſſem, niſi ſcirem argumentum hoc non facere ad multorum palatum. Sed munificus magis ero, ubi edidero quæ ſequentur argumenti gravioris ac ſanctioris. Literis proximè miſſis nihil mihi gratius fuit. Satisfactum mihi jam à te uſq; ad Septembrem anni ſuperioris, qui fuit quartus & trigeſimus ſupra cIↄ Iↄc. Expecto igitur ſemeſtre Præbendæ meæ, quod expiravit in Martio hujus anni quinti & trigeſimi. Jam intellexeris confido, Hugonem Grotium Legatum agere Regni Suecici Lutetiæ Pariſiorum. Sophompaneas ejus (tragœdia eſt de Joſepho Iſraelis filio) hic excuditur. Eam eò juſtius mittam propediem, quia nomini meo inſcripſit. Scio placituram. In mentem venit hoc ipſo die, quo iſta ſcribimus (is eſt vi. Id. April.) ab Henrico octavo, ejectis monachis in Eccleſiâ Cantuarienſi conſtitutum eſſe Decanum cum xii Præbendariis ante annos xciv. Contigit ſemel iterumque, & ſæpius fortaſſe, ut nonnemo, me & aliis præſentibus ea referret, quæ oſtenderent ordinem hunc Canonicorum ſeu Præbendariorum eo in Angliâ loco eſſe, quo pauci his terris exiſtiment. Sed ego, etſi ſuper eo aliqua me audire memini coram, tamen non habebam, quæ de aliis certo reſponderem objectantibus quibuſdam, non ſatis me decora, & dignitatem ordinis noſtri ſcire. Si grave non erit, velim per otium tribus verbis ſignifices, quo loco in regno Anglico Collegium ſit noſtrum. Video Monachos olim & Cantuarienſem ſtatuiſſe Archiepiſcopum, dummodo Regi placeret. Sed ſcire malim, quæ penes eos fuerit, ex quo Præbendarii ſubſtituti. Uti ecquem locum obtineant in Parlamento. Quibus Secularium (ut vocant) pares cenſeantur. Et ſiqua id genus. Neque id faſtu ſcire aveam. Alienum id à moribus meis, præſertim qui longè adeò diſſitus vivam. Sed ne imperitior videar illis, qui diu quidem in Anglia vixêre, ſed neutiquam eo aſſurrexerint, quo nos regia evexit dignitas, ut noſtri ideo hic mirentur eos exactius me ſcire, quæ ordinem noſtrum ſpectant. Vale Reverende & Amiciſſime D. Caſaubone, meoque nomine plurimum Reverendum D. Decanum & univerſum D. D. fratrum Collegium ſaluta. Nec minus lectiſſimam uxorem tuam, quam & mea ſalute plurimâ impertit & Filius Matthæus, quem coram vidiſti. Is nunc totus eſt in Annalibus Hollandicis, quorum libri quinque primi excuduntur. Ut ſpero & iſtos intra menſes duos videbis.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CLXVI.

Digitized by Google

CLXVI.

Guil. Boſwello, *Oratori Regis* Britanniæ.

Nobiliſſime & Ampliſſime Domine,

REdditæ mihi ſunt literæ tuæ, & illæ quas ſcripſeras paulò antequam Batavia excederes, & alteræ ex Anglia tranſmiſſæ. Utriſque lectis non potui ſatis exoſculari perpetuum erga me amorem tuum, & humanitatem tam prolixam. Tantoque mihi impenſiùs curandum video, ut affectui tuo poſſim reſpondere. De Hortenſio noſtro ita eſt, ut ſcribis. Sed de altero ei ſurrogando necdum cura ſuſcipitur urbis noſtræ proceribus. Ejus rei cauſam accipe. Quo tempore Hortenſium τ̃ μακαρίτlω cura tenebat proficiſcendi in Italiam, ſæpe ab urbe aberat, nunc Hagam excurrens, nunc Leydam vel Delphos. Hæc res fecit, ut non ille ſolum longè alia ac juventutis bonum curaret, ſed auditoribus quoque ejus amor Matheſios refrigeſceret: vel ſiquibus ardor ille duraret, in alia Lycea deſflueret. Ubi depoſuit noſter animum illius itineris deſtinati, redire quidem voluit ad labores & auditiones publicas: Sed ſæpe ἀκροατὴς erat nullus, interdum unus & alter, ut locum haberet illud Perſianum è Græco expreſſum, *vel duo, vel nemo.* Et duorum interdum (miſerum) alter erat miniſter Lycei, quem Pedellum dicimus. Hoc vidit & indoluit: idque eo magis, quia ſpem majoris ſtipendii habere non poſſit, niſi opera ejus neceſſaria publico magis videretur. Natura propenſior erat ad tabem, quâ parentes obierunt. Acceſſere varia, quæ animum ejus forte ſuâ multo celſiorem diſcruciarent: in his illud quod dixi. Eo abſumpto conſultius Urbis noſtræ magiſtratui videtur, paulum deponere curam Profeſſoris Mathematici, primoque circumſpicere de uno altero idoneo vel ad Profeſſionem Hiſtoriæ Romanæ, vel ſimilis ſtudii, cujus amore juventus vel omnis potius flagret ætas. Nec diffiteor priuſquam tuas accepiſſem literas, id me conſilii proceribus dediſſe. Spectavi tum me ipſum, tum præcipue bonum publicum. Nam niſi vel Romana Hiſtoria vel ejuſmodi quid eo tempore doceatur, quo ego in ſacra vel Eccleſiaſtica ſum Hiſtoria publicè enarranda, periculum ſit, ne ille quoque defectus imminuat eorum numerum; qui huc ſe tanquam ad ſtudiorum mercatum receperunt. Scis enim his terris non uſque adeo multos eſſe Eccleſiaſticæ antiquitatis amantes. Homines fuiſſe ajunt, qui ab Apoſtolorum temporibus ad noſtrum uſque ſeculum ſcripturam enarrârunt: eoque non diſpiciendum quæ dogmata obtinuerint, primis etiam ſeculis, vel quale fuerit regimen Eccleſiæ, ſed quid Deus dicat in verbo ſuo, hoc eſt, quomodo ipſi novè putent ſcripturas intelligi oportere. Hic novellitatis ardor, is antiquitatis contemptus, niſi peſtilentis inſtar Sideris multorum animos afflâſſet, beatius in rebus ageretur humanis; & ſi Britannica certamina ſatis capio, non tantas Scotia turbas daret. Scio innumera animarum millia eſſe extra omnem culpam. Sed quid faciamus iſtis δημαγωγοῖς, qui ſoli ſibi ſapere videntur, proque talibus ſe venditant ſimplicioribus: illos vero qui antiquitati ſuum deferunt honorem, tanquam umbras putant circumvolitare. Imo, ut intelligo, calumniis ſuis pudore nullo, in odium graviſſimum adducere apud ſuos non ceſſant tum Regem ſuum, cordata animi bonitate ſuorumque amore, nullo Regum inferiorem, tum omnes eos quibus Deus præcipuum Eccleſiæ ſuæ regimen commiſit. Sed quia jam in hunc ſermonem incidi, literas Cantuaria accepi, quibus certior redditus ſum; quia ſereniſſimo Regi ad motus Scoticos compeſcendos milite fuerit opus, cuique Canonicorum Cantuarienſium de Præbenda annua portionem decidendam: me qui percipere ſoleam quotannis libras centum ſterlingicas, non poſſe percipere ultra octoginta. Equidem non is ſum qui non omnia Regis cauſa velim, quin quicquid habeo non modò Regiâ liberalitate, vel à parentibus relictum vel labore partum proprio, atque adeo vitam ipſam pro Regia dignitate impendere ſim paratus. Sed tamen ambigo, cum ignorem quantum conferant fratrum meorum alii, num ego qui ſolum centum percipio, privandus ſim libris vicenis. Arithmeticâ enim in hoc negotio proportione agendum non ſit: ſed Geometricâ, ut noſti. Utinam igitur grave non ſit de iſto conſulere vel Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Dom. Archiepiſcopum, vel Reverendiſſimum Dom. Epiſcopum Londinenſem. Non hoc peterem, niſi jam novem propè menſes forent, quibus nihil percepi. Ab clariſſimo quidem fratre Caſaubono literis certior factus ſum, mercatori meo ſe pro trimeſtri annumerare voluiſſe viginti libras, ſed cum niſi viginti quinque (ut anteà) daret, accipere quod offerebatur noluiſſe. Verum ego ad Mercatorem ſcribi curavi, ut potiùs trimeſtri quoque viginti acciperet, quàm nihil. Reſpondit ille (niſi ab eo qui Amſtelodami habitat eludor) nec viginti illos ſe poſſe accipere. Nemo, ni fallor, æque idoneus fuerit ad conſilio juvandum quam Rev. Dom. Londinenſis, de cujus affectu etiam omnia mihi merito polliceor. Nam ipſe abundè

mihi

mihi eum coram comprobavit, nec alter eo intelligentior, qui ipſe in Collegio Canonicorum Cantuarienſium fuerit. Hæc, ſcripſi raptiſſimè in ædibus nob. & ampliſſimi Dubletii, qui officioſiſſimam tibi ſalutem adſcribi juſſit. Scripſiſſem ad magnos illos Eccleſiæ memoratos Antiſtites, quorum laudes nulla ætas conticeſcet. Sed, ut vides, vix nunc potui hæc iſta. Feſtinationi ignoſces & ſimulac occaſio ſit, vel potius cum voles, omnia officia cum ſalute devotiſſima offeres Reverendis & Illuſtribus Dom. Archiepiſcopo & D. Epiſcopo Londinenſi. Vale.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CLXVII.

Arnoldo Buchelio *S. P.*

AMicitia quæ jam ab aliquot annis, tecum mihi fuit, Ampliſſime Bucheli, omnino poſtulare videbatur, ut contendente Amersfurtum, filio meo, ſimul & adituro civitatem veſtram viſendi ſtudio, te, & ipſe per literas, & filii verbis ſalutarem. Quippe qui exiſtimem boni viri eſſe, etiam ſollicitum agere de amicorum rebus, & valetudine. Itaque non facile dixerim, quam gratum mihi acciderit, quod his diebus ex ornatiſſimo K. Marteno intellexi, valere te, belléque pro ætate portare. Eo autem id mihi jucundius erat, qui non modò, ut tam amicum decet, optimè tibi optare, ſed etiam quod publico, te plurimum benefacere poſſe cogitarem. Et jampridem cupidè expecto, ut patriam, ut nos omnes, tot annorum laboribus tuis bees. Sanè id ſi ob attenuatas corporis vires, tam citò non poſſis, quam vellemus, aut alia etiam de cauſa, adhuc premere labores tuos malis; ſaltem curaturum te ſpero, ut per propinquos, ac neceſſarios tuos, aut quibus aliis dare id negotii volueris, lucem quondam adſpiciant. Nam dolendum profectò ſit, ſi quæ viri, ſuis in ſtudiis præſtantiſſimi, multo ſtudio conquiſivere, publica luce careant. Accedit quod raro ſcripta, niſi ab Authore ipſo, emendatè edantur. Ideoque, & ego his temporibus, quæ ante annos XXX. & ultra commentatus ſum, protrahere in lucem molior. Hic quem vides, filius meus Matthæus Voſſius, ſcribere ante annum aggreſſus eſt, Comitum Hollandiæ Hiſtoriam; cujus majorem jam partem abſolvit, & ut arbitror poſt menſes paucos edet. Quare ſi qua tibi ſint, quibus juvare eum, in egregio hoc inſtituto, ſine incommodo tuo poſſis, is non diſſimulabit publicè, cujus beneficio profecerit, aut fuerit adjutus. Quod eo dico, quia video hodie, adeo invaluiſſe morbum illum, ut homines addiſcere quidem velint, ſed à quibus hauſerint, non agnoſcant. Sed à talibus longè diverſus mihi, etiam filio meo animus. Itaque ſi habeas, vel Manuſcripta, vel olim edita, ac propè jam ſepulta, quibus putes lucem addi Patriæ Hiſtoriæ poſſe, honor tuus erit, publici authoritas. Et paucis diebus recepturum te, quæcumque commodaveris, fide quam optima ſpondeo. Vale.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxii. xi. Kal. Jun.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CLXVIII.

Andreæ Riveto. Lugdunum Bat.

Reverende vir, Doctiſſime Collega.

EUnte ad vos ornatiſſimo juvene Rigaltio, non potui occaſionem hanc prætermittere, mittendi ad te Optati Milevitani, quem à ſe caſtigatum, notiſque auctum, ex Anglia tranſmiſit Mericus Caſaubonus, ut tibi traderem. Fruſtrà vero, aut ſcriptorem ipſum, aut Caſaubonum nomen commendaverim; cum utrumque in veneratione tibi eſſe ſciam. Dignus quoque tanto Parente Mericus. Quare ut lubenti animo donum accipias, pro me, & eruditio, & Parentis magnitudo, & ipſe Optatus poſtulat, cujus Epiſcopi utinam omnes hodie ſimiles forent. Si enim tam hi amantes eſſent pacis, ac concordiæ, non ita Eccleſia Dei ſcinderetur, magno hoſtium gaudio, & imbecillium ſcandalo. Verùm non tam querimoniâ nunc opus, quam remedio; ad quod tibi, & paucis tui ſimilibus, ſalutaria, ut ſpero, conſilia, inſpirabit Deus, magis magiſque. Salutem plurimam honorandæ Matronæ conjugi tuæ, & Collegis univerſis, ubi vacabit, aut opportunitas erit, meo ut nomine dicas rogo.

viii Kal. April. cIↃ IↃc xxxii.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CLXIX.

Digitized by Google

CLXIX.

Bernardo Damke S. P.

QUod hactenus, Ornatiſſime Damke, literis tuis non reſponderim, propter occupationes meas fuit; quibus quotidie ſic premor, ut ſi otioſo, vel pauxillum eſſe liceat, vix me Voſſium eſſe credam. Verumtamen quia commoda adeo occaſio eſt, per honeſtæ admodum domus adoleſcentem, literas ad te mittendi, non patiar hanc mihi diffluere. Major erga te amor meus. Sed ſic tamen, ut paucis defungar. Quæris de loco Baſilii Imp. ubi ait in ſuis παραινετικοῖς, ſummos juxta, ac infimos, οὐ πλέον τριπήχεως γῆς μετὰ θάνατον κληρονομήσειν. Puto non meliorem fabulam adducere poſſe, quam à magno Marone, qui ſimiliter ait, de Cœlii Mantuani ſepulchro, tres patere non amplius ulnas. Scio ut crucem fixiſſe ſe Grammaticis, magnus ille vates dixerit. Sed enim ſufficere debet, quod Cornificius, & Aſconius, ex ipſo audierint Marone, per cœli ſpatium, ſignificari Cœlii illius, quem dixi, ſepulchrum. Quem enim meliorem interpretem quæramus ipſo Poeta? Nec in dubium vocare licet ſententiam hanc, quia non ipſi hoc Cornificius, & Aſconius ſcribant. Sufficere debet, quod hæc ſubnixa ſint, non ſolum honorato tibicine, ſed etiam Junio, Philargrio. Mens igitur Baſilii iſta erit, utcumque Imperatores, non ſolum magna habitent palatia, ſed etiam, vel totius orbis Domini fiant, non tamen domum eam, quam obitu incolunt, pluſquam tricubitalem fore. Parva certè hæc domus, ut meritò dixerit Horatius,

Et domus exilis Plutonia.

Valdè enim falluntur, qui vel *exilii*, pro *exilis* legunt, contra omnium codicum fidem; vel qui exiſtimant, ſignificari amplum illud animarum receptaculum, quod Poetæ Erebum dicunt: nempe ut domus illa dicatur exilis, non quia ipſa exilis, ſed quia ut nugantur, animæ, vel umbræ ſint exiles. Quanto illud veriſimilius, quod jam ab aliquot annis perſuaſi multis, Plutoniam domum, eſſe ſepulchrum. Nam Pluto, terra, quia è terra effoditur πλοῦτος, ſive quicquid metallorum, juxta illud Poetæ,

Effodiuntur opes, irritamenta malorum.

Et Græcis idcirco Ἅδης ab Hebræo אדמה h. e. Terra: non uti Græculi putarunt, ab α & ἰδεῖν. Nec ineleganter idem Baſilius ait, ὥσπερ ἰατροῖς περὶ σωμάτων φιλοπονεῖν, οὕτω καὶ φιλοσόφοις ψυχὰς ἰατρεύειν. Scio quod objectas ἰατροὺς, proprie ἰατρεύειν, φιλοσόφους φιλοσοφεῖν. Sed placuit Baſilio μεταφορὰ illa, quam veteres vocant ἀκόλουθον, ſive reciprocam. Qualis eſt, quod altum pro profundo dicimus, profundum pro alto, Gubernatorem pro Auriga, Aurigam pro Gubernatore, æquor pro campo, campum pro æquore, flores pro ſtellis, & ſtellas pro floribus, aliaque id genus. Venio ad Agapetum. Παντέφορος non magis morari debet, quam παντεπίσκοπος, quod apud Nazianzenum. Hoc à σκοπεῖν, illud ab ὁρᾷν, quæ ἰσοδυναμοῦντα. Ut derivata Ἔφορος, & ἐπίσκοπος, πρόσκοπος, & πανοπτεία, venuſtè de Romano imperio: Interim vulgaria Lexica, præſertim ex poſterioris ævi ſcriptoribus, compoſitis id genus verbis dictabit, qui volet. Eidem Agapeto, Οἱ διὰ δόρατα σωματοφύλακες ſunt excubitores. Nam comparationem facit Agapetus inter utramque fortunam, ſummam illam Imperatorum, & alteram vigilum, ſive corporis cuſtodum. Supereſt quod quæris de ἐρυθροῖς πεδίλοις; qualibus Imperatores utebantur, etiam Occidentis. Nam uſi calceis Mulleis, & ſoli quidem jam à tempore Aureliani. Mullei autem Calcei, qui Dioni ἐρυθρόχροοι. Sed quia Agapetus, ad Juſtinianum Imperatorem ſcribit, de Conſtantinopolitanis ſolùm videamus. Nihil enim certius, quam eos rubris uſos calceis. Hinc Paulus Diaconus, Lib. XVI. *Ut agnoſceretur ex rubris calceis.* Georgius Phromza Protoveſtiarius, Lib. I. cap. 17. *Suffragante Nobilitate Manuelem Imperatorem creat, cocco tincta calceamenta concedit, ſucceſſorque ab omnibus agnoſcitur.* Hinc Gregorius, Lib. III. ait Alexium ἐρυθροῖς ὑποδήμασι χρῆσθαι. Et Nicetas in Joanne Comneno, Lib. III. τοὺ πόδας εἰς ἑτοιμασίαν τυραννίδος φοινικοβαφῆ ἀμφιέννυσι πέδιλα. Etiam Joannes Curopalates narrat Iſacium Comnenum fuiſſe Patriarchatu dejectum, quia geſtaſſet κοκκοβαφῆ πέδιλα, quippe quæ ſolius eſſent Imperatoris. Poſſum & alios adducere; in his Procopium, & Zonaram. Sed quia video te eſſe totum in Baſilio Imp. illum potius advocabo. Ille in παραινετικοῖς ad Leonem filium, cap. 63. Τῶν ποδῶν σου τὸ ἐρυθρὸν τιμήσει ὑπόδημα. Hæc ut ad te ſcriberem, affectus compulit. Impensè enim faveo omnibus, qui bonam mentem amant, & ea jam ætate quâ tu es, benè de Rep. literaria mereri cogitant. Nihil tamen his meis magnoperè fuiſſet opus, poſtquam ad vos, uti ſpero, jam ſalvus, ac ſoſpes pervenit, ille æculi noſtri Phœnix: quod cùm dico, nihil puto addere opus, Hugonem me Grotium dicere, virum magnæ in patriam fidei, & quicquid eſt uſquam mortalium, multijuga doctrina ſupergreſſum. Et tamen

tamen temporum hoc diſſidio, habet Batavia, qui alibi, quam apud ſe vivere Heroem malint. Scilicet caligant eorum oculi, ad lumen hoc, cujus radiis perſtringuntur. Non committes, quin eum meo nomine ſalutes. Quod eò addo, quia volo te perducere in notitiam tanti viri: Oraculum hic habebis majus illo Delphico. Non tam facile, tu difficultatis quicquam reperies, quam ille exſolvet. Fœlix Hamburgum, cui nunc ſol ille illuxit, fœlicius ſi fœlicitatem intelligat! Saltem capere debent, qui literarum ſtudiis capiuntur. Sed ego nimirum, dum nonnihil me effundo in laudes ejus viri, arrogantiæ crimen ſubeo, quaſi exiſtimem, ſatis cuiquam virium eſſe, ad tollendum illum, qui ſupra omnem laudem eſt. Parenti optimo, & doctiſſimo Mag. Joachimo Damke, item Clariſſimo Frederico Tiliobrogæ ſalutem plurimam dices.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxii.
vii. Id. Maias.

G. J. Voſſius.

CLXX.

Arnoldo Comiti *à* Benthem. Steinſurtum.

Illuſtris & Generoſiſſime D. Comes,

ET ſublime faſtigium domus veſtræ, & humilitas mea, prohibent me morem non gerere poſtulato ulli, quod in veſtræ ſpem gratiæ poſſim: Nedum tam æquum, tam facile liceat detrectare. Etenim magnum ſemper fructum ſtudiorum meorum eſſe exiſtimavi, favorem virorum Principum conſequi, imprimis talium, quos non cæcus amor, ſed judicium, & intellectus ſcientiarum, ad æſtimandos Muſarum cultores duceret. Itaq; vel ſola hac de me opinione, neceſſitas mihi imponeretur, quicquid præſtare in tanti Herois gratiâ poſſim, promptè ſuſcipiendi. Accedit meritum quoque, cujus ſæpè mihi memoria obverſatur, quod ante annos duodeviginti, ab illuſtri, & generoſiſſimâ domo veſtrâ, ut Theologiam profiterer publicè, ad Steinfurtenſe Gymnaſium ſum vocatus. Tanto magis elaborandum mihi intelligo, ut ne promptius commendaſſe ipſe quemquam alumnorum tuorum videaris, quam ego ab Illuſtri adeo nomine, commendatos mihi ſuſcepiſſe. Incitat etiam doctiſſimi Parentis, ſed infœlicis, memoria, cujus cauſa adoleſcenti, quamdiu ſibi ipſi curæ erit, non deero. Quamobrem ſic exiſtima, vel ſponte me, & hoc, & amplius velle. Solum rogo, ſic perſuaſum habeas, non in minuto hoc ſolum; ſed ubicumque tenues vires meæ navare utilem, Illuſtri nomini tuo, ac generoſiſſimæ familiæ univerſæ, operam poterunt, fore me ſemper

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxii.
Idib. Juniis.

Devotiſſimum Illuſtri nomini veſtro, & ad quodvis obſequium paratiſſimum,

G. J. Voſſium.

CLXXI.

Philippo Paræo *P. S.*

JAM menſes ſunt duo, Cl. Paræe, cùm noſtratium Typographorum uni dicerem, velle me, ubi nundinarum tempus inſtabit, quædam per eum ad te tranſmittere. Quod ego imprimis propter Ennium Columnæ dicebam, de quo amicum compellaram. Hodiè jam eum, ante unam alteram hebdomadem diſceſſiſſe intelligo, me penitus ignaro. Atque eo minus me conveniſſe, quia ad mercatum Francofurtenſem, plenum ſit periculis iter, ut nec ſarcinas, nec res ullas, eò hinc advehere auſint. Etiam vereri, ne quid librorum ex Germania, aut ſaltem nonniſi maxima cum difficultate referre poſſint. Atque addebat Typographus, Amſtelodamenſis Janſonius Blau, abſque eo fuiſſet, ſeipſum eo iturum fuiſſe, ut melius diſtraherentur libri, quos magno numero hac hyeme excudit. Quod ſi ſcribere ad te velim, id ipſa hac hora fieri oportere, quia ante veſperum nuntius eſſet abiturus; nec deinceps durantibus nundinis, ſcribendi occaſionem fore. Ne igitur oblitus videar amiciſſimi viri, pauca hæc raptim malui exarare, quam penitus tacere. Ac primum de Columna meliorem eſſe occaſionem expectandam. De Nonio certior fieri cupio; quando eum filius prælo ſubjicere cogitet. Velim enim priuſquam ad notarum editionem ſit deventum, quædam tranſmittere, quæ lucis aliquid, vel etiam medelæ, locis pluſculis adferant. Et fortaſſe amicorum unum alterum, ad idem excitabo. Quod quæris de vocis Tropicæ ſignificatione in ſacramentis, cur eam non annotarim, in Oratoriis meis, cauſam accipe. Cum primùm eas ederem, obtuli edendas Raphelengio. Sed is, quod ante neſciebam, Romanæ Eccleſiæ placita ſequebatur. Eoque cùm diſſertationem ſuper hac contineri Oratoriis noſtris intelligeret, gravatus fuit, opus hoc excudere,

Digitized by Google

excudere, quia negabat fore, ut in Brabantia, atque inter Pontificios, divendi liber poſſet. Reſecui igitur, quæ ejuſmodi forent, inque Commentationes tranſtuli Theologicas, in quibus fusè de hoc argumento tracto. Tuam vero de hac re opinionem probo, quam ſatis clarè, in Rhetoricis proponis, ſolidéque adſtruis. Quamvis & Pontificii in hac locutione Tropum adnoſcant, ſed non ſigni, verùm materiæ. Cum enim nos dicamus Panem, vocari Corpus, quia ſignum eſt Corporis; illum Panem vocari aiunt, quod ſit Corpus,quia ex Pane eſt converſum. Plura velim: ſed ecce jam interpellor. Quare abrumpo, ne morer Tabellarium. Plurimam ſalutem eruditiſſimo à me filio dices. Vale egregie, ac Reverende Paræe.

Amſtelodami. cIↃ IↃc xxxii. Poſtr. Non. April.

Tuus totus, & tuorum,

G. J. Voſſius.

CLXXII.

Gerardus Voſſius Jo. Cordeſio *S. P.*

PEccaturus eram, Clariſſime vir, in humanitatem tuam, ſi diutius retinerem ſchedas tuas. Sanè niſi ſubitæ ſæpius occupationes ingruiſſent; non tam diu fruſtratus fuiſſem expectationem tuam, qui noſtram prævenisti, in ſuppeditandis promptè adeo, quæ pro mea opinione, in Goteſchalci causâ, faciebant. Equidem ſimulac negotia mea paulum expediero, decretum mihi (modo bona id tua venia fiat) in lucem dare, quæ in iis Epiſtolis, ad Hæretici illius hiſtoriam pertinent. Nec parum enim lucis adferent iis, quæ ante annos quatuordecim, de hac re ſcripſi, in ſeptimo operis mei, de controverſiis à Pelagio, & Maſſilienſibus motis. Tuum autem publicè beneficium profitebor, non quod ita, merito me tuo parem rependere gratiam exiſtumem, ſed ne videar ingratus. Vellem tibi, aliqua in re, utilis eſſe poſſet opera noſtra: quod ſi poſſe exiſtimes, oſtendam, ne promptius te petiſſe, quam ego præſtare videar.

Amſtelodami. cIↃ IↃc xxxii. Kal. Sextilib.

CLXXIII.

Guilielmo, *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

NOlui hanc qualemcunq; occaſionem ad te ſcribendi omittere, quia & iniquum erat, quemquam certæ fidei ſine meis Londinum literis venire, & raro eorum, quos norim, proficiſcitur quiſquam. Et tamen nihil magnopere quod ſcribam occurrit: niſi valere me, ac familiam univerſam: ac res Hebræorum florentiſſimo publice auditorio docere: quod non modo frequentent adoleſcentes ad magna nati, ſed plurimi etiam viri Ampliſſimi, ac ut ætate & dignitate, ita virtute doctrinaq; inſignes. Ea res ut animos addit, juxta Poetæ illud, Excitat auditor ſtudium: ita aliquid etiam incommodi ſecum trahit. Quanto enim plus in rebus Hebræorum, & temporibus iis, quæ Chriſtum antecedunt, elaboro; tanto ſpiſſius ea procedunt, quæ ad Chriſtianas Antiquitates pertinent. Si Deus mihi valetudinem & vitam diuturnam conceſſerit, ſpero me in utriſque operæ pretium facturum. Et jam diſtineor utriſque: Sed non ut prælo adhuc ſubjecerim, quod longe minoribus fervet. Puta Commentarii Linguæ Latinæ: pars eorum eſt vel Hiſtoria rei Grammaticæ, vel excellentium Grammaticorum Cenſura: pars vero, origines complexa, fontes totius Linguæ reſerat & recludit. Et comites erunt libri de Re Poetica. In quibus aliquid auſus ſum poſt magnum Cæſarem Scaligerum. Sed utcunque in his, & aliis, non plane mihi, longeque minus mei amantibus diſpliceam: dicere tamen non poſſum, quàm mihi hoc doleat, quod inimici mei ſuperioribus annis me iſta magis tractare compulerint, quam unde longe amplius fructus ad Eccleſiam redundaret. Ut illa ſunt quæ de Hebræorum & Chriſtianorum rebus meditor quotidie. Nunc orationem inauguralem, ante aliquot menſes à me habitam mitto: Non quaſi dignam lectione tua exiſtimem, ſed quia nihil tam magnum, tam minutum à Voſſio proficiſci debet, quin tu Illuſtriſſime Domine ejus particeps ſis. Et hoc tantum vadimonio me obſtringo, majora me tibi in poſterum oblaturum. Vale.

Amſteloda. cIↃ IↃc xxxii. Prid. Id. Majas.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Nominis tui cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CLXXIV.

S. P.

QUid hoc, ſumme vir, ſumme idem amice? Serione ambigere te, ecquid ejus nominis ac doctrinæ Scriptorum tuorum mittere mihi auſis? O quam mihi mens alia! nihil mei tam minutum, quod non auſim communicare. Quam vere id dicam, vel hinc vide. En tibi ἀντίδωρον, ſed quale Diomedes Glauco: puta horæ unius diſſertatiunculam pro diſſertationibus tot dierum: commune argumentum pro ſacro: paucas pagellas pro pulchro volumine; ut alia ejus generis mittam. Sed tamen ne depuduiſſe me dicas, conditione ea mitto, ut ignoſcas quod tanto inferiora tuis auſus ſim mittere. Atque ut facilius hoc impetrem, non vereor addere, majora me deſtinare propediem divulganda: quæ nominarem niſi hærerem ambiguus unde potiſſimum velim auſpicari. Quod ſi excurrere ad vos dabitur, de eo jucundum fuerit tecum conſultare, diſputationes tuas, quos miſeras avidè legi, etſi occupatior quam vellem. Argumentum pro temporibus noſtris pene vetus. Sed video te ſedulo obſervare illud antiquorum, τὰ μὲν κοινὰ καινῶς, τὰ δὲ καινὰ κοινῶς. Nam & cautius multa ponis & ſolidius firmas. Ut de genio taceam, quo hæc tractes. Præſertim ubi res cum pontificiis, qua in Palæſtra hodie dominaris. Teſtis tuus Catholicus orthodoxus, quem quoties in manus ſumo, toties, quod diſcam, reperio. Hæc ut poſſis, multum quidem poſt Deum naturæ dotibus debes: ſed enim non minor illa felicitas, quod, præter temporis noſtri morem, ſic veteres legeris Eccleſiæ doctores: quibus, quantopere ipſe ab adoleſcentia capiar, coram aliquando me dicere commemini. Accedit, quod ſic evolvas doctores eos, quibus ſe Romana tantopere jactat Eccleſia. Et hos, & priores illos multi è noſtris ad partes advocant frequentes, qui, ſi verum dicere licet, ſatis in iis legendis ſunt infrequentes. Nimirum neque adeo fungos putant ſe cæteros, ut non animadvertant, eoſne, quorum labores adducunt, ipſi legerint, an ab aliis lectos memorent. Atqui ut eundem ſi arcum tendant Hercules & Iolaus, vel, ſi lubet puer hujus, utcunque neutrum cernas, eos ex telo miſſo diſcernas: ita cum eadem à duobus ſcribuntur, non operoſum eſt dignoſcere, ecquid ab ſcriptore dicatur, an exſcriptore. Quanto autem magis in iis, quæ habemus, placuiſti præ aliis multis, tanto avidius cætera, de quibus dicis, expectabo, ac præſertim illa in Geneſin: unde auſpicandum mihi, qui veſtigiis Sulpitii Severi velim inſiſtere, nempe novum munus à rebus ordior vetuſtiſſimis. Scis enim ut cum Civili doctrina mihi omne ævum ſit emanandum. Quæ provincia cum latiſſimè pateat, maxime inſiſtam rebus Hebræis, Græcis, ac Romanis. Nec dubito quin in eo facile tibi probaturus ſum conſilium meum, nam ſola Hebræorum Hiſtoria incipit à mundi incunabulis: ſola Prophetas auctores habet: ſola, præter novi fœderis hiſtoriam, pietatem veræ Religionis docet. Sola etiam quater mille annos, vel, ſi ab Abrahamo ordiri viſum, bis mille annos complectitur. Tantum enim eſt ad captam à Tito Hieroſolymam: Hebræis, uti aiebam, proxime, quemadmodum apud vos ſoleo, ſubdam res Græcas & Romanas. Nec enim extra res Hebræas, ulla eſt Hiſtoriarum, quæ meliora, vel uberiora, prudentiæ, juſtitiæ, fortitudinis, aliarumque virtutum exempla præbeat, quàm Græca & Romana. Græcaque tanto fructuoſior, quanto imperium Græciæ ſimilius eſt noſtro. Romanæ autem hæc gloria eſt, quod ea gens arma circumtulerit per totum pene orbem, & dominata ſit annis amplius mille & ducentis, ac tot noſtri temporis imperia enata ſint è Romano. Ut vides, totius orbis hiſtoriam enarraturo in tribus hiſce imperiis maximè pes erit figendus. Neque hæc opera noſtra vobis Lugdunenſibus incommodabit, ſed commodabit magis. Nam deinceps ut ætate majores, ita majori etiam doctrina ac prudentia Academiam tum veſtram tum exteras accedent. Et quid melius his terris, quam cum neutiquam invidæ ſint Muſarum fores, ſi non unis deinceps mœnibus ſapientiæ ſtudia concludantur, ſed alibi etiam vigeant floreantque. Me quidem conſilii mei necdum pœnitet, præſertim qui, hactenus ſaltem, tam frequenti præſtantium virorum doceam auditorio. Archiepiſcopi Uſſerii labores vidi ac legi, & jam per literas ei gratias egi, quod tantæ dignitatis vir eruditos ſuos labores nomini dicavit noſtro. Nam quod de Godſchalco nonnihil diſſentit, id minime me movet. Sunt illi ſummo viro cauſæ ſuæ, ſunt item mihi meæ. Sufficit, quod uterque amplectamur Auguſtini ſententiam. Nec tanti eſt, utrum eam ſit aſſecutus Godſchalcus. Mihi ſic ſecutus videtur, ut aliquantum exceſſerit. Atque hoc vidit Rabanus Maurus, magnus ſane vir, vidit quoque Synodus Moguntina, quæ Godſchalcum damnavit. At fuere in ea complures Auguſtinianæ ſententiæ & intelligentes & retinentes. Nec unquam per omnia eum tueri auſus Remigius, vel qui Lugdunenſis Eccleſiæ nomine ſcripſerunt. Tantum conqueruntur, quod, ut exorbitârit Godſchalcus, non

eo

eo debuerit damnari ſententia aliorum, qui ſe intra effata pomœriaque veritatis continent cum Hipponenſi illo antiſtite. Quid multis? puto quæ de Godſcalco inedita in bibliothecis quibuſdam aſſervantur, fidem faciant, me veriſſima dixiſſe: ea ubi accepero, faciam te certiorem. Magnopere de eo gaudeo, quod de Salmaſio ſcribis. Scis optime quanti eum virum ſemper fecerim. Sane non alius eſt in Belgica, qui toties ſcriptis ſuis eum celebravit, jam ab annis aliquot, præſertim opere de Hiſtoricis tum Græcis tum Latinis: optarim tantum doctrinæ communi illi amico noſtro, qui fœdè adeo eum depreſſit. Mihi ſimulac pedem his in terris poſuerit, animus eſt uti illo amico ac familiari. Quod communi, ut ſpero, bono fiet, ſaltem meo & publico. De Aurelii exceſſu nihil hactenus inaudieram. Valde de eo doleo, ob veterem ſtudiorum conjunctionem, de tranſmiſſo ejus Jobo maximas gratias ago. Exemplar alterum ad Senatorem Caſimbrotium mittam. Nec enim in Batavia quemquam illo ac me habuit conjunctiorem. Ac jam ab annis prope XL. triga quaſi amicorum fuimus. Si viduæ vel ipſe, vel conjux tua reſcripſerit, gratias ei meo ages nomine, atque adeo & Caſimbrotii. Id enim eum ſcio velle. Qui, niſi celerius, quam optaſſet, Jobum Lugduno remiſiſſemus, ſuis cum ſumptibus hic edere decrêrat. Facile cogitare potes quàm id gratum accidiſſet Aurelio noſtro. Sed id ego demum cognovi, poſtquam jam in itinere erat Molinæus per quem exemplar remiſimus. Sane ut cætera mittam, typi, ſi hic editus foret, non paulo eſſent venuſtiores. Vale vir præſtantiſſime, tuarumque virtutum cultorem perpetuum in poſterum quoque ama. Uxori ſalutem.

Amſtelodami. *Tuus ſine fuco more majorum,*

G. J. Voſſius.

CLXXV.

Vir Illuſtriſſime,

NIhil mihi gratum æque accidere potuit, quam quod cognovi tanti me ab illuſtriſſimo Skytio fieri, ut ex parte mei quoque cauſa filium ſuum in Bataviam dimitteret. Certe non injuria de tanti viri opinione triumphari mihi poſſe videor, cujus æſtimatio eo apud me major, quod non cæco amore ſtudia, aut eorum cultores proſequatur, ſed ipſe non levem quoque hic gloriam vindicare ſibi poſſit. Equidem inhumanitatis merito damner, ſi obſequi viro ſummo recuſem. Nihilominus duram neceſſitatis legem eſſe ipſe noſti: obſtant hinc ædium anguſtia, inde conjugis gravis ſemper valetudo, & numeroſa familia: ea tamen omnia penſare & ſtudia generoſi juvenis, ubicunque potero, juvare decretum, movet me non parentis ſolum, non tua tantum (quam ſemper feci maximi) commendatio, ſed & deſiderium operam utilem navandi illi, qui quondam Sueciæ regno, qua opera, qua conſiliis prodeſſe poterit. Faveo genti illi, & ſi quiſquam, certe ego addictus fui, cui nihil magis in votis, quam ut magni Guſtavi grandia molimina ſecundare ſupremum numen velit: ipſe humilibus Deum precibus, pro eo rogare nunquam deſinam. Tibi interea vir illuſtris, omnem animi cultum & ubi ſervire tuis commodis potero, obſequium, & nunc, & in perpetuum offerre non ſuperſedebo. Vale.

Amſtelodami. *Illuſtris nominis tui devotus cultor,*

G. J. Voſſius.

CLXXVI.

Juſto Reifenbergio. *S. P.*

AMO te, mi Reifenbergi, ob communem patriam: magis tamen ob niveum pectus, & egregiam eruditionem ac facundiam, quæ abunde elucet ex orationibus nuper editis, quarum ad me ſpecimen tranſmiſeras. Reſpondere tum neglexi, partim adverſâ meorum valetudine detentus, partim occupationibus multis. Poſtea etiam iter meum in Angliam acceſſit. Redux jam orationes omnes editas comperi. Ac priori ſpecimine allectus etiam cæteras legi. Profecto non eſt quod judicium virorum præſtantium reformides, nugatorculos vero contemnes. Scis illos, qui divulgant aliquid, non intelligentes ſolum habere cenſores, ſed etiam fungos, inſtar eorum qui ædificant in totius populi conſpectu. Noſtri interea nihil prodiit, præter Oratorias longe auctiores & limatiores. Nempe ſubſecivis temporibus, lubens in omnibus meis hoc facere ſoleo, ut quæ prius fugerant corrigam, quæ deerant ſuppleam. Qui has literas tradit, eſt Guilhelmus Simonius J. C. ac Regii apud Suecos judicii in Livonia, Carelia, & Ingria adſeſſor, vir optimus ac doctiſſimus, ac filius ejus Simonii

qui Eloquentiæ profeſſor magna cum laude fuit, prius in Roſtochienſi, poſteaque in Upſalienſi Academia. Hoc nomine etiam tibi gratiorem fore arbitror, qui ipſe Eloquentiæ ſtudio egregium jam nomen paraſti. Amſtelodamum me commigraſſe, fortaſſe jam aliunde intellexeris. Conſilii hujus cauſas perſcriberem: ſed vix iſta ſubito in chartam licuit conjicere. Nam Simonius noſter uti hodie Lugduno venit, ita confeſtim Friſiam cogitat, ut præſtantes Franckeranæ ac Groningenſis Academiæ animas videat coram. Et in his te, mi Reifenbergi, ſpero alias fuſius tecum per literas colloquar, interim me amare perge, peramantem tui: ſive ſalve ab eo qui perſeverabit eſſe amicus, imo & cultor nominis tui.

Amſtelodami.

CLXXVII.

Præilluſtri ac generoſiſſimo, D. Joanni Skytte, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

Illuſtriſſime Domine,

SI gratulor mihi ipſi, quod tanta ſtudiorum meorum apud te æſtimatio ſit, merito certè faciam. Ut enim mittam honorem ſummum, qui ea re mihi tenuis conditionis homini à tam illuſtri viro contingit: Quanti me facere exiſtimas vel ſolam opinionem ejus qui de eruditione omni accuratè adeò judicium ferre poſſit? Nec ſatis viſum fuit ſi tuis oſtenderes literis, quam benignè de me cenſeres, hoc eſt, ut ego interpretor, plane ſupra meritum meum: documentum etiam addere voluiſti, quo non certius aliud optare unquam potuiſſem: quippe qui filium mihi commendes tuum. Equidem qui parentum in liberos affectum ex meo facile metiri valeo, planè nefas duxerim dubitare, quin & tibi ſupra omnes gazas cariſſima tua pignora ſunt. Præſertim qui non ad propagandam ſolum familiam ea genueris: ſed in ſpem etiam publicas Sueciæ res adminiſtrandi. Unde duplex meritò tibi cura, ut & tanto parente, & dignitatibus ſummis digna ſint. Mittis autem filium ea ætate, quæ maxime idonea eſt, ut ſapiendi dicendique ſcientiis imbuatur. Atque ego quidem jam brevi hac conſuetudine ſatis perſpexi, animum ejus nihil minus eſſe quam degenerem, ſed potius ad honeſtiſſima quæque mirificè accenſum: ita ut nihil mediocre deinceps ab eo expectare debeamus. De affectu vero erga illum meo atque opera, vir illuſtriſſime, quid addam? Sueciæ regnum florentiſſimum, cui votis meis ſemper favi, hortatur me, ut, quam optime poſſim, mereri de illo velim, qui quondam perutilem patriæ ſit operam navaturus. Movet tua, vir illuſtriſſime, commendatio, cui non obſequi nefas duxerim. Admonet denique ad maxima quæque erectus generoſus adoleſcentis animus: quales ut magni ſemper feci, ita in illuſtri adeo loco natis admirari etiam ſoleo. Itaque nihil plane eſt, quod de ſtudio hic meo dubitare poſſis. Ego ubicunque illum diſcendi invenerim cupidum, inſtruendi labore non fatigabor. Ut ſaltem hac ratione, quando alia necdum datum eſt, ſervire Sueciæ, & tuis, vir illuſtriſſime, commodis poſſim, cui obſtrictum me & nunc, & deinceps ſemper, pro humanitate hac fatebor.

Amſtelodami.

CLXXVIII.

Iſaaco Baſirio.

Ornatiſſime Baſiri,

SI oblivione tui longo adeo tempore ſcribere me diſtuliſſe exiſtumas, injuriam facis conſtantiæ meæ; ſi negligentia, occupationes meas ignoras. Quæ certè majores ſunt quam verbis exprimere ullis poſſum, & ſæpe quo me vertam neſcio, à mane ad veſperum modo amici, modo exteri interpellant, modo eorum literis obruor, ut cui reſpondeam, quem differam, vix ipſe certus ſim. Et ſic mihi ſæpe non dies, non hebdomadæ, ſed integri quoque menſes abeunt, ita ut deſtinata perficere, licet invitus, prohibear. Jamdudum quippe reſcribere tibi decreveram: affectus ſiquidem in te meus nuſquam minor eſt, atque antehac fuit. Quemadmodùm enim non facile amore proſequi ſoleo, niſi quos dignos exiſtimo, ita quoque ubi ſemel amare quemquam cœpi, non deſultorius meus affectus eſt. Te ut dignum amore complexus ſui non perfunctorio, ob ingenii tui felicitatem, neque minorem ingenio eruditionem: Unde nihil vulgare expectabam. Publicè quoque ea opinione digniſſimum te ſatis oſtendiſti, quà diſputationibus, quà aliis in Academia noſtra exercitiis; eóque ego, cùm rarò egregia ingenia ad virtutem animum adpellere videamus, te quod ſupra vulgum ſaperes, ſemper feci maximi. Qua in ſententia ſi perſeveraveris, ut ſummis viris te commendabis, ita magnis quoque paſſibus amorem meum auctum ibis. Nec dubi-

Digitized by Google

dubitare poſſum, quin & talis perſiſtas, qualem te ante cognovi: vix enim mihi perſuadere poſſum, eum qui in adoleſcentia ſua ad magna ſummis viribus contendit, nunc firmato quoque cum ætate judicio, degenerem fore. Si itaque vera auguror, eſt quod gratulari & tibi poſſim & mihi: tibi quod collatis à natura dotibus, bene utaris; mihi quod non temere te æſtimavi. Perge modo & nullis parce laboribus. Sic tandem ſæculi noſtri lumen evades. Sine illis conſequi ægrè datur,& ubi aſſecutus fueris,glorioſum eſt.Audi ingentem illum Demoſthenem.Καλὸν μὲν,inquit, καὶ διὰ τύχην ἐν τοῖς σπουδαιοτάτοις θαυμάζεσθαι, πολὺ δὲ κάλλιον διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὐτοῦ μηδενὸς τῶν ἐνδόξων ἄμοιρον γενέσθαι. Tu ſi velis,potes: at velle & poſſe, ſatis ante oſtendiſti: itaque adhortari diutius nolo,ne de ſtudio tuo diffidere videar. Quod minime facere me patitur ardor ſummus ad honeſtiſſima quæque quem ante in te perſpexi. Quin & non vana me ſperaſſe, ex compluribus intelligo, qui egregiam mihi virtutem tuam prædicant. Me nunc Amſtelodami vivere, aliunde credo cognoveris. Nimirum urbis ejus proceres luculento me ſtipendio vocarunt, ad Hiſtoriam ac Politicen publice profitendam, in illuſtri Gymnaſio. Cujus mihi pulchrum erit fundamenta jacere, uti & Collegarum aliis, quos partim jam vocarunt, partim vocare decreverunt. Plus quoque hic otii ſpero ad conſignanda ea, quibus & de hoc & venturis ſeculis bene mereri poſſim. Nec minus interea amicis in tam potenti urbe utilis fuero. Quod ſi qua in re prodeſſe etiam tibi, mi Baſiri, poſſim, nuſquam operam deſiderabis meam. Tu tantum quid exoptes, ſignifica. Imo ut nihil iſtiuſmodi occurrat, literis tamen compellare ne intermitte, quas mihi gratiſſimas ſemper futuras ſpondeo. Vale.

Amſtelodami, vii. Kal. Quintil.

Tibi addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CLXXIX.

Ornatiſſime Brouneri,

NE diutius eludam exſpectationem tuam, etſi occupatiſſimus, mitto tandem, quem petieras, Indicem omnium eorum, quæ continentur Politicis Juſti Lipſii. Summi ſanè viri, cujus de civili prudentia libros initiis iſtis ſtudii tui Civilis maximè accommodatos exiſtimavi, idque non ſolum ob brevitatem atque ordinem, ſed etiam ob tot laudabilia dicta, ex quibus, ſedulæ inſtar apis, ſuum hoc mellificium confecit. Tuum nunc erit ſæpius eos lectitare, quò tot aureæ ſententiæ penitius animo inhæreant. Illuſtriores etiam γνώμας & exempla præclara, quæ legendo deinceps obſervabis, vel ad oram, vel charta inſerta, è regione ſuo quoque loco annotabis. Ità deinceps ſuâ ſponte oculis ſe offeret tuis, quicquid variè adeo diſperſum repereris. Simul dum quæque memorabilia chartæ inſcribes, etiam animo inſcribes. De cæteris coram colloquemur à feriis noſtris. Vale, & ſapiendi dicendique ſtudia ſociare perge. Ita tuis eris voluptati, & uberes aliquando ex te fructus capiet Reſpublica.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CLXXX.

Jo. Skyttio, *Seniori.*

Illuſtris Domine,

ÆGrè me à filio tuo divelli nullus mirabitur, cui ita atque mihi ejus mores atque indoles introſpectæ ſint. Quippe digniſſimum eum illuſtri adeò parente, digniſſimum tua commendatione comperi. Eſt in eo erectus ad honeſtiſſima quæque animus: eſt doctrina, judiciumque ſupra ætatem; uti & cætera omnia longe ſupra hominum vulgus. Accedit, quam in eo ſummam animadverti, doctorum virorum æſtimatio. Equidem felicem, illuſtris domine, qui non modo ad tantum virtutum, tantum dignitatis faſtigium perveneris; verum & liberos expectationis non minoris genueris. Felicem, dum te, illuſtriſſime Domine, fruitur, Sueciam; felicem expectatione liberorum tuorum. Ego quidem haud ſecus quàm aquileges ex vapore aſcendente aquas latere conjectant, ita ex generoſi filii tui indole maxima quæque præſagio. Et qui alius eſſe poſſit? Illo parente natus, & inſpectorem ejuſmodi habens, qualis eſt D. Simonius, in quo ſi magna eſt eruditio, majus atque acre judicium relucet; ſi judicium exactum eſt, probitas morum, vitæque integritas multò maxima eſt. Veriſſimè dico, plus in receſſu habere eum, quàm in fronte promittit: & paucis ut abſolvam, eſt, quicum lucere in tenebris, ut vulgò dicunt, poſſis. Quò magis tuam, illuſtris domine, prudentiam admiror, qui cautè ac circumſpectè adeò hac in

re

re proceſſeris. Nihil enim æquè in lubrico quam adoleſcentia eſt. Et quæ ſemel hauſit, firmiter retinet. Quamobrem nulli prudentius agunt, quàm qui viris indubitatæ ut probitatis, ita prudentiæ ac eruditionis liberos ſuos commendant. Te, illuſtriſſime vir, cuncta hæc in Simonio habere, etiamſi negare vellem, tamen tacitè mecum crederem. Itaque dignus ille filio tuo, dignuſque illo filius tuus. Qui ſi tales porrò duces habeat, erit quondam quò ſe jactare Suecorum univerſum regnum poſſit. Ego pro viribus meis, pro exiguo adeo tempore quo apud nos moratus eſt, quod potui feci, majora ſi occaſio tuliſſet præſtiturus. Quæ ſi unquam detur, oſtendam me paratum ubique navare operam illuſtri familiæ Skyttianæ, illi nimirum dico, quæ Seciæ regno ceu felix aliquod aſtrum, illuxit. Te interea, illuſtris domine, ut diu ſupremum numen ſervare ſoſpitem velit, unice rogo. Quo non regni tantum publica commoda, ſed etiam ſtudia, (quamvis & illa non lévem regnis utilitatem adferant) quæ paſſim jam aliis in gentibus viteſcunt, in Seciæ Regno, tuo beneficio aſſurgere, uti cœperunt, poſſint. Et Te, uti Suecorum gentes ob impenſam Regno operam mirabuntur ac colent, ita perpetuis & nunquam intermorituris monumentis univerſa literaria Reſpublica poſteritati commendatum eat. Ita ſane voveo atque auguror. Vale.

Amſtelodami. *Illuſtriſſimi nominis tui cultor devotus,*

G. J. Voſſius.

CLXXXI.

Erycio Puteano, *S. P.*

VEllem, Ampliſſime Puteane, quoties aut res meæ ferunt, ſcribendi ad te occaſio daretur, aut quoties occaſio datur, res meæ ferrent. Sed ſæpe contingit, ut, me occupato, nuntii veniant, ſæpe ut otioſus nuntios deſiderem. Hinc fit, ut rarius, quam pro voluntate mea, ad te ſcribam. Nam quoties ad animum occurrit antiqua illa, & ætate noſtri utriuſque coalita amicitia, dicere nequeo, quam te alloqui deſiderem, cujus amorem erga me ſemper ſum exoſculatus, ac cujus eruditionem & dotes alias quo magis conſidero, impenſius miror. Hinc ſæpe fit, ut etiam materia atque argumento deſtitutus, tamen confabulari tecum & jucundam veteris noſtræ conſuetudinis memoriam recolere cupiam. Ita igitur prompto, commodùm ſcribendi occaſio offertur, eunte ad vos neceſſario ac propinquo meo Joanne Corputio, filio affinis mei, Ampliſſimi viri Jacobi Corputii, ante in Procerum Dordrechtanorum ac nuper in præfectorum rei maritimæ Collegium Roterodami adlecti, olim ſub Orydrio ac Rekenario condiſcipuli utriuſque noſtri. Putarunt cordatiſſimus is parens & ornatiſſimus ejus filius (qui per Brabantiam in Gallias tendit, eaque occaſione Lovanium veſtrum & excellentes ejus viros conſpicere exoptat, aliaque quæ urbs habet imprimis memorabilia) non aliunde poſſe melius de omnibus cognoſci, quam ex te, neque te conſilio ſolum, ſed ſi opus ſit, etiam commendatione poſſe adjùvare: itaque licet, propemodum nihil ſcriptione dignum haberem, nedum ſatis grave interpellandis occupationibus tuis: committere tamen nolui, quin & tu memorem me amicitiæ noſtræ, & illi, quibus optime velle debeo, facilem me amicis viderent. Sed, quod pene omiſeram, ut noſtram quoque rem gnarus ſis, opus noſtrum Grammaticarum exercitationum, quod ante annos xxx. & amplius ſcribere orſi eramus, tandem prælo ſubjici cœpit. Filius meus Dionyſius, cui nihil ab longo tempore jucundius & exoptatius contigit literis tuis, & iis, quas eodem tempore ab doctiſſimo Tuldeno accepit, Latinè reddidit annales Belgicas Reidani. Quæ tralatio cum à magnatum multis admodum expeteretur, hac ipſa hebdomade excudi cœpit Lugduni. Atque eidem decretum, Cæſarem, ſcriptorem ſibi perfamiliarem, plurimis locis à ſe caſtigatum, ac notis illuſtratum, edere in lucem. Eam ad rem uſus eſt uno alteroque Manuſcripto, & editionibus vetuſtis, ut de variantibus Fulvii & aliorum lectionibus nihil dicam. Sed enim impenſe deſiderat plurium Manuſcriptorum copiam, & jam aliquorum ei ſpes facta. Non dubito, quin apud vos qua publicis, qua privatis Bibliothecis inveniantur. Quocirca ſi unum alterum calamo exaratum exemplar Cæſaris nanciſci, ac tranſmittere ad nos poſſis, ſancte ſpondeo, optimâ fide redditum iri. Sin mittere huc non ſinatur, proximum eſt, ut per Adoleſcentem quempiam conferri cures: modo tanti codices illi videantur Sumptus. uti æquum, refundam. Horum alterum ſi conſequi filius poſſit, obſtringes non illum modo, ſed me quoque, qui quicquid liberis meis fit, mihi præſtitum exiſtimo. Vale Ampliſſime vir.

Amſtelodami. *Tuus,*

G. J. Voſſius.

LCXXXII.

CLXXXII.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

HAſce qui literas tradit, eſt Joannes Ludovicus Wolzogen, liber Baro in Nieuhauſen, Auſtriacus, qui ſeptennio exulavit, priori quinquennio in Polonia, cætero biennio Amersforti. Vir & virtute doctrinaque egregius, eoque nomine bonis omnibus carus. Matheſi ſe totum pene dederat; ſed nuſquam ſolatium præterquam in ſacris literis invenit. Cum familia in Germaniam nunc revertitur. Nec ei quicquam volupe adeo, quam ſi Hamburgum tranſiens, occaſionem habeat compellandi tui, quem facilè intelligit doctrinarum Principatum tenere, & documentum eſſe virtutis conſtantis licet infelicis, nunc tamen ut ſperamus, malaciam poſt tantas tempeſtates promittentis. Spem eam præbent Suecorum Regis virtus, & fœlicitas, & magnus erga te affectus, ut ſi Principi extero addicere operam debeas tuam, ſanè non alteri illam melius in Germania præſtare poſſis. Sed fiet hoc non ſine multorum dolore, qui & tibi, & patriæ optimè volunt, ...his, & nonnullis qui ſi non optimè, ſaltem nec malè velint, cre..... mihi diſſertatio, de poſtremo hoc diſceſſu tuo: quem apertè improbare non verentur. Plerique etiam, quod cum is ſit Reipublicæ noſtræ ſtatus, credideris hic poſſe te ſedem figere, abſque illorum comprobatione qui ad clavum ſederent. Negare ſoleo eos intelligere, quo animo veneris aut abieris. Jam annos effluxiſſe tam multos, optimam ætatis partem, quò Patria careas: Effluxiſſe ſimul, tot bonas occaſiones quibus optimè potueris conſulere, & tibi, & familiæ tuæ. Iniquum poſcerent, ut ulterius differri eas velint. Nam quouſque tandem? An in effœtam ſenectutem, idque in hoc vitæ incerto? Veniſſe igitur te, ut Patria, ſi vellet, opera tua uteretur, potius quam exteri Principes. Hanc illa ...ac deinceps damnum quod inde ſentiat, non tibi, ſed ſibi imputetur qui hac etiam parte fungi volueris officio optimi civis. Tantum opus eſt ſalutari ἀμνηστίᾳ. Si non ferat præſens ſtatus, ut publico ſanciatur decreto, ſaltem ferre, ut conniveatur in iis, quæ cum diſpendio Reipublicæ, & libertatis conſtituta. Vel ſi nec illud quidem ferat, alibi quam hic te malle vivere. Nec vi....verti oportere, ſi ita credideris, cùm id longè à Patria agenti perſcripſerint, qui hic agerent. Si quid igitur temerè ſperatum, culpam eſſe eorum, qui aliter ſtatum hujus Reipublicæ tibi depinxerunt. Sed ut iſta, & multa illiuſmodi, quæ longum ſit adſcribere, bellè dicantur à me, tum etiam vere: tamen & mea, & aliorum me prudentiorum in eo perſtat opinio, antequam operam extero Principi promittas, cognoſcendum, an non bona cum venia vivere apud nos poſſis. Nihil volunt poſci, quod ſapiat ...nem culpæ quâ cares; Imo ne quidem tentari aliquid, antequam ſatis ſit perſpectum fore, ut impetretur quod petitur. Eoque ante cæteros, nos certiſſimos eſſe debere, de propenſiſſima voluntate τοῦ ποιμένος λαῶν. Quæſo mihi veniam da, mea anima, ſi expoſcam, ne ullis injuriis te abripi ſinas, ab eo quod tibi, Patriæque & utile, & honorificum imprimis fuerit; interea utrumque hoc facere non deſinam, & cauſam tuebor quod virtuti debeo tuæ, & amori noſtro: Et Deum ſimul precabor, ut ſalubria tibi conſilia inſpiret, priſtinamque animi lenitatem, quam propriam hactenus, tot injuriis preſſus, poſſediſti, deinceps etiam conſervas. Ex ædibus Georgii Doubletii, tui valdè ut debet æſtimantis, qui & ſalutem adſcribi juſſit. Salutem uxori ac filio.

xxv. Auguſti, cIↄ Iↄc xxxii.

Tuus,

Dum ſpiritus hos reget artus.

CLXXXIII.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

ME nec ſilere æquum puto, nec longas dare literas opus, eunte ad te Heroina dimidio tui; quæ curatius cognoſcenda cuncta expediet, quam per literas ego facturus eſſem. De rebus tuis nihil æquè ſcripto opus, quam ſummos, & viros, & amicos eandem retinere ſententiam: nimirum rectè facturum te, ſi Proceres ſcripto compelles, ſedem ut tibi in Batavia dent. Sed facilè aſſentiunt; id antequam fiat, videndum, an Princeps fidem dare velit, effectum ſe daturum, quantum in ſe ſit, ne repulſum feramus. Alioqui ille ſi impromptior, ô quanto ſatius fiderit, ut opera utatur tua magnus Suecorum Rex, vel alius Principum Europæ: dummodo ne unus ille quem dicere non ſuſtineo. De quo quid fieret, valde metuo, ne unus ille dies magnorum eſſet malorum cauſa. Non poſſum plura ſcribere, quia ad hoc uſque tempus me Iſacius Pontanus diſtinuit, vir tui amantiſſimus; & jam ex famula mea intelligo, tuum abitum parare, quam & ſalutare, & has literulas tradere coram volo.

Amſtelodami.
cIↄ Iↄcc xxxii.

Digitized by Google

CLXXXIV.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

JUcundiſſimum fuit de proſpera valetudine tua cognoſcere, ex optima, & cordatiſſima tua uxore: quæ ſalva, ac ſoſpes huc venit; & hinc Hagam abiit nudiuſtertius, pridie nempe non. Octobr. Die uno altero ante eodem ierant, Vlamingius, Bickerus, & hujus urbis Procerum alii, audituri Legatos hoſtilis Belgicæ de Pacis conditionibus. Accepi his diebus literas Merici Caſauboni tibi inſcriptas, quas mitto. Lamerius jam dudum à me habet tuum pro veritate Chriſtiana codicem, in quo pluſcula, & correxeras, & addideras, & jam majuſculis excudere literis cœpit. Commentariorum meorum de arte Grammatica, primus jam liber eſt excuſus, & penè ſecundus. In Reidano vero, quem Latinè reddidit filius Dionyſius, nono nunc libro fervet prælum. Hæc paucula nunc ſcribenda putavi, eunte ad vos optimo, & ornatiſſimo viro, Matthiſio Eccleſiaſte inter Remonſtrantes; qui Hamburgum proficiſcitur, ducturus ibi uxorem, cum maximis opibus.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxii.
Poſtr. Non.
Octobr.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CLXXXV.

Simoni Bellimontio.

ETSI non neſcirem, Ampliſſime Bellimonti, quantæ occupationes te, cum alias ſemper, tum hoc imprimis tempore, diſtineant: Non eas tamen veritus ſum, interpellare. Novit me hic, quem vides, Manaſſes Ben-Iſrael, vir doctus, & probus, utinam Chriſtianus. Sed quamvis Judæorum nobis plerumque infeſtius genus eſt; hic tamen non paulò nobis benevolentior; Imo ut multum commodare Chriſtianis poteſt, ſic etiam cupit: Itaque hoc nomine nonnulla etiam invidiâ laborat apud ſuos. At tanto mihi gratior, qui eo utor penè familiariter; magis etiam filius Dionyſius, non ſine emolumento literarum Hebræarum, quamvis jam ab ſexennio, ut noſtis, ſtudioſus fuit. Porro cum Vir is intellexiſſet, mihi quoque aliquem in amicitia tua locum; rogare non dubitavit, ut ſignificare tibi vellem, quid de ſe mihi videretur. Id ſolum ſcire te volui; nec ultra diſtinebo. Salutem uxori, & familiæ plurimam.

Amſtelodami.
cIↃ IↃc xxxii.
Poſtr. Id.
Novembr.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CLXXXVI.

Guilielmo *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

QUAS ad me dederas literas, duobus poſt menſibus accepi, & jam prope tantundem temporis effluxit, ex quo mihi redditæ fuerunt. Nimirum quia petieras; ut plenius aliquanto ſententiam meam de Godſchalciana Controverſiâ exponerem: expectandum putavi, uſque dum quædam hactenus inedita ad hoc negotium pertinentia ex Galliæ Bibliothecis accepiſſem, & cum curâ legiſſem. Utrumque nunc feci ſedulò: ſed ſic quoque perſtat animus in iis, quæ ea de re ante annos xiv. complexus ſum Hiſtoria de Pelagio & aliis, qui litem de gratia & libero arbitrio moverunt. Qui verò hac parte à nobis diſſentiunt, quod pace ſummorum virorum dixerim, non ſatis mihi attendere videntur, quinctuplicem, olim de Gratia ac Prædeſtinatione ſententiam fuiſſe. Media in his communis illa Patrum priorum, ipſiuſq; etiam Auguſtini, priuſquam cum Pelagio certamen ſuſciperet. Hæc ut res docet, & Auguſtinus paſſim contendit, non comitantis modo in ſubſequentis, ſed prævenientis etiam Gratiæ neceſſitatem fatebatur. Circum hanc ſententiam quatuor ſunt diverſæ: duæ extremæ, & totidem inter extremam mediamque interjectæ. Extrema una Pelagii fuit, qui ſic arbitrium hominis extollebat, ut neceſſitatem Gratiæ negaret. Altera erat Prædeſtinatianorum, qui ſic Gratiam prædicarent, ut non eſſet libero arbitrio, eoque nec monitis aut pœnis locus. Inter extremam Pelagii, & mediam Catholicorum veterum interjecta fuit opinio Genuenſium, & Gallorum quorundam, præcipuè Maſſilienſium: qui putabant non poſſe nos ſine gratia ſalutis negotium perficere; poſſe tamen illud abſque gratia incipere. A Pelagio igitur hactenus abitant, quod gratiam eſſe neceſſariam agnoſcerent; at in eo conveniebant, quod non neceſſe ſit nos à gratia præveniri: unde hi reliquiæ Pelagii, vel etiam Semipelagiani ſunt vocati. Inter extremam Prædeſtinatianorum

&

Digitized by Google

& mediam veterum Catholicorum erat illa B. Auguſtini, qui cum Patrum prioribus agnoſcebat gratiæ prævenientis neceſſitatem: ſed ut eam fortius tueretur, illud ſuper addebat, fluere hanc ab abſoluto ſalvandi decreto. Hac de Auguſtini lacinia quadruplex fuiſſe olim judicium invenio. Nam ut de Pelagianis & Semipelagianis nihil dicam, etiam Catholicorum nonnulli, qui in cæteris aſſentirent Auguſtino, hoc caput, ut novum, falſum, periculoſum reſpuebant; ut liquet ex Epiſtolis Proſperi & Hilarii ad Auguſtinum. Alii damnare non audebant, ſed tamen putabant vel plane incertum, ac potius reticendum, quia multi adeo eo offendebantur: vel ſaltem non planè certum, de quo idcirco modeſte inter eruditos poſſet diſquiri. De priori liquet, ex iiſdem Epiſtolis. Ad poſterius fortaſſe referre illud liceat, quod Cœleſtinus Papa ſcribit extremo capite eorum quæ ad Galliæ Epiſcopos de Dei Gratia miſit: *Profundiores difficilioreſque partes incurrentium quæſtionum, quas latius pertractarunt, qui Hereticis reſtiterunt*, *SICUT NON AUDEMUS CONTEMNERE, ITA NON NECESSE HABEMUS ADSTRUERE. Quia ad confitendam gratiam Dei SATIS SUFFICERE CREDIMUS, quicquid ſecundum prædictas regulas Apoſtolicæ ſedis nos ſcripta docuerunt.* Tertium genus, caput illud Auguſtini ſtrenuè aſſerebat: ſed ita aſſerebat, ut arbitrii libertas, Monitorumque & Correptionis utilitas non everteretur; nec cum priorum Patrum doctrina pugnaret. In his B. Proſperum Principem reponimus, præclaraque etiam opera Scriptoris de Vocatione Gentium. Denique aliqui ſolum attendere, quæ B. Auguſtinus de Gratia è Scripturis attuliſſet, & quomodo ea eſſet interpretatus, ac duriſſima quæque optuma putare, nec laborare quicquam, quid ex iiſdem Scripturis pro libertate Arbitrii doceret, aut quid de Gratia priores ſtatuiſſent: unde aliud conſequi non poterat, quam ut ſic Auguſtinum intelligerent, ut ſecum & cum Antiquis pugnaret, nec gratia libertatem arbitrii perficeret, ſed tolleret, nec correptionum ulla eſſet utilitas, ſed inane nomen. Ex hiſce, qui ut Scripturas, ita Auguſtinum perperam interpretarentur, proque errore ſuo eorum abuterentur verbis, Godſchalcum Monachum fuiſſe, Rabani Mauri, totiuſque Moguntinæ Synodi, judicium fuit. Cui nos ante annos pluſculos, in Hiſtoria noſtra de gratiæ & liberi arbitrii controverſia ſubſcripſimus: multoque nunc minus ſententiam noſtram mutare poſſumus, poſtquam nacti ſumus ea, quæ hac de re ipſe ſcripſit Rabanus. Sic igitur ſtatuimus, Godſchalcum hunc non per calumniam dici Prædeſtinatianum, uti illi qui Auguſtini ſententiam amplecterentur, eoque nomine à Pelagianis & Semipelagianis vocabantur: ſed jure meritoque ſic appellari: ut qui verbis Scripturæ & B. Auguſtini male intellectis, male etiam ſenſerit, & docuerit de Gratia & Prædeſtinatione. Diſſidet tamen hac parte à nobis vir ſummæ Pietatis, Doctrinæ ac Dignitatis; qui nullos cenſet fuiſſe Prædeſtinatianos. Quotquot enim ſic vocati, per calumniam ita nominatos, ab iis qui Auguſtini ſententiam rejicerent: Mihi vero graves cauſæ, cur diſſentiam. Quas, quia tutius paulo hanc rem tractare malim, diſſertatiuncula complectar, quam proximis literis tranſmittam. Idem maximus Vir improbat quod ſcripſerim, jam Auguſtini ævo fuiſſe, qui verbis ejus malè intellectis in ſpiſſum adeo inciderint errorem. Sed neque hic video, cur reſilire debeam ab opinione ea. Quæ me moveant conſignavi, eaque ad te nunc mitto, ut tui, Reverendiſſime Pater, judicii faciam. Cui quod diſpliceat, id nec placere poſſit Auctori ſuo. Vellem alteram, de qua dixi, diſſertatiunculam, & majoris illam, quam hæc, momenti, comitem ei nunc addere potuiſſem. Sed quandoquidem ea nunc eſt anni pars, qua munere publico maxime diſtringar, & in diſquiſitione illa quædam occurrerunt, ubi neceſſe ſit pluſculos è medii ævi ſcriptoribus ad partes advocari, quo ſolidius ſingula firmentur: facile veniam dabis, ſi id hoc tempore non fecerim. Exercitationes noſtræ Grammaticæ, opus novantiquum, jam ab aliquot menſibus excudi cœpit. Et ſtrenuè proceditur, me admodum lubente, qui majora ſcio expoſci. Et quantum poſſum, animum ad Eccleſiæ veteris Hiſtoriam, ab iſtis non dico difficilibus nugis, attamen levioribus, ac vere pediſſequis revoco. Filius meus Dionyſius, alter eorum, quos in Anglicano itinere comites adſumſeram, ante hebdomadas aliquot transferre ex Hebræo cœpit Rabbi Moſeh Maimonidis diſſertationem de Idololatriæ exordiis, & progreſſu. Auctor ille eſt, de quo Hebræi vulgatum illud dicere ſolent, à Moſe uſque ad Moſen non fuiſſe ſimilem Moſi. Argumentum fœcundum, & in quo Notas pluſculas addendo, varia oſtendi eruditio poſſit. Laborem ſuum hunc, ſi gratum erit, Illuſtriſſimo inſcribere nomini tuo filius decrevit. Ut cum non tanquam ſignum grati erga te, Reverendiſſime Pater, animi habeas; ſed obſidem & vadem eorum, quæ ego tibi debeo, & ſi Deus vitam conceſſerit, perfecturum me ſpero. Exiſtimat intra quartum aut circiter menſem ſe conſummaturum, & duobus aut circiter menſibus editum iri. Citius poſſet, niſi jam prælum ferveret excudendo tranſlationem

ejus Annalium Belgicorum Reidani, quos pure, & ad veterum formam Latine reddidit. Jamque ex Libris XVIII. priores duodecim excuſi. Hac etiam Hebdomade prælo ſubjiciet geminum Panegyricum dicatum Arauſionenſium Principi, poſt luculentas adeò Victorias Hagham Comitis reverſo. Unus Proſâ ſcriptus, alter Carmine. Nec ego hæc omnia, in lucem ea ætate (vix annum egreſſus vigeſimum) edere eum permitterem, niſi iſtiuſmodi fore conſiderem, ut etiam literarum principibus probarentur. Hæc ego aliquanto apertius non gloriæ aut jactationis ſtudio, vel nimio meorùm amore; ſed quia ſcirem, ea jucundum eſſe tibi cognoſcere, Illuſtriſſime Pater, qui tanto & me amore complecteris, & meos. Sed ego, Illuſtriſſime Domine, videar mihi oblitus mihi, cui ſcribam, & quam occupato. Quamobrem finio, more meo, cum voto ut diu te Opt. Max. Magno Carolo,diu Britanniæ Regno,diu Eccleſiæ ſuæ, diu denique mihi incolumem ſervet, qui ſi privati apud te in cenſum veniam, debitorum tibi omnium maximum me eſſe, & fateri debeo, & lætor.

Amſtelodami. cIↃ IↃc xxxii. vi. Kal. Dec.

Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo nomini tuo obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CLXXXVII.

Simoni Bellimontio. *V. Cl.* Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

AUT ego nimium amicis abundo, Ampliſſime Vir, aut alii iiſdem egent. Sane eò me jam perveniſſe video, ut Commendator jure appellari poſſim: Tu fortaſſe Importuni addes vocabulum. Certe ſi ſic vocare voles, injuriam mihi fieri ne ipſe quidem dixerim; quippe gnarus, quæ occupationes diſtinere te etiam ante ſoleant, quanto nunc magis, poſtquam arduum pacis negotium, diſtinere cepit Belgicæ Proceres, in quibus tam illuſtri es loco. Sed audeo nihilominus curis, quibus iſta nunc libras, inſerere me; qua fiducia ſcis, & ſæpius dixi; nimirum amoris tui. Nunc iterum commendo, quodammodo quidem rogatu alieno, ſed magis ſponte mea. Non dicerem id, niſi dignum tua gratia putarem, pro quo loquor, Erycium Puteanum, Virum Doctiſſimum, diſertum etiam, & elegantis Ingenii; ut ipſe non ignoras: probum & candidum, ego imprimis ſcio, qui novi eum ab annis xlv. Una enim in patria urbe tua, ab Orydrio, & Rhekenario, liberalibus diſciplinis, in pueritia exculti ſumus. Mireris fortaſſe illum tibi commendari; ſed faciunt hoc tempora Reipublicæ, & ſpes pacis incerta. Quare unum illud, uterque petimus ut amare velis. Putat enim ipſe, ut ex Literis ejus intelligo, ſua non parum intereſſe, ut poſtquam Venloa, Urbs Patria ejus, nobis acceſſit, aliquos in his partibus amantes ſui habeat; quos inter te imprimis eſſe cupiat. Utrum vero agris ſuis à milite metuat, an aliud ſit, dicere non poſſum. Sed ſcribet propediem ipſe ad te; & fortaſſe jam fecit. Itaque non longius curas tuas interpello. Plurimum ſaluta lectiſſimam Uxorem, & Liberos optimos.

Amſtelodami Prid. Id. Decembris cIↃ IↃc xxxii.

CLXXXVIII.

Illuſt. Joanni Skyttio *Baroni, &c.*

NIſi ſingularis humanitas tua, Generoſe Domine, noſtras quoque terras perſonaret, & favor erga ſtudiorum cultores mihi cognitus foret, nequaquam ea eſſem fiducia, ut ultima prope hora, qua filius abit, & ego à multis interpellor, quaſi in mediis negotiis, literis aliquid committere auderem ad virum ſublimis adeo faſtigii. Nunc quia famam de te ſcio non mentiri, & ex generoſis quoque liberis tuis viva tui imagine, certum indicium capio: Non dubitavi per literas haſce officia ac venerationem tibi meam deferre. Non quaſi tua id magnopere interſit; ſed quia obſtrictum me tibi ſentiebam in liberis tuis. Vix equidem dixerim, quanta cum voluptate conſpexerim remeantem, poſt ſexennii peregrinationem generoſum filium tuum: in quo prudentia, eruditio, & quæ alia tantæ dignitatis juvenem ornare queant, undique elucent. Certe gratulor Tibi, Illuſtris Domine, de ſobole tam eximia, & te digna. Et eo magis gratulor, quia in ſublimi poſitos multæ illecebræ à virtute ſæpe avocant: quo impenſius miratus ſum egregium & excelſum adeo animum filii tui per veſtigia paterna incedentis. Certè ſi qua in re opera noſtra illi utilis eſſe potuiſſet, non alius me promptius eam collocaſſet. Nunc quia occaſio illud non permiſit, ſaltem in altero filiorum tuorum oſtendam, quam devoto erga te ſim animo. Juvi ejus ſtudia quantum poſſit, qui diverſa, vicina tamen urbe habitet. Ac deinceps animus idem futurus: partim quia hoc pacto bene mereri me de publico intelligo, cui aliquando is præfuturus; partim

partim etiam in tuæ ſpem gratiæ, cui placere poſſe pulcherrimum, & non levem ſtudiorum meorum fructum puto. Vale.

Amſtelodami a. d. x. Januarii anni hujus cIↃ IↃc xxxiii. quem illuſtri familiæ tuæ felicem & proſperum exopto.

Illuſtris & generoſi nominis tui cultor,

G. J. Voſſius.

CLXXXIX.

Joanni Meurſio *S. P.*

VEllem, Vir ſumme & amice, ante horam unam atque alteram ſciviſſem, generoſum Roſecrantzium quamprimum in Daniam abire. Uberiores à me literas haberes. Non committendum tamen ut abeat ſine literis meis. Dicam quæ potiſſimum in mentem veniunt tuaque ſcire maxime intereſt. Scripſeram ſuperioribus literis, Guilhelmum Janſonium Blauwium cogitare de edendis Danicis, tum tuis, tum Pontani. Idem ad te perſcripſerat vicinus ejus Joannes Janſonius: ſed ita perſcripſerat ut aliquid caliginis adſpergeret. Nec enim animus illi uno volumine complecti opera veſtra: quod nec Pontano gratum foret, necdum tibi, ſed utraque ſeorſim edere parat, forma tamen eadem, typis iiſdem; ita ab eo qui volet, ſimul compingi poſſint; ſeorſim item ab eo, cui mens alia. Quare ne quidem in unius inſcriptione mentio alterius fiet. Sane puto te ſcire venuſtiores eſſe Blauwii typos atque eundem emendatius aliquanto ſua excudere: Nec aliud me movit, cur hoc ſcire te vellem. Tamen & alter Vir bonus, & rerum ſuarum non indiligens. Quare de hoc fruaris judicio tuo. Solum ne facile nimis fidem habe quæ alter de altero perſcribat. Cogitat idem Blauwius, ut tui eſt amantiſſimus, & filium habet Juriſconſultum qui prælo præeſt, omnia tua eleganter & emendate uno volumine complecti. Idem ſi tibi videatur poſſis perſcribere quo ordine velis ea concinnari. Opus etiam ſit ſignificari quæ addi in ſingulis libris vel etiam mutari voles. Si voles, ipſe utinam in partem veniam curæ, quo magis honori & deſiderio ſatisfiat tuo. Aureum laborem tuum de Atticæ regibus Jo. Janſonii tradidi, non prius tamen quam recepiſſet ſe quamprimum prælo velle committere. Hæret adhuc, utrum hic an Harderwici id agere velit: ſi hic, meâ; ſi Harderwici, Pontani interdum opera uti decrevit.

Mitto ad te exemplar Orationis noſtræ de laudibus Hiſtoriæ, quam non fore ingratam ſpero tum argumenti causâ tum auctoris. Excudit nunc Blauwius exercitationes meas Grammaticas; Jamque in tertio libro occupatur. Utinam opera iſtac ad umbilicum perducta foret. Scio enim majora à me exſpectari. Cætera literis proximis intelliges. Id propediem erit. Nunc ob feſtinationem generoſi Juvenis cogor manum tollere de tabula. Uxori ſalutem plurimam dices & liberis optimis non à me modo ſed conjuge quoque & grandioribus liberis, filiæ imprimis filia mea.

Raptim *Amſtelodami* vi. Id. Jan. Anni hujus cIↃ IↃc xxxiii. Qui ut familiæ tuæ pariter ac noſtræ felix ſit, Deum ſupplex rogo.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CXC.

Georgio Calixto Theologo *S. P.* Helmſtadium.

SI amici mihi eſſent deligendi, Præſtantiſſime Calixte, profecto eos, vel maximè inter eruditos quærerem. Et inter eruditos non alii ſe mihi commendant, quam quos pietas: Et inter pios, vel maximè mihi probantur, quorum integra in ſacris judicia eſſe video. Unde nihil præter morem meum faciam, ſi te, vir Clariſſime, in amicorum potiſſimis habeam. Imo niſi habeam, degenerem à natura mea. Etenim ſive pietatem cupio, ſive doctrinam, ſive judicium acre, non aliis opus mihi eſt documentis, quam præclaris monumentis tuis; quæ cum voluptate, cum fructu, cum admiratione legi: Et gratulatus mihi ſum quam maximè, reperiſſe me in Germania virum, qui non multorum, in damnandis diſſentientibus impetum ſequeretur: ſed verè noſſet, quid ſit Catholica illa Eccleſia, quam in ſymbolo profitemur. Multum hoc ſchiſmatico ſæculo, profeciſſe mihi videtur, qui illud didicerit. Sed de iſto pluribus alias, ſi ſic videbitur, per literas colloquemur. Ad illud nunc revertar, quod orſus eram dicere, ex quo tempore, noviſſe te ex ſcriptis tuis cœpi, ſimul ingentem mihi amorem tui ortum. Ita ut nihil mihi gratius accidere potuerit ſalutationibus tuis, quibus per ornatiſſimum Overbequium, ſæpius me, cum Lugduni agerem, es dignatus. Adeoque mirarer ipſe, non citius me literas ad te dediſſe, niſi amicorum quoque in-

Digitized by Google

timos mihi, ſuper talibus ſæpe queri ſcirem. Diſtentus occupationibus, crebrò tantum meminiſſe amicorum poſſum; & cùm maximè ſcribere velim, prohibent non modò ſolitæ curæ, ſed & ſubita, quæ mihi non raro ingruunt, tanta turba, ut aſſiduis quorundam curis comparari poſſint. Huc uſque egeram, & amans, & æſtimator, & memor tui, cum non uno literario à te munere provocatus, & monitus à præſtantiſſimo Wickevortio (quo non alius amicitiæ inter nos dignior uſurpari conciliator poterat) abrupi non tam pertinax ſilentium, quam occupationes, quas inhumanus ſim, niſi vel ad tempus, tuo in me poſthabeam amori. Crede, eruditiſſime Calixte, ſi aliorum colui amicitias, tanto magis me tuam expetiviſſe, quanto aliis dignior tu, & mihi honorem magis ac fructuoſum erat, familiaritatem exercere, cum viro, veteris Eccleſiæ amantiſſimo, & ut veritatis, ita pacis ſic ſtudioſo. Debeo ego tibi, cùm ob munera, quæ auro omni præpono, tum imprimis ob affectus indicium, quod à te cœpit. Debent tibi, quotquot verè Chriſtiani ſunt, & eſſe volunt, hoc eſt, tota Eccleſia. Perge tantùm benè de illa mereri, & commoto huic ſæculo tranquillitatem reddere, quo nihil ſalutarius nobis, nihil Deo gratius præſtari poteſt. Habebis certe optimum quemque laboribus tuis faventiſſimum. Ego quidem nunquam deſinam te amare, cui me obſtrictum eſſe fateor, & lætor. Nam ſi verè olim dictum eſt, firmiſſimam eſſe inter Pares amicitiam, noſtra perpetua erit; quando & mihi nihil aliud unquam in votis fuit, quàm pro tenuibus, quas habebam, viribus, occurrere Chriſtiani Orbis diſſidiis. Vale, & Deum exſpecta laborum tuorum remuneratorem.

Amſtelodami x. Kal. Febr.
An. cIↃIↃcxxxiii.

CXCI.

Gulielmo *Epiſcopo* Londinenſi.

Reverende in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

MAgis magiſq; comperio, quam vere non ſemel, & imprimis coram promiſeris, paterno te affectu fore in me & meos. Quod enim evidentius affectus, vel στοργῆς potius, habere poteram argumentum, quam poſtremas literas tuas? Quas non gratias tibi debeo, pro tam eximia cura, pro monitis tam fidis! Sed enim de amoribus illis non poſſum non referre, quod comperiſſe mihi videor. Cum ante triennium in Britannia ipſe eſſem, hæc ipſa de filio vulgabantur. Cum verò in rem totam inquirerem, atque adeo ipſum ſerio monuiſſem, negavit id per ſomnium ſibi unquam veniſſe. Atque addebat extremæ fore dementiæ ſi is, qui virgines in Batavia, & loco egregio, & opibus non ſpernendis, habere in matrimonio potuiſſet, nunc ſe projiceret infra ſortem ſuam, infra honorem familiæ. Non abnuebat, ſermones identidem cum ea habuiſſe; ſed nunquam animum ducendi. Atque adeo omnibus penè Epiſtolis ſuis, quas ab aliquot menſibus ad me & meos ſcripſit, rogat, ut cogitare velimus de civili aliquo munere, præſertim apud Ruremondanos; quorum urbem, natalem ac ſedem parentum, ac majorum meorum, Arauſionenſis Princeps in fœderatarum Belgarum poteſtatem redegit. Quæ prorſus aliena à cogitationibus ejuſmodi videntur. Nam ſi honores ullos in Belgica cogitat, quos profecto non ita facile eſt apiſci, ducenda ei potius uxor ſit ejuſdem ſoli, ut matrimonii vinculo novos ſibi amicos & favorem paret. Nec tamen ex iſtis certi quicquam mihi audeo polliceri. Novi quam varius & mutabilis eſſe animus Adoleſcentiæ ſoleat. Et facile cogitare poſſum, nihil temere tam ejus, tam mei amantes, tibi, Illuſtriſſime Domine, ſcripturos fuiſſe. Quare ab affine meo Junio, qui nunc cum Illuſtriſſimo Principe Arundelio, in Britanniam reditum parat, petii ut ſimulac pedem Londini poſuerit, conſultare tecum velit, atque illud exſequi, quod optimum vobis videbitur. Nec ſolum, ſi nuptias ejuſmodi cogitet, revocari eum quamprimum expediat; ſed etiam ſi vita ſit diſſoluta, vel æs alienum contrahat; ac utroque alterove horum, periculum ſibi arceſſat. Itaque illud etiam affinem meum Junium rogavi, ut Cantabrigiam ipſe eat, deque omni re cognoſcat. Atque utinam eò cum venerit, intelligat, jam omnia melius aliquanto ſe habere. Omnino enim exopto, ut ſi abſque ſui, vel Collegii, in quo vivit, honoris diſpendio, atque etiam familiæ noſtræ, vivere annum minimum unum iſtic poſſit, id potius faciat; ac ſi non eſt Theologiæ amor, quem optarem, ſaltem in Medicinæ ſtudio, in quo jam ante triennium egregie profecerat, ſeriò deſudet, quo brevi, ſive in Britannia, ubi ſuus eſt Medicis honos, ſive apud nos, ubi non eo quidem loco, nec tamen diſpreti ſunt, ſuo ſucco diſcat vivere. Nam præter eum duæ mihi filiæ (& altera jam nubilis) quidni etiam filii, qui omnes ſtudiis vacent. Quanti hic mihi ſumtus ſint faciendi, facile vides. Interea gratias ago Deo immortali, quod omnes

Digitized by Google

quos hic habeo, & mihi & probis omnibus ſe probent, maximamque etiam ſpem ſui concitarint. Tanto turpius fuerit natu maximo, ſi vincatur ab iis quibus præire oportebat. Macerat hæc me cura magis quam dicere poſſum. Sed culpam ejus præſtare non poſſum. Si periculum in mora eſt, quamprimum potius veniat ad nos, quam aliquid vel ipſe faciat pœnitendum, vel ei contingat inhonorum. Ei vero? imo vero mihi, & omnibus meis. Deus illi meliorem mentem: mihi vero & conjugi animum fortem. Interea tibi, Illuſtriſſime Domine, & exoptatiſſime Mœcenas, gratias immortales pro cura & optimo conſilio habeo, ac de cætero etiam hoc negotium commendo. Quem hic mitto Panegyricum, & Carmen, nuper filius meus Dionyſius compoſuit, & quia omnia mea, vel meorum grata tibi eſſe jampridem didici, volui & hujus qualiſcunque laboris te participem facere. Deus te, Reverendiſſime Pater, diu Eccleſiæ Catholicæ & nobis incolumem ſervet.

Amſtelodami, iv. Kal. Febr. Ann. 1633.

Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi nominis tui cultor devotiſſimus & abſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CXCII.

Petro Cunæo, V. Cl. Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

QUanto rarius ad te ſcribo, maxime idem vir atque amice, tanto ad te ſæpius ſcribere deſidero. Sed video ſic ferè uſu venire, ut niſi quid neceſſarium ingruat; occupationes ante officium putem: Quas apud te commemorare opus non arbitror, qui vitam meam noſti. Neque ego, ſi vel maximè otium mihi fuerit, adeo ignarus ſum rerum tuarum, ut literis ſcribendis multum vacare te poſſe arbitrer. Alioqui merebatur id amor noſter, ut talibus etiam officiis certaremus. Sed quemadmodum ego, facilè te excuſatum habeo; ita nec ambigo, quin nullius me admodum culpæ accuſes: quem præter publicum munus, nunc quoque diſtinet Editio Grammatici Operis, ante annos ſcripti xxx. ſed cui inter edendum, lima pluribus in locis, quid mirum? accedat. At ne ſcriptionis cauſam diutius differam, ſermones his diebus mihi fuerunt, cum Ampliſſimo Bickero, Conſulari viro. Quærebat, an ſpem haberem efficiendi, ut cognatus ſuus, (Helmondio nomen eſt) in tuis viveret ædibus. Ego quia putarem id te non facturum, negavi. Jam quærit, an apud Vinnium, quem ab eruditione egregia ſemel iterumque hoc fine ei commendavi, habitare juvenis poſſit? Quin cum fructu ſtudiorum ſuorum id facere poſſit, nullus dubito. Sed ſcito præterea opus, an locus in ædibus ſuppetat. Quare rogo, ut certiorem me ejus facere velis. Obſtringes, non me ſolum, ſed & Conſularem Bickerum, qui plurimum te ſalutat. Multam etiam ſalutem meo nomine dices, præter eos quorum antehac in literis meminiſſe ſoleo, Clariſſimo Salmaſio, quem in Academia veſtra lætor vivere. Non dubito, quin præclaris monumentis, per ſe alioqui Clariſſimæ Academiæ, majorem etiam claritatem ſit allaturus. Etiam Ornatiſſimum Vinnium, ſi eum compellandum putabis, meo nomine ſalutabis; de lectiſſima Conjuge, & Collegis taceo, quia, ut dixi, non alios nominare nunc animus, quam quos ſcirem urbi veſtræ acceſſiſſe. Nec tamen præterire fas, præter uxorem, ſalutare vos omnes Dionyſium meum, qui Panegyricum & carmen ſuum ad te mittit. Scio non ingratum tibi munuſculum fore, quia ſic familiam noſtram amas.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxiii. ix. Kal. Febr.

CXCIII.

Conrado Vorſtio.

Clariſſime & Amiciſſime Vorſti,

DAvidem de Haro, juvenem egregium, Diſcipulum tuum, à me tibi commendari, fortaſſis miraberis; cum ſtudia illius, non tibi minus, quam mihi, poſtrema magis etiam nota ſint. Sed rogabat hoc pro vetere notitia, ac cum liberis etiam amicitia, commendare ut ſe vellem, dum Medicinæ ſupremum cogitat gradum. Honeſta erant poſtulata, ac placuit mihi ingenium, ac mores. Religionem ejus, quatenus à Chriſtiana abit, ſi amare nequeo, modeſtiam tamen ejus probo, eóque abnuendum id non putabam. Et non dubito, ſtudia quoque ejus mereri hunc honorem; aut ſi quidquam in iis requiritur, eo ingenio eſt atque induſtria, ut brevi tempore ſupplere hoc

Digitized by Google

hoc, & efficere poſſit ne gradum hunc honoris indigno collatum dicturus ſit quiſquam. Itaque rogatum te velim, ut favore tuo, ſi opus habeat, juvare eum non graveris. Compoſitum à filio Panegyricum mitto, quem pro amore erga me, meoſque gratiſſimum fore confido. Plurimum is te ſalutari jubet. Uxori etiam tuæ, plurimam ſalutem adſcribi petiit. Quam & dices affini optimo Backerio, & Conjugi. Et ſi moleſtum non eſt, tum maximo, & amiciſſimo, Cunæo, tum ingenti, licet novo Academiæ ornamento, Salmaſio. Quod prætercam candidas animas Tyſii, Conſtantini, Golii, ut collegarum alios taceam, id fieri, quia nolim te onerare, tute facilè vides. Tamen ſi maximus Academiæ veſtræ honos Dom. Tyſio obtigerit, optima quæque ei, meo nomine precaberis. Volo enim ut omnes ſciatis, memorem me eſſe veſtri, optiméque velle cunctis, iis imprimis, quorum exploratus mihi amor, atque affectus. Vale doctiſſime, & amiciſſime vir, & amicitiam avitam, paternam noſtram, ad liberos etiam propagemus.

Amſtelodami *Tuus,*
cIↄ Iↄc xxxiii.
ix. Febr.

G. J. Voſſius.

CXCIV.

Claudio Salmaſio.

Vir maxime,

Literas tuas jam ante hebdomadam certè accepiſſe me, jam tibi arbitror Lamerius indicaverit. Quod tum non reſcripſi, occupationibus meis imputabis. Alioqui animus illuc inclinabat. Nam nihil æquè volupe mihi, quàm deſiderium, quod videndi habeo tui, ſcriptione crebra ſublevare, donec per anni tempus, & munus meum, excurrere Lugdunum licebit. Certè parum his proximis diebus ab itinere abſui, ſed tempeſtates & inclemens cœlum vetuere. Unde quod unum ſupererat, per literas te inviſere malui: quia iniquum ut tu recte putas, eſt amicitiam noſtram locorum propinquitate deteri, cum illa tanto arctius conſtringere eam debeat. Quæris quid agam? edere ante menſes complures cœpi opus Grammaticum quod annis abhinc xxx. & amplius magna ex parte ſcripſi. Poſſis dicere cenſuram eorum quæ veteres, ac plerique etiam juniorum de artis præceptis tradidere. Tædioſum negotium: ſed operam do, ut quantum poſſum ejus faſtidium levem: Si non aliis ſaltem ſcholis proderimus. Et neceſſe fuit, ut aliquis hoc laboris devoraret. Tentavi ego, dum alii majora. Libri ſeptem erunt, quorum tertius jam ad finem vergit. His abſolutis ut puto, Origines LL. conſequentur. Opus utrumque fortaſſe leve multis videbitur. Non levis tamen labor, quo mihi conſtitit; illud interea diffiteri non poſſum, vix eſſe hæc pro ætate mea. Quare animus jamdudum gravioribus incumbere ardet. Cæterum nolui mihi complurium annorum labores perire. Si Deus illos abſolvere dederit, ſpero me ad utiliora, nempe Antiquitates Eccleſiæ tranſiturum. Quod te facere etiam velle ſcio. Quas mihi literas commendaſti, ne dubita recte Hughonem noſtrum accepturum. Atque utinam ipſe de manu in manum tradere ei illas potuiſſem. Interim tanto & viro & amico amoto, nihil æque lætor, quam te ſucceſſiſſe. Velim Batavi omnes agnoſcant felicitatem ſuam: Lugdunenſes imprimis. In quibus non dubito quin familiariter utaris V. Cl. Petro Cunæo, viro non modo longe doctiſſimo & diſertiſſimo, ac Batavici ſtatus intelligentiſſimo, ſed præterea gravi & candido. Habui illum ego, cum iſtuc viverem, inter amicorum primos. Te quoque, ut idem facias, hortor. Digniſſimus eſt ille amicitia tua. Vale, maxime Salmaſi, ac nunc Bataviæ etiam noſtræ ingens decus: quod ſpondeo magis & magis ipſa deinceps agnoſcet, malevolis omnibus invitis.

Amſtelodami, *Tuus,*
cIↄ Iↄc xxxiii.
vi. Id. Febr.

G. J. Voſſius.

CXCV.

Merico Caſaubono *S. P.*

JAM ab occupationibus meis tandem ad te redeo, mi Caſaubone. Quam vellem id prius factum! Sed qui vitam meam ſciat, miſereatur potius mei quam ſuccenſeat; Uſque adeo occupationibus & moleſtiis premor. Et quaſi non abundè id eſſet, novum prioribus laborem ſponte accudi. Nimirum exercitationes meas Grammaticas, quarum jam tertius liber ad finem properat. Opus futurum ejuſdem molis ac, quas proxime dedi, Oratoriæ inſtitutiones. Scio alia à me expectare, cum alios, tum excellentes Britanniæ viros. Sed ſemel mihi defungendum commentationibus iſtis, quas majorem partem ante annos

Digitized by Google

nos xxx. elaboravis, atque ante annos xii. cum factioſi quidam ſibi ſolis ſacrorum tractationem vindicarent, iterum in manus ſumſi, & aliquot menſium ſpatio, partim limavi, partim obſervationibus novis adauxi. Sanè ad faciem eam artem Grammaticam ſcripſit hactenus nemo. Planeque Ariſtarchum ago in Grammaticos veteres, & novorum illos, qui nomen aliquod merentur. Multa ſcriptorum veterum loca illuſtro, multa emendo. Equidem mallem ipſe nunquam aggreſſus eſſem hoc laboris. Poteram interim longe majora & acceptiora conſcribere. Sed cum hæc orſus ſum, Gymnaſii Dordrechtani præfectus eram: eoque nihil alienum à munere meo faciebam, talia conſignando. Poſtquam vero regimen cepi Collegii Theologici ab illuſtribus Ordinibus conſtituti apud Lugdunenſes, non ſivere antiquitatis Eccleſiaſticæ hoſtes, qui plurimum poterant, ut aliis quam ſecularibus (ut vocant) ſtudiis me darem. Illis igitur regnum tenentibus, non paſſus ſum perire labores meos, quos nunc publici juris facio, ut totus deinde in majoribus eſſe, & Britanniæ atque alibi gratioribus poſſum. Sed quid ego hæc tam multis? Spero ubi videris operam, non uſquequaque improbabis. Et quî poſſis tam amans mei? Verum ſcire hæc te volui, ut apud judices iniquiores operam & ſtudium defendas noſtrum. Solum hæreo, quid facto opus ſit, de vaſto penè Originum opere: quid de rei Poeticæ libris. Nam utrumque opus jam ad umbilicum perduxi. Et tamen inter excudendum, ut ſcis, aliquid novæ exquiritur curæ: Quod autem iis accedit, id ſacris meditationibus auſertur. Quid ergo? Miſſane hæc faciam? Etiamne quæ de omnibus veterum diſciplinis exaravi, & tantum non ad finem perduxi? Si fas eſſet homini Chriſtiano, propemodum male illis optarem qui hæc potius tractandi neceſſitatem mihi impoſuerunt, quam porro evolvendi magnos veteris Eccleſiæ doctores: quod ſtudium ſic cum altero, à prima pene Adoleſcentia conjunxi, ut longe illud præferrem. Itaque alterum quoque nunc ſic tracto, ut melius majuſque non intermittam. Utinam tantùm foret tantum otii, ut ne ſæpe adeo ab eo avellerer invitus. Mane publica diſtineor auditione, vel ut nunc loqui amant noſtri, prælectione. A prandio conſulor à multis, quibus non poſſum operam denegare. Etiam Salutatorum peregre advenientium nimium quantum eſt. Quid omnia referam? Videor mihi labori ſatis aſſuetus. Et tamen fateor, interdum ſub ſarcina ingemiſco, ut iniquæ mentis aſellus. Tu vero, amiciſſime Vir, ne propterea, quæſo, minus me ama. Sed ſi quando tardius officium vel ſcribendi, vel aliud exſolvo, ita tibi perſuade, non eſſe me meum; magiſque id mihi ægre eſſe, quam amantibus mei. Et iſta hactenus. Pecuniam, quæ ex Cantuarienſi Canonicatu, regio mihi beneficio cedit, accepi uſque ad proximum Septembrem. Ut primum trimeſtre, quod debetur, ſit menſis Decembris. Multum tibi debeo, optime virorum, qui fide ea atque induſtria procures res meas. Verum quid tandem pro beneficio rependam, ne videar, vel potius ſim ingratus? Sane cogitatio hæc me ſollicitum habet, magiſque anxium haberet, niſi perſpectus eſſet erga me amor tuus. Nec tamen deſinam cogitare de teſtatione aliqua animi non ingrati.

Venio ad hortenſe negotium, de quo ſeorſim literulas ad te ſcriptas hiſce incluſi, & eas quando expedire putabis, Reverendis Fratribus oſtendas. Nunc hic plenius paulo apertiuſque animum meum aperire mihi viſum fuit. Equidem, mi Caſaubone, tametſi, ut ingenue loquar, offendere neminem velim, nihilominus non pono offenſas alienas, præſertim injuſtas, ante jus non meum modo, ſed & collegarum & fratrum meorum. Nam quod merito metuitur, ſi ego eripi mihi meum patiar, fortaſſe etiam illi, qui mihi ſucceſſerit, carendum erit. Saltèm id contentionem non mediocrem poſſit excitare. Quare prævertendum omnino huic rei videtur. Sed quia mihi tam longe remoto ſtatuere difficilius eſt, malo rem omnem arbitrio tuo committere. Quicquid feceris, id ne dubita me probaturum eſſe. Neque id de horto ſolum, ſed etiam de pecunia annua, ut hæc, quemadmodum cæteris, uno Molinæo excepto, pro ratione proventus, vel accreſcat vel decreſcat mihi.

Dicere non poſſum, quantopere ampliſſimo Hughoni Grotio placuerint literæ tuæ & quanti te faciat. Is nunc Hamburgi agit; non dubito, quin illi triſtiſſimus fuerit nuncius, de exceſſu fortiſſimi Suecorum Regis. Nam ab eo amabatur & æſtimabatur. Imo Rex jam in mandatis non uni dederat, qui cum eo colloquerentur, ut operam & conſilium ſuum ſibi addiceret. Pretium offerebat, quale Legatis dari ſolet, uti ex fidis hominibus accepi. Etiam Holſatiæ Dux & alii Principes viri hæc agunt, ut ad ſe veniat. Simulac certi aliquid ſtatuiſſe intellexero, perſcribam ad te. Binas vel ternas ab eo literas accepi. Reſponſum adhuc debeo. Quæ cauſa, credo, intra ſequimenſem nihil ad me ſcripſerit. Sed facilem mihi veniam ſpondeo, quia vitam meam novit. Nuſquam eum vivere malim, quam apud nos; ut coram potius quam per literas colloqui liceret. Et facile hoc ei concederetur, ſi modo vivendi

his

Digitized by Google

his terris poteſtatem libello poſceret. Verum metuit, ne id ſic interpretentur aliqui, quaſi culpam ullam agnoſcat, cum contra ſe præmio potius dignum ob ea exiſtimet quæ egit ſolo patriæ libertatis amore ductus. Legati hoſtilis Belgicæ Hagham reverſi, colloquuntur cum proceribus noſtris de conditionibus pacis. Plerique metuunt, ne convenire poſſint. Uſque adeo grandia ſunt quæ utrinque poſtulantur. Sed, credo, iniquum petitur, ut æquum impetretur. Plerique Sacri Ordinis bellum præoptant. Nec obſcura eſt ratio: Nam belli tempore plus tribunitiis concionibus valent; quia multa Proceres tolerant, ne quid turbarum domi oriatur. Sed longe aliam ipſi cauſam prætendunt. Negant enim honeſtam eſſe pacem cum Idololatris, quos Deus exſcindi in verbo jubet. Negant tutam, quia Artes Pontificiæ & Auſtriacæ Domus plurimum ſe occultent ſpecioſo pacis titulo. Quod ſane aliquid eſt. Sed neque talia Proceres neſciunt, qui providebunt ſemper ne quid detrimenti capiat Reſpublica. Filius meus Dionyſius, quem vidiſti mecum, Panegyricum & Poematium ſcripſit honori Principis Arauſionenſis. Id fortaſſe jam acceperis. Nam exemplar affini Junio miſi Hagham, qui ſimulac in Angliam rediiſſet, curaturum recepit. Jam liber decimus quartus Reidani Belgici Hiſtoriographi, ab eodem Latine redditi, ſub prælo eſt. Spero infra menſes tres univerſum opus poſſe abſolvi. Et puto, nec Hiſtorici prudentia, nec Interpretis dictio diſplicebit. Plurimam ſalutem tum lectiſſimo uxori, tum Reverendo D. Decano, tum chariſſimis fratribus & Collegis meo nomine dicito.

Amſtelodami **xiv. Kal. Mart. Stylo Gregor. Raptim.**

Tuus non uno nomine,

G. J. Voſſius.

Agnoſco quicquid dignatione & beneficentia Regia ex Præbenda Cantuarienſi mihi ab ejus exordio debebatur uſque ad menſem Septembrem anni Milleſimi ſexcenteſimi trigeſimi ſecundi, eſſe perſolutum, à Reverendo & doctiſſimo Merico Caſaubono: ita primum trimeſtre quod annumerandum ſit, incidat in anni ejuſdem menſem Decembrem. Scripſi & ſubſcripſi Amſtelodami manu propria, menſe Februario anni proximi qui eſt cIↃ IↃc trigeſimus tertius.

G. J. Voſſius.

CXCVI.

Conſtantino Huygenio S. P.

Quod, Nobiliſſime, Ampliſſimeque Huygeni, tu quoque ſic obitum cariſſimi pignoris, meumque hunc dolorem doles: amicè facis, & liquido oſtendis, neutiquam me in eo falli, quod te ſemper amantiſſimum mei, familiæque meæ judicavi. Nimirum pro affectu hoc tuo, non potes, non peracerbum hunc mihi caſum judicare. Sanè periculum fortaſſe eſſet, ne animus de gradu totus dejiceretur, niſi partim tui, & aliorum præſtantium virorum alloquio Epiſtolari, paulatim ſpiritum, & vires reciperem: partim ſponte mihi etiam, ob oculos ſæpius ponerem, incertum vitæ humanæ, & alia, quibus ægras mentes, in caſibus hujuſcemodi, ſolari ipſe antea ſoleo. In his familiam ducit voluntas Dei, quæ Chriſtianis nobis, omnem penè paginam facere debet. Nam ut quanto nebula, ac caligo magis attollitur, tanto aer proximus fit purior, clariorque: ſic comperio mentem etiam noſtram eo reddi ſereniorem, quo amplius elevatur ad Dei Providentiam, quæ nihil non providè immittit, aut permittit. Illuſtriſſimo, & Invictiſſimo Arauſionenſium Principi, æternum pro ea liberalitate, debitor ſum futurus. Sed ſi cogitem, per quem mihi conciliatus ſit maximus Heros, ingratiſſimus ſim, niſi hoc ita illi tribuam, ut non & tibi beneficii partem tranſcribam. Nec nunc præter hujuſmodi verba habeo, quod rependam. Enitar tamen ſedulò, ne vel munificentiæ Arauſionenſium Principem; vel te, Nobiliſſime, & Amiciſſime Huygeni, commendationis tuæ poſſit pœnitere. Hunc animum noſtrum, qui prima occaſione ſe exeret, magnum cenſebis, ſi eum æſtimes, non pro viribus ejus, quæ exiguæ, ſed pro humanitate tua, quæ ſumma eſt.

Ampliſſimum, Optimumque Affinem tuum, David D' Willem, ſalvere ſi juſſeris, gratiſſimum erit.

Amſtelodami **cIↃ IↃc xxxiii. Prid. Non. Mart.**

Tuus merito tuo,

G. J. Voſſius.

CXCVII.

CXCVII.

Hugoni Grotio *S. P.*

NON facile dixerim, quantum mihi ſolatio fuerint geminæ literæ tuæ. Nam licet pro acerbo hoc caſu, videor mihi ſatis fortis; tamen mentiar, niſi agnoſcam ſubinde etiam non magna occaſione malum recurſare animo. Quid mirum? quando quem amiſi, is erat, in quo poſt Deum, ingraveſcente hac ætate mea, plurimùm fiduciæ mihi, meiſque repoſueram; ut non potuerint non acceptiſſimæ eſſe literæ, cum Salmaſii, & Cunæi, tum imprimis tuæ, quibus erigere animum mœrentis voluiſtis. Neſcio autem, num ab luctu ſit, an fœda anni tempeſtate, an immodico labore, ac vigiliis, quod tribus menſibus malè habuerim. Sex prioribus hebdomadis, pedem domo non extuli, ſex proximis unum illud potui, ut publici muneris causâ, ingrederer Lycæum, quod vix lapidis jactum ab ædibus noſtris abeſt; ſed videor mihi quotidiè virium capere incrementa, & appropinquat blandior adoleſcentis veris aura, quæ meliora, melioraque ſperare jubet: atque hæc eo etiam lubentius commemoro, ut cauſam videas cur plurimis literis tuis non reſponderim. Quarum poſtremis partim mihi Tragœdiam miſiſti tuam, partim ſignificas, ut locum quendam corrigi velis. Simulac eas accepi, quia ipſe exire non poteram, per filium arceſſivi Blauwium: Qui velle ſe excudere dixit, ſed negabat id ullo modo ante proximas nundinas Francofurtenſes fieri poſſe. Addebat, nec ſe, nec alium habere literas qualibus Auriacus excuſus, ſed viſurum quæ proximè accederent. Juro, niſi feſtinato opus putares, Francofurto tales procuraturum, quales petis. Video ejus prælum fervere plurimis, pluraque ſub manibus habere; quare vix puto, ante duas hebdomades orſurum editionem: nempe ubi ea abſoluta, quæ Francofurtum mittere cogitat. Sed ulterius ſi moram nectat, non patiar. Nec ſanè is eſt qui calcaribus egeat, præſertim in tuis; unde certum lucrum: niſi vicinus Janſſonius, ut ſolet, minoribus excudat typis, quo minori pretio divendat. Credò tandem acceperis filii τῷ μαγείρῳ Reidanum; uti & de Termino Vitæ variorum reſponſa ad Beverovicium. Epiſtolam ejus nunc tàntùm mitto, quia decretum erat includere literis meis Illuſtri Schitio tradendis, ubi ad vos iturus. Sed ille jam menſem, & ultra, præter expectationem ſuam hic cogitur hærere. Video Beverovicium hoc agere, ut judicium quoque tuum perſcribas, ipſe autem tomo ſecundo inſerat. Id quidem an placeat ſatis neſcio, ſed ſcio illud Rivetum antehac Theologiæ apud Leydenſes Profeſſorem, ubi legit judicium Epiſcopii, dixiſſe ſe adverſus illud ſcripturum. Et jam in eo totus eſſe dicitur. Salmaſius, qui & ipſe ſententiam rogatus erat, & ſic ſatis prolixum opus compoſuit, negat ſe paſſurum ut divulgetur; nempe maligno adeo ſæculo metuit, ne & ipſe vapulet. Etſi & alteram cauſam habet. Seorſim legi ſua malit, quam ut in turba compareant. Credo, ſi Grotii vel Salmaſii eſſent, quorum judicia promuntur, non invitus ſe quoque Principibus permiſtum agnoſcat Achivis. Nunc minuti quidem Heroes, & ut ſic dicam Dii Patellarii, ſi modo Dei intercurrunt. Putavi tua intereſſe, ut hoc ſcires, & ſi ea ſis prudentia, ut iſtorum etiam neſcius, non ſis ſcripturus quorum poſſit pœnitere. Filius tuus jam ante hebdomades duas Amſtelodamo diſceſſit. Cauſam neſcio, ſed maluiſſem menſem unum alterum remanſiſſet, vel propter Blawium qui eum in Matheſi inſtituere jam cœperat. Sed nihil feciſſe arbitror, niſi ex parentis voluntate, quibus abſque dubio ſua ratio conſtat. Uxori lectiſſimæ, & filio Cornelio ſalutem dicito. Sed & Lindembrochio, ſi occaſio erit.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxiii.
x. Kal. April.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CXCVIII.

Jacobo Roverio *S. P.*

TU verò, Cognate Roveri, ut libertatem tuam rectè accipiam, rogare etiam ſuſtines? quaſi aut hæc ſtudia non ab humanitate acceperint nomen; aut illius ſit excuſare ſemet, qui utilem amicis operam navare ſtudet. Mihi potius id reliquiſſes, qui ob dilatum (ex more ſcilicet meo) reſponſum, purgare me debeam, vel occupationes, vel aliud memorando, quò tibi ſatisfiat. Nec propterea in eo operam inſumam, quam perdere nolo. Abundè enim noſti me publicè docere, privatim ſcribere, & quaſi neutrum eſſet, vacare domeſticis, amicis; ad hæc tot indigenis, & exteris, qui quotidie ex Germania, Gallia, Britannia, terris aliis, cùm veniunt, compellare nefas putant. Quid reliquum literis? Ipſe hoc tempore impeditiſſimus ſcribo. Quid mirum? Nox eſt, quæ plerumque curarum eſſe levamentum creditur. Vix eſt mihi qui tam multa in noctem

rejicere cogar; præſertim quæ hoc Epiſtolare hoc officium ſpectant. Quanquam ſic quoque, illa mihi nunc levamentum; quia haut noctem eſſe ſentio, quod te quomodocumque colloqui habeam pro curarum ceſſatione. Quæras fortaſſe, ſi ita animatus ſim, cur tam tardè à nocte ſubſidium petierim? Pluſculæ enim abiere, ex quo non reſpondi. Nimirum illud eſt commodi, in abſentium amicitiis, quod vacare iis tantum opus ſit, ubi opportunum eſt; præſentibus ſæpè, cum minimè eſt integrum. Et tamen paucos ex amicis etiam abſentibus habeo, quibus non partem aliquam temporis mei, utcumque illud puſillum ſit, gratificari velim. Tibi verò, præſtantiſſime Cognate, non volo modò, ſed etiam debeo; Ut qui non paſſus ſis ſtudia tua, ſine fructu meo procedere: Quod propter Epiſtolam tuam bonæ frugis plenam dico. Equidem ingratus ſim, niſi hanc agnoſcam humanitatem: Quæ ſi paulò maturiùs ſe exeruiſſet, etiam publicè fuiſſet utilis. Nunc quæ obſervaſti, pleraque artem metricam ſpectant. De hac operis noſtri Grammatici liber ſecundus tractat; qui jam dudum abſolutus, ad quintum enim deventum, de Pronomine agit. Tamen ſi omiſſorum copia ita creſcat, ut Appendicem concinnare operæ videatur; erit quod publicè me tibi debere profitear. Utcumque enim non pauca mihi jam dicta ex iis quæ mones, tamen & reperi quod addere maluiſſem. Nunc de verſibus tuis quid dicam? Planè venuſti ſunt, ſic ut Romani hominis videantur, & argumento, quod tractas, nihil convenientius. Sponſum haud dubiè, etſi haut dubiè, ſua jam felicitate contentum, nova voluptate Muſa afficiet, tam ſuavis, & tam cari capitis. Equidem velim meo nomine, & illi, & ſponſæ illius, optimæ virgini, omnia fauſta appreceris: Sed & Ampliſſimo Parenti tuo, & fratrum alteri Joanni, atque adeo toti domui veſtræ. Præterire verò nefas ſit Amiciſſimum Beverium, Inclytæ urbis veſtræ Prætorem. Quibus omnibus, & uxor ac liberi ſalutem adſcribi petierunt.

Amſtelodami
xiv. Kal. Maias.
cIↃ IↃc xxxiii.

Amantiſſimus & ſtudioſiſſimus tui,

G. J. Voſſius.

CXCIX.

Hugoni Grotio.

Vir Ampliſſime, amicorum Optime Maxime,

EUnte ad vos Matthiſio, haud aliud ſcribere habui, quam quod his diebus haut lætus accepi, optimum, & diſertiſſimum virum Erycium Puteanum, in periculum, aut certè moleſtias aliquas incidiſſe. Scripſit ſtateram Belli, & Pacis, quo nonnullis de partium ſuarum impotentia prolatis, complures offendit. Noſti faſtum Hiſpanorum, & Principum aures, quorum nec hæ, neque illi veritatem accipere ſuſtinent. Itaque niſi noſſem multos ei in aula Bruxellenſi, quò vocatus eſt, amicos eſſe: niſi quoque ingenium, & eruditionem illius æſtimari ſcirem, ſiniſtri aliquid vererer. Nunc optima non omnino deſpero. Utinam non aliud audire cogantur, quam quod olim in ſimili ferè negotio, à Phalaride aiunt fuiſſe dictum Simonidi? Μέλλουσιν σοὶ Μουσῶν εὐκλέεις πόνοι. Rerum hic novarum nihil. De Pace adhuc ambiguæ opiniones. Haud dubiè, priuſquam conveniat, de noſtris, aut hoſtium armis aliquid audiemus. Opus noſtrum Grammaticum quotidie procedit. Jam libro quinto prælum fervet. Reidanus filii mei Dionyſii intra hebdomadem unam & alteram finem accipiet. Simulac editus erit, tibi mittet, qui jure tuo non illum modò, ſed quicquid etiam à me, aut meis proficiſcitur exigere potes. De filio tuo ſubinde Rectorem Oſtdorpium conveni, cujus literas accipies cum meis. Abſque eo eſſet, fuſiùs ſcriberem. Ingenium ſemper laudat. Viſus tamen paulo plus diligentiæ requirere. Quod celare non debui, quatenus tuis, non minus quam meis benè volo. Quia una alteraque hebdomade domi eum meæ non videram, ipſe acceſſi domum illius, & commonui, ut frequentius me, meoſque inviſeret. Simul aurem vellebam de Oratione quadam è Tacito, quam promiſerat ſe carmine redditurum. Non deſinam eum monere, & hortari, omniaque illa facere, quæ te velle ſcio. Vale Ampliſſime vir.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxiii.
v. Kal. Sextil.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

Digitized by Google

CC.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

NEſcio felicem me an infortunatum appellare debeam. Quippe hinc ingens ille favor, & affectus tuus, me tantopere evehit, & ſingulari gaudio implet, quod tum magni, tum eruditi Præſulis eum mihi amorem obtigiſſe videam: inde rurſum angor, quod in tanto affectu tuo quem par eſt animum teſtari nequeam. Semper occupationibus obrutus nunquam meus ſum. Et ſi forte aliquod reſpirandi ſpatium, ſimul & otium ſpero colloquendi cum iis, quorum aut favore obſtrictus ſim, aut amicitia, ſubito plerumque nova moles ingruet, ut jam dediſcam ſperare vacuum à laboribus tempus, qui ſemper negotia nova habeam dum adhuc veteribus quam maxime diſtineor. Equidem non ignoro ad labores hominem natum, & quietem hic ſolidam habere nequire. Sed-enim cum cogito ingratum me videre poſſe in optimè de me meritos, quorum inter primos te, Illuſtriſſime Domine, pono, parum abeſt, quin importunis adeo occupationibus indignor. Pudet dicere quod menſes elapſi ſint ex quo tibi, Reverendiſſime Pater, debeo literas & gratias pro eo quod benevole adeo cætera etiam ad Marianum pertinentia tranſmiſeris. Ita ut ſi moram compenſare gratiarum magnitudine æquum ſit, nulla verba inveniam, quibus ſatisfacere poſſim. Animum ſolum tot & tam variis impeditum nihilominus ſemper veneratione tui plenum retineo: & quia ille bonus eſt, facile veniam ſpero apud te, Illuſtriſſime Præſul, qui humanitatem tuam prolixe adeo in me effudiſti. Nunc tandem quas diu volui literas celerare libuit ob occaſionem, quâ non aliam habere meliorem potui dum apud nos eſt Præſtantiſſimus Boſwellus: cujus ſi eruditionem æſtimem, non minus miror ingentem, quâ te proſequitur venerationem. Volupe fuit mihi ſermones conferre cum eo, quem pro ſummis virtutibus tuis tantum eſſe cultorem tui viderem: cumque eo pro cujus pietate, doctrina, induſtria, magna in Hibernia incrementa additum iri ſpero melioribus ſtudiis. Cæterum ad Marianum ut veniam, eum in lucem mittere per diverſa hactenus nequivi. Nam & cura operum quæ ſub prælo habeo obſtabat, & Typographus tam multa & varia receperat ut culpare non poſſem, ſi moræ aliquid poſtularet. Non committam tamen, quin primâ, quam Deus dederit, occaſione, præſtem, quod & tibi & mihi in votis eſt. Tantum breve ſpatium rogo, quo in ordine redigam mea, & expedire animum liceat ab iis quibus nunc diſtinetur. Te interea, Illuſtriſſime Domine, ſupremo numini, me & illi & tibi commendo: atque oro ita habeas perſuaſum, neminem te inter Belgas habere, qui Illuſtre ac Reverendum nomen tuum devotius veneretur.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiii. vi. Kal. Sextil.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui Cultor,

G. J. Voſſius.

CCI.

Claudio Salmaſio *S. P.*

COmmitere, maxime Vir, nolui ut communis amici noſtri Hugonis literæ ad te ſine meis irent; ſi non ob aliam cauſam, certè ut hoc ſaltem modo tres amici ſimul ut poſſumus eſſemus; quorum illum iniquitas temporum, te valetudo, & cœli inclementia, & credo domeſticæ etiam curæ, me publicum docendi munus congredi nondum patitur. Sed ſpero vigorem tibi jam priſtinum rediiſſe, & ut homines ſatis æqui non ſint, aëra ſaltem eſſe. Hujus duritiem adſuetudine, illorum invidiam animi magnitudine facile ſuperabis, præſertim ſi cogites Sophocleum illud,

Πρὸς τὸ ἔχον δ' ὁ φθόνος ἕρπει. Optaſſes fortaſſe alio documento tuas virtutes intelligere: ſed certiori non poteras. Scio quæ mihi evenerint, quamvis infra invidiam me eſſe deberem putem. Et ſic hæc inter arctiora amicitiæ vincula, quod quamvis bene meriti præmia parum digna pariter retulerimus. Sanè abundè ſolatii mihi eſt quando tot bonorum, & his & aliis in terris, & poſteritatis ſimul judicia cogito. Quæ tibi, optime maxime Salmaſi, excellentiora longe & jam obtigere, & deinceps erunt. Reputemus etiam mercedem hic ereptam à ſupremo & beneficentiſſimo mortalium rectore cum fœnore rependi. Salutem plurimam Uxori tuæ meo, & meæ nomine dices, quam, licet ignotam, æſtimo ob egregium parentem & majorem conjugem. Summis etiam viris Cunæo, Scriverioque cum occaſio dabitur, ſalutem impertias rogo.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiii. Kal. Maiis.

Tuus ſine fuco & more majorum,

G. J. Voſſius.

CCII.

Joanni Skytte.

VIR Illuſtriſſime, quamvis inexſpectato generoſi filii tui diſceſſu præventus, malui tamen tumultuarias prope ad te literas dare, quam nullas. Adſtringebant me huc nupera promiſſa, & ipſius filii tui rogatio. Cui ego quomodo hoc negare poſſim, cui majora longe ſponte etiam obtuli? Accedit quod non alias à me gratiores fore literas ſcio, quam ejus manibus perlatas, quem non poſſis non cariſſimum habere, ſive naturam ſpectes, cum nullum reperiatur arctius vinculum, quod parentes liberis adſtringit; ſive indolem generoſi filii tui, quæ virtutis via ad excelſa graſſatur. Videor jam omnino videre mihi illum in ſummis regni veſtri honoribus, quibus ſi tales multi fungantur, qualem hunc futurum confido, dubium non eſt, quin gloria gentis veſtræ auctura etiam ſit gloriæ gradum, quem virtutis ſuæ merito, & magni Guſtavi affectu obtinet. Etenim & ingenio filius hic tuus eſt acri, & ætatem cum conſidero, pro ea ſane judicio excellenti, & pro iiſdem annis ſtudiis non leviter tinctus, præſertim quæ fortunam ejus decent. Ac nequid auribus tuis dare videar, ipſe egregium hujus rei argumentum videbis, vel Panegyricum ejus. Multa adeo bonæ erectæque mentis indicia apertiſſima in eo ſe exerunt paſſim. Ob ſubitum diſceſſum non potui legere, qua cura vellem. Sed carptim id facere cogebar. Verum ex ungue, quod dicitur, leonem. Ut monumentum etiam ſit futurum, quod poſteris placere poſſit. Satis etiam laudare non poſſum generoſum filium tuum Joannem. Tantus in eo eſt ardor ſtudiorum: Nec præter eum retinuit illum apud nos quicquam. Exiſtimabat enim inanes fore labores, quos apud nos hactenus ſtudiis impendit, ſi ea in medio curſu desereret. Alioqui poſtquam eum à te, Illuſtriſſime Domine, arceſſitum intellexi, ſerio hortatus ſum, ut paternæ voluntati obſequeretur. Meum non fuit inquirere, cur ſcripſiſſes; ſed ille arbitrabatur, nihil tibi gratius eſſe poſſe, quam ut hac ætate, qua ſementis ſtudiorum fieri debet, non deſtituat parentum de ſe & illuſtris familiæ ſpem. Itaque cum optime illi perſpectum animum tuum putarem, nolui nimium urgere, ut iret, ne vel ignarus tuæ voluntati contraria conſulerem, vel illo, quem ſic amo, carere viderer velle. Imo vero cupio in omnibus illi prodeſſe; eoque nulli parcere labori animus eſt. Priuſquam finio, debeo quoque gratias tibi agere, Illuſtriſſime Domine, filii mei Dionyſii nomine, quod eum ad te cum liberis venire tuis iterum volueris. Nunc id opera ejus, quibus prælum fervebat, non patiebantur, ſine offenſa multorum, & ingenti damno Typographi. Interea tanto acrius generoſi filii tui ſtudia juvare conatur, ut ſe gratum oſtendat pro eximia hac humanitate tua.

Deus Opt. Max. rogo, ut diutiſſime te ſalvum præſtet regno Suecico, familiæ tuæ & cultoribus, quos inter ego, & mei omnes nomen præ aliis profitemur noſtrum.

Amſtelodami Kal. Jun. Styl. Greg. — *Æternum illuſtri tuo nomini devotiſſimus,*

G. J. Voſſius.

CCIII.

Joanni Meurſio.

Vir ſumme & nulli amicorum ſecunde,

QUod non ſemel ſcripſi, & ut metuo, ſæpius conquerar deinceps, non ſinit hoc vitæ genus, quod nunc dego, ut amicitias colam, quemadmodum oportebat. Unde eſt, quod raro quiſquam literas à me accipit, niſi jam multis ante menſibus exſpectatas. Sed cum hoc male me habeat, in plurimis, tum nihil magis indignor, quam non licere mihi colloqui cum duobus tribus quos ſupra cæteros æſtimo mortales. Satis noſti in his te eſſe uti & τὸν πάνυ Grotium noſtrum. Fateor ſane Jure te tuo, uti illos ſuo crebriores à me literas exigere. Sed quid agam, qui quo longius ætas provehitur, eo minus mei ſum juris, contra veterum Romanorum mores qui ab Auguſti ævo, miſſionem dabant vicena ſtipendia meritis: eos vero, qui ſenadena feciſſent, ſacramento ſolvebant, ac ſub vexillo retinebant donec agros & præmia tribuiſſent. At ego jam bis ſenadena ſtipendia feci, nec labor minuitur, ſed gravatur. Etſi negare non poſſim jus mihi eſſe recuſandi. Sed ſi quid componatur, negare non ſuſtineo, ut mihi ipſi culpam tribuère magna ex parte cogar. Nimirum ſic cogito, Muſarum caſtra non facere militiæ finem, nec certos habere ſtipendiorum annos, ſed vel maxime hic habere locum, quod dici ſolet, Imperatorem ſtantem mori oportere. Quantum ad opera tua attinet, ea brevi aggredietur Blauwius. Sed optat, ut ſi qua in adhuc editis addideris aut mutâris (& fieri vix aliter poteſt) quamprimum ea chartæ committas, & ad nos tranſmittas. Adſcribam deinde operibus

bus tuis, quæ hic habeo, ut auctiora & ſi fieri poſſit, meliora etiam prodeant. Jo. Janſonius ante menſes jam aliquot excudere cœpit, quæ miſeras. Et puto jam prope abſolviſſe. Seorſim etiam excudet Blauwius, quæ poſtremo accepta. Nihil tuorum in via utcumque ſilentio prætereirim in Literis meis. Nempe tam occupatus ſcribere ſoleo, ut non poſſim non aliquorum obliviſſe, eoque Literæ meæ magis animum meum quam ſeipſas probare tibi debeant. Dionyſius meus brevi tibi Hiſtoriam Reidani Latinè à ſe redditam tranſmittet. Opus egregium eſt. Verſionem commendare ipſe nolo: illud tamen dicere audeo plurimi laboris fuiſſe. Mittit nunc Panegyricum & Carmen ad principem ante V. menſes editum. Nunc etiam Commentarios parat in Rabbi Maimonidis libellum de Idololatria quem tranſtulit ex Hebræo. Mittit filia mea tuæ, quæ poſtulatorum comparare potuit. De corallinis operam dedit nec ſucceſſit. Nunc quoque dum hæc ſcribo in eo occupatur. Nos adhuc de pace diſceptamus & eventus,in ambiguo eſt. Princeps Rhenoberkam obſedit. Nec Hoſtes ſegnes ſunt qui jam xx millium exercitu Moſam tranſiere. Vale optime maxime vir & amice, plurimumque ſaluta Uxorem, Filiam, Filiumque. Sed & Laurenbergium ac Stephanium noſtros. Quorum alteri orationem noſtram, alteri filii Panegyricum dabis. Hoc enim fieri geminum exemplar miſimus.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxiii. Poſtr. Kal. Jul. Styl. Gregoriano.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCIV.

Ger. Jo. Voſſius *V. Cl.* Erycio Puteano *S. P. D.*

ETSI valde faveo novo honori præſtantiſſimi viri & amici Plempii, tamen vere dico, cum dolore ab eo avellor. Plane maluiſſem ut patrium hoc Lyceum ingenii doctrinæque ſuæ laudibus decoraſſeſit. Præſens ejus properus abitus haſce mihi literas, vel potius tumultuarias literulas extorſit; uberiores dari nunc oportebat, quia raro iis procurandis tam boni offerantur amici: ſed nunc facere quod poſſum, cogor, non quod volo. Intellexi his diebus editam à te ſtateram pacis & belli, multis quidem ingenii & doctrinæ indiciis relucentem, ſed φιλαληθέστερον, quam tempora hæc ferunt. Quare & Bruxellas vocatus dicebare: non poſſum dicere quam id male me habuerit, ſed tamen ſolatur eximia eruditio, & pius animus, & magni quos habes amici. Nec enim illi patientur triſtius te propterea haberi. Tu quæſo, ſi conſultum putas, fac me quamprimum de rebus tuis certiorem. Scis illud poetæ,

Res eſt ſolliciti plena timoris amor.

Summi numinis cuſtodiæ te meque commendo. Scribebam præcipiti ſi unquam calamo.

Amſtelodami, vi. Cal. Sextil. Anno cIↄ Iↄc xxciii.

CCIV.

Joannis Hulſmanno *S. P.*

CUm nihil, Clariſſime Hulſmanne, lubentius legam, quam Præſtantium virorum Literas, tamen adeo tardus ſæpius ſum in reſcribendo, ut videri poſſim metuere, ne ſi diligentior hac parte ſim, nimis multas ab iis accipiam. Quod non aliunde eſt, quam à negotiorum mole. Atque hæc in cauſa etiam fuere, cur prioribus tuis literis, tanto ſcriptis affectu, non reſponderim. Acceſſit fiducia facilitatis tuæ: ſed nunc alteris etiam prævento, ulterius in ſcribendo eſſe remiſſo non licet, ne injurius videar in amicitiam noſtram nuper initam. Quomodo enim, præterquam Epiſtolari hac via, colere eam liceat, quandoquidem tanto disjungimur intervallo? Itaque non facile committam, ut hac in re induſtriam noſtram deſideres. Multum enim, mi Hulſmanne, amo te, ac æſtimo; ac crebro in mentem venit, jucundæ illius diei, quo unà de rebus divinis colloqui dabatur: ſæpéque mihi optem tales recurrere; facile enim tum perſpexi egregias animi dotes. Atque opinionem de te meam poſtea auxere duæ & viginti diſſertationes tuæ eruditiſſimæ, quas muneri reliqueras. Deum oro, ut in hac ſtatione diurnare contingat, quo deinceps ſimilibus monumentis Eccleſiam bees. Nihil verò æque me in ſermonibus tuis delectavit, quam quod ſtudium pacis ac concordiæ junxiſſes amori veritatis ſtrenuè tuendæ adverſus omnes, πτωχῶς καὶ ταπεινῶς τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ δογματίζοντας, καὶ δοξάζοντ). Nam quod de Ebionitis veteribus Euſebius ſcripſit, id nobis accomodare liceat, Novis illis, quos ſeunebionitas poſſis dicere. Rerum novarum, poſt Rhenoberkam captam nihil hic habemus. Etſi vero aliquot ab annis omnia fluxerint ex voto, nihil tamen æque exopto, quam ut bellum hoc pax excipiat. Cujus ſpem vel toto ſinu admitto.

Non

Digitized by Google

Non ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros.

ut monte Flaccus. Quare & nobis, his locis, & Germaniæ etiam veſtræ, imo & noſtræ, quandoquidem in ea vitalem primo auram hauſi, ſperare liceat ſerenitatem poſt nubila & turbida. Quo in voto deſino, idque eo lubentius, ne longior ſim præter morem, qui verborum parcus eſſe ſoleo: ſolum rogo, ita tibi perſuadeas, ſicubi uſui hic tibi ulla in re eſſe poſſim, vel aliis etiam, quos commendare nobis voles, operam me daturum, ut intelligas quanti te faciam.

Amſtelodami, vii. Kal. Septembr. An. 1633. *Te æternum amaturus*,

G. J. Voſſius.

CCVI.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

EOrum quos vides, unus eſt nobiliſſimus juvenis Guldenſternius Danus, cui Parens ſuperſtes, Eques auratus, vir ut antiqui ſtemmatis, ita magnæ in Regno authoritatis. Alter eſt ornatiſſimus, doctiſſimuſque Ernſtius Helmſtadienſis, qui in Academia Sorana juris Profeſſor Meurſiique noſtri Collega fuit. Hi luſtrata Gallia, Italia, ac Sicilia, nunc domum redeunt, magnæque fœlicitatis cenſent, quod Hamburgi ſibi compellandi tui occaſio erit. Perjucundum mihi fuit cognoſcere judicium tuum de optima ratione inſtituendæ pueritiæ, neque mihi alius unquam animus fuit: ſed proximis duodecim annis, & quod excurrit, vix ulla in Bataviæ civitate, potiri ea Doctoris, ac cœtus quem deſcribis fœlicitate licuit; ut omnino aut privatim domi alendus fuerit pædagogus, aut puer in ſcholas publicas ablegandus. Cum enim tota Reip. facies immutaretur, illud etiam cautum facit, nequis extra ſcholas publicas pueritiam inſtitueret. Quo pacto fiebat, ut nec Eccleſiaſtico, nec Scholaſtico munere dejectis ſtudia ſua prodeſſent, ad ſe ſuoſque ſuſtentandos: nec Parentibus qui Remonſtrantibus addictiores forent, poteſtas eſſet liberos ſuos aliis committendi Præceptoribus, quam qui Synodalibus ſe decretis adſtrinxiſſent: ſed Decretum hoc paulatim in urbe hac, biennio proximo, aut triennio, cœpit negligi. Ita ut nunc, tres quatuorve ſint, qui ſeorſim honeſtiorum Civium liberos inſtituant, aliqui etiam in convictum recipiant: ringente admodum Gymnaſiarcharum altero, nomine Stado, ejuſquem de nomine noſti, filio, qui Patri in ſcholaſtica hac Palæſtra ſucceſſit. Is poſtquam Proceres me utriuſque ſcholæ ſuæ curam gerere voluerunt, ſæpe apud me conqueritur, quod Ordinum, Urbiſque Decretum ſic negligatur, eamque cauſam eſſe ait, quod tam paucos habeat diſcipulos, pauciorelque convictores. Nec minus fatigat Scholarcharum alios, ut quicquid eſt ſcholarum hujuſmodi diſturbetur; ſed ſurdis canit, quia pleriſque ex ipſis Proceribus, altera magis via placet. Et ſanè audio, eos gratulari ſibi, de liberorum in privatis ſcholis profectu: ſed quot numero diſtinctos, quam multos item in convictum habeant, nondum poſſim dicere, pleniuſque de eo exquiram die craſtino. Nunc fieri id non potuit; nec niſi heſterna die literas de hoc tuas accepi. Intelligo ex filio tuo, uxorem tuam intra octiduum vel circiter hic fore, eamque Hamburgum cogitare. Id ſi eſt, de iſto, & aliis, optima ſcribendi occaſio erit. Habitat Lugduni Batavorum, Vir egregius & Cordatus, Matthias Overbekius, literatus ipſe, ac literatorum amans; nec paucorum adoleſcentum, qui ſacra ſtudia excoluere Nutricius ac Mecænas. Hic nihil æque exoptat, ac ſtudet, quam ut ex ampliſſima hæreditate, quam cum Cohæredibus adiit, decidatur portio, quæ ſufficiat ſex ſeptem alendis, Philoſophiæ, ac Theologiæ ſtudioſis. Ac partim eo movetur, quod utile ſit futurum Eccleſiæ Dei, his maxime temporibus, quibus omnes, prope in partes eunt; paucique adeo rectam inſiſtant viam: partim illo etiam, quod certo ſciat, nec ignorare Cohæredes poſſint, eam fuiſſe defuncti ſententiam; cui grave eſt refragari, utcumque civili jure conſtringi fortaſſe non poſſint. Videor mihi ex Overbekio non obſcure intelligere, Cohæredum eſſe unum (cognatum arbitror) quibus hæc non ſatis placeant, eoque à me mirum in modum petiit, ut ad te tranſmitterem, quem ipſe hac de re conſignarat, quo plenius mentem ſuam intelligas; ſimul rogavit, ut hoc negotium commendarem tibi, quem conſilio & auctoritate aiebat plurimum apud Cohæredes poſſe. Hæc ea ſunt, de quibus nunc ad te ſcribere volui. Vale, vir incomparabilis, & valetudinem tuam, pro qua innumeri vota faciunt, cura diligenter: ſalutat te familia univerſa; ſimul filium tuum, de quo non dubito, quin magnis paſſibus, in ſtudiis pergat; præſertim ex quo tecum aſſiduè eſt, & te Ἐργοδιώκτην omnium habet.

Amſtelodami, cIↃIↃcxxxiii. poſt. Kal. Octobr. *Tuus tuo merito*,

G. J. Voſſius.

Gulielmo

Digitized by Google

CCVII.

Gulielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

TRiſtem nuncium huc allatum de morte Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi Cantuarienſis, lenivit mox fama, quæ adferebat, plurimorum eo vota, ac, ut addebant, Regis ſapientiſſimi eo conſilia tendere, ut tu in ſummo hoc pulcherrimoque Eccleſiaſticæ dignitatis gradu locareris. Quæ mihi eo magis volupe fuit audire, quia & quo ſtatu Eccleſia Chriſtiana nunc ſit, & quantum tibi pietatis ac prudentiæ ad eam dirigendam, quodammodo videor intelligere. Unde ſpem maximam concipiebam, fore, ut Dominus Deus, cujus in manu corda hominum ſunt, magis magiſque huc animos flecteret. Eo dum flagro deſiderio, ecce Hagha mihi ab amico Literæ, quibus perſcriptum, jam eam te in ſedem aſcendiſſe. Ac paucis poſt diebus idem diſperſit fama, qua non aliam lætiorem longo tempore ad aures noſtras advolaſſe poſſum dicere. Nec tamen tam bene in Batavia hac, nec puto in Britannia agitur, ut malevoli deſint, vel etiam male creduli, quibus quia primæva ſordet Antiquitas, exoſaque eſt Eccleſiæ Diſciplina, eo alteri hoc honoris collatum præoptent, nec linguæ id virulentia diſſimulent. Sed iſtis moribus jam à multis annis in Eccleſia Dei vivitur: beneque agitur cum bonis ſi tales maledicere ſolum poſſint, malefacere non poſſint. Nec interim non magnus numerus eorum, qui rectius ſapiant, ac mecum divinam venerantur Majeſtatem, cujus providentia huc faſtigii perductus es, & ſupplices eandem rogent, ut diu te graviſſimis hiſce temporibus regere Eccleſiam permittat. Quæ quanto diutius prudentia tua dirigetur, tanto haud dubie felicior erit. Quantum ad filium meum Johannem attinet, cum ex tuo potiſſimum, Reverendiſſime Pater, conſilio, & quorundam hic amicorum, revocavi: & agit nunc in ædibus meis. Quid facto mihi opus ſit, & an remittere eum in Britanniam conſultum ſit, adhuc hæreo: Fortaſſis tempus me in hanc aut illam partem trahet. Filiorum alter Dionyſius hiſtoriam patriam è Belgico ſermone Latinè tranſtulit, & vulgavit; quam hic mitto. Auctor Vir fuit doctus, gravis, prudens, & quod in Hiſtorico primum, Reipub. ejus quam deſcribit, apprime intelligens. Sed quorundam judicio, quia Guilhelmo Naſſovio, Friſiæ Gubernatori, à Conſiliis eſſet, Naſſoviæ domui in hoc opere addictior, quam Hiſtorico conveniret. Ab hoc fonte & capite eſſe arbitrantur, quod Vir alioqui laudatiſſimus & Belgicorum Hiſtoricorum facile Princeps, ſic Arauſionenſium Principibus, & maxime Comiti Wilhelmo Naſſovio bene geſtorum gloriam adſcribat, ut juſtum decus vix tribuat Fœderatæ Belgicæ Patribus: de quibus liberiora ſubinde judicia occurrunt. Ut mirandum non ſit, ſi minus quandoque pepercerit, vel Sereniſſimæ Reginæ Elizabethæ, vel Gallorum Regi, vel Cæſari, vel exteris Principibus, aut Rebuſpublicis. Addidi huic operi alterum quod ex Lingua Hiſpanica proxime vertit de conciliandis Sacræ Scripturæ Locis, quæ in Pentateucho pugnare inter ſe videntur. Etenim utile viſum eſt Chriſtianis omnibus, quæ ad Quæſtiones divini operis commentati eſſent Rabbinorum doctiſſimi: quorum ferè omnes opiniones hic liber complectitur. Uterque hic labor in cauſa fuit, quo minus Maimonidis diſſertationem de Idololatria conſummaret. Nunc tamen ad eam rediit, totuſque incumbit, ac vix ſexta pars operis ſupereſt, ut intra quintum hebdomadem vel circiter Typographo tradi poſſit. Nec ſegnius ego deſudo in Eccleſiæ Hiſtoria. Sed quotidie deploro, quod non in Villam aliquam me poſſim ad menſes aliquot abdere. Nunc quibus horis non publico munere diſtringor, iis dicere non poſſum, quam multi interpellent, partim Belgæ, partim Exteri, pleriquc aut genere illuſtres, aut doctrina clari, quorum ego affectum non poſſum non exoſculari: ſed dum me illis do, dormiunt opera tot quæ habeo affecta. Quamobrem, adventante hyeme, gaudeo, quia tum magis meus eſſe incipio. Sed peccare me video, Illuſtriſſime Domine, qui in his difficillimi muneris initiis, tam longis Literis tempus majoribus & melioribus eripiam curis tuis.

Deum optimum maximum iterum oro, ut quemadmodum te Gratia ac Providentia ſua in ſummi Præſulis ſede collocavit: ita etiam prudentia ac fortitudine roboret, & cunctis Spiritus ſui donis cumulet: ut improborum conſilia & conatus irrita reddat, ad Sereniſſimi Domini Regis, & florentiſſimi Regni Britannici, totiuſque Eccleſiæ Catholicæ bonum.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxiii.
poſtr. Kal. Octobr.

CCVIII.

CCVIII.

Hugoni Grotio. Hamburgum.

Ampliſſime Vir,

QUI has defert, nomine Johannes Fredericus Sliſſer, Halaſaxo, Lugduni aliquamdiu ſtudiis operam dedit: unde per urbem noſtram Helmſtadium cogitans, aiebat, deſiderio ſe maximo teneri videndi ac ſalutandi tui: quod quo honeſtius poſſet (utrum motu proprio, an conſilio alieno non ſat ſcio) obnixe rogabat, aliquid ſibi literarum ad te dare vellem. Primùm tergiverſabar non tam quia hactenus non vidiſſem juvenem, quam quia occupatiſſimus eſſem hoc tempore, & uxorem tuam quotidie hic expectamus, per quam quicquid ſcribendum eſſet, optimè curaretur: ſed enim ille inſtare, & viſus perhoneſtus, literarumque, ac literatorum amans. Quare tantillum nolui denegare. Prorſus vero erat, ut una mitterem Reidanum à filio Latinè redditum. Quippe jam menſis eſt quod lucem vidit, ſed nolui ignotum onerare. Fortaſſe jam aliunde intellexeris de obitu Archiepiſcopi Cantuarienſis. Ei ſuffectus, ut audio, Epiſcopus Londinenſis, vir ut mei tuique amantiſſimus, ita veritatis, & pacis admodum ſtudioſus, & eapropter non æque carus illis, quibus novellitas, & diſſidia placent. Deus diuturnam ei vitam duit. Aliquid hic cognovi de colloquio tuo cum ſereniſſimo Daniæ Rege. Aliunde etiam percepi, ut Rex Poloniæ de te cogitet. Mihi hæc perjucunda, qui optimè, ut debeo, tibi tuiſque volui ſemper, nec velle deſinam: ſcio tamen quid magis exoptarim; ſed ſi Tardipede illo Deo, Dii Batavi tardiores eſſe pergunt, equidem infœlicitatis noſtræ cauſa illis magis tribuenda erit, quam tibi, cui miſerum eſt ſemper pendere. Quod cum dolore ſcribo. Vale, Vir, & amice incomparabilis.

Amſtelodami, cIↄIↄcxxxiii. x. Kal. Octobris.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

Poſtquam has literas exararam, pluribus cum Sliſſero ſum collocutus, & intelligo eſſe eundem, qui ante annum locutus mecum de recta ſtudiorum ratione. Sæpius etiam me docentem audivit, imò & ſermonem tecum habuit Hamburgi. Calixto Germaniæ, ut ego quidem cenſeo, Theologo Principi, eſt familiaris. Hæc quia me fugerant, cum ſuperiora ſcriberem, adtexere volui, quia ad commendationem ornatiſſimi, & doctiſſimi juvenis facere videbantur. Iterum vale.

CCIX.

Cl. Joanni Meurſio *S. P.*

QUam tardus ſit Joannes Janſonius in excudendis tuis Regibus Atticis, argumento eſt, quod nunc demum ad Indicem deventum. Ipſe ad Nundinas Francofurtenſes abiit. Petebam ab uxore & Typotheta primario, ut, quantum excuſum eſſet, occaſione hac ad te mittere liceret. Sed abſente & neſcio Janſonio, negabant ſe hoc audere. Nempe durantibus his inimicitiis inter ipſum & Blauwium, ſub quolibet lapide metuunt ſerpentem. Fortè quia Blauwio, non minus quam ipſo, utor familiariter, metuere, ne Blauwio ea traderem; is verò quam celerrime recuderet, quo utraque editio ſimul prodiret, non levi hujus Janſonii damno. Hoc ne vererentur, juſſi, ut chartas ipſi ad te mitterent obſignatas; ſed ſurdis canebam. Quæ ad primum operum tuorum tomum pertinerent, rectè accepi, inque ineditis juvit oculos & animum paſcere tot bonis, quæ videre erat in lætis & latis illis tuæ Græciæ campis. Ringantur duo tres malevoli: juſtum virtuti doctrinæque tuæ ſemper pretium erit: invidi autem quid niſi paſtoritia fiſtula excipiuntur à cunctis, qui ſtudia hæc ſciunt ſuo pretio æſtimare. Ad editionem quod attinet, ſuper eo ipſe ad te Blauwius ſcribit. Metuo ne tibi longior mora videatur, quod demum poſt trimeſtre editionem auſpicabitur. Sed, mihi crede, ita prælum ejus variis fervet, ut ante vix poſſit. Et præterea propemodum omni charta deſtituitur; nec ille modo, ſed etiam Typographorum alii: idque quia Mercatores chartæ quod Bataviæ deſtinatum putabatur, id omne in Moſcoviam, & loca alia, avexêre. Itaque jam tertium menſem in Exercitationibus meis Grammaticis ceſſare operæ cogantur, me plane illibente. Nam exonerari tandem minutiis illis exoptem, quo totum me dem iſtis, unde & plus mihi honoris, & quod caput, publicæ gloriæ. Mitto tibi Reidanum à filio Dionyſio tranſlatum: de quo judicium tuum non anxius exquiro, gnarus ab amicis plurimum, qualiacunque etiam laudari. Hic tamen, ne quid diſſimulem, ſatis magnis ſtudiis labores ejus excepti ſunt. Adeo & Conciliationes locorum ἐναντιοφανῶν in Pentateucho ſcriptas ab docto Judæo, hac in urbe inter ſuos Eccleſiaſtâ; à filio verò meo in Chriſtianorum gratiam, ex Hiſpanico tranſlatas, ſed ſtylo qui argumento iſti magis convenire videbatur, ne floſculos hic ullos expectes. Si minus ex hoc opere quicquam hau-

rire

Digitized by Google

haurire ſit, quod ſtudia tua juvare poſſit, poteris donare Academiæ noſtræ Theologo, vel alii amicorum, omnino invenient Theologi quod diſcant. Pauci enim Rabbinos legunt, vel intelligunt; At noſter ille Manaſſes Ben-Iſrael (id enim Conciliatori nomen eſt) omnem prope ætatem in hujuſmodi ſcriptoribus trivit. Maimonides, quem ex Hebræo filius idem vertit, & notis illuſtravit, properat ad finem. Rerum novarum publice vix quicquam habemus. Princeps quid agat, ambigitur; exercitum habet numeroſiſſimum. Sed & hoſtium majores, quam antea, vires ſunt, ut non aliud tempus, plus ei gloriæ addere poſſit, ſiquid præclari geratur. Quod ſi privata etiam notorum noſſe cupis, Lugduni Feſtus ſuam Johannam Cuchlinam, ſuam Rutgerſiam Daniel Heinſius, Johannes etiam Latius ſuam Balduiniam amisêre. Feſti Hommii uxor graves & diuturnos dolores, & cancro excruciatum corpus habuit. Teſtamentum una fecerant ambo ejuſmodi, ut qui diutius viveret, meliori aliquanto loco eſſet, quam defuncti hæredes. Sed hæc ubi certam ſe mortem manere brevi videt, callide, marito ignaro, aliud fecit Teſtamentum. Itaque dimidia bonorum omnium parte quamprimum cedendum Hommio. Non Bibliotheca, non aliud quicquam, quin juſto ſit pretio æſtimatum. Sed Hommius non tam male ferre videtur, quam alii qui illi optime volunt. Cuchlina ex Bertii liberis non alios hæreditatem adire voluit quam duos illos, qui in patriam huc remearunt. Id Bertium peſſimè habet, equidem doleo propter minimum natu, omni à culpa immunem, quem Bertius in memoriam ſoceri mei Franciſcum vocarat, ſpondente pro eo in Baptiſmo uxore meâ. Heinſii uxor hydropica erat ex malo lienis, quod & alios morbos pariebat; nec multum à delirio aberat. Multum ei morbum adauxit infortunium fratris, Mercatoris Amſtelodamenſis, qui foro ceſſit. Ille verò conqueri ſolet de ſorore, quod propemodum ex aſſe eſſet hæres Jani Rutgerſii. Quaſi, ſi qua hic culpa eſt, ea non omnis in Jano potius Rutgerſio, quam Heinſia reſederit. Salmaſius Lugduni vivit, ſed impetigine ita fœde laborat, ut hactenus inviſere nos auſus non ſit. Quanta ſimultas Heinſii erga eum nemo Lugduni ignorat. Et quod pejus eſt, traxit ille non paucos in partes, qui ſolo Heinſii amore, peſſime de Salmaſio loquantur. Fœdum hoc malum obtrectationis, quo eruditi tantopere laborant. Prorſus ſatius erat neſcire literas, quàm eas fœdare ſic invidiæ & loliginis ſucco. Hugo Grotius Hamburgi adhuc degit; ſed vitio ſtomachi mala valetudine agit, ut heſterna die ex filio natu ſecundo, qui ſtudiorum cauſa in Urbe noſtra agit, intelleximus. Equidem Deum non intermittam precari, pro incolumitate ejus viri, qui, ſi totum æſtimemus, parem non habet, ſuperiorem ſaltem neminem. In Britannia fato nuper functus eſt Abbotus, Archiepiſcopus Cantuarienſis. Succeſſit ei Guilelmus, Londinenſis Epiſcopus, vir pietate, prudentia, eruditione nemini ſecundus, mei quoque amantiſſimus; idem pacis publicæ ſumme ſtudioſus, denique laudibus dignus majoribus, quam ego aut alius quiſquam tribuere ei poſſit. Cætera cognoſces ex nobiliſſimo Gulſternio, & optimo doctiſſimoq; Ernſtio, qui luſtrata Belgia, Germania, Gallia, Italia, Sicilia, hodie ad ſuos remeant. Petebant ut ad te literarum aliquid ſciberem. Sed ſatius putavi ut Epiſtolam hanc Crugio tuo darem, ne faſciculo librario ſimul egregium illud par onerarem. Dicito ſalutem plurimam uxori tuæ, à mea, quam utinam meliori valetudine aliquando videam. Liberi etiam mei tuos impenſe ſalutant. Sed Collegas etiam optimos, maxime Laurenbergium & Stephanium VV. CLL. impertias ſalute. Vale.

Amſtelodami,
Pr. Non.
Octobris
cIↃ IↃc xxxiii.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCX.

Merico Caſaubono *S. P.*

Simulac intellexi, Clariſſime Caſaubone, Reverendiſſimum Patrem, ac utriuſque noſtri Mecænatem, Guilielmum Londinenſem hactenus Epiſcopum, ad Archiepiſcopalem eſſe dignitatem evectum, equidem præ voluptate mihi abripi extra me videbar, non tantum quod Præſulem utrique noſtrum adeò faventem, ſummum in Eccleſia Britannica tenere dignitatis & auctoritatis locum cognoſcerem; ſed vel maxime ipſius Eccleſiæ cauſa; cujus ſtatum indies in melius iturum non dubito, poſtquam nacta eſt Antiſtitem ejus pietatis, tam raræ prudentiæ, & eximiæ adeo doctrinæ. Non debeo apud te laudare eum, cujus mirandas dotes melius me noviſti: tantum felicem prædicare libet Britanniam univerſam, maximeque Eccleſiam Cantuarienſem, fortunatos nos, qui Præſulem hujuſmodi nacti ſimus. Det modo ei numen vitam longævam, & quotidie ſpiritu ſuo impleat

 pleat

Digitized by Google

pleat ad bonum Eccleſiæ ſuæ, & totius Regni Britannici; cujus proſperis ita faveo, ut patriæ alteri oportet. Hic rerum novarum non aliud eſt, quam quod noſter & hoſtium exercitus iiſdem in campis conſederunt. Vires utrimque pares eſſe feruntur; niſi quod equitatu nos ſuperemus, ex quo auxilia Suecorum (quinque millia equitum ſunt) acceſſere. Plerique ad manus deventum iri antea arbitrabantur. Sed nunc plerorumque opinio hoſtem non facile ſe prælio commiſſurum, ſolumque hoc acturum, ut ſe caſtris ſuis tueatur. Magnus Hugo Hamburgi adhuc agit, & à Daniæ Rege vocatus eſt magni ſtipendii ſpe. An oblata ſit accepturus, nondum mihi conſtat. Die heſterna hinc uxor ejus ad illum profecta eſt, credo, ut ſimul de re tota conſultent. Eo anxia magis deliberatio, quia & Illuſtriſſimus Oxenſternius, Suecici Regni Cancellarius amicis eum literis invitat. Quod ex conjuge ipſa accepi. Et ſcio in Poloniæ regno quoque de eo cogitari. Et jamdiu alicui ſe regno addixiſſent, niſi Batavorum Procerum aliqui in cauſa eſſent, cur moras necterent. Mallent illi in patria eum vivere. Sed ita ſciſſa ſtudiis Reſpubl. efficere non poſſunt, quod volunt. Meus quidem animus eo magis inclinat, non diu recuſaturum occaſiones oblatas, quando tam averſam à ſe patriam experitur. Mitto tibi Hiſtoriam Belgarum, quam nuper tranſtulit Dionyſius filius meus. Rogamus uterque gratum habeas hunc ejus laborem. Sententiam fide optima expreſſit; & exiſtimatur ſcripſiſſe ea dictione, quæ hiſtoriæ conveniat. Cæſarem imprimis ac Tacitum imitatur; quos prope in ſanguinem & ſuccum vertit. Sed quid ego in judicio tibi præeo, qui tuum potius judicium expecto? Solum igitur de Auctore ipſo addam, fuiſſe virum Conſularem, aliiſque dignitatibus perfunctum, etiam Delegatum in Generalium Ordinum conſeſſu, & à Conſiliis Guilielmo Comiti Naſſovio, Friſiæ Gubernatori: ut non alter melius penetrare potuerit arcana hujus Reipublicæ. Magna ſcripſit libertate, non ſolum quæ exteros Principes ſpectarent, ſed etiam quæ ad Fœderatæ Belgicæ Patres pertinerent. Eoque noluit ſua prodire, niſi duodecim annis ab obitu ſuo exactis. Nempe metuebat offenſas Potentium quas prævidebat. Alterum quod Reverendo Decano Exemplar daretur, non habebat filius: ſed nè ἀδώρητος ſit, mittit ei librum Manaſſis Ben-Iſraelis, quo conciliat ex Rabbinis ἐναντιοφανῆ Pentateuchi loca, ex Hiſpanico à ſe tranſlatum. Nec operam ea verſione filius perdidit, cum nihil prope operoſius ſit, quam oſtendere convenientiam locorum Scripturæ quæ pugnare videantur. Non inutilem profecto laborem iis navârit, qui ſcribere poſthæc in Libros Moſaicos volent. Non omnia in illo volumine probamus. Judæi eſt opus, in hac urbe ἐκκλησιάζοντος inter ſuos. Sed tamen videbimus, ut qui poſthac commentari in Moſaica volent, ex Rabbinis ſibi non lectis hinc depromturi ſint, quibus gratiam ac venerem ſuis concilient, & multijugæ lectionis honorem ab imperitis conſequantur: Nimirum ſic hodie vivitur. Alii vere eruditi, alii videntur. Peculias meas quod attinet, rogo, amiciſſime Caſaubone, per Peyſterum mihi dimidii quantum anni eſt mittas. Tantum enim debitum jam à ſuperiori menſe, qui September fuit: Tamen tam te amo, nolim incommodo tuo facias. Etiam negotium horti mei, & quicquid me ſpectat, tibi quantum poſſum, commendo. Spero & favorem Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini Archiepiſcopi prodeſſe mihi poſſe in re longè æquiſſimâ. Salve cum conjuge lectiſſima à me meaque & liberis.

Amſtelodami *Nomini tuo devinctiſſimus,*
clↄ Iↄc xxxiii.
Id. Octobr.
St. N. G. J. Voſſius.

CCXI.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

QUam afflixerit me caſus hic triſtiſſimus, amiſſo filio cariſſimo Dionyſio, me etiam tacente, facilè per te æſtimabis; ut qui & illum non malè, & me cognitum habueris: eoque perſpicias, quantum in eo præſidii fuerit, ingraveſcenti, & continuis laboribus ac vigiliis paulatim defetiſcenti ætati meæ. Nec poſſum non cogitare, quantum amiſerint natu minores liberi mei, quorum ille ſtudia, ac mores, paterno potius, quam fraterno affectu moderabatur. De uxore quid dicam? cujus unus ille moleſtiam, & ægritudinem idoneus erat detergere. Quid multis opus? omnes ejus obitum vehementer dolemus; non quidem ipſius cauſa, qui ut vitam duxit, pietatis, ac devotionis plenam, ita ſanctè in Domino obdormivit: ſed noſtri ipſorum gratiâ: qui in recenti adeo dolore, fortaſſe paulo eſſemus infœlices minus, ſi infœlicitatem noſtram minus intelligeremus. Et tamen cùm cogito, quanto nunc meliori conditione ſit filius, Deúmque eſſe, qui & dederit, & abſtulerit; cum optimè perſpexiſſe quid filio, quid mihi cæteriſque

que expediret: Illam quoque eſſe virtutem aliorum liberorum, ut pœnitere eorum non poſſit; quin de pleriſque, vel potius omnibus, optima maxima liceat ſperare: planè, inquam, quoties hæc cogito, ingratiſſimus quidem erga Deum fuero prorſus, niſi ſic quoque mihi videar admodum fœlix, dummodo grata mente ſciam, divina agnoſcere beneficia, erga me, & meos. Dabit ſpero Deus, ut magis & magis hæc animo obverſentur. Et credo à triſtibus iſtis cogitationibus avertent occupationes; quæ utinam non nimiæ forent; Nunc unde ſubſidium in tali negotio foret, inde verius obruor. Non de ſtudiis queror, quæ moderari ipſe poſſum: ſed de tam multis, qui quotidie nunc conſilium, nunc operam requirunt meam. Nam vix è Lyceo noſtro pedem extuli, cum interpellandi initium video, non finem, niſi quum ad cœnam vocor. Quare interdum cogito mecum de Veteribus Romanis, qui in Tuſculanum, aut Pompeianum aliquod ſe abdebant. Ego id non poſſum, qui quotidie publico munere diſtineor. Sed ut poſſum, quando non ut volo; vel potius deinceps debeo, quod poſſum. Sic enim Deo viſum. In Grammaticis exercitationibus jam tribus menſibus ceſſatum, quia charta Typographo deeſſet. Verum videtur jam redire velle ad ea quæ ſuperſunt abſolvenda. Multo diutius ſi differat, non ante nundinas proximas lucem videant. Eſt mihi hæc mora eò moleſtior; quia ætati huic alia conveniunt. Scies me jam Juris Canonici Doctorem factum. Publicè enim cum ex Euſebio, & veterum aliis enarraſſem Hiſtoriam Eccleſiæ, uſque ad Concilium Nicænum, cœpi de Conciliis ipſis tractare, & jam enarravi Canones Concilii Nicæni, Ancyrani, Neocæſarienſis: ſed & Illiberitani, quod in codice Græco, à Juſtiniano confirmato deſideratur Vident noſtri homines, non paulo aliam fuiſſe faciem Eccleſiæ Veteris quam noſtræ. Vident & Pontificii, nec ſuas Eccleſias ex amuſſim antiquis temporibus reſpondere: Imo multa eſſe maximi momenti, ubi à veteribus ſit receſſum. Inſolens & argumentum noſtris terris, eoque in magna hac urbe, numeroſior conventus auditur hominum honeſtiſſimorum. Candidius & modeſtius hæc tractare non poteram. Atque hanc laudem mihi omnes concedunt, etiam qui quædam mallent præteriri; quò facilius aliis eant perſuaſum, Antiquos Patres, in maximis, mediis, minimis, à partibus ſuis ſtare. Ego verò, ne Crabrones irritem, quod veriſſimum eſt, ſubjicere ſoleo, aſſignatum Hiſtorici munus eſſe: Hiſtoriæ autem animam eſſe veritatem, eoque non videndum, quid horum, vel illorum opinioni, ac conſuetudini ſit congruentius; ſed ſine partium ſtudio exponendum, quid antiquis temporibus placuerit: Num vero ubique, an alicubi, an nuſquam, ubi receſſum, profectum quoque ſit, id non eſſe hujus loci expendere: ſed tamen rem utilem facturos, qui vetera tempora cum novis, novaque antiquis componere volent, & cauſas utrorumque expendere: ut ubi nos melius, gratulemur nobis; ubi veteres rectius, non nimirum deinceps . . . . nobis; Videor autem mihi hoc modo, apud non paucos, non illud modo conſequi, ut minus iis ſordeat antiquitas; ſed etiam veritatem fidei, & pacis, ac charitatis ſtudium, promovere non parum. Adſuit mihi ante paucos dies, utriuſque noſtri amantiſſimus civis tuus Verhœvius urbis noſtræ Medicus; retulit autem, ut Ludovico Houwen Mercatori Amſtelodamenſi, cum Johanne Gualtheri Mercatore Hamburgenſi, controverſia ſit, ex ſocietate quadam oborta. Hic Ludovicus Houwen nihil æquè deſiderat, quam ut propter rerum humanarum incertum, tandem ratio utrinque putetur: niſi enim id utroque ſuperſtite fiat, difficilius illud poſtea fore, magnaque fortaſſe ſecum tracturum incommoda. Hamburgenſis quem dixi, eſt Affinis D. Aſſueri Matthiſii, qui uxorem apud vos duxit: Et conſtat omnibus Hamburgenſem eum, magno te loco, ut debet, habere. Quare cùm ſanctiſſimum ſit, inter Chriſtianos paci ſtudere, & Ludovicus Houwenus, & ejus nomine Medicus Verhœvius, obnixè me rogarunt, ut hoc negotium commendare tibi vellem. Putant enim, ſi paucis eum monueris, fœliciter hoc negotium confici poſſe.

Cum hucuſque perveniſſem, Medicus Verhœvius intervenit. Quare deſinam, ubi unum hoc adjecero, me ſedulò inquiſiſſe, de Pædagogio quale deſiderabas. Sed neſcio, an ſatis omnia hic voto poſſint reſpondere. Scio qui decem, aut duodecim fœliciter inſtituat, ſed in uno convictu habet neminem. Quare neceſſe eſſet, ut apud Patruum, vel alium Adoleſcentuli viverent. Alius eſt qui in victu octones, aut plures habet; qui & ipſe ab inſtitutione commendatur. Palatius eſt aliquanto addictior Zelotis; quæ res effecit, ut paulo hærerem; prima occaſione Patruum conveniam. Nunc demùm intellectum mihi ubi degat.

Vale Ampliſſime vir, & mei in ſanctiſſimis precibus memor eſto coram Domino; ac Conjugi dic ſalutem.

Amſtelodami. *Tuus totus,*
xii. Novembr.
cIↄ Iↄc xxxiii. G. J. Voſſius.

CCXII.

Ger. Jo. Voſſius, Cl. Salmaſio *V. Cl. S. P.*

QUas ante aliquot hebdomadas literas miſi, eas jam puto accepiſti. Alebar tum ſpe adventus tui, non tanta quidem ac fuerat, cum primum de te agebatur: ſed non omnis tamen decollârat. Interea ex curatoribus Academiæ noſtræ accepi, quomodo conditionem hanc abnueres, atque honeſtas etiam cur ita faceres, cauſas adferres. Itaque ut video nunc ſpe mea penitus excidi, neque ego modo ſed quotquot te hic tantopere præſtolabamur. Neque conſilium tuum hoc improbare auſim; præſertim cum ex literis tuis facile perſpexerim, nunquam fugiſſe te quid animi alteri foret, qui omnem moveret lapidem, ut ne iis animis res ageretur, quibus oportebat. Intelligo nunc prælum fervere tertio exercitationum tuarum opere, quod ſi eſt gaudeo. Quid de me mirum? qui tot bona me docueris, ſeu linguam utramque ſpectem, ſeu ſcientiam naturalem, ſitum locorum & prope diſciplinas univerſas. Vere hoc quoque Exercitationum ad Solinum opus eſt theſaurus, non liber. Nec inferiora ſcio erunt, quæ conſequentur. Quin tanto fortaſſe potiora, quanto præſtat Solino Plinius, cui ni fallor nunc uni deſudas. Ringantur omnes malevoli atque invidi. In eo ſtudiorum genere nihil ſimile ætas noſtra vidit: utinam conſpiciat poſteritas ſimile. Sed hoc voti eſt. Nunc quidem unus es qui iſta poſſis. Spero brevi fore, ut non ſolum de Rep. literaria bene merearis: ſed etiam de Eccleſiaſtica antiquitate, & Catholica illa Eccleſia quam Symbolo nos credere profitemur: ſed plures jactant quàm noverunt. Et jam quidem præclara hoc de argumento exorſus es. Ea ad pertexenda Deus confido valetudinem ſuggeret & vires. Etſi te occupatiſſimum ſcirem & ipſe etiam ſatis multis diſtringerer; committere tamen non potui, quin affectum hunc meum literis iterum apud te teſtarer. Vale maxime & amiciſſime Salmaſi.

Lugduni Batav.
cIↃ IↃc xxxiii.
Id. Novembr.

CCXIII.

Ampliſſimo viro Jacobo Wittens *Quæſtori* Dordrechtano *S. P.*

FEriis noſtris autumnalibus, Ampliſſime, & Conjunctiſſime Witti, excurreram Hagam-Comitis, unà cum filia natu majore: At eo id animo à me factum fuit, ut inde eam abducerem Dordrechtum, quo viſendis amicis, tuæ ante cæteras familiæ, biduum, vel triduum daremus. Sed enim vix pedem poſueram Hagæ, cum intelligo de graviſſimo lectiſſimæ uxoris tuæ morbo: quæ res, & mihi & filiæ maximum attulit dolorem. Quare importuniſſimum tempus ad vos proficiſcendi ratus, conſilium de itinere hoc mutavi. Amſtelodamum redux, & quidem non una poſtea hebdomade, cognovi ex affine tuo Viviano, viro ſanè ex reliquiis aurei generis, necdum quidem optimè eſſe conjugi, ſed indies tamen convaleſcere; quod mihi non mediocri voluptati, nec mihi ſolum, ſed univerſæ familiæ meæ fuit. Nam ut liberi noſtri, non ſanguine juncti eſſent; cui me familiæ benè velle æquius eſſet, quàm cui hinc parens, inde ſocer, ante annos propemodum quinquaginta fuerint innexi? Sed ſolidum ac diuturnum hoc eſſe gaudium, non ſivit triſtiſſima calamitas, quæ me domumque meam adflixit. Puto enim jamdudum ad aures tuas pervenerit, ut amiſerim ſuaviſſimum Dionyſium meum; quo ſuperſtite, omnia adverſa facilius ferebam. Deum immortalem! quantùm ille de ſe, imo, prope dixerim, quid non ſpondebat? Quis ejus ætatis Claſſicos Scriptores, Latinos, & Græcos, diligentius evolverat? quàm feliciter, etiam ubi magni viri ſæpe hærent, enucleabat? quanto cum genio imitabatur? Quis plurium linguarum notitiam complexus? Non ego illas vulgares dicam, in his Gallicam, Italicam, Hiſpanicam; ſolùm nominabo eruditas illas, ut Hebræam, tum antiquiorem illam, tum Rabbinicam; Item Syram, Chaldæam, Arabicam; Armenicæ etiam, ac Æthiopicæ dare ſeſe cœperat: Vix anni ſpatium requirebatur, quin multa, magnaque habuiſſet Reſp. literaria, ſtudio, operaque ejus perfecta: Nec illa Linguarum modo variarum, & multijugarum, eruditionem teſtantia, ſed acre etiam ingenium, limatiſſimum judicium, & quod ante omnia puto, eximiam pietatem. Nunc immatura mors ſpes omnes abſcidit. Niſi quod diſpiciam, quid facto optimum de Maimonidæ opuſculo, ex Hebræo Latinè ab eo reddito, & no-

tis

Digitized by Google

tis illuſtrato: Item de Julio Cæſare quem poſt Scaligerum ipſum, feliciter innumeris penè locis, caſtigavit, & notis eruditis fecit planiorem. De cæteris conſilium ſequar Plinii, qui non perfecta haberi jubet pro non inchoatis. Sed feralibus illis miſſis, (in quibus Chriſtianum pectus, voluntatem divinam, pro lege habere debet) ad aliud venio, de quo jam diu ad te ſcribere in animo habui. Credo, meminiſti, me cùm hic eſſes, tecum loqui de eo, quomodo Brunæus, ex conjugis ſorore natus, ex canonicalibus bonis, urbis veſtræ beneficio frui poſſet, quod Franciſco meo ſocer tuus, piæ memoriæ procurârat ſponté. Sed ſerò me tum locutum cognovi, quia jam alteri facta eſſet promiſſio. Putavi nunc mihi temporis te conveniendum in re ſimili. Matthæus meus poſt Kalendas, proximus triennio toto fructurus ſit hoc beneficio; quemadmodum literæ ſuper eo datæ teſtantur. At ego paratus ſum, beneficio illi renuntiare, ab eo tempore, quo dixi, dummodò proximis Kalendis Januariis ſuccedere contingat Franciſco Junio, ex uxoris fratre, Joanne Cazimiro, nato: atque is deinceps fruatur uſque ad annum ætatis vigeſimum quintum; qua lege conferri id beneficium ſolet. Sic prope quadringenti floreni mihi decedant, quibus honeſtè fruar, partim quia liberis id beneficii collatum, ex bonis Canonicalibus, quorum honeſta ſemper fruitio fuit, dummodò dignis conferatur; partim quia datum non malè merito de urbis juventute per tot annos: partim etiam quia accepi, in ſolatium pluſquam decuplo majoris ſummæ mihi immerenti, turbidis illis tempeſtatibus ademptæ. Sed enim cogito mecum non tam me indignum eſſe hujus pecuniæ, quam domum affinis defuncti. Vidua enim cum liberis relictis parva in re eſt, ut noſſe te arbitror. Eſt genere ipſa nata perhoneſto. Filius Franciſcus, de quo nunc ago, ut cognomine, ſic & nomine avum refert: Et avi inſtituturum veſtigiis, magna ſpes eſt. Nec debet videri alienus planè ab urbe veſtra: cujus Parens ſtudia in urbe veſtra hauſit, avunculus magnus Henricus Corputius, tot annos benè de Eccleſia veſtra meritus. Sed quod caput eſt, avus illius, maximis meritis, omnes toto orbe terrarum Eccleſias reformatas ſibi vehementer obſtrinxit. Vir undecumque doctiſſimus, nec ullo Theologorum quot ſunt, vel fuere, inferior. Hæc ego pluribus ſum perſecutus, ut mihi curæ eſſe videas. Puer ipſe optimi eſt ingenii, educatio optima. Nihil requiritur niſi ut ſtudiis ſubſidium ſit. Decretum mihi habere pueri rationem, ne avo, vel nobs, ſit indecorus. Verùm ſi quid nunc ſerius loquar, & licet triennio toto anticipem, tamen jam alicui ex magnatum cognatis facta ſit promiſſio. Ecce igitur conditionem aliam. Si hoc ita eſt, & intra annum unum alterumve expirabit alicujus annus vigeſimus quintus, qui hoc beneficio fruitus ſit hactenus: Non repugno, quominus alius, quiſquis ille, proximis Kalendis Januariis, ſibi Matthæo ſuccedat, dummodo Franciſcus Junius, Joannis Filius, Franciſci Nepos, poſt annum vel biennium, frui eo beneficio contingat, & jam ei certa promiſſio fiat. Pluribus, mi cognate ampliſſime, non morabor te, quem occupatiſſimum ſcio. Et certè ſi occupationes meas ſcias, mireris me, præter morem, tam prolixè ſcribere potuiſſe. Sed quia non mihi me natum ſcirem, ſed aliis etiam, imprimis cognatis meis, vel liberorum meorum conſcientia non ſivit, ut hac in re eſſem negligentior. Salutem plurimam dices optimæ uxori, & liberis, item præſtantiſſimis viris, Conſuli Beaumontio, & Syndico Catſio. Item M. Berkio, Colvio, Bewerio, Becmanno, cæteriſque amantibus noſtri. Sed cùm occaſio erit, ne me operâ tuâ, in ſalutationibus ullis, abuti velle cenſeas. Vale.

Amſtelodami, clↃ IↃc xxxiii. x. Decembris.

Tuus, ut & tuorum,

G. J. Voſſius.

CCXIV.

Claudio Salmaſio.

NON facile dixerim quanto in luctu fuerim; imo quo in dolore nunc quoque ſim. Semper enim recurſat memoria tam cari pignoris. Dies ſcio inſipientibus quoque paulatim minuit mœrorem; nec in noſtri ordinis hominibus ratio minus valere debet; quin potius prævertere in nobis tempus illud continet. Sed enim carendo eo filio, cujus virtutes rariſſimas mecum optime intelligis, quotidie magis & magis intelligo, non quantum publicum modo, ſed quantum ipſe etiam amiſerim. Omnino immaturus ejus deceſſus, meas quoque, non meorum ſolum rationes in ſtudiis conturbavit. Minores vero natu, & Doctorem ſuum, & vitæ omnis ducem amiſerunt. In ea calamitate nulla in re æque nunc ſolatium invenio, atque illis quæ Deus & Pietas ſuadent. Jubet Apoſtolus ne eorum inſtar lugeamus qui ſpem Reſurrectionis non habent. Alter ait, beatos eſſe qui in Domino obdormierunt. Præterea docemur

mur bonis omnia in bonum cedere. Pater ille cœleſtis optime norat quid filio, quid mihi, quid meis expediret. Quare ſi ſubinde me recolligo, & cogito mecum quàm turpe ſit futurum, ſi qui iſtiuſmodi præceptis præire aliis ad conſtantiam ſoleo, nunc dolori ipſe, eique inutili ſuccumbam. Magnaſque Deo gratias ago quod me ſpiritu ſuo firmet, & profecto quam ingratus fuerim erga Deum, ſi ſolùm cogitem quid abſtulerit, non item quantum reliquerit immerenti in liberorum cæteris. Multum vero tibi debeo, amiciſſime Salmaſi, quod ipſe non bona valetudine, dignatus tamen ſis me allocutione per literas, quæ & propter argumentum & quia à te venirent, non parum doloris abſterſerunt. Solatio etiam fuere literæ quas Triumviri illi eo in caſu perſcripſere; Clariſſimi dico viri, Cunæus, Burgerſdicius & Conſtantinus: quos licet antea amiciſſimos, propterea tamen magis deinceps amari debeo. Nam alloquium eorum tam opportunum pro grandi habeo argumento amoris erga me. Et ſi occaſio dabitur, non refugies verbo hoc iis ſignificare. Reſcripſiſſem id ipſe ſingulis: ſed uti hactenus reſpondere tibi neglexi, itidem illis, nempe ne literas triſtes hujus argumenti multas ſcribendo, dolorem mihi refricem ſæpius, quem ſepultum magis expedit valetudini & ſtudiis meis. In tuis verò illis tam amicis ſcriptis, mi Salmaſi, unum illud valdè dolorem attulit quod, de invaletudine uxoris exaraſti: tum autem quod medicorum judicium eſſet, ab hydrope tibi metuendum. Cohorrui cum legerem, & mei aliorumque tui amantiſſimorum, & magis uxoris lectiſſimæ & dulciſſimorum liberorum tuorum, & maxime boni publici cauſa; de quo non alius melius hoc tempore meretur. Sed tamen in mentem venit, eo hæc medicos dixiſſe, ut valetudinem tuam tam caram bonis, ſedulo magis curares: Omniaque cœlo huic noſtro aliquanto inclementiori, convenienter agas: ac imprimis ne ad animum revoces, duorum fortaſſis aut trium ſiniſtra judicia, ac laudationes malignas, ſed potius grato in Deum animo, ſæpe illud cogites, quo in loco cœleſte numen te conſtituerit, quaſi in Theatro omnium Doctrinarum, in quo quicquid candorem cum præclara eruditione conjunxit, tibi ac præterea uni alteri (in his ſcis me dicere, tuum τὸν πάνυ Grotium) pariter adſurgit. Et cum tam benigna bonorum omnium judicia experiaris, ut qui non eo te loco habet, ſi non doctrinæ, probitati ſaltem bellum indixiſſe videatur: tamen non dubito, quin præclariora etiam futura ſint poſterorum judicia, præſertim ſi dederit Deus, ut ea quæ ad Eccleſiaſticas Antiquitates pertinentia jam affecta habes, vel confecta in lucem ac manus hominum evenire contingat. Utinam mihi Deus tam longam vitam conceſſerit, ut laboribus illis tuis frui detur. Verè enim dixero, nullum eſſe ſtudium, quod me à plurimis annis magis ceperit; nec malevolis æque cenſeo, quod ſuperiorum temporum tempeſtate non levem bonorum meorum jacturam facere ſim coactus, quam illud quod ab his ſtudiis ſim abſtractus, quibus eo magis animo meo morem geſſiſſem, & magis conſuluiſſem publico. Aphrodiſium de Fato, quem petieras ex Bibliotheca mea, mitto. Nec citius remitti poſtulo, quam tibi videbitur. Vel tota enim hyeme eo, & additis Scriptoribus carere poſſim, propterea quod etiam compareant in Bibliotheca hujus urbis publica, cui filius meus Matthæus eſt Præfectus; hunc enim honorem ei proceres noſtri habuere, ut τῷ μακαρίτῃ fratri ſurrogarent. Quare ſi quid vel in ea, vel in noſtra uſui eſſe poſſit, ſcias non magis te promptum eſſe poſſe in petendo, quam nos faciles in mittendo. Vel quinquagenos ſi ex mea eodem poſcas tempore, gaudebo, quod aliquo pacto liceat oſtendere, quanti te faciam; & quam omnia tui cauſa velim. Uxor tuam ſalute plurima impertit, quam doluit de adverſa ejus valetudine, tam gaviſa eſt de ſecunda; Quam utrique veſtri, & familiæ univerſæ diuturnam optamus.

Amſtelodami iii. Non. Decembr. cIↄIↄc xxxiii.

Poſtquam, Maxime Salmaſi, ſuperiores literas ſcripſeram, intelligo ex meis ob intenſius gelu nautas non audere ſe itineri committere, metu ne non ſine maximo periculo conglacientur in via. Nempe dies heſternus, quo tuas accepi, poſtremus fuit, quo hinc ſolverent. Supereſt ut terreſtri itinere liber mittatur. Sed id non ſatis tuto fieri ſolet, præſertim quia ut committam librum aurigæ, tamen is non ulterius contendit quam Harlemum, ubi alio opus qui Leydam deferat. Sed operam dabo ut fidum hominem nanciſcar, ex iis quibus abeundum Lugdunum. Sane dolet, quod non ſtatim tuæ ſatisfaciam voluntati, ſed nunquam importuniùs, toto penè anno, poſci liber potuerat, quam hoc tempore. Credo ſi præſciſſes, biduo vel triduo ante ſcripſiſſes. Nimirum, mi Salmaſi, diſcendum adhuc cœlum Batavum, & quomodo hic vivatur. Τάχιστα.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCXV.

CCXV.

Erycio Puteano *S. P.*

MAgnus me luctus tenet, mi Puteane, amiſſo Dionyſio meo, quem ego filium amare ſolum poteram, ob excellens ingenium, & raram hoc ſeculo, ea præſertim ætate, modeſtiam & probitatem. Nunc tam varia acceſſerat eruditio, nec illa in Latinis modo Græciſque literis, quæ ſolæ totam hominis ætatem occupare poſſint, ſed etiam Hebræis, Syris, Chaldæis, Arabicis. Ut de Æthiopum Lingua, & aliarum Orientis gentium taceam, quia objectari poſſit, iſtarum non multo plus quam guſtum habuiſſe. Ut quoque præteream Gallicam, Italicam, Hiſpanicam, quibus loquebatur. Sed iſtas in vulgaribus haberi ſcio dici poſſe. Et jam Cæſaris editionem novam moliebatur. Jam Maimonidem de Idololatria ex Hebræo fonte in Latinam Linguam à ſe derivatum, & commentario redditum illuſtriorem, communicare Reip. literariæ geſtiebat. Jam quoque animo conceperat ex Rabbinis omnibus, quorum volumina avide devorabat, ingens volumen, quod præcipue complecteretur quæ ad Judæorum converſionem pertinerent. Nunc, ſi Maimonidem & Cæſarem excepero, quæ non multum deſiderant (ita prope abſunt à perfectione) omnia jacent plane imperfecta, ut etiam pro non inchoatis debeant haberi. Quid in Reidani Annalibus tranſferendis præſtiterit, nondum potes vidiſſe, & hibernâ hac tempeſtate majuſculum volumen commode ſatis tranſmitti non potuit. Sed enim curabo meliori occaſione, nequid dignum amicitia noſtra in me requiras. Volo enim te omnium eſſe participem, quæ à me, aut meis proficiſcantur. Sed præter eam, quam dixi cauſam, altera etiam cur nunc non mitterem, acceſſit ratio, quæ à temporibus his erat. Utcunque enim nihil niſi innocentes curem Muſas, tamen non ignoras, quibus temporibus vivatur, ſane ſuſpicionum, atque utinam ſuſpicionum modo, ac non etiam malevolentiæ, & peſtilentiæ plenis. Contemnamus hos uterque, mi Puteane, utcunque id durum videatur, præſertim ab iis ſi perferendum, qui ex literis noſtris humanitatem hauſiſſe debebant. Ego vero te ob amorem pacis amo impenſius. Scio te iſta & amore magni regis veſtri, & ſimul univerſæ Belgicæ ſcripſiſſe. Valeant ſanguinarii illi, quibus nihil dulce præter bellum & opes quas inde ingentes expectant. Equidem non tam rerum ſum noſtrarum ignarus, ut non videam innumeris opes bello accreſcere. Sed ego pro pecuniæ ac diaboli mancipiis habeo, qui bellum præoptent, ſi inter partes honeſtis tranſigi conditionibus poſſit. Nec aliud mihi perſuadere poſſum, quam Belgicæ veſtræ proceres belli, ac tot calamitatum pertæſos candidè nobiſcum negotium hoc tractare. Deum Opt. Max. uterque, optime & amiciſſime Puteane, oremus, ut illis quibus negotium hoc incumbit, magis magiſque animum illum inſpiret, eorumque conſilia ad exitum, utriſque partibus felicem, perducat. Barlæo noſtro literas tuas præbui legendas, cui jucundiſſimum fuit videre, quanti ſe facias. Voluit ut ſuo nomine plurimum ſalutarem.

Amſtelodami. Anno cIↄIↄcxxxiv. iii. Non. Jan. Novuſque hic annus, ut tibi, conjugi, liberis, feliciſſimus ſit, voveo atque exopto, ut debeo.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCXVI.

Conemburgio *Conſuli* Roterodamenſi *S. P.* Roterodamum.

QUod, Ampliſſime Conemburgi, ab idoneo Scholæ præfecto, jam proſpectum ſit florentiſſimæ urbi veſtræ; ſane gaudeo, pro amore erga Remp. literariam meo, & affectu etiam erga eam civitatem, quæ non tam meum dixerim, quam communem Orbis doctorem dedit. Nunc verò intelligo, quam laboretis de aliquo, qui proximum à primo, in Gymnaſio veſtro teneat locum. Eſt autem apud nos, Juſtus Rienard, quem ſi ſollicitetis, facilè aſſenſurum video. Eſt juvenis, à pietate & moribus laudatiſſimus. Latinè idem Græceque doctiſſimus. Poeſi etiam Græcanica egregius: ut omnino ſapiat ſupra conditionem eorum, qui munus hujuſcemodi ſolent ſuſtinere. Equidem ſi quid in talibus poſſum videre, (& experientiâ videor aliquid mihi conſecutus) non utilitati modò, ſed ornamento etiam, ſit futurus urbi veſtræ. Tanto magis de iſtoc mihi certiorem te faciendum putavi, quod magnæ urbis noſtræ proceribus viſum fuerit, Operâ uti meâ, in expoſcendo Junio veſtro. Succeſſiſſe negotium gaudeo. Sed non eo deterius urbi veſtræ volo. Imo nihil æque exopto, quam ut ſæpè ſe mihi occaſio offerat, quâ affectum erga urbem veſtram meum poſſim comprobare. Vale, vir ampliſſime, & benè de urbis

bis veſtræ gymnaſio, atque adeo civitate univerſâ, mereri perge.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiv. 14 Nov.

Amplitudini tuæ addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCXVII.

Hugoni Grotio *S. P.*

DUÆ propemodum, Vir Ampliſſime, hebdomades ſunt, cum ad te literas exaravi. Etſi autem ſciam, ut non Philoſophi ſolum, ſed prope omnes ſcholaſtici ambulant: tamen jam eas ſpero à Caſſio acceperis. Paucis poſt eas ſcriptas diebus, Blauwius J.C. me convenit, ſeque omnia dixit comparare malle ex animi tui ſententia: eoque animo jam ſcripſiſſe Francofurtum, ut illius notæ mittant typos ac expetiiſti; ſed dubitare continuo cœpi, utrum tanti tam leve characterum diſcrimen putares, ut Blauwium propterea paulo minoribus edere jam paratum, differre negotium velles. Interea reſpondi me ſuper ea exquirere velle ſententiam tuam. Et ſic quoque ſcribendo, ac reſcribendo, una altera hebdomas abiit. Quod moleſtiæ devorandum tibi erit, vel potius illi, cui accelerandæ editionis ſpem feciſti. Neſcio, an ut debui jam ante trimeſtre de Zorgiis adoleſcentulis ad te ſcripſerim, an hoc ut metuo, morbo meo, in oblivionem venerit. Summa eorum, quæ vel ſcripſi, vel ſcripſiſſe oportuit, iſta erat. Patruum eorum, qui hic habitat, paratum eſſe, in domum ſuam eos recipere, pariterque animatam eſſe Conjugem, quæ attendere poſſit omnia munditiem ſpectantia; ſeſe aiebat Patruus curaturum cætera, ſtudiis exceptis, quæ haurient à Præceptore, non longè ita ab ædibus Zorgianis habitante. Huic toto prope die aderunt, cum decem, vel circiter adoleſcentulis aliis: quibus inſtituendis fidelem operam navat. Mihi id conſilii non improbatur. Hac hebdomade jam longius aliquanto ab ædibus meis procedere cœpi, cum ante pedem non ulterius domo efferrem, quam in propinquum Lyceum noſtrum. Nempe augent indies vires. Putabam ego ea mente, Petrum tuum Amſtelodamo migraſſe, ut intra menſem Hamburgum ſe reciperet. Videor enim tale aliquid audiſſe; ſed cognatus tuus Hartigfeldius retulit mihi, ante diem unum alterum literas ſe accepiſſe à fratre tuo: ex quibus cognoſcat, malle, ut Amſtelodamum redeat, ac uti cœpit, porro utatur ſeniori Blauwio in Matheſi Doctore. Hoc ſi eſt, ſatius fuerat remanſiſſe. Nam Blauwio ſcio id commodius eſſe hyeme, quam æſtate ob turbam, quæ de die domum ejus frequentat. Si redeat filius, nuſpiam melius puto vivat, quam in ædibus Corvini. Is Kalendis Maii huc migrabit, ac domicilium habebit, ut Lyceo noſtro, ſic ædibus meis vicinum; ſcio Corvinum omnia tua cauſa velle. Quare facile ſpero, hac in re ad paucos menſes gratificabitur, dum idem tibi videatur. Nam ut ad Oſtdorpium Rectorem redeat filius, vix fieri poteſt: quia id nimium ei incommodat. Cauſas expoſuit, quibus mihi fidem faceret. Nec obtrudi ei poteſt invito. Caput querimoniæ erat, quod colloquiis ejus cum famulitio, operæ domeſticæ impedirentur: familiaritate item cum Claſſicæ ſcholæ pueris diſciplina ſibi difficilior redderetur. Non ibo per omnia excuſatum filium; ſed tamen, quid mirum? ſi filius adoleſcentulus more ejus ætatis, colloquia, & luſus, cum domeſticis quærat? præſertim cum vivat apud hoſpitem, optimum illum virum, & tui amantem, ſed gravem, & exigui ſermonis, ac fere valetudinarium. Lætiora ei omnia apud Corvinum erunt, & in propinquo domus noſtra, tam benevola, quam ſi arcto ei ſanguine juncta foret. Plura, hoc eſt domo mea, offerrem, niſi arctè, ob liberorum multitudinem, habitarem, & filio etiam tuo alterum magis expedire arbitrarer: ſed ſi de Corvino non cadet ex animi ſententia, tamen opera dabitur à nobis, ut aliter ei conſulatur.

Amſtelodami cIↄ Iↄ xxxiv. Nonis Aprilibus.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

Qui haſce literas tradit, eſt Illuſtris Johannes Skitte, L. Baro in Duderof, &c. maximus natu trium fratrum, quorum minimus ante menſem, & quod excurrit, Hamburgo, ad nos profectus ſtudiorum causâ. Juvenis eſt eximiæ probitatis, literarumque cultor, literatorumque omnium amantiſſimus, tui imprimis nominis, & cultor, & admirator. Eique ſic poſcenti literas has ſic deferendas, dedi, quas alioqui traditurus eſſem Tabellario. Nempe arbitrabatur, meliorem ſibi occaſionem fore compellandi tui, ſi literis meis tibi commendaretur. Quod facio libens; nimirum nihil aliud ei in votis, quam ut conſpicere te detur; ſimul, ſemel, iterumque, dum Hamburgi pauculis diebus ſubſiſtit, compellare te poſſit: quod tam minutum negare

nulli

Digitized by Google

nulli ſoles: nedum huic grave ſit hoc præſtare, & generoſe nato, inque ſummas ſpes educato, & mihi longè cariſſimo. Uxori ab uxore ſalutem dicito, & omnibus tuis. Iterum vale.

CCXVIII.

Jacobo Wittio, *Quæſtori Dordraceno*, *S. P.*

NOn pauci, dilecte Cognate, per ſe, vel amicos, ſuos tranſmittere labores, meumque judicium expoſcere ſolent. Nec facilè dixero, quantopere ſæpius hæream. Nam ſi laudem, intelligentioribus videar ineptus; ſi vituperem, amicis eorum, & ipſis magis videar malevolus. Nunc in nulla Charybdi laborandum. Verè enim, & ex animo dico, ſimulac aureolos verſus tuos accepi, ferreolum me Zelotæ cujuſdam ſcriptum depoſuiſſe: Iiſque quicquid moleſtiæ ſenſeram prius, penitus fuiſſe deterſum. Sed dic, O bone, quod alterius etiam verſus, tuis eſſe comites voluerls, Batavâne ſimplicitate factum? An callidè potius, ut purpuræ tuæ ſplendor magis conſpicuus foret? Sanè non ſoleo ego cuiquam detrahere, neque nunc faciam quia utrumque veſtri æſtimo; ſed tamen injurius tibi ſim, niſi dicam in perpaucis me videre illam ingenii elegantiam, illum etiam Romani ſermonis candorem, qui tuis in verſibus relucet. O utinam ſæpe nobis tales dares, & quod dicere liceat, digniori te argumento. Nam & illud non parum conferre ad hoc ſolet, ut nos in iſtis animi fœtibus vivamus; & poematis quidem, non ſolis tamen, te inclareſcere velim: fœcundius quippe ingenium, quàm ut inde ſolum tibi laudem pares. Emaculandus, illuſtrandus, unus alter tibi veterum ſcriptorum. Abundè tibi gloriæ à prioribus relictum. Mox etiam alia, & alius generis ſequantur; de quibus coram melius colloquemur. Equidem non poſſum non Beverwicium meum amare, quod utrumque hoc ſtudeat, ut benè de publico mereatur, & ſe quoque tollat humo. Tune, mi Witti, te vinci ſines? Profecto ſi tam caro capiti iraſci poſſem, facerem illud, & facerem vehementius. Quo nomine? inquies: eo ſanè quod illo ingenio, & doctrina, illo ætatis flore, illo otio, illis fortunæ bonis, præter duo tria poematia nihil elaboraris: Et quantum vel ex te ipſo, vel aliis intellexerim, necdum aliquid ſub manibus ſerio habeas, quo nomen tuum à rubigine vindices; quo familiæ nobili, & ante in Galliis, & jam ſeſquiſeculo in hac Belgica, novum decus addas; quo denique non exiguo ſis ornamento urbi patriæ: de cujus honore ac gloria, bene multis annis, iſtic habitus, & tot liberorum ibi parens factus, plus multis indigenis; etſi id minimè ſciant, ſoleo cogitare. Vellem illam urbem, copia excellentium virorum cum quavis Bataviæ, vel Belgicæ certare. Si aſſurgere nondum poteſt ad Roterodami, vel Delphorum gloriam, (quantas animas duæ illæ urbes dederint, non capiunt miſelli, qui carpunt) at ſaltem opera danda ut habeat qui proximè abſint. Cætera curæ erunt Orbis Rectori. Hic tibi, conjunctiſſime Witti, illam mentem inſpirent, ad quam nunc te adhortor. Idem te, & univerſam familiam tuam diutiſſimè ſoſpites conſervet. Salutabis in ea omnes; ac præterea & Colvium, & Beverwicium, & quoſcumque fucato hoc ſæculo, vere ſcias amantes noſtri.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XXXIV. poſt Kal. Apr.

Tuus ſine fuco,

G. J. Voſſius.

CCXIX.

Hugoni Grotio *S. P.*

REdit, Illuſtriſſime Domine, ad te generoſus filius Johannes: cui, quod potui, hactenus præſtiti; partim juvenis causâ, cujus id virtus, & amor doctrinarum merebatur; partim tuæ in ſpem gratiæ, quem boni omnes, ac prudentes, ſuo jure maximi faciunt; non modo ob ſublimem locum, in quo es conſtitutus, ſed etiam ob ſingularem doctrinam, & humanitatem ſummam: quæ virtus cum in omnibus, in Heroibus prope eſt divina. Atque iſta etiam prædicant, qui his degunt terris; quia ſtatim in oculos incurrunt; qui verò propius adſunt, laudant virtutes alias ocultiores, non minus Heroem decentes; de quibus nihil à me expectas, qui non de te mihi ad te ſcribendum, ſed de literis tuis, quas mei causâ, in Bataviam miſiſti. Sanè illuſtris filius Johannes honeſtam admodum memoriam ſui apud Batavos relinquit. Præclare de eo cenſent urbis hujus proceres: nec dubitant, quin patriæ ſit futurus præſidium, atque ornamentum. De ſtudiis quid attinet me ſcribere, quandoquidem viva ipſe Epiſtola erit? Solum igitur illud dicam, exoptare me, ut ad ſuos reverſus, unum alterum ſcriptorem nobilem, & eum potiſſimum quo genius maximè traxerit, aſſiduè verſet, & quotidiè nonnihil ſcribendo, magis, & magis, eum exprimere conetur. Cœperat aliquid fœliciter tentare,

de geſtis maximi Regis Guſtavi. Videre eſt in illis bonæ dictionis lineamenta, maximè ex Cæſare, & Tacito. Nec interea diffiteor, nondum ſtylum ſatis firmaſſe; eoque opus ut legendo, & imitando pergat; illo pede, quo cœpit greſſum, dies formabit, haud aliter ac in pueritia videmus: nam & eloquentiæ ſtudium habet pueritiam, habet juventutem, ac vigorem ſuum. Pro victu utriuſque filii mihi planè ſatisfactum. De luculento etiam honorario pro inſtitutione gratias ago maximas. Accepi autem in univerſum imperiales octingentos, & quinquaginta. Minori contentus partem recuſavi: ſed urgente filio recepi; & ſanè care vivitur apud nos, ob maximos cenſus, quia nobis cum potenti hoſte negotium eſt; ſed conſultius videtur, ut filius generoſus Jacobus, potius aliis in ædibus, quam apud me degat. Melius extra domum meam cognoſcet, quid ubique rerum geratur. Nihil me occupatius, ut vix ſciam quid foris geratur; ſtudiorum verò ejus nihilominus mihi cura erit, quin & potius major. Inque partem curæ, aſſumam filium meum Matthæum, cum aliorum, tum maximè omnis hiſtoriæ intelligentem admodum; & jam orſi eramus uterque, quæ deeſſe filio potiſſimum videbantur; & ſimul quibus imprimis caperetur: cum ecce narrat, ſibi in animo eſſe Gallias, præcipuéque Italiam viſere: velle autem ante hyemem proximam reverti, ad ulterius capiendum ingenii cultum. Primitus mirabar plurimum; ſed ratione conſilii hujus non aſpernandas adferebat; ſatius enim eſſe, ut æſtate peregrinetur: hyeme apud nos degat. Præterea nunc habiturum Ducem, & Comitem Skyttium, virum & doctrina egregium, & quod huc potiſſimum ſpectat, in probitate & prudentia pariter inſignem. Quo alioqui ſit fruſtrandus, quia cum illuſtris frater ſuus Benedictus impensè deſideret. Inſuper malle recentem à ſtudiis reverti in Patriam, quam ubi quædam, peregrinationis diuturnitate in oblivionem venerint. Denique aiebat, animadvertere ſe, me editione operis Philoſophici, quo in veteres, & recentes Grammaticæ artis ſcriptores, Ariſtarchum ago, multaque antiquorum illuſtro, vel emendo, eſſe aliquanto occupatiorem, quam ut æque ſibi vacare poſſim, quam futurum eſſet hyeme, opere interim abſoluto; ſimilia de filio afferebat qui diſtineretur Annalibus Batavis concinnandis: Eaque opera intra paucos menſes abſolvi poſſe cognorat. Mirabar filii ætate in ea prudentiam; ſed filium tuum eſſe cogitare mox cœpi; occurrebat Poetæ illud, Eſt in juvencis, eſt in equis, patrum virtus; ſanè animi eſt excelſi, magnaque ſpondet. Nempe totus eſt in eo, ut nobile genus, nobiliori animo illuſtret, in quo multum abit à Nobilium, ſi ſic loqui liceat, vulgo, quod quia vera non intelligit bona, umbris capitur. Tuum verò hunc, imo omnes tuos, vix opus ad virtutes, ac ſtudia adhortari, ne fiat illud vetus, Equis ad campum. Deum Opt. Max. rogo, ut hanc in liberis fœlicitatem tibi perpetuam eſſe velit, teque, Illuſtriſſime Domine, diutiſſimè incolumem ſervet, non tibi modo, & tuis, ſed potiſſimum Suevico Regno; cujus etſi nomen inclytum ſemper fuit, tamen ſub Guſtavo nulli Regum inferiore, maxima honoris ſui, per univerſum orbem, incrementa cepiſſe, nos exteri judicamus: & puto gens Suevica agnoſcit non invita.

Amſtelodami, iii Id. April. ∞ Iↄc xxxiv.

Illuſtriſſimi nominis tui cultor, ad officia omnia paratiſſimus, tibi, & generoſis liberis,

G. J. Voſſius.

CCXX.

Cl. Salmaſio, Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

MAgnæ mihi voluptati fuit conſpectus optimi adoleſcentis Merceri tui. Juvit enim videre eum qui & affinitate tibi eſſet junctiſſimus, tanteque & parente & avo prognatus. Solum vellem ut apud me divertiſſet & aliquot hic hæſiſſet diebus. Si quando ipſe occupatior fuiſſem, colloqui cum filio potuiſſet, eoque Duce & Comite urbem hanc & quicquid in ea memorabile luſtrare; ſed negabat id ullo pacto nunc fieri poſſe. Quæſo ſi necdum valetudo tua & anni tempus ferant ut nos cum uxore, liberis, affine inviſas, veniat is affinis tuus. Cura ejus habebitur tanta ut ſollicitum te eſſe nihil ſit opus. De botanicis ſcire aveo an propediem viſura ſint lucem: Memini te coram de iis loqui cum eſſem Lugduni. Ab eo tempore nihil intellexi, niſi quod Epiſtola quadam Lugduno perſcripta Hardervicum ſpes quoque eorum fiat. Vellem autem Literæ illæ paulo aliter meminiſſent ejus operis, in quo ut in cæteris feciſti tam multa, doctiſſimos etiam docebis, præclareque de medicorum filiis, ut alios taceam, mereberis vetera nomina explicando: quod non poteſt, niſi qui naturam & vires Plantarum exacte calleat. Ecquis maligne laudet, nihil ad te quia infra te, præſertim cum perveriſimile ſit fieri iſtæc non tam quadam animi

animi malitia quam in gratiam alicujus qui ferre illud non poſſit, ut in iſtis & tot aliis ſapere etiam judiceris ubi is plane videat nihil. Intellexi te aliquid, imo librum juſtum edolaſſe de vitæ termino, quem lucem videre exoptem, modò nihil in eo adverſus receptam ſententiam his terris περὶ προορισμοῦ· nec eam arriperent. Damno hoc magno meo didici, atque iſtoc abſque dubio apertè etiam ſatis vides. Pluribus nunc colloqui tecum velim. Sed affinis ait ſibi abeundum, ut morari non liceat eum. Et mihi nunc eundum ad Gymnaſia urbis, quia eſt ſolennis examini dies, unde mihi in curatorum numerum adlecto abeſſe non licet. Vale, Salmaſi, decus nunc Bataviæ quoque hujus & ſeculi deliciæ. Τάχιστα.

cIↃ Iↄc xxxiv.
v. Idus Aprilis.

CCXXI.

Merico Caſaubono *S. P.*

COgor me ipſum ridere, mi Caſaubone, quod ad aliquem ſcripturus, fere tanquam à ſolenni formula ordiar literas meas ab excuſatione diuturni ſilentii. Sed tamen nunc ſcio facile veniam à te & aliis impetrabo ceſſationis meæ, poſtquam ad veteres tarditatis cauſſas longè gravior ex mœrore acceſſit, ob amiſſum optimum & ſuaviſſimum Dionyſium meum, de quo ſæpe ad te ſcribere cogitavi; ſed cum calamum in manus cepiſſem, dolor recrudeſcebat, quem cogitationibus aliis amoliri ſatius erat. Mollitiem hanc animi accuſabis, neque ad Philoſophorum veterum præcepta deduces, & imprimis ea quæ nobis ſolatia ſacra ſuggerit fortuna. Iſtis verè munio pectus ſedulò, qui fortaſſe ſuccumberem, niſi attenderem ad illa quæ nec gentium Philoſophi ignorarunt; ac præcipue niſi oculos attollerem ad divinam Providentiam, quæ ſuaviter ſic omnia diſpenſat, ut ea quoque quæ moleſtiſſima ſunt carni, ſalutaria ſint ſpiritui. Hæc mihi propono, his me ſolor, quoties occurrit qualem & quantum amiſerim; Quot enim ille vulgares Linguas erat complexus, in his Hiſpanicam & Italicam, ut de Gallica taceam? quot etiam Linguas eruditas non modò Latinam Græcamque, ſed Hebræam, Syriacam, Chaldaicam, Arabicam, ut de cæteris nihil dicam? Quos etiam Poetas, Oratores, Hiſtoricos, Philoſophos non legerat? & ita legerat, ut non magis memoriam mirarer in retinendo, quam judicium in ea ad uſum transferendo. Sed nihil æquè exoſculabar, quam indolis bonitatem ſtudiumque pietatis, & contemptum voluptatum, & aliorum quibus Ætas iſta capi ac decipi ſolet. Nec virtutes hæ occultæ eſſe poterant. Itaque jam à proceribus nonnullis Regni Suecici agebatur ut in Sueciam profectus, ibi ſex ſeptem menſibus linguam Gentis addiſceret, atque ad Archiva admiſſus ex ſermone etiam præſtantiſſimorum hominum, antiquas ac recentes res Suevorum cognoſceret; inde ad nos reverſus Regni ejus Hiſtoriographus, mercede non exiguâ cuncta literarum monumentis traderet. Quod ſi porro etiam operam ſuam regno vellet addicere, longè majorum ei in regno bonorum promiſſa ſiebant. Itaque proceribus iis flebilis occidit: nulli tamen magis quàm mihi, quia ſi quid affectum habeam, imo quicquid aliquouſque à me ſcribendo perductum, id ſi quid humanitus contigiſſet, optime unus pertexere potuiſſet: Sed quid hæc tam multis? gratias Deo ago, quòd talem mihi filium dederat: nomen quoque ejus ſit benedictum, qui eum fortaſſe, ne à mundo corrumperetur illa in ætate ad ſe recepit. Gratiæ quoque ei, quòd tot alios mihi liberos reliquerit, qui omnes (niſi quod in Johanne meo, majorem ſtudiorum amorem exoptarem) induſtria vitæque exemplo planè mihi ſatisfaciunt. Quid Domino pro tot beneficiis rependam? Iſta cum ſcriberem, ecce mihi tabellarius qui tradat geminum exemplar M. Antonini Imperatoris de vita ſua Anglicè à te de Græco fonte redditi, notiſque illuſtrati. Atque utinam linguæ, quâ ſcripſiſti, intelligentior eſſem; interea Græca cum Britannicis, ut poteram, conferenti, maximè libro primo, & iis de quibus diſſeris in notis, viſum ſic fuit non pauca te melius Xylandro percepiſſe, viro alioqui doctiſſimo, beneque de ſtudiis merito. Vellem Johannes meus in duobus tribus locis explicare, hærenti mihi, (linguæ quippe Anglicæ multis partibus intelligentior) ſententiam tuam potuiſſet. Præſertim verbis de Sexto; ubi in laudibus ejus ponit, τὸ ἀδιάφθορον τὸ ὀσιανδρῶν, niſi ὀσιανδρῶν reſcribendum. Tales enim inſtar ſimplices, nec attendunt ad multa amicorum minus laudabilia: quod ad conſervandam amicitiam plurimum facit. Sed nihil pronuncio, quia inſcitia linguæ nihil certo mihi de mente tua auſim promittere, utcunque eam adſequi viderer. Sed ubi redierit filius juvabit plenius cognoſcere. Aliquantò ante ubi Antoninus ait, ἢ τὸ εὐεργετικὸν ἄνδρα ἐπιδείκνυσθαι, nonne præſtaret, ἐνεργητικὸν; præſertim quando ἀσκητικὸν anteceſſit? Ac poſt aliqua, ubi Severi nomen retines, nonne reſcribendum hoc pacto, παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου Οὐήρου τὸ φιλοίκειον, καὶ φιλάληθες, καὶ φιλοδίκαιον,

καιον, καὶ τὸ δι' αὐτοῦ γνῶναι Θεραπείαν, Ελβίδων, &c. Sed de iſtis tu melius judicabis, qui ſcriptorem eum totum nunc, quod dicitur, in ſanguinem & ſuccum verteris. Præclarè meritus es de Britannis, quibus ex tanto Principe haurire præcepta ſapientiæ licebit. Quam viam ſi, exemplo tuo, plures inſiſterent, multi Patriæ ſolum Linguæ gnari, frugibus potius quàm quiſquiliis, paſcerentur. Sed amiciſſime mi Caſaubone, non poſſum te celare imbecillitatem meam quantumcunque mihi (fortaſſe & aliis) fortis videar. Cum ego hunc præclarum laborem tuum in manus ſumerem, mox ſeſe obtulit pagina à titulo proxima, qua laborem tuum inſcriberes divino Viro, magno illi Mecænati noſtro. Vide pugnantiſſimos noſtros affectus. Gaudio ingenti erat, quod & illud illuſtre nomen decorares, & nomen illud non minus decoraret opus tuum. Et tamen dolor ingens me invaſit, ob amiſſum filium Dionyſium, quicum ego omnia communicâram de officiis, quæ Heroi illi familia mea deberet; qui etiam prope nihil non ejus auſpiciis edere decrêrat. O ſpes hominum incertas! Nunc ego, nunc mei, tanto poſt te unum intervallo relicti, ut gemino jam monumento hoc egeris, ne ingratus videaris. Et ſæpe metuo, ne qui merita Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini ſciant, & quomodo in Batavia hîc vivam, neſciant, vel ſocordiæ me reum agant, vel ejus vitii, quo infeſtis terra nihil pejus ſuſtinet aut creat. Utinam opus meum Grammaticum (quod tanto mihi labore ſtetit, quo etiam præclare me puto meritum de Republica literariâ) liberis potius poſt meum obitum reliquiſſem divulgandum, quam ut nunc videar tam lentum nomen, atque ut veteres dixêre, vere trico & bovinator. Sed facta nequeunt reddi infecta. Non deinceps curæ huic aliud prævorti ſinam. Deſinam, nec ſine dolore, unum ſi addidero, quod ſcire debes, jam ante menſes aliquos, me accepiſſe à Peiſtero pecuniam, quæ provenit menſe Septembri anni ſuperioris. Itaque menſe Martio hujus anni, totius ſemeſtris proventus mihi debitus, quem te paratum mihi refundere, ſimulac literas meas videris, jam ex Peiſtero intellexi. Multam ſalutem dicito Reverendo Dom. Decano, & univerſo fratrum Collegio, quod colo, & colam ſemper, uti debeo. Optimam verò uxorem tuam non meo ſolùm ſed conjugis etiam nomine plurimâ ſalute impertias rogo. Vale.

Amſtelodami. cIↃ IↃc xxxiv. Kal. Maii St. Vet.

Tuus, uti debeo,

G. J. Voſſius.

CCXXII.

Joanni Meurſio *S. P.*

CAreo, Amiciſſime Meurſi, tantopere dilecto filio meo Dionyſio; eoque careo (cur reticeam?) magno cum mœrore; ſed quem leniat dies, & imprimis divinæ voluntatis cogitatio. Poſt exceſſum ejus lentior fui in ſcribendo. Quod non miraberis, ſi ſcias quantum amiſerim. Equidem ſæpe cogito mecum, quis ille ea ætate; quantillus ego hac grandæva. Sed ſuperanda omnis fortuna ferendo eſt. Atque hæc non aliqua animi mollitie, ſed maximo jure à me ſcribi, facile videbis, ubi in lucem ejus Maimonides & Cæſar prodierit. Reidanus jam excuſus fuit eo vivente, quem mittam ubi occaſionem ſuggeſſeris, vel ipſe reperero. Scio, judicabis ſic interpretem egiſſe, ut, ſi viveret auctor, non alium votis debuerit expetere. Tua de Regno Attico credo jam acceperis. In qua editione ſiquid peccatum, nulli minus quam mihi vitio vertas; quandoquidem Janſonio (ita intelligo) viſum, ut Hardervici potius excuderetur, utcunque aliud inſcriptio præ ſe ferat. Aderam his diebus Arlanderveniæ Domino Guilielmo Noomſio, viro & literarum, & literatorum amantiſſimo, tui præ aliis prope omnibus. Cui cum expoſuiſſem, quàm præclarè hoc ipſo anno meriturus eſſes, editione multorum de Republica literaria: in his etiam Bibliotheca Attica, & quæ de aliis ſcriptoribus conſignaſſes; pro familiaritate, quæ ei mecum eſt, dicere cœpit, paulo aliter conveniſſe, & periiſſe ſibi ſic laborem, quem in hoc argumentum inſumpſit. Attamen, ut ingenuè agam, inter eos qui tam mihi amici, ſatius exiſtimo à te id fieri quam alio quoquam. Non diffiteor poſt abitum tuum multum ei argumento eſſe inſudatum his locis. Sed enim quis orbe toto intelligentior talium Meurſio meo? Et tamen non plane fruſtrandus voto ſuo Noomſius noſter. Puto, recte te facturum, ſi ex opere eo partem aliquam ipſi dedices. Satis animadverto ſic ſatisfactum ei iri. Vel ſi diſcerpi id opus non placet, dicetur opus aliud non plane diſſimilis argumenti. Et auſim dicere, ſi bene virum novi (noſſe autem debeo) non ingratum eum fore. Nec enim ſordidus eſt. Blauwius necdum opera tua excudere eſt exorſus: Duas ſuſpicor cauſas. Una, quod opere noſtro Grammatico diſtineatur; quod & duos tres menſes morari eum poterit. Altera, quod ei lis ſit cum vicino Johanne Janſonio, quam prius componi velit. Siquidem vix aliquid ullius momenti excudit

Digitized by Google

excudit Blauwius, quin recudat Janſonius; vix quicquam Janſonius, quin par pari Blauwius det hoſtimentum. Semel iterum uterque (ſed fruſtra) opera uſi meâ ad controverſiam hanc dirimendam; nec tamen ſopiri poſſe diffido, ac brevi quidem ſpatio, damno ſuo uterque diſcet ſapere; ſed ſi bene rem capio, aliquanto iniquior Janſonii cauſa. Quod ſi animus iſte pertinax, vel, ſi malis, pervicax, utrumque gravaturus diutius, non deſinam propterea Blauwium urgere ut quamprimum ſatisfaciat promiſſo ſuo, & expectationi tuæ. Nec enim neſcio, quo affectu homines eruditi non illos ſolum corporis, ſed vel maximè animi fœtus, ament. Scripſi hæc ſubito cum Lugduno huc veniſſet noſter Mullerius, ſeque ad Dom. Roſæcrantzium poſt horam literas diceret miſſurum. Nolui enim tam bellam ſcribendi occaſionem omittere. Intelligo ante dies paucos Elzevirium profectum in Daniam. Quod ſi ſciſſem, fortaſſe occaſio fuiſſet per eum mittendi Reidani; ſed hominem non vidi, nec domi meæ fuit. Uxorem tuam uxor mea, & liberos tuos liberi mei ſalutant.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxiv.
Pr.Kal. Maias.

Tuus, ſi alius quiſquam,

G. J. Voſſius.

CCXXIII.

Stephano Goffe *S. P.*

Ergone, doctiſſime Stephane Goffe, non ſatis nuper munificentiam tuam exercuiſti, donando me nobiliſſimi Viri opere de Veritate, & longè deſideratiſſima Clementis ad Corinthios Epiſtola: denuoque Bibliothecam amici immerentis augere voluiſti præſtantiſſimi Seldeni ad Hebræorum leges commentario? Quas pro multiplici dicam tibi munere grates? Nunc enim quo paria faciam nihil occurrit; ſed ſpero, occaſionem datum iri magis teſtandi affectus. Popularis ille tuus (ſcis quem dicere velim) recuſat ſe ſubjicere Statutis Eccleſiæ Belgicæ. Rogatur ab amantibus, ut morem gerere velit. Quod & Eccleſiæ & ipſius cauſa facere ſe aiunt; ſed ille immotus perſtat veluti Marpeſia cautes. Ac miniſtris etiam Belgicis ſtat animus, non admittere in ordinem Eccleſiaſtarum, niſi ſententiam mutet. Aliàs ſi fiat perſcribam: nec officio in eo, vel aliis, unquam deero; non amore vel odio cujuſquam: ſed quia bono Eccleſiæ omnia metior, quam doleo ſic ſcindi, hinc ab iis, quibus tanti eſt Papalis auctoritas, inde ab iſtis, quibus præ novellitate tota ſordet Antiquitas. Abbatis Nihuſiani diſſertationes mittere non poſſum, quia jam diu repetiit, & quod unicum ipſe hoc habeat exemplar, extra urbem gravatè miſſurus ſit. Sed Eirenici geminum tibi accepi exemplar ut alterius amicum participem facias, quem voles. Nemo hactenus ſe offert ad pugnam: quod illi glorioſum, noſtris ſatis indignum. Malunt diſſertare de umbone, ubi adverſarius dicat, non quæ ipſe, ſed quæ ipſi volunt, &, bene, male, reſpondeant, nemo contradicat. Hoc animo meo dolet, & ſcio grave eſſe nonnullis, quos quo minus in arenam deſcendant, & publici muneris, & privatarum occupationum grave onus impedit. Unus tamen Ordinis tui ſe paratum decertare retulit mihi. Et fortaſſe alii ſunt etiam, quos ego ignorem. Sed optime, amiciſſime Goffe, num indignam hanc te provinciam putes? non imparem te jamdudum perſpexi. Animis opus; vel ſi ſic videatur, offer te eminus cominus populari tuo, qui in Patria non admodum diſſimilem inſiſtit viam. Scio te non indigere conſilio, vel auxilio meo; ſed tamen quia, ut aiunt, plures oculi plus vident, noli putare uſpiam claudicare tibi poſſe operam meam. Volo omnia tua cauſa & magis publica: & mihi quoque jucundum erit, tam amicum uſque adeò nobilem curam ſuſcipere, tamque dignam cogitationis ſuæ. Quid enim hac cauſa æquius: quomodo non juſte ab iis recedatur, qui te ferro & flamma perſequantur, & ideo perſequantur quia ab ipſis diſſentias amore ſimplicis veri in ſcripturis relucentis, confirmatus etiam conſenſu ſanctorum Patrum, ſimiliter ac tu primis Seculis Scripturas interpretantium; denique, quia credere non poſſis quæ credi non poſſunt, ut quæ contradictionem involvunt: Cujus rei manifeſtum exemplum, cùm proximè unà eſſemus in μέθεξιας dogmate, expendebamus. Sunt alia etiam multa quæ adverſus Romanæ Eccleſiæ errores ac tyrannidem poſſunt in medium adferri; ſed vel hoc unum quod dixi quantivis mihi pretii videtur! Quamobrem, mi Goffe, cogita, quæſo, an non putridam illam clavam Nihuſio qui ſibi Hercules ἀλεξίκακος videtur, vel ſi malis alteri illi in Anglia ſimilia ſpiranti, debeas de manibus extorquere. Favebo & applaudam victori quem te fore ſpondere auſim, & bonitate cauſæ nixus & ingenio doctrinaque tuâ. Vale, optime doctiſſimeque Goffe.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxiv.
poſt Kal. Mai.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCXXIV.

CCXXIV.

Hieronymo Beale *S. P.*

DIgnum ſcribendi argumentum eximie Beale obtulit mihi Illuſtriſſimus Comes de Leſhno: qui viſere Britanniam noſtram ardet, & compellare in ea doctrinâ atque aliis animi dotibus excellentes viros. Non dubito quin vel eo nomine gratiſſimus ſit futurus, utcumque non accederet familiæ ſplendor, tot imaginibus illuſtris hodieque inter alias præfulgens inclyto heroe, hujuſce Comitis parente, Regni Polonici Palatino, viro doctrinâ, eminenti prudentiâ celebratiſſimo, pietate nullo inferiori: cujus merita cum univerſum celebret Regnum, tum præcipue illi qui Eccleſiarum noſtrarum potius ſententiam, quam Pontificiam ſequuntur. Eſt enim his magno & præſidio & ornamento planéque illud Polonis ſuis, quod Lithuanis maximus eſt Razevilius. Adde quod idem ille heros ſereniſſimo Regi noſtro Carolo ſit non de nomine ſolum, ſed literis quoque cognitus, & ob raras animi dotes, ſummamque apud ſuos auctoritatem cariſſimus. Ut tanti herois ſoboles, quæ in gloriam magni Parentis feliciter adeò procreſcit, non poſſit non gratiſſima eſſe, & tibi & aliis Academiæ veſtræ luminibus, quibus conſpectis clarius ſe quoque viſurum arbitratur. Sanè non inglorium futurum ..... inclytæ Academiæ viris ſi alloquio ſuo (quod non poterit non domino Comiti eſſe utiliſſimum) cum dignentur, ac ſic demereantur, ut deinceps apud Sarmatas quoque talem ſuæ virtutis ac doctrinæ præconem nanciſcantur. Qui ei à ſtudiis eſt Joannes Jonſtonus, juvenis eſt admodum doctus & probus, & ante diem Lugduni ſupremo in Medicinâ titulo ornatus. Quo nomine & ille vobis, præcipueque Medicinam profitentibus, gratior eſſe poterit.

Amſtelodami, poſt. Id. Maias, An. cIↄIↄcxxxiv.

Tuæ dignitati addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

XCCXXV.

Johanni Rouſio, *Bibliothecæ* Bodleianæ *Præfecto*, *S. P.*

JAmdiu eſt, præſtantiſſime Rouſi, quod mille inter nos literæ commeant, non ſine dolore meo, credo & tuo. Sed ſi ſilentium hoc meum quod ſolis occupationibus adſcribere debes, rupit illuſtriſſimus Comes de Leſhno, qui cum deſiderio arderet viſendi Regnum Britannicum, & inclytas ejus Academias, ac conveniendi excellentes ejus Viros; aliquid etiam à me literarum ad amicos popoſcit, quod eo pacto facilius ſe voti compotem fore arbitraretur. Mihi tam perſpecta gentis Britannicæ humanitas, ut ſciam, nec humili loco natos aſpernari ſolere; nedum vile iis ſit genus, ut ſic dicam, deorum. Quamobrem nihil ſanè Literis meis fuit opus; & ſi opus fuiſſet, etiam tacente illuſtriſſimo Juvene, ſponte debueram hoc officii offerre. Quid enim non meretur tantus ſtudiorum ardor, is amor doctorum, in eo qui tantam in Poloniæ ſpem ſuccreſcit? Parens ejus toto Poloniæ regno in pretio eſt maximo, præclareque meretur de eo, præſertim de iis qui noſtrarum Eccleſiarum ſententiam potius, quam Pontificiam ſequuntur. Vereque illud in Polonia ſua eſt, noſtris hominibus, quod in Lithuania magnus ille Razevilius. Nota etiam caraque parentis virtus magno magnæ Britanniæ noſtræ Regi Carolo; quod & Literis teſtatum fecit non unis. Quare cum ſic Rex ſereniſſimus æſtimet parentem Polonici Regni Palatinum, non poterit non acceptiſſimus eſſe præclaris Oxonienſis Academiæ Viris tanti Herois tam charum pignus. Comitatur eum, qui ipſi à ſtudiis, vir doctiſſimus Johannes Jonſtonus, Scotus, qui recens Lugduni in numerum Doctorum Medicinæ magno cum honore eſt receptus. Eoque cariorem fore arbitror doctiſſimo & experientiſſimo Thomæ Clayton, Magiſtro Collegii Pembrochiani, & Regio Medicinæ Profeſſori, cujus humanitatem ſatis ipſe coram perſpexi. Avidè deſidero noſſe, num jam è Syriâ ſalvus ac ſoſpes redierit ornatiſſimus & amiciſſimus Edwardus Pococke; quem ego juvenem æternum ſummo proſequor affectu; partim quia ſic virtus ejus ac eruditio meretur, partim ob ſummum honorem, quem laboris utiliſſimi dicatione mihi habuit. Clariſſimis Viris, Juxono, Duppæ, Fell, Prideaux, aliis, noſtri amantiſſimis, ſalutem dicito plurimam. Non addo ambitioſos titulos, quia virtutem eorum ſupra eos eſſe cenſeo. Etiam Harriſonum & Chillingwortium ſalute impertias, & quos præterea noſtri memores noſti.

Amſtelodami, prid. Id. Maii, an. cIↄIↄcxxxiv.

Tuo nomini addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

Digitized by Google

CCXXVI.

Doct. Martin, *Præfecto Collegii Reginalis, S. P.* Cantabrigiam.

DIcere non poſſum, Doctiſſime Martine, quanto fuerim gaudio affectus, cum primum intelligerem Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dom. Epiſcopum Londinenſem ad Archiepiſcopalem eſſe dignitatem evectum. Equidem maximum ex eo amorem Dei colligebam erga Eccleſiam ſuam regnumque Britanniæ univerſum: Quantas enim dotes in eum divina contulerit bonitas! quas qui non vident, ſi tales inveniantur, cæci ſunt: Si non ſuo pretio æſtimare norint, valdè invidiæ, ac loliginis ſucco laborent, neceſſe eſt. Quanquam quid ego hæc apud te, qui tot annis longe me rectius herois ejus virtutes perſpicere potuiſti? Ac memini adhuc Sermonum, quos de iis una Londini habuimus. Quemadmodum & tanti Mecænatis erga te affectum non obſcurè cognovi. Atque ut iſtorum, ita & ſæpe eorum in mentem venit, quæ de Religionis controverſiis, ac ratione eas ſopiendi, non injucunde vel inutiliter diſſerebamus. Tanto moleſtius eſt, quod tam longo tempore nullum inter nos literarum ſit commercium. Hoc ſilentium mihi abrumpendum putavi, pulcherrimam mihi ſcribendi occaſionem præbentibus Illuſtriſſimo Comite de Leſhno, &, qui ei à ſtudiis, erudito viro Joanne Jonſtono Doctore Medico. Noluere enim ſine literis meis viſere Academiam Cantabrigienſem: atque ego minutum hoc ſcribendi officium non debui Illuſtriſſimo Comiti denegare. Nam præterquàm quòd turpiſſimum eſſet leviculum adeò detrectare, poſcente id tam ſublimis proſapiæ juvene, tamque erudito, tam doctorum omnium amanti & æſtimanti; etiam alia ratio debendi illud acceſſit: quia cognati ejus Illuſtriſſimi Barones Stupeskii diu mecum Lugduni vixêre, juvenes excellentis ſpei: etiam poſtea fratres eorum, mei unius cauſa, Amſtelodamum venere; ac totis ſex menſibus ſunt commorati. Mitto alia. Unum reticere non debeo. Illuſtriſſimi Domini Comitis parentem eſſe maximæ autoritatis virum per univerſam Poloniam, regni ejus Palatinum: quem cum æſtiment omnes, tum imprimis illi qui in religionis negotio noſtras potiùs Eccleſias quàm Pontificias ſequuntur. Quippe quod magnus ille Razevillius eſt apud Lituanos, id Palatinus ille de Leſhno inclytus heros eſt Polonis ſuis. Hæc ego pluribus ſum proſecutus; quia nollem eum à te, vel aliis Academiæ Cantabrigienſis ſummis viris ignorari. Unde futurum videbam, ut nec ipſe ſatis cognoſceret, ſi uſpiam terrarum, ſane in Britannis ſimul conſpirare eximiam doctrinam ſummamque humanitatem. Nunc pulcrum erit ſi eâ natum proſapiâ, in eam ſpem educatum, in terris etiam longè diſſitis, veſtri præconem habeatis. Hæc intempeſtâ nocte ſcribebam. Plurima ſalute impertias excellentes Academiæ veſtræ viros; præſertim quos amantiores noſtri exiſtimabis.

Amſtelodami Poſtridie Id. Maii, cIↃ IↃc xxxiv. Τάχιστα.

Tuus ex animo,

G. J. Voſſius.

CCXXVII.

Hugoni Grotio *S. P.* Hamburgum.

SIC primò promiſerat Blauwius, ſummum abhinc duabus Hebdomadis accepturum ſe Francofurto, Typos novos, & elegantes, quibus ex animi ſententia excudantur ſacra tua poemata. Sed nunc ſignificat, haberi eos demum poſſe intra quatuor Hebdomadas; propterea quod quæcumque ad nundinas miſiſſet, tardius eò pervenerint: In cauſa eſſe, quod Dux Nieuburgicus, novum, ac grande vectigal impoſuerit mercibus, quæ Duſeldorpio Coloniam, inde Francofurtum devehi ſoleant. Eapropter Hebdomades aliquas fuiſſe famulo ſuo Coloniæ ſubſiſtendum, priuſquam libri, aliaque eo deferrentur. Certò autem addixit, intra quintam Hebdomadem ſe auſpicaturum editionem. Id ego ſignificandum putavi, eunte ad vos docto, ac prudenti viro, Ephoro liberorum Illuſtris familiæ Scytteanæ. Alia etiam adderem, ſi die uno præſciſſem de ejus diſceſſu. Sed hac hora ei abeundum intelligo. Quare deſinam, ubi adjecero, mediocriter nos omnes hic valere, eademque ſperare de te, uxore, filioque; quos omnes mei ſalvere jubent.

Amſtelodami Poſtridie Idus Maias. Anno cIↃ IↃc xxxiv.

G. J. Voſſius.

CCXXVIII.

Digitized by Google

CCXXVIII.

Hugoni Grotio, *V. Cl.* G. J. Voſſius *S. P. D.*

Vir Clariſſime,

MItto ad te Guilhelmi Schikarti literas, & ſi non fallor, ejus פורים, ſive de Judæorum Bacchanalibus opuſculum. Quam inde capio conjecturam, quia ad me miſerit, quicum non ea illi amicitia, vel illud literarum commercium, hactenus fuit. Simul literas accipies Hortenſii, civis tui, quem puto aliquando non inglorium patriæ urbi fore. Eſt & illi familiaritas, ſed literaria, cum Schikarto: uti & cum Gaſſendo, & aliis in Matheſi claris viris. Ipſe nunc diſciplinas Mathematicas, in urbe hac, ſed extra ordinem profitetur. Attamen is eſt confluxus audientium; is quoque genius docentis, ut non dubitem, quin propediem eum Collegam ſimus habituri. Ptolemæum ſic ſequitur, ut Tychonianam, & Copernicanam ſententiam ſimul proponat, & explicet. Nec obſcurum nobis in Copernicanam magis inclinare: utcumque ea Romæ ſit damnata à Cardinalibus, Anno cIↃ IↃc.xvi. atque iterum anno ſuperiori: Imo Galilæus Galilæi Florentinus, quia hanc ſententiam, & viva voce, & ſcribendo defenderet, in carcerem ſit conjectus, nec inde emittendus, priuſquam pœnitentiæ ſatis egerit. Quam rem à Nuntio Apoſtolico Bruxellis Lovanium perſcriptam eſſe mihi conſtat, ex Fromondo: qui his diebus Antariſtarchum ſuum hoc de argumento ad me miſit. Heſterna die iterum legi Sophompaneam tuum; ſed non ſine multis lachrymis. Nec enim mihi cornea fibra eſt. Movebar argumento ipſo, de certiſſimis ſcripturarum fontibus hauſto, & à te tam graphicè nobis expreſſo. Movebar quoque recordatione Authoris, magni ſanè totius orbis eruditi, præcipui item, ſi non unici, Belgicæ ornamenti: cui ubivis potius, quam in Patria, maximis à ſe beneficiis affecta eſſe licet. Vellem magno civi tuo voluntas, vel potius otium eſſet, de eo cogitandi ſerio. Sed receſſus animorum unus ſcit, quem Καρδιογνώστην in ſcripturis vocari propterea videmus. Amſtelodamenſium affectus non deferbuit. Sed quicquid ſine illo tibicine ſtruitur, corruit. Et metuo, ne rigoris illud, in tuendo civitatum, ſuæ imprimis, jure, magis poſſit abalienare eum, qui plurimum poteſt. Omnino enim pecuniis ad bellum opus eſt. Nec ſufficit hæc civitas una, vel etiam Batavia univerſa. Tandem tempus putatur, ut fœderatæ quædam Provinciæ in commune ſolvant quod debent. In hoc ſi Batavi perſiſtant, ſpiſsè procedet Caſtrenſe negotium. Intelligo & eos, qui Provinciarum omnium nomine magnum illud Collegium conſtituunt, cogitaſſe, de Guilhelmo Comite in Germaniam mittendo, majori etiam ſtipendio promiſſo. Sed Batavi in illo dicuntur conſpirare, quod pecunias nolint eam ad rem contribuere: quia ſe neſciis, non potuerit, vel debuerit, iſtius momenti conſtitui quicquam. Cætera cognoſces ex Fabricio, Juvene elegante, & erudito, atque ex poematis tibi jam noto, qui Hamburgum, ob morbum matris eſt arceſſitus. Eunte illo, paulo liberius de rebus Batavis ſcripſi: quæ me ſæpè habent ſollicitum, ſed ſpero aderit ὁ Θεὸς quaſi ἀπὸ μηχανῆς. Cui te, conjugem, filium commendo.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxiv.
v. Kal. Junias.

Ampliſſime ſummeque vir, ſuperioribus ad te literis raptim, ſicut nunc meus eſt mos, exaratis, aliud quiddam in mentem venit. Jam annus, & credo, ultra eſt, quod in urbe hac degit Bartholdus Niuhuyſius, vir doctus, & ſubtilis, Lutheranus quondam, & Calixto Theologo perfamiliaris, poſtea Pontificius, atque ad Abbatis dignitatem evectus; ſed ea, bello hoc Suevico exutus, & nunc extorris. Is in Germania, priuſquam huc concederet, multum, diuque cum Lutheranis ſolitus diſſertare, ſuper Religionis controverſiis: ſed non ad morem vulgarem. Poſcit ἀπόδειξιν, invictumque aliquid, quodque animum poſſit, aut debeat reddere, ἀμετάπτωτον, καὶ ἀμετακίνητον. Negat opus de ſingulis diſputare. Eligere ſuos Lutheranos, vel etiam Calvinianos, & quoſvis alios, poſſe, ubi maximè exiſtiment ſuæ Eccleſiæ cauſam triumphare. Si unum viderit argumentum, velle redire ad eos, unde malum pedem extulerit. Sin diſputando intelligant, nihil ſolidi crepare, quicquid hactenus obtenditur, æquum videri, ut redeamus ad Romanæ Eccleſiæ ſinum. Edidit novo anno, ut vocat ipſe, Εἰρηνικὸν; quo Lutheranos in hanc formam provocat. Crebrò & me inviſit. Et quamvis de aliis quoque rebus colloquamur, tamen jam iterum, tertioque, eò nos ſermo provexit. Illo igitur poſcente cauſam juſtam, cur parens meus à Romana abierit Eccleſia, reſpondi multa, de veteris, præſentis Romanæ Eccleſiæ diſcrimine. Sed tandem in eo pedem figebamus; Romanæ Eccleſiæ Doctoribus, ita ſcripturas interpretantibus, ut manifeſta iis vis fiat, planéque abeant à primorum ſeculorum Doctoribus, imo interdum (ut in tranſubſtantiationis dogmate) ſenſus interpretationi reclamet,

Digitized by Google

met, manifeſtaque ſit contradictio: Nec ſolum ſic interpretantibus, ſed etiam, niſi ſimpliciter interpreteris, ferro te, & flamma perdere paratis: jure ab ejuſmodi Doctoribus receditur, ac ſeorſim cultus Dei, celebratur, partim conſcientiæ ſtudio, partim vitæ conſervandæ, quam Patriæ, Eccleſiæ, familiæ, & amicis conducibilem exiſtimamus. Si valetudo, ſi otium tibi, ſi res etiam tuæ ſic ferant, ut hujuſmodi tractes, quod arbitror: quæſo paucis ſaltem perſcribe, quid tibi dè hac re videatur, & quam potiſſimum viam, cum iſtiuſmodi hominibus inſiſtendam putes. Vale.

CCXXIX.

Hugoni Grotio.

Maxime & Amiciſſime virorum,

NON excuſabo apud te diuturnam ſilentium, quamvis te prope ſolitarium ſciam vivere, eoque gratiores amicorum literas credam. Etenim ſatis occupationes meas noſti; & quod ſcriberem, nihil magnoperè erat. Nunc ſcriptionem differre diutius nec volui, nec potui: Quippe mihi videbatur, Salmaſii ad te literas à me, ſed ſine meis literis venire. Vir ille nihil æquè, quam tuam abſentiam dolet. Nec multum miror, cum vivat Lugduni. Scis quid velim dicere. Ante dies non ita multos, adfuit mihi quiſpiam ex amicis Ariſtarchi, qui in tantum, moribus, & doctrinæ Salmaſianæ detractum ibat, ut non multum ſupra ſemidoctos ponere videretur. Cui cùm non mediocriter adverſarer, ille quodammodo mihi poſtea accedere, ſed dicere, hæc nemo Lugduni promere auderet. Nemo credo ex Paraſitaſtris Ariſtarchi parvulis: Nam alia mens paulo cordatioribus, qui & Salmaſio, & Ariſtarcho, ſuas tribuere laudes ſciunt. Cæterum præterquam quod nonnulli Salmaſio non ſatis ſint æqui, etiam aer eſt moleſtior, ut ambigat, an ætatem illic vivere poſſit. Hoc ſpero: nolim enim Batavia, poſtquam ſole ſuo caret, citò adeo fraudari ſydere, quod nuper acceſſit. Utinam hoc effici poſſit, ut brevi fruamur utroque. Hoc in voto optimo cuique. Procerum quidem hujus urbis animus eſt in te qui fuit, & debet: ſed opinio eſt, nihil effici poſſe, priuſquam aliquid certi de pace, vel induciis, aut bello conſtiterit. Gallus ſedulò operam dat, ne Belgica coaleſcat; multaque ad bellum promittit. Sed verendum, ne ſi auſcultemus, facilè aliquid impediat poſtea, cur pollicitis ſtare non poſſit. Operis mei Grammatici jam dimidia pars excuſa eſt. In quarto enim Libro occupantur Operæ. Intra ſex ſeptem menſes puto cætera conſummanda. Mitto tibi Panegyricum, & Poematium, filii Dionyſii. Gratum utrumque fore ſcio ego, & ſperat filius: quamvis ſe probare tibi rudem Muſam vix arbitretur. Vale, & cum filio ſalve. Etiam Teliobrogæ ſalutem dices, ſi occaſio erit.

Amſtelodami.

CCXXX.

Joanni Bodechero Banningio *S. P.*

SImulac, Præſtantiſſime Bodechere, paulum licuit reſpirare, tuis me poematis delectavi. Non leve exiſtimo, quod tibi propoſueris omne carminis genus. Multos enim qui in genere uno laudem merebantur, in alio ſua vena deſtituit. Quod de te non dixero; Etſi maximè capiar Elegiis, & Hendecaſyllabis: Idque ob σαφήνειαν, quam ego principem Orationis virtutem cenſeo: Ita ut ſi elegantiam ſociare ei nequeam, malim ἀμαθέστερον dicere, modò σαφέστερον. Adoleſcenti mihi mens alia; ſed ætas animum jamdiu mutavit. Quod verò meum etiam judicium exquiſieris, de affectu ſanè gratias ago. Sed alio potius itum oportuit, ſi velles aliquid, quod ſcribere opere videretur. Et tamen ut fidem facerem, lecta mihi tua, volui quædam annotare, quæ tui facerem judicii.

In paneg. pag. 3. Tygreſque,] Tygreſque Græcè Τίγρεις. Celtiberum] Penultima Catullo, Martialiq; porrecta. Et Græcè Ἴβηρες. Belgiadum,] video, qui non refugiant. Ἀναλογία tamen aliud poſtulet. A *Belgium* deduxeris; ſed longè aliud Belgium, ac Belgica, etſi doctiſſimi etiam confundant. Cur non Belgarumque?

Pag. 9. Illa dies ad d. f. quod atrox.] Video verſum *quod* exigere. Et fortaſſe habes, qui præivit. Alioqui malim, *quæ atrox*: ut Seneca; *Venient annis ſecula ſeris, Quibus oceanus vincula rerum Laxet.*

P. 10. Carbaſa *Celtiberum*] de quantitate penultimæ jam dictum. Panopæa] Panopea, Græcè πανοπεῖα, non πανοπαῖα. *Alta voce.*] Nihil vulgatius trivio. Sed veteres puto ſemper, *clara*, vel ſimile.

Sylv. III. p. 1. Scævior, non memini in comparativo legere. Simile tamen ſit *ſiniſterior*, quod apud Naſonem. Et convenit ſignificatio, quia σκαιὸς, ſive ſcævus idem ac ſiniſter. P. 2. Medæa] Medea Græce, μηδεῖα, per ει non αι. P. 3. Iaſpide] Non memini me τετρασυλλαβῶς legere.

Sylv. VI. —*Redux Profeſſor, & omnem*] Prima in Profeſſor, neceſſe, ut eundem habeat modulum quem *profiteor*. At prima eſt ſemper correpta. Eleg. IV. *Queſtibus*] Queſtibus quia non *à quero* hîc, ſed *à queror*. Eleg.V. *Nec Polydectes ego*] Poſtrema in *Polydectes*, quia græce πολυδέκτης, ut πανδέκτης. Eleg. XIV. *Heſper aquas*] ab ἕσπερος, vel eſt veſper, vel Heſperus, non Heſper. Eleg. XVIII. *Junctas Azone*] Dicunt Latini *Azoni*, vel cum *Azone*. Serm.IV. *Id licet ipſe negarim, in limine ſcribens.*] Feſtinatione in ſcribendo, vox præterita, quia pes deeſt. Carm. IV. *Hos pauculos verſus habe obſides mei.* Nulla hic Triemimeris, quam Horatius, nec in epodon libro, nec alibi neglexit. Saltem nolim vox aliqua, totum pedem tertium conſtituat in Jambico ſenario. Poteras *Paucos habeto hos obſides verſus mei.* Eam legem veterum, ſaltem elegantiorum, nec video in illo, *Ille belluo celebris, ut hic nepotulus*, Cæſura fit hoc pacto, *Celebris belluo ille, ut hic nepotulus.* Vix etiam Triemimeris in iſto, *Pæana vocem addit ſuam Ripperſius.* Carm. V. ad Tulpinum. *Largus percrebui vocibus undique*] prima in *creber* longa, ideo & in increbeſco. Nec aliter Virgilius, vel alius quiſquam veterum. Carm. VI. *Divum voluptas, & conviva diceris*] Placetne pari, quarta quippe ſede, ſpondæus? Car. VII. *Præcoci ſapientia*] ſcio in Glyconio à Catullo, prima ſede poni Trochæum: ſed ubi id deinceps obſervet? Id Horatius non facit: nec ipſe facis. At ſecunda in *præcocis* eſt brevis. Nam eſt à *præcoquo, præcoquis*, & contractè præcox: In gignendi caſu *præcoquis*, ſecundâ correptâ. Ita omnes antiqui juxta naturam ejus unde deſcendit. Hendecaſyllabo 1. Epicurus dicitur Pater ipſe veri, κατά τι, dixerit, quem me ſcis dicere. Sed quid de illo viro rigidiores? Pater veri, qui Providentiam negat divinam? Mittam alia. Hendecaſ. II. *Dum nullo peregre pudore tacta.* *Peregre* non venit ab adjectivo, ut *doctus*: Eoque ſi Grammaticorum canonibus ſtandum, corriperet ultimam. Hend.IV. *Eſtne hoc poſtridie redire Leuwi.* Secundo in *poſtridie* eſt longa. Phalæcio, Phalæcium oppono, eumque Martialis, Lib. II. Epig. VI. *Si totus tibi triduo legatur.* Objicies amicum noſtrum ibi annotare, leviculâ trajectione legendum ſervaſſe, *ſi totus tibi triduo legatur.* At refellitur hoc ſenario, Terentii Eunucho. *Rus ibo, ibi hoc me macerabo biduum.* Idem in Andria: *Venit Chremes poſtridie ad me clamitans.* Et par ratio in aliis è *die* compoſitis. Catullus; *Jube ad te veniam meridiatum.* Solum *quotidie* excipitur. Hend. IV. *Nec profecto facis.*] Non improbo, quia non occurrit Poeta, qui ultimam in *profecto* corripiat, vel producat. Tamen ratio poſterius ſuadet, quia *profecto* eſt, *profacto*, Voor-waer. Ergo quaſi ablativus. Sed non tanti hæc. *Irarum rato modo liberat,*] Deeſt aliquid. Hend.VI. *Nummulisque âpiſci*] Puto à Typographis operis eſſe, quod prima in apiſci notatur circumflexo; ſanè eſt brevis; ut indicat compoſitum *adipiſci*. Item *indipiſci* ex *indu* & *apiſci*. *Hugeno, & Chelys æmulo campo*, ſi Chelys hic gignendi caſus, chelyos dici oportuit. Hendecaſ. VII. *Venuſta pixis,*] pyxis Græce πυξίς.

Hæc ego duntaxat amore tui, & ſcio te non aliter accepturum, qui & me noſti, & occupationes meas. Siquid in iis fuerit, quod monuiſſe non erit ingratum tibi, ſanè non dico operæ, ſed opellæ pretium fuit, hæc exarare. Sin minus volupe erit, me ſtudium ſaltem probaſſe. Erant alia de quibus quæſiſſem, ſi unà fuiſſemus. Sed id quia fieri non potuit, ſic mihi perſuadeo, tibi rationem omnium conſtare: vel ecquid melius dici poſſit, per te ſatis viſurum, ubi animum intenderis, non in univerſa poemata, ſed ſingulatim in hoc vel illud; ut fit cum Typographus tantum poſcit Autographi, quantum philyra excudenda capiet. Mihi quidem ſic uſu venit, ut nunquam mihi videar perſpicacior, quam cùm eo animo mea lego, quaſi deinceps, nihil amplius juris in ea ſim habiturus, ubi facta erunt publici judicii. Atque utinam mos Veterum hodieque obtineret, ut amici fideles convocarentur, coram quibus noſtra recitaremus. Nunc optima illa conſuetudo negligitur, quia is faſtus recitatoris, ut non ſuſtineat moneri: ea vanitas, & jactatio monitoris, ut neminem, quorum monuerit amicum, ſinat ignorare. Plurimam ſalutem optimis parentibus dicito.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiv. Poſtrid. Kal. Jun.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCXXXI.

Joanni Beverovicio, *Senatori, & Medico Dordrechtano, S. P.*

QUAM vellem, ſuaviſſime Beverovici, alter alterum ſæpè videremus! Videremus? imo audiremus, ut ait ille, Multum oculi, ſed plus aures, debere fatentur. Attamen ſi non licet tam fœlicibus eſſe, ſaltem liceret Literarum commercio frequentiori, *audire, & reddere voces.* Bellè, inquies, qui, toties provocatus ſcribendo, Deo illo, quem Tardipedem vocant, in reſcribendo tardior videaris. Quem colorem me hic quæſiturum

rum putas? aliquid adferendum ex Rhetorum meorum ληκύθοις. Didici ex illis, & porro alios docui, incidere, & controverſiam, εἰ μέγα ἢ μικρόν. Crede mihi ſiquid in me culpæ, ſanè perexiguum eſt. Et nunc lentiorem me fecit, quod literas Hamburgo expectarem, ab eo, cui miſeram tuas, & unà librum de Vitæ Termino. Tardius ſcio accepiſſe, quia, cui commiſeram, non habuit tam citò occaſionem mittendi commodam, quam uterque optamus. Reidanum filii mei τοῦ μακαρίτου, quem ſuperſtes promiſerat, comitem dederam. Tanto magis cupiebam, ut tuto omnia perferrentur. Nullas tamen ab incomparabili viro literas recepi. Et credo in cauſa eſſe, quod non amplius ſit Hamburgi, ut edoctus ſum literis, inde ab Illuſtri Barone Skittio ad me perſcriptis. Aliunde etiam accepi, Francofurti eſſe. Nec de eo dubito. Tantum ſpero, opto, voveoque, ut quia ingrata eum patria reſpuit, alibi ſic habeatur, ut doctrina ejus, & virtus merentur. Mihi quidem, nihil hic magis, quam alteri feritur, aut metitur, ſed ſic ſum ab teneris unguiculis educatus, ut alius eſſe non poſſim, niſi Bataviam amare deſinam, & ſimul quicquid eruditum, & honeſtum. Valdè deſidero ſcire, an jam Salmaſii diſſertatio de fatali Fine, lucem viderit. Video te hoc agere, ut me quoque producas in arenam. Nec reformido Retiarios, aut Myrmillones, quibus candor ineſt. Sed quid, ſi pro candidis, inciderem in nigros? Equidem ſemel nullo meo merito, habitus peſſimè, nunc propè ſub omni lapide metuo ſerpentem. Quare ſtat ſententia, extra teli jactum ſpeculari, ut abiturum hoc ſit uni alteri, qui ſuum judicium perſcripſere; & ſimul animus avidè expetit Salmaſiana: qui fortaſſe ſic, quicquid præclari exhauriet, ut nihil mei deſiderare quiſquam velit. Saluta plurimum amantes noſtri; in his Colvium, & Roverium; quos monere debes, ut aliquod ingenii, doctrinæque ſuæ monumentum poſteris procudant. Poſſunt. Et magnam in tribus vobis fiduciam habeo: quos Patriæ Civitati ornamento eſſe maximo exoptem. Adderem τὸν μακαρίτην filium, non levi literariæ Reip. damno denatum. Sed aliter viſum magno Imperatori, qui è ſua ſtatione eum evocavit, cùm prodeſſe publico inciperet. Tamen Maimonidem ejus, ac Cæſarem, lucem viſuros ſpero, & quidem intra hunc annum. Nunc nihil moratur, niſi quod Editione Commentariorum de arte Grammatica ipſe diſtinear.

Amſtelodami
CIƆ IƆC XXXIV.
Jun.

Tuus.

CCXXXII.

Guilielmo Nieuportio *Conſuli Ultrajectino. S. P.*

CUM ante paucos dies, Ampliſſime Vir, tuque & duo præſtantiſſimi viri, qui tecum venerant, me compellaretis, atque inter alia, de idoneo Philoſophiæ Profeſſore ſermo eſſet nobis; nihil occurrebat præterea, quæ tum afferebam. Sed poſt abitum veſtrum, altero die venit ad me vir inſignis Franciſcus Diuban Auguſtodunenſis: Quem ſimul ac conſpexi, ac quædam de urbis veſtræ conſilio expoſui; animum quoque ejus tentare cœpi, quo cognoſcerem, num ad hujuſmodi vitæ genus magnoperè propenderet. Ac facilè cognovi, minimè ab eo alienum; quin potius eo maximè proclivem. Quamobrem, cùm iterum conveniſſetis, non leviter vobis eruditiſſimum virum commendavi. Ab eo tempore rurſum mihi cum eo loquendi occaſio fuit. Non deſtiti igitur monere, & hortari, ut partim publici boni, partem rei familiaris gratia, hoc de animo ſuo, ipſe etiam vos volet facere certiores. Putavi autem pro meo, erga urbem veſtram, & Rempublicam Literariam, amore rectè ordineque me facturum, ſi per Epiſtolam etiam, eorum quæ coram dixeram, memoriam refricarem: ſed imprimis quædam apponerem, quæ vel tum in mentem non venerant, vel poſtea demum cognoviſſem. Eſt ornatiſſimus vir, de quo nunc ſermo nobis; annorum circiter xxxviii. ſtuduit Muſſipunti, Pariſiis, & aliis in locis. Annis prope xx. docuit. Ac publicè quidem in Academia Muſſipuntina, variiſque Collegiis; uti Flexiæ, Rothomagi, Molinis; quibus in locis profeſſus nunc literas humaniores, vel Eloquentiam, vel Philoſophiam, nunc Theologiam, & caſus Conſcientiæ, quos Rothomagi, in aula Archiepiſcopali, præſente etiam Archiepiſcopo expoſuit. Sed maximè opera ejus publica, Philoſophiæ eſt impenſa, idque circiter decennio. Nec pauci ex ejus Auditoribus, ac Diſcipulis, nunc in Galliis, ipſis in Academiis, vel Collegiis, publici Doctoris munus, cum laude ſuſtinent. Vidi diſputationes ab eo, publicè Molinis ſuſceptas, & Reginæ Matri dicatas. Sanè vel illæ fidem fecerint, quantum in Philoſophia valeat; ut mittam quæ in Logicis, Phyſicis, Ethicis, ac Metaphyſicis elaboravit, atque ubi extrema manus acceſſerit, in lucem edere cogitat; & ſi ſua vobis opera probaturus, inclytæ potiſſimum urbi veſtræ dicabit. Religionem reformatam primùm Lutetiæ Pariſiorum eſt profeſſus. Cum

Digitized by Google

in Hollandiam veniret, ab Illuſtriſſimo Duce Lanſpergenſi, & Heroina ejus conjuge, ſorore Illuſtriſſimi Principis Arauſionenſis commendatus admodum per literas, huic principi noſtro fuit; uti & ſereniſſimo Bohemiæ Regi, & Reginæ. Atque hi quidem operam ejus Lugduni Batavorum ſunt experti, in inſtituendis Liberis ſuis. Etiam Rex promiſerat, ſi in Electorales Terras ſuas à Deo reduceretur, velle ſe publicâ ejus operâ uti, in Academia ſua Heidelbergenſi. Uxorem ex aulæ Bohemicæ puellis, patriâ Namurcenſem, Reginæque præ cæteris acceptam, duxit. Sed metuo, ne dum fusè adeo omnia proſequor, propemodum videar velle, hiſtoriolam contexere. Quare aliis ejus generis miſſis, illud nunc ſolum dicam, Doctiſſimum hunc virum paratum eſſe, ſuam vobis operam addicere. Nec certum ſtipendium expoſcit. Poſſitis, menſibus aliquot, vel anno etiam periculum facere, & vitæ, morumque, & doctrinæ, inque docendo dexteritatis. Non recuſat, quo minus miſſum faciatis, ſi parum ſatisfaciat expectationi veſtræ. Verùm arbitror, iis & doctrinæ, & facundiæ dotibus pollere, ut nihil ultra requiratis. Sanè locutus cum iis ſum, quorum liberos inſtituit Lugduni. Hi magnoperè ſibi de opera ejus gratulabantur. Cumque Philoſophia admodum latè pateat, ut vix unus explere omnia poſſit; quid ſi hora una altera de Hebdomade ea ſuppleat, quibus Philoſophus alter non ſufficiat: Reliquum Hebdomadis impendat ſtudio Eloquentiæ; nec ſolum publicè eam doceat, ſed privatim quoque in declamando exerceat, tum ſtylum, & rationem formando, quod & Lugduni à præſtantiſſimo Cunæo, & Amſtelodami à me fit, non exiguo juventutis bono, etiam Linguam Gallicam docendo, & ejus, & uxoris operâ, conducere poſſit civium veſtrorum Liberis. Nec ſi vobis videatur, diffugiet concionandi Gallicè munus, ut ex ipſo accepi. Hæc raptim, idque nocte intempeſta exaravi, partim quidem, ut Doctiſſimo Duban prodeſſem, ſi poſſem: partim vero ac imprimis, amore publici boni, inque veſtram ſpero gratiam. Vale Ampliſſime Nieuporti, & cum omni familia, ornatiſſimo filio imprimis, ſalve.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiv.

Addictiſſimus tuo nomini, & Ultrajectinæ toti Reipublicæ,

G. J. Voſſius.

Iis quæ à Clariſſimo D. Voſſio Collega meo, in commendationem Doctiſſimi viri ſcripta ſunt, libens ſubſcribo, amplitudini tuæ addictiſſimus,

Caſpar Barlæus.

CCXXXIII.

Gerardus Voſſius, Joanni *Filio* S. P.

CUM à te divellerer, ut in triſtibus Poeta loquitur,

Vix illud potui dicere triſte Vale.

Decrêram ea dicere, quæ ſi quid, te abſente, humanitus paterer, maximè vellem inhærere animo tuo. Sed eo me ſolor, quod illa ætate ſis, quæ ſatis per ſe intelligit, quid facto ſit opus. Potius igitur vota nunc facienda, ut Deus Spiritu te ſuo ſic regat, ut nihil agas, aut velis, quod non conſcientia, & honeſtas jubeat. Beatus Auguſtinus dicebat, bonâ ſibi conſcientiâ opus eſſe, propter Deum; bonâ famâ, propter homines. Ita planè confido, & hujus, & illius, te rationem habere velle. Nam mille mortibus triſtior eſt vita, ſi diſpliceamus Deo, & probis. Non Jupiter, ſed Deus, Ἀποτρόπαιος, vel ſi Latinè malis, averruncus, hoc unquam ſiverit, ut vel levis ſuſpicio de alterutro neglecto animo meo oboriatur; dum vaſtum hoc iter, Deo Duce, Angelo ejus comite, capeſſis. Maluiſſem antea te, paterno & avito exemplo, ſtudiis vitam tueri. Sed video aliter placere Deo, qui noſtra dirigit, aliamque tibi voluntatem partim permiſit, partim immiſit. Feram etiam quod adverſatur animo magno. Tu tantò magis. Tantundem ubi ubi ſimus, à cœlo abſumus. Non operoſum negotium hoc ſeculo, ire ad Garamantas & Indos, & revocare gradus. Verùm ſuperas evadere ad arces, Hoc opus, hic labor eſt. Senſiſti his terris impedimenta bonæ mentis. Nec deerunt quoquo pedem feres. Quare ſemper eſto, quod dicitur, inter ſpinas calceatus. O ſi diem illum videam, quo quaſi geminis alis, per ora virûm voles, hinc inſigni pietate, inde pulcherrimi nominis famâ nixus! Sed ſi breve duntaxat ætatis mihi ſpatium ſupereſt, etiam poſtquam ad meliores ſedes penetrâro, eam tibi fœlicitatem à Deo precor. Sed precibus meis, tuas quoque te addere oportet, eaſque ardentes, quò facilius à Deo exaudiamur. Hoc age, mi fili, Quicquid offenſæ adverſus numen, hoc reſtinguent lacrymæ, à pœnitentia profectæ. Adulari non eſt Patris, præſertim ſenis, idque in eo negotio, ubi agitur, tum de ſalute æternâ, tum de nominis honeſtate. Addere etiam poſſis, de valetudine, & vita tui amantiſſimi Parentis. Nam ſi ſiniſter nuntius perculerit porrò aures meas, quid niſi mœrore brevi contabeſcam? Sed meliora Deus dabit, & tu quoque ſcio, cogitabis tecum Poetæ illud:

Utque

Digitized by Google

Utque ego majores, ſic me coluere minores.

Et iſthoc,

Ab alio expectes, alteri quod feceris.

Eoque majori tibi curæ erit, omnem ſic vitam tuam componere, ut ſenile hoc cor, tot curis propè conſumptum, recrees, & reficias. Hoc poſt Deum in manu tua eſt; nec divina bonitas claudicabit. Tu cum bono Deo manum move. Inter alia, illud non minimum referes, quod bonis artibus rem parabis. Tanto magis obſtringes tibi, ſi quos reduci, ut ſpero, Deus liberos dabit. Miſerum enim gignere ad ſpem famis, & eſuritionis. Sed quàm in multis mihi obſtiterit res arcta? Quam multa enim meorum benè voluiſſem, ſi potuiſſem? Attamen fortaſse, non ſi malè nunc, & olim ſic erit. Non deſinam enim familiam curare, memor Paulinæ ad Timotheum ſententiæ, *Si quis ſuorum, & maximè domeſticorum curam non habeat, fidem abnegaſſe, & infideli eſſe deteriorem.* Idem tibi obverſari debet. Fortaſsè enim deinceps, non ſe offeret tam commoda rei faciendæ ratio. Sed de opibus quod dixi, ita capias velim; ut imprimis commendem pietatem, & bonum nomen: ſine quibus nullæ mihi opes placent. Miſerum eſt ferere Liberos ad egeſtatem; ſed multis partibus miſerius eſt, gignere tales, quos ſui pudeat Parentis: & porrò ſeminaturi ſunt, qui non æquis auribus, avi nomen audiant. Hoc ego cavi ſedulò, hoc item cavit uterque avus; cavêre & Proavi; eoque indignius fuerit, te degenerare. Quare confido, oculis ita omnium in te conjectis, nunquam committes, ut non honori ſis, & tibi, & tuis, tum qui ſunt, tum poſt futuris. Pluribus ſi monere, & hortari velim, metuo ne videar diffidere. Quamobrem finem faciam ſcribendi: ſed non Deum rogandi, ut te ſalvum, ac ſoſpitem, & ad Indos ducat, & nobis reducat. Hoc orant quoque mecum, mater, fratres, ſorores; nec deſiſtent orare, uſquedum, vel te nobis iterum ſtiteris, vel meliores in ſedes erimus relati. Vale, dilecte fili, atque iterùm vale, & tertiò vale.

Amſtelodami
cIↄIↄc xxxiv.

CCXXXIV.

Hugoni Grotio *S. P.* Francofurtum.

David Lommelius, qui has literas defert, ante biennium mihi, cùm Hardervico ſe huc conferret, ab Iſaaco Pontano de meliore nota commendatus fuit: ac comperi, favore neutiquam indignum. Parentem habuit honeſtum virum, cujus opera ſereniſſimus Sueciæ Rex, ſæpius in rebus ſuis, apud Hamburgenſes, lociſque in aliis uſus fuit. Erat is Latinè, Græcèque eruditus, verſumque nunc Belgicum, nunc Latinum ſcitè pangebat. Πολύγλωττος adeo, ut duodecim fuiſſe complexus Linguas dicatur. Uxorem habuiſſe audio, germanam illius ſororem, priorque conjugis noſtri Prætoris Grotenhuſii. Adoleſcens ipſe commendatione Pauli Pelſii, à ſecretis erit Cornelio Pauwio, multumque literas amat, & literatos, te ante omnes, æſtimat ut debet. Eo minus, ſic poſcenti literas denegare ad te potui; ſimul quia ſemper ingenuum comperi. Blauwius, quod nunquam alias, tardum nomen factus, in excudendo Sophompaneo tuo. Diu novos, & elegantes Typos, Francofurto expectavit. Sperabat autem poſſe excudere, tribus Hebdomadibus, quæ proximè antecederent tempus profectionis ad nundinas Francoſurtenſeſi, ſed ubi id tempus advenit, errorem ſuum animadvertit. De Sophompanea ſolo cogitarat: exciderat autem de recudendis ſimul piis poematis, quæ non paulo plus ſpacii requirunt; itaque dolet ob hanc culpam, ac quia inanem nunc fore conatum videt, ſi allaboret, ut in nundinis compareant, ſatius judicat differre Hebdomadam unam alteram: ſimul ne aliis incommodetur, quibus prælum fervet. Equidem non patiar deinde moras necti, nec ſanè ille acturus, potius ſingulari cura, quod nunc deliquit, corrigere conabitur. Quas vero tibi gratias, & quantas debeo, ampliſſime vir, quod divinum opus meo nomini hujus homulli dicatu meas? Equidem quibus verbis, gaudium meum, vel quantopere me obſtrinxeris eloquar, non invenio. Sanè ſi duo tria mihi omni contigerint vita, quæ ad honorem meum putarim, plurimum conferre in iis reponi debet honos, quem habitum mihi iviſti. Quare gratias quidem ago, & quantum poſſum ago, non quas debeo. Solumque ſpondeo fore me, qui fui ſemper, vel ſi fieri poſſit, operam daturum, ut meipſum vincam. Filius tuus ſedulò audit Blauwium in Matheſi; ac in Jure etiam à Corvino inſtitui cœpit. Quotidie incrementa capit, non virtutis modo, ſed doctri-

næ

næ etiam ac modeſtiæ. Id non alia de cauſa, quam quia ſic res habet, ſcribo. Quotidie eſt domi meæ, nec ullius utitur commercio, à quo corrumpi poſſit. Commentarii mei Grammatici, ut ſpero, ante nundinas abſolventur. Sumpſerunt Indices, & pauca alia. Gaudebo me onere moleſtiſſimo defunctum. Dum hæc ſcribo, advenit Baro Jacobus Skyttius, juvenis optimus, & ſititor doctrinæ, imprimis ejus, quæ nobilitati eſſe uſui maximo ſolet. Orationem molitur, de laudibus ſui Regis; ait ſe de eo ad te ſcripſiſſe, rogaſſeque pauculis verſibus, vel ornamenti cauſa ornare editionem velis. Simul poſtulavit plurimum te ſalutarem, & verbulo hoc attingerem quod dixi; ſcio moleſtum eſſe, ſic ad placitum alienum, à gravioribus avelli. Sed tamen juvenis non eſt indignus, qui elogio tuo ad majora excitetur. Et Parentem demereberis, quem non injuria, magnus Rex magni fecit, dum in terris egit. Et multum eſt quod in Suecico regno, magnus eſt ſtudiorum Patronus. O quam gaudeo, magne vir, & amice, quod poſt iniquitatem, non illam Patriæ quidem, ſed quorumdam tamen, qui nimium in Patria poſſunt, virtutes tuas æſtimare ſciat ſtrenua hæc Suecorum Gens: ante omnes magnus Cancellarius, vir immortalitate digniſſimus, cui longam, ac fœlicem vitam exopto, non ſolùm Suecici regni, & Germaniæ libertatis ergô, ſed etiam tui causâ; cui quod nunc benè eſt gaudeo, & ut melius meliuſque ſit exopto, ringentibus quantum lubet invidis, ac virtutis tuæ inimicis. Uxori, liberiſque multam ſalutem meo, conjugis, & liberorum nomine dicito.

Amſtelodami xii. Kal. Sept. St. N.

Tibi devinctiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCXXXV.

Cl. V. Claudio Salmaſio G. J. Voſſius *S. P.*

NOnne tibi, maxime Salmaſi, à moribus meis alienum videtur, quod tuis ejus viri tam amicis literis tanto tempore non reſponderim? adverſa quædam, quæ privatim domum meam ſpectarent, obſtiterint: & partim inde, partim aliunde animus triſtior, valetudo infirmior, non mihi ſolum, ſed uxori etiam meæ. Et trahebant iſta ſecum non parum curarum, quæ nos eſſe noſtros non ſinebant. Quamobrem etſi de meliori valetudine veſtra nos omnes, magis quam dici poſſit, gauderemus; tamen ſatius fore putavi, ſi non ante rogarem te, ut excurrere ad nos velletis, quam & corpore eſſem firmior & curarum aliquid animus exoneraſſet. Nimirum domi primum lætiora mihi omnia optabam, ut vultu animoque hilarior eſſem optima dierum quâ vos exciperemus. Nunc quia melius undique mihi, venio ad veteres preces, obnixeque te tuamque rogo, ut dum valetudo utrinque, dum etiam anni tempeſtas ſinit, amplectamini occaſionem inviſendi hominem amiciſſimum & urbem hanc florentiſſimam. Albo diem lapillo notabo, quâ primum vos hic conſpexero. Et quid impedit quo minus cum tuis, filio meo duce, qui nunc Lugduni eſt, quamprimum voto noſtro ſatisfacias? Sin id res veſtræ nunc non ſinant, ac ne proximâ quidem Hebdomade, ſaltem ne juvet differre ultra tres Hebdomades. Sane aliqua etiam gratia magnæ eſt hujus urbis nundinis, quibus initium erit xii. abhinc diebus ac durare Hebdomadem vel ultra ſolent. Ut tu minus iſtis delecteris, fortaſſe uxor caperetur. De opere rei veſtiariæ multum gaudeo. Sed de eo & cunctis quæ ſtudia ſpectant, colloquemur potius otioſi, cum urbem & nos bearis adventu tuo, quam avidè exſpectabimus. Mea te tuamque plurimum ſalutat.

Amſtelodami iii. Non. Sept. cIↃIↃcxxxiv.

CCXXXVI.

Joanni Meurſio *S. P.*

MItto ad te, chare Meurſi, Reidanum τ̃ μακαρίτου filii mei, quem placiturum confido & filii & argumenti, & dictionis etiam cauſa. De quo judicium tuum quoque ubi acceperis exſpectabo. Jamdiu miſſum oportuit; quippe inter primos eſſe te conveniebat cui mitteretur: neque id ſolum ob amicitiam noſtram, ſed etiam quia tanta cum laude ipſe in Hiſtoria Patriæ ſis verſatus. Nunc Danica non minori tractas gloria. Mallem ego Batava, etſi valde faveam Danicæ genti, vel ob tot eximios proceres, quos ſcriptis tuis decorare jamdiu orſus es. Sed enim nulla hic culpa tua, verum Patrii ſoli, exteros magis quam ſuos æſtimantes. Aliter ſi eſſet, non alibi potius quam his terris ageret bonis omnibus laudatiſſimus nec ullis tacendus ſeculis Hugo Grotius. Qui quanti te faciat ſcio

Digitized by Google

ſcio ex ſermonibus, quos de te habuimus hac in urbe ante ſeſquiannum circiter. Quam autem ejus erga me amor pèrſeveret, luculentum brevi argumentum videbis. Suum enim Sophompaneam nomini dicavit meo. De Joſepho ſe aperiente fratribus in Ægypto Tragœdia eſt. Qua nihil omni hoc ſeculo eo in genere divinius ſcriptum puto. Editionem ejus proximo menſe ordietur Blauwius: Et tuorum ſimul operum quæ dilata quidem hactenus: ſed teſtis ego eſſe poſſim, quòd nihil hic ſegnitie vel ſocordia ſit peccatum, ſed ſolum ob nimium vicinum, qui omne commodum incommodo non Blauwii ſolum ſed etiam publico intercipere conatur, recudendis confeſtim quæ maxime placent. Noomſius Arlanderveniæ Dominus ſæpius cum laude meminit tui. Et vellem oſtendere ei ſi licuiſſet partem illam literarum quæ ipſum tangit. Sed utrum nunc in prædiis ſuis an Harlæmi vel Haghæ agat, ſatis dicere non poſſum. Intra Hebdomades duas reverſurum ex famulitio intelligo. Certus ſum gratiſſima ei fore, quæ ſcripſiſti. Ariſtarchus meus ſive de re Grammatica Libri VII. necdum prodierunt. Intra menſem tamen vel circiter abſolventur. Salmaſius prope convaluit. Itaque non dubito quin Arnobium ſuum & alia brevi ſit daturus nobis. Non eſt ea apud Lugdunenſes gratia, qua meretur. Imprimis ei obſtat Menapiſci invidia, qui non deſinit erga eum eſſe qui eſſe ſolet erga non Batavos ſolum ſed prope omnes eruditos. Vale ſingularis amice & uxorem ac liberos ſaluta meo, conjugis, ac liberorum nomine. Nec Stephanium vel Laurenbergium præteritos velim. Valdeque aveo ſcire an non tandem nobis Stephanius Saxonem Grammaticum ſit daturus. Quæſo de hoc quoque aliquid proximis literis ſcribe. Et ſi ceſſat ille, calcaria ſubde. Digniſſimus eſt ſcriptor cui tam bonum ingenium operam impendat ſuam.

Amſtelodami. Non. Sept. cIↄ Iↄc xxxiv.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCXXXVII.

Merico Caſaubono *S. P.*

QUÆ ad Antonini loca à me producta reſpondes, præſtantiſſime Caſaubone, ea planè fuere ad guſtum meum; nec ab alio quoquam veriſimiliora iis adferri poſſe arbitror. Quòd verò alteram jam editionem Typographus cogitet, ſatis arguit, quam grata fuerit Britannis opera tua, quà vertendo, quà illuſtrando. Ac quanto ſunt majora, quæ nunc ſub manibus habes (hoc enim non obſcurè ſignificant literæ tuæ) tantò, ut auguror voveoque, majus te ex iis decus manet. Et tamen non dubito tibi aurem quoque vellere de ἀνεκδότοις illis parentis tui τοῦ πάνυ, quorum Cantuariæ cum eſſem Indicem apud te vidi. Tuum & tam candidi erit, non invidere lucem jam perfectis, & tam eruditi, extremam affectis manum admovere. Scio idem optare etiam Salmaſium noſtrum, quicum de te, deque parente tuo honorificus ſermo fuit. Triduo cum conjuge domi meæ hiſce Amſtelodamenſibus fuit nundinis. Multuſque nobis de interioribus literis ſermo, quos meminiſſe juvat, ſi ſcire aves, quid nunc ſub manibus habeat, primum Arnobius commentario luculento illuſtrior lucem conſpiciet. Mox ſequentur de vitæ termino Liber, & grande opus de re Veſtiaria. Noſſe te arbitror, ut Grotius operam ſuam regno addixerit Suecico. Vellem tempore fæliciori. Nunc, ut literæ conſentiunt è Germania perlatæ, res retro eunt, Germaniæ quidem Suevorumque malo; non item Galliæ tuæ. Cujus Rex cum Cancellario ſuo, ſeriò advigilat, ut iidem fines regni ſint ac quondam, cum Rhenus terminaret. Atque eo ſpectat, quod Sueoni ſuppetias mittat, ſed conditione ea, ut urbes nunc has, nunc illas, quas in ditionem redegit, oppignoret Gallo. Cancellarius Oxenſternius, ut Cæſareum Hiſpanique exercitum Francofurto audivit imminere, Moguntiam ſe recepit. Utrum & Grotius Moguntiam ſit Cancellarium ſecutus, à quo maximi fit, an in Galliam ad Regem miſſus ſit, non poſſum certo dicere. Sed non dubito quin inter paucos dies futurus ſim certior. Opus noſtrum Grammaticum poſt menſem, ſpero, videbis. Gaudebo me moleſtiſſimo labore defunctum. Oratori Regio Boſwello miſi Antoninum tuum. Cum acciperem exemplar geminum, nullæ additæ literæ erant. Cumque exemplar mittere vellem (id fuit poſt acceptas literas) jam is Britanniam profectus dicebatur. Filius meus diutius hîc hæſit, cum alias ob cauſas, tum illam, ut de maternis bonis cognoſceret. Intra pauciſſimos dies liquida fient omnia. Apocham triennii, ut petieras, mitto. Reverendiſſimo Domino Archiepiſcopo, Mecænati noſtro optimo maximò, res meas curæ fore confido. Sed & tibi commendatiſſimas eſſe ſcio: Quare nihil de iis addo. Nos omnes plurimum te uxoremque ſalutamus. Reverendum etiam D. De-

Digitized by Google

D. Decanum totumque fratrum collegium plurima ſalute impertias velim.

Amſtelodami Pr. Kal. Octobris anno 1634.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCXXXVIII.

Joanni Meurſio *S. P.*

SI, amice optime maxime, amicitia noſtra ab Epiſtolis dependeret, jam pridem eam extinctam credere deberem. Sed & firmior tu es, quam ut mercenariorum in hominum manu eſſe velis arbitria amoris noſtri, & ego ſcio multos intervenire caſus quo minus aut ſcribatur aut ſcripta cum fide perferantur. Annus jam integer eſt quod literas ad te dedi bene longas euntibus in Daniam legatis noſtris. Sed illas, quia in oris Regni Danici ſubſtiterant legati, per nuncium ad te miſſas ex famulo cognovi. Nunc vero periiſſe eas ſatis animadverto: quod eo indignius fero, quia una miſeram ingentem faſciculum literarum ab aliis exaratarum, quem ab affine tuo Hebrando Eccleſiaſte acceperam. Ex eo tempore epiſtolam ego ab te unam alteram, Conjux ab uxore tua accepit. Et ſcio mirari vos quid prohibuerit tuis ſatisfacere poſtulatis. Cæterum nè hæreas, ſcito, cum primum ad coëmenda ea, quæ petieras, conjux mea exiiſſet, non repertam eſſe menſam ejus magnitudinis ac uxor tua ſcripſerat. Itaque diſtulit curam hanc ad dies aliquot. Nam relatum mihi erat Hebdomadem unam alteram ſubſtiturum hac in urbe eum qui literas tuas attulerat. Sed poſtea cum adveniſſet tempus morem tibi gerendi, cognovimus jam abſceſſiſſe hominem cui tradenda erant ſupellectilia tua: Ita uterque ſpe excidimus, ego obſequii, tu ſupellectilium. Eam ob rem quia Muldenius generoſi Adoleſcentis Rozekrantii ephorus ajebat ſe literas meas ad te optime procuraturum,& otii aliquid dabant à publicis occupationibus nundinæ Amſtelodamenſes, non putavi diutius ſcriptionem in illud tempus rejiciendum. Collegam adhuc præter Barlæum habeo nullum. Cauſæ me latent: ſive conſules properare nolint: ſive eo id fit quia bello omnium intentæ mentes & fuerunt hactenus & adhuc ſunt. Etenim à multis annis non alium videmus celebriorem victoriis noſtris. Subactæ ſunt Venlona, Ruremonda, Strala, Trajectum ad Moſam: quin & omnis ducatus Limburgenſis. In poteſtate Moſam habuerimus, ſi Mamurco potiamur. Etiam ad Antwerpiam caſtella complura & validiſſima expugnavimus, in his magnum illud Antwerpiæ momentum aggerem Rouwenſtenianum. Nec jam arma quieſcunt. Princeps ipſe ad Trajectum manet curandis munitionibus.Interea aliis locis ſunt copiæ ubi cum rei gerendæ opportunitas detur intentæ. Sed publicum gaudium longius produxit me: ad noſtra redeo. Ab aliquot menſibus fervere cœpit prelum libris noſtris de Arte Grammatica. Eſt ea pars prior commentariorum de LL. Altera conſequitur quæ origines comprehendit. Habeo & paratos libros tres de arte Poetica: qui abſoluto majori opere, ſi Deus vitam dederit, edentur. Tu quibus jam occuperis ſcire aveo:,idque eo magis quia novi indefeſſum illud ingenium tuum quod otio nunquam niſi doctis omnibus fructuoſo indulget. Solonis duo exemplaria accepi. Sed alterum ἀκέφαλον. Nam à capite quidem primo incipit: ſed folium illud deſideratur ubi inſcriptio & præfatio. Credo in menſa tua vel apud Bibliopolam relictum. Gratum feceris ſi occaſionem nactus ſcribendi tuis literis incluſeris, quo plus pro eruditiſſimo & utiliſſimo opere debeam. Integrum exemplar Barlæo tradere malui, qui gratias impenſe agit. Nuper is valido afflictus fuit morbo & periculoſo: ſed placuit Numini reddere ei valetudinem. Itaque jam menſem unum alterum publica iterum munia functus eſt. Tuorum vero ægritudo an animum penetraverit meum dicere ſi velim, fruſtra faciam. Nam & amorem noſti meum: & novi ego ſoli in extera gente habitanti (etſi amicos tibi optimum quemque ſciam eſſe) omnes caſus graviores accidere. Ideo optaviſſem & ipſe tibi tuiſque ſolatio eſſe & auxilio. Agnoſceres non dubito quamvis multis hodie fides vacillet, Voſſio plus conſtantiæ & amoris adverſum te eſſe. Cæterum quod præterire nolim, ſæpius appellatus ſum à Guilhelmo Janſonio Cæſio ſive Blauwio Typographo & Bibliopola urbis hujus principe, ut exquirerem ex te utrum ea, quæ ad Hiſtoriam Danicam pertinentia edidiſti, poſtea vel emendâris vel ſaltem auxeris. Vel ecqua habeas ejus argumenti inedita. Quippe ei decretum omnia tua & aliena quæ ejus ſint argumenti in lucem dare. Quod faciendum ſibi non putavit niſi prius mentem tuam perſpexiſſet. Adhæc ut reſpondeas etiam & etiam rogat. Corrigendi curam depoſco mihi, quamvis adeo curioſus ſuorum operum Blauwius ſit ut nulli cedat. Filius meus Dionyſius animadverſiones in Cæſarem & qui adjunguntur ei auctores molitur. Manuſcriptos complures nactus eſt. Itaque rogavit me ut exquirerem ex te ecquid in iis ſcriptoribus

bus

Digitized by Google

bus tibi obſervatum vel emendatum eſſet. Si habes aliqua, nihil ſibi præter curam edendi petit; gloria omnis tua publici utilitas erit. Sed ceſſo. Video enim excreſcere epiſtolam & ſimul quoque ſtudium ſcribendi. Quod ne adeo gliſcat ut abrumpere nequeam, te, vir clariſſime & amiciſſime, & tuos omnes ſupremo humani generis Rectori commendo. Uxor quoque mea tuam, liberi mei tuos ſalutant. Plurimam etiam ſalutem Viris Cll. Laurenbergio & Stephanio. Cujus poſtulato hoc ipſe die ſatisfeciſſem, ſi præſciſſem craſtino die Domino Mullenio literas eſſe tradendas, modo quamprimum curatas & quam optimè vellem. Nec enim erat qui tam cito vitam quam expoſcit Stephanius, exſcribere poſſet. Verum intra paucos dies id præſtabitur. Decretum iterum tum Mullenii opera uti, qui literas vitamque eam ſuis & ad illuſtriſſimum & generoſum Heroa Rozekrantzium includet.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxii.
vii. Kal. Octob.

Tuus antiqua fide,

G. J. Voſſius.

CCXXXIX.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime Pater, Domine Illuſtriſſime,

GAudeo me tandem ad finem perduxiſſe labores meos Grammaticos, quibus cenſuram exerceo in omnes hujus Artis Scriptores, cauſas eruo Sermonis Romani, optimoſque ejus auctores vel corrigo vel illuſtro. Utinam pro labore maximo, quo mihi ſteterunt, fructus etiam ex iis redeat ad Rempubl. literariam. Jam anni ſunt triginta & amplius, quod in hoſce Commentarios congeſſi, quicquid penè ad hanc artem pertinens ex infinitis ſcriptoribus obſervaſſem. Ea ne ulterius luci inviderem, flagitarunt à me homines eruditiſſimi, tum hiſce, tum terris etiam longe diſſitis. Quemadmodum & valde urgent de rei Poeticæ libris; in quibus, præteritis rei metricæ minutiis, Ariſtotele imprimis duce in penetralia ejus Artis duco juventutem plane ἐπιστημονικῶς, ſane alia facie, quam factum hactenus à quoquam. Nec minus, qui videre expoſcunt vaſtum Originum opus, prælo & ipſum diu paratum. Sed gravioribus diſtentus, & his, & aliis id genus ſepoſitis, de ſolis Artis Grammaticæ libris ſeptem, perſuaderi mihi paſſus ſum: non quaſi ignorarem, quantopere jaceat hoc ſtudium temporibus noſtris; verum tanto magis neceſſe putabam, exſurgere aliquem qui hoc labore ſeriò fungeretur, partim ne tenera ætas diutius tot laboribus imbuatur, partim ut homines doctiſſimi, ſed aliis ſtudiis occupati, intereaque in hiſce minutiis ſæpius hærentes, haberent hic, qui labore ſuo eorum levaſſet laborem; quo fine quatuor luculentos indices adjeci. Nempe quibus perlegendi non eſt otium, fortaſſe conſulendi ſubinde voluntas non deerit. Cum autem conatus ſim prodeſſe toti Reipub. literariæ, tum imprimis cogitavi in Editione hac de Magnæ Britanniæ Gymnaſiis: quibus ſi utilis fuerit opera hæc noſtra, cœlum mihi digito attingere videbor. Sæpius etiam in mentem venit illuſtriſſimi Principis Walliæ, uti & illuſtriſſimi Principis Eboracenſis. Nam etſi non ignoro, cœleſtes illas animas haud eſſe diu detinendas in Grammaticorum ſpinetis; fortaſſe tamen, ubi paullum ætatis acceſſerit, non ingratum erit hæc quoque inſpicere, ac aliquantum roſarum decerpere, præſertim ſi præturgida ſua nomina, aut alterutrius, in librorum frontiſpicio conſpexerint. Atque hoc eſt, Reverendiſſime Pater, de quo nunc conſultum per Epiſtolam venio. Sane labores hujuſmodi non abſurde, niſi fallor, à tam excelſis nominibus humilitati ſuæ aliquid præſidii petunt. Scio Commentarios hoſce magis convenire Artis Doctoribus, multumque jam in literarum ſtudio provectis. Attamen fatendum, totum opus eſſe de literis, ſyllabis & voculis earumque ſtructura; à quibus ætatulæ illuſtriſſimorum Principum auſpicandum erit. Quod poſſim igitur hoc tempore iis accommodatius offerre? Spero etiam tenui hoc munuſculo utcunque comprobaturum me humillimum obſequium, quod debeo Domino meo ſereniſſimo Regi CAROLO: Cujus quoties ego ingens beneficium, quod conciliante te, illuſtriſſime Domine, accepi, mecum cogito, cogito autem quotidie, toties Deum rogo quæſoque, ut mihi largiatur, ſervo eſſe non ingrato, nec indecori magnæ Britanniæ regno. Vires quidem mihi exiguæ, vel potius nullæ; ſed in alio ſi quoquam prolixiſſimus, in me omnis obſequii affectus. Atque ex eo aliquid capio voluptatis, quando his terris occaſio ſe offert, retundendi malevolorum calumnias, quibus Anglicanam Eccleſiam, maximeque ejus Antiſtites traducunt. Facio autem id ea modeſtia, qua poſſum; neque id tam contradicendi ſtudio, quam amore veri rectique, & quia ægre fero tam facile iis aures præberi ab imperitis. Procerumque ..... ſtudium hoc meum, quia iidem ſunt homines, à quibus dicta factaque ſua vident in deteriorem partem rapi. Quaſi non liceat adhæreſcere Do-

Digitized by Google

ctrinæ & Ordini veteris Eccleſiæ, cum occulte foveas in pectore Papam, cum Hiſpano. Nempe iſtiuſmodi ſunt maledicta, quibus novarum rerum cupidi ſe ulciſcuntur, poſtquam turbare omnia volunt, nec poſſunt. Maimonidem filii mei τῶ μακαρίτῃ proxima demum hebdomade prælo ſubjiciet. Typographus antea negat ſe potuiſſe, quod typis deſtitueretur Hebræis. Deinceps opera dabitur, ut tamdiu promiſſus non minus emendate quam eleganter exeat. Eamque ad rem mihi operam ſedulo pollicetur Typographus; qui illuſtriſſimo nomini tuo plurimum ſe debere fatetur, pro opera & affectu, eo in negotio quod ante aliquot menſes per literas commendâram. Petiit à me ut tibi, Reverendiſſime Pater, gratias ſuo nomine agerem, quod quo minus ipſe faceret, pudore impediretur. De Johanne meo quid ſcribam? non poſſum in eo excitare illum ſtudiorum amorem, quem requiro; & jam alia mecum agitare animo incipio, ſed ante ſeſquimenſem nihil certi perſcribere potero. Ita non tam meus quam filii fluctuat animus. Cætera de rebus meis cognoſces ex doctiſſimo & optimo Goffio, quem ego vere amo, quia bonam mentem amat, teque, illuſtriſſime Domine, ſupra omnes reveretur ac colit.

Deus Opt. Max. te, Reverendiſſime Pater, Domineque illuſtriſſime, diutiſſimè Eccleſiæ totique Regno Anglicano ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami, **cIↃ IↃc xxxiv. vii. Kal. Nov. St. Vet.**

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui Cliens,

G. J. Voſſius.

CCXL.

Cl. Salmaſio Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

IN gratulantium ingenti numero qui te haud dubie totos jam dies, maxime Salmaſi, circumſiſtit, nec ego quo in te amore ſum, temperare potui à ſcriptione. Felicem judico Bataviam, quæ te fruitur; ſapientes quorum beneficio fruitur. Etſi vero nunc ab Lugdunenſi abſim Academia, nihilominus ſic quoque gaudium magnum capio, quatenus & in propinquo agitantem inviſere & frequentius literis compellare erit. Adeoque nec præcipitis autumni frigus, etſi paulo languidiorem, nunc prohibuiſſet excurrere, ni publici, quod ſuſtineo, muneris vinculum retinuiſſet. Sed dabit ſpero Deus & vitam mihi & occaſionem compellandi ejus, quem abſentem etiam tantopere veneratus ſum ſemper. Nunc Lugdunenſi in Academia tot nominibus beata, literæ etiam, variaque omnis eruditio, atque adeo ut Romana & Græca, ſic Eccleſiaſtica etiam antiquitas, non paulo ſublimius quam adhuc caput efferent. Ac ſi Scaligero, Lipſio, aliis illa magnis viris ſe jactat, non minore deinceps incola poterit ſuperbire. Utinam quæ tam juſta æſtimatione metiri eruditionem tuam novit Batavia, alia aliquanto in magnum Hugonem fuiſſet. Doleo quotieſcunque cogito eripi publico noſtro virum eximiis adeo virtutibus quas poſteritas melius æſtimabit; doleo quoties avulſum à me amicum & te quoque eodem tam tui amante cariturum reputo. Sed variæ rerum vices ſunt, & ego uti ardentiſſimis votis ſemper optavi iterum jungi Hugoni noſtro, etiam impendio diem illum videre deſideravi, qui te ſoſpitem Bataviæ ſiſteret, magnaſque ſummo Deo gratias ago, cui incolumitatem tuam debemus. Vale, vir idem atque amice maxime, & ſi quando magnam in qua vivo urbem viſere (ſic meretur) animus erit; quæſo cum Conjuge & tuis, ne alibi potius quam domi divertas meæ. Id vero honori mihi ducam maxime, pleneque dignum erit amicitia noſtrâ.

Amſtelodami v. Id. Novemb. Nocte intempeſtâ.

CCXLI.

Cl. Salmaſio Ger. Voſſius *S. P.*

NON facile dixerim, quam mecum gaudeat uxor, quod tua te prole iterum beârit, ſalva ipſa ac ſoſpes: eoque nomine, & ego & conjux Deo gratias agimus, nobis gaudemus, utrique veſtrum ex animo gratulamur. Vix indicium feceram meæ, cum illa rogaret (& quid curioſulæ prius exquirerent?) marem an femellam enixa eſſet tua? Ego hic ignorantiam meam profiteor. Nec enim adſcripſeras: ſed aiebam, quia de eo ſilerent literæ tuæ, putare me eſſe femellam. Conjectorum artem non didici, à parentibus vel magiſtris. Facilem igitur veniam mihi fore ſpero, ſi fallor. Sed amice, aliud etiam habe. Ut ſignificavi meæ, quod dixi, illud etiam addere ea; O ſi præſciſſem cum Domina Salmaſia hic eſſet, tanto poſt tempore demum parituram, quam urſiſſem ut pluſculos dies manere nobiſcum voluiſſet; nec ſic abiret, cum vix veniſſet. Sed eo ſe ſola-

Digitized by Google

ſolabatur, quod aliquando una eſſe poterimus, cum partus propinquus non metuitur. Deus tantum nobis valetudinem: Quæ neque nunc bona conjugi, vix etiam mihi. Et præterea etiam me detinet hic munus publicum. Abſque eo fuiſſet alteruter noſtri expoſiturus erat coram, quod per literas nunc facio. Nempe precibus te oro, & obſecro, ut ſi res adhuc integra eſt, alterutri honos ille exhibeatur, ut pro infante ſpondeat in Baptiſmo. Utrumque atque adeo familiam veſtri ſtudioſiſſimam totam obligabis. Ut aliquid ego humanitus patiar, liberi ſtudebunt implere ſponſionem paternam. Scripſiſſem de iſto literas ad quempiam de veteribus Collegis, ſi ſciviſſem annon alii jam priores tuliſſent, ſive abſentia, ſive ceſſatione mea. Attamen verbulo ſi rem aperias vel Clariſſimo Polyandro, ſive præſtantiſſimo Cunæo, ſive optimo tuique ſtudioſiſſimo Conſtantino, vel alicui ex eorum uxoribus, ſane nemo eorum, ſcio, ubi de voluntate mea referas, detrectabit meo loco polliceri: Quod memini me promiſiſſe, non ſemel alieno nomine. Nihil enim apud nos uſitatius: Sed tui tamen arbitrii eſto, quem ſubſtituere velis, dummodo ſe meo ſiſtat nomine. Perge ſic, optime maxime Salmaſi, bene de nobis mereri. Nam quod literis mihi gratias agis, quaſi multum humanitate mea obſtrinxerim, meas mihi præripis partes; ut qui probe ſciam multum me eapropter vobis debere; quippe qui beneficium acceperim non dederim. Utinam tempus videam, ut denuo ſic beer. Quod ubi erit, magis cognoſces, quanti ab hac urbe fias: Multis ægre admodum fuit, quod prius diſceſſiſſes, quam de adventu cognoſcerent. Grotius adhuc Moguntiæ eſt cum uxore & filiabus. Nempe iter Gallicanum pauliſper dilatum. Scio illud magni eſſe momenti, negotia, in quibus Proceres Suevici opera ejus uti decrêrint. Sed literis omnia committi non poſſunt. De ſubmerſione Lymphatici ſomnium eſt. Ut videas non Sabinos ſolos, quod volunt ſomniare, ſed gentem etiam tam vicinam. Equidem literas vidi Moguntia ab Grotio & uxore ad filium, qui hic ſtudiorum cauſa vivit, Kal. ſcriptas Novembr. Neque tum conſtabat eis de die, qua in Galliam iretur. Ac fortaſſe aliud non minoris ponderis negotium prævertet aliquantum. Ex Anglia necdum recepi reſponſum. O quam moleſtum eſt animo meo, quod nihil illorum habeam de quibus ſcribis. Sed tamen craſtino die inquiram, an aliunde poſſim nanciſci. Verum metuo ne fruſtra ſim. Nihilominus duos tres accedam, in quibus aliquid ſpei habeo. Quod ſi non confeſtim reſcribam, ſcias me operam luſiſſe. Vale, maxime vir & amice, atque cum lectiſſima uxore, à me & mea plurimum ſalve.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxiv. ix. Kal. Decembr. xii. Nocturna. Sic die toto fui à variis impeditus, ut reſcribere prius non potuerim.

CCLXII.

Marco Zuerio Boxhornio *S. P.*

GRatias tibi ago, ornatiſſime Zueri, pro munere: & magis quia ſcriptorem illum non uno ſemper nomine amavi. Quare placet, quòd non tibi ſolum familiarem eum reddideris, ſed notis etiam ornandum putaris. Sed quid ſibi vult quod in Claudio ſcribas Bauſtum Syllam? vidi an in erratis ejus nos moneres. Nunc contra in indice propriorum nominum in litera B. Bauſtum reponis nobis. Pene ſuſpicor, ab alio eum eſſe indicem concinnatum. Nam ſcio te ſcire, etiam Filio Syllæ Dictatoris Prænomen fuiſſe Fauſto, uti Filiæ Fauſtæ. Fidem inter alios fecerint. Aſconius argumento Orat. pro M. Scauro, & Plutarchus in vita Syllæ. Puto & non à te, ſed librario eſſe, quod ais, ut Diogenes ſcripſit Βίους φιλοσόφων, ita Plutarchum reliquiſſe Βίους παραλλήλων, nec enim ſunt βίοι παραλλήλων verum παράλληλοι, h. e. vitæ comparatæ. Sed de iſtiuſmodi minutiis fortaſſe aliquando coram colloquemur. Placet quod fragmenta Tranquilli appoſueris. Utinam cætera dediſſes, quæ quidem extant, id enim omnino & Suetonii intererat, & tua. Nunc in iis meminiſti librorum de Grammaticis & Rhetoribus, qui extant: non meminiſti libri de Poetis qui non extat. At B. Hieronymus loco eo quem adducis, non minus hunc reſpexit, quam priores. Et mox opponis ipſe verba Scaligeri ex vita Lucani. Quæ tum inedita quidem, ſed poſtea prodiit beneficio Scriverii noſtri. Quare ea non debuit omitti. Uti nec vita Perſii vel Juvenalis, utcunque huic aliquid aliunde aſſutum. At illud maxime mirandum, quod omittis luculentam Terentii vitam: quam certum eſt non Donati eſſe ſed Suetonii. Horatii vitæ, quæ corruptiſſimè edita, vellem caſtigationes Rutgerſii addidiſſes ex editione Pariſina. Non ingratum eſt, quod præmiſeris Tranquillo, quæ de vita & ſcriptis ejus habemus in Hiſtoricorum hiſtoria noſtra. Sed non inſeruiſti quæ in appendice interponenda monui, cum ea non ſit aſpernanda acceſſio.

Digitized by Google

Voluiſſem & librarii errorem ſublatum, ubi Tranquillum ſi Suidæ codicibus ſtandum, feciſſe de Cæſaribus, Libros VIII. ſed ad minima iterum relabor. Laudo quod etiam cogites de aliis Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptoribus: etſi difficile ſit poſt Homerum Iliada ſcribere. Verùm χαλεπὰ τὰ καλά. Nec tu ut cenſeo tam meſſem uberem quam ſpicilegium promittis. Atque id colligo ex parte ea quam miſeras. Legi in iis quæ ſatis arriderent, ſed cogitare de ſingulis non licuit, quia alia quædam magis urgerent, & Lamerius ſignificaret proxima Hebdomade editionem inchoatam, tum autem noram quantorum virorum conſilio uti Lugduni poſſis. Quod Salmaſii te amicitiæ inſinuare velis, bonum factum. Quid enim non ab ſummo illo viro diſcere poteris, ſi eo amico utaris, facile hoc videre potuiſti vel ex iis, quæ ſcripſit in eos Hiſtoricos, quos nunc habes ſub manibus. Quem enim exiſtimas eo in genere tam multa bona doctiſſimum quemque docere poſſe? Quare eo viro laudando non facile peccabis, potius metuendum, ne cum omnia, quæ cenſes dixeris, infra veras ejus laudes ſubſiſtas. Plurimam ſalutem dicito tuis, imprimis optimo doctiſſimoque ſeni avo tuo.

Amſtelodami, *Tuus,*

Kal. Decemb. G. J. Voſſius.

CCXLIII.

Clariſſimo Salmaſio Gerardus Voſſius *S. P.*

NON dubito quin Columna Trajani plurimum commodare poſſit operi, quod de Re Veſtiaria bono publico ſub manibus habes. Prope apud omnes Bibliopolas, & eos, qui tabulas chartaſque divendunt inquiri juſſi: ſed omnem operam luſi. Blauwius ſuam offerebat ad eam Româ petendam. Id tardum videatur negotium, hyeme imprimis. Tandem in mentem venit Joachimi Wickefortii, ejus apud quem nummos Velſerianos hic uterque vidimus. Ex ejus igitur Bibliotheca nunc mitto. Atque utinam de Antonina idem facere potuiſſem. Aiebat Wickefortius, necdum eam æri inciſam, attamen manu cujuſdam Presbyteri in Charta expreſſam Romæ exſtare, proque ea ſe obtuliſſe Florenos ducentos: ſed non potuiſſe eo pretio nanciſci. Arauſicanæ urbis Arcus Marianus nec ipſe in lucem prodiit. Pluribus ſum locutus, qui Arauſicæ viderint, mireque commendent. Ac Pontanus noſter qui his diebus mihi affuit, ut optimam habuerim occaſionem tuas de manu in manum tradendi, aiebat ſe ante biennium locutum de eo cum Hugenio Arauſionenſium Principi à ſecretis, eum dixiſſe curaturum ſe ut ne diutius tam nobili monumento careant homines literati: ſed nihil poſtea intellexiſſe: nec id ab eo vel alio præſtitum in animum poſſe inducere. In electis Rubenii eſt Icôn unius alteriuſque ſtatuæ togatæ ac tunicatæ. Volui idcirco mittere. Cancellario Friſio in hunc fere modum inſcribi literæ ſolent;

Nobiliſſimo, Ampliſſimo ac Magnifico Viro Domino Chriſtiano Frys Toparchæ in Cragerup, Sereniſſimi Danorum Regi Cancellario ac Regni Senatori.

Quod ubi prole iterum augebere, me vel uxorem fidei ſponſorem fore promittis, id ſane pergratum utrique, eoque ardentius pro ſalute veſtra vota faciemus.

Amſtelodami iv. Id. Decembr. cIↄ Iↄc xxxiv.

CCXLIV.

Ger. Jo. Voſſius, Franciſco Junio, *F. F. S. P. D.*

SPero jam acceperis faſciculum, quem de rebus Joannis mei, ad te ante duas Hebdomadas, miſit Filius Matthæus. Sed incuriâ famulæ factum, ut tum reperiri non potuerint literæ Filii Joannis tibi inſcriptæ, quas nunc mitto. Neceſſe ſit negotium ejus Cantabrigiæ expediri ante Kalendas Martias. Nam tum expiravit tempus emanendi è Collegio conceſſum. Rogo agas, in hoc ejus negotio, quantum honeſtas ſinit. Quod vitæ genus deinceps initurus ſit filius, fortaſsè jam perſcripſerit. Sin reticuit, quod credere malo, proximis ex literis meis cognoſces. Petierat Joannes, ut ex utenſilibus, pluſcula darentur iſti, de qua jam ante ſeſquiannum, ad me ſcripſeras. Si modo eadem eſt: quod mihi negat. Verùm toties deceptus, neſcio quid credere debeam. Quæ autem ei tribui velit, charta quadam complexus fuit: ſed non poſſum nunc invenire. Sunt lectus, menſa, & ſimilia; libros, chartas, picturam meam, & id genus, voluit huc tranſmitti. Sed nihil adhuc certi poſſum ſcribere. Opera dabitur, ut reperiatur ipſius filii manus. Quam malè ſibi iſtis amoribus

Digitized by Google

ribus conſuluit filius? Hæc mihi devoranda; qui poſt quinquaginta annorum in ſtudiis labores; aliquam mihi in liberis requiem ſperabam. Nunc non minus diu, noctuque laborandum, quam adoleſcenti olim fuit. Quàm illas veteres delitias, Dionyſium meum deſidero, qui ingenio divino, probitate eximia, aſſiduis in omni propè doctrinarum genere ſtudiis, moribus ad hæc ſuaviſſimis, quicquid moleſtiæ obtingebat, unus facilè detergebat. Nunc & eo careo, & ex altero nihil niſi moleſtias percipio. Sic Deus caſtigat ſuos: Cui interea gratias ago, ob tot alia beneficia; & interea quod non Franciſcus modò, & Matthæus, ſe valdè mihi probant: Verùm Iſaacus etiam cum Gerardo ſic vitam & ſtudia componunt, ut propè ſpem conceperim, quod damni, & familia mea, & Reſp. literaria, in Dionyſio fecit; per eos aliquando poſſe reſarciri. Matthæus intra Hebdomadam, unam, alteram, Typographo excudendam dabit Hiſtoriam Comitum Hollandiæ, non dubito, quin placitura ſit. Tandem ab Ampliſſimo D. Boſwello, regia negotia apud nos curante, certi aliquid de inſcriptione, ſive principalibus titulis accepi. Quare nunc nihil ſupereſt, quàm ut præfatio excudatur. Maturabo, quantùm poſſum. Scire te arbitror, ut jam tertium annum Lugduni vivat, vir ſummus Claudius Salmaſius; qui eo invitatus pretio, quo olim Joſeph Scaliger. Atque id non mediocrem ei invidiam peperit, apud unum, alterum Profeſſorum, imprimis Gandenſem. Mihi verò qui gaudeo, tantum virum his terris agere, non mediocris cum eo amicitia intercedit; nec per literas modo, ſed ſic etiam, ut ſubinde, alter alterius præſentia fruamur. Sanè triduo totò ante menſes duos, cum uxore, apud me divortit. Qua occaſione à me petiit, ut meo ſuoque nomine, à te peterem exemplar ſtatuæ palliatæ, ex monumentis Arundellianis. Habet ſub manibus grande opus, de Re Veſtiaria; ubi ad amuſſim exprimendæ formæ Togæ, Pallii, Sagi, Paludamenti, & ſimilium. Pollicitus eſt quod pictori tribueris, id quam primùm ſe velle refundere. Conatus eſt aliquid, in argumento hoc, Bayfius, ſed tantùm conatus. Adeo nihil eſt præ illis, quæ Salmaſius præſtabit. Eò minus patieris hic curam tuam deſiderari. Scis cujus magnitudinis eſſe ſoleant imagunculæ quæ in libris exprimuntur: Quamquam quacunque tibi mittere viſum erit, ipſe facilè imitabitur, ſive ſculptor potius pro libr..... qua Salmaſiana excudentur.

Egregium opus tuum de Pictura excudi non poteſt ante Kalendas Maias. Præcipuè in cauſa eſt, quod Blauwius Typographus, uxorem duxerit Goudenſem; quæ non ante à parentibus poterit divelli, ut tribus hiſce menſibus proximis τῷ νεογάμῳ, ultro citroque ſit commeatum, hinc Goudam, inde Amſtelodamum. Quod non exiguo fiet τυπογραφεῖν incommodo. Ipſe autem editioni præeſſe malit, & quod tam multa alioqui peccare ſoleant Typothetæ, & alii.

De cæteris ſcribam, cùm E[illegible]iones meas tranſmittam. Id fore arbit[illegible] poſt tres Hebdomadas; nam & aliquid temporis abſumetur, in exemplaribus compingendis; præſertim bellulo aliquo, quod Celſiſſimo Principi Carolo offeratur.

Dum in his ſcribendis ſum, ecce mihi literæ ab Illuſtriſſimo Suecici regni Legato, Hugone Grotio, tui, noſtrique amantiſſimo. In iis hæc de te leguntur. "Quærenti mihi "aliquem, vir præſtantiſſime, qui me in E- "piſtolis ſcribendis, aut deſcribendis adju- "vet, & quicum, de literis, præſertim illis "ſanctioribus, ſermones conferre poſſim, "cujuſque opera ſimul uſui eſſe poſſit, in "paranda editione eorum, quæ ad Evan- "gelia notavimus, ante omnes mihi in men- "tem venit, Franciſci noſtri Junii. Sed pri- "mum abs te ſcire cupiam, quæ commoda "apud Comitem Arundelium habeat, ne ei "offeram, quo conditio ejus deterior fiat; "deinde an putes eum, & velle, & ſine quo "non eſt ut velit, honeſtè poſſe mutare Bri- "tannicam Gallica ſede.

Ego ad iſta quod reſpondeam, non habeo, priuſquam te conſuluero. Is quicum viveres, eſt magnus planè vir, doctrinarum facilè Princeps. Si idem nunc tibi ardor eſſet, arcana ſtudiorum penetrandi, quæ Adoleſcenti fuit, aliquanto alia ratio foret. Nunc venationes, & alia Aulæ ſtudia, fortaſsè invitum etiam paulatim diverſis moribus imbuere. Adde quod rei Suecicæ fortuna, in Germania quidem admodum fluctuat; tuaque conditio à Grotiana, illa à Suecica penderet. Eo excuſſo, fortaſſe operoſum eſſet, Arundelianæ ſimilem invenire. Spero etiam tam luculentum tibi eſſe nunc annuum ſtipendium, ut Domino Legato difficile fuerit cum Illuſtris adeo Comitis familia certare liberalitate. Verùm quid ego tam operoſè de eo ad te, qui in rebus ſuis (in quibus ego prorſus cæcutio, quia de iis tam parci eſſe ſermonis ſoleas) decuplo, & amplius videre poſſis quid facto ſit opus, me etiam tacente? Attamen rogo, quamprimùm mihi perſcribas, quid reſcribere debeam. Iniquum enim ſit, ſi mora noſtra impediamus, quominus, tempori ſibi conſulat vir, & amicus ſummus. Edidit is his Hebdomadis Sophompaneam, quod Joſepho Iſraelis Filio, nomen

nomen in Ægypto. Tragœdia eſt, magna arte ſcripta; quæ eo tibi gratior erit, quia nomini illam inſcripſit meo. Propediem eam ad te, & amicos tranſmittam. Memini ante exemplarium, de re Grammatica, quæ ad te miſi. Præter iſta miſi Reverendiſ. & Illuſtriſ. D. Archiepiſcopi Secretario, duo holoſerico veſtita: Unum ſpero ab ipſo, Dom. Archiepiſcopo tradetur, de manu in manum, Illuſtriſſimo Walliæ Principi: Alterum ipſi Dom. Archiepiſcopo cedet, niſi aliter ipſi videatur: addidi enim & aliud ſolum inauratum, & hoc Chartæ Regiæ, quod cui videbitur Procerum tradere poſſit. Secretarius verò habet exemplar unum, inauratum, tradendum Reverendiſſimo D. Epiſcopo Londinenſi. Simile item offerendum Bibliothecæ Bodleianæ, apud Oxonienſes. Tria non inaurata addidi; unum Ephoro Illuſtriſſimi Principis; alterum Bibliothecario apud Oxonienſes, Rouſe; tertium ipſi Secretario. Plura non miſi, ſed ſi mitti ſatius videatur, ſignifica. Nolo illiberalius agendo, gratiam deperdere. Sanè ſi ſacri fuiſſet argumenti, non hic munificentia mea ſtetiſſet. Sed ſcio, materiem ejus operis, non facere ad omnium palatum, præſertim in Magna Britannia, cui Theologica magis, & fortaſsè ſola arrideat. Literas ad præpoſitum Collegii Jeſu, relinquere apertas, viſum fuit, quo ubi legeris, ſub ſigillo ceræ aliquid ſubdas, atque inde, ſi ſic videatur, tradas. Sin exiſtimes, iis de filio contineri, quæ ſatius ſit ignorare, retineri à te poterunt. Omnino enim, qui iſtic es, facilius me diſpicies, quid facto ſit opus. Tandem tempus abrumpendæ Epiſtolæ, ne loquacitate obtundam. Vale, Chariſſime Adfinis, & ab uxore & liberis ſalve.

Amſtelodami **cIↄ Iↄc xxxv.**
Non. Jan.
Stylo Veteri.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCLXV.

Claudio Salmaſio.

DAuſqueii doctrinam atque induſtriam jam ab annis novi pluribus vel ex commentario in Silium. Orthographica demum vidi menſibus abhinc duobus: nempe excuſo jam opere Grammatico, appendicibus exceptis, ubi ſemel iterumque ejus memini, & ad eum remitto Lectorem. Video operæ fore, ut labores ejus conferam cum noſtris Originum libris. Nam & ipſe in originibus de Orthographia tracto: & quantum paruit, ſecundum Dauſquii Tomum obiter luſtranti, crebrô concurrimus. Et qui aliter potuimus, cum uterque noſtrum aſtruamus ſententiam, ex lapidibus Vett. Grammaticis & Manuſcriptis? Carmen quod honori urbis hujus feciſti; non mihi ſolùm, ſed aliis quoque mirum in modum placet. Gaudeo in iis quoque eſſe Barlæum noſtrum: Genium plane probabat. Equidem non dubito quin niſi Camœnarum delubro conſpicereris parcus & infrequens, quàm propitiam habes Minervam. Tam divæ ille futuræ ſint faventes; eorumque qui temporibus noſtris Poetarum habentur Principes, alios ſe æquaturus, alios ſuperaturus. Scis quantum uſus polleat. Bene interim ſit inſomniæ iſti, quæ cauſa eſt tot bonorum verſuum, ac ſi valetudini non incommodet, ſæpe redeat. Præſtabit tibi, quod μυοπαιδάκλοις illis, in bicipiti ſomniaſſe Parnaſſo. Quantumcumque autem verſiculi tui placuerint, ſi tamen mihi credis, ſilebis de iis apud Leidenſes tuos. Novi ego & meo & alieno experimento, ut levicula de cauſa plumbeas iras gerant. Non ſine gravi plurium offenſa abiret, ſic laudaſſe Amſtelodamum. Scis quod olim à Platone ſcriptum Πᾶσα πόλις πάσῃ πόλει φύσει πολέμιος, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν ἔχωσι, ſed imprimis graviter ferrent diſtichon poſtremum. Ac noſtri quoque proceres uti gaudent de affectu & augurio tuo, ita invitis illis fiat ſi Leidenſes ut nihil non ante triennium movere in ordinum conventu cum de Gymnaſio Illuſtri hic conſtituendo ageretur, ita occaſione inde arrepta, quod Batavis de Athenis ſcribis preſſum eos ire dicerent nobilem Academiam. Quod noſtris & moleſtius forent, quoniam optimè Academiæ volunt. Quid mirum, quando non ea Leidenſium propria, ſed totius Bataviæ communis eſt. Niſi noviſſem candorem tuum, non iſta ſine circuitione ulla ſcriberem. Nempe amorem tui gliſcere his terris etiam apud Leidenſes volo, non vero malevolentiſſimo omnium apud vos materiem dari, quaſi averſiori ſis animo ab urbe. Sic enim (novi eum intus & cute) interpretaretur. Et habet niger ille duos tres eodem in ludo edoctos per quos nihil non audet. Sed de iſto ſatis vel potius pluſquam ſatis. Apud te tamen facilis mihi hujus loquacitatis venia fuerit. Hugonem Grotium jam Lutetiæ eſſe confido: Tres enim jam hebdomades ſunt & amplius, quod uxor Moguntiâ huc perſcripſit poſtero ſe die cum tota familia comitaturam maritum, nec iter hoc ulterius poſſe differri. Quod jam bene vertiſſe ſpero. Exercitationes noſtræ Grammaticales non abſolventur, niſi poſt duas hebdomades. In cauſa eſt quod è Britan-

Britanniâ exſpectare debuerim, quibus titulis ornandus eſſet Sereniſſimi Regis primogenitus. Ei enim opus noſtrum inſcribemus.

Lectiſſimæ uxori à me meaque ſalutem.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxv.
Pr. Nonas Febr.

CCXLVI.

N. N.

Illuſtris Domine,

MUltum tibi debeo, quod ea cum humanitate, idque geminis literis, non gravatus ſis me facere certiorem de victoriis ſereniſſimi maximique regis veſtri; ita arbitror ſic eſſe perpaucos, qui non eapropter & ſibi gaudeant & magno veſtro regno gratulentur: maximas etiam gratias ago, quod nolueris me celare de oratore, quem fœderatæ Belgicæ ordines Conſtantinopoli habent. Conqueſtus ſum ſuper eo apud aliquos qui in Rep. noſtra plurimum poſſunt. Sed facile cognovi nihil iis de iſto negotio conſtare. Aliqui exiſtimare malle hanc de eo ſuſpicionem conceptam. Alii dicere ſi quid ejuſmodi exiſſet,fortaſſe privata nonnullorum authoritate compulſum,& nihil tale unquam in procerum conventu decretum. Illud quidem pro certo habe, ſummates urbis noſtræ viros & Regno & Regi veſtro maxime favere, ac quantum in ſe nunquam perpeſſuros, ut quiſquam concitet Muſulmannos adverſus Regem Chriſtianum, & ita Chriſtianus, ut is triſti hoc Religionis Chriſtianæ diſſidio imperium in conſcientias uni ſciat Deo convenire. Quare ſiquid ejuſmodi factum ab oratore noſtro, neceſſe eſt aliquid monſtri alere, qui ad hoc eum virum non communicato cum aliis conſilio impulerint. Nova hic, quæ noſtrum ſpectant Remp. pene nulla, aut parvi illa momenti. Niſi quòd ab Americana Societate noſtra Paraibam in Braſilia expugnatum naves poſtremo inde appulſæ referant. Is locus ſitu non longe Olinda civitate, quam nomine regionis perperam Pernambucam vocant, tribus conſtat caſtellis, non magno diſſitis intervallo. Eo magis mirandum, quod exiguo adeo temporis ſpatio in noſtrorum venit poteſtatem. Nec inutilem in eo capiendo operam præſtitit nobilis veſtras Artiſſimi. Quem me aliquando ſic compellare memini. Eo autem major hæc victoria habetur, quod molæ aliaque purificando ſaccharo idonea noſtris integra ſint relicta. Accedit, quod qui ante in talibus operam Hiſpanis locabant, eam nobis addixerint. Unde tantum animi Americanæ noſtræ ſocietati acceſſit, ut ante diem unum alterum liberum in eos tractus commercium mercatoribus conceſſerint, modo decimas rerum inde allatarum penderent. Fervere hic jam incipit armorum apparatus ad proximam æſtatem. Vix enim dubitandum, quin grave immineat bellum ab Cardinale Hiſpano, qui illuſtrem victoriam ad Norlingam adeptus, non minores hic ſucceſſus imaginatur, cæterum diverſitatem belli nonnihil impedimenti allaturam confidimus. Germanis Mars apertus placet ſemper, raro Batavis qui multo maximam ſpem in propugnaculis ſitam habent. Nec ratio belli, quod jam ſexaginta per annos adverſus potentem adeo hoſtem geritur, conſerere ſemper manus permittit. Victi enim Batavi difficulter cum victoribus inſtaurant certamen. Nec æquum uni diſcrimini ſalutem patriæ maxima ex parte committi. Pro documento nobis ſit ad quantam ſpem erecti nuper Germanorum principes ſubita clade una quaſi è ſummo faſtigio deciderint. Et hactenus quidem ſenſerunt & adhuc ſentiunt, quam futile ſit, niſi neceſſitate ſumma urgente, unico prælio de ſumma rerum decernere. Imprimis Udenhemum à Cæſarianis interceptum, quem in locum Galli, tanquam munitiſſimum, aurum, argentum, annonam, cæteraque bello neceſſaria comportarant. Quicquid anni labore & impenſis acquiſitum unicâ pene horâ rapuit. Hinc plerique ominari improſperos Gallorum ſucceſſus. Filius is nobis, qui antea fuit, ſic eſt commendatiſſimus. Nec patitur ille in vita aut ſtudiis quicquid deſiderari. Qua de re plura proximis literis ſcribas. Vale.

Amſtelodami,
Prid. Kal. Mart.
An. cIↄ Iↄc xxxv.

Illuſtri tuo nomini addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCXLVII.

Jo. Arn. Corvino.

HActenus, præſtantiſſime Corvine, non reſpondi literis tuis, partim quia cognatum tuum Zeiſtium exſpectarem, in quo me fefellit opinio mea; partim quod plane hærerem ipſe, ita ut ſemel iterumque, manum calamo admoverim, ſed mox eundem depoſuerim, quia ab animo impetrare non poſſum, ut ullum animo ſcrupulum injicerem,

quo

quo minus ad nos quamprimum venires. Nihil enim æque deſiderabam. Et tamen metuebam, ne aliquid eorum deficiat in iis, quæ ſcribis, ſi domicilium hic fixeris. Simul videbam, de iſto melius te ex avunculo tuo Perſinio poſſe edoceri. Quem ſuper eo, ſi Hagam iſſem, conſuluiſſem ipſe. Illud interim ſcio, tutò admodum te hic victurum. Ea enim eſt Magiſtratus prudentia ac vigilantia, ut malevoli nihil erga tui ſimiles poſſint. Quam vellem, ne tantopere abjeciſſes voluntatem procudendi typis optima quæque. Quam bene pariter de ſtudiis & familia tua mereris: Si vir ea doctrina ac judicio curæ illi incumberes, ut antiquorum tot monumenta aurea, quæ pene interciderunt, per te quaſi ab Orco revocarentur: vel quæ paſſim corruptæ leguntur, tuâ operâ integrius, caſtigatius, ornatius prodirent. Sed eo ab conſilio ſemper mihi viſa abhorrere conjux tua, poſtquam Lugduno abeundum ſibi alio ſtatuerat. Vi. Id. Januarii inauguralem habui orationem in Illuſtri Gymnaſio noſtro. Poſtridie item Barlæus. Ac uterque frequenti admodum auditorio diximus non adoleſcentulorum modo, ſed etiam virorum eruditorum graviumque. Literas tuas τῷ μεγάλῳ inſcriptas, ſimulac mihi ab amico traditæ ſunt, procuravi ſedulo. Nunc mitto reſponſum ejus, ex quo facile perſpicias, quanti te faciat. Itaque admodum tibi illud gratum fore ſcio. Uno excepto, quod addit ob odium quorundam Vatinianum, nondum adeo liquidas eſſe res ſuas, quam vellent, qui viri ejus virtutes norunt, nec doctrinæ pariter & concordiæ publicæ bellum indicunt. Veruntamen magna me ſpes tenet, propediem omnia fore loco meliori. In quo ſi nos opinio fallet, non diem in patria morabitur. Nam opus? præſertim cum certo familiæ ſuæ diſpendio. Si quid tuto ad eum curatum velis, ad me mitte. Ac ſi quid aliud etiam expoſcas, ſolum impera, omnia ſiquidem tuâ cauſa volo ac debeo. Uxori optimæ à me & mea ſalutem dices plurimam.

Amſtelodami. *Tuus*,

G. J. Voſſius.

CCXLVIII.

Generoſe Domine Baro,

VAlde animo meo ægre fuit, quod nec pridie quam diſcederetis, Illuſtriſſimum Dominum Legatum, vel te, quem ſic amo, ſic æſtimo, domi reperiſſem. Foris cœnare quiſpiam è famulitio dicebat, neque poſtero mane minus operam luſerim, quia ſic maximi herois, parentis veſtri, vel regni potius negotia tulere, ut jam currum adſcendiſſetis priuſquam, etſi non multis paſſibus ab ædibus veſtris, eo veniſſem, & extremum vale dixiſſem, optima quæque & tam bonæ legationi, & itineri veſtro comprecando. Sed quod facere tum non licuit, id vero nunc per literas facio, verbis quidem parcius, ſed affectu non minus uberi ac devoto. Illud quoque non parum mihi dolet quod non ſatis perceperim mentem tuam de chartis hic relictis. Siquidem ſic opinabar, non eas te legi à me vel te, ſed alias, quas ipſe ſcripſeras. Has autem, quæ non amplius, ut arbitror, quam dimidiam negotii partem complectebantur, tecum ipſe domi retuleras. Alteras illas dic repertas primis aliquot diebus hic relictas ignoravi. Sed tamen fortuna bona in eas incidi, ſponteque cras aut perendie eram remiſſurus. Opera dari cœpta, ut tumultuarie ſaltem à me legerentur, & aliqua caſtigatæ magis dictionis indiga notarentur. Sed multa adeo ſe obtulêre, ubi prorſus hærerem, quod res Suecicas, mentémque ſcriptoris haud ſatis perſpicerem, ut ſtatuerim non poſſe eam rem hac nocte confieri. Nam poſt ſeptimam demum veſpertinam redditæ mihi ab eo cui dederas literæ tuæ: atque idem ait ſe cras ſexta matutina Hagam repetere; utinam horis ſex ſeptem una nobis duobus eſſe licuiſſet. Plus promoverem, quam vel triduo nunc toto valeam. Nam quis mortalium rei minus intelligens, ſæpius turpiter me darem. Si tamen tanti putaveris, Patrueli tuo poſſis Suevicum tranſmittere exemplar, ut is Germanicè exprimat mihi. Equidem non patiar ulla in re operam meam deſiderari. Utere, fruere, me, meis, in hoc, in cæteris. Non alius vel hic, vel alibi reperiar, quam

Amſtelodami,
cIↃ IↃC XXXV.
xxi. Mart. xii.
Nocturna.

Veſtræ Illuſtriſſimæ Familiæ æternum devotus,

G. J. Voſſius.

Gratum

Gratum fuerit ſi illuſtriſſimo parenti (quem equidem deinceps, non ob prudentiam, vel doctrinam maximam devotius quam ob eximiam humanitatem colam) obſequium meum ſedulo in cunctis offeras. Te illuſtriſſime Baro, & tecum pariter fratrem D. Jacobum, nobile adeo par juvenum, uxor, ac liberi plurimum jubent ſalvere, proque vobis mecum non deſinent aſſidua facere vota ad Deum. Raptim.

CCXLIX.

Claudio Salmaſio, *V. Cl.* Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

PApyri iconas remitto, qui Stapelio longe gratiſſimæ fuerunt, multumque debere ſe fatetur. Nec minus mihi jucundus fuit conſpectus literarum, quibus olim ſocer meus ad ſacram profeſſionem Leidam vocatus Heidelberga. Eoque gratius donum, quod nondum videram. Primaque occaſione id perſcribam ipſe; ſed dum quod mei ſcis non eſſe inſolens, officium hoc ſcribendi differo, quæſo hujus affectus mei ne penitus Puteanos fratres ſiveris expectes. Quod juſtius eo facies, quia eos amavi & colui ſemper ob præclara erga literas merita. Uxor mea jam menſem ſecundum ægrotat, non ſic tamen ut perpetuo ſit lectulo affixa. Et jam convaleſcere videtur; ſpero vere adulto, omnia meliora. Interea partim hæc invaletudo ejus in cauſa, quod longiuſculo tempore non ſcripſerim; partim etiam quod eadem mallem una cum literis meis mittere de Re Grammatica libros. Quod ne nunc quidem facio: ſed fiet intra octiduum. Jam Bibliopegis exemplaria aliquot tradidi compingenda. Ex quibus prævertere neceſſum eſt, ea quæ in Britanniam mittentur. Id faciam die craſtini, vel perendini. Simulque expoſtulabo cum affine Junio de non miſſis ſtatuarum iconibus. Equidem planè neſcio quid in cauſa ſit. Nec enim ſuſpicari poſſim, illuſtriſſimum Comitem nolle exterorum quenquam aliquid è ſuis monumentis primum publici juris facere. An forte faſciculus literarius, quo & literæ hujus argumenti continebantur, minus in affinis manus pervenerit? Id eo minus velim, quia addita erant quædam de rebus non parvi momenti, eaque publica authoritate firmata. Sed quicquid erit, utrum acceperit exemplaria primogenito Sereniſſimi Regis Caroli, & aliis tradenda. Scio, jam cognoveris, ampliſſimum Grotium Lutetiæ agere, ac ut Legato Regni Suecici honoris ei officia eſſe præſtita, ut poſtquam in conventu Regis ac procerum expoſuiſſet quæ in mandatis habebat, privatim cum Rege ſermones de toto negotio Suecico ac Germanico habuiſſe. Equidem ob hæc & alia non minus gaudeo, quam dolere illum ſcio, qui in caſtris non humanitatis quidem ſed inhumanitatis & malevolentiæ facile principem locum tuetur. Utinam tantum non eo loco res Suecicæ viderentur, ut Gallorum etiam Regi ſatis ſit difficile futurum, inſtaurare eas, ſi vel maxime velit. Sed iſthoc θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. Nil deſperandum: dum in Galliis eſt Grotius, filiarum juniorem amiſit. Credo frigore hyberno, & moleſtiis itineris morbum contraxerit. Intelligo parentem, etſi valdè amârit conſtantiſſimè hunc caſum ferre, nec illum doloris indicium domeſticis in vultu ejus relucere. Non eadem conſtantia filio ejus Petro apud nos agenti. Quid mirum, adoleſcens eſt; & ab nemine fratrum vel ſororum ſic ſe dilectum atque ab illa arbitratur. Quare ſic primis aliquot diebus lachrymis indulſit, ut vix cibum caperet. Sane & ipſe vocatione & alloquio conatus, ſed non ſemel, dolorem hunc abſtergere. Nunc meliuſcule omnia, niſi quod ubi mentio ejus, dolor recrudeſcit. Sed alio potius ſermonem derivamus. Vale, optime maxime Salmaſi, & cum uxore lectiſſima ab omnibus nobis ſalve.

Amſtelodami, cIↃIↃcxxxv.
Pr. Kal. April.

CCL.

Joanni Meurſio, *V. Cl.* Gerardus Voſſius *S. P. D.*

QUamquam de tot ingenii, doctrinæ, induſtriæ tuæ monumentis, plurimum mihique gaudeam tibique gratuler: cogor tamen fateri, hanc eo lætitiam imminui, quod ſic Blauwius in edendis iis eluſerit expectationem utriuſque noſtri. Quod quidem facilius ferrem, ſi mei & aliquot tui amantium, ac non totius interfuiſſet reip. literariæ, tam avide omnia tua expectantis, prodire tandem quibus orbem doceas univerſum: ſi item non coqueret animum meum damnum, quod privatim familiæ tuæ dedit, dum te fraudat tot annis, tum honore apud bonos doctoſque, tum etiam emolumento illo quod percepiſſes ab illis, quorum gratum erga te animum perſenſiſſes quod chartis perennaturis nomen eorum poſteris propagares. Equidem non facile dixerim, quoties & quantopere ſuper iſtoc expoſtulaverim; ipſumque rationem inire Blauwium

wium juſſerim quam grave tibi damni dediſſet. Nec veriſſima ille me dicere negare vel voluit vel valuit. Non facile tamen dixerim, quam gaviſus ſit Hiſtoriam tuam Danicam ubi vidit. Nunc, inquiebat, oſtendam, non mihi voluntatem defuiſſe ſed facultatem in iis promulgandis, quâ elaboraſſes: Nempe quia hic non deficerent eum typi quibus ex animi tui ſententia opus hoc prodiret. Itaque continuo typothetarum præcipuo negotium dedit ut ordiretur eam, nec niſi abſoluta deſiſteret. Sic præter ipſum retulit typotheta quicum ignaro eo ſum de tota hac re locutus. At cur in prioribus ceſſatum? Bis cœpit; ſed primis typis tam minutis quaſi pulverem vellet ob oculos legentium ſpargere. Et progreſſus fuiſſet niſi obſtitiſſem. Poſtea urgente me majoribus exorſus. Placuit cœptum; ſed deſiſtere coactus quia tot Græcis intercurrentibus typis deſtitueretur. Hiſce nundinis inſtantibus famulus ibit Francofurtum qui ſecum afferet quantum deeſt. Interea nullo opere prælum ejus fervebit quam Hiſtoria tua Danica. Menſe Maio, hoc eſt, typis Græcanicis acceptis, etiam alter typotheta in aliis occupabitur. Mihi amice optime maxime, nihil hic vel ſeritur vel metitur, niſi quatenus amicorum commune eſſe negotium ſolet; ſed tamen tam diu tam turpiter eluſus, puto verum dicere. Excudetur ab eo opus meum de Idololatriæ origine & progreſſu; non permittam ut in iſtoc pergat niſi pari pede progrediatur in tuis. Amplius vis? ſi non valebit utrumque præſtare, juſſero ut mea ad tempus ceſſent. Omnia tui cauſa volo eo magis quia pudet me non antea ſubodoratum quid ageretur, nimiaque ſimplicitate pene dixerim foviſſe hunc triconem dum de menſe in menſem ſino hoc negotium tuum protrudi, nec omnia tua ut ſcripſeras remitto. Sed crede mihi hic ſi fuiſſes nec ipſe aliter egiſſes. Tam veriſimilia ſemper attulit ut cuivis bono fucum facere potuerit. Cæteroquin non is ſum qui tam facile eludar; ſed quid opus tam multis? ipſe ait Literis ſuis ſeſe ſic purgare ut ſatisfactum confidam. Salmaſius ante hebdomadas pauculas è Galliis eſt reverſus, ubi biennium vel circiter fuit, cum ob alias cauſas tam propter peſtilentiam Lugduni graſſantem. Nihil hactenus terris Batavis in lucem dedit; ſed non arbitror ulterius ceſſaturum. Heinſii notæ in N. T. excudi tandem cœperunt, quæ quales ſint futuræ poſtea uterque & alii judicabimus. Nunc non idem omnium judicium eſt. Filii mei τοῦ μακαρίτου Maimonides excuſus, excepta præfatione, alioqui nunc miſiſſem. Salutant te uxorem & liberos uxor & omnes mei. Multa etiam ſalute impertíes V. Cl. Laurenbergium, Ernſtium ac Stephanium. Ernſtio proxime reſcribam. Nunc quia tertia eſt nocturna, cubitum me confero. Nempe ſic de die ab innumeris pene avocor, ut nihil fere niſi de nocte poſſim.

Amſtelodami Τάχιστα.
vii. Idus Aprilis.

CCLI.

Jacobo Wittio *Quæſtori* Dordraceno *S. P.*

CHartam mitto beneficii ab urbis veſtræ Proceribus collati, Franciſco Fr. F. Junio, ſpero hoc viduæ dabit Quæſtor, ut tanto nunc promptior ſit in exſolvendo, quanto ego tardior fui in negotio urgendo. Negabis fortaſſe tam me lentum eſſe debuiſſe, cum non poſſim ignorare, quam id viduæ ſit moleſtum. Sed ſic ſum, nulla tamen culpa mea; quando quotidie minus, minuſque meus eſſe incipio; ſi hoc ita proceſſit, quid amicorum negotiis, imo quid tandem ſtudiis meis fiet? Et tamen manet ardor, quod ante biennium cogitaram, excurrendi ad vos cum aliquo meorum; idque ſi Deus vitam, & valetudinem, feriis Autumnalibus. Juvabit videre veteres amicos, eos imprimis, quos veteris ſui Doctoris necdum pœnitet: In quibus jure repono, ut de Te taceam, Colvium, Beverovicium, J. Roverium. Grammaticum noſtrum opus grande, & arduum jam excuſum; & habet Bibliopega aliquot Exemplaria, quæ compingat. Propediem ad Te tranſmittam. Difficiles nugas, dicent malevoli. Quid mea? quando jam diu talium voces didici contemnere. Et certe ſi necdum ſciam, quando futurum tandem, ut norim? Quippe jam annum ago undeſexageſimum. Deo gratias ago, quod ætas ſic ſatis vegeta, utinam de conjuge idem poſſim dicere. Sed illa in dies deficiſcit; ut multum metuam, ne vita illa ſit vitalis. Jam excudi cœperunt Annales Hollandiæ, & Zelandiæ, quos filius Matthæus conſcripſit: ſcio non diſpliciturum opus, ubi videris. Sanè priores non parvo poſt ſe relinquet intervallo. Domeſticum quidem hoc teſtimonium meum; ſed tanto religioſius hæc ſcribo, qui vanus nolim deprehendi, vel domi cæcus. Excuſa propemodum Tragœdia Groti, Sophompaneas, ſive Joſephus, qui altero illo nomine Ægyptiis vocatur. Placebit argumentum, nec minus Romana vere dictio: credo & eo nomine, quia meo nomini inſcripſit. Et illam, unà cum noſtris tranſmittam. Authorem, non ut dictitant aliqui, ab illuſtriſſimo

Digitized by Google

ſtriſſimo Oxenſtiernio ſolum, ſed à Regina, & Regni Suecici Proceribus, legatum ad Gallos miſſum, credo jamdiu intellexeris. Uti & illud, quod Regi fuerit longè acceptiſſimus; qui gaudet non modo reverſum in Gallias, ſed honore auctiorem redire. Spero vir ille, quo affectu erga patriam eſt, non Suecicis modo, ſed Belgicis etiam rebus, multum in Galliis commodabit. Quod non ſcriberem, niſi melius noſſem, quam multi, qui ſolis ſibi judicium vindicant, cum nulli magis ignorent. Confido illum Deo curæ fore, utcumque res Suecorum, in Germania quidem, in extrema ſtare tegula videantur; ſed jam ad argumentum venio, quod non ita curſim poſſit referri. Quare abrumpo, teque multum, & uxorem optimam, & familiam totam jubeo ſalvere: idemq; facit conjux, cum liberis. Vale, ampliſſime & integerrime Cognate.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxv. 10 Non. April.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCLII.

Guilhelmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

Tandem finem ſuam implent exercitationes noſtræ Grammaticæ: quarum geminum mitto exemplar, unum celſiſſimo Walliæ Principi, alterum tibi Mecænati meo optimo maximoque; qui nunc iterum bonas mihi precandus es preces: Nempe ut tantus Princeps, non aliunde potius quàm ab illuſtri manu tua accipiat commentationes noſtras: atque ab ore ſacro tuo etiam cognoſcat ſubmiſſiſſimam devotionem pectoris mei. Atque hæc quidem eâ conditione oro rogoque, ſi ſic res ac tempora ferant. Quid enim fieri poſſit, vel debeat, infinitis partibus melius me perſpicies. De exemplarium cæteris quid faciendum cenſeam, ex ornatiſſimo Dellio cognoſces. Nihil tamen acturus niſi ex conſilio tuo.

Opere hoc copioſiſſimo, ſed juventuti & φιλολόγοις, quàm ſacra tractantibus utiliori, ad finem perducto, aliquandiu ſeponenda video, quæ bonas literas, vel humanas ſcientias ſpectant. Et ſi permulta jam prælo parata ſint ut præter Originum libros, vaſtum en opus! etiam tres de re poeticâ libri diu expetiti, quia hactenus eam diſciplinam, ratione illâ, tractârit nemo. Item liber περὶ ἐγκυκλοπαιδείας, ſive de ſcientiarum artiumque omnium naturâ, nexu, & uſu. Item Græcorum Olympiades. Ad hæc rerum Romanarum Annales. Pluraque id genus, quibus non inſiſtam. Nempe totum me accingo ad ea, quæ Theſibus Lugduni editis, Belloſiti recuſis, ante annos multos complexus ſum: caſtigatius auctiuſque multo, idque librorum forma, divulganda; videlicet ut duo ſint Libri de Baptiſmo, & ejus ritibus; totidem de Euchariſtiâ libri, uti & de ſtatu Animæ poſt mortem; Alius de creatione & fine mundi; Alius de lege, & bonis & malis operibus. Et porro ita in aliis non editis modo ſed & hactenus ἀνεκδότοις. In cunctis iis nihil æque mihi propoſitum eſt, quàm ſtudere paci ac concordiæ Eccleſiæ; ſimul ut ſacræ ſcientiæ candidatis notitiam atque amorem veteris Eccleſiæ inſtillem.

Vix ea lucem viderint quin, σὺν θεῷ, ſecuturum eſt opus noſtrum de mundi Antiquitatibus, uſque ad vocationem Abrahæ, & inde de rebus Hebræorum uſque ad Chriſti natalem, vel Hieroſolyma à Tito deleta. In his ad duo iſta imprimis collimo. Primum ut ſacram Chronologiam accuratius tractem, quàm à Scaligero magno alioqui viro, & aliis aliquot, factum. Deinde ut difficilia multa veteris Inſtrumenti loca, præſertim ἐναντιοφανῆ enarrem: ac ſententiam noſtram, tum rationibus ſolidis, vel ſaltem veriſimilibus, tum item auctoritate ſanctorum Patrum, & Rabbinorum aliorumque confirmem.

Tertia nobis cura erit de Chriſtianorum rebus; quod opus bipartitum. Priùs exponetur Hiſtoria Eccleſiæ, ut candidè ita ſuccinctè: rationes etiam verbo uno altero inſpergentur, quibus diverſa ſentientibus reſponderi queat. Poſteriùs ea omnia ſeligentur, ſuper quibus nunc controverſia eſt. Hic modeſtè cum Baronio & aliis, manus conſerimus. Sic utriſque conſulimus, & illis quibus ſufficit ſcire rem geſtam: & iſtis, quibus opus eſt adverſariis occurrere. Hanc curarum partem optarem, vel primam lucem conſpicere, niſi multa adeo adhuc cruda intercurrerent; partim quia toties, imo quando non, ab indigenis & exteris interturbor, partim quoniam in his conſignandis in illo Eccleſiæ Catholicæ ſchiſmate, ac tantis partium ſtudiis veritatis ſtudium neutiquam ſufficit, ſed prudentia etiam opus eſt ſingulari. Eoque ubi paulum priora proceſſerint, nihil æque exoptem, quam ut cum uno altero Magnæ Britanniæ, antiquitatis intelligenti & prudentia conſpicuo, per literas ſubinde de talibus conferendi felicitas obtingat.

Nondum in ſcribendo huc uſque perveneram, cum mihi à Dom. Goffio literæ tuæ exoptatiſſimæ. Quid primum hic, quid poſtremum eloquar? Téne illo dignitatis loco Dei gratia conſtitutum, tantis ac tam denſis ne-

Digitized by Google

gotiis obrutum, hoc me honore dignari indignum, ut ea cura, eo affectu reſpondeas ſingulis literis meis? O affectum eximium! quem niſi videam nihil me fuerit arrogantius ſtultiuſque; niſi profitear, nihil me terra proferat ingratius.

De poſthumis filii mei Dionyſii, ſimiliter actu, cenſeo, nihil nempe ejus divulgari oportere, niſi perfectum. Quippe imperfecta, ut rectè olim Plinius, cenſenda pro non inchoatis. Diſſertationem tamen Maimonidis ab eo verſam, judico propè adeo abeſſe ab ultimâ manu quam edendo ſolet adhibere, ut haberi id opus poſſit pro abſoluto. Et jam editum foret, niſi Blauwius J. C. uxore ducta in vicina ageret urbe, ac demum circa Kal. Jun. domuitionem cogitaret. Parenti optimo, parum erudito extra Matheſin, non auſus fuit abſens committere curam operis.

Filius Joannes operam ſuam addixit præfectis Indicæ negotiationis. Fiſci iis fuerit advocatus. Spero idoneum magis fore ſeculi rebus quam eum expertus ſum in humanitatis ſtudiis vel ſacris. Nihiligitur ſupereſt, quàm ut honeſtè alteri loco cedat in Collegio. Interim multum me Regiæ beneficentiæ tuæque ſollicitudini debere profiteor; quòd hactenus ei bene in Anglia fuerit, ſaltem bene eſſe potuerit, niſi per ipſum ſtetiſſet. Quicquid ſupereſt, ſpero exequetur conjunctiſſimus affinis meus Franciſcus Junius; ad quem fusè ſcripſi. Si qua in re opus ei fuerit conſilio vel auctoritate tua, confido illam non defore. Reverendiſſime, Illuſtriſſime Dom. Deum rogo, ut diutiſſime te ſalvum ac ſoſpitem eſſe velit, quo Eccleſia Anglicana, illa omnium hodie Eccleſiarum Helice & Cynoſura, deinceps etiam recto curſu ac ſecunda navigatione feratur.

Amſtelodami,
ⅭⅠↃ ⅠↃC XXXV.
Poſtr. Non.
April. St. Vet.

Illuſtriſſimæ tuæ Reverentiæ humillimus ac devotiſſimus Cliens,

G. J. Voſſius.

CCLIII.

D. Dell, *Reverendiſſimo Archiepiſcopo* Cantuarienſi *à Sacris,* *S. P.*

Fiducia, optime Delli, quam mihi amiciſſimus Goffius fecit, non dubito aliquid à te exigere, in quo mihi utilis eſſe poſſit opera tua. Eſt hæc futura in exercitationibus Grammaticis quas mitto. Duorum exemplarium, quæ amictu holoſerico eminent, unum celſiſſimo Walliæ Principi deſtinatum, alterum Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo, communi Mecænati ac Patrono noſtro. Si ludere nonnihil in re ſeria licet, cui viridi veſtitum convenientius erit, quam vireſcenti D. Principis ætati? cui cæruleo contectum magis competat, quàm D. Archiepiſcopo, cœleſtia curanti? Addidi his duo in membranis compacta, & marginibus paginarum inauratis, unum Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Londinenſi, alterum Bodleianæ Oxonienſium Bibliothecæ. Quorum ille Reverendiſſimo Mecænati meo D. Archiepiſcopo in priori dignitate ſucceſſit; hæc verò, ut præclarum Oxonienſis Academiæ ornamentum, ad curam ejuſdem tanquam Cancellarii pertinet. At, inquies, tertium primis duobus chartæ par reperio. Ita eſt, ſed hoc ſuperpondium eſt. Nempe metui, ne ex proceribus cuiquam exemplar ſatius eſſet offerri, quem equidem ignorarem, tam longè à Britannis degens. De illo igitur plane agendum fuerit, ex conſilio Reverendiſſimi Dom. Archiepiſcopi. Sunt & tria chartæ ſecundo tertioque non diſparis, ſed ſolo hoc inferiora, quod oræ paginarum non renitent auro. Horum unum eſto ejus qui ſtudiis præeſt celſiſſimi Walliæ Principis. Intelligo eſſe D. Brian Duppa, antea Decanum Ædis Chriſti apud Oxonienſes; cujus viri doctrinam pariter ac humanitatem, cum ante quinquennium & amplius Oxonii eſſem, abundè ſum expertus. Tanto minus dubitavi ad eum ſcribere, & hunc novum ei honorem oneroſum, ſive onus malis, longè honeſtiſſimum, gratulari. Nempe & hic locum non minus habere cenſeo, quam in regunda Republica, quod olim à doctiſſimo Varrone dictum fuit, Honus eſt Honos qui ſuſtinet Rempublicam. Alterum exemplar Rouſii eſto Bibliothecæ ejus præfecti, quam ante dixi. De tertio facile vides non poſſe te præteriri, quem anteà incognitum auſus ſum onere hoc onerare, veriùs quàm honeſtare. Sed ſimul putavi aliquod mittendum Symbolum amicitiæ, deinceps contrahendæ. Sæpius enim mihi per literas compellandus poſthac eris, occaſione earum rerum, de quibus aveam cognoſcere ſententiam Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi. Non eſt minutiis interturbandus, qui tot tantaque negotia ſuſtineat. Quare ſic ad heroa ſcribam, ut quædam tibi committam qui in diſtrictiſſimo commoda noris fandi tempora. Mittere etiam animus exemplar Academiæ Cantabrigienſi, & Decano Cantuarienſi, ac amiciſſimo Caſaubono. Sed exiſtimavi non tibi hoc curæ committendum, cùm exequi liceret per ornatiſſimum affinem meum Franciſcum Junium, qui in

ædibus

Digitized by Google

ædibus agit Illuſtriſſimi Comitis Arondelii. Multis amicorum non mitto, quia argumentum non eſt ejuſmodi, ut faciat ad genium omnium. Sed ubi quæ ſacram Hiſtoriam, vel Eccleſiæ dogmata ſpectant, edidero, non ero parcipromus, verum munificus & liberalis. Si tamen nunc quoque peccatum, monito opus. Mittam quamprimum iis, quibus oportebat. Vale.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxv.
7. Idus April. Stil. Vet. G. J. Voſſius.

Hiſce literis ſcriptis, in mentem venit, ut amicus putavit, perperam à me Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum D. Guilhelmum in præfatione ad celſiſſimum Walliæ Principem, ſtatui ab primo Archiepiſcopo Auguſtino tertium ſuper ſeptuageſimum. Nam inquiebat, eſt Archiepiſcopus LXXV. Occurrebam hoc pacto, ſequi me Landavenſem Epiſcopum Godwinum, cui ſi ὁ μακαρίτης Reverendiſſimus D. Georgius Abbotus eſt LXXIII. ſane Reverendiſſimus D. Guilhelmus erit LXXIV. ab Auguſtino autem omnium primo LXXIII. Nam ſi ab eo numerem, primus non veniet in numero. Ut in Ovidiano illo

Alter ab undecimo jam tum me ceperat annus.

Ubi non duodecimus ſed tertius decimus annus ſignatur.

Novum eidem viſum quod & Auguſtiſſimi Regis & celſiſſimi Principis nomen ſcriberem per K. Sed Latinis C. & K. non literæ ſunt diverſæ, ſed ejuſdem literæ ductus diverſi. Nec judicio tam Karolus poſui, quàm conſuetudine; quia meminiſſem, ſic me in membranis optimis & vetuſtiſſimis exaratam hanc vocem inveniſſe. Atque ita quoque Petrus Pithœus, vir optimè de antiquitate meritus, in Francicis Annalibus crebro admodum Karlus, vel Karolus expreſſit. Etſi nec Carolus refugit. Nempe ſcribendi modus hic eſt arbitrarius, nec in eo verſantur vectigalia Populi, vel ſalus Regni, ut dici ſolet. Sed quid minutis inſiſto? Utinam ne graviora ſint, in quibus aliquid me fugerit. Nempe homo ſum, nec humani quicquam à me alienum puto.

Iterum vale, optime D. Delli.

CCLIV.

Epiſcopo Londinenſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

GRatias Deo ago, quod cum decreviſſet grande illud Eccleſiæ columen D. Guilhelmum in Archiepiſcopali ſede conſtituere, te potiſſimum voluerit in Londinenſis Eccleſiæ Cathedra tanto ſuccedere heroi. Hinc enim omnes pietatis juxta & antiquitatis amantes ita fore augurantur, ut arctiſſimâ veſtri duorum conjunctione, magis & magis ſordeat novellitas, ſplendeat vetuſtas. Quem affectum meum cum optimo quoque communem perſcribendi nunc occaſionem arripui avidè, quod exercitationes meas Grammaticas ad celſiſſimum Magnæ Britanniæ Principem mitterem. Putavi enim rectè, & ex officio me facturum, ſi eâdem eminentiſſimo nomini tuo exemplar offerrem, quod ut boni conſulas rogo. Equidem ignorare non poſſum, quanto gratius munus foret, ſi in ſacro argumento induſtriam poſuiſſem. Sed alterum illud ætatulæ celſiſſimi Principis magis conveniebat. Nec in graviori re deinceps opera noſtra claudicabit, modo Deus mihi conceſſerit valetudinem & vires. Quem ipſum rogo ut te, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Domine, diutiſſime ſalvum ac ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxv. 12. Kal. Maias St. Vet.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui cultor devotus,

G. J. Voſſius.

CCLV.

Rev. & Doctiſſ. D. Brian Duppa, *Illuſtriſſimo Magnæ* Britanniæ *Principi à Studiis.*

Reverende Doctiſſimeque Vir,

SÆpe animum meum ſubit recordatio, qua me humanitate exceperis Oxonium venientem, ubi tum Decanum te eſſe Ædis Chriſti commemini. Nunc vero intelligo; admotum te ſtudiis illius, à quo poſt auguſtiſſimum Regem, (cui de noſtri utriuſque temporibus ſiqua ſuperſunt, annos Deus largiatur) ſpes Magnæ Britanniæ potiſſimum dependet. Bene æternum ſit optimis & ſapientiſſimis viris, per quos Deus hanc mentem

Digitized by Google

tem inſinuavit ſereniſſimo Regi, ut ex ſummorum virorum abundanti tantopere Britanniâ unum te omnibus præferret, cui cara adeò pignora committeret. Cœleſti etiam numini ſupplicamus, tui quoque, ſed magis Regni causâ, imo tot Regnorum, ut magis magiſque te ſpiritu ſapientiæ firmet. Quid enim homulli abſque divinâ gratiâ poſſumus? Faxit illa ut te tanti Principis Ephoro, ætas gaudeat præſens, & omnis poſteritas, pro tam nobili opera, præconia debita rependat. Quamvis verò non ea vis animo, nec illa fœlicitas, ut in hujuſmodi ſortem naſcerer, nunquam deſinam erga inclytam ſereniſſimi Regis ſtirpem, animum teſtari devotiſſimum. Cujus primum argumentum ſunto Exercitationes Grammaticæ, quas ſi Illuſtriſſimo Walliæ Principi dicarentur, illuſtriores fore exiſtimavi, & ſimul hoc me conſequi poſſe, ut operæ tantulæ ætati non prorſus inconveniente, obſtringerem me ad graviora ſanctioraque. Exemplar confido illuſtriſſimus Princeps, jam ante has tibi redditas, ab Reverendiſſimo D. Archiepiſcopo Cantuarienſi acceperit. Sed nefas erat, ſi non tam bellam occaſionem amplecterer, aliquo ingenii noſtri monumento, ut poſſem comprobandi erga te animum & officium meum. Nempe iſto potiſſimum, ut eumpſe fœtum ad te quoque tranſmitterem: non quaſi commentatione hac uſque adeo mihi placeam, ſed quia leve, quam multi cenſeant, putent artem Grammaticam, artium & ſcientiarum omnium janitricem, eo uſque perducere, ut non multum adeo nunc, à faſtigio, ac perfectione ſua abeſſe videatur. Ceſſatum hâc parte à viris magnis. Subii ipſe onus fortaſſe aliquo honoris noſtri, publici diſpendio non item. Idem ſpero judicabis, ubi operoſam adeò operam noſtram introſpexeris. Vale, vir ſumme, & amiciſſime, animoque tuo ita perſuade dum vivam, tui me nominis cultorem fore.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxv. 14. Kal. Maii.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCLVI.

Joanni Rouſe, *Bibliothecario* Bodleiano *S. P.*

GAudeo, præſtantiſſime Rouſe, tam bellam mihi occaſionem oblatam abrumpendi diuturnum hoc ſilentium, quod non ab ulla tui oblivione eſt (melius de me meritus es) ſed ab occupatiſſimo vitæ genere, quod meum me eſſe neutiquam ſinit. Quam vero occaſionem dixi, ei mihi præbita eſt ab noſtris de re Grammatica libris, celſiſſimo Magnæ Britanniæ Principi inſcriptis, quorum exemplar melioris chartæ & inauratum mitto, ut inſtructiſſimæ Bodleianæ Bibliothecæ illatum, aliquid inde honoris accipiat, & ad anctorem ſuum id transfundat. Alterum etiam codicem comitem eſſe juſſi; ſed hoc animo, ut ubi hoc officio perſunctus erit, in privata tua Bibliotheca aliquid reperiat loci. Affectum hunc erga te conſules boni. Non diffiteor argumentum operis noſtri vile haberi à multis. Sed aliis ceſſantibus, ſuſcipiendum id nihilominus exiſtimavi. Turpe enim cum tanta ſeges ſit eorum, qui quotidie bene mereri ſtudent de diſciplinarum aliis, non inveniri, qui idem conentur Grammatica in arte, cum priuſquam ad majora myſteria admittamur, minoribus illis initiari opus ſit. Ab hac doctiſſimorum virorum circa eam diſciplinam incuriâ provenit, ut nuſpiam fere crebrius peccetur quàm à doctoribus ejus, dum vulgatis inſiſtunt ſententiis, nec quà eundum, ſed quà itur, greſſum dirigunt. Porro (quod multis minus fiat veriſimile) ſatis operoſa nobis hæc opera fuit, dum (ut cum Terentiano Mauro dicam) recondita quæque

Dumos inter & aſpera
Scrupoſis ſequimur viis,
Fronte exile negotium
Et dignum pueris putes.
Aggreſſus labor arduus.

Sed de opera noſtra nihil addam, maloque te remittere ad præfationem, quam præmiſi ad Lectorem. In priori Epiſtolâ, quæ eſt ad ſereniſſimum Magnæ Britanniæ principem, mentionem facio Oxonienſium inclytæ Academiæ, & eximiæ humanitatis, quâ me ſummi ejus viri exceperunt. Nempe occupationes tam denſæ, quibus penè obrutus ſum, necdum ſi vere, ut aliter affectum erga bene meritos teſtarer, quam debiti mei profeſſione. Sed ſperò aliquando melius erit: quod opto, ne videar ingratus. Deſidero ſcire, vivatne & valeat ornatiſſimus Edwardus Pococke, & utrum è Syria, ut confido, ſit reverſus, ubi item degat. Volupe erit cum eo deinceps colere amicitiam, ante quinquennium inchoatam. Salutabis plurimum meo nomine, excellentiſſimos viros Academiæ veſtræ, imo & noſtræ, quando & me in Academicorum veſtrorum numerum adſciſcere non dubitâſtis, xii. Nov. Ann. cIↄ Iↄc xxix. ut bene noſter Pockius, in opere nobis dicato annotavit. Sed, ut puto, non occaſio jam ſalutandi

lutandi Doct. Juxon, quem ad Epiſcopalem dignitatem evectum audio, uti & Doct. Brian Duppam ſtudiis admotum celſiſſimi Walliæ Principis. Verum arbitror agere adhuc Oxonii, D. Acceptum Fruen, item D. Prideaux, ac D. Samuel. Fell: Sed & D. Claytonum, & ornatiſſimos viros, Harriſonum ac Chillingworth, atq; alios. Quare eos, quæſo, ut dixi, ſalute plurima imperti; imo ſi grave non erit, perſcribe ut valeant, & an eadem quæ, cum iſtic forem, munia apud vos obtineant. Mihi perjucundum erit aliquid de illis ex te cognoſcere. Vale, doctiſſime & amiciſſime Rouſe.

Raptim ſcribebam *Amſtelodami* cIↄIↄcxxxv. xii Kal. Maias St. Vet.

Tuo nomini merito tuo addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLVII.

Petro Staeckmans, *in Coll. Gener. Ord Deputato*, *S. P.* Hagam Comitis.

ALiquid moleſtiæ mihi attulit, vir ampliſſime, quod tam avidè expectanti reditum tuum, occupationes inviderint hanc fœlicitatem: nam abſque his fuiſſet, ſcio, quæ humanitas tua, cùm urbem hanc tranſires, non expertem me ſiviſſes jucundiſſimi alloquii tui; ſiquidem, non ignoras, ut cibo corpus, ita animum ſermonibus ali, illis imprimis, qui promuntur, non ab uno è multis, ſed illo quem ſua virtus, ac doctrina, in ſublimi loco collocârunt. Benè interim quod publicis mihi occupationibus tuis ereptum, compensâris literis longè humaniſſimis: in quibus videre, viſus ſum imaginem tui. Eò magis volupe foret ſatisfacere illi, quod poſtulas; ſed enim quos filius Matthæus, Bataviæ, Zelandiæque Annales condidit, nunc penes Typographum ſunt: qui jam editionem auſpicatus, inque iis promittit ſe paſſibus tantum progreſſurum, ut intra menſes duos, vel circiter, lucem videant, libri quinque priores, quibus ducentorum quidem annorum tempora, non fusè quidem, nec confuſe tamen perſtringit: accuratè verò perſequitur proximos trecentos, qui in anno deſinunt trecenteſimo poſt milleſimum. Priuſquam verò partem alteram publici juris faciat, decretum ei edere, quæ obſervata illi, de Batavorum libertate: Quæ ſanè ante Burgundorum, & Auſtrianorum, in has terras imperium, maxima ſemper fuit. Quod nec ſemper diſſimulant ſcriptores, ſatis Auſtriacis addicti. Longum eſſet omnes recenſere; ſed multorum inſtar, fuerit Pontus Heuterus Delphius, qui in ſecundo Burgundicorum non veritus ſit ſcribere, *Brabanti, Namurcenſes, ac Hannones Principibus ſuis in gratiam Comitis obtemperarunt. Leodienſes, Hollandi, ac Zelandi, minime; quantumvis Comes Albertus, omni ratione, Comiti Ludovico gratum facere ſtuderet. Precario enim ferme Reguli hujus temporis Liberis populis imperabant.* Pag. 36. Si dicendum quod res eſt, vir ampliſſime, longè alia facies hujus Reipublicæ fuit, ſub Comitibus Hollandis, atque etiam Hannoniis, & Batavis: alia ſub Burgundis, & Auſtriacis, qui cum vellent, quod quâ jure, quâ injuriâ, poſſent, libertatem pene omnem peſſum iverunt, partim dolo, partim vi. Nihil liquidius erit, ubi filii liber, ſuper hoc argumento, prodierit in lucem. Quod ſi ea, non dico, extremam manum accepiſſent, ſed non multa adeo, ſolum memoriæ ergo rudius, concepta intercurrerent, qualia qualia forent, jam nunc tranſmitterentur. Atque id coram etiam me dicere commemini. Porro opere eo, non ſolum Belgicæ, ſub Burgundis ſtatum expendit, ſed ab ipſis incunabulis ejus libertatem eſt probaturus. Vis, vir ampliſſime, ut Pictorum more, lineis quibuſdam, picturaque μονογράμμῳ, ac ut veteres dixêre, ſubleſtâ faſtigia carpam operis univerſi? Erit id quadripartitum. Primum quidem Bataviam, à Romanorum; deinde à Saxonum, Francorum, & Wiltorum ſervitute vindicabit. Tertius liber in eo totus verſabitur, ut ſocietatem inter Friſios Batavoſque initam probet, & quo pacto illi tandem communibus votis Principem elegerint. Poſtremus Ordinum Comitumque collatam poteſtatem habet; ubi imprimis oſtenduntur Principum artes, in obterendâ Belgarum libertate maximéque Burgundicæ domus & Auſtriacæ: & in illâ quidem Philippum Bonum occulte, Carolum Audacem palam, in hac ſimulando Carolum V. Philippum vi, Republicæ libertatem evertere conatus. Iſtis comprobandis prope ei prora, & puppis, Leges, Privilegia, Statuta Ordinum Comitumque. Partim tamen etiam ad partes advocantur Meieri annales Flandricæ, Haræi Brabantica, Flandrica Marckantii, Burgundica Heuteri, ejuſdemque Auſtriaca, Annales Hollandici, Belgicâ olim linguâ conſcripti, Trajectina Hedæ, & Friſica Ubbonis Emmii hiſtoria, atque alii nonnulli; ſed ſuper iſtis fuſius diſſeremus, ubi vel tibi Amſtelodami pauxillum hærendi, vel mihi Hagam excurrendi occaſio erit. Vale, vir ampliſſime, diuque fœderatæ hujus Belgicæ bono, ſoſpes age, & incolumis.

Amſtelodami. cIↄ Iↄc xxxv. iv Id. Maias.

Ampliſſimo nomini tuo addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLVIII.

CCLVIII.

Hugoni Grotio, *Regni* Sueciæ *Legato*. Pariſios.

Illuſtriſſime vir,

DE honore legationis, quo longè eo digniſſimum Sueciæ te regnum extulit, ex animo gaudeo, eumque, & tibi tuiſque & Sueciæ univerſæ, atque adeo Chriſtiano Orbi, fortunare cupio. Atque idem votum omnium, qui virtutem amant. Equidem ſemper rebus Suecicis optimè volui: nunc tamen impenſius id facio; quia video eam intelligere & æſtimare poſſe virtutes, laudeſque tuas. Optimè diu ſit Illuſtriſſimo Heroi Oxenſternio, cujus prudentia tam Sueciæ, quam tibi, conſultum nunc, & porro conſuletur, ſi in maximis expenſis, quas tanti honoris exigit faſtigium, malignius ſolvatur: ut aliqui amantes tui verentur (amor res eſt meticuloſa) ſi hinc Cæſar, inde Polonus oppugnent, nec Chriſtianiſſimo Regi res ſatis erit cordi; ſed hæc curabit ille, qui Regum corda habet in manu: & ea eſt ingenii tui ſagacitas, ut tempori ſcias omnibus providere. Ac propemodum metuo, ne iſta legens, fortaſſe rideas, tam anxiam ſolicitudinem eorum qui hic ſumus: præſertim cum à Voſſio proficiſcantur, qui ab animo ſuo potuit impetrare, ut tam ſero tantum tibi honorem gratularetur. Ut in me etiam conveniat, quod Ciceroni olim aiebat Auguſtus, Poſtremum accedere amicorum; ſed illi ambigua voce ludere viſum, quia ſimiliter Tullius, cum laudandum diceret Octavianum, tollendumque. Meus verò animus tam perſpectus tibi, ut ceſſationem iſtam nunquam ſis crediturus ab imminutione amoris provenire. Et verò cum multa variaque meum hoc officium ſint morata, nihil æquè tamen ac illud, quod de Sophompanea, ac cæteris poematis ſacris, certi aliquid reſpondendum putarem, ac de hebdomade in hebdomadem, à Blauwio rejicerer. Nihil æque mihi grave in talium genere fuit, quàm quod ſic eluderet, ut neutiquam ſatisfacere poſtulatis tuis poſſem. Bene interim, quod tandem ſe exſolvit, nec inelegantibus Typis excudit, & ut emendate excuderetur, mecum providit: ſi quid tamen oculos fugerit, vel melius nunc occurrerit tibi, quàm prius, velim perſcribas, ut ſaltem editione ea, quæ minoribus Typis ſequetur, corrigatur. Non dubium enim quin vicinus Janſonius, uti in opere tuo de Jure Belli fecit, ita hæc etiam poemata minori forma divulgare cogitet. Huic malo non aliter occurrere Blauwius poſſet, quam Typis itidem exiguis, ſed elegantioribus recudendo. Valdè hic animi hominum ſuſpenſi de Claſſe quam ſereniſſimus Britanniæ Rex parat. Plerique metuunt, ne quia multimodis offendimus, in nos cudatur faba. Cæterum, quod aiunt, Regem, vel Proceres ad Papiſmum vergere (ita his quoque terris prædicant vulgo) id ab animis proficiſcitur exulceratis, nec quicquam probantibus, niſi quod Gallicis Eccleſiis conforme. Hoc habent optimi & doctiſſimi quique Britanniæ, quod magni faciant Eccleſiam veterem, nec in dogmate ſolum libenter ſapiant cum primis ſeculis, ſed etiam ritus, qui tum obtinuere, lubentes ſequantur. Hac propter Cathari, qui id Papiſmum vocant, non deſinunt traducere ſic ſentientes, & ſimpliciores, quorum maximus numerus, magno Zelo abalienare ab Regum Optimo, & Epiſcoporum illis, quibus Orbis Chriſtianus genuinæ antiquitatis reverentiores non habet. Quam noxium, ac periculoſum id Regno ſit, ſiquis non intelligit, ex Zelotis pleriſque in Batavia capere poſſit experimentum. Quare Rex ſtudet, ut qui fide conveniunt, ritibus etiam ſimiles ſint; ſed audio Puritanos Anglos dicere non debere Indigenis minorem eſſe in iſtis libertatem, quam exteris; Regem, intellecto hoc, egiſſe, ut Gallis etiam, ac Belgis nati, ſed in Britannia, ac Anglicè à pueris edocti, Anglicis ſe Eccleſiis jungerent, ut ita facilius Eccleſiæ iſtæ coaleſcerent. Hos propterea vehementer conqueſtos; regique indicium factum, ut Britannia excedere cogitent. Dixiſſe ad illud Regem; puerorum eos ſimiles eſſe plorantium priuſquam vapulent. Nec videri Regem illos diutius urſurum, dummodo tandem pauſa fiat odioſè adeo traducendi Proceres optimos, & in contemptum adducendi præſentem Eccleſiæ Anglicanæ formam. Horreſcit animus referre, quibus maledictis, & mendaciis, Zelotæ (me etiam præſente, ne quid iis affingi putes) Antiſtites optimos, mihique notiſſimos proſciderint. Quanto hic tutius, tanto id quoque hic vehementius, & frequentius fit. Quales cum in Angliam veniunt, indigenarum etiam animos magis turbant: ut iſta Zelotarum utriuſque gentis commercia concordiam Eccleſiæ Anglicanæ reddant difficiliorem. Quam falſum autem ſit, quod Reverendiſſimum D. Archiepiſcopum Cantuarienſem aiunt cogitare de Papatu reducendo, ſi non aliunde mihi ſatis conſtaret, vel inde conjecturam planiſſimam caperem, quod me tum per alios, tum literis etiam ſuis, hortari non deſinit, ut breviter Baronianos Annales refellam, Regique operam hanc noſtram dicem. Vix etiam ſemeſtre eſt, quod Sacellanus Regius, coram Rege, & Archiepiſcopo, in concione dixerit,

Digitized by Google

dixerit, eo anno, ac menſe, ac propemodum die, centeſimum annum expirare, ex quo Henricus VIII. Papatum omnem ex Anglia penitus ejecerit: ac votum idem Sacellanus addebat, ut ne unquam, vel ſub Rege Carolo, vel prole ejus reduceretur. Quod apertis favoris indiciis Rex, & Archiepiſcopus mox approbarint, univerſa Eccleſia acclamante, *Amen.* De Affine Junio multum gaudeo, quod tanti eum facias, ut operam ejus potiſſimum exoptes: ſcio quantum hoc ei incrementum in ſacris, & civilibus ſtudiis afferre poſſit. Sed qua conditione apud Illuſtriſſimum Arundelium vivat, dicere non habeo, uti nec illud, an ad certum annorum ſpatium, ſe familiæ illi obſtrinxerit. Exiſtimo me citius ſuper eo aliquid reſcripturum, quam exiſtimes. Eſt apud nos juvenis annorum XXVIII. nomine Juſtus Ruewaert, filius optimi doctiſſimique Theophili Ruewaert, Eccleſiaſtæ Remonſtrantium, & ante ſchiſma, & nunc quoque apud Britannos. Is Gallias cogitat, ſpe illa, quod nobilis alicujus liberis præfici honeſta conditione poſſit. Latinè non modo, ſed Græcè etiam doctiſſimus eſt, ac ea lingua verſus etiam edidit complures. Intelligo & moliri editionem Epigrammatum Græcorum, quæ fecit. Valdè ob hanc peritiam, æſtimari à Cunæo, & Heinſio ſolet; ut de aliis taceam. Non dubitarem eum tibi commendare, ſi mores mihi perſpectiores forent. Diſpares de eo Remonſtrantium ipſorum opiniones ſunt. Corvinus, & moderatiorum alii amant, ac à judicio, & probitate laudant. Alii culpant, tanquam non ſatis ſiccum Excuſant amantes, eo quod nihil mirum in juvene ſit, ſi laſſus diurno labore (nam apud Wyttirium, egregium mercatorem, & liberis ejus à ſtudiis fuit, & præfuit codici accepti, & expenſi) circa veſperum horula interdum cum amico frontem exporrigat: quod cum domi ſuæ facere non poſſit, in diverſorio fieri neceſſum eſſe. Raros Lugduni, etiam melioris notæ, aliter vivere. Quodammodo amaſſe etiam ex Catonis magis, quam B. Pauli præſcripto aiebat ei inimiciſſimus ſecta Contraremonſtrans. Sed conſtanter id pernegant amiciores: vel ſaltem rident nugas, quod in ingenio optimo, ita minutatim omnia ad vivum reſecentur. Quorſum iſta, inquies, ad me tam multis? nempe ne quem ſic commendem, ut non vera, falſaque ſcias. Tum autem ut videas, an privatim etiam utilis eſſe poſſit. Credo, homo eſt, & adoleſcens, ſed excitato ingenio, & qui ſi volet, (ut velle puto) altius aſſurgere poſſit, quam vulgares animæ ſolent. Si forte ad te literæ per ipſum dandæ, non apertè omnia ſcribere liceat, quia experientia comperi, literas ab adoleſcentibus in ſuo negotio reſerari ſolere, priuſquam tradant. Et hæc cùm ſcribam, tamen amo juvenem ob dotes egregias. Tantum neſcio, in ambiguis illis, vel diſcrepantibus amicorum pariter ac inimicorum judiciis, quid credere debeam. Mei interim officii erat, nihil te celare. Jam nunc enim de eo compellari incipio, ut commendem tibi, non quo utaris ipſe opera ejus, (nihil enim illis de eo cogitationis) ſed ut, ſi poſſis, commendes alteri, quandoquidem hic exigua ſpes emergendi. Nec paternæ facultates illæ, ut ſucco ſuo vivere poſſit. Sophompaneæ xx. Exemplaria fratri tuo tradidit Blauwius, decem melioris, totidem vulgaris chartæ. Cætera ad te utriuſque chartæ mittit; ſed plura miſſis, ſi voles, à Bibliopola accipies. Nam ſi benè Blauwium novi, non is eſt, qui ad exemplaria paucula attendat. Ipſe ex duodecim exemplaribus, quæ mihi pro opera debet, in Angliam aliqua mittam: uti Junio, Caſaubono, aliis; ante omnes Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo D. Archiepiſcopo. Quod tantus egregium animi fœtum nomini meo dicaris, & antea multum ſolatii attulit filium lugenti, & nunc magnitudinem beneficii hujus cogitanti, ſummam adfert voluptatem. Quare quod antea etiam feci, iterum, iterumque meo, & meorum nomine nunc facio; gratiaſque agimus, quas poſſumus, quia debere plurimum omnes profitemur. Mitto melioris chartæ exemplaria duo librorum de arte Grammatica: unum tibi, vel filio potius; alterum ei cui voles, hoc eſt alicui non planè tetricum hoc, & quodammodo puerile ſtudium aſpernanti, ſeu is Rigaltius, ſeu Puteanus, ſeu alius erit. Si tertium, affectus teſtandi, cuiquam dandum putes, quamprimum mittam: vel à Bibliopola Pariſienſi, cui exemplaria Blauwius mittit, per famulorum aliquem petendum. Facile inter me & Blauwium conveniet. Miſerat fratrum Puteanorum alter ad Salmaſium literas Lugdunenſium, quibus ſocer meus Junius Heidelberga, in Lugdunenſium Academiam vocabatur; miſerat autem ut mihi darentur. Pro quo affectu ſummi viri, & per Salmaſium gratias egi, & nunc quoque id facio, & occaſionem opto grati animi comprobandi. Claudam eo literas haſce, quod filius Petrus, probitate vitæ, mihi, Corvino, & aliis ſatisfaciat, nec induſtriam, quandoquidem mediocris ea, magnopere deſideremus. Ut ſic pergat, vel potius ſe vincat, fortaſſe etiam hortatus noſtri, ſed paterni præcipuè efficient. In me, quod curam ejus reſpiciat, non patiar aliquid requiri. Ego, uxor, liberi, te, Conjugem, & tuos pluri-

mùm ſalutamus, Deumque rogamus, ut te, Illuſtriſſime Domine, Sueciæ, & orbis Chriſtiani bono, diutiſſimè incolumem conſervet.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxv. Idibus Maiis. *Illuſtriſſimi nominis tui cultor,*

G. J. Voſſius.

CCLIX.

Franciſco Junio, Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

TAndem, mi Affinis, ſilentium rumpo, atque ad officium redeo. Occaſionem ſcribendi præbet Illuſtriſſimus Comes de Leſhno, juvenis eruditus, & Doctorum æſtimator. Qui cùm aliquid literarum à me poſceret, ad amicos meos in Anglia, ſcribendum putavi Cantabrigiam ad Doct. Beale Præfectum Collegii Joannis; & Doctorem Martiæ, Collegii Reginalis præſidem: Oxonium autem ad Doctorem Fruen, Collegii Magdalenſis caput, & Joannem Rouſe, Bibliothecæ Bodleianæ Præfectum. Nempe ſic Illuſtriſſimus Comes arbitrabatur, facilius ſe innoteſcere poſſe ſummis his, & per eos, aliis egregiis Angliæ viris, ſi mea quoque commendatio acceſſiſſet. Quare ſi qua in re, ei opera quoque tua utilis eſſe poſſit, deſugere non debes. Juvenis eſt in magnam ſpem natus. Parentem habet Illuſtriſſimum, Polonii regni Palatinum, magnum Columen Eccleſiarum reformatarum iis terris: ſanè non minoris à noſtris fit in Polonia, quàm magnus ille Razevilius in Lithuania. Horum enim erga Eccleſiam merita præ omnibus prædicantur. Etiam idem ille Heros Sereniſſimo Regi noſtro Carolo per literas eſt notus, ac viciſſim literis quoque Rex ſuum erga eum affectum, abundè teſtatum fecit. Hæc eo lubentius perſcripſi qui Barones Stupeskii de Conari, quos ſcis ſeſquiannum mecum vixiſſe Lugduni, ex eadem familia ſunt; ut decus tantæ domus non poſſit non mihi perſpectiſſimum eſſe. Qui ei à ſtudiis eſt, Joannes Jonſtonus, juvenis eſt pereruditus, ac admodum probus, & his diebus in Doctorum Medicinæ numerum cooptatus à Lugdunenſibus noſtris. De filii mei Dionyſii diſceſſu ad ſuperos, nihil poſſum ſcribere. Tantus me dolor premit, quoties cogito; amiſi pluſquàm dicere poſſim. Deum immortalem! quanto ille intervallo Patrem poſt ſe relicturus erat! quippe qui jam nunc in non uno longè ſuperat. Accedebat tanta probitas, ut ego hac ætate, non auſim mihi eam tribuere. Sed ſic viſum Deo, qui unus novit, quid illi, quid mihi, quid familiæ toti, maximè expedierit. Hoc me ſolor, optime Adfinis, teque ſalvere jubeo. Quod & facit conjux, & tota domus noſtra.

Amſtelodami raptim, Poſtr. Id. Maias cIↄ cIↄ xxxv.

CCLX.

Claudio Salmaſio *S. P.*

TAndem, maxime vir, ad te mitto, quæ, paucis exceptis, olim obſervavi in antiquis ac recentibus artis Grammaticæ ſcriptoribus. Gaudeo me equidem defunctum moleſtiſſimo labore in argumento adeo tetrico & in ſpeciem puerili. In quali me omnem deinceps quoque ætatem conſumere optent malevoli. Me vero ſolatur quod qualis qualis materies ſit, non inamœne vel incurioſe eam tractarim, modo formam operis cum priorum opera lubeat conferre. Et niſi pertæſum fuiſſet diuturnioris moræ in hujuſmodi, ut creditur, minutiis, longe pulchriora eſſent interſperſa. Sed Catone hoc nunc contenta ſit adoleſcentia, & quod eſt ſcholarum, quarum præfectis conſulere voluimus. Grotii eximii Sophompaneam credo, vel jam acceperis, vel pauciſſimis diebus accipies à fratre ejus Guilhelmo Grotio Hagenſi Juriſconſulto. Sin is ceſſarit, non committam ipſe ut diutius frauderis. Maximæ mihi voluptati fuit, quod intelligerem bonis omnibus laudatiſſimum virum non ab Illuſtriſſimo Oxenſternio modo ſed à Regno Suecico miſſum ad Regem Chriſtianiſſimum, ac ab eo & Regni proceribus honorifice adeo exceptum. Deus tantummodo faxit ut perpetuum gaudium gaudeamus. Quod erit, ſi Galliæ ſatis cordi erit Germaniæ ſtatus, & Deus conſilia Regis fortunarit. Ab Affine Junio tandem literas accepi Kalendis Aprilis exaratas. Vellem tranſmiſiſſet, quæ petieramus. Verba ejus ex Epiſtolâ exſcribi juſſi, ut quid rei ſit, certius intelligas. Sed fortaſſe interea, vel Patricius Junius vel Seldenus promiſſis ſteterint. Si quid cognoro ex literis proximis, ſtatim perſcribam. Scire aveo quando ſperes commentarios tuos rei veſtiariæ poſſe Typographo tradi, item quid de Arnobio ſtatueris. Blauwius noſter poſt menſes duos auſpicabitur editionem operum omnium Meurſii quorum magna pars hactenus ἀνέκδοτ· cætera meliora erunt vel auctiora. Salve plurimum à me

à me, uxor ab uxore, imo uterque ſalvete à nobis omnibus, & una vobiſcum D. Elichmannus.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxv.
viii Kal. Jun.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCLXI.

Joanni Meurſio *S. P.*

CRetenſia tua, optime maximeque Meurſi, accepi, mihi quidem perjucundum fuit videre, opus longe eruditiſſimum amiciſſimi viri multoque etiam gratius credo futurum Arlanderveniæ Domino. Nunc ab urbe abeſt: ſed ſimulac redierit faciam quod mei muneris eſt. Jam video, quid me ſcribere porro velis. Nempe quid promoverint in editione tuarum Amſtelodamenſes noſtri. Referre piget pudetque. Dic ingenue inquies. Quid dicam, amiciſſime vir? Nondum auſpicati. Etſi manſuetum & lenem animum tuum jam à multis annis perſpexi, tamen ſcio commoveris. Et profecto mihi idem uſu veniret. Cauſam quæris. Dicam ego non unam. Primum eſt illa, quod Joannes Blauwius J. C. in quem unum hactenus onus omne recubuit, uxorem Goudæ duxit honeſtam, opulentam. Eapropter pluſculis menſibus omnia frigidè ſatis hic acta. Nunc demum is pedem hic figere ſtatuit. Cur dices non quamprimum ſaltem inchoant? Alius diceret ſolatioli cauſa id fieri. Sed eludere aliquem à moribus meis nimium quantum abhorret. Quare ſic habe. Parens Guilhelmus eſt ſenex, qui derivare ſtatuit Typographii laborem in liberos juſtæ ætatis. Qualis Juriſconſultus ille quem dixi, & alter, qui exteras terras hactenus luſtrat, & jam ex Italia redux in Britanniam venit, unde ad nos rediturus, non quidem intra duos, tres dies, ne te fallam, ſed menſes circiter duos. Credo horum partiaria omnis deinceps, ut impenſa, ita cura erit. Cernis, ut iſta prævideri non potuerint, cum primum ad te ſcriberetur. Eo facilius condonabis. Ac ſummum hoc ſit ex infortuniis tuis. Ex animo meo tuum æſtimo: itaque ſcire voles intra quod temporis ſpatium abſolvi cuncta poſſint. Nondum potui certi aliquid reſciſcere, quia ne Blauwiis ſatis magnitudo & multitudo operum tuorum perſpecta. Sed hoc pro certo mihi aſſeveratum ab iis, velle eos, binis uti typothetis, binis prælis, ut omnia opinione celerius peragantur, & quod neglectum mora diuturna, id eo pacto compenſetur. Mihi quidem qui eos viros bonos novi, plane perſuaſerunt. Sed occaſione primâ ex me plenius certiuſque de ſingulis cognoſces. Urgebo haut aliter ac ſi mea res ageretur. Ac ne cenſeas quas cauſas commemoravi uni tibi obfuiſſe, ſcias eaſdem obſtetiſſe cur Filii mei Dionyſii Maimonides non viderit lucem. Nam non ante eum aggredientur quam ubi Frater Juriſconſulti redierit. Multum autem aſſidua duorum typothetarum opera promoveri, & tu ſatis ſcis, & nos hic experimur in Hiſtoria Comitum Hollandiæ quam Filius meus Matthæus non ſine genio, & quod majus, ſumma fide conſcripſit. Mittam ſimulac opus erat abſolutum. Nunc habe meos de re Grammatica libros de quibus me aliquando, cum Collegæ eſſemus colloqui memini. Tandem lucem vident neſcio quo honore meo, ſcio adoleſcentiæ & ſcholarum bono. Addo & Sophompaneam maximi & tui amantiſſimi Hugonis Grotii. Quod eo facio lubentius, quia mihi operam hanc ſuam conſecravit. Certus ſum multum voluptatis tibi attuliſſe, quod homo Batavus ſuis ante neglectus, nullo merito ſuo, nunc Deo propitio ad illud faſtigii decus ſit evectus, ut legatus ſit Regni Suecici ad Chriſtianiſſimum Regem, à quo etiam honorifice admodum eſt exceptus. Filiam juniorem magni ingenii Puellam amiſit ſimulac Lutetiam venit. Morbum ex hiberno itinere contraxerat. Audio nec alteram ſatis commodè valere. Quis Reip. noſtræ ſtatus deinceps ſit futurus difficile eſt dicere. Fœdus initum cum Gallo, quod Deus utinam fortunet. Multorum enim metus, ne minus ſit ſalutare futurum his terris. Cauſas quid dicam? Non omnia literis committi poſſunt. Sane non dubium quin eo offenderimus Britannum. Quamquam de eo & aliæ offenſæ ſint cauſæ. Strenue rem geſſimus in Flandriâ, unde magna cum clade à Philippino propugnaculo rejectus Hiſpanus. Galli quoque ab eodem juxta Hujam inſignem victoriam reportarunt. Omnino Cardinali ut vocant Infanti infeliciter initia hæc procedunt. Sed an ut gaudendum nobis quod prælo ſuperior ſit Gallus, ita optandum ſit eundem bello vincere difficile dictu eſſet. Plane verendum ne tam potentis vicini aliquando pœniteat. Nam quid æque nobis adverſum Hiſpanum commodavit quam ejus longinquitas? Sed hæc curæ erunt numini ſupremo. Burgerſdicius poſt longum morbum Lugduni exceſſit. Uti & aliquanto ante Socer ejus Verbomius. Etiam Heinſius uxorem amiſit, de quo, abſque dubio, jam aliunde intellexeris, & fortaſſe ex meipſo, nec enim ſatis memini: Nam annus & amplius multo eſt quod exceſ-

ſit. Salmaſius necdum Leidæ aliquid in lucem divulgavit: ſed meliori utitur valetudine quam antehac. Barlæi uxor graviter ægrotat, nec extra periculum eſt. Mea infirma ut ſolet, ſic tamen ut par videatur rei familiari. Honartius Senator & Conſul urbis noſtræ Bickerus, legati in Poloniam miſſi, cum Friſio Senatore, qui Franekeræ quondam juris profeſſor fuit. Nempe hoc fine ut diſpiciant num inter Suecum eſt Polonum pacis negotium tranſigi poſſit. Adrianus Pauwius advocatus Hollandiæ & legatus fœderatæ Belgicæ in Galliam hæret iſtic hactenus ſed invitus, quia ut ſcribit, negotium totum, cujus cauſa miſſus erat, confecit. Multum ſollicitat per literas ut redire liceat. Sed nihil hactenus efficere tot literis vel precibus potuit. Cauſam melius illuſtriſſimus Princeps quam procerum multi intelligat. Simon Beaumontius qui ante in generalium Ordinum conſeſſu locum ſuum tuebatur, nunc Syndicus eſt urbis Roterdamenſis. Tamdiu ceſſarunt Roterodamenſes novum Syndicum in Hug. Grotii locum creare, quamdiu is operam ſuam extero Principi nondum addixiſſet. In cauſa eſt quod conditione iſtac Grotius Syndici munus hoc ſuſceperat, ut ne illi poſſent repudiare cum vellent. Itaque exiſtimat ſtipendium ſibi vetus deberi uſque dum legatus à Sueciæ Regno conſtitutus. Et multorum ea opinio (ſi dicendum quod res eſt) plane hoc deberi, præſertim cum nihil egiſſe, niſi ex ſenatus præſcripto fateantur. Sed tempus abrumpendi tandem hanc ſcriptionem. Uxor uxorem, Filia Filiam, imo omnis familia mea omnem tuam ſalutat. Salutem etiam Cll. Viris Stephanio & Laurenbergio dices.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxv.
vii. Kal. Jun.
St. Nov.

CCLXII.

Axelio Oxenſternio *Cancellario Regni* Suecici *S. P.* Hamburgum.

AB diſceſſu tuo, Illuſtriſſime Dom. Cancellarie, plurimus inter urbis hujus Proceres ſermo fuit, de maximis virtutibus tuis; quibus præcipuè attribuunt omnes, quicquid poſt Sereniſſimi Regis exceſſum, pro libertate Germaniæ, fœliciter geſtum fuit. Ac licet priuſquam pedem in fœdera hac Belgica poſuiſſes, jam omnia laudibus tuis fœliciſſimè perſonarunt; tantum tamen abeſt, ut quod multis uſu venit, præſentia quicquam de iis detriverit, ut decus ejus multis partibus auxeris. Quod non ſcriberem, niſi Ampliſſimos Conſules, alioſque hujus, & aliarum urbium Proceres, uno id ore, dicentes, ipſe audiiſſem. Quodque præſens facilè animadvertiſti, id poſtmodo, uberius vidi, quam gratam rem feceris, & ipſis, & cunctis bonæ mentis amantibus, eximium illud beneficium conferendo, in ſummum virum Hugonem Grotium: in quo neſcio plus ne amem eximiam pietatem, atque ut erectam, ita ſuaviſſimam indolem; an verò magis mirer divinum ingenium, & incomparabilem doctrinam. Non equidem diffiteor, ſupereſſe aliquos, qui aliud malint, ſed ferè, qui vel vehementer læſerint, vel metuant, ne tantus ſuis obſtruat luminibus. Hæc coram etiam me attingere commemini. Nunc ea, argumentum literarum eſſe volui, eunte ad te, Illuſtriſſime Domine, generoſo Barone, Jo. Skytte juniore, juvene ob egregias animi dotes, mihi percaro, & quem, tanto majoris ſcio facies, quod excellentiæ tuæ, ut alterius parentis, obſervantiſſimus ſit cultor. Pluraque de eo dicerem, niſi id putidius fortaſsè videretur, ipſo literas deferente. Ecquid etiam addam de opere noſtro Grammatico, quo cenſuram exerceo in veteres ac recentes ejus artis ſcriptores? Miſi hoc in Texeliam, & credo, jam acceperis. Non ſtultè adeo ſapio, ut exiſtimem, cum, ut cœlum Atlas dicitur ſufferre, ſic res Suecicas, & Germanicas, ſi non unus, at longè tamen præ cæteris ſuſtineas; illis ſepoſitis debere tantum Heroa pauxillum temporis puerili ſtudio impendere. Longè aliò ſpectavi. Nempe ut opus hoc à manu tanti literarum Patroni, tantique literatorum Mecænatis, facilius, & fœlicius deveniat ad eos, qui pueritiæ, & adoleſcentiæ ſtudiis in Suecia præſunt. Spero, cum aliquando omnia magis erunt liquida, ac ſerena, quæ ad regni ſalutem pertinent, hanc quoque, nec ipſis regibus indignam curam ſuſcipi à te poſſe, ut ne diutius tot ſupervacanea, tot falſa, vel incerta, prima illa, & optima ætas diſcere cogatur. Equidem hoc nomine, ſæpè non doctoribus minus ſuccenſeo, quàm diſcentium miſeret me. Paulò iſta familiarius ſcripſi, quam fortaſſe meæ ſortis homini, ad tantum Heroa conveniret. Sed divina, quam præſens comperi, in tanto faſtigio humanitas aliquanto me audaciorem fecit. De publicis nihil addo, quæ ſpero ex aliis, & in his à Blomartio noſtro cognoſces.

Deum Opt. Max. oro, ut prudentiæ ac fortitudinis ſpiritu, porro excellens nomen tuum

Digitized by Google

tuum ornet, Succiæ, Germaniæque, ac noſtræ etiam Belgicæ, bono publico.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxv. Prid. Id. Jun. Feſtinantius aliquantò quam vellem, ſed properatus Domini Baronis abitus ita cogebat.

Illuſtriſſimi, & Excellentiſſimi nominis tui cultor æternum devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLXIII.

Hugoni Grotio *S. P.* Lutetiam Pariſ.

QUO tempore, illuſtriſſime Domine, literæ meæ Affini Junio reddebantur, jam itineri cum Dom. Comite accinctus, vix pauca ad me unum potuit exarare. Profitetur multum ſe tibi debere pro tanto affectu, nec ſi ante annos aliquos, ea conditio eſſet oblata, alteram fuiſſe prælaturam. Nunc ita ſe Arundelianæ domui obſtrictum, ut bona cum gratia nequeat diſcedere. Præterea jam illi ſe vitæ generi adſueviſſe: fore etiam ut interrumpatur utile propoſitum, de picturis Veterum, ſepulturiſque explicandis: quod in gratiam ſereniſſimi Regis, & Illuſtriſſimi Comitis ſui jamdiu ſuſcepit. Jam tres ad me libros tranſmiſit, eruditos ſanè, plurimæque lectionis; quos Blauwius noſter edere cogitat. Sequentur poſtea alii, non tam de arte, quam de artificibus ipſis. Credo pictorum, ſculptorumque illuſtrium, ab omni ævo indicem velle texere: ſed eum ad modum, quo actum mihi de Hiſtoricis Græcis, ac Latinis, Giraldo de Poetis. In hoc opere adhuc diſtinetur. Vellem filius tibi, aut gener, vel cognatione junctus aliquis, tam pulchra in opera poſſet commodare: Quomodo Hagæ Ill. Camerarius generum à ſecretis habet. Sed ejus, qualem depoſcis, non paulò latiùs ſe cura diffunderet, quia non Regni ſolum Suecici negotia, vel etiam privata, reſpicis; ſed etiam quomodo ſtudiis, ſacris pariter humaniſque, quam optimè merearis de orbe Chriſtiano atque erudito. Sed dum idoneus tibi ad iſta quæritur, fortaſſis non aſpernanda ſit opera Ricwaertii, de quo ſuperioribus literis ſcribebam. Sagaci ingenio eſt, ac Latinis, Græciſque literis inſtructus. Ætas etiam quæ judicium adferat: namque duodetrigeſimum exceſſit. Confiderem ſi ſub tuis agat oculis, remiſſurum de vitæ genere laxiori paulo, quam ædibus tuis conveniret. Sed ſuper eo cum nemine hic loqui volui. Solum à Corvino, & aliis depoſcitur, ut ne eum in Gallias ire patiar, ſine commendatitiis ad te meis. In quo me amico homini difficilem non præſtabo. Utcumque enim fortaſsè aliquid ſit, quod in hoc juvene culpari mereatur, ſi tamen is eſſe deinceps volet, quem ſperamus; magnum ſibi, & pulchrum nomen parare poſſit. Neſcio an ſuperioribus ad te literis ſcripſerim, de Ampliſſimo Guilhelmo Noomſio Arlanderveniæ Domino, perſiſtere eum in propoſito, de acquirenda in Galliis equeſtri dignitate. Jam ante annos aliquos, priuſquam in patriam redires, egi de eo tecum per literas. Nunc poſcit, ut negotium hoc, iterum commendem. Malle tibi, quam alteri ſe debere. De pretio memini jam annis ſuperioribus, dediſſe alteri in mandatis, ne quid moram adferret. Forte erit, quod paulo averſiorem te, vel uxorem reddiderit. Scio, quid dicatur. Sed mihi Hiſtoria omnis notior, quam alteri: quippe qui utrimque utilem ſanando malo operam navarim. Sed parum tutum eſt omnia literis committere. Solum dixero, multis partibus minus in hoc culpæ eſſe, quam aliquis rei geſtæ totius neſcius exiſtimaret. Sed de iſto ſatis. Tu, ſcio, & illi, & familiæ tui amantiſſimæ, hanc operam non denegabis. De filii tui Petri Grotii animo, ſuper profectione in Indias, jam diu mihi conſtitit, ex liberis meis, & iis apud quos habitat. Ante ſeſquiannum quidem non abhorrebat; eoque diligentius ſtudiis operam dabat, quæ ad illud vitæ genus conducunt. Nutare autem viſus, ex quo hic ſparſa quædam, de meliori forte, quæ familiam maneret. Ubi autem certus nuntius de ſumma retulit dignitate tua, planè cogitationem iſtam abjicere viſus eſt. Nec leviter eum firmavit, quod cum in urbe hac Illuſtriſſimus Dominus Cancellarius pedem poſuiſſet, benigno admodum ſermone ſit exceptus; in tantum ut quo magis ad ſtudia, virtutemque accenderet, ſponte filio promiſerit, velle ſe cogitationem quoque ſuſcipere ejus promovendi. Volui & ipſe filii tui animum tentare, atque adeo, ſi non prorſus eſſet alienus, magis ad iter accendere. Sed fruſtra me fore ſtatim perſpexi, & jam dudum ſeſe aiebat, ad parentem perſcripſiſſe. Imo ſi candide me velis ſcribere, quod cenſeo, (velle te ſcio) prope omnium qui hic ſumus, judicium eſt, ſi nimium à Matre, vel maternis amicis urgeatur, ſic interpretaturum, quaſi ob corporis vitium minoris cenſeatur, longéque relegetur ad Garamantas, vel Indos. Novi ego commodo filii maximè ſtuderi. Sed non hæc ætas ſtatim capit: nec deſunt, qui ubi intelligunt parentum propoſitum, longe aliter apud eum interpretentur; præſertim ex adoleſcentibus. Scis moribus

ribus

ribus Batavis ſatis eſſe inſolens, ut quis eo mittatur, niſi qui minus ſe vita probet. In tuo negant quicquam requiri, quod præſtare ipſe poſſit. Inviſit hac Hebdomade me Realius, is qui præfuit noſtris in India. Cumque de filio tuo mentio incidiſſet, dubitare ſe multum aiebat, annon eadem quæ hic, magis etiam obſtare filio in Indiis poſſent, quà itinerum mari terraque difficultatem ſpectemus, quà authoritatem apud inconditos illos homines, vix homines. Spero jam ante menſem, & amplius, acceperis Sophompaneam, uti & opus noſtrum Grammaticum. Intelligo hic ex Amſtelodamenſibus noſtris eſſe, qui ignari idem eſſe propoſitum filio tuo Petro, toti ſunt in Sophompanea, Belgicis Rythmis reddendo. Ita mihi retulit Moſtardus Reip. huic à ſecretis. Realio, quem his diebus adfuiſſe dixi, valdè commendavi negotium Galilæi de Galilæis. Nec facilè dixerim, quantoperè optet, ut non alibi pedem figat. Aiebat ſe manibus pedibuſque operam daturum: Et idem ut agerem volebat. Tamen de ſucceſſu nihil audebat ſpondere. Hortenſius mirè exoptat hoc ipſum, atque unà ſenior Blauwius, ut alios taceam. Facilius eſſet negotium, niſi tam multi ex iis, qui clavum tenent, pecunias majoris facerent, quam doctrinam, & urbis gloriam. Quod ipſum mihi etiam viſus ſum cognoſcere, ex conſulis Flaminii relatu. Nam & eum conveni: nec deero deinceps aliis compellandis, qui aliquid, & poſſint, & velint. Leonis Allatii de Pſellis, & eorum ſcriptis diatribam vidi, & legi, & doctrinam viri æſtimo, ac jam locutus ſum cum Blauwio ſeniore, de ejus ſcriptis hic divulgandis. Nec abnuit: ſed exſpectat reditum filii Juriſconſulti, qui jam duos propè menſes Goudæ eſt, cum uxore. Abſque ejus amoribus fuiſſet, non Sophompaneas tuus, tam ſpiſſum fuiſſet negotium, ut eo tardius ſcriberem, quia alieno me nomine puderet. Nihil in Blauwiis ita diſplicet, quam quod tam multa recipiant in ſe, & adeo tarde promiſſa exſolvant. Corvino cujus menſa fruitur filius, ſi vel tribus verbis reſponderis, vel ſaltem literis meis ſalutem adſcripſeris, ut oſtendere valeam, de affectu veteri, nihil deceſſiſſe ex eo, quod filium tuum juris ſcientia imbuere ſtuduerit, rem facies, & illi, & conjugi ejus pergratum. Facilè omnes ſuſpicioni indulgemus. Mihi quidem nec ſeritur, nec metitur. Sed ſcis quid velim. Et facilè vides, ſic vel hoc, vel illud agendum, ut ſponte iſtud à te profectum eſſe videatur. Alia quoque veniunt in mentem, ſed tertiam cum paginam implerim, cætera literis alteris reſervo. Deus Opt. Max. te, Illuſtriſſime Domine, cum familia tota, diu Chriſtiani orbis bono, & Reip. literariæ conſervet.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxv. Kal. Quintil.

Illuſtriſſimi nominis tui Cultor,

G. J. Voſſius.

CCLXIV.

Illuſtriſſimo viro Hugoni Grotio, Gerardus Voſſius *S. P.*

ANTE dies paucos acceſſit me Optimus, & Doctiſſimus vir Theophilus Ricwaert, partim, ut de more viſeret, partim etiam rogatum ut aliquid ad te literularum, in gratiam filii ſui Juſti, qui has ad te defert, exarare vellem. Facio vero id, ac lubens, præſertim quando idem à me poſcunt Barlæus, Corvinus, Haſius, quem jam ante annos viginti, ex Egliſſemiano certamine cognitum tibi arbitror. Eſt Juſtus hic juvenis, ingenio valens, ac eruditus, quemque tres iſti, quos proximè dixi, etiam à vita & moribus mihi commendant, & adverſus obtrectatores, quibus nunquam humana caret vita, magno affectu tueantur. Laudat quoque hac parte filius meus Matthæus, cui non ita magna, aliqua tamen cum eo familiaritas fuit: uti & filio tuo Petro, occaſione ea quod uterque juris ſcientia à Corvino imbueretur. Sanè digniſſimum arbitror, cujus ratio habeatur, ſive ejus opera utilis tibi eſſe potuerit, ſive alium iſtic noris, cujus liberis erudiendis præfici poſſit. Volupe fuit ex Lomelio, Pavoni à ſecretis, nudiuſtertius cognoſcere de valetudine tua tuorumque, præſertim poſt vulnus nuper familiæ inflictum tuæ, quod primo animum valde perculit, ut omnium tui amantium, ita maximè Petri tui, ſic ut aliquot diebus, nunc cibo abſtineret, nunc vix tangeret: mentionem verò cariſſimæ Mariæ etiam poſtea non niſi lacrymans audiret. Omnino amore magno hi duo ſe mutuo complectebantur. Advocando, & alloquio, deterſimus mœrorem, ut potuimus, memores quæ nobis præſtitiſſes literis non unis, nec ſolis, ſed Sophompanea comitatis, in maximo luctu noſtro. Sed dicere etiam non poſſim, quantum ſolatii attulerint filio tuo, quas literas ſcripſeras ad parentem, fortes profecto: partem enim earum à ſe exſcriptam, mihi quoque filius oſtendit. Hactenus filius tuus uſus Corvini convictu; ſed conqueritur hoſpes ejus, ſe anguſtius

Digitized by Google

anguſtius habitare, alia etiam prætendit, præſertim de valetudine majoris filiæ. Si ibi minus benè poſſit, ut aliis in ædibus benè filio ſit, à Patruo curabitur, ac lubens in ſocietatem hujus curæ veniam. Bina operis noſtri Grammatici exemplaria, jam diu ſpero acceperis, uti & à Blauwio Sophompaneam, & geminas exinde à nobis literas, quibus inter alia de Junio noſtro, Galilæo de Galilæis, & Leone Allatio, reſpondi: de duobus his plenius aliquid, brevi ut ſpero ſcripturus. De publicis rebus nihil addo, quia non dubito, quin aliunde, melius certiuſque ea intelligas. Salutant te plurimum uxor, ac liberi, ac mecum etiam Heroinam conjugem, ac familiam univerſam.

Amſtelodami xvi. Kal. Sextiles,
Anni cIↃ IↃc xxxv.

CCLXV.

Juſto Cæciliano Puteano Erycii F. *S. P.* Lovanium.

MAgnæ voluptati mihi filioque eſt, ſemperque erit, recordatio tui, Ampliſſime Doctiſſimeque Puteane; uxori item, filiæque meæ, non minus jucunda eſt memoria ſuaviſſimæ & cordatiſſimæ ſororis tuæ, in quam, ſi ita fas loqui, Dii ſinguli videntur contuliſſe quod pulcherrimum haberent. Utinam vero, ſic res veſtræ tuliſſent, ut utriuſque præſentia diutius frui licuiſſet. Gaudeo interea quod Parentes, & omnes veſtros reperitis ſalvos. Scis quam me, & meos, cura hæc coxerit, quandocunque pericula cogitaremus, quæ nunc læti evaſiſtis. Medicæa Hiſtoria valdè capior, tum doni causâ, tum argumenti & ſcriptoris. Dignus ſanè fœtus Parente tuo, ſuoque, nec Medicæis ſolum Heroibus gratus, ſed orbi univerſo. Nec venio ἄδωρος, qui ἀντίδωρον mitto, impar magis authore; quam diſſimile argumento. Hiſtoriam pro hiſtoria, ſed Voſſianam pro Puteana. Spero tamen non diſplicituram, vel propter Batavos Veteres, quorum virtutem hi noſtri æmulentur velim. Et faciunt profectò, utcumque hujus anni geſta placere non poſſint. Sanè Tenenſium cladem dolemus. Crudelitatem in urbe exercitam, non Brabanti magis deteſtantur, quam Batavi. Utinam Præfectus urbis tempori impotentes Gallorum mores cogitaſſet. Nec tamen iſtud ſatis, vel Gallos excuſat, vel ſi qui è Belgis Fœderatis, fœdum exemplum ſint ſecuti. Scio quàm Deus talia ſoleat vindicare. Unde ſtatuere potes, quid de edito Epigrammate Parentis tui cenſeam Imperatori tamen noſtro, qui furorem militum ſiſtere non potuit, optimè & volo, & velle ſemper debeo, tum ipſius causâ, tum quia in eadem navi navigo. Alterius Epigrammatis, quis Author ſit, non adſcripſeras. Sed quiſquis ille, & venuſtate ſua, & novitate rei, quam refert, me delectavit. Salutem plurimam ſummo Parenti tuo dicito, meo nomine. Etiam te, ſororemque ſalute impertiunt omnes mei.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxv. ix. Kal. Aug.

Tuæ univerſæ familiæ amicus ſummus,

G. J. Voſſius.

CCLXVI.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſ.

QUanto plura majoraque eſſe negotia tua omnes agnoſcimus, tanto majori me gaudio implevit conſpectus literarum tuarum, quibus humaniſſime, ac pro occupationum mole, qua premeris & tantum non opprimeris, ubertim etiam, ac ſingulis quidem Epiſtolis meis reſpondes: unis exceptis, quas famulitii incuriâ intercidiſſe prædicant mihi illi ipſi quibus dederam; Sunt ii Barones Scytii, liberi Illuſtriſſimi Legati Suecici, quorum unus ante ſexennium, duo ſuperioribus menſibus à ſereniſſimo Magnæ Britanniæ Rege equeſtri dignitate ornati ſunt. Sed ſi deperdita Epiſtola noſtra, bene eſt quod nihil continuerit, niſi quæ ab omnibus legi poſſent. Ex ornatiſſimi Dellii, qui dignitati tuæ illuſtriſſimæ à Secretis, literis intelligo, opus noſtrum Grammaticum tam felix fuiſſe, ut de manu tanta in tanti Principis manum traderetur: quod ſine dubio grati animi teſtificationem noſtram gratiorem reddidit in tot Regnorum ſpem creſcendi. Præterea ex Epiſtola Clariſſimi Richardi Sterne certior factus ſum, ut inter graviſſima Eccleſiæ, Regnique negotia, res Cantabrigienſes homulli, filii dico mei, curæ tibi ſerio fuerit, & quantum hoc mihi commodarit. Quid aliud faciam, quam ut quas poſſum gratias agam ingenuéque agnoſcam in me immerentem tot indies pene beneficia cura tua paterna conferri, ut poſt Deum immortalem plus debeam nemini. Tanto juſtius ſic cuncta mea ſtudia compono, ut imprimis ſic de merito probentur. Ac hoc tempore quidem bonam

bonam ſibi partem ejus vindicat Chronologia ſacra, in qua dicere vix poſſum quantopere à ſummis etiam viris ſit aberratum. Operæ ejus non multum adeo reſtat: quam deinde alia conſequentur. Filius Joannes Indias petiit, advocati fiſcalis dignitate ornatus. Spero ſe hoc munere dignum, dignum etiam familiâ geret. Non alia facilior ratio eſt rem faciendi honeſtè: ſed ſub terris vix alia quoque corporibus umbræ adſuetis periculi plenior. Domino confidam, cujus eſt terra & plenitudo ejus. Si ſciſſet filius uti affectu illuſtriſſimi nominis tui, & tot Magnæ Britanniæ bonis; longè melius conſuluiſſet ſibi, & minus damni familiæ dediſſet. Sed ſi frugi porro erit, facile vetera iſta condonabuntur. Huc uſque literas perduxeram, nec ultra ſcribendo avocare fas putabam, cum ad me veniunt homines honeſtiſſimi; unus etiam, ut opibus florentiſſimus, ſic literis ornatiſſimus. Hi mecum ſermonem ſerere hujuſcemodi: Noſſemne Scipionem Gentilem Norimbergenſis Reip. apud Altorfinos ante aliquot annos profeſſorem Juris: noſſemne item fratrem ejus Albericum Gentilem, qui Oxonii Profeſſor fuit, filium etiam in Collegio Joannis ibidem habuit. Annui, meque ſedulo ſcripta utriuſque legiſſe dixi, nec ſine fructu. Illi tum ſubjicere, eſſe quiddam, quod me poſtularent pro Scipionis filio; nempe ſcire me quæ facies eſſet Palatinatus patriæ meæ. Hic Scipionis viduam ingentia à Cæſariis damna perpeſſam, itaque quæ filiam præterea haberet, non eſſe idoneam filio in ſtudiis porro educando. Optare ſe ut in Angliæ Collegio aliquo apud Cantabrigienſes, vel Oxonienſes, ubi patruus fuiſſet Profeſſor, vivere daretur. Adoleſcentem eſſe boni ingenii, indolis optimæ, & eos in ſtudiis progreſſus feciſſe, ut Scholas Claſſicas, quas triviales vocant, emenſus, jam aptus publicis Academiæ auditionibus videatur. Obnixè igitur rogarunt, ut hoc votum ſuum ad te, Illuſtriſſime Domine, perſcribere, & negotium verbis tribus commendare velim. Dixi non audere me toties literis in ea rerum mole diſtento obſtrepere. Sed cum mirificè urgerent, modeſtiæ meæ non fuit diutius adverſari in re tam honeſta. Pulchrum ac prope divinum eſt benefacere afflictis, præſertim qui opem poſtulant. Et facile commoveor erga eorum liberos, qui bene meriti de ſtudiis: Quales Scipio & Albericus Gentiles. Quam multa enim partim ad bonas literas, partim ad Jus Civile ac Canonicum pertinentia bono publico divulgârint, ſatis teſtatum facit Bibliotheca Bodleiana, in cujus Catalogo eorum libri non indiligenter recenſentur. Scio in his Germaniæ rebus magnam eſſe ejuſmodi petitorum copiam. Sed fortaſſe huic adoleſcenti proderit habuiſſe patruum profeſſorem apud Oxonienſes tuos. Præſertim quandoquidem is videatur non tanti feciſſe Zelotas hujus temporis, quam amaſſe cum veteribus bonam mentem. Hoc enim mihi ex pleriſque ejus ſcriptis videor non obſcure intelligere. Illuſtriſſimus Reginæ ac Regni Suecici Legatus ad Galliarum Regem Hugo Grotius, paulo antequam dignitate ea auctus, tragœdiam ſcripſit de Joſepho Fratres agnoſcente. Speramus eum Joſephi ſui inſtar pro magnis malis, quibus affectus à ſuis, in dignitate hac præluſtri multa beneficia iis collaturum. Tragœdia ea inſcribitur Sophompaneas, nomine Ægyptio, quod Pharao dederat, ad Græcam conſuetudinem inflexo. Alioqui pro eo apud Moſem eſt juxta Maſoretica puncta Saphnath-Pahaneach, apud Joſephum Pſontomphanecus, corruptius apud Ruffinum Pſonthonſanicos. Exemplar mitto, propterea quia nomini inſcripſerit noſtro. Addidi & alterum, domeſticorum cui voles, ornatius miſſurus, ſi ad manum fuiſſet aliquod. Expeditio à noſtris una cum Gallo ſuſcepta non admodum feliciter procedit. Spe devoraveramus Brabantiam & Flandriam. Nunc non male nobiſcum agi putabimus, ſi munitiſſimum illud propugnaculum Scemgkianum, quod negligentia unius, quem dicere nolo, tam fœde amiſſum, recipere valeamus. Utinam ne Deus vindex graviter nos puniat, propter barbaram & prope his terris inauditam crudelitatem, quam in capta Tinenſium urbe exercuere Galli, admiſtis etiam (ut aiunt) aliquibus è Belgis, qui tamen paulo minus exuiſſe hominem viſi ſunt. Super eo varii in Brabantia circumvolitant libelli, qui non leviter iis terris depreciant nomina Ducum noſtrorum. Ne vero huc etiam deferantur, publica cavetur auctoritate. O quando erit illa dies, ut nos aurea pax reviſat. Deum. Opt. Max. oro, ut hanc ipſam Magnæ Britanniæ perpetuam eſſe velit: teque, Reverendiſſime in Chriſto Pater, in tantis Eccleſiæ ac regni negotiis, animi ac corporis viribus magis & magis augeat.

cIↃ IↃcxxxv.
iv. Kal. Aug.
St. V.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui devotiſſimus Cultor,

G. J. Voſſius.

CCLXVII.

CCLXVII.

Guilielmo Dell, *Domino Archiepiſcopo* Cantuarienſi, *à Secretis S. P.*

AUſus eram, optime & amiciſſime Delli, opere meo Grammatico ſive Ariſtarcho malis (vix aliud convenientius nomen dare potuiſſem) non paulum tibi imponere oneris: ſed excrevit illud multo amplius quam putarem, nullâ quidem culpâ meâ, ſed infortunio, dum aliqui (nec culpare auſim, quia forte ſic muneris ratio tulit) involant in commentationes noſtras prope dixerim harpyarum inſtar. Sed bene ſit tibi, mi Delli, qui eas tam benigno affectu ac labore ab unguibus eorum viſcoſis reglutinaſti, ſi modò viſcoſi dici debent, quando plerique ſaltem ſponte erant facturi officium, modo ſciſſem quibus & à quo exemplaria iſtæc mitterentur.

Quas miſeras ad præſtantiſſimum Goſſium literas, eæ curaram, ut Hagam, inde in caſtra mitterentur. Sed poſt aliquod tempus eas recepi. In Angliam profectum prædicant. Simulac redierit reddentur.

Mitto ad te exemplar Tragœdiæ quam nuper edidit illuſtriſſimus Regni Suecici ad Galliarum Regem Legatus Hugo Grotius. Hæc per ſe grata ſcio erit (nihil enim illa eo in genere elegantius) ſed illo gratiorem fore confido, quod nomini meo inſcripſerit. Argumentum eſt de Joſepho fratres ſuos agnoſcente. Sophompaneam inſcripſit, quod nomen Joſepho à Pharaone impoſitum.

Scripſi ad illuſtriſſimum Dominum Archiepiſcopum. Nihil eſt in literis quod moram non patiatur. Trades igitur cum commodum tempus exiſtimabis. Præcipuum fere argumentum eſt, rogari me hic à quibuſdam, ut quia decrêrint Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dominum noſtrum orare, ut Scipio Gentilis adoleſcens annorum circiter viginti, recipi poſſit in Collegium aliquod Oxonienſe aut Cantabrigienſe, hoc poſtulatum ſuum literis meis ad Patronum noſtrum Opt. Max. velim complecti. Sperant aliquantum id ſibi profore. Non lubens pro aliis ſollicito, qui propriis ſic, per ſe ſatis ſuperque occupatum, diſtineo. Tamen miſericordia erga ignotum prorſus vicit. Eſt is adoleſcens filius clariſſimi Scipionis Gentilis juris dum viveret Profeſſoris apud Altorfinos in Germania. Defuncto patre ſtuduit Ambergæ, civitatis ſuperioris Palatinatus. Quo amiſſo, vidua mater non eſt alendo in ſtudiis filio Maxima enim à Cæſare damna accepit Sperant amici poſſe admitti in Collegio aliquo Oxonienſi: nam patruus adoleſcentis, Albericus Gentilis juris iſtic Profeſſor fuit. Quamquam ſeu Cantabrigiæ ſeu Oxonii recipiatur, parum refert, dum in ſtudiis progredi, ac patris patruique exemplum poſſit æmulari. Aiunt enim ingenio valere & vitæ eſſe probæ. Mihi eſt ignotiſſimus; ſed fide hæc eorum ſcribo, qui noſſe poſſunt & debent. Fortaſſe locus nuſpiam vacat, aut indigenæ alicui addictus exteris non patet. Sum rei omnis ignarus. Tamen quia memini exteros etiam admiſſos, paſſus ſum mihi perſuaderi, ut illuſtriſſimum Dominum & Patronum compellarem. Tu rem ita diriges, ut ne moleſtus ei ſim: qui ſatis, ut dixi, meis occupo, tantâ tanti herois gratiâ prorſus indignus, quâ abuti profecto non debeo; præſertim ubi mihi nec ſeritur, nec metitur. Totum quod feci, feci non mei cauſâ, ſed Dei, qui nobis viduas ac pupillos commendat. Et ſcis homines eruditos faciliùs miſericordia tangi erga prolem eorum qui ſtudiis excelluerunt. Vale, optime Delli, & nos amare perge.

Amſtelodami, iii. Kal. Aug. Styl. Vet. cIↄ Iↄc xxxv.

Addictiſſimus tibi,

G. J. Voſſius.

CCLXVIII.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

CUM doleam multa adeo eſſe, quæ ſtudia remorentur, tum non leviter moleſtiam hanc auget, quod Typographi ſic moras nectant, in edendis tum Dionyſianis, tum etiam meis, præſertim quæ ſacram Chronologiam tangant. Gaudeo interea ſaltem excudiſſe alterius filii Matthæi (quem & ipſe participem menſæ tuæ facere dignatus fuiſti) quinque libros Antiquitatum Hollandicarum ab anno circiter nongenteſimo, quando Comitatenſis dignitas in Repub. hac eminere inter optimates cœpit, uſque ad annum milleſimum trecenteſimum; ubi primo hoc volumine deſinere viſum, quia exinde is honos, deficiente maſcula ſtirpe, penes Comites non Batavos, ſed domo Hannonios fuit. Uti poſtea penes Bavaros, hinc Burgundos, ac denique Auſtriacos. Univerſa hæc perſequi filio animus eſt, modò vitam Deus, & valetudinem conceſſerit. Exemplar nunc mitto, partim quia tibi omnia mea, ac meorum grata eſſe ſcio, partim quod quæ tradit, magnam partem,

tem, minime ſaltem Latino ſermone tradita ſint. Proceribus quidem noſtris mire opus gratum fuit, uſque adeo ut ad ſtrenue pergendum, largo honorario ſint proſecuti, non ſine ſpe, cum nova pars prodierit, Hiſtoriographi ſui titulo cum ſtipendio publico ornandi. Etiam alterum addidi exemplar Chartæ Auguſtæ, cujuſmodi quatuor ſunt tantummodo excuſa, duo hominibus Batavis ubi ſcripta dicataque, duo autem quæ nunc in Britanniam tranſmitto. Alterum hoc cui debeatur, multis partibus melius me, Illuſtriſſime Domine, perſpicies. Tui igitur judicii hoc totum eſto. Spero operam non diſplicituram, non modo quia & judicium & fides & dictio ſe probent; ſed etiam quia majorem partem nunc demum Latino prodeant ſermone, plurima etiam nec indigenis ſint obſervata. Siquid forte intercurret, ut fortaſſis in operis ipſius initio, quod non conveniat Regum Imperio, cogitandum hæc ſcripta eſſe in Optimatium Republica, non regno, quæ regendi forma, ſi ἁπλῶς loquamur, longè ſine dubio optima; ſed ut Alcibiades & Auguſtus dixere, boni eſt civis præſentem Imperii ſtatum mutatum nolle. Deus Opt. Maximus, te, Reverendiſſime Pater, & Illuſtriſſime Domine, diu ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxv.
Id. Oct.St.No.

Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ Dominationis tuæ Cliens longe devinctiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLXIX.

Merico Caſaubono *S. P.*

Clariſſime & amiciſſime Caſaubone,

RΕcepi à Peiſtero quantum mihi è Cantuarienſi Præbenda anni hujus cIↃ IↃc trigeſimi quinti menſe Martio debebatur. Expectabo igitur ab eodem, ubi tibi integrum erit (id brevi fore ſpero) quod ſexto poſt menſe Septembri puta expiravit. Mitto nunc non quidem de meo quicquam, ſed de cari capitis filii mei Matthæi (quem cum τῷ μακαρίτῃ vidiſti Dionyſio) labore. Sunt quinque libri Antiquitatum Batavicarum: nempe annorum cccc Hiſtoria, quæ anno cIↃ ccc terminatur: quando Comitatus honos maſcula ſtirpe deſita, à domo Batavis ad Hannoniam tranſiit. De fide optima ſcriptoris tibi ſponſorem me do. Confido autem ſeſe etiam & judicio, & dictione probaturum tibi, nec minus Reverendo Domino Decano; cui alterum mitto exemplar. Siquid vel initio erit, vel alibi, quod non ſatis conveniat genio Imperii Britannici, obſervandum: hæc ſcripta eſſe imprimis Batavis, quos Optimatium imperio uſos, etiam ſub Comitibus ſatis conſtat. De rebus publicis quid ſcribam? Amico Gallo libere ſignifico ſocietatem hanc Gallicanam peſſime nobis ſucceſſiſſe. Sed plerique qui eam initio avide adeo amplexi, nunc vetera Britanniæ gentis merita, magis ad animum revocant. Propediem puto Legatos mittendos: quod & Britanniæ & fœderatæ Belgicæ bono fore confido. Uxor & omnes mei, te una cum lectiſſima conjuge plurimum ſalutant. Multa etiam ſalute imperties Reverendum Dominum Decanum, cum univerſo venerabilium fratrum Collegio.

Amſtelodami,
cIↃ IↃcxxxv.
Id. Octobr.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

En literarum exemplar ante menſem, vel propè ſeſquimenſem ſcriptam & traditam, ut amiciſſimo mihi, ita optimo & doctiſſimo Stephano Goffio, caſtrenſi apud nos Anglorum Eccleſiaſte. Is tum ituro in Angliam illuſtriſſimo Electore Palatino comes erat futurus. Ac fortaſſe jamdiu in Anglia ſunt. Heſterna tamen die ex quopiam intellexi adhuc in Zelandia hærere ob ventum adverſum, vel ſaltem non ante hebdomadam abiiſſe. Exiſtimavi igitur, tutius fore, ſi juberem liters priores reſcribi, ne reus immerito agar pertinacis adeo ſilentii. De legatis quod ſcripſeram, necdum proceſſit; ſed hoc nunc agi utrinque videtur, ut induciæ fiant. Spiſſum ſane negotium, cui tamen opinione celerius accelerando haud mediocre momentum attulerit non illaudatus urbis Epiſcopus Urbanus. Quem ex viris minime vanis & talium gnaris accepi ſeriò hoc moliri, ut Orbi Chriſtiano pax reddatur, Marte qui ubique hic ſævit relegato ad Mehamedanos, cujus res noſtris diſcordiis gliſcunt. Peſtilentia vehementer graſſatur totâ propè Belgica fœderata; Lugduni Batavorum imprimis; ubi quandoque una hebdomade rapiuntur mille ac quingenti. Noſtris Amſtelodamenſibus optime fuit diu. Nunc Lues hic quoque incrementum capit. Hactenus tamen toti familiæ noſtræ optime eſt. Sed quid porro futurum ſit, quis dixerit? Tanto ardentioribus votis opus ad Deum; cujus me meoſque ac pariter totam familiam

Digitized by Google

familiam tuam, ſed & univerſum venerabilium Fratrum Collegium commendo.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxv.
12 Kal. Dec.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCLXX.

Joanni Iſaacio Pontano *S. P.* Hardervicum.

De Catulliani loci emendatione, Optime & Doctiſſime Pontane, ampliandum cenſeo. Legis apud Poetam hoc pacto:

Ego inuber, *Ego Adoleſcens*, *Ego Ephebus*, *Ego Puer*.

Sane metrum non refragatur, quod Galliambicum eſt. Prima enim ſede fuerit Anapæſtus, hinc Tribrachus, quod interdum fit, hinc Iambus, tùm Dactyli duo, inde Anapæſtus. Quæres, quid ergo aſſenſum moretur? Nimirum illud, quod non cenſeam *inuberem* poni, pro ablactato, ſed notare macilentum; ut quod veniat, ab *uber* adjectivo. Quare *uber* & *macer* pugnantia ſunt. *Inuber* igitur idem ac *macer*; ſed *inuberis* vox inſolens. More ſuo ideo Gellius interpretationem ſubjecit; cum *Oſtreæ*, inquit, *Inuberes macræque eſſent*. Eſt hoc ab *uber* adjectivo. Ab *uber* autem ſubſtantivo, pro mamma non videtur *inuber* dici, ſed ſolum *ſububer*, pro ὑπομαζίῳ, quod apud Iſidorum, & fortaſſe etiam *exuber*, ut hoc Scaligero demus qui ita putavit, nec authorem laudare poſſit ſuæ opinionis. Ad hæc ſi *ububer* ſubſtantivo veniret, *inuber* non ſignificaret ablactatum, ſed ſububerem, & quaſi uberibus incumbentem. Quomodo *inuber* & *exuber* contraria forent, Illud ſignificaret, ὑπομάζιον, hoc ἀπογάλακτον. Denique ut *inuber* aliquis, poſt ἀπογαλακτισμὸν, diceretur, fortaſſe ne ſic quidem, Catulliano illi loco ſatis conveniret. Neque enim Atys erat recenter ablactatus; ſed Puer, Ephebus, Adoleſcens, dici poterat. Imo cum in illis, *Adoleſcens*, *Ephebus*, *Puer*, quo ordine ponit Catullus, decreſcat Oratio, elegantiæ Catullianæ fuiſſet, extremum locum tribuere voci, quæ recens ablactatum ſignaſſet. Non auſim igitur, *mulier* damnare, quod eſt in antiquis Codd. etiam editione, quæ Regii Lepidi anno prodiit cIↃcccc lxxxi. ſed Mulier δισυλλάβως efferendum, ne claudicet metrum. Sententia fuerit, Mene nunc Mulierem, & Eviratum eſſe, qui ante Adoleſcens, Ephebus, & Puer fui? Nec hoc ſcribo, quaſi vehementer tuæ ſententiæ refrager. Velim enim omnes conjecturas tuas eſſe certas, quod nulli tamen mortalium evenit. Eo facilius veniam dabis paulum diſſentienti. Quamquam ne iſta quidem ſcripſi, quaſi multum abeam, ſed ut videas ad ſtatuminandam opinionem, eam firmiori tibicine opus eſſe. Locus de quo ſcripſeras eſt, in primo de Art. pag. xvii. uti alter libro de Conſtructione, pag. ccxliv. Uterque infra virtutes tuas, quod alibi fœlicius præſtabitur. Salutem multam imperties Conſuli Ampliſſimo Brinkio, Collegæ item Theologo Diſtio, de Zevecotio adderem, niſi pauci adeo dies eſſent, quod nobis adfuiſſet.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxv.
7 Kal. Nov.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCLXXI.

Joanni Brunæo, V. Cl. *Quæſtori* Middleburgenſi, *S. P.*

Quam vellem, ampliſſime Vir, atque idem non animorum minus ſimilitudine quam affinitate conjunctiſſime, ut ſi non tam diu, quam optabamus, paulo ſaltem diutius, frui licuiſſet, tui quidem mihi, uxori autem meæ, conjugis tuæ, imo & liberis meis, præſentiâ utriuſque veſtri. Omnes enim pariter vos colimus & æſtimamus: & ſi verum ſcire cupis, permoleſtum eſt, quod tam longo ſpatio divellimur, nec ſæpius una eſſe liceat: mihi imprimis, qui ex ſermone tuo ut mirificam voluptatem, ita fructum etiam capere ſoleo: hac veteris noſtri amoris fiducia nunc ad te ſcribo. Scio probe te memorem eſſe ſermonis habiti inter nos, cum hic fores, de Annalibus Hollandiæ & Zelandiæ à filio Matthæo exaratis, dicatiſque illuſtriſſimis Hollandiæ, Zelandiæ, Weſtfriſiæque Ordinibus. Quam grata hæc fuerit opera Proceribus Hollandiæ, quid dicam? putidius id fuerit perſcribere; ſed ut cætera taceam, vel inde conjecturam, vir ſagaciſſime, poteris capere, quod ſint honorario proſecuti (apud te non diſſimulabo) florenorum cccel, ex quibus quadringenti quidem illi pro opera aſſignati, quinquaginta vero pro exemplaribus. Majus illud, quod, ut ex non uno nobiliſſimi conſeſſus accepi, nihil æque hoc tempore obſtiterit, quo minus terræ ſuæ Hiſtoriographum conſtituerent, quam quod metus foret, ne alius, qui res noſtri ævi deſcribendas ſuſcepit, hanc

 qualem-

Digitized by Google

qualemcunque ſocietatem ad infringendum honoris ſui decus facere arbitraretur. Nihil vero hoc obſtiterit Zelandiæ veſtræ, quæ, ut arbitror, nullum hoc tempore iſtoc honore proſequitur. Et ſpes à multis hic facta filio mihique, quod nunc non fecere Proceres, facturos occaſione alia, præſertim ubi alia pars operis prodierit in lucem. Plura hic addere de filii laboribus non eſt meum, nec tu ipſe, qua modeſtia es, id probes. Sed te ipſum, & intelligentiſſimum quemque operis judicem capio. Mitto nunc exemplaria novem: tot enim in illuſtri illo conſeſſu proceres eſſe intelligo, ſed ſuperaddidi tria. Unum ſeorſim antea dandum nobiliſſimo Knutio, quem intereſt noſtra in tantis negotiis, quæ ſuſtinet, prius vel fugitivo oculo luſtraſſe hunc laborem, quo facilius ſtatuat, quid facto ſit opus. Scio præſtantiſſimum virum per ſe ſatis favitorem fore operæ publico bono inſudatæ. Sed nec inutilis propterea erit commendatio tua, præſertim quando, niſi valde fallor, aliqua etiam ejus eſt conjunctio cum uxore tua. Parum abfuit quin ad ipſum ſcriberem. Sed nolui tibi diffidere. Eo minus quia & negotium commendavi (nihil horum ignorare debes) ampliſſimo ſenatori Cromen; cum in urbem hanc noſtram his diebus ad nuptiale feſtum ſe contuliſſet. Is ineunte Novembri in urbe veſtra futurus ad aliquam juris controverſiam decidendam cum juriſconſultis & arbitris. Præterea & hic & Hagæ locutus ſum, cum urbis veſtræ ſecretario ampliſſimo Vanderburgio Illuſtris Berkii τοῦ μακαρίτου genero. Et is bonam addixit in hac re operam. Huic alterum ex tribus reſiduis exemplar dandum. Tertium cedat illuſtrium ordinum Zelandiæ à ſecretis: ſive ſeorſim, ſive cum novena illa proceribus exhibendum. Quid expediat facile perſpicies: ſi ſciſſem quando conventuri fuiſſent illuſtriſſimi Ordines veſtri, filio auctor fuiſſem ut ipſe excurreret. Nunc plane de eo incerti ſumus. Accedit, quod non ſinit ejus pudor ut Curio & Buccinator ſit laudis ſuæ; melius iſta per amicos peraguntur; mitto quod lue per fœderatam hanc Belgicam graſſante non ſecure ſatis' in turba aliquis ſe navi committat. Quamobrem omne tibi commendo negotium, & illis ſimul quos ante memoravi; ſpero autem pro gratia pulchre navata gratias me vobis acturum propediem.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxv.
4. Kal. Nov.

Amplitudini tuæ
addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLXXII.

Hugoni Grotio.

Lutetiam Pariſ.

Illuſtriſſime Domine,

Quod de negotio ſummi viri Galilæi Galilæii tardè adeo reſcribam, diutina fecit ab urbe abſentia ſyndici noſtri Guil. Borelii; qui rem omnem apud Dominos Ordines fideliter procuraturum ſe recepit. Nec ſanè ad eam rem, alter magis idoneus eligi poterat. Sed non puto eum affore ante Chriſti Natalem. Magnus eſt affectus Procerum urbis noſtræ erga Galilæium, eorum ſaltem, quibus ſcientia in pretio eſt. Ante omnes, prædicare debeo Nob. Realium; qui nihil æque exoptaret, quam ut Galilæius, prætextu offerendi Ordinibus noſtris, ſuas de re maxima cogitationes, has ipſe in terras veniret. Poterat, inquit, opera hinc dari, ut figere hic domicilium vellet. Sed votum hoc viri, de ſuo etiam largiri ad detinendum parati, metuo ne provecta in iſtac Galilæi ætate, planè fruſtrà ſit. Joannes Narſius, quia veretur, ne ulla ſui deinceps à proceribus Suecis ratio habeatur; operam ſuam præfectis negotiationis Indicæ addixit. Ac intra triduum, ſi ventus faverit, navem aſcendet. Octoginta menſtruos, Florenos aſſignarunt. Obtinebit in itinere locum quem vulgus ſupremi Mercatoris vocant. Hinc inter præfectos juſtitiæ facturus. Medicam ſimul artem exercebit; & majoris honoris ſpes facta. Nec tamen hujuſmodi filium tuum Petrum, magnopere commovent ad ſimile iter ſuſcipiendum. Domi, vel apud exteros etiam Principes, dignitatem quampiam præferret. Sed quia non ignorat, quam miſerum ſit, ab incerta ſpe pendere: Ita decrevit ſtudia ſua componere, ut vel ſolis illis tueri decus ſuum poſſit. Juris prudentia imprimis placet, ſed ſic ut, ex conſilio tuo, ea ſociare velit, quæ ad mercaturæ intelligentiam pertinent. Literas ad Illuſtres juvenes Stypeskium, & Skyttium ſedulo procuravi. Leonis Allatii labores, etiam vetera illa ἀνέκδοτα, quæ habet, excudere qui paratus ſit, non unum hic habemus. In iis & Blauwius eſt. Sed dum totus eſt in Atlante ſuo adornando, non facilè dixero, quam tardè promiſſa exſolvat. De Tacito quod cogitas gaudeo. Metuo alioqui, ne alius quiſpiam in tuam involet purpuram, ſuiſque inferciat pannis, diſſimulato nomine tuo. Scis jam dudum eſſe, quod quæ meditatus es, non ſint in tua poteſtate. Mihi quidem quicquid eorum vidi, ac legi, impenſè, ut omnia tua, placuit. Berneggerum, & doctrinæ, & virtutis nomine, merito

rito

Digitized by Google

rito æſtimo, & amo. Nec officio deero ſi-quis locus patuerit in ulla Illuſtrium Scholarum, his & vicinis terris. Vale Illuſtriſſime Domine, & cum Heroina conjuge, & familia, à me & meis ſalve. Salutem etiam plurimam mei amantibus dicito: Imprimis Rever. & Amplif. Bignonio, & Cordeſio, à quibus quod amer, tui, ut alia, beneficii eſt.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxv.
Non. Decembris.

S. P.

Dum literas, quibus hæc incluſi, pluſculum detineo, quia deeſſet commoda mittendi occaſio, ecce nobis Hagha hoc reſcriptum DD. Ordinum. Partem primam Annalium Hollandicorum, quos Matthæus miſit, ſpero, jam acceperis: Niſi fortè futurum, ut unà cum hac Epiſtola recipias. Spero operam non fore ingratam. Quæſo commone, ſicubi erratum putabis. Editione altera corrigi poterit. Filius tuus indies ſe magis, & magis inſignem reddit, non ſtudiorum modo profectu, ſed modeſtia etiam, judicioque, quo pro ætate illa, plurimum valet. Itaque honori, etiam tibi, atque familiæ fore confido.

Idibus Decembris. cIↃ IↃc xxxv.

Illuſtriſſimi nominis tui Cultor,

G. J. Voſſius.

Geminæ literæ D. Deodato inſcriptæ, ab Collega meo Hortenſio ſunt: Rogat is te plurimum, per famulorum quempiam deferri jubeas. Vale.

CCLXXIII.

Joanni Chriſtenio.

Præclare, & Conſultiſſ. Chriſteni,

PLurimum ſemper à prima etiam adoleſcentia amavi Urbem veſtram, vel eo nomine, quod pueritiæ ſuæ ſtudia ei barbaro illo ſeculo debuerit magnus Deſiderius, vir nec ſua ætate quoquam minor, nec noſtra fortaſſe nec intermedia, ſaltem ſi totum conſideremus Eraſmum; non ſtudium hoc vel illud, quando non ita feliciter agitur cum ingenio cujuſquam, ut ei ſe doctrina totam indulſerit, ſed felicis eſt (ut minimum dicam) vel in decuplam ejus partem recipi. Multum vero gaudeo, quod proceres veſtri cedere nolint proavorum gloriæ, ſed nunc quoque omnibus nervis contendant, ut augeant decus literarum, quibus magnus ille ſtudiorum in urbe veſtra alumnus orbi illuxit, divinarum nempe, ac præterea, non dico profanarum, ut quidam μέγα πνέοντες loqui amant, ſed humanarum, quia humanæ inſerviunt vitæ; ut ſileam de ſacris literis ad quarum intelligentiam ex iis plus redundat commodi, quam capiunt illi, qui eas nonniſi tanquam canis è Nilo deguſtarint. Quæ eo à me fine ſcribuntur, ut videas, quanti faciam propenſiſſimam voluntatem tuam, claris doctoribus, etiam extra ſtudia ſacra, augendi gloriam, illuſtris jamdiu, ſed quæ illuſtrior fieri poſſit, Academicæ Scholæ veſtræ. Ac ſcio eandem eſſe mentem Collegarum præſtantiſſimorum, præ cæteris optimi & viri & Theolog. D. Dyſtii. Cæterum de Gronovio ſic habe: Non alium nunc occurrere mihi, cujus & doctrinam, & induſtriam magis commendare ſum paratus, ſi certo Pariſiis adhuc agere conſtaret. Metuo enim ne viſendæ Italiæ & tot veterum in ea monumentorum amore flagrans, jamdudum eò conceſſerit. Si recte atque ordine me facturum putes, per literas Lutetiam miſſas exquiram, utrum Pariſiis etiamnum degat, vel ut diſceſſerit, quando iſte exſpectetur ab amicis, quos ille, ob ſingularem in literis doctrinam habet complures. Memini mihi valde à ſummis viris per literas commendari Matthiam Berneggerum, Profeſſorem Argentoracenſem ingentis & doctrinæ & nominis. Nempe rebus Germaniæ uſque adeo turbatis, tertium tum annum nihil perceperat ſtipendii, eoque maluiſſet veteres ſedes mutare Academia vel Schola aliqua Illuſt. Belgicæ Fœderatæ. Sed is ſuperiore Februario fatis conceſſit, multis relictis ingenii & eruditionis monumentis, in his ut Hiſtorica ſolum dicam, Juſtino à ſe recenſito. Generum habet, vel habuit potius (quando ipſe ad ſuperos ut dixi conceſſit) Joannem Freinſheimium, ſatis clarum notis ſuis in Florum, ac Tacitum, & amplis in Curtium commentariis inſcriptis Nobiliſſimo Equiti Joachimo Wickefortio urbe hâc degenti, tibique ut arbitror cognito. Idemque parat Suetonium, Salluſtium; Ammianum, Thucydidem, Pachymerium, Livium, & alios. Sed enim non ſat ſcio, utrum is tam paratus ſit Germania ſua excedere, ac ſocer fuit. Et arbitror Auguſtanæ Confeſſioni addictum, ut iſtis locis ſolent. Quod ut exiſtimo, ſufflaminaret procerum veſtrorum animum erga virum ſummum. Hannoviæ adhuc agit Joannes Philippus Paræus, magni Theologi Davidis Paræi Filius, viri multis ſcriptis celebris. Hic facile pertrahi poſſit in has terras,

Digitized by Google

ras, quia miſero Germaniæ ſtatu res ejus ad Incitas ſunt redactæ. Poſſet claritas ejus nominis ac paterni ſimul aliquod decus addere Gymnaſio. Notus eſt mihi, tum aliter tum etiam per literas. Notior item Jacobo Laurentio urbis noſtræ optimo & doctiſſimo Eccleſiaſtæ: quem ſuper eo compellaſſem, niſi valetudo obſtitiſſet, quæ nec ſcivit, ut ſtatim literis tuis reſponderem. Sane ſi afflictam Germaniam cogitemus, non dubitandum quin plurimos habeat viros inſignes probitate ac doctrina, quorum opera Reip. literariæ bono in Gymnaſiis ſuis hæ uti provinciæ poſſent. Nec dubito quin complures ſuggeri poſſint, ab iis, qui terras eas luſtrarunt, & urbe in veſtra ac viciniis vivunt. Quamquam nec Belgica hæc fœderata pulchris caret ingeniis & huic aptis provinciæ. Solum dolet, quod cruda ſic ſtudia propellantur in ambonem, & forum. Quæ res nobis barbariem priſtinam minantur. Verum nolo in triſti omine deſinere. Malim optima ſperare, vel eo nomine, quod videam ampliſſimos urbis veſtræ proceres tum literarum eſſe & literatorum ſtudioſos.

Raptiſſime *Amſtelodami* ſcribebam.
cIↃ IↃc xi. Kal. Jan. St. Vet.

Rev. Dom Dyte, viro ſummo & aliis Collegis præſtantiſſimis ſalutem plurimam, ubi otium erit, meo nomine, quæſo dicito. Volo enim ſciant utcumque tardus ſim in ſcribendo, probe tamen eorum me eſſe memorem. Ἔῤῥωσο.

G. J. Voſſius.

CCLXXIV.

Gerardus Voſſius V. Cl. Antonio Æmilio *S. P. D.*

NIhil lubentius facio, quam ut amicis proſim, præſertim, ſi eadem publico commodem. Tale hoc negotium eſt, de quo nunc agam tecum. Eſt inter uxoris meæ propinquos, optimus, & doctiſſimus juvenis, Gorſſius, qui annos multos, non literis modo, & Philoſophiæ, ſed ſacris etiam ſtudiis, operam Lugduni dedit. Jam ante quinquennium, cum ibidem hiſtorias profiterer, aliquo inter ſtudioſos loco fuiſſe memini. Atque interea longe maxima cepit incrementa, ut ex pluribus intelligo. Sed neſcio quo infortunio fiat, ut ejus non habeatur illa ratio ab Eccleſiaſticis, quæ debebat. Id ipſum, id nos, & alios amicos male habet; eſt enim benè natus. Matrem an aliquando apud nos videris, neſcio; fuit ea Davidis Ruteri, Ampliſſimi nunc ſenatus Brabantici, Hagæ ſenatoris ſoror germana. Avunculi fuere Wereſtenius, & Marinus, ibidem ſenatores. Avia erat Montenea. Noſti familiam perveterem. Quid conſanguineos omnes recenſeam, pleroſque Nobiles, vel ſaltem Patricios: ſuſpicantur aliqui, obſtare juveni, quod moderatius paulo ſe gerat, quam Zelotis placeat; ſcio ego tibi Zelotarum mores non probari; hominum natorum, ad perdendas, non Eccleſias modo, ſed totas etiam Reſpublicas. Quod igitur minus gratum reddit talibus, id eum commendabit, non tibi modo, ſed Ticmanno, quem ego virum amavi ſemper, non modo doctrinæ nomine, ſed etiam moderationis; quæ ſi unquam, his temporibus requiritur; ſed aliud etiam obeſſe ei ſuſpicantur, puta quod ſuis ſtuduerit impenſis. Aiunt tantam eſſe eorum copiam, qui ſtudiis ſuis abſolutis, ut aliorum, quibus paulo auctior ſors, haberi ratio non poſſit, aliquid dicererent, ſi tales annum unum, aut alterum expectare cogerentur. Nunc ſemper negliguntur. Hoc pede ſi pergatur, quotusquiſque tandem, qui aliqua in re ſit liberos ſuos ſtudiis ſacris deſtinarit? ſed quid his inſiſto? Ad rem ipſam potius venio. Intelligo Eccleſiam Liſſæ (is pagus eſt inter Harlemum & Leidam) carere verbi Miniſtro. Gorſſius autem, quem dixi, non veretur operam ſuam offerre, ad ſacrum hoc munus; ſcio aliquos quoque eſſe, qui Eccleſiæ illi præfici exoptent; ſed ubi ſinguli ſint auditi, cogitari poterit, quis digniſſimus ſit. Et non ſolum hic Synedrii, vel Claſſicalis voluntas ſpectanda, ſed etiam ejus qui jus Patronatus habet authoritas. Eum eſſe ſcio Nobiliſſimum virum, Duickemburgium urbis veſtræ Prætorem, quicum, ut arbitror, aliqua tibi notitia intercedit. Huic Gorſſium commendari exoptem. Et ſi operæ putas, aſſumes quoque Ticmannum noſtrum. Neutrum commendationis pœnitebit. Perſpecta enim mihi juvenis, & modeſtia, & doctrina. Dubitabam an ipſe, ad Dom. à Duickemburg. ſcribere vellem. Animum audendi præbebant ſummæ viri virtutes, quas ab omnibus commendari video; ſed tandem putavi melius, id vos coram facturos, apud Nobiliſſimum hunc virum. Pluribus non morabor te tam occupatum, ipſe adeo uſque occupatus, ut vix hæc ſubito potuerim conjicere in chartam.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvi.
Jan.

CCLXXV.

Digitized by Google

CCLXXV.

Stephano Goffio, *Eccleſiaſtæ Caſtrenſi* Colonelli *Verii*, *S. P.*

CRedo jamdudum tibi optime & doctiſſime Goffi, mirum videtur quod tardè adeo ac tertiis demum literis provocatus reſpondeam. Tantæne inquies occupationes tuæ? ſanè majores illæ, quam facile me cuiquam perſuadere poſſe exiſtimem. Sed tamen alia concurrerunt. Tardè enim cognovi, ſuper quibus certior fieri deſiderabas; nec erat cui tuto literas committerem. Nam filius, ad quem illas Hagam mitti petieras, is Amſtelodami erat. Damportus ſæpius hic concionatus eſt, & gratus eſt non paucis, maximéque iis qui maxime faciem Eccleſiæ Britannicæ damnant. Sed necdum de eo advocando actum cum Miniſtris Eccleſiæ Belgicæ, multoque minus cum proceribus urbis. Videntur paſtores non alieni ab eo; dummodo ſubjicere ſe velit claſſicis decretis. Id utrum facturus ſit, dicere non habeo. Sed quorundam opinio eſt facturum, ne Hokeri inſtar, ſpe excidat. Apud proceres nihil æque ei commodare poſſit, quam quod multi illis perſuaſum eunt, hoc agere Epiſcopos Angliæ, ut imperium in Eccleſias Belgicas exerceant; vaniſſimum hoc commentum animis eorum evellendum, inque eo adlaboro, ut debeo. Utcunque autem fautoribus non deſtituatur Damportus, nihil tamen efficiet, niſi oſtenderit hic literas, quibus ab ſuâ Eccleſiâ ſit honeſtè dimiſſus: tum item niſi comprobarit liquidò, ſibi in Anglia ſolum quæſtionem fuiſſe, de ceremoniis vel hierarchiâ; non item aliquid interceſſiſſe, quod regem, aut regnum, ſpectârit Hæc nunc ſola perſcribere potui. Plura ubi cognoro, faciam te quamprimum certiorem. Jucundiſſimum mihi fuit ex te cognoſcere, de literis Clementis in Britannia editis. Nondum eas conſpexi. Alioqui judicium meum perſcriberem de locis inde à te excerptis. Nec propterea eas tranſmitti opus. Nam tuto ſatis id facere vix poſſis durante hoc gelu. Sed ſi quando huc excurres, vel fidum hominem habebis, cui committas, non ingratum erit conſpicere. Nihil vero in iſtoc feſtinato opus. Vale, vir præſtantiſſime & amiciſſime. Poſtr. Kal. Jan. Anni cIↃ Iↄc xxxvi. quem tibi ac familiæ meæ, Britanniæ Magnæ, ac fœderatæ huic Belgicæ ſalutarem exopto.

Tibi addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCLXXVI.

Danieli Paræo *S. P.*

VEllem, vir clariſſime, Reverendus & ornatiſſimus vir, Jacobus Hintzerus, prius quam alias adiret Bataviæ urbes, pedem poſuiſſet in Amſtelodamenſi, noſque compellaſſet: vel enim valde fallor, vel juvare cum conſilio, in accedendis quibuſdam Eccleſiis, vel etiam magiſtratibus, potuiſſem: nunc quia poſtremo in urbem hanc venit, vix quicquam potui præterquam apud Ultrajectinos. Et tamen id minutum fuit; interea præſtiti quicquid potui. Nec quicquam lubentius feci. Uſque adeo gratus mihi acceptuſque erat, partim ob virtutem & doctrinam, partim quia à tuo filio commendaretur, jucundumque eſſet ex eo cognoſcere, quæ ad te & Paræanam domum pertinerent. Amſtelodami jam vivo commodeque habeor à proceribus civitatis. Itaque Deo gratias ago, qui eam mihi mentem inſpiravit, ut non abnuerem conditionem, cum huc vocarer; ſcio Gymnaſium hoc novum fore: ſed ante annos etiam quinquaginta novum fuit Lugdunenſe, cujus nunc tantum decus per orbem univerſum. Fortaſſe & non exigua quandoque erit gloria Gymnaſii Amſtelodamenſis. Ita fore confido atque auguror. Mihi vero pulchrum tunc erit, jeciſſe ejus Gymnaſii fundamenta. At interea, dices, deteret ea res aliquid de nominé qui inclytam Academiam Gymnaſio demum conſtituendo commutas. Quid dicam; vir amiciſſime? non ignoro, quantillus ſim. Sed tamen cum plurium tota hac de re judicium hujuſmodi eſt: nunquam me à nomine & gloria ejus Academiæ pependiſſe. Si dolium Diogenis incola ſuo celebratum, poſſe & me oppidulo aliquid decoris dare. Atque extra illud de Academia, quanto urbs hæc alteri præſtat! Quid ea opulentius! quid potentius! Quæ una ad bellum cum hoſte potentiſſimo plus confert, quam---; ſed reprimam me, ne tot magnis Bataviæ civitatibus, tot Belgicæ fœderatæ provinciis, quicquam detrahere velle videar. De procerum vero & prudentia ſingulari & ſumma eruditione, penitus tacere non poſſum; ſiquidem illa res inter cætera me compulit, ut ſedes hic ponerem. Sane complures novi, hic non minoris doctrinæ quam qui Collegæ mihi in Lugdunenſi Academia fuerunt. Certò eam talium copiam, fruſtra in aliis & urbibus & provinciis quæras. Nec ignoro, vapulare eos à nonnullis, quaſi non ſatis ſint ὀρθοδοξίας amantes. Sed hoc non aliunde eſt, quàm quia permittant conciones eorum, qui in Prædeſtinationis dogmate diſſentiunt à doctrina publice recepta.

Tum

Digitized by Google

Tum autem quia aliquos urbe juſſerint exire, qui ſeditioſe multa agebant; non accuſabo quemquam, tamen ſanguinaria quorundam conſilia non ignoro. Horret animus meminiſſe ſermonum, quos ipſe, ex ore quorundam audivi; non loquor de iis, qui ab urbe juſſi abeſſe, anno uno altero. Alios tango, quos dicere nolo. Ita enim ſemper animatus fui, ut de talibus non facile loquerer, nedum ſcriberem; ſed apud te, familiarius paulo mihi agendum putavi. Sic tamen ut nulli periculum creem: poſtquam ab iis urbi eſſe periculum amplius non poteſt. De patria quia perſcribi petis, paucis expediam. Parens mihi fuit Joannes Alopecius, ſive Voſſius, Ruremundanus. Is temporibus Friderici Pii in Heidelbergenſi Academia, Zanchium, Urſinum, & alios audivit; atque anno 1573. in agro Heidelbergenſi eccleſiaſtes factus. Poſt exceſſum ejus electoris anno 1627. quaternis auctus liberis, ſed ex quibus ſolus ſupereſſem, in Bataviam venit cum eccleſiaſticis cæteris qui Lutheri de cœna domini ſententiæ ſubſcribere noluiſſent. Itaque jam anni ſunt quaſi LIV. quod Palatinatum non viderim. Multis familiariter uſus ſum, quibuſcum amicitia in Palatinatu parenti interceſſerat; ſed poſt tantum annorum intervallum prope omnes defuncti: Joannes Mylius Neoſtadienſis Eccleſiaſtes, puer eum ibi ſæpe in paternis ædibus vidit: ut mihi his etiam diebus retulit: Nam in extrema Batavia prope Gorcomium ac Sylvam-Ducis paſtorem agit. Apud hujus matrem vel novercam potius Barbaram Myliam ab octavo ætatis anno vixi, uſque ad XVIII. quæ multa mihi referre ſolet de laudibus parentis quem octennis amiſi. Norat ea parentem optime, quia arcta fuerat amicitia parenti meo cum marito ejus Jacobo Mylio, viro perdocto, & fido Dei ſervo in eodem Diœceſi. Horum memini quia ſoror Joannis Mylii, Jacobi filia nupta fuit Balthaſari Lydio, quicum tibi, ni fallor, amicitia, aut ſaltem commercium literarum fuit. Et anno uno me natu grandior erat, ſuperiori verò anno deceſſit paucis poſt maritum hebdomadis. Omnino pauci eorum ſuperſumus, qui in Palatinatu temporibus Frederici pii, aut initii Ludovici nati ſumus. Me vero ſemper illud habuit peſſime, quod ab anno ætatis XXIII. priuſquam dulcem patriam reviſiſſem, ſcholaſtica fuerim functione diſtentus, primum in Academia paucis menſibus, mox in Gymnaſio Dordrechtano annis XV. & ultra, inde Lugduni iterum, partim in Collegio Theologico, cui quadriennio præfui, partim in Academia ipſa, in qua docui circiter novennium; ſed ad alia jam delabor, de quibus non rogaras, nempe mihi jucundum tecum eſt per literas confabulari. Itaque calente calamo ſcribo, quicquid in mentem venit; neque enim gloriolæ aliquid ex epiſtolis quæro, qui eas ſæpe ne relegere quidem ſoleo; nedum id otium ſit cum cura aliqua eas exarandi. Abunde eſt, ſi raptim adeo ſcribentis manum aſſequi poſſis. Pro Chriſtianæ inſtitutionis elementis gratias ago, mihi opera valde probatur; nunc quod mitterem ἀντίδωρον erat nullum, ſed fore propediem ſpero; nec enim inutiliter tempus abire patiar, quo necdum publice docemus: verum omne illud impendam digerendis ſchedis meis. Puto, mox à nundinis Francofurtenſibus edendos commentarios meos de L. L. grande opus & in quo non parum operæ poſuerim, & tamen nec parum reſtat, quod nonnihil terret, cum cæteras cogito occupationes meas: ſanus ſubinde infelici mihi videor natus ſidere, quod nunquam liceat eſſe otioſo, ac dulcibus Muſarum ſtudiis frui ex ſententia. Aiunt hoc ſolatio eſſe poſſe, quod ipſa illa ſidera ut luceant hominibus perpetuo moveantur. Mentibus noſtris quas cœlitus habemus, aliquid eſſe cum cœleſtibus illis corporibus commune: verum ut mihi quidem videtur, non tam ſideribus, quam candelis nos comparari oportet: ſidera lucent ac eadem permanent: nos lucemus aliis atque interim conſumimur. Sed uterque clariſſime & amiciſſime Paræe, hoc cogitemus ut conſumantur corpuſcula, manere animum, manere honorem in terris, longeque auguſtius præmium in cœlis. Quare me quidem laboris adhuc non pœnitet: ſcio nec te, qui bene de ſtudiis ac pietate mereri non deſines. Vale.

Amſtelodami. *Tuus totus,*

G. J. Voſſius.

CCLXXVII.

Abrahamo Vander-Mylio *S. P.*

SCis, conjunctiſſime Vander-Myli, ab annis tot, ut aliquanto amplius ſit, quam tertiæ ætatis meæ pars, te amari à me plurimum, & æſtimari. Nec eo minus formido, ne propterea quod tot literis tuis, tam humanis, tam eruditis, non reſponderim. Niſi jam à doctiſſimo Genero tuo Colvio, & aliis (ut reliquos mittam) in urbe veſtra degentibus, cognoris, quam pene mihi ex conſuetudine in naturam verterit, etiam amiciſſimis, etiam doctrina, vel dignitate clariſſimis, raro reſpondere, nempe vix aliter, niſi gravis, ac penè ſontica cauſa urgeat. Nec uſpiam magis hoc vitium meum dominatur, quam iis ubi mea res agitur, vel liberorum.

In quo

Digitized by Google

In quo immane quanto differo à Mercuriali urbis hujus Populo. Nulli autem tam grave, quam optimæ uxori meæ: quæ ſi verum dicit, prorſus valetudinem perditum eo. Quid agam? Vix ab auditorio publico revenio, cùm ex urbe noſtra, ex aliis Bataviæ urbibus, ex fœderatis terris, ex Britannia, Gallia, Germania, tractibus aliis compellor, idque ad nonam Veſpertinam. Quare vix temporis aliquid ſupereſt vel ſtudiis propriis, vel literis ad amicos, niſi illud inter & ſecundam nocturnam. Tum duntaxat interpellatorem habeo neminem, interpellatricem ſubinde unicam, conjugem dico, ſæpius tamen interpellaturam, niſi ut ipſa ait, ſurdo caneret. Metuo interea ne immutandum mihi ſit iſtiuſmodi vivendi genus, modo vitalem mihi diu hanc vitam velim. Cogito ſeriò, & cogitabo porro, partim ut amantibus mei (quos inter illuſtrem ſcis te locum obtinere) ſatiſfaciam magis, partim etiam, ut paulum temporis obtingat limandis illis, quæ annis pene XL. non inutiliter mihi videor obſervaſſe. Tu vero mi cognate, beatus mihi videris, non quidem undique (quis enim omni ex parte felix?) attamen multis nominibus, inter cætera eo, quod plus otii ſuppetat præclarè, & cogitandis, & ſignandis rebus, animum omni alimonia dulcius paſturis. Atque hoc imprimis dictum velim, propter auro contra non caros labores tuos, de Eccleſiæ concordia, quæ ſatis diu in propria ſæviit viſcera: ut tandem tempus ſit deſinere, ſi publici cura tangat ulla. Quod vero nec in hac ſæculi iniquitate, tam pulchram depoſueris cogitationem, mihi quidem gaudeo, tibi vero, & magis Eccleſiæ gaudeo; quam vel hoc argumento, colligo amari à Deo, etſi iſtis odiis, ac rixis multum degenerarit. Deus tibi hanc bonam mentem eſſe perpetuam velit: Et ſimul pro pietate hac tua, non poteſt hanc vitam modo, ſed etiam dum his terris, teque tuoſque remuneretur. Quod tempus utinam liceat videre? ut tandem pacis amantes ſuus etiam maneat honos. Satis autem mirari non poſſum, ea ætate, ac in tam gravi negotio Eccleſiæ diſtrictiſſimo, etiam otium eſſe cogitandi ea, quæ ad Arcana pertineant Naturæ. Atque ego quidem nihil magnopere adverſus ea habeo, præterquam quæ coram afferre memini: ſed denuò doctiſſimum Collegam Hortenſium collegi: Atque ut paucis, quid ſibi videretur, perſcriberet rogavi. Paruit quidem, ſed quàm tardè hinc æſtimes licet, quod nondum quartus eſt dies, ex quo reſponſum accepi. Atque hanc quoque cauſam eſſe ſcito, cur tardius acceperis meas. Nolebam enim ſcribere, quin per me, vel alium, ex parte ſaltem, æquiſſimo tuo poſtulato ſatisfacerem. Acceſſit valetudo incommodior ex catharro: quæ nec publicam aſcendere Cathedram hodiè ſivit. Eoque juſtius veniam dabis, filum hoc ſcriptionis abrumpenti: Etſi alia erant, de quibus, quia aliter non licet, ſaltem per literas colloqui liceret. Vale, clariſſime Cognate, & cum Uxore lectiſſima, à me, mea, & liberis ſalve.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxv.
pr. Kal. Febr.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCLXXVIII.

Hugoni Grotio *S. P.*

QUod tam honorificis literis, filium Matthæum compellare, hoc eſt, (quod tibi propoſitum fuiſſe non dubito) ad reliqua ſtudiorum accendere volueris; ut aliis nominibus, ita illo etiam, uterque plurimum debere nos fatemur. De ἀνθολογίας, tardius reſpondeo. In cauſa eſt quod filius Petrus Grotius jamdiu, ut mihi ante menſes duos retulit, hoc munere ſit perſunctus; ſed addebat, ſuis ſe ad te literis addidiſſe, videri ſibi conducibilius, ut in Galliis hoc opus edatur; quia in talibus, Triconem, & Bovinatorem, ut cum Lucilio ſic dicam, Blauwio hoc majorem ex Typographis norit neminem. Qui ſic ante conjugium erat, nunc Νεόγαμον ſe, (ex quo ſolus omne onus cum fratrum uno ſuſtinet) juſtius cenſet lentè, ut ipſe appellat, feſtinare. Et verè feſtinat, ubi ſemel ſit exorſus; ſed ad ordiendum, nihil lentius videre memini. Itaque omnes ferè eludit, non animo quidem malo, ſed quia nihil recuſet unde ſpes lucri affulgeat, & aliqua etiam honoris: poſtea verò ubi ſinguli admonent promiſſi, imparem ſe tam multis intelligit. Atque ille quidem, cùm primum de Ἀνθολογίᾳ convenirem, confeſtim annuit, & tranſmitti eam poſtulabat: ſed ego hic objectare, quod jam biennium haberet filii Maimonidem, nec ſatisfaceret. Quod non minoris temporis ſpatii detineret opus Affinis mei Franciſci Junii, de Pictura Veterum. Quod aliquanto diutius, tam multa Meurſii hactenus inedita, quæ poſcenti benignè tranſmiſiſſet, magno cum viri dolore conſervaret: Id eo virum hunc magis urere, quod Nobiliſſimis Daniæ, & aliorum locorum viris hiſce dicaſſet. Nec eos hoc fugeret, qui aſſiduè pollicita exigant: tarditate hac leviorem apud eos fore gratiam. Blauwius humeros attollere; addere deinceps, ſe alium fore, hactenus fratrem à

 Galliis

Galliis exſpectaſſe. Et jam quidem tres Junianos de pictura libros orſus. Maimonidem filii τ̃ μακαρίτȣ, poſt octiduum certò auſpicabitur. Opera Meurſii intra ſex hebdomades ut ſperat. Noſtros de poetica libros vertente hoc anno. Sed grande Originum opus, nonniſi poſt annum exactum poſſe. De tuis verò valdè ſe invito fore, ad alterum ſi eatur. Ne tamen ſtatim reſponderem, poſcebat. Velle aiebat, cum fratre diſpicere de certo editionis tempore. Eam eſſe magnitudinem, ac dignitatem tuam, ut etiam apud ceſſatorem hunc, eximius eſſe debeas. Multa igitur aliorum dilaturum, partim in tuæ ſpem gratiæ, partim ne ſibi minus, quam publico incommodet: ſed nimis hæc verboſè apud tam occupatum. Ad Tacitum venio, quem & ipſum cum tuis caſtigationibus, ac notis edere paratiſſimum ſe ait: ſed pro multitudine harum, vel paucitate ſtatuere debere de forma operis; utrum ea anguſta eſſe debeat, an ejuſmodi, quæ circumferri poſſit, vel media aliqua. Adfuit mihi his diebus, frater germanus, Optimi, & Clariſſimi Skickardi: literas ejus prælegit, de miſero, & ſuo, & Germaniæ ſtatu. Utinam Ultrajectini de eo cogitent? Horum Illuſtris Schola in Academiam convertetur: cujus inauguratio erit triduo à Paſchate. Non deſinam commendare. Sed raro eorum ratio habetur, qui tam longè abſunt, nec niſi aliena commendatione innoteſcunt. De Berneggero idem & feci, & faciam porro. In Centuriones Nauticos, qui tribus circiter menſibus, Hagæ in carcere fuerint detenti; quia tam bellam occaſionem perdendi Claſſem Dynkerkanam neglexiſſent, heſterna demum die, qui decimus quintus erat Martii, à delegatis judicibus lata eſt ſententia. Wander-Apt qui Thalaſſiarcha erat, ut fertur, carceri annorum viginti quinque eſt addictus. Habet tamen non paucos, qui famam ejus tueantur. Codde totidem annos exulaturus. Crachtius, & Sterkius, ſexennio erunt extorres. Quod ex publico iis debebatur fiſco adjudicatum. Quaskius, & alii abſoluti. Filius Petrus Grotius, vita, & induſtria ſe nobis, & aliis probat. Quas literas his meis adjunxi heſterno veſpero accepi. Quo in genere non ſoleo procraſtinare, quod eſſe poſſint de re maximi momenti. Salutem plurimam lectiſſimæ uxori, & liberis, à me, & meis. Τάχιστα.

Amſtelodami, *Cultor nominis tui,*
cIↃ IↃc xxxvi.
xvii. Mart. G. J. Voſſius.

CCLXXIX.

Merico Caſaubono.

Reverende Clariſſimeque Caſaubone,

Literæ tuæ mihi redditæ ineunte Februario, pauloque poſt à Peiſteri procuratore pecunias recepi, quæ ex beneficio Regio menſe Septembri ſuperioris anni mihi ceſſerant. Has multo tu ante annumeraras, ut ex literis tuis video. Sed niſi ſpiſſe admodum ab hominibus illis peccetur, non ſoleo cum iis verba commutare. Nunc amice rogandus es, ut quantum in te eſt, pro veteri affectu erga me, procures, ut prima occaſione percipiam pecunias ſemeſtris ejus, quod exſpiravit menſe Martio anni hujus poſt milleſimum ſexcenteſimum trigeſimi ſexti; id mihi erit gratiſſimum. Quod acceptus tibi fuerit labor meus Grammaticus, gaudeo equidem. Uti & quod probes Annales Batavos Filii mei Matthæi. Et ſane itidem cordatis & eruditis omnibus impenſe hic placent. De ſtudiis noſtris ſcribam literis proximis: nam nunc nihil eorum ſub prælo; ſed excuduntur hic de veterum pictura libri tres affinis mei Franciſci Junii, ejus qui in ædibus agit Illuſtriſſimi Comitis Arundelii. Rerum novarum jam hic aut nihil, aut parvi ea momenti, eo excepto quod Scenckianum propugnaculum, inter Rheni & Vahalis fluenta ſitum, priori æſtate inſidiis ab hoſtibus interceptum, undique à noſtro ſit cinctum milite. Quippe Illuſtriſſimus Princeps Auriacus, ut fama perceperat, nova hoſtem opera Cliviano in agro qui ultra Vahalim ex adverſo jacet, moliri, illico Wilhelmo Naſſovio, exercitus, ut vulgo vocant, Mareſchallo, in mandatis dedit, ut quotquot militum occulto contrahere poſſet, quamprimum ad ea hoſtium conamina impedienda illuc perduceret. Quod gnaviter adeo ab eo factum, ut inopinantibus ſupervenirent, & prius plures eorum fugarin quàm arma cogitarent. Qui locorum munimentis, quæ Infans, ut appellant, Hiſpaniæ, ad retinendum Scenckianum propugnaculum fieri curarat, fidebant, poſt aliquot oppugnationes ceſſere, non exigua ante clade accepta. Solum Ferdinandi propugnaculum, in honorem Cardinalis Ferdinandi ſic vocitatum, cæteris opera & natura loci validius hoſtes retinuere, quia ad Tormentorum jactus, qui crebrò ab obſeſſis fierent, noſtri paterent. Hoc tamen ſimul incluſum nunc cum ipſo propugnaculo noſtrorum operibus, ita ut brevi urgente rerum penuria potituri illo loco videamur, quo Hollandi, Geldri, ac Ultrajectini

Digitized by Google

trajectini carere nequeunt. Quippe commode adeo inde incurſus in haſce ditiones patet, ut niſi mature ſatis, cum interciperetur, alia fuiſſent oppoſita propugnacula, magnam fuerint univerſi cladem accepturi. Subvenire nunc ſuis cogitant hoſtes. Sed tota adeo militum furore vaſtata eſt Clivia, ut pabulum equi, victum homines deſiderent, quos jam in Gueldra Civitate equinis non abſtinere carnibus nunciatur. Hocque adeo ex eo evenit, quod Illuſtriſſimi Ordines qualecunque annonæ genus ex hoſtico in hoſticum prohiberi vetuerint. Imo & interdictum ipſis agricolis, ne cibaria niſi unum in diem coemant, nec amplius quam ſuſtentandæ propriæ familiæ ſit opus. Reperiuntur tamen hic, qui auri fame inſatiabiles, adverſum ea nitantur, & occulto quicquid poſſunt avehant. Sed illorum jam ſex ſeptemve ſuſpenſis, cæteris haud dubie illorum caſus metum incutiet. Ita nunc hic ad cuncta adverſa fortunæ edocti, animadvertere incipiunt. Etiam rei maritimæ cura ex parte reſumpta, & navium præfectorum aliqui, qui oblata occaſione priori ætate Dunkerkanos non invaſerant, aut carceri ad viginti quinque annos addicti, aut exilio ad certum tempus pro delicti gravitate mulctati. Omne verò æs quod ipſis debebatur ærario inlatum. Quamvis autem ita hic cuncta armorum ſtrepitu reſonant, non tamen apud multos promovendorum literatorum amor ceſſat. Dordrechtani exemplo Amſtelodamenſium, Illuſtre Gymnaſium inſtituêre, non quidem cum magnificis ſtipendiis, ſed prout potuit urbs honoratior quam ditior. Idem & factum ab Ultrajectinis, ſed illi conſenſu ejus loci Ordinum ſexto & viceſimo Martii die ad Academiæ dignitatem locum ſuum evexere: facta Profeſſoribus Doctorum creandorum poteſtate. Attamen in eo maximùm à cæteris Academiis differt, quod non ſuo Rectori, ſed ipſis urbis conſulibus ſtudioſi obedire cogantur; imo & illis immunitates negentur, quas plerumque aliis in locis habent. De his ſatis. Salutem plurimam optimæ uxori à me & meis omnibus. Item à me Reverendo D. Decano & optimorum doctiſſimorumque Fratrum cæteris.

Amſtelodami,
An. CIↃ IↃC XXXVI.
Kal. Apr. St. No.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCLXXX.

Diderico Vlamingio, *Dom. ab* Oſthorn, *S. P.* Hagam Com.

MOleſtè me habuit, Nob. Ampliſſimeq; vir, quod filiorum, natu majoris, profectus in ſtudiis malignè adeo reſponderit votis noſtris. Sine circuitione, & ambagibus, apud virum tam cordatum loquar. Non minus ille, anno primo, promoviſſe debuerat, quam quarto, nunc exacto, contigiſſe video, doleoque. Sed factum nequit reddi infectum. Avolavit irreparabile tempus, optima optimæ ad ſtudia iſthæc ætatis pars. De cætero igitur, quod inſtat, agamus, ne itidem diſpereat, quod puero temporis divinâ ſupereſt bonitate. A voto ordiar. Utinam ſuppeteret bonus docendi pueritiam artifex, qui ſex ſeptem pares ætate, ac profectu, honeſtè etiam eductos, imbueret Latinæ Linguæ atque liberalium artium primordiis. Huic, citra dubium, etiam aggregandi erant bini liberi tui. Nam in illa quadragenorum, aut plurium, una in Claſſe turba, & eorum quidem tam ingenio, profectu, moribus, etiam differentium, vix credi poteſt, quam minutum ſit illud, quod propter ſic diviſam Magiſtri curam, ad puerorum ſingulos redit quotidie. Nec propterea contendero, unum uni committi oportere, quod nonnulli tentant, ſed ſæpe infœliciter. Nam præterquam, quod res ea magnorum eſt ſumptuum, abeſt æmulatio, quæ ſtudia omnis ætatis, multum alit, & fovet. Et Linguæ præterea melius addiſcuntur allocutione multorum. Mediam igitur viam inſiſti velim. Sed ſi paucorum adeo bonum ſub bono Doctore conſortium nequeat obtineri, (quippe in quo negotio plurium parentum conſtantis ſententiæ conſpiratio requiratur) eundum nobis erit, quo ivere Parens, Avus, Proavus, & ita porro Majores noſtri; hoc eſt ad Scholas Claſſicas quales habemus, ſi non quales optamus. Quamquam urbem veſtram, non eſt quod ſuarum pœniteat, ſi cum ſcholarum aliis conferantur. Sanè locum etiam hic habet illud Auguſti, Contenti ſimus hoc Catone: vel ſi ſic malis, duobus his Catonibus. Quare ſi in alterutram mitti tuos placet, equidem, quod me quidem judice, non leve adeo putandum, Voſſius hic, liberique ejus, in partem aliquam curæ iſtius venire ſunt paratiſſimi, in veſtræ ſpem gratiæ, quos adeo erga me benevolos, hactenus perſenſi. Sed ut video, metus eſt multorum, ne ſi liberi ſui propè

 adeo

Digitized by Google

adeo abſint à Parentibus ſuis, partim corrumpantur indulgentia Matrum, partim etiam conſortio conſanguineo, aliorumque æqualium familiari uſu: qui multos avocat, in urbe hac uſque adeo (quæ fœlicium civitatum infœlicitas eſſe ſolet) luxui dedita. De Heroina conjuge tua, aliud me ſperare ſuadent prudentes ejus ſermones. De iis qui puero noti, ac uſu conjuncti, nihil, quia mihi ignoti, dicere habeo. Sed ſi aliò mittere perſtat animus, non diſplicent Harlemum, ac Hardervicum. Illud quia propinquum, & eadem habet artis Grammaticæ præcepta, & ludi moderator, ab eruditione, & induſtria commendatur: Hoc vero, quia Gymnaſium ejus urbis, jam à multis annis, optimè audit, ac heſterna etiam die intellexi, ex Iſacio Pontano, viro utriuſque noſtri amantiſſimo; qui per hanc urbem Ultrajectum, ad generum tendebat, non incumbere iſtic præceptores partæ olim gloriæ, ſed id potius agere, ut augeant hujus nominis decus. Unum morari hoc conſilium poſſit, quod mutare ex parte Grammaticen cogeretur; ſed-enim non uſque adeo variant, Batavica, & Hardervicena precepta. Utraque enim Grammatica ex Lithocomo profluxit, etſi emendatores non eandem ubique inſiſtant viam. Præterea parum adeo eſt, quod in Grammaticis didicit filius, ut non multum neceſſe habeat dediſcere. Sanè examini intererant Cognati tui, Arlandervenìæ Dominus, & Bronchorſtius. Non præteritorum, & ſupinorum, doctrinam norat: quin nec ſatis callebat primam Grammatices pagellam. Utrum autem magis expediat, eum vivere, cum Dieſthio Theologo, an Acronio Ludimagiſtro, difficilè dixerim. Utrumque commendabat noſter Pontanus; de Dieſthio addebat, ſolere eum habere, in convictu, qui illuſtrem ſcholam frequentarent. In his negotium ei non optimè ſucceſſiſſe. Præferre igitur ætate ac profectu minores, qui facilius illi morem gerant. Fuſius iſta ſcripſi, ut eo facilius certi aliquid ſtatuere poſſis. Nec enim leve eſt negotium cariſſimorum pignorum, ubi de paranda agitur virtute, & doctrina. Moram diuturnam in deliberando non ſinit ætas puero procedens. Non minutum eſt, ſic, culpa Magiſtri, nequequam periiſſe tibi aurum, & impenſas; ſed longè majus periiſſe ſic puero, auro magis aureum tempus. Tanto magis curandum, ut damni, quod factum, induſtria reſarciatur; ſcribebam iſta occupatiſſimus, ad occupatiſſimum: ſed loquaciorem fecit amor tui, tuorumque.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvi.
12 Aprilis.

Addictiſſimus tibi
tuo merito,
G. J. Voſſius.

CCLXXXI.

Conſtantino Huygenio.

CUM nulli eorum, Nobiliſſime Huygeni, tuas qui virtutes ſingulares ſuo ſciant pretio æſtimare, cedere hac parte ſim paratus: plurimum tamen (cur diffitear?) vereor, ne interdum ſic de me cogites: O hominem ruſticum, qui nec geminis literis meis tam amicis, ab tam longo tempore ſcriptis, reſponderit hactenus? Hic ſi inter homines elegantiores vivere ſciret, non ne minutum quid ab ſtudiis, vel occupationibus, ſubſecaret, quo non avaris ejus temporis, leviter ſaltem ſatisfaceret? Equidem ſi alius ſic mecum ageret, vir præſtantiſſime, facilè in has cogitationes venirem. Eo juſtius ſuſpiciones tuas formido: quas minimè extimeſcerem, ſi ſatis me tibi notum arbitrarer. Noſſes enim vitæ hoc meæ genus, quod me invitum licet, in hos quaſi ſcopulos crebro illidit, adeo ut mihi prope ſolemne ſit peccare adverſus omnes, in epiſtolari hoc officio. Tam multi mihi hactenus veniam dedere, ut facilem etiam mihi, apud hominem tam intelligentem, veniam fore ſperem. Neque alia nunc excuſatione utar. Quod labores noſtros ſic prædicas, rem magis te dignam, quam meritis noſtris facis. Habent commentationes meæ, quod ſe jactent laudibus tuis. Non quidem eas ſcripſerim rudis ab eruditione; ſed vix ſperare auſus eram, ejus doctrinæ, ac loci hominem, ſe dimiſſurum in hæc Grammatices ſenticeta. Et propterea diligentior fueram, in annotandis rerum faſtigiis, quo doctiores iſta ſaltem luſtrarint, oculo fugitivo. Cogitabam mecum illud Bilbilici vatis;

Lemmata qui quæris, cur ſint adſcripta, docebo.
Ut ſi malueris, Lemmata ſola legas.

Sed ut video, opinione melius mihi apud te labor hic proceſſit. Atque idem de quibuſdam aliis ſummis viris diſſimulare non poſſum. Utinam de omnibus etiam amantibus noſtri, dicere idem liceat. Nempe argumentum his diſplicet. Nec diffitentur, magnum illum Hipponenſem Præſulem olim Grammaticen ſcripſiſſe: ſciunt & togatorum doctiſſimum, & ipſum Julium Cæſarem, virum bellica laude tam illuſtrem, de Analogia libros reliquiſſe; & quidquid de Auguſto, Claudio, cæteriſque affero, ſibi quoque probè perſpectum aiunt. At negant me ingraveſcente hac ætate, eaque de me hominum expectatione, ad minutias haſce, etſi non incurioſè tractatas, deſcendere debuiſſe. Rem magis me dignam, fore magis etiam utilem Eccleſiæ

Eccleſiæ, ſi animo nulli affectui mancipato eruere adlaborem antiquitates Eccleſiaſticas, multis adhuc tenebris involutas. Et ſanè hoc ſtudium fuit à prima adoleſcentia. Nec quidquam præter temporum iniquitatem paulum inde abſtraxit. Multa quoque in hoc genere, vel confecta jam habeo, vel affecta. Eo majori voluptate redeo nunc ad ſtudia meliora, quæ magis placitura confido, & tibi. & aliis itidem bonis. Gravioribus iſtis laſſus fortaſſe iterum revertar ad eruditionis ſementim, ad nuces. Non tamen ex cicure reddar avis fera, ut domum redire obliviſcar. Niſi fortaſſe, ante me longus corripiat ſomnus. Quippe jam annum pulſo ſexageſimum, ut vitæ non ita multum ſupereſſe videatur; ſed hæc curæ erunt Imperatori ſummo, qui ubi è ſtatione hac noſtra avocabit, læti ad meliores ſedes avolabimus. Pertæſi etiam ineptiarum, quibus ſeſe, & alios diſcruciant, eruditułi noſtri nihilo ſæpè amantiores bonæ mentis, quam infrunitum vulgus, cui facilius ignoſcas. Pereant ſtudia univerſa, ſi nos duntaxat gloriæ præſtant animalia, nec ad ſolidam pietatem, ac prudentiam ducunt. Scio te juxta mecum ſapere, Vir Nobiliſſime, eoque lubentius hanc querimoniam apud te depoſui, non quaſi mihi hic quidquam feratur, aut metatur, ſed quia me miſereſcat Ordinis noſtri. Sed de iſto ſatis, ne in Epiſtola hac videar velle rhetoricari. Vale, Nobiliſſime Huygeni, una cum Heroina Conjuge, ac familia univerſa.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvi.
Id. April.

Addictiſſimus nomini tuo,

G. J. Voſſius.

CCLXXXII.

Ger. Jo. Voſſius Joanni Beverovicio, *V. Cl. S. P. D.*

INvitus à Colvio (meo an tuo dicam?) divellor, ſi in candore hoc meo, locum inveniret livor, non poſſem tamen Dordrechtanis boni quicquam invidere. Attamen ſi poſſem, puto, & injurato credes, è ſacro Ordine neminem me præoptaturum, Amſteliæ urbi præ Colvio hoc: Jure dixerim, Quicum vivere amem; prope etiam porro *παρα-διάζων*, quicum obeam lubens. De honeſta illa, & erudita Beverovicii anima, idem cenſeo. Atque hoc par cum ſic diligem, merito lætor de amore, quo mutuo vos, & me pariter complectimini, eumque affectum, perennare vobis volo. Pro novo veteris hujus amoris indicio, capio etiam, quod domo tranſmiſeris operis de vitæ termino editionem iteratam cum acceſſione luculenta, quæ me valdè oblectavit. Debebit tibi poſteritas quod tot bona ingenia excitàris ad diſquirendum de hac re. Num placet, qui pomum Eridis, à te jactum prædicant, ſiquidem eſt hæc controverſia, ex iis. in quibus liceat diſſentire; dummodo nec Deo adimatur futurorum contingentium præſcientia: nec homini, arbitrii ſui libertas: quorum prius qui facit, Dei, qui alterum, hominis deſtruit naturam. Quomodo tamen hæc duo, & in iſto, quod ſub manibus habes, & in cæteris negotiis conſpirent, non cuivis promptum eſt dicere. Quare iſtoc ſanè ventilent homines acuti. Nos interea laboribus eorum ſuaviter fruemur, eoque avidius iis paſcemus animum, quia tuo, hoc eſt amiciſſimi hominis, epulo excipimur. Scias vero, nulla à te fercula apponi, quæ magis ſint ad guſtum meum, quam ubi video minimum recedi à ſancto vetuſtatis choro, *αὐθεκάστους καὶ ἰδιογνώμονας* jubeo ſibi habere res ſuas. Mihi quibus antiquitas deſipit, parum ipſi ſapere videntur. Reſponſum debeo conſanguineo meo Somerio, Collegæ tuo optimo & doctiſſimo; ſed dabo operam propediem, ut me exolvem. Salutabis meo nomine, plurimum, ante omnes vero, lectiſſimam uxorem tuam.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvi.
7. Kal. Maias.

CCLXXXIII.

Ludovico Crocio *S. P.* Bremam.

DIC bona fide, doctiſſime, & quod majoris ego facio, mi optime Croci, utrum miraris magis, quod tuis, & præſtantiſſimi Willii literis compluribus, vir ego haud malus, & veſtri utriuſque amicus non è multis, non unius anni ſpatio neglexerim reſpondere: an quod nunc poſt ceſſationem veſtram ſpontè, nullo etiam oblato ſcribendi argumento, Epiſtolam hanc mittam? Quid impulerit quæres; nempe non aliud, quam, quod cogitarem, non (venia ſit verbo) matulæ ſolum, ut in veteri dicto eſt, ſed incuriæ etiam modum eſſe oportere. Nec enim amicitiæ fiduciâ, ſemper licet eſſe negligenti. Vides, ut negligentiam ipſe hoc appellem, ſed hoc cùm facio, nulli injurius ſum præterquam mihi. Utcumque enim alius, incuriam

Digitized by Google

curiam hoc duxerit, probè tamen mihi conſcius ſum, nullius minus me fuiſſe (eorum dico, qui aliquid apud me poſſunt) quàm mei ipſius, idque jam à biennio, aut triennio. A mane ad veſperam ſalutor, compellor, diſtineor, ab nonnullis, commodo, & meo, & publico, à pluribus diſpendio, & meo, & Reipublicæ Literariæ, cui non poſſum præſtare, quod volo, & à multis annis pollicitus ſum; ſed utcumque videar incurioſus in amicorum rebus, quia non facilè reſcribam, nihil tamen me induſtrium magis, in iis exequendis quæ poſtulor. Spero neuter veſtri conqueretur uſquam, claudicaſſe affectum meum, in illis promovendis, quos commendaſſetis. Non tamen fœlicius unquam ſucceſſit, quàm in Heilerſichio. Eum confeſtim deduxi in ædes ampliſſimi Michaelis Pauwii, quem virum noris ſcio, partim ex Parente Conſule, magni nominis, temporibus Synodi Dordrechtanæ, partim ex fratre Legato nunc, ab illuſtriſſimis, fœderatæ Belgicæ Ordinibus, ad Chriſtianiſſimum Regem. Multum profecto veſtri amborum literis commendatitiis debet. Nam abſque illis eſſet, non in eam dixi domum veniſſet; unde auſpicato præfectus curæ, & inſtitutioni filii, quem unicum habet illuſtriſſimus Arauſionenſium Princeps. Spero majores eum honores manere paulatim, quam ipſe exiſtimet; dummodo is porro erit, qui fuit, & fortuna ſemper ſua rectè uti ſciat. Nunc eo, quo Heilerſichius ante, munere fungitur Gronovius, non ſacris quidem, ſed literarum tamen ſtudiis, Heilerſichio ſuperior: nam bono judicio, ut de induſtria taceam, in optimis quibuſque Latii, ac Græciæ ſcriptoribus eſt verſatus. Quod propediem fortaſſe teſtabuntur Criticarum Obſervationum Libri, quorum partem vidi pariter ac probavi. Magna omnino, & pulchra nobis, ab hoc ingenio ſperamus; ſed ecce jam Bibliopola veſter adeſt, cui has literas tradi oportet. Quare abrumpam; ſalutem dices plurimam Doctori Willio, quem talem hic comperi, ut non poſſim non amare; ſed & eruditiſſimo Cochio, cujus monumenta ſic ſalivam mihi movent, ut in iis illum reponam, qui magnum ab eruditis, ac imprimis à poſteris, pretium ſint relaturi, nec æquè aliquod deſiderem, quam ut pergat ſic de ſtudiis mereri. Et quid impedit quo minus ſalutem etiam adſcribam Clariſſimo Bergio? Viro raris virtutibus; ſed mihi illum, quàm maximè commendat, quod intelligo, antiquitatis eum eſſe admodum amantem, nec triſtibus hiſce temporibus, affectu, ſed pretio ſui omnia æſtimare. Te quoque ſic animatum ſcio; planéque confido, nunquam te in hoc Eccleſiæ Schiſmate, pacis, & concordiæ ſtudium velle deponere. Vale.

Amſtelodami, vi. Id. Jun.

Tuus & Collegarum tuorum ex animo amicus,

G. J. Voſſius.

CCLXXXIV.

Ad honoratiſſimum & reverendiſſimum in Chriſto Patrem Guilielmum *Epiſc.* Londin. *& Magnum* Angliæ *Theſaurarium.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater, honoratiſſime Domine,

Quod Theſauris te ſuis præfectum voluerit Sereniſſimus Dominus optimus Regum Carolus, id ingenti me gaudio perfudit. Solum dolet tarde adeo id perveniſſe ad aures meas. Abſque doctiſſimo & amiciſſimo Goffio eſſet, nunc etiam neſcirem. Sed aiunt poſt longiuſculum etiam intervallum gratulandi officium non ſolere eſſe ingratum. Quod ante igitur feciſſe mallem, id nunc demum ſerius, quidem nec tamen ſerio minus facio, tantámque honoris acceſſionem fortunare volo non tibi modo tuiſque, ſed cum Eccleſiæ tum Regno Angliæ univerſo. Atque ita fore auguror, ſive ſpectem tum tuam pietatem, tum prudentiam, induſtriam, fidem, quibus in tractandis pecuniis Regiis opus eſt: ſive etiam cogitem cujus rei ex quo primo in Britannia pedem poſui, ignarus eſſe non potui, quanta tibi conjunctio animorum ſit cum heroe illo Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Domino Guilhelmo Archiepiſcopo Cantuarienſi. Hæc ſpem faciunt optimam, ſi minus ferrea hac ætate prorſus aureum redire Eccleſiæ ſeculum poſſit, habituros nos tamen tale, quod ab aureo propius abſit. Quocirca non deſinam una cum meis aſſidue preces funditare ad Deum boni omnis fontem, ut tum ſereniſſimo & auguſtiſſimo Regi meo Carolo, tum toti familiæ Regiæ, tum utrique etiam veſtri, tam nobili pari, ac porro aliis Eccleſiæ ac Regni antiſtitibus ad res Britannicas feliciter moderandas longam & proſperam vitam conſervet.

Amſtelodami, clↃ Iↄc xxxvi. v. Kal. Sextil. St. Vet.

Reverendiſſimi & Honoratiſſimi nominis tui cultor devotus,

G. J. Voſſius.

CCLXXXV.

Digitized by Google

CCLXXXV.

Fortunato Plempio. Lovanium.

NEſcio, Clariſſime Plempi, utrum magis meis debeam occupationibus ſuccenſere, an potius moribus meis, hominis, (nec diffiteor) tardiſſimi in officio Epiſtolari. Abſque utroque horum eſſet, egone nihil hactenus reſpondiſſem Plempio? Viro tam ſuavis indolis, tam raræ doctrinæ, ejus etiam in Rep. literaria dignitatis? Quod ſi magnam aliis in humanitate tua, mihi & perſpectiſſima, fiduciam haberem, poſt tantam ceſſationem, deinceps quoque à ſcribendo abſtinerem, tantùm, quia putarem, ſerum eſſe officium hoc, teque aliorum eſſe ſimilem, qui contemptum hoc ſui interpretantes, plumbeas idcirco iras gererent. Sed mihi negotium cum Batavo, qui nunquam exuet ſimplices ac candidos ſuæ gentis mores. Ac talem ſe ſemper, mihi, & amicis,quos hic magno numero habes, exoptem. Videor mihi bellè ſatis negotium meum egiſſe, ſic me excuſando. Sed ſoluſne Plempius candidus, in Voſſio candor deſideretur? Ne Deus ſirit. Quare, ne, non dico alius in me, ſed ipſe candorem deſiderem meum, cogor aliud apud te apertè promere, cur alteris literis tuis non reſponderim. Verbo dicam, puduit. Cur verò inquies? Meminiſti argumenti? Erat id de furore noſtrorum in Thenenſi oppido. Vix de eo ſcribere nunc ſuſtinet animus. Ubi horribilis ille nuntius aures meas perculit primò, nihil fortunatum nobis ſperavi, uſque dum ſupplicibus votis, & ſeria delicti pœnitudine, Deum nobis propitium reddidiſſemus. Nec ſanè vel me, vel alios ſimiliter animatos, opinio fefellit. Scis ipſe, quæ ſint conſecuta, & melius longè nobis. Nec tibi, vel ullis, in Brabantia, magis ægre eſt, tam crudeliter (Scapham dixero Scapham) actum eſſe Tinis, quam Voſſio, & amicorum aliis. Nobis, nobis, ea res maximè detrimenti fuit. Nec tam Batavorum tuorum hic culpa, quam Gallorum. Scio ut plerumque, quando res ſecius cadit, alter alteri impingere ſoleat culpam. Attamen exploratum mihi, prope omnem hic Gallis culpam tribui debere. Et tu, credo, nunc in eadem es ſententia. Non quaſi diffiteri velim fortaſsè, & gentis tuæ ſex ſeptem, vel plures, etiam, ſi ſic velis, Gallis fuiſſe immixtos Etiam Bataviam ſcio habere, qui facile alieno, etſi peſſimo, rapiantur exemplo. Ad Principem quod attinet, ſi pietas non abſterruiſſet, ſaltem gloriæ ſtudium, principibus omnibus innatum, non ſiviſſe, ſic licentiam Gallicam graſſari, modò in furore illo, ullus fuiſſet, vel rationi, vel authoritati, relictus locus, locumque non potius habuiſſet Poetæ illud;

Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.

Necdum placere arbitror, ut filum abrumpam, ſed velle, ut aliquid addam de opere Cl. Fromondi, quo me, quo amicorum alios, ſummus vir donavit. Niſi mihi tecum homine tam candido,& cui tamen candore nolim cedere, ſermo foret, ſilentii tam longi, quam tamen nunc dicam, reticerem cauſam. Ipſe non abhorreo ab Origani opinione; quam ſatis probabilem, etiam judicavi; priuſquam aliquid Origani vidiſſem. Non tamen, ut alteram, Ptolemaicam dico, opinionem reſpuam. Scis quam difficulter à me impetrem, ut aliquid improbem, quod majorum comprobavit authoritas. In ſacris ſanè nunquam ab iis recedam, quæ conſenſu Eccleſiæ Veteris comprobantur. Hic aliquanto alia ratio: Accedit quod tot Antiquis, ante Ariſtotelem, longè alia mens fuit. Et tamen Ptolemæi opinionem haudquaquam damno: ſolum exiſtimo eſſe hoc, inter Naturæ occulta, ac poſſe inter homines eruditos, de negotio illo diſquiri. Vis, & aliam ſilentii mei cauſam? Is qui adverſus doctiſſimum Fromondum ſentiat, Hortenſius eſt, Collega mihi in urbe tua patria conjunctiſſimus. Scis quæ hac de re ſcripſerit: quædam ſcio affectu juvenili, ſed magis magiſque judicium creſcet; ut ſi res integra foret, eadem fortaſsè; aliter tamen fuerit dicturus. Interea multum pro dono debeo Fromondo: Legi lubenter, & legiſſe juvit, & perſtat animus, quem ſæpius apud te aperui; virum eſſe qui inter ſæculi noſtri Principes doctrinarum debeat reponi: planéque animo meo ægre eſt, quod deſinat vos beare, tam multis, quorum ſpem, in prioribus Reip. literariæ fecit. Hæc ego recens à funere veniens, chartæ ſubito mandabam, metu, ne ſi ultra differrem ſcribendi munus, tandem obrepere, etiam amiciſſimo homini, poſſet opinio, quaſi non idem abſens forem, qui coram eram. Tu verò contra ſic habe, clariſſime, & amiciſſime Plempi, me præclaras animi tui dotes, non amare ſolum & æſtimare; ſed etiam venerari, ac porro veneraturum ſemper, dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos reget artus. Salutem, ſi occaſio erit, clariſſimo Puteano dices; de filio cujus noſſe aveo, an jam è Sarmatia fuerit reverſus: Nam nihil à ſex ſeptem menſibus de eo cognovi; ita ut interdum metuam, ne quid ei in itinere humanitus evenerit. Si moleſtum non erit, vel ad me, vel ad Stapelium, tribus de eo verbis, perſcribes. Eximio etiam

tiam ſæculi hujus ornamento Tuldeno, ſalutem meo nemine impertias; ſed & ſummo viro Fromondo.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxvi.
iii. Eid. Sext.

Tuus totus,
G. J. Voſſius.

CCLXXXVI.

Joanni Meurſio *S. P.*

NUnc demum forte territus Literis tuis, excudere omnia tua Blauwius cœpit. Mavult enim cuncta, quam ſolum hactenus inedita. Et ſic expedit literarum ſtudiis, ut uno & altero volumine, vel tertio etiam, contineantur, quæ Vir illo ingenio, doctrina, induſtria bono elaboraſti publico. Nihil inquies fraudis latet? Nam quid ſi ceſſit, ubi meus ille qui has literas defert, deceſſerit? Non hoc ſcriberem niſi tam ſcæva cogitatio mihi quoque in mentem veniſſet. Certo tamen habe jam orſos tua. Uti & filii Maimonidem toto itidem triennio poſt ambitus & promiſſa neglectum. Grotiana itidem promiſſa necdum cœpit: & non minus τὸν πάνυ Grotium morum iſtiuſmodi quam te pœnitet. Quibus ſim moribus, niſi ſatis haberes perſpectum, hinc videres, quod magis amicorum res urgeam quam meas. Nam cum tam multa habeam parata, quid mei ſuſcepit? ſed ubi hinc in Grotianis, inde, quæ prævertent tuis & filii paulum promoverit, de meis loquar, vel alteri Janſonio, vel Henrico Laurentio, negotium committam. Noli putare te ſi coram adeſſes plus in hoc negotio, quam me poſſe, qui te fratris loco diligo, & ſi haud nimium, plus tamen aliis apud Blauwium valeo. Sed non obſcure video cur primitus plus receperit, quam poſſit. Videor mihi videre poſt damnum ex æmulo vicino, poſt ſumptus ex nupero filii conjugio, poſt tot annis coacervatas tot codicum editiones quarum pleræque non ſatis vendibiles, paulo ad rem factum attentiorem, & ut ſic dixerim ſub omni lapide ſcorpium, hoc eſt damnum, metuere. Magna pars Librorum ejus his duabus hebdomadis publica auctione eſt diſtracta. Multi libri minoris venditi quam ipſe excuderat: & non hoc meticuloſum hominem reddere poſſit? De tuis tamen Viri Orbe univerſo celeberrimi meliorem majoremque ſpem ſemper habere juſſi. Nec magnopere hic mihi Suada opus qui id ſatis per ſe videt. Solum terret malus vicinus; ſed jam perſuaſi nihil in tanti moliminis opere auſurum. Fore ut revereatur utrumque noſtri. Spero itaque pauciſſimas intra hebdomadas te aliqua viſurum tui. Nec magis decipi poſſim toties deceptus quam ſi nunc decipiar. Salmaſius necdum è Galliis reverſus. Grandes ei honores offeruntur in Galliis; ſed videt non ſemper præſtari, quidquid promittitur: nec tanti ſunt æmuli ut eo non redeat ad nos. Scripſit adverſus Grotium Seldenus de mari libero. Reſcribit illuſtrium Ordinum mandato Graſwinckelius J. C. Hagenſis, quondum meus Leidæ convictor, natus, ſi forte ſic magis noris, ex Baſia ſorore Baſii rationalis cameræ præfecti. Comes Mauritius ad Indos Orientales abiturus gubernator futurus eorum locorum. Vides quam illuſtres heroes nunc eum locum ſint obtenturi quam antea: nolo addere cætera. Scis me dicere, non quidem terræ filios, attamen nihil qui forent ad tantam proſapiam. Deus faxit ut bono ſit Reip. noſtræ. Pauwius Hollandiæ Syndicus & in Gallias ante biennium circiter legatus quotidie expectatur; ſed in Syndici munere ei ſuffectus Catzius Dordrechtanus Syndicus. Ipſe fungetur munere, quod in rationali camera obtinuit prius. Fortaſſe Syndicus hujus urbis Borelius Venetias iturus legatus revocato Domino de Lier; ſaltem honos is ei oblatus; ſed an uxor aſſenſura ſit, non ſatis conſtat. Nec enim aliquid invita hac velit. Deus Opt. Max. diutiſſime te tuis, nobis, imprimis publico conſervet. Optimæ tuæ Uxori Conjux mea ſalutem, filiæ filia, omnes nos omnibus vobis. Etiam CLL. VV. Laurembergio & Stephanio & cæteris porro Collegis plurimam dicito ſalutem. Raptim, ut ſoleo.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxvi.
Poſtr. Idus
Sext. St. Nov.

Tuus æternum,
G. J. Voſſius.

CCLXXXVII.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

USum opera mea, an abuſum Calandrinum dicam, propè hæreo incertus. Saltem facile mihi perſuadere ſinam, egiſſe illum magis negotium ſuum, quam Sereniſſimi Regis. Negat ille quidem ſuum abs Regio poſſe divelli, de quo quid ſit neſcio: ſed vellem, cum operam meam poſtularet, candide magis aperuiſſet, quorſum iſthæc tenderent. Sed ipſi porro viderint; nec enim mihi ſcribitur, qui Calandrinis nec teruncium acceptum

unquam

Digitized by Google

unquam tuli. Sed illos potius ob ſummam facilitatem in commendando, hàbeo debendi reos. Interea dolet, quod in rebus nihil ad me pertinentibus moleſtiam tibi, illuſtriſſime Domine, pepererim: quod fateor, verè eſt in Eccleſiæ imò & Regni negotia peccare.

Tandem Typographus aggreſſus eſt filii Maimonidem de Idololatria. Deinceps omnia ſpero liquidiora. Ne ſolitarius prodat, addam ei comitem de eodem argumento Diſſertationem noſtram. Qua ex opera noſtra ſpero lucis non parum capere poſſe veteres cùm τῶν ἔξωθεν, tum imprimis Eccleſiæ Scriptores. Dum cætera majoris operæ molior, ſi ſic illuſtriſſimo nomini etiam tuo videatur, publici juris faciam, duos de Baptiſmo Libros: de quibus memini me ante aliquot annos ſcribere. Prior majori ex parte antea editus, alter de Ritibus nunc demum proditurus. Abſolvi & tripartitum opus de Symbolo Apoſtolico, Athanaſiano & Conſtantinopolitano. In quo præter alia, de eorum Auctoribus, & additione Conſtantinopolitano facta. Operoſior labor de temporibus Hebræorum uſque ad capta à Tito Hieroſolyma. Hic ut de cæteris, ita & de LXX. Danielis Hebdomadis diſſero. Quem & ipſum ſpero intra annum hunc lucem videre poſſe. Niſi prævertat labor alius, & ſæculo hoc utilis de Controverſiis inter Latinam Græcamque Eccleſiam. Atque in his propè omnibus crebra mihi ſed modeſta cum Baronio Diſſertatio; ut grandioris operis ſint quædam quaſi ἀποσπασμάτια ac ſegmenta.

Cætera me ſpectantiá, ubi otii tantum erit, cognoſces ex optimo doctiſſimoque Goſſio: cujus ego candorem ac pietatem magis magiſque amo & æſtimo. Nec facile ſatis prædicavero in eo, ut antiquitatis, ita rerum omnium præclaram cognoſcendi ardorem. Quæ ejus modeſtia eſt, ſperabat hac etiam parte ex converſatione nobiſcum aliquid ſuis ſtudiis incrementum. Eoque etſi perhoneſtè adeò à nobilibus & ſummatibus viris hic haberetur, ægrè tamen divellebatur; ſed qui ſuus non eſſet, alienis poſthabere propria debuit commoda.

Propitium numen Reverendiſſime & Illuſtriſſime Domine, longævam tibi & proſperam vitam largiatur.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxvi. Kal. Sextil. St. Vet.	*Reverendiſſimi Illuſtriſſimique nominis tui Cliens devotiſſimus,*

Ignoſcendum, Amice Lector, exſcriptoris incuriæ qua fit ut ſequens Epiſtola (ſc. in tempore prior) loco cedit ſuperiori.

CCLXXXVIII.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

ADfuit mihi heſternâ die vir honeſtus, nec dignitati tuæ ignotus, Philippus Calandrinus; quem tum patruelis ſuus comitabatur, tum aliter vir ut virtute, ita literis cultiſſimus, mihique perfamiliaris. Eorum uterque Calandrininaum mihi negotium eſſe commendatiſſimum exoptabat. Referebat vero Calandrinus, ut valdè cupiat ſuas literas in manus Auguſtiſſimi Regis Caroli pervenire: eoque id deſiderare impenſiùs, quia ignarus ſit, utrum priores, quas magnatibus aliquibus miſit, redditæ ſint. Ex eodem intelligo, hoc in mandatis habere, ut monilia Regia quæ terris hiſce ſunt, majeſtati Auguſtæ reſtituantur. Sed incaſſum ſe ait laborare, fruſtraque etiam operam de hinc inſumpturum, dum ſic ſunt Burlamachii res, nec eas hic pecunias recipit, de quibus ad Auguſtiſſimum Regem ſcribit. Neceſſum igitur eſt, ut ea ſumma de illa Burlamachiana detrahatur, poſteaque cedat in ſolutionem vel imminutionem pecuniæ quæ Burlamachio numeranda ſit à ſereniſſimo Rege. Agitur res non Calandrini modò, quem auxilio digniſſimum omnes arbitrantur; ſed etiam ornatiſſimi adfinis ejus, viri à multis annis mihi cogniti, quem ob virtutem ab omnibus prædicari & æſtimari ſemper intellexi. Imo agitur negotium Regiæ ipſius Majeſtatis, cujus monilia ſe reſtituere poſſe Calandrinus deſperat, niſi precibus ſuis apud ſereniſſimum Regem relictus ſit locus. Intelligo Calandrinum, non ignaro te, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Domine, in Bataviam ad expediendum, Regium negotium profectum eſſe. Ac video eo plus præſidii collocare in bonitate & prudentia tua heroica, ne pariter mala gratia ſit apud optimum omnium Regum; ſimulque in ſui ac familiæ in gravem incidat probroſamque ruinam. Equidem fateor me his argumentis compulſum eſſe, ut has ad te, illuſtriſſime Domine, literas darem, meaſque etiam preces ſociarem, quo facilius Calandrinus, voti ſui apud ſereniſſimum Regem compos fiat. Res eſt Deo acceptiſſima, erigere afflictos, tuæque id eximiæ dignitati conſuetudine diu jam in naturam vertit: quod tot beneficiis maximis ipſe obſtrictiſſimus facilius certiuſque poſſum prædicare. Neque in hoc negotio Calandrino ſolum auxiliares præbebis manus, vel etiam affini ejus: ſed multos quoque ſanguine ipſo, vel affinitate iis junctos (in quibus & aliqui ſtudiis & ſcriptis clariſſimi) æternum inclyto Regi Regnoque ac illuſtriſſimo

nomini tuo obſtringes. Omnes pariter oramus, ut Deus Opt. Max. ſereniſſimam Majeſtatem Regiam, ac pariter te, Reverendiſſime atque Illuſtriſſime Domine, Magnæ Britanniæ Regnis ac Eccleſiæ ſuæ permultos in annos conſervet, ſalvos & incolumes.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxvi. viii Kal. Jun. St. Vet.

Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi nominis tui devinctiſſimus pariter ac devotiſſimus Cultor,

G. J. Voſſius.

Juſtum quia haſce literas argumentum complecti putarem, nihil nunc quidem, quod proximis fiet, de rebus meis particulatim perſcribo, præterquam Reverendiſſimæ dignitatis tuæ literas probe mihi redditas, & infinitum debere quod ea cura, in ea dignitate, in illis occupationibus, mihi tantillo reſcribere non fueris gravatus.

CCLXXXIX.

Guilhelmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Dom. Illuſtriſſ.

MIHI gaudeo, Britanniæ gratulor, Deo gratias ago, de immiſſa animo tuo cogitatione ſanctiſſima revocandi juris ejus, quo Reverendiſſimi Cantuarienſis Præſules jam ab antiquis temporibus in luſtrandis Regni Anglici Academiis uti frui ſolent. Sane non corpora ſolum noſtra fluxa ac fragilia ſunt, ſed humana etiam inſtituta, licet optima, facile per incuriam in pejus vergunt. Eoque ad retinendum grande illud diſciplinæ bonum nihil exoptatius à Deo & Rege potuit evenire, quàm ut priſcum jus tanto præſuli reſtituatur, per eum potiſſimum labantibus moribus obviam eatur, cui ut ſacrorum ſic morum bonorum præcipue cura incumbit, quique ſic ſanctimoniam ab illis exigere ſciat, ut eadem præcedat cæteros. Sunt quidem florentiſſimæ Academiæ ambæ: ſed cura tua deinceps ſe vincent, ac pulchriores pulchrioreſque ſemper exurgent. Quod bonum ſuum ſapientiſſimi quique per ſe ſine dubio vident, ac magis & magis intelligent, nec ſolum noſtra ætas, ſed poſteritas etiam, ut ſui temporis emendatori gratias propterea ſemper aget. Primus qui me jucundiſſimo hoc negotio lætiſſimus ipſe perfudit, optimus & doctiſſimus Goffius noſter fuit. Is aliquamdiu ſtudiorum ergô hac in urbe egit, ac me uſus perfamiliariter; quia, quæ viri modeſtia eſt, arbitraretur, ſtudia etiam ſua ex nobis aliquid poſſe capere incrementi. Gaudeo me incidiſſe in amicum tam amantem bonæ mentis, & de quo non poſſim non optimâ quæq; mihi augurari.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxv.
Pr. Non. Sext. St. Vet.

CCXC.

Ger. Jo. Voſſius, Arnoldo Ticmanno *ſuo S. P.*

QUI has literas defert, optime & Doctiſſime Ticmanne, is eſt D. Jacobus Hintzerus exul Palatinus; ſed dum patriæ res florebant, in Heidelbergenſi diœceſi Eccleſiaſtes: eum mihi, poſtulato patris, commendavit, vir eruditus & ſcriptis magis magiſque inclareſcens Daniel Paræus. Quem ſi non ob eruditionem & probitatem inſignem multum amarem, amarem tamen ob ſummum erga me affectum. Nam ſuum mihi Lucretium, quem egregiis notis ornatum ivit, conſecravit. Filius eſt Philippi Paræi, cujus tot ſcripta in humanitatis ſtudiis habemus. Ejus Terentium ac Plautum, ut cætera taceam, viſos tibi arbitror. Hic eundem magnopere commendavit nonnullis in urbe noſtra. Avus eſt magnus ille Germaniæ Theologus David Paræus, de quo ſatius tacere quam pauca dicere. Hæc de Paræis, ut ſcias, à qua familia compluribus in urbe hac Hintzerus noſter commendari meruerit. Equidem comperi ipſe, virum eſſe ut integrum & probum, ita egregie doctum; accedit quod honeſte natus, honeſtis etiam familiis per uxorem innexus. Uti illa Antoniorum, quæ tot egregii nominis Juriſconſultos habet. Illum Franekeræ juris doctorem ac profeſſorem, tota Germania inclytum (is Patruus eſt uxoris Hintzerianæ) ejus filium Collegam D. Gomari: item alium Profeſſorem Caſſellenſem. Adhæc Doct. Reifenbergium, qui & ipſe juris Profeſſor Franekeræ. Etiam Sohnius, magni nominis, ut ſcis Theologus, hanc familiam attigit. Sed quid exuli proſapia prodeſt? Quid eruditio? Quid virtus? Quamdiu ceſſant omnes ejus curam habere. Quod ſcio non ſit malevolentia: ſed ob exulum copiam. Tamen hic melioris notæ. Qui ſaltem ſine aliquo liberalitatis indicio, ab Eccleſia dimitti non debet. Præiit Amſtelodamenſis, ditior fortaſſe illa quam veſtra: ſed neque veſtra, ut puto, exhauſta. Non ſoleo ego ſic alios commendare. Sed viri amor, & Paræanæ domus poſtulatum, hoc ut facerem, fecerunt. Scito, ſiquid feceritis benigne, optime id iri locatum. Diu eſt, quod te non vidi. Videre autem deſidero. Amo enim virtutem & integritatem tuam, quam à puero perſpexi. Amo etiam eruditionem non vulgarem. Tanto Deum impenſius rogo, ut tibi tuæque familiæ bene faxit. Salutem dices Collegis, iis imprimis, quibus

Digitized by Google

quibus me notum earumque ſcies. Sed & Æmilio noſtro, viro longe majoris doctrinæ, quam vulgo putant.

Amſtelodami, iii. Kal.
Sept. raptim.

CCXCI.

Ludovico Crocio *Theologo* S. P. Bremam.

SIC hactenus in animum induxi meum, Clariſſime Croci, etſi Epiſtolari officio fortaſsè ab aliis vincerer his terris; non tamen à quoquam ſuperari amore tui. Nam ſi quis alius videbar, eo te pretio æſtimare, quo dignum erat ſummis virtutibus tuis. At poſtquam, quos proximè de Theologia labores, juris feciſti publici, verſare per otium cœpi; etſi maximi ſemper fecerim, cogor tamen non paulo te ſublimiori loco collocare. Itaque me ipſum culpo, qui dum animus meus tam multis diſtrahitur, amicum non coluerim uti debui. Niſi fortaſsè nunc te ipſum hic ſuperâris. Quod ſi eſt, non video quomodo culpari meritò poſſim. Utcumque eſt, gratulor Eccleſiæ Dei, ac Germaniæ imprimis veſtræ, quod te habeat, Deumque oro, ut diu te ſoſpitem conſervet. Atque id quidem eo juſtius facio, quia magno dolore conſpicio, tam in arctas copias cogi, qui benè de Eccleſia, non poſſint minus quam velint. Cum gemitu ſæpè mecum conſiderans ſtatum Eccleſiarum noſtrarum, dico, *fuimus Troes.* Tu & pauci ſimiles tui, quos ut aurei ſæculi reliquias colo, ſiſtere debetis exitium, quod minatur nobis, ſol dioris doctrinæ odium, aut contemptus. De me quidem ita habe, poſſe me concoquere malignitatem ſeculi, eorum imprimis, qui eſſe malunt imperiti, quam videri: paulo minus iſtorum, qui non eruditioni modo, ſed virtuti etiam bellum indixerunt. Etſi verò perjucundum mihi fuit, per ſe legere, doctum, & laborioſum opus tuum; tamen aliquid voluptatis inde etiam acceſſit, quod Voſſius tuus inter ſummos viros, quos celebras,

Se quoque Principibus permiſtum agnovit Achivis.

Excuditur nunc Dionyſii mei τοῦ μακαρίτου, Maimonides, de Idololatria, Latinè redditus, & notis illuſtratus. Comitem dabo diſſertationem noſtram luculentam de eodem argumento; maximè de gentium cultu. Mittam ἀντίδωρον, ubi prodierint: uti & Cl. Cochio. Quem virum intelligo Franekeram, à vobis avocari. Credo non dimitteretis, ſi fortunæ eſſent Reip. veſtræ, quæ olim. Aureo eſſet ineſcandus hamo; quod fortaſsè tempora hæc non ſinunt. Virum amo, ac eadem mens erat filii, quod Maimonides ejus luculentis indiciis oſtendet. Sum ejus munificentiæ obſtrictus. Sed operam dabo, ut me exolvam. Collocutus ſum cum Bibliopolis noſtris, de ſummi, & amiciſſimi Martinii, heu quondam noſtri, Originum libris. Arridet argumentum. Sed prela aliis diſtinentur, & ſtatus Germaniæ, ubi id genus librorum diſtrahi ſolet, tardiores nunc facit. Magnam pacis ſpem faciunt aliqui. Majori commodo hærendum excudatur, ſi ea affulſerit. Sed tamen ulterius etiam tentabo, quid poſſim. Nihil enim laboris recuſem, propter liberos ejus viri, quem mortuum etiam amare nunquam deſinam. Vale. Plurimam ſalutem V. V. Cl. dicito, Bergio, Williſio, Cochio, Cabeliawio.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxvi.
xi. Kal. Octobris.

CCXCII.

Henrico Ernſtio S. P. Soram Danorum.

VIR eruditiſſime, & quod non paulo majoris facio, integerrime, crediſne me ignorare, mirari te, planéque eveniſſe, præter opinionem, quod compluribus Epiſtolis tuis hactenus non reſponderim? Sed ſine dubio, id in optimam partem interpretaberis; ſi ſcias, me hoc in vitæ genere non poſſe, quæ vellem, & propterea in Epiſtolari officio mirè eſſe tardum. Egone abſque illo eſſet, non ſcripſiſſem, ad Illuſtriſſimum Heroa Roſecrantium? Ne Deus ſirit, ut ejuſmodi moribus eſſem. Sed undecunque ad me querelæ; quas innocentiſſimus cogor concoquere, idque Spartana patientia. Nam crede mihi, durum mihi, quod nec aliis, nec mihi ipſi ſatisfaciam. Tanto tamen majoris te facio, quod nullæ in literis tuis querelæ. Tuæ profecto fuiſſent juſtiores, quam aliorum quorundam qui occupationes meas melius noſſe debebant. Niſi iſtæ obſtitiſſent, multa ingenii, & induſtriæ noſtræ monumenta, ſaltem pro modulo noſtro, exarata intra hoc triennium, amici, & literatus orbis vidiſſet. Schedæ P. Syri tui, ſedulo adeo cum Manuſcriptis collati à te, pudicè hactenus adſervatæ nobis. Utinam quod abitum paranti

 aiebam,

Digitized by Google

aiebam, triduum hic perſiſtere licuiſſet. Confectum habuiſſes negotium. Tardiorem poſtea fecit cariſſimi Dionyſii exceſſus, qui negotium receperat, & ejus iter in Hiſpaniam, cui dicandum opus videbatur, & moles occupationum, quâ ipſe urgebar. Tandem negotii hoc dedi filio Gerardo; qui & binos, ex Bibliotheca mea, codices Manuſcriptos, & aliunde alios nactus, aliquot etiam editiones veteres, tibi inviſas, ſtrenuè in eo ſcriptore operam impendit. Planè confido fore, ut intra hanc inſtantem hyemem, lucem videat, tuâ, & filii gloriâ. Salve eruditiſſime, & candidiſſime amice, ac amare nos perge.

Amſtelodami, cIↃ Iↄc xxxvi. Prid. Non. Octobris. — *Tuus*, G. J. Voſſius.

CCXCIII.

Guilielmo Boſwello.

Nobiliſſime Boſwelle,

SCripſit affinis meus Franciſcus Junius de Pictura veterum Libros tres ſanè eruditos & laborioſos. Eos probantibus illis quorum auctoritas merito apud eum plurimum valet, ſacrare cogitat ſereniſſimo Regi ac Domino noſtro Carolo. Opere jam excuſo ſola ſupereſt præfatio: quam, priuſquam prelo committatur, communicari tecum voluit, ne in ſermone ad tantum Monarcham forte verbo offenderit ignarus. Tuo ſtare & cadere judicio eſt paratiſſimus. Scit enim te ut aliarum rerum multarum, ita earum, quæ ad Regum aures pertineant, longe utroque noſtri intelligentiorem. Manum ipſam Junii miſi, eoque ubi legeris remitti opus erit. Quod ſi moleſtum erit perſcribere, quid potiſſimum mutandum exiſtimes, ſaltem filio meo Franciſco, qui Hagæ eſt advocatus, indicium eorum facere ne refugias. Is facile ad me perſcribet. Nuper in proprio, nunc in ſimili affinis negotio moleſtiam faceſſo. Tanta mihi fiducia eſt humanitatis & amoris erga me tui. Maimonides de Idololatria jam bonam partem excuſus cum tralatione & notis filii mei Dionyſii τȣ̃ μακαρείτȣ. Eo abſoluto compluria noſtra conſequentur: ſed gravioris argumenti quam illud illuſtriſſimo Walliæ Principi ſacratum. Necdum tamen laboris ejus pœnitet. Sed ætas hæc & vitæ etiam genus quod profiteor, nunc poſtulat majora.

Vale, Nobiliſſime & Amiciſſime Boſwelle, & cum uxore, quam jamdiu reducem ex Anglia ſpero, item cum prole ſuaviſſima. Salve.

Amſtelodami cIↃ Iↄc xxxvi.
iv. Id. Octobris.

CCXCIV.

Simoni Beaumontio *V. Cl.* Gerardus Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUod ſive viduas pertæſus noctes, ſive potius curas domeſticas, & alia incommoda, quæ ſolitaria ſecum vita trahit, ad alteras, vir ampliſſime, nuptias animum adpuleris, id & jucundum mihi cognitu fuit, & planè ejuſmodi, ut tibi, tuis, & quod caput eſt, Patriæ, fœlix, fauſtumque fore confidam. Hinc rei familiaris ſollicitudine levatus, inde & vinulis alloquiis, & melleis amplexibus recreatus, novis viribus exſurges ad patriam, de qua tot annos præclare adeo mereris, melius meliuſque merendum. Sed & amicos tuos..... quod te velle ſcio, non uno edoctus experimento, quod ex fructu amicitiæ tuæ percepi. Hac fiducia, partim ſponte mea, partim poſcente ita Franciſco Filio J. C. non dubitavi has literas exarare, quibus animum tentarem tuum, ut cognoſcerem ecquo urbi veſtræ, magni Alumnæ Eraſmi, nec minoris Grotii conſiliis nuper nixæ, nunc prudentia nihil minus, quam degeneris Batavi ſuffultæ, utilis Hagæ eſſe poſſit opera forenſis filii mei, cujus me antea ſcis nomen dicere. Equidem velim: quod ſi eſt, ſpero, imo perſuaſiſſimum habeo, opera id nos tua poſſe conſequi. Nec enim exiſtimo, ita intra centum Advocatorum numerum, liberum oppidum conſtringi, ut eum excedere nefas putet. Neque is ſum, qui tantoperè commendare illum vellem, niſi perſpectam haberem fidem ejus, atque induſtriam. Quippe ſcio, non fore, ut te pœniteat unquam operæ impenſæ. Et in grata ſegete beneficium obſeretur, ſi me, ſi meos benè novi. De meis ſtudiis ſi quid petis; nunc de Idololatriæ origine, & progreſſu libros edo. Quos comites do filio, à meo Dionyſio τȣ̃ μακαρείτȣ, de fonte Hebræo, Latinè reddito, ac notis illuſtrato. Ubi uterque prodierit, ex primis videbis.

Amſtelodami cIↃ Iↄc xxxvi.
v. Idus Novembris.

CCXCV.

CCXCV.

Illuſtriſſimo Chriſ. Stupeſky.

POſtquam, Illuſtriſſime Domine, cœleſte numen eripuit terris, quem mihi dulciſſimum dederat Dionyſium, ſæpius quidem propoſitum fuit, literis apud te teſtari dolorem, quem conceperam: ſed mox idem dolor retrahebat, quem ſic mihi refricaturus magis videbar. Nec potui facile à me impetrare, ut tibi quoque moleſtiam afferrem, ut coram affatim perſentimus, poſteaque perſpeximus ex luculentis literis tuis, quibus eum decreti in orientem itineris comitem expetebas. Præterea neque his terris tam commoda ſcribendi Romam occaſio fuit. Adeo ut ne illud quidem ſciam an poſtremas noſtras acceperis, quas dederam ad Ampliſſimum Senatorem Venetum Dominicum Molinum. Nunc patriæ te redditum magnopere gaudeo: atque ut poſt longi temporis peregrinationem ei conſilio atque opera plurimum proſis, Deum, patrem luminum quæſo rogoque. Judæorum de quibus ſcribis, miſeret me prorſus: Quanto mallem ſedulo ut operam darent Chriſtiani iis convertendis. Hoc fine jam Thalmudicis & Rabbinicis totum ſe dare cœperat ὁ μακαρίτης Dionyſius meus. Nunc pleriſque omnibus terris mira eorum eſt paucitas, qui ſua tueri adverſus hanc gentem ſciant: pauciores etiam qui idonei videantur iis expugnandis: merito accuſamus Judæos pertinaciæ, ſed nec ipſi ſumus exſortes, quando apud noſtros propemodum jacent Orientis literæ, ſæpeque optimam cauſam luſoriis magis armis tutamur quàm decretoriis: quaſi hoc aliud ſit quam prodere veritatem. Non hoc ſcriberem niſi ſæpius obſervaſſem, quam levi amictu Judæi exeant tela noſtra: atque id hac in urbe Amſtelodamenſi magis etiam cognovi quam ante. Quamobrem valde opto, ut quia multum metuo, ne & in florentiſſima alioqui gente Polonica, non multum abſimilis ratio ſit, ea pro authoritate qua magis & magis valebis apud tuos, in hoc prorſus incumbas, ut homines Chriſtiani armis ſint inſtructiores adverſus Judaicam pervicaciam. Spiritus Dei & Scripturæ ſunt pro nobis. Hæc volvendæ diu, noctuque ille exorandus. Apage malæ cauſæ tela, ignes, ferrum. Solus Dominus conſcientiis præeſt. Nihil hic imperatorem poſſe, rectè olim Cæſar Maximilianus. Hæc eo lubentius ſcribo, quia hoc à vitio immunis eſt laudatiſſima natio veſtra. Spero & ab illo, quod nec falſis criminibus circumvenire velit, opum gratia quas ſæpe poſſident, ſubinde nec artibus bonis partas. O quam multa exempla nobis omnis ſuggerit hiſtoria calamitatum Judaicarùm, quas perpeſſi nunc zelo ſacerdotum, ſed qui non eſſet ſecundum ſcientiam, nunc protervia vulgi, vel incitantibus vel conniventibus, quos minime oportebat; nunc avaritia principum & aulicorum, ubi res eorum prodigalitate ſunt abſumptæ: unde habeant, non quæritur: ſed habere oportet. Ne videar querimoniam vel accuſationem inſtituere falſo, compluria tranſmiſi ex magni nominis ſcriptoribus exſcripta. Abunde illa arguunt quid fere impulerit ſive Chriſtianos ſive qui Chriſtianæ ſaltem religioni nomen dediſſent, ut ita in Judæorum bona involetur. Mea nihil intereſt quid in Polonia vel alibi rerum geratur. Sed horreſcit animus quoties cogito quam parum ſolliciti omnes ſumus de ſalute proximi; quem malis artibus noſtris magis avertimus à nobis, & ſimul ab æterna ſalute ſua, ſaltem quantum in nobis. O pulchra & nobilis anima mei Stupeſkii, quàm te averſum à talibus exopto! imo prorſus confido. Nota enim mihi tum prudentia, tum pietas etiam tua quibus, dum hiſce ageres terris, poteram dicere, familiam ducebas: contentus ero illo, quod æqualium inferior eſſes nemine. Itaque nihil mihi mediocre de te ſpondeo, dum valetudinis neutiquam ferreæ majorem habeas rationem, quam cum apud nos eras. Alii Baccho & Venere eam perdebant, tu nimio ſtudiorum amore & ardore: ſic ut medicorum & intelligentium judicio, plane eſſes ſufflaminandus. Nunc ætas, ut non dubito judicium per ſe acre, magis firmavit: Quare de iſto verbum non addam. Potius illud dicam, non ſolum ſic quia natura hoc fert mea, ſed etiam in tuæ ſpem gratiæ, nullum defore officii genus à me optimo & illuſtriſſimo fratri tuo Floriano Stupeſkio, quamdiu his terris agit. Atque utinam amplius poſſim. Hæc ſcripſi bella adeo occaſione oblata per illuſtriſſimum Regis Poloni legatum, qui filium ſuum ſtudiorum ergo in urbe hac eſt relicturus. Vides ut perſeveret inclytæ veſtræ gentis judicium de Voſſio tuo. Nec dubito quin multum de nobis judicium auxerit tua & inclytæ familiæ tuæ æſtimatio. Tanto æternum devinctior ero. Uxor mea & liberi mei ſex (quippe & natu maximum fatum abſtulit) dum artus regit ſpiritus, tui ſemper memores erunt. Impenſe etiam ſalutant. Properante calamo in tantis occupationibus ſcribebam,

Amſtelodami, Anno Soſpitatoris noſtri CIϽ IϽC XXXVII. XIII. Kal. Jan.

Illuſtriſſimi nominis tui Cultor,

G. J. Voſſius.

CCXCVI.

CCXLVI.

Joanni Beverovicio *S. P.*

UT gratæ mihi literæ fuerunt tuæ, ampliſſime & amiciſſime Beverovici, ita haut ſane libens cognovi, quod de nonnullis ſcribis, pleniuſque ex aliis intellexi. Adeone illos transverſos agi, ut ingens illud Bataviæ decus, atque ævi noſtri miraculum, vivere patria in terra noluit? Hunc ſcilicet fructum maximus ille vir, non jam dico eruditionis, quæ ſola etiam potuit deterrere, ſed virtutis & meritorum in patriam reportabit? Indignor profectò, mi Beverovici, multumque indignor, quoties degenerum illorum Batavorum in mentem venit: facilius externis ignoſcam, qui virum ignorare poſſint. Sed externos habet æquiſſimos, quia non eſt illis ignorabilis doctrina ejus ac virtus. Peregrinis minus ignoſco, quibus tam bene eſt in Batavia: ſed eò ſe fore minoris exiſtimant, ſi ſuus honos tanto conſtet viro, quicum comparari minime poſſunt. Attamen his quoque ignoſcamus, quia ſuo, non Bataviæ velificantur honori. At Batavos etiam ſic aſſici, ut ſua bona ignorent? Certe ut amantes ſunt meticuloſi, ſubinde videre mihi videor turbines pene eoſdem, qui innocentem Africanum natali ſolo expulerunt: ſed illud apud gentes erat. Chriſtianóſne homines eo abripi? Hæccine illa proximi charitas eſt, quam ab ipſis prope incunabulis docemur? Tantum parentum noſtrorum ævo libertatis ſimul ac purioris religionis amor his in terris cœpit. Citóne adeo res noſtras in pejus labi? Te, optime Beverovici, te laudo, qui pro viribus corruptos mores ſiſtere, ac ruentis ſeculi vitiis occurrere conaris; fortiter tantum perge. Incita cupidos, accende languentes, dehortare adverſos: noli, quantum eſt in te, permittere, ut principem urbium Bataviæ ſuâ ſe exuiſſe gloriâ ſeri quoque Annales teſtentur, habeatque poſteritas, cur ingratos adeo cives damnet. Crede mihi, ut non Africani exilium noſtra tempora latet; ita ibit quoque in ævum, quomodo ſe Batavi adverſus magnum hunc virum geſſerint. Vides pravos homines nihil non movere, ut partes ſuas tueantur. Quanto æquius illum diligenter incumbere, qui bonam cauſam fovet. Digniſſima profectò eſt, ubi omnes nervos intendas. Arrecta eſt in expectationem omnis Batavia, quid Batavia? arrecta eſt Gallia, Germania, Britannia; arrectæ ſunt nationes aliæ, magnâ animi cura opperientes ſatiſne animi ac fidei ſit amicis pro tanto viro. Et ſi labaſcere illos videant, expetent ſibi quiſque tantum decus. Ne patere, ut aliis invideamus eum, quem habere ipſi poſſumus. Præceps occaſio eſt: hoc tempus eſt, quo tu, quo ſimiles tui probare virtutem ſuam poſſint. Cogitandum vobis, quotquot ad clavum Reip. in urbe ea ſedetis, quotquot etiam alias Bataviæ urbes gubernant, ſpectare omnem Europam, quam fortiter pro juſtitia nitamini adverſus eos, qui tantâ pervicaciâ heroem illum oppreſſum ire conantur. Mihi ſanè, ſi quid in hac re virium eſſet, oſtenderem non modo, quanti amicum (nam patriæ utilitas privatis eſt amicitiis antehabenda) ſed quanti juſtum & æquum fratrem. Tu Beverovici, pro viribus tuis, per te in urbe veſtra, per alios quoque, urbibus aliis, depellere conare adverſantium turbines, demereberis non me tantum, vel etiam maximum illum, & utriuſque noſtri amantiſſimum virum: ſed quoque quidquid ubique eſt eorum, qui doctrinam virtutemque ament. Salutem tuo nomine ſeu dixi, ſeu ſcripſi, ſummo illi viro, cui ea longè gratiſſime fuit, ac viciſſim ſalutari te ex animo juſſit.

Amſtelodami. *Tuus,*

G. J. Voſſius.

CCXCVII.

Joanni Elichmanno, Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

SI tam meus eſſem, quam vellem, optime, & præſtantiſſime Elichmanne, non ſiviſſem profectò, ut tu quoque acceſſio illis amicorum fieres, qui experimento ſuo didicere, quam tardus, nulla licet culpa mea, ſim in reſpondendo literis amicorum, longè licet gratiſſimis ſemper, ſæpe etiam caris adeo, ut auro contra caras non putarim. Hoc ſi perſuaſerim (& non vano homini fidem habere te confido) diuturnum hoc ſilentium meum in optimam capies partem. Magnum mihi dolorem attulit, obitus Stapelii noſtri, tum quia me fideli amico privatum, tum Theophraſti cauſa; cujus editio ut video, non ea erit, quæ illo ſuperſtite fuiſſet; ſed ne infœliciter tamen exeat, curæ imprimis erit Clariſſimo Corvino. A me hac parte, non ita multum præſidii erit, qui ſi cum Stapelio πὺ μαχαείπ, & tecum veſtriſque ſimilibus comparer, tantummodo, ut in veteri eſt proverbio, inter Apia verſer. Nempe non omnia

omnia poſſumus omnes. Te verò etiam & etiam rogo, ut ea ex Arabico, & aliunde perficias, quæ ornandæ editioni novæ facere poſſint. Ad libros quod attinet, quos commodato à te habuit ὁ μακαρίτης, præſtabo, ne quid tui diſtrahatur auctione publica, quæ futura circa ferias Paſchales. Ut nunc repoſcam, neſcio an conſultum putes. Intra hoc ſemeſtre, quartum jam extulere, qui peſtilentia deceſſerit. Poſtremus intra hanc hebdomadem exceſſit. Vides ut nihil Podalirius, aut Machaon, nihil Hippocrates aut Galenus, adverſus τὸ θεῖον valeant. Si quid Salmaſianum habuerit Stapelius, quod reſtitui oporteat, quæſo tempori mone. Mihi res cordi erit, ne damno ſit humanitas viri ſumma. Quem ego Leydæ redditum, ſic gaudeo, ut non facile dixerim: ſed ſcire aveo, quibus propediem, ingenii, doctrinæque fœtibus, Illuſtrem eam urbem, imo totam Bataviam potius, reddere cogitet illuſtriorem, indignantibus iis, qui virtutis viri, & doctrinæ ſe hoſtes, utcumque aliud videri volunt, abunde comprobant quotidie. Te quoque velim, tandem juris ea publici facere, quæ ſcio diu, ex Arabico, & aliis Orientis Linguis obſervaſſe, eruditiſſimis etiam hactenus ignota: ſalutem plurimam dic viro, vel Heroi incomparabili Salmaſio, ac familiæ ejus univerſæ. Utinam tempus videam, quo iterum Amſtelodamum præſentia ſua decoret: ſed de iſto, ipſe occaſione prima, ad eum ſcribam. Nunc propter frigus non auſim poſcere, ut excurrat, cum conjuge: ſed verna inſtat tempeſtas.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxvii.
xviii. Martii.

CCXCVIII.

Merico Caſaubono, Ger. Jo. Voſſius. *S. P. D.*

Si tu, uxor, liberi valetis, gaudeo; ego & tota familia mea valemus. Jam menſes ſunt quatuor quod recepi pecunias, quarum debitio in Septembrem ſuperioris anni inciderat. Martio igitur anni hujus cIↄ Iↄc xxx. ſeptimi deberi cœperunt proventus ſex menſium. Has ſpero jam à reverendo & ampliſſimo Quæſtore acceperis. Feceris igitur rem gratiſſimam, ſi per Peiſterum pro humanitate priſtina ad nos procures. Rerum novarum quas operæ ſit perſcribere nihil hic habemus. Multorum urit animos ingens damnum, quod ab Dunkerkanis ſingulis prope hebdomadibus accipitur. Non difficile adeo ſit huic malo indies gliſcenti obviam iri, nec tamen occurritur. Facilius ferretur, ſi merum eſſet infortunium: nunc latiſſima ſubeſt culpa: quæ penes quos reſideat non eſt hujus loci diſputare. Animi omnium hic valde ſunt ſuſpenſi, expectatione Claſſis quam ſereniſſimus Rex Carolus parat. Votumque prope omnium, ut ea Rex utatur ad reducendos in paternam ditionem Principes Palatinos ſereniſſima Bohemiæ Regina prognatos. Atque eo magis id optatur, quia ut novo etiam bello involvantur Auſtriaci magnopere Fœderatæ Belgicæ expediret. Solum metuitur ne ceſſetur, quia pace magis & magis floreſcant res Britannicæ. Claudius Salmaſius, poſt biennii & ulterius in Galliis moram, rediit Leydam equeſtri dignitate & conſiliarii titulo à Chriſtianiſſimo Rege decoratus. Maimonides Dionyſii mei τοῦ μακαρίτου excuſus eſt, ſolâ præfatione exceptâ. Etiam liber primus operis mei de origine & progreſſu Idololatriæ jam eſt abſolutus: proximaque hebdomada alterum auſpicabitur Typographus. Intellexi jam prælum fervere Epiſtolis à Clariſſimo Parente tuo exaratis. Excuditur hic Hiſtoria Danica Meurſii. Cujus & opera cætera voluminibus certis diſtincta ejuſdem Typographi induſtriâ prodibunt. Plurimum uxorem lectiſſimam ſalutat uxor mea, imo potius omnes mei tibi & tuis ſalutem adſcribi juſſerunt. Meo verò nomine præterea multa ſalute imperties Reverendum D. Decanum totumque noſtrum fratrum Collegium.

Amſtelodami, xii. Kal.
Maii, S. N. Anni hujus cIↄ Iↄc xxxvii.

CCXCIX.

Claudio Salmaſio *S. P.*

Cui has ad te literas dedi, is eſt Henricus Ernſtius, vir optimus & candidiſſimus, Canonicus Widburgenſis, juris antehac in Sorana Academia profeſſor, ac ibidem clariſſimi Johannis Meurſii Collega. Is nunc in Gallias abit, Ephorus illuſtris & generoſi Comitis Woldemari filii Regis Daniæ ex nobiliſſima matre, ac quaſi uxore Regis, quippe conſentientibus regni proceribus adſcita, præviis etiam Sacerdotis ſolemnibus, non tamen in regni ſpem liberos datura, ſed honoris Comitatenſis, vel ſimilis. Nimium impar obſtabat genus, quo minus legitimæ prorſus uxoris loco haberetur; etſi hoc contubernium proxime ad juſtum connubium accederet.

ret. Hoc igitur Ernſtio cum filio regio ad vos eunte non potui committere, quin literularum aliquid exararem, ſi non ob aliud, ſaltem ut reditum è Galliis gratularer, meumque teſtarer gaudium, quod cum lectiſſima conjuge ac liberis ſalvus ac ſoſpes ſis reverſus. Id jamdiu à me factum oportuit; ſed hebdomas aut amplius abierat, antequam de adventu cognoſcerem; poſteaque quia aliud magnopere quod ſcriberem nihil erat, malo meo more de die in diem differre cœpi, donec hæc ſe occaſio offerret. In edendo opere meo de origine & progreſſu Idololatriæ pervenit Typographus jam ad librum ſecundum. Filius Gerardus notas & caſtigationes ſcripſit in Publii Syri ſententias. Eas cum variantibus Ernſtii ante memorati Lectionibus in lucem dabit propediem. Antequam tamen excudantur, ad te mittet, quia ut intelligere ex te memini, cum MSS. ſedulo contuleris, variaque obſervaris. Ea jam ante biennium liberaliter offerebas; ſed puto ſatius, ut prius videas, quid ſine Theſeo filius potuerit. Aveo ſcire quid potiſſimum nunc habeas ſub manibus; ſed hoc ſcribes cum ab aliis curis eris laſſus. Nulli ego ſcribendi laborem impoſuero, qui tantus ſum ipſe in ſcribendo ceſſator. Salutem à me & meis conjugi dicito.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xxxvii.
xiii. Kal. Maias.

Per occupationes prope exciderat addere, quod ſolum poterat juſtum eſſe ſcribendi ad te argumentum, lætari me plurimum, quod à Chriſtianiſſimo Rege decoratus ſis pro meritis tuis Equeſtri dignitate, & Conſiliarii titulo. Ringantur invidi magis etiam ſolito, dum tibi tantus honos totique familiæ tuæ perpetuus bene vertat; quod Deum oro rogoque. Vale.

CCC.

Ger. Jo. Voſſius, Franciſco Junio, *Fr. F. S. P. D.*

TAndem prodiiſſe in lucem vides, quæ de veterum pictura elaboraſti; tardè profectò, ſed pro more Blawiano, ſat citò, ſi ſat benè. Urgentibus nobis prælatus es, & meis, & Meurſianis, & tot aliis. Non facile dixerim, quàm multis ejus Typographi prælum ferveat, Coſmographicis, vel Mathematicis imprimis. Adde quod nobis hoc datum, ut liber ille, etſi his quidem terris, paucorum videretur hominum, tamen nullo tuo, vel periculo, vel ſumptu excuderetur. Quocirca nihil pretii annumerabis, niſi pro exemplaribus, quæ deinceps voles tranſmitti. Hoc non dari ſolet alteri, niſi jam magnum ſibi nomen in ſtudiis comparârit, & argumentum ad omnium ſit palatum. At tuum tantum ad elegantiores pertinet; cæteri ferè ſpectant illa πρὸς τὰ ἄλφιτα, niſi quod aliquis cuivis hiſtoriæ ſit locus. Omnes enim narratiunculis capiuntur. Utinam autem ſingulorum capitum argumenta concinnaſſes, ut inde Index conficeret? Author ſim ut deinceps, id fiat in iis, quæ ſub manibus habes. Imo quid ſi chartæ, duo, tres, adjiciantur reſidiis, quæ hic ſunt exemplaribus? In iis, & argumenta ſint, & Index. Erit opera tua hoc pacto, & commendabilior, & utilior, ſimul addentur iis errata, quæ in poſteriori parte obſervaris: ſola prioris excudere non erat ex re. Nec fieri potuit, quia demùm ea accepi, exemplaribus quæ miſi compactis. Cum erudito juvene, (eo nempe cujus opera uſus ſum, in operis noſtri Grammatici Indicibus conficiendis) multis egi, ut eandem operam præſtare vellet in tuis; ſed nihil effeci, etſi pretium liberaliter offerrem pro labore. Negabat ſe veteris picturæ intelligentem: nec qui argumentum operis non caperet, ſufficere periochis, vel ſyllabis ſcribendis. Tum autem Theologicis, ſe magis capi, nec Grammatica, quia ſaltem caperet, faſtidiſſe. De pictura autem, nec capere ſe, nec capi. Quæ ſcribo ut videas, hoc in te opus devolvi. Nam nec filii in ſe recipere audebant, cùm tua cauſa maximè vellent cujus gratia omnia debent; ſed humeris diffidebant; ac ſatius viſum, ſi abſque iis opus prodiret, quàm aliena inſcitia opus corrumperetur. Præfationem, priuſquam ederetur, oſtendi oratori Boſwello. Longiorem ille aiebat, quàm ut unquam Rex eſſet lecturus. Itaque ſe authorem eſſe, ut inde duæ fierent, ad ſereniſſimum Regem una, ad lectorem altera; ſed argumentum erat iſtiuſmodi, ut commodo id præſtari non poſſet. Tentatum enim à me. Remittere autem longioris res moræ fuiſſet. Facile menſes duo abiiſſent. Quamobrem edita propemodum eſt, uti miſeras. Deinceps cautiori in hac re eſſe licebit. Non dubito, quin brevi, cæteros de pictura labores tuos cogites divulgare. Præſtabitur à me, & meis, (hic ſi edi viſum) quidquid poſſimus. Nulla hactenus editi operis tui exemplaria ſunt diſtracta; nec divendentur priuſquam te exemplar ſereniſſimo Regi tradidiſſe cognôro. Tui verò officii erit ſimulac acceperis exemplaria, me commonefacere, ne nimiâ morâ, damno ſimus Typographo. Miſeret me Prudentiæ; ſed

Digitized by Google

ſed magis dolet, propter eum, qui ducendo illam, ſic ſe, ſuoſque afflixit. Adhuc ſudandum hic in exſolvendo ære alieno quod contraxit. Unum ſolatur, quod qui ex Indiis veniunt, aiunt benè rem gerere, & ſpem eſſe ſummam maximi honoris, quem ſi conſequatur, rem facere poſſit honeſtè, & ex voto ſuo, noſtroque. Prudentia ſcio, exoptat, eum quamprimum reverti. Sed ſtultè profectò, nec nomini ſuo convenienter. Quid aliud enim exſpectaremus, quàm ut liberos gignerent, in ſpem eſuritionis? ut nihil gravius dicam. Scis quippe quanta mala, penuriam ſæpe conſequantur. Itaque valdè me perculit, quod nec ἄπαις ſeipſam poſſit alere. Egeſtas ſæpè maleſuada ſexui iſti, imo & firmiori eſſe ſolet. Prudentia interim in hac prudentia adjutanda opus. Iniquè enim uni omnia inſumam, quaſi obeſſe fratribus debeat, quod recta ad virtutem via graſſentur. Tum quid de filiabus dicam? Nunquamne illarum mihi curam ſuſcipere licebit? Semperne comedar ſic, ut nequeam frugaliter aliquid comparcere, quod eas pro dote ſi detur, magis reddat commendabiles? Quid ſi brevi Deus evocet me ex hac vita? Quid matri fieret viduæ, ſi magnopere oneri meo ſit Britannia, & quod præſtaret relinqui meæ, hoc profundatur alio? Quamobrem multum eſſe non debet, quod eroges, ſi quid omnino erogandum, urgente neceſſitate, judicabis. Sed de iſto ſcribam diligentius, ſimulac literas à marito accepero, ex quibus intelligam, rem augere, ac ſolum mutuo dari, quod annumerandum, ſed tuo quaſi nomine putabit. Interea exiguo ſit contenta, deque cætero, corpuſculum animo, animum hac ſpe ſuſtentet, brevi fore melius, ubi fortuna (ſi loqui ſic licet) maritum planè inauraverit. Plurimum à me, & ſorore tua, optima mea conjuge, Franciſco item meo, non exigui nominis inter Hagenſes Advocato, cæteriſq; liberis meis ſalve.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XXXVII.
XIII. Kal. Mai. S. N.

CCCI.

Illuſtri viro, Hugoni Grotio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUI haſce ad te literas defert, is Henricus Ernſtius eſt, multum mihi amicus, ob eruditionem, & amorem illum quo doctos omnes proſequitur, longéque acceptior, ob eximiam animi integritatem, ſummumque candorem. Fuit is in Academia Sorana, ubi jus eſt profeſſus, Meurſii noſtri Collega. Sed ſereniſſimus Daniæ Rex, maxima probitate viri intellecta, voluit eum eſſe Ephorum filii ſui, Illuſtris Comitis Woldemari. Eſt is natus ex matre admodum nobili, quamque Rex prope uxoris habuerit loco. Nam, & conſentientibus eam Regni proceribus adſcivit, & ſacerdotali interventu, conditioneque illa, ut naſcituri, Comitum eſſent titulo inſignes; cum ex legitima uxore prognati, in ſpem Regni educentur, & mox ducum titulo gaudeant. Sed de iſtis, ſi voles, plenius omnia cognoſces, ex Ephoro, qui gratiſſimum fore aiebat, ſi per ipſum potiſſimum aliquid ad te mitterem literarum. Hanc ego ſcribendi occaſionem eo avidius ſum amplexus, quia jamdiu officium neglexi, & Arlanderveniæ Dominus Guilhelmus Noomſius, interpellare non ceſſat, dè alteris ad te literis exarandis, quibus nomine ejus rogem, ut ne gravatè onus illud procurandæ ei equeſtris dignitatis decus, ſuſcipere in te digneris. Multos ego id menſes facere neglexi, tantùm quia putarem, non admodum te capi negotiis hujuſcemodi, & probè meminiſſem jam antea te authorem fuiſſe, ut potius hoc expoſceret à fœderatæ Belgicæ Legato, neceſſario, ac propinquo ſuo. Aiebat noſter, nec ſibi iſta excidiſſe: ſed non libenter ei in ulla re obnoxium fore: eo ad te itaſſe, & quia ſuperioribus literis ſcripſiſſes, ſi opera illius propinqui ſui uteretur, & tua quoque commendatione opus videretur, non illi à te amici hominis officium defore: eo affectum ſe tuum ſibi ulterius etiam polliceri, in tantum, ut citra illius operam, quam nolit, haud gravatè id honori ejus ſis præſtiturus. Addebat quoque rem te facturum, non ipſi modo longè acceptiſſimam; ſed etiam amicis cæteris, præcipuè avunculis duobus, Domino ab Oſthoorn, & Conſulari Geelvinckio, nunc urbis Quæſtori. Et verum dicere ſcio; cum ſingulari eum amore complectantur. Nec ſanè ulli gravis vivit, comis, & humanus omnibus, etiam Graviæ familiæ peramicus; ſic ut mutuæ etiam ſint vocationes. Eo facilius confido, ſi abſque incommodo tuo poſſis, hanc ſuſcipies cogitationem; ſin aliis item denegaris, vel aliud ſit quod impediat, tribus id verbis perſcribes; ſi non ob aliud, ſaltem ne hoc ſcribendi officium, vel amiciſſimo homini, vel familiæ ejus videar negligentius egiſſe. Cætera ex alteris literis cognoſces, quas Hagam miſi, ut per Tabellarium citius perferantur. Nam de Ernſtio metui, ne in via moram trahat. Iis inter alia, hoc quoque Noomſianum negotium complector; ut celerius habeam, aliquid de mente tua polliceri,

ceri, vel ſi id fieri commode non poſſit, aliam inſiſtat viam, ad quam ſcio non defore ei conſilium tuum. Illuſtri Conjugi tuæ & familiæ univerſæ, ego, uxor liberi, plurimam dicimus ſalutem.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxvii.
Prid. Kal. Maias, St. N.

CCCII.

Joanni Elichmanno.

Clariſſime, & Amiciſſime Elichmanne,

PAulùm hæſi, utrum hoc tempore, filium ad te mittere expediret. Et, me dubio, magis animi anceps uxor erat. Credo aliquid inaudieris, de infeſto unius, & alterius animo, erga me, meoſque. Mihi propterea animus non eſt, deſerere virtutem. Ero qui fui, utcumque illi ſint, qui fuere ſemper. Bene merendo de publico, ſimul etiam de ipſis, modo occaſio ſit, nos ulciſcemur. Nec alia animus vindicta uti. Majora exuperavi. Nec ut ſpero nimia iſtæc ſemper lenitas abalienabit à me viros bonos; quales non paucos habet Academia veſtra. Atque ut ego aliter fuiſſem animatus, Iſaacus meus ſic ardet Arabicæ Linguæ amore, ut difficile eſſet diutius detinere. Hunc igitur quaſi de manu, in manum trado. Poterit is uno alteroque menſe, opera tua uti, & præſtantiſſimi Golii, cujus ego, ut doctrinam, ſic virtutem, tot jam annos ſum expertus. Omnia mihi de illo polliceor. Atque ut ille fortaſſis, diebus Canicularibus domo, tu, qui abeſſe æque ab urbe nequis, filio multorum inſtar eris. Pluribus nihil nunc opus, quia pro literis uberioribus, ipſe filius erit viva Epiſtola. Magno Salmaſio, quem nemo unquam ſatis exiſtimaverit, plurimam ſalutem dices. Optimo item, doctiſſimoque Golio noſtro. Hoc tempore non onerabo pluribus, quia filio id negotii dedi.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxvii. xvi. Kal. Quinctiles:

Tuus totus,
Ger. Jo. Voſſius.

Quibus Athenis olim μετοικία, in memoriam, quod cives tum ſedes ſuas mutaſſent. Nempe ut vides, eopſe die, quo & meus domicilium mutat. Sed ut ſpero, ad breve tempus, ne oneri ſimus, quanquam parati pariter omnia agere, in tuæ ſpem gratiæ.

CCCIII.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverende in Chriſto Pater, Domine illuſtriſſime,

EXegi jam annum tertium ſupra ſexageſimum, quem climactera antiquitas dixit, ac facile negavit abire ſine animi & corporis offenſione. Mihi quidem cœpit à febri permoleſta; mox conſequebantur morbus Colicus & Nephritis; à quibus hactenus ſemper fueram immunis. Aliquantiſper hiſce malis liberatus, amitto filiam unicam, & naturæ dotibus egregiam, & linguarum artiumque ſtudiis excultam. Nec multo poſt Deus ad ſe vocat Filium meum Gerardum, quem ego tanquam oculos, vel ſi quid his carius, amabam. Ingenium doctrinaque elucent ex caſtigationibus in Velleium jam editis. Ac propediem ejus Emendationes in Valerium Flaccum & Cenſorinum videbunt lucem. Extremo quem dixi anno morbus me invaſit articularis, & quem magis metuo, magnus corporis languor. Nec is in totum remiſit; videor tamen paulatim mihi vires recuperare. In opere de Religione Gentili & Phyſice Chriſtiana pauca ſolum folia ſuperſunt. In priori argumento Deos omnes, qui vel homines fuerint, vel pars aliqua hujus compagis naturalis. In poſteriori, excuſſi omnia de Cœlo, Elementis, Meteoris, Homine, Quadrupedibus, Avibus, Piſcibus, Serpentibus, Inſectis. Viſum hic ſiſtere; jam enim libri ſunt quatuor ſatis grandes, qui duos Tomos conſtituent. Nec tamen jam ante menſes duos juris publici fieri poterint, quia indices erunt concinnandi, & Typographus meus aliis diſtinetur. Opera interim à me dabitur, ut quam citiſſime poſſim, tam diu promiſſa debitaque exſolvam. Multa antea de me retuli quæ non mediocriter me retardarunt, tum in Opere dicto ad umbilicum producendo, tum ſæpius ut officium meum erat, Reverendiſſimam Dignitatem tuam literis meis compellando. Sed ad mala alia acceſſit perpetua anxiaque ſollicitudo de rebus Scoticis. Novi ego mores & animos eorum, & ut quicquid poſſint, audeant, quibus in Sententiis & Ritibus Eccleſiæ novella omnia magis quam antiqua placent. Tum autem juſtus mihi metus eſt, ne in Anglia etiam, quos ſimile Sydus afflavit, nunc rebus ſuis deſint hac occaſione, nec vel his, vel iſtis, flabella in oris deerunt exteris: Alii quidem ſolius ſectæ amore, alii vero, quia intereſſe ſua exiſtimant diſtrahi & infringi vires Regni tam potentis florentiſque. Eo impenſius Deum Opt. Maximum oro quotidie,

tidie, ut Sereniſſimum Regem Carolum Regum, qui hodie vivunt, optimum, prudentiæ & fortitudinis ſpiritu firmet, omniaque Achitopheli conſilia diſſipet. Te quoque Illuſtriſſime Domine, & quod majus duco, Eccleſiæ Catholicæ Antiſtes Reverendiſſime, precibus meis ſupremo numini commendo; quo porro vitam diutiſſime ſoſpitem ducas, præclareque de Eccleſia Dei, ut paratiſſimus es, in poſterum etiam annis plurimis mereare.

Amſtelodami, cIↄIↄcxxxvii. Id. Maias.

Reverendiſſimæ & Illuſtriſſimæ dignitatis tuæ Cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

Ampliſſimus Miſſelden, qui ante annum vel ultra, Regii negotii ergô huc miſſus fuit, de Reverendiſſimo nomine tuo hic ſemper eſt locutus, & omni ubique ſermone melioribus ſe addictum partibus oſtendit. Id autem volupe mihi admodum fuit, & perſcribere antè volui, ſed impedierunt morbi & tot adverſa. Iterum vale, magnum Eccleſiæ columen, Præſul eminentiſſime.

CCCIV.

Baltazari Willio, *S. Theol. & Philoſ. Doctori S. P.* Bremam.

QUamquam quod ſcriberem nihil erat, non ingratum tamen fore putavi; ſi vel hoc ipſum potius ſcriberem, quam in ſilentio perſiſterem. Non ſemel à te literas accepi; ſed exiſtimavi, bellè me ſatisfacturum amicis, qui vitam, & occupationes meas noſſent, ſi eorum gratia facerem, quidquid poſſem. Itaque quem commendatum iſti, juvi qua parte potui, plura etiam facturus, in tuæ, Collegarumque ſpem gratiæ. De literis verò non diffitear, ſi ſcribendæ illæ ſolum ſint, affectus teſtandi ergô, non item, quod grave aliquod negotium urgeat, tardiorem ea parte quam ego ſim, me noſſe neminem. Atque hoc facilè concedunt, qui ſciunt, quam à mane ad veſperum diſtringar. Nec aliud in cauſa eſt, cur tam multa, quæ in lucem exire amici expetant (quippe quæ confecta jam ſint, vel affecta) nihilominus cum blattis, & tineis rixari ſinam. Spero interim ſummum, intra menſes quatuor, opus meum, de cultu Gentium Idololatrico prodire poſſe. Eo multa etiam complectar, quæ ſcripturis faciant illuſtrandis. Vale optime, doctiſſimeque Willi, ac ſic tibi perſuade, nunquam fore, ut candidum illud Willii mei pectus, pectore excidat meo. Salutem plurimam, meo nomine, dicito clariſſimis & præſtantiſſimis Theologis, Crocio, Bergioque: quos amare, & æſtimare, nemo ſatis poſſit, niſi qui neſciat, quanti reformatarum hodie Eccleſiarum interſit, ut controverſiæ, quibus ſcindimur, manſueto potius Chriſti ſpiritu dirimantur, quam illo, qui nunc ſic in plurimis dominatur. Etiam ſalute impertias doctiſſimum Parentem tuum, ſi vitali, ut ſpero, aura fruatur. Tranſiit hanc urbem, ante menſem, vel amplius, Doctor Cabeliavius, ac compellatum me voluit: ſed domi non eram. Nunc utrum in Batavia ſit, an ad vos reverſus fuerit, juxta cum ignariſſimis ſcio. Iterum vale.

Amſtelodami, cIↄIↄcxxxvii. xiv. Kal. Quinctil.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCCV.

Hugoni Grotio. Lutetiam Pariſ.

Illuſtriſſime Domine,

QUI has ad te defert, eſt Joannes Mullenius, natione Danus, vir ſi alius, integræ, & inculpatæ vitæ, eoque proceribus ſuæ gentis gratior, & acceptior; in his Illuſtriſſimo Roſckranſio, cujus non degenerem filium, cura ſua dum Lugduni ageret, quod ante biennium, vel ultra fuit, doctrina longè reddidit auctiorem. Notus mihi, atque adeo amicus, pene eſt à ſeptennio, ut eo fidentius de illo judicium feram. Nunc aliorum adoleſcentum ſtudiis præeſt, ſed itidem è primaria nobilitate Danica. Is impensè ardebat deſiderio videndi, & compellandi tui; atque ad eam rem, putabat utiles ſibi fore literas ad te meas. Morem geſſi libens; quia gaudebam mihi ſic ſatis in ſcribendo, ſed nulla mea culpa, negligenti quodammodo neceſſitatem imponi aliquid exarandi. Et interea quid ſcripturus ſim vix ſcio. Nam publica tibi in ea dignitate conſtituto, aliunde melius, certiuſque innoteſcunt. Quale inter alia, utres noſtræ maritimæ propemodum peſſum eant: non ſine magna indignatione multorum, non eorum modo, qui hunc fructum putant mutatæ ante annos quaſi duodeviginti Reipublicæ; ſed aliorum etiam, qui quotidiana propè damna ſua deplorant, & in facili remedio dolent negligi illud, ac mirabiliter, in ceſſa-

tionis ejus cauſas inquirunt. Nova officina Typographica Blauwii, quam ſumptibus maximis adornat jamdiu, videtur intra ſeſquimenſem, vel circiter ad finem poſſe perduci. Etiam Græcos characteres, quorum penuria hactenus laboravit, indies Francofurto expectat. Emiſſe conſtat. Atque ait, quod hactenus in Meurſianis ceſſarit, uni iſti Græcanicorum Typorum defectui debere adſcribi. Quod non excuderit hiſtoriam ejus Danicam, jam ante annum tranſmiſſam, eo excuſat, quod bello hoc Germanico Suecico, non habuerit chartas, ex animi ſui ſententia. Interim ringit Meurſius, ſic ſe quinquennio habitum ludibrio. Ubi Francofurtenſes typi advenerint, ſpecimen tranſmittam, ac de excudendis tuis porro exquiram. Nunc ſi quid certi in re ſpondeam incerta, metuo ne toties deceptus, falſus fallam te, & alios qui tantoperè tua flagitant. Heinſius in ſacris exercitationibus, jam ad Lucam devenit. Ac quo operi huic melius vacet, impetravit ab Ampliſſimis Curatoribus, ut aliquandiu non doceat publicé. Nobis non licet eſſe tam beatis; quibus quina de hebdomade Acroaſes incumbunt. Utrum vero elaboratiora daturus ſit, non niſi poſt menſes ſex ſeptem judicium fieri poterit. Nam ſevera adeo lege interdixit, ne excuſorum cuiquam videndi fiat poteſtas, ut hactenus, non niſi Philyram, adjutante amico, viderim. Sed alius eſt, ὁ πάνυ, qui plura conſpexit. Is negat, tanti eſſe quam jactitat. Utcunque eſt, hoc unum ſcio, eum in hoc ſacro ſtudio planè ὀψιμαθῆ, nec ſatis ab aliis quibuſdam ſtudiis inſtructum, neutiquam daturum, quæ tuis poſſint comparari. Quamobrem nihil æque deſidero, quam ut divini, in divino hoc argumento labores tui, aliquando, vel apud nos, vel ubicunque videant lucem. Opus noſtrum de Idololatria Gentium, vix intra menſes quatuor poterit abſolvi. Ita dies totos diſtrahor. Et ſimul aliqua hic culpa eſt noſtra, dum manum neſcimus de tabula tollere. Heroinæ conjugi tuæ ſalutem à nobis omnibus: Etiam liberis, inque iis, ornatiſſimo juveni Petro tuo, modo is jam ad vos redierit.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvii.
vi. Idus Quinctiles.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCVI.

Joachimo Borgeſio, Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

ETSI variè ut ſoleo diſtringerer, Doctiſſime Borgeſi, minimè tamen committendum putavi, ut Junia mea, ſine meis ad vos, literis rediret. Præſertim cum tuis tanto ante tempore ſcriptis, necdum reſponderim. Et tu interea de ſoceri mei nepote, uxore, & liberis meis, arctè adeo ſanguine conjuncto, benè mereri non ceſſes; majoraque etiam deinceps expectemus, poſtquam primam ille in claſſem adſcitus, ab tui unius ore pendebit. Puer agilis eſt, & amœni ingenii. Sed ætatem noſti ceream prorſus in vitium flecti. Tanto ſtudioſius adlaborandum nobis, ne corruptis adeo temporibus alius fiat quam vellemus. Quod quidem non modo illi, matri, familiæ toti, etiam τοῖς μακαρίταις, patri, avoque: ſed univerſæ Eccleſiæ Dei, contumelioſum foret, in qua magnus avus, longè lateque, adeo virtutis, doctrinæque ſuæ radios ſparſit. In partibus adverſis, hoc Ithacus velit, & magni mercentur Atridæ. Quod cum juxta mecum pervideas, nihil neceſſe puto, pluribus tibi eum commendare. Malim ego, ſi meus magis forem, nec ſi momentis penè ſingulis avocarer, paulùm adtexere de ſtudiis noſtris, quæ pertinent vel ad ſacram, vel externam hiſtoriam. Nam & te omnigena ſic hiſtoria capit à multis retro annis, ut qui propius norint, digniſſimum cenſeant, qui in Academicis ſpatiis, de lumine tuo lumen accendas juventuti. Eoque cogitandum tibi, quomodo optimè aliquo ingenii doctrinæque monumento, conceptam de te opinionem foveas, atque augeas. In Baronianis ſpiſsè mihi negotium procedit. Sed jam excuſa dimidia pars operis noſtri, de Gentilis Idololatriæ origine & progreſſu. Quo in opere multa etiam ſacris illuſtrandis intercurrent: Franciſci Junii, Fra. F. Diſcipuli tui Patrui, opuſculum de pictura bene eruditum, ad te mitto. Gratum fore confido. Vale.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxvii.
Non. Jun.

CCCVII.

Digitized by Google

CCCVII.

Illuſtriſſimo Jo. Skytte.

ILluſtriſſime Domine, poſt exceſſum optimi & eruditiſſimi Dionyſii mei, qui totum ſe tum Deo, & ſtudiis, tum inclytæ familiæ veſtræ, atque adeo univerſæ Sueciæ regno devoverat, nihil æque mihi triſte accidit, ac nuncius de obitu generoſiſſimi Filii tui Joannis Skyttii, à cujus præclaris virtutibus cum maxima quæque exſpectaremus, diuturna etiam optaremus. In flore eum ætatis eripuit terris ſummus imperator, qui cuique ſtationis ſuæ tempus adſignavit. In hoc tamen dolore non mediocri ſolatio mihi fuit, quod pulchram animam (nec melius poterat) patriæ & cauſæ quam Deus probaret, impendit. Eoque nomine ab noſtris etiam hominibus, ubi occaſio ſe obtulerit (fit autem hoc ſæpius) maxima cum laude memorari ſolet. Quod ſi Filium Matthæum, uti nunc totus eſt in temporibus Bataviæ antiquis, etiam, uti propoſitum habet, recentia deſcribere tempora Deus permittet, neutiquam ejus hiſtoria eximias nobiliſſimi juvenis laudes conticeſcet. Quod enim majus hiſtoriæ decus, quam quod ſi promeritum cuique decus rependat? Ac vel me auctore idem his & aliis locis, facient alii, quibus pariter animus eſt res hujus temporis ad poſteros propagare. Res noſtræ mari non optime procedunt, culpa planè noſtra: qui vero in vitio ſint, varii varie diſſertant. Mihi non animus eſt movere hanc odii pleniſſimam Camarinam. Illuſtriſſimus Arauſionenſium Princeps ſic militem Breda cinxit, ut ſolvendæ impar videatur hoſtilis exercitus. Galli in eo eſſe dicuntur, ut obſidione cingant Grevelingam in Flandria, quod ſi feliciter ſucceſſerit, multum terris hiſce commodabit. Ad privata quod attinet, uxor cariſſima, lectulo adfixa plane de valetudine etiam medici judicio periclitatur. Abſque quo eſſet, juvaret pluribus colloqui. Pauca tamen iſta non potui non ſcribere, redeunte ad vos nobiliſſimo juvene Joan. Skytte. Quem ego ſic amo ut paucos. Itaque avellor invitus. Sic ſane apud nos ſe geſſit ut exemplo eſſe poſſit. Nihil ejus moribus amabilius, nec ſiniſtri quicquam de eo ad me meorumve aures pervenit. Plane etiam confido fore, ut ſeſe probet abunde & variarum linguarum & hiſtoriæ omnigenæ & aliorum notitia, quæ ſic natum ornent juventque. Salve Illuſtriſſime Domine, cum Heroina conjuge, & ad maxima natis liberis optimis ac dulciſſimis, quorum mihi amor durabit, dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos regit artus.

Amſtelodami, cIↃIↃcxxxvii.
Prid. Kal. Sextil.

CCCVIII.

Hugoni Grotio *S. P.*

REdit ad vos, Illuſtriſſime Domine, Filius Petrus Grotius juvenis, magnis animi dotibus, & quod ego in illo ingenio, illaque pro ætate doctrina palmarium cenſeo, moribus modeſtis, optiméque compoſitis. Quos quia paterno hauſtos exemplo, altos vero, à noverca tua injuſta, necdum tamen viris bonis penitus exhauſta, in Galliam ſecum adferet; nihil æque tecum optabo, quam ut ne illos eâ terrâ, bonis maliſque fœcunda, adoleſcentiæ, ſatis per ſe lubricæ, inſidiatrice, uti in diſcipulorum non paucis comperi, immutari, ac corrumpi contingat. A quo tamen nihil verendum, quamdiu filius malorum fugere conſortium, & animum rebus agendis, vel ſtudiis occupare perget. Hactenus quidem in urbe noſtra, & aliis, optimè apud optimum quemque audit. Ipſo hoc eunte ad vos, de rebus meis pauciora ſcribam. Futurus ille pro viva Epiſtola; unde etiam ut plenius, ita jucundius omnia cognoſces. Salmaſii uxor auxit maritum prole femella. Excuditur ejus liber de re funebri. De Noomſio curæ fore ſpero, eo magis, quia gratus, acceptuſque non ſuis modò, ſed illis etiam, quibus minimè exiſtimes. Οἶδας γὰρ τὴν ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν τοῦ παρθένου κατὰ μαθηδεῖτος· ut mittam cætera. Sin invitus illiuſmodi rebus impliceris, vel majoribus intentus, in tantillis debere ulli Gallorum nobis: proximum eſt, ut conſilio juves. Malit ille per te fieri, nec cauſam ejus rei video. De Legato noſtro quod ante biennium monueras; afferebat cauſas cur ei debere nollet. Hæc ego urgente Arlanderveniæ Domino gnaris avunculis iterum perſcripſi. Sed ſi id nonniſi incommodo aliquo tuo confieri poſſit, ubi ego reſciero, ita rem tractabo, ut nulla offenſæ occaſio ſit. Menſibus proximis, libelli aliquot famoſi ſparſi fuerunt, imo palam divenditi; Alii adverſus Conſularem Oetgens Dominum à Waveren, ob affectatum Dominium Æmelandiæ: alii autem contra Collegam meum Barlæum, quod Manaſſis Judæi opuſculo de creatione carmen præpoſuiſſet, quo pietatem etiam agnoſceret in homine Judæo, Deoque etiam ſervire fateretur. Nec libellis traduxiſſe

duxiſſe horribiliter ſuffecit. Editus nunc adverſus eum, à Vedelio Theologiæ apud Daventrienſes Profeſſore, liber cum hac inſcriptione, de Deo Synagogæ: ſumma ut intelligo eo redit, Deum negari ab illis, qui Chriſtum neſciunt, imo blaſphemant. Uxori à mea, liberis item àme is ſalutem.

Amſtelodami, *Tuus ut ſuus*,
cIↄ Iↄc xxxvii.
,¦. Jul. G. J. Voſſius.

CCCIX.

Joanni Meurſio.

MEnſis & ultra quod Mercator Danus tuas mihi literas attulit longe, ut ſemper, gratiſſimas. Receperat ille ſe ante abitum ſuum ad me reverſurum, ne ſine reſponſo abiret. Sed neglexit non ſine aliquo dolore meo. Decreram affectu teſtari, horulam cum eo comburendo, luculentiori id prandio facturus tui cauſa, niſi obſtetiſſet valetudo uxoris quæ jam ſextam hebdomadem vix cubiculo egreditur. Sed Daventrienſi hoc an Zwollano juvene ad vos abeunte meque ſponte compellante, nefas erat tam commodam negligere ſcribendi occaſionem. Unde autem potius ordiar quam à monumentis tuis? de quibus quid factum ſit ſcio aves noſſe. Equidem Blauwium domi meæ intra tres menſes non niſi hac hebdomade vidi. Aiebat ſe pudore ſolo deterritum, quo minus me inviſeret. Et credo quod me viſente illum domi eſſe negaretur, non aliunde eſſe quam ab eadem cauſa. Non poſſes acrius cum eo expoſtulare quam decies à me factum. Recenſebam illi ſeriem ſcriptorum ἀνεκδότων, unde colligere juſſi cum multa à te adeo jam habeat viris magnis dicata, & iſta ſi edidiſſet longe plura fuerit habiturus, an non vel bis mille Carolæorum damno te mulctarit. Attonitus ad hæc conſiſtit ut iniquæ mentis aſellus, nec habet quod opponat. Fatetur rem ingenue. Solum ait large primitus ſe promiſiſſe, ſed poſtea multa interceſſiſſe quæ hoc quod receperat redderent ἀδύνατον. Se uxorem duxiſſe. Patrem cujus ſolius quodammodo res agebatur tranſegiſſe interim cum liberis. Diu exſpectatum fratrem tandem ex Italiâ reducem factum. Hac demum hebdomade Typographiam cum operis omnibus in alteram urbis partem tranſlatam, pluresque operas, & quod caput eſt, toto de quibus laboratum eſt triennio, typos operibus tuis accomodatos Francofurto eſſe advectos. Nihil in his mentitur. Sed largiter peccatum, quod tam facile promiſerit, quæ præſtare non poſſet. Dolet quod non aliqua ſaltem in Dania tam longo temporis ſpatio anticiparis. Sed quis adeo ſpiſſum hoc fore negotium exiſtimaſſet? Tuo edictus malo indicium feci illuſtriſſimo Grotio. Sed idem cum ſua ab eo excudi, quam alio malit, negat tamen tranſmiſſurum aliquid niſi prius fide data de certo temporis ſpatio intra quod ſingula lucem ſint viſura, convenerit. Itaque nihil Grotianum habet, ſed tranſlatis jam omnibus in domum longe majorem, & operis magis affluentem, decretum ad eum quamprimum ſcribere de tempore quo abſolvere omnia ejus poſſit. Eſt in his ἀνθολογία ex Pall. codd. auctior Latinis verſibus reddita, & notis & caſtigationibus commendatior. Opus noſtrum de Idololatria gentium tardius proceſſit quam vellem. Deinceps omnia meliora non ſpero: ſed confido. Nec tamen ante quartum menſem lucem videbit, nempe ſub manibus præter opinionem mirum in modum creſcit. Mitto ad te, quia meum nihil poſſum, opus affinis mei Junii de Pictura veterum. Brevi Scylacem videbis Filii Iſaaci, ut & alteri Filii mei Gerardi Velleium Paterculum. Forte & Matthæi mei partem alteram annalium Batavicorum. Dum Arauſionenſium princeps Bredam obſidet, Vinloniam & Ruremondam amiſimus. Nec exiſtimatur ante menſes duos potiri nos Breda poſſe. Scis quam urbs ſit natura & arte munita. Atque utinam ne interea tertio oppido excidamus. Neque enim Cardinalem Hiſpanum ceſſare exiſtimandum. Vale optime max. amice, & cum uxore ac liberis à me & meis omnibus ſalve. Collegis item doctiſſimis ſalutem impertias.

Amſtelodami, *Tuus æternum*,
cIↄ Iↄc xxxvii.
x. Septemb. G. J. Voſſius.

CCCX.

Joanni Friderico Gronovio *S. P.*

SCire deſidero, Doctiſſime Gronovi, an, quos Nonis Quinctilibus, Sall. cod. Manuſcriptos, cum editione Coleri tranſmiſeram, acceperis. Tum autem an ὁ πάνυ Salmaſius jam ſeſe in viam dederit, vel quando tantoperè expectatum affore ſperetur. Equidem etſi valdè lentus in ſcribendo ſim, ſive naturæ vitio, ſive obrutus nimis multis, quibus ferendo non ſim; tamen niſi hæc mea opinio ſemper fuiſſet affore propediem, non diſtuliſſem

ſtuliſſem tamdiu ſcribere. Quod verò ad te ſcribam, credo non mediocriter miraris. Sed in cauſa eſt juvenis quiſpiam, Condiſcipulus Bremæ tuus, Berchemius, ex Anglia redux. Non dubito quin te, ac ornatiſſimum Heilderſichium Hagæ compellarit. Is quo parentem, ut ait, ſumptibus levet, deſiderat, ut ab aliquo in ædes receptus, ſtudiis liberorum præſit. Scis quam gravatè id fieri ſoleat, niſi de moribus juvenis benè conſtiterit, imo & de parentibus, ut ſi quid peccetur, ſit compellandi eos jus, vel ſaltem ex parentum virtute, qualecumque de juvene fiat judicium. At ille ſine utriuſque veſtri literis, ad me venit. Rogo igitur vel uterque, vel alteruter, altero ſubſcribente, certiorem me faciatis, de parente, & juvene ipſo: ut melius diſpiciam, an commendatione etiam mea dignus ſit. Dubito num parens ſit Ludimagiſter, an Paſtor, an utroque munere fungatur. Veſtrum judicium, quorum mihi ut doctrina, ita virtus eſt perſpectiſſima, multum ponderis addet præſenti negotio. Sed feſtinato paulum opus erit, ne aliena alius commendatione prævertat. Quid variis tuis fit? Quid iis quæ tam fœliciter ad Sylvas Papinianas meditatus es? Mihi quidem hæc ceſſatio eſt permoleſta: vel eo nomine, quia nomini incommodat tuo. Plurimum ſaluta ſummum virum Rivetum, & inſignem Graſwinkelii animam, cum amico communi Heilderſichio.

Amſtelodami, iv. Kal. Sept.

Tuus,
G. J. Voſſius.

CCCXI.

Merico Caſaubono.

Reverende & Clariſſime Caſaubone,

ACcepi quinquaginta libras ſterlingicas, quæ debitæ extremo Martio Anni hujus Milleſimi ſexcenteſimi trigeſimi ſeptimi, itaque nunc deſidero id quod exſpiravit Septembri ſeptimo, eo magis quia ut ex tuis literis intelligo, nulla in te mora erit, ſimulac meas receperis. Cæterum amici talium intelligentes, auctores mihi ſunt, ut ne viam inſiſtam, quam ſoleo Leydæ, ſed potius utar Angli opera. quod in Emporio hoc inclyto facile eſt. Eum ſimulac Præbendæ id quod debetur annumerari poſſe cognorit, hic mihi, imo vel ante, dummodo de voluntate D. Quæſtoris conſtiterit, numerare velle. Atque ita jam actum. Quamobrem rogo ut ubi literas meas acceperis, Mercatori ſatisfiat. Sic nihil opus erit deinceps, quam ut per Mercatorem ad te vel Rev. D. Quæſtorem, vel utrumque literas dem, quibus vos, tum de vita mea, tum de priori pecunia accepta, faciam certiores. Cui numeranda ſit pecunia, liquebit ex ſubſcriptione libelli Anglici: ea ſubſcriptio paulo ambitioſior præter morem meum, ut magis fidem facerem, dum muneris mentionem facio, quod quod ſuſtineo nihil mercatoriæ fraudis latere. Filius meus Johannes fato exceſſit apud Indos, ubi magnas dignitates, & unde præclarè rem facere poſſet, non modo ſibi ipſe promittebat, ſed etiam Magnates noſtri illi addicebant. Sed tam beato eſſe non licuit, ſi in talibus etiam beatitas ponenda homini Chriſtiano. Magnæ erant filii laudes, excepto quod ſumptuoſius viveret, ac fortunam ejus deceret. Itaque hoc non parum mihi dolori fuit. Solatur interea, quod piè ut intelligo exceſſerit. Ex opere noſtro de Idololatria excuſæ jam ut loquuntur quaterniones ſeptuaginta. Spero propediem typis mandatam iri alteram Annalium Batavicorum partem, quam ſcripſit Filius Matthæus. Iſaacus meus dabit Scylacem & alios Geographos Græcos ſeriò à ſe caſtigatos. Velleium autem innumeris locis emendatum filiorum minimus mihi cognominis. Nihil verò tam cito prodierit, quin tranſmittam. De Breda ab Arauſionenſium principe capta, ſcio jamdudum eſſe quod intellexeris. Non parum inde ſecuritatis Batavis, & Zelandis acceſſit. Salutem uxori lectiſſimæ, tum autem Reverendiſſimis Dominis Decano, quæſtori & univerſis fratribus meis, à quibus me amari maxime cupio, operamque dabo, ut ne affectus mei ignara ſit poſteritas.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxvii.
xxi. Octob.

CCCXII.

Hugoni Grotio. Lutetiam Pariſ.

Illuſtriſſime Domine,

QUas nono Julii ſcripſeras, eas demum ix. Octobris accepi à Wander-Burgio. Tantæ moræ cauſa eſt, quod eas literas, cum erudito Philolai opere ciſtæ ſuæ incluſerat: Nauta autem Rhotomagenſis, cui hanc commiſerat, tam ſero appulerit. Heſterno die Hortenſio legendum Philolaum dedi: qui valde

valde eo capitur. Ac Blauwius excudere eſt paratiſſimus. Idem excudere avet Ανθολογίαν tuam, ſed conditione hac, ſi placeant Typi, quibus uſus in tuo de Jure Belli : majores enim non habet. Maimonides filii τοῦ μακαρίτου, poſt menſem ut ſpero editus erit. Excudentur & noſtra, de origine ac progreſſu Idololatriæ. Ringitur Meurſius, quod poſt triennii moram, needum ſua orſus ſit Blauwius. Prorſus ei injurius eſt : ſi non alio nomine, ſaltem inedita tot retinet, eumque fruſtratur pretio, quod à magnatibus in Dania ex dedicatione rediret. Salmaſius needum reverſus ; ſed ex Riveto intelligo propediem affore. Aliud metueram ; ſed gaudeo, quod nolit illis gratificari, qui in Galliis remanſurum ſperarant. In filio tuo, nihil, vel nos, vel alius, hic deſiderat quicquam. Lues quæ ſuperiori anno, plus minus duodeviginti millibus Leidæ abſumpſit, vehementer ſatis Harlemi hoc anno graſſata ; minus urbe noſtra ; ſic tamen, ut ante menſem unum alterum de hebdomade tolleret ſupra ſexcentos : nunc longè remiſit, ſiquidem intra idem ſpatium, intra trecentos amittimus. Heinſius, ut ſpecimen oſtenderet obſervationum ſuarum in Novi Inſtrumenti libros, philyram excudi curavit : ſed nondum contigit videre ; nec ſuper eo laboro. Subinde fallor : ſed vix arbitror illud hic fore. Jam ſexennium eſt, quod paratum ſeſe diceret ad editionem ; ſi eſt qui fuit, non intra alterum ſexennium id erit. Præclarum eſt ingenium, ſed à majoribus ſtudiis, ad tantam rem non ſatis paratum ; ſed ipſe viderit. Nihil mihi hic ſeritur, aut metitur. Minus malignus eſſet ; amore eſſet digniſſimus utriuſque noſtri. De iis, quæ ad Rempub. hanc. pertinent , quid ſcribam? Aliunde illa melius , potiſſimum ex Affine Reigersbergio cognoſces. Illuſtriſſimæ Dominæ conjugi tuæ, ſalutem à me, & meis, uti & optimis liberis.

Amſtelodami, **Prid. Kal. Novemb.**

Illuſtri nomini tuo addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCXVI.

Georgio Slupeſkio Baroni.

Illuſtris Domine,

MAgnam mihi voluptatem attulerunt literæ tuæ, quas cum legerem, viſus ſum mihi coram loquentem audire. Et pondus etiam attulit quod de manu in manum traderentur ab lectiſſimo juvene fratre tuo Floriano : qui quod cum cæteris virtutibus conjungere cupit ſcientiam militarem, rem facit & ſe & genere ſuo condignam. Quod autem cum apud exteros morari vellet, caſtra prætulit Arauſionenſium Principis, facile non Batavis modo, ſed cordatis omnibus ſuum eſt judicium probaturus. Utinam vero ulla in re, quam petis, utilis eſſe illi poſſit opera noſtra ; id egregia virtus ejus promeretur, imo etiam debetur eximiæ humanitati atque amori tum tuo erga me, tum duorum majorum natu fratrum : ſic enim me devinxiſtis, ut omnia velim illuſtris veſtræ domus cauſa. Quod nobiliſſimus & excellentiſſimus Dominus de Naglorice, illuſtriſſimus ſereniſſimi Regis Polonici ad Britannos, Belgas, Danos legatus, præſtantis ſpei juvenem filium ſuum, una cum Ephoro optimo & doctiſſimo, apud nos potiſſimum ſtudiorum cauſa relinquere velit, id vero mihi accidit perjucunde : ac quemadmodum gaudeo perennare præclarum nobilitatis Polonicæ judicium de me, ſic opera quoque in poſterum à me dabitur, ut nec heroem illum nec alium veſtræ gentis quemquam conceptæ de nobis opinionis poſſit pœnitere. Vale, Illuſtriſſime Domine, tuique ſic ac familiæ veſtræ amantem, porro amare perge.

Amſtelodami, **cIↃ IↃc xxxvii. 13 Kal. Dec.**

Illuſtriſſimi nominis tui cultor,

G. J. Voſſius.

CCCXVII.

Davidi Wederburno, *Scholæ* Aberdonenſis *Moderatori.*

PErgratæ mihi fuere quas miſeras literæ, teſtes locupletes egregii erga me affectus tui, eoque gratiores quod non ſolum mitterentur ab homine eruditiſſimo, beneque promerenti de ſtudiis juventutis, ſed etiam ea ex

Digitized by Google

ex urbe, quæ terris pariterque Reipub. literariæ dedit τὸ μακαρίτην Jacchæum, Philoſophum ac Medicum inſignem, conjunctiſſimum, dum fata ſinerent, Collegam meum, & Compatrem acceptiſſimum. Bibliopolæ, quem commendaſti. utinam in ulla re utilis eſſe potuiſſem; ſed ille nullo in negotio nobis uſui eſt. Monui, ut ſi revenerit has in oras, liberius operam expoſcat noſtram, quam ego bono nulli negare ſoleo; nedum repulſam ferret qui ab homine commendaretur doctiſſimo & noſtri etiam amanti. De originibus noſtris ſic res habet. Jam anni ſunt XXII. quod ad umbilicum perduxeram, vel ſaltem id feciſſe videbar. Ac tempore Synodi Dordrechtanæ, hoc eſt ante annos XX. monſtraram labores hoſce præſtantiſſimo viro & amico Martinio. Anno uno altero poſt eum Typographis jam tranſegeram, ut in lucem ederentur; cum ecce literas Brema ab eodem Martinio accipio, prelum jam fervere Etymologico ejus edendo: itaque nomine Typographi rogare hoc impenſe ut Editionem operis noſtri differre eouſque vellem, donec bonam partem diſtractum ſuum opus foret. Dedi hoc amici poſtulato lubens. Proximis verò annis ita aliis ſemper diſtentus fui, ut vacare editioni non potuerim. Nunc excuduntur libri noſtri de Diis Gentium ſive Origine & Progreſſu Idololatriæ: ac ſpero intra trimeſtre poſſe abſolvi. Hinc aliqua ſequentur quæ ſacri ſunt argumenti; dummodo mihi Deus valetudinem largiatur; quam tibi optimam exopto, ut publico diu utilis eſſe poſſis.

***Amſtelodami*, cIↃ IↃc xxxvii. 4. Kal. Dec. Styl. Nov.**

Tui ſtudioſiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCXV.

Joanni Skyttio, *Gubernatori* Livoniæ, *S. P.*

TAmetſi & tuas, illuſtriſſime Domine, interpellare curas minime oporteat, nec meæ occupationes patiantur ſupervacuam ſcriptionem, generoſo tamen filio tuo Joanne ſcribente, occaſionem hanc negligere non potui, ſed operæ pretium putavi non ſalutare modo, verum & gratulari tibi de cunctis filiis tuis, plane ad decus paternum adſurgentibus. Etenim cum plurium ipſe liberorum parens conſcius mihi ſim, quo amore & univerſos & ſingulos complectar: non poſſum mihi aliud perſuadere, quam longe tibi jucundiſſimum accidere, quicquid de progenie tua boni teque & ſe dignum cognoris; ſcio enim te ita credere, me quod ſcribo non cæco adfectu, ac longe minus ut aliquid auribus tuis dem, quorum utrumque procul à ſenecta mea eſſe decet; ſed judicio & experiendo edoctum ita ſcribere. Ac ut prius dicam de primogenito tuo, is jam ſex menſibus, & quod excurrit, mecum prandet, & cœnat, imo ante dies paucos plane in ædes meas receptus, ut totis diebus ſit nobiſcum. Nimium id, Illuſtriſſime Domine, dandum judicavi tum ſublimi dignitati tuæ, tum indoli egregiæ filii tui, & tamen longe plurimis jam primariis viris, & fœderatæ noſtræ Belgicæ rectoribus, idem negavi; ſed videbatur mihi filius ille tuus longè digniſſimus, quem præ aliis omnibus amore complecterer. Quippe ſi pietatem & modeſtiam dicam, reliquos non ſui tantum ordinis, cui indulgere pluſculum ſolemus, ſed plurimos humilioris etiam ſortis anteceſſit. Imprimis vero incredibilem ejus ardorem in ſtudiis amo & miror. Occurrit animo, rarum eſſe ut qui poſt Minervæ caſtra, ſecutus ſit illa Martia, iterum ſe totum det Muſis, cum duo hæc adverſari maxime videantur. Ille tamen tantam ex iis voluptatem capit, ut niſi ſcirem, nunquam illum caſtra ulla vidiſſe crederem: imo prioris temporis recordatio etiam faces illi ac calcaria ad ſtudia ſubdere videatur, tantò lubentius, etſi ob numeroſam prolem, anguſtius habitem, in ædes recepi meas. Ubi occaſionem deinceps longe meliorem habiturus, quoties vel quandocunque libuerit me, aut filiorum quem voluerit, conſulendi in ſtudiis ſuis; vix patiuntur occupationes ut tempora à Deo quieti deſtinata, reficiendo corpori impendam: nihilominus ſupra colloquia, quæ ultra prandium & cœnam ſæpe extendimus, horam quotidie, ſæpe & ultra impendo, ut quibuſcunque modis poſſim, deſiderio tuo atque illius ſatisfaciam. Cætera, quæ per occupationes ipſe nequeo, egregie filius meus Dionyſius ſupplet, qui tanto incenſus eſt amore promovendi ſtudia filii tui, ut magis non poſſit. Adeo ut non dubitem, quin ſi ardor ille filium tuum diu teneat, uti plane confido, ubi is ad te redierit, & tu in illo habiturus ſis ornamentum illuſtriſſ. familiæ tuæ, & Sueciæ ingens præſidium. Atque iſta de primogenito. Nefas verò mihi aliud ſit dicere de filio tuo Benedicto, cujus ardens ingenium & maximarum rerum capacem animum, ut par eſt, æſtimo. Quare uti ille nuſquam ſibi deeſt, ita neque nos ſinimus vel adfectum vel induſtriam noſtram

ſtram claudicare, de quo plura adderem, niſi intempeſta jam nox eſſet, & craſtini, quos cogito, labores, me capiendæ quietis monerent. Spero propediem me iterum de eo ſcripturum; ſcio enim non poſſe me tibi facere rem gratiorem, quam ſi de omnibus faciam certiorem, quæ ad tam cara pignora pertineant.

Deum oro, ut te, illuſtriſſime heros, diutiſſime & Sueciæ Regno, & generoſæ familiæ, addo, & nobis, quibus omni cultu te tuoſque proſequi animus eſt, incolumem præſtet.

Amſtelodami. G. J. Voſſius.

CCCXVI.

Abrahamo Vander-Merio, *Senatori Curiæ* Hollandiæ.

TAndem aliquid reſpondeo, vir ampliſſime atque conjunctiſſime, tardéne adeo? inquies. Quid dicam? ſic ſum: præſertim ubi publica magis urgent, uti contigit his muneris primordiis. Et ſciebam mihi negotium eſſe cum facili creditore, ut prope periculum fuerit, ne menſibus aliquot pergerem tricari. Verum id minime paſſus es, ut ex filii ſermone nuper, ac proximè etiam ex literis intelligo. Nempe credo obſervabatur tibi illud fœneratoris Alphii, vel optima nomina non appellando fieri mala. Quia igitur ulterius moras nectere non ſinis, paucis ad ea quæ quæris reſpondebo. Ac primum de illo, ubi Cœlius cauſam adferat delectationis illius, quam nolo dicere. Eſt locus ille non in Epiſtolis Calcagnini, ſed alterius Cœlii patria Rhodigini Lib. XV. var. Lect. C. X. Alterum fuit, An Porphyrius ad Chriſtianam fuerat converſus religionem? Ita viſum tum aliis plurimis, tum Annalium Eccleſiaſticorum conditori, Cæſari dico Baronio, cui illud impoſuit, quod hodieque extat panegyricus hominis Chriſtiani, qui nomen præfert Porphyrii. Hujus auctor creditur eſſe Tyrius ille, qui Phœnicia ſua lingua primo Malchus, poſtea Græcanica Porphyrius nominatus; ſed-enim auctor longe alius eſt, puta Publius Optatianus Porphyrius. Ut cætera mittam argumenta, non pertigit Malchus ad tempora Conſtantini Auguſti: cui panegyricus ille perſcriptus. Nec Malchus Latinè ſcribebat; nec in iſto carmine genius Tyrii illius ſpirat, impii, ſed magni omnino viri. Quæſtiunculas annectis convivales cur συμπόσιον facetis hominibus figura ea, quæ grammaticis vocatur ὑφ' ἕν, dicatur ne lis? Cauſam reddit Horatius, quo judice,

Natis in uſum lætitiæ ſcyphis
Pugnare Thracum eſt.

Cur vinum generoſum vocetur Theologicum? credo miraris, quia nihilo deterius palatum ſit Juriſconſultis, Medicis, Philoſophis, quam Theologis, & fortaſſe etiam putabis hoc ad injuriam aliquam eorum pertinere, qui ſacris præſunt. Equidem nolim quemquam ejus ordinis irritare, ne forte excitem crabronem. Quare tantum dicam, eo jure dici vinum Theologicum, quo Horatius Pontificum dicit cœnas & dapes Saliares, quod item Cicero epulas Saliares, Apuleius Saliares cœnas. Ut nihil dicam de adjicialibus Augurum cœnis, de quibus Varro, Seneca, Plinius, Macrobius. I nunc & dic Pontifices, Salios, Augures, palato multum valuiſſe; hac ſapientiæ parte caruiſſe Prætores, Conſules, Proconſules; cave tamen exiſtimes, hæc pertinere quicquam ad τῷ θείῳ λόγῳ κήρυκας, qui noſtris in terris degant. Apud nos omnes ſicci, ut ſcis. Ad Germanos ito, vel potius accommoda hæc illis, qui in pontificiis militant caſtris, de quibus ſecurius ſæpe mentiri licet, quam de nonnullis noſtrorum verum dicere. Pergis rogare, cur melioris notæ vinum, non ſolum dicatur Coſ. ſed & Coſta. Nimirum in Coſ. quidem ad vinum Coum, de quo Plinius in quarto decimo, verum ſingulæ magis literæ ſpectantur, quæ Colorem, Odorem, & Saporem ſignant, objecta trium ſenſuum, Viſus, Odoratus, Guſtus: ita hæc ipſa priori ſyllaba in Coſta denotantur; ſed altera hic ſyllaba acceſſit, ne ſolum tribus ſenſibus in hauriendo flore liberi patris opus eſſe videatur, ſed vero univerſis, hoc eſt præter tres iſtos tactum etiam & auditum, quorum initiales literæ T. A. ſyllabam efficiunt, nam & calor præſertim æſtate, demit vino gratiam, & nimius frigus hyeme, calor autem & frigus tactus ſunt objecta. Nec auditum excludere licet, quandoquidem vina generoſa hoc habent, quod ob ſpiritus copiam tum in vaſe ſic æſtuent, ut audiri poſſit, tum etiam calici infuſa, ac mox auribus admota. Cujus rei non ſemel periculum apud Dordrechtanos meos in cellis feci vinariis, ſic jubentibus iis qui ſua mihi vina commendatum irent. Aut valde fallor, aut una alteraque ſupereſt quæſtio: verum minor Schedularum cui ea inſcripta fruſtra nunc à me quæritur. Ni fallor erant eæ de Periplo orbis, & ſcriptoribus, quorum lectio negotioſo homini, ſed φιλομαθεῖ, maxime conveniret; ubi ſe ſchedula ea obtulerit, reſpondebo de priori. De altero agam fortaſſe in

opere

Digitized by Google

opere meo de orbe diſciplinarum & univerſis diſciplinis. Salutabis plurimum optimam conjugem & heroinam ſocrum, item affines Verium & Vivianum cum uxoribus. Etiam ubi occaſio erit, Ampliſſimum Præſidem Crom • • • • Mea etiam vos omnes ſalutari juſſit.

Amſtelodami. *Tuus totus,*

G. J. Voſſius.

CCCXVII.

Da. Paræo *S. P.*

JAM quartus eſt menſis, doctiſſime & amiciſſime Paræe, quod Amſtelodamum veni. Ubi dum ſum, redditus eſt mihi Lucretius Carus tuus, verè carus omnibus merito ſuo, nunc carior merito tuo mihi ante alios, quem, eo dicando, feceris tibi debitorem. Quare ut antea etiam ſcripſi, ſolum diſpicio, quomodo me utcunque poſſim exſolvere, de quo cum nunc cogitarem aliquid ſcribere, occaſione nundinarum Francofurtenſium, commodior priori oblata eſt occaſio adventu optimi & doctiſſimi Jacobi Hintzeri: Qui longe mihi gratiſſimus fuit, partim quidem ob egregias animi dotes, partim vero ob pulcherrimam operam, quam Eccleſiæ Dei & Reip. literariæ navat deſcribendis apparandis iis, quæ magnus avus tuus in Schedis reliquit. Quantulum enim eſt, quod heros ille tot bona chartis commiſit, ſi ea jaceant propemodum diſpreta, vel ſaltem nunquam videant lucem? Ex eodem cognovi, præfore te ſtudiis liberorum illuſtriſſimi comitis Iſemburgenſis. Quod non improbo. Etſi enim is eſt afflictiſſimæ Germaniæ ſtatus, ut nec principes viri tantum poſſint erga bene merentes, quantum vel ipſi vel nos optaremus: ac fortaſſe etiam lucroſius tranſigi poſſit cum opulento ac liberali mercatore: nihilominus tanto illud magis ex honore tuo erit ac publico bono, quanto liberi excelſius nati, & ubi adoleverint, amplius etiam terris proſunt. Interea non deſinent amici hic tui (in quibus præ cunctis nomen profiteor meum) meminiſſe tui, quoties vel profeſſio in Academia, vel illuſtri Gymnaſio, vel regimen Scholæ, in celebri quapiam urbe vacarit. Non quaſi omnia poſſimus in tanta Candidatorum & prenſantium copia: ſed quia aliquid poterit affectus erga te noſter, multoque amplius virtus & rara doctrina, tum tua, tum imprimis parentis tui, maximeque inclyti illius avi. Necdum enim ita male agitur cum Batavia, ut magna ejus merita exciderint animis hominum, utcunque atro carbone multi proceres noſtros apud exteros depingant, quaſi neſcio quid monſtri in religione alant: Quod hactenus videre non poſſum. Utcunque illud non inficior, pleriſque in urbibus ita eſſe animatos, ut ſolis iis, qui Dordrechtanæ Synodi decretis ſubſcribunt, publica loca & ſtipendia tribuunt. Iis qui in prædeſtinationis dogmate Melancthoni vel Lutheranis accedunt, permittant, ut Eccleſiarum ſuarum ſumptibus, privatis in locis doceant: dummodo conſtet alienos eſſe ab iis dogmatis, quæ repugnant harmoniæ Eccleſiarum, quale imprimis eſt Photini ac Samoſateni, quod Socinus de novo paxillo ſuſpendit. Medulla tua Hiſtoriæ univerſalis valde me delectat. Quam non paucis è juventute de meliori nota commendavi. Quid enim turpius quam ſi ea particula Hiſtoriæ veteris contenta ſit? Diffundendus eſt animus per omne ævum, quod pauci hodie faciunt. Tanto majorem fructum ac gloriam ex opera hac reportabis. De hiſtoria tua Eccleſiæ La-Merium conveni ipſe, ac poſtea idem filius fecit. Sed nihil promittere voluit, qui neſciret de magnitudine libri. Solet ille magis capi iis, quæ minoris ſunt molis. Addebat jam prelum fervere multis & variis. Reſpondi nec feſtinato opus eſſe, ſufficere, ſi poſt menſes ſex ſeptem editionem ordiatur. Quod ſi is difficilem ſe præbeat, non deerunt, ut ſpero, alii, qui lubenter id facient. Diſſimulare tamen non poſſum, nuſquam difficilius eſſe typographum reperire, quam apud nos, niſi quis ſuis ſumptibus librum edat. Fit hoc ob rerum omnium ſummam caritatem, quam cauſat grave & diuturnum bellum, quod nobis eſt cum hoſte potentiſſimo. Sola excipio ἱστορικὰ, & nugalia quibus nihil vendibilius, ut ipſi non diſſimulant typographi. De Nonio Marcello quod ſcribis, pergratum mihi eſt. Perge tantum, & quemadmodum Lucretium tibi devinxiſti, ita de hoc etiam ſcriptore optime mereri. Non quia tantopere æſtimem ejus eruditionem, ſed quia tam multa ex veteribus adducit, quæ fruſtra apud alios quæramus. Diſpiciam etiam annon juvare te hac parte poſſim: ſive iis, quæ ἀνέκδοτα habeo ab aliis obſervata, ſive etiam noſtris. Omnino enim faveo inſtituto tuo: quia ſatis jam perſpexi, quantum in poſterum à te expectare debeamus. Columna olim ſum uſus amici beneficio, cum in tragicarum fragmenta notas ederem meas: ſed ipſe non habeo, & amicus ille à quo habui, neſcio, an uſque adeo paratus ſit in exteras oras mittere, ſed tamen, ſi ille tantillum mea

 cauſa

cauſa recuſaverit, aliunde poſcam ab iis, qui faciliores ſint. Saltem non ceſſabo, uſque dum miſero. Craſtino die Lugdunum tendo, aut ſummum perendie, ubi hanc curam curabo. Magnopere etiam lætor, quod Palatinorum principum ac Bavarorum vitas edere decreris. Valde faveo huic propoſito, partim quia Palatinatus mihi natale ſolum; partim quia illa portio eſt hiſtoriæ univerſæ, quam urgere ſemper ſoleo. Sed de iſto & aliis tecum pluribus loquar proximis literis. Interim, amiciſſime Paræe, egregia, & parentis & avi proles, mutuo nos amemus inter nos.

Amſtelodami. *Tuus ſine dolo, moreque majorum,*

G. J. Voſſius.

CCCXVIII.

Jacobo Wittio *S. P.*

UT dies non ſine nocte, ita nec amicorum ſcriptiones ſine ſilentio. Cavendum modo ne nox longa fiat, qua ad Lethen itur. Quod ne nobis contingat, poſt anni hujus ſilentium has ad te literas mitto. Superiores tradideram Polyandro, qui ſe ad urbis veſtræ Eccleſiaſten dixerat ſcripturum. Verum nec ille ab Eccleſiaſte, nec ego à te reſponſum accepi. Unde prope eſt ut mala fide curatas ſuſpicer. Fortaſſe jam aliunde intellexeris, ut Amſtelodamum à proceribus ejus urbis vocatus ſim, quo in illuſtri Gymnaſio, quod magno Bataviæ bono erigunt, Hiſtoriarum ſim ac Politices profeſſor. Stipendium annuum erit bis mille ſexcentorum Florenorum. Accedit pulchra habitatio, quam hic vix octingentis aut etiam nongentis conducere: magnæ etiam factæ ſpes liberis meis; quorum mihi potiſſimum ratio habenda fuit. Jam enim plerique idonei eſſe incipiunt, qui munia publica capeſſant. Joannes Cantabrigiæ Socius eſt Collegii Jeſu. Franciſcus eſt advocatus Curiæ Hollandiæ, ſtrenueque pro ætate ſæpius jam cauſas egit. Matthæus paucis menſibus cogitat edere hiſtoriam comitum Hollandiæ. Dionyſius quid poſſit, propediem oſtendet, partim in Latinis & Græcis, partim in Hebræis, Arabicis & aliis Orientis Linguis. Nec malignam de ſeſe præbent ſpem Iſaacus, & Gerardus, omnium ille minimus, qui jam annum explet undecimum, & Latinis, Græciſque literis, hiſtoria etiam ſacra, Romana, Græca, non tinctus quidem, ſed tamen pro ætate non leviter eſt adſperſus. Filiarum natu major Cornelia jam nubilis, quippe quæ annum exegit duodevigeſimum. Nec pro ſexu minus ſe probat quam fratres. Soror ejus Joanna jam novennis eſt, & ipſa ingenii ſatis amœni. Utinam ſic res tuæ ferrent, ut me cum omni cognatorum tuorum familia, ac imprimis uxorem meam & ſororem ejus Mariam, quarum utraque te ſæpe habet in ore, ſemper in corde, inviſere cum præſtantiſſima tua uxore ac liberis poſſis. An nunquam illa dies adveniet? mihi vero juveneſcere viderer, ſi tam beatus forem, qui ſaltem vel ad paucas vos hebdomadas hic conſpicerem. De nobiliſſima matertera, heroina matre tua, tacere cogor, quia ætatem ejus id ſcio minime ferre. Sed tamen volupe eſt, quod vivat & valeat. Quod ut diuturnum eſſe poſſit, Deum rogo. Cui te, vir ampliſſime ac nobiliſſime, & dilectiſſime cognate, etiam & etiam commendo. Salutem dices meo nomine & omnium noſtri, conjugi lectiſſimæ, liberis, & dominæ matri. Sed & clariſſimo Ferrio, cujus ego vindicias pro Scholaſtico Orthodoxo, cum fructu & voluptate legi. Tuum erit, quando occaſio dabitur, præſtantiſſimum virum monere atque adhortari, ut porro bene mereri de Eccleſia Dei pergat. Vale.

Amſtelodami Anno *Tui amantiſſimus, non minus virtutum tuarum cauſa, quam ob arctiſſimam conjunctionem ac neceſſitudinem noſtram,*

G. J. Voſſius.

Imperiales xxviii. quos miſeras affinis mei Cazimiri Junii viduæ, accepi; deque eo per affinem meam, Mariam Juniam, certiorem ipſam feci. Aveo noſſe ecqua dignitate in patria tua fungaris. Amicus retulit te vel urbis eſſe ſenatorem vel Principis Lotharingici Conſiliarium. Quæſo ne patere me hoc diutius ignorare. Iterum vale & ama nos: ſcis votum amantium, Amari volunt qui amant.

CCCXIX.

Joanni Meurſio.

UTinam, clariſſime & amiciſſime vir, de me & meis perſcribere poſſem jucundiora. v. Kal. Februarias ipſa Gerardi mei natali amiſi ſuaviſſimam majorem natu filiam Corneliam, virginem ea pietate, mori-

bus

bus illis, ac rei domeſticæ intelligentia & cura, illa, ut de Latina taceam, Gallicæ, Hiſpanicæ, Italicæ Linguæ peritia, illa notitia tum omnis generis Muſices, tum & calamo, & penicillo pingendi; ut tot bonis boni numinis gratia concurrentibus, omnibus fuerit admirationi qui noſſent, fatendumque ſit non eam profectò minus ſui ſexus laudibus excelluiſſe, quam ſuis filiorum quos habui vel habeo quemquam. Quodque dolorem auget, ea mihi momento erepta, dum per glaciem rheda cum fratre Matthæo & ſorore Joanna Illuſtriſſimique Polonici Legati Filio fidei meæ commendato, nec non Ephoro ejus traha Leidam fertur. Non quidem quicquam imprudenter exiſtimo hic factum à meis (ſiquidem ea craſſities glaciei erat ut centenæ eodem tempore trahæ veherentur ſine periculi formidine) ſed non impudens minus quam imprudens traharius, dum invitis ſeſſoribus prævertere vult antecedentes, ad latus ubi piſcati antea fuerant, tenuique glacie aqua erat obducta, deflectens, omnes præcipitavit in aquas: unde prima quidem extracta Cornelia (heu nuper mea!) ſed jam terrore & caſu plane exanimata: Cæteri vivi educti virtute potiſſimum, poſt Dei gratiam, Matthæi mei qui ter in aquas inſiliit non ſine magno ſui periculo, ut ſuccurreret alieno. Prope iſta Leidam contigere, qua occaſione filia eſt avito inlata ſepulchro. A triſtibus veniam ad lætiora, ea nempe quæ te & tuos ſpectent labores. Tandem perſuaſum Typographo eſt, ut ſerio ſtaret diuturnis promiſſis. Nec dubita quin intra menſem unum vel alterum Danica tua ſit abſoluturus & exorſurus ea quæ ad πολυμάθειαν pertinent. Opus noſtrum de Idololatria Lentulum experitur non Celerem quales Metelli. Sed & minus urgeo ut tuis incumbat magis. Nec urgeo illa filiorum de quibus ſcripſeram; facturus tamen ſimulac ſex ſeptem folia excuderit in Philologicis tuis. Si tum eſſe trico volet, cum vicino Janſonio tranſigam. Malim à Blauwio non uno nomine. Sed quomodocunque malim quam me eludi. Maimonides Dionyſii mei jam ante annum & ultra abſolutus, ſed adhuc deeſt præfatio. Salmaſius de uſuris ſcripſit. Quod opus ſe tranſmittere tibi heſterna die Elzevirius aiebat. Heinſiana in Nov. Teſtament. opera credo jam in medio Paulinarum occupatur Epiſtolarum. Fortaſſe ſubſequentur Salmaſianæ Notæ; quod ſi erit, plurima in Heinſiana animadvertet. Imo & in hoc de uſuris videre poſſis, adverſum Ariſtotelis Politicorum paraphraſtem (nec ignorare virum potes) accurate diſſerentem. Hottomanni Aſconium ex Filii mei Iſaaci Bibliotheca ad te mitto. Is, imo & Conjux & omnes mei plurimum ſalvere te & uxorem optimam & liberos jubent. Eſtque is affectus eorum mihi longe jucundiſſimus. Nam profecto quid pulchrius quam quod junior ille ait Iſocrates, τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. Vale magna Meurſii anima & æternum mihi meiſque anima.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
Τάχιστα.

Tuus tuorumque totus,
G. J. Voſſius.

CCCXX.

Hugoni Grotio *S. P.*

JAM tertia eſt hebdomas, Illuſtriſſime Domine, quod poſtremas tuas accepi. Iis ſaltem poſt longiuſculam in ſcribendo ceſſationem, quam primum oportuit reſponſum dediſſe; ſed more ſuo moratus me eſt Blauwius J.C. cum ſemel, iterum, tertio, conveni domi ſuæ de Editione ἀνθολογίας, idque tui quidem gratia, ſed magis, & mei, & communium ſtudiorum. Diſtulit rem ſemper his verbis, conveniendum ſibi prius eſſe Parentem, quia nihil niſi ex ejus ſententia, ſtatuere auderet. Velle me poſtea domi meæ, de omnibus facere certiorem. Ubi video me eludi, denuo accedo, caſuque illius in ædibus, Parentem, & alterum etiam filium deprehendo. Prius ſenex dubia uti oratione; ſed cum dicerem aperte agendum eſſe; abſque eo nihil certi poſſe tibi reſpondere: in hanc ſententiam abſque circuitione aliqua eſt locutus. Nec ſuæ eſſe conſuetudinis, nec ſententiæ, ſcriptoribus addicere exemplaria compacta; imo ne incompacta quidem ad centenorum numerum: planè id ſibi fore damnoſum: præſertim in hoc opere; quod aliunde eſſet edoctus, hominum fore elegantiorum; non eorum ſolùm, qui περὶ τὰ ἄλφιτα attenderent. Longè magis ſe rem facere ex ſcriptis, quæ puerorum, aut vulgi, & ſemidoctorum manibus tererentur, quam quæ amarent, ac mirarentur pauci, de meliore luto à Prometheo efficti. Præterea terreri ſe malo vicino: qui ſimul ac à ſe aliquid viderit editum, recudat confeſtim. Aureum eſſe volumen, quod de Jure Belli ſcriptum à te fuit. Vicino tamen recudente, coactum ſe ſuam editionem, longè minori pretio divendere, quam impenſæ ſinerent. Ita damnum feciſſe Opere eo, emolumenti nihil. Nec referre, ſi nulla hic culpa fuerit tua, dum ſuo factum ſit damno. Velle te ἀνθολογίαν tuam eleganter prodire;

re ; vicinum mox expreſſurum Typis minoribus, charta viliori: Id fore ſatis majori emptorum parti, dum Opus hoc quomodocumque habeant. Tandem ita obſignare longos logos: paratum ſe eſſe excudere hoc opus, dummodo intra plus minus LX Exemplaria incompacta conſiſtatur : neque id facturum tum ſe eſſe ſpe tantilli lucri, quippe damnum ſe magis præſentire ; ſed ſpe iſta, ut excudere poſtea poſſit hiſtoriam tuam, & in Novum Teſtamentum notas. Hæc ego apud Atticum Aſiatico ſermone diffudi, ut melius certiuſque mentem hominis aperirem. Omnino is ingraveſcente hac ætate, præſertim poſt Uxorem amiſſam (id ante tres menſes factum) attentior ad rem evaſit. Præterea, vir alioqui optimus, μελαγχολικώτερ@ eſt, ac imaginatur, ſibi non multum vitæ ſupereſſe ; fortaſſe & terrent impenſæ, poſt tantos ſumptus, quos fecit in Atlante : Nec enim minores eſſe poſſunt, quam L. aut LX. millium Carolinorum. Et tamen non abhorret ab editione ἀνθολογίας: ſed valdè inhiat gemino operi jam memorato : ſcit hiſtorias ab omnibus expeti, ac legi : Et in tanto per Orbem, qui Theologi ſint, aut videri velint, numero, non defore uſpiam emptores ſacro argumento, quod tam Illuſtri ſe authore tueatur. Opus noſtrum de Idololatriæ origine, ac progreſſu, ſpiſſe procedit ; partim ob occupationes, quibus vix par ſum, partim etiam, quia ſub manibus creſcit. Itaque jam excuſi quaterniones, ut vocant, LXXX. Nec video, ut ante tertium abhinc menſem exire in lucem poſſit.

Credo jam intellexeris de Exceſſu Noomſii Arlanderveniæ Domini. Amabam virum, quia tam amicum ſe geſſiſſet erga me, & meos ; & ea pietate eſſet erga Deum, quam in paucis iſtius fortunæ hominibus deprehendas. Unum ſemper ejus animum cruciabat, quod ſtultè ante connubium egiſſet. Et per eſt veriſimile hoc fatum ei acceleraſſe : adeo illud ad animum revocabat ; etſi nihil ab eo peccatum deliberato ; ſed ſi probè ab eo ſum edoctus, ebrius inſidias evitare non valuerit, quas ſobrius non ſemel effugiſſet. Credo & eam fuiſſe cauſam, cur equeſtri dignitate ornatum ſe cuperet ; ut quia videret, uno altero obſtante, in Magiſtratu legendo, ſui rationem haberi nullam ; titulis aliis, non inferior æqualibus videretur. Non tamen S. Michaelis ordinem expetebat(negabat ſe pro tempore eo, tantos ſpiritus gerere)ſed ſuffeciſſet honos, quoquomodocunque nobilitatis nomen referret.

Convenit me his diebus, Thyſius antea Hardervicenus, ſed ab annis jam XVII. Leidenſis Theologus. Is decrevit edere in lucem ea quæ pertinent ad ſcriptores Eccleſiæ, qui primo vixerint ſeculo. Quales etiam Ignatius, & Polycarpus, etſi ætatem ulterius continuarint : ſcis Latinè extare Polycarpi Epiſtolam ad Philippenſes : Eam Græcè dicitur habere Sirmondus. Habet & Salmaſius beneficio Sirmondi ; à quo exſcriptam nactus quoque Thyſius ; ſed ait, ſi ex Latinis judicium ſit faciendum, partem deſiderari in illis quæ Salmaſius, & ipſe habeant Græce. Metuere igitur, ne fucus ſit Salmaſio factus à Sirmondo, partem Epiſtolæ Græcè ſibi reſervante ; ne honos iſte, editæ Epiſtolæ ejus, ſit penes quemquam à Romanæ Eccleſiæ ſententia alienum. Quæ deſiderantur, quantum recordor, incipiunt ab illis verbis. *In his ergo ſtate, & Domini exemplar ſequimini*, &c. Petiit igitur Thyſius, hoc ad te ſcriberem, plurimumque te rogarem, ut Operam des, quo Græcum Sirmondi Exemplar, ipſe videas, & per Amanuenſem, quæ deſiderantur exſcribi cures ; vel ſi Sirmondus non paſſurus ſit codicem ſuum extra limen deferri, ſaltem per alium, tantum efficias ut etiam extrema à quocumque, ſed fido tamen homine, de codice ejus exſcripta habeamus. Multum metuo, ne ſua Thyſium de Sirmondo fallat ſuſpicio ; ſed ut verum eſſet, parum eſt veriſimile, quod facere noluit, in gratiam eruditi Galli, id Belgæ ergo facturum. Et ſi in hoc aut ſimili negotio, fruſtra antehac fuiſti, ut mihi relatum, merito verearis, ſecundo te repulſam laturum. Volui nihilominus hoc veteri dare Collegæ, nec tibi ignoto, ut perſcriberem quod à me petiiſſet.

Meurſii opera, hebdomade proxima, incipiet excudere is, qui optimum virum jam quinquennium eluſit. De Philolao, quem ut petieras, tradidi Hortenſio, & Blauwio, quid futurum tandem ſit, juxta ſcio cum ignariſſimo. Blauwio editionem commendavi ſedulo. Poſtea negotium omne commiſi Hortenſio ; qui ad ſe Philolaum, non me miſſum aiebat : oſtendi igitur partem literarum tuarum, qua mihi mitteres, ſed eo fine, ut judicio Hortenſii, & Blauwii, vel ederetur, vel remitteretur. Mox cauſatus me tribus menſibus detinuiſſe ; Id pernegavi, qui pridiè domum poſt veſpertinam octavam accepiſſem. At inquiebat literis ſubſcriptum, ante trimeſtre eſſe exaratas. Narravi ergo, ut juvenis is cui Philolaum ad me dederas deferendum, eum cum literis ad Hortenſium, arcæ ſuæ incluſiſſet. Hanc ut ipſe mihi juvenis expoſuit, trimeſtri fuiſſe Rothomagi detentam. In iſtoc & ſimilibus, θερμότης Hortenſii moleſtior mihi foret, præſertim merita mea cogitanti ; niſi virtutibus hanc compenſari putarem, & ad iſtiuſmodi penè obduruiſſem jam ab adoleſcentia. Impenſè ab eo actum, ut publicis impenſis, id authoritate Ordinum Generalium,

† neralium,

neralium, ad Galilæum de Galilæis mitteretur. Perhonorificum hoc foret, & ex colloquio cum viro reconditæ doctrinæ, multa addiſcere daretur. Ac forte in Gallia, vel Italia, luculentior obtingeret dignitas, quam apud nos habet; ſed-enim metuo, ne tam facile id nunc ſit conſecuturus; poſtquam urbicus ſenator Realius, Indicus antea Præfectus, vitæ huic eſt ereptus, qui valdè hoc negotium urgebat,ut noſſe te arbitror. Quamquam vero non leviter incommodare poſſit illuſtris urbis hujus Gymnaſio, ſi compluribus menſibus, nullæ habeantur auditiones Mathematicæ: nihilominus decretum, ſi auxilio noſtro ei opus erit, adjutare eum apud urbis hujus Proceres: Idque ea fiducia, quod publico nomine, & ſtipendio miſſus, futurus ſit devinctior ad ſe ſiſtendum poſtea Batavis; & quodcunque fructus ex profeſectione perceperit, ſuis potius impertiendum quam alienis.

Hæc cum ſcripſiſſem intervenit Conſtantinus l'Empereur, Hebræarum apud Leidenſes literarum Profeſſor, vir tui amans, & æſtimans, ſupra ſui ordinis complures. Is ſe miſiſſe ad te aiebat, quod proximè de Hebræis Legibus opus edidit; ſed cùm adderet, vix eſſe tres quatuorve hebdomadas, quod miſiſſet; negavi mirum eſſe, ſi reſponſum haberet nullum, quandoquidem magna ſæpè incuria eſſe eorum ſoleat, quibus libros damus deferendos. Non peſſime actum iri, ſi vel tertio poſt menſe acceperis, vel quarto. Id tibi in meis, mihi ſemel iterumque in tuis, (ut illo quem miſeras Philolao) contigiſſe. Recepi tamen ſic poſcente hujus me rei mentionem facturum iis quas jam literas exararem. Idem Conſtantinus revidere poſtremo ſolet paginas excuſas exercitationum ſacrarum Heinſii in Novum Teſtamentum. Credo partim, ob Hebræa quæ intercurrunt; partim ne quid aſpergatur, quod rerum ſacrarum, præſertim de quibus controverſantur in ſcholis, minus probet intelligentem. Is retulit mihi jam deventum eſſe à Typographo ad notas in Epiſtolam ad Romanos. Tranſiit hanc per urbem Illuſtriſſimus Regis Polonici Legatus, vir doctus, & perhumanus, tuoque affini in Galliis, juventutis tempore, perfamiliaris. Jam credo ex eo cognoris, ut legatio hæc ſucceſſerit in Britannia. Nam ad affinem tuum ſcripturum ſe aiebat. Apud nos filium, cum Ephoro relinquere maluit, quam apud Leidenſes, ob tot fœda quæ proximo menſe illic peracta erga mulieres, imo & adoleſcentes. Referre ea pudet. Heu quantum locus ille immutatus ab eo qui in utriuſque noſtri erat adoleſcentia.

Jam aliquot menſes præteriere, quod in lucem prodiit affinis mei Franciſci Junii Opus, de Pictura Veterum: quod alia de Pictoribus Antiquis ſubſequentur. Is mihi commiſit, ut Exemplar ad te tranſmitterem; ſed non video, ut commode hinc fieri poſſit, hyberna tempeſtate: filio igitur exemplar dedi, quod fratri tuo optimo Guilielmo daret. Is occaſionem aliquam melius intelliget.

Amſtelium Vondelii, quam illuſtri tuo nomini inſcripſit, jam ut puto videris. Diu quominus ageretur, obſtitere aliqui Presbyterii, ut arbitror nomine. Tandem id Conſuli Gravio commiſſum ut perlegere cum cura vellet. Dixit ſe nihil invenire, quod jure offenderet. Nam quod dicerent, παίζειν totum drama, uti & Authorem, id ſibi parvi ponderis videri; eo quod perſonæ debuerunt introduci, non ad tempora reformationis, ſed temporibus ſuis accommodatæ. Nudius tertius primo actum id drama, idque majore tanto cum applauſu, quanto diutius eluſa fuerat populi exſpectatio. Cum in eo eſſem, ut literæ obſignarentur, domum meam venit Blauwius J. C. Quærit utrum jam ad te ſcripſiſſem. Dixi literas needum miſſas. Petiit in hunc modum ſcribere vellem, Ita jam occupata eſſe prela ſua omnia, ut intra tempus longiuſculum nihil novi tentare auſit. Nam hac ipſa hebdomade, bina, ternave prela occupaturum ſolis operibus Meurſianis. Quæſivi utrum prudenter ſatis rejiceret editionem tui operis, cum & Ἀνθολογία, per ſe opus ſit gratiſſimum, & tanti interpretis tranſlatione, & nobis longe futurum ſit commendabilius. Cauſatus tum ille, & malum vicinum, & quod non poſſet ex animi tui ſententia excudi, niſi gravioribus impenſis, & alia ante memorata, ut reponere nihil attineat. Nimirum hæ verè αἰτίαι, quod renunciatum venerat, ſolum πρόφασις.

Deus Opt. Max. diutiſſime te & Heroinam conjugem, & filiorum utrumque, cum filia optima (quos omnes ego, & omnes mei impensè ſalutari juſſerunt) ſalvos, & ſoſpites conſervet. Scribebam feſto Epiphaniæ anni hujus cIↃ IↃc xxxviii. quem proſperum ac fœlicem, ut inchoantis anni tempore fieri amat, comprecarer, niſi ſuperiori voto, & hoc, & alia, mihi complexus viderer.

Tuus æternum Cultor,

G. J. Voſſius.

CCCVII.

CCCXXI.

Simoni Beaumontio Syndico Roterodamenſi *S. P.*

VIR ampliſſime, atque eximie, tertio jam & pluſculo intervallo, manum admoveo calamo ad reſcribendum; & quod de die non erat, nocturni temporis beneficio (O beatas noctes non ſtudentium minus quam amantium!) impediet nullus. Seu *juridicina*, ſeu *cauſidicina*, tuo voles in verſu, favitores habes non malæ ætatis ſcriptores, atque eos quos maximè voles, vel Juriſconſultos, vel verborum juris retinentiſſimos. De Tertulliano qui virum norit, nemo inficias ierit. Is opere Scholaſtico, de Pallio, quod exaravit ubi Presbyter erat factus Carthaginenſis, occaſione ea quod velut, *ἀκριβῶς χριστιανίζων*, pro toga, Pallium aſſumpſiſſet, hunc in modum ſcribit capite tertio: *Cato juridicinæ ſuæ in tempore humerum exertus, haud minus palliato habitu Græcis favit. Juridicinam* dicit pro tempore eo, quo jus diceret Prætor. Prætores enim cinctu Gabino, hoc eſt nudo humero dextro, (hoc enim eſt quod Tertullianus ait humerum exertus,) jus civibus dicebant. Hoc cognoſcere eſt ex veteri interprete Perſii in illud, ſatyra quinta.

Bullaque ſuccinctis laribus donata pependit.

Atque item Iſidoro Originum, Lib. XIX. cap. 24. Ut autem *à juridicus*, *juridicina*, ita à *Cauſidicus* formarunt juriſconſulti veſtri, *cauſidicina*. Qua voce uſus Ammianus Marcellinus, Lib. XXX. *Ad ultimum id habet cauſidicina cum cæteris metuendum & grave, quod hoc penè ingenitum eſt penè litigantibus cunctis, ut cum jurgia, mille caſibus cadant, accidentia ſecus in poteſtate eſſe exiſtiment Patronorum, &c.* Dixerit aliquis hunc & hominem fuiſſe Græcum, & Militem, uti ipſe de ſe refert, extremo Hiſtoriæ ſuæ. Dabo igitur Aurelium Symmachum, Oratorem eumque Conſularem. Is tribus in locis hoc uſus eſt vocabulo. Ut Lib. V. Epiſt. XV. quæ ad Theodorum *Sanctio Lampadio, germano tuo, & ad ſpem proceſſus, & ad bonam viam morum, Cauſidicinam credidi profuturam.* Item, Epiſt. LXXIII. quæ ad Licinium: *Modeſtiori cauſidicinæ dare numen affectat.* Alibi idem, *Qui Magiſterio tuo Cauſidicinæ inſinuo candidatos.* Sed quid his inſiſto? Præclarum quidem Symmachi nomen, quem in florido dicendi genere, nullo Veterum minorem ait Macrobius, Saturnalium Lib. V. cap. 1. Malis tamen ſcio Imperatores, qui ſtante Roma, & eadem qua Symmachus vixerint ætate, ſunt hi Theodoſius, & Valentinianus. A. A. *Si qui verò cohortales, vel ſubjecti cohorti, ullam ante hanc legem geſſit militiam, aut cœptam dudum etiam nunc gerit, aut cauſidicinam in foro ampliſſimæ præfecturæ, atque Illyrici, vel urbano profitetur judicio, in eodem laturum pridem conſtitutionum ſanctio obſervetur.* Vides illuſtrem locum eo ex opere, quod mecum ſcio miraris, vir ampliſſime, non magis eſſe, in manibus eorum, qui ſe Themidi veſtræ ſacrarunt. Et ſanè quid ἀναλογώτερον utroque, quæ diximus, vocabuli. Nam ut *à Cauſidicus*, *Cauſidicina*, *à juridicus*, *juridicina*; ſic *à carnifice carnificina*, *à veſtifice*, *veſtificina*, apud Tertullianum de Pallio, *ab Indice Indicina*, Apuleio VIII. Mileſiarum, & aliis alia id genus. Vale, vir maxime, & porro nos amare, ac de Republica Batava benè mereri perge.

Pag. 452. Edit. Hamburg.

Codicis Theodoſiani Lib. VIII. Tit. 4.

Amſtelodami *Tuus æternum,*
clↄ Iↄc xxxviii.
Kal. Febr. G. J. Voſſius.

CCCXXII.

Martino Pilio *S. P.*

ITA eſt, ut ſcribis, Ornatiſſime Pili. Planè ego, & præſtantiſſimus Patruus tuus, iiſdem in pueritia præceptoribus, Oxydrio, & Rekenario, viris doctiſſimis, uſi ſumus. Sed quod in vita ejus, de viro Cl. Franciſco Nanſio, lego, longè aliter eſt. Quippe is demum poſt exceſſum Oxydrii, Latinas Græcaſque literas docere Dordrechti cœpit: At ſuperſtite Oxydrio, jam Leidam ſe contulerat Pilius, ut vel ex Rekenarii Epiſtolis à te editis cognoſcere licet. Imo quo tempore docere Nanſius cœpit, (id anno fuit clↄ Iↄxci) jam juris ſtudio ſe Pilius addixerat. Primum ego Nanſium, poſtremumque audivi; ſed nunquam ego, & Patruus claſſe fuimus conjuncti. Quid mirum? quando ille ut ætate, (ſeptennio enim natu grandior erat) ita etiam eruditione longè ſuperior foret. Itaque poſtquam ille Gymnaſium Dordrechtanum reliquit, præter dulcem ſui memoriam, etiam exemplum reliquit, quod imitaremur. Sanè laudibus ejus ego, & æquales mei non leviter ad ſtudiorum amorem accendebamur. Præſertim cum Academicarum feriarum tempore, excurreret Dordrechtum, & veterem ſuum Præceptorem Rekenarium, in Gymnaſio docentem, honoris, & amoris ergô, audire

Digitized by Google

dire dignaretur. Ac licet vix egreſſi eſſemus pueritia, tamen quotquot necdum ſubduxeramus manum ferulæ, facilè videbamus, nihil gratius Rekenario eſſe iſta diſcipuli comitate. Nunquam ſane eruditius, ac diſertius docebat, quam honorario hoc auctus auditore. Poſtea etiam multa magni erga Rekenarium affectus indicia dedit; præſertim ubi præterito Rekenario, quaſi Græcè non ſatis gnaro, Rectori Oxydrio Hadrianum Marcellum ſuffectum vidit. Quam graviter id tulerit, argumento erit, quod cùm audiiſſet à Marcello, ejuſque diſcipulis, aliquot ſic ſpargi, Rekenarium Græca vix delibaſſe; Gymnaſium ſit ingreſſus, ac nobis audientibus, in hanc ſententiam, Marcellum ſit affatus. Intelligo optimum, & doctiſſimum Præceptorem meum à te, tuis traduci, ut Græcis literis minus excultum. Acceſſi igitur, ut ex diſcipulo æſtimare diſcas magiſtrum. Homerum cedo, vel Iſocratem, vel quemque Græcum ſcriptorem voles. Experiamur, quid uterque extempore interpretando poſſit. De peritia utriuſque penes Franciſcum Nanſium, & alios judicium eſto. Carmine & politiori literatura præſtabat Rekenarius: Sed longo eum intervallo ſuperabat Marcellus, ut Artium, & Philoſophiæ ſcientia, quam Lovanii hauſerat, ita & peritia ſermonis Græci. Nec exiguum eo honorem reportarat aliquot ante annis, Antverpiæ, quo tempore & privatam ibi ſcholam aperuerat Bonaventura Vulcanius. Sanè ita vulgo ferebatur, plures Græcè eruditos è Gymnaſio ſuo emittere Marcellum, quam Vulcanium. Equidem multum metuo, ne id magis incuriæ Vulcanii fuerit tribuendum. Nam quantus in Græcis fuerit is vir, optimè præter Academiam Lugdunenſem, in qua biennio quaſi docentem audivi, teſtantur ejus tot monumenta per univerſam diffuſa Europam. Sed-enim iſta tum nos fugiebant admodum Adoleſcentes. Nec aliud æque mirabamur, quam ſic à Patruo tuo, vix annos nato duo & viginti, provocari ad certamen, ſenem, qui annos XXX. & quod excurrit in literis Græcis inſumpſiſſet. Sed hanc Pilio fiduciam gignebat, quod priuſquam iret Leidam, ab Oxydrio Græcè doctiſſimo, præclarè ea lingua eſſet imbutus, & cùm Leidæ degeret aſſiduè, manu tam Græcos verſaſſet, quam Romanos. Unum tamen in ſe Leidæ culpabat, quod Rami, potius quam Ariſtotelis præceptis, à Præceptoribus eſſet imbutus; Primus enim Philoſophiam peripateticam, in Gymnaſium Dordrechtanum introduxit Marcellus. Nec dubium, quin ad amorem Ariſtotelis, multum eum accenderit tum Juſtus Lipſius, qui in Epiſtola quadam ſcripſerat, non fore magnum, cui magnus eſſet Ramus: tum etiam Petrus Molinæus, vir omnino Peripateticus, quo utebatur perfamiliariter. Sic igitur claudicaret hac parte doctrina, & ipſe frequentare Peripateticos cœpit: Ac initium fecit ab initiis Crellii, qui eo tempore palmam in hac arte præripuiſſe cæteris videbatur. Meminit ipſe ejuſce rei, in literis ſuis, ad Nob. & Cl. Joannem Polyandrum ſeniorem: quicum & magna illi notitia erat. Cumque per varia animum diffunderet, nunquam tamen deponebat amorem Poeſeos. In quo quantum præſtiterit, conjecturam capere licet ex iis quæ jam editione nova ab Orco vindicaſti. Sic ille Latinis Græciſque literis, & cum liberalibus artibus, tum proſa, vorſaque facundia inſtructus, animum ad juris ſcientiam appulit; cujus exemplum ſi imitarentur adoleſcentes, non tot in publicum cruda propellerent ſtudia, meliuſque & ſibi & publico conſultum irent. Sed hæc emendare non eſt noſtrarum virium. Tuam pietatem erga Patruum non poſſum ſatis laudare. Quid enim iniquius fuiſſet, quam ut laudatiſſimus undecumque Patruus tuus, à quo nihil non magni Patria expectabat, paucos intra annos intercideret totus? Id permittendum nulli bono, & ſtudiorum amanti erat. Minimè omnium tibi, fratris filio: quem, ut video, Typographus tuus in ipſa inſcriptione nepotem vocat; quaſi Nepos non ſic ſe habeat, ratione avi, uti filius ratione Parentis. Sed perminutum hoc, & à quo minimè pendeant, vel ſalus Patriæ, vel honos Patrui. Et fecit ille non ſine exemplo doctiſſimorum noſtræ ætatis hominum; non tamen eorum, ut arbitror, qui Romanis temporibus purè loquebantur. Nam locus unus alter quem objectant è digeſtis, vel malè lectus, vel malè intellectus. Quod in jure ſic ſubactus, facilè videbis; ubi tam ad puſilla etiam te dimittere voles. Illuſtri Dom. Exlegato Beverio, affini tuo, magno Patriæ columini, ubi occaſio feret, plurimam meo nomine ſalutem dicito.

Amſtelodami ciↄ Iↄc xxxviii. xv. Kal. Febr.

Tuus omni ſtudio,

G. J. Voſſius.

CCCXXIII.

Merico Caſaubono, Iſaaci F. Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

Reverende Clariſſimeque Vir,

SI Gregorianam temporum ſeu emendationem, ſeu depravationem ſequimur, decurrit hodie annus vetus: cras inibit novus, quem fortunare cupio tibi ac familiæ toti & venerando fratrum Collegio. Nos hic poſt mortes Dionyſii, Joannis, Corneliæ; poſtque morbos graves Matthæi, Iſaaci, Gerardi, & corpore interdum languemus, & animo ſubinde, ut Auguſti utar voce, betizamus. Accedunt moleſtiæ aliæ pene quotidie. Sed in univerſis voluntati divinæ acquieſcimus. Interea ſpiſſius procedunt Muſarum Labores. Adde quod Typographus noſter ipſe moras plurimum nectat, ac ſæpius habet quod exiſtimet prævertere oportere, uti nunc Barlæanam deſcriptionem pompæ quam hic conſpicere fuit, ingrediente urbem Regina Matre Medicæa: ea intra menſem aut circiter cum picturis elegantiſſimis prodibit. Hoc magis ſepoſitis pauliſper noſtris in iis feſtinatur, ne diuturniori mora gratiam deperdant, ſi quæ cum Italorum pompis collata tantum fuere mediocria, hæc nimis magno molimine tarde admodum videant lucem. Rerum hic novarum nihil habemus, niſi de capto Briſaco nomine Galliarum Regis. Eo difficilius ſuccedet pacis negotium in Germania. Neque enim adduci ſe ſinet Rex Chriſtianiſſimus, ut reddat locum tanti momenti. Abſque eo autem Cæſar omnes conditiones pacis reſpuet. Interea hoc inde boni proveniet fœderatæ Belgicæ, quòd Cæſar non poterit æſtate proximâ exercitum adverſum nos mittere, uti decreviſſe fama undique percrebuerat. Abunde enim nunc milite ſuo opus ei erit tuendis regionibus iis, in quas è Briſaco fieri poſſit irruptio. In urbe hac intra menſes duos tres non minus XL. è viris Mercurialibus foro ceſſerunt. At qui etiam aiunt plures eſſe quinquagenis. Et complures in iis qui debeant ultra trecenta florenorum noſtratium millia. Hæc res perdet plurimos qui illis crediderant, nec leve hinc damnum toti mercaturæ, quod & magnopere incommodavit publico: præſertim ſi verum eſt quod aiunt, moribus antiquis veriſque rem ſtetiſſe Romanam: pecuniis adverſus tam potentem hoſtem ſtare cadereque Batavam. Interea hoc ſolatii nobis, quod hinc æſtimare diſcimus animi bona præ illis fragilibus ac fluxilibus. De præbenda Cantuarienſi quæ bono meo exſpiravit hoc menſe Decembri, curæ tibi fore confido, ut ea pecunia annumeretur Mercatori Amſtelodamenſi Cuſtenio, ſive quem ille in Anglia huic rei præfecerit. Uxor uxorem optimam, imo nos omnes ſalutamus vos omnes.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxviii.
Pr. Kal. Februarias.

CCCXXIV.

V. Cl. Merico Caſaubono Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

IN ſummo mœrore meo pauxillum hoc literarum ſcribo, præſtantiſſime & amiciſſime Caſaubone, ſiquidem Dominus Deus quam mihi dederat abſtulit filiam natu majorem optimam Virginem, & multis nominibus laudatiſſimam, quam rem ex aliis qui norint malim te intelligere. Quodque dolorem mihi auget, erepta mihi triſti infortunio. Dum enim his ut terris, credo & Britannicis, obtinet hyeme, per glaciem rheda, ſive traha malis, una cum fratre, ſorore, cognato & duobus aliis fertur; nec impudens pariter & imprudens auſcultare vult meorum & aliorum monitis, univerſi rupta glacie in aquas præcipitati. Tenella illa mea, partim caſu, partim metu exterrita, mox obriguit: cæteri, ſed non abſque maximo periculo, evaſere. Sed plerique eorum ſalutem poſt Deum debent filio Matthæo, qui non ſemel in aquas inſiliit ſponte, ut ſalvaret cæteros. Sic Deus, mi Caſaubone, me exercet in hac vita, qui & hactenus dat illud, &, ut confido, porro dabit, ut in ſanctiſſima ejus voluntate conquieſcam. Jam ut ſcis viginti quinque debentur mihi libræ Sterlingicæ ex Canonicatus Præbenda, quam vocant. Nempe exſpirarunt Decembri menſe anni ſuperioris cIↃ IↃc xxxvii. Tantumdem hic mihi hodierno die annumeravit honeſtiſſimus & ornatiſſimus Kuſtenius ea fiducia, ut quamprimum refundatur ei Cantuariæ ſibi, vel illi, qui nomine illius oſtenderit ſchedulam à me ſubſcriptam, ſpero nullam fore moram vel in te, vel fratrum chariſſimorum quoquam. Plurimum ſalutem à me & meis dicito lectiſſimæ uxori, ſed & Reverendo D. Decano & toti Collegio venerabilium fratrum.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxviii.
xviii. Febr.

CCCXXV.

CCCXXV.

Joanni Iſaacio Pontano.
Hardervicum.

IAM credo intellexeris, Præſtantiſſime Pontane, de exceſſu Corneliæ filiæ meæ, natu majoris. Ea cum fratre Matthæo, ſorore minore, cognato item Junii Nepote, ſed & Illuſtriſſimi Poloniæ Legati Filio, & Ephoro ejus, Leidam per glaciem ferebatur rheda, ut noſtrates ea tempeſtate ſolent. Et erat Meis ea in urbe negotii quiddam. Sed Rhedarius, niſi Traharium malis dicere, minimè obſequens aſſiduis eorum quos veheret monitis, dum prævertere alios conatur, non impudens minus, quam imprudens, univerſos in glaciei fracturam, ubi piſcaretur antea, ſed tum leviter glacie erat obducta, conjecit. Unica illa Cornelia confeſtim obriguit. Cæteri ſed non ſine magno periculo, virtute Matthæi evaſerunt: cui in hoc triſti infortunio, favore divino robur erat triplex, & pectus adamantinum. Ita ut tertio etiam ad alios liberandos, ſe in aquas præcipitem dederit. Ferreus ſim, vel ſiquid ferro durius, niſi hic caſus me admodum maceret, & coquat. Tamen me non mediocriter ſolor divina Providentia, ſine qua nec capillus nobis excidat, ut Soſpitator prædicat. Hic interim mœror me paulo fecit tardiorem ad reſcribendum. Præterea quod cum tuæ huc literæ ferrentur, Lugduni eſſem, quo me receperam exequiarum ergô. Nam avita Junii ſepulchro eſt illata. Simul illud ut deferrem fecit, quod Papiam ipſe non haberem. Nam quod ad opus Grammaticum noſtrum, ubi ſubinde memini, amici ſum uſus codice: qui dicit ſibi ejus uſum eſſe neceſſarium in Iſidori gloſſis, quas cum commentario edere decrevit. Dolet quod non poſſim Stephanio gratificari, cujus ego, & virtutem amavi ſemper, & æſtimavi doctrinam. Aveo ſcire ut valeas. Nam literæ tuæ ad me, injecerunt ſollicitudinem non levem: Sed ſpero jam planè convalueris. Id Deus faxit, non tui modo, & tuorum cauſa; ſed vel maximè propter Remp. Literariam, quæ & Geldricam tuam hiſtoriam, & alia à te avide expectat. Omnes mei te ſalutant, fœliciuſque hunc annum decurrere tuæ familiæ cupiunt, quam meæ cœpit.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
xvii. Febr.

Tuus,
G. J. Voſſius.

CCCXXVI.

Claudio Salmaſio Ger. Voſſius. *S. P.*

NON abſq; periculo, ſalvus interim ac ſoſpes, cum filio filiaq; nunc unica Amſtelodamum perveni, & eapropter gratias Deo noſtro ago, quas poſſum. Conradum Pauli Brunſwicenſem (male Heresbachium putâram) mitto quidem; ſed vix video ut juvare aliquid poſſit. Hottomannum de Uſuris nec habeo, nec hic ex amicis queo nanciſci. Scio tamen Lugduni in Galliis excuſum anno cIↃ IↃc xIx. cum aliis aliquot ejus viri opuſculis. Mirum præteritum eſſe in Oceano Juris, cujus tomo ſeptimo (ſeptem & viginti voluminibus conſtat) habentur ſeptem de Uſura Scriptores. Hoc volumen tranſmiſiſſem, niſi ſciſſem certo eſſe etiam in Bibliotheca Leidenſi. Sed ex Bibliotheca noſtra habeo nunc domi meæ, ac tranſmittam ſi verbo indices. In indice tot voluminum video & aliis tomis multa de hoc argumento interſperſa eſſe. Sed quandoquidem Leidæ hæc habetis, quæ ſi ulli, tibi ſane patere debent, nihil de eo addendum putavi. Sin à nobis malis, univerſa in arca concludam ac mittam. De honore habendo nobis in baptiſmatis ſponſione uxor gratias agit, ut convenit, rogatq; obnixè, ut utaris vicaria ejus opera, cujus maxime velis. Sic enim apud Batavos, & credo aliis etiam terris uſus eſt, ſi loci intervallum vel valetudo vel aliud obſtiterit quo minus, quis coram adeſſe perq; ſe obire ſponſionis munus poſſit. O ſi ſuaviſſima mea Cornelia, quam ſic ob virtutes diliximus ego & uxor, imo innumeri nobiſcum, hoc potuiſſet pro nobis. Sed facta eſt voluntas Domini, cujus nomen ſit benedictum. Conjugi tuæ lectiſſimæ ſed & affini tuæ optimæ ſalutem adſcribi juſſit uxor mea; ſimul obſtrictiſſimus tibi Iſaacus meus & qui plura tamen debere exoptat, quo mancipio totus ſit tuus, ſaltem non minus quam parentis, plurimum te & conjugem ſalutat.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
Non. Feb.

CCCXXVII.

Claudio Salmaſio, V. Cl. G. J. Voſſius, *S. P. D.*

IN mœrore quem conceperam ex obitu optimæ & ſuaviſſimæ Corneliæ meæ, dolorem illum Leida abeunti non mediocriter auxit, quod partim ex Elichmanno, partim etiam ex Epiſtolio tuo, intelligerem de nephritide, adverſaque valetudine, quâ impeditus, non uti ante, ita à funere etiam inviſiſſes. Atque eo pejus me hoc habet, quod ex eo nihil intellexerim. Scis autem quam amor ſit ſuſpicioſus. Simul nonnihil moleſtiæ animo attulit meo deſiderium cognoſcendi, quid proximo Curatorum conventu factum eſſet de rebus tuis, & an manſerint promiſſis. Sed ſi valetudo eſt proſpera, minus laboro de cæteris: quanquam ſi ullus mortalium, is ſim, qui magnum inde dolorem caperem, ſi tantum poſſet improbitas, ut te illud ſeculi decus, ac Batavicæ etiam Academiæ præſidium, à terris avelleret noſtris. Quod ne Deus ſinat, ut unquam videam. Credo, jam filiam tuam Mariam ſacro ſtiteris baptiſmati. Sed ſive id jam factum, ſive futurum propediem, ex more Batavo, arbitror & Gallico, munuſculum mitto, quo adultior tua meminerit optimæ conjugis meæ: cujus utinam valetudo ſiviſſet, ut ipſa de ſacro fonte levaret; ſed quia nec ipſa poteſt ad vos venire, nec de Cornelia dulciſſima, Deo ſic viſum fuit, vicaria opera opus vel fuit vel erit, dum ipſa ſuſceptrix, & ſacræ initiationis arbitra cenſeatur. Tantum Junia mea Merceram tuam rogat, ne vili metallo, ſplendido luto, munuſculum minutum, ſed ſolo æſtimet affectu. De Hottomanno nihil mirum, ſi Haga nihil receperis; nam quo ad te ſcripſeram die, eo ad nos filius Haga venit. Ac necdum ad Hagenſes reverſus, & ut arbitror jam ſerum eſt ex advocatorum elegantioribus exquirere de hoc opere. Quare niſi aliter videatur, operæ parcetur; ſin aliter placitum, fac ut ex Iſaaco meo intelligam. Nihil enim mihi vel meis jucundius eſſe poſſit, quàm ulla in re tibi, hoc eſt reipublicæ Literariæ, utilis eſſe poſſit opera noſtra. Salutem plurimam tibi, Conjugi, affini tuæ, Uxor, imo omnes nos dicimus.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
Non. Kal. Martias.

CCCXXVIII.

Joanni Cabeliavio. J. C. *S. P.*
Ultrajectum.

DIcere non poſſum, mi Cabeliavi, quam grata mihi fuerit utraque Epiſtola tua: poſterior imprimis, qua mihi carum adeo pignus, lugenti, omni ſolatiorum genere mederi voluiſti. Hunc animum tuum niſi habeam pergratum, prorſus fuero ingratus. Quamobrem, etſi ſemper te dilexerim, non leve tamen eſt, quod amori acceſſit noſtro. Nec propterea opinari te velim, molliter adeo me ferre triſtiſſimum hunc caſum, cujus gratia, tantum aſſumendum tibi laboris putaſti. Scis ætatem ſenilem, & ut teneris ab unguiculis, ſtudiis ſim innutritus, ſacris imprimis: quæ tractare ſoleo, non, ut alios ſolùm reddam meliores, ſed ut prior ſim Ipſe, quales eſſe alios velim. Sed de iſto pluribus colloquemur, ubi Amſtelodamum veneris. Nam ſpem eam mihi fecit alloquio ſuo optimus Affinis tuus. Advenies exoptatiſſimus: Neque id modo, ob eruditionem inſignem; ſed etiam ob pietatem, & candorem, quibus omnem doctrinam, in ſummis etiam viris poſthabeo, ſæculo enim vivimus fucato, & maligno: adeo ut qui raram doctrinam cum excellenti probitate, animique candorem conjunxerunt, ſint vix totidem, quot Thebarum Portæ, vel divitis oſtia Nili. Sed mihi ut videtur, ad carceres prope decurſum hoc vitæ ſpatium. Tibi, ut arbitror, longa reſtat via; in qua conficiunda multum metuo ne graviora etiam ſubeunda ſint, quam illa, de quibus ſcribis prioribus literis. Non omnia, hominibus eruditis præſertim, Dei metuentibus, evenire ſolent ex animi ſententia. Nimirum melius novit Deus, quid cuique expediat. Literas tui amici remitto, ut volueras. De tuis fiet ut ſcripſeras. Barlæus tui amantiſſimus plurimum te ſalvere jubet.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
Poſtr. Non. Mart.

Tuus omni ſtudio,
G. J. Voſſius.

CCCXXIX.

Digitized by Google

CCCXXIX.

Franciſco Gomaro, V. Cl. *Præceptori Veteri, affinitate conjunctiſſimo*, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUod M. Tullius ait de Phidiæ ſigno, ſimul id adſpectum, & probatum; id intelligentiſſimi cujuſque judicium eſt, de opera tua, in Hebrææ poeſios notitia quaſi ab Orco revocanda. Nam & eruditiſſimus hic labor tuus novitate argumenti facile in oculos incurrit omnium, & quanto gratiora eſſe debent, quæ ſacras attingunt literas, tanto magis vel prima facie ſe commendat, & tamen majorem allaturus fructum, quo magis inſpiciatur. Sanè apud nos video extolli hanc commendationem, non ab iis modò, qui nomen nobiſcum Chriſto dederunt; ſed iis quoque qui, ſe aiunt, Moſaicis contentos ſacris; laudarentque iidem impenſius, ſi cum Hebræis literas conjunxiſſent Græcas. Magnas igitur gratias habeo pro Opere, quod & noſtra ætas, & poſtera æſtimabit ſemper. Altero etiam nomine, & ego & conjux hoc tempore, poſt tot merita vetera tibi obſtringimur, quod ea ætate illis occupationibus non gravatus fueris, nos in hoc triſtiſſimo dilectæ filiæ obitu, ſolatii pleniſſimis literis alloqui. Valdè illæ gratæ nobis, acceptæque, imprimis mœſtiſſimæ conjugi, quam non mediocriter refecerunt Spero Deum porro daturum, ut ea quæ ſcribis, ad animum revocet magis & magis. Nec illa ſegniter id hactenus fecit, ſed recurſat vel minima occaſione dolor. Nec leviter excruciat, quod erepta filia nunc ætate hac graveſcente, & valetudine adeo infirma, ſibi conflictandum videt cum ancillari vecordia, ſegnitie, ac moribus improbis. Nam antea longè maxima pars oneris in filiam recumbebat, quæ ad regundam familiam nata videbatur; non ſine parentum, & fratrum admiratione. Ita circumſpectè, nec moribus gravibus minus quàm placidis moderabatur, ea quæ ad rem familiarem pertinerent. Niſi hoc non minus foret, quod dixi, majus etiam de pietate, & ſacrorum intelligentia, adderem de peritia ſermonis Gallici, Italici, Hiſpanici. Nec Latinè neſciebat. Adderem de Muſice univerſa, arteque tum calamo, tum penicillo, & colòribus pingendi. Sed dolorem talia meum quoque, qui virum, quodque caput eſt, Philoſophum me Chriſtianum commemini, refricant magis, quàm mitigant. Ergo his miſſis, ad ſtudia noſtra venio. Exculditur opus noſtrum, de origine & progreſſu Idololatriæ Gentilis, & humanæ mentis aſcenſu ad Deum: quo ipſo cum Nationum Theologia triplicem refero conflictum; hiſtoriæ priſcæ unum, ſcientiæ naturalis alterum, ac tertium Scripturæ Sacræ. Sed opus tam varium, ac difficile, in ſpiſſis adeo occupationibus non poteſt non ſpiſſe procedere. Salutem plurimam dicito, non uxori modò, generoque; ſed clariſſimo etiam Altingio; item Nobiliſſimo Magduello. De affine Junia, & Matertera ejus Manieria nihil addo, quia hoc negotium uxoris ſoleo literis committere.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxviii.
vi. Id. Mart.

CCCXXX.

Joachimo Borgeſio *Gymnaſiarchæ* Groningano *S. P.*
Groningam.

PEramice à te factum, Doctiſſime Borgeſi, quod mœſtum me, propter exceſſum optimæ cariſſimæque filiæ, conſolandum per literas putaris. Omnino enim valdè me hic caſus affecit; ſic tamen, ut ſolidi plurimum ſolatii percipiam; quod jam à teneris ſim edoctus, nihil nobis ſecundi vel adverſi contingere, citra Dei voluntatem. Unus ille melius, quid filiæ, quid Parentibus expedierit, novit, quam Orbis univerſus. Dei ſunt cuncta, dat ille, & adimit, cum viſum. Nec ſanè illis temporibus vivimus, ut homini prudenti ac pio valdè adblandiri hic mundus poſſit. De me quidem illud dixero ingenuè, longè injucundiſſimam mihi hanc vitam fore, abſque duobus illis foret, quod voluptatem magnam capio, partim quidem in ſenectute hac addiſcendo, porro quæ me reddere poſſint meliorem, partim vero, voce, ſcriptis, factis, benè merendi de omnibus, pro modulo gratiæ, quam mihi admenſus eſt Dominus. Pergratum quoque fuit Ἀντίδωρον tuum; quod cave, ut facis, poſthac depreties. Omnino contra cenſeo, te mihi pro ſcrutis & frivolis repoſuiſſe; non contentus ſum dicere aurea, malo dicere auro magis aurea. Nam quis homulus ego, pro duobus maximis Regibus, Davide, & Salomone? quid ſcripta noſtra, imo humana omnia, præ θεοπνεύστοις; Præ iſtis aurum non eſt aurum, ſed lutum, etſi quid illis vilius. Valdè etiam mihi probatur

† opera

opera tua, in pietate ſic à teneris inſtillanda unguiculis. Hoc enim præfatione operis abundè teſtatum facis. Nimirum quanto corruptiora ſunt ſecula, tanto magis gliſcenti malo obviam eundum eſt, præſertim Scholarum Præfectis. Equidem cùm te ſic animatum eſſe videam, non poſſum non & mihi gaudere, & Juniolo noſtro gratulari, quod talem nactus ſit Doctorem. Quare quod alioqui facerem, & vehementer facerem, ut puerum de meliori nota commendarem tibi, id nunc neceſſarium non arbitror. Nam cum affecta etiam hac ætate omnia metiaris juventutis bono; eo imprimis quod ad viam perducit æternam, quo pacto perſuadere mihi poſſum, ceſſaturam unam operam tuam in eo adoleſcentulo, quem cùm ingenii cauſa ames, tum propter avi ſummi viri merita erga Eccleſiam Dei. Cujus etiam tralationem in iis, quæ nunc à te edita, præ cæteris omnibus, verſandam pueritiæ manibus putaveris. Vale, vir præſtans & amice.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxviii. vi. Id. Mart.

Tuus,
G. J. Voſſius.

CCCXXXI.

Stephanio V. Cl. Gerardus Joannes Voſſius *S. P.*

SÆpè animo meo, Clariſſime Stephani, jucundiſſima ſubit recordatio ejus temporis, quo ſtudiorum gratia vixiſti Lugduni, proque ea ætate non inglorius, præſertim editis in Saxonem Grammaticum caſtigationibus, non acutis minus quam eruditis, ac mihi meique amantibus, eò gratis magis acceptiſque, quod ut Heinſiano, ſic noſtro etiam nomini dicandas putaris. Nec abſens deſiiſti, literis teſtari, ſingularem erga me affectum tuum. Non dubito autem, quin ſæpius ſis miratus, fortaſsè & dolueris, quod Epiſtolari hoc officio non paria fecerim. Sed enim, amiciſſime Stephani, ſi noſces quam à mane diſtinear ad veſperum, ſic ut non niſi intempeſta nocte vacare à ſtudiis poſſem, credo, qui amor eſt tuus, peteres ipſe, ne ſubirem qualemcumque reſpondendi laborem. Nec tamen hoc à me ſcribi puta, ut te quoque in ſcribendo faciam negligentiorem. Nihil mihi, mi Stephani, tuis literis gratius fuit, vel erit. Tantum te in optimam capere partem velim, ceſſationem noſtram. Neque enim provenit ex eo quod imminutus ſit amor noſter, ſed quia magis & magis deſinam eſſe meus. Abſque hoc foret, crebris, non te modo, ſed præſtantiſſimum etiam Collegam tuum Laurembergium literis compellaſſem. Interea fore ſpero, ut & tibi & tot aliis amantibus mei, magis ſatisfaciam; jamque ſeriò diſpicere cœpi, quomodo me exolvam hiſce vinculis, quæ injici totos dies video. Interea amemus nos inter nos: Eo impenſius quo ætas mea hæc magis aggraveſcit, luctu etiam accedente domeſtico, de quo ex ſummo viro, (olim meo, nunc tuo, atque utinam nunc quoque meo Collega poſſem dicere) Joanne Meurſio, poteris cognoſcere. Neque enim quæ ad eum ſcripſi, iterare dolor ſinit. De Saxone tuo, curæ mihi antehac etiam fuit. Sed nihil certi datum reſponſi. Deſperabat Elzevirius excudi apud nos poſſe: Nondum ego. Propediem certiora, vel ex Elzevirio, vel meipſo cognoſces. Clariſſimum Laurenbergium plurimùm meo nomine ſaluta.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxviii.
Kal. Aprilis, St. N.

CCCXXXII.

Hugoni Grotio *S. P.*

Lutet. Pariſ.

DOlet, Illuſtris Domine, quod tardè adeo ex conjunctiſſimo Collega meo Barlæo reſciverim de itinere Cl. viri Joachimi Wichwortii; ſi præſciſſem, non paſſus eum forem ſine meis Lutetiam literis proficiſci. Nunc abierat priuſquam cognoſcerem eum de abitu certi aliquid ſtatuiſſe. Itaque nec valedicendi poteſtas fuit. Moleſte etiam tuli, quod Epiſtola mea, tot ante menſes exarata ad te, diu adeo delituerit apud præſtantiſſimum fratrem tuum Guilhelmum. Vel me non ſatis intellexerat Filius meus Franciſcus, vel Franciſci mentem non ſatis ſit aſſecutus frater tuus. Nam volueram, ut literas per Tabellarium mitteret. Affinis de pictura opus, per amicum mittam, ubi occaſio obtuliſſet. Gratiſſimæ mihi fuerunt literæ tuæ, quibus mœſtum erigere ſtudes. Nec tamen mihi videor, molliter ferre tam durum caſum: nec id cenſent amici: mirantur magis, quando cogitant, cujus ipſi animi forent in ſimili negotio. Nempe mecum aſſiduè revolvo, ut curæ ſemper fuerim Deo meo, qui unus melius me, & omnibus mortalibus novit, quid mihi, quid meis expediat. Nec infœlices cenſeo, qui in flore ætatis diſcedunt. Non

† corrum-

Digitized by Google

corrumpentur à ſeculo hoc, quo ab annis xx. ita improbitas, & ἀθεότης, cœpit incrementa, ut animus vehementer exhorreſcat; quando mecum reputo, quæ tempora videantur imminere, ſi ſic porro procedetur. Eadem aliquid ſolatii afferunt conjugi optimæ, nec tamen in hoc dolore ſuo ſatis cordatæ. Me quidem ſæpe ejus gemitus & lacrymæ ſomnum capere non ſinunt. Nam & mihi refricant cauſas doloris. Recurro igitur ad vetera ſolatia millies ei dicta, & quod plus ſæpe valet arte, ad alias cogitationes abducere ægram ejus mentem annitor. In opere noſtro excuſa ſunt, ut vulgo numeramus Alphabeta quatuor. Quintum quantum conjecto ſupereſt. Miraberis, ſcio, me non poſſe manum tollere de tabula. Sed primo ſatis viſum ex priſca hiſtoria, adducerem quæ ad Religionis gentilis primordia, & progreſſum pertinerent. Poſtea non ſum viſus mihi ſat utilem operam publico navaturus, niſi mentem humanam adducerem quoque ad veri numinis cultum. Itaque juvit per omnia me naturæ opera diffundere; inque iis conſiderare, Dei bonitatem, potentiam, ac ſapientiam. Valdè enim ab iis diſſentio, qui inanem naturæ ſpeculationem arbitrantur. Collegæ Hortenſii iter ægrè procedit. Delegati Provinciarum in generalium Ordinum conſeſſu aſſignarunt in itineris impenſas, bis mille Caroleos: quos petere juſſerunt, ab rei maritimæ Præfectis, vel ſimili Collegio, quod Amſtelodami ſit. Diſplicet id huic urbi. Si idem feciſſent Ordines Hollandiæ, negotium jam confectum haberemus. Metuitur nunc ne, ſi in minuto hoc fœderatarum Provinciarum Delegatis gratificetur, res ſit exempli non optimi, ac aſſueſcant imperare quantum volent: immenſam autem pecuniam volent ſemper, ſi urbem hanc opibus ut aiunt affluentem, habere cœperint in talibus obſequentem. Scripſi nuper cur noluerim me immiſcere editioni Critolai, totumque hoc commiſerim Hortenſianæ induſtriæ. Ita factum, ut nihil ejus hactenus ſit editum. Sed paucis abhinc diebus, Salmaſius ad Iſaacum meum ſcripſit, ut cognoſceret, quid de hoc opere fieret. Occaſione ea compellatus Blauwius, qui retulit jam figuras, quas vocant, inciſas: ac propediem opus ipſum velle excudere. Nihil homine illo tardius, in exſolvendis promiſſis. Commonebo Hortenſium ut magis urgeat. Sed vix illi quoque ſat curæ fore arbitror, quam diu incertus itineris, ſic animo fluctuat. Hoc ſi videro poſt longam ceſſationem, curam ipſe hanc lubens ſuſcipiam. Iſaaci mei Scylax Caryandenſis, Geographus vetus ſerio ab eo caſtigatus, excudi abhinc menſe cœpit. Etiam Mæotidis periplum ἀνέκδοτον addet. Conjux & liberi uxorem præſtantiſſimam, ac filios, filiamque plurimum ſalutant.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxviii. Poſtrid. Kal. Maias. St. N.

Illuſtris tui nominis cultor,

G. J. Voſſius.

CCCXXXIII.

Viro Ampliſſimo Georgio Ratallero Doubletio, G. J. Voſſius *S. P. D.*

INtelligo apud vos, vacare Prorectoris ut vocant locum. Cogitare proinde mecum cœpi, de Scholis Bataviæ; quarum pleriſq; ſuccreſcere video, non auſim ſatis dicere fungorum ſegetem, (nam quæ hæc Latinitas?) attamen copiam talium, qui priuſquam didicerint, docere alios præſumant. Hujus mali fons caputque eſt præpoſtera quædam miſericordia Procerum erga imperitos, fame fortaſſe, niſi ſui ratio habeatur, perituros; quos dum curant, immiſericordes fiunt erga innocentem illam ætatem, quæ eo magis erat curanda, quia curare ſe neſcit. Exiſtimavi igitur, cùm tot annos inſtituendæ impenderim adoleſcentiæ, nihil me facturum à moribus meis alienum, ſi & publici boni ergo, & in eorum ſpem gratiæ, qui ſcholæ apud vos bonum curant, commendarem tibi Joannem Varanum, Samuelis Filium, ſpe illa, ut tua opera, commendetur iis quibus Scholæ cura incumbit. Juvenis hic, (nam cur diſſimulem) in illo quidem capite, quod ſic hodie eſt controverſum, Melanchtonianæ eſt addictior ſententiæ; ſed quod comperi, alienus planè ab illis, qui monſtri aliquid alentes, Φωτινιάζουσι, ſive mavis Σοκινιάζουσι. Quales à me neutiquam ſperent, ut pueritiæ apud nos, cenſeam præfici oportere. Hac fiducia, literas iſtas exaravi, nec alioqui in gratiam meorum acturus. Tu quoque ſi cum Scholæ curatoribus commendare non graveris, facies, & rem mihi gratiſſimam, & pulchrè mereberis, de Parentibus, pariter ac Pueris, & eâdem Curatoribus, qui digna tibi poſtea gratias agent. Eſt enim pius, ſobrius, modeſtus. Quam raræ ſunt laudes iſtæ temporibus noſtris! Jam præterea quod in iſto munere ſpectatur, Latine eſt ſcientiſſimus, Græcè gnarus, carmen etiam pangit fœliciter. Dexter eſt in inſtituendo, & induſtrius. Novi juvenem familiariter, norunt & liberi, ut fidentius iſta ſcribam.

De

De rebus meis nihil habeo addere, niſi jam majorem partem eſſe abſolutam operis mei, de Idololatriæ origine, & progreſſu. Optimæ conjugi tuæ à me, & meis, ſalutem plurimam dicito.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxviii.
v. Idus Maias.

CCCXXXIV.

Hugoni Grotio. Lutet. Par.

Illuſtriſſime Domine,

Eunte ad te Petro Peltſio, & aliquid à me literarum poſcente, etſi hoc tempore valdè diſtrahar; tamen ornatiſſimo id juveni, & ampliſſimo ejus tui amantiſſimo Parenti, dandum putavi, ut aliis hoc officium præverteret. Valdè jucundus mihi filii tui Petri J. C. adventus fuit, qui & aliquot nobiſcum dies Amſtelodami egit. Poſt eas literas quas veniens exhibuit, alteras tuas benè longas, ac tanto gratiores accepi. Sed nunc reſpondere, nec his, nec aliis licet. Fiet hoc autem Epiſtola proxima. Solum mitto quæ Hiſpanicè Manaſſes exaravit. Sed cenſeo non ſatisfacere iſta quæſitis tuis. Agam ipſe cum eo accuratius. Philolaus me urgente excudi cœpit. Hactenus opera mea ab Hortenſio, in promovendo itineris inſtituto, poſtulata non eſt. Aliunde quicquid eo pertineret, reſciſcendum fuit. Nunc quia meam ſibi operam, apud proceres utilem fore arbitrabatur, non deero amiciſſimo Collegæ. Sed utinam id antea feciſſet! Non debuit hoc negotium, eo pede quo cœptum tranſigi. Monſtravi illi in literis tuis quæ ad laudem ejus, & hujus inſtituti commendationem pertinerent. Petiit, ut ea ſibi à Filio meo exſcripta traderem. Tum item ut Conſulem Conradum Verburch, & Conſularem Bicherium accederem, tuamque de tota hac re ſententiam prælegerem. Feci id lubens, & video non leve apud eos pondus habere judicium tuum, uti ſanè debet. Facturi ſunt omnia quæ ſalva Hollandiæ Ordinum authoritate poſſunt. Verum & de hoc, & de aliis, literis proximis. Jam enim adeſt Peltſius, & tempus abitus inſtat. Illuſtri Dominæ conjugi, & familiæ toti ſalutem à me meiſque.

xiv. Jul. St. N. Anno cIↃ IↃc xxxviii. *Tui nominis Cultor,* G. J. Voſſius.

CCCXXXV.

Franciſco Junio, Fr. F. Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUI has ad te literas defert, conjunctiſſime affinis, is eſt ornatiſſimus juvenis Joannes Roue, Profeſſoris Eloquentiæ, in inclyta Roſtochienſium Academia frater. Octennium jam in Witebergenſi, Lipſienſi, Roſtochienſi Academia vixit: Ac linguis, præcipuè Orientalibus, ſedulam dedit operam, ſub egregii nominis viris Buchnero, Smidio, Troſtio eo qui & Syriaci Teſtamenti, & Lexici editione, non leve ſibi nomen paravit. Exinde anno integro, luſtrata illi Suecia, Daniaque. Sed egregius animus nequit his ſe ſpatiis continere, ſed noſſe avet quicquid in orbe eſt præclari. Itaque in Bataviam venit, ac Leidæ ſub Golio Profeſſore, in Arabicis ſe exercuit: Inque ædibus vixit Elichmanni, Medici experientiſſimi, & quod magis huc facit, Arabicæ, Perſicæ, Ægyptiacæ, & aliarum Linguarum periti. Nunc Magnam cogitat Britanniam, magnis (ita cenſeo) fœtam viris. Commendatitias eo, ut intelligo, obtinuit à præſtantiſſimo Boſwello, Gentis Britannicæ ad Belgicæ fœderatæ Proceres Oratore. Sed quem dixi Elichmannus hoſpes ejus, petiit ut meas quoque adderem. Quod eo lubentius feci, quia & Cornelius Grotius, Magni Hugonis Filius, eum filio meo Matthæo per literas commendârat. Poſtea etiam in prandiolo, quo eum cum Collega Hortenſio, & Haſio Medico exceperam; ſic tribus nobis ſe probavit, ut amore noſtri dignum, imo bonorum omnium putaremus. Non animus quidem tam occupato faceſſere quicquam negotii; ſed facies quod poſſis, quod mihi gratiſſimum erit, meque ad ſimilia in tuæ ſpem gratiæ præſtanda paratiſſimum ſcito. Ab Nobili D. Boſwello ſpes ei facta eſt, poſſe cum Britanno natalium ſplendore inclyto, proficiſci ad illuſtriſſimum ſereniſſimi Regis Caroli Oratorem, qui Conſtantinopoli agit. Quare quoque in iſtoc, ſi quid valeas, non patieris, ſcio, operam tuam deſiderari. De exceſſu filii mei Joannis in India Orientali jam diu exiſtimo aliunde cognôris. Scripſi de eo ad Reverendiſſimum, & Illuſtriſſimum Dom. Archiepiſcopum, nequid ignoraret, cujus maximè ſcire intereſſet. Sic ſunt ſpes humanæ. Poſt tantas impenſas, benè tandem fore ſperabam. Et ille meus magnam ſui exſpectationem ſuſcitarat. Jamque Proceres hic noſtri, cogitationem ſuſceperant, de ornando eo dignitate luculenta,

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

lenta, quæ eum potuiſſet, ut ſic dicam, totum inaurare: ſed Deo aliter viſum. Ex Bibliotheca ejus deſidero, nimium quantum librorum, quos donâram. Et in his aliqui, quos ut recuperare his terris poſſim, minimè videam. Intelligo de nova Vitruvii editione te cogitare; ſanè placet animus: Et in noſtris, ſive τ̃ μακαρίτȣ filii malis, vetus erat editio Florentina, quam uſui Tibi futuram arbitrarer. Habeo alioqui & alteram, ibidem excuſam, non multo poſt curante Jocundo Veronenſe: ſi uſui eſſe poſſit, tranſmittam. Clariſſimus Salmaſius, Vir nunquam ſatis laudatus, magnas Tibi gratias agit, pro Opere tuo de pictura: & Ἀντίδωρον mittit, quæ de uſuris ſcripſit. Unum eſt volumen ſed ejuſdem Argumenti; jam alterum ſub prelo eſt. De exceſſu Corneliæ meæ ſuaviſſimæ, & eruditiſſimæ virginis ſcio, jam cognoris, ex ſorore Brunæa. Eo magis triſtia illa refricare, mihi animus non eſt. Quæſo, mi affinis, ne tam ſegnis ſis in ſcribendo. Tueberis te exemplo meo: ſed ſi vitam meam tam moleſtam, & occupatam noſſes, facilè excuſaveris. Uxor nunc Amersforti eſt, apud Neranam ſororem: Idque Authore Medico, qui arbitrabatur uſque adeo valetudinariam recreari poſſe, tum aere ejus loci meliore, tum colloquio ſororis, & amicorum, quos alios in his Thinſium Affinem habet. Excuditur opus noſtrum gemini Argumenti, de Theologia Gentium, & Phyſiologia Chriſtiana: jamque perventum ad philyram centeſimam, ſive id clarius, ad Alphabetum quintum. Excuditur & Scylax Caryandenus filii mei Iſaaci, qui & de Ptolemæi Geographicorum nova editione conſilium ſuſcepit. Vide ecquibus Codd. ex Anglia MſS. juvare poſſis. Multa enim in eo corruptiſſimè nunc leguntur. Quæſo meo nomine ſalutes, quos mei in Britannia ſcis amantes. Catalogum nunc texere non eſt animus. Vale, optime Affinis, & à nobis omnibus ſalve; etiam Cognato tuo Brunæo, qui poſt ſuum ex Anglia reditum, nobiſcum Amſtelodami vivit.

cIↄ Iↄc xxxviii. iii.
Kal. Jul. St. N.

CCCXXXVI.

Conſtantino L'Empereur, G. J. Voſſius *S. P. D.*

Nobilis, & Magnifice vir,

ACcepi hodie literas à viro Cl. Ludovico Crocio, Theologo Bremenſi, quibus mihi commendat Georgium Gentium, Dhama-Saxonem, eum qui has ad te literas defert: Ac porro à me petit, ut ne eum dimittam Leidam, ſine literis meis συστατικαῖς, vel ad te, vel Golium noſtrum, vel Ludovicum de Dieu; viros famâ nominis egregios, ſed eorum judicio, qui penitius mecum norint, longè hac majores. Ac vos potiſſimum nominat, quia juvenis hic hactenus Orientis linguis ſedulam dedit operam: atque ut uberiorem ex iis capiat ingenii fructum, ad vos potiſſimum, tot Orbis Academiis inſuper habitis, capeſſit gradum. Horam vel amplius, cum eo ſum collocutus. Video eſſe eruditum, & quod ſcis, majoris me facere, modeſtum. Auguſtanæ confeſſioni eſt addictus: quod & Crocius ſcribit, & ipſe agnoſcit. Laudavi ejus propoſitum, quod ex fonte Hebræo, Scripturarum peteret intelligentiam; Et ſimul addere vellet, quæ ex tralationibus, & Paraphraſibus, Orientis poſſent hauriri. Subjeci interim ſicut ſoleo, ut Hiſtoria Eccleſiaſtica,& ſanctorum Patrum commentariis legendis, partem aliquam temporis dare vellet: multaque in eam rem attuli, quæ incitare ad hoc poſſent. Devenimus occaſione hac, eum in ſermonem, ut aliquid dicendum eſſet, qui juniorum, de antiquis Eccleſiæ temporibus, ſui quoque memoriam, apud poſteros reliquiſſent. Apud eum quem ſcirem, Auguſtanæ eſſe confeſſionis, & præterea in diœceſi natum eſſe Magdeburgenſi, mentionem injeci de Centuriatoribus Magdeburgenſibus: quos ut multa fugiſſe, non eſt dubitandum, ita quin plurima præclarè viderint, nemo ſanus ambigit. At eruditus juvenis in hoc doctrinarum genere, ſtatim inſcitiam ſuam prodidit. Nec nomen iſtius operis noſſe aiebat, nec vidiſſe unquam. Deduxi igitur in Muſeum meum, & opus commonſtravi univerſum. Cogitavi ego mecum, quod olim dicebat Tullius, O tempora, O mores? Sic jacere antiquitatis ſtudium, pariter apud nos, & eos quos dixi? Iraſcebar non optimo juveni, & qui hac parte, penè extra omnem foret culpam: ſed Doctoribus Theologis, quos audiiſſet tam diu. Nempe ſcripturarum interpretationem, ex junioribus ſolum petere jubent: Veteres autem Eccleſiæ

cleſiæ Doctores, uti Megarenſes olim οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι. Tanto magis te amo, Nobiliſſime, & amiciſſime vir, qui eximia Linguarum Orientalium peritia minime contentus, jam ab annis pluribus in eo operam inſumas tuam, ut veteres Eccleſiæ Doctores, ſocies novis, & novos item antiquis. Quod ſi ab omnibus fieret, melius cum Eccleſia Dei ageretur. Optimæ Conjugi, ac Clariſſimis viris, Golio ac de Dieu (quibus per otium hunc juvenem commendabis) plurimam meo nomine ſalutem dicito: ſed & Collegis aliis, ac amicis; verum ut dixi, ubi ſponte ſe occaſio feret. Non is ſum qui ex magno pariter viro, ac amico, & munus nunc ſuſtinenti, ſub quo tam corruptis temporibus, propemodum Alcides ſuccumbat, ſalutigerulum facere ſtultè adlaborem. Tamen committere non poſſum, quin extra ordinem, unum memorem: ſcili avunculum tuum, eumque conjunctiorem; mihi quoque alio nomine, quod Belgam, in fœderatis hiſce terris, Antiquitatis Eccleſiaſticæ, (qua ſic me capi ſcis, jam ab adoleſcentia) nec amantiorem, nec intelligentiorem ſciam aliquem. Ni grave eſt, aliud quoque eſt, quod ſummo illi viro ſignifices: accepiſſe me reſponſum, ab Illuſtriſſimo Suecorum Legato, Hugone Grotio; in cujus literis, hæc iiſdem verbis legere eſt, *Polycarpi Epiſtolæ Græcæ, non puto plus habere Sirmondum, quam habeat Salmaſius. Ultima ſunt,* Ἀλλὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντα, καὶ δι' ἡμᾶς ὑπο- . . . . *Ex Græcia quin id damnum ſarciri poſſit, ſiquis allaboret, vix dubito. Danda opera eſt ut quæratur & Hermas græcus, qua de re Anglos quoſdam monui.* Vale vir, amiceque eximie.

Anno cIↄ Iↄc xxxviii. *Tuus æternum,*
Poſtr. Kal. Julias.

G. J. Voſſius.

CCCXXXVII.

Stephano Stephanio *viro Cl. & amiciſſimo*, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

DE Saxone Grammatico jam uni alteri Typographorum ſum locutus, ſed nihil certi reſponderunt. Negant ſe quicquam ſtatuere poſſe, priuſquam conſtiterit quantum id ſit, quod præſtiteris in nobiliſſimo gentis veſtræ ſcriptore. Dixi ego, quicquid molitus ſis, ſine dubio non deterius fore egregiis notis, quas elucubraſti jam ante annos pluſculos. Aiunt ad iſtoc, non diffugere ſe judicium meum de tuis: ſed tamen neceſſum eſſe, ut videant, quæ futura ſit moles operis, ut ſtatuere queant, quæ impenſarum futura ſit ratio, & quantum chartæ unius generis ſit comparandum. Non potui iis hac parte ſatisfacere, quia neſcirem Mercatorem, cui ſuperiori Autumno theſaurum illum commiſeras. De Papia Pontanus ſcripſit ad Jo. Lydium. Sed nihil ab eo reſponſi accepimus. Florilegium Fabianum meretur, ut excudatur, & manibus teratur elegantioris adoleſcentiæ. Sed vidi non eſſe ad palatum craſſi Typographi, quicum ſermonem de eo habui. Videbo, an alius ſit futurus paratior. Omnino præla noſtratia ſic bonis malis fervent, ut difficulter aliquid novi recipiant: atque hæc etiam cauſa eſt, cur & in meis & illis filiorum, de quibus ſcribis, Triones ſint maximi: quod in ſuis quoque expertus eſt, ille tuo meus, & meo tuus clariſſimus, atque maximus Meurſius. Ut de Illuſtriſſimo Grotio, atque aliis taceam. Vale præſtantiſſime, atque Amiciſſime Stephani, noſque amare perge. Adderem, ut ſalutem Clariſſimo Collegæ tuo Laurembergio diceres; ſed intelligo Hamburgi eſſe, relictâque illic uxore, propediem in Bataviam venturum.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxviii.
Prid. Id. Junias.

CCCXXXVIII.

Joanni Meurſio V. Cl. Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

POſt ſuperiores literas de optimæ ac erudítiſſimæ filiæ meæ exceſſu diu alia nos tenuit ſollicitudo. Filius Matthæus (is cujus de primis Hollandiæ Comitibus commentarios habes) duos tres menſes nunc ambiguas nunc adverſa valetudine uſus eſt: credo ex nimia animi conſternatione, & aquæ injuria, quando pene impos mentis, ubi ſic omnes periclitantes in glacie vidit, ea rupta in aquas ſæpius inſiliit; nunc hunc nunc illum liberandi gratia, quod feliciter ei ſucceſſit in omnibus, præterquam ſorore Cornelia: addo & ſeipſo; quando tandem in morbum hæc erupere gravem, adeo ut Medici quini (binos advocaram, ſed tres amore familiæ, &, ut aiebant officii ergo ſponte acceſſerant) de vita ejus vel plane, vel pæne deſperarent. Nunc ille magis magiſque per Dei gratiam convaleſcit. Sed Uxoris morbus illum filii excepit. Quid mirum ſi muliebris animus non ſufficiat omnibus ferendis? etiam prope conſtantiam meam tot adverſa expugnaſſent, præ-

Digitized by Google

præſertim accedentibus aliis, in his nonnullis, quæ tu ſcio tantum pro pulicum morſibus habes; illorum uti nequitia qui ſibi omniſcii (omniſcioli potius) videntur, & tanquam ab alvo te meque ſic ingentes Grotii & Salmaſii animos deſpicere ac depreciare non ceſſant. Hac hora venio à Blauwio qui certo addixit tres intra Hebdomades Hiſtorica tua & Danica & Belgica ad finem perductum iri. Bina quidem præla tuis quotide fervent, ut mihi ſignificat filius. Iſaacus cujus Scylax & noſtra item de Idololatria Gentili & Philoſophia Chriſtiana eo tardius procedunt, qui unus alter ex operis Typographicis alio ſe recepere, & nolim ego qui in tuis diſtinentur inde avocari, præſertim qui ſemper dixerim paratum me eſſe ad menſes aliquot differre: dummodo non in aliis ſed tuis alacrius progrederetur. Cur demum poſtquam à te Literas acceperit miſſurus ſit quæ petis, ex ejus Epiſtolâ cognoſces. Aliquid ſubeſt pigritiæ. Utcunque enim neſcias, quas miſerit chartas, poterat omnium mittere nunc exemplar, & ubi tuas acceperit chartas ſupplere in iis quæ recepiſti. Sed prætexebat gravem in tantis occupationibus fore laborem ex faſcibus ſingulis folium ſive Philyram unam eximendi. Non laudo, ſed cum domus ejus vitam attendo utcunque excuſaro. Heinſius vetus Collega noſtra in excudendis ad N.T. notis jam pervenit ad Epiſtolam philippenſibus ſcriptam. Vale optime & ſumme vir, & cum Uxore, filio & filia à me, Conjuge & Liberis univerſis ſalve plurimum.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxviii.
Prid. Id. Junias.

CCCXXXIX.

Stephano Stephanio, V. Cl. Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

NOlui ulterius differre ſcribendi munus, præſertim reditum parante Severino veſtro. Nam nunc quoque ſi negligam, metuo ne etiam differam in illud tempus, quo abſolutum erit opus noſtrum, de Gentium Theologia, & Chriſtianorum Phyſiologia. Atqui ut ex voto meo acceleret Typographus, non ante tres menſes ad finem poterit perduci. Ita grande futurum, non quia mole delecter, ſed quia illud poſcat diffuſum adeo argumentum. Cæterum ubi edidero, non patiar te aliunde id habere quam à nobis. Scio ut antehac etiam id facerem, poſtulaſſe amicitiam noſtram, ſed multa ſæpe quæ volumus, non poſſumus. Nec tu ut minutatim cauſas addam expoſcis, ſanè proximi operis ne exemplar quidem dedi ullum, vel Conſulibus urbis hujus, quibus ſum obnoxius; vel ulli ex affinibus meis conjunctiſſimis. Tam multa ſibi Britannia magna vindicabat. Deinceps tamen ære meo emam potius, quam te expertem ſinam. Excerpta tua ex Fabio, optimo dicendi Magiſtro, mirificè placent, & bono juventutis videbunt lucem, ſed puſilli temporis mora poſcitur à Typographis, quia præla ſic fervent aliis, in quibus, ut aiunt, feſtinato opus ſit: ſi diu eludere volent, non ſinam, ſed quamprimum remittam. De Saxone Grammatico edendo, nondum hic cuipiam potui perſuadere. De præſtantia ſcriptoris, non vocant in dubium, quæ dixi: ſed aiunt opus fore perpaucorum hominum, ſe autem omnia ſplendido illo luto metiri. Debebat is ſcriptor non alibi edi, quam in ipſa Dania, idque luculentis, & elegantibus Typis, charta etiam optima. Hoc ex honore eſſet Daniæ. Ac ſi Typographi non ſufficiunt, impenſis Regiis, vel Nobilitatis, aut Academiarum ſumptibus fieri id conveniret. Quæſo ſiquid horum jam fuerit decretum, vel ſimile aliud, fac me quamprimum certiorem. Jam à multis annis ſic amo Saxonem, ut nihil æque exoptem, quam eum eſſe in plurium manibus: nec alium ſcio, qui medicam illi manum admovere fœlicius poſſit, quam te Popularem ejus doctiſſimum, & jam à tam longo tempore, non minore judicio, quam induſtria in hoc verſatum. Fuit his diebus horam unam nobiſcum præſtantiſſimus Collega tuus, Doctor Chriſtianus Matthias: video eſſe virum, ut integrum, ita egregiè doctum: ſpem fecerat redeundi ad me. Decreram autem conviviolo excipere, ſed ex Fiſchero quicum ad me advenerat, cognovi temporis fuiſſe anguſtia excluſum. Non committes quin plurimum ſalutes meo nomine: Uti & dignum omnium Doctorum amore, Laurembergium. Memini me coram Cluverio jam ante annos plus minus xx. conſpicere Græco-Latinam ejus Græciæ deſcriptionem; nunc verò nequitia illius, cui in has terras dederat deferendam, ſolum tabulas ſupereſſe! O factum malè! Rectè interea egerit, ſi laborem denuo ſuſcipiat, non dico, utraque lingua. (Quid enim opus?) ſed Latina ſolum ea complectendi, quæ ad tabularum illuſtrationem pertineant. A meorum quopiam, ſi clariſſimus Laurembergius hanc Provinciam detrectarit, poſtulatum fuit, ſed quis illo melius hanc ſpartam ornaverit? Nec enim dubium quin tam longo temporis intervallo plurima obſervarit, non aliis modò, ſed ſibi etiam antea incognita. Vale, vir & amice egregie, noſque ama porro.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxviii.
iii Kal. Oct. St. Gregoriano.

Digitized by Google

CCCXL.

Joanni Meurſio, Ger. Jo. Voſſius
S. P. D.

Filius Matthæus à graviſſimo morbo utcunque convaluit. Iſaacus adhuc decumbit, ſed indies vires recuperat. Ego, conjux & reliqua familia recte valemus. Danica & Belgica tua hiſtoria tandem ad finem perducta: quo nomine gaudeo. Deinceps ut cætera maturentur, urgere Blauwios non deſiſtam. Tuum quoque erit idem crebris facere literis. Sic quoque ſpiſſe ſatis procedet negotium; id abunde es edoctus damno tuo, & ego atque alii id experimur quotidie. Abſque hoc eſſet, jam diu habuiſſes quæ ſcripſimus de veteri Theologia Gentilium & Phyſiologia Chriſtiana: ſive de origine & progreſſu Idololatriæ, & ex mirandis naturæ eorumque cauſis humanæ mentis adſcenſu ad Deum. Ut grande eſſe opus videas, quintum ejus (ut vulgo opera metimur) alphabetum jam excuſum eſt. Supereſt ſextum quod fore cenſeo ſupremum; ſed quando id abſoluturus ſit Typographus dicere non poſſum. Jam tres ſunt hebdomades quod ceſſat in noſtris, atque idem porro faciet minimum menſe toto. Hoc enim ipſe prædicat; conſenſeram ut Scylacem filii & id opus quod ſub manibus me habere dixi, paulum ſeponeret, dummodo in tuis eo eſſet diligentior. Nunc mihi etiam præponit hominem Gallum, cujus Philolao ſive opere de motu terræ prælum jam fervet. Nec dici poteſt quantum nos omnes moretur Atlas ejus, opus multorum grandium voluminum. Prodiit jam Salmaſii pars prior de uſuris, ac propediem etiam alteram habebimus. Heinſius in Novum Teſtamentum jam ad Apocalypſin pervenit. Opinio eſt multum eum adjutari iis quæ Scaliger obſervarat, cujus chartas ſcis in ſolius Bibliothecarii eſſe poteſtate. Adhæc intelligo eum à vidua Erpeniana habere omnia quæ ad maritum undique tranſmiſerant viri doctiſſimi, quando is Novi Teſtamenti editionem moliebatur cum notis à flore doctorum undique ſubminiſtratis. Confido candore eo fore noſtrum illum, ut ne alienum tollat in armum, ſed ſuo ſingula tranſcribat auctori. Quanquam quid hoc noſtra, dum quæ edantur talia ſint ut multa etiam doceat eruditos! Abrumpam ſi addidero, triduo proximo affuiſſe mihi ſenatorem Scapiam convictorem quondam tuum, & ſollicite inquiſiviſſe ecquid de te, & omni familia tua, certi haberem: tandem ubi intellexiſſet de literario noſtro commercio, vehementer illud me rogaſſe ut ſuo nomine plurimum te ſalutarem, ac pariter conjugem. Nec minus conjux mea & liberi univerſi ſalutant te ac tuos.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xxxviii.
iii Kal. Octob. St. Greg.

Regina Medicæa conjux dum fata ſinerent Henrici IV. perhonorifice excepta eſt ab urbis hujus Proceribus: puto pompatici illius ingreſſus tabulas æri inciſas cum Barlæanis, & aliorum verſibus lucem propediem uſuras. Id ſi eſt, curabo ut exemplar habeas. Leidæ obiit Meermannus advocatus melioris notæ; item conſul Lanſcothus atque alii. Omnino his locis terriſque vicinis acutæ febres dominantur quæ multos tollunt. Deus & nos & tuos diu conſervet. Iterum vale.

CCCXLI.

Georgio Calixto *Theologo S. P.*
Helmſtadium.

NON dubito, quin magnopere mireris pertinax adeo ſilentium meum, ſed quid faciam? nulli ſcio, probare hoc poſſim, præterquam quibus perſpectum ſit hoc vitæ genus, quod nunc Amſtelodami ſuſtineo. Mane doceo quotidie, niſi quod privatim Saturni diebus præſim Collegio juvenum, qui ſe apud me exercent. Pomeridianis horis uſque ad cœnam interpellor à civibus, & exteris, non è vulgo. Si quid literularum mihi extundendum ſit, id ferè fit poſt noctem intempeſtam, quo ipſe tempore, & limandis vaco iis, quæ tradenda ſunt Typographo. Et hoc ipſum adeo ſpiſſe procedit, ut ſeptennio, quo hic fui, nihil eorum, quæ affecta habeo, vel confecta, edere licuerit in lucem; præter de Arte Grammatica libros, opus jam ante annos amplius triginta conſcriptum. Hoc monumentum qualequale, nunc per ornatiſſimum Mag. Kinderlingium Philoſophiæ, ut intelligo, Profeſſorem in Academia Julia deſtinatum, tranſmittere erat animus; ſed jam omnem ſupellectilem ſuam miſerat Hamburgum. Quare per Wickfortium noſtrum, id commodius fiet: & factum eſſet jam diu, niſi in Galliis hactenus fuiſſet; ſed intra paucos dies reducem expectamus. Exuditur nunc opus noſtrum, de Gentilium Philoſophia, & Phyſiologia Chriſtiana. Spiſſe procedit, quia ſic occupationibus avocor. Confido tamen intra tres quatuor menſes poſſe abſolvi. Vix lucem viderit, quin mittam. Tandem enim

Digitized by Google

enim quomodocumque abrumpendum hoc ſilentium, quod nulli ægrius, quam mihi: ſpero mihi priorum veniam apud te futuram, ac deinceps idem fore jus Sanatibus, quod fortibus. De publicis quid ſcribam? imo & privatis pleriſque? Omnia melius ex D. Kinderlingio intelliges, teſte oculato, & aurito. Et dum iſta tumultuarie in chartam conjicio; ſemel ad funus, iterum à Nobili Sueco, mox ad aliud. Sic vivitur; ſed ſpero propediem, me multis exſolvendum occupationibus: ſaltem hodie, nihil ultra licet. Salutem plurimam adſcribi juſſit Collega optimus D. Barlæus, qui & ipſe, dum hæc ſcribo, compellandus fuit. Meo quoque nomine ſalutabis plurimum, Clariſſimum, veréque tecum aurei ſæculi germen D. Hornæum. De doctiſſimis viris, D. Conringio, & aliis adderem, niſi hoc, Dominum Kinderlingium onerare ſatius foret.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii. prid. Kal. Oct.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCXLII.

Joanni Fr. Gronovio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

NON recordor tale quid ex ore meo profectum quale ſcribis, ſed ſcio ex aliis, partim Leydæ adhuc degentibus, partim in oras jam profectis exteras, audiſſe me, juvenem illum qui à convivio tecum ſermones iſtos habuit, & bonæ indolis videri, & pro ingenio illo præclaræ expectationis: ſolum metui, ne corrumpatur à non nemine, quo utitur familiariter. Ut te quoque ſic judicare dixerim, non ſit veriſimile; nec verum arbitror. Quia vero de clariſſimo Golio ſcribis, non poſſum reticere, de quo præter me, & ipſum, ſcire puto neminem; cum inſidiæ illæ ſtructæ eſſent filio meo Franciſco, à Leydenſium ſeu uno, ſeu pluribus. Non vacat jam in hoc accuratius deſcendere: de Vatiniano unius odio erga me, qui à multis jam annis me perditum cupiit, non graviter minus, quam verè ſum conqueſtus. Neque ignorabam ab eo plurimum amari illum inimicum meum (meum vero? imo tot aliorum, non paulo majorum me) verum virum eſſe prudentem ſciebam, neque minus mei amantem arbitrabar. Atque eadem nunc quoque in opinione ſum. Itaque ſic convenit, ut ſi Amſtelodamum veniret, non alibi quam apud me diverteret. Ac ſpopondi ego, etſi affinitate conjunctos in urbe haberem, tamen non commiſſurum, quin ubi me honore iſtoc dignaretur, exemplum imitarer; & ſanè is eſt quem ex Profeſſorum primis, inviſere ſemper ſoleam. Quamobrem ut vel hoc fidis ejus commiſiſſem auribus, non tamen perſuaſero mihi, hujus indicium illis facturum, qui nullam negligunt occaſionem nocendi mihi, & meis. Quod ego gravatè ipſum quoque ferre cenſeo. Si conducibile exiſtimes, de eo ad ipſum ſcribam Golium; vel ipſe nomine meo ſaluta; & literis commonſtratis exquire, quid rei ſit. Comperies hominem, non eruditiſſimum modo; ſed Batavo, vel ſi malis Germanico candore. Tanto magis opinio hæret adoleſcentem, unde iſtud habes, hæc protuliſſe, ut expiſcaretur ea, quæ neſciret: vel alterum illum tam ei familiarem, impoſuiſſe illi quo abalienaret à te, viro non malarum partium, etſi propter aliquas, quas in iis videas, virtutes, ferre ſcias malos. Tam familiariter quam iſta non memini me de illis ſcribere; ſed fortaſſe inde eſt, quod paulo commotior, ſimulac tuas accepi, iſta in chartam conjeci. Quoties cogito, quam improbe mecum egerint, qui ſolis ſibi maſculam Eloquentiam, & reconditam omnem doctrinam vindicant, proletaria ſolum mihi, & me intelligentioribus conceſſa: non poſſum non deplorare ſtudiorum infœlicitatem, ac cerdones etiam, præ multis noſtri ordinis, beatiſſimos putare, dum bonam mentem colant. Tu vero, mi Gronovi, ita tibi perſuadeas velim, amari te à nobis plurimum, & amatum iri ſemper, idque ob eas virtutes, quas benignitati debes divinæ. Si qua in iſto de quo ſcribis negotio opera mea utilis tibi eſſe poſſit, perſcribe: Nuſquam deero. Si moleſti eſſe volent, potius quam ut noceant, omnem in me transfer culpam, quatenus poſſis. Nam obdurui ad iſta. Tui diſpar ratio: quem nolim cum ingeniis confligari ejuſmodi, dum pro virtutibus, doctrinaque, nondum promeritos adeptus es honores; ad quos in hac temporum malignitate, fortaſſe malorum etiam faventia opus eſt. Lugduni ubi iterum excurreris, id credo deinceps ſæpius futurum, dum excuduntur tua, plurimam ſalutem dices τῷ πάνυ Salmaſio, alteri cum Illuſtriſſimo Grotio Europæ ocello. Ut ilia Codris omnibus rumpantur, nulla te maledicentia, ab amore divini illius hominis avertat. Matthæus, Iſaacus, Gerardus meus, te plurimum ſalutant.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii. poſtr. Kal. Octobris.

CCCXLIII.

Digitized by Google

CCCXLIII.

Claudio Salmaſio, Ger. Jo. Voſſius, *S. P. D.*

ISaacus meus prope ab omni febre eſt immunis, interea infirmus,hodieque primum ex cubiculo in cœnaculum deſcendit, quod ei bene vertat. Studia aliquot de die horis tractare jam cœpit, & pro imbecillitate corporis aliquanto ardentius, ſic ut ſufflaminandus ſit nobis, ſuadente etiam medico. Dolet admodum quod deſtituar Mureto ad Ethica Nicomachia. Operam dedi ut alicunde nanciſcerer. Et hæc cauſa eſt cur diem unum reſpondere neglexerim; ſed hæc quoque ſpes me fefellit. Philolaus de quo aliquando ad me ſcripſeras, intra tres circiter hebdomades fuerit excuſus. Id volumen, quia iiſdem typis edatur ac mea, ceſſant in noſtris: ſed tanto aiunt alacrius ſe poſtea perrecturos. Nec enim minus ſe optare quam me ut tandem perducatur ad umbilicum. Gaudeo inveniri qui operam dent ut inter eos, qui ſic in literarum ſtudiis eminent, animorum ſit conſenſus. Solum exopto ut qui tractare hoc negotium volent, & prudentia valeant & probi ſint ac benevoli. Quæ tria ut optime noſti in eo qui ſuadere aliquid valet, requirebat Stagirita noſter optimus,idem ſapiendi dicendique magiſter. Imprudentiæ fuerit ſi quis ſuſcipere hanc provinciam cupiat, nec mores partium ſatis habeat perſpectos. Jam confeciſſe ſe negotium lætabitur, cum magno molimine magnas egerit nugas,meliori etiam parti plus periculi crearit. Quanto enim occultius, tanto nocebitur certius. Quæ minime dicerem, niſi ter edoctus malo meo. Jam niſi quis probus ſit & benevolus, metus eſt ne deterioris ſed amicioris commodis magis velificari gaudeat. Novennium circiter eſt cum collegarum duo operam mihi ſuam offerrent, ut eum mihi conciliarent amicum quem me ſcis dicere. Egi iis propterea gratias, atque adjeci, nihil mihi fore jucundius, ac ſi hoc perfecerint multum me iis debiturum; atque ut viderent quanti eos facerem, aiebam me omne hoc negotium illorum fidei committere, præſtiturum me quæcunque illis viſum: poſtulare ſolum ſi poſt tot injurias acceptas animo fuerim tam humili ac demiſſo, ne hoc negotium aggredi velint,niſi in iſto ſaltem gratificare velint, ut ipſi exiſtiment ſolum dicis gratia acturum aliquid, non autem bonâ fide; eoque brevi fore quod dicitur anum ad armillam; illam inſiſtant viam, ut ſimulatio illæc nihil det incommodi aut mihi aut meis. Receperunt ſe de eo cogitaturos, nec aliquid moturos, niſi æque ratione habita utriuſque noſtri. Neque poſtmodo te unquam de eo compellarunt, ſive id eo factum, quia eludendum minimè putarent candorem meum, ſive etiam diſplicuerit hæc diffidentia mea. Cur enim non ſuſpicari liceat in me etiam (nam hominem me ſcio) deſideraſſe? Nec ea hoc animo ſcribo ut minus audias, qui animis vos eſſe velint minime alienis; ſed duntaxat, ut, quod æque noris me ſilente, ſis inter ſpinas calceatus. Rem magnam præſtabunt qui negotium hoc component cum eo, quem ego & tot alii mecum (ſed falſo fortaſſis) credebamus amare neminem niſi qui paraſitari ſciat, & ſecundas agere, imo contemptis cæteris, ut ſtudiorum omnium aut prope omnium principem veneretur. Quem etiam judicavimus nec ſupparem ferre necdum parem: quanto minus longe ſuperiorem? Et tamen Chriſtianum eſt hoc negotium, ut alii alios amemus. Quare exiſtimo non debere te animo eſſe alieno ab iis qui de conciliandis vobis cogitant, dummodo ut dixi & mores alterius habeant perſpectos, & ſi non magis æque tamen ſint amantes tui. Quos inter ex iis quidem quos noverim facile principem tribuerim locum clariſſimo Riveto: nam & ex ſermone ſemper & nuper etiam ex ejus ad me Literis abunde perſpexi illius erga te amorem conſtantiſſimum. Grave etiam pondus erit nobiliſſimi Somerſdicii atque aliorum, quos nihil attinet dicere cum longe me illos melius noris. Tantum non fidei nimis habendum eis qui vel alterius imprimis vel ſuum pariter negotium agunt. Non tui ſolum amor ſed etiam veneratio me compulit,ut præter conſuetudinem meam in ſcribendo tam longus forem: ſed confido id fore tibi minime moleſtum. Aveo noſſe quando tua ad Simplicium viſuri ſumus. Nec tamen nimis ſollicite id quæro. Scio quo magis tua producis, hoc plura à te diſcere orbem Literatum. De uſura Scholaſticorum quos vocant plurimos habeo: ſed eadem prope chorda aberrant. Aliquanto cautiores qui ſæculo hoc vixere, quorum aliqui nobis; nec video tamen ut multum inde accedere tuis poſſit. Si quid tamen voles, tuis æque ac meis ſerviet commodis. Uxorem tuam uxor, imo ei tuamque veſtri omnes nos & pariter affini tuæ ſalutem dicimus.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxviii.
iv Non. Octobr.

CCCXLIV.

CCCXLIV.

Hugoni Grotio *S. P.*

Lutetiam Pariſ.

MInus minuſque mihi, Illuſtriſſime Domine, ſatisfacit Blauwius noſter. Perſuaſi de Philolao: ſed (planè præter opinionem meam) noſtra de Idololatria intermittit. Jam menſem in iis ceſſatum. Et ait altero etiam menſe opus, antequam Philolaum perduxerit ad finem. Iiſdem typis exculditur, quibus mea ſolent. Negat autem, illam ſibi eſſe Typorum ejuſmodi copiam, ut eodem tempore utrumque Opus excudi poſſit. Ecce aliud quod diſpliceat. Jam prope ſexennium eſt, quod poſtulato ipſius Meurſius tranſmiſit omnia, edita, inedita, ſola excepta Hiſtoria Danica; quam poſtremo excudi volebat. Ille contra, ab hac orſus eſt, quia cæteris ejus viri vendibiliorem fore arbitrabatur. Uſuſque propterea Typis majoribus, quam in meis. Et illa jam finem nacta: Exiſtimat igitur Meurſius, ſtrenue nunc eum progredi in illis, quæ pertinent ad emendationem veterum Scriptorum, vel Antiquitatum Romanarum, Græcarumque intelligentiam. Rogavi vehementer Blauwium, ne ultra ſextum annum eludere amicum meum vellet. Ille dicere, nihil minus ſibi propoſitum: ſed non ex re ſua fore, ſi iiſdem edat formis cætera, quibus Hiſtoriam Danicam: Nec me vel Meurſium paſſurum, ut illis edantur, quibus me invito, prope enim oculos fugiunt, filii mei in Scylacem notas divulgabit. Non ſupereſſe alias ac medias illas, quibus utitur in meis: ſed ut has uſurpet fieri non poſſe, niſi & Philolao, & pariter noſtris finem ſortitis. Proinde—& quid opus illo Proinde? Satis vides, quid hinc colligat. Atqui in meis etiamnum reſtant pluſcula. Minimum tribus opus menſibus antequam abſolvantur. Et quis ſpondebit nobis, ſpatio hoc temporis exacto, non aliud, qui ejus mos eſt, excogitaturum, quo Meurſium eludat? Nihil dixeris Meurſiana faciunt ad ea de quibus ſcripſeram. Imo plurimum. Ut vos non iidem ſitis, idem ille, quantum video, erga vos erit. Eſto autem ut Meurſiana ordiatur. Libris de Poetica, & Originum, & tam multis, quæ Philoſophiam, & Eccleſiæ Antiquitates, vel Scripturarum Interpretationem tangant, quorum compluria jam affecta, vel etiam confecta, porro cum blattis tineiſque rixandum erit, ſi Meurſiana patiar prævertere. Meurſius autem ulterius moræ eſt impatiens. Si dicendum quod cenſeo, nec meorum aliquid, nec Meurſii aggredietur; Οὐ φρόντις ἱπποκλείδῃ. Quæremus uterque alium, ſi hic nos faſtidit Alexis. Vellem erga tua ſaltem, alius foret, quando tantum ſupereminent, quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi. Sed quid faciamus? Homo ille privati, quam publici boni amantior, pecuniæ etiam quam honoris appetentior nihil æque ac lucrum curat. Hoc autem ait, non aliunde æquè ad ſe redire, quam ex Tabulis ſuis Geographicis. Addere poterat & Miſſalibus, ac ſimilibus quæ excudit, ſed ſic ut Colonienſis Typographi nomen præferant. Quando igitur laterem lavaremus, cum hoc homine agendo de tuis, meiſve excudendis, viſum mihi fuit compellare vicinum Blauwii Janſonium; quod & factum ab ornatiſſimo filio tuo. Ac huic quidem reſponſum dedit, velle ſe tranſmittere ſpecimen Typorum, Latinorum, Græcorumque, ut prius cognoſcat utrum placeant tibi. Mihi vero inſtanti ut id fieret quam primum, dixit, non poſſe, hac hyeme prælo committi. Nam præla ſua edendo Atlante, & aliis vaſtis voluminibus ſic diſtineri, ut res ſua familiaris non ferat ulteriores impenſas. Planeque perſuaſum habeo eum verum dicere. Magis miror tantum ſuſcepiſſe quantum video; præſertim Blauwio manibus pedibuſque hoc agente, ut hominem, in re non ita magna planè ad incitas redigat. Nullus tuis edendis magis idoneus eſſet Elzeviriis Leidenſibus: non quaſi ſint viri, aut cives meliores, ſed quia charta, & typorum bonitate vincunt. Et puto non recuſarent, niſi alii in ea urbe dehortarentur; imprimis ille, qui ſe amicum tuum ait, nuperque ad te ſcripſiſſe. Et ſcripſiſſe etiam ex filio tuo intelligo. Quàm vero amicus, melius ex illuſtri Barone Jacobo Skytte cognoſceres, ſi is modo ſermones de te, præſente altero, quem in cœlum extollebat, habitos ſecum referret. Nobis quidem hic, recenti memoria, indignationis pleniſſimus expoſuit. Nequitiam tum hominis ridebamus. Nec interea mores mutaſſe, clare ex multis deprehendimus. Hæc ego non referrem, niſi conſtaret de ſtomacho tuo, qui patientia pluſquam Spartana, concoxeris multis partibus majora. Et ſcis invidiam illi, ac malignitatem, jam diu in naturam vertiſſe: nec alium erga alios eſſe, quos doctrinam cum virtute putet conjunxiſſe. Hoc ego, ut de aliis taceam, abunde meo malo didici: didicit Meurſius, diſcere nunc cogitur maximus Salmaſius: ſed nemo dixerit, quam ille ejus mendacia, ac calumnias contemnat. Quod ego non æque potui, cum eum conjuraſſe erga me viderem, cum inimicorum illis, qui toti in eo erant, ut me meoſque omnibus everterent fortunis. Redeo ad edendi tua curam:

de

Digitized by Google

de qua certiora perſcribam, ubi vel fratri, vel filio fuerim locutus. De Suecicis quid opus ſcribere quem nihil illorum fugiat? Adderem alioqui Cancellarium Oxenſternium in Germaniam cogitare, ut diſpiciatur de pacis negotio. Eo & iturus Comes Danus, natus ex eadem, imo iiſdem, cujus filium, ante annum, vel amplius vidiſti, cum Ephoro Ernſtio. Sed is qui huc mittetur, major eſt natu illo quem vidimus. Sic mihi Nobilis Suecus retulit, ex literis, quas ab avunculo regni Suecici ſenatore acceperat. Putabam Collegam meum Hortenſium dilaturum iter in terras exteras, propter luculentam rationem quam ſcripſ ras, & ille ex Deodato cognorat. Sed longè alia ei mens. Nec miror. Bina illi Caroleorum noſtratium millia, ad hoc iter ſunt aſſignata ab Ordinibus Generalibus. Præterea fruitur ſtipendio nongentorum quos percipit ab urbe hac. Vides quantum profuerit. Non vidit loca extera. Nunc impenſis publicis præluſtri titulo iter ſuſcipiet, quæ res, & nunc honori illi futura, & poſtmodo memorabitur ad ingentem ejus gloriam. Deus illi gratam tribuat mentem, & tributurum confido. Ait ſe primò in Britanniam iturum: unde in Gallias, tum Venetias, inde prout res dederit. Sed cum longiſſimo tempore nihil mecum communicaſſet, uti neque cum Blauwio; nempe quia credo ſumus occupatiores aliis, quam ferendo ſimus; tandem mihi ſignificavit, de Anglia dicis gratia ſe ſpargere, quo iter hoc ſit occultius. Sed recta iturum in Gallias, non Lutetiam tamen, ne de eo Italia cognoſcat, ex illis quibus fortaſſe innotuerit, ſi Lutetiæ videant. Nolle enim ſe periculum magno ſeni creare. Ne Venetiis quidem agere ſe quicquam velle per literas, niſi ex conſilio illorum, qui rei ſunt planè intelligentes. Si per eum literas dare vellem, nihil committendum ejuſmodi, ubi feſtinato opus foret. Fortaſſe enim ne locuturum quidem tecum. Poſtremum hoc plane foret, præter opinionem Conſulis Ampliſſimi Conradi Verburchii. Nam eum ſcio ab affine tuo optimo Reigersbergio literas petiiſſe commendatitias, quo gratior acceptiorque filius ſuus, juvenis plus minus annorum xx. eſſe poſſit. Is ſi ad vos venerit, ſcio acceptiſſimus fuerit. Parens enim vir eſt, non uno nomine laudatiſſimus, & qui plurimum in hac urbe poſſit. Præſertim Conſule Gravio, ante octiduum defuncto: Bichero in præfectos negotiationis Indiæ Orientalis relato. Ulamingio Oolthornio, Hagæ inter Delegatos hujus urbis degente, & ut arbitror, hoc acturo, ut vivere poſſit vitam privatam. Video enim, & eum horum temporum eſſe pertæſum. Si ab Manaſſe nihil acceperis literarum, mirari noli. Nam menſis, & prope etiam alter eſt, quod morbo decubuit. Uti & contigit Iſaaco meo. Eo nihil actum in ejus Scylace Caryandenſi, & illo qui ante annos circiter ſeptingentos, ex Scymno, Chio, & aliis deſcripſit Mæotidis periplum. Sed ſatis te detinui Modum neſcio ſcribendi, dum nunc ſileo prorſus, nunc multiloquus tua moror tempora. Heroinæ conjugi ſalutem plurimam dicito, & filiæ optimæ. Nam filios intelligo, jam in Germania Martiales factos. Clariſſimis viris, Bignonio, Cordeſio, Rigaltio, & omnibus non aſpernantibus me, ſed ſi optima occaſio ſic ferat, ſalutem etiam impertias rogo.

Amſtelodami ciↄ Iↄc xxxviii. xiv. Octobris.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCXLV.

Hugoni Grotio.

Illuſtriſſime Domine,

MUltum doleo, de exceſſu optimæ ſocrus tuæ, quicum memini, me non ſemel domi tuæ prandere, & ſermones ſerere non injucundos, pro temporibus illis, quibus omnia mutationem Reip. in pejus minabantur. Interea optimè ſcis, magis agendas eſſe gratias Deo, quod ei vitam conceſſerit tam diuturnam, ut & tempora meliora, & tot bellos conſpiceret Nepotes, Neptesque, quam dolendum, quod non ulterius ei reliquerit vitæ uſuram. Leydenſibus item ereptus Petrus Cunæus, magnum ejus Academiæ columen. In Zelandiam ierat, unde æger rediit domum, Collega Barlæus: jam tertium menſem laborat quartana, metuitur ei à μαρασμῷ. Ut convaleſcat, non videtur idem fore qui quondam. Afflixit valetudinem opere properando, quod nunc excuditur, & hoc de ingreſſu Reginæ Matris in urbem noſtram, & honore pompæ ei exhibito. Typis prodibit Auguſtis, plurimis exornatum picturis. Atque hoc, quod dixi, non diſſimulat apud amicos; ſed multum metuo ne morbum hunc inde contraxerit, quod nimis ad animum revocaret, quæ adverſus eum ſcripta ſunt à Doct. Vedelio, & Magiſtro Sckokio. Hic Ultrajecto jam in Daventrienſem Scholam conceſſit, ac opera poſtrema, quod vernacula ſcripſit lingua, minatur librum juſtum, quo comprobet, te quoque in caſtris militare Socini. Nam illa de ſatisfactione Chriſti, tantum temporum illorum gratia, quo facilius

lius falleres, ſcripſiſſe: ubi illa via non proceſſit, te, larvâ depoſitâ, oſtendiſſe, quis fores, in libris de veritate religionis Chriſtianæ. Ubi minimè ſacræ Triados myſterium tradas, dicas Moſem populo tantum temporalia promittere; Chriſti præcepta nova eſſe, ac perfectiora Moſaicis; Chriſtum dici filium Dei, quia natus è virgine, conceptus è ſpiritu ſancto. Arbitror non defore his terris, qui reſpondeat, ſed multum intererit, à quo id fiat. Etiam hoc pro ſe advocat, quod Crellio non reſponderis; quaſi non theologorum hic æque cauſa agatur, ac tua; quaſi item jam ſemel acerbi Ravenſpergeri maledictis (quem à Sibrando ad hæc incitatum, mihi, ex Affine, utrique eorum amiciſſimo, probè conſtat) fœdè adeo exceptus, ſapienter hoc illis relinquas, qui nihil niſi quod ipſi faciunt, rectè factum putant. Sed de ipſo ſatis: quem Voëtii eſſe hyperaſpiſtem ſatis ſcire te puto, atque ab eo ſua legi prius quam excudantur, fatetur apertè: Eo Heinſius noſter utitur amico: ut mirandum non ſit, ſi diſertim ſcribat, non te minus eruditum eſſe Heinſium; ſed nominis eſſe hunc magis honeſti. Deus meliorem largiatur mentem, & Adoleſcenti, & Triumviris, qui ejus opera tam turpiter abutuntur. Hortenſius hac hyeme hic ſubſiſtet. Interim parabat ſe ad hoc, ut paratior ſit ad colloquendum cum Galilæo de Galilæis coram, vel per internuntios, aut literas, & loco aliquo tuto, aut propinquo. Blauwius ſenior vita exceſſit. Filiorum, quibus cura eſt Typographia, alter ægrotat. Quid de Murſianis tandem decreverint, planè ignoro. Danicam ejus impreſſere hiſtoriam; at non videntur facilè aggreſſuri ea, quæ ad vett. Scriptorum emendationem, vel Romanas, aut Græcas Antiquitates pertinent. Janſonius de quo ſcripſeram, Vir eſt honeſti nominis: ſed partium quas Contra-remonſtrantium vocant, uſque adeo ſtudioſus, ut à paucis eo vincatur. De Affinis meæ junioris in Zelandia agentis, filio, ſi quid ſcripſero, Azoti is nomine, literis meis ſignificabitur. Videtur hinc in Britanniam, inde in Gallias recta Lutetiam iturus. Nolim te amore familiæ Junianæ decipi à quoquam. Alioqui hæc non ſcriberem; Et ut puto deinceps quoque aliquid exarandum erit. Salutant te, Conjugem lectiſſimam, & liberos, plurimùm omnes mei.

Amſtelodami, ⅭIↃ IↃc xxxviii. xv Dec. ſt. N.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCXLVI.

Vincentio Fabricio *ſuo*, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

MUltum & ego, & familia mea tibi debemus, pro honore, quem habitum iviſti nobis, verſibus tuis elegantiſſimis; feciſti, ut non modò viveremus in laboribus noſtris, ſed etiam tuis: qui quod Juriſconſultus Scævola fruſtra ſperabat, de Mario Ciceronis, Caneſcent ſæclis innumerabilibus. Quamquam nec Marius ejus intercidit totus, quia aliqua parte vivit in illis, quæ perennarunt: facies autem prudenter, ſi deinceps etiam Poeticam hanc Spartam ornaveris: ſed ſic ut magis te vindicent ſibi ſapientiæ ſtudia. Maximi quidem facio, quâ merito eruditis places, δίζυγα ἐυεπίαν· ſed præ toto Parnaſſo, cum Suadæ ſacello, placent edita doctrinæ ſapientum templa ſerena. In quibus & te, illo Themidos præcipue, adſiduum eſſe intelligo lubens: Imo ab iis qui ad nos veniunt, refertur propediem fore, ut adlegaris in myſtarum numerum: ſummæ mihi voluptati erit, quando iſtoc te honore auctum inaudiero. Quamquam enim quod Vallæ olim in ore fuiſſe ferunt, Plures ſint Doctores, quam docti: Nec tamen exiguus adeo eſt numerus eorum, in quibus titulus non fallat. Et facilius ſic ad honores muniveris viam. Quod cùm hiſce terris veriſſimum eſſe comperiamus, tum credo multo magis habere locum in Germania tua, ſive malis noſtra. Utinam tandem furere Mars deſinat; qui nunc præclaris tot ingeniis incommodat. Tu interim durabis amiciſſime Fabrici, & ex monito vatis tui, rebus ſervabis te ſecundis. Atque ut ſpiſſius procederet de Patria tua, nunquam Bataviæ, aut fœderatæ Belgicæ, deerunt, qui ingenium dignis cupiant ornatum honoribus. Equidem ad hoc, operam omnem offero. Nam cum omnia ante voluerim cauſa tua: nunc etiam velle omnia debeo, poſtquam me obſtrinxiſti beneficio tuo. Vale, Optime, & Amiciſſime Fabrici.

Amſtelodami, ⅭIↃ IↃc xxxix. Prid. Non. Januarias.

Digitized by Google

CCCXLVII.

Nobiliſſime Boſwelle,

PErjucundum mihi fuit cognoſcere, Reverendum Dom. Doct. Higgeum antehac ſacellanum Reginæ Bohemiæ, nunc regio favore pro egregiis virtutibus ſuis, factum eſſe Decanum Litchfeldenſis Eccleſiæ. Præclaræ viri ejus dotes jam duo ante luſtra non fuere mihi ignotæ. Nunc verò magis magiſque amo, poſtquam perſpicio quantum iis acceſſerit incrementi. Planeque ita mihi perſuadeo hunc quem ſcribis honorem non tam faſtigium ei, quam ulterioris fore dignitatis gradum. Tantum Deus longam ei vitam concedat, quo diutiſſime præclarè de publico mereatur. Simſonii tui, quem aliquando mihi commendaras, candidum pectus, ei perhoneſti mores magnopere mihi placent; omnino optima de eo auguror, ac cum tui tum ejus cauſa velim omnia. Tu modo diſpice in quo porro & utilis eſſe poſſit opera noſtra. Commentatio noſtra de Gentili Theologia & Phyſiologia Chriſtiana ſpiſsè procedit, partim Typographi ſegnitie, partim ob occupationes meas: quæ profectò tantæ ut haſce item literulas non licuerit exarare, niſi poſt noctem intempeſtam. Spero autem fore brevi ut te hic videamus: quo de nonnullis conſilium tecum capere liceat. Sin ea felicitas non obtingat, vel primis ipſe feriis excurram. Vale Nobiliſſime & Amiciſſime vir.

Amſtelodami.
cIↃ IↃc xxxix.

CCCXLVIII.

V. N. Cornelio Vander-milio:
Hagam Comitis.

Nobiliſſime, & Maxime vir,

JAM diu quidem eſt, quod Blauwius Meurſii Danica abſolvit: ſed diſtrahi non ſivit, quia de re herciſcenda, inter ſenioris Blauwii τȣ̃ μακαρίτȣ, hæredes, necdum conveniſſet. Quod ſi priuſquam divenderentur, illis amicorum, de quibus ſcripſerat Meurſius, exemplaria traderentur, metuit ne fortaſſe Typographus alius nanciſceretur exemplar, ac dum Blauwii in vendendo ceſſant, id opus celerrimè recuderet. Id perſcribi ad te Blauwii voluere, quo moram hanc in optimam caperes partem. Sanè nec ipſe codicem mihi deſtinatum urſi, ne ſi aliunde Typographus quis, nactus exemplar recudiſſet, mea vel fraude, vel incuria, peccatum videretur. Deinceps nihil periculi futurum. Nam paucos intra dies, opus hoc publicè proſtabit. Intelligo ex literis à Meurſio ad te exaratis, velle, ut exemplar Cunæo ante deſtinatum, eo jam defuncto, Bonifacio in Italiam tranſmittatur. Quare & iſtud à Blauwiis popoſci, qui mortuo Cunæo ſperabant, hinc unius ſibi exemplaris lucrum. Me id æquum negante, haud multùm adverſati. Multum verò doleo, quod ſeptimum jam annum, Meurſius noſter eludatur à Blauwiis. Nam quicquid hactenus edidit, vel paratum habeat, ſe excuſuros receperant grandi forma, duobus, vel pluribus voluminibus: Itaque ad eos tranſmiſit multa ante ἀνέκδοτα, item quæ antea excuſis addi, vel in iis mutari vellet. Nunc poſt moleſtam, & damnoſam longi adeo temporis moram, quid facere in animo habeant, planè ſumus incerti. Fervet nunc prælum, opere noſtro, de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana. In quo tum originem & progreſſum Idololatriæ explico, tum admiranda Naturæ, & eorum cauſas. Cumque gentiles, admiratione naturæ, eò ſint abducti, ut ſolem, & alias naturæ partes colerent pro Diis; mihi contra propoſitum eſt, hominem à cauſis ſecundis, deducere ad cauſarum omniam cauſam. Operam dedi, ut ne adeo diffuſum Argumentum, confusè tractaremus; Multa etiam adferimus aliis indicta, omnia vero planè, alia facie, quam priores. Confido intra menſes quatuor, poſſe ad umbilicum perduci. Mitto ad te Scylacem, & Velleium filiorum meorum; Addidi utrius Exemplar alterum, ut cum hiſtoria Meurſiana, ad Clariſſimum Baltazarem Bonifacium, eadem opera tranſmittatur. Addidi & literarum aliquid, ut me adhuc vivere, & de ſtudiis non peſſimè mereri intelligat: ſimul etiam, in tam longo ſilentio, non minus amare, quam cùm in ſcribendo eſſem frequentior. Vale vir Nobiliſſime, benéque de patria, ac literarum ſtudiis, ac ſtudioſis promerere, meque tui nominis cultorem ama, vel immerentem.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xxxix.
Τάχιστα.

Tuus omni officio, idque merito tuo,

G. J. Voſſius.

CCCXLIX.

CCCXLIX.

Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine illuſtriſſime,

NON leviter percellunt animum meum, quæ de Armis à Scotorum gente adverſus Regem ſuum ſuſceptis, non ex tua modo Epiſtola, ſed ſermone etiam intelligo prope omnium, qui vel ex Britannia huc veniunt; vel literas inde accipiunt à ſuis. Hoc etiam me pungit, atque urit, quod homines improbi, quorum larga ſemper ſeges fuit, eritque, cauſam tanti mali arceſſere amant, non unde oportuit, ab iis quibus in Eccleſia nihil niſi novellum placet; ut Æolis aliis, tantæ tempeſtatis flabris, quibus utile bellum: Sed ſacro Angliæ ordine, quaſi hoc agat, ut gradibus quibuſdam gens purioris tenax Evangelii (ſic enim loquuntur) iterum ruat in εἰδωλομανίαν papalem. Et quo excellentiori loco quemque Deus conſtituit in Eccleſia ſua, hoc magis tanti eum criminis agunt reum. Quamobrem ſatis prædicari nequit ſapientiſſimum ſereniſſimi Regis Caroli conſilium, dum auctor eſt, ut quæ adverſus Jeſuitam Fiſherum ſcripſiſti, ea denuo edantur, ſed ſic ut in Frontiſpicio teſtentur nomen Auctoris. Quantum mihi inde boni promittam, haud facile dixero. Nuper ſane cùm avidè multi legerint calumnias adverſus te Anglico ſcriptas ſermone, Belgiceque tranſlatas; mirum in modum illæ frigere cœperunt, ſimulac ejuſce gentis lingua prodiit quoq; oratio tua, qua malignis hominibus, humaniùs quam merebantur, reſpondiſti. Majorem etiam utilitatem ac fructum mihi ſpondeo, ſimulac edideris ea, quæ promittis; præſertim ubi Latinè quoque viderint lucem, imo ut confido, etiam Gallicè & Belgice: nec etiam Scotia ſolum Tribunitios alit Spiritus, ſed exteris etiam terris haut deſunt Rebellionis flabella. Hiſce nunc paucis obſtrepere volui occupationibus ſummis, quibus non premeris, ſed obrueris. Nec plura nunc addam, quia metuo, ne, ſi ulterius ſermonem producam, ſine meis ad te literis veniat vir & civis optimus Griffinus Higgius. Tam malis enim temporibus malo ſic virum doctiſſimum ac reverendiſſimum nominis tui & amatorem & æſtimatorem laudare, quam ab aliis animi dotibus, etſi & iſtæ egregie in eo luceant. De opere quo prælum fervet hactenus, ſcribam paucos poſt dies; nunc ob cauſam quam dixi, manum de tabula cogor tollere. In precibus noſtris nunquam deſinam meminiſſe tui, gnarus quantum Eccleſiæ Catholicæ præſtes boni. Utinam ſua ſatis bona intelligat.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xxxix.
xii Kal. Aprilis.

CCCL.

Joanni Meurſio *S. P.*

MAle me, præclare Meurſi, habet, quod Blauwii fratres poſt patris exceſſum ſic moras nectant in excudendis tuis; licet jam ſextus ſit annus, imo ut reor ultra, ex quo & parens ipſe & filiorum natu maximus editionem eorum ſponte promiſerant. Nunc prætexunt parentis exceſſum cur differant. Quippe negant magni aliquid ſe poſſe ordiri, niſi de erciſcundo conveniret prius inter liberos qui ſeni numero, ex quibus duo duntaxat ætate aliis ſuperiores rem Typographicam ſuis curaturi impenſis, ac vel commodis vel damnis. Atqui ut audio, longe maxima hæreditatis pars conſiſtit in iis, quæ hoc artis & mercaturæ genus ſpectant. Uti ſunt immenſa pene librorum copia tot linguarum, tam varii typi ænei, tabulæ pene innumeræ ex eodem ære, partim terrarum ac marium, partim illuſtrium virorum, herbarum, & aliorum id genus deſcriptionem vel figuram continentes. Equidem metuo ne tam facile conveniat inter hæredes, dum hi æſtimabunt iſta minoris, magno alii: nec vel inter arbitros tam facile componuntur talia. Siquidem Mercuralibus leve diſcrimen inter animam & nummos. Hac propter metuo ne ſpiſſe hoc negotium conventionis procedat; ac ſi expectandum ſit donec inter eos fuerit tranſactum, diu tibi mihique fieri fucus poſſit. Quamquam non ignorem eos dicere propediem eam rem compoſitum iri: nec dubium ipſimet quin longe melius res ſuas intelligant. Credamus igitur illis. Verum aliud ecce: negant tua ſe poſſe ordiri priuſquam abſolverint commentationes meas de Idololatria, ſive de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana. Cur vero, inquies: videlicet quia non ſufficiant ſibi characteres ad tua excudenda in quibus tot Græca intercurrunt, niſi vel paratus ſis, ut prodeant minutis illis oculos pene ſuffugientibus, talibus fere, ſi non iiſdem, ac filii mei Iſaaci notæ in Scylacem prodierunt: vel ego ſinam ut labores mei de argumento ante memorato in annum unum alterum differantur, quod ego ſi perpeti velim, non ſimiliter ſe animatos fore, ob certiſſima damna quæ eos maneant, præcipue opere jam pene ad finem perducto. Quid agamus, vir optime & amiciſſime? Ego qui te fratris in-

 ſtar

ſtar dilexi ſemper, vim illis hac parte facere non poſſim, vix etiam iſtoc ſi poſſim velim, quia jam undique vix ſine populo ab ignaris occupationum mearum magnopere accuſer, quod extremam imponere manum tabulæ neſciam. Attamen niſi aliter viſum tibi fuerit, ſimulac mea lucem aſpicient, non patiar quantum in me erit ulla tuis prævertere ſed noſtris; nam & hoc noſcere tua intereſt,non poterit coronis imponi, ſi forte ante Solſtitium, ſaltem non ante Kal. Junii. Hæc cura prope anxia perſcribere ad te volui, quia non ignoro quam mecum fœtus proprios ames, & ætatem etiam tuam vergere cogites ſubinde: ſimul etiam metuerim, ne Blauwius forte, quem ut ad te ſcriberet rogavi, Mercuriali more fucum quodammodo faceret literis ſuis. Tu utriuſque lecta epiſtola melius ſtatues quod ex re ſit tua. Equidem poſt ceſſationem adeo diuturnam nunc quoque expectandum cenſeo, donec mea perduxerit ad umbilicum, tum etiam ſi idem eſſe volet qui fuit ſemper, cum alio alia credo ineunda erit via. Quamquam, quod de mulieribus conjicio, ait, id de hoc hominum genere (etiam illam melioris notæ quale illud, quicum negotium nobis) merito dicere liceat, in eodem omnes videri ludo doctos,ſi non ad malitiam,ſaltem ad lucrum, cum alieno etiam diſpendio. Nunc ad aliud venio. Hiſtorici operis tui nullum hactenus exemplar accepi, nedum Mylius, vel amicorum alii quibus ea à me mitti voluiſti. In cauſa eſt quod quamdiu necdum inter hæredes Blauwicos eſt conventum,minime conducibile exiſtiment exemplaria his terris illa in hominum manus venire, ne ſuſpicio oboriatur, intercepti commodi ex libris divenditis. Quam vellem ne facilem adeo te præbuiſſes literis ad Blauwium proximis! Simulac cognovi te,iis etiam annumeratis exemplaribus quæ inter amicos his diſtribui cuperes, necdum accepiſſe XX. hominem pro jure meo increpui ac negavi pauciora debere quam XXXVI. Proinde ad te XVIII. mitti oportere. Ille num hoc habere χρηστοῦ γνῶτον temet literis tuis acquieſcere, ſi ſena mittantur exemplaria. Pertendi ego, neſcire me,quid ad ipſum ſcripſeris, ſed probe ex iis, quæ ad me exaraſſes,perſpectam habere ſententiam tuam. Quocirca ſi non poſſim impetrare æquam, ſaltem mediam inſiſteret viam, nec pauciora mittat duodenis. Et ita diſceſſi, ut facturus videretur. Quod ad Academiam attinet Leidenſem, in ea non ſine magno rei literaria diſpendio deceſſit vetus collega noſter Petrus Cunæus: ac paulo poſt ejus obitum uxore etiam conſecutum. Oratione ei parentavit Vorſtius: verſibus autem complures. Opinio multorum eſt, ejus in locum ſucceſſurum eſſe Jacobum Gothofridum J.C. Dionyſii filium, Syndicum Genevenſem; ſaltem literis Curatorum Leidenſium ei profeſſio eſt oblata. Sed heſterna die ex filio Iſaaco Leidâ redeunte cognovi eos quibus is notior deſperare propemodum. Sunt qui ſermonem injiciant de ampliſſimo Simone Beaumontio, Middleburgenſis prius Reip. nunc Roterodamenſis Syndico, qui intermedio tempore inter Proceres ut vocant generales fœderatæ Belgicæ fuit; aiunt non abhorrere ab hoc profeſſorio ac tranquillo vitæ genere. Sed-enim vix fore arbitror, ut in eo vocando conveniant Curatores & Conſules; ſcis quas ille partes ſecutus ſit, ſciſſa ante annos viginti Reip. noſtra. Jam mihi cum uno Profeſſorum Leidenſium ſermo fuit qui id fore negabat. Vides manere magnam partem malignitatem temporum, quæ te meque & tot bonos vexavit immerentes. Ariſtarchus ſive potius exercitationes Sacræ in N. T. quibus ſcis Heinſium diu noctuque incumbere, vix intra menſes duos vel tres juris erit publici. Utinam quoque divulgaret, quæ ejuſdem argumenti elaboravit Joſephus Scaliger: ſcis enim ſummum virum multum in eo deſudaſſe; ſed edere ſua auſum non fuiſſe,quia in multis non à Beza modo, ſed aliis etiam à noſtris diſſideret.Salmaſius poſt excuſum prius de uſura volumen, nunc in alterum incumbit, in Simplicium quoque animadverſiones edit. Vorſtius parat ſcribere adverſus ea, quæ Salmaſius ſcripſit in exercitationibus Plinianis ad Solinum, ubi in eo totus eſt ubi doceat Saccharum veterum eſſe à noſtro diverſum. Hanc Salmaſii opinionem erroneam exprobravit ei Vorſtius in convivio multis præſentibus, ac poſtea quoque apud amicos eandem improbabat: popoſcit igitur Salmaſius ut publice refelleret. Id ſe is facturum promiſit. Cæterum recepit Vorſtius, ſe amice cum eo acturum, non ut multi nunc ſolent è Theologis, aut Criticis; Argumentum enim de Sacchāro nihil niſi dulce exigere,ſanè amarorem omnem & animi & ſermonis averſari. Primus quod ſciam hanc controverſiam movit Joannes Menardus Ferrarienſis in Epiſtolis medicinalibus, eumque in ParadoxisMedicis eſt ſecutus neſcio an gentilis, ſaltem cognominis mihi Leonardus Voſſius, ſeu ut ipſe ſcribebat Fuchſius. Verum Salmaſius novis opinionem eum argumentis ſtabilire eſt aggreſſus.Mitto ad te literas Gronovianas cum faſciculo in quo obſervat tonum ejus libri. Juvenis eſt integræ vitæ, & ingenii acumine, doctrinaque pollens, dignus planè amore tuo, & omnium bonorum. Miſit antehac ad te Epiſtolas Caſauboni, in quibus & illa comparebunt ad te exaratas, quas hoc fine, ut ederentur, miſeras mihi. Inter quatuordecim dies iturus Gronovius in Gallias. Quare ſi quid ei ſcribere voles, (velle puto,

pato, quia id præclaræ dotes ejus merentur) ad me literas mittas; quia cum ſum procuraturus tuas, ſimul etiam quibus tibi reſponderit, forem miſſurus. Scylacem Caryandenum Iſaaci filii mei tandem vides. Quod mitto exemplar unicum eſt, nullum in ædibus ſupereſt, alioqui alterum ad D. Stephanium addidiſſem, ſed Blauwius non perpetitur ulla ex ædibus ſuis exire priuſquam conventum ſit inter hæredes. Et vix illud quod mitto potuit impetrare. Collegæ tuo, ampliſſimo Doctori Chriſtiano Matthiæ ſalutem dices plurimam. Dolet quod non uti decreram una cum doctiſſimo Fiſhero conviviolo excipere licuerit. Etiam ſalute imperties Dom. Laurenbergium. De Dom. Stephanio addiderim, niſi ad eum tranſmitterem hoc tempore exemplum literarum quas per Mercatorem ſue cum nuper mittere ſtatueram paucis poſt diebus, aut per alium, Germanum natione hominem doctum & ut putabam fidum. Sed metuo ne acceperit; & fortaſſe ne tu quidem eas quas tum ſcripſeram. Uxor tuæ conjugi, filio, filiæ ſalutem adſcribi juſſit.

Amſtelodami *Tuus totus*,
cIↃ IↃc xxxix.
xii. Kal. Apr. St.V. G. J. Voſſius.

CCCLI.

Auberto Miræo, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

MUltum tibi debeo, reverende atque eximie vir, pro luculento Chronici Belgici dono: quo longe plurima & me doces & doctiſſimum quemque. Quod ipſum de monumentis aliis tuæ dixero induſtriæ; utinam vero, mox à literis tuis acceptis, qualecunque mittere ἀντίδωρον licuiſſet, videlicet commentationes noſtras de Hiſtoricis Latinis: in eo cum totus eſſem, ecce nuncius Leida adfertur, ad meliorem te vitam avocatum. Dolui vehementer ſtudiorum vicem, de quibus hactenus præclare adeo meritus es, ac mereri porro non ceſſas, ſed tamen ſuſpectior paulo is nuncius erat, utcumque commercium ſibi literarium tecum intercedere dictitaret; videbar mihi & in aliis vanitatem hominis comperiſſe, vel ut mollius dicam, nimiam credulitatem. Proinde Typographo noſtro Blauwio in mandatis dedi, ut id exquireret ex Typographis Antwerpienſibus, quibuſcum ſibi negotium foret. Res erat facilis: ſed nimis ſe in eo negligenter geſſit. Demum ex clariſſimo Plempio (id pauculos ante menſes fuit) cognoſco lætiora omnia. Petii igitur ne Lovanium hinc abiret ſine literis ad te meis & volumine noſtro Hiſtorico. In hoc morem ſe geſſurum promiſit. At abunde mihi perſpectus viri candor, etiam amor, quo complectitur utrumque noſtri. Tamen ſive ab amicis, quos hic plurimos habet, ſive aliis occupationibus detentus, facere neglexit. Gaviſus igitur ſum cum Lambertus Voſſius vir ornatiſſimus diceret, & tecum ſibi notitiam eſſe, nec pauca de virtutibus tuis prædicaret. Avide igitur hanc occaſionem apprehendi meis te compellandi literis; ſed exemplar quod mittere animus fuerat, cum vellem maxime non potui; unicum filii Matthæi habebamus, in quo nihil eſſet exaratum, id in morbo nupero quo ante menſes paucos diutiſſime decubuit ei ſurreptum videtur. Miſimus igitur ad Typographos hujus civitatis, ſed nullum in ullius officina compareat, nec Leidenſis ipſe editor ullum præterea obtinet; tamen opera dabitur ut ab aliquo amicorum quodpiam nanciſcar; nolim enim ingratus cenſeri Hoc duntaxat ſcire te velim, urgeri me undique ad editionem novam in qua non levis erit acceſſio. Nunc ſub manibus habeo grande opus de Theologia Gentium & Phyſiologia Chriſtiana. Plura nunc nequeo, quia abitum urget eruditiſſimus Voſſius.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxix.
iv Kal. Aprilis.

CCCLII.

Erycio Puteano, Ger. Jo. Voſſius *S. P.*

JUcundum mihi, maxime Puteane, fuit & nuper ex clariſſimo Plempio, & nunc ex doctiſſimo Lamberto Voſſio cognoſcere de proſpera valetudine non tuæ modo ſed familiæ univerſæ. Quod vero diceris cogitare de epiſtolarum tuarum ineditis hactenus divulgandis, id eo mihi gratius eſt, quod nemo paulo humanior ignoret te in venuſto hoc floridoque dicendi genere, plane regnum tenere. Interea omnes tui nominis amantes vehementer hoc cupimus, ut excuſo hoc opere, quod multum ad ornandam eloquentiam facturum nemo dubitat, denuo recurras ad ea, quæ ſi non confecta, ſaltem affecta habeas in Matheſi, Doctrina civili, Hiſtoria vel externa vel ſacra: in quorum ſingulis valere te plurimum abunde comprobaſti ingenii doctrinæque monumentis, quæ jam in omnium prope bibliothecis viſuntur: nimirum nihil

Digitized by Google

hil vel tibi honeſtius, vel publico utilius eſſe poterit, quam ſi hac varietate labores tuos diffindas. Atque ita pietatis, prudentiæ, eloquentiæ, & nos & poſteritatem, pabulo paſcas. Hanc in ſcribendi libertatem meam, ut in bonam capias partem, non eſt animus rogare. Novimus alter alterum à pueris, ut in facilitate tua, & amicitia noſtra, abunde habeam fiduciæ. Intelligo quoque cum filium tuum, tum filiam itidem, par liberorum ſuaviſſimum, connubium contraxiſſe ſe dignum, planeque ex animi tui ſententia, quo nomine haut ſecus gaudeo, ac ſi ſanguine juncti mihi forent. Quæſo hoc iis meo nomine ſignifica, omnia me eorum nomine velle, ac Deum rogare ut Matrimonium utrimque bene iis vertat, teque ac domum tuam nepotibus ac neptibus augeant avitæ virtutis æmulis. Mitit ad te filius Iſaacus Scylacem ſuum, quem gratum fore confido, & ob Antiquitatem Scriptoris, & ob bonam ei operam impenſam ab amici filio, qui paterno exemplo te ſciat æſtimare.

Amſtelodami, clↃ Iↄc xxxix.
iv. Kal. Aprilis.

CCCLIII.

Hugoni Grotio, *Regni* Suecici *ad Regem Chriſtianiſſimum Legato.*
Lutetiam Pariſiorum.

Illuſtriſſime Domine,

Vincentio Fabricio per Angliam in Gallias tendente, una cum Adoleſcente Patricio Hamburgenſi, cujus ſtudiis præeſt; facile perſpexi, vix duos intra menſes, meas tibi reddi poſſe literas. Nolui tamen illum ſine illis dimittere, præſertim cum ipſe urgeret, ut ſaltem minutum aliquid exararem, & iſtiuſmodi, ubi in mora nihil foret periculi. Eo autem lubentius morem geſſi, quia amavi juvenem, obanimi candorem & egregiam doctrinam, quam ex Poematis ejus, & fortaſſe etiam Literis jam videris. Simul illud etiam, quum me omni officiorum genere ſibi demerendum putarit. Equidem & ipſe etiam, ſiqua poſſim, ei benè faxim lubens; ſed nunc non alio gratificari poteram, quam paucula ad te ſcribendo. Cæterum intra paucos dies de aliis fuſius tecum loquar, & quæ magis ad nos pertineant. Nunc illud cum dolore referam, utriuſque noſtri amantiſſimum Joannem Meurſium (quemadmodum ejus Collega Sorâ Danorum ad me ſcripſit) graviter adeo morbo decumbere, ut jam Medici deſperare incipiant: ſcis calculò ſemper fuiſſe vexatum. Nunc vero etiam urinam emittit planè purulentum, ulceris in renibus, vel viſceribus indicem. Ita paulatim imminuitur numerus eorum qui literas colunt. Quando me quoque Imperator meus arceſſere hinc velit, ſcis me ſcire juxta cum ignariſſimis, ſed tamen minimè terret annus quem jam ingreſſus ſum Climactericus. Puto nec Chriſtiano homine indignum eſſe illud Bilbilici vatis, ſummum nec metuas diem, nec optes. Ego vero etiam optarem, niſi cura meorum tangerer, & voluptatis non parum caperem ex eo, quod mihi videar de pluribus benè mereri. Hoc quodammodo divinum videtur, ita divini planè beneficii eſſe agnoſco.

Omnis mea domus, te, Heroinam lectiſſimam Uxorem tuam, & liberos plurima ſalute impertit.

Amſtelodami, clↃ Iↄc xxxix. xviii. Kal. Mai. quo die deſita Legis ſervantes Judæos, Amſtelodami video celebrare primum Azymorum.

Tuus æternum.

CCCLIV.

Georgio Ratallero Dubletio.
Hagam Comitis

Nobiliſſime Ampliſſimeque Vir.

Lacrymas non tenui, cum ex ornatiſſimo Heemskerkio noſtro de triſtiſſimo caſu tuo cognoſcerem. Nec interim mihi tam quicquam ſolatio fuit, quam animi tui conſtantia. Sic enim omnem hactenus vitam compoſuiſti, ut quotquot te novimus, poſſidere credamus benè præparatum pectus ad adverſa quæque ſubeunda. Gravis Auſter te perculit; ſed non ut bonæ mentis naufragium facias. Gemina Anchora jam à puero fundaris, Princeps illa Chriſtianæ Religionis, cujus teſſera eſt patientia. Hac intravit Chriſtus ipſe ad gloriam, ad cujus exemplum vocati ſumus, nec patimur ſine voluntate Dei; qui ſolus novit quid expediat nobis; hæc & tot alia ex chartis Apoſtolicis, animo occurrant tuo; quæ ſolidum ſolatium præſtabunt. Nullus Medicus tam benè ægræ menti medebitur, quam cœleſtis ille, verbo & ſpiritu ſuo. Vulnus facit, ſed & Medicinam. Quare ſi dolor urſerit vehementius, juvet alloqui Deum,

Digitized by Google

Deum, nec alteram illam aſpernari anchoram, & longo à priori vincitur intervallo. Præcepta inquam, & exempla, quæ omnis nobis ſuppeditat Hiſtoria, & Socratica Philoſophia. Sæpe à Seneca, & Epicteto, ejuſque Interpretibus, cordatior ſum regreſſus. Turpe putabam, ſi οἱ ἔξωθεν, vincerent hominem à pueritia Chriſto ſacratum. Quicquid erit, dum dolor recens, avocandus ab ea parte, qua dolet, hoc ratio nunc efficiat: Cætera præſtabit dies, quæ multum etiam poteſt in inſipientibus. Quod ad exequias me vocas, affectum tuum video, de quo nunquam dubitavi; ſed à feria quarta hebdomadis Paſchalis, cum morbo confligor hactenus. Primum me vehemens tertiana afflixit: ſed vix octiduum duravit; mox colici excepere dolores, iique peracerbi; nec multo poſt exeruit ſe Nephritis, quæ dies, noctesque me cruciavit. Nunc dolor multum remiſit. Virium tantum, ut etſi pedes extra ædes ponere non ſuſtineam, tamen in Muſeum quaſi perreptem: quique antea vel duodenis in ſtudiis horis par eram, nunc binæ ſufficere incipiunt: Interea multum metuo, ne Nephritis me, per omnem vitam comitetur, grave malum, & unà cum Arthritide doctis perfamiliare, in ſenio præſertim. Sic beavit me hic annus Climactericus: id jocoſius in re ſeria dictum judicabis; ſed-enim vere adverſa nos beant, quia ad vitam præparant beatam. Non ultra teneo te. Nam cum has accipies, occupatus exequiis, ne his quidem legendis fortaſſe vacabit; ſed leges cum poteris. Claudam iſto Epiſtolam, Ω φίλτατον κάρα, cum cariſſimo Chriſti diſcipulo uterque recumbamus, in ſinu Domini. De Velleio cras literas à Gerardo meo habebis; nunc iſti ſimul ac tuas acceperam, volui reſpondere. Uxor, & omnes mei, te, ſocrum, & Affines, mecum ſalutant plurimum.

cIↃ IↃc xxxix.
xxiii. Maii.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCLV.

Joanni Skyttio.

Illuſtris Domine,

AD aures meas pervenit, ſic relatum tibi eſſe, filium tuum in ſtudiis quorum gratia huc miſeras, plane eſſe ſocordem ac negligentem, & quod ad vitam, inutiliter pecunias abſumere: ac præterea ne Eraſtum quidem, quem illi Ephorum dederas, ab hoc crimine eſſe alienum. Hic nuncius horrendum in modum utrumque horum perculit. Filius tanto cum mœrore mihi ea retulit, ut prope à morbo ei formidarem. Nec tamen me ipſum leviter ea res affecit. Sane filius in vicinia noſtra habitat, ædes vix lapidis unius jactu à meis diſtat, omnes perhoneſtè de eo ſentiunt & loquuntur: ebrium nec ego nec domus meæ quiſquam conſpeximus. Nec vel jurato facile crediderim, fuiſſe unquam in lupanari, vel cum ſcortis gnarum leves etiam ſermones agitaſſe. Quare illuſtris domine, mirificas iſtas ſuſpiciones de animo tuo depone. Siquid iſtorum foret, Voſſius tuus non ignoraret. Ad Eraſtum vero quod attinet, tantum abeſt, ut ulla in re violet pietatem, ut potius ſuperſtitione aliqua in alteram partem peccare videri poſſit. Interea dicere non poſſum, an non paullo faciant majores ſumptus quam voles. Multum intereſt, quo pacto quis filium velit vivere. Non idem hic parentes ejuſdem etiam opulentiæ ac dignitatis ſentiunt. Hic tuum eſt legem præſcribere juxta quam ſeſe componant. De nullo vero æque conqueritur filius tuus, quam quod multo carius omnia, quam alii emere cogatur. Nempe qui pannos ei divendunt aut veſtes parant (& par aliorum ratio) non pretium exigunt, quale ab aliis parata ſolventibus pecunia, ſed ut uſuram ſorti annumerent: quippe qui ſpe ſolum ſolutionis vivant. Et nuper non defuit, qui credere nihil vellet ultra, niſi pro eo ſponderet filius. Hæc alteri dictabam in ſummis calculi doloribus, qui hocce anno climacterico meo (ſexageſimum enim tertium ſum ingreſſus) excruciare me cœperunt. Plura adderem, ſi dolor ſineret. Sed ſi Deus permiſerit, ut iterum eſſe incipiam, qui antea fui, fuſiùs de omnibus ſcribam. Nunc ſic habe, & vitam filii eſſe perhoneſtam, & non aſpernandos in ſtudiis, dum hic eſt, præcipue in univerſa Hiſtoria, progreſſus feciſſe. Mihi nec ſeritur nec metitur. Sed officii mei putavi ut tam fœdæ calumniæ occurrerem. Eadem exiſtimavi me rem facturum gratiſſimam, ſi opinionem, quæ ſine dubio vehementer te pungeret, animo tuo evellerem. Deus opt. Maximus te & omnem familiam tuam diutiſſime proſperam ac ſoſpitem conſervet.

Aliena manu hactenus: hæc mea ſubſcripſi.

Anno Chriſti,
cIↃ IↃc xxxix.
xi. Kal. Jun.

Illuſtriſſimi nominis tui devotiſſimus cultor,

G. J. Voſſius.

CCCLIV.

Digitized by Google

CCCLVI.

Hugoni Grotio *S. P.*

Lutetiam Pariſ.

VErna hac tempeſtate, Illuſtriſſime Domine, ingreſſum me ſcias κλιμακτῆρα ſeniorum, tertium & ſexageſimum, quem aiunt advenire cum periculo interitus vitæ, vel morbi gravioris: Non ut puto, præciſè, ob numeri vim, ſed propter qualitates inditas naturæ. De me quidem illud dicere habeo, ex ſeptimis quibuſque, nullum non mihi morbum apportaſſe, præterquam ſextum, hoc eſt ætatis meæ, ſecundum & quadrageſimum. Credo animi ægritudinem ſufficere tum ad me affligendum, divina bonitas putavit. Erat enim is annus, ſeculi hujus vigeſimus; quo quot adverſa pertulerim à malis, quam triſtia conſpexerim in tot bonis, imo ſummis, & viris, & amicis, apud nullum minus exponi opus quàm te, qui vel ſolus utramque feceris paginam. Sin corporis potius morbos attendero, non alius mihi annus infeſtior fuit Climacterico quarto, ſive ætatis duodetrigeſimo. Nam ſi quicquid morborum, vita pertuli univerſa, in unum conflетur, vix puto æquarit, unum illius anni, tam gravem, ac diuturnum morbum; quem mox excepit mors conjugis, itidem octavum & vigeſimum annum agentis. Septimus Climactericus mihi attulit Arthridem, quæ & poſtmodo, me ſemel iterumque magna vi eſt adorta. Nunc ab quadriennio circiter, immunis fuit, credo, diætæ beneficio, & ratapotiocum, quibus hebdomade quaque uti ſoleo. Hoc verò ſenili Climactere, poſt quem num alterum ſum viſurus, ſolus vitæ, ac mortis arbiter novit, primum tertiana me invaſit, quem XXXV. annis proximis nulla febris corripuerat, præter unam, quam uxor arbitrari ſolet profectam ab ſcurrili vexatione inimiciſſimi mihi, tibique amici, quem cum affine convivio exceperam. Nempe annus erat ſeculi primus & vigeſimus, quo nihil obloqui fas erat, ſed Spartana concoquere ſapientiâ, neceſſum fuit, utcumque, vel cibi, & potus reliquiis conſpurcaſſent. Sed poſt longos logos, redeo ad eum, unde cœperam κλιμακτῆρα. vix tertiana deſierat, dolor me occupavit colicus, quem non niſi adoleſcens ſemel eram expertus. Hinc ſecutum eſt grave nephritidos malum, à quo mihi metueram nunquam, quia nullum mali ſignum hactenus in ſaccato illo corporis humore animadverteram. Nunc vero me duabus & ultra hebdomadibus perpetuo propemodum lectulo adfixit. Sunt tamen dies prope jam duodecim, quod ab eo videar mihi liber, cumque Muſis in gratiam redierim, ac vires etiam paulatim recipiam. Hoc tam amanti mei ſignificandum putavi, ut ſi forte, ex fratre de morbo intelligens, dolore ſis affectus, literis meis hunc animo detergeam tuo. Simul illud addo, magnum Salmaſium, quem diu ſalvum, ac ſoſpitem eſſe, non paulo majoris intereſt Reip. literariæ, poſt morbum graviſſimum, nunc convaleſcere magis ac magis. In opere de Theologia Gentili, & Chriſtiana Phyſiologia, tribus jam menſibus ceſſatum à Typographo. Premitur quidem, dum diſtinetur, editione Latina Barlæanæ commentationis, de ingreſſu Mediceæ Reginæ in urbem noſtram; mox tralatione Gallica, & Belgica; ac menſe proximo, etiam morbo meo. De tuis cum Janſonio locutus ſum. Nunc ait, nunc negat. Nihil illo lubricum magis. Anguillam aiunt ficulno conſtringi folio. Hinc quo pacto teneam, vix video; ſed de iſto, jam frater, & filius, de te ſcripſerint. Nec enim unquam huc veniunt, quin illud, ut Janſonium ipſi compellent, commoneam, filium imprimis. Jo. Meurſius periculosè decumbit: ſcis, ut arbitror, calculo laboraſſe ab adoleſcentia. Nunc vehementius vexatur, quam antehac unquam: nec ulcere, ut creditur, veſicæ profluere illi ſolet niſi purulentus humor; ſic ad me Collega ejus Stephanius, (à quo novam & longè caſtigatiorem Saxonis Grammatici editionem quotidie expectamus) ante menſem, & ultra perſcripſit, nec de vita ejus parum metuit. Vale cum omni familia diutiſſimé.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxix.
prid. Non. Jun.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCLVII.

Merico Caſaubono *S. P.*

PLurimum tibi debeo, Reverende & Clariſſime Caſaubone, quod tantum mei causâ ſumſeris laboris, ut iſta de motibus Britannicis perſcriberes mihi. Licet enim non prorſus eorum ignarus forem, haud mediocriter animum juvit, iſta ex te plenius planiuſque cognoſcere. Proderit quoque ad hoc mihi, ut majori de his fiducia ſermonem cum nonnullis ſeram, qui unum hoc à Regiis putant, ut Romana reducatur ſuperſtitio ac tyrannis. Sic ſolent beare eos, quibus religio eſt abire à veteris Eccleſiæ conſenſu. Papæ mancipia ſunt, qui non juniorum ſomnia

præjudicio

Digitized by Google

præjudicio antiquitatis vitia arbitrentur. Soli ſapiunt Cathari: ſunt cæteri umbræ circumvolitantes, vel ſi quid iſtis levius vaniúſque. Equidem in hiſce turbis aſſidue facio vota pro ſereniſſimo Rege meo & reverendiſſimo Dom. Archiepiſcopo. Nihil boni ab iis ſpero, qui nihil penſi habent, quod dicant vel faciant, dummodo id faciat pro novellitate. Quod ad imminutionem præbendæ annuæ, ſcire aveo utrum in Collegio fratrum proportione agatur Arithmetica, ut loquuntur, an Geometrica. Nec enim æquum videtur, ut qui tanto minus, quam præſentes fructus capio, is tantundem faciam damni. Cæteroquin ſi omnino ſic ſtat ſententia, ut etiam abſentes damnum tangunt, non hoc agere velim, ut præſter indemnis. Tam mihi Regia cauſa eſt curæ, ut longe majora velim propterea & velle æternum debeam. Ad neminem ſummatium ſuper eo ſcribere in Angliam potui. Valde adverſatur animo moleſtiam iis faceſſere literis meis, quos ſcio Regni & Eccleſiæ negotia humeris ſuis ſuſtinere; ſed tamen videbo an vim facere mihi poſſim. Cæteroquin tam facilis eſſe ſoleo, ut omnia potius perferam, quàm ulli ſim moleſtus. Interim rectè fecerit is, qui nomine Amſtelodamenſis mercatoris pecunias meas accipit hoc tempore, quia ſemeſtre expirarit, ſi ſuperiori trimeſtri nihil accepit, contentus ſit quadraginta libris Sterlingicis loco quinquagenarum. Mitto ad te Velleium filii mei. Gratum fore confido & noſtri causâ, & quia poſt ſummos viros non paucis vulneribus medicinam fecit. Hæc raptim ſcribebam: mediocriter nunc valeo. Nam jam altera eſt hebdomas quod rurſum in publicum prodeo & in Lyceo iterum doceo. Toto antea menſe cum morbo ſum conflictus, & ſat gravi; ne nunc quidem priſtinæ vires redierunt.

Plurimum ſaluta lectiſſimam uxorem, reverendum Dominum Decanum & Collegium fratrum univerſum.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxix.
prid. Kal. Quinct.
Styl. Greg.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCLVIII.

Ludovico Crocio *S. P.*

Bremam.

QUO tempore, eximie Croci, tuas priores accepi, & paulo poſt alteras, cum refutatione dogmatum Socini, gravi morbo decumbebam. A quo ne nunc quidem convalui prorſus: in tantum tamen, ut licet corpore non ſatis firmo, publicè tamen jam iterum doceam. In morbo autem recreavit me non mediocriter, quod non deponeres memoriam, & amorem noſtri, ac munere etiam teſtari voluiſſes, quanti me faceres. Eo ardentius, paulum remittente morbo, legi tua. Pretium operæ feciſti occurrendo illis, in quibus infauſtus ille Fauſtus, à veteris Eccleſiæ conſenſu abeundum ſibi putavit. Eadem os occluſiſti malevolis, qui, ſi quis vel digitum latum ab iis receſſerit, optimum hoc vindictæ genus putant, ſi ſparſerint eos Σοκινίζειν. Hoc in te quoque ſucceſſurum ſibi putabant. Sed in ruborem dedit nuperus ille tam bellus fœtus tuus. Verùm non ſine horrore dico, ubi mendacii, & calumniæ reî agebantur, non aliud invenere κρησφύγετον, quam quod dicis causâ, non ex animi tuî ſententia, iſtæc ſcripſiſſes. Sed illi ipſi, qui alioqui à te abirent, hoc putidius putabant. Optimus, & modeſtiſſimus quiſque, utroque, ut aiunt, pollice, extollit, quod in triſti hoc Eccleſiæ Schiſmate, animo ſis moderato, nec defugias, quo minus illud teſteris, non obſcurè, præclaris ingenii, doctrinæque monumentis. Si qui moleſtiam faceſſant, tuum eſt id inſuper habere, cui conſcientia, publicum bonum, Dei honor, pro ampliſſimo ſint theatro. Vale vir, & amice ſumme, ac quanto major veteris eſt Eccleſiæ contemptus, quantoque plures, his quidem terris, (nec enim par ubique dementia) ſua omnia judicio metiuntur, tanto magis veteris Eccleſiæ honori, recentis vero concordiæ ſtudeamus; imo ſic animati, tantò impenſius amemus nos inter nos. Plurimam, clariſſimis & optimis Collegis, ſalutem meo nomine dicito.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xxxix.
poſtr. Kal.
Quinct.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCLIX.

Baltazari Willio, *S. Theol. Doct. & Profeſſ. S. P.*

AMbigo, clariſſime & amiciſſime Willi, utrum magis gaudeam, quando tuas accipio literas, hominis tam amici; an impenſius doleam, quando mecum cogito, ſic me diſtringi, ut cum paria maximè facere velim, non tamen poſſim. Solatur illud, quod ſciam, non poſſe te iraſci tam amanti tui, jam ab illo tempore, quò primùm te conſpexi

ſpexi Lugduni, imo erectam etiam animi tui indolem, perſpicere mihi viſus ſum. Valetudo quotidie fit firmatior, quæ menſem totum me, vel lectulo affixit, vel cubiculo concluſit. Etiam Salmaſius, ὁ πάνυ, qui graviter decubuit, magis, & magis ſibi reſtituitur. Magnum in eo damnum metuebam Reipub. literariæ; ac idem mecum formidabant omnes, quos non tangit nigræ loliginis ſuccus. Pro egregio munere, non uno, quo me ornaſti, gratias ago, & meo nomine, & publico, de quo benè mereri non ceſſas. Clariſſimo Parenti, & Collegis omnibus ſalutem dices plurimam.

Amſtelodami, clↄ Iↄc xxxix. poſtr. Kal. Quinct.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCCLX.

Joanni Iſacio Pontano.

Clariſſime & Amiciſſime Pontane,

AB annis xxxv. non ita graviter ægrotavi, ac omni eo tempore, quod inter Paſchæ, & Pentecoſtes ferias interceſſit. Tertiana primum me afflixit, mox colici dolores, hinc Nephritis, à quo malo, per omnem vitam fueram immunis. Quid porro futurum ſit novit Deus. Illud ſcio, agere me Climactericum, quem ſenibus periculoſum aiunt, non quaſi ulla vis ſit numerorum, ſed quia Deus naturam ſic fecit, ut ad numerum, figuram, ac pondus, cuncta exequatur. Atque hoc inter alia, etiam dies critici arguunt. Nec tamen hæc eo in me dicuntur, quaſi annum hunc formidem. Etſi enim ſeptimo quoque anno mihi fuerit pejus; tamen fortaſſe jam periculo ſum defunctus; atque ut aliter eſſet, quod præcipit Martialis, ſummum nec metuo diem, nec opto. Vix tamen valetudini eram reſtitutus, cùm Matthæus denuò incidit in morbum, meo quoque graviorem: ac ne nunc convaluit prorſus. Abſque his fuiſſet, alteruter noſter, non literis modo reſpondiſſet tuis, ſed etiam egiſſet gratias, pro inſigni munificentia. Danica enim tua jam diu accepimus, & melioris quidem chartæ codicem, ut Typographo mandâras. Opus hoc plurimùm tibi famæ adſtruet. Jam antea quidem, eam tot ingenii, doctrinæque monumentis, ſat magnam pararas; quibus vel ſolis, (penè ſingulis dixeram, nec judicium id pœnitendum foret) immortalitatem nominis tui jam diu promeritus es. Verumtamen quia maligno vivimus ſæculo, gaudeo tui, & literarum causâ, novum nunc tibicinem, eumque benè validum acceſſiſſe. Danicam Meurſii hiſtoriam needum videris, ea intra dies paucos diſtrahetur publicè. Hactenus ſoli amici, quibus donavit, exemplar habent, iique perpauci. Mitto nunc ad te Velleium Gerardi mei; ſed & Scylacem Iſaaci: hunc incompactum, quod aliud hoc tempore exemplar non haberemus. Spero non diſpliciturros utriuſque labores. Multa enim pulchrè iis correcta, obſervataque. Noſtrum opus quod jam diu promiſi, vix quartum intra menſem perducetur ad finem: Nam accreſcit ſub manibus. Et Typographus ſubinde, omiſſis noſtris, alia excudit: ut ante menſes duos tres, Barlæi Medicæa, cùm Latinâ tum Gallicâ, & Belgicâ Linguâ.

Vale Vir & Amice optime, & nos amare perge, qui etſi tardiores in literariis reſponſis videamur: nulli tamen cedimus amore tui, cujus pro diuturna valetudine, & vita, nec ego, nec liberi, vota facere ceſſamus.

Amſtelodami, clↄ Iↄc xxxix. x Kal. Sextiles. Ampliſſimo Brinkio, & Cll. viris, Dieſtio, & Zevecotio ſalutem dices, ſi otium, & occaſio erit.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCLXI.

Reverendo & eximio Domino Iſaaco Bargravio, *S. Theol. Doctori, & Venerabilis Canonicorum* Cantuarienſium *Collegii Decano obſervando.*

Reverende & eximiè D. Decane,

CUM gratiſſimæ mihi fuerint Literæ tuæ, his ipſis tamen jucundior obtigit conſpectus chariſſimi filii tui; quem puellum me videre belle τεττοδιάζοντα probe recordor. Jam tum ex vultu ingenuo, & ſcitulis moribus, in futurum pulchri aliquid de eo mihi promittebam; & volupe eſt, quod non vanus augur fuerim. Nunc non paulo majus eſt, quo placeat: animo, dico, recto & erecto. Tanto magis mihi operam eſſe dandam intelligo, ut ne conſilii ejus, quod huc potiſſimum eum miſeras, te unquam poſſit pœnitere. Equidem ſi qua potero ſtudia ejus juvare (poſſe autem confido) non deero tuæ petitioni, atque officio meo. Quoties vero vel publicis vel rebus privatis avocabor, certatim nunc filiorum hic, nunc alius, hoc ipſum implebunt. Promiſſa hæc non ulteriùs procudam

procudam verbis, benefacere magis, quàm largè promittere adſuetus. Sæpius poſthac à me literas exſpecta, præſertim quoties erit, quod ſcire tua intereſſe arbitrabor. Scio enim, quàm tenerè liberos ſuos ament parentes: nec aliud æque deſiderent, quàm dulce illud virtutis doctrinæque contubernium. Cum lectiſſimam uxorem & filiam (quam puellulam vidi: nunc, ut puto, maturam viro, & plenis nubilem annis) tum venerabile cariſſimorum & doctiſſimorum Fratrum Collegium, plurimùm meo nomine ſaluta.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxix. Poſtr. Kal. Sextiles. Stil. Greg. — *Tuus tuorumque æternum,*

G. J. Voſſius.

CCCLXII.

Andreæ *de* Naglowitze.

JAM plures ſunt menſes, Illuſtris, & Nobiliſſime Domine, quod commendatum nomini tuo ibam, negotium quoddam, ornatiſſimi, & præſtantiſſimi, Johannis Wiikenfortii, verè Mercurialis pulli, quando ad inſtar Mercurii, fœliciter adeo, cum exoticarum mercium cura, ſociat jucundos Muſarum labores. Inque his nec vinci ſe patitur frater ejus Joachimus Wiikenfortius, vir Principibus multis gratiſſimus. Is ob prudentiam, & merita præclara, ante duos tres menſes, è Galliis huc rediit; ſed equeſtri dignitate auctus, à Rege Chriſtianiſſimo. Multum vero, & ego, & præcipuè Johannes Wiikenfortius, imo tota domus Wiikenfortia obſtringitur nomini tuo Excellentiſſimo, pro ſingulari affectu, quod rem tibi commendatam, curæ tibi eſſe paſſus ſis. Nam abundè perſpeximus, nihil vel à te neglectum, vel Illuſtriſſimo, nec unquam ſatis laudato, Principe Razevilio. Quantum vero favoris in animis peperit veſtris, æquitas cauſæ; tantum ea odii excitavit, in animo, tum debitoris Johannis Witmakeri, qui propter æs alienum in cuſtodia detinetur; tum fratris ejus, negotium hoc ipſum, ut fieri ſolet, ad animum revocantis. Uterque enim nihil niſi vindictam ſperat, & ſpirat; atrocia etiam comminantur: Ut mirum non ſit, ſi haut parùm, & Domini rebus, & vitæ metuat ſuæ, negotiorum Wiikenfortianorum adminiſter. Itaque Dominus ejus Johannes VWiikenfortius, plurimum à me expetiit, ut alteras Excellentiſſimo nomini tuo literas ſcriberem, quibus rogarem, ut mei, & VWiikenfortiorum ergo, laborem ſuſcipias ſcribendi ad Illuſtriſſimum Principem Razevilium, & Tribunal Vilnenſe: quo miniſter VWiikenfortii, in ſolo nunc agens peregrino, tuto ſecuréque res domini exequi poſſit; nec neceſſe habeat aſſiduo eſſe in formidine, ab improbo illo pari fratrum, quod dura, diraque comminatur. Multum etiam ad iſtud conferet, ſi ſimulac res ferat, decidi poſſit. Quam ad rem commendatio tua plurimum adfert momenti, ſanè quantò celerius controverſia finietur, tanto citius ſe noſter ſubducere poſſit periculo; quod alioqui in tam vaſta, & populoſa urbe effugere, perdifficile eſt. De nobiliſſimo filio tuo ſic habe: virtuti, & modeſtiæ litare, & ab optimo quoque amari, ac magni fieri: ſtudiis etiam non ſegniter incumbit, ut non planè confidam ſatisfacturum expectationi Patris, Patriæque.

Amſtelodami cIↃ IↃc xxxix. xii. Kal. Aug. — *Illuſtris nominis tui cultor,*

G. J. Voſſius.

CCCLXIII.

Merico Caſaubono.

Reverende & Clariſſime D. Caſaubone,

PER eum ipſum, cui tradideras priorum Literarum exemplum, civem ſe Cantuarienſem ac ædibus tibi vicinis habitare ajebat, jamdudum tuis reſpondi. Credo ventis contigerit adverſis, ut tardius acceperis, vel fortaſſe, quia domo abfueris. Knyſterius Amſtelodamenſis mercator, qui hic mihi pecuniam annumerare ſolet, partem mihi pecuniæ ejus perſolvit, quæ exſpirârat menſe Junio adulto: ſed negat ſe reliquum velle perſolvere, antequam ex Anglia cognoverit ſi non quinquagenas ſaltem quadragenas Libras Sterlingicas eſſe numeratas illi, cui hactenus à te numerari ſolent. Quæſo itaque ſi is forte domum tuam venerit, & quadragenis acquieſcat pro quinquagenis, ne quid in ſolvendo moræ trahatur. Scio non te in cauſa fuiſſe, cur minus acceperit, ſed ipſum qui nihil mallet recipere quam non quantum ſolet. Sed-enim non dubito, quin animum hunc mutarit, ex quo Knyſterium de re tota literis prius tuis edoctus feci certiorem. Gaudeo impenſe de pace reddita Britanniæ. Deumque oro, nequid turbarum in poſterum amplius det Novellitas. Sed ſcire aveo an non ab tempore pacis ceſſaturum ſit damnum, quod in Præbenda fecimus, ac vetus ſit numeranda ſumma. Sic requi-

Digitized by Google

rere ratio videtur, nec video quin objici poſſit, præter regiam voluntatem, ſi forte aliter ei videatur. Reverendi D. Decani filius mihi gratus eſt acceptuſque, qua de re abunde ad parentem perſcripſi. Nec ulla in re operæ meæ parcetur, vel liberorum meorum. Diligenter etiam curabo, ut intelligat magnum apud me pondus habuiſſe commendationem D. Hanſcombii, neque id ſui modo, & D. Decani cauſa faciam, ſed etiam reverendi D Epiſcopi Elienſis, cui probare me meaque omnia & volo & debeo. Vale, dilectiſſime Frater, meoque nomine Uxorem optimam, & univerſum venerabilium Fratrum Collegium ſaluta.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxix. Poſtr. Kal. Aug. Stylo Novo. *Tuus tuo merito,*

G. J. Voſſius.

CCCLXIV.

Joanni Hulſemanno *S. Theologiæ Doctori, Profeſſori* Witebergæ, *S. P.*

VIR clariſſime, quod ſcribam hoc tempore, vel non ſcribam, non ſat video, uſque adeo extremâ fere horâ qua ab urbe abeundum, plena propemodum domus eorum qui compellare velint. Nec tamen tam egregia ejus anima, quem mihi commendabas, fuit dimittenda ſine meis ad te literis. Quamobrem ne nihil ſcribam, hoc ſcribam quod primo occurrit, nempe gratiſſimas mihi tuas fuiſſe literas, & ſemper jucundam ejus temporis fore memoriam, quo una in hac urbe differebamus de illis quæ ad veritatem dogmatum & pacem Eccleſiæ pertinerent. Mitto ad te amicitiæ noſtræ indicia quædam, liberorum labores, Scylacem Iſaaci mei, Velleium cognominis filii: videbis multa in utroque ſcriptore feliciter correcta. Metuo, ne tibi gravioribus ſtudiis detento, minus integrum ſit ad hæc leviora ſe dimittere, ſed poteris illorum facere Collegarum alicui indicium, dummodo naſum habeat criticum, de quo ipſe optime judicabis. Si quæras, quid agam, ſub prelo eſt opus noſtrum de Theologia gentili & Phyſiologia Chriſtiana: Sive de idololatriæ gentilis origine & progreſſu, & naturæ mirandis, eorumque cauſis, & ex iis humanæ mentis adſcenſu ad Deum: ſpero autem, intra trimeſtre vel circiter, ad umbilicum poſſe perduci. Plura nunc addere non licet, ſed brevi, ut confido, hanc brevitatem longioribus literis compenſabo. Tu interim vir, & amice optime, perge & de publico bene, quod hactenus facis, mereri, & amare etiam me, qui te facio maximi.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxix. vi Kal Septemb. Stylo Gregoriano. Tâχιςα. *Tuus omni ſtudio,*

G. J. Voſſius.

CCCLXV.

Cl. V. Joh. Meurſio. *S. P.*

QUod meliore utaris valetudine, jucundum fuit cognoſcere mihi & meis omnibus. Ego quoque mediocriter nunc valeo ac pariter Uxor & Liberi uno excepto Matthæo. Tandem reſponſum à fratribus Blauwiis erat qui ſexennium vel ultra non dico vana te meque ſpe lactaverant, ſed tot etiam fecerant promiſſa, te etiam de iis non cogitante, ſponte ad tua cuncta excudenda ſe obtulerant. Malum factum, nec quo ſeſe excuſent inveniunt præterquam quod mors paterna conſilia ſua diſturbârit; ſignificavi multum me metuere ne publice de injuria hac conquereris. Non aliud reſponſum, quam id quidem in te eſſe, ſed ſe ſibi probe conſcios eſſe innocentiæ ſuæ. Tentavi animum Janſonii, ſed is ait nullos typos ſibi otioſos intra annum fore; adeo multis ſe edendis diſtineri. Elzevirius exiſtimat ſe intra menſes non ita multos hac in Urbe propriam adornare velle Typographiam. Sed non arbitror illi eas opes ut tam grande opus auſit ſuis ſuſcipere impenſis. Fortaſſe tamen Patrueles Leidenſes parati fuerint in hoc adjutare. Laminam æream, cui vultus tui inciſio, item alia, præcipue ſcripta tua, remiſiſſem niſi Blauwius uterque ab urbe abeſſet, ut recipere nihil licuerit. Prodiere tandem exercitationes Heinſianæ in novum Teſtamentum. Fore puto ut adverſus eas ſcribat ac ſingula pene refellat Salmaſius, niſi interceſſione amicorum Heinſii ſufflaminetur. Exiſtimabat Heinſius ſe ſic cum hoc doctiſſimo Burgundo agere poſſe, uti tecum, mecum & tot aliis ſolet. Sed eſt Salmaſius omnis injuriæ gravioris impatientiſſimus. Hæc raptim; quia jam jam currus adſcendendus erat Hagam ituro, quod bene vertat. Vale cum omni familia & ab omnibus meis ſalve.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxix. xxv Sept. *Tuus æternum,*

G. J. Voſſius.

CCCLXVI.

CCCLXVI.

V. Cl. Joanni Beverovicio *ſuo*, Ger. Jo Voſſius *S P. D.*

VAldè me ſollicitum habuit morbus tuus, de quo ex variis inaudiveram. Nunc de reſtituta valetudine, gratiſſimum attulit nuncium præſtantiſſimus Colvius noſter, atque ita magno me gaudio implevit. Nec ſolum lætari me puta, quia amico melius ſit, & tali quidem, qui de publico benè mereri & poſſit, & velit: Meipſum gaudeo liberatum anxia de te cura. Valde enim coquebat animum meum. Nec enim ignorare potes, quanti à teneris quoque annis fecerim ingenium tuum; quo cum eximiis quibuſque certares, vulgares vero animas, albis præverteres quadrigis. Hujus me judicii pœnituit nunquam, ac pœnitere, ne poſſit, ſedulò caves, diſpergendo per orbem tam præclara ingenii, doctrinæque monumenta. In his Ideam Medicinæ veteris; in qua tamen ob tam vaſtum argumentum, tum demum omne punctum tuleris, ſi iterum manum admoveris, non quidem ut cuncta quæ poſſes ex antiquis dicas (id enim laboris prope eſſet infiniti) attamen propemodum alterum tantum adtexas. Ad hoc quidem, ſi mei res arbitrii foret, non minorem tibi annorum numerum concederem, quam eſt Muſarum. Niſi ſatius putes, ut annis Charitum numerum æques: poſt novennium autem, tertio prodeat idea tua, non minus conſummata illo futura tempore, quam Plato eſſe voluit Ideas ſuas, vel ſaltem quando non ſinit humana imbecillitas, quam proximè abfutura, ſi cum aliorum induſtria comparetur. Vides quid de te cui adhuc virent genua, ſperare auſim. Mihi de me ſpem ejuſmodi concipere, nefas: quando frigida ſenectus deinceps artus debilitabit; ſanè anno hoc Climacterico, quem ſenum multi formidare ſolent, pejus valui, quam annis proximis tribus & triginta. Nam præter Tertianam, Colicus me invaſit dolor, etiam quod antehac nunquam, Renum calculus vexavit hebdomade, & ultra; ubi dolor aliquantum remitteret, quæ antea avidè legeram de calculo, accuratè à te ſcripta, iterum in manus ſumpſi: fœtumque mentis tuæ conſului, quia parentem ipſum coram minus poſſem. Jam vero tres ſunt menſes, quod malum id non recurrit: credo in Morboniam, unde malum attulerat pedem, rediit, me ſalvo ac ſoſpite relicto; quod utinam Deus diuturnum eſſe ſinat? Intelligo ex Colvio noſtro prodiiſſe jam in lucem, que elaboraſti de fœminis eruditis, quare propediem pro hoc labore, gratias tibi ſum acturus; niſi vel tu ab ingenio receſſeris, non mittendo, vel ego ad ingenium rediero, tardius reſcribendo quam velles. Quicquid erit, non te eo minus amabimus. Tuum verò tam erit mihi ignoſcere, quam amici ſui ignoſcebant, magno Medicæ facultatis veſtræ ornamento Hieronymo Cardano: qui cur negligentior fuerit à ſalutationibus ac Epiſtolari commercio, ſi minus nunc locus occurrit, reperies in octavo de rerum varietate, Cap. XLIII. Hujus viri exemplo excuſabis me apud alios quoque amantes mei, ſed hoc in me vitium, ut vocant, culpantes: quaſi ego in tot occupationibus, amicorum eſſe in non neceſſariis poſſim, qui ne in neceſſariis quidem ſum meus. Præterea dices iis, hoc ſive vitium, ſive aliter vocandum, cùm primùm ab ſolis eſſet occupationibus, nunc longa conſuetudine, prope in naturam vertiſſe Habes Epiſtolam verboſam, & à ſolo tui expreſſam amore. Claudam eam ſolemni Tullii formulâ, Valetudinem tuam cura diligenter. Et cogita hoc mecum petere, tam multos, qui adverſa valetudine, ad te recurrunt; etiam illos qui te non viderunt, ſed mecum tamen, ex utiliſſimis laboribus tuis, præcepta hauriunt valetudinis, vel tuendæ, vel recuperandæ. Præter morem de ſalutandis amicis, non adſcribo. Id laboris nunc melius imponam communi amico Colvio, qui has tibi literas daturus.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xxxix.
poſtr. Idus Sept.

CCCLVII.

Hugoni Grotio. Lutet. Par.

Illuſtris & ampliſſime Domine,

CUM propter urbis nundinas, Lyceo noſtro hebdomadis unius feriæ forent, committere non potui, quin tam bonam occaſionem amplecterer, excurrendi Hagam, partim ut inviſerem ampliſſimum & amiciſſimum Georgium Ratallerum Dubletium; exceſſu optimæ & ſanctiſſimæ uxoris ſuæ Schoterboſſiæ mœſtum; partim etiam, ut coram ſalutarem heroinam conjugem tuam; quam lætus ſalvam ac ſoſpitem comperi; lætiorque audivi læta omnia referentem de te ac tuis. Dum hic ſum, redditæ mihi à te literæ ad Iſaacum meum. Ex iis video, te non accepiſſe faſciculum illum, quem per Bibliopolam Pariſienſem miſeramus. In eo inter cætera, erant literæ meæ de valetudine adverſa, qua uſus ſum Climacterico hoc anno. Video, & alias quaſdam non traditas tibi, uti

uti neque illas Manaſſis Ben-Iſrael; ſed de his jamdudum ſum id arbitratus, ob quædam, quæ ex filiis cognoram. Exemplar igitur Amſtelodamo mecum attuli, ut hinc mitterem. Unarum, quas ipſe ſcripſeram, exemplar retinui, manu filii exſcriptum. Mittam ubi rediero domum, modo tanti id ſit. Tandem prodiere Exercitationes Heinſianæ in N. T. Credo eas jam acceperis, priuſquam hæ tibi literæ reddantur. Obiter pluſcula luſtravi; ac quanto penitius inſpicio, tanto vehementius ardeo deſiderio eorum quæ ante tot annos elaboraſti in eoſdem ſacri Inſtrumenti libros. Utinam vero & clariſſimo Salmaſio pertexere detur ejuſdem argumenti labores quos promiſit. In iis refellere illi animus eſt innumera ab Heinſio dicta: imò omnia quæ de ſuo deprompſit penu. Facilè credo, hanc contentionem, non parum detracturum nomini Heinſiano; ſed partim eo me ſolor, quod nemo ignoret, ipſum ſibi hoc malum intriviſſe; dum perpetuus eſt in traducendis omnibus, quibus præclarum eſt in Repub. literaria nomen: partim ac imprimis iſto, quod contentionis hujus bonum ſperare liceat eventum; ſine dubio enim, multa etiam doctiſſimos quoſque docebit Salmaſius: & fortaſſe etiam Heinſius hinc diſcet, modeſtius de ſe ſentire, cæteriſque ſuis laudibus hanc addet, ut ne tam credulus ſit palpatoribus, qui eum Phœnicis, Dictatoris, Atlantis ſtudiorum Elogiis onerant verius, quam honorant. Sanè & Heinſius, & qui eum ſolum, hodie doctum aiunt (quid faciamus tam fatuis?) toti jam in fermento jacent, ſolum lecta præfatione Salmaſii, quam præmiſit libro de modo uſurarum. Quamquam ego Salmaſio author fuero deinceps, non tam acerbè hominem literis clarum tractandi, modo ipſe etiam remittere velit de illo maledicendi ſtudio. Indignum mihi planè videtur, ſic inter ſe committi homines doctiſſimos; ſed iniquum etiam majores, tellioreſque eo, quem me ſæpius nihil attinet nominare, ſic vilipendi, quaſi in Doctorum grege, nonniſi extremum locum cum ſcabioſis Grammaticis mereantur. Sed de iſto nimis multa. Audio ἀνθολογίαν tuam Lutetiæ excuſum iri. Gaudeo, ob Typos meliores; etſi meam, meorumve Operam, Amſtelodami in mendis Typographicis emendandis, probare tibi maluiſſem. Verum quid de illo ſperemus, qui poſtquam ſexennium, vel circiter (tamdiu eſt, ut exactè tempus dicere non poſſim) retinuit tot edita, & inedita Meurſii, nunc negat ſe poſſe illa excudere, & paratum dicit, remittere univerſa? Eſtque hæc eo gravior injuria, quod non Meurſius illum ambierit, ſed Meurſio, de alio cogitante, & hoc ad eam rem paratiſſimo, ille poſtularit ut commendatione mea, alteri præferretur. Scripſi ex ædibus ampliſſimi Dubletii, qui ut te colit, & æſtimat, ita amiciſſimam adſcribi ſalutem petiit.

cIↄ Iↄc xxxix.
vii Kal. Octobr.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCCLXVIII.

Cl. Salmaſio.

Nobiliſſime & undecunque doctime Salmaſi,

QUI has ad te literas defert, patria eſt Suecus, nomine Joannes Granius, ephorus illuſtris juvenis Bielkii, qui arcta affinitate inclytæ Oxenſterniorum familiæ eſt innixus. Uterque apud nos ſtudiorum cauſa ſeſquiannum vel circiter vixit. Nunc Leidam ſe conferunt. Ac Granius quidem (nam Bielkio non is ſtudiorum ardor quem optaremus) ut literarum & literatorum eſt amantiſſimus, ita nihil priùs ducit, quàm ut te videat, & compellet præcipuum literariæ ſidus Reip. Poſcenti igitur aliquid ad te literarum, denegare id nec volui nec honeſte potui. Quippe me amavit & coluit ſemper, quam qui maxime; & Bielkius is cujus ſtudiis præeſt à primariæ nobilitatis Sueciæ viro, dignitate Comite mihi fuit commendatus. Quamobrem non ingratum fore confido, ſi dum hac hieme commoratur Leidæ, bis ter ei poteſtas fiat compellandi tui, deque ſtudiis conſulendi. Mirè eum devincies, & pariter ipſos Bielkios & Oxenſternios qui eum multum amant, ob mores optimos & ſingularem illuſtris juvenis ſibi commiſſi curam. Tua de modo uſurarum, quando aliquid mihi à meis otii eſt, avide lego, nec ſatiari queo. Ut in cæteris, ita hic quoque à te congeſtus doctrinarum pene omnis generis penus. Cæterum vix riſum tenui, cum me præſente vir quidam bonus doctuſque diceret, ſe librum hunc emere, non propter tam multa quæ doctiſſimos quoſque in opere ipſo doceres primus, ſed ob præfationem adverſus ſycophantam, cujus virus retundi non ex tuo modo honore erat; ſed prorſus è re publica. Magis vero magiſque in fumos abit illud de Linguâ Helleniſticâ commentum, quo ſic placebat ſibi & ſuis. Memini enim mihi amicum ejus dicere, neminem hactenus vel veterum vel juniorum fuiſſe, qui linguam novi inſtrumenti intellexerit. Idque ob Helleniſticæ Linguæ imperitiam, cujus θιάσωται ille ſolus ſit gnarus, eoque unice idoneus ad abſtruſa omnia reſeranda. Cum non ipſe ſolum, ſed etiam amici ejus tam ſtultè ſapiant, hanc larvam

Digitized by Google

larvam ei detrahi intereſt Orbis Literati. Decrêram aliquid addere de S. Antonii vita. Sed id jam à ſe factum retulit mihi filius meus Iſaacus. Nec propterea quicquam fieri velim incommodo tuo. Cogitabis, ſed cum aliquid otii fuerit à tuis, quæ prævertere æquum eſt. Uxor uxorem, filia affinem tuam, filii te plurima ſalute impertiunt.

Amſtelodami, ↄIↄ Iↄc xxxix. Non. Octobr.

Tuus tuo merito,
G. J. Voſſius.

CCCLXIX.

Nobiliſſime Salmaſi,

AB eo tempore quo domi me tuæ tam humanè comiterque & hoſpitio & menſæ ſermoniſque tui epulis excepiſti, nulla quidem dies intervenit, quum adverſa uxoris valetudo ſatis per ſe moleſta, eo dolorem augeret, quod tua lectiſſimæque conjugis & affinis tuæ præſentia hic uti ſperaveramus frui minime nobis liceret. Atque idem moleſtiſſime accidit Arlanderveniæ Domino qui quantopere delectatus fuerit elegantiſſimis verſiculis tuis, haud facile dixerim. Itaque decreverat, huc ubi veniſſetis, humanitatis officiis teſtari affectum ſuum. Dixerat de convivio, ad quod advocaſſet homines urbis lectiſſimos. Sed alterum quia innuebat potius quam exprimebat, utrum id vaſa fuerit Porcellana (ut vocant) melioris notæ conjugi donare tuæ; an aliud quippiam, non habeo dicere. Hominem tam amicum & qui me parentis inſtar coleret, ante ſex hebdomadas fatum abſtulit nobis conſanguineorum dolore magno etiam meo meorumque. Quod filio Iſaaco Scylacis editionem meditanti tam benigne communicaris, quæ ad hoc inſtitutum & aliorum etiam Geographorum pertineant, multum profecto omnes pariter tibi debemus, operamque ut poſſumus dabimus ut ne ingratos nos dicat poſteritas. Quæſo, maxime vir, in hoc amore perſiſte. Spiſſe procedunt operæ in iis quæ ſcripſimus de Idololatriæ origine & progreſſu. Metuo ne multi hic ea expectent quæ Romanam propius Eccleſiam tangant. At nos fere contenti ſumus differere de Diis Gentium. Interim in iis quæ ſyderum, elementorum & mixtorum corporum cultum ſpectent, non omnino perfunctorie pando, quæ juvare poſſint naturalis ſcientiæ amantes. Nempe non ſatis viſum ex naturæ mirandis falſam refellere religionem, niſi in iiſdem etiam mentem humanam adducerem ad veri numinis cultum. Certior fieri deſidero, an multum promoverit Typographus in illis de uſura; eoque in mandatis Iſaaco meo dedi, ut ex te de iſto & aliis exquireret. Hoc libertatis illi lubens ſcio concedes, qui fores tuas non hominis, ſed humanitatis eſſe hactenus expertus. Heroinam tuam conjugem & affinem tuam plurimam ſalutamus.

Amſtelodami, ↄIↄ Iↄc xxxix. Id. Octobris.

G. J. Voſſius

CCCLXX.

Viro incomparabili Claudio Salmaſio *Equiti*, G. J. Voſſius *S. P. D.*

LEidam ſe ire velle dixit mihi nobiliſſimus Eques Petrus Hoofdius, quem me hic tecum prandiolo aliquando excipere commemini. Eſt is præfectus trium oppidorum & Goylandiæ. In Belgicis poematibus, quæ plurima edidit, plane regnat. Vita ac geſtis Henrici IV. ab eo ſcriptis nihil tali in argumento vel elegantius vel prudentius dari poſſit. Scio quanti faciat viros virtute doctrinaque excellentes, præcipue duos Europæ ocellos clariſſimos, eum ad quem nunc ſcribo, & una popularem atque amicum ſuum, Illuſtrem Grotium. Quare forè prævideo, ut pedem Leidâ non efferat priuſquam te ſalutarit. Nolui igitur committere, quin per eum aliquid ad te literarum darem: ſi non ob aliud, ſaltem ut ex eo, ut viva Epiſtola, cognoſcere poſtea liceat de proſpera valetudine tua tuorumque, pro qua vota facit quicquid hominum eſt eruditiorum. De ſtudiis propriis nihil ſcribere habeo, niſi opus noſtrum quod prælo ſubjeci tardius procedere ob occupationes ſæpe minutas, ſemper denſas. Exercitationes ſacras φιλαδέλφεις, quia necdum in Bibliothecam retuli, mentem adhuc occupant. Ita fit, ut quandoque ſe quaſi ſponte in manus ingerant. Sed vix dicere poſſim, quam non ſint ad guſtum meum, dum vel aliena lego vel minuta, vel falſa. Et tamen hoc ſtomacho eſſem, ut omnia poſſim concoquere, niſi tot experimentis compertiſſima malignitas male adeo me haberet. Sed fortaſſe Deo viſum opera tua uti, ut modeſtius de ſe ſentire, melius de aliis diſcat loqui. Quod ſi fiat, ſcio te quoque paratiſſimum fore ſic errores ejus corrigere, ut honoris & amoris ergo, quantum licet, homini parcatur. Vale vir nobiliſſime maximeque, & meo meorumque nomine lectiſſimæ conjugi & optimæ affini ſalutem plurimam dicito.

Amſtelodami, ↄIↄ Iↄc xxxix. Kal. Novembris, Styl. Greg.

CCCLXXI.

Digitized by Google

CCCLXXI.

Hugoni Grotio. *Lutetiam Pariſ.*

Illuſtris Domine,

QUI haſce literas defert, eſt Johannes Chriſtianus Volhart, Jenenſis, filius Chriſtiani Volhart ſyndici Jenenſis; Nepos Joannis Volhart, Electori Saxonico, redituum, & ſacrorum ſcriniorum ſecretarii. Mater ei Anna Schræteriana, Frederici Schræteri Comitis Palatini Cæſarei, Philoſophiæ, Medicinæ, & utriuſque juris Doctoris, & apud Jenenſes Profeſſoris publici: Neptis vero Joannis Schræteri, Comitis Palatini, Cæſarei Archiatri, olim Maximiliani II. Imperatoris poſteaque ex Auſtria, ab Joanne Frederico I. Electore Saxonico vocati Jenam: qui & ab Ferdinando I. Imp. ſibi, & poſteris, nobilitatis inſignia eſt conſecutus, ſcholæque Jenenſi Academiæ nomen, ac privilegia eſt adeptus. Soror germana hujus Annæ Schræteræ matertera juvenis, de quo ſermo, nupta eſt Petro Kirſtenio, à quo & Arabicam eſſe Grammaticam editam, ſcire te arbitror. Ipſe Joannes Chriſtianus Volhart, ſcholæ claſſicæ ſpatia emenſus, præcipuè ſcientiæ naturali, & Medicinæ operam dedit; Idque in Academia Lipſienſi, Jenenſi, VVittebergenſi, & Leydenſi. Cum Galeno autem junxit Chymiæ ſtudium, uti videre eſt è Theſibus triplicis diſputationis in Academia Jenenſi, ab eo habitis. Hic à Principibus VVimarienſibus literas acceperat, ad ducem Bernardum, P. M. cui commendabatur hoc fine, ut eo Medico uteretur exercitus. Jamque in viam ſe dederat, cum intelligit de triſtiſſimo deceſſu ducis. Nob. & Ampliſſimus urbis hujus ſyndicus Guil. Borelius, eum in legatione ſua, ad Remp. Bremenſem, & Ser. Daniæ Regem, adſumpſit, partim ut Medicum, partim ut Secretarium, cujus præcipuè opera, in Germanicis Latine reddendis uteretur. Circiter annus eſt quod novi: ſemperque ſe vita, & moribus probavit: Et hac parte etiam apud me laudarunt, qui in Germaniæ eum Academiis, ac Leydenſi etiam novere. Nunc is de quo tam multa dixi, Gallias cogitat, quia rebus in dulciſſima Patria turbatis, novercam ibi fortunam extimeſcit, ignarus interea, quid futurum ſit alibi terrarum: ſed ſcis, quod ſenes etiam eſſe debent, hoc ætatis beneficio, ſemper eſſe juvenes, hoc eſt ἀελπίδας. Et iſtic igitur fortunam tentaturus, literas accepit ab ſyndico Borelio, ad Illuſt. Legatum fœderatæ Belgicæ, Dom. de Lier. Et alteras à me, ad te, Excellentiſſime Domine. Quæſo, ſi conſilio, vel auxilio juvare poſſis, ne deſis. Scio in Germaniæ hoc ſtatu, non omnia te magis in peregrino ſolo poſſe, utcumque tam illuſtri ſcis loco conſtitutus, quam minutum me hominem in tua, ac quaſi mea etiam Patria inter tot notos; ſed confido, facies quod poſſis.

Amſtelodami, clɔ Iɔc xxxix.
Kal. Decemb. St. Gregor.

CCCLXXII.

Hugoni Grotio. *Lutetiam Pariſ.*

Illuſtriſſime Domine,

HOdie ex filio tuo, qui Amſtelodami nunc eſt, lætus intellexi, decretum tibi eſſe tam multa, magnaque, quæ parata habes excudenda, Typographis dare: eaque occaſione non pauca de Blauwiis ſumus collocuti: inque his, ut tam fœdè, tot annos, Meurſium eluſerint: tandemque, nempe poſt ſeptennii circiter moram, urgenti mihi promiſſa reſponderit, ſe de operibus ejus edendis mutaſſe ſententiam, & paratos eſſe, omnia mihi remittere quæ huc, ut ederentur, miſiſſet. Scripſi id Meurſio, qui non multo poſt, hac vita ereptus. Quo tempore, & Hardervici exceſſit Iſacius Pontanus. Utrumque fuiſſe Danici Regis hiſtoricum, puto te non ignorare. Ad Typographum ut redeam: Uterque Blauwius paratiſſimus eſt, recudere commentarios tuos, de jure pacis, & belli, ſed cenſet filius, quod æquiſſimum, ſi tardi ſibi velint, luculentam illam operis acceſſionem, aliorum etiam editionem ſuſcipere oportere. Non abibit hinc filius, quin quo animo ſint cognorit. Quare de eo nunc amplius non addam, gnarus fideliter omnia, filium ad te perſcripturum. In noſtris de Theologia gentili, & Phyſiologia Chriſtiana, perventum ad ſerpentium naturam, cultumque: quibus σὺν Θεῷ illa de Inſectis ſubdam; ut ſic abſolvam, quæ ad animalium naturam pertinent. Ante eam partem, præmiſi tamen de cultu Angelorum, & Animarum: tam de natura cultuque corporum Cœleſtium, Elementorum, & τῶν μετεώρων, quatenus ex mirandis eorum, ad Deum aſcendimus. Ea puto, intra menſes tres, ſummum habebis. Tum paulum ſtrigabo, & interquieſcam: ſed mente ea, ut deinde alia divulgem, quæ nonnihil lineam aliquam expoſcant. Placet enim conſilium quod dediſti, fortaſſe tamen præverter, tertius memorati operis tomus;

tomus; in quo agendum mihi de ſtirpibus, & foſſilibus: ut ita totam rerum naturam abſolvam; quatenus quidem ſufficit inſtituto meo. Item de affectionibus rerum corporearum, in Deorum numerum relatis. Nam abſque hac parte, mutila fuerit hiſtoria de Gentium Diis. Ac denique de ſymbolica Gentium Theologia; ſive de ſimulachris, ac ritibus ſacris, eorumque cauſis. Atque in hac demum parte, agendum mihi vides, de quæſtione, quam ſuper præcepto ſecundo moves. Manaſſes quidem arbitratur ו. illud nec copulativum eſſe, nec disjunctivum, ſed paragogicum: ut ſententia ſit, Non facies tibi ſculptile ullum, cujuſcumque illud habeat ſimilitudinem. Hoc colligit ex eo, quia Deut. v. 7. Illud ו. omittitur. Scriptum enim לא־תעשה־לך פסל כל־תמונה. quod Arias etiam Montanus, *κατὰ λέξιν* reddit, *Non facies tibi dolaturam omnis effigiei.* Ac ſimiliter cœpit Onchelos in Paraphraſi Chaldæa, cujus ſic verba Fagius expreſſit. *Non facies tibi imaginem, cujuſcumque ſimilitudinis, eorum quæ ſunt in cælis, &c.* Chaldaice eſt, כל־צורה דלם quod conveniens Hebræo reddas, *ſculptile omnis ſimilitudinis.* Sanè Chaldæis, צלמא non *imago* modò, ſed & *ſtatua*, ut in Lexico ſuo Chaldaico reddidit Buxtorfius. Utcumque id eſt, videmus & Chaldæum Paraphraſtem illud ו. neglexiſſe. Cenſeo itaque ſi nudis inſiſtimus verbis non interdici eo præcepto picturam, ſed ſculptilia duntaxat: nec intercedo quominus Judæi, ſive Iſraelitæ potius, in vexillis ſuis ſigna habuerint animantium, ut Rabbini annotarunt, ad Num. II. 2. ubi de Iſraeliticis vexillis ac ſignis. Sed utcumque non exprimantur picturæ, præcepto ſecundum Hebræos ſecundo; ſatis aliunde liquet, & Dei picturam prohiberi, & cunctas cultûs gratiâ effictas. De his, ſe ſcripturum ad te receperat Manaſſes. Verum ut anticiparem pauxillis iſtis, effecit quod ne, more meo, de die in diem, differret, metuerem. Plane enim alia quam ſtudia animo agitat, Luſitanis nihil, ob paupertatem ſynagogæ, Doctori ſuo perſolventibus. Nempe ſi Judæis fides, (ut videntur mihi verum dicere) ſeſe in urbem receptis, noſtri illis eſſe familiares, negotiatio etiam ſæpe communis, ut facilè fuerit noſtris, omnes eorum artes bonas, malas, cognoſcere. Sed noſtri vel ad clavum ſedent, vel eos habent fautores & amicos. Quare non operoſum fuit ſiquid periculi, vel apud nos, vel in Hiſpaniis etiam oboriretur, illis in luto relictis, vel profunda potius palude, emergere opera eorum, qui & his, & terris aliis plus poſſent. Manaſſes igitur Braſiliam cogitat, ut illic, fortaſſe quidem Doctorem agat; ſed præcipuè tamen Mercaturam exerceat Non parum ſtudia amat, & gloriam ſitit: ſed res familiaris ſuadet, quod dixi. Nec enim eſt magna in re. Et jam ab Arauſionenſi Principe commendatitias accepit ad negotiationis Americanæ Præfectos.

Amſtelodami, CIↃ IↃCXL. Kal. Jan. ſed St. V. Planéque ineuntem hunc annum & tuæ Illuſtri familiæ, & noſtræ, tibi tuiſque æternum addictiſſimæ, proſperum, ac fœlicem exopto.

Devotiſſimus dignitati tuæ,

G. J. Voſſius.

CCLXXIV.

Lævino Warnero.

MUltum te amo, doctiſſime Warnere, quod de nequiſſimo illo Sacidia me feceris certiorem. Nunc porro opera mihi opus eſt tua. Nempe in hoc, ut ne ceſſes donec ab hoſpita illa liber nobis remittatur; vel quod proximum eum adſervandum det vel Cl. D. Heidano, quicum hac de re ſum locutus, vel Nob. & magnifico Dom. Rectori Polyandro, quem ſcio pro veteri inter nos amicitia, lubenter mei cauſa facturum quidquid poterit. Si quid juris prætendere valeat in hoc pignore, hoc quoque integrum ei poſtea futurum. Tantum ne diutius ab ea adſervetur, quæ amittere vel abalienare etiam poſſit. Non tam ſollicitum ea me res haberet ſi dominus ipſe forem. Nam ut noſti, eſt Bibliothecæ Amſtelodamenſis, unde à filio Iſaaco datus eſt commodato huic nequam Judæo, ut loca quædam ex Arabico transferret, quorum uſus eſſe poſſit in opere de vita & dogmatis Mahumedis. De hoc enim argumento filius, quem dixi, commentarium habet ſub manibus, quem propediem ſpero lucem viſurum. Ipſe hujus rei gratia filius Leidam erat iturus, ſed id non ſinit graviſſimus filii Gerardi morbus, metuo enim ne diem unum alterum poſſit ſupervivere. Nec medicis multum ſpei ſuperſit. Tanto te ſcio rem curaturum promptius ac fidelius. Convenies primum D. Heidanum, virum magnæ ut doctrinæ ſic pietatis. Is recepit ſe conſilio te adjuturum, atque ſi opus ſit conventurum ſupra hoc negotio & D. Rect. magnificum & Ampliſſ. D. Prætorem: qui non modo in poſtulato tam honeſto & æquo, ſed etiam amore mei, libens in hoc

negotio gratificabitur nobis. Plura nunc ſcribere non libet, nec licet, ita tam ægritudine filii quam aliis diſtinear. Propediem, ut ſpero, gratias tibi agam, pro negotio feliciter confecto. Salutem plurimam dicito illuſtri D. Baroni Kyntzy.

Tuus,

Amſtelodami, An. 1640. Mart. G. J. Voſſius.

CCCLXXV.

Claudio Salmaſio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

VEhementer, ut debui, dolui, poſtquam cognovi ex filio meo Iſaaco de exceſſu nobiliſſimi & maximi parentis tui Senatoris, quæ malis temporibus laus eſt optima, integerrimi, ſuaque commoda præcipue publico demenſi. Hoc enim conſtans de eo bonorum eſſe judicium, ſæpius ex iis intellexi, quos non paulo me melius ſcire convenit res Gallicanas. Præclara adeo famâ deceſſiſſe tanto plus luctui tuo adferre ſolatii oportet, quanto minus in noſtra eſt manu quomodo naſcamur vel etiam educemur; ſed neque tum cogitandum quantum & quam bonum parentem amiſeris, quàm quod hoc eum ætatis præmiſeris. Cum enim moderata eſſe conveniat vota noſtra, puto non multo ulterius te auſurum à Deo nunc poſcere liberis tuis parentum ſuorum vitam, quam ætatis ejus quâ parentem tuum Deus ad ſe advocavit. Hæc ut cætera melius me perſpicis, ut nihil attineat ea nunc ob oculos ponere quæ ſacri nos docent Doctores, vel etiam optimus quem paras, Epicteti interpres Simplicius. Cujus quando incidit mentio non poſſum omittere, quin addam illud, multum me gaudere ac tibi æque & publico gratulari, quòd jam ad finem perduxeris tuos de re fœneraria commentarios; planeque id confidere fore intra menſes non ita multos, ut tibi quicquid bonorum doctorumque eſt hominum gratias etiam agat, pro Epicteto Simplicioque tam bene ingenii doctrinæque tuæ face illuſtrato. Plane enim ita habe magnam jam eſſe ejus operis expectationem. Interea maturandum veriùs quàm feſtinandum, non operis dico cauſa, ſed tui: qui quomodo tam multis & operoſis nunc ſufficere poſſis in ea corporis imbecillitate, ſatis mirari minime poſſim: etſi ipſe pro vitæ meæ genere (ni fallor) laborioſus ſatis. Quare ſic publicum te attendere velimus omnes ut etiam reſpicias te & uxorem optimam & liberos parvulos: quorum non minus quàm Reip. Literariæ intereſt, ut diu te fruantur ſoſpite ac ſalvo. Hoc tanto facilius conſequentur, quanto tu conſtantius malevolorum artes ac furorem perrexeris contemnere. Mea ac liberi ſalutem plurimam lectiſſimæ conjugi & optimæ affini tuæ adſcribi petierunt.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xl. 3. Kal. Mart.

CCCLXXVI.

Claudio Salmaſio.

Vir illuſtris doctrinâque incomparabilis,

FAcio non invitus, ut Deorum liberos, hoc eſt, juvenes præclaro genere natos, vel conſilio vel auxilio juvem, præſertim ſi operam requirant meam. Nolui igitur Nobiliſſimo Reii literas ad te negare, quo commodiori occaſione fruatur & adſpectu & alloquio tuo: Juvenis eſt vita & moribus probatiſſimus, eruditionis & eruditorum amantiſſimus, & ante biennium vel circiter (ex quo tempore ſtudiorum ergô in urbe hac Amſtelodamenſi fuit) multum mihi commendatus ab illuſtriſſimo ſuo parente ſereniſſimi Poloniæ Regis tum Legato, partim ad fœderatæ Belgicæ ordines, partim ad Magnæ Britanniæ ac Daniæ Reges. Huic velut Achates aliquis à parente additus eſt Eraſtus vere ἱερός; quippe vitæ inculpatiſſimus dignus parente egregio apud ſuos Theologo filius, qui & non aſpernandam apud Britannos in Philoſophia ac Theologia doctrinam eſt conſecutus. Confido te facilem fore in iis admittendis. Illi vero ſic humanitate utentur tua, ut non abutantur, gnari ſatis non eſſe in publica peccandum commoda. Alterum quoque eſt de quo aliquid ſcribendum putavi: Adfuit mihi ante paucos dies Paſtor Eccleſiæ ejus quæ in urbe hac Auguſtanam ſequitur confeſſionem. Narravit is mihi aliquando tecum collocutum Joannem Caſparum Scherrenberk, qui illuſtriſſimo Comiti à Warthen eſt à ſecretis, huic Scherrenberkio te pollicitum libros quoſdam te tranſmiſſurum Dreſdam ad nobiliſſimum Dom. à Friſen Electoris Saxonici conſiliarium. Hoc ſi factum in mandatis habebat, ut pretium vel mihi, vel tibi, vel Bibliopolæ annumeraret. Interea jam habere ſe aiebat tua de uſuris, Epiſtolas Caſauboni, Petavii Rationarium temporum, Velleium filii, & orationem noſtram de Hiſtoria. Quo magis me penetro in exercitationes noſtri

ſtri, ר'נ'אר, ſive Graio malis nomine Theocriti à Ganda (hoc enim titulo Poematia quædam Belgicè edidit) tanto magis in mentem venit vetus illud,

Καλὸς Θεόκειτ© ὁ μόνος ἀνθρώπων ὁρᾷ.

Id quo publico bono deluceat magis, longam tibi à Deo vitam & valetudinem exopto, teque etiam ut hanc ſedulo cures plurimum rogo.

Amſtelodami Anno cIↃIↃcxxxix, vel ſi ab ipſo natali Chriſti potius quam Kalendis Januariis annos putamus cIↃIↃcxL: qui ut felix tibi decurrat, & felicior ſæpe redeat, iterum iterumque comprecor. Uxori & tuis ſalutem noſtris verbis dicito.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCCLXXVII.

Georgio Ratallero Dubletio.

Nobiliſſime & Ampliſſime Dubleti,

REm veteri & arctiſſima noſtra amicitia digniſſimam feciſti, quod in luctu ob exceſſum unicæ & ornatiſſimæ filiæ meæ ſolandum me putaris literis tuis: quæ non leve ſane apud me pondus habuerunt, ſed ſic divinæ viſum voluntati, ut luctui illi ſatis magno alterum adderet dolorem non uno nomine graviorem. Quinto enim die à funere Joannæ meæ in eundem varorum morbum (morbillos vulgo nuncupant, etſi morbus ſit ſæpe peſtilentia ipſa moleſtior, nec periculoſus minus) incidit, deliciæ meæ tuæque, Gerardus; eumque die abſtulit xvii. nempe quintæ matutinæ puncto, die xxviii Martii. O ſpes hominum inanes! nec enim facile dixero quantum mihi pollicitus ſim ab illo ingenio cum judicio pro ætate in literis tam exacto. Quæ cum pulcherrima putarem, magis tamen capiebar indolis bonitate, ita veritatis, ſive veracitatis, ita pacis ac concordiæ erat ſtudioſus, omnia domi foriſque in meliorem partem interpretando, ac prout vixit, ſic vivere deſiit: quod magnum & conjugi ſolatium adfert. Multa benigne de multis prædicamus judicio charitatis: hic non opus ex charitatis regula judicium fieri, quia aliter de exceſſu judicium ferre non licet. Omni enim tempore quo decubuit, mire patienter morbum tam gravem tulit, aſſidue Deum ardentiſſimis precibus comprecando, noſtras preces exigendo, vel ut ſacri eloquii verba prælegerentur: is, qui nec parentes, nec fratres, vel ſorores, nec ut arbitror quenquam, verbo aut vultu perſtrinxit, deplorabat, quod non ardenti ea pietate coluiſſet numen, quo oportuit, ſed fiduciam veniæ ſe repoſitam habere ajebat in miſericordia Dei patris cœleſtis, & merito ac interceſſione ſoſpitatoris Jeſu Chriſti: talis ille ad extremum uſque halitum. Sic ut vir perdoctus, cum nocte quadam vigilaret, faſſus ſibi ſit lachrymas excuſſas, dum videt, tanto ea in ætatula meliorem ſe, magiſque χειραγώγει. Verbo ut dicam, exemplo cunctis, omnium judicio fuit, nec meliorem ego mihi, uxori, liberis adhuc ſuperſtitibus exopto. Idemque de ſe prædicat matertera quondam Diamantia, nunc Nærana. Quæ fuſius ad te unum perſcripſi, ut qui præ cæteris dolebis mecum, idem mecum gaudeas, quod eum non amiſerimus ſed meliores in ſedes præmiſerimus. Editionem Valerii Flacci, & Cenſorini commendavit fratri Iſaaco. Utrumque enim opus abſolutum. De Nobiliſſimi Mylii negotio meminero, hactenus nihil licuit: imo nec typographo Cornelio Blawio, qui eodem morbo amiſit conjugem νεόγαμον. Vix enim tribus ei fuerat menſibus nupta. Exequiæ filii futuræ die Saturni hora prima pomeridiana. Id non addo, ut eas cohoneſtes (ſcio in tam parvis liberis, & paterna illa ſollicitudine exigi non debere nec fieri poſſe) ſed ut omnium ſis gnarus. Significabis hoc ipſum Ampliſſimo Senatori, & cognato, ut nunc loquimur, veteri amico Davidi Rutero, ex quo conſanguineorum filii facile intelligent cæteri.

Raptiſſime, *Amſtelodami*, cIↃIↃcxL. xxviii. Martii.

Tuus Totus,

G. J. Voſſius.

CCCLXXVIII.

Claudio Salmaſio, G. J. Voſſius S. P. D.

REcte ſentis, nobiliſſime Salmaſi, graviſſimum eſſe hunc caſum qui me afflixit gemina prole amiſſa: in quarum una Mater, in altera ego, imo ambo in utraque multum adeo fiduciæ reponebamus. Sed ſic humana ſunt omnia in quibus ſolatio nobis divina eſſe voluntas debet. Huic ſoli acquieſco quia ſolus novit Deus, quid Parentibus expedierit, quid Liberis. Et magni eſt divini erga nos amoris argumentum, quod conſtanti adeo in

Deum & Chriſtum fide abierunt. Gerardus verò tam in graviſſimo morbo cordatus & patiens, tam aſſiduis ad Deum precibus intentus adeoque ardentibus ut omnibus tam admirationi quàm exemplo foret. Non meliorem mihi vel meorum cuiquam exceſſum exopto. Et tute aliquid etiam illud eſſe fateberis, quod pulchella reliquerit ingenii doctrinæque ſpecimina, ut non abierit hinc, niſi pro ætatula bene de publico meritus. Quare omnino ſic etiam illum amiſiſſe quam nunquam habuiſſe quem Deus mihi non debuit, malo. Dolet verò ex animo quod intelligam male tibi à pedibus eſſe; Metuo ſubinde ne hæc tibi proveniant à ſtudiis immoderatis, cujus ego intemperantiæ ſæpius accuſor ab amantibus noſtri. Non poſſum verò mihi perſuadere eſſe hoc imbecillitatis, inde quod nimis ad animum revoces calumnias hominum malorum, quarum ſpecimen, etiam ex verſiculis huc tranſmiſſis, perſpexi. Ringebar quidem, ſed neque ridebam ſtultitiam minus. Et video mecum ſentire optimum ac doctiſſimum quemque. Collocutus autem ſum cum multis, tum hujus incolis civitatis, tum vicinarum etiam, & qui ab oris venirent exteris. Magis magiſque ſordent, quod ſic tecum agant, Acheronta etiam ſi poſſunt (pii ſcilicet homines) moturi adverſus te. Sed non mereatur ut diutius iis immorer. Cætera ex filio cognoſces Iſaaco. Uxori optimæ & affini tuæ ac liberis à me ſalutem conjux adſcribi voluit.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xL.
ix Kal. Aprilis.

CCCLXXIX.

Joanni Meurſio *Juniori* S. P.

VAlde me, mi Meurſi, afflixit exceſſus clariſſimi & ſummi viri, parentis tui: non me ſolum, ſed omnes meos: Uxor mea vicem dolebat matris tuæ; filii, tuam; filia, illam ſororis tuæ: interea ut nobis, ſic & vobis ſolatio eſſe debet, quod terrenam hanc vitam meliori commutavit; quod æternum vivet nominis ſui fama: quod etiam in liberis vivet, te imprimis, quem paternæ virtutis ac doctrinæ æmulum fore pollicemur nobis. Eam in nobis fiduciam gignit cum ingenium, & ſub tanto doctore, parente tuo, educatio, tum ſpecimen illud doctrinæ, quod, ut paternæ adderetur Cretæ, tranſmiſiſti. De eo edendo curæ mihi erit. Sed hactenus non licuit cum Blauwio colloqui, quia uxorem quam vix tribus habuit menſibus, amiſit, & adhuc totus luctui ſe dat, me quoque hiſce tribus hebdomadibus, intra quas literæ mihi tuæ redditæ ſunt, domi detinuit, tum obitus unicæ ac dilectiſſimæ meæ Johannæ, tum graviſſimus morbus filii Gerardi: de quo parum ſpei poſſe vel diem ſupervivere: fiat voluntas Domini, quem interea oro, ut nobis conſervet tam carum pignus, modo & nomini divino glorioſum, & nobis filioque ſalutare ſit. Eripuere mihi filiam morbilli, ut nunc vocant, morbus Epidemicus ac mire malignus: quo & filius decumbit. Huic tamen longe majus à febri, continua & ardentiſſima, quam morbillis ipſis periculum eſt. Non potui committere, egregie & amiciſſime juvenis (noſti illud Iſocratis πρέπει τὲς παῖδας, ὥσπερ τ̃ οὐσίαν, οὕτω καὶ τὴν φιλίαν τὴν πατρικὴν κληρονομεῖν) quin in ſummo licet dolore, & animi anxietate hæc pauca ad te exararem, præſertim rogante id Severino veſtrate mercatore. Cui & monumenta tradidiſſem paterna, de quibus ſcripſiſti; ſed aiebat ſe terra iter facturum, eoque nihil hoc tempore ad vos præter litteras poſſe perferre. Captabo ipſe occaſionem aliam niſi Blauwius mutato conſilio, editioni ſe accingat. De omnibus colloquar tecum literis proximis, ſi Deus & valetudo permiſerit. Ego & omnes mei matrem tuam, & liberos optimos peramanter ſalutamus, omniaque offerimus officia, quibus utilis his terris opera noſtra eſſe poſſit. Plurimam etiam ſalutem dicito clariſſimis viris Stephanio & Laurembergio.

Amſtelodami,
cIɔ Iɔc xL.
viii Kal April.
St. Gregor.

Tuus tuorumque,

G. J. Voſſius.

CCCLXXX.

Georgio Ratallero Dubletio.

Nobiliſſime & Ampliſſime Dubleti,

JAM ab aliquot retro annis graves & crebræ fuere Domini viſitationes, ut ἐμβατεύοντες cum Scriptura & Eccleſia loqui ſolemus. Itaque quoties cogitatio eo defertur, metuo ne hic ceſſet manus Domini: ac ſi aliquantum temporis ſine gravi incommodo labatur, in lucro illud pono, & gratias ago bonitati ſupernæ. Quod ſi plane ita divina ferat voluntas, ut alia me maneant adverſa, ita fore prorſus confido, ut qui vulnerat, etiam ſaucio ſpirituale ſuum balſamum affundat. Nihil pium ex nobis, ſed in Chriſto omnia poſſumus. Neſcio ecquid audieris de nova diſputandi

di via, qua ſola confiſi Pontificii in quovis dogmate provocant noſtros. Huic ſe oppoſuerat Calixtus, Theologus Confeſſionis Auguſtanæ, & quidem, ſi quid judicare de his valeo, facile omnium, qui eam in Religione Chriſtiana ſententiam profitentur, doctiſſimus & cordatiſſimus. Huic reſpondit vetus ejus condiſcipulus, Ducis Wimarienſis, qui nuper vita exceſſit, præceptor, ſed poſt deſertos Lutheranos Abbas Pontificius: Abbatia autem ſua à Sueco milite ejectus, ac inde in Bataviam profugus, ubi nunc tertium quartumve annum agit, vir doctus, & perhumanus, nec infacetus. Hunc aliquando ad me perduxere Overbequius P. M. & Joachimus Wiikefortius: ac fine hoc illo, ut de uno altero capite eorum, quæ inter Pontificios & noſtros controverſa forent, diſſertaremus. Poſtea idem ſponte etiam ſua ad me venit non ſemel: ſæpiuſque de nova illa differendi arte, ut vocant, collocuti ſumus. Quia vero quam inſiſtat diſputandi viam, non aliunde melius quàm ex apologia ejus contra Andabatam Helmeſtetenſem, hoc eſt Georgium Calixtum, cognoſcere eſt: eo geminum ad te exemplar ex quaternis quæ dono accepi, tranſmittendum putavi. Unum tuo inſerviat uſui, cujus ego in talibus etiam judicium magni meritò facio: alterum clariſſimo Riveto vel ipſe dabis, vel per famulum mittes. Cauſam conſilii mei, ubi otium erit, facile ex te cognoſcet; nempe propterea illum potiſſimum elegi, quia ex Theologis Fœderatæ hujus Belgicæ κριτικώτερον, & controverſiarum quæ nobis ſunt cum Eccleſia Romana intelligentiorem ſcirem neminem; amicus quidem meus pervetus putat Nieuhuſium toto opere σοφίσματα nectere, cui non per omnia adſenſero; ſed puto etiam iſtis conditionibus palæſtræ quas præſcribit, cauſam noſtram ſuperiorem fore. Et illius rei ſemel iterumque experimentum diſſertando illum in modum cepi. Sed de iſtis pluribus aliquando coram: ubi & valetudo meorum, & feriæ publicæ excurrendi ad vos facient poteſtatem. Omnes mei te plurimum ſalutant.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XL. pridie Idus Aprilis. Quo die ſi fuiſſem Hagæ, non commiſiſſem quin illuſtris legati Suecici Joachimi Camerarii recta petiiſſem domum, eique & familiæ in multa ſæcula omnia eſſem fœlicia comprecatus: Nempe quia hic eſt dies ille, quo lucem primum Banbergæ ante annos CXL. vidit avus ejus Joachimus Camerarius, quo viro, ut cæteras ejus laudes taceam, nullus in Germania melius eſt meritus de literis Latinis pariter & Græcis. Ubi ſponte ſe occaſio obtulerit, ſalutem plurimam & Dom. Legato, & filio, generoque dicito.

CCCLXXXI.

Andreæ Riveto, *ſummo & Theologo, & Amico*, G. J. Voſſius *S. P. D.*

GRave omnino eſt geminum illud vulnus quod accepi: præſertim illud de filio, ea in ætatula iſtac eruditione, ea inſuper vita ac moribus, ut in illo minus deſideraram quam meipſo. Sed ſic quoque plurimum debeo numini, quod egregiam hanc prolem mihi donarat, vel potius commodarat. Non leve eſt quod monumentis ſuis vivet in hominum memoria: Majus, quod nomen ejus inſcriptum ſit vitæ melioris. Quare omnino malo, hunc datum mihi filium, quam ſi Deus dediſſet nunquam: planéque pro eo quoque beneficio debitorem me agnoſcam ac profitebor ſemper. Non facile autem dixero, quam mihi gratum fuerit, quod me literis tuis ſolandum putaris; nec Deus qui hunc tibi animum inſpiravit, Epiſtolam tuam in me infrugiferam eſſe ſinet. Idem dixero de literis quas nudiuſtertius ad me miſit ὁ πάνυ Salmaſius. Cujus quando nunc mentio incidit, diſſimulare non poſſum quam male me habeat, quod Leidenſium nonnulli loliginis ſucco pleni, inſaniendi adverſus eum finem faciant nullum. Non ſatis erat ubique eum traducere, niſi & neſcio quem, ſancto Martyri, qui Tertullianum ſuum doctorem vocare ſolet, cognominem, verum moribus, ut ex ſcripto apparet, valde diſparem, inſtigarent ad ſcribendum pro manibus, ut ipſe loquitur, Cunæanis? Profecto, ſi quoties quis à defuncto modeſte diſſentit, pro manibus ejus liber debeat prodire; contra quem non eruditorum immanes pro manibus libri ſcriptitentur? Te, meque etiam hæc maneat fortuna, nec enim poſſumus negare, quandoque à priorum nonnullis nos abire. Et qui aliter poſſimus, cum illi ipſi ſæpius abierint ab iis, qui fuerant, nec conſenſerint ſemper cum illis, qui eſſent; ad hæc quid fieret Ariſtarcho, à quo ſæpe adeo acerbe, & præter meritum ullum vapulat Nonnus? Non metuit ne quis ſcribat pro manibus Nonni? Cujus ſancta anima poſtquam mille & ultra annis in Domino obdormivit, nec ulli gravis fuit, multorum vero mentes ſacro pavit alloquio, quaſi inquietata, & quantum in ipſo fuit Ariſtarcho, velut cœlo devocata fuit ad cauſam Leidæ dicendam pro opera honori Chriſti, & Evangelii illius impenſa. Num ullum talis rei exemplum habemus

habemus à longe plurimis retro ſæculis? Crede mihi, optime & prudentiſſime Rivete, non eo hæc fine à me ſcribi, quod lubido me teneat obſtrigillandi quemquam, nedum illum, cui male licet merito, ob doctrinam & quia collega fuerit, honorem ſuum debeo: ſed ſolum hæc à me dicuntur, quod ferre non poſſim tantum eruditionis & candoris divortium, propter quod etiam doctiſſimi multi ludibrium indoctis debent. Nempe ſic cum iis agitur, ut domi ſint talpæ, Argi foris, imo oculatiores Argo, quippe qui videant etiam quod non eſt. Miſſi ad me his diebus verſiculi virulenti in Salmaſium, nempe ex eorum quos dixi officina, ut quidem ad me perſcriptum, & poſtea ſermone eorum didici qui Leida venirent. Et addunt, non hic ſtaturam rem, ſed de vi cogitari. Verum ego caſſas hæc terriculas puto. Sapient magis; nec hoc boni ſirint. Orandus interim Deus nobis, ut meliorem hominibus mentem inſpiret, ad gloriam ſui nominis, & honorem ac utilitatem Reip. Literariæ, cui ab moribus illis magis magiſque eſt contemptus, nulla literarum, magna quorundam literatorum culpa. Hanc querimoniam tutis auribus vel literis committere volui apud te, cujus ut rara doctrina, ita eximia pietas ac prudentia, & erga amicos fides, nota eſt omnibus iis qui penitius inſpexere. Vale, vir maxime, & amare nos tui nominis cultores perge; nec optimæ ſolum conjugi, ſed ſi quando otium erit, etiam clariſſimo affini tuo Molinæo meo nomine ſalutem dic plurimam, vel huic potius ſcribe. Jucunda enim mihi ſemper fuit, eritque tam eruditi doctoris mei memoria: addo & collegæ ex quo ambo in Cantuarienſium canonicorum ordinem ſumus adſciti.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xxxix.
iii. Id. April.

CCCLXXXI.

Illuſtriſſ. atque Excellentiſſ. Domino, Dom. Gabrieli Guſtavo Oxenſtiern. *L. B. in* Kinutho, *Domino in* Toreſio, *&* Stureforſa, *&c. Regni* Sueciæ *Senatori, & Proregi, &c.*

Illuſtriſſime & Excellentiſſime Domine,

REdiit ad vos generoſus Dom. Bielkius, juvenis bonorum amore dignus, mihi quidem non modo ob genus præclarum, majorumque virtutes, ſed etiam propter indolem optimam longe ſemper chariſſimus, non modò dum Amſtelodami fuit, ſed poſtquam etiam abiit Leidam: redit autem doctrina auctior; qua parte tamen non auſim dicere, plane expleturum vota & deſideria veſtra. Sed nihil impedit, quominus etiam in patria majora addat incrementa, partim legendo ſcribendoque, partim commercio hominis eruditi ac fidi: verum ea eſt veſtra prudentia, ut de iſto melius coram judicium facturi ſitis, quam ego vel alius his verbis. Et habebitis optimum & doctiſſimum Granium, qui his diebus magna cum laude ſupremam in utroque jure lauream eſt conſecutus. Ex eo omnium, quæ ad ſtudia generoſi Bielkii pertinent, optime cognoſcetis. Eſt is vir magna pietate, ac moribus optimis, idemque ea eſt doctrina ac facundia, ut his etiam nominibus ſemper mihi fuerit acceptiſſimus. Sane in paucos incidi gentis Sueciæ, qui paria faciant, nedum ſuperarent. In curando vero juvene, cum præfectus à vobis fuit, ſumma ejus ſemper eluxit fides ac induſtria. Non facile dixerim quoties de generoſo juvene mecum ſit collocutus, inque ſtudiorum ratione, qua eum informandum putavit, non poſſum non utroque quod dicitur pollice, inſtitutum ejus comprobare. Tanto dignior, cujus à te, præclare heros, & à procerum aliis, ratio habeatur; ſive exiſtimabitis operam ejus in Academia, ſive in Reip. negotiis patriæ utiliorem fore. Intereſt hoc non modo ipſius doctoris Granii, ſed etiam nobilitatis Suecicæ: ſi enim huic viro ea virtute ac doctrina poſt operam generoſo Bielkio ſumma fide navatam, publice honor expendatur: præterquam quod eum admodum vobis obſtringetis, futurum etiam, ut eo ad ſimilem induſtriam ac fidem accendantur alii, quos nobilibus adoleſcentibus in terras exteras mittendis præficere cogitabitis. Ut nihil jam de eo dicam, quod illo munus iſtoc quod imponetis, egregie ſuſtinente (neque enim de eo dubitandum) futurum eadem ut magna ex parte ad vos redeat honor, & illi de quibus bene merebitur, illuſtribus proceribus, qui tam recte ſibi proſpexerint, gratias agant immortales. De me ſic habe, illuſtriſſime & excellentiſſime Domine, devotiſſimo me animo eſſe erga florentiſſimam gentem Suevicam; ac jam ab viginti annis, partim Leidæ, partim Amſtelodami ut potui comprobaſſe: ac ſi quos mihi commendandos putabis, nunquam me commiſſurum, ut ullum meum officium deſideretur.

Deus Opt. Max. diutiſſime tam illuſtre caput, & patriæ, ac familiæ, ac amicis ſoſpes ac incolume conſervet.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xl. Id. Aprilis.

Illuſtriſſimi nominis tui cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCLXXXII.

Digitized by Google

CCCLXXXIII.

Illuſtriſſ. atq; Excellentiſſ. Domino, Dom. Gabrieli Benedicto Oxenſtiern, *L. B. in* Morby, *Domino in* Lindholmen *&* Roſersberg, *&c. Regni* Sueciæ *Senatori & Theſaurario, &c.*

Illuſtriſſime & excellentiſſime Domine,

NON poſſum dicere quam gratæ mihi fuerint literæ ab tanto heroe ad me miſſæ, queis commendaſti mihi generoſiſſimum juvenem Bielkium. Itaque cum antea eum diligerem, poſtea etiam impenſius ejus ſtudui commodis, nec ulla in re, qua opera mea uti vellet, officium noſtrum claudicavit. Nec inutiles ei fuimus; credo tamen profectus majores deſiderabis. Sed-enim ſi nobiles adoleſcentes omnes in ſtudiis nervos intendant, merito & nobis gaudemus, & illis gratulamur; ſin fortaſſis majorem requiramus induſtriam, lætamur tamen dummodo nobis non plane perierint impenſæ; & tam corruptis ſeculi moribus, ita ſe geſſerint, nihil ut ſit quod vitæ probitati & honeſto nomini multum adverſetur. Sane indole hic juvenis eſt perbona, planeque ita fore confido, ut deinceps in patria ſi ſtudia continuet, & docti ſidique hominis conſiliis ea dirigat; id ſuppleat, quod non injuria nunc deeſſe videatur. Sed de iſto non præibo conſilio, quando optime ea ſine monitore perſpicis. Et melius ea exponet doctiſſimus Gravius, qui vir ſedulam ſemper generoſi juvenis ſuæ fidei commiſſi, curam geſſit, ſive ſtudia ejus, ſive vitam moreſque attendamus; nec dubitandum, illuſtriſſime Domine, quin excellentiſſimo nomini tuo, & procerum aliorum ſit charior acceptiorque futurus, quod nuſquam paſſus ſit fidem & induſtriam ſuam deſiderari; ſane & in hac urbe iis qui novere, & Lugdunenſi in Academia, ubi ſupremos in utroque jure eſt adeptus titulos, ab optimo & doctiſſimo quoque & amatur, & æſtimatur: atque ita eorum judicium eſt, non defore tam pio candidoque, tam docto & prudenti viro, qui vel ab honore Academico, vel civili munere, conſultum, & illi velint & patriæ ſimul, quæ multum ex eo capere poterit utilitatis: Mihi quidem id ſi contingat, jucundiſſimum erit, nec mihi duntaxat, ſed aliis etiam qui ſtudiis, & Sueciæ toti bene velint. Porro ſiqua in re illuſtriſſimo nomini tuo inſervire poſſit opera noſtra, ea ſemper erit paratiſſima; nec committam, ſi quos nobilitatis Sueciæ adoleſcentes commendandos mihi putaris, quin omni eos conſilio, & auxilio juvem, dummodo ſibi ipſis non deſint. Nihil enim jucundius mihi, quam de ſtudiis eorum bene mereri, qui aliquando columina futuri vel ſtudiorum, vel regni, vel reip.

Deus Optimus Maximus perdiu te, & illuſtriſſimam familiam tuam ſalvam, ſoſpitemque conſervet, bono regni Suecici, ac ſimul cultorum tuorum.

Amſtelodami cIↃ IↃc xl. Id. April.

Excellentiæ tuæ devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCLXXXIV.

Gerardus Voſſius, Leovino Warnero *S. P. D.*

NON diſtuliſſem reſpondere literis tuis, niſi ita fore exiſtimaſſem, ut filius meus Iſaacus Leidam hac ipſa hebdomade proficiſceretur. Nunc video id non fore, niſi ſequenti, & fortaſſe extrema. Quare ſignificandum tibi putavimus, ſi vidua illa non minori pretio reſtituere librum Bibliothecæ Amſtelodamenſi velit, & in mora periculum eſſe videatur; nos ſatius putare, ut ei id pretium annumeretur quamprimum. Sin nihil prorſus hac pauxilla mora peccabitur, poſſe rem in filii adventum differri. Videtur enim plane iniquum, ut ea quod publicum eſt detineat, nec reglutinari illud ab unguibus ſuis patiatur; niſi quatuor imperialibus annumeratis. Sane unus alter ſuffeciſſet ſolatioli cauſa, quia & ipſa ab homine nequiſſimo ſit eluſa. Poſſis colloqui cum clariſſimo & amiciſſimo Heidano. Quicquid utrique veſtri videbitur, id utroque pollice ipſe laudavero. Pecuniam ſimulac librum videro, refundam; vel ſi malis, præmittam. Gratias interim ago vobis pro opera noſtri ergô hoc in negotio inſumpta. Altero etiam nomine gratias habeo, quod mihi miſeris virulentos verſiculos illos in virum nunquam ſatis laudatum Claudium Salmaſium. Video inde, & ex aliis multis, Lugduni habitare eum inter tam infeſtos, quam ſi in mediis viveret Jeſuitis. Utinam tandem ſit inſaniendi finis. Sed metuo ne id non ante ſit, quam, qui tantopere nunc adverſantur, æſtimare ſatis ſciant divinas ejus viri virtutes, quas, ut videt, ſic ſuſpicit orbis univerſus. Sed pro animis adeo exulceratis ſpiſſe admodum id procedet. Interim orandus Deus, ut iis ſaniorem largiatur mentem: nec ceſſandum viris bonis aquam potius, quam oleum

oleum huic flammæ affundere. Vale, doctiſſime & amiciſſime Warnere, plurimumque meo nomine ſaluta illuſtrem Dom. Bar. Kyntzy.

Amſtelodami cIↃ IↃcxl.
Idib. April.

CCCLXXXIV.

Winando Rutgerſio *S. Theologiæ Doctori.*

Vir Clariſſime & Amiciſſime,

JAM pene ſeſquiannus eſt quod multis conflictor adverſis, nam & febri interim laboratum & arthritide, & colico dolore & calculo, ex quibus duo poſteriores morbi antea mihi fuerunt ignoti. Sed & conjux ac liberi prope omnes ægrotarunt, duo ex illis erepti nobis, vel mundo potius. Filia unica & ſuaviſſimus Gerardus, cujus extant fœliciſſimæ in Velleium Paterculum caſtigationes, ac brevi ut ſpero conſequentur ejus Valerius Flaccus, Cenſorinus & alii; quæ & illi honori & Reip. Literariæ utilitati fore confido. Hæc omnia (ut taceam quædam quæ dicere nolo) non mediocriter animum meum afficiunt. Corpus interim animo, animum ſpe meliorum temporum ſuſtentamus. Quod ſi ſpes ea fruſtrabitur, ſaltem non fallemur de promiſſis beatioris vitæ, ubi lachrymæ omnes detergebuntur. Nec tibi omnia ex voto fluere, indicant literæ tuæ, ac præterea ex optimo ac doctiſſimo Alberto van Filligen intelligo. Crede & hanc fortunam tuam mihi eſſe dolori maximo, omniaque tua cauſa velle ac cupere: neque unquam ulla occaſio abit, quin te commendem & dotes tuas. Parum abfuit quin voti fuiſſem compos factus Ultrajecti, ubi deſiderabatur qui ſuccederet in locum Mag. Reineri Philoſophiæ profeſſoris acutiſſimi. Pro te ſtabat profeſſor alter Philoſophiæ M. Segwertius, qui de meliore nota te commendarat, atque ea pro nomine & fama tua (hanc zelotes quiſpiam arrodebat) attulit apud proceres, quæ ex me audierat; puto confectum haberemus negotium niſi Regina Bohemica, dum hæc agimus, Palatinum quendam commendaſſet præceptorem antea liberorum ſuorum. Is igitur à primatibus prælatus, quanquam vero majus erga te erat ſtudium meum, tamen gaudeo non penitus eſſe aberratum, juvenis enim eſt eruditus, & perhoneſtus. Nec fuit tamen tale quid denegandum Reginæ, exuli quidem ſed tamen Britannici Regis ſorori, & cujus liberi forent Pronepotes Guilhelmi Arauſionenſis præclare adeo promeriti de his terris. Hoc facilius repulſam feres, præſertim cum nemo te eo aſpiraſſe poſſit ſuſpicari; imo quod res eſt, te ignarum fuiſſe omnium omnes ſciant. Aliquid etiam per amicum tentabam Hardervici, uti & alibi. Sed nihil hactenus potui, id eſt, ab multitudine competitorum: ſubinde etiam ab zelotis, quibus ſuſpectum eſt, quicquid loca incolit, ubi clariſſimus Vorſtius quondam docuit. Utinam affinis tuus mecum ſociaret operam ſuam, plus efficeremus; ſane varios variis commendat locis: in his etiam Cabeliavium Amſtelodamenſibus noſtris. Urget ut præferatur filio meo Franciſco Juriſconſulto, putabam me effugiſſe Vatinianum ejus odium erga immerentem. Sed, ut experior, ſpes me fefellit. Mihi non eſt animus par pari dare hoſtimentum. Feram ut ſoleo; imo patientius tanto, quanto ex corporis imbecillitate ſæpius ſubit cogitatio, brevi Deo rationem fore reddendam vitæ anteactæ. Vale, vir & amice ſumme, & cum uxore à me & uxore ſalve.

Amſtelodami, cIↃ IↃcxl.
Non Quinct.

Tuus æternum,
G. J. Voſſius.

CCCLXXXIV.

Georgio Ratallero Dubletio.

Nobiliſſime Ampliſſimeque Dubleti,

AB eo tempore, quo te Hagæ inviſit chariſſimus meus Iſaacus, prius quidem morbus diutinus me afflixit, mox cum aliis fuit conflictandum adverſis, ſane duris, ſed quas patientia faceret leviores. Nempe ad omnia, ut videtur, obdurandum eſt mihi, donec hæc vita durabit. Aſpera tam multa eripuere etiam mihi animum reſpondendi amicorum literis, tuis quoque tam amicis, cum ſaltem gratulari oportuiſſet honorem eximium. Sed tanta erat amicitiæ fiducia, ut facilem mihi apud te negligentiæ hujus veniam fore putarem, præſertim filio meas quodammodo partes apud te fungente. Inertiorem etiam reddebat, quod aiunt, gratulationes etiam ſeras eſſe gratiſſimas; contra quam in conſolationibus uſu venit, ubi dolor, qui callum jam duxerat, refricatur. Cæterum non modo opto, ut nova hæc ac ſumma dignitas tuæ familiæ ac toti patriæ ſit ſalutaris; ſed ita etiam fore confido, nec aliud bonorum hic judicium eſt. Negant omnes à multo retro annis ejuſmodi dignitate digniorem electum.

Digitized by Google

ctum. Solum mirantur aliqui, tam malis temporibus, ac virtuti adverſis non diutius te præteritum. Auctumnales feriæ noſtræ hac hebdomade cœperunt: nec abhorret ab eo animus, ad vos excurram. Sed uxorem domi ſolam relinquere non ſuſtineo: nam ut una ſe in viam det, id vero nihil eſt. Ea eſt corporis infirmitas; verum Junia affinis, Caſimiri vidua, nunc eſt Amersforti. Ea propediem cum ſorore Nærana ad nos veniet; id ubi erit, abeſſe domo licebit: quia ſic habebit uxor, quibuſcum ſe oblectet. In opere noſtro de Theologia Gentili, ac Phyſica Chriſtiana binis jam menſibus operæ typographicæ ceſſant; ſed vehementer ac ſuo jure urgent Indicem ac Dedicationem. Hæc etiam cauſa erit, cur excurram; neque enim morari ultra typographos licet. Ita queruntur de damno quo eos macto. Dignum laboris præmium hoc tempore, ab Anglia ſperare non auſim. Ita pecuniis opus ad bellum id quod paratur. Ex præbenda acciſæ mihi quinque libræ Sterlingicæ trimeſtribus ſingulis. Idem factum Canonicis cæteris, quare jam biennium circiter eſt, quod tertio quoque menſe ſolum viginti percipio, qui viginti quinque ſolebam. Sed ecce ne viginti quidem accipere hoc trimeſtri potui. Aiebat quæſtor, quicquid parata hic foret pecunia Regi fuiſſe dandum: eoque expectandum mihi, dum aliæ ex agris redierint. Injurato etiam mei cauſa me optare credes, ut bellum componatur. Sed cum cogito animos eorum, quibuſcum negotium Regi eſt; tum autem flabella in Anglia ipſa, item Gallia, atque utinam non his terris, vix boni quicquam ſperare poſſum. Sed nimis me diffundo, de his & aliis propediem plura.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xl. xi Kal. 6.

Tuus totus,
G. J. Voſſius.

CCCLXXXVI.

Thomæ Farnabio.

Præclare Farnabi, Vir pariter atque Amice ſumme,

QUod poſt egregia tot ingenii, doctrinæ induſtriæque tuæ monumenta, in otio iſto non dubitaris negotium ſuſcipere, novæ Grammatices concinnandæ: id quam animis vulgaribus vulgare & ipſum judicabitur, tam mihi videtur animi eſſe erecti, nec imperitorum opinione, ſed ſuo quidque pretio æſtimantis. Ac ſcio mecum probe conſentire eos omnes qui neceſſitatem hujus ſtudii intelligunt, & quanto olim in honore fuerit etiam apud principes viros. Quæ apud te referri non merentur, qui, quid hac de arte ſtatuas, facto ipſo comprobaſti. Quod verò pulchram hanc operam tuam inſcribere volueris nomini noſtro, feciſti pro affectu tuo, quem jam ante perſpexi, cum aliunde, tum ex eruditis in varios Poetas Scholiis: opera erudita, in qua cum candide laudare ſoleas, ſi qui probe alicujus loci mentem præ aliis aſſecuti videantur; ipſe etiam Achivis illis me permixtum agnovi. Gratias itaque & pro iſtoc habeo, & præcipuè pro gratiſſimo munere, quod nunc mittis. Et fortaſſe vix alteri mittere poteras, cui labor ille foret acceptior. Operam verò dabo, ut quanti te faciam, intelligas. Quod verò poſcis, ut ſicubi diſceſſeris à me, in bonam partem accipiam id factum nolim. Quid enim gravatè id feram, qui toties abeo ab aliis, & quotidie addiſcendo abire à me ipſo ſoleo? Non ſoleo morari quid ſcripſerim; ſed quid rectum putem, ac præfiſcine hoc dixerim, gratiorem mihi eſſe veritatem, quam ipſemet ſum mihi. Quare ſicubi me fugerit aliquid, quod poſtmodo mutatum velim, non ſum medicus tam miſericors, ut urere & ſecare verear illos animi mei fœtus. Atque hoc conſpicies, ſi Deus ſiverit, ut aliquando illi de Arte Grammatica Commentarii recudantur. Multa enim interim obſervavi quæ ad oram allevi Codicis noſtri; multa fors obſervabo, ſi Deus hanc mihi diutinam eſſe vitam volet. Crede mihi, Cl Farnabi, nihil arte hac noſtra operoſius, difficileque in plurimis certi aliquid conſignare, niſi quis omnes veteres evolverit cum cura, atque adeo optimos quoſque Codices MSS. adierit, vel eos ſaltem, qui bona fide variantes Codicum lectiones annotarint. Et ſic quoque in ambiguo quædam relinquentur ob tot loca corrupta à librariis imperitis, qui, quæ non intelligerent, mutare ſolent, magno rei literariæ diſpendio. Sed ſeptennium primum luſibus, & Grammatiſticæ datum, alterum ſeptennium utrique linguæ, & Elementis Rhetorices, Poetices & Logices impendi; poſteaque gravioribus ſtudiis totos inſumpſi annos quinquaginta, perque varia admodum ſtudia, pro exiguo ingenii noſtri modo me diffudi. Tanto temporis ſpatio, tantam reperi difficultatem in hocce noſtro ſtudio Grammatico, ut citius aliquis in Theologia, Juriſprudentia & Medicina, (non apud Anglos quidem, ubi tardè honores iſti conferuntur, ſed aliis etiam in terris, quas nominare nihil attinet) Pileolum conſequi poſſit Doctoralem, uti vocant, quam

ut conſummatus ille evadat Grammaticus. Tantoque gratiores & acceptiores eſſe omnibus bonis labores eorum debent, qui ut aliorum ea parte labores imminuant, ſedulo operam dent. In iis te quoque eſſe, doctiſſime vir, gaudeo. Rideant, an ringantur, non ἀγεώμετροι modò; ſed etiam, qui ſtudium hoc leviter deguſtarunt, nihil penſi uterque ducamus; præſertim quando nihil eſt, quod invideamus iſtis Suffenis, qui, quia minora ſtudia neſciunt, eò in majoribus majores ſibi videntur; cum in his etiam tanto ſint minores, quanto magis humanitatis ſtudia neglexerint. Vale, clariſſime Farnabi, ac deinceps etiam amemus nos inter nos.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xl.
prid. Kal. Sext. St. N. G. J. Voſſius.

CCCLXXXVII.

Ludovico Crocio *Theologo* Bremenſi.

Eximie & vir & amice,

Nihil hactenus, ut arbitror, ad te perſcripſi de gemino vulnere domeſtico, quorum utrumque ſuperiori menſe Martio accepi. Prius Dominus ex hac vita evocavit filiam, quam haberem, unicam, jam ea ætate, qua viro maturæ judicantur, etſi nos, quodammodo ſeptentrionis filii, non adeo calide hoc connubiale negotium terris frigidis urgeamus. Hæc res mihi permoleſte accidit: ſolatus me interea ſum voluntate Dei: eo magis quia pie adeo, uti vixerat, obdormiſſet. Dolorem quidem augebat quod tam reverita eſſet parentes, etiam complexa eſſet variarum linguarum, & artium ſcientiam, ob quam non exiguam erat laudem adepta apud eos, quibus innotuerat. Sed enim conſolabar iterum me illo, quod pietatis tam cito haberet mercedem: & quod ad terras attinet, ſi bona mundi, ſane nec mala ejus noſſet, nec jam obnoxia ſit periculo ne male nubat, vel filios nanciſcatur male morigeros, ut tot alia mittam. Vix tres erant hebdomades, quod ita mecum colluctor: cum ecce nobis etiam adimitur filius natu minimus, mihi cognominis qui cum caſtigationibus edidit Velleium: ut propediem Valerius Flaccus & Cenſorinus, ſedulo caſtigati conſequentur: poſtmodo fortaſſe Servius, & emendationum in varios ſcriptores libri. Hæc ille jam præſtiterat, cum necdum annum expleſſet primum & vigeſimum. Nempe agebat climactericum tertium ſi ſeptenariis numeremus. Uti & vix paucis cum menſibus exceſſerat Dionyſius meus, Reidani annalium interpres, adoleſcens tot vulgarium linguarum, ac præter Latinam Græcamque tot Orientis linguarum intelligens. Ejus ſpero verſionem Maimonidæi operis de Idololatria intra duos tres menſes tranſmittam. De caſtigationibus in Julium Cæſarem nihil certi ſpondeo. Ad Gerardum τὸν μακαρίτην redeo,* cujus obitus non minus quam Dionyſii ante ſeptennium magnum mihi attulit dolorem. Nam præter mores ſuaviſſimos amabam judicium & doctrinam, qua aliis etiam ætatem vincere putabatur. Quid facerem, niſi ut me ſolarer eo, quod eum jure ſuo repetiiſſet Dominus; nec tam amiſſus eſſet quam præmiſſus, nec tam ereptus nobis, qui fortaſſe eum brevi ſequemur, quam mundi hujus miſeriis. Nihil quoque periculi nunc, ne corrumpatur à mundo, poſtquam illi valedixit, & uti vixerat pie etiam in Domino obdormivit. Sane omni morbo, non fratribus modo, ſed aliis etiam & quidem ætate provectis, exemplo fuit. Poteram videri jam malis defunctus, cum ipſe in morbum incido qui me lectulo aliquamdiu affixit, diutius vero detinuit domi: ita ut vix tertia ſit hebdomas quod pedibus me porto meis. In adverſis hiſce Deus ſpiritu ſuo nos firmavit, & ut confido nos roborabit porro. Ne tibi quidem vel collegis doctiſſimis, ut ex literis tuis, & variorum ſermone intelligo omnia ex voto procedunt. Qui lites fovere in Eccleſia malint, probare in vobis nequeunt pacis iſtud ſtudium, quod ſocer ſic in Eirenico, imo Theologorum quiſque optimus, ſemper commendavit. At longe alia mala mihi eſt mens, qui vota etiam pro longiori talium vita facere ſoleo. Magnam partem hoc malum provenit ex antiquitatis contemptu, quam pro nobis ſtare certiſſimus ſum. Sed iſti ἰδιογνώμονες nihil probant, quod non didicere à magiſtris ſuis, viris ſæpe doctiſſimis, ſed non minus errori obnoxiis, quam veteres Eccleſiæ doctores, Apoſtolicis temporibus propiores, ac noſtris (hoc enim video prope in confeſſo eſſe omnibus) pietate etiam ſuperiores. Cumque vos acerbe adeo reprehendunt, utinam cogitarent quantopere à nobis alienent eos, qui Auguſtanam ſequuntur confeſſionem. Merito enim illi objectant omnia omnium εἰρηνικὰ, & tam amica alloquia, iis præcipue terris, ubi admiſſi nondum ſumus, nihil eſſe, niſi doloſos aucupum cantus ad volucres decipiendas. Nam inquiunt, ſi in pauculis cum iis facientes ferre non poſſunt, ſed fœde adeo eos traducunt: quid boni expectent de iis qui diſtare ſe profitentur totis paraſangis? Paulo iſta liberius præter morem ſcripſi indignitate rei motus. Vobis interea ſatis eſto, quod probetis vos pro batiſſimo cuique: quod poſteritas omnis

Digitized by Google

hoc ſtudium veſtrum pollice utroque commendabit: quod Deus, ut confido, magis magiſque huic ſtudio benedicet: & ſi minus in terris luculentam, in cœlis vobis mercedem rependet. Salutem plurimam clariſſimis collegis D. Bergio, & DD. Williis dicito.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xl. xx Junii.

Tuus æternum, G. J. Voſſius.

Libellum mitto de reprobatione abſoluta, neſcio cujus auctoris, ſed nuper hic editum. Anglus putatur auctor.

CCCLXXXVIII.

Hugoni Grotio *S. P.*
Lutetiam Pariſ.

Illuſtriſſ. Dom. vir undecunque maxime,

Literas haſce exarabam, in Gallias ituris, Bartholo, Thoma, Caſparo Bartholinis, liberis Caſpari Bartholini, Philoſophiæ, ac Medicinæ, dum viveret, in Academia Hafnienſi Profeſſoris, viri acutis & pereruditis ingenii, doctrinæque monumentis, per orbem celeberrimi. Præterea comitem ſe iis in viam dedit, Theodorus Fuirenius, eorum quos dixi Conſobrinus, natus ex Doctore Medico, ampliſſimi Conſulis noſtri, Andreæ Bicheri, Conſobrino Bartholinorum. Materteram uxorem habet Olaus Wormius Medicinæ in Academia ante memorata Profeſſor, cujus extant Faſti Danici, doctum & utile opus. Item liber de Runica, ſive antiquiſſima Danorum literaturâ, vulgò dictâ Gothicâ. Hæc de iis qui literas perferunt, juvenibus eruditis, ac ut cenſeo, non indignis, quos ad ſalutationem & alloquium tui admittas. Nunc de meis loquar. Poſt amiſſam dulciſſimam Joannam meam, Puellam jam nubilem, & variis artibus, ac animi dotibus inſtructam, filiam unicam: Poſt ereptum item Gerardum cariſſimum, in quo ſemper certare putavi judicium cum ingenio, pietatem cum induſtria (Velleium ejus vidiſti, & Valerius Flaccus, ac Cenſorinus, fortaſſe item alia conſequentur) in alia quoque adverſa incidi, quæ non mediocriter animum premerent; ne tamen opprimerent, operam dedi quam potui. Vix tamen dubito, quin crebrior eorum cogitatio, & uxoris mœror, aliquid etiam contulerint ad morbum, qui me lecto aliquandiu affixit, duos etiam menſes detinuit domi. Ita factum ut ceſſarent operæ, in excudendis meis, quibus prælum antea fervebat; ut item quaſi intermitterem prorſus Epiſtolare officium. Quamquam de te, altera etiam ceſſationis cauſa erat. Nam interea temporis, ſemel iterumque adfuit nobiliſſimus genere, animoque, filius tuus Petrus, qui ſæpius eſt cum Blauwiis collocutus, ac quorum opus foret, omnium te facturum certiorem recepit: ut hac parte opera mea non valdè opus foret. Nunc valetudini melius eſt, etſi non ut ſolet. Abſoluti duo tomi, Theologiæ, & Phyſices Chriſtianæ, jamque Indices concinnantur. Binos intra menſes, te viſurum opus id confido. A noſtris jam, ad majora, melioraque, me confero. Legendis iis, quæ in Novum Teſtamentum fuiſti commentatus, nequeo ſatiari. Aurea planè ſunt quæ me, imo me longe doctiores doces. Propertianum illud leviter liceat immutare:

Cedite Romani ſcriptores, cedite Graii,
Neſcio quid majus Sol opere hoc videat:

Jamque aggreſſi eſſent Blauwii excudere, niſi reſponſum expectaſſent, num typi, ac chartæ forma placeat tranſmiſſa. Vix hæc lucem viderint, quin prælo ſubjecturi commentarios de Jure Belli, & Pacis; item ἀνθολογίαν tuam, & quæ alia voles. Diatriba de Antichriſto paucis placet, qui quidem ſegreges ſint ab Eccleſia Romana: uſque adeo radices in animis omnium egit opinio illa de Urbis Epiſcopi, adverſus Deum, & Chriſtum, elatione, ſæpe ut volunt, & clariſſime ſcripturis prædicta. Sanè reſpiciens ſpatium omne ætatis anteactæ, jam à prima penè pueritia, recordor ſententia ea perſonuiſſe pulpita, nec preces publicas ſæpius fuiſſe conceptas ſine deteſtatione Antichriſti Romani, & raſæ turbæ. Quorumdam opinio eſt, ut vera diceres, non expedire, ut populus in eam opinionem veniat. Nempe non abeunt à notiſſimo utrique noſtri, Bal. Lydio, τῷ μακαρίτῃ, qui increpitus à me, quod inter multa veriſſima, quædam etiam falſo impegiſſet Doctoribus Eccleſiæ Romanæ: ubi defenſitare ea quæ dixerat, χρηστεύγετον non reperit aliud, tandem eo ſe contulit, nullo cujuſcumque penicillo ſatis fœde Romanam Eccleſiam poſſe coram populo depingi. Mihi verò præſtabat opinio, veritatem non egere mendacio, & manifeſte falſis, fidem etiam detrahi veris. Quod Ultrajectini Voetii de Diatriba ſuper cœna judicium ſit, cognoſcere ſatis poteris ex Epiſtola juvenis ad me, qui coram audiit docentem. Exemplum tranſmiſi hac commodâ occaſione: etſi fortaſſe res ipſa vix tanti, ut legere ſuſtineas, videbitur. Mihi, & hæc quam proxime dixi diſſertatio, & illa quam paulo antea commemoravi, & aliæ

Digitized by Google

aliæ mole exiguæ, pondere maximæ, plurimum placuerunt. Nec ſatis mirari poſſum, etſi divinum ingenium tuum non ignorem quomodo in Illuſtriſſimo illo onere, & ea ſalutantium multitudine, ſufficias tam multis, iiſque plurimum indictis, tum perſpiciendis, tum nos, & alios do endis. Nec minus ſtupent alii: credo & mali, etſi diſſimulent. Maximi Salmaſii opus de fœnore Trapezitico, credo jam legeris. Non erit ad palatum ſive Cloppenburgianum, ſive Voetii. Huic opus ipſum, illi præfatio reſpondet; ſed neque ringi deſinet ſacer Exercitator; adverſus quem, adeo multa aſperguntur, ſanè pereruditа. Hæc ſola nunc occurrebant.

Vale Illuſtriſſime Domine, amicorum tuis meritis prime, & à me, & Conjuge, & omnibus meis ſalve.

Amſtelodami, ciↄ Iↄc xl. xv. Junii.

Tui Illuſtriſſimi nominis cultor,

G. J. Voſſius.

CCCLXXXIX.

Ludovico Crocio Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

Summe vir pariter & amice,

PAuci ſunt dies ex quo ſcripſi: tamen amor non ſinit ut hanc etiam commodam negligam occaſionem. Obverſatur ſemper animo vitæ brevitas, & cum tot adverſis conflictatio: quæ non tacite innuunt, ſed plena voce dicunt, Jeſu, & ſponſæ ejus amantes, dum vita divinitus conceditur debere alios aliis eſſe & ſolatio & ad durandum hortamento: quod non coram modo ſermone, ſed abſentes etiam literis conſequimur. Magnam quidem moleſtiam ex eo capio, quod qui reformatam Religionem profitemur, tam ſimus deformes, nec vel veritatis ſatis ſtudioſi, vel concordiæ amantes ſatis: verum alienam culpam nemo præſtiterit, ſatis eſt, nos ſi noſtram. Quare hoc ſolum agamus, ut omnia agamus non amore hominum, ſed Dei & Chriſti: quem amorem depreciant, qui negitant eum ſecundum gradum aliquem reprobis eſſe cum electis communem. Credo jam videris veteris collegæ mei Heinſii ad novum Teſtamentum notas: fortaſſe & illa quæ à maximo Salmaſio cum alibi tum opere de fœnore Trapezitico refelluntur. Atque (ut omnium fere exſpectatio eſt) idem ſuas ipſe in N. T. novas edet. Verum ob parentis exceſſum, in Gallias ipſi proficiſcendum. Hæc res editionem annum facile, vel amplius morabitur, grande omnino opus futurum. In quo ut intelligo comprobabit inter cætera, nihil Heinſio dictum boni quod aliis fuerit indictum; quicquid de ſuo attulerit eſſe falſum, ſæpe etiam ridiculum. Scio te mirari, cum hæc legis; mirarer & ipſe, niſi τὸν ἄνδρα Salmaſium noſſem; ſed tute ex opere memorato tanquam ex ungue leonem exiſtimabis, mihi enim in toto hoc negotio nec ſcritur nec metitur. Optem ego ut concordibus animis eruditi omnes honori ſtudeant divino, non ſuo, unde illa in loquendo ſcribendoque acerbitas multis. Sed-enim annis permultis mire Salmaſius divexatus ab illo, quem, ubi improbo, reticere malo: præſertim cum ſic quoque ſatis intelligar. Quæſo per otium librum quem dixi, adire grave ne duxeris: uti & præfationem operis Salmaſii de modis Uſurarum. Hic abrumpam, quia & is, qui literas feret, & vir quidam doctiſſimus, advenere. Salutem dices collegis doctiſſimis & clariſſimis.

ciↄ Iↄc xl. iii. Kal. Julias.

CCCXC.

Maximo Viro, Franciſco Gomaro. *Groningam.*

Vir undecumque maxime,

REdit ad vos fratria cum filio; qua occaſione volui ad Te pauca perſcribere, de quibus hic inter nos locuti ſumus. Video illam de filio, mirè eſſe ſollicitam; & meritò profecto, ſi quomodo nunc in Academiis ſoleat vivere juventus, cogitemus. Nec puto authoritatis ſatis eſſe in noſtra hac ad compeſcendum adoleſcentem, ſi fortè, quod ne Deus ſinit, ab aliis ſeductus ad partem ſe applicuerit deteriorem. Plus mihi fiduciæ fuerit in te, & Nobiliſſimo Magduello, & Genero tuo. Ingenium adoleſcenti fœlix obtigit, & bona Indoles. Interim ut ætas ea, à labore proclivis eſt ad otium, ſubinde monitoris eget ἐγρηγόρου. Qualis ſi obtigerit, nihil fore puto, quod magnoperè requiratur. Quod ad rerum mearum ſtatum: ſpiritu ſuo ſolatur nos Deus, qui geminum rurſus vulnus inflixit, unicam auferendo filiam, longè ſuaviſſimam, boniſque adeo artibus excultam; filium item ejuſce ingenii, ac doctrinæ, quæ ex illius Velleio Paterculo ſatis relucent, ac luculentius ſe exerent, in Cenſorino, & Valerio Flacco, quos innumeris locis caſtigavit, &

& fratri Iſaaco edendos reliquit. Te quoque afflixit Deus, auferendo Conjugem, quæ tibi ætate adeo provecta maximè auxilio eſſe poterat. Sic ubique fit voluntas Domini; qui ſolus novit, quid liberis ſuis conducat. Gaudeo interea, quod in eadem urbe, tecum vivat Gener optimus, cum ſimilium morum filia tua: ſed quia horum jam mentio incidit, non poſſum reticere, quod mihi & aliis etiam, his in locis, quandoque in mentem venit. Arbitrabantur illi mecum, non malè te familiæ, ac publico conſulturum, ſi adhuc ſuperſtes cogitares, de Genero tuo Curatoribus Academiæ ſic commendando, ut in Profeſſorum adſciſcatur numerum. Scis numeroſam illi prolem eſſe, & quotannis gliſcere; nec defæcato ſatis animo tractari ſacra ſolent, ubi anxia rei familiaris cura ab iis avocatur. Honoris etiam acceſſione generoſa mens accendi conſuevit ad majorem doctrinam, ac nominis claritatem. Si aliter illi conſulere non poſſis, quid ſi in eum transferas profeſſionem Hebraicæ linguæ, vel ſaltem ejus partem? Ut ſi præcepta artis Grammaticæ, curioſè ac perſpicuè tradat; Tu uſum eorum, quod excellentius in ſacris ſcriptoribus oſtendas. Hoc vel tale quid, curæ eſſe velim, dum vita manet; quia ingrato vivitur ſæculo, ut vix putem, ſi humanitus aliquid tibi contigerit, cura id Curatoribus fore, propter merita tua, licet majora quàm dicere poſſimus. Exemplum ex ſoceri familia capio. Non obolo ex publico auctior ſum, propter ſoceri virtutes, & benefacta. Nec eſt, quod vel ob acceſſionem meorum laborum, quos totis jam 40. annis, bono publico ſumma cum fide ſubeo, melius ſecum iri actum exiſtiment liberi mei. Verè nimis ille Veronenſis, omnia ſunt ingrata, nihil feciſſe, benignè eſt. Primis ventis ſecundis in Gallias diſcedet Claudius Salmaſius; ad familiam herciſcundam; ſiquidem Parens ejus obiit, ſenator Divionenſis. Eâ conditione ab Ampliſſimis Curatoribus dimittitur, ut rediturum ſe promittat. Plurimùm Academiam Lugdunenſem exornat, & ab eruditiſſimis quibuſque, oraculi inſtar, conſulitur. Equidem varia magis ac reconditâ ornatum doctrinâ novi neminem. Vellem autem non tam diu rei funebris argumento fuiſſet diſtentum. Mallem dediſſet commentarios in Arnobium, Conciliumque Illiberitanum, & quæ de primatu Urbis Epiſcopi ſcripſit. Quamquam opus hoc, dum is in Gallia erit, à Lamerio excudetur. Cætera nonniſi à reditu lucem videbunt. Uti & quæ commentatus eſt in Novum Teſtamentum. Magna horum pars refellet, quæ in S. Exercitationibus prodidit Heinſius: In his illa quæ adverſus Bezam diſſeruit toto opere, propter quæ, & in Galliis eſſe audio, qui patrocinium Bezæ ſuſcipere volent, ferre nequeunt, quod religioſè adeo ſibi caveat, nequid dicat adverſus R. Eccleſiæ decreta; interim nihil penſi habeat, tanto conatu oppugnare Bezam; quem cùm ſæpè ſaltem verum pervidiſſe negare non poſſit, tamen ne in illis quidem, unquam nominare dignetur. Sed falli arbitror, qui, quod non nominet, aiunt à contemptu profectum. Potius fuit inde, quod ſua etiam in R. Eccleſia legi velit. Nam memini eum & me commovere, ut relictis controverſiis ſacris, ea ſola tractarem, quæ ubique legerentur. Quantula, inquiebat, pars eſt orbis, ubi Reformata obtinet religio? Literas etiam conſpexi, Roma ab Holſtenio, Vaticanæ Bibliothecæ Præfecto, exaratas, quibus monebatur, magis etiam, quàm in Nonni Ariſtarcho feciſſet, cavere ſibi debere, nequid in Exercitationibus offendat, ſi Romæ ſua legi vellet. Verùm quid alienus ad me animus pertinet, qui ſolum præſtare meam ſoleo culpam? Vale vir ſumme, Affinis conjunctiſſime, deque me, innumeriſque aliis benè merite. Uxor, & omnes mei, plurimum te ſalutant; uti & Nobiliſſim. Magduellum.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xl.
xv. Auguſt.

Tuus totus,
G. J. Voſſius.

CCCXCI.

Claudio Salmaſio, Ger. Joh. Voſſius *S. P. D.*

Bibliothecam miſiſti nobis, vir nobibiliſſime, vere ἀγαθῶν ἀγαθίδας, pro qua munificentia tanta gratias ago, quantas poſſum. Plurimum verò gaudeo, non modò, quod tam multa me doceas, ut & cæteros; ſed etiam, quod tam illuſtribus ingenii doctrinæque monumentis plane triumphas de iis, qui hactenus in eo ſunt, ut omne nominis decus ereptum eant. Ac quantum video, non deſinent ſpiſſis mendaciis traducere. Unde etiam eſt commentum illud de cauſa itineris tui Amſtelodamenſis. O quanto mercentur Atridæ illi, ut verum dicerent! Quanquam nec illud ſi foret, deſinerent follibus immenſis de te mendacia ſpirare. Imo ne quidem ſi perſuadere poſſent ut eo ires, quo Meurſium fugarant. Multum me recreat, quod non revoces iſta ad animum. Alioqui & ipſe moleſtius nequitias iſtas ferres. De Theolo-

go

Digitized by Google

go qui calumniæ tibi litem intendit, ſemper tale quid metui ex quo ſua edi petiit. Novi ego mores talium, idque magno cum malo meo. Spero, imo confido, valido te eſſe ſtomacho, ut & hoc ſis concocturus. Hoc ſi erit, virtutibus tuis facile ſuperabis, quod boni omnes vovent: qualium longe major eſt numerus quam exiſtimares. Id quotidie video, ut ex decreſcente indies fama inimici tui (qui non deſinit concitare adverſum te vel Acheronta ipſum, hoc eſt, quicquid διαβολικὴ amat) non obſcure colligere poſſumus brevi deſæviturum id malum. Placet, quod pagella una altera Copriano occurreris. Fortaſſe tamen non inutile, quo jam te ſponte propendere coram intellexi, ſi ubi Lutetiam Pariſiorum veneris, oſtenderis quam paucæ ſint lectionis qui hoc quod docuiſti univerſo Juriſconſultorum choro repugnare arbitramur. Tamen finem aliquem reſpondendi malevolis eſſe velim, quia id fiat cum diſpendio literarum, ſi nimis ſit diuturnum. Scis me ex parte ſcire, quam multa hactenus indicta obſervâris, quæ adhuc domi premas; non quia invideas ea publico, cujus amore ſcripſiſti: ſed quoniam qui nomini tuo invident, calumniis ſuis avocando, tantum valeant, ut editionem eorum morentur. Vel ob hoc ipſum ſi odiſſe nobis Chriſtianis quempiam licet, odio ſunt digniſſimi, qui tantopere incommodant doctrinam ſtudiis. Eruditiſſimum Crocii opus Blauwius ſe' editurum recepit, ſimulac excuſa erint Illuſtris Grotii in Novum Teſtamentum notæ. Hæ lucem videre poſſint intra tres menſes, ſi cœpto pede pergant. Nam cum demum cœperint quando Hagæ una eramus, jam quadraginta folia ſive, ut vocant, biniones excuderunt. Sed-enim quid præter gentis tuæ humanitatem & eximiam indolem tuam impulit te, ut mihi gratias ageres, quod domo exceperim, quaſi non meæ potius partes ſint, gratias agere quod hoc mihi honoris habitum ſit. Equidem magna anni parte vel ſanguine aut affinitate junctum, vel quempiam aut in dignitate conſtitutum, aut eruditione clarum hoſpitem habeo: ſed dicere hoc poſſum, nullo ſic me hoſpite lætatum omni mea vita, quam magni Belgæ in Galliis, magni Galli in hac Belgica, quos ego dies Creſſa, ut ille loquitur, nota ſoleo notare, & æternum meminiſſe juvabit, non me duntaxat, ſed omnes meos. De famula tua, quaſi moleſtiæ aliquid crearet nobis, quæſo opinionem depone. Nihil inſolens vidimus. Pro itinere Gallicano non deſinet domus noſtra facere vota, uſque dum cognoverit vos ſalvos & ſoſpites veniſſe in Gallias. Nec minoribus vobis proſequemur, potius credo majoribus, ubi intellectum erit, vos reditum parare. O felicem & exoptatum diem, quando iterum alii alios complectemur! Uxor & mei mecum Conjugem tuam plurimùm ſalutant.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xl.
v. Kal. Septembris.

CCCXCII.

Guilhelmo Grotio, J. C.
Hagam Comitis.

Clariſſime vir,

PLanè dolet, quod cum tam opiparo à te convivio ſim exceptus, nequidem licuerit, te frui familiarem in modum. Prope dixerim occupationibus iſtis tuis, quæ te inviderunt nobis, peſſimè ſit, niſi multum tibi attulerint lucri. Nam hoc ſi eſt, caruiſſe horis aliquot malo, quam damno ut fuerim amore tui. Annumeravit mihi famulus tuus, mei ut aiebat, cognominis, florenos centum quinquaginta ſex, ſtuferos quinos. Receperam ante à Matre tua, florenos duodeviginta, ſtuferos quindecim, in univerſum ſint ex uſura, floreni centum ſeptuaginta quinque. Quantum ſit reditus, centum florenorum in annos quindecim, quinis quotannis uſuræ loco datis. Sed quod Parens tuus, me ignaro, in obligatione de ſemis, & quadrante, indignum erat amicitia veteri noſtra. Quare recidendum, & Uxor, & Ego putavimus. Et niſi promptior tua fuiſſet liberalitas, amplius imminuiſſem. Sed occurrebat, fuiſſe centenos illos ablatos ex majori longè ſumma Ordinibus locata, qui quantum annumerent non ignoras. Commodè igitur hoc interpretaberis, quod vel obolum, uſuræ loco receperim, præſertim, cum dimidium duntaxat fuerit meum, ut retuli coram. Mitto ἀνθολογίαν Illuſtris fratris tui, & rectè facere cenſeo, quod malit excudi Pariſiis. Nec enim Typorum venuſtate Blauwius noſter unquam æquipararet. Notas N. T. præter Corſellium relegit Bremius, qui priori accuratior, & in iis, quæ literaturam tangunt, eruditior: ſolùm hoc me habet male, quod operas dividunt, uſque adeo feſtinante Blauwio, ut citiſſimè hac editione defungatur. Abſque illo fuiſſet, putaſne permiſſurum me fuiſſe, ut alius operæ hoc præſtaret? Sed puto eos hebdomadis ſingulis, excudere folia, ſive Biniones decem, vel amplius. Quid hic in occupata adeo vita, poſſim Ego, vel Iſaacus meus? Præſertim quando hic ſuis, illiſque fratris Gerardi, qui ſua ei moribundus com-

commiſit, ſic premitur, penè dixerim opprimitur. In meis, quibus prælum adhuc fervet, vix binis par ſoliis ſum, qu que hebdomade. Loquar tamen die craſtino cum Blauwio, nec opera mea, vel meorum, ubi utilis eſſe poſſit, uſpiam claudicabit; non modo, quia debitor ſum virtutibus, & meritis fratris tanti, ſed etiam quia literis meis promiſſi damnas. Uxori op imæ, & Matri venerandæ, Ego, uxo.que, plurimam ſalutem dicimus, atque ita habe, nihil familia mea eſſe paratius, ad commodandum tibi, tuiſque.

Amſtelodami, ClↃ IↃC xl. iv. Kal. Septembr. — *Tuus totus,* G. J. Voſſius.

CCCXCIII.

Joanni Ant. Vander Linden.

Vir Clariſſime,

SPerabam pluribus nos ante abitum tuum colloqui poſſe, inter alia de Heſychio, ut penitius mentem tibi exponerem meam: Id melius quam literis potuiſſem. Sed cur compellare denuo non licuerit, ſat gravis eſt cauſa, quam promis. Quem enim magis partus tangit uxorius, quam maritum? Jam ſpero prole ſis auctus: alter ſi eſt (ſi ſic as loqui cum illis gentium ſcriptoribus) facilem Ilithyiam comprecor conjugi, ſive malis Junonem Lucinam.

Ad Heſychium ut redeam. Sperabam eum filii mei beneficio viſurum lucem candidiorem. Nec tamen diſſimulare poſſum, paulo id tardius fore, quia nunc totus eſt in Geographicis Ptolomæi conferendis & corrigendis. Imo & de Melæ Avieni Ruſi, aliorumque editione cogitat. Hæc aliquid temporis auferent: ut fortaſſe Schotani V. Cl. editio lucem videre poſſit, priuſquam hic ſatis ſit paratus. Non abhorret igitur animus mittere exemplar quod petis: ſed ſi jam editio ſit in procinctu: præſertim ſi jam contextus partem deproperaverit typographus, ſic quoque tempori mittatur, ut in notis quas ſubjunget operi, videat ecquid melius alteri obſervatum. Clariſſimo Rigaltio miſi Onoſandrum manu magni Scaligeri emendatum, idque ante annos viginti. Editionem alteram adornare dixerat mihi clariſſimus Rutgerſius, ſed hactenus nihil conſpeximus. Nequid ſimile nunc contingat, cautio eſſe debet, præſertim cum non ignores ſcriptorem eſſe, qui eruditis ſæpius ſit conſulendus. Nemo quid rei ſit te melius norit. Quare ſolum cognoſce, quouſque perducta ſit egregii viri opera. Pro nuntio exſequar: ſi enim prævertere filium poſſit (& poſſe cenſeo) nolim peccare in commoda publica: ſolum metuo, ne ſpiſſè res procedat. Jam anni triginta & amplius ſunt quod clariſſimus Heinſius promiſit: Et multa oſtendit mihi quæ obſervarat, verum aut valde fallor, aut editurus nunquam: De Clariſſimo Schotano longe meliora ſpero, paucioribus, ut arbitror, duſtento. Quare ſi intellexeris ex eo, jam jam edendum nobiliſſimum Grammaticum, nolim in me illi quicquam commodi claudicare: ſin ſpiſſum erit negotium, quid impedit, quo minus tum mittatur, quando res magis calebit? Interim domus meæ uſui inſerviet. Illuſtri Salmaſio epiſtolam tuam mittam, necdum enim abiiſſe reor: ſecus ſi eſt, Lutetiam mittetur per primum tabellarium. Scripſi nocte intempeſta, toto enim die ex quo tuas accepi, reſpondendi otium fuit nullum. Schotanum ſaluta meo nomine, ac dicas velle me omnia ejus cauſa. Si otium etiam ſit & occaſio commoda, Collegas ſalute impertias: in his ſummos viros Mokoski, Vedelium, Pinackerum, Winſemium, Cochium. Plures non auſim nominare, ne onerem te, velut ſalutigerulum quendam, qui melius tempora locare potes. Et tamen ſi meæ res judicii fuerit, dixero non leve eſſe ſi amicis pareat, nos memores eorum eſſe. Quid magis decet eruditorum chorum? Τάχιστα.

Anno ClↃ IↃC xl. Pr. Kal. Septemb. — *Tuus,* G. J. Voſſius.

CCCXCIV.

Hugoni Grotio *Regni Suecici Legato, ad Chriſtianiſſimum Regem.* Lutetiam Par.

Illuſtriſſime Domine atque Excellentiſſime,

SImulac tuos in 4 Evangeliſtas commentarios accepi, avidè eos legere cœpi; ſed in hac occupatiſſima vita, nunc carptim, nunc ſic, ut ſæpius à lautiſſimis, ad quas invitaras, epulis avocarer. Hoc unum ex præcipuis eſt malis meis: quod uno die decies, imo vicies interpellor, atque ita bonæ mihi horæ effluant, penè cum veteribus dixerim, mala ætate. Tandem me accedit Blauwius, paratiſſimum ſe dicens ad eos excudendos. Placuit oratio. Volui igitur ei dare tertiam, quar-

quartamve partem eorum, quæ ad Matthæum annotaſti: idque eo fine ut me paſcerem reliquis, quæ reſervâram domi; ſimul ut viderem quid foret, quod offendere aliquem, tam malignis temporibus poſſe arbitrarer. Sed negavit id poſſe fieri; quia tria ſimul prela hoc operæ eſſet occupaturus. Quare nec alterum tomum me poſſe retinere. Proxima erat cura, ut quam emendatiſſimè ederentur. Dixit ſe domi habere Aialam, cui negotium id eſſet ſatis curæ futurum, nec ſeſe defore huic rei: tum autem, ultimam quam artifices illi probam vocare ſolent, perlectum iri à D. Corſelles. Negavit ille, tanto ſe labori parem: Eoque adſcitus ſocius D. Bremius. Vides quam multi diſtineantur curâ hac, ut omnia ſint correctiſſima. Et quæ vidi ſubinde, ea bonam ſpem faciunt, ſaltem pro Editione prima, ubi quam difficile ſit, non aliquando ut aliquis dormitet, ſæpiſſimè in editione meorum ſum expertus. Etſi quid humanitus erroris obrepſerit, non poterimus propterea Corſellio ſuccenſere, qui ex correctione nullum percipit lucrum; ſed totum hoc lubens præſtat, partim amore boni publici, partim veneratione excellentiſſimi nominis tui. De quo mihi optimè conſtat. Eo autem non leviter impellebatur Corſelles, quod negaret Typographus opus hoc, in quo tot Græca, & Hebræa intercurrerent, velle excudere, niſi tuo quis nomine, ſponte ſe offerret, qui corrigendæ probæ ultimæ curam ſuſciperet. Interea idem Corſelles, ut hodie ipſe mihi retulit, metuit non parùm ne ſatis ſuam operam, licet indefeſſam, probet: ſed inquit, ſi qui irrepſerint errores, id tribui oportere nimiæ Typographi feſtinationi, tot ſimul prælis uno opere diſtentis, ſic ut ſæpè uno die, ſenas etiam accipiat probas. Tum autem fieri quandoque, ut quæ ab eo, in margine ſint correcta, non emendentur à Typotheta. Quin ipſe ei fortè non fuerit domi; (quod quandoque fieri eſt neceſſe) non expectari, donec redierit, ſed Aialæ, qui ad manum, opera uti. Quid multis? Negat Corſelles, vel luculento ſe pretio deinceps adductum iri, ut tantum probarum, quinarum nempe, vel ſenarum, deinceps, uno ſuſcipiat die corrigendum. Sufficere ſingulas occupato homini; præſertim quando canis, quod dicitur, feſtinans, parere cæcos ſolet catulos. Hic ecquid ab eo ὑπερβολικώτερον dicitur, dicere non eſt meum. Vir interim mihi bonus videtur, etſi non πολυπράκτος, ſaltem tanti, ac meritò virtutum poſſides, nominis amator, & cultor. Ne illud quidem diſſimulandum putavi, aliquando, ut aiebat, culpam videri eſſe à feſtinatione, vel ejus quo uteris librarii, vel etiam tot, tantiſque negotiis diſtenti authoris. Exemplum unum alterumque, quod animo potiſſimum occurreret, afferebat. In Matth. I. 25. ἕως ἕ. *Negationem hanc de tempore ante partum nihil affirmare; ſed de tempore poſteriore: multis exemplis, ab aliis eſt demonſtratum; quibus addam locum, qui infra eſt*: ubi reſcribendum, *de tempore poſt partum. & de tempore priori.* Ac ni fallor, ſic te repoſuiſſe aiebat. Alibi, inquibat, ubi ſermo de Joſepho Arimathenſi, manu propria, addideras, *Imitatore Samuelis*: hic ille non dubitabat, quin voluiſſes, *Simeonis*, nempe juſti illius, qui expectabat liberationem Iſraelis. Rectène, an ſecus, ſic correxerit, melius ſcirem, ſi codex tuus fuiſſet ad manum. Hæc negabat ſe dicere, quaſi plus ſapere vellet, qui mortalium nemini plus, quam excellentiſſimo nomini tuo tribueret. Sed ut viderem, ſi fortè feſtinatione erret corrector, ignoſci oportere, cum neque authores, dum feſtinant, attendere ad omnia valeant. Præterea narrabat ſe literis commonitum, ut ſi quis ſcrupulus incidiſſet, me compellaret. Id inquiebat planè ἀδύνατον, quando tam longè habitans à me, non poſſit ire redireque intra horæ ſpatium: tum autem non permiſſurum id Typographum qui moram hanc non ferret. Poſtulavi igitur à Typographo, ut ſaltem tranſmitteret mihi quæ jam edidiſſet; ut per otium videam, ecquid offendam, quod in edendis, vel erratis debeat commoneri. Nihil tamen fiet, quin prius tuum judicium de iſtis cognoro. Fortaſsè jam videris, quæ adverſus diatribam de Antichriſto, ſcripſit Mareſchius. Quorum inſtinctu id fecerit, facile potes cogitare. Præfatio planè eſt virulenta. Eſt is Mareſchius Paſtor Sylvæducenſis, & ibidem Theologiam profitetur. Ut magis opus redderetur exoſum, præfationem ſic erat exorſus: 'Nuper prodiiſſe 'opuſculum de Antichriſto, eo edente, qui & 'Crellii, & Volkelii Socinianum librum edi'diſſet. Sed Janſonius, quia jam Blauwiis eſt reconciliatus, noluit ſic excudere, ne prior eos læſiſſe, vel periculum creaſſe videretur. Itaque hæc Mareſchius, ſi ſua à Janſonio vellet excudi, adimere eſt coactus. Super duobus præcipuè erit cogitandum. Unum eſt, quomodo filius peccati atque perditionis Caligula eſſe poſſit; cum Epiſtola ad Theſſalonicenſes utraque ſcripta ſit, poſtquam Apoſtolus fuiſſet Theſſalonicæ, ut ipſe Apoſtolus indicat. Theſſalonicam autem venerit demum anno Claudii XIII. ut ex Actis cognoſcere eſt, cap. XVII. & tota temporis ſerie, quæ in iiſdem Actis anteceſſit. Alterum eſt de nomine ΟΥΛΠΙΟC ubi C non poteſt aliud notare quam ducenta. Nam ἐπίσημον ς valet quidem VI. ſed in literis non habet locum, eoque in ΟΥΛΠΙΟC, nequit C haberi pro ς. Succurrent

Digitized by Google

rent fortaſſe, quibus occurrere utrique valeas; ſed ut aliter eſſet, in argumento tam obſcuro, pulchrum fuerit conjecturas ſuas doctis expendendas dediſſe: ſi quid alius præterea viderit quod magis probetur, laus ea ſit publica. Tantum abſit calumnia, malum diabolicum: adſit amor Chriſtianus; qui nunc toto prope Orbe Chriſtiano exulat, ac nuſquam difficilior inventu, quam apud eos, qui inimiciter adeo veteri Eccleſiæ adverſantur, nec quidquam, niſi novellum probant. Intelligo ſtatuiſſe Blauwios, diatribas illas ſeorſim editas, ſubjungere Notis in IV. Evangeliſtas. Verum quid ſi diſpiciatur prius, quæ inimici contra ſint allaturi. Fertilis eorum ſeges his terris, ſub duobus, vel tribus qui pariter plantant, & irrigant. Si non ante Natalem Domini, ad eas ſe accingere diatribas Typographus poſſit, fortaſſe ſat temporis habeas diſpiciendi, quid mutatum, vel additum velis; ſin illo feſtinante, excludaris temporis anguſtia, poſſint poſt ſex ſeptem menſes adjungere, primo ſolum foliolo mutato, quod additionem diatribarum teſtetur poſtmodo. Quod ad noſtra attinet, jam menſes ſunt quini, vel plures, quod Typographus in iis ceſſat. Primò fuit, quod concinnandi eſſent indices. Id ſatis moleſtum fuit negotium homini ſic diſtricto. Ubi ego paratus fui, (id jam ante ſex hebdomadas fuit) maluere progredi in tuis. Nec diſplicuit, quia interea paulum mihi licuit reſpirare, (ut cætera mittam) ſalutantium turba ſat impedito. Tamen aiunt Blauwii, ſe meis etiam hac ipſa hebdomade vacaturos, ac breviori quam exiſtimem ſpatio, omnia perducturos ad finem. Nam intereſſe ſua, ut tandem opus hoc prodeat: cujus mora diuturna multum damni fecerint. Jam menſes ſunt aliquot, quod Toparchæ cujuſdam uxor, fœmina cordata, opulenta, ἄπαις, mecum locuta, de Equeſtri honore acquirendo in Galliis marito ſuo. Occaſio inde erat, quod non alienâ eſſet in domo Dom. Arlandervenii. Quod ipſum tamen addo, illâ ut metuo invitâ. Planè enim urſit, ut præterito prorſus, cujus id nomine expoſceretur, duntaxat exquirerem, utrum, Illuſtris & excellentiſſime Domine, operâ tuâ, hoc honoris maritus poſſit adipiſci. Id ego rogare per literas neglexi, quia alia magis animum meum occupant, quam curæ iſtiuſmodi. Poſtquam tamen aurem item mihi vellit, puduit oblivionis, & negligentiæ; nec ultra dilaturum hoc negotium duxi.

Multum interea metuo, ne fruſtra ſit; propterea quod invitus ſcio, in ea dignitate conſtitutus, ſuper talibus, nihilque ad Reip. utilitatem pertinentibus, negotii aliquid faceſſas, quibus debere nihil malis. Verum ſi ut puto, non fuerit ex honore tuo, homini huic, Religione Pontificio, cæterum optimo, tui, tuorumque, noſtri etiam amantiſſimo, eam quam ambit operam præſtare; proximum erit ut perſcribas viam aliquam, quâ id confieri optimè poſſit. Id ipſi dixi; ſed videbam, malle illud honoris debere excellentiæ tuæ, quam alteri; aiebat non profecto quod minori ſe id pretio, ab illis quos compellares conſequi poſſe opinaretur, ſed quia honoratius id marito ſit, ſibi fore arbitraretur.

Illuſtriſſimæ D. Heroinæ Conjugi, quam ex Zelandia jam ſalvam, ac ſoſpitem appuliſſe confido, ſalutem plurimam meo, & meæ nomine dicito.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xl.
v Kal. Octobr. Styl.
Gregor.

Accepi à fratre juriſconſultiſſimo, de Religione Chriſtiana opus aureum, cum acceſſione Notarum, quæ plurimum illud illuſtrant, multaque etiam doctiſſimos docent. Etiam in perhonorificam noſtri mentionem incidi: quo nomine, excellentiæ tuæ debeo plurimum, & maximas ago gratias, quod non deſinas in loco tam ſublimi, proſequi me affectu veteri, vel etiam majori. Vale Decus ſeculi, & ſic raptim ſcribenti, omnia prout in buccam veniunt, vel mentem potius ignoſce, prout hactenus ſoles.

CCCXCV.

D. Guilielmo *Archiepiſcopo* Cantuarienſi.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine illuſtriſſime,

Accepi ab affine Junio geminum munus tuum, auro contra non carum, quippe utrumque aureum totum, & illud, inquam, Conſtitutionum ac Canonum Concilii Cantuarienſis ac Eboracenſis, & alterum collationis inter te, tum Epiſcopum S. Davidis, & Jeſuitam Fiſherum. Utrumque me judice, ſatis fuerit, ſaltem eſſe debet, calumniis retundendis, quæ adverſus Eccleſiam Anglicanam, ejuſque Antiſtites, Te imprimis, Reverendiſſime Domine, ſparguntur à malevolis, in unum hoc præcipuè intentis, ut in odium adductis primitivæ Eccleſiæ & Dogma-

 tum

tum & Conſtitutionum tenacioribus, ſufficiantur ocyus, qui juniorum omnia placitis metiantur. Mihi quidem utrumque opus inter κειμήλια ſemper erit, & tantillo tempore quo habui, non leviter uſui fuit, malignioribus frænandis, modeſtioribus firmandis. Sane longè alii rumores differebantur, quam his libris edocemur. Vellem, redeunte ad vos affine, per eum mittere licuiſſet operoſiſſimos labores meos de Deorum Rerumque Natura. Verum is aiebat, ſe promiſſis obſtringi, quo minus diutius hic liceret commorari. Indices jam omnium librorum ſunt concinnati; in quo non leve mihi tædium ſubeundum fuit. Solum opus excudi eos, quod mirè avet Typographus longioris moræ & ipſe pertæſus. De cæteris meis rebus quid dicam? Pro me melius omnia referet Junius, qui vivæ erit Epiſtolæ loco. Interea nos non deſinemus vota fundere pro ſereniſſimo Domino Rege, incolumitate tua, & Anglici Scoticique Regni concordia; quod tanto faciemus impenſius, quanto magis Regni utriuſque motus dolemus: De quibus aliqua attingis literis tuis longe humaniſſimis, & ante triduum acceptis (pro quibus quas poſſum, & debeo, gratias ago) ſed minime leviora ſunt, quæ poſt ſcriptas tuas accidiſſe ex nunciis haud vanis intelligo. Sed nondum imminutum eſt brachium Domini: qui licet peccatis noſtris merito ſit iratus, tandem tamen ſpero miſerebitur, ac lachrymas noſtras in gaudium convertet. Tempus ei præfigere non poſſumus: ſolus enim novit, quando quid expediat nobis. Attamen non diu abſore illud, magis ex divina bonitate, quam animis tantopere exulceratis ſperare auſim. Ac propterea iterum iterumque Deum Opt. Max. rogo, ut errantibus, ne quid gravius dicam, mentem inſpiret largiorem. Te verò, Illuſtriſſime Domine, Eccleſiæ Anglicanæ bono diutiſſime ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami, **poſtr. Non. Octob. St. Greg. Anno cIɔ Iɔc xl,**

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi tui nominis cultor æternum devotus,

G. J. Voſſius.

CCCXCVI.

Clariſſimo Viro, Franciſco Gomaro, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

JAM anni ſunt triginta, quod Leidâ excurrebas Dordrechtum ad rem herciſcundam, inter hæredes Junianos. Eo tempore memini tibi, præſente me, ſermonem fuiſſe cum Reverendiſſ. D. Compatre meo Jo. Becio de permiſſionis natura: Tu mecum & ſatis diligenter de Prædeſtinationis objecto. Fluctuabat eo tempore nonnihil animus meus, in hoc difficili argumento. Perſiſtebam in ea ſententia, quàm à Præceptoribus, præcipuè ſocero Junio, teque acceperam; in qua etiam multum firmabat non indiligens B. Auguſtini, & Proſperi, aliorumque authoritas; ſed imprimis aliquot ſacræ ſcripturæ loca, impenſius mihi favere viſa ſunt ſententiæ illi quâ prædeſtinatio creditur, fide, & perſeverantia prior; non prævia ejus conditio. Sic cùm affectus forem, non ſatis tamen videbam, quomodò eluctarer à quibuſdam, ſi vulgatiorem de prædeſtinationis objecto ſententiam ſequerer. Commodè ſic, Deo volente, evenit ut quemadmodum dixi, Dordrechtum venires, ac pluſculos illic hæreres dies. Ibi demum mentem tuam, quàm aliqui referre potiùs tentârant, quam expoſuerant, aſſequi cœpi; nec poſtea deſerui. Ita mihi viſum ſolidè occurri iſtis, quæ objectari viderem, ſcrupulumque animo injecerant meo. Gaudebam etiam, quod viderem utcumque B. Auguſtinus, Proſper, & qui eampſe ſententiam profiterentur, non iiſdem vocabulis uterentur, idem tamen voluiſſe, niſi pugnare eos ſecum velimus: quod cur ſtatuamus, cauſæ nihil videbam. Quin planè æquum cenſebam, ut quales nobis lectores exoptamus, tales nos præſtemus, tum Junioribus tum Antiquis. Interea ſubinde mihi, cum hominibus eruditis ſermo de hoc argumento fuit; ſed paucos reperi, qui ſatis caperent mentem tuam, D. Walæo, & præterea uno altero exceptis. Ac profectò metuo, ne pleriqne ex iis, qui proximè ſic adverſati, nondum percipiant ſatis, quid voles: magiſque ex ſuis hypotheſibus judicium, quam tuis ferant. Parum alioqui credibile eſt, illos adeò durè, aſperéque acturos adverſus te, cujus ſententia non uno nomine mitior eſt, & gravioribus ſubnixa argumentis; utcumque vulgò longè aliter feratur. Eo laudabilior fuerit opera, ſi per otium fuſius aliquanto Theſes tuas diducas, vel Theſium ſingulis aliqua ſubdas, quæ lucem afferant. Omninò enim altera ſententia non receptior modo,

Digitized by Google

modo, ſed ſimplicior, iis ſaltem qui, ut ait ille, numero Philoſophari, vel θεολογεῖν potius amant. Nam homini accuratiori, ſi penitius rem omnem introſpicere volet, non obſcurum fiet, longè ſolidius, ſic objectum ſtatuendo, tecum occurri iſtis, quæ adverſus illam ſententiam afferebantur à doctiſſimo Arminio. Quanquam verò ſic exiſtimo, non levi te affectum injuria, imo eo graviori, quo ætas ingraveſcit magis: tamen multa cenſeo fratribus condonanda, propter communem ſervatorem Chriſtum: qui quid nos docuerit de remittendo, neminem fugit; tu autem propter ſponſam ejus, Eccleſiam, quam abundè laceram, ſcindi ulterius miſerum ſit. Malim arma converti in Romanam Eccleſiam, & illos qui ſanctæ Trinitatis dogma, & Chriſti ſatiſfactionem, tanto ſtudio impugnant. Quæ omnia infinitis partibus, melius me intelligis. Et tamen perſtat animus, ut aliquanto, melius non dixero, ſed aliquanto tamen, talium captui quibuſcum eſt negotium, accommodatius, hoc tractes argumentum. Non ignoro ætatem, & occupatiſſimum vitæ genus; ſed ſubactum, cum in aliis, tum præcipuè infelicitate temporum, in hoc argumento, judicium, magnopere imminuet illum laborem. Nec ſi Deus ad meliorem evocârit vitam, quod ut ſerum ſit exopto, alterum repertum iri exiſtimem, qui tuam te melius ſententiam exponat. In quo quantacumque ſit modeſtia tua, facilè te mihi adſenſurum puto. Non defuturus Typographus, vel his locis: & omninò expedit, ſciant omnes ſententiam tuam non repugnare Confeſſioni Belgicæ: (quin & ego quidem ſemper iſtam hactenus cepi) illam potius illuſtrare, dogmaque acutioribus alioquin horridiuſculum mitigare, ac mollire, mirandum in modum; utcumque nonnullis, vel obtuſioris pectoris, vel præjudicio laborantibus, prima facie aliter videatur. Nempe non attendunt à Confeſſione Electionem attendi, per modum executionis, à te, ordine naturæ, per intentionis modum. Diſſimulare interim non poſſum, quid his diebus amicus, vir doctus, dixerit de hoc negotio, non improbari, quod eam ſequaris ſententiam; ſed quod adverſantes damnes: quaſi diceret, ſuccenſeri, non ob falſitatem doctrinæ, ſed ob acrimoniam cenſuræ. Equidem ſcio id in Romana Eccleſia obſervari ut in his diſcrimen faciant: quomodo damnarentur in ea, qui Thomiſtarum damnarent opinionem, de B. Virgine in peccato originali concepta. Quomodo ſcis item Bulla Pontificia damnatum Michaelem Baium; non quia ejus ſententia id mereretur, ſed quia improbari nollent aliorum opinionem. In Baii dogmatis erat, Pelagii eſſe errorem, poſſe peccatum vitari ſolis viribus Naturæ; & quædam alia hujus generis. Hoc aliorum quoque, è Pontificiis quorundam judicium eſt: qui tamen damnatos ſe cum Baio negant. Nempe quia non aliorum opinionem condemnent. Sic illam Pii V. & Gregorii XV. bullam intelligere jubent Toletus, Suarez, alii. Sed quid iſta adverſus te, qui non hæreſeos accuſes diſſentientes, uti Baius, qui diſſentientes aiebat, cum Pelagio hæretico ſentire? Quomodo modeſtius poteras diſſentire, quàm iſto modo quo ſcribis? Sed ſic dum me diffundo, nonnihil otio abutor meo, magis tuo. Quare hic ſiſto. Pro ſummo affectu erga Juniam affinem, & prolem, ego & conjux gratias agimus, quas debemus, vel ſaltem quantas poſſumus. Pro genero tuo pauca ſcripſeram; ſed ex iis quæ ſcribis, facilè video, nihil eſſe hoc tempore movendum; ne dum pro tuis adlaboras, profis alienis, & male volentibus; magiſque obſis rebus tuis. Sanè quod tu metuis, id ego paucis hiſce menſibus expertus ſum, in negotio tam ſimili, ut vix ovum ovo ſimilius eſſe poſſit. Longo tempore, magnoque molimine quædam movebam, idque ut videbatur applaudentibus, quorum ea res in manu erat. Sed in θέσει effeci quod volui: planè autem Vulpiones illi oviculam hanc (licet aliud ſonet cognomen meum) ἐν ὑποθέσει eluſere. Vides ut neſciam vulpinari. Nam iſtorum mores, ſi præſciſſem, operæ pepercissem. Nunc fruſtra mihi multæ bonæ horæ abierunt. Verùm quid mea? Nondum mihi omnium, ut puto, dierum ſoles occiderunt. Dominus providebit. Cui te, tuoſque, ac me etiam, meoſque commendo.

Amſtelodami cIↃIↃcxl.
x. Kalend. Novemb.

CCCXCVII.

Jo. Rod. Wetſtenio, Græcæ *Linguæ Profeſſori*, *S. P.*

NON diffiteor, doctiſſime Wetſteni, me tertiæ demum Epiſtolæ tuæ, vel ut te video exiſtimare, quartæ reſpondere: ſed enim hæc querimonia tibi communis eſt cum plurimis, quando intra hunc ſeſquiannum nec decimæ eorum parti reſpondi, qui ad me ſcripſere. Itaque repoſui ingentem Epiſtolarum vim, quibus adhuc deberem reſponſum. Ex primis es, cujus literas in manus cœpi, ut tandem officio ſatisfacerem. Nempe inter illud temporis ſpatium non multum licuit ſollicito

licito eſſe de hoc literarum commercio. Scire enim te velim, hoc anno meo climacterico rarò me bonâ fuiſſe valetudine, bis etiam periculoſe ægrotaſſe: ſemel initio ejus, item ejus exitu. Præter alia me afflixere nephritis & morbus colicus: quos morbos non perſenſeram antea: & ſuaves medici jubent me optima in poſterum ſperare. Compluria enim exempla ſe noſſe aiunt eorum, qui eos poſt climactericum, ſi antea nunquam, nec deinceps ſint experti. Bono igitur animo ſimus, mi Wetſteni, nec malo futuro, male ſi erit, quia nihil mali bonis. Nec illud ſeu malum, ſeu bonum dici debeat (ſed bonum potius, quia bono noſtro cœleſtis pater immittit) in morbo meo ſtitit. Et uxor vehementer ægrotavit: vixdum convaluerat, in morbum incidit filia unica, literis & bonis artibus inſtructa. Quam Deus eripuit nobis, grande ſolatium noſtrum, ſed præcipuè uxoris. Vix hebdomas erat, cum meus Gerardus, delicium illud meum, morbo arripitur. Exanthemata erant, quibus ut ante ſoror, ita & ipſe exceſſit. Utrum ejus Velleium videris, neſcio: reliquit & caſtigationes in Valerium Flaccum, ac Cenſorinum, quas propediem lucem puto viſuras. Gravis etiam morbus Matthæum ſemel iterumque invaſit. Is eſt, qui Annalium Batavicorum edidiſſet libros V. & intra hebdomadem alteros quinos prælo committet. Quid cætera memorem, mi Wetſteni, & mireris temerariam non negligentiam duxero, ſed ceſſationem. Vix dicere poſſim quam parum proceſſerit ob iſta opus meum, quo prælum antea fervebat. Eſt hoc de origine Idololatriæ ac progreſſu, & naturæ mirandis, eorumque cauſis & progreſſu inde ad cauſam principem, naturæ auctorem. Breviùs ſi malis, eſt de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana; ſed ecce breviſſime, de natura Deorum & rerum. Valde incuſor ab Typographo, quod magno ejus diſpendio, tarde adeo prodeat hoc opus; magis incuſaret, niſi fortunam domus meæ noſſet. Spero interea, intra menſes tres, quatuor, duo volumina, quorum utrumque binis conſtet libris, lucem eſſe viſura; ſed de rebus meis abunde. Venio nunc ad illud de quo magis noſſe aves. Equidem nihil magis exoptem, quam ut Centurias Magdeburgenſes edere poſſim, cum brevibus noſtris notis. Præclarum eſt opus; ſed eſt, ubi aliquid ab Centuriatoribus illis datum affectæ & anticipatæ opinioni: homines enim erant. Eſt ubi humanitus error obrepſerit, præcipuè iſtis, quæ dies poſtea docuit, at à ſcriptoribus antiquis, qui tum temporis nondum viderant lucem: vel ubi doctiſſimi homines in ſcriptoribus jam ante editis locum eſſe corruptum obſervarint. Plane ſpiſſum hoc Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ negotium eſt, multis vel tenebricoſum, vel ſpinis obſitum; ſæpe in rebus meis afflictis ſcribere volui, me provinciam hanc ſuſcepturum, quam depoſcerer; ſed ſemper reſilui, cum viderem eam rerum mearum faciem, ut nihil promittere auderem. Juvenes eſſe εὐελπίδας, magni illius Stagyritæ eſt affatum. Sed ſenecioni mihi idem hactenus fuit animus. Verum tot incurrentibus adverſis, nihil audeo polliceri. Quamobrem nihil æque exopto, quam ut alius minus negotiis diſtentus, viribus etiam animi corporiſque florentior, hoc ſuſcipiat negotium. Is eſto, qui hoc ſaxum diu jam volvit, vir clarus Ludovicus Lucius: quem ex ſcriptis jam ante vicenos novi annos. Nulla vero libentius legi quam quæ adverſus Socinianos editavit, manibus enim pedibuſque obviam eundum Sectæ, uſque adeò & Chriſti naturæ meritoque & veteris Eccleſiæ dogmatis adverſanti. Ad Theſes meas Theologicas quod attinet, excuſæ vel potius recuſæ ſunt Oxonii; ſed jamdiu eſt, quod & illa ſunt diſtracta exemplaria. Quare efflagitant plurimi, ut novam procurem editionem, diſſertationibus variis adjunctis, quæ necdum lucem viderunt, atque jam à me ſcriptæ & viris eruditiſſimis viſæ ante annos viginti. Quid Voſſius tuus de ſe ſpondeat, dum nihil illi otii eſt ab amicorum negotiis, præterquam nocte intempeſta, qua & ipſe has literas ſubito exaravi, ne amiciſſimo viro injurius viderer? Præter præſtantiſſ. D. Lucium nomine etiam meo ſaluta pulchram Buxtorfii animam, magni parentis prolem præclaram.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xl. iv
Kal. Novemb.
Styl. Greg.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCXCVIII.

Joanni Beverovicio *ſuo* G. J. Voſſius *S. P. D.*

Vir Clariſſime,

SCio jamdiu eſſe quod promiſerim gratias me acturum tibi pro munere de eruditis fœminis: quod magnopere me delectavit. Atque iſthoc quidem quod dixi, pollicebar, priuſquam eo nomine obſtringerer. Nempe ut credere aliquis poſſit, quo celerius animum meum paſcerem epulis inemptis. Quicquid de iſto ſit, ab eo tempore, quo dono iſthoc opus miſiſti, ſilui ſtrenue: non tam oblivione ulla, quam quia arbitrarer ceſſare aliquantiſ-

tiſper poſſe hoc literarium officium noſtrum in tot adverſis; præcipue morbo meo gemino, & conjugis, & liberorum, & ex hiſce etiam mortibus ſuaviſſimi Gerardi, & pro ſexu non inferioris Joannæ, unicæ filiæ meæ. Hanc taciturnitatem noſtram minus te mirabitur nemo, qui ſcias quam alioquin etiam negligens in epiſtolis eſſe ſoleam. Hoc offendit non paucos: non te Clariſſime & Amiciſſime vir, ut ſatis inde video, quod nihilominus mittere volueris Dordrechtum tuum, plerorumque liberorum, quos partim habeo, partim habui, natale ſolum, ut parentem meum mittam, quem ea in ſacris doctorem habuit, & matre mea defuncta, alteris nuptiis non indecori familiæ innexuit, ut me quoque taceam, qui pueritiæ meæ ſtudia illi debeo, & fortaſſe plura, quam acceperam, refundere ſum conatus. Quorum ut video, ne tu quidem poſteritatis pateris eſſe ignaram. Nempe ſic ſtat ſententia, quantum colligere poſſum, nullæ ut ad me, vel in publicum potius, chartæ prodeant tuæ, quæ non perhoneſte meminerint veteris præceptoris: qui tamen quando tua legit, & ſe diſcipulum lubens agnoſcit tuum. Atque illum affectum cognovi, ex illis etiam quæ decertata inter te, ſumme vir, & τ̃ πάνυ Salmaſium. Huic te reſpondere ſcribis, ſane magis ſic elucebit veritas, ſed alternatio ſit non altercatio, de quo plura ſcriberem, niſi probe mihi notum eſſet, quanti virum facias; quantopere etiam improbes Coprianæum & ſimilium ſcribendi morem. Vale vir præſtantiſſime & amice, atque intra unum alterum menſem, opus noſtrum de Gentili Theologia, & Chriſtiana Phyſiologia expecta. Jamdiu prodiiſſet niſi & me valetudo mea meorumque impediiſſet, & typographus magnopere moraretur, qui ſepoſitis noſtris totus eſt in edendis quæ illuſtris Grotius in quatuor Evangeliſtas pereruditè elaboravit. Spero ea ante Kal. Januarias lucem viſura. Eximio Colvio, & quos alios noſtri ſcis amantes ſalutem plurimam dicito.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xl. poſt. Id. Novembris.

CCCXCIX.

Georgio Ratallero Dubletio *Senatori ſupremæ curiæ.*

Nobiliſſime, Ampliſſimeque vir,

Vicinum habeo indolis optimæ, honeſti nominis, & ingenii induſtriæque minime expertem, quique adoleſcentior denis pluribuſve annis, varia loca, præcipue Germaniam & Sueciam luſtravit. Nomen illi Danieli Giot: patria Amſtelodamum, unde & parentes tam ejus, quam conjugis, & hi & illi bene ſemper audierunt. Is ſubinde domum venit noſtram, inque morbis liberorum meorum præ aliis plurimis fidem, amoremque, & noctu excubando, & aliis officiis comprobavit. Hac fiducia non dubitavit à me expoſcere, ut quandoquidem vacaret prætura, ſive Baillivatus Bevervicenſis pagi, vellem ſe commendare tibi, quicum mihi amicitiam eſſe veterem ignorare non potuit, qui liberis tam familiariter uteretur. Ego vero maluiſſem quidpiam petere, ubi ſuffragio proprio aliquid ſine incommodo tuo poſſes, quam ubi quis commendandus eſſet alteri: quod ſæpe non poſſumus, (in me ipſo expertus loquar) ſine opera moleſtiore, ingratioreque. Verum cum virum honeſtum eſſe cogitarem, & parem muneri quod deſiderat, non potui non deſpicere, ecquo juvare poſſim. Frontiſne mollitiem dicam, quod negare amicis familiaribus nihil ſuſtineam, an impudentiam, frontemque perfrictum, quod illum ad te mittam, ut auxilio vel ſi minus poſſis, conſilio juves? Id mihi gratum erit, ne putet, mihi affectum duntaxat in labris natare, ſed nihil interim incommodare tam occupato, & honorato velim. Videbis ipſe melius, quid non ſine diſpendio poſſis. Scribo hac de re etiam, ſed paucioribus, ad equitem D. Graſvinkelium: qui ſine dubio non parum valet, & ut confido, prorſus etiam volet, apud Nobiliſſ. præſtantiſſimumque D. Baſium avunculum ſuum D. de Harincaſpel. De his ſatis: præſertim quando tempora, quibus vivitur, cogitamus; nam multum metuo, ne irritum ſit hoc totum negotium, ob copiam (uti reor) competitorum; quorum aliqui vel gratia, vel pecuniis poſſint amplius. Etſi nec Giotto animus deeſt, vel facultas, pro binis ſpondendi florenorum noſtratium millibus. Sic ipſe retulit mihi, cum aliquis objectaret, quid nunc obtineat. De rebus meis nihil habeo, niſi ſpiſſe procedere commentarios noſtros. Dixeris nihil ſupereſſe, præter præfationem, ap-

appendicem minutum & luculentos indices. Quæ an ipſa vix duodecim conficiant quaterniones, quantum conjecto, fateor: & addo, potuiſſe iſta excudi, intra menſes duos, ſed enim prœla jam deſudant Grotii annotatis in N. Teſtamentum. Atque adeo in his edendis maturant, vel feſtinant potius, ut exiſtimem, quaque hebdomade, non minus quam ſex folia, (in ſignificatione qua noſtri **bellen** ex pellium voce nuncupant) excudere, plurium typothetarum opera, opere in uno occupata. Sed non mediocris hic metus meus, ut hic quoque locum ſit habiturum vetus illud, quod de canis feſtinantis cæcis catulis dici ſolet. Urgeo ſubinde mea, ſed reſpondent, cum ſæpe eos ſim moratus paratiſſimos, æquum videri, ut nunc moræ aliquantum ipſe perferam. Et facilior ſum hac parte ob cauſſam quandam, quam me tacente etiam optime intelligis: nec alia ratio eſt, cur hactenus non reſponderim poſtremis literis tuis. Cæteroquin ſcias nihil me præfaturum operi, niſi conſulto Nob. Ampliſſimoque regni Anglici Oratore Boſwello, cui quæſo quando otium erit, pl. & amiciſſimam meo nomine ſalutem dicito. Vale.

Amſtelodami cIↃ IↃc xl. Nonas Decembris. *Tuus tuo merito*,

G. J. Voſſius.

CCCC.

Nobiliſſime Ampliſſimeque Dubleti,

POſtridie Kal. Januar. an. hujus cIↃ IↃc xli. unde auſpicatius ordiar quam à voto? Id vero facio lubens meritoque; Deumque oro, ut tibi tuiſque omnia ſuccedant, non dico ex animi ſententia (nec enim ſcimus quid expediat nobis) ſed prout maxime Deus ſenſit conducibile eſſe animarum ſaluti. Hoc patris cœleſtis judicio fretus, facilius multa ut debeo perfero adverſa: ac magis magiſque in eam adducor ſententiam, ut credam ſoſpitatorem noſtrum in precatione ea quam edocuit Apoſtolos, non juſſiſſe ut terreſtris panis peteretur, ſed cœleſtis: non quaſi nefas putem expetere illum, præſertim ubi deficit: ſed quia exiſtimem Chriſto apud Matthæum fuiſſe propoſitum animos noſtros à terreſtribus, de quibus uſque adeo ſolliciti ſunt, ad cœleſtia attollere. Atque curſum animare debet quod promittit ſalvator, non ſi ceſſemus terrena expoſcere, eo nos iis carituros: ſed cum nobis curæ ſunt cœleſtia, & iſta votis aſſiduis flagitemus, Deum ſponte nobis largiri velle, quæ ad vitam terrenam neceſſaria erunt. Præter iſta quæ dixi, & plenius precationi dominicæ apud Evangeliſtam ſubjunguntur, & complurium ſanctorum patrum autoritatem, qui ſimiliter ſenſere, & vocem ipſam ἐπιούσιος, quæ non alium panem ſignare poteſt, quam ἐπιούσιος βίου, valde etiam in hac ſententia firmat ſeries ipſa precationis. Quid enim convenientius quam ut duo rogemus iſta, ut bona conſequamur, & ſimus immunes à malo? Bonum ſpirituale, tum finem attingit, tum viam, ſive ut loquuntur in ſcholis, media ad finem. Finis eſt gloria Dei, eoque poſcimus ante omnia, ſanctificationem nominis divini. Via complectitur hæc tria; primum, oblationem ſpiritus ſancti, unde petimus, ut veniat ad nos regnum ſpiritus, & verbi divini: deinde operationem ejuſdem ſpiritus, per quam voluntatem facimus Dei, non noſtram; denique conſervationem ſpiritus ejuſdem, ac per eum perſeverantiam noſtri in fide & ſanctimonia, quæ per panem futuræ vitæ indicantur. Objectant huic ſententiæ adverſarii, ſi per panem intelligamus alimoniam ſpiritualem, συμπίπτειν ſecundam petitionem & quartam. Sed hoc non dicerent, ſi cogitarent diſcrimen Baptiſmi & Euchariſtiæ, ac Chriſtum utrumque inſtituiſſe Sacramentum. Mitto alia quæ eos refellant. Ad immunitatem à malo venio, quæ reſpicit malum præteritum & futurum. Ad prius pertinet, ut remittantur delicta, quæ jam commiſimus. At poſterius, ut ne Diabolo permittatur tentatio & victoria de nobis. Ubi una erimus, pauxillum ſuper iſto ſi vacabit diſſertabimus. Equidem cum primo calamum in manus ſumerem, non putabam me iſthoc argumentum, & tam fuſe, ut nunc, tractaturum. Sed facilis ad amicum tantum (uno trium, quibus pro rebus humanis valde mihi placeo) & occaſio ſe ſcribendi offert, & argumentum. Nec negare tamen velim, fortaſſe me nihil fuiſſe ſcripturum, niſi Guiottus noſter rogaſſet, ut aliquid ad aliquem exararem, quod ex re ſua foret. Satis egi, eoque minus pœnitet, quia ſic ſpe video bona, quod luculentum tui & aliorum affectus indicium præbet. Bis locutus ſum, & una mecum collega meus Barlæus, cum Domino de Heemſted; is omnia prolixe pollicitus: ſed volebat ut Guiottus ſerio ſecum perpenderet, num hæc conditio ſatis ſibi conveniret, quandoquidem, ſi non Beverovicenſem, ſed alteram conſequeretur, à Miropio hactenus adminiſtratam, periculum foret, ne quandoque ad Dunkerkanos auferretur. Noſter metuebat, ne hæc eo dicerentur, ut abſterretur, & Olikannio, vel alii faventior foret. Interim ut

ut dixi, & mihi & Collegæ large promiſit; & quia Collegæ memini, ſcias & tertium additum hodie Cabeliavium, nepotem ejus Cabeliavii de quo in Hiſtoria Borrii an. cIↃ IↃ lxxxvii. orationem inauguralem hodierno habuit die: ſcripſi poſt duodecimam noctumam. Et ſcio longiores non expoſcis, ſive quia ſatis occupatus, ſive quoniam quod omnes jubent, parcere me etiam valetudini meæ voles.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli. diem quid addam? nolo videri obliviofus ejus quod initio Epiſtolæ ſcripſi. Quanquam ſi hæc culpa eſt dicenda, nec ſic ſatis vitarim: nam & annum à me expreſſum nunc in mentem venit.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

Filii Matthæi alter Batavicorum Annalium tomus jam traditus eſt typographo; uti primus de domo Egmondana, ita hic futurus de Hannonica, & tertius de Bavarica, quartus de Burgundica. Mitto de reliquis.

CCCCI.

Hugoni Grotio.

Illuſtriſſime Domine, vir Incomparabilis,

PRopè interdum eſt, ut adaptem mihi Catullianum iſtoc:

Fulſere quondam candidi tibi ſoles.

Videlicet dum mens in ſano corpore ſana fuit. Nunc ferè aliter eſt, dum vires, minus minuſque ſolitis ſufficiunt laboribus. Interea Deo gratias ago maximas, quod annis totis ſexaginta, ſi paucos excepero morbos, qui in climactericum incidere, non corpore minus, quam animo valuerim, ſi deinceps pejus fuit, eò ſic voluiſſe Deum arbitrabor, ut ſarcinulis collectis, totum me componam, non ad exilium quidem, ut Gentiles dixere, ſed patriam, quo caput Eccleſiæ ſuæ aſcendit. Bona tamen ſpes familiam meam habet, melius fore, ubi blanda Zephyri aura reduxerit nobis egelidos veris tepores: qui foras ſinent exire, & ambulatiuncula diſcutere hunc penè dixero veternum. Id enim jam binis ternis menſibus, parum licuit, ob aera, penè aſſiduè nebulis fœdum, ſane magis, quam à multis retro annis memini; non in ſeptentrionali hac Hollandia modo, ſed Auſtrali etiam, ac vicinis Provinciis. Itaque alii, alio morbo cubant. Tuſſientium vero è catarrhis crebris, ac moleſtis plena prope omnia. Hæc qualecumque ſolatiolum adferunt in morbo meo; magis tamen quod non prorſus cogar libros abjicere; & non deſint amici, qui alloquio reficiunt pio, & erudito. In horum numero, nunc eſt, optime & egregie de Eccleſia promerens, Joannes Duræus. Jam quaſi hebdomas eſt, quod è Germania huc venit, à ſuis in Britanniam revocatus. Quid promoverit, ex literis ejus intelliges, quas ad te ut mitterem juſſit. Plurimum autem metuo, ne in irritum cadant, quæcumque hactenus inter Lutheranos egit. Jam decennio, antequam ille hanc provinciam ſuſciperet, nihil æque objectabant Lutherani, quam pacificatores omnes agere hanc cauſam malo dolo, ut nempe poſtquam pro fratribus agniti ſint, ſimplicibus Lutheranis os ſublinant, errores ſuos affricent, & numero auctiores facti γνησίους Lutheranos ſedibus expellant. Atque hujus rei firmamenta adferebant partim ex veteribus exemplis, partim ex eo quod Synodus Dordrechtana, in damnanda Remonſtrantium ſententia, ſimul condemnarint Lutheranam; partim etiam, quod Doctores in exilium ejecerit, auditorum cœtus ſub gravi pœna interdixerit. Ergo inquiebant, ite ac prius componite controverſias inter vos, & Remonſtrantes, qui etſi in ſacramentario negotio diſſideant, æque ac vos, in dogmate tamen de prædeſtinatione propius abſunt à nobis, plerique etiam plane conſentiunt. Quamquam vero adventu D. Duræi, non omnino ſuam opinionem mutârant Lutherani: plerique tamen aliquanto meliorem de eo ſententiam conceperuut, eo quod miſſus foret à Clero Anglicano. Nam agnoſcebant, Eccleſiam, qualis ſub Eduardo, Elizabetha, Jacobo, & hactenus ſub Carolo fuit, ſeu doctrinam, ſeu ritus conſiderarent, propius ſecum convenire. Præterea videbant, vel rarò, vel nunquam, ab iis qui regimen, Liturgiam, & diſciplinam Angliæ comprobarent, ſuas Eccleſias convitiis & maledictis fuiſſe impetitas: quod, aiebant, à maxima parte aliarum Eccleſiarum fieri ſolere. Sed quid animi nunc, ad ineundum cum Eccleſiis Gallicis, & Belgicis, fore putabimus, ubi cognorint, hoc agi in Britannia, ut accuſatis, damnatis, ejectis omnibus, quos non longè à ſe abire, & omnino modeſtiæ, & pacis amantiores credebant, triumphant ſoli, quos ipſi Calvinianos, in Anglia autem Puritanos nuncupant? Equidem horreo, quando cogito quæ Londino à plurimis, ſed ferè Puritanis perſcribantur; præcipuè de Reverendiſſimo Archiepiſcopo, eum in cuſtodiam abductum, perduellionis reum. Liber etiam his terris (urbe certa dicere non poſſum) Latinè editur hujus argumenti,

Digitized by Google

menti; præcipites nimis fuiſſe Scotos, in abjurando Epiſcopatu; nec Anglos ſine Hierarchia hac poſſe regi; ſed recidenda ſtipendia, longe maximam partem; ſufficere ſingulis ternas quaternas, ſummum quinas libras ſterlingicas: meliores verò ſufficiendos in locum multorum; in his Wrenni, Montacutii, potiſſimum Archiepiſcopi Cantuarienſis, quippe intus, & in cute (utcumque adhuc aliud ſimulet) Papiſtæ. Hoc etiam abundè comprobari, ex Opere Anglicè, adverſus Jeſuitam; dum Menevenſis [S. Davidis] eſſet Epiſcopus, perſcripto & poſtulato Regio, ſuperiori anno, pluſculis additis recuſo. Objectatur quod de Eccleſiis Reformatis h. e. Puritanis, ſiniſtros habuerit ſermones; imo (quam hoc verè dicatur neſcio) Calvinum vocarit Nebulonem. Et hæc propter, gravis inſtituitur querimonia, quod iſtoc auſit contra magnum illum Heroa, terræ filius, cujus Natales ſatis noti ſint in Britannia. Quaſi non ad majores etiam dignitates evecti ſint alii, qui non tam honeſte nati, ac ille Noſter; ſed neque de Papiſmo quod aiunt, in animum poſſum inducere; cum & coram, & literis non unis, me fuerit adhortatus, ut Baronio reſponderem. Longè aliter etiam de eo prædicant, apud me qui maximè illi familiares. Metuo igitur, ne Papiſmum, ut vulgò fieri amat, vocent id omne, quod Puritani reſpuant, utcumque vel ſemper, vel primis ſaltem ſeculis obtinuerit in Eccleſia Chriſtiana. Et ſanè abſolvere illum ab hoc crimine poſſunt, quæ in Synodo Cantuarienſi & Eboracenſi, ſub utriuſque Archiepiſcopi præſidio, adverſus Papiſtas, uti & Socinianos, ſunt decreta anno ſuperiori. Viſa tibi arbitror, Mihi quidem exemplar, ab ipſo D. Archiepiſco tranſmiſſum fuit. Et iis quibus innotuit ejus erga me affectus, vilioris me pretii idcircò putant. Non ſoleo tamen, de ejus erga me amore quidquam jactare. Novi enim noſtrorum invidiam, ac mores; ſed ex Anglia venientes hoc diffuderunt. Et in his ampliſſimus Dordrechtanorum Conſul, in Angliam nuper Legatus, Guilhelmus Beverius, niſi is Cornelius potius, retulit non uni, quomodo, cùm de variis Regni rebus, cum reverendiſſimo Archiepiſcopo eſſet collocutus, & jam utriuſque currus diverſam inſiſteret viam; miſerit famulum, qui paulum ſiſteret currum Beverianum: tum alterum alteri occurriſſe: cæterum Beverium grande quiddam expectaſſe; Archiepiſcopum verò non aliud poſtulaſſe, quam ut amiciſſimo ſuo Ger. Jo. Voſſio plurimam diceret ſalutem. Hoc qui audiêre, πολιτικῶς factum negant. De ſalute quidem ex ore Conſulis, ac Legati accepi, ſed de cætero reticuit. Leve tamen delictum, & cui facilè ignoſcant, qui ſciunt, quàm paucos in Batavia ſit invenire, qui cum mediocri Doctrina, animum ad componendas Eccleſiæ lites adferant. Neque hæc dico, quod ad rem tantam videar idoneus: ſed quia ad excuſationem ejus multum valeat, quod me talem putârit. Tu quoque Illuſtriſſime Domine, multum ſermone variorum vapulas, quaſi iſtis in Anglia Papiſſantibus faveas. Imo Papaturientium iſtic gratia, de Antichriſto eam fovere ſententiam diceris, quam diatriba tua complexus es: ſcio te iſtac calumnia non terreri. Tamen metuo, ne & alii deinceps adverſus te exſurgant, & virulentum calamum ſtringant. Jam credo videris, & alterius Galli, ſed in Gallia agentis, nec de nomine tibi ignoti Antidiatribam. Aiunt, & Voetium quædam moliri; ſed πολεμικοῖς miſſis, aliquid etiam dicamus de tuo in Evangeliſtas IV. Commentario. Is videtur intra tres hebdomadas poſſe abſolvi. Ternis proximis excudent diatribas tuas, & Indicem, una cum erroribus commiſſis, quos interea temporis à te miſſum iri ſperant. Opus noſtrum de Idololatriæ origine, & rerum naturâ ſpiſsè procedit, non ſolum culpa Typographi, qui totus in tuis deſudat, ſed etiam ob invaletudinem meam, quæ non permittit, ut ſim qui in meis eſſe ſoleo. Et ſanè ſi per Typographum liceret, mallem, ad menſem unum alterum, differre editionem operis noſtri, in cujus Indicibus quatuor operoſis, pro totidem libris, nunc occupantur Operæ Typographicæ. Utinam verò non morbus me etiam impediret, quo minus ſæpius Typographum excurrerem, & ut tua procedant, attenderem. Nunc toto menſe, imò & altero, vix pedem extra domum pono. Et rarò ſatis conſulor ab correctoribus. Jam aliquandiu eſt, quod quaternionem ad me miſere, in quo pag. 768. ubi vidi in αὐτογεάφῳ, vel potius inde exſcripto חחח pro חרח: Item μῦθ@ pro μυθὸς. In poſtrema etiam pagina, in eodem exemplari fuit Thedotio pro Theodotio, κ'ἂν pro κἂν, δῆσμα αἰδα, pro αἴδια. Hæc ſimiliter Typotheta poſuerat, nec noſter ille correxerat. Vellem Brenius ſolus par fuiſſet labori, qui talium intelligentior eſt emendatore altero. Equidem ſuſtuli illa quæ dixi; quia adhuc integrum erat corrigere, ſed vereor, ne ejus generis multa relinquantur: ſatis præſidii, dum ponunt, in eo quod tranſmiſſum exemplar. Quaſi in iis, qui abſente Authore excuduntur, non opus ſit, ut Typographi pretio nulli parcant, in parando ſibi homine, ad emendandum idoneo; non ea modo, quæ Typothetæ peccant, ſed etiam authoris Amanuenſis. Quod me meaque placere maximo Salmaſio ſcribis, gaudeo. Nempe utriuſque veſtri, & aliquot aliorum, qui cum doctrina vir-

virtutem & candorem, rem raram, conjunxere, ſolari me ſoleo, adverſus obtrectationes Phœniculi, cum ſuo Hyperaſpiſte, & aliorum, qui toti ab eo pendent & in ejus gratiam, à quo laudari in ſcriptis exoptant, non ceſſant cædere te, Salmaſium, & hunc homullum, qui ita ſcribit. Uxori heroinæ, quam ſalvam rediiſſe in Gallias lætor; & liberis tuis, meo, uxoris, & filiorum nomine ſalutem dicito.

Amſtelodami, 1641. poſtr. Id. Jan.

Tuo illuſtriſſimo nomini devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCII.

Reverendo & eximio viro, D. Iſaaco Barggravio, *S. Theologiæ Doctori, Venerabil. Canon.* Cantuarienſium *Decano.*

Reverende Dom. Decane,

JAmdiu eſt, quod nullas ad te officii atque amoris teſtes literas miſi. Nimirum ceſſare volui, donec mitterem volumina bina de Gentium ſacris à Deo abducentibus, & naturæ myſteriis adducentibus in admirationem & cultum veri numinis. Nec tamen diu adeo diſtuliſſem literarium hoc officium, niſi varii rumores de Anglicanæ Eccleſiæ ſtatu quodammodo reddidiſſent in nonnullis animi incertum. Sed ſpero, Deus deſinet peccatis omnium iraſci, ac veritatis, ac ordinis publici amantibus faventia ſua adſpirabit. Ac pro illo quidem aſſiduè ad Deum preces fundo. Opus noſtrum gratum tibi fore confido; uti & ſymmyſtis univerſis. Fusè ſatis de illo ſcripſiſſe mihi videor epiſtola illa, quæ non uni tibi, ſed toti Canonicorum inſcripta Collegio. Quare iſta non iterabo, ſed te ſolum rògabo, ut exemplar hoc, quod particulatim tibi mitto, boni conſulas: nec tam in eo donum attendas, quàm affectum donantis. Atque idem de Dionyſii mei Maimonide dixero. Scivi id te facturum, me non poſcente; ſed metuebam, ne ſi de eo ſiluiſſem, non eximiæ humanitatis tuæ fiducia neglexiſſe viderer, ſed arrogantia aliqua, quaſi hoc mihi deberi putarem. Tu verò Reverende D. Decane, vel paucos intra menſes alia itidem expecta. Nam vobis omnibus præclarè muneris veſtri ſatagentibus, minimè committendum mihi exiſtimo, ut præter ea quæ publicè docendo in Illuſtri hoc Gymnaſio Belgis præſto, aliiſque huc commigrantibus, tanquam ad mercatum bonarum artium, non etiam ſcribendo procudam ejuſmodi, quæ florentiſſimis Angliæ veſtræ, imo jam meæ quoque ingeniis, placere poſſe confidam. Nimirum in eo ſum totus, ut bene merear de Eccleſia & Rep. literaria, non his modo terris, ſed etiam exteris, Anglia cumprimis, quæ tot jam me nominibus obſtrictiſſimum tenet. Eâdem mihi hoc conſequi videor, ut orbis videat, ordinis noſtri homines publicis invigilare commodis; quippe ubi in hoc tantopere etiam deſudent illi ipſi, qui impediuntur variè, quominus ſint præſentes.

Vale, Reverende atque eximie Domine Decane, cumque optima conjuge & liberis à me ſalve: præſertim ſalutem à me dici velim præclaræ ſpei filio, quem hic cum ſummâ voluptate vidimus coram. Utinam modò ſic res ejus tuliſſent, ut ego illo, ille me diutius frui potuiſſet.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli.

Tui reverendi nominis cultor,

G. J. Voſſius.

Paucula infraſcripta ad Epiſt. 424. ſpectare Lector facile deprehendat, huc Exſcriptoris incuriâ tranſpoſita.

Denuò te compello, magne & Reverendiſſime Domine; quæſo ignoſce. Addidi exemplari ad te miſſo alterum tuo ſimillimum, ei, ſi ſic res ferat, dandum cui imprimis debui. Pro tua prudentia, quid facto ſit opus, melius me perſpicies. Item duo alia vulgari ratione compacta; unum pro eo, quem oblitus fuero; nec enim dubito, quin aliquis mihi præteritus ſit, dum ſic propero, cujuſmodi ſolœciſmi facilem mihi veniam fore confido, apud eximiæ adeò humanitatis virum. Alterum autem mitto pro ornatiſſimo viro, qui Reverendiſſimæ dignitati tuæ eſt à ſecretis. Nempe non minus potui vel debui, quando ab eo exoptem mihi hanc operam dari, ut curâ illius, per famulitium aliquem ſingulis mittantur ea exemplaria, quæ tanto numero mittuntur. Iterum reverendiſſime & illuſtriſſime Domine, ſalve à Voſſio, nomini tuo æternum obſtricto.

Libellus memorialis pro ornatiſſimo D. Secretario.

Mitto exemplaria octodecim. Compacta quidem duodecim: quatuor Reverendiſſimo D. Epiſcopo Londinenſi: duo duabus Academiis. Septimum D. Uſſerio Archiepiſcopo Armachano. Octavum D. Epiſcopo Ciceſtrenſi. Tria adhæc Cantuariam deſtinata; unum univerſo Canonicorum Collegio, al-

terum particulatim D. Decano, & tertium Caſaubono. Supereſt duodecimum affini meo, Franciſco Junio, agenti in ædibus Arundelianis. Sex inſuper ſunt incompacta; unum Doctori Steward: tria Londini agentibus, D. Patricio Junio, D. Seldeno J C. D. Th. Farnabio. Duo Oxonium mittenda, D. Rouſe bibliothecario & D. Ed. Pococke, ex Syria reverſo. Confido autem affinem meum D. Junium, paulò antè memoratum, modò in Urbe agat, ſimulatque cognôrit advecta eſſe exemplaria, lubentem ſe additurum ſocium in exemplaribus procurandis, ſi ita opus videatur.

Inſervire viciſſim in omnibus paratiſſimus

G. J. Voſſius.

CCCCIII.

Guilielmo Boſwello *Equiti, & Sereniſſimi Regis* Caroli *ad Fœderatæ* Belgicæ *Ordines Prolegato.*

Vir Illuſtris, atque eximie,

HOC etiam nomine nunc debeo tibi quod certiorem me facere volueris quo loco res forent Reverendiſſimi Dom. Archiepiſcopi optimi Mecænatis mei. Non minus obſtringor iſta etiam parte ipſi Dom. Archiepiſcopo Cantuarienſi, qui, & ſuis & totius Regni ac Eccleſiæ Britannicæ rebus ita perturbatis, noſtri tamen cogitationem non depoſuit, deque ſtatu ſuo me voluit edoceri, idque per te virum eo loco conſtitutum, & amicum communem. Atque ego quam primum Literis tuis reſpondiſſem, niſi in mentem veniſſet, ſatius fore ſi unam alteram hebdomadem hoc officium differrem, quo interea cognoſceremus, quem exitum iſtorum ſperare tandem liceret. Sed jam dies illi evolarunt, & æquè incertus ſum ac dudum. Qui Literas ſubinde è Britanniâ hâc accipiunt, aiunt propediem fore, ut rejectis vetuſtatis quiſquiliis, Eccleſia Anglica adinſtar Scoticæ componatur, nec vel nomen Epiſcopale fando audiatur, ſolaque obtineat Apoſtolica, & ἰσοτιμία, & doctrina, quam ab anno uſque cIↄ Iↄ LXVIII. ſed præcipue hoc Archiepiſcopo oppreſſam conqueruntur. Hos ſi audimus, non de Archiepiſcopali modo dignitate, ſed Archiepiſcopo etiam actum ſit. Deus meliora. Tu Vir illuſtris quod fidei habendum ſit melius perſpicis. Ego interim aſſidue vota fundo pro ſereniſſimo Rege Carolo Regiaque familia, ac Regno & Eccleſia, particulatim etiam pro Reverendiſſimo Cantuarienſi Archiepiſcopo. Quem quod Papiſtam aiunt, id ejuſmodi eſt ut nihil à vero alienius dici poſſe arbitror. Scio ſtudioſiſſimum ſemper fuiſſe veteris Eccleſiæ, & Anglicanæ illius, quæ Eduardicis obtinuit temporibus. Sed hoc ſi fuerit Papiſta eſſe, mirum à Regina Maria tam multos, quia ſic ſaperent, ut hæreticos fuiſſe vivicomburio & aliter ſublatos. Nec excidere poſſunt ſermones quos coram non ſemel habuit mecum. Iis ſemper adhortabatur, ut annalibus Baronii reſponderem, quod & non unis ad me Literis fecit. Tamen fore puto paucis diebus, ut Liber in lucem exeat latinè, quo hoc propoſitum ſit auctori commonſtrare Reverendiſſimum Dominum, quem dixi intus & in cute Papiſtam eſſe, atque hoc ipſum evincere conabitur locis quamplurimis operis ejus, quod cum Menevenſis etiam Epiſcopus foret, adverſus Jeſuitam quendam perſcripſit, & anno ſuperiore poſtulato regio recudi Londini juſſit. Intelligo & ex viris bonis doctiſque qui Librum videre, hoc exprobrari vehementer Reverendiſſimo Præſuli, quod Calvinum vocarit nebulonem. Id factum non credam, niſi oculis locum conſpexero. Ea igitur occaſione invehitur in D. Præſulem quod tantum Heroa ſic nuncupet is, cujus, ut ait, natales adhuc in Anglia omnibus ſint cognitiſſimi. Ex hujuſmodi non difficile eſt conjecturam capere de cæteris. Utrum vero in Batavia is Liber mandetur typis an alibi, Anglia puta, vel terra quapiam Belgicæ fœderatæ, ne illis quidem conſtitit unde hæc hauſi. Quod ad commentarios noſtros de Gentili Theologia & Phyſiologia Chriſtiana, ſolum ſupereſt, ut excudatur index Libri quarti, ac operis præfatio, dicatioque. Index intra duas erit hebdomadas abſolutus. Urgebit deinde typographus cætera: cujus intereſt ut opus quàm citiſſimè prodeat. Ego quas potero moras nectam, diu tamen hominem querulum & lucri cupidiſſimum eludere non licebit. Vellem excurrere Hagam ut una de negotio hoc tecum conſulerem, uti & Nob. & Ampliſſ. Dubletio. Sed non finit valetudo, quæ jam me tribus hebdomadis detinuit domi. Objectat Uxor quod ex quo ſcæva illa de Reverendiſſimo D. Præſule variorum Literis huc perſcripta, pejus cœperim valere. Mihi tamen ſatis bellè videor, & proprias ferre & amicorum fortunas: ſæpeque cogito fidelibus etiam adverſa omnia in bonum cedere, &, ut Chryſoſtomus pulchre Homilia quadam comprobavit, neminem lædi niſi à ſeipſo. Sed fortaſſe memet

non

Digitized by Google

non ſatis novi. Et diffiteri non poſſum cum primum hunc nuncium acciperem, vehementer me dolore fuiſſe affectum: partim quidem propter Reverendiſſimum Præſulem, & alios quoſdam magni nominis, quorum ego & virtutem ac doctrinam & veteris Eccleſiæ amorem ſemper feci maximi: partim verò ac imprimis, quod Regno diu florentiſſimo à magna metuerim immutatione: quæ raro felix eſſe conſuevit: nec nunc felix eſſe poſſit, ſi ut exoptare multos video, futura eſt imminutione Majeſtatis Regiæ, & non levi deſpectu Eccleſiaſticæ vetuſtatis: quam ſi mei res foret arbitrii corruente indies Papatu toto orbe velim magis & magis triumphare. Sed ſpero metus noſtros fore vanos, quales ſæpe hominum Scholaſticorum eſſe ſolent. Vale, Illuſtriſſime & Excellentiſſime Vir, & cum Uxore lectiſſima ſalve ab

Amſtelodami v Kal. Feb. ci͡ↄ Iↄc xli.

æternum tibi devotiſſimo,

G. J. Voſſio.

CCCCIV.

Joanni Beverovicio *Senatori & Medico Dordrechtano S. P.*

AN quia & ipſe Palæmonis arte non pauca conſignavi, Ampliſſime Beverovici, eo ſimiliter ſapere me putas ac nobilem illum Grammaticum Vicentinum: qui tam ſtulte ſapiebat, ut putaret nomen ſuum propterea à Marone poſitum eſſe in Bucolicis, quod præſagiiſſet, ipſum quandoque fore judicem poematum ac poetarum.

Non ea vis animo, nec tanta ſuperbia nobis,
Nec tam averſus equos Batavis ſol jungit ab oris.

Nunquam ego vel de poetis, vel de aliis ſummis viris, quale hoc par quod me ſcis dicere, judicium mihi vindicabo. Et profecto qua parte ego, & Vicentinus ille, ſi artem quodammodo communem exceperis, convenimus: Ille natas ſecum, & morituras ajebat literas. Ego vix auſim inter litteratos nomen profiteri meum. Literatorem dici ſinent, qui non aliud objectant, quam quod illuſtris veſtræ urbis proceres juvenem me Gymnaſio ſuo præfecerint. Præterea Vicentinus iſte Varronem vocabat porcum: mihi cum illo omnium togatorum doctiſſimo bene convenit, nec minus cum noſtri ſeculi Varrone, τῷ πάνυ Salmaſio, quem toto orbe obſtupeſcit quicquid pene eſt doctorum; nec minus omnis admirabitur poſteritas. Dixeris, iſta οὐδὲν πρὸς ἔπος. Expoſui judicium meum de Metonymico iſthoc loquendi genere, equidem non defugerem hunc laborem, niſi certus eſſem, ſolum dicis, vel honoris gratia, hoc judicii mihi à duobus ſummis, & mei amantiſſimis præferri. Quid enim ſit ſtatuendum videtis per vos ipſi, & hoc videre vos vident omnes: vel ex literis ſuper eo à te ſcriptis quilibet, non ſolum Vulpius tuus, viderit ſententias ambas à veritatis & pacis ſtudioſo tam facile poſſe conciliari, quam vulpes pyrum comeſt. De adverſa cognati Roverii valetudine multum doleo, ſemper enim ingenium illud amavi, eaque exſpectavi ab eo, quæ & Reip. literariæ plurimum prodeſſent, & decus tum ipſi, tum familiæ, & urbi patriæ adferrent. Sed neſcio quomodo fiat, ut præclara ingenia ſæpe fugitantia ſint laboris: præſertim ſi fuerint in re lauta. Confido tamen compluria jam chartis commiſiſſe, quæ ſi quid humanitatis illi obtinget, à fratre vel te aliove in lucem promi mereantur. Cum poſtremo eum Dordrechti inviſerem, aiebat multa ſe obſervaſſe in opere noſtro de arte Grammatica: quæ communicare mecum vellet. Sed tam longo tempore nullas ab eo literas accepi. Si poſſis ex eo elicere, quæ iſta ſint, vel perſuadere, ut ipſe tranſcribat, rem feceris gratiſſimam. Nec editione proxima oblivIſcar grato animo ejus meminiſſe, unde accepi. Scio abunde, utcumque innumeros pene errores aliorum caſtigarim, & ab opere eo edito, alia non pauca venerint in mentem: tamen ſic quoque grande me ſpicilegium aliis relinquere. De Caſſiano ſic habe, amare me eum ſcriptorem; ſed neſcire utrum ſit codex bonus, & pervetuſtus, ut operæ videatur eum à me meiſve conferri: deinde multum interſit, num fuerint libri tres de incarnatione; an vero xii. de inſtitutis renunciantium; vel xxiv. de collationibus Patrum. Primo quod opus loco dixi, omnino volupe ſit conferre cum Ms°. multis adeo locis medicam manum deſiderat. At poſteriores commentationes Romæ ex antiquiſſimis codd. innumeris locis repurgatæ à viro nunquam ſatis laudato Petro Ciacconio, ea editione hactenus utor: raroque omnino eſt ubi offendam: neque nunc tantum otii eſt, ut cum Ms° conferre valeam; ſi tamen codicem veterem venalem viderem, ære eum meo compararem, idque hoc animo ut per otium nunc hunc nunc illum locum conſulerem. Ex his quid fieri velim, tute facilius judicabis, qui, ut arbitror, ſcriptorem elegantiſſimum videris. Sed ecce vix iſta ſcripſeram, cum intervenit Iſaacus meus, ele-

Digitized by Google

enim es, quorum pietatem doctrinamque, cum judicio hoc tempore æſtimem. Plurimam ſalutem clariſſimo Bergio, Willioque nuncia.

Amſtelodami. cIↄ Iↄc xli.
Non. Martii.

G. J. Voſſius.

CCCCVI.

Andreæ Riveto *Theologo.*

SI ego homo umbraticus, & qui anguſto Scholaſtici titulo contentus ſemper fui, relatus unquam fuiſſem in numeros hominum elegantiorum, metuerem, ne tuo etiam viri ac pariter amici ſummi judicio, inde expungerer jamdudum, quod toties peccem in leges eas vivendi, quas prudentiores, & ad unguem facti, exacte adeo obſervant. Nam ut mittam vetera (grandis enim eſt talium meorum Solœciſmorum ſeges) quam ruſticum plane quod nunc dicam. Miſeras mihi aureolum vatem veteris inPhiloſophia doctoris mei, nunc etiam in Canonicorum Cantuarienſium Collegio, Collegæ honoratiſſimi. Magni Molinæi nomen adderem, ſi hoc inter nos eſſet opus, qui taciti etiam veneramur nomen, quod orbis prædicat univerſus. Num vero vel auctori præcl ri operis, vel tibi, qui miſeris literulis egi gratias ut oportuit. Non Amyclæ magis tacitæ Voſſio tuo: Deſenſitare hæc non poſſim: eſt tamen quo me purgem. Animus erat ad pauculas hebdomadas differre officium ſcribendi, ac unà tum tibi pariter, tum affini tuo, tranſmittere qualecunque ἀντίδωρον noſtrum de gentili Theologia & Phyſiologia Chriſtiana. Jam ad umbilicum perpemodum mihi perductum h c opus videbatur, cum in morbum prius ego, poſtmodo uxor incidimus. Hebdomadas ea res multas morata eſt Typographum. Redii poſtea ad labores. Opereque ut videri poterat perfecto, cogitare de luculentis indicibus cœpi. Hæc res non exiguo mihi in tantis occupationibus labore ſtetit. Aliud acceſſit; Multa cœpi deſiderari in iis, quæ jam excuſa. Itaque & auctarium ſuum ſingulis ſubjeci libris. Nunc tandem & iſta typis commiſſa. Cum ecce à filio Iſaaco intelligo (& is indicium ejus rei tibi ſe debere profitebatur) prodiſſe in Galliis opus novum de Gentium Theologia. Non putavi mea in lucem protrudenda, donec illhoc vidiſſem. Negavit ſe habere Elzevirius is qui hac in urbe degit: ſed ejus cauſa ſcripſit Leidam ad cognominem Typographum. Heſterno demum veſpere, is Elzevirius, quem hic degere aiebam, domum meam venit, ac narrat, ut navis cum è Galliis appulſa ſit, quæ Bolduci Otia Chriſtiana, in quibus multum ad noſtri operis argumentum pertinentia, inter alios libros apportaret, atque hac hebdomade me habiturum. Moras igitur nectam, ut videam, ecquid ſit, quod neceſſe habeam, vel nova appendicula, aut præfatione, vel aliter commonere. Simulac vero perfecero, è primis eris, quibus ſum officii ergo miſſurus. Atque idem habes de eximio affine tuo: cui non minus quam lectiſſimæ conjugi tuæ meo nomine ſalutem dices, quando otium erit vel occaſio ſcribendi. Gratularer præterea familiæ veſtræ, ſi quod dictum mihi, filium eſſe ſponſum, conſtaret; ſed ubi certiora cognôro, hoc inter alia novarum mihi literarum argumentum eſto.

Amſtelodami cIↄ Iↄc xli. *Tuus omni ſtudio,*
ix. Kal. April.

Ger. Jo. Voſſius.

CCCCVII.

Guilielmo *Archiepiſcopo Cantuarienſi.*

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

SAtis ſcribere nequeo, quam diu noctuque æſtuet animus meus decumanis magnæ Britanniæ fluctibus, pariterque affectus mihi optimus quiſque videtur; tanto magis quanto quiſque genuinæ Reformationis à fermento Pontificio, ut intelligentior, ita amantior eſt. Et ſane ſi tanti fluctus etiam Marpeſiam cautem commovere poſſe videantur: quomodo hic ἀνάλγητος fuerit, quem tum beneficium à Sereniſſimo Rege in Cantuarienſi Eccleſia mihi collatum, arcte adeo Cantuarienſi Archiepiſcopo colligavit: tum etiam tot tantaque beneficia tua tantopere obſtrinxerunt eidem. Nec ſolamen hic facile invenio, præterquam in voluntate Patris Cœleſtis, abſque cujus voluntate, nec capillus defluit nobis. Multa ille facit, multa permittit humano ſæpe ingenio impervia, ſed æquis ſemper cauſis ſubnixa: dura quidem Carni infirmæ; ſed conteſtante Apoſtolo, ſalutaria ſemper diligentibus Deum. Cujuſmodi prudentiæ Chriſtianæ præcepta nihil opus memorare illi, cui ad humanos caſus ſemper robur & æs triplex circa pectus fuit. Hac Spiritus ſui gratia nec deinceps Dominus te, ut confido, deſtituet. Nos interea quotidie preces

Digitized by Google

preces ardentiſſimas coram Deo fundimus, ut porro te ſpiritu ſuo regat ac moderetur; &, ſi ſic voluntas ejus, quæ ſola eſt ſancta, ferat, in annos plurimos Eccleſiæ ſuæ ſervet incolumem, Sereniſſimi Regis, ac univerſi Regni bono.

Hagæ Comitis, cIɔ Iɔc xli. Aprilis St. *Greg.*

Reverendiſſimæ tuæ & Illuſtriſſimæ Dignitatis filius devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCVIII.

Merico Caſaubono.

Reverende & Clariſſime Caſaubone,

POſtulato id dedi filii mei Iſaaci, ut Britanniam mox & Galliam viſere liceret, luſtrareque nobiliores Academias, & Bibliothecas, coram etiam compellare viros per orbem illuſtres, quo & doctior & prudentior patriæ ſe poſtea ſiſtat. Sed quod dici ſolet, pecuniam eſſe belli nervum, id non minus in ſtudiis & itineribus eapropter inſtitutis locum habet. Quapropter rogo, ut dum in Britannia agit, (id non ita diuturnum erit, quando in hac ſenecta nihil æque deſiderem quam ut cito reducem liceat complecti) cura atque opera tua recipiat, quantum mihi ex trimeſtri ſpatio menſe Decembri anni ſuperioris, puta ſupra milleſimum ac ſexcenteſimum quadrageſimi cedere convenit. Sin jam Mercatori Londinenſi Hoofdio id annumeraris; illas viginti quinque libras Sterlingicas percipere queat, quæ liberalitate regia meo commodo expirârunt menſe Martio. Sive filio ſive Hoofdio pretium hoc annumeres, perinde erit. Opus noſtrum, de quo ſæpius ſcripſi, vix ante menſes binos videre poteris. Nam menſe opus erit, priuſquam Typographus abſolverit. Inde aliquid temporis ſibi vindicabit, quod nonniſi compacta mittere amicis exemplaria ſoleam. De motibus Britannicis quid ſcribam, vel non ſcribam planè non video. Ita hic omnia augurantur alii læta, alii triſtia. Deum aſſidue oro ut moderetur ſic corda procerum, ut omnia fiant regni & Eccleſiæ bono. De rebus meis quid ſcribam? Si filius Cantuariam veniet, is (ita fore confido) pro viva erit Epiſtola. Inter alia decretum ei in lucem dare Ptolemæi χωρογράφικα. Cum variis jam editionibus contulit. Si quid ad eum ſcriptorem obſervaris, vel aliquid eo pertinens ex paterna habeas Bibliotheca; rogo ne graveris communicare. Beneficium conferes illi qui ex Laurentum Lege, alienum nihil attollat in armum; ſed candide ſuo quæque auctori tranſcribat. Vale, vir ſumme pariter atque amice, ac cum Uxorem lectiſſimam tum reverendum D. Decanum & univerſum venerabile fratrum Collegium plurimum ſaluta.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xli. vi. Non. Apr. St. Vet.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCCCIX.

Johanni Rouſe *V. Cl.* Ger. Jo. Voſſius.

Præſtantiſſime & Amiciſſime Rouſi,

HAS qui literas defert, is Iſaacus eſt meus, filiorum natu minimus; qui ante biennium Periplum Scylacis Caryandenſis cum tralatione ſua ac Caſtigationibus τῷ πάνυ Salmaſio dicavit; poſteaque emiſit breves in Trogum ſive Juſtinum Notas; prætereaque parata habet alia haut pauca; in his Ptolemæi γεωγραφικὰ cum variis collata Codicibus, Notiſque à ſe illuſtrata. Quæ redux ad nos, ſi ita tulerit divina bonitas, publici juris faciet. Nunc ei me non invito, ſententia ſedet videre Britanniam Galliamque, occaſione quidem Nuptiarum inter auguſti Regis prolem & Principis noſtri Arauſonis filium (nam quem non capiat tam excelſorum Principum conſpectus pompaque ſublimi adeo ſorti conveniens?) Sed ſi bene filii animum perſpexi, non paullo magis ut doctrinâ pectus augeat, tot florentia utroque in regno lumina cernat, & quia vocalia ſunt, affatibus etiam paſcatur; adhæc Bibliothecas luſtret, oculis quantumlibet curioſis; inque Britannia illam imprimis toto orbe inclytam, cui hactenus fœliciter præes. Nunc igitur te clariſſime ac chariſſime pariter, etiam atque etiam pro amore noſtro rogo, ut adoleſcentem in hoc inſtituto ſuo, conſilio & auxilio juves; planeque hoc agas, ut quantum potes ſine tuo vel publico incommodo, debere ſe tibi profiteator. Si bene animum filii novi, ſementem feres in agello, qui non facile eludat ſpem coloni. Nec enim patietur poſteros eſſe ignaros eorum, quorum opera quæ molitur exeant perfectiora. Libros quatuor de Gentium Theologia, & Chriſtiana Phyſiologia, intra duos ſummum menſes videbis. Cætera quæ ad me meoſque pertineant, nihil nunc epiſtolæ committere

Digitized by Google

tere eſt opus, quando filius vivæ erit Epiſtolæ loco. Vale, vir præclare, & plurimam meo nomine ſalutem dicito magnis Viris. D. D. Accepto Frueu, Prideauxio, Samueli Fell, Thomæ Claytono, quorum affectum confido non defore meo, præſertim te proxeneta.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xli.
iv. Non. April. St. Vet.

CCCCX.

Jacobo *Archiepiſcopo* Armachano.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

MUltum equidem debeo, quod non ceſſes augere & Bibliothecam noſtram libris, & nos doctrina. Ut mittam quæ miſeras prius, quam gratum acceptumque aureolum, ſive aureum potius munus tuum de Britannicarum Eccleſiarum Antiquitatibus. In quibus ambigo, magiſne mirari conveniat ſingularem Induſtriam, an ſummam Eruditionem, & Judicium exactum; quod etiam tum elucet, cum ſatius judicas judicio ſuperſedere. Eo autem avidius hæc tua legi, quod ipſa argumenti præſtantia, ac fructus mirificus, avocaret animum à cogitatione tot adverſorum, quæ ab annis pluſculis me circumglomerarunt; in his mortes quinque liberorum virtute doctrinaque præſtantium. Atque hunc dolorem proximè auxerant motus Britanniæ veſtræ, imo & noſtræ; de quibus multa multorum literis, vera, falſa, ad nos deferuntur. His ſpero benignum Numen finem daturum propediem Sereniſſimo Regi, & univerſo Regno ſalutarem. Quam ad rem perſuaſiſſimus ſum (atque hoc quoque conſtans de te eſt judicium) ea te conſilia ſuggerere, quæ ſi ſequantur, quorum maxime intereſt, non pacatam minus, aut florentem ſimus Eccleſiam habituri, quam ſuperiorum Regum temporibus fuit. Hoc futurum, ſi ita caveamus Superſtitionem & ſordes Pontificias, ut debitus interea honos conſtet primis Eccleſiæ ſeculis, nec medicina, quod dicitur, modum excedat. Hoc ſcio curæ fore, tot Eccleſiæ patriæ amantiſſimis, & qui (quod bonis omnibus applaudentibus tanto cum fructu facis) peritiam antiquorum temporum cum illa proximi ſeculi feliciter ſociarunt. Jam ad umbilicum penè perductum eſt opus noſtrum de Gentili Theologia & Phyſica Chriſtiana. Atque hoc in cauſa fuit, cur diutius reſcribere neglexerim: Volebam enim, ut literæ meæ hoc ἀντίδωρον comitarentur. Sed-enim, eunte in Angliam filio meo Iſaaco, adoleſcente ob ſtudia & mores mihi pergrato, committendum non putavi, ut proficiſceretur ſine literis ad eum, qui me obſtringere beneficiis ſuis non ceſſat: ut vel in proxime editis Antiquitatibus tuis, cum alibi, tum ubi de Mariano Scoto. De quo quod aurem vellas, & jure tuo facis, & mihi longè gratiſſimum fuit. Sed neque tot domeſtica chariſſimorum funera, morbi aliorum, etiam uxoris, ac meus præſertim ante annum, quem tum ego κλιμακτηρικὸν habui, meum me eſſe ſiverunt. Imo neque Typographum meum, dum opere ſuperiùs memorato ferveret prelum, aliud eſſe ei ſubjecturum, mihi poteram perſuadere. Verum hoc potius proximarum mihi Literarum inter alia argumentum eſto. Interea te, Reverendiſſime Præſul, Deus Opt. Max. ſalvum ac ſoſpitem Eccleſiæ ſuæ conſervet.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xli. iv. Non. Apr. St. Vet.

Reverendiſſimi ac illuſtriſſimi Nominis tui Cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXI.

Joanni Antonio *Vander* Linden.

Clariſſime Vander Linden,

NOli exiſtimare, quia tam longo tempore non reſponderim, eo minorem eſſe erga te affectum meum. Sed ſic ſtatue, nec valetudinem meam, nec meorum, nec adverſa alia, iſthoc ſiviſſe, ut meus & amicorum forem. De Heſychio ſic habe: tantum me expectaſſe, per quem tuto mitterem. Nunc juvene hoc qui à Clariſſ. Cocceio mihi literas reddidit, ſe ſponte ad iſthoc onus offerente, nolui ultra differre: præſertim ex quo filius Iſaacus, cujus gratia diutius reſervatus, in Angliam abiit, inde Gallias petiturus. Haud facile dixerim, quam utilem literariæ Reip. apud Anglos operam navet, tam multis Græcis ſcriptoribus, tum ineditis deſcribendis, tum jam editis cum vetuſtis exemplaribus conferendis. Et ut bene eum novi, nihilo magis claudicabit hac parte ejus in Galliis induſtria. Interea nihil impedit, quo minus clariſſimus Schotanus adnotet, quæcunque ſibi ex veteris amici mei Sopingii codice uſui eſſe poſſint. Ubi redierit meus perſcribam. Quanquam malim, ſi is fortaſſean, ut juvenes ſolent, tardius reditum paret, temporius Heſychium recipiam. Subinde

Digitized by Google

inde conſulendi ejus occaſio mihi etiam incidere ſolet. Semper enim hunc ſcriptorem literaturæ Græcanicæ non librum, ſed theſaurum putavi. Nihil attinet, ut arbitror, pluribus te hoc tempore diſtinere: feriæ inſtant caniculares; quibus ut ſpero coram te amplexari, & ſermones una jucundiſſimos ſerere licebit. Vale Clariſſime, & Amiciſſime Vander Lindi.

cIↄ Iↄc xli. *Tuus totus*,
iii. Kal. Quinct.

G. J. Voſſius.

CCCCXII.
Clariſſimo Cocceio.

AMavi te & æſtimavi jam ab eo tempore, quo Brema ad me miſiſti primum, ut arbitror ingenii tui fœtum. Quem quanti fecerit ὁ μακαρίτης Dionyſius meus (utque poſt tot annos in ea ætatula, annorum nempe ter ſeptenorum, Orientis linguis impenſos) ſæpius ex ipſo lectis tuis audivi, & non ſivit poſteritatem plane ignaram eſſe judicii ſui in notis ad Maimonidem de Idololatria. Id opus jam ante quinquennium prodiit in lucem, ſed non manus hominum, quia dum ego aliud opus molior de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana, jacuit apud typographum, expectans duntaxat, ut noſtra, ob argumenti ſimilitudinem qualem qualem, prodeant ſimul. Interim me mortes meorum, & aliorum morbi valde afflixerunt, nec ſivere ſatis officio fungi in eo, ut amicorum literis reſponderem. Tam bella tamen ſcribendi occaſione, nolui eſſe negligentior: etſi nondum legiſſem, quæ de Antichriſto adverſus illuſtrem virum obſervaſti. Nempe paulo poſtquam & literas, & munus hoc acceperam, intervenit amicus, vir eruditus, qui ubi in menſa conſpexit diſſertationem tuam, ad dies tres quatuor petiit ſibi legendi fieri copiam. Nolui negare id homini amico: præſertim quia forem id temporis negotiis variis diſtentus. Sed cras ut cenſeo, reſtituet: neque enim eludet eum, qui ſeſe dicit, legendi tua deſiderio teneri. Sed cave putes, auctorem quicum tecum negotium eſt, non ſentire quod ſcribit. Quantum novi, videt multa ſuperſtitioſe geri in Papatu, & tyrannicé. Sed & aliqua in Eccleſiis aliis ſolet improbare, & omnia metiri imprimis doctoribus antiquis. Intelligo jam reſpondiſſe iis, qui priores refutare aggreſſi. Sed ne γρῦ quidem eorum vidi vel editum, vel ineditum. Ita diſtrahor, ut non poſſim vacare iis quibus velim. Interea gratias tibi ago pro munere, atque ita habe, multum te diligi à me, & magnopere optare, ut quale id donum, quod olim legi, multa elabores. Eccleſiam & Rempub. literariam tibi planiſſime obſtringes. Summis viris & Theologis Makoskio, & populari Vedelio, plurimam, ubi otium erit, ſalutem dicito: Et ſimul à Voſſio tuo qui nihil æque quàm pacem & concordiam reformatæ exoptat Eccleſiæ, permultum ſalve.

iii. Kal. Quinctiles *Tuus totus*,
cIↄ Iↄc xli.

G. J. Voſſius.

CCCCXIII.
Joanni Meurſio Joannis *Fil.*

Eruditiſſime & Amiciſſime Meurſi,

NUdius tertius tuas accepi literas & ſimul diſſertationes civiles miſcellaneas, longe gratiſſimas. Quid enim jucundius eſſe poſſit, quam magni Parentis tui non degeneris filii videre monumenta, parentis inquam tui, quem ego ſemper ſic dilexi, ut fratrem non potuerim magis. Exemplar, quod jam decreram heri, tranſmittam cras Nobiliſſimo Mylio, & aliis, quos præclari patris tui amantiſſimos putavi. Animus erat nunc longas ad te literas dare, ſed jam hora ea inſtat, quâ abeundum mercatori Severinio, quem ſine meis ad te literis abire nefas putavi. Jam horas quatuor & ultra diſtinuit vir doctus ſuperintendens Lippicus: quo factum ut ſpe exciderim omnia perſcribendi, quæ vellem. Sunt ea pluſcula, ſed id alteris fiet literis. De Jacobo Marci ſolum tangam. Putavi ego jam diutiſſime impreſſa eſſe, quæ illi & ego, & filius Iſaacus, ſic commendaveramus. Quid faciam, ſi tanta eſt hominum incuria, nequid gravius, & verius dicam. Si liceret, vellem nunc ſcribere Clariſſimo Dom. Eraſtio, quem intellexi jam rediiſſe in Academiam Soranam. Nam ſero deſideravi ad quædam reſponſum. Salutare nunc ſatis eos erit: uti & egregios viros D. Laurenbergium, ſæpius Doct. Eraſtium, ſæpiſſime Magiſtrum Stephanium. Unum addam, quem, ni memoria fallit, vidi nunquam: Is eſt magnus, Joannes Raw logices & eloquentiæ Profeſſor, cujus fratrem, nunc Conſtantinopoli agentem, me aliquoties convenire memini. Narrabat ille mihi de Cornelio Nepote ab illo edito, ſed etſi inquiſierim, videre illum nondum licuit, verum Bibliopola Amſtelodamum ſpem ejus videndi fecit: idque paucas intra hebdomadas. Vale amiciſſime juvenis, cujus

jus cauſa ego omnia velim, & optimæ matri, de qua ego & uxor crebro loquimur, & quam his terris vivere optaremus, plurimam dicito ſalutem: ſimul elegantiſſimæ virgini ſorori tuæ.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli. xiv. Junii. St. No. *τάχιςα*.

Tuus æternum, & ſupra quam credere poſſis,

G. J. Voſſius.

CCCCXIV.

Cl. Arcerio.

Eximie & Clariſſime vir,

DIC bona fide, nonne ſatis diu videor tibi eluſiſſe ſpem tuam? Sed ut olim Varro Satyram inſcripſerat, Eſt modus matulæ; ſic ego dixerim ceſſationis, quam tu, ut confido, conſules boni. Tandem igitur Heſychium mitto, poſtquam Britanniam petiit Iſaacus meus; cui nihil æque in voto, quam ut ingenio induſtriæque tuæ plurimum eruditiſſimus debeat Grammaticus. Multi hactenus Scriptorem eum promiſere; ſed te eum fore confido, qui ſpem expleas Reip. literariæ. Pluribus loquar tecum occaſione alia, nam is, per quem Heſychium mitto, jam adeſt, & ſi ante veſperum abire volet, uti decretum, ultra morari non audet. Salve amiciſſime Arceri, & nos tui gratia omnia velle exiſtima.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli. iii. Kal. Jul.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCCXV.

V. Cl. Stephano Stephani, *Profeſſori Hiſtoriarum.*

Clariſſime & Amiciſſime Stephani,

MUlta me in literis tuis delectarunt, præcipue quod ſcribis, jam totum te eſſe in Saxone tuo, eumque propediem viſurum lucem. Bene de te opera hac mereberis; melius de patria Saxonis, tuaque; optimè de omni Repub. literaria, ac poſteris univerſis. Semper mirificus me amor tenuit tam nobilis Scriptoris; nec mirari ſatis potui, eum dictionis cultum barbaris temporibus conſpici in gente adeo ad Arctum remota, quem fruſtra deſideraremus iis in locis, ubi vernaculus fuiſſet ſermo Romanus. Nec debuit Scriptor ille debere alteri ſalutem, quam civi ſuo, inque tuis, ante omnes, Stephanio, cum multis aliis nominibus, tum imprimis τὸν ςέφανον promerenti ob civem ſervatum. Quid enim aliud cenſeam, qui jam ante Annos XIV. ex caſtigationibus tuis, Heinſio mihique (qui & illo tempore amor erga nos fuit tuus) inſcriptis, imo ut tu ſcribere non dubitabas, dicatis, ſatis perſpicere mihi viſus fui, nihil à te profecturum, niſi ingenio tuo doctinaque dignum, ac magna induſtria elaboratum. Applauſum totius eruditæ caveæ jam nunc auſim tibi polliceri. Atque utinam jam reverſus è Galliis foret ὁ πάνυ Salmaſius; quem intra menſem vel circiter affore ſpero: ſimulac redierit, tradam ei quæ illi miſiſti. Interim metuere incipio ne ea jam habuerit à filio Iſaaco. Scis non alienum fuiſſe à moribus τοῦ μαγείρου, noſtri amici, ut libros grandi pretio divenderet, poſtquam prius exſcripſiſſet, quod in rem ſuam foret. Si auſus fuiſſem reſerare, non dico literas tuas, quod nefas duxerim, ſed faſciculum iſtum in quo liber iſte, contuliſſem cum variantibus lectionibus codicis ejus, quem à filio meo Iſaaco habuit; cujus & propterea non ſine præconio meminit. Utcunque eſt, commendabit te ſatis incomparabili viro hic erga ipſum affectus tuus; & ſi quid deeſſe videbitur, id ſupplebit noſtra oratio, qui te in oculis ferimus. Henrici Caniſii Lectiones varias nanciſci nondum potui: nec ipſe habeo; ſed quando opus, utor codice, qui eſt in Bibliotheca Amſtelodamenſi. Intra ſex hebdomades Leidæ diſtrahentur libri Clariſſ. Fran. Gomar; in cujus Bibliotheca quin ſit futurus, nullus dubito. Si aliter nequeo, opera dabitur, ut inde tibi mittatur. Vellem nunc plura, ſed ecce jam advenit Bibliopega veſter. Quare abrumpam. Verum inquies, nihil reſpondes de opere tuo, quo Idololatriæ originem atque progreſſum, atque adeo, ut Theologiam Gentilem, ita & Philologiam Chriſtianam perſequeris. Ita eſt, ſed dicare ſtatueram in Anglia ſummati viro. Nunc res illic turbatæ me conſilii ejus anxium reddunt. Hoc unum obſtat, quo minus habeas. Jam abſoluti Libri IV. ſolaque præfatio deſideratur. Interim ſic habe, ex primis te fore, cui hoc affectus mei teſtimonium ſim miſſurus. Plurimam ſalutem dicito præclaris viris collegis tuis; quo-

Digitized by Google

rum uni nunc ſcripſiſſem, niſi temporis anguſtia excluderer.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XLI. x. Auguſt. Nec enim aliter nunc potui. τάχιστα.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCCXVI.

Hugoni Grotio.

Pariſios.

CUM gaudio intellexi ex literis filii Iſaaci, ut ſalvus Pariſios venerit, excellentiam tuam compellarit, & quod fore ſciebam, acceptiſſimus fuerit; Clariſſ. Salmaſium, alterum orbis literati decus, cum dolore ſuo non repererit, eò quod in Burgundiam abiiſſet. Nec dubito, quin ab eo tempore excellentiam T. compellarit ſæpius: niſi forte quod factum nolim, veneratione ejus faſtigii veritus ſit, ne in publicum peccaret. Quamobrem licet non ignorem, alloquio neminis, reddi poſſe doctiorem, prudentiorem, meliorem; ab uxore tamen commonendum putavi, ut ne ſine cauſa, & modo interpellaret: atque interea, ne paucis iſtis menſibus, quibus in Galliis futurus, diffluere ſibi patiatur occaſionem tam bellam, nec poſtea redituram. Tuæ vero excellentiæ, curæ eum fore, uſque adeo ſum perſuaſus, ut neque id rogandum magnopere putem. Imo ſi peccandum eſt, in hanc filium partem peccare malim, quod ſæpius compellet, quam ſubruſticus pudor ſineret. Et tamen non ignoro, heroicæ mentis tuæ negotia, partim Regni Suecici, imo aliorum etiam ingeniorum bono, partim Eccleſiæ Catholicæ, quam ſoli adſpernantur vitilitigatores omniſcioli, Eccleſiæ veteris contemptores, qui magis magiſque cornua ubique tollunt, ob fœlicem in Britannia ſucceſſum, ubi meliores eorum, quos dicere nolo, meliorum ſe mortem expectare creduntur, ſequiores vero etiam, manibus pedibuſque procurare. Mihi vero de talibus, vix ſcribere etiam tutum.

Quid moretur editionem operis noſtri, ut ſic dixerim, Theologico-phyſici, & per te, perque ea quæ proximè dixi facilè vides. Tamen, ut ultra ceſſem, non ſinit res Typographi, cui prorſus injurius ſum, nulla licet culpâ meâ. Jam ſex menſes ſunt, quod opus id non inſpexi, nempe quia etiam Indices jam excuſi, ſolaque deſideretur dedicatio. De eo, cui deſtinaram, fieri ut video nequit: utrum Clero Anglicano inſcribatur, deliberabo, ubi Hagam excurrero. Id intra tres erit hebdomadas: quando offerenda erit illuſt. Ordin. filii pars altera Annalium Batavicorum: ea erit de Comitibus, ex domo Hannonia. Quæres fortaſſe, cum tam diu non admorim manum operi de Theologia Gentili, quid interim moliar: nec enim ceſſare me exiſtimabis. Equidem in tot adverſis, utcumque forti ſim animo, non longam adeo mihi vitam polliceor. Quare eorum inſtar, qui abitum parant, convaſare mea incipio. Hoc eſt, relego & edita, & plura inedita; qualium majorem longè copiam reperio, quam putabam: ſi vita, & valetudo ſiverint, plura videbis noſtra, intra biennium, vel circiter, quam putares; ſed ſi prope jam ad carceres decurſum hoc vitæ curriculum, manebit eorum cura liberos, præcipuè Iſaacum meum, penè dixerim delicias meas: quem iterum iterumque excellentiæ T. commendo. Heroinæ conjugi ſalutem dicito, imo familiæ omni, à familia mea longe inferiori, ſed excellentiæ T. devotiſſima.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XLI. poſtr. Kal. Sept. St. N.

Illuſtris excellent. T. obſequio, ſervitioque paratiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXVII.

Ampliſſimo Viro, Jacobo Wittio.

Ampliſſime D. Conſul, Cognate eximie,

HOC ſemper conatus ſum in liberis meis, ut tempora ſua publico bono, Bataviæ imprimis, metirentur. Eoque fine Dionyſius meus ὁ μακαρίτης, Annales Belgicos Reidani, prudentiſſimi ſcriptoris, Latinâ donavit togâ. Eumque deinceps erat continuaturus, niſi aliter viſum fuiſſet Numini ſupremo. Matthæus meus ad vetera Batavorum tempora deſcribenda ſe contulit. Et ante annos pauculos, quinque libros primos edidit, quibus complexus trecentorum annorum hiſtoriam; nempe omne id tempus, quo Hollandi Comitibus domo Hollandis paruerunt. Exinde totidem libros condidit, de Comitibus domo Hannoniis. Eam partem proxima hebdomade decrevit offerre Illuſtriſſimis Hollandiæ & Weſtfriſiæ Ordinibus; ſuſcepit verò hunc laborem ſpe illa, quam Ordines ipſi, cum ſuperiorem partem afferret, fecerunt. Nempe ut eum Hiſtoriographi ſui titulo, cum ſtipendio decorarent. Sanè Conſeſſus nomine ſignificatum non

modò

Digitized by Google

modò gratum fuiſſe laborem; ſed peti, ut hiſtoriam Gentis ſuæ eodem modo retexeret. Sed ut nunc tempora ſunt, illa jam animo effluxerint, aliqui fortè nec ſtudia curant, nec honorem majorum, aut Gentis hujus à tot ſeculis florentiſſimæ. Quare planè opus eſt, ut in illuſtriſſimo conſeſſu, quidam, qui omnia ſuo pretio ſciant æſtimare, hanc operam commendent. In quo ſpero, facilè primos fore, qui in corona Hollandicarum urbium, jure ſuo primas tenent: præſertim cum id etiam futurum ſit ex honore urbis, ubi meus ille, ac ſimul veſter, natus, eductuſque. Planè fore confido ut iis accenſeatur, qui literarum ſtudiis veſtram etiam urbem exornarint; quod à paucis factum proximo ſeculo, ſuperioribus fortaſſe à nullo. Tanto impenſius operam dandam intelligo, ut ne honos ſuis deſit benè de urbe, totaque Hollandia merentibus, & ſi Deus ſiverit porrò merituris, ſaltem nunc ſic animatis, quorum voluntatem promptiſſimam non deſtituet; Inclytæ urbis veſtræ favor, quem erga me & meos ſummum ſemper ſum expertus. Amicus meus, quem hic habeo, vir ſanè cordatiſſimus aiebat; nunc iis vivi temporibus, quibus proceres hujuſmodi munera conferre non aliis ſoleant, quam gratuiti honoris ergô; non qui ornare hiſtoriam Patriam velint. Et exempla promebat eorum, qui ſtipendio fruantur; ſed nihil minus quàm hiſtoriam Bataviæ, vel veterem, vel novam cogitent. Reſpondi egome nulli noſtrorum Procerum facilitatem invidere; ſed ita confidere, ſi tam benignos ſe præbeant erga eos, quibus decretum nihil exequi eorum quæ ſuſcepere; non claudicaturam eorum munificentiam erga illam domum, quæ triplici jam monumento comprobavit, quantopere honori Bataviæ ſtudeat apud Gentes exteras omnes. Sanè literas habeo à primario Magnæ Britanniæ viro, qui ad me ſcribit, viſos lectoſque ſibi filii Annales; taliſque ſi opera impenſa eſſet rebus Britannicis, fore ut grande ſui laboris pretium referret. Plura adderem, niſi mallem alios, quam me, præcones eſſe monumentorum filii mei. Vellem autem de his ſcripſiſſem ad te prius. Metuo enim, ne has literas demùm accipias, poſtquam in Hagam abierint Proceres. Quod ſi eſt, neceſſe ſit, tribus verbis per literas negotium filii iis commendari; quod alioqui melius fieret coram, dum adhuc in urbe ſunt veſtra. Sanè Conſul Bickerus recepit ſe velle craſtino mane (is dies Sabbathi erit) de eo negotio agere, cum Collegis ſuis, quo majori animo, rem illi urgeant Hagæ; ſed quid faciendum ſit, quâ prudentia es, longè me perſpicies melius. Uxori lectiſſimæ totique familiæ, à me, uxore, & Matthæo meo, plurimam ſalutem dicito.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xli. xii Kal. Octob. quo Romulum die natum fuiſſe, credidit antiquitas.

Dignitatis tuæ ſtudioſiſſimus affinis cultorque ſummus,

G. J. Voſſius.

CCCCXIX.

Hugoni Grotio, *Lutetiam Pariſ.*

Illuſtriſſime Domine,

GEneroſus Baro, Benedictus Skytte, relicta domi conjuge, in Gallias redit; Parentibus, uxore, amicis, Medicis etiam auctoribus, qui ſic arbitrantur valetudinem adverſam, quam in corpore naturâ infirmo auxit bonorum liberum amiſſio, corrigi poſſe peregrinatiuncula, & mutatione aëris. Gallias terris prætulit aliis, partim quia Medicos habeat excellentiores, partim ob aëra temperatiorem, partim etiam excellentiæ tuæ cauſa; quam tam ſibi faventem, & propitiam exoptat, quam perſenſit prius: Eoque fine aliquid etiam literarum à me petiit, quo excellentiæ tuæ commendarem. Id vero facio lubens, eoque lubentius, quod & ob ingenium, doctrinamque, & genus, ac gentem, per ſe ſciam commendatiſſimum. Nimirum nihil hic opus circumſpicere, ex præcepto Theognidis, atque etiam Horatiano, ne mox incutiant aliena mihi commiſſa pudorem. Gratias excellentiæ tuæ ago immortales, pro opere immortali, & incomparabili annotationum in quadrigam Evangeliſtarum: quod ex quo accepi, jam dies eſt quartus, avidè, ſed pro occupationibus, queis premor, cœpi devorare. Ac video eſſe reconditæ eruditionis theſaurum. Utinam his epulis liceret animum magis paſcere? Præterquam quod evocaretur ſic mens à cogitatione tot adverſorum, (quæ interim mediocriter fero, & fortaſſe magno animo) etiam legendis tuis, meliora poſſem reddere, tam multa noſtra in ſacris, in quibus nunc limandis aliquantum occupor. Nihil in opere, de Idololatria & naturæ mirandis ſupereſt præter præfationem, ſecundi voluminis, heſternaque die excudi cœpit. Inſcripſi Clero Anglicano; quod conſilium meum gaudeo, nec excellentiæ tuæ improbari. Minus uret animum Reverendiſſimi Archiepiſcopi, ſi opus, (ſibi deſtinatum quod ſciat) videat ſaltem Clero dicari, quam ſi ad illuſtres irem Ordi-

nes noſtros, vel Regnum Sueciæ, ut pleri-que erant authores. Illa adverſus Reverendiſſimum, de quibus ſcribis ἀνέγγειν, ἔγγειν, κατέγγειν. Valdè me malè habet, quod videam tam ſævum animum eorum qui Doctores ſunt Religionis reformatæ. Gaudeo interea quod ipſe in Galliis agas. Noli enim putare, minus excellentiæ tuæ eſſe infeſtos. Quod facile intelligo ex iis quos hic habemus. Jam mihi cum nonnullis diſſertandum fuit. Illi colligunt ex poſtrema tua diatriba, adverſus Borboritam, & Frontonem, excellentiam tuam in gratiam Cardinalis Richelieu, hoc agere, ut redeant omnes ad errores Pontificios. Contra contendi, velle & excellentiam tuam, ut Romana Eccleſia reformetur; ſed putare à Reformatoribus quibuſdam, in his Calvino, modum eſſe exceſſum. Quemadmodum verò non ſequitur, nec Italus eſt, nec Hiſpanus, ergo nec Belga, aut Gallus; itidem neque conſequi non, placet illi reformatio Lutheri, minus etiam Calvini: ergo nec placet illi reformatio ulla Romanæ Eccleſiæ; non quam Caſſander, aut ante etiam Eraſmus exoptabant; quamque magnam partem ſecuti, qui ſub Edvardi VI. reformarunt Eccleſiam Anglicanam; ſive hunc in modum malis, non placet reformari, ut volunt aliqui Ἰδιογνώμονες, ϗ αὐθέκαστοι, veteris Eccleſiæ contemptores; Ergo nec eo modo, quem probant veteris Eccleſiæ gnari & amantes. Confido me mentem tuam, in illa diatriba, melius perſpexiſſe, quam excellentiæ tuæ inimicos juratiſſimos. Qui niſi in Galliis viveres! Sed nihil cætera dicere attinet: Chartæ tamen eorum, dente Theonino, vel Leonino, aut Urſino, etſi quid efferatum magis, rodere & lacerare nomen non deſinent. Nihil tam benè, tam verè dixeris, quin detorſuri ſint aliam in mentem, alii malignitate, alii imperitia, at ἀλογιστίᾳ. Jam prævideo, quid lis dicturus mihi, nempe ut in Pietate ordinum facis.

Omnia percepi, atque animo mecum ante peregi.

Atque ita confido, Deumque oro, ut tanta aggreſſum, amore Eccleſiæ, miſere ſciſſæ, ſpiritu ſacro firmet magis ac magis. Intelligo jam Hagæ eſſe apud fratrem libellum illum, de quo ſuperioribus ad me literis ſcripſeras. Gaudeo quia inde melius excellentiæ tuæ mentem perſpicere erit. Eo lubentius poſt hebdomadem unam alteram me Hagam conferam, ut legendi iſtic poteſtas fiat. Etiam abſque illo fortaſſe irem, cum filii causâ, tùm meâ, ut colloquar cum Oratore Anglico Boſwello, quo melius volumina noſtra, Britanniæ Clero dicata, eo tranſmittantur: ſi tamen valetudo, vel tempeſtas, iter impedient, per literas exequar; ſimul ſcribam ad fratrem Juriſconſultiſſimum, quem annotata illa ad conſultationem Caſſandri, ad diem unum aut alterum communicaturum, mecum non invitum, prorſus habeo perſuaſum. Nihil erit periculi, ne in manus veniat aliorum culpâ meâ. Vale, Illuſtriſſime Domine, meum etiam Iſaacum habe commendatum, quantum publica privataque ſinunt. Dominæ conjugi, & familiæ toti, ab omnibus nobis, ſalutem plurimam dicito.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XLI. XXVIII Octobris, h. e. ipſo natali Eraſmi. Cujus herois memoria, pagina hac exeunte, penè ordirer novam. Nam eum quando cogito, & tempora noſtra confero, Eccleſiæ miſereſcit; ſed diſtentus exiguis, diſtentiſſimum maximis, non detinebo, ſeu tolutiloquentiâ meâ, ut Caſei dixere, ſeu aliter vitium hoc meum vocandum putabis.

Illuſtriſſimæ excellentiæ tuæ
devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXX.

Winando Rutgerſio, *S. Theologiæ Doctori & Profeſſori.*

Clariſſime & longe amiciſſime vir,

DUM mihi adſtat ornatiſſimus Alb. à Velgen, non omnia ſolum ore promenda, aliquid etiam literis committendum putavi. Valeo, ut ſolent, quibus animus ad multa adverſa obdureſcit; tot malis preſſo nova accuduntur quotidie; ſed Deus, ut calamitate non una ſauciat, ſic oleo ſpiritus ſui medetur. Poſtquam Ultrajectinæ te Academiæ commendaram, & mihi ejus ſcholæ profeſſor ſpem fecerat, ſed unus alter Zelota obſtitit, & Proceres etiam judicarunt, recipiendum eſſe Ephorum liberorum Reginæ Bohemicæ, præſertim ea magnopere commendante. Commode cecidiſſe putavi, quod vir nobil. Wynenbergius, Curator Harderwicii Gymnaſii me conſuleret de profeſſore novo in Philoſophia. Et eo majorem ſpem concipiebam, quod diceret non primum commendari te à me, ſed Lugduni idem feciſſe affinem tuum. Gaviſus ſum ea propter magis etiam cum adderet, idem Winenbergius, Doctorem Cloppenburgium, quantum ex ſermone colligi poſſet, non viſum eſſe alienum.

Dixiſſe

Dixiſſe enim, te advocato, futurum, ut ſi morbo vel aliter detineretur, ipſe aliquando in ſacris doceas juventutem ; ſed ſpes etiam illa decollavit, alio jam arceſſito. Intelligo ex D. Velgio te abitum huc parare ; mallem ad munus vocatus venires : ſed fortaſſe tamen ubi coram videbere, fœlicius ſub manu ſuccedet negotium. In me quidem nihil deſiderabis, quod à fratre poſſis exigere. Etiam urbis hujus paſtor Laurentius, amicus meus, te ob virtutes tuas, & mei etiam cauſa diligit, & paratum ſe ait facere in tuo negotio, quicquid poſſit. Vale mi amice Rutgerſi, & animo eſto forti, eundemque mihi à Domino exopta. Uxor uxori ſalutem adſcribi petiit ; nam iſta ſubito in chartam conjectanti intervenit.

Anno cIↄ Iↄc xli. poſtr. Kal. Novemb.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCXXI.

Reverende Domine Decane cæterique Metropolitanæ Cantuarienſium *Eccleſiæ Canonici, Domini, ac fratres plurimum honorandi.*

JAM anni ſunt duodecim, quod ſereniſſimi Regis bonitate cooptatus ſum in honoratiſſimum collegium veſtrum, ac coram etiam cum ternis liberis omni à vobis comitate atque humanitate exceptus fui. Ex quo tempore ſemper animus mihi arſit cupidine, quomodocunque teſtandi poſteris gratum erga vos affectum. Viſus ſum mihi nunc aliquam reperiſſe occaſionem literario hoc munere, tum univerſè dicando Clero Anglicano, in quo etiam continetur egregium nomen veſtrum ; tum particulatim in ſecundo volumine vos nominatim exprimendo, tanquam eos, quibus arctiùs jungerer. Geminum nobis inſtitutum eſt : partim enim enarro originem & cauſas Idololatriæ : quas oſtendo non quidem fuiſſe nullas, ſed ſtultas, vel ſaltem erroneas ; partim verò pando naturæ arcana, de quâ multi quidem ante nos tractârunt : ſed nos, ut puto, ſicut alio fine, & crebro alia atque alia ſcripſimus. Quanquam verò materies ſit diffuſa variaque, quantum tamen licuit operam dedi, ut ne eſſet ἀμέθοδος & confuſanea ; quod pro certiſſimo habere ſoleo ἀπαιδευσίας argumento. Sed de propoſito noſtro fruſtra hoc loco adferam plura, cum fusè ſatis de eo dicam in utriuſque voluminis proloquio. Solum igitur rogo, ut affectum hunc hominis devotiſſimi vobis boni conſulatis, atque ita perſuadeatis vobis, nulla terrarum intercapedine poſſe fieri, ut non eo vos affectu colam, quo proſequar præſentes.

Deus opt. max. univerſum Anglicanæ Eccleſiæ Clerum, inque eo particulatim vos, Domini mei, ac fratres in Chriſto venerandi, diutiſſimè feliciter conſervet.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xl. 9 Kal. Dec. St. V.

Reverendi ac clariſſimi nominis veſtri cultor,

G. J. Voſſius.

CCCCXXII.

Reverendiſſimo in Chriſto Patri, Domino Illuſtriſſimo, Briano Duppa, *Epiſcopo* Ceſtrenſi, *Ephoro Principis* Walliæ.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine honoratiſſime,

SI parum reſponderem ſummorum de me virorum expectationi, qui aſſiduè à me aliqua efflagitant ſtudiorum monumenta ; plura etiam quam ut tam multis ingenio, doctrinâ, induſtriâ, par eſſe valeam, excuſatione nulla æquè apud æquos judices poſſim excuſari, quàm quod animus, publici ejuſque graviſſimi muneris, ſeu onere, ſeu honore ſit diſtractiſſimus ; & ſi quid otii ſuperſit, id propemodum omne auferat, vel rei familiaris in tot adverſis cura, vel officioſa nimis amicorum interpellatio. Equidem ſi res lautior foret domi, fortaſſe me urbi ſubducerem, atque aliquò in villam abderem, non tanquam Timon μισάνθρωπος, ſed ut perficiendo ea quæ habeo affecta, amicis, poſteris, Deo ipſi melius temporis mei reddere rationem. Et tamen experior quodammodo, ſic etiam animum nonnihil valere, quo intendero, poſſeque etiam in negotiorum mole otio ea ſubciſivo, ſi diurno minus, nocturno ſaltem non ineleganter diſpungi. Eaque noctium fiducia aggreſſus ſum opus arduum de Idololatriæ origine ac progreſſu, & mentis humanæ, ex natura adſcenſu ad Deum. Id vero contexui ex ſcriptura S. literatura, hiſtoria, veteri novâque, & naturæ admirandis. Dicavi antiſtibus Eccleſiæ Anglicanæ, in quibus etiam illuſtre nomen tuum ; præſertim ad Eccleſiæ Ciceſtrenſis honorem accedente maximi Principis cura, quem tot regnorum manet faſtigium. Fore tibi laborem hunc non ingratum,

Digitized by Google

tum, facile colligo ex affectu, quo me ſemper es proſecutus. Luculentaque ejus indicia ante annos XII. Oxonii perſenſi, cum me nullo non prolixiſſimæ humanitatis genere dignareris. Eo minus rogandus es, ut quod ſponte etiam facies, boni conſulas munuſculum tum meum, quod dixi, tum filii Maimonidem, utrique Angliæ Academiæ inſcriptum, ut hoc etiam nomine tibi mitti debuiſſe videatur. Sanè ſic vellet, ſi viveret, Dionyſius meus, itineris mei Anglici comes, ac tuam etiam erga ſe humanitatem expertus coram. Deum optimum maximum rogo, ut Auguſtum Regem Carolum, ſereniſſimum Walliæ Principem totamque domum Regiam multos in annos feliciter conſervet; teque pariter, omneſque Regni Proceres, & Eccleſiæ Anglicanæ Antiſtites, pro quibus eò ardentiùs preces fundo, quo magis ſciſſa multorum ſtudia video, doleoque; non quaſi Cantuarienſibus inſertus Regia benignitate hic aliquid attendam mei, ſed ſolius Regis Regnique, & in hoc Eccleſiæ amore; pro cujus concordia vel mortem appetam lubens.

Amſtelodami
cIↄ Iↄc xli.
xiii Kal. Dec.
Styl. Vet.

Reverendiſſimi & illuſtriſſimi nominis tui cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXIII.

Magnifice atque eximie Domine Procancellarie, excellentiſſimi inclytæ Oxonienſis *Academiæ Profeſſores, Doctores, ac Magiſtri, Domini plurimum honorandi.*

EN vobis fœtum tenellum, quem ὁ μακαρίτης filius meus Dionyſius, paulo antequam fato concederet, enixus apud nos fuit; prope dixerim, ut Pallada Jupiter apud priſcos nationum Theologos. Sed paganicus ille Jupiter cum Minerva ſua adhuc in gentibus vivit, meus non Jupiter, ſed Gnatus, jam abhinc octennio vixit. Nam quadriennio, ex quo videratis coram vivere deſiit in terris, qui nunc meliore vitâ fruitur in Cœlis. Utinam verò hic non tam animæ iſtiuſmodi videatur, ut neque illum parentis ſui, neque parentem, ſi viveret, fœtus illius poſſet ſuppudere. Hæc quidem de veſtro me judicio ſpes habuit, cum filio Iſaaco auctor forem, ut eum (quod ipſi utinam ſcriptori potius facere licuiſſet) undecunque doctiſſimis florentiſſimæ utriuſque Academiæ Anglicanæ viris offerret dicaretque. Fecique hoc eo lubentius, quia ſcirem, ſi quid hoc in opere excidiſſet filio (& qui aliter eſſe poſſit in ætate adeo juvenili?) non ignoſcendi minus, quam cognoſcendi, vobis animum fore. Cogitabam ſimul, uti Halicarnaſſenſis ille Dionyſius ait, Apollinem in Panegyricis eſſe ὥσπερ προσωπεῖόν τι τηλαυγὲς προκείμενον τοῦ λόγου: ita mei quoque Dionyſii Commentarium, quo Maimonidem ſtudiit illuſtrare, ſic illuſtratum in jubare nominis veſtri, ut non ſcriptionis magis, quam inſcriptionis cauſa, conſpicuus notuſque fiat omnibus. Nec alter filius, editor relictorum, dubitaſſet iſtoc publice teſtari, niſi ſe, ſtudiorum gratia, regna petente extera, à me id commodius fieri poſſe, haut temere exiſtimaſſet. Maimonidæ, & tralationi ac Commentario Dionyſiaco addidi de penu proprio libros quatuor, æternum mihi venerando Anglicanæ Eccleſiæ Clero inſcriptos. Iis ago de conflictu Theologiæ Gentilis, & Phyſices Chriſtianæ. Ac Idololatriæ quidem originem expono ex Literatura, Hiſtoria, mundi fabrica & ſacris literis. Atque ex iiſdem enarro Naturæ admiranda; quibus ſtulti abripiuntur in cultum Naturæ, ſapientes autem deducuntur in admirationem & cultum Conditoris. Si priora noſtra de Hiſtoricis Latinis, aliaque, ut annos ante duodecim coram vidi lubens, locum adepta in inclyta bibliotheca veſtra, etiam quæ nunc mitto, hoc, ſpero, honoris ab eximia veſtra humanitate conſequentur. Pro iſtoc affectu, etiam aliis in rebus erga me teſtatiſſimo, in laudes veſtras perlubens excurrerem, præſertim quando raram atque omnigenam Doctrinam mirabundus mecum cogito. Verum & maxima perſtingendo prodidero infantiam meam, & veſtram, in os laudando, modeſtiam offendero. Et fortaſſe alius iſtis reſervatur locus. Quare hic ſiſtam. Solum Deum Opt. Max. rogo, ut auguſtum & ſereniſſimum Regem Carolum, & illuſtres Regni Proceres, ac vos etiam, non de Anglia modo, ſed univerſo orbe præclarè adeo merentes, diutiſſime ſalvos ac ſoſpites feliciter conſervet.

Amſtelodami,
cIↄ Iↄc xli.
x Kal. Dec.
St. Vet.

Ingentis veſtri nominis admirator cultorque,

G. J. Voſſius.

CCCCXXIV.

Digitized by Google

CCCCXXIV.

Reverendiſſime in Chriſto Pater, Domine Illuſtriſſime,

QUO magis aggraveſcit ætas, & fortaſſe adverſis multis prope defatiſcit: eò magis gliſcit affectus iſte gratum teſtandi animum erga tam bene de me promeritum Angliæ regnum. Ac cum magnum Magnæ Britanniæ Regem cogitarem, facilè eo impulſus ſum, ut non alteri Grammaticos dicarem Commentarios, quàm proli ejus Auguſtæ. Sic enim opinabar ſtudia prima, primæ ætati inprimis convenire, atque etiam deberi. Atque antea etiam ſic ratiocinabar mecum, quia ad hiſtoriarum profeſſionem vocatus forem in Academiam Cantabrigienſem: facturum me non abſurdè, ſi eidem Academiæ, & præcipue ejus Cancellario Illuſtriſſimo Duci Buckingamiæ, Latinorum Hiſtoricorum Hiſtoriam conſecrarem. Hiſce ſic defunctus in eo totus eram, ut gratam mentem teſtarer erga Clerum Anglicanum: præcipueque cui, aut quibus potiſſimum deberem. Scripſerat filius Dionyſius, (quem Oxonii vidiſti mecum, & cum liberorum meorum aliis tam humaniter, comiterque excepiſti) is, inquam, in Maimonidem de Idololatria Latinè à ſe redditum Commentarium ſcripſerat. Occaſione illâ amicis rogantibus, eò animum adjeci, & uno quaſi faſce complecterer, quæ de Gentili Idololatria obſervaſſem. Spiſsè mihi negotium proceſſit, multis adeo occupato; quæ ratio eſt, cur nunc demum Maimonides prodeat, etſi jam ab annis quatuor, imo ultra excuſus. Ac tum prodiiſſe mallem: ſed junctim exire malebat Typographus. Nunc noſtri quoque operis quatuor libris abſolutis, ulterius differre nec volui, nec debui: licet ſi Deus vitam & valetudinem conceſſerit, duos præterea libros addere decrêrim: ut ita integram planè habeamus, tum Theologiam Gentilem, tum Phyſicen Chriſtianam. Ac de Maimonide quidem auctor filio Iſaaco fui, ut fratris τοῦ μακαρίτου labores offerret, dicaretque florentiſſimæ utrique Regni Academiæ Anglicani. In quarum altera quantum fuerit nominis tui decus, quantum etiam Reverendiſſimi D. Duppa, & quomodo ea doctrina ac virtus, gradum vobis fecerit, ad grandius in Eccleſia faſtigium, quantum etiam honoris mihi tribueritis immerenti, apud alios potius, quàm apud Vos, memorandi fuerit locus. Quod verò ad libros quatuor à me exaratos, non per omnia quidem ſed quodammodo tamen imitari volui exemplum B. Cypriani abſente Epiſcopo Romano ad Clerum ſcribentis. Utinam verò, ſi id de ſingulis expectare nimium eſt, ſaltem optimus, & doctiſſimus quiſque è Clero hunc affectum noſtrum conſulat boni. Quod facient, ſcio, quicumque paulo penitiùs me, & hunc Angliæ amorem norint. Nec quia hæc nunc qualiacunque amoris mei monumenta mitto, eo me gentis humaniſſimæ præſtantiſſimæque meritis ex animo exſolvi meo. Scio enim longè majora deberi, & (ut taceam heroas alios) ante omnes Auguſto Regi, erga quem, non aliter quàm ſubditos ejus compellando, hactenus officium probavi meum; ut facilè videam, & aſſiduè cogitem, quanto majus ſit quod deinceps à me deſideretur. Sed ſpero Deum daturum in hac etiam ſenectute, ut probi omnes videant, neque hâc parte me opinionem eorum eluſiſſe. Velle quidem & conari non deſinam.

Diutiſſimè feliciter vale, eximie Antiſtes, & quod hactenus facis, porro etiam me faventiæ tuæ Zephyro afflare non graveris.

Amſtelodami
cIↃ IↃc xli.
ix Kal Dec.
Styl. Vet.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui cultor devotus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXV.

Eduardo Pococke, *Socio Collegii* Corporis Chriſti.

Clariſſime ac Amiciſſime Vir,

IN tot adverſis non mediocriter mihi voluptati fuit, quod te ſalvum ac ſoſpitem Conſtantinopoli rediiſſe Oxoniam intelligam: Deoque gratias pro hoc beneficio ago, cum privato nomine de amico tanto lætus, tum etiam publico, quia facile video, quantum deinceps Reſpublica Literaria, ac pariter Dei Eccleſia, utilitatis ex te capere poſſit. Si enim jam ante tria luſtra tam bene potueris de ſtudiis mereri: quid non poſthac ſperabimus, ex quo & ætas, & tot annorum induſtria, Doctrinam pariter ac judicium firmarunt? Gratulor ergo tibi, mi Pococke, gratulor Oxonio, totique Angliæ, imo literato Orbi hunc reditum tuum. De quo ſimulac cognovi, continuo pene hunc calamum corripui, ut affectum meum, quem coram non poteram, literis teſtarer. Nolui verò planè inanem eſſe Epiſtolam meam; cui idcirco adjunxi Maimonidem de Idololatria, à filio meo Dionyſio (quem coram mecum vidiſti Oxoniæ) Latine redditum, notiſque illuſtratum; item

item libros quatuor à me exaratos, de falsâ nationum Religione, humanæque mentis ex natura adſcenſu ad Deum: planeque confido, & τοῦ μαγείρου filii, & mei cauſa, grata fore hæc munuſcula, præſertim cum nec Argumentum poſſit diſplicere. Vale amice πολύγλωττε, ac deinceps etiam amemus nos inter nos.

Amſtelodami,
ciɔ Iɔc xli.
ix Kal. Dec.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCCCXXVI.

Ricardo Steward, *Theologiæ Doctori.*

Reverende & Clariſſime Vir,

NON patiar interire, vel etiam flacceſſere amicitiam, quæ mihi tecum jam ante annos tot in Batavia fuit, magnam partem ferruminante eam Nobiliſſimo Viro Georg. Ratac. Dubletio, nunc Supremæ Curiæ Hollandiæ Zelandiæque Senatore laudatiſſimo. Ut durare videas affectum hunc noſtrum, mitto aliquod amoris μνημόσυνον, partim de filii μαγείρου penu. Ac de noſtro quidem vides Paralela Theologiæ Gentilis, ac Phyſices Chriſtianæ, ſi modo is titulus explet materiam operis; quo non minus cum Religione Gentium confero hiſtoriam veterem, quam Scientiam naturalem. At de penu filii eſt Maimonidis de Idololatria liber, Latinè ab eo redditus, & uberi illuſtratus Commentario. Utinam hoc filio diutius frui licuiſſet! neque id mei magis, quam publici boni gratia exopto. Sed ferenda quæcunque immittit Deus. Solus quippe ſcit, quid mihi, quid expedierit filio. Nihil vero gratius mihi contingere potuerit, quam ſi intellexero utriuſque noſtri operam, tibi, tuique ſimilibus, quales habemus paucos, neutiquam improbari. Hoc ſi conſequar, non erit quod de malevolorum judicio laborem. Vale, inſignis Vir, pariter ac amice; ac porro nos ama ut ſoles.

Amſtelodami,
ciɔ Iɔc xli.
vi Kal. Dec.

Tui nominis admirator,

G. J. Voſſius.

CCCCXXVII.

Johanni Rouſio.

Bibliothecario Bodleiano } *Collegii Orialenſis* } *Socio.*

Vir Clariſſime,

SCIO Stagiritam noſtrum dicere, ſilentio diuturno amicitias dirimi; & longo tempore nullum inter nos literarium fuiſſe Commercium. Nec propterea tamen exiſtimo vel tantillo amorem noſtrum eſſe imminutum, ut qui non vili lucro amicitiam metiamur, ſed bono publico. In qualibus ceſſare in ſcribendo licet, ubi publicum ſinit, imo cum damno ejus, nimium erga amicos foremus officioſi. Sed nunc viderer mihi verè amicitiam violare, niſi rumperem ſilentium, teque Literulis meis compellarem. Quippe & ego, & filius ὁ μαγείρης, quædam juris fecimus publici, quæ operam deſiderant tuam, ut permaturè inſerantur Bibliothecæ, non Apollinis Vaticani, tantopere veteribus celebratæ, ſed multis partibus præſtantioris Oxonienſis veſtræ. Ac à filio quidem eſt Maimonides de Idololatria Latine redditus, & uberioribus Notis illuſtratus. Quod opus frater ejus utrique Anglicanæ Eccleſiæ dicavit. Et gratum erit, tum Argumenti cauſa, tum quia ſemper in ore habere Scriptor ejus Dionyſius ſolet clariſſimos Oxonienſis Academiæ Viros; à quibus paterni Itineris comes adeo humaniter, admodum adoleſcens, fuerat exceptus. Addidi de noſtro quatuor Libros de Idololatriæ origine & progreſſu, & ex Naturæ operibus adſcenſu humanæ mentis ad Deum. Non puto, vel te, Clariſſime Vir, vel ex Academiæ veſtræ heroibus aliquem mihi eſſe orandum, ut ne gravetur opus noſtrum inferre celebratiſſimæ toto orbe Bibliothecæ Veſtræ. Hoc feciſtis, cum necdum Academiæ veſtræ membrum forem; & nunc non idem expectem Academiæ inſitus, præſertim in opere quod æternum mihi venerando totius Angliæ Clero conſecrarim? Quare de hoc tam amico poſtulato, verbum non addam; tantummodo peto, ut plurimum meo nomine ſalutes ſummos & florentiſſimos Academiæ Oxonienſis Viros, præſertim eos qui ante Annos 12. me & ternos filios tam prolixa humanitate exceperunt. Nomina adderem, niſi ut ejus temporis Procancellarium, & in Æde Chriſti Decanum, atque alios item aliquos ad ſublimiorem gradum evectos eſſe cognovi jamdiu, ita de aliis idem confiderem, licet nihil habeam certi. Verum promitto

Digitized by Google

mitto mihi de eximia humanitate veſtra, fore, ut vel tute, Vir Clariſſime, vel præſtantiſſimus Pocokus, vel alius noſtri amans, certiorem me faciat de tot Luminibus Academiæ: de quorum conditione jucundum erit cognoſcere, præterquam eorum, quos (ut fluxæ ac fragiles ſunt res humanæ) magnum Numen ademerit terris; quanquam & de illis, ſi juſto omnia pretio æſtimemus, gaudendum potius ſit, poſtquam eos Deus ex calamitoſa hac vita in ſedes tranſtulerit beatas. Atque ut præter has, nihil magnopere mihi; ita eaſdem tibi ſed ſeras exopto, quo diutiſſime proſis Reipublicæ Literariæ, tum Sacræ, tum Externæ.

Amſtelodami, ***Tuus totus,***
cIↃ IↃc xli. vi.
Kal. Decemb.
St. Vet.

G. J. Voſſius.

CCCCXXVIII.

Patricio Junio, *Bibliothecario Regio.*

DUM, Vir eximie, prelum fervet Editione Maimonidæ de Idololatria, una cum filii mei Τῦ μακαρείτυ Dionyſii Tralatione, ac Notis; ſolo adducti titulo amici aliquot rogarunt, ut eadem, quæ de Gentilium Idololatria jam olim mihi obſervata ſcirent, ſubciſivis percurrerem temporibus, & (quia metuerent, ne alioqui laboris hujus fructus periret Reipublicæ literariæ) ſimulac poſſem juris facerem publici. Quæ mea facilitas eſt, parui illis; ac alacriter quidem ſum aggreſſus, ſed ut fieri ſolet, ſub manu opus crevit, & cum opere moleſtia, ob molem occupationum, quæ me quotidie pene avocarent. Verum ſic quoque non modo quid filius, ſed quid ego etiam præſtiterim, ſi quis alius, optimè judicabis. Solum metuo, ne, non tantum tibi abs re tua otii ſit, ut legere valeas, vel etiam ſaltuatim percurrere. Ut hoc verear, facit operis magnitudo tanta, parens ut ipſe ab relegendo quæ ſcripſit, poſſit deterreri. Notum illud, *Andini* vatis— *Laudato ingentia rura, Exiguum colito:* Non minus dicere poſſimus: Ingens laudato volumen, Exiguum legito. Sed, quicquid de noſtro hoc labore futurum, boni ſcio conſules affectum; præſertim quando utrumque opus Angliæ Clero, & Academiis dicatum. Atque ut aliter foret, rara Eruditio tua cum maximâ humanitate non ſineret, ut non grata tibi foret hæc voluntas noſtra bene merendi de ſtudiis literarum. Ex literis filii Iſaaci intelligo, quantopere faveris ſtudiis adoleſcentis πτερυγίζοντος, pro quo gratias ago, quas poſſum; pluraque nunc adderem, niſi ad varios adeo ſcribendis literis, abrumpere epiſtolam citius cogerer, quam vellem.

Amſtelodami, *Tui nominis clariſſimi cultor,*
cIↃ IↃc xli.
v Kal. Decem.
Vet. Styl.

Ger. Jo. Voſſius.

CCCCXXIX.

Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *totius* Hiberniæ *Primati.*

Reverendiſſime Antiſtes, Dom. Illuſtriſſ.

CUM primò ſolum animus foret, ſcribere de gentium Diis ac Sacris, eorumque origine ac cauſis; poſtea ulterius ſum provectus; rerumque naturam exponere ſtudio fuit, fine non alio quàm ut naturæ myſtis ejus myſtas facerem, qui condidit naturam. Hujus laboris noſtri, quem officii ergo, ſummis Cleri Anglicani viris conſecravi, exemplar nunc mitto, qualecunque ἀντίδωρον operis tui auro contra non cari, quo antiquitates Eccleſiarum Britannicarum complecteris. Adjunxi Maimonidæ ſimul librum de Idololatria, cum tralatione & commentario filii mei Dionyſii juvenis, ſi fas eum à parente etiam prædicari, ingentis dum viveret & pietatis & doctrinæ. Eamque operam ille Angliæ dicare decrêrat; extincto autem, duabus Angliæ Academiis inſcripſit frater ejus Iſaacus; is quem ante menſes paucos non vidiſti duntaxat, ſed etiam uſque adeo humaniter excepiſti, ut de tanto affectu ſuis in literis non gaudium modo teſtetur, ſed penè etiam triumphet. Nunc hic in Galliis agit, ac totus eſt in eo, ut exſcribat, quæ in bibliothecis reperit ἀνέκδοτα. Planè confido, reducem in patriam, amantibus ſui, & his, & aliis in terris, neque inglorium, neque inutilem fore: neque commiſſurum, ut neſciant poſteri, quantum debeat ſummatibus Britanniæ, aut Galliæ viris. Atque hoc votum meus Deus ſecundet. Te ſimul, Reverendiſſime & Illuſtriſſime Domine, diu ac feliciter conſervet, ut fluctuantibus Eccleſiæ rebus pro anchora eſſe poſſis. Hoc Deum aſſiduè precabor. Plura de aliis vellem, ſed chariſſimæ conjugis morbus, & adverſa alia non ſinunt: ut mittam, quòd occaſione hujus operis ſcribendum ſit varias in terras. Scis enim, quàm latè pateat Reſpublica Literaria; atque ut ami-

Digitized by Google

amicitiam eorum, qui ad hanc pertinent, nulla diſſolvant regionum ſpatia.

Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi nominis tui cultor atque admirator,

G. J. Voſſius.

CCCCXXX.

Merico Caſaubono.

Chariſſime Vir, Reverende Frater in Chriſto,

TAndem prodeunt bina familiæ noſtræ opera: unum Maimonides, cum Tralatione, & Notis Dionyſii mei, cujus & Annales Belgicos è Reidano Latinè redditos accepiſti; alterum autem à nobis exaratum, De *Religione Paganica*, & triplici cum ea conflictu; Hiſtoriæ veteris, de qua 1° libro; Scientiæ naturalis, de qua 2° & deinceps; Scripturæ ſacræ, de qua Opere univerſo. Dionyſii mei laborem ſacravi binis Angliæ Academiis; ubi ob tot S. Theologiæ Doctores, atque Linguarum Orientalium Profeſſores, vel earundem bene intelligentes; plurimi erunt, qui non modo de monumento hoc mei, (eo, quem cum fratribus duobus non vidiſti modò, ſed etiam benignè adeo excepiſti) benevolè judicare poterunt, atque etiam volent. Hoc & laudabilis opera filii ſpondet mihi, & laudatiſſimorum virorum affectus erga me, & meos. At labores proprios dicavi, laudis nullius indigenti Angliæ Clero; cujus Canonicorum Cantuarienſium Collegium pars eſt honorata. Nec propterea in generali nomine ſiſtendum mihi putavi; ſed minimùm altero in Volumine, quod majus priori, exprimere nominatim volui eos, quibus conjunctus arctiùs forem. Atque utinam affectus hic gratus ſit fratribus meis Reverendis; quam ſtudioſus eſt veſtri animus illius, à quo opus hoc proficiſcitur. Tria mitto exemplaria, unum inauratum, ut inferatur Bibliothecæ Cantuarienſi, ſi merebitur. Duo alia Venerando D. Decano, ac tibi, Collega optime, & amiciſſime. Plura addidiſſem, ſi in grandibus Operibus tam munifici eſſent Typographi quàm deberent. Sed hoc inſuſurrare liceat in aurem, mi Caſaubone, gratum fore, ſi, ubi videris, deſiderari pro ſingulis utriuſque operis, vel ſaltem mei, exemplar aliquod, mihi id quamprimum ſignifices. Etſi cariſſimè veneant exemplaria, proprio tamen ære potius mercabor, quam ut ulla in re patiar officium claudicare. Vides quàm familiariter tecum agam, quod optime conſules. Uxorem, Reverendum D. Decanum, & fratres dilectos plurimùm ſaluta.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli. vi Kal. Dec. St. Vet.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXI.

Thomæ Farnabio.

Præclare & amice Farnabi,

Scribimus indocti, doctique volumina paſſim.

SAnè tam multa hodie ab imperitis edi videmus, ut ſi ſic res procedat, & lectores ſuos, ut cœpere, porro inveniant, plane ſit metuendum, ne Nepotibus noſtris veſcendum ſit glandibus, uti Atavorum temporibus fiebat. Sed bene eſt quod non deſint Triptolemi novi qui fruges obſerant, inque his facilè tuum locum ſuſtines, dum juventutem glandibus veſci vetas, eamque deducis ad frugiferos agros optimorum Latii ſcriptorum, ac ingenii doctrinæque tuæ vomere, h. e. non perſpicuo minus, quàm erudito ſtylo, facis, ut bene culti niteant magis & magis. Sed bellè de antiquis ſcriptoribus merendi non una eſt via. Nos eodem tendimus quo tu; ſed aliter & indicio ſunt quæ hactenus ſcripſimus, & ea quoque oſtendunt quæ nunc mitto. In iis duo hæc præſtare conor, ut pandam priſcam gentium religionem, ſine qua intelligi nequeunt ſcriptores veteres, atque ut exponam quid Plato, Ariſtoteles, Zeno, & Philoſophorum alii, imo & Poetæ cæterique ſcriptores de rerum natura ſenſerint, atque ſcriptis conſignârint. Planè confido, hæc etiam per quæ illis ſcriptoribus à te illuſtratis lucem porro aliquam affundere ſtuduimus, non diſplicitura præſtanti ingenio tuo, qui pro candore, & veterum auctorum amore, nihil æquè exoptes quàm ut multi tecum in ſocietatem veniant illius gloriæ, quæ paratur illuſtrandis auctoribus vetuſtis. Eoque gratiora omnia fore perſuaſum habeo, quia ſacrata à me ſint non exteræ genti ſed veſtræ, imo quodammodo etiam noſtræ; poſtquam & ipſe ſereniſſimi Regis beneficio Anglicano Clero ſum inſertus, ab utraque etiam Academia, ut membrum, adſcitus. Addidi de filii Dionyſii penu Maimonidem cum ejus tralatione ac notis, eumque non minùs placiturum ſpero, quàm noſtra: & affectum hunc augebit, quòd is quoque Angliæ inſcribatur. Quæ deinceps ſim aggreſſurus, animi adhuc pendeo;

Digitized by Google

pendeo; uſque adeo multa ſunt quæ limare, perficereque ardet animus, modo Deus vitam conceſſerit, & valetudinem proſperam: quam tibi non minus quàm mihi exopto. Vale.

Amſtelodami, CIↃ IↃC XLI. iii. Kal. Decembris.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXII.

Andreæ Colvio *ſuo*, Gerardus Joannes Voſſius *S. P.*

EN Tibi, Vir atque amice eximie, pro Caſſiano tuo Ms°. ac ob devotiorem pectoris, ſtylique venuſtatem, ut quicumque editi codices conferantur, haud indigno, qualecumque Ἀντίδωρον noſtrum; de cujus argumento dicerem aliqua, niſi jam abhinc biennio, partem hic bonam vidiſſes, pleraque etiam excurriſſes. Miraberis, ſcio, ſpiſsè adeo opus hoc ſucceſſiſſe. Nolim ego omnem culpam rejicere in Typographum. Magis Ipſi in cauſa fuimus, vel potius Amici, & exteri ſalutatores, quorum indies creſcit ſeges; ſic ut nequeam (quod poteram ante annos pluſculos) negotiorum molem ſubciſivi temporis otio eleganter diſpungere. Africanum id feciſſe proditum à Velleio, ſcriptore fidei non ſubleſtæ, præterquam in ſui ævi rebus. Verum nobis non licet eſſe tam beatis. Omninò enim ut metuo, valedicendum ſtudiis, mittendique Libri, tot annorum ſpatio congeſti, ac mihi ſtantes pluſquam annis millenis. Vel hoc ſi nimis durum. publico etiam, ac Poſteris noxium, ſubducere me aliquò cogar; putà in villam aliquam; neque deſunt, ex illis facilè agentibus, atque etiam amantibus noſtri, qui cùm mei miſerentes, tum amore ducti Reip. Literariæ, villam ad tempus, vel aliud offerant, ut illic ex animi ſententia, vacare poſſim limandis, & perficiendis tam multis, quæ nunc vix inſpiciendi eſt otium, & me mortuo, fortaſsè æternum cum blattis, & tineis rixabuntur. Nec alienus ab hoc conſilio forem; verùm uxoris valetudo non ſinit, ut ſic menſes totos ab ea divellar: nec permittent Proceres noſtri: mihi autem non eſt tam lauta res familiaris domi, carere ut velim, aut poſſim, liberali adeo profeſſionis publicæ mercede. Vides quàm animi hæream incertus. Tu cordatiſſime Colvi, viam diſpice, quâ me expediam. Talem mihi indicari velim, quâ neque frauder amicorum eruditorum (quos inter locum facilè tuum tueris) ſuaviſſimis alloquiis; neque Exterorum variis è terris adventantium Virorum, vel rara doctrinâ, vel præluſtri genere, ac dignitate præſtantium, ſermonibus acceptiſſimis, ſive de ſtudiis noſtris, ſive de vita & ſcriptis eorum ſint, quos exteris in locis amo, & æſtimo, ſive etiam de publico rerum ſtatu; cujus notitia quantopere requiratur in Hiſtoriarum & Civilis ſcientiæ Doctore neutiquam potes ignorare. Multum autem vereor, ne utcumque omnes in te partes verſes, aut hiſce univerſis fateare carendum, aut quando iſta prope omne tempus ſibi vindicent, quod à munere publico ſupereſt; agnoſcere cogaris, ne iſtis me defraudem, & plurimorum offenſam incurram; deinceps mihi nihil legendum, ſcribendumque dixeris. Si ita mecum agitur, quo pacto par fueris ſpiſſis hiſce duobus voluminibus, quæ mittis? Mane, iſtuc ibam; Nam totas noctes in utramque aurem dormio: ſed quod à decima eſt Nocturna, ad ſequentem ſecundam, impendo penſiculandis illis, quæ tot annis in adverſaria retuli. Ac Propterea opus hoc, de Paganica Theologia, & Chriſtiana Philoſophia, poteram inſcribere, Noctes Amſtelodamenſes. Sanè tanta eſt comitas, & modeſtia Indigenarum, & Exterorum, ut quia tum ipſi ſomnum capiant, mihi ſtudia neutiquam interturbent. Atque hoc imprimis verum eſt hiberno tempore, quo domi ſe continent ſtudioſius, frigoris causâ, in quo ego iſta tecum garrio, ut vel hinc videas amoris mei erga te ignem, quem neque noctis hibernæ frigus vincere potuerit. Sed Varro olim, Eſt modus matulæ: nobis etiam ſit modus Epiſtolæ. De cæteris confabulandi tecum lubido erit, ubi Tibi otium erit amicos hac urbe inviſendi; quod nimis raro facis. Simul tùm ſerram reciprocabimus, ſuper multis, de quibus diſſero in eo, quod mitto, opere, miſello magis, quàm confuſaneo; quippe mirè admodum vario, at non ἀμεθόδῳ quod vitium habere ſoleo, pro certiſſimo ἀπαιδευσίας argumento. Ac ſcio te quoque hominem non θεολογώτατον modò, ſed etiam φιλοσοφώτατον in iſto juxta me ſentire. Vale, vir & amice Egregie, ac meo nomine, Præter uxorem Lectiſſimam, ſaluta Conſulem Wittium, cum cognata noſtra Conjuge; Item Doctorem Bevervicium. Quid pluribus oneremus? Si poſſim, velim uni & alteri novi operis exemplar mittere, videbo quid poſſim.

Amſtelod. CIↃ IↃC XLI. vi. Id. Decembris.

CCCCXXXIII.

Franciſco Junio *Fr. F.*
Londinum.

Nob. & Clariſſime Affinis Juni,

Tandem vides commentarios noſtros, de Theologia gentili, & Phyſica Chriſtiana; quos gratos fore confido, non Tibi modo, ſed etiam Clero Anglicano, cui eos dicavi. Mitto etiam Dionyſii mei Maimonidem, à fratre Iſaaco inſcriptum duabus Angliæ Academiis. Iſaacus adhuc in Galliis eſt; ſed iter in Italiam adfectat; de quo non poſſum adſentire. Terrent non ſumptus modò, ſed etiam pericula. Spero, nihil acturum, me inconſulto; etſi videam Illuſtrem Grotium, iter non diſſuadere. De obitu ſuaviſſimæ Cognatæ Joannæ Brunæ, jam ex ſororis literis, vel filii ejus, ſine dubio intellexeris. Næranus noſter gravi morbo decumbit; multumque vitæ metuitur. Franciſcus meus multo me, imo omnes nos, mœrore adficit. Matthæus alteram Hiſtoriæ Batavæ partem emiſit, & Hiſtoriographi Batavi Titulum ab Illuſtribus Ordinibus Hollandiæ eſt adeptus. Non levis is honos. Sed de magnitudine ſalarii, necdum quod ſcimus ſtatutum. Sunt in Proceribus qui dicant ſatius videri, ut quoties pars operis nova exhibetur, filio perhoneſtum detur honorarium cum ſalario, quàm ut certum ſit annuum: quia tam multi pecuniâ fruantur otioſi: Exemplum capere ex Heinſio jubent, qui poſt ſcriptam Sylvæ-ducis captæ hiſtoriam, nunquam admovit manum hiſtoricæ ſcriptioni; ſed in utramque aurem ſtertit ſecurus, gratiſque ſtipendio fruitur. Alii contra contendunt, ejus culpam non debere aliis obeſſe: quorum induſtria gemino jam pareat opere. Accepi his diebus minutam ſchedulam à te miſſam mihi: in ea (præter illud de ſtipendio Cantabrigienſi, à Caſaubono accepto, & Hoofdio Londini annumerato) illud etiam erat, faſcem Librariam miſſam à te Amſtelodamum eſſe: In iis libris quoſdam pro Ampliſſimo Doubletio emptos: Chartas item quaſdam tradendas Hoofdii Londini agentis fratri, prope Remonſtrantium Templum habitanti. Is apud me fuit cum altero fratre, hic itidem habitante. Verum nobis nihil hactenus traditum; eoque opus erit perſcribi per quem Nautam miſſi ſint libri, cæteraque. Alioquin enim metuo, ne cuncta perierint filio, Dubletio, Hoofdio. Dubletius ſæpe ex me inquirit, ecquid de libris certi habeamus. Quæſo fac nos de Nautæ nomine certiores, deque cæteris etiam, quæ nos attinet ſcire. Hæc non infima ſaltem, ſi non princeps cauſa fuit, cur ad te ſcriberem. Deſidero etiam ſcire, quomodo valeat Illuſtriſſimus Comes Oxfordiæ, cujus, ni fallor, ſtudiis es præfectus, & ecquid ſpei ſit de veſtra in has terras profectione. Spem enim qualem qualem conceperam ex ſchedula tua antedicta: Epiſtolam enim non videor mihi poſſe nominare. Agunt hactenus mecum bini liberi fratris tui, Caſimiri Junii τοῦ μαγείρου. Franciſcus tibi cognominis ingenio ſic ſatis valet, & induſtria ſe mediocriter probat, foreque confido, ut ea quotidie capiat incrementum. Planè hoc ago, ut dignus ſit & Avo, & Patruo; quorum non prænomine minus, quàm cognomine gaudet. Prodiere Illuſtris Grotii annotata in Novum Teſtamentum. Iis addidit tres Libellos cum Appendice, qua defendit, quod ſcripſit, Antichriſti nomine, non intelligi in Scripturis Epiſcopum Romanum, ſed Cæſarem illum, gentilem dico, Eccleſiæque Perſecutorem. Hoc multos habet peſſimè; qui judicant fore, ut omnes magis abhorreant à Romana Eccleſia, ſi Epiſcopum ejus eſſe ipſum Antichriſtum habeant perſuaſiſſimum. Sed qui ſtatuunt cogitari debere de concordia orbis Chriſtiani, exiſtimant, hanc opinionem eſſe noxiam; foreque ut non cogitetur de remedio, quia nemo cum eo ullum ſibi negotium eſſe velit, aut ab eo boni quicquam ſperare, qui ſit Anti-Chriſtus, & in hoc ſolo operam omnem ponat, ut ad inferos præcipitet. At meliori Eccleſiam fore loco, ſi non deſperemus de bonitate Dei, ac confidamus poſſe Deum, qui non Regum modò, ſed Paparum etiam corda habet in manu ſua, paulatim aperire oculos & mollire corda eorum, qui & ſuperſtitione, & Tyrannide, tantoperè à primis ſæculis receſſerunt. Atque ut Romæ non ſuccederet pius conatus, multum profici poſſe, ſi in Galliis ſuccedat, ubi ingens Illorum eſt numerus, qui ſic Romanam ſequuntur Eccleſiam, ut in præcipuis, quæ nos oppugnamus, faveant ſententiæ noſtræ; ſed ſolum plus moderationis requirant à nobis, majorem etiam venerationem erga Eccleſiam veterem, quam non Parens quidem tuus, non alii multi, in Anglia præcipuè; ſed multi tamen ἰδιογνώμονες καὶ αὐθέκαστοι, pretio ſuo neſciunt æſtimare. Dum hi ſic diſceptant, Ego, Egregie Adfinis, vota ſuſcipiam pro Eccleſia reformata, ut eam Deus ſpiritu veritatis, & pacis, regat magis & magis. Et te quoque eidem numini commendo.

Vale

Vale diutiſſimè, & quæſo ſubinde nos literis tuis compella.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xli. Kal. Decembris, St. Vet.

Tuus, dum ſum,

Ger. Jo. Voſſius.

CCCCXXXIV.

Danieli Heinſio.

Nobiliſſime & ſumme vir,

DOlet rara adeo nobis eſſe literarum commercia, collegis veteribus, & parvo adeo diſſitis locorum intervallo. Equidem ſilentii pertæſus, committere non potui, quin novo hoc anno ineunte, fauſta omnia per Epiſtolam comprecarer tibi, filio, & filiæ, ac ſimul ampliſſimo genero tuo. Altera etiam ratio ſcribere me juſſit, ſatis enim diu eſt quod nonniſi per filium gratias tibi egi pro munere acceptiſſimo eorum, quæ ad N. Inſtrumenti libros adnotaſti. Luculentum eſt ingenii doctrinæque tuæ monumentum; atque utinam Deus longam tibi ætatem tribuat, ut porro in iſtiuſmodi argumento deſudet induſtria tua. Nec deterrere debet, quod aliis ſimile ſtudium ſit. Sic enim comparatum eſt cum ſcripturis, ut nullius ingenio vel labore, exhauriri poſſit veritas, tam profundo earum puteo contenta. Semper ſupererit quod diſcamus: ut vel ſæculum vitæ noſtræ adderetur. Quemadmodum adverſus omniſciolos iſtos ſæpius in vitæ extremo dicere ſolet ſocer meus Junius. Unum opto, ut quicunque in ſacra hac palæſtra ſe exercere, & pariter alios volent, ſic in ea verſentur, ut tum veritati, quatenus humana ſinit infirmitas; tum etiam modeſtiæ litent, ac candori. Sed plerique hoc pati non poſſumus, qui, ſiquid alteri acceſſerit, decedere nobis arbitramur. Cum quo vitio, corrupto hoc ſæculo, facile etiam eruditiſſimis obrepenti, magnis viribus decertandum cenſeo: ne noſtrapte culpa male adeo audiat eruditio, ut quotidie cum dolore conſpicimus. Sed triſtibus iſtis miſſis, redeo ad gratiſſimos labores tuos: in quibus diſſimulare non poſſum, inter alia mihi fuiſſe illud jucundiſſimum, quod antiquum obtineas in tuendo Eraſmo, viro optime de literarum ſtudiis merito, nec minus de toto ſanctorum patrum choro. Quem profecto mihi ſæculi noſtri dabunt, in quo duo hæc æque concurrant, imo ſi quem vel intra mille annos proximos ab harumce laudum cimio juſtius prædicari poſſe exiſtiment, nomen ejus edant. Quare etſi hominem fuiſſe ſciam, nec jurare ſemper in ejus ſententiam velim, (quem honorem nulli hominum deferendum cenſeo) tamen probare eos non poſſum, qui tam irreverenter illum habent: parum cogitantes, quibus temporibus vixerit, quamtumque omnis ei debeat poſteritas. Venio nunc ad tertiam hujuſce ſcriptionis cauſam. Ἀντίδωρον mittere volui, non quidem dignum præſtantiſſimo ingenio tuo: ſed noſtri tamen ingenioli modulo non penitus, ut puto, indignum. Eſt id commentationum noſtrarum de Theologia gentium & philoſophia Chriſtiana, in quibus, ſi non videar tibi & eruditiſſimis Collegis, operam & oleum perdidiſſe, erit ſane, quod hunc fœtum noſtrum deinceps amem vehementius. Sin ſecus; ſed nolo male mihi ominari, potius in voto, unde orſus ſum, deſinam, nempe ut tibi tuiſque omnia hoc anno felicia exoptem: Imo & Collegis veteribus, quibus ſi occaſione commoda ſalutem meo nomine dixeris, longe id erit gratiſſimum. Filio nob. ſalutem adſcribi ſine dubio juſſiſſet Iſaacus meus, niſi eum Galliæ haberent. Vere proximo reducem ſperamus.

Amſtelodami cIↃ IↃc xlii. Poſtr. Kal. Jan. St. N.

Nob. & maximi nominis tui amantiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXV.

V. C. Merico Cauſaubono, G. J. Voſſius *S. P. D.*

QUantum rationes inire valeo ejus temporis, quo navis Anglicana hinc ſolvebat, inter merces ſuas etiam deferens exemplaria complura operis noſtri de Paganica Theologia & è naturæ mirandis manuductione hominis ad Deum; Jam una & altera hebdomas paullove amplius eſſe poſſit, quod tuque & Fratres venerandi acceperitis Labores noſtros. Sed celerius aliquanto an tardius hi vobis redditi ſint, parvi duco, præ iſto ut ne viris doctrinæ ejus judiciique diſpliceant illa, quæ in tot occupationibus ſummo nihilominus mihi labore ſtetiſſe nequeo diffiteri. Nec illud ſolum voveoque optoque ut fratribus meis placere poſſint, verum etiam ut Clero Angliæ univerſo. Nunc quia & ſenio & tot me adverſis atteri indies video, magis magiſque cogito de ſarcinulis colligendis; eoque totus in eo ſum, ut tam multis quæ habeo affecta, præſertim illis minoris molis, extremam admoveam manum. Et jam aliquid

quid

quid prælo tradere occepi, de quo proximis literis. Filius meus Iſaacus, quem in Anglia vidiſti, jam è Galliis Italiam cogitat, ut varias luſtret Bibliothecas & exſcribendo ἀνέκδοτα, ubi facultas dabitur, poſſit melius poſtea mereri de Republica Literaria. Quo deſiderio ſanè honeſto ardet more juvenum qui (ut ſcis) quicquid volunt, vehementer volunt. Ego & filii & publici boni amore in hoc voluntati ejus non deſum, ſed plus prope ago quam ſors noſtra ſinat. Impenſe autem rogo, ut hâc parte juves quantum poſſis. Scis è præbenda Cantuarienſi ſereniſſimi Regis beneficio mihi duo jam trimeſtria deberi: unum quod ſuperiori Septembri, alterum quod in Decembri ſequenti exſpirârit. Simul inde fiat quinquaginta Librarum Sterlingicarum ſumma. Eam refundi velim Joanni Thuiller mercatori Londinenſi, illic res agenti præſtantiſſimi beneque de me merentis Joannis Wickefortii mercatoris Amſtelodamenſis: à quo filio procuratur, quicquid itineri eſt opus. Eo minus æquum fuerit ut eum vel hic, vel in Anglia diuturniori morâ illudam. Nolim pluribus hoc negotium tibi commendare, cujus prolixam humanitatem ſemper ſum expertus. Lectiſſimæ Conjugi ac Liberis, item Reverendo D. Decano & univerſo optimorum Clariſſimorumque Fratrum Collegio plurimam à me dicito ſalutem.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlii. Idus Januarias ſtylo Anglicano. Quo ipſo die ante Annos xcvi. Heidelbergæ, natali meo ſolo, abolito Papatu, reformata fuit Eccleſia. Sed peccatis noſtris factum, ut nec integro ſæculo licuerit hoc beneficio frui.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXVI.

Georgio Ratallero Dubletio, *Senatori.*

Nob. Ampliſſimeque vir,

CUM proxime ad te literas darem, videbar mihi de exemplaribus cæteris ſtare promiſſo intra octiduum poſſe. Sed ſpatium illud pene menſtruum invaluit, dum Bibliopegarum unus pergit eſſe, qui ſolet, hoc eſt, tricobovinator, & ſiquid ex Lucilio amplius dicere poſſumus: alter vero, quem prioris vitium correcturum putabam, morte Parentis ſui, & aliis cauſis ſonticis, nequivit, quod volebat, aut velle ſaltem viſus fuit. Tandem tamen, ut vides, me exſolvo, & tarditatem meam facilius excuſabit, quod interea non licuerit foras prodire, ſed tardipes tardipedi Deo aſſederim aſſiduus, ob malum ſubinde recurſans; quod tamen ſatis leniter me ſubinde tractavit: à publico munere avocavit, non à Libris, & dulcibus Muſarum ſacris. Itaque interim limavi libellum de tribus Symbolis, & alterum de Dominico Anno, Menſe, Die, Nativitatis, Baptiſmatis, Mortis. Metuo ne illi, qui orbi me quam urbi conſulere malunt, hunc morbum, dummodo tam placidis me luminibus ſemper intueatur, ſubinde optent revenire. Minus auditoribus deceſſerit, quam lectoribus acceſſerit. Ut redeam ad exemplaria, quæ mitto: eſt in iis unum grandi forma, quod tibi mitto: ſed ea, ſi placet, conditione, ut quod prius habuiſti, alteri cedat amicorum. Cum Hagam ad te irem, in mandatis dederam Bibliopegæ, ut à Typographo etiam peteret illa chartæ melioris. Non alia tradidit, quam Hagæ vidiſti. Credidi igitur non ſtetiſſe promiſſis. Sed redux intelligo, tria quatuorque in charta Auguſta impreſſiſſe. Curavi ex iis duo compingi, quorum alterum putavi non ad alium quam ad te ire oportere. Nam de Anglia vel domina juniore Principe, ſerum eſt, & ut vides, nec inauratæ paginæ: quæ lenocinia attendi ſolent. Poſſis tuum curare à famulo deferri ad Nobiliſſ. Archiſhoskium, qui habitat non longe, ſi recte recordor, à Secretario ordinum Bellimontio, apud quemdam nomine Patrem, vel ex adverſo. Is Pater, ambigo, ſitne Oenopola an diffuſor. Quicquid eſt, vir tam clari nominis non fuerit obſcuri domicilii. Et jamdiu illi debeo exemplar, quia melius eſt de me meritus, quam fortaſſe exiſtimares. At mittam quod tenear multiplici promiſſo. Vellem ejus valetudini melius eſſet, ſed metuo ne qui tam multa fortiter conſilio & manu his terris geſſit, non ſat fortiter ferat injurias, quas accepit. Mitto præterea exemplar Doctori Johnſono, item alia duobus Senatoribus, Reigersbergio, Dedelioque; ac denique unum Advocato G. Grotio, qui, qua in re bo iam pro me operam navarit, non ignoras. Matthæus meus in Friſia eſt, unde propediem reducem exſpecto. Iſaacus Lugduni fuit in Galliis: ac puto, nunc vel Florentiæ eſſe, vel Romæ fortaſſe. Ait ſe auctores ejus itineris habere illuſtres Grotii & Salmaſii animas. Sed Grotianam imprimis. Nam alter, quem in Burgundia inviſit (ut ipſe ad me ſcribit) diutius apud ſe detinere, quam ut hiberna

Digitized by Google

hiberna tempeſtate tam moleſtum iter inſiſteret.

Amſtelodami, cIↃIↃc xlii. ix. Kal. Febr.

Tuus tuo merito,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXVII.

Jacobo Corputio *Senatori, & Scabino Reip.* Dordrechtanæ.

Dordrechtum.

Ampliſſime Corputi, Affinis Conjunctiſſime,

BInas à te literas accepi, in ea brevitate prolixum ſpirantes affectum, præcipuè in promovendo Matthæi mei negotio; quod primo etiam tibi curæ eſſe velim, & fore confido. Is nunc in Friſia eſt, nec eo, cur abierit, es ignarus. Intra triduum exſpecto reducem. Iſaacus meus Lugduno Galliarum, in Italiam profectus: Ac puto nunc eſſe Florentiæ, & inde iturum Romam. Non parvo mihi ſtant Liberi; ſed id grave non eſt dum illis curæ ſit erudita pietas; quod hactenus de Iſaaco poſſum dicere. A ſummis Britanniæ magnæ viris, præclarè adeo eſt exceptus, ut ſi ſcribam, prope metuam, ne fidem inveniam. Idem de Galliis dixero, ubi etiam Senatoria dignitate conſpicui, ſed quorum conſanguinei iſtic Junianæ, non indecoræ familiæ eſſent innexi, inviſere eum in diverſorio, non gravabantur. Magni verò etiam nominis viri, opiparo convivio dignabantur. Dixeris iſta, vel Parentis, vel Avi gratia eſſe facta. Equidem credo, & hæc aliquid valuiſſe. Sed tamen plus cenſeo potuiſſe, quæ ſibi poſt Scylacem editum, poſt Juſtinum, & Geographorum aliis obſervata, quæ ſecum circumfert; in aliis etiam ſtudiis cognitiſſima eſſe, familiari ſermone comprobat, viris non ex ima cavea. Eò lubentius habenas laxavi, ut ex magnis tot terrarum hominibus, non doctrinam minus, quam nomen augeret; ſpero & pietatem, quæ cæteroquin rarò auctior fit per tot maria, & terras currendo. Potius gentes vitia ſua affricant, quàm virtutes. Et ſæpè id cogito. Solum ſpero profore nobis preces, quas ad Deum pro eo fundimus. Tum etiam quod ejus inſatiabilis diſcendi cupido, animum avocabit ab inſanis voluptatibus, quibus capi juventus ſolet. Cum poſtremò, una Hagæ eſſemus, promiſi me miſſurum labores meos, de paganica Theologia, & Philoſophia Chriſtiana. Tandem me promiſſis exſolvo, ac citius feciſſem, niſi valetudo detinuiſſet, & Bibliopegæ inertia. Geminum, ut vides, Argumentum ſum complexus, quorum alterutrum ſatis foret arduum; utramque ego provinciam ſuſcepi: ſed an operam ſim probaturus, vel edocto, è grege Paſtorum, vel invido, è numero Profeſſorum, non eſt curæ Hippoclidi inquirere. Miſerum eſt pendere à malignorum judicio. Paratus ſum ſtare, & cadere eruditorum judicio his terris, magis exterorum, maximè poſteritatis. Et interea hæc cuncta parvi puto, dum Deo rationem valeam reddere, & talenti, & temporis conceſſi. Puto autem id mihi faciendum propediem. Nec enim tam laborioſa, in tot adverſis vita, longam ſinit ſperare ætatem. Quam neque ulterius exoptem, quam opera noſtra utilis eſſe poſſit Eccleſiæ, ac Reip. Literariæ. Uxori ſalutem dicito, præterea filio cum nuru, genero cum filia. Adderem de juniori filio, niſi eum, ut puto, extera adhuc haberet tellus. Longam habes Epiſtolam, ab homine occupatiſſimo. Cauſam, ſi quæras, nox erat, qua ego, omnibus iis qui de die interpellant dormientibus, Tibi mi Conjunctiſſime Affinis, vigilabam.

Amſtelodami, cIↃIↃc xlii. ix. Kalend. Febr.

Tui tuorumque Amantiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXVIII.

Joanni Beverovicio *Senatori & Medico* Dordrechtano *S. P.*

GAudeo, vir Ampliſſime, Clariſſimeque, non me duntaxat curæ tibi eſſe ſed etiam meos. Mitto igitur geminam Apocham, manu Franciſci mei ſcriptam; ſed in qua ſpatium reliquerit, ubi nomen quæſtoris ſcribi poſſit: Uti & tempus, quo ſalarium hoc expiravit. Neque enim deſubito poterat reperire formulam, quam ſequi ſolet: Miſiſſem eadem opera labores noſtros, de Paganica Theologia, & Philoſophia Chriſtiana: quo in opere, ter quater minimum, tui facta nobis mentio. Quid minus poteramus, te nullam negligente occaſionem, teſtandi amoris erga me tui? Sed nolui tantæ molis opere, onerare Tabellarium. Convenientius id fiet per Nautam, proxima hebdomade. Salmaſius eſt primo vere rediturus in Bataviam. Sic ſuis ad me ſcribit literis. Reſpondit jam Libello, de Lingua Helleniſtica, qui abſente eo prodiit iis terris; necdum tamen perlo ſubmiſit;

Digitized by Google

ſubmiſit; nec dicere poſſim, utrùm Lugduni, an Lutetiæ Pariſiorum malit edere. Non arbitror viſum illi eſſe reſponſum tuum. Saltem non meminit. Mallem in editione Epiſtolarum mearum, pro Copriani nomine, aſteriſcum poſuiſſes, vel Cyprianum ſcripſiſſes. Nolim ego crabrones ſuſcitare, cùm domi ſat reperiam negotii; & malo meo abundè ſum edoctus, ſi tales digito attigeris, omnem penè ſylvam accendi. Et tamen ſi quid moliatur feremus. *Lenit albeſcens animo Capillus.* Non æque laceſſentes procaciter ferre potuiſſem, quo tempore, me doctore utebaris. Quamquam tum etiam injuriarum non eram impatiens prorſus. Sed nunc illa, quæ ſæculi homines pro magnis ducunt, penè deſpicatui habeo; etiam illa, quæ pertinent ad nominis decus. Sat decorum nomen, ſi illud ſcriptum fuerit in cœlis. Nec eo ſegnior ſum futurus, in benè merendo de Rep. Literaria. Abundè ad hoc calcaria, ac ſtimulos ſubdet; quod cùm non multum ſupereſſe mihi vitæ poſſit, propediem ratio erit Deo reddenda talenti, quod porro etiam operam dabo, ne arguar defodiſſe. Optimæ Conjugi ſalutem dicito: uti & Colvio, præcipuo tecum in urbe Patria ſtudiorum Ornamento.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlii. viii. Kal. Febr.

Tuus,

G. J. Voſſius.

CCCCXXXIX.

Gerardus Joannes Voſſius *Nob. & Præſtantiſſimo juveni*, Joanni Meurſio, Joannis F. *S. P.*

JAM duo ſunt menſes, mi Meurſi, quod morbo æger fuerim, ac heſterna demum die ſacram cœpi concionem audire; Uxor verò plurimis menſibus domo non extulit pedem, imo vix cubiculo: Et nunc quoque, ita male ſe habet, ut prorſus metuam, ne vita hæc diu illi vitalis eſſe poſſit. Quid faciam in tot adverſis? Niſi ut omnem in Deo meo fiduciam reponam, qui ſolus novit, quid expediat nobis. Interea hæc non ſinunt, ut poſſim pro amico capite, quæ velim. Nullum enim filiorum habeo domi, cujus operâ aliquid efficiam per amicos: ſed majus ecce impedimentum; ut cætera mittam, filius Iſaacus, prope integrum annum, partim in Anglia, partim in Gallia fuit, & jam Florentiam, Romam, aliaque Italiæ loca cogitat. Nempe ardor illi, & compellandi ſummos orbis viros, & viſendi Bibliothecas exteras; penè ubique totus eſt in exſcribendis, vel ære ſuo comparandis MSS. hactenus ineditis; præcipuè Græcis. Collybum proximè accepimus, prius ducentorum, iterum quingentorum florenorum. Hoc plus eſt, quam ex ſtipendio trimeſtris ſpatii percipiam. Itaque mirè ſudandum mihi erit, ut hoc exſolvam. Nam fœnori non lubens accipiam. Et aliud aliter pecuniam urget: quod cognoſces, huc ſi veneris. Quare nunquam importunius potuiſti, compellare de eo, quod ſcribis. Animus prolixus, pro affectu eo, quò magnum Parentem ſum proſecutus, ſed ne ipſi quidem ſi viveret, morem gerere poſſem, etſi maximè vellem. Eo æquius eſt; hoc te in meliorem partem interpretari. Non plus quam eſt, ſed minus potius, me dixiſſe ſatis videbis, huc ubi veneris. Gratias ago, pro Catalogo Librorum, quos Parens eximius, nec unquam ſine laude nominandus, bono Literariæ Reipublicæ, vel juris publici fecit, vel edendos reliquit. Præclarè de publicis mereberis, ſi inedita minimè patiaris nimis diu cùm blattis, & tineis rixari, ſi conſilium iſtoc juvare valeam, faxo id lubentius, quam tu operam expoſcas noſtram: ſanè omnium Eruditorum intereſt, quam maximè, ut ne in tanti momenti negotio opera ceſſet tua. Vale Nob. & care juvenis, & non à me duntaxat, ſed etiam uxore, licet ægra admodum, ſalve.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlii. iv. Id. Febr.

Tuus ex animo æternum amicus.

G. J. Voſſius.

CCCCXL.

Viro Cl. Stephano Stephanio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

TAndem à tui amantiſſimo Voſſio, magni, ac veteris amoris, minutum novumque ſymbolum accipe: Libros quatuor de Theologia Paganica, & Philoſophia Chriſtiana, placituros confido. Cur, inquies? Quia confido affectui tuo, quo & me aliquem eſſe putas. Et ſi eloquendum, quod ſentio, etiam confido exactiſſimo judicio tuo. Probe enim mihi conſcius ſum, permulta me attuliſſe, ad hoc opus, vel alia, vel aliter dicendo. De hoc nolim me ſubmittere judicio hominum exiguæ lectionis; quales diſtinguere neſciunt, inter dicta, in dictaque noſtra, & aliena. Ipſi interim ſibi placent, licet nihi

hil adferant, niſi millies dictum, qua ſperant latere poſſe, quæ exſcripſerint. Malim igitur tui ſimilibus placere; quia jam ab eo tempore, quo Lugduni unà viximus, abunde memini, quam φιλομαθὴς, καὶ πολυμαθὴς, fores. Eoque avide deſidero noſſe, quid de Saxone tuo fiat. Hic ſcriptor, & genti tuæ multum gloriæ, & tibi æternum parabit decus. Tantùm ne moras ulterius necte, ne & Patriæ, & propriæ gloriæ, malè conſulas. Ad me quod attinet, decrevi majora, quæ partim edidi, partim confecta, vel affecta habeo, diffindere libellis ſeptenis, vel pluribus fortaſſe; eo alacrior, ad ea grandioris molis rediturus: modò Deus mihi tribuerit vitam, & valetudinem ſecundam. Ex pluribus intelligo Clariſſimum Ravium, apud vos profiteri eloquentiæ ſtudia. Quo nomine gaudeo: nec committes, quin permultam, meo nomine, illi ſalutem dicas. A fratre ejus Conſtantinopoli reduce Londinum, literas accepi; unde intellexi quantoperè deinceps de literarum ſtudiis poſſit promereri. Ingentem enim MSS. theſaurum ſecum attulit. De Clariſſimo etiam Laurembergio ſcire aveo, quid moliatur. Nec enim tam nobile ingenium ceſſare exiſtimem. Illum etiam plurimâ impertire ſalute, ne grave duxeris. Vale ſumme vir, & porro amemus nos inter nos.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlii.
vi. Kal. Martias. Τάχιστα.

CCCCXLI.

Ludovico de Dieu *Theologo.*

Vir reverende clariſſimeque,

EN tibi literas à Ravio, Conſtantinopoli Londinum reduce, has incluſerat literis ad me datis, uti & alteras ad Golium, quas ſeorſum mitto: nolui vero dimittere hanc tam commodam occaſionem ad te ſcribendi; & eadem mittendi Maimonidem Dionyſii mei τοῦ μακαρίτου. Accipias tanquam exiguas naufragii tabulas. Si longiorem deus vitam ei conceſſiſſet, multa haberemus ex Talmudicis ab eo ſcriptis illuſtrata, nec pauciora pro religione Chriſtiana adverſus Judæos. Ad me quod attinet, poſt opus quadripartitum de Theologia Paganica, & Phyſiologia Chriſtiana, ante menſes pluſculos luci mandatum, magis magiſque cogito ſemper ætatem adfectam, vires infirmas, atque ut nihil æque mihi deficiat, quam otium: quo permulti adeo uberi affluunt. Quare totus ſum non tam in novis inchoandis, quam perficiendis & emendandis iis, quæ antehac ſubſecivis ſcripſi temporibus. Neque tam operam hanc ſuſcepi juvenum more, ut ſcilicet clarius nomen explendeſcat, quam ut me probem Deo: cui propediem fortaſſe ratio erit reddenda temporis mei. Te quoque neutiquam otioſos tranſigere dies, & muneris ratio clamat, & tot aurea ſcripta, & conſtans fama. Eo impenſius Deum rogo, ut diutiſſime te Eccleſiæ ac Reip. literariæ ſalvum ac ſoſpitem conſervet.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlii.
idibus Martiis.

Egregii tui nominis
cultor ſummus,

G. J. Voſſius.

CCCCXLII.

Jacobo Golio *Matheſeos* & Arabicæ *linguæ Profeſſori.*

ORnatiſſimus Ravius Londinum Conſtantinopoli eſt reverſus. Literis vero ex Anglia ad me exaratis, alteras addidit tibi inſcriptas, quas nunc mitto per eruditum juvenem Bloemium, niſi Romano vocabulo Florum malis dicere. Tam commoda occaſione recte atque ordine facturum me putavi, ſi τοῦ μακαρίτου filii mei Dionyſii Maimonidem ad te mitterem. Gratum fore ſpero, imo ſcio, pro amore, quo vivum, non modo ut Præceptor diſcipulum, ſed pene, ut Parens filium complecti ſolebas. Cum poſtremo una eſſemus, ſpem faciebas brevi excurrendi Amſtelod. ſed non licuit nobis eſſe tam felicibus, ut te frueremur. Quæſo quantum potes, tandem fac promiſſa compareant. Clariſſimo & amiciſſimo Vorſtio plurimam ſalutem dicito, imo & veterum Collegarum aliis, ubi ſic occaſio tulerit; uxori tamen lectiſſimæ ante omnes.

Amſtelod. cIↄ Iↄc lxii.
Prid. Id. Mart.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCCXLIII.

QUadriennium & ultra eſt, quod in ædibus meis vidiſti Maimonidem filii mei τοῦ μακαρίτου Dionyſii, & ſimul locum quemdam, ubi honoris ergo, præceptoris ſui clariſſimi meminiſſet: Quod non alio à me ad-

additur fine, quam ut facilius memoriam refricem. Tam longo inde tempore latuit opuſculum apud Typographum: qui ex re ſua magis fore putabat, ſi non ante publici juris faceret, quam perducta foret ad umbilicum, quæ ipſi de argumento ſimilis tituli, ſed diſſimilis multis partibus, ſub manibus haberemus. Spero non ingratum erit munuſculum, ſive mei cauſa, collegæ veteris, & qui nulli cedere velim amore tui, quem ſic ſemper amaſti. Spero ſi ex Italia ſalvus ac ſoſpes redierit filius meus Iſaacus, etiam Cæſarem ejus viſurum lucem. Interea quæſo hoc ſis opuſculo contentus. Salutabis omnes amantes noſtri: Sed quando ſe ſponte offeret occaſio. Lectiſſimæ uxori, à me & conjuge ſalutem ante omnes. Id enim mea adſcribi plane juſſit. Nocte intempeſta.

Amſtelod. cIↃ IↃc xlii. Prid. Id. Mart. *Tuus æternum*,

G. J. Voſſius.

CCCCXLIV.

Thomæ Bangio, *Profeſſori Hebraicæ linguæ Hafnenſi* S. P.

QUod literis tuis, vir præſtantiſſime, tam amice me compellas, humanitati tuæ magis adſcribo, quam virtuti meæ, aut in Remp. literariam meritis. Quamquam famam alicujus doctrinæ non abjicio: ſed ſufficit, ſi ut in eruditis duces non ſumus, ita fortaſſe non agmen claudamus. Dolet, quod juvare non poſſum illo de Cicerone relegato & revocato. Adoleſcentem tamen vidiſſe me recordor. Non parum gaudeo munere tuo de Ægyptiorum Hieroglyphicis, multa & ejus argumenti parata habeo, quæ partem operis conſtituent de cultu ſymbolico: hoc eſt, tertii voluminis de Theologia Paganica; cujus fortaſſe jam quatuor primos libros videris. Superſunt nunc illa de plantis, ac lapidibus, idem de affectionibus in deos relatis: ac denique de ſtatuis ac ſimulachris aliiſque religioſi cultus ſymbolis. Nunc tamen aliis prælum deſudat, quia juvit labores iſtos diffindere nonnullis ad religionem noſtram pertinentibus. Cujuſmodi ſunt de tribus ſymbolis, Apoſtolico, Athanaſiano, Conſtantinopolitano: adhæc de annis, quibus Chriſtus natus, baptizatus, mortuus, & alia pluſcula id genus. Nempe ætatis memor ſarcinulas colligo, ut ſolent aliò migraturi. Dunſius mihi acceptiſſimus eſt, non ſolum ob commendationem tuam longe gratiſſimam, ſed ob ſuave ingenium & mirum proficiendi ardorem. Quare non patiar eum in me ullum officii genus deſiderare. Tam patet illi omnis bibliotheca mea, quam ſi arcto me ſanguine contingeret. Plane perſuaſum habeo virtute doctrinâque aliquando patriæ & ſuis præſidio & ornamento fore. Si quos huic ſimiles, commendatione tua non indignos putabis, faciam profecto, ut intelligas, quantum tui cauſſa, & Danicæ juventutis, præſtare ſim paratus. Vale vir eximie, & magno animo bene de ſtudiis mereri perge.

Amſtelod. cIↃ IↃc xlii. xvi. Kal. Aprilis. *Tuus*,

G. J. Voſſius.

CCCCXLV.

Joanni Thomæ Bangio *S. Ling. Prof. in Academia regia* Hafnienſi *S. P.*

VIX hora abierat, quod per famulam Dunſio noſtro literas miſeram ad te perferendas: cum ecce me compellat ornatiſſimus Eraſmus Hammerus, ac quod me tum temporis fugiebat, cum ſe eſſe ait, qui literas Dunſio datas in Daniam ſit delaturus. Subjeci me, id ſi ſciſſem, aliquam etiam ejus facturum mentionem in Epiſtola, quam ad te exaraſſem. Adhæc ille, gratiſſimum ſibi fore, ſi nunc quoque aliquid adjungerem. Non tamen putavi repoſcendas literas, cum opere æque facili liceret alteras contexere. Neque enim ſoleo operoſe ſcribere ad amicos, ſed prout quidque in buccam venit, ita illino chartis. Quæ ſæpe vix aliud præſtant, quam ut jubeant amicum gaudere, vel, ſi Græcum mavis, χαίρειν, à quo uſu vetuſtiſſimo primitus τῷ χάρτῃ nomen datum fuit. Quod ad Hammerum attinet, intra hebdomadem triennium exſpirarit, quod mihi eum commendares, ac pariter Ludovicum Johannis Epiſcopi Othonienſis filium. Sed non videntur ſic res tuliſſe Hammeri, ut multum in urbe Amſtelodamenſi foret: ut qui Muſarum ſibi ſedem Leidam eſſe maluerit, & Gallias etiam luſtrandas putarit: Aliter animatus noſter Dunſius erat, qui jam pluſculis menſibus hic degit & in vicinia quidem, cui propterea noſtræ ſemper patent fores: omnino enim juvenem diligo, ac fore ſpondeo, ut cum reducem licebit amplecti, nihil non ſapienter ab eo factum intelligas. Nihil vel illi vel mihi jucundius, quam ut ubi domum fuerit

Digitized by Google

fuerit revocatus, afferat ſecum notitiam rerum variarum minime protritarum, ſed quæ fugiant, ut modeſtiſſimè dicam, etiam eruditorum vulgus. Nec alius erga Hammerum animus fuiſſet. Amo itidem ingenium ejus & probitatem. Sed alia mens iis, quibus, credo, mos ei gerendus fuit. Interea quid refert, unde doctrinam haurias, dummodo pectus ea irrigaris? Quod quin ab Hammero pulchre actum ſit, nullus dubito. Neque alio hæc fine à me ſcribuntur, quam ut videas, me quidem omnia juvenis cauſſa voluiſſe. Simul etiam longior ſum, quia non injucundum eſt, tecum per literas confabulari. Quod porro etiam facere paratus ſum ſeu Argumentum ſcribendi erit, ſeu ſecus. Amantibus enim vel de nihilo naſcitur Hiſtoria.

Amſtelodami, ɔIↃ Iↄc xlii. xiv.Kal.Apr.

Tuo nomini addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXLVI.

Illuſtriſſimo Jo. Skytte *Seniori*, *L. B. in Duderoff & Gronſio*, *Senat. Reg. Suec. Cancellario Academiæ Upſalienſis*, &c.

JUcundum mihi fuit, illuſtriſſime Domine, videre filium tuum Benedictum, quem ob eximias animi dotes plurimi ſemper feci. Majorem tamen ex ejus conſpectu cepiſſem voluptatem, niſi narraſſet de valetudine adverſa: Cujus ergo terras alias peteret, Gallicas imprimis, cœli ſolique lætioris & medicis experientibus felices. Dabam operam, ut mederer ſalutaribus ac fortibus monitis. Fortaſſe fallor. Nec enim morbi cauſſam, vel naturam mihi aperuit. Attamen vereri occœpi, ne quid ſit, quod generoſiorem ejus animum coqueret. Novi enim ab aliquot annis, pleraque altius ad animum revocare, quam ex magni Catonis præſcripto oporteret. Vellem etiam magis imbibiſſet fortem rerum humanarum, nulli undique & uſquequaque arridentem. Quod ne quidem expediret nobis, diſcipulis Chriſti, cum Magiſtro ituris per Anguſta ad Auguſta. Atque & hæc & alia, memini me miſcere ſermoni, qui nec illi erat ingratus. Locutus cum eo filius meus Iſaacus in Galliis eumque ſui itineris comitem optabat. Sed meus Italiam cogitabat ad viſendas Bibliothecas toto orbe inclytas. Multa ex iis exſcribit hactenus inedita, quæ redux, Deo juvante, juris faciet publici. Ptolemæum quoque dabit multis partibus ab ingenio & antiquis codicibus emendatiorem. Geographica Scylacis Cariandenſis cum notis ſuis jam ante biennium in lucem emiſit. Proximè vero divulgavit opus poſthumum fratris ſui defuncti Dionyſii. Eſt id Moſis Maimonidis Rabbinorum doctiſſimi: cujus de Idololatria diſſertationem Latine reddidit & uberi Commentario illuſtravit. Iſaacus vero, cum pluſcula in hoc opuſculum præfari vellet, recte ſe facturum putavit, ſi aliquid miſceret de illuſtriſſimæ domus veſtræ affectu erga fratrem nunquam ſatis laudatum. Vellem Iſaaco meo paulo plenius conſtitiſſet de primogeniti, heu quondam, tui fortiſſimi juvenis exceſſu. Accuratius quædam dixiſſet. Sed ea fortaſſe ex illuſtriſſimi Jacobi Skyttii literis aliquando dabit cognoſcere. Mihi meiſque perſeverat voluntas, quacunque ratione licebit, teſtandi poſteris, quanti faciamus excellentiſſimam domum veſtram, tum aliter, tum de ſtudiis præclare meritam & porro mereri percupidam. Egregiæ animæ illuſtriſſimi filii tui Jacobi Skytte, ſuaviſſima mihi ſæpe memoria occurrit, nec mihi duntaxat ſed & conjugi & liberis. Quæſo ne grave duxeris ſalute eum impertiri nomine omnium noſtri. Proxima occaſione ad eum ſcribere decrevi, lubentius etiam facturus, ſi ipſe me præverterit. Nunc ad te, illuſtriſſime domine, ſcribendi occaſionem nolui negligere, eunte ad vos nobili Sueco Jo. Kreutſio, qui Galliis Italiâque luſtratis, anteaque annis totis apud nos literarum ſtudiis impenſis, reditum in patriam parat.

Amſtelodami, ɔIↃ IↃc xlii.iv. Kal. April. St. Novo.

Illuſtriſſimo nomini tuo, totique inclytæ familiæ devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCXLVII.

Joanni Cloppenburgio *Theologo*, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

NON mediocrem mihi dolorem attulit, clariſſime Cloppenburgi, nuncius de exceſſu communis amici, doctiſſimi Collegæ tui Zevecotii. Quem virum, ut ante annos viginti circiter, primulum vidi, amare genium ingeniumque illud continuo cœpi. Neſcio

ſcio quæ Suada, ut de Pericle olim dictum, in labris ejus ſedebat, ſic ut facile cæteros literatos imprimis pelliceret in amorem ſui; nec mediocriter capiebar ejus verſibus facili vena profluentibus. Quanta vero cum laude hiſtorias fuerit profeſſus, nulli melius dicent, quam qui docentem audierunt: neque id nos ignorare ea, abſentes licet, permittunt, quæ ad Tranquilli Julium obſervavit, & Obſervata Politica inſcripſit. Recte ſentis interiorem mihi cum eo amicitiam fuiſſe, neque unquam in Amſtelodami hac urbe ponebat pedem, quin domum peteret recta & de ſtudiis confabularemur, aliquando etiam querelas ſuas de nonnullis in ſinum deponeret noſtrum. Quod ſi ſerenior mens foret (nunc ea nubila ob valetudinem aliquandiu adverſam) pangerem aliquid in gratiam amici; ſed cum non magis id corporis imbecillitas, quam occupationes ſinerent, cum clariſſimo Collega meo Barlæo, Philoſopho pariter, Poetaque eximio, ſuper iſto egi; qui cum decima nocturna de eo à me compellatus foret, poſtero mane verſus eos miſit, quos nunc vides. Nempe unus ille optimæ viduæ & eleganti adoleſcenti pro nobis erit duobus: præſertim quando nec valetudo ſivit, ut facerem, quod vellem, & noſter ille, ut noſti, in Poeſi plane dominatur. Eoque nihil attineret pannum noſtrum cum illius purpura componi. Atque iſta de me ſcio facile ornatiſſimæ viduæ ſatisfacient: dummodo tu ſis facundus mentis noſtræ interpres. Sanè quacunque in re vel illi vel filio poſſit utilis eſſe opera mea, nuſpiam ſentiet eam claudicare. Pro diſſertatione de baptiſmo pro mortuis, gratias ago. πολυθρύλλητος eſt quæſtio, multumque deinceps etiam, ut metuo, agitanda. Noſtram nunquam habui ut Κυρίαν δόξαν. Sed in alienis etiam eſt, quod deſiderem. Tuam expendere animus eſt; neque enim judicium præcipitare ſoleo. Quod ſi deinceps etiam alia ejus generis de penu tuo promere voles, & ut nunc feciſti, ad dapes tuas invitaris, facile me ſcholico illi convivio addicam, imo, pene dicam, acceſſero invocatus. Ampliſſimo Brinkio & (ne ſingulos nominare ſit opus) univerſis illuſtris Gymnaſii veſtri vel Curatoribus, vel Profeſſoribus, ſi occaſio ſe offeret, ſalutem meo nomine dicito, imo & clariſſimi Collegæ. Utcunque enim non aderat iſta ſcribenti, tamen id velle non dubito.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlii.
iv. Kal. Aprilis.

CCCCXLVIII.

Andreæ Riveto *S. P. D.*

NON decreveram, clariſſime Rivete, quem mitto de tribus ſymbolis, libellum, ſeorſum in lucem dare; ſed ſereniſſima Regina Britannica cum prole Regia, & celſiſſimo Principe Arauſionenſi Friderico, cum filio Principe Gulielmo, in urbem hanc advenientibus, putavi & me debere tam læta die officium teſtari non modo erga celſiſſimos Principes, ſed etiam erga Regiam Magnæ Britanniæ Majeſtatem. Quorum utrumque me conſequi poſſe exiſtimavi, ſi opuſculum hoc regio genero dicarem. Utinam vero tibi etiam probetur hic labor noſter. Quod ſi erit, magis quam nunc probabitur auctori; ſin aliquid improbabis, quæſo facias certiorem, neque in iſtac ſolum opella ſed etiam cæteris, ſive ea lucem viderint ſive deinceps. In tam denſis occupationibus & illa πολυγραφία, nihil mirandum ſit, ſi quid excidat. Eo ſoleo ſtudioſe exquirere ſummorum virorum judicia, ut, vel addita editis pagella aliqua, moneam lectorem, vel in editione ſecunda corrigam. Decrevi edere quæ ſcripſi de hiſtoria Dominicæ Paſſionis & Reſurrectionis. In quibus præcipue opera deſudat noſtra in conciliandis ſcripturis, & ex literario penu conciliandis nonnullis. Utinam propius, ut Leidæ quondam, habitaremus; ſed votis iſtoc non fiet. Quare ſic quoque operam dabo, ut pro modulo nec de ſacris, nec externis literis male dicar meritus: ſcribam, quæ ſcio; quæ neſcio, ſi hic minus potero, in ſchola diſcam cœleſti. Pro nupero ingenii tui, doctrinæque dono, gratias ago ſummas. Et ſi porro, ut confido, imperties nobis labores tuos, propediem iterum grates agam. Deum rogo, ut nos omnes regat ſpiritu veritatis ac pacis, quo, quatenus humana ſinit infirmitas, unum ſapiamus omnes.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlii. poſtr. Pentecoſtes.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCXLIX.

CCCCXLIX.

Andreæ Colvio *S. P.*

PRæclare Colvi, qui haſce tradet literas, nobilis eſt Polonus, reformatæ Eccleſiæ filius, pluſculis ab annis mihi notus, nec non ob virtutis ſtudiorumque amorem pergratus. Is menſes aliquot in urbe veſtra ſedem figere decrevit; velim igitur, ut auxilio & conſilio juves, partim cogitando de domicilio, ubi honeſte habeatur, partim etiam (quando moleſtum non eſt homini tam occupato & privatis & Eccleſiæ negotiis) pauxillum confabulando. Atque utrumque horum etiam peto ab egregia Beverſvici anima. Pene ſcripſiſſem ſuper ea re etiam ad communem hunc amicum; ſed quid attinet iſthæc iterare, quæ ex literis hiſce ipſe etiam poſſit cognoſcere? Satis es expertus nulli in literis ſcribendis Romanum Lentuli magis nomen convenire quam mihi. Quid mirum? abſque noctibus eſſet nihil à me expectare deinceps poſſit Reſp. Literaria. Nunc, quod amici de die eripiunt, de ſomni tempore decido. Quare propediem, ut puto, aliquid noſtri conſpicies: in his libellum de tribus Symbolis, Apoſtolico, Athanaſiano, & Conſtantinopolitano, quod Nicenum etiam nuncupari ſolet, quia Nicenum comprehendit. Sed tibi, tam amico capiti, iraſci ſi poſſem (cujus ne cauſam quidem præbuiſti in pueritia, etſi ea ætas valde cerea ac lubrica) nunc ſane vehementer ſuccenſerem quod non ſequaris exemplum noſtrum in bene etiam de poſteris merendo. Quod neutiquam ſcriberem niſi quantum valeas ſcirem. Occupationes quod prætexas, aliquid, & nihil eſt; vires ſi eas tibi neges, alium quæras cui perſuadeas. Cave igitur, ne cogar ſuſpicari, placere tibi, ut cum gentili loquar Poeta, antiquæ ſacra Vacunæ & Vacunales focos. Plurima ſalute impertias Conſularem Wittium & affinem ejus Vivienum, ac pariter lectiſſimas conjuges; ut taceam tuam, & Bevervicium meum. Abunde ſalutigerulum feci, quare deſino.

Amſtelodami, cIↃ Iↄc xlii. eo die quo æſtatem incipere non uno loco proditum Plinio.

CCCCL.

Georgio Ratallero Dubletio, Ger. Jo. Voſſius.

QUantum video, nobiliſſime Dubleti, de Junio, ut Hagam is veniat, ſpiſſum eſt negotium. Fuit his diebus mecum, ſed negat ſe ab Oxonienſi Comite poſſe avelli: nec Hagæ alterutri quicquam eſſe negotii. Huc tamen cum Comite venturum, ſimulac de Reginæ Britannicæ ad nos profectione facti erint certiores. Interea Hoofdius prope impatienter urget ut ſibi tradantur, quæ una cum libris fuerant tranſmiſſa. Et hoc fine tradidit mihi apocham; ut conſtet, ſuo huc ea mitti periculo. Nihilominus hoc agendum, ut κειμήλια illa qualiacunque fido tradantur homini: ut ipſi in ſimili negotio nobis fieri vellemus: de quo fruſtra ad te, in quo dubium, utrum probitas, an prudentia præcellat. Accepi literularum aliquid à filio ad te quod mitto. Ac paulo poſt etiam alteram accepi Epiſtolam, unde liqueat quincto Aprilis etiamnum fuiſſe Florentiæ; paucis vero diebus Romam iturum. Totos pene dies in Bibliothecis delitеſcit, & deſcribendis ſcriptoribus Græcis hactenus ineditis occupatur: optat ſe centimanum Gyan, ut eo beatius redeat domum cum ἀνεκδότων theſauro. Nunc enim ſolum ſe non ſufficere tam multis exſcribendis, nec unum invenire Florentiæ Græcè gnarum, vel ſaltem cujus opera in hoc negotio juſto pretio uti valeat. Quare ſubinde ſe triſtibus oculis intueri multa & præclara repoſta, quibus videndis profecto nulla deinceps affulgebit occaſio. Retuli filii mentem matri. Illa nihilominus malit filium redire bimanum quam centimanum: qualem ſe negat peperiſſe, & tali conſpecto ait, vel oculos clauſuram, vel latebras quæſituram, ut ſolent, qui necdum ære lavantur. De ſtudiis noſtris ſi quæris, totus in eo ſum, ut veteres relegam Chartas, atque inde ſeligam, quæ poſſe lucem ferre arbitrabor. Eſt vero tanta eorum turba, quæ jam cum blattis & tineis rixantur, ut edendis (limam enim deſiderant) vix decem anni ſuffecerint. Longe enim eorum numerum exſuperant, quæ hactenus in manus hominum venire paſſus fui. In hiſce igitur ad incudem revocandis, tantum ſudo, quantum ſinunt, qui aſſidue interpellant. Ampliſſimis viris, Reigersbergio, Dedelioque ſalutem plurimam.

Amſtelodami, cIↃ Iↄc xlii. iii. Kal. Maias.

CCCCLI.

Digitized by Google

CCCCLI.

Georgio Ratallero Dubletio, *Senatori Cur. ſup.*

Nobiliſſime, ampliſſimeque vir,

INdolui vehementer, poſtquam ex eo, qui tuas mihi literas adferebat, intellexi de exceſſu optimæ adfinis tuæ: nec enim antea id cognoveram, neque tam id literæ tuæ ſignificabant, quam hujuſmodi quid innuebant, fortaſſis, quod aliunde malles me percipere id, de quo non ſcribere modo ſed cogitare etiam foret permoleſtum. Ac ſortem quidem defunctæ nemo ſapiens lugebit. Quid enim certius, quam vitam hanc plus aloes habere quam mellis? Ego ſi multos ante annos defunctus forem, quot adverſa non vidiſſem! Sed doleo vicem optimi & præſtantiſſimi affinis tui: qui neſcio an facile alteram ejuſmodi vitæ comparem ſit reperturus. Interea temporis eam quoque provinciam minus difficilem reddet; quod ni fallor, unica ſolum proles relicta & in re tanta. In hocce verò luctu, ut confido, eum ſe præſtat, quem ſemper cognovimus: pectoris nempe bene præparati quamvis ferre fortunam. Quam ad rem vehementius etiam incitare eum debet Gentilis & affinis ſui exemplum. Cujus tanto juſtior fuit dolor, quanto moleſtior multiplicis adeo ac tenellæ prolis educatio; ſed nulla eſſe tanta triſtitia debet, ut animum, non dico, commoveat, ſed de ſtatu dejiciat. Fruſtra hactenus ſtudiis & ſacris & externis operam dedimus, ſi hoc non magnam partem ex iis hauſimus, quomodo medela debeat fieri animis ægrotis; imo illud etiam qua ratione conſequamur, ne animus multum diuve moveatur adverſis, id erit, ſi mens ad omnem ſit eventum præmunita. Nam tela, quæ præviſa, ea vel amictu evitamus, vel levius ſaltem feriunt, ut dici ſolet: Atque iſta ſcribenti venit in mentem, ſi tute, qui tam fortia verba exaras, cognoſceres nunc filium dulciſſimum quem ante biduum Florentia (ubi tantum temporis, partim muſis conferendis, partim ἀνεκδότοις exſcribendis, impendiſſe noſti) ſalvum ac ſoſpitem veniſſe Romam: literis ipſius edoctus gaudebas, Si inquam eumpſe nunc triſti fato exceſſiſſe audires: nonne ea res omnem illam, quam ſic prædicas, ſapientiam facile expectoraret? Ego mox omne tam triſte abominare, eo facilius, quia omnia, ejuſmodi quidem, flocci facio. Huic cogitationi pauxillum inſiſtens, non alio animo, quam ut me ipſum excuterem (valde enim difficile eſt illud γνῶθι σεαυτὸν) ut pugnantes videas affectus, riſi & ingemui. Denique in eam mentem ſum adductus, fore me non imparem fortunæ, per gratiam divini ſpiritus, qui non tentat ſupra vires. Quorſum, inquies, iſta tendunt? Nempe, ut oſtendam, omnia nos nobiſcum antea revolvere debere, quæ valeant obtingere in hac vita; ſi nihil eorum, quæ metuimus, uſu venit, lucro reputabimus; majores etiam Deo gratias agemus: ſin ſecus, animo erimus præparato: ſed noctuam Athenas, qui iſta ſcribam. Mitto tibi exemplar opuſculi de tribus Symbolis: quod gratum erit, ut omnia noſtra. Addidi alterum, Ampliſſimo Reigersbergio, tertiumque affini tuo Dubletio, quem plurimum meo ſalutes nomine, rogo, uti & ſenatorem collegam, quem dixi. Mitto & alia exemplaria: ſed de illis curæ futurum cognato Brunæo: in his unum cedet Doctori Johnſono, aliud equiti Zulichemio, tertium D. Riveto: quartum equiti Wickefortio: quintum conſulari Conradino Burgio; ſextum ipſi cognato. Vix ſcripſeram iſta, cum in mentem venit, de nob. Boſwello, Dedelio, Catſio. Quare & iſta tibi deſtinavi; ſed conditione ea, ut ſi voles, non per tuum id famulum fiat, ut recipiant, ſed per Brunæum noſtrum. Tantum monendus erit, vel potius ſignificabo, ut ipſe domum veniat tuam.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlii. Non. Quinct.

Tuus tuo merito, G. J. Voſſius.

Cum ex literis affinis meæ Brunææ cognoſcerem filium ejus ægrotare, conſilium mutavi, omniaque ad te exemplaria miſi. Si meliuſcule valuerit, tuam poterit domum arceſſi, per famulum, ut levet tuum illum labore diſcurrendi per urbem ad exemplaria tradenda. Omnia tuæ prudentiæ committo, qui facies, prout maxime tibi erit commodum. Prænomen Domini Dinglei, imo vix nomen ſciebam. Id exemplar procurabit Doct. Johnſonus, ad quem de eo ſcribo.

CCCCLII.

Merico Caſaubono.

Reverende clariſſimeque Caſaubone,

JAM facile cum animo tuo æſtimare potes, cur has ad te literas ſcribam, nempe quia ex beneficio Regio mihi annumerandæ ſint

libræ

libræ ſterlingicæ quinquaginta. Niſi forte quadraginta duntaxat; nec enim, qui tam longe abſum, ſcire poſſim, ecquid nunc etiam decidi oporteat de ſumma. Filius meus Iſaacus poſt viſas & luſtratas Gallias vel potius bibliothecas cum viris doctis, in Italiam quoque abiit. Florentiæ tribus circiter menſibus ſubſtitit, ubi imprimis eum detinuit bibliotheca Medicæa. Unde multa ἀνέκδοτα ſe deſcripſiſſe filius pene dixerim gloriatur. Inde Romam abiit, præſertim propter Vaticanam. Neapolin etiam acceſſit, ubi illam luſtravit, quæ Jani Parrhaſii olim fuit. Romam inde rediit, ubi etiamnum erat ante hebdomades ternas, ut ex ejus literis cognoſco, ſed primo die, quo æſtus aliquantum remiſerit, ait ſe Venetias iturum. Hæc ſine majuſculis impenſis fieri non poſſunt. Quocirca rogo, ut cura tua citra longiuſculam moram (modò ullo pacto ſic res veſtræ ferant ut confido) mercatori Hoofdio annumerentur pecuniæ ante memoratæ. Id ego in hoc rerum mearum ſtatu beneficii loco ſum habiturus. Quin noſtra de Theologia gentili & Phyſiologia Chriſtiana jamdudum acceperis, minime ambigo. Quod vero ab tam longo tempore nihil acceperim reſponſi, id ego nulla fieri negligentia arbitror, ſed ob rerum Britannicarum ſtatum præſentem, qui animos veſtros in rebus, quæ infinitis partibus ſunt majores, defixos & ſuſpenſos tenet. Quod unum valeo, id volo, nempe aſſiduo ut preces fundam ad Deum pro ſereniſſ. Regis Regiæque familiæ ac univerſi regni incolumitate. Auguſta Regina ab Amſtelodamenſibus noſtris magnificè excepta. Qua occaſione & ipſe gratulari volui libello de tribus ſymbolis, quem idcirco dicavi juniori Arauſionenſium Principi, non tam ut principis inclyti filio, quam ut genero Regio. Mittam prima occaſione. Multa & alia habeo editione prope parata; ſed ita à mane uſque ad veſperam interpellor, ut non decuplam ejus valeam, quod poſſem, ſi in prædium aliquod me abdere ad menſes paucutos liceret. Facimus tamen, quod valemus, cujus rei indicia & alia aliquot conſpicies brevi, modo Deus vitam & valetudinem conceſſerit utrique noſtris. Id Deum oro, ſi ſalutare nobis. Plurimam dicito ſalutem lectiſſimæ conjugi & Reverendo Domino Doctori Decano, & univerſo reverendorum fratrum collegio. Quia ab his xii. annis, quo una eramus, è collegio venerando, & fatum aliquos abſtulit, & publica utilitas ad majora tranſtulit, ſcire aveo, quibuſcum nunc fratribus hoc decus quodammodo habeam commune, & an adhuc vita fruatur optimus Dr. *Angan*: cujus ſubinde inter alios mihi memoria occurſat.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlii. iii Kal. Sext. Quo die olim Londini religionis ergo combuſtus Rombertus Barens, Anglus, Sac. Theologiæ Doctor, cujus extat liber de Pontificum vitis. Anni nunc ſunt cii.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCLIII.

Joanni Friderico Gronovio *Hiſt.* & *Eloquentiæ Profeſſori.*

QUas clariſſimo Freinſhemio literas inſcripſeras, confeſtim curavit, & nunc reſponſum ejus mitto. Video virum eſſe optimum doctiſſimumque, ſemel iterumque una fuimus, excepto quod non unà eſſes, cætera læti. Literas ab Iſaaco meo jam binas accepi Roma, ſpero intra trimeſtre denuo affore nobis. Grotius Riveto fuſius, ſed una alteraque pagina Laurentio reſpondit. Nunc uterque reſponſum parat: porro Riveti illud jam excuditur ab Elzeviriis. Polyænum mitto & unà Groſippum, unde colligo cogitare te adhuc de re nummaria. Utcunque ex literis tuis intelligam, quantopere diſtinearis, confido tamen fore brevi, ut aliquod ejus argumenti in lucem des. Si quid ultra ex mea bibliotheca tuis poſſit inſervire commodis, expoſce. Paratior ero ad mittendum, quam tu ad petendum. De Salmaſii reditu nihil certi potui cognoſcere. Puto etiamnum Divione eſſe. Plurimam ſalutem doctiſſimis collegis dicito.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlii. xvii. Jun.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCCLIV.

Joanni Rave, *Eloquentiæ Profeſs. S. P.*

PRæclare Rave, ſi quis alius in adoleſcentia jurare in ſingulas Stagiritæ noſtri ſententias ſoleat, eum me fuiſſe commemini. Neque hoc animi mihi tantummodo fuit ſeptennio illo, quo ſub magiſtris acutiſſimis ope-

operam darem diſſerendi diſciplinæ, & univerſæ ſapientiæ ac prudentiæ ſtudiis, donec tandem ſupremâ in illis laureâ non indignus judicarer; ſed biennio etiam poſt,cum Ariſtotelis Ἀκροαματικὰ in Leidenſi Lycéo publica authoritate enarrarem. Quum pluſculis etiam annis poſtea hoc animi permanſit, ſed paullatim veritatis luce adactus confiteri cœpi, aliqua divini viri repertis addi, aliqua etiam melius dici poſſe, idque non modo in philoſophia ipſa (quod in ſcientia naturali etiam Hypſeâ cæciori clarum eſſe arbitror) ſed in ipſa quoque ἀποδεικτικῇ ϗ διαλεκτικῇ; quibus duabus omnem diſſerendi diſciplinam veteres complectebantur. Placet igitur, quod à Plinio adCænium ſcriptum video.'Sum ex iis, ' qui mirer antiquos, non tamen, ut quidam, ' temporum noſtrorum ingenia deſpicio. Tuum ſane amo, & exoſculor: cum ob ea, quæ aliis in ſtudiis elaboras, tum ob reperta iſta in rationis diſciplina: quæ non poſſunt non amari ab rationis amantibus. Quod ſi forte ea res invidiam creat, forti hoc animo devorandum. Sin iſte diſſenſus etiam offendit bonos, & qui aliquid poſſunt, iſtum errorem quadam arte ut corrigas elaborandum. Nempe ne publice è cathedra aliud doceas, ſed ſententiæ tuæ arbitrum facias orbem literatum ſcriptis eruditis; ita non erit, quod, qui adverſantur, dicant, minus à te in cathedra impleri munia, ad quæ ſis vocatus, imo erroribus imbui auditores: & paulatim tamen ex monumentis ingenii doctrinæque tuæ veritas elucebit, quibus dum undique applauditur, futurum confido, ut quos nunc maximè habeas adverſos, pedibus in tuam concedant ſententiam. Valde autem placet, quod hæc ſtudia ſic tractes, ut oſtendas ſectari te veritatem, quæ carior eſſe nobis debet, quam ipſi nobis ſumus: & interea etiam litare te Modeſtiæ, quæ cum ubique ſectanda, tum imprimis locum habere debet iis in rebus, quæ elegantioribus ingeniis vere ſint animi pabulum, non tamen iſtiuſmodi, ut inde vel animarum ſalus, vel vectigalia populi dependeant. Pluribus nunc colloquerer tecum, niſi præſtantiſſimus frater tuus,quem ob præclaram eruditionem, præſertim orientalium linguarum ſcientiam multum amo, pro viva ſit Epiſtola futurus. Ex eo igitur, quicquid ad res noſtras pertinebit, ubertim cognoſces.

Amſtelod. cIↃ IↃc xlii. Pr. Kal. Quint. St. Gregoriano. — *Tuus totus*, G. J. Voſſius.

CCCCLV.

Georgio Calixto.

Helmſtadium.

Clariſſime ac ſumme vir,

CUM omnis doctrina, vel divina ſit vel humana, hæc ad Deum ducat, illa perducat: recte me atque ordine facturum hoc tempore putavi, ſi opus conderem, quo ex utroque facerem cinnum, ſive ut Græci dicunt, κυκεῶνα· ſed ſic, ut præcipuè verſarer circa humanam, quæ geſtorum hiſtoriam & notitiam naturæ comprehendit; unde ad doctrinam divinam, illam pietatis nempe, ſive Chriſtianæ fidei, & vitæ præcepta, aſcenditur. Hujuſce laboris noſtri, ſatis operoſi, pro mole quidem occupationum, quibus diſtineor, exemplar mitto lubens meritoque. Nec ingratum fore confido. Addidi opuſculum de tribus ſymbolis, & Maimonidem τοῦ μακαρίτου filii mei Dionyſii. Item panegyricum Matthæi mei illuſtrium Ordinum hiſtoriographi & Amſtelodamenſis bibliothecæ Præfecti. Pene addideram volumen ingens de Arte Grammatica; ſed metuebam, velle hoc viderer, ut ejus lectione repueraſceres: vel etiam hoc agerem, ut avocarem ab labore indefeſſo, quo & voce & ſcribendo divinis vacas, veritatis pariter ac concordiæ aſſertor. Sed Grammatici illius laboris loco, alia gravioris argumenti exſpecta, modo Deus vitam ac valetudinem conceſſerit. Horneio præclaro philoſopho ac Theologo plurimam à me ſalutem dicito.

Amſtelod. cIↃ IↃc xlii. xv. Kalen. Quintiles. — *Tui nominis æſtimantiſſimus*, G. J. Voſſius.

CCCCLVI.

Illuſtri V. Joanni Skytte, *Baroni, &c.*

Illuſtriſſime Domine,

JAM ſpero literas acceperis, quas iv. Kal. April. dederam Nob. juveni Jo. Kreutzio. Ut denuo ſcribam, bella facit occaſio, eunte ad vos V. clariſſimo Jo. Freinſhemio, quem Hiſtoriarum & eloquentiæ in Upſalienſi Academia Profeſſorem conſtitutum, & ante ex aliis intellexi, & nunc ex ipſo audeo, gaudeoque. Atque hoc omne, præclare literarum ac literatorum Mecænas, Tui unius eſt beneficium,qui & de præſtantiſſimo Freinſhemio,

Freinſhemio, atque ejus familia, & de Academia patria atque adeo omni Rep. literaria pulcherrime mereri voluiſti. Hæc & fidentius ſcribo, quia mihi & ex ſermone & tot ingenii doctrinæque monumentis & aliorum etiam ſummorum virorum judiciis, vir hic notiſſimus eſt; digniſſimus ſane, quicum vel in tenebris mices, & ea ingenii elegantia, ut non facile poſthabeam cuipiam; inque ſcriptoribus antiquis ingenio tam ſubacto, ut his & vicinis terris hactenus ſe omnibus probarit ea in palæſtra verſatis. Sane multa ſunt, qui prima facie quantivis pretii videntur, ſed ſi introſpicias, comperimus ſecundum veterem adagionem, pro theſauro carbones. In noſtro hoc contra eſt, qui longe plus habet in receſſu quam in fronte promittat. Neque unius hoc mei judicium eſt. His paucis diebus locutus ſum cum multis, qui uno ore omnes, ut indefeſſum laudant tuum ſtudium in bene merendo de literis, ita & prudentiam extollunt in hoc viro è literatis ſeligendo, qui familiæ Skyttianæ, ſanè illuſtriſſimæ, ſi fieri poteſt, lucis aliquid addere porro apud poſteros, & ornatiſſimus ipſe ornamento eſſe, licet longè ornatiſſimæ, diu noctuque conabitur; & ſi Deus longam illi vitam ac valetudinem, quod velit, etiam poterit. Nihil attinet plura de Clariſſ. viro addere, qui eâ eſt modeſtiâ, ut ſi iſta à me ſcribi ſciret, verecundius tanto Heroi literas offerret noſtras. Metueret ſcilicet ne ex compacto, hoc fieri ſuſpicari poſſes: verum ne ille quidem ſcripturum me ſcivit, niſi cum jam nauta abitum pararet. Quæſo ubi occaſio erit, ſalutem dicito generoſo filio Baroni Jacobo Skytte, volo enim ut ſciat, me memorem eſſe ſui, neque me ſolum, ſed omnem familiam meam: à qua itidem ſalutem adſcriberem, niſi hoc ipſo mane Ultrajectum ſe cum aliis amicorum contuliſſent.

Amſtelodami, clↄ Iↄc xlii. iii. Non. Quinct.

Illuſtriſſimæ familiæ tuæ æternum devotus,

G. J. Voſſius.

CCCCLVII.

Ill. Hugoni Grotio, *Legato Suecico ad Regem Chriſtianiſſimum.*

Lutetiam Pariſ.

POST perlongi temporis moram, Illuſtriſſime Domine, ad officium iterum redeo. Binas Excellentiæ Tuæ literas accepi; quarum priores exaratæ, octavo die Aprilis: iis Saberium commendabas: ac placet, tum ingenium elegans, tum varia eruditio. Allocutus eſt Eruditorum complures; in his etiam Cl. Rivetum. Is commendavit Illuſtri Comiti Rhenenſi, ac tantum videtur effeciſſe, ut præfuturus ſit ejus Liberis, ac præter victum habiturus ſit centum Imperiales. Gaudet Domina Comes, ſe opera Domini Riveti, nactum juvenem modeſtum, doctum, & quidem reformatæ Religionis. Nam inquit, metuebam, ne cum maritus ſit confeſſionis Auguſtanæ, quempiam præficeret Lutheranum. Sed demum Auguſto menſe eſt futurum, ut in Ædes Dominæ Comitis, marito in caſtris agente, recipi poſſit. Nunc ea cura mordet Saberium, ne interea Lutetiam Pariſiorum ſcribat Rivetus, & qui Eccleſiaſtarum, illi degunt reſcribant, de quopiam incautius ſibi dicto factore. Utcumque erit, nec ego, nec alii hujus urbis, patiemur cum quicquam in nobis deſiderare. Alteræ Excellentiæ Tuæ literæ ſcriptæ fuerunt x. Maii; ex quibus intelligo tandem Excellentiæ Tuæ traditum eſſe opus noſtrum, de Theologia Paganica, & Scientia Naturæ. Id ego jam compactum dederam, ante menſes permultos illi, qui Lutetiæ diſtribuit libros à Blauwiis editos. Hic enim erat tum temporis. Simul mandabam, ut poſtquam in Gallias rediiſſet, adderet pro amico, cui dare velles, ex incompactis exemplar quodpiam, vel etiam geminum. Item filio Iſaaco, tum adhuc agenti Lutetiæ, minimum duo Exemplaria, & ſi plura expoſceret etiam tertium, quartumve. Sed non multo poſt, Epiſtolam à filio accepi, unde intelligerem dolere illi, quod ante abitum non potuerit eos codices nanciſci; quo gratum animum erga benè meritos teſtaretur. Quid iis Exemplaribus factum ſit, exquiram ex Blauwio. Sic enim non Blauwiis nunc ſcribendum mihi, fratrum eo, qui junior erat, paucos ante menſes defuncto. Magis ea res obeſſet Reip. literariæ, niſi fratrem propemodum ex aſſe hæredem feciſſet. Abſque eo foret, qui ſupereſt, impar eſſet ſumptibus faciendis tantis. Quippe ut mittam cætera, Typographiæ ergo, alit quotidie ſupra homines xl. Utrum præter compactum exemplar, etiam acceperis unum, plurave incompacta, non potui ex literis Excellentiæ Tuæ cognoſcere. Si neglectum Bibliopolæ, petat famulitii aliquis; facilè ei in memoriam revocabitur, quod me præſente, ſtylo æneo, in charta deletili ſcribebat. Probè etiam Blauwius, & famulus ejus meminere, quibuſcum de eo ſum locutus, ubi literas Excellentiæ Tuæ accepi; & nullam ejus rei in iis vidi mentionem. Ea quæ ſcripſi proximè

Digitized by Google

Excellentiæ Tuæ, probari valde gaudeo: Quod verò etiam laudibus extollas, planè triumpho. Quamquam nullius Suada poſſit eſſe tanta, ut quas mihi laudes tribuis, eas mihi arrogem. Ac tam lævam mentem à numine deprecor. Interea exceſſus iſte amoris, in prædicandis meis, ſolatur me non parùm, cum alii ſic depretiant, ut nec juſtas laudes concedant. In quibus ille, qui Flando inanes glorias, ſatis docet, cujus ſit gentis. Miſi illi per amicum noſtra, cum filii Maimonide. Rogatus, an nihil vellet reſcribere? negavit, ſui moris eſſe reſcribere, niſi prius legiſſet. Bellè hactenus. Poſt menſem literas accipio. Ait ſibi gratos eſſe hos labores, uti alios noſtros: Cæterum judicium non apponere, quia non ſoleat judicium ferre, niſi opere integro perlecto. Perlegerit credo ad Kalendas Græcas, ac judicium tum expectabo; quod perſcribat, an minus (dicam cum Comico) cicum non interduim. Quæ ad N. T. adnotaſti, quanto ſtudioſius verſo, tantò magis exoſculor, ac ſtupeo prorſus. Nihil hactenus tale, vel tantum prodiit. Sanè inimici de iis tacere, quam vituperare illa malunt. Sed tria ſunt, quibus ſic eos offenderis, ut nec fullo ululam odiſſe pejus poſſit. Primum eſt, quod Papam negaris, illum Anti-Chriſtum. Ac Tuæ quidem Excellentiæ propoſitum illud video, ut facilius coaleſcat Eccleſia miſere adeo ſciſſa. Illis verò hoc ſtudium, ut quantùm pote abhorreant omnes ab Eccleſia Romana, arcteque ſibi adhæreant. Itaque multi exiſtimant, expedire ut credatur Anti-Chriſtus; nec opinionem eam evellendam animis, utcumque falſa foret. Optimè Barucephalum noſti, Dordrechtanum illum concionatorem. Nam vere id erat, ſi Tullii more, concionatoris utendum vocabulo. Is amicè à me monitus, nè in concionibus tribueret Pontificiis, quæ nulli eorum non vehementer improbarent. Ille quærere, num ego patrocinium ſuſcipere vellem Papiſtarum? Reſpondi alia eſſe ſatis multa, quæ verè poſſent culpari; nec veritatem egere falſis: Nec poſſe eum unicum Pontificiorum producere, qui ſic ſenſiſſent; me ſexcentos allaturum, qui contrarium docerent. Ad incitas redactus, torvo vultu dicere, neminem poſſe ſatis fœde Romanæ Eccleſiæ doctrinam coram populo depingere, ut magis eam abominetur. Non multum abludit oratio eorum, quibuſcum ſum locutus Amſtelodami. Cui, inquiunt, bono, ulterius non haberi pro Anti-Chriſto, quam ut plures quotidie deficiant à nobis ad Romanam Eccleſiam? Quaſi non abundè eorum ſit, qui hoc faciunt, rerum ſuarum ſatagentibus apud nos Pontificiis Doctoribus; noſtris pleriſque omnem penè fiduciam reponentibus, partim in acerbioribus Magiſtratus adverſus Pontificios edictis, partim in eo quod ſe frigide, etiam cauſam ſuam agentibus, obloqui liceat nemini. Alterum quo aſciam in crura impegeris, ipſimet eſſe aiunt, quod omnes errores Papiſtarum, vel defendas, vel excuſes. Magnam partem hæc eorum opinio inde originem trahit, quod Papiſticum credant, eoque erroneum, quicquid non conveniat Doctoribus ſuis. Dicere ſoleo, ἀμαθέστερον μὲν, ἀλλὰ σαφέστερον, tria diſtingui tempora oportere, *Conformationis*, quæ in primis ſæculis, quod ad multa etiam in conſecutis: *Deformationis*, quæ jam ante etiam Succeſſorem Gregorii M. Bonifacium (intermedius enim Sabinianus ſolum quinque menſibus ſedit) in nonnullis eſſe cœperat; ſed ſeu Tyrannidem, ſeu ſuperſtitionem attendamus, à temporibus Hildebrandinis, magna imprimis incrementa cœpit: *Reformationis*, cum & optimo, & doctiſſimo quoque tam Tyrannidis, quam Superſtitionis pertæſo undique, emendatio Eccleſiæ expoſceretur, variique exulceratæ Eccleſiæ medicinam adferre conarentur. Sed plerique non ſat juſto pretio antiqua tempora æſtimantes: unde αὐθαδείᾳ quadam, non ea modo rejecere, quæ à deformatis erant temporibus, ſed etiam cum Apoſtolicis traditionibus nihil non (ut ſic dicam, quando Conformationis voce uti cœpi) conforme traderetur. Jure igitur Excellentia Tua negat, alba omnia linea ſignari oportere, quæ Reformationis Authores immutarunt; cum non ea modo plerique ſuſtulerint, quæ à deformibus erat temporibus, ſed etiam, ut ſic dicam, conformibus: hoc eſt Apoſtolico tempori convenientibus. Tertium cujus ergo ſic bilis turgeat, eſt iſthoc, quod ſeditioſos dicas, qui Genevenſem imprimis Eccleſiam ſequuntur; & Calvinum, non dubites, ut crudelem inceſſere. De priori aiunt, te præcipuè tangere, tum Anglos, ſive potius Britannos reformatos, tum Belgas fœderatos, & in his Amſtelodamenſes. Quod ad Britannos, plerorumque judicium eſt, rectè fieri, quicquid hactenus ab iis factum. Nam Regem eſſe deſinere, qui Supremo Regi non paret; non parere autem, qui vel Papiſta ſit, vel papizet; papizaſſe vero hactenus Eccleſiam Anglicanam, mox ab exceſſu Henrici VIII. cum Edvardus Eccleſiam reformaret, licet judicio eorum, qui flos Theologorum credebatur; nec ſuorum omnia judicio metiri vellet, ſed externam etiam opem expoſceret, in hac Buceri ac Martyris; è quibus jam tum Bucerus non ſatisfecit Calvino: Et qui Calvino adhærerent, Buceriſmum

ceriſmum vocabant, ſi qui Calvino non conſentirent; ac qui Bucero faverent, novum credebantur Papiſmum, quaſi dicerent Calvino-papiſmum, vel Luthero-papiſmum introducere. Bucerus non poterat ferre vehementiam Calvini, quem optimè norat ex quo Argentorati una vixerant, & melius noſſe didicit, ex quo Genevam revocatus. Accuſare igitur ejus (quo jure melius me ſcias) maledicentiam maximam, & quod diſſentientes non ferret, ſed durè adeo, aſperéque perſequeretur, ſic ut etiam fratricidam, uti lego, nuncuparet. Calvinus ſic à magno viro increpitus reſpondere; hæc eſſe genii potius ſui, quam judicii; & (ut Calvini ipſius verba, ad Bucerum retineam) ſic ſcribere, *Ut verum fatear, nulla mihi cum maximis, & plurimis vitiis meis, difficilior eſt lucta, quam cum iſta impatientia; neque certe nihil proficio, ſed nondum id ſum conſecutus, ut belluam planè domuerim.* Hæc ſanè ſatis modeſtè, ſi id poſtea conſecutus. Illud verò concoquere non potuit, quod idem Bucerus, qui eum vel norat, vel noſſe putabat, non veritus eſſet ſcribere; *Judicas prout amas, vel odiſti; amas autem, vel odiſti prout lubet.* Quod cum legiſſet, literas ſcripſit, quarum hoc initium. *Cum literæ tuæ mihi ſub cœnam allatæ eſſent, tanto gaudio perfuſus fui, ut non meminerim tribus totis menſibus, lætiorem mihi horam affulſiſſe. At cum eas ſuper cœnam, utcumque percurriſſem, lectione ipſa, ſic fui flagellatus, ut proxima nocte irrequietus ſemper æſtuarim, nec toto poſt triduo fuerim apud meipſum*, &c. Traducebant Calvini amici Bucerum, quaſi novum Papiſmum erigeret; nempe uti de tua dicunt Excellentia, interpolatum te Papiſmum exhibere. Bucerum negat, à ſe hoc nomine accuſari Calvinus. Sed optare tamen, ut ne cauſam præbeat calumniæ, dum ſic mediam Excellentiæ Tuæ inſtar inſiſtit viam. Quod cum ex cunctis ejus pateat ſcriptis, tum præcipuè, à forma reformationis, præſcripta Hermanno Archiepiſcopo Colonienſi; & illis quæ Anglicanæ Reformationis ergô ſcripſit. Cum vero Bucerus propius ad Romanam Eccleſiam accederet, quam Lutherus; Calvinus longius ab ea abiret, quam idem Lutherus; extra Lutheraniſmum, duæ ortæ Appellationes, Buceriſmi, & Calviniſmi: & fatebatur Calvinus, Buceriſmum eſſe magis tolerabilem, quam Calviniſmum, ſi non ad obruſſam Scripturæ rem exigi oporteret. Nunc Bucerum paci nimium dare, ſe omnia metiri veritate. Sed Calvini verba audiamus. *Fruſtra mihi excuſas, novo Papiſmo erigendo* (quod nempe Excellentiam Tuam aiunt factitare) *te non ſtudere; ſed vellem aliis omnibus, ſic exploratam eſſe puritatem tuam, ut ne ſuſpicionis locum relinqueres. Fruſtra etiam id te dare operam nequid Calviniſmi admiſceatur. Si à ſcripturâ ſemel deflectendum ſit, non ignoro, quam ſit tolerabilior Buceriſmus, quam Calviniſmus*, &c. Buceriſmo Excellentiam Tuam magis favere, quam Calviniſmo, res clamat; Atque hanc, ſi Scripturis non repugnet, magis tolerabilem eſſe Calviniſmo, agnoſcebat ipſe Calvinus. Solum igitur quæſtio oritur, An Buceriſmus ei magis obverſetur Calviniſmo? Facile eſſet cuivis, hanc decidere Controverſiam, niſi Scripturæ etiam poſſent malè intelligi à Calvino, & eum ſequentibus. Puto igitur operæ eſſe videre, quomodo eas intellexerint Veteris Eccleſiæ Doctores. Quod ſi fiat, ſine dubio, vicerit Bucerus. Exiſtimo autem rem facturum non inutilem, qui ex Buceri ſcriptis colligere velit, quæ ad Controverſa Dogmata, & Concordiam Eccleſiæ pertineant. Sed conſulendæ ſint Editiones illæ, quas nobis Germania produxit; non quæ ex Sententia Calvini caſtratæ, prodierunt Genevæ. Exempli gratia, Commentario in Pſalmo II. ſic habet Argentoratenſis Editio Anni cIↄ Iↄc xxix. *Non poſſum non ſanum judicium optare quibuſdam, qui hoc noſtro ſæculo plurimos admodum turbarant hoc paradoxo; ſola nos fide ſervari. Cum viderent tamen hoc eo rapi, ac ſi juſtitiam ſola animi exiſtimatione, finirent, & bona opera ſecluderent. Quæ jam illa Charitas, quæ huic malo, uno verbulo mederi dedignetur? Fide formata juſtificamur, aut per fidem bonorum Operum, voluntatem, ac ita juſtitiam conſequimur. Aut fides, fundamentum, & index eſt juſtæ vitæ*, ut Auguſtinus *dixit. Neque veris enim quiſquam eſt offendendus*, &c. Ubi pro hiſce, ſic habet Editio R. Stephani quæ Anno prodiit cIↄ Iↄc liv. nempe triennio à morte Buceri, decennio ante mortem Calvini: *Nemo gravari debet, cum videt offendi homines, quod ſancti dicunt, Nos ſola fide ſalvari; adjicere vivâ, formatâ, per dilectionem efficaci, aut quid hujuſmodi. Nam qui offendantur hoc dicto, putant eos, qui illud uſurpant, juſtitiam in inanibus animi cogitationibus collocare, bonorum operum ſtudio tanquam fruſtraneo repudiato. Ut igitur ne veris quiſque offendendus eſt*, &c. Cum vero omnia fere Buceri, ſint moderatiſſima; tum imprimis, præfatio in Commentarios ſuper quatuor Evangeliſtas, in Editione Argentoratenſi Anni cIↄ Iↄ xxx. quæ & ipſa præterita, in Editione Rob. Stephani Anni cIↄ Iↄ liii. Nempe probari illa iis non poſſunt quibus Romana illa Eccleſia, non eſt Apoſtolica, ſed Apoſtatica: Nec ſedes Chriſti, ſed Anti-Chriſti; nec vivum ſed mortuum eſt Corpus. Doctiſſimus ſocer Junius, cum nollet ab iis diſcedere,

Digitized by Google

qui cenſent, Romanam Eccleſiam eſſe Meretricem Babylonicam, & tamen ſtatueret, in ea ſalvari innumera millia; aiebat eſſe vivum Corpus, ſed ulceribus obſitum. Meretricem eſſe, ſed adhuc ſponſam Chriſti, vel Conjugem, quia Chriſtus necdum illi miſerit libellum repudii. Sed non eo ſatisfecit Genevenſibus, qui illam dicerent Idololatricam, ac proinde neminem in ea ſalvari. Narravit mihi Doctor Antonius Thyſius aliquando cum Genevam veniſſet, & ſoceri mei nomine, multam ſalutem diceret D. Bezæ, illum continuo ſubjeciſſe; *Et quomodo valet chariſſimus frater Junius? Vir eſt egregie de Eccleſiis noſtris meritus*; *quanquam in uno capite diſſentiat à nobis.* Id caput erat de Eccleſia, quam Junius negabat, tam arctis limitibus concludi, ac multi volunt; ſed jam metuere incipio, ne prolixitate tanta, moleſtus ſim occupatiſſimo. Ad alia igitur venio. Clariſſimus Rivetus reſponſum parat, atque id ait ſibi non fore difficile. Omnibus tui, ſuique ſcripti comparationem inſtituentibus fore liquidum, cauſam ab excellentia tua deſertam. Rogare ſe Deum, ut dotes ingenii melius colloces, quam factum proximé. Ita ille. Cur cauſam deſertam à tua dicat excellentia, cauſam non video aliam, quam quod non agas de univerſis, quæ fuerant objecta; quaſi non dicas initio, hoc tempore non alia te velle defendere, quam quæ tuam excellentiam tangant. Reſpondere etiam Epiſtolæ tuæ parat Laurentius. Indignè fert ſe ſic remitti ad veteres, cum Theologiæ ſtudium ſibi proprium ſit, & iſtos, ut ait, legerit; ipſeque ætate non niſi triennio, ut inquit, præcedas. Inde colligi poſſe quanto ſpatio prius huic ſe ſtudio dederit, & tot laboris ſui monumenta habere teſtes, quæ jam abhinc annis circiter xxx. diverſis divulgarit temporibus. Culpatur à cunctis, quod Apoſtatam probare velit, ex ſententia partis adverſæ: aiunt enim eos potius ἀποςασίας eſſe accuſandos, qui non ſteterunt tecum, à partibus Illuſtriſſ. D. D. Ordinum Hollandiæ. Nec tantum fiduciæ habet; ut auſit dicere, potiorem fuiſſe cauſam eorum, qui Remp. immutarint. Negat ſe controverſiæ iſti velle immiſcere. Ac alii contra, jam immiſcuiſſe ſeſe, & animum ſuum aperuiſſe, qui ex partis adverſæ judicio, judicium ipſe de ἀποςασίᾳ ferat aliena. Non ſolet ſic loqui; nec proximis turbis male de Rep. meritus fuit. Itaque Collegis tam erat exoſus, quaſi Proceribus paraſitaretur. Nunc placere iis ſtudet; mirantur aliqui Procerum iſtam μεταμόρφωσιν. Ait ipſe non potuiſſe concoquere quod Amſtelodamenſes Eccleſiaſtæ dicerentur ſeditioſi, in illo Mareſii ſcripto. Nam in his & ſe nomen ſuum profiteri. Reſponſum, ſermonem tuæ excellentiæ fuiſſe de iis, qui tum anno fuere hujus ſæculi, xix. tum item decennio poſt. Nihil hic magnopere ad præſentes pertinere, quia Triglandius Leidam conceſſerit; Smoutius ſit exactus, Cloppenburgius profugerit, aliqui fato ſint functi. Modeſtiores nunc eſſe adſcitos, ſive ea laus ſit Presbyterii, ſive Procerum prudentiæ. Vix habet hic quod opponat, quam illud, Quid tum? Plurimam ſalutem D. Conjugi, & familiæ tuæ.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlii. xvii Junii.

Excellentiæ tuæ devinctiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCLVIII.

Hugoni Grotio, *Legato Regni* Suecici, *S. P.* *Pariſios.*

PAucis diebus quum Amſtelodamo me Hagam conferrem, dono ab Laurentiade accepi libellum adverſus Excellentiam tuam exaratum. Ubi titulum legi, averſam paginam inſpexi. Video tuis aptari ineptè Horatianum illud, de montium partu enitentium, non aliquid montibus dignum, ſed murem, eumque ridiculum: unde & ſubjicere voluit, alterum hoc ejuſce vatis: *Spectatum admiſſi riſum teneatis amici?* ſed *legendum admiſſi* juſſerat excudi. Verum ut videtur, monitus, juſſit vocem primam deleri, quia metro repugnaret: voluit autem pro ea, reponi, *ſpectandam*, vel potius *luſtrandam*, genere muliebri, quia, ut inquiebat, ad Grotianam Epiſtolam reſpiciatur. Quaſi non ſic deficiat præverbium *ad*; ut integrè ſit, *ad luſtrandam Epiſtolam.* Provehor ad libellum ipſum. In aditu ipſo, video lituram; ſed ſic ut tralucerent hæc verba, *ex familia Oxenſterniana*; delere hæc voluit, quia Axelius Oxenſternius, qui Leidæ ſtudiorum gratia agit, nollet in verba ſua, tanquam oracula, illini chartis, & volitare per hominum manus & ora. Nec ſi pœnitendum hoc Nobilis juvenis judicium ſit, eo tam culpandus ille, quam qui uno ore talia ipſius auribus inſtillant aſſidué. Omnino enim hoc agi video; ut Proceribus Sueciciæ diſpliceas, inque Legati munere ſufficiatur alius Excellentiæ tuæ. Ulterius legere cœpi. Incido in verba illa, *citius aquam è pumice elixerim.* Pene dixiſſem δὶς μοι λεγόντων. Poſui paulum libellum? Mox, ut fit, recipio; ſimul alter intervenit, qui jam

Digitized by Google

jam legerat, oſtendit verba illa, **Nach grooter Pot.** Ait proverbium eſſe potantium largius, & more Græcanico, grandius poculum expoſcentium. Etiam in bibendo, ut narrabat idem, proverbium eſſe incipit, **Nach grooter Pot, ſeldt Jacob Laurents,** Alius referebat lectum ſibi, in eodem libello, **Grotius komt al te laet in School.** Ego, inquiebat, potius dixero, **Laurens is al te vroeg geloopen uyt de School.** Melius enim diſcere debuiſſe Grammatices Latinæ præcepta, priuſquam ad ſacra animum appelleret, manibus illotis. Longum ſit adſcribere, quid ſinguli rideant, aut carpant. Atque ego nec iſta ſcripſi ſine dolore. Amavi enim virum, nec prorſus exui amorem, quia primum hoc eſt viri ἁμάρτημα: & fortaſſe ad ſaniorem mentem redibit. Antea enim ſemper oſtendit diſplicere ſibi facta collegarum, atque eo nomine, minus iis gratus fuit, at gratior Proceribus; ſic ut propterea, nec invidia fratrum ſuorum careret, multa etiam ab iis indignè pateretur. Miranti autem tam ſubito mutatum, reſpondit, ſua intereſſe, & liberorum, ne ipſe pro ſeditioſo haberetur. Interfuiſſe etiam Presbyterii, ne ad unum omnes ſeditionis arguerentur, ac propterea ſe ejus defenſionem ſuſcepiſſe. Dixi ego, non agi de Paſtorum ſingulis, qui nunc Presbyterium conſtituant. Eos qui criminis tanti arguerentur, maximam partem vel fato conceſſiſſe, vel alibi locorum agere. Uti Triglandium Leidæ eſſe profeſſorem, Smoutium, qui urbe exactus, eſſe Rotterodami, Cloppenburgium, qui ſponte metu pœnæ profugit, in Hardervicenſi Gymnaſio jamdiu Theologiam docere: in locum defunctorum, eorumque quos dixi, ſuffectos alios, conſentiente Magiſtratu; ad quos illud de Seditione nihil pertineat; imò ne ad Hanekopium quidem, qui cum Proceribus magis quam fratribus ſeditioſis faveret; eorum artibus, de munere ſit dejectus. Addidi facta quædam, quæ non poſſet diffiteri: etiam quæ ex ore unius poſt fugam percepiſſem. Item oggeſſi querimonias de fratribus, à quibus tam multa, ob concordiæ ſtudium diu eſſet perpeſſus. Ad hæc non aliud reſpondere, nominandos ab Excellentia tua fuiſſe, qui Eccleſiaſtarum ſeditionis forent rei: nec talium ſe patrocinium velle ſuſcipere: nunc cùm ἀορίστως loquaris, de Amſtelodamenſibus Eccleſiaſtis, periculum eſſe, ne omnes eidem crimini involvantur. Quaſi non & ipſe, dum ἀορίστως omnes tuetur, tam ſontes quantum in ſe, quam inſontes abſolvat. Magnam interim gratiam init, ab omnibus crimini iſti obnoxiis; ac literas quotidie accipit ab ejus farinæ hominibus, etiam ut intelligo, ex ipſa Anglia; quibus impenſè gaudet, ut propterea valdè metuam, ne quem, non alium ante quam bonum virum novi, vel ſaltem, quam talem, ut ſeditioſis ſe non ſatis probaret; is deinceps totus in zelotarum partes concedat. Hoc eo juſtius metuo, quia in Pontificiorum quidem lectione ſedulus fuit, ſed ea eſt ἀκρισία, ut non ſatis ſciat diſtinguere, quæ Romana Eccleſia ex primis ſæculis retinuerit, quæque in iis mutarit: Item quæ ſentiant univerſi, & de quibus ſecus judicent prudentiores. Negabam quæ ſubinde Pontificiis objectat, ea ſtatui ab tota Eccleſia Romana, imo à multis negari aiebam. Ille contra, quæ in Romana Eccleſia ſcribantur pro dogmatis ejus Eccleſiæ habenda, quia nihil in ea niſi approbatum ſcribere liceret. Ego ad iſta ex eodem principio colligere ſententiam aliorum, qui diſſentiunt, pro approbata habendam, quia horum æquè libri, cum venia ſuperiorum, prodeant in lucem. Quæ duo cùm ſint ἀσύστατα, fatendum eſſe, ſuper nonnullis non conveniri, quia nihil ſit authoritate ejus Eccleſiæ deciſum. Non dubium vero eſt, quin ſi reſpondeas viro, alia atque alia objecturus ſit Pontificiorum loca, potiſſimum illorum, qui à cordato nemine defendi poſſe videantur: atque iſthoc fine id acturus, ut dijudicent omnes, quibuſcum conciliationem quæras. Hic ſi provoces ad eos, qui moderatius ſapiant, apud cordatos multum, apud eum nihil feceris, quia dicit iſtos ſic loqui, ut tegant execranda dogmata: alios quos ipſe adducat, candidè ſententiam Eccleſiæ ſuæ aperire. Etſi multum metuo, ne qui Laconiſmo gaudes, hæc fuiſſe adeo deducta, non abſque tædio legas. Mei nihilominus officii putavi, plenius tibi virum deſcribere, quò certius ſtatuas, an cum eo pedem figere velis. Valde id exoptat, quia nunc ſe contemni putat: quod impotenter fert, quia XXX. annis fuerit Paſtor; & XX. ediderit volumina; ſed quæ, ut aiunt, qui Typographica è re & literaria mercatura ſe ſuſtinent, à paucis emantur, aut nullis: ut non mirandum ſit, ſi antea virum non noris, fortaſſe nec alii in Galliis; ſi reſcribendo gratificari homini voles, neceſſe fuerit hiſtoriam noris anni XXVIII. vel proximi hujuſce ſæculi. Mirantur aliqui è Proceribus, negari à Laurentio, quæ tum ab Eccleſiaſtis acta. Nec puto, iis invitis, lucem viſura, quæ ad ſeditionis pertinent authores. Contigere ea biennio, priuſquam Amſtelodamum commigrarem, ut non poſſim exactè rem dicere. Duplo plura; quam nunc facio, ſcribere erat animus; ſed dum hæc ſcribo, ſepties minimum ſum interpellatus. Et jam nunc Doct. Johnſonus, Bohemiæ Reginæ Eccleſiaſtes, accedit: cui cum dicerem inſtare

tempus,

tempus, qua literæ eſſent tradendæ Tabellario Gallicano, & addidiſſem eas ad te mittendas, rogavit, ut Excellentiam tuam plurimum ſuo nomine ſalutarem. Volebat, ut adderem, quomodo in Parliamento accuſatus ſit ἑτεροδοξίας, non ipſe modo, ſed & Regina, quod talem foveret: ſed negotium hoc prudentia quorundam eſſe diſcuſſum. Propediem ſpero me cætera ſcripturum.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlii. xxi Julii, Hagæ Comitis; è domo ampliſſimi Rataller Dubletii, qui & ipſe petiit, ut plurimum excellentiam tuam ſalute impertirem.

Nimia feſtinatione factum, ut ſuperioribus literis, in hiſtoria peccarem, confundendo duos libellos Laurentiadæ, quos eundem intra menſem divulgavit, eadem forma, ac magnitudine. Quorum prior adverſus Excellentiam tuam, perſcriptus, quem jam acceperis aliunde, ſcio. Alter adverſus fœminam, lingua Belgica, in qua illud, παροιμιῶδης, Recht grooter Pot. Quæ ea fœmina ſit, ipſe in præfatione exponit. Vocat Helenam Jacobi, Plateam addit in qua Amſtelodami habitet, ait lardum habere venale, poſt mariti exceſſum, nupſiſſe ſuo famulo Pontificio, & ab eo perſuaſum, ad Papatum defeciſſe. Accuſat vehementer impudentiæ, quod venerabili Senatui Eccleſiaſtico fuerit auſa quæſtiones proponere, & ſolutionem ſubitam exigere.

CCCCLIX.

Hugoni Grotio. *Lutet. Pariſ.*

MAgnopere gaudeo, Illuſtriſſime Domine, quod, quæ ad V. T. obſervaſti, ea à Typographo perducta ſint non modò ad Pentateuchi finem, quemadmodum ſcribebas: ſed ut ex aliis Hagæ, poſtea intellexi, ad Regum libros; qua appellatione credo, etiam Samuelis libros complectebantur. Sed valde mihi moleſtum eſt, quod videam excellentiam tuam, variis impeti libellis, quod metuo, ne avocet in magno illo opere. Quanquam non deſunt qui exiſtiment fore, ut non reſcribas, ne quidem Cl. Riveto. Huic ſtudioſè id actum arbitrantur, ut nos committeret: ut qui toties advocet ad partes, quæ ante hos annos xxv. in Collegio ſcribebam. Quaſi non aliter ſcribendum ſit, quando cum adverſario cominus congredimur; aliter quando de concordia conſilium initur. Non ignoravit hoc Georgius Wicelius, qui præfatione Viæ Regiæ ad Imperatorem Ferdinandum ait, Polemica ſcripta noſtra tanti non facimus, quin hæc velimus, aliquanto pacatiora eſſe; verum tempus militiæ tunc ita poſtulavit, ut ſentirent ii, cum quibus commiſſus eram, & mihi vires eſſe, & mea tela nocere. Puto ἐπίμετρον quintum Jacobi Laurentii jam videris, in quo tuæ ad ſe Epiſtolæ quodammodo παρῳδία & σκάζοντες. eâdem ut arbitror ex officina, & geminum carmen Salebrii Santræ: prius utrumque Hugenii eſſe, ſatis convenit, & ſponte narrarunt, qui noſſe poſſunt. Ac tacentibus amicis, ſtyli ſalebræ proderent: Idem eſt, qui in gratiam Heinſii, poſtquam audierat, Salmaſium velle eum refellere, Epigramma ſuum ſic obſignabat:

Te duce, qui rugiet, variâ & ſine dentibus irâ,
Neſciat hæc ungues in Daniele Leo.

Salmaſius vero iis lectis, ſcribebat Riveto, ab Leone illo ſalvum fore Danielem; ſed periturum Heinſium. Is Heinſius, nunc totus in eo eſſe dicitur, ut novam det editionem ſuarum in N. T. annotationum: ſic mihi retulere maximè familiares. Credo corriget, de quibus ſibi à Salmaſio metuit: Hic utrum propediem in Bataviam ſit remigraturus, non ſatis ſcio; ſed ſatis ſcio, curatoribus tam longam abſentiam minus probari, tantoque fore gratiorem, quanto celerius advolarit. Mareſchius, ut intelligo, immane volumen cudit adverſus ea quæ in Romana Eccleſia, noſtris improbata; aliquibus reſciſſis, laudem mereri, vel ſaltem tolerari poſſe docuiſti. Metuo ne parum cum excellentia tua agatur humaniter, hoc eſt, non tanquam cum doctrinarum Principe, imo vel homine doctiſſimo, nedum velut cum imagine Regis, qui Dei imaginem ſuſtinet in terris. Magnos animos duo dant, & illi, & aliis ſimiliter animatis, antiquitatis contemptus, & Calvini admiratio; ſed de priori nolunt fateri, ut ex eo capere potes, quod ſic indignetur Laurentius, ob conſilium ſalubre ſibi datum ab Excellentia tua. Ait ſibi hoc jam adoleſcenti, inſtillatum à Doctoribus, ut amaret veteres: quaſi uterque ignoremus, quæ mens fuerit ejus Magiſtris. Eorum alterum, cum antiquitas objectaretur, dixiſſe ſcimus, Et nos patres foremus, ſi iis vixiſſemus temporibus. Id verène dixerit, hinc ſciri poteſt, quod tunc multa ſint habita pro hæreticis, quæ noſtra ſuſtinent; ut quæ in Ætio, Vigilantio, aliiſque improbata. Non quaſi idcirco hæreticos cenſeam; ſed quia exiſtimabat ille, ſolius eſſe ætatis; ut aliquis pro veteris Eccleſiæ Doctore habeatur: nec ſimul ὁμόνοια attendatur. Credo autem non inutile foret,

Digitized by Google

foret, ſi penitus cognita foret vita Calvini. Magnæ fuere illi vitæ, & ingenii dotes; ſed & ille ſuos manes patiebatur: quod fateri nolunt ejus unius tanti admiratores. Abominantur Bolſeciana; ſed in illis etiam ſunt tabulis publicis ſubnixa. Et apud varios homines integerrimos, pariter ac doctiſſimos, ſuppetant non pauca, quæ ejus doceant animi impotentiam, & quantoperè oderit ſemper diſſentire, à ſe ſignis audere. Hæc ſatius foret tegi; ſed video plurimos, non tam virtutes Ducis ſui ſequi, quam vitia; idque magno Eccleſiæ damno: cui convenientior foret ſpiritus manſuetus, & majorum reverens. Quare cogitandum, an non expediret, candidam extare diſſertationem de eo, quod de Calvino judicium fuerit ſuæ ætatis, & quantillum ab eo, & diſcipulis, antiquitati fuerit tributum. Quod Riveto necdum reſpondeas, ſed illa ad N. T. perducere malis ad umbilicum, ſanè gaudeo. Nihil magnopere, ut puto, feſtinato opus; Et fortaſſe præſtiterit etiam conſpicere Mareſchiana, priuſquam reſpondeas. Poteris credo, multos parietes unâ fideliâ dealbare. Quicquid eſt, nolim ſufflaminari tam utilem laborem, quem ſuſtines, in illuſtrando V. T. Nondum illa vidi, ſed facile poſſum æſtimare, vel ex illis ad N. T. ubi duo præ cæteris admiror, quod nemo antehac, tam multa ἐναντιοφανῆ, conciliarit: quod nullus ex humanitatis ſtudiis plura attulerit ad ſacras literas illuſtrandas, minuſque partium ſtudiis abreptus. Hic jam certamen gliſcit de jure Magiſtratus in Eccleſiaſticis. Defendit illud Vedelius antea Genevæ & Daventriæ Profeſſor Theologiæ, nunc autem adverſus eum ſcripſere Triglandus Leidæ Profeſſor, & Revius, qui in Collegio regundo Feſto Hommio ſucceſſit. Is Feſtus, cùm jam ante menſes complures, ſe munere eo abdicaſſet, ante duas hebdomades, vel tres, ex hac vitâ exceſſit. Oratione ei Polyander parentavit. In Synodis, & concionibus, graviter agitatur quæſtio, de jure patronatus. Facilius puto, efficerent Eccleſiaſtæ, quod volunt, niſi celſiſſimus Princeps Arauſionenſis, & illuſtriſſimus Brederodius, viderent, & ſuam hic cauſam agi. Negotium Angliæ magnopere me habet ſollicitum; non ſanè propterea, quia inde quotannis præbendæ fructum capiam; quam quia veterem amo Eccleſiam, & vicem doleam optimi Regis: pro quo aſſiduè vota facio. Apud cordatiores res hæc ſuſpectiores reddit Puritanos. Negant enim ſe videre, quid Regale Regi velint relinquere. Et nonnulli his locis metuere incipiunt, ne ſi iſtic effecerint, quod volent, hic novi fiant motus, quia animos addet fœlix ſucceſſus in Regno Britannico, & ſi res laboret, inde etiam auxilium expectent. Mihi vero, vivo Arauſionenſi, non ita multum periculi videtur his terris: quia & illius intereſt, & militem in manu habet. Vale, Illuſtriſſime Domine, & cum uxore lectiſſima, & liberis ſalve; ſemperque dignum animum Excellentia tua, hoc malo ſæculo conſerva.

Amſtelodami, ↄIↄ Iↄc xlii. x Kal. Sept.

Illuſtriſſimæ excellentiæ tui cultor,

G. J. Voſſius.

CCCCLX.

Joanni Frederico Gronovio, *Profeſſori* Daventrienſi.

Clariſſime & amiciſſime Gronovi,

PRoximis feriis autumnalibus partem bonam Hagæ fui, filius partem ibidem, partem in Zelandia; nunc vero in Friſiam abiit. Me vero ſubinde preſſit valetudo mala. Præſertim hac nocte, urgentibus doloribus nephriticis, à quibus ante climactericum immunis ſemper fui: ac nunc tertio ab iſtoc anno, denuo incurſant. Dum ego filiuſque domo abſumus, literæ è Galliis domum meam perlatæ, quas nomini inſcriptas tuo judicavi ex eo, quod incluſæ eſſent meis, ubi id petitur, ut ad te mittantur. Cæteroquin ex inſcriptione vix aliquis ob characterem inſolentem id dignoviſſet: cujus rei periculum hic ipſe feci, cum duobus, tribus oſtenderem, qui Gallicis literis non aſſueviſſent. Vix hæc æger ad te perſcribo, attamen tam longam ceſſationem ex abſentia noſtra cogitans, putavi non ulteriori moræ indulgendum. Puto eſſe literas à ſenatore Saravio: ſecus ſi eſt, per otium ex te cognoſcam. Reſcribere ſi voles, mittam, quo juſſeris: vel includam meis ad illuſtrem Grotium: qui tuto rem per famulitii quempiam procurabit. Theologo Dieſtio, Juriſconſulto Chriſtenio, Iſendornio Philoſopho, plurimam ſalutem dicito.

Amſtelodami, ↄIↄ Iↄc xlii. Non. Sept.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCLXI.

Ludovico Crocio, *Theologo Bremenſi* *S. P.*

ANte menſem plus minus miſi ad te, eximie Croci, opus noſtrum de Theologia gentili & Phyſiologia Chriſtiana: utrum acceperis, non quæram. Nam his diebus adfuit mihi quiſpiam qui ſalutem mihi ab eo diceret, cui Bremam miſiſſem volumen antea memoratum. Nomen quærenti, negabat ſe ſcire: & ſolum ſe hoc juſſum dicere ajebat, quod dixiſſet. Sane apertior erat circumlocutio iſta, quam cum Trojani belli ſcriptorem dicimus pro Homero. Nam multi præterea id bellum deſcripſerunt. Ego autem labores noſtros uni tibi in Germaniam miſeram. Quare recepiſſe te gaudeo: ac placere confido, non quaſi præclare de noſtris ſoleam ſentire: ſed quia nec livor negarit, multa hic eſſe aliis indicta, eoque ſcripta mihi, non exſcripta. Miſcui vero & ſacra profanis & profana ſacris, ut utrique ſcholæ prodeſſem. Vides, cur tantopere confidam, probaturum te operam in hoc opere locatam. Ac eo impenſius, ſcio, probabis, quia probitatis ſemina, dum rerum naturam tracto, inſperſimus paſſim. Reſtat pars ea, quæ eſt de foſſilibus & plantis; ſed hanc nondum exaſciavi, & jam alia quædam in manus ſumpſi, ut ita laborem illum inſititiis aliis diffindam. Argumento fuerit opuſculum hoc de tribus ſymbolis, quod mitto. Atque hoc itidem ſi probabis, approbatius & ipſe vudicabo. Jamque prælum fervet ſimili libello de tempore nativitatis ac paſſionis dominicæ. Sane utraque quæſtio, ut noſti, perplexi eſt negotii. Fortaſſe conſequentur tum liber de vitiis ſermonis, tum Harmonia evangelica de paſſione ac reſurrectione Chriſti, ubi duo hæc potiſſimum ago, ut ordinem geſtorum exponam & ἐναντιοφανῆ conciliem. Non parum hic veterum juniorumque debeo induſtriæ, ſed etiam ſpicas quaſdam legendas nobis reliquerunt. Et in tanto eorum diſſenſu, non minoris eſt judicii, quam laboris certi aliquid conſignare. Illuſtris Grotius arduam ſuſcepit provinciam conciliandi Eccleſias Reformatas cum Romana; non quod ſe vivo multum hinc boni proventurum ſperet, ſed quod pulcherrimum etiam putet ſerere arbores, quæ alteri ſeculo proſint. Nec ignorat ſuperſtitionem & tyrannidem papalem. Sed ſcit innumeros eſſe paſſim ex Catholicis Romanis, præſertim in Galliis, quibus ea improbentur. Quales exiſtimat facile adduci poſſe ad concordiam, ſed requirit idem in noſtris etiam plus moderationis. Quanquam multa. Romanæ Eccleſiæ vulnera oſtenderint, quædam etiam feliciter ſanarint, eſſe tamen, ubi ipſi novum faciunt vulnus, eoque locum habeat illud Poetæ, *Exceſſit medicina modum.* Rectene an ſecus aſſequar ejus ſententiam, optime perſpicies ex ejus animadverſionibus in animadverſiones Riveti. Quarum idcirco exemplar mittere volui, fortaſſe quia deinceps controverſia cum Grotio futura multo longius abeunte, miſſos facient Bremenſes. Utcunque egerint, ſcio vos fore ſemper divinæ gratiæ patronos, nec eam cauſam deſerturos, à qua ſtant ſcriptura & eccleſia vetus. Imo ut Romanam & Auguſtanam eccleſiam mittam, fere optimus ac doctiſſimus quiſque eorum, qui in reformatis Eccleſiis aliquo in pretio habuerint antiquitatem, nec planè forent ἰδιογνώμονες ϗ αὐθέκαστοι, vel alterius ſententiæ ſuam plane mancipaſſent. Salutem plurimam dicito clariſſimis viris, Collegis optimis doctiſſimiſque, Bergio, Willioque. De Neufuillio adderem, niſi id officii in ſe recepiſſet filius, qui haſce traditurus.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlii. iii. Non. Quinct.

Tuus futurus dum ſuus,

G. J. Voſſius.

Pag. 933. Operis noſtri de Idololatria pro virtutibus tuis ſat jejune te laudo. Alias v. id corrigetur. Scio humanitatem tuam, quem talibus offendere non poſſim.

CCCCLXII.

Hugoni Grotio, *Legato Suecico.* *Lutetiam.*

Illuſtriſſime Domine,

QUI haſce, ad Excellentiſſimam Tuam defert literas, Beuningius eſt, patria Amſtelodamenſis, juvenis elegantis ingenii, moribus optimis, variæ eruditionis non minus, quam juris ſui curioſus: ut meritò hæc urbs, de eo habeat ſibi magnum aliquid polliceri. Patrem habet ſuperſtitem, urbis ſenatorem. Mater eſt ſoror Conſularis Alberti Conradi Beurgii qui nunc Hagæ agit, in ordinum delegatorum Collegio. Avus is Beuningius fuit, qui ante annos ſex ſeptem, Conſulatu geſto, magnâ cum laude exceſſit. Is juvenis, cum Excellentiæ Tuæ cuperet commendari literis meis; parui lubens, eoque lubentius, quia ſcirem non ingrata eſſe Excel-

Excellentiæ tuæ alloquia eorum, qui virtutis via ad decus graſſantur, atque iis nati ſunt, qui Remp. hic ſuſtinent, & Illuſtre nomen tuum amant & colunt. Bellum Puritanicum hic multos habet ſollicitos. Eccleſiaſtas quo affectus trahat, non obſcurè ex precibus publicis cognoſcere eſt: horum aliqui non dubitant, Deum expoſcere, ut benè cœptum Reformationis opus fœliciter procedat; Regiſque ut emolliatur animus. Quæ etſi commodam mentem capiunt, tamen ſatis eſt apertum, haud aliud exoptare, quam ut Rex inani titulo ſit contentus, ac novellitas doctrinæ de Antiquitate triumphet. Sed unum eſt in quo non ſatis conveniat illis, qui ſe Epiſcopis opponunt. Multi omnem regendæ Eccleſiæ poteſtatem penes presbyterale collegium eſſe volunt: Alii vero aiunt, hoc jugum gravius Epiſcopali. Quare contendunt, ſingulis id committendum Eccleſiaſtis, ut ſecundum Dei verbum, populum doceant, & gubernent. Atque ſic ab Epiſcopalibus & Presbyteralibus (ſicuti vocant) diſtincti, Independentes nuncupantur. Pimius, cujus magna adeo in Parlamento eſt authoritas, prioris eſſe ſententiæ dicitur, ſed multi hac parte, ei adverſantur, qui cætera convenire videntur. Eſtque plurimorum id judicium, utcunque infracta omni Regis poteſtate, & abolito Epiſcopatu, geminum agerent triumphum: Eos inter ſeſe mox commiſſum iri; quia multi non à Presbyterii poteſtate minus, quam Epiſcoporum abhorreant. Ulterius procederem in ſcribendo,niſi cogitarem tarde admodum fore, quod has literas recipies. Novi enim quomodo proficiſcantur juvenes, qui exteras petunt Regiones. Vale, Illuſtriſſime Domine, ac diutiſſimè orbis bono ſuperſis. Dominæ conjugi plurimam dic ſalutem, necnon Liberis.

Amſtelod cIↃ IↃc xlii. Poſt. Non. Sept.

Excellentiæ Tuæ cultor devotiſſimus.

G.r. Jo. Voſſius.

CCCCLXIII.

Hugoni Grotio, *Legato Suecico. Pariſios.*

Illuſtriſſime Domine,

QUI haſce literas affert, eſt Johannes Duns, natione Danus, juvenis eruditus, ingenio & judicio bonus, pietate & induſtria nulli ſecundus. Seſquiannum me docentem hic audivit, ac privatim ſæpius collocutus; eoque notior mihi & meis, quia in vicinia habitavit. Auguſtanam complecti Confeſſionem, vix neceſſe habeo dicere, cum Danum dixerim. Literas ad Excellentiam Tuam, non alio fine petiit, quam ut videndi & alloquendi, vel potius audiendi hoc orbis Oraculum, honeſtior faciliorque daretur occaſio. Itidem, ante menſem unum alterum, Clariſſimi Collegæ Barlæi filius, patri cognominis, poſtularat à me aliquid literarum; ſed eâpſe hora, quâ abeundum illi, ac mox etiam mihi publicè docendum foret. Spem feceram Epiſtolæ Briſlam mittendæ, prius quam navim Gallicanam conſcenderet. Sed partim me promiſſi oblivio cepit, partim alia impedierunt: In his cogitationes de Matthæi mei connubio. Ejus gratia ante tres hebdomadas, Leowardiam abii. Ac poſt dies ſex ſeptem denuo σὺν θεῷ proficiſcar; ut præſentia mea Nuptias condecorem. Pater ſponſæ eſt Juriſconſultus, & Leowardienſis Reip. Conſiliarius, & Scabinus. Mater filia Verrutii Syndici, dum viveret, Groningenſis, ac ſoror ejus, quæ nupſerat Schombergio, Reip. Groninganæ nomine, in Collegio Ord. Generalium Delegato. Vedelius Theologiæ apud Franckeranos Profeſſor, dum in Friſia ſum, fatis conceſſit. Moribundum cruciabat,quod terris eriperetur, priuſquam potuiſſet Revio & Triglandio reſpondere. Horum uterque acerbe ſatis ſcripſit adverſus ſcriptum ejus de Conſtantini Epiſcopatu; quo Magiſtratus jura circa res Eccleſiæ defendit. Collegæ defuncti mihi Franekeræ aiebant, fortaſſe reſponſum ſic etiam edendum; ſed deletis, quæ, ut par pari redderet hoſtimentum, virulentius chartis illeviſſet adverſus Revium. Eſt is Revius, ut me alias ſcripſiſſe arbitror, Regens Collegii Theologici, quo in numere Feſto Hommio ſucceſſit. Vedelii mors Collegæ Barlæo flebilis non erit; à nemine enim horribilius fuit tractatus, quam ab iſto. Prodit etiam nunc liber Mareſii Sylvæ-ducenſis Profeſſoris adverſus Voetium; qui prius Theſibus Ultrajectina Academia diſputatis, accuſarat Sylvæ-ducenſes Proceres Idololatriæ, quod ex Reformatis, plerique adſcribi voluiſſent in ſodalitatem B. Mariæ. Quod tamen factum erat, ut vis ejus Collegii, quæ magna, infringeretur noſtrorum conſortio. Noluerunt noſtri apertè eſſe perjuri. Illudere maluerunt. Artificium noſtrorum neſcio an ſis probaturus. Ubi Mareſchiana videris, fortaſſe ſatius fuiſſet iſta non in apertum proferri. Nunc ne Proceres Sylvæ-ducenſes in quibus, & Ill. Brederodius, Idololatriæ ſint ſuſpecti, omnibus ſipariis deductis

ctis, penè nudam Venerem cum ſuo Marte, ſolis inſtar oſtendit. Sed de iſto malim, ubi Mareſchiana legeris, judicium tuum cognoſcere.

Amſtelodami, clↃ Iↄc xlii.xxiv. Octob. τύχῃ.

Excellentiæ Tuæ obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCLXIV.

Illuſtri Hugoni Grotio, Lutetiam Pariſ.

Illuſtriſſime Domine,

DE filio Iſaaco plurimum gaudeo, quod ſoſpes Lutetiam redierit, & ſic Excellentiæ Tuæ placeat, ut ſponte etiam in ædes recipere ſis dignatus, ſatius etiam cenſeo, ut ſi moleſtiam ea res non adferet, aliquantiſper commoretur. Eum domi videbit, atque audiet, cujus dicta ſingula pro oraculis habere debet, foris etiam notitiam ſummorum virorum conſequetur: Bibliothecis variis fruetur. Utrobique verò erit, unde non modò doctior fiat, ſed etiam prudentior. Amo innocentes Muſas: ſed neque me fugit, quantum decus etiam ei, qui nunquam capeſſet Remp. accedat, eo, quod rerum civilium non ſit penitus imperitus. Multum etiam lætor; quod eouſque produxeris annotata tua in vetus Inſtrumentum. In novo, cenſeo non inutilem fore Excellentiæ tuæ (fortè jam videris) variantium lectionum Libellum, qui, in adverſariis, Ludovici de la Cerda Hiſpani, caput conſtituit xci. De Blondelli opere, ità eſt ut ſcribis. Petierat doctor Rivetus, ut Blauwio commendarem. Primùm refugi, eo nomine, quod putarem Epiſcopis adverſari. Dixit ſecus eſſe, mediam inſiſtere viam nec Armachano Archi-epiſcopo diſplicere. Paucas ſolum paginas inſpexi. Mea hæc ſententia eſt, jam Apoſtolicis temporibus, Epiſcopos Presbyteris præfuiſſe; facilè largiur non fuiſſe eos, dum Apoſtoli adhuc continerentur Palæſtinâ vel cùm primùm extra eam Eccleſiæ colligerentur. Sed ubi excrevere illæ, & Apoſtolorum numerus eſt imminutus, ſecùs cenſeo. Atque ut verum eſſet, quod ὁ πάνυ Salmaſius arbitrabatur, demum cœpiſſe circa annum centeſimum, Religio foret recedere ab ea gubernandi forma, quam totius orbis Eccleſiæ comprobaſſent. Nigrinus non eſt mihi notus, ſed vidi literas, quas qui ſcripſerat, aiebat, ſe ex ore ejus audiviſſe, me ſuperiorem Quadrageſimam ex more Romanæ Eccleſiæ obſervaſſe. Quis ei hoc perſuaſerit, neſcio. Quanquam id verum, privatim publicéque multa me dixiſſe de Quadrageſimæ antiquitate & uſu; vehementer etiam improbaſſe, quod noſtri homines ne quidem Paſſionis Dominicæ die ſoleant jejunare; ſolidè me poſſe evincere, ſemper aliud obtinuiſſe in Eccleſia veteri; nec tamen laudaturum, qui hoc uno nomine turbet Eccleſias noſtras; poſſe enim quemque jejunare domi ſuæ, cum id non ſit interdictum. De Ignatio filii, grata ſunt quæ ſcribis; deque valetudine tuenda, quod commones, gratias Excellentiæ Tuæ ago. Dominæ Conjugi, ac liberis, ſalutem plurimam à me, meorumque dicito.

Amſtelodami, clↃ Iↄc xliii. vii. Id. Septembris.

CCCCLXV.

Andreæ Riveto *S. P.*

NEgotio filii in Friſia ex animi ſententia confecto, domum redux, cum variæ mihi ab uxore literæ redderentur, nullas avidius ac majori cum voluptate legi, quam tuas, magne pariter & vir & amice. Primaque hæc mihi cura fuit ut clariſſimi Blondelli chartas ad Blaeuwium ipſe adferrem, & fidei ejus atque induſtriæ, quantum poſſem, commendarem. Feci vero id lubens, non tantum tuâ causâ, cui ſcio quantum debeam, vel etiam Blondelli, quem antea de ſolo nomine mihi cognitum, nunc merito ſuo inter ſummos ſeculi hujus viros repono, mihique hac occaſione bella innotuiſſe, non gaudeo ſolum, ſed penè triumpho; ſed imprimis, quia opere tam erudito, multa etiam doctiſſimos docebit. Eorumque in numero, non quidem doctiſſimorum (curtam novi ſupellectilem noſtram) ſed illorum tamen, qui eruditiores redeant à lectione hujus operis, lubens etiam profiteor nomen meum. Perjucundum mihi eſt laudari à laudatiſſimo ſenatore Saravio: ac tanti viri affectus vehementius ad bene merendum de ſtudiis accendit. Sed ego jam ab anno illi multum debeo, propter benevolentiam ſummam, qua Iſaacum meum complexus in Galliis fuit. Ipſe enim hoc ad me filius ſemel iterumque perſcripſit. Dices fortaſſe, hoc ſi tam longo tempore reſciverim, mirari te, quod hactenus ei nullas per literas gratias egerim. Ego vero, eximie Rivete, non quidem miror

ror (quippe jam à multis annis nulla in re frequentiores committo ſolœciſmos, quam in Epiſtolico hoc commercio) ſed multum tamen doleo, quod parte hac non ſatis me iis probem, quibus maxime & vellem & deberem. Omne vero hoc malum inde potiſſimum proficiſcitur, quod à mane ad veſperam, nunc hic, nunc iſte, vel operam deſideret noſtram, vel ſaltem alloquium expoſcat. Sum vero ea frontis mollitie, ut nihil ſuſtineam negare. Ubi igitur ſic dies mihi prope mortuus eſt, animum ſubit ea cogitatio: Ergone mihi viliora erunt ſtudia, etiam ſacra, quam ars ſua erat Apelli, qui, ut à Plinio accepimus, nunquam tam occupatam diem agebat, ut non lineam duceret? Continuo me in Bibliothecam proripio, ac omnium, quæ ad Epiſtolare negotium pertinent, ſecurus, ſchedas arripio, eas ordino, & ſicubi lima opus videatur, operæ non parco. Atque ſic ubi non totum mihi diem periiſſe cognoſco, ſuavius me ad menſam vel lectum confero. Nec eo hæc animo à me dicuntur, quaſi diu ſcriptionem ad Ampliſſimum Saravium differre ſit animus. Speravi hactenus filium nobis affore ante hyemem, ut pariter ei gratias ageremus. Sed heſterna die literas à Florentia accepi, quem jam Venetiis eſſe, imo inde ad nos iter capeſſere arbitrabar, ut nunc vix ſperem ante ver adultum, videre me eum poſſe. Eâ quia ſpe excidi (& ob Florentinæ Bibliothecæ tot ἀνέκδοτα, multum metuo ne diutius moretur ac dixi) ſtatui occaſione eâ ad Ampliſſimum Senatorem ſcribere, quam probabis ſcio. Jam ſub prælo eſt unus alterque libellus noſter, quibus excuſis commodam accipiam occaſionem, & eos mittendi & teſtandi ſingularem pro tanti viri merito affectum noſtrum. Clariſſ. Spanhemium domi meæ viſum mihi, ſcito. Nec æque doluit, quam quod vix ſemihorâ alloquio ejus frui liceret: Cujuſcunque is conſilio Leidam vocatus, bene, imo optime meritus eſt de Academia. Non committam, quin me quoque his terris ſui ſciat amantiſſimum; quam ex dono jam diu Genevâ tranſmiſſo æſtimare addidici. Et aliquid amoris ſerenus addidit vultus, ubi coram adſpexit. Eum coram me ducebat candida Hortoni anima. Quo in viro rara Societate, cum eruditione Pietas, & Prudentia conſpirant. Spem fecit, verno ſe tempore velle in hanc urbem redire. Utinam tum tecum etiam frui liceat τῷ πάνυ Salmaſio. Quem ante hyemem nobis affore non poſſum in animum inducere. Difficulter credo, quæ maxime cupio. Utinam ſaltem videamus cum Zephyris & hirundine primâ. Exequias ire triſtis ſoleo. Sed funeri Helleniſtico lætus juſta ſolvam. Non dubito, quin eo ex opere multa bona hauſturi ſimus docti pariter indoctique. Aliter qui ſentiant, τύποις καλδὼ χέρμυ ἐσθίειν. De novo labore Illuſtriſſimi Grotii primum ex te didici. Exemplar non accepi. Sed intelligo jam in urbem hanc adlatum ad alium. Imo & ubi volo, habiturum me exemplar. Tuum quoque reſponſum aiunt jam pene perductum eſſe ad umbilicum. Planeque mihi ſpondeo, fore ejuſmodi, ut tam modeſtiam laudent cordati, quam doctrinam eruditi. Omnino Reip. Chriſtianæ intereſt, excuti ab hominibus doctiſſimis, quid nos Eccleſiæ Romanæ, quid nobis illam concedere oporteat. Sed eam ſi provinciam ſuſcipiat antiquitatis neſcius, ne legere quidem curem. Eo impenſius gaudeo, ab utriſque veſtri potius, quam ab minutis iſtis patellariis diis haſce controverſias tractari. Neſcio an videris Ulmenſis illius maledicentiſſimum ac omnis violentiæ pleniſſimum ſcriptum, quod hic adverſus Grotium prodiit. Homo is docentem me audivit, ut aiunt, qui norunt. Atque aliquis qui à pluribus novit annis, mira mihi narrat de vita hominis anteacta. Liberaliſſimus eſt in donando quæ ſcripſit, ſed hactenus me ne compellavit quidem, καὶ οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. Vellem non abuſus eſſet parte literarum tuarum, quam opuſculo præmiſit, quaſi patrocineris tot mendaciis, quæ nihil ad Eccleſiæ negotium. Tales magis cauſæ obſunt quam juvant. Et video hominem fanaticum nec aſſis hic fieri, nec ab aliis, qui ſimiles amant labris lactucas. Egone iſtud probarem dicendi genus, qui (quod hic promere liceat) ne in amiciſſimo quidem, & multis partibus ut doctiore, ſi modeſtiore, probare potui quod tam multa inſperſiſſet, quæ nihil ad cauſam pertinerent? Quale illud περὶ ἀποστασίας, non quidem Eccleſiaſticæ ſed civilis. Vide quæ non audeam in ſinum tuum effundere, nunquam id facturus (non adeo læva mens nobis) niſi putarem, hanc à veteri & ſincera amicitia concedi, ſeu licentiam ſeu libertatem. Pro decretali Vigilii Papæ Epiſtola, ac diſſertatione Petri de Marca, quantas poſſum, gratias habeo. Futurus mihi inter itineris Friſici comes libellus. De afflicta clariſſimi Præceptoris mei, conjunctiſſimi vero affinis tui valetudine valde doleo. Solatur vero, quod ad tantam ætatem illum Eccleſiæ ſuæ conceſſerit divina bonitas. Nulla ætas ejus laudes conticeſcet, & Deus in illa die mercedem rependet. Pro voto erga filium ſponſum, ac gratulatione etiam de Hiſtoriographi munere gratias ago tanto majores, quanto præ aliis multis non dico affectus tu-

us apud Batavos proceres eluxit, ſed etiam fidelis ſe opera exeruit. Nempe non ſinis, ut ulla in re claudicet benevolentia tua erga me meoſque. Brunæus noſter tradidit mihi Blondelliana illa, quæ per eum mittebas. Et jam Blauwius accepit, qui etiam reliqua avidè exſpectat. Miſit ad me Clariſſ. Mareſchius quæ ſcripſerat pro ordine Mariano Sylvæ-Ducenſium. Nec quicquam video quo offendam, dum cogito, quo in ſtatu res fuerint. Multum promotum ſic quoque. Sed alter eſt ſcrupulus, an non illuſum ſit pontificiis, quia longe alia iis mens fuit, cum primum tranſigerent nobiſcum. Quamquam quid illud ad me, vel etiam Mareſchium? Lectis iſtis fore ſpero, ut Clariſſimus Voetius acquieſcat. Planeque ſic mihi perſuadeo, Viro Doctiſſimo illuſum eſſe ab aliquo Sylvæ-Ducenſium ferventiore. Quod non difficile fuit apud eum, qui ipſe, quicquid vult, ita vehementer vult, ut non eat, ſed currat. Uxori lectiſſimæ uxor mea ſalutem voluit adſcribi. Sed & nomine noſtro ſalutem, quando ſponte ſe occaſio offeret, Nob. Ampliſſimo que Hugenio, Dubletio, Gulelmio, Wickefortio, Doctiſſimo etiam Heilerſichio, quem eo impenſius amo, quod in amore noſtro annunciando, ſæculo hoc maligno, bonum ſe virum præſtare non deſinat.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlii. iii. Non. Novemb.

Æternum tuus,

G. J. Voſſius.

CCCCLXVI.

Andreæ Riveto, *Theologo*.

Reverende Clariſſimeque Vir,

REmitto tandem Salmaſianam diatribam de Herode infanticida. Ex qua quantum profecerim, non pœnitet. Atque hunc fructum non ſolum debeo τῷ πάνυ Salmaſio, ſed etiam beneficio tuo; abſque quo foret, needum conſpicere licuiſſet. Bene interim eſt, quod in libris, quos Iſaacus meus è Galliis expectat, propediem comparebit. Optime id Collegæ veteri Heinſio ceſſit, quod extra Leidam vix quiſquam de hoc Salmaſiano reſponſo inaudierit. Alioquin id ſtudioſi adoleſcentes efflagitarent à Bibliopolis quotidie. At iſti lucripetæ quamprimum ſubjicerent prælo; quod de ſe ſponte his diebus quiſpiam fatebatur mihi. Nempe ut volent libri per hominum manus, vix ardentius eſt ſuſcitabulum, quam ſi premi conſtet. Ubi Leida, atque Haga redierit ad nos Iſaacus, nihil æque volupe erit ex eo reſciſcere, quam ut valeant veteres amici, & quid agant, quibus ſcribendo etiam cura eſt exterorum & poſteritatis. Præ cæteris volo, ut exquirat de magno ſene, conjunctiſſimo affine tuo Molinæo; quem, poſt exceſſum clariſſ. Gomari, ſolum nunc omnium præceptorum meorum habeo ſuperſtitem. Omnia illi proſpera atque fauſta opto; ac pariter tibi, cui multum debeo, non ſolum ut Collegæ antehac quod non leve duco, ſed ut mei meorumque ſtudioſiſſimo, iis etiam temporibus, quibus ſi mihi de me credere licet, premerent innocentem. Plurimam ſalutem meo & uxoris nomine dicito lectiſſimæ conjugi tuæ.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. x. Kal. Decemb. nempe pridie ejus diei, quo hæc Amſtelodamenſium civitas ſe fœderatis junxit partibus. Nempe craſtino, quo noſtræ tibi literulæ reddentur, ab eo tempore completus erit annus ſeptimus ſupra ſexageſimum. Deus faxit ut civitas grato ſemper animo hoc beneficium æſtimet.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCCLXVII.

Nobiliſſime Salmaſi,

VErba B. Ambroſii ſunt Epiſt. XV. ad Irenæum, ſive lib. IV. Epiſt. III. ubi exponit, cur lex prohibeat ne vir muliebri ſtola, vel mulier virili ſchemate utatur. Ait vero eam legem eſſe naturæ ſubnixam. Cum enim natura nos vel mares creet, vel fœminas, ac plurimum in mutis etiam animantibus notæ ſint, quibus exterius quiſque ſexus internoſcatur, naturæ eum adverſari, quiſquis habitu alium mentiatur ſexum, quàm dederit natura. Mendacium eſſe turpe in verbo, turpius in veſte. Fœdum eſſe in fœmina, ſi mentiatur ſexum meliorem; fœdius in viro, ſi mentiatur ſequiorem. Malum eſſe, ſi quis in plateis conſpiciatur capillis more muliebri demiſſis. Pejus eſſe, ſi Clericus ſic ſe ſiſtat in templis; ut quando Sacerdos ſacra facit bene barbatus, contra qui ſacræ menſæ inſervit, adſtat fœmineo more capillatus, aut etiam cirratus, ut pueri Romani. Ergo, inquit, pariant, ergo parturiant, qui criſpant comam, ſicut fœminæ. Verum habeant excuſationem, qui patrias uſque ſequuntur, ſed tamen barbaros:

baros: ut Perſæ, ut Gothi, ut Armenii: Major quidem eſt Natura, quam Patria. Si non negat gentes barbaras habere excuſationem, plane ad mulierum morem intonſas; quid de iis cenſuiſſe putandum quæ minus tonſæ. Nec enim puto quiſquam dixerit naturam dare capillitium, ut continuo reſecetur, nec eam permittere, ut hoc tempora & aures muniamus, atque adeo, ut quantum vitæ conditio & mos patrius ſinit, etiam decore inempto ornemus caput. Raptim ſcribebam, cum jam ad Gymnaſium me hora vocaret. Vale.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCLXVIII.

Claudio Salmaſio *S. P.*

Multum doleo, Nobiliſſime Salmaſi, quoties cogito, frigeſcente adeo Charitate, ſine qua fides eſt exanimis, moveri controverſiam de Pilis; non quaſi non hac parte etiam peccetur à multis; ſed quia qui in contrarium abeunt, ipſi etiam modum excedant, dum præfinire modum ſtudent, ne aures capillis obtegantur, nedum aliqua colli pars. Profectò non pauca ſunt, de quibus infinitis partibus magis erat laborandum. Sed quia in ſimpulo, ſi vera aures ad meas perlata, fluctus iis concitare viſum eſt; non potui non gaudere, quod in eo nunc totus ſis, ut malo iſti, Eccleſiæ bono, medearis. Profecto non placent intonſi, quorum capilli formidant ferrum: uti uſu veniebat Monachis Meſopotamiæ, Naſaræorum more *κόμας γυναικείας περιβαλλομένοις*; ut de iis locuples nobis teſtis eſt Epiphanius hæreſi lxxx. quæ eſt Meſſalianorum; Ubi & ipſe eos improbat. Sed non hoc in quæſtione eſt, utrum intonſi eſſe debeamus: ſed quam altè, vel demiſsè reſecare oporteat capillos. Paulina urgent verba. Verum reverendo Bezæ adſentio, qui cenſet eos *κομᾷν*, qui forficem refugiunt, mulierum inſtar: eos verò *κείρεσθαι*, quibus capilli præciduntur: utcumque non ſolum tecta ſit cutis, ſed longius etiam diffundantur, dummodo ne excedatur *τὸ πρέπον*, quod variat pro temporibus & locis vitæque conditione. Græcorum erat Proverbium, Δοῦλος *ὢν κόμην ἔχεις*; Romani vero veteres radebant & capillos, & barbam, quod vel ex veteribus nummis conſpicuum eſt. Servi contra alebant capillos, ſed radebantur, cum pileo donarentur. Quam multæ item gentes comatæ, ut pars Galliæ tuæ quæ inde nomen ſortita. Item intonſi Sicambri. Et quid cæteras memorare attinet tam multas? ut omnino ſicut Ambroſius ait in alenda coma, *excuſationem habeant qui patrios uſus ſequuntur*. Nec ſane qui uſque ad oricillam capillos demittet, vel ulterius aliquanto, capillos alere dicendi ſemper. Ἁπλῶς enim ſi loquamur, alimus capillos, dum forceps receſſit, non menſibus modo vel hebdomadibus, aut diebus, ſed etiam momentis. Uti enim creviſſe, non creſcere arbores videmus, ita & in capillorum ſurculis uſu venit. Eos alimus dum ipſi nutrimur. Naturalis interim inclinatio docet, turpe eſſe viro ſi mulierum inſtar in lumbos demittat capillos, vel etiam nates: mulieri item fore turpe, ſi procedat capillis uſque adeo detonſis, ut non multo ultra aures protendantur, inſtar adoleſcentum vel aliorum etiam, qui ſe ad vulgatiorem aulæ morem componunt. Equidem ita cenſeo difficile eſſe aliquid de tonſuræ modo gentibus cunctis præfinire. Plane enim is variat non modo pro locis ac temporibus, ſed etiam pro diverſa adeo vitæ conditione. Aliud enim ætati convenit prætextatæ, aliud mediæ, aliud ſenili. Nec quod decet Regem vel aulicum, id etiam clericum. Nec quod militem, id mercatorem, opificem, ruſticum. Tondere eſt ex iis *ὑποδέχονται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον*, ut non qualitates modo, ſed etiam actiones & paſſiones, ſicut proditum ab Ariſtotele in Categoriis.

Perplacet vero, quod non de hoc ſolo decreris ſcribere argumento, utcumque multa ſis docturus orbem literatum: ſed etiam addere ſtatueris de tonſura clericorum, ac Virginum Deo dicatarum. Video diſquiri de origine hac tonſuræ. Athanaſius Lib. de Virginitate, Deo ſacratæ Virginis exigit *τὰς τρίχας κεφαλῆς περικεκομμένας*. Sed animadverto ſocerum Junium ambigere num ſit is liber genuinus. Et inter alia mihi ſcrupulum immiſit, quod paulo ante legas, ſi virgo obſervet eo Libro præcepta, fore ut nomen illius ſcribatur in Libro vitæ & inveniatur *ἐν τῷ τρίτῳ τάγματι τῶν ἀγγέλων*. Quæ ſuſpicionem injiciunt, neſcio quam certam, juniorem fuiſſe eum ſcriptorem Areopagita, qui pene ſeculo poſt Athanaſium vixit, quantum variis colligere indiciis poſſum. Sed utcumque iſtoc ſit, non dubitandum ſaltem, quin tonſura ea in uſu fuerit anno quadringenteſimo. Nec tamen hoc inde adſtruxero cum multis, quod Hieronymus Epiſtola ad Auguſtinum quæ eſt xxvi. ſic ſcribat. *Fratres duos Dominum Alipium & dominum meum Euodium, ut nomine meo ſalutes, precor coronam tuam.* Vel quod Auguſtinus ipſe Proculianum Epiſcopum Ep.

cxlvii.

cxlvii. alloquitur hoc pacto: *Honorant nos veſtri, honorant vos noſtri. Per coronam noſtram nos adjurant veſtri; per coronam veſtram vos adjurant noſtri.* Poſſumus enim his in locis *per coronam* non tam intelligere tonſuram capitis vel raſuram verticis, quam μετωνυμικῶς regale ſacerdotium. Aliqui etiam ſignari putant gaudium & gloriam: ut Philipp. iv. & Apocalypſ. iii. His igitur argumentis non pugnabo, ſed nonnullis ſaltem in locis obtinuiſſe horum temporibus, evincere poſſe videor ex iſtis B. Hieronymi in gravi illa objurgatione ad Sabinianum Diaconum. *Moris eſt in Ægypti, & Syriæ monaſteriis, ut tam Virgo, quam vidua quæ ſe Deo devoverint, & ſeculo renuntiantes, omnes delicias ſeculi conculcaverint, crinem Monaſteriorum Matribus offerant deſecandum, non intecto poſtea contra voluntatem Apoſtoli inceſſuræ capite, ſed ligato pariter ac velato. Nec hoc quiſquam præter tondentes novit, & tonſas; niſi quod quia ab omnibus fit, pene ſcitur ab omnibus.*

Interea duo hic in conſiderationem veniunt. Prius eſt quod non dicit hoc ubique obtinere, ſed in Ægypto & Syriâ: ut hinc liqueat morem fuiſſe particularem. Deinde item quod non ad Apoſtolorum provocat inſtitutum, ſed morem vocat. Quemadmodum & cauſas ſubdit non myſticas profecto ut juniores ſolent; ſed naturales plane. Sic enim ſubjungit. *Hoc autem duplicem ob cauſam de conſuetudine verſum eſt in naturam: vel quia lavacrum non adeunt, vel quia oleum nec capite nec ore norunt, ne à parvis animalibus quæ inter cutem, & crinem, gigni ſolent, & concretis ſordibus opprimantur.* Plerique etiam adſtruere tonſuram illam conantur ex Concilio Carthaginenſi iv. Can. xliv. quo interdici aiunt *ne Clericus alat comam aut barbam.* Quomodo etiam citat Gregorius, nominis ejus nonus. Sed poſt barbam in Gemblacenſi Codice eſt *tondeat*, in Gandenſi S. Bavonis *radat.* Utcumque de barba eſt, de coma convenit. Adhæc pro ſe adferunt B. Auguſtini Librum de Monachorum opere Cap. lxxxi. & duobus ſeqq. Ac ſane Calvinus etiam Inſtitut. Lib. iv. Cap. xix. §. xxvii. ſcribit ex hoc Auguſtini opere conſtare, unde originem habuerit clericorum tonſura. Nempe quia illo ſeculo non alii capillum alerent quam delicatuli, & elegantiarum ejuſmodi ſtudioſi, quæ virum minus decerent; eo viſum mali fore exempli, ſi clericis illud permitteretur; eoque ſatius judicatum, ſi vel tonderentur vel raderentur, nequid effœminati præ ſe ferrent. Sed de raſura nihil ibi Auguſtinus, neque ea tum temporis exigebatur. Quid verò requirat indicant hæc verba: *Quo pertinet quæſo tam aperte contra Apoſtoli verba comari? An ita vacandum eſt, ut nec tonſores operentur?* Et mox, *vereor in hoc vitio plura dicere, propter quoſdam crinitos fratres, quorum præter hoc multa & pene omnia veneramur.* Adfert deinde hoc eorum argumentum *luctuoſe ridiculum*, ut vocat Auguſtinus: *Virum inquiunt, prohibuit Apoſtolus habere Comam. Qui autem ſeipſos caſtraverunt propter Regnum Cælorum, jam non ſunt viri.* Quaſi hoc vellent, proinde iis licitum mulierum inſtar comam nutrire. Hæc oſtendere videntur, fratrum eos, quos Auguſtinus deſignat, non modo ad oricillam uſque, vel paulo ulterius demiſiſſe capillos, ſed credidiſſe ſe poſſe mulierum vel pene mulierum inſtar alere capillos. Quæ quid ad tonſuram, qualis in clericis, vel monachis, urgetur? Quare in Africa, ut puto, necdum ea obtinuerit tempore Auguſtini. Multi tamen vetuſtam adeo arbitrantur, ut originem ab ipſis arceſſant Apoſtolis. Quod & Iſidorus facit Lib. ii. de officiis clericorum Cap. IV. Atque idem cenſet ad exemplum fieri Nazaræorum: quaſi non, qui Monachi eſſe incipiunt, tondeantur; tonderentur vero qui Nazaræi eſſe deſinerent. Nonnulli etiam qui itidem Apoſtolos putant tonſuræ auctores, hujuſmodi ſe narratiuncula tuentur: Petrum cum ad Evangelium prædicandum miſſus foret, ab inimicis ita fuiſſe attonſum; ſed ei benedixiſſe Chriſtum: atque ita quod opprobri ergo factum erat, verſum eſſe in honorem. Sic Germanus Epiſcopus Conſtantinopolitanus & Ceolfredus apud Bedam Hiſtoriæ Anglicæ Lib. v. Cap. xxii. Item tot ſeculis junior Jacobus de Voragine in Legenda Aurea, ubi de Cathedra Petri. Quibus tanta tonſuræ placet antiquitas, allegant Dionyſium Areopagitam Cap. iv. Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, ubi monachum ait, quando initiandus à ſacerdote, σταυροειδεῖ τύπῳ σφραγίζεσθαι. Id Perionius vertit, *ſigno crucis conſignatum tonderi.* Sed puto, Dionyſium hoc velle, tonſuram fieri non σφαιροειδῶς ſive in orbem, ſed σταυροειδῶς, ſive ad modum crucis: ut apud Orientales obtineret. Et ſanè hujus tonſuræ σταυροειδοῦς etiam in Euchoiogiis Græcorum fit mentio. Interea non ex iſtis ea colligitur tonſuræ antiquitas, quam multi arbitrantur: modò verum ſit, quod multis argumentis alibi oſtendimus, atque ante nos aliis comprobatum, Dionyſium cum ſummùm extremis B. Hieronymi temporibus vixiſſe. Præterea citant, ut etiam Eſpenæus nuncupat, *vetus Marcelli decretum.* Qui ab anno ccciv. ſedit uſque ad ann. cccix. quinquennio nempe ante Silveſtrum I. Decretum id habemus apud Gratianum, Decreti part. II. cauſſa xx. quæſt. I. *Illud autem ſtatuendum eſſe cenſemus, ut ſi in minori ætate filii monaſterio oblati fuerint, vel ſa-*

cram

cram tonſuram, vel velamina ſuſceperint: dignum quidem duximus, ut xv. *anno à prælatis moniti verbis inquirantur, utrùm in ipſo habitu permanere cupiant, an non: ſi verò permanere profeſſi fuerint, ulteriùs pœnitendi locum minimè amplecti poſſint. Si verò ad ſecularem habitum reverti voluerint, redeundi licentia nullo modo denegetur: quia ſatis inutile eſt, ut coacta ſervitia Domino præſtentur.* Sed hoc decretum Gratianus quidem tribuit Marcello Papæ: ac in Gloſſa ibidem Martino Papæ adſignatur. Et ejus temporibus magis convenire, in margine adſcriptum Conciliorum editionis Binianæ. Is verò Martinus poſt Marcellum annis claruit amplius trecentis. Nempe anno Iↄ cxlix. & proximo quinquennio.

Raſura autem multò eſt recentior, quàm tonſura. Pro antiquitate ejus Anicetum Papam adducunt, qui ſedit Anno Dom. clxvii. uſque ad ann. clxx. Is jubet capillum radi ad modum ſphæræ, quaſi dicat, σφαιροειδῶς, non Græcorum more, σταυροειδῶς. Verùm Epiſtolam eam ſuſpectam eſſe, nec Bellarminus diffitetur. Imò jam olim eam Cuſanus apocrypham pronunciavit, poſteaque Antonius Auguſtinus, Lorinus, alii magno numero, quicquid contrà contendat Turrianus. Et ſanè non tantam eſſe raſuræ antiquitatem multifariam comprobatur: inter alia eo, quòd Clemens Alexandrinus lib. iii. Pædagogi tonderi jubet, non novaculâ, quod illiberale ait, ſed forfice. Atque ille de cunctis loquitur Chriſtianis. Ac ſacerdotes tangit Catholicos, quod Donatiſtarum morem eos radentium improbat Optatus Milevitanus contra Parmenianum. Hieronymus quoque in Ezechielem cap. xliv. ait, ſacerdotes non debere comam alere, nec tamen radi. Sed ipſum audiamus: *Juxta quod dicimus, nec calvitium novaculâ eſſe faciendum: nec ita ad preſſum tondendum caput, ut raſorum ſimiles eſſe videamur, ſed in tantum capillos demittendos, ut aperta ſit cutis.* Et triplici hac motus auctoritate Bellarminus lib. II. de Monachis agnoſcit, raſuram primitus non obtinuiſſe. Et ſanè non occurrit nunc quiſquam, qui quingenteſimum ante annum meminerit raſuræ. Atque in iis, qui de Monachis agentes ſolius tonſuræ faciant mentionem, etiam eſt Joannes Climacus in Paradiſi ſcala, Gradu iv. Vixit ille, non an. quidem cccxl, ut Trithemius putavit: ſed an. iↄ lx. quemadmodum nec Bellarminus diffitetur in ſcriptoribus Eccleſiaſticis.

Sed cum ego hæc tam multis, obliviſcor mei, imò tui. Nam quid ego, niſi γλαῦκας εἰς Ἀθήνας, ac præterea, quod cujus labores mirer, eos morer? Uxori lectiſſimæ ſalutem. Spero me poſſe vos inviſere, ubi filium reducem è Galliis videro. Sed gratiſſimum fuerit, ſi prius te, & conjugem, & quos è liberis ac familia adducere præterea integrum erit, apud nos conſpexero. Etiam uxor, quæ aliquanto melius valet, (vides, cur hoc addam) impensè id flagitat.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliv. vii. Id. Jun.

Incomparabilis doctrinæ virtutumque tuarum cultor,

G. J. Voſſius.

CCCCLXIX.

Ludovico Crocio, *Doct. & Prof. Theolog.*

Clariſſime & amiciſſime,

VEllem, uti petieram, ornatiſſimus Doſenius me acceſſiſſet pridie quam eſſet abiturus; ſed nunc demum in urbem venit poſt ſemihorulam rediturus, ut mox navem adſcendat. Interea, etſi nunc mecum ſint hoſpitum nonnulli, in his nobiliſſimus Magduellus, militaris judicii præſes in Friſia, nefas putavi non ſubito aliquot literularum exarare. Gaudeo te tam multis infeſtis, animo eſſe bono infractoque: ac Deum oro, ut ſemper idem eſſe velis; ſtat à partibus tuis ſcriptura: ſtat omnis vetus Eccleſia: ſtat etiam ex reformatis optimus quiſque & doctiſſimus. Amo conſulem Doſenium, quod te amet, & faveat, foveatque cauſam optimam. Memini te literis ſuperioribus de illuſtri Grotio judicium meum expoſcere; de quo pluribus alias loquar. Nunc ſolum dixero, injurios illi eſſe qui Pontificium eſſe factum ſpargunt. Arbitratur in reformatione à noſtris facta, multa recte eſſe emendata, multa non; item, ut hic etiam locum habeat poetæ illud, *Exceſſit medicina modum.* Putat ea, quæ non ſunt propria Eccleſiæ Romanæ, ſed univerſæ, (qualia ſane quæ continentur Canonibus Eccleſiæ univerſæ, codice à Juſtiniano etiam Imperatore comprobato) non poſſe pro Pontificiæ Eccleſiæ propriis haberi, nedum ut ab Antichriſto profecta cenſeantur. Sedulo attendit, quæ ſemper in Eccleſia obtinuerint, quæ poſtea, alia aliis citius tardiuſque fuerint ſtatuta. Ac plane cenſet, ut in Romana Eccleſia multa à multis ſuperſtitioſe fiant, nec tyrannidem plurimorum Paparum probare bonus quiſquam poſſit; ita quoque ſeu doctrinam, ſeu regimen Eccleſiæ, ac ritus ſpectemus, multa in noſtris poſſe jure improbari, magis interim in iis qui Calvinum ſequuntur, quam qui Auguſtanam Confeſſionem. Facilius enim cenſet inter Lu-

Lutheranos conventurum (præſertim tales, qualis Calixtus, præclarus ſane vir) interque Pontificios, præcipue Gallos & alios, non plane Eraſinum, Caſſandrum, Caſaubonum, Anton. de Dominis, & ſimiles exoſos: quam inter eos, qui in Calvini verba jurarunt, & qui Romanæ Eccleſiæ placita rigidiùs duriuſque quam neceſſe ſit, interpretantur, aut qui ex particularibus Romanæ Eccleſiæ doctoribus putant de univerſa Eccleſia Romana ſtatui oportere; nec ſane quod negat Epiſcopum urbis eſſe Antichriſtum, ab alia æque cauſa eſt, quam quod videt, nullam eſſe ſpem reconciliationis, vel ejus etiam tentandæ, ſi hoc altè adeo animis ſit inſcriptum agi de conciliatione cum Antichriſto, Diaboli Vicario. In cunctis vero, quæ ad hoc argumentum pertinentia exaravit, non hoc petit, ut alba omnia ſignemus linea: ſed ſtudium laudemus, & expendamus cuncta ad Scripturas ex primæva antiquitatis mente intellectas. Idem ſummus vir jam pene abſolvit quæ duobus ingentibus Tomis ad difficilia Veteris Teſtamenti loca annotavit. Ac mox conſequentur commentarii in Acta, & cætera N. Teſtamenti. Filium deſidero videre. Nondum enim me convenit. Nulla in re operam meam deſiderabit. Pro ingenii tui monumentis, quæ ſubinde mittis, gratias ago quantum poſſum.

CCCCLXX.

Georgio Ratallero Dubletio.

Nobiliſſime & ampliſſime vir,

SEmel iterumque locutus hic ſum cum ampliſſimo Alberto Conradi Burgio, qui ſecundum factus Conſul, ac collegas habet Pancrarium, Geelvinckium, & Gravium defuncti conſulis Gravii filium digniſſimum. Is Burghius retulit mihi à nemine ſe hactenus compellatum de negotii filii Matthæi: ſed cauſa jam à ſuperioris anni conſulibus approbata, velle agere, quantum poſſit, nec videre, cur adverſari aliæ civitates valeant, cum nihil eorum hic fiat incommodo. Ait ſe craſtino die abiturum Hagam, qui erit decimus Februarii. Id volui tibi conſtare: etſi ſic quoque ſpiſſum vereor negotium, cum raro adeo ſit domi, ſi is Hagæ eſt, qui hic fuit. Itaque jam ab aliquot annis ſæpius cum fruſtra fuiſſem, non ſoleo accedere niſi conſtiterit, quâ horâ vacare poſſit, ut compellem. Id video Hagæ fieri non poſſe in tanta adeuntium copia, ut nulli horam certam valeat addicere: eo magis doleo, quod tam moleſtum negotium ſuſceperis. Atque utinam potius ſponte obviam fiat, qui nuſquam minus, quam domi eſſe ſoleat. Heſterno die literas accepi à filio Venetiis, quem ſalvum ac ſoſpitem gaudeo. Scribit non diu ſe iſtic hæſurum, ſed intra menſem rediturum in Gallias. In ſumptibus, quos facio, ſolatur quod ſit frugi & φιλομαθὴς, inque omnibus bibliothecarum pluteis ac forulis ruſpandis plane φιλόπονος. Non quidem tanquam Jaſonem aliquem cum vellere aureo, attamen cum multis ἀνεκδότοις, auro contra non caris reducem me viſurum confido; niſi quid mihi interea humanitus obtigerit, vel etiam cariſſimo iſti capiti; ſed ut ſumptibus nonnullis mihi hoc iter Iſaacii mei ſtat; ita majoribus connubium Matthæi, non ſatis ſeſe fortunis meis metientis. Itaque decretum repetere ab illuſtribus Hollandiæ & Weſt-Friſiæ Ordinibus ſortem bis mille & ſeptingentorum florenorum: quorum reditus expiret XVII. Aprilis. Puto neceſſe eſſe, ut ſex hebdomadibus id Myropio ſignificetur in ante diem quem dixi. Necdum tamen certi quicquam ſtatui: & fortaſſe præſtiterit repoſcere pecuniam à Dordrechtano Quæſtore, quandoquidem iſtic annos XXX. ante & ultra eſt collocata. Quando otium erit, tribus verbis indica, ſiquid in hac re ſcitu mihi ſit opus, quod noſtri ſimiles fugere ſoleat. Nudiuſtertius mihi redditæ literæ ab Illuſt. Grotio ex quibus intelligo intra tres menſes poſſe abſolvi, quæ annotavit ad libros veteris Inſtrumenti, eos etiam, quos Hebræus Canon non agnoſcit. Hinc fore, ait, ut prælum deſudet iſtis, quæ ad Acta Apoſtolica, Epiſtolas & Apocalypſin eſt commentatus. Equidem exopto ut videre liceat. Sane illis in IV. Evangeliſtas multa me bona docuit: ac ſicubi recedam, occaſionem tamen accuratius meditandi præbet. Imprimis deſidero Apocalypſeos interpretationem, quando noſtri, ſi Hieronymum Zanchium & paucos alios excepero, cuncta ad urbis Epiſcopum ſolent referre, præter antiquorum mentem à quibus invitus abire ſoleo. Et tamen non diffiteor in Prophetiis poſſe eſſe, quæ antiquioribus inviſa, nos ipſa docuerit dies, optima etiam ſtultorum, ut aiunt, magiſtra. Deus te diu familiæ, Reip. & amicis conſervet. Ampliſſimo Reigersbergio ſalutem dicito; item affini Nobili Dubletio, item reverendo Doctori Johnſono & ſi Hagæ fuerit Doct. Goſſio. Huic debeo exemplar de Idololatria, quod diu miſiſſem, niſi in mora fuiſſet bibliopega. Ante diem unum accepi compactum; ſed neſcio

Digitized by Google

neſcio ubi degat Goffius, & gravare famulum tuum nolui.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliii. ix. Feb.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXI.

Geo. Ratallero Dubletio.

Nobilis & Ampliſſime Senator,

QUos ad me quadringentos miſiſti florenos, eos heſterna die accepi. Ac ex pecunia apud Quæſtorem Dordrechtanum collocata Aprili proximo refundo. Pro cura & affectu quas debeo gratias ago. Matthæus meus, ut arbitror, intra hebdomadas duas vel præterpropter affuturus eſt nobis. Quod opto, ut videam, numquid in Annalibus Batavicis promoverit; omnino ex illorum eſt genere, quibus ſubinde auris ſit vellenda. Ergo ubi redierit pro ἐργοδιώκτης ero. Ante triduum redditæ mihi ab Iſaaco literæ, quibus ſignificat, ſe poſt duos tres dies Venetiis Mediolanum cogitare, atque inde Genevam. De Mediolano, urbe hoſtili, non multum adlubeſcit. Sed ſolatur, quod in hujuſmodi moderari linguam ſciat. Et credo, ſi bene novi, potius quam in periculum incideret, ea diceret, faceret, quæ ego ab animo meo non impetrarem. Ampliſſimo Reigerſbergio ſalutem; uti & gemino nomine conjunctiſſimo affini tuo Dubletio, nec minus patrueli. Et cur non ſuaviſſimis liberis addam, præſertim natu maximo Philippo. Ubi occaſio fuerit excurrendi, erit, ſpero, quod de profectu ejus mihi gaudeam, tibi gratuler.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliii. Non. Martiis.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXII.

...... Borrio J. C.

HEſterna die, Cognate optime, literas miſi, Ampliſſimo Dubletio inſcriptas, ecce nunc alteras, quibus Senatori Reigerſbergio commendo negotium tuum. Ubi diem adſcripſeris, aliquid ſigillo, quod impreſſimus, ceræ ſubdes. Valde exopto, ut voti tui compos fias. Quod ſi pluribus ſcribendo exiſtimabis me aliquid poſſe, tuum eſt iſthoc mihi ſignificare, qui paratior ſum ad gratificandum tibi in quocunque negotio, quam tu ſis futurus in poſcenda opera noſtra. Redditæ mihi heri literæ etiam ab ſocero tuo Ampliſſimo, cui, ut arbitror, nihil attinet hoc tempore reſpondere. Nam eadem reponerem, quæ tibi ſcribo. Plurimam autem meo nomine ſalutem dicito; uti & ſocrui & conjugi & utrique adfini, niſi alterum illorum Galliæ adhuc tenent. Meus Iſaacus poſt luſtratam Britanniam, Galliam, Italiam, nunc de demuitione videtur cogitare. Poſtremæ quas ab eo accepi literæ Venetiis ſcriptæ erant; ſed addebat intra triduum ſe Mediolanum cogitare Genevam. Si Deus ſiverit, redibit ad nos ingenti Manuſcriptorum Codicum necdum editorum ſupellectile inſtructus. Aſſidue pro ejus reditu vota ad Deum fundo: negotium etiam omne divino numini committo, quod ſolum novit quid expediat utrique noſtri. Eo autem ſollicitior ſum, quod toties jam in liberorum flore novercam experior fortunam, ſi ſic fas loqui Chriſtiano. Vale, cariſſime Cognate.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliii. Poſtr. Id. Mart.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXIII.

Cl. V. Andr. Riveto *Theologo*.

Reverende ac Clariſſime vir,

MUltum tibi, nec paullo amplius debeo Ampliſſimo Gothofredo de munere iſto Philoſtorgiano. Vere miſiſti ἀγαθῶν ἀγαθίδας, ſive enim Philoſtorgium attendem, multa docet, quæ abſque eo eſſet. neſciremus: ſive τὸν πάνυ Gothofredum, licet magni ſemper eum fecerim, valde tamen hac opera auxit apud me exiſtimationem ſuam. Adeo multa ſunt quæ non me modo & mei ſimiles, ſed longe etiam doceat doctiores. Sed quoties mecum cogito tot florentiſſima Galliæ tuæ ingenia, neſcio, magiſne doleam ſortem fœderatæ hujus Belgicæ, an gratuler Galliæ, quæ tot tantivis pretii laboribus beare tempora noſtra, & poſtera ſimul ſæcula non ceſſat. Belgica vero hæc num ultra duos tres laudare poſſit (ſi modo tantus eorum numerus) qui lucem adferre veteris eccleſiæ temporibus vel velint, ſi poſſint, vel poſſint, ſi velint? Atque in horum, quos nunc culpo numerum referre etiam liceat nomen meum, quamvis pro tuo erga me

amore benigne adeo de me loquaris, & ſcribas, etiam in nupero ingenii doctrinæque tuæ monumento, pro quo munere magnas ago gratias, atque utinam poſſim aliquid rependere. Sed ita diſtineor, ut ſemper metuam, ne promere aliquid ſi velim, illud crudum adeo ſit, ut non faciat ad palatum eorum, qui dapibus adſuevere exquiſitis. Et tamen durat ardor ille nobis ferventiſſimus Eccleſiaſticæ Antiquitatis. Quantillum vero hoc, ſi ut Aſpendius tibicen, mihi duntaxat canam & Muſis! Id me facere negabis. Equidem facio in illis quidem, quæ ad veteris Eccleſiæ tempora pertinent. Quamquam in aliis etiam quantillum eſt, quod promoveo. Nunc ſub prælo eſt Elzeviriano liber de vitiis ſermonis, falſo ſuſpectis, & variis gloſſematis: ubi propoſui mihi, tum aperire in quam multis à puro ſermone abeant hodie multi non ineruditi, tum tueri quæ temere à multis culpari ſolent, tum lucem adferre ſemibarbaris ſuperiorum ſeculorum ſcriptoribus, quorum ſermo, cum allium & cepas oleat, ſæpius tamen grandes habet ſenſus, ut non videam operam ludere, ſi præſtem, ut melius intelligantur. Interea quid iſta magnopere ad ea, quæ amici ab hac ætate mea expoſcunt, ut aliqua ſaltem ex parte iis ſatisfacerem. Blauwio dedi excudendum libellum de anno Chriſti natali & emortuali. Qui licet needum divulgatus ſit, tamen jam ante menſes ſex ſeptem ad finem perductus à Typothetis. Adjungere volui minutam diatribam de genere Chriſti. Tantummodo quinque eſt, ut vocant, quaternionum. Et nihil mei à Blauwio, his exceptis excuſum intra quinque hos menſes. Quæ idcirco attuli, ut videas, nihil mea obſtare doctiſſimo operi Blondelliano. Quid igitur, inquies, moratur? Vir Blauwius eſt minime malus: ſed ut Mercuriales omnes ſolent, erepto fratre, in quem magna pars oneris recumbebat, ſerio diſpicere ſolet quid ſit in rem ſuam. Habuit autem & aliunde, quæ excuderet, & quæ abſolvi poſſe exiſtimaret, ante proximas nundinas Francofurtenſes: quod de Blondellianis non auſus erat ſibi promittere. Maluit igitur illa prævertere. Acceſſit, quod characteres Blondelliani tam minuti forent, ut brevibus & nebuloſis hyemis diebus Typotheta mira cum moleſtia legeret, quod fere ad candelam fuit. Propterea voluit exſpectare dies & longiores & ſereniores. Sic vero in animum inducas tuum, atque idem clariſſimo Blondello perſuaſum velim, nunquam ab meis ullam ornatiſſimo ejus labori remoram fore, ſed neque paſſurum, ut opere illo alterius, quo nunc prælum fervet, ad umbilicum perducto, poſthabeat (ſi quid valeam) Blondelliana cujuſquam ſcriptis. De magno Salmaſio quod ſcribis, mox à Paſchalibus feriis domuitionem ad nos parare velle, valde me gaudio affecit. Pene dixerim, ſæculum mihi videri, quod eo caremus. Funus Helleniſticum ejus, & Oſſilegium legi. Placet cauſa Salmaſiana, & in Oſſilegio etiam modeſtia. De funere improbarem acre illud & acerbum, niſi noſſem, quam crudeliter ille, quem impetit, tractare ſoleat omnes bene de ſtudiis mereri cupidos, quaſi honoris illud, quod aliis accedit, illi decederet. Mihi contra ſemper viſum fuit, à nullo omnem eruditionem poſſideri, ſed bene nobiſcum agi ſi cum Hercule obtineamus partem decumanam. Imo hoc ipſum arbitror obtigiſſe nemini, ut multum is mihi demum ſcire videatur, qui ſcit, quantum neſciat. Hoc utinam omnes non chartis (uti ego nunc facio, & ille, quem me ſcis dicere, aſſolet) ſed animo inſcribamus penitiſſimo. Gratum fuit intelligere, quis ille ſit, quicum diſputat in Oſſilegio maximus Salmaſius. Nam multa erudite objicit: ut hinc affinis tui Bocharti egregiam doctrinam non obſcure intelligam. Sane ſi iſtis armis non poſſit defendi cauſa linguæ Helleniſticæ, actum de ea & conclamatum. Bene etiam ſit affini, qui Salmaſiano illi ſcripto occaſionem dedit. Abrumpam, qui & alteram me video paginam impleſſe. Niſi hoc addere operæ eſt, gemino me nomine gratias iterum tibi agere, tum pro Diſſertatione tua de pace Eccleſiæ, eo magis quia ſuere complura unde proficerem, tum pro opera in tranſmittendo Philoſtorgio Ampliſſimi Gothofredi, quem non patiar deinceps expertem eſſe ullius, quod juris publici faciamus. Uxori lectiſſimæ ſalutem.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xliii.
Prid. Kal. April.

CCCCLXXIV.

Merico Caſaubono, Iſaaci *Filio.*

Reverende ac clariſſime vir, conjunctiſſime Collega,

HOdie adfuit mihi Hoofdius, urbis hujus incola, ac ſignificavit ut à fratre literas accepit Londino, è quibus intelligat, accepiſſe eum trimeſtre iſthoc ſalarium, quod à menſe Septembri debebatur mihi ex regia beneficentia, ſeque id hac ipſa hebdomade refun-

refundere mihi paratum aiebat. Sed & luculentam ſpem faciebat alterius trimeſtris, quod extremo Decembri exſpiravit. Ego hac occaſione ſcribendum mihi putavi, ac gratias tibi, & univerſo Reverendorum fratrum collegio agendas, quod mei, longe diſſiti, uſque adeo turbatis Angliæ rebus memores eſſe pergatis. Et ſi nuper, pro modo ingenioli, doctrinæque noſtræ, teſtari volui affectum erga fratres reverendos, animum illum non deponam, dum vivam. Ægre mihi eſt, quod tam pauca de dilectis adeo capitibus intelligam: Sed ſcio, peccata omnium noſtri meruiſſe, ut tanti fiant motus in eccleſia pariter ac regno, qui non ſinunt ut literaria ſint commercia, ſicut ſolent. Et tamen, ut confido, dabit Deus his quoque finem. Huc adſiduo preces meæ adſpirant & tot bonorum. Ætas mea, egregie vir & amice, ingraveſcit. Sarcinulas igitur colligo, ut potiora eorum, quæ quadraginta & amplius annorum ſpatio exaravi, juris fiant publici: atque id non in ſacris modo, etſi his imprimis, ſed etiam politioribus literis & Philoſophia. Quæ nunc ſub manibus habeam literis proximis cognoſces. Tam multa enim ſunt quæ molior, ut quid primum, quid medio loco, quod poſtremo exſequar, equidem ne ipſe quidem ſatis perſpiciam. Uxori optimæ, Reverendo Decano, venerandorum fratrum ſingulis, ſalutem plurimam dicas, rogo.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xliii. Kal. Maii, St. vet.

Tuus æternum & fratrum reverendorum,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXV.

Joanni Friderico Gronovio.

Clariſſime Gronovi,

PErgratum eſt, quod uſui tibi eſſe poſſit bibliotheca mea: eo magis quia ipſe uti nequeam, prout vellem, ob nimiam ſalutantium multitudinem. Abſque noctibus foret, cum nunc male mecum agatur, peſſime. Nam quid mei ſimilibus, vel noſtri potius infelicius eſt, quam aſſidue avelli à libris, quod mihi interdum decies de die contingit? Mitto autem ex iis quos popoſceras Grammaticos methodicos, à Putſchio editos. Habeo & Priſcianum Manuſcriptum, bonæ notæ, Aldinum & hoc antiquoris editionis. Quos miſiſſem, ſi id velle ſcirem. Scis & mihi Nonium eſſe Manuſcriptum longe optimum. Siquid locorum voles inquiri, non gravate id fiet: mitto præterea Schotti obſervationes humanas. Item Leonartum Porcium Vicentinum de ſeſtertio, talentis, aliiſque: Item Aquilæ & Mameramni libellos Aquilæ adjunctos, adhæc Henniſſchium Mathematicum de Aſſe & ejus partibus; Chifletium de numiſmate antiquo, & Puteanum de ratione pecuniæ Romanæ; volui & videres Grephium de ſiclo & talento, licet ambigerem annon id conſpexiſſes, tum autem num uſui eſſe poſſet. Paſchaſii Groſippi ſive Scioppii Mercurium, Priſciani, Fannii, Bedæ, & Metiani opuſcula addidi, quod ad eos & Vincti notas quædam Scaliger adſcripſiſſet. Habeo & mei conſanguinei Budelii de re nummaria libros duos, cum xxv. aliis libris, quos ſuis adjecit, ſed magis ad juris ſcientiam quam philologiam pertinent. Mittam tamen ſi ita voles. Quas tanto ante literas Clariſſimo Iſendornio dederas, eas accepi ante biduum, cum pridiè mihi redditæ forent à Reigersbergio, quas dediſſes ornatiſſimo Gerardino. Iſaacus meus Lutetiam eſt reverſus & cum illuſtriſſimo Grotio vivit. Utrum ante hyemem ſit reverſurus, an ea exacta, dicere nequeo. Valde triumphat de tam multis à ſe deſcriptis, quæ adhuc ἀνέκδοτα. Salmaſio ab illuſtribus ordinibus navis jam mittitur bellica, quæ cum referat Academiæ. Multum gaudeo de elegantiſſimi ingenii viro Vincentio Fabricio, omnino honore de quo ſcribis, digniſſimus eſt. Nec hic apex fuerit ſed gradus. Matthæus meus te ἀντιπαράζεται, ejus conjux, quantum rationes putamus, binis tuam menſibus antevertet. Utrique facilem partum opto, & ut ſæpius læta prole maritos faciant parentes. Clariſſimis collegis, Duiſſio, Iſendornio, & (quem præmiſiſſe oportuit ſi tanti res foret) Chriſtenio ſalutem. cIↄ Iↄc xliii. xxvi. Octob. mira feſtinatione, ob eos qui ſcribenti intervenerunt.

CCCCLXXVI.

Friderico Spanhemio, *Theologo.*

Eximie & Clariſſime vir,

QUod coram promiſeram nuper, nunc præſto. Utinam modo opuſculum, quod mitto, ſapiat palato tuo. Cujus ego judicium multorum inſtar æſtimo, cæterum illi de genere & annis Chriſti, addidi, alterum aliquanto ante divulgatum, de tribus ſymbolis. Nempe ut opuſculum tam minutum,

tum, ſi augeſceret, paulo fieret commendabilius. Magnam ex eo voluptatem capio, quod omnia ſic Leidæ tuis perſonant laudibus. Sic enim intelligo ex multis, qui inde huc veniunt. Sordeſcere cœperant veteris Eccleſiæ tempora, quæ bellè adeo ſocias cum noſtris. Te tibicine, non metuam, ne juventus deinceps diſpretui habeat doctores antiquos. Nec ignoro, quantum debeamus magnis viris, quos paterna & avita ætas tulit. Ac male de nobis, pejus de Eccleſia meremur, ſi ſic eos amplexemur, ut propterea priores, præſertim primævos illos faciamus depontanos ſenes, ut cætera mittam damna, hoc pacto ne ingrati quidem animi crimen effugiamus. Illud quoque præclare de Academia ſperare jubet, quod ſalvus ac ſoſpes redierit ὁ πάνυ Salmaſius. Vir undecunque magnus, ac ut in cætera hiſtoria ita Eccleſiaſtica, ſiquis alius penitus ſubactus. Quid non à tam nobili pare, una in urbe degenti, liceat ſperare? Quocirca non deſinam Deum rogare, ut uterque veſtri, multos in annos, lætus interſit populo Batavo.

Vale, Præſtantiſſime Spanhemi, atque ita tibi perſuade, nunquam fore, ut officium meum claudicet, ubi opera noſtra utilis eſſe poſſit tibi, vel tuis.

Amſtelodami, CIƆ IƆC xliii.
Poſtr. Non. Decembris.

CCCCLXXVII.

Andreæ Riveto *Theologo*.

Reverende, ac Clariſſime vir,

MInutum mitto opuſculum de genere & annis Chriſti, in quo plus mihi inſumptum laboris, quam pro mole videatur. Sed utrum operæ reſpondeat fructus, tui eſto judicii, quod merito maximi ſemper feci. Plura, & ut confido meliora hoc à me anno habuiſſes, niſi valetudo nunc mea, nunc conjugis obſtitiſſet. Ingentem Salmaſium ad nos ſalvum ac ſoſpitem rediiſſe, impensè lætor, magis etiam gaviſurus, ſi alternis dederit nobis nunc de Scholica literarum dape, nunc de veteris Eccleſiæ rebus: Quo pertinerent, quæ ad Concilium Illiberitanum commentatus fuit. Sed nimis diu cum blattis & tineis, ut metuo rixantur. Spero hoc duce, & ſimul clariſſimo Spanhemio, velut ab orco poſſe revocari eccleſiaſticæ antiquitatis ſtudium, quod poſt tuum à Leidenſibus abitum, ac Thyſii obitum, jacuit velut ſepultum diſpretumque. Utinam & Petitus haſce in oras, cujus mihi quidam ſpem fecerat, fuiſſet advocatus. Sic cum iis quadrigam feciſſes, quamvis paullum ſeparatus loci intervallo. Majori ego disjunctus, lubens currum veſtrum eſſem conſecutus, uti olim triumphantium ſolent. Vale, vir & amice eximie, ac meo & conjugis nomine, plurimum ſaluta conjugem tuam; cujus frater clariſſimus quo pacto valeat ſcire deſiderem. Ergo, quando otium & occaſio melior erit, aliquid ſcribendi ad me (non urgeo negotium, qui ipſe uſque adeo negligens eſſe ſoleo in literario commercio) quæſo de iſthoc tribus verbis adſperge quippiam.

Amſtelodami, CIƆ IƆC xliii. Poſt Non. Decembris.

Reverendo ac clariſſimo nomini tuo addictiſſimus,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXVIII.

Georgio Ratallero Dubletio *Senatori Curiæ ſupremæ*.

Nobilis Ampliſſimeque vir,

TAndem vides libellum de annis Chriſti: cui & diatribam præmiſi de genere Chriſti, dicavi eum laborem urbis noſtræ Conſulibus. Id enim jamdiu expectabatur ab iis. Majoris aliquid molis maluiſſem, ſed non ſivit vel mea vel uxoris valetudo, quæ diu nos afflixit & adhuc detinet conjugem; operi de Vitiis Sermonis accudere animus Gloſſarium latino-barbarum. Quod erit tripartitum, de vocibus penitus barbaris, de barbarorum iis quæ ortum Latio debent, de latinis quidem, ſed non more latinorum uſurpatis. Exemplum primi generis eſt, burdo, pro mulo, bannus pro proſcriptione. Alterius albedo pro albor, labilis pro infirmo. Tertii, capella, pro ſacello, hoſpes pro caupone. In ſingulis harumce partium prius videbo de nominibus, tum verbis, hinc particulis. Ut claſſes ſint futuræ novenæ. Tripartito gloſſario ſubdam de iis quæ falſo eruditis etiam hominibus barbara cenſentur. Ac gloſſario quidem id propoſitum mihi, ut intelligantur poſteriorum ſeculorum ſcriptores. Nam ſi res univerſæ Eccleſiæ, omniumque imperiorum ſcire volumus, intelligi opus non illos modo, qui purè caſtéque locuti, ſed etiam labantis Latinitatis, atque adeo collapſæ auctores. Malles credo, hæc ab alio fieri, ſed neque ego hoc ætatis id laboris ſuſciperem, niſi jam olim egregiam iſtorum ſylvam mihi paraſſem. Edendo igitur illa,

quæ

Digitized by Google

quæ ad barbariſmum ſeu ſolœciſmum pertinerent, longius ſum digreſſus, ne periret labor iſte vel mihi, vel publico. Interea opera etiam dabitur, ut priuſquam iſta videant lucem, (id vix ante ſemiannum erit, ita ſub manibus labor creſcit) quædam in publicum prodierint, quæ ad Philoſophiam vel Eccleſiæ hiſtoriam pertineant. Filius Matthæus, in eo eſt totus, ut tertium Annalium tomum tradat typographo, quod proxima fore hebdomade exiſtimat. Iſaacus, poſtquam periculoſe adeo Mediolani ægrotarat, ſoſpes rediit Pariſios; ubi in ædibus Illuſtriſſimi Grotii agit. Puto, ſic expedire, ut majorem ſibi & juris, & rerum civilium ſcientiam paret: quod vix alibi tam feliciter poſſet, quam ea in urbe & domo. Supereſt rogem, ut ſingula opuſcula iis per famulum procures, quibus à me mitti in frontiſpicio adſcripſi. Potueram, & credo, debueram parcere hac in re occupationibus tuis. Sed ſi per tabellarium ſingulis miſiſſem ſeorſim, ſcribendum fuerat ſingulis. Laboris iſtius fugienti ignoſces. Vale, Nobiliſſime Senator, præſidium & delicium noſtrum.

Amſt. cIↄ Iↄc xliii.
Poſtr. Non. Dec.

CCCCLXXIX.

Ger. Joh. Voſſius, Hugoni Grotio *S. P.*

Illuſtriſſime Domine Legate;

GAudeo Iſaacum meum Mediolano ſalvum ac ſoſpitem Lutetiam reverſum. Quamquam paulùm malè me habet, quod ſimulac veſtra urbe poſuerat pedem, de reditu quidem tribus me verbis fecit certiorem, ac per Tabellarium proximum prolixiùs ſe ſcripturum promiſit; at ne per ſecundum quidem nuncium Literarum aliquid miſit: ut ſubvereri cogar, ne Mediolano feſtinantiùs, hoc iter tam longum confecerit, quàm à querquero illo morbo, vix dum depulſo, corporis ſineret infirmitas. Quod ſi, ut ſpero, valetudo nunc ſecunda ei, nolim iterùm eum moretur . : . . . ndia, quo minus fruendo coram Excellentia tua, cum itineris ſui fructum ſuperaddat, cujus conſequendi occaſionem fruſtrà deſideret poſtea. Intelligo etiam Lutetiæ eſſe filium Ampliſſimi Conſulis Conradi Burgii. Cui quàm benè velis, abundè cognovi ex Excellentiæ tuæ ad me literis, jam ab eo tempore, cùm eum commendarem, per Gallias, ut credebatur, unà cum Hortenſio iturum ad *τὸν μακαρείτην* Galilæum de Galilæis. Quamquam verò nullus dubito quin idem ſit, qui olim fuit; tamen longè fuerit jucundiſſimum ex tuâ Excellentiâ intelligere, quid cenſeas de ejus vita, ſtudiis, atque induſtria. Crebro enim itare in aulam veſtram, eoque frequentiùs quod ibidem habeat Amitinum ſuum Beuningium, narravit mihi hodiéque Nobilis Filius tuus, Petrus Grotius: qui Patruo Guilhelmo, atque adeo penè ejus familia omni, Haga abeunte; nihil cauſæ vidit, cur non & ipſe feriis fruatur, iiſque Amitinos Reigersbergios in urbe viſitet noſtra. Avidè omnes bonam mentem amantes expectant, quæ ad veteris Inſtrumenti Libros annotaſti. Cognoſco jam Excellentiam tuam in tertio volumine deſudare. Utinam mihi Deus longam adeo vitam concedat, ut qui illa in novum Fœdus plus oculis meis amo, etiam me paſcam cæteris, citra dubium nihil niſi nectar ſpirantibus. Malevoli ringantur, certent porrò non dictis, ſed maledictis; quaſi cuminum ſererent, aut ocymum. Sol non invidet veſperæ. Et tamen vellem non tantas moras necti ab eo qui reſponſurus ſit, illis ſic habenas irarum in Ex. T. effundentibus, optiméque etiam dicta in deteriorem rapientibus partem; qui nihil æquè audiunt inviti, quàm quod medicina dicitur modum exceſſiſſe. Valetudo mihi ab aliquot hebdomadis, ut non peſſima, ita parùm proſpera, credo ab eo, quod ob diurna impedimenta non ſat parcam noctibus. Interim animus nihil novi auſpicari. Quorſum enim? qui tam multa ſim aggreſſus, ut me ſubinde ſtultitiæ condemnem. Sic enim egi, quaſi longiſſimam mihi ætatem. ſponderem. Sero nunc ſapio. Nempe, ut olim aiebat ille, ſapere incipimus plerique omnes, cùm deſinimus vivere. Nec tamen magnoperè id malè me habet ſemper. Utcunque enim illa, quæ perficere non licebit, haberi debent pro non inchoatis; tamen præter honeſtam voluptatem, quam ex ea ſtudiorum varietate cepi, hoc feci boni, quod in iis, quæ jam juris publici facta, vel effecta habeo, multa ob ſtudiorum nexum, illuſtrius, ſaltem magis ex animi noſtri ſententia tractavimus, quàm ſi in ſtudiis, ſcriptiſque, arctiores mihi limites præfiniiſſem.

Deus Opt. Max. Excellentiam Tuam, Conjugem Heroinam, ac familiam univerſam, diutiſſimè ſalvam ac ſoſpitem conſervet.

Amſt. cIↄ Iↄc xliii.
v Id. Sextiles.

Illuſtriſſimæ Excellentiæ
Tuæ Cultor devotiſſimus,
G. J. Voſſius.

Con-

Digitized by Google

Conſulem Flamingium Dom. ab Oſthorn nudiuſtertius amiſimus, magno cum bonorum dolore. Suſtulere illum ingentes calculi dolores : propter quos ſæpè mortem exoptavit, corde alioqui vegeto, ac firmo. Multum amiſi in viro tam amanti domus noſtræ : ſed non paulò amplius eſt, quod in eo perdidit Reſp. De faventia erga Excellentiam Tuam, ſcis ipſe, & nunquam apud me occaſionem, vel minimam neglexit teſtandi erga Excellentiam Tuam propenſiſſimum affectum.

CCCCLXXX.

Viro Illuſtri Claudio Salmaſio,
G. Jo. Voſſius *S. P. D.*

TAndem igitur læta advenit dies, quâ de te, magne Vir pariterque amice, proſpera fors Batavis reddidit, ac nobis. Quod bene proſpereque vertat equidem verè dixero, menſes prope ſingulos, mihi annum viſos, dum amici te caremus, imo Batavia ſole ſuo deſtituitur. Ex ſingulis qui è Galliis venirent, vel quibus ſcripſiſſes, ſi occaſio daretur, quærere de te ſoleo, & adventus tui ſpe. Malis negantibus, te de reditu cogitare; illi contra propinquam ſpem facere. Abſque eo eſſet, non tam diu ſiluiſſent literæ meæ. Multum verò gaudeo, quod interea dum abes Leidenſium Doctorum numero, acceſſerit Clariſſ. Spanhemius ; vir, quantum ex omnibus intelligo, dignus, quicum in tenebris mices. Quiddam grande eſt candor hoc ſeculo, nigrorum hominum tam feraci. Et ad ejus laudes accedit, quod vetera Eccleſiæ tempora æſtimat, quia novit; contra quam alii tam multi, quibus eſt moris contemnere, quod non didicerunt. Quid verò deinceps primò à te expectabimus? Eſt qui Colophonem de uſuris malit. Alius Arnobium. Ego Concilium Illiberitanum. Amici quidam de Epiſcopis & Presbyteris. Illuſtriſſimus Princeps Arauſionenſis de re militari veterum. Sanè hunc prævertere æquum eſt. Sed qui igneam ingenii tui aciem, acre judicium, omnigenam doctrinam novit, & quam multa jamdiu habeas parata ad prælum, is non dubitabit ſperare gemino etiam prælo poſſe operam tuam deſudare. Et tamen nihil ejuſmodi auſim expoſcere, vel etiam ſuadere. Quippe valetudini metuo, quam non eſſe ferream nuperus oſtendit morbus in Galliis. Quare ſubinde animo illud obverſetur, quod ſapientiſſimo Auguſto crebro in ore eſſe ſolet, Lentè Feſtinandum. Atque hoc cum tibi valetudinis cauſa curandum exiſtimem, mihi longe alia de cauſa occini poſſit: puta, ne non iis, quibus tu animi dotibus inſtructus, feſtinare nimis ſi velim, fiat illud, quod proverbio dicitur de Cane feſtinante. Sane dum in Galliis diſtineris, quædam feci juris publici, an feſtinantius quam oportuit, tui eſto judicii. Ea ſunt quatuor de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana. Ad hæc de tribus Symbolis, & genere atque annis Chriſti. Ea mitto, una cum filii Dionyſii Maimonide. Primum iſtorum, de Paganica dico Religione, & Naturæ ſcientia ſimulac edideram, Clariſſimo olim Collegæ Heinſio ἀντίδωρον (nam exercitationes illius in N. T. ab eo acceperam) L. M. Q. per adoleſcentem qui verbis ejus ſignificavit, necdum ſe reſcribere, quia non ſoleat judicium ferre, de iis quæ necdum legerit. Plane hoc Socraticum. Quam ſtulte enim de necdum viſis judicia vulgo ferri ſolent? Sed ut ne parum humanè mecum egiſſe cenſeas, menſe toto poſt literis mihi gratias egit : ac ut conſtantiam videas, addidit, velle ſuum etiam judicium, ubi legerit, perſcribere. Necdum legiſſe arbitror, nec fieri poſtulo, quia nec tanti mea facio, ut bonas horas noſtris conſumat, vel obiter etiam luſtret, quo vel ex ungue Leonem, quod dicitur, vel ex ungula æſtimet Aſinum. Hoc igitur futurum ad Kalendas Græcas. Maximas ago gratias, quod Iſaacum meum tanto affectu in Galliis exceperis. Nunc Lutetiæ agere, ſcio te ſcire: Nam tribus verbis rem proxime tetigit literis ad me ſuis. Omnino autem in talibus cum ſcribendis paulo fuſiorem optarem. Credo exiſtimavit, ubi huc veniſſes, omnia poſſe melius coram cognoſcere. Hyeme hac Lutetiæ eum agere permiſi, quia in ædibus Illuſtris Legati optima ei occaſio erit augendi ſcientiam & Juriſprudentiæ, & Civilem. Uxor mea male admodum valet, quod ſcis ei eſſe inſolens. Res ea non paulum moratur ſtudia mea, quæ ſatis alioqui lente procedunt, in tanta interpellantium turba. Plurimum & tibi & lectiſſimæ Conjugi tuæ ſalutem adſcribi juſſit. Uti & filius Matthæus, quem illuſtres Hollandiæ & Weſt-Friſiæ Ordines Hiſtoricum ſuum creârunt, eodem pretio quo fruitur Heinſius ; ut hac parte illos videas Collegas. Uxorem duxit Friſiam bono genere natam, benè educatam; quæ res mihi in plurimis adverſis ſolatio eſt.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliii.
poſt. Id. Decemb.

CCCLXXXI.

CCCCLXXXI.

Nobiliſſime Salmaſi,

Valdè me beaſti literis tuis, præſertim qua benigne adeo ſentis de laboribus meis. Utcumque enim me inferiorem laudibus tuis putem: eſt tamen pergratum à te laudari; non quia non putem aliquid à te dari amori, ſed quia ſic facilius me ſolor, tantum aliis odio noſtri indulgentibus, ut laudes etiam juſtas negent. Perjucundum mihi eſt legere Commentarium tuum de lingua Helleniſtica; pro quo, quantas poſſum, gratias ago. Spero hac opera Colophonem impoſueris diſſertationibus tuis de hoc argumento. Quamquam Groningæ eſſe intelligam Scokium (Spokium nuncupant alii quod Belgis Spectrum notat) qui iis, quæ de Funere Helleniſtico, & Oſſilegio ſcripſiſti, repoſiturus eſt librum adverſus Veſpillonem. Vel inde maledicentiam hominis vides, ſi fortaſſe antea te fugerit. Sanè vulgo omnes ex iis, quæ hactenus divulgavit, ita arbitrantur, in calumniando non minus eſſe impudentem illo ipſo, cujus cauſam ſuſcepit. Sed vide ſæculi ſtultitiam. Sic fertur, cogitari Franekeræ de ſubſtituendo Profeſſore Theologo in locum τῦ μακαρίτυ Vedelii. De compluribus jam eſſe ſermonem, ac in his etiam nomen eſſe Scokii. Spero, quanquam graves peccatis noſtris pœnas commeremur, nondum tamen ita exoſas Deo eſſe Academias fœderatæ Belgicæ, ut tam nobilis Sparta huic committatur. Noſſe deſidero, multumne affuturus ſit à ſententia tua, qui exiſtimet, dum ſupereſſent Apoſtoli, & ab his miſſi, quos & ipſos Apoſtolorum nomine dignabantur, penes eos fuiſſe quandam ὑπεροχήν· iis verò defunctis Eccleſiam vidiſſe, requiri, ad Schiſmata cavenda, ut penes Presbyterium eſſet quidem gubernatio Eccleſiæ: ſed in hoc ipſo emineret is, penes quem foret Presbyterorum ἐπισκοπή, quique propterea ſingulari notione, Epiſcopus ſit nominatus. Hoc eo ſcribo, quia nulli cordato placet illa ἰσοτιμία, quæ in noſtris obtinet Eccleſiis. Quæ ſuper eo ſententia fuerit ſoceri mei Junii; quæ item neceſſarii ac propinqui mei Franciſci Gomari, probè adhuc memini. Neuter Anglicanam Eccleſiæ gubernationem per Epiſcopos improbabat. Scio etiam, illam à Feſto Hommio apud Anglos Theologos in Dordrechtana Synodo longè prælatam formæ regundi quæ his obtinet locis: ubi quantæ ſæpe in claſſibus contentiones ſint, quanta item ἀταξία, malim ex aliis intelligas, modo curæ ſit noſſe, quod vix arbitror. Hoc malum magnam partem tolli poſſe exiſtimo, ſi Preſbyterium habeat ſuum προεστῶτα, cujus authoritate multi pervicaces, præſertim homines adoleſcentes, typho plurimum inflati, melius compeſcerentur, quam in iſta ſit ἰσοτιμία. Nec quia ſuper eo judicium tuum expoſcebam, eo abſtrahere animus eſt ab iis, quæ publico paras, ut orbis literati deſiderio ſatisfacias. Dabitur, ſpero, ſuper eo colloquendi locus, ſimulac occaſio erit tibi ac uxori optimæ, excurrendi ad nos: de quo nihil ſuperioribus ſcripſi literis, quia & te arthriticum intelligebam, & uxor item veteri morbo laborabat. Nunc illi meliuſcule eſt; nec ei minus jucundus erit veſter adventus, quam mihi exoptatus. Cum proximæ tuæ literæ redderentur mihi, rogabat Conjux, an jam ad te ſcripſiſſem. Annui: Tum illa; Scin', me juſſu tuo, adſervare duos faſciculos D. Salmaſio inſcriptos? Unde, inquam, illi nobis? Neſcire ſe aiebat, niſi quod de altero ex Suecia putaret. Et jam annum eſſe & ultra fortaſſe quod accepiſſemus: nec tibi mitti potuiſſe, quod ſingulis te menſibus expectaremus. Ita mihi memoriam refricavit. Mitto igitur, quod ante octiduum miſſum oportuit; & ſimul literas, quas filius Iſaacus Lutetiæ Pariſiorum tranſmiſit ad nos ut tibi redderentur.

Amſtelodami, ſecundum Stylum Julianum poſtr. Kal. Jan. anni hujus cIↃ IↃc xliv. quem tibi ego, conjux conjugi, liberi liberis, imo omnes omnibus vobis felicem ac proſperum exoptamus.

Nobiliſſ. & amplitudinis tuæ cultor,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXXII.

Nobiliſſime Salmaſi,

Pene altera elapſa eſt hebdomas, ex quo non ſatisfacio expectationi tuæ. In cauſa, præter cætera fuit, quod demum die heſterna comparare mihi potui Arcudium. Nihil occurebat, quod magnopere juvare poſſit præter illa p. 612. Mittendum tamen putavi, quia negligenter ſatis luſtraſſem. Addidi Hoſpinianum de Monachis, qui fuſe de tonſura raſuraque. Item Altenſtangii Lexicon propter ſcholaſticos quoſdam, quos advocat voce Tonſura. Etiam Galenum Weſtcapellum, qui aliquid habet tum in Commentario de Sacerdotio Chriſtiano, cap. 6. fol. 72. & ſeq. tum in Originibus Monaſticis cap. 12. p.

137,

137, & 138. a. Præterea Collectanea Eſpencæi, propter Concilia. Eorum loca index ſuggeret in tonſura. Video & quædam habere Cornelium à Lapide in 1 ad Corinth. cap. 11. præcipue ad ver. 6. Sed mittere neglexi, quia nihil haberet Bellarmino & aliis indictum. At ut conſtaret melius, quo pacto à noſtris jam occurſum ſit Bellarmino, miſi quæ adverſus eum Junius & Sutlivius Anglus ſcripſere, cum tarde adeo de Arcudio negotium procederet, raptim quædam de argumento iſtoc epiſtola ſum complexus: vel hoc fine, ut videres, quam multa in hoc argumento me fugerent. Tanto jucundius erit proficere ex tuis, quibus orbem inſtruis univerſum. Iterum vale.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

Cum viderem ciſtellam plurium eſſe librorum capacem, ac ſcirem Bellarminum te habere, ejus loco volui mittere Gregorium de Valentia hominem doctum, & quem acuminis ergo Bellarmino Hieronymus Zanchius ſoleat præferre. Videbis & ab eo veterem cramben reponi.

CCCCLXXXIII.

Ill. V. Hugoni Grotio.

Illuſtriſſime Domine Legate,

MAgna cum voluptate legi, quæ repoſuiſti obtrectatori. Eamque diſſertationem tuam recudere parat Blauwius. Cæterum metuo ne alicubi, vel Amanuenſis tui, vel Typographi incuria, pro *Octogeſimo*, irrepſerit *Octavo*. Locus eſt, ubi agis, de uſu Bombardæ apud Venetos; unde acceperint Turcæ. Paginam exprimerem, niſi Exemplar meum Blauwius haberet. Hiſtoria ſic habet.

Anno 1354. Bertholdus Monachus reperit Bombardas, ſic Hieronymus Ziglerus in Illuſtrium virorum Hiſtoria.

Anno 1357. Lovanienſes Bombardis adverſus Flandros uſi, eoſque duodecim habuere, ac Donderbuſſen appellarunt. Sic Petrus Divæus in rebus Brabanticis.

Anno 1360. Lubecenſes præparaſſe eas è Chronico Slavico, probat in Geldricis ſuis, Iſaacus Pontanus. Idem Chronicon à Lindembrogio ſubjunctum Adamo Bremenſi.

Anno 1374. Hollandi iis uſi in oppugnatione Gildemburgi, temporibus nempe Dom. Jacobæ. Verba Chronici (quod hactenus ineditum filius Matthæus habet) ſic ſonat.

Anno 1378, vel 1380. Veneti primum uſi, contra Genuenſes, in conflictu ad foſſas Clodias. Unde & Itali tum primum inventas credidere.

Sanè Guido Pancirola, de Novis repertis, Lib. ii. Tit. x. ſic ſcribit: *Tormenta illa bellica, quæ Bombardæ dicuntur, inventa fuere à Germano quodam, circa Annum Chriſti,* 1378. *Eaque prima uſurpata fuerunt à Venetis, cum Genuenſibus ad foſſas Clodias confligentibus, quos hi ſuo conabantur ſubjicere dominio.*

Sub Urbano Octavo, Anno 1380. repertam ait Platina.

Nempe quia Veneti, Anno 1378 & 1379. vel juxta alios 1380. uſi ſunt, eam tum demum repertam, uterque Italus prodidit. Interim illud extra Controverſiam manet, Venetos ſi non Anno 1378. ſaltem 1380. jam uſos eſſe. At ante Annum 1354. repertam nemo putarit, nedum tum Veneti acceperint à Germanis. Quare exiſtimo, ubi nunc eſt, pro *milleſimo trecenteſimo Octavo* in Autographo fuiſſe, milleſimo trecenteſimo Octogeſimo, ac ſic reponi debere, cum diſſertatio recuditur.

Utrum reponſurus ſit latius, tantum abeſt ut ſciam, ut non arbitrer adhuc diſſertationem tuam vidiſſe. Eſt hic juvenis eruditus, Diſcipulus Petavii, antea Minorita, qui Libellum edet de eodem Argumento; ſed hic contendet Americanos eſſe à Phœnicibus. Nempe ut quemadmodum Carthago eorum colonia & Gades, bonaque pars Hiſpaniæ poſſeſſa, ita & hi Americam tempeſtate, vel aliter, fuerint delati. Pro ſe afferet, quæ de Atlantide Plato, & alia ex Ariſtotelis auditionibus mirandis, Diodoro Siculo, Plutarcho. Sed ſuam ſententiam dicet; alios non nominabit, nec refellet.

CCCCLXXXIV.

Georgio Ratallero Dubletio, *Curiæ Supremæ Senatori.*

Nob. Ampliſſimeque Dubleti,

INtelligo Nicolao Matthæi van Hulter litem adverſus Arentium (ſivi Aquilium vel Arnoldum) Matthæi F. Booſch. nec aliud jam ſupereſſe, quam quod reviſionem vocant; te vero in iis fore, quibus incumbet rem judicatam recognoſcere. Poſtulatum igitur ab amico, ut vellem hoc negotium tibi commendare, quò (quod in omni te

Digitized by Google

te facere negotio conſtans eſt fama) in hac etiam controverſia facere ne graveris: hoc eſt, ut ne moleſtum ducas totam cauſſam introſpicere. Litis naturam nec ſcio, nec laboro noſſe. Sed quia poſtulatum hoc mihi non iniquum videretur, nolui vim facere naturæ meæ, quicquam ulli denegando. Præſertim quandoque in iis, qui hoc à me expoſcerent, communis foret amicus Juriſconſultiſſimus Guilielmus Grotius, cujus cauſſa omnia volo. Et fortaſſe ab hoc illud conſilii datum vander Hultio; de quo ut inquirerem tanti non putavi. Amicas ab viro amico, clariſſimo Riveto, literas accepi, quibus perhoneſte judicium fert de tranſmiſſo opuſculo. Multaque adjungit de affine ſuo Petro Molinæo, nempe eo, quod ſcire averem, quid de ejus foret valetudine. Tandem iſta ſubjungit:— Gratulor tibi reditum Iſaaci tui Lutetiam Pariſiorum, quem Saravius ampliſſimus ad me ſcribit veniſſe opimis onuſtum ſpoliis ex illuſtriſſ. Bibliothecis, quæ poſtea in uſum literatorum ſit liberaliter ſparſurus. Deum precor ut eum tibi reſtituat gratia ſua cumulatum, & ab omni ſuperſtitionis contagio, quod in Italia, & locis ſimilibus graſſatur, plane liberum.— Huic Riveti voto plane applaudo. Interim illud de *locis ſimilibus* leviter me uſſit. Suſpicor quippe eo cogitationem retuliſſe, quod nunc in ædibus agat Illuſtris Legati Suevici: ſcio enim probe, quam animo ſemper ab eo fuerit averſo, ſimulac pedem poſuit in his terris. Simulac igitur reſcribendi fuerit occaſio, vel potius tempus, tribus verbis hunc ſcrupulum eximere adnitar. Et ipſe coram plenius faciet filius. Nam ſummum intra tres menſes ſe nobis affore confidit. Hoc ego & uxor vovemus, & tu ſcio nobiſcum, amice optime maxime: quem Deus ut diutiſſime ſalvum & ſoſpitem conſervet precari ſemper ſoleo, ac quaſi novo hoc Anno, ex conſuetudine veteri impenſius mihi faciendum exiſtimavi. Scribebam Poſtr. Non. Jan. Sed ſi Grotius noſter paulo lentius ambulabit, ipſis Kal. Jan. Stylo Gregor. poſſis recipere literas. Sed non tanti iſtoc ut ineunte Anno hoc votum intelligas.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXXV.

V. Clariſ. Joanni Frederico Gronovio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUam gaudeo de munere tuo, molem ſi libelli ſpectes, minuto; ſin fructum, ingenti. Ita multa bona de Seſtertio, obiter etiam de aliis doces vel doctiſſimos; in his etiam heroas illos Budæum, Hottomannum, Scaligerum, & tot alios in Reip. literaria principem obtinentes locum. Gratulor ingenio tuo; gratulor urbi veſtræ, imo orbi, quando ut voce urbem, ſic orbem calamo doces. Deus diutiſſime te conſervet, præſertim ſeculo hoc ad barbariem non ſenſim eunte, ſed gradum adeo præcipiti graſſante. Quæ eo fidentius ſcribo, quia nihil periculi eſt, ne ſermo cujuſquam inflare poſſet, quando non minus modeſtiam mirari ſoleo quam ingenio acri acre additum judicium, & utrique raram eruditionem, & multijugam. Utinam à publico munere amplius tibi otii ſit, quo propediem f.ui liceat aliis etiam quæ primus docebis. Hoc vere pulchrum eſt, poſtquam multi adeo exſcriptores potius quam ſcriptores eſſe cœperunt. Mitto ad te literas filii quas Lutetia Pariſiorum exaravit. Simul etiam aliquid noſtri, opuſculum bipartitum de Genere & de Annis Chriſti; imo & tria addidi exemplaria, quæ, quibus tradi velim, inſcriptio teſtabitur. Miror interdum tot bona prodire à Gymnaſio veſtro, cum minora quædam Academiæ præſtent. Næc dubito, quin ampliſſimum urbis veſtræ ſenatum hoc magis magiſque accendat ad bene merendum de vobis; qui urbis (jam ab eo tempore illuſtris doctrinarum ſtudiis, quo ſinu ſuo fovit immortale ſeculi ſui decus Eraſmum) nomen honoremque per orbem longe lateque diffunditis ingenii ac doctrinæ monumentis. Plurimam dices ſalutem, tum lectiſſimæ conjugi, tum Collegarum iis, quibuſcum mihi datum coram colloqui, & quorum ſcriptis frui licuit. Theologo Dictio, Juriſconſulto Chriſtenio, Philoſopho Iſendornio, cui ſignificabis accepiſſe me jam à Doctore Fontano etiam utiliſſimos ejus in naturali Scientia labores.

Scribebam *Amſtelodami*, Poſt. Kal. Janu. Stylo, quo uti vos arbitror, Juliano, Anno partæ ſalutis, clↄIↄcxliv. quem tibi & conjugi, imo & Clariſſimis Collegis fauſtum & felicem precor.

Digitized by Google

CCCCLXXXVI.

Claudio Salmaſio.

Illuſtris Domine,

UTI in negotio de La-Barra feci apud Proceres noſtros, quod potui, ac porro etiam adlaborabo; ita & in Doctoris Botteſii de Grandi-Villa rebus velim apud Typographos quantum poſſim. Inter alios locutus ſum cum Amſtelodamenſi noſtro Elzevirio, qui frigidè omnia: ſed poſtea cum convenit Iſaacus meus, viſus ei non penitus abhorrere. Compellavi poſtmodo Blauwium, qui promiſit, vel nullius ſe opera uti velle, vel hujus de quo ſcripſeras. Sed nunc quicquam occurrere negabat, in quo transferendo aliquid Latine, Italice, Gallice ſibi eſſe uſui poſſit. Nam fratre defuncto, omne ſibi onus incumbere Typographiæ, nec audere nimium ſuſcipere, qui parte potius vacare malit in hac per Germaniam, & Angliam bellicâ tempeſtate, quæ Typographos perdat. Benignius reſponſum eſt, quod mihi narravit, conjuge ſuâ præſente, Doctor Bottelius. Sed metuo ne (modo verba bene intellexerint) verba utrique dederit. Saltem aliter ille apud me; etiam ubi tuas illi literas oſtenderam, licet omnia tua cauſa velit. Certiora ubi ex eo cognoro, quamprimum te faciam certiorem. Croii liber necdum, delatus eſt in urbem noſtram; ſed cùm avide de eo inquirerem, monſtrarunt mihi Gomari Scripta, & ante omnia præfationem eam, qua promitur de Livore & Calumniis quibus ſic incomparabilis Heinſius creverit. Diſplicent Artes pluſquam Pelaſgæ; & puto, nec præſtantiſſimo Croio erunt acceptæ: quem pariter impeti non eſt dubitandum. Ad quem præterea hæc pertineant, quid attinet dicere? Quam vellem, ut ſincera ſemper fide in gratiam rediretur? Verum quantillo eruditi multi diſtant iis quos nolo dicere! Plurimum te, uxorem, liberos, ſalutamus ego, uxor, Matthæus, & Iſaacus meus-tuus ante omnes.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlv. xii. Kal. Febr.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

CCCCLXXXVII.

Claudio Salmaſio, Ger. Jo. Voſſius.

RETulit mihi multa de ſingulari humanitate tua Nobiliſſimus Blitterſwicius, Scabinus Bruxellenſis, Erycii Puteani amores; petiit verò ut ad te mitterem verſiculos quoſdam partim Latinos, partim Gallicos. Hæc ſola nunc ſcribendi occaſio fuit, quod alioqui occupationes vix ſivere, defuncto heſterna die Jacobo Laurentio Eccleſiaſte, & qui gemino Libello illuſtrem Grotium impetivit, ac fortaſſe memineris te cum eo prandiſſe aliquando domi meæ. Hunc Collegam habui in cura Scholarum; quæ præcipua eſt in examine ante Paſcha, atque iterum ſenis poſt menſibus. Filius Iſaacus σὺν θεῷ intra menſem unum alterum affuturus nobis. Literas tuas accepiſſe video, iiſque magnopere gaviſum. Heſterna die in manus meas, neſcio qua occaſione, incidebant Merulæ in Ennium Commentarii, ac quidem locus iſte ubi ait, plura ſe adferre fragmenta, quàm ab Hieronymo Columna factum. Ea ſe habere ex Calpurnii Piſonis libro de Continentia veterum Poetarum, viſo ſibi Pariſiis in Cœnobio S. Victoris. Non ſemel, multis abhinc annis, ſed fruſtra ſemper, alios de hoc opere rogavi. Noſſe igitur etiamnum aveo, utrum adhuc ibi lateat, an fortè jamdudum lucem viderit. Gratum erit id ex te cognoſcere: Sed imprimis quo pacto nunc valeas, & domus univerſa. Nec tamen reſcribi velim, niſi cum non alia diſtinebunt. Uxor mea paullo nunc melius habet.

Amſt. cIↃ IↃc xliv.
xi. Kal. Aprilis.

CCCCLXXXVIII.

Claudio Salmaſio, Ger. Joh. Voſſius, *S. P.*

QUI haſce defert literas filius eſt Ludovici Crocii S. Theologiæ Doctoris, ac Profeſſoris primarii in illuſtri Bremenſium Gymnaſio, eademque in urbe Eccleſiaſtæ diſertiſſimi. Cum hoc ejus parente jam ab eo tempore, quo Dordrechti Synodus fuit, amicitia mihi haud vulgaris interceſſit. Id enim & viri eruditio & integritas mereri viſa eſt. Quanquam non ignorarem eſſe complures, non optime affectos, quod in Synodo Dordrechtana,

drechtana, mollius aliqua interpretar:tur: uti & in Calvino. Sed de illo non eſt nunc agendi locus. Hujus filius, quem ob probitatem, eruditionem, & quia φιλομαθὴς, amo, jam ante menſes pluſculos à me petiit, ut ſi quid ad te ſcribere vellem, ad ſe mitterem, quo literas de manu in manum tradendo occaſionem haberet videndi & affandi tui. Ego promiſi mei oblitus id facere neglexi. Merito igitur ſuis literis aurem vellit. Nec erat, quod ſcriberem. Quid tu? Suffecerit hoc tempore & morem geſſiſſe adoleſcenti, & ſimul gratificaturum parenti. Quem ſcio ingentis nominis tui, non amatorem modo, ſed admiratorem etiam cultoremque.

Amſt. cIↃ IↃc xliv.
viii Kal. Aprilis.

CCCCLXXXIX.

Georgio Ratallero Dubletio, Ger. Joh. Voſſius. *S. P. D.*

EQuidem, Nobiliſſime Dubleti, multa video, quæ me trahere Hagam & poſſint & debeant. Atque in his facile principatum tenent tecum, hinc conjunctiſſimus affinis Junius, inde illuſtris Boſwellus, quem ego ob ingentes virtutes, ac ſummum noſtri amorem, non ſolum amo & æſtimo, ſed etiam colo ac veneror. Ac præter vos tresviros, ardet animus videre & affari atque audire Ampliſſimum Reigersbergium, Rivetum, ac Johnſonum, Doctores Theologos, pluresque alios, quos referre mora ſit. Sed hoc noſtrum excurrendi deſiderium ſufflaminant pluria, jaréne, an injuria te arbitrum eligo. Spiſſe valetudo uxoris procedit, confido autem, quantum ver hoc novum adoleſcet, tantum incrementi ejus valetudinem capere poſſe. Sic antehac fere illi uſu venit. Præterea Matthæi mei quinque Annalium libri ſunt excuſi: uti & ipſa ad Ordines præpotentes præfatio; nihil ut præter indicem reſtet, qui hac proximâve hebdomade poterit abſolvi. Adde nunc triduum, vel circiter compingendis libris. Vides, ut medio inter Paſcha & Pentecoſten intervallo comitem me itineris dare poſſim filio. Impenſe enim hoc deſiderat, eo quod minori verecundia opus operamque ejus commendare valeam apud ſenos, ſeptenoſve procerum; & notiores mihi, & literarum amantiores. Nec tamen filio addixi, vel potui ob rerum incerta, præſertim uxoris valetudinem. Interim animus ab eo itinere minime eſt alienus. Et ſiquid impediet, proximæ erunt feriæ Pentecoſtes, quibus plurium dierum feriæ futuræ. Saltem non committam, quin ſi Deus, & familiæ valetudo ſiverit, videas me ante dies caniculares exactos. Solent amantes dicere, jam annum videri, quod alter alterum non viderit. Hæc illi, ubi ſubinde vix unus ſit menſis alterve. At ſcis non longe à biennio eſſe, quod non licuit mihi frui veſtro conſpectu & alloquio. Spero intra menſes duos nobis affore Iſaacum meum. Si non ante Hagam ivero, tanto me facilius poſtea in viam dabo, filiorum alterutro comite adſumto, altero apud matrem relicto, ne, ſiquid periculi, quod Deus avertat, abſente me, oboriatur, nullus ſit mas domi, qui opituletur ſexui imbecilli corpore pariter atque animo.

Amſtelodami cIↃ IↃc xliv. Poſtr. Paſchæ: Salutem adſcribi juſſit Conjux. Meo etiam nomine rogo ſalutem impertias amantibus noſtri: nec minus filiolis, imprimis ſuaviſſimo Philippo: qui quantum profecerit in ſtudiis, ſpero me brevi coram poſſe cognoſcere.

CCCCXC.

Joanni Ravio, *Arabicas literas docenti Ultrajecti.*

Clariſſime Ravi,

JAM una & altera hebdomada eſt, quod expecto aliquem ex notis Ultrajectum ituris, per quem literas è Gallia tibi inſcriptas procurarem. Interim & aliæ ad me literæ delatæ. Porro hac ipſa hora etiam à Tabellario faſciculus mihi traditus. Pro quo tres florenos cum dimidio uxor neceſſe habuit perſolvere. Ne igitur diutius fruſtrarer expectationem tuam, recte atque ordine me facturum putavi, ſi univerſa mitterem ad quempiam Clariſſimorum urbis veſtræ Profeſſorum. Elegi vero amicorum in urbe vetuſtiſſimorum, quem hoc oneris, ut de habitatione tua inquirat, tua meaque cauſa, non invitum ſuſcepturum exiſtimavi. Is eſt ſummus vir Antonius Æmilius. Tuum erit præfinire quo pacto deinceps non cogar aliis eſſe moleſtus. Cum Ultrajecti habitaret conjunctiſſimus affinis meus Junius, hujus opera utebar. Nunc diſpar ratio, nec auſim ſæpe alios, & opera & ſumtu onerare. Scire aveo quid rerum geras, & quomodo tibi primordia iſta Orientalium linguarum in Ultrajectina Academia docendarum hactenus proceſſe-

Digitized by Google

rint. Equidem inſtituto tuo impenſe faveo. Deumque rogo, ut fortunare porro velit, cum tua, tum imprimis Reip. literariæ & Eccleſiæ cauſa.

Amſtelod. an. 1644.
ix Kal. Maias.

CCCCXCI.

Hugoni Grotio.

Illuſtriſſime Domine Legate;

DIE heſterna hodieque Coſterus, Medicus urbis noſtræ, Excellentiæ Tuæ, à multis retro annis, poeſi Belgica notiſſimus, atque idem eminentiſſimæ dignitatis Tuæ Cultor, convenit me, filiumque, uti & ab Uxore ejus factum, de cauſa quadam, quæ Lutetiæ agenda. Petrus ab Oorſchot, in negotiatione Angoleſmi ſe exercuit triennio apud Chriſtophorum Gangelt. Ubi vero id tempus expirarat, quo ſe obſtrinxerat, à Mercatore eo lis illi mota, verè quæſitis, quantum intelligo, argumentis, Mercurialium more. Petit igitur obnixè Coſterus, cum Conjuge, quia ſe is Petrus Oorſchot, magiſque ejus frater, cognatione, vel affinitate, propinquam attingit, ut ſi advocatus ejus, vel ipſe Oorſchotius, Excellentiam Tuam acceſſerit, conſilio juvare velis. Quod officium eo gratius Deo fore arbitratur, quia & Adoleſcens ille, annis minor eſt, quam ut ſuus eſſe poſſit, & matrem habet viduam perhoneſtam. Dum ſermo mecum ſeritur, animadvertere viſus ſum, partibus adverſis favere Heuſdium, Mercatorem Pariſienſem, qui vel frater, vel patruelis foret Heuſdii, quem duxiſſe uxorem ſcirem filiam Conſularis Wittii, nunc ad Suecos Legati, ex amitina Conjugis meæ natam. Aliud acceſſit, quod in Excellentiæ Tuæ ædibus degeret Heuſdius, ex eadem familia: qui abſque dubio faventior eſſet partibus Chriſtophori Gangeltii. Coſterus, & Uxor, ſic putabant, non ita grande id eſſe vinculum, quod attineret Heuſdios. Nam ſolum aliquid eſſe affectus ex eo poſſe, quod Chriſtophorus Gangelt, quicum Petro Oorſchotio negotium eſt, fratrem habeat Mercatori Heuſdio famulantem. Quare neque me propter eum Heuſdium, qui in Tuæ eſt Excellentiæ familia, neque propter Heuſdium, qui noſtram cognatam, Corputiam, ſive Wittiam, Legati Berchii privignam, duxerit uxorem, commendare, eo minus oportere. Parui igitur, atque id lubens feci, quia bene volui ſemper Coſtero, ut optimo civi, & nunc etiam obſtringor, quia (poſt exceſſum Verhœvii, Excellentiæ Tuæ civis) uxoris meæ, ut plurimum valetudinariæ, curam ei committere non dubitavi. Illuſtriſſimæ Dominæ Conjugi, & Nobiliſſimæ filiæ, à me, Uxore, Filioque, ſalutem plurimam adſcribo. De Nobiliſſ. filio Petro, nihil addo, quia vixdum hora eſt, quod mecum eſt, ac ſeipſum ad Parentem velle ait ſcribere.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xliv. iii. Non. Quint.

Illuſtriſſimæ Excellentiæ Tuæ cultor æternum,

G. J. Voſſius.

Ad filium ſcribere erat animus; ſed ecce qui interpellent. Fiet id die Lunæ proximo. Unum addo. Scire aveo, ecqua intercedat notitia cum Illuſtriſſimo Polonici Regis Legato; Vir eſt doctus; & quamquam inter Suecones, & Polonos, animus quodammodo hoſtilis eſſe ſolet, tamen antequam è Polonia pedem poneret, dixit, ſe velle amicitiam cum Excellentia Tua inire, nec id fore Rege invito. Ita ex eo coram accepi. Nam prandi cum eo, apud Bartelottum Mercatorem, meque domi inviſit meæ. Ἔῤῥωσο.

CCCCXCII.

Joſepho Laurentio, *V. Clariſſimo*, G. J. Voſſius *S. P. D.*

NOli putare, vel locorum, vel temporis intervallo poſſe non dico infringi, ſed etiam imminui amorem erga te meum. Quamdiu mihi in memoria erit magnus ille Molinus, quam diu ante oculos egregia ingenii doctrinæque tuæ monumenta, & ut cuncta dicam, quamdiu artus hos ſpiritus regat; firma erit amicitia noſtra, quæ ex tam bono principio, Molino inquam, conflata eſt: nec offendere debet, quod tardius reſpondere amicis ſoleam. Id jam à luſtris multis familiare mihi eſt malum: uſque adeo, ut conſuetudo pene verterit in naturam. Hôc excuſationis genere cogor toties uti apud amantes mei, ut pudeat propemodum cantionem eandum canere tam crebro. Interim multum temporis auferunt ſalutationes tam multorum, occupationes publicæ, & privatæ, valetudo aliquando mihi, longeque ſæpius, ac ſemper pene conjugi adverſa. Jam aliud etiam adjicere iſtis amici, qui me norunt, ſolent, aiunt illi, utcumque veriſſima ſint quæ adduxerim, tamen nec poſtremas in cauſis tenere,

Digitized by Google

tenere,quod qui multa variaque ſub manibus habeo, difficulter ab iis avellar, quæ publicam poſſe lucem ferre, vel ego, vel amici non diffidant. Abſque his eſſet, egone non ſubinde literis meis compellarem egregiam ac pereruditam Balthaſſaris Bonifacii animam ? Nunc (pudêt dicere) nec illud ſcio an ſuperſit. Poſtquam enim ad plures abiit Nobiliſſimus Cornelius Vander-Mile, qui ſedulus erat in arvo illo Epiſtolari excolendo, non tam commoda mihi amplius occaſio eſt exquirendi de viris Italiæ præclaris. Sed hac parte, ut confido, ero beatior, ubi advenerit è Galliis filius meus Iſaacus, quem intra tres hebdomades, ſummùm menſem, expecto. Agit hoc tempore in ædibus Illuſtriſſimi Sueonum Legati Hugonis Grotii, viri de quo quicquid laudum congeſſeris minus erit. Multum tibi debeo quod tam amice filium exceperis, ac ſi rediiſſet, magis eundem obſtringere tibi fueris paratus. Sæpius mihi per literas nunc doctrinam præſtantium in Italia virorum, nunc etiam erga ſe, meque, affectum prædicavit. In his etiam egregia erat laus tui; ſed concitius ille omnia quam vellem. Tanto impenſius reducem opto, quo pendere ab ore liceat fuſius omnia deducentis. Simul per illum melius exequar ea, de quibus ſcribis. Aggreſſus ſum loqui de tuis cum uno altero Typographo. Nec abnuere prorſus viſi. Sed aiebant ſe paulo frigidiores in excudendis libris,quia non æque diſtraherentur ac ſolent, idque ob grave bellum in Germania, Britanniaque, quibus nunc illud inter Danum ac Suevum acceſſit. Præcipue vero querimonia erat de Germania,cujus bona pars male vaſtata de fame potius cogitet quam fama, aut libris. Verum de hiſce, ac cæteris accuratius omnia literis proximis, ubi filius aderit. Sanctes Pagninus, juvenis optimus, mihi commendatiſſimus eſt, tum ob virtutes ſuas, tum quia nihil non tui cauſa volo, tum imprimis ob ingentem illum Pagninum, qui meritis, ac fama nominis orbem implevit univerſum. Equidem cum plurimum quoque illi debeant ſtudia mea,non patiar erga nepotem gratum in me animum deſiderari. Vale Clariſſime & Amiciſſime Laurenti.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv.
iii. Non. Quinctiles.

CCCCXCIII.

G. Blitterſvicio *Sup. Senatus* Geldrici *Senatori.*

Bruxellas.

Vir Nobiliſſime,

PErgratæ mihi literæ tuæ fuerunt,quas Leidæ ſcripſeras: Eo gratiores, quod ex eis intelligerem, te cooptatum in collegium atque ordinem ſenatus Gelrici. Gaudeo verò tum tuo nomine, cui optima quæque opto voveoque; tum etiam patriæ cauſa, quæ deinceps multum etiam virtuti ac prudentiæ tuæ debebit. Cur enim non Gelriam pro patria habeam, quando parenti, avo, proavo ac aliis porro è majoribus meis, Ruremundæ contigit naſci atque educari? Quodque ad locum ubi primùm hauſi vitalem auram, quóque ob belli Belgici tempeſtates ſe receperunt Parentes, is vix ſenis me habuit primis vitæ menſibus. Exinde enim, relicto à parentibus Palatinatu, pauxillis annis terram Flandriam, at plus quam ſexaginta Hollandiam incolui. Ubi cum tam longo tempore mihi fuerit optime, cur non hanc alteram, vel tertiam liceat patriam nuncupare. Noli enim me tam anguſti animi putare, ut quem patriæ amorem debeo, conſtringi patiar intra oppidum, vel unius ditionem: ac tantum abeſt, ut ejus pœniteat opinionis, ut parum abſit, quin mundum mihi patriam dixerim, non tam ea mente qua Philoſophus olim ſe mundanum reſpondit, quam longe alia, qua omnes ejuſdem patriæ cenſemur, qui cives ſimus unius Rep. literariæ,quotquot cum virtute, toto terrarum orbe, ſociamus ſtudia literarum. Sic Nobiliſſime Blitterſvici, etſi tua ſe proſapia jactet Bruxella, tamen tu meus civis es, uti ego tuus,quia una eſt Sparta,literaria ſcilicet,nobilis ſane civitas, quam uterque incolimus, ac tot nobiſcum alii, non illa in Peloponneſi regione ſita, ſed latiſſime in mundo diffuſa: quam videor mihi, ſi commodum interpretem nanciſcar, Spartam Spartarum poſſe dicere. Hoc pacto ego non Palatinatum aut Geldriam,aut Bataviam modo patriam vocâro, ſed etiam patriæ partem dixero Brabantiam tuam, doctiſſimorum hominum adeo feracem, ut non ſit quod aliis invideatis. Et tamen fatendum, paulo arctius Brabantis adſtringi mihi Geldros meos: in quibus principem facile locum tuetur grande, & immortale literati orbis decus tuus meuſque Erycius Puteanus. Vidén' quam te amem, amice nobiliſſime, quod in mediis occupationibus otioſe adeo tecum confabuler? Nec tamen minùs longo

ſermone

Digitized by Google

ſermone jam ſenatorem & (quod tempus majores curas exigit) recentiſſime ad hoc dignitatis evectum; patriæ meæ bono, morari nunc animus mihi. Tamen hoc non prætereundum mihi, utcunque literæ priores Leida tranſmiſſæ admodum fuerint gratæ acceptæque; quibus acceptis gratulari quamprimum me oportuiſſet: (& feciſſem niſi obſtitiſſet valetudo meorum) nihilominus valde etiam me in alteris illis exoſculatum fuiſſe tantum amorem mei, quem undique ſpirant. Nobiliſſime & Amiciſſime Blitterſvici, porro ſemper alter alterum amemus, & quantum utriuſque ſinent tempora epiſtolari officio hunc aremus amoris campum. Sic habe, vix aliud mihi literis tam elegantis, ac cordati viri jucundius eſſe poſſe. Salutem adſcriberem multis, niſi maximam longe partem extra Bruxellas viverent. Hoc igitur tempore contentus ero addere, me uxoremque illi ſeu Veneri ſeu Junoni tuæ (cujus ego belliſſimæ bellulam adeo imaginem hic conſpexi, & multo etiam belliorem animum auguror) plurimam precari ſalutem, ac Deum rogare, ut ſæpe vos ſimili veſtri prole faciat parentes.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. xi. Kal. Quinct.

Nobiliſſimi nominis tui cultor, G. J. Voſſius.

CCCCXCIV.

Joanni Coccelo *Viro Clariſſimo*, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

Reverende ac Clariſſime Coccele,

MAximâ voluptate affectus fui, quando intelligerem te in illuſtri Friſiorum Academia conſtitutum Theologiæ Profeſſorem. At quamquam tuo etiam nomine maximopere gauderem, eo quòd te digna tibi Sparta obtigiſſet; magis tamen publico nomine lætabar: partim videlicet quia in te concurrere viderem in aliarum etiam ſcientiarum doctrina, inſignem Orientalium Linguarum peritiam, in qua parte non paucos noviſſem valde imparatos: partim etiam quòd te alieniſſimum ſemper judicaſſem à malo, etiam ſacri ordinis viris nimis familiari, immodeſtia dico, quam pejus odiſſe oportebat quam fullo ululam. Utinam hac in re ſequerentur potius exemplum magni ſoceri mei Junii: à quo Chriſtianam illam lenitatem animi ſummopere ſcio omni vita fuiſſe commendatam, etiam poſtremis ſermonibus, quos habuit cum præſtantiſſimo præceptore tuo Martinio. Equidem operam dedi ſemper, ut ab illa maledicendi aliis prurigine, quæ vere peſtis eſt Eccleſiarum, immunis forem, & ſi non ſatis caverim, ſemper perire ea ſcripta malim, quibus deliquerim, quam in mei opprobrium ac poſterorum damnum vivere. Magnas vero atque adeo ingentes tibi gratias ago pro illuſtri munere, quo ornatum ire voluiſti, & me & bibliothecam meam; factum præclare, quod potiſſimum volueris operam ponere in operoſo ac difficili Jobi volumine. In quo multa adeo etiam doctiſſimis hactenus negotium ſolent faceſſere. Ne dubites, quin orbis literatus ſemper tibi ſit gratias acturus, quòd toties tenebras diſpellas Phœbeâ illa lampade ingenii & eruditionis tuæ. Deus, mi Coccele, longam tibi vitam & valetudinem proſperam largiatur, ut diutiſſime ſimiles gignas fœtus, qui te meliores ad ſedes tranſlato, non deſinant pro te apud poſteros loqui. Vellem aliquod ad manum fuiſſet ἀντίδωρον, quo poſſem affectum teſtari; ſed cum id non poſſem hoc tempore, ne is qui tuos mihi attulit commentarios auro contra non caros, vacuus prorſus ad te rediret, miſi libellum, an libellulum dicam, de genere & annis Chriſti. Et tamen dubitabam, an non jam ante cuipiam dederim tibi deferendum; facilè enim iſtiuſmodi minutiarum obliviſcor; ſed id ſi factum, bene eſt, quòd virtus doctrinaque tot tibi conciliarint amicos, quorum facile aliquis à tam bona manu accipere dignabitur. Majus vero aliquid deinceps expecta. Plurimam à me ſalutem dicito Collegis, ſummis viris, Collegis tuis ornatiſſimis, Maccovio, Cloppenburgio, Pynakero, Lindio, Winſemio, Schotano, ac tanto impenſius, quantoque noſtri amantiorem putabis.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. pr. Non. Maias.

CCCCXCV.

Ger. Jo. Voſſius, Franciſco Junio *ſuo S. P. D.*

Nobiliſſime & Ornatiſſime Cognate Juni,

HEbdomadibus duabus Hagæ fui, eoque tardius reſcripſi, domum enim reverſus, reperi multa quæ prævertere æquum erat. Diſputationes tuæ mihi admodum gratæ ſunt. Pro iis gratias ago: quod & mecum facit reverendus, & tui amantiſſimus Hottonus. Nec diſplicet ſi nunc de ſuprema juris laurea cogites, dummodo titulo eo qui juventutem

Digitized by Google

ventutem inflare ſæpius ſolet, minime de priſtina modeſtia tua, præcipuo ætatis tuæ ornamento, quicquam decerpatur. Doctor eris non doctior. Gradus vocatur non apex. Valla dicere ſolebat majorem longè eſſe numerum doctorum à recto *Doctor*, quam *doctus*; nec ſcio an non titulus ſit magis onus quam honos. Ut hic quoque habeat locum, quod de capeſſentibus Remp. à Varrone dictum fuit, Onus eſt honos, qui ſuſtinet Remp. Nec hæc dico ut deterream,ſed ut cogites,cum honore eo quid oneris ſuſcipias. Quod impoſterum etiam accendere ad hoc ſtudium debet. Scis enim,aſſumpto Juriſconſulti titulo, profiteri te cuivis de quavis re conſulenti paratum reſpondere. Quoties igitur hoc elogio ſalutaberis, toties in mentem veniet, quid orbi de te promittas. Quare gradus iſte, ut vocant, non ut uſuvenire ſolet, remiſſiorem te in ſtudiis faciet vel inanibus gloriolis inflabit: ſed faces ſtimuloſque novos ſubdet, ut ſis, qui videri voles. Ita mihi bene ſit, ſuaviſſime Cognate & filii inſtar dilecte,quam ego ſtudiis tuis per omnia bene volo. Alioqui enim iſta non ſcripſiſſem; ſed magnus avus, ſocer, & præceptor meus, item conjunctiſſimus affinis, & condiſcipulus, parens tuus, & uxor mea ſuaviſſima & cordatiſſima, amita tua; non ſinunt quin aſſidue de te, ſororeque, nec minus matre optima cogitem. Hoc nunc itero nihil æque mihi gratum fore, quam ſi poſtquam laurea juridica fueris decoratus, conjungas cum juris utriuſque ſtudio τὴν φιλολογίαν καὶ φιλοσοφίαν: nempe tum linguam & hiſtoriæ univerſæ ſtudium; tam quæ dabunt Academia, Lyceum & Porticus,addo,& ubi judicium erit firmatius, Potamoniam ſectam, quæ familiam ducit,ubi priores prius fueris edoctus. Mallem hæc ſpatia antea emenſus fores. Sed nunc non diſpiciendum quid quandoque præſtiterit; ſed quid nunc ex re ſit tua. Plurimam ſalutem dicito nobiliſſimo Magduello; addo & egregiæ filiæ, cujus ſuaviſſimæ mores nunc etiam recordatione me delectant. Item reverendo clariſſimoque Theologo Mareſio. Si ſalutigerulum ex te facere velim, addam & duos Collegas Theologos & pulcras animas Tobiæ Andreæ, & Altingii, quem doleo hinc abiiſſe priuſquam reverterer: Et pulcre adeo de te & propterea etiam de univerſa magni Junii familia merenti doctori Steinbergio. Sed præ cæteris ſaluta matrem & ſororem dilectiſſimas mihi, ut noſti; nec tantum nomine meo id fiat, ſed etiam uxoris & Iſaaci mei. Et ubi occaſio erit, poſſit & mater Dominam Schombergiam ſalute plurima impertiri.

Amſtelodami,
xxiv. Maii.

CCCCXCVI.

V. Cl. Jo. Fred. Gronovio. *Davent.*

Clariſſime & Amiciſſime Gronovi,

GRatum mihi fuit cognoſcere eam tibi deſponſam quæ placuit tibi & placere erit digniſſima. Ut amoribus faviſſem tuis, ſi de iis mihi conſtitiſſet; ita nunc connubium fortunare cupio: atque id ut obtingat Deum ex animo rogo. Cum tuas accepiſſem literas, Collegæ domum acceſſi; ſed Hagæ apud Nobiliſſ. Wickefortium erat & duas circiter hebdomadas permanſit. Vix redierat, quin animum de verſiculis tentarem. Belle adeo rem egi, ut continuo addiceret. Sed cum vellem ſponſæ nomen ex literis tuis ſignificare non potui, quia eam reliqueram in menſa cubiculi, unde neſcio ubi à ſe repoſitam, invenire poſſe famula negabat. Sed hoc leve, quando argumentum Clariſſ. Collegæ expoſui. Interea, nempe ante triduum domum meam venit Elzevirius Bibliopola, ac tuarum ad ſe literarum argumentum enarrat. Quod ad priorem earum partem, nunquam ego illas Hamburgo ad te literas accepi. Omnino diligentius in rem inquirendum. Circa idem tempus Brema ad me faſciculum miſit Clariſſ. Crocius. Non recepi; ſed delatus ad me faſcis librarius qui Cabeliavio inſcriptus. Ego juſſi in navem referri. Inde Cabeliavio delatus; ſed utrum faſciculus ad me qui miſſus erat, ei ſit traditus, dicere non poſſim. Per Bidellum inquiſivi; reſpondit intricatum ei quid, & ſe Bremam literas miſſurum ut recipiam. Hoc de Bremenſi faſciculo, qui nihil ad te pertinet. De Hamburgenſi tuo metuo ne quis itidem fraudem frauſus ſit. Omnino cogitandum, quomodo reſciſcere valeamus nequitiam hominis hæc agentis, qui unúſne ſit, an habeat ſociennum, nequeo dicere: nec nimis ſuſpicioni puto indulgendum; ſæpius me feſellit. Hodierno die denuo mihi ſermo fuit cum Clariſſ. Barlæo. Diſtinebatur, ſuperioribus diebus, Epithalamio in Schouterum illum, qui Leidæ uxorem antea habuit Overbeckiam. Nunc occupari ſe aiebat verſibus deſtinatis Principi Bohemiæ Elizabethæ, cui dicandum Opus miſcellum Catzii ac Barlæi. Emblemata eſſe arbitror Catziana, ſed Barlæi ac Weſterburgii Eccleſiaſtæ Dordrechtani verſibus Latinis facta illuſtriora. Et tamen video, certo aliquid præſtiturum, ſi tribus verſibus imo verbis, id tibi gratum fore ſignificaris. Quid ſi ſcribas hoc pacto? verbo te antea feciſſe indicium animi tui literis apud me, & cognoſſe ſummum virum non paſſurum ut ulla in re claudicare affectus ſuus videatur. Proinde te voluiſſe in anteceſſum gratias

gratias agere, pleniuſque factvrum, ubi acceperis optimi affectus indubitatum argumentum. Pleniſſime ſicubi deinceps valeat. Nam (ut liberius tecum loquar) vix in occupationibus iſtis & tam lucroſis, facturum puto, niſi literulis digneris. At ſi hoc grave non erit, facturum non dubito, imo ſpondeo. Plurimam ſalutem dicito clariſſimis Collegis, ac memento, ſi ſerum non eſt, quamprimum ſignificare de nomine ſponſæ, & quo titulo tua ſignetur profeſſio. Puto Hiſtoriarum & Eloquentiæ; ſed tamen peccare hac in re Collega nolit: Eo malim certius conſtare.

CCCCXCVII.

Claudio Salmaſio.

Nobiliſſime Vir,

MAgnopere mihi dolet, de amiſſa ſuaviſſima filia, de quo nihil antea inaudieram. Et auxit dolorem, quod de alterius filiæ morbo eadem cognoſcerem. Uxorem verò eo magis hæc res affecit, quod refricavit ei memoriam trium liberorum, quos eodem morbo amiſit. Nec in his dolor ſtitit; mox, ut fieri ſolet, cogitatio ſubiit Corneliæ ſuæ, quam triſtius fatum ſuſtuliſſet. Deum immortalem! Quid homulli ſumus, niſi bulla, vel σκιᾶς ὄναρ? Te conſtanter hæc ferre, plane perſuaſum habeo. Sed & conjugem ſupra ſexum cordatam: quæ probè novit, quod Poeta vetus ait, nemini per æquor inoffenſum labi currum ad candidum calcem. Imo quod Chriſtiani ſcimus, ne quidem expediret nobis fluere omnia ex voto. Commentarius tuus de Cæſarie virorum, & mulierum Coma, tam multa omnes docet, ut nunquam ejus pœnitere poſſit auctorem; etiam ſolidè adeo, quod propoſuerat, evincit, ut reſponſurum arbitrer neminem. Collocutus ſum cum pluribus; in nullum hactenus incidi, quin utroque, quod dicitur, pollice laudaret. Atque ego de iſthoc citius ſcripſiſſem, niſi ſperaſſem, coram melius id facturum, filio è Galliis reduce. Nunc ille, ut ex literis tuis intelligo, etiamnum Lutetiæ eſt. Ego verò putabam, jam ante duas tres hebdomadas ſe dediſſe in viam. In quo, ſi fallor, quid dicam, quam videre me quam difficulter poſſit à Galliis avelli. Ejus causâ, quem mihi commendas, omnia faciam, quæ potèro, uti debeo. Ego & uxor ſalvere te jubemus, totique familiæ fauſta omnia comprecamur.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. x. Kal. Sept.

Æternum tuus,
G. J. Voſſius.

CCCCXCVIII.

Ill. Hugoni Grotio, *Legato.*
Lut. Pariſ.

Illuſtriſſime Domine,

QUI haſce literas reddet, Lævinus Warnerus, patria Weſtphalus, juvenis eſt tum pius & probus, ſingulari in ſtudiis induſtria, idemque in Orientalibus linguis apprimè verſatus: quod conſtans omnium de eo judicium eſt. Nec obſcurum eſt ex iis, quæ in lucem emiſit. In his proximè fuit, centuria Proverbiorum & Sententiarum Perſicarum. Sexennio cum laude præfuit ſtudiis Illuſtrium Dominorum Comitum de Chinitz, & Tettau. Omni eo tempore, gratus, acceptuſque fuit, & maximo Salmaſio, & Golio, Conſtantinoque L'Empereur; mihi etiam quoties Leidâ Amſtelodamum excurreret. Nunc incredibili ardet amore adeundi Conſtantinopolin, partim ut penitius cognoſcat arcana quæque literaturæ Orientalis: partim ut augeat prudentiam, videndo & urbes, & hominum mores. Nec difficile ei fuit, à me elicere aliquid literarum ad Excellentiam tuam; cum putaret, faciliorem ſic fore ſibi compellandi viam. Jam duæ ſunt hebdomades; quod literas à filio Iſaaco accepi, unde intelligebam, poſt dies paucos velle ſe in viam dare. Id ſi fecit, jam ante aliquot dies, Lutetia diſceſſerit. Eo impenſius eum expectamus, quòd ſuperiori hebdomade Navis Zelandica, dum Gallias petit, tempeſtate periit; inque ſubmerſis, tres fuerunt adoleſcentes hujus urbis, probe mihi cogniti, qui ſtudiorum causâ, in Gallias tendebant. Immane quantum Excellentiæ Tuæ debeo, pro beneficiis multis, in quibus neſcio ecquid majoris facere me oporteat, quam erga filium Iſaacum, affectum, ac benevolentiam ſingularem. Quantum eo nomine debeamus, nequeo effari; nec tamen de illo multa impræſentiarum ſcribam: malo aliarum mihi id literarum ſit argumentum, poſtquam datum erit filium amplecti, & omnem ex eo itineris rationem coram cognoro. Multi hic ſumus, qui ingenti flagremus deſiderio paſcendi oculos, & animum iis, quæ, ad vetus Inſtrumentum adnotaris. Gaudeo rem eò perductam, ut nunc de ſolis Indicibus laboretur. Sic enim ex præſtantiſſimo, Excellentiæ Tuæ fratre, intellexi. Sed nequeo ſatis concoquere, quod de Ἀνθολογίᾳ, atque aliis huc tranſmiſſis ſpiſsè adeo negotium procedat. Interim aliquid eſt, quod jam cœperit Blauwius, novam editionem

Operis

Operis de jure Belli, & Pacis, ſignificavit mihi ipſe, ante octiduum, & ultra. Uxor plurimam ſalutem Excellentiæ Tuæ adſcribi juſſit, ſed & Heroinæ Conjugi, ac Liberis nobiliſſimis, uterque fauſta omnia comprecamur.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. Nonis Septembribus. *Excellentiæ Tuæ cultor æternum.*

G. J. Voſſius.

CCCCXCIX.

Hugoni Grotio.

Lut. Pariſ.

Illuſtriſſime, & Excellentiſſime Domine,

De reditu Iſaaci mei magnopere gaudeo: hodie dies eſt quartus decimus, quod primum amplecti datum fuit. Ex ſermonibus, quos interea commutavimus, plurimum cepi voluptatis; nec vel quantum profecerit, pœnitet, vel impenſæ; facilè etiam video, quantum Excellentiæ veſtræ debeam, pro honore, quem filio, ac familiæ, meo habuiſti. Nec beneficium tantùm, cujus & ipſe è ſermonibus ejus fructum percipio, unquam excidet animo cujuſquam noſtri. Spero me paucos intra dies, à Juriſconſultiſſimo Excellentiæ veſtræ fratre, accepturum quæ ad veteris Teſtamenti codicem annotaſti. Nunc magnas ago gratias pro eo, quod tam præclaro munere augere volueris Bibliothecam noſtram. Sed ubi licuerit, Ambroſia ejus paſcere animum, diu noctuque, multis partibus amplius debebo; nec deſinam profiteri. Nunc pauculi dies, quibus careo, totus mihi annus videntur. Scio aliter fore animates, qui terris hiſce ſucco turgent loliginis. Sed oblatrent quantum volenti; ubi multi numero, mentes & operam conjunxerint, non decuma eruditionis pars exprimetur. Deus, Excellentiſſime Domine, vitam & valetudinem diu conſervet, terrarum, atque Eccleſiæ bono. Illuſtri Dominæ Conjugi, multam, Ego, Uxor, filii, ſalutem dicimus, pariterque, Nobiliſſimæ filiæ.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. ix Kal. Novembribus. *Illuſtriſſimæ Excellentiæ Tuæ obſtrictiſſimus.*

D.

Georgio Calixto, *S. T. P.*

Quæ miſeras, eximie Calixte, de beatitudine æterna, Tranſubſtantiatione, Monarchia Eccleſiæ viſibili, & dominicæ nativitatis feſto, ea accepi univerſa, & quamquam plurimum tam egregiis capiar donis, impenſius tamen lætatus ſum, quod divina bonitas tibi vitam, valetudinem, vires animi conſervet ad tam bene de noſtris poſteriſque temporibus promerendum. Ac idem mecum ſentiunt his locis quotquot non aliam in Religione Chriſtiana ſectam ſequuntur, quam ſit ab utroque noſtri. Illis vero qui in cuncta Romanæ Eccleſiæ placita jurarunt, eo facilius ignoſcere debemus, quod hoc concordiæ ſtudium omnibus ſatis probetur, qui à Romana Eccleſia receſſerunt, ſicuti ex Buſcheri, & ejus farenæ aliorum deliriis conſpicere eſt. Sed his bipartito commentario ſolide adeo occurſum video, ut nihil ultra requiratur. Neſcio ſitne & reſponſum Erbermanni vindiciis hocce anno Moguntiæ editis. Ubi inter alia miror ſectione tertia contendere te Papale tribunal tibi vindicare, tanquam judicium tuum haberi velis tanquam publicum omnium Eccleſiarum idque ἀναμάρτητον. Ac qui ſic argumentari ſolent ſolos ſe putant canonas Logicos obſervare in fidei negotio, cæteros circumvolitare tanquam umbras. Vidi & eopſe anno editam contra te annotationem de communione Græcorum ſub una ſpecie, ut inſcriptio promittit. Ubi legi non reperi quidquam quo deſtruantur à te adſerta de communione publica quæ ſit in Eccleſiis Græcanicis & Orientalibus. Sed longa mihi eſſet ſeries rerum complectenda, ſi cæteris id genus inſiſterem; nec valetudo hoc tempore ſinit, quæ ab aliquo retro tempore infirmior eſſe cœpit. Credo commonet, ut magis magiſque cogitem de commigrando. Tu vero, excellentiſſime vir, perge cum divino auxilio ſtrenue decurrere hoc curriculum ad quod es vocatus. Pro multis teſtium millibus conſcientiam habes. Et applaudet omnis eorum chorus, quibus dolori eſt inconſutilem Chriſti tunicam ita miſere diſcindi. Equidem id ingenue dixero, quod apud alios prædicare non deſino, nullius ſcriptis è Germania aut vicinis terris æque me capi, quam ejus ad quem nunc ſcribo. Conjunctiſſimo Collegæ tuo doctori Horneio ſummo viro ſalutem plurimam dicas rogo. Nam & ille nobis è reliquiis aurei generis.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. 4 Kal Novemb. Styl. Greg. *Tuus æternum,*

G. J. Voſſius.

 DI.

Digitized by Google

DI.

Jacobo Golio.

Clariſſime vir, atque amiciſſime,

FUit his diebus mecum Samuel Coſterus, vir ut ingenio ac prudentia, ita medica pariter ac melica arte pollens. Is narrabat ſe ad te ſcripſiſſe litteras quibus ...... Senatoris Stetinenſis filium de meliori tibi nota commendaret. Equidem non ambigo, quin multum apud te ponderis illius habeant literæ, præſertim quando ex priori connubio filia ejus ſanguine tibi jungitur. Nihilominus ita habuit perſuaſum, aliquid apud te poſſe amorem noſtri: eoque à me popoſcit, ut ad te argumenti ejuſdem litteras darem. Id vero lubenter in ejus ſpem gratie facturum me recæpi. Solum excidit nomen juvenis. Neque ſchedulam, in qua annotaram, potui reperire. Quid refert? Quando tibi de eo poſſit conſtare ex literis Coſterianis. Solum igitur rogatu eſt opus, ut quantum res tuæ ſinant, obſerves quid juvenis agat, ne fortaſſe malorum conſortio corrumpatur. Conſilio etiam in ſtudiis, ſi opus videatur, juves. Id mihi quoque pergratum erit amiciſſimi Coſteri gratia, cujus opera ſubinde utor in adverſa meorum valetudine. De rebus meis nunc nihil addo, quia melius omnia cognoſces ex filio Iſaaco: quem mihi Deus ex Anglia, Galliis, & Italia proſperum ac ſalvum ſiſtit, poſt triennii & ſex menſium peregrinationem non inutilem minus quam jucundam. Conjugi à me & mea ſalutem dices plurimam.

Menſe Novembri, cIↃ IↃc xliv. *Tuus æternum,*

G. J. Voſſius.

DII.

Johanni Seldeno, *J. C.*

EN tibi, vir doctrina famaque maxime, Στρωματέα noſtrum contextum ex memoria geſtorum, natura rerum, & monumentis ſacrarum Literarum. Quo in opere hoc unice ſtuduimus ut nationes, & qui proximie ab iis abirent, ab impia ſua pietate abduceremus, eademque deduceremus ad veri numinis notitiam, amorem ac venerationem; ut deinde eos fax verbi divini, quod nequit natura vel hiſtoria externa, feliciter ad cultum perduceret Chriſtianum. Atque hoc quale quale munus eò gratius fore confido, quòd magnam partem eodem pertineat præclarus tuus de Diis Syris labor; qui, ut tot alia, caneſcet ſæclis innumerabilibus: quemadmodum de Marci Ciceronis Mario ſcripſit Scævola Juriſconſultus. Adjunxi etiam Maimonidæ opus de Idololatria cum filii mei Dionyſii τῦ μακαρίτυ tralatione ac notis. Ac neque operam illam fore ingratam, planè habeo perſuaſum, vel eo nomine, quòd cum ſtudiis aliis, præcipuè duobus Philologiæ & Juris prudentiæ conjunxeris tot Orientis Linguas, ut hâc etiam parte ſit difficile parem alterum reperire. Vale, vir ſumme, & tui admiratorem ac cultorem porrò ama.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. Kal. Dec. St. Vet. *Præclaro tuo nomini æternum addictiſſimus,*

G. J. Voſſius.

DIII.

Epiſcopo Novæ Caſæ.

Leidam.

Reverendiſſime, & eximie vir,

REſcripſiſſem de iis, quæ tetigiſti literis tuis, niſi valetudo obſtitiſſet & alia quædam. Spero id, à me fieri poſſe propediem. Quamquam quid ego de iſtis ad te, & quidem degentem ea in urbe? Hoc nonne fuerit ligna in ſylvam? & tamen ulla in re poſſim gratificari, quæ omnia tua cauſa velim? Utcunque vero diſtinerer mirifice, nolui tamen eum juvenem qui tuas mihi longe acceptiſſimas literas rediddit ſine meis reverti. Amo enim non modo propter commendationem tuam, ſed etiam propter parentem nobiliſſimo genere prognatum, & à Rege Bohemico olim præfectum bonis Regiis in Moravia, quicum mihi ab annis compluribus aliquis amicitiæ uſus interceſſit. Ingemiſco ſæpius, quoties cogito tam multos & genere & dignitate, aliquos etiam eruditione conſpicuos, nunc variis adeo terris exules agere. Sed multis melius eſt infeliciores videri, quam ut cuncta hic fluant ex animi ſententia. Salmaſio te uti familiariter gaudeo. Nam quid eo viro mentis capacioris? Simulac ad eum ſcripſero, decrevi affectum tuum literis teſtari.

Jam cogor abrumpere. Vanderbergio noſtro abitum neceſſario parante.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xliv. Kal. Decemb. τάχιστα. *Tuus æternum,*

G. J. Voſſius.

Digitized by Google

DIV.

G. Ratallero Dubletio.

Nobiliſſime Ampliſſimeque Dubleti,

HEſterno die, qui Veneris erat, puta A. D. v. Kal. Jan. planè domi meæ, in Chriſto obdormivit filius Franciſcus, poſtquam apud nos tribus fuiſſet menſibus. Eo in lectulo cubantem, ac jam tum prope deſperata valetudinis adportari, primis tenebris juſſeramus; quo non corpus modo bene curaretur, ſed monendo, hortando, melius inſtillarentur à nobis, quæ verſare animo oportet, brevi deſerturos has terras. Nec conſilii vel operæ pœnitet. Adeo negligebatur domi ſuæ, imo crudeliter habebatur, etſi ſummitteremus quotidie quibus opus eſſe ægro putaremus. Non conviciis parcebatur à Xantippe illa, niſi Alecto potius dicenda; quæ & advocabat ſorores, non tanquam θεὸν ἀπὸ μηχανῆς, ſed ab orco furias binas. Itaque & verberibus ſævitum in decumbentem. Quod ne ſæpius contingeret, addidimus ei cuſtodem, qui diu noctuque cum illo ageret. Interim hic ne mutire quidem verbum audebat. Sed hæc fuere. Filio nunc melius eſt, poſtquam ereptus eſt his malis. Ac cogito mecum, fortaſſe Deo viſum fuiſſe ſtultitiam ejus in terris punire, quo hic diſceret cogitare de cœleſtibus, dum locus eſt pœnitentiæ: ac ut facilius hanc mentem conciperet, voluiſſe per eam ſic adfligere cujus inſano amore, tanti mœroris cauſa fuiſſet parentibus adeo bene meritis. Mordet me nunc cura de filiola τῆς μαγείρης, ne male in tali domo educetur. Sed de iſto coram aliquando. Sepelietur noſter die Mercurii proximo. Tamdiu differre exequias cogimur, quia Dominicum diem excipiunt duo alii feriati ob Dominicum Natalem. Totis enim diebus hic conciones habentur in Templis. Si adhuc viverem Leidæ, ſcio quid poſtulaturus à te ſim, ac pariter ſenatore Rutero, viro quidem cariſſimo, propterea quod uxorem, & liberos ſanguine contingat, magis autem, quod annis propemodum quinquaginta amicitia interceſſerit ſine querela. Sed longum locorum intervallum, & ſæviens frigus, non ſinunt, quod vellem poſcere, ab alterutro veſtri. In te verò tertia accedit cauſa, quod cum uxorem non habeas, tuto abeſſe domo non poſſis, nec ſoleas. Interea non diſplicẹat, ſi Ampliſſimum Ruterum omnis rei facias certiorem. Spero grave non erit, ſi per famulum ei legendi has literas feceris poteſtatem. Ita enim hoc tempore obruor variis, ut alteras etiam Literas ſcribendi otii ſupp[e]tat nihil.

Scribebam *Amſtel.* viii. Kal. Jan. cIↃ IↃc xlv.

Tuus toto animo,

Ger. Jo. Voſſius.

DV.

Nobiliſſ. Baroni Herbert. *Londinum.*

ALiquot nunc effluxere menſes, Nobiliſſime & Generoſiſſime Baro, quod librum tuum acceperim de Religione Gentilium, errorumque apud eos cauſis; idque unà cum literis ſereniſſimi Electoris & tuis. Et pro libro, & pro literis non poſſum non gratias agere quam maximas. Delectatus ſum plurimùm & Argumento, & Scriptionis genere. Vix itaque dixerim, quam avidè, quantoque cum fructu illum devorarim. Non jam animus eſt, ut ſcribam tibi, quid de hoc opere ſentiam. Scio quam difficulter audire laudes tuas poſſis. Audiant has illi, quibuſcum ſæpe de hoc Scripto colloquor, cum tempus & occaſio patitur, quæ nunquam non ſeſe offert. Dum itaque ſæpius lego, & relego, illos tuos Commentarios, animadverti verum eſſe iſtud, nullam in bonis rebus eſſe ſatietatem. Inde factum eſt ut ſerius tibi reſpondeam, gratiaſque agam maximas, quod participem me feceris lucubrationum tuarum. Nec quod ſit, ubi diverſum à me videatur tibi, id pretium apud me imminuit. Quùm auget verius. Præterquam enim, quod nolim opiniones meas haberi, velut κυρίαν δόξαν: pulcherrima mihi præbetur occaſio, penſiculandi ea quæ ſcripſi; ac vel corrigendi, vel firmandi magis. Ut mittam quod multa adhuc indicta reſervavi poſtremo Volumini, quo agendum mihi primum de Plantis, & Foſſilibus; hinc de Affectionibus in Deorum numerum relatis; poſtea de cultu Naturæ univerſalis; ac denique de cultu Symbolico mixto. Ac diu illa univerſa in lucem prodiiſſent, niſi novis curis ſemper avocarer. Supereſt, ut ſicuti meo nomine gratias ago pro tam præclara opera: illas agere etiam poſſit Orbis univerſus. Id maxime deſidero, tantòque id citius futurum, quantò citius lucem adſpiciet. Quod ſi in eo excudendo, utilis eſſe opera mea poſſit, vel hic, vel alibi, niſi in Anglia excudi ſatius exiſtimabis, libentiſ-

ſimè illam offero. Vale, Illuſtriſſime & Generoſiſſime Baro.

Amſtelodami, *Tuus æternum*,
cIↄ Iↄc xlv.
iii. Kal. Jan. G. J. Voſſius.

DVI.

Illuſtriſſ. & Sereniſſ. Electori Palatino. *Londinum.*

Sereniſſime Princeps,

QUamvis opus non fuiſſet, ut Serenitas veſtra commendaret librum Nobiliſſimi ac Generoſi Baronis H. de Cherbury, cum bonæ merces ſeipſas ſoleant commendare; tantum tamen voluptatis percepi ex literis Serenitatis Veſtræ, ut majorem nunquam. Itaque non poſſum non gratias agere immortales Serenitati Veſtræ; tum quod me literis ſuis honoravit, tum quod me dignum cenſuerit, cui aliquid commendaret. Liber memorati Domini Baronis, & doctiſſimus eſt, & ea qua potui attentione illum pervolvi. Sed ad ſuſtinendum judicium Veſtræ Serenitatis, de opere illo corrigendo, modo ab ullo corrigi poſſit; neceſſe eſſet, ut meipſum ſuperarem. In eo etiam video incredibilem Serenitatis veſtræ humanitatem, quod tantum mihi attribuat, meque hominem minutum uſque adeo obliget. Faciam ego ſemper quod debeo, & quod poſſim; plura etiam facturus ſi liceret. Sed neque Serenitas veſtra plura à me expetit, neque plura ego poſſim.

Deus, Sereniſſime Princeps, Serenitatem Veſtram tueatur & provehat ad ea quæ deſiderat.

Serenitati Veſtræ

Amſtelodami, *Devotiſſimus*,
cIↄ Iↄc xlv.
iii Kal. Jan. G. J. Voſſius.

DVII.

Cl. V. Hugoni Grotio.

Illuſtriſſime & Excellentiſſime Domine,

ACcepi jam ante menſem quæ ad Veteris Teſtamenti Libros, Excellentia Veſtra annotavit; Sacrarum Obſervationum, non Librum, ſed Theſaurum. Adeo ubique multa ſe offerunt, partim paucis obſervata, partim hactenus inedita. Juvit etiam cognoſcere, quid in tanto ſcribentium diſſenſu, judicio illo accurato maximè comprobaſſes. Magnopere præterea delectavit, quod oſtendis, multa adeo in Veteri Interprete, quæ carpi à Novis ſolent, commodam capere Expoſitionem, planéque conſentaneam contextui Hebræo, etiam ut nunc legunt Maſſorethæ. Nempe ſcribere voluiſti, non tantùm concinna atque erudita brevitate; ſed etiam non induſtria, quam plurimi, ſed ſtudio partium minori; quando alterum hoc corrumpere hoc ſæpius Religionis negotium ſolet. Quamobrem immenſum quid æternumque Excellentiæ Veſtræ debebunt, qui ſeriò amant legere & intelligere Scripturas. Ac privato etiam nomine, non ſolum pro munere magnifico, ſed quod majus puto, pro opera tam utili teneor atque obſtringor, Eò impenſius Deum rogo, ut Illuſtriſſimæ Excellentiæ Veſtræ, longam ætatem, ac optimam valetudinem largiatur; quo & illud, quod in Novi Inſtrumenti Libris enarrandis ſupereſt, perficias; atque adeo veteres reſumas labores; non quaſi deſiderem, ſed quia confidam Spiritum Domini plura deinceps conſimilia bono publico edocturum. Scribo hoc eò fidentius, quia planè cenſeo, Excellentiam Tuam, hac parte, non abire, à communi quondam Præceptore, ſocero meo Junio. Is aiebat, ſi vel annos centenos ſupereſſet, neutiquam ſe ingenio ullo vel induſtriâ, exhaurire poſſe, quæ profundo inſunt Scripturarum puteo; ſæpe mihi paucis ante obitum menſibus retulit, ſi abſolvere daretur, quæ ad Bellarminum annotaſſet, nolle cogitationes alio adjicere, quam ad veteres ſuas Commentationes limandas. Sæpius illius mihi in mentem venit; nec tamen peccare deſino, in procudendis novis, ac ſæpè minutis, quale illud quod pauculos intra menſes conſpicies: Eſt id de Sermonis Vitiis, & Gloſſematis Latinobarbaris: opus fortaſſe non inutile juventuti, ad Sermonis Latini caſtimoniam: Aliis item ad intelligendos ſeculorum poſteriorum Scriptores, quantivis illos pretii, ſæpè interim ſemibarbaros. Hæcne ætati meæ conveniunt, qua eum inchoavi annum qui intra hunc ipſum, cIↄ Iↄc xlv. ætatis erit ſeptuageſimus? Fons caputque hujus mali eſt, quod ſi qualia præferrem, & fortaſſe parata habeo, publici juris facerem, calumnias malorum non injuria extimeſcerem; quando ſatis ſum edoctus quantum velint & valeant. Accedit quod tam multa in tam variis ſtudiorum generibus ſim aggreſſus, ut quoties cogito de ſingulis, vix videam, quid primò

primò, quid deinde, in manus ſumere imprimis conveniat. Interim exiſtimo, è primis fore, Librum ſingularem de natura, & conſtitutione Poetices; duos autem de temporibus Poetarum, Græcorum & Latinorum, tum eorum qui deperiere, quam qui Libitinam effugere potuerunt; Tres verò Libros, de artis totius Poeticæ præceptis. Credo comitem addam Harmoniam Evangelicam, de Paſſione & Reſurrectione Domini, opus jam ante annos viginti quinque laboratum. Sed poſtquam avidè devoravi, quæ ad Evangeliſtas obſervavit Excellentia Tua, non pauca conſpexi tum quibus firmare mea poſſem; tum quoque propter quæ pedibus mallem in Excellentiæ Tuæ ire ſententiam, eoque propria vineta cædere lubens. Nec ſiverint id mores mei, ut hoc diſſimulem, ubi lucem adſpiciet.

Amſtelodami, Pridie Kalen. Jan. Stylo Juliano, cIↃ IↃc xlv. quem fortunare opto, Excellentiæ Veſtræ, Heroinæ Conjugi, & Nobiliſſimis Liberis. Quod mecum vovet Conjux & Liberi, & ante omnes, obſtrictiſſimus Excellentiæ Veſtræ, Iſaacus meus.

DVIII.

Joanni Seldeno *J. C.*
Londinum.

Clariſſime, virorumque Eximie Seldene,

Jucundius mihi fuit, quam facile dixero, ex affine Junio, & ornatiſſimo Hoofdio, cognoſcere de ſingulari erga me meoſque affectu tuo, ac opera quoque eo in negotio quod mea intereſſet plurimum. At longe illud jucundiſſimum, partim ex conjunctiſſimo Collega Pellio, partim ex optimo Hoofdio reſciſcere, de felici totius negotii ſucceſſu. Quare nimiùm quantùm obſtrictus ſum præclaris Regni Britannici Proceribus, & eximio nomini tuo, & præſtantiſſimo D. Sadler, atque aliis qui luculento adeo argumento, amorem noſtri, ac in me ſtudiorum comprobarunt. Multùm etiam hoc nomine debere profitentur, & Matthæus meus, Illuſtrium Hollandiæ & Zelandiæ Ordinum Hiſtoriographus, & filius alter (ut de tertio Juriſconſulto taceam) Iſaacus meus, qui non ſemel perhumaniter adeo à te exceptus Londini; & ante duos, tres menſes, Gallia, Italiaque, triennii quaſi ſpatio, luſtratis magnos præclaroſque Scriptores hactenus ineditos, pene dixerim Theſaurum apportavit; alios poſt alios juris publici facturus, bono literarum, nec ſine teſtatione, quorum beneficio tantùm potuerim in ſtudiis & meis & liberorum. Ac eadem multo juſtius mens mea, quando fructus quidem hujus beneficii, magnam partem ad liberos redundat. Attamen me imprimis ſpectat, qui magno cum rei familiaris damno, cuncta publicis metior commodis. Itaque (ſi familiarius mihi paullo loqui tecum permiſſum) poteram ego, ſi quantum pecuniarum Bibliothecæ impendi apud Illuſtres Hollandiæ & Weſtfriſiæ Ordines collocaſſem, tantùm inde percipere, & amplius etiam, quam ad me redit ex Britanniæ magnæ, magno illo, nec ſatis æſtimando beneficio. Non per hoc facit, ut minori moleſtia ſumptus in ſtudiis ſufferam, animoque magis defæcato limare pergam tam multa quæ habeo affecta. Quippe longè eorum excedunt numerum, quæ hactenus emiſi. Ac intra hunc annum, ut ſpero, complura eorum conſpicies, in non uno ſtudiorum genere. Jam enim ſub prælo ſunt nonnulla. Nimirum numquam ceſſo, quia ſemper cogito, quantillum abſim à ſeptuagenario. Semper igitur illud in mentem venit, prope diem mihi rationem eſſe reddendam temporis, quod divina hactenus bonitas conceſſit. Tibi vero, Magne Seldene, ingentes ago gratias pro præſtita opera tam pulchra, tum etiam hoc tempore opportuno; & (ut de liberis nihil repetam) facit item mecum optima Conjux, ſummi viri Franciſci Junii proles. Et cur non illud addere liceat; Etiam qui antea celebrarent toto orbe Celebratiſſimam Doctrinam tuam, non minus efferunt in cœlum ſingularem Beneficentiam ac Humanitatem, atque in me (ſaltem ſic judicant amantes mei, quales longè plurimi) non ſolum collata, vel præſtita hæc putare, ſed omni Eruditorum Ordini his terris. Tantum mihi meiſque adlaborandum magis, ut ne præſenti ſeculo vel poſtero ingrati unquam fuiſſe videamur. Neque is ſolum animus futurus eſt noſter erga te; ſed cunctos qui tam bene de familia mea mereri voluerunt. Quæſo hanc meam, meorumque mentem, ubi otium erit, ſignifica. Ac ipſe etiam, prima occaſione, uni alteri ſignificare decrevi.

Amſtelodami, Poſtr. Kal. Jan. An. cIↃ IↃc xlv. quem tibi tuiſque, & toti Regno Britanniæ Magnæ fortunare ex animo cupio optoque.

Æternum tibi tuo merito obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

DIX.

Digitized by Google

DIX.

Nob. & Chariſſime Adfinis,

RElinquit terras filius Franciſcus, atque, ut ſpero, iis miſcetur, qui in illo die miſericordiam magis quam judicium pro meritis expectant. Satis placidè expiravit, ac tribus menſibus, quibus domi noſtra fuit, crebro vidimus, quam multum pœniteret, ac tum ipſe veniam Deum rogavit, tum petiit, ut nos pro ſe ignoſcentiam, numen aſſiduo poſtularemus. Sepulturæ deſtinatus eſt dies Mercurii proximus. Sufficerit igitur, ſi te Martis die in viam des, ut avunculus ſororis filium natu maximum, tibi cognominem & magno avo, ſed virtutibus immane quantum inferiorem, extremo hoc honore cohoneſtes. De Cognato Brunæo nihil addo, quia hæc ſcripturus, intellexi ex filio Matthæo eſſe in urbe hac Amſtelodamenſi: ſcripſi etiam ad Ampliſſimum Senatorem Dubletium, ſed ſcio ſtulte, & inique ab eo poſtulatum iri, ut hoc anni tempore, ſe itineri accingat, qui domi non habeat Conjugem, tot ſuaviumi Liberorum interea curam geſturam. Neque poſcere auſim à Senatore Rutero, qui & ipſe vix quadriennio abeſt ab decimo Climacterico. Nunc plura ut addam, non ſinunt occupationes, ſed ſi valetudo hoc ferat, ut excurras, erunt alia multa, de quibus diſſerendi erit otium. Affini Brunææ, & filiæ plurimam ſalutem dicito, etiam (modo vobiſcum ſit) Illuſtriſſimo Comiti Oxfordio, pro cujus aſſurgente Gloria, licet iniquiſſimis temporibus, non deſinam vovere, quæ virtus ejus meretur.

Amſtelodami, *Tuus quantum poſſim,*
cIↃ IↃc xlv.

G. J. Voſſius.

DX.

Nobilis Conjunctæque Affinis,

TRiſtem tibi nuncium apporto. Ereptus nobis eſt, heri veſperi, filius Matthæus, poſtquam quatriduo circiter lectulo fuiſſet adfixus, & poſtquam biduo ante imminentis morbi nobis indicia aperuiſſet. Hodie eſt xxi. Martii; funus deducetur xxiv. hoc eſt proximo die Sabbathi. Itaque ego, Uxor, Nurus, & filius Iſaacus, plurimum rogamus, ut quem honorem exequiis Franciſci mei proximè habuiſti, eo nunc cohoneſtare funus Matthæi noſtri, ne grave ducas: neque id te ſolum rogo, ſed etiam Cognatum Brunæum, modo valetudo utriuſque, ac res ſic ferant. Perſpectiſſima mihi eſt ſumma humanitas tua, ut hoc pluribus poſtulare neutiquam opus habeam. Feci etiam de iſto certiorem Ampliſſimum Dubletium; non tamen poſcendum putavi, ut denuò ſe huc conferret. Ne quidem id petii à chariſſimo Cognato Rutero, abundè ſemel hoc agendo adfectum ſuum comprobavit. Tamen priuſquam te in viam des, ſignificabis ei de hoc dolore noſtro. Scriberem ipſe, ſed dolor non ſinit, & præterea occupationes funebres. Has & ſimiles derivare antea in Matthæum ſoleo. Nunc etiam hic ſenectæ ſcipio ereptus mihi. Ita ut vides longa ætas multa ſecum advehit mala. Sorori Brunææ ſalutem noſtri omnium nomine dicito.

DXI.

Joanni Sadlero *S. P.*

NON facilè dixerim, præſtantiſſime Sadlere, quantum voluptatis ceperim ex tuis ad me literis. Neque eo id nomine duntaxat, quod me rei longè deſideratiſſimæ facerent certiorem: ſed etiam quod ab eo proficiſcerentur, qui luculenta adeo operâ, ſuum erga me familiamque meam amorem, ac fidem comprobaſſet. Quanquam verò jam alteram Hebdomodam lectulo ſim affixus, nempe ob ſenilem morbum, pedibus non valentibus officium facere, imo nec manu ſiniſtrâ; quia tamen paulatim remitteret morbus, à quo biennio fueram immunis, dextra etiam commodè ſe haberet: committere non potui, quin literulis hiſce, iterum, iterumque gratias agerem, & à me ac meis, pro viribus omnia grati animi officia pollicerer. Decretum erat ad minutam mentis benevolæ teſtationem, Exemplum eorum mittere quæ hactenus edidiſſem in lucem. Sed multorum nullum apud Typographos Exemplar amplius compareret, omnibus jam diu diſtractis. Sed in eo aliqui ſunt ut recudantur. Quod ubi effectum, non differam quæ mei ſunt officii. Nunc præmitto quos potui nanciſci. Sunt autem iſti Libri vii. de Arte Grammatica, quibus cenſuram exerceo in Veteres Recentes Grammaticos.

Libri vi. Oratoriarum Inſtitutionum.
Libri iv. De Gentilium Theologia, & Phyſiologia Chriſtiana, duobus Volum.
Liber de Genealogia Chriſti, deque Annis ejuſdem, Nati, Baptizati, Mortui. Item diſſertationes tres de tribus Fidei Symbolis, uno Volum.

Quæſo

Quæſo boni hæc conſule, nec tam quid mittam, quam quo mittam animo cogita. Qui ſane erga te talis, qualis pro tuis meritis eſſe debet, & futurus ſemper. Mitto ejuſdem generis quinque volumina ad ampliſſimum & præclarum Oliverium Sanct. Joannium. Quos gratiores fore confido, ſi à te acceperit, eademque operâ à me ſalutaris, & omnia grati animi officia promittas. Hæc ipſe ſcripſiſſem ei; ſed is eſt corporis languor, ut iterum in lectum cogar recipere. Deus qui cœpit reddere valetudinem meliorem, brevi ut ſpero priſtinam reſtituet.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlv. iii. Non. Maias, Stylo Gregoriano.

Æternum tuus,

G. J. Voſſius.

DXII.

Cl. Salmaſio.

Nobiliſſime, maximeque Salmaſi,

JUcundum fuit nudiuſtertius, ac quartus, bona te valetudine conſpicere; ac multum gaudii acceſſerit, ubi ex te cognoro, lectiſſimam Conjugem, animæ dimidium tuæ, ſalvam, ac ſoſpitem pedem in Galliis poſuiſſe. Mitto quæ ſcripſi de Vitiis ſermonis, & gloſſematis Latino-barbaris. Id munuſculum boni conſules. Addidi Minutium Baldwini, cujus præfationem, à Typographo deſiderari intelligo.

Amſtelodami, Non. Septemb. cIↄ Iↄc xlv.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

DXIII.

Cl. Salmaſio.

Eximie vir & amice,

SI multis exprimere velim quàm mihi jucundum fuerit, de valetudine tua cognoſcere, & quid in ſtudiis bono publico moliaris; faciam quiddam, non ſatis dignum veteri firmataque amicitiâ noſtrâ, quæ non ſinit, ut in hujuſmodi negotio dubitet alter, de alterius conſtantiſſimo affectu. Iſtoc igitur mittam, ac potius de rebus meis te faciam certiorem. Ac primùm quomodo mihi cum Arthritide fuerit confligandum, non illa quidem, quæ me prorſus arceret à Muſarum ſacris, ſed ejuſmodi tamen, ut domi contineret, quandoquidem turpe putarem, ſi inſtar Tardipedis Dei, claudicarem foris. Ut autem videas haud nimium in me valuiſſe Divam malignam, quam nos Podagram vocamus, mitto ad te opus literarium de Vitiis ſermonis, & gloſſematis Latino-barbaris, cujus partem non exiguam, morbi tempore, partim ſcripſimus, partim ex veteribus ſchedis digeſſimus. Exiguo id loco ducent qui literas aſpernantur: non tu, vel alius, qui utilitatem cum difficultate conjunctam æſtimabitis ſuo pretio. Equidem hic quoque cum Terentiano Mauro fas ſit dicere:

Fronte exile negotium,
Et dignum pueris putes:
Aggreſſis labor arduus,
Nec tractabile pondus eſt.

Quod magis judicabis, ſi alterum quoque volumen conſequetur; ſed hoc antequam lucem videat, edere animus eſt grande opus, de omnium diſciplinarum naturâ & conſtitutione, earumque ſcriptoribus, tum antiquis, tum (modò magnoperè mereantur) etiam novis. De re poëtica etiam, & Poëtis Latinis & Græcis, quinque libros habeo paratos. Ad hæc, tres Harmoniæ Evangelicæ, de Chriſti Paſſione, Morte, Sepulturâ, Reſurrectione, & Aſcenſione in Cœlum. Item opuſcula varia, quæ videbis, ubi pedem poſueris in ædibus noſtris. Hæc adfero, ut facilius te, ubi occaſio dabitur, in viam des. Etſi de me aliud promittere nihil habeo, niſi facilem menſam, lectulum mollem, frontem porrectam, & quod non in infima parte putandum, colloquia, ac ſermones quales amamus uterque, quoties bonus nos Deus conjunxit. Atque utinam, aliquod tum poſſis Typographo, ingenii, doctrinæque monumentum committere; ſive de dicatione perſtet animus, quem ſcribis, ſive aliquid melius in mentem venerit: ſcio enim nihil à te proficiſci, niſi ingenio perfectum, atque elaboratum induſtria, planêque iſtiuſmodi, quod non placiturum ſit, ſeculo non modo noſtro, ſed etiam poſteris. Quo in omine deſino, teque pariter, ac lectiſſimam uxorem (illam mihi notam virginem, notam matrem, ac ut cenſeo etiam aviam) plurimùm ſalvere jubeo.

Amſt. cIↄ Iↄc xlv. poſtr. Non. Sept. Styl. Greg.

Tuus totus,

G. J. Voſſius.

DXIV.

Digitized by Google

DXIV.

Jacobo Golio *Matheſeos* & *Arabicæ Linguæ Profeſſori.* *Leidam.*

Eximie & amiciſſime Goli,

VEllem, cum proximè forem Leidæ, magis in animo habuiſſem, vetus illud verbum, quod Cæſari Auguſto, non in animo modo, ſed ore etiam atque epiſtolis, frequens eſſe ſolet. Nam, ſi ut eo præcipitur, lentius feſtinaſſem, non excidiſſet tecum loqui de negotio quodam, cujus curam, in me ſuſceperam Hagæ, vel Ryſwici potius, ubi non me modò, ſed nobile etiam fratrum Dubletiorum par, & Boulenum Piterſhoexi dominum (ut matronas prætercam) convivio opiparo, exceperat ampliſſimus Leewius, Brilanæ urbis Prætor. Nonne affectus tam prolixus, in animum debuerat revocare, quod ſemel, iterumque, eidem Leewio promiſeram? Sed gratiſſimus conſpectus tuus, optimæque uxoris, & præſtantium convivarum, quibus me ſocium addidiſti, ita me abripuerunt, ut ex memori priorum immemor fierem. Præſertim dum ſemper obverſatur brevitas temporis, intra quod, neceſſe haberem, adire, & ſalutare complures veterum Collegarum, & incomparabilem Salmaſium, & maximum Spanhemium, non minus elegantis ingenii virum; quàm doctrinâ, facundiâque excellentem. At ſaltem imponere huic oportuiſſet, quod apud te fuerat neglectum; ſed dum cogito, jamjam currum eſſe adſcendendum, ſi tempori Amſtelodami eſſe velim, nec hic magis, quam apud te incurrit, quod ex te, Spanhemioque, quæſiturum me receperam. Nempe utrum alteruter veſtri non gravetur, convictorem habere, ampliſſimi ejus, quem dixi, Leewii filium. Adoleſcens eſt, ſuaviſſimæ indolis, ac probè educatus; ſed facilè videt parens præſtantiſſimus, qui ipſe in Academia Leidenſi vixit diu, quanti periculi ſit, eo ablegare filium uſque adeo adoleſcentem, ac penè puerum, niſi degat ſub oculis alicujus, quem ætas illa revereatur, ut debet. Rogo igitur, ut tribus verbis ſignifices, num tibi integrum ſit, optimum hunc adoleſcentulum recipere in convictum. De pretio, facilè conveniet. Novit enim parens, nuſquam melius impendi pecunias, quàm ut liberi augeantùr virtute ac doctrinâ. Quod ſi res tuæ non ſic ferant, ut fieri id poſſit, proximum eſt, ut & mei, & imprimis ampliſſimi Leewii cauſâ, exquiras, ex præſtantiſſimo Spanhemio, num apud eum pluribus vacet locus, ac paratus ſit, adoleſcentem eum admittere in numerum convictorum. Quod ſi ne ille quidem recipere poſſit, hoc tempore, diſpice quæſo, ubi habitaturum hoc tempore tutiſſimè putes. Parens nihil æque habet in votis, quàm ut vivat apud alterutrum eorum, quos dicebam. Quo celerius ſuper hoc reſponſum accepero, eo gratiores erunt literæ tuæ. Longas non expecto, novi occupationes tuas. Solum ſcribe; Recipere mihi, vel D. Spanhemio integrum eſt. Aut, Cenſeo rectè, huic, vel illi commiſſum iri. Ita poſtulato meo ſatisfacies, & ego minus injurius fuero in tua, ac publica commoda. Salutem dices ſuaviſſimæ conjugi tuæ, & ſummo viro Spanhemio.

Amſt. cIↃ IↃc xlv.
Nonis Septemb.

DXV.

Ampliſſime & Conſultiſſime Mieropi,

SÆpè mihi in mentem venit, eximiæ bonitatis, ac humanitatis tuæ, jam ab eo tempore, quo Dordrechtum me tenebat, & annua tibi cura veniret Auſtralem, publico nomine, Hollandiam petendi. At eo jucundior eſſe ſolet illius temporis recordatio, quod poſtea quoque, te mihi, & meis expertus ſim ſemper uſque adeo benevolum, & amicum. Tanto fidentius ante has duas hebdomadas, cum ampliſſimo & integerrimo (ut cæteras laudes taceam) ſenatore Ratallero Dubletio acceſſi domum tuam; ac quia nunc, ob adverſam conjugis valetudinem, excurrere non datur, per literas compello, iterumque filii mei Matthæi, quantum poſſum, negotium commendo; idque non tui ſolum cauſâ, ſed etiam, ut per te, & illuſtriſſimum Legatum Pauwium, ad quem itidem ſcripſi, commendatius eſſe apud præſtantiſſimorum Collegarum alios poſſit. Vides mihi rem curæ eſſe: nec miraris ſcio, tot ipſe liberorum parens. Et cùm ſemper nobis cordi ſint cariſſima pignora, in hoc vitæ incerto, tum præcipuè, ubi non vitæ multum ſupereſt. Nam quid aliud mihi perſuadeam, poſtquam tam parum abſum à ſeptuageſimo, quem decimum vocant climactericum, ac ſapientiſſimus Solon vitæ terminum judicabat, indignante quidem Mimnermo, ſed non abhorrente divino Pſalte, niſi quod annos denos vivacioribus ſuperaddit. Rogo Deum, ut tu quoque vivacibus iſtis annumereris, & deinceps quoque belle, ut cum Poeta dicam, pedibus te portes tuis. Id facies bono familiæ,

liæ, & Reip. & amicorum. Ita voveo, (ac pariter mihi ipſi comprecor) æternum tibi.

cIↄ Iↄc xlv.
v. Kal. Octob.

Ob inſignem illum affectum, & amorem obligatiſſimus,

G. J. Voſſius.

DXVI.

Clariſſimo & Amiciſſimo Golio.
Leidam.

ALtero, ex quo à vobis diſceſſeram, die, literas ad te dedi, pro argumento ſanè longiuſculas. Iis te certiorem faciebam, quomodo Ampliſſ. Leuwius Brilanæ urbis Præfectus, multum me rogarit, ut exquirerem ex te & Clariſſ. Doct. Spanhemio, utrum filius ſuus habitare in ædibus alterutrius poſſit, quo in Academia Leidenſi florentiſſima, ac domeſtico exemplo, uberiorem capere poſſit ingenii ac doctrinæ cultum; ſuper eo nihil hactenus reſponſi accepi. Metui ne id provenerit ab occupationibus nimiis, quibus diſtringeris. Quare rectè me facturum putavi, ſi memoriam refricarem. Quæſo hoc age, ne expectationem Leuwii noſtri diutius eludam. Lectiſſimæ conjugi ſalutem dicas.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlv.
Kal. Octob.

Tuus,

G. J. Voſſius.

DXVII.

Incomparabili Viro, Collegæ veteri, Danieli Heinſio, Ger. Jo. Voſſius, *S. P. D.*

PRoximè edidi volumen de vitiis ſermonis, & gloſſematis Latino-barbaris. Nimirum, mihi duo propoſui, prius eſt ut pro viribus aliquid conferrem, ad barbariem profligandam; alterum ut lucis aliquid adferrem mixobarbaris illis, quæ legere eſt, apud ſuperiorum ſeculorum ſcriptores. Eunte igitur ad vos Longermanno, juvene optimo, & arcto ſanguine juncto communi amico noſtro Gronovio, occaſionem negligere nolui, mittendi exemplaris, non quia tanti putarem, ut inſpiceres, ſed quod exiſtimarem, id officii mei eſſe, nec tibi noſtra ingrata eſſe poſſe, Collegæ veteris, & tui amantiſſimi, jam ab annis propè quinquagenis. Amorem etiam tuum viciſſim perſpexi vel proximè, cum una apud Golium cœnaremus. Quem ego virum maximi facio, ut debeo; ſi meo nomine ſalutaveris, rem facies longè gratiſſimam.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlv.
iv. Idus Octob.

DXVIII.

Clariſſimo viro, D. Ant. Æmilio.

Clariſſime, & amiciſſime Æmili,

QUI has tibi literas tradet, vir eſt probus, natione Græcus, nomine Nathaneal Conopius, Presbyter, & Patriarchæ Cyrilli antehac Protoſyncellus: Græcè pereruditus, nec Latinè ignarus, ſexennio Oxonii vixit; poſtmodò, ob res in Anglia afflictiſſimas, terris noſtris commendatus. Aliquot diebus apud nos fuit. Urbis noſtræ Magiſtratus eum centum donavit Karoleis; Eccleſia Belgica ſexagenis. Minus Gallica dedit; quippe ipſa in re ſatis tenui; ut non ſic indigentibus ſuccurrere valeat, quàm optaret. Nunc ad vos contendit, ut Urbis, Eccleſiæque liberalitate auctior redire ad ſuos poſſit. Reformatarum Eccleſiarum ſententiæ favet, ac ſpes noſtrorum hominum eſt, poſſe eum Eccleſias Græcas arctius conjungere cum noſtris. Sed SS. Patres coëmendos (ſine quibus parùm in hoc ſancto negotio præſtiterit) non exiguis opus ſit impenſis. Quas cùm ſuſtinere per ſe non poſſit, opem flagitat alienam, nec iniquam. Cùm verò poſceret à me commendatitias, præ cæteris occurriſti, quem hoc onere bearem: Nempe ut ejus cauſam Procerum uni alteri commendes, atque adeo etiam eorum qui Eccleſiæ præſunt. Ad præſtantiſſimum Niuportium, Urbi veſtræ à ſecretis, ſcripſit, ejus cauſa, conjunctiſſimus Collega meus Barlæus. Eo negotium hoc apud Proceres veſtros facilius proceſſurum confido. Spero in Eccleſiaſtico ordine, non gravatè ad hoc conferre operam ſuam velle, virum magnis virtutibus Arnoldum Ticmannum; quem rogo, ut à me ſalutes, cùm ob hanc ipſam cauſam, tùm ut videat me non eſſe immemorem ſui. Dolet quod non melior mihi occaſio ſit videndi, & complectendi utrumque veſtri: & eo magis dolet, quod ab annis circiter quadraginta, cùm adhuc meſſis veſtra lateret in herba, abunde proſpexerim, quantum boni, ab

ab tam præclaris animi dotibus exſpectare Eccleſia & Reſp. Literaria poſſet. Sed vos mihi non minus videmini, Ultrajectinæ adfixi glebæ, quàm ego Amſtelodamenſi. Interea mihi facilius venia dari debet, ob grandiorem aliquanto ætatem. Nam pauxillas intra hebdomades, ingrediar Climactericum meum decimum, ultra quem, nullum ſibi computandum Solon putabat. De me quid facturum ſit, ſum unicè ſecurus, ut qui divinæ hoc Providentiæ committam; & ut Poeta Bilbilicus jubet; *ſummum nec metuas diem, nec optes.* Vale, maxime vir, pariter & amice.

cIↃ IↃc xlv. ix. Kal. Novembris.

Tuus omni officio,

G. J. Voſſius.

DXIX.

V. Cl. Joanni Brunæo.

Middleburg.

Ampliſſime vir, Cognate cariſſime,

LUculentam mihi ſpem fecerat filius Matthæus, ſuperiori te Majo, ac conjugem pariter affore nobis. Sed licet vix aliud æquè in votis eſſet, video tamen non ſic res tuas tuliſſe. Multa erant, de quibus alloqui decreram: quorum alia ad fratris tui filium pertinerent, alia etiam ad communia ſtudia noſtra; quiddam etiam quod me quoque tangit, quia tangit filium. Jam hoc cùm dico, ſatis intelligis, maximoperè me optare, ut Zelandiæ Illuſtriſſimi Proceres deſiderium noſtrum expleant de eo, quod nunquam ſpiſsè adeo proceſſurum putabamus: Nempe ut Hiſtoriographo ſuo annuum aſſignent ſtipendium; exemplo Hollandiæ, quæ ubi præiviſſet, non ſe huic rei defore pollicebantur: nec ignoro quis moram injecerit juſtiſſimæ petitioni noſtræ; ſed poſtquam ille vita exceſſit, ſpero facilius hoc fore negotium; præſertim ubi ſemel ſacra ſua commovere voluerit Brunæus, vir, & amicus ſummus: quem utinam tam literis ad iſtoc poſſem accendere, quàm me poſſe confidam, ſi vel ad horas paucas colloqui daretur. Nullius equidem commodis obſiſto; ſed non iniquum arbitror, ut ejus potius ratio habeatur, qui mentem non in varias diviſit curas, ſed tot jam annos in eo totus eſt, poſteris ut prodat geſta inclytarum Gentium, Hollandiæ, Zelandiæ, Weſtfriſiæ. *Paulum ſepultæ diſtat inertiæ celata virtus.* Quid majores à ſuis nepotibus magis requirunt, quam ut ne virtus ſua ignoretur? Quid dignius ſe nepotes egerint, quam ut præclarè de eo mereantur, qui deſiderium illud majorum expleat? Vellem inclytis ac laudatiſſimis Proceribus veſtris, ob oculos ponere poſſem, quam nulli labori, imo nec impenſæ parcat filius, ut veritatem in profundo Democriti puteo latitantem producere in apricum poſſit: Nempe totum ſe huic uni curæ mancipavit. Quid in alio quoque ſimile? Scio te iſta non diffiteri. Solum opto, ut quibus commiſit Deus rei patriæ curam, hoc negotium, non infra cogitationes ſuas putent. Ac non confido defore nobiliſſimum Cnutium, qui affectum mihi ſuum in hac re coram declaravit. Multum illi, & cunctis, quibus hoc negotium cordi erit, debebimus, ſi gratias agere illis liceat, pro eo quod nunc expetimus. Ego, Conjux, filii te, & tuam, & tuos plurima ſalute impertimus.

Amſtelod. cIↃ IↃc xlv. xv. Kal. Decembris.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

DXX.

Nobiliſſime, & Eximie Salmaſi,

IMmortales ago gratias pro immortali divinæ mentis opera, De primatu Papæ: quod multum animum meum paſcit, paſcetque, ac Deum oro, ut reliqua pariter det tibi pertexere, ſimulque ut Patroni infallibilitatis ac omnipotentiæ Papalis videant, quam incertis ac putidis ſubnixa ſit tyrannis ejus, qui ſic ſe extulit ſupra conſervos ſuos. Inquiſivi ſedulò, quid animi foret Proceribus, de advocando Profeſſore Medico; ſed negabant hactenus de eo ſermones fuiſſe inter ſe; ſed ſolum de Profeſſore Botanico; quod ſuorum civium plurimum intereſſe putarent, ut peritiores haberent Pharmacopœos. Et ſcio ſic eſſe; Etſi non ignorem, malle, qui non Botanicus modò gnarus ſit, verùm & profiteri artem Medicam velit. Optem me ſuper hac re colloqui poſſe cum Exlegato Scapio, Lugdunenſis Academiæ Curatore ac Gymnaſii noſtri; ſed is nomine Urbis noſtræ adhuc agit Hagæ Comitis, ac vix putatur affuturus ante Natalem Domini. Non deſinam urgere hoc negotium, ubi fuerit reverſus: Hæc parva malui raptim exarare, quam diutius relinquere animum ſuſpenſum præſtantiſſimi Kyperi, cujus egregia Volumina duo, de ſcientia naturali abundè oſtendunt, quid ab eo ſit exſpectandum Lyceo noſtro, ſi Proceres noſtri ad eum huc advocandum adjiciant

Digitized by Google

rant animum, ſed niſi cum pluribus fuero collocutus, nihil certi poſſum reſcribere. Iſaacus meus plurimam juſſit ſalutem adſcribi.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlv. xii Kal. Decemb.

Æternum tuus, tuique Admirator & Cultor,

G. J. Voſſius.

DXXI.

Reverendo variæque Eruditionis Theologo Jacobo Lydio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

TErnas à te literas accepi: unas cum dono Reverendiſſimi Armachani, quod per mihi gratum fuit, tum propter eruditas ad Ignatii vulgarem Editionem notas, tum propter genuini Ignatii veterem tranſlationem. Ipſum Græcum Codicem non vidit vir ſummus Uſſerius; ſed ea fœlicitas reſervata fuit Iſaaco meo, qui Florentiæ è bibliotheca Medicea deſcripſit, ac primus orbi Chriſtiano dedit, oppoſita è regione verſione antiqua ex editione Uſſeriana. Non poſſum, Amiciſſime Lydi, ſatis exprimere, quantoperè me Reverendiſſimus Uſſerius, ac imprimis filium meum, dono ſuo bearit: quanquam & tu quoque, in aliquam hujus beneficii veneris ſocietatem: qui cùm nobis ex Britannia apportaſti, & ſimulac pedem in urbe patria poſuiſti, cum continuo miſiſti mihi; probe gnarus, in hujuſmodi etiam negotio, locum habere, quod vulgo dici ſolet, bis eum dare, qui det citò. Sed ut eo nomine laudari tu mereris, ita ego metuo, ne potius caſtigandus tibi videar; qui nec de hoc dono reſcripſerim quippiam, nec ad alteras literas repoſuerim quidquam. Poteram pro me adferre, tum adverſam valetudinem meam, ac præcipuè uxoris mire adflictam: tum mortes filiorum Franciſci J.C. tum Matthæi Hiſtoriographi; ſed-enim aliud præterea eſt, quod me negligentiorem fecit, in poſtulato Reverendi & præſtantiſſimi Roberti Bayllii. Scripſeras in edendis noſtris feſtinato opus eſſe: At Typographorum duorum, quibus hic utor, prælum in tantum diſtinebatur variis, & ingentibus voluminibus, ut uterque negaret, intra aliquot menſes, quicquam mei poſſe excudi. Sed exinde nuſpiam non velle omnia agere in meæ ſpem gratiæ. Non peccaſſem, ſi quamprimum te hujus reſponſi feciſſem certiorem, ſed nunquam in reſpondendo ſum tardior, quam quùm ſcribere non licet id quod ego & alter mallemus. Ita factum, ut in totum ſcribendi officio ſuperſederem; ſed ante menſes ſex ſeptem Blauwius exorſus eſt libros, quos exaravi, de omnium Artium, & Scientiarum natura, uſu, ac nexu. Elzevirius autem excudere cœpit librum unum de natura & conſtitutione Poeticæ, & tres de Arte Poetica: quibus jungentur duo, unus de Græcorum, alter de Latinorum Poetarum temporibus. Sed quoniam hæc grandibus aliorum voluminibus intermiſcent, noſtra vix philyram unam ſingulis hebdomadibus procedunt. Interea pollicentur, poſt duos ſummum menſes, ſe in noſtris aſſiduos fore. Quod ſi tum quoque eadem maneat mens, Reverendo, Clariſſimoque Bayllio, non committam, quantum in me fuerit, quin ejus expectationi ſatisfaciam. Sin id ſerum tunc erit, ut metuo; non deerunt alia atque alia, quæ publici juris faciam: In his quinque reliqui Libri de Paganica Theologia, qui non affecti modo, ſed etiam confecti; uti & tres de Harmonia Evangelica, in Argumento Dominicæ Paſſionis, Reſurrectionis, & Aſcenſionis in Cœlos. Adderem alia, ſed non petiiſti tam Catalogum propediem σὺν Θεῷ edendorum, quam ut reſponderem de Editione eorum, quæ de Baptiſmo, & imprimis de Anabaptiſmo ſcripſi, & iſti Argumento vicinis. Tamen fortaſſe, nec iſta ignorare malueris. Id enim poſtulat amor domus noſtræ hæreditarius, jam ab annis octoginta circiter cœptus inter Avum tuum præclaræ doctrinæ virum, ac Parentem meum; poſtea vero continuatum, inter me, & avi tui viduam, optimamque Matrem tuam; quæ te ſcio non ignorare, ac ſtimulum eſſe debent, ad amorem etiam præſtandum filio meo, quaſi μονογενεῖ, qui nullum in ſe benevoli affectus officium ſinet claudicare. Vellem te aliquando hic videremus. Etſi quid minuti negotii fuerit, hoc etiam impellat, quod viſurus apud nos es ingentem turbam MSS. etiam hactenus ineditorum. Hoc philtro te alliciendum putavi. Neque enim ignoro, quam ſis φιλόβιβλος καὶ φιλόμουσος. Uxor & filius te plurimum ſalutant, ſalutem etiam noſtro dicito nomine, optimæ ſorori, ac egregiis fratribus: per otium quoque Illuſtri viro Wittio Exlegato, ac cæteris quos nominis noſtri amantes imprimis ſcias.

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlvi.

DXXII.

Joanni Brunæo, J.C. V.C. Gerardus Jo. Voſſius, *S. P.*

GAudeo, Ampliſſime vir, chariſſime cognate, quod tam te videam memorem mei, & meorum. Prout auctor fuiſti, libellum mitto Illuſtribus D.D. Zelandiæ Ordinibus offerendum. In quo tantùm abeſt, ut mihi videar peccare, ut potius exiſtimem me non publici minus habere rationem, quam familiæ meæ. Nam ſi hac parte Proceres aliis nolint terris cedere, quæ res majorum à pluribus ſæculis, poſteris tradiderunt; nunc rectè de publico mereor, ſi offeram eum, qui ſpartam eam non minus ornare velit quam poſſit: Imo non minus poſſit, quam illuſtres ipſi Proceres velint. Tot jam annos non dico, ſed luſtra, Hiſtoriæ Belgicæ, Fœderatæ maximè, cura ac cogitatio diſtinuit domum noſtram, ut nemo in ea non potuerit aliquid videre ſupra vulgus. Nunc hic unus ſupereſt, qui ut de ejus ingenio, doctrinaque, nihil nunc dicam (putidius hoc forſan videretur) at ſaltem non leve videri debet, quod tot annos non minima fuerit pars ſermonum, quos de Antiquis Fœderatæ, imo univerſæ Belgicæ rebus, pœne aſſiduè internos, in domo, ut arbitror, non prorſus illiterata, commutavimus. Accedit quod illiuſmodi ad hoc negotium Bibliotheca ſit inſtructus, ut neſciam ecquis alius præferri debeat. Nec de excuſis id ſolùm libris dixero (quanquam, & hoc non leve putandum) ſed maximè MSS. quos neſcio numquis plures de Hiſtoria Belgica ineditos habeat, vel etiam compluribus annis comparare ſibi poſſit. Quid dicam de filii τῦ μακαρίτε obſervationibus multis, quas in ſchedis aſſervamus. Non ego præter morem meum iſta ſcriberem tam prolixè, niſi putarem, id nunc à me exigi, ſi non publici minus quam domeſtici boni amans ſim. Tu modo curam hanc ſuſcipe, ut Illuſtriſſimis Proceribus Zelandiæ veſtræ, pro affectu erga me & meos, & cum his etiam tibi agere gratias poſſim. De nobiliſſimo Cnutio omnia mihi ſpondeo, & Procerum aliis, quos in cauſa filii Matthæi me Hagæ memini convenire. Ita mihi ſereno vultu affectum ſuum teſtari viſi ſunt. Nec culpa fuit noſtra, ſiqua velut canina ſcæva obturbarit, qui ſtudium hoc non aliter quam canis Nilum deguſtarat. Cui tamen in cæteris laudibus nihil detractum velim. Non hoc vel moribus, vel ætati conveniat meæ. Quid ego pluribus te nunc diſtineam, Ampliſſime Cognate? Ea es prudentia, ut per te videas, quid nunc factu ſit opus: ea autem benevolentia atque amore, ut omnia noſtri cauſa velis. Quod ſi quid præterea à me fieri poſſe putes, tribus verbis perſcribas: ſed imprimis tempus illud expectabo, ingenti cum deſiderio, quo te Conjugem, & quos Liberorum unà adducere viſum erit, coram amplecti licebit. Plurimam omnibus vobis adſcribi ſalutem uxor juſſit; ſed & Cognato Brunæo, ſi adhuc hoſpes fuerit patrui ſui.

Amſtelodami,
cIↃ IↃc xlvi.

DXXIII.

Winando Rutgerſio, *S. Th. Doctori.*

Clariſſime atque Amiciſſime Domine Doctor,

VAlere te & tuos gaudeo. Valeo & ipſe mediocriter, melius valiturus, niſi male valeret conjux. Exiſtimet aliquis me ad tam diuturnum malum paulatim obdureſcere. Et foret fortaſſe, niſi pariter, & animi, & corporis dolore diſcruciaretur; ut ferreus ſim futurus, niſi dolore ejus doleam. Interim quantum poſſim, dolorem tempero, tum ſapientiæ præceptis, tum etiam ſtudiorum amœnitate; quæ non ſinit ut quidquam remittam de laboribus antiquis: imo nugis animum remittere, etiam innoxiis, prope mihi idem videtur, ac animum amittere. Admodum mihi eſt ægre, quod non potuerit vel mea, vel filii opera tibi eſſe utilis, in conquirendis libris de quibus ſcribis. Studioſè luſtratæ ſunt tabernæ librariæ, conſultique quos oportuit; ſed incaſſum ſudavimus. Negant eos amplius apud Bibliopolas, vel Typographos reperiri. Deſidero ſcire an habeas Petrum Tyræum Societatis Jeſu Theologum, & Profeſſorem Herbipolenſem; cujus duo extant libri; unus de apparitionibus omnis generis Spirituum Dei, Angelorum, Dæmonum, & animarum humanarum; cum appendicibus, de Spirituum imaginibus, ac cultu, ac Purgatorii veritate. Alter verò liber qui eſt quadripartitus, tractat de Dei in V. T°. Apparitionibus & Locutionibus; tam externis, quam internis. Coloniæ à Cholino eſt excuſus Anno cIↃ IↃc. folio in quaternam plicato: paginis conſtat quaſi quingentis. Si eo deſtituaris, & videre deſideres non patiar, ut quicquam hac parte requiras. Si quando excurres, cujus toties jam ſpem feciſti, ſedulo uterque luſtrabimus,

Digitized by Google

luſtrabimus, ecquid vel mea, vel filii Bibliotheca habeat, quod doctiſſimis laboribus tuis utile eſſe poſſit. Salutant te & Conjugem Uxor & Filius.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvi.

Tuus ut ſcis ſine fuco more majorum,

G. J. Voſſius.

DXXIV.

Claudio Salmaſio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

Vir Nobiliſſime,

TArde reſcribo, nec aliter potui ob graviſſimum ampliſſimi Schapii morbum. De eo prope fuit conclamatum: hactenus tamen convaluit, ut pedem poſuerit in curia, cum maximè ejus præſentia opus foret, quia de novo creando Magiſtratu, agendum eſſet. Nec tamen ea firmitas corporis, ut novo Academiæ Magnifico Rectore deſignato, Leidam ſe conferre fuerit auſus. Facile in recidivam incidiſſet, cui infirmatis adeo viribus, non æque par fuiſſet ac ante. Nudiusquartus demum compellandi poteſtas facta. Deque præſtantiſſimo Kypero, gratus ei ſermo noſter fuit. Jam antea de hoc locutus ſum, cum Conſularium duobus, vel tribus; ſed negabant ſibi conſtare de eo, quod putabam. Refricavi eis memoriam eorum, quæ ſemel iterumque acta eſſent, de advocando Medico & Botanico. Nec abnuere illi utiliter de eo poſſe cogitari; ſed putabant quiddam eſſe, quod hoc tempore prævertere oporteat. Et hoc quale foret retulerunt. Quamquam ſatis id per me intelligerem. Pertinet autem ad Juriſconſulti profeſſionem. Ac ſimilia dicere Ampliſſimus Schapius, ſed prolixè quædam addebat, de affectu ſuo erga Ornatiſſimum Kyperum. Satis vidi, non per eum ſtaturum, quo minus, vel Leidæ, vel apud nos ejus ratio habeatur. Putavi mei muneris eſſe, ut tam bene affecti amorem, magis etiam accenderem. Itaque multa retuli, de Eruditione, quam ex Commentationibus illius perſpexiſſem: Etiam in Chymia, quam ego ſcientiam, ſed ſic, ut Antiquis etiam ſuus conſtet honos, magni ſemper feci. Sed-enim Conſul Schapius ea reſpondit, unde cognoſcerem ſe non eſſe hujus ignarum. Ac benignè adeo dimiſit, ut facile viderem, ſi per alios non ſteterit, plurimum in eo reponi fiducia poſſe. Equidem certi nihil habeo promittere, eo minus, quia hoc habent ferè urbis noſtræ Proceres ut diverſa eorum ſint ſtudia, ac putent præterea nihil maturandum, an feſtinandum dicam? Propè quaſi ex Lentulorum eſſent familia, quales etiam Auſtriacos magis quam Heroas Gallos eſſe ferunt. De me interim ita habe, me nulli defore occaſioni, quin eam arripiam, ut ſi poſſim, perficiam quod velles. Atque id quidem Clariſſimi Kyperi cauſa, quem jure æſtimo, tum in tuæ ſpem gratiæ, cujus ergo, nihil non velle debeo. De rebus meis poteram fortaſſe aliqua addere, quamquam minuta, ut omnia ſunt mea; ſed cultore tui nominis, ac penè dixerim numinis, Iſaaco filio, Leidam eunte, malui ex ipſo omnia à te cognoſci.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvi.
v. Id. Feb.

DXXV.

Ampliſſime ac Conjunctiſſime Adfinis,

PUtavi ob arctiſſimam Conjunctionem noſtram, hoc mihi agendum, ut ex me potius, quam aliunde cognoſceres de obitu filii mei Matthæi, quem xx. Martii morbus (maximam partem veternus erat) abſtulit mihi, intra quatriduum, quo lecto adfixus fuit. Biduo jam ante, tale quid mihi præſagiebat animus, cum in menſa mea referret, ut, dum aſſiduus eſt in geſtis Dominæ Jacobæ deſcribendis, frigore ſæpius horridiuſculo corriperetur. Sic res ſunt humanæ. Mihi eſt animus cum bono Deo, qui tot adverſa pertuli, hoc quoque forti animo perferre. Et ut melius poſſim, amicorum me precibus commendo. Scio non defore, qui ambiant apud Illuſtres D. D. Ordines Hiſtoriographi Officium. Equidem non poſſim dicere me alterum huic muneri ſcire magis idoneum fratre ejus Iſaaco; de quo plura dicerem niſi filius foret. Et poſſet ille una munus Geographi Ordinum implere, quod olim ſuſtinuit Philippus Cluverius. Solum terret quod multum mihi laboris fuerit exhauriendum, priuſquam id obtingeret Matthæo noſtro, ut Hiſtoriographum facerent Proceres noſtri. Sed fit etiam, quod cum moleſtia fit. Decretum per otium de hoc agere cum Ill. & Ampliſſ. Wittio Cognato, quem ſcio ita eſſe animatum, ut nuſpiam paſſurus ſit operam ſuam claudicare. Et fortaſſe è re fuerit, ſi rei iſtius non fuerit ignarus. Nam facile ob tingeret, ut aliquis cogitationes, & molimina mea, quæ cum uno duntaxat Dubletio communicavi, obturbare

turbare conetur. Hæc ergo nunc raptim adeo, ut vix ſciam quid ſcribam. Sic undique interpellor; & tamen non dimittendus erat inanis nuncius, qui hac hora ad vos contendit. Salutem uxori ac liberis, nec minus Ampliſſimo Cognato Witio.

cIↃ IↃc xlvi. *Tuus totus*,
xxiv. Martii.

G. J. Voſſius.

DXXVI.

Clariſſimo & Præcellentis Doctrinæ viro, Dn. M. Stephano Joannis Stephanio, *Sereniſſimi Regis Daniæ Hiſtoriographo, inque Equiſtri ac Regia Academia Sorona, Profeſſori Ordinario. Soram Danorum.*

Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

TAndem læta affulſit dies, qua non dubitandum, æternùmne Cimbricæ gentis decus, Saxo Grammaticus veſter, Stephanii mei popularis ſui beneficio, ſanus, bonâque corporis habitudine, pereruditо etiam Commentario auctus, illuſtriorque, ac verbo, ut dicam, omnino ejuſmodi, qualem hactenus deſideravimus, in lucem, manuſque hominum elegantiorum venit. Exprimere non poſſum, quam bene mihi de te ipſo, de gente veſtra, deque univerſa Republica literaria meritus videaris. Deus plurimos tibi annos largiatur, ut melius meliuſque mereri poſſes. Quamquam tantum effectum tibi, ut ſi vel brevi (id ne benignum numen ſirit) humanitus aliquid triſtius ſubeundum foret, ſic quoque æternum, ut in te Saxo, ſic tu in Saxone tuo ſis victurus; nullaque dies ſit deletura beneficium utriuſque veſtri. Si ante annum habuiſſem hos labores tuos, crebrius nomen tuum legeretur in opere noſtro de Vitiis Sermonis: in quo videbis aliquando etiam ad partes advocari Suenonem tuum. Scio, quod mitto ἀντίδωρον impar eſſe tuo. Sed ut quomodocumque æquarem, volui addere libellos duos de ſymbolis, unum alterum, de genere atque annis Chriſti. Nihil opus rogare, ut boni conſulas. Novi enim quanti me meaque omnia ſoleas æſtimare. Nec impedio, quo minus deinceps etiam huic indulgeas errori tuo. Illud vero impenſiſſime rogo, ut pergas eruere, inque apertum proferre alios etiam rerum Danicarum Scriptores, imo & quæ noſtro ſæculo, quæ feliciter, quæ ſecus contigere, ingenii, doctrinæque tuæ penicillo poſteris prodas. Nolim tamen in hoc rogando te longo uti ſermone, quia non dubito quin quotidie illud à te poſtulent, atque exſpectent, viri & Illuſtriſſimi generis, & maximæ in Dania veſtra auctoritatis; quorum præcipue valere apud te voluntas debet. In ſtudiis gravi hac ætate, præſto quantum poſſum: pluraque poſſem, ſi memet corona illa adhuc cingeret octonum Liberorum, qua me beatum Leidæ noviſti. Nunc ad meliores ſedes, Deus tranſtulit univerſos, excepto Iſaaco Voſſio J. C. quem confido brevi multa publico daturum. Is filiorum erat natu minimus, uno dempto Gerardo, cujus Velleium, & alia quædam videris fortaſſe. Nolo triſtibus illis diutius immorari. Plurima ſalute impertias egregios viros, & mihi caros Collegas tuos, D. Laurembergium, & D. Eraſtium. Addo & optimum, & cordatiſſimum, D. Meurſium, cum filio, filiaque.

Amſtelodami, xi. Jun. cIↃ IↃc xlvi.

DXXVII.

Nob. Baroni Herbert.

Illuſtriſſime D. Baro,

SEro reſcribo ob mortes meorum; unius natu maximi filiorum Franciſci, *in* Curia Hollandiæ & Zelandiæ Advocati; Alterius natu proximi, Matthæi, Illuſtrium earumdem Provinciarum Hiſtoriographi, & Amſtelodamenſis Reip. Bibliothecarii: cujus fortaſſe Annalium libros xv. videris. Itaque nunc Liberorum mihi nihil, præter Iſaacum, qui paucos ante menſes, Ignatium genuinum edendo, benè bonis de Eccleſiæ meritus videtur. Quippe antea nonniſi Latinè exſtabat, idque Reverendiſſimi Armachani Antiſtitis beneficio. De præclaro opere tuo, ſæpius cum Typographo ſum collocutus; tardiùs autem reſponſum accepi: in cauſa erat, quod nunc in edendis libris ſint difficiliores, propter motus Britannicos, & Germanicos. Iſtis enim terris immane quantum hinc librorum diſtrahi ſolet. Nunc aliter eſt ob cauſam quam referebam. Quæſivi tamen quantum exigerent, tuis ſi ſumptibus prodiret. Blauwius qui mea excudere, nec ſemper tamen ſolet, paratum ſe poſt ſex menſes prælo committere, idque impenſis ſuis, dummodo ipſe centena exemplaria emas, & pro quoque ſeſquiflorenum Hollandicum, ſive

xxx.

xxx. ſtuferos noſtrates, perſolvas. Sed editurus aiebat forma ac Typis quibus opus meum, de Theologia Paganica, & Philoſophia Chriſtiana, lucem videt. Ambigebat quid diceret, ſi Typis tam grandibus excuderetur, ac tua illa præclara de Veritate, ac errorum cauſis. Uſque adeo nunc prælum ejus diſtinetur multis, ac ante id, quod dixi, tempus, ordiri Editionem non poſſit. Interea temporis, & à te reſponſum expectabo, & ipſe ſemel, iterùm, ac tertiò, fortaſſe perſcribam, quid cenſeam de iis, ubi aliud tibi videtur. Nunc ſolùm ſignifico, ita me animatum eſſe, ut non arbitrer aliquem mortalium minus moveri ob diſſenſum alienum. Perplacet, quod mihi, & aliis ſæpius referebat ſocer, ſummus vir Franciſcus Junius: Sic ego, ſic ille; eruditi viri diſpiciant, quid melius ego, quid rectius perſpexerit alius. Imprimis hoc propter Druſium dicebat, ſubinde aliquid affectui indulgentem, virum interim Hebræis literis pereruditum, & aliquid obſervantem, alteri inviſum. Nempe aliquid ſinguli videmus; nemo omnia: ſed quidquid ſinguli valemus, in publicum proferamus, ut penes poſteros judicium ſit, quibus eo facilior erit delectus, quò candidius quiſque expoſuerimus, quid nobis videatur. Sæpe veritas è Democriti puteo difficulter educitur; ut multorum manibus, atque opera opus ſit. Interea quia ſic poſcis, non defugiam laborem perſcribendi minutatim de nonnullis, ubi diſſentire videamur. Et quia longioris ea res operæ ſit, ſi non unis, pluribus id literis faciam. Noli enim uſpiam, ab tam illuſtri viro, ejus ingenii ac doctrinæ, quicquam à me deſiderari. Sic planius erit, ubi mihi perſtet animus, ubi aliquid à te commodius dictum putem, ubi ſtatuam facilè per ſe conciliari, quæ pugnare videantur. Et tibi quoque hoc opere inedito, & mihi parte commentationum alterâ, corrigendi aliquid occaſio dabitur. Si hic excudi velis, & id neutiquam poſſit fieri, ante menſes ſex: ſalvis ac ſoſpitibus nobis, abundè temporis erit, de variis diſſerendi per literas, quia coram non licet. Utinam vero brevi aliquid cognoſcerem de Alcyoniis Britannicis. Neque id tam dico mei cauſa, quam amore Regni antehac florentiſſimi. Nec tamen peccem, ut arbitror, ſi minus diffitear, agi etiam ex minuto rem meam. Nam jam menſes ſunt quindecim, quo nihil ad me redit ex præbenda, ut vocant, Cantuarienſi. Nihil gratius facere poſſis, quam ſi ſic res ferant tuæ, ut commendatione tuâ, non ità ſpiſsè procedant res noſtræ. Præſertim, cum rebus, licet turbatis, grande non ſit exſolvere quod debeatur, ſingulis enim annis, non ultra centum libras ſterlingicas percipio. Nolui tamen moleſtiam ullam faceſſere, ne videar in nugis noſtris, tanti Herois operâ uſpiam abùti: Et tamen hominibus noſtris non videor indignus, cujus ratio aliqua habeatur, qui nihil niſi aſſiduè pro Britanniæ bono preces fundam, & ſupra, quam ætas ſinat, deſudem, pro Rep. literaria, inque ſtudiis omnia non tam metiar profecto commodo meo, quam Eccleſiæ Chriſti. Abſque eo foret, multis partibus unctiores forent res noſtræ. Deus Opt. Max. diutiſſime Te ſalvum ac ſoſpitem, Illuſtriſſime Domine, conſervet.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvi. Poſtr. Id. Jun.

Illuſtriſſimæ dignitatis tuæ Cultor æternum,

G. J. Voſſius.

DXXVIII.

Reverende idemque Amiciſſime Croci,

QUanquam in ſcribendo aliquanto ſim negligentior; non tamen ſi quis è nobis hinc ad vos eat, cum ſine meis ad te literis dimittere ſoleo. Quare & conſuetudinem hanc nunc retineo, redeunte ad vos Neumanno, Juvene, & probo, & perérudito, & utroque nomine hominibus doctis acceptiſſimo, ante omnes τῷ πάνυ Salmaſio: qui & aliquando eum per literas mihi commendavit. Quamobrem confido ei nuſquam defore, tuum, & aliorum præſtantium hominum favorem, ſi qua in re eum fortaſſis deſiderabit. Audio, gaudeoque omnia apud vos jam quieta eſſe & tranquilla, poſtquam abiit Doct. Combachius. Equidem hæc Alcydonia, non diuturna modo, ſed perpetua vobis eſſe velim. Sed quoties malos, pravoſque hominum mores cogito, non poſſum mihi aliud perſuadere, quam nonnullos homines, qui niſi nocerent, morerentur, ubi qualiſcumque Dux obtigerit, redituros ad ingenium, velut anus ad armillum. Multum tamen bonæ ſpei habeo, in Procerum veſtrorum prudentia; qui non ſinent hujuſmodi, cum urbis, atque Eccleſiæ malo, turbare, & cum ratione inſanire. Edidi aliquot ante menſes tomum priorem de vitiis ſermonis: quo operam dedi, tum ut caſtigatior ſit ſermo, puriorque, tum etiam ut ſemi-barbari illi, qui poſt irruptiones Gothicas, atque alias, Romanum Imperium tenuere, melius ab hominibus non ineruditis, intelligi poſſint. Etſi vero ſciam non ferre tua tempora, ut illis legendis vaces; volui

tamen

Digitized by Google

tamen ut videres, quia indignum amicitia noſtra putarem, aliquid mei prodire in lucem, cujus non facerem te participem. Cætera, quæ ad me, & alios noſtri ordinis, his in locis pertinent, & præterire nunc animus eſt, quia melius, certiuſque, ex Neumanno cognoſces, qui viva erit Epiſtola. Et ſanè gaudeo eum potiſſimum ad vos ire, cui & noſtri Gymnaſii, & Leidenſis Lycei ſtatus eſt cognitiſſimus. Etſi enim mihi longe eſt jucundiſſimum, per literas colloqui tecum; tamen vel inertia quadam, vel ob aſſiduas occupationes, quodammodo, lætor, ſi in ſcribendo liceat eſſe breviori. Salutabis plurimum Clariſ. Dn. Wittium, quem amo, & æſtimo, nec ejus memoriam deponam. Deum rogo, ut utrumque Veſtri, diutiſſimè conſervet, cum familiæ, tum imprimis Eccleſiæ bono.

Amſtelodami, *Nominis tui cultor,*
cIↃ IↃc xlvi.
Prid. Id. Jun. G. J. Voſſius.

DXXIX.

Antonio Matthæo, J. C. Gerardus Voſſius, *S. P.*

SÆpè mihi, ſumme vir, jucunda obverſatur memoria ejus temporis, quo clariſſimus ſocer tuus, atque ego, morum ſimilitudine conjunctiſſimi, amicitiam colebamus, uſque ad ejus extremum vitæ diem. Nec illius me temporis oblivio cepit, quo & tu atque ego, alter alterum coram amplexi ſumus: cujus ego, tum doctrinam ac virtutes, amare & æſtimare didici. Nec ſcio utrum magis, talem tibi ſocerum, an illi talem generum gratularer. Eo impenſius gaudeo, tam bellam mihi oblatam eſſe occaſionem, teſtandi affectum hunc, ab tot annis minimè eſſe imminutum. Et qui poſſit? Cùm tua & eruditio inſignis, & virtus eximia, quæ ſola mihi amorem mereri, in noſtri ordinis hominibus ſemper viſa ſunt, quantùm dies accrevit, tantùm doctorum judicio, teſtatiora ſunt cunctis. Quocirca cum unico uxoris meæ fratris filio, optimè conſultum vellem, non aliud potui in animum inducere, quam ut eum tibi de meliore nota commendarem. Quem eo gratiorem fore confido, quod & bonarum ſit literarum amantiſſimus, & probitate ac modeſtia egregius, & juris ſtudio biennio jam in Academia vacarit, quæ quondam tantopere, magno Parente tuo poterat gloriari. Sed exiſtimavi, quod non poſſit Parens, ὁ μακαρίτης, id poſſe apud Ultrajectinos tanto Patre natum, non minorem filium. Quocirca author, nec ſolus tamen fui, ut ad vos potiſſimùm ſe conferret, & quæ juris ſtudio hactenus deeſſent, ea ſuppleret de pectore tuo Papiniaueo. Nec dubito, quin longe ſit futurus gratiſſimus, non ſolùm, quia ſic erecta ejus indoles mereatur, ſed quia natus ſit magno ſanè viro, & præclare de Eccleſiis noſtris merito. Eſt enim Franciſci Junii, nobilis viri, ſed nobilioris Theologi, ex filio natu maximo Nepos; quem nunquam familiæ indecorem fore confidimus. Solum rogo, idemque facit mecum Conjux, facit Juniana omnis familia, ſic illum complectaris, ut ſtudia ejus quamplurimum tibi debeant. Vale, vir maxime, & qui amor inter ſocerum, & me fuit; is deinceps eſto inter te, meque, atque etiam duret inter liberos noſtros. Quid enim pulchrius? quàm, ut junior ille Iſocrates olim ad Demonicum ſcribebat, ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.

Amſtelodami, *Tuus æternum omni officio,*
cIↃ IↃc xlvi.
Prid. Non. Jul. G. J. Voſſius.

DXXX.

V. Cl. Guinando Rutgerſio, Ger. Jo. Voſſius *S. P. D.*

QUod tu, uxor, generque, cum filia benè valetis, equidem gaudeo; ego mediocriter valeo, quod de uxore non poſſum dicere; atque ad ejus adverſam valetudinem accedunt, quæ non muliebrem modò, ſed & virilem conſtantiam poſſent expugnare; imprimis mortes duorum filiorum, qui ætate exſuperabant cæteros: Ii ſunt Franciſcus Juriſconſultus, & Matthæus, Ordinum Hiſtoriographus, quorum uterque intra ſemeſtre proximum exceſſit. Cùm octonis liberis Amſtelodamum veneram, unica nunc proles ſupereſt: utrùm vero hanc etiam terræ ſim daturus, an potius velit Deus, ut unus filiorum ſuperſit, qui ubi fatalis illa hora advenerit, oculos mihi claudat, id cum Horatio dixerim, *ſcire nefas:* quandoquidem, ut ait idem: *Prudens futuri temporis exitum caliginoſâ nocte premit Deus.* Noli autem propter tot adverſa putare, ſic me iis premi, ut officio deſim. Propè enim nihil remitto à veteri labore, licet ſeptuagenarius: Quia tantò ſum temporis avidior, quantò citiùs mihi ejus rationem reddendam video. Sed mihi multas bonas horas auferunt tum amici, tum qui vicinis, vel remotis

motis etiam è terris ſalutatum veniunt. Si tam ſtultè ſaperem, quam Plautinus ille miles, nec meo me pede metiri didiciſſem, poteram fortaſſe ſuaviludiis quibuſdam fidem habere, qui mihi ſimilia his conquerenti, ridiculè reſpondebant, Nimia eſt miſeria, Doctum eſſe hominem nimis. Sed mittamus affanias. Ego propter crebros adeo viſitantium acceſſus, non poſſum ſic limare mea, ut eruditæ caveæ uſquequaque ſatisfaciam. Ac propterea, ſæpè receſſum aliquem opto, qualis ille in quo nunc degis; abſque eo eſſet, quod Miles ſæpè incommodat: ut mihi narrant, qui tuas mihi literas reddiderunt. Mitto nunc ad te iv. Tomos operis noſtri de Theologia Gentili, & Phyſiologia Chriſtiana. Quatuor ſuperſunt, qui quando lucem ſunt viſuri dicere nequeo. Ita multa ſunt, quæ forſitan prævertent. Miraberis fortaſſe, cur non miſerim prius, ſed cum Clero dicaſſem Anglicano, tam multa eò exemplaria mittere neceſſe fuit, ut non potuerim amicorum multis donare, quibus antehac ſoleo. Quid Amicos dico? Negavi etiam Liberis, quia nullum ſupereſſet, præter unicum, in quo novas curas annotarem. Sed poſtquam intellexi, tanti tibi eſſe noſtra, ut pretio tuo emi velis, emere ipſe malui, quam ut tu nummum impenderes. Præſertim cùm non indignum ſit homine Theologo & Philoſopho argumentum, ut planè confidam, non diſpliciturum. Sanè à ſummis viris ac ſtudiorum principibus benigna ſatis judicia accepi. Operis noſtri de Natura, & Nexu diſciplinarum, vix octo, ut vocant quaterniones ſunt excuſi. Jam menſes ſunt aliquot quod operæ ceſſant: non culpâ noſtrâ, ſed quia ſcripturienti hoc ſæculo variis adeo præla diſtineantur bonis malis. Leloyherium de Spectris non vidi; ac metuo ne idem ſit ac Lu. Lavaterus, de Spectris; qui Genevæ excuſus, an. cIↃ IↃlxxx. apud Euſtathium Vignon. Forſan incideris in alicujus Jeſuitæ, vel ſimilis farinæ librum. Mos enim illis corrumpere nomina eorum, qui inter hæreticos, quodammodo familiam ducunt. In his autem Lavaterus ille, Theologus Tigurinus, Henrici Bullingeri gener; cujus ſcio varia videris monimenta: Et fortaſſe illud de Spectris. Sed hunc ab illo Leloyherio diverſum putaris. Dixi, quid mihi videatur. In quo ſi fallor, tam pereat ſuſpicio noſtra, quam extrema faba, ut in proverbio eſt. Non ignoras, ut Ampliſſimorum Academiæ Leydenſis curâ atque operâ, aliqua ſit facta medicina inimicitiis inter ſummos viros Salmaſium & Heinſium. Saltem hactenus, ut ne alter in alterum poſthac calamum ſtringeret. Sed non multo poſt Goeſii Senatoris Leidenſis (is affinis tui Heinſii gener eſt) liber in lucem prodiit adverſus Salmaſium; in quo traducit magnum illud ſæculi decus, ut merum Grammaticum. Cætera tacere malo. Quare metuo, ne incaſſum fuerit omnis Curatorum labor. Si benè Salmaſium novi, non feret hoc Heinſius inultum. Sed denuò ſe Salmaſius accinget ad impugnenda, quæ is ſcripſit, præſertim in N. T. O ſi tandem homines, in ſtudiis excellentes, condonare multa publico poſſent, nec mutuo, ſic dente genuino ſe roderent. Non modò de Rep. Literaria, ſed etiam de ſeipſis mererentur longè melius Nunc quid faciunt, niſi quod apud imperitos ſordeant, & unà ferè cum illis ſtudia univerſa? Pluribus non detinebo, partim quia jam adſunt, qui has ad te literas deferent; partim quod nolim longus videri: præſertim poſtquam ipſe adeo in ſcribendo brevis eſſe ſoles. Uxori, filio, genero, plurimam ſalutem dicito; imo & vos omnes ſalutant Conjux, & filius Iſaacus; qui annum & amplius redux ex peregrinatione, Britannica, Gallica, Italica; quibus penè quadriennium inſumſit, non ſine ſtudiorum incremento. Quod facilius perſpicies, ſi aliquando excurreris. Hoc fore adulto vere proximo, ſpem fecere illi, qui literas has tradent. Nomina adderem, ſi inquiſiſſem. Sed leve peccatum, cùm liceat mihi ſic eos apud te πειράζειν.

Amſtelodami, vi. Id. Septembris.
cIↃ IↃc xlvi.

DXXXI.

Illuſtriſſime atque Incomparabilis Salmaſi,

A Quo haſce literas accepis, is eſt Chriſtopherus Witorichius, Paſtoris Aulici in Sileſia filius, juvenis integræ vitæ, & hoc nomine acceptiſſimus bonis omnibus qui noverunt. Ante biennium mihi per literas commendatus fuit à Cl. V. Ludovico Crocio Theologo Bremenſi. Ea in urbe biennio toto ſtudiis operam dedit, inter cætera literis Græcis & Hebræis, item ſacris; ac ſub præſidio Crocii, publicè etiam in Theologicis diſputavit, &, ut intelligo, cum laude. Exinde Groeningam abiit, ubi biennio item præfuit ſtudiis filii Steinbergii, ea in urbe Doctoris, ac Profeſſoris; nec operæ filio impenſæ Steinbergium pœnitet. Felicem autem ſe juvenis hic putaret, ſi etiam apud Leidenſes, ſimilis ei poſſet conditio obvenire. Videtur pater in re honeſta; ſed plures in ſtudiis filios educat: & in afflicto hoc Germaniæ

 ſtatu,

ſtatu, non idem poteſt quod olim. Optaret igitur ut filius ſuus ſucco ſuo in externis Academiis poſſit aliquantiſper vivere. Equidem vix video, quomodo magnopere, non dico conſilio, ſed auxilio ei hac in re eſſe poſſis; ſed obnixè à me petiit, ut ſe tibi commendare vellem: & idem fecit natus ex conjugis fratre Franciſcus Junius Franc. Nep. qui eum Groeningæ novit familiariter, eo quod noſter hic ſub Steinbergio juri operam daret, & Wittichius iis ædibus degeret. Hæc pluribus expoſui, ne ingratum foret, ſi quem commendarem in negotio, ubi parum fortaſſe operâ tuâ poſſis, vel ſaltem non ſine damno ſtudiorum, quibus ob commodum publicum imprimis conſultum volo.

cIↃ Iↄc xlvi. *Tuus ut ſuus*,
vi. Id. Septemb.

G. J. Voſſius.

DXXXII.

V. Cl. Juſto Lyræo, Ger. Jo. Voſſius. *S. P. D.*

NON eſt nobis, V. Cl. nuper notitia, ut ſuam cum Menedemo nuncupat Terentianus Chremes: ſed vetus adeo, ut penè annos expleat Jubilæi; quem Iſraelitis ſuis conſtitiſſe ſepties ſeptenis annis. Quæque in adoleſcentia vix aliud, quam Notitia dici meruit, ea firmatiori ætate, Amicitiæ ſibi nomen vindicat; præſertim poſtquam amorem uterque noſtrum hoſpitali etiam teſſera obſignavimus. Eo fidentius hoc literularum ad te exaravi, quo commendarem nobilem adoleſcentem Franciſcum Junium, ex uxoris meæ fratre natum. Et quomodo non grata eſſe ejus commendatio poſſit, cùm tanto apud te in pretio fuerit ſemper magnus Avus, communis præceptor? Quod non exiſtimo tecum dicere poſſe quemquam Collegarum. Quantum enim ex ætate eorum colligo, extincto demum Junio, in Leidenſe Lyceum advenerunt. Arbitror etiam aliquid tibi notitiæ interceſſiſſe cum adoleſcentis parente, Joanne Caſimiro Junio, viro & optimo, & doctiſſimo, jam ante annos LV. Condiſcipulo meo, ac quinquennio poſt, ut arbitror, etiam tuo. Hæc vel ſola poterant amorem noſtri Junii conciliare apud te; ſed magis illud, quod ingenio, doctrinâque valet; ac modeſtia eſt ſingulari; quæ ubi abeſt, non genus, aut proavos multum moror, ne doctrinam quidem. Hæc ſæpe illi inſtillare ſoleo: ſæpius etiam facturus, niſi ſic natus, ſic educatus, ſponte virtutis viam calcaret. Quamobrem ſic planè perſuaſum habeo, ſi qua in re fortè egeat conſilio, aut auxilio tuo, nunquam te ei defore, vel Juniani nominis, vel noſtri etiam causâ. Ego te, uxor uxorem, imo uter utrumque veſtri plurimum ſalvere jubemus.

Amſtelodami, cIↃ Iↄc xlvi.
vi. Id. Septembris.

DXXXIII.

Clariſſimo Joanni Sadlero.
Londinum.

Vir Eximie,

EGI antehac gratias pro egregio erga me affectu, nec inſigni minùs operâ tuâ. Denuo ago, pro meritis inde conſecutis, quæ fusè mihi expoſuit ornatiſſimus Hoofdius; nec verbis modò enarravit, ſed re ipſa comprobavit. Annumeravit enim mihi per fratrem octoginta libras ſterlingicas, quas difficili adeo tempore adhuc, & fortaſſe deſiderarem æternum, abſque te fuiſſet. Atque idem bene ſperare juſſit de cætero. Tantum ſibi in poſterum etiam promittebat, de amore tuo, atque innato illo ardore bene faciendi omnibus, præſertim quos literarum ſtudia commendant. Atque idem Hoofdius, apud me deprædicabat affectum ſummi viri, Domini Oliverii Sancti-Joannis, & cùm aliis dotibus magni, tum in ſtudiis noſtris nullo inferiori Joanni Seldeno. Equidem veſtrorum in me meritorum magnitudinem quoties cogito, tantum eſſe video, ut ſi effari coner, cogar obmuteſcere, neque aliud ſim facturus, niſi ut Poetæ loquuntur, *Divinitus ora mihi dentur dena, ac linguæ decem.* Et tamen aſſiduè hæc animo meo obverſatur cogitatio; ut aliquo monumento, qualiſcumque ingenii, ac doctrinæ noſtræ id ignorare non ſinam nepotes noſtros, & qui ab his ſequentur. Neque id mihi operoſum erit, qui totus ſum in limandis veteribus laboribus; ſed hactenus ineditis, numero tam multis, ut contendere poſſint cum iis, quæ hactenus è noſtris lucem viderunt. Interea valde animo ægrè eſt meo, quòd non deſunt, qui homulum hunc, tam amantem florentiſſimi quondam Regni Britannici inſimulant; quaſi cum magno Heroe, his terris conſilia capeſſam de iis, quæ ad ſtatum regni pertineant veſtri: Quaſi item in Remonſtrantium militem caſtris: liceat dicere illud Lucilianum, *Pergula Pictorum, veri nihil, omnia falſa.* Aſſiduè preces fundo, pro

pro bono Britanniæ, paceque Regis & Procerum. Nec verbum ore excidit meo, unde, qui verum amet, culpare poſſit. Neque unquam ſacra Remonſtrantium accedo, vel ab annis xxv: ſed ſola eorum, quorum publica ſonat in Templis noſtris Doctrina. Quibuſcum ſolis menſam etiam Dominicam frequento. Nec aliter his terris dicet quiſquam. Arctaque mihi familiaritas, etiam literarii commercii, cum omnibus penè Theologiæ Doctoribus, in Academiis, & Illuſtribus Gymnaſiis Belgicæ-fœderatæ. Ut ſatis dicere non poſſim, unde Opiniones adverſæ. Equidem ſoceri, & Præceptoris Franciſci Junii ſententiæ inſiſto, vitamque æmulor, quantum poſſum, & liberis ejus exemplum ob oculos ponere non deſino. Plura in re fortaſſe ſupervacua non addam: ne præter morem id faciam, qui parcus verborum eſſe ſoleam. Salutem plurimam dicerem, à Clariſſimo Viro, communi amico, Joanni Pellio; ſed ut noſcere te jam arbitror, is Amſtelodamenſe Gymnaſium commutavit Bredano, ubi Philoſophiam ac Matheſin docebit. Mallem hic doctiſſimi viri amicitiâ frui; nec tamen conſilium ejus damnare audeo. Planè enim confido, melius illi iſtic fore, favore Illuſtriſſimi Arauſionenſium Principis, intelligentiſſimi, quantum Matheſis valeat in re militari.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvi. xvi. Kal. Octob.

Tuus totus,
G. J. Voſſius.

DXXXIV.

Merico Caſaubono, Iſaaci *Filio*, G. J. Voſſius *S. P. D.*

Reverende ac Clariſſime Vir,

REdeunte ad vos Hoofdio noſtro, committendum non putavi, ut ſine meis ad te literis abiret, præſertim cùm tam multa mihi retulerit de affectu erga me tuo. Equidem ſemper de eo fui perſuaſiſſimus; ſed tamen juvat hoc ex illo etiam cognoſcere. De rebus meis quid ſcribam, aut non ſcribam, ipſe vix video. Nam mallim lætiſſima quæque referre, ut communia gaudia gaudeamus. Nunc pleraque omnia triſtia. Ut de valetudine uxoris perpetuò adverſa: deque mortibus duorum filiorum, unius Franciſci, Juriſconſulti, alterius Matthæi illuſtrium Hollandiæ ac Zelandiæ Ordinum Hiſtoriographi, ac Præfecti Bibliothecæ Amſtelodamenſi. Prior unicam, alter geminam prolem reliquit. Atque hujus tomus quartus jam excuditur, quo perſequitur res Comitis Jacobæ Bavaræ: in qua Bavari præeſſe Hollandiæ deſierunt. Exinde etenim tranſlatum imperium ad Burgundos, uti inde ad Auſtriacos. Cum autem volumen hoc conſtet libris quinque, ſolum quatuor abſolvit Matthæus, quintus addetur ab unica nunc prole Iſaaco J. C. quem fortaſſe ante quinquennium videris in Anglia. Exinde Gallias, & Italiam triennio luſtravit, magno cum ſtudiorum fructu. Vix dicere poſſim, quam multa optimæ notæ, hactenus ἀνέκδοτα attulerit. Quorum alia poſt alia lucem videbunt. Prævertet tamen Geographia Ptolomæi, quam cum variis MSS. contulit, & innumeris pene locis caſtigavit. Fortaſſe de his antehac quædam ſcripſi. Deum rogo, ut propediem ex te lætiſſima intelligam de rebus Britanniæ compoſitis. Vale, vir eximie, & cum lectiſſima conjuge, plurimum à me, uxore, ac filio ſalve.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvi.
xvi. Kal. Octobris.

DXXXV.

Cl. Viro D. Mareſio. *Groningam.*

Reverende & Clariſſime vir,

VAldè capior Theologia tua ἐλεγκτικῇ, opere docto & laborioſo: ut de Nepotis Chronicis judicabat Catullus, videlicet (lubet alterius vatis verſiculos παρῳδιάζειν)

Gallis ingenium, Gallis dedit ore diſerto
Sacra Thalia loqui.

Itaque quantum ſpiſſæ occupationes ſinunt, valdè eo me oblecto: multumque eo nomine debere me tibi fateor, quod muneri miſeris, offerendum manu amicâ Hottoni, optimi virorum: ſpero me propediem poſſe ἀντίδωρον mittere: ſed argumento diſpar. O utinam non ſic diſtringerer, ut ſacris etiam poſſem manum addere extremam: quorum notitiâ ut longe vincar, haut minus tamen capior fortaſſe, quam præclari ordinis veſtri quiſquam. Crede enim mihi, eximie Mareſi, vita mihi eo in jucundior, quod ſic à melioribus avocer, & valetudine uxoris, & adverſis multis, & aſſiduis undique interpellationibus. Et facilè me id puto poſſe perſuadere, qui ſine dubio doles, ereptas tibi ab aliis bonas horas, quas adverſus communem hoſtem maluiſſes impendere. Interea multum gaudeo, non tantum in animo tuo quicquam valuiſſe moleſtiarum, ut propterea careremus Elenctica tua Theologia, quæ incanis lege-

Digitized by Google

tur ſæculis. Affinis mea Junia nunquam deſinit mihi prædicare ſummam tuæ domus humanitatem erga ſe, & ſuos. Quo nomine gratias ego, & uxor, habemus quantas poſſumus. Rogo ut hunc adfectum conſerves, præſertim ſi quid valeas, pro nobis, & optime adoleſcente Franciſco Junio: quem ego penè parentis inſtar amo: non modo propter magnum avum, ſocerum, & præceptorem in Hebræis, ac Sacris meum; ſed etiam, quia virtutis via ſtrenue graſſatur ad honorem. Plurimam ſalutem Conjux uxori tuæ adſcribi petiit. Meo etiam nomine, ſi grave non erit, ſalutem dicito duobus Clariſſimis Collegis tuis, D. Withmario, & D. Paſori, quem gaudeo nunc etiam ſacrum in ordinem adſcitum.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvii. viii. Kal. Febr.

Virtutum tuarum cultor,

G. J. Voſſius.

DXXXVI.

Viro Cl. Antonio Vander-Linden, G. J. Voſſius.

HEſterno die convenere me Rabbi Manaſſes Ben-Iſrael, & Iſaacus Rocamora, natione Luſitanus, religione Judæus. Eorum hic biennio operam medicinæ dedit, illoſque in arte veſtra progreſſus fecit, ut confidat ſe non indignum ſuprema in hac laureâ. Inre tenui conſtitutus, putabat, ex inclytis Lyceis, illud ſibi diligendum, ubi minus avare nobiliſſimæ artis honori pretium ſtatueretur. Impensè mihi hunc Rocamoranum commendabat Manaſſes, vir tui amantiſſimus & in quo, ſi unam excipias Religionem, nihil requiras. Equidem (quod de paucis, non ejus modo ſectæ, ſed cæteris etiam hominibus dixero) dignum exiſtimo, quicum vel in tenebris mices. Poſcebat ille, ut literularum aliquid ad te exararem, quibus voti ſui te facerem certiorem. Nihil Religionem obſtare poſſe arbitror; quandoquidem quo tempore in urbe patria agebas Haroni Amſtelodamenſi, itidem Judæo, is honos à Leidenſibus fuit collatus. Ac memini me ex veteri Collega τῷ μακαρίτῃ Vorſtio, audire, plane in hoc negotio, haud in conſiderationem venire, quæ fidei ſunt, ſed quæ Medicæ artis; præſertim cum his terris, Judæis etiam concedatur artem eam exercere. Valdè deſidero noſſe, utrum animus tibi perſtet, de nova editione elegantiſſimi ſcriptoris Cornelii Celſi. Equidem nullus dubito, quin tuo beneficio, meliori toga prodire, celſiori etiam in loco Celſus licet poſſit collocari. De Heſychio, quæſo autem velle eximio Schotano. Sæpè me ejus commonuit filius; ſiquidem periculum videtur, ne tam longo tempore, non redeundo unde abierat, inter aves feras incipiat numerari. Id fieri nolim, neque te ſponſore tam integro, & viro, & amico, fieri æquum puto. Salutabis eum meo nomine plurimum. Uti & duo apud vos S. Theologiæ columina.

Amſtelodami, iv. Kal. April. cIↃ IↃc xlvii.

DXXXVII.

Eximio & ſummo Viro, Georgio Calixto, G. J. Voſſius *S. P. D.*

REdit ad vos ornatiſſimus Duvius; per quem ante biennium accepi tum gratiſſimas literas tuas, tum doctiſſimum reſponſum adverſus Moguntinos. Utrum gratias egerim, non poſſum certò dicere; factum puto. Fortaſſe tamen diſtulerim, ubi cognovi te ad Torunienſe Colloquium profectum; ſed ſi id minus à me factum, nunc ago; eò juſtius, quia tua omnia, ut debeo, amo, & æſtimo. Nec ſanè ex Germania quidquam huc locorum defertur, quo æque capiantur meliores animæ, ac illis ex Academia Julia. Valdè multis dolet, non plus effectum eſſe, Torunienſi Colloquio; cujus licet culpa imprimis ſit penes adverſarios, plus tamen ſperare licuiſſet; ſi ex noſtris etiam cæteri eam animi moderationem attuliſſent, quam tu cum Clariſſimo Bergio; ſed ferè ita fit, ut quod quiſque didicit retineat, ſicut claudus pilam. Pauci etiam, quid Eccleſia Catholica ſit, ſciunt, vel cogitant. Nec facilè dixero, quantum mali det Eccleſiæ antiquitatis contemptus. Utinam vero, Sereniſſ. Poloniæ Regis auſpiciis inſtaurari ſimile colloquium, ſed eventu diſſimili poſſit. Sæpius ejus rei ſpem mihi fecit Nobilis Italus, ſed Poloniæ Regi perſamiliaris. A Britannia, ut nunc ſe res habet, nihil ad hoc negotium auxilii expecto. Vellem hoc tempore, pro munere non uno, ἀντίδωρον mittere potuiſſem; ſed ut ſpero fiet hoc propediem. Variis enim prælum fervet, partim in humanis, partim etiam divinis. Quando enim ætatem cogito (jam ſeptuageſimum exceſſi) feſtinandum mihi video, ſi quid me vivo cupiam videre lucem. Deum Opt. Max. rogo, ut longam

Digitized by Google

longam ætatem, ad bene de Eccleſia merendum, largiatur tibi; ſed & Clariſſimo Hornejo, & doctiſſimo Conringio, quibus ſi meo nomine ſalutem impertias plurimam, rem facies gratiſſimam.

Amſtelodami, cIↃ IↃc xlvii.
iii. Kal. Maias Styl. Greg.

DXXXVIII.

Cl. V. Jac. Gothofredo.

Ampliſſime aç ſumme Vir,

JAM toti ſunt anni, ex quo me donaſti gratiſſimo munere, Philoſtorgium dico; qui me valde delectavit, partim quia magnam adfert lucem hiſtoriæ ſuorum temporum; partim ob ei impenſos doctiſſimos labores tuos. Non parum itaque tibi ſtudia mea debent, nec mea modò, ſed aliorum quoque antiquitatis amantium. Hactenus pro opera, ac dono, gratias egi nullas. Præter tot adverſa, adferre multa poteram, quæ me fecerint negligentiorem; ſed malo culpam agnoſcere, & tardè officium facere, quam nunquam. Nunc verò differre ultra ſi velim, nullum delicto reperire mantelum poſſim. Bella adeo ſe offert ſcribendi occaſio; eunte ad vos, inque Galliam reliquam, ſoceri mei, magni viri Franciſci Junii, ex maximo natu filio, Nepote optimo, & doctiſſimo. Rogo etiam ut ne grave ducas, de manu ejus accipere minutum ἀντίδωρον. Videlicet quæ de Arte Poetica, proximè in lucem dedi. Excuduntur præterea, quæ de Baptiſmo ſcripſi. Item de univerſis veterum ſtudiis libri pluſculi; & quædam alia quæ non ingrata fore ſpero. Mirari vero noli, ſi eodem tempore, plura diſtineam præla. Malo cum Ariſtide eſſe, ἐκ τῶν ἀκριβέντων, quam τῶν ἐμέντων· ſed iſta quæ dixi, aliaque multa, multos ante annos ad umbilicum perduxi, ſolum ſupereſt ut edantur. Nec animus eſt diu ulterius differre. Convaſare enim ætas jubet, cum ſeptuageſimum exceſſerim. Veniam interim poſtulo, ſi non omnia faciunt ad palatum tui ſimilium, quales ſanè perpauci. Eò impenſius opto, ut me porro ames, & aliquo habeas loco labores noſtros. Vale, vir eximie, & maximos viros, Deodatum, & Tronchinum, quos in Batavia ante annos xxvi. cum voluptate vidi, plurimum meo nomine ſaluta.

Amſtelod. anno cIↃ IↃc xlvii. iv. Id. Sept.

Tuus æternum,

G. J. Voſſius.

DXXXIX.

Illuſtriſſimo Celſiſſimoq; Ludovico *Duci* Gelriæ, *Comiti* Egmondæ & Zutphaniæ.

Princeps Celſiſſime,

SI prius fuerim obſtrictus Celſitudini veſtræ, quod ea dignum me cenſuerit, cui aliquid imperaret; certe nunc quam obſtrictiſſimus ſum, poſtquam video prolixam meam voluntatem, atque hanc uſque adeo imbecillem, tanta excipi benevolentia, à Celſitudine veſtra, non aliter, quam ſi quod volo, poſſem, & quod poſſem jam egiſſem. Utinam vero ſic foret! nec incomparabilis illa humanitas Veſtræ Celſitudinis, non ex benignitate tantum, ſed etiam merito ex meo proveniſſet. Quam homulus ego mihi gratularer! Verum cùm vires meæ non ſuſtineant hoc oneris, ut exſolvere valeam, quantum vellem, & deberem: gaudeo ſaltem, quod vir nobilis, Mortimerus, pro ſolitâ ſua humanitate indicarit Celſitudini Veſtræ, utcumque mihi deſit facultas, non deeſſe tamen deſiderium, & voluntatem inſerviendi Celſitudini Veſtræ. Quod vero ſtemma attinet Celſitudinis Veſtræ, ſumma enitar ope, ut ſi quis fortaſſe mortalium Ducale illud genus ignorat, deinceps videat, nulli illud cedere Principum in Orbe Chriſtiano. Quo fine Comitum Egmundanorum ſeriem ab annis plus millenis, in Originibus ſuis Batavis, referet filius meus Iſaacus. Hoc opus lucem conſpicere poſſe confido, non multo poſtquam ad nos reverſus erit Mortimerus. Id ſpero brevi futurum. Puto ope ille, & conſilio, non mediocriter nos juvabit. Deus Opt. Max. Celſitudini Veſtræ fœlicia omnia, & proſpera largiatur.

Amſtelod. anno cIↃ IↃc xlvii. prid. Kal. Octob.

Celſitudini veſtræ devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

DXL.

DXL.

Celſiſſ. Principi Ludovico *Duci* Geldriæ *ac* Juliæ, *Comiti* Egmundæ & Zutphaniæ.

Celſiſſime Princeps,

SPiſſius video procedere ſpem, quam de reditu paulo celeriori, feciſſe mihi viſus nobilis vir Dom. de Mari-mortuo. Nec ambigo quin ſic tulerint res Celſitudinis Veſtræ, ut ne reverti celerius poſſet. Dum verò is abeſt, cælator ſublimis generis veſtri, priſcorumque inſignium, eò rem perduxit, ut nihil,quantum ſciam, ultra requiratur, quam præſentia ejus viri uſque adeò ſeduli, in Celſitudinis Veſtræ negotiis, quorum non alter, his terris, ut opinor, intelligentior. Ego verò abſente eo meticuloſe rem gero. Optimè noſti, Egregie Princeps (quem non ego magis, ob ſublime genus veneror, quam proprias dotes, in his, doctrinam raram excelſi ſtemmatis comitem) quod olim dicebat Poeta Hiſpanus, non hujus temporis, quo tot annos cum gente ea bellum gerimus; ſed ille priſci ævi Bilbilicus vates:

——— ——— Peccant
Securæ nimium, ſollicitæque manus.

Itaque operæ illæ, juxta mecum, impenſæ illius operam deſiderant. Nec minus ille vel illis, vel mihi utilis fuerit aliis in negotiis ſic nati Principis. Quod non ſemel perſpexi, vel paucas ante hebdomadas, cùm Hagam-Comitis excurriſſem, atque occaſio foret, de Celſitudine Veſtra colloquendi cum aliquot viris in dignitate non exigua conſtitutis. Ages quod pro eximia prudentia expedire judicabis. Equidem ut Illuſtriſſimum Ducem horum facerem certiorem, mei eſſe officii exiſtimavi: qui æternum ero

Amſtelodami, cIↄ Iↄc xlvii. prid. Non. Novembris.

Celſitudinis veſtræ cultor devotiſſimus,

G. J. Voſſius.

DXLI.

Cornelio Tollio *ſuo*, G. J. Voſſius *S. P. D.*

DE laudibus Alexandri Mori multa à variis intellexi, ut de eruditione ejus dubitare nequeam. Utrùm vero venturus ſit, in has oras, ſi ad profeſſionem ſacram à Proceribus veſtris ſollicitetur, nondum dicere poſſum, ſed paucis diebus, vel ego, vel filius, ſuper eo reſcribet. De Plutarchi mente in Sympoſiacon, primò gaudeo te laborare. Nempe nondum ſcis mores amantium, nec hac ætate multum noviſſe attinet. Diſpar mei ratio, qui bis amavi. Non ſoleo ego mea profundere; ſed quo tempore amatoribus accingebar, cogebar, ne tenacior audirem, nunc erga famulos, nunc alios etiam liberalior eſſe, quam conſueveram. Marſupium mihi vel apertum ſemper, ad dandum aliquid, vel ſaltem non aliter conſtrictum, quam nodo folii Porracei, ſcis iſtiuſmodi folium, quam tenue ac fragile ſit: ut nihil referat ſitne crumena aperta, an folio ejuſmodi nodata; ſic proverbiale illud dictum etiam cepit Cœlius Rodiginus lib. XXIX. Antiqu. Lect. cap. XVI. Nec ſanè aliter Plutarchus capi poteſt. Hoc abundè diſces, ubi tam ſerio rem ages inter Virgines Belgicas, quam hactenus feciſti inter Virgines Muſas. Nob. & Ampliſſ. Wiinbergio, uti & Clariſſ. Doct. Valkenirio, plurimam à me ſalutem dicito.

Amſtelod. cIↄ Iↄc xlvii.
Non. Novembris.

DXLII.

Summo Viro Joanni Seldeno. *Londinum.*

Summe Vir, & cui in ipſo literarum initio ſic animo dictante profiteri cogar, plurimùm me debere.

QUI haſce tradet, eſt is ampliſſimus Petrus Grotius, filius Illuſtriſſimi, Reginæ, regnique Seciæ ad Chriſtianiſſimum Regem Legati, dum viveret, Hugonis Grotii, mihi à pueritia ejus, ob præclaras animi dotes, longè chariſſimus, nunc Sereniſſimo Principi Bohemico Philippo à Conſiliis. Ac ſcio, hoc lubentius conſpicies, quod undecumque maximus parens, te, tuaque omnia, cujus ego auritus teſtis eſſe poſſim, ſemper fecerit maximi; etiam poſtquam avidè hauſiſſet, quæ eruditè adeo de Mari clauſo repoſueras. Nimirum ſic animi ſunt illorum, quod de meliore luto formatos aiunt; ut diſſentire inter ſe poſſint, ſalvâ amicitiâ: præſertim ubi utrimque ſtimulantur, patriæ commodis. Hoc igitur in Britanniam tendente, fortaſſe ob Principis ſui negotia; committere non potui, quin nuperum animi mei fœtum, Commentarium videlicet de re Poetica,

tica, ad te, ut oportuit, tranſmitterem: Non quaſi putarem, tantum tibi ab rebus tuis privatis, longéque minus à maximis Regni negotiis, otii eſſe, in hoc tempore, ut talibus legendis vacare ullo modo poſſes; ſed quia tam commoda occaſione, deeſſe non deberem officio meo erga illum, cujus erga me beneficia noſſem; quæ modò Deus vitam diuturniorem conceſſerit, ne ingratus unquam poſteris videar, publicè ſtudebo profiteri. Quomodo animatus porrò etiam me, meaque tuæ benevolentiæ commendo: ac pariter tam benignè erga me affecto, præſtantiſſimo, & adeò benè apud omnes bonos audienti S. Joannio. Atque ad eum quoque literas exarare erat animus; cum ecce magnoperè avocat triſtis nuntius, de ſubito exceſſu Clariſſ. Collegæ mei Gaſparis Barlæi, contiguis ædibus habitantis: cujus numeroſæ familiæ ſolandæ vix ſufficio; ſed faciam tamen quod poſſum.

Scribebam Amſtelodami, poſtr. Kal. Jan. anni hujus cIↃ IↃc xlviii. quem tibi, regnoque univerſo, fœlicem exopto, uti etiam aſſiduè Dominum Deum precor.

Maximarum virtutum tuarum admirator, ac cultor obſtrictiſſimus,

G. J. Voſſius.

DXLIII.

Viro Clariſſimo Frederico Spanhemio, G. J. Voſſius *S. P. D.*

D. Rector magnifice,

QUid de aliis fieri cogitem, ſi mihi ipſi permoleſtum ſit, quod ſæpè vel nihil, vel tardè adeo reſpondeam ſummis viris? Nec tamen mirabitur quiſquam, qui ſciat, quantopere, dico ſingulis prope horis, ſed momentis penè ſingulis interpeller, partim ab indigenis, partim à peregrinis. Acceſſit nunc invaletudo aliqua; nec dolor exiguus ex obitu Clariſſimi Collegæ Barlæi, quæ duo & ipſa hocce quatriduo fecere, ut negligentior viderer. Noli tamen putare, quidquam mihi eſſe gratius literis tuis. Scio quippe quanto in loco Deus te conſtituerit; non modo ſi Batavam Academiam adtendam; ſed imprimis ſi Eccleſiam univerſam. Atque utinam nec te diutius funebria, nec Salmaſium fœnebria, vel hiſce ſimilia diſtineant. Hic quoque præclare, uterque de temporibus noſtris meremini; ſed ſatis datum argumento iſtiuſmodi. Magis profutura poſteris ſcio, quæ ſimilia ſint à te ſcriptis dubiis Evangelicis. Quo labore non capior modò; ſed ſatiare me vix poſſum. Hæc non ſcriberem, niſi accepiſſem, quia ſic erudita tua facundia in Orando placuit, etiam alia à te expoſci non valdè diſſimilis argumenti. Et ſanè ſapiunt quos hoc argumentum tangit. Nec enim ſciunt, qui tractare illud melius poſſint; ſed-enim exiſtimo, alia aliorum vota eſſe, qui cogitant, ſic annos ire hominis occupatiſſimi, æquiuſque eſſe, ut ne pereant tot præclarè in ſacris obſervata, ſed ad poſteros propagentur. Verùm ſermonem hunc abrumpam, ne cogar audire illud, quod ipſe multis occuper, longè inferioris argumenti, uti de Vitiis ſermonis, de re Poetica, & ſimilibus vix cuiquam alteri, quam adoleſcentiæ profuturis. Fateor, & furam præbeo, nec verbum addo. Venio potius ad Epiſtolam tuam, quæ de Moro fuit. Equidem putabam de eo non amplius cogitari; ſic videbar mihi, non malè colligere ex verbis Cl. Gronovii, qui paucis diebus nobiſcum fuit. Utcumque eſt, nihil hactenus à me pro eo, vel adverſus eum dictum, factumve. Senectus facit, ut quietis ſim amantior, quàm ut me implicem negotio, ubi illos video diſſentire, quos hactenus non ſolum amo; ſed etiam ſuſpicio. Adfuit aliquot ante dies mihi filius Geberhardi Elmenhorſtii, Patricii Hamburgenſis, viri benè de ſtudiis meriti. Abſque dubio videris ejus Apuleium, Gennadium, Arnobium, aliaque. Coluit amicitiam mecum, & quod majoris longè faciendum, cum Joſepho Scaligero, Andrea Schotto, Daniele Heinſio, Jano Rutgerſio, & quo non? Hujus igitur filius Bibliothecam paternam velit divendere: idque potiſſimum Lugduni, quia nuſpiam major numerus vacantium Theologiæ, & Philologiæ ſtudiis. Negant id fieri ſine Urbicorum Procerum conſenſu. Interim plurimùm in eo poſſe, qui Inclytæ ſit Academiæ Rector magnificus. Popoſcit igitur filius, & hæres unicus Bibliothecæ, ut vellem tribus de eo verbis ad te ſcribere; ſperat non hoc negatum ſibi iri, quandoquidem tanta patri amicitia fuiſſet cum ſummis Academiæ Leidenſis viris. De hoc dicere poterit Cl. Heinſius; cum cujus genero, Ego & Ille, de hac ipſa re, pauxillos ante dies ſumus collocuti. Si quid Heinſii operam in iſto poſſe exiſtimetur, dixit Gener ſe ei ſcripturum; ſed judicabat nihil ultra adſenſum tuum requiri, vel præterquam ut tribus verbis ſignificetur, æquum tibi videri, ut hoc permittatur, ob præclara merita Elmenhorſtii, præſertim cùm futurum ſit, bono ſtudioſæ juventutis. Con-

tinet

tinet enim Bibliotheca illa multos Scriptores præclaros; ut videre eſt ex Catalogo, quem habet Typographus La Mair. Vale diutiſſime, atque ſalve ab eo, qui æternum colet te, ob rariſſimam eruditionem, & cæteras virtutes.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlviii.
xv. Kal. Februarias.

DXLIV.

Clariſſimo Viro, Iſaaco Grutero
S. P. D.

ACcepi unas, alteraſque à te literas; quibus & tertiæ ejuſdem ex parte argumenti à Colvio noſtro acceſſerunt. Reſcribo tandem, non tam quia ſit quod ſcribam, (ſoleo autem, quoties nihil certi habeo, quod reſpondeam, ſcribendi officium differre) quàm ne te ulterius fatigem, exarandis novis Miraris fortaſſe quod dicam, non ſatis me ſcire, quid ſim ſcripturus. At quî ita eſt, cauſas accipe. Necdum à Proceribus noſtris conſultatur de alio, in locum defuncti Collegæ Barlæi ſufficiendo. Interea non exiguus eſt eorum numerus, qui id munus depoſcant. Et ſunt in his, qui jam publicè Philoſophiam ſint profeſſi, partim in Batavia, partim extra eam. Urbs hæc tres è civibus ſuis habet Artium ac Philoſophiæ Magiſtros. Nec ſolet, ſi domi parem muneri habeat, quærere alium foris, niſi forte, is albis, quod dicitur, equis prævertat. Vellem conſtaret Proceribus, quantum in Philoſophia etiam operæ ac temporis collocaris. Nunc à proſa, verſuque facundia iis notus es; ſed filius meus retulit mihi, quantum etiam laudis promereris, ſapientiæ, & prudentiæ ſtudiis. Noli dubitare, quin bona id fide, ſignificaturus ſim Conſulibus ac Curatoribus. Et tamen in tanto tam multorum ambitu, difficile ſit videre, quò maxime ſint inclinaturi. Si certiora cognoro, curabo, ut quamprimùm de omnibus, ex meis, vel filii literis, ea intelligas. Utinam prodeſſe tibi in hoc negotio poſſim: quod non tui modò causâ velim; ſed etiam optimi, & cordatiſſimi Ant. Vivieni, cujus te domeſticum eſſe ſcribis. Amo eum & æſtimo non tam, quia arctiſſima inter ejus uxorem, & meam; ſed quia non alterum novi, qui cum potius in tenebris micem: ut jam mittam magnam doctrinam, majoremque ejus amorem; qualis in paucos cadit. Salutabis illum, & uxorem lectiſſimam. Nec diffugies ſalute impertiri raræ eruditionis virum, Colvium noſtrum, cui nunc ſolùm iſthoc dicito; de Barlæi & vita, & obitu, propediem viſurum Orationem Corvini J. C. Is enim me ob invaletudinem, ac pariter Collegâ Ruſio impedito, in magna auditorum corona parentavit. Vale, Mi Grutere.

Amſtelodami, cIɔ Iɔc xlviii. Kal. Febr.

Tuus,
G. J. Voſſius.

DXLV.

Clariſſimo Viro Ludovico Crocio.

Clariſſime & ſumme Vir,

DIU eſt quod nihil ad te literarum dedi. Nimirum ingraveſcit ætas, nec imminuuntur labores, vel privati, vel publici. Præterea invaletudo uxoris, tardiorem in ſcribendo facit, & ſalutatorum nimium quantum; fœliciter aliquanto vetus Collega Heinſius, cui hoc anno, licet quadriennio me natu minori, abſtinere à publicis auditionibus. Mihi non licet eſſe tam beato: ſed neque poſtulavi unquam, quia cenſeo ſtantem Imperatorem mori oportere. Quare nec ſino claudicare munus publicum, nec quæ poſteris cudo: In quibus à noctibus ſubſidium peto. Proximè juris publici feci nonnulla de re Poetica, ex quibus libellum de natura, ac conſtitutione ejus artis nunc mitto, unà cum opuſculo de imitatione, & recitationibus Veterum. De artis præceptis, ad manum minimè erant. Libri de Poetis Græcis ac Latinis, propediem prælo parati erunt. Recuſæ etiam viginti diſputationes de Baptiſmo; quas dubitavi, an mitterem; quia pleræque omnes habentur in diſputationibus Leidæ ſuſceptis, ac Oxonii uno volumine recuſis. Miſi nihilominus, quia in his luculentam acceſſionem videbis. Et ſi prioribus malis eſſe contentus, facilè reperies, qui non gravetur loci aliquid in libris ſuis impertire. De D. Amyraldi cum Clariſſ. Spanhemio contentione ſcire te arbitror; uti & illa Mori Genevenſis Theologi, cum eodem Spanhemio. Credo jam videris Genevenſis Reip. Eccleſiæ, Scholæque teſtimonia, Moro data adverſus Spanhemium: ſunt enim in urbe hac excuſa. Quæ Amyraldus repoſuit Spanhemio, vidi quidem apud amicum; ſed in fœderata hac Belgica, unicum tantum exemplar exſtat, ab authore ipſo tranſmiſſum. Miraberis poſtquam

Digitized by Google

quam videris Non Spanhemium modò, ſed Cl. Rivetum vehementer culpat, ob literas, quas ad amicos ſcripſerat acerbius. Puto alteruter aliquid reponet; ſic ſæviunt Reformatæ Eccleſiæ Antiſtites in mutua viſcera. Nec tamen pari culpa, in diſpari cauſa. Tuam, Vir Clariſſ. in reſpondendo modeſtiam non poſſum non utroque pollice comprobare. Vellem hac in re imitarentur exemplum tuum, qui ſimiles tui Theologos tepidos appellant. Equidem & ipſe multis partibus malim talibus annumerari, quàm Zelotis quibuſdam, qui omnes ſuam in ſententiam jurare volunt, niſi convitiis, & quovis calumniarum genere malint obrui; ſcilicet hoc eſt, θεολογεῖν. Mihi perſtat animus non degenerare, ab exemplo eorum, qui rectius præiverunt; ante omnes ſoceri mei viri nunquam ſatis laudati. Ac ne putes me ſolum hîc eſſe ejus ſententiæ, ingenuè dico, magis magiſque & Proceres, & Theologos urbis laudari veſtræ, qui ἐριστικὰ illa pertæſi, modeſtè malunt ſapere: quod ſi eſſet in Britannia, non Iliada malorum, ſed ἀγαθῶν ἀγαθίδας haberemus. Intelligo in urbe Bremenſi eſſe Cl. Goldaſti Bibliothecam. Quod ſi eſt, non invitus, mei cauſa facies, vel amici hominis, qui hoc à me flagitavit, ut puero tradas deſcribendum Manuſcriptorum Catalogum, ſi conſequi poſſis, quo deinde, hîc qui ſumus, fiamus participes. Plurimam ſalutem dicito, Clariſſ. & amiciſſ. Doctori Balthazari Willio, item optimo Hermanno Hildebrando. Vale, magne Vir, & amice.

Amſtelodami, *Tuus ut ſuus,*
iv. Kal. Maias,
cIↄ Iↄc xlviii. G. J. Voſſius.

DXLVI.

Illuſtriſſimo & Generoſiſſimo Erico Oxenſtierna, *Comiti in* Zudermor, *L. B. in* Nimitho, *Dom. in* Fyholm, & Tideun, &c.

Illuſtriſſime & Generoſiſſime Comes,

Redeunte ad ſuos Gothardo Wolravio, Clariſſimi Loccenii Privigno, officii mei putavi, excellentiam veſtram facere certiorem, quomodo in hac ætate ſenili, non malè valeamus, & porrò etiam animus ſit, operam dare, ut Eccleſiæ proſimus, & Reip. Literariæ. Cujus rei geminos hoſce libellos, quos mitto, argumentum eſſe volo: Unus eſt de Baptiſmo; alter autem de conſtitutione Poeticæ, cui adjeci opuſculum, de imitatione, ac recitatione Veterum. Vides me non ceſſare. Et brevi ſpero me poſſe alia mittere; quibus prælum nunc fervet. Omninò plus prope facio, quam poſſum, quia aliud mihi perſuadere vix poſſum, quàm brevi me à ſummo Imperatore, vocatum iri in ſedes meliores. Quo ut pertingam, in eo totus ſum, ut facilius temporis rationem reddam, quod mihi divina bonitas conceſſit. Nunquam non animo meo, obſervantur Excellentiæ Veſtræ virtutes, quas miratus ſum præſens, nec prædicare unquam deſinam. Multùm optaſſem, diutius frui licuiſſet; ſed literæ ſunt, quæ abſentes faciunt præſentes. Quia igitur pedibus venire ad tam longè diſſitum non licet, à manibus præſidium petit, ad me quodammodo ſiſtendum; ſcio qua humanitate es, in bonam partem interpretaberis, hunc adſectum meum erga Excellentiam Tuam: pro qua aſſiduè vota facio, uti & Illuſtriſſimo fratre, regni negotia apud Monaſterienſes, tanta cum laude tractante, atque imprimis, magno parente veſtro; qui & inclytæ antea domui veſtræ, & maximè potentiſſimo Regno, tantum fulgoris, prudentiſſimis ſuis conſiliis attulit, ut promeritæ ejus laudes titulos omnes exſuperent.

Amſtelodami, *Veſtræ Excellentiæ, ac*
cIↄ Iↄc xlviii. *toti familiæ inclytæ*
poſtr. Id. Maias. *Oxenſterniæ, ad ſervitia omnia paratiſſimus,*

G. J. Voſſius

DXLVIII.

G. J. Voſſius, Samueli Sorberio *ſuo, S.P.D.*

NEC valetudo, nec occupationes, mi Sorberi, ſivere, ut celerius literis tuis reſponderem. Præterea ſperabam, jam aliunde tibi ſatisfactum eſſe. Tu tamen urgere non deſinis, ut facilè intelligam, mei quoque officii eſſe, ut ſatisfaciam exſpectationi tuæ. Præter affectum mutuum hoc requirit amor meus erga avunculum tuum Samuelem Petitum, qui te ſic diligit, & cui magnoperè ſit obſtrictus totus orbis literatus. De *Cynemernis* tamen, & *Trapemernis*, deque *Syphograntis*, & *Trabinoris*, nolim eſſe ſollicitus; quia Morus ipſe negat, hæc ex Latina Græcave lingua eſſe arceſſita. Meminiſti verborum, Lib. 11. *Suſpicor eam gentem* (Utopienſium) *à Græcis originem duxiſſe, propterea quod ſermo illorum, cætera ferè Perſicus, nonnulla Græci ſermonis veſtigia ſervet, in Urbium, ac Magiſtratuum vocabulis.* Solùm igitur Laborabimus de illis, quæ à Græco

 fonte

ſonte derivantur, uno alterove excepto, cujus Origo manifeſtè Orienti debetur. Quale eſt *Mithra:* ſic enim pro *Mythra* apud Morum reſcribi debet. Deum hoc ſignificari Morus ait. Nempe verò id lingua Perſica, qua Sol ſic ſignatur, Heſychio teſte. Is verò Perſis Deus, vel unicus, vel ſummus. Qua de re Lib. II. de Theologia Gentili cap. 9.

Barzanes, ex parte priori huc etiam pertinet, ſi, ut arbitror, fuerit ex בר bar, filius, & Ζὰν, ſive Ζάνης, hoc eſt, Jupiter. Ac *Bar* etiam habes in *Bar-Jeſus*, *Actorum* xiii. b. Item *Bar-Jona* & *Bartimæus*, & *Bartholomæus* ſive *Bar-Ptolomæus* malis. Ζὰν verò pro Ζὴν, idem ac Ζεὺς. Sed pro ζὰν etiam dixere ζάνης; unde hic Alexandrino Chronico, ſive faſtis Siculis, dicitur Pater Martis. Quemadmodum igitur Μασεὺς Phrygiis idem ac ζεὺς; ſic Salentinis *Marzanes*, vel potius *Mazanes*, idem ac *zanes*. *Barzanes* igitur Jovis filius: quod nomen aptè impoſitum Syphograntorum Principi, quia Reges, Principeſque, ſunt Jovis progenies, ſi non naturalis, ſaltem, ut Alexander Magnus dicebat, adoptiva. Notum eſt illud Callimachi in hymnis, Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. *Cynemernos* verò, & *Trapemernos*, non eſſe vocabula Græcis debita, indicant hæc verba Mori: *Primos quoſque dies Cynemernos ipſorum lingua, poſtremos Trapemernos appellant.* Sic enim locus is legendus non uti reperio in Lovanii editione anni CIↃ IↃ lxv. *Primos quoſque dies Cynemernos, ipſorum poſtremo lingua Trapemernos appellant*; ſequitur deinde, *quæ vocabula perinde ſonant, ac ſi primifeſti & finifeſti vocantur.* Poterat aliquis ſuſpicari *Cynemerinos* ſcribendum, quaſi eſſet à κυνὸς vocabulo, & ἡμερινὸς, ut ad caniculares dies reſpiciatur. Alterum item eſſe ab eodem ἡμερινὸς, & vocabulo τροπῆς, puta χειμερινῆς ut brumalis dies attendatur. Sed ceſſare hæc commenta debent, quando ſic voces forent à Græcis, quod noluit Morus; qui alioqui non appoſuiſſet interpretationem, *primifeſti*, & *finifeſti*. Nec ſanè explicatio iſta convenit Græcanicæ Origini. Neque aliter de *Syphogranti* & *Tranibori* nominibus ſtatuendum: quod ſi ex Græcia eſſent petita, non Græcis ea vocabulis Morus explicaret. Nunc prius dicit ſonare *Phylarchum*, poſterius, *Protophylarchum*. Inanis igitur operæ ſit, nominum iſtorum ἔτυμα vel à Græcis arceſſere. At contra *Abraxas*, non à Perſis, vel Oriente, eſt; ſed planè à Græcis; nempe ex literis Græcis, ex quibus conſit numerus ccc lxv. quot dies habet annus abſolutus, quot etiam orbes cœleſtes eſſe tradebat Baſilides hæreſiarcha Alexandrinus, qui ſub Adriano Imperatore vixit, ſeque jactabat Glauciæ eſſe Diſcipulum, qui B. Petri, Apoſtolorum Principis, interpres fuit. Hic Baſilides aiebat, ſupremum orbem cœleſtem, ſive ſupremam virtutem, ex qua progeniti ſunt Dii cæteri, *Abraxas* nuncupari, & hoc nomen dierum ccc lxv. numerum complecti. Ac poſterius hoc veriſſimum eſſe computatio oſtendit; ſiquidem

A ———	valet — 1
B ———	——— 2
P ———	——— 100
A ———	——— 1
Ξ ———	——— 60
A ———	——— 1
Σ ———	——— 200
Summa	365

Meminere Irenæus Lib. I. Cap. xxiii: Epiphanius hæreſi xxiv. Hieronymus Lib. I. Comment. in Amos. Auguſtinus, Theodoretus, & Damaſcenus, in iis quæ de hæreticorum fabulis ac ſectis ſcripſere. In gemma Fulvii Urſini erat Αβξασαξ; ſed ſic quoque idem manet numerus, quia ſolum eſt literæ ξ & σ trajectio. At apud Morum perperam eſt *Abraxa*, quia ſic ducenti anni deſint juſto dierum numero. Nunc cætera perſequamur, quæ à Græcis eſſe res ipſa oſtendit. Ordini verò literarum inſiſtam. *Achoriorum* populus Utopienſibus dicitur oppoſitus. Puto reſcribendum *Achororum*, Ἄχορος enim, *chori expers*; & Ἄχωρος, *expers χώρας*, ſive *regionis*; ſicut igitur *Utopia*, ex οὐ & τόπος, quia nuſquam eſt, ut Nuſquamiam fortaſsè poſſis dicere; ſic populus iſte, quia nulla in regione degit, verè Ἄχωρος nuncupatur. Ac ſimiliter *Ademus* Syphograntarum Princeps, cui nullus δῆμος, ſive *populus*. Aliter nempe vocem ἄδημος cepit Morus, quàm Sophocles, quando, teſte Heſychio, ei ἄδημος *abſens à patria*, ut ſic ἔνδημος opponatur. Alaopolitarum par eſt ratio. Uti nuſquam *Utopia*, nuſquam populus *Achororum*, nuſquam Rex *Ademus*, ita nuſquam gens *Alaopolitarum*: quæ vox notat cives ex nullius regionis populo. Eſt enim conflatum ex πολίτης *civis*, & ἀλαὸς, non quatenus ἀλαὸς, idem ac τυφλὸς, ſed quatenus eſt à ſτερητικῷ & λαὸς compoſitum. *Amaurotum* præcipua Utopienſium civitas, interim verò ἀμαυρὸς hoc eſt *obſcura*, quippe hactenus nulli viſa, nec videri quita. *Anemonius* Poeta Laureatus, & ob lauream typho inflatus, atque, ut Maro loquitur, linguæ ventoſæ; ſanè Homero ἀνεμώλιος, quaſi ἀνεμώνιος, ab ἄνεμος *ventus*. Anydrus eſt flumen, ad quod ſita Amauroti urbs. Uti nuſquam ea urbs, quæ ſic in tenebris deliteſcit: ſic nuſquam fluvius ἄνυδρος, ſive *aquæ expers*, quæ Græcis ὕδωρ. Nam quomodo fluvius ſit, ſi aquæ ſit expers? *Butreſcæ* Moro religioſi dicuntur, qui cœlibatum præferant Matrimonio, à θρησκεία, quo cultus ſignificatur religioſus, & εὖ ἐπιτατικῷ, ut in εὔλιμος, εὔπαις, & ſimilibus. *Butreſcæ* igitur valdè religioſi. *Hytlodæus* quia mera narrat mendacia, de Utopienſibus, ſic dictus

quaſi

quaſi *nugarum peritus*, vel *nugas edoctus*: à δαίω *diſco, doceor*, & ὕθλος *nugæ*; unde cum φλυαρίᾳ ſubinde conjungitur, & ὑθλεῖν idem ferè ac φλυαρεῖν. *Nephelogetæ*, gens fuiſſe dicitur pro qua Utopienſes bellum geſſerint contra Alaopolitas. Malim autem *Nephelogenetæ*; νεφελογενέται autem *ex nube geniti*, hoc eſt, commentitii æquè ac Poetarum Centauri, quos νεφελογενεῖς & νεφελογενέτας dixeris, quia ab Ixione ex nube geniti dicuntur. Sanè γενέτης tum parentem, tùm etiam ἔγγονον ſive *prolem* deſignat ut author Heſychius. *Phylarchus*, φύλαρχος qui & φυλάρχης, *præfectus tribus*. Ut *Protophylarchus* πρωτοφύλαρχος, *tribubus præfectiorum Princeps*. *Polyleritæ* ἀπὸ τῶν πολλῶν λήρων, quia λῆροι ſint ac nugæ quæcumque, ſive Hytlodæus, ſive Morus hoc de populo narret. *Tricius Apinnius*, quem Hytlodæus ſodalem ſuum vocat, non aliud nomen habere debuit, quàm tale. Nam uti ille ab ὕθλῳ & φλυαρίᾳ dictus, ſic hic à *tricis apiniſque*, hoc eſt, ὕθλῳ ac λήροις Martialis Apophoretorum Epigram. I. *ſunt Apinæ tricæque, & ſiquid vilius iſtis*. *Zapolitæ*, qui quingentis millibus diſtare ab Utopienſibus dicuntur, potiùs *Zapolitæ* vocandi, à πολίτης civis & ζᾶ, quod in compoſitione auget: ſicut in ζαμενής, ζάθεος, ζάπλουτος. Eſt igitur *populus civibus abundans*. Spero me iſtis ſatisfeciſſe petitioni tuæ. Niſi quod fortaſſe judicabis, ſubinde quædam feliciter minùs compoſita videri, ſi hoc pacto vocabulo interpretemur. Non diffiteor; ſed nos non poſſumus præſtare culpam Mori: ſanè ne ipſa quidem vox, *Utopiæ* ſatis commode conficta. Dequo ſi ambigis, ſponſorem pro me dabo ſummum virum Ivonem Villiomarum Aremoricum, hoc eſt, Joſephum Scaligerum, animadverſionum in controverſos Titii locos lib. x. cap. ix. ubi ſic ſcribit: *Verbum Utopia, quamquam ab ornato, & docto viro, Anglo confictum, tamen Græcum non eſt. Et qui Utopiam Græcum putant, ii quid ſit Græca componere neſciunt.* Ac memini idem à me dictum olim, in iv. Oratoriarum partitionum cap. I. Poſtremò quærebas, utrum in præfatione Mori, cùm dicitur, *Joannes Clemens, puer meus filius, an famulus* deſignetur. Plane famulum cenſeo; ſic enim Græcorum exemplo, loqui Romani ſolent, etiam antiquiſſimi, quorum eſt, *Marcipor*, pro Marci puero, hoc eſt ſervus, ſimiliaque, *Publipor*, *Caipor*, atque alia de quibus fusè dixi, Commentariorum Rhetoricorum lib. iv. cap. xii. §. iv. ſcribebam ipſis Kalendis Januariis ineuntis anni cIↄ Iↄc xliii. quem annum feliciſſimum tibi, ſtudiiſque tuis exopto. Atque idem precor, tum clariſſimo Riveto, quod tu per occaſionem ei ſignificabis; tum eximio Petito, quem meo etiam nomine, ſi quando ſcribas, plurimùm ſalutes rogo. Ipſe id nunc facere decreveram, ſed per Tabellarium non licebat. Et ſciebam te avidè adeo deſiderare reſponſum noſtrum, ut malis literas ad avunculum differri, quàm ut propterea injiceretur mora epiſtolæ ad te noſtræ. Iterum vale.

Amſtelodami.

DLXIX.

Nobiliſſimo Reverendo, & ſummo viro, Joanni Forbeſio, *Domino à Corſe, S. Theologiæ Doctori eximio, inque Academia* Aberdonienſi, *ejuſdem Profeſſori.* G. J. Voſſius *S. P. D.*

NON dubium eſt quin omnibus, veritatis ac concordiæ amantibus, dolorem adferat maximum, quòd antiquæ toties repullulent hæreſe; quandoque etiam ſuccreſcant novæ, & olim inauditæ, nec minus veteribus illis ſectis veritati adverſæ & paci. Cujus rei cauſam eſſe præcipuam arbitrer, quod qui animum adplicant ad legendum S. Literas, magnam id partem faciant, vel cum ſtulta ingenii ſui fiducia, vel præjudicio ab iis profecto, quos per omnia ſequi ſibi propoſuerint, vel ab animo haut aliter eas interpretandi, quàm iis locis, ubi degant, conducibilius videatur, ad conſequendum, vel retinendum mundi bona. Quomodo adfecti parum cogitant, Scripturas non eſſe Scripturas, quoties alio intelliguntur ſpiritu, quàm ſunt ſcriptæ. Niſi igitur de infœlici eorum grege eſſe velimus; quemque veritatem magis amare convenit, quàm ſeipſum; ac ante omnia quidem ſcrutandum, quid Deus dicat in verbo ſuo: ſed ne perperam illud interpretemur, quando omnes ad errorem ſumus proclives, attendere etiam debemus, non modo quid unus & alter, ſed omnino quid conſtanter docuerit Eccleſia Dei. Quantoperè enim repugnat perſpicuitati Scripturæ, ſi ita exaratæ credantur, ut, ab Apoſtolorum exceſſu, ne in præcipuis quidem fidei capitibus, ipſi eas Eccleſiarum doctiſſimi ceperint Antiſtites? Quantum item adverſatur bonitati Dei, & amori erga nos, ſi per tot ſecula, ad Scripturarum intelligentiam, defuiſſe ſtatuamus Spiritum Dei, viris licet pietate, & ſanctimonia præcellentibus, Eccleſiæque ſemper commendatiſſimis, atque eò melioribus, quo Apoſtolicis propiores erant temporibus? Nec ignoro, dicta hæc noſtra parùm deſcendere in animos multorum, quia videant etiam ad antiquitatem provocari, in cauſa deploratiſſima. Qui cogitare debebant, niſi iſti hoſpites forent in veterum lectione, non

non tam futilibus motum iri. Viderent enim bellos hoſce provocatores, incaſſum jactare antiquos, prærerquam apud Vetuſtatis neſcios, qualibus ſeos facilè ſublinere poſſe ſperant. Cæteri autem, qui hiſtoria Eccleſiæ ſunt exculti, nullo negotio cernunt opiniones eas, quas fruſtra venditant pro antiquis, ſi non heri, vel nuper natæ ſint, plurimùm ſaltem cœpiſſe demum ante duo, tria, vel ſummùm ſex ſeptem ſecula, vel non multo amplius. Ut obducere illis liceat hoc Optati Milevitani lib. 6. Quæ eſt iſta nova, & ſtulta ſapientia, novitatem quærere in viſceribus Vetuſtatis? Quis verò non fateatur, præſcriptione iſtiuſmodi, multum firmari animos noſtros, in genuina Scripturæ interpretatione: Validius quoque, munitiúſque hæreſes refelli? Quare hoc armorum genere, ſemper pugnatum fuit à S. Patribus: qui præcipuè quidem ſe tuentur, Scripturæ authoritate; nec tamen prætereunt priorum temporum conſenſum. Hoc luce clarius eſt ex iis quæ diſſerunt adverſus. Marcionem, Valentinum, & his æquales: item Samoſatenum, Arrium, Macedonium; nec minus Pelagium, Neſtorium, Eutychem; ut prætercam hæreticorum cæteros. Vellem iſta adtenderent, qui territi diffuſo adeò, ut aiunt, Eccleſiaſticæ antiquitatis oceano, propterea, veteres Theologos non legunt; & quia negligunt, neſciunt; & poſtquam ignorant, aſpernantur; ac ne temere contemnere, vel ſoli neſcire videantur, etiam traducendo illos, complurium animos ab iis abalienant. Tanti mali fons, caputque eſt, otii amor, ac laboris fuga; dùm non ſatis cogitant, certiſſimum illud Ariſtotelis effatum in Nicomachiis, artem ac virtutem, verſari circa id quod difficilius eſt. Et tamen difficultatem illam, de qua tantoperè queruntur, multum leniat rectus ſtudiorum ordo, & hoc omni hiſtoriæ innatum, quod delectat, & aſſidua ingentis boni cogitatio, quod ex hiſtoria Eccleſiæ, veterumque Theologorum lectione, ad nos redit; fidem fecerint, vel ſolius Magnæ Britanniæ veſtræ, vel etiam noſtræ, tot Theologi ſummi: Ante omnes κειμήλιον illud hominis Joannes Juellus Antiſtes Sariſburienſis. Quis enim è Conciliis, vel Doctoribus (quotquot primis fuere annis ſexcentis) non animoſius modò, ſed doctiùs quoque, vel felicius impugnavit adverſarios? Non defuere quidem, quibus hoc diſputandi genus minus probaretur; ſed præſtantiſſimi etiam Whitackeri judicio, timidiores hi fuere, quàm neceſſe erat. Poteram & alios ſubdere magno numero; ſemper enim Britannia abundavit Theologis, ut Scripturarum, ſic antiquitatis etiam intelligentiſſimis; ſed ut de iis pluribus, brevitas inſtituti non ſinit. Ad te itaque venio, eximie Forbeſi, qui uti habuiſti antea, quem ſequereris, patrem tuum τὸν μακαρίτην, Patricium Forbeſium, Epiſcopum Aberdonienſem, virum undequaque doctiſſimum; ita ipſe deinceps, in hoc antiquitatis ſtudio Patriæ præibis, ac cunctis amantibus rectam ſtudiorum viam. Nihil me auribus tuis dare, indicio omnibus erit utraque hæc & Theologica, inquam, & Hiſtorica Inſtructio tua, & ille ſignorum tuorum adſpectus, adverſus tot infeſta Hæreticorum agmina. Quem equidem neſcio, utrum comparare velim Phalangi Macedonicæ, an aciei Romanæ; ſed huic potius, quando (quod defuiſſe Phalangi Polybius oſtendit) copiis tuis ſemper erit locus, ſic armorum viribus, ſic ſcientia, atque arte inſtructis, ad nullum non pugnæ genus. Habet igitur ſacrata Muſis adoleſcentia, unde melius ſapiat, dum videt eos, qui ſic avocant ab antiquis, ſibi ſemitam non ſapere, licet aliis monſtrent viam. Habet quoque media illa, ac conſtans ætas, quò accendatur deinceps ad ſtudium antiquitatis, ſi priùs neglexit; vel ſi ſerum id putet, ſaltem ab alienis videre oculis adſueſcat, ubi nequit ſuis. Habent denique etiam, in veteribus Theologis ſubacti, unde proficiant: Imò ſi ipſi pariter benè mereri de hoc ſtudio volent, non deerit hinc exemplum, quod ſcribendo æmulentur: quo ita magis & magis gliſcat Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ honos, ac fructus. Vides ut quod noſtrum ſit, de laboribus tuis judicium, non pigitum fuerit memorare; ac confido idem omnes uno ore dicturos, quorum palato antiquitas ſapit. Etſi vero nunquam tam feliciter agatur cum Eccleſia Dei, ut etiam boni omnes per omnia conſpirent; confido tamen, etiam ex iis qui antea diſſenſerint, hiſce tuis lectis, conventuros non paucos; ſaltem in illis Religionis capitibus, ſuper quibus in ſex Conciliis Univerſalibus, vel Africanis etiam, & Arauſionenſi olim convenit. In iis autem, quæ non ad fundamentum, ſed ſtructuram pertinent, non pacem minus conſecter, quàm amplectar veritatem: ut qui ſciam non modò, hæreſin vitandam, ſed etiam ſchiſma: ac propterea licet ubique grata eſſe veritas debeat, aliter tamen cum fratribus, quàm Hæreticis, eſſe diſputandum. Utinam verò, Nobiliſſime ac Clariſſime Forbeſi, hac cruda ac viridi ſenectute, pertexere tibi detur, cætera hujus operis, auro magis aurei. Hoc ut contingat, rogamus omnes Dominum Deum; cui Eccleſiæ ſuæ causâ, curæ fore confidimus, & te & labores tuos.

Amſtelodami, 10. Kal.
Sext. 1645.

CL A-

CLARORVM VIRORVM
AD
VOSSIUM
EPISTOLÆ.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMANUELE

I.

Eximiæ Indolis Adoleſcenti, Gerhardo Voſſio, *bonis literis operam danti, in Collegio Theologico Ordinum* Hollandiæ.

S. in Chriſto Jeſu,

COmmemoravit mihi, mi Voſſi, filius meus, tua in ſe officia, & quam jucundè, & amicè ſecum vivas: fuit id mihi perjucundum auditu; ſic ſanè decet Coætaneos, & Condiſcipulos. Solet hæc jucunda animorum conjunctio in juventute, poſtea gluten quoddam eſſe mutui conſenſus, etiam in ætate adultiore: facit hoc poſtea ad alendam concordiam inter eos, qui publicis functionibus, in Eccleſia, & Republica præficiuntur. Conjunctionis hujus ſimul & conſenſus, exemplum illuſtre fuerunt, cùm alii, tum vero Baſilius, & Gregorius Nazianzenus. Rogo itaq, ut cœptam hanc amicitiam, tam jucundam, & utilem, nunquam deſeras, ſed in ea conſtanter perſeveres; quantumvis filio ſis ætate major, & profectu longè ſuperior. Mone igitur obſecro filium meum, ut ordine diſcat ſingularum Artium methodos; præcipuè Grammatices partes ſingulas ſæpe relegat: exerceat ſe loquendo, & ſcribendo Latinè, ut congrue loqui, & ſcribere poſſit. Non negligat etiam ſtudium Linguæ Græcæ & Hebrææ ſuo tempore. Præcipuè ne abjiciat tanquam inutilem & inſuavem Librum precum; ſed pietatis exercitiis vel præcipuè ſe oblectet; ita benedicet Deus magis ipſius ſtudiis, & in illa valetudinis imbecillitate, illum confirmabit. Imo ſi aliud de eo ſtatuiſſet Deus, æquiore & promptiore animo emigrabit in vitam meliorem. Si hæc facies, mi Voſſi, rem mihi gratiſſimam præſtiteris, & viciſſim de te, ſicubi poſſim, benè mereri conabor. Vale, & ſaluta ex me Edvardum.

Franekeræ
11. April. *Mart. Lydius.*

II.

Clariſſimo, & eximio Viro, D. Gerardo Voſſio, *Gymnaſiarchæ Publico.*

Dordracum.

Vir clariſſime,

QUantum pro ea quam nuper ad me miſiſti Rhetorica tibi debeam, non aliter intelliges, quam ſi ſimul ſcias quantum omnes illi tibi debent, quorum intereſt ſeriò, præſtantiſſimam artem tractare, & ſemel è plebeis illis næniis abire. Etenim cùm ut ubique, ita hic præcipuè, regiam calcaverit viam noſter Ariſtoteles, tamen ut noſti, non juventutem modo, ſed pleroſque etiam alios, deterrere ſolet, vel obſcuritas viri, vel fatalis illa, maximo ingenio βραχυλογία, ut paucis ad hæc ſacra aditus pateret: quæ à te ita ſublata eſſe video, ut optarim omnes qui formandis adoleſcentiæ ſtudiis incumbunt, tuam illam Εἰσαγωγὴν, tanquam προτέλεια quædam τῶν μεγάλων τοῦ Ἀριστοτέλεως μυστηρίων, præmittere, & hinc initium ſumere. Quod ut ſeriò à me ſcribi ſcias, parvum tibi munuſculum mitto: Maximum cum Alcinoo, Philoſopho graviſſimo: quorum alter præcipuas quæ apud Platonem ſunt quæſtiones, divino quodam & ſuaviſſimo dicendi genere, exami-

Digitized by Google

examinat: alter Platonis, Lectorem præparat, & docet. Quam difficile ſit in his ſtudiis aliquid præſtare, quæ jam prope ignavia quadam noſtra ſunt ſepulta, non ignoras: Multo verò difficillimum eſt, Latinitate ea donare, quæ ſimul & ſcientiam requirunt, & utriuſque linguæ non vulgarem peritiam. Certè minus à me præſtitum ſcio, quam optabam: tibi nihilominus & aliis eruditis hominibus, quid de hoc ſtudio noſtro videatur ſeriò expecto. Quare non prætermittes, quin judicium tuum quamprimum perſcribas, & ut amicum decet, candide nobiſcum & liberè agas. Vale præſtantiſſime vir, & amiciſſimum virum Baltazarum Lydium, meis verbis ſalutabis, cui alterum Exemplar hoc trades; ſcribere enim ad eum non licebat.

Lugd. Batavor.
Pridie Kal. Jan.
cIↃ IↃ c vi.

Tui obſervantiſſimus,

Daniel Heinſius.

III.

Τῷ Θεῷ Δόξα.

S. P.

Reverende ac dilecte Dom. Frater, cùm ea audacia ſim uſus, ut Euſebium Scaligeri à te commodato petierim, quod ne recuſas quidem ſed ſumma voluntate te facturum promittis, jam ciſtulam meam tranſmitto, atq; obteſtor promtum illud ſtudium, & egregiam animi tui alacritatem me mirifice exhilaràſſe, ut quæ mihi ſinceri tui in me amoris inſigne documentum eſſe poſſit. De meo erga te non multa dicam, niſi hoc unum quod duplici nomine eum tibi debeam; cùm ob pietatem & eruditionem tuam ſingularem, tum ob ſoceri tui feliciſſ. memoriæ D. D. Fr. Junii, ſumma in me merita, quorum ego, ſi unquam obliviſcar, nimis fuero ingratus. Doctiſſimum velim me ne voces, nam honorifico illo nomine me indigniſſimum eſſe libenter agnoſco; ſed doctos & pios, ut decet, amo. Incluſi ciſtulæ meæ duo Chronica, unum illud eſt quod ex magno Cl. Viri Jo. Scaligeri volumine contexui, quod mihi quantum aſſequi poſſum, ipſius videtur eſſe: alterum eſt ipſius Euſebii: ut videas me non ſegniter libris tuis uti, quibus ſimulac uſus fuero, non ingratus, ſi Deus volet, remittam. Non poſſum te celare utrumque à S. Scripturæ veritate, & verè magni Viri, ſoceri tui doctiſſ. veriſſimis Obſervationibus, manifeſte deflectere in ſupputatione annorum à diſtracto Regno Salomonis, uſque ad occaſum Sedekiæ & Hieroſolymorum excidium: quod profecto non poſſum non dolenter ferre; nam ab illo ſummæ eruditionis viro D. Jo. Scaligero certe aliquid expectaveram; illum autem in exiguo illo temporis ſpatio 21 annorum metachroniſmo peccare, ſatis puto liquere, ſi diligenter conſideretur, quomodo Spiritus Sanctus annos Regum, Judæ & Iſraelis inter ſe conferat, quod in adjuncta hâc noſtra Tabella, ductu præceptoris heu quondam noſtri, putamus factum: Salvo tamen meliori judicio, neque hoc arroganter à me dictum exiſtimari velim. Videor mihi inaudiſſe Scaligerum aliquid ſcripſiſſe contra Paræum, quod Scriptum ſi habeas, velim magno ipſius volumini adjungas. Atque his jubeo te ſalvere, & gratiam Dom. noſtri Jeſu Chriſti tibi totique familiæ precor eo animo quo te amo, mi Frater colende & obſervande.

Non. Decem.
An. 1607.

Totus tuus, ut eſſe debeo,

Jac. Florianus.

IV.

Gerardo Voſſio, *Præceptori, & Affini ſuo,* F. F. F. Junius, *S. D.*

Neræus, quo frater jamdudum familiariſſimè utitur, nuper hunc ad me deferens librum, petiit ut negotium ſibi à fratre meo impoſitum perficerem, & hunc ad te deferri curarem: cúmque pluribus, num fratri Caſimiro dandus eſſet, percunctari vellem, feſtinanter abiit. Ego cùm hæc à fratre, non ſine cauſa, Neræo in mandatis data eſſe putarem; malui potius confeſtim hunc ad te mittere, quàm morâ meâ damni aliquid inferre. Potuiſſem quidem, ulterius quid agendum eſſet inquirere, ſed quoniam me in Gallorum, h. e. Interpellatorum familiaritatem, ita facilè inſinuare nolim, ulteriùs non proceſſi. Quod ſi Caſimiro mittendus eſt, neſcio quid obſtet quominus hinc eum ad ſe deferri voluerit: Sed fortè quippiam eſt, quod unâ eademque operâ, ad eum deferri debet. Epiſtolam hanc clauſiſſem, ſi animum meum, de ſcribendo aliquid, quod ad ſtudiorum rationem attinet, non ſubiviſſet cogitatio; de qua hæc habe. Nos collegio Græco D. Lonſii nomen dedimus, ex voluntate avunculi Gomari; itaque

que uſque ad proximos Caniculares dies, ad Græcas potiſſimum literas conferemus omne noſtrum ſtudium. Hæc ad te ſcripſi, quod ſciam te poſſe, conſilio, aut re juvare me, & velle. Sed de his, quoniam brevi fortè cum matertera ad vos venturus ſum, coram pleniùs agere poterimus. Sororibus ſi placet, meis verbis ſalutem plurimam dicito. Vale.

Anno 1608. *Tuus,*

Fr. Junius, F.F.

V.

Viro Clariſſimo, Gerardo Joanni Voſſio, *amiciſſimam ſalutem.*

SOllicitum te habent Oratoriæ tuæ ſcio; & quis neget merito? Sed quidam impediunt, quominus operæ pergant. Et quinam iſti quæſo? Ii ipſi queis ea cura mandata erat. Bertius decimum octernionem jam octiduum ſervat; miſſo qui peteret Typographorum ſervulo, reſpondit, differendum eſſe in adventum tuum, totum hoc negotium. Rectè ſanè. Huic mandes, ſi quid rectè curatum velis. Quid ſi quædam adventum tuum impediunt, nóſne hîc etiam editionem Libri tui differendam putabimus? Quid? Iſne, qui hactenus voluit videri omnes chartas Orat. tuarum ſolus emendaſſe, íſne jam nihil poteſt, ſine te? Sed ne miremur; non tu primus Doctiſſ. Voſſi, cujus ab illo res negliguntur; faſtus hominis aliena ſpernit, nec fortè divino viro Literata illa amplius curæ. Ad Templa ſapientiæ properat, credo, & ob hoc ſibi fortè placet, quod tam pulchrè mores ſapientis viri exprimat. Ubi eum compello, homo faſtuoſus quaſi me difflat, & ego non dignus, cum illo loqui, qui & convictor, & in amicitiam receptus, viri longè diſparis; quem ille fortè non nimiùm æſtimat, imò & liticulas quærit. Sed O quam non paſſibus æquis incedit! Quid enim Bertius cum Baudio, infœlix puer, atq; impar congreſſus acti illi. Nec illud tantùm, ſed & pudorem, quis in eo requirat? dùm omnia ſibi licere putat, & iis quorum diſcipulus eſſe poſſet, ſuperare cupit. Commodaverat Cl. Baudius ei Hermogenem,cum Longino,in octavo editum die quarta (ſic enim promiſerat) redditurus. Ille tibi dat; cumque ab illo requirerem, *D. Voſſius habet,* inquit, *ſaluta D. Baudium,* & ſimul abit. Ego indigere cum aio: Ille, *curabo, ut habeas. Vale.* Hæc non dico, quod tu, Chariſſ. Voſſi, eum habeas, non; ſed quod ejus non erat, quem poſt triduum redditurus dixerat, jam tertium menſem, & amplius detinere. Quod ſi autem Longinum legeris, quæſo, ut ubi huc veneris, uti conferas. Etiam rogo te, Doctiſſ. Vir, ut locos controverſos Rob. Titii, à Lydio petas, eoſque conferas, ut cum Ivone Viliom. conferre liceret. Poſt paucos dies perlegero. Vale & nos ama: Salutat te Vir Cl. D. Baudius, mihi amore Pater.

Anno Dionyſ. 1605.
à Chriſto nato 1607.

Tuus,

J. Rutgerſius.

VI.

Viro Clariſſimo Gerard. Joan. Voſſio, *Amiciſſ. ſalutem nuntio.*

NUnciatum mihi hodie eſt, Vir Clariſſime, exceſſiſſe Joſephum Scaligerum. Quo nuntio, ita conſternatus ſum, ut etiam nunc vix aliud mihi eſſe videar, quàm ambulans cadaver, & ut cum Mimo dicam, ſepulchri ſimilis. Cogita, quid perdiderimus amici ejus; tam invidioſo enim vocabulo divinus vir ſuos appellabat. Cogita, quid Academia, quid univerſa res literaria. Ego, mi Voſſi, præ cæteris, caſum meum lugeo, quod plus reliquis amiſiſſe videar. Ego Patronum perdidi, & ſi benè calculum pono, Parentem. Quoties me Filii nomine dignatus eſt? Quoties, cùm publicè literarum Pater eſſet, etiam privatim meus dici voluit? Dirigebat ſtudia mea, vitam emendabat, monens amicè, quandoque reprehendens, prout medicinam morbus poſtulabat: ut mihi verendum ſit, ne poſtquam eum amiſi, negligentius vivam. Inſtabat mihi, ſucceſſus meos urgebat. Quid quæris? Nihil omittebat, quod in Parente deſiderare poſſes. Et ego viciſſim eum cultum ſingulari patrono præſtabam, quo majorem nunquam à me requiſivit. Itaque hoc effeci, ut ei gratiſſimus eſſem: Quidni ita exiſtimem, quoties animo meo obverſantur ſpecioſiſſimæ voces, *Utinam te genuiſſem?* Quas & ſæpius repetiſſe amici teſtari poſſunt; quibus præſentibus, me oſtendere ſolitus erat, adjecto inſuper Encomio ſatis invidioſo, *Ecce quem Poſteritas vixiſſe ſciet.* Quid quod etiam ſupremo judicio ſuo

Digitized by Google

me proſecutus eſt, legata Bibliothecæ parte? Quibus verbis, paucis ante obitum diebus, me adlocutus ſit, mea intereſſe puto, ne ignoretur. Sunt hæc, amice, *Ego vobis abeo. Scito te Parentem amiſſurum. Ita enim tibi perſuadeas velim, me non minori erga te adfectu vixiſſe, & victurum porrò, quàm is cui vitam debes. Et utinam opes mihi conceſſiſſet Deus, ut non tam verbis quàm re ipsâ, oſtendere potuiſſem, quanti te faciam, ſed nec fortuna tua id deſiderat, nec mea fert. Interim quod ſolum poſſum, imaginem vitæ meæ relinquo tibi, quam & rectè, & ordine facies, ſi imiteris, & præmium amicitiæ noſtræ habiturus es: Partem etiam Bibliothecula meæ habebis, quæ te mei admonebit.* Hæc ipſa verba divini ſenis, ipſa ſunt, è quibus ne punctum quidem periiſſe ſcias; quibus largiſſimas lacrymas mihi excuſſit; quæ etiam nunc oboriuntur. Itaque vale.

Scribebam Lugduni Batavorum mæſtiſſimus, Die xxi. *Januarii, qui erat Mercurii, anno τῆς Χριστογονίας* cIↃ IↃ c ix. *Exceſſit nocte, quæ hanc diem præceſſit, hora circiter* iv.

Tuus

Rutgerſius.

VII.

Viro Clariſſ. Gerardo Joan. Voſſio, S. D.

EN tibi Γαμήλιον tuum, quod honori Nærani feceras: Quod non priùs miſerim, tute nos excuſabis, ſcio. Noſti enim occupationes meas, & quàm feſtinandum ſit, ſi ante Calend. Sextil. abſolviſſe mihi certum ſit, ut reverà eſt. Quadraginta plus minùs Octerniones erunt. Vides, quàm præter opinionem, excreverit Liber. Libello περὶ τῶν ἑρμηνευσάντων εἰς τὰς θείας γραφὰς, quem Tibi dedicatum imus, ſubjunctum eſt gloſſarium trium circiter foliorum, continens eas dictiones, queis ſeptuaginta duo uſi ſunt: Itaque Libellus ille, cui unum Octernionem deſtinaveram, duo & dimidium occupabit. Iſidoro itidem unum deſtinaveram, at ille quatuor occupabit. Nam Octernionem unum replebit Εἰσαγωγικὸν quoddam ſcriptum, ſeu Canones quidam, quos dedit nobis Oraculum illud noſtrum, Joſephus Scaliger, cujus humanitati quæ debeo, candidè in notis promam. Ita cœleſtis illa, ac divina ſublimitas, ſeſe ad hæc officia aliquando demittit. Certè plurimùm eſt, quod à ſacro illo ore oracula petere conceſſum ſit, non ambigua ut Phœbi olim, ſed talia, quibus obloqui nemo poteſt. Sed nimium nos abduxit ſuaviſſ. laudum divini Viri campus. Verbum non amplius addam.

Ὁ σὸς ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,

Janus Rutgerſius.

VIII.

Viro Clariſſimo Gerardo Voſſio *amiciſſimam ſalutem.*

ITerùm hìc ſum, mi Domine, cum Scaligero meo. Ita voco; quod ita ſe vocare apud me non dedignetur. Ad Editionem Libellorum meorum, magnoperè hortatur Heros ille, & notata quædam promittit, hactenus propter imperitiam Arabicæ Linguæ & Hiſtoriæ inviſa. Quid quæris? Heſterna die veni in ædes Illuſtriſſimi Viri. In Muſæo erat: itaque diſceſſi. Hodiè ægrè ferre viſus eſt, quod non putaverim quovis tempore aditum mihi patere. *Tuus ſum*, inquit, *& volo ſic ſtatuas, eríſque donec magnus ille* Αὐτοκράτωρ *me à ſtatione hac diſcedere jubeat.* Quid non colat, penè adoret dixeram, tantam demiſſionem in Viro Principe; in Viro, qui mihi numinis inſtar. Itaque fovebo amorem hunc, quem in cœleſti illo pectore, in plebeiam animam miramur. Cæterum ecce Tyrium ab Heinſio tuo, & meo. Rogat ut ſtatim perlegas, & judicium ſcribas. Vale.

Tuus,

Janus Rutgerſius.

Rogo ut meâ causâ, D. Lydium adeas, rogéſque an Luiſino ſuo carere velit, item Leopardo. Pretium perſolvam quodcumque tu cum illo tranſegeris. Non multùm ultrà duo florenos petet, ſcio; aut ſi petat, ſi tu non nimium eſſe judicaveris, acquieſcam. Vale.

Has literas rogo, ni moleſtum ſiet, ipſi Demeſtio tradas.

Digitized by Google

I X.

Viro Clariſſimo Gerardo Joanni Voſſio S. P. D. Janus Rutgerſius.

Vir Clariſſime,

PHarnutum, cujus mentionem, cùm iſtîc eſſem, fecimus, ſi permutatione pretium non excedente, meum facere potes, velim fiat. Senecam Tragicum, cum ampliſſimis ipſius Junii manu ſcriptis commentariis, En tibi. Quod munuſculum eo animi candore accipias velim, quo offertur tibi. Vitam τοῦ μακαρίτου Scaligeri moliri me alias dixi Tibi. Accepi cum Legatis noſtris, literas à Cl. Caſaubono, in quibus multa à Thuano τοῦ πάνυ, & Puteanis fratribus pollicetur, quæ iſthuc ſpectant. Mittit nobis muneri Suetonium ſuum longè auctiorem, adjectis, & Beroaldi, Sabellici, Torrentii, & aliorum, commentariis nuper Lut. recuſis in folio. Munus magnificum: incompactus enim xi. flor. pretium excedit. Plura non poſſum, etiamnum atrociſſimo, & certiſſimo trucidati Galliarum Regis nuncio conſternatus. Vale Vir Cl. & nos ama.

Tibi Obligatiſſimus,

xxi. *Maii* cIↃ IↃ c x.
Dionyſ. ſcribebam
Lugd. Batavor.

Rutgerſius.

Joſephi Scaligeri omnia Genevæ in Folio eduntur, ſecutura mox eadem formâ Julii. Hic Joſephi poemata, itémque Seneca Tragicus, cum caſtigationibus ejus excuduntur. Nugamenta quædam, quæ nuper fudimus, potiùs quàm ſcripſimus, En tibi; non ut legas, ſed inſtituti mei ſervandi causâ, quo τὰς φλύξει meas Tibi obtrudo.

X.

Clariſſimo Doctiſſimóque Viro, D. Gerardo Voſſio, *Gymnaſiarchæ* Dordraceno.

Dorcl.t.

CLariſſime Vir, amplexus ſum benevolentiam iſtam in me tuam, quam amiciſſimis literis tuis, & inſuper dono mihi gratiſſimo, opere nimirùm Rhetorico, à te addito, quo me ornandum duxiſti, abundè declaraſti! Itaque tibi certò perſuaſum habe, totum me viciſſim eſſe tuum. Nec poſſim non te amare, propter inſignem, quam in opere illo tuo proſpicio diligentiam, & elegantem doctrinam; unáque propter pietatem, & virtutem, de quibus ex aliis, qui te norint, audio. Opus tuum legi per intervalla. Video complexum te, eóque quidem methodicè ac perſpicuè complexum, omnia illa, quæ ad Rhetoricam artem pertinent. Nec mediocriter me delectat forma ſermonis, qua uſus es, puri, terſi, ac nitidi, nec diffluentis nimium, nec nimium adſtricti. Denique exiſtimo utilem te Operam, hoc labore tuo, te præſtitiſſe ſtudioſæ juventuti, adeoque iis etiam qui docendæ juventuti præſint, atque ideo εὐφημίαν, te hujus rei gratia, ſecuturum eſſe. Amicitia tua mihi erit gratiſſima; eámque ita culturum me ſpero, ut nihil habiturus ſis, quod quantùm ad fidem, ac ſtudium animúmque in amicitia mutuum attinet, culpare in me poſſis. Miſiſſem jam ἀντίδωρον, cum his literis pro munere tuo, niſi fidem ſuam Typographus fefelliſſet. Oro etiam ut tarditati huic meæ in reſpondendo, in quam multæ, ac variæ me cauſæ, aliæ poſt alias, longa ſerie provenientes conjecerint, ignoſcas. Affinis tui Caſimiri Junii doctiſſimi Viri amicitia valdè mihi jucunda eſt, non ſolum propter eruditionem, ſed etiam propter candorem & pietatem, aliáſque virtutes, quas in eo deprehendo, & propter gratiſſimam memoriam Clariſſimi, ac benè de Eccleſia Dei meriti Patris. Eſtque mihi dolori, quod non frequentiùs conſuetudine ejus ob occupationes meas penè aſſiduas uti poſſim. Vale, Doctiſſime Vir, & me tuorum in numero habe.

Groningæ valdè feſtinanter iv. *Cal. Feb.*
ann. MDCX.

Tui Obſequentiſſimus

Ubbo Emmius.

X I.

Inſigni & Erudito Viro D. Gerardo Voſſio, Dominicus Baudius S. P. D.

DOlui ex animo dolorem tuum, collectum ex obitu lectiſſimæ conjugis tuæ, ſed quoniam hæc acerba calamitas non ex improviſo te oppreſſit, ſed diu jam ante præſagientem id eventurum, nihil in medium adferam unde exulceratæ mentes ad ſanitatem revocari poſſunt. Ea tibi ubertim naſcuntur domi.

Cauſa

Digitized by Google

Cauſa ſcriptionis impræſentiarum, eſt ut tuæ fidei deponam horribile ſecretum de noſtro Rutgerſio, quem invaſit morbus, non, ut ille ait, qui inſputari. ſolet, ſed qui homines delirantes concinnat. Varia & multiplex eſt τούτου τοῦ πάθους ἰδέα, quo tentari ſolent etiam Ἡρώων παῖδες. Complura poſſem commemorare exempla, quorum oculatus teſtis fui, & ſi quis diligenter inquirat, nulla gens hornò & annò fœcundius exuberat, quam eorum, quibus non eſt ſanum ſinciput. Nec illud dico παραδοξολογῶν, ut natio ex Chryſippi grege, ac porticu, qui ſuum ſolum imaginarium ſapientem excipiunt è numero ſtultorum; cæteros inſanire, furere, rabere omnes docent. Loquor humane, & communi more vulgi prorſus, μελαγχολᾷ καὶ οὐκ ἄρτιός ἐστι τὸν νοῦν οὗτος ὁ γεννάδας. Ei rei multa argumenta fidem faciunt, quæ malo auribus tuis, quam chartis credere. Sed nullum præſtantius τεκμήριον habeo, quam quod me, quem ἐν πλείστῃ αἴσῃ, imo ſupra videbatur amare, atque æſtimare, ita ludibrio habuerit, ὥσπερ ἄψυχόν τι δορυφόρημα τῆς τραγῳδίας. Rogarat me ut literas ad avunculum Prætorem mitterem, quibus ſignificarem optimo illi viro, eſſe ipſi volenti habitare mecum, cum antea, non aliam ob cauſam profectus eſſet Dordracum, quam ut apud parentes teſtaretur, non poſſe ſe ulterius durare in meis ædibus. Quamquam id officium officiebat dignitati noſtræ; tamen adductus prece ejus, & amore ſuadente, non invitus eo me demiſi. Ille quaſi triumphabundus de mea credulitate,. jactitavit apud cæteros con victores, ſe pulchrè mihi os ſublevìſſe. Jam enim ſibi decretum, quid eſſet facturus, nec hilum profecturas meas litteras. Poſteà cum ex pluribus aliis indiciis comperiſſem, non judicium, ſed morbum eſſe, & quidem eum qui niſi principiis obveniatur, in apertam phrenitidem evadere poſſit, Hagam me contuli, ut de tota re Dominum Prætorem, certiorem facerem. Ille ut reſcivit, me iſthuc profectum, palam in menſa prædicat, iter hoc à me ſuſceptum, ut precibus exorarem avunculum, ne contubernio noſtro divelleretur. Enimverò non ferendam eſſè duxi hanc inſignitam contumeliam noſtri, & poſtremæ ſortis arrogantiam. Ut eram recens ex ira, excepi eum atroci jurgio. Ille nihil ſe de nobis queri, ſed uxorem quædam ἀπόῤῥητα de ſe dixiſſe, quæ nullo modo animus ejus tolerare poſſet. Tandem fatigando impetravi, ut diceret objectam ſibi fuiſſe παιδεραστίαν· σπ-βᾶς μᾶλλον δ' ἄγῃ μ' ἔχειν ἀκόντα. Re penitus explorata reperi nugas meras; eſſe nec unquam per ſomnium in mentem veniſſe uxori tam monſtroſam ſuſpicionem. Per ludum, & jocum irriſit fatuam hominis amationem, qui cognatum ſuum *Franciſcum de Wit* vocare ſolet ſuas delicias, ſuum corculum, etiam in conſpectu aliorum, oſculari manum ejus, quæ prorſus ridicula ſunt, & eodem tendunt, ut ſcilicet, evincant eum non eſſe incolumi capite. Sed manum tollo de tabula, invitus enim hæc ſcripſi; quæ lapidi dicta eſſe cupio. Vale, & me ama.

XII.

Virtute & Doctrina ornatiſſimo Viro, D. Gerardo Voſſio, *Præceptori meo in perpetuum colendo,* S. P. D.

A Quibus beneficium accepimus, in iis viciſſim beneficia pro beneficiis referre debemus. Non omnes hoc faciunt, ac ne facere quidem poſſunt; quorundam enim res ita in arctum coactæ, ut præter animum cupidum hoc præſtandi vix aliquid ultra habeant. Nec tamen hi ingrati. Non enim ii tantum ab hoc vitio alieni qui beneficia accepta ad æqualem lancem refundunt, ſed & hi qui beneficium agnoſcunt, & offerendo non quod meritum creditoris exigit, ſed quod fortuna tenuis permittit, plus ſe debere quam poſſe ingenuè fatentur. Danda ergo opera ſedula iis qui ingratitudinis notam effugere volunt, ut ſi non prioribus accenſeri, ſaltem in poſteriorum numero eſſe poſſint. Ego certè hoc ſtudui, dum me gratum T. D. probare annitor, id quod ſemper facio & debeo. Conſcius enim mihi ſum, Præceptor Reverende, quantam diligentiam erga me præſtitiſti in communicatione doctrinæ, & ad virtutem aſſuefactione, nec me hoc latet quam iſtis mente recenſendis, nedum re ipſa referendis impar ſum. Animo igitur reputans mecum gratorum quidem eſſe gratiam pro gratia referre, proximum autem ab his locum eos qui beneficium agnitum quoquo modo teſtantur tenere, haſce Theſes (ut & priores meas) T. D. in debitæ gratitudinis ſignum offerre volui; nec me quo minus hoc auderem deterruit, quod ſint exiguæ ut numero, ſic opere. Satius enim putavi tenuitatem meam in apertum producere, quam in crimen ingratitudinis incurrere. Quocirca

ca

Digitized by Google

ca igitur P. R. audentiore inſtituto ventis vela commiſi, ac Theſes Metaphyſicas conſcripſi, De Primo Increato Deo Gloriosissimo: Ut de iis diſputantes, aliquid virtutis commodum aſſequamur. Quod ut multum nobis νεοφύτοις adferre adjumenti poteſt, in confirmanda veritate hujus Articuli De Deo: ita plurimum ad vafrorum hæreticorum panurgiam & fucum detegendum. Videmus enim quantis mendacii ſtrophis C. Vorſtius conetur illudere veritati, præſertim cum auſus ſit dicere, Deum ſua Eſſentia non eſſe undiquaque præſentem, argumento hinc ducto, quoniam ſi Deus eſſet præſens in cloacis, in locis ſordidis, commacularetur ac conſpurcaretur. O quantam hic hujus Viri videmus ignorantiam ac cæcitatem! qui nobis corporeum quendam Deum fingit: Fortaſſis ſi Vorſtius ipſe conjiceretur in aliquo loco ſordido aut cloaca, egregiè ſane commacularetur, idem etiam verum putat eſſe de Deo, quia omnipræſens eſt. Exemplo ſit nobis Sol, qui radios ſuos in omnibus locis ſpargit, nec tamen conſpurcatur. Sed hæc mitto, ne te P. R. (quem ſcio aliis negotiis diſtractiſſimum) amplius morer. Unum tantum hoc addo, ſi mihi vita ſuperſtes fuerit, plura & meliora (Deo volente) brevi, per me elaborata dabimus. En igitur P. R. amoris magni parvum μνημόσυνον, perpetuum gratiſſimi ſubjectiſſimique animi ſymbolum:

——— (*Donec quid grandius ætas*
Poſtera, ſorſque ferat melior) ———

Non dubitans quin animo lætiſſimo accipies, exemplo Artaxerxis Perſarum Regis, qui (ut ſcriptum legimus) non tam donum quam donantis animum exoſculatus eſt. Vale P. R. & ſi quid liberius ſcripſero, boni conſule.

Franekeræ Friſiorum Calend. Januar. anno CIƆ IƆ C XV.

T. D. *Obſervantiſ.*
Franciſc. Mantæus.

XIII.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro, D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Scholæ Dordrechtanæ Rectori meritiſſimo*, S. P.

Non ignorare Te arbitramur, Clariſſime & Doctiſſime Vir, Theologiæ profeſſionem in Schola noſtra illuſtri, ob Doctoris Hermanni Ravenſpergeri, ad novam Academiam Groningenſem, diſceſſum, hactenus aliquandiu vacuam, & quaſi viduam fuiſſe. Cum autem à Nobis, quibus Scholæ cura, & adminiſtratio, ab illuſtri Magiſtratu noſtro commiſſa eſt, diu multúmque de alio Theologiæ Profeſſore vocando deliberatum fuerit: tandem præ aliis, tua perſona, ob inſignem eruditionem, & ſolidam orthodoxæ Theologiæ ſcientiam, quæ partim ex præclaris ingenii tui fœtibus in lucem editis, partim ex aliorum rectè judicantium commendatione, nobis innotuit; digna viſa fuit, quam Illuſtribus, ac Generoſiſſimis Comitibus Benthemenſibus, Dominis noſtris Clementiſſimis, de meliore notâ commendaremus. Quâ etiam re effectum eſt, ut illuſtres ipſorum Generoſitates, ex ſingulari, quo omnes literatos Viros complectuntur, favore, & amore, in tui ad profeſſionem Theologiæ in Schola noſtra vacantem, vocationem clementer conſenſerint. Itaque ex voluntate prædicti Magiſtratus noſtri, provinciam illam ſanctam & honorificam, jam tibi offerimus: utque eam oblatam prompto animo ſuſcipere, & obire non graveris, etiam atque etiam rogamus. Moveat te ad vocationem illam ſequendam Dei præpotentis, cujus divina providentia ea procurata eſt, voluntas, quâ ipſe operarios in vineam ſuam emittere ſolet. Moveat te illuſtrium & generoſiſſimorum Comitum Bentheimenſium, bona & gratioſa erga te voluntas. Moveat te præclarum & honorificum Senatus noſtri de ſtudiis tuis ingeniíque dotibus judicium, ejuſdem humanus, & benevolus in te affectus. Moveat te Scholæ noſtræ ſalus, & incolumitas, quæ ſine Theologiæ Profeſſore, diu conſiſtere non poteſt. Moveat denique te loci hujus ſalubritas, & amœnitas, annonæque in eo facilitas, cum omnium rerum ad Oeconomiam neceſſariarum ubertate conjuncta. Quò meliùs autem Scholæ noſtræ ſtatum, aliáſque loci, & functionis circumſtantias coram perſpicias, & cognoſcas, majorem in modum petimus, ut abjectâ omni morâ & cunctatione, cum præſente Tabellario, Scholæ noſtræ ſumptibus ad nos excurrere, aut ſaltem primo quoque tempore, cùm periculum haud exiguum in mora ſit, tuum ad nos adventum accelerare non graveris. Ita enim, & de ſtipendio, & de aliis rebus ad profeſſionem Theologicam pertinentibus, commodior ſeſe offeret colloquendi tecum occaſio; & ipſis ſtudioſis abiturientibus majora allectamenta, & incitamenta,

Digitized by Google

incitamenta, ad continuandum in Scholâ noſtrâ ſtudii ſui Theologici curſum ſuggerentur. Nos etiam viciſſim de te benè mereri ſtudebimus, eâque humanitate & benevolentia te advenientem accipiemus & amplectemur, ut neque itineris ſuſcepti, neque amicæ converſationis noſtræ te unquam pœniteat. Bene vale, Vir præſtantiſſime, cum omnibus tuis, quibus cœleſtem juxta, & terrenam à Deo benedictionem animitus precamur.

Steinfurti XV. *Feb. Julian, anno à nato Chriſto Servat. noſtro* CIↃ IↃ C XV.

M. Clemens Timplerus *pro tempore Prorector, nomine totius Collegii ſubſcripſit.* M. P.

XIII.

Viro Clariſſimo Conrado Vorſtio S. P.

Diu hactenus, Reverende ac Clariſſime Vir, Schola noſtra novum Theologiæ Profeſſorem, & quidem diverſis in locis quæſivit. Sed nondum eundem ex animi ſententia invenit & nacta eſt. Cauſa hujus rei videtur eſſe voluntatis in iis qui vocati ſint partim inconſtantia, partim perverſitas; quippe qui vocationes non tam publici commodi, quam privati ſui honoris & lucri amplificandi gratiâ appetunt, eaſdemque oblatas ex prætextu cauſæ neſcio cujus recuſant & repudiant. De Voſſio, quem Aulæ noſtræ commendaſti vocando, jam diu à Senatu noſtro deliberatum fuit; ſed propter ſuſpiciones quaſdam ſiniſtras, quibus à calumniatoribus præter meritum gravatus eſt, hactenus conſenſus à reliquis Comitibus Bentheimenſibus impetrari non potuit. Nunc autem diſſipatis ejuſmodi calumniarum nebulis, præter ſpem & opinionem, Deo ita dirigente, in Voſſii vocationem tandem illuſtris Magiſtratus noſter conſenſit. Itaque nihil amplius reſtat, niſi ut is vocationem oblatam prompto animo amplectatur & ſequatur, nullâque interpoſitâ morâ ſumptibus Scholæ ad nos Steinfurtum excurrat: ut ita melius coram totum Scholæ ſtatum, ſinguláſque functionis & loci circumſtantias, exploret & cognoſcat. Quâ in re, rogo nomine Collegarum, ut ipſe Scholæ noſtræ cauſam ſeriò & ſedulò agas, bonóq; illi Viro ad capeſſendam illam provinciam itérque ad nos inſtituendum ſuaſor ſis, hortator & inſtigator. Niſi enim is maturè ante ferias Scholaſticas ad nos venerit, verendum eſt, ne malevolorum hominum obtrectationibus cæterorum illuſtrium Comitum in vocationem ipſius conſenſus, intervertatur, ac ſtudioſis Theologiæ, qui hactenus diu Profeſſorem magno deſiderio exſpectârunt, diſcedendi ex Schola noſtra anſa præbeatur. Imprimis verò moneas ipſum ut iter ingreſſus recto tramite Steinfurtum cum præſenti Tabellario proficiſcatur, neque vel Bentheimiam vel Schuttorpium ſeſe recipiat, antequam generoſum noſtrum Comitem ſalutaverit ac compellaverit.

Hoc enim è re Scholæ videtur fore, & ad removenda omnia obſtacula appoſitum. Cætera divinæ providentiæ & tuæ prudentiæ committo. Bene vale, Vir præſtantiſſime, unà cum uxore & liberis chariſſimis, quibus ſalutem plurimam omnes Collegæ & mecum uxor mea animitùs dicunt.

Steinfurti XV. *Febr. Juliani ann.* CIↃ IↃC XV.

Tuus omni ſtudio amicus & Compater,
M. Clemens Timplerus.

XIV.

Clariſſimo Doctiſſimóque Viro Gerardo Joanni Voſſio S. P.

Literæ tuæ, Clariſſime & Doctiſſime Vir, pergratæ nobis fuerunt; tum quod luculentam humani & benevoli tui erga Scholam noſtram animi declarationem exprimebant; tum quod tui ad nos adventus ſpem non vulgarem nobis faciebant. De utroque plurimum nobis gratulamur, tibíque gratias habemus, & agimus maximas. Et quoniam ipſe pro tua prudentia intelligis, vocationem illam, quæ nomine illuſtrium & generoſiſſimorum Comitum Bentheimenſium nuper tibi oblata fuit, eſſe divinam, ſanctam & præclaram, eámque jam Scholæ noſtræ conditionem eſſe, ut ſine maximo detrimento Theologiæ Profeſſore diutius carere non poſſit; majorem in modum te per Dei gloriam & Scholæ ſalutem rogamus & obteſtamur, ut nulla amplius morâ interpoſitâ cum præſenti Tabellario, ſumptibus Scholæ iter ad nos inſtituere, noſtróque voto & deſiderio ſatisfacere non graveris. Gratiſſimus eris nobis omnibus atque exoptatiſſimus hoſpes; nihilque nobis erit prius & antiquius, quam ut omnibus modis de te bene mereri ſtudeamus. Bene

Digitized by Google

Bene vale, Vir præſtantiſſime, cum tuis, & ut viva nos epiſtola primo quoque die exhilares, etiam atque etiam cura.

Steinfurti XVI. *Martii Juliani Anno à nato Chriſto* cIↄIↄcxv.

Nomine Senatus Scholaſtici

M. Clemens Timplerus

pro tempore Prorector ſcripſit & ſubſcripſit.

XV.

Reverendo & Clariſſimo Viro Domino Conrado Vorſtio *SS. Theologiæ Doctori, & Profeſſori Goudæ, Salutem à Deo per Chriſtum Jeſum, Servatorem Noſtrum.*

EXtrema ſcholæ neceſſitas, Reverende & Clariſſime Vir, Amice, & Compater honorande, poſtulavit, ut denuò tabellarius, unà cum literis Senatus noſtri, ad Dn. G. Voſſium fuerit mittendus, ejuſque ad nos profectio omnibus modis urgenda. Jam enim ut ſcis, feriæ ſcholaſticæ imminent, & exigunt, ut novus Lectionum æſtivo ſemeſtri habendarum Catalogus conficiatur: In quo niſi Theologiæ ſtudioſis futuri Profeſſoris, & Lectionum ab eo habendarum, ſpes aliqua fuerit facta: Metuendum eſt, ne omnes hinc diſcedant, & ſic magnam ſcholæ noſtræ cladem inferant. Ut igitur huic malo, quantum fieri poteſt, occurratur, opus eſſe judicavimus, ut D. Voſſium, ad amplectendam vocationem oblatam, ſuumque ad nos adventum accelerandum, amicè hortaremur. Ac ut voti noſtri, eò certius & citius, compotes fiamus; majorem in modum petimus, ut ipſe pro tua prudentia, ſcholæ noſtræ cauſam, ut hactenus, ita etiam nunc, diligenter, & fideliter agere non graveris: Nominatim verò procurare, ut Dn. Voſſius iter ingreſſus, directè per Gronaviam, Steinfurtum ſe recipiat. Quod ſi etiam is alium quemdam fidum comitem, præter Tabellarium præſentem ſibi adjungere voluerit; hoc ipſi liberum relinquimus, & ſumptus ei à ſchola omnes refundentur. De Doctore Gigante in integrum reſtituendo, nulla amplius ſpes eſt. Intellexi enim Generoſos noſtros Comites, Doctori Freidagio, Medico Oſnaburgenſi, hanc conditionem privatim, inſcio ſenatu ſcholaſtico, ante aliquot ſeptimanas obtuliſſe. Utrum autem eam ſuſcepturus ſit, incertum adhuc eſt: & num è re Scholæ futurum ſit, eum qui religione Lutheranus eſt, & Mathematica non callet, in Profeſſorum ordinem recipere, tibi judicandum relinquo. Quod ſi Dn. Freidagius, vocationem oblatam recuſaverit; equidem eam Doctori potius Neuhuſio, tametſi is quoque in Mathematicis non ſit exercitatus, quam alii ignoto præſertim Calviniſtæ rigidiori offerri cuperem. Sed neque ego, neque quiſquam ex ſenatu noſtro, quicquam operæ ad promotionem illam procurandam conferre poſſumus: cum Aulam Comitum Bentheimenſium, minus faventem habeat. Doctor Gigas Monaſterium ſuæ praxis medicæ ſedem, & Officinam elegit. Quam ibi fortunam experturus ſit, tempus docebit. Doctor Maternus Electori Brandenburgico operam ſuam addixit. Quæ vero ipſius ſit conditio, & quo in loco, ignoro. Quamprimùm ad me ſcripſerit, dabo operam, ut petitioni tuæ ſatisfaciat. Uxor mea adhuc infirmæ & dubiæ eſt valetudinis. Spero tamen Deum, tandem mei, & meorum miſertum, ipſi firmioris ſanitatis uſuram conceſſurum eſſe. De novis nihil certi habeo: niſi quod de bello, paſſim varii, & triſtes rumores ſparguntur. Benè, & fœliciter vale, vir præſtantiſſime, unà cum uxore, & Liberis chariſſimis: quibus omnes Collegæ mei, necnon Uxor mea, ſalutem plurimam adſcribunt.

Steinfurti xvi. *Martii Juliani Anno à nato Chriſto* cIↄIↄcxv.

Tuæ Reverendæ dignitatis ſtudioſiſſimus,

M. Clemens Timplerus Compater.

XVI.

Clariſſimo doctiſſimoque Viro Ger. Joanni *Voſſio* S. P.

HAbes hic alterum Tabellarium, vir clariſſime, ab illuſtri Schola Steinfurtenſi ad te miſſum, ut eò te deducat, ſi modo animus tibi eſt locum ſaltem videre, & Spartæ, quæ offertur honeſtiſſima, rationem omnem, cum annexo fructu, coram cognoſcere. Ut videas, quanto tui deſiderio illic flagrent, literas amici unius atque alterius, ad me datas, tibi legendas mitto; eâ lege, ut per hunc hominem retromittas, nec mihi fraudi eſſe permittas, tam fidenter & apertè tecum

Digitized by Google

hæc talia communicâſſe. Niſi ex aliorum relatu quâdantenus te noſſem, non ſic agerem. Tuæ prudentiæ erit, ne hoc quidem aperire, niſi fidiſſimis tuis, quidquam ad te ſcripſiſſe. Nam ſive vocationem illam complexurus es, ſive omiſſurus, è tua re non minus quam mea fore videtur, ne vulgo hujus aliquid innoteſcat. Inaudivi aliquid de alia vocatione Leidenſi, jam aut delata tibi, aut ſaltem deſtinata. Hanc, ſi Steinfurtenſi præferes, quod facturum te ſuſpicor, officii tui fuerit apertè mentem tuam nobis exponere; ut alibi ſibi mature proſpiciant (quod ægre jam fiet) qui priores te vocarunt. Si coram tecum agere mihi daretur, tuque fidere ſermoni meo velles, fortè ut priores iſtos ſequereris, tibi perſuaderem. Nunc Deo, & tibi ſoli, rem committendam puto; amanter interim te rogans, ut ſaltem iter illuc tuum, quo vocaris, dirigere non graveris, & præſens cum præſentibus Comitibus & Profeſſoribus, de negotio toto tractare. Sic enim plenius ſtatuere tecum poteris, utro in loco fructuoſius Domino Jeſu Chriſto, & Eccleſiæ ejus ſerviturum tu ſperes. Deus tibi ſalutare conſilium adſpiret, & eventum largiatur ſuo nomini glorioſum, quem veri boni rebus aliis omnibus auferre debeat, & ſoleat. Vale, Vir Clariſſime, hactenus quoad faciem ignote, deinceps melius, ſi placet, & in Domino & in facie noſcende. Cras ſub veſperam reſponſum tuum expecto.

Goudæ Pridie Calendas Aprilis, Anni 1615.

Tuus in Chriſto
Conr. Vorſtius
Doctor.

XVII.

Doctiſſimo Viro Ger. Joanni Voſſio.

ITa eſt, ut ſcribis, Vir clariſſime & doctiſſime, In utramque partem rationes non leves occurrunt, quæ in hoc ad Theologicam profeſſionem vocationis negotio animum tuum impensè dubium & perplexum reddunt. At quoniam in literis tuis poſtremis non omnem plane tui ad nos adventus ſpem nobis adimere, ſed pluſculum duntaxat ad deliberandum temporis poſcere videris: noſtrarum partium eſſe duximus, non illico de vocationis illius divinæ ſucceſſu deſperare: ſed duce Dei providentia ex parte noſtra omnia tentare & agere, quæ tum ad te permovendum, tum ad ſchola noſtræ utilitatem promovendam conducere videntur. Quam ob cauſam etiam Clariſſimum Virum Dn. M. Georgium Brinckhofium Logicæ Profeſſorem & Pædagogetarcham, Collegam noſtrum honorandum ad te ablegare voluimus; ut coram tecum de omnibus rebus ad hanc cauſam ſcitu neceſſariis fusè & diſtinctè colloquatur, omneſque tum itineris ineundi, tum vocationis amplectendæ difficultates, quantum fieri poteſt, removere ſtudeat. Ei igitur ut perinde, ac toti Senatui Scholaſtico, in omnibus fidem habere, ipſiuſque rationibus locum dare velis, magnopere rogamus: Deum interim præpotentem votis ſeriis & piis invocamus, ut ipſe totum hoc negotium ad ſui nominis gloriam, ad Scholæ noſtræ incrementum, tuamque ac tuorum omnium utilitatem ac ſalutem dirigere dignetur. Cujus divinæ providentiæ ac tutelæ, te quoque, Vir excellentiſſime, unà cum tuis plurimum commendamus.

Steinfurti iv. *Nonas Aprilis Juliani* Anno Χριστογονίας CIƆ IƆCXV.

M. Clemens Timplerus
Prorector
Nomine totius Collegii ſcripſit & ſubſcripſit.

XVIII.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro, D. Magiſtro Gerardo Voſſio, *Illuſt. Ord. Collegii Theologici Regenti digniſſimo.*

SCripſi Tibi, R. D. Compater, ante abitum meum in Walacriam, unà cum literis publicis, quas pro Guilielmo Nicolai procuravi; ſimulque interrogavi, an non ſufficeret, ratiône muneris mei publici, chirographo proprio polliceri, ſumptuum reſtitutionem, ſi filius non perſeveret in ſtudio Theologiæ: an vero publico Notarii inſtrumento ſit opus, quale pro Nicolaide noſtro miſi; de quo adhuc reſponſum tuum expecto, ut ad feriarum iſtarum finem, filium meum ad vos mittam. Quanquam enim ex Walacria rediens, rumuſculos quoſdam ſubaudivi, de te ſparſos, ex inconſiderato quorundam zelo: Illis tamen minimè moveor, quo minùs filium meum, fidei, ac diſciplinæ tuæ committere cupiam. Et tamen pro ingenuâ, & ſincerâ inter nos amicitiâ non potui, quin te eorum, quæ de te ſparguntur certiorem redderem. Sunt inter ſtudioſos (ut ab aliis intellexi) qui dicant

Digitized by Google

dicant ſe tecum contuliſſe,de hodiernis controverſiis, teque variis argumentis propugnaſſe ſententiam,de Electione conditionali, gratiaque univerſali: quin & ſcripto quodam, quod jam in ſtudioſorum manus pervenerit,explicuiſſe te ſententiam tuam; Et levirum tuum D. Junium, hoc de te apertè teſtari inter ſtudioſos, quàm magis tibi arrideat, ſententia Remonſtrantium, quàm noſtra. Hæc tibi R. D. Compater, indicare volui, non quod hujuſmodi rumoribus fidem adhibeam, (novi enim quam ſint præcipitia his temporibus quorumdam judicia, quam virulentæ quorumdam linguæ, quam inconſideratus zelus) ſed ut tanto magis caveas, ne ullam talibus calumniis, & pravis de te judiciis, occaſionem præbeas, neque de his rebus conferas, niſi cum iis quos noſti eo pollere judicio, & ea eruditione præditos, ut mentem, ac ſententiam tuam, rectè aſſequi poſſint; Et ſi quid ſit, in quo tibi videantur Doctores Orthodoxi non ſatis accuratè tetigiſſe, aut explicuiſſe veritatem, de eo judicium tuum ſuſpendas; donec aſſiduâ, & diligenti S. Scripturæ perſcrutatione, aſſecutus fueris ipſam Spiritus Sancti mentem.

Multa enim ſunt in quibus, Viri etiam doctiſſimi, non ſatis attendentes phraſibus S. Scripturæ, & pluſculum tribuentes Antiquitati & Authoritati Patrum, qui poſt Apoſtolorum tempora vixerunt; facilè à puritate illa ſermonis Apoſtolici deflectant, & aberrent. Quod Ego quidem non ita te monitum velim; quaſi diffidam induſtriæ tuæ, in ſtudio veritatis conſtanti, & indefeſſo: ſed ut videas, quam ſim honoris tui, & exiſtimationis apud omnes bonos, & pios ſtudioſus. Vale mi R. D. Compater, & me tui amantiſſimum, mutuo amore proſequi, ne unquam deſine, meamque hanc ſcriptionem, ut ex ſincero pectore profectam, æqui bonique conſule. Salutem adſcribo uxori tuæ. Salutat etiam vos mea, & intra paucas hebdomadas, filium iſthuc deductura, vos ſpero, ſalutabit coram.

Datum Dordr. Id. Aug. 1615.

Tuus tuique Obſervantiſſimus,

J. Becius.

XIX.

Clariſſimo, doctrinâ & virtute Præſtantiſſimo, Dn. Gerhardo Voſſio *Illuſtriſ.* Ordin. Regenti *digniſſimo.*

Leydam.

S. P.

Benè & laudabiliter agis, Vir Clariſſime,quod non tantum amicitiæ inter nos, recens contractæ cultor es conſtans; ſed etiam ſcholæ noſtræ fautor adeo benevolus, ut propenſam tuam voluntatem, ardenſque ſtudium, de ea benè merendi, ſignis non obſcuris,ſed luculentis declarare, & teſtari pergas. Commendaſti mihi, & ſenatui noſtro ſcholaſtico, D. M. Winandum Rutgerſium, ut Philoſophum, ita Theologum notæ non vulgaris. Illa commendatio apud illuſtres, & generoſos Comites Bentheimenſes Dominos noſtros clementiſſimos, tantum ponderis habuit; ut nullus dubitem, ſi modò rogatu ſenatus noſtri, primò quoque tempore, Steinfurtum, Scholæ noſtræ viſendæ cauſa venire voluerit: quin unanimis ſuffragiis, profeſſionem Theologicam, ei ſint oblaturi. Ut autem ipſe promptum ſeſe præbeat ad vocationem,& iter iſtiuſmodi ſuſcipiendum: poſt Deum à cujus providentia omnia pendent,tuâ nobis operâ,& ſuadâ opus eſt. Nec dubito, cùm ad ſcholæ noſtræ negotium promovendum, ultrò tuum ſtudium obtuleris; quin pro tua prudentia, omnia diligenter, & fideliter ſis facturus: Utque id facias meo, & ſenatus totius nomine, etiam atque etiam peto. Ita ad priora tua Officia, magnum, & multum adjicies, & totam Scholam noſtram, tibi devincies. De nova conditione, quam Leydæ conſecutus es, animitus tibi gratulor, Deique benedictionem precor. Ita enim futurum ſpero, ut ſtudiis tuis major campus, ad promovenda Eccleſiæ, & Reipublicæ Literariæ commoda aperiatur.

Benè ſalve, & Vale Vir præſtantiſſime, cum uxore, & Liberis cariſſimis, & me amare perge.

Steinfurti xxi. *Julii, Juliani* An. *Χριστογονίας* cIↃIↃc xv.

Tuus omni ſtudio,

M.Clemens Timplerus.

XX.

FFF. Junius *Clariſſimo Viro D.* Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo, precatur multijugas Domini benedictiones.*

FAma malum, &c. habent hoc omnes diſſenſiones, eodem linguas quo animos ſucco perfundunt: ſinguli ita ut ſunt animati loquuntur. Ad nos hic crebriores quàm optamus ſiniſtri rumores, de Bataviæ veſtræ turbulento ſtatu deferuntur: Nos etſi aures nonnunquam demus, fidem non ſemper damus; quò imprudentiæ notam evitemus. Interim eſſet pectoris ferrei, hac communi Eccleſiarum noſtrarum calamitate non tangi, ſecurè quietum, quaſi è ſpeculâ, procelloſos Chriſtianæ Reipublicæ motus inſpectare, & non quantum fieri poteſt, votis ſaltem & ſuſpiriis, naufragium facientibus ſuccurrere: Loquor ex ſententia rumorum, qui indies ad nos tranſvolant, hi enim tales ſunt, ac ſi res veſtræ deploratæ omninò jacerent, & medicæ manus opem admittere amplius non poſſent: Unde enim in conciſo, & penitus comminuto corpore, medicinam quis facere incipiat? Graviter vulnerata, corpori tamen annexa membra, remedium expectant, non autem à reliquo corpore avulſa. Mœremus & omninò vix conſolabili dolore angimur, cùm hæc & his ipſis alia magis triſtia auditione accipimus: Ego ad hanc rem nihil præter ſuſpiria, & ardentes ad Deum preces afferre poſſum; Tu cum aliis divini Numinis ſacroſanctam Majeſtatem timentibus viris communicato conſilio, periculum facere potes, an ulla per Dei gratiam, reſtaurationis ſpes, integra relicta ſit. Optat hoc mecum D. Teelinghius, cujus hac de re literas vides. Pietas viri non eget de integro me præcone; adhuc probè meminiſti, quid de ipſo, non exiguæ pietatis, eruditionis, & apud vos non minoris authoritatis vir tibi retulerit. Crede tantùm ex pio pectore, nonniſi ſancta, & ſana conſilia proficiſci poſſe; fidem ſcio in candore, & candorem in pietate non requires: proinde tutò, cùm per otium licebit, reſcribe; Omnem infidæ futilitatis ſuſpitionem vera pietas tollit. En prior, ad communicanda Conſilia provocaris. Deum Opt. Max. precor, ut vobis per ſpiritum ſuum adſit, quo Eccleſiæ ipſius prodeſſe poſſitis, & uno animo, unâ operâ, in uniendis diſtractis partibus verſari. Saluta ſororem mei amantiſſimam, cum tota veſtra familia, & valetudinem tuam cura diligenter.

Middelb. Anno 1615.
20. Octob.

Nihil hic quod aut te, aut muneris tui adminiſtrationem tangat, inaudivi; non eſt itaque quod te turbent hæc, quæ de ſiniſtris rumoribus ſcripſi. Omnia enim quæ ad nos hic deferuntur, generalia admodum ſunt, & incertiſſima.

Tibi multis nominibus
devinctiſſimus,
FFF. Junius.

XXI.

SAlus plurima, Reverende D. Regens Voſſi. Quod ſerius ad te libros tuos mitto, factum diutina mea ab urbe abſentia; uxor à matre avellenda erat & odi muliebres lacrymas; ſatis rarò rident qui Miniſtris nubunt; cum peregre ſunt, putant majorem ſibi licentiam permiſſam; unde hoc habeant niſi ex natura non video. Nunc Dei beneficio rediit, ſed non ſine ploratu. Mitto quoque indicem quorundam librorum Pontificiorum, addito pretio ſingulorum, & ſimul indicem quorundam, qui à me deſiderantur, ita forte abſentes mutationem poterimus inſtituere. Si quos ex iis mihi permutare volueris, exige alios è meis. Collega iterum abeſt, itaque cogor me præparare concionibus & viſitandis ægris. Tu Vir optime vale, & nos ut facis ama.

Veteraquino 14.
Octobris 1616.

Tuus tibi addictiſſimus,

J. Lydius.

Ciſtæ huic meos viciſſim includere poteris, & alios quos permutare voles. Rupertus de divino officio eſt inter opera Ruperti. Gorionis, dum Amſterodami fui vidi exemplar Pariſium, ſed ſum mea ſorte contentus. Ritus Moſcovitarum literis Moſcoviticis emi, ſed carius quàm putaveram; nam expendi florenos 71. mihi Theodorecti Dialogos Romæ editos pro iis velis remittere, licebit tibi reſervare, ſi abnuis, remitte librum meum Muſcoviticum, cum reliquis meis quos expecto. Buceriana mea habes omnia, nihil reſervo.

XXII.

Digitized by Google

XXII.

Salus plurima, Clariſſime D. Regens Voſſi. *Recte dixit Poeta;*

Contrahe ventis nimium ſecundis,
Turgida vela.

NAuta meus bene potus, quia hujus verſus ignarus fuit, diſcedentem me non parum turbavit; vix Leiderdorpum venimus, cum navis prope everſa, tantum hauſit aquæ, ut vix terram contigerimus, madidus igitur magnam viæ partem confeci pedibus; hæc Actus primi Scena prima. Tota nocte in diverſorio me ſub dio cubante potavit, hora tertia matutina iter confecimus declinantes pro frigore terram per omnes caſus. Hæc ut rideas, ſcribo. Die Martis forte, crapula laborans de nulla re minus quam de profectione Leydenſi cogitavit heroicus Nauta, nunc accurrit teſtudo, ſignificans ſibi propoſitum cras novam inſtituere volitationem, utinam melioribus avibus. Mitto ad te libros tuos, addidi Valerium Maximum & Catullum Scaligeri pro D. Barlæo. Lyturgica Græca ſunt Johannis Oorlars, cui eas addixi pro Dione; rogo uti D. Johanni Pythio illas ipſi curandas tradas. Diſcedens properante Nauta ſub ſtragulo lecti in quo dormieram, reliqui librum quendam à D. Baudio ſcriptum, ſi placet unà cum reliquis illum mittito, non eſt meus, ſed commodato accepi ab alio, & nondum plene inſpexi. Uxorem tuam, D. Meurſium & Commenſales tuos peramanter meo nomine ſalutabis. Raptim. 4. *Nov.* 1616. Utinam huc veniens damnum tuum reſarcias.

Tui ſtudioſiſſimus,

Johannes Lydius.

XXIII.

Ornatiſſimo, Doctiſſimoque Viro, D. Gerhardo Voſſio, *Col. Hollandici, quod Leidæ eſt Regenti ſolertiſſimo.*
Leidam.

S. P. *in Chriſto,*

SCriptum tuum, Ornatiſſime Voſſi, tibi ita petenti cum gratiarum actione remitto: feciſſem citius, niſi excipere prius quædam in uſum privatim maluiſſem. Da igitur veniam cunctationi; Citra adulationem, dico ſcriptum hoc tuum ejuſmodi videri, quod unicum ſufficiat convellendis iis omnibus, quos D. Walæus, reliquiq, levis armaturæ ſuccenturiati milites, contra ſummi Magiſtratus in Eccleſiaſticis, imperium hactenus, in aciem producere ſunt auſi: Ad me quod attinet, tantum abeſt, ut quod autumas, ad umbilicum, opus meum perduxerim, ut jam à multis menſibus non inſpexerim, quæ commentari occœperam. Cauſas quæ variæ ſunt, jam non explico. Poſſem tamen brevi temporis ſpatio, rem expedire juvante Deo, ſi is qui fuit, animi eſſet ardor; Et per occupationes innumeras, quæ tantùm non enecant me, quin & per haſce turbas, ac procellas, quæ animum de ſtatione ſua identidem dejiciunt, liceret. Audio etiam Magnificum Dominum Grotium, accuratiſſimum de hoc argumento ſcriptum jam paraſſe: poſtquam loqui vello, eſt ſemet ludibrio exponere. Vix tamen abſtineo, quin denuo me operi accingam, id ſi utile fore Reipublicæ Chriſtianæ mihi perſuadere queam. Fortè & meâ intereſt, ne penitus elinguis ſim, tanto cum ſtrepitu undique impetitus. At curta nimis mihi ſuppellex eſt. Hæreo, an pergere, an vero figere arma debeam. Si quis, cujus magni facio judicium, properarit, facili momento, animum dubium impulerit. Tu imprimis, Vir doctiſſime, quem quanti faciam, quoq, amore, tacito quamvis, complector, & Veneror, novit ille qui omnia. Huic te tuaque ſtudia, Collegio cui præis imprimis, ex animo commendo. Salveat plurimum à me conjux lectiſſima.

Hagæ 10. Januarii 1617.

Tui ſtudioſiſſimus.

J. Wtenbogaert.

XXIV.

A. Schottus, Ger. Voſſio χαίρειν.

EQuidem tibi me devinctum eſſe, atque obſtrictum, Doctiſſime Voſſi, dum ſpirabo ingenue profitear, indieſque agnoſcam, tuo me in ære eſſe, duplici nomine; cùm quod Rhetoricis tuis, tam accuratè conſcriptis, nihil ut Neotericum viderim hactenus melius (nihil hic gratiæ tribuo, aut auribus, ſed ut debeo, candidè, ſenſa mentis enuntio) donaris, inaurato libello, & quidem ſponte tua; tum quod eadem benignitate, animique pii inductione Baſilii M. codicem calamo exaratum, veteremq,, utendum miſeris perlibenter,

ter,cùm jam Latinam interpretationem recenſuiſſem, denuo tamen ἀσκητικὰ illa contuli diligenter, à Capite ad calcem: Etſi ordinem ſæpè mutatum in Baſilienſi obſervaſſem, cujus & paginas, codici tuo (quem cum ingenti gratiarum actione, reſtituo, ac remitto) ad oram adſcripſi; bonâ, ut ſpero, tuâ veniâ; Lutetiæ Græco latinam adornant editionem; Nos ἀντιγράφεις juvabimus, ne fruſtrà ſuſceptus à me labor videatur. Codex enim perantiquus eſt, & probæ notæ: debeo itaque vobis, quod committere licuit, cum Cornarii Baſilienſi ultima: Tibi quod ultro conceſſeris homini nihil tale ſperanti: & Rutgerſio, qui index, & fautor fuit; Gevartio etiam, quia attulit, amico, debeo. Si quid aliud ſacrum, (vide quid mihi ſumam) in tua diliteſcit Bibliotheca, vel Amicorum, quæſo nobiſcum communica. Sum enim in Patribus Græcis, Latiniſque recenſendis totus, ut hanc decet ætatem, vitæque inſtitutum. Grilli Alexandrini ἀνέκδοτα ſub prælo ſunt Nutiano, hoc eſt ἑορταστικοὶ λ'. καὶ γλαφυρὰ in Pentateuchum, ſed ut lentum eſt omne id operarum negotium in Græcis,proximis nondum apparebunt nundinis. Quod in Rhetoricis Pet. Nunneſii, mihi quondam in Hiberia familiaris, (ut & Phrynichi Eclogas Atticorum verborum Auguſtæ editas, mihi duxerit inſcribendas) librum laudes, ut hominis doctiſſimi, & de Hermogenis ſubtili methodo, ante Sturmium, benemeriti, ſcito me illius habere omnia, etiam Philoſophica, ut erat etiam Philoſophus excellens, græcéque doctiſſimus, ex ultima editione, quæ quidem typis ſunt edita: ſi legere placet mittam, atque utinam iſthic, ſi ſcholis viſa ſunt utilia, Typographum iſtic quoque reperiant, tua commendatione. Hoc te ſcire volebam, in eamque deferre viſum qualemcumque Opellam. Vale in Dom. noſque amare, ac juvare ne deſine.

Antuerpiæ, Idibus *Febr.* cIↄ Iↄc xvii. quem vobis annum decurrere opto, fœliciter. Strenæ vicem adjeci faſciculo Obſervationum noſtrarum juvenilium exemplar, ut ſi vacat, nugas noſtras, quas aliquid eſſe, putare videris, recenſeas, doceaſque. Ἔῤῥωσο πάλιν.

XXV.

Andr.Schottus,Ger. Voſſio *V.C.* χαίρειν.

TUÆ mihi gratæ, Doctiſſime Voſſi, ſignis amoris, ac benevolentiæ plenis. Perge amabo, nos amare mutuo, & literas provehere bonas, quæ & bonos efficiant, humanitatiſque plenos. Sed Etymologicum tuum, cujus mihi ſpem fecit, imo ſalivam commovit Gevartius noſter, fac, ſi nos, ſi te ipſe amas, brevi editum videamus; ut nihil nos Fungerus, nihil nos Chriſtianus Becmannus poſthac moveat. Tua cupidiſſimis amplectar ulnis, quando tuis Rhetoricis legendis mirè ſum affectus. Colonienſes operæ Bibliothecam illam Patrum, auctiorem parant extrudere, noſtram in cæteris implorant opem; ut Antonius Hiera multa expectet à nobis, multa efflagitet. Miſi jam quædam, ad Pontium Paulinum, ad Sulpitium Severum, ad Eucherium Lugdun. Epiſc. & alios. In Vigilio Tridentino Epiſc. ſcire avebam, è tua Bibliotheca inſtructiſſima; an Simleri editio plura, libro V. adverſus Eutychen habeat, quam Georgii Caſſandri, Colonienſis editio; Nam in Pariſienſi operum Caſſandri editione, quaternio acceſſit è membranis Codicis Bibliothecæ Petri Pithoei. Nam Lipſienſis hæc editio, neſcio quo anno evulgata, aucta eſt, à Caſſandriana; hanc rurſum Pithoei codex amplificat, libro extremo quinto, contra Eutychen, ut dixi. Similia ſi quæ obſervata, ſuggeres nobis, per mihi gratum, reique feceris literariæ. Inſpiciat noſter Gevartius, pace tua, Simleri Editio, an melior, an locupletior. Hoc ſi eſt, liceat bona venia veſtra, mihi conferre, ut & Gelaſium ibidem contra Eutychetem, quem non eſſe Pontif. Maximum, ſed potius Gelaſium Cyzicenum tradit Bellarm. Catalog. Eccleſ. Scriptorum. Cap. 494, & 495. In Cyprianum ſi quid ſuppetit, ſuppedita. Nam in Tertullianum laborat Jo. Lud. de la Cerda noſter; cujus vaſta, ſed erudita vidiſti in Maronem Commentaria. Chryſoſtomi, aut Baſilii græcè ſcripta, quæ penes te ſunt, fac ἀπογραφὴν habere poſſim. Vide quam frontem perfricui? Tibi tuæque imputabis humanitati, quando ita largus es, imo & beneficus. Homo nimirum homini, bene merendo exiſtit Deus. Vale,in Domino,noſque ama.

Antuerpiæ. Idib. Aprilis cIↄ Iↄc xvii.

Clariſſimo

Digitized by Google

XXVI.

Clariſſimo Eruditiſſimo Viro, D. Gerhardo Voſſio, *Profeſſori Eloquentiæ.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

QUamquam ferè invitus, illis ſcribam quos de facie non novi; tamen facilè hunc animum expugnavit amiciſſimus Holſtenius noſter; qui adeo mihi deprædicavit virtutes, & inſignem eruditionem tuam, ut me amplius tenere non potuerim, quin cultum, & amorem offerrem. Unde & proximè tibi juſſi dari Proclum noſtrum: nunc V. Sidonium offero, quem velut obſidem, nunc nuper natæ, ſed nunquam intermorituræ amicitiæ accipe, meque ama, quod mutuo facies.

Hamburgi XVII. *Kal Jul. Juliani* cIↄ Iↄcxvii.

Tui Studioſiſſimus,

Geverhart. Elmenhortius.

XXVII.

Clariſſimo, & Eruditiſſimo Viro D. Gerhardo Johanni Voſſio *Proregenti Colleg. Illuſt. Ordinum Holland.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

GRatias tibi habeo ſummas, pro Theſibus, & Libris communicatis, quos cùm contulero, illibatos tibi reddam. Si improbum non eſſet, peterem Catalogum inſtructiſſimæ tuæ Bibliothecæ deſcribendum; traderes Holſtenio noſtro. Scio complures libros inter tuos eſſe, qui nobis, in noſtris laboribus, mirum in modum poterunt prodeſſe. Syntagma Wouverianum Holſtenio tranſmiſi, ut tibi traderet. Cum primùm Epiſtolæ prodierint, ſtatim etiam ad te ibunt, ut & omnia noſtra, quæ deinceps provulgabimus. Propter acerbiſſimos calculi dolores, quos hactenus ſuſtineo, nondum mihi licuit Theſes tuas pervolutare; Inſpexi tamen obiter, unum aut alterum locum, de quo proximè ſententiam meam tibi aperiam; jam enim planè non vacat. Salve Vir Doctiſſime, & nobis reſponde.

VIII *Cal. Octobris* cIↄ Iↄcxvii.

Tui Studioſiſſimus,

Geverhart. Elmenhorſtius.

XXVIII.

Clariſſimo & Eruditiſſimo Viro D. Gerhardo Johanni Voſſio *Proregenti Collegii Leidenſis.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

LIteras tuas rectè Holſtenius noſter tranſmiſit, ex quibus, & eruditionem tuam, & benevolum erga me animum, oppidò lubens perſpexi; cui in omnibus ſemper, & ubique paria faciam, quod fide germana tibi dico, ſpondeoque. De Indice, grata ſunt, quæ promittis. Deſidero autem ſyllabum Theologicorum Librorum, cui ſtudio, poſt Apuleii abſolutam editionem, me totum mancipabo; perducamque multa (ut confido) profutura, veteri, & veræ Dei Eccleſiæ, cujus germanum alumnum, me in omnibus meis ſcriptis profiteor. Theſes tuæ eruditionis diligenter perlegi, & reperi in illis multa, non publici ſaporis. Rogo, quicquid deinceps provulgas, mecum communicare, ut velis: Ego rurſum omnia minima, maxima ad te inter primos mittam. Jam in exordio novæ hujus conjunctionis, tibi exhibeo, Manſueti Epiſcopi Mediolanenſis Epiſtolam elegantem, quam Jacobo Marci excudendam dabis. Is enim omnia noſtra in ſe recepit, nec ſpero tibi indecorum erit, quod non de fæce plebea, ſed Senatorii ſeminis homo, publico aliquo ſcripto, appellare te valuerit. Salve Vir Eruditiſſime, & me amare perge, quod mutuò facies. xv. Kal. *Decembris* Juliani cIↄ Iↄcxvii. Si adhuc extat penes te Exemplar Oratoriarum Inſtitut. velim id committas Adoleſcenti probo Joanni Loccenio, qui apud Jacobum Marci habitat, qui porro id rectè curabit. Illi poteris etiam tutò literas tuas concredere. Iterum ſalve, & crebriter me appella.

Tui Studioſiſſimus,

Geverhart. Elmenhorſtius.

Clariſſimo,

XXIX.

Clariſſimo, & Eruditiſſimo Viro D. Gerhardo Johanni Voſſio *Proregenti Collegii Leidenſis.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

EX quo Manſuetum tibi miſi, nullas à te accepi, ut nec à Collegis tuis, Viris magnis, D. Heinſio, & Meurſio: quæ cauſa ſit, expiſcari non poſſum. Illud demiror, cur Adoleſcens, qui apud Jacobum Marci habitat, multaque, & magna mihi debet, tam obſtinatè taceat. Si non eſt grave, ſtatim aliquem ex tuis mitte rogatum, num Collybum, quem ante menſem ipſi, per Gaſparem Vinckefort, Civem Amſterodamenſem miſi, rectè accepit. Et quid de Theodulpho, Manſueto, & Gebere ſperare debeam. Magno beneficio me adficies, ſi poſtremam, ut vocant, probam ſemper inſpexeris. Tranſmiſi pronuper Nobiliſſ. D. Grotio, catalogum ſcriptorum Photinianorum, qui nùm ipſi redditus, adhuc ignoro. Valde amo, & æſtimo hominem, ob ingenii excellentis admirandas dotes, quibus eruditiſſimos, hac ætate, facilè vincit. Poteris in occaſione, hunc noſtrum animum illi apperire. Clariſſimus Rutgerſius, ante xiv. dies apud nos fuit, & negotiis ex animi ſententia confectis, Haffniam profectus eſt, quod D. Heinſio nunciabis. Apuleii Philoſophica Jacobo Marci eis paucos dies committam; modò à te, vel Clariſſ. tuis Collegis, impetrare poſſim, ut onus corrigendi in vos ſuſcipere velitis. Quod non tam mei, quam Apuleii cauſa, vos ſtudioſè facturos, omnino mihi perſuadeo. De Indice Theologicorum tuorum Librorum, iterum tibi aurem vello: ſi me amas, effice, ut prima occaſione illum habeam. Nihil enim gratius mihi facere poteris. Salve, mi amiciſſime Voſſi, & ſi nos non planè contemnis, reſponde properè.

Hamburgi VI. *Kal. Februarii Juliani* cIↄ Iↄc xviii.

Tui ſtudioſiſſimus,

Geverhart. Elmenhorſtius.

Ante VI. Septimanas miſi eruditiſſ. virorum, D. Heinſio, ſermonem Libanii, *πρὸς τοὺς εἰς τὴν παιδείαν αὐτὸν ἀποσκώψαντας*, inſcriptum magno Rutgerſio ſcire percupio, quid & illi factum. Iterum ſalve Vir præſtantiſſime, & reſponde.

XXX.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro D. Joanni Gerardo Voſſio, *Proregenti Collegii Illuſt. Ordin. Hollandiæ.*

Leidam.

QUid hoc cauſæ eſſe dicam, Johannes Gerharde Voſſi, inter doctiſſimes humaniſſime, inter humaniſſimos doctiſſime, quod nos adeo obſtinatè contemnis, nec reſponſionis honore dignos putas. Longè aliud nobis promittebant candidiſſimi mores tui, & ſummus noſter in te amor, quem abundè tibi in meis teſtatum feci probavique. Rogo te, aperias nobis, paucis ſaltem verbis, cauſam tam pertinacis ſilentii, ne omnino de tuo affectu incerti, nobis planè perſuadeamus, te hunc procum haud magni facere. Salve vir optime, præſtantiſſimoque harum portitori, comem, & benevolum, te exhibe. Nihil mihi gratius facere poteris:

Apuleium Scaligeri, cum Catalogo librorum tuorum Theologicorum avide expecto. Nam Holſteinius nullum mihi miſit: ſi inceperint operæ Apuleium noſtrum, rogo curæ eum tibi habeas. Sicuti Loccenio injunxi. Iterum ſalve, & reſponde ſi potes.

Hamburgi VIII. *Kalend. Aprilis, Juliani* Anno cIↄ Iↄc xviii.

Tui obſervantiſſimus,

Geverhart. Elmenhor.

XXXI.

L. Berchemius *D.* Gerardo Voſſio S. P. D.

NE amicitiæ jura violaſſe videar, vir ornatiſſime, has mei amoris teſtes literas exaravi: tua enim benevolentia & non mediocria in me collata beneficia, arcto admodum amoris vinculo, me tibi obſtrinxêre, quorum facile oblivіſci non humani ingenii gratique animi eſſe judico.

Quid in hac Synodo Nationali hic Dordrechti habita actum ſit ſatis ſupérque ab aliis intellexiſſe te non dubito; hoc unicum tacere nequeo, me maxima admiratione affectum eſſe, cùm Remonſtrantes Summarum Poteſtatum tam exiguam rationem habere viderem, tantâque pertinaciâ (quam Conſtantiam voçare nefas putarem) ſeſe, Illuſtrium Ordinum decretis opponere. Conſcientiam ſuam ſcio præ-

prætexunt: faxit Deus non aliud quid lateat. Præterea quod in corona tot illuſtrium Theologorum Remonſtrantes ſibi ſoli ſapere viderentur, illorúmque judicium tanquam adverſariorum contemnerent, abſurdum mihi valde videbatur, præſertim cum illi viri ſanctiſſimi ſanctiſſimo juramento ſe obſtrinxiſſent, ſe ex conſcientia & veritate judicaturos: Verum quam candide & blande cum Remonſtrantibus hic actum ſit, ex Actis Synodi brevi vulgandis evidenter patebit. Vir ornatiſſime, quem, Deo teſte, amo, te illorum ſententiæ nunquam ſubſcripſiſſe ſcio, téque in eo ſæpius coram malevolis defendi, imo quod Synodi hujus Decretis & Canonibus aſſenſurus ſis, non dubito, & Remonſtrantes (quod fortaſſe durius) ſuffragio tot præſtantium Theologorum ſuffultus tanquam Hæreticos damnaturus ſis. Quod ſi à te Viro tanto fiat, multum commodi & patriæ & bonæ cauſæ acceſſurum nemo dubitat. Nomini quoque ac famæ conſulens provinciam quam nactus es cum honore tueri poteris. Varii hic Dordrechti rumores ſparſi ſunt, de Collegii regimine immutando atque alio Regente ſubſtituendo, verùm vanos illos eſſe, illiſque nullam fidem adhibendam, ex D. Rocho Vanden Honaert ſatis intellexi; cujus verba hic ſubtexam: *Quid de D. Voſſio futurum ſit adhuc incertum eſt: quod ad me attinet ego boni viri cauſæ faveo; utinam Librum de Hiſtoria Pelagiana nunquam ſcripſiſſet! tum aliquid boni in ejus cauſa adhuc ſperandum fuiſſet, ſed jam timeo.* Hæc tibi Vir optime, ſcribere volui ſi fortè tibi prodeſſe poſſent. Vale & me ama.

Die octava Junii, 1618.

Tuus ex animo,

Ludovicus Van Berchen.

XXXII.

Viro Clariſſimo Hugoni Grotio, S. P.

Ampliſſime Domine,

Literas tuas Prid. Cal. Sept. datas rectè accepi, cum doctiſſimi Voſſii defenſione.* Gratulor Tibi toto pectore oblatum tam induſtrium, tam præclarum libri tui propugnatorem. Et quando Labor tuus Eccleſiæ Chriſti exantlatus pro merita gratia importuni hominis morſus ſenſit, gratulor tibi cauſam tuam à tam præſtanti Patrono ſuſceptam. Dolendum eo inſaniæ apud vos deventum, ut præ factionum ſtudio tam protervè irruant quidam, ut nihil penſi habentes quid dicant, ſaltem odium ſuum & ſuſpiciones promant; & quid ſperemus porro tranquillitatis, ſi talibus ingeniis frena relaxantur? Certe ſummâ cum voluptate & fructu legi doctiſſimi Viri lucubrationem, & jam iſtum quoque in maximis Viris pono.

Quod autem etiam publicè conſtare voluiſtis, quid ego ſentirem, agnoſco affectum veſtrum, & quamvis ſciam meo calculo nihil vobis accedere poſſe, gratum tamen mihi eſt, me inter bonos recenſitum, quamvis mea ſcriptio tam rudis & inconcinna fuerit, ut lucem adſpicere non meruerit. Conſideratio autem horum qui ſacra apud vos tractant, facit, ut vix quidquam ſperare poſſim de Synodo quæ apud vos indicta, ad quam Ordines etiam Electorem noſtrum ut ſuos Theologos eo mittat invitârunt; ad eam rem deſignati David Pareus, Abrahamus Scultetus, Henricus Altingus & Paulus Toſſanus, quamvis incertum an Pareus ſeptuagenarius valetudinis ratione, tam incommoda anni tempeſtate, iter illud ſuſtinere poſſit.

Bohemicæ turbæ, ut in univerſum Imperium redundent, verendum eſt. Cæſar magnas copias contrahit, & tamen à moderatioribus conſiliis ſe non alienum oſtendit, quâ in re noſtrum habet & Saxonem adſtipulatores, qui etiam laborem nullum defugiunt, ut Religio ſalva Bohemis ac libertas conſervetur, & Cæſari ſua auctoritas maneat.

Quod ſpem facis editionis ſcripti tui elaboratiſſimi De ſummarum poteſtatum circa ſacra imperio, longè mihi gratiſſimum. Vellem & animum adjiceres ad hiſtoriam tuam promendam, quam negare diutius non debes nobis ac poſteritati. De Thuani Hiſtoria nuncio tibi, reliqua jam ſub prælo eſſe. Ut autem invidiam vitent Curatores, ita inſtitutum eſt, quaſi Exemplar ab auctore in Germaniam miſſum, jam promeretur. Exciditur autem Genevæ; qui locus tamen ob invidiam vitandam diſſimulabitur.

Vale, decus noſtrum.

Heidelbergæ, 25. *Julii*, 1618.

T. D. omni Studio & Amore

G. M. Lingelſhemius.

* *Voſſii Reſponſionem intellige ad judicium Hermanni Ravenſperg. de Hugonis Grotii libro contra Socinum.*

XXXIII.

Clariſſimo Viro Domino Gerhardo Johanni Voſſio, S.

Leidam.

ITáne verò cum cura legiſti, ea quæ de Grotii libro ſcripſi? Utinam non cum præjudicio, aut animo calumniandi; cujus non pauca ſigna ubique paginarum, in tuo iſto diffamatorio centunculo, deprehendere fuit; ſanè cognovi plus ſatis, quid cenſeas de meo ſcripto, tametſi nullus monuiſſes. Cognoviſſes itidem tu, quid ego de tuo, ad meum ſcriptum reſponſo, ſtatuam, atque adeo quid de eo ſtatuant, & judicent item alii viri clariſſimi, & multo doctiſſimi, ſi mihi licuiſſet, per mandatum Senatus noſtri Academici, cujus authoritas pro eo, ac par eſt, mihi meritò ſacro-ſancta eſt, tuo reſponſo reſpondere. Aliquatenus tamen intellexiſti, ex Epiſtola mea, viro cuidam reverendo, & longè præſtantiſſimo inſcripta, typíſque Batavicis, ejuſdem ſtudio deſcripta. Cæterum tuas literas ad quas jam nunc reſpondeo, tum demum accepi, cum eas è Patria mea redux, ubi per ipſas decem & amplius ſeptimanas egeram, in menſa poſitas viderem. Nempe ut ſcribis ſinguli aliquid videmus, nemo omnia, neque ego tuas videre potui, cum alibi eſſem. Vale.

Groningæ ad XX. *Decembris anno* cIↃ IↃ c xviii. T. S. S.

Herman. Ravenſperg.

XXXIV.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro, Gerhardo Johanni Voſſio, *Proregenti Collegii Illuſt. Ord.* Hollandiæ.

Leidam.

Vir Clariſſime,

AGellium manu illuſtris Scaligeri prænobilem, rectè tranſmiſit nobis Holſteinius. Utinam etiam ejus Apuleium, per te habere potuiſſem? Fuiſſet ea res nobis longè gratiſſima. Audio eum in margine Novi Teſtamenti multa notaſſe, quod ſi forſitan in tua Bibliotheca, oro ne illud nobis invideas. Aſellus noſter, in aſinum longè tardiorem incidit, quem & repeti juſſi, non ſine indignatione, ut forſan ex Luca noſtro intellexiſti: ſi D. Corvinus demùm revenit, velim cum eo agas, ut Acta Concilii Chalcedonenſis prælo ſubjiciat; quæ ſanè magno cum labore, ex antiquiſſimis membranis, locis infinitis emendavimus. Poterimus & alia infinita in Patribus præſtare; modo bonum Typographum nacti ſumus. Nam noſtris ſumptibus omnia edere, non eſt è re noſtra; qui artem diſtrahendi omninò ignoramus. De Grotii infortunio, jam inaudieram: Et angebar intimè, hominis causa, quem propter eruditionem inſignem, ſemper amavi, & æſtimavi. Voveo & animo, ut crucem ſuam ferat patienter, donec Deus eum liberet, à ſquallore & ſordibus non boni carceris. Synodum finitam jam intelleximus, ex D. Heinſio: fac omnia ejus acta à te cognoſcam; præſertim quo loco jam res tuæ ſint. Subtimeo enim ne incendium Barnefeldianum te etiam afflaverit. Salve amiciſſime Voſſi, & nobis de omnibus reſcribe. Gratius mihi nihil facere poteris.

Hamburgi xxvi. *Jun.* cIↃ IↃ c xix. Geverhart. Elmenhorſtius.

XXXV.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro Gerhardo Johanni Voſſio *Regenti Collegii Leidenſis.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

DE Oroſii apologia, quæ obſervaſti vera ſunt, impenſéque nobis placent. Cum librum iſtum publicabo, Lectorem ejus rei admonebo, quod non fiet, ſine honore nominis tui. † *Ormeſtam*, quis nobis confinxerit ignoro. Eſt verbum novitium, & planè nugatorium, ex Vincentii ſpeculo & recentibus editionibus, perperam Oroſio ad fictum, quod optimi ævi MSS. Palat. Leid. & Lipſ. neutiquam agnoſcunt. Magnas igitur nugas egerunt, qui recenter id nobis iverunt obtruſum. Commentaria in Cantica Canticorum, non ſunt Oroſii, ſed Honorii, ſicuti jam dudùm Patri Schotto ſcripſi. De Grotio, beaſti me læto nuntio: hic enim omnia ſæva de eo narrabant: fac cataſtrophen totius tragœdiæ plenè à te cognoſcam; ità tandem ſine metu ero. Oratorias tuas rectè curavit amiciſſimus Holſteinius, quas ſcito gratiſſimas nobis fuiſſe. Non ſperno beneficia quæ offers ex bibliotheca tua, compellaboque

† Orcheſtam *legit ſagacis vir ingenii Fr. Juretus ad Symmachum* p. 73. *Cui non invitus accedo.*

pellaboque Holſteinium, ut hac in re, mihi manum accommodet. Cum Jacobo Marci pronuper, de nova Apuleii editione adornanda agere cœpi. Noſti illum correctorem eruditum non alere, unde & pro amicitia noſtra rogatum te volo, cùm opus inceperit, ut tum poſtremam probam ſtudioſè perluſtrare velis, ne mendoſè liber prodeat, quem ærumnoſo labore, cum multis MSS. contuli. Si qua in re tibi viciſſim inſervire potero, faciam id perlubenter. Dom. Morſium tamdiu inibi fuiſſe, nec mihi literas miſiſſe, pro certo ſigno animi, planè à me alienati, accipio. Monebis hominem, niſi planè memoriam noſtri effuderit, antequam in Angliam proficiſcatur, de omnibus rebus me ſcitiorem faciat. Erit id mihi pergratum. Hæc ex recenti laniena nephritidis ſubæger, ad amiciſſimas tuas amanuenſi meo dictavi; ut etiam ſcires me, vel in mediis tormentis, memoriam tui ſanctè habere. Salve, Vir amiciſſime, & nos ama mutuiter.

Hamburgi, xiii. *Kal.* Febr. *Juliani*, *An.* cIↃ IↃc xix.

Tui ſtudioſiſſimus,

Geverh. Elmenhorſtius.

XXXVI.

A. Schottus Ger. Voſſio τῷ πρέσβει.

Lugd. Batav.

VIdes, doctiſſime Voſſi, hunc rerum ſtatum, mirari ut deſinas, cur ego, in ſcribendo tam ſim meticuloſus, ne meæ literæ obſint potius amicis, quam ſolatio ſint in turbis. Age, de literis utrique caris duntaxat diſſeram. Quum fratris mei Gualtheri Nepos, ad nos inviſeret, ſeque Lugdunum cogitare, ubi juri civili det operam, affirmaret; hoc mihi ſumpſi cohortante, ut ad te tribus agerem verbis. Quod in Græcis, quibus excellis, nec ego abhorreo, profeſſionem mediteris, ad domeſticas collegii curas, & Rhetorica illa tua, dono mihi miſiſti, narro tibi eſſe penes me notas aliquot in Theonis Sophiſtæ προγυμνάσματα· Nollem mihi, poſteriſque perirent; quæque in antiquis notavi Rhetoribus; ſi ſpes eſt, iſtic Typographum reperiri poſſe, tua accedente lima, depromam, & in tuum ſinum deponam; quæ habeo etiam Rhetorica, & Philoſophica Nunneſii, etſi Valentini, hoc eſt Hiberi, vel Celtiberi potius. Fac me de re omni certiorem, per Franc. qui has reddet, mittetque fratri meo Coſ. Literas.

Et quia ſacra & tractas, & abundas antiquis. Amabo ſi magnam illam Patrum Bibliothecam Coloniæ nuper editam, inſpexiſti, & habes quod ſit addere operæ pretium, & Catholicum; ſcito Appendicem adornari ab Ant. Hierat. qui nos viſit. Quare ſi quid deſideres, addique jubeas ſignifica. Latent, fateor, multa adhuc abdita, in bibliothecis, quæ lucem avent videre atque exiſtere. Cætera quæ de me meiſque cognoſcere lubet, Franc. hic noſter, qui has reddet, narrabit. Reditum è Gallia Gaſparis Gevartii expectamus, editis jam electorum Libris IV. nondum tamen rediit. Vale in Domino.

Antuerpiæ feſto Sancti Auguſtini Manſueti Mediol. Epiſc. Epiſt. de fidei profeſſione, tibi inſcriptam nuper ab Elmenhorſtio libens accepi, & adjungam in Append. magnæ Bibliothecæ.

XXXVII.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro Gerhardo, Johanni Voſſio, *Pro-regenti Collegii Leidenſis.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

REmitto tibi per optimum Holſteinium noſtrum, Arnobium, & Scioppii ſuſpectas lectiones; remiſſurus etiam brevi, Euthymium cum Oroſio tuo. Si interim poteris carere Scaligeri Agellio, rem gratam mihi feceris, ſi prædicto juveni eum commendaris. Pol anxiè expecto, quo loco res tuæ ſint; ut & magnorum virorum, quos fortunæ triſtioris tempeſtas, conturbavit graviter. Si non eſt grave, velim de omnibus, & Politicis, & Theologicis rebus ſtudioſè perſcribas. Erit id mihi pergratum. Salve, amiciſſime Voſſi, & nos amare perge.

Hamburgi xiix. Maii *Juliani A.C.* cIↃ IↃc xix.

Tuus,

Elmenhorſtius.

XXXVIII.

Clariſſimo, & ornatiſſimo Viro D. Gerhardo Johanni Voſſio, *Regenti Collegii* Leidenſis.

Leidam.

Vir Clariſſime,

BEnè ſit optimo, & amiciſſimo Holſteinio noſtro, qui te velut longi ſilentii ſomno indormientem amica ſua ammonitione excitavit, atque in viam officii, & ſcriptionis iterum reduxit. Ego licet ſæpius acerbiſſimis calculi doloribus oppreſſus ſim, nunquam tamen committam, ut operam meam hac in parte deſiderari queas. Librum tuum de diſſidiis Pelagianiſtarum (quoniam incompactus erat) inſpicere necdum potui. Puto eruditiſſimum eſſe, ut omnia tua, quæ frementibus invidis, cum aliis tuis limatiſſimi judicii ſcriptis caneſcent, ſæculis innumerabilibus. Maſſilienſis noſtri Patrocinium, rectè ſuſcepiſti. Male-feriati homines, optimum virum peſſimè onerant hæreſi inſana, de qua ne per ſomnium quidem unquam cogitavit. Baronius putat initio eum infectum fuiſſe labe hâc impurâ, ſed poſtmodum ad ſaniorem mentem relapſum ſerio errorem emendaſſe; cui ego hactenus aſſenſum accommodare non potui. De Manſueto, nihil eſt quod nobis gratias agas, multò potius ego tibi, eas referre debeo, qui nitidè ejus editionem procuraſti. Viri * Magnifici caſum gravem vehementer doleo. Tribus ante capturam (ô utinam injuſtam!) diebus, humaniſſimas ab eo accepi literas, cum tua diſpunctione eruditiſſima notarum nugonis Ravenſpergeri, qui ſtultè magno viro obvertit cornua. Earum literarum copiam tibi miſi, ut videas, quàm de nobis rectè ſentiat vir excellentiſſimus. Lubens ei ſciberem, ſi ſcirem meas tutò ad illum pervenire poſſe. Demiror autem quod is poſtea, adeo ſui potuerit obliviſci, ut affinis eſſet illarum rerum, quæ nonniſi peſſimo exitu terminantur. Rogo te obnixè ut tragœdiam illius funeſtæ rei mihi explices, quo ſciam, num etiam ſine capitis & fortunarum, diſpendio, ex tanto incendio evolare poterit homo eruditiſſimus, & nobis propter divina dona, quæ conſecutus eſt, admodum charus. Ex Oroſii ſcriptis ſi quid habes ineditum, rogo ut id communices. Non ſolum illius hiſtoriam, ſed etiam de libero arbitrio, & quæ ſcripſit ad Auguſtinum junctim edam. Abſolvi etiam Theodori Studitæ homil. Græcas CC. Zonaram in Epiſtolas canonicas Veterum Patrum, & Acta concilii Chalcedonenſis, quibus biennio jam Typographum quæro, necdum invenio. Vides nos in ea tempora incidiſſe, ubi citius decem Nugatorii, & Novitii Libelli, quam unus antiquus, & bonus Author, emptorem reperiat. Poteram quidem meis ſumptibus omnia iſta producere, ſed artem diſtrahendi commodè exemplaria ignoro. Si forſan me juvare poteris, velim ne animus tibi deſit; nos quacunque ſaltem conditione id fieri poterit, facilè contenti erimus. Catalogum Theologicorum Librorum vidi lubens, in quo & mihi multos optimæ notæ libros notavi. Salve, amiciſſime Voſſi, & ſi me amas, nobis de omnibus rebus, quamprimùm reſponde.

* *Hug. Grotii.*

Si quid me voles, poteris id vel Holſteinio, vel Petro de Wittenb. & Gaſpari Vinkefort Mercatoribus Amſterodamenſibus celeberrimis, tutò inſcribere. Iterum ſalve, Vir optime, & Clariſſimos Viros DD. Heinſium & Rutgerſium meis verbis ſaluta, ſimulq; ad ſcribendum incita.

Hamburgi v. Kal. Nov. Gregoriani ciↃ IↃc xiix.

Tui ſtudioſiſſimus,

Geverh. Elmenhorſt.

XXXIX.

Clariſſimo, & doctiſſimo Viro Dom. Gerhardo Johanni Voſſio *Profeſſori* Leidenſi.

Leidam.

Vir Clariſſime,

DE Teſtamento Scaligeri, grata ſunt quæ promittis. Utinam copia nobis eſſet, ejus exemplaris, quod Vandermilius poſſidet! quod impenſo quidem pretio lubens redimerem? Sed ubi locorum vivit Vir ille nobiliſſimus, quem toties ingenioſiſſimi mortalium, Baudius, Heinſiuſque, in cœlum magnis extulerunt laudibus. Num & illum ſoceri oppreſſit calamitas miſeranda, vel hoſti? M. Corvino author eſſe debes, ut convaſatis rebus ſuis, maturè ſibi conſulat, atque in Germania locum ſibi eligat, ubi Officinam Typographicam inſtituere poſſit. Ita calcar nobis addet, ad illa detexenda, quæ jam pro deſperatis ſepoſuimus. Eruditiſſimus Martinius jam certam ſpem ſui adventus mihi fecerat, quem impedivit opus, quod molitur inſanum magnum, *De Origine Latinæ Linguæ*, cujus correctioni

ni omnino eum intereſſe oportuit. Si tibi eſt animus pecuniam tuam, hic apud ſenatum deponendi, puto me poſſe à Primario civitatis hujus Conſule, qui mihi affinitate junctus eſt, impetrare, ut tuo homine agat cum Octumviris, qui res, rationeſque fiſci procurant, ne gravatim eam recipiant. Poteris igitur mihi ſententiam tuam plenius aperire; tum quibus conditionibus eam hic collocare poſſis, lubens tibi adſignificabo. Negotium Remonſtrantium, partim ex literis amicorum, partim ex relationibus publicis cognovi. Niſi res citò tranſactæ fuerint, ut has nubes coactas video, brevi daturæ ſunt magnam tempeſtatem. Laudo prudentiam tuam, quod te ejuſmodi turbelis non immiſceas. Litem enim lis, & noxa noxam parit. Quod ſi Patres antiqui, qui non habitu, ſed moribus, & vita, ſapientiam Chriſtianam exprimebant, jam reſurgerent, & eos qui Trinitatis myſterium agnoſcunt, Chriſtumque, & Spiritum Sanctum Deum venerantur, adeo ſævidicè, de rebus, non merè ad ſalutem neceſſariis, digladiantes viderent, quid dicerent? aut quo non fugerent? N. * N. benè Calvinianum, & acerrimum dogmatis de abſoluto decreto damnatorum aſſertorem, tibi in Rectoratu ſucceſſiſſe, cum mœrore, & cum indignatione percepi. Nunquam putaſſem homines acutos, adeo potuiſſe oblivìſci ſuorum, ut homini modeſtiſſimo, inciviliter audacem; & optimè erudito, ruſticè indoctum ſubrogarent. Exclamare libet

* *Is eſt, opinor,* Feſtus Hommius.

Quo vobis mentes, rectè quæ ſtare ſolebant,
Dementi ſeſe flexere ruina?

Equidem ſcripta umbratici hujus doctoris, quæ vidi, plena blaſphemiarum, & fanaticarum opinionum cognovi, quæ nemo, niſi aſtroſus, vel exterritæ mentis, probare poſſit. Peream, niſi ex unica tua Theſi, plus eruditionis hauſi, quam ex iſtius hominis divite centone. Sed hodiè audacia, pro ſapientia liceat uti: nec tam benè agitur cum genere humano, ut meliora pluribus placeant. Verùm querelam non inſtituo; illud dico, ut exauthoratio tua, mihi dividiæ fuit, ita recreavit me in ſolidum fortuna benignior, quæ latum campum tibi obtulit, in quo non minus vires eruditionis tuæ, quam in principe iſta facultate, quam hactenus, ſumma cum laude obiiſti, exſeras. Age igitur negotium tuum, & reconditas illas artes palam profer, ut inimicis tuis oculi doleant; atque ita omnes æqui & iniqui intelligant, te non minus benè Oratorem, quam commodum Theologum agere potuiſſe. Salve, mi amiciſſime Voſſi, & nos amare perge.

Hamburgi, A.D. xiii. Auguſti *Gregoriani,* CIↃ IↃ C XIX.

Tuus

Elmenhorſtius.

Teſtamentum Scaligeri rectè curabit Peter de Witte, Civis Amſterodamenſis noti nominis, cui ſemper res meas ſoleo concredere. Iterum ſalvo, & nobis reſponde.

XL.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro Domino Gerhardo Johanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

PUto te poſtremas meas, ab amiciſſimo Holſteinio rectè accepiſſe. Si me amas, effice ut ſciam quam ſalve agas; hoc enim mihi, vel maximum erit. Apuleius noſter jam in fine laborat, in quo ſi unum aut alterum locum, in juventute emendaſti, notatu dignum, rogò ne eum mihi invideas. Videò Typographum de la Maire, non uſque adeo malè fragmenta veterum Poetarum edidiſſe. Magno beneficiò me afficeres, ſi illi perſuadere poſſes, ut Acta concilii Chalcedonenſis, prælo ſubjiceret. Ego lucrum non quæro ex meis laboribus; ſed id unum ago, ut proſim Eccleſiæ Chriſti, cujus intereſt, talia rurſum produci, quo erubeſcant impudorati Novatores, qui ineptiſſima quæq., inficeto, & inſipido ſæculo, paſſim aggerunt. Scripſi antea de toto hoc negotio, ad doctiſſimum Holſteinium, quem non defuturum nobis probe ſcimus. Tertullianum D.Thyſii, an habere poſſim, ſcire velim. Quod ſi gravantius librum ipſum tranſmittere, ſaltem peto variantias, in quibus impetrandis, operam tuam non nobis denegabis: Sed & in alia re, tibi gravis eſſe cogor. Patronus meus magnus Rutgerſius, dixit, in tua bibliotheca, extare Aldinum Exemplar Apologetici Tertulliani, quod avidè expetimus; ut & copiam variarum Lectionum, quas Galeno tuo olim adſcripſit G. Falkemburgius. Nam & has, de facilitate tua ſecurus, Profeſſori Altorphiano D. Hoffmannò, viro inſigniter docto, qui totum Galenum recens interpolabit,

labit, promiſimus liberaliter. Vides quantum mihi, de humanitate tua, pollicear. Salve, mi amiciſſime, & audaciæ noſtræ ignoſce.

Hamburgi, A. D. xvii. *Kalen.* Januar. cIↄ Iↄ c xx. *raptiſſimè.*

Tuus dum vita manebit,

Elmenhorſtius.

XLI.

Pio juxta, ac docto Viro, D. Gerhardo Johanni Voſſio, *S. P. conjunctiſſime Affinis.*

RE ipſâ aliquoties expertus ſum, adeſſe tibi tantam benefaciendi vim, ut indulgentiam tuam neceſſitas æmuletur; dum enim ſumma in me ſtudia, officiaque avidiſſimè confers, tantummodò debitum expleviſſe videri vis. Non feci paria, deſuit enim facultas; atque eo magis cupio, ut animum mihi gratum Deus, & animo iſti tempus, quam longiſſimum tribuat. Superſint modo ſolvendi tempora; reddam vicem ſi repoſces; reddam etſi non repoſces. Crebras interea prolixaſque literas, certiſſima debitæ benevolentiæ pignora, non invitus dabo; nihil metuens ne moleſtus tibi fuiſſe videar, modum in amore excedendo; neque enim periculoſum eſt, ne ſit nimium, quod eſſe maximum debet; & veriſſimè amat, qui ſic ſe amari putat, ut tædium non pertimeſcat. Poſtularem ut viciſſim quid in oppido veſtro, quid in finitimis agatur (ſolent enim notabilia quædam incidere) perſcribas; ſed temporum ratio aliud ſuadet: ſcribes igitur quando, & quantum videbitur. Exſolverem nunc promiſſi fidem, literaſque longiores, quàm lubentiſſimè ad te mitterem, niſi ſollicita commodi hoſpitii inveſtigatio, in tam ingenti urbe, me uſq; adhuc, à cognati Junii, D. Tileni, aliorumque alloquio arcuiſſet. Pleniores itaq; literas, proximè ſequenti hebdomade, expecta. Vale, & ſororem mihi plurimùm colendam, cum tota veſtra familiâ, quàm officioſiſſimè ſaluta.

Raptim, Lutetiæ, *Anno* 1620. 12. Auguſti.

Tuus omni officio,

F. Junius, *F. F.*

Opportunè admodùm adoleſcens, qui haſce meas ad vos defert literas, per aurigam nectentem moras diem adhuc unum Lutetiæ detentus fuit. Summo itaque mane cognatum Junium viſurus, intellexi unà cum Rege ad expeditionem profectum. Varii hic quotidie per urbem inceſſunt rumores, & pro loquentium indole, turbidi, aut pacati. Credit optimus quiſque labare hoſtes, petendæque pacis conſilia ſumere, & brevi poſſe bellum patrari. Nuntiant contrà alii, Reginam Matrem turbas inexplicabiles minitari, vires regni intimas, molemque belli ciere, & neque aſtu, neque conſtantiâ, inter dubia indigere; exiſtimo tamen, niſi me fortè in totum fallit, meum de hac gente judicium, ipsâ Regiæ præſentiæ famâ, bellum omne ſtatim poſſe profligari: faxit hoc Deus Opt. Max. pacemque diu immotam, & inconcuſſam Regi, ac Regno Galliæ largiatur. Nihil jam mihi accommodatius ſit, quàm ut Nobiliſſ. Legatus, quem diſceſſurus compellavi, de rebus meis quid ſcribat cognato reduci; poteris adhoc uti operâ alicujus amici, qui pariter, & me norit, & Nobiliſſ. Legato familiaris ſit. Neque enim cuiquam, tam clarum ſtatim ingenium eſt, ut poſſit emergere, niſi illi materia, occaſio, fautor etiam, commendatorque contingat. Ad hæc ut apud vos, ita & hic malignorum hominum rumoribus laceramur, tanquam pacis publicæ turbatores, &c. quò magis opto, ut tantæ authoritatis, & fidei Vir, animum meum pacificum vero teſtimonio proſequatur. Literarum mihi reddendarum hæc ſit inſcriptio. *Chez Mr. Piat, demeurant en la Rue St. Eſtienne des Grecs, vis à vis du College de Montaigu; aupres S. Genevieſve:* fac & ſororem Diamantiam hac de re certiorem. Iterum vale, 13. *Auguſti.*

XLII.

Gerhardo Johanni Voſſio, *Viro Clariſſ. Affini conjunctiſſimo, S. P.*

Virorum integerrime, ſanctiſſime,

LIcet crebrioribus literis, otium tuum negotioſum interrumpam, tamen non eſt quod verear, ne moleſtus ſim tibi, cui vel orbem terrarum, non eſſet longum circumire meâ causâ. Hac itaque tui erga me amoris fiducia ductus, haſce ad te ſecundas do literas, crebriores daturus, ubi quod ſcribam offeretur, imo etiamſi nihil offeretur; unicum hoc debiti erga te amoris mei pignus abſens dare poſſum; amat enim intimè, & flagrantiſſimè,

ſimè, qui ſic ſe amari putat, ut tædium non pertimeſcat. Nuperrimè de rebus meis literarum aliquid ad te dedi. Rex etiamnum abeſt, & cum Rege Nobilitas omnis; ſi brevi revertatur, quod plerique futurum ſperant, uberrimè omnia, quæ me ſpectabunt, ad te perſcribam. Non erit difficile: Σχολὴ γὰρ πλείων ἢ θέλω πάρεστί μοι. Interim hîc clauſus intra domum, alto pinguique otio, me immergo; atque omne hoc tempus intra libros, jucundiſſima quiete tranſmitto. Nam quid agam? Alieniſſimus ſum à conſortio hominum vulgó. Vin' ſcire quales plerique mihi videantur. Κολακευτικώτεροι τῶν πιθήκων, ὀργιλώτεροι τῶν κυνιδίων, φιλονεικότεροι τῶν ἀλεκτρυόνων. Nobilitatis, niſi me fallunt plurimorum teſtimonia, longè diverſum ingenium eſt.

Celare te non poſſum, quemadmodum 15. hujus menſis die convenerim D. Tilenum virum humaniſſimum, & pro veritate firmiſſimum; cumq; ei inter alia tuis verbis plurimam ſalutem apprecarer, ſubjungeremque me ignorare an ullam tui notitiam haberet, ſtatim ipſiſſimis hiſce verbis reſponſum dedit, *Notiſſimus mihi eſt, & quidem merito ſuo.* His auditis, non erat cur porro ullam hiſtoriæ tuæ Pelagianæ, ut diſcedenti mihi in mandatis dederas, mentionem facerem. Et fortè adhuc judicium ejus ſuper iſthoc tuo ſcripto exquiſiviſſem, niſi iter ſibi ad Britanniæ Regem habendum ſignificaſſet, atque adeo jam ſarcinas alligare affirmaſſet. Obſtupui, perculſus novitate rei; cúmque me videret tacitè, apud animum meum ambigere, quò hæc tam inſoliti itineris uſurpatio ſpectaret; addidit ne ſibi quidem cauſam ejus rei compertam; tantum evocari ſe blandè humanis Regiæ Majeſtatis, & * Epiſcopi Wintonienſis literis; Medicumq; Regium ad hoc miſſum, ut eo itineris comite uti poſſet. Quid opus eſt, in re tam dubia, ſuſpicionibus multum indulgere? ſufficere nobis debet, quod vir magnus, iniquiſſimam adverſæ partis in fratres ſuos crudelitatem deteſtatur. Unde & ipſius ego coràm animosè ſatis ſpondentem audivi, nunquam ſe cauſæ melioris patrocinium perfidè deſerturum. Proinde totius negotii exitum precibus ſeriis Deo Opt. Max. committamus. Interea tuam, tuorumque valetudinem, ſummus idem, atque optimus rerum humanarum Arbiter, gratioſè promoveat. Ipſe valeo; ſi valere eſt, ſuſpenſum & anxium vivere, expectantem in horas, timentemque pro capite amiciſſimo, quidquid accidere homini poteſt. Eſt enim ſuſpenſum, & anxium, de eo quem ardentiſſimè diligas, interdum nihil ſcire. Vereor omnia, imaginor omnia, quæque natura metuentium eſt, ea maximè mihi, quæ maximè abominor, fingo. Quò impenſius rogo, ut timori meo, vel per te, vel (ſi tutiùs id judicabis) per alium conſulas.

* *Lancelotti Andrews.*

Lutetiæ, 18. Septembris, *Ann.* 1620.

Tuus omni Officio,

Fr. Junius, F. F.

Hagæ Comitis vivit quiſpiam Vanſanten Collega D. Baſii, & Kromvlietii, cujus unicus filius, Bokoldus Vanſanten, hic Lutetiæ menſem unum mecum vixit; adoleſcens eſt multis experimentis eruditus, & quod rariſſimum eſt, videtur amare bonam mentem. Italiam ſic ſatis luſtravit: Me quoque in Italica lingua fideliter admodùm inſtituere cœpit, & lubentiſſimus in me inſtituendo, porrò bonam operam navaſſet; niſi illum pater ſenex, videndi unici filii deſiderio captus, à ſeptenni peregrinatione revocâſſet. Neque Patrem, neque Adoleſcentem hunc antehac datum fuit noſcere mihi; tu, antequam te inviſat, ex ingenio Parentis, de adoleſcente ipſo, conjecturam facies. Temporum ratio ſuaſit, ut hæc ſcire te voluerim. Iterum vale. D.Molanus tuus quondam diſcipulus, ſpatio triduo eodem hîc hoſpitio mecum uſus eſt, antequàm Salmurium, Bloys, Orleans, & reliquas iſtius tractus urbes viſeret; unicè verò à me petiit, ut te primis meis ad te literis, quàm officioſiſſimè ſalutarem. Dum omnia mihi videor, non minus breviter, quàm diligenter perſecutus; ſuccurrit quod prætermieram, & quidem ſerò; ſed quamquam præpoſterè, reddetur tamen tribus verbis. Cùm ex D. Tileno quæſiviſſem, qualis ipſi videretur iſte, quem noſti, equitatus Regii Theſaurarius, in hæc tantummodo verba reſpondit, *Quantus quantus eſt, Aulicus eſt, &c. Aulicus melior, quàm Medicus eſt.* Scis quorſum hæc narrem. Tertio vale.

Clariſſimo

XLIII.

Clariſſimo & Eruditiſſimo Viro Domino Gerhardo Joanni Voſſio, *Theologo & Philologo eximio.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

MIrari ſatis non poſſum, te Levio nuntiaſſe, me ad binas tuas, nihil tibi reſcripſiſſe. Teſtor numen divinum, me ab ipſis xv. ſeptimanis, ne verbulum, imo ne datariam quidem ſalutem accepiſſe. Unde & ſæpius mihi oborta ſuſpicio, te planè memoriam noſtri depoſuiſſe: Sed benè ſit Levio noſtro, qui hanc mihi ademit moleſtiam, dum ſalutem, & librum tuum eruditiſſimum, mihi obfert; qui mihi, ut omnia tua, gratiſſimus accidit. Lætorque plurimum tibi, favore cœlitum, iterum otium, & quietem obtigiſſe; quo laboribus tuis commodè, ultimam manum imponere poſſis. Nos etiam multa habemus, non inchoata modò, ſed adfecta, quæ ob ſæculi fatuitatem & miſeriam temporum, extrudere jam non poſſumus: quæ ubi meliora nobis apparuerint, poſteritati non invidebimus. Teſtamentum Scaligeri rectè accepi, quod cum MSS. Oroſianis recipies, ubi volueris. Salve Vir doctiſſime, & de ſtudiis tuis, quamprimum nobis reſcribe.

Hamb. A.D. xxv. Septemb. *Juliani*, cIↃ IↃ c xx.

Tui ſtudioſiſſimus,

Geverh. Elmenhorſt.

Cupio ſcire num Grotio, ſine invidia, & reprehenſione ſcribere poſſim.

XLIV.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Voſſio, *fratri in Chriſto obſervando.*

Leidam.

Vir Clariſſime,

BEaſti me luculento munere tuo; quippe non tantum utili mihi futuro, hiſce in locis; ſed penè neceſſario. Cum enim hactenus controverſias omnes, de Religione, diſceptandas eſſe crediderim, ex ejuſmodi fundamentis, & principiis, quibus ſolidè, & ſecurè ſemper, inniti poſſet conſcientia; tamen nunc in eam neceſſitatem, incidere me video, ut aliunde petenda ſint præſidia, quibus error revincatur, & conſcientiis quorumdam teneris, aut hæſitantibus, ſcrupuli eximantur: Etenim his in locis nunc degere cogimur, ubi antiquitas utramque paginam facit, & omnibus licet ineptiſſimis, atque abſurdiſſimis opinionibus, veluti ſcutum Gorgonis obtenditur, adeo ut qui eam ſententiæ ſuæ, aut non poteſt, aut non curat obtendere, cauſa cadere; qui verò ſpecioſè eam novit obducere, omne punctum tuliſſe: Et quicquid ſcriptura, aut recta ratio manifeſtè reclamare videantur, triumphare credatur. Tantum hic valet antiquitas: Unde hæc una, in omnibus, ſive concionibus, ſive colloquiis, veluti ſacra quædam anchora eſt; ad quam, religatæ tenentur ſtupidæ plebis conſcientiæ; uſque adeo ut ſi hanc eximas Demagogorum declamationibus, animam Oratori adimere, & præter σκίαλον, nudamque larvam, in pulpito nihil relinquere, videri merito queas. Et hæc quidem cum ſint hominum ingenia, neceſſum planè video eſſe, ut quo jure meritóque, opinionibus ſuis, antiquitatem ſemper prætexant, diligenter inquiratur, non ut hac ratione perſuadeatur veritas, ſed ut errori inveterato fulcrum ſuum ſubtrahatur. Eam ad rem, Vir Clariſſime, tuam mihi Operam vehementer neceſſariam eſſe ſæpenumero credidi: Etſi enim non deſint, qui de ſingulis controverſiis luculenter, ex ipſa antiquitate multa dixerint, ſcripſerintque, tamen neſcio qua ratione fiat, ut eorum authoritate, fide, & judicio, non ita fidenter ſtare audeam: Video ſæpenumero alios, aliorum fidem ſequi; & cùm in antiquorum Patrum ſcriptis rudes ſint, & hoſpites, eorum tamen authoritatibus veluti Laciniis quibuſdam, hinc inde ſine judicio avulſis, aut detruncatis, tam temerè, tam imprudenter, ſua ſcripta interpolare, ut pudeat, pigeatque: Et hinc ferè fit, ut qui eos ſequuntur, riſui ſeſe, & ludibrio, non raro propinent apud eos, qui in illis accuratè verſati ſunt, & ætatem ferè totam ſuam triverunt. De tua vero, (abſit adulationis ſuſpicio) tum fide, tum judicio in Antiquorum ſcriptis, adeo apud animum meum perſuaſus ſum, ut te judice in controverſiis ferè omnibus ſtare, & credere auſim: Quocirca vix credas, quam mihi gratum feceris, quod diſputationibus tuis, de materiis aliquot, inter nos, & Pontificios controverſis, me dignatus fueris. Utinam tantum in omnibus eandem operam poſuiſſes, nominatim vero etiam in argumento, de imaginum cultu, & adoratione! Pro hac enim ſuperſtitione, ſumma vi, & quod dicitur, velis remiſq; hic contenditur; nec mirum, incurrit

incurrit ea maximè in oculos vulgi, & Idololatriæ craſſæ, Gentiliſque ſpeciem habet, quam à ſe amoliri ſemper ſtudent, ſed irrito ferè conatu, niſi canam antiquitatem, veluti tabulam in naufragio, ſubinde arriperent. Et fuit non nemo nuper, qui mecum ea de re per occaſionem, fortè fortuna oblatam, inter pocula pluribus egit, qui reliquorum omnium more, cum cauſam ſuam tueri non poſſet ſcripturarum Authoritatibus, ad hanc Aram confugiebat, & in ea una præſidium cauſæ totius collocabat. Videbatur ille mihi multa dicere, ut Θέον ſuam poſſet διαφυλάττειν, quæ ab omni ratione aliena erant, & quæ tamen Antiquitatis totius unanimi conſenſu confirmata fuiſſe, firmis lateribus adſeverabât: Uti inter cætera quod Gentiles omnes ſemper adoraverint Idola ſua tanquam Deos, quibus videlicet divina virtus, perſonali unione unita eſſet, ſicut naturæ divinæ humana Jeſu Chriſti; cum tamen Lactantium expreſsè contrarium dicere, manifeſtum ſit, alioſq; quamplurimos: Præceptum de Imaginibus non faciendis, fuiſſe ceremoniale & poſitivum; de Idolis verò non faciendis, morale, illud ſublatum, nova lege, hoc perpetuum eſſe; Imaginis & Idoli diſtinctionem, apud Antiquiſſimos Patres, ſemper conſentientibus calculis, traditam eſſe, & quod ex T. R. lubens etiam, & ante omnia intelligerem, Apoſtolos doctrinam de Imaginibus, tradidiſſe in Concilio Antiocheno, idque ex bibliotheca Origenis, † Pamphilum Martyrem deſcripſiſſe. Verba verò Canonis extare apud Turrianum. Lib. 1. pro Canonibus Apoſtolorum c. 25. *Ne errent fideles erga Idola, ſed exprimant divinam humanam imaginem Dei viri, & ſalvatoris noſtri, ac ſervorum ejus, ex adverſo coram Idolis, & Judæis.* Hæc aliaque cùm ab eo affirmari, atque aſſeri identidem viderem, neque tamen, libri mihi ad manum eſſent, ex quibus illud refellere mihi aut liceret, aut etiam luberet, cùm in eo cauſæ cardo non verteretur; non putavi tamen abs re me facturum, ſi à R. T. peterem obnixe, ut paucis, quid hiſce de rebus ſit, ſignificare mihi non gravetur. Tanto autem fidentius id petere me poſſe judicabam, quod à publicis nunc oneribus vaces, & curis nullis gravioribus diſtraharis, & quod operæ pretium facturus ſis, ſi hac in re, operam tuam nobis commodaveris; Quocirca etiam atq; etiam rogo R. T. ut ſi quid à privatis, & fortaſſe melioribus curis temporis ſuperſit; id trium horum capitulorum examini impendere velis. 1. An Eccleſia Antiqua, ſemper diſtinxerit inter Idolum & Imaginem? 2. An Gentiles crediderint Idola ſua eſſe Deos ipſos, eoſque ut Deos ſuos ſemper adoraverint? 3. An Apoſtoli doctrinam de Imaginibus tradiderint in Concilio Antiocheno, & an verba Canonis extent apud Turrianum; licet fabuloſum alioquin, & vanum ſcriptorem? Unum addam, ut ſi plures diſputationes habitæ ſint ſub præſidio veſtro, eas per Kunerdinigam ad me tranſmittere non graveris. Dabo operam ne in ingratum beneficia hæc non contuliſſe reipſa comperturus ſis; Et ſi fortè reduces nos ab exilio hoc triſti vobis ſiſtat Deus, quod futurum non ſine cauſa confido, omni officiorum genere compenſem. Vale, Vir Clariſſime, & perfer atque obdura; dolor hic tibi proderit olim. Dominus Jeſus tibi, tuiſque, & quotquot bonæ cauſæ favent, propitius benedicat. Salveat à me D. Barlæus.

† *Hæc quidem apud Turrianum legere, memini. Sed ſtatim odoratus ſum, ea à Græculis, ut alia multa, fuiſſe conficta.*

Raptiſſimè 6. *Novembris* 1620.

Tuus omni Officio,

S. Epiſcopius.

XLV.

Præſtantiſſimo Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Affini Conjunctiſſimo.*

S. P.

SEcundis ad te literis, Conjunctiſſime D. Affinis, de Anglicano D. Tileni itinere, nonnihil ad te perſcripſi: quæ ſi rectè, ut ſpero, ad te ſunt delatæ, ſupereſt ut nunc eumdem Clariſſimum Tilenum reducem tibi narrem. Ut reverſum intellexi, inter gratantes ut debui acceſſi; neque gravatus eſt vir officioſiſſimus, totam rerum in Anglia geſtarum ſeriem fusè mihi narrare. En tibi itaque omnis negotii ſummam. Ad D. Tilenum, etiam Sedani agentem, impulſu D. Melvini, acceſſere duo Miniſtri Scoti exules. Noſti gentem iſtam Puritanam; cúmque plus juſto eorum in Regem querelæ, præſente adhuc Jonſtono quopiam ardeſcerent; exiſtimavit vir magnus, ſalubrium rationum fomentis; animos præferoces, & Zeli nimietate morbidos, potiùs leniundos, quàm porrò inflammandos; ſed auribus eorum ad moderatiora conſilia ſur-

dis, nihil aliud effectum eſt, quàm ut exacerbatiores digrederentur. Non deſtitit interim Jonſtonus, urgere D. Tilenum, ut præcipua collatiunculæ iſtius argumenta ſcripto conſignata ſibi communicaret; quo impetrato, ad Regem Apographum tranſmiſit, qui non indelectatus authoritate viri, & argumentorum pondere, Typis ſcriptum illud vulgari juſſit, atque inſuper deſiderio videndi ejus flagrans, D. Tilenum per literas, blandè ad ſe evocavit, præſentemque arctiſſimè amplexatus, gratias ei pro navata opera egit, ampliſſimumque obtulit ſtipendium, ſi in Angliam tranſmigrare vellet. Sed is unâ hac hyeme in deliberandi ſpatium poſtulatâ, à Rege dimiſſus eſt, nunquam niſi me ratio prorſus fallit, ſedem mutaturus. Promerem nunc hujus meæ ſuſpicionis cauſas, niſi temporum ratio obſtaret. Unum hoc tutius addo, virum doctum, non vanam ſpem animo concepiſſe, brevi futurum, ut non tantùm ſibi, ſed & omnibus aliis bonæ cauſæ patrocinantibus, publica authoritate, libertas quidlibet imprimendi, hìc Lutetiæ concedatur; plurima ejus opuſcula prelum poſtulant, quorum nonnulla mihi oſtendit, animadverſiones ſcil. in Canones Synodi Dordracenæ, Gallicum aliquod ſcriptum de cauſa peccati, & plura ſimilis notæ: ſcis quàm hoc alibi non liceat; ſed ne longius à propoſita narratione deflectendum ſit, redeo ad incepta. Rex nihil aut parum admodùm, cum D. Tileno de Remonſtrantium rebus egit, contentus de Eccleſiarum ſuarum hierarchiâ ulteriùs quid ex ipſo intellexiſſe. Epiſcoporum quoque non obſcurum in ſe favorem narrabat, multaque addebat de ſingulari affectu; quo abeuntem proſecuti ſunt. Tum ego, an tui, & Hiſtoriæ tuæ nulla unquam à quoquam mentio facta ſit, ſedulò exquirere cœpi; Annuit ille, & præter aliorum magnifica præconia, à D. Joſepho Hall, non ſine ſumma commendatione, ſibi oblatam quominus perlegeret, adverſa valetudine fuiſſe impeditum. Intellexi ex his deſtitui ipſum ſcripto tuo; utque fidem tibi datam explerem, quid diſceſſuro mihi in mandatis dediſſes, ſignificavi, & triduo poſt tuo nomine, non hiſtoriam tantùm, ſed & Reſp. † ad Jud. Rav. dono obtuli; Ille utroque ſcripto gratiſſimè accepto, hoſpitium meum, undecimo poſt die, circa nonam matutinam ingreſſus, ſollicitè admodum cœpit interrogare, quemadmodum te, ob hoc tuum ſcribendi genus excepiſſet: Itaque poſt brevem rei geſtæ narrationem, literulas tuas, quas ſolas 19. Sept. datas accepi, introſpiciendas tradidi; quibus ille percurſis, poſt varios ſermones abiturus, hæc verba protulit. *Utrumque Affinis tui ſcriptum, cum maximo fructu, & ſumma voluptate perlegi; hoc veni tibi ſignificaturus; & ſimul ac literarum aliquid ad ipſum dabis; non tantum meis verbis, plurimam ei ſalutem dices, ſed & ſpondebis me ſuo tempore oſtenſurum, quàm non apud ingratum hoc ſuum munus collocaverit.* Digreſſo D. Tileno, Pomeridianum ejuſdem diei tempus D. Junio, tùm primùm ab expeditione reverſo impendi; & poſt mutuæ gratulationis officia, generalioribus, ut primùm fieri aſſolet, & longè accerſitis ſermonibus, diem condidimus, cognato nunc fratris Caſimiri mentionem faciente, alias ſororum numerum percontante, & priores duas parentis noſtri uxores, ſibi viſas referente, quandoque etiam de Patriæ noſtræ ſtatu nonnihil ſciſcitante. Septimo poſt primum congreſſum die, me unà cum aliquot Uxellodunenſibus, ad prandium vocatum, magnifico lautitiarum apparatu, humaniſſimè & ſplendidiſſimè excepit. Atq, ita ne tunc quidem per importunam illiterati iſtius conſortii præſentiam, de rebus meis quicquam egi. Interim proximæ cuiq, occaſioni manum injicere deſtinatum eſt, omniaque prout ceciderint, ad te perſcribere. Sed jam dudum fortè ex me audire deſideras, qualis mihi cognatus ille noſter videatur; da veniam, Conjunctiſſ. Affinis, jam tale quid ſcripturus eram, cùm præter exſpectationem, à propoſito deſiſtere cogor, ob præproperum Aurigæ Antuerpiani diſceſſum. Itaque hebdomade proximè ſequenti, nonnihil de rebus meis, & Agmonii † noſtri, ſi Deus volet, ad te ſcribam. Nunc jubeo ſalvere, &c.

† *Reſponſionem ad Judicium Ravenſpergeri?*

† *H. e.* Junii. *Alludit ad nomen Hebræum* Nadab Agmonii, *ſub quo in Curopalate edendo latere voluit Franciſcus Junius Pater, Leydenſis Theologus.*

Raptim. Lutetiæ An. 1620. 12. Decem.

Tuus omni Officio,

Fr. Junius F. F.

Digitized by Google

XLVI.

Clariſſimo Doctiſſimoque Dn. Gerardo Joanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

SI mihi ad familiares meos ſcribendum foret, quâ ratione literas meas exordirer, non in ipſo limine, materiæ penuriâ hæſitarem. Aut enim illis ſalutem nuntiarem, aut meum in illos amorem teſtificarer: ſed neutrum impræſentia uſuvenire intelligo. Nam quid Voſſio cum ſalute, & amore Polyandri? Idem quod divitibus olim cum vocibus Clientum, manè præ foribus ſalutantium. Quid ergo? Num ſilebo? Id meritorum memoria, atque data olim fidelia præcepta vetant, eadem igitur ſervanda exordiendi ratio. At hæc è media Plebe, & Triviis, quæ ſcribo ſumuntur: non mirum ſi à plebe Plebeia, è Triviis trivialia proficiſcantur. Quocirca cum ſterilis mihi calamus, aliud tanto viro dignum, producere non queat, ſalvere te, Vir Clariſſime, hoc rerum ſtatu, multum jubeo, & Deum, ut meliori lætiorique te ſæculo parcat, ſupplex oro, ubi ſua merces pietati, laus eruditioni, & præmium concordiæ. Peſſima enim & luctuoſa hæc tempora, quo digna dicam? Tantâ ne luce? Vah, radiis ejus cæcutiunt, aſſueta tenebris, & eam fugere, ſi fugare non poſſunt, audentve, ſedulò adlaborant. Quam miſerè, proh Deum immortalem! pietas, eruditio, concordia exulant: ſceleribus, omnique nequitiæ generi applauditur; quæ natura eminere dedit ingenia, ſupprimuntur; Diſcordia, & ex ea orta Tyrannis nuſquam non graſſatur: ſed quid ago? Æneæ regni Trojani excidium, & reliquiis immitis Achillei, mala, quæ perpeſſi ſunt, narro. Præſtat, quamvis ſciam membra Epiſtolæ hujus inæqualia, ut me ad eam, quâ apud eruditos uti ſoleo clauſulâ, conferam, oremque, cum aliud argumentum mihi relictum non ſit, ſi quæ habeas, habere autem quamplurima ſcio, quæ ſtudia mea promovere queant, cupido mihi impertiaris: Nullo id præſtiteris labore, quod mihi maximo foret indagandum. De meâ autem in te, Vir Clariſſime, voluntate, ſic velim judices, me, quæcumque poſtulaveris, quanquam videam, quantulus ſim, & me nihil poſſe ſentiam, tanto ſtudio facturum, quanto tu ſemper, quod maximum fateor in meis rebus, cum ſub regimine tuo degerem, te fuiſſe ſignificaſti: quod cum præſtabo, animum tuum erga me imitabor, merita nunquam aſſequar. Etiam atque etiam cum conjuge chariſſimâ Vale, & moderata tua conſtantia fac infamet Tyrannorum injuriam.

Roterodami, 22. Maii 1621. *Tuus,*

Johannes Polyander.

XLVII.

Clariſſimo Conjunctiſſimoque Adfini D. Gerhardo Voſſio S. P. *Conjunctiſſime D. Adfinis.*

GRatiſſimum Doubletii noſtri adventum gratiorem tuæ ad me literæ reddiderunt, quæ cùm crebriores alias prolixè ſpondeant, ſpem pariter faciunt omninò poſthac futurum, ut & alias ad Reverendiſſ. Epiſcopum Wintonienſem iis adjungas: de cujus ſummi Viri erga te, omneſque bonos benevolentiâ, jam nunc ad te literarum, aliquid ſcribit, D. Doubletius, auritus, & oculatus teſtis minimè vanus; mihi, tibi, publico non parum conſules, ſi affectus integerrimi ſpontaneam vim ulterioribus doctæ neceſſitudinis officiis, fovere non deſinas. Imo (ſi per tempora liceret) Britannos tibi tandem aliquando videndos judicarem. Sed de his aliàs, certiore nuntio oblato. Nunc de rebus meis, hoc tantùm habeo ſcribere, quod omninò futurum confidam, ut per Reverendiſſ. Virum, de honeſta aliqua conditione, proſpiciatur mihi, ſimulac Farnamenſi Arce relictâ, Londinum reverſus erit. Interim tamen tuæ ad illum literæ, ſi advolare poſſint, gratiſſimas ei fore exiſtimare debes. Non patitur temporis ratio plura me his annectere; Nunc itaque finem facturus, D. Erpenio brevi ad vos redituro, uberiores, Deo adſpirante, literas ſum commiſſurus. Vale. Saluta ſororem chariſſimam, & firmiter tibi perſuade, me ad omnia debitæ gratitudinis officia paratiſſimum. Iſidorum MS. Sandwici olim vidi: Inquiram an adhuc apud eumdem Bibliopolam venalis proſtet, ſi quando eò excurrere dabitur.

Raptim Londini Anno 1621. 18. Aug. *St. Vet.* *Tuus omni Officio,*

Fr. Junius F. F.

Digitized by Google

XLVIII.

A Monſieur Voſſius *Profeſſeur des Meſſieurs les Eſtats d'Hollande.*

A Leide.

Monſieur,

* *In Partitiones Oratorias ſcilicet, quas illuſtriſſimo Maurerio dicarat Cl.* Voſſius.

J'AY vû l'Epître * dedicatoire, que vôtre Affection envers moy, vous à dictée; Laquelle je n'ay pû lire ſans honte, à cauſe des exceſſives louanges, ques vous m'attribués, que vous euſſiez reſtraintes à beaucoup moins, ſi j'avois le bien d'etre mieux connu de vous. A cela prés, il n'y peut rien eſtre trouvé à redire; Et puiſque je ne me puis attribuer tant d'Eloges, j'eſpereray qu'ils ſerviront, d'aiguillon à mes petits, pour y voir plutoſt, quels ils doivent s'efforcer d'étre, qu'ils ne le pourroyent ſur le patron de ma vie. Cependant je vivray en attente, de voir ce bel œuvre aujour, pour en profiter moymême; & pour l'eſpoir de l'utilité, qu'ils en pourront tirer, par l'uſage des bons preceptes, que vôtre rare erudition, & bien-veillance envers moy vous ſçauront mieux fournir. A laquelle fin, je ſuis reſolû de les mener, au premier jour, ſous vôtre conduitte, & les commettre à vôtre tutelle. Dieu veuille qu'ils y faſſent tel profit, que cela leur ſerve à paſſer leur pelerinage en ce monde, avec moins d'inutilité pour leur Patrie, & pour eux mêmes. Dequoy ils devront reconnoitre, vous avoir la principale obligation; que je payeray pour eux, en attendant, qu'ils en ſoyent de venus ſolvables eux mémes. Apres cela il ne me reſte, que vous prier de m'aimer, comme vous le ferés infailliblement, par

De la Haye ce 22. Aoust. 1621.

Voſtre tres-affectionné ſerviteur,

Du-Maurier.

XLIX.

Maximo, Clariſſimoque Viro, Gerardo Joanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

QUæ poſtremis meis ad te tranſmiſſis literis, de ſummo Reverendi Epiſcopi Wintonienſis, erga te affectu, ex relatu * Affinis tui ſignificavi; Ea nunc ipſe comperi, & relatione, & eâ, quæ tibi inde nata eſſe poteſt opinione longè majora. Dum enim unà cum D. Junio profectus, ac ſub ejus umbra latens, hoc honore ſum beatus, ut ſalutare Rev. Virum in Arce Farnamia contigerit, vidi me hoc uno nomine gratiſſimum acceſſiſſe R. S. hoſpitem, quod in ædibus tuis educatus, de te tueque, in R. S. amore ſingulari nuntium ferebam. Hoc uno nomine tanta, ab hoc verè magnifico, & præcipuæ authoritatis viro, humanitate ſum exceptus; ut nunquam majorem, imò vix parem in ullo, vel infimæ ſortis mortali ſim expertus, aut experturum me ſperare audeam, ſcilicet pro ſua magnificentia, habere quos vult, poteſt ſplendidè, & honorificentiſſimè, & pro ſingulari comitate, ac humanitate, beare quoque vult ſummis honoribus, omnes quos videt R. S. amantes, aut à viris eruditis, (quos facit maximi) grata nunciantes. Non ſivit nos quamdiu Farnami commorabamur, aut prandium aut cœnam ſumere alibi, quàm unà cum R. S. in aula propria: Quin & diſeriè profeſſus vir Rev. nolle ſe nobiſcum, aut prandium habere, aut cœnam, qua non ſe DD. Grotii, Voſſii, & Erpenii memorem, poculo tantorum virorum ſaluti dicato, probaret: ſubinde nos commonefaciens ſedulò, ut ſi viri eſſe vellemus, (verba ipſa audire te ſcias, vir Clariſſ.) exemplo ſuo, idem faceremus ſtrenuè. Fuit cùm præfatus V. R. ſemel ſe Grotium, pluries Erpenium vidiſſe, exclamaret; Ecquane unquam ſpes erit D. Voſſium in Anglia videndi? adderetque, velle ſe, & expetere unicè, ut dum abeſt Voſſius, abſunt duo iſti alii, crebro eorum nomina, in menſa ſua ſaltem audire poſſit. Et ut uno verbo comprehendam omnia, nulla non dedit nobis vir iſte Reverendiſſ. affectus in te propenſiſſimi indicia, quorum aliqua jam ex hiſce uti exiſtimo, literis percipere potuiſti, alia proximis, ſiquidem occaſio ſe offerat tutò tranſmittendi reſervo: aut, ſi unà cum Epiſcopo, ſperare tuum in Angliam adventum mihi liceat, præſenti præſens indicare geſtio. Velim nunc exprimere poſſim per literas ego, quanto animi mei gaudio videam ità benè tibi, & cauſæ tuæ velle virum tanta hic, & authoritate, & dignitate pollentem; ſed dubitare non potes de affectu meo, niſi unà dubites, de ſtudio meo, quo annitar, ſemper talem me

* *Fr. Junii* FF.

Digitized by Google

me probare, qualis ut ſim, exigunt, & natura, & recta honeſtatis ratio, & quæ tandem alia eſſe poteſt, vitæ benè inſtituendæ moderatrix. Vale, vir Clariſſime, unà cum conjuge, & liberis, & omnibus bonis.

Dabam raptiſſimè Londini III. *Kal.* Septemb. cIↃ IↃC XXI.

Tuarum virtutum Inſignium Admirator & Cultor,

G. R. Doubletius.

Puto fore, ut totam hyemem, in Anglia tranſigam, quod eò ſcribo, quò ſi id mihi à te favoris obtinget unquam, ut literas à te ullas habere poſſim aliquando, huc eas tranſmittas; nec ſit quòd metuas, ne jam in Gallias fortè, uti conſtitutum erat, trajecerim. Vale, & tui reverentem ama.

L.

Præſtantiſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime D. Affinis,

QUamquam recens de uxoris tuæ, ſororis meæ, morbo Nuntius, ſollicitum mihi animum, triſti imagine confuderit; tamen Deo Opt. Max. multiplices curas in gaudium vertente, de metu non queror. Quod ſupereſt, Deum Immortalem precor, ut illam tibi, unà cum ſpei non dubiæ liberis, fortem, & hilarem diu præſtet: fieri vix poteſt, quin ad vos jam dudùm, perlata ſit res, plurimorum rumoribus agitata. Trimeſtre & amplius eſt, cùm Archiepiſcopus * Cantuarienſis, inter venandum cervo imminens, ictu fallente, hominem ſagitta confixit. Difficili conjecturâ non eget, quam gravi vulnere, caſus tam luctuoſus, & ipſius Archiepiſcopi piam mentem, & bonorum omnium animos adflixerit. Nondum is dolor exoleverat, cùm ſtatim, non levis difficultas inde exorta, omnium aures oraque advertit, nam quatuor inter, quibus imponenda manus erat, Epiſcopos, aliqui ambigere cœperunt, an conſecrationem hanc, humana cæde, cruentatæ manus ritè poſſent perpetrare: Neque deerant alii complures, qui deſtinatione tacitâ, in locum Archiepiſcopi, ſumma (ut putabant) dignitate exuendi; Wintonienſem ſufficerent: Wintonienſe ipſo multum obnitente, & nihil non obnixiè pro Archiepiſcopo faciente. Vidit tandem Rex ad curam ſuam negotium hoc pertinere; oculoſque circumferens, decem ſpectatiſſimæ Sanctitatis, ac fidei, viros elegit, qui eruditionem ſuam intenderent, & genus quæſtionis, aut non ſatis tritum, aut etiam inexpertum, ad liquidum perducerent. Erexerat ea res publicam expectationem, omnis moræ impatientiſſimam: ſummiſque viris hinc inde, dum Antiquæ Eccleſiæ Canones conferunt, & excutiunt, in ſtudia per aliquot dies diductis, abruptam undique gratam ſaluberrimi conſenſus ſpem, timida ſollicitudine non pauci augurabantur; donec Rev. Wintonienſis Epiſcopus, infinitam hanc ſententiarum diverſitatem, unico allegato Canone diremit. Clericus de quo dubitatur, an ſit regularis, non eſt irregularis. Modeſtia gravitáſque Rev. Viri mirificè commendavit dicti opportunitatem, præcipuè acceptam, diutinâ quaſi altercatione feſſis. Sententia itaque hæc, non prævaluit modò, ſed omnino poſt tantas diſſenſiones ſola fuit frequens. Magnam ſibi tam notabili æquiſſima moderationis Exemplo, Vir Rev. admirationem, tam apud ipſum Regem, quàm apud omnes bonos comparavit. Monuit certè Archiepiſcopum Rex, ut conſervatæ gratiam dignitatis, ad unum Wintonienſem referret. In his erat curis Reverendiſſ. Dominus, cùm tuas ei literas offerrem; quibus ille jam dudùm, ut longè gratiſſimis reſpondiſſet, niſi priores haſce curas, ex improviſo Parliamentum excepiſſet, quod res quoque meas nonnihil moratur, copiâ Illuſt. Comitem Arundelium conveniendi negatâ, qui jam pridem unicè petiit, ut ſibi operam meam integram reſervarem. Brevi itaque ſi Deus annuat, de omnibus meis rebus te faciam certiorem. Exemplar literularum, ad virum magnum datarum, deſcripturus, hìc me, præ temporis anguſtiâ ſiſtere cogor. Neque neceſſe habeo, quicquam ſuper hac re ſcribere, cum tute omnia perſpicias.

* *Georgius Abbot.*

Raptim Londini Anno 1621. *Kal. Decemb. St. Vet.*

Tuus omni Officio,

Fr. Junius F. F.

LI.

Digitized by Google

LI.

Maximo Viro Dom. Gerardo Joanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

TAntopere me pudet diuturni mei ſilentii, ut nunc quoque ſcribere, & ſic à longo errore, tandem in viam reverti, propemodum erubeſcam. Video enim non dari alium mihi reditum ad Officii tamdiu intermiſſi partes; quam per ingenuam, ſed turpem, ſupinæ negligentiæ confeſſionem: Cui tamen veniam ſat ſcio facilè dabit tua humanitas, præſertim ſi conſideres, eſſe interdum hanc non minimam officii erga amicos partem, non eſſe officioſum nimis; ſæpe enim moleſta magis quam grata eſt, frequens illa ad viros magnos, & nunquam non ſeriis occupationibus intentos, ſcriptitatio: quaſi verò futilibus ineptiis, & literis inanibus legendis otium ſemper ſuppetat iis, quibus nunquam, ad volvenda Doctorum ſcripta, ſuaque viciſſim aliis tradenda Lectoribus otii, temporiſve eſt ſatis. Et certè ipſe etiam nunc, ita habeo pauca ſcripta digna, ut niſi me ad ſcribendum impuliſſet, ſummum cum claritudine tua,quatenus fieri poteſt, colloquendi deſiderium, vel hoc tempore quoq; ab hiſce literis tranſmittendis, manum abſtinuiſſem. Nec enim dubito, quin per D. Junium, omnia diligenter ad te perſcribantur, quæ hic geruntur, ſcitu digna: uti quam, non ita pridem utraque, hic tàm Oxonienſis, quàm Cantabrigienſis Academia rigidæ cenſuræ ſubjecerit Paræum, Bucanum, & alios: quæ ſi nondum fortaſſe innotuerunt, nunc accipe. Habebat Oxonii ante menſes circiter tres, aut paulo amplius, concionem Juvenis quidam Theologus, & non ſatis temporum, in quibus vivimus, obſervans; ſed probus alioqui & exiſtimationis bonæ. Hic cum prius generalia quædam propoſuiſſet, ex quibus vereri videbatur, nequid Religio reformata, ubique ferè terrarum, nunc concuſſa etiam in Anglia, detrimenti caperet; tandem euſq; deveniebat, ut aſſereret in tali caſu, fas fore ſubditis, aut ſaltem inferioribus Magiſtratibus, etiam invito, & aliud moliente Principe, omnibus modis, atque adeo, vel armis Religionem veram, ejuſque publicum exercitium tueri; addens illuſtrandæ Theſeos ſuæ causâ, exiſtimare ſe, Regem Galliarum, ſi (dum exercitui Reformatos in urbe aliqua obſidenti intereſt quotidie) ferro per manum ſubditi caderet, juſtè & ſine ullo mactationis crimine occiſum iri. Quæ verba cùm ad Regem,neſcio qua ratione delata eſſent, ſtatim eum in vincula conjici, & captivum ad ſe adduci Rex jubebat; nemine dubitante quin capite lueret immoderatam linguæ licentiam; ſed cum examen ſuper cauſa inſtitutum eſſet, Juvenis hic (*Knight* nomine) crediſſe ſe profitebatur, eſſe hanc communem omnium Reformatorum ſententiam, atque ita ſe à Reformatis Doctoribus eſſe edoctum, citans Paræum in Commentariis in Epiſt. ad Rom. Bucanum in locis communibus; & Stephanum Junium Brutum, ſive * Authorem Libri, cui Titulus, Vindiciæ contra Tyrannos. Excuſabat hoc aliquantum juvenem, in Theologia Tyronem, non abſolvebat plura quàm Authores dixerant, conſtruentem, & hypotheſes inde formantem. Itaque ipſo in carcere detento, cenſuræ Academiarum poſtea traditi fuere prædicti Authores. Ac Oxonienſis quidem capita aliquot ſelecta, pro erroneis, falſis, impiis damnans, Paræi ſolùm commentarios ad Romanos publicè conflagrandos cenſuit, quod etiam factum, conquiſitis quotquot in Officinis Bibliopolarum, & Muſæis ſtudioſorum, reperiri poterant exemplaribus. Cantabrigienſis verò etiam Bucani locos communes, & Bruti vindicias, publicè flammis tradidit: Et ipſos Authores (ſi modo ita ſenatus cenſuit, uti ſenatuſconſultum ſcripto conceptum, nondum tamen approbatum erat, cùm ego id Cantabrigiæ viderem) perpetuâ infamiâ notavit: Fueram hæc perſcripturus antea, cum omnino nova eſſent, niſi unà cum Oxonienſi Decreto (quod nunc mitto) etiam Cantabrigienſe longè elegantiori formâ, & multò acrioribus verbis conceptum, tranſmittere deſideraſſem. Quod tamen ne nunc quidem, poſt longam expectationem, editum videre contigit: Simulac haberi poterit, curabo ad te perferendum. Videbar ego in Cantabrigienſi Sen^to^ videre pluſculum bilis, in rigidos iſtos Genevenſis reformationis Profeſſores; ſive ea cauſa ſit, quod Puritanorum omne nomen exoſum habent; ſive quod plerique ibi Remonſtrantium ſententiæ ſunt addictiſſimi: Fui iſtic tempore Comitiorum, in convivio publico ſplendidiſſimo, cui pluſquam 30. Doctores Theologiæ, aliique Equites ac Nobiles intererant, ubi acerrimè de prædeſtinatione, libero arbitrio, & reliquis

* *Is eſt* Hubertus Languetus, Burgundus, Melanchthoni, Thuano, Pleſſæo, *& aliis ſummè charus.*

quis apud vos tantoperè controverſis capitibus diſputabatur, quibuſdam Remonſtrantium ſententiam obnixè defendentibus, adverſus Doctorem Balcanquallum, tibi jam pridem tempore Synodi Dordracenæ notum & alios: quo nomine, cùm ego valdè mirarer, dicebant mihi Doctorum unus & alter (quibus Epiſcopus Wintonienſis me per literas commendârat) dubium ſibi eſſe, utra pars, plures in Academia haberet fautores, Remonſtrantiumne, an contra-Remonſtrantium. Quod in privatis colloquiis ipſe poſtea, verum comperi in quamplurimis. Quin ipſe, qui nunc eſt Academiæ Vice-Cancellarius (magnæ hîc authoritatis nomen) remonſtrantiſſimus eſt, uti & ille qui ejus rogatu S^um^ certè elegantiſſimè conceperat, & mihi jam tum in arctiſſimam conſuetudinem admiſſo, privatim perlegendum dabat, rogans interim, ne antequam prodiiſſet, exemplar exſcriberem, aut cuiquam rem communicarem; quoniam incertum erat, anne iiſdem planè verbis unquam divulgaretur: Quod ego dùm ſanctè amico roganti ſervavi, non poſſum ultra quicquam hac de re tibi notum facere. Silere nequeo, quanquam gratiam ex aliorum erga te affectu nullam capto, quam Cantabrigiæ invenerim, multos Voſſiani nominis amantiſſimos; ipſum quoque Balcanquallum, Scotum, qui ſynodo interfuit: Sed præcipuè Doctorem Hieronymum Bealum, Aulæ Pembrokianæ Præſidem, virum eruditiſſimum, quique humanitate ſua, & amore in me ſingulari, multum me ſibi obſtrinxit; & voluit quoque, ut cùm occaſio daretur, affectus ſui in te propenſiſſimi teſtis apud te eſſem.

Porro, ne hoc quoque ignores, Rex Angliæ, quò doceat Pontificios (ita enim ego lubens mihi perſuadeo) uti majore quàm conſueverunt, erga Reformatos clementia, die iv. *Auguſti*, literas ad ſenatum, & omnes per univerſum regnum Officiarios dedit, quibus Pontificios omnes, ubique è carcere liberari juſſit, qui, quod juramentum fidelitatis, Regi præſtare recuſârant, magno numero per totam Angliam detinebantur captivi; Miniſtris præterea omnibus interdixit, ne ulla inter Pontificios & Reformatos, controverſa capita, in publicis concionibus diſputarent: Solis enim Epiſcopis, Decanis, & Doctoribus, ea in umbone attingere, ſi opus ſit, fas eſſe voluit. Quæ cùm multi interpretarentur, quaſi Nuptiarum cum Hiſpaniæ Principiſſa contrahendarum præambula; ego tamen potius credere malò, ex ea quam dixi cauſa procedere; ne ſi cum vulgò ſentiamus, pravis ſuſpicionibus, & perverſis ominationibus, injuria fiat Regi religioſiſſimo, & fidei defenſori. Certè diſputandi licentiam paululum coarctari non eſt ſine ratione, cùm alioqui ſæpè eveniat, ut argumentis adverſariorum ingenuè propoſitis, ſolidè reſpondere nequeant, qui ea moverunt, unde fit ut cauſæ propriæ, magis obſint quam proſint. At tu hæc, pro judicii, quo polles gravitate, melius ponderare potes, quid velint, & quò tendant, quam ego ſcribere. Itaque deſino, teque cum lectiſſima Conjuge, & Liberis divinæ tutelæ commendo. Vale, vir clariſſime, & quo ſoles affectu proſequi me devotiſſimum, quæſo ultra proſequeris.

Tuus ἰκολούχος,

Londini, xvi. Aug. *St. Vet.* 1622. G. R. Doubletius.

Salutem plurimam, quæſo D. Scriverio, D. Barlæo, D. Berchoutio, meo nomine, impertiri velis. Si Deo placet, præſens rurſus vobis adero, poſt bimeſtre; interim ſi aliquid à te literarum videre contingat, ſcis quam id mihi ſit futurum longè gratiſſimum.

LII.

Spectatiſſimo Viro, D. Gerhardo Joanni Voſſio.

Conjunctiſſ. D. Affinis,

Si per ſororem Brunæam literas, quas Londino diſceſſurus, ad te pariter, atque illam raptim dabam, rectè accepiſti, omninò futurum brevi confido, ut petitioni meæ ſatisfactum eſſe gaudeam; præſertim ſi iis quos ad me tranſmitti poſtulaveram libris, fauſtum de tua, ſororis, omniumq; liberorum veſtrorum proſpera valetudine nuntium adjunxeris. Miro certè res veſtras cognoſcendi deſiderio teneor. Nam quod ſororem natu maximam attinet, ne quidem ubi terrarum vivat ſuſpicari poſſum. Latere te non poteſt, quàm vario dubiarum opinionum æſtu agitetur animus, pro conjunctiſſimis ſollicitus, eoque omnem mihi ſcrupulum, feſtinata ſcriptione eximendum mihi eſſe cogitabis. Ego hîc tertium jam menſem in ædibus Rev. D. Norwicenſis vivo; qui ſummis me in hâc mea conditione non pœnitenda honoribus

noribus dignatur. Adſpiret modò Deus Opt. Max. conatibus meis, & honoratiſſimum totius Angliæ Mareſchallum, ex gravi lapſu periculosè ſatis decumbentem, ſanitati priſtinæ reſtituat. Jamdudum boni otii partem, Grotianæ ad fidem introductioni impendiſſem, niſi nobile aliquod conjugandorum par, illuſtriſſimi Comitis filiolum, ad nuptiarum ſuarum celebritatem advocaſſet; & nunc quoque cum venationi, aut equitationi nobiliſſima indoles intenta eſt, me comitem poſtulat. Poſt hebdomadas tres, quatuorve, in urbem relictis agris migrabimus; ubi ſi, quod ſpero; pluſculum à talibus exercitiis vacare continget, efficiam, ut tibi otii mei ratio conſtare poſſit. Deum precor, ut te, uxori, liberiſque, incolumem diu conſervet, meq; familiæ veſtræ utilem, quandoque præſtet. Saluta omnes ſanguinis, & amicitiæ neceſſitudine nobis junctos.

Raptim, Ludhami, *in ædib. Rev. Epiſc.* Norwicenſis, *Anno* M. D. C. XXII. vi. *Non. Aug St. vet.*

Tuus omni Officio,

Fr. Junius, F.F.

Rudem aliquam paterni ſigilli imaginem ad me tranſmittas velim, plumbo vel cerâ expreſſam.

LIII.

Clariſſimo, Eruditiſſimoque Viro, Dom. Gerardo Johanni Voſſio, *Profeſſori digniſſimo.*

Vir Clariſſime,

VIrum reverendum D. Rivetum, Collegam veſtrum quem mihi Galliam petenti, bona ſors, & ſumma viri humanitas, viæ & conſiliorum ducem dederant, longè gratiſſimum; ut itineri quo Bataviam repetit, accinctum videam, nec quam in perferendis literis, comiter offert operam, ambabus arripiam manibus; nec impetrare ab animo meo poſſum ipſe, nec ſinit vinculum arctiſſimum, quo me tibi obſtrictum tenes, non ad ſempiternam ſolùm acceptorum beneficiorum memoriam, ſed & eorumdem agnitionem frequentiſſimam. Uti enim is quem Principis liberalitas, latè fundorum conſtituit Dominum, ſub eâ lege, ne unquam ſe accepti muneris immemorem probet, neutiquam officio ſuo faciat ſatis, ſi intra ſe, & animum ſuum, ſemper ſit gratiſſimus, niſi etiam quotannis, oblatâ re, vel minimâ, authorem ſuum recognoſcat: Ita & ego graviter me peccare crediderim, in ſanctas officiorum leges, ſi ſimplici contentus animi gratitudine, non ſubinde ore quoque & calamo, ſumma tua in me merita, ingenuè agnoſcam, & profitear. Eamque oris, & calami profeſſionem nudam tua humanitas, pluris facit ſcio, quàm vulgus hominum, quicum nihil tibi unquam commune voluiſti, magnos æſtimat æris Theſauros. Utinam verò, dum ego, quod officium mei eſt, facere contendo, unà aliquid adjungere rerum novarum, quod te oblectet, poſſim; aut de virorum eruditorum in Gallia (quos tibi vel fama, vel literarum commercium, vel utrumque notos fecit) lucubrationibus, & curis habeam, quod perſcriberem. Verùm quia puſillum illud temporis, quod in Gallia tranſegi, æquè ab aula, ac eruditorum virorum conſortio tranſegi remotus, nihil nunc tale occurrit, hæc tantùmmodo ſcribenti, ut cùm conſuetus tuus erga me, & tamdiu probatus affectus, te ex D. Riveto, inter alia quærere faciet, quid de me, quem ſecum unà abduxerat, egerit; ipſe tum quaſi rogatus, reſpondeam, me divini numinis auxilio, hactenus ſoſpitem, & optata valetudine fruentem, ac paria de te, familiaque tuâ omnibus votis ſperantem, hoc unicè expetere, ut quæ tibi ex animo ſemper vovi, & voveo, propenſiſſimi affectus officia, aliquando tibi, aut tuis (quod nunc non ſunt) uſui eſſe poſſint. Vale, vir clariſſime, & nunquam deſine amare

Thouarci, raptiſſ. die 17. Septemb. 1623.

Tuum, tuarum virtutum pro viribus Cultorem Max.

G. R. Doubletium.

LIV.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Dom. Gerhardo Joanni Voſſio, *Profeſſori Academiæ Lugdunenſis.*

Lugd. Batav.

S. P.

NIſi humanitatem tuam noſſem, clariſſime vir, excuſarem literarum mearum audaciam, ad te hominem ſemper in literis occupatiſſimum, præſertim cum ſine argumento veniant; niſi tu fortaſſis hoc pro argumento, ſatis magno, (quæ tua eſt benignitas) reputabis, quod amorem, & cultum meum, erga virtutes tuas perpetuum teſtentur. Certe, mi Voſſi,

Digitized by Google

ſi, quamvis interea temporis, ex quo tibi Lugduni valedixi, varias, & terras & maria obiverim: (fui enim & in Britannia, & in Gallia, & in Italia, redux deinde, in Germaniam excurri, in vicinam quoque nobis Poloniam) nunquam tamen fuit, ut non ſæpè de eximiis virtutum tuarum meritis, ea cogitaverim, quæ illorum admiratorem religioſum, cogitare par eſt; ſæpè etiam apud alios, quoties fuit occaſio, mentionem eorum injecerim, quos partim inveni tibi inſigniter velle, partim, (quod ſine jactantia dixerim) tales ego deprædicatione mea feci. Quo meo erga te ſtudio, quamvis alia deſint, (ut rectè nihil quoque eſt aliud, quo me apud te efferre poſſim, aut velim) hoc fortaſſis mereor, ut non neges mihi in poſterum, quamvis longè abſenti, favorem eundem quo me præſentem nihil certè magis merentem proſecutus es. Vellem nunc de ſtudiis meis, aliquid ad te, tanquam omnis, ſive ſacræ, ſive profanæ, literaturæ promum-condum deferre: Sed hoc forſan prudentius eo differam, cum intellexero tibi non ingratum, literis à me ſollicitari: nunc ſatis ſit veluti vadum primùm tentaſſe. Requiris tu forſan contra à me aliquid, de hujus Academiæ ſtatu. Eſt ſanè illa ſi numerum Profeſſorum putes, ſic ſatis rectè conſtituta; nec deſunt inter eos viri egregiè eruditi: Interea cujus fama ad exteros manarit, vix habeo nominare, præter Pelargum, & Origanum, illum in Theologicis, hunc in Mathematicis, tibi ſine dubio notum. Eſt & Neander quidam Ethices Profeſſor, Vir optimarum literarum, nec minus Juris Civilis, & Philoſophiæ practicæ, inſigniter peritus, quo nullum hic tractus in latina lingua oratorem habet elegantiorem, cujus & orationes funebres, typis deſcriptæ extant; ſed neſcio an Rhenum, & Danubium tranſierint. In diſputationibus, nemo hic magis fervet Wolfgango Crellio Theologo, cujus præmaturum ingenium (non multum enim, ut ſuſpicor, triginta annos exceſſit) longum adhuc bellum omnis generis, hæreticis minatur: Aperuit nuper eodem ferè tempore, duo collegia, alterum contra Lutheranos, alterum contra Socinianos, quos vocant. Socinianorum nomen revocat mihi in mentem, Antilirotium, quem ſcias Racoviæ, jam ſub typis fervere, & fortaſſis ad umbilicum eſſe perductum: Vidi enim jam ipſe, bonam illius partem. Author illius eſt Joannes Crellius, Volfgango noſtro nomine quidem ſimilis, ſed nulla cognatione devinctus; juvenis ferè & ipſe, mihi jam ante plurimos annos, notus in Academia altorphinæ, ubi jam tum emicabat in illo ſingularis quædam ingenii acrimonia, & judicium ſupra ætatem, quæ tamen ille modeſtia planè virginali, quantum poterat, celabat, & deprimebat. Porro ſi quid ad me reſcribere aliquando dignaberis, literas tuas mittas ſaltem Amſterodamum ad Remum Egbertum Epiſcopium, Mercatorem tibi, ut credo non ignotum: Cum illo ſic conſtitui, ut ſciat, quonam illas ad me dirigere debeat. Vale, optime Voſſi, & bono Reipublicæ literariæ, quàm diutiſſimè fæliciter vive.

Dab. Francofurti *ad Oderam A. D.* viii. *Eid.*Nov. *ann. æræ Chr.* CIↃ IↃC XXIII.

Tui obſervantiſſimus,

Mart. Ruarus.

LV.

A. M. Voſſius.

Monſieur,

JE vous envoye cy joincte la lettre de Monſ. Boſwell, la longue & dangereuſe maladie du quel a eſté cauſe du retardement de vos affaires par deça. Maintenant vous entendrés de ſa lettre la continuation de la bonne affection de Monſ. le Baron de Brook envers les bonnes lettres, & envers votre perſonne: à laquelle lettre je n'adjouſteray rien de ma part, ſi non, ce que j'ay entendu de mes propres oreilles ces peu de jours paſſëz de la bouche de Monſ. le Baron c'eſt qu'il vos attend par deça avec impatience; qu'il vous aſſeure de ce qu'avez deſiré par vous lettres; que rien ne manquera de ſa part, qui pourra appartenir à voſtre accommodement. Monſ. je vous conſeille de haſter tant que vous pourrez voſtre voyage envers nos quartiers: ne vos arreſtez à ceſte premiere fois à voſtre famille qui pourra ſuivre commodement en bon temps: cependant ne vous deſgagez pas entierement de l'entretenement dont l'Univerſité de Leyden vous a déja pourveu, mais ſi tout ne vous agrée icy, ordonnez voſtre voyage de la ſorte, qu'y puiſſier avoir ſeure retraicte; je ne dis pas cecy, pour vous deſcourager en la moindre façon, ou pour ce que je me doubte aucunement de la reelle execution des promeſſes de Monſ. le Baron (lequel eſt honorable en tout & par tout) mais à cauſe que luy eſt fort âagé; & pourra faillir en un moment de ceſte vie, devant que les bons deſirs qu'il a conceus ſoyent

de tout point arreſtéz. Adieu Monſ. & haſtez vous de nous venir trouver, ou ne trouverez autre choſe ſinon les effects d'une cordiale affection.

Londres ce 15. *de* Janvier 1624. *St. vet.*

Monſieur,

De voſtre tres-humble Serviteur

Dudley Carleton.

LVI.

Doctiſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, *S. P.*

INcidi * nuper, doctiſſime Voſſi, dum officinas identidem pertranſeo, in opus tuum de Hiſtoricis Græcis, eruditum ſanè & ad meum guſtum. Coëmi, dumque inveſtigo quæ in limine Cunæus J. C. ait de arte Hiſtoriæ à te præmiſſa eſſe, non hîc reperi, negantque ſibi viſa. Si exiit annis prioribus, jube ut Elzevirii mihi curent. Narro tibi apud me collecta eſſe, veluti naufragii ſcalmos, Vet. Hiſtoricorum Græcorum fragmenta, ut Latinorum edidit & Fulvius Urſinus, ab Antonio Auguſtino collecta, ut noſti, & Ant. Riccobonus. Si putas iſtic tua operâ evulgari poſſe, non meo appoſito nomine, (hac lege) mittam ad te per Tabellarium, cui tantùm portandi perſolves laborem, præterea nihil. Rhetores adhæc antiquos collectos habeo, & nonnihil illuſtratos, qui & tuam implorant opem, quia Rhetorica tam excellenter ſimul iterumque edenda curaſti, ut & de priſcis Rhetoribus libellum, quem legi libenter, ut antea Tragicorum vett. Latinorum à te digeſtas relliquias. Macte porrò, & Græcos Latinoſque Scriptores, ut cœpiſti, illuſtrare, ac compingere perge feliciter. Vale. Salutat te tenebrio, qui Photium dedit Latinè. *Antuerpiæ*, 24. *Maii* 1624.

* *Epiſtolam hanc in Miſcellaneis Hiſtoricis primùm vulgavimus.*

LVII.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ, & Hiſtor. Profeſſori, S.*

ACcepi, mi Affinis, ante aliquot hebdomadas, opuſcula tua, quæ ad me miſiſti; omnia perplacent, præſertim verò illa, quæ contra Lonigum edidiſti, quæ non ſolum ego, ſed & D. Scultetus, & doctiſſimus quidam Baro, ex Auſtria profugus, cui etiam dedi exemplar, quod mihi miſeras, cum voluptate legimus: optamuſque omnes, ut quemadmodum cœpiſti, ita pergas à vocibus, aut diſputationibus ſcholaſticis, tandem ad res venire; ſunt quidem illa rei literariæ utilia, hæc verò Reipublicæ utiliora, licet iis, à quibus prodeunt, periculoſa. Deus tamen vivit, adeſtque iis, qui curam populi ipſius, eorumque quos ei præfecit, habent. Placet quod tam breviter, & methodicè reſponderis. Nec enim ſuſurrones iſti tanti ſunt, apud nos, ut in eorum gratiam, magna volumina condi neceſſe ſit. Si duobus, aut tribus exemplaribus carere poſſes, velim ea ad me mitti, ut & alios, qui à me petierunt, eorumdem participes faciam. A Samuele Nærano tandem literas accepi, ut & à ſorore noſtra Roſtochio. Ingenii ſatis habet, ut mihi quidem videtur: Faxit Deus tantum, ut ingenio rectè utatur. Reſpondi iis Kal. Maii, & quidem amicè, ut inter fratres, & affines decet, rogavique ut ſeſe tandem cum Eccleſiis noſtris reconciliet. Videbo quid præſtiturus ſit. Utinam diem illam mihi videre liceat, qua familia paterna audiatur in cauſa religionis, veſtigia ipſius premere! Tu, quæſo, me pro viribus juva, & ipſum ad idem mone. Pro pecunia numerata mulieri iſti, gratias habeo. Scribit ſoror, me nunc aliquo modo, in ære veſtro eſſe. Puto tamen illud perexiguum eſſe. Utcumque ſit, conabimur ſatisfacere. Vale, mi affinis conjunctiſſime, & Uxori Liberiſq; plurimam à me, Uxore, & Matertera ſalutem dic. Nos omnes per Dei gratiam valemus, etiamſi filiola natu minor, ante aliquot hebdomadas, in ſummo vitæ diſcrimine verſata fuerit, à quo tamen gratioſè eam liberavit Deus.

Raptim, Groningâ, 17. Junii 1624. **St. vet.*

Tuus Affinis,

J. Junius.

Quas hic concluſas vides, eas rogo ad D. Lotium perferri cures.

LVIII.

Digitized by Google

LVIII.

Tranſlation d'une lettre du 27. *de* Juil. 1624, *eſcrite par le Sr.* Guillaume Boſwell (*Secretaire de Monſeigneur le Garde Seau*) *au Sr.* Dudley Carleton, *Secretaire extraordinaire du Conſeil Privé de Sa Majeſté de la Grand* Bretagne.

Monſieur,

IL vous peut ſouvenir de ce dont je vous ay parté touchant Gerardus Voſſius. Je vous prie encore ceſte fois, de lui donner advis par la premiere opportunité, que le Seigneur Broock ayant reſolu de fonder preſentement une lecture d'hiſtoire (ou *Civilis Scientiæ*) dans l'Univerſité de Cambridge, à intention ſur ma recommendation dudit Voſſius, de la conferer ſur ſa perſonne. Les conditions ne ſeront point grandes ne difficiles; ſon entretien ſera mille quatre cents florins par an ou davantage, & ſon logis franc, peut eſtre, en quelque College. S'il accepte le ſervice & place, obligez le d'eſcrire ſa reſponce à vous ou moy, a fin que je la puiſſe monſtre à ſa Seigneurie qui l'attend en grande devotion, & qu'il s'aſſeure que je feray mon mieux d'amender des termes deſſus ſpecifiez; ou luy faites ſçavoir que s'il eſcrit, qu'il ſera neceſſarie qu'il face un voyage, pourveu que ſa Seigneurie defraye ſes diſpens, en Angleterre. Je parleray à ſa Seigneurie de l'en aſſeurer, & plus particulierement de la ſomme. Je vous prie derechef de me faire entendre reſponce de cet affaire avec autant d'expedition que vos occaſions vous permettront, & vous m'obligerez de tant plus à demeurer,

Monſieur,

Du College de Weſtminſter, *le* 27. *de* Juill. 1624.

Vôtre Serviteur tres-humble,

Guill. Boſwell.

Je fus hier chez Burlamachi pour vous voir, & ſi je n'eſtois maintenant en haſte ſur mon partement vers Cambridge j'eſcrirois à Voſſius moy-meſme, comme il y a apparence que je feray par le premier ordinaire.

LIX.

A. M. Voſſius.

Monſieur,

AYant eſté naguères à Leyden en eſperance de vous y pouvoir trouver, on m'a informé que vous vous eſtiez retiré à Dordrecht pour quelque temps; de ſorte que pour ceſte fois lá je faillis de la commodité que je m'eſtois propoſée de vous parler, touchant les deſirs de quelques bons amis que vous avez en Angleterre, quoy qu'inconnues encor à vous, leſquels ont complotté avec my Lord Brooke, de vous propoſer une honeſte condition de vivre en noſtre Univerſité de Cambridge, ſi ainſi n'eſt que vous ſoyez déja mieux pourveu au lieu ou vous eſtes preſentement entretenu: les particularitez de ceſte propoſition eſtants contenües en tranſlat d'une lettre, qui m'a eſté eſcrite ſur mon dernier partement de Londres de la part de Monſieur Boſwell, Secretaire de Monſeigneur le Garde Seaux d'Angleterre (homme treſſçavant, & admirateur enſemble de la grande doctrine qui eſt en vous, ſelon qu'il a bien peu apperçevoir par vos eſcrits) vous en delibererez s'il vous plaiſt & m'envoyerez voſtre reſponſe demain ou aprés-demain; laquelle je deſire d'avoir au pluſtoſt, eſtant dans peu de jours pour retourner en Angleterre: vous trouverez au tranſlat de la lettre de Monſieur Boſwell ſon affection point diſſimulée de vous rendre ſervice; & s'il vous pluit de lui eſcrire un petit mot ſur ce ſujet, je ſeray bien aiſe que d'eſtre porteur de vos lettres: comme auſſi de vous faire tout la courtoiſie qui ſera en mon pouvoir, quand vous aurés occaſion de vous ſervir de moy. Ainſi en attendant voſtre reſponſe, je demeure,

Monſieur,

A la Haye *ce* 10. *de* Sept. 1624.

Voſtre ſerviteur tres-affectionné,

Dudley Carleton, *au logis de Monſ. l'Ambaſſ. de la* Grand Bretagne.

LX.

Incomparabili Viro Dom. Gerardo Joanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

NIſi notum me tibi, meamque tui obſervantiam, abundè tibi perſpectam ſcirem, eſſet certè quod vererer, ne omnem & tui, & meorum officiorum memoriam, apud me extinctam crederes. Adeo non me latet, quamdiu ſit, quod nihil ad te literarum dedi. Sed nec quod darem fuit hactenus, imo ne nunc quidem eſſet, niſi ad ſcribendum, me compellerent infauſti hic, de morbis contagioſis Lugduni, & alibi in Hollandia acriter graſſantibus, rumores. Delatus nobis hic Romæ fuit Nuncius, de morte præmatura D. Erpenii, qui certè mihi reipublicæ literariæ cauſâ, fuit auditu triſtiſſimus: Nec minus alter me afflixit, de obitu D. Vorſtii, ſed poſtremus hic quàm malè me initio habuerit, cùm balbutiens amici lingua, non nimis accuratè nomen illud apud me proferret, potius apud alios, quam apud te referam, tum ne malè ominari videar ei, qui pluſquam mortalium cuiquam boni, & precor, & auguror, tum ne oſtentabundus credar, in iis quæ debiti, & millies promeriti affectus, eſſe meus mihi indicat animus. Deus Opt. Max. quod temerè, & mihi, & omnibus bonis, mœſtiſſimum, perferebat rumor, in vitam longiorem, omnibuſque bonis, fauſtiſſimam tibi convertat, precor. Cæterum quanquam vix mihi, (parum adhuc ordinariæ tabellariorum profectionis, hic loci perito) fuerit pauca quæ vides ſcribendi tempus, & manum etiamnunc à charta avocet, qui hanc laturus, feſtinabundus expectat; nolo tamen ignores, interfuiſſe me hodiernâ die, actioni, & congregationi ſolemni, & publicæ, Cardinalium, & ſancto officio præpoſitorum, inquiſitorum generalium, quâ cadaver Marci Antonii de Dominis, olim Archiepiſcopi Spalatenſis, pendente ſuâ cum inquiſitoribus cauſâ, in publico carcere, ante trimeſtre circiter mortui, igne unà cum ejus ſcriptis cremari juſſum, ad æternam ejus infamiam fuit; eo quod primum apoſtatâ factus, poſteaquam dignitatibus reſtitutus, & in gremium matris Eccleſiæ receptus, denuò fuerit, ad hæreſes Proteſtantium relapſus, licet mortuus hæreticum eum eſſe ipſa neget ſententia. In qua plurima ſunt conſideratu digniſſima, & talia quæ velim magno retinere potuiſſem, aut bona fide deſcripta conſequi poſſem. Adlaborabo quantum potero, & prima occaſione ad te dabo hac de re largius. Cardo cauſæ in eo vertitur, quod unioni inter Eccleſiam Catholicam Romanam, & eas quæ Proteſtantium dicuntur, totus ſtuduerit. Vale, plus nec charta capit, nec permittit tempus.

Româ, die 21. Decembris, 1624. *Tuus omni Affectu,*

G. R. Doubletius.

LXI.

Arn. Buchellius, *D.* Gerardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ in Academia* Bat. *Profeſſori, S. P.*

Doctiſſime Vir,

CUm nuper à Nepote noſtro, Joſepho Vorſtio, mecum domum attuliſſem libros veſtros, de Hiſtoricis Græcis, non tantum plurimùm eorum lectione delectatus ſum, ſed & infinitæ lectionis memoriam tuam, ſimul exactum de ſingulis judicium, mirum in modum æſtimare cœpi. Atque ea cauſa eſt, quæ me impulit vos etiam vix notos, rudibus hiſce, & penè audacibus meis literis compellare. Et ne hæc me fingere putes, inter legendum occurrerunt, quæ animi dubium facerent: Nempe quod cùm nobilis Vir, Theod. Douza, Georgium Curop. de Conſtant. capta cum ſua verſione olim ediderit, vos non Georgii, ſed Joannis, eidem authori nomen indidiſtis. Quod etiam dubitatis Julianum Imp. vulgo Apoſtatam dictum, Hiſtoricis adſcribere; cum ejus Cæſares hiſtoriam ſapere videantur, etiamſi non abſque aculeo ſcripti ſunt, & in Epiſtolis ejuſdem Hiſtorica plura referantur, atque ad hiſtoriam pertinentia, alia ab eo conſcripta eſſe, veriſimile ſit, cum ipſe inter Principes doctiſſimus, atque gloriæ mirum in modum appetens fuerit, multaque geſſerit memoria non indigna. Sed hæc ſint, quaſi prælúdia vobiſcum amicitiæ ineundæ, quàm ſanè, omnibus modis, licet ſim ab ambitione alieniſſimus, ambire me fateor. Doctiſſimum Scriverium, diu eſt quod expecto, ſed ea ſpe cecidiſſe videor; vereor etiam, ut ab undis Haerlemenſibus, ardor in illo priſtinus rerum noſtratium mergatur, eæque in ſtudiis ſolitis alieniorem reddant. Gratum nihilominus

Digitized by Google

minus erit, ſi eidem à me ſalutem dicere grave non fuerit; & ſimul petere, quid de libris ſuis, apud me exiſtentibus, fieri velit. In patriâ hiſtoriâ, quæ nuper admonebas, equidem vellem, niſi tam multa deeſſent, & jam tardior ætas, ab omni labore abhorreret, cogitabimus tamen, ſi quid ad illum adferre poterimus. Interim vos, doctiſſime, & diligentiſſime Voſſi, (cui ſtudia, & literæ quamplurimum debent) optumè, & diutiſſimè valere, & vivere optamus.

Trajecti in Batavis, calamo feſtinantiore, vi. Id. Jan. An. ineunt. 1625.

LXII.

Clariſſimo Præſtantiſſimoque Viro Dom. Gerhardo Voſſio, *Eloquentiæ Profeſſori.*

Vir Clariſſime.

SI à negotiis tantùm otii fuiſſet, decreveram diebus hiſce, iſthuc excurrere, uti videndi tui ac ſalutandi deſiderio & voto, frui poſſem; quod tamen propediem futurum confido. Interim quum digniſſima * Oratio tua in funere iſtoc Chriſtiano Orbi funeſtiſſimo habita juri publico aſſerenda ſub prælo verſetur, viſum mihi fuit, rerum mutationi, atque præſenti conſtitutioni conſonantius fore, immutari etiam nonnihil in iis, quorum tibi ego materiam ſuggeſſi; ſcilicet ſi illud ſupprimatur; Regem Africæ in mandatis Legato dediſſe, ut Dominum Erpenium P. M. in conſiliorum ſocietatem adſciſceret; ſed in locum ejus ſubſtituatur, Legatum eidem nunquam quidem ſibi viſo, ſed ex famæ claritate, & Regis erga eum benevolentia percognito, hunc honorem detuliſſe; non quod ibi ſcrupulus ſit, quia ita ex ejus ore ipſe accepi; ſed quia præſtabit in eo tempori ita obſecundaſſe, uti coram tibi aliquando exponam. Noſti enim minima etiam rerum politicarum momenta eſſe tenerrima. Pectoris tui candor, atque prudentia condonabit mihi, ſpero, libertatem, quod te audeam in opere tuo alicujus monere. Vale, vir Clariſſime. Deus Opt. Max. Muſas tuas diu proſperas, & nobis ſuperſtites tueatur, meque eorum rogo, numero adſcriptum velis, qui eaſdem amore ſummo, & veneratione proſequuntur, etenim dum vivam, futurus ſum

* *Orationem intellige in* Tho. Erpenii *obitum.*

Hagæ Comitis Octob. Kalend. Febr. M. DCXXV.

Tui nominis Amantiſſimus, atque obſervantiſſimus,

J. Golius.

LXIII.

Viro Clariſſimo Doctiſſimoque D. Gerhardo Johanni Voſſio, *Eloquentiæ Profeſſori.*

Vir Clariſſime,

EX literis D. Gerardi Meerman, ad fratrem ſuum, Italici itineris mihi comitem ſalutem, quam mihi mittebas, quo æquum eſt gaudio, accepi: Et ſummoperè lætus intellexi, quantis indiciis tandem agnoſcere poſſis, quod ex Anglia redux ſæpe præſens tibi retuli, ſummorum in eo regno virorum, de tua eruditione judicium. Vocat te magnæ Britanniæ Rex, quantum audio, ad Profeſſionem Theologicam, in Academia Cantabrigienſi obeundam, oblatiſque honeſtis admodum conditionibus, & ſtipendio luculento invitat ad mutandas, quibus ab infantia aſſueviſti cum Anglicanis, Batavas ſedes. Quod ſi obviæ huic fortunæ aurem præbes, & nos deſeris, ſerò ſaltem ediſcent noſtri, ex exterorum judicio, virtutem ſublatam in pretio habere, quam præſentem negligere ſe, & fortaſſe etiam odiſſe turpiter oſtenderunt. Cæterùm quid ex re tua ſit, ut in iſthâc cauſa agas, & propria abundè ſuggeret prudentia, & amicorum, quos fruſtrà frendentibus invidis, habes plurimos, docebunt conſilia. Ut autem ego conſulere auſim quicquam ei, qui conſultorem, in omnibus optem negotiis meis, non permittit ætas, & propriæ imperitiæ conſcientia. Hoc tamen liberè dixerim, ut niſi talia certò offerantur, quibus & honori tuo fiat ſatis, & tu cum familiâ contentus vivere ſemper poſſis, etiam extra omnem augmenti, & meliorationis ſpem, optare me, ut ne patiaris, lactari te ulla ſpe incertâ, utcumque magnâ, & ſpecioſâ. Habent hoc Angli, quod exteros ament, & magni faciant eorum virtutes, ſed quatenus nihil ad ſe, inde redire poteſt detrimenti. Cæterum vix quicquam ita arduum

Digitized by Google

um credunt, cui non ſeſe, & ſuæ Nationis viros, ſine exterorum ſubſidio ſufficere exiſtiment, proni in invidiam adverſus eos, à quibus vinci ſe viderint: Atque hinc rari admodum, imò nulli in Academiis Anglicanis profeſſores exteri. Nec crediderim expetere adventum tuum Cantabrigienſes Doctores, licet certus ſim, de plurimorum, & præſertim D. D. Hieronymi Beali Aulæ Pembrokianæ Præſidis, viri ſummi & eruditiſſimi, luculento erga te affectu; ſed totum hoc negotium, niſi me conjectura fallit, à Rege eſt, & à propensâ Reverendiſſimi Wintonienſis Epiſcopi, in te omneſque eruditos voluntate; Ejus autem quanta ſit apud Regem, & in Academia Cantabrigienſi Authoritas, unuſquiſque novit, & privatiſſimis indiciis, teſtari ipſe poſſem: Novi ejus favori, & benignitati eſſe obſtrictos, qui iſthic præcipui ſunt Doctores, & maximoperè quidem; adeo ut dubium non ſit, quin vel hoc nomine ſolo, gratum ipſis futurum ſit, quod iſti placuerit. Inaudivi hic ante biduum circiter, neſcio quid incertum de Reverendiſſimi Epiſcopi morte; quæ ſi accidit, Vir magnus, Angliæ, & terrarum orbi, tibique ſummus Mæcenas occidit: ſed nihil hoc abſterrebit te à commigratione, modò certa proponantur. Eo vivo plura ſperare poteras, vel mortuo ſervabunt fidem quam dederint, & alios Deus tibi amicos ſuſcitabit, & fautores, æſtimandis pro merito tuis virtutibus pares. Non aliena ab his quæ fortaſsè liberius ſcripſi quam debueram, ſuadet Illuſtriſſimus legatus, cujus quis erga te ſit animus non eſt quod à me ſcire deſideres: Heroem noſti bonæ mentis, & fœliciſſimo hoc conjugio (quo vivit fortunatus, & iterum adoleſcit ſenex) tibi uxorique tuæ affinitatis vinculo conjunctum; in cujus ædibus dum ſummâ, & nunquam promerendâ viri humanitate victus, jam tertium ago menſem, ſæpè occaſio fuit gratis de te ſermonibus, oſtendit ſerio gaudere ſe: Vir Illuſtriſſimus cùm primùm ex me intellexit, oblatum tibi in Anglia munus, & nunc quoque cùm referrem, parare me literas tibi, & certum eſſe, quantoperè gratum tibi futurum ſit, tam amicæ prudentiæ, in tam gravi cauſâ conſilium; quale ſuppeditare ipſe poterat; juſſit ſalutari te plurimùm, addiditque omnino, ſe Authorem tibi fore, ut ſi certi quid, & quod ex re, & exiſtimatione tua eſſe poſſit, offeratur, neutiquam id reſpuas, majori te iſthic loco fore, quàm in Patria, aut ea regione, quæ pro Patriâ hactenus tibi fuit; æque ſalutari aurâ iſtic veſci mortales, atque in Hollandia; nec ſic ultra te vexatum iri moleſtiis, quas oblatrando ſemper, & maledicendo, tot continuos annos, tibi creant inſcii quidam, & malevoli obtrectatores. Sed ut certus primùm ſis de loco honeſto, & non aſpernando emolumento, antequam de commigrando ſtatuas quicquam, idem Vir Illuſtriſſimus ſuadet, conſilium hoc verſiculo facetè confirmans, & reſtringens: *ſed non mutabis, niſi cum plurale videbis.* Hæc ego ſic familiariter, & tibi quem res tangit ſcribo, tuæque prudentiæ committo, ut quibus hæc referri non intereſt, iis ut ne referantur intereſſe judices.

De iis quos hic Venetiis, nominis tui fama amicos tibi fecit, doleo non poſſe me comperta ſcribere. Illuſtriſſimum Dominicum Molinum Conſiliarium compellare nunquam mihi licuit, quanquam adferrem literas commendatitias, à cognato meo de Thienen, qui dum hic eſſet, ejus amicitiâ uſus eſt familiariter. Salutavi virum per internuntium; ſcilicet, quia quaſi de familia ſum Illuſtriſſimi Domini Legati, æquè mihi interdictum eſſe cenſetur, ejus omniumque Nobilium alloquio, ac ſi ipſe quoque de gravibus cauſis legatus adveniſſem, periculumque eſſet, ne quid in Reipublicæ perniciem moliri, eámque arcanis conſiliis ſubvertere, & in ruinam trahere, Magnus Atlas ſtuderem. Tanta hic pro ſecuritate cura, tam cum exteris ſuſpecta omnia, vel minima. Cum Patre tamen Fulgentio, quanquam & ipſe omnium, ferè Reipublicæ Conſiliorum ſit particeps, ſemel iterúmque loquendi datam occaſionem neutiquam perdidi, ſummoperè delectatus viri inſignis colloquiis, omni humanitate plenis, & familiari de omnibus rebus tractandi libertate gratiſſimis. Nec apud illum ignotus vivis; ſed ubi Pelagii hiſtoriam, à te editam audivit, incredibili ſe deſiderio teneri oſtendit, materiam illam admodum, inquiebat, confuſam, & intricatam, è viri eruditi Muſæo prodeuntem, videndi & perluſtrandi. Verum eò uſque, quod lubens alioqui feciſſem, viri deſiderio ſatisfacere non potui. Promiſſis me obſtrinxi, ſimulac Deus me Patriæ reddiderit, operam daturum, ut exemplar nanciſcatur. Propediem enim, Deo adjuvante, iter in Gallias, indeque domum, ſuſcipere cum ſodalibus noſtris ſtat ſententia. Ubi non minima pars erit votorum meorum de te, tuâque familiâ, aut grata, ſi diſceſſeris, ex amicis intelligere, aut te tali loco

Digitized by Google

loco reperire, qualem inſignes tuæ virtutes promerentur, tibque omni affectu precatur

Venetiis die 18. Aprilis. 1625.

Tuus in ſolidum,

Georgius R. Doubletius.

Salutat te officioſiſſimè D. Colvius, ſeque totum offert, ſi quâpiam in re uſui tibi eſſe poſſit.

LXIV.

A Monſieur Voſſius.

Monſieur,

C'Eſt pour vous advertir que voſtre lettre que m'eſcriviſtes quelques ſemaines paſſées eſt arrivée à la Haye moy eſtant au Camp. d'où eſtant de retour, je trouvray que Monſieur le Baron de Broock avoit faict eſcrire au Maiſtre d'hoſtel de la Royne de Boheme par la main d'un des principaux Secretaires d' Eſtat de ſa Majeſté pour ſonder & cercher ou eſtoit devenu voſtre reſolution de venir en Angleterre, veu qu'il n'en avoit nulle nouvelle en ſi long temps: & ſi vous aviez changé d' avis, qu'il ſe pourvoiroit incontinent d'un autre profeſſeur. Monſieur, je ne ſcay point comment vous avez accomodé voſtre fait avec Meſſieurs les Curateurs de voſtre Univerſité; mais j'euſſe bien deſiré que vous euſſiez voulu eſcrire les lettres à Monſieur Sieur le Baron & auſſi à Monſieur Boſwell ſelon que je vous avois propoſé dernierement. Je voy qu'il vous fault reſoudre ſans plus de delay, choſe que je vous ſupplie de faire: car autrement on ſuppléera la place laquelle on vous à deſignée par quelque autre. Ne vous à mettez pas trop en doubte, que n'ayez l' accommodement que vous deſirez; & ſi voudriez viſiter noſtre Angleterre, que je puiſſe avoir le bien de voſtre compagnie ſur le milieu de la ſemaine prochaine, que je me mets en chemin pour y aller; ou moins faictes m'avoir voſtre finale reſolution en ceſt affaire, auquel ſi c'eſtoit moy à qui on propoſeroit telles conditions, & que je fuſſe auſſi capable comme eſt Monſieur *Voſſius* à telle charge, je ne ferois pas tant de ſcruple pour m'y accommoder. Si vous avez envie d'eſcrire quelque choſe à moy, ou bien de venir parler ſur ce ſuject, diferez le pour quatre ou cinque jours; car auſſi long temps je me trouveray abſent en l' armée; cependant je demeure, Monſieur,

Ala Haye ce 19. de May. 1625.

Voſtre tres fidele amy & Serviteur,

Dudley Carleton.

Je vous eſcriray derechef quand je ſeray revenu du Camp, au je m'en va tout à cet heur; cependant je vous prie de faire voſtre finale & abſolue deliberation & reſolution; à fin qu' à ma venuë en Angleterre je puiſſe ſatisfaire à l' attente de Monſieur le Baron.

LXV.

Doctiſſ. Voſſi,

QUamvis antea ad te ſcripſiſſem, ita ut vel teipſum, vel à te ſaltem literas jampridem expectarem: hanc tamen opportunitatem nactus, ſecundas haſce viſum eſt exarare. Illuſtriſſ. D. Baro Brookius daturus eſt Academiæ Cantabrigienſi pecuniæ noſtratis centum libras annuas, in ſtipendium hiſtorici Prælectoris: Hoc & tibi (ſi volueris) & ſucceſſoribus tuis certum erit, ac perpetuum. Adjecit inſuper (me rogante) in tuam ſolius gratiam, domum apud Cantabrigienſes, tibi tuiſque recipiendis ſatis amplam: pro qua viginti duæ (aut plures) libræ conſimilis monetæ annuatim illi ſolvendæ. Ita ut inter ſummam à me commemoratam,& à D. Barone promiſſam, differentia ſit non magna. Spartam hanc vides (ſi placet) tuam: eâ tamen lege, ut illam ornaturus, te huc quamprimùm conferas. Te præ omnibus cupit Dominus Baro; utcunque non deſint alii non obſcuri nominis viri, qui has conditiones libentiſſime amplecterentur. Tu ergo quod facturus ſis tecum quàm celerrimè ſtatuas, ac me atque ipſum adeò D. Baronem facias certiores. Dudum factum oportuit. Ille enim vix æquo fert animo, nullas ſe jamdudum à te accepiſſe literas: imò nec in tuis ad alios ullam ſui factam mentionem. Ac ut ingenuè dicam, quod ſentio; Conditiones oblatæ ſunt ejuſmodi, ut vel acceptandæ jampridem eſſent, vel cum grati animi ſignificatione recuſandæ, non obſtinato ſilentio rejiciendæ. Si placet veni. Sin minùs reſcribe, ut quid porrò agendum ſit Opt. D. Baro quamprimùm apud ſe

ſtatuat. Vale, Vir Clariſſime, meque confide futurum ſemper

Dab. Weſtmonaſterii. In ædibus Honoratiſſimi Domini Epiſcopi Lincolnienſis. Mag. ſigil. Angliæ cuſtodis. 20 Maii. A. *D.* 1625.

Dignitatis tuæ

Studioſiſſimum,

W. Boſwell.

LXVI.

A. M. Voſſius.

Monſieur,

ME voicy maintenant de retour en ceſte place, aprés avoir faict plus long ſejour au Camp que je ne penſois. Or ſi eſt ce que je vous prieray bien fort de vous vouloir trouver à la Haye demain, à fin q'enſemble nous nous puiſſions reſoudre finalement pour reſpondre à l'invitation que le Baron de Brooke vous a faicte; j'ay reçeu lettres tout fraiſchment de Monſieur Boſwell, par leſquelles je ſuis bien eſclairé en voſtre faict, & à cauſe que mon voyage en Angleterre eſt à cette heure ſi proche (comme de faict eſt le commencement de la ſepmaine que vient:) je deſire uniquement d' en diſcourir avec vous. J'eſpere que Madame votre femme ſe ſera remiſe de la ſorte qu'elle vous permettra bien de nous venir voir: & quant & vous je vous ſupplie de m'apporter toutes les oevres Mathematiques de Simon Stevin en François ſelon qu'elles furent imprimées n'agueres in folio deſquelles je croy voſtre libraire Elzevir vous ſçaura bien accommoder, dont je payeray volontiers le prix que vous accorderez avec luy. Ainſi je vous recommande ou tout-puiſſant, & demeure,

A la Haye ce 28. *de* May 1625.

Monſieur, voſtre Tres-fidele

Serviteur Dudley Carleton.

LXVII.

Viro Clariſſimo Gerardo Voſſio.

NON dubito, Vir clariſſime, quin literas à me deſideres; Ego verò & dare eas ad te volui; verùm tempus mihi expectandum erat, dum ad locum deſtinatum pervenirem, & res meas ordinarem. Primùm itaque Otſoniam veni, fœliciſſime, Deo gratias, ad Oligerum Roſæcranzium; Virum ut Nobilitatis antiquiſſimæ, ſic virtutibus longè maximis exornatum, & imprimis mihi addictum. Is me menſem totum tenuit, benigniſſiméque habuit; nec dimiſit niſi donis oneratum. Inde Soram me recepi, eoq; veni ad diem XXIV. Junii Gregoriani, cum ſuppellex mea omnis pridie adducta eſſet. Deo meo gratias ago, qui in univerſo itinere tam benigne mihi adfuit. Locus multo eſt amœniſſimus; ſylvâ, lacu & ſegetibus undique cinctus: itaque ambulationes præbet jucundiſſimas. Certe nullum domicilium Nobilitati regni ſui inſtituendæ convenientius, gratiuſque Rex eligere potuiſſet. Poſtridie quam adveniſſem, Duces Fridericus & Ulricus, Regis filii, qui hic ſtudiorum cauſa commorantur, ad prandium me invitârunt; & eundem item honorem ex eo tempore ſæpe mihi habuerunt. Quin & princeps poſtero die Fridericiburgo adveniens, ad menſam adhibuit, & colloquium; idque etiam hodie fecit, Anderſchoviâ huc excurrens, ut cum fratribus pranderet. Adfuit mihi ante paucos aliquot dies ejus Concionator Aulicus, narravitque ipſum perquam honorifice de me locutum, cum hinc primum à colloquio noſtro primo rediiſſet; & amari me aliquo modo, inde certè conjecturam facere non incertam licet, quod cum iterum huc venerit iterum ad menſam ſuam & colloquium, adhibere me voluerit. Retulit quoque is, quem dixi, concionator, ipſum Regem, antequam ad caſtra abiret, aliquoties verba de me habuiſſe, quæ inſignem benevolentiam teſtarentur. Et præterea, ſupra ſtipendium, deſtinatum mihi etiam Canonicatum, quem vacare primum acciderit. Item à Proceribus Regni, penes quos, abſente Rege, ſumma rerum eſt poteſtas, magna benevolentiæ ſigna accepi; ita ut pœnitere non debeat, quod novercam tam iniquam, neque mei quicquam amantem, cum benigna adeò matre commutaverim. Quis ſit rerum tuarum ſtatus, quid vocatione Anglica factum, aut futurum, & an recuſaveris illam, aut acceperis, ſcire aveo; &, ſi manes, quidnam tibi ad ſtipendium prius acceſſerit: tum, qui Vorſtio, Erpenio, mihi, ſubſtituti, & ſi quid in Academia novi acciderit. Vale, vir amiciſſime, cum omnibus tuis. Uxor mea te tuamque ſalutat plurimum.

Dabam Soræ, ad diem XV. *Julii Juliani* CIϽ IϽC XXV. *Salutant plurimum Domini Jacchæus, Snellius & Vorſtius.*

Tuus ex animo,

quem noſti,

Johannes Meurſius.

LXVIII.

LXVIII.

LIteras tuas, Vir clariſſime, & amicorum præſtantiſſime, prolixas illas, & affectum mihi tuum referentes, rectè accepi. De uxoris tuæ morbo, quem hæ nuntiant, ex animo doleo; verum iſtud recreavit, quod jam iterum meliuſculè haberet; ſpero, jam convaluiſſe. Ita opto, & Deum precor. Ego, cum uxore, ac liberis & familia univerſa, rectè valeo, per benigni Dei gratiam: quem ſupplex veneror, ut hoc mihi beneficium diuturnum eſſe velit. Quod nuperis meis indicaveram, nunc tibi affirmare habeo; ſummam me humanitatem, & in me benignitatem, in hac parte experiri, apud ſummos, infimoſque & medioxumos. Quin & nuper Duces illuſtriſſimi me inviſere in ædibus meis ſunt dignati. Ipſe Princeps ſereniſſimus, ut affirmant, qui ſunt intimæ apud illum admiſſionis, ſumma me benevolentia eſt complexus,& affectus certè clarum eſſe teſtimonium puto, quod hactenus hìc nunquam venerit, quin ad menſam advocaret. Et poſtremum cùm hìc eſſet, intereſſe etiam Lectioni voluit: Miſſo quodam è Nobilibus, ſemihora ante eum, qui hoc ipſum decreviſſe nuntiaret. Non poſſum ſatis magnas gratias agere Deo, cujus ego manifeſtam benedictionem agnoſco; quâ ut me quam diutiſſimè frui velit, in nominis ſui ſanctiſſimi timore, preces continenter fundo. Quod Profeſſionem meam in dies extraordinarios tibi demandatam ſcribis, quo conſilio illud fiat, equidem non poſſum capere, neque te ſic accepturum exiſtimâram; potius profeſſionem iſtam totam, cum ſtipendio quoque toto, aut certè dimidiato, in te transferendam eſſe. Sed eventum expectabo; de quo ut me aliquando certiorem facere velis, etiam te atque etiam rogo. De Schrevelio, in locum Vorſtii τοῦ μακαρίτου ſubſtituto, libens ſane intellexi: & imprimis de modeſtia tam inſigni,quam non poſſum ſat laudare. Gratulor ipſi, ut & Academiæ noſtræ. Etiam communi amico, Adolpho Vorſtio: & profecto eſt, ut ſcribis; nemini felicitas iſta, eâ ætate, in hac noſtrâ Academia unquam obtigit. Sed meretur virtus viri, & doctrina: ac favemus illi ex animo; ut meriti cauſa, ſic & amicitiæ noſtræ tum memoriæ parentis tribuendum aliquid fuit, quem fuiſſe non exiguum Academiæ ornamentum, nemo temere inficias ibit. Quæ de Golio; laudo Juvenis præſtantiſſimi generoſum inſtitutum: & profectò, modo vitam Deus illi largiatur, Virum patriæ aliquando magnum dabit. De Rutgerſii verò morbo, triſtis audio; verùm illud me ſolatur, quod non deſperare medicum item nunties: imo fore, ut non difficulter illi valetudo reſtituatur. Hoc ex animo ipſi precor: patriæq; & amicorum, multum intereſſe puto, ut præclarum adeo ingenium diurnare Deus velit. In hoc deſino; & ſalvere te, cum tua, liberiſque,ex animo jubeo. Idem uxor mea facit. Salutem quoque plurimam nuntio viris clariſſimis & amiciſſimis, Petro Cunæo, Theobaldo Schrevelio, Gilberto Jacchæo, Caſpari Barlæo, Theodoro Schrevelio, & Guilielmo Noomſio veſtro; cujus indolem tam præclaram, ac ad ſtudia honeſtiſſima literarum humaniorum magno niſu aſſurgentem certè exoſculor.

Scribebam raptim Soræ,ad diem vii. Decembris Juliani cIↄ Iↄc xxv.

Tuus, quam nôſti,

Johannes Meurſius.

LXIX.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *in Academia Batava Hiſtoriæ univerſalis, & Græcarum Literarum Doctori Publico.*

Lugdunum Batavo.

S. P.

OMnia rectiùs, Vir Clariſſime, rebus meis contuliſſem, ſi omiſsâ profectione in Hollatiam, apud vos ſubſtitiſſem, atque iis me ſumptibus, quibus nihil aliud, quam longinquas ac vanas ſpes, mercatus ſum, tamdiu Lugduni toleraſſem, donec tua aliorúmque bonorum virorum diligentiâ, occaſio aliqua ſuborta fuiſſet, qua me parumper, ex tot adverſis attollere potuiſſem. Nunc quo concilio, qua ope, acceptum ſiniſtrâ deſtinatione damnum ſarciam, non expedio. Ad veris exortum, me Athenæo Batavo redonaſſem, ſi tantum viatici in hoc ſinu Baltico, corrogare fuiſſet. Verum quoniam citius è pumice aquam, quam ab alienis, erga ſeorſum à ſe, in Religione ſentientes numum impetraveris, adhuc mihi heic torpendum deſperatione eſt: ſpes quidem abeundi, in comitatu lautiſſimorum adoleſcentum affulſerat;

fulſerat; qui præter viaticum luculentum, quoque Minerval erogaſſent: ſed iſtum bolum quidam a cauſidicinâ latrans ſibi involavit. De partibus, Græcos ſcriptores interpretandi Franekeræ adhuc vacuis, quid fit? Quid Cl. Grutero, ſuper iſta re animi ſit, fragmento ipſius, ad D. Lingelſhemium, Epiſtolæ ante binos menſes, D. Altingo oſtendi; & ut tali petitioni, meo nomine, gratiam veſtram intenderetis, rogavi. Utrum ſucceſſurum ſit, ſilentium veſtrum dubitare non ſinit. Quare alia via mihi proſpicite, ut ſecurâ mente, ac tandem ægritudinum parte exoneratâ cum Muſis in gratiam redire liceat. Ingenium mille curis, atque anxietatibus oppreſſum, ut in ſtuporem demigret, metuo. Nam quamvis interdum redire ad priſtina ſtudia mediter, tot tamen acerbitatibus circumfuſarum neceſſitatum, defixus animus avocari nequit à conſideratione malorum, quibus indies magis ac magis obruitur. Editioni Cornelii Nepotis, quid tragulam injecerit, niſi ipſius Typographi ſocordia, non excogito. Idcirco, per ego te mitiſſimi genii tui bonitatem rogo, atque obteſtor, ut ab iſto Tricone, vel ipſe, vel, ſi non vacat, per Cl. Scriverium noſtrum, ſcriptum meum repetas, ac vobiſcum tandiu retineatis, donec denuò à me neceſſariis diſpunctionibus elimato, alius, qui ſuis typis vulget, concilietur. Denique ſi quid reſpondere animus fuerit, ad D. Kirchmanum Lubecam mitte.

Roſtochii Anno Dom.xvi.Junii. CIↃ IↃC XXVI.

Doctrinæ ac virtutis tuæ

admirator unicus,

Janus Gebhardus.

Salutem adſcribo Pl. D. Adolfo Vorſtio, & lectiſſimo adoleſcenti, Franciſco filio tuo.

LXX.

CUm hic noſter ad vos iret, virorum amiciſſime, & amicorum præſtantiſſime, committendum non putavi, quin te tribus ſaltem verbis ſalutarem. Quanquam autem hyeme ſuperiore ad te ſcripſerim, & reſponſi necdum quicquam ad has acceperim; tamen meus in te amor, quem perſpectum ſatis habes, non permiſit, ut exemplo tuo uterer. Itaque per hunc reſcribe, quis ſit rerum tuarum ſtatus, & quid publici literarum boni cauſa moliaris, quidve edas. Tum de Academia quoque, ejuſq; in præſens conditione, ſcire aveo; an Collegæ omnes vivant valeantq;. Ego nihil hactenus mearum lucubrationum vulgare potui, quia Typographo caremus: quem deinceps tamen habituri ſumus. Ordiar autem à Solone, cujus vitam hic contexui; ut Piſiſtrati, cùm apud vos commorarer. Inquies forte, poſt Plutarchum & Diogenem? Ita certè; nam non pauca poſt utrumque obſervavi, & nonnulla accuratiùs inquiſivi; ita ut confidere auſim, non te operam damnaturum. Scripſi nuper etiam ad communem amicum, Adolphum Vorſtium: Saluta virum meis verbis peramanter, & reſponſum item pete. Saluta etiam, niſi grave eſt, Dominum Rivetum, cujus literas, cùm humanitatis plenas, tum affectus, rectè accepi; & gratias ago, quod reſcribere tam benigne nobis voluerit. Experietur meam in amore, & cultu, conſtantiam. De Clemencello, quod rogaverat, inquiſivi; ſed reſciſcere nihil potui. Denique tu quoque ſalve, amice longè preſtantiſſime, à me meaque, cum lectiſſima matrona, uxore tua, item liberis.

Scribebam raptim Soræ, ad diem XI. *Julii Juliani* CIↃ IↃC XXVI.

Tuus ex animo,

fide optimâ,

Johannes Meurſius.

LXXI.

Doctiſſime Clariſſimeque Vir,

MUtato tempore mutantur plerunque animi: reviſo igitur, ſi quid animi tibi reſtet in Angliam te recipiendi. Locum noſti (Cantabrigiam) viris undequaque doctiſſimis humaniſſimiſque refertum. Munus erit illuſtre, Hiſtoriarum & Civilis Scientiæ profeſſio. Labor, trium aut duarum ſingulis ſeptimanis prælectionum in Scholis publicis, tribus tantum anni temporibus (quos Terminos vocant) pro more Academiæ Scholaſticæ eruditioni deſtinatis: Feriis enim & vacationibus (quæ dimidiam anni partem excedunt) nihil publicè ab Academicis, aut ab illuſtriſſimo hujus Cathedræ fundatore D. Brookio exigetur; ita ut illud (quicquid erit) temporis pro arbitrio tuo, meditando, ſcriben-

ſcribendo, edendo aliquid, aut rem familiarem curando, totum poteris impendere. Salarium (ſuis temporibus certiſſimè numerandum) erit quadringentorum aureorum annuatim. Quibus recenſere poſſum & alios (qui fortaſſe occurrent) compendii modos, quibus etiam tuis, & tuorum commodis opportunè conſulere poſſis. Etenim non potes neſcire, frequentes eſſe in Anglia ex donatione Regis, Epiſcoporum aliorumque Præbendas, Canonicatus, & dignitates Eccleſiaſticas (at omni animarum curâ vacuas) quibus exteri juxta ac noſtrates, de Republica literariâ, & Eccleſia bene meriti honorantur. Sed non urgeo, peto tantum ſi conditio (quæ priùs à me oblata, placuiſſe viſa eſt) tibi adhuc arrideat atque pedem apud nos figere in animo habeas, ut cum primis me certiſſimum facias per literas: quas D. Dudleio Carletono (utriuſque noſtrûm amiciſſimo) ad me mittendas cures. Et etiam quod vehementer à te rogo, ut Theſium tuarum Theologicarum (quæ impreſſæ apud vos publicè habentur) copiam mihi faceres: rarius enim apud nos inveniuntur: Siquid autem in his partibus velis, mihi mandes,

Dab. Weſtmonaſt. *Tui amantiſſimo,*
1. Aug. 1626.

Boſwell.

LXXII.

Exemplum literarum Gulielmi Boſwelli *ad* Dudleium Carletonum *ex Anglico in Latinum verſarum.*

SI rectè memini tunc cum poſtremùm nobis ſermo eſſet, de D. Voſſio, viſus mihi es hac in ſententia eſſe, utcunq, eo tempore nec animus nec occaſio ei eſſet conditionis in Academiâ Cantabrigienſi oblatæ accipiendæ, tamen, ſi ad ſextum aut octavum menſem vacaret, fieri tamen poſſe eò ut inclinaret. Hactenus vacua eſt ea profeſſio, idque meâ operâ, tantúmque ipſe mihi ſumpſi libertatis (non tamen ſine occulto mandato Illuſt. Baronis Brooke) ut iterùm invitandum eò cenſeam, id quod tu ex literis ad eum meis perſpicere potes, quas apertas ad te miſſas, ubi legeris, obſignare poteris, & ſtatim mittere, urgeréque primò quoque tempore ut reſcribatur: quòd ſi ille conditionem abnuet (id quod ego haud facerem iſthic ſi eſſem) alteri proſpiciatur. Neque enim deſunt multi, iique docti competitores, qui ambiant. Præter centum viginti libras Sterlinenſes quas illi annuas promitto ſine fraude ſolvendas; præter ſumptuum aliquod (quod in me recipio) tranſvehendo ipſi, conjugi, liberis, ſupellectili, innui apud eum rationes, quibus ipſi liberiſque in melius proſpiciatur. Quàm benè Caſauboni ac Molinæi liberis, aliorumque multorum proſpectum ſit exiguo tempore, tu mecum juxta noſti, nec ille ignorare poteſt. Eſt quod meo nomine rogatum te cupiam & illum, nimirum ut mittantur ad me omnes ejus Theſes Theologicæ (quæ quidem excuſæ ſint) compactæ aut ſolutæ. Magnam autem à me inibis gratiam ſi primo quoque tempore mittes. Ego verò libenter vel pretium diſſolvam, & quod portorii nomine impendetur, vel alios ad te mittam libros majore pecuniâ emptos, &c.

LXXIII.

Clariſſime D. Voſſi,

ACademia noſtra Cantabrigienſis, cum non ita pridem Literas à te acceperit, doctiſſimas ſimul & humaniſſimas, ſumma cum tuorum in ſe officiorum teſtificatione, unà cum Libro tuo nuperrimè in lucem edito, de Hiſtoricis Latinis, æquum duxit, ut te eam humanitate tuâ primitùs provocantem, literis ſuis reſalutaret: quanto magis mihi hoc ipſum munus incumbit, cùm & iiſdem beneficiis me unum è multis, privatim afficere, non ſit dedignata Claritas veſtra, nam & eodem tempore tum literæ tuæ, tum liber mihi redditæ ſunt, benevolentiæ tuæ erga me ampliſſima pignora, & neceſſitudinis tecum initæ, cum olim Dordraci eſſemus, ſymbola non vulgaria, cujus etiam in literis iſtis tuis meminiſſe complacuit. Cùm autem nullum officium, teſte Cicerone, referendâ gratiâ magis neceſſarium ſit; Officii ergò mei eſſe duxi, pro iſtis erga me meritis, gratias debitas referre, & habere. Quòd ſi nulla privata hæc tua erga nos merita, gratias iſtas poſtularent, eſt tamen quòd ipſe & alii ſtudioſi etiam, tibi meritas gratias, Reipub. literariæ nomine perſolvamus, ob hoc ipſum poſtremò elaboratum à te opus de Hiſtoricis Latinis, quod unum ſi non alia ſupereſſent ingenii pariter ac laboris egregia monumenta, nomen tuum poſteritati meritò conſecraret. Nemo e-

nim literis aut Humanioribus, aut Theologicis, aut aliis etiam diſciplinis vel parùm imbutus, qui non facilè perſpicit, quanti momenti ſit Hiſtoriæ & Hiſtoricorum notitia, ad omne genus literarum accuratè & cognoſcendum, & pertractandum. Gratulantur ergò tibi meritò omnes non ſolum Hiſtoriæ, ſed & Antiquitatis ſtudioſi, ſive τοῖς ἔξωθεν, ſive rei Eccleſiaſticæ operam navent, de utroque tuo opere, tum illo de Hiſtoricis Græcis, tum hoc de Latinis. Quibus præviis operibus ſapientiſſimè tibi viam munis, ad illud majorum vigiliarum opus, in quo cum Magno illo Annalium Eccleſiaſticorum Conditore congreſſurus ſis. Hanc etenim te provinciam in te ſuſcepiſſe audio, idque non leviter innuis, in literis Academiæ noſtræ nuper datis, Opus planè & dignum, in quo lectionem tuam multiplicem, eloquentiam, linguarum peritiam, memoriam, judicium, omnes denique animi dotes & ingenii vires exercere poſſis. Sperabamus aliquando, auſpiciis & munificentiâ, Honoratiſſimi Mæcenatis, Baronis à Broock noſtratis, te hic apud nos pedem fixurum, & in hoc ſtudiorum genere excolendo, operam in hac noſtra Academia navaturum. Sed, compedes narras, tibi à tuis injectas fuiſſe. Quod ſi nobis contigiſſet, ut te Academia noſtra haberet & gremialem & profeſſorem, illud certè nobis Cantabrigienſibus, longè gratiſſimum fuiſſet. Jam Doriſlaum veſtrum, in locum tibi deſtinatum ſuffecit illuſtriſſimus Baro, qui in Cornelium Tacitum nuperrimè binas lectiones in Scholis publicis habuit, iiſque ſui tum in Hiſtoricis, tum etiam in Politicis verſandis profectus, ſpecimen egregium exhibuit. Sed ad te redeo, & præfationem operi tuo nuper præmiſſam, ubi operam utiliſſimam & bonis omnibus gratiſſimam poſuiſti, in vindicanda fama D. Junii felicis memoriæ ſoceri tui, Viri præſtantiſſimi, & omni ſcientiarum genere excultiſſimi, deque ſcientiarum principe, ſacra Theologia, optimè meriti. Feciſti quod generum decuit, imò quod virum bonum, dum innocentiam tueris, dum ab injuſtis obtrectationibus virorum ſummorum, virum ſummum liberas. Præmittis in dicta præfatione te non hoſce libros eo animo divulgâſſe, quaſi in poſterum omnis operis hujus curam deponere ſtatuiſſes, ſed potius, ut poſtquam iſta jam prodierint, amicorum & judicio in commiſſis, & indicio in omiſſis, facilius fruare. Ingenuitatem tuam amplector & veneror. Ego ſiquid forſan in poſterum obſervavero, quod opus hoc tuum, aut promoveat, aut locuplet, aut in aliquibus forſan corrigat, liberè & lubenter tibi impertiam. Idque ſpero te non ægrè laturum, ſi per otium fecerimus in Hiſtoria tua Pelagiana, quam te aliquando limatiorem, & correctiorem editurum & optamus & ſperamus. Video nonnullos ex Remonſtrantibus veſtris, qui in Articulo de Originali Peccato & Gratia periculosè admodum, ne quid gravius dicam, errant, ad tuam Hiſtoriam non rarò provocare. In quibus duobus Articulis, non leviter innuit Auguſtinus, * fidem Chriſtianam propriè conſiſtere. In iſta Hiſtoria contexenda præclarè quidem de Eccleſia meritus es; ſed optant viri apud nos tui nominis alioqui ſtudioſiſſimi, ne quid præſidii, ſuis erroribus, iſti homines ex illa Hiſtoria haberent, quod prætexant. Supereſt jam (Vir humaniſſime) ut cum Commentarios tuos de Hiſtoricis Latinis à te acceperim, ἀντίδωρον aliquod remittam, cum autem non habeo de meo quod rependam; en Commentarios ſed alterius generis, in Epiſtolam D. Pauli ad Coloſſenſes nuper hic Cantabrigiæ excuſos, ſcriptos à D. Davenantio Collega noſtro, in Synodo Dodracena, viro mihi olim dum in Academia vixit, amiciſſimo, & tibi non ignoto, jam merito ſuo evecto ad Epiſcopatum Sariſburienſem, quem ſumma cum prudentia & dignitate jam adminiſtrat. Spero non ingratum tibi futurum hoc amoris noſtri pignuſculum. Hoſce commentarios publicè dictavit, cum in Academia noſtra, Profeſſoris Theologiæ D. Margaretæ Cathedram occuparet. In quam ipſe ſexennio ferè abhinc, longè indignior ſuffectus ſum. Habet & ille alias lucubrationes luce non indignas, quas ſpero aliquando lucem viſuras.

Vale Vir eximie, Bonis auſpiciis, & alacri animo, Spartam quam nactus es, orna. Antiquam Eccleſia Catholicæ fidem, mores, diſciplinam, ex antiquorum monumentis erue, & à novellis veteratorum impoſturis, aſſere, vindica. Nos habes in hoc opere obeundo omnia tibi fauſta & felicia optantes, precantes.

Cantab. E Sidneyano Coll. 15. *Kal. Jan. Anno* MDCXXVII.

Tui amantiſſimus,

Samuel Wardus.

* *Auguſt. de Peccat. Orig. c.* 24.

V. Cl.

Digitized by Google

LXXIV.

V. Cl. D. Gerhardo Johanni Voſſio, *in Academia Batavorum Lugdunenſi Profeſſori celeberrimo.* S. P.

Ludg. Batav.

DIgreſſo me à vobis, Vir Cl.unà pariter omnis mei memoria, animis veſtris exceſſiſſe videtur. Nihil enim per biennium literarum, quod veſtram benevolentiam confirmaret, accepi: neque vulgare iſtud Ave ſaltem mihi annunciari audivi; unde colligere liceret volitare adhuc inter vos, qualemcumque nominis mei umbram. Agnoſco indignitatem meam, neque in tantum arrogantiæ progredior, ut me tantis Heroibus, curæ, ac ſollicitudini eſſe optem. Interim humanitati veſtræ confidebam, credebamque me, qui obviâ humanitate in notitiam veſtram eſſem receptus, tam facilè ex pectoribus veſtris non poſſe excidere. Affectavi quidem aliquoties, Bataviam, veſtrique Genii cultum repetere; ſed properanti toties, manum ſæva fortuna injecit, meque heic adeo validis compedibus religavit, ut eas, niſi publicè à veſtris revulſus excutere nequeam. Quod tua ope, atque authoritate, Vir Clariſſime, commode, atque ocius confieri poſſet. Frenequerani enim nondum, ut ferunt, Græci Interpretis locum ſuppleverunt, jamque ſpes venturi eò Gruteri expiravit. Quare ut pro me prenſes, etiam atque etiam rogo. Cogitavi quidem ſpecimen mei, in Græcâ literaturâ, profectus, ad vos mittere. Ælianique ποικίλην, à me emendatam, atque illuſtratam offerre; ſed me miris modis, ac moris, jam quadriennium, ludificatus eſt Typographus, ut ne αὐτόγραφον meum, neque Librum in exemplaria alia propagatum, recipere ab eo hactenus potuerim. Cæteroque in tanta Barbariei facie, ſilveſcit quoque ingenium meum, videorque mihi priorum annorum diligentiâ, comparatam dicendi facultatem detriviſſe. Privatim tamen Palæſtram ſtyli, quà Prorſi, quà Vorſi heic aperui; quæ cum non pigendo juvenum numero frequentaretur, auſi ſunt homines, ſuperſtitioſâ ſuſpicione, an impotenti invidiâ, ſilentium mihi injungere, ne ſcilicet perorandi exercitia, hæreticum virus teneriorum animis innecteretur. Hactenus moleſtos, junctis cum primoribus Academicorum viribus contempſi; ſed quò minus ad Rhetoris jam heic vacuum munus adſpirare, vel auſim, vel velim, noſtræ confeſſionis odium, & ſtipendii exilitas, pæne, (ut ita dicam) commictilem faciunt. Ergo adhuc illa ſpe ſuſtentor, quâ me vobis conjunctum iri,eorumdemq; ſacrorum, ac parium voluntatum nexu, gaviſurum eſſe, mihi perſuaſi. Quantum ad votum hoc meum implendum, momenti adferre poſſis, partim jam dixi, partim ipſe minimè ignoras; ſi modo gratiæ tuæ vires interponere, ac pro me periclitari volueris. Accipis hic poemata mea, quibus Chalcographum, & Patronum quem tibi libuerit, concilies velim. Notis meis in Nepotem, quid factum ſit, quamvis multiplici ſollicitaque inquiſitione perveſtigare non potui. Idcirco ſive apud te, ſive alibi deliteſcant, des operam protrahantur, perque hunc βιβλιοπώλην Roſtochienſem ad me referantur; ut infinitis locis limam attineam, ac plurima ſcabra interpolem. In Tacitum aliquid molitus ſum, nempe de ejus imitatione libellum, quem veſtris judiciis ſubjicere, Typographiſque committere vellem, ſi eſſet, qui excudendum ſuſciperet. Textum quoque ducentis vicibus emendatiorem adjungam. Sæpè me miratio ſubiit, imo quidem fidem cunctorum excedet, tantum à Lipſio ſpicilegium relictum fuiſſe. Cæterum impenſe illius ſcriptoris Lectione delector, & cum antiquitatem Græcam eruendæ Thucydidis dictioni tam curioſe incubuiſſe animadvertam, quis mihi vitio vertat, quòd idem in Thucydide Latino tentarim? In Curtio aliquid experiendi anſam quoque Raderi commentarii ſuppeditabunt. Ipſe, quæ quæſo elaboraſti? Auctor eſto huic Auguſtino Ferbero, ut tua ad nos exportet, ac porro conſilio juvato, ut delectum in Libris coemendis habeat. Vale.

Roſtochii. 26. Martii, 1627. *T.omni cultu & obſequio,*

Janus Gebhardus.

Salutem plurimam adſcribo, filiis tuis paternarum virtutum æmulis; necnon D. Vorſtio.

LXXV.

Ornatiſſ. & Clariſſ. Voſſi,

LEgi præfationem quam miſiſti cum literis: illam Buckinghamiæ duci inſcriptam, pulcherrimo ſtylo, & ſapienter admodum formatam. Paucula tamen mihi videntur addenda, atque etiam paucula

paucula mutanda tam ex judicio amici tui, & mei, Dinglii: (de quo coram tibi locutus ſum:) quàm meo proprio: quæ ego negotiis quibuſdam nimis diſtentus, tibi non poſſum ſigillatim præſcribere. Ob eámque cauſam detineo mecum adhuc præfationem: remitto librum (opus egregium & longè doctiſſimum) neſcius an tibi eo uti neceſſe fuerit, ad compilationem Indicis, quem temporis hoc intervallo perficere poteris: (ſi ita tibi videbitur quemadmodum ego conſulo;) Quod ità mecum confidenter agis gratiſſimum facis: mihi videndum erit ut benemeritis omnibus quibus potero, tibi reſpondeam. Vale.

Hagæ-Comitis 30. Maii, 1627. Stylo Novo.

Tui amantiſſimus,

Dudley Carleton.

LXXVI.

Dudleius Carletonus G. J. Voſſio.

AUctor ſim D. Voſſio ut captata occaſione (quæ ſe ipſa ſponte offerret) ut nonnulla inſerat de fide, ſollicitudine, prudentiâ & felicitate Ducis in ducendo & reducendo ex Hiſpania rege (tunc principis) quem unicum ſibi ſuper omnia dilectum, & hæredem regnorum Ducis fidei ac curæ credidit Pater Jacobus. Nec ſpe falſus eſt. Nonnulla etiam addi poſſint de detectis Hiſpaniæ fraudibus, quæ eò tendebant, ut æternùm arcerentur ſuis ditionibus Regis filia ejuſque liberi, & Germaniæ libertas opprimeretur: quo nomine in conventu publico (quem Parlamentum vocant) Duci ſeriò gratulatum fuit ab univerſo Angliæ regno: Denique quod tantâ animi magnitudine & invictâ conſtantiâ ſereniſſimo ſuo regi operam dat, in omnium regnorum & Rerumpublicarum ſubrutore, prædone & hoſte, videlicet Hiſpano oppugnando. Locus pro hiſce additionibus commodiſſimus mihi videtur, ubi mentio fit amoris quo eum regum alter complexus eſt, alter complectitur.

LXXVII.

Incomparabilis Eruditionis Viro D. Gerhardo Johanni Voſſio, *in Athenæo Batavo, Profeſſori celeberrimo,* S. P.

Lugd. Batav.

QUicquid ſpei, V. Cl. mihi facere conaris, admodum languidum, ac dubium apparet. Nam quemadmodum Franequeranos; ita quoque Groningenſes variis modis deludet Gruterus; ut abundè aliis ſubrependi materiæ, atque occaſionis ſuperfuturum ſit. Et quis tunc mei longius diſſiti mentionem, ne dicam rationem habebit? Pari ferme diſtantiâ ego, & Paſor aberamus: nihilominus, cùm mihi in hac ſtudiorum parte, conferri non poſſit, in muneris delatione antepoſitus eſt, ſic egregiè famam Gymnaſii ſui inſtaurant. Quantum in te eſt, amicorum ſmaragde, non ceſſabis D. Altingum, alioſque aſſidua mei memoria obtundere, ut oriente occaſione, mihi nemo præferatur. Non inferiorem gloriam, ſcholis Belgicæ circumdaturum me confido, quam iſti, qui nullâ proprii ingenii commendatione, tantum propinquorum prenſationibus nituntur, & obtruduntur. Interea meo ingenio ſervire non licet, cui omne tempus in eo perit, ut acquiram, quomodo famem, & nuditatem defendam. Editionem tamen Taciti, cum libello de ejus imitatione dabo, atque ut unum Typographorum veſtrorum, qui Lucubrationes meas, venuſtis literis, & concinnâ formâ, in vulgus diffundat, permoveas, rogo. Noſtra in Nepotem Jodocus Hondius detinet, & ſi ab ejus viſcatis unguibus, chartas meas citius reglutinare potuiſſem, fortaſſis haud pœnitendum ſpicilegium jam feciſſem. In eum ſcriptorem emendationes ſe plures habere affirmavit mihi Cl. Scriverius, à quo vide impetres, & quàm primùm ad me mittas. De Scytala Lacedæmoniorum, ſiquæ inſigniora notaſti, admetiaris velim, ut talibus gemmis, mea magis ac magis eniteſcant, ac precioſiora fiant. Libro tuo de Hiſtoricis Latinis, quod ad nos non exportetur, quid factum ſit, fac ſciam, ſimulque quid, de tuis originibus Latinæ linguæ, Joſepho Cl. Cunæi, aliiſque ſperandum habeamus, adjice. Salutatio tua Paullo Tarnovio, longè fuit acceptiſſima; qui ſe impensè incomparabilem eruditionem tuam colere, atque æſtimare aiebat. Vale.

Roſtochii. Anno Dom. viii. Junii. CIↃ IↃC XXVII.

T. perpetuo cultu atque obſequio.

Janus Gebhardus.

Sal. pl. adſcribo Cl. Vorſtio, & Franciſco filio tuo.

Clariſſimo

LXXVIII.

Clariſſimo viro Gerhardo Voſſio, *Præceptori æternum colendo,* S. D.

QUoniam nuper ad fratrem ſuum, miſero diuturnoque morbo intabeſcentem, à Nobiliſſimo Conſiliario Wyngarden ſocero, Lugdunum adductus, te V. Cl. Lectionibus privatis impeditum ſalutare, non daretur occaſio; decreveram poſtea, per literas interpretes tecum colloqui, & memoriam, quam temporum, & locorum intervallum ſæpè obliterare ſolet, mei apud te renovare. Quod cùm hactenus diſtuliſſet, partim argumenti inopia, partim negotia, quæ tot, & tanta ſummo Reipublicæ literariæ bono ſuſtines, interpellandi verecundia: commodum ſe offert Tuiſius noſter, & ſalute tuis verbis ſignificatâ, animum nutantem ad ſcribendum impulit. Tantus enim ad voluptatem, quam ex lectione libri de Hiſtoriis Græcis, in quo tum totus eram, totumque ferè devoraveram, cepi, acceſſit, voluptabili hoc nuntio, incredibilis gaudii cumulus, ut jam non ſolum præceptorem πολυμαθῆ καὶ πολυίστορα, admirarer unicè: ſed ipſum illud, non quintâ modo parte Nectaris, ut inquit ille, ſed univerſo Caballino fonte imbutum caput amiciſſimè amplecti viſus ſim. Quandoquidem verò à Neſtoreo docentis ore pendere, ut olim, mihi inviderit fatum, ſaltem quod concedit, eò arctius duxi amplexandum. Quare divinis operibus, quæ jam aliquot ſummo eruditorum applauſu, protuliſti (ut cum Lucr. dicam) in dias luminis oras, diurna, nocturnaque manu verſandis, maximum abſentis tui deſiderium lenire conor. Ac veluti in febricitantibus obſervamus ἰατρῶν παῖδες,

Quo plus ſint potæ, plus ſitiuntur aquæ.

Non aliter affici ſoleo à ſcriptis tuis, quorum ſatietas me, nec frequentiſſimâ lectione poteſt capere. Itaque mitiges rogo, V. Cl. non meam ſolum, ſed omnium quotquot amant literas, hanc βουλιμίαν, & da brevi quæ confecta, diu nimis retines, reliqua, non modio, neque trimodio, ut ait Plautus, verùm ipſo horreo. Nec illa modo, quorum ſpem facis, ſed & Notas ad Euſebium de Præpar. Evang. Ut enim aliquis tandem exurgat, qui in illo, parem magno Scaligero, præſtet operam, optare non eſt tuum:

Nam tu Poeta es prorſus, ad eam rem unicus.

Utinam & Agellium haberemus, à te perpolitum. Promiſerat quid Giſanius, & alii, nemo vero quod ſciam, ſalutares ei perſanando manus attulit; cum tamen varia ejus loca, non ſolùm à Criticis, ſed & Medicis, & Juriſconſultis, paſſim correcta, & explicata, animadverterim. Huic ſcholæ nuper Rector datus Iſ. Becmannus, Muſas, quæ tecum hinc diſceſſiſſe videbantur, revocaturus. Id enim in oratione publicè habitâ promittebat quidam ſtudioſus, quondam D. Becmanni diſcipulus. Miſi Mairio Typographo, Adriani Junii quædam typis ſuis edenda, quibus vitam ipſe addidi, & doctorum elogia. Miſiſſem tibi carmen, quod Nicolaus Græcè & Latinè non indoctus, D. Æmilii diſcipulus, brevi tuus, & Juriſconſultorum, in nuptias meas compoſuit, niſi ſatis, ſuperque, me nugis hiſce, occupationes ſerias turbaſſe putaſſem. Quare, ne in publica commoda peccem, deſino, & æternum Numen veneror, te diu, V. Max. & amiciſſime, liberis, nobis, & Reip. literariæ ſervet incolumem. Salutem meo nomine uxori, optimæ & nobiliſſimæ matronæ, & filio Johanni.

Dordr. xii. *Jun.* CIↃ IↃC XXVII. *Tuus meritiſſimo tuo,*

Johannes Beverwiickius.

LXXIX.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Voſſio, *Leidenſis Academiæ Profeſſori,* S. P.

Clariſſime D. Voſſi,

JAm diu magno flagravi deſiderio neceſſitudinis tecum ineundæ; & niſi inopinatus obitus D. Rutgerſii interveniſſet, jam pridem viam aliquam repeririſſem, quæ mihi aditum ad tuam amicitiam patefeciſſet. Is quoties hac tranſibat, honorificam ſemper tui mentionem facere, & inſignem tuam eruditionem, ex præclaris tuis ſcriptis, jam antè mihi cognitam, ipſaque fama, multo majorem, crebris uſurpare ſermonibus ſolebat. Certóque mihi promiſerat, ſe amicitiæ inter nos inſtituendæ, ſimulac in Belgium veniſſet, authorem fore. Cujus rei fundamenta, utrum jecerit, neſcio. Cum vero is jam fato ſuo functus ſit, arripiendam putavi occaſionem, inſinuandi me

me in tuam amicitiam, oblatione libelli noſtri, de Funeribus Romanorum, ante biennium, & quod excurrit, recuſi; quem ut tanquam monumentum, & pignus meæ erga te obſervantiæ, & amoris accipere velis, etiam atque etiam rogo. Commiſi illum Eruditiſſimo juveni Johanni Chriſtenio, qui cum duobus Nobiliſſ. adoleſcentibus ſtudiorum gratiâ, ad vos proficiſcitur, quandoquidem tota Germania, viæ militibus ita infeſtæ ſunt, ut noſtrarum Academiarum aliqua, præſertim ſuperioris Germaniæ, hinc tutò adiri non poſſit. Iſtum juvenem cum diſcipulis, ac præſertim D. Winterfeldio, quem à teneris unguiculis, propter præclaram indolem, amavi, ut inter familiares tuos recipere, non dedigneris, etiam atque etiam rogo. Magno me beneficio affectum putabo, ſi intellexero has literas tantum ponderis, quantum ſcribens confidebam apud te habuiſſe. Nec ipſi adoleſcentes committent, ut ἀχαριςίας nota, ſibi à te jure inuri poſſit. Sex ipſos annos jam factum eſt, quod commentariorum de lingua Latina ſpem nobis feciſti; quibus ſi nondum extremam manum impoſuiſti, rogo te per Muſarum ſacra, ut illos tandem aliquando ad umbilicum perductos, in publicum emittas, & hoc quoque beneficio, Rempublicam literariam tibi devincias. Neque enim poteſt non eſſe egregium, & omnibus numeris abſolutum, quod ex Officina tua exit. Vale, & Cl. D. Cunæum meis verbis, niſi grave ſit, ſaluta.

Dabam Lubecæ, xxii. Julii, Anno 1627.

Veſter omni ſtudio,

Johan. Kirchmannus.

LXXX.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Domino Gerhardo Johanni Voſſio, *in Academia Lugduno-Batavo Profeſſori publico*, S. P.

Ludg. Batav.

QUI Cl. Gruteri noſtri ſenium caſus aggravet, ex literis viri docti, Heidelbergâ ad me exaratis percipe: *Sed & Gruterus noſter domi ſuæ latitat, nuper Brettâ unde gener Schmentius excluſus eſt, huc reverſus: ruſticaturus ferè, in Barnheldiano fundo, quem Gener inſtaurat, incendio corruptum. An vero eidem, hic ſecuro, & ab Idolomania immuni vivere liceat ambigo. Literas vix amplius agnoſcit, ita vertigini ſe fert obnoxium.* Quæ vero nos belli procella circumfuderit, ore famæ ad vos quoque perlatum eſſe arbitror. Pedem portâ efferre non auſimus, quin illicò adſint, qui manus corporis velamentis injiciant. Quid ſi oppugnatio, & obſidio nos premat? Me privatim etſi belli abſiſtant incommoda, ſatis ærumnarum manet, quas quomodo à me depellam, nullam rationem inire poſſum. Magnam in vobis, te, Cunæo, Altingo, ſpem fixeram, quam fore irritam ex more conjicio. Conſilium tamen aliud, niſi vos interea ſuccurratis, in arenâ capiendum eſt; niſi ſi noluero optimam ætatis partem, inertiâ ſummâ interſtingui. Quippe ſtudia mihi propulſandæ ſaltem inopiæ; non excutiendis ingenii viribus, aut promerendæ famæ dirigenda ſunt, & in vindicandis extremis neceſſitatibus, tempus conſumendum. Spicilegium quidem meum ſub incudem revocaſſem, ſi ab ungulis Harpyæ Amſtelodamenſis, Jodoci Hont reglutinare potuiſſem. Eo me iſtius Lentuli tædioſiſſimæ protelationes adigent, ut totum opuſculum, à capite ad calcem diffingam, inſigni acceſſione locupletatum. Si tu & D. Scriverius, meam paupertatem veſtris copiis inſtruere, mei panni ſqualorem, purpuræ veſtræ hilaritate, exornare poteſtis; agite, adjungite meis veſtra, ut aliena luce parumper emergam, & fortunæ caliginem veſtro ſplendore disjiciam. C.D. Cunæo obſequium, & ſtudia commenda: Salvere jubeo Cl. D. Adolfum Vorſtium, Franc. Voſſiadem. Reſponde quæſo brevi, & literas tuas Joanni Maire trade, qui ad Auguſt. Ferberum noſtratem Bibliopolam rectè curabit: adde quid jam moliaris, in optimis literis. Vale.

Roſtochii Anno Dom. 27 Sextil. cIↃIↃc xxvii.

T. omni cultu & obſequio,

Janus Gebhardus.

LXXXI.

G. V.

ANſa mihi hoc tempore non præbetur alia, quam ut D. V. gratias agam & habeam, quòd dum nuper Leydæ aderam, tantâ humanitate me accipere dignabaris. Ac ſi verbulum adhuc addere liceat, ſit, ut te faciam negotii iſtius memorem, quod in hac vacantia præſenti, ex humanitate tua, pro communi

muni

Digitized by Google

muni bono ſis pollicitus. D. T. rem probè tenet: ſcil. ut ex Hiſtoriis, tam antiquis quàm modernis, argumenta ab exemplis & teſtimoniis talia qualia collegerit & depromſerit, quibus tandem Regem poſſim, ac ſi ita dicam, gregem hortari, atque ad Parlamentorum uſus, quo Rex & regnum ὁμοθυμαδὸν in eadem tandem ſententia feliciter convenire poſſint. Cauſa, proh dolor, communis illud magis atque magis requirit, & expetit: quod quæſo ſtudiis tuis promovere digneris. Verendum eſt, quòd invaſio iſta in Galliæ inſulas cauſæ Bohemicæ non profuerit: ſed factionem Hiſpanicam auxerit: nec non Danorum Regem exanimaverit. Nova hodie accepimus mala ex Germania, Tillæum Albis tranſmigraſſe flumen, atque in Holſatiam, Regis Ducatum proprium, invadiſſe fertur. Quem ſi vicerit Ducatum, Hamburgum vicerit & Albim; & tum, quod Deus avertat, actum eſt de ipſo Rege. Nec ſciam quibus hoc ſit imputandum malum, niſi, poſt peccata, Parlamentorum in Anglia, atque inde Regis & Regni conſenſus conſueti & laudabilis defectibus. Qua de cauſa, ſi hiſce in conatibus parùm ſudaveris, D. V. nec ſe pœnituerit, nec me ingratum offenderit. Quod ſi facias, citò quæſo, ac ſedulò, ac ſecretò feceris, ac valeas.

Dabam Delphis 4. Non. Auguſti. Anno Salutis cIↄ Iↄc xxvii.

R. T. *Studioſiſſimus*,

Edw. Miſſelden.

LXXXII.

Doctiſſime Vir,

PRæbuiſti gratiſſimam anſam, & aliquam prehendere mihi jamdiu in votis fuit. Quæ impediebant duo fuere: Negotia plura quàm quibus par eſſe poſſum, & ſtylus inæqualis & barbariem ſonans: quem tamen ob male jacta in me literaram fundamenta nunquam ſatis limare potui. Compedes hoſce, non ſolum Candor tuus, ſed & Gratitudo mea abruperunt. Accepi literas tuas, utinam ſcires quàm charas, cum iis ſolos amoris tui libros, æternum eruditionis tuæ, & ære perennius monumentum, de Hiſtoricis Latinis. De Græcis quos edidiſti Commentarios, apud me quidem illi ſunt, & quod non plenè perlegerim, me invitiſſimum diſtinuit negotiorum moles. Sed quod in amorem tui me rapuit, Hiſtoria fuit Pelagiana, Hiſtoria, non magis ſæculis, quàm affectibus Theologorum pugnantium diverſis perplexa, ſeriatim tamen per ipſas laceras Eccleſias deducta, & in ipſis funeſtiſſimis Eccleſiaſticorum diſſidiis, non ſine ingenii ſimul & laboris miraculo ordinata. Ad munus tuum redeo: Gratiaſque ago multiplices. Quod tam eruditum opus, tam utile, noſtrum, i. Britannicum adoptione feceris. Quod tam juſtis laudibus Academiam florentiſſimam Cantabrigiam apud aures æquiſſimas, placuit celebrare. Quod me dignum voluiſti ſimul, nomine, inſcriptione, libro, literis tuis. Præcipuè verò quod Buckinghamiæ Illuſtriſſimum Ducem, omni virtutum genere cultiſſimum, & mihi omnis Officii nomine obſervandiſſimum, tantis, debitis tamen laudibus, poſteris conſecraſti. Ego jam Duci paro literas, à me (& forte primo) audiet quid calamo tuo debet. Unum rogo: noli me in lineis hiſce turbatis nimium quærere, alibi habito, rerum non verborum ſervus. Et quùm Erpenius tuus & Wintonienſis meus fatis ceſſere, ipſi meritis ſuis immortales, ſocias jungamus manus, meas licèt multo breviores invenias. Pater benedictionum ſit cumulus tuus, & ego interim ſervus tibi in Chriſto, & ſi placeat nomen Amicus.

Epiſtola hæc magna ſui parte mutila extat inter Arminianas, p. 727.

Ex Aula Regia Hampton. Sept. 25. 1627.

Guil. *Bathon. & Wellenſis.*

LXXXIII.

Præſtantiſſimo Doctiſſimoque Viro D. Gerhardo Voſſio, *utriuſque Eloquentiæ in Academia Lugduno-Batavo, Profeſſori digniſſimo.*

Vir præſtantiſſime, Collega obſervantiſſime.

JAM diu eſt, quod nihil ad te literarum dederim, non oblitus officii erga te mei, quo nullum habeo commendatius; ſed quod veritus fui, te participem facere earum rerum, quæ mihi diſplicebant quam maximé. Et quidem videbatur mihi levior eſſe ægritudo, quam ſuſtinebam ſolus. Nunc verò, quando eam felicior dies mihi ademit, nolo eandem te diutius latere; quo ſimul præſentem rerum mearum ſtatum intelligas. Attamen cautio eſt, ne vulgatum, famâ, hoc malum,

Digitized by Google

nunc gravius mihi noceat, quam antea: Ideoque liceat mihi, hoc velut arcanum committere fidiſſimo pectori tuo; in quo ſpero præſidium fore honori meo.

Noſti ab initio, duplicem mihi fuiſſe curam, de itinere hoc fœliciter inſtituendo, ut inſervire publico, & tutò poſſem, & ſine privatæ rei diſpendio; eamque fuiſſe cauſam, cur applicuerim me, ad illuſtrem Syriæ Conſulem: At fateor me illius facti paulo poſt pœnituiſſe. Ita aliena à me apud illum omnia, vitas, mores, & ſtudia reperiebam; quamque in hac urbe tranquillitatem exoptabam & otium, perpetuæ ferè diſturbationi obnoxiam. Etenim gravis & penè continua, Conſuli noſtro lis fuit, modò cum ſuis, modò cum aliis populis, ex orbe Chriſtiano advenis, dum in ordinem redigere nitebatur, quæ paulatim hic collapſa erant. Unde judicabis facile, quam non ego laboris partem tulerim, qui rebus omnibus intereſſe, & velut præeſſe debui. Si tamen me audiſſet conſulentem, ex quiete forſan majorem gloriam reportaſſet, & ego inſignem fructum. A ſingulis negotiis, turbarum expectabam finem; ſed aliæ ex aliis emerſerunt, uti ex fluctu fluctus: ita ut pigere tandem me, & tædere iſtarum rerum vehementer cœperit. Aliter ſignificatum, aliter perſuaſum in patria ante diſceſſum fuerat; facilem nempe, & liberalem fore operam quæ à me requireretur. At reverâ permoleſtam, & ſæpè importunam comperi, ac ſi quis antea in locum meum ſuffici potuiſſet, omnino conditionem illam repudiaſſem, ſtudiiſque meis poſthabuiſſem ſecuritatem, & quævis commoda, quæ tamen mihi nulla fuerunt. Levius mihi reddere patientia conatus fui, quod corrigere haud potis eram; donec tandem Dei Opt. Max. beneficio revixi mihi, reſtitutus in libertatem: nam ante dies aliquod, Dominus Conſul, ob Parentis obitum, in patriam hinc diſceſſit, pauloque ante huc alius venit, in quem onus meum commodè depoſui.

Dominum Witſium maximè mutatum ab eo, qui antea fuit, omnes qui eum noverunt, mirabuntur: tantum in liberalem indolem poteſt honoris tuendi neceſſitas, & ſeria mentis occupatio: At ex qua vereor ne res ejus familiaris, ingens detrimentum ceperit inter Turcicos Harpyias. Abiturus dignitatem conſularem mihi obtulit, inſtititque multis, ut vices ſuas pro aliquo ſaltem tempore ſuſtinerem, ad quod capeſſendum munus, hortatus me quoque fuit illuſtriſſimus Dominus Legatus Cornelius Haga: At recuſatione honoris iſtius, atque fortunæ, commonſtrandum exiſtimavi, quàm invitus alia hactenus negotia tractaverim, præter ſtudia mea, neque aliter poſſe me aut debere veniam ſperare. Quæ alia etiam incommoda me remorata ſint, non dubito quin antehac intellexeris; ſcilicet, ut paulo poſt quam in Syriam venimus, diri contagii labes, me omni plane conſuetudine eorum prohibuerit, per quos proficere deſiderabam; & poſtquam partis, hîc ſubſidiis, amiciſque uti cœperam, quomodo aurium immenſus dolor, tinnituſque perpetuus, ultra tertium menſem me afflixerit, omnique intentiore ſtudio interdixerit, quantum etiam curæ, moleſtiæque mihi peperit adoleſcentis cujuſdam incuria, & temeritas, qui per amicorum preces ferè invito mihi, comes obtruſus fuerat. Quædam ex hiſce malis talia fuere, ut tanquam divinitus immiſſa caveri non potuerint, quædam vero prout humanæ ſortis erant, ſi initio præſciviſſem, evitare debueram, poſtmodum tamen pro arbitriò effugere non potui.

Nihilominus pro tempore, quo uti mihi licuit, ſatis profeciſſe mihi videor, & ni favente, alia atque alia occaſione, & invitante, alias quoque tractaſſem linguas; de Arabica quæ potiſſimum mihi incumbit, jam ferè ſecurus eſſe poteram; at deinceps ſpero, aliud operæ pretium faciam, & quidquid eſt detrimenti, facile ſarciam, quandoquidem partis hic ſtudiorum commodis, quiete in poſterum, & ad placitum uti licebit.

Quas quidem rationes meas, proximè expoſui ampliſſimis Dominis Curatoribus, diſſimulato tamen honoris ergô, Conſulis negotio; quibus ipſi permoti, haud ægrè ferent confido, moram à me paululum prorogari, ultra præſcriptum terminum: Quod haud dubium eſt, quin cum Academiæ utilitate conjunctum erit: Nam tantilli temporis fructum, quem interea à me expectare poſſet, cum fœnore uti ſpero, paulo poſt uberiorem recipiet. At de melioribus amicis meis, nonnulli urgere ſummoperè videntur, ut quamprimum poſſim, in patriam revertar, ob vacantem Cathedram Mathematicæ profeſſionis: Non potui certè hunc caſum intelligere, ſine maximo animi dolore, atque etiam nunc deploro Academiæ noſtræ caſum, quod occiderit incomparabile illud lumen, ad cujus laudes adſpirare videtur ambitioſum; adſcendere verò perdifficile eſt; ideoque licet ab adoleſcentia, ſtimulante genio, diſciplinarum illud genus ſectatus fui,

fui, & pro captu ingenii quoque penetravi: tum etiam in votis ſemper habui, ut pertractare, vel exercere aliquando poſſem, in patriæ uſum; non auſus tamen fui, ad ejuſmodi felicitatem, hac occaſione ſperare, vel animum adjicere; præſertim poſtquam amicorum literæ, tardius perlatæ eſſent, quam ut putarem me ex conſilio eorum, hic res meas expedire poſſe, & ibi in tempore adeſſe; quamobrem univerſum negotium, divinæ providentiæ, & amicorum mihi benevolentium, prudentiæ, & arbitrio, committendum duxi; eo quidem animo, ut in ſtadio interim meo gnaviter pergerem, & quam poſſem maximè reditum maturarem. At poſtquam ex poſtremis literis, intellexi, è patria ad me datis, ſuffragia pro me conſpirare quædam, & Dominis Curatoribus viſum fuiſſe, in deſignando Clariſſ. Snellii, mei quondam Præceptoris, ſucceſſore, mei quoque rationem habere, ſententiam mutavi, omnibuſque modis contendendum putavi, ne tanto favori, ſummiſque meis votis, ipſe deeſſem. Primùm quidem inſtitueram, commiſſam mihi Spartam, quæ in hiſce initiis, nulli non tenuis, & ingloria videtur; amplificare atque exornare, aliarum quoq; linguarum orientalium acceſſione; ſed ut verum fatear, revera tandem comperi, præpoſteram illam operam fore, & Reipublicæ Chriſtianæ injurioſam: Nam quidquid cæteris incognitis illis linguis, ſtudii impendi poſſit, ſola Arabica ſibi poſtulat: ut quæ ſola continet, quidquid ferè de Aſiæ & Africæ diſciplinis, & rebus porrò ſcire deſideramus: Ita ut tanquam univerſalis lingua ſit, quæ à Græcæ, & Latinæ doctrina, ſeparari minimè poſſit, ſi humanam ſapientiam, & memoriam temporum, quam maximè fieri poteſt, apud nos integram extare velimus; ideoque ſi excolendis exoticis linguis, novum aliquem, & dignum labore fructum ſpero, video ab Arabica repetendum: Et ſi ad hujus profeſſionem, etiam Mathemata mihi decernantur, viderer talentum qualecumque meum, melius poſſe collocare, & materiam nactus, jucundi, & utiliſſimi laboris: Nam & Arabica lingua, de Mathematicis Græcorum, & aliarum gentium inventis, multa ſuppeditare poteſt, nobis inviſa, omniumque votis deſiderata, & ipsâ illâ contemplatione recreatus ſubinde animus, facilius ſuperare omnia tædia poſſet, quæ in prima tam amplæ, & implexæ linguæ culturâ non poſſunt non oboriri. Ex Græcorum monumentis, ut hoc in tranſitu ſignificem, pridem nactus fui, Apollonii Pergæi, ſummi Geometræ tres poſtremos Conicorum libros, de Græco in Arabicum elegantiſſimè tranſlatos; ſcriptum à præcipuis quibuſque Mathematicis maximi æſtimatum, & fruſtra hactenus conquiſitum; reperi alia quædam, & uti ſpero, plura propediem nanciſcar quibus id quod paulo ante dixi, luculenter poſſet probari. Sæpiſſimè à dolore temperare nequivi, cogitans, præcipuam vitæ partem, in illo pulvere fuiſſe exactam, & præter muneris mei ſortem fore, ſi in illo exercere manum, & mentem porro vellem: Videor nunc mihi hujuſce fælicitatis, modo capax ſim, compos reddi poſſe, non ſine Reipublicæ noſtræ commodo; cui hiſce temporibus, & in præſenti ſuo ſtatu, maximè neceſſarium eſt, juventutem in ea quoque Mathematum parte inſtitui, atque exerceri, quæ in bello, præ reliquis ferè rebus omnibus plurimum ſemper potuit: Τὴν πολιορκητικὴν καὶ τὴν τακτικὴν intelligo, quæ in Academiis hactenus, iniquo divortio prorſus ſeparatæ, à Mathematica Encyclopædia, neglectæ fuere: pro modulo ingenii mei, favente eam ad rem commoditate idoneâ, utriuſque diſciplinæ, doctrinam proſecutus, ipſaque delectatus multum fui: id ſi mihi porro liceret, de progreſſu, & operæpretio haud deſperarem. Denique cum Arabicæ linguæ, aliarumque orientalium ſubſidia libraria, quæ neceſſitas, & profectus, alia atque alia requirat, ſine impenſis magnis comparari nequeant, & Mathematica quoque inventa, & Machinæ, præ reliquis ſtudiis, haud leves ſumptus poſtulent, ſi ab utriuſque laboris, honeſto ſtipendio juvarer, quod tolerabilius Academiæ foret, quam duos Profeſſores alere, utrumque fortè ſtudium, felicius cederet in commune bonum, quam ſi alterutro tantùm fungerer. Imprimis verò poſtquam decretum eſt mihi, ſi exorta ſpes ejuſmodi conditionis obtinendæ affulgere perget, virum aliquem orientalis literaturæ peritum, in patriam mecum perducere, meiſque impenſis ibidem alere; quod ſi precibus, & promiſſis, (nullis autem parcam, quæ ferre potero, vel potius ſolvere) impetravero, facilè erit propitiante Divino Nomine, & haud multo quidem tempore, arcana harum literarum, publici juris facere. Hæ quidem cogitationes faciunt, ut quò me favor, & amicorum conſilia invitant, eò quoque excitatiore animo, ſpes meas extendere audeam; non quod me cum aliis, ſi qui fortè competitores ſunt, comparare velim, aut qui facilè à naturæ,

Digitized by Google

& doctrinæ dotibus multo ſunt inſtructiores; at ſi ex re Academiæ, & Reip. videatur, ut ego iſti muneri præficiar, ne ipſe deficiam. Si tempeſtivè ſatis, ante diſceſſum Conſulis noſtri, certior factus fuiſſem de Curatorum decreto, ita ut de libris mihi providere, & de idoneo homine modo potuiſſem; unà me cum illo itineri commiſiſſem, etiamſi haud ex omni parte, ſecurum mihi videbatur. Nunc id mihi operis, ut quamprimùm poſſim, me expediam; at quia audio omnes vias eſſe terræ marique infeſtas, hoſtium, prædonumque injuriis; altera me cura tenet, ut quâ poſſum prudentiâ, ejuſmodi diſcrimina effugiam, & partas hic literarias copias, tutò tranſportem. Poſt pauculos ab hinc menſes, expectantur aliquot naves Anglicanæ, Conſtantinopolin appulſuræ, quæ novum ex Anglia legatum vehent, eumque qui jam ſuo munere eſt defunctus, accipient, ut eundem cum familia patriæ reddant: Sunt quidem mercatoriæ illæ naves, ſed bellicæ claſſis in modum armatæ: illi ego potiſſimum occaſioni immineo; neque enim ſimilem antea ſperare poſſum, quamobrem brevi hinc Conſtantinopolin concedere ſtatui, ut doctorum hominum, quales permulti ibidem eſſe perhibentur conſuetudine, inſtituta promoveam mea, & ſimul novam illam Romam perluſtrem: in quem finem, per literas, illuſtriſſ. Dom. Legatus noſter, me aliquoties ad ſe humaniſſimè evocavit. Ipſe quidem commendatione ſua, aliiſque officiis, hactenus plurimum juvit, & majora cum ſummo favore obtulit, ſi illuc venero. Hæc quidem ad latius, ut negotia, & vota mea perſpecta haberes, te autem per benevolentiam, quâ me hactenus dignatus fuiſti, etiam atque etiam obteſtor, ne iiſdem porrò gratiam tuam, & patrocinium impertire graveris, in quo ſpem magnam, & fiduciam pono: Novi enim te authoritate doctrinæ, & virtutis tuæ eximiæ multum valere, apud Dom. Curatores, omneſque cordatiores viros, amicos tuos; quò juxta cæteros amicos meos effectum reddas, ne longior præter expectationem mora, quâ vitæ meæ, & harum literarum fortunæ conſulendum duxi, me damno multo maximo afficiat, quod fieret, ſi propterea conceptæ fœlicitatis ſpes decollaret. Quia plus ſatis prolixus fui, ſuperſedebo commemoratione aliarum rerum, quæ hic contigerunt mihi, aut quæ ad ſtatum, utriuſque Imperii Turcici, & Perſici, necnon Chriſtianorum Eccleſias, in Aſia pertinent, eas quidem, aliaſque reſervabo proximis literis, aut in reditum meum, quem cœlitus opto, expectoque, & fœlicem illum diem, quo repetere mihi licebit, fructum dulciſſimæ conſuetudinis tuæ: Interim toto animi affectu te complexus, me, meaque omnia, tuæ pietati, & fidei commendo, Deumque Opt. Max. ſupplex rogo, ut te Orbis Chriſtiani, & Academiæ noſtræ inſigne decus, ad longævam ætatem incolumem ſervet, cum cariſſima Conjuge tua, Liberiſque tuis: Idem quoque precor, cæteris amicis omnibus, imprimis vero, conjunctiſſimis Collegis meis, quos unà tecum omnes officioſè ſaluto.

Datum Halebi *in* Syria *Comagena* xi. *Kal.* Sept. *An. Sal.* cIↃ IↃc xxvii.

Tui obſervantiſſimus,

J. Golius.

LXXXIV.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo *Voſſio, Hiſtoriarum Profeſſori.*

Lugdun. Batav.

Clariſſime Vir, Domine & Amice honorande,

TAM mihi gratum, quam inopinatum fuit, nomen tuum conſpicere, in Inſtrumento publico, quod de Baptiſmo liberorum meorum illic, te atteſtante, formatum fuit. Gratias tibi ago non tantùm ob operam, verum etiam, & quidem præcipuè, ob voluntatem, quam ita promptè amico veteri abſenti, & non roganti impendiſti. Sed nondum habeo rem ex animi ſententia confectam. Rogo igitur ut menſe, & anno baptiſmi ſingulorum liberorum meorum, (ita enim petieram, & ea gratia miſeram, ad adfinem meum chartam memorialem, ex Ephemeride rerum mearum domeſticarum deſcriptam, quæ iſta omnia continebat) gratificari mihi digneris. Nam quod ille exiſtimavit ſufficere, non ſufficit. Nos nunc terram Canaan deſcribimus, rem ingentis laboris; dabimuſque propediem, Euſebii Pamphili, Cæſarienſis, in Palæſtina Epiſcopi librum, περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, cum interpretatione oppoſita B. Hieronymi, cui ad oram adjungam vocabula hebraica, ſingulorum locorum, cum deſignatione librorum ſacrorum, in quibus ea loca nominantur. Subdam præterea, (ſi Deus volet,) ſingulis paginis notas meas, ut earum præſens conſpectus lectorem juvare poſſit. Græca Euſebii nunquam edita fuerunt; & ſcis quanto à nobis

Digitized by Google

hobis poſtulata, quanto promiſſa fuerunt. B. Hieronymi liber Latinus, ingentes habuit lacunas, quas quum ex collatione gravi contextus è regione deſcripti, deprehendiſſem, non ante quievi, quam in Bibliothecis S. Victoris, & D. Thuani erui exemplaria manuſcripta, quorum ope hiatus explevi. Dici non poteſt, quantum is liber adjumentum allaturus ſit ſacrorum librorum lectoribus; nam in illis tertia fere pars continet Geographica. Sed urget Tabellarius. Vale ergo charum Caput à

Tuo,

Dat. Lut. Pariſ. xxiii. *Sept.* An. 1627.

Bertio.

LXXXV.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *in Academia Lugduno-Batava Profeſſori Celeberrimo,*

Lugdun. Batav.

S. P.

OBtundo te, Clariſſime Vir, literis, ut ſilentium tuum tandem expugnem; quamvis dubitem utrum ullæ mearum, ad te pervenerint, atque etiam num hæ ſint perventuræ. Cingimur enim denſis undique militum ſtationibus, & commeatum maritimum, quo nonnihil fidebamus, propemodum nobis Danus intercepit. Urbs verò hæc neceſſitatem recipiendi præſidii, centenis millibus Joachimicorum redemit, neque dum inſidiarum metu vacat. Quid ſi promptitudine dandi hoſtis illectus, poſtulata perpetuet, aut vim apertam intentet? Adeo heic animis decidimus, ut etiam ad primum ordinati militis conſpectum, obedienter imperata ſumus facturi. De Dano triſtia, ac miſera differunt, quæ quia abominor, atque in hoſtium capita reprecor referre Religioni duco. Niſi Deus è Machinâ me hinc abſtraxerit, video in communi interitu, & peſtem meam. Nemo amicorum conſilio ſaltem ac voce juvat, nedum addit operam. Unicum ad vos ex tanto naufragio receptum, ac portum habere me poſſe ſperavi; ſed cùm promiſſa veſtra non compareant, animus componendus eſt, ut imminentem neceſſitatem, fortiter excipiat, caſſæque ſpeculæ renunciet. Antequam tamen arctiora nos circumfundant, Cornelii Nepotis Editionem ex liturariis meis extruo, & eis unam atque alteram ſeptimanam iſto labore me defuncturum eſſe confido. Inſtiti tibi, Vir Clariſ. hactenus, ut mihi tuas, aliorumque conjecturas elargirere: Verùm Orator fui minimè impetrabilis; unde ſuſpicor vos conjunctionem iſtam defugere, ac dedignari. Ob id dare tibi amplius negotii non ſuſtineo, ut lucubrationibus meis Typographum conciliares, neque in eventum mea præmittere ad vos audeo; quia nedum iſta, quæ ante biennium, Jodoco Hondio credidi, ab ejuſdem viſcatis manibus, reglutinare potui. Mi Pater, facias me ocius certiorem, quid ſpei, de promotione mei apud vos, & de Typographo gerere debeam. Simul ac enim tuas accepero, non ſolum luculento in Cornelium Nepotem ſpicilegio, ſed Analectis etiam in Æliani ποικίλων, mactabo penates tuos, atque paulo poſt me hinc ad vos ſubducam, ne belli incendio hauriar. Raderi commentarios in Q. Curtium, nondum videre contigit, de quibus tuum judicium expecto. Poſt Latinorum Hiſtoricorum vitas, quid aggreſſus es? quo ingenii monumento inſignire cogitas Mnemoſynes templum? Cl. Cunæus Joſepho quid facit? cedere certè Heinſio non debet, qui Nonno doctiſſimis exercitationibus ſolitudinem depulit, pluresque Lectores conciliavit. Non credis quanta ſcriptorum tuorum admiratione capiar; quanto Cunæi deſiderio flagrem; ut fortunæ meæ tenuitas, obſtare non poſſit, quin veſtra mihi monumenta, ſtudioſè comparem. Vale.

T. T.

Roſtochii A. D. xxi. Octob. cIↄ Iↄc xxvii.

Janus Gebhardus.

Salutem plurimam adſcribo D. Scriverio, D. Vorſtio, filiis tuis, paternis veſtigiis inſiſtentibus. Literas tuas trade veſtrati Johanne Maire, qui curet ad noſtratem Civem, & Bibliopolam Auguſt. Ferberum.

LXXXVI.

Clariſſimo Præſtantiſſimoque Viro, D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ atque Hiſtoriarum Profeſſori.*

SUperioribus tuis, Clariſſime, & Amiciſſime Voſſi; quibus abſolutum de Hiſtoricis Latinis opus tuum, cujus, & brevi exinde miſſurum te mihi exemplar ſignificabas, jam ante reſpondiſſe me ſcio. Nunc illud ad me miſſum opus, curante Typographo veſtro, recteque curatum accepi.

Digitized by Google

cepi. Gratias verò, hoc nomine tibi ingentes habeo, debeoque. Nam ut referam, hoc tempore, in mundo non eſt. Suetonium interim ecce tibi, ante ſemeſtre, & quod excurrit, minori hac formâ, typis excuſum, pro munere tuo, munuſculum. Eſt verò inſignis hæc opera tua, iſtamque egregiè nobis exornatam Spartam dediſti, quantum ex filo operis, & eâ quâ adhuc frui licuit, inſpectione ſubitaneâ, conjicere potui. Nam mihi exinde propius, ſæpiuſque adeunda, ac repetenda hæc adyta. Primo intuitu, & modo hanc, modò illam volutanti paginam, occurrit, Oroſius ejuſque, ut ſcribunt, *Ormeſta*. De qua voce, cùm tuas legerem conjecturas, ut elegantes, ita doctas oppidò, animadverti editionem quæ prodiit, Maguntiæ An. 1615. cum Annotationibus Fabricii, Lantii, & Notis poſtremò marginalibus And. Schotti, viſam à te haud eſſe. Nam ibi Schottus in præfatione, præter cætera, hoc monet, hanc Oroſii, Hiſtoriam, inſcriptam olim vitioſè, & barbarè, *Ormeſiam mundi*, ſive *Ormeſdam*, pro *Orcheſtram:* Ut titulum ſcilicet ejuſmodi habuerit, *Oroſii Orcheſtra mundi:* quaſi in eâ, ut in Scenâ, ac Theatro quodam mundi, ac mortalium clades, ac calamitates, ob oculos propoſitas omnibus, ac recitatas voluerit. Et addit Schottus, ita nominandam, inſcribendamque, primò vidiſſe in Prodicio ſuo Pighium. Occurrit deinde & aliud, & quod me propiùs reſpicit, illud ſcilicet, quod in Saxone Grammatico, de S. Gulielmo Pariſienſi refert, qui in Daniâ Abbas, obiit Cœnobii Ebretoſtrenſis. Ejus enim vita, à Diſcipulo ipſius deſcripta ſi penes te ſit, aut ubi haberi poſſit, (nam ex ea verba quædam laudas) ut mihi ſignificare haud graveris, oppidò velim. Hiſtoria quoque Muſſati, & ea præſertim cujus mentionem facis, editio Veneta, ſi jam prodiit, & Leydæ proſtet, ejus mihi exemplar mittat Bibliopola Johannes Maire, ut moneas, rogo. Authorum præterea veterum emendationes, paſſim inſperſas, variaſque in eodem, obſervationes tuas preutiles ac neceſſarias vidi; quarum ego rerum, atque Authorum ſyllabum, ſive indicem omiſſum ſolummodò deſideravi. Sed hæc altera tua editio, aliaque talia adjicere poterit, volente Domino: Qui & te, mi Voſſi, diu ſalvum, ac ſoſpitem præſtet, quò ita egregiis hujuſmodi laboribus, ac lucubrationibus doctiſſimis, ſufficere deinceps, multoſque in annos valeas.

Dabam Hardervic. T. Joh. Iſac. Pontanus.
Anno Dom. *V.*
Novemb. 1627.

LXXXVII.

Arnold. Buchellius G. J. Voſſio, *Philoſ. & Hiſtorico Clariſſimo.*

Lugdunum.

CLariſſime Doctiſſimeque D. Voſſi, percurri pridem librum tuum, de Latinis Hiſtoricis; in quo admiratus ſum inexhauſtam tuam diligentiam, incredibilem patientiam, & exactum ſimul judicium tuum. Admiratus (inquam) ſum quotidianis, & quaſi perpetuis tuis occupationibus, tantùm temporis vobis ſupereſſe potuiſſe, quod tam vaſto operi ſufficeret. At ſupra ſpem omnia inveni, adeo ut deficiant verba, quibùs tanti laboris merita, dignè expreſſero. Vidi quam infinito ſtudio pelagus illud Authorum ingreſſus fueris, quot etiam incerti nominis, & ætatis ſcriptores, inter tineas, & blattas deliteſcentes, in lucem produxeris. Et penè (ut ita dicam) miſeret me tui, qui tantum laboris, impenderis iſtis SS. Vitis legendis, quarum major pars impoſſibilium, ac incredibilium rerum narrationibus, ne quid dicam acerbius, occupatur. Verumtamen cum hæc, non tantum noſtris hominibus, ſed toto erudito orbi ſcripſeris, oportuit ſanè ad ſæculi hujus mores te accommodare; At interim hoc ſedulò caviſti, ne quem temerè offenderes: quod licet apud bonos æquoſque Lectores, te impetraturum minimè diffidam, vereor nihilominus (ut nunc ſunt hominum mores) ne omnibus, vel ſic in iis ſatisfeceris. Sunt enim quibus Religionis velum SS. vel manifeſtiſſimis prætenditur mendaciis, quod omnibus cenſuris ſuperius arbitrantur. Sed ad rem venio, Vir humaniſſime, pauca inter legendum notavi, inter quæ, & Typographi errata, ſed talia quæ veritati fucum facerent. Eorum hic ſpecimen adjungo.

Pag. 446. *De Beka ad finem*; *ac prætexit uſque ad annum* CIↃ CC XLVI. *quo & ipſe in terris morabatur.*] Hic innumero erratum, & C unum omiſſum, nam vixit poſt annum 1300, & Chronicon ſuum ad Johannem Epiſcopum perduxit; ad annum nempe 1345. teſte Trithem. MS. meum ultra 1360. producit, ſed ab alio quædam aſſuta credo. Idem Trithemius claruiſſe tradit, ad annum 1348. Geſnerus in Biblioth. An. 1350. Pantaleon 1340.

Pag. 814. *In lucem primus protraxit, Bernardus Furmerius.*] At erroribus adeo plenum, ut vix linea in toto libro ſit integra:

tegra: neque ſanè eo nomine illi multum debemus, cùm quivis facilè in tanta copia exemplarium manuſcriptorum, peſſimè deſcriptum, lucelli tantùm ſpe in lucem protrudere potuiſſet; & abſque dubio, jam meliorem eum Authorem haberemus, niſi hominis ea ſedulitas fuiſſet. Ego in tantillo libro, aliqua centena errata reſtitui, quæ nullo modo excuſari poterant; Idque cum rurſum tantum perlegiſſem, D. Grutero inſtante, ac urgente, ut Francofurtum mitterem. Quid autem denuo libro hoc factum ſit, nondum intelligere potui, ut neque de Steda meo; ad quem quædam etiam notaveram: quarum Notarum, nonnullas ex Adverſariis collectas, unà cum meo Exemplari, ad D. Scriverium miſi.

Pag. 839. *Johannes cognomento Palæonydorus*] Videris hunc Johannem, alium facere, à Johanne de Aquâ Veteri, cujus pag. 529. memineras: cùm tamen, Tempus, Patria, Scripta, Ordo conveniant, nec alium præter unum Johannem Aquaveteranum reperiam; hos unum, & eundem credo, ut & mecum Valerius Andreas, qui ante annos tres quatuórve, in lucem dedit Lovanii Bibliothecam Belgicam.

Pag. 838. Authorem hujus Polyphili, indicant literæ Capitales Titulorum, quas collegi, in hunc ſenſum: *Poliam frater Franciſcus Columna peramavit:* Ut mihi indicium fecerat, Johannes Martinius, qui hunc librum ex Italico tranſlatum, Anno 1546. Pariſiis edidit, Geſn. Venetiis apud Aldum excuſum, tradit Ital. neque puto Latinè extare. Benedict. Curtius ad Arreſta Amorum, ſic de eo ſcribit; *Et multiſcius Franciſcus Columna Parentationes in Templo Polyandrios fieri finxit, his qui ob amorem periclitati fuerint.* Idem Arreſto 40. *Fuerunt etiam qui proſâ vulgari, Amicas ſuas celebraverint, inter quos verò, doctior Franciſcus Columna, cognomento Polyphilus, qui Poliam illam ſuam, omnium diſciplinarum doctiſſimam interpretationem, ac omnium Artium Officinam inſtructiſſimam exornat, plurimiſque Epithetis boneſtat.*

Eadem. Certè meo judicio, Theſaurum continet Antiquitatum, & Elegantiarum.] Cyriacum Anconitanum nondum vidi, ſed eundem, non optimâ fide dediſſe inſcriptiones, at plurimas finxiſſe ſatis apertè indicat Doctiſſ. Ant. Auguſtinus, Dialogo xi. de Numis, & Antiq. inſcriptionibus; eumque Annio Viterbienſi, ea in re comparat.

Pag. 827. Corius Anno 1485. Annorum fuit 25. ut in Præfatione ad Aſcanium Sfort. Card. ipſe ſcribit. Idemque dedit vitas Impp. Rom. à Cæſare, ad Barbaroſſam, ſed Italicè; promittit & librum de Vitis Philoſophorum, Poetarum, & Mulierum illuſtrium, quem nondum vidi; An ediderit neſcio; Cæſares ad finem, Operi Hiſtorico adjunxit.

Sed in Reuberi Editione libri ſunt viii. habeo & ejus operis editionem in fol. Baſ. ap. Pernam Anno 1533. octo tantum libris conſtantem.

Pag. 799. *Rexiſſe Eccleſiam Rhemenſem annis* XXVII.] *Redonenſem*, ſcribendum, cum nullus Marbodus hoc tempore fuerit Rhemenſis Epiſcopus; Errorem etiam ſequentia verba ſatis detegunt.

Pag. 327. 796. *Atque omni rep.* Certè mirum videtur, Suffridum Petri tam mordicus propugnare ſuæ gentis fabulas, cum vir fuerit alioqui doctiſſimus, & judicii præterquam in patriâ Hiſtoriâ boni: hunc pertinaci animo ſequuntur Furmerius & Hamconius, quos trium viros fabularum patriarum vocare ſoleo. Et utinam hi non ſuos inveniſſent Aſſeclas.

Plura attexerem, niſi vererer hiſce meis nugis utiles vobis horas adimere; neque hæc alio animo quam juvandi ſcribo, cum ſciam non omnia omnibus eodem tempore patere: neque tu, doctiſſime vir, aliter hæc capies. Conatum ſaltem videbis, etiamſi nihil alicujus momenti præſtiterim. Addo tantum indiculum Authorum, quos neſcio, an videris.

Scriptores varii rerum Leodienſium quos Jo. à Chappeauville, in lucem dedit Leodici 3 Tom. An. 1612. in quarto, Inter quos Harigerus Abbas Lobienſis, Anſelmus Can. Leodienſis & Joannes Placentius Dominicanus; Catalogus Epiſcoporum Tungrenſium; Hunc inter incerti ævi Authores retuliſti, ſed ætatem facilè ex ipſo quem apud me eſt libro conſtabit.

Petri de Blarrorivo Parhiſiani inſigne opus, Nanceidos in fol. vulgari Libb. vi. verſibus heroicis conſcriptum, impreſſum verò in pago Lotharingiæ D. Nocalai de porta; per Petrum Jacobi Perbrum, loci Paganum An. C. 1518. non. Jan. quo die etiam ipſum Nanceianum peractum eſt An. 1476.

Valerandi Varami de Geſtis Johannæ virginis Libri iv. verſibus conſcripti, editi in quarto Pariſ. Anno 1516. Rob. inde Stephani Anno 1529. iteravit.

Horatii Poetæ Idorania, Poema Libb. 2. ad Nic. v. Pontif. Max. de Conſpiratione Portiana in ipſum Pontificem. In membr. eſt apud me. Ant.

potius indulſiſſet Clementia, ut quod mutis Britanniæ Magiſtris debere ſe profitetur Humanitas tua, auritæ diſcipulorum turbæ vivâ ipſe voce perſolveres. Quanquam nec illi muti prorsùs ſunt, imò ne mortui quidem, quibus tu quotidie vitam ac vocem ſuppeditas. Ut ſi rectè rationem ſubducamus, tuo illi in ære ſint, tibi inter cæteros, atque etiam præ quamplurimis hujus Seculi Viris Eruditiſſimis claritatem illam quâ etiamnum conſpicui cernuntur acceptam referant. Quòd igitur in noſtrorum laudibus tam copioſus fueris, & illud quidem benevolentiæ tuæ luculentum ſatis indicium: quod autem inſignem illam elaboratamque Ingenii tui tui ſobolem (quaſi Polydorum alterum) nobis ſervandam concredideris, hoc certiſſimum amoris tui τεκμήριον, quin & arctioris cujuſdam neceſſitudinis eſſe ducimus. Videris enim cum ipſo fato contendere, ut nobis aliquo ſaltem modo prodeſſe valeas, & licet Scholæ, quæ te anxiè cupidéque præſtolata eſt, adeſſe nequeas, Bibliothecam tamen lucubrationibus tuæ ornatam velle. Agnoſcimus (Eximie Vir) atque amplectimur hunc animi tui Candorem, & arrhabonem iſtum inter κειμήλια noſtra in perpetuam Authoris ſui memoriam ſanctiſſimè cuſtodiendum curabimus. Vale feliciter.

Cantab. datæ è frequenti Senatu noſtro, Anno cIↃ IↃc xxvii. *Poſtridie Id.* Decemb.

Amici tui

Procancellarius reliquuſque Senatus Cantabrigienſis.

XC.

Gulielmus Bathonienſis & Wellenſis *Cl.* Voſſio.

Aliam datam mihi occaſionem ad te ſcribendi (Vir doctiſſime) libenter accipio. Et certè gaudeo (etiamſi undique mole negotiorum gravatus) hanc opportunitatem mihi ſe obtuliſſe. Non diu eſt ex quo literas tuas gratiſſimas accepi unà cum Hiſtoricis Latinis à te novâ vitâ donatis. Ego ſtatim acceptis libro, literiſque, literas ad te dedi calamo ſanè obeſo & per deſuetudinem titubante. Unum in tua illa pereleganti & graviſſima Epiſtola Duci Illuſtriſſimo nuperrimè nuncupata invitus legi, ſcilicet, te ſuaſu tuorum & pollicitis Reipublicæ illius animum tuum mutâſſe, & proinde cœlum non mutaturum, nec acceſſum nunc ad nos te paraturum. Sed quod in hac re tibi placuit, mihi lex ſit: Nolo ſperare quod non vis. Interim Dux Buckinghamiæ (qui Deo gratias apud nos iterum ſalvus) amore & tuo, & tui captus omnes meditatur vias quibus te pari honore, quo tu illum, afficiat. Remora munificentiſſimæ gratitudinis nulla, niſi quod prorsùs neſcit quid potiſſimum eligere debeat, in quo tibi beneficiat. Et hoc ut ego tibi ſcriberem in mandatis dedit. Officium (etſi difficilius ſcribo literas) mihi gratiſſimum. Nunc iterum vel hanc ob rem doleo te exuiſſe animum ad nos accedendi. Potuiſſet enim heroicus animus majora quam nunc apud vos poteſt. Unum reſtat, ut te oſtendas dextrum fortunæ tuæ fabrum & prudenter excogites quid tibi factum velis: ſit quale optare fas eſt (novi autem ni tua me fallant ſcripta ingenium tuum) & factum puta. Fortè deliberandum eſſe de re ipſa judices: Delibera: tamen hoc unum peto, ut præſenti quam fieri poſſit reſponſo certiorem me facias literas has ad manus tuas perveniſſe. Scio enim Ducem, Candoris tui cultorem eximium, reſponſum expectare, quod (ſi fieri poſſit) literas haſce meas anteverteret. Quod reliquum eſt, preces oro effundas pro peccatrice anima

Decem. 22. 1627.

Devinctiſſimi tibi in communi Salvatore Jeſu Chriſto,

Guil. Bathon. & Wellenſis.

XCI.

Samuel Johnſon Voſſio.

Muſæ Solonis ſententiâ (Reverende Muſarum Apollo) Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα appellantur. Patrem habent Jovem, & quid Jove majus habetur? Patrem habent adjutorem, ſic enim Jovis à juvando nomen, hæc Muſarum fœlicitas. Fœlices, nimiùm fœlices fuiſſent Muſæ Cantabrigienſes, ſi adventum tuum, Clariſſime Voſſi, quem Academia ſeu Jovem veneratur, ſi adventum tuum & influentiam tam diu exoptatum iniqua nobis fata non invidiſſent. Doriſlaum accepimus, O ſi Voſſium! illum laudamus, te ſuſpicimus. Dignus ille ſatis qui hiſtoriam perlegat, ſi non Voſſius huic mu-

neri deſtinatus. Epiſtolium accepimus, quæ quidem Epiſtola fuit ſatis ampla & luculenta tui amoris teſſera. Sed nobis pro amore viſum eſt epiſtolium, quicquid ſit, cum tuum ſit, nos in bibliotheca noſtra in Jacobi Scrinio memoriæ ſacrum conſervamus. Te abſentem videt, tacentem audit & amat Academia, & ita amat ut quamvis ad familiaritatem accedere multùm cupit, ad amorem certè nihil poſſit. Sed quo me rapit commune votum & amor tui ut mei obliviſcar? Quid ego tibi pro tua in me gratia Lugduni exhibita? quòd mecum indigno tanti viri alloquio dignatus es colloqui, quodque longè maximum duxi in amicorum meorum albo nomen inſcribere, meque tuis laudibus (ſic enim jure appello) cohoneſtare. Utinam tam felici eſſe olim contingat mihi ut qui tibi jam videor, is aliquando eſſe poſſim: tum nec falſo mihi teſtimonio adulatus erit Voſſius, nec ego tanti viri indignus amicitiâ. Dabo operam nec vana de me prædicarit Voſſius vel hoc uno nomine dignus ut ſim qui Voſſium prædicem.

Miratus eſt Seldenus (qui tamen te amat medullitùs) cur librum illum omnium applauſu acceptum Duci Buckinghamienſi dicares, ego tuis verbis reſponſum dedi. Cancellarius eſt noſtræ Academiæ. In titulo epiſtolæ aliquantulùm errabas (quod vitium certè non fuit) vel ab Anglo forſan aliquo, vel titulo Anglicè ſcripto deceptus. Ego Domino meo omnia fauſta & felicia ex animo precor, & ſi vel minimam honori tuo labeculam ab immundo cujuſquam ore aſperſam videro, non ſecus ac proprio dedecore commovebor. Vale.

Raptim, Cantabr. *è Bibliothec. Coll.* Eman. *Jan.* $\frac{20}{30}$.

Tuæ humanitati in omni & obſervantia & officio devinctus,

Samuel Johnſon.

XCII.

Guilielmus Bathonenſis & Wellenſis G. J. Voſſio.

NON profiteor (Vir Clariſſime) me hiſce ad tuas quas mihi tradidit Vir tui ſtudioſiſſimus Dominus Carltonus, reſponſum dare. Sunto tantùm characteres amoris mei, qui nec te negligere, nec illum ſine literis novit dimittere. Quùm duobus abhinc menſibus, Majeſtatem Regiam, ut mihi pro officio incumbit, infauſto pede ſequor (iter tum faciebat Hamptoniam) rhedâ egreſſus torrentem non quatuor pedes latum dum tranſilio pede, inequali plantâ in terram ſabuloſam, & minus fidam incidente, nervum poſteriorem tibiæ dextræ (Tendonem vocant) fregi. Ab eo tempore incedo claudus: nec adhuc conſtat quando ſim vires priſtinas recuperaturus. Si quæras quorſum hæc? ut certior fias nactum te eſſe amicum claudum: Sed etſi nunc fractis nervis, non poſſum in gratiam tuam, quæ tu, quæ ego cupio, facere: quamprimùm tamen vires accreverint ſtrenuè mihi concredita peragam. Ut ſic intelligas (ſaltem ſi quid poſſim) me ima tantum mei parte, non corde, non affectibus claudicare. Literis meis proximis meliora forſan ad te perferentur. Quod in votis eſt

Martii 26. 1628.

Amiciſſimi tui,

Guil. Bathon. & Wellenſis.

XCIII.

Hieronymus Beale, G. J. Voſſio.

ÆGrè ne feras, colendiſſime Domine Voſſi, ſi expectatione tardius literæ ad te noſtræ perveniant. In cauſa erat nimis ſera veſtrarum traditio, quas diu ante libri etiam tui factam copiam, ſeorſim accepimus. Quin & alia, colendiſſimo veſtri, Doctori Wrenn, à Rege, à Comitiis objecta eſt remora, mihiq; multò moleſtior à novis nuptiis. Tum etiam, ne clariſſimus amiciſſimuſque Dominus Dubletius non vetaſſe credatur, haud diffiteor vino me vetere delectari impenſius, utque ſcias, quam ſtudio, quam cordi mihi ſit antiquitas, provectiorem ætate matronam ac propè effœtam duxiſſe fateor. Riden' graviſſime Gerarde? Hoc ipſum volebam, quia ſalutare eſt. Ut vivas Neſtoris annos, ut floreat unà tecum, ac per te vincat antiquitas, macte porrò hilaritate ac lubentiâ. Et quem olim accuratiſſimo illo Hiſtoriæ Pelagianæ opere concinnâſti tui nominis cultorem; hodieq; etiam miſſis elegantibus literis & libro verè aureo (Τό δὲ μοῖ κειμήλιον ἔςω) arctius obſtrictum tenes, proſequere oro novis æterniſque amoribus; nec ante me deleas ex albo amicorum, quàm patriâ avitaque

Digitized by Google

avitaque veritate ſpretâ, in novatorum caſtra transfugiam. Vale literarum decus uti ex animo vult vovetque

Cantab. *ex Aula* Pemb. *Apr.* 2. *An.Dom.*1628.

Deditiſſimus tibi,

Hieronymus Beale.

XCIV.

Spectatiſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo, S. P.*

Optime & Doctiſſime Affinis,

FAcis ut te dignum eſt, quod literas meas frequentiores efflagitas, nec tamen de tam pertinaci ſilentio, grave quidpiam ſuſpicaris. Non metuo itaque, ne me patientiæ tuæ illudere putes, ſi continui hujus ſilentii culpam, tibi quoque purgare parem. Non confugio ad ſolenne iſtoc genus defenſionis, *Diu abſui, & multos ſubinde menſes, in ſeceſſu ruris exigens, fidis Tabellariis deſtitutus, &c.* Hæc ſi vera eſſent, tamen aſſiduitate nimia detrita in invidiam mendacii jam olim inciderunt. Mitto igitur decantatos deſidioſarum mentium obtentus, & accuſationem paranti, objicio vigilem operam, quam Provinciæ mihi impoſitæ debeo. Sciunt qui hîc ſunt, quàm continuo hoc ſexennio, vix reſpirare mihi detur; ita veteribus negotiis, nova quotidie adcreſcunt; ac prioribus vix dum peractis, majus indies occupationum agmen occultis nexibus extenditur. At omne negotium, inquies, alternis otii vicibus diſtinguitur. Veriſſimè id quidem, ſed illæ ipſæ feriæ quas nobiliſſimo adoleſcentulo honoratiſſimorum parentum indulgentia facit, tanquam injectâ manu, me ab otii portu retrahunt. Neque enim patiuntur illum parentes optimi, venationibus, & aucupiis animum laxare, ac reficere corpus, ut non me perpetuum comitem prodituro addant. Non hæc eo dixi, ut quaſi cum venia deinceps, negligam deſiderium Affinis conjunctiſſimi, cum quo mihi maximum vinculum, ſanctionis alicujus neceſſitudinis eſſe gaudeo; ſed ut miſsâ præteritorum querelâ, crebriores poſthac literas expectes; enitar enim poſthac, ut aſſiduitate officii literarii, cogitationes tuas quomodocunque vincam. En tibi hîc marmorum Arundellianorum ſpecimen à D. Seldeno editum. Fertur. neſcio quis Jeſuita Gallus, edidiſſe opuſculum de Plaſtice, Statuaria, & Pictura veterum, quod ad me tranſmitti velim, ſi fortè in manus tuas incidet; nam ad nos hic rari è Gallia Libri nunc deferuntur. Non exhiberem occupatiſſimo tibi hanc moleſtiam, niſi jampridem, ut ardentiſſimo Arundelliæ Comitis deſiderio ſatisfacerem, horas aliquot ſubciſivas, impendere cœpiſſem catalogo artificum hujus generis. Sed unde quæſo D. Lucam pictorem fuiſſe liquet? Aut unde ortum quod Pictores, hoc patrono glorientur? Imparties, ſcio, quidquid hac de re, certò ſtatui poſſe cognoſces. Apochas redituum annuorum, intra pauciſſimas hebdomadas ad mei amantiſſimam ſororem, Conjugem tuam, perferri curabo. Vale, & omnibus tuis, plurimam meis verbis ſalutem dices. Ego quantum in me erit, curabo, ut valeam, ac Deum Opt. Max. longum vitæ ſpatium precabor, non ob aliud magis, quam ut me tandem aliquando, tibi, tuiſque gratum exhibeam.

Raptim, Londini, *in ædib.* Arund. *An.* 1628. Apr. 19. *St. vet.*

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

XCV.

Amicorum Opt. Max.

NUncium tam certum nactus, mercatorem Slageloſienſem, amicum meum, quiq; intra ſeptimanam unam aut alteram ad nos revertitur, committendum non putavi, quin ad te quoq;, quanquam magna temporis anguſtia circumſcripta, literas darem. Tu viciſſim da hoc amicitiæ noſtræ, ut occaſione utaris: & reſponſum quicquid cupias, illud ad Hermannum Piſium mitti cures, qui ad me curabit rectè. Aliquantum ſanè temporis eſt elapſum, ex quo nihil ad te ſcripſi: ſed nec ferè ad alium quenquam, niſi ad quem neceſſario ſcribendum erat. Id tu ſic interpretaberis, tanquam publica hæc tempeſtas, quæ in noſtrum orbem ſæviit, amicitia hoc officium impedierit. Certè amor in te meus, quem virtute iſta tua ſingulari in animo meo accendiſti, ardet ardebitque porro, igne ſemper inextincto; atque ut id facere poſſit, ſatis ſcio, tu non deſines illum alere. Opto quantum poſſim maximè de rebus tuis ſigillatim, publiciſque Academiæ, adeoque univerſæ reipub. certior fieri. Nos hîc, per benigni Dei immenſam gratiam, ſuſtinemus nos egregiè; quæque pridem, militum noſtrorum ignaviâ,

Digitized by Google

viâ, ac proditione fœdâ, Deo ob peccata noſtra nobis graviter irato, hoſtis cepit, nunc paulatim recuperamus. Sereniſſimus Rex noſter cum ſexaginta aut ſeptuaginta aliquot navibus, bellicis nempe, & triremibus, aliiſque è minoribus, Fimbriam inſulam, vulgò Femeren appellatur, in poteſtatem ſuam redegit; & ex eâ in Holſatiam objacentem facto impetu, urbes duas, Chilonium, & Ekelfortum, expugnavit; inde porrò ſine dubio obvia quæque invaſurus: quanquam de Chilonio quidem, qui Hafniâ ad nos inveniunt, tentatum potius illud dicunt, quam occupatum. Iſtuc tamen ii affirmant, & Rensburgum oppugnatum, adeo ut Hamburgum uſque tota Holſatia regi pateat. Quidam aiunt, ſed incertum, Atliam quoque, itidem inſulam, occupatam. Ditſmarſi, cæſo ad internecionem uſque præſidio hoſtili, ſeſe Regi reddidere; & ut deinceps contra hoſtem melius ſe tueri poſſint, cum aggeribus perforatis, tum apertis emiſſariis, aquam undique in agros ſuos, quanquam cum inſigni ſanè detrimento, admiſere. Sueciæ Rex noſtro ſeſe arctiſſimo fœdere obligavit. Miſerat auctumno proximo huc Legatos; & in illis generoſum Baronem, Carolum Bannyrum, quem Leidæ novimus, ſtudiorum illic cauſa commorantem; is me Soræ perbenigne eſt complexus. Vix abierant, cum Rex noſter etiam ſuos in Sueciam mittit, Cancellarium & unum è Senatoribus Regni. Qui, excepti præter ſolitum permagnificè, novum fœdus pertractârunt. Et nunc iterum ab eo Legati Hafniæ adſunt. Lubecenſibus, qui in Cæſarem propendebant, interdixit, ne hoſtile quicquam in nos cogitare unquam auſint; quod ſi facerent, ſe illorum & commercia, quæ in Suecia frequentiſſima exercere ipſi ſoleant, perditurum; & pecunias quæ ibidem ingentes illis debeantur, in fiſcum redacturum eſſe. Quibus minis id effecit, ut nunc nuper Legatis Cæſaris, & Hiſpaniarum Regis, navale auxilium exigentibus, conſtanter illud pernegaverint: affirmantes, nullo modo ſe præſtare iſthoc poſſe, niſi ſe, urbemque ſuam, plane perditum ire velint. Itaque ab iis nihil nobis metuendum; quanquam ſanè etiam aliàs portum obſtruere, navibus quibuſdam immerſis, regi noſtro facile eſſet: qui id item ipſis comminatus fuit. Habet porro etiam Suecus ſedecim armatorum millia, in ipſis finibus, prope urbem Gottenburgum; quæ Rex noſter ſuis navibus trajecturus in adverſam Cimbriam dicitur. Cujus incolæ adeo in Regem ſunt affecti, ut, ſi alibi impreſſionem aliquam faciat, ſtatim omnes arma ſua ſint juncturi; idque nobis certò nuntiant, qui huc veniunt. Idem animorum affectus in Holſatia eſt: ita ut non dubitemus, quin, benignitate Dei adjuvante, brevi ingentem aliquam mutationem iſtic habituri ſumus. Et prodigia præceſſere, hoſti, ut ſperamus, triſtia. In Holſatia, in Bredenbergenſi arce ſanguis quodam areæ loco copioſus emanavit; nec reſtingui à Præfecto, quanquam injecta arena, potuit. Haderſleviæ item in arce, equi in ſtabulo conſiſtentes, reperti ſudore defluentes, ac ſpumantes. Et in adjacente Cimbria, in Urbe Ripenſi, in Præfecti ejus menſâ, orbes ſanguine maduerunt, ac remiſſi, ut purgarentur, & relati ac vix appoſiti, iterum tantundem ſanguinis, omnibus convivis illud adſpectantibus & horrentibus, habuerunt. Et hæc certo evenerunt; ac referri, tanquam vera, abs te poſſunt. Illud quoque memoratur, & pro vero affirmatur: ad Oldburgum, itidem Cimbriæ noſtræ urbem, Præfectum ejus aliquando, cum ad ambulationem prodiiſſet, puerum in via nudum, humi poſitum, inveniſſe; quem cum tollere ſtatim pueros præcepiſſet, neque id illi, quanquam poſt conatum multum, potuiſſent, tum locutum ac dixiſſe; quam nunc, quanquam ſummis viribus id anniſi, puerum ſe humo tollere nullo modo valuiſſent, ita quoque Daniam ſibi ſubjugare plane impoſſibile fore. Faxit id benignus ac miſericors Deus, & infeſtam à nobis manum tandem avertat. In Scaniâ, in aere viſum acre prælium navale; & tonitrua tormentorum exploſorum in terra audita à ſpectantibus, qui ſcintillas quoque ignis decidentes conſpexere. Et profecto, quin æſtate imminente, aliquo navali, nam id ſolum poſthæc reſtat, decertare debeamus, nullo modo dubitamus. Sed in Deo & iis armis, quæ hic nobis eſt largitus, ſpem repoſitam habemus. Inſtruit Rex noſter claſſem octoginta amplius navium bellicarum, ac triremium; ad hæc Suecus, quatuordecim ſuas addet; idem Angli, Batavique, ut ſperamus, ſunt facturi; ſed imprimis, ut precamur, & confidimus, hoſti ſe opponet Deus: ac nunc ejus quoque peccata reſpicere incipiet. In hoc voto & fiducia, finem epiſtolæ, quam hic ſatis longam habes, ad ſilentii anteacti juſtam compenſationem, faciendum mihi exiſtimo. Deum oro, ut miſereatur noſtri, & optatam pacem reddat: ac te mihi, longe amiciſſimum Caput, diutiſſimè conſervet,

cum

Digitized by Google

cum Uxore, Liberiſque. Vale, ac ſalve, à me, ac meâ.

Soræ, ad diem VI. *Aprilis Juliani,* cIↃIↃC XXVIII. *Raptim.*

Tuus priſca fide,

Johan. Meurſius.

Si quid edidiſti, potes hac occaſione ad me mittere; idem Heinſium noſtrum rogo, ad quem ante paucos menſes literas prolixas dedi. Nunc ſalutem prolixiſſimam illi nuntio; &, ut aliquid reſcribat, as ſuas quoque lucubrationes mittat, quando commoda eſt occaſio, etiam atque etiam rogo. Saluto ex animo omnes veteres Collegas, quotquot ſunt; nullo excepto. Amo omnes, ut ſolebam: etiam magis, ut ſolemus in abſentia. Quod ſi Deus pacem reddat, & ſecurum iter præſtet, cum uxore, liberiſq., dum ætatis vigor ſinit, ad vos excurram, ut ſemel adhuc chara capita coram complectar. O ſi votum hoc mihi repræſentet Deus! & repræſentabit, ſpero, ac confido. Iterum vale, amiciſſime. Vorſtius, ut video, planè noſtri obliviſcitur; non hoc merebatur noſter in ipſum & defunctum Patrem, amor: neque ab eo exſpectaveram. Tertium, Vale.

XCVI.

S. P. D.

Clariſſime ac Reverende D. Magiſter Voſſi,

PRæterito die Sabbathi ſcripſit ad me cognatus meus Iſaacus Lydius, te repetere Martyrologion Baronii. Profecto neſciebam tuum eſſe, & tardè oberrans ovis ſepta repetiiſſet, niſi te monitorem habuiſſet; putabam me permutatione juſtum poſſeſſorem; credo tamen tuis verbis, nec ullius volo injuſtus eſſe hæres. Deus operi tuo in refutando Baronio benedicat, & faxit ne magno te oceano committens naufragii periculum incurras. Voluntarium mihi exilium Leydenſe indixi, ne ganeo deceptus frigeat focus meus. In tertio hoc matrimonio quod ante quinquennium ſubivi, terna prole, ex filia Angla paupercula honeſtiſſima ditatus ſum. Hinc fit ut jam emere quæ luberent non poſſim. Vidi apud fratrem meum nuper plurima à te edita de Hiſtoria Latina & Græca; utinam emere liceret; ſed jam in re tenui ſum & quos commodato habere non poſſum, iis cogor invitus carere. Rogo ne me (pauperem licet) faſtidias, ſed datâ occaſione inviſas. Amicorum omnia erunt communia. Ego in conſcribendo Martyrologio Belgico verſor. Baronium tibi remitto & rogo ut nos viſas.

—— *habitârunt Dî quoque caſas.*

Si neglexeris ego tibi dicam, nec eris qui mihi nunc es & manebis amicus intimus.

Raptim Veteraquino xii. *Julii Anno* 1628.

Tuus quem à Pueris nôſti tibi amicum,

Joannes Lydius.

XCVII.

V. Ornatiſſimo J. Gerardo Voſſio J. Seldenus *S. P. D.*

Vir Ampliſſime,

ANnus eſt quod ad me opus tuum de Latinis Hiſtoricis egregium ſanè & eruditione refertiſſimum mittere dignatus es; munus gratiſſimum, ſive Autorem (quem ſuſpicio) ſive rem ipſam ſpectem. A tanto viro ſalutari & dignum ad quem ejuſmodi munus daretur exiſtimari, mihi permagnum erat. Gratias tibi quas poſſum maximas ago, & citius egiſſem niſi cum literis marmora ſimul Arundelliana, quæ ſub prælo calebant, cùm tuas acciperem, mittere ad te deſtinâſſem, nec prius reſcribere quàm ea, quæ compenſationis aliquam figuram induerent, abſolverentur. Editionem, quamplurima intervenerunt; quæ ità impediêre, ut ſuperioris æſtatis initium minimè anteverteret. Exemplar ad te ante menſem dedi, ſarcinulis V. Cl. Joannis de Laet cum aliis in Batavianis exemplaribus, commiſſum. Spero te antehac accepiſſe. Literas tuas adjicere nequibam, neq. citiùs in Bataviam ſcribere. Veniam mihi non negabit humanitas tua. Vale, Vir Eximie, & me inter eos, obſecro, fidenter numeres qui admirandam tuam doctrinam ſummopere amant & colunt.

Londini Cal. Sept. M DC XXVIII.

Digitized by Google

XCVIII.

Gulielmus Londinenſis G. J. Voſſio.

BInas literas tuas accepi, utraſque poſt fata Illuſtriſſimi Ducis Buckinghamiæ. Utræq; tamen de illo ſilent. Priores putavi ideò tacuiſſe quia ad aures tuas tam cruenta mors non perveniſſet. Sed prorſus obſtupui quum ſecundas attulit filius etiam elingues. Quid eſt? Num fama deſiit eſſe velox? Num mare non ita ſpatioſum, inter nos voſque tardiùs prætervolat? Num cruor, crudeli, infernali dextrâ effuſus, & viſcus famæ pennas impedivit? Imò accelerat ſanguis, clamatque eundo. Aliud proculdubio eſt, prorsùs aliud, quod de re tam barbara, de perſona tam illuſtri, de fato tam ſubito, eligis tacere. Nolo plura, ne iterum cordis mei fontes rumpant repagula, & effundant ſpiritus. Mortuus eſt, cui ego, tuq; multum debuimus.

Priores literæ tuæ nimium mihi aſcribunt. Nec enim is ſum cui aut illa debentur elogia, aut cui tu tantum debes. Ducis memoriæ non minus quam nomini agnoſce te debere, & ſufficit. De Muſis à quibus incipis, ſunt certè ante omnia dulces, ſed de Dominabus & Muſis ipſis intelligi volo, de ancillis non item. Illæ enim ſunt quæ Abſinthium miſcent, utpote non naturales Muſarum pediſſequæ. Ipſæ enim optant, eligunt alias: vi, & infelicitate temporum nunquam ſatis deplorandâ, hæ obtruduntur illis.

Poſteriores literæ poſt immeritiſſimas laudes deſcendunt in chariſſimum pignus tuum, filium natu maximum. Quod expectavi, ſecundum fecit non optio mea, ubi omnes pariter ignoti; ſed in memoria erat quod amicus tuus D. Dudleius Carltonus inſinuavit. Quùm aliud tibi conſultius viſum ſit, primogenitum æquè mihi charum adveniſſe ſcito, etiam non adhibitis rationibus illis, quæ tamen ipſæ per ſe abundè ſunt ad ſuadendum.

Unum eſt de quo quid dicam adhuc neſcio. Scribis filium tuum præter progreſſus in Matheſi, & Scientiâ Naturali, animum tandem appuliſſe ad Juris Scientiam, & in ea Baccalaurei gradum conſecutum eſſe. Timeo ne hoc ei impedimento eſſe poſſit, quominus cooptetur in alicujus Collegii ſocietatem, ſi forte per ſtatuta id exigatur, ut non Graduatus ſit tempore admiſſionis; ſpero tamen hoc non eſſe omnibus Collegiis commune. Ego (quod potui) ſtatim ſcripſi, & ſpero proximâ ſeptimanâ tale reſponſum me acceptrum, ut filius tuus Academiæ Cantabrigienſi gratiſſimus hoſpes ſit futurus, quod poſtea facile poteris & à me, & à filio audire. Si nactus aliquando fuerit Societatem, neceſſe eſt ut Academiæ, Collegiique Statutis obtemperet, & ad gradus ulteriores tardiùs quàm pro meritis promoveatur, ſi mores loci jubeant. De ſumptibus abundè eſt quod promittis, nec minimæ mihi curæ erit, quam primum poſſum de iis minuendis cogitare.

Mitto tibi Theſes tuas Oxonii excuſas, à quarum editione utinam abſtinuiſſent Oxonienſes mei, ſic vota tua meis conſona ſunt. Quâ fide, quâ diligentiâ publicas fecerint, ipſe ex hoc exemplari judicare poteris, ſed amore audeo dicere, fecerunt quodcunque factum. Tu tamen quod pollicer is facito. Prodeat Editio tua. Et ut ſcias me legiſſe aliqua (omnia enim nondum otium erat) velim præcipuè ea quæ à te juniore prodierunt, oculo haud nimis facili ipſe jam perlegas, emendéſque ſi fortè aliquid occurrat, quod te judice, à veneranda, ſanâque ſimul antiquitate deviet. Quod mihi leviter percurrenti factum videtur in Capite de Baptiſmo Johannis. Neque enim Patres me docuere undique idem fuiſſe cum Chriſti Baptiſmate. Boni conſule libertatem hominis amiciſſimi. Et quid ſi aliquantulùm differas editionem illam à te deſtinatam, donec ipſe, nunc multò maturior, dicas: Eat liber hic priſciſſimæ Antiquitatis æmulus.

Conſilium tuum de Baptiſmo, unà cum Hiſtoria Rituum antiquorum valdè probo. Oro tamen ne omittas quod de Baronio ſcripſiſti. Unum cave. Vides iterum libertatem meam. Nam libros quinque de antiquis Baptiſmi Ritibus, Cæremoniiſque ſcripſit Joſephus Vicecomes. Quod quum te latere non poſſit, curabis ſcio, ut ſuperior ſis in illo argumento. Velim enim nihil ſub nomine tuo prodeat, niſi Voſſio meo digniſſimum, & par Hiſtoriæ Pelagianæ.

Redeo ad infandos dolores, quibus intime premor ob Ducis Illuſtriſſimi cædem, omni ſæculo dolendam. Parricida ille ſceleſtiſſimus, Gentis & Religionis dedecus, eripuit non mihi tantùm, ſed & tibi chariſſimum caput, & (non obſtantibus iis quibus eum denigravit hominum quorundam malitia) utriſque & animi & corporis dotibus ditiſſimum. Cœlum non dubito

bito petiit ille: Terrarum incolæ, quos Aſtræa reliquit, nos adhuc ſumus. Damna exinde tua cogita, mea infinita ſunt. Pecuniam ſtatuit tibi mittere ſtatim à reditu: periit cum illo illa. Decrevit certo certius omnia in uſum filii tui paratiſſima habere. Non dico periiſſe hoc, ſed quod ego poſſum multò minus eſt. Diploma Canonicatus tui in Eccleſia Cantuarienſi ille à Rege ſereniſſimo impetravit, muniviſſetque contra quoſcunque impugnatores. Ego & hic tibi non deero, niſi poteſtas mihi defuerit.

Nunc accipe ſtigmata anni hujus, mihi inauſpicatiſſimi. Ineunte Anno (quod noſti) Tendonem fregi, & adhuc incedo claudus. Succeſſit Concio ineunte Parliamento mihi tum admodùm infirmo à Rege impoſita, opus, (prout res noſtræ ſe tum habuere) periculoſum ſimul & difficile. Poſtea Dux Buckinghamiæ mihi chariſſimus, neſcio quo fato, & cum illo ipſe haud planè amico uſi ſumus conventu illo. Finito eo, ille miſerrimè eſt non ſine Diabolo occiſus. Poſt multa ſuſpiria (nam verè & ſine teſte dolui) morbum contraxi acre, à quo vixdum convalui. Servi quatuor variis morbis laſſati, quintus à Pleuritide cæſus. Et neſcio quid minatur portio anni infauſti futura. Sed Deus eſt cui ſervio, qui tecum ſit gratia ſpeciali, & cum tuis: prout precatur

Tui Amantiſſimus,

Octob. 25. 1628.

Guil. Londinenſis.

XCIX.

Clariſſime Vir,

BInas à te accepi Literas: Alteras Cantuariæ, & alteras Lugduni datas, eaſq; utraſq; æquè gratas, quod de felici tui itineris & progreſſu & fine nos reddidêre certiores. Neq; opus habemus ullâ tuæ ſcriptionis excuſatione, quibus inter innumera quoque negotia Literas tuas legendi nullum unquam deerit otium: Quin potius gratias tibi habemus, atque ad ſcribendum ultrò ſæpius provocaremus; niſi tibi jampridem conſtare debebat, eò nobis tuas fore gratiores quò fient frequentiores. Iſta de causâ ſi quos ex noſtratibus ad vos intelligemus tranſituros, eos noſtris comitari, & tuæ humanitati commendare haud ſumus prætermiſſuri. Imprimis autem quem jam nunc vobiſcum commorari ipſe ſignificâſti, tibi ſatis cenſebimus commendatum, ſi, ut eſt, noſtrum aſſeruerimus Agnatum, Comitis Weſtmerlandiæ filium.

Eſt & aliud, in quo tuam expeto operam; Miſit ad me, quo de Principe Auriaco ob captam Ducis Sylvam orbi congratulatur, ſuum carmen D. Caſparus Barlæus; quem, gratiſſimum quidem iſtud mihi fuiſſe, certiorem velim reddas, viderique, quod ex omni parte foret perfectum, niſi unicus ineſſe videretur defectus. Dum enim plurima eaque admiranda rerum operumque illius obſidionis eleganter & apprimè deſcribit Spectacula, mirum, Poetam tam ocioſè præteriiſſe Reginam Bohemiæ & Principem Auriacam. Sunt & alii viri digni, quorum hîc Honoris causâ memini, mei amici, Domini Polyander, Rivetus, Feſtus, Heinſius & alii quos noſti noſtri amantes, quos meo nomine ſalvere jubeas rogo. Vale, Vir clariſſime.

Dab. Newmarket *ipſis Kalendis Martii Anno Salutis* MDCXXIX. *Stylo Angliæ.*

Tui Studioſus,

Dorcheſter.

C.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Gerardo Joanni Voſſio, *Affini Conjunctiſſimo,* S. P.

ET tui cultus, & mei officii gratiâ, quælibet ad ſcribendum amplectenda eſt occaſio: tantum abeſt, ut eam præterire debuerim, quam filii tui adventus ingeſſit. Commodum hîc Londinii eram, quum Joannes noſter, inopinato ad nos cum uberrimis tuis literis advolans, tantâ lætitiâ pectus meum explevit, ut ſolidi hujus gaudii tacitus quidam ſenſus, etiam nunc memorem animum pertentare non deſinat. Effuſiſſimos illos amplexus, quibus advenientem toto pectore gratulabundus adſtrinxi, rurſus mihi ante oculos, cogitationes reponunt, & ſpem utique affirmant, tui tandem aliquando hîc videndi: ſummi certè homines, & quibus larga benefaciendi materia, in manu eſt, tam prono in filium tuum favore, te demereri ſtudent. Tu quoque beneficia, in te, tuoſque congeſta, tam grate interpretari ſoles; ut minimè dubium habeam, quin tibi ſit in optatis, videre regnum ſub Re-

gum

gum indulgentiſſimo florentiſſimum, atque in eo viros tui amantiſſimos, & humanitatem haud tralatitiam tuis pleniſſimè exhibentes. Altiſſimè animo meo inſedit hæc perſuaſio; imo jam nunc voto, & cogitatione, præſumo diem illum lætum, ſignandumque mihi candidiſſimo calculo, cùm cervices tuas invadere, atque arctiſſimis complexibus alligare dabitur. Interpellandam video dulcedinem blandæ ſpei,

——nimiis obſtat Rhamnuſia votis.

Quamobrem etiam vanis figurationibus, animi deſiderio, ægri, atque æſtuantis, valere juſſis, hoc tantum ſpondeo, me in omnibus rebus, ſatis noſtræ conjunctioni, amorique facturum; præſertim cùm nihil rerum omnium, à te mandari mihi, aut majus, aut gratius, nihil etiam à me ſuſcipi honeſtius poſſit, quàm ut pro viribus, Johanni noſtro commodem, Adoleſcenti ſingulari, nec iis tantùm, quos ſanguine attingit, inter propinquos amando. Ego certè tibi (repetam enim) profiteor, atque polliceor, eximium, & ſingulare meum ſtudium, in omni genere officii; nec unquam diſſimilem ſcriptis talibus dies arguerit, Divinum modò Numen faciat mecum, atque optata ſecundet. Quamvis autem longiores Epiſtolas flagites, & in noſtra culpa tibi ignoſcere ſis paratus, in animum tamen inducere non poſſum, ut ſim prolixior, cùm occupationibus tuis, publico bono parcendum ſciam. Vale, & amantiſſimum tui redama.

Londini in ædibus Arundelianis, Pridiè Kalend. Mart. Anno M DC XXIX.

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

CI.

Celeberrimo viro, Domino Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori digniſſimo,* S. P.

JAM diu ad te, ſcripturio, mi Voſſi, redux in Patriam te ſalutaturus; ſed præ occupationibus quibuſdam hactenus non licuit. Nunc tantò fuſius, calidiuſque. Literas ad te miſi non unas, nuper è Suecia. Inſuper quoque exemplar Centuriæ meæ Epiſtolicæ, ut & orationis Sixtini Amama mihi inſcriptæ. Quorum quid acceperis, ſcire deſidero. Ego vero, quid comminiſcar, neſcio. Nam ſi fuiſſes nactus, nequaquam dubito, quin ſaltem, vel verbulo, me certiorem reddidiſſes. Te autem nihil planè accepiſſe, vix mihi perſuaſerim. Quippe ea cuidam ex amicis, ad te rectà transferenda tradidi: Qui ſi minus officio ſuo functus fuerit, eſt cur hominem redarguam, atque culpem. Si verò acceperis, nec tamen integrum tibi fuerit hactenus reſcribere, nunc quæſo, reſcribe tandem. Non ullæ nunc locorum diſtantiæ, ut nuper, nos invicem dividunt, quominus reciproco literarum commercio, gliſcat indies, magis magiſque, fœdus amicitiæ contractæ quondam. Rogo itaque te, mi Voſſi, ut quam nuper mihi ultro detuliſti amicitiam, eam nunc porrò rogatus, uſque fovere ne graveris. Ardeo enim, & tecum, mi Heros, non intermorituram contrahere familiaritatem, ſi placet, ut cum Heinſio contraxi meo, & ſexcentis aliis. Nec ægrè tu quidem mihi, adſtipulabere, ſi modò rectè candidum tuum perſpectum habeo ingenium, quo nihil proclivius ad bene merendum, de melioribus ingeniis; fiat itaque animi, & adfectus, in me tui novatio, quâ totus tandem obſequio, ſtudiiſque tuis manciper. Ego mea parte allaboro, neu unquam, te hujus initæ mecum amicitiæ pœniteat. Quod fugitivo tempori committo ventilandum. Tu ſaltem me ſuſcipe, & ama. Parturio nunc quædam Theologica, & à profeſſione mea aliena. Polyander noſter hic judex eſto. Sed non vulgabuntur, cùm bono Deo, quin tibi viſa. Ubi tres confecero partes, ſtat ad vos advolare. Tum tecum de omnibus quam fuſiſſimè. Si Dionyſius tuus, ingens illud ſæculi miraculum futurum, adhuc in vivis eſt, dignaberis eum, meo nomine, quàm cumulatiſſimè ſalutare. Si nunc otium eſſet, equidem ſimul, & illi ſcriberem: ſed vice proximâ. Jacobus Dickius te plurimum ſalvere juſſit. Omnia in Suecia adhuc integra. Rex domi eſt, ſed reſtaurandis viribus occupatus. Meritò bellum ille puteo comparavit. Videmus namque paſſim, Principes, Dominoſque Terrarum, multo difficilius finire, quàm inire bella. Novi hic nihil, quod non & vobis jam proculdubio perſpectum. Ultimò quodnam edideris monumentum, velim eâdem mihi operâ ſignifices. Non addo plura. Tu ignoſce calori noſtro, & reſponde. Vale, mi Voſſi Clariſſime, & me ama.

Hagæ Comitum XII. *Mart.* CIↃ IↃC XXIX.

Tuæ Dom. ſtudioſiſ.

Johan. Cabeliavius.

CII.

CII.

Amicorum Opt. Max.

QUanquam nihil magnopere haberem, quod in præſens ipſe ſcribere, aut tu ſcire etiam cuperes, tamen bonam occaſionem non putavi negligendam; ac vel ſaltem hoc teſtandum, vivere nos ac valere, per benigni Dei gratiam: ac de vobis eadem item ſperare. De re publica hujus regni, nihil habeo; niſi quod legati utriuſque partis ſedulò de pace agant, quam ſperamus brevi nos, volente Deo, habituros: Siquidem conditiones quas initio iniquiſſimas adverſarii proponebant, cum viderent planè à noſtris magno animo recuſari, omiſerunt; aliaſque magis gratas, obtulerunt. Videbimus quid bonus Deus, quem quotidie precamur, & in quo fiduciam noſtram collocamus, nobis mox ſit conceſſurus. De ſtudiis meis, iſtud habe, ut me videas, etiamſi à Typographo deſtitutum, non ignaviæ tamen ideo mancipatum deſediſſe. Paratos itaq; habeo, *Hiſtoriæ Danicæ Libros III.* quorum prior res Chriſtiani I. alter Johannis, ejus filii; tertius verò, Nepotis Chriſtiani II. comprehendit. Eſt & Solon, ſive de ejus Vita, Legibuſque, liber ſingularis. *Denarius Pythagoricus*; ſive de numerorum uſque ad denarium, qualitate ac nominibus, ex Pythagoræ Doctrina; liber ſingularis. Gorgiæ Leontini, Antiſthenis, & Alcidamantis, Orationes, quæ ſuperſunt; & de eorum Vita, atque ſcriptis, liber ſingularis. *Regnum Atticum*; ſive de Regibus Atticæ, libri III. ac ſeorſim *Theſeus*, ſive de ejus Vita, ac rebus geſtis, liber ſingularis. Et nunc *Bibliothecam Græcam*, tanto tempore intermiſſam; Opus ſanè operoſum, arduumq;, ſeriò urgeo. Habes mea; nunc tu tua mihi redde; tum de Statu Academiæ, publicoq; item patriæ; cui, quanquam minus bene de me meritæ, tamen fauſta omnia precor. Vale, & ſalve ex animo, à me meaque, cum tuâ, omnibuſque tuis. Guilielmus Noomſius tuus, quid agit, & ubi agit? Amo certè illum juvenem, ac virtutem ac doctrinam, vera via magno impetu contendentem, cùm Lugduni veſtræ agerem. An non etiam perſeverat? Spero, & opto. Si etiamnum in tuis ædibus commoratur, ſalutem, quæſo, meis verbis plurimam dicito. Ad Dnum. Heinſium ſcripſi ante paucos menſes; quære, ſodes, an acceperit: ac ſalutem item dicito. Iterum vale.

Raptim, Soræ, *ad diem* xii. Aprilis, cIↃ IↃc xxix.

Tuus,
Johannes Meurſius.

CIII.

Gulielmus *Londinenſis* Ger. Johan. Voſſio *ſuo*.

QUod tam ſerò ad aures tuas pervenerat Stygium facinus, & fatum Ducis illuſtriſſimi, haud dubito, miror magis. Sed occluſos tunc temporis portus noſtros fuiſſe ſeriùs ipſe reminiſcor; & dolor ſic amiſſi Ducis, necnon mutata, aut ſaltem mutanda (ut ſperabatur) rerum facies, quæ in fragili memoria ſcripta erant facilè deleverunt. Quod reſtat nunc ſola patientia eſt, ut ferendo leviora fiant, quæ nec ferre didicit ingenuitas nec diſcutere facultas erat. Quieſcit in pace anima, quâ terræ indigniſſimæ, ipſa cœlo digniſſima. Clareſcet ſpero poſt ſæculi invidiam virtus, quam deprimere non potuit rabies pluſquam Scythica, denigrare tantum potuit lingua rabida. Tu age, quod ſpondes, & (quo ſolo modo gratus eſſe potes) nomen Ducis in ſe clarum, poſteris clarius tradere, ne totus uno ictu infernali periiſſe videatur.

De filio tuo quod ſcribam nihil aut parum habeo. Antea ſignificavi quam inopportunus adventus fuit. Omnia tamen, prout tum fieri potuit, molitus ſum, quo nihil ei moræ eſſe poſſit, aut ſcrupulum injiceret, ſe in gentem incultam adveniſſe, aut in amicos dubios incidiſſe. Cantabrigiæ jam eſt, in Collegio S. Petri, & Doctori Wrenno curæ: Quæ reſtant, ſuo tempore præſtabo, ſi potero. Et ſcio Wrennum, nunc Vicecancellarium Cantabrigienſem eſſe & filii tui amicum, & nominis tui cultorem.

Gaudeo te Theſium tuarum ſyllogen accepiſſe, & Academiam Oxonienſem, quoniam edere voluit, non penitùs inemendatè edidiſſe. Sed de Theſibus aliquibus omittendis, nempe quia in opere Hiſtoriæ Pelagianæ, & quidem emendatius legantur, ſicut conſilium eorum non fuit, ita nec tuum norunt. Nec ſub quocunque prætextu, hoc illis opinor licuiſſet.

De Baptiſmo Joh. mihi abundè eſt quod ſcribis. Et utinam licuiſſet ubique, aut quia illud non ſperandum, utinam alicubi licuiſſet, aptè ſententiam vetuſtatis exponere, ſapiat illa hominibus, ſive non ſapiat. Sed in illa tempora mihi certè incidiſſe videtur Chriſtiana philoſophia, ut de ea nec loqui, nec tacere quis tutò poſſit. Et quàm carè libertatem illam, quâ in alia cauſa, non ſine ſummo Eccleſiæ bono, uſus es, redemeris facilè conjicio. Tanti tamen tibi conſtitiſſe nunc in noviſſimis literis primò legi. Adjicerem hic alia, ſed eſt quod prohibet.

De Joſepho Vicecomite admonui tantum, & per amorem. Et magnâ me lætitiâ afficit, te ita veſtigia ejus premere, ut ſimul antecedas. Nec dolori tibi ſit, labores ſi fortè tui ſpiſſiùs (ut loqueris) prodeant. Negotia publica, privata, uxor, filii, amici, aliquam tui partem vendicant, eâ lege natus es, ſed utinam de tua uxoriſq; valetudine lætiora propediem audiam, & diu vivas ad Batavorum tuorum gloriam, & Reipub. Chriſtianæ emolumentum. Mihi tendo ferè coaluit, ita tamen ut priſtinæ ſanitatis ſit ſpes perexigua. Deo interim quotidianas ago gratias, quod vel ſic uti crure liceat. Literis meis per omnia reſponſum dediſti, præterquam quod de Baronio nihil. Nolo ſic prætermittere quod ſummum eſt; tu id age, ne quid aliud impediat animadverſiones illas. Ecce rogator importunus accedo, id age ut ſic tandem Eccleſiæ non deſit Hiſtoria ſua, neve accedat quæ ſua non eſt: ſi hoc velis, & breviter, potes enim, ſacer mihi eris Apollo. Vale.

Tuus,

Maii 10. 1629.

Guil. London.

CIV.

Clariſſime, Doctiſſiméq; D. Voſſi,

NEſciebam profectò, quo pacto nomen meum ad te jampridem perveniret. Ita autem perveniſſe, ut egregios illos de Hiſtoricis Latinis libros (magnum exiſtimationis tuæ, affectuſq; argumentum) dono acciperem, non poteram ſatis mirari. Quanti verò facere donum illud, & quàm vehementer de viri optimi amicitia gratularer, per literas non multò poſt datas quidem D. J. Borro è familia Burlemactriana abunde ſignificavi. Conjunctæ erant cum illis literis & aliæ à D. D. Bealo, atq; à fratre meo, nonnullæ etiam ad C. V. D. Georgium Dubletium. Periere autem (quantum nuper ex filio tuo intellexi) illæ literæ; ſed non periere, neq; peribunt unquam, quas debeo gratiæ. Certè nec vota, quæ in illis literis nuncupâram, periere. Optabam ſcilicet aliquando fore, ut quia temetipſo hic frui non poteramus, è filiis tuis aliquis huc in Academiam noſtram tranſmitteretur in quo exprimere poſſem aliquam partem Officiorum, quibus parentem meritò, atq; ex animo proſequor. Atque hujus me voti compotem jam cum fecerit Deus, haud erit opus, ut in aliquas preces deſcendas, quibus ad amorem (quantum in me eſt) opémve ipſi præſtandum animum meum excites. Multum quidem lætabor, ſiquid illi prodeſſe potero, omneſq; ſedulò occaſiones prenſabo, ut rebus ipſius ſtudiiſque uſui ſim. Impræſentiarum verò ille quid agat, atque ubi ſit, & quam gravem ſubitò ὀφθαλμίαν contraxerit, narraturum opinor, qui iſtas defert. Illud mihi curæ eſt, primùm ut convaleſcat, dein ut Sociis Collegii Jeſu talem ſe ſocium exhibeat, qualem illis, non dico à me, ſed à Reverendiſſimis Epiſcopis Londinenſi atq; Elienſi, vel rectiùs, ab Auguſtiſſimo Rege, commendari par erat. Spero autem eum aſſiduam (σὺν θεῷ) daturum operam, ut id agat, utque Clementiæ Regiæ, & Epiſcoporum adfectui, ut noſtris omnium votis pro virili reſpondeat. Quod ut pergat anniti, tuum præcipuè erit, pro parentis imperio, crebris ſubinde literis juvenem commonefacere.

Nolo te, vir ſumme, pluribus jam diſtinere, gnarus quàm multiplices tuæ occupationes ſint, & meæ literæ quàm impolitæ. Sed tu ſcio ex fide animoq; amicum æſtimabis, non ex currente calamo. Salutabis igitur ex me D. Dubletium impenſiſſimè, atque valebis, ex aſſiduo voto

Meritorum tuorum

verè cultoris,

Matthæi Whren.

E Collegio S. Petri Cantab. *die dormitionis B. V.* τῆς Θεοτόκου. CIↃ IↃ C XXIX.

CV.

Andreæ Colvii *Epiſtola ad* G. Voſſium, *ex Anglia perſcripta.*

Vir Clariſſime,

SI peccati confeſſio apud te culpam vel minuit, vel eluit, libens confiteor nullum

lum me patrocinium diuturno meo ſilentio poſſe prætexere: ſin minus, ſpero eam apud te mei eſſe opinionem, ut tarditatem ſcribendi potiùs inſitæ mihi negligentiæ imputes, quàm aut tui, aut debiti muneris mei oblivioni. Si enim toties, quoties innumera beneficiorum tuorum recordatio & officium meum me admonent, ſcriberem: vereor ne & tu infelix, cui cum garrula mea loquacitate confli&andum eſſet, & ego impudens, majoribus occupato incomptis meis verbis cerebrum excutiens, jure dici poſſem. Nunc tamen, cum & non inutilia ſcribere me poſſe exiſtimarem, & tutius per me quàm per alium quemvis cogniturum confiderem: putavi me non abs re facturum, ſi ſumptâ fiduciâ te compellandi ea tranſcriberem quæ noſſe, meo judicio tua intereſt. Ex quo in Angliam veni, multa vidi & audivi de quibus præſtat tacere quàm judicare. Poſtquam Cantabrigiam appuli, multa occurrerunt de quibus impunè loqui licet; ſed judicare non eſt meum. Id ſaltem dicere auſim; — *minuit præſentia famam.* Collegia enim iſta Anglicana noſtratibus tantopere memorata, ſunt quidem (neq, enim ego illis quidquam detractum eo) bono conſilio inſtituta; ſed, ut omnia in pejus prolabuntur, videntur mihi jam gradus doctrinæ vel honoris magis attribui tempori quàm eruditioni: quæ, niſi favore majorum ſubnixa ſit, tam hic quàm alibi jacet. Præcipuè ſi reperiatur in extero, quem Angli tranſeuntem amant, remanentem oderunt, utpote metuentes ne aliquando, magnatis alicujus benevolentiâ ſuffultus, beneficiis illorum incubet. Et meo judicio quicunq, exterus, citra magnam invidiam ſibi pollicetur hic promotionem aliquam, longè fallitur; cum omnes etiam privatum limis oculis intueantur: & niſi inſtar Protei in omnes formas ſe mutare poſſit, non eſt quod cujuſquam amicitiam expectet. Sunt tamen hic quidam quos non minùs humanitas quam eruditio ornat: inter quos familiam ducunt Wrennus, hoc tempore Academiæ Procancellarius, & Collegii Petrini Præfectus: Belus aulæ Pembrochianæ itidem Præfectus: Criten Academiæ Orator, & Græcæ Linguæ Profeſſor, vir, ſi quiſquam alius, eruditus, & à quo noſter Ariſtarchus Nonni ſingulis ferè lectionibus vapulat. Sed neſcio quo fato, ut & apud nos ita hic quoq, præclariſſima ingenia maximo odio flagrant, idque ea de cauſa, quod partes in patria noſtra inferiores amare & fovere dicuntur. Sicut & Epiſcopus Londinenſis, eadem de cauſa, non minus exoſus eſt omnibus; ſed ille, qui animum non minus habet Politicum quàm Religioſum, ipſemet Parliamento obtulit quaſdam conſtitutiones adverſus Arminianos: quid de illis futurum ſit, proxima Parlamenti continuatio dijudicabit. Neque tamen hoc modo effugit ſuſpicionem; & ſunt qui proximo Parlamento, ruinam illius (abſit omen) ſperare audent. Sed ſpero ipſum auctoritate Regis, apud quem plurimùm poteſt, facilè illorum ſi non invidiam, at machinationes evaſurum. Rex enim difficulter quidquam concedet populo, cum populus in gratiam Regis vix teruncium conferre velit. Atque hanc quidem ſuſpicantur fore cauſam, ut cum quibuſlibet Principibus (quemadmodum hic increbuit de Hiſpano) quales quales conditiones pacis ineat, ne ſubditis ſuis cogatur amplius eſſe ſubditus. Vidi hic recuſas theſes tuas, in oppido, credo, Utopienſi; ſed Bibliopola mihi dixit, procurante Epiſcopo Londinenſi excuſas eſſe Oxonii, quare nomen civitatis immutârit, tibi forſitan, magis quàm mihi cognitum. Si tamen mihi conjicere licet, credo ob nomen tuum, hic in Anglia ſuſpectum, & Arminiani titulo inſignitum, civitatem mutatam eſſe; & quod magis eſt adfui hic quibuſdam, qui tuum cum Vorſtii nomine confunderent, & mirari ſe dicerent tantum hæreticum tanto apud nos in loco eſſe. Atque hæc hactenus: quæ quidem ſcripta ſunt liberiori judicio quàm decet ætatem meam, & majori libertate quam convenit regno, ubi accuſationibus & adulationibus omnia pervia ſunt; ſed ego homuncio ignoto nomine, in peregrina terra facilè latebo inter tot homines quibus terra hæc abundat. Atque eò liberius ſcripſi, quia ad eum cujus autumabam intereſſe, & cui præter hoc puſillum etiam animam debeo, quam libens offeram, modo voluerit opera ejus uti, cum ingenuè profiteri cogar, ab ipſo habere me eatenùs excultam, quatenus eſt. Si quid ſit, quod exiſtimes per me tutius poſſe procurari, tantummodò literas ad ſororem mittas, & comperies me in omnibus eſſe

Cantab. iv. Idus Decembris, CIↃIↃCXXIIX. *Tuum Uſu & Mancipio.*

Salutabis plurimùm meo nomine lectiſſimam tuam conjugem unà cum tota familia.

CVI.

Salut. in Chriſto.

Vir Spectatiſſime,

QUum Literas meas noviſſimas darem (& parcius hoc facere cogor pro negotiis quæ urgent & premunt fatiſcentem) Literæ tuæ ad me pervenerunt. Sic ſitulæ noſtræ mutuo fontem petiere, dum neuter quid alter ageret certior factus.

Literæ illæ jam antiquæ & adhuc præ manibus, ſed ſine Reſponſione, & quod ſæpius impedivit volentem, idem eſt. Nonas illæ Sextiles præ ſe ferunt,& hæ 12. Cal. Feb. nec tamen adhuc Reſponſio parata; Credideris forſan me gelu quodam, etiam hac nimis temperata hyeme obriguiſſe; hoc te metu ut liberem, ecce jam tandem te iterum ſaluto, tibi omnia exopto bona. Cum anno novo incipiat, recurratque in ſinum felicitas.

Prima Literarum tuarum facies gratulatur mihi Cancellariatum Oxonii mei, & ſubridet. Gaudio ſit illud tibi; Academiæ ſalus; mihi ſat ſcio onus incumbit, & cui nunquam par ero. Quin & his exulceratis Eccleſiæ temporibus, nec Eccleſiæ tantum (nam & ſic ſolet punire Deus) neſcio, ita me Deus amet, neſcio, quid agendum ſit, mihi præſertim. Sed aliquid eſt, quod urget, & ducentem ſequor.

Illuſtriſſimus Princeps noſter, pro tenella illa ætate (Deo gratias) abundè valet. Et mihi quidem gratiſſimum eſt, quod lætitiæ illius, quam nos ex fœliciſſima ipſius Nativitate meritò percipimus, te quoque conſortem præbeas. Vivat ille valeatq; diu, ſeriùs tamen ſpero paternis ſuccedet ſceptris.

Alia ſunt quæ properans cogor omittere. Sed mortem Matthiæ Martinii certè eo impenſius doleo, quo magis indiget Eccleſia æquitate illa quæ in eo viguit, & quæ ſpero tamen non eſt penitus cum illo ſepulta. Penitus dico. Vereor tamen ne rarior multo ſit quam quæ deceret togam noſtram. Hiſtoria illa unde profitebatur ſe eam hauſiſſe, prolixè habet in ſe unde eam conferre poſſit, niſi Lectores habeat admodum iniquos. Iterum tibi eo nomine gratias ago. Nunc accinge (promiſiſti enim & non ſemel) ad hiſtoriam aliam; veteris nempe Eccleſiæ, ſcribendam. Magnopere cupio (Deo ſi placuerit) antequam fata mihi aperient ſepulchrum, Baronium videre ſub tuis telis cadentem. Nec literas potes à me ullas expectare ſine ſtimulo.

Et ecce quum manum Chartulæ huic eram appoſiturus, aliæ Literæ tuæ ad me perveniunt. Illuſtriſſimus Legatus rediens, non redux ſine te. De te certè nec pauca nec parva loquitur. Quin & gratias egi quod nomine meo te ſibi cognitum charumq; habuit.

Ad negotium quod attinet. Academiæ veſtræ ita collapſam eſſe diſciplinam non ſine dolore audio. Sunt hæc certè ſemina omnium malorum, tum in Eccleſia, tum in civili ſtatu, quod loca educationi juvenum, in Artibus ſimul & Religione, olim dicata, ita laxata ſint in omne quod vel maximè dedecet juventutem Chriſtianam. Ad cædes verò, eaſque frequenter deventum eſſe, quis ferat?

Conſilium quod petis libentiſſime darem, ſi (quod optas) præſens eſſem. Res certè magna & gravis; tibi honorifica & utilis futura: Amſtelodamenſibus forſitan non deſiderata magis quam ſalutaris. Rationes quas proponis, primo intuitu firmæ videntur, & rotundæ ſine offenſione quas novi ullæ. Hoc unicum ſeriò conſiderandum, quid Ordines veſtri de conſilio hoc tuo ſenſerint, & quibus fundamentis nixi. Nam ſi illis tranſitio hæc tua parum Reipublicæ veſtræ utilis cenſebitur, quis ſcit quid inde diſpendii, quid periculi tibi poſſit accedere? Quod ex animo deprecor: Scio te cautum fore & prudentem; & ſpero Deum cui ſervis electionem tuam ita velle diſponere in melius, ut illud in te aſſumas quod ſimul & licitum, & utile & honorificum ſit. Quod ſemper erit in votis

Amici tui & rerum

12. *Cal.* Feb. 1630. *tuarum ſtudioſiſſimi,*

Guil. Lond.

CVII.

QUod labores meos nomini veſtro inſcriptos vellem, hoccine tanti (egregie vir) ut obſtrictum te mihi credas? Sane hoc & ſi quid potuiſſem majus, veſtris in Rempublicam literariam meritis debebatur. Imo ſuperbire magis videbantur veſtro Patrocinio Chartæ noſtræ, quam ſi Principem aut Magnatem aliquem oſtentarent. Illum ſiquidem ego mihi colendum duxerim, illum ambiendum, quem vera nobilitas,virtus & eruditio ſupra vulgus homi-

Digitized by Google

hominum evehunt, non qui ob inanes titulos & honores merita ſuperantes adorari ſe ab aliis velint. Adeò ſatis mihi abundè fuerat, quod coli à me virtutes tuas paterere: at quòd aliquam mei rationem habere, quod amore me tuo dignari volueris, ſuperabat hoc ferè votorum ambitionem. Tu verò neque hic gradum ſiſtis; parum hoc putas (quod tenuitati tamen meæ nimium) niſi & aliorum mihi amorem concilies. Illud autem quo artificio præſtes, abundè expertus ſum Literis à Cl. viro D. de Dieu acceptis, quibus affectum ergà me ſingularem luculenter admodum teſtatur. Cujus viri favorem quanti æſtimaverim non ſum exprimendo. Ille eſt certè cujus amicitiæ nullius aut prætulerim aut æquaverim alterius, quam ejus qui illam mihi comparavit. Majus eſt equidem veſtrum hoc in me beneficium quam ut rependi à me queat. Gratè (quod unum poſſum) agnoſcere & prædicare nunquam deſinam

Dum memor ipſe mei, dum ſpiritus hos reget artus.

Veſtrum interim erga me amorem, eadem quæ excitavit bonitas veſtra, extingui iterum, uti ſpero, non patietur. Quæſitis præſtantiſſimi D. de Dieu ſatisfacturas ſpero Literas has noſtras, quas uti illi tradendas cures, rogo. Pollicitus eſt D. Rouſius, ubi literas ab ampliſſ. D. Archiepiſcopo Armachano (quas quotidie expectat) acceperit ſuas ſe ad te daturum. Salutem tibi plurimam dicit D. Harriſonus qui perquam humaniter me veſtri cauſa tractavit. Salutat itidem Chillingworthius. Amant ſanè te & colunt apud nos quamplurimi, eo & ipſi nomine à me plurimum amandi & colendi. Vale (clariſſime vir) & quem erga me conceperis affectum, fovere pergas.

Dignitati veſtræ
addictiſſimus,
Edwardus Pococke.

Dat. Oxon. *in CCC.*
2 Martii, 1630.

CVIII.

EGO verò, (Clariſſime Voſſi) quotidie multumque gratulor mihi iſtas amorum noſtrorum conteſſerationes. Sed & gratias nunc quoque ex animo rependo tibi, quòd tam benignos in modos tamque candide interpretari ames exiguum illud animoq; meo plane impar, quod in acceſſu ad nos tuo præſtare potui, in mearum (ut tum res erant) occupationum tumultu. Illud credas obteſtor, ex omni Cantabrigienſium tuorum numero, (tuos autem feciſti plurimos) neminem te habere, qui libentius fideliuſve tecum coeat ſacrum hoc fœdus amicitiæ. Sed & Conjux mea (quod neſcire te nolo) non infrequentem facit tui mentionem, ut hominis (quantum ipſi ex adſpectu geſtuq; recte augurari erat) probiſſimi ſuaviſſimique, & ſæpius mihi precatur aliquot aſſiduos ſodales conſimiles D. Voſſii. Ex illo quidem tempore, quo nobiſcum adfuiſti, Academiam reviſere vix dum eſt datum, ſed Windeſoræ per hyemem hanc continuò hæſi. Nunc reditum illuc cum univerſa familia (σὺν θεῷ) meditor ante menſem, filium ibi tuum, in omni re ſuâ, quantum potero, curaturus. Non deſint interea ſcio Literæ optimi parentis ad eum, quibus in hoc lubrico ætatis, ipſum Officii ſui ſubinde commonefacias. Sed abſens utcunque, non tamen ſum paſſus fruſtra eſſe quas in Literis ad me tuis ſalutes perſcripſiſti. Procancellarius noſter, Collinus, Wardus, Bealus, Duncomus, Critonus feci ut intelligerent, quam memor ipſorum vivas; quod uſque ut facias diuque, omnium eſt votum. De Epiſcopali verò dignitate quod inaudieras, meræ erant fabulæ. Abundè meo voto reſpondet, quo me jamdudum in loco Deus Opt. Max. & benigniſſimus Rex collocârunt. Ardua illa atq; in ſublimi poſita conſcendant bonis avibus, qui meriti ſunt. Vale, vir egregie colendiſſimeque & inter tuos perge numerare

Æternum tuum,
Matth. Wren.

Windeſoræ, *in Annunciatione Dominicâ*, 1630.

CIX.

Vir Clariſſime,

ETſi nihil ferè haberem, quod in præſens ipſe ſcriberem, aut te ſcire velle crederem, tamen Tabellarium tam certum nactus, non dimittere eum potui, ſine literis, quanquam brevibus. Non iraſcor quidem tibi; (nam qui poſſim, adeo amico capiti, adeò à me amato?) verum doleo vehementer, quod biennio plane toto tuarum mihi literarum alloquio carendum fuerit. Affirmo enim, nullas ſane accepiſſe, poſt illas quas ante biennium

dabas

Digitized by Google

dabas Id.Maiis cIↃ IↃc XXVIII. Ego tamen interim non defui amicitiæ noſtræ. Quæſo quam uberrimis defectum ſupple: & fac ſciam, de Academia, de Repub. quicquid novi. Vidi nuper Catalogum Bibliothecæ Rutgerſianæ, pleniſſimæ certe librorum quorumcunque optimorum: Scribo ad communem amicum Dominum Heinſium, hæredem atque venditorem, ut exiſtimo; uti mihi hanc gratiam faciat, eximatque auctioni quos ſubjunxi, ac mihi vendat. Noſti id fieri interdum. Itaque ſi fortè ſe difficilem præbeat, nava mihi hic operam tuam, & impelle tua Suada, ut gratificari velit. Pretium, quod etiam ipſe judicabit, ab affine meo, Miniſtro Waſſenarienſi, ſtatim accipiet. Nam ad eum etiam hac de re ſcribo. Poſſem expectare tempus auctionis, ſed quandoquidem hominem nunc certum habeam, per quem tutò deferantur, occaſione utendum puto, quæ non aliàs facilè ſe exhibitura eſt. Qua de causâ etiam te atque etiam rogo, ne deeſſe hic mihi velis. Scripſi bis ad Elzevirium de quibuſdam lucubrationibus meis, quarum editionem urget maximopere Illuſtriſſimus Molinus; ſed reſponſum nullum accipio; mone hominem, ne contemnat veterem amicum; &, ſi commodum ipſi non ſit, quicquam edere, ſaltem verbo id ſignificet, neque ultra expectatione torqueat. Tunc habebo quod reſpondeam Molino; communi Mœcenati noſtro: cui aliàs excuſare me non poſſim. Nam is vehementer flagitat. Cum hæc ſcripſiſſem, tuæ mihi exoptatiſſimæ per Stephanium afferuntur; quas profectò, ut accepi, exoſculabar. In ipſo initio, dolorem incuſſit caſus filii tui maximi, quem plus minus menſe ſcribis oculis fuiſſe captum; ſed Deo gratia, qui reſtituit; quanquam id ex literis tuis magis conjectura capio, quam intelligo: nam non diſertè dicis. Quod Britannicum ſibi iter tantopere placuerit, tum quod viros illic plurimos quoque offenderis, qui te ſolide amarent, tibi gratulor, mihique gaudeo. Libens quoque intellexi, de Critonii Pettæique in me tam benigno animo. Si fortaſſe aliquando literas ad utrumque dabis, officia illis mea defer, mutuumque amorem nuntia. Gratulor autem imprimis de Canonicatu illo, quo donavit Rex Britanniæ Sereniſſimus: ſed nil ſcribis, quam ob cauſam, quâ occaſione dederit. Fac ut ſciam ex proximis tuis, quas præſentium latori ut committas, in majorem modum rogo. Nam cum certa mittendarum literarum occaſio non ſe ſemper offerat, quotieſcunq, ea datur, amplectendam eſſe cenſeo. Amicus quidam ad me ſcribit, librum quendam Regi abs te dedicatum, ideoque iſtud tibi honorarium decreviſſe. Sed tu nihil tale indicas. Merito hunc Regem docti omnibus præconiis mactent, qui ab illo in hunc modum æſtimantur. Sine dubio dolent oculi animuſque iſti * noſtro; qui invidere & obtrectare nunquam deſinit, apud ſuos. Sed alat ille perpetuum tormentum ſuum; nos illi non invidemus. Scripſit ad me tributum ſibi nil tale exſpectanti (quod credat Judæus apella.) munus Hiſtorici & ſtipendium Scaligeri τοῦ μακαρείτου: nempe Florenos bis mille, & quadringentos: quibus ſi ſtipendium addat Bibliothecarii, & Secretarii, una cum emolumentis, effici Sexcentos alios. Tu verò ſcribis, datum illi munus Hiſtorici, cum ſtipendio florenorum annuorum ſeptingentorum. Arſenii conatum præclariſſimum, de Salmaſio in Scaligeri veterem locum evocando, non poſſum dignè ſatis prædicare; utinam perficiat, cum ingenti Academiæ patriæ gloria. Neque dubito, quin omnino obnitatur noſter iſte, qui præ ſe vix alium æſtimat. Sed illum Manes ſui exagitant. De Caſauboni literis quod mones, eſt id ſane perquam gratum; & accipe quas ad me ſcripſit: Inſtitutiones tuas Oratorias videre aveo: nam ſi quiſquam eſt, qui tua æſtimat, is ego ſum. Golium rediſſe & duplicem Profeſſionem obtinere ſanè gaudeo; neque ullum habeo dubium, eum olim non duntaxat patriæ communis noſtræ, ſed totius adeo ævi, ſingulare ornamentum futurum eſſe. Saluta illum, niſi grave eſt, meis verbis; & dic, fauſta ipſi omnia apprecari. Sed de Heinſio, antequam finiam, illud quærere volebam, Ordinum Hollandiæ, an Generalium, ſit Hiſtoricus; fac ut ſciam. Vale, amicorum omnium optime maxime. Uxor quoque tibi tuæque plurimam ſalutem adſcribit; tum & filia item tuæ. Saluto etiam V. R. Andream Rivetum; cui potes meis verbis affirmare, me in ipſius amore atque cultu, conſtantiam tueri. Nec Barlæum præteribo, cujus Carmen de Sylvæ-Ducis obſidione rectè accepi. Profecto ille vir parem ſe ſummis in hoc ſcribendi genere viris præſtat, ſi non ſuperat. Iterum Vale.

* *Dan. Heinſio, opinor.*

Raptim Soræ ad diem V. *Martii*, cIↃ IↃc XXX.

Tuus Fide Batava,

Johannes Meurſius.

Quæſo,

Quæſo, indica locum ex Epiſtolis Scaligeri, in quo acerbè quiddam, & nequiter, ut mones, de me dictum: oportet inſpiciam; nam Epiſtolas hic habeo. Laurenbergio ſalutem dicam, cum redierit: nunc enim abeſt, Hafniam profectus. Opus tuum de Hiſt. Lat. ſumma cum voluptate legi; eſt præclarum, id eſt, Tuum; quo ut optime de defunctis es meritus, ita viventium ſane ſtudia plurimum tibi obſtrinxiſti. Placent quoque ſupra modum quæ pro Socero, Viro ſummo, admodum luculente dixiſti. Eſt profecto, in tanto Hiſtorico, craſſus Error; tum malignum nimis judicium; idque in gratiam potiſſimum, ut verè dicis, viri illius, magni quidem, ſed non candidi alienarum virtutum æſtimatoris: maximè in illis, quibus, animus erectior erat, & à turpi adulatione alienior: quod & ipſe ſum expertus.

Sequitur in Epiſt. MS. Catalogus Librorum quos ex Rutgerſianis poſcit V. Cl. ſed ut longiorem, nec Lectori ullomodo utilem omiſimus.

De Noomſio tuo quærere me ex te memini, ut loci, & quid ageret; quæſo fac me certiorem. Ad Dominum Heinſium, ut ſtatueram, ſcribere in præſens haud licet, urgente admodum Mercatore, & vix me permittente, ut has finiam; itaque ſalutem illi meis verbis plurimam dicito. Te verò imprimis rogo, ut negotium hoc librarium des effectum. Ac ſi ille, quod non ſpero, ſe difficilem tibi præbeat, operam dabo, uti habeas undeunde, ac quocunque item pretio, ſaltem quatuor iſtos, Pappum, Apollonium, Oribaſium & Diodorum Euchiontem. Facile autem vobis eſt recuperare, inter tot Auctiones, quæ paſſim habentur. Qua de cauſa majorem te in modum rogo, ut huic meo deſiderio ſatisfacias. Amiciſſime, vix finem impono; ita planè, dum ad te ſcribo, ſermonem tecum ſerere videor. Finiendum tamen ſemel. Utinam autem coram colloqui daretur, quod, ut maxime ego opto, & deſidero maximo cum deſiderio, tamen tempora non permittunt, obſidente adhuc vias, ac potiſſimum circa Embdam, milite Cæſariano. Iterum vale, Amicorum omnium prime. Sed verò de libris iſtis comparandis, iterum tibi aurem vello. Oro te, obſecro & obteſtor, per humanitatis tuæ, & communis Amicitiæ noſtræ Genium, uti deſiderio meo ſatisfacias. In penultima Epiſtolarum Caſauboni, ſi illa de Viro plane eximio, Socero tuo, minus placent, dele aut muta, prout viſum fuerit tibi. Habet Heinſius quandam epiſtolam, ſcriptam circa exitum anni CIↃ IↃC VIII. quam tunc ipſe mihi prælegit. In hâc elogio ſanè ampliſſimo ὁ μακαρίτης Caſaubonus me ornabat: & ut memini, prædicabat meam cum ipſo converſationem, dum Lutetiæ commorarer; prædicabat, præter doctrinam, etiam probitatem, gravitatem, fidem, integritatem, & alia. Neſcio an is eo candore illam Epiſtolam ſit edendam exhibiturus, quo tunc mecum communicabat: quod fortaſſe oblitus erit. Noſti ipſe ingenium hominis. Sed videbimus, & eventus nos docebit. Rurſum vale, & ignoſce confundenti ſcriptionem. Habes Epiſtolam prolixam, & quæ tibi affectum meum repræſentet. Vide Epiſtolæ hujus fatum! Nondum licet finem facere, ſcripſeram de Elzevirio, & quarundam lucubrationum mearum editione; ac nunc literas accipio, quibus præli occupationem obtendit; id eſt, per ambages negat, uti ego quidem interpretor. Mihi certum, nunquam illi aut iſtiuſmodi hominum generi ſupplicare. Equidem contentus eſſe partâ hactenus famâ poſſum; & deinceps mihi, ac Muſis, lucubrabo: ut canebat Antigenidas. Mitto autem ad te Denarium Pythagoricum, indelibati in te affectus qualecunque monumentum apud exteros poſteroſque; Panathenæa, cum Scrutero dividebas; hoc opuſculum, tuum ex aſſe eſſe volo. Facile puto id excudet Commelinus, qui Athenas quoque meas pridem excudit: vel Lemærius quoque tuus, qui excudit tua omnia. Quod ſi uterque aſpernatur, poteris ad me remittere, ut cum cæteris ſuo carceri mancipetur. Vale quartum.

Tuus, ſine ullo fuco, uti noſti,

Johannes Meurſius.

CX.

Clariſſimo Viro Voſſio.

Tibine doleat, Clariſſime Voſſi, non conveniſſe me? quin tantum potius virum pudeat tam ſolicitè quæſiviſſe aut etiam deſideràſſe hujus ordinis hominem, uſque adeo intra ſe recedentem, atque pone ſe latentem, ut neque mirum ſit, ſi tam bona hæc fortuna eum non invenerit, quem non celeberrima prius adierat fama, veniſſe in Angliam Ger. Jo. Voſſium, quam

Digitized by Google

quam exceſſiſſet. Quod ſi per tempus reſciviſſem, jam tum me jure pernicem dixiſſes Ladan aut alatum Perſea; quod jam dicis: nec injuria, rapidam enim illam in tranſcurſu feſtinationem meam neque ſine morum cenſurâ memorandam præproperantiam, & ipſe multoties exinde damnavi quotieſque recordor, pœnitet, pudetq; Amſtelodamum veſtro Lugduno; Judaicæ Synagogæ ceremonias, quas inſtanti tum ſabbato viſere geſtiebam; veſtris ſacris neceſſarium denique mihi die indicto reditum benigniſſimo tuo invitamento prætuliſſe. Quod ſanè erratum, aut potius peccatum, ex parte redemiſſem, modò vel minima tui in Angliam adventus aura aures meas adflaſſet, diluiſſem (inquam) incivilem illam præcipitantiam, omnibuſque illico relictis rebus advolaſſem, pennatiori quàm ante remigio prætervexiſſem: non,quod aiunt delicatuli iſti manum oſculaturus; verum ad pedes provolutus ſcientiæ illud oraculum, modeſtiæ miraculum veneraturus, veniam deprecaturus, tibi gratulaturus. Sed ecce prolixam tuam propeque divinam humanitatem! quæ inhumanitati meæ ultra litatum procedit, quæ offenſam, quam eluctari me oportuerat, officio excepit, neque faſtidit hominem errore quidem magis quàm ſcelere peregrinum inter cultores admittere, imo advocare. Ah! bene ſit carinæ illi, quam dicis ſcævæ, quæ te avocavit interturbavitque mei viſendi conſilium. Hinc enim ſuaviſſimæ tuæ atque literatiſſimæ Literæ, quas ego non auro contra, amicitiæ arrha qua quia me præſtinatum venis; ecce manus do, mancipio uſuq; tuus, utinam & fructu. Fidelem certè ſpondeo, ac utcunque in tanta cultorum tuorum familiâ me agnoſco haudquaquam præ cæteris dignum, qui palum in parietem figam, ſicubi tamen ſiquando ſi qua dabitur, ad omnia officia habes paratiſſimum. Sed quid agam interea? Quò non valet manus ibit mens tendet votum; quod bene ominatum faxit ratum Deus, tibiq; det ſecundam paremque Angliam noſtram videndi occaſionem. Interim, Salve Clariſſime Voſſi, & perge quod facis, amare, tui pene contra latinitatis atque amicitiæ canonas ſolœciſſans dixiſſem, colentiſſimum; ſed quoniam ita fieri jubes, meque intra familiaritatis pomœria Civem accitum vis, Duo Nobiliſſima Academiæ veſtræ lumina Clariſſ. V.V.D.Heinſium & P.Scriverium veneror, quibus à me ſummo cum officio, aut amoris religione dici ſalutem percupio.

Londini, *Pridie Nonas* Martias CIↃ IↃC XXX.

Tui amantiſſimum,

Tho. Farnabii.

CXI.

Dedi ad te, Vir clariſſime, prolixas admodum literas ante triduum, aut quatriduum, quas non dubito quin acceperis, quando eas homini certo ferendas dederim. Iterum nunc ad te ſcribo: ſed breviſſime. Qui has tradit, cum Hollandiam cogitaret, videre Leidam noſtram voluit, & te in ea ante omnes. Nec hoc tantum; ſed & unice amicitiam tuam expetit: quâ experieris eum minime indignum eſſe. Eſt autem juris Candidatus, Ethiceſque aliquamdiu Profeſſorem extra ordinem in hâc Academiâ egit: nec remotus eſt à munere, ſed removit à ſe ipſe, ſtudio peregrinandi, & ubique viros claros cognoſcendi. Scis talem animum non poſſe cadere, niſi in eum qui virtutem & doctrinam, pariter amet. Facit ipſe: & utramque hactenus præclare ſatis eſt ſectatus. Deprehendes, ſi licebit experiri. Non commendo eruditionem ejus, ſed virtutem, probitatem, integritatem. Uno verbo: eſt cum quo in tenebris micare poſſis. Summa voti eſt, ſi ad menſem unum, aut ſeſqui, (nam diutius commorari non conſtituit) domo tua, & menſâ uti concedatur. Id ſi impetrat,

Sublimi feriet ſidera vertice:

Oro te, Vir amiciſſime, ſi id rationes tuæ ullo modo patiuntur, fac hanc gratiam & mihi beneficium imputa. Nec ingratum aut indignum ille ſe eſt præbiturus: & me item in majorem modum obſtringes. Si quem unquam talem mihi commendabis, viciſſim oſtendam, quanti tuam commendationem faciam. Vale, amice incomparabilis, cum Uxore, Liberiſque in annos Neſtoris. Uxor mea te, tuamque ex animo ſalvere jubet.

Raptim, Soræ Danorum *ad diem* XV. Mart. CIↃ IↃC XXX.

Tuus ex interiore animi affectu,

Joannes Meurſius.

CXII.

CXII.

Doctiſſimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſ. Affinis,

Binas jam ad te dederam literas, cùm tuæ mihi ſunt redditæ. Priores meas cum Libris, jam olim ad vos perlatas ſpero: Alteras, unà cum Doct. Wrenni Epiſtolâ, te pariter cum hoc præſenti ſcripto, accepturum arbitror; quandoquidem hodiè ad me retulit nuntium is, qui Illuſt. Comiti Mareſchallo à ſecretis eſt; cras demùm aut perendiè ingreſſurum iter, famulum iſtum Legati, Regis Britanniarum, cui ſecundas meas commiſeram literas. Dolui quidem quod nondum ad te perlatum fuiſſet alterum illud fidei meæ teſtimonium: gaviſus tamen ſum, quod denuò ſcribendi, tutiuſque ut puto, tranſmittendi occaſio affulgeret; præſertim cum triduo abhinc, D. Caſauboni literas ad te recepiſſem, & de iis rectè curandis, non parùm eſſem ſollicitus. Tuis ad me literis, alias ad filium Johannem incluſas, ipſus ſecundo poſt die Cantabrigiam ad eum detuli; non quod occaſio mittendi eas deeſſet; ſed ut promiſſi fidem exolverem; ſedulò fidelium amicorum opera uti non deſtiti, & quæ de vita, moribuſque Johannis noſtri conſtare poterant, ſciſcitari. Ibi omnes uno ore, omnia bona prædicare, & ſingularem ejus modeſtiam, ac ſtrenuam in ſtudiis operam extollere non deſinunt. Ac fidem mihi fecerunt, non vana hæc eſſe, neque auribus meis tantùm data; cùm etiam dum in itinere, eò atque redeo, ex ignotis, ignotus ab his non abhorrentia intellexerim. Utut verò nunc meliorum ſpes facta ſit, nunquam tamen porrò in rationes vitæ ejus, quotieſcunque occaſio erit, inquirere deſinam. Octiduum hodie eſt, quod Comes Pembrokiæ, ſubita morte extinctus eſt: & triduo poſt Mater Comitis Arundellii functa fato eſt. Unde duplex, nobilem hanc familiam luctus invaſit. Initia quædam peſtis hìc graſſaturæ, quotidie videntur deprehendi; faxit Deus, ne malum ingraveſcat. Da veniam, præproperæ feſtinationi: jam avocor; & vix otii ſatis relinquitur ad obſignandas literas. Saluta omnes.

Anno 1630.
17. Aprilis
St. vet.

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

CXIII.

Cl. Viro G. J. Voſſio, *Affini conjunctiſſ.*

Conjunctiſſ. Affinis.

Literas haſce Doctoris Wrenn, primâ quaque occaſione ad te mitto, ne per me ſtetiſſe dicatur, quominus jucundiſſimæ conſuetudinis mutua officia ſcribendo excitetis. Videtur is meliora de Johanne noſtro ſperare, ut & Michael iſte, qui Comiti noſtro à ſacris eſt; fuit hic jam nuper Cantabrigiæ, & reverſus animum meum optimâ ſpe implevit. Aliud longè ſentiunt alii: ſed mihi hactenus excurrere eò, non fuit integrum; quandoquidem poſt meum è Belgio adventum, præter crebra in vicinos nobis tractus itinera, longo quoque ac permoleſto itinere, Comitem unà cum liberis, in Salopienſem agrum proficiſcentem, proſecutus eſt. Dumque revertimur, diem unum in Oxonienſi urbe, ad deponendam laſſitudinem, ex itinere hyberno contractam, ſubſtitimus. Ibi ſingularem Bibliothecarii humanitatem expertus; non ſine uberrimis ad te literis abiiſſem, ſi Rever. Armachenſis Epiſcopus, conſilii ſui rationem, de Mariano Scoto, per literas aperuiſſet: ſperat tamen Dominus Rous fore, ut brevi te de Primatis Hyberniæ, ſuper ea re animo certiorem faciat. Oſtendit mihi etiamnum hodiè Doctoris Uſherii literas, nobiliſſimus Eques Henricus Boucherius, in quibus Rev. Antiſtes dolet, ſibi nihil prorſus de tuo in Britanniam adventu conſtitiſſe. Addit ſe Rev. Epiſcopum Londinenſem, per literas conſuluiſſe, an non ſpes aliqua relicta ſit, pertrahendi te in haſce partes; & alia multa huc ſpectantia, quæ referre ſingula ſuperſedeo. D. Seldenus, D. Boucherius, Patricius Junius, D. Boſwellus, & quotquot hic ſunt literati, unicè tibi commendari optant. Pettæus noſter ſcire avet, an unquam videris Theodoretum, de Vitis Sanctorum, quem MS. è Græcia advexit, fac ſciamus, an te judice prælo dignus. Alia ſunt de quibus agerem, ſi per præcipitem, quâ urgeor, feſtinationem liceret. Nunc tantùm addo, nihil mihi gratiùs obtingere poſſe, quàm ut te, tuoſque omnes, proſperâ uti valetudine intelligam. Vale.

Raptim, Anno 1630.
6. Maii, *St. vet. in ædib.* Arundelianis.

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

Literas ad te, unà cum Libris, ad cognatos, & filios jamdudum miſi: ſpero rectè perlatos.

CXIV.

Amice Præſtantiſſime,

Lteras tuas tam quas poſtridie Kalend. Maias, per Mercatorem Slagloſienſem, quàm quas VI. Id. Junii per Davidem Gulielmum ad me dediſti, rectè accepi. In illis, pariter atque in iſtis, video affectum, & exoſculor: quem ut ſempiternum in me eſſe velis, id te rogo, etſi nullo modo dubito. In prioribus, magnas nimis gratias agis, pro re ſanè non tam magnâ: ſed eſt amor, qui exaggerat, & ex muſca tibi elephantem facit; tamen abeam à vero, ſi id mihi majorem in modum gratum negem: item illud, quod ſpem facis, brevi hunc Libellum noſtrum editum iri. Ubi id autem factum fuerit, mitte mihi exemplaria compacta decem, & incompacta alia totidem: pretium compactionis, & ab affine, Eccleſiaſte Waſſenarienſi, repetes. Mittes verò Amſtelodamum, ad Joannem Janſonium: qui rectè ad me curabit. Exemplar quoque Hagam unum mittas cenſeo, ad Dominum Mylium, communem amicum. Dabis quoque Riveto, Cunæo, Heinſio, Vorſtio, Barlæo, & Scriverio. In Italiam duo mittes, illuſtriſſimo Molino, & Franciſco Mariæ; in Angliam quatuor, Spelmanno, Junio, Critonio, Pettæo; in Galliam,Grotio; de Salmaſio, facies tuo arbitratu atque nomine: nam in illo certè viro, ut libenter diffuſiſſimam lectionem, ac doctrinam ſingularem, æſtimo pariter, prædicoque, ſic modeſtiam, & candorem, merito deſiderare mihi videor: ubique ſedulo cavet, ne me nominet, etiam ubi deberet; taxet verò quamlibet ſuppreſſo nomine, ubicumque ſe occaſionem nactum eſſe putet. Ego tamen, uti fert ingenium meum, ejus mentionem honeſtam pridem feci, libro de Ludis Græcorum, pag. 35. Et tuam fidem an non jure & judicium requiro; cum tam multa ubique inculcet, collo etiam obtorto adducta, loco admodum alieno? Adde quod ineptum ſatis, cùm Solinum nobis edat, & in illum commentari propoſuerit, opus totum quod cum Plinio eum auctorem contuliſſet, Exercitationes Plinianas dicere. Quis doctorum ad hoc tempus in hunc modum commentationem inſtituit? Modeſtiam verò itidem me deſiderare jure exiſtimo; nam ſi qui ſeorſim ſentiant, hos nugari, nugas agere, ridiculè agere, ineptè agere judex iſte ſine ſuffragio pronunciat; ſententiæ ſuæ, ſæpe etiam minus rectæ, nimis pertinax defenſor. Ego nunc Hiſtoriam trium Daniæ Regum edo Hafniæ, impellentibus viris aliquot Primatibus; qui ut me ac mea, amant æſtimantque, ſic vulgari ſpecimen iſtud operæ meæ plane cupiunt. Ubi Typographus abſolverit, mittam exemplar. Probaſſe ſe tibi Ernſtium noſtrum, eſt quod gaudeam; gratiaſque magnas ago, quod poſueris tantum pretii commendationi meæ: ego paria ſum facturus, ſicut amicitiâ noſtrâ dignum puto, ſi quem unquam huc euntem commendabis. Mira retulit, qui has adfert, Jacobus Marci, agere nunc Amſtelodami Utenbogardum, Grevinchovium, & Epiſcopium: ac præterea, urbis ejus magiſtratum Scholam quandam illuſtrem erigere, ac Barlæum illuc ad profeſſionem ampliſſimo ſtipendio advocaſſe. Sed tu nullum de his verbum: fac me, quæſo, proximè certiorem. Doleo diſſidia Patriæ, & concordiam tandem conſtitutam optem. Vale, amiciſſimum caput. Uxor mea te, tuamque ſalutat plurimum, Liberi, viciſſim tuos: Filiam imprimis filia. Vorſtii literæ gratiſſimæ fuerunt: atque reſcripſiſſem ipſi, niſi Jacobus Marci noſter feſtinatione ſuâ voluntatem impediiſſet. Fiet proximè: interim ſalvere multùm ex animo jubeo. Salveant quoque viri alii amiciſſimi & clariſſimi, Rivetus, Cunæus, Heinſius, Barlæus, & Scriverius; qui & ipſe hactenus in Vorſtianum modum ſilet. Ejus quoque ſi potes veternum excita. Facit rem indignam amicitiâ noſtrâ. Iterum vale.

Soræ, *ad diem* xxi. Junii, CIↃ IↃC XXX.

Tuus ex animo,

Joannes Meurſius.

CXV.

Salutem in Chriſto.

Literæ tuæ tres numero (Vir Clariſſ.) manus meas utraſque implevere, à quo te vel coram, vel per literas ſalutavi. Et pudet, & doleo. Amor tamen tuus, quo me frui geſtio, facile huic tarditati veniam dabit, præſertim quum res meæ tibi innotuerint. Literæ enim tuæ noviſſimæ datæ ſunt 14. *Feb.* 1630. quo tempore ego minus firmâ valetudine reſponſum nec illis, nec prioribus potui aptare. Nam poſt diſceſſum tuum, Feſto Nativitatis Domini noſtri inſtante, etſi relapſus in febrem non contigit, neſcio quomodo tamen

men

men turbatâ natura me iterum periclitantem vidit. Et quid per hæc potuit (cum Hilario loquor) limoſi corporis gravis Anima?

Feſto Paſchatis ſequente (quod ut nôſti incidebat hoc anno in 28 Martii) confirmatior accedentem, & aſcendentem ſolem aſpexi, & me paulatim negotiis & Aulæ & Eccleſiæ immiſcui. Fretus tamen multo magis Deo & tempore Anni, quam propriis viribus. Exinde Feſto finito, Deo ſic diſponente, negotia undiq; me obruebant. Certè primò non ſine metu mei & meorum, ſed poſtea ſub mole illa, quâ vix major mihi unquam incubuit, crevere vires, & miſericordiam ampliante Deo priſtinam adeptus ſum valetudinem. Semper tamen excipio Tendonem fractum.

Hodie primum exui paululum negotia. Et hoc Juſtitio dum fruor te imprimis ſalutare cura fuit. Salvus itaque ſis mihi chariſſime, & à lævo recipias quicquid adhuc amplius te & ſtudia & familiam tuam beare poſſit.

Ad literas quod attinet. Primæ diſceſſum tuum tantum repetunt, & quam carus fuiſti confratribus tuis Cantuarienſibus. Gratias ego egi nonnullis eorum quos vidiſſe contigit, & nomine tuo. Sic illic omnia certa, & ſpero tibi grata ſunt. Filius tuus Johannes dum redit Londinum non multos poſt dies me inviſebat. Claudicabat, ſed paululum, & tum quoque magna ſpes claudicationem illam non fore diuturnam. Ab illo tempore eum non vidi, ſtudiis ſpero intentum. At ubi loci nunc ſit non dubito quin ipſe te certiorem fecerit, & quam graviter Cantabrigia peſte laborat. Morbus ille à vobis, militibus quibuſdam redeuntibus, tranſmiſſus.

Literæ tuæ quæ his ſuccedebant felices nunciæ fuerunt ſalvi & ſoſpitis reditus tui in Patriam. Gaudio id certe magno mihi ceſſit, utpote cui ſanitas tua, & vita in longum protracta in uſum Eccleſiæ, in primis votis ſit. Facile credo fuiſſe non paucos qui tibi reditum gratularentur, quam diſpari animo ipſi viderint. Sat ſcio quales inter vos amicos habeant qui Poteſtatis Regiæ, & veteris Eccleſiæ cultores quoquomodo exiſtunt. Si cordatioribus exemiſti ſcrupulum, illud perbene: qui Tribunum olent ad populum refero; curet ſcilicet qui vult. Me non nominant Literæ illæ, ſed ſatis intelligo, & multum rideo inſaniam.

Promittis hîc Inſtitutiones Oratorias. Et eas jam accepi per manus doctiſſimi tui Junii. Ille ante mihi charus, charior nunc nomine tuo. Pollicitus eſt ille ſe unà cum gratiis ob libros illos doctiſſimos & tuos, me excuſatum habiturum apud te quod tum literas non dediſſem. Nunc ego iterum Baronium inculco. Noſti quid velim: Et eſt quod vel maxime uſui ſit Eccleſiæ. Induciæ veſtræ cum Hiſpano precor aut non ſint, aut ſint cum bono & veſtro & Eccleſiæ. Nec imprudenter cavent meo judicio, qui exinde domeſtica diſſidia magis timent; præcipuè prout Religio hodie apud vos — De Scoppio veſtro, & reliquis reformatæ Religionis Propudiis, quid dicam neſcio, gaudeo tamen Amſtelodamenſes, ubi Libertatis neſcio quod Aſylum, in maledicum tam ſeveros extitiſſe.

Noviſſimæ Literæ tuæ nil aliud ferè ſpirant quam honorem Higgii noſtri. Certè multum tibi debet Oxonienſis Academia nomine ejus, nec minimum ego, qui Higgium illum virum moderatum æquè ac doctum ſemper quibus potui modis promovebam. Non opus eſt ut ſcribam, ille (ſcio) narrabit quanto amore, maximo illo certè, ſi prudenti, ſi fauſto bene eſt, me Oxonienſes, nunc alio nomine mei, proſecuti ſunt, & me Cancellarium, indignum ſimul & nolentem elegerunt. Inter eligentes Higgius. Eum ſine literis remittere ad vos me graviter pupugit, ſed tum vix reſpirare datum. Gratias tamen ago, & tibi & filio Franciſco ob honoratum Higgium.

Quod reliquum eſt ſcias velim, etſi tempeſtates quæ ſæculo hoc exagitant Eccleſiam ſedando non ſim, nolle tamen me (Deo favente) aut Cauſæ aut Officio deeſſe. Interim cuivis ferè obvium eſt quam periculosè jactantur Reſpublicæ, fluctuante Eccleſia. Ad filium tuum Johannem quod ſpectat, quum proxime videro (brevi id ſpero futurum, Deus ſi pro miſericordia ſanarit Cantabrigiam) effectum dabo quod poſtulas. Tu modo ut mei quotidianis in precibus memor ſis obnixè rogo, ut in nomine Chriſti; ne dum moliuntur inimici, ſolus ſim. Vivas interim opto, valeaſque ego ut ſim

Virtutum tuarum cultor, ſicut

Julii 21. 1630. *ſuus & tui amantiſſimus,*

Guil. Londin.

CXVI.

S. P. D.

POtuiſſem tibi innoteſcere V. Cl. commendatione ſummorum amicorum tuorum Hugonis Grotii & Sam. Nærani, quorumque uterque benevolentia me ſua dignum hactenus exiſtimavit. Sed ego, quotieſcunque ſingularis tuæ eruditionis mentio apud me facta eſt, inſignem ſimul humanitatem tuam laudare ſemper audivi illos qui apud vos vixerunt, & tecum verſati ſunt. Itaque & me eorum numero ut aſcribas, quos amore tuo dignaris, per te illud rariſſimum nominis tui decus precor, quod optimis tibi in literas meritis acquiſiviſti. Qui ſim quantoq; doctrinæ ſtudia ardore ſectari ſoleam, ornatiſſimus noſter Bellimontius indicare tibi poterit, qui eaſdem nobiſcum ædes aliquandiu habitavit. Sed & ipſe te videbo, ſi votis meis Deus immortalis annuet, & à Sextili ſtatim menſe reditum ad meos moliri per Bataviam potero. Interea ne hoc auſpicium noſtræ notitiæ ſine onere ad te tranſeat, maximopere tu meos conatus proveheſ, ſi Stephani Taurini de Stauromachia librum, ante annos forte L. editum, quemq; Cluverius veſter & alii ſæpenumero adducunt, alicunde mihi erues, & vel ipſum, vel excerpta quæ ad rem meam faciunt, in ædes Grotianas tranſmittes. Quum enim Daciam antiquam aliquot annorum diligentia adornem, plurima in hoc auctore extare audio, quæ juvare me admodum poſſint. Et ego fruſtra tot Bibliothecas hucuſque vel ob hanc ſolam cauſam perreptavi. Nunc ad te hæc cura redit, quem nihil eorum latere quæ ad literas faciunt publice novimus. Tu videris, an hoc officii genere obſtrictiorem me tibi reddere velis, qui virtutes tuas maximamq; doctrinam illo quo debui cultu nunquam non ſuſpexi. Vale.

Lutet. Pariſ. vii. *Id.* Jun. cIↃ IↃ c xxx.

Clariſſimi nominis tui obſervantiſſimus,

Martinus Opitius.

CXVII.

NUllus præterit dies, in quo non ſæpius prudentiſſimi mihique utiliſſimi tui ſermonis recordor, & infelicitatem meam, quod tam egregii & divini amici, imo optimi patris, quem (Deus ſcit) ſuper omnes mortales amo, magnifacio & admiror, colloquiis & conſiliis ſim orbatus. Tu enim optime D. Voſſi non ignoras, quanti noſtra interſit habere, quorum conſilia tuto ſequi poſſumus. Pauci certe ſunt quos æquus amavit Jupiter. Alii enim, ut Cicero prudentiſſimus mihi narravit Magiſter, inſipientum & indoctorum Parentum & Præceptorum præceptis ſunt imbuti: Alii multitudinis ſtulto feruntur judicio, quæque magiſtro illo erroris bona videntur, ea imitari ſtudent. Pauci tamen, ſive ſingulari gratia Dei, vel etiam eruditorum Parentum & Præceptorum diſciplina rectam tenent ſapientiæ viam. Tertii hujus ordinis amicum olim fui nactus Chriſtophorum Heidmanum virum rarum: quem tamen ſtatim, quum eum pluſquam 60 milliaria eſſem ſequutus, mortis amiſi injuria. Eo mortuo, me utraque, quod dicitur, ſede carere, mihimet ipſi videbar. Maximam enim ſpem in docti & pii illius viri prudentia collocaveram. Videbam namque hunc virum non ſolum doctrina, elegantiaq; excellere, verum etiam animi bonitate, pietate & prudentia reliquos ſuperare. Quare etiam mihi perſuadebam, hunc virum inter mortales jam non habere parem: id quod meum dolorem mediusfidius non minuebat. At enimvero Voſſius errorem meum mihi oſtendit. Te enim, optime Pater, ſatis admirari non poſſum. Fateor (abſit omnis adulatio, Deus autem & ſcientia teſtes mihi adſint) te Heidmano eſſe majorem. Neque tamen quidquam egregio illi olim viro præceptorique chariſſimo derogatum volo. Nam Architectus omnium gradus dedit, ſecundum quos unus altero ut ſit major ipſe voluit. Ita Deus Opt. Max. illud quod abſtuliſſe videbatur, large rependit: cui gratias ago maximas, quod me ejuſmodi animo beaverit, qui bonos viros dignoſcere poteſt, eumque veneror, ut bonorum numerum augere velit. De itinere meo, ut aliquid ſcribam; ſcito quod primo die Julii Bituriges venerim, ubi unà cum nobiliſſ. meo Petro Guldenſterne, qui te ſalvere jubet, ad feſtum uſque Michaelis commorabor. Heic offendi doctiſſimum & humaniſſimum Petrum Edmundum Merillium, quo utor familiariter. Hinc quando diſcedimus, profecturi ſumus, divina favente gratia, Andegavum. Peto abs te, optime D. Voſſi, ut has ad Patrem meum Literas, quando occaſio ſeſe offeret, Helmſtadium mittas; & ſi forſan ad affinem meum Georgium Calixtum ſcriberes, mei iſtis in literis

literis mentionem faceres; cujus rei cauſam aliquando tibi, bono cum Deo, coram indicabo. Vale, unà cum tuis omnibus. Conjugem tuam ſuaviſſimam meo nomine ſaluta, eique, ſic ut ego tibi, pro ſingularibus in me beneficiis collatis gratias age. Liberis quoque tuis jucundiſſimis Fratribus ac Sororibus meis multam adſcribo ſalutem. Vale iterum etiam atq; etiam.

Dab. Biturigibus *An.* cIↃ IↃ c xxx. *26 Auguſti.*

Tuus & tuorum,

Henricus Ernſtius.

CXVIII.

S. P.

A Veritate non abhorret, Clariſſime in rem literariam meritis Vir, quod quidam dixit, Τὸν εὐεργετηθέντα τοῦ εὐεργέτου ἔργον ἐστί. Nam & benemerens & opifex amabili quadam conſtantia eas ſuperare ſolent moleſtias, quæ in rei abſolutione capiendæ ſunt. Quare non dubito, quin tum tua, tum magnifici Domini Rectoris, cæterorumq; Dominorum Profeſſorum, nuper mihi conciliata benevolentia etiam nunc ſpiret & vigeat. Si enim æquabilitas iſta etiam in inferiores cadit animas, ſane quam abſurdum foret, vel minimam de vobis, ſumma eruditione & virtute viris, animi mutabilitatem ſuſpicari. At verò ut hæc ſunt veriſſima, ita aliud quoque mihi audiendum, videlicet ὅτι οἱ τόποι, καὶ χρόνος ἀπόντα τὴν τῆς φιλίας ἐνέργειαν διαλύουσι. Et certè ζωπυρήσεως quædam neceſſaria eſt, qua velut ἐγκεκοιμημένος ſemiſopitus inter varia vitæ negotia favor reficiatur. Quamobrem, quoniam literæ colloquii vicem defendunt, ſic ſtatui, fore, ut facilius ex ſilentio ſupinus & negligens, quam ex tali compellatione, audax impudenſve cenſeri poſſim. Eccujus enim ruſticiorem etiam verecundiam non evincat, & ad ſcribendam impellat ſingularis tua humanitas, atque candidiſſima comitas? Multum eſt, hominem peregrinum intueri, præclarum eſt ad amicam admittere collocutionem, ſed conſolatione ſuſtentare, & ad ſpem luculentam erigere, ejuſmodi eſt, ut uſitatæ humanitatis menſuram excedere dicendum ſit. Quos exercitatiſſimæ tuæ charitatis fructus, cum ego tam hilariter demeſſuerim, ut tuus, atque adeo veſter ſim factus, & proinde vos in aliqua rerum mearum cura retinere non tam auſim, quàm debeam, haud morabor diutius rem ipſam proponere. Non per me ſtetit, quò minùs ad vos, uno exacto menſe, profectus fuerim, quod fore dixeram; quoniam enim neceſſaria itineri pecunia nimis lentè, & quaſi guttatim datur, profectionem differre quotidie cogor. Nec verò alienam alicunde petere, dum mea mihi debetur, velim, niſi ſumma mihi imponatur neceſſitas. Quippe infinita hodie eorum qui egent multitudo eſt, & cavendum mihi, μήπως τινὸς καταναρκήσω· Siquidem Spiritus Sancti ore εὐδαιμονίζονται οἱ τὸν τῶν ἰδίων χειρῶν πόνον ἀπολαύοντες. Equidem huic loco perinvitus obhæreſco. Nam Hiſpanicum hujus oppidi præſidium Tilliano eſt commutatum. Quod cum multi ſibi gratulentur, mihi tamen κακομάντει (utinam etiam ψευδομάντει) ὕπουλον videtur. Omnino ſuper priora mala religionis mox appetit. In meis oculis nunc omnia ſunt iter meum, quod primo quoq; tempore faciam. Interea, à te, Vir clariſſime, majorem in modum peto atque contendo, ut, ſic ferente facultate, in promotionis meæ opera perſeveres, alioſq; ad ſtudium ſimile ſaltem pio exemplo adhortere. Nunquam apud me non ſtabit magni hujus beneficii gratia, imprimiſque efficiam, ſi Deus conceſſerit, ut ipſi muneris me penſique fidem ſatis tueri animadvertatis. Non minore autem ſtudio te rogo, ut, ſi quid σολοικίας in meis geſtibus, importunis ἐντυχίαις, aut alibi comparuerit, Caritatis πάντα στεγούσης σκέπῃ involvere velis. Hexaetian Scholicam vobis oſtendi, non ut aliquid magni præportarem (nec enim ita ſum vel exiguitatis meæ inconſcius, vel excellentiæ veſtræ) ſed ut aliqua ſignificarem, non ἀνονητὶ me in Scholis deſudaſſe. Palatinis autem potiſſimum pædagogeis, ubi non pauca mihi præpoſterè geri viſa, eandem deſtinavi; alios mihi ludos nec debuit eſſe curatio, nec potuit; utpote qui eorum μεθόδους æquo animo ignoraverim. Adhæc unum ferè iſtud ibi ago, ut doceam adoleſcentulos priuſquam ad publicas Scholas emittantur, in inferioribus dextre eſſe inſtituendos. Qua ex πεπραγμένων rem æſtimari æquum eſt. Jam quod attinet ad Pſalmos non ſolum παραφρασθέντας, ſed etiam plurimis in locis μεταφρασθέντας cum iis omne propemodum tempus vacuum (quod tamen perexiguum fuiſſe etiam hinc cognoſcitur, quia ſeptenas plerumque, aut minimum ſenas ſingulis diebus horas docui) impertiviſſem, totum aliquando φιλοπόνημα in unicum Apollinis templum deferre, & artificum trutinæ, quocunq; ingenii periculo, imponere volui. Sed his aliiſque de rebus coram agendi dabitur poteſtas. Vale, vir præ-

Digitized by Google

præclare, & auditorii tui commodo quàm plurimis annis perenna. Honoris & obſervantiæ cauſâ ſalutem adſcribo magnifico Domino Rectori, Domino Polyandro, Domino Heinſio, Domino Profeſſori Hebrææ Linguæ, Domino Barlæo, aliiſq; denique Dominis Profeſſoribus omni doctrinarum genere excellentiſſimis, quorum ut aliquanto penitiorem intrare familiaritatem queam, poſt connitar.

Hammonæ ix. *Kal.* Auguſti *An.* MDCXXX. *Clar. tuæ obſervantiſſ.*

Jeremias Hoelzlin.

CXIX.

S. P. D.

Ex formidine ſubeundi audaciæ notam quæ verecundia ingenuis animis innata eſt, clariſſime excellentiſſimeque vir, Domine, & amice honorande; ea mentem hanc & manum abſtinuiſſet ætatem à te per Literas compellando: niſi fiducia ſumma humanitatis tuæ trepidanti calcar addidiſſet. De facie enim quamvis alter alteri ſimus ignobiles; mihi tamen eruditionis tuæ facies, ex fronte ſcriptorum, quibus nomen tuum æternitati commendâſti, luculenter innotuit; eoque mihi polliceor, non tantum confidentiæ veniam, ſed etiam huic epiſtolæ perfacilem ad Claritudinem tuam acceſſum. Addam huc, quod à filio, iſtuc miſſo velut ad mercatum quendam eruditionis ac ſapientiæ, comitas tua erga ſe inſignitè laudata eſt; quanquam vereor etiam ut parum ex merito condigne: id quod ex ſermone literarum ipſius videor conjectaviſſe. Cum igitur Doctoris Joannis Laurembergii, amici mei ſingularis, commendatio de filio ad te perſcripta, magni ponderis momentiq; fuerit, eſt quod magnopere mihi gratuler, potius quam ut eodem facientium ſtruam verborum cumulum. Illud præterire, quin maximas tibi gratias agam, non queo, nec par eſt; quod à filio acceptas Tragœdias meas perlegere dignatus, judicii quoque tui copiam tam benigne feciſti. Abſit, in poëtices ſtudio mihi ut placeam; cum unice placere debeat docendi Eccleſiam Chriſti, ſanctum & arduum munus, quod divina quadam virgula & fato ſum ſortitus: & in quo jam annos viginti octo defatigor. Verum juxta tamen in otio, ſi quod datum & quotieſcunque datum fuit, bene collocando partes viri boni implere volui, & ut implerem, operam dedi; ſeorſum à quamplurimis, hic præſertim loci, qui cum in concionando aliquid ſapiant, hoc tantum ſapiunt, in doctrina humaniore, quæ Eccleſiam Dei mirificè ornat, perparum. Quod ſi contra autem mihi aliquid bonorum & doctorum judicio contigit, fructum equidem ſuccidaneæ diligentiæ tuliſſe maximum putabo. Candorem animi tui, ita ſim ſalvus, exoſculor; quo ſignificaſti, verſus in Dramatibus non ſatis ubique eſſe rotundos, (nam ſic filius retulit) ſed horridulos nonnunquam. Conceſſerim ſane volens; nec cauſam diſſimulem, venire tales ſub acumen ſtyli, dum à lectione Taciti, maxime Tertulliani ad verſificandum ſubinde revertor. Tum neſcio quo pacto hac ætate mea, ad canos vergente magis magiſque aſperitas me quædam, quam rotundus lævor delectat. Ut omittam per ſolennes in Eccleſia labores evenire, quod ferè neceſſe eſt, ut partim induſtriæ meæ, partim judicii obtundatur acies. Denique in Athenæo hoc Danico judex & æſtimator ſtyli & carminis, qui cenſuram Romæ, hoc eſt, in Repub. literaria tecum mereatur, omnino nobis eſt opus. Atque hinc adeo fit, ut meopte conſilio & remigio, ſine portiſculo, ſine hortatore, hoc pelagus cogar navigare. Quibus argumentis ſi aſperitatem excuſare non poſſum, deprecor. Nam & ſeveris rerum arbitris, ex æquo ſæpe & bono viſum, nævos quoſdam in civitate tolerare; donec vel ſui tædio, vel obrepente honeſtiore morum cultu obliterentur. Fiat ejuſcemodi quippiam in ſcriptis, quæ vel ſocci vel cothurni jus affectant. In Socco Lampades ex xxv. Capite Evangeliſtæ Matthæi ante annos aliquot dedi, Hamburgi typis excuſas; Monarchicam nuper ex II. Prophetæ Danielis Capite, nunc excudendam, uti in unum corpus ſeu volumen coëant: Miſi ad filium cenſuræ tuæ faſcibus ſubmittendas; ac licet iniquum plane eſſe fatear, homini induſtrio & laborioſo laborem velle addere (quid enim hoc aliud, quam bonorum abuti patientia?) tamen, qui reges neſcio quam belle cothurnatos ſuſcepiſti, admitte, obſecro humanitatem tuam, & Virgines decem, & Babylonium ſocco indutum Regem, vigilante & cenſorio ut advertas oculo, quo numero eſſe mereantur. Magno me beneficio tibi obſtrinxeris, paratum promptumque, quibuſcunque in rebus facultas aderit, tibi tuiſque aliquam gratiam referendi. Deus Opt. Max. te inco-

incolumem, florentem, fœlicem cum omni familia conſervet.

Dabam Hafniæ Danorum vi. *Cal.* Auguſti *Anno* M DC XXX.

Claritudini tuæ addictiſſ.

Bernhard. Meyerus Holſatus.

CXX.

MI frater, nam quidni te ſic appellem, quem ut fratrem ipſe amo. Cupio ſcire de tuarum rerum ſtatu; tum quid factum ſit denario illo meo Pythagorico: quem quin commendatum habeas nihil dubito. Avet quoque animus ſcire, quid futurum Libris iſtis, quos petierim ex Rutgerſiana mihi auctione comparari. Edidi hic hiſtoriæ meæ Danicæ Libros III. operæ majoris ſpecimen. Mitto aliquot exemplaria, tibi & amicis reliquis, quæ te diſtribuere velim: Riveto, Cunæo, Heinſio, Vorſtio, Barlæo, Scriverio, quanquam noſtri nihil amplius memori. Vorſtio verò etiam alterum addi cupiam, pro Avunculo Buchelio, ad quem ille rectè mittet. Literis verò ad Mylium, quas incluſi, adde exemplaria quatuor. Eundem modum rogo ut tenere velis in denario dividendo. De pugna navali ſereniſſimi Regis noſtri cum Hamburgenſibus, & victoria, jam te accepiſſe puto. Vale cum lectiſſimâ Uxore, liberiſque, & ſalve à me, meaq, & meis.

Dab. raptim, Hafniæ, *quo nunc excurri*, *ad diem* xix. Sept. CIƆ IƆ C XXX.

Tuus affectu

inſtar Fratris,

Joannes Meurſius.

CXXI.

Præſtantiſſimo Vlamingio, S. P.

HUmanitas tua, Præſtantiſſime Vlamingi, qua immerentem me ſuperioribus diebus proſecutus es, permovit me, ut ſimulatque Lugdunum reverſus eſſem, primam mihi curam ducerem, tuo ſatisfacere poſtulato. Atque utinam in majoris momenti re, navare tibi operam poſſem! cognoſceres non ingratum me, pro beneficio tuo. Sed quum ea deſit occaſio, proximum exiſtimavi eſſe, ut ſaltem ex levi hac re, meum in te animum perſpiceres. Quod tantò apud te feci confidentius, quod ſcirem, te non rem ipſam ſed animum tantùm, ac benignum affectum meum æſtimaturum. Hiſtoria itaque quam petieras ita ſe habet.

Tamberlanes (qui orientalibus Timour dicitur) Patrem habuit Torgai. Natale ei ſolum Chougia Bilgar pagus. Patrem ejus Torgai, alii bubulcum fuiſſe aiunt, alii ſutorem egenum: Timour ipſe cum robore corporis eximio eſſet, ad furta animum applicuit. Nocte quadam, cùm ovem furto abſtuliſſet, Paſtor id conſpicatus, ſagittis duabus, una femur, altera humerum percuſſit. Eo ex caſu cognomen Lenk, *ferrum* notat, accepit. Unde conjuncta voce Timourlenk dictus eſt; hinc noſtri corruptè pro Timourlenk, Tamberlanem vocant. Ad hiſtoriam redeo. Tamberlanem duobus impeditum vulneribus, facilè Paſtor aſſecutus eſt, atque ad Huſeinum, Huratæ Regem perduxit. Is Timourum verberibus cæſum agi in crucem juſſit. Erat Regi filius Giaet Eddin parum mentis compos. Is pro Timouro interceſſit; atque ut ſibi donaretur, à Patre, multùm abnuente, tandem impetravit: eumq, humili ex loco, ad ſummas dignitates perduxit. Evenit ea tempeſtate, ut rebellaret, qui Provinciam Siguſtaen pro Rege tenebat. Miſſus eo cum exercitu Timourus, brevi bellum confecit. Captoq, duce ipſo, omnes theſauros invaſit, ac contra Dominum ſuum, bellum parare cœpit. Cumq, eum opprimere nequicquam Rex tentaret, paulatim ita ejus crevit potentia, ut Regem Huſeinum perimeret, ac filium ejus Giaet Eddin, ſalutis ſuæ Authorem, in carcerem conjiceret, ubi fame mortuus eſt: jurejurando enim confirmarat Timourus, nihil illi à ſe nocitum iri. Poſtea cùm jam rerum poriretur Timourus; accidit ut Samarcandæ urbi Principi, erronum, atque nequam hominum magna eſſet turba. Ii ſimulatq; Timourus ab urbe diſceſſiſſet, Præfectum Urbi ejecerunt, ac totam turbârunt Rempublicam. Tantaque eorum potentia erat, ut ipſe eos metueret Timourus. Septies illi turbas renovârunt. Tandem cùm parùm proficere ſe videret Timourus, ad ſtratagema animum convertit. Convivium ergo ſplendidum inſtituit. Eò totam hanc promiſcuè turbam, ſummæ, atq; infimæ dignitatis homines vocavit, ac ſingulos in ſuos ordines diſtinxit. Poſtea Duces, ac præcipuos eorum ad ſe vocavit, iiſque ſua manu poculum propinavit, (magni id apud orientales honoris habetur) inde purpura circumdatos, ex atrio à Miniſtris abduci juſſit. Ii ſingulos extra atrium comprehenſos

henſos jugularunt, donec ad noviſſimum perventum fuit. Atque ea ratione ſeditioſos hos Timourus, obtruncatis ducibus repreſſit. Pari ratione Perſarum Rex (eſt is avus ejus, qui jam imperio præeſt) qui toto vitæ ſuæ tempore, Timouri exemplum imitandum ſibi propoſuit, ad imperium pervenit. Mos eſt, Perſis Regibus, fratrum oculos candenti ferro exurere, quo ab iis ſecuri imperare poſſint in regnum affectum. Excæcarat ea ratione, fratres ſuos omnes, Perſarum Rex, frater hujus de quo nunc nobis ſermo eſt. Hic callidior cum viſus eſſet cupidiſſimus, in Parthiam profugit. Ibi cùm aliquot annos egiſſet, cognoſcit fratrem ſuum defunctum, ac regnum, juſtus hæres cùm deeſſet, à Satrapis regni inter ſe diviſum. Petit itaque à Parthorum Rege; quandoquidem juſtus regni hæres ſit, ut auxilio ſibi eſſe in repetendo regno velit. Ille quod rem arduam, magnique videret negotii, hoc negato, argentum ei dedit, quo vi. militum millia ſcriberet. Copiis iis coactis Perſa in limites Perſiæ contendit. Erat Satraparum ex numero, vir ætate, ac prudentia magna, qui ſive quod juſtam hujus exſulis cauſam videret, ſive quod juſta portione defraudatus eſſet ipſe; ſimulatque de ejus adventu cognovit, cum eo conſpiravit. Cæterùm cùm tot numero eſſent Satrapæ, immenſi laboris opus fuiſſet, omnes eos bello ſuperare. Itaq; quod viribus deerat, aſtu ſupplendum ſtatuit. Convivio regio inſtituto, omnes Satrapas regni invitavit. Regem exſulem in inſidiis extra urbem eſſe juſſit. Satrapæ cùm adveniſſent, & mero incaleſcere cœpiſſent, famulos omnes,quorum magnam ſinguli turbam adduxerant, exire juſſerunt. Ita enim moris eſt, Principibus orientalibus, ut nolint famulos lætitiæ, atque ebrietatis ſuæ ſpeculatores. Itaque poſtquam ii diſceſſere, in luxum, atque ebrietatem ſolvuntur: interea in urbem Perſa admittitur. Is ſexcentis comitatus militibus, perſonatus in atrium introrumpit, ac ſinguli cùm unum obtruncandum ſibi propoſuiſſent, brevi omnes conficiuntur. Inde illi, ne rem qui foris excubabant famuli cognoſcerent, lætis clamoribus, ac hilaritate, omnia complent. Poſtridie cùm dominorum tardum à convivio diſceſſum famuli admirarentur, nihil tale opinantes, capita eorum ſudibus impoſita, ac circum faſtigium palatii exſerta vident, qua re quùm Dominum ſuum deſideraret quiſque, turbas dare non auſi, domum ſuam diſceſſerunt; eaque ratione Perſa exſul regno eſt potitus.

Habes quam deſideràras, ornatiſſime Vlamingi, hiſtoriam fuſius aliquanto à me perſcriptam; quia quantùm venuſtatis, brevitas attuliſſet, tantùm deceſſiſſet perſpicuitati. Quum ejuſmodi in rebus, quando gentium mores, incogniti ſunt, tota obſcura ſit hiſtoria. Salutem plurimam, parentibus tuis, ac cognato tuo Nomſio,à quo ſi videndi facultas non datur; ſaltem ut literas habere liceat, pro me impetra. Vale.

Lugd. Batav. vii. *Kal.*Octob. cIↄ Iↄc xxx.

Tuus omni officio,

Dionyſius Voſſius.

CXXII.

Clariſſime Vir, Fautor Popularis colende,

IPſum jam eſt octiduum ſolum, quum cum Advocato Fiſci Collegii heic rebus maritimis præfecti fui. Neſcio an ille vel de nomine tibi notus ſit. Crappius vocatur. Multus illi mecum de te ſermo fuit, eò magis cum eum tuum erga affectum jam veterem ac Patriæ communis jus non celâſſem. Certè eximius tui nominis ac eruditionis cultor eſt vir hic politiori eruditione non leviter tinctus. Tanti à te profecta ſcripta facit, ut nihil ſit eorum quod non in ſua Bibliotheca habeat repoſitum. Index eorum poſtridie ab ipſo mihi communicatus fidem fecit planiſſimé. Non edita etiam in eum relata inveni: Commentaria de Lingua Latina: Hiſtoriam omnis ævi ſecundum tempora digeſtam: Notas in Gelaſium de Synodo Nicæna: Anonymi vitarum ſcriptores. Illa certè & ego hactenus expecto avidè: De reliquis me fugiebat. Quicquid erit non effugiet meos oculos ac manus, quamdiu fuero ſuperſtes. Ipſe autem vix quidquam me dignum adhuc cogitare poſſum. Adeo parum reſtat temporis, quod ferme omne pulveri Scholaſtico eſt impendendum, quem ſi non excutere, ſaltem ea ſparta, qua non alii ſubeſſem, in me non ſemper eidem, mutare velim. Pro re nata, ubi potes, mei memineris, enixè precor. Jam cum uxore liberiſque à me meaque Salve.

Dab. 19.Octob. 1630. *Hornæ.*

Tuæ eruditionis &

humanitatis Cultor,

Abrahamus Bocſtadius.

CXXIII.

CXXIII.

SI vel unica celeberrimi tui illius calami ſtrictura duntaxat dignatus me fuiſſes, vel id pro ornamento haud vulgari ducendum fuerat, Doctiſſime Domine; quis enim in ſplendidi adeo nominis gratiam non penè involet. At quod tu inſuper tam copioſè ſcribere, ne dicam tam familiariter confabulari cum vulgariſſimo homuncione non gravaris: Næ id uti cariſſimum incomparabilis humanitatis pati cum eruditione temperamentum indicat: Ita ſingularem tuum erga me affectum effusè notat. Sed enimvero cum animo reputo tot tamque gravia illa (quibus, in gubernanda Republica literaria, deſtineris perpetuò) negotia, totus attonitus ſtupeo ad illam incredibilem mentis tuæ feracitatem, quæ progignit tam multa nec defetiſcit: Adeo tu tuis quâ voluminum quâ Epiſtolarum ornamentis occupas propemodum omnia tum ſtudia, tum loca: ut mirari non ceſſem, quomodo in unius animo ea pateat capacitas. Quinimo in memet converſus blandius me effero, dum me alicujus fieri ſentio ab eo viro, qui uſu longiſſimo æſtimandorum ingeniorum peritiſſimus, quaſi quodam ἀναμαρτησίας Privilegio non tam conjicit quàm divinat: Id adeo reapſe experior, en qui totus ante frigebam, divino tuo velut incitamento, jam de novo vivit penè ac ſpirat ingenium: ſi quid poſthac promoveo, ſiſto me tibi debendi reum. Cæterum noſtrum hic vitæ genus glorioſum eſt pariter & ſuave: vitam quippe hic traduco in adſpectu illuſtriſſimi Præſulis, viri non minus ſingulari vitæ ſanctimoniâ, quàm rarâ eruditione nobiliſſimi: Ei aſſum à ſacris: Hic inter Theologos, perpetuo interjectus, atque in ſacro munere juxta ac ſtudio totus, cogor amœniſſima illa humanioris literatura oblectamenta omittere, ne dicam abjurare: Oblivionem noſtram nil opus argumentis amplificare, ſcilicet vel ex ipſa deſuetudine, atque exotici ſermonis perpetuo uſu, cernis quam lutulenta fluat oratio, quem non habeat genium: Sed enimvero ita innata tua illa facilitas perſpecta mihi eſt, uti de venia utcunque nullus dubitem. Vale vir ſumme, & me tuæ dignitatis obſervantiſſimum amare perge. Utinam tuas lucubrationes (quibus Deus O. M. aſpiret perpetuò) publico commodo diutius nolles invidere. Ita tuum nomen apud bonos omnes & cordatos adeoque vel maxime in orbe hoc noſtro Britannico ſummo eſt in pretio. Sed vale iterum atque iterum Vir πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Datum raptiſſime Nocte conceubia. Ex Palatio Dunelmenſi xv. *Kal.* Novemb. Anno *Redemptoris noſtri* cIↄ Iↄc xxx.

Homo tui ſtudioſiſſimus & tuarum virtutum admirator,

Iſaacus Baſirius.

CXXIV.

SCripſi ad te ante aliquot ſeptimanas, Vir Clariſſime, & adjunxeram alias ad amicos literas, ut & exemplaria aliquot Hiſtoriæ Danicæ. Spero recte ad manus has perveniſſe. Ego illud ſcire aveo; tum & quid Denario meo Pythagorico ſit factum: an promiſſam lucem videat, aut viſurus ſit propediem. Etiam certiorem facito, quid ab Heinſio impetraveris in negotio librorum, quos parari mihi petieram ex Rutgerſii Bibliotheca. Qui has adfert, eſt Ericus Roſencrantzius, magni Oligeri noſtri, qui te in majorem modum amat, filius: adoleſcens eſt inſignis, à quo magna expectamus. Petiit Pater, ut amicis illis meis commendare eum vellem: quorum cum te unum mihi plurimorum inſtar habeam, uni tibi commendandum exiſtimavi. Itaque, quod commodo tuo facere poteris, hic oſtende, quod me, uti facis, ames, patrem exiſtimes: qui, ut hactenus re amavit, ſic deinceps etiam arctiore adfectu complectetur. Habet Ephorum, Joannem Mulenium, ut doctrinâ, ſic modeſtiâ pariter, & probitate perinſigni. Ipſa re experieris, me non temerè commendare. Vale, Amicorum princeps, cum lectiſſimâ uxore tuâ liberiſq. Uxor mea liberique, tibi, tuæ, atque tuis plurimam ſalutem dicunt vero animi affectu.

Soræ, ad diem xviii. Novemb. cIↄ Iↄc xxx.

Tuus,

Joannes Meurſius.

CXXV.

DEdi ad te literas, Vir Clariſſime, menſe Septembri ſuperioris anni,

& adjunxi aliquot Hiſtoriæ Danicæ exemplaria, inter amicos tuâ operâ dividenda; quæ curata recte eſſe, ex literis Domini Vander-Miilii, quas is xii. Novembris dedit, intellexi. Spero tibi placuiſſe Hiſtoriam meam: Certe hîc cum ſummo plauſu eſt accepta. Nunc Ælnothum quoque edidi; & exemplar ecce tibi. Penè tanti non putabam; ſed exiſtimabam tamen, vel leviſſima quæque mea tibi exhibenda eſſe. Proxime Solonem mittam, volente Deo. Sed quid fit Denario meo Pythagorico? Si Typographus tricatur, quæſo hunc ad me remitte: Ego hic curabo edendum. Semel enim nunc conſtitui, omnia mea in lucem dare; ſi non nitidè, ut ſolebam, & accuratè, ſaltem quomodocunque potero: potius quam ut lucubrationes meæ tenebris ſemper damnentur. Et id ſcio viros doctos multo malle, ut benigne opuſculis meis hactenus judicaverunt. Perſcripſere ad me amici, obiiſſe etiam diem Swanenburgium, & non paucos reperiri, qui ſuccedere ipſi velint. Scribe quæſo, quis ſuceſſerit; & ſi quid præterea habes, quod me ſcire velle putes. Bene vale, amicorum Opt. Max. & ſalve à me meaque cum lectiſſima tua uxore, liberiſque; quos ex animo Deum rogo, ut divina bendictione ſua cumulare deinceps velit. Mea filia tuam ſalutat amiciſſime.

Scribebam Soræ, ad diem xxv. *Martii* cIↄ Iↄc xxxi.

Tuus ſine ullo dolo,

Johannes Meurſius.

Salutant plurimum amici omnes, Rivetus, Cunæus, Vorſtius, Heinſius, Barlæus, Scriverius: tum ſi quos præterea noſti, quibus non ingrata eſt memoria mei. Exemplar Ælnothi, quod adjunxi, trade Vorſtio, ut is ad avunculum mittat Ultrajectum. Miſiſſem plura; verum tanti non putabam. Fiet, cum Solonem dedero: quem exiſtimo magis fore ad palatum cæterorum amicorum. Scribe etiam quid de libris ex Rutgerſii Bibliotheca coemendis, expectare poſthac debeam. Iterum vale.

Magni Caſauboni literarum, quas ad me dederat, exemplaria, bonâ fide deſcripta, ad te miſi. Puto etiam accepiſſe. Sed quid fit editione? Fac, ſi commodum eſt, ut ſciam: nam omnino iſthoc aveo. Scripſi ad te per Othonem Roſæcrantzium, filium viri, aut herois incomparabilis, Oligeri: neque dubito, quin incolumis jam advenerit. Commendabam eum tibi; &, ſat ſcio, commendatum omnino habebis, ſive patris ejus causâ aut meâ. Et ille quidem gratias mihi agit, uti oſtendat etiam quanti te faciat. Nam prioribus ad me literis, datis ad diem xviii. Decembris anni ſuperioris ita ſcribit. *Pro literis Voſſio meo nomine ſcriptis gratias maximas ago. Spero etiam me hâc occaſione arctiorem familiaritatem cum viro iſto magno propediem contracturum.* Alteris verò, datis die vi. Martii. *Gratias iterum ſummas ago, cum pro aliis tuis in filium meum beneficiis, tum quod literis etiam tuis Magno iſti Voſſio veſtro eum commendare volueris.* Si ſcribendum aliquid ad eum unquam exiſtimabis, ad me mitte: ego porrò rectè curabo. Tertium Vale.

CXXVI.

Viro Maximo Gerardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ Profeſſori digniſſimo.*

Vir maxime,

QUod hæreas, nec leviter ſtatuas quicquam, in negotio certè difficili, minimè miror: quod verò, à me conſilium petas, mirarer meritò, niſi jamdudum id mihi neutiquam novum feciſſet, toties exploratus erga me amor tuus. Qui non conſcium modò me conſiliorum tuorum facit, ſed & calculum noſtrum poſcere conſuevit, utut iſte nullius apud te ponderis eſſe mereatur. Et fateor profectò interdum me, liberius fortaſſe quam par erat, tibi ſic jubenti, ubi ſe obtulit occaſio, ſententiam meam expoſuiſſe. Nec vereor idem hic agere, niſi quod quiſquam, in tam longa peregrinatione, commodi ſimul & incommodi, cernere valeat, id & tu quâ vales prudentiâ, optimè diſcerneres, & (quod tecum nemo) filii tui genium, mores, indolem, virtuteſque omnes, & vitia haberes perſpectiſſima. Quantum quidem ego juvenem, admiraculum præſtantem novi, ea eſt in ipſo eruditio, atque is ſolidioris eruditionis ardor, ut non niſi maximo cum fructu, peregrinationem iſtam, obire poſſit. Nec facilè affulgebit commodior oportunitas, quam hæc ipſa, quâ citra peculiare diſpendium ullum, in comitatu virorum illuſtrium, quorum probitas,

bitas, & eruditio, ſunt extra dubium; Gallias, Italiamque peragrare, & Conſtantinopolin adire,invitatur ſponte, quinimò vel beneficio adfecturus, benefactores ſuos, ſi tam amicæ petitioni obſecundaveris. At verò quouſque filius tuus, in Religione fixam mentem, quouſque firmum pectus gerat, adverſus illecebras, quibus omnis juventus facillimè ſolet, præſertim foris irretiri; & præ cæteris, ingenia, quæ cæteris præſtant, ſunt obnoxia: Id tu melius judicaveris, quam conſultor quiſquam extra ædes tuas, fuerit ille, vel prudentiſſimus mortalium. Ego quod non ſub alio morum Magiſtro, quam te Patre, ſit educatus hactenus, non poſſum non optima ſperare, ſimul & credere: tu quouſque paternæ ſollicitudini aurem præbuerit, & ſpei tuæ ſatisfecerit, in vitæ, & morum regimine, non potes non penitus noſcere. Ego non lubens deſideriis filii honeſtiſſimis, & ab ardore proculdubio generoſo proficiſcentibus adverſer,nec diſſuadere profectionem velim, imò ſuaſerim potius, ſi eatenus meo judicio fiderem, ut conſilium impertiri ſtatuiſſem. Id verò non ſtatui,nec ſuadeo,nec diſſuadeo: Atque eo quidem minus, quod intellexerim huc te potius inclinare, ut nondum eat foras filius, ſed maturam magis ætatem, & quam unà cum annis offerret ſortem Deus, ſub oculis tuis expectet. Quod ſi ea tibi potius mens eſt, viro prudentiſſimo, & Patri tenerrimo, quid ego in re tanta dicam aliud, quam Deum Opt. Max. precaturum me, ut tibi & huic, cæteriſque liberis tuis, in omnibus velit eſſe propitius, quod vovet omni adfectu

Hagæ Com. die 19. Feb. 1631.

Tuus,

G. R. Doubletius.

CXXVIII.

Clariſſimo D. G. Voſſio, S.D. Johannes Beverwyckius.

S*Int Mæcenates,* inquit ille, *non deerunt Marones*; At equidem ſi Marones forent, credo non defuturos etiam Mæcenates. Neque vanam eſſe hanc fidem, vel tu V.Cl. documento eſſe poſſis, quem in celebri Academia, amplo ſtipendio docentem, Attalicis conditionibus, in urbem ſuam pelliciunt Amſtelodamenſes. Videbat ſcilicet prudens Senatus, & veræ virtutis æſtimator civitati ſuæ, quam in emendis, vendendiſque mercimoniis, apud gentes, ſub utroque ſitas Phœbo, latiſſimam lucris affecerat, indeque rerum omnium, quæcumque univerſus penè orbis poſſidet, copia abundantem, reddiderat Atlantis ille, Pleioneſque nepos; videbat inquam, deeſſe adhuc cum choro Muſarum, Divam Palladem, quarum inſtructi artibus beant urbes, earumque memoriam mori vetant, Muſarum Antiſtites. Ante Salaminam ipſam, Neptunus obruet,quam Salaminii trophæi memoriam, inquiebat στρατηγῶν Tullius: Verùm & hanc obruiſſet oblivio, niſi eam præcellentium ſcriptorum monumenta, æternitati conſecraſſent. Vixere fortes ante Agamemnona, floruere urbes plurimæ, quæ omnes, ut canit Horatius,

——— Illacrymabiles
Urgentur, ignotæque longa
Nocte, carent quia vate ſacro.

Quare, an tibi hunc honorem gratuler, cujus virtutibus digna tribui præmia, cum omnibus quibus Muſa cordi eſt, merito lætor, an verò urbi, cujus fœlicitati Καλο-φᾶνα ἐπίδηκας, non parum dubito. Perſuadet tamen ſingularis affectus, quo te à pueris proſequor, ut officii mei eſſe putarem, laudare fortunas tuas, & gratulari tibi hunc χρυσοῦν Jovis imbrem, ac debitam tantis virtutibus Εὐδαιμονίαν. Nec eſt quod miretur quiſquam, te Athenas noſtras, Amſtelodamo mutare, cùm vel ipſam Seriphon, Athenis illuſtriorem,reddere queat noſter Themiſtocles. Quis ſapiens abhorreret, ac non obviis ulnis, reciperet tanti theſaurum boni? quis adeo Suffenus, qui tanta munera ſperneret?

Οὐ γὰρ ἀπόβλητ' ὅτι Θεῶν ἐρικυδέα δῶρα.

His commoditatibus diutiſſimè, & fœliciſſimè fruaris, ex animo voveo, ſimulque gratias habeo, quod humaniſſimis literis, teſtari voluiſti, acceptiſſimum tibi eſſe animum meum, ob multa merita tibi devotum. Vale, Doctor æternum colende, & Beverwickium tui obſervantiſſimum amare perge.

Dordrecti xiv. *Apr.* CIↃ IↃC XXXI.

Digitized by Google

CXXIX.

Doctiſſimo Viro D. Gerardo Voſſio, J. Crucius *S. D.*

NOminis tui, Vir clariſſime, ac Doctrinæ, quodam quaſi ſplendore deterritus, ſcribere ad te hactenus ſuperſedi. Sed impetravit à me has qualeſcunque literulas, cum mei officii ratio, tum tuæ humanitatis opinio. Quorum unum impellit, alterum invitat, ut amicitiam tuam ambiam; & benevolentiæ tuæ erit, ſi exambiam. Certe quanquam amici tibi non deſint, quos plures virtus tua habet, & eruditio, qui verbis aut literis te compellant, tamen & ego venire in partem geſtio, & ſeria tui obſervantia, eam à te inire gratiam, qua me, qui in affectu aliis hilum non cedo, in numerum tuorum cooptare haud dedigneris. Ita mihi ſemper in amore, & in pretio docti, qui inſignem qua pollent, eruditionem, cum virtute eximia, ſociarunt, ut non minus boni audiant & ſapientes, quam literati. Equidem non poſſum, aut tacere quæ de te ſentio, aut non ſentire ea quæ de illo debeam, in quo (non blandior) omnia quæ in aliis fere ſingula, reperiuntur univerſa. Cum Poeta hoc dicam,

——potius fugientia ripas
Flumina devincas, rapidis aut ignibus obſtes,

quam viri verè literati doctrinam venerari me vetes. Sed cum mihi non ſit ea dicendi vis, ea copia, ut quæ de te ſentio, verbis queam exprimere, longeque infra doctrinæ tuæ faſtigia ſubſidant, quæ vel mente concipio, vel cogitatione complector, nec verba minus deſint animo, quam rebus animus, prolixius ea emetiri calamo, non eſt conſilium. Loquuntur ingenii tui monumenta, quæ nunc ſæculum miratur, & ſera aliquando venerabitur poſteritas. Loquitur, ut alia taceam, ſubactum illud, & omnibus numeris abſolutum opus Inſtitutionum Oratoriarum tertium nuper editum. In quo, quis & quantus ſis, non obſcurè prodis; & ita ſentiunt, qui melioris doctrinæ guſtum ac ſenſum habent. Loquitur denique & indefeſſa tua in ſtudiis, hac etiam ætate, φιλομαθία, qua te affixum tenes libris, ut teſtæ ſuæ cochlea. Quam quoties ex relatu aliorum intelligo, ſtupeo ſubitque mirari, virum tantum, tam calide adhuc & ἀπαύστως ſtudiis ſuis deſudare. Sed creſcentem ſequitur cura & labor eruditionem, ut umbra corpus: nec quenquam minus de ſe ſentire video, quam eos qui ſupra vulgum ſapiunt: nullus quoque minus doctrina ſatiari, quam quibus Palladis leviter laciniam libaſſe, non eſt ſatis, ſed in abditiſſima ejus adyta penetrare decretum, & ad doctrinæ ἀκμὴν eniti. Quibus omnibus accedit ſollicita & perpes formandæ juventutis cura. Ita enim non aſſueviſti ſolum, ſed natus es, ut libenter te impendas, ſæpe etiam ſeriis relictis, in commoda juventutis. Etſi quæ ſeria magis ſunt? & aut ego fallor, aut Reipublicæ accedit quicquid in iſtis, ab inſtitutione conficitur, qui illi creſcunt, & adſurgunt. Sed cum præceptorum fere mores, in adoleſcentum migrent ingenia, & ab iis mutuentur, quod in omnem ætatem tranſmittunt, beatam ego illam judico juventutem, cui tua inſtitutione, fini datum. A qua fieri non poteſt, quin ad magna exſurgant, & ad ampla Reipub. munera, cum laude obeunda. Jacent mehercle, etiam optima ingenia, ſi deſint, qui excolant. Ita fœcundiſſimi ſterileſcunt, aut ſylveſcunt, ſine cultura, agri. Adde illam, etiam teſqua, frugum luxuriabunt copia. Et quis dubitet in animis, culturam poſſe, quod in terra? ſic tamen, ut quod in terris evenit, validiori aratro, ligone, marra, raſtro, ad fœcunditatem provocanda ſit una, molliori altera, quædam ultro fœcunda, levi manu colenda, dum rudioribus altera, ac non niſi per ſudorem, magna promittat. Idem in ingeniis. Felix ille qui nihil negotii ſecum habet; at hic de ſe melius dici poteſt meruiſſe, qui malignitatem naturæ ſuæ vicit, & ad ſapientiam ſe non perduxit, ſed extraxit. Ut nulla malignitas tanta ſit, quam non aſſidua virtutis exercitatio corrigat, & inſtitutio: aut minus diſciplina & labor in ingeniis poterit, quam in reliquis induſtria. Magnos ſane viros, perditâ pene ac deſperata adoleſcentia in patriæ ſalutem natos accepimus. M. Torquatum ingenii tarditas in agrum tanquam in exilium ablegaverat, hic tamen periclitantem Latino tumultu patriam, inſigni triumpho reſtituit. L. Valerium Flaccum, quem Roma projectæ libidinis juvenem, virum omnis poſtea modeſtiæ, ac probitatis, exemplum vidit. Jam quid Q. Fabii Maximi adoleſcentia fœdius? quid vero illo ſene ornatius, quid auguſtius Roma tulit? Q. autem Catuli juventutem deliciis & luxu diffluentem quis crediſſet in patriæ aliquando Principem, exſurrecturam? Duos in uno Sylla homines fuiſ-

ſe

ſe dixeris, turpem adoleſcentem, & virum fortem: duos etiam in Julio Cæſare, in Veſpaſiano, Imperatoribus. Themiſtoclis vero adoleſcentia quid licentius? at is exinde juventæ ſuæ maculas, rebus ſtrenuè geſtis ita eluit, ut Græcorum clariſſimus extiterit, & prælio navali, Perſis ad Salaminem victis, patriæ libertatis aſſertor fortiſſimus. Plurima generis hujus exempla, omnis retro ætas tulit, ut non ſit deſperandum inſtructori, ſi primis conatibus non reſpondeat eventus. Præſertim hoc ſæculi contagio, & morum licentia, quam tu quoque opinor, vides & doles. Benignior Deus aſpiciat,

——Qui ſolus opem, qui ſumma medendi
Jura tenet ——

Ille te, vir clariſſime, meo voto ſoſpitet, & Reipublicæ Literariæ diu ſervet incolumem. Animo interim ſemper, interdum & literis jungamur, quæ ſi obtineam, inter repoſita & cimelia habebo. De me factum volo, & faciam ubi occaſio erit. Re hoc malo oſtenſum, quam verbis dictum. Vale iterum, & amplius, Academiæ (ea eſt tua laus) ornamentum, & φιλῦντα ἀντιφίλει.

Delphis 6. Cal. Maii.
MDCXXXI.

CXXX.

Amicorum Opt. Max.

ERgo Amſtelodami agis? & conditione quidem adeo lautâ? Ita me poſtremæ tuæ credere jubent. Gratulor profectò ex animo. Digna eſt fortunâ iſtâ virtus tua. De Barlæo inaudiveram jam ante de te nihil: & nil minus, fateor certè, cogitaveram. Sed an Græcas quoque Literas, uti Leidæ profiteris: an Hiſtorias duntaxat? illud fac ut primis Literis ſcire poſſim: tum quis tibi in Leidenſi Academiâ ſubſtitutus: inſuper, quem finem illa urbium duarum controverſia ſortita fuerit: & quid ab utrâque curiâ judicatum. Denarii mei exemplaria rectè accepi, gratiaſque magnas ago pro editionis curâ. Scripſeram de Literarum Caſauboni editione; ac quæſiveram quo in loco illa eſſet: ſed tu planè nil reſcribis. Nuper admodum, aliud agens, incidi & in iſtas duas: quas, ſi tempeſtivum eſt, curabis ſuo loco inſeri. Quod invitas, ut excurram, vellem ut vis; ſed hæc tempora non permittunt, inſidentibus paſſim vias prædonibus potiùs quàm militibus. Quam jucundum mihi foret te videre & amplecti! ſed lætitiam hanc congreſſus mox triſtitia, poſtquam diſcedendum foret, oppido acerbam faceret. Mihi bene eſt in Dania, Dei gratia; favent proceres, amant docti, nec mutare temerè velim; optem tamen, ſi ſors ita utriuſque noſtrum ferat, ut corporibus jungeremur uſque ad mortem individui, ſicut animis juncti ſumus: eſſet mihi id profectò omnium multo jucundiſſimum: ſed permitto iſta Deo, qui res hominum omnes ordinat; ejuſque ſanctæ voluntati me ſubjicio. De Hiſtoria amici noſtri, idem planè hic Doctorum eſt judicium. Meam verò adeo probari tibi valdè gaudeo: neque dubito, quæ placere tibi potuit, eam etiam aliis placituram eſſe. Plura vellem, ſi liceret coram colloqui. O ſi tempus aliquando iſtud nobis donet Deus! quam utrique noſtrum iſthuc gratum foret! Vale, Vir clariſſime, & amiciſſime, in ætatem uſque Neſtoris; & ſalve cum tuis omnibus à nobis. Reſalutant Laurenburgius, & Stephanius.

Dabam Soræ *ad diem* iii. Junii, CIϽ IϽC XXXI.

Tuus fide optimâ,
Joannes Meurſius.

CXXXI.

PUdet, Vir Clariſſime, omiſſi officii cui me tam benigne à te provocatum vel per intempeſtivam moleſtiam invigilâſſe oportuerat. Verum omiſſi ad tempus potius pudere, quàm prorſus amiſſi pigere præſtat; quia tamen video me diutini ſilentii rationem debere, eam paucis cape. Poſt illas quibus humaniſſimo tuo ad amicitiæ munia colenda atque continuanda invitamento reſpondi gratiáſque egi, literas: cum plerique hic omnes Panico quodam terrore lymphati, convaſatis querelis, quaſi publico graſſante incendio, aut minitante tectis ruinam terræ motu, mortalium illam ſcopam peſtem (recentis ante quinquennium plagæ etiamdum memores) quæ anno qui jam proximè præteriit, Londini metuebatur fugientes inconſulti ruerent urbem egreſſi; & ipſe cum Nobilibus fidei meæ commiſſis, in Cantium intra viceſimum ab urbe lapidem ſeceſſi. Exinde quæſitam à me reverſo nec inventam diu mittendi opportunitatem jam tandem nactus, ſalva tibi omnia ſana fauſtáque cum ſperem, tum

per

Per literas haſce animi ſignifices, propria illa perque omne ævum perennia precor atque animitus voveo. Impendio magis mihi lætitiæ ripas exuperaturo animo, ſi virtute tuâ, quâ mereris optimè ſi volente Deo qui te uſque provehat maxime, omnia tibi ſecunda & proſpera eſſe intellexero. Quæ vota tua, nec minus Reipub. Literariæ nomine concepta (tacitas privati Cultus atque Honoris flammas jam olim in intimis pectoris mei penetralibus accenſas taceo) jubeat firma, fixa, rataque eſſe ſummus ille bonorum Fautor Deus. Vale, vir præſtantiſſime, & me, quod facis aut fallis, amantem redama, nunquam ſecus merebitur

Tuus,

Tho. Farnabius.

Multum me debere video autori Satyræ cui nomen *Dn veſtram fidem*, cupióque tam honorificæ mentioni gratus eſſe, ſiquidem noſſem cui deberem. Quod ſi tibi, Vir Clar. is nomine innoteſcat, hanc, quæſo, apud te ineam gratiam. Quin & alteram; ſi quid habes ad Martialem, cujus ſecundam curam, &, uti ſpero, ſaniorem, diu cogitavi, jam apparo. Scripſi ad Cl. Heinſium, ſi qua poſſit, mihi comparet P. Scriverii epiſtolicas quæſtiones ad Janum Rutgerſium; ut & Tractatum de dubiis apud Martialem locis; quorum mentionem ſubinde facit in Notis ſuis. Vale, vir clariſſime.

Londino *Nonis* Juniis,
cIↃ IↃc xxxi.

CXXXII.

Reverendo, Clariſſimo, Doctiſſimóque Viro D: Gerardo Joanni Voſſio *Hiſtoriarum Profeſſori*, S. P.

Cum poſtremùm te, reverende, & clariſſime vir, hîc convenirem, inter alia beneficia, quæ mihi immerenti ſpontè, & benevolo animo obtuliſti, memini Reverentiam tuam mihi etiam promittere emendationes quaſdam, & notas, in Satyras Varronianas. Inſignis tua humanitas, vir præſtantiſſime, tam me fecit audacem, ut eas nunc à te expoſtulare non erubeſcam. Scio vix ac ne vix quidem tantùm tibi à rebus gravioribus ſupereſſe otii, ut minuta hujuſmodi curare, méque voti mei compotem facere poſſis. Sed nihilominus rogo, ut Reverentia tua vel eas tantùm emendationes, quas in numerato habet, quæque accuratiorem limam, curáſque ſecundas non requirunt, mihi communicare non dedignetur. Sic amore, atque omnibus, quæcumq; à me unquam proficiſci poterunt, officiis vadatum me, atque obſtrictum habebis in æternum, & ad priſtina in me collata beneficia, haud exiguus cumulus acceſſerit. Oro etiam atque obſecro, ut epiſtolæ illæ doctorum virorum à me deſcriptæ, quas Reverentia tua hinc diſcedens Amſtelodamum ſecum aſportavit, data occaſione, ad me remittantur, quo alias iis, per otium adjungere, & Centurias aliquot colligere queam. Denique Reverentiam tuam etiam atque etiam rogo, ut eadem operâ, αὐτόγραφον Epiſtolæ D. Urſini, in qua ſe filiolo auctum conqueritur, reſtituat. Neſcio enim quo fato, hujuſmodi doctorum virorum nugæ, haud aliter, quam ſeria, me delectent. Si Reverentia tua exemplar ejus deſideret, & à me deſcribi velit, occaſionem clariſſimo Domino inſerviendi, quanquam in re levi, & exigua, me nactum eſſe gaudebo, & quamprimum me id miſſurum recipio. Vale, vir humaniſſime, Domine, & amice plurimùm colende. Saluta quæſo à me, amiciſſimè uxorem. Deum precor, ut te, tuamque familiam quam diutiſſimè incolumen ſervet. Vale iterum, vir honorande, & me quod facis, quamvis indignum, amore tuo complecti perge.

Reverentiæ tuæ addictiſſimus

Lugd. Batav.
IV. *Id.* Septem.
anno 1631.

& ad omnia officia paratiſſ.

Jacobus Lydius B. F.

CXXXIII.

Salutem in Chriſto.

Literas hodie tibi debeo binas: totidem enim accepi nec reddidi. Sum in hoc genere æris ſolvendo paulo tardior. Et certè aliquid tantum eſt quod poſſim ſolvere. Tanta enim mole negotiorum gravatus ſum, ut aliquid ſit & ſæpius, quod mihimet-ipſi debeo nec ſolvere poſſum, quidni ergo & amicis aliquando? Et quod nunc in hoc ſcribendi officio tibi non deſim, gratias ago ſtylo huic contractiori, qui hoc unum novit, multa paucis concludere.

Intelligo

Digitized by Google

Intelligo ex utriſque literis tuis metum injectum eſſe Lugdunenſibus, non ſolum ne te amitterent, ſed & ne Academiam: ſaltem ne Profeſſores quoſque digniores ad ſe allicerent Amſtelodamenſes. Eos autem Primores Juvenum facile ſequuntur, ſicut illi præmia ampliora. Et quid ſine his Academia? Supereſt ut vel ſtipendia adaugeant Leidenſes, quod in bonum cedet Profeſſoribus: Aut ut Profeſſores Amſtelodamum concedant, quod malum minatur Academiæ: Quin & civitati etiam, quæ ex frequentia Studentium ditior facta, nec cupit ſcio lucrum dediſcere. Reliqua, in tantum te ſpectant, cupio audire, ſed quum cauſa finita eſt, & quum ſtatio tua fixa.

Filium tuum ſalvum, & reducem geſtio videre. Hoc bene eſt, ſed male quod abiit me neſciente. Quid? Ut ad te, quem tanti facio, quanti ſpero noſti, abeat filius tuus ſine me? Iterum (ſi quæ occaſio detur) non faciet ſpero. Et unicè probo quod tam cito remiſeris. Non quaſi de progreſſu ipſius, dum apud te dubium ullum, ſed ne in Collegii ſtatuta peccaret.

Si quæ parata habeas, nolim ut abſcondas. Noſti quid ſit, Lucerna ſub modio. Nec erit male poſita opera, ſi ſcripta illa quæ ut antiqua ſunt, ita ante hoc ſæculum pænè antiquata, è pulvere ſuo extrahas, iiſque aliquid lucis addas. Semper tamen inculco Baronium, & eò magis quia Eccleſia (ſic enim ſcribis) ſumma votorum tibi.

Fran. Junius rediit in Britanniam citius multo quam opinabar, utpote qui ſatis novi quo animo in Gallias profectus ſit.

Attulit ſecum Literas ab ampliſſimo viro Hugone Grotio, ad me datas. Gratiſſimæ illæ (virum enim illum doctiſſimum ſemper agnovi) ſed reſcribendi otium non datur. Nota etiam mihi probitas & eruditio Junii, nec opus ut à te habeam illum commendatiorem. Scias velim, me & tui & Grotii & ſui cauſa facturum quod poſſum.

Victoriæ Principis veſtri gratulor. Cedat precor in gloriam Dei, & bonum Eccleſiæ. De prudentia ipſius, & virtute militum, non eſt apud me dubium; ſed ſi iterum & in mari non rubro Iſraelem præivit nebula, date quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.

De filio tuo iterum. Et iterum ſi placeat. Nam cur non & hic duplex primogeniti portio? Certè mihi curæ erit, quam diu ipſe ſibi. Tu eum hortare ut facis. Et quo magis te & tua in eo conſpexero, eo majori cura me eum proſecuturum ſpondeo. Quod reliquum, te & illum, & tuos, Deo fovendos commendo. Et quum fuerit opportunum te rogo, ut nomine meo virum illum ſpectatiſſimum Hug. Grotium, eíque pro literis per Junium miſſis gratias agas. Hoc facto ſcias me

Amicum ſemper tibi fore

Novemb. 7. 1631.

Fideliſſimum,

Guil. London.

CXXXIII.

Clariſſimo, & Eruditiſſimo Viro, Dom. Gerardo Johanni Voſſio, *Hiſt. & Linguæ Græcæ Profeſſori digniſſimo.*

Vir Clariſſime,

SUetonium hunc, ſcriptorem, ut ego quidem exiſtimo, & tu non ignoras, longè præſtantiſſimum, ac cura noſtra, ſi non nitidiorem, certè non pejorem redditum, jam primùm ad te mitto. Per occupationes eſt, quod non potuerim maturius. Animadverſiones noſtræ, non ita multæ, aut elaboratæ ſunt; ſed ejuſmodi tamen, ut putem tibi homini doctiſſimo, & antiquitatis amantiſſimo, non ingratas fore. Quam malè Author hic cum optimis quibuſque, à Librariis habitus ſit, nemo paulò humaniorum ignorat. Hi ingenioſius alieno opere plus ſatis eſſe voluerunt, omnia immutantes, trajicientes, omittentes, pro libitu, ut viſa abundare, aut hiare quælibet. Reliqui Auguſtæ Hiſtoriæ ſcriptores minores jam ſub prælo ſunt. Pars eorum tertia, in qua illi ſex, qui conjungi ferè ſolent, leguntur, carceres mordet. Eam Claudio Salmaſio, viro, meo quidem judicio, conſummatiſſimæ eruditionis, inſcribere eſt animus, ut hac via aditum mihi ad amicitiam ejus ſternerem. Præſcriptio noſtra ejuſmodi eſt: *Excellentiſſimo Viro, Claudio Salmaſio.* Quod ipſum, an pro dignitate ejus, amplius ſatis ſit, tu non ignoras, qui eum propius noſti. Velim hac in parte, tuo conſilio nos juves. Quod ſi feceris, facturum autem confido, beneficium hoc tuum, ut & alia in me merita, æternum, & publicè aliquando, ſi otium Deus, & vitam longiorem dederit, agnoſcam: ſpecimen hoc

hoc animadverſionum velim per otium evolvas, & ſi quid ineptum, aut alienum in iis ſit, pro authoritate tua caſtiges. Vale, vir eruditiſſime, & me ama, qui te effliƈtim. Reverendiſſimus avus meus, fratres, & omnes noſtri, te, tuóſque omnes quam officioſiſſimè ſalutant. Ad filium tuum Matthæum brevi ſcribam: habeo quod ejus intereſt non ignorare.

Dom. veſtræ dicatiſſimus,

Raptim Lugd. Bat. 8. *Nov.* cIↃ IↃc xxxi.

Marcus Buxhorn-Zuerius.

CXXXV.

Juveni Ornatiſſimo, Eruditiſſimóque Dionyſio Voſſio.

Juvenis ornatiſſime, eruditiſſiméque,

BInas tuas Epiſtolas, alteram xxvi. Oƈtobris, alteram x. Novembris, hoc loci accepi, nec ſine lætitiâ ingenti, & deprædicatione felicitatis meæ. Felix enim ſum, quia Epiſtolis tuis dignus, ex quibus quantum me ames certus reddor. Neque ego de diligentia tua, neque tu de affeƈtu meo, dubitabis unquam, qui tanta ſumpſit incrementa, ut rumpi amplius nequeat. Ad me quod attinet, ſcribendo non defui, primam Hamburgo, alteram Lubecâ, duas hinc expedivi, adeo ut hæc quinta ſit Epiſtola, quam duplicavi: quas omnes numne acceperis ignoro, ſed ſcire maximoperè aveo; facies mihi rem gratiſſimam, ſi eo de negotio perſcripſeris. Jam ultimæ ſolvunt naves, poſt quarum diſceſſum, ſcribendi omnis deerit occaſio. Itaque hanc ultimæ volui officio Epiſtolæ fungi. Non dubito, quin petitionem perceperis meam, & te ad iter huc ſuſcipiendum præpares, quamobrem ejus rei mentionem ampliorem injicere ſuperſedeo, dicam modò quod res eſt, tibi profuturum iter iſtud. Videbis Livoniam, Moſcoviam, Pruſſiam, Sueciam, Germaniam, quarum te non pœnitebit adſpeƈtus. Iter eſt facillimum, tempus breve, at mihi Livoniæque utile; illud quod eruditionis tuæ fieri particeps poſſim. Hoc quod nihil erit Liv. glorioſius, quàm tam divini ingenii juvenem habuiſſe. Nullas admittam excuſationes, niſi legitimæ fuerint, & ejus generis, adferre te nullas poſſe, jam tum ſcio. Hiſtoriam enim tuam, quam intra breve tempus, abſoluturum te ſcribis, verſionem Priſcorum ſimilem, Typographi fidei tuto committere poteris; ita ut non opus ſit, ea cauſa profeƈtionem differre. Sunt & alia quædam, quibus te excuſare fortè poſſes; ſed levia ſunt, teque eo eſſe ingenio ſcio, ut tot flagitantium, imo ipſius Livoniæ expeƈtationi ſatisfacere, quàm ea conſiderare malis. Omnes enim, qui hìc ſumus, in ſpem certiſſimam adventus tui venimus; nihilque reſtat aliud, quàm ut votorum compotes fiamus. Itaque claudo, & Deum veneror, ut tibi mentem ad iter proclivem, ima ex bonitate largiatur, & te ſanum incolumemque hùc deducat. Vale, amicorum jucundiſſime, & hujus tenuitatem Epiſtolæ, precibus meis condona. Claudo iterùm, voveoque ut tu viva ſis Epiſtola, quæ videas, quanto cum deſiderio te exſpeƈtaverim, quodque ad ſupremum diem ſim futurus

Tuus totus,

Derptæ Livonum xiv. *Nov. ſtyl. vet.* cIↃ IↃ c xxxi.

Jacobus Skytte.

Si huc veneris, habebis Profeſſionem extraordinariam, in Academia hac, quam tot menſibus, quot hìc manere integrum tibi fuerit, retinebis, in quacumque volueris facultate, vel honorariam, vel quacumque conditione.

CXXXVI.

Clariſſimo Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ Profeſſori.*

Vir Clariſſime,

PRælegit mihi è Literis illuſtriſſimi Molini, ad ſe ſcriptis, Dominus Thadæus Vicus, ferè id quod inde excerptum, vides hic tibi tranſmitti: ferè inquam; nec enim ſi conferatur cum Archetypo, in omnibus, ſat ſcio, reſpondeat. Addidit, quod videam nihil, verùm omiſit quædam, quæ imprimis ego, dum legentem aſſequebar, notaveram. Uti quod verecundè admodùm, & magno obſervantiæ teſtimonio, profitetur hiſce ipſis literis, vir illuſtriſſimus, non audere ſe jam tantoperè pro tranſmiſſo ſpecimine tibi obſtriƈtum, ultra eſſe moleſtum, aut importunum; ideoque poſcere, ut Vicus tanquam motu proprio, nulla Molini id petentis, mentione faƈta, aut per ſe, aut per Dominum Vandermyle, aliumque prout

prout conſultum judicabit, ulteriorem dicti operis perfectionem efflagitet. Quod Vicus omiſerit, hic in eo quod vides apographo, certè neſcio. Cæterùm id ego quale accepi lubens tranſmitto; ac ne quid fortè, in Italico Idiomate, legentem moretur, ſubnectam interpretationem Latinam. Quanquam verò confido ſupervacaneam iſtam operam meam fore, malo tamen in hanc partem, ſi peccandum eſt, peccare potius, ne defuiſſe videar quantillum, id eſt, laboris, aut tædii. Ergo habe.

Tenor in Literis à D. Molino Venetiis 14. Novemb. ad Secretarium Vicum, Hagam.

Habui à Domino Voſſio compendium, in materia Archivorum, quo elegantius eruditiúſve deſiderari nequeat, meíſque ei literis, teſtatum facio, quantoperè id mihi fuerit acceptum. Verùm quoniam mihi ſcribit, non habuiſſe ſe plus temporis, quam diem unicum adimplendo iſti operi, propter feſtinationem quâ urgebatur, rogo te procures, quo poteris me die opportunius, ut idem D. Voſſius, inſigni ſua virtute, gratiam hanc perfectam reddat; Tractatum iſtum dilatando, & ampliando, præcipuè, quod attinet conſiderationes commodi, & incommodi, quod & in privatos, & in Principes, poteſt redundare, ex eo quod habeant, aut non habeant, habeántque bono, aut ſequiori ordine compoſita Archiva: Videáſque ſi inducas eundem D. Voſſium, ad plenam operis perfectionem, quæ certè res erit pulcherrima, atque eo magis, quoniam non eſt, quod ego quidem ſciam, ab aliis pertractata. Ex textura exigui illius ſpeciminis, quod ad me miſit, magni valoris D. Voſſius, tam mihi *videtur concinnè ordinata, ut perfectionem* uti dixi, mereatur, &c. Subjungit poſtea Vicus, miſſum ad te iri literas à D. Molino, per D. Vandermyle. Petit à me ut ſi quid cognovero, non abhorrere animum tuum ab hoc labore, id ei ſignificem, quo lætum D. Molino nuntium mittere & ipſe poſſit. Si octiduo abſolvi nequit, rogat viginti dierum horas ſubciſivas impendere, ne graveris, idque cùm maximè erit integrum, quod & memini dum me recolo, in ſuis literis dicere Molinum. Ego de meo addam nihil, certus me fruſtra calcar additurum, ſive te impellat, ſive non impellat ad hoc ſtudium, tanti viri ſtimulus; qualis eſt omnibus eruditis, & tibi præ omnibus, qui illi & præ omnibus, Molinus. Tantum rogo, ut ſi te operi accingas, noſſe id liceat, uti ſatisfaciam D. Vici, & ſic quoque ipſius illuſtriſſimi Molini deſiderio. Vale, vir clariſſime, cum lectiſſima conjuge, & erudita liberorum familia, boníſque omnibus fruere, quæ tibi precatur

Hagæ Comitis xii. Decembris, cIↄ Iↄ c xxxi.

Tuus,

G. R. Doubletius.

CXXXVI.

Clariſſimo Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio, *Profeſſori celeberrimo.*

Vir Clariſſime,

Oſtendit mihi in alteris illuſtriſſimi Molini Literis, propenſiſſimum tanti viri, erga te affectum, & jam ante abundè tibi exploratum, is qui ſummoperè te colit Thadæus Vicus, & inde allatas quas vides chartas, ad te mitti poſtulavit, quod & ipſius, & tui cauſâ facio, quam lubentiſſimè. Molinus ſcire deſiderat, cui nunc potiſſimum operi impendas mentémque manúmque, & Molini vice Vicus iterum obnixè petit, feſtinari illud de Archivis reſponſum, de quo ſcripſi nuper. Paſquinus, quid de Veneti oratoris martyrio voluerit, difficile ſit conjicere, niſi ante noris Româ exceſſiſſe, mandato Senatus Veneti, Legatum qui apud Pontificem erat Piſaurum, eo quod Thadæus Barberinus, urbi Romæ à Patruo Pontifice Præfectus, & ſibi, & Legatis cæterorum Principum, præripere locum tentaſſet, quem Legati Principibus ſuis, præ omnibus, uno Papa excepto, deberi de jure perpetua poſſeſſione ſtabilito contendebant. Cúmque inde enata eſſent publica diſſidia, & Veneti Legati veredarius armatâ manu per Thadæum immiſſâ, liberatus eſſet ex ædibus Sancti Marci, Legato inſeſſis, in quibus ille cuſtodiebatur, quod emptus à Thadæo crederetur, uti ipſi cederet obvius. Legatus rem omnem ſereniſſimæ Reipublicæ nuntiavit, ac protinus mandatum accepit, domum revertendi, ſecutíque exemplum Legati cæteri, Urbe exceſſere omnes, atque in Suburbanis degunt, uſque dum ſinguli intelligant à ſuis, quæ ſit Dominorum ſuorum ſuper hac re ſententia. Nunc ultra non morabor tua magis ſeria, quam meæ ſunt literæ. Deum precor, ut tibi, & familiæ tuæ æternum faveat. Vale.

Hagæ Comit. raptim die 22. Octob. 1631.

Tuarum virtutum Cultor omnibus officiis,

G.R. Doubletius.

Memor ſis rogo Grotiani quem emi mihi petieram libri. Iterum vale.

N CXXXVII.

Digitized by Google

CXXXVII.

Salutem in Chriſto.

NUdiusſquintus ſcripſi ad te, Vir clariſſime. Nuncius tum & Junius tuus, & Windebankus meus. Quum literas illas ad te dedi, prorſus nihil reſcivi de filio tuo, niſi quod omnia bene Cantabrigiæ. Quum ecce Literæ ab amicis meis intimis, & qui tibi filioq; optimè vovent, ad me properant. Clamant filium tuum, non otioſum tantum, ſed & penè diſſolutum. Deus bone, qualis mutatio, & quam inexpectata! Doleo valdè, ſed tua intereſt, ut quam proximum reſcires. Aiunt illum, amore puellæ,& famæ non ſatis integræ (utpote degentis in diverſorio) captum eſſe. Si matrimonium contrahat & tale, quantus dolor! Statim in ipſo Nunc literarum iſtarum ſcripſi ad illos, ut omnia facerent quæ ægrum filium tuum poſſint ſanare, aut ſaltem impedire ne ſic miſer pereat. Societas enim quâ fruitur in Collegio Jeſu, illa altera Societate perditur, & unde violam quæret neſcio. Conſilium dant amici, nec aliud ego, ut tu quàm citiſſimè tanquam aliud volens filium accerſas, celerrimum reditum promittas, ſed quum in tuam, i. e. Patriam poteſtatem devenerit, potes alia & ſalubria conſilia capere. Num Junius abeuns, eum non adiit? Num adiit, & nihil eſt ſuſpicatus novi? Deus bone, quàm malè me habet animus! A tempore quo à te redux (diu id mihi videtur) me non inviſit. Quum hoc audio, jubeo literas haſce meas volare, at tu jubeas reditum filii tui, ſaniora ſpero conſilia inituri quum te viderit. Vale, & me ama, ut mihi moleſtum eſt hæc ſcribere.

Tibi amic.

Jan. 4. 1632.
ſtylo noſtro.

Guil. Londin.

CXXXVIII.

Clariſſimo Viro Gerardo Voſſio, *Præceptori æternum obſervando,* S. D.

IN cauſa veſtra Lugdunenſes cauſa cecidiſſe V. N. ſocer meus ex judicibus unus mihi retulit. At ſe provocare ad Ordines huic, credo & aliis, ſcripſere civitati. Si rectè atque ordine olim virtutem veſtram coluiſſent, & comitem tantæ eruditionis Majeſtatem conſervaſſent, nunc non neceſſe haberent ſublatam ex oculis invidere melioribus. Neque hic ſubſiſtunt, ſed etiam ſi Dis placet, ſummo Heroi, & nunquam ſatis laudato H. Grotio, manus injicere, (ô flagitium) tentant, aliaſq; civitates, ſeu potius iſtos, qui eâdem viâ ad Magiſtratum graſſati ſunt, in conſenſum trahunt. Hi mores, hæc tempora, vix obductam cicatricem refricant acerrimi doloris, quem cepi ex obitu, heu nimis immaturo Magnanimi Blyemburgii, qui multis quidem flebilis occidit, nulli quam mihi flebilior. Jam fermè moriens me vocat, mi Beverwice, inquit, jam diu ex vultu indice animi dolentis collegi quam res meæ depoſitæ eſſent. Equidem confiſus arti tuæ, & affectui, ſperaveram ex hoc malo me emerſurum, ſed quandoquidem Deo aliter viſum, ego, quo nunquam amittes amiciorem, pro tuis in me officiis, gratias habeo immortales, & filios (adſtabat major natu) æternum tibi relinquo obligatos. Quid mihi, Doctor utriuſq; noſtrûm amiciſſime, animi tum fuiſſe cenſes? ac quomodo iſta, & iſtiuſmodi plura audiendo temperare à lacrymis potuerim? Certè vix nunc hæc recordatio ſinit, præſertim hac tempeſtate, quâ rebus viri incomparabilis, aliquod pondus in hac ſaltem urbe, afferre potuiſſet. Qui è Magiſtratu heroicas ejus virtutes colunt, cæteris ferè numero pares, gemere, virtute, prudentia, eruditione, longè ſuperiores. Imo abſque uno foret, quem noſti,

Ὦ ἔτ' ἄρ φρένες εἰσὶν ἐναίσιμοι, ἔτι νόημα
Γναμπτὸν ἐνὶ στήθεσσι —

Cuncti animis & votis, faverent rigido, veræ virtutis cuſtodi, neque paucis probatus potius, quam multis foret.

Qui è noſtris ho[illegible]e, (non aderat nuper ὕπατος Καλδεῖος φιλοχρύσος) ad conventum Ordd. Præfecti videbunt, ne quid Heros ab iſto detrimenti capiat. Quin & ipſus mihi affirmavit, ſe magni facere virum magnum, & gratum ſibi fore ejus adventum, ſi authoritate publica, ut potuiſſe referebat, venire maluiſſet. Quis non indignetur Batavos inveniri, qui Bataviam eo cive carere velint, qui eam immortali illuſtravit gloria, æternum Patriæ, & ſeculi decus.

Τῶ δ' ἤτοι κλέος ἔσται ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.

Cùm ut Zelandiam, & ultra omittam, in Gelria multos ſibi faventes habeat, necnon in Friſia, inter quos affinis meus Veltdnelius, qui ex collegio Ordd. gener. legatione, ad Moſcoviæ Ducem functus, iterum conci-

concilio ſtatus adſcriptus eſt. Hujus, communis ſoceri ſenatoris, & meo quoq; nomine rogo (nam ibi eſſe ex fide dignis accepi) amiciſſimam ipſi ſalutem dicas. Plura quæ tutò literis non committuntur, utinam in ſinum tuum effundere liceat! Non occiderunt omnium dierum ſoles. Interim vivat, rarum probitatis, & eruditionis exemplar, vivat, & æternum lætus bona tempora ducat; atque tu cum illo, V. Cl. cum Cl. Barlæo, aliiſq; literarum, ac Patriæ columinibus. Quod ſi amare non deſinis, hunc Voſſianæ Diſciplinæ Alumnum, id quæſo ne ſilentio teſtatum facere velis.

Virtutum tuarum

Dordrecti 12. Jan. CIↃ IↃC XXXII.

cultor obſervant.

Joh. Beverwyck.

CXXXIX.

Viro Clariſſimo, & Eruditiſſimo Gerard. Joanni Voſſio. S. P.

NOndum opinor excidit animo tuo, Voſſi excellentiſſime, noſtrum Amſtelodami colloquium, cum vii. Kal. Sextil. præteriti anni, album tibi meum offerrem. Is ipſe jam impenſè te rogo, æquo animo feras, me his tandem literis mei apud te memoriam renovare. Locum certè amplius, pudori relinquere nullum potui, qui me à ſcriptione, ut olim Leydæ à crebriori acceſſu retardaret. Satis ſuperque, novi tuam humanitatem. Luculentam ejus erga me ſignificationem dediſti, cùm me Lugduni, adhuc hærentem, publicè diſputantem, benignè audires. Nunc Germano fretus candore tuo, me immeritum, ut in amicorum numerum recipias, obnixè precor. Sanè quanta hic omnium ſit expectatio de tuis laboribus, in hiſtoria Eccleſiaſtica, dici non poteſt. Majorem ego, φίλην εἰς πατρίδα γαῖαν, reverſus excitavi. Adeo ut ſi liberare publicam fidem velis, opere nondum integrè perfecto, ἀποσπασματίῳ quodam nos beare opus ſit. Ita omnium hic in te oculi conjecti ſunt, ut qui ſolus es, quem Herois Caſauboni τοῦ μακαρείτου, partes adverſus ὑπεροπτικὰς Loiolitas ſuſcipere æquum eſt. Nemo enim te melius poteſt id præſtare. Cæterum ὦ θαυμάσιον κάρα, ſcito me non ſine conſilio Clariſſ. Lindenbrogii, (qui te utplurimum ſalvere jubet) commentariis illuſtranda, τὰ Ἀγαπήτου καὶ Βασιλείου παραινετικὰ κεφάλαια, mihi propoſuiſſe. Illius ad Imperatorem Juſtinianum, hujus ad Leonem filium. Si ſingularem illam tuam, quâ τοῦ φιλομαθοῦς promovere ſoles, benevolentiam mihi præſtiteris, & nonnullis meam editionem, ut facilè poteſt capaciſſimus omnis eruditionis tuus animus, ornaveris, θαυμαστὸν ὅσον me tibi devincies: fortè in inſigni illa domeſtica tua, aut alius viri docti, Bibliotheca, quod ſcias, latet manuſcriptum aliquod, aut ipſe etiam, qui nihil ignoras, nihil non perlegiſti, quædam monenda habes.

Certè ſi MS. alicujus copia mihi fieri poterit, idoneos ſponſores dabo, qui me bona fide redditurum ſpondeant. Ignoſce, Vir literatiſſ. Totum illud imputabis tuæ humanitati, quæ me adeo impudentem facit. Ego quidem ſummæ tenuitatis mihi conſcius, non facile, in his ſtudiis quid tentarem, niſi conſilio amiciſſimi noſtri Lindenbrogii id facerem, qui & Pariſienſem utriuſque Editionem, & excepta ex Scholiis Moſchopuli in Agapetum, mecum communicavit. Deſcripſit ea Florentiæ, ex MS. quodam Bibliothecæ Marcianæ. Taceo graviſſimas, quæ me incitant, cauſas, quibus obtundere animum tuum, religio eſt. Negare velle, & magiſtratus noſtri, & optimorum hujus urbis virorum, de me aliquam eſſe ſpem, quem Parens jam quinto ætatis anno ſtudiis initiavit, ἀποπώταλον. Tentandum igitur aliquid quod & ex re mea erit, & erga literas optimas, immane ardens ſtudium teſtabitur. Μὰ τὸν θεὸν, quam ego delector ſtudio humaniorum literarum: in quibus ætatem huc uſque ferè contero. Quo niſus fundamento, animum ſapientiæ præceptis compoſitum, & excultum, poſſe tandem aliquid in Eccleſia, cui me devovi, utile præſtare ſpero. Utinam ὦ θεῖε καὶ θαυμάσιε Voſſi, rivulum tuæ benevolentiæ, in me derivares, quem ego tantoperè admiror, colo, veneror. Athenienſes publicis execrationibus ſanciebant, ne quis ulli unquam viæ ignaro, indicium denegaret; tua id poſtulat excellens, & ſingularis ſcientia, Germanus candor præſtat, ut φιλομαθῶν neminem, fruſtra dimittas. Sed quæſo, Vir eruditiſſime, quo ſenſu dicit Agapetus, Τμήματι δ', οἱ διὰ δόγματα προκείμενοι· An ut apud Terentium, neglecta jacet, ut Sophocles in Ajace accipit, pag. 106. Edit. Henr. Stephani. An quia agunt excubias, & præſidii cauſa, ut in Principum aulis locati ſunt: τμήματι β. περικόσμιος πολιτεία, & κγ. ὑπὸ τῷ θεῷ, καὶ παντεφόρῳ βλέμματι, numquid novum hoc eſt vocabulum? Baſilius etiam τμήματι ξγ. Imperatori

ratori τῶν πολλῶν τὸ ἐρυθρὸν ὑπόδημα tribuit. Sed quando in uſu, Imper. rubri calcei? quibus etiam meretrices, & delicatiores muliérculæ, utebantur. Germanicum nobis eſt proverbium. **Es gehört mehr, zum dantz, dan ein pahr rohter ſchuhe.** Πέδιλα alias ἐρυθρὰ, ſunt punicei calcei; quales erant triumphalium virorum. Albanos olim Reges, puniceo pedum tegmine deliciatos eſſe, Dion. Caſſius docet lib. 43.

Expone quæſo de his mihi quid ſentias, Vir eruditiſſime; nec admitte, ut fruſtra ad fores tuæ humanitatis, & benevolentiæ acceſſerim. Scio te germanis, & antiquis adhuc eſſe moribus; neque indigere eum amicis, quem omnes docti ſuſpiciunt. Ætatem, & ipſe meam agnoſco; nondum enim xx. ætatis annum ſum egreſſus. At eleganter Thebanus noſter Vates, quem jam xiii. ætatis anno, interpretabar, nec ſine Doctorum voluptate legebam. φύονται γὰρ καὶ νέοις ἐν ἀνδράσι πολιαὶ θαμὰ, καὶ παρὰ τὸν ἁλικίας ἐοικότα χρόνον. Etiam hoc novi, quantum à te omnis faſtus abſit, qui bonos non ægrè admittis. Apud te, virorum omnium Doctiſſ. cœpti veniam fortè impetro. Paulum ſepultæ diſtat inertiæ celata virtus. Si non ſubtilis ingenii, diligentis tamen, καὶ φιλομαθὴς teſtis erit labor. Hæc in ſinum gratiæ tuæ ὦ δαιμόνιον effundere libuit. Tui enim ſolius, πάντα κεῖται ἐν γόνασι. Vale eruditiſſime virorum noſtri ſeculi, me totum tuum ama, & literarum, quando vacat, alloquio dignare.

Datum fæliciter Hamburgi
CIↃ IↃC XXXII.
XV. *Kal. Februar.*

Diffuſiſſimæ eruditionis tuæ
Germanarumq; virtutum
æternus cultor,

Bernhard Damke.

Salutant te officioſè, & ſalvere jubent, D. Frider. Lindenbrog. & parens meus, qui inter primos colit.

Vir optime, ne fortè decipiant te Tabellarii, ſcito nos ſemper pro literis hic ſolvere; ut non opus ſit duplum illos accipere.

Si me ut ſpero, reſponſione dignatus fueris, literæ curabuntur ſeu reddentur Hamburgi, qui commorer apud colendiſſ. Parentem meum, M. Joachimum Damke, Paſtorem Templi Nicolaitani.

CXL.

Salut. in Chriſto.

Vir Clariſſime,

ADmodum gratæ mihi ſunt literæ tuæ, ut ſemper, ita nunc præcipuè. Diu enim expetii brevem, ſed magis dilucidam ſententiæ Godeſcalſianæ Expoſitionem, quam ullibi adhuc mihi videre contigit. Et certè lis illa de gratia & libero arbitrio eo inauſpicatiùs mota mihi videtur, quia vix ulli, qui à primis ante S. Aug. Patribus receſſerunt, tam fœliciter rem aggreſſi ſunt, ac priores illi. Nunc literæ tuæ, & chartulæ incluſæ, mihi & votis meis abunde ſatisfecerunt, & gratias ago. Si quæ tamen ſint, quæ poſt uberiorem diſquiſitionem prolixius placet ſcribere, mihi certe pergratiſſima futura ſunt.

Exercitationes Grammaticæ tibi forſan (ut res tuæ ſunt) neceſſariæ editu, aliis proculdubio utiles, mihi acceptiores futuræ, niſi te à Baronio avocarent. Summopere enim cupio hiſtoriam veteris Eccleſiæ à te aut compoſitam, aut limatam videre: id eſt, à præjudiciis, & contrariarum factionum interpolationibus liberatam.

Gratulor tibi de Dionyſio tuo, quod annum vix egreſſus vigeſimum tam alta ſapiat. Si Rabbi Moſ. Maimonidis transferre ex Hebræo cogitat, & Author placet & Argumentum, ſc. de Idololatriæ Exordiis & Progreſſu. De nomine cui inſcribere decrevit opus tam inſigne, id mihi voluptati erit, quod placet vobis. Interim carmina ejus quæ geminum implent Panegyricum, Principi Arauſionienſium debita, avidius perlegi, ſed (ut ſoleo) propere nimis præ negotiis, quæ me non à ſtudiis modo, ſed & à meipſo divellunt.

Et utinam hic laus Dionyſii terminus eſſe poteſt Epiſtolæ hujus, ſed Johannes id non patitur, nec literæ tuæ per Junium noſtrum allatæ. De amoribus illis ſi anteà audiviſti, eò doleo magis, quod monitis tuis non dico ſpretis, neglectis tamen, ullam cum ea conſuetudinem ulterius foveret. Si nolit uxorem, cur vult conſuetudinem? Cur famam placet alere in proprium dedecus? Si extremæ dementiæ ſit projicere ſe infra ſortem ſuam, certe vix minoris eſt id agere quo magis fama fruſtrà proſcindatur ſua. Negat hæc omnia audio, & ſpero vere. Sed vera ſint illa de nuptiis, ſive non, certum eſt & horas male collocare bonas, & æs alienum contrahere,

Digitized by Google

here, quæ duo, ſola ut ſint, ferenda non ſunt. Hæc autem ita ſe habere, potes è chartula hac incluſa ſcire. Clauſula eſt literarum Doctoris Beli, Collegii Jeſu apud Cantabrigienſes Præpoſiti, quas nuperrimè ad me miſit. Belus Lingua vernacula ſcripſit, literas ejus Latinas fecit inelegantior calamus.

Junius ſtatim à reditu & me conſuluit, & Cantabrigiam petiit. Rediens inde me fruſtra quæſivit, ut quem negotia alibi magis detinent quam domi. Id tantum ſervo meo concredidit, intra triduum aut eo circiter adfuturum filium tuum. Ecce paro literas ſed nimis properè ſcriptas, & de filio tuo nihil habent quod addant. A Junio ea ſpero accipies. Si bona ſint, tecum gaudeo; ſi alia, & non peſſima, potes id agere, Deo propitio, ut quum ad te venerit filius, redimatur quam queas minimo ſive damno, ſive periculo. Gravia certè hæc ſunt, ſed ad meliorem ſe frugem recipiet Filius, ſi forte (ut fertur) aberravit. Deus te diu incolumem ſervet tibi, tuis, & mihi

Nominis & meriti

Feb. 15. 1632.
Comp. noſtro.

tui Cultori,

Guil. Londin.

Hucuſque filium tuum expectavi fruſtra. Cantabrigiâ Londinum deceſſit antequam ego has literas ſcripſi. Si alas mutuatus eſt quibus ad te volet benè eſt. Sed timeo omnia. Iterùm vale.

CXLI.

Clariſſimo Viro D. G. Voſſio, *Hiſt. Profeſſori*, Jacobus Crucius S. D.

JAM diu factum, cum ad te nihil dedi, Vir doctiſſime: ſed nunc ecce compellor haud invitus, ad tibi ſcribendum, ab illo qui juvari ſe commendatione mea, apud te cenſet, & qui amari apud nos, ſpero & apud vos, præbuit ſe dignum. Adoleſcens eſt quem vides, Seminarii noſtri planta, Scholæ diſcipulus, qui me juventæ ſuæ habuit Doctorem & Directorem ARNOLDUS VANDER-DUSSEN, gente Batavus, origine Delphenſis & ex Patriciorum familia: qui indolem, animumq, ad omnem literarum ac morum elegantiam direxit, linguarum & Philoſophiæ tyrociniis egregie defunctus: ſed qui raras ingenii dotes velo modeſtiæ involvit. Ætas tenera adhuc (trium vix luſtrorum) & liberali verecundia, qui virtutis color, ſe bonis omnibus commendat. Reliqua, quæ latent, elicient anni, & inſtitutio. Mores, & judicium, virum pollicentur aptum ad altiora promoveri. Ab umbra igitur ad lucem ſe transfert, à pulveris ſitu, ad liberiorem ſcholæ veſtræ illuſtris auram, & à privatis ſubſelliis ad publica. Viſurus, imo collaturus cum doctis, in celebri veſtro Athenæo quæ vidit, aut legit; tu viſurus quoque qui humanitate & affectu in liberalia ingenia emines. Me autore ſe tranſfert, & itineris omnem fructum meis conſiliis hîc metietur. Tu, vir magne, benigno vultu, hunc adoleſcentem excipe, rege, dirige, ſurgentem ad magna. Jam literis amœnioribus operam daturus, tanquam ſolidioris doctrinæ fundamentis; ut conquiſitis abunde his literarum deliciis, Aſtrææ aliquando ſtudia jungat pietati. Quicquid in candidatum noſtrum præſtitiſtis à parentibus haud ingratis, cum fœnore referes. Ipſe dignum ſe favore tuo, ac benevolentia (ita ſpondeo) præbebit; ego verò in hoc Meo beneficia accepiſſe fatebor, & quibuſcunque potero, officiis rependam. Ex ejuſmodi ſurculis arbores educandæ; ex uberi hac ſemente, meſſis, quæ in Rempublicam & Eccleſiam ſe diffundat: Tu nunc in ſurculum benevolentiæ tuæ rorem, parentis & mea cauſa. Sic vale, Vir clariſſime, tuis quoque votis faventem habe Deum, ſi huic, quem ſiſto, faveris, imo habe, uti faveas.

Delphis *in Muſæo noſtro* 12. Martii,
M DC XXXII.

Doctiſſimo Barlæo Collegæ tuo, ſæculi noſtri Poetarum facile Principi, ſalutem adſcribo. Sed tuæ quando tandem ad me literæ? Si teneam, quis me felicior? inſeram velut gemmas Epiſtolari meæ telæ, quam nunc pertexo. Pondus proculdubio & pretium eæ addituræ huic operi, prælo brevi tradendo, ut ſi non meo, doctorùm ſaltem nomine, commendetur.

Cupio, opto, exſpecto,
Parcentes ego dexteras
Odi, ſparge roſas.

Et ingenii tui ſtricturæ etiam ad nos volitent, ut jucundiſſimam tui memoriam blandienti gaudio foveam; quod in maxima felicitatis parte numerabo; nam quantum tibi deferam lingua & ſtylus hærent efferre. Quod non ad gratiam dico, ita ſentio

&

Digitized by Google

& candidè de viro, in omnigena rerum ſcientia trito, ac ſubacto. Iterum vale doctorum ocelle, cum lectiſſima tua conjuge, JUNIA, & me tui amantem ama.

CXLII.

Clariſſimo, Præſtantiſſimo, Eruditiſſimoq; D. Gerhardo Joanni Voſſio, S.

Clariſſime & Eruditiſſime Vir,

DIU eſt quod te tacito affectu, & amo, & colo: ex quo videlicet, de præclariſſimis tuis ſtudiis, & ſcriptis, non ad pompam, ſed ad uſum, & emolumentum Eccleſiæ, atque Reipub. comparatis, cognovi. Amicum meum ampliſſimum virum Matthiam Overbequium, & diſcipulos meos, qui apud vos, dum hic immanes calamitates, totam Germaniam inundant, delituere; te ſemel atque iterùm amanter, & officiosè meo nomine, ſalutare juſſi. Et nunc ex Hermanno Conringio, ad nos reverſo, tibi id haud ingratum fuiſſe intelligo: facere igitur aliter nequeo, quin temetipſum modo compellem, quamquam mittendi occaſio præproperè, (ut hîc inter haſce turbas, fieri interdum ſolet) oblata, vix ullum ſcribendi ſpatium concedat. Id autem tibi certò perſuadeas, virtutem tuam, & meum erga affectum, quicquid hujus audaciæ eſt, expreſſiſſe. Et meorum quos dixi relatu, & ex tuis ipſius ſcriptis, haud obſcurè cognovi, te magno concordiæ & pacis, poſtliminio in Eccleſiam reducendæ deſiderio flagrare. Quo equidem, uti & ſchiſmatum odio, me dies noctesque, quaſi torqueri, neque volo diffiteri, neque poſſum. Summum autem mihi cordolium eſt, quod tanta ſit ſeculi perverſitas, tanta animorum in pleriſq, pravitas, ut vix cuiquam de pace & concordia, verba facere tutò liceat. Ego viam me muniturum credidi; ſi antiquitatem Eccleſiaſticam, pro mea virili excolerem, & juventuti noſtræ quantâ maximâ poſſem curâ commendarem, atq, ita ſtudium ejus, apud nos propemodum collapſum, inſtaurarem. Quod haud paulò felicius ſucceſſiſſet, niſi ingens, & diuturna, hæc calamitas, omnes laudabiles conatus, in herbâ quaſi oppreſſiſſet. Moliri tamen nonnihil volui, quamquam emoliri vix quicquam potui. Id cognoſces ex tractatu de Conjugio Clericorum, quem tranſmitto, ſi eum inſpicere tibi moleſtum non fuerit. Ego ſane grandis beneficii loco habebo, ſi non inſpicere modo, ſed etiam cenſere, & me, ubi opus eſſe videbitur, vel monere, vel docere, dignaberis. Adjunxi apparatum, ante aliquot annos, inchoatum quidem, ſed nondum abſolutum, cùm privatis curis, tùm publicis tumultibus laborem operoſiorem ſubinde interrumpentibus. Quem equidem tanti non facerem, ut à te inſpiceretur, niſi quæ de concordiâ, quaſi obiter, & aliud agendo adſperſi, à te cognoſci cuperem. Quâ fixi itidem expoſitionem Epiſtolæ ad Titum, haud magis aliàs pretii adjeci. Prooemium quod libris Auguſtini, de doctrinâ Chriſtiana, & Vincentii Lirinenſis commonitorio præmiſi, cujus apud me nullum reliquum eſt exemplum, oſtendet, ut ſpero, & præcipuis amicis meis, & olim quoque ex auditoribus, unus Joachimus Wiche-Wordius, civis veſter. Cogor hic abrumpere. Cæterùm ſi hæc ipſa non ingrata fuiſſe intellexero, commodiore tempore, pluribus tecum, niſi moleſtum eſt, ſermocinabor. Vale, & virtuti, atq, comitati tuæ, audaciam meam imputa.

Raptiſſ. in Acad. Juliâ, xx. Mart. CIↃ IↃC XXXII.

Veſter quantus quantus

Georg. Calixtus.

CXLIII.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Profeſſori eminentiſſimo.*

Clariſſime Vir, Amicorum meorum Alpha,

NIſi tibi Stephanii tui memoria intercidit, agnoſcis primo intuitu manum, quæ toties tibi, dum tempe veſtra Leidenſia incolerem, moleſta fuit; imo vel etiamnum eſſe non deſinit, licet nos immenſa locorum intercapedo disjunxerit. Excitat audaciam meam, ſuaviſſima humanitatis tuæ recordatio, quæ tam luculentis erga me indiciis, toto illo ſtudiorum meorum tempore enituit. In plebeiis animis dulcedo amicorum, ſimul eorum facta ex oculis amolitio eſt, reſtinguitur; at mihi interjectu loci deſiderium tui vehementiùs gliſcit, ut creberrimè cogitationis alâ, ad te properem, videarque mihi conſuetæ familiaritatis, tecum inſtaurare commercium. Nunc verò literarium quoddam negotium fuit, de quo tecum agerem. Vita S. Wilhelmi Abbatis Monaſterii ad S. Paracletum, in Dania ab ejus quidem diſcipul•

pulo conſcripta, ſed per Laurentium Surium, in compendium redacta, extat tomo ii. de Hiſtoriis Sanctorum, a. d. vi. Aprilis. Eam ut per Amanuenſem tuum deſcribi, & per præſentem internuntium ad me tranſmitti cures, per genium te amicitiæ noſtræ rogo, atque obſecro. Penes me etenim eſt volumen Epiſtolarum, ejuſdem Wilhelmi Abbatis, in membranâ exaratum, quod olim, Deo volente, publici juris facere conſtitui. Huic verò inſtituto non parùm inſervire poterit, hoc quicquid eſt monumenti; imprimis verò ſi ad calcem libri adjungatur. Si nonnulla in Saxone noſtro, poſt meum è Belgio diſceſſum, quæ obſervationem merentur, animadvertere tibi contigit, mecum communices, etiam atq; etiam abs te peto. Nam indies adorno, novam illam Saxonis editionem, quam toties coram promiſi. Gloſſas B. Vulcanii, vel veteris alicujus ſcriptoris, in Martianum Capellam, ad me tranſmittas oro; nullus dubitans, quin intra trimeſtre ſpatium, per bonæ fidei hominem reſtituam. Gratulor tibi auctos honores, cui jam liceat in majori luce poſito, & Theatro illo urbium Belgicarum, divini ingenii claritatem, per omnes literati orbis angulos, etiam ad ultimum Septentrionem noſtrum, longè latéque diffundere. Inter nova habeto Selandiam inſulam hanc noſtram a. d. xxix. Febr. inſolitis contremuiſſe motibus: quid portendant, novit ille qui ſolus omnia novit. Plura non eſt dubium, quin Meurſius noſter ſuppeditet. Benè fœliciterque vale, optime amicorum, & me priſtino affectu tuo conſtanter complecti dignare.

Soræ *a. d.* xvi. April. ↄIↄ Iↄ c xxxii. *Obſervantiſſimus tui,*

Stephanus Johannis Stephanius.

CXLIV.

Clariſſimo, & Celeberrimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtor. Profeſſori digniſſimo,* S. P.

Amſterodamum.

Clariſ. & Doctiſ. Vir, Collega obſervande,

Accepi nuper, te mittente, munus à doctiſſimo Caſaubono, cui gratias agam prima occaſione. Hæc cùm ſe offerret, pereruditum hunc juvenem Medicinæ ſtudioſum, petii, ut tibi redderet munuſculum, nuperi mei operis, quod ſe tibi ſiſtit, ut à te diſcat, ſi tanti ſit, ut ab otio tuo, aut potius à gravioribus negotiis, impetrare poſſis, ut in illud oculos conjicias, & cenſeatur ubi opus erit: Quicquid ſit, animum mittentis, ut ſoleo, boni conſules. Aliud jam ſub prælo Elzeviriorum, ſudat lucubrationum mearum in Geneſin; ſed longioris operæ, quam ut poſt paucos menſes prodire poſſit. Interim paro me ad migrationem, qui in eum finem, ab Illuſtriſſimo Principe, accepi diploma, in quo ſignificat, quid me facere, aut procurare velit, & mihi in reliquam vitam adeo liberaliter proſpicit, ut ingratiſſimus ſim, niſi me totum, addicam ei muneri, ad quod me vocat, & pro viribus in illud incumbam. Quoniam autem Magnus ille puer, adhuc per ætatem, & ſtaturam imbecillior eſt, quam ut hoc anno poſſit omnino à curâ mulierum avelli; proſpexit mihi de ædibus, in ipſo Aulæ ambitu, quæ olim fuerunt Graphiarii Junii, non procul à loco, ubi convenit ſupremum Conſilium. Si aliquando Hagam excurras, non pertranſibis nos inſalutatos, Statui cum bono Deo, ad viii. Maii publicè coram Curatoribus Academiæ valedicere. D. Salmaſius, acceptis ab utraque parte literis ſalvi conductus, in procinctu eſt, expectaturq; ante Kalen. Maias. Conductæ ſunt in uſum ejus ædes capaciſſimæ, quæ fuerunt olim Equitum Melitenſium, ubi hortum habebit ſpatioſum. Plura pro tempore non addam, qui jamjam Hagam me confero, ut craſtina die, volente Deo SS. Cœnam adminiſtrem adhuc hac vice. Saluta quæſo, meo, & uxoris meæ nomine, tuam & tuos omnes.

Lugduni Batavorum X. *Aprilis.* ↄIↄ Iↄc xxxii. *Tibi ad omnia officia paratiſſ,*

Andreas Rivetus.

CXLV.

Vir Clariſſime, Amicorum maxime,

Superiore anno nihil abs te literarum accepi, præter illas quæ datæ erant iv. Id. Maii: ego tamen ſemel iterumque ſcripſi poſt id tempus, ſi non tertium, & effigiem meam miſi æri inciſam: neque dubito quin acceperis. Si ſcires quàm mihi charæ ſint tuæ literæ, & quam animum exhilarent, ſæpe ſcriberes: ac vel unum hoc te valere. Quod ut tibi diuturnum eſſe opto, atque tuis item omnibus, ita etiam ſæpe intelligere cupiam. Jam occaſio tibi eſt

eſt mittendi literas, quoties velis, & ego ipſe viam tibi indicavi: quæſo utere. Mitto nunc Solonem meum, qui ſi tibi gratum ſe præſtare poterit, mihi quoque eo nomine multò gratior eſt futurus. Quod adjunctum exemplar vides, rogo ut Barlæo tradas, & ſalutem à me addas. Mitto etiam tres ingenii mei fœtus; quos te rogo ut excudi illic cures, ſeu Typographi, ſive meis etiam ſumptibus, qualicunque demum modo. Cuperem quamprimum fieri, & eâ formâ atque typis quibus mea omnia olim Elzevirii excudere. Si excudi meo ſumtu illa debeant, velim tantum exemplaria quingenta excudi, & hoc quæſo ſummâ curâ provideto, ne Typographus fraudem faciat, & ſeorſim ſibi excudat exemplaria; quod cum meo detrimento non exiguo ſit futurum: & obſtringes in hanc rem ipſius fidem. Poſtquam abſoluta erunt, mittes mihi exemplaria triginta; è quibus tamen unum tibi reſervabis, duo in Italiam mittes ad Molinum & Bonifacium: duo quoque Leidam mittes, ad Cunæum Heinſiumque. Peto etiam abs te in majorem modum, ne graveris meâ causâ operam dare, uti prodeant hæc Opuſcula emendatè, quantum ejus fieri poterit. Quo in loco ſit illuſtris Schola veſtra, aut quo nomine appellari magiſtratui veſtro placeat, ſcire aveo; tum quid tu privatim agas, ac quid etiam luci deſtines ex tot monumentis tuis: inſuper de re domeſtica universâ. Ea quidem mihi hactenus quartum menſem eſt adflicta. Unica enim filia mea per trimeſtre cum graviſſimo certè morbo, ac periculoſo valde conflictata, poſtquam Dei beneficio (cui gratias ſummas ago, ut debeo) vix evaſit, mox in tertianam incidit, quâ nunc etiam vexatur; neque ſola: nam & filium itidem eodem tempore eadem invaſit febris; ac præterea etiam uxor, fracta curis, (noſti animum maternum & ſollicitum affectum) ac vigiliis, & laboribus diuturnis à defluxione humorum, aures pariter atque dentes crudeliſſime infeſtante, majorem in modum cruciatur. Ego inter hæc, quanquam corpore Dei gratia ſatis ſano; tamen animi excrucior. Noſti animum Mariti, noſti Patris. Sed hæc homini Chriſtiano æquo animo ſunt ferenda, & ſperanda meliora. Ego fero, ego ſpero, neque ſpem evertet Deus, aut confundet. O paſſi graviora, ac ſuperiore anno, quod perlatum ad te puto, quidam è Collegis meis, Theologus profeſſione &, ſi Deo placet, paſtor, litem mihi de Religione movit, ſed coactus eſt deſiſtere; adverſari ſibi expertus ipſum adeo Regem noſtrum ſereniſſimum & primates Regni viros; addo Epiſcopos, & Theologos item alios, ac cordatos viros omnes, & prudentes extra eum quoque ordinem. Paſſus eſt exiſtimationis ſuæ non exiguam jacturam. Certè iſtud verè dicere tibi poſſim, ſummam eſſe moderationem animi, & manſuetudinem eximiam, in Theologis hujus Regni: ut ſunt viri ſi non famâ nominis clari, at virtute, & doctrinâ, & humanitate ſumma excellentes: quiq; nihil minus amant, quàm ferociam Germanicam. Et ſic Dei beneficio tranſiit tempeſtas iſta, in tranquillitatem maximam commutata; è quâ illud boni habeo, quod didicerim quam ſim charus omnis ordinis hominibus in hoc Regno: equidem id antea ſciebam ſatis, ſed nunc magis ſum expertus. Ita nempe Deum timentibus, juxta dictum hoc Apoſtoli, omnia in bonum cooperantur; videoque manifeſtè, quòd me tueatur Deus, atque pietatem meam curæ habeat. Huic deinceps me commendo: & te item, Vir Clariſſime, cum uxore liberiſque. Uxor mea, liberique, impræſens ægri, tuam & tuos plurima ſalute impertiunt.

Raptim Soræ ad Diem xxiv. *Aprilis* cIↄ Iↄc xxxii.

Tuus vero animi affectu,

Joannes Meurſius.

CXLVI.

Excellentiſſimo, Clariſſimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *S. P.*

QUod denuò graviſſimas occupationes tuas interpello, Vir literarum famâ celeberrime, facit ſcribendi opportunitas, per Elzevirium Leydenſem Bibliopolam mihi oblata. Nec ſanè eſſem adeo τολμηρὸς, niſi ſcirem maximam tuam humanitatem; quam etſi non obſcurè antea cognoverim, eam tamen mirificè auxiſti. Ne quid præterita commemorem beneficia, quæ C. T. mihi præſtitit, vel nuperrimè, Vir Excell. quanto me beaſti bono: Inſcitas meas literas, benignâ fronte excipis, ac reſpondere etiam non dedignaris. Et pro quo æternum tibi debeo, tantam in me derivaſti, incomparabilis viri Hugonis Grotii, benevolentiam, ut nihil ſupra. Cujus vel ſolius gratiâ hactenus in Patriâ hæſi. Ut poſtremum ſaltem factum deprædicem, Vir ſeculorum memoriâ digniſſime,

ſime, ne neſcias: proximis hiſce diebus, cum Notas meas ad Agapetum, tam divino judicio cenſendas, offerrem viro maximo, non tantum prorſus candidè, nonnulla admonebat, verùm etiam ultrò non rogatus, carmen Græcum præfigebat, dignum tanto viro. Quod ego ne expetere quidem auſus fuiſſem. Agapetum igitur, Vir Clar. jam abſolvi, ſumque jam totus in Baſilio. Antehac quippe ratio ſtudiorum meorum, ut facerem, non admittebat, qui diligentior eram in Hebraicis. Nunc cùm diſceſſerit Judæus, qui me in Rabbinicis docebat, ſubripio ſæpius cæteris ſtudiis tempus, idque impendo Baſilii admonitionibus, qui Agapetum paucis diebus abſolvi. Si ea etiam tibi, vir ſummæ eruditionis, ſpes eſt de meis ſtudiis, ut lubenter ornare me velis tuo teſtimonio, ſive in ligatâ, ſive proſâ ſcripto, quod meis præfigatur notis Philologico-politicis, maximam tamen partem Politicis ad Agapetum, item Baſilium, gratiſſimum, & perpetuâ colendum memoriâ beneficium præſtiteris. Ut taceam quantum mihi calcar futurum ſit, ſi & Grotio, & tibi, & Lindenbrogio, viris noſtra ætate maximis, ac cum omni antiquitate comparandis, placere mea videam. Vellem herclè ita ferre tempus, ut Cl. T. legere has notas poſſe. Quam optarem: ſic enim & meliores fierent, & emendatiores prodirent, quodque maximum, ego tanto magis erudirer. Novi E. T. genium, qui me non fruſtrà dimitteret, ut hac in re plurimum poteſt. Hexaſtichon Grotianum ſic ſe habet.

Ὡς ἐδίδαξε Ἀγαπητὸς Ἰουστινιανὸν ἄνακτα
Θέσπισι, ἀτρεκέας θεσμὰ δικαιοσύνης,
Οὕτως νῦν Ἀγαπητὸν ἔδεις Ἀγαπητὲ καὶ αὐτὸς
Δάμκε τὴν ἀχλὺν πᾶσαν ἀποσκεδάσας
Εὐεπίης σοφίης τε φερόμενα, τοῦ πολὺ λήξεις
Ὃς νέος ἀρξάμενος σκῆπτρα θεμιστοπολεῖς.

Multa viro maximo dictavit amor, qui tamen omnium primus, à te, Vir Clar. ortus eſt. In quo tam bono omine deſino, obnixè rogans, velis, vir ſumme, me amare, id eſt, juvenum φιλομαθῶν, quemque inter primos cultores, tot tuarum virtutum habes. Ignoſce etiam, quod ſtans uno pede, hæc σχεδιάζειν coactus ſum, ob feſtinationem Elzevirii, nec limatiores literas ſcripſerim. Vale, vir optime, inter eruditos noſtri ſeculi præcipue, & ſalve à δαιμονίῳ Grotio, Frederico Tilhobrogâ, parente item meo.

Hamburgi è Muſeo meo, cIↄ Iↄc xxxii. decimo octavo Kal. J.

E. & C.T. ſtudioſiſſimus Cultor,

Bernhard. Damke.

CXLVIII.

Clariſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, *S. P.*

IGnoſces, Vir eruditiſſime, quod ab occupationibus iſtis tuis ſummis denuò obſtrepere audeam. Satis impudenter fateor, cùm te ſpecto; at cùm obſervantiam planè ſingularem, in te meam, quæ ſtimulos acerrimos ſuggerit, non poſſum non frontem non projicere. Et quamquam haud merear, ut benevolentia me aliqua complectare, humanitatem tamen, virtutem illam tibi propriam cum eximia eruditione, quam omnes admiramur, conjunctam, non meritum meum in conſilium adhibebis. Utrumque horum cujus ſingulari ſplendore animos tibi eorum devincis omnium, qui eruditum eſſe, & humanum, quid ſit ſciunt, ita me faſcinavit, ut omnem depoſuerim pudorem. Sine dolo dico. Nulli hæc fini, niſi ut tuum propellam favorem: ſi ſpes ea non decollabit, virgulam divinam tanti haud fecerim. Quare cum aliquando vacabit, non dubito, quin humanitatis jure, mecum acturus, literarum colloquio me dignabere. Noli eſſe difficilis, Vir Clariſſime, Clar. eruditiſſime, Erud. humaniſſimo. Numquid precari dignè ſatis poſſum? Quam avidè ſingulas in horas, tuum, vir optume, de propoſito meo conſilium, ſcire expetam, dici nequit. Adeo hæreo neſcius, an vitam an mortem, futurus hic mereatur fœtus. Si vero Agapeti putà, & Baſilii παραινετικῶν editio, tua opera ornaretur, aut MS. copia fieret, bene de me actum putarem. Reipſa me gratum præſtarem, & maturè ad Dominum ſuum omnia redirent. Vide, vir omnium eruditiſſime, quid maxima facilitatis tuæ ſpes, apud me poſſit. Παγκοσμίως, quam vocem in ſecundo capite Agap. habet, nondum me legiſſe memini. Æque ignoro, quid ſibi Baſil. Cap.45. per tricubitalem terram ἐπλέον τετράπηχυς γῆς velit, in Latina verſione eſt, non amplius quam pedes quatuor & ſemiſſem. Nec ſimile quid occurrit, quod eſt, Cap. 54. φιλοσοφεῖν περὶ σωμάτων, φιλοσόφως ψυχὰς ἰατρεύειν. Tu vir ſumme, qui lectionis inexhauſtæ ἔμψυχος θησαυρὸς es, erudi me quæſo, & amore tuo æternum proſequere, ſic ego, cultu, & obſervantia. De rubro pedum ſubtegmine, quod prioribus meis quærebam, rem puto eſſe ſatis claram. Et per ἀεὶ χειμάζοντας διὰ δώματα, ex-

 cubias

cubias intelligo. Paucis hiſce, Vir Clariſſime, deſino ne patienti humanitate tua abuti videar. Dignum vero te tandem, literis me tuis judicaturum confido. Vale, vir obſervantiſſime, & ſalve ab eo qui te ex animo admiratur & colit. Salutem tibi adſcribi jubent, D. Lindenbrogius amicus noſter, ſumme colendus, & Parens meus, tuæ Cl. cultor.

Hamburgi,
è muſeo meo,
cIↃ IↃc xxxII.
xvi. *Kal. Tertii.*
In Cœmeterio
D. E.C.P. Nicolai.

Addictiſſimus voto facto,
Bernhardus Damke.

CLVIII.

Excellentiſſimo, Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *addictiſſimus cultor, adſcribit* Bern. Damke.
S. P.

QUâ re ſatis magnas, tibi, Vir Excellentiſſ. agam gratias? aut quid primùm extollam? diffuſiſſimamne eruditionem, quâ ſummo cuique hujus ſeculi palmam præripis? an maximam humanitatem? Utrumque in te ſupra fidem certat. Rarum hoc ſæculo ſanè munus. Ego ob omnia illa dona, malo T. E. admirari, colere, venerari, & tanquam in Numinis alicujus intuitu attonitus hærere, quam paupertini ingenii mei, cujus ſum conſcius, collutulare barbarie. Nulla vox eſt, quæ dignè ea poſſit comprehendere. Nam quidquid dixero, minus id eſt. Hæc tua eſt illa gloria, Vir Clariſſ. ut nullius laudibus creſcas, nullius vituperatione minuaris. Me tamen non planè ſilere, pietas poſtulat. Et gratitudinis eſt, præſtita beneficia agnoſcere. Quod affatim apud alios, facere malo, quam T. E. in os laudare, ne in ſcævam ſuſpicionem incurram. Deo, Vir omnium eruditiſſime, non ſemper inaurata cadit victima, & placet, dummodò ſit caſta. Tu, vir Clariſſ. non me, non ætatem meam videbis, qui me favore tuo indignum, libens lubenſque fateor: cultum modò, & obſervantiam in te meam, ab omnis fuci, & doli mali alieno animo profectam, benigna fronte adſpicies. Utinam me citius natum Melpomene placido adeo vultu vidiſſet, ut tua dignus eſſem habitus amicitia. Nunc de tarditate annorum, meus in te, Vir Excellentiſſ. augetur cultus. Quem quo etiam cunque pacto teſtari velim, id omne eſt infra dignitatem tuam. Vel hoc ſi videam, quantoperè, Vir Clariſſ. de me meiſq; ſtudiis ſis meritus Leydæ, tanto jam temporis ſpatio, ultra duos & ſemi annos, Præceptorem te habui, & colui; Bis cottidie licuit tua voce erudiri. Nec tamen etiam nunc, cum corpore abs te abſim, æque ac præſentem docere deſinis. Literis quæ diffuſiſſimæ, omniſque veræ eruditionis indices ſunt, inviſis, errantem corrigis, dubium me reddis certum, indoctum erudis. Æternum ſe tibi, Vir Optime, Muſæ noſtræ debent. Et referet grates, quoniam non poſſumus ipſi, ille Deus quondam, qui tua dona dedit. Nimirum adeo pauci ſunt hoc ſeculo, quod niſi Phœbus Pater prohibeſſit, brevi in barbariem præceps ruet, quibus ſolida eſt eruditio. Pauciores qui fideliter docere alios ſatagant. Cum tamen ἄφθονοι ſint μουσᾶν θύραι, accedit & hoc, nunquam ſatis æſtimande D. fautor, quod me, non magni pretii juvenem, ingenioſiſſ. eruditiſſ. diſertiſſ. D. Hugoni Grotio, de meliori, quod aiunt, nota commendaſti. Quem ego virum, jam à primis ætatis meæ annis, quibus ſe ingenii, aut diligentiæ vis aliqua exerere cœpit, ſuſpexi plurimùm. Vivit ille extra urbem in villa, ut vocant, Dockinhuſana prædio Civis Belgæ Guilian de Mohr. Statim eò ivi. Ne enim ſe animus meus diutius continere tum poterat, tanto munitus parario. Pergratum & volupe erat, viro ſummo, cum tuo, Vir Excellent. nomine ſalutarem, & ut fidem haberet, literas tuas legendas traderem. D. Grotius, ut eſt vir admodum humanus, in prandio me ſibi adeſſe volebat, nec dimiſſionis veniam ab eo impetrabam. Et quod caput rei eſt, τῆς ψυχῆς τροφῇ τοῖς καλοῖς λόγοις, (ut cætera taceam) quam liberaliſſimè me excipiebat. Hunc ego honorem, hanc, quæ obtigit, fœlicitatem tibi, vir maxime, debeo. Nec quidquam magis eſt in votis, quam ut aut parenti meo, aut mihi ulla ſe occaſio offerat, qua gratum teſtemur animum: vel potius, cum ſatis digna referri gratia nequeat, oſtendere ſaltem poſſimus, nos benefacta in me tua agnoſcere. Ego ſanè in tam boni nominis memoria libens acquieſco, & dum trium fila ſororum patientur atra, T. Cl. in me, nihil tale merentem, affectum grato animo deprædico. Sed pecco in publica commoda, ſi te longis, Vir optimè, moror. Nam & à continuis ſtudiorum vigiliis, in tanta adhuc ætate non remittis: Et in te ſolo Amſterlodamenſis

Digitized by Google

menſis Athenæi fama ſita eſt, poſtquam ut inaudio, Clar. D. Barlæus, ſublimis ſpiritus, & hoc ſæculo facile Princeps Poeta ægrotat. Deus eum priſtinæ valetudini reſtituere, & in honorem Belgii ſuperſtitare diu velit. Unum præter immortalium gratiarum actionem adhuc addam. Merito ſanè aliquem ſtudiorum noſtrorum finem ponimus, ut & eo fœlicius in illis verſari, & tanto majorem ex jugi diligentia fructum percipere poſſimus. Et is cum pro diverſa ſtudiorum ratione varius ſit, mihi ſacrum Theologiæ ſtudium quam maximè arridet. Non ignoro, Vir Excellentiſſ. quantum in eo laboris, & diligentiæ collocandum ſit. Mihi tamen cum benè multi adhuc anni, ſi Deus volet, reſtent, ſpero, me divina adjutum opera poſſe, continuis ſtudiis exercitum, aliquid dignum Eccleſia præſtare. Non enim mihi placet præpoſtera quorumdam hominum diligentia, qui hæc ſtudia, quæ ab humanitate nomen habent, at cum ſapientiæ gravitate amicè conſpirant, non modo non excolenda, ſed ne attingenda quidem exiſtimant, leviter, & tralaticè neſcio quibus inutilibus diſciplinis imbuti, ilicò pulpitum quærunt. Cujus commatis homines, non pauci apud nos dantur, qui dum multa paſſim ex Poſtillis, ut vocant, decerpunt, concipilant, mutilant, egregiam laudem, & ſpolia ampla referre, imo longè optumè oleum, ſe, & operam inſumpſiſſe putant. Tales frequenti numero apud nos dantur Theologi. At ego cum ſtudii hujus difficultatem videam, quanta linguarum ſcientia, (quas me domi jam Rabbinica, & Thalmudica Judæus quidam converſus, natione Polonus, docet) quam diligens Patrum Lectio, & accurata Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cognitio requiratur, non poſſum quin riſu excipiam αὐθημερινὲς illos ſapientes. Immobilem ſæpe miſellum pecus, mihi movet, ut dôleam, eò dignitatem ſtudii Theologici rediiſſe, ut ab indignis adeo tractetur. Et ſiqui ſunt qui ſpeciem quandam eruditionis veræ fingere norint, alienis ii vident oculis, & ſat habent, ſi jurent in alterius verba: In Patribus indices ſaltem perquirunt, parvi facientes, quid & quomodo ab ipſis dicatur. Quæſtiones plurimas inutiles crepant, & ſi ad verbera res perveniret, facilè ipſi victores eſſent: Nam vita plurimorum, multo pejor Ethnicorum. In Hiſtoria Eccleſiaſtica vix pueri, & infantes ſunt. In qua excolenda, quotquot adhuc bonam mentem amant, ii maxima quæque, de tua, Vir Clariſſ. diligentia ſibi promittunt. Nec ego unquam ceſſo, omnibus bonis eruditionis, & eruditorum amantibus, plurima polliceri, de immenſa tua diligentia, & Remp. literariam adjuvandi prompta dexteritate. Nunc ego, vir Maxime, Orator ad te venio, tu ſinito exorator ut ſim. Idq, per Muſas, per Genium tuum, per humanitatem, atq, adeo omnia quibus jam immortale apud omnem poſteritatem, tibi nomen comparaſti, oro: Etiam hac in parte, pro ſumma tua eruditione, me erudias, quæ in excolendo ſtudio Theologico monenda habes, imprimis quo pacto, Hiſtoria Eccleſiaſtica, & præſertim recentior, fideliter ſit addiſcenda, & unde haurienda. Non ego ſum adeo ferus, & inhumanus, ut mei cauſa moram, velim injici continuis tuis, Vir Clariſſ. occupationibus, aut totam adeo Remp. literariam damnum pati. Sed ſi quando vacat, placet, & commodum eſt. T. Exc. eam mihi aliquando præſtabit gratiam. Sic, vir optime, mea ſtudia plurimùm promovebis: Et ego ad extremum uſque vitæ halitum, ita me Muſæ ament, nunquam tanti benefacti immemor ero. Hoc eſt, obſervande D. fautor, quod volui addere. Nemo enim omnium λαμπεῖν φάος ἠελίοιο εἰσορόωντων felicius & melius Spartam illam ornare, digniuſque tueri te ſolo poteſt. Hæc ad te, Vir Excell. perſcribere volui, ſpe plus quam decumana ſubniſus, fore, ut non ingrata ſit tibi obſervantiæ meæ teſtificatio. Et ſi nimis longus dum ſum, peccare videor, veniam facile impetro. Non aliter certè potui, & pietas, ſeu gratitudo id poſtulavit, μέρος καὶ εὐσεβείας τὸ ἀντιποδιδόναι τοῖς εὐποιοῦσι τὰς χάριτας, ait Baſilius Imp. Et humanitas tua cum eruditione incomparabili conjuncta, maximè me excuſabit. Vale, Vir Clariſſ. cum univerſa familia tua; ſoſpitet te diu ter ſanctus Deus, in gratiam tuorum, & ſalutem Reip. literariæ. Salutant te Vir Clariſſ. D. Grotius, & Tiliobroga; Item Parens meus. Vale, vir ſumme, me ama, & aliis commenda. Et ſiquid in hiſce oris curandum, aut inquirendum habes, impera, non tu promptus adeo eris monendo, quam ego faciendo.

Hamburgi è *Muſeo meo*, CIↃ IↃCXXXII. V. *Id. Jun.*

T. Excell. & Cl. voto facto addictiſſ. cultor,

Bernhard. Damke.

CXLIX.

Vir Illuſtriſſime,

Literis tuæ Id. Februariis datæ nuper ad me delatæ ſunt. In quibus, quod mihi gratiſſimum, lego pro Amſtelodamenſibus pronunciatum eſſe, & te ibi inauguratum. Cedant tibi in bonum omnia: Spero enim te, Numine propitio valde, Sedem, non Studia, mutâſſe. Stipendium altera parte majus uſui erit tuis, quod paucioribus horis publice doceas, erit tibi & ſtudiis.

Caſaubonus à morte Reverendiſſimi Wintonienſis in meam clientelam tranſiit. Ego Patris nomine, & ſuo quæ potui feci, ut liber à curis, ſtudiis indulgeret; quibus æque ac majoribus conatibus, (ſi majores ſint) res domi anguſtiores obſtare ſolent. Alia & majora facturus ſum quum facultas adſit, & erit opportunum. Interim gaudeo tot nominibus tibi gratum acceſſiſſe Caſauboni Optatum. Si qua in re aurem tibi vellat, ſpero mitius agit, nollem enim ut quid durius, quum tantis ſis occupationibus diſtentus, nec vellem ut aliis quam tuis paſſibus, & quibus feliciter poſſis, progrediaris.

Armachanus certè noſter Vir doctus & gravis, Librum tibi dicatum, à ſe ſcriptum, ad me miſit. Gratias egi ut par erat: nam valde mihi Præſul ille ob multiplicem Doctrinam charus. Sed quum primum inſpexi, nonnulla occurrebant quæ mihi raptim (prout res meæ exigunt) legenti, not ita arriſere. Præcipuè vero illa S. Aug. ſenſus reſtrictio, qui venerabilem illum Patrem nec Antiquioribus in Eccleſia, nec ſibi ipſi, ſatis conſtare permittit. Gratias vero tibi ago ſummas, quod (etſi paucis id à te factum) ſignificare placuit in quibus neceſſe tibi ſit à Viro tanto diſſentire. Dignare obſecro, ſi per otium liceat, pleniori calamo, breviter tamen, ea & ſi quæ alia ſunt deſcribere, & ad me tranſmittere, in privatum tantum uſum vertenda.

De ampliſſimo illo Viro Hu. Grotio pauca habeo. Salutes quæſo virum doctiſſimum meis nominibus. Fac etiam ut ſciat gratum mihi admodum fuiſſe, quod calculo ejus digniſſimo, indigniſſimus approbatus ſim, quod ex ipſius ad Caſaubonum literis intellexi. Cæterum reditum ejus in patriam, fateor mihi ſemper fuiſſe inter res vix credibiles, cujuſcunque demum ſuaſu fuerit. Nec deeſt mihi ratio, etſi non hic & nunc inſerenda. Si iterum ſponte Patria excedat, felix eſt quod eum tot Reges Principeſque deſiderant. Hoc uno infelicior, quod non tam, aut facile, aut tuto, eligere poteſt, aut eligi. Quod præ aliis non invides eum Britanniæ, placet id quidem, & quam utilis eſſe poteſt, non magis ſcio quam agnoſco. Sed ut nunc res ſunt apud nos, de ea re ne cogitandum quidem.

Quod interjicis de turbis Lugdunenſibus, & Capitis ſupplicio irrogato Homicidæ, certè non ſine dolore audio hæc & ſimilia de Academiis. Inter peſſimos mores quid reſtat, ſi occidere, vel occidi, ſit Academicè vivere? Fœlix tamen Lugdunum veſtrum, quod inter tam crebras cædes, tot habet tamen Nobiles, quotidie illuc advolantes, ſtudii & eruditionis cauſa, auditque Aſylum Juventutis. Sed non ſic olim crevere Literæ. Quod reliquum eſt, (nam alia me avocant) cura valetudinem, ut diu uſui eſſe poſſis Eccleſiæ Chriſti. Ævum ſchiſmaticum dicis; nec audeo abnuere: Interim neceſſe eſt ferre, quod nec vitare poteſt nec corrigere. Et certè morbus adeò complicatus eſt, ut neſcio quem poteſt Medicum expectare præter Deum. Authorem Salutis noſtræ dum precibus ſollicitas ſis mei memor. Vale.

Tui Studioſiſſimus,

Julii 3. 1632.

Guil. Londini.

Fere inter ſcribendum accepi Orationem à te publicè habitam, certè doctiſſimam, de Utilitate Hiſtoriæ. Gratias ago maximas.

CL.

Itane te, Vir Clariſſime, negligere amicum, & tam bonam occaſionem, quæ vix ſemel toto anno ſeſe offert! Non ſperaram; nec profecto tu debebas. Nimis calidè ut te amo, ita Literas tuas cupio & expecto. Ægre etiam fert Uxor, nil reſponſi ab Uxore item tua ſe ad ſuas accepiſſe. Atqui non eſt quod obtendas feſtinationem ejus, per quem reſpondendum erat, qui ſe dies decem & ſeptem Amſtelodami ſubſtitiſſe, & Uxorem quoque tuam (nam te convenire haud licuit) de reſponſo ſemel item, iterumque, compellâſſe affirmavit. Miſi tibi ternas lucubratiunculas typis illic evulgandas, ſive meo

meo ſive alieno ſumptu. Admodum deſiderabam ſcire, quid hic effeciſſes; nunc incertus animi pendeo. Certè cum incertitudo mittendarum literarum tanta nobis ſit objecta, unam certam occaſionem prætermittere nullo modo debebamus. Ego quidem minime officio deſum, ſed te jure hic accuſo. Vide, mi amice, quid agas & quam graviter amicitiam noſtram lædas, cujus munia non exerces tam fideliter ac debebas. Joannes Janſonius Bibliopola illic veſter, operam mihi ſuam obtulit, ſi quid meum apud vos excuſum velim. Mitto itaque *Regnum Atticum*, quod tu illi in manum trades, cùm editionem volet inchoare. Interim tibi reſervabis; & urgebis etiam hominem, ſi fortaſſe Lentulum aget. Vale & ſalve cum tuâ tuiſque à me, mea, item meis.

Raptim Soræ ad diem viii. *Aug.* CIↃ IↃC XXXII.

Tuus ſine fuco,

Joannes Meurſius.

CLI.

SCripſi ad te, Vir Clariſſime, ante paucos aliquot dies; &, ut puto, recte Literas accepiſti; nam per certum hominem miſi. Reſponſum tuum avidè expecto, nec conceptam in te iram, ob priorem negligentiam anteponam; ac, ne Literæ deinceps errent, ſicut hactenus, ecce tibi virum certum ad quem jubeas deferri, Arnoldum van Gendt Notarium Publicum in novo biſcocti foro, propè Camelum, commorantem; ille Hafniam curabit, ad filium illic, Mercatorem notum mihi, & amicum; iſque ad me ſine morâ recte mittet, uti inter nos convenit. Nuper aderam illuſtri Cancellario Regio, & injectus de te ſermo: æſtimat te & ſcripta tua, neq, ego, ut confidere facile potes, ſicut dignum amicitiâ noſtrâ erat aliquid detractum ivi. Idem accidit apud Caſparum Brochmannum, Theologiæ Doctorem, & Profeſſorem in Academia Hafnienſi. Cupiebat ille ſcire, quiſnam Academiæ veſtræ ſeu Gymnaſium appellandum eſt, ſtatus foret: an futurum exiſtimetur; uti illic aliquando facultates univerſæ ſint docendæ, an verò manſuri ſitis intra terminos facultatis Philoſophiæ. Inſuper & hoc quærebat, anne Eloquentiam, præter Hiſtoriam, etiam profitereris: quod ſi faceres haud paucos ex alumnis noſtri Regis ad te commeaturos eſſe. Reſponde, quæſo, ad hæc quamprimum, atq, ſalve cum Uxore Liberiſque à me, meâ atque meis.

Raptim Soræ ad diem xxiii. *Aug.* CIↃ IↃC XXXII.

Tuus, ut noſti,

Joannes Meurſius.

CLII.

Clariſſimo V. Gerardo Joanni Voſſio, Erycius Puteanus *S. D.*

QUam familiaris ſum, Clariſſime Vir, tam liberè hoc ad te ſcriptum mitto, de principio νυχθημέρυ, in Orbe terrarum conſtituendo. Res iſta ut nova, ita magna eſt: & lineâ tamen conſtitui poteſt. Nuſquam incipere hebdomadem, quis unquam conſideravit? Incipere in Circulo, quem Urbanianum appellavi, & per ipſam duxi Romam, novum pariter & magnum eſt. Ne homines invenirem, mare petii; mare quod ab urbe Roma, quam remotiſſimum eſſet, & ſic tamen proximè accederem. Nimirum ſummi Antiſtitis authoritate opus erat, ut terminum Orientis, Occidentiſque homines admitterent, & hinc ſeptem dies numerarent. Si me amas, aut aliquid induſtriæ meæ tribuis, judicium tuum ad me perſcribe, tam liberè quoque, quam te familiarem humanitas tua, præcipuum eruditionis ornamentum, facit.

Lovanii, in Arce, ſubito, cùm hic Tabellarius diſcederet. ix. *Kalen. Septemb.* CIↃ IↃC XXXII.

Doctiſſimo filio tuo nuper reſpondi; ſi redditæ ſunt eæ literæ, benè eſt, & gaudeo.

CLIII.

S. P.

ORatio tua inauguralis, Vir Clar. quam cum literis ante aliquot menſes ad me miſeras, mihi ſalivam movit, gratulatuſque denuo ſum & tibi & gymnaſio novello, gnarus utique nihil à tuo ingenio proficiſci poſſe, niſi γνμωῦθαι & cedro dignum. De quo munuſculo tibi ingentes ago gratias, dum occaſio emergat, rebus meis in tuto collocatis, te remunerandi. Jampridem autem vicem literis tuis reddidiſſem,

diſſem, niſi lentum & anceps negotium, de quo ubertim ad te ſcripſeram, impetum meum ſufflaminaſſet, fiduſque homo defuiſſet, cui Plautum tuum, cujus uſura diutina tam propenſo ſtudiis meis commodandi affectu mihi conceſſa me tibi impenſe obſtrinxiſti. Donec nunc nuper cum familia mea ad Socerum meum Gerardum Vander Luan interviſendum huc evolavi, ubi commodum mihi obtigit opportunitas per amicum meum D. Plockium, qui in ſe recepit, ſe curaturum, ut tibi in coram bona fide teſtatur. Nihil autem mihi magis in votis erat, quam ut ipſe te venerari grateſque agere potuiſſem. Sed aer inclementior compedes mihi injicit. Utinam ab occupationibus tuis tantillum temporis impetrare poſſes, ut uno verbo indicium faceres, te illo poſitum, deque Lycei veſtri facie aliquid attexeres, ut liqueret ecquid ſpeculæ relictum eſſet. Editionem Duſicam jam illi jungere promptum non fuit, ſed in aliud commodius tempus pace tua rejicere viſum eſt. Ita æternum valeas, Vir Clar. meque amare pergas, qui te æſtimo & colo.

Dabam Liſſæ in prædio Soceri xvi. *Kalend. Octobris* cIↃ IↃC XXXII.

Tuus omni fide & obſequio,

Euſtathius Swartius pro tempore Rector Scholæ Sylvæ-ducenſis.

Officioſam ſalutem tibi familiæque tuæ à ſocero affinibuſque meis ſubſcribo.

CLIV.

Clariſſimo V. Ger. Jo. Voſſio, Erycius Puteanus, *S. D.*

BEnignè & eleganter, de Circulo meo judicas, Candidiſſime Virorum, & me obnoxium tibi, tam amicâ Epiſtola reddis. Equidem tuo ſubvectus Elogio, triumphare videor: & quia tuum impetravi, nullius jam judicium metuo. Videbis igitur propediem, diſſertationem meam: videbis rem nudè nuper propoſitam, Theoreſibus ſuis explicatam. Unum rogo, ut elogii tui verbis, munire mihi inventionis novitatem liceat, & clariſſimum nomen tuum uſurpare. Verbis inquam, in Epiſtola tua expreſſis. O aurum, O gemmæ! ſed ad affectum tuum venio, quem ſatis æſtimare non poſſum. Cupis enim, & me, & mea in tuto eſſe, atque etiam meos. Quid igitur dicam? Hoc effice, quæſo, ne aut Proceribus, aut Principi ignotus ſim. Ea enim ſtudia tracto, quæ cùm nemini gravia ſint, veſtra potiſſimum debent appellari: quæ cùm ab humanitate nomen habeant, nullam hoſtilitatem agnoſcunt. Utinam vero tota belli factio, ſecurâ tandem quiete componatur! Tractari cœptum eſt, Deus, pacis author adſit, & ſaluberrima agentibus conſilia inſpiret! Corputii nomen antiquâ adhuc memoriâ colo. Patrem igitur, & filium à me ſalutes velim. Sed Grammaticarum Inſtitutionum opus, quantum potes, promove: ut quantum Latina habet Lingua, & Elegantia, induſtriæ tuæ, & eruditioni debeamus. Mihi nunc à Voſſio meo diſcere, ſuave erit. Optimum doctiſſimumque filium tuum Dionyſium, & ad famam aſſurgentem, animo complector: quem hortari quoque audeo, ut cœptam tralationem ſtrenuè proſequatur; imò ut in Cæſare illuſtrando pergat. Cæſar eſt: & hoc ad laudem ſatis. Excutiam vero Bibliothecas hic noſtras, & manuſcripta Exemplaria quæram. In Martiniana, ſatis celebri, nullum eſt. Si quod, imo ſi quæ invenero, ad te mittam. Vale, & me amare perge.

Lovanii in Arce, Poſtridie Kal. Octobr. cIↃ IↃC XXXII.

CLV.

LIteras tuas, Vir Clariſſime, vii. Kal. Octob. datas, heri accepi. Primæ illæ à multo tempore, cum jam quintas has tibi mittam intra hoc ſemeſtre tantum. Impatienter, qui meus in te eſt adfectus, Literas abs te exſpectavi; & ægerrime mihi fuit, neglectam abs te occaſionem per Slagloſienſem illum Mercatorem vicinum à duabus leucis, & amicum reſcribendi: quæ non niſi ſemel ſeſe toto anno nobis exhibet ideoque jure occupanda erat: præſertim autem cum mittendum aliquid ſupellectilis eſſet. Sed hæc ſi jam eſt coempta mitti vere proximo poterit, ſi Deus volet per eundem, tunc de more rediturum. Proximis meis ne tamdiu Literis tuis, ob latorum incertitudinem, carere cogar, indicavi cui tradere illic debeas, nempe Arnoldo Van Gendt, Notario Publico, qui hic Hafniæ filium Mercatorem habet, cum quo egi.

Ita

Ita recte poſthac curabitur quicquid ſcribere cupiemus. Ad priores Literas meas addideram Syntagmatia *Piræum, Reliqua Attica* & *Familias* item *Atticas:* ut ſi nemo ſuo vellet, meo ſumptu ederentur. Maxime avebam ſcire quidnam illic factum, aut futurum eſſet: ſed tu ne gry quidem indicas. Ignoras deſiderium meum, vir amiciſſime, qui hæc præteris ſilentio: ſed nimirum feſtinatio nimia in cauſa fuit, cur id obliviſcereris; nam non dubito quin acceperis; quando Literas, quibus huc adjuncta erant, accepiſti. Magis alterum me angit; quod nil item nunc ſignifices, an acceperis eas Literas, quas Auguſto Menſe dedi; & addideram *Regnum Atticum*, ſive de *Athenienſium Regibus*, eorumque rebus geſtis Libros tres. Certe nolim periiſſe & nec ſpero; nam Mercator ille per nautam fidei perſpectæ miſit: & te accepiſſe confido: ſed hujus quoque mentionem tuam illam feſtinationem nimiam excluſiſſe. Quæſo proxime fac ſciam, & reſpondendi viâ indicatâ utere. Petieram abs te, ut Joanni Jonſonio traderes, qui ad excudenda mea operam mihi ſuam obtulit. Hic ſi ceſſet, aut ſententiam forte mutet, nam reſponſum necdum accepi, libenter Gulielmo utar, quem commendas maximopere; verumtamen eâ Lege ut non tantùm Danicam Hiſtoriam meam, ſed & reliquas item lucubratiunculas, quas ſubinde ſum miſſurus, ſuis typis publicare animum inducat. Id ſi velit, ſtat ſententia. Quod Hiſtoriam autem attinet; verſor nunc in continuatione Saxonis, uſque ad Domum Oldenburgicam, à quâ inceperam, pertexenda, & non multum (Dei Gratiâ) à fine abſum. Illuſtris Dominus Cancellarius Regius, etiamſi editâ Pontani Hiſtoriâ, operam repetere me iſtam voluit: quâ finitâ, quæ in domo Oldenburgica inchoavi, etiam deinceps perſequar. Quæ pridem edidi de primis tribus Regibus, ea recudi à quoquam nolim, niſi ex meo exemplari, quod hic habeo à me correcto: idque ubi opus erit ad te mittam. Quæ tu nobis à te opera tam præclara polliceris, etiam atque etiam videre opto. Filii tui Dionyſii inſtituto ex animo faveo, & hoc ipſo Patris ſui filium ſe eſſe oſtendit, quod per ejus veſtigia ad immortale nominis decus viam inſiſtit. Utinam juvare poſſem; ſed nil habeo quod ſubmittam. Ante hos triginta & tres annos cum Curas Plautinas, & una cum illis Animadverſiones Miſcellas darem, memini me locum quendam, ipſi Lipſio deſperatam reſtituere, inſpiciat, ſi operæ erit & examinet; ac, ſi dignum exiſtimabit mei nominis eâ in re meminiſſe, gratum erit. Locus exſtat Animadverſ. Miſcell. Lib. 1. Cap. xiv. Quæ Uxor pro emenda ſupellectile meo nomine expenderit, proximis tuis indicate, ut per Mercatorem tibi mox refundam. In Patriæ meæ tot victoriis ſerio gaudeo, atque Deum ſupplex quæſo veneror que ut conſtantem ei eſſe hanc felicitatem velit. Eundem rogo, ut te tuoſque omnes diutiſſimè porro ſervet: eſtque id omnium noſtrum votum. Reſalutant te Landenbergius & Stephanius, qui exſpectat avidiſſime quæ promittes per Mulenium.

Soræ ad Diem iii. Novembris CIↃ IↃC XXXII.

Tuus conſtantiſſimè,

Joannes Meurſius.

Defectum in Solone meo proximè mittam, nam petendum Hafniæ exemplar erit.

CLVII.

Optimo & Clariſſimo V. Cer. Jo. Voſſio, Erycius Puteanus, *S. D.*

NOS pergamus inter nos amare, O delicium meum, & plures erunt, qui ſuo affectu, utrumque complectentur. Doctiſſimo illi Ampliſſimoque Simoni Beaumontio, placere imprimis cupio. Adibo virum, & Literis meis, &, ut munuſculum ſimul adferam, Circulo. Tu facies, ut illæ gratæ ſint: hic etiam quia aliquid à novitate pretii ſumit, æſtimetur. Conor certe hoc nunc argumentum plenius illuſtrare; hanc maximè ob cauſam, ut Encomium, quod benigniſſimè perſcripſiſti, aliquo modo mereri videar. Circa Manuſcriptos nihil adhuc effeci. Qui prompti eſſe poterant, & bonæ erant notæ, ab Ampliſſimo V. Joanne Woverio collecti, & in Hiſpaniam ad Comitem Olivareſium, nuperrimè miſſi ſunt. Mireris hos nunc etiam Theſauros, à tam Potentibus inſtrui; negligi viros, qui quomodò iis ſit utendum Theſauris ſoli intelligunt. Italiâ animoſior, quæ Belgas quærit, ut Cathedræ loquantur. Ecce te occupare audeo, ut expertiſſimum, Fortunatum Plempium, Medicinæ Doctorem, Civem urbis veſtræ, nomine meo, imo Cardinalis Bentivoli, Antiſtitis

Antiſtitis incomparabilis interpelles. Si conditio placet, primo loco docere Medicinam Bononiæ poterit; conditionem autem ex adjunctis his Bentivoli, ad amicum meum Chryſogonum Flacchium Literis intelliget. Tuâ utor Operâ, quia Plempium non novi, facies autem, ut per hunc Tabellarium, mentem Plempii intelligam. Hoc rogo, & ut amare me pergas. Vale optime, Clariſſimeque Vir, & ſuaviſſimam Conjugem, Liberoſque à me, mea, meis, ſaluta.

Lovani, in Arce, quam utinam aliquando videas! Poſtr. Eid. Novemb. CIƆ IƆC XXXII.

CLVIII.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio.

Clariſſime, Doctiſſimeque Vir.

LIcet ſummâ in expectatione, hactenùs mihi fuerint Literæ tuæ, quibus nihil antiquius, nihilque jucundius duco; gratiſſima tamen contigit peramica ſalutatio, quâ me nuper in Epiſtolâ, ad communem amicum noſtrum Meurſium ſcriptâ dignatus es. Unde advertere potui, te nondum omnem Stephanii tui memoriam abjeciſſe, ſed vivere adhuc in pectore tuo, igniculum quemdam propenſi erga me affectus, qui tunc temporis, quùm Athenæ Belgicæ ſtudiorum causâ, me detinerent, luculentis ſubinde indiciis, eniteſcere cœpit. Meum certe animum æterno amoris mancupio devinctum tibi habebis, dum animâ ſpirabo meâ. Vitam Wilhelmi Abbatis quod attinet, velim eam, quam primùm fuerit occaſio, deſcribendam cures. Multum enim inſervire mihi poterit, in contexendis Prolegomenis quæ novæ Saxonis mei editioni, præfigere animus eſt. Et ſiquid penes te fiet præterea, quo inſtitutum meum juvare liceat, impensè peto, ne eo me fraudari patiaris. Nam per quos profecerim, olim ingenuè confitebor. Dionyſio tuo meliorem, ut comperi, vitam debebunt propediem Commentarii Cæſaris. Deus conatus ipſius ſecundet! Primam commentariorum Linguæ Latinæ partem, quâ etiam Remp. Literariam, beare conſtituiſti, mecum ut data occaſione communices, peramanter rogo. Paria facturum me ſpondeo, ubi aliquem paupertini ingenii fœtum, dias in luminis oras procudere, majus mihi otium conceſſerit. Benè Vale, Belgii decus, & dimidium animæ meæ.

Soræ ad diem iv. Nov. Vet. Calend. CIƆ IƆC XXXII.

T. omni affectu,

& officio.

Stephanus Johannis Stephanius.

CLIX.

Viro Incomparabili Gerardo Johanni Voſſio, *S. P. D.*

NIhil magis ſtudeo, Celeberrime Voſſi, quàm gratias florentiſſimorum hominum colligere. Inter quos cùm te ſemper eximium habuiſſem, & eſſem admiratus; ſæpè mihi admota eſt voluntas, coram noſcendi, & vultum, & virtutes tuas, quæ te jam pridem totius Orbis oculis expoſuerunt. Sed dùm hæreo inter cupiditatem pudoremque; dum molliora ſemper tempora aucupor, & exſpecto, jam ſeſquiannus abiit, ex quo & compellare te deſideravi ſemper, & nunquam auſus ſum. Intereram, quoties Amſtelodami fui, doctiſſimis prælectionibus tuis, eo quidem animo, ut cùm abeunte congrederer, ſed reipſa expertus ſum, veriſſimè dictum à Pallade Homerica.

——Θαρσαλέος γὰρ ἀνὴρ ἐν πᾶσιν ἀμείνων
Ἔργοισι τελέθει εἰ καὶ πόθεν ἄλλοθεν ἔλθοι.

Nuper admodum pulcherrrimæ occaſioni, quaſi in ſinum delatæ, ipſe defui. Cum enim Amſtelodami, apud virum præclarum, & tibi, ut tum cognovi, familiariſſimum Johannem Vikewort diverter; ſponte ille, ut eſt humanitatis, & candoris ſummus, promiſit proſtridie, me adſumpto, te domi tuæ videre. Verùm ipſe, mihi ut dixi defui; non enim res me alicujus temporis moram tunc quidem patiebantur. Nunc tandem per literas, (quæ ita pudibundæ eſſe ſolent, ut tamen frontem licentius exuant) id tandem tentandi confidentiam ſumpſi, cui toties nimis moleſta mihi verecundia mea interceſſit. Quia tamen ne nunc quidem miſiſſem, niſi inſigni humanitate Domini Vikewortii fretus; cùm hunc hominem adoleſcentem quidem, & nulla admodum nota commendabilem; tamen tibi traditurum mihi promiſiſſem. Cæterùm, ut vel nævo aliquo, me cognoſceres, orationem à me Nupercumali, quo plauſu recitatam ad te mitto:

mitto. Quam tamen ut cederem, ego initio infra fiduciam meam poſui, niſi fuiſſem virorum clariſſimorum hortationibus impulſus: Quos ut fortaſſe conſilii ſui nondum pigeat, me tamen jam obſequii pœnitet. Sed ea ætas eſt, ut & commendari, & proficere queam; à te, vir maxime, ſummoperè contendo, ut permittas mihi, inſignes virtutes tuas admirari, quas intelligere nondum poſſum. Inter eos autem, quos favore, & amicitia dignaris, ut me colloces, ſi non preces meæ, at tua ſingularis, & toties mihi deprædicata humanitas ſuaviſſimíque mores, à te impetrabunt. Fœliciſſimè Vale.

Norvici iix. *Cal. Novembr. anno* cIↃ IↃc xxxii.

Excellentiæ tuæ

dicatiſſimus,

Vincentius Fabricius.

CLX.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joannidæ Voſſio, *Collegii Amſtelodamenſis Profeſſori primario*, S. P.

TArdiuſculè præſto, quod promiſi, vir clariſſime; tenuit enim opinione me mea diutius patria, quam tranſivi, & in ea, partim cognati, partim amici. Nunc tandem tibi mitto libros, quos deſignaveras, uno excepto, qui ad manum non erat. Tacerem de illorum pretio, (nec enim id parvi pendimus, quod vir tantus iſta excutere dignaris) niſi tu pro tua modeſtia, cui gravis eſſe non debeo, aliter fieri juſſiſſes. Hamburgi * Τὸν μέγαν aliquoties conveni, nunquam antehac mihi viſum, ſed vidiſſe juvat, & in perpetuum juvabit, in quo veriſſimum deprehendi, quod vulgo dici ſolet, omen nomini convenire. Utinam tandem & par fortuna meritis ejus reſponderet! Sperare juvat, uxorem ejus, quæ me præſente, in patriam reverſa eſt, amicorum conſilio, atque ope, quippiam molituram, virtute ſua dignum, ut quæ marito primum libertatis, eadem illi tandem, & patriæ recuperandæ, ſit dux atque miniſtra. Nos novum hic Deo providente Regem nacti Uladiſlaum, defuncti primogenitum, ſecunda quæque auguramur. Tenuit aliquandiu ſuſpenſam electionem altercatio, de pace inter diſſidentes, de Religione Regum ſacramento firmari ſolita, à qua Pontificii nonnullos, qui de Trinitate ſacra, minus rectè ſentiant, excluſos volebant: ſed audio veteri conſuetudini, pleraque relicta, quædam etiam futuri Regis judicio, de quo benè ſperamus, ſubmiſſa. Vale, vir clariſſime, & mihi favere perge.

* *Hugonem Grotium.*

Tuæ dignitatis

Dab. Dantiſci A D. iii. *Cal. Oct. an. æræ vulg.* cIↃ IↃc xxxii.

ſtudioſiſſimus,

Martinus Ruarus.

CLXI.

Salutem in Chriſto.

JUnius veſter, noſtérque, vos & nativum ſolum repetit. Cauſa itineris eſt Comes Arundelianus, cui jam fœliciter ſervit. Comes ille non genere clarior quam virtutibus, Legatus Regius ad Sororem Reginam Bohemiæ, ad vos proficiſcitur: tum ut ei ſolatio ſit graviter amiſſum maritum dolenti: tum ut eam, ſi ita Deo & Reginæ viſum fuerit, in Angliam reducat. Hinc occaſionem avide arripiens Junius, me gaudio perfuſus adit, & vos, deſiderio prius quam ulnis amplectitur. Quæris ergo, cur Junius ſine Literis meis? Certè non eſt quod nihil habeam quod ſcribam, ſcribo enim (ut vides) etſi nihil: ſed non inſcio Junio aliis manibus Literas meas credidi, ut Juvenis hic, præclaræ certè indolis, qualem qualem occaſionem habeat te videndi, & meo nomine ſalutandi. Filius autem eſt, & natu quidem maximus honoratiſſimi D. D. Franciſci Windebanck, Regiæ Majeſtatis nuper Secretarii, & à Conſiliis: viri ut alias digniſſimi, ita mihi per annos triginta & amplius amiciſſimi. Juvenem hunc eo amore quo amicos beare ſoles proſequere, & omnia quæ nunc petenda ſunt perfeciſti. Velim etiam ut Junio gratias agas, quod hic amici mei filius ei curæ ſit. Quod nec multis, nec ſæpius ſcribo, negotia mea in cauſa ſunt, non animus. Baronium tamen etiam nunc inculco, & ſcis quid magnopere velim. Hoc etiam habe: me omnia feciſſe, & facturum, quæ Grotio noſtro digniſſimo, aut honori ſunt, aut uſui eſſe poſſunt. Reliqua Dei ſunt. Vale, & quoties Deum adoras pro me ores: ſum enim

Tibi in Chriſto amiciſſimus,

Lond. Decembr. 26. 1632.

Guil. Lond.

Digitized by Google

CLXII.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Voſſio, Franco Burgerdicius S. P. D.

NEſcio quo Literatorum hominum fato fieri ſolet, clariſſime vir, ut magna pars Literarum, quibus abſentes amici, inter ſe colloquuntur, tam negligenter colant; imo penitus deſerant, niſi occaſio officium illud ſuadeat, aut neceſſitas extorqueat. Nec ſcio quo colore, me culpæ eximam, (ne te in ſocietatem traham) niſi fortè occupationes meas oſtendam, quas omnes prætendere ſolent, cum inſimulantur omiſſi officii; atque ita apud te album calculum merear. Si tamen iſta excuſatio tibi non ſatisfacit, delibera, quid de me ſtatuas: nihil autem ſtatues, quod æquo animo non feram, ſi mihi jus non adimas de te quoque arbitrandi ex Rhadamantis Lege.

Εἴκε πάθοι τά κ' ἔρεξε, δίκη κ' ἰθεῖα γένοιτο.

Sed quid neceſſe erat, tam ſollicitè προλογεῖν, apud te præſertim, mi Voſſi, quem & facilem veniæ eſſe ſcio, & ejuſdem mecum cauſæ ſocium, ut me damnare nequeas, quin teipſum quoque condemnes? quare ſi me audis, negligentiam hanc uterque remittamus alteri, & deinceps ita vivamus, ut amicitiæ fœdus, tot annorum conſuetudine firmatum, inter nos non alii ſcribendi neceſſitati alligemus, niſi quam vel occaſio, vel neceſſitas poſtulare videbitur. Ac me quidem primum, ut verum fatear, occaſio movit, ad hoc literarum officium, quam tribus verbis exponam. Eſt hic apud nos Comes Polonus, ſupra ætatem doctus & prudens. Is ut omnia ſumma diligentia inveſtigat, quæ ad Reipublicæ ſpectant gubernationem; ita nuper cum ſermo inter nos eſſet, de re monetaria, & quam illa magna momenta malorum ſecum trahat in Rempub. ſi illius ratio non ſit benè conſtituta, quæſivit ex me, num quem ego authorem ſcirem, qui hanc rem, ejuſque in Republica benè conſtituenda rationem exactè tradidiſſet. Dixi me vidiſſe apud te, volumen ſatis grande, in quo varii tractatus continerentur, qui ad rem monetariam pertinerent, ſed nomina excidiſſe mihi, & authorum, & illius, qui volumen iſtud edidiſſet. Ideoque rogavit me ſummopere, ut ſi moleſtum eſſet, illius libri uſuram ad exiguum tempus, concedere, non dedignareris titulum ſaltem ad me mittere; ut ubicumque poſſet, librum illum inveſtigaret. Ego tam prolixè tuam humanitatem, (nec tamen ſupra verum) prædicavi, ut ſperet ſe librum ipſum viſurum; ſic tamen ut ſibi ſatisfactum eſſe judicaturus ſit, ſi titulum ſolummodo nanciſcatur. Tu igitur vide, quo me, & illuſtriſſimum illum Comitem, tibi velis devincire modo; & utrum eligas modum, rogo te obnixè, ut ſtatim verbo reſpondeas. Non dubito, quin Vinnium non ignores, poſt tam multas, & tam longas deliberationes, in Profeſſorum non ordinem, ſed numerum eſſe adſcitum: & jam agitur de vocando D. Altingio, nec dubito, quin res proceſſura ſit, ſi ille modo velit ſpem Heidelbergam redeundi deponere, ſeſeque Academiæ obſtringere. Intellexi opus Grammaticum, jam cudi, quod diu promiſiſti: ego ſanè illud avidè exſpecto, & avidius etiam luſtrabo, cùm erit editum. Fac quæſo ſciam quouſque operæ proceſsêre, atq; tulerim benè. Cum totâ familiâ Vale.

CLXIII.

Viro Clariſſimo Voſſio.

Reverende Vir, ac mihi plurimum Honorande,

EN tandem Literas, ne qui per annum oblitus tui meique fuerim per ævum eſſe videar. Gratias igitur tibi reddo maximas, vir ornatiſſime, pro humaniſſimo illo hoſpitio tuo (quo me cohoneſtâſſe te dicam an beaſſe potius) Amſtelodami cum eſſem. Equidem quoties me in ædibus D. Voſſii pernoctaſſe, recogitat mihi animus, ſuperbit illico. Sed & vota fundo Deo optimo maximo ut in inceptis nuper ſtudiis tuis, Eccleſiæque paci ac commodo deſtinatis, feliciter & ex tuo & tuorum animo ſuccedant omnia. Perge, vir optime, & in Eccleſiæ bonum nate, & à Deo nutrite, doniſque diviniſſimis inſtructe, illudque pro viribus agas indies, quod nomen tuum ad omnem deinceps ætatem, imo & æternitatem deferat. Certe qui apud omnes Theologiæ & Literaturæ purioris antiquioriſque ſtudioſos magni jam nominis meritiſſimò es, majoris ita es futurus. Atque apud tui amantes maximè & honorantes, inter quos ſunt viri & munere & merito ipſi honoratiſſimi, nihil gratius agi poſſe credo, quàm ut è pleriſque incognita illa Eccleſiæ primitivæ tempora moréſque quaſi ἐν τύπῳ deſcribas. At cave ſis quid agas. Aſtat acer Adverſarius,

ſarius, Damportus nomine, nuper Londinenſis Miniſter, jam (ſi Dis placet) Amſtelodamenſis futurus. Is multos ante hinc annos Hiſtoriæ Pelagianæ tuæ confutationem minitatus eſt, eámque in margine jam caſtigâſſe palam eſt profeſſus. Quod ſi Hiſtoriam primitivorum temporum contexeris, diſciplinæque noſtræ (utpote ſimillimæ) fautor ſis, nonne vapulabis à fugitivo. Quin & Tertiam da (vir inclyte) Manichæanam ſcilicet, qua conſtet ſe ſuíque ſimiles pari cum errore inſanire; ſine vitio tamen, quia fato ad omnia acti. Jocari lubet cum venerabili viro. Næ, qui illum Manem, habet pro adverſario. Vin' à me Hiſtoriam Dampordianam, aut Characterem potius? Brevi expediam. Maximo in pretio habitus eſt apud ſuos, & in urbe, & in orbe Britannico (Puritanos dicimus) in rebus fidei, conſilii, facti, temporalibus, ſpiritualibus, ſingula verba, oracula; conſilia, præcepta; facta exempla ſunt; Judex conſiliarius (imo &) confeſſarius, unicus Damportus eſt. Papam credas alterum, Semi-Deum, Deum. At apud ſanioris cerebri homines, longè audit alius. Vir ſuperbus magis quam doctus, novitatis avidus. In Theologia (gradum licèt Baccalaureatus ſuffuratus ſit) lippus planè & cæcus. En ſpecimen! Is eſt qui in pulcherrima (Deíque favore) florentiſſima Eccleſia Anglicana, nil videt præter nævos & noxas. Det Deus illi sociiſque ſanam mentem, & à reproba ſervet, quæ eſt αὐτοκατάκριτος (Chriſtianus oro.) Tibi (Vir ornatiſſime) vitam largiatur felicem ac longævam, ut diu ſoſpes ſuperſteſque ſis ad Dei gloriam, Eccleſiæ pacem, tuique & tuorum decus & ſolamen. Ita apprecatur & ex animo vovet,

Ex ædibus meis prope Templum Sancti Michaelis Cornhil Lond. Januarii $\frac{2}{1}\frac{2}{2}$. 1633.

Reverentiæ veſtræ

honeſtiſſimè cupiens,

Guiliel. Brough.

CLXIV.

Clariſſimo, & amiciſſimo Viro Ger. Jo. Voſſio, E. Puteanus *S. P.*

Virorum Optime, & Doctiſſime,

CHryſogonum igitur noſtrum ſuſpenſum tenebo, donec de Cathedra Lovanienſi ſereniſſima Princeps pronuntiet. Ea tamen, quantum reſcire potui, in Medicum quemdam Bredanum, videtur inclinare, à Magnis hîc pleriſque commendatum. Eventum expectabimus. Interea, ut affectum meum, ſtudia, & obſequia omnia, Clariſſimo Plempio offeras, rogo: quod nomen mihi in Cornelio (neſcio an ſuperſtite) æſtimatum. De quatuor principiis diei, Theoreſin nunc iſtam ad te mitto. Si judicabis oculis ampliſſimi, præſtantiſſimique Beaumontii, dignam eſſe, fac ut Exemplar ex his unum habeat: unum Clariſſimus Plempius. Adjunge & quartum, ut per eorum ambulet manus, qui curioſi, & periti ſunt. Quæſtio vero orta eſt, utri lucrari, utri amittere diem videantur, qui cum ſole, an adverſus ſolem, iter orbis terrarum conficiunt; qui recedunt in tempore, an procedunt. Tibi quid videtur? Ego lucrum Navigationi in Occidentem adſcripſi. Vale, & me ama.

Lovanii in Arce, xviii. *Kal. Februar.* CIↃ IↃCↃ XXXIII.

Tuos omnes ſalvere jubeo.

CLXV.

Domino Gerardo Joh. Voſſio Τῷ πάνυ, Εὐπράττειν.

QUamvis non fugiat me, V. C. quantum peccent in publica commoda, qui tuis occupationibus interſtrepunt, non potui tamen, cùm D. Mylius, ad vos iret, & verbo, & literis, te non ſalutare. Imprimis cùm hac occaſione, videndam tibi offerre poſſem, quæſtionem Epiſtolicam, de vitæ humanæ termino; de quo utinam etiam tuum judicium, habere potuiſſem; vel edendum cum aliis, vel inter Κειμήλια literaria adhuc ſervandum. Video divinæ ſapientiæ Conſultos, ſatis ſudare, antequam recondita iſta planè operiant, & abſtruſam in profundo veritatem eruant. Fortaſsè hic videri poſſit, μάντις ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς. Diverſæ de termino iſto, & δὶς διὰ πασῶν diſcordantes ſententiæ, ac ſingulis ſuæ rationes, etiam ἐκ τοῦ Διὸς Πλάτων ὁ μάρτυς adducitur. Xenophanes apud Varronem dicebat, Hominis eſt opinari, Dei ſcire. Annon idem hic uſurpare liceat? Ut tu, V. C. pro recondita, & incomparabili eruditione, judicium ferres, viſum hæc Clariſſimo nomini tuo inſcribere: & ut ſimul aliquod animi, grati, &

Digitized by Google

memoris, in te publicè extaret monumentum. Utinam quale debere me ſentio, præſtare poſſem. Non tu me, ut Senecæ his utar, in grege Diſcipulorum habuiſti, ſed dignum putaſti propria, & peculiari cura, ingeniumque latens, & pigrum, injecta manu extraxiſti, omniaque benigne adeo in me transfudiſti, ut ingratiſſimus eſſem, niſi te inter gratiſſimas neceſſitudines diligerem; imo velut alterum parentem amarem, colerem, & omni obſervantia, æternùm proſequerer. Vale, Mi Doctor, & meritis tuis obſtrictum amare perge

Raptim 2. April.1633. *Voſſianæ Diſcipl. Alumnum,*

Joh. Beverwyckium.

Salveant cum matre filii, è quibus Dionyſio gratias habeo, pro Heroico Heroe noſtro digno, referam nuper, χάλκεα χρυσείων.

CLXVI.

PAucis ad te ſcribere cogor, Vir amiciſſime, quia & hic nuntius inexpectatò ſeſe obtulit, & feſtinat: parum tamen, quàm omnino nihil, ad te dare malui. De Blavio tuo, quod conjunctim Opera mea edere cuncta conſtituerit, gratum fuit intelligere; & ut virum in propoſito hoc confirmes, in majorem modum rogo. Optarem autem excudi ea charactere eleganti, & quo fere hactenus illa ſunt excuſa à Typographis prioribus. Optimè certè meritum de te me eſſe exiſtimabo, ſi in curam hanc incumbere non gravaberis. Quæris quonam ea modo atque ordine digeri & edi velim; qua de re nunc hoc habeto. Puto lucubrationes meas omnes dividi poſſè in Tomos IV. quorum unus continebit mea Attica, uti nunc digeſta mitto; alter opera hiſtorica, tertius Miſcella, quartus Auctores à me primum in lucem editos, atque Notis illuſtratos, & alios in quos Notas itidem aut Commentarios publicavi. Singuli verò Tomi iſti, quo emptori paulo magis commendare ſeſè queant, novo etiam opere aliquo pluribuſve augebuntur: tum & ſingula opuſcula emendata & auctiora multo erunt. Initium autem fieri ab *Atticis* velim. *De Regibus Athenienſium*, quæſo, aurem homini vellito, & urgeto editionem: ſed de *Piræo* meo, *Reliquiis Atticis*, & *Familiis*, quid futurum eſt? Miror de his nullam omnino abs te mentionem fieri. Quæſo proximis ſignifica. Mitto primum folium Solonis mei, quod ſcribebas periiſſe. Tua quæ edis maxime videre aveo. Per hunc reſcribe; nam non ſemper tales ſe occaſiones nobis offerunt: certe tradet quicquid dederis. Uxor mea cum graviſſimo ac periculoſo quoque morbo diu eſt conflictata, jam undecimam ſeptimanam, nunc paulatim (Dei gratiâ) convaleſcit; ac ſperamus bona omnia. Salutem tibi atque tuæ plurimam dicit: ita & ego liberique, tibi, tuæ, & tuis omnibus, filia imprimis filiæ.

Scribebam Raptim Soræ ad diem x. Aprilis, ❨I❩ I❩C XXXIII. *Tuus priſca Fide,*

Joan. Meurſeus.

Quæ jam edidi, quia apud te exſtare ea arbitror, ut Typographo recudenda ſubminiſtres, abs te peto; quæ non edidi, mox ſubmittam: ut & ea, quæ in ſingulis addidi, aut emendavi. De dedicatione poſtea cogitabo, cum tempus erit.

CLXVII.

Clariſſimo, Humaniſſimeque Viro Ger. Jo. Voſſio, Erycius Puteanus *S. D.*

ET Suadam & Muſam Doctiſſimi filii tui admirati ſumus. Sed oſtendit ille ingenii dotibus, qualem Patrem habeat, & quid ſit etiam inter doctos excellere. Jam in Patre filium, in filio Patrem amo, & me utrique ob miſſum munus, novo nexu obſtrictum ſcribo. Etiam pignus vultis? has nunc urbaniani Circuli vindicias, capite, perlegite, cenſete. Veſtras, ſingulari ratione; quia nomen Voſſii, & judicium habent. Nautæ veſtri quid omnino de Principio νυχθημέρου, & linea principii ſtatuant, ſcire cupio. Sed quia per Occidentem, aperto illo novo freto Lemairio, in Orientis Inſulas navigatur, & alium in Moluccis Inſulis diem Batavi inveniunt; opportunè circulo noſtro utentur: non enim illud Homeri audient.

Ὦ ξεῖνοι τίνες ἐστὲ πόθεν πλεῖθ' ὑγρὰ κέλευθα;

Quæ reliqua hujus argumenti ſunt, propediem producam. Vale, Vir Clariſſime, & amiciſſime, & cum tuis ſalve.

Lovanii in Arce, Nonis Aprilis ❨I❩ I❩C XXXIII.

Subito cum Tabellarius abiret.

CLXVIII.

Digitized by Google

CLXVIII.

Excellentiſſime Vir,

Eſi me eorum de grege eſſe profiteor, qui facilius ferunt ſuam in curriculo ſcribendi Literarum reprehendi ſegnitiem, quàm intempeſtivam crebritatem accuſari: tamen hoc ſub temporis articulo, vel amici cujuſdam mei atque illius quidem tam veteris quàm cari poſtulatione huc impellor, vel tuâ humanitate invitor: cujus ego dum ero, memor ero. Degit jampridem in hac Urbe Wolfgangus Bacherus, Vir tanto magis mihi honorandus, quanto dignius, dum hæc Germaniæ diluvies Bellica ſinebat, aut aliquam ibi religionis ὀρθοδοξίαν ferre poterant Pontificii in ſuperiore Palatinatu ſeptendecim ἐκκλησιαστῶν inſpectorem eſſe concionator geſſit. Filium autem habet Joſephum nomine annos ipſos triginta natum, quem adoleſcentulum non aliis modò, ſed mihi quoque nominatim in Pædagogeo Ambergenſi erudiendum, ut potuit, diligentiſſimè tradidit. Cujus me Diſcipuli adeo non pœnitet, ut ſæpe mirer quomodo cum paucis aliis animum contra licentiæ bellicæ cœnum atque labem tenere rectum, & tam evidenter demonſtrare potuerit mentem ſolidè bonam, ne peſſimis quidem ſollicitare exemplis ſolere. Expulſus igitur Patria ſtatim invenit hoſpitium Francofurti ad Viadrum apud Franciſcum Omichium, primum illum Electoris Brandeburgici Medicum, cujus cum filios domi cum cura & fide inſtitueret, facillimè obtinuit ut in Academicis Principis alumnis numeraretur. Exinde & Angliam viſere, Sereniſſimi Bohemiæ Regis commendatione, potuit, & reverſus, quadriennium totum vixit cum Rumpſio, medico celeberrimo; denique in Gallia triennium jam commoratus, partim in Briegenſium Sileſiæ Principum contubernio, partim in Marchionis Forciani familia hæſit. Quibus omnibus in locis & ſuam abundè præſtitit ingenuitatem, & Medicinæ peritiam variis curandis ægrotis mirificè auxit, & morum decus tot præſtantiſſimorum hominum uſu & convictu ita cumulavit, ut Palatinatus, ſi quando recludatur, vix carere eo poſſit. Interea quoniam nihil vehementius cupit quam ut in aliqua Italiæ Academia Medicinæ ſtudium, cui præcipuè fuit deditus, perpolire contingat, Patrem optimum frequentibus monet literis, omnes eo perveniendi occaſiones circumſpiciat. Is igitur quod reputaſſet, quantum veſtra in urbe ſit opportunitatum ejuſmodi, ſi quis deſpiciat; quanta item tua ſit & bene meriti & optime merituri autoritas, te & meis literis & mecum impenſe rogat, ut ſi quis forte iſthic illas proficiſci in terras cum aliquo ſtudiorum moderatore cupiat, filii ſui mentionem facias, eundemque adeo dignum judices, cui talem conditionem tuto conciliare poſſis. Mihi ſic nota eſt Juvenis iſtius ſumma & pietas & probitas, ut cum nos tres tanto beneficio tibi ſis devincturus, tamen confidam eum non minus tibi eſſe debiturum, qui Joſephi opera uti volet. Tu, Vir ampliſſime, gratum parenti ſolicito feceris, ſi ſignificàris, quid hac in re ſit ſperandum. Jam ut ad me veniam, nonne tibi tandem ſtomacho eſſe incipit mea iſta ὑπαγυμνία· Equidem in re familiari, dum neceſſarios emo libros & alia quædam, nihil niſi πτερυγίζω. Ex alia parte, invidentiæ rictum, quem ipſe muneris Academici ſuſceptione diſtendi, meo labore vel claudere ſtudeo vel mitigare. Præterea nuper aggreſſus ſum Apollonium Ἀργοναυτικῶν Poetam, idq; cum ſecundiſſimo Ampliſſimi Domini Heinſii judicio. Eſt illius interpretatio Latina Hartungi, quam Notis uberioribus & nova ſubſtituta verſione emendo. Quid ſim emoliturus, Deo eſt compertum magis quam mihi. Si manuſcripti mihi codices, ſi antiquiſſimi dentur libri animus mihi creſcat. Sed plura de his & aliis alibi. Vale, Vir excellentiſſime.

*Lugd.Bat.*22.*Maii* *Anno* 1633. *Excell. & Amplit.tuæ*

Obſervantiſſimus.

Jeremias Hoelzlin.

CLXIX.

Dionyſio, *magni* Voſſii *filio*, S. P.

Mi Dionyſi,

QUÆ mihi cum Parente tuo & unà tecum interceſſit familiaritas, ea ut ex animo meo deleatur, nunquam permittam; ſed ſuaviſſimæ iſtius conſuetudinis aſſiduè memor, veſtram amicitiam, ſemper colam, & ambibo. Idq; meritò, quod hac ratione,

ratione, nonniſi veſtro in me animo, reſponſurus ſim: cujus & nuper indicium oſtendiſti, quùm licet neceſſariis curis implicitus, committere voluiſti, ut me non compellato diſcederes; ſed iteratò, nec ſine munere, veterem amicum ſalutaſti: inter varios ſermones, ultrò citróque habitos, cùm eorum mentio incideret, quæ ſub prelo habebam; ubi parata eſſent, tranſmiſſurum ſpondebam. Ut fidem liberem, ecce vobis utrumq; mitto ſcriptum. Vos eſtis, qui de hujuſmodi ſolidè judicare poſſitis: nam pleraque, vel linguas ſpectant, vel hiſtorias orientales, vel denique Theologiam. Quid vel Pater tuus, vel ipſe de iſtis cenſeas, intelligere volupe erit; modo hac in parte eam παῤῥησίαν experiar, quam antehac in Parente tuo obſervavi. In diſſertatione ad Lectorem Benjamini præmiſſa parum dubito, quin veſtrum aſſenſum obtenturus ſim: ſed magis dubito, de diſcurſu, Danieli præmiſſo, ubi nonnulla, in quibus, à virorum doctorum authoritate diſcedo; non ita tamen, quin id non ſine ratione à me factum credam. In Medorum regno, & ſeptuaginta hebdomadibus Danielis, præcipua diſcrepantia. Verùm cum in iis nonnulla incerta ſint, cum minori crimine, ab aliorum opinionibus diſcedi poſſe autumo. Sed de iſtis vos videritis. Parentes tuos cum fratribus tuis, quam officioſiſſimè meis verbis ſalutes velim. Vale, mi Dionyſi, & diu vive Reip. meque ut ſoles redama, qui ſemper

Lugd. Bat. Nov. Maii, An. 1633. exactæ ſalutis.

Tuus ero,

Conſt. L'Empereur.

CLXX.

Viro magno & perilluſtri D. D. Gerardo Voſſio *apud Amſtelodamenſes Hiſtoriarum & humanioris Literaturæ Profeſſori,* S.

HÆC Apologetica, Vir Magne, tibi debentur, quia ab eo profecta ſunt quem tu jam potes tuo tibi jure vindicare: tum ea eſt ingenii tui vis, ut totam eam rem, quâ de agitur, nemo penitius introſpexerit, aut de ea ſententiam ferre poſſit æquiorem: præterea eſt auctoritas ea nominis tui, ut vel ſola afferre poſſit, ſi minus aſſentiendi neceſſitatem, ſaltem diſſentiendi pudorem: Peto, Vir Clariſſime, ſententiam de ea re tuam, imo experto animo ſuſpenſo & trementi: poſſum fortaſſe iniquus videri, qui velim aliquid de tuis temporibus & aliorum commodis derivare, ac mihi ſubducere: ſed tu feres eum qui ducitur ſtudio augendæ rei ſuæ Literariæ, quam agnoſcit eſſe tenuem; & perges in eum eſſe liberalis, qui hac ipſa in virtute te quandoque imitabitur, & quod à te acceperit alteri tradet; imo eo quoque pacto (improbè dicam) tueberis tua beneficia. Cupido recte (quid ni enim verum fateor præſertim apud te) cupido inquam ita mihi blandior honeſta me habet, ornandi ingenii & ea comparandi, quæ ad alios olim poſſint cum aliquo fructu dimanare. Noſti cui me voto addixerim rei: nempe in qua maximus & honeſtiſſimus eloquentiæ locus eſt: in quâ me non inficior aliquid per te profeciſſe: ſubmiſi enim me tibi, tuiſque præceptis patientem aurem accommodavi: plura indies habiturus incrementa ubi ea melius concoxerim: vel paucula, Vir Magne, ſemina à te peto, unica pagella etiam dimidia contentus eſſe poſſum, imo & gloriari. Per illum candorem animi tui quem diligo, & quo, ex quo te vidi, ſplendidiori luci mihi videor: Per eam eruditionem quam ſuſpicio ac veneror oro te, orat inquam te Pratæus verè tuus, ut eorum eum moneas quæ in hac ſcriptiuncula deſiderantur: deſiderantur autem plurima. Agam tecum tuo genio, id eſt liberrimo, & maximè liberali: apage laudem, reprehenſionem volo: enimvero ſi mea probentur tantum, mea tantum mihi manent: ſi reprehendor à te, præſertim fugient mala in quæ incideram; accedent bona quæ non eram aſſecutus: ego autem non ita mihi placeo, ut poſſim quæſitis & præſentibus acquieſcere. Cæterum V. C. mihi ſi reditur, quo ego non poſſum me autore, plurimi convolabunt & oraculum conſulent Amſtelodamicum: Sin minus, ego rectè digitum ad fontem intendendo, defunctus ero eo officio quod iis debeo qui de me ſunt optimè meriti: Diebus adhinc 15. Deus uti reor, hinc deducet tibi plurima debentem, & omnia felicia comprecantem,

Lug. Bat. 1633. Junii 18.

P. Pratæum.

Salmaſius te ſalutat, atque uti par eſt, magni facit, eum inveni puerperam habentem & auctum prole. Dubito an Rhetorica ad Alexandrum ſit Ariſtotelis: quia laxior ſtylus videtur repugnare.

CLXX.

CLXXI.

Clariſſimo Virorum, Gerhardo Joanni Voſſio, *ſalutem & obſervantiam.*

ET incomparabilis eruditio tua, Gerharde Voſſi, nomen omni titulo majus, & incredibilis humanitas, quam Balthazar Willius, Theol. Doctor, & Bernhardus Damke, cognatus meus, cùm Francofordiæ in me inciderent, prædicare ad ſatietatem ſe mihi poſſe deſperant; ita in tui me admirationem pellexerunt, ut velut extra me poſitus, & adoleſcentis inſuper habens pudorem, iſtas ad te exararem, & utramque illam tentare aggrederer. Audax facinus, fateor; ſed nec infrequens iis qui literas amant, & bonam mentem; nec grave erit tibi, poſtquam tam arduam famæ arcem aſcendere virtute tua dignum exiſtimaſti, propius à me cognoſci, ut iſta in te adorari dignius poſſit. Exſpecto itaq; de uno, atque altero, Auguſtini, in lib. de Civitate Dei, loco, & meis emendatiunculis, ſeverum & forte judicium tuum, quo ſi iſtæ obelo transfigi merebuntur, excuſabit tamen conatum meum comitas tua; & ſi hac non potero, alia via, ut expediam, mihi concede, ſalvo quem ambio unicè, favore tuo. Lib. II. Cap. XX: *Die, noctuq; ludatur, bibatur, vomatur, diffluatur, ſaltationes undique concrepent*; *Theatra inhoneſtæ lætitiæ vocibus, atque omni genere, ſive crudeliſſimæ, ſive turpiſſimæ voluptatis exæſtuent.* Cod. unus Lud. Vivis, *Salutationes*, alter *Salutiones*, abraſo *a*. Itaque prius ille videtur probare. Sed membr. MSS. quas inſpexi in Bibliotheca Senatus Norici, *Saltationibus*. Ergo ſcribendum, *Bibatur, vomatur, diffluatur ſaltationibus*; *undique concrepent theatra inhoneſtæ l. v. & diffluere ſaltationibus*, ut Apuleio, *ſaltatio exoſſa, & enervis.* Plinius Paneg. c. XXXIII. *Viſum eſt ſpectaculum inde non enerve, nec fluxum, nec quod animos hominum molliret, & frangeret.* Cap. XXI. *Omnino nullam eſſe Rempublicam: quoniam non eſſet res populi, cùm tyrannus eam factione capeſſeret, nec ipſe populus, jam populus eſſet, ſi eſſet injuſtus.* Ita omnes editiones, quas vidi, Baſilienſis, Genevenſis, & optima omnium Pariſienſis. Sed nihil puto certius, quam ſcribendum, *cum Tyrannus eam factiove capeſſeret.* Nam factio opponitur Ariſtocratiæ, ut Tyrannis Monarchiæ, ut patet ex præcedentibus. In Cap. XXX. Obſervavi plauſtrum errorum doctiſſimi Vivis, quod etiam in omnibus editionibus repetitum. Ita Auguſtinus: *Illic enim tibi non Veſtalis focus, non lapis Capitolinus, ſed Deus unus, & verus, qui nec metas rerum, nec tempora ponet, imperium ſine fine dabit.* Mſc. *ignorat eò qui.* Deinde Vives ad verba, *Lapis Cap.*] *Jovis ſimulacrum in Capitolio erat lapideum*; *hinc per Jovem lapidem ſanctiſſimum Romanis jusjurandum, ut etiam in proverbium ceſſerit.* Atqui nec per Jovem Lapidem jurabant Romani; ſed Jovem Lapidem, & erroris dudum convictus Apulei locus, quo iſtud videtur probari: nec jusjurandum illud à Jove lapideo ortum, ſed à formula quæ pronunciabatur ad projectum lapidem: nec Auguſtinus Jovem lapideum, ſed Terminum intelligit, cujus pertinacia erat ſymbolum perennaturi Imperii; ſed ego ceſſo poma ad Alcinoum mittere. Tu, vir maxime, quamprimum reſponſo tuo, me dignare, ut plauſum ingenii mei ſciam, nec dubita an ſim, quod ſum, & ſpondeo nunquam non futurum. Salve & optimo publico optimè vale, cum tuis.

Brem. *ad Viſurgim, prid. Non.* Junias. *An.* cIↄ Iↄc xxxiii.

Ampliſſ. famæ tuæ cultor devotiſſimus.

Johan. Fredericus Gronovius.

CLXXII.

Clariſſimo & incomparabili Viro D. G. J. Voſſio, *S. P. D.* Joh. Beverwyckius.

LIteras tuas merum noſtri amorem ſpirantes legi, ſumma cum voluptate. Pro innumeris tuis in me beneficiis, nunquam ſatis gratus eſſe queam, quod ſerio magis opere, aliquando teſtatum faciam. Meminit tui in vita ſua, Cl. Rutgerſius, ac ejus temporis quo ſub diſciplina tua vixit, non ſine gratiſſima tanti præceptoris memoria, ſæpe ac libenter recordari ſolere ſcribit. Tuæ etiam inſtitutioni, acceptos referens quoſcumque poſtea ei Aula honores dedit. Ego licet nec dignitate, nec eruditione, ſim cum hoc Heroe conferendus, quicquid tamen obtinemus, quod aliis non omnino diſplicere poſſit, tibi me debere, ut merito ita lubens profiteor. Et mecum omnes diſciplinæ tuæ alumni, qui vel ipſi aliquam eruditionem conſequuti, vel eruditionem ſaltem, & virtutem reverentur. Reliqui non æſtimandi unius aſſis, & calumniæ pœna digni. De Cl. Puteano quod ſcribis, valdè me percuſſit, quamvis tale quid metuerem, cùm legiſſem ſtateram, docte

doctè magis, quam prudenter ſcriptam. Accepi ab eo literas, ſtatera jam edita, quam tamen præter morem ſuum non miſit. Eam Catzius Haga (ubi impreſſam quoque noſti, nec hoc noſtro melius) ex conventu ordinum, ubi cum plauſu excepta, attulit, & mihi legendam tradidit. Deus bone! quàm bonus ille Belga, tàm malus Politicus. Non hic ferremus, qui talia de nobis, quæ ille de Rege, de importuna Archid. legatione, & ſimilia. Ac niſi amici omnia pro illo, eſt quod metuamus vicem optimi, & elegantiſſimi ingenii. Vocatus eſt Bruxellas, bis in concilio privato auditus, & ibi manere juſſus, ſæpius audiendus. Hoc totum eſt, quod huc Bruxellis ſcriptum eſſe, heri mihi retulit H. Oemius, qui Paſtor Dordrectanus, apud ſuos audit, ſed ob amicos quos plurimos habet, nihil illi periculi fore putabat. Sibi addictiſſimum habet, Varambonum Archiepiſcopum Cæſarienſem Infanti à ſacris, Chiffletium Medicum, qui plurimùm apud Ser. Inf. poſſunt, & alios, ſed infeſtum Roſam Præſidem Hiſpanis obnoxium, & paci ut dicitur, adverſum, qui etiam cauſa eſſe putatur, cur decem jam menſibus, nullæ ex Hiſp. literæ ad εἰρηνοποιοὺς. Infans quoque Cardinalis, qui jam in Burgundia, non minùs quàm Eugenia, illi benè volunt. Deum rogo, & benè faciant, neque ob παῤῥησίας hanc gravius animadvertant, in virum candoris melle penitus imbutum. In quo omine deſino, V. C. & te cum præſtantiſſima & Nob. uxore à me, meaq; ſalvere jubeo.

Raptiſſimè 8. Julii 1633.
expectante Tabellario.

Si quid certus de illo, tecum communicabo. Hæc quamvis pauca, quia juſſeras, ſcribenda tamen putavi.

CLXXIII.

Viro maximo, & incomparabili D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Profeſſori.*

Vir maxime,

Mirum in modum, gaudio me affecit filius tuus D. Franciſcus, quod tandem aliquando te nobis adfore pro certo nuntiarit. At verò diſplicet ſimul uxori, & mihi, quod conjugis tuæ unà tecum utrique noſtrum deſideratiſſimæ adventum, nonniſi dubie referat. Atque ita quidem, ut ipſe credat potius, non venturam. Quæſo ſi id fieri poteſt, aliter induc, ut ſtatuas; conducet id proculdubio, ejus valetudini mirè quàm nimiùm firmæ. Tradidi Secretario Veneto Thadæo Vico tui obſervantiſſimo, faſciculum, quem miſeras, Literarum ad Illuſtriſſimum Molinum. Scire deſiderare ſe ait, an à me traditæ tibi ſint, quas per Graſwinckelium miſiſſe dicit, literæ à Pignorio, (ſi bene memini) Theologo Vicentino, itemque an intellexeris, id quod D. Vander-Myle ſignificaturum ſe receperat; quantoperè illuſtriſſimus Molinus de Ægyptiorum legibus & ritibus, tuum aliquid aveat videre. Præterea ſummopere deſiderare ſcire Molinum dicebat, abſolutuſne eſſet Reydanus, D. Dionyſii, à Typographo, quod ego aſſerere non dubitabam; quandoquidem id à D. Franciſco acceperam, qui ſimul dedicatoriam communicârat, meumque ſuper ea judicium, (quod tu quam ſit tenue, noſti ipſe, ſi quiſquam alius) fratris, ut inquiebat rogatu, quæſiverat. Quid dicam? mihi placent omnia, quæ à tam eleganti ingenio, prodire poſſint, etiam inviſa. Et placent etiam multò magis, poſtquam videre, & perſpicere contigit. Si quid tamen eſſet, uti diverſæ ſunt hominum mentes, quod placeret minus, quam cætera quæ perplacent; id ego literis ſignificare vellem, quod ex abſente cauſam, qua motus diverſum à me ſenſerit, intelligere, eaque intellecta, me ipſum refellere non liceret. Coram iſta fiunt liberius, & accipiuntur æquius. Interim nihil ego improbo, quod probarit ille, præſertim ſi tuus acceſſit probandi calculus. Vale, & tuo, unà cum uxore, ad nos adventu bea

Hagæ-Comitis *ſumma cum feſtinatione, die* xi. *Jul.* CIↃ IↃC XXXIII.

Tuum

ἐξ ὅλης τῆς καρδίας,

G. R. Doubletium.

CLXXIV.

Viro Clariſſimo, ac doctiſſimo Dom. Ger. Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori celeberrimo.*

Nondum mihi excidit, clariſſime Voſſi, quam rara in primo noſtro congreſſu, me complexus fueris humanitate: cui acceſſit nuper amica ſalutatio, per Suecum quemdam ſtudioſum. Indignus eſſem tuâ amicitiâ, ſi oblivione iſta ſopirem, ſi ingratus

gratus

Digitized by Google

gratus iſta ſilentio præterirem. Sæpius quidem in animo mihi fuit, aliquo ſive literario, ſive alio ſigno, meum in te affectum teſtari, ſed fateor me à te præoccupatum, & doleo. Tum tales ſunt meæ literæ, ut in tantorum virorum conſpectum, vix prodire audeant. Idem ergo mihi faciendum duxi, quod olim filii Jacobi, viſuri faciem Præſidis Ægyptii, non ſine munere acceſſerunt. Ecce & hic additum munus, ſed literarium. Offero, inquam, tibi exemplum laboris mei, quem exantlavi, in opere Catechetico Urſini, & Paræi, non ſolum contrahendo, ſed & complendo, ornando; adeo ut novus omnino labor videri poſſit, prout in præfatione monitum. Nolui tamen tantorum virorum nomina reticere, quum & meritiſſimi fuerint de Eccleſia, & occaſionem mihi hujus laboris dederint; maluique ipſis meos labores adſcribere, quam mihi quicquam, quod ipſorum ſit, ſtultè arrogare. Fateor, aliis ſimilibus laboribus, & quidem minori cum difficultate, mihi majorem potuiſſe parari honorem; ſed nos utilitati ſtudioſorum, quam propriæ famæ conſulere maluimus. Porro ubi hoc munuſculum gratum tibi fuiſſe, vir magne, cognovero; faciam ut propediem habeas (quæ adhuc ſub prælo eſt) neceſſariam inſtructionem, de ratione ſtudii Theologici, in gratiam ſtudioſorum noſtrorum accuratam. Vale, & me ſicut cœpiſti, amare perge; atque ne deſit mihi humanitatem tuam venerandi, ac grata mente recolendi occaſio, ſicubi ex uſu tibi ſint officia mea, pro jure amicitiæ impera, habebis me tibi ſemper obſequentiſſimum.

Dabam Hardervici *An.*1633. $\frac{1}{5}$ *Julii.*

Tuæ claritatis

obſervantiſſimus,

Henricus à Dieſt, *Theo. Prof.*

CLXXV.

Vir Clariſſime,

Literas tuas, quas poſtridie Kal. Jun. ad me dabas rectè accepi. Admodum invitus ſanè intellexi tantas eſſe occupationes tuas, ut per illas vix ex voto reſpondere tibi liceat. Tamen mihi imprimis potes, quia ſemel toto anno, ac vix iterum, cum non offerat certa ſe ſcribendi occaſio, ad te literæ meæ eant: & hoc ipſum efficit, ut debeas quoque; cum non poſſis, quando velis: itaque nunc etiam peto, jure meo, ut per hunc amicum meum ſaltem verbis quam pauciſſimis reſcribas. *Artem Grammaticam*, & *Origines*, ſicut & *Poeticam artem*, te jamdudum promittente, valde exſpecto, & à filiis *Julium Cæſarem*, *Rabbi Maimonidem* & *Hiſtoriam Reidani.* Quæſo fac promiſſa appareant. Pro *Oratione* tua filiique *Dionyſii Panegyrico* magnas ſane gratias ago. Vidit uterque Cancellarius Regis ac Regni; vidit Dom. Roſæcrantzius; omnes laudant, idque in majorem modum. Operis mei de *Athenienſium Regibus* exemplaria avidè videre velim: & impoſitum eſſe finem literæ tuæ ſpem fecere, quam ſi fallunt quæſo hominem impellas, ut abſolvat. Cupiam videre quoque quod futurum indicaſti ſeparatim *Piræeum*, *Reliqua Attica* & *Familias*. Utinam & voti hujus compos fiam: nam exſpectant, & incuſant quoque tacitè fidem meam, qui inſcripta ea Opuſcula ſibi norunt. Quæſo iſthic operam item tuam nava. Mitto nunc quæ neceſſaria ad priorem operum meorum Tomum; nempe *Bibliothecam Atticam*, *Ceramicum Theſeumque*; & inſerenda aliis lucubrationibus jam vulgatis. Addo exemplar Solonis, ut Græcorum Auctorum loca, hic Latine tantum expreſſa, ob penuriam typorum, Græce quoque exhibeantur: quod omnino fieri velim. Tum poematum reliquiæ multo plures, quam quæ hactenus vulgatæ, adjunguntur; minimè prætermittendæ. Ipſe iſtæc ut lubebit arbitrabere. Addo effigiem æri inciſam, quæ in fronte ſuo loco, quem putabis convenire, collocetur. Quicquid filia tua expendit meo nomine, en remitto, gratiaſq, quantas poſſum ago maximas. Utinam viciſſim tuæ inſervire mea poſſet: faceret libenti animo uti debet, & ut amicitia noſtra ſuo illud jure poſſit, *Atticam Feriatam* meam, quæ debebat in hoc Tomo comparere, nunc omiſi; nam cum eam ex *Græcia Feriata* excerpere, & ſeorſim exhibere, ſtatuiſſem, aliud conſilium cepi. Vale, vir præſtantiſſime. Uxor mea te tuamq; liberi liberos ſalutant; ego ſeorſim Franciſcum tuum, & Dionyſium, & ut porro patrem imitari pergant, ſeriò hortor.

Raptim, Soræ, *ad diem* xx. *Auguſti* CIↃ IↃ C XXXIII.

Tuus ſine dolo,

Joannes Meurſius.

Digitized by Google

CLXXVI.

Viro Clariſſimo D. Gerardo Joanni Voſſio, *Mæcenati optimè de ſe merito,* S. P. D.

Ampliſſime Vir,

QUia omni prorſus abſtinere circuitione, eximia illa tua χρηςότης ſemel juſſit, id quod res eſt, promptè eloquar, faceſſunt mihi negotium terni Saxonis verſus, lib. 2. p. 20. qui ſic habent:

Adde oculum propius, & noſtras proſpice Chelas,
Ante ſacraturus, victrici lumina ſigno,
Si vis præſentem tutò cognoſcere Martem.

Horum inquam ecquis genuinus ſenſus? Et quid hoc loco chelæ! Ego certe, & ingenio, & libris deſtitutus, vix aſſequi potero. Apud elegantiſſimum Poetam Rutilium lib. 1. de reditu ſuo, v. 183. non ita pridem legi:

Et jam nocturnis ſpatium laxaverat horis,
Phœbus Chelarum pallidiore polo.

Sed utrobiq, aqua mihi pendet. Te igitur nullus dubito, quin in ſolvendo hoc nodo, Oedipum nobis præſtes. Alter ejuſdem Saxonis locus, eſt lib. 6. mox initio, de liberalitate Cæſaris, & Africani, qui ſcriptores rerum ſuarum ampliſſimis muneribus proſecuti. Sed nomina eorumdem ſcriptorum ſcire diſcuperem. Quantum conjectura aſſequi datur, illorum unus Ennius erit. Verba autem Saxonis noſtri, in hunc modum habent: *Eximium exigui poematis pretium, famam quoque Cæſarianæ retributionis exceſſit. Divus ſiquidem Julius, victoriarum ſuarum toto orbe editarum ſcriptorem, illuſtratoremque municipio donare contentus extitit: ſed ne Africanus quidem, in rependendis operum ſuorum monumentis, munificentia Danos æquavit.*

Tuus,

Stephanus Johannis.

CLXXVII.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Mæcenati optimè de ſe merito,* S. P. D.

Clariſſime Vir, Amice conjunctiſſime,

NIhil equidem accideret mihi optatius, quam ſi longiori te Epiſtolâ, inpræſens compellare liceret. Sed ferale ſilentium ſtylo meo indixit, geminati vulneris acerbitas, quod mihi hoc anno infligere, voluit ſummus ille, vitæ neciſque Imperator ille Deus. Amiſi etenim, heu! amiſi & dulciſſimam conjugem, octiduo poſt puerperium defunctam, & filiolam deſideratiſſimam, quæ jam riſu cognoſcere patrem incipiebat, & unicum erat viduitatis meæ ſolatium. Verum non tam amiſi, quam præmiſi, ad æternum illud, omnibuſque bonis circumfluens cœleſtium animarum conſortium; ubi me beatæ iſtæ animulæ præſtolantur, donec vaſa colligere, & ad piorum mundum commigrare nos juſſerit, cujus in manibus, ſortes meæ ſitæ ſunt. Interim admitto conſolationes, iiſque animum quotidie erigo, quas & ſacræ nobis literæ, & humanæ conditionis recordatio, ſuppeditant. Quem ego caſum non potui, quin in ſinum tuum effunderem, quippe quem non ignorarem, æque graviter eum laturum, quam me, cujus maximè intereſt. Cæterum maximæ à me tibi debentur gratiæ, de divino iſto, filii tui Panegyrico, quem mihi tuo nomine, tradidit ſuaviſſimus Collegarum Meurſius. Cui nunc refundo longè diſpar redhoſtimentum, Oratiunculam ſcilicet meam, quâ nobiliſſimæ juventuti, ad parandam Eloquentiam, faces ſubdere volui. Tuum erit benevolâ excipere mente, & me porrò ut cœpiſti, amare, qui æternum tibi devotus. Vale, Belgii ſydus, & corculum Muſarum.

Soræ, *a.d.* xviii *Aug.*
CIↃ IↃC XXXIII.

Stephanus Johan. Stephanius.

CLXXVIII.

Clariſſimo Viro Gerhardo Joanni Voſſio, *S. D.* Vincentius Fabricius.

CUM nuper ſuaviſſimè unà fuiſſemus, Vir Clariſſime, in domo Vickewortii, conſtitueram, ut noſti, proximo die te inviſere. Sed optimi Vickewortii humanitas, dieique ſequentis convivium, deſideriis meis interceſſit. Equidem quoties cogito lætiſſimi candoris tui indicia, quàm hilariter me exceperis, quibus ſermonibus, ut laudandus viderer, effeceris: toties in eam devolvor opinionem; ut quemadmodum eruditione tua nihil auguſtius omnes novimus, ita candore, nihil arbitrer elegan-

elegantius. Quò magis doleo, non licuiſſe mihi ulterius, jucunda præſentia tua frui, præſertim cùm ipſe invitares, & inuſitata humanitate, quod flagrantiſſimè cupiebam, ſponte exigeres. Cæterum, & alia quædam feſtinaverunt diſceſſum meum. Imprimis quod Leidam reſculæ meæ eſſent transferendæ. Quas dum convaſo, poemation hoc, quod ad te mitto, excidit. Illud autem & crudum, & tumultuarium, ſi legere tantùm dignatus fueris, jamdudum aliquid fiet, quod voto majus ſit. Eruditiſſimum juvenem Dionyſium Voſſium, filium tuum ex animo diligo, & colo. Nec quicquam contingere poteſt, quod illius amicitia mihi jucundius ſit. Si unquam honeſtum eſt, conciliaturam exercere, heic quæſo, ne defrigeas, Vir Clariſſime; Affectus mei eximii, & ſinceri, obſidem munuſculum hoc, licet exiguum, à me habeat. Fœliciſſimè vale, vir maxime, cum omnibus tuis.

Lugd.Bat. a. d. xxiix.
Sept. clↄ Iↄc xxxiii.

CLXXIX.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *fautori meo,* S. P.

Clariſſime juxta, ac doctiſſime Vir,

PEramanter rogo, ut ſi tibi non ſit moleſtum, digneris examine penſiore judicare, an veræ, juſtæq, integritati reſtituerim, verſus aliquot, non ita pridem in Saxone noſtro mihi oblatos; imprimis fol. 4. fac. 2.

Regum colla potentium victrici toties perdomui meorum,
Faſtus reorum turgidos exuperans potiore dextra.

Ut conſtructio talis ſit; *Ego Gramus multoties perdomui victrici dextrâ colla potentium Regum, & multoties perdomui turgidos faſtus meorum reorum,* h. e. *Clientum, ſeu meo imperio obnoxiorum, & ſubinde rebellantium;* (Nam alioquin quid per reos ſuos intelligat, vix divinare poſſum) *exuperans,* (pro *exuperatis) potiore dextra.* Mox ſequenti pagina, Sapphico extremo;

Clarius poſthac Agathum manebit
Agnitum, &c.

Illud *Agathum*, arbitror Saxonem latina incude efformaſſe ex Græco ἀγαθὸν, pro bona fama, ſive virtute, vel fortitudine. Poſtremò verſa pag. v. 3. & 4.

Quando Suarinum exanimavi titulis abuſum
Nec meritum conciliantis ſibi nomen.

Pro *conciliantis* reſtituo *conciliantem*, ut reſpondeat, τῷ *Suarinum*. De his omnibus peto mihi ſententiam tuam aperias, & importunitati meæ placidus ignoſcas.

Obſervantiſſimus tui,

Stephanus Johan. Stephanius.

CLXXX.

Vir Celeberrime,

CUM ſuperiori proximo menſe Hibrandus Vechterus, Juvenis eruditus & elegans, adductus claritate tuæ inuſitatæ doctrinæ Amſtelrodamum iret, nomen daturus illuſtri veſtro Gymnaſio, & tuæ divinæ inhiaturus voci, non duxi meæ eſſe frontis tibi, tanto ſapientiæ profeſſori, literis meis obſtrepere,utcunque ille, quem dixi, adoleſcens quantivis pretii, ter quater id ipſum à me peteret, & ipſe quoque ne quid diſſimulem, intimus meus animus ad aliquam notitiæ tuæ partem pervenire geſtiret. Quia verò hodie, per Epiſtolam bene longam, idem illud officium ſummo à me ſtudio poſtulavit, ſuſtinui tandem, ingenuo meo pudori vim facere, & hoc literularum, ad te exarare. Eſt autem Vechterus noſter, filius primariæ viduæ, frugi & cordatæ, nuptæ, olim conſuli, municipii Damonenſis, in agro Groningano. Non modo, in Scholâ, diſciplinæ meæ alumnus fuit, ſed & domi meo convictu uſus,non pauca dedit ſigna, unde mihi promptum eſſet & morum honeſtatem, & ingenii alacritatem in eo animadvertere. Ego, magne Voſſi, teſtimonii religionem, & fidem colo, neque hæc, temere, de hoc Juvene ſcribo: &, tu ipſe, ubi paulo propius ejus indolem noſces, noſces eam, ſat ſcio, nec inertem, nec inſtrenuam: & cui caſtitas, & pietas cordi ſit. His nominibus, eum impensè promotum cupio ad prædagogicam aliquam functionem, idque, à te potiſſimum, quâ es, Amſtelrodami, auctoritate & gratiâ, in urbe, Civibus frequentiſſimâ, fieri poſſe non tam ſpero, quam confido. Si quid judico, dignus omnino eſt, cui ſuos quis credat liberos. Tu, vir ſumme, idem ſi

Digitized by Google

judicabis, unice lætabor, & non mediocriter tibi debebo. Incomparabilia tua ſcripta quam prorſus ſint ad guſtum meum, & ſalivam, apprimè novit noſter Vechterus. Amo ea, (ſi quid hoc, ad te, tantum Hemonem) & æſtimo ea, etiam hoc nomine, quod, in tuâ arte Hiſtorica, tum libro de Nat. Rhetoricæ, honorifice de Magiſtro meo, Barth. Kekermanno, ſentis & loqueris. Dantiſci olim, adoleſcens, ipſos tres annos, ei docenti, diligentem, & tantum non quotidianam, quà publice, quà privatim, operam dedi: libros verò ejus, ubi ille vivendi finem fecerat, ad unum omnes, novies à Cap. ad Calcem, non ſine luculentâ, & inſigni, puto, ſtudiorum meorum utilitate evolvi. Hæc res facit, ut perindigne feram, ſi quis inclementer in ejus ſcripta dicat: de quibus, tu tantum, & tui, ad unguem, ſimiles, rectè, vere, & incorruptè, pronunciare poſſunt. Hoc volo neſcius ne ſis, & huic meæ, inſcribendo imprudentiæ, an impudentiæ, veniam pro tua humanitate, prolixè dare ne graveris. Sed non diſtinebo te à re tuâ diutius. Neque enim profectò, ſi quid mihi credis, minus hoc vereor, quam Venuſinus ille, metuebat longiuſculo ſermone morari tempora Cæſaris.

Embdæ Friſiorum xxv. Octob. *Juliani.* Anno *Æræ Chriſtianæ* 1633. *Sub ſerum crepuſculum.*

Voſſiani Nominis obſervantiſſimus,

Jacobus Henningius.

CLXXXI.

GRatas mihi tuas fuiſſe, nullus dubitas: neque eſt quod ego exprimam. Janſonii noſtri tarditatem valde miror, ac fortaſſe amat ille Reges meos quaſi ſub cuſtodia habere. Sed bene agitur, quod jam finem ſuum ſpectent: niſi ſane, quod confido, jam acceperint. Neque enim Indices, ad quos pervenerat Typographus, diu adeo remorari illos poſſunt. Doleo contentionem inter duos hos librarios, cùm vicinos, tum cognomines. Sed non aliter ſolent illi, quibus vita eodem quæſtu toleratur. Magis autem inique fero, quod diſſidii inter Heinſium & Salmaſium eſt. Non debeat, inter viros tanti nominis. Miſera certè & ridicula eſt ambitio, tum indigna quoque invidia, parem in altero honorem aut ſtipendium animo iniquo ferre. Quanquam de ſtipendio ſane ut exiſtimo, non contenditur; nam hoc Heinſius ſuperior. Reidani Hiſtoriam, & Judæi * hominis Conciliatorem libens vidi: magis etiam quia filio Dionyſio utrobique parta eſt gloria: Faveo ex animo, & creſcentem famam gratulor. Sed quid Julius Cæſar ejus, an quieſcit? altum enim in literis tuis eſt ſilentium. Pridem moviſti ſalivam, tam præclari operis promiſſione. Meorum operum primum Tomum rejici in extremam hyemem, facile fero; dummodo tum ſeriò editio promoveatur. Quæſo ne urgere ceſſes. Exiſtimabam fore ut minuta illa tria Opuſcula, *Piræeus, Reliqua Attica,* & *Familiæ*, ſeorſim excuderentur: ſed ſpes ea, uti video, me fefellit: tamen fieri optaſſem; liberandæ apud amicos fidei meæ quam obſtrictam à biennio illi tenent. In his ſalve cum uxore liberiſque, à me mea atque meis. Imprimis Dionyſium tuum ego ſaluto & exhortor ad majora capeſſenda; neque enim ſic incepit, ut deſineret. Reſalutant Laurenbergius ac Stephanius. Filia mea Corneliæ tuæ plurimam ſalutem dicit, & gratias agit pro navata ſibi opera.

* *Manaſſis Ben. Iſraël.*

Soræ ad Diem xxix. Novembris. CIC IOC XXXIII.

Tuus fide Batavâ,

Joannes Meurſius.

CLXXXII.

Clariſſimo Viro, D. Gerardo Voſſio, Franc. Burgerſdicius *S. P. D.*

ETſi ſciam te, Clariſſime, atque Amiciſſime Voſſi, tota vitâ ſic eſſe Philoſophatum, ut non tam inanis ſubtilitas, & reconditæ, atque imperveſtigabilis veritatis indagatio, nullum habens laboris ſatis dignum pretium, te caperet; quam fructus, quem in componenda vitâ, in coercendis animi affectibus, atque adeo in utrâque fortunâ moderatè ferendâ, ſapientia ſuis cultoribus promittit, & præſtat: tamen cum intellexiſſem te dilectiſſimo tuo filio Dionyſio orbatum eſſe, putavi ad officium meum pertinere; non ſolum ut teſtarer, quam gravis mihi quoque, caſus ille tuus ſit; ſed etiam ut conarer, qualicumque alloquio lenire dolorem, qui nunc te coquit, & verſat ſub pectore fixus. Sed quid ſcribam? aut unde ordiar? aut quo dirigam Orationem?

Quæ-

Digitized by Google

Quæcumque enim in mentem veniunt, ea tu omnia jam mente præcepiſti, & multo etiam plura, haud dubie, & efficaciora; quæ ſi malo tuo modum non ponunt, metuo ut ulla meâ oratione poſſit mitigari. Sed tamen ad te redi paulisper, Mi Voſſi, & momentum temporis diſcute, craſſam immoderati luctus caliginem, quæ tibi fortè nunc adimit, aut impedit exercitatiſſimæ mentis uſum; deprehendes certò lugere te amiſſum filium, non quidem ſine causâ, ſed fortè ſupra cauſam: aut ſi hoc à te impetrare non potes, da te mihi pauliſper, & patere, affectum tuum diſputando oppugnari, ab homine tui ſtudioſiſſimo. Amiſiſti filium ſcilicet, quid? An putabas te immortalem genuiſſe? An quicquam contigit tuo, quod quiſpiam mortalium, auſit ſperare non obventurum ſibi? Quin non amiſiſti perfecto, ſed præmiſiſti, ſecuturus ipſe, cum Summus Imperator vocabit. Abiit ille certè, ſed ex valle lacrymarum, ex ſentina malorum, ex Theatro vanitatis, ex immundo mundo, in quo optima quæque, divitiæ, natales, gloria, voluptas, & quæ præterea nos homunciones ſtupemus, quid ſunt? Vapor, fumus, umbra, nihil, aut ſi quid minus nihilo eſt. Æſtima tamen hæc mundana, quanti velis, & pluris etiam quam ſoles; ſi rationem ineas, intelliges, quantum abitu ſuo, lucri fecit. Sperare potuerit Crœſi divitias; tamen ſperare tantum potuit, & quis præſtitiſſet? At nunc quas, & quantas divitias conſecutus eſt? Divitias *ἀφθάρτους καὶ ἀναφαιρέτους*. Quippe jam hæreditatem adiit, quam neque rubigo exedere poteſt, neq; fures, aut latrones eripere: quæ extra omnem fortunæ aleam conſtituta, neque Dominum ſuum deſerere poteſt, neque ab illo deſeri. Si Natales ſpectes, non jam ille, Voſſii filius, non Junii Nepos, (& tamen quam honeſta hæc & clara nomine?) ſed Dei altiſſimi filius, & frater J. Chriſti eſt. Efferat ſe mundi Civis, & gloriam ſuam, celebritatemque jactet; omnia ſordent, collata magnificis, iſtis Titulis. Principes, Reges, Imperatores, pudenda nomina ſunt præ iis, quos Deus adoptavit ſibi, & divinæ illius *υἱοθεσίας*, fecit compotes. Jam voluptate quantâ fruitur! quam nec oculus vidit nec auris; noſti cætera. At filium amiſiſti bonum, pium, & doctum ſupra ætatem. Tanto minus luctui locus eſt; ſi filium amiſiſſes improbum, & impium erga te, impium erga Deum, nulla profecto ſollicitudo, nullus luctus par eſſet tanto malo. Nunc verò, quid luges eum, quem certò ſcis cœpiſſe fœlicem eſſe, ex quo deſiit eſſe tuus? Infirmitas eſt, mi Voſſi, aut paterni affectus violentia, animo non æquo ferre, fœlicitatem obtigiſſe illi, qui ſua obſervantia, maximè meritus eſt à te diligi. Erat ſanè ille ſupra ætatem doctus, & quid porro pollicebatur? ſed quam multa nunc intelligit? quam multa ſcit? quæ ante ignoravit, quæque omnes ignorabimus, quamdiu hâc vitâ fruimur, quam tuus ille cum meliori commutavit. Præterea magnum eſſe debet, doloris tui levamen, quod unum è multis amiſiſti ſolummodo; in quorum ſingulis habes, defuncti virtutem, & eruditionem ſuperſtitem. Noli ergo vicem tuam plangere, quod unum amiſiſti: ſed benè tecum agi potius exiſtima, quod plures tibi relicti ſint, qui aut paria jam præſtant, aut certè pollicentur. Neque vero fruſtra eſt illa cura, quod fortè quereris, quam in illo educando, atque erudiendo impendiſti; jam mundo teſtatus eſt, præclaro opere, quid tibi debeat, & Patri, & Præceptori: Et nunc idem teſtimonium, de tua diligentia, & fide, reddit apud Deum, cui omnes aliquando reddemus rationem, etiam liberorum nobis conceſſorum. Quid ergo? an prorſus te Stoicum eſſe jubeo? vel etiam Stoico duriorem, hoc eſt ad caſum, tam funeſtum, *ἀναίσθητον*, aut certè *ἀκίνητον, καὶ ἀπαθῆ*? nihil minus. Velim ſanè malum ſentias, etiam ut lugeas, etiam ut defleas: ſed ita ut hominem te deflere memineris, qui non potuit immortalis naſci, qui non potuit fieri immortalis, niſi moreretur. Sed jam modum Epiſtolæ exceſſi, ita me quoque affectus abripuit: ut jam libentius tibi ignoſcam, ſi tibi paternus affectus, luctum, & deſiderium ejuſmodi extorqueat, quod in aliis, pro maſcula tua ſapientia, ſoles improbare. Remitto etiam tibi librum, pro cujus uſu, gratias tibi ago, ſanè magnas, & veniam peto, tam longæ moræ. Vale cum uxore, & familia, & hoc meum alloquium amicitiæ tribue.

Dat. Lugduni Batavor. Kalen. Novemb. cIↃ IↃc xxxiii.

CLXXXIII.

CLXXXIII.

Viro Doctiſſimo D. Gerhardo Joanni Voſſio Petrus Cunæus *S. D.*

Vir Clariſſime,

DE obitu filii tui, juvenis præſtantiſſimi, & ad ſummas laudes evecti, aliquid ex vagis rumoribus primò, ac noviſſimè nunc omnia certa, ex cognati noſtri, D. Barlæi literis accepi. Is caſus, tam triſtis, & inopinatus, quam acribus ſtimulis animum paternum egerit, facile cogitare poſſum, cùm etiam mihi ingentis doloris acerbitatem attulerit, ac me vehementer commoverit. Præterquam enim quod pro neceſſitudine noſtra, & animorum conjunctione; quicquid tibi luctuoſum eſt, nos amicos tuos aliqua ex parte tangit; etiam illud non exiguum eſt, quod ad publicam ſeculi cauſam pertinet. Qui enim prima juventutis ſpatia ingreſſus, illuſtribus ingenii monumentis, jam nunc promeruerat faventem omnium eruditorum exiſtimationem, quanto majora deinceps, de ſe expectanda relinqueret, nemini dubium fecit. Et ille quidem gloriæ ſuæ, vixit ſatis diu: quod tibi, tuiſq;, eſſe ſolatio poteſt. Quod autem earum rerum, quas perficere, & conſummare, ad literarum decus poterat; ſpes omnis abſciſſa nobis, abreptaque ſit, noſtrum magis, quam tuum eſt damnum. Sed non debent hæc apud te prædicari, qui unus omnium optimè ſcis, quantum amiſerimus omnes. Ego inter tot officia, quæ tibi hoc tempore, repræſentat amicorum humanitas, quemadmodum penitus quieſcere, aut tacere non potui, ita illud te duntaxat rogabo, ut nihil aliud ob oculos ponas, niſi luculenta illa, & præclara ſapientum præcepta, quæ tute ipſe in hujuſmodi malis, ſuggerere aliis ſoles; uti cogites viri boni eſſe præbere ſe fato; ad hoc, nihil novi tibi accidiſſe, uſui quædam nobis, at nihil mancupio dari: Et pro ea ipſa exigui temporis uſura, grates agendas eſſe Summo Deo, qui & hoc munus tibi, hucuſque conceſſit, & alios tibi ſuperſtites adhuc ſervat liberos, quibus meliores optare, nec ipſe poſſes; Cætera non addam: Et jam plus fortaſſe dixi, quam apud te opus fuit. Neſcio an intellexeris etiam, D. Vorſtii domum nunc funeſtam eſſe. Obiit enim filiolus ejus, natu maximus, ex hoc Epidemico morbo. Vale, Vir Clariſſime, cum lectiſſima Uxore, Liberiſque.

Lugduni Batavorum. 7. Novembris 1633.

CLXXXIV.

Reverendo Viro & Clariſſimo, Jo. Ger. Voſſio, *S. D.* Henricus Ernſtius.

ETſi mihi nunquam dubium fuit, quin tibi eſſem chariſſimus: tamen magis id perſpexi, quum Amſtelodami te viſerem. Ubi mihi certe pietatem, fidem egregiamque tuam & ſingularem erga me voluntatem, ſatis abunde feciſti teſtatam: idque adeo, ut me tuis tuorumque perpetuum debitorem lubens agnoſcam: Utinam vobis centeſimam ſaltem ejus debiti partem ſolvere poſſem! Verum de me ſic velim judices, me tibi tuiſque curis ſemper, quoad ejus fieri poteſt, tanquam mihimet ipſi ſummo cum ſtudio præſto futurum. Literas tuas Hugoni Grotio viro incomparabili ipſe Hamburgi tradidi: ille me, quâ eſt humanitate, ita excepit, ut potuerim videre, commendationem tuam magni apud ipſum eſſe ponderis. Commemorabat mihi, ſe fuiſſe cum Sereniſſimo Rege noſtro Chriſtiano iv. Glucſtadii, à quo peculiari propemodum humanitate, quam clementiam hodie Principum aura ſtudioſi appellitant, dimiſſus eſt: O miſeri Hollandi qui eſtis, quod neſciatis in propriis arare bovibus, iiſque idoneis. Rex Angliæ & S. Populuſque Hamburgenſis legatos ad Regem miſerunt Scanderburgum, ubi Rex hybernabit, quorum ἀναφορὰ, ut equidem credo, in Regem ipſum xiv. Novemb. ut heic numeramus, audietur. Publium meum Syrum quod attinet, velim ut eum edendum quamprimum cures; quæ impendis ego bonâ fide reſtituam. Valde heic in Dania deſideratur & Lubecæ etiam: Si nobiliſſimo Domino Guldenſternio utriuſque noſtrum ſtudioſiſſimo eum inſcribes, de gratitudine ejus nolito dubitare. Tu, virorum egregiorum optime, vale unà cum tuis omnibus in Chriſto Jeſu.

Dab. è prædio Regio Hal, in Cimbrica Cherſoneſo xii. Novemb. cIↄIↄc xxxiii.

Dn. Guldenſternius te multa impertit ſalute, proxima occaſione ipſe tibi ſcribet. Peto abs te, amiciſſime amice, ut mihi reſpondeas, & literas ad Joſan thor Lippe Mercatorem Hamburgenſem mittas. Iterum vale etiam atque etiam.

CLXXXV.

CLXXXV.

Clariſſimo Viro Gerhardo Joanni Voſſio, Erycius Puteanus *S. D.*

Clariſſime vir & Amice,

QUÆ ſcribenda erant, mulier hæc nuper indicaverit. Ego ſum ut ſoleo; imo ſileo, & quorumdam ſino perſtrepentes ſermones præterfluere. Interim oſtendit mihi Clariſſimus Plempius noſter, judicia apud vos edita. Unum quidem infeſtum, & ab homine quantum video, malignæ mentis: duo reliqua, etiam à pleriſque hîc laudata. Ego rogare Deum pergo, ut inducias nobis donet; mutet homines, qui cæde, & ſanguine delectantur. Rex noſter ut potentiſſimus, ita optimus eſt, paratus à bello abſtinere, ſi non iniquæ conditiones ſunt: quemadmodum in ipſa Statera ſcripſeram. Viderint, quibus univerſum negotium commiſſum eſt, quæ non iniquæ debeant haberi. De *Uno*, & *Omni*, librum nuper ſcripſeram; ſed ut me potius oblectarem, quàm erudirem alios. Typographus ubi abſolverit, exemplar faxo ſine mora accipias. Clariſſimum Barlæum, ſi me amas, nomine meo complecteris. Scriptionem differre adhuc cogor. Bonum nomen ero, cum fœnore officia candoris perſolvam. Vale, & ſcribe.

Lovanii in Arce, Prid. Kal. Decemb. cIↃ IↃc xxxiii. *Totus tuus.*

CLXXXVI.

Cl. Ger. Joh. Voſſio.

IGnoſces, Vir humaniſſime juxta ac doctiſſime, quod ignotus te compello, ac ſeria tua leviculo negotio interpello. Juſſa Honoratiſſ. ac Reverendiſſimi Archipræſulis Cantuarienſis (qui niſi immenſâ occupationum mole diſtineretur, jampridem ad literas nuper à te acceptas reſpondiſſet) operam tuam implorandam habeo, providendo vellumine terſo ac utrinque lævigato, quod & typorum impreſſionem ferat, & calami etiam ductum non aſpernetur. Apud nos periit prorſus hujuſmodi artificium, nec aliud habemus velluminis genus, quam quod librorum integumentis adhiberi ſolet. Apud vos hoc artificium vigere libenter credimus, atque inde Clariſſ. Virum D. Th. Bodleium vellumen illud comparaſſe, ex quo conſtat Catalogus grandis Librorum in Bodleiana, partim excuſus, partim calamo exaratus, qui publice proſtat in Bibliotheca, quem fortaſſe notaveras, cum illic eſſes. Hujuſmodi velluminis ſpeciem aliquod, tres ſcilicet vel quatuor membranas, ſi apud vos ſit parabilis annona, ad ſe ut tranſmittas, quamprimum commodè poteris, rogat H. Archipræſul; ſimulque ut ſignifices utrum hujus mercimonii tanta apud vos ſit copia, ut ſuffectura ſit operi, quod mille fortaſſe membranas aut amplius deſideret. Habetis hoc nomine Honoratiſſ. Præſulem tibi debendi reum, meque inſuper eadem operâ devinxeris, ſummum jampridem

Raptim. Londino Decemb. xx. 1633.

Virtutum tuarum Cultorem,

P. Turner, *Soc. Collegii* Merton *in Acad.* Oxon.

CLXXXVII.

Clariſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, E. Puteanus *S. P.*

TAlem amittere filium, mi Voſſi, quam acerbum ſit, meo affectu metior. Cogita ad me quoque, tam triſte vulnus pertinere; Ita quæ tua ſunt, aliena non puto. Tam variam vero doctrinam, & peritiam linguarum, in ætatem tam floridam cadere potuiſſe! Prælegi hîc Epiſtolam tuam amicis meis, viris doctis, qui mecum ingemuerunt. Sed tuum eſt fortiter ferre hanc ærumnam, quæ neceſſitate ſuâ ducitur. Ita Deo placuit, cui obtemperare pietas jubet. Ecce ut te recreem, certè ut à dolore avertam, Amœnitatem iſtam mitto, de *Uno*, & ſic *Omni*, ſcriptam. Lege quæſo, & tantum mihi otii impende, ut intelligam etiam nugas à te meas æſtimari. Alterum exemplar, ut Clariſſ. Barlæo, nomine meo, tradas, rogo, & amiciſſimam ſalutem nunties. Reidani Annales avidiſſimè expecto: in iis enim Donyſium tuum extinctum complectar. Is immortalis eſt, & mox quoq; in Bibliotheca Belgica noſtri Valerii Andreæ legetur. Vale, & tibi vendica.

Lovanii in Arce, Prid. Non. Febr. cIↃ IↃc xxxiv.

Ad Clariſſimum Barlæum proximè ſcripturus ſum.

Digitized by Google

CLXXXVIII.

Clariſſime, Ampliſſime Vir,

SEptimo die, ex quo te non ſine maximo dolore meo reliqui, fere Hamburgum attigi, felici atque inoffenſo, Numini ſint grates, itinere. Et cum milliari tantum urbe aberam, obvium habui Dominum Legatum Salvium, Bremam & ad Duces nonnullos inferioris Saxoniæ pergentem. Facile illi erat avidum rerum novarum & cupidum penitius cognoſcendi, quo ſtatu res Germanicæ eſſent, ſecum abducere. Octiduum & quod excurrit illo itinere abſumptum. Luſtravi Epiſcopatus Bremenſem atq; Verdenſem. Quorum prior tantum Epiſcopum habet Principem ex Holſatia, eundemque Guſtavi Regis avunculum. Inde Glucſtadium vidi. Quæſtuoſus ille ut Daniæ Regi, ſic Hamburgenſibus luctuoſus eſt. Aderat tunc Daniæ Rex & unus liberorum, nomine Fridericus Chriſtianus. Admiſſus ad colloquium convictibuſque adhibitus ſum & munitiones ſique alia viſu digna erant, ſpectare permiſſum. Vocatum illuc à Rege D. Grotium proximoque adfuturum die, rumor magis erat quam certi aliquid affirmaretur. Quare Hamburgum extemplo contendi. Hora ante adventum meum ex urbe profectus erat. Expectavi reditum jam tertium diem ſed fruſtra. Literas quas manu mea exhibendas ad illum dediſti, in ædes ipſius deferre curavi. Dictu incredibile, quanto hoc me dolore adfecerit. Mirari ſatis nequeo, nihil me à fratre Jacobo literarum vidiſſe, doleoque ſic quoque tuas, ad illuſtrem Parentem mihi haud miſſas. Quid apud Dominum Parentem prætendam quamque rationem reddam, cur nec tu nec ille mecum ſcripſeritis, haud in promptu. Convenerat inter me & fratrem, ut proximo ſubſequenti Saturni die literas ſuas cum Tabellario Hamburgum mitteret. Quo minus mox mecum ſumerem, ambiguus fratris de itinere in Gallias animus in cauſa fuit. Orationem fratris à filio Iſaaco, gnaro per quem deſcriberetur, tibi exhibitam, correctamque & tuis adjunctam literis ſpero. Tabulæ Chronologicæ, quas in uſum fratris deſcribendas filio Matthæo reliqui, ubi primum deſcriptæ erint, & mihi mittantur, oro, ſimulque exiguus liber de Nominibus propriis Hebraicis, quem nimia feſtinatione reliqui. Frater Benedictus in Germania nunc agit, in dubia ſpe eundi propediem in Gallias. Quod ſi Jacobus iter ſuum diſtulerit, acturus ſum, ut quamprimum in Hollandiam revertar ſimulque peregrinas oras adeamus. Quod utiliſſimum utrique noſtrum futurum reor. Nec abs re erit ſi eadem à Domino Parente frater flagitaverit. Conceſſurum ſpero, ſi me diutius operari literis voluerit; quod imprimis eum velle ſcio, ſed nihil perinde in exteras me evocat regiones quam tui deſiderium. Nunc primum vere cognoſco quantum fuerit tecum vivere, cum id jam mihi negetur. Hocque vehementius tibi reddi æſtuo quo magis divellor. Hæc ſumma votorum erit, ut te conjugi, liberis, amicis orbique & ſic quoque mihi ſupremum Numen, diu ſuperſtitem eſſe velit. Id precor, id voveo. Saluta dilectam conjugem atque chariſſimos liberos. Nihil gratius erit quam ab illis cognoſcere proſpera omnes frui valetudine. Et ego officii mei memor ero. Vale, meque more tuo amare perſiſte qui

Ampliſſime Vir,

Dabam Hambur. 22. die Apr. An. 1634.

Sum eroque perpetuum

nominis tui cultor,

J. Skytte Junior.

CLXXXIX.

Cl. Ger. Jo. Voſſio.

Vir Ampliſſime,

CItius ad acceptatiſſimas tuas reſpondiſſem, ſi expectâſſes. Tandem fidam nactus manum, mitto Epiſtolam illam Clementis ſtylo gravem, ſanctitate venerandam, & ſtylo & ſanctitate Apoſtolicam. Nec divinari poſſum, cur Clementem hunc doctiſſ. Heinſius non Romanum velit eſſe, ſed alium quendam. Ipſiſſimæ hic leguntur ſententiæ, quæ apud Irenæum, Clementem Alexandrinum, Euſebium, Hieronymum, habentur; & quod antiquitati ejus imprimis favet, vix duo reperies novi Teſtamenti loca, eaque ex Evangeliis, ex Epiſtolis nullum. Fateor τὸ Ρώμην ex conjectura repoſitum rubro notari minio; ſed hoc abundè reſarcitur ex nominibus planè Romanis illorum, qui Literas has Corinthiis detulerunt, & humilis tunc ſedis Apoſtolicæ

poſtolicæ fuerunt legati. Quin ex illâ Conſtitutionum farragine aliquid aſtruitur, cum in quinto Libro eadem quæ hic de Phœnice narratio iiſdem pænè concepta verbis habeatur; arte ut conjecto ſarcientium, quâ ex genuini Clementis floſculis figmento ſuo fidem faciant. Mitto etiam nuper editum de Veritate librum. Nobile opus ſi liceat ex Authore & argumento, potius quàm ex opere, judicium ferre. Ni fallor, hic vere latet Veritas in puteo, cum non novam quam pollicetur; ſed aut nullam aut abſtruſiſſime reconditam nobis afferat. Veſtrum eſto judicium. Mihi ſaltem nihil ſcienti non licet hinc ſapere, ſint illic limpidiſſimæ aquæ, at & in profundo ſunt, ϗ ἄντλημα ὐκ ἔχω. Spero me brevi te viſurum, nec tantum amico ſed eruditione ipſâ fruiturum; in te enim quaſi oculis cernam lucentem veritatem illam, quæ ſe & facilè & purè prodet. Interim ſi per otium liceat, Nobilitati noſtræ logicanti horam unam impendas rogo, ſed ſi opus ſit non ſine Virgulâ cenſoriâ. Qui veritati ſtudet, non gravabitur caſtigari. Alterum velim exemplar Clariſſ. Barlæo dones (viro mihi nondum noto ſed plurimùm honorato) ſimulque petas, ut breviter judicium ſuum reddat; vel ſi placuerit, margini apponat infirmioribus medelam. Expectamus hic Epiſtolarum faſciculum à Dodrectano quodam medico de Termino vitæ: unáque tractatulum verius quam Epiſtolam præſtantiſſimi noſtri Salmaſii. Quam timeo ne malo ſcripſerit omine! In ſummo enim languore vivit, vel potius moritur; illum tu habes, ſi quem uſpiam tui amantiſſimum, ego vero tui ſimillimum. Pergas vir optime, teneriores ſemper fovere literarum conatus, & me ama. Vale.

Lugd.Bat.iii.Non: Febr. An.Domini. ↄIↄ Iↄc xxxiv.

Tibi omni obſequio

devotiſſimus,

Stephanus Goffe.

CXC.

Cl. V. Ger. Voſſio.

Clariſſime & Ampliſſime Vir,

SI non optatiſſima Doctiſſimi Viri amicitia abundè moleſtias omnes compenſaſſet, me paulò infeliciorem ſentirem ex itinere meo Amſtelodamenſi: Quippe reverſo vel paucas tantum horas indulget Nobiliſſimus meus Patronus Dominus Verius, quibus me aptarem longiori non tam itineri, quàm itineranti domo; Namque verè ἀμαξόβιος Scytha fixam non debeo expectare ſedem, adeóque ſi rudis & barbarus rediero, non eſt pene quod me culpet Literarum Patronus, quum ſtudia lentè augeſcunt, etiam quæ maximè foventur, facile enecantur, quæ aſſiduis deſtituuntur ſubſidiis. Utcunque avido Literarum animo nulla elabetur hora, & ſi contingat Leodium rurſus adire, plenius & certius Godeſchalci quæ illic ſunt perquiram: interim fruatur Clariſſimus Vir, hiſtoriâ iſtâ Chapeauvilli tribus tomis diſtinctâ, in quâ memini me quædam alicubi legiſſe de Hæreſi Godeſchalci, quæ tamen in hâc nimiâ meâ feſtinatione invenire & monſtrare non poſſum. Ex paginâ verò trecenteſimâ viceſimâ tomi primi certo ſciet Doctiſſ. Vir eſſe quædam ejuſdem manuſcripta, tum in æde Lambertinâ, tum Laurentianâ Leodii: propè eſt ut ſuſpicarer hunc eſſe alium quendam Godeſchalcum, ſed non licet penitius examinare; Proinde omnia in manus veſtras trado; ut & ipſum me, quem credas oro,

Hagæ,25. April.

Dignitati veſtræ

obſequentiſſimum,

Steph. Goffe.

Si quid mihi in mandatis dare cupies, Literas ad me datas (in Caſtris apud Dominum Verium Anglicarum cohortium Generalem) lubentiſſimo animo accipiam.

CXCI.

Cl. V. Ger. Voſſio.

Amiciſſime Voſſi,

DOleo mihi non licere per anguſtias temporis tecum prolixius agere: Caſtra me vocant; feſtinanter omnia agimus. Interim neceſſe eſt ut clariſſimo amiciſſimoque mihi viro valedicam. Te cura non tantum tuorum & Reipublicæ literariæ causâ, ſed & Eccleſiæ præſertim tuæ, id eſt, Anglicanæ. Expectant omnes Commentarios tuos de re Grammaticâ; ſed adverſis imputant ventis,

Digitized by Google

quod exemplaria Angliæ deſtinata nondum ſint tranſmiſſa. Poteris jam officio illo ſuperſedere erga Dominum Doctorem Maſon, Principis Præfectum. Ex quo enim veni Amſtelodamum, certus huc de morte ejus defertur nuncius, ejuſque in locum ſufficit Dominus Doctor Duppa, Decanus ædis Chriſti in Academiâ Oxonienſi, cui ſi libet (utpote anteà tibi noto, ni fallor) poteris Librum illum Maſono deſtinatum donare. Scias illum doctiſſimum eſſe, & te dignum. Vale.

Aprilis die 26.
Hagæ.

Totus tuus,

Stephanus Goffe.

CXCII.

Doctiſſime Voſſi,

QUamvis Regis erga te animum ante paucos dies perſcripſerim, nunc tamen oblatâ occaſione eodem defungar munere, ne fortè primæ literæ non delatæ anxium te & ſuſpenſum teneant. Macte ſodes, Editionem matura Principi noſtro dicandam. Hoc Rex non tantum boni conſulit, ſed videtur etiam exoptare, & quod eo ſit erga te animo, optimo noſtro Domino Archiepiſcopo penitus deberes, niſi quod merita tua de Literis & Eccleſiâ hoc ipſum efflagitant. Scias inſuper & hodie ſecundam de libro tuo coram Rege factam fuiſſe mentionem, eamque hoc pacto: Occurrebat mihi dubium ne forſan Exterus Scriptor erraret in titulo Principi noſtro plene & proprie aſſignando, adeoque neceſſum habui Reverendum Virum Decanum Salisburienſem (is enim Principi inſtituendo jam præeſt) hâc de re conſulere. Ille de Walliæ titulo ſcrupulum injecit, ex eo quod ante certam ætatem non obtineatur, utpote qui ex Creatione quadam Principibus noſtris addatur, & non ex jure naſcendi. Proinde Reverendus ille Vir Comitem Arundelianum in conſilio habuit; per quem tandem res ad Regem delata eſt. Qui ſtatuit aperte ne Princeps Walliæ vocaretur, ſed Princeps Magnæ Britanniæ, Dux Cornwalliæ & Comes Ceſtriæ, &c. Et ne error aliquis obveniat, uni ex fecialibus mandatum eſt ut ſtatim formulam aliquam ſecundum Leges ſuas componat, quam ipſe ad te tranſmittendam curabit per manus (uti credo) præſtantiſſimi Domini Boſwelii. Nunc reſtat, ut te curâ hâc literariâ, quam celerrime emancipes, & ſtilum illum inſigniter felicem Eccleſiæ tradas, & ſacrum reddas. Scias velim literas tuas ad illuſtriſſimum Archiepiſcopum fore acceptatiſſimas; Sed cum negotiis graviſſimis undique ſit conſitus, breves videtur exoptare, & tales quæ ſtudia tua narrent potius quam gratias. Vale. Salutem tuam ſaxo cures, & ama

Raptim. Londini,
Novemb. die 23.
St. vet. 1634.

Tui obſervantiſſimum

& amantiſſimum,

Steph. Goffe.

CXCIII.

Cl. V. Ger. Joh. Voſſio.

Vir ampliſſime & doctiſſime,

SI quem unquam me certe torquent iniquiores literæ, utpote quas naturâ ſuâ & pulchras & difficiles amare mihi licet, aſſequi non licet. Tot enim negotiorum undæ me obruunt ut illis pro voto frui non poſſum; & certe (quod res eſt) mitius carerem, ſi facilis & celeberrima Voſſiani pectoris Bibliotheca longius abeſſet. Quorum aculeos infixit mihi nuperus ille cum doctiſſimo viro congreſſus? in quo non tantum plenos eruditionis fontes perſpexi, ſed felicem diffundendi ſe facilitatem. Mihi enim (ea ſumma veſtra fuit humanitas) plane patere voluiſti, in ſinu veſtro concluſos omnes liceret aggredi Eccleſiæ Patres. Adeoque ſi voti mei compos eſſe potuerim humanitatem erga me veſtram repetito itinere ultus eſſem; ſed cum illud improviſa rerum turba non patitur, feret doctiſſimus haſce literarum moleſtias. Ex quo redii; in Clementis Romani Epiſtolas nuper in Anglia ex vetuſtiſſimo MS. exemplari editas incidi. Illas puto jamdudum ad manus veſtras delatas, ſin minus à me celerrime mittendas expectabis. Miram video ſtyli ſimplicitatem, piam plane doctrinæ pietatem, quæ Apoſtolicum ſapiat virum. Sed unde illud de Moſe? καὶ πάλιν λέγει, Ἐγὼ δέ εἰμι ἀτμὶς ἀπὸ χύτρας· cum nullibi in Scripturis nec ſuum ſenſum, nec verba inveniatur. Et illud; ἡ γραφὴ αὕτη, ὅπου λέγει Ταλαίπωροί εἰσιν οἱ δίψυχοι, οἱ διστάζοντες τὴν ψυχήν, οἱ λέγοντες ταῦτα ἠκούσαμεν καὶ ἀπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ

ἰδὲ

ἰδὲ γεγυμνασμένων, καὶ ἰδὼν ἡμῶν τούτων συμβέβηκεν. quæ etiam verba repetuntur in Secundâ Epiſtolâ, & vocantur Περιφήπτως λόγος. Sic etiam in illa Secunda (cujus tantum fragmentum habemus) duos Dialogos inter Chriſtum & Diſcipulos nobis exhibuit. De quibus fortaſſe dici poteſt ipſum à Magiſtro ſuo Petro traditione edoctum; ſed de Moſis & Prophetico dicto quid conjectandum? An ut Junius in Notis ſuis ex Chryſoſtomo Scripturas quaſdam periiſſe? Hoc eſt *Remedio magis quam Morbo laborare.* Hoc ipſum obſervare licet ab ipſis Evangeliſtis & Apoſtolis aliquando factum. Matth. c. 2. 23. ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται. Actor. c. 2. 35. Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν. Epheſ. 5. 14. διὸ λέγει, Ἔγειρε ὁ καθεύδων, &c. Sic Ignatius in Epiſtola ad Magneſios de Die dominico περιφρίτης ἔλεγω εἰς τὸ τέλος ὑπὲρ τῆς ὀγδόης. Jam quo pharmaco? Reſponſorias prolixiores à vobis non expecto, ne Reipub. literariæ injurius eſſem, dum publico bono detrahi horas illas neceſſe erit, quæ levioribus hiſce quæſtiunculis impenduntur. Saltem unico verbulo reſcribas per filium qui Hagæ vivit, ut parte ſaltem tui fruar donec liceat ipſo te. At quid interim de Puritanis noſtris? Certe plura indies audio de illo apud vos ipſorum Coryphæo, adeoque libere dicam, me rem Cl. Voſſio dignam de illo in manus veſtras commendâſſe: nam cum ſis plane non tam Eccleſiæ noſtræ Filius quam Patronus, non poteris rem gratam magis & Regi & veſtris Amſtelodamenſibus præſtare quam ſi efficias ut prudenti Magiſtratuum cautela ſtatim dimittatur. Ex ipſius amicis audio ipſum à Claſſe veſtra æque ac ab Hierarchiâ (ut ſolent dicere) noſtrâ abhorrere; ipſum contra Acta publica in ſe lata de Regno turpiter aufugiſſe; Eccleſiam relictam inſalutatam adhuc Paſtore deſtitutam. Et cum talis ſit ut Libertatis Belgicæ eſt permittere, ut lateat, ita amicitiæ non eſt ut promoveatur. Spero dignas vobis gratias brevi reddendas. Interim vale & bono publico vivas.

Amplitudinis veſtræ

Hagæ
Decemb. $\frac{3}{13}$.

omni officio animique

affectu ſtudioſſimus,

Stephanus Goffe.

CXCIV.

Cl. V. Ger. Jo. Voſſio.

Vir Clariſſime,

Literis tuis, elapsâ ſeptimanâ ad Reverendiſſimum Archiepiſcopum manu mea traditis, hodie ab ipſius ore hoc reſponſum ad te properè perſcribendum accepi: ipſum nimirum Regi ſignificâſſe conſilium tuum, atque Regem lubentiſſimis auribus illud accepiſſe. Adeoque Reverendiſſ. noſter Dominus perluſtrato tuo per me miſſo volumine ſuadet, ut ſub una Dicatione omnes ſeptem Libri ſimul prodeant, atque illâ ad Illuſtriſſimum Carolum Principem Walliæ, Fratre ejus Duce Eboracenſi hac vice prætermiſſo; hoc notanter dixit. Et quoniam veſtra librorum compactura noſtrâ & politior eſt & apertior, convenientius viſum eſt, ut Liber ille quem Illuſtriſſimo Carolo miſſurus es, Amſtelodami compingatur, ne craſſities (ut ſolet) ſub noſtra ligatura impeditior & inconcinnior videatur. Vides quam penſiculatè res tuas expendit Mæcenas & Literarum & Eccleſiæ & noſter; jam reſtat ut Editionem illam matures, & ſi vacabit, ut ſæpius de te vel ego aliquid accipiam, ex quo poſſim de ſtudiorum tuorum ratione cum amicis meis diſſerere, atque hoc ex re tua maximopere futurum ſpondeo. Unum inſuper moneo, ne amplius de humaniori Literatura cogites, adeoque omiſſâ circa Rem poeticam, & Originum libros operâ, neceſſe eſt ut Theologicis te penitus accingas. Hoc pæne efflagitant Reverendiſſimus noſter Præſul & omnes eruditi. Et ſi conſilia tua de illis Theologicis quæ ſub manu tenes, Reverendiſſ. Archiepiſcopo præſcribas, ſcio (ſic enim dixit) illa acceptiſſima fore. Nec dubito quin hoc pacto tibi tuiſque omnibus bene conſules. Me interim devotiſſimum habes, paratiſſimumque fideli opera negotiis tuis incumbere, ſi quæ mihi curanda commiſeris. Atque hoc debeo meritis illis Cl. Voſſii non publicis ſolum, ſed privatis erga me, quem (ut ſæpe agnovit Archiepiſcopus) pulchro Elogio affeciſti. Indignum vereor niſi quod laudes tuæ me dignum facient. Vale, Vir doctiſſime & ſaluti tuæ proſpice.

Londini, decimo die Novembris, Stilo veteri.

Totus ex animo tuus,

Stephanus Goffe.

Brevi accipies Literas ab ipſo Archiepiſcopo, quas nunc per ingentem negotiorum molem expedire non licuit. Et quoniam Liber tuus non patitur moram, hanc mihi provinciam injunxit. Literæ tuæ ad ornatiſſ. Franciſcum Junium miſſæ ad me illico deferentur.

CXCV.

Cl. V. Ger. Jo. Voſſio,

Vir Clariſſime,

NON dubito quin Literæ veſtræ ad me datæ de Damporto jamdudum ſint in manibus Reverendiſſimi honoratiſſimique noſtri Domini Cantuarienſis. Atque hoc tibi debitum fuit, ut ex illis legeret quam ſerio & ſedulo rem noſtram, nec tam noſtram quam Chriſti agas. Hoc feci privati cujuſdam amici ope, inconſulto etiam ipſo Boſwelio. Habet enim ille alios tibi gratias referendi modos: nam perlectis illis ad me tuis maximas egit, & pollicitus eſt ſe brevi ad te ſcripturum. Interim ſi quid habeas, ne dubites ad me dare, cogiteſque in nullius manus literas veſtras deventuras, quin & inde honorem & gratias ingentes reportabis. Damportus per biduum Hagæ fuit, nec Boſwelium inviſit. Quid ſentis? an omnia ſana? an non hoc rei indicium eſt? Literas dimiſſorias nondum habet; ſed jam petit ex Anglia. Quæ hæc fraus? Nam certiſſimum eſt ipſum aufugiſſe à grege ſuo: De quæſtione quidem de Ceremoniis contra illum motâ, expecto quotidie Literas quæ mira narrabunt. Audio ipſum ferociſſime contra Genuflectionem noſtram concionatum fuiſſe, filiumque tuum Cantabrigienſem ægre hoc tuliſſe. Hoc ſi verum ſit velim cum aliis quando occurrent ſcribas. Vobis utriſque maximas ago gratias. Chartulam hanc perlectam rogo ut comburas, illud enim de Cantuarienſi tibi ſoli dictum velim. Iterum vale.

Tuus,

Stephanus Goffe.

Per latorem hunc literæ tuæ ad me certiſſimè venient, ſive hìc, ſive quod ſæpius Hagæ fuero, atque per illum, ut narrabit melius, poteris ſingulis ſeptimanis, cum opus fuerit, benè mittere.

CXCVI.

Cl. Ger. Voſſio *S. P.*

Vir Clariſſime & optime,

QUantum doleo improviſum filii tui diſceſſum prolixiores literas non pati: Accedit etiam craſtina concionandi cura. Utcunque virum præſtantiſſimum mihique plane ſine merito amiciſſimum inſalutatum præterire non poſſum. Habes me obſequio quam intime devinctum; Utinam aliquando contingeret exprimendi facultas; Hactenus perventum non licuit ex Angliâ quicquam reſcire; Plurima expecto à Chariſſ. noſtro Boſwelio, qui quantum debet meritiſſimo de ſe & Eccleſiâ noſtrâ Voſſio, mihi in mandatis dedit, ut vice ſuâ quam poſſum ſeriò agnoſcerem. Forſan hoc ipſe Literis ſuis præſtitit, ſic enim ſtatuit aliquandiu Briellæ impeditus. Ex filii reditu plura velim de Nihuſio Abbate intelligere. Quem provocationis ſuæ exitum invenit. Quid adhuc ediderit, quid agit. Et ſi per negotia tua liceret vehementer erudiri cupio quâ ratione, & quibus authoribus optime poſſem inſtrui adverſus illud cui maxime innituntur Pontificii de Schiſmate noſtro ab Eccleſiâ Romanâ. Sed plura nunc non licet. Hanc Seldeni noſtri Diatribam quod incompactam habes, hiſce temporis anguſtiis imputabis; Utcunque quia nondum ad manus tuas perveniſſe ſuſpicabar, obſequii mei teſtem mittere geſtiebam. Omnia mea boni conſulas oro. Vale.

vi. *Idus Aprilis.* cIↄ Iↄc xxxiv. *Hagæ-Comitis.*

Totus Tuus,

Stephanus Goffe.

CXCVII.

Cl. Ger. Voſſio *S. P.*

Vir ampliſſime clariſſimeque,

LIteras has nunc ad manus meas ex Angliâ delatas ſtatim tibi mittendas duxi, alioqui Deo volente me latorem habituræ eſſent poſt paucos dies. Ex illis quam gratum ſit quod pro Eccleſiâ noſtrâ moliris facile intelliges, cum is qui ſcribit ſit Regi à ſacris, & cum Archiep. noſtri (ni fallor) literis ad te miſſus cum Comitem

Digitized by Google

tem Arundelianum huc comitatus fuerit. Sed vereor ne propter impeditum iter diu ſcriptæ fuerint; videntur enim illæ, quæ ad me dantur, primis meis ſolis reſpondere; Expecto adhuc recentiores, & à viro longè potentiori; Interim ex his quædam diſces; illud imprimis ratum facit Transfugam illum nunquam in quæſtionem vocatum fuiſſe de rebus Eccleſiaſticis; ſed planè deſertorem fuiſſe militiæ ſuæ, quod jure noſtro caſtrenſi gravius eſt puniendum, ſin ex partium ſuarum zelo voti compos fiet; fruatur ſuo grege Paſtori ſimillimo vere vario (& Jacobini illius inſtar) maculis interſtincto. Tuæ utcunque pietati, & inſigni erga Matrem noſtram Eccleſiam amori, immortales debentur gratiæ. Raptim hæc. Vale, Vir optime, & me ama: quem vereor, ne diutius quam velim, habeas in his regionibus inquilinum. Nam & à Rege ipſo & Archiepiſcopo deſignatus ſum Paſtor Mercatorum Noſtratium, qui Delphis habitant, in locum Forbeſii; hoc eſt ingentis oneris & invidiæ. Sed Dii meliora! Hoc eſſet vel Amicorum contra proverbium ἄλλων ἴδιον. Adeoque per totum ferè menſem Hagæ verſatus fui cum Prolegato noſtro ut iſtud onus inoffenſo Rege declinarem: quod ſpero. Boſwellius feſtinatò petit Angliam, ſed reverſurus. Tu tamen ante accipies ab ipſo Literas (ut ait) debitiſſimas. Iterum vale.

Lugd. Batavor. vii. Kal. Martii. A. D. 1634.

Amplitudinis Veſtræ

ſtudioſiſſimus,

Steph. Goffe.

Ecce nunc alias accipio Literas quæ afferunt Metaphyſici noſtri Baronis non tam proteſtationem quam Literarii Belli provocationem; vix licet mihi jam percurrere. Sed Clariſſ. Barlæo (quæſo) tradas ut viri φιλαυτίαν veritati (quam jactat) inimiciſſimam advertat.

CXCVIII.

Cl. Ger. Joh. Voſſio *S. in Chriſto.*

ACcipies hic (mihi merito chariſſime) unam, eandemque brevem Epiſtolam. In eâ tribus tuis mihi exoptatiſſimis Reſponſionem, ſed qualem moles negotiorum (quâ penè opprimor) permiſit, rudem ſcilicet & incultam, ſolâ brevitate gratam, ſolo amore candidam. Reliqua tota una Litura ſunto.

Et primis Literis tuis de Tempeſtate, quæ domum tuam invaſit, & filium proſtravit, tam meritis quam natura chariorem, conſultiùs non reſpondi, ne manus meas in crudum adhuc vulnus immitterem. Spero jam cicatricem contraxit. Et tu quod decet, teque dignum eſt, feciſti, patienter te, & tua Deo, (qui ſuis, quæ optima novit, impertire ſolet) ſubmittendo. Ibi enim aut acquieſcendum eſt, aut in hac vita nullibi. Sed opera quædam filii tui ſi placet edere, quibus ille etiamſi mortuus luce fruatur, aut perfecta des nobis aut nulla.

De Novatoribus noſtris apud vos quæ ſcribis vera ſunt, quæ contra illos conaris pia, & pro Pace Eccleſiæ. Si nolint ſe ad pacatiora ſtudia recipere (& certè nolunt) ſint quod eſſe cupiunt, inter puſillos Gigantes, modo ſint quod & eſſe, & haberi merentur, inter doctos Scioli, & inter prudentes Temerarii.

Literæ tuæ ſecundæ Cauſam Blauii tantum exponunt Patris, Filiique, & quo conſilio Twiſſum typis mandarit. Certè prudenter Farnabius, qui mentionem Privilegii ſui fecit; ſed valdè inconſultò Londinenſes Typographi Privilegia ſua ſilentio damnarunt. Unde enim Exteri caveant quod neſciunt? Num Prophetas volunt Typographos eſſe? Sed reſponſum his Literis retulit diu abhinc Blauii Filius, utpote quem ſtatim poſt Literas tuas acceptas, ſine ulteriori proceſſu, ſumptibuſve, dimiſi è Curiâ in tui ſolius gratiam. Reſponſum putavi illud ſcripto melius, præcipuè cum tunc nihil mihi daretur ocii. Et video ex ſubſequentibus Literis tuis, fidum ſe fuiſſe narrando tibi Parentique ſuo quid in ea re fecerim. Gratias enim Literæ tuæ referunt, & tuas & Patris. In Literis autem tuis noviſſimè ſcriptis, non ſolùm lego gratias mihi ſupra meritum repenſas, ſed hoc etiam, te labores tuos Grammaticos ad finem perduxiſſe. Gaudeo certè, & eò magis, quia ſemper cogito de Baronio. Librum etiam unà cum Literis miſiſti, tradidit mihi Goffius, qui & ante hæc Literas has ad te detuliſſet, ſi citius redire potuiſſet. Goffium antea non vidi, de eo, modeſtiâ, & doctrina ejus ab aliis, ut etiam à teipſo ſæpius audivi. Si pergat (nil dubito) poſſit pro meritis præmium & expectare & recipere.

Conſi-

Digitized by Google

Conſilium tuum in Editione horum Librorum, nempe ut ſub nomine & auſpiciis, aut Principis Walliæ aut Eboracenſis, prodeant, valdè probavi. Neceſſarium tamen duxi illud cum Sereniſſimo Rege Carolo communicare. Partim ut intelligat quàm memor & gratus ſis pro Beneficio in te collato; partim ut ſciat obſequium tuum non ſibi ſolum, ſed & ſuis paratiſſimum: præcipuè vero, ut penes illum ſit eligere utri horum Principum Illuſtrium Liber iſte tuus inſcriberetur, an utriſque? Gratioſè quidem accepit Rex optimus, quod intendis. *Et forte aliquando* (inquit) *Nomen fronte inſcriptum, invitabit filium meum ad ejus lectionem, licet fortè minus ſeriam.* Hoc verò juſſit, ut tibi reſcriberem; velle ſe ut Libri hujus dedicatio (quando ita tibi placuerit) ſit Illuſtriſſimo Walliæ Carolo. Perge nunc, & Librum hunc habeamus publici juris.

De Novatoribus iterum in his Literis ſcribis. Certè quod vellent turbare omnia, ſuum eſt, quod non poſſunt, Dei. Interim miſerrimè laceratur Eccleſiæ Chriſti facies, Corpuſque; neque (Diſciplinâ penitus fracta & concuſſa) videt ipſa Prudentia, quibus artibus vulneribus hiſce poſſit ſuccurri.

De Johanne tuo, doleo quod nequeas in eo illum Studiorum amorem quem deſideras excitare. Sed quum res ita ſe habeant, aliâ aggrediendum eſt viâ, & ſapienter meo judicio facis, ſi alia animo tuo agitare incipias. De reditu autem ejus in Angliam noli cogitare. Nam menſis vix præteriit, quo publica fama Cantabrigiæ increbuit, illum non ſolùm fidem dediſſe mulieri illi, de quâ antea ſcripſi; ſed cum eâ ſolennia matrimonii publicè in facie Eccleſiæ celebrâſſe. Nominatur Locus Tempuſque. Præpoſitus & Socii Collegii Jeſu conſilia ineunt, de alio in ejus locum, utpote ſic vacantem, ſurrogando. Fama etiam in aures meas volat. Ego ad Eccleſiam Parochialem nominatam mitto, Regiſtrum Matrimoniale (quo in ſingulis Parochiis utimur) inſpiciendum curo; Nihil ibi reperitur de Solennizatione Matrimonii. Deſiſtunt ergo ab intentione ſuâ Socii, nec alium eligunt. Sed vides quæ ſit opinio, quæ expectatio; & ſi redierit filius, certo certius aliquid eveniet quod nolis. Et ut finis ſit huic malo, optimè opinor conſules & famæ & ſaluti filii tui, ſi ibi eum retineas, diſponaſq; ut ei magis congruum eſſe inveneris. Reſignatio autem Societatis in Collegio Jeſu, in forma Juris manu propriâ ſubſcripta, ſi ad me mittatur, ut in manus Præpoſiti illius Collegii tradatur, quamprimum curabo, ut ſic honeſtè à Collegio diſcedat. Aliter probabile eſt, illos tam diu abſentem ulterius non expectaturos, ſed locum ejus vacuum pronunciaturos, quod nollem factum.

Quod reliquum eſt, gaudeo te vinculis morbi tui liberatum, ut poſſis iterum Eccleſiæ, Reipub. & Amicis inſervire. Valeas. Ex animo ſic optat

Dat.ex Ædibus meis Lamb.Febr.27.1634. Stilo noſtro.

Amiciſſimus Tibi,

Guil. Cant.

CXCIX.

Clariſſime Vir, Amice obſervande,

FUngens non ita pridem legatione nomine Sereniſſimi Regis mei ad complures in hoc occidentali tractu Europæo Principes, non poſtremum duxi in tanta rerum mole atque continuo negotiorum ſtrepitu, virorum virtute, conſilio, doctrina præſtantiorum, conſortio & converſatione refici ac relaxari. Id cum ubique apprime curarem, tum in fœderatis Belgii partibus, ob hominum honore & gravitate florentiſſimorum frequentiam atque humanitatem, ſingulariter mihi non prætermittendum exiſtimaram: Tot autem & tantis obrutus impedimentis cum remiſſius deſiderio meo obſequi coactus eſſem, nihil ardentius expetivi, quam vel tibi uni innoteſcere, tuamque amicitiam atque amorem conciliare, utpote cujus inſignis prudentia ac eruditio in pluribus Europæ partibus clariſſimam meruit famam. Sed cum id mihi ſive urgentium mearum occupationum multitudine ſive temporis inopia & brevitate ereptum ſit, pro eo ac debeo graviter moleſteque fero. Interim tamen cum id quod mihi non accidit, filium meum conſecutum eſſe videam, eumque non ſolum ſemel in amorem receptum foveri abs te, ſed ex intimo affectu optimis monitis dirigi & in literis juvari probè ſciam, gratulandum mihi exiſtimo: eoque magis poſtquam à nonnullis intellexi qua facilitate recipias, humanitate tractes, ſedulitate exerceas ingenia tuæ curæ commiſſa. Quippe arbitror filium etiam meum majori utilitati ſibi, mihi ſolatio, Patriæ uſui poſſe exiſtere, ſi ei, ut ex tuæ ſapientiæ fonte in ſui

Digitized by Google

ſui ingenii cultum rivulum aliquem attraheret, ſpatium temporis longius concederetur. Nunc cum & meæ privatæ rationes & præſens rerum Status exigat, ut in Poloniam quamprimum revertatur, quod illum in commercium tuarum literarum ſapientiæque lubens adſciveris, & in profectu ejus ita deſudaveris, ut non ſine inſigni fructu ac emolumento tam celebris viri in bonis literis auxilia ſenſurus ſit, eam quam poſſum tibi maximam habeo gratiam. Ita profecto & me in præconia laudum tuarum traxiſti, & filium meum ad omne officii genus ac grati animi teſtificationem obligaſti. Quod reliquum eſt viciſſim mutui mei affectus declarandi occaſionem exoptans, optimæ valetudinis magnæque ſapientiæ maxima incrementa à Deo Opt. Max. tibi apprecor. Vale.

Dabam in Suec. 16. Maii. 1634.

Clar. D. Veſtræ

Studioſiſſimus,

Joan. Sawadski

Guber. Suecenſis.

CC.

Amicorum Opt. Max.

QUas dediſti pridie Calendas Maias nudius-tertius accepi: quibus certè percuſſiſti vehementer, dum de obitu Dionyſii tui ſcribis. Doleo majorem in modum ereptum tibi tantum filium, mihi verò, filioque item meo, amicum rarum, orbi virum aliquando certe maximum: ſed oſtendere illum Deus voluit potius, quam concedere. Non ſolamen ullum offero quod abunde à te habes: ac largitur tibi ratio, quod daturum eſſet tempus. Maimoniden ejus, Cæſaremque, & Reidanum, quos promittis avide exſpecto: & accuſo Elzevirium, qui cum ad nos commearet te in tranſitu compellandum non putavit. Nollem factum. Grata mihi mentio de Noomſio noſtro, ſed quod queritur edi à me Bibliothecam meam Atticam, & inter nos aliter olim conveniſſe, fallit virum optimum, & amiciſſimum, hic memoria. De altero quod reſtat, opere nempe Bibliotheca Græca, egeramus; quam ſi edere etiamnum eſt illic animus, per me licet: ego libens acquieſcam: ac ſi à me edi velit, gratum erit: & Laborem quoque iſtum impendam Reipub. Literariæ. Fac me quæſo proximis tuis certiorem. Interim conſilio tuo obſequutus, teſtandæ veteri amicitiæ meæque in amando ipſo conſtantiæ, dedicabo ejus nomini opus ſane luculentum Creticarum Antiquitatum Libros quatuor, quod ſecundo ſtatim tomo comparebit. De diſſidio Typographorum, ſanè doleo; magis etiam quod per hoc editio meorum operum differatur. Quæſo, quod promittis, urge & efficito, ut admoveat tandem manum. Jam ſalivam movi multis in hoc Regno eruditis, & magnatibus: itaque ne fidem meam hic deſtituat; ac ridendum aut ſugillandum me proſtituat. Regnum Atticum admodum mendosè excuſum eſt; ut errata tibi mitto quæ Typographus tempeſtivè emendabit. Perlegantur quoque Græcorum Auctorum loca, quæ feſtinans non inſpexi. Nullus dubito quin mendorum illic plauſtra inveniantur. Mitto nunc præfationem primo Tomo præfigendam; miſſurus ſtatim quicquid ad ſecundum Tomum pertinebit, ubi primum inchoatum intellexero. Habe tamen operum illorúm elenchum, quæ in eo comparebunt. Vale amicorum maxime. Uxor mea quàm poteſt amantiſſime tuam, liberi liberos ſalutant, & imprimis filia filiam.

Soræ xii. Julii. cIↃ IↃC XXXIV.

Ætatem Tuus,

J. Meurſius.

Adjunctas ad Spelmannum, quæſo, ut primâ occaſione curare velis.

CCI.

Viro Reverendo & Clariſſimo Gerardo Johanni Voſſio, *S. D.* Henricus Ernſtius.

IMmaturum obitum filii tui credo prohibuiſſe, quo minus mihi ad meas reſponderes. Incredibili ſanè deſiderio tuas fruſtra hactenus exſpectavi: & neſcio certè quo malo ſydere ego ad ſcribendum eo, quum nunquam ab iis, à quibus velim, reſponſum auferre poſſim. Suſpicor me incomptis meis literis vobis elegantiæ Patronis talem movere nauſeam ut ſimulac horridum & incultum ſermonem quando faſtiditis, mei etiam memoriam exuatis. Verum concedite aliquid nobis inferioribus;

Digitized by Google

bus; gradus poſuit Architectus omnium. Cæterum tui ſilentii id eſſe cauſæ exiſtimo, quod egregio iſto tuo filio orbatus ſis. Eheu conditionem reipublicæ literariæ! quæ tot gravibus ictibus percellitur, ac pene proſternitur, quot illuſtria membra amittit, ex quibus filius tuus certè non infimus. Doleo tuam vicem, doleo mœſtiſſimæ tuæ conjugis dolorem; quibus elegantiſſimum & divinum iſtud ingenium maturum videre, fructumque illum colligere non licuit. Sed ſufficiat vobis, Deum vos beaſſe filio, cujus ingenii magnitudinem viri docti mirantur, cujuſque mortem boni omnes dolentius ferunt. Mortuus eſt, non interiit, vocatus eſt & non obtorto, quod dicitur, collo tractus, ab eo ad quem omnes pii pergimus. Tuum erit compreſcere mentem aliiſque qui tua auctoritate nituntur, monſtrare, virum pium eſſe immobilem & ſtare in quadrato. Peto abs te, Cl. Domine Voſſi, pro tua in me ſingulári & maxima benevolentia, proque conſtanti noſtra amicitia, ut mihi reſpondeas, meque certiorem facias de libello meo, in quo Publii Mimi, quem apud te depoſui, num excuſus ſit. Si putas id apud vos fieri haut poſſe, mihi velim eum unà cum tuis Notis remittas, tum illum heic, ubi valde deſideratur, typis dabo reſcribendum. Operam dabo, ut iis, quæ ad metrum faciunt, ſatisfacere poſſim. Literas tuas tradendas dare commode potes Domino Johanni Mulenio illuſtris & generoſi Domini Oligeri Roſekrantzii filii Erici apud vos comiti. Ego enim jam ſum cum incomparabili iſto Heroe: cujus virtutes & eruditio in hoc vertuntur, ut Deum pura mente, hoc eſt rejectis hujus mundi vanitatibus, colat, proximoque ſuo ſeriò inſerviat. Audi factum æterna memoria dignum. Optimus hic Vir, quum per omnes gradus ad honorum & dignitatum faſtigium perveniſſet, illudque inter ſui ſimiles teneret, ſua ſe ſponte eo abdicavit, ut Deo ſuo melius ſervire poſſet. Utinam tibi vir ille familiarius eſſet notus! tibi dico, qui laudes ejus ad poſteritatem mittere, maximè es idoneus. Plura ad te hac de re ſcribere non audeo, ne videar prudentiæ tuæ diffidere. Quare te rogo, ut mihi reſcribas, exiſtimans, neminem te tui amantiorem habere. Salve in Chriſto Jeſu Amicorum optime, nobiliſſimamque conjugem & ſuaviſſimos liberos ſalvere jube.

Dab. Roſenholmi iv.Non. Julii. CIↃ IↃC XXXIV.

Scriptâ jam epiſtolâ vocat me illuſtris noſter Heros, & jubet te plurimum ſalvere, obnixè rogans, ut ſe excuſatum habeas, quod ipſe tibi non reſponderit, ſed officium hoc ſuum mihi delegaverit: id quod jam arduis negotiis pæne obrutus præſtare non potuit, proxima occaſione ſe compenſaturum pollicetur. Iterum vale etiam atque etiam.

Verum hæc fruſtra, ſiquidem generoſius Dominus ſe ipſum ad ſcribendum accingit. Tu velim qua es humanitate garrulo amico ignoſcas.

CCII.

Vir Celeber. *Ger Voſſi*, Amice deſiderate.

OPtarim utique quàm non tantum privatis tuis in me meoſque, verum etiam publicis in rem literariam meliorem meritis, plurimum me juxta cum bonis omnibus debere, lubens profiteor; tam etiam commoditatem ſatis opportunam, jampridem atque in præſens etiam oblatam fuiſſe, qua id manu ſaltem, cum aliter nondum datum ſit, ingenue tibi teſtatum facerem. Quando autem id mihi hactenus pluribus ſe ingerentibus impedimentis, denegatum eſſe fide ſanctâ tibi teſtari poſſum, ſpero omnino, animum in te meum, quem tibi totum debere agnoſcere non nequis, etiam officiis quibuſvis deditum & promptum nunquam non debere me velle tibi, pauculis ſaltem lineolis facile me poſſe tibi comprobare. Ericum filium meum, qui ſe, magno tuo merito, totum tuum jam ſæpius mihi profeſſus eſt, urgentibus de cauſis domum modo revoco, monitis rectis & ſolidis probè inſtruendum, priuſquam mundo ulteriori, errore ſeculi præſentis violentiore, committatur, quem tamen intra pauculos menſes ad vos rediturum, nolim omnino Belgio veſtro valedicere, quam ſapientia tua, quicquid dictare equidem ipſi ſufficiam, confirmari ſibi coram deprehenderit. Plurima aliàs eſſent, de quibus te convenire jam valde pridem geſtio, verum intempeſtiva Tabellarii præſentis compellatione, temporis juſtâ uſurâ excluſus, cum ſummo meo deſiderio ſatis non poſſe modò fieri deprehendam, opportunam utique commoditatem mihi voto continuo exoptare non deſinam, quouſque etiam eâ ex parte, ipſum Fatum meum, quod nullum niſi ſolius Dei effatum agnoſco, me ex aſſe bearit. Interea

terea cum tuis omnibus ſupercœleſti noſtro βιοδότῃ religioſè commendatus vale optime.

Ex Roſenholmiano meo 3. Non. Julii Anno 1634.

Oligerus G. Roſencrantz.

CCIII.

ETſi ſerius aliquantò reſcribam, Vir Clar. & à me non una ratione excuſari poſſit (non ignoras opinor Capituli Generalis Celebratione ſolemnem nobis per ſtatuta noſtra ſemper eſſe Junium ;ut & Novembrem menſem, eaque negotiis Eccleſiæ noſtræ cujuſcunque generis expediendis deſtinata eſſe Capitula) eò tamen minus mihi de excuſatione laborandum, quod etſi non verbis, re tamen ipſa literis tuis dudum jam à me ſatisfactum eſt. Simulac enim tuas accepi Kal. Maii datas, 25. libras (quantum Londoni tum caſu verſanti mihi in promptu erat:) Peiſtero ipſi numeravi; cæteras autem 25. paucos poſt dies, Beviro Peiſtrii Delegato, Cantuariam reverſus. Sed ut ſignatiùs rem intelligas, ſcripta eſt apocha Peyſteri 23. Maii; Beviri autem, 5.Jun. Reliqui ſi quid hic tibi negotii,cum ſuperioribus meis literis ſit omnis ejus ratio tibi expoſita, tu autem ejus mentionem in tuis omiſeris, non eſt quod hoc tempore plura ſuper eo addam. Illud tamen non te celabo, Illuſtriſſ. Dominum Archiepiſcopum (cui per ſtatuta noſtra peculiaris Cantuarienſis hujus Eccleſiæ cura commiſſa eſt, ſummaque hic poſt Regem authoritas) nuper Archiepiſcopalem Viſitationem per Delegatos inſtituiſſe, multaque tum ad univerſum hujus Eccleſiæ ſtatum, tum ad ſingulorum Canonicorum jura pertinentia ad ipſum relata eſſe, & ab ejus cognitione jam pendere, quæ cum erunt judicata, ſi quid ad te pertinebit, per me reſciturus es. Luctum tuum ob mortem chariſſimi tui Dionyſii prolixè narrabant tuæ, quem etſi maximum fuiſſe, prout à te magno affectu parique facundia deſcriptus eſt, animo concipiebam cum legerim tuas, non tamen aut iniquus, aut expectatione mea major mihi viſus eſt. Si enim à me, ſi ab aliis hic plurimis, quibus aliquot duntaxat ingenii ſui præludiis innotuerat, ita exceptus eſt triſtiſſimus ille nuncius, & multos à nobis gemitus expримeret, diuturnoque doloris ſenſu afficeret; quantum tuum patris indulgentiſſimi, doctiſſimi, ſimul & præceptoris diligentiſſimi dolorem fuiſſe amiſſo tali filio neceſſe fuerit, facile erat conjicere. Ego ſanè ita affectus ſum, ut niſi te hominem haud vulgari more ad pompam & faſtum literatum, ſed verè ac ſolide ſapientem cogitaſſem, oneri tam gravi ferendo parem fore planè deſperaſſem. Sed noto plura de eo, ne vel teſtam Demeam, tuum dolorem renovem; vel te conſolando, nimium ipſe mihi videar tribuere, quaſi meliora poſſim ego ſuggerere, quam quæ prompta tibi de tuo ac parata fuiſſe, quorumque utilitatem jam uſu ipſo perceperis, tuis ipſe literis abunde teſtatus es. Reliquum igitur eſt, ut de Antonino tibi reſpondeam. Narras te bina ejus exemplaria accepiſſe; ſed literarum, quæ cum exemplaribus ad te curanda Peiſtero tradita ſunt, nullam facis mentionem, ut minime dubium ſit, eas periiſſe. Rogabam te per illas (ſcripta autem ſunt illa, ſi benè memini, circa medium Januarium :) ut binorum exemplarium alterum ad virum ampliſſimum, & doctiſſimum Dominum Boſwellum, Regium iſtic Oratorem, niſi aliter tibi ipſi videretur, ſive tuo ſive meo nomine curares. Is ad vos jam redierit necne, compertum non habe. Audio enim nuper eum hic fuiſſe : ſed audio tantum. Non enim hactenus accidit ut viderem. Jam ſub prælo eſt, & brevi, ut audio, proditura ſecunda ejus libri editio; non me ſane procurante, (in aliis enim jampridem ſum) ſed Bibliopolâ, cujus impenſis prima prodiit, ſuis compendiis conſulente. Valde enim, ut videtur, primam Editionem quæſtuoſam expertus ſit, cum intra paucos menſes direpta ſint omnia Exemplaria. Quod de quibuſdam locis ſententiam tuam proponis, magnam in eo gratiam à me iniviſti, qui magno redimerem familiarem tibi Linguam Anglicam, ut plura loca comparare ſine alterius ope potuiſſes. Lib. 1. ubi utraque Xil. editio de Sexto, τὸ ἀθεωρήτως τῶν οἰομένων, tu conjicis, τὸ ἀθεώρητον τῶν οἰνωμένων, quaſi Antoninus Sextum ab ingenua quadam ſimplicitate (ſi mentem tuam rectè capio) commendaret, quod amicorum peccata pari quadam cum vinolentis (qui minimè perſpicaces hîc eſſe ſolent) facilitate præteriret. Ego per τῶν οἰομένων, eos intelligebam, quibus οἴησις & οἴημα vulgò in Philoſophorum libris tribuitur, τοὺς ἰδιώτας nempe, καὶ ἀπαιδεύτους; atq, inde commendari Sextum, quod talis ac tantus Philoſophus oſtendendæ ſapientiæ occaſiones pro cæterorum Sophiſtarum, τῶν ψευδοφιλοσόφων more (illuſtre Exemplum apud Aulum Gellium, lib. 1. cap. 2.)

qui quocunque loco quocunque tempore, Theoremata & Scita Stoica crepare ſolebant, minime captaret ipſe; ſed cum inter homines idiotas & Philoſophiæ rudes verſaretur, ab intempeſtivis ejuſmodi diſputationibus cautè abſtineret, ne ſe pariter & Philoſophiam ipſorum odio & contemptui temere exponeret. Quo & iſta Epicteti pertinent, Wolf. edit. Cap. 58. μὴ λάλει τὸ πολὺ ἐν ἰδιώταις περὶ τῶν θεωρημάτων, &c. quæ & proximo cap. repetuntur. Qualia & ex aliis plurimis multa adduci poſſint. Vocem autem ἀθεώρητον, in hunc ſenſum ex Laertio exponebam, ubi ex Stoicorum Sententia virtutes alias eſſe θεωρηματικὰς, τὰς ἔχουσας τὴν σύστασιν ἐκ θεωρημάτων, aſſerit; alias autem ἀθεωρήτους ὅτι ἔχουσιν, &c. Si cui magis arridebit ut verba iſta paſſive accipiantur, & τὰ θεωρήματα, ſint dogmata ipſa & opiniones Philoſophorum, non ego valde repugnarim; præcipuè ſi exemplo non careat: Eadem autem tum fuerit Sententia. Hæc quoque ſuper obſcuro hoc loco, quæ etſi non tam ſatisfaciant ipſi mihi, ut pro veris & certis auſim obtrudere; haud minus tamen etiam nunc arrident, quàm quod tibi obiter hoc agenti venit in mentem. Si tamen re accuratius expensâ, (quod ut facere mea cauſa ne graveris etiam atq; etiam te rogo) in priori ſententia perſtiteris, tanti facio tuum judicium, ut minime diſſenſurus ſim. Alio loco, ubi Xyl. editio pag. 155. ἀνεργητικόν, reponis tu ἐνεργητικόν; ita omnino ſenſus poſtulat. Sed, quod tu non advertiſti, jam in Notis Xylander ipſe monuerat, & in Verſione expreſſerat, quod & à me factum eſt. p. 158. quod legitur περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου Σευήρου, τὸ φιλοίκειον, &c. corrigendum fuiſſe τοῦ Οὐήρου, videris innuere; nec tu ſolus ita cenſes. Ita enim (ut alios omittam) hunc locum edidit præſtantiſſimus Salmaſius, in Hiſt. Aug. pag. 77. Ego tamen adhuc ἐπέχω, cum utrumque tam *Veri* quam *Severi* nomen ab Antonino noſtro (quem Catilium Severum à materno proavo nominatum teſtis Jul. Capitol.) ad hunc Lucium Commodum, jam imperii conſortem, tranſire potuerit. Imo vero ita rem habere liquidò affirmare poſſumus, ſi Galeno fides, qui πρὸς τοὺς περὶ πάντα γράψαντας, exertè Anton. Imperatorem, Severi nomen, quo prius appellabatur ipſe, in Lucium tranſtuliſſe prodit. At Galeni codices depravatos hic cenſet Baron. Ann. Ch. 163. §. IV. & pro *Severo*, reſcribit ipſe *Verum*. Cui ſanè ſententiæ alter Galeni locus (à Baronio tamen hic præteritus) λόγῳ περὶ τῶν ἰδίων βιβλ. non parum favere videtur, ubi Galenus cum de mutatione nominis idem dicat, Verum non Severum ſcriptum præferunt editi Codices. Sed quicquid hujus ſit, cum non deeſſe viderem, quod objici poſſit, ſi quid in Antonino, non prius expenſis utrinque rationibus, mutarem; expendendi autem locum fore tuum maxime opportunum, ſi quando Antoninus noſtris Commentariis illuſtratus Græce prodiret in lucem; ideo in hac editione conſultò prætermiſſa eſt omnis rei ejus mentio. Nam notulæ illæ quæ nunc ὀνόματος χάριν editæ ſunt, vix centeſima pars ſunt eorum, quæ nobis in hunc divinum Scriptorem pridem, jam notata ſunt. Xylandrum Interpretem, virum doctiſſimum, optimè de literis meritum, agnoſco libens. Eundem tamen in hujus Scripti verſione negligentiſſimè vel infeliciſſimè verſatum eſſe, negabit nemo qui Græca accuratè expenſurus eſt, & mihi eſt exploratiſſimum. Nobis tamen Anton. legentibus, ipſum intelligere, non Interpretis errores ſugillare, propoſitum fuit; etſi quæ inter legendum obſervata ſunt, non ut aliis ea probarem; ſed ut mihi ipſi ſatisfacerem; primò à me factum eſt. Quare, etſi iidem, qui verſionis Anglicanæ, animi oblectandi cauſa à me ſuſceptæ, publicandæ authores fuerunt; iidem ut Græcam editionem adornem, valdè ſuadeant; ægrè tamen, quantum video, præſtituri ſumus. Sacra enim profitentes, alia ſcil. nos hic occupatos habent: inter alia, concionandi grave onus; nec otii tam fœlices ſumus, ut ad iſta divertere, utcumque gratiſſima & optatiſſima, ſæpe vacet. Sed epiſtolæ modum jam exceſſi. Vale, Vir præſtantiſſime, & amare perge

Cant. *poſtr. Id. Julii*, 1634.

Tuum, quantus quantus eſt,

Mer. Caſaubon.

Mitte quæſo cum proxime ſcribes ad Beyſterum talem Apocham, qualem jam fere biennium eſt, cum miſiſti; ea nempe præſcriptione, te ex præbenda tua ab initio ad Octob. menſem 1634. tibi debebatur, rectè ac plenè accepiſſe. Sed mitte eâ conditione, ut non niſi exacto Sept. eam mihi tradat, cum præter 25 libras, quæ jam tibi paratæ ſunt; alteras 25. quæ tum debebuntur, acceperit. Plurimam quæſo tuæ tuiſque à me meaque & univerſo noſtro Collegio dic ſalutem.

CCIV.

CCIV.

Excellentiſſimo, & Clariſſimo Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori ſolertiſſimo.*

POſtquam, Vir Clariſſime, humanitate tua illectus, amicitiam tuam ambivi, memini me ſemel tantum ad te dediſſe literas: at quod non ſæpius à me tibi fuerint redditæ, non modò non negligentiæ meæ, ſed ne occupationi quidem tribues. Quoties enim te, vel coram vel per literas, alloqui cupio, toties pudor hunc conatum ſupprimit; eò quòd occupatiorem te credam, quam ut paululum temporis amico, novo quidem, & nuper nato, ſed tui amantiſſimo, in tanta copia amicorum, multo me digniorum, tribuere poſſis. Verumtamen perfricare frontem malui, quàm pudore diutius à tua humanitate ſecludi. Ne autem vacuus in tuum conſpectum venirem, ecce donum, quod ſuperiori anno, non tam elaboravi, quam importunis quorumdam flagitationibus, deproperans præcipitavi; ut necdum ipſi mihi ſatisfaciat; nempe inſtructionem de ratione ſtudii Theologici. Hanc ſi pellegeris, maximè ubi de ratione ſtudii Hebræi, ac Linguarum Orientalium agitur, tuumque mihi judicium ſincere communicaveris, feceris mihi gratiſſimum. Sanè in ſtudio Hebræo, & Linguarum cognatarum, ut multum inde à juventute, auſpiciis D. Buxtorfii, operæ locavi: ita nunc in profeſſione experientiâ, eò uſque provectus ſum, ut auditores meos, non ſemel ſemeſtri, ac nuper diligentiores nonnullos, trimeſtri ſpatio, impenſis ad ſummum, quinque in hebdomade horis, hucuſque perfecerim, ut textum quemlibet Hebræum, adhibitâ verſione, & Lexico, facilè reſolvere, ac intelligere queant. Tuâ humanitate fretus, quæ tacere mallem, ſcribo; ſperans fore, ut tuâ me amicitia digneris, meique aliquando, ubi offeretur occaſio, rationem habeas, & ubi à negotiis urgentioribus dabitur reſpiratio, (quod tamen vix poſtulare, nedum expectare audeo) reſcribas. Cæterum ſic exiſtimes velim, me tui non obſervantem modo, ſed & obſervantiſſimum eſſe, nihilque fore tuâ amicitiâ majus; idque ſemper dabo operam, ac omnibus officiis meis efficiam, ut ita eſſe verè poſſis judicare. Deus te bono publico diu ſervet incolumem.

Dab. Hardervici, *Anno* 1634. *Aug.* 28. *St. vet.*

T. C. obſervantiſſimus,

Henr. à Dieſt, Theol. Prof.

CCV.

Eruditiſſimo, Clariſſimoque Viro Amico æternùm colendo, D. D. Gerardo Joanni Voſſio, Iſaacus Baſirius *S. D.*

QUod ad te ſtudiis graviſſimis diſtentum perpetuò perrumpere audeo, vir noſtri ſeculi eruditiſſime, facit inſignis tua illa humanitas, quâ in tuis præterpropter Quadriennium ad me datis ad hoc officii genus, cunctantem alioquin ſua mandata animavit. Nempe veteri, quâ te æternum proſequor, veneratione defungi identidem geſtit animus: quinimo iſtuc ipſum gratitudinis leges imperant; præclaris tuis monitis ac blandis præceptionibus factus erectior, meum exinde in bonis literis profectum qualemcunque, habeo tibi quod acceptum feram. Nimirum tuis hortamentis, quibus me per literas dignatus es, obſecundare totus adnitor; votorum ſummam complexurus ſi me meaque conamina, tametſi haud ea unquam futura ſunt tanti tibi aliiſque Reipub. literariæ Principibus, quandoque approbem ſeculares literas, aliquampridem abdicare habui neceſſe, uti in Theologica ſtudia totus effunderer, & Auguſtiſſimæ animarum ſcientiæ me meaſque omnes Scholaſticas curas devoverem unicè: hinc in perorationum vernacularum provincia aſſiduo politiora omnia ſtudia ſenſim obſoleſcunt: neque verò piget ſic à Toga ad Pallium tranſgredi, ſed id cauſor, quo tu nil mirere ſi fluo luculentus, & quoties calamus agitandus eſt, frigeam totus: imprimis ſi incomparabile tuum illud nomen appellandum mihi eſt. Emoriar, ni minore negotio putem me ad Senatum integrum literatorum poſſe dicere. Sed (quâ es æquitate) miſſis defenſionibus. Ad Patres ſubinde divertor, Græcos imprimis, quos ut ſecundum ſacroſanctum Scripturarum Oraculum profunde ſuſpicio: ita, Vir ſumme, ſi aliquod tuum ſuper iis conſilium, vel verbulo καὶ ὁδῶ πάρεργον, exorare liceret, omnes omnino habeam cauſas, te quod facio æternum venerandi. Nempe tametſi in eam rem Pedariorum Scriptorum eſt affatim, tamen de ordine Lectionis, de delectu, de charactere quo ſpuria à genuinis queant ſecerni, ſi te ducem vel verbo impetrem (cujus in eo diſquiſitionum genere præclarum ſtudium, Hiſtoriæ Pelagianæ, Scriptorum veterum Catalogi, præcipua atque elaboratiſſima ſingula loquantur & orbis admiratur;) næ in ſacratiſſima illa venerabilis Antiquitatis

 Pene-

Penetralia continuo involo. Tu qua es in ſtudioſos mei ordinis incredibili pietate, meum hac in parte ſtudium, datâ occaſione, & per otium aliquando tuum adjutare dignator. Aliquid novi ex tuis Commentationibus frequenti Doctorum hîc celeuſmate efflagitari ſcito: utinam ne lucem iis, nobis autem fructum diutius invideres. Convivo illuſtriſſimo Præſuli D. Thomæ Mortono, Antiſtiti Dunelmenſi, cujus Apologia Catholica, cauſa item Regia adverſus Rob. Bell. de Officio Principis Latinè extant. Is me ſibi à ſacris adoptavit, abhinc quinquennium; qui ut eſt rara eruditione, ita tua, quibus colluſtraris, ſcripta apud ſe habet. Franciſcum tuum ſalutavi pridem, aliquotiens per literas, adeoque utroque ſermonis genere, modo Latinè, modo Græcè attentavi, quo aliquid literarum extunderem; ſed enimvero ni meæ interciderint, ille ἐθελοκωφεῖ. Eum ego tamen ob veterem conjunctionem deamo, adeoque meis verbis ſalvere perpetuo affatim cupio. Si quando ſyllabarum aliquot munus mihi deſtinas, id uti pro κειμηλίῳ καὶ θησαυρῷ ſemper reputabo. Ita ad clariſſimum D. Cunæum tranſmittere erit in proclivi: is quippe me meaque ſtudia ſuis identidem ſuſtentat.

Vale, ſtudioſorum omnium Oraculum, & me juxta cum obſervantiſſimis tuis Clientibus concenturiari patere. D. Opt. M. cœleſti ſuo te ſpiritu perpetuo impleat.

Dat. ex Arce Aucklandiana *in Diœceſi Dunelmenſi* vii. *Kal. Septem. Anno ultimi temporis* cIↃ IↃc xxxiv.

CCVI.

S. P.

Clariſſime & Eximie Vir,

SIſtunt ſe tibi aliquot Suedicæ gentis adoleſcentes, quorum pars ante vel domo vel menſâ meâ uſa eſt. Dom. illuſtris Skittii ex fratre Nepos, Laurentius Skytte, ingenium ἐκ τῶν πολλῶν & ad præclara natum, doctrinâ & judicio, quam pro ætate, majori, ut ex primo congreſſu deprehendes; magis cum excuſſeris. Menſâ verò meâ uſus Nobiliſſimus Claudius Sternſkyld unà cum Præceptore ſuo M. Erico Broms. Ille erectæ & verum nobilitatis decus ſpirantis indolis, hic ſtudiis moribuſque optimis. Omnes famâ tui exciti unice deſiderant ſumma tua eruditione & converſatione dulciſſima frui, quam ut eis gratificari velis (quod tamen ſine diſpendio graviorum tuarum occupationum fiat) eſt quod eorum nomine peto. Illi debito id honore & redhoſtimento pro virili penſare inſuper haud habebunt. Sed & hoc pro veteri tuo in me favore ac amore majorem in modum rogo, ut ſi à gravioribus paulum otii decerpere poſſes, me epiſtola tua dignari, & quid Muſæ tuæ, quæ ſemper egregiè publico laborant, editioni pararent, mihi ſignificare velles. Mea tibi officia iterum conſtabunt prompta. In præmaturo chariſſimi tui Dionyſii obitu non poſſum non tibi συμπάσχειν. Et quid ni? Cum ingenium tam eximium & illud Bataviæ decus, à quo tantæ eruditionis monumenta jam profecta, & majora, ſi per fata licuiſſet, expectanda erant, ut herba ſolſtitialis ceciderit. Sed quia Deo anima ejus placuit, ideo properarat ejus finem qui melioris & veræ vitæ introitus. Illius voluntatem cum quotidianis precibus expoſcemus, eidem utique fas eſt acquieſcere, ſed quid ego unguem in ulcere & ſolatia tibi quæro quæ ipſe domi habes; & non ſolum ut pater ſed etiam ut Chriſtianus dolere ſcis. Deus te erigat ac te nobis & Reip. Lit. diu ſervet. Recenſui notas meas in Curtium & auxi, quæ ſi tanti luci dabo in juventutis gratiam: cujus bono etiam ſcripſi periodum quandam imperiorum, in qua IV. Monarchiarum incrementi & decrementi cauſas ſtrictim expoſui, ſed Wittebergæ indignè excepta eſt & publicata à Typographo mendis plena. Nunc verò caſtigatiorem edere animus eſſet, ſi diligentiorem Typographum reperire poſſet. Ignoſce, vir magne, nugis meis, & me quod facis, ama. *B. V.*

Upſaliæ *A. D.* ix. *Septembr.* cIↃ IↃc xxxiv.

Tui ſtudioſiſſ.

Johannes Loccenius.

CCVII.

Clariſſimo, Præſtantiſſimo, Eruditiſſimoque Viro D. Gerhar. Joan. Voſſio, *S.*

Clariſ. præſt. & erudit. Vir, & amice honorande,

SI quàm te amo, & æſtimo, tam prolixas quoque poſſem ſcribere literas, prolixiores à nemine unquam accepiſſes. Quoniam verò, non quantum adfectus imperat, ſed quantum feſtinatio in patriam pergentis, & Hamburgum tranſeuntis, permittit, ſcribere licet; noli mirari breves

te

te nunc accipere. Miſi autem Leidam ad amicum meum Overbequium, quæ tibi, ut ſpero, rectè tradi faciet. Non ſunt fortè tanti, quæ per tantum maris, & terræ tranſportentur, aut quibus luſtrandis, tute tempus teras, niſi tamen digreſſioni, de arte nova, argumentum, & ſcopus ad quem collimavi, pretium ſtatuant. Quo pacto ad ſcribendum, vi quaſi injectâ, pertractus fuerim, ex ipſâ intelliges. Utinam autem quidquid ejus eſt, ad Eccleſiæ tranquillitatem tantoperè faciat, quanto ego eam, quum meditarer, & commentarer, ob oculos poſitam ſemper habui! Quemadmodum enim moleſtiſſimum mihi eſt, ſi cum quopiam mortalium contendere cogar; ita è contra nihil accidere poteſt gratius, quam ſi publicè queam prodeſſe, & vel è longinquo, & obliquo viam aliquam concordiæ oſtendere. Utinam alii, ſicut me, ſine dubio acutiores ſunt, ita quoq, in via quam dixi reperiendâ, ſint fœliciores. Gratulabor mihi, ſi me procul à tergo, relictum animadvertero. Scripturis equidem juxta ſenſum, quem ex communi intelligendi modo, in ſani hominis conceptu, facere natæ ſunt, acceptis, unanimem primorum V. ſeculorum conſenſum, adjungo ſive ſubjungo: ad quem niſi reſpicimus, nullum ego ſane controverſiarum, vel ut rectius loquar, miſeriarum noſtrarum finem video. Non placent, qui ejus rationem non habent, ſed ſuo ſaltem ingenio indulgent, & fidunt, ſuoque arbitratu, & judicio vetera rejiciunt, nova invehunt. Sed ſententiam meam, ſi legere digneris, pleniùs perſpicies; quæ eum demum, mihimetipſi probabitur, ſi tibi eam probari cognovero. Neque minus gratum erit, ſi moneas, aut corrigas, ubi monendum aut corrigendum cenſueris. Quamquam ego, quod hic egi, quaſi aliud agendo egi; obverſatur animo, genus irritabile vatum. Multi autem admittunt, ex obliquo & per ambages expetita, vel alicui hypotheſi aptata, quæ ſi planè & nudè proferrentur, rejecturi eſſent. Salve plurimum & vale.

Tui amantiſſimus

& ſtudioſiſſimus,

Georgius Calixtus.

Hamb. *ex itinere raptim*, vi. *Eid.* Sept. cIↃ IↃC xxxiv.

CCVIII.

LIteras tuas, Vir Clariſſime, & Reidami adjunctum exemplar à Mercatore Slagonienſi rectè accepi. In Reidano ingenium tui Dionyſii mirè elucet. Dictio eſt tota pura, & majorem in modum elegans, quæque Tacitum feliciſſime repreſentet. Laudibus ejus memorandis alibi occaſio erit, idque publice: hic ſi faciam, metuo ne dolorem tuum aliquatenus jam lenitum, tibi refricem, ac reſtantem, etiam augeam. Grotii noſtri Sophompaniam, quam tantopere deprædicas, admodum videre velim; quam quod tibi dedicavit nihil fecit præter amicitiæ veſtræ antiquiſſimæ dignitatem. Quod meorum operum editionem Blavius tam diu differt, malè animum meum habet: utinamque vel nunc tandem fidem liberet, inchoetque. Mitto interim quæ II. Tomi erant, & in illis Cretam meam, quam inſcriptum ivi Noomſio, veteris noſtræ amicitiæ monumentum. Peto abs te ne è manibus id dimittas, antequam excudi debeat. Ariſtarchum tuum, ſive de re Grammaticâ, Libros, expecto impatienter, & nunc abſolutum ſpero. De Salmaſio planè doleo: & non poſſum non invidiam Menapiſci accuſare. Stephanius noſter jam Saxonem ſuum abſolvit, & æſtate proximâ ſe editurum pollicetur, nunc eſt totus nuptiarum, quas contraxit iteratò. Salutat te plurimum; uti quoque Laurenbergius. Creta mea ſi placuerit, mox eodem quoque modo Rhodum dabo, quam affectam nunc adſervo: tum paulatim alia item, quæ concepi, ſubſequentur; ſi vitam Deus, uti ſpero, & otium dederit. Tu quæſo, quantum potes, excita Typographum & urgere excitatum nunquam deſine. Vale amice ſingularis, & ſaluta uxorem tuam liberoſque meo nomine, conjugiſque, ac meorum.

Soræ *ad diem* xxvii. *Octobris*, cIↃ IↃC xxxiv.

Tuus ſine dolo,

Joannes Meurſius.

CCIX.

Præſtantiſſimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Dom. Affinis,

EXprimere verbis nequeo, quàm mihi gratæ venerint literæ, Gloſſarium Vul-

Vulcanii, Heſychium alioſque libros, ad me pervehentes: interim quod verbis nunc aſſequi non poſſum, re ipſa, Deo dante, teſtabor. Heſychium tribus quatuorve abhinc menſibus, in eum præter ſpem incidens, undecim flor. emeram; Vulcanii Gloſſarium nuſquam reperiebam. Quapropter, ut de eo mihi gratulor, ita neque importunè miſſus à te Heſychius; cùm melioris notæ pleroſque Authores, bis coemere ſoleam; ut & hìc Londinii, & in agris, ubi plerumque æſtatem, tranſigere ſolemus, bibliothecam qualitercumque inſtructam poſſideam. Ingenuè quid de ſchedis, quas ad te tranſmiſi, ſentiam fatebor: Invaſit me commune hominum vitium, qui arbitrantur ea quæ ipſi cum labore ſcripſerunt, ab aliis quoque cum voluptate legi. Nunc verò cùm tute eas tibi non diſplicuiſſe teſteris, teneri non poſſum, quin porrò urgeam, ut certiorem me facias, an tuto famam periclitari poſſim, deque edendis iis cogitare. Vidi Jul. Cæſ. Bulengeri, atque aliorum quorumdam, ſuper hac materiâ tractatulos; mihi tamen minimè ſatisfacere potuerunt; requirebam in iis, neſcio quid, quod an ipſe aſſequi potuerim, judicandum tibi relinquo. Non contemnendum commentationibus iſtis, adjeci auctarium, ex quo ad vos miſſæ ſunt: ſpes adhæc eſt uberioris materiæ; prout ea ſe quotidiè Catalogum Artificum perſcripturo offert; non obſtabo tamen, quominus primos iſtos conatus, ad periclitanda hominum judicia divulges, per amicorum aliquem, ſuppreſſo tamen ſcriptoris nomine, quod non niſi curis ſecundis deberi puto. Cæterùm de his plenius, ſi tu idem ſentias. Literas Stephani Goffe ad te tranſmitto, ex quibus Reveren. Archiepiſcopi conſilium, à propoſito tuo diverſum non eſſe intelliges. Det Deus ut labores tui, quemadmodum merentur, Regi noſtro ac Principi adlubeſcant. Siquid ſuper ea re, ad Dominum Goffe Literarum perſcribas, primâ quaque occaſione eas ad ipſum perferam; aut ſi forte abſit, in agris ad eum perferendas curabo; quod ut commodè fieri poſſet, ipſe D. Goffe proſpexit. Vivit Cantabrigiæ, in Collegio Divi Petri, amiciſſimus mihi, totiq; veſtræ familiæ D. Joannes Francius, qui incluſas à ſe, ad filium tuum Johannem literas dedit. Ait Præfectum Collegii Jeſu, Richardum Stearne, ac reliquos iſtius Collegii ſocios paratos eſſe, ut prorogetur tempus illud abſentiæ, quod filio tuo indulſerant, ſi modo per ipſum filium tuum, aut per te poſtuletur. Siquid tibi, tuiſque ulla in re gratificari poſſim, nunquam expectationem tuam fallam. Precabor interim Deum Opt. Max. ut tibi, uxori tuæ, totique familiæ vitam, ac valetudinem firmam largiatur.

Raptim in Ædibus Arundelianis *Anno* 1634. 15. *Novemb. St. vet.*

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

CCX.

Clariſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Affinis,

JAmdudùm, cum hìc apud nos eſſes, quid de conſcribendo Artificum catalogo in animo haberem, ex me audiviſti; haud muto factum. Sed dum ei rei prolegomena quædam præmittenda putabam, obſervatiunculâ unâ aliquâ, plures alias quandoque eliciente, ac poſt ſe veluti trahente, excrevit opus, in juſti ferè voluminis formam. Ac novâ ſe quotidie materiâ ſuppeditante, metuo ne in nimiam tandem excreſcat molem, quicquid illud eſt, quod ex diverſiſſimis Authoribus, in unum quaſi corpus congeſſi: Interea per otium inſpicies, ſcio, opuſculum hoc à me elaboratum; ac me judicii tui ſcientem, quamprimum facies. D. Pettæus, atque alii quidam viri, optimi, meique amantiſſimi, ut edam ſuadent; minimè tamen perſuadere poterunt, niſi fortè ſuffragio tuo juventur. Vale, conjunctiſſime D. Affinis, cum ſorore cariſſima, atque omnibus liberis.

Raptim Londini *in Ædib.* Arundelian. *An.* 1634.

Tuus omni officio,

F. F. F. Junius.

CCXI.

Viro maximo Ger. Jo. Voſſio, *S. P. D.* Johan. Fredericus Gronovius.

DEſiderium veſtri, Vir magne, quod ipſa mora creſcit, mihi in hac ſolitudine, incentivum fuit, ut denuo quia bella occaſio erat, inficetis literis te inquietarem. Miraris ſolitudinem dici tantæ celebritatis locum, præſertim ibi ſtudiis vacanti, ubi nec cogitandi, nec quieſcendi ſpatium datur, ubi,

Nos.

Digitized by Google

Nos tranſeuntis riſus excitat turbæ,
Et ad cubile eſt Haga.

Ego verò in media frequentia, malignum ſeceſſum colere videor, qui nec amicum, nec familiarem habeam, præter unum Heilerſichium; ſed & illum diſtrictior jam cura otioſo garritui tempus concedere vetat. Ampliſſ. D. Senator, vir eſt ad amuſſim factus, & omni comitate me excipit. Sermo quoque ipſius minus eſt tragicus, & poteſt ſecurum convivam pati. Equidem nihil omittam, quod ratio mei muneris exigat, ut ſi quæ nobis exhibita ſunt beneficia, ea perdidiſſe ſe fateantur. Sed peſſimus mos eſt, promovere faſtum, & ſpiritus imperitorum adoleſcentium, iiſque in quam minutis indere contemptum Doctorum ſuorum: quem profecto ego optavi, eo agro deſitum eſſe, in quem mores malos Plautinus ille mittebat, ſi qua poſſent ſerendo interfieri. Ipſæ literæ ſic obſeruntur, & à teneris ea imbibitur opinio, potiorem ſemper pecuniæ, quam eruditionis æſtimationem habendam. Scilicet cavendum eſt ſerio, ne unquam falſus ſit arbiter, qui cum deſignare vellet, ἐκ ἄμικον mortalem, ex hac nota literatorum aiebat, eum eſſe, quos odiſſe divites ſolent. Ex Tobia Andreæ cognoviſſe te puto, reviviſcere negotium illud, Landsbergenſis Principis, cujus conficiendi ſpe, Cl. Altingius me Groningua excivit. Illuſtriſſimæ Principi Matri placui, ob iſtorum commendationem, & unicè velit me huic Provinciæ præfulcire. Sed re non amplius integra, meque jam in aliam ſervitutem tranſcripto devolvi, à me repudii omen, in heros meos, quorum animos optimus Tobias fruſtra, puto, tentavit. Nemo vitio mihi vertet, ſi ſerio illi de me benè mereri vellent, meque dimittere, non alienum à votis meis, eſſe locum, ad amplam fortunam, & honorem promptum: ſin honeſtati potius quam commodo meo velificabor. Et gratus mihi erit nexus, in quem iniquo meo tempore me caſus dimiſit. Illud te oratum volo, ſumme fautor, ne ſuſpiceris quicquam, me cum heris meis fidem obſtrinxi, fraudis contractui noſtro miſcuiſſe. Deum teſtor omnem ambitionem me depoſitam habuiſſe, nec vel minima cogitatione præcepiſſe ea, quæ nunc evenerunt eo tempore, cum conditiones ab iſtis mihi propoſitas amplecterer. Illud conſilium quod à callido homine ſuggeſtum, apud te aliquando promebam, ſtatim à diſſuaſu tuo abjeci, & damnavi. Et utcumq; res cadet, ipſa conſtantia mea demonſtrabo, ſincera omnia eſſe à me acta, quamvis multa acida, hic & jam mihi obvenerint, & prævideam poſt fidelem operam, ab iis quibus maximè ea expenditur, parum nobis gratiæ, honoris nihil fore. Quod apud te ſolum perire cupio, & indicium eſſe incomparabilis fiduciæ, quam de tuo erga me affectu, concepi; & publicè nunquam diffitebor, ſiquidem nomen erimus poſteritati non omnino oblitum. Vitam ſic trudi ſcimus, & ſurgere ſæpè aliquid, quod in ipſis floribus angat. Supellectilem librariam à Germania ſuperiori recepi menſe, quæ me tandem Muſis reconciliabit. Mirè optem denuo, pervolutare Mſc. Lucretium tuum, ut ſpicilegium colligam eorum, quæ in feſtinatiſſima priori collatione oculis conniventibus prætermiſi. Itaq, rogo, an pati poſſis, ut ſi Lugdunum in reditu, ad vos (qui ſpero, poſt hebdomadas, aut ad ſummum quatuor, non differetur) tranſeam, à Salmaſio illum repetam. Summus ille Vir, in nuperis ad me ſuis prolixè ſe excuſavit, ne putarem eo animo, ſe librum abſtuliſſe, quaſi in ſcriptorem illum aliquid meditaretur, & mihi quod enotaveram, ire vellet præreptum. Non queo comminiſci, quæ ipſi cauſa fuerit hujus de me ſuſpicionis. Nam nec mihi nunc otium, ut in integro edendo, aliquod operæpretium, præſtiturum ſperem; & ſic viros de Republ. jam benè meritos, præcipuè illum, veneror, ut quidcumque ab iis diſcere malim, quam quæ ipſe parùm certè didici alios docere. Miſcellaneis meis per otium, quod breve nunc mihi, extremam manum impono. Boxhornius denuo mihi fidem fecit, ſe cum Janſonio de iis collocuturum. Si perſuadebit gratum erit; ſin jaceant, nonnunquam premantur in animo, donec mihi ipſi inviſa eſſe cœperint. Nam ut noſti in talibus, expirante juventutis gratia, nihil ferè eſt, quòd ipſi authores amemus. Salve plurimum, & vale cum tuis, publico bono, cui natus es, præcipuum literarum decus. Scripſi currente calamo.

Hagæ *Comitis* Eidib. *Novem.*
Juliani An. cIↄ Iↄc xxxiv.

Miſcellanea mea ex conſilio tuo, ſecui in quatuor partes, dempto etiam Titulo, Exercitiorum Criticorum, & Saturæ, quæ nomina delicatas aures radebant. Singuli libri xviii. vel xx. habebunt Capita. Atq; adeo primam Sectionem, hic ad te mitto. Collegi in ea quæ ſparſim ad hiſtoricos libros notaveram. Minus placebunt vulgaria nimis hiſtorica nonnulla quæ immiſcui. Sed ſcias, viro nobili cuidam & Juriſconſulto eam deſtinari, & ii non capiuntur

aridâ

Digitized by Google

aridâ illâ, ut vocant criticâ. Aveo cognoſcere judicium tuum, & ſi quid inaudiviſtis de optimo Fabricio; reſcribe quæſo duobus, aut tribus verbis, & puta familiari colloquio meo tantum temporis dari. Salve iterum & vale, præſidium noſtrum. Cum obſignare has vellem, venere mihi, ab Cl. Pontano, literæ indicantes, ſe in mandatis dediſſe filio tuo, quem ſaluto, ut exemplar Epiſtolæ ipſius adverſus Jeſuitam, qui C. Croii operi edidit, mihi exhiberet; id ſervari uſque ad reditum meum peto.

CCXII.

VIrum utriuſq, noſtrum adeo amicum nactus, Vir præſtantiſſime, nolui eum ſine meis ad te literis dimittere. Scripſi anno ſuperiore exeunte per Elzevirium, ac te accepiſſe puto. Nunc enixè abs te peto, ut Typographum impellas, quantum poſſis, nimis hactenus cunctatum; maxime pro voto meo, & meorum in hoc Regno amicorum, ac fautorum: inter quos illuſtris Dom. Cancellarius jure ſuo primum ſibi locum vendicat. Ad quem quam Præfationem nuper miſi, ſupprimendam in præſens nuntio. Siquidem ille è re meâ eſſe cenſet, uti Regi ſereniſſimo opera mea dedicentur: itaque conſilio ejus morem, uti æquum eſt, geram. Inſuper eſt in Opuſculis meis Atticis, quæ in primo Tomo apparent, aliquod Othoni Skielio dedicatum: ſed cum diem ille ſuum nunc obierit, magno cum dolore meo, nam amabat me vir iſte maximopere; muta pro prudentia tua inſcriptionem, & præfige nomen Goudæi Roſæcrantzii noſtri, cui familias meas Atticas dedicavi; & repone Erici Roſæcrantii nomen, ut ſuccedat frater fratri. Quæ ad ſecundum Tomum pertinent, & in iſtis Criticarum Antiquitatum Libros IV. mittam proximè. Tu me, quæſo, fac de rebus tuis omnibus, & librorum editione, certiorem; tum quo loco etiam res meæ ſitæ. Mitte quicquid ad me voles, uti pridem indicavi, ad Joannem Van Gandt, Mercatorem; iſque ad me curabit rectè. Bene vale, ac ſalve, cum uxore liberiſque à me, mea & meis.

Raptim, Soræ, *ad diem* xi. Martii cIↃ IↃc xxxv.

Tuus conſtanti affectu,

Joannes Meurſius.

Præfationem ad Regem mittam tempeſtive.

CCXIII.

SCripſi ad te, Vir Clariſſime, Martio ſuperiore, per Joannem Elichmannum, Medicinæ Doctorem, virum præſtantem, & communem amicum noſtrum. Nunc his paucis iterabo ſcriptionem, atq; eam feſtinatam; nam Mercator, qui has adfert, me diſceſſus ſui monet adeo in ipſo puncto. Miſi tibi per eundem Elichmannum Cretam meam; inſuper & reliqua omnia, quæ ad Operum meorum Tomum alteram pertinebant. Monui quoque ſupprimendam Præfationem ad illuſtrem Dom. Cancellarium; quando Regi dedicanda opera mea ille cenſet. Indicabam & de Opuſculo, Othoni Skielio dedicato; quando ille diem obierit, nunc Gaudæo Roſæcrantzio inſcribendo, & Familiis item Atticis transferendis in Georgium, ejus fratrem, eodem titulo, tantum nomine commutato. Quæſo, ſcribe, an inceperit Typographus, & quouſque ſit progreſſus: tum impelle, ut promoveat; nam id unicè eſt in votis Cancellario, aliiſque in hoc regno, dignitate, & doctrina, eminentibus. Tum Rex quoq; meus Clementiſſimus diſcupit videre Hiſtoriam. Eapropter iterum rogo, urge Blavium, quantum potes, quod eſt ſane non exiguum. Feceris mihi rem gratiſſimam, feceris doctis & amicis in hoc regno; feceris & Dominico Molino, qui deſiderat vehementer: & nôſti viri illius adfectum in literas, & literatos, & in me quoque inter iſtos. Utinam hîc etiam quandoq; poſſem tuis commodis inſervire! Opera mea certè tibi prompta eſſent. Hîc deſinam, & ſalvere te jubeo cum lectiſſima uxore liberiſque. Idem faciunt uxor mea liberique; tibi & tuis addictiſſimi.

Scripſi admodum feſtinanter, Soræ *ad diem* xxiii. Aprilis cIↃ IↃc xxxv.

Tuus antiqua fide,

Joannes Meurſius.

Quæſo ne neglexeris mihi per hunc Mercatorem noſtrum reſpondere: nam occaſio tam idonea, atq; certa, vix ſe mihi, toto anno ſemel offert. Iterum vale, & ætatem Neſtoris vive. Scribe etiam, imo mitte, ſi quid pridem edidiſti: tum ſi quid in præſens edis. O ſi liceat ſemel tantum ſingulis annis te præſentem compellare! quàm id velim. Nunc ſufficere nobis debet, quod per literas illud ipſum concedatur. Cætera Deo committenda, qui nos curat, amicorum præſtantiſſime. Vale iterum.

Digitized by Google

CCXIV.

Incomparabili Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio.

Vir Clariſſime,

OFfero tibi merito tuo opuſculum, quod nuper in vulgus exire juſſi, & inter ſummas occupationes per intervalla condidi, cùm non liberet otiari. Partim Emblemata ſunt, ad quæ nihil dictum, niſi quod in confeſſo, ante me natum fuit, & nemo è plebe etiam ignorat. Aliter tamen quam vulgo, dixi, & proinde novum, atque indictum videbitur, quod unuſquiſque, quanquam Platonem, aut Ariſtotelem non legerit, quotidie loquitur, & ſentit. Partim orationes ſunt, in quibus nihil præter officii mei rationem, debes æſtimare. Non paſſus ſum diligentiam meam deſiderari, cùm aut occaſio, aut alius, atque alius, quem ex Romana antiquitate explicandum ſuſceperam, ſcriptor invitaret. Promittimus certè quæcumque non præſtamus. Et hoc ad laudem mihi ſatis eſt, eâ ætate inquam magna eruditio non cadit, imo quâ magnus eſt, qui ad confeſſionem ignorantiæ profecit. Nunc Juvenalem meum pergo illuſtrare. De uſu codicum tuorum, valdè mihi gratulor, & devinctum me oſtendam, ubi per me licuerit, & tibi placuerit hujus hominis affectum experiri. Sed vereor ne humanitate tua abutar. Interea tamen mox libros tuos remittam, quam primum intellexero, eos à te deſiderari. Opus tuum de Arte Grammatica, avidè hic omnes exſpectamus. Spes nuper facta brevi proditurum. In tua autem manu eſt, vota noſtra explere. Vale, Vir Incomparabilis, & me ama.

Raptim Lugd. Bat. Kal. Febr. ↀ Iↀ C XXXV.

Clariſſimo nomini tuo

Dicatiſſimus,

Marcus Zuerius Boxhornius.

CCXV.

Cl. V. Ger. Voſſio.

NON erit, Vir, Cl. quod de excuſanda Literarum tuarum tarditate, (quod à te non ſemel factum eſt) deinceps labores, cum jam exemplo te meo tueri poſſis, qui literis quas Octobri menſe ſuperioris anni reciperem, nunc demum reſpondeam. Non tamen hoc à me factum, vel imitandi tui cauſa, ſi quando res tuæ ita tulerunt, ut ſerius reſponderes; vel ut exemplo meo fultus ſecurius in poſterum ſileres. Οὐ μὰ τὸν φίλιον τὸν ἐμόν τε κ̓ σὸν (ut olim Platonicarum elegantiarum ſimul & dogmatum decus illud ingens Syneſius loquebatur) οὐκ ἔγωγε hoc in me facinus admiſerim, qui non in poſtremo felicitatis meæ loco ſemper poſui ponamque ſemper, hoc mihi tecum amicitiæ, mutuarum Literarum commercio firmatum excultumque, jus intercedere. Dicam igitur, quod res eſt, mi Voſſi. Quantum video, in eo ſatis conſpirant noſtrum utriuſque fatum, quod vitam vivere otioſam, neutri datum eſt. At in eo diſcrimen ingens, quod tuæ omnes curæ, omnia negotia ad Literas & Muſas pertinent; quorum ſcil. fructum percipiunt tum fœliciſſimi Juvenes, qui te quotidie audiunt; tum qui tua laborioſiſſima ſcripta legunt per totum orbem literarium docti graveſque viri. Mea pleraque negotia quam diverſi ſint generis vel inde potes colligere, quod totos haud raro menſes occupatiſſimo mihi tranſigere contingit, quibus tamen totis librum videre, aut certe ſtudendi cauſa, non contingit. Hoc quo minus mireris, ſcias velim (ut alia nunc taceam) qui Reſidentes, (ut vocamus) ſunt hujus Eccleſiæ Canonici, iis tum univerſis ſimul, tum ſingulis per vices agenda curandaque multa incumbere, quæ temporis haud minimam partem, quod unicuique ſuppetit, ſibi vendicent. Superiori anno moleſtiſſimo Theſaurarii munere ſum defunctus. Hoc anno ſum Receptor Eccleſiæ, onere fateor, ſi genus ipſum laboris, & præcipue ſi præmia utriuſque ſpectentur, non adeo moleſto aut gravi; à Muſis tamen, & otio literario non minus alieno, quam quod erat Theſaurarii. Quæ quidem de occupationibus meis eò fuſiùs, non habita tuarum ratione, ſunt à me nunc expoſita, ut errorem, in quem te poſtremæ meæ induxerunt, tibi eriperem. Ita enim ex iis collegiſſe te aperte ſcribis, multò majora me ſub manibus habere, quam quæ hactenus (Majoris ea certe mitto pro tuo erga me amore, quam pro eorum merito æſtimata) à me præſtita ſunt. Magnam ſane in eo, mi Voſſi, amoris tui vim agnoſco, tum quod talem me tibi fingis, à quo magno poſſint à te tuique ſimilibus expectari,

 pectari,

pectari, tum quod, cum ita de me judicas, ne ipſe mihi deſim, cohortatione tua, quantum in te eſt, providere ſatagis. Plurimum igitur amori me tuo debere profiteor libens. Cum tamen hominis ſit, meo judicio, vani ſtultique eam de ſe opinionem excitare, quam deſtituturum ſe certò ſciat, etiam atque etiam te rogo, ut quam opinionem de me temere concepiſti, eam, me non ſpondente, imò alia omnia profitente, & bonam copiam ejerante, tibi quam poteſt celerrimè, avelli ſinas. Jam enim dudum eſt, cum de meis ſtudiis, non meâ ſane, quod ſciam, culpâ, ſed fatis ita volentibus, actum eſt; & ea nunc vita eſt, ut ſi hactenus omnia pro voto ſucceſſiſſent, nunc tamen vel invito decoquendum, & arenâ, quod aiunt, cedendum eſſent. Neque tamen ſpero ita vivemus unquam, ut ἐτώσια ἄχθος ἀρέρης, & fruges duntaxat conſumere natos, quiſquam merito nobis exprobrare poſſit. Abſit hoc à nobis, ut eò vecordiæ unquam deveniamus. Si ut proſimus aliis, Scriptis & lucubrationibus noſtris non datur, at ſunt aliæ perſonæ quam gerimus, & profeſſioni Sacerdotis non minus convenientia, in quibus non inutiliter ad Dei gloriam occupatum iri quicquid in nobis eſt induſtriæ, confidimus. Interim ſi contingat, ut aliquid interdum edamus in lucem, hoc ſcil. ſucciſivis horis noſtris debebimus totum, magiſque recreationis noſtræ quam laboris erit. Ad Parentis autem τȣ̃ μακαρείτȣ τὰ ἀνέκδοτα edenda quod hortaris, res factu facilis eſſet, nec à me tam diu dilata, ſi ea eſſent ejuſmodi, vel quæ perfecta æſtimari mererentur, vel ſaltem ita effecta, ut ſine Authoris injuria publicari poſſent. Horum cum neutrum ſit, & eorum quæ præcipua ſunt, non ſine ſummo labore ad perfectionem aliquam perduci poſſint, & argumenti ſint à meis ſtudiis, id eſt ſacris, alieni, (quales ſunt operoſiſſimæ in Polybium animadverſiones, ampliſſimi de re Veſtiaria Commentarii, &c.) quid aliud iis præſtare poſſim, quam ut dum vivam ipſe, fideliter à me integra illibataque conſerventur; & poſt obitum, ſacræ publicæ alicujus Bibliothecæ cuſtodiæ fideique committantur, non video. Cætera ſi quæ ſunt, qui minore opere indigent, ut publico parentur (ut ſunt fortaſſe Notæ in Epiſtol. ad Atticum, & alia nonnulla id genus) aut quæcunque ſunt argumenti Theologici ſeu Eccleſiaſtici, quæ ulla mea quantacunque opera ſive perfici, ſive quocunque modo ad publicam utilitatem diſponi poterunt; in his operam noſtram publico non defuturam, ſi Deus vitam nobis & otium, quæ ſufficiant, audeo tibi promittere. Quamquam ut verum fatear, nupera quædam Calamitas ſtudia mea vehementer afflixit, ex qua vereor ne longum ſit, priuſquam ſe integre recolligant. Obiit enim ante menſem unum aut alterum omnium meorum amicorum, quibuſcum familiaritas mihi & de literis frequens communicatio hic intercedebat, longè doctiſſimus Auguſtinus Lindſellius, poſtquam Herefordienſi Diœceſi, cujus erat Epiſcopus, annum vix integrum, ſanctitate & integritate vitæ præſul, etiamſi olim vixiſſet, admirandus, præfuiſſet. Vix eſt ut tantam eruditionem in tanta modeſtiâ, tanta obſcuritate (etſi jampridem toto hoc regno celeberrimæ famæ fuerit) latere potuiſſe quiſquam credat, hoc præſertim ſeculo, quo ſcribendi cacoethes pleroſque homines, qui aliquid ſciant, tam impotenter tranſverſos agit. Nullum genus eſt eruditionis, in quo non ita excelleret, ut tota vita nihil aliud egiſſe videretur. Nullus liber antiquus aut recens, Latinus, Græcus aut Hebraicus; nullus ferè Gallicus, Italicus aut Hiſpanicus, qui quidem alicujus momenti fuerit, quem notum non haberet, totumque ita excuſſiſſet, ut pro re nata ſuam de eo ſententiam apud amicos doctè pariter ac copiosè proferre non poſſet. Hic ante quatuordecim plus minus annos, cum libellum quem contra patrii nominis infamatores edideram, legiſſet & probaſſet, antea ſibi penitus ignotum ita complecti cepit, ut deinceps non aliter de me ſollicitus eſſet, quam ſi propiori aliquo naturæ vinculo ipſi conjunctiſſimus fuiſſem. Nullum officii genus eſt, quo mihi commodare potuit, quod inexpertum reliquerit. Nam & ſtudia mea quà conſulendo ſæpiſſime, quà docendo non rarò adjuvavit; & fortunas meas aliquando tenues non ipſe modò ſponte ſua liberalitate ſublevavit, ſed & ab aliis, ut ſublevârentur, ſua apud magnos viros authoritate, nunquam à me ne minimo quidem verbo ſollicitatus, effecit: Ille denique fuit, qui benigniſſimum Dominum ac Patronum, nuper Epiſcopum Londinenſem, nunc Cantuarienſem Archiepiſcopum (in tanto dignitatis faſtigio meritis quam loco longè celſiorem) primus mihi conciliavit; ut omnia propè ipſi debeam, tanquam fortunæ meæ fabro & architecto præcipuo, quæcumque mihi fœlicia poſtea contigerunt. Sed ut ad ſtudia redeam, aſſiduus hic mihi ἐργοδιώκτης erat, & temporis acti

ſeverus

ſeverus exactor, penſis etiam interdum impoſitis quæ pro ratione ſive virium mearum, ſive otii & temporis, maxime congrua judicaret. Paucos ante mortem annos, totus in eo fuerat, ut Græcorum veteris Eccleſiæ Scriptorum Scripta quædam ἀνέκδοτα, magno ære non ita pridem è diverſis Europæ Aſiæque locis comparata & huc allata, quam emendatiſſima cum Latina Interpretatione in lucem emitteret. Me quoque (magis id quidem amori erga me ſuo indulgens, quam humeris meis confiſus) ad partem tam glorioſi propoſiti vocârat, mandatâ mihi veteris Græci codicis, qui Commentationes in partem Pſalmorum, Chryſoſtomo vulgò adſcriptas continet, Interpretatione. Quæ quidem eò facilius à me ſuſcepta, quod dies ad perficiendum data, nec alia conditione impoſita quam ſi per alias occaſiones liceret. Alia quippe erant plura, ſeu majoris ea momenti, ſeu quod acceptiora futura eſſent, prælo deſignata, priuſquam harum uſus eſſet. Neque jam quicquam reſtabat, quam ut Typographus primo quoque tempore ad opus accingeretur, cum ſupremum diem obiit Præſul Illuſtriſſimus. Sed Deo laus, quod ille ſuperſtes, diuque ſit ſuperſtes oro, quo vivente nunquam Patrono cariturae ſint in Anglia meliores literæ; cujus potiſſimum auſpiciis, & prudentiſſima adminiſtratione, ut eò perductum negotium illud, quo perductum diximus, cum Præſul Illuſtriſſ. obiit, omnes hic agnoſcimus; ita & in cura providentiaque ejus, nulli non pari negotio omniumque hactenus difficultatum feliciter victrici, ſpes nobis non exigua, tot conatus & labores, ob intempeſtivam præcipui inſtrumenti jacturam, incaſſum non futuros. Sed vereor ne qui modo pertinax ſilentium excuſandum habebam, idem nunc importunæ prolixitatis crimen incurrerim; adeo hoc quoque verum illud experior, quam ſit illud in omni re difficile, ut ne quid nimis. Ad literas igitur tuas redeo, etſi jam pertæſus prolixitatis, ne in tanta ſermonis redundantia, me tibi non reſpondiſſe queri poſſis. Grotium & Salmaſium, incomparabiles Heroas, quod in tuis memoras, rem feciſſe mihi gratiſſimam. Etſi enim vitæ eam rationem inire, ut inter eruditos nomen profiteri meum poſſim, non datum eſt, in eo tamen non leve ſolatium, quo ſupra vulgus non parum aſſurgere mihi videor, quod viros verè doctos affectu (ſed & judicio fortaſſe) non vulgari colo, eorumque incolumitatem in maxima parte fœlicitatis meæ pono. Sed ô ſeculi infamiam, ſummum illum virum, deſultoriæ vitæ incommodis tamdiu jactari, & incertis ſedibus errare! Dignum certè virum, de cujus virtutis poſſeſſione omnes Europæ reges & regna, ſi ſaperent, haud paulo majori contentione inter ſe decertarent, quam olim urbes illæ Græciæ de Homeri umbra. Sed nimirum tanti ſtant ei Libertas, & Veri amor, qua non pauciores ubique fere inimicos, quam Eruditio & divinum Ingenium admiratores illi peperere. Sed quando,ut ait ille, nondum omnium dierum Soles occidêre, non eſt quod deſperemus res ejus aliquando tranquilliore loco fore. Filium tuum Johannem reducem, ut & Opus Grammaticum, quod promittis, (illum corporis, iſtud ingenii tui fœtum in utroque te complexurus) & libens videbo, & avidus expecto.

De re tuâ pecuniariâ, ſerum me tibi ſcribere; ſcribam tamen; 24 nempe die Menſis Octobris ultimo elapſi 50 libras, quæ tibi debebantur, Peſteri Delegato Cantuarienſi, perſolutas eſſe: alteras autem 50 libras (quod jam magis tempeſtivum me tibi ſcribere:) ſi interim te priores illas accepiſſe (quod ſemper obſervandum tibi eſt) vel verbo ſignificaveris, intra paucas ſeptimanas tibi paratas fore. Res tuæ reliquæ omnes, prout feret occaſio, mihi ſemper erunt curæ. Sed hortenſe illud negotium tuum (quando & Succeſſoris tui res ad te pertinere rectè judicas) adhuc pendet & ſub judice lis eſt. Quando erit aliquid conſtitutum, quod brevi ſperamus, omnia per me plene reſciturus es. Vale, Vir præſtantiſſime, & amare perge

Cantuar. viii. *Kal. Mart.* 1635. *Stilo vet.*

Tui tuorumque omnium

merito tuo amantiſſimum,

Mer. Caſaubonum.

CCXVI.

Cl. Ger. Joh. Voſſio *Salutem* & *Officia.*

IN votis quidem erat, Vir clariſſime, te ante abitum Illuſtriſſimi Comitis Leſcinii in Angliam, videre; verum quia partim promotione quæ hac die fiet, diſtractus, partim rebus itineri parandis, id facere nequeo, per haſce mihi tecum eſſe agendum exiſtimavi. Totum negotium

in tuis literis verſatur, quibus inſtructi Angliam petere voluimus. Magnum te in illa inſula, collati à Regibus honores teſtantur, Illuſtriſſimo Comiti ſatis erit, ſi tuis ibidem amicis ſignificaveris, magnum literatorum æſtimatorem eum eſſe. Utramque Academiam videbimus, in utraque aliquot ſeptimanas conſumpturi. Te parario viri magni innoteſcent, quorum tamen & ego non paucos amicos habeo. Addere non oberit, ſi videbitur, Parentem ipſius unicum in Polonia Reformatæ Religionis patronum eſſe, prout Princeps Radzivilius in Lithuania, prudentiſſimum & literatiſſimum inter Palatinos haberi, & quod ad rem facere maxime videtur, in magno apud Sereniſſimum Magnæ Britanniæ Regem favore, quem multis literis teſtatum fecit. Ipſius Comitis dotes ex aliorum forte relatione noſti. Sed quid ego multis in his te, Vir clariſſime, turbo: ſufficit petiiſſe, ut literas nobis ante diem Jovis vel Veneris ſubmittantur Lugdunum. Hoſpitium nobis eſt in Pappengraft apud Dominum de la Rue. De favore erga nos tuo nihil dubitamus, quem ut continuare erga me præſertim velis, obſervanter peto. Vale, Vir clariſſime

Lugduni 15. *Maii ipſo die promotionis meæ in Medicinæ Doctorem.*

T.C. *addictiſſimo,*

Johanne Jonſtono.

CCXVII.

Præſtantiſſimo viro Domino Gerardo Johanni Voſſio, *Affini Conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Adfinis,

Vides hîc auctarium non pœnitendum, (niſi me fallunt amici, quorum hac in parte judicium deſideravi) opuſculi illius, quod olim ad te tranſmiſi; quodque propediem typis committendum, ultimis tuis literis indicaſti. Amicos dico, non Seldenum, Pettæum, Oughtredum, qui priora approbaverant; ſed fratres Wrenni, quorum alter nunc eſt Epiſcopus Herefordienſis, in magna apud Regem gratia, alter verò Decanus Windſorienſis. Ambo certè in omnibus oſtendunt, quam benè tibi, mihique velint. Tertii libri caput ultimum, quod rationem picturas dijudicandi pertractat, nonnihil reconcinnavi, ac porrò quid in ſingulis corporis humani membris, verè pulchrum olim judicaverint adjeci; quemadmodum & caput tuum de Statuarum materia; quoniam ea res quoque, ab hac rectè judicandi ſcientia, non videtur aliena: ſubdubitavi aliquamdiu, an ſeptimum caput Libri tertii cum hac, quam nunc vides, appendicula, peculiari quodam titulo vindicem, inſcriberem; ac picturam veterem ſtatim exciperet vindex, ſive de ratione picturas dijudicandi. Tu facies quod conſultius judicabis; aut in duo opuſcula diſpeſces, aut conjunges. Mihi certè, ſi Regi noſtro inſcribatur opuſculum, omnia conjungi debere, atque in unum volumen componi videntur debere. Miraberis fortè, nimiam hanc levis Tyrocinii fiduciam, noliſque me adeò temerè periculum famæ adire. Ego quoque, ab hac arrogantioris auſi, ut mihi quidem videbatur, temeritate, alienior eram; donec ſuaſit, ac penè perſuaſit, Rev. Epiſcopus Herefordienſis; qui lectâ hac, quam nunc tranſmitto, parte, multis aſſeveranter urſit dubium ac tergiverſantem, conſtare ſibi dicens, quàm acceptum Regi, Proceribus Regni, omnibus denique futurum ſit opuſculum. Dignabitur profectò Rex noſter, inquit, hoc tuum ſcriptum inſpicere, pro eo quo artes haſce proſequitur adfectu; nunquam quicquam gratius ei obtingit, quàm ſi poſt regni curas, offeratur aliquod antiquæ artis ſpecimen, quo oculos, animumque paſcat. Quinimò nuperrimè adhuc, dum tuas ſchedas percurro, inquit, adfui Regi ſuper antiquorum eximia arte, nonnulla ſciſcitanti; atque ei ſpem feci, viſurum brevi opuſculum aliquod, ſuppreſſo tamen tuo nomine, cum cura elaboratum. Reſpondi non tanti mihi videri tumultuarium hoc opuſculum, quod inexſpectato ferè excidit majus opus, Catalogum nempe Artificum, molienti: daturum operam, ut majus hoc opus, tanti patrocinii gloriam magis mereatur. Ad hæc Rev. Vir, tanto magis hac in re, conſilio meo obſequeris; quandoquidem ſpero fore, ut Sereniſſimus Rex, pro navata ſtrenuè opera, animos tibi addat, ad reliqua pari induſtriâ proſequenda. Unum tantùm in hiſce tuis lucubrationibus requiritur, inquit, Rex noſter inquit, ac Proceres Regni, multique alii ingenuarum artium amantes, Latinè quidem intelligunt, Græcè non item. Minus gratum hoc nomine futurum erit opuſculum, niſi Græcam paſſim Interpretationem adjicias. Multis ſuper eâ re mecum egit. Non repetam ſingula. Video certè Typographo, mihi, publico, non inutilem fore hanc

Digitized by Google

hanc operam: ſi quid ex hac re commodi obtigerit, amicis qui hanc mihi operam non denegabunt, deberi putabo. Quædam talia ſunt, ut à filiolis tuis, Iſaaco, atque Gerardo, fortè ad probandum Græcæ Linguæ tyrocinium transferri poſſint; ubi major aliqua emphaſis latet, nemo melius exprimere ea poſſet, quam Adfinis noſter Næranus; ſed is gravioribus fortè curis diſtinetur; pertentabis animum, ſi impetrari poſſe putabis. Utcumque tamen, vel precibus, vel pretio inveniendus erit aliquis, qui id præſtet. Refundam quicquid impenderis; nolim enim noſtras has qualeſcumque curas, minus gratas eſſe, ob leves aliquas impenſas. Typographus quoque, ſi quid ea res editionem differat, moram hanc æquo animo feret, quoniam ſic denique fiet, ut exemplaria magis diſtrahantur. Ad quod etiam conducet, ſi quàm minima, ac portabili (ut loquuntur) formâ, miniméque ſumptuosè excudatur; ne quem pretium ab emendo deterreat. Cùm primum has de pictura obſervationes congererem, quin etiam cum eas ad vos tranſmitterem, nihil minus quàm de editione cogitabam; unde etiam evenit, ut de interpretandis Græcorum Authorum locis, minimè laboraverim; putaveram majori operi reſervanda eſſe hæc, quaſi prolegomena; ſed quoniam præter opinionem in juſti operis formam excreverunt, eſt neſcio quid, quod mihi ſuadet, famam hoc opuſculo prætentare, donec reliqua prodeant. Sunt multa loca ex Authoribus Græcis, quæ nudam tantum rei geſtæ Hiſtoriam, aut Apophthegma aliquod, aut aliquid ſimile continent, ea Latinè tantùm imprimi velim, ne in nimiam molem excreſcat opus. Reliqua loca Græca, quæ Emphaſin quamdam habent, ac in ipſa phraſi præcepta quædam continent artis, integra ſervari velim, adjecta interpretatione; aut ſi Latinè tantùm videantur imprimenda, optem nihilominus, ut Græca verba quæ vim aliquam habent, ad oram adjiciantur, quo peritis pariter, atque imperitis Græcæ Linguæ ſatisfiat. Dabis veniam pluribus, præter amorem meum verbis: non leviter animum meum tangit hæc cura. Quicquid poſthac, Deo volente, adornabo, ipſe ſemper hac cura defungar; neque amicis meis negotium amplius faceſſam. Certiorem quoque feciſti me Clariſſimum Claudium Salmaſium, unicè optare ſpecimen aliquod ſtatuæ palliatæ, chlamydatæ, habitus Epheborum, & ſimilium; jam ante per D. Boſwellum, ipſe Salmaſius tale quid petierat; quinetiam Gallicum aliquod ipſius Salmaſii ſcriptum penè me eſt, quo à Boſwello petit, ut hoc à Comite Arundelliæ impetraret: placet Comiti propoſitum, ac mecum re communicata, deſiderio Clariſſimi Viri, quamprimùm ſatisfieri volebat. Negabam partem illam antiquæ eruditionis, quæ verſatur circa rem veſtiariam, ita mihi perſpectam; ut pictori, quod exemplar potiſſimum exſcribere debeat, præmonſtrare auſim: Compellaturum interim D. Seldenum, ac Patritium Junium; eos enim in hac re magis fortè verſatos, pictori commodius ſtatuas delineandas aſſignare poſſe. Placuit Illuſtriſſimo Comiti ratio conſilii mei. Confeſtim itaque ad Junium advolavi, oſtenſaque Cl. Salmaſii manu, quam non iniqua vir Magnus poſtularet docui. Rogavi ut conveniret D. Seldenum, atque ad Ædes Arundellianas, comitante Seldeno accurreret: gratiſſimum id fore Comiti, ſi inſpectis monumentis antiquioribus, Artifici quid delineandum videretur, oſtenderent. Recepit facturum Junius; nec tamen venit; acceptis deinde tuis literis, iterùm interpellavi, atque illam tuarum literarum partem, quæ id urget, prælegi: Reſpondit, ſe non immemorem fuiſſe promiſſi; ſed nunquam in D. Seldenum, variis negotiis civilibus diſtentum, eoque raro ſe domi continentem, incidere potuiſſe: daturum operam, ut ubi primùm compellare datum erit, unà cum ipſo advolet. Quatuor aut quinque ſunt hebdomadæ, ex quo venturum recepit, & nihil interim fit; neque poſſum adſequi conjecturâ, quid tantulam rem moretur. Non deſinam tamen eniti, ut tandem aliquid fiat. Niſi fortè inveniat amicum aliquem Cl. Salmaſius, qui in Britanniam fortè excurrens, ex ipſius ſententia, quæ delineanda ſint oſtendat. Si quis talis offeratur, & me, & Artificem non imperitum, ad omnia officia paratiſſimos experietur. Imo ſi fortè dum in agris ſum, talem aliquem appuliſſe intellexero, Londinium ſtatim excurram, neque operam meam requiri in re tantulâ patiar. Jamdudum ad te literas dedi, quibus te Cantabrigiâ reverſus, de rebus Joannis noſtri certiorem feci. Reſponſum exſpecto, quod poſtremæ literæ tuæ, brevi promittere videntur. Etenim ex quo literas ad te, Cantabrigiâ reverſus dedi, tuas quoque, cum literis Johannis noſtri accepi. Sed is parcè admodùm, atque obſcurè res ſuas tangit, adeo ut vix conjecturâ, quid ſibi velit, adſequi poſſim. Varii hic atque incerti, de matrimonio ejus

ejus rumores: ille nihil ſuper ea re apertè: aliquid tamen videtur innuere voluiſſe, deditâ tamen rurſus operâ præteriſſe. Sunt adhuc penes me literæ ejus ad quamdam Prudentiam Greene; hanc illam eſſe putant; nolui compellare eam, cùm eſſem Cantabrigiæ, niſi prius exploratum haberem animum tuum. Hoc illud eſt, quod ultimis meis literis, ſedulò à te petii, ne me patereris ignorare, quo loco illa mihi eſſet habenda. Rev. Epiſcopus Herefordienſis, facilè agnoſcendam non putat, niſi prius plenius quid conſtiterit. Aliquantulum igitur adhuc differo Cantabrigienſe iter, ſperans fore, ut ad priores literas meas reſpondeas, & ad me tranſmittas Schedulam, in quâ Joh. propriâ manu perſcripſit, quænam ſint illa, quæ dilectæ tribui velit. Ego utar in omnibus conſilio Reverendi Epiſcopi Herefordienſis, quem Academicarum Artium callentiſſimum, veſtrique amantiſſimum quotidie experior. Hæc ſunt potiſſima, quæ raptim ad te ſcribenda putavi. Interim hunc animi mei dubium, etiamnum motum de inſtituenda dedicatione alios celabis: niſi fortè & ipſe putaveris, non inconſulte me facturum, ſi conſilium Herefordienſis Epiſcopi amplectar. A quo conſilio ſi non abhorrebis, cura ſciam te, me, meaque, unico tantùm verbo Archiepiſcopo commendaſſe; quod magnum addet animum, timidè alioquin tantam rem aggreſſuro. Scis quantum apud Regem noſtrum, valeat vir merito eminentiſſimus. Precor interim Deum Optimum Maximum ut te, tuoſque, publico, mihi incolumes ſervet. Vale.

Raptim. In ædibus Arundelianis, anno Domini, 1635. Cal. April. ſtylo vetere.

Tuus omni officio,

F F F. Junius.

Continuatam hanc opuſculo meo appendicem, ita raptim exſcripſi, ac properanter miſi, ut ne quidem eam potuerim perlegere, antequam Reverendo Epiſcopo legendam præberem; imo ne quidem otium fuit percurrendi, poſtquam reverendus Vir eam reſtituit, propterea quod ſtatim videbatur ad te mittenda; maluiſſem alioqui Græcam Interpretationem, locis ſuis ex conſilio Epiſcopi paſſim adjicere, ac primò quidem conſilium erat, quamprimùm hoc facere; ſed ſubibat animum cogitatio, poſſe Typographum falli, in voluminis formâ, ac Typorum modo eligendo; niſi ante Cal. Maias, totius operis conſpectus, certiorem conſilii rationem ſuggeret. Nunc aliquâ ex parte, animo meo ſatisfeciſſe mihi videor, & quemadmodum hæc prorſus videbantur addenda, ita nunc verbum non amplius addam. Unum hoc iterùm rogo, ne patiaris propter leves aliquas impenſas ſpem meam imminui. Inveniendus eſt aliquis, aut precibus, aut pretio, &c. Grati animi teſtimonium nunquam requires, ſat ſcio. Etenim ut ut non acceſſerit, officii hujus gratia, tibi tamen obſtrictum me eſſe ſemper agnoſcam. Iterum vale, & me amare perge.

CCXVIII.

HAud abs re facturum me exiſtimavi, Vir clariſſime, ſi te quoque tot annis, tot beneficiis mihi conjunctiſſimum, brevi epiſtolio, ſed intra præcordia nato, compellarem. Enimvero tanta ſunt tua de me, támque præclara merita ut cui plus eo nomine debere poſſim, velimve, ſciam neminem. Cætera verò longe antiſtat ingens illud nec mea unquam memoria exceſſurum beneficium: quod filiorum meorum, non unum, non duos, ſed trinos, pignora mihi chariſſima ad optimarum rerum ſcientiam, quâ neque majus aliud, neque præſtabilius, non incitaris modo, quo ſolo obſtringi æternum poteram; ſed duxeris etiam, traxeriſque; ne ſic quidem innato tibi bene merendi ſtudio ſatisfactum ratus, niſi & ſimul informator fores. Quod quantum ſit, rem ex vero æſtimantes, etiam me tacente, nôrunt cuncti. Sincerum tuum in me meoſque affectum, & alia hujuſcemodi, quæ deteri prædicando nullus abnuerit, ne modum epiſtolæ exceſſiſſe, vel ſolum id egiſſe videar, libens & conſultò prætermitto. Ego ſaltem omnium, dum ſuperſtes fuero, recordabor; ſin, occaſionem nactus, officia eſſe mea aliquid judicâro: non negligam actu promptus eſſe, benefactáque benefactis reponere. Interea ſic me animatum credas velim: Filium Benedictum, Britannia jam decedentem maréq, tranſmiſſurum ubi ad vos appulerit, ut complectaris foveáſque facile te exoratum iri confido, ſi cogitare tibi ſubierit, quam ipſi ſemper cultus fueris, quamque prolixè ei operam navare, cupereque jamdudum cœperis. Vellem is tuo conſortio longum frui, adeoque te Doctorem habere poſſet; ſed quia neceſſum eſt in patriam

Digitized by Google

patriam, ſeſquianno haud viſam, regrediatur, infelicem hac parte eſſe oportebit. Habes Laurentium, excitatæ indolis ingeniique, quem doctrina affeciſſe, tibi honorificum, mihique & compluribus aliis futurum eſt, quam maximè jucundum. Adeo non veremur, ne ab materie devinciendi ulterius familiam noſtram deſtituaris. Quid mihi hac legatione præſtitum, quanquam memorare poſſem, tamen filio optime relaturo quævis, ſupervacuum videtur. Hoc ſaltem profiteri licebit; nihil omnium ſecus quam optaram eveniſſe. Jam in eo ſum, ut hinc diſcedam; Belgicis navibus, uti ſpero, transfretaturus. Deus te bono literarum, tuoque decori incolumem ſervet, & ſenectâ ætate, quam ſcio expetis, dignetur. Vale.

Virtutum & Eruditionis

Calendis Maii,
cIↃ IↃ c xxxv.

tuæ admirantor &

Cultor perpetuus,

Jo. Skytte, Senior.

CCXIX.

Spectatiſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Domine Affinis,

Literæ tuæ in quibus, librorum à te miſſorum mentio fiebat nonniſi decimo poſtquam allatæ eſſent die, ad me perlatæ ſunt. Faſciculum librarium, tali nota inſignitum, qualem inſcriptio literarum tuarum faſciculo tribuum teſtabatur, nullum invenire potui. Aliquoties ad portum advolans, & cum inquiſitoribus illis, qui in portubus regia vectigalia curant, prece & pretio contendi, ut talem mihi faſciculum demonſtrarent. Omnes pernegabant, quicquam ſibi, de tali aliquo faſciculo conſtare. Subit tamen mœſtum animum cogitatio, adeundum mihi eſſe Dominum Dell, qui Archiepiſcopo à ſecretis eſt; ſperans fore, ut ex ipſo intelligerem, an & quâ ratione faſciculum ſibi inſcriptum nactus eſſet. Narrat ille miſerum utriuſque faſciculi caſum: ac caſu ferè libros à ſe recuperatos, atque ex orci faucibus ereptos. Ipſe fortè ſuper ea re ad te preſcripſerit. Utcumque tamen tres tantùm adhuc ab ipſo libros recepi. Unum inauratum, quod tuo nomine tradidi primogenito Comitis Nepoti; duo reliqua exemplaria, Cantuariam miſi, ut poſtulabas. Spem tamen facit Dellius, duo adhuc recuperari poſſe, quæ Cantabrigiam, te monente, mitti debent. Quumque oſtenſa ea literarum tuarum parte, inauratum unum, quod Bibliothecæ Cantabrigienſi deberetur, quæcumque ratione inveniendum eſſe urgerem, etiam hoc ſpoſpondit: ſcire enim ſe affirmabat, ubi Londini in **The High Commiſſion-Court**, ut vocant, duo exemplaria deliteſcant, quæ fortè inter diripientium manus, ad aliquem ibi pervenerunt, quorum unum inauratum eſſe arbitratur; plura ſe invenire non poſſe contendebat. Biduum tamen nunc eſt, ex quo nihil etiamnum de exemplaribus iſtis reſciſcere potui. Miſi heri veſperi ad ipſum: reſpondit peregrè profectum hominem iſtum, intra biduum aut triduum rediturum. Et mihi hoc ipſo die rus abeundum: menſem unum atque alterum in Surriâ loco quodam xxii. millia ab urbe hac tranſigemus. Literas itaque tuas, una cum meis, ad Doctorem Richardum Sterne, Præfectum Collegii Jeſu, amico fideli committo, qui eas cum libris (ſi fortè reſtituantur) Cantabrigiam mittat. Alioqui literas ad Præfectum dare nondum ſtatui. Quod ſi libros recuperari non potuiſſe intellexero; literis hiſce meis, tuiſque, quas fido amico tradidi, alias addam, quibus eum de jactura librorum certiorem faciam. Sed ſpero non fore opus. Utcumque tamen nullum mihi exemplar relictum fuit, & ſi fuiſſet, Epiſcopo Herefordienſi tuo, meoque nomine lubens tradidiſſem. Spero acceperis prolixas literas meas, in quibus Herefordienſis Epiſcopi memini; dolerem ſanè ſi literæ iſtæ unà cum auctario non pœnitendo, calci opuſculi noſtri de picturâ adjiciendo, ad manus tuas non perveniſſent.

Non tanto me dignor honore, quam habuit mihi clariſſimus Grotius: olim avidè amplexus fuiſſem optatam conditionem; nunc operam meam addixi familiæ Arundellianæ, cui jam dudùm, ut ſcis, adſuevi; & in quâ, ut forte omnia non placeant, plura tamen placent; vitæ genus quod varias interdum recreationes, ſeverioribus curis interponit, ſatis indoli meæ congruens experior. Totus jam ſum in perſequendis iis, quæ de picturâ cœpi. Primò per otium in vernaculam noſtram linguam, ea quæ Latinè dedi transfero; Quin etiam hortatu multorum, in hoc regno

regno Britannicè idem conabor. Nolim enim alium quemquam, mentis meæ non uſque adeo gnarum, opus hoc interpolare; meæ induſtriæ hac in parte magis fido. Urgent admodum artifices, & quotquot artes illas delicatas amant, imminet deinde cura majoris operis; ſpondeo, ut ſcis, Catologum Artificum. Non patiar quantum in me erit, fidem meam requiri. Horum nihil amplius poſſim, ſi novum vitæ genus amplectar. Plura ſunt, quæ afferre poſſem; ſed hæc præcipua: excuſabis itaque non ſine debita gratiarum actione; nunc intra horam unam, atque alteram conſcendendi nobis equi. Ad ipſum clariſſimum D. Legatum ſcribere non poſſum.

Menſes circiter tres ſunt, ex quo literas ad ſororem, amiciſſimo mihi D. Roberto Van Voerſt, ſculptori eximio, iter ad vos inſtituenti, traditurus eram; impedit Rex tum temporis iter ejus: & ſtipendio annuo mille florenorum detinet eum, additis inſuper quadringentis flor. conducendæ domui. Adoleſcens eſt optimus, biduum modò aut triduum apud vos diverſetur. Experiemini non indignum amicitia veſtra hoſpitem, atque abundè gratum. Quid ab eo expectem, ut apud vos meo rogatu faciat, in iis ad ſororem literis perſcripſi, quas ipſe adferet. Ubi venerit, de omnibus, quæ opuſculum illud meum ſpectant, certiorem ipſum facies, horulam unam, atque alteram lucraberis; quoniam ipſe ad me perſcribet, illa quæ tibi alioqui perſcribenda fortè eſſent.

Cantabrigiam intra feſtum Nativitatis Chriſti, ac præſens hoc tempus bis excurri. Quúmque poſt extremum reditum, deprehendiſſem, increſcere quotidie rumores, multóſque qui avidè ſocietati inhiabant, malis eam artibus petere. Reverendiſſimum quoque Archiepiſcopum, multùm laboraſſe, ut inhiberet duo tria mandata Regia, quæ obtendebantur ab iis, qui Aulicorum quorundam favore, tale quid à Rege obtinuerant, dum impudenter ſatis affirmabant vacare jam locum. Quum denique inſtaret Præfectus Collegii totius ſocietatis nomine, ut ſocietatem reſignarem, & liberam iis electionem relinquerem, priuſquàm indignus aliquis obtruderetur: geminas Præfecti ſuper ea re literas habeo; nolui Collegio injuriùs eſſe, diutiùs tergiverſando; ſed ex conſilio Reverendi Epiſcopi Herefordienſis, Magiſtri Hall, qui tum temporis hìc Londini erat, ante dies decem, quàm literas tuas acceperam, Collegio jus feci ſubrogandi quem vellent: in locum filii tui. Gratè id acceptum. Neſcio quid nunc moliantur. Neque mea porro intereſt. Multa tamen ſunt, de quibus, filius longè aliter apud te, quàm hic rem ſe habere deprehendo. Longum eſſet ſingula perſcribere. Georgius Stearne, cui librorum curam reliquerat, negat ſe ita ſubitò negotium hoc de libris conficere poſſe, quoniam plures libros, aliqui quibus pecunias debebat, utendos ſumpſerant, neſcio, an in pignus: Et eorum aliqui Cantabrigiæ nunc non ſunt; expectandum itaque aiebat, uſque dum reverſi eſſent. Spondet Præfectus Collegii operam ſuam; & in meis ad ipſum literis poſtulavi, ut me abſente mitteret eos ad Jonam Peyſterum, qui eos recepit ad vos tranſmiſſurum. Ex dividendis ejus receperam, cùm ultimo Cantabrigiæ eſſem 35 libras, 18 s. 6 d. quam totam ſummam, gnaris, Præfecto, ac ſociis expendi in eos, qui certam pecuniæ ſibi debitæ rationem reddere poterant, aut oſtenſa manu filii, qua ſe iis obſtrinxerat, aut teſtibus fide dignis adhibitis. Si unquam revertatur filius, videbit quid ſit actum, neque improbare poterit. Præfectus, ac reliqui ſocii, authores erant, atque ipſe etiam eò inclinabam; ne quam in Academia ſiniſtri rumoris occaſionem, cuiquam præberem. Non ſuffecit tamen hæc ſumma, Circa feſtum Michaëlis, Cantabrigiam iterùm excurrendum mihi erit, ut porrò quinque, aut ſex libras recipiam, quæ porro dividendis acceſſerunt. Præſentiam meam requirunt, quia annumerari pecunia iſta non poteſt, niſi in libro, qui acta Collegii continet, propria manu pecuniam à me receptam eſſe ſubſignem. Acceſſione iſta ad dividendas facta, ſpero fore ut bonum nomen, exiſtimetur filius tuus. Non intermittam, quin videas, ſi libet, Præfecti, ac ſocietatis teſtimonium, hæc ſic geſta. Utcumque mihi ſic proſpiciam, ut filio tuo, faxit modò Deus, ut reducem videre liceat, in omnibus poſſim ſatisfacere. Vale, & me amare perge.

Londini in ædibus Arundellianis, anno 1635. 22. Maii ſtylo vetere.

Tuus omni officio,

F F F. Junius.

Excidit de utenſilibus, quod primo adventu Cantabrigiam deprehendi, omnia jam à matre Prudentiæ, in domum ſuam tranſlata; fortè ne debitores in ea involarent, ut commodiſſime interpreter: non

non putavi inquirendum, quoniam ſignificaveras, voluiſſe filium, ut auferret quidquid ei in ſuppellectile placeret, libris ac picturâ exceptis: quin etiam libri periclitabantur; niſi perſolutum ex dividendis fuiſſet iis qui litem ei intentaverant, ut jam olim ad te perſcripſi, quibus cùm perſolutum eſſet, quod debebatur, etiam aliis qui modeſtius egerant, & minus importuni fuerant, quod juſtum erat videbatur tribuendum.

CCXX.

Illuſtriſſimis Ordinibus, &c.

Domini mei Clementiſſimi,

STatum rerum mearum illuſtriſſimæ veſtræ Dominationi per ſupplicem hunc libellum declaro. Is autem ita ſe habet. Cum Grajugena Dei gratia, ſanctiſſimæ memoriæ Cyrilli Patriarchæ Conſtantinopolitani, prius fuiſſem domeſticus, atque Capellanus, ante ejus obitum ab ipſo commendatus, in Angliam veni, ſtudendi gratia, ubi benignè, & humaniter acceptus, ſex annos integros manſi, progreſſibus in Theologia, & Latina Lingua ſatis magnis factis. Verùm adhuc deſiderio ſtudendi veni Leidam, ubi jam annum & dimidium manſi: expertus ſum ibi, benevolentiam, & benignitatem eruditiſſimorum virorum, certè ſecundum Evangelium Chriſti, Chriſtianiſſimorum: quorum beneficiis, & munificentia libros orthodoxos, ad propagandam in patria mea Religionem, & Evangelium Chriſti mihi comparavi. Verùm jam tempus inſtat, ad Eccleſiam Conſtantinopolitanam redire, cujus membrum ſum, & libros iſtos mecum habeo, ſatis oneris, & ponderis. Pro quorum portoriis, & navigiis, magni ſumptus mihi faciendi ſunt, qui vires meas excedunt, quandoquidem, & iter ſatis longum eſt: ideoque ſciens veſtram pietatem, liberalitatem, & clementiam, ad veſtras Excellentias, cum hoc libello ſupplex accedo, ut veſtram liberalitatem, conferre dignemini, quemadmodum & Illuſt. & Piet. Ordinis fecere, ut in gratiarum actione, quam hic agere debeo, ſimilitérque veſtram benignitatem annumerem: ejuſdem enim Pietatis & Religionis eſtis. Ad me verò quod attinet, hic & in patria mea, non immemor ero, veſtrorum beneficiorum, & prædicator promptiſſimus, ut Deum optimum oro, ut vobis omnibus ſemper benedicat, & omnem abundantiam concedat, ut & hîc honorem, & laudes, piis hominibus debitis conſequamini, & in futurum cœleſtem gloriam; quod faxit Deus optimus maximus ſuâ gratiâ & miſericordiâ.

Nathanael † *Conopius.*

† *Is eſt Nath. Conopius Cretenſis, qui Batavis pollicitus erat ſe Calvini Inſtitutionem in Græcum ſermonem verſurum, idque in gentis ſuæ uſum.*

CCXXI.

EQuidem ſcribendi ad te nullam occaſionem omitto, Vir clariſſime, neque ceſſo etiam moleſtus eſſe. Nam quantumvis ſponte tua te facturum quidvis credam, quia tamen mora meo deſiderio nimis longa eſt, nequeo non per amicos ad te iter capientes, etiam currentem ultro porro impellere. Quæſo, itaque fac quod facis, lentulóſque illos excita; ſiquidem pro uno duos, ut intelligo, nunc poſthac ſim habiturus. Utinam nunc tandem incipiant; & duobus, quod promittis, prælis opus cœptum urgeant. Niſi faciant; & cunctari etiam diutius velint, libros decem Hiſtoriæ Danicæ, quibus tractô eos Reges, qui familiam Oldenburgicam præceſſere, hic ſeorſim dare cogar. Scripſi nuper per Soranum quendam civem; quæſo, ut per hunc reſpondeas, atque certum de negotio toto facias. Qui has meas ad te affert, eſt egregiâ tum virtute, tum doctrina, Fredericus Andreæ, antea, ut puto, notus, cum adeſſet Roſæcrantzio: nunc illuſtris Dominus Cancellarius Regius ſuo filio Ephorum dedit; cui rogare, ut benè, quantum poſſis, facias, eſt id hominis illam tuam maximam humanitatem ignorantis. Sophompanæas Grotii, eſt excellens plane opus: tui verò de Grammaticâ Arte libri cæteris in eo genere longè præſtant: nec invenio, quod cum illis jure comparare queam. Ex Præfatione Grotii, uno & altero loco, video te de Poeticâ edidiſſe. Quod cum necdum ad me miſeris, amicitiæ noſtræ jure, & fiducia, abs te peto. In opere meo de Creta, lib. III. cap. V. poſt verba Dionis, libro XLV. quæ ſunt de Libertate, ab Antonio reſtitutâ, *imperare decrevimus*, adde. Et apud ipſum Ciceronem, Philipp. II. *At quam cæca avaritia eſt? nuper fixa tabula eſt, quæ civitates locupletiſ-*

U *ſima*

ſimæ Cretenſium vectigalibus liberantur: ſtatuitúrque, ne, poſt Marcum Brutum Proconſulem, ſit Creta provincia. Tu mentis es compos? tu non conſtringendus? An Cæſaris decreto Creta poſt M. Bruti decretum potuit liberari, cum Creta nihil ad Brutum, vivo Cæſare, pertineret? Iterum, lib. IV. cap. XII. ubi de Meſomede ago, poſt, *Muſicus Poeta agnoſcitur:* adde, *Vide quæ de eo Suidas in* Μεσομήδης· *& Julius Capitolinus, in Antonino Pio.* Illud porrò, ſi licebit, cupiam ex te intelligere, ecquid operis iſtius dedicatio Noomſio noſtro grata fuerit. Mone candidè, mutaturum, ſi diſpliceat. In hoc deſino, téque uxorem liberóſque plurimum ſalvere jubeo: quod & mea, ac mei faciunt.

Soræ ad diem, XXIII. Junii, CIↃIↃCXXXV. *Tuus antiquo affectu,*

Johannes Meurſius.

CCXXII.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Eloquentiæ Profeſſori digniſſimo.*

NOn tam gratus eſt ros cœleſtis hortulo meo, atque mihi ſunt literæ tuæ, vir excellentiſſime, amice ſumme, quas ex longo intervallo, abs te cupidiſſime accepi; plenas doctrinæ, & bonæ mentis, in qua radiat pietas, & candor. Neque ego, neque Collegæ mei redhoſtimentum norunt, beneficentiæ tuæ exercitæ in eos quos commendavimus. Utinam tandem aliquando, inveniamus, aut ſaltem illi, qui jam ſe vobis totos debent, Heilerſigius, & Gronovius noſter, juvenes ambo bonæ ſpei. Vidimus hiſce diebus, commentarios tuos de re Grammatica editos, opus rarum & immenſi laboris dignum quod in cedro ſcribatur; & ex Cabeliavio viro elegantis ingenii, accepimus, nunc quoque ſub prælo eſſe Lexicon Etymologicum, quod jam tempore Synodi Dordrechtanæ meditabaris: cui operi ex animo favemus, idque nimiopere expetimus. Martinius noſter, ὁ μακαρίτης, Lexicon ſuum ante obitum, nonnihil emendavit, & auxit, in ſpem editionis ſecundæ. Filiæ ipſius ſuperſtites, plurima te ſalute impertiunt, & pro amicitia, quam pater defunctus tecum coluit, conſilium abs te petunt. Nollent enim ſibi laborem patris perire, inter tineas, & blattas; ſiquidem cum Typographo, honeſtis & æquis conditionibus tranſigi poſſet. Germania noſtra continuis bellis attrita, è proximo nullam ſpem facit iterandæ editionis, quòd Typographi plerique ad incitas redacti, hæredibus Martinii, vix præmium laboris promittunt. Si apud Amſtelodamenſes Janſonios, aut alios florentiores Typographos, aliquid foret ſperabile, tuam cum primis opem, fiducia paternæ amicitiæ implorarent. Vide, vir maxime, quam audacter, abutuntur benignitate tua, quod ne mihi vertas vitio, amanter peto. Malui enim in hanc partem peccare, mihique notam inurere, quam Orphanis tanti viri, qualicunque hoc officio deeſſe. Edo nunc S. Theologiæ libros quatuor auditoribus meis, ante annos aliquot dictatos, ut deinceps ſcriptionis tantæ ſuperſedeant, rudes quidem illos, at ſuaſu amicorum, deſtinatos in uſus Tyronum. Profuerunt mihi Theſes tuæ Theologicæ, & Hiſtoricæ, quas creberrimè laudo, & hiſtoria Pelagiana, ad cujus inſtar vellem omnes partes Theologiæ noſtræ, ab ultima antiquitate, ad ætatem noſtram, ſcitè prudenterque repetitas. Quod quidem opus à nemine, quam abs te, vir maxime, rectius elaborari poſſet. In Academia Julia vivit D. Georgius Calixtus, vir, in parte quidem Lutheranorum; ſed pereruditus, æquus, modeſtus, & candidus, qui edita nuper parte Theologiæ moralis, cum digreſſione de arte nova Nihuſii, Veronii, aliorumque Pontificiorum, mihi ſalivam movit, & ſpem injecit reparandæ doctrinæ, altercationibus ultimi ſeculi nimis labefactatæ, & implicatæ: ſi modò plures, cum bono Deo, in hanc rem conſpirarent. Evolvit is ferè omnem antiquitatem ſacram, adhibito lumine analytico, quò dialecticæ, & ſophiſticæ diſputationes, à neceſſariis vinculis etiam certis, ſapienter diſſeparantur: quarum confuſio luminibus cœleſtis veri hactenus obſtruxit. Obſtant quidem non pauci nycticoraces, qui ferale carmen dicere, bonorumque ſtudia traducere non deſinunt: ſed & horum crocitationes Deus facilè compeſcet, & in columbinos gemitus vertet. D. Polyander, & D. Heinſius, Epigrammatis ſuis opuſculum meum condecorarunt. Si ferunt occupationes, ego, quæ non inverecundius forte peto, ſtudium conatumque meum calculo tuo approbari velim. Intra menſem proximum imponam, Deo dante, Colophonem. Quartum Alphabetum jam typis exſcribitur. Primus liber agit, de naturâ, & conſtitutione ſacræ Theologiæ,

ubi

ubi de illius principio, ſcriptura ſacra: alter de ſummo hominis bono, & ultimo fine, alterna beatitudine, ubi definiuntur quædam hypotheſes, de animæ immortalitate, de ſtatu illius ſeparatæ, de reſurrectione carnis, de fine mundi, deque ultimo judicio. Tertius de ſubjecto nempe homine, quatenus civis Dei, capax illius regni, & æternæ ſalutis; ubi de illius ortu, & ſtatibus, adeoque de Deo, de creatione, de hominis lapſu. Quartus de principiis æternæ ſalutis, nempe gratia paternæ miſerationis, fraternæ redemptionis, & ſupernæ, ſanctæque vocationis; deque mediis quibus æterna-ſalus obtinetur, externis, Verbo Dei, Sacramentis, Miniſterioque ſacro: interno, nempe fide ejuſdemque conſequentibus, unione cum Deo, juſtificatione, ſanctificatione, boniſque operibus, horumque ſtatu, Libertate Chriſtiana, & Exercitio, Chriſtiana Militia, & precatione; cujus fructus, eſt pax conſcientiæ, quæ eſt vitæ æternæ initium. Hæc eſt Theologiæ meæ σκευή. Si intellexero, piis, & doctis non diſplicere, quintum & alios edam, quibus deſcribo ſacræ Theologiæ partem propriam, quæ continet officia Chriſtiana, tum hieratica, tum politica, tum ſcholaſtica, tum denique œconomica. Vides quam familiariter tecum agam, amicorum oculiſſime, & pro candore tuo facilè agnoſcis. Abrumpo, & hemiolum reſponſum expecto. Bene vale, Vir doctiſſime, & ſalve, cum charitatibus tuis à me meiſque æternum.

Dat. Bremæ, æræ nobis uſitatæ cIↃ IↃ c xxxv. *Prid. Cal. Julias.*

Qui virtutes, doctrinam,

& in Remp. Literariam.

Merita tua æſtimat,

Teque colit,

Ludovicus Crocius.

D. Bergius, & D. Willius, plurima te ſalute viciſſim impertiunt, atque diu bene agere, & gaudere jubent, viri tui juxta mecum amantiſſimi.

CCXXIII.

QUas à te poſtremas accepi IV. Id. Oct. datas, redditæ ſunt illæ mihi circa medium Novembris; nec multis interjectis diebus 50 libras quantum tibi ad id temporis debebatur, Peyſtero tuo αὐτόχειρ numeravi, & cum pecunia reſponſum ad tuas, ut memini, ſatis amplum dedi. Quare ut priſtina non regeram, ſcito me haud multò poſt, communicatis ipſi quas in eum finem ſcripſeras ad me literis, de Horto controverſo cum B. noſtro egiſſe, idque quo candidius ſecum agi intelligeret, privatim primò; quod valde ipſi gratum fuit. Non enim quantum video, publicæ ſive Collegii, ſive quorumcunque cognitioni cauſam ſuam libenter commiſſurus eſt, unde & bonitati ejus quantum confidat, potes conjicere. Niſi fallor, unicum hoc illi refugium ſupereſt, ut literis ſuis ad te ſive querulis ſive blandis (Τῶν γὰρ περὶ ταῦτα πεφυκότων, vel inter primos εὔχεται εἶναι) aliquid à te eliciet, quod vel ad obtendendum conſenſum tuum, vel ad amoliendam ulteriorem rei diſquiſitionem faciat. Tui erit judicii quid reſponſurus ſis. Sed cave ne quid ad te detrimenti rediturum inde putes, ſi in propoſito perſtiteris. Seriò enim id à me cavebitur, & ut res nunc ſunt, ne minima quidem metuendi cauſa. Nam ad Præbendarias tuas rationes quod attinet, cum binæ tibi conditiones initio propoſitæ fuerint, quarum alteram ea conditione amplexus es, ut alterius, ſi quando ita malles, jus tibi ſervares integrum; ſi (quod ego ſuadere aliquando memini) optionis hujus pro re nata arbitrium, aliqua voluntatis tuæ ſignificatione per literas mihi promiſiſſes; valde fallor, aut & novæ conditionis non pœnitendos fructus hoc anno, me Theſaurario, percepiſſes, & ad primam redire (quandocunque velles) liberum tibi fuiſſet. Quod eò à me dicitur, non ut te conſilii tui pœniteat, ſed quo magis intelligas non admodum tibi cujuſquam gratia opus eſſe, ut in his ſecurus remanere poſſis, quas nunc obtines. Atque hæc quidem hactenus. Mitto ad te bina exemplaria non ineleganter (ut ſunt hîc noſtri Bibliopegæ plerique hujus artificii valde imperiti) compacta Libri hîc nuper editi. Eſt autem Marci Aurelii Antonini, Rom. illius Imperatoris nunquam ſatis laudati, *De Vitâ ſuâ* (ut vulgo vocant) in Linguam Anglicam verſio. Dubito an liber ſit tibi unquam viſus: non enim opinor alioquin inter Hiſtoricos tuos Græcos penitus omiſiſſes. Quanquam revera inter illos, niſi per publicum errorem, nullus illi locus. Eſt enim liber non hiſtoricus, ſed philoſophicus purus putus, & planè divinus: neque de Vitâ ſuâ, verus illi titulus, ſed τὸν εἰς ἑαυτόν, quod longè aliud eſt, &

ex intima Philoſophia Platonica exponendum, ut paucis in notis ad librum judicatum eſt. Miſi bina exemplaria, ut ſi tibi videretur, alterum ad virum ampliſſimum & doctiſſimum D. Boſwellum, Regium apud vos Oratorem, ſive tuo ſive meo nomine curares. Sane hîc tanto ſtudio excepta eſt hæc verſio, ut quamvis adhuc muſteus propè ſit liber, & à prælo calens, jam tamen de ſecunda editione cogitare incipiant. Etſi tu Anglicam non intelligas, non dubitavi tamen aliquem tibi iſtic amicum vel Anglum vel qui Anglicæ Linguæ non ſit imperitus, cui novus liber munus ſit futurus non ingratum. Vale, & ocyus (ut Hortenſe negotium à me expeditiùs curetur) reſcribere meum eſto.

Lond. v. *Idus Jan.* *Tuus,*

M. Caſaubonus.

CCXXIV.

Clariſſimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, Petrus Cunæus *S. D.*

Vir Clariſſime,

ANte paucos dies, cum me D. Barlæus, cognatus meus, invitaſſet, conſtitueram ad vos excurrere, ac tibi gratias coram agere, pro libris tuis de arte Grammatica, quos ex munere tuo accepi: cæterum mox caſus aliquis inopinatus me hic detinuit, fecitque, ut per literas, præſtare cogar hoc quidquid eſt officii. Utique ſi, quiſquis grate munus accepit, jam gratiam retulit, exiguum eſt, quod aut ego debeam tibi amplius, aut tu à me deſideres. Etenim nihil quidquam mihi, à multo jam tempore, accidit jucundius. Sed quia longè ſatius eſt, re, quam verbis, aut ſola mente rependere officia, angit cruciatque me, inertiæ meæ conſcientia, quod in publicos uſus nihil evulgem; neque ſit unde par pari dare hoſtimentum tibi queam. Ego dum opus illud hic illic inſpicio, plurima reperio, quæ majoris operæ, curæq, ſublimioris ſint, quam promittit Titulus. Quod autem Ariſtarchum, noluiſſe te inſcribere ais, in eo *νέμεσιν* tuam agnoſco. Certe primum librum ſine intermiſſione perlegi, cum ſumma admiratione, & percurram evolvamque ſæpius. Adeo ubique ingens ubertas, lectiſſimarum obſervationum, & reconditæ cujuſdam doctrinæ illic eſt. Ex cæteris quos ordine perlegere nondum potui, illud tamen ſummatim didici, haud ſatis me latinè ſcire, multaque eſſe, quæ male dudum percepi. Quæſivi in his ſolicitè, an aliquid de recto uſu particulæ, *citra*, traditum extaret, ſed non inveni. Pertinet autem ea inveſtigatio, ad Juriſconſultorum controverſiam, quæ oritur ex verbis Diocletiani, & Maximiani in L. *Transigere* 18. Codic. de tranſactionibus. Quippe Cujacius lib. 6. obſervat. cap. 11. & lib. 19. cap. 39. Item Goveanus lib. 1. Variarum Lectionum, cap. 30. atque alii plures, ſtatuunt voce ea, exceptionem ſignificari, ut de nullis criminibus publicis, quæ ſanguinis pœnam non ingerunt, tranſigere liceat, præterquam de falſi crimine. Briſſonius autem lib. 3. de verborum ſignificat. in voce *citra*, & in lib. ſingulari, ad L. Jul. de Adulter. & Rævardus lib. 4. Var. Lect. cap. 6. Omnino negant Idoneos Scriptores Latinos, ea voce ſic uſos unquam fuiſſe, idque paſſim ex legibus etiam noſtris, atque ex aliis conſtitutionibus ipſius Diocletiani, & Maximiani, quæ ſunt in eodem codice, oſtendunt. Quare vocem eam pro *fine* accipiunt, ut ex ipſa illa lege nemo de criminibus, quæ ſanguinis pœna carent, tranſigere poſſit, quin ex tranſactione illa, in crimen falſi incidat, planè & ſine falſi crimine tranſigi de his nequeat. Diſceptatio hæc omnis ex uſu ejus vocis pendet. Et certè, niſi ex norma latini ſermonis vox *citra*, exceptionem, quandoque denotet, & pro, *præterquam*, accipi poſſit, falſa eſt Cujacii & Goveani opinio. Nam exemplum quod ex L. *unica.* Cap. de re uxor. Act. §. *accedit.* 13. circa finem adfertur, non multum ad rem facit, cum is locus extet in noviſſimis conſtitutionibus Juſtiniani, qui ex ſeculi vitio, ſæpè loquitur barbarè, nec illam ſecutus eſt latinæ linguæ puritatem, quæ ſuperfecit adhuc Diocletiani, & Maximiani tempore. Si propediem ad vos venero, cupio ex te intelligere, quid ſentias, Vir clariſſime, quem Latinitatis habeo Authorem optimum certiſſimumque. Vale, & uxorem tuam, liberoſque ſaluta.

Lugd. Bat. vi.
Julii. 1635.

CCXXV.

CCXXV.

Clariſſimo, Ornatiſſimoque Viro, D. Magiſtro Gerardo Voſſio *Hiſtoriæ Profeſſori celeberrimo*, S. P.

Reverende D. Profeſſor Voſſi,

REverſus domum, obrutus ſum Eccleſiaſticis ac Scholaſticis negotiis; me abſente, peſtis hic cœpit graſſari, viſitandi fuerunt ægri, legata Eccleſiæ accipienda, Apochæ ſcribendæ, & alia quæ res tempuſque exigunt. Unus Diſcipulorum meorum peſte correptus. Eſt is filii noſtri Balivii Waſſenhovii, qui filiam ante octiduum ſepelivit, & tres jam habet cùm morte luctantes. Deus illius miſereatur, ac fœlicem largiatur cataſtrophen. Excuſabis ergo ſilentium tenax, non pertinax. Mitto filio tuo Johanni, Merulæ Ennium, pro Coluтho Aldino, quem exſpecto cum reſponſo ipſius, an velit me mihi ſervare Macrobium, cujus loco, (ſi velit) remittam ipſi, utramque partem Homeri. Si remiſerit codicem Egmondanum, & Worperum, MS. remittam Euripidem, cum Authoribus Hiſtoriæ Auguſtæ, quos duos ſolos habeo; nam Coluthum remitto. Scripſi Guilielmo Blawio, ut præmia Scholaſtica mittat, nam unum deſtinatum filio Balivii ægro, qui expetit ante mortem, ſi poſſit videre, fortè impreſſio illa aliquid boni cauſaretur. Roga itaque filium, ut Blawium urgeat, ut ad me libros mittat. Cauſam habes. Hagæ Comitum emi duobus Imperialibus, Hiſtoriam Herreræ Occidentalis Indiæ, à D. Barlæo verſam, roga an non ſit nimium. Mittat mihi filius tuus Coluthum meum, cum Papia, ac Maio, ac reſcribat, an Macrobium mihi pro Homero velit relinquere, ſin minus, cum reliquis ad ſepta redibit. Heri quod nunc occurrit in Servio legi, *ſæpta* non *ſepta*, eſſe ſcribendum, quod à ſæpe adverbio derivetur. Ego ex te ſcire velim, rectène, an malè. Deus mihi teſtis, quam avidè deſiderem legere cenſuram tuorum veterum Grammaticorum, hanc ſolum mihi fac gratiam, ut mihi ſignifices, quo pretio Blawius tibi vendat; ſic poſſem ad te pecuniam, pro compacto exemplari mittere, & tu pro me, quaſi pro te emere, hæc pia, & mihi utilis futura eſſet fraus. Pro Corollario addo, me inter libros meos inveniſſe Q. Marium Corradum de Lingua Latina lib. 12. Venetiis excuſum, apud Andream Valvaſſorem 1569. Is an unquam tibi viſus ſit neſcio; videtur mihi plus quàm vulgo ſapere; ſi eum expetas, pro filii Macrobio, aut Euripide, fac me certiorem. Hæc furtim inter ſcholæ murmura ſcripſi. Vale, & ut ſoles, nos ama.

Raptim 2 Kal. Nov. an. 1635. *Veteraquino.*

Tui obſervantiſſimus,

Johannes Lydius.

Copias Epiſtolarum D. Fr. Junii, prima vice mittam, defuit deſcribendi tempus.

CCXXVI.

Doctrina & pietate eximio Viro, D. Gerhardo Voſſio, *Profeſſori digniſſimo.*

Vir Doctiſſime, & amande Dom. Voſſi,

NUntium immaturæ diſſolutionis Dionyſii tui antea intellectum, proximè D. Franciſcus mihi ex ordine triſti retulit triſtiſſimus. Non enim ſine præcipua animi ægritudine, caſus ejuſmodi recenſeri, vel audiri potuit. Equidem ea obſtrictum neceſſitudine, & iis meritis obligatum me tenes, ut non propriis familiæ miſeriis differar magis, quàm tuarum ſenſu conturber. Luctum ergo mihi hoc renovavit, Leonardi ante biennium amiſſi, & tuæ cauſa triſtitiæ quam addidit plurimùm propter filium omnibus affatim cumulatum dotibus. Arduum & rarum eſt, ætatem doctrina antevenire, rariùs fama, & ſcriptis illam celebrare. In illo utrumque ſic eminebat, ut vix pater tanto filio digniſſimus alterutrum quoque exoptatius videre potuiſſet. Sed fuerit hoc divinum, benigni erga te animi teſtimonium. Brevem tamen locupletis poſſeſſionis uſuram gratè potius recordare, quàm te ejus avulſione impatienter lacerari. Nec primum, nec unicum, nec graviſſimum tibi hoc ſoli contigit. Deus revocavit donationem ſuam, tuum cum modo, & ratione mœrorem experiri vult. Etſi itaque res coacta, ingentem videatur moleſtiam aſpergere, & humanitùs alteri, in alterum ſæpè criminationis immodeſtiam extundere ſoleat. Prudens nihilominus, ſemper refugit ab omni ſpecie impatientiæ; quanto magis Chriſtiana mens fortiter illa tolerat, quæ Deus extra propoſitum noſtrum immittit, pro pleniſſimo Domini jure, quod in homines habet. Hæc ego non ſcribo, amice intime, tanquam ſi dubitem, te corculi eruditæ familiæ tuæ extinctionem, non moderatè ferre,

Digitized by Google

re, atque indignando potiùs exagitare: ſed quaſi in ſummo ſenſu mœſtitiæ, luctus & ſqualoris tui, non aliud inveniam remedium, quàm quod in cœleſti conſolatione, & profundiſſima æternæ providentiæ meditatione, conquieſcat. Abiit tuus Dionyſius, & vitam innocentem fœlici exitu, in Chriſto ſervatore noſtro clauſit, memoriam nominis ſuavem cognatis relinquens, & Rheidani annales Latinè legentibus, admirationem puriſſimæ dictionis, exprompt ique judicii afficiens. Donum iſtud ultimum retinebo ſemper, ac æſtimabo plurimum animo meo, quem conjunctionis noſtræ antiquitas, & literaria tua munificentia totum occupat, fortunâ cupiditati meæ reſiſtente ad remunerandum. Vale præſtantiſſime amicorum, & gratuitam affectionem amoris erga me tui, fidenter conſerva. Tuam conjugem, mea peramanter ſalutat, atque hanc calamitatem, communibus exemplis, præterire jubet. Tamdiu enim variis miſeriis in hac vita affligemur, quamdiu volet is, qui niſi hæc pati nos vellet, fieri non permitteret. Illius clementiæ vias noſtras commendo, & vos iterùm, atque iterùm, cum tota domo ſalvere jubeo.

Hagæ Comitis *Tuus, ut diu noſti,*
16 *Nov.* 1635.

L. Caſembroot.

CCXXVII.

Salutem in Chriſto.

STrena ſint Literæ hæ (Vir clariſſime) quam Calendis hiſce Januariis mitto more & fide antiquis. Tres ni fallor apud me ſunt Literæ tuæ & omnes gratiſſimæ, pro tribus unam reddat vel ipſa inurbanitas. Nec tamen inurbanitas adeo me gravat quàm negotium; nec tam illam affecto quàm hoc premor. Veniam dabit ſcio humanitas tua ſingularis, amico nimium extra ſe viventi.

Ad Literas tuas quod attinet, lego in ſecundis tibi à Dello ſignificatum (juſſi enim ut ſcriberet ipſe tum occupatior) opus veſtrum Grammaticum egregium quidem & quod ſupra vulgaria ſapit, de manu meâ in optimæ ſpei Principis tranſiiſſe. Quod tibi gratum fore ſpondere mihi auſus ſum, etiamſi literis ſupervenientibus de ea re ſiluiſſes. Sed quid princeps? Illud enim puto adhuc audiviſti. Quum poſt menſem mentio Archiepiſcopi coram ipſo facta eſt, novi, inquit tenerulus, ſed quando mihi alium allaturus eſt librum? Spero futurum ut tam libri ſit tenax, quàm afferentis memor.

In his etiam lego me unam Epiſtolam tuam non legiſſe, imo ne vidiſſe quidem. Intercidit enim, ſic ſcribis, incuriâ eorum quibus dederas, fortè præmiſſa eſt in Sueciam quo non ſum ſecuturus. Huic ut reſpondeam non expectas.

Si Sternius meus, ſic enim eſt, rationem tibi reddidit gratam rerum Cantabrigienſium, fecit quod ſe decuit & mihi pergratum fuit. Nolui enim tibi deeſſe, quia ſibi defuit filius tuus. Spero nunc meliora, referet ab Indiis quo advocati fiſcalis dignitate ornatus abiit. Det Deus ut ſe te dignum gerat.

Quod de Scipionis Gentilis filio, nepote Alberici ſcribis, mihi grata ſunt omnia. Commendatus etiam venit à doctiſſimo amico meo Joan. Seldeno. Et valuiſſent apud me facile nota veſtra & Seldeni, quin & vel nomen Alberici mihi virtutibus ſuis abundè noti, ſi quidquam in ea re potuiſſem. Sed aditus qui olim patuit noſtris, jam in rem ſuam & literariam attentioribus multo obſtructior eſt. Nec poſſum ea præſtare, quæ facultas ſi daretur mihi in ſummis notis ſemper fuere: Erigere ſcilicet afflictos & bene merentium, inter quos Albericus non infimus fuit, etiam ſeros nepotes fovere.

Auctum dignitate Legati Suecici Hugonem noſtrum Grotium jam antea audivi & ſimul gaviſus ſum, non ita quando revocatum apud nos ſparſum fuit. Sed invidiæ tuba cecinit illud, & quamprimum audivi famam mentitam lætitia auctior rediit. Literis etiam ſuis è Gallia me decoravit, ſic enim de doctiſſimo illo viro ſentio cui opto ſumma. Tragœdias & Poemata alia quæ ille dicaverit tibi, tu mihi dediſti, optatiſſime ad manus meas pervenerunt. Pauca legi, utinam otium daretur ut reliqua poſſim.

De expeditione veſtra una cum Gallo prima ætate ſuſcepta vere ſcribis & graviter. Nolo ea de re quidquam adjicere præter hoc unum ſuperaſſe vos (Gallos dicam an Belgas neſcio) in urbe Tirlinenſium direpta irruptionem illam plus quàm barbaram Gothorum & Vandalorum, de qua & everſis omnibus ſacris toties & tam funeſtè conqueſtus eſt ſuo tempore S. Auguſtinus.

Reſtant Literæ tuæ tertiæ. Nec illæ ſine dono me petunt. Cum illis enim moram ingratam nectentibus Typographis circa Dionyſiana veſtra & tua alterius filii tui Mat-

Matthæi nempè fœtum ſuſcepi. Et certe multum me afficit videre Patrem in filio, Gerardum in Matthæo. Ita judicium & dictio nec de fide dubito ſeniorem in juniore adornarunt. Quæ interſperſæ ſunt parum cum Regum Imperio convenientia Apologiam una ſecum ferunt. Scripta ea eſſe in & ſub Regimine alio, ubi populus ut alios mores, ita & alias leges poſtulat. Nec Proceres veſtri ſatis honori ſuo conſulunt, ſi non juvenem de illis tam egregie meritum, ut Stipendio, ita & Titulo ornent. Creſcat hic in ſolamen tibi, & uberrime in ſinum tuum refundat ſpes in Dionyſio amiſſas. Et quotquot alia tibi cordi ſunt, cum anno fœliciter currente & revertente, omnia tibi vovet

Dat. ex Ædibus noſtris Lambeth. *Kal. Jan.* 1636.

Amicus tuus ſtudioſiſſ.

W. Cant.

CCXXVIII.

ETſi ſemel iterumque, ad te ſcripſi, Vir clariſſime, tamen hanc occaſionem negligendam non putavi. Primis Literis commiſi quæ in Cretâ ſuis locis inſerenda cupiebam; tum & alia ſcribebam, quæ ad operum meorum editionem pertinebant: quam ut porro urgere velis, etiam nunc in majorem modum rogo; ac confido, ſemel tandem, poſt promiſſa multiplicia eam inchoatam eſſe. Si id fieri commode queat, Tomo hiſtorico primum locum dari velim: quem tranſmittam, volente Deo, primo vere; ſimul aliquem certum hominem, cui committere tuto poſſim, nactus fuero. Qui has adfert eſt Jonſonii miniſter; & ſe rediturum dicit circa proximum Paſchatis feſtum; itaq, & huic trades ſi curatum quicquam voles. Quæſo autem, uti ſcribas mihi quidvis quod putabis ſcitu non ingratum fore de Leidenſis Academiæ ac Gymnaſii veſtri ſtatu. Audio Salmaſium in Galliam ſe recepiſſe, forte nunquam rediturum. Ego quidem ſic exiſtimo: ſiquidem familiam & ſupellectilem univerſum ſecum adduxit:

Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Atridæ.

O te, meque, ter felices, quorum animos tranſverſos non ambitio ulla capit aut invidia. Tu quid novi jam moliris? Nam non ceſſas, ſatis ſcio. Ubi libri de Poetica, ubi filii tui Cæſar, & quæ alia exſpectamus. Hodie natalem celebro ſeptimum & quinquageſimum per benigni Dei gratiam; utinam ut præſentem te adeſſe opto, ita votum tu repræſentare poſſes: magnus mihi ad lætitiam cumulus acceſſurus eſſet: ſed quam fruſtra ſunt hæc verba, tam hoc animo meo dolet, quod non liceat te frui. Itaque iterum te rogo in Epiſtolæ hoc fine, ne committas, ut hunc ad me redeuntem vacuum abs te dimittas. Vale diu, amicorum præſtantiſſime, cum uxore liberiſque. Ego, mea ac mei annum hunc felicem vobis apprecamur.

Scribebam raptim Soræ *a. d.* vi. *Jan.* ↀ Iↄc xxxvi.

Tuus antiquâ fide,

Joannes Meurſius.

Illud quoque monitum velim, ut effigies in convenienti loco Tomi primi collocetur. Iterum vale.

CCXXIX.

Viro incomparabili Gerhardo Johanni Voſſio, *S. D.* Vincentius Fabricius.

JAcobus Pauli, venuſtate morum, raraque eruditione inſignis, dum ad vos proficiſcitur, pariter ad amicitiam tuam, Vir maxime, viam adfectat. Quæ ſi ipſi contingere poteſt, quod ſpero, non id tam mea commendatione fieri arbitror, quàm quod ipſe eximiis, animi, ac morum ornamentis inſtructus, favorem ſummorum hominum meretur. Si tamen ipſi precibus meis inductus, aliquid peculiaris amicitiæ tribueris, facies pro ſolita indulgentia tua, tot beneficiis mihi nota. Cæterùm ipſe hoc quaſi benevolentiæ pignore accepto, omnia luculentiora coram, propediem cum bono Deo expectabo. Imprimis velim, ſi qua in re poſſis, eas quas agitat amicus noſter, conſiliorum rationes à te adjuvari. Cùm enim civilis juris cognitionem accuratam habeat, eam aliis cum aliquo ſubſidio ſumptuum ac emolumento impartiri cupit. De cætero is eſt, qui plura eruditionis documenta, coram daturus ſit, quam à me, in Epiſtola poni poſſunt. Te domumque tuam, inter illas ut audio, civitatum veſtrarum ſtrages, omnia ſalva eſſe ſpero. Deumque precor, ut à tam inſigni capite, totque beneficiis mihi nota familia, omnem procul luem, ac calamitatem, abeſſe jubeat. Quam univerſam plurimùm ſalvere jubeo; imprimis Matthæum noſtrum, cujus Annales jam arbitror

Digitized by Google

tror prodiiſſe, & vos omnes, opto eſſe incolumes, donec coram, illam amicitiæ veſtræ dulcedinem, tantoperè dilatam, reſumere liceat.

Hamburgi *pridie Kal. April.* CIↃ IↃC XXXVI.

CCXXX.

ANte triduum ad te ſcripſi, Vir clariſſime, per Petrum Vilhadum juvenem doctum & modeſtum: nunc nec hanc occaſionem negligendam exiſtimavi. Ac Vilhadum ſat acceptum tibi fore nullus dubito. De rebus meis iterum urgeo. Ægre fero ſpei meæ, quaſi illudi. Jam triennium ſuſpendor, & de die in diem differor. Ipſe filius Literis ſuperiore anno datis, ad diem xvii. Julii ſtatim ſe editionem incepturum promittebat; & hac hyeme eouſque perducturum, uti cauſæ nihil foret, cur Typographo Hafnienſi Danicam hiſtoriam darem; ſed admoneor ab amico, Literis ad me ante duos menſes ſcriptis Amſtelodamo, necdum admotam manum eſſe. Et profecto facit res hæc, ut ulterioris moræ impatiens fiam: itaque ſemel tandem dicat, quidnam facere conſtituerit, ut conſilium ipſe quoque aliud capiam. Si excudere opera mea detrectabit, ob impenſam, per me licet, non magnopere laboro. Quanquam enim volupe videre foret, opera mea junctim edita, non invitus curam hanc deponam tamen, & poſteritati tradam; ſemel ea evulgata, ſatis habens. In hoc caſu cupiam remitti mihi per hunc noſtrum Mercatorem, quæ non edita pridem miſi, niſi forte hæc ſeorſim ob minorem illic ſumptum ſit libentius excuſurus; quod ut uno fieri volumine poſſit commodiſſime, & in formâ (ut loquuntur vulgo) folii; ita non ingratum erit. Quod ſi neque iſtud volent, obſecro, quod dixi facito, & remitte per hunc noſtrum: etiam ex ære laminam, in quâ ſculptâ effigies. Nunc eſt commoda occaſio atque certa, quam te rogo ne prætermittendam putes, negligaſve. De Creta mea illud quoque abs te peto, ut ſignifices an oſtenderis eam Noomſio; & inſcriptio an placuerit. Erit mihi intellectu iſtud gratum, ut propoſitum dedicandi vel retineam vel mutem. De Rep. ſi quid habes, fac me item certiorem. Vale & ſalve à me, mea atque meis, cum tua & tuis diutiſſimè.

Soræ *ad diem* xxii. *Aprilis* CIↃ IↃC XXXVI.

Tuus antiquâ fide,

Joannes Meurſius.

CCXXXI.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Affini conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Affinis,

MErcator ille Gemmarius, cui tuas ad me literas commiſeras, ſeriùs eas ad me detulit; eo quod metu contagionis, veſtrates naves, hîc aliquamdiu portum ingredi vetabantur; neque eas exonerare licebat, niſi poſt certum aliquod præſtituti temporis ſpatium. Utcumque tamen gratulor mihi, quod tandem aliquando, exſpectatas diu ſchedas videre contigerit; quamquam doleam, quod ob haſce nugas, tuis quæ imprimenda erant ſcriptis, mora aliqua ſit injecta. Nolim factum. Dum curſim luſtro, in unum atq; alterum tantùm incidi errorem Typographicum. Pag. 44. in verbis Statii leg. *Myroni.* Pag. 101. in verbis Plinii, leg. *Harpocratem.* Quamvis metuo, ne meus magis hic error, quàm Typographi fuerit; fieri enim poteſt, ut Harpocrationis nomen, cujus Lexicon in hoc ipſo cap. toties citatur, pro Harpocrate exciderit. Gaudeo alioqui, tam diligentibus Typothetis rem commiſſam. Videris urgere Epiſtolam dedicatoriam, quam nunc præcipiti feſtinatione, qualitercumque elaboratam, Rever. Epiſcopo Nordovicenſi oſtendi, qui luſtratis ſchedis hiſce, ſuadere perſtitit, ut Regi noſtro Opuſculum inſcriberem; probavi, rogavi, ut Archiepiſcopum Cantuarienſem, ſuper ea re conſuleret; etiam hac in parte, deſiderio meo pleniſſimè ſatisfecit Vir humaniſſimus, ac tui amantiſſimus; retulitque mihi hâc ipsâ veſperâ, Archiepiſcopum non modò non improbare conſilium, ſed favere conatibus hiſce meis, paratumque porrò fore, cauſam meam apud Regem agere. Expertus es quàm prolixè Vir magnus iis ſoleat indulgere, quibus benè vult. Cæterùm de his aliàs uberiùs: Nunc quod reliquum eſt perſequar. Inſolens eſt hoc mihi ſcribendi genus: neſcio quo ore tale quid aggredi auſus fuerim: adhibe, quæſo, judicii tui limam, in iis quæ non ſatis commodè ſe videbuntur habere. Ingraveſcit hîc quotidie contagio; quamprimùm igitur cras ſummo mane ſecedendum nobis eſt, æſtatem hanc in agris, fortè etiam magnam hyemis partem tranſacturi. Jamdudum ſcripſi commodiſſimè, ac minori cum periculo, ad me tranſmitti poſſe exemplaria, ſi Abrahamus Van Bartham, faſcem librorum

rum

Digitized by Google

rum commendet, Mercatori Anglo; Roterodami hic agit, M^r. Quarles. Is quoniam Comitis negotia, in talibus curat, etiam hanc curam, quæ familiam Arundellianam tangit, in ſe ſuſcipiet. Magnum eſt quod nunc peto, nulla tamen ratione tibi, tuiſque fraudi futurum. Quidquid expenderis lubens refundam, ſimul ac de ſumptuum ſummâ certiorem me feceris. Tam aliena eſt hæc gens ab omni commercio cum iis locis, quæ contagionis ſuſpicione laborant, ut certus ſim, me nunquam impetraturum ab ea, in qua vivo familia, ut liceat libros compingendos Londinium mittere; neque auderem Regi, aliiſque Proceribus Regni, libros ibi compactos exhibere, ſi vel minimùm ingraveſcat lues. Apud vos jam deferbuit, ſpero, malum; & poſt qualecumque temporis intervallum, tutius putant Britanni noſtri, libros alterius cœli, ac ſoli, tractari poſſe. Debebitur Regi exemplar melioris notæ; Carolo Principi, Principi Electori, fratrique ejus, Comiti Arundelliæ, ac filiis Archiepiſcopo Cantuarienſi, Epiſcopo Londinienſi, Nordovicenſi, Lincolnienſi, pleriſque Proceribus regni, & quibuſdam Aulicis. Longum eſſet enumerare ſingulos. Facilè eſt conjicere quam multorum gratia peregrino homini, aut captanda, aut tuenda ſit. Pudet me certè tam importunæ audaciæ, neque ullo jure videor mihi hoc exigere, niſi quod prona benevolentis animi facilitate, quam ſemper paratiſſimè mihi exhibuiſti, in ſpem adducor: credere adhæc debes, me prima quaque occaſione lubenti, ac grato animo refuſurum quidquid impenderis. Debebuntur adhæc exemplaria compacta tibi ac tuæ familiæ, Affini Nærano, Avunculo Gomaro, Cl. Grotio, Salmaſio, Barlæo, Doubletio, Heemskere qui ſcripta ad vos detulit, & quibus conſultum porrò videbitur. Quamquam ego lubens impolitum ſcriptum, tantorum virorum oculis ſi fas eſſet ſubtraxerim. Quod titulum ſpectat, omnem rem arbitrii veſtri facio: benè factum judicabo, quicquid feceris; cum tibi, ac Typographo talium rerum ſit major uſus. Titulum quoque dedicatoriæ Epiſtolæ præmittendum omiſi, non quidem conſultò, ſed quum ſcriptionem hanc ſeriùs inchoatam, in multam noctem produxiſſem, oculis in eam quam jamjam literis hiſce involvere parabam dedicationem conjectis, titulum forte deſideravi. Magni Monarchæ tituli non ſunt ambigui. Et hærenti per cognatum Franciſcum ſuccurret D. Boſwellus. Quantum Gerardo, atque Iſaaco, pro operâ ſtrenuè navatâ debeam ipſi propediem, Deo Opt. Max. nobis vitam, atque animum largiente, experientur. Vale, conjunctiſſime Affinis, ac meis verbis ſorori cariſſimæ, atque omnibus tuis ſalutem plurimam dico.

Raptim in Ædib. Arundellianis *Ann.* *1636. 12. Maii.*

Tuus omni officio,

F F F. Junius.

CCXXXII.

Salutem in Christo.

Digniſſime Voſſi,

Literas accepi tuas. Datæ ſunt ad 8. Calend. Junias. Literæ pregnantes erant. Nam ex illis ſemel apertis prodiere Literæ Calendrinianæ Regium nomen perferentes & petentes manum. Quas priores miſit neſcio. Has ſicut impenſius deſideratis & ille pro ſe & tu pro illo in manus Regias dedi.

Rex ſereniſſimus ut vidit quo tendebant Literæ tradidit eas Secretario Domino Joanni Coco, à quo puto reſponſum poteſt Calendrinus exſpectare. Mihi enim nullum dedit Rex, nec ad me pertinet in rebus ad Monilia & Pecunias ſpectantibus reſponſa dare. Hoc tamen tibi auſim dicere, niſi admodum falſa mihi memoria nimis labilis ſuggerat, Calendrinus parum candide ſe geſſit, in negotio de Monilium Jocaliumque Regiorum reſtitutione. Nec hoc mihi tantum viſum eſt, ſed & aliis & ſummis quidem Regni Proceribus. Sed audio nunc fere ſuperatas eſſe illas difficultates, & ſi ita res ſit gaudeo. Sin aliter, non habeo quo te amplius detineam. Nam quo in loco res Burlamachianæ jam ſunt, ego planè neſcio. Scio quod ſcribis Calendrinum in Bataviam profectum ad expediendum Regium negotium. Si ille interim operam det ad impediendum ſub neſcio quali prætextu (ſicut nonnulli apud nos prudentes augurantur) quid eſt quod ego illi in gratiam præſtare poſſim? Spero meliora de perſona & familia, tam bene de te merente. Et ſi quid poſſim pro Calendrino, nihil prætermittam, ne occaſionem ipſam, ſemel ſi conſtiterit ſedulam illum Regio negotio navare operam. Hoc quamprimum volui te ſcire Literas Calendrinianas in manus Regias perveniſſe. Vale.

Ex Ædibus meis Lamb. *Jun. 9. St. noſtro, 1636.*

Sic jubet tibi amiciſſimus,

W. Cant.

Digitized by Google

CCXXXIII.

CUM Soranus iſte Civis, Vir & amice præſtantiſſime, ad te iret, ſine meis eum Literis dimittendum non putavi. Tuas ſcriptas iii. Non. Jun. recte accepi: ſed non mea, quæ omnino exſpectabam. Quia vero nunc Typographus ſerio editionem inchoare velle dixit, libet ſaltem hâc vice etiam fidem ejus, quam jam toties feſellit, experiri. Itaque exſpecto ſpecimen, quod promiſit: &, ut porro ſine dolo certa omnia exequatur, valde cupio. Mitto in eundem finem reliqua, ad Cretam quædam, ſuis locis inſerenda, quod ut per amanuenſem tuum cures, etiam atque etiam rogo. Filii annales legi; nec mirari ſatis poſſum, aut judicii in ætate Juvenili gravitatem, aut ſtyli quoque majeſtatem, Hiſtoriæ parem. Faveo naſcenti famæ, quantum quiſquam, & applaudo: pergat ſic cum bono Deo, magnum aliquando virum Patriæ daturus ſuæ. Tibi gratulor talem filium, & ut diu conſervet ſummum eum numen velit opto ac voveo. Peſtem invaleſcere doleo, ſed incolumem te tuoſque ſervaturum eſſe Deum confido; utq; faciat ex animo precor; neque ego id duntaxat, verum mea quoque & mei, qui vos omnes ex interiore animo ſalutamus.

Raptim Soræ *ad diem* xxviii. *Jun.* cIↃ IↃc xxxvi.

Tuus antiqua fide,

Joannes Meurſius.

De Patriæ rebus fac me quæſo certiorem. Peſtis Leidæ denuo graſſari dicitur. Arlander-veniæ Domino, niſi grave eſt, multam à me ſalutem; dicito etiam Barlæo noſtro, Viro non è multis & amico veteri. Ubi videro Typographum ſerio manum operum editioni admovere, mittam Danicam Hiſtoriam. Dum cunctatur Civis noſter, commodum ſe offert nobis Joannes David Zurmerius; itaque utendum ejus opera exiſtimavi, hominis imprimis fidi, & utrique noſtrum amici. Iterum ſalve, atque vale, amicorum optime maxime.

CCXXXIV.

Vir Clariſſime,

QUI has adfert eſt Petrus Wilhadus egregius Juvenis virtute & eruditione. Commendatum tibi cupio pro vetere noſtra amicitiâ: paucis tamen, quia multis non eſt opus, & ſeipſum ſatis tibi commendabit ubi videris, & cognoveris. Vixit aliquot jam annos in Clariſſimi Brochmanni, SS. Theologiæ Doctoris & Profeſſoris in Academiâ Hafnienſi, maximi amici mei contubernio, & hoc ipſum magnæ commendationis inſtar puto. Honeſtis Parentibus honeſtè natus & educatus, operam ſtudiis jam navavit prædicandam: porro ea & virtutem ante omnia colere certus. Te obſervat inter eruditos maximè & amari abs te petit. Quæſo facito, ac facturum ſatis ſcio, vel virtutis tuæ causâ, & humanitatis etiam, quâ honeſta quæque ingenia ſponte tua tibi quovis genere officiorum proſequenda arbitraris. Non hic falles exſpectationem noſtram, nec virtutem tuam deſeres. Poſt nonnullam manſionem etiam Lugdunum cogitat: quod ſi quando eſt petiturus, Heinſio eum, ac Cunæo, & id meis quoque verbis commendato. Mea opera quo ſint loco, & Typographus an inceperit ſemel tandem fidem datam liberare, ac quouſque ſit progreſſus, fac occaſione primâ ſcire poſſim. Valde velim juſto meo deſiderio aliquando ſatisfieri. Vale amicorum princeps, cum uxore liberiſque diutiſſime. Uxor mea te, tuamq; filia filiam plurimum ſalvere jubent.

Soræ *ad diem* xix. *Octobris,* cIↃ IↃc xxxv.

Tuus fide antiqua,

Joannes Meurſius.

Has ſcripſeram anno ut vides ſuperiore, ſed dilatas propter ingruentem illo tempore Peſtilentiam, nunc demum mitto: ſiquidem qui eas ferret meo hic conſilio uſus, iter ſuum ab eandem cauſam diſtulit. Iterum rogo, ut me primâ quâque occaſione rerum mearum certiorem facere velis. Si procraſtinare pergit, cogar Danicam Hiſtoriam noſtro huic Typographo tradere. Quod ſi animus excudendi poſt dilationem triennii etiam abierit, redeant ad me quæ *dudum* pridem miſi, niſi forte illa excudere ſola malit, quod vel ſic non improbavero. Si excudere opera nolit, ſtatim effigiem remitte, poteriſque commodiſſimè per Janſonium, qui ad famulum curabit Hafniæ res ſuas agentem. Iterum vale, Vir clariſſime, at nos amare conſtanter perge.

Soræ *ad diem* xix. *Apr.* cIↃ IↃc xxxvi.

Adjunctas rogo uti ſtatim Leidam cures per nautam deferri.

CCXXXV.

Digitized by Google

CCXXXV.

Reverendo, Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori,* S. P.

Vir Clar. Dom. & amice plur. obſervande,

DOmum reverſus proſpero ſatis, per Dei gratiam, itinere, memoriaque repetens promiſſum filio Iſaaco Hannonis Periplum, nihil prius habui, quàm ut, quod receperam me facturum, præſtarem; fidemque meam liberarem, necnon literato filii tui deſiderio, quadantenus ſatisfacerem, mittendo exemplar Latinum juxta atque Græcum, illud quidem ex Interpretatione Conradi Geſneri, hoc verò ex Baſilienſi quod anno MDXXXIII. prodiit, exemplari exſcriptum manu, Patris mei τοῦ μακαρίτου. Notæ ad Varronis Satyras, alia occaſione ad vos, ſi Deus volet, perferentur. Interim gratias, quas poſſum, habeo maximas pro inſigni erga me immerentem, humanitate, ac benevolentia, tot ac tantis beneficiis, jamdudum comprobata, quibus remunerandis etſi me longe imparem ſentiam, adeoque ratio accepti, atque expenſi hactenus, haudquaquam inter nos conveniat, remunerabo te tamen grato animo. Sanè voluntatem emetiar tibi abundè. Vale, Vir humaniſſime, cum tota familia, cui, atque imprimis uxori, multam à me ſalutem, ut dicas oro. Dominus Deus verus ille Ἀλεξίκακος, quam diutiſſimè vos omnes incolumes conſervet, ad Eccleſiæ, Patriæque ſalutem, atque ornamentum.

Dordraci *propridie Kal. Junii,* CIↃ IↃC XXXIV.

R. T. obſervantiſſimus,

Jacobus Lydius.

CCXXXVI.

Viro maximo Ger. Jo. Voſſio, Johan. Fredericus Gronovius *ſalutem & obſervantiam.*

SAnctius eſt mihi otium tuum, quàm ut tralatitia ſalutatione id interpellem. Quia tamen aliquid de Salmaſio, ſcribi petieras, quod alios ſcire nollem, certè ſolus ſcire juſſus eram, his exaravi. Reverendo D. Riveto, gratiſſima fuit tua ſalutatio, atque hanc à me, tibi vicem reddi voluit. Is de Salmaſio hæc mihi. Emiſſarii Pontificis, rurſum variis ipſum pollicitationibus tentârunt, ut ad mutandam Religionem ipſum adducerent. Sed ille omnibus ſpretis, paravit ea quæ eſſent itineri: in quo non leve fuit, quod vix ullis rationibus, uxor expugnari potuit, ut reditum ad has terras pararet. Itaque tandem ipſe conſtituerat, reverti ſolus, ne quid Domini Curatores, in fide ipſius deſiderarent. Sed novum ecce de tranſverſo, quod nos omnes in maximum metum conjecit. Princeps Condæus ampliſſimam ipſi in Gallia dignitatem, cum lautiſſimo ſalario, obtulit hac conditione, ſi aliam ſimulare vellet Religionem. Cùm ille ſolita conſtantia id refutaret, commotior paulo Princeps ſeceſſit alio, ac ſtantem reliquit: mox reverſus; ſed ſi Rex id tibi det in Gallia ſtipendium, quod Lugduni accipis, eademque lege, & libertate, numquid habes rationis Patriæ te negandi? Ille rurſum proponere fidem datam, obligatamque apud D. Curatores, quam infirmare nec fas eſſet, nec ſe, ut frangat, ulla ſpe, aut præmio propoſito, adductum iri. Iratus plane Princeps, inſalutatum reliquit, ac poſtero die, per quemdam ex amicis, ipſi ſignificari fecit, ni ille ultro maneret, atq; acciperet conditionem, quam poſterius ipſi obtuliſſet, fore ut Decreto Regis Chriſtianiſſimi, Gallia egredi prohiberetur. Quæ res vehementem ipſi, omnibuſque ejus amicis attulit perturbationem, adeo ut ipſe, Pater Catholicus, & uxor, quæ tantopere antea repugnaverat, unum hoc jam optabile habeant, liberum pedem patria efferre, & huc reverti. Hæc ex Epiſtola ipſius ad Rivetum, quam ipſe mihi prælegebat, & Gallicè ſcriptam interpretabatur. Hujus enim conſilium in re crepera expetebat; neque enim dubitabat, ſi illud Regis edictum conficeretur, res ipſius ad incitas redactum iri, certè πολλὰ χαίρειν dicendum eſſe iſti majorum ſimplicitati, cujus in Regnis non licet dicere nomen, veſtri libertatem vocant. Hæc fortè non grata tibi, ſed nec mihi ipſi ſcribenti, opto ut in vino, & aqua ſcripta ſint; ut vovere ſolent, qui infauſtos nuntios habent de amoribus ſuis, Poetæ. Vidi nuper Cl. Grafwinkelii noſtri obſervata ad Salluſtii bellum Catilinarium, affecta ferè, & quantùm permittunt alia negotia, quæ nunc ipſi impoſita ſunt, propediem abſolvenda. Quamquam merè politica ſint, ipſeque abhorreat, à ſevera Critica; gratum fore tamen ſibi teſtatus eſt, ſi velut in Epiſtolam conjicerem, quæ animadverſione digna haberem, quæ ipſius operi adderetur, ut ne hac in parte id mancum eſſet.

 Exiſtimo

Digitized by Google

Exiſtimo juvari me poſſe, ſcripto codice tuo, quem aliquando offerebas mihi, & peto ut appareat promiſſum, occaſione commoda. Neque enim properandum eſt, antequam nactus fidum fueris hominem cui theſaurum iſtum credere velis. At Coleri editionem & notas petii à filio tuo. Eum quæſo cura, ut prima occaſione habeamus. Neque enim vidit eam antehac Graſwinkelius. Vale Clariſſime Virorum, & me ama.

Hagæ raptim, iii. *Eid Jun.*
Anno CIƆ IƆC XXXVI.

Heinſii Epiſtola contra Balzacum cœpit excudi.

CCXXXVII.

Clariſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, Aubertus Miræus *S. P. D.*

Vir Clariſſime,

A Multis retrò annis, ingenii veſtri monumenta, vidi, & legi. Audaciam nunc ſumo ad te ſcribendi, quod de tua ſingulari humanitate, nuper communis quidam amicus, multa coram prædicavit. Sed & exemplar unum, Chronici noſtri Belgici, unà cum Typo veteris Galliæ Belgicæ, & viarum in ea militarium tranſmitto: ut ſi tanti ſint, cum otio percurras, & libere cenſeas. Ego certè judicium veſtrum plurimi faciam, & magni id beneficii loco habebo. Poſt pauculos enim menſes, meditor alteram Chronici noſtri Editionem: ideoque libens audiam illius judicium, qui de tot Hiſtoricis, & Chronographis, publicam ſententiam tulit. Et verò diu eſt, quod exemplar veſtri Libri, de Hiſtoricis Latinis, hîc quæro, nec venale reperio. Velim itaque meo ſumptu exemplar unum Antuerpiam, ad me mitti; & quicquid expenderis promptè refundam. Si quid porro ſit, in quo ego hîc aut alibi, viciſſim tibi gratificari queam, operam omnem meam libens offero, & rogo ut de tuis ſtudiis, ac ſcriptionibus, præſertim Hiſtoricis, quibus ab ineunte ætate mirificè capior, ſubinde certiorem me reddas. Vale.

Raptim Antuerp. iv. *Idus Novembr.* CIƆ IƆC XXXVI. *Cl. D. Veſtræ Studioſiſſimus,*

Aubertus Miræus.

CCXXXVIII.

Gerardo Johanni Voſſio, *Viro maximo S. D.* Johan. Fredericus Gronovius.

CUM in eo eſſem ut elegantiſſimis filii tui literis, reſponderem, necopinanti, humaniſſimæ tuæ, ſupervenerunt; adeo gratæ mihi; ut ſacro eas oſculo adorarem, ſimul manum agnovi. Salluſtii omnes rectè mihi redditi ſunt, & nunc quoque bene pudicéque aſſervantur. Quid ego inde profecerim, non ſine prædicatione tuæ benignitatis, teſtabor fortè aliquando publicè, ſi tamen perrupero carceres, quibus nunc undique, & undique ne prodeam, neſcio quæ iniqua fortuna me circumvenit. Noſti, non infœcundos prorſus, nos eſſe nugarum, ſi in obſequentem materiam incidimus. Cl. Salmaſius, cum cura dicendus, nunc tandem bona fide, propediem adfuturus exſpectatur. Si mandatum Dominorum Curatorum, quo ipſum revocabant, veniſſet in manus ejus, antequam ſolvit è Galliis, Ampliſſ. Legatus ab Hemſtede, non ultra nunc abſentem deſideraremus. Incidit etiam conſilia Principis Condæi, & aliorum magna Salmaſii cum lubentia, imminens Galliarum ſtatus, unde horribiles afferuntur nuntii, vobis proculdubio certiores. Itaque etſi dimiſerint eum, nec ullo nunc ſufflamine iſtiuſmodi inhibeatur, nonnihil terrent tamen pericula itinerum, quæ ubi numinis clementia, prudentiaque ſua evitandi rationem inierit, nihil erit propius, quam ut divinum, & exoptatiſſimum Heroem hic amplectamur. De Benthemio lætor oppido eſſe tibi in manibus, quo neceſſitates ejus ſubleventur. Eſt enim ille haud dubiè non indoctus, cæterum modeſtis moribus, inculpatæ vitæ juvenis: Parente natus valdè honeſto, proboque, & de Bremenſi Schola egregiè merito, qui plurimos eo beneficii genere juvit, quo tu nunc ejus filium. Quo magis dignus eſt, ut paternæ bonitatis, velut redhoſtimentum cernat, & ipſe benè moratus, de quo confirmem nunquam te commendationis tuæ pudorem habiturum, ut quidem hominem confirmare oportet. Quare ultrò meas preces, cum illius conjungo, ut de erudito, pudenti, & fortè Eccleſiæ Dei, olim profuturo juvene, quemadmodum ſoles, bene mereri velis. Miſcella noſtra, Papinia-

naque,

naque, quantum ab aliis ſtudiis reſpirare licet, quorum & locus hic, & rationes meæ me admonent, ingenti cumulo adaucta hic ſunt. Sed edendi quicquam nunc omnis ſpes mihi decollavit, poſtquam in Galliis, Salmaſius licet valde adniſus, ut nunc ibi agitur, nihil impetrare potuit, & non ita pridem nova perfidia L. mihi illuſerunt. Interim monſtra librorum quotidie prodeunt, & ingenti cum gratia excipiuntur eorum, qui quidem præter titulum, & præfationem nihil legunt; Cæterum ſoli faciunt, ut gaudeat, qui ſcripſit. Sed heu! alia major infœlicitas mea, quis hic Bibliothecam tuam mihi reddit? Ego quidem etſi prolixus beneficiorum interpres ſum, & agnovi ſemper magnitudinem tuorum erga me meritorum, tamen cùm maximè inopia ipſa me docet, quantum ſit, Voſſianæ Bibliothecæ uſu liberali perfrui. Promittebat nuper filius tuus Statii Gryphianum exemplar alicunde ſe nanciſci poſſe. Id nollem eum oblivioni tradidiſſe. Meus hic ſumptus ſit, ut & pro altero Colnei: operam mutuam imo majorem ipſe, imo omnes è gente veſtra (ita de me meriti eſtis) gratiſſimo lubentique imperetis. Junii de pictura veterum, an abſolutum ſit, aveo ſcire. Eſſet fortè ubi is liber uſui mihi eſſe poſſet, in Statianis meis. Magnus Rivetus te peramanter ἀντασπάζεται. Ampliſſ. Graſwinkelius ruſticatur, vel potius in rure vero, barbaroque, bellum gerit cum Seldeno, pro libertate maris. Verum eſt, cum juſſu Illuſtriſſ. Dominorum Ordinum id opus meditari: atque ipſe adeo hiſce oculis diploma vidi. Vale decus noſtrum, & literarum præcipuum, & ſalve cum ſanctiſſima Matrona tua, filiis, filiabus, familia.

Hagæ, ὡς τάχος, uti juſſeras, ad diem iv. Kal. Septembris, Anno Chriſti cIↄ Iↄc xxxvi.

Vidiſti proculdubio librum nuper editum in æmulationem magni Chæronenſis: vidiſti & non doles malè ſentire de bonis, qui ſic ſeipſum contemnit.

CCXXXIX.

Inſigniſſime & Clariſſime Vir,

QUin aliquam mei rationem (recordationem ſaltem) & adhuc habeas dubitare non ſinit ille, quem ante annos jam aliquammultos erga me profeſſus es amor. Nihil certe gratius in patriam reverſo poteſt accidere, quàm ut eum etiamnum non defeciſſe intelligam. Si rationem exacti in Syria temporis ut reddam (quod jure poteris) expectes, vereor ne mihi expediendo impar prorſus fuerim. In Lingua Arabica exercitatior paulo ſi redierim; ſi tenui Librorum Arabicorum ſupellectile ditatus, quid hîc tanti ut melioribus ſtudiis tot horas (ne annos dicam) ademiſſe non pudeat & pœniteat, niſi in his plus profeciſſem? Si tanto oneri pares eſſent humeri mei, ſunt penes me Proverbiorum Arab. antiquorum ſex Chiliades, quas audacter dicam in lucem edi è re literaria eſſet. Eſt & hiſtoria quædam compendioſa à Creatione ad annum Hegiræ ultra 600. Saracenicæ iſti Erpenianæ & ſtili elegantia & judicio (ſi quid ego cenſeam) longe præferenda, cui in Linguam Latinam transferendæ ni tenuitas me mea deterreret, libenter me accingerem. Sequi poſſent & alia. Et fieri forſan poteſt, Deo volente, vitamque & otium concedente, aliquid ſi tu quem ſtudiorum meorum fautorem & arbitrum elegerim, calculo & præceptis tuis animos addideris. Plurimum certe vigoris à candore & monitis tuis receptura ſunt ſtudia mea penè langueſcentia. Vale, magne literarum Antiſtes, & me amare perge.

Oxon. in C. C. C. Decemb. 5. 1636.

Dignitatis tuæ addictiſſimus,

Edwardus Pococke.

CCXL.

LÆtum mihi nuntium poſtremæ tuæ attulere; ſcilicet, Typographum jam ſemel tandem manum operi admoviſſe; verum de Conſtantia dubito, quando cum diſcederet Joannes David, nil omnino literarum ad me dederis. Credo, quia pudebat ſcribere, ab incœpto deſtitiſſe, maluiſti nihil ſcribere. Quod ſi ita ſeſe habet, merito deſidero in eo homine probitatem; nec à levitatis vitio excuſare illum poſſim, ne quid gravius pronuntiem. Certe neque probus quiſquam, fideique ſuæ obſervans, aliter queat. Itane me ludibrio, nam hoc dicendum, annos quatuor haberi? Reddat potius lucubrationes meas, quæ ipſius mala fide nimis diu ſunt ſuppreſſæ. Pater, inquies, potius culpandus erat, nec diffiteor:

or: ſed profectò ego metuo, ne quid filius per veſtigia Patris ire animum inducat ſuum. Quæſo itaque & obteſtor, per ſinceram tot annorum amicitiam, per eximiam illam tuam probitatem, ne me ultra deriderі patiaris. Mitto tandem, ſi quid forte hominem exſtimulare iſtud poſſit, Hiſtoriam Danicam, quam præverti, cæteris ſepoſitis omnibus, maximè velim; nec ceſſari, antequam ad finem duxerit. Poteſt autem illud facere, ſi promoverit diligenter, intra ſex aut ſeptem Menſes. Eapropter Tomi Hiſtorici partes duas eſſe volui, uti ſuo Typothetæ ſingulæ committi poſſint. Ita autem edi cupiam, uti primus iſte Tomus etiam ſeorſim vendi cuivis poſſit, Hiſtoriæ magis quam Philologiæ amanti; quod ni faciat, fore ſciat ut alius ſic excudat. Cupio autem, ſicut dixi, maxime editionem maturari. Nam ſi iſtic etiam antiquum obtinere velit, ſciat mihi αὐτόγραφον eſſe; & hic edere, de ſuperiorum quoque voluntate, planè item conſtitutum. In Athenis meis Batavis, cum ad me perventum erit, rogo, ut Catalogo meorum Operum ad hunc modum, quem præſcripſi, exhibere ne graveris. Idem abs te fieri in tuis velim; & adjungi, quæ poſt illud tempus plurima juris publici feciſti. Amicorum optime maxime, à te poſtulo enixè, amicitiæ noſtræ jure, urge hominem, quantum queas; tum mortalitatem noſtrûm utriuſque, quibus ætas jam in ſenectutem vergit, animo reputare velis; tum pergratum mihi fore, ſi priuſquam vitâ excedam, conſummatam Lucubrationum mearum editionem contueri concedatur. Utinam hoc votum mihi bonus Deus repræſentet. Abſolvi Hiſtoricus Tomus poteſt, ſi nimirum operas Typographus ſic partiatur, ad id tempus, quo Joannes David noſter ad nos reverſurus erit: iſque exemplaria, mittenda mihi, ſecum non invitus deferet, ſuis ſarcinis incluſa. Inſta Blavio, ne ſpem meam hanc deſtituat: poterit culpam præcedentis tarditatis aliquatenus iſto modo emendare. Etiam tamen atque etiam abs te peto, ac per omnia amicitiæ noſtræ ſacra te compello, uti tuâ mihi fide univerſam rem exponas, quo ſe cunque modo habeat: ac, ſi denuo inchoatam editionem, quod hic animus auguratur, intermiſerit, maximoperè contendo, uti omnia quæ commiſi tuæ fidei, mox reſtituenda mihi per Davidem noſtrum proxima æſtate cures: is ſuſcipiet haud gravatè, & curabit bonâ fide. Ego verò, ſi me Blavius porro etiam faſtidiet, aut inveniam mihi alium, aut non paullo illo rectius adſervabo. Itaque permittas cave, ut deinceps meâ ipſe patientiâ, quæ plus nimio eſt læſa, abutatur. Utinam varius eſſet metus, quem concepi; certè valdè illud velim. Sed perſuaſum mihi habeo, ſi omiſit inchoata, ut exiſtimo, illum operum meorum editionem promiſiſſe, non ut ederet, at vicino, cum quo malè admodum conveniebat, ut ſubtraheret. Nam & ille, ut meminiſti, operam ſuam per id tempus offerebat: ac profectò longè meliore fide, quam expertus jure laudo, præſtitiſſet: nec injuria pœnitet, quod ab ipſo me abduci paſſus fuerim. Equidem tibi nihil imputo, qui propenſum in utrumque noſtrûm animum habuiſti, & ab eo Lucubrationes meas evulgari voluiſti, ſed multiplicem adeo dilationem, tot mendaciis excuſatam, meritò iniquè fero. Vel nunc demum bona agere fide ſtatuat, & incipiat ſemel ſeriò, ac continuet; nec priuſquam Colophonem impoſuerit, conquieſcat: & præterita condonabo. Inchoari autem cupiam, ut jam dixi, ab Hiſtoriarum Tomo: quem cur claſſem ducere velim, cauſam habeo, quam tu facile, pro prudentia illa tua, divinabis. Cum abſolverit, mitte ſtatim aliquot mihi exemplaria, quibus Regis Procerumque deſiderio ſatisfaciam. Nam vix credas, quanta ſit operis illius exſpectatio; tum privatim meâ quoque refert plurimum, ut editio maximopere maturetur. Da hic operam: meque ac mea, quo affectu conſuevisti, porro etiam complectere. Vale, Vir eximie, diutiſſimè; ac ſalve plurimum, cum uxore liberiſque, à me, meâ, atque meis. Laurenburgius & Stephanius plurimam ſalutem reddunt.

Raptim, Soræ, ad diem xx. *Decemb.* cIↃ IↃc xxxvi.

Tuus, antiquâ fide,

Joannes Meurſius.

Si quis poſſit ſtudioſus reperi, qui in Danicam Hiſtoriam Indicem accuratum ſcriberet, eſſet ea res Lectori acceptiſſima, uti noſti, & Typographo non inutilis. *N. B.* Præfationem, ad illuſtrem Dominum Cancellarium, Chriſtianum Friſium, cupio antiquatam, & illius loco poni hanc ad Regem, quam præfixi Hiſtoriæ Danicæ libris quinque prioribus.

Viro

CCXLI.

Viro Maximo Domino Ger. Jo. Voſſio. Johannes Fred. Gronovius *Salutem & Obſervantiam.*

MUltis conteſtarer apud te, Vir maxime, graviſſimum dolorem meum, quo affectus ſum, ſimul accepi, valetudinem tuam tentatam eſſe: niſi gauderem nunc intemperantius, poſtquam priſtinas vires, ſanitatemque recuperaviſſe, omniaque in melius mutata intellexi. Cujus rei cauſa ex animo tibi gratulor, precorque Deum Opt. Max. ut hoc ſit proprium bonum, & talis Neſtoreos annos continues, pergaſque ingentia merita tua cumulare, docereque nòs, quæ aliunde, aut ex alio diſcere non poſſumus. Ego per numinis gratiam, adhuc benè me habui, nec de ſolito fervore ſtudiorum, quicquam remiſi. Quod narro tibi, quia omnem ſectam, rationemque, vitæ meæ, non ſecus ac ſollicito Patri filius, Ephemeridas, approbare geſtio: qui ea præcipuè de causâ magnorum Virorum notitiam, familiaritatemque appetii; ut ſub his quaſi cenſoribus agerem, ac voluptatum illecebras, quæ in hac ætate, bonis etiam immodeſtius interdum efferveſcunt, fallerem, aut metu aliquo continerem. Neſcio an in proximis meis ſignificaverim tibi, tradidiſſe mihi ſummum Virum And. Rivetum, Iſa. Caſauboni Epiſtolas, magna pietate collectas, ut editionem earum curæ haberem. Eæ nunc cœptæ ſunt prælo dari, opus anxie exſpectatum, plurimiſque identidem reconditæ eruditionis emblematis vermiculatum. Quod ſi unquam cum incomparabili Viro commercium literarum inſtituiſti, aut aliunde quod habes, quo amplius ornatiuſque id poſſit reddi; & nos optamus, & tuæ humanitatis eſt, nec nobis, nec publico latentes ejuſmodi Theſauros invideri. Ea quoque occaſione, cum jam omnis mihi ſpes decollaſſet, his in regionibus quæque edendi, ſubita alia occaſio affulſit Statianam diatriben emittendi è Veſtæ penetralibus. Uterque liber abſolutus erit, ante proximas nundinas, ſi Deus volet. Qua in re unicum moleſtiſſime fero, quod nec cenſione, nec aliis ſubſidiis *τȣ̃ πάνυ* Salmaſii, exactior ante editionem, fieri poterit labor noſter. Jam enim duo menſes abierunt, ex quo, nihil de illo auditur, preceſque ad Deum allegamus, ut decus illud incomparabile, Leydenſi Academiæ reddat. Te aliquando rogaveram, ut videres, an aliquid opis, adferre poſſes deploratiſſimo loco, in Lib.III. Silv. Carm. II. quod eſt Propempticon Metii. *Sint quibus exploret rupes gravis, arte Molochus.* Niſi autem tu, aut ille hoc faciatis, vix erit, ut ſpes ulla ſuperet. Et promiſeras ſanè: ſed multiplicia negotia tua, catenatæque occupationes, ne urgerem, me prohibuerunt. Nunc repeto promiſſum, rogoque uti unius horulæ ſpatium, iſti cogitationi impendas. Quod & perpetua humanitas tua, ſtudiumque benè merendi ſpondet. Et quia utcumque nunc cunctis, olim in Originibus tuis, deſideratiſſimo opere, de voce *Molochus*, aliquid dicendum eſt, quantum eſt, ut in divotiſſimi tui cultoris gratiam id anticipes. Saluſtios tuos remittam, ſimul habebo, cui tutò & ſine ſumptu tuo, eos tradere poſſum. Haveo nunc inſpicere Dauſqueii de Orthographia, veteris novique Latii Librum, & Claudianum ex Edit. Stephani Claverii. Illum certo ſcio tua in Bibliotheca eſſe: hunc arbitror. Multa enim ad hunc ſcriptorem notavimus, multa emendavimus, aliter, quam in Rap. Scaliger, & ſua Barthius, immiſcuimuſque Statianis noſtris. Sed neſcio an quædam à Claverio ſint occupata. Vehementer itaque rogo, ut eos prima quaque occaſione per amicum, aut ſi non obveniret, per rhedarios ad me mittas. Brevis mora erit, dum utar: & ſalvos puroſque recipies. Potuiſſem alterum petere ab amico noſtro S. quem noſti. Sed ille abſentium amicorum, non tepore aliquo, ſed torpore, & ignavia, pæne dixeram, ſed apud te, prorſus incurioſus eſt. Incluſas ad Hardervicenſes Tabellarios, haud gravatim, per tuas curabis. Vale, præcipuum decus ſeculi noſtri, & ſalve cum lectiſſima Matrona tua, filiis, filiabus, omni denique familia, meque ama.

Hagæ comitis. XIX. *Kalend. Januarii, Anni* CIↃ IↃC XXXVII. *quem feliciſſimum tibi, tuiſque, incipere, & decurrere, à Deo Opt. Max. precor.*

Tui Obſervantiſſimus,

Johannes Fred. Gronovius.

Jam clauſeram Epiſtolam, ut latori traderem, cum ecce commodum, hæc occaſio obvenit libros tuos mittendi. Atq, en quatuor Saluſtios: Nunc Silium Giuntæ adhuc ſervo. Pro Statio Colinei, pretium

tium filio tuo Gerardo debeo. Libellum Gretſeri etiam meum, adhuc penes te eſſe credo. Sed hujus nunc non uſus, ut illorum, quos petii, & iterum peto, ut mittas quamprimum.

CCXLII.

S. in Chriſto.

Vir Clariſſime,

Literæ tuæ (prout ſemper ſunt) mihi gratiſſimæ fuerunt. Recepi eas per anni ferè abhinc ſpatium, ſed ut libere dicam quod veritas poſtulat, majora negotia quolibet ferè momento animum ſatis ad hoc officium propenſum plane ad alia avocârunt.

In illis gratularis huic Regno, mihique quod jus luſtrandi Academias Præſulibus Cantuarienſibus ab antiquis temporibus debitum revocavi. Opus ſane arduum & revocare quod diu intermiſſum, & exercere quod ſemper inviſum. Sed quum miſericordia Dei atque optimi Regis juſtitia poteſtas viſitandi Academias mihi & meis multis retro annis debita jam denuo decreta ſit, dabo operam & ſpero non inutilem ut Academiæ floreant & ut Academici moribus cultiores, doctrinâ politiores, Religione primævis temporibus conformiores evadant. Et ut ab ineuntibus ſtudiis ea principia imbibant, quæ & Dei cultum & Eccleſiæ pacem, & Academiarum honorem promoveant. Nec quicquam verius eſt quàm illud quod ſcribis humana inſtituta omnia, etiam optima, facile per incuriam in pejus vergere. Quid igitur fit, quum malitia nonnullorum qui inordinata tantum amant, aliorum incuriæ ſuperadditur?

Goffius hic interfuit diu à receptis literis veſtris, ſed adeo occupatum me invenit expectatione adventus Regis & Reginæ, ut vacuum eum remittere neceſſe fuit. Gradum tantum Profeſſoris in Theologia obtinuit rogatu (juſſu i.e.) Frederici Principis Electoris Palatini, qui una cum Rege Oxoniam petiit. Præco eſt Goffius ille virtutum tuarum; nec immerito, ſenſit enim & fatetur quantum tibi devinctus ſit, dum Amſtelodami Muſis inſervit.

De Calendrino nolo ego plura, & quod aperte ſatis in ſcriptis tuis video, tu forte de illo pauciora, ſi quæ mihi & tibi quoque innotuiſſent. Nolo tamen ut illud ullo modo moleſtiam tibi creare poſſit. Soleo enim ego quæ ab amicis tui ſimillimis in gratiam alicujus tertiæ perſonæ ſcripta ſunt facere ſi poſſim & juſta ſint, ſed deliberare ſi ſuſpecta. Ignoſcas quæſo moram harum literarum, & quando iterum placuerit ſcribere, ſperabo me poſſe, tu autem ſemper puta me velle multo citius reſponſum dare. Vale, & dum quotidie Deum colis, ſis, quæſo, memor in orationibus

Dat. ex Ædibus Lambeth. Junii. 1637. *Amici tui perquam fidelis,*

W. Cant.

Oro ut Globos terreſtrem & cœleſtem magnitudine ampliori, Topographia aliiſq, deſcriptionibus eruditè delineatos, & pro more undique aptatos, placeat tibi emere & ad me mittere. Vir iſte mercator nobilis & mihi perquam gratus Job Harbye pretium tibi ſolvet. Solum cupio opera veſtra, uti ne fraudem patiatur in re illi non ſatis nota.

CCXLIII.

Paucis ſcribo, Vir & amice ſumme, quia opprimor; tuas tradidit Joannes David, in quibus bona de Typographo hactenus tricone maximo mihi nuntias. Faxit Deus, ut promiſſa ſemel tandem exequatur; accepi etiam ſpecimen Hiſtoriæ Danicæ, quod per Elzevirium ad me mittebas. Utinam tam ſedulò pergat, quam eſt hactenus cunctatus; ſcribo ad eum, poſtuloque ut quæ forte excuſa erant, ei tradat, qui has affert. Tu negotium, quæſo, urge pro adfectu in me tuo. Ernſtius apud te fuit, utinam mecum & amplecti ex intervallo tantum amicum licuiſſet, ſed hoc voti eſt, nec ſperamus ultra quicquam. Fiat Domini voluntas, in quâ eſt acquieſcendum, ac ſi nobis, ut videtur, non licebit, filiis aliquando dabitur per benigni Dei gratiam, ad quos amicitia noſtra hæreditate devolvetur. Opus tuum de Idololatriæ origine & progreſſu utinam videam, ſicut etiam Maimonidem filii τῦ μακαρίτυ. Poteris commode ad me mittere per hunc Mercatorem noſtrum Slagloſienſem, qui negotiorum cauſâ ad vos excurrit, ſi decennio minor mihi ætas eſſet aut nos iter tam longinquum non disjungeret, una item, uti, ante vitæ finem, adhuc ſemel te complecterer, nunc oportet ut

ut ponamus cogitationem iſtam, & nos Deo permittamus. A Salmaſio jam reduce mirum eſt nil nobis dari. Heinſii in Novum Teſtamentum Notas, quarum ſpecimen Elzevirius hic oſtendit, avidiſſime exſpectamus. Miſit mihi Hiſtoriam obſidionis Sylvæ-ducis, ſexto ab editione ejus anno: idem mihi in mittenda Hiſtoria Danica faciendum eſſe cenſeo. Nempe hoc eſt recte amicitiam colere, & amicum æſtimare; cujus deſiderio ab ipſo initio ſatisfactum oportebat. Tu & ego non ſic agimus, ac prohibeat præſes amicitiæ Deus, qui conjunxit corda noſtra. Is nos ſervet diutiſſime. Uxor Liberique mei te & tuam atque tuos plurima ſalute impertiunt; Reſalutant officiosè Laurenbergius & Stephanius.

Raptim, Soræ ad diem xxvii. *Maii.* cIↄ Iↄc xxxvii.

Tuus, conſtanti affectu,

Joannes Meurſius.

CCXLIV.

Literas tuas, Vir præſtantiſſime, rectè accepi, hâc ipſâ horâ. Gratum mihi maximopere fuit videre Commentarium de re Grammaticâ, quem non dubito famæ tuæ reſponſurum: legam ubi compactus erit. Summæ ſane mihi voluptati fuit, cum viderem. Idem dixerim de Sophompanea Grotii, cui & ingenii hunc fœtum gratulor, & honorem ſplendidæ Legationis. Faxit Deus ut fruatur diutiſſime: quod ex animo illi opto. De meorum operum editione adeo lenta fieri haud poteſt certe quin commovear: ſiquidem ut acrius promoveatur, non exiguum eſt cur velim. Quæſo urge ut facturum te confido, & ſi potes paula certiora ſcribe per hunc, qui hæc tibi adfert: qui quandoquidem feſtinat finem nunc imponere cogor. De Rep. tecum ſentio, Deum Opt. Max. rogo uti porro fortunare eam velit. Vale diutiſſime cum Uxore Liberiſque quibus ego, Uxor, mei plurimam ſalutem dicimus.

Soræ Danorum ad diem vii. *Junii.* cIↄ Iↄc xxxvii.

Quæ in dedicationibus mutare volui, quæſo uti obſerventur, & imprimis ut Typographus, quantum potuerit, maturet; nam Hiſtoriæ Danicæ Libros decem quibus totum Pontani opus retractare juſſus fui, flagitant hic optimates atque docti; metuoque ſi nunciari veſtri pergant, ne excudi apud nos ſuperiores mei velint; quod & aliquod detrimentum Blavio ſit allaturum; ſic enixè etiam rogatum cupio ne neceſſitatem mihi hanc imponat. Iterum Vale, mi Voſſi, animæ dimidium meæ. Præfationem ad illuſtrem Dominum Cancellarium, quanto Regi ſereniſſimo opus dedicandum erit concerpere poteris.

Tuus,

Joannes Meurſius.

CCXLV.

Oratorum Summe, Philoſophorum maxime, Belgice Varro,

Operibus tuis velut ſaccharo, & nectare dulciſſimo quotidie recreor: nam quæ ſcribuntur à te cuncta, tuum ſapiunt ſalem, ac te referunt. Hac ſapientia, facundia, artibus optimis ſatis inſtructus, ne deſpicias noſtra, quæ ſi mutila inveneris, hiulca, & nec ſatis excuſa, ea dele, reſeca. Si laudaveris conatus noſtros, gaudebo nimis, quia à te omniſcio, licet falsò merui laudari. Summe doleo quod unum exemplar non mittam, nam unum ſolum habui pro meo uſu. Ita avari ſunt Typographi, qui ſolum ſibi omnia aſſumunt. Amicus noſter D. Fontanus indicabit. Vale ergo bonarum artium ſpecimen, Plinius,
aut *Lucius ipſe meus, meque amare perge.

* f. Lucilius.

Ex Muſæo noſtro 1636. die vero 2. April. Amſtel.

Te reverenter colit,

Zacutus Luſitanus, *M. D.*

CCXLVI.

S. P.

Vir Excellentiſſime,

Hunc Joh. Ludovicum in urbem veſtram miſi negotiorum cauſa. Ei ut utrunque librum Logicum tradas rogare veritus eſſem, ſi ſciſſem illis te diutius uti velle, aut præ aliorum mole negotiorum poſſe. Apollonium filio tuo reſtitui: cujus mihi vehementer probatur eruditio; quamvis videatur alicubi ad emendandum

Scylacis contextum, aut potius πανάγια eſſe calidior. Utiliſſima ſane illius eſt opera. Quæ ego in ora exemplaris mei ὑπομνήματα, in aliquot ipſi dieculas conceſſiſſem ut immatura invitior, conceſſiſſem tamen tui reſpectu, niſi ille accipere recuſaſſet. Equidem nunquam negabo tantum me tibi debere quantum nulli. Mearum in Rhodium illum lucubrationum edendarum ſpes nunc eſt certior. Nam Dominus Le Maire edendas ſuſcepit; utinam in propoſito perſeveret! Oblata mihi nuper eſt Harderwikenſis Profeſſio Græcæ Linguæ & Logicæ, quam quo minus acceperim per meum ſtetit γνώμην. Indignabatur enim ſtipendii, & minoris quidem ſtipendii ſolutionem tardam, atque adeo annuam. Tu nihilominus vides opus eſſe ut illa λογικὰ aliquando reguſtem, & me ad quidvis parem. Vale, Vir præclariſſime, & meis verbis ſaluta nobiliſſimam tuam Matronam, & filios filiaſque.

Lugd. Bat. 15. Septembris, Anno 1637.

Tui obſervantiſſimus,

Jeremias Hoelzlin.

CCXLVII.

Clariſſimo & Doctiſſimo Viro, D. Gerhardo Joanni Voſſio; Johannes Elichmannus *S. P. D.*

EX vulnere, quod in communis amici immaturo funere ſenſit, Stapeliorum familia; ego quoque haud eximium dolorem cepi; tum quod τῷ μακαρίτῃ, raram in ſchola noſtra, diligentiam, & ingenuitatem, adamarem magnoperè, tum etiam ob incommodum, quod exinde circumvenit ampliſſimam Th.... Nec dubito quin ad te hujus damni ſenſus pervenerit quoque imprimis. Novi enim quam calido affectu, & non ſine ſingulari judicio, is tuam nobiliſſimam Polymathiam proſequebatur conſtantiſſimè; novi etiam, & mecum novit literatus orbis, quàm impensè tu amare ſtudeas, ac fovere, literarum, atque artium cultum, atque cultores, & de noſtro μακαρίτῃ præſertim. Faciet aliquando ut ſpero, fidem, opus illud Poſthumum, ſi ut feciſti μακαρίζων, ita nunc pergas θεραπεύειν. Et facit quidem tuæ εἰς τὸν μακαρίτην pietatis apud me opinio, ut æquiore animo feram, quod ut non acciderit, noſtris lacrymis, nunquam poſſumus efficere; ſolatium etiam percipio, cùm animo volvo perennaturam amici memoriam, cujus poſthumum fortuna manet, tam nobilis tutelæ. Licet autem ego præter amorem rerum cùm noſtrarum, tum etiam elegantioris Scholæ publicarum, quod aliquid momenti ad earum curam, & ornatum poſſit afferre, penes me vix inveniam; molitus ſum tamen, nonnihil ad ornatum, jam dictæ editionis, ut Authoris deſiderio aliquo modo obſequerer. Ea res te habeat arbitrum nunc oportet, ac moderatorem; ideoque rogo, ni moleſtum ſit, aliquo reſponſo mihi edices, quod faciendum videbitur. Dixeram τῷ μακαρίτῃ me in volumine aliquo Arabico, inter legendum deprehendiſſe, ex Græcorum traditione de Thalete narrari quiddam aliter, quàm apud Laertium, præcipuè quod ſcripta, quorum Author dicendus C. Th.... Ille tunc ſtatim impellere, darem operam, ut & inde aliquid, novæ lucis ſuæ editioni accederet; quod promiſi futurum, ſi præterea quoque ſe offerrent, quæ varietatem eam, illuſtriorem poſſent reddere, & contra Laertii authoritatem, majus aliquod pondus adderent, novæ Antitheſi. Ceſſit autem ea res ex voto. Nam inveni in iis, quæ Arabes à Græcis habent, inter alia ad iſtum ſcopum, inſignem indicem omnium ſcriptorum Ariſtotelis, quem in Tr. de vita, morte, & teſtamento Ariſtotelis, ſecutus ſententiam Andronici Rhodii, ponit Ptolomæus ille, qui ſummus Philologus Peripateticus ſua ætate. Laudatur Longino, uti refert Porphyrius in vitâ Plotini. Iſtum indicem animus erat inſerere vitæ Th........ ex Arab. Interpretamentis petitæ; quia Ariſtoteli tribuit pleraque ſcripta, quæ apud Laertium dicuntur eſſe Th........ Et ſic illorum ſententiam egregiè firmat, qui aliunde perſuaſi, apud Laertium in Catalogum ſcriptorum Th.......... multa temere intruſa, ibique redundare ſtatuunt. De his volui τὸν μακαρίτην, paulò antequam nobis ereptus eſſet te rogare, num placeret, ut hic unus aut alter denuò Typis Arabicis, cum Verſ. Lat. imprimeretur, qui operi poſſit præfigi, poſt textum Laertii. Sed fata hoc judicium in te devolverunt, in quo ſi ceſſandum ſtatuas, parcam operæ quæ reſtat; paratus aliàs amici communis manibus fidem ſervare integram. De variis lectionibus ex tribus diverſis Manuſcriptis Vaticanis, ſpem quoque mihi fecerunt Holſtenius, & Dormatius, uti ex hujus (quo Leidæ ſum uſus familiariſſimè) literis

literis addictis cognovit quoque, ὁ μαγείτης. verùm quia tandem ſilent ad meas monitorias, ſpem quoque illam incipio amittere. Amicitia uti video, vitium Romæ facilè contrahit. Cæterùm moleſtus adhuc ero, ſi petam, quod vix abſque verecundia cogito. Verùm dabis veniam, ſpero, pro ſolita humanitate. Accepit à me mutuò ὁ μαγείτης noſter, duos Libellos Joannis Lalemantii, alterum com. in lib. De Diebus criticis Galeni, Lyon 1560. 4°. Alterum, De Varia Anni Ratione, Ibidem, 1571. 8°. Vellem commoda occaſione moneri parentem τοῦ μαγείτου, libros iſtos mihi eſſe reſtituendos, mutuò conceſſos à ſeſqui-anno. A D. Salmaſio literas poſtremum accepi datas Calend. Decembris è portu Diepènſi, in quibus conqueritur, ſe toto bimeſtri ibi fruſtrà tranſitum opperiri. Ejus familia omnis cum tota ſupellectili, hîc jam fuit in tertium menſem. Comitari eam non potuit, ob naufragium vehementiſſimum, quod ipſe & uxor paſſi ſunt adeo, ut maluerint, relictâ ventis familiâ littus repetere, & ſecundiorem navigationem exſpectare. Hoc conſilium malè ceſſit hactenus, & quidem cum majore incommodo, quia nihil è nave ſecum ſumpſerant, earum rerum, quæ quotidie ſunt ad commoditatem vitæ neceſſariæ. Ignoſce, Vir clariſſime, quod tam multis te fatigem, aut diſtineam. Unum adhuc addam, quod omnium eſt maximè cordi, me nimirum uti debeo, ſuſpicere te, ac colere, ob celebratiſſimam virtutem, atque eruditionem, quæ famam intermori tuam nunquam ſinent; optare etiam quamplurimùm, ut poſſint hujus obſervantiæ teſtes, tibi dare officia, quæ grata habeas. Ea interim dicabo, præſtiturus, ubi juſſeris. Vale, Vir Doctiſſime.

Dabam Leidæ Cal.
II. *Januarii*, 1637.

CCXLVIII.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Affini Conjunctiſſimo.*

Conjunctiſſime Affinis,

Octo menſes atque amplius, in agris tranſegimus, dum peſtis Londinii graſſatur; tantaque iis, qui hîc in nobili aliquâ familiâ vivunt, & Nobilium liberos curant, cautelâ opus eſt, ut nihil cum Londinio, aut Londinienſibus commercii habere poſſint. Excuſabis itaque, quod nullas hactenus literas ad vos dederim. Pridiè antequam in agros ſecederemus, die 13. aut 14. (ſi bene memini) menſis Maii, dedicationem miſi: neque leviter gaviſus ſum quod eam ad manus tuas rectè perlatam, ex literis tuis V. Cal. Quint. datis intellexi; augebat hoc meum gaudium propinqua, quam feceras, ſpes videndi tractatulum de pictura: ſcribebas enim, intra duas hebdomadas abſolvi tum potuiſſe. Quorundam certè expectationem obviâ credulitate pluſquam nunc factum voluiſſem fovi: non deſinunt enim quidam, quotidiano ferè convitio, promiſſi fidem efflagitare: ſed juxta mecum ferant neceſſe eſt quod aliter ſe habere non poteſt. Ne quidem vacaverat adhuc, cùm Epiſtolam dedicatoriam tranſmitterem, XIV. quaterniones percurrere; leviter tantùm inſpexeram, & unum atque alterum errorem (ſi bene memini) annotaveram. Nunc per otium tribus hiſce hebdomadis, quibus hîc Londinii ſum, perluſtravi, atque alios quoſdam errores Typographicos annotavi, eoſque tibi miſi: ſeriùs fortè quàm voluiſſes, ſed citiùs non potui propter diutinam abſentiam. Metuunt plerique, ne malè per hyemem repreſſa contagio, rurſus ineunte vere, ingraveſcat; ſtatuit itaque Comes Arund. Nepotulos ſuos intra hebdomadam unam, atque alteram, in remotiora quædam loca ablegare. Viderit ſummus rerum humanarum arbiter. Nihil mihi interim gratius obtinget, quàm ut læto de vobis nuntio, aliquando perfrui detur, uſquedum idonea gratum animum teſtandi tempora affulgeant. Quum cogitarem cui rectè literularum aliquid ad vos commiſſurus eſſem, obtulit ſeſe vir humaniſſimus Dominus Hermannus Mylius, qui ſpoſpondit ſe Amſtelodamo reſcripturum, ſi quid ad me perſcribi velles. Si otium tibi non erit, libentiſſimè faciet vir humaniſſimus, quod facturum recepit. Cantuarienſi Archiepiſcopo pro me, meaque, per literas, quas ipſi tradere poſſim, commendabis; neque enim obſcura proni favoris indicia, hactenus exhibuit immerenti: confido plus exhibentur gratiæ habitura, quæ, te commendante, mea enim intereſt, ut tanto antiſtiti probentur qualeſcunque labores mei, priuſquam eos Regiæ Majeſtati offeram. Subinde literas ad me ſcribit Prudentia, quibus ut tibi unicè commendari cupit, ita ſubveniri ſibi anguſtia rei familiaris miſerè laboranti poſtulat. Ego nihil ad

hæc reſpondi, quoniam nullas adhuc Joannis noſtri, neque tuas literas vidi, quæ me inſtruant, quatenus ei ſubſidium ferendum ſit. Non deero afflictæ, ſi certiorem me feceris, quid conſultum judices. Nihil non faciam pro viribus. Univerſæ familiæ tuæ plurimam meis verbis ſalutem dices. Vale.

Raptim in Ædibus Arundelianis, An. 1637. 18. Febr.

Tuus omni Officio,

F F F. Junius.

CCXLIX.

Viro Maximo Domino Gerhardo Johanni Voſſio: Jo. Fred. Gronov. *ſalutem & obſervantiam.*

Vir Summe,

CUm præſtantiſſimus Chriſtenius noſter adveniſſet, ſub ipſum articulum temporis, quo perficiebatur Libellus meus, non potui eum dimittere, ſine exemplari, quod tibi perferret. Id tu quidem accipies, ut profectum ab homine obſervantiſſimo tui, quodque ſiquidem legere dignatus fueris, lima tua exornetur: non quaſi ego dignum judicem, ut eruditiſſimos oculos tuos ſubeat. Fortaſſe habebit interdum Gerhardus tuus, quo ſe delectet; atque utinam tam doctæ pueritiæ ſatisfacere potuiſſem. Illud fortè non opus eſt, ut addam, quum legeritis, & errores meos notaveritis, gratiſſimum futurum mihi, ſi de omnibus ſimpliciter monear. Noſtis enim ingenuitatem, & φιλομάθειαν meam; & is veſter erga me eſt amor, ut ab deriſu, & reprehenſione malignorum, veſtris monitis, & amica reprehenſione, ſecurum præſtare non ſitis gravaturi. Supereſt ut aurem tibi vellam, Vir amiciſſime, de Epiſtolis Iſ. Caſauboni ad Meurſium, tum de MSS. Ovidii, aut excerptis potiùs eorum, quæ cum hic eſſes, mihi promiſeratis, tuque puerque tuus. Vale, & ſalve, cum lectiſſima matrona tua, filiis, filiabus, totaque domo: & ama conatus noſtros, ut effectui impari ignoſcas.

Hagæ raptim, ad diem xviii. *Calen. Jul. ann. Chriſti,* cIↃ IↃ c xxxvii.

Tuo Nomini devotiſſimus,

Johan. Fred. Gronovius.

CCL.

Cl. Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio.

Clariſſime & Excellentiſſime Vir,

SOleo mihi ſæpenumero revocare in mentem gratiſſimam temporis illius memoriam, quo eruditiſſimos ſermones tuos coram excipere, teque ipſum exemplar omnis honeſtæ vitæ intueri mihi licebat. Atque ideo majori cum voluptate recolo, quod tanti boni magnitudinem (non ut plerique ſolent) tum demum intellexi cum amiſeram, ſed tum maxime capiebam, cum maxime eo fruebar. Sed quantum tunc gratulabar mihi de conſuetudine tua; tanti nunc impenſius doleo quod non ſolùm conſpectu tuo caream, verumetiam ne per literas quidem quibus abſentium amicorum animi refoveri ſolent, tecum colloquar. Et mihi quidem maxime id conveniebat, fateor, ut te primus compellarem; ſed primum graviſſimis occupationibus tuis, quibus non præſenti ſolùm, ſed etiam futuro ſeculo prodeſſe conaris, obſtrepere literis meis vix audebam: deinde etiam reputando tenuitatem, tum ingenii, tum ſtyli mei, metuebam ſubire judicium ejus viri, cui nihil niſi limatum & exquiſitum placeret. Sed tandem vicit fiducia humanitatis & moderationis tuæ, qua futurum ſpero, ut me etiam balbutientem libenter audias: deinde vicit etiam præſens neceſſitas, ne chariſſimum fratrem meum in Hollandiam abeuntem ſine meis ad te literis dimitterem, quem ego tibi quam commendatiſſimum eſſe cupio. Etſi enim ille eo animo propoſitum iter ingrediatur, ut in re militari, cujus peritiâ quemvis Chriſtiani Orbis populum provocare poſſitis, juvenilem ætatem ſuam exercere valeat: tamen id multum momenti ad incipiendum & perficiendum Deo volente hoc ſtudium afferet illi, ſi eum tutelâ ac patrocinio tuo dignum exiſtimaveris. Quapropter ita eum tibi commendo, ut quicquid reſidet in te amoris erga me, id omne in eo amando atque fovendo oſtendas. Reddet paria huic tuæ bonitati primum quidem Deus, deinde nos omnes, qui jampridem unicè id conamur exprimere, quantum tibi pro ſummis tuis erga nos meritis debere nos ſentiamus. Vale, Vir clariſſime, Deum ter optimum maximum enixè veneror,

Digitized by Google

neror, ut te quam diutiſſime conſervet, ad gloriam nominis ſui & bonorum omnium emolumentum.

Dabam Opoliæ, die 4. Aug. anno 1637.

Clariſſimæ Domin. tuæ ad quævis officia paratiſſimus,

Georgius Slupeck, *de* Conari Capitan. Pilſnenſis.

CCLI.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Gerhardo Johanni Voſſio, *Mæcenati meo colendo.*

Clariſſime ac Doctiſſime Vir, Mæcenas ætatem colende,

QUemadmodum nulli quondam, ad oraculorum adyta, aut Deorum immortalium pulvinaria, obſtructus erat aditus, qui modò ſerium, ſincerum, debitoque numinis cultu, compoſitum adferret animum: ita & omnibus, ad auguſtiſſimum illum ſapientiæ tuæ Tripoda, liberum patere acceſſum, & teſtari poteſt ſtudioſæ juventuti, potiſſima pars, quæ agmine facto, ad te conſulendum in dies, in horas, confluit, doctior à te ſemper rediens; & ego expertus ſum ſæpius, quem nunquam non voti compotem, juxta ac ſaluberrimis conſiliis abundè inſtructum, ſolitus es à tuo colloquio dimittere. Quæ tua facilitas, rarum in noſtri ſeculi doctis bonum, me novis his auſis animavit; ut magnis meis in patria fautoribus, ſpecimen aliquod diligentiæ, propediem exhibiturus, tuam operam in partes mihi accerſendam, non dubitaverim. Ut itaque verba conferam in compendium, conſtitui, Deo adjuva, hibernis his menſibus, labori non reprehendendo, vim omnem ingenii impendere. Nempe cùm animadverterim, quæcunque uſpiam typis divulgata ſunt, nobiliſſimi illius hiſtorici, Saxonis Grammatici, exemplaria non ſolum innumeris mendis ſcatere, quæ properantem Lectorem facilè effugiunt; ſed & locis nonnullis dubiis, ac parum integris undique ſecus obſita eſſe, quæ ipſi hiſtoriæ obſcuritatem haud exiguam offundunt; impetum cepi Augiæ hoc ſtabulum perpurgandi, & notas quaſdam tam hiſtoricas, quam cenſorias in libros ejuſdem omnes ac ſingulos procudendi: amoris in patriam arcano potius juſſu, quam oſtentationis gratiâ. Sed quia ſimul perſpectum habeam, tuis auſpiciis hanc rem optimè geri poſſe, eâ quâ par eſt, ſubmiſſa animi mente, abs te contendo, digneris mecum lubens,volenſque,communicâre, ſi quæ vel ipſus habeas, ad Saxonem noſtrum (quod tuum eſſe ſolet, in emedullandis melioris notæ ſcriptoribus, acumen,) jamdudum annotata, vel ab aliis Criticis ſcias eſſe obſervata. Quinimò ſi hæc te exorare non liceat, (quomodo mihi tamen perſuadeo) velim mihi ſubinde petenti, ex inſtructiſſima Bibliotheca tua, ſuppedites bonorum Authorum monumenta, quæ ſcilicet aliquid ad inſtitutum meum faciant; imprimis Achillem Gaſſerum, Boceri cujuſdam annotationes, in Reges Daniæ, & ſimiles. Præbe te mihi, quæſo, benevolum, magne Doctor, conatibus meis fave, & exangui fronti ignoſce.

Obſervantiſſimus tui, tibique addictiſſimus,

Stephanus Johannides Stephanius, Hafnienſis Danus.

CCLII.

Clariſſime atque Excellentiſſime Vir,

RUmpendum tandem erit ſilentium, neque tamen & illud excuſare velim, quin potius deprecer ut à te veniam; quid enim dicam, aut quam excuſationem adferam tam diuturni ſilentii mei? Occupatior eram, defuit ſcribendi occaſio, vel materia. Scilicet ulla eſſe potuit tanta cura: difficile literarum commercium: aut deſtitutus unquam eſſe poſſum, quid ad te ſcribam, ad te inquam, Vir incomparabilis? Si nihil enim aliud, niſi tua erga me eximia merita propenſum illum animum, ſummam qua me complectebaris benevolentiam, commemorem; an non ſatis ampla & opulenta ſcribendi materia? quod ſi nunc meum tibi gratias referendi ſtudium, & promptiſſimam voluntatem teſtari velim; videnturne hæc vel longiſſimis literis poſſe comprehendi? Sane, ſi quid eſt, quod juſtæ excuſationis loco adferri mereatur; verecundia erit, quæ me ſæpius ad te ſcribere incipientem deterrebat. Nimirum, grave mihi admodum videbatur ad te ſcribere, à quo Latini Sermonis magna

Digitized by Google

magna quondam hauſeram incrementa, cujus nunc jam pridem uſum poſthabui. Sic hærebam, atque à meipſo diffidebam; ſed vicit tandem officii neceſſitudo, vicit amor tui; ceſſit & ipſa verecundia pudori: pudebat nempe tanto te tempore exigere à me ſcribendi officium, non tamen adhuc exegiſſe. Acceſſit hortator vehemens, tui, unà mecum, uti debet, amantiſſimus Germanus meus, quem ego, patria limina deſerentem, hac una re beatum judico, ac prope invideo quod te conſpecturus brevi amplexuruſque ſit; jamq, mihi intueri videor illam tuam humanitatem, illos amores, quos illi exhibiturus es. Dabis igitur veniam, ſive quod tam diu ceſſatum à me ſit, ſive quod nunc audenter nimis te laceſſam literis. De me omnia, quæ voles ex fratre meo cognoſces; unum hoc ex me velim ſcias, neminem eſſe cui plus, libentiuſque quàm tibi, debeam: nihil eſſe, quod me magis ſollicitum habeat; quàm ut intelligas, in quem beneficia contuleris, cui operam tuam, cui tot labores impenderes. De te autem tuiſque quî valeas, quid agas aut potius quid orbi profuturum pares, ex tuis potiſſimum literis ſcire cupio. Hic finem facerem, ſed venit in mentem, quod nos anno proxime elapſo mirè omnes exercuit. Id ut tibi perſcribam, vel ipſa me cogit ſcribendi ad te dulcedo. Judæorum genus adeo diffudit ſe per univerſum hoc Regnum Poloniæ, ejuſque provincias, ut omnes pene inſederit urbes, oppida, villas, hac maxima in finitima Germania, bellorum tempeſtate. Tanta hæc multitudo, fieri non poteſt, quin multorum offendat animos, Mercatorum imprimis & Subditorum, qui Judæis ſubeſſe ægre ferunt, quibus eorum operæ à Nobilibus locari ſolent. Inde odia immortalia, perpetuæ de illis querelæ. Sed imprimis frequens eſt, quod reos deferant cædis infantium Chriſtianorum. Crimen, ſæpe nimis, quia impune licet, objectum, neſcio an unquam ſatis fuerit probatum. Proximo hoc anno Lublini, inventus à matre diu quæſitus puerulus, aquis ſubmerſus dexterâ aure præciſâ, veniſq, omnibus acu apertis tenui; atque adeo ſupremo Regni noſtri Tribunalitio Lublinenſi judicio oblatus eſt: cunctorum mox animos ingens adverſus Judæos ſuſpicio pervadit; hinc ſine mora capti, quos violentiſſimæ præſumptiones urgebant, tormentiſque tam diu quæſiti, ut unus eorum vi doloris ſuperatus, paucos poſt dies obierit; cæteri tandem, quia fateri renuebant, dimiſſi: feciſſe tamen Judæos immane hoc homicidium publica fama eſt. Accuſatos, convictos, damnatoſq, ob idem hoc crimen Tridenti Judæos ſcripſiſſe commemini Sabellicum, ex eoq, refert in Annalibus ſuis Dlugiſſus noſter, quin & in veſtro Belgio, niſi me fallit memoria, accidiſſe, prodit Hiſtoria. Mirum ni nocentes ſunt, quos tanta toto orbe premit invidia, fama accuſat. Odione dicam Chriſtiani ſanguinis tantum eos patrare facinus; an quia forte opus ad remedia habent, aut ad ſua ſacra, ſive denique ad Magicas artes, quibus plerique impenſe delectantur? An dicam impleri maledictionem illam Moſis? Deut. 28. *Omni tempore calumniam ſuſtinentes.* Tu quid de toto hoc negotio ſentias, aut ſentiendum putes, rogo plene me doceas: tuum enim judicium in utramvis partem lubens ſequar. Sed vide, quo provectus ſum voluptate tecum loquendi. Ergo jam vale, mi ſuaviſſime Voſſi, meque amare perge; tum ſi quid in hac Epiſtola mea vel rude vel inconditum (vereor ne omnia) teneras & inſuetas talibus aures tuas offenderit, corrige, cæterum mihi ignoſcas precor. Iterum vale.

Tui obſervantiſſimus,

Dabam ex Rure meo paterno Klickoviæ. *Prid. Kal.* Aug. *Ann. Sal.* M DC XXXVII.

Chr. Slupecius *de Conary,*

Secr. Ser. R. Poloniæ.

CCLIII.

Viro incomparabili Gerhardo Joanni Voſſio, *in Amſtelred. Gymnaſio Profeſſori celeberrimo.*

Vir incomparabilis,

POſt tot, tantaque tua in me officia, puto ambitioſum non eſſe, ſi amoris tui liberalitatem, inter amicos, lætiſſima prædicatione circumferam. Id quod facio libentiſſimè, & frequenter, quoties incido in homines, honeſtarum artium, modeſtæque pietatis amantes. Cæterùm cùm tam uberem, & penè immenſam eruditionem ingenio complexus ſis, nihil tamen in laudibus tuis, commemoro frequentius, quam ſanctiſſimos illos, & defæcatos mores, amoremque Religionis puriſſimæ, & innocentis. De qua quoties judicandum eſt, animum imperturbatum, ſine faſtu omni, ſine pugnandi libidine ſemper afferſ. Hæc tamen idcirco non ſcribo, quaſi tu non potius virtute tua, quam meis laudibus

laudibus cenſeri velis: ſed ut oſtendam, quibus rebus motus, familiaris iſte meus, qui has tibi reddit, ad notitiam tuam pervenire cupiat. Ordinat is ſtudia nobiliſſimorum juvenum, quos ſui mores, & contubernium, mihi fecit amiciſſimos. Eos ſi benignè admiſeris, non tam te, id mea commendatione motum, facere arbitrabor, quàm quod in humanitate, ſemper tuos mores tenere ſoles. Porro de rebus meis prolixius dicet οὗτος ὁ γραμματοφόρος. Leidenſes frigore tactos, ipſe coram ſenſi, & nuper amicus monuit. Quid cauſæ ſit, facile ſuſpicor. Habe ſummam culpæ meæ: ſemper ſordidum eſſe putavi mutuis adulationibus atteri. Maximè tamen inſidiatur exiſtimationi meæ ὁ δεῖνα nugaciſſimus, & fumo ſuo turgens. Quod mirum videri non debet, cum ingenti ſupercilio etiam viros maximos ad cenſuram vocet: adeo poſt emiſſas aliquot tumentes declamatiunculas ſibi bellus videtur. Si vixero, non tam paribus nugis hominem, quàm ſolida ſtudiorum, & cordata ſeveritate obruam. Idque jam ago ſedulò. Sed abeant iſta: fida Voſſiorum, & priſcæ integritatis amicitia, mille fricatorum, glorioſorumque mortalium, ſimulatis blanditiis, mihi contra cara non eſt. Fœliciſſimè vale, & ſalve cum univerſa familia, Vir maxime, meque amare perge, quæ meorum votorum ſumma eſt.

Col. Agrip. xvii. *Sept.*
An. cIↃ IↃC XXXVII.

Tuus,

Vincentius Fabricius.

CCLIV.

Lectiſſimo Domino Doctori Gerardo Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori longè eminentiſſimo,* Varroni *verius nominando.*

CUM nomen tuum toto terrarum orbe celeberrimum ad unguem contemplor, parum abeſt quin obſtupeſcam; mente enim capere nequeo, unde tantos ſcientiarum omnium theſauros exhaurias, doctrinâ, facundiâ, & omniſciâ eruditione refertiſſimos, quos in publicum mortalium uſum quotidie depromis. Nos milites puſilli, ſub vexillo fœcundiſſimo ſolertis ingenii tui ſtipendium facimus, ſcripta tua erudítiſſima venerantes. Ergo fortiſſimus Anteſignanus, rudia hæc, & inermia ne deſpicias: Imò corrigas rogo. Scio quam ſis rara indole præditus, & quam rectiſſimè de omnibus ſentias, amoreque genuino ſtudioſos proſequaris, & maximè me, qui authoritate tua, ſcripta ſua tuetur, munit, ac defendit, lege lib. 3. in com. hiſt. 47. Ad aras ſolertiſſimi ingenii tui, hæc prolegomena appendo, ut pretium quod ex ſe non habent inde poſſint demereri. Vale ergo Belgicus Varro, & Zacutum tuum, te amantem, redama.

Amſt. 1637. *die vero* Septemb. 3.

Te veneratur

Zacutus Luſitanus, *M. D.*

Non poſſum remittere priora folia; hanc præfatiunculam lege, & parce meo tardo ingenio, quod ut aliud naturale agens, ultra metas activitatis ſuæ agere non poteſt.

CCLV.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro, D. Gerardo Johan. Voſſio.

Clariſſime Vir, Amice fideliſ. gratiâ conjunctiſ.

QUem in Daniam quotannis, Janſonius veſter Librorum vendendorum causâ ſolet ablegare, exoptatiſſimo me beavit nuntio, quum ſub initium præteriti veris, apud nos conſueta exerceret commercia. Spem etenim fecit mihi non exiguam fore, ut tu Saxonis noſtri edendi curam in te ſuſcipere velles, tuaque ſuadâ Typographorum veſtratium quempiam eò adducere conſtitueres, qui nitidiſſimis Typis, auguſtiore formâ, & prorſus ex voto meo, florentiſſimum hunc ſcriptorem procuderet, ac divulgaret. Quod ſi his verbis ipſius indubitata conſtare fides debeat, & ſi tuo me rogatu, tam largis implevit promiſſis; uberrimæ profectò tibi debentur gratiæ, non tam à me, cujus honori ac famæ tantopere faves, quàm à bonis omnibus ac doctis, qui deſiderium Saxonis noſtri hactenus ægerrimè tulerunt. Biennium certè jam integrum eſt, quod incomparabilis ille Hiſtoricus, debito per me nitori reſtitutus, faventem Typographi alicujus operam fruſtra imploravit: quid igitur ſuavius, quid jucundius, quid auditu gratius unquam accidere mihi potuit, quam te talem, tantumque virum, diligenter curaturum, ut divinus hic author, ſplendidior, & ornatior, dias in luminis oras exeat? Edoceas me, quæſo, primâ quaque occaſione, quid ſperare habeam, & cuinam Saxonem

xonem excudendum tutò committere liceat. Quod me attinet, nullam planè laboris mercedem aliam poſtulo, quam ut viginti, aut ſummùm triginta exemplaria Typographus mihi impertiat, utprimùm lucem viderit nova editio. Poſt Saxonem editum, proximam ſibi curam vindicabit Quinctilianus; in cujus duodecim Inſtitutionum Oratoriarum, totidem Commentariorum libros pænè affectos habeo. Sed quia animadverti te in libris de arte Grammatica, parte ultimâ pag. 202. ad partes vocare membranas quaſdam MS. Quinctiliani, quæ olim Joachimi Camerarii fuerunt; omnibus abs te precibus contendo, ut variantes Lectiones ex codice iſto excerptas mecum benevole communices, & ſi quid inſuper ad manum ſit ſubſidii, eâ quâ ſoles humanitate, ſuppedites. Id quod ego olim beneficium grato animo ingenuè profitebor. Præterea quoniam frontem jam apud te deponere cœpi, per amorem iſtum quo me complecteris, rogo, atque obſecro, ut libros hoſce omnes, & ſingulos, quorum in adjunctâ ſchedulâ, notatos vides titulos, per filios tuos, vel in Auctione quâdam, vel ſi in Bibliopoliis reperiantur, meam in gratiam, quocumque tandem pretio, iſthic coëmas; nullus dubitans, quin quicquid meo nomine argenti expoſueris, eâ quâ par eſt εὐχαριστίᾳ tibi reſtituam. Cæterum licetne mihi jure amicitiæ noſtræ tecum expoſtulare, quod clariſſimo viro, & communi amico noſtro, D. Meurſio, tot ſubinde variorum opera, recens edita, tranſmiſeris, me præterito, quem non minus, in intimam familiaritatem admittere dignatus es? Habet à te Reidanum filii tui, τῷ μαγείρῳ, habet alterius Annales Hollandicos, habet tuas Inſtitutiones Grammaticas, Franc. Junii de Picturâ veterum libros, & quid non? Nobis non licet eſſe tam beatis? Verum emenda, quæſo te; niſi Muſas meas iratas habere tibi cupias. Imprimis fac tractatum tuum, de Hiſtoricis Latinis, juxta ac libros de arte Grammatica, quamprimùm à te habeam, quibus vehementer indigeo: finem ſcribendi faciam, ubi unum, alterumve propoſuero. Locus eſt Saxonis, me judice, valdè corruptus, qui extat Hiſt. Danicæ lib. vii. pag. Edit. Francofurtenſis 123.

En pia progenies trucibus concurrere telis
Auſa perit, ſudo prognati ſanguine fratres
Illata ſibi cæde ruunt. ———

Ubi quid *Sudus Sanguis* ſignificet, non ſatis intelligo. Ego *Socio* legerem; niſi mox ſequeretur: *Exitiale malum ſocio Styga funere viſent.* Tu mihi ſis Apollo. Deinde edoceas me rogo, quænam ſit *Inſula Lachmiorum*, vel *Lathmiorum*, cujus meminit Valerius Maximus, lib. viii. cap. xiii. Exemp. extern. vii. ſub finem. Ejus etenim mentio apud Geographos nulla, quod ſciam, occurrit. Vale, decus Belgii, & deliciæ literati orbis, & cum omnibus, qui circa te ſunt, æternum ſalve.

Soræ *a. d.* xxviii. Septemb. *Anno* cIↃ IↃ c xxxvii.

Tuus omni
affectu & officio,

Stephanus Johan. Stephanius.

Quas heic adjunxi literas, velim per te rectè curentur, Viden' os hominis?

CCLVI.

D. Doctori Gerardo Voſſio, *Philoſophorum ocello, & in Academia inclyta Amſtelodamenſi humanarum Literarum Profeſſori celeberrimo, viroque omnis Literaturæ cultiſſimo.*

Miraberis, Vir ſolertiſſime, quænam me capiat fiducia tuam ſic meis literis compellandi & amplitudinem & magnificentiam. Certè ſelectiſſimæ virtutes tuæ unà cum candidiſſimis moribus conjunctæ id efficiunt, & aliæ animi & corporis dotes ita te omnibus amabilem præbent, ut non aliud abs te contendam, quam ut me in amicorum tibi arctiſſimè conjunctorum album adſcribi patiaris, qui te non ſolum diligam, verum & unicè obſervem. His fretus, tuâq; in ſtudioſos humanitate confiſus has tandem ad te dare decrevi, quas comitabitur liber meus puſillus, rudis & tenuis, cui novato nomine de Praxi Medica Admiranda titulum dedi: licet enim Medicus re & opere non ſis; in arduis tamen medicinæ clivis emedullandis te verſatiſſimum eſſe, & putavi, & puto: nam ingenii acumine polles, eleganti facundia, & rerum omnium cognitione es præditus, ita ut non ſolum celeberrima Amſtelodamenſis Civitas, illuſtre Lycæum Leydenſe, ſed Europa tota, imo univerſus orbis te omniſcium vocet, tua amplectetur opera, Lemniſco ornanda, digniſſima Cedro, eaque pleniſſimis, ut aiunt, tibiis jactet, & prædicetur. Quare, Zacuti, tuarum laudum acerrimi propugnatoris, licet ignoti, tui tamen

Digitized by Google

tamen amantiſſimi, libellum inermem ne deſpicias: nec enim Dii croco infecti ſemper cinnamoma eructant, ſed pultem in caſa furnaria, Reges rapam in tugurieto, & ipſæ Gratiæ fraga, myrtilloſve ſæpe in montibus, & ſylvis prodelicatis epulis comederunt. Quare illius errores mentis tuæ ſagaciſſimæ limâ ſolerti caſtiga: id enim feram libentiſſimè. Hanc curam ſi non moleſto animo pro me ſumſeris, habebis Zacutum tuum tuarum laudum vocaliſſimum præconem, atque omni tempore memoriæ tuæ clariſſimæ non ingratum. Quocirca ſi quid eſt, quod tui cauſa me valere exiſtimes, impera, exequar enim libentiſſimè. Vive ergo diu cum dilectiſſima familia tua, & ita videas filios tanta prole beatos, ut ii tanquam novelli olivarum, uſque ad quartam generationem in circuitu menſæ tuæ adeſſe queant. Vale ergo, Vir omniſcie, noſtri quoque gloria ſecli. Ex Muſæo noſtro.

Ex Muſæo noſtro Amſtelod.

Te amat, colit, obſervat

D. Zacutus Luſitanus.

CCLVII.

QUanquam bis jam ad te ſcripſerim, tamen nec hunc Mercatorem Slagloſienſem ſine meis ad te Literis dimittere potui: per quem uti ne graveris reſpondere etiam te atque etiam rogo. Opus tuum de Idololatria Gentium, ut Velleium Scylacemque, & Batavicos Annales filiorum maxime videre aveo. Pro navatâ mihi operâ, apud Typographum cunctatorem, gratias, quantas poſſum, ago; & enixè abs te peto, ut pro amicitiâ noſtrâ, hominem urgere pergas; quod facturum te confido. Quæſo, effice uti operas partiatur, alterumq; Typothetam etiam abhibere velit; in quem finem Hiſtoricum Tomum in duas partes ſeparavi; ita meo, & multorum in hoc regno Procerum, deſiderio ſatisfaciet. Simul autem editio abſoluta fuerit, velim Hagam exemplaria duo mittas: unum Mylio, alterum Riveto; tria Leidam, Heinſio, Cunæo & Vorſtio: unum tibi vindicabis: cætera viginti minimum, aut, ſi potes, etiam quatuor, ſtatim huc ad me curabis. Poteris id commodiſſime per Ludovicum Elzevirium; quem deinceps apud vos commoraturum, libens ſanè ex illo ipſo intellexi. Sæpe nobis ejus opera, ad curandas Literas noſtras, uſui erit. Miſit nuper ad me Typographus, duo exemplaria primi tantum ternionis, cum certe plures exſpectarem, & progreſſum longius exiſtimarem: ſed cauſam affert, ſatis frivolam, nec ſufficientem ſane. At placebit, ſi deinceps quod prolixè pollicetur, culpam ſuam, maturanda gnaviter editione, emendaverit. Quæ interea folia excuſa erunt, quando nunc tam bona occaſio ſeſe offert, quæſo mitte, ut quid exſpectare habeam, ſcire poſſim. Vale, Vir, & amice magne. Uxorem tuam, quam convaluiſſe ſperamus, liberoſque ego, uxor, liberique ex interiore animo ſalutamus.

Raptim, Soræ, *ad diem* xii. *Octobr.* cIↄ Iↄc xxxvii.

Tuus, conſtanti affectu,

Joannes Meurſius.

Si ad Dominum Rivetum aliquando es ſcripturus, quæſo, Viro, quem omnino magni facio, plurimam ſalutem nunties; & conſtantem, etiam in ſilentio, affectum meum: tum hoc munus literarium qualecunque meis verbis itidem pollicearis. Iterum vale.

Eſt hic vir quidam doctus, penes quem ſunt libri aliquot Manuſcripti Græci, quos ut ampliſſimo magiſtratui urbis veſtræ, ad Ornamentum Bibliothecæ illic publicæ, cui præfectus filius tuus, venales offerrem, à me petiit: neque ego id negare homini amiciſſimo potui. Sunt autem iſti uno volumine comprehenſi:

1. *Athenæi* Περὶ μηχανημάτων.
   Bitonis Κατασκευαὶ πολεμικῶν ὀργάνων, καὶ καταπελτῶν.
   Heronis Χειροβαλίστρας κατασκευὴ, καὶ συμμετρία.
   Heronis Cteſibii Βελοποιϊκά.
   Apollodori Πολιορκητικά.
   Bitonis Μηχανικά.
   Julii Africani Κεστοί.
   Heronis Alexandrini Βελοποιητικά. Idem liber cum ſuperiore, niſi quod figuræ variant: ideoq, nonnullius plane pretii. Hos indicat quadringentis Florenis Hollandicis.
2. *Libanii Epiſtolæ*, plus minus trecentæ, trecentis Florenis.
3. *Calliſthenes de Vita Alexandri*, Scriptor ævi medii, centum Florenis. Et hæc quidem exemplaria ſunt in folio perſcripta, ut loquuntur. Quæ ſequuntur verò in Quarto.
4. *Nicephorus Imp.* Περὶ τῆς παραδρομῆς πολέμου. Florenis centum. Et hi quidem ſunt in charta omnes ſcripti; qui ſequitur verò in membranâ.

 5. *Mele-*

5. *Meletius Monachus*, Περὶ φύσεως ἀνθρώπου. Quem Latine vertit, ediditque Nicolaus Petreius Corcyræus, Venetiis, An. 1552. itidem Florenis centum.

Quæſo juva, quantum potes, commendatione tuâ, ut hos libros emere Magiſtratus velit: poteruntque ex editione eorum filii tui nominis famam augere, & poſteritatem etiam magis ſibi obligare. Si huc animum inclinabit Magiſtratus, poterit pecuniam mittere per Johannem Davidem veſtrum, & Libros per eundem accipere. Tertium vale; & effectum, quantum potes, iſtud dato.

6. His præmiſſis à me additur *Theodori Metochitæ*, cujus partem pridem edidi, Hiſtoriæ Corpus univerſum, ingens volumen, in folio, quod Florenis quadringentis comparare Magiſtratus ſibi poteſt.
7. Ac præterea *Andreæ, Cretenſis Archiepiſcopi, Homiliæ XX.* Florenis ducentis quinquaginta.

Si fortaſſe grave erit emere non viſos Libros, impetra, cui libebit filiorum, liberam legationem, qui eos videat, & me ſimul. Certè gratior advenire mihi hoſpes nullus poſſit. O quam illum ſim ardenter complexurus. Atque utinam teipſum, amicorum opt. maxime, ſi quo loco eſt Hamburgum, Amſtelodamum veſtrum eſſet, non tamdiu diſtuliſſem ad te excurrere: quem videre & complecti, ſi id liceat, adhuc ſemel ante ſummum diem optem. Sed hoc voti eſt; quod quis ſcit an unquam effectum nobis dare Deus velit. Interim ei te ex animo commendo, ac tuos omnes, ego atque mei omnes. Quartum ſalve, ac vale.

Si Librorum forte horum nimium videatur pretium, quod non puto, noſti ipſe nullum aliud libris Manuſcriptis, eſſe, quam id quod poſſeſſor ſtatuit.

CCLVIII.

Clariſſimo D. Voſſio, *D. & amico plurimùm honorando.*

Clariſ. Vir, & amice peculiariter mihi honor.

Aiunt aliqui, in luctum ſat gravem te, cum iis qui tibi cariſſimi, conjectum diebus hiſce proximis. Si ita eſt, & ipſe equidem unà lugeo. Ex quo enim benevolentiam erga me tuam, quoties te accedo, imò etiam aliàs experior affatim; non poteſt non mihi tua tuorumque, ut proſperitas eſſe gaudio, ita cordolium ciere calamitas, præſertim tanta. Quod ipſum ſaltem, quin verbo tibi perſcriberem, continere me nunc non potui: Solari te coner inſuper; ſed vereor, ne ſic ad animum tibi revocans caſum triſtiſſimum, irritem potius vulnus, adeò recens. Quicquid ſit, ferendum tamen eſſe denique æquo animo, quod infectum reddi nequit, Magiſtri ſapientiæ, tibi haudquaquam ignoti, docere nos ſolent. Deum rogo, ut mœrorem hunc tuum, & honoratiſſimæ domus tuæ totius compenſare aliàs gaudiis, ac felicitate hic & æternùm dignetur.

Harlemi, xxxi. *Jan.* MDC XXXIIX. *Cl. D.V. Servus*,

Bartoldus Nihuſius.

CCLIX.

Literæ tuæ, quibus diem non adſcripſeras, Vir clariſſime, heri demum mihi traditæ. Narras caſum vere triſtem & deplorandum filiæ majoris tuæ, in quâ, præter pietatem ac virtutes jam cæteras alia tot tam præclara currebant. Ego, uxor liberique indoluimus ex animo, ac vix lacrymas tenuimus, qui paternum & maternum ipſi quoque affectum gerimus. Ac tu quidem, ut Vir plenus Chriſtianâ ſapientiâ, ideoque animo ad quævis firmo conſolatione haud eges; verum mater pro infirmitate ſexus & teneriore animo quin diſcruciëtur gravius fieri nullo modo poteſt. Sed oportet cogitare tot & tantis dotibus ornatam virginem quantas nullam in antiquitate tota, necdum noſtro iſtoc ſeculo habuiſſe, credi poteſt terræ quæ non capiebat tam illuſtre decus ſuum, Deum ereptum voluiſſe, & in cœlo cui vere debebatur collocatum. Ad negotium meum tranſeo. Video Typographum & iterum cunctatum eſſe; & propoſitum mutaſſe. Utinam perſeveraret ſemel tandem & abſolverit inchoatum: ut id Regi ſereniſſimo ac Senatui exhibere poſt tam longam exſpectationem poſſim. Urge quæſo, quod te facere ſcio, virum: neque deſine compellare. Video præfationem quinque priorum Librorum, quæ eſt ad Regem, item alteram ad Lectorem, tum elenchum item Operum quæ priore iſto Tomo continentur, & effigiem quoque meam prætermiſſam. Haud ſperaverim, negligentiâ aut oblivione

Digitized by Google

oblivione factum ſed dilatione tantum qua differri talia ſolent, & poſt cætera abſoluta demum excudi. Ubi abſolutus fuerit primus Tomus, quæſo cures ad me mitti exemplaria viginti; quædam aliis meo nomine diſtribuito Leidæ & Hagæ amicis, quorum nomina ſcio me in literis ſuperioribus perſcripſiſſe: imprimis verò, quod vel me tacente debes, tibi unum retineto. Filio tuo Iſaaco quantas poſſum gratias ago pro Aſconio: etiam tibi qui mittendi illi auctor. Vivite ac Valete omnes, tu Uxor Liberique, & ſalvete à me, mea, atque meis interiore animo quem addictum vobis univerſis ſcitis.

Raptim, Soræ ad diem xxi. *Maii.* cIↃ IↃc xxxviii.

Tuus ac tuorum conſtanti Affectu,

Joannes Meurſius.

CCLX.

Vir Nobiliſſime & Amiciſſime,

BInas tuas quas dediſti xxvi. die Martii item xvi. Maii recte accepi. Doleo ſane vehementer, quod Hiſtorica mea opera Blaviis non acceperis. Petenda tibi ſunt per communem amicum virum Gerardum Voſſium quem rogarem ut exemplar ad te mitteret, idque nunc effectum ſpero. Cum acceperis otiumque ad legendum nactus eris, ut de eo judicare ne graveris etiam atque etiam velim. Quando verò tres priores Libros meos de familiæ Oldenburgicæ primis Regibus placuiſſe tibi memini, etiam iſtos minime diſpliciturros eſſe, ſpero. Certe optem: nam abs te probari eos magni fecerim, qui judicium tuum æſtimo. Bonifacii conſtantem affectum planè oſculor, amo virum, æſtimoque quantum quiſquam ſeu inſigne Italiæ ſuæ ornamentum: cuperemque operis mei itidem exemplar mittere, ſi id commodè fieri poſſet. In Cunæi morte indolui. Magnam Academiæ jacturam fecit, & amicum ego amiſi non è multis. Ipſe quoque per hanc hyemem peſſimè habui. Vexabat Nephritis, ut excernerem calculos plures: accedebat novum ulcus quod per totum quadrimeſtre ſanguine, & pure manavit: etiam tertiana febris eaque duplex: inſuper magna laſſitudo, dejectio virium & appetitus. Sed nunc Dei Opt. Max. ſingulari beneficio omnia hæc mala evaſi; is me porro quamdiu videbitur ſervet ſanum, ut inſervire ipſi etiam ultra poſſim in vocatione mea, ac cætera vita. Idem tibi ex animo precor & in eo voto finio. Uxor mea Liberique tibi, tuæ, atque tuis officioſè ſe commendant.

Soræ ad diem xxix. *Maii.* cIↃ IↃc xxxix.

Tui obſervantiſſimus,

Joannes Meurſius.

Si exemplar commode ad Bonifacium mitti poſſe exiſtimabis, pete à Voſſio illud ut ad te tranſmittat quod Cunæo jam defuncto deſtinaveram.

CCLXI.

Clariſſimo, & Celeberrimo Viro D. Gerardo Jo. Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori digniſſimo* S. P.

Amſtelodamum.

Cl. Doctiſſ. & Celeber. Vir, amice Conjunctiſſime.

NON poſſum, nec debeo, noſtrum Heilerſigium ad vos abeuntem dimittere, ſine literis meis. Quamvis enim talis ſit, qui meos ſenſus norit, & quomodo erga te & tuos ſim affectus, teſtari poſſit; nolui tamen id ejus verbis committere, ſine ſpeciali Syngrapha. Non libenter obductam familiæ tuæ cicatricem refrico: id tamen coram Deo, apud te debeo profiteri, vulnus illud tuum, me graviter affeciſſe, & mali non ignarum, tibi & lectiſſimæ uxori tuæ, unà cum mea, ſeriò condoluiſſe; ſed qui te novi non Philoſophià tantum, ſed Chriſtiana etiam ſententia, & opera, non dubitavi quin conſilio Dei acquieſceres, & manum ejus oſculareris, vel percutientem. Id te feciſſe & forti animo caſum hunc tuliſſe, ſignificavit nuper mihi amicus noſter, nobiliſſ. Salmaſius, qui hic aliquot dies, ſui nobis uſuram fecit, totus in Uſuris deſcribendis, & diſtinguendis, in quibus tale ſpecimen edidit omnigenæ eruditionis, & diffuſiſſimæ lectionis, ut qui, nonnullorum arte ſecus de eo ſenſerant, nihil vulgare deinceps à tali ingenio expectent: in quo nec tu falſus fuiſti, nec pro eo qui eſt in te candore, unquam diſſimulaſti, quam tibi diſplicerent ſequiora illorum judicia, qui ei raram & exquiſitam eruditionem derogarent. Quantum tibi deferat, teſtis eſſe poſſum, ex iis quos unà de te contulimus ſermonibus, in quibus id

intereа enumerabat, quæ ſibi infelicia acсidiſſent, quod eo tempore Leidam veniſſet, quo Clariſſ. Voſſius emigraverat, cujus communicatione & conſortio frueretur. Sed ita Deus ſedes, & habitationes noſtras determinat, ut nullibi ſimus,ubi nobis nihil ſit deſiderandum, donec ſedes illas incolamus, in quibus Deus eſt, omnia in omnibus. Ei te, tuoſque omnes, ex animo commendo; & reliqua de quibus apud te libenter garrirem, noſtro Heilerſigio committo, teque cum tuis, à me, & mea, ſalvere, plurimum cupio.

Hagæ-Comitis. Poſtrid. Kal. April. CIↃ IↃC XXXVIII.

Tuus ut ſuus omni Studio & affectu,

Andreas Rivetus.

Novi, quam benè velis affini meo Molinæo, ideo exiſtimavi tibi gratiſſimum fore, ſi ſignificem eum adhuc athleticè valere, Dei beneficio, quamvis ſeptuagenarius ſit, & auctum eſſe numeroſâ prole, ſuperſtitibus ex ſecunda uxore, quinque liberis impuberibus. Addam Samuelem Petitum, qui tibi ex ſcriptis notus eſt, conditionem à Franekerenſibus oblatam, in locum Bogermanni acceptaſſe, & venturum proximo Auguſto.

CCLXII.

Extrait de la Lettre envoyeé a Monſieur Voſſius, *par* Freinſhemius, *en datte* 11. *Julii. Juliani* 1638.

TAcito, ipſe ut ſpero, locum aliquem adſignabis in Bibliotheca tua. Tum cum libebit introſpicere, infinitum devincies homines tui ſtudioſos; ſi quæ minus rectè vel commodè ſe habent, annotes, atque moneas. Eſt enim præ manibus alia major editio, quam multorum annorum opere, atque labore paratis ſubſidiis, tendimus fieri ornatiſſimam. Inſtitutum noſtrum probavimus, & alibi viris magnis, quorum ille Grotius jam miſit aliquot, ſuſpicionum, atque emendationum, in Authorem paginas: eas nos inſeremus locis ſuis, cum fide, & gratitudine. Non dubitamus autem, quin tibi, dum ſcriptorem illum tractas, egregia notarum ejuſmodi, meſſis ſuccreverit. Ad quam annonam dividendam, ſi nobis diſpenſatoribus uti placet, aliqua fortè peccabimus, per imperitiam, aut levem aliquam culpam, ſed tamen dolus aberit. Idem te rogatum puta de Curtio. Quamquam enim ejus Notæ, jam aliquatenus ſint progreſſæ, ut vides ex pagellis, quas cenſuræ tuæ ſubjicio, multa tamen adhuc inſeri poterunt ſequentibus: ſed & indici, cui, ut poteris animadvertere, multa reſervantur, quæ vulgo commentariis adſperguntur: ne dicam omiſſa poſſe ſubjici etiam abſoluto jam operi. Eum Authorem edo, ſumptibus Viri Nobilis, atque docti, Joachimi Wicfortii, civis veſtri. Utque jam ſentias, quam obnoxia ſit excellens humanitas impudentibus deſideriis, audeo rogare, ut faſciculum ei inſcriptum, reddi cures; mercedem quæ expendenda erit, ipſe libenter, aut ſolvet, aut reſtituet; moleſtiam non conciliarem tibi, ſi certam aliquam occaſionem noſſem, quâ admittendas ei literas uti liceret. Eſt & alia cauſa, quam & ipſam non diſſimulo: ut nimirum viro illi, qui fortaſſis, oblata hac occaſione, conſilio tuo uti cupiet, ſuadeas quod ad Authorem eum rectè atque ordine perornandum pertinere, arbitraberis. Atque ut ſummatim inſtituti noſtri ordinem teneas, poſt notas has, ſubjicietur ipſa Curtii Hiſtoria; capitibus, atque verſiculis, diſtincta, cum adnotatione, ſimilium locorum, ad Taciti ferè formam. Inde priorum Librorum qui perierunt vicem ſcribam, ſtylo, atque genio, quantum poterit Curtiano: quem interjecto tempore, tum occaſione notarum penitus meditor, & inter ipſam textus editionem ſæpius relego, aliquanto familiarem mihi reddere potero. Totum opus Index finiet, quem præcedet variarum Lectionum Libellus. Ad decus ſimul, & explicationem locorum aliquot illuſtrium, accedunt rerum variarum ſimulacra, Typis æneis expreſſa. Ita hanc editionem cenſemus fore omnibus aliis, quæ quidem hactenus proceſſerunt, longè ornatiorem, locupletiorem, commodiorem, atque utiliorem. Sunt autem quæ obſtare poſſent ex mole operis, (nam ſi ita pergamus, duo volumina implebit) ſumptuum gravitas, & mora paulò longior. Cum enim id nobis in votis ſit, ut edere poſſimus hos Authores, ad uſum hominum quam accomodatiſſimos: ſemper conamur ut quicquid ab aliis in eos obſervatum eſt, ſi tamen aliquid momenti adferre judicamus, ſuo loco, atque ordine inſeramus, idque quo longius ſit ab invidia, ipſius ferè Authoris verbis. Jam autem ſcripſerunt in Curtium; Popma, Loccenius, Acidalius, Glareanus,

Digitized by Google

nus, Modius, ſed verboſiſſime Raderus, cujus ex prolixis commentariis, quamquam recido, (ut ex ipſa collatione, cùm vacabit, cognoſces) quantum poſſum; non tamen evado, quin magna acceſſione, Notas meas onerem. Tamen ſi Wicfortio nimis prolixum fore videbitur id opus, reliqua, dum tempori moneat, impenſius detrumere jubebo.

CCLXIII.

Gerhardo Joanni Voſſio τῷ πάνυ Johannes Fredericus Gronovius *Salutem & obſervantiam.*

LUctus ille veſter, Vir maxime, triſtiſſimus, & inopinatus, omnes quidem ubi auditus eſt, mirificè affecit, me verò prorſus exanimavit. Quare etſi magnoperè cupiebam, quia non voce poſſem, & planctu, literis ſaltem, adeſſe complorationi veſtræ: tamen adhuc ſive me, ſive te reſpicerem, refugit animus, nec huic ſcriptioni vacare permiſit. Sciebam φιλόστοργον καὶ φιλότεκνον te eſſe, & in acerbiſſimo hoc vulnere, veterem cicatricem reſcindi. Sciebam amiſiſſe te puellam obſequentiſſimam, probatiſſimam ſuis, quæ ſimulacrum erat paternæ maternæque virtutis, ingenii, morum: unde dulcis illa ſpes nepotum proximior, & hoc avidior. Nec leto triſtius leti genus ignorabam veniſſe ante diem, haut fato, ut veteres loquebantur. Quare auſus non ſum admonere te, dum

—Stat pectore demens luctus,
Et admoto latrant præcordia tactu.

Nunc tandem Religio mihi officio deeſſe diutius: & parandum fuit alloquium, ſive mavis, lacrymæ cum amici, quem Parentis inſtar veneror, cujus liberos amore, & ſtudiis ut æquales, fratres, ſorores, ingenio, doctrina, & ſpe, ut majores amplector, lacrymis miſcendæ. Cur tamen lacrymæ modo? Vir es magnus, bonus, Chriſtianus, in hac palæſtra, qua Deus aſcetas ſuos caſtigat, ab ineunte ævo exercitatiſſimus: ad hæc venerabilibus annis, & multa hujuſcemodi exempla legiſti, vidiſti, cognoviſti. Quare non debes aptare tibi vulgaria iſta, quibus exulceratæ mentes, ad ſanitatem revocantur; ſed ab ipſo caſu ſumere animos, & ab iis quæ maximè cruciant, & faciem ſubdunt dolori, petere ſolatia. Nam quoniam amas illum, qui ſe vult ſolum amari, qui jubet Parentibus, conjugibus, liberis, dicere, non novi vos; imo odi vos; quoniam non vulgarem in modum, ipſe ab illo Zelote amaris; non debes mirari, ſi ea eripit tibi, quæ inter cariſſima etiam benè compoſitis affectibus reputantur, quæ aliqua parte amorem tuum, qui ſurſum vocatur, terræ alligabant. Nec enim parvo conſtat, mortalibus vera ſapientia, aut amor ſummi boni, ſine magnis documentis habetur. Quod verò præmiſiſti imaginem tuam, virginem, unicum pietatis, pudicitiæ, modeſtæ elegantiæ exemplar, quid aliud eſt, quam petiiſſe à te Deum has ſuorum munerum primitias, quaſi in ſacrificium, quantum humanitus provideri poterat, mundum, ſanctum, inviolatum, purgatum, & regenitum agni immaculati ſanguine: quod velut ſponſor, & vas eſſet aliquis, ſecuturæ olim tuæ in eadem beata loca profectionis. In quo, quod tibi, ſpei tuæ, mundo ereptum, id ſervatori ejus, & caſtiſſimo Cœlitum choro acquiſitum eſt. Ipſa vero ſors mortis, ſeu ut magis ex formula ſacramenti noſtri loquar, ipſe commeatus, quo ſummus ei arbiter hujus militiæ vacationem dedit, eſt ille quidem illætabilis, lugubris, & præfeſtinus, ſi hominem roges; nequaquam verò deplorandus, ſi roges eum, vel ipſam potius, quæ ſemper ita ſe geſſit, ut eam modo horam fœlicem arbitraretur, ut huc ſolum adſpiraret. Quid enim luctuoſum, per quod ad lætitiam ſolidam tranſitur? ad peccati immunitatem, quod ſolum illætabile, flebile, miſerum in nobis? Neque tamen metum, aut cruciatus, aut tabem lentam, vivi ſepulturam cadaveris, non mortem denique ipſam ſenſit: ſed uno ictu, levi corporis vulnere, momento æternam animæ ſanitatem redemit, & ſpiritum ſemper in hoc paratum, non flens, repugnans, vix appellata Creatori ſuo reddidit. Quomodo autem præpropere, & ante diem, (ut pueriliter, & ſtultè Pagani loquebantur) venit, quod ad voluntatem Dei, & mandatum, & præſtitutum rebus volvendis, ordinem evenit? Vivit ergo illa puriſſima, & beata anima, pulchri corporis aliquandiu hoſpes, & tuum amorem ab ſe, ad id quod ſolum amabile eſt, revocat; jamque haud dubium amplius curæ veſtræ teſtimonium, coram omnibus ſanctis perhibet, quod à Deo acceptos. Deo ſervetis, veri οἰκονόμοι τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ· data in anteceſſum, & ſuppoſita pignori futuræ veſtræ

aſcen-

aſcenſionis, abiit non invita, non imparata, non gemens, & tum cum cito abſolutis ſtipendiis evocata, miſſionem meruit. Nihil ergo hic lugendum; ſed adoranda voluntas τοῦ ἐν ὑψίστοις, quæ cum tot præſtantium pignorum tibi numerum largita ſit, eam tecum rationem duxit, ut fœcunditatem, fœlicitatemque conjugii tui, inter cœlum, & terram partireris. Omitto nunc de incerto humanarum rerum, de varietate diſcriminum, & ipſius bonæ fortunæ inſidiis, de conditione communi: omitto omnia illa, quæ ex literis τῶν ἔξω, contra jacturas tales, præſidia comparantur. Nempe has cùm unus optimè omnium calleas, ſemper tamen ſacras habuiſti potiores, & hinc demùm ſalubria φάρμακα. Nec ignoro omnium horum te quoque meminiſſe; ſed quia loquax res dolor eſt, videtur, & hanc ſolatiis neceſſitatem imponere, ut ſimiliter ſint, & ſæpe nota nimis repetant. Deus Opt. Max. animum tuum erigat, honorandum ſenium vegetet, & quod cenſeri queat, abruptum Liberorum tuorum, qui præiverunt, annis id in tuis, in graviſſimæ Matronæ tuæ, in fratrum, & ſororis ſuperſtitum augeat. Vale Vir σεβασμιώτατε & hoc officium meum, ut à pietate profectum interpretare.

Hagæ-Comitis, Idib. Februar. Anno cIↄ Iↄc xxxviii.

Graſwinkelius ὁ πάνυ, & egregius Heilerſichius, ſalutant te officiosè, dolent cum dolente, & in mei alloquii cupiunt venire partem. Incluſas, ni grave eſt, jubebis ad Hardervicenos Nautas deferri.

CCLXIV.

Clariſſimo Viro, Gerhardo Johanni Voſſio, *Profeſſori Celeberrimo.*

Vir Clariſſime,

EA mea fœlicitas fuit, ut quantum apud te poſſem, non raro etiam in amicis meis experirer. Quos cùm ea comitate excipias, qua me ſoles, illi, quod tuæ humanitatis eſt, mecum beneficium interpretantur. Utrum hujuſmodi homines errent, an verò rectè ſentiant, id explorare, quæ mea ambitio eſt, non lubet. Si quis tamen hodie vivit, quem amari à te valde velim, is omnino eſt Jacobus Seertlingius, qui has tibi tradit. Is in eadem mecum urbe natus, hic apud Ubios ita mecum vixit, ut nihil poſſit dici conjunctius. Unus ſanè fuit, qui ægritudinem animi mei leniret, & hoc in loco moleſtiſſimo, vivendi tædium ſuavi contubernio ſolaretur. Cum enim omnes in hac civitate, magis fatui ſint, quàm fabrorum betæ, idque ab ineunte ætate addiſcant, ut craſsè & loquantur, & ſentiant, nitorem omnem, à verbis pariter, & judicio arceant: apud hunc unicum, cordatè ſapere licuit. Adderem alia, ſed neſcio, quomodo hominis familiaris, ſemper ſuſpectæ laudes ſunt. Noſti inviſum morem quorumdam, qui alios Alcæos faciunt, ut ipſi Mimnermi videantur. Unum dicam; juſtæ ſanæque indolis eſt, & rectè judicat. Quod in omni laude palmarium eſſe, tu me ſæpe, Vir Optime, & Candidiſſime, docuiſti. Excute ſolum, in manus ſume, attrecta, & miraberis ineptam ſollicitudinem meam, qui aliunde cauſas, cur Seertlingium ames, conferam, cùm ipſe domi plures habeat. Vir incomparabilis, fœliciſſimè Vale.

Coloniæ Agrippinæ Proprid. Kal. Apr. An. cIↄ Iↄc xxxviii.

Tuus ex aſſe,

Vincentius Fabricius.

CCLXV.

Clariſſimo Viro, D. Gerhardo Joan. Voſſio, *Eloquentiæ & Hiſtoriæ Profeſſori Celeberrimo.*

DE obitu filiæ tuæ, Vir Excellentiſſime, & ſumme, virginis ornatiſſimæ, ſex Linguarum peritæ, aliiſque virtutibus ſupra ſexum, & ætatem ſuam condecoratæ, mihi renuntiatum eſt. Quem ego caſum familiæ tuæ, non ſine maximo dolore, ac συμπαθείᾳ, accepi. Digna enim illa erat, quæ Parentibus honoratiſſimis gaudium pareret, & familiam augeret. Verum ſupremo Imperatori aliter viſum, qui eam juſſit ſubito, à ſtatione ſua diſcedere, ne ſeculi plures moleſtias devorare nobiſcum cogeretur, qui in horas cupimus diſſolvi & eſſe cum Chriſto. Eapropter ſancto pectuſculo, ne ſanè fœlicitatem invideamus; ſed illud proceſſiſſe in locum omnibus piis communem, in quem ſeriùs, ocius ſequemur, omnino ſtatuamus. Uxorem lectiſſimam, cum filio priſtinam valetudinem jampridem recu-

Digitized by Google

recuperaſſe ſpero, quam utrique, tecum firmam, & perpetuam, ex animo precor. Pro Theſium tuarum Theologicarum Theſauro, mihi dono dato, immortales ago gratias; pro quibus licet ἰσόῤῥοπον, dare nequeam; tamen quaſdam meas olim in Auguſtanam Confeſſionem, à me diſputatas mitto, quas tanquam ſignum nexus mei, in quodam Bibliothecæ tuæ angulo reponere, ſiquidem id mereantur, haud graveris. Qui verò harum lator eſt, juvenis eſt Linguarum Orientalium amantiſſimus; qui jam in Græcis, Hebraicis, Chaldaicis, & Syriacis, mediocriter profecit, ac Rabbinos legere cœpit. Qua de cauſa etiam tibi ſiſti voluit, ut authoritate tua Linguarum Profeſſoribus, in Academia Leidenſi, D. D. L' Empereur, D. Golio, & D. Ludovico de Dieu, commendatus, in penetralia Orientis, ſeſe facilius ingerere; & Arabicæ cum primis Linguæ notitiam ſibi, tantis Ducibus, atque Magiſtris, comparare poſſit. Quod illius propoſitum non potui non probare, & illius amore, hanc tibi faceſſere moleſtiam. Des hoc, amabo te, amicitiæ noſtræ, quod toties, tamque audacter, ſanctiſſima tua ſtudia interpello. Antequam claudam, de ſycophantarum quorumdam morſibus, apud te queri cogor, qui ſyntagma meum, clam & palam, inceſſunt tanquam Photinianum, & Socinianum, à quorum hominum erroribus ita abhorreo, ut à veneno præſentiſſimo Chriſtianæ Religionis. Calumniæ Author eſt Flockenius, diſcipulus quidam olim meus, quem tibi; Vir ſumme, & Polyandro noſtro unicè commendaveram, quem me propter variè ornaſtis, juviſtis. Is, is hanc mihi nunc rependit gratiam. Sed Deus qui innocentiæ meæ teſtis eſt, veritati patrocinabitur, & vitilitigatores confundet. Ignoſce, quod hanc animi mei ægritudinem, in ſinum tuum effundere audeo; & cum charis tuis longum, ac benè vale, & ſalve.

Dat. Bremæ Anno. cIↃIↃC XXXVIII. 18. *April. juxta veterem formulam.*

Excellentiæ tuæ

Devotiſſimus,

Ludovicus Crocius.

CCLXVI.

Reverendo, & Maximo Viro, Gerhardo Jo. Voſſio, *Canonico Cantuarienſi Salutem & obſervantiam.*

Vir Maxime,

QUam prolixè nuperam tuam, tuæque domus benignitatem interpreter, quoſque grates debere velim tibi præſenti, ſignificare paucis literis, ſi cupiam, nihil agam aliud, quàm ut infantiæ meæ quæram exemplum. Animus meus, qui ſi tibi notus non eſſet, nec tanta me eſſes gratia dignatus, æternum meminerit. Nunc ut ad te ſcriberem, non tam factum eſt, quod tua ſtudia, & arctum otium morari neceſſe ſit, quàm uti ſatisfaciam petitioni ejus, qui has fert; quod etſi faciam lubentiſſimè, tamen quia meæ erga te obſervantiæ potiorem ſemper rationem duco, in ejuſmodi officiis, præmium me ferre exiſtimo urbanæ frontis. Illi ergo, nomen Joannes Cornerus; juvenis eſt, & doctrina, & omni virtutum genere cumulatiſſimus, ex diſciplina optimi, & eruditiſſimi Berneggeri. Venit in has regiones comes, cujuſdam genere, & dignitate Comitis, ut ſtudia ejus ordinaret: cæterum quoniam iſte, neſcio quo animi morbo, nihil minus curat, quàm ſtudia, & militiæ ſe dedit, prorſus inhoneſtiſſimè hactenus ab illo, Cornerus noſter habitus eſt. Eo magis, quod eum domo longè abſentem norit, vix alias rationes inire poſſe, ut fœdum ſervitium effugiat. Illaque ergo ei præcipua cauſa ſalutandi tui fuerit; ut quem virum ex famâ, & ſcriptis veneratur ut qui maximè, ejus videndi honorem habeat: tamen & ſic petiit ſtudia ſua commendari, ut ſicubi locare eum poſſes, ubi inſervire aliis, & illa ſua ſtudia promovere poſſet, velis hominis fortuna meliore digni memor eſſe. Scimus autem iſtiuſmodi occaſiones, ſæpè ad te deferri. Hoc promitto tibi, nunquam fore, ſi tale quid evenerit, ut te hujus commendationis pœnitere poſſit. Talem ſe, opinor, probabit ipſe tibi. Nam mihi quoque gratiſſimum fieri hoc pactum, adjungere non audeo, qui tantos fructus, benevolentiæ tuæ percepi, ut majores à nemine optare poſſim. Vale.

Tuæ Dignitatis Obſervantiſſimus,

Johannes Freder. Gronovius.

Hagæ ad diem iii. *Eid. April. An.* cIↃ IↃc xxxviii.

Hoc

Digitized by Google

Hoc quoque ſcito; Satageus ille Ultrajectinus, de quo narraveram tibi; ſcripſit Epiſtolam furioſam ad τὸν πάνυ Theologum, qui hic in aula agit: in qua ineptiſſimè judicat, de nupero ſcripto Salmaſii, à ſe, ut ipſe fatetur nondum viſi. Rogat ut perſuadeat ſummo Viro, ne dedignetur opinionem ſuam, aut revocare, aut valdè mollire in ſecunda parte: quod ni fiat, minatur ab omnibus J.C. & Demagogis, velut ſigno dato ſcripta in contrarium. Nicol. Heinſius nuper hic fuit, & valde conqueſtus eſt de ſilentio Iſaaci tui. Eum ſaluto, & graviſſimam matronam tuam, filióſque & filiam, mera parentum vota, & gaudia. Iterum vale. Scripſi raptiſſimè expectante latore.

CCLXVII.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro Domino Gerhardo Johanni Voſſio, *Fautori meo.*

Clariſſime Vir, Fautor, & Amice, fideliſſimâ gratiâ Conjunctiſſime,

SAxonem meum Grammaticum, nil niſi faventem exſpectare Typographum, ultimis ad te Literis meis ſignificavi, quas Mercatori cuidam noſtrati, ad vos proficiſcenti, ſuperioris anni Autumno, me dediſſe memini. Vehementer ſcire diſcupio, num apud vos reperiatur propitius, & velut è machinâ Jupiter, qui florentiſſimi hujus ſcriptoris, editionem in ſe ſuſcipere dignetur. Cujus rei te diligentem ſpero indagatorem fore, imò ſuaſorem, & impulſorem. Et ſi quid tuâ ope, atque conſilio efficere poteris, quæſo te, per hunc ipſum internuntium certiorem me facias. Interea verò dum lætâ ſpe ſolor, atque ſuſtento animum meum, ſententias quaſdam, ex Quinctiliani inſtitutionibus Oratoriis excerptas, ad te tranſmitto: enixè abs te contendens, ut ſi bono publico id fieri poſſe exiſtimes, Typographo alicui des quamprimùm imprimendas. Ego laboris nullam poſtulo mercedem aliam quàm viginti, aut ſummùm triginta exemplaria. Pervelim autem typis nitidiſſimis, & quidem majuſculis, quicquid hoc eſt opellæ, prodeat & formâ portabili; quâ ferè ſolent lucem aſpicere hæ ſtudiorum minutiæ. Imprimis te per amicitiam noſtram oro, atque obſecro, ut totum hunc libellum, à capite ad calcem ſedulò perlegas, videaſque ne quid ſit, quod exiſtimationem meam lædat, aut nomini meo maculam aſpergat: & ſimul des operam, ut voto noſtro ſatisfiat, hoc eſt, ut præſens hic Tabellarius, propediem σὺν θεῷ, redux, ad nos aliquot exemplaria referat. Hac in parte, rem feceris mihi longè gratiſſimam, quam ego viciſſim, omni ſtudiorum genere demereri conabor. Tractatum tuum de Idololatriæ origine, juxta ac filii tui Scylacem, & Velleium Paterculum, avidè deſidero. Vale, Vir præſtantiſſi. Belgii decus, deliciæ Muſarum, & me ſolito amore, ac favore proſequere.

Soræ a. d. xiv. *Maii,* CIↃ IↃ C XXXVIII. *Obſervantiſſimus tui,*

Steph. Johan. Stephanius.

CCLXVIII.

Gerardo Johanni Voſſio, *Excellentiſſimo Viro,* Steph. Joh. Steph. S. *P.* D.

Clariſſime Vir, corculum Muſarum, deliciæ & decus Reipublicæ Literariæ.

LIteras tuas Amſtelodami xvi. Calend. Aprilis ſcriptas, tandem accepi, ad diem Maii xx. ſtylo vetere. Eas ſtatim ad os & pectus appreſſi; cum intimo voto, ut te tam charum mihi caput, eumdem in modum complecti poſſem. Nullum ſanè verbum, in iſtis literis fuit, non plenum humanitatis, officii, benevolentiæ. Et non ſine ſumma voluptate ſentio vivere, etiamnum in animo tuo, ſcintillas veteris erga me amoris tui: quas utinam nulla unquam extinguat dies! Quod me attinet, non poſſum non tam impensè amantem me redamare, quamdiu animâ ſpirabo meâ. Summo equidem honori mihi erit, & apud vivos & poſteros, innotuiſſe me tanto viro, cui divina ſcripta æternam circumdederunt famam. Affectus quoque tui, luculentum hoc eſt indicium, quod Saxonis mei editionem, tam eſſe tibi curæ, & cordi eſſe patiaris; quâ tamen nunc ego te libero ſollicitudine. Generoſus etenim Præſes noſter, cui Deus æternum benedicat, ſumptus ſe hanc in rem liberaliter ſuppeditaturum promiſit. Itaque propediem ferrum ejus, quod dicitur, in igne erit, prælóque committam, ut primùm chartæ tantùm comparaverit ſibi Typographus, quantùm toti operi excudendo ſufficiat. Utinam fœlicibus prodeat

Digitized by Google

deat auſpiciis! Fiduciâ etiam amicitiæ noſtræ, nuper ad te tranſmiſi, Florilegium Sententiarum M. Fabii Quintiliani, quas ut Elzeviriis, vel La Maire tuo, excudendas, maturè tradas, ſi modò dignæ ſunt iſtæ minutiæ, quæ lucem aſpiciant, omnibus abs te precibus contendo. Si tergiverſentur illi, quomodo vix mihi perſuadeo, agedum per Laurembergicum noſtrum Autographum meum reſtituas. Tractatum tuum de Hiſtoricis Latinis, juxta ac Inſtitutiones Grammaticas, quæſo te, ornatâ veſte munitas Bibliothecæ meæ, quæ avidè eos libros deſiderat, tranſcribas. Rara etenim hic proſtant exemplaria; Sed vide hominem exanguis frontis! Si pecco, fiduciâ amicitiæ noſtræ pecco. Librum tuum de Idololatriæ origine, adhuc ſub prælo ſudare intellexi, ex literis tuis, ad Cl. Dom. Meurſium, Collegam meum dilectiſſimum. Ubi Lucem viderit, unà cum Scylace & Velleio Paterculo, filiorum tuorum, mecum etiam exemplar communices, etiam atque etiam rogo. De obitu filiæ tuæ dulciſſimæ, vel potius de funeſto illò, quo periit, caſu, poſteaquam mihi renunciatum eſt, ſanè quàm pro eo ac debui, graviter moleſtéque tuli; ſed patienter ferendum eſt quod mutari non poteſt, & imprimis divinæ voluntati acquieſcendum. Ego huic rei diutiùs immorari nolo, ne refricem dolorem tuum, & domeſticum vulnus, ſat inopinatum. Pauca hæc volante calamo exaranda duxi, ne ἀσύμβολος planè ad vos veniret Collega noſter ſuaviſſimus D. Laurembergius. Amiciſſimam ſalutem aſcribo uxori tuæ, & filiis.

Soræ, ad diem xxiv. Maii. ſtylo vet. 1638.

Tui obſervantiſſimus,

Steph. Johan. Stephanius.

CCLXIX.

Viro Maximo, Gerhardo Joanni Voſſio, Johannes Fredericus Gronovius *ſalutem & obſervantiam.*

POſt longum ſilentium, alloqui ſtatui te, Vir clariſſime, non quaſi de obſervantia mea, ſine iſto officii genere, minus certum te arbitrarer: ſed quia poſt aliquot dierum nimiam contentionem, ociari hodie, & ſalutare amicos conſtitueram. Scelus eſſet me ex conſuetudine tua ſilendi, de ſanctiſſimo veriſſimoque amore tuo erga me malè ſuſpicari: cujus ea habeo, ſenſique πλημμελῶς, ut ſive ſtudia mea, ſive vitæ rationes inſpiciam, tantum tibi acceptum feram, quanto nunquam paria tecum, aut cum tuis facere quivero. Nec de meo in te animo ambigere te poſſe puto, quin ingratiſſimum bipedum me eſſe exiſtimes, quod in tam probos mores, tam ſimplex, & venerandum ſenium non cadit. De meis nunc ſtudiis pauca: quæ quidem tota in civili jure occupantur, quando hoc urgebant cognati, & hanc mihi unicam anchoram reſtare providebam. Itaque libris tuis raro, nec niſi ex intervallo utor: nec enim unquam adeo in iſtud mare immergar, ut dulcium ante omnia Muſarum, quas tanta ambitione procatus ſum obliviſcar. Epiſtolarum Caſauboni opus ipſum abſolutum eſt; in appendice nunc hæremus, cui ſi per me ſtaret, non per moras Typographi, jamdudum Colophonem addidiſſemus: cupio enim nimis moleſtiſſimo labore levari, quum immenſo temporis diſpendio, fructu præ lectoribus quibuſcumque exiguo, gloria ut in alieno opere nulla, hactenus exantlavimus. Ad Meurſium τὸν πάνυ, ſcripſeram rogaveramque, ut à Caſaubono ad ſe ſcriptas nobiſcum communicaret. Eæ literæ miſſæ ad Cracovium Agentem Ordinum, integrum annum in Dania peregrinatæ, vix tandem ad deſtinatas manus pervenerunt. Interea cum tua comitate, Epiſtolas illas ſummi viri accepiſſemus, ante duos fere menſes reſpondit Meurſius, eaſdemque in faſciculum collectas, una miſit. Egi igitur gratias illi, ut exemplar diatribæ Elzeviriis, uti poterat, curandum Soram dedi. Sed quoniam horum quoque fides ſuſpecta ſit mihi (certè cùm Brema ad Salmaſium ſcripſiſſem, uſus officio Bibliopolæ, qui meas ad illos miſerat, reſponſum detinuerunt ſemeſtre integrum, & detinuiſſent diutius, aut perdidiſſent, niſi ipſe in has oras profectus popoſciſſem) has ſcripſi, & alia via, ſi poteſt, per Blauwium velim quamprimum mitti; idque ut per filiorum aliquem mihi effectum dares, rogare auſus ſum. Reverendus Rivetus ſub incude habet Apologiam pro beata Virgine, in duas tributam partes: quarum prior hiſtoricam, quatenus vera ſciri poteſt, & commentitiam de vita ejus perſequitur. Poſterior de cultu ejus aget. Heilerſichius Buræ eſt cum Domina Principe, & illuſtriſſimo Diſcipulo ſuo. Uxorem tuam, ſanctiſſimam Matronam, & liberos omnes ſaluto officioſiſſime. Ad Iſaacum ſcribam propediem. Eſt enim penes me Juſtinus, quem ille Peiraredo Comitem dederat,

 cum

cum fœnore conjecturarum ejus. Vale, Vir σεϐασμιώτατε, & me ama.

Hagæ, ad diem, Prid. Calend. Sextil. Anno cIↃ IↃ c xxxviii.

CCLXX.

Clariſſimo Viro Gerhardo Johanni Voſſio *S. P.*

Vir Clariſſime,

CUrtium ad te mitto, & in eum meas notas, de quibus ut ingenuè fatear, judicium Poetæ in partes vocare liceat:

Sunt bona, ſunt quædam mediocria, ſunt mala plura,
Qui legis hæc, aliter non fit, amice, liber.

In re ardua, etiam citra operis effectionem, honeſtus conatus, bonis haut improbari ſolet. Si Deus vitam & vires dederit, quod nunc minus limatum, ut iterata editio, (modo eam ſperare liceat) ac dies poſterior, prioris magiſter ſarciat, operam dabo. Libelli quidem mei indignè ab homine, cæterarum rerum omnium, niſi lucri incurioſo habiti ſunt, ita ut pudeat me editionis. Omnia ſcatent mendis. Et aliquem ex malignitate inſeruiſſe credidiſſem, niſi hominis (Jacobum Marci à me ſignificari ſcis) ſupinam negligentiam perſpectam haberem. Altera editio σὺν θεῷ, emendatior & acutior prodibit. Ut autem ſummæ tuæ eruditioni ſemper aſſurgo, ita tuum de notis meis in Curtium expecto judicium, cui lubens acquieſcam. Ut aliquid in Curtium commentarer, poſt alios, Superiorum juſſa, & hujus loci juvenum deſiderium urſerunt; quorum etiam captui, non eruditis hæc ſcripſi. Quid tuæ Muſæ, jam nobis parent, unicè ſcire aveo. Si me reſponſo dignaberis, harum lator Daniel Jonæ juvenis eruditus, ex fide curabit. Vale, virorum eruditiſſime, & me amare perge.

Upſaliæ, a. d. xvi. *Auguſti,* cIↃ IↃc xxxviii.

Tibi addictus,

Johannes Loccenius.

CCLXXI.

Admodum Reverendo Viro Gerhardo Voſſio *Eccleſiæ Cantuarienſis Canonico, & Chronologiæ in Amſtelred. Gymnaſio Profeſſori.*

Clariſſime Vir,

NOn opinor excidiſſe tibi preces meas, quas pro amico meo, viro ſpectabili & ſummè erudito, nuper interpoſui, de Literis, ad Grotium incomparabilem, amicum tuum, tuo nomine perferendis. Arbitratur ille hac ratione, viam ſibi muniri poſſe, ad amicitiam ſummi viri, qui præter mortales cæteros plurimum tibi defert. Niſi ſcirem memoriam tuam bene faciendi tenaciſſimam eſſe, plura conjungerem ad impetrandum ab humanitate tua hoc officium. Nam & de doctrina, & cæteris virtutibus familiaris mei, diſſererem aliqua, & quam nos ambos, tibi devincturus ſis, oſtenderem. Sed ſufficit tui te promiſſi admonere, quod noles evaneſcere; quandoquidem deſerere mores tuos non potes. Multum augebis beneficium tuum, Vir maxime, ſi id ſine mora præſtiteris. Cùm enim itineris ratio ipſum feſtinare jubeat, omnia quæ tardare illud poſſunt noxia erunt. Fœliciſſimè vale, Vir incomparabilis, & meæ confidentiæ ignoſce.

Ultrajecti 29. *Auguſti,* 1638.

Tuus omni ſtudio,

Vincentius Fabricius.

CCLXXII.

Venerandiſſime Vir,

SI negligentiam officii mei excuſare apud te cœpero, vereor ne rationes meæ omnes quæ te ab his illiteratiſſimis hactenus liberarunt, unica illa ratione maximorum tuorum erga me meritorum vincantur. Quanquam enim fatear me peperciſſe ſummis occupationibus, quibus dies noctéſque jugiter obrueris; æquiſſimo dolori, cui ob amiſſam incomparabilem filiam parentis affectu indulges: non tamen debuiſſem te mea gratitudine, infinita hac cunctatione fraudare. Interea id tibi interpoſita fide ſpondere poſſum affectum gratámque memoriam quam ſtylo

ſtylo aut non expreſſi aut uſquequaque non potui, animo verbiſque hactenus fuiſſe proſecutum, atque impoſterum novis incrementis aucturum. Humaniſſima enim tua, triennii quaſi, converſatio, liberrimus ad tua omnia acceſſus, & quod maxime veneror, diligens eruditiſſimaque informatio, omnes gratitudinis ſpecies me excogitare experiri jubet. Ut ſi ego gratæ mentis tantum teſtimonium dare poſſem, quantum tu ſummi affectus, Apollineo tuo judicio, quo me ut audio coram aliis ornas: Prædicarem me fœlicem quod condignas gratias referre ſcirem, quemadmodum te digniſſimum qui ita multorum gratias mereare. Vulnus, clariſſime Vir, quod tibi filiæ lectiſſimæ mors inflixit, & quidem variis nominibus nimis grave, hac epiſtola non refricarem, niſi & defunctæ magnæ virtutes & tuus amor à me quoque teſtem aliquem doloris exigerent. Nam quemadmodum ipſa propter tot in ea virtutes, quibus omnibus notabilis atque exemplar erat, meritò à me laudari debet: ita tu privato nomine profecto mereris ut acerbiſſimum hunc caſum tanquam immaturum in ſinu tuo defleam. Sed quid ego tam glorioſam memoriam exili hac charta, quæ dignas laudes non capit, proſequar; cui ſi par eſſem maximum æternitatis monumentum vellem erigere? quid te in memoriam graviſſimi luctus reducam, cui præſtaret ut ſolatia adhiberem & tanto dolori paria? Reverentia mea erga mortuam hanc recordationem ejus expreſſit. Sublimis tuus animus tam ſapientiæ præceptis quam altero domeſtico caſu antea inſtructus mea ſolatia tanquam minora ſupprimit. Quinetiam domi præter tot egregios filios filiam ſolatio habes, ex qua id adhuc ſperare potes quod graviſſimus caſus, humanus tamen tibi in altera præripuit, cui quoque ego opto, ut ſorori virtutibus par, fato felicior ſit. Porro quæ hucuſque tuis tanquam meis exolvi, ea nunc verè meis dabo, quo ſi calculo tuo facta mea probaveris, perſuadeam mihi nihil me egiſſe aut deinceps acturum cui non ſua ratio conſtet. Vitam quam per annum quietam in patria vixi placuit tandem hac peregrinatione mutare, ut & ſtudia hac velut cote acuantur, & ætas his laboribus ad majores præparetur. Poſt Angliam ubi jam trimeſtre tranſegi propediem Gallias inviſam, & illis tuum Grotium; tuum malo dicere, quanquam & patriæ meæ ſit, quia mihi de ejus benevolentia veſtræ amicitiæ nomine promittam. Potes etiam tu data occaſione tua commendatione eandem pro me parare: ſi modo hac mea petitione tantum à te qui plura quoque ſoles amicis indulgere, poſſum impetrare. Ex Galliis dein quem locum meæ peregrinationi ulterius deſtinem certius cognoſces, cum nihil tam flagranter cupiam quam habere te & conſcium & rectorem eorum quæ à me laudabiliter ſuſcipiantur. Poſtremum, Vir clariſſime, tu ne deſinas eadem conſtantia qua ego te venerari, tuo viciſſim affectu me complecti, ne aut ego hoc deſideratiſſimo paratoque amoris præmio fruſtrer, aut tu videaris meum cultum non putare tanti. Vale.

Lond. xx. *Dec.* cIↄ ↄc xxxviii.

Tuus, tuique

obſervantiſſimus,

Laurentius Skytte.

CCLXXIII.

AFfectus in te meus ex Arte Hiſtorica tua genitus, primævos emiſit vagitus in Patria; nutritus eſt Romæ ex opere itidem tuo de Hiſtoricis Græcis; grandior demum factus eſt in Hiſpania ex altero quod in lucem dediſti de Hiſtoricis Latinis. Tandem nunc properat in ſinum tuum, evolaſſetque antea, ut hoc qualecunque obſequii, & venerationis ſpecimen præberet aſſiduis laboribus tuis, floridiori Doctrina, & eruditione multijuga refertis. Sed vacuis manibus non eſt auſus properare. At quamvis propria ad hoc temporis non poſſit afferre, aliena tibi tamen dare non reformidat: à præfationibus, quas ad Lectores ſumma humanitate, & modeſtia tua in veſtibulo operis ejuſdem de Hiſtoricis Latinis præfixiſti, invitatus. Mitto tibi igitur quatuor antiquos Chronologos, ſcilicet Herempertum Longobardum, Lupum Proteſpatham, Anonymum Caſſinenſem, & Falconem Beneventanum ab Antonio Caracciolo Clerico Regulari Viro Ill. & omnibus numeris abſoluto in lucem emiſſos: & Epitomen orientalis & occidentalis Bibliothecæ, hoc eſt, Elenchum Scriptorum ferè omnium, qui de novo Orbe hiſtoricè ſcripſerunt uſque ad annum M DCXXIX. Hiſpano Idiomate pro tempore conſarcinatum ab Antonio de Leon excellentis ingenii Viro, & in rerum Indicarum notitia, eruditione magna ornato: quam plane præſtat in multis quidem operibus, quæ ſi lucem aſpicient, argumentorum, materiarumque novitate, ac excellentia, omni-

bus certe probabuntur, auctoritateq; apud omnes valebunt; ac ætatem noſtram ornabunt profectò, Indicaſque regiones, & res oculis omnium aperient. Sed ejus potiſſimum doctrina, & multijuga Lectio in Bibliotheca & de Scriptoribus Indiarum elucet; quæ adhuc inedita, ducenta & amplius folia complectitur. In ea enim quid egregie ſcriptum docet, quid falsè rejicit, quid apocryphe monet, & omnia demum in ſani judicii ſui tutrina expendit. Quod pariter egregie quidem, & peraccurate agit ſingulari ingenii acrimonia, Ibericorum Literatorum decus, & Amicorum ſuorum delicium V. C. Thomas Tomagus de Vargas Toletanus Hiſtoriographus Regius Caſtelli, & Indiarum primarius in MS. Catalogo propediem edendo, quem de Scriptoribus Hiſpanis materno idiomate exaravit.

Chronologi igitur prædicti, & qui in præcitata Epitome orientalis, & occidentalis Bibliothecæ (quiqui modo ſint) recenſentur, tui exercitus Latinorum Hiſtoricorum ſigna augere poterunt. Augebunt & ducenti ferè Hiſtorici Latini, & Græci aliqui, à me inter legendum obſervati, quos in ſchedas relatos habeo; tibiq; eos polliceor, & dabo ſi Appendicem novam, vel ſecundam cogitas editionem. Quamq; multi, & major ferè eorum pars cum veſtibus aliis, quàm propriis nominibus inducti, imò & omni alio prorſus, ſive ornatu, ſive notitia, etiam temporis in quo peculiariter floruere, deſtituti. Ita enim extra proprium ſolum, imo in extraneo, jam Latinam Linguam non minus quam omnem aliam, quæ materna non ſit minus amante, nudi, & vagantes ſunt à me deprehenſi. Patriam, ſi poſt ſeptennem peregrinationem quam ago cum Illuſtriſſ. & Reverendiſſ. D. D. Laurentio Campegio Senogallienſe Epiſcopo, & Comite Sereniſſ. D. N. Domini Urbani Papæ VIII, & Sanctæ ſedis Apoſtolicæ in his Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate Legati de Latere Nuncio, cui à ſecretis famulantes undevigeſimum jam annum calcamus, incolumiter nobis repetere D. O. M. concedet; fortunâ ſi non comptos, ac perornatos, ſaltem non adeo nudos eos tibi proferam, nec deſperandum, comites alios ſibi adſcituros. Utinam & majores ſymbolas vigiliis tuis conferre valerem, non renuerem quidem; ſed me ſumma hilaritate id facturum compertum habere potes. Is eſt amor in te meus; inque maxime proficuos labores tuos de Republica Literaria, ſed ſummo loco de Hiſtorica bene merentes, cui facem addidiſti diligentia, & eruditione tua, imo oculos efformaſti. Utinam cætera opera tua, ſcilicet, Partitiones & Inſtitutiones Oratorias; de Rhetoricis Græcis, itemque de Latinis, de Hiſtoricis antiquis; de Anonymis Vitarum Scriptoribus; & res geſtas omnis ævi abs te digeſtas mihi videre contigiſſet; in omnibus ſummam doctrinam tuam contemplari mihi licuiſſet; & fortè ſymbolulas aliquas conferre non deſperaſſem; id profectò minimè prætenibo, ſi ullo unquam tempore ad manus meas devenient.

Vitam & miracula Sancti Demetrii Martyris Theſſalonicenſis Græciæ Procoſ. ego ſcripturus, ut habebis ex adjuncto folio typis dato, undequaque monumenta ad opus conquiro. Inter cæteros autores, qui hucuſque mihi in manus inciderunt, unus Demetrius eſt Chryſoloras, Theſſalonicenſis, ut conjicio ex Panegyrico ab eodem ſcripto, in magnum hunc Martyrem, ejuſque unguentum. Sed quo tempore *floruerit*, quod ſummopere noſcere cupio, me latet adhuc. Septem alios reliquit Panegyricos, ſive Homilias, ut ex codicibus Vaticano, & Regio in Bibliotheca Monaſterii S. Laurentii in Eſcuriali apparet; ſuntque de Transfiguratione D. N. Jeſu, &c. De ſancto ejus ſepulchro; in ſanctam Reſurrectionem; in Annunciationem Deiparæ, & ſemper V. Mariæ; in Dormitionem ejus; de Domini noſtri nativitate; & gratiarum actio ad ſanctiſſimam Deiparam. In Regio autem codice additur alius ſub nomine ipſius ad Pulicem, quem exſcribendum curavi. Addo inſuper Indicem Manuſcriptorum Græcorum & Latinorum de Sancto prædicto apud me, vel re ipſa, vel notitia tenus exiſtentium; teque perenixè rogo, ut ſi quid de Demetrio Chryſolora præfato innotuerit, & ubi cæteri qui deſunt Autores reperiri poſſent; & an fortè aliquis iſtic in Græcis codicibus Bibliothecæ Theodori Douſæ, quos ſecum è Græcia advexit Georgius frater ejus latitet, mihi indicare ne graveris. Officia enim quæcunq; tua in his, ſummi beneficii loco adſcribam. Spero equidem, ac conſequar, ut te de me optime meritum eſſe jure læteris, officiaq; tua in hominem nullo non tempore memorem, gratiæque referendæ ſtudioſum ſentias.

Sanctæ Syncleticæ vitam quam Divus Athanaſius Epiſcopus Alexandrinus ſcripſit, & Baronius in ſuis Annotationibus ad Martyrologium Romanum ſub die v. Januarii, deperditum non ſine gravi totius orbis Chriſtiani jactura deplorabat, in tenebris

bris jacentem à blattis & tineis ſubtraxi, ac deſcribendum curavi è Græco Codice Regio, adeo pervetuſto, ut jure credatur annis mille ſenior, & forte ætatis ipſiuſmet Autoris. Dignum Athanaſio opus, & verè genuinum ejus, ut tu in Græcis eruditiſſimus ſpero cognoſces. Et typus vitæ aſceticæ, & norma ad perfectionis viam. Delituit hucuſque ſub nomine vitæ Sanctæ Theclæ. Titulus enim operis ejuſdem corruptus erat, & in limine ejus, & in Indice Bibliothecæ Regiæ prædictæ, quem Guilielmus Lindanus eques Ruremondenſis legerat, & tali pacto de eo notitiam attulerat Baronio, qui poſtea ex iis in Annotationibus ſuis ad Martyrologium Romanum ſub die xxiii. Septembris aſſeruit Divum Athanaſium S. Theclæ vitam ſcripſiſſe, ut ad eandem vitam Sanctæ Syncleticæ fuſius demonſtro in Prolegomenis meis, quibus, & notis eam exorno, & propediem publici juris faciam. Folia communia quatuordecim Græcus textus complectitur, totidem Latine factus à Davide Colvillo Scoto, omnia denique erunt quadraginta plus minus. Onus eam excudendi ſi Typographus aliquis in ſe ſuſcipere vellet, libenter illi traderem, ſi pecuniæ aliquæ ſummam, & exemplarium certum numerum inter amicos dividendum conferat; quam tamen pecuniam non accipiam, ſed tot libros quot eorum pretium conventæ ſummam implebit. De his ſi cum Typographo amico, ſive Lugduni Batavorum, ſive Amſtelodami, ſive alibi tractari poſſet, & ſcire quicquid in hoc certo ſtabilire liceret, me tibi devinctiſſimum faſſurum pro comperto habeas. Iis enim intellectis quid expediet conſtituam. Fortè B. Antonii quoque vitam dabo, eodem Divo Athanaſio Autore, & priſtino genuinoq; nitori, ac ſplendori reſtitutum; unde nonnulla ei erepta & fraudata liquido conſtabit ex collatione ejuſdem vitæ, quam David Hoeſchelius è Codice Boico edidit anno M DC XI; cum quatuor antiquiſſimis exemplaribus Bibliothecæ Regiæ Monaſterii prædicti, quorum unus non ſolum ætatis illius, ſed peculiari ipſiuſmet Athanaſii ſcriptione, vel ſaltem ejus Amanuenſis exaratus, ut piæ memoriæ Antonius Mauritius Monachus Hieronimyanus, eruditus, & cordatiſſimus vir, arctiſſimo neceſſitudinis vinculo mihi conjunctus, eidem Regiæ Bibliothecæ Præfectus, ac Monaſterii prior, ex clariſſim. ſpectatiſſimorumq, virorum in iis autoritate, opinabatur. Modeſtiæ enim ſummæ B. Athanaſii tribuitur, autoris nomen in inſcriptione deſiderari, cujus in aliis tribus honorificentiſſimo ſanctitatis titulo mentio habetur. Sed quia legi lib. 4. c. xiii. de Hiſtoricis Græcis, te in dubium revocare opus hoc genuinum eſſe B. Athanaſii, ego (humanitate tua fretus, quod perenixè abs te flagito) deſperare non audeo te probaturum mihi aperte, quibus ſententia tua nitatur rationibus; ut ſi quando vita hæc per me edatur, ut dixi, eas producere poſſim, dum neceſſario mihi de his aliqua libanda erunt. Interim te etiam atque etiam oro, ut neminem atque me habere credas, vel firmioris in te animi, vel præclarioris in te benevolentiæ; quæ etiam ad præſtantis ingenii adoleſcentem D. Matthæum, cæteroſque filios tuos jam nunc prolatari incipit; eamque quibuſcunque potero officiis, ac ſtudiis illis ſemper probabo, & quia virtutibus illos perornatos audio, & quia tuos. Ratio enim hæc tantummodo ad illos per diligendos me ſemper alliceret; facietq, qui ab omnibus in oculis ferantur. Ea ornamentorum eſt præſtantis animi tui vis; ea laborum, ac vigiliarum tuarum apud philaretos autoritas. Salvere igitur ipſos meo nomine jube, & cura, ut perpetuo eorum unicuique, ut tibimetipſi, me addictiſſimum credant. D. O. M. tibi cum renati anni principio perennes, felicitates auſpicari, & ea poſſidenda, ac tenenda concedat; quæ tuo, familiæ tuæ, publicæ rei literariæ, & amicorum tuorum commodo, ornamento, & jucunditati, vitam tuam adeo incolumem, longævam, ac in utroque homine beatam efficiat, ut nulla magis. Ita optat, ita vovet intimo cordis affectu ex merito, & Juſtitia.

Mantuæ Carpetanorum, v. Id. Jan. MDCXXXIX.

Servus tuus ſtudioſiſſimus,

Laurentius Coccus.

CCLXXIV.

Eximio Viro Gerhardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori digniſſimo.*

Vir Incomparabilis,

POematum meorum exemplar ad te mitto; ineptiſſimum libellum, & qui de authoris infelicitate prolixè teſtatur. Agnoſces te, cùm de rebus omnibus incorruptè, & divinum in modum, judicare ſoleas, de me ſaltem parùm accuratas hactenus ſententias dixiſſe. Quæ enim ipſe tecum ſentire, aliiſque magnificè de meis

ſtudiis

ſtudiis promittere conſueviſti, in hoc opuſculo planè nulla apparent. Nunquam ineptè æſtimare ingenia ſoles; utique, in me uno falſus es. Itaque opinor jam nolles, perfectam editionem, cujus me propemodùm ſuppudere cœpit; & jam te laboris ſumpti, dum hactenus, maximo ſtudio editionem promoveo, quemadmodum me conſilii pœnitet. Sed memineris ad hebetudinem ingenii mei, acceſſiſſe, fortunæ vitæque varietatem. Quæ me tot annos hinc inde jactatum, & alia omnia diu potiùs conantem, ſi qui eſſent, ardoris poetici igniculos bona fide colligere vetuit. Diverſis enim agitationibus diſperſi, antequam ſolida aliqua flamma fieret, evanuerunt. Atque hoc quoque narratis amicis tuis, ut non tam in judicando deceptum, quàm tantam meam calamitatem proſpicere non potuiſſe ſentiant. Animadverto quoque prætèrea, quàm propè abſim à peccato, qui aliqua opuſculi parte, clariſſimo nomini tuo inſcripta, quaſi vili quadam commiſſione, obſoleſacere te audio. Sed vulnerata jam cauſa, non alibi præſentius remedium, quam in incomparabili tua æquanimitate invenero. Vale, Vir maximè, & ſummam tuam benevolentiam mihi perpetuam eſſe patere.

Tui obſequentiſſimus,

Vincentius Fabricius.

Ultraj. x *Kal. Januar. Anni* cIↄ Iↄc xxxix. *Quem tibi & clariſſimæ familiæ tuæ, fœliciter evenire opto, voveoque.*

CCLXXV.

Viro maximo Gerhardo Johan. Voſſio, Johannes Freder. Gronovius *S.P.D.*

EN tibi, Vir venerande, obſervationes noſtras, hoc eſt, vitrea fracta, & ſomniorum interpretamenta. Quarum etſi ea eſt indoles, ut exerſerit potius domo tua, & tot oculos, aureſque eruditas ſubterfugerent: tamen quia id poſſe deſperant, veniunt ultrò, & plauſum ſuum, ſive benignus is ſit, ſive Eumolpianus, & ſolitus auſpicantur. Adde quod bona pars muneris tui eſt, & luculentiſſimæ Bibliothecæ debetur: abſque qua fuiſſet, nunquam ad eas, καθ᾽ ὄναρ, adſpiraſſemus. Si beneficium optimè intelligit, qui dedit, te ergo nemo verior arbiter, utrum nos prudenter an ſecus, eo ſimus uſi. Sane majore ingenio, doctrinâque, ac ego homines, quales vel adoleſcentes tui, majora eruere potuiſſent. Neque tamen ſpernenda omnino ſunt levia, & aliquam laudem nanciſcitur, qui ea colligit, etiam ideo, quod illi ſe dignis intenti hæc lubentius prætereunt, certè non ſubtiliter conſectantur. Vidiſti olim aliquas; ſed acceſſit nunc nova veſtis, & deſcriptio tota immutata eſt; multa quoque ſuperflua reciſa: brevitati quippe in proponendis ſingulis ſtuduimus, ut gratiam quæ ipſis deerat, ubertate, & copia mererentur. At non potuit abhiberi omnibus, ea meditationis, ut ſic dicam, coctura, & maturitas, quam in nonnullis pro captu, & modulo noſtro apparere putamus, cum præſertim liber tertius inopinanti, dum operæ exercentur, ſeligendus, & dirigendus fuerit. Hos morbos vitiaque, ex edicto Ædilium palam recte apud te pronuntio: ut ſiquidem indignum cenſeatur munus hoc quod offerretur tibi, ſine fraude tamen ac ſimpliciter egiſſe videamur; ſin placuerit, id bonitati magis tuæ, quam ipſius merito acceptum feramus. Vale, ac ſalve, Vir maxime, cum graviſſima Matrona, uxore tua, liberiſque, & me amare perge.

Dabam Hagæ, *a. d.* xiii. *Kal. Feb.* cIↄ Iↄ c xxxix.

CCLXXVI.

Salutem in Chriſto.

Vir eximie,

BInas à te accepi Literas. Diu hæſerunt apud me quaſi mutum & nihil reſpondentem. Harum priores ad me datæ ſunt pridie Kalend. Octob. 1637. Poſteriores vero 12. Kalend. Auguſti, 1638. Puderet me certe tanti ſilentii tali amico, niſi ſatis tibi nimium mihi nota eſſent inteſtina pericula (pene jam bella) quibus laboramus. Cauſa horum malorum è ſcandalo accepto, ſed non dato, prorupit, ſed cum gravi ſcandalo dato Religioni reformatæ, quæ apud multos Scotorum (in tenebris illiteratorum illiberaliter verſantes) didicit contra Regem ſuum arma ſumere & aſſumpta defendere. Spero meliora, ſed vix habeo quod promittam.

Nolo particularia Literarum veſtrarum examinare, non ſolum quia non datur otium, ſed quia negotia cum tempore utplurimum aut variantur aut finiantur. Præcipuè

cipuè poſt tam longa intervalla, quibus neceſſitate pene cogente prorſus ſilui. Spero tamen uxorem tuam, è longo illò quem meminiſti morbo liberatam.

Quod verò nunc me impellit te Vir literatiſſime & otia tua ſi quæ habes interpellare hoc eſt: Voluit Rex ſereniſſimus (i. e. apud me juſſit) ut ſcripta quædam mea non tamen ſub nomine meo tunc edita contra Fiſherum Jeſuitam iterum prelo & ſub nomine proprio committerem. Interim ſcripſit contra illa mea Jeſuita A. C. Fiſherus ipſe, an alius neſcio. Multa impedierunt quo minus illi poſſem reſpondere; præcipuè verò multiplicitas negotiorum quibus quotide fatigatus & qualibet fere horulà avocatus fui, me penitus ineptum reddidit huic operi. Sed inſtitit Rex ſereniſſimus; ego obtempero; & ſine læſione octavi præcepti temporis quædam fragmenta furatus ſum, & lucubrationes meas quales quales ſint perfeci, & in lucem edidi. Nolui te hoc ignorare, & libellum tibi miſiſſem niſi quod Anglico idiomate conſcriptum tibi prorſus inutilem fore putarem. Sed audio ita quibuſdam hic placuiſſe, ut in ſe ſuſcipiant è malo Anglico bonum Latinum facere, ſaltem quod ad Phraſin attinet. Nam aliter quid poterit à me jam ſene & per annos totos duodecim ad minimum à libris literiſque avulſum expectari. Quamprimum liber iſte meus utcunque imperfectus Latine loqui didicerit, tibi exemplar mittam, & acerrimo judicii tui acumini ſubdam, libentius à te amico auditurus in quibus erravi, quàm ab inimicis apud quos utriuſque factionis ſcio decretum eſſe non parcere. Vivas, valeaſque, & me, ut ſoles, ames, & contra malevolos Orationibus tuis quoties coram Altari Dei & Chriſti noſtri ſis devolutus, tutum præſtes

Dat. ex Ædib. Lambethan. *pridie Cal.n.* Mart. 1639.

Tibi tuiſq; amiciſſimum,

W. Cant.

CCLXXVII.

Excellentiſſimo Viro Ger. Jo. Voſſio, Stephanus Joh. Stephanius *S. P. D.*

QUod binis jam literis tuis nihil planè reſponſi loco repoſuerim, veniam à te magis expoſcere, quam excuſationem aliquam, intermiſſo officio prætexere paratus ſum. Imprimis tibi, maxime Virorum, uberrimas debeo gratias, de ſingulari diligentia tua, quam in Saxone meo iſthic edendo hactenus adhibuiſſe, te poſtremis tuis ſignificaſti. Demirari ſatis nequeo, quo facto fiat, quod florentiſſimus hic ſcriptor, Typographorum veſtratium favorem, quem tantopere ambiit, nondum exorare potuerit: præſertim tua commendatione accedente, quæ nihil non perſuadere ipſis meritò debuiſſet. Hac itaque ſpe falſus, ac fraudatus, conſilium cepi, vel te ipſo ſuaſore, & Authore, Magnates hujus regni ſubinde ſolicitare, ut honeſtum propoſitum meum, ſuâ munificentiâ juvent, ac provehant. Quæ res etſi moram nonnullam injicit expectationi, Doctorum virorum, quorum in animis ſpem ſatis amplam, de meis in tantum Hiſtoricum notis, ac obſervationibus, jamdudum concitavi; proderit tamen, plurimumque momenti adfert, ad augenda, & accuratius expendenda, conjectanea noſtra, quæ nondum ultimam receperunt manum. Florilegio meo Fabiano quid contigerit, edoceas me velim. Si & hac in parte, operam ſuam mihi denegaverint Typographi, fac ad me redeat, primâ quâque occaſione. Meæ poſthac lucubrationes, quas non paucas affectas habeo, longum, imo ultimum vale, Belgio veſtro, ſe dicturas cum indignatione minantur. Opus tuum de Gentium Theologia, & Chriſtianorum Phyſiologia, prorſus abſolutum jam eſſe, ut nullus dubito, ita exemplum ejus avidè deſidero. Tuum eſt me voti damnare, fidemque tuam apud me liberare, quam antehac non ſemel ultrò dediſti. Cl. D. Meurſius noſter, proh dolor! ad deſperationem uſq; Medicorum decumbit. Stillicidio urinæ laborat, quod plurimum puris admixtum habet. Ulcus in veſica enatum hariolantur. Deus Opt. Max. priſtinæ ſanitati reſtituat, diuque nobis, incolumem, florentemque ſervet optimum hunc virum, & de Republica literariâ tam præclare meritum! In quo voto finio, teque charum caput, divinæ protectioni ſeriò commendatum ſalvere jubeo, atque ex animo exopto. Officioſiſſimis te verbis ut reſalutarem, rogarunt virorum par incomparabile, D. D. Chriſtianus Matthias, & Johannes Laurembergius; hic famâ eruditionis, & longâ familiaritate tibi notus, ille inter ornamenta ſeculi numerandus, & recentioris tibi amicitiæ vinculo conjunctus. Vale, decus Belgii. De cætero, ut propenſum illum affectum in me tuum, quem tot tamque luculentis indiciis expertus ſum, perpetuum,

Digitized by Google

um, atque conſtantem conſerves rogo, atque obſecro.

Soræ, *a. d.* v. Mart. ɔIↃ IↃC XXXIX. *Obſervantiſſimus tui,*

Steph. Joh. Stephanius.

CCLXXVIII.

Viro Celeberrimo D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori* S. P.

Amſterdam.

UT fœliciter cum bono Deo ad meos redii; ea ſedulo mecum ruminare cœpi, quæ & commiſſa accepiſſem, & quorum me maximè recordari deceret. Tu, Vir Clariſſime, tuaq; dicta, & facta, cum primis obveniebant. Nempe qui me humaniore benevolentiâ, te accepiſſet, vix meminiſſe quemquam poteram. Singula percenſere nihil attinet. Hoc ſaltem profiteor, tantum tibi obſtrictum me agnoſcere; ut vehementer viribus meis diffidam, ſintne ullæ aliquando in me reperiendæ, quibus utcumque grati animi ſignum dare valeam. Si quas tamen Deus ſuffecerit, tibi tuiſque lubens, meritoque dico. Cæterum Clariſſ. noſtris D. D. Buxtorfio, & Lucio, ſalutem tuo nomine diligenter (ut par erat) nuntiavi: quorum ille jamdudum aliquas tibi deſtinaſſe ſe, ſignificabat. Iſti autem alteri, maxima tecum communicandi, injecta eſt cupiditas. Itaque à me poſtulavit, te ut ipſius nomine peramanter, ac officioſè reſalutarem. Tum quodnam tuum de Hiſtoria Eccleſiaſtica propoſitum rogarem. Narravi enim illi, quæ tecum de Centuriis Magdeburgenſibus collocutus fuerim. Inter alia; tibi hucuſque latuiſſe, eas Baſileæ, operâ ipſius D. Lucii, recuſas, ac tribus Tomis diſtinctas prodiiſſe. Tibi item animi fuiſſe, tuis cum notis eaſdem emittere; poſtea eam curam certis de cauſis depoſuiſſe. Porro, tibi etiam indicaſſe; ipſum D. Lucium, reliquas Centurias addere conſtituiſſe; meque ad hoc, quæ ex Antonini tertia parte haberi potuerint, excerpta illi tradidiſſe. Hortatus itaque me eſt, ut de hoc ipſius inſtituto denuo ad te ſcriberem; ac quodnam eſſet tuum ea de re conſilium expeterem. Nam ſeculum illud decimum quartum, in quo deſiere Centuriatores, adeo jejunum à nobis deprehenſum eſt, ut poſt Occam, vix ſecundum inveniamus, ex quo, quæ Eccleſiaſticam doctrinam concernunt excerpamus. Novimus Wiclefi eſſe ea tempora: verùm cùm ne in ipſa quidem Angliâ, quidquam nuper de illo, ſive indagare, ſive corroſare quiverim; quid deinceps ſperemus incertum eſt. Relatum fuit ibi terrarum, à præclaræ eruditionis Theologo; Anglum aliquem, qui hodieque in vivis, univerſam Wiclefi hiſtoriam conſcripſiſſe, ſed vernaculâ, neque tamen illum hactenus, abs Typographis, editionem impetrare potuiſſe. Quod ſi Clariſſ. Vir, tuas aliquas notas, in dictas illas Centurias, aut concinnatas habeas, aut concinnare velles; equidem non ſolum rem præſtares omnibus hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudioſis gratiſſimam; quippe, qui norunt, quantum tibi, tùm in Theologia, tùm Hiſtoriâ, univerſa Reſpublica Chriſtiana, ac literaria, tuo merito deferat: ſed & ſi illaſdem ad nos permittere tibi videretur, omnino daturi eſſemus operam, ut Appendicis in modum, fideliter præcedentibus tomis annecterentur. Præter iſta, percipere etiam ex te optârim: ubi, & quando, & quo ordine, in lucem prodierint, Excellentiſſ. D. Salmaſii, de Eccleſiis Suburbicariis libri? Nam ab eo tempore, quo mihi Heroem illum, ejuſq; ſcripta tantoperè commendaſti; ſedulò inveſtigare utrumq; ſategi. Alterum proceſſit. Nam Lugduni Batavorum, alloquium, aut potius colloquium, ad unam atque alteram horam, ſumma ejus humanitas mihi indulſit. Inde deſiderium operum ipſius multo intenſius me inceſſit. Lugduni fruſtratus aliis, quàm quæ ibidem impreſſa eſſent, (ut Lib. de uſuris) pro cæteris, Lutetiam ſum remiſſus, ubi primitus procuſa fuiſſent. Eo poſtquam veniſſem, De Eccleſiis Suburbicariis, præter Euchariſticon ad Sirmondum, nil aut exhibere, aut indicare poterant. In hoc Euchariſtico, deprehendo mentionem Epiſtolæ, ad amicum, Cenſuræ, & aliorum, quorum nunc memoriam non recordor: libro autem ad amicum amiſſo, revidere nequeo. Itaque niſi ſuggeras editionis cujuſque locum, & Typographum; ubi inquiram? Invitus poſthac carebo iſtis. Noſtris omnino omnibus, & Bibliopolis, & aliis magnum Salmaſii nomen inauditum: niſi uni, qui recenter Lugduno veſtro rediit. Tandem obnixè rogo, Clariſſ. D. Barlæum, vicinum tuum, haud gravatim meo nomine plurima ſalute impertias: ejus præſepe Chriſti, abs te mihi indigitatum, tandem Hagæ Com. inveni. Magis nunc cupio, & alia ejuſdem inſpicere opera. Illud præſertim, quod deprædicas Grammaticæ tuæ, lib. I. cap. 3. fine. Neſcio tamen, Typiſne deſcri-

deſcriptus, & publicatus, huc uſque fuerit. Saluto familiam tuam dilectiſſimam, ac nominatim in eâ, D. D. Matthæum, & Gerhardum, (ſi probè recordor nominum) filios tuos; quibus mea officia promptiſſima offero. Si tamen quid reliquum habeam, quod tibi, tuiſque offeram, ac non verius debeam; ſum enim, maneoque,

Baſil. nonis Mar. cIↃIↃC XXXIX. *Tibi, Vir celeberrime,*

tuiſq; cultu, ac officiis,

addictiſſimus,

Joan. Rodolphus Wettſtein. B.

CCLXXIX.

Viro Clariſſimo Gerhardo Joanni Voſſio, *in Academia Lugduno-Batava Profeſſori digniſſimo* S. P.

JAM vir es, mi optime Clariſſimeque Voſſi, qui rogatus à me, ut ad illuſtrationem Idoli Vandalorum, quod illis tricipiti vertice, Trigla dictum, locum mihi & verba Euſtathii, qui ad manus non eſt, ſuggereres, quod is Dianam etiam Triglam nuncupatam, ut volunt, aſſeruerit; tu non modò Euſtathium, ſed & plures adducis, qui Dianam Tricipitem deſcribunt. Quibus, (ut ſunt hæ literæ noſtræ humaniores dico, inexhauſtæ propemodum, ut eruditionis, ita & diſquiſitionis) addi, & alii idem dictitantes poſſunt, & inter Græcos Ariſtophanes, & Lucianus, & præter etiam hos, Burdigalenſis Auſonius, qui in Ternario ſuo, verſum Maronis ſic expreſſit.

Tergemina eſt Hecate, tria virginis ora Dianæ.

Sed quod erat præcipuè in quæſtione, Triglam etiam Dianam appellatam non dicunt. Et ut redeam ad Euſtathium, ejuſque verba quæ adducis, nec ille iis Triglam Dianam nuncupatam ait, ſed ſacrum fuiſſe Dianæ Triglam piſcem, qui Latinis Mullus appellatur. Cur autem illi ſacer fuit? An ut vult Chariclides à te laudatus, quia Triglis, ſive Mullis Hecate delectabatur? Et iterum cur delectabatur? An quia apud inferos, quod Eraſmus habet, Hecatæ cœna vilibus piſcibus, ut erant Mænides, Triglæque, perficiebatur? At Eraſme doctiſſime, Triglâne ſive Mullus, adeo tibi vilis, qui, teſte, apud Macrobium noſtrum, Sammonico, ſeptem millibus nummûm Romæ divendebatur? Quod autem Athenis locus fuerit, Trigla dictus, & inibi Hecatæ ſimulachrum, cum inſcriptione *Hecatæ Triglathenæ*, hic an *Hecatæ Mullo Minervæ*; an ut legiſſe videtur Eraſmus, *Hecatæ Triglatinæ* reddendum, ecquis docebit? Jam quas adducis notationes, & quod ſimile aliquid ſonet, *Trigla* cum τειδύτῃ & *Trigone*, quis illa ut vera etyma probabit? Sed mitto hæc haud fortaſſe magis expedienda nobis, quam Grammaticus ille, qui cum omnes ſolvere poſſet, ut refert Suetonius, quæſtiones, unum difficile expediebat nomen. Interim clarum certumque eſto, amari à me Voſſium, & id ut mutuo fiat, porrò ſemperque optare. Hæc ad egregium illud doctumque reſponſum tuum, ſuper quæſito de loco Euſtathii meo; ſed Laconicè & è lectulo: nam ad Muſas, Muſeumque reſpicere, quomodo in afflictiſſima hac valetudine poſſem?

Hardervici, 23. Mart. 1639.

T. Joh. Iſacius Pontanus.

CCLXXX.

Clariſſimo Viro Gerhardo Voſſio *Eccleſiæ Cantuarienſis Canonico, & in Amſtelredami Gymnaſio Profeſſori digniſſimo.*

Vir Clariſſime,

POpularis meus Seertlingius, quem aliquando adduxi ad te, quique Colonia quaſdam à me chartulas tibi attulit, cùm ad vos iret; denuò per me redire in memoriam priſtinæ benevolentiæ tuæ voluit. Arbitratur ille profuturum me ipſi, ad colligendam gratiam tuam; teque putat multum conferre poſſe, ad id negotium de quo Gronovius ſcripſit. Meminiſti fortaſsè, quæ aliquando tibi dixerim, de moribus, & indole conjunctiſſimi ſodalis: pro quo procurare nullum beneficium poteris, quod non ego ad meas utilitates pertinere exiſtimem. Exiguum hoc fortaſſis momentum eſt, apud alios, qui amicos, atque ignotos perinde

habent. Tu verò, vir judicii priſtini retinentiſſimus, deſciſcere à veteri benignitate non potes. Vale, fœliciſſimè cum omni familia.

Hagæ, vii. *Kal. April. Anno* cIↃ IↃcxxxix.

Devotiſſimus Tuus,
Vincentius Fabricius.

CCLXXXI.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſ. digniſſ.*

Clariſſime Domine,

SEſquiannus eſt ferè, cum ad exemplar Libri recens in Hiſpaniâ excuſi, de neſcio quibus ſanctorum reliquiis, aliiſque antiquis monumentis, miſit Laurentius Cocchus, Vir humaniſſimus, qui Senogallienſi Epiſcopo, Pontificio Nuntio à ſecretis eſt; alterumque addidit Exemplar, ad D. T. deſtinandum; ſed non prius quam literas adjungendas dediſſet. Eas tandem à paucis diebus accepi, ſive oblivio obrepſerat, ſeu quæ illum avocarant curæ. Eâ nunc utor occaſione, D. T. ſalutandi, offerendique ei obſequium meum. Notus Opinor, Dominationi tuæ, fuit Heribertus Roſweydus. Et vaſtum opus, de ſanctorum vitis, meditabatur, collegeratque jam plurima, nihil adhuc digeſſerat, cum eum mors, anno ætatis 60. oppreſſit. Ne fruſtrà ei labor ſuſceptus eſſet, adjeci ad ea, quæ congeſſerat, ordinanda animum. Chaos eſt vaſtum, præſertim ob medii ævi barbariem. Eluctor quà poſſum. Sub prælo mihi jam Januarius ſudat, qui duos tomos haud ſanè tenues, complectetur. Lucem ſæpenumero mihi doctiſſimus tuus, de Hiſtoricis commentarius, præbet. Audieram eum recudi, avidèque id expetebam: præſertim, quod pleraſque vitas, poſſe ſe certo authori tribuere, D. T. pollicetur. Optem id profectò, & lubens quos obſervaro authores ſuggeram. Vitarum vetuſta probataque exemplaria MSS. quæ dominationi tuæ ſint ad manum, non vulgo trita, ſi indicârit, beneficium agnoſcam, & lubens quo licebit, obſequio munerabor. Vale Vir Clariſſime.

Antuerpiâ 20. *Aprilis*. 1639.

Clariſſimæ D. T.
ſervus in Chriſto,
Joannes Bollandus,
è Societate Jeſu.

CCLXXXII.

LIteras tuas, & adjunctum filii Iſaaci Scylacem, rectè accepi, Vir amiciſſime. Laudo profectum, & gratias ago. Plura ab ingenio iſto, & doctrinâ, jure exſpecto. Næ tu admodum beatus, cui ita in liberis quoque ſummus Deus benedixit. Blavii tricas, dudum expertus, & nunc animo prævidebam: adeoque nihil mihi præter exſpectationem hic contingit; quanquam tamen ſpem conceperam, fore, ut ſervaret fidem ſemel tandem, quam tamdiu fefelliſſet. Nunc quod reſtat, ſaltem abſolutis tuis, quod futurum ad Solſtitium, aut Calendas Junii, ſcribis, animum inducat pergere; aut, ſi porro etiam me ludos faciat, vide, an cum alio, quod ipſe ſuggeris, tractare poſſis, de ineditis edendis, ſive ſingulis ſeorſim, ſive junctim univerſis. Habeo etiam inter alia Antiquitatum Laconicarum libros quatuor, & de Regibus Lacedæmoniorum, à primo uſque L. librum ſingularem. Forte alter Janſonius, ſicut opus de Athenienſium Regibus pridem excudit, neque iſta detrectabit. Explorare viri animum per occaſionem poteris, ac me certiorem facere. Blavio verò, illud ut denunties velim, ni deinceps gnaviter in excudendis meis pergat, me injuriam ulturum eſſe; & Moltkenio Hiſtoriam Danicam recudendam traditurum, cum Auctario rerum Friderici Primi interregni atque Chriſtiani III. tum & curaturum ei privilegium, quo in Regnum hoc importari Blavii editio prohibeatur. Itaque ſeriò ſecum reputet, quid hic ſibi faciendum eſſe putet. Ego certe non diutius ſum paſſurus me deludi etiam porrò, neque patientiam meam ultra lædi. A Vorſtio heri accepi literas, & Orationem in Cunæi obitum, itaque accuſare deſino. Quas adjunxi ad Gronovium, ut curare, cum occaſio erit, velis, valde rogo. Valetudo per hanc hyemem admodum mihi mala fuit. Divexabat me Nephritis, calculoſque aliquot excrevi: poſtea ulcus in ſiniſtro rene erupit, quod per totum quadrimeſtre pure & ſanguine manavit. Accedebat febris tertiana duplex: inſuper magna laſſitudo, dejectio virium, & appetitus. Sed nunc Dei beneficio ſingulari, omnia hæc mala evaſi; qui me porro ut conſervet, ſupplex peto. Idem tibi ac tuis omnibus, ab eodem ſeriò precor. Vale, amicorum maxime,

maxime, cum uxore liberiſque. Mea & mei, plurimam ſalutem nunciant.

Raptim, Soræ, Kal. Junii cIↄ Iↄc xxxix. *Conſtanter tuus,*

Joannes Meurſius.

CCLXXXIII.

Viro maximo & reverendo Gerardo Jo. Voſſio, Jo. Fredericus Gronovius *S. P. D.*

CUM aliquandiu hic egiſſem, Vir magne, incidi fortuito in Bibliopolam, qui Theſes tuas Theologicas olim recudit. Ego, ut juſſerant filii tui, expoſtulare cum eo, quod non exemplaria plura in Bataviam mitteret, conſtare cum lucro ſuo & ſtudiis doctorum hominum, qui magno ejus libri copiam redimerent. Ille unicum tantum ex omni numero reſtare ſibi aiebat, egiſſeque ideo cum Typographo, ut propediem editio repeteretur. Ut vero me audiit domui tuæ familiarium eſſe, exultabat, prenſanſque manum meam ne ipſi beneficium negarem, orabat, promiſiſſe te olim cum hic eſſes aiebat ſibi ſecundas curas, & non parvum augmentum operis. Jam eſſe tempus, ut promiſſi admonearis. In quo literis ſuis meas petebat adjungi, & tanto certius egregiam ejus voluntatem tibi nuntiari. Viſum id fore non ingratum tibi, ideo libens parui homini bono, teſtis & index ſerii illius deſiderii, ſi modo tibi otium veteres tuas delicias retractandi. Vix certè ullum ſcriptum tuum in Anglia notius eſt, & majore cum guſtu plauſuque legitur. Et deſignabit ipſe puto hominem Londini, ad quem tuto ſchedas tuas mittere poſſis. Nos ex hac Inſula jam incipimus pedem movere. Vidimus hic multos Theſauros, ſed inter aquas Tantali, frui enim deſultoria hæc vita non permiſit. Tarde ad eos acceſſus peregrinis patet, quem poſſe tamen patientia multa pauci exemplo noſtro didicere. Ipſa Bibliotheca Bodleiana tot Statutorum caſſibus adverſus exteros munita eſt, ut duas integras hebdomadas hic exegerim, antequam tractare ullum MS. Codicem mihi licuerit. Nec licuiſſet unquam (adeo ſæpè obſtat nobis pudor noſter) abſque V. C. Patricio Junio fuiſſet, cui ſoli debetur, ſi quid ſtudia noſtra hic adjuta ſunt. Interim reſpondimus futiliſſimæ .... cujus pater, quantum in ipſo fuit, nihil reliquit, quo minus ſtuporem ſuum, inſcitiam, malignitatem publicaret. Cum itaque tam male ſeipſum traduxerit, nos tantum Judicis vice functi ſumus, & involucris quibuſdam, quibus vix tamen latere poſſet, nudum evolvimus. Forte is libellus in Gallia edetur, unà cum textu Silvarum. Codices Arundellianos, quos ad Rivetum τὸν πάνυ deſtinaram, ut vobis redderentur, curatos rectè puto. Tuam de Idololatria Veterum Commentationem & Gerhardi Vellejum avidè videre geſtio. Nos cras diſceſſuri hinc Cantabrigiam ſumus; inde Londinum, ac cis dies pauciſſimos in Galliam σὺν Θεῷ tranſfretabimus. Vale, Vir ſumme, & ſalve cum uxore & liberis lectiſſimis.

Scripſi raptim Oxon. prid. non. Sextil. Stylo veſtrate Anno cIↄ Iↄc xxxix.

Nomen Bibliopolæ eſt Guiliel. Webbius.

CCLXXXIV.

Viro Clariſſimo Domino Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori Celeberrimo.*

Clariſſ. Vir, Patrone, & amice Colendiſſime,

DIU inter nos ſiluimus; viciſſitudine inquam literarum, non autem animorum ῥᾳθυμίᾳ, atque affectu benevolo. Id tu quidem ex omnibus iis, quas ad communem amicum noſtrum, Dominum Laurentium, crebro ſcribere ſoleo, affatim intelligere potuiſti. Nunquam enim in illis, tui gratiſſimam memoriam intermiſi, neque omittere etiamnum cogito, quoad vixero. Ita totus in pectore meo hæres defixus, ut vel tædeat, vel pudeat etiam, nullum mihi ſuperare argumentum, te condigne demerendi. Triſtiſſima etiam tempora, me huc uſque ita exercitum tenuerunt, ut unde vitam ſuſtentarem, vix invenirem: prout & meis aliquot ad Laurentium noſtrum ſcriptis, ſatis ſuperque tibi conſtare arbitror. Obtuli nuper Domino Henrico Laurentio, Parentis mei τῷ μακαρίτῃ, Chronologiam ſacram, quam apud nos typis edi voluit. Sed cum in Germania, tam miſera ſit ratio Typographicæ rei, hac tempeſtate, in animum induxit, apud vos illam in lucem producere. Quo nomine mihi valde gratulatus ſum. Meminiſti, Vir Clariſſime, te antehac deſiderium tuum, hujus libri,

 mihi

mihi in literis explicaſſe. Nunc igitur illius compos factus es. Maluiſſem quidem apud nos, edi potuiſſe, eo fini, ut ipſe prælo præeſſem, ac mendas præcaverem. Quare cùm res nunc aliter ferat, oratum te velim, mi amantiſſime Domine Voſſi, ut manibus paternis hanc gratiam facere ne dedigneris, atque operis Typographicis, interdum ſicubi uſus fuerit, ſuccurras. Argumentum hoc ſcio, tuum ἔργον eſſe. Proinde planiſſimè perſuaſus ſum, laborem hunc Patris tibi fore gratiſſimum. Noſti quem adverſarium, dum in vivis fuit, in ſpinoſa hac materia habuerit, qui ſcilicet nimium ſibi placere ſolitus fuit, planéque ut tu alibi loqueris, ἰδιογνώμων, καὶ αὐθέκαστος, vehemens alieni nominis inſectator. Utinam ſuperviveret, & Pareanum hoc opuſculum videre poſſet? non quod placiturum credam, ſed ne in aliis quoque dona Dei deſpiceret. Tu quæſo Ἐργοδιώκτην te præbe, ac ſi quid perperam ſcriptum offendes, tuæ prudentiæ velo contegas. Quam libertatem lubens tibi tranſmitto. Spero viris doctis hunc laborem probatum iri, quo præſertim Hiſtoriæ ſuam majeſtatem, maſculè aſſertum ivit, fideique Chriſtianæ, non ex profanis, ac Gentilibus Scriptoribus, θεμέλιον ſuum conſtabilivit. De cæteris abundè ſcripſi ad Dominum Laurentium, ex quo rerum mearum ſtatum intelliges. Senſi animo liberalem Εὐεργεσίαν veſtratium: & Deum laudo. Interim ſpes melior apud nos nulla adhuc dum affulget: ſub quâ tantum non lentè conficimur. Mihi quidem in ſenecta hac ætate, nihil durius, vel acerbius, unquam accidit, quam ſub paupertate ingemiſcere, cui adſuetus nunquam fui. Eoque ſæpiuſculè fit, ut me vitæ hujus pertædeat. Sentio tamen altiſſimi benedictionem; quâ largiter me ſuſtento. Vale, Clariſſime Vir, meque amare, ac juvare perge.

Hanoviæ, Anno 1639. ad diem $\frac{12}{24}$. *Junii.*

Tui ſtudioſiſſimus,

Ph. Pareus.

CCLXXXV.

Cl. V. Ger. Voſſio.

Clariſſime Vir,

OPeris mei de Primordiis Britannicarum Eccleſiarum, ſimulatque ſumma manus ipſi impoſita fuerat, atque à prælo exierat, aliquot exemplaria in Hollandiam tranſmiſi, illic inter præcipuos amicos meos diſtribuenda, in quo numero, quum te tuis meritis habeam, ac per hoſce multos annos habuerim; negotium illi dedi, cui hanc provinciam demandavi, ut tibi quoque unum ex iis curaret exhiberi. Totam ferè Hiſtoriam Pelagianam ipſi intexui, idque quâ potui diligentiâ & fide, ubi fortaſſe invenies, quæ aliquantum te juvare poſſint, ſi quando alteram Operis tui editionem adornaveris: quod ſpero te facturum, & Marianum Scotum quoque cujus in * Libro meo commotam videbis expectationem, aliquando prelo commiſſurum, atque publico donaturum. Miſi ſimul † De Scriptoribus Hiberniæ, qui eodem tempore prodierunt, D. Jacobi Waræi, libros duos, quia tibi non ingratos futuros illos augurabar. Ego quanquam vergente jam ætate, atq; in ingreſſu ſenectæ, integra tamen ac vegeta valetudine (Deo laus) perfruor: idemque de te ominor ac opto; & rem ita ſe habere ex literis tuis lætus intelligam. Vale Clariſſime Vir, ac Deo commendatus eſto.

* *Pag.* 736.

† *De quibus ibid. p.* 972.

Dublinii, die $\frac{1}{13}$. *Aug.* MDCXXXIX.

Tui amantiſſimus,

Jac. Uſſerius Armachan.

CCLXXXVI.

Clariſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio *Hiſtoriæ Profeſſori.*

Maxime virorum Voſſi, decus & lumen ſeculi noſtri,

SUB initium veris elapſi, miniſtro cuidam Janſonii veſtri domuitionem paranti, aliquid ad te literarum dedi, quibus diuturno ſilentio meo excuſationem qualemcumq; prætexere conatus ſum, & ſimul de ſingulari diligentia tua, quam in Saxone meo iſthic edendo hactenus adhibuiſti, gratias egi maximas. Vix ille abierat, ecce, mox à te literæ, ſeu verius exemplum literarum, quas ante ſemeſtre, & amplius, rectè commodumque acceperam. Animadverti μνημονικὸν hoc ἁμάρτημα eſſe; quum & poſteriores à te haberem perſcriptas iii. Kalen. Octob. ejuſdem ferè argumenti, cujus erant illæ, Prid. Id. Junias exaratæ. Attamen exoſculatus ſum vehementer luculentum adeo propenſi in me affectus indicium, quod malueris me gemina

gemina beare Epiſtola, licet reſcripta, quam me prorſus carere unâ. Nunc vero conſuetâ illâ ad te ſcribendi materiâ omiſsâ, nempe de Saxone noſtro, cujus apud vos edendi omnem plane ſpem decollaſſe video; non poſſum non in ſinum tuum novam deponere ſollicitudinem, quam animo meo afferre cœpit Typographorum veſtratium lenta nimis mora in excudendo Florilegio noſtro Fabiano; quod ultimam jamdudum manum recepiſſe omnino ſperaveram. Haud equidem diffiteor, indi es hic fervere præla ſcriptis Clariſſimorum Virorum, quæ Reipublicæ literariæ ſummoperè intereſt, ut maturè lucem aſpiciant: verum quam brevi aliquot horarum ſpatio abſolvi poſſent iſtæ minutiæ noſtræ, quæ vix quatuor, aut ſummum quinque, chartæ plagulas excedunt? Proinde te per amorem illum, & favorem, quibus me, jam multis ab annis proſecutus es, rogo, atque obſecro, ut negotium iſtud ſeriò, ſedulóque etiamnum urgeas, & quantum in te erit, procures, ut civis ille noſter, qui has ad te perfert, libellum hunc Typis elegantioribus exſcriptum, ad nos redux ſecum referat. Sin autem, nollem iſthoc loci diutius hærere; quum fixa ſtet animo ſententia, aliam quercum, ut in proverbio eſt, concutere, & demum experiri, quid Danica præla valeant. Cæterum quod mea nunc ſtudia attinet, totus ſum in limandis, ac perpoliendis notis meis in Saxonem: qui Deo volente, circa ver adultum ſequentis anni, lucem videbit. De ſtatu rerum noſtrarum, nihil alioquin eſt ſcitu dignum. Clariſſimus Meurſius noſter, utcumque convaluit: ſed vereor, ne hæreat lateri arundo; utinam non lethalis! Te quoque æſtivis hiſce menſibus febriculam infeſtaſſe fando comperi: verum lætiora nos propediem audituros confidimus. Opus tuum de Gentilium Idololatria, & Chriſtianorum Phyſiologia, avidè exſpectamus. Noli quæſo te, exemplari me defraudare, ſicut antea, abs te factum, jure conqueri poſſum. Filium etiam tuum, qui Scylacem nuper edidit exores velim, ut exemplar mecum communicet. Erit aliquando, cum paria vobiſcum faciamus. Dominus D. Chriſtianus Matthias, eminentiſſimus ætatis noſtræ Theologus, Collega huc uſque meus conjunctiſſimus, brevi vobis aderit, eo fine ut apud vos in poſterum, ſedem fortunarum ſuarum, ac domicilium figat. Dignus eſt omnium favore, & patrocinio. Vale feliciter, ac plurimum ſalve, Heros incomparabilis, & me conſtanter ama.

Soræ, v. Id. Auguſti, clɔ Iɔc xxxix. *Tui obſervantiſſimus,*

Stephanus Johannis Stephanius.

CCLXXXVII.

Viro docto, & incomparabili Domino, Doctori Gerhardo Johanni Voſſio.

NON dubito, Clariſſime, & Celeberrime Vir, fautor plurimum honorande, quin rumor de obitu Patris mei, ad excellentiam veſtram fuerit allatus. Quare dolore, & triſtitia, me affectum judicabis facile. Hoc etiam, Vir celeberrime, te angere, mihi non abſque re perſuaſum habeo. Primùm propter jacturam rei literariæ, (quam lugent omnes Muſæ, Gratiæque omnes) cui tu ſolus nunc ſervator exiſtis. Secundo propter ſincerè ante annos xl. initæ amicitiæ fœdus, quod fatis inviſum, à morte jam interruptum videtur. Ego igitur abs te peto, Clariſſime Vir, proſequaris tali amore, Meurſium filium, quaſi Patrem proſequutus es, ut in ſtatu triſtiori, hoc ſolatium mihi ſuperſit, Voſſium benevolum habere; & profectò me repulſam laturum non confido: quandoquidem æqua & juſta ſit petitio. Actus funebris habitus eſt, die viii. Octobris, more Magnatum, & Equeſtris ordinis hominum. Diem etiam obiit magnus Cancellarius. Chriſtianus Fris, Patris mei amicus ſingularis. Celeberrime Vir, fautor plurimum, videtur mihi Blavius, in excudendis Hiſtoriis tardus admodum fuiſſe, ſed jam ſane in cæteris lucubrationibus, quæ ad ſecundum tomum operum pertinent, tardior. Intellexi autem ex tua Epiſtola, nuper per Sartorem noſtrum accepta, quod lucubrationes excudendas, velles remittere, quod ſi ille Typographus nolit incœptis finem imponere facias quæſo. Et hac de re me certiorem reddas, Vir ſumme, maximoperè rogo. Huic Epiſtolæ, incomparabilis Voſſi, adjunctam invenies diſſertationem, contra Anonymum, qui falsò conatur Majeſtatem debitam Reipublicæ ſereniſſimæ Venetorum, de bono titulo, & jure Inſulæ Cretæ, atque Cypri adimere. Quod autem Specimen meum, antequam prælo ſubjiciatur, quæſo corrigas, & in illo

illo delenda deleas, & inſerenda inſeras: ſpero etenim mihiq; perſuaſum habeo, hoc in negotio, me conſilio tuo, & judicio uti poſſe, propter amorem erga patrem meum, etſi mortuum, tamen veſtigia cordi tuo perpetuò impreſſa. Vale, Vir ſumme, fulcrum rei literariæ, ornamentum patriæ, &c.

Datum Sōr.æ, an. ↄIↃ IↃ c xxxix. *die* xvi. *Octobr.*

Tuus omni Cultu, & Obſervantiâ,

Joannes Meurſius *Filius.*

CCLXXXVIII.

Viro Incomparabili & Maximo, Gerardo Joanni Voſſio, *Salutem & officia paratiſſima.*

Incomparabilis & maxime Voſſi, Eruditionis numen mihi venerandum,

ECquid habeo, quod referre poſſum, quo liceret mihi eſſe grato? Pro maximis erga me beneficiis tuis, nihil habeo, quanquam quædam velim, vel ſi hoc admittis, parum daturus, qui multa conceperam. Quid illud quæſo eſt? Totus ego. Neſcio, quomodo me carius vendam, qui ſic inducere debitum queam. Sic mihi feliciter cedet mea ſolutio. Neque maxima tua benevolentia, humanitas eadem tua, ſumme Vir, dubitare me ſinit, utrum ſic tibi ſatis ſolvendo ſim, qui nihil mihi relictum vides, quo ultra reſpondere poſſem. Habes itaque me, & mea omnia, quem me ſi inſolutum acceperis, nunquam putabo fœlicius magna mihi redemiſſe. Quanquam aliis jacturam feciſſe videri queas, qui tam ineleganti homine beneficia maxima, ſic dicam, vendideris, poſthæc cautiùs mercaturam eſſe inſtituendam. Quibus ego quidem non habeo quid reſpondeam, niſi quod videam Deos quoque non ſatis cautè mercari, quibus ſæpè pro maximis votis rei farre & polenta ſatisfaciunt, & ſic olim religioſi eſſent, qui ab iis aurum, argentum, magiſtratus, victorias, triumphos, ſex conſulatus, Pontificatum, innumera trophæa, ſumma omnia in ſpem gratiæ accepiſſent.

Atque utinam, ſicut per iſta, quibus decori ſumus, vultus lineamenta, qualis intra animus ſit, deprehendi ſæpe poteſt, ſic etiam per hæc manus impedimenta effluere poſſet, qui intra me regnat, gratus animus: de cætero nollem eſſe majorem in modum ſollicitus, maximè apud te, incomparabilis Voſſi, qui, *Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi*, ſic Philoſophos inter emines omnes, alioque genio, ingenia judicare, & diſcernere didiciſti. Non fucus hic aliquid fecerit, & quæſita ſub lingua verba quæ fundum in animo non habeant; non preſſa manus, non dextrum prehenſum genu, & ſi demiſſius quid imitatur facilis imponere levitas; alia tua bonæ probæque mentis argumenta ſunt, quæ mihi apud te enotavi, quæ non affero, ne docere velle videar. Fratrem quoque, eâdem operâ, dum me reſpiceres, cogitare & agnoſcere cœpiſti, juſſiſti præſente me, ut inquirerent in ejus Cornelium Nepotem, Sleuſingæ, vel Erfurti proſtantem, quod ut fieret tacitus precatus ſum. Cui frater meus ita de recto ſtylo diſſertationem præfixit, ut quod ſæpè teſtatur, tuo ore loqui malit quam ſuo, ut non tam Auguſti Buchneri magni profectò Witebergæ viri, Præceptoris noſtri Diſcipulum agnoſcas, quam ex tua exiſſe domo, ſcholáque videri queat. Non pœnitebit ſpero, operæ, quam recognoſcendo admiratori tuò impendes, cùm non minus impurorum hominum, maximi aliquando viri, & qui veritatem eruditionis ſupergrediuntur, ſcripta de ſe judicia repetere legendo debeant, quanto rectius peccabis, ſi quid ex altera parte docti ubique de te viri ſentiant, non gravaberis agnoſcere. Inter quos quidem neſcio, an frater meus, non ſuo quodam jure ſit reponendus, qui non gratis quidem hæc ſcripſiſſe putat, ſi tu, maxime vir, ſuum de te ſenſum non intelligas, cùm bene ſciat, non ſemper dari occaſiones ſummis viris, ut quid minuti aliqui de ſe Dii ſentiant, intelligere ordine poſſint, & ſi dentur, malle evitare, ne in ſuam gloriam cupidi videantur; ut poſſim præterea fratri eſſe teſtis, nunquam ipſi ſpem mutui amoris tui, ne nunc quidem, etiamſi intimè deſideret, eſſe factam, ut eò minus cauſam habere queas aſpernandi, cùm nihil adulationi ſcripſerit, judicio, & hinc amori omnia. Quæ propterea pro fratre affero, quod tres annos natu major me ſit, & hoc meæ ætatis, quam ago juventute, Erfurti ſcripſerat, & ante quaſi biennium, eodem ſenſu in diſcurſu ſuo, de ſacra eloquentia Roſtochii impreſſo, ubique ſcilicet maxima cum tui admiratione loquitur. Quo fœlicius ſpero poſthæc frater in tuam gratiam illabetur, ſi vel ſemel quis, vel qualis ſit aſpicietur. Hæc perorare pro fratre volui, eò confidentius

Digitized by Google

confidentius, quia eum, ſicut præpoſtera hic fortuna luſit, ex me agnoſcere incepiſti, quod verſo ordine debuiſſet. Hic autem qui literas offert, ſub peregrina ſpecie non parum tegit, & eſt Anhaltinorum Principum Conſiliarius, qui ut haberet occaſionem tui colloquii, ſecum has ſumpſit, de quo plura ſcriberem niſi vetaſſet. Frater certè ejus ſub Veranglio, generalis auditor eſt, ſuntque Francofurto ad Oderam oriundi, mei conterranei.

Pro me autem, ſumme Voſſi, maximoperè rogo, ut quia animus adhuc eſt, Conſtantinopolin abire, navibus in principio Septembris, Octobris, ſtylo veteri diſceſſuris, ornare me tuis ad Pocockium, quod facilè erit, literis, & velut commendare velis; ego dabo ubique operam, ut non indignus tua maxima amicitia videri queam. Prolixiſſimè vale, incomparabilis maximeque Voſſi, etſi mereo, vel licet non mereo, quia vis me ama.

Totus tuus quantus quantus

M. Chriſtianus Rave.

CCLXXXIX.

Viro undequaque maximo, Gerardo Joanni Voſſio, *Cantuarienſis Eccleſiæ Canonico*, & *Hiſtoriæ ſacræ Profeſſori.*

POenitet me jamdudum fidei, quam diſcedenti dabam, Vir maxime, fore ut intra octiduum ad te redirent, duo iſthæc quæ nunc mitto, inſignis tui Idololatriæ operis volumina. Nec enim licuit interea percurrere, nedum accuratè legere univerſa. Ubi reliqua quoque abſolverit Typographus, iteratâ lectione, ſi Deus vitam dederit, animum explebo. Cæterum uti juſſeras, indicavi locis aliquot, quæ legenti obiter, occurrere Typographi errata, aut feſtinantis calami παροράματα. Porro cum inciderim in locum de anno Ægyptiaco, qui eſt pag. 209. Et geminam quam habeo Hori Apollininis editionem inſpicerem, inveni, ut ſi alterutrâ ſit uſus Petavius, verſioneſque tantum inſpexerit, mirùm non ſit ſi negaverit, lib. 2. cap. 89. reperiri quod ex illo capite Scaliger allegaverat. Sed cùm non ſit veriſimile, virum tantum verſionibus in materia controverſa contentum fuiſſe; neque ad Contextum Græcum voluiſſe recurrere, probabili mihi conjecturâ duci videor, ut credam uſum eadem Editione Græca, qualiſcumque illa ſit, quam in verſione ſua ſecutus eſt Bernardinus Trebatius Vincentinus, uti Trebatium Interpres Gallus. Caruiſſe enim illa videtur libri ſecundi capitibus II. Τὶ αὐτῷ νέοσσον. Et V. πῶς πολέμου ςόμα. Et XXIII. Πῶς μέλλον ἔργον. Atque inde factum, ut qui quærebatur locus, octogeſimum ſextum caput, non octogeſimum nonum illic occuparet. Prodidit Trebatius Horum latinè, ac Chunrado Peutingero dedicavit, anno 1515. Iſtam autem, quam ego Græcam, cum Latina Interpretatione Trebatii habeo, in Octavo expreſſiſſe ſe ad Aldinum exemplar, curante Angelo Argonenſi, teſtatur Typographus Petrus Vidovæus, ſub ſcuto Baſilienſi, Pariſiis ſcilicet anno 1521. quanquam poſtremum hoc, de loco, & tempore editionis certo aſſerere non auſim, probabili tantum nixus conjectura, deeſt quippe folium unum meo exemplari. In hac ipſa ergo Editione Græcus Contextus, habet iſta tria capita ſupra recenſita; Latinus non habet, uti nec Gallico-Latinus, qui Pariſiis prodiit, anno 1574. ex Officina Galeſti à Prato, & Joannis Ruellii; niſi quod hic ſub Appendicis titulo, ad veterem codicem tria illa cum octo aliis capitibus ſit reperire. Typographi autem iſti Pariſienſes anno 1574. doloſè ſuppreſſo Trebatii nomine, tum primum quas dabant prodire verſiones lectori perſuaſum voluerint, cum tamen Latinam Trebatii darent. Hæc monenda duxi, ut ſcires quid fefellerit Petavium, interea neutiquam excuſandum, quod non proxima ſaltem capitula percurrendo vacare voluerit. Erat & coram ſermo nobis de Lapide porcino, ſeu Piedra de Puerco, qualem quod hinc diſcedens affini meo ...... à me reſtituere, non fueris gravatus, habeo gratias. Tantæ virtutis lapidi poterat locus fuiſſe non incommodè, pag. 1087. Curaboque ut intelligas quid ſenſerit de eo, dum viveret Elichmannus, ubi reſciveró ſub Appendicis, vel Addendorum nomine animum tibi eſſe aliqua adhuc calci operis attexere. Id ſi ſtatuas, deliberes velim an & horum quæ ſequuntur, operæ fuerit meminiſſe.

Pag. 676. Ubi de aquis in lapides concreſcentibus ſermo eſt, locum meretur Wookevium ſeu Ocheium, antrum in Mendippiis collibus Minerariis prope urbem Welles, quam eumdem cum Bathonienſi ſortitur Epiſcopum, in Agro Somerſetenſi Angliæ ſitum. Mentionem ejus obiter

in

Digitized by Google

in Belgis habet Cambdenus, cum accolas non minora de eo ſomnia narrare ait, quam de Sybillino commenti ſint Itali. Somnia equidem ſua de utroque narrantes, audivi & ipſe utriuſque accolas: ſed & pererravi utrumque, & obſtupui fateor, ad ſtupenda naturæ in hoc Anglico opere cùm comitante Heemskerkio noſtro, Stirias lapideas innumeras, ex aquæ intramontanæ ſtillicidio, ſua capere incrementa, ad oculum ſimul & contactum cernerem: hic poſtes integros ex concretis aquæ guttulis, longo temporis lapſu ſic efformatos, ut ad ſummam altitudinem concavum montis ſuſtinerent, hic figuras lapideas varias, ac multiplices, uno loco pendulas, altero in alterum ſuccreſcentes, ac paulatim ſibi mutuo quaſi procedentes obviam conſpicerem, taliaque viderem, quæ magno nolim non vidiſſe. Maximam autem ſtillicidii, quod nunquam ceſſat, & de tribus binas nobis faculas extinxerat, partem rivuli abripiunt, per diverſos anfractus, uno omnes antri oſtio effluentes, ortique ab inſigni fontis ſcaturigine, quæ non minus dimidio ab ingreſſu milliari Anglico meta nobis erat, iſtius ſubterranei erroris. Mea nunc quoque me narrare ſomnia crederes, niſi me noſces. Atque hæc niſi ſufficerent, ac nimia jam eſſent, poteram ſingularia quædam tum temporis non injucunda viſu obſervanti, ex meo itinerario adjicere. Cæterum habet & Gallia, in Agro Turonenſi, antrum huic non omnino abſimile, quod cellam guttularem dicunt, ſeu *la Cave Gouttiere*, ſed longè magis admirandus mihi videtur, & ſitus, & lapideſcentia hujus Anglicani. Ad pag. 758. Et ſagittæ & fulmina, uno eodemque vocabulo Italis, *Saëtte*, Anglis Shafts dicuntur, idque non poeticè, ſed uſitato, & plebeio quoque loquendi modo. Ad pag. 762. Memoratu dignus eſt, ſeu tonitrûs, ſeu fulminis ictus, qui ante annos ſex ſeptem, prope Middelharuiſſe, & Sommelſdicum, claudo greſſum reſtituit, arbores radicitus erutas, in altum ſuſtulit, & in vicina pomaria, ultra ſepes, arboréſque altiores alias trajecit, & molendini in fruſta diſparſi vela, inſpectantibus pluribus, trans amplum illud maris an fluvii iſtic oſtium, ita diripuit ut in adverſam oram conjecerit intervallo duorum ad minimum Italicorum Milliarium. Uti hæc omnia mihi paulo poſtquam accidiſſent, ipſo illo in loco, narrarunt, & partim commonſtrarunt, accolæ fide digniſſimi.

Quod Pag. 837. Principis Condæi nulla fiat mentio, etſi XIII menſe nati, & tamen ſententia ſupremi Parlamenti Regii, extra natalium dubium conſtituti nihil miror.

Pag. 858. Ægyptios hominem myſticum cicadâ picta expreſſiſſe, ait Horus Apollo, lib. 2. cap. 55. quod non ore canat, ſed διὰ τῆς ῥάχεως φθεγγόμενα. Pertinet illud ad ea quæ coram diſceptabamus nuper.

Pag. 1041. Talpis cutem detrahi, ut appareant oculi, non eſt opus, cùm ſatis conſpicui ſint etiam in vivis, quod non ſemel exploravi ipſe.

Pag. 1045. aut alioquin pag. 2137. Adduci potuiſſet nec ἀλόγως, id quod de Simia Chriſtum Legiſlatorem verum eſſe demonſtrante, non miraculo ſimile, ſed verè miraculum; modo verum, ex relatione, & literis Anglici apud Mogolem Legati Thomæ Rouvi, adhuc puto ſuperſtitis, narrat Purchaſius eo, quem coram ante annos aliquot oſtendiſſe me tibi memini loco.

Pag. 1162. Pergamenorum ſpectaculo annuo, aut melius, Pag. 1196. Atticæ legi adjungi potuiſſent, Anglorum Cock-Pits, ſeu creberrimæ apud Anglos pugnæ Gallorum, in amphitheatris quoque adhoc extructis, exhiberi ſolitæ, uti & tauros, urſoſque inter ſe & canibus quoque committere publicè conſueverunt, diſco etiam jacto certare, & luctas ſingulis diebus feſtis, & quotannis coram ſupremo urbis Londinenſis Magiſtratu, præpoſitis victori præmiis exercere iidem ſolent, circa campos Moor-fields dictos. Quæ omnia cum bellicæ virtutis, & diſciplinæ ſint argumenta, in honorem Nationis obiter attingi poſſent; Textui tamen quam Appendici convenientiora putem. Tuo interim judicio, permittens ſingula, finem imponam, longiori, & fortaſſe non ſine tædio legendæ tibi Epiſtolæ. Vale, Vir maxime, cum lectiſſima conjuge, & præſtantiſſimis liberis.

Hagæ-Comitis duodecimo Oct. 1639.

Tuus in æternum,

Georgius R. Doubletius.

CCXC.

CCXC.

Clariſſimo, & Incomparabili Viro, Domino Doctori Gerhardo Voſſio.

Vir Incomparabilis, Magne Voſſi,

ITerum ad te ſcribere, me inter alia, præcipuè obſervantia compellit. Etſi mihi nullum ſit dubium, quin ad manus tuas, Literæ ab Elzevirio tibi tradendæ rectè pervenerint: tamen etiam adhuc ſedulò abs te petiturus ſum, remittantur omnes, ineunte vere, piæ memoriæ patris mei, lucubrationes, unà cum ad eas pertinentibus Epiſtolis dedicatoriis; exceptâ autem Cretâ, illam excudendam quæſo tradas, Elzeviriis, quibus hac de re jam ſcripſi; quare non dubito, quin excudendum hoc Cretæ opus in ſe ſuſciperent. Ideoque nunc curam in erratis Typographicis, tibi ſoli committo, ac te facturum, ſi Meurſii tui memor ſis, perſuaſum mihi habeo, abſque repulſa. Cauſa autem, celeberrime Vir, cur ita Cretam urgeo, eſt hæc, cùm etenim in diſſertatione mea, ſæpiùs Cretæ patris mei, mentionem faciam. Sed hæc ut ſe habent, quæſo ſolummodo reſponſione, data occaſione, mihi digneris, ac certiorem facias de judicio tuo, ſuper diſſertationem meam; utrum, ut luci publicæ exponetur, digna fuerit.

Dabam Soræ Danorum ad diem xii. *Januarii, anno* 1640. Cujus auſpicium fœlix, fœliciorem progreſſum, fœliciſſimum exitum tibi, uxori tuæ, ac liberis, omnes ex animo precamur.

Tuus omni Cultu & Obſervantiâ,

Johannes Meurſius *Filius.*

CCXCI.

Excellentiſſimo Viro, Domino Gerardo Joanni Voſſio, *S. P. D.*

EXceſſum Matthiæ Berneggeri ſoceri mei amantiſſimi, merito inter primos ejus amicos, ſignificandum tibi duxi, excellentiſſime Voſſi. Quippe & prolixi affectus, obſervantiæque, quâ te conſtantiſſime proſequutus eſt, ipſi præ cæteris conſcius fui; & documentorum quibus, amorem tuum, in illum viciſſim declaraſti. Nihil dabo conjunctioni noſtræ; ſed profecto amiſiſti amicum, quotquot ipſi in deliciis fuiſtis, qualem optare haud paulò facilius eſt, quam reperire. Ego in tanta jactura literaria, negotia pro ſolatiis accipio, cùm maximè Curtio perornando intentus: in quem ſupplementi mei ſpecimen, tibi non ineptum eſſe viſum, Vicoforti noſtri literis compertum habeo. Id nuncium me liberavit à metu reliquorum judiciorum. Nec enim vereor, ut cuiquam diſpliceat, quod tibi tantæ eruditionis, tamque ſubacti judicii viro placuit. Quamquam ſanè, neque ſperem magnum aſſenſum, tumultuario opuſculo, neque aliam ejus infamiam deprecor, præterquam ut vetere ſupplemento deterius habeatur. Vale, Vir excellentiſſime, cum eruditiſſimo filio, & quam ſocero meo dum vivebat, benevolentiam præſtitiſti, quum mereri videbor, in me transfunde; tantam amicitiam ſi non pari dignitate, certè fide non minori culturum.

Dabam Argentorati, ad diem v. Cal. Mart. 1640.

Excellentiſſ. Famæ

Doctrinæque tuæ

Candidus Æſtimator Cultorque,

J. Freinſhemius.

CCXCII.

Excellentiſſime Vir,

QUam verum ſit Comici illud, *Veritas odium parit,* experimur quotidie, qui illius conſtante profeſſione plurimos in nos concitamus: à quibus clam & palam impugnamur, nunc ut Pelagiani, nunc ut Arminiani, nunc ut Sociniani; cum ab omni partium ſtudio alieni unam veritatem omnibus hominum opinionibus & affectibus antiquiorem cenſeamus. Ingrati quidam diſcipuli calcibus nos ſuis petunt & tantum non conculcant, tanquam jurati hoſtes GRATIÆ UNIVERSALIS, qualem omnibus ſufficientem in Chriſto offerre Syntagmate meo doceo. Id Belgis quibuſdam veſtris diſplicuit, quorum Academicis præjudiciis, hi facti ſunt ferociores & in nos iniquiores. P. Polyander, vir alioquin candidus & nobis amicus, jam plane ſilet, ut neſciam an ſibi amor noſtri conſtet. Æmuli noſtri artibus ſuis effervent, ut Combuſius quidam è Schola Caſtellana huc vocatus ſit, qui unguis

eſt in vulneribus noſtris, quæ conſolidare deberet. Verum ita ſibi Suffenus eſt, ut tum hic, tum alibi non benignè de ſcriptis D. Bergii, D. Willii & meis judicet & parti adverſæ, à qua vocatus ſit, apertè veliſicetur. Nos ſolatur cauſa, juſtitia & conſcientia. In ære ſum doctiſſimi filii tui, qui triumphum claſſicum Trompii veſtri dono mihi miſerat per amicum, qui, eo mihi in limine ædium mearum exhibito, ἄφαντος ἐγένετο. Doleo autem nimis quod neque ἀντίδωρον nunc ad manum mihi ſit, neque humanitas mea viro optimo innotuerit, adeoque barbarus illi videri poſſim jure meritiſſimo. Excuſa nos, amato utrique. Sed & quæ in Docenium, filium Conſularem, pronuper contuliſtis, ut ille non prolixè ſatis prædicare poteſt, ita nos vobis obnoxios æternum faciunt. Qui has tradit, auditor noſter eſt brevi huc rediturus, cui tuto tradi poſſunt, ſi quas ad nos dare velis. D. Calixtus Profeſſor Helmeſtadienſis, peculiari nunc libro à ſuis impugnatur, quod concordiæ ſit ſtudioſior, quam moroſi Stentores, quibus claſſicum è ſuggeſtis ſuis canere prolubium eſt. Sic impulſi ſumus utrinque à domeſticis fidei, quibus pacis cenſores ſumus. Adeo ſedit animis plurium illud:

Nulla ſalus paci: bellum te poſcimus omnes.

Claudo & ſalutem cum officiis Cl. T. Scytte à D. Bergio utroque Willio & me.

Bremæ *prid. Non. Maii, Anno* 1640.

Clarit. Veſtræ

devotiſſimus Servus,

L. Crocius.

CCXCIII.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum & Chronologiæ, Profeſſori celeberrimo.*

Clariſſime & celeberrime Vir, olim Collega, ſemper Amice,

NON poſſum verbis exprimere, quam fuerim commotus, quando præſtantiſſimus Dubletius, mihi per occaſionem communicavit, quas à te acceperat literas, ſuper iterata illa tam paucis diebus probatione, qua Deus patientiam tuam, & lectiſſimæ Matronæ uxoris tuæ, voluit non quidem ſua cauſa experiri, qui vos intimè novit, ſed aliis in exemplum exhibere. Et certè opus fuit vobis, ſpeciali gratia ſpiritus divini, ut hanc jacturam lucro deputaretis, præſertim iis quos Deus ad ſe recepit, hujus ſeculi incommodis, & corruptelis exemptos, & Cœlo exceptos. Taceo unicæ quæ ſupererat puellæ carentiam: ſed qualis fuit juvenis ille, qui in eâ ætatula poterat, quæ pauci attingunt, poſt multorum annorum labores? At non quamdiu, ſed quam benè vitam hanc duxerit, cogitaſti; & quam fœlicem finem Deus laboribus ejus impoſuerit. Et certè, hoc præſertim corruptiſſimo ſeculi ſtatu, admiranda ſunt quæ de ejus victoria narras. Cur enim hoc nomine, non indigitarem, beatum illum exceſſum, & fidem illam ac conſtantiam, cujus ad extremum uſq; vitæ halitum edidit teſtimonia? Beati eſtis, tali filio cœlorum cive, qui in terra, ſui memoriam tam ſuavem, omnibus bonis, & doctis reliquit? Beati qui quæ humanitus vobis accidunt, divinæ Providentiæ, adſcribitis, & in ea acquieſcitis; ſiquid poſſunt, amicorum συμπάθειαι, ſi κουφίζονται οἱ λυπούμενοι συναλγούντων τῶν φίλων, tot ſunt qui vobiſcum lugent amici, quot ſunt, quibus non ignotus erat maximæ ſpei juvenis; ſed quem ſpes melior non fefellit, quem etiam non lugetis, quomodo lugent ii qui ſpem non habent. Præivit, ſequemur ad nos non rediturum, qui ad eum tendimus, id eſt ad Deum. Det tibi, Vir clariſſime, in iis qui ſuperſunt gaudia diuturniora, eoſque benedictionibus ſuis; coram oculis tuis cumulet, teque iis diutiſſime conſervet, cum lectiſſima uxore, quam tecum cum mea, ſaluto officioſiſſimè, cum reliqua familia. Vale.

Hagæ *Comitis, poſtrid. Kal.* Apr. CIↃ IↃ CXL.

Tuus omni

officio & affectu,

Andreas Rivetus.

CCXCIV.

Viro Incomparabili Domino Doctori, Gerardo Joanni Voſſio.

LIteræ tuæ, Vir celeberrime, cùm dolorem noſtrum augerent, ex tuo, quem non minus domeſticum nobis, Paterna conjunctio effecit; è veſtigio tibi reſponderi mandabant: Ne à fideliſſimis amicis deſtitutus, cum ſolatium non potes

expectare

expectare videreris συμπάθειαν. Ipſe enim noſti, ſimplex quidem, & vulgare, ſed unicum eſſe noſtrum, adverſus mala omnia præſidium; voluntatem Dei; quæ nullum à Chriſtianis patitur murmur, quia quod inflixit, non malum vulnus eſt. Quippe quo firmitas, & conſtantia, imo ipſa animæ valetudo, ac ſanitas quæritur. Nos quidem cum Patrem, caput amiſerimus, ſic fermè, veluti naturale eſt, extabuimus. Et tamen reſumimus ſpiritum, tanquam ſurculos edituri, poſtquam cladem maximam fortuna fecit. Tibi membrum aliquod abreptum, quamquam chariſſimum, ſi nihil aliud, leviorem præ nobis dolorem, eſſe patietur. Cumque orphani nos paululum erigamur, quid tanto viro defuerit, cui ſolidum eſt omne Chriſtianum robur; & in hac causâ, viridiq; ſenectute, virenti palmæ non abſimile. Sed hactenus quidem; ne quod dici ſolet, Sus Minervam. Quod diſſertationem meam ſpectat; ſi præter ſpem Blauvius manum non admoviſſet, Elzeviriis eam tradi peto, qui non hanc modo, ſed & Cretam ipſam, abſque omni morâ edituros, polliciti ſunt. Quicquid fuerit (nam & Cretam non videor ſic urgere nunc debere) quæſo, ut diſſertatiunculam, cum Elzeviriis mitti impreſſa valeat, quos proximè ſperamus. Paucarum pagellarum eſt, jacturæ, aut impenſæ illius, quæ ob exilitatem vix æſtimari poſſit. Alias, præter Cretam omnes Parentis lucubrationes, quotquot fuerint, remitti peto; hoc enim regno, excudi facilius curabo. Spero autem antequam de Cretâ quicquam fiat, me literas à te recepturum; quibus me certiorem facies, an Parentis dedicatoria, ad Franciſcum Molinum annexa ſit. De quibus omnibus, porro te etiam atque etiam rogatum volo, Vir maxime, ut moleſtiam imputare fidei, ac benevolentiæ tuæ cupias; mihiq; ad omne genus, tam officiorum, quam literariæ laudis facem præbere, imo ut rectiùs dicam, calcar addere. Potes enim, poteſque. Mater, ſoror, tui, tuorumque cauſa, ſollicitæ ac prorſus anxiæ ſalutem tibi dicunt plurimam, & decumbenti filio, meliora omnia per me, & mecum ſimul apprecantur. Vale, decus unicum ævi noſtri, noſtræ domus præſidium.

Dat. Soræ, *a. d.* xii. *Aprilis, An.* 1640.

Tuus omni cultu & obſervantia,

Joan. Meurſius Filius.

Hæc ſcripſi, etenim dubito, num Epiſtola mea per Hamburgenſem nuntium miſſa, tradita ſit.

CCXCV.

Viro Illuſtri, Excellentiſſimoque Gerardo Joanni Voſſio, *Rhetori ac Polyhiſtori digniſſimo, Salutem plurimam ac debitam obſervantiam.*

Illuſtris ac Excellentiſſime Voſſi,

TUis Literis plurimum me debere, iis quas in Angliam abituro gratioſè communicabas, meis ex Anglia ad T. Exc. datis literis, libentiſſimè agnovi, veluti hâc agnitione, partem grati animi monſtraſſem. Illuſtriſſ. quoque Hugo Grotius earum cauſa me Pariſiis honorabat. Conſtantinopoli quoque, hic inquam, ubi jam decem ferè menſes, cum Cl. Pocokio tuo dego non ingratus, earum, quas non viderat, nomine ſum ſuſceptus. Ita ut gratias agere maximas debeam, pro iſtis tuæ in me benevolentiæ teſſeris, adeo utilibus in meam rem. Et eo ipſo me veluti aliquem tuorum aſcitum commendaſti, ut ingratus ſim, niſi ſingularem, & ut fœliciter credam, paternam quandam curam deprædicem. Gratitudinis cauſa impræſentiarum, hoc ex animo ſuadeo tuæ Exc. ut aliquem tuorum filiorum, Iſaacum, vel Gerardum, navi Hollandicâ, vel ſi iſta deſit, Anglicâ, quæ in initio Auguſti, vel ad finem Julii ex Douvrâ ſolvit, & Generalis vocatur, quod totius Societatis Turcicæ Mercatores, merces ſuas imponunt, huc mittas, ubi maximum pro eruditione orientali commodum facere queat, cùm & hic librorum ſit copia, emendique poteſtas ſatis magna, licet pretia cara ſint; & ſi quis Græcas viſitare Eccleſias velit, quæ hic in Oriente ſunt, queat manuſcripta quædam reperire, quæ præſenti pecunia redimat. Vivendi ratio, filio tuo foret facilis; cum Illuſtriſſ. confœderati Belgii Reſidens D. Cobs, vel mihi biennii menſam, domumque, & hoſpitium liberale promiſerit, quodque recepiſſem, niſi quædam alia me intercepiſſent, Pocokius ſcilicet, & Anglicus Legatus. Quod quùm mihi fecerit peregrino, quid tuo non faciet filio, cui multis nominibus, Belgium quoque ipſum debet eſſe obſtrictum? Et nullius hic quoque æſtimatur adeſſe tabulæ, cum omnes Legati cogantur hic ſplendidè, & liberaliter vivere, veluti verſantes in oculis Turcarum, qui ex ſplendore externo, gratiam ſuam favoremque inclinant, cum Legatis honorificum ſit, ſplendidos ſecum habere domeſticos, nobileſque, quo ipſo-

modo P. Golius, per quatuordecim menſes, gratis vixit, in ædibus Cornelii Hagæ,& ego ipſe ſi magis ducerer deliciis, quam ſtudiis, vel decennium hîc commorari queam. Perſidem verò, cum Dei aſpirante gratiâ, intra menſem, vel aliquanto ultra, petiturus ſum, conſilio meo ea inde reportaturus, quæ per propriam diligentiam potero, cui interdum pecunia deſit, ſed nunquam conſtans firmuſque, & quadratus animus, quo aliquid certè reportabimus, aliiſque viam, quam ex noſtra Religione nemo ſtudioſorum ingreſſus eſt, aut doctorum virorum monſtravit, inveniam unde & noſtra Reſpublica literaria ditari queat, cùm indignum ſit, Mercatoriam Rempublicam, ex Oriente ſuos advehere Theſauros, nobis inde nihil, aut parum divitiarum venire. Id quod quemadmodum ferre nequeo, ita ſpero, me cum filio tuo Iſaaco poſſe, noſtris doctis viris, oculos aperire; ut ſciant non minus ſibi, quam Mercatoribus Orientem eſſe petendum, cujus ſcientias, hiſtoriaſque, & millena eruditionis genera, non melius ſpernimus, quam illi noſtras ignorant, quibus ut optima quoq; noſtra ex animo optamus, ita plurima noſtra, ex illorum reliquiis lucem ſine dubio magnam accipient. Quod verò id hactenus factum non eſt, non defectu librorum ſcientiarumque fit, ſed quod docti noſtri, adeo diligenter Orientem non inveſtigant, uti Mercatores, magno mehercule noſtro damno, & ignominia. Concedes itaque, Excell. Voſſi, ut cujuſcumque ex præclaris filiis tuis animus cupidine has videndi oras ducitur, eum permittas ſuis votis, neque in itinere plus periculorum eſt, quam domi, magnoque in mari, quam parvo, id quod proh dolor! Filiorum ſubita mors oſtendit. Et hic Conſtantinopoli pericula tanta non ſunt, quanta vulgo creditur, & ab iis ſpargitur, qui peregrinationibus ſuis, ex periculorum commentis ordinibus majorem adſtruere gloriam, & admirationem contendunt, qualibus ingeniis, & nunquam delectatus ſum, & nunquam credidi. Quot hic per decennium, imo per vicennium vivunt, qui tale quid non ſenſere! Uniuſcujuſque prudentia, poſt divinam providentiam omnibus iis, quæ accidere queunt præveniet. Quod itaque P. Golius, Pocokius, Greefius, & is quem commendaſti, Chriſtianus Ravius hic aut fuere, aut ſumus, ut Daſam, aliоſque taceam, hoc amorem filio tuo, facile concitabit, maximè cum ex Golio, Pocokioque conjecerit, quantum eruditionis hic comparari queat. Quod ſi vero Ptolomæum prius edere velit, amarem ut eum Græco-Arabicè magis,quam Græco-Latinè ederet, pluribus ad eum perſcriptis de cauſis. Utinam veſtri Amſtelodamenſes, aliquot juvenes mitterent, alerentque in diverſiſſimis Orientis partibus, ut duo aut tres conjunctim omnia inquirerent; quoniam impoſſibile eſt, ut unus aliquid ſingularis perficiat, quod ſemper miror melius intelligere Mercatores, quam Doctos. Hiſce vale, Excellentiſſ. & Illuſtriſſ. Voſſi, & me ama.

Conſtantinopoli 13. Apr. 1640.

T. Exc. obſervantiſſimus,

Chriſtianus Ravius.

CCXCVI.

Viro incomparabili, D. Doctori Gerardo Joanni Voſſio.

NON potui, Vir ampliſſime, datâ occaſione, quin literarum aliquid, iterum ad te darem: & iis favorem tuum mihi conciliarem. Vir ſumme, utinam jam mihi ferè deſiderio tabeſcenti, paterna monumenta tranſmitti poſſent, ſi tibi forſan occaſio ſit denegata, quæſo Ludovico Elzevirio, qui ea omnia, ut rectè ad me perveniant, operam dabit. Diſſertatiunculam meam pari deſiderio expecto; in cujus frontiſpicio, hanc imaginem præponi benevole etiam volo: te magne Voſſi, rogo, propter charitatem, & amorem tuum, quo ſemper candidè Patrem meum proſecutus es, ſit tibi de diſſertatiunculâ edendâ cura. Quod adeo urgeo, quæſo, mihi ignoſcas; nam in cauſa eſt peregrinatio mea, quam, volente Deo, hoc autumno, vel futuro vere ad ultimum, inſtituere cupio. Diſſertatiunculæ meæ triginta exemplaria benè compacta inauratis foliis, tradas quæſo meo nomine, illuſtri Domino, Cornelio Vander Mylen, qui curabit, ut Venetiis, inter Patritios, & Senatores, diſtribuantur. Vale, decus ævi noſtri, noſtræ domus præſidium. Mater mea, & ſoror, tibi, tuiſque per me, ſalutem plurimam officioſè annuntiant.

Scribebam Soræ Danorum, a. d. iv. Jun. *An.* CIƆ IƆC XL.

Tuus omni cultu, & obſervantiâ,

Joannes Meurſius filius.

CCXCVII.

CCXCVII.

Clariſſimo, & Doctiſſimo Viro, D. D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum & Eloquentiæ Profeſſori eximio. Salutem ab Authore ſalutis.*

Clariſſime & Doctiſſime Vir, Literatorum decus.

D. Laurentius nuper Amſtelodamo redux, poſt ſalutem mihi impertitam tuo nomine, (de qua officioſa ſalutatione mihi ſummè gratulor,) retulit, & inter alia, te cupidum eſſe ſcire, quæ obſervavi circa Echonem illam admirandam, Romæ extra portam Capenam, hodie D. Laurentii vocatam. Cum meum unicum ſtudium ſit, benè mereri de literis, & præcipuè de literatis, (inter quos te ut Coryphæum, & Antiſtitem veneror, & amplector) nolui deeſſe hac in re, tam exigua, imo gratularer mihi, & laudi ducerem, ſi ſæpius (de ejuſmodi rebus interpellatus) vobis poſſem inſervire, opella mea, & talento exili. De Echone ergo illa, hæc habe, quæ ipſe obſervavi. Extra portam D. Laurentii, in via Appia extat, Cæciliæ Metellæ ſepulchrum, ſeu potius Turris, Sphæricâ extructa figurâ, vulgus hodiè Caput Bovis nominat, ſcilicet à Boum Capitibus, quæ circumcirca exſculpta ſpectantur. Hujus Mauſolei muri, craſſitudinem habent 50. meorum pedum, ut ipſe dimenſus ſum. Exterior ſtructura eſt ex ſolidis quadratis lapidibus, interior ex lateribus conſtat. Prope hanc Turrim, audivi memorabilem illam Echonem, quæ quaternis vicibus ſucceſſive, ſine interpellatione, perfectè, & particulatim repetit omnia verba, quæ pronunciantur, nempe totam dictionem, ſententiam, vel verſum integrum; cum inclamarem, *Arma virûmque cano, Trojæ qui primus ab oris*, repetiit quater iſtum verſum integrum: eo loci unde procedit ſonitus, extant 4. muri, ſeu arcus potius, unus poſt alium, à ſe invicem paulo disjuncti. Ultra illas quaternas vices, ſeu clamores, audivimus quidem ſonitum, & murmur, ſed imperfectum. Obſervavi & Lutetiæ Pariſiorum, in horto Regio Arcis Luparæ, ſimilem ferè Echonem; Contre une muraille de la hauteur de 10. ou 12. pieds, en un coin du jardin eſt une Echo, laquelle refere parfaitement, un long ordre des paroles, quand on chante, ou crie. Exempli gratia, *Si ceſt pour mon pucellage:* Omnia hæc verba uno ſonitu, ſimul exprimebat aliquoties. Longe alia eſt Echo illa, quam audivi, 2. Leucis Luteria diſtantem, nempe in Pago Charenton, illam enim audivi ipſe, Quatorze fois repeter les paroles, diſtinctement & clairement, Leſquelles ſe finiſſent, & abaiſſent, petit à petit, dont eſt referé grandement, *heu, heu*, comme la voix & complainte, d'un qui meurt. Hæc Echo admirationem quidem meretur, ob toties repetitum unum verbum (ſi enim clamaveris, Jan, nihil aliud reſpondebit quam Jan, Jan,) ſed verſus integros, integrè, & ſæpè etiam recitat. Talis eſt & illa Echo, quam Cardanus lib. 18. de Subtilitate, teſtatur vocem reddere decies & ter. De tali etiam loquitur Lucretius;

Ann. 1614.

Anno 1602.

Ticini.

Sex etiam ac ſeptem, loca vidi reddere voces,
Unam eam faceres. ——

Ejuſmodi Echonis mentionem facit & Plinius, lib. 36. cap. 13. quæ fuit Olympis, & Athenis, diciturque fuiſſe Heptaphonem; idem tradit Plutar. lib. de Garrulitate, & refert rem quaſi admirabilem. Colophonis loco addam, verba Boiſſardi, quæ habentur prima parte Typographiæ Romanæ, de ſupradicta illa Echone; *Ad radices collis, in quo Mauſoleum Cæciliæ Metellæ ſitum, ſi quis integrum verſum heroicum pronunciet, Echo admiranda eumdem reddet, integrum, & articulatum ſæpius. Ego Virgilianum illud primum Æneidos diſtinctè repeti, octoties integrum audivi, & poſtea confusè aliquoties. Nuſquam gentium ejuſmodi Echo auditur, quæ ideo tanto dicitur excitata artificio, ut in funere hujus Cæciliæ, Plorantium ejulatus, Exclamationes, & planctus funebres, in immenſum multiplicarentur.* Et Franciſcus Schottus, eadem ferè refert, in ſuo itinerario de hac Echone.

Hiſce, Vir Clariſſime, te Deo Opt. Max. commendo, unà cum familia.

Hardervici, 8. Jul. 1640.

Tui obſervantiſſimus,

Erneſtus Brinck.

CCXCVIII.

Cl. V. Ger. Voſſio.

Clariſſime & doctiſſime Vir,

Ecce hic habes ſummaria vitæ hucuſq; præteritæ Reverendiſſimi Archiepiſcopi Cantuarienſis: cui Neſtoreos annos optare omnes cordati debent.

In

In Collegio Sancti Johannis Oxonii enutritus, in quo optimam ſui memoriam poſuit; auxit enim illud ipſum Collegium, tum ædificiis ſplendidis, tum redditibus duplo amplius quam prius.

Oxonienſem Academiam, cui præeſt ut Cancellarius, decoravit multis beneficiis; primo privilegiis firmioribus quam antehac: locupletavit Bibliothecam publicam, rarioribus Manuſcriptis codicibus in omni genere Linguarum & Artium, ab extimis Orbis finibus petitis, Indicis, Arabicis, Perſicis, Græcis, Hebraicis, Latinis.

In Academia propriis ſumptibus Lecturam Arabicam fundavit, & annuo ſtipendio honoravit.

Univerſæ Eccleſiæ quanta teſtimonia Curæ, Pietatis & Providentiæ addidit!

Corruptiones præcipuè Simoniacos corrigendo, doctos & pios commendando, fovendo omnes qui eruditione & ingenio valent.

Collapſam Eccleſiæ Anglicanæ diſciplinam reſtaurando, ad primam primorum Reformatorum ſcopum perducendo, Eccleſiæ paci & ſecuritati per nuperam Nationalem Synodum optime & provide conſuluit.

Eccleſiæ Paulinæ Londinenſis per totam terrarum orbem celeberrimæ magnitudine columnas contra ruinam appoſuit, curavit reparari ſplendidiſſime.

Succurrit quotidie innumeris pauperioris ſortis hominibus; qui litibus vexantur facilem ipſis præbens aurem, & operam, curam & conſilium.

A latere Sereniſſimi Regis adſtat fidiſſimus Conſiliarius, honoris Gentis avidus, Conſiliis incorruptus, ſincerus, cordatus.

In juventute ſemper ingenii acumine celebris, ſummus & acutus Philoſophus, poſtea demum Concionator ſedulus, & doctus: ſcriptor eruditus contra Pontificios, de præcipuis Fidei capitibus & corruptionis Pontificiæ columnis. Teſte lib. ab ipſo edito judicio omnium doctiſſimo, & antiquitatis puræ propugnaculo.

Collegii Joannenſis primò Socius deinde Præſes. Demum quod concionibus erat celebris & frequens, concionator Regius è Capellanis (ut loquuntur) domeſticis. Decanus Gloceſtriæ brevi factus; à Gloceſtria promotus in Epiſcopatum S. Davidis; & inde Bathonienſis & Wellenſis Eccleſiæ præfuit Epiſcopus, & inde ad ſedem Londinenſem evectus, & inde propter vitam inculpabilem, ſingularem integritatem, & rerum Eccleſiaſticarum experientiam, Metropolitanus totius Angliæ, ſedem Cantuariæ jam occupat, & in bonum totius reformatæ Eccleſiæ diu occupet, votis ardentibus contendo ad Deum.

Vale, Vir doctiſſime, vix errare potes nimia Hyperbole, omni Rhetoricâ major eſt ſummus Archiepiſcopus; in hoc inter multa felicior, quòd te nactus eſt amicum, & clientem. Me quæſo calci Catalogi amicorum adjicere dignare.

Ex Aulâ Seren. Reginæ Bohem. Hagæ comitis $\frac{3}{13}$ *Auguſt. An. ſalutis Chriſt.* MDCXXXX.

Tuus in omni obſervantia & officio Amicus,

Samſonus Johnſonus.

CCXCIX.

Memorand. *de Reverendiſſimo in Chriſto Patre* Guilielmo *Domino Archiepiſcopo Cantuarienſi totius Angliæ Primate & Metropolitano: Sereniſſimo Magnæ Britanniæ Regi* Carolo *à SS. Conſiliis, Academiæ Oxonienſis Cancellario,* &c.

1. PRofectum in Philoſophicis & Theologicis ſtudiis debet Collegio D. Johannis in Academia Oxonienſi; ubi poſtquam alia cum publica in Academia tum privata in Collegio munera, perpetua cum laude ſuſtinuiſſet: à Collegii Sociis (quibus ex plurimorum annorum neceſſitudine & experientia abunde perſpecta eſſet ejus Prudentia, Probitas, Doctrina) in Præpoſitum Collegii electus, non tam præeſſe, quam prodeſſe illi voluit.

2. Vacante ſupremo magiſtratu Academiæ (qui non niſi Magnatibus & meritiſſimis defertur) ipſa ſeipſam ejus cuſtodiæ & clientelæ commiſit; Academico Senatu in Academiæ Cancellarium ipſum eligente; quod quanto beneficio, atque gloriæ Academiæ atque rei literariæ univerſim verſum eſt, appareat ex ejuſdem Privilegiis ſtabilitis, auctis: legibus & Statutis in ordinem uſumque digeſtis, &c. Ut reſpublica Literaria in illa unica Academia ſuos numeros impleviſſe videatur. Ratio tam accurata in admittendis, inſtruendis, exercendis, promovendis, moderandis, &c. ſtudioſis; & negotiis Academicis omne genus adminiſtrandis, &c. ex ejus voto & dire-

Defertur autem pro vitâ.

Digitized by Google

directione in illa habetur. Vide Statuta Acad. Oxon. impreſſa Oxon. 1638.

3. Religionis Orthodoxæ, atque uniformitatis in cultu divino, per Eccleſiam Anglicanam, ex legibus & conſtitutionibus Patriæ; moribus antiquis & probatis: adeoque regula & mente (qua queat aſſequi) primorum Reformatorum illius Eccleſiæ, acerrimus aſſertor: ab omni confuſione, immunditie, profanatione Sacrorum, &c. abhorrens. Utque major reverentia ſacris concilietur, ordinis Eccleſiaſtici atque Facultatum, quibus honeſtiùs, & liberaliùs ſe ſuſtentent, quà juſtè poterit, vindex & promotor ſtudioſiſſimus.

4. In Theatro Theologico ſive cominùs certandum cum adverſariis, ſive concionandum è Cathedra promptiſſimus, æque ac nervoſus & ſtrenuus. Quo etiam loco habet Jeſuitarum & Romanenſium ſuperſtructiones ſtramineas & ſuperſtitionem; juxta ac aliorum (Socinianorum, &c.) in re religioſa, dogmata & deliria pernicioſa, nemini conſtare non poterit, cui cæcutire non lubet; ex operibus ejus publice impreſſis.

5. Templum Divi Pauli Londini (opus ingens, &c.) ab ætate ſuâ æque ac incuria temporum non leviter paſſum, ejus conſiliis & auſpicio reparari incœptum, propediem (in maximum & urbis illius & Eccleſiæ Anglicanæ ornamentum) priſtinum ſuum decus & ſplendorem recuperaturum.

6. Ardor ejus ſumptuſque immenſi in conquirendis Orientalium Scriptorum Monumentis, publico & æterno uſui in Academia Oxon. deſtinatis. Ubi etiam liberalitate & ſumptibus propriis jam amplo atq; annuo Salario dotavit Profeſſorem, qui Linguis illis ſtudiiſque propagandis omnino inſudet. Vide Epiſtolam D. Joh. Seldeni præmiſſam ejus de Succeſſoribus ad leges Ebræorum, &c.

7. Mira in precibus divinis, Conſiliis Regiis, Foris Juſtitiæ (quibus aut præeſſe aut intereſſe illi incumbit) aſſiduitate & zelo: ab omni largitione atque corruptione (quod nemo non fatetur de ipſo) alieniſſimus.

8. Virtus invidiâ carere non poteſt, &c.

CCC.

Cl. V. Ger. Voſſio, *Salutem in Chriſto.*

ANnus elapſus eſt (Vir eximie) à quo Literæ priores veſtræ (ſed quibus reſponſum non dedi) ad me pervenerunt. Sed annus occupatiſſimus fuit, & in quo vix libere ſpirare, ne dum ſcribere potui. Regis in partes Regni Boreales diſceſſus: negotia quæ eo abſente mihi aliiſque incubuerunt: pacificatio illic ſancita, ſed vereor an ſatis tuta: à reditu Regis Conſilia inita: Parliamentum indictum, conventum & diſſolutum, negotiis Regis & Regni non compoſitis: ſtatim à ſoluto Parliamento ſeditioſa & furioſa in me, & domum meam, hominum malè feriatorum & conditionis infimæ Inſurrectio, quingentis ad minimum domum meam horâ noctis mediâ obſidentibus, ſed Deo gratias fruſtrà: Convocatio ſive Synodus Nationalis ſequuta eſt ut (ſi fieri poſſet) res Eccleſiæ turbas non darent, nec Religio (ut ubique gentium ſolet) pallium fieret. Interim apud nos omnia arma ſonant. Et inter hæc quæ me, & animum meum pacis cupientiſſimum peſſimè habuerunt, quî potui de literis tuis, utcunque ſemper mihi gratiſſimis cogitare?

Sed omiſſis quæ me diſtinuerint, & manum à tabula, gratias tibi ſummas ago, quod memor mei Literas miſiſti. Junius chariſſimus attulit tuas, meas etiam refert; ſic enim decreveram, ſed abiit literis meis nondum tranſcriptis. Breviores ſunt quam aut res poſtulant aut quæ tam diuturnum ſilentium poſſunt expiare. Sed non ignoras (idipſum enim lego in tuis) quantas turbas, & quam malas nobis hic in Anglia res Scoticæ dederunt: furioſi novatores quo tendunt ſciô, quo pervenire dabitur novit Deus, & jam Angliam armati invaſerunt. De his autem nec vacat nec placet ſcribere, ne quid fellis Chartulas meas nigraret, quum video ubique, & apud exteros etiam, nomen meum, famamque, illorum virulentis calamis, laceratam & fœdatam undique.

Redeo itaque ad privata. Et certè doleo annum tuum Climactericum tam malè te mulctâſſe. Sed non eripuit cum ſanitate vitam, nec diu detinebit ſpero revertentem ſanitatem. Et (quod impenſiùs opto) Deus dabit ſolatium pro malis illis quibuſcunque quæ annus iſte tibi parum fauſtus intulit.

Mitto per Junium Librum meum ſuperiori anno editum, ſed Idiomate Anglicano. Promiſi fateor editionem Latinam me tibi antehac miſſurum. Nec falſus ſum in hoc, ſed deceptus. Vir enim ſatis doctus, & cui ſatis otii eſt, hoc in ſe ſuſcepit, &, ut apertè tecum agam perfecit: Sed quum paulo penitiùs inſpexi, vidi non pauca in quibus ſenſum, plurima in quibus ſtylum non

Digitized by Google

non eſt aſſequutus. Et melius multò duxi ſupprimere Tranſlationem, quæ nec me, nec mea loqueretur, quam talem edere, unde exteri omnes, quibus Lingua Anglicana non ſatis nota eſt, me quidem, ſed ſpeculo male fido, intuerentur. Si corrigi poterit potes adhuc expectare, ſed vereor transferentis ſocordiam magis quam calamum; cum hoc libro meo Canones mitto noviſſima Synodo conſtitutos, quibus videre potes me nec Eccleſiam nec veterem Eccleſiæ tramitem deſeruiſſe. Reliqua, ſicut & teipſum Deo, & gratiæ ejus commendo, efflagitoque ut temporibus hiſce quibus tam ſubdole, tam violenter res noſtræ undique petuntur, velis jugi oratione Deum & Salvatorem noſtrum fatigare, ut incolumem ſervet ſervum ſuum, &

Dat. ex Ædib. meis Lambeth. *Aug.* 31. 1640.

Tibi (Vir doctiſſime)

amiciſſimum,

Will. Cant.

CCCI.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Artium & Philoſophiæ Doctori celeberrimo.*

Clariſſime & celeberrime Vir, Amice honorande,

NUdiuſtertius interfui funeri, τῷ μακαρίτῃ, Antonii Thyſii, in Academia Doctiſſ. duobus Theologis orba, in tantillo temporis ſpatio. Spes aliqua affulget, D. Biſterfeldium, qui ad defuncti D. Walæi profeſſionem vocatus eſt, affuturum circa ver proximum. Niſi jactura tanta brevi reſarciatur, & Academiæ de celebri etiam J.C. & Philoſopho provideatur, frigebunt ſtudia, & vicini ad ſe florem ſtudioſorum pertrahent. Cum ibi eſſem exiit in lucem, novus affinis mei Molinæi fœtus, quem Decano, & Capitulo Cantuarienſi placuit dedicare. Mitto hodie exemplaria Cantuariam operâ D. Boſwelli. Unum tibi retinui, qui inter eos es allectus, & affinis mei in Canonicatu Collega. Accipies igitur illud à me, nomine Authoris, qui erga nomen tuum, non minus affectus eſt, quam tu erga illum, quod ei etiam nuper teſtatus ſum. Celſiſſimus Princeps cum filio craſtina die, huc Groningam verſus tendit, ob cauſam tibi notam. Ego interim hic quieſco, ubi ſi opera mea tibi, aut tuis eſſet neceſſaria, eam vobis libenter impenderem. Heri tumulatus fuit D. Bouchortius, cujus locum in Concilio ordinum Generalium implebit D. Aerſenius. D. Salmaſius tandem appulit Diepam, poſt agitationem periculoſiſſimam, dierum octodecim, in quorum quarto amiſit filiam majorem natu, quæ in corpore imbecillo, ferre non potuit tantam concuſſionem. Rhotomagi aliquamdiu egit, apud Senatorem Sarravium, virum doctiſſimum, & doctorum amantiſſimum, ac tandem Lutetiam Pariſiorum pervenit. Boxhornius ſub prelo habet, librum de Trapeziticis, an hic tolerentur tantùm, vel approbentur? Audio eum ſatis modeſtè rem illam tractare, quia eum veſtigia terrent. Hæc habui quæ pro tempore, & raptim, ad te ſcriberem, quæ boni conſules, & me amare perges, qui tibi & tuis, omnia proſpera voveo. Vale.

Rapt. Hag. Com. xv. Kal. Dec. cIↃ IↃ c xL.

Tui ſtudioſiſſimus,

Andreas Rivetus.

CCCII.

Excellentiſſimo, & Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Athenæi Amſtelodamenſis Profeſſori celeberrimo, cum debita honoris præfatione* S. P.

DUÆ ſunt cauſæ, Vir undequaque clariſſime, quæ me ad hoc quicquid eſt literarum ad te exarandum impellunt. Una quidem humanitas tua, & φιλοξενία ſingularis, cujus utriuſque amœnus radius, me quoque calfecit non ita pridem, dum non tantum colloquio minimè pœnitendo, ſed & ejuſdem eximio condimento, vini ſcilicet nectarei tecum alternato hauſtu, ſeorſim me dignatus es; pro qua utraque beneficentia, quantas poſſum maximas etiamnum tibi gratias ago. Altera eſt D. Profeſſoris Hoelzlini, & affinis mei nunquam non veneranda mihi authoritas, qui me ad hanc ſcriptionis aleam ipſe quoque inſtinxit, his & ſimilibus verbis; Heus tu, qui ſemel hortatu meo, virum tantum, tam amicum, coram auſus es compellare, cur non etiam per literas tandem? Quod ſi ego amicitiam ejus tanti æſtimare debeo, tu multo magis favorem ejus, hoc præſertim rerum tuarum tam flebili ſtatu, conciliare tibi neceſſe habes. Sic illo me monente, meus ipſe me porro monuit

Digitized by Google

hiuit animus, quantam rerum mearum, non ita pridem fecerim jacturam, quantis fatorum fluctibus, infœlix ego ſim volutatus. Quid enim non patitur is, qui in Dynkerkanas iſtas Harpyias incidit? Cujus tamen cladis, oblivionem potius, quam memoriam optavi ſæpiculè; ſed hanc invito ſubinde refricant, non tam pecuniæ, & ſarcinarum jactura, quam cicatrices illæ poſt vulnera in pectore meo, tum accepta, etiamnum reſiduæ. Poſtquam enim prædones illi nos debellaſſent, noſtramque navim, poſt cruentum ſatis, & novem horis continuis durantem conflictum, tormentorum ictibus pluſquam ducentis, jam peſſum dediſſent, vulturum inſtar, uti ſolent, advolantes, omnia ex hoc naufragio, nobis reliqua ſurripere, nec ipſam interulam, nedum veſtem reliquere: dumque ego ſic partim reluctor, partim precibus ab eis impetrare conor, ut vel interiorem tunicam, pudoris gratiâ non raperent, perditiſſimus quidam nebulo, furibundus in me irruens, me non tantum nudavit penitus, ſed & pectus meum unguibus ſuis uncis, ſic dilaniavit, ut ſanguis inde largiter efflueret. Taceo nunc cætera, ne & mihi non minus ac tibi, velut crambe quadam bis cocta, moleſtus ſim. Ad has igitur redactus incitas, tantiſque ſtudiorum meorum viduatus ſubſidiis, ad te V. C. tanquam ad naufragii hujus ſoſpitatricem tabulam, me converto, rogans efflictim (quod & coram feci) ut ſi quam peregrinandi ſtudiorum cauſâ, pro digno aliquo ſtipendio, cum Mercatorum filiis, vel id genus, aliam nôris commoditatem ea me languentem beare, & hoc modo ſtudiis meis ſuccurrere ne dedigneris. Satis credo Palatinorum exulum plorabilem ſortem, quæ me quoque premit, jam ultra quindecim annos perſpectam habes, pleroſque nimirum, imo ferè omnes, non ſuis, ſed aliorum ſubſidiis, & facultatibus adjutos, ex hoc communis ſibi calamitatis Oceano emergere, & ſuſtentari. Ad pulverem tamen pædagogicum mallem non revolvi denuo, quippe qui tot annos jam in eo ſudaverim, idque cum ſtudiorum meorum damno, vix reparabili; ſed ſi qua eſſent, jàm robuſtiora paululum ingenia, & quæ manum ferulæ ſubduxiſſent, eis ego me comitem, & ductorem optarem præfici. Nec enim me latet, multos cordatos & haud infimæ ſortis Parentes, in hujuſmodi filiorum ſuorum cura, ad te, tanquam ad proram & puppim conſiliorum ſe recipere. Quod ſi talis, te dirigente, conditio obtingeret, efficerem ego, Θεοῦ διδόντος, ut nec me ſuſceptæ provinciæ, nec te commendationis tuæ, unquam pœniteret. Peragravi Germaniam, jam aliquoties, in Gallia totum biennium Clariſſimus Molinæus me habuit auditorem, ac mare decies ingreſſus, Daniam Boruſciam, ipſam denique vaſtam perluſtravi Poloniam, & jam Angliæ, ſeu, ne imprudens committam ſolœciſmum εἰς τὸν κρατοῦντα, Magnæ Britanniæ obeundæ propinquus eram, ni lamentabilis ille, & horrendus caſus me repreſſiſſet. Tantis deniq; (quod citra omnem dixerim jactantiam) aſperrimorum itinerum reciprocis ambagibus, ſum volutatus, ut in his Tyro quiſpiam, & qui nido ſuo nondum evolavit, me duce, & Achate, ad hujuſmodi profectiones, non infœliciter, ſpero, uſurus eſſet. Talem porro ut ambiam conditionem, aurem mihi ſubinde vellit, Domini Profeſſoris, & affinis mei, jam per aliquammultum temporis afflicta ſatis, & nimis quam incerta valetudo, quæ quidem eum tam male habet, etiamnum, ut munere ſuo publico, ultra ſex hebdomadas, jam intermiſſo, pedem domo efferre, nondum valeat. Cum Apollonio ſuo, eo jam progreſſus eſt, ut quomodocunque res cadat, modo ſic pergat Typotheta, totum opus ſub finem menſis Januarii, commodè abſolvi poſſit. Ampliſſimiſque Curatoribus, paulò poſt illud tempus, hic adfuturis, inſinuari. Nimirum octo circiter folia, ut appellant, tantùm reſtant imprimenda, jam omnibus, præfatione & indice exceptis, à me deſcriptis. Cæterum Deus Opt. Max. cujus judicio tot pericula, & labores exantlavi hactenus, me ipſe tandem, ſpero, reſpiciet. Meam interim vult exercere patientiam, meque ad ſe precandi ſtudium tanto magis excitare. Sed ne te morer diutius, en tibi pagellas illas, vel potius commentationes in Geneſin Molinæanas, omnes quidem quas toto illo biennio dictavit: quas gratâ manu, quæſo accipe, iiſque quantumlibet utere. Verum totus iſte tractatus, poſt tot alia Theologica, viri hujus & ſatis famigerabilia ſcripta, ipſe quoque in lucem tandem prodibit. Ego nunc in eo ſum, ut hoc ipſe per literas, ex eo velim cognoſcere, eademque opera commendatitias illas literas, & alia id genus teſtimonia, quibus me tum dignatus eſt quæque ego cum cæteris hujuſmodi chartis, hoſtium & durioris metu captivitatis, in mare tum projeci, recuperem. Et quamvis ſatis ille habeat commendationis, quem virtus ſua commendat, hoc tamen ævo, ſic comparatum eſt, ut literis

Dd talibus,

talibus, quam ipſi perſonæ plus fidei tribuatur. Te quoque, V. C. iterum iterumque rogo, ut me tibi commendatum habeas. Τὰ γὰρ ἡμέτερα, καὶ μικρὰ ὄντα, καὶ ταχεῖαν τινα ἐπιμέλειαν ἀπαιτεῖ. Etiam atque etiam vale, Germaniæ noſtræ decus, & inter cultores virtutis, nominiſque tui, non falsè cenſe

Lugd. ad Rhenum *Georg. Andr. Richterum.*
x. Kal. Decemb.
Anno 1640.

Dom. Profeſſor Hoelzlinus cum uxore, tibi, tuiſque officioſam quoque ſalutem nuntiant.

CCCIII.

Celeberrimo & undiquaque Eruditiſſimo Viro D. Gerhardo Joanni Voſſio, *Profeſſori digniſſimo*, S. P.

Vir Clariſſime, fautor, & amice honorande,

QUod ſæpè ante hoc tempus, facere decrevi, ut tot benevolentiæ officiis à te affectus, cultum, & obſervantiam meam, etiam calamo declararem, id ulterius ne differam, præſens occaſio me monet. Vacat in illuſtri Lycæo noſtro, Profeſſio Hiſtoriarum & Eloquentiæ, quæ cum ante biennium, ab ampliſſimo hujus urbis ſenatu, in commodum ſtudioſæ juventutis, inſtitueretur, ex commendatione Doctoris Vedelii, Martino Schoockio fuit demandata: qui nunc eam derelinquit, hinc in Academiam Groninganam, ad Profeſſionem Phyſicæ, & Logicæ evocatus. De Succeſſore igitur jam laboramus, qui munus iſtud deinceps cum laude adminiſtret. Commendatur nobis à Leydenſibus, & Ultrajectinis, filius Giſberti Voetii, & ut amicorum literis, plus ponderis adderetur, ipſe ſe nobis præſentem ſtitit: ac undecimus jam dies eſt, ex quo in urbe hac moratur. Sed quantum animadvertere poſſumus, ipſi hæc provincia non obtinget: præterquam enim quod valde juvenis adhuc eſt, nec illis dotibus videtur ſatis inſtructus, quæ ad munus iſtud exornandum requiruntur: noſtri etiam in cooptando novo Doctore, cautiores jam erunt. Ideo de alio cogitandum eſſe exiſtimo. Hæret in animis multorum, nomen & fama Gronovii noſtri, cujus etiam mentio fiebat, ante biennium, cum Hiſtoriarum, & Oratoriæ Profeſſor vocandus eſſet, nec ille, credo, tunc temporis ab ejuſmodi conditione alienus fuiſſet, præſertim cùm & ingenium, & ſtudia illius, ad otium literarium tunc propendere, ipſe deprehenderim. Nunc vero de ejus voluntate & inſtituto judicare nequeo, cùm toto eo tempore, quo à nobis diſceſſit, nihil de ipſo cognoverim; nec ipſe Gronovius, quod vehementer miror, quicquam ad me ſcripſerit. Id quidem ſcio, quæ ejus eſt virtus ac eruditio, non defuturas ipſi emergendi occaſiones, cùm habeat in ſua familia, tot præcipuæ dignationis cognatos, per quos honeſtiſſimam conditionem, exambire poterit, ſi modo in Patria pedem figere voluerit. Obſiſtet nihilominus eunti iſtis in locis, Lutheraniſmo ſic addictis, Religionis profeſſio. Hoc ipſum forſitan permoveret, ad ejuſmodi functionem in hiſce provinciis amplectendam: quamvis & alia adſint, quæ reditum in Patriam bellorum incendiis adhuc ardentem, non parum remorentur. Præterquam verò, quod Gronovius à me, cæteriſque Profeſſoribus noſtris commendatur, fama ejus quoque innotuit aliquibus ex Senatu noſtro, qui Hagæ-Comitis in Collegiis Ordinum hanc civitatem ſubinde repræſentant. Ab illis igitur juſſus, & à Collegis meis monitus, præſentem ejus conditionem inquirere, non potui hoc officium ſcholæ noſtræ denegare, imprimis cùm pro ea quæ inter Gronovium, & me intercedit amicitia commodum illius omni ratione promovere allaborem. Rogo itaque te, Vir clariſſime, ne grave putes, quod ſuper hac re ſentias, num Gronovium hanc vocationem, ſi offerretur, accepturum putes, & ubinam locorum nunc degat, paucis indicare, vel ſi nihil de eo ſperandum judices, alium quempiam ſi quis occurrit, nominare. Præſtabis ea in re, nobis omnibus gratiſſimum officium, & de ſchola noſtra, ſtudiiſque humanioribus optimè mereberis. Conditio ſanè non eſt ſpernenda, tali præſertim loco, & inter tales cives, literis ſic addictos. Stipendium eſt ſeptingentorum florenorum, & forſitan augebitur, ſi condignum hominem, quem unicè quærimus, nanciſci poſſumus. Finem facere cogor. Vale, Vir præclariſſime, cum univerſa familia, & me inter cultores tuos numera. Reſponſum vero quamprimum exſpecto.

Dab. prid. Kal. *Præclariſſ. Dominationi tuæ,*
Dec. *Jul. An.* 12. *omni fide, & officio addictiſſ.*
cIↄ Iↄ c xl.

Joann. Chriſtenius, *J. U. D.*
& Profeſſor Illuſtris Gymnaſii,
P. T. *Rector.*

CCCIV.

CCCIV.

Gratiam & Pacem à Deo Patre, & à Domino noſtro Jeſu Chriſto. Amen.

PEroptaſſem Reverendi admodum Doctiſſimique viri, fieri potuiſſet, ut ipſe coram, hæc appoſita deliberationum capita, veſtris Reverentiis obtuliſſem. Sed quamvis multis, magniſque adducar argumentis, ut id expetam, pluribus tamen, & longè multo majoribus retrahor, à conatu, quo id effectum dari poſſet. Revocor enim in Magnam Britanniam, maximiſque precibus à me contendunt amici, ut nullibi nec ullam ob cauſam, me detineri patiar, donec eò pervenero: quoniam ibi omnino inſperatam, & exoptatiſſimam, rei bene gerendæ anſam, mihi offerri autumant: meque per omnia ſacra adjurant, ne tantæ occaſioni deeſſe velim. Ergo illorum vocationi nunc obtemperandum erit, ita ut ſimul debitus erga Dignitates veſtras reſpectus non intermittatur. Spero igitur vos in optimam partem accepturos hanc affectus mei erga Eccleſias veſtras propenſi teſtificationem, quâ honorem ſuffragii in re tanta, quæ omnes concernit Evangelicos, vobis delatum volui. Et ne forſan iſtud quod in Appendice, de Confeſſionum particularium uſu, non legitimo, dicitur aliqua cum ſermonis libertate, ſit vobis offenſioni, velim ut rectè mentem meam de eo percipiatis; atque cauſam cur ita loquutus ſim intelligatis. Conſtat haud dubie veſtris prudentiis complures eſſe libros in Eccleſia Lutherana Symbolicos, præter Auguſtanam Confeſſionem, de cujus etiam exemplaribus variatis, & invariatis, ac horum authoritate non parùm diſceptatur. Noſtis Catechiſmos, Majorem, Minoremque Lutheri, Articulos Smalcaldicos, & Catecheſin Hutteri, in ſuperiori Saxonia, & alibi Symboli loco eſſe; noſtis & ibi, & aliis in locis, aut formulam concordiæ Jacob-Andræanam, aut cum ea particulares formulas, qualis Confeſſio eſt Wirtembergica, aut corpus doctrinæ Jul. aut corpus doctrinæ Philippi, &c. inſtar Canonis haberi; ſi non primarii, ſaltem paulò pluſquam ſecundarii. Has tot Confeſſionum diſtinctas formulas, (quamvis & inter ipſos Lutheranos, perſæpe acres pariant, ſuis de opinionibus concertationes, & nobiſcum, in opere quæſitæ reconciliationis, non paucas afferant remoras, & difficultates:) facilè tamen omnes admitto: ut extent, & quantum poſſunt valeant, ſi modò unum abſit, quod omnino intolerabile videtur, & nihilominus ubique locorum fermè invaluit: nempe quod eouſque attollant, atque extendant plerique ſuarum Confeſſionum loquendi formulas, ut iis tam ſuos ipſorum Doctores Academicos, quam aliarum Eccleſiarum Paſtores, ita circumſcriptos & limitatos velint, ut nec ſibi ſuiſque in prophetando ullam libertatem, ultra præciſos Confeſſionum terminos concedant, nec cum exteris pacificè agant, aut amicitiæ Chriſtianæ jura obſervent cum ullis, niſi cum iis, qui in ipſorum verba jurare parati ſint. Hinc eſt quod mihi de Confeſſionum fine, atque uſu legitimo, cum Hamburgenſibus, cum Lubecenſibus, cumque D. Buſchero Helmeſtadienſium Profeſſorum Cenſore, (quod ſcilicet, ex præſcripta formula non ſemper loquantur) & aliis quibuſdam præſertim Lutheranis diſceptanti, illud quod in Appendice dicitur de abuſu Confeſſionum, in mentem venerit: ut ab errore quo, & privatam ſuam, & publicam quantum in ſe eſt, omnium Evangelicorum pacem, impediunt, & interturbant, revocentur.

Hoc igitur quod Lutheranis, qui vocularum quarumdam aucupio delectantur, dictum eſt; nolim à vobis, aliter quam à me prolatum eſt, accipi; quoniam exiſtimo, Confeſſiones publicas, non ſolum utiles, ſed etiam neceſſarias Eccleſiis eſſe; neceſſarias eſſe dico, non tantùm ut extent, in veritatis Evangelicæ teſtimonium, adverſus Pontificiorum, & aliorum graves errores, humanaſque traditiones, quibus conſcientias credentium ſub jugum cæcæ obedientiæ, mittere conantur; ſed etiam ut conteſſerationem fraternam initio Reformationis inter pios veri Dei cultores, in fundamento puræ Religionis, antea conſtitutam porrò confirment. Ac proinde utiles quoque poſthac fore judico, ad communem Eccleſiæ cujuſque ſententiam, in præcipuis doctrinæ capitibus agnoſcendam, & ad concordiam inter eos qui diſſidiis non neceſſariis diſtrahantur, promovendam. Haudquaquam igitur oportet eas abolere, aut flocci fieri; ſed tamen nec ita uſurpari, ut loquendi formulæ iis comprehenſæ, vel in aliarum Eccleſiarum, vel in Propheticæ libertatis, vel in Concordiæ religioſæ, vel in Communionis Chriſtianæ, vel Conſcientiæ ſcrupuloſioris præjudicium adhibeantur. Ideoque, obſervandum erit, me Lutheranis in memoriam revocare voluiſſe ipſorum confeſſiones eſſe ſcripta humana,

 quibus

quibus illaqueare conſcientias minime convenit. Nullus enim tenetur ullas humanorum verborum formulas, aliter admittere quàm quatenus agnoſcit ſibi permiſſum fore, bonâ cum illorum pace, quorum causâ id facit, illas ita interpretari, ut cum fidei analogia, ſibi in Dei verbo revelata, poſſit eas conciliare: quod ſi permittatur, tum etiamſi verba nova, atque priſcis inaudita, (qualia tamen, nollem temerè à quoquam uſurpari:) in confeſſionibus humanis, inveniantur, & poſſit ea quiſpiam, aliquali adhibitâ interpretatione ſano ſenſu accipere; judico illum pacis causâ, id tutò facere poſſe; imo & debere potius, quam ut otioſa certamina, de phraſibus & loquendi modis excitet; ex quibus lites, maledicentiam, invidiam, & ſuſpiciones malas oriri dicit Apoſtolus. Atque hoc illud eſt, quod ego in meis, cum Sueciæ, & Daniæ Theologis, agere, pro mea in Chriſto libertate volui, quando phraſes Lutheranas, de orali manducatione, deque omni præſentia Corporis Chriſti, me certo ſenſu admittere poſſe profeſſus ſum; atque ita interpretatus ſum, ut fidei analogiæ mihi revelatæ, non repugnarent in conceptu meo, quamvis eas nec approbarem, nec iis me teneri vellem, nec promiſcuè adhibendas eſſe cenſerem; hoc tamen aliqui ex noſtris, non rectè attendentes, meam hanc parrheſiam, animo non ſatis æquo, ferre videntur; putant enim agnitæ in Eccleſiis veritati, hac ratione aliquid derogari; à qua ſententia ego ingenuè fateor me alienum eſſe, cum ſciam non his, aut illis, loquendi modis, ſed in rebus ac ſententiis, ſenſuque verborum, analogiæ fidei conſentaneis, veritatem conſiſtere; nec unius hominis particularem, & certo ſenſu limitatam, phraſeos hujus, aut illius acceptationem, præjudicium ullum afferre poſſe, omnibus Eccleſiarum Confeſſionibus, quæ mentem Reformatorum manifeſtè produnt. Nec denique meæ qualicumque phraſeos, licet incommodioris admiſſione, Orthodoxiam labefactari poſſe, quamdiu in præparatoriis tanti operis ſolummodo verſamur. Etenim hoc jam præcipuè agitur, ut ad Tractatus ordinatos, conſtantes & univerſales, amicabiliter intendendos, de mediis, modoque procedendi, in concordia ritè conſtituenda, perducantur affectus illorum, qui hactenus maximam ſtudii ſui partem collocarunt, in clamoribus, & inſanis verborum pugnis; à quibus ut tandem abducantur, & ad res ipſas pertrahantur, mihi non videbatur inconſultum, hoc pacto agere: præſertim cum hoc agens, nihil præter veritatem ſenſus mei proferam. Jam autem ſi quis velit à mea interpretatione diſſentire, facilè id permittam, dummodo id fiat pacificè; & nolit propter ejuſmodi opinionum diverſitatem, omnia Chriſtianæ Communionis vincula diſſolvere, quod, proh dolor, inter multos, nimis ſæpe fieri ſolet hodie!

Hæc paulo fuſius apud vos ediſſero, Reverendi in Chriſto fratres, quoniam non ſum neſcius, quantùm poſſint aliqui, in præjudiciis, aut aliorum animis inſtillandis aut apud multitudinem fovendis: nec ignoro, quantis obnoxium ſit ſuſpicionibus, & ſiniſtris imperitorum interpretamentis, hoc quod præ manibus habeo negotium. Conor itaque hac ratione, huic mederi malo: atque ideo à veſtris pietatibus efflagitabo, ne facilè aliud de noſtro inſtituto apprehendatis, præter illud, quod re ipſa præ ſe fert. Stamus enim in conſpectu Domini, qui judicabit propediem ſecreta cordium. Nolite igitur ante tempus, de proximo judicium ferre, aut ex invidioſis conjecturis, præpoſterè à quibuſdam hauſta judicia temerè admittere: ſed ex hiſce de nobis judicate. Libenter enim, quicquid de re tota ſtatuetis, excipiemus: quando id nobis communicare non gravatè volueritis: quod rogo etiam ut faciatis: quo mens veſtra, iis quorum intererit eam intelligere, pateſiat ad multorum ædificationem. Valete.

Dabam Amſtelodami,
Jan. $\frac{2}{17}$. anno 1641.

CCCV.

Vir Clariſſime, Fautor & Amice ſumma Obſervantia honorande,

NOn voluntate mea vel incuria, ſed inopia Tabellariorum, qui hac anni tempeſtate rarius iter faciunt, diſtuli in hunc uſque diem reſpondere literis tuis; quæ certe voluptati mihi fuerunt, cum tot annis cognitam erga me benevolentiam, quantaque ſollicitudine rei Literariæ proſpectam eſſe cupias, abunde teſtarentur. Utinam verò talis nobis Collega contingeret, qualem hæc tempora, politiori doctrina parum propitia, deſiderant! Ita enim eſt, Vir clariſſime, ut ſcribis, videmus barbariem ubique locorum magno impetu ingruere, cum multis in locis præſertim in Germania propter aſſiduas bellorum clades ſtudia

Digitized by Google

ſtudia Literarum paulatim intercidant, & in his quoque provinciis hic ſtudiorum ordo à pleriſque obſervetur, ut poſtquam diſcentes vix prima elementa perceperunt, ſtatim ad ſuperiores diſciplinas animum adjiciant, nullis vel exiguis linguarum ac ſolidioris Literaturæ adminiculis inſtructi. Quod vitium etiam in hac Schola experimur, dum plurimi ex Claſſibus promoti, quia aliunde adveniunt confeſtim ſacra Theologiæ & Juriſprudentiæ invadant, nec in illis ſtudiorum gradus fieri patiuntur, ut legitimo ordine proficiant; ſed cum vix prima quatuor folia alicujus compendii perlegerunt, in diſputationum campum proſiliunt; inque eo exercitio aliquot menſibus exactis, ad Sacerdotium vel Præturam viam affectant. Huic incommodo ut apud nos ex parte obviam eatur, ſummis votis expetimus virum eruditum, qui ſtudioſæ juventuti ad elegantiorem ingenii cultum viam præeat. Hanc operam de Gronovio nobis pollicemur, adducti egregii animi dotibus, quibus apud multos commendabilem ſe fecit. Ideoque unice id agimus, ut eum conſequamur. Profeſſio ipſi eſt decreta, noſtrique Proceres mihi ſignificarunt in ſtipendio nihil fore difficultatis, ſibique curæ fore, ut honeſtiſſime hic excipiatur. Juſſu illorum ad Gronovium jam ſcripſi, cumque ſedulo hortatus ſum, ne hanc occaſionem, non omni die obviam, temere prætermittat. Eum quidem in Italia nunc eſſe cum diſcipulis ſuis, ſed reditum eorum circa Ver proximum Amſtelodami expectari, intellexi. Multum faceret ad rem, ſi clariſſimus Dominus Voſſius eo quoque nomine paucis ad Gronovium ſcriberet. Literæ poſſent curari per matrem iſtorum juvenum quibus eſt præfectus. Habitat illa ad foſſam Cæſaris, uti vocant (tegen over Schout Vlag, vocatur, Jouffrow Geraerts) præſtabis nobis rem gratiſſimam, ſiquidem de hoc negotio ſumus valde ſoliciti: metuimus enim, ne ineptus aliquis magiſtellus, qui per fautores ſuos potentes hanc provinciam ambit, nobis obtrudatur, ſi forte Gronovius illam ſuſcipere recuſet. Hic finem facio, cum ad alia jam avocer, nec te ulterius interpellare deceat. Clariſſimus Dominus Dieſtius, noſterque Iſendoornius amiciſſimam ſalutem per me tibi nuntiari volunt. Vale, Vir eximie, cum univerſa familia, quam peroſſicioſè ſaluto, & me amore tuo porro perſequere.

Dabam Daventriæ III. *Cal. Feb.*
Gregoriani An. cIↄ Iↄ c xli.

Clariſſimum Dominum Barlæum officioſiſſime ſaluto.

Celeberrimo tuo nomini
toto pectore devotus
Joes Chriſtienus.

CCCVI.

S. P.

Vir Excellentiſſime, Clariſſime, Celeberrime,

EX Literis ſuperiori menſe raptim ad te perſcriptis, ſtatum rerum noſtrarum ſatis luctuoſum non dubito quin perceperis; quæ, quo loco nunc ſint, paucis accipe. Poſtquam affinis meus ultimum naturæ jam perſolviſſet debitum, de honeſta ejuſdem ſepultura præcipuè fuimus ſoliciti: dumque ei ſic anxii quærimus ſepulchrum, ampliſſimus Paets, Reipublicæ hujus Exconſul, præter omnem ſpem ultro ſe obtulit, huncque defunctum noſtrum ſuo quod hic habet in Templo S. Pancratii, ſepulchro donavit. Quod tamen ne ille in totum haberet gratis, neſcio cujus vel negligentia vel invidia factum ſit, ut tardiùs paulò funus ad locum deſtinatum deduceremus, unde xii. florenorum mulcta viduæ fuit impoſita. Poëtæ ſuo Rhodio, ὁ μακαρίτης noſter, quinto demum ante obitum die, cum jam graviſſime decumberet, manum ultimam impoſuit, nec durante morbo, niſi ſex diebus noviſſimis, lecto fuit affixus, atque ſic moriendo ſtuduit, & ſtudendo mortuus eſt. Nec abſque providentia Dei ſingulari contigit, ut ego, qui nil minus ſperabam, per hoc tempus adeſſem, meamque ipſi qualem qualem commodarem operam. Abſque me enim fuiſſet ſuum hoc opus, cui tot annis jam inſudaverat, necdum, imò fortè nunquam ad hunc umbilicum perduxiſſet. Unde mihi ſæpe gratulor ipſemet, quod Deus me dignum habuerit, qui non tantum huic tanquam affini, ſed & præceptori meo olim fideliſſimo τῆς ἀντιπελαργίας vicem, quamvis, quod fateor, non ἰσόῤῥοπον, hoc modo rependerem. Quod tamen citra omnem dictum volo jactantiam, cum id ſolum mihi datum fuerit negotii, ut quæ ille ſcripſiſſet intricatiùs, ego deſcriberem, autorum ſcripta, quæ ipſe præ nimia corporis imbecillitate, non valebat amplius inſpicere, prælegerem, Indicem colligerem, Errata denique quæ commiſiſſet Typographus, emendarem. Simu-

Digitized by Google

Simulac igitur hoc opus lucem aſpexit publicam, tu Vir Excellentiſſime, primus es inter cæteros, omniumque digniſſimus, cui unum muneris loco mitteremus exemplar. Quin & ipſe author hoc donum tibi jampridem, tanquam ſuo non ſolum fautori & amico meritiſſimo, ſed & horum laborum uni non è multis, & οἰκείῳ Judici, jampridem deſtinaverat. Tu illud quæſo, vultu dignare benevolo, charamque defuncti hujus, cui tu vivo nunquam non fuiſti chariſſimus, habe memoriam. Nec dubito, quin, ſi adhuc vixiſſet, ad vos ipſe hoc onuſtus munuſculo, tranſiiſſet, tibique coram obtuliſſet. Meum verò erat, hoc ejus loco præſtare officium, ſed dum amita mea tam in recenti adhuc eſt luctu, nolui eam tam diu ſolam relinquere. Boni igitur & optimi conſule hunc illius Libri latorem, patria Sileſium, Conſulis apud ſuos ampliſſimi filium, hujus Academiæ civem non poſtremum, mihi quoq, amiciſſimum; iſque jam pridem hunc ambivit honorem, ut te aliquando videre, tuoque humanitatis radio, qua licet, illuſtrari queat. Quem tu ſcio repulſam pati non patieris; cæterum opus jam toties nominatum, D. D. Curatoribus, eo ipſo die quo Rectorem nobis crearent magnificum, & in Curia congregati eſſent, autoris & viduæ nomine inſinuavi, qui quidem illud tam benigno & liberali reſpexerunt oculo, ut viduæ CL. florenos pro oblatione, & ſupra hos CCCC alios, in ſtipendium annuum & quo ad dies vitæ frueretur, decernerent. Equidem multi hic ſunt, qui hanc munificentiam mirentur, vel potius invideant, dictitantes, nulli unquam hujuſmodi viduæ tam largiter proſpectum eſſe. Quibus ego reſpondere ſoleo, nullam forſitan hactenus fuiſſe, quæ tali beneficentia magis indigeret. Me quod attinet, penes eam hic tantiſper morabor, donec illuſtris Domina de Donaw ex Galliis Hagam advenerit, quam quidem inſtante menſe Martio ſperant illic affuturam eſſe. Quæ quandoquidem Virum deſiderat, qui ipſi ſit ab epiſtolis, mihique hæc provincia jam pridem oblata ſit, ſuſcipere eam eſt animus. Tu verò ſi quod conſilium poſſis impertiri ſalubrius, ne, quæſo, detrecta. Etiam atque etiam vale, V. E. πανοικὶ, & me tibi commendatum habe.

Lugduni Batavor. viii. Kal. Martias cIↄ Iↄcxli.

Honoris & famæ tuæ deditiſſimus,

Georgius Andreas Richter.

Vos & omnes officioſe ſaluta mea amita; à me quoque ſalvete omnes.

CCCVII.

Clariſſimo, & Doctiſſimo viro Domino Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum & Chronologiæ Profeſſori celeberrimo* S. P.

Clariſſime & Eximie Vir, & mihi plurimùm honorande,

Sufficiebat mihi quod ex Doctiſſ. juvene filio tuo, certus fueram factus, redditas fuiſſe tibi literas meas, cum opuſculo affinis mei, neque quid ultra expectabam, cùm Ampliſſ. Dubletius, tuas mihi attulit, ex omni parte gratiſſimas, niſi quod de tua, & lectiſſimæ uxoris tuæ adverſa valetudine, addiſco primùm, ſed cum *lenitivo* melioris ſortis, quæ priores tuas, & publicæ rei literariæ, utiliſſimas curas, non amplius remorabitur. Exoptatiſſimus eſt ubique hic labor tuus, & Galli noſtri inter alios, ejus publicationem impatientius expectant. Det Deus, ut intra paucos dies, fiant votis compotes. De Bolducii Oggio, ut appellat, Chriſtiano, egeram cum filio tuo, eique librum oſtenderam, in Bibliopolio Elzevirii, putabamque ad te fuiſſe delatum. Sunt nonnulla quæ cenſuram tuam merentur. Totius operis ſcopus eſt, ut oſtendat, ab ipſis mundi primordiis, per omnes ætates, oblatas fuiſſe Deo placentas, figuras Sacramenti Euchariſtiæ, etiam in Orgiis, & Bacchanalibus, & in eum finem multa colligit ex gentilium ſacris. Ordine Capucinus eſt, Natione Gallus, homo Octogenarius, qui etiam ſcripſit libros, de Eccleſia ante legem. Magnus Salmaſius ex quo Lutetiam venit, variis calamitatibus fuit impetitus. Socrum amiſit, Uxorem habuit tam graviter laborantem, ut quatuor continuis diebus, iterata ſanguinis miſſione opus fuerit. Variè etiam fuit tentatus, ne ad nos rediret, nec ſe poteſt penitus extricare, quamvis ei ſtet redeundi animus. Sperat ſalvum conductum, aut potius dimiſſionem, ex publicatione Libri, de Primatu, qui ſub prælo ſudat, & vires acquirit eundo. Mittit ſubinde ad Typographos, materiam novam, quam ei ſubminiſtrant regiæ membranæ: Reliquit tibi Librum noſtri Croii, de Verſionibus antiquis, ut aliquem ex Typographis veſtris excitares, qui illum typis

Digitized by Google

typis deſcriberet. Nuper accepi literas ab Authore, qui ferè deſperat de editione, his in locis, petitque, ut ſi obtineri non poſſit, ad eum remittatur ſcriptum. Rogo ut me certiorem facias, an aliquid ſit ſperandum. Idem Author mihi ſignificat, ſe opus Heinſii in N. Teſtam. ad examen revocaſſe, animadvertiſſe innumera Authoris σφάλματα, & Bezam defendiſſe. Primam partem abſolviſſe, quam miſſurus ſit Genevam, niſi ſit hic qui excudere velit. Vir doctus eſt, & in linguis ad id neceſſariis apprimè verſatus. Poſtquam à te reſponſum accepero, ad eum reſcribam. Opus eſſet feſtinato, quia Celſiſſimus Princeps, voluit ut unicum ſuum in Angliam comitarer, nec ſatis ſcio, an mihi tempus ſuppetet, nuptiis mei filii intereſſe, quæ Leydæ celebrari debent nono Aprilis. Hæc res inopinato nobis accidit, cùm miſſus eſt Buram, & Leydæ apud amicum vicinum, viduæ Burgeſdikiæ diverteret, invitatus fuit ad cœnam, cum hoſpite ſuo, ubi cùm vidiſſet puellam octodecennem, defuncti Collegæ filiam, in eam vota ſua convertit, & communicato mecum conſilio, cùm viderem eum eouſque proceſſiſſe, ut proteſtaretur ſe non poſſe dimoveri, ſciremque puellam, honeſtis parentibus ortam, & mediocres eſſe facultates, annui, quando quidem ille, xxxvii. ætatis annum attigit, & amici ex Gallia, ab initio mihi ſuaſiſſent, ut occaſione data, eum huic jugo alligarem, quod fœlix fauſtumque ſit, Deum precor, & ab amicis, qualis es inter primos, peto, ut vota ſua meis jungant; qui etiam tibi, & tuis omnia proſpera voveo, & ſi voluerit Deus me in Angliam deducere, fac ut mihi ſignificetur, ſi quid in re tua, aut tuorum, poſſim, habebis me promptum, & paratiſſimum. Salutem plurimam D. uxori, à me, & mea. Vale.

Hagæ-Comitis. xxvi. Martii. cIↄ Iↄc xli.

Tibi addictiſſimus, & ad omnia officia paratiſſimus.

Andreas Rivetus.

CCCVIII.

Clariſſime Vir,

NON mihi excedit benevolentia & ſumma humanitas tua quam mihi domi tuæ non uno teſtimonio probaſti. De qua ſi hactenus ſilui gratias agere per literas, tempori, amicis & continuis amicorum viſitationibus imputabis, in quibus tuum tamen nomen ſemper nobis ſacrum fuit, eritque mihi quamdiu ſpirabo. Nec prætermiſi animum tuum in Patriam noſtram ſummis (ut potui) viribus deprædicare, non ſolum Illuſtriſſimis Regni Proceribus ubi ad eorum colloquium fui admiſſus, præſertim ſummis in Republica noſtra Viris Domino Comiti de la Gardie, Regni Marſcho & magno Cancellario, qui eruditionem tuam ſummam & piam maximi merito tuo faciunt; verum etiam omnibus bonis, quibus ingens ac divina tua virtus ſatis nota, mihique nuſpiam tacenda. Literas quas Hamburgo filio tuo Viro Clariſſimo Iſaaco deſtinavi, jam (ut opinione metior) acceperat: Optarem per literas ejus continuationem amicitiæ noſtræ intelligere. Amicorum viſitationes, tum iter de loco ad locum inviſendi amicos & cognatos mihi adhuc ad ſilentii veniam ſuffragabuntur. Quamprimum hic amoris mei error aliquam mihi requiem indulſerit, locabo eam honori & reverentiæ eorum, qui mihi in Belgio doctrinæ & honeſtæ converſationis duces exſtitere. Præteritis diebus Academiam noſtram inviſi reperiq; inter alios Loccenium Bhemiumque viros tibi addictiſſimos. Loccenius varia ſub manibus habet, imprimis tres libros Antiquitatum Sueo-Gothicarum; in quos conferre conſtituit quicquid habet patria antiquorum inſtitutorum, laudiſque. Parat etiam tranſlationem legum Suecicarum eamque bono Eſthonum, Livonorum & Ingriorum. Cæteri pro ſua quiſque profeſſione varia ediderunt & adhuc ſub prælo habent. Eorum tamen nunc memoratione abſtineo. Quoad publica exercitia & diligentiam docentium & diſcentium, vix dicere poſſum, quanta hic mutatio, quamq; gnaviter bonæ menti litent. Numeravi, ut cæteros taceam, præſentes una diſputatione è nobilium filiis noſtræ nationis 97, & quotidie plures accedunt. Adeo ut vel ex hoc ego conjiciam, Muſas extorres ſedibus prioribus in ſeptentrionem migrare & hic tantiſper ſedem figere dum alibi Mars detonuerit. Sed ignoſces mihi, virorum eruditiſſime, ſi amore Patriæ meæ ejuſque incrementis abductus de ſtudiis aliter forte judico, quam tenuitatem meam decet. Video otia hæc & pretia etiam eſſe literis qualia in pacatiſſima Republica ſub optimo Magiſtratu poni ſolent. Neque in aliis rebus divinæ benevolentiæ indicia latent. Nunquam hactenus tanta fodinarum copia, tantæque in iis divitiæ repertæ ſunt, atque præ-

teritis

teritis annis effoderunt. Quibus jam in omnibus hujus Regni Provinciis ſuccenturiantur officinæ fabrorum, ut non dicam amnes ſed rivos excoli hic videas & elaborandis metallis adhiberi. Provida hic ut ubique fuit rerum natura quæ maximis metalli rupibus adpoſuit ſylvarum denſitatem & aquæ mira profluvia, utpote ſine quibus neque ſolvi neque procudi metalla potuiſſent. De hiſce ultra quam volui ſcribo, ſed non ut debui. Taceo tamen, hoc confidentia virtutis tuæ, quæ nihil in me contempſit, illud vero ex contemplatione rerum in patriâ cujus ſpeciem adhuc in animo gero, eamque invitus in chartam conjicio.

Vale Virorum mihi maxime, & me optimæ honeſtiſſimæque tuæ familiæ officiosè commenda.

Holmiæ ix. *Apr. Anno* 1641.

Claritatis Tuæ

Filiali affectu

obſervans,

Haraldus Appelboom.

CCCIX.

Gerardo Jo. Voſſio, *Viro ſummo,* Ludovicus Crocius *S. P. D.*

CHriſtophero Timplero inſcriptas à F. Junio affini tuo literas Rudgero fratri illius, Reip. noſtræ Phyſico, homini Zelotas noſtros in omni occaſione in nos extimulanti actutum tradi curavi; qui non ſibi, ſed fratri ante quinquennium defuncto datas ajebat. Impetravi tamen reſponſum, quod hic incluſum accipies. E morbo gravi te iterum eluctatum gaudeo, & aſſimilem in modum ut honoratiſſima uxor tua morbi ſui reliquias edomet & vincat, Deum ſoſpitatorem obnixè precor. Zelotæ noſtri Acheronta movent, ut candorem, veritatem & concordiæ ſtudium nobis extorqueant; ſed vanas ſcimus ſine viribus iras. Virtus enim invicta omnem pravum affectum ſui-ipſius agnoſcit ultorem. Res agitur putidis calumniis domi foriſque. Colliguntur hinc inde ſuffragia Academiarum & Claſſium veſtrarum, quibus à plebe minores habeamur ac prope inauditi per provincias veſtras paſſivitus damnemur. Hoc ſeculum eſt! Quid agamus? Nil conſcire ſibi, hic murus aheneus eſto. Detonant in nos omnia pulpita, omnes cathedræ veſtræ, ſiquidem fama vera eſt. Sed nec bona, nec mala fama nos à Chriſto avellere debet. Duræus, Vir eximius, in Angliam profectus, ne iota quidem ad nos perſcripſit, ex quo hinc diſceſſit. Miramur tam longum viri ſilentium, ac veremur ne quid illi vel in via vel in regno contigerit ſiniſtri. Capita rerum hactenus in negotio εἰρηνικῷ ab ipſo geſtarum à Lutheranis cupidè quæruntur ac leguntur. Domino Calixto exemplaria aliquot miſi & aliis iſtarum partium. Sciret Deus moderata ingenia quæ veritatem ſimul amant & pacem. Audio naves in exteras regiones de Anglia ſolventes in porta diligenter excuti, ne quid literarum tranſvehant, quibus creperus regni ſtatus exteris intempeſtivius reveletur. Triſte eſt quod de Parlamenti inferioris ſenſu ſcribis. An enim una Genevenſis Eccleſiæ facies præ omnibus placet? An hæc eſt illud Apoſtolicæ Eccleſiæ κατόρθωμα, ſine omni macula, ſine ruga; cæteræ omnes imbubinatæ? Magni ſanè Viri, Calvinus, Beza, alii, & de populo Dei ſeculo præterito præclarè meriti; ſed Petrus Martyr & Martinus Bucerus iſtis nihilo ſunt inferiores. Fatebuntur ipſi illi, quos modeſtius de ſe ſentire novimus, quam infruniti quidam eorum admiratores, quibus omnis pia Antiquitas præ illis ſordet. D. Gomarum è vivis exceſſiſſe dudum acceperamus, cujus immoderatum & improvidum Zelum jampridem frænâſſem, ſiquidem id è publica re judicaviſſem. Malo bonas horas aliis tribuere, & quicquid in me iniquius dictum ſcriptumque fuit, amore pacis publicæ concoquere. Horret enim animus inteſtinas fratrum & Symmyſtarum lites. Nunc Antipapiſmum ſub incudem revoco & Antiſocinismum. Si Typographi veſtri fortean ſint adeundi, velim, ſiquidem integrum eſt, edoceri, an ſit qui libellos quoſdam noſtros Typis ſuis exſcribat. Nam æmuli nos forſan ita devenuſtarunt, ut deinceps nemo ſuam nobis collocet operam. Theologiam Gentium & Phyſiologiam Chriſtianam, opera eruditiſſima ad indices uſque jam Typis exſcripta, ut primum ad Colophonem perducta fuerint, cupidiſſime exſpectamus. Deum ex animo veneror, ut proſpera valetudine & aquilæ ſenectâ te, Vir ſumme, beet, quâ hæc & alia plurima reconditæ eruditionis monumenta à manu tua habeat & admiretur poſteritas.

Salutem

Salutem plurimam officioſiſſime ſcribo tibi, favitor maxime, matronæ honorandiſſimæ & filiis eruditiſſimis à D. D. Bergio, Willio & me quoque. Bene valeto & ſalve æternum, ô maximum Decus noſtrum.

Bremæ x. Kal. Apr. Anno æræ noſtræ cIↃ IↃC XLI.

CCCX.

D. Gerhardo Jo. Voſſio τῷ πάνυ *S. P. D.* Ludovicus Crocius.

E Sectatoribus noſtris, Vir maxime, fores tuarum Charitum nunc pulſat doctiſſimus Juvenis Daniel Sucſſius Anhaldinus, Hebræis, Chaldæis, Græcis Latiniſque literis mediocriter excultus, & ad prædicationem Evangelii Chriſti præparatus, oſor litium & Epicureæ morum licentiæ, quæ hoc ævi paſſivitus dominatur. Is voluit in tranſitu ubertimos doctrinæ & pietatis tuæ latices coram deguſtare, eorumque adſpergine fragrantior per Belgium veſtrum ad Britannos & Gallos abire, ea fieri, ut patriæ tandem aliquando redditus debita cum prudentia partem reipub. Chriſtianæ gubernare poſſet. Id propter, me parario, συςατικὰς à manu tua ſperat ac petit obnixè, quibus ſummis in Anglia viris, Academiarum & Eccleſiarum aliquot præſulibus innoteſceret, ac ſua Officia qualiacunque & ſervitia literaria offerret. Virtutes edecumatæ, quibus hic ingenium radiat, omnium bonorum favorem merentur. Præfuit quibuſdam liberis Baronibus domi meæ tanta cum laude & dexteritate, ut eum habeam inter eos, qui ſunt intimæ admiſſionis & magnæ ſpei. Judicio valet, & antiquitatem ruſpari incipit, ut in dogmatibus venetur Catholicum conſenſum. Hortaberis eum, ut hoc tramite pergat & privas ſeculi opiniones & novellitates conſtanter evitet. De rebus noſtris nihil dico, quoniam eas callet hic noſter & candida vobis voce enarrabit, ſiquidem id ferunt veſtra ſeveriora ſtudia. Monumenta, quæ ad umbilicum à vobis perducta ſub prelo nuper fervebant, ſpero brevi manibus noſtris verſatum iri, ut ex iis noſtra locupletemus. Deum veneror cum Collegis meis D. Bergio & D. Millio, ut Neſtoris triſecli ætatem, eamque firmam tibi, Vir maxime, elargiatur, ut elucubrata opera & omnigena eruditione referta, quibus armaria tua ſunt expolita, feliciſſimo obſtetricatu tuo omnia in lucem edantur. In hoc voto finio, ſalutis perennitates univerſæ familiæ tuæ calidè apprecatus.

Brem. Kal. Maii An. cIↃ IↃC XLI.

CCCXI.

Celeberrime & Ampliſſime Vir,

ADeptus certiſſimam occaſionem per hunc ſtudioſum Gothofridum Kretſchmarum, iterum ad te ſcribere non omittendum illud, ſed faciendum mihi putavi. Tum etiam progreſſum Diſſertationis meæ exquirere: Quam quidem, etſi paratam ſpero, tamen dubito. Ideoque nunc abs te peto, reſponſione me digneris, ac hac de re certiorem facias, quam celerrimè. Clariſſime Vir, Typographus ille Lugdunenſis Jacobus Marci, certè non præſtat ſe erga me, honeſtum, probum aut ſincerum Virum, ſed mendacem & nebulonem. Et profecto, ſi ille Jacobus Marci Diſſertationem meam brevi temporis ſpatio non abſolverit, hoc in regno excudi curabo. Sed tunc faciam ad Lectorem præfatiunculam, in qua Jacobum Marci (cauſis meis juſtis adhibitis) ut hominem mendacem & nebulonem, apud omnes declarabo. Quæſo maximopere, Jacobo Marci hæc epiſtola ad perlegendum detur. Clariſſime Vir, Patrone Patris inſtar colende, exemplaria quædam Diſſertationum mearum tibi etiam tranſmitto, quæ pro arbitrio tuo inter amicos dividere velis, obnixè peto. Præterea etiam habeo ſub prælo Typographi noſtri tractatum de Tybiis: cujus exemplaria data alia occaſione quoque accepturus es. Vale ac vive diu tuis & patriæ.

Scribebam Soræ Danorum ad diem 6. Maii An. cIↃ IↃC XLI.

Tuus omni cultu & obſervantia,

Johannes MeurſiusFilius.

CCCXII.

Domino Gerhardo Jo. Voſſio, *eruditi Orbis Principi,* Ludovicus Crocius *S. P. D.*

Virorum & Patronorum maxime,

VAletudinis gratia à Principe ſua Vir reverendus Henr. Thumelejerus Superintendens Eccleſiarum Lippiacenſium, olim diſcipulus meus, concionator facundiſſimus, ſed hemiplegia in ſuggeſtu lingua & memoria privatus, in Belgium veſtrum miſſus, per me voluit adſpectu & alloquio tuo, tanquam Numinis cujuſdam propitii, vel ad momentum recreari. Id ut ambirem, nimiopere & efflictim à me expetiit. Si gratiſſimæ meditationes tuæ, quibus publico litas, ferunt, patere, amabo, ut, quod tanto affectu quæſierit, impetret. Filium habet probioris notæ, quem, ſi commodè fieri poſſet, præfici vellet puerulis quibuſdam informandis pietate & literis, de quo forſan in Academia quadâm Belgica bono civi commendando ipſe coram laborabit. Ea re calamum hic ſufflamino. Affinis meus Hagam nuper profectus, literas meas nuper in tranſitu Claritudini tuæ haud dubiè tradidit. Profeſſor eſt Oratoriæ & Poeſeös in Academia Caſtellana, & fratrem Juris profeſſorem in Academia Sedanenſi, nunc Hagæ rerum Principis ſui cauſa commorantem inviſit. Res Anglicanæ non leviùs quam Germanicæ animum afficiunt meum. Diæta Ratisbonenſis cauſam Palatini, turbato Angliæ ſtatu, minus feliciter tractabit. Sed πάντα ἐν γούνασι Θεῶν κεῖται. Salutem ſcribo honoratiſſimæ Matronæ, Uxori tuæ & familiæ univerſæ, virorum maxime. Bene & jugiter vale, Salve.

Bremæ, 3 Idus Maii Anno æræ noſtræ. cIↄ Iↄc xli.

CCCXIII.

D. Gerhardo *D.* Voſſio, τῷ πάνυ, L. Crocius *S. P. D.*

Virorum maxime,

MOre noſtro Juvenes literatos ad vos iter ſuſcipientes & immenſum eruditionis veſtræ pelagus admirantes literis meis fores veſtras pultare jubeo, quæ mea eſt confidentia. Eapropter ignoſces ſi in publica ſimul & privata tua commoda ita pecco. Neque enim aliter poſſum, quando diſcipulis meis multum inde emolumenti cupientes, ut gratè fatentur, ſervire cupio. Nunc ſiſto Henricum Oldenburgium, Collegæ quondam mei in hac Schola filium, in Academiam Ultrajectinam abeuntem, ex quo cognoſces quam male nobiſcum agatur ab Rectore novo, Johanne Combaiſio, qui publica hodie diſputatione Syntagma meum propter aſſertam univerſalem gratiam allegatis verbis meis in Theſibus ſuis ut Heterodoxum & Huterianum traduxit & ſugillavit, non ſine magno multorum offendiculo. Collega meus D. Bergius, qui Excellentiam veſtram mecum officioſiſſime ſalutat, partes noſtras contra eum piè ſimul & cordatè egit; ſed ſurdo narratur fabula: quoniam Palladio ſuo, abſoluto Reprobationis decreto, ex quo omnes, qui non ſunt ſingulariter electi, nulla prorſus ratione damnationem evitare poſſint. Quid ad hæc dicent Lutherani ad conteſſerationem Eccleſiarum Evangelicarum toties à piis Majoribus noſtris provocati, ſi videant nos viperinis morſibus invicem confici, & gratiam univerſalem omni modo negari, qua conciones Evangelicas enervari ad ravim uſque inculcant: Moderata docendi ratio ſordet huic ſeculo, & θερμότης multis bonis utrinque improbata pleriſque allubeſcit. Conſcientiam liberabimus, quantum poſſumus, & patientiam deinceps omnibus malis, Deo juvante, opponemus. Acta Alenconienſa hiſce diebus à D. Theſtreſaito Pariſienſi Theologo, Viro moderato, accepi, quibus cauſa Teſtartii & Admiraldi cognita & definita fuit. Vobis ea haud dubie nota ſunt. Quid verò de iis videatur, velim mecum amiciter communicari. Utinam Buceros, Junios & his ſimiles Theologos haberemus redivivos, viros ſapientia & charitate maxima præditos; næ aliter ſentirent quam proletarii, aut etiam ὀξύθερμοι quidam novitii. Sunt nunc multi in vulneribus Eccleſiæ ungues. Sed quid quiritor? Claudo, avocatus laboribus Officii. Bene vale, Vir maxime, & ſalve πανοικί.

Bremæ. ii. Kal. Jun. An. cIↄ Iↄcxli.

CCCXIV.

CCCXIV.

Doctiſſimo & Paternæ Laudis æmulo Adoleſcenti IſſVoſſio, J,Pyraredus, *S.*

Τί πρῶτον τί δ' ἔπειτα. Liceat enim mihi cantatiſſimo illo verſiculo te affari, doctiſſ. adoleſcens, dum in animo reputo, quam benignè quam honorificè à Patre tuo, non jam dicam quod univerſo orbe celeberrimum eſt, clariſſimo & doctiſſimo ſed virorum optimo exceptus ſim, quot inſuper à te & fratre, heu quondam tuo! charitatis officiis cumulatus, non poſſum me ἀχαριστίας crimine, quod ego fœdiſſimum ſemper duxi, niſi ex parte exſolvere; quod animo tamen meo non inſediſſe penitus Deum verè teſtor. Præterquam enim quod hac in parte non omnino mihi defui, datis ad filium meum ſæpe literis, quibus illi haud maxime in mandatis dabam, ut aut vos præſens verbis meis ſalutaret, aut ſaltem per internuncios ſalutem deferri curaret, etiam illud in cauſa fuit, quod didiceram duas aut tres Epiſtolas, quas ad clariſſ. & nobiliſſ. V. Conſtant. Huggenum dederam, interceptas fuiſſe, aut intercidiſſe, & cum iis plurimas ad Statium & Tacitum emendationes, quas per eundem nobiliſſ. V. tecum & Gronovio mihi per te amiciſſimo communicatas volebam. Accidit inſuper ut dilata, præter ſpem, in longum tempus, quam in hanc urbem inſtitueram profectione, eadem opera ſcribendi ad te tempus protulerim. Sed tam pudendæ moræ pudorem auxit Clariſſ. Salmaſii tam optatus nobis adventus, quam vobis gravis illius diſceſſus. Ab eo didici de Patre tuo quæ me ſtatim ſummâ lætitiâ perfudere, quam augebant reliqua de vobis, niſi ſubito turbaſſet & abſterſiſſet fere omnem de fratris tui acerbo fato facta mentio, qui cum Patri chariſſ. fratri tibi amantiſſimo, toti familiæ veſtræ, univerſo denique literatorum ordini æternum lugendus occiderit, nulli tamen flebilior quam mihi. Quem ſi fata virum! ſed in tanto luctu & negotiorum quibus obvolvor & involveris, nihil à me jam expectes, quo aut deſiderium illius veſtrum, aut meum ſolari poſſim. Illud enim in tanta clade verè expertus ſum, Parvi dolores loquuntur, magni tacent. Quod ut maxime vellem εἰς βουκόλημα τῆς λύπης, tempus fortè & verba quæ præpedit dolor, nec mihi ſatis in expedito ſunt, me deficerent. Itaq; ad lætiora, dilata in aliud tempus tam gravis caſus memoria, deflectam. Nam quid, obſecro, jucundius aut honorificentius à Clariſſ. Salmaſio audire potui, quàm te exquiſitiſſimis tuis ad Juſtinum notis æternum mihi nomen adſtruxiſſe, nullo tamen aut perexiguo meo merito? Potes certe tu ſine ullo famæ tuæ damno & intertrimento, quæ tecum nata per te in immenſum creſcit aliquid mihi de tua luce impertire, idem faciens ut qui lumen de lumine accenderit; vereor tamen ne apud eos qui me penitiùs norunt, tantum affectui tuo dediſſe, quantum veritati detraxiſſe videaris. Οὔτις τοι θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐΐσκεις. Neſcio enim, ex animo dico, pudore an lætitia ſuffuſus ſim, dum me quoque principibus permixtum agnovi. An obſecro te tanti erant obſervatiunculæ illæ, quæ mihi Amſtelodamo Lugdunum naviganti ὡς ἐν παρέργῳ inter Nautarum & Vectorum ſtrepitus notatæ erant, ut me tot titulorum & elogiorum mole fortè an invidia onerares. Hac quidem parte legis illius immemor quæ pretia rerum ex affectu æſtimari vetat. Sed paucis tam parvo fama poſteritatis conſtitit, quam mihi, qui quod ab ingenio meo aut doctrina ſperare non poteram, à commendatione tua tam facile, tam præclarè impetraverim. Quod neſcio an tibi acceptum & inter beneficia referre debeam, qui me è tenebris eruere, & ſic melius latentem in tantam lucem producere conaris. Etenim aut tibi tantæ ignoti hactenus hominis laudationis invidia ſuſtinenda eſt, aut mihi contra anteactæ vitæ inſtitutum & virium mearum conſcientiam adnitendum eſt, ne tu temerè aut nimiâ charitate hæc de me prædicâſſe videaris. Unde autem id conſequi poſſim non video, niſi ad pueritiæ ſtudia quæ mihi ſatis fœliciter ceſſerant, recurrendum, aut de novo triginta annorum miſerè in ſummis ferè calamitatibus, aut agrorum cultura deperdita tempora reſarcienda ſint; quod ut vellem maxime & per negotia liceret, ætas jam feſſa & ingraveſcens, totque inſuper adverſis fracta, in tanta præſertim ingeniorum vilitate, non ſineret; niſi igniculis quibuſdam gloriæ, cujus apud bonos, non leve præmium eſt, ſuccenderer, quos aut tu cum patre & fratre tuo, aut Gronovius noſter mihi è Batavia diſcedenti ſubdidiſtis. Quamvis enim ruri deliteſcere & unius memet dominum feciſſe latebræ, unica mihi cura eſſet: quamvis omni libraria ſupellectile deſtitutus eſſem, quam fratri juniori, abjecto omni inſtrumento artis clauſaque taberna tradideram, ut tamen Gronovio, qui tum Statium excolebat ſatis-

ſatisfacerem, cepi etiamnum fallendo labori Poetam illum in manus, in quo aut emendavi aut notavi non pauca, quæ ſerò ad Ampliſſ. & longe Clariſſim. Virum Sarravium Senatorem Pariſ. miſi, tam ipſius gratia quam Gronovii, quem Lutetiam venturum ab ipſo Sarravio per literas didiceram. Quo factum eſt, ut cum tantiſper hic Gronovius commoratus eſſet & Sarravius paulo poſt cum delectis è Senatu Pariſienſ. Senatoribus, Rothomagum juri provinciam dicundo à Rege miſſus eſſet, ego interim utroque exciderim brevique poſtea Gronovium Maſſilia ſolviſſe tum peragrata Gallia, & Venetias profectum eſſe, per Literas ejuſdem Sarravii ad Salmaſium didicerim. Poſt exactum autem Statium quum unicum penes me Tacitum ex reliquis libris haberem, auſus ſum etiam quædam in tantum Authorem, poſt tot tantorumque virorum, quorum ſcripta omnino, nomine fere, mihi ignota erant, cujus poſtremi conatus ἀποσπασμάτια quædam ad te miſiſſem, niſi quotidie meſſis ſub falce creſceret, brevi omnia miſſurus ad te; & quia hæc & alia in lucem edere amicis & magnis viris impellentibus animus eſt, gratiſſimum facies ſi quæ ad illum obſervatæ tibi aut Doctiſſ. Patri tuo, eorum me participem eſſe velis, ut aliquatenus te retaliare poſſim. Habebis interea ſummarium eorum, quæ ad Statium elucubravi. Etiam quædam olim mihi puero notata ad Lucanum addidi, quia à Salmaſio ſpes nobis injecta eſt te nobis illum terſiſſimum daturum propediem. Quo ſucceſſu tenuem hunc laborem ſuſceperim tuum erit judicium; interim meliora à te expecto, ipſe meliora à te monitus daturus. Utrumque candidus imperti, aut his utere mecum, tam bene quàm tibi pararis, modo ne in publicum prodeant quæ ad Statium pertinent, quem brevi editurus ſum, & ad vos miſſurus. Cum autem hæc ſcriberem, opportunè reddita mihi eſt Clariſſ. Huggenii honorifica & amica pariter Epiſtola, ad quem protinus reſcripſi, & in eodem faſce & ſub eodem involucro omnia quæ ad te pertinent obſignavi, eumque oravi, ut poſtquam ea aut percurriſſet aut exſcribi curaſſet, ad te perferri curaret; viciſſimq; ſi quid ad me reſcripturus eſſes, per eum illorum mihi copia fuerit, quod ut certius & citius procurari poſſit, obſecro te ut non contentus ea via, uti velis opportunitate negotiatoris Bergeracenſis, qui Amſtelodami agit nomine Villepontus, qui quicquid à te venerit Burdegalam deferendum ad Henricum Boudeüyns, quæ illius eſt humanitas & affectus erga me curabit. Adjeciſſem his quædam Epigrammata à me nuper effuſa potius quàm elaborata, niſi ea fere jam ſub prælo eſſent, & te tanta mole ineptiarum obruere vererer. Satis in præſentia harum veniam impetrare. Sed jam finem faciam, poſtquam Chariſſ. Patri tuo, lectiſſimæ Matronæ Matri tuæ mihi ſummopere colendis, totique adeo ſanctiſſimæ familiæ tuæ proſpera omnia ex animo voverim. Vale tu, atque iterum vale, merito tuo mihi amiciſſime Adoleſcens, meq; tui tuorumq; obſervantiſſimum porro quod facis amare perge.

Dat. Lutetiæ xii. *Cal. Maias*,
Salutis nobis per Chriſtum
partæ, 1641.

CCCXV.

Præſtantiſſime Voſſi, & quia religioſum me Cultorem tui non aſpernaris numero amicorum adſcribere, eoque nomine cenſere, Amice ſumme,

SOllicitè mihi anquirenti qua uſus opportunitate reſponderem ad priores quas ad me dediſti Literas pr. Kal. Sextiles CIↃ IↃC xli. ecce alteræ à te ſcriptæ quidem Kal. Decemb. mihi verò redditæ Kal. Maiis ſuperveniunt. Tantum moræ deſideriis noſtrum mutuis, (ut etiam de meis hinc ad te miſſis ſuſpicari datur) poſt emenſum mare non ita magnum creat tantilla intercapedo terræ, xx. ſc. à Londino milliarium. Tanquam verò parum foret me nihil tale meritum literarum tuarum humanitate dignari, pergit propenſa tua benignitas, jam ante ſatis obligatum, irremunerabili librorum beneficio ulterius mancipare, quos ab ingeniis vegetis, judiciis ſolide terſis profectos, ab amiciſſima manu quam ſemper admiratus exoſculabar miſſos, niſi venerer, diſpeream male, mortalium omnium ſtupidiſſimus, ingratiſſimus. Ut enim de exactiſſima Maimonidæ editione eruditiſſimi filii tui tralatione notiſque exornata taceam: (quis enim juvenis ad literas nati & formati, jamque μειρακίου, merita verbis conſequi velit, æquare valeat?) quàm altè atque ex ipſis adeo reconditiſſimæ Scientiæ archivis, Theologiæ Gentilis & Philoſophiæ Chriſtianæ (tanquam Nili ex Goyome & Lunæ montibus per Zaire & Zambre lacus, Abyſſinos populos, Nubias regiones, Æthiopiam, Ægyptum, ſeptena dein oſtia in Mediterraneum

raneum deflui) originem & progreſſum ex Antiquitatis rupibus & ruderibus, per Theologorum ſcita, Philoſophorum placita, Poetarum myſteria, Hiſtoricorum faſtos & fidem ad nos deducis, omnigenâ fretus eruditione, Linguarum cognitione penitiſſimâ, ingenii vena maſcula, judicii acie heroicâ, methodi luce plane divinâ. Sed unde mihi hunc calculum? Homini à Muſis averſo, quarum caſtra Academica adoleſcens olim deſerui, nomenque dedi ad Colonias Martias? atque inibi florem ætatis diu exercui: Terra tandem mariq; per Galliam, Hiſpaniam, Hiberniam jactatum me paupertas impulit audax in hoc piſtrinum, docere coactum antequam didiciſſem, redegitque dura Dea ut neceſſe haberem ad ſtudia per faſtidium relicta me recipere. Ubi nec inutili nec planè ingloria defunctus opera θεωρητικὴν & πρακτικὴν emenſus, ἀπολαυστικὴν jam ſperare cœpi. Sed & hujus ſpei inciſus eſt nervus, exorto apud nos diſſidio uſque ad arma civilia; quorum furorem avertat precor Deus, qui te, Vir clariſſime, mihique chariſſime, tuos tuaq; tueatur. Ita vovet

Merito tuo,

Ex agro Cantiano, prid. Kal. Quintilis, 1641.

voto meo tuus,

Tho. Farnabius.

CCCXVI.

Excellentiſſime, Clariſſime, Doctiſſimeque Domine Voſſi, amice fideliſſimâ gratià conjunctiſſime,

AB exceſſu communis amici noſtri Clariſſ. Domini Meurſii τοῦ μακαρίτου tanta exercuit animum meum conſternatio, ut in unico iſto viro omnium ferè amicorum me feciſſe jacturam putaverim. Id cauſæ fuit, quod & tui quædam quaſi temporaria me inceſſerit oblivio; quam conſueta literarum miſſiculatione in præſens abſtergendam duxi. Te etenim ex omni amicorum numero, quos Belgium mihi conciliavit, ſolum me reliquum fecit ἡ ἀγαθὴ τύχη. In primis nemo illic mortalium præter te nunc eſt; cui debent aliquid ſtudia mea, poſteaquam heu! amiſi chariſſ. caput D. Johannem Iſacium Pontanum, etiam νῦν ἐν τοῖς ἁγίοις. Niſi ſi etiamnum in pectore Cl. Scriverii noſtri, amoris erga me priſtini vivat ſcintillula. Nam de Heinſii affectu vereor ne certi aliquid ſperare mihi liceat; quippe quem verſilis animi hominem & in amicitia inconſtantem eſſe perhibent. Utut ſit, ipſius benevolentiam tantopere non ambio, modo tu me favore, quo ſoles, proſequi non deſinas. Salmaſio equidem, Viro celeberrimo, & ſeculi noſtri Varroni, innoteſcere vehementer diſcuperem; ſi idoneus mihi pararius & proxeneta obtingeret, qui animos noſtros mutui amoris vinculo conjungeret, aut ſaltem ad amicitiam ipſius facilem mihi aditum pararet. Huic rei cum neminem te aptiorem ſciam, peramanter rogo, imò omnibus abs te precibus contendo, ut fidelem hac in parte operam mihi præſtes, & quacunque poteris ratione (poteris autem plurimis) tanti viri favorem & benevolentiam conciliare mihique comparare ſtudeas. Ut vero ipſe, fortaſſe ardui, hujus negotii initium facerem & velut fundamentum ponerem, literas Salmaſio inſcriptas exhibendas duxi; quas velim prima quoque occaſione Lugdunum Batavorum, per bonæ fidei internuncium, ad Salmaſium perferendas cures; verùm non ſine adjunctis tuis literis, quæ noſtris gratiam pariant & auctoritatem. Epiſtolio meo comitem dedi Simplicii Commentarium in Epictetum, manu Clariſſ. Meurſii ad exemplar Manuſcriptum diligenter emendatum, quem ipſi fore gratiſſimum, confido. Cæterum nullus dubito, quin lucem aſpexerit Tractatus tuus de Origine Idololatriæ. Si ita eſt, obſecro te iſtius libri unico ſaltem exemplari me bees atq; impertias. Quinimo niſi grave tibi nimis ſit, majorem in modum abs te peto, ut Henrici Caniſii Antiquas Lectiones, quocunque tandem pretio, iſthic cöemere, & huic Bibliopego noſtro domuitionem paranti committere digneris: cui in mandatis dedi, ut meo nomine ſolveret quicquid petieris. Vehementer enim indigeo iſtius libri uſu. Quod me attinet, totum nunc habet Saxo meus; quem tandem aliquando poſt tam diu fruſtratam multorum expectationem publici juris facere conſtitui, Deo juvante & vitam ac valetudinem clementer ſuppeditante. Vale, Vir eminentiſſime, & me, ut ſoles, ama.

Soræ v. Id. Junii, cIↃ IↃ c xli.

Tui obſervantiſſ.

Steph. Johan. Stephanius.

Digitized by Google

CCCXVII.

NEſcio ſane, Vir celeberrime & amicorum maxime, an Dantiſcanus ad vos iturus certaminum noſtrorum initia proculdubio exhibuit, in quæ conjecti ſumus à malefico & ingrato diſcipulo. Nos ſtamus pro Gratia univerſali ac ſufficiente, quam cum ſpeciali Electionis gratia nihil pugnare exiſtimamus. Niſi illam aſſeramus, non videmus quomodo Evangelium ſatis plenè docere & juſtitiam Dei damnantis eos, qui non credunt in Chriſtum, tueri poſſimus. Sed ſunt qui hanc doctrinam dicunt putidam & humani cerebri figmentum. Mirum, inter Theologos Chriſtianos eſſe, qui ſecius quam Juriſconſulti de favoribus humanis, de favore divino ſentiant. Illos enim prudentes juris ampliandos cenſent. Nunc iterum exemplar mitto Theſium noſtrarum, ſi prius forſan non ſit redditum. Synodus Suyd-Hollandica nuper Roterodami coacta de Liticula Scholæ noſtræ ad Senatum ſimul & nos ſcribere non dubitavit, & nobis improperare hæreſes antiquitus damnatas, Sabellianiſmum, Photinianiſmum, Pelagianiſmum, Socinianiſmum, imo Sadducæiſmum & Atheiſmum; de quibus ne per febrim unquam ſomniavimus. Reſpondebimus conſcio ſenatu, qui hoc ipſo die nos in Curiam vocat, ut de hac re deliberaretur, & quod controverſioſum eſt prudenter ſopiretur: quod ut fiat, Deum veneror. Vorſtius & Glaneus harum latores, vivarum inſtar epiſtolarum erunt, & ſtatum noſtrum vobis prolixè exponent. Quapropter ego nolo latius. Bene vale, Virorum maxime & ſalve à nobis ϖανοικί.

Brem. xxiii. *Sextil.* cIↄ Iↄc xli. *ſecundum veterem formulam.*

Clar. Tuæ

obſervantiſſimus,

J. Crocius.

CCCXVIII.

Vir clariſſime, Domine obſervande,

JAmdudum geſtit animus aliquid ad te literarum dare, quibus ſignificarem, quanti faciam, quod tibi innotuerim. Merebatur id ſumma humanitas tua, qui per varios amicos meos ſæpius me ſalutari, benevolentiamq; mihi tuam declarari volueris. Impellebat me admiratio eruditionis tuæ. Ei propoſito exequendo, quæ hactenus defuit, nunc data eſt occaſio. Neque enim debuit, ſine literarum familiariori alloquio, te adire libellus hic, qui his diebus ex Muſæo meo erupit: quem, quæſo, ita recipias, ut ab æſtimatore tui profectum, receptum ita judices, ut nec veritati amicum, ſi forte, officere, nec ea, ubi non aſſecutus fuerit, carere permittas. Certè enim tuum eſt in hoc negotio veritatem clariſſimam facere, qui eam & prophanæ & eccleſiaſticæ Hiſtoriæ cognitionem, ſacrarumque literarum peritiam, itáque ſubactum judicium habes, ut melius quàm quivis alius ea de re diſſerere poſſis. Meum certè nihil niſi voluntatem ſacras Literas illuſtrandi conſenſumque cum orthodoxa Eccleſia laudari, aut potius probari volo. Magnus, ut aiunt, eſt vir ille, cujus ſententia à noſtra diſſidet. Quem tamen non poſſum mihi perſuadere ſeriò id ſpectaſſe, quod quidam volunt, ut Papa non ſit Antichriſtus. Potius eſt, ut credam, voluiſſe ipſum oſtendere, quo loco is, tanquam Antichriſtus, habendus ſit, qui nihilo melioribus encomiis in S. Literis afficiatur, quàm quibus Caius aut quivis alius Impius, Idololatra, Tyrannus, Impoſtor, affici potuerint. Si tamen alia mens ipſius eſt, ἄγειν σεβίμαι τὴν ἀλήθειαν. Ego cum magno iſto viro litigare non volui, quod quovis tempore mihi licebat, quid in iſtis ſacris textibus dici putarem, exponere viſum eſt. Si alius aliter judicat, præſtare non poſſum. Comparet dicta, Lector, & verum vincat. Tu verò, Vir clariſſime, ſi me judicii tui certiorem feceris, maximo me affeceris beneficio. Vale & bono Literarum perenna.

Clar. Tuæ

Dab. d. 11. Jun. 1641.

obſervantiſſimus,

Johannes Cocceius.

CCCXIX.

Eminentiſſime Vir, Amice maxime,

CUM ad vos rediturus eſſet amiciſſimus noſter Fontanus Medicus, qui per aliquot dies nos Daventriæ dignatus eſt præſentia ſua, dimittere eum

cum nolui ſine Literis meis ad te, quem ego perpetua Obſervantia mihi colendum ſumſi, & cujus memoriam non niſi cum vita deponam. Ejus affectus mei teſtimonium perhibebit hic noſter, qui has ad te defert, eademque opera renunciabit, quanto cum honore, cum & præſens adeſſet noſter Iſendornius, ſermo nobis fuerit de clariſſimo Domino Voſſio, non ſine ingeminatione illius voti, ut is diu nobis ſit ſuperſtes. Utinam vero, Vir clariſſime, occupationes tuæ, quas promovendis Literis perpetuo impendis, aliæque curæ domeſticæ tantum otii tibi concederent, ut ad exemplum Fontani excurſione aliqua in haſce oras, ſuaviſſimoque amicorum alloquio ac hoſpitalitate, mentem aliquatenus reficeres; foret id nobis ſupra quam dici poteſt acceptum. Optamus id quidem vehementer; ſed ſi reſpicimus incommoda ingraveſcentis ætatis, voto iſto potiri vix licebit. Spero autem me circa Nundinas Amſtelodamenſes, ſi Deus volet, in veſtram urbem venturum, tunc & te videbo, coramque jucundum os oculoſque ſuaviabor. Interea ſummo cum deſiderio exſpectamus Literas à Gronovio, vel potius eum ipſum, ut ſubeat apud nos Profeſſionem, ad quam illum vota & ſtudia noſtra jampridem deſtinarunt. In ſuis, quas ante tres menſes ab eo accepi, valde miſeratur jacturam noſtrarum Literarum quibus ſtatum & conditionem hujus Profeſſionis pluribus perſcripſeram; ideoque jam in alium id munus collatum eſſe exiſtimat. Reſpondi autem, rem adhuc eſſe integram, noſtraque interceſſione effectum, ut Proceres noſtri, reditum illius ſe expectaturos, promiſerint, modo certiores reddamur, ipſum hanc vocationem ſuſcepturum. Poſtquam redux factus fuerit in Hollandiam, ſine dubio te compellabit, antequam ad nos ſcribat, vel ipſum ſe ſiſtat. Rogo itaque, Vir clariſſime, ut rei Literariæ hoc officium præſtes, optimóque Gronovio calcar addas, ne ulterius tergiverſetur, oblatam hanc felicitatem, quam multi concupiverunt, pauci verò ſunt adepti, ſerio amplecti. Experietur ſane, rebus ac ſtudiis ſuis hac ratione optime conſuli, multúmque præſidii in amicorum benevolentia hic ſibi repoſitum eſſe. De Profeſſione Trajectina needum aliquid certi eſt ſtatutum. Deliberant adhuc à quorum ſuffragio res pendet. Fervor iſte, quo pridem ferebantur ad tertium Juris Profeſſorem vocandum, videtur frigore aliquo contactus. Interim noſtra ſorte hic contenti vivimus, ſi non æquè ſplendida, certè non minus quieta, & ſtudiis noſtris accommoda. Noſtrum quondam ſpectrum nocturnum Trajecti jam moratur. Si is favorem illum, quo nonnulli è primariis in nos propenſi videbantur, poterit imminuere, ſine dubio oſtendet ſe ea in re non alium quàm à multis bonis viris, quos arrodere conſuevit, hactenus eſt cognitus. Niſi moleſtum tibi eſt, Vir clariſſime, data occaſione uti me inſinues in gratiam clariſſimi Domini Lyræi, ſummopere rogo. Eam quippe commendationem mihi multum utilitatis allaturam certo ſcio. Deus Optimus Maximus te, Vir clariſſime, cum tota familia benigniſſime protegat.

Dabam devotiſſimo affectu Daventriæ Idibus Auguſt. ann. cIɔ Iɔc xli.

Tuæ Eminentiæ

Omni Fide & Officio

addictiſſimus,

J. Chriſtenius.

CCCXX.

PLacuit, Vir maxime, harum latori, præluſtris Proconſulis Dantiſcani ab Hoben filii præfecto, in Academiam Leidenſem profecturo in conſpectum tuum me venire parario, ex quo didicerat omnibus bonis adhuc à me miſſis fores Muſarum tuarum fuiſſe apertas. Patere igitur Virorum amiciſſime, ut & hic experiatur id nos ex vero tibi teſtatum fuiſſe. Concertationum Scholaſticarum, in quas nos Zelotarum quorundam importunitas conjecit, ἀποσπασμάτιον quoddam mitto, ut intelligas in quo nunc verſemur pulvere. Synodus Sudhollandica Roterdami nuper celebrata, ut & Profeſſores Leidenſes peſſimè de nobis informati videntur: quippe qui literis ſuis tum ad Magiſtratum noſtrum, tum ad Collegium Scholaſticum & Eccleſiaſticum datis deplorant quod Schola & Eccleſia hæreſibus variis contaminetur, quæ hic fuerit præluſtris officina Veritatis & Orthodoxias. Putant enim hic foveri Sabellianiſmum, Pelagianiſmum, Semipelagianiſmum, Photinianiſmum, Sadducæiſmum, Atheiſmum. Vix Monſtra horribiliora Orcus habet, quàm apud nos ſtabulari credunt optimi illi viri. Nimirum quos dogma de univerſali & ſufficienti gratia non poterat de ponte dejicere; illi tot ab antiqua

Digitized by Google

tiqua Eccleſia damnatis hæreſibus erant gravandi. Miror veſtros tam præcipites fuiſſe, ut ſe ad æmulorum noſtrorum prava deſideria rebus noſtris immiſcuerint & præjudiciis ſuis gravare voluerint. Spero Deum & Magiſtratum illius Miniſtrum remedium inventurum tanto malo & morbo. Precibus & Conſilio nos juvabis, ne cauſam bonam malè agendo perdamus. Bene vale, & ſalve πανοικὶ à D. Bergio, D. Willio & me, Virorum optime, maxime,

R. D. T.

Brem. Aug. 4. cIↄ Iↄ cxli. *ſecdum veterem formulam.*

Obſervantiſſimus,

L. Crocius.

CCCXXI.

Vir celeberrime, Domine & Fautor obſervande,

PLus tibi debeo, quod me Literis tuis manu tua ſcriptis dignatus es, quam ſi per Amanuenſem nitidius, ut ais, ſcriptæ eſſent. Nec meas ego nitore quam affectu æſtimari epiſtolas malim. Candidæ mihi quàm politæ magis placent. Si ita eſt, ut ſcribis, illuſtrem Virum H. G. eſſe Authorem Commentarii locorum de Antichriſto, iſque ita ſentit, ut is Commentarius præ ſe ferre videtur; doleo ſanè ipſius vicem; & hoc mihi reſtat dicere quod ſolent Rabini non abſurdè שרא ליה מריה. Ego verò de Authore ita ſcripſeram, non quod omninò ambigerem, quis eſſet, aut quaſi ignorarem, magnos etiam viros labi poſſe, & eorum plerumque magnos lapſus eſſe; ſed quod ad illum ipſum virum illuſtrem hoc ſcripſiſſe, vel ſaltem illa mente, quæ omnis Eccleſiæ Reformatæ ſententiam uno ictu tollit, ſcripſiſſe nollem, idque illo viro indignum, atque eum ſcopum, quem indigitabat Epiſtola mea longè minùs abſurdum judicabam. Mihi verò dolet, (ita æſtimo eruditionem tanti Viri) accidiſſe, ut, qua in re laudatorem ipſum me habiturum confidebam, ſi quid conatus eſſem, in ea haberem adverſarium. Nam ſi quis putet, ea me cauſa delatum eſſe ad hanc ſcriptionem, ut me componerem magno Viro, is me ignorat planiſſime. Utinam voluiſſet ingenium ſuum veritati accommodare! Quàm exactè, quàm eruditè, quàm ornatè, quam copioſè, ac perſpicuè idem argumentum, contractis clariſſimis Scripturarum teſtimoniis, Prophetarumque comparatis vaticiniis, phraſibus enucleatis, ænigmatibus ſolutis, additâ luce Hiſtoriarum, gravi & ſolido interpoſito de ſingulis rebus judicio potuiſſet illuſtrare! Quàm geſtirem in illis conſertiſſima doctrina Commentariis habitare, quæ imaginor ab ipſo prodituta fuiſſe, ſi verum quæreret! Nunc rei indignitas miſeris nobis & pueris, qui alioqui tantos viros vix contra contueri audemus, vocem extorquet. Quod ſi videt, multa ſuperſtitioſè ac tyrannicè geri in Papatu (quæ certè tot ac tanta ſunt, ut animus pius non poſſit non cohorreſcere) ſuadebitne nobis, ut redeamus ad illud regnum Superſtitionis & Tyrannidis? Et annon videt, Superſtitionem & Tyrannidem capitales Antichriſti notas eſſe? Si quid verò etiam in aliis Eccleſiis non probat (nec miror: ſunt enim variæ Eccleſiæ quædam plus, quædam minus de Antichriſti doctrina & moribus trahentes) hæccine illas ſanandi commoda ratio erat, ut perſuaderet nobis, Papatum ut Antichriſtianum non damnari ſacris Literis, in quo tamen multa ſuperſtitioſè & tyrannicè fiunt; ut ſcil. ad illum tanquam ſinceritatis exemplar redigantur & reformentur. Metitur omnia Doctoribus antiquis. Potes nos (Vir excellentiſſime) omnium optime erudire, quantum deferendum ſit Doctoribus vel antiquiſſimis extra Scripturam loquentibus; & an hodiernus Papatus cum antiquis illis verè Doctoribus, non ſeductoribus conſentiat. Hoc tamen, quod de Antichriſto nos docet, ſcio, quod nec veterum Doctorum ſit ſententia, nec Pontificiorum. Sed quo dilabor? Neque enim tecum, Vir excellentiſſime, mihi agendum eſt, tanquam cum ipſius advocato: qui tibi, ut rerum harum gnariſſimo & locupleti arbitro conatum & ſtudium meum, ut aliis piis & doctis Viris, vehementer cupio probari, qui aliàs non perfunctorius laborum meorum ſat tenuium laudator es. Qua fiducia audeo à te contendere, ut & conſilium meum (qui non tam in H. G. illuſtri Viro, adverſarium legi, quam occaſionem datam de iiſdem rebus, de quibus ille dixit, & pro Conſcientia & pro Officio dicendi, non omiſi) benignè interpreteris, lapſus meos ac defectus humaniter feras & indices. Quod porrò me ad ſimilia veteribus elaboranda exſtimulas, pro lege accipio: & in eo ſum, prout cura mihi demandata efflagitat, quantumq; labores quotidiani permittunt, totus. Fateri tamen audeo tibi, Vir eximie, non mediocriter ſtudium aliquando noſtrum hebetari temporum, an hominum iniquitate. Quò enim multùm laboraſſe, torſiſſe ſe noctes & dies, collegiſſe, ſcripſiſſe, deſcripſiſſe,

deſcripſiſſe, ſi perfecta cum blattis tineiſque certare debent? Nihil ego magis cum officio meo atque ſcopo ſtudiorum conjunctum invenio, quàm ſedula meditatione Scripturæ ſententiam ex genio linguæ illuſtrare. In iſtiuſmodi genere aliquid nonnunquam naſcitur apud me, quo ut mihi ipſi profeciſſe, ita me rudioribus prodeſſe poſſe videor. Inter iſta eſt Jobus meus. Sed experior hic tantam editorum (qui reſpuunt quicquid non ſtatim ſortem cum centeſima redditurum eſt) moroſitatem, dum à Typographis (ſunt autem qui dimidium impenſarum pro copia ſua vellent ſubire) rogantur, ut mihi videar à Midis iſtis ſtultis & ingratis operam meam ut indignam luce & oculis hominum ignominia notatam domum referre: quod indignum & intolerabile eſt. Si ſic pergitur, pereunt ſtudia & tandem nihil niſi fabulæ & cantilenæ legentur. Vide quo me abducat humanitas tua. Ita enim te abutor, ut mihi jam videar ἀπειρόκαλος. Quod aliquando vix effugimus, quum lubenter ſcribimus & tempus, ut mihi nunc, conceditur. Convictor enim meus Eques Polonus, qui his Literis aditum ad tuam comitatem quærere voluit, in tempore me de itinere ſuo admonuit. Sed hic abrumpo, Vir eximie, teque divinæ curæ commendo. Vale, & me ama.

Scribebam die 18. Octob. 1641.

Cl. T. Obſervantiſſimus,

J. Cocceius.

CCCXXII.

Excellentiſſime Domine,

VEreor ne Literarum à me officium requiras, quod pro ſummis tuis in me meritis jam ſæpe miſiſſem, niſi uſque ad meum ex Italia diſtuliſſem reditum, cujus forſan celeritatem miraberis. Iſtis itaque literis complectere placuit, me ſalvum & ſoſpitem huc ex Italia rediiſſe, feliciſſimumque finem meæ impoſuiſſe peregrinationi, ſic quidem ut ego qui ingredi illam diffidebam, ſemper magis adverſos rerum exitus metuens, quàm ſperans ſecundos, animadvertam ſummam Dei ter Opt. Max. in me conſervando clementiam. Multas caſus me tibi varietates, itineris incommoda, quæ optabiles in experiendo fuerunt minime, nihil attinet exponere, quoniam confido ſecuram illarum recordationem, tandem jucundam allaturam delectationem. Quid tantarum gentium, nationum, linguarumque varietatibus delectabilius! Helvetos, Griſones populos more humanæ cupidinis vidi non minimis difficultatibus emenſus Alpes perennis nivibus obrutas, illas cum aſcenderem inſolentia itineris interdum timebam, nam omnia natura opere velut atque conſulto præceps. Baſiliam quoque tetigi, unde Argentoratum proficiſcebar, ibi inviſi D. Freinſhemium. Is plurimam ſalutem tibi, excellentiſſime Domine, juſſit nuntiari. Ejus Viri ingenium, à multis admiratum, Argentoratenſes non magni faciunt, ſicuti ab iis, qui quotidie ſimul ibi cum illo vivunt habeo. De toto ſtatu meo ſi ſcire cupias, quid hic nunc poſt reditum agam, quam longum meum diſceſſum à patria, & à te futurum putem, ex iſtis intelligere poteris; me fere adhuc per tres menſes hic commoraturum, ſi mihi id eſſe emolumento ſciam. Exercitia tam animi quàm corporis, quæque me digna putem interdum tracto. Dilectum tuum filium Dominum Iſaacum ſæpiſſime inviſo, & gaudeo illam ipſam converſandi cum illo facultatem obveniſſe hic mihi rurſus, quæ Amſterodami. Quod ſupereſt etiam atque etiam rogo, ne meo nomine dilectiſſimam tuam conjugem, & filios tuos chariſſimos graveris ſalutare. Celeritati mearum Literarum ut indulgeas, utque me inter tuos ames ad meam Obſervantiam. Vale.

Datum Lutetiæ Pariſiorum die xiii. Septembris cIↃ IↃ c xli.

Æternum tuus,

qui excellentiſſ. Nomini tui

omnia Officia defert,

Erneſtus Johannes Creutz.

CCCXXIII.

Clariſſimo & incomparabili Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio *Salutem & Obſervantiam*, *D. D.* Godefridus Cretſchmarus.

DA veniam, Vir Clariſſime, ſi etiam nunc mihi gratulor, ac pio quodam animo deprædico ſummam illam virtutem tuam & humanitatem, qua me non ita pridem accipere dignatus es, hominem ignotum & parum à ſe commendabilem,

 niſi

Digitized by Google

niſi forſan vel cultu tui, & obſervantiæ profeſſione, vel Literis Meurſianis quas exhibui. Quanquam non magis iſtis adſcribo, quam virtuti tuæ, quippe quæ tam generoſa eſt, ut neminem bonum ab aditu excludat, admittat omnes, ſi non hominum, ſaltem humanitatis cauſa, ne non ſemper optimus ſis. Rara bonitas in tam illuſtri dignitatis ac famæ faſtigio, quo tua te Virtus & Doctrinæ meritum eminere voluit, ſed quo rarior, eo majori laude dignior haberi meretur. Quanquam ſatius duco ſilentii Religione venerari, quam exiguiſſimæ ſcriptionis conatu deterrere: ea enim magnitudine animi es, ut malis te Virum bonum eſſe quam dici, ac propenſius facere quam audire præclara. Quæ incredibilis tua bonitas in eam me libertatem excitat & fiduciam, ut non ſolum gratias, ſed majus etiam beneficium tibi me debere velim. Panegyricum enim ſermonem, quem ante biennium, cum adhuc Soræ viverem, meritis ac memoriæ clariſſimi Viri Domini Johannis Meurſii conſecravi, ea qua decet reverentia ad te defero, defero autem non ſui, non Autoris, ſed humanitatis veſtræ, ſed argumenti, id eſt, Meurſii fiducia ſecurus. Accipe, Vir ſumme, & ſi quid exorare me pateris in honorem Meurſii tui, lege & cenſe; illud cujuſvis eſt, hoc judicium requirit, & imprimis tuum, cujus tanta me & omne literarum nomen inceſſit obſervantia atque authoritas, ut omnibus me compendioſè probatum iri exiſtimem, ſi tibi me prius, & nominis tui patrocinio probavero. Da veniam, clariſſime Domine, & ſi quid vel pravi erit, vel ambigui, pro libera judicii tui authoritate, & quo teneris gratificandi hominibus ſtudio, mone & corrige, admonitio tua tam grata mihi erit quam honorifica ac ſalutaris; inter eos enim ſum, qui à vobis moneri partem laudis putant & eruditionis. Non poſſum equidem non vereri, ne aut ignarus videar virtutis veſtræ ac dignitatis, aut oblitus meæ cum modeſtiæ tum tenuitatis, quod tam exiguum pietatis erga Præceptorem documentum judicio ſubmittam tuo, & quod majus nomen eſt, tempora tua morari audeam, quæ non niſi publico literarum bono deſtinantur; ſed ſolatium habeo humanitatem & præcellentem animi tui moderationem, quæ tam magnanima eſt, ut etiam publicè prodeſſe putet, ſi quos ipſa ornare poſſit aut juvare plurimum. Accedit præterea Meurſii nomen, quod facile mihi veniam à te impetrabit, qui tam bonus quam doctus es, & bene de ingeniis mereri non alia cauſa velis quam quatenus Viro bono dignum eſt. Vale, glorioſum ſeculi decus, decuſque noſtrum, & libertatem hancce meam, ſi non alio nomine, ſaltem pietatis profeſſione, & fiduciæ erga te meæ vel proba vel excuſa. Deus te conſervet tam ſemper felicem, quam ſemper cognovimus optimum & benignum.

Ex Muſæo meo Lugduni Batav.
16. Cal. Octobris An. 1641.

CCCXXIV.

Vir Præſtantiſſime,

NOn eram tanti, quem amiciſſimus Collega meus D. Lindanus tibi commendaret, & in notitiam benevolentiamque veſtram inſinuaret. Jam vel hoc nomine Heſychii editio allubeſcit, quod tantam rem mihi κατ' ἀρχὰς confecerit. Tu enim eruditorum eximie & tanti in orbe literato nominis & meriti prolixè omnia polliceris, quod mihi ſperare improbum fuiſſet, niſi τὸ φιλοφιλόν σου innotuiſſet. Heſychium autem tarde & cunctanter, hortantibus Collegis amiciſſ. D.D. Lindano & Cocceio apprehendi, vergente quidem huc & trahente prona mea voluntate, rapiente autem neceſſitate penè rei ob publicam utilitatem & ad exornationem muneris ſuſcepti; at repellebat conſcientia tenuitatis, quæ optaret tanto Grammatico doctiorem operam admoveri. Cæterum, quod intelligo de eruditiſſimo Viro, filio veſtro, eum cogitare de hac re, id me tantum reprimit, quantum tua pollicita impellunt. Itaque velim ſcire, quanti temporis res ſit & quantæ lubentiæ. Si enim magnopere velit & in propinquo ſpes exitus ſit, reſilire me præſtabit & locum cedere meliori. Sin autem, fervidè urgebo τὴν ἔκδοσιν τὴν ἐμὴν, fretus veſtra tam benigna pollicitatione, ſimulque aliorum inſignium virorum, qui Symbola conferre ultrò etiam promiſerunt. Tui autem, Vir maxime, exemplaris cujus uſus erit, ſignificabimus, & poſt breviſſimi temporis uſuram, fide optima, remittemus. Plura hoc tempore, incumbentibus aliis & tabellario feſtinante, non addo: proximis prolixior ero, niſi offendendi metus inhibeat. Publica à Domino Lindano intelliges. Vale, & nos ab his initiis amare perge. Salutem autem plurimam Domino Barlæo, Viro ſummo, præter

tuos,

Digitized by Google

tuos, & inter eos Clariſſimum Iſacium, quem tibi & Reipublicæ Literariæ Deus velit diurnare.

Raptim ad diem xvi. Kal. Octob. Jul. *Tuus ὅλως,*

Chriſt. Schotanus.

G. L. Profeſſ.

CCCXXV.

Clariſſime Virorum,

SUmmo cum gaudio accepi ab his, qui Amſtelodamo veniunt, proſpera te frui valetudine, quam bono publico propriam tibi faxit, Deum veneror. Miſi nuper Exercitationem de Calculo, in cujus pag. 44. ſi inſpexeris verba tua, non verba has quærere, aut cineres, ut inquit ille, videbis, ſed quæ dicere vetat ingenuus pudor. De Nobiliſſimo Salmaſio diu eſt, quod audio, venturum, mallem feliciter adveniſſe. Non turpe puto talis Viri dextra cecidiſſe, honorificum vero, amica. Ego poſt reſponſionem illam ad vernacula deflexi, quibus prælum hic ſudat. Meditor & de Tabe quid, ac Hydrope, quale dedi de Calculo. Tu, cum aliud vix poſſis, conatum proba, & diſcendi deſiderium, quod ipſe inſtillaſti. Conſulis filia cras nubit Capitoni, qui ſoceri favore Senatoris Dordrechtani munus jam biduum obit, antequam (ut Chriſtiana Charitate credere par eſt) implevit ſponſi. Mallem tibi uni & ſoli adeſſe, quam turbæ nuptiali. Sed vel abſens nobis aderis, & ſi quid ad ſalutem hoc, non omittetur tuæ ſpumans patera. Vale, Vir magne, & ſalve ab eo qui ſemper fui, ſum & ero

Nomini tuo æternum

grato animo devotiſſimus,

Joh. Beverovicius.

Nobiliſſimæ Uxori tuæ & eximiis filiis amiciſſime S. D.

Dordrechti prid. Kal. Octobr. CIↃ IↃC XLI.

CCCXXVI.

S. P.

Vir Clariſſime & Celeberrime, Amice conjunctiſſime,

HAS Literas trado D. Junio filio D. Junii olim Pariſiis apud proceres noſtros magni nominis. Matrem habet matronam honeſtiſſimam, quæ hunc ſuum filium amicorum conſilio huc miſit militatum, juſſitq, ut occaſione data ſalutaret poſteros noſtri Junii τῦ μακαρίτυ· Statuit igitur hoc exequi apud vos, & memoriam renovare ſtirpis communis. Scripſit ad me Saravius Senator Vir doctiſſimus & doctorum amator, ſe vidiſſe Pandectas, ſic enim loquitur, Doctiſſimi Voſſii de Idololatria, & mirari quod ſine præfatione emiſſæ fuerint. Cauſam ei aperui in mea reſponſione. Vidi hic in tranſcurſu libellum Annotatorum in Caſſandri Conſultationem, cujus uſuram obtinui ſpatio bihorii. Si proſtaret eum cum otio expenderem. Mira item mihi videntur quæ à tali Viro Papatui conceduntur. In miſerrimos ſeculorum fines incidimus. Deus meliora! Quem tibi & tuis, Vir Clariſſime, propitium & in omnibus faventem adprecor. Vale.

Raptim x. *Nov.* 1641. *Tuus & tuorum*

omni officio & affectu,

Andreas Rivetus.

CCCXXVII.

DIU ſane eſt, Virorum & Amicorum maxime, quod nequicquam colloquimur. Matthias noſter Möeſum iturienS,poſtremæ vicem fecit Epiſtolæ. Cura valetudinis veſtræ & amor calamum me jubent corripere, quo te laceſſam. Quæ nos intemperies homullorum aliquot infrunitorum agitet, ex publica credo, fama noſti. Quum enim dogma de Univerſali ac ſufficiente gratia illis non videretur ſat virium habere ad defamandum nos in Belgio veſtro, & apud amicos alios in Academiis & aulis Principum, affinxerunt nobis hæreſes nefandas, Sabellianiſmum, Photinianiſmum, Pelagianiſmum, & neſcio quid non. A Synodis veſtris ea de re moniti ſumus, quibus ante menſes aliquot

aliquot nos excuſavimus. Earum Deputatos nunc Hagæ congregatos rem arbitrari audimus. Utinam feliciter! Hæreſes & Schiſmata, quæ dividunt Eccleſiam, averſamur. Veritatem antiquitus & à majoribus veluti per manus traditam veneramur, & conſenſum Catholicum omnium Orthodoxorum inde à tempore Apoſtolorum ſequimur. De ſalute veſtra cupio fieri certior. Vale, Vir amiciſſime, & ſalve *πανοικί*.

Brem. 24. *Novembris* cIↃ IↃc XLI. *ſecundum veterem formulam.* *Clarit. T.*

omnio officio & affectu,

Lud. Crocius.

CCCXXVIII.

Salutem & Obſervantiam.

FAteor, clariſſime Vir, verecundiam in me deſiderari poſſe, quod ineptis hiſce literarum formulis graviſſimas occupationes tuas interpellare audeam; ſed ſolatium habeo virtutem tuam & excellentiam, quæ, quanquam maxima, ita tamen ab humanitate temperatur, ut poſſim ex quacunque occaſione animum erga te meum profiteri. Quod tantò nunc facio lubentius, quantò aut majora beneficia tibi me debere agnoſco, aut expectare quotidie videor ab incredibili benignitate tua, quæ, ut nemini bono intercluſa eſt, ita propenſe in eum devergit, à quo & coli te intelligis & obſervari. Nuperius epiſtolam ad te dedi, Vir incomparabilis, ſimulque Panegyricam orationem, quam Præceptori olim meo Cl. V. Domino Johanni Meurſio conſcripſi, ut extaret levidenſe aliquod animi & pietatis meæ argumentum; utrumque cum deſpicere poſſes, admiſiſſe te intelligo & quod humanius nomen eſt, perlegiſſe; non quod tanti erat, ſed ut oſtenderes tam judicare te poſſe maxima, quam in minimis probare conatum & navatam operam. Patere, Clariſſime Domine, agnoſcere me & admirari ſummam hanc bonitatem tuam, & ab eadem illa polliceri mihi aut teſtimonium judicii tui, aut fructum benevolæ admonitionis, ambitioſe fortaſſe ſed utiliter. Quemadmodum enim ſol quodcunque tangit, non illuſtrat modo, ſed accendit; ita ſplendor nominis tui tam excitabit ingenium meum, quam fovebit, ut in ſpem ac frugem felicius exſurgat, & conari aliquando velit, quod tu ad exemplum admirationis potes. Da veniam arrogantiæ meæ ac credulitati; non hoc ago, ut eliciam literas à te publicitus occupatiſſimo, quanquam ad aliquam mei ſive commendationem, ſive excitationem, nihil honorificentius contingere mihi poſſe perſuadeo; ſed ut profitear eo me nomine tibi plurimum debere, & obſervantiæ teſtificatione, necnon admiratione tuæ virtutis, id aliquando intendere, ut beneficium referre videar voluiſſe. Vides animum meum, Princeps literarum, quem non plus ex ſcriptione mea quam ex meritis tuis æſtima, & quem ſemel admiſiſti æternum tibi devinctum patere. Quo in nomine vivere ac valere te exoptat.

Lugd. Batav. d. 2. *Dec. An.* 1641. T. Godefr. Cretſchmarus.

CCCXXIX.

S. P. & Obſervantiam.

Excellentiſſime Voſſi, Fautor & Amice Venerande,

COnſtantinopoli redux factus, quod ibi literis intellexiſſem optimum & clariſſimum Filium tuum Iſaacum hîc in Anglia eſſe, ſperabam hic invenire, & aliquod optimæ notæ Manuſcriptum Arabicum ex Bibliotheca mea Orientali, quam per Dei gratiam ſatis magnam reportavi, donare decreveram, ſed abitu in Galliam meum reditum præverterat. Nunc quod intelligam reditus mei famam in Belgio ſparſam, non poſſum facere, quin amicis & fautoribus eundem indicem, tibique certe pluribus nominibus obſtrictus ſum, nam hac ad Magnatem me recommendabas, & Illuſtriſſimus Grotius eo me nomine amavit, ut plurima ab eo prona erga me voluntatis ſigna retulerim. Quod ſi itaque filius tuus Iſaacus meum ad vos adventum prævertat ex Gallia reditu, quem ipſi fauſtiſſimum voveo, ut tam præclari filii ſummis virtutibus quaſi reviviſcas Pater, licet nunquam mori ipſe queas, hoc rogo, ut meo nomine ſalutes, & poſtquam Catalogum meæ Bibliothecæ perlegerit, quemcunque librum uſui deſiderabit, non denegatum iri meo nomine rogo promittas. Quadringentorum Manuſcriptorum Græcorum, Ebræorum, Arabicorum, Perſicorum, Turcicorum, Ruſſici & Armenii Catalogum penes Leidenſes imprimi

imprimi credo. Clariſſ. ac Doctiſſ. Filium Matthæum Amicum meum colendum ſalutabis, ipſumque Gerhardum præſtantiſſimum Juvenem, quos vos Deum rogo ut ſanos propediem & florentiſſimos reperiam. Gratias autem ago ingentes etiamnum pro veteri illo literarum tuarum beneficio, rogoque tibi perſuadeas non apud decoctorem ea depoſuiſſe. B. V.

Londini ex Coll. Greſham. 21 Jan. St. V. 1642.

à Tui Nominis Obſervantiſſimo,

Chriſtiano Ravio.

Incluſas rogo literas Cl. Golio tranſmitti, ni grave, jubeas, ita novo beneficio me obſtringes. Ἔῤῥωσο.

CCCXXX.

S. P.

ETſi, Clariſſime Domine Voſſi, religio mihi ſit, graviſſimas illas publici boni cauſâ à Cl. T. ſuſceptas occupationes intempeſtivis interpellationibus ullo modo turbare; cum tamen ex illo, quem præterito autumno cum Cl. T. habebam, diſcurſu non obſcuris indiciis deprehenderim, eam de negotiis literariis, & imprimis Chronologicis animi ſenſa haut gravatim explicare; idcirco cum id negotii mihi datum ſit ab amico quodam, ut tuam, Vir Clariſſime, ſententiam ſuper una atque altera Controverſia Chronolog. perquirerem, quæſo te per omnia literarum ſacra, ne id in ſequiorem partem rapias, ſed audaciæ huic meæ pro ſumma humanitate tua ignoſcas. Primum de quo informari deſiderat amicus prædictus, hoc eſt; Quanam vi rationes ſolidæ contra vulgatam Æram Chriſtianam pugnent, quo minus eandem ſartam tectam retineamus: Quarum unam, ſi rectè memini, Cl. T. tunc temporis ex Joſepho adducebat, ſed (quæ eſt vacillantis memoriæ meæ infelicitas) planè iſtius argumenti ſumma mihi excidit, &, ni fallor, remittebat me Cl. T. ad quendam Tractatum à ſe editum, in quo planius mentem ſuam hac de re explicaſſe ſe, aſſerebat; quem vellem, niſi moleſtum eſſet, una cum ratione prædicta per literas exoptatas denuo mihi in memoriam revocari. Porrò etiam edoceri expetit, quod Cl. Dn. Voſſius ſentiat de magno illo numero quem invexit Joſeph. Scaliger (à quo vocatur magna Periodus Juliana) ex tribus Cyclis confecto, Lunæ, Solis, & Indict. Rom. anne illa firmo talo ſubſiſtat, nec ne? De hiſce, ut quamprimum fieri poteſt, Cl. T. mihi reſcribere dignetur, ſubmiſſe rogo. Et cum ſemel de benevolentia tua, Venerande ſenex, optima quæque animo conceperim, proinde obnixè inſto, ut inſuper quoque Autores quoſdam inſignes, qui de Particulis tam Græcæ quàm Latinæ Linguæ ex profeſſo aliquid prodiderunt mihi indices; quarum collatione Hebræas aliqua ex parte colluſtrare liceat. Vale, Vir Excellentiſſime, & importunitati meæ hominis peregrini quidem, attamen Excellentiæ tuæ obſervantiſſimi ignoſce.

Lugd. Batav. An. vulgatæ Æræ Chriſt. cIↄ Iↄc xlii. d. 14. Februarii.

M. Johan. Michaelis,

Straelſund. Pomeranus.

E Muſæo meo qui eſt apud Bibliopolam nomine Pieter Hercules prope Templum D. Petri.

CCCXXXI.

QUam libenter & quam ſæpe (Vir ampliſſime, doctiſſime & plurimum dilecte) de te & vicino tuo Domino Barlæo cogito, ipſe mihi ſum conſcius, non conabor tibi literis exponere. Superioribus diebus cum vos honoris cauſa viſerem, quos vehementer obſervo, caſu accidit ut in tua menſa ſermo oriretur, de iis rebus de quibus vos tam Philoſophice quam Theologice ſolerter diſſerentes audiebam cum ſumma delectatione: te quidem de tormentis futuri ſeculi, an ſatius ſit miſeris omnino non eſſe, quam pœnas ſub quibus ſunt, ſuſtinere; illum autem de Animæ eſſentia, perfectione & virtute. Sitne tota in toto corpore, & tota in qualibet parte; de quibus mihi ingenio vix mediocri inſtructo, otio certe nunquam abundanti, adverſa etiam per annos multos modo valetudine, modo fortuna vexato, liceat cum veſtra bona venia paucis quid ſentiam ſubſcribere: Ut ſic abſens tacitus vobiſcum loquar, & leniatur ſic deſiderium meum, quod facere me nolo credatis exſpectatione literarum aut reſponſionum veſtrarum, quæ etſi me incredibiliter delectarent; ego tamen vos mea cauſa à gravioribus ſtudiis ad nugas revocari nolo: Satis me habere

Digitized by Google

habere putabo, ſi & meas tibi eſſe redditas, & tibi vicinoque tuo, ut cupimus eſſe intellexero, ſententiam veſtram pluribus (quando favente Deo rediero Amſtelod.) auditurus, eique acquieturus, qui non ignorem vobis ab omni cura expeditis, ingenioque florentibus, quotidianum eſſe cum libris uſum, & cum omni doctrina, utpote in iſta luce viventibus Batava, ſumma omnium virtutum ingeniorumq, præſtantia, ſeminibuſque eloquentiæ & reconditioris intelligentiæ referta. Accedo ergo primum ad miſeros iſtos in quibus, quæ erudit nos natura, inveniri tormenta hæc ſunt.

Invidia, de qua Poeta ait, Siculos non inveniſſe Tyrannos tormentum majus. Dolorem, omnes ſciunt quam grave ſit malum, eum ſcilicet quem Triſtitiam dicimus. Deſiderium præterea Narciſſi fabula, & alia experimenta teſtantur quantum habeat mali. Metu denique multos eſſe mortuos non eſt rarum meminiſſe. Sed quis quæſo invidus unquam fuit, qui non ipſam invidiam ornaverit. Deſiderium celebrant Poetæ, quaſi nullus alius ſit amantium fructus. Mœſtos tenebras, & omnia quæ malum augeant quærere quotidie experimur. Malum fugiunt Meticuloſi, ſed ipſum timorem adamant. Hæc ſi vera ſint, vide num hi miſeri velint eſſe ſine his pœnis? Et ſi non velint his cedere, cur eos credat aliquis malle non eſſe, quam iſtas ſuſtinere? Omnis porrò Spirituum pœna voluntaria eſt, & non poteſt (quoniam à Voluntate proficiſcitur) non voli: & ſi volitur ipſa miſeria, poteſtne credi eos malle non eſſe, quàm hanc pati? Conſtat enim multa proverbialiter dicta eſſe, ad exprimendam pœnæ gravitatem. Tormenta & Cruciatus qui in futuro ſeculo animabus impiorum parati ſunt, tantos eſſe ut præſtet omnino non eſſe, in ipſa Theologia videtur indubitatum: ſic enim Chriſtus ſuo ore enunciavit, Melius fuiſſe proditori, ut natus non fuiſſet ille homo. Tormenta etiam futuri ſeculi agnoſcit Philoſophia ipſa; neque ſi his quæ præſens vita patitur compares, Ludicra noſtra hæc præ iis, flores, roſas & delicias, ipſa Philoſophia jurare dubitaverit. Novit enim animæ, poſt hanc vitam, potentiam, cum ea quam in materia habet, non pati proportionem. Novit affectus quos hic colligit, illic ad proportionem ſtatus & exiſtentiæ excreturos. Novit itaque in immenſum & bona & mala non per Hyperbolen ſed ipſa re augenda. Verum cum hæc omnia doceat nos Philoſophia, huc uſque tamen attingit, ut melius illis non fuiſſe cenſeat. Quod ſi hoc certum ſit in Theologia, ex iis quæ naturam ſuperant contigiſſe putandum videtur. Cum hoc judicium (quod melius fuerit illis non eſſe) vel ex natura rei vel ex opinione perſonarum, ſit penſitandum. Perſonas duas video examinandas, ipſum illum qui pœnis irretitus manet, & prudentem aliquem qui rem humanitus exiſtimet. Priorem pœnas ſuas fovere iiſque delectari oſtendimus. Prudentis judicium non tam certum eſſe, ſed falli poſſe videtur. Si naturam conſulamus; quid quæſo facit aliquid alio melius in Natura? Seu in qua ratione Melioratio eſt conſideranda? Melioratio haud dubio eſt in ratione Entis; Et illud melius eſt in ratione Entis, quod plus de Ente habet. Et poteſt quæſo quis dubitare, num id quod eſt, & quantum homo eſt, & plus quam homo eſt, & ita plus quam homo eſt, ut comparatio inter ipſum & hominem nulla maneat, plus habeat de Ente, quam nihil, quam quod non exiſtit. Præterea quid reſpondebimus eis qui docent, omnes actus noſtros ab ipſa æternitate, catenatis à cauſarum neceſſitate paſſibus, uſque ad ipſum liberi arbitrii exercitium alligatos & perductos? Videbiturne Deus tot hominum Myriadum Myriadas, æternis horrendis & ineffabilibus pœnis ante omne ævum addixiſſe gratis, viam muniviſſe, greſſus coegiſſe, fatalem pœnam perſtruxiſſe? Quæ ſi ita ſint, quorſum poſthæc cum gemitu fundemus preces? Quorſum per aſpera exercitia carnem domabimus? Quorſum ſolicitudinem & extentum ad futura animum, vel ipſi colimus, vel aliis ad colendum commendabimus? Sed excrevit calamus. Hæc ſunt illa varia in utramvis partem quæ colloquii & exercitationis gratia exciderunt, donec te videro, ut de tuo promptuario ſumantur, &c. Quod ad iſta attinet quæ à Domino Barlæo accepi de anima, ego cum Ang. lib. 6. de Trin. 6. exiſtimo totam animam in toto eſſe corpore, & totam eſſe in qualibet ejus parte. Sed niſi me in hoc deſtituat memoria mea, memini didiciſſe me ſecundum triplicem diviſionem eſſe triplicem totalitatem. Eſt totum quod dividitur in partes quantitativas, totum aliud quod dividitur in partes rationis & eſſentiæ. Eſt & tertium potentiale totum, quod dividitur in partes virtutis. Prima hæc totalitas quantitativa non convenit animæ nec per ſe nec per accidens. Secunda totalitas convenit, & ſic anima tota ſecundum totalitatem Perfectionis & Eſſentiæ eſt in toto corpore & qualibet corporis parte. Sicut Albedo tota recte

dicitur

Digitized by Google

dicitur eſſe in tota ſuperficie & tota in qualibet ejus parte, ſi totalitatem ſpeciei & eſſentiæ intelligimus. Sed ſi de totalitate quantitativa mentio fiat, quam albedo per accidens habet, non erit tota albedo in qualibet ſuperficiei parte: neque ſi totalitatem Virtutis notemus; cum magis poſſit movere viſum albedo, quæ eſt in tota ſuperficie quam quæ eſt in aliqua ejus particula. Sicut anima non eſt tota ſecundum totalitatem Virtutis in qualibet corporis parte, ſed ſecundum viſum in Oculo, ſecundum auditum in Aure, &c. Et licet ſit tota in qualibet parte, non tamen eodem modo compartitur ad partes, & ad totum: cùm ad totum primò & per ſe reſpiciat tanquam ad propriam & proportionatam perfectibile: ad partes autem per poſterius, ſecundum quod partes habent ordinem ad totum. Porrò anima cum unitur corpori, non ut motor tantum, ſed ut forma non mediante aliquo Corpore, neceſſe eſt ſit in toto & in qualibet parte, cum ſit forma ſubſtantialis quæ eſt perfectio totius, ſicut & cujuſlibet partis, non vero accidentalis, ut forma domus poſita in compoſitione & ordine, quæ etſi toti domui non tamen dat eſſe ſingulis partibus. Quomodo autem potentiæ animæ diſtinguuntur, quem habeant ad invicem ordinem: Utrum una potentia ex alia oriatur; & utrum omnes potentiæ animæ remaneant in ea poſt mortem; & denique ſit ne alia forma præter intellectivum in homine animum; hæc & alia ejuſmodi Domino Barlæo viro eruditiſſimo cum his quæ raptim de Anima ſcripſi relinquo. De rebus meis nihil ſcribo; ſed me tibi Dominoque Barlæo totum, ſalutemque meam quam ſerio poſſim commendans. Negotii adminiſtrandi rationem ſingulari veſtræ ſapientiæ permitto in Domino. Literas incluſas Domino Johanni Nebſtero reddendas, cures, vehementer oro, cui me multum debere & plurimum devinctum eſſe profiteor, ejuſque officium tam benignum ab excelſo quodam animo liberalique profectum libenter amplector. Etſi interim, ulli privato etiam nobiliſſimo eſſe oneri nunquam cogitavi; quod ſi compenſare meis officiis non potero, memoria tuebor, & proſequar laudibus, quamdiu vita fruor, apud omnes, ipſumq; ſereniſſimum Regem Reginamque: ut ex optima ſaltem voluntate qua boni omnes & ſapientes Viri metiri beneficia conſueverunt, aliquam ſibi relatam eſſe gratiam exiſtimet. Δώη ἔλεος ὁ κύριος τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ Νεϐστέρου, ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε ἢ πολλὴν, ἢ κατὰ γλῶν ἀλλοτρίαν μοῦ οὐκ ἐπῃσχύνθη· ἀλλὰ γενόμενος ἐν ἀμστελλαδάμῳ ἐζήτησέ με καὶ εὗρε· δῴη αὐτῷ ὁ κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Vale, Vir ornatiſſime, & me tuæ humanitatis ſummæ ſemper memorem, ſicut & dignitatis tuæ ſtudioſum valde, amplectere; Dominiſque Barlæo & Nebſtero meis verbis ſalutem plurimam, quem acceſſes, &c. Iterum vale à tui amantiſſimo

Archib. Caſſellius.

Hag. 19. *M.* 1644.

CCCXXXII.

Celeberrimo Viro Domino Johanni Gerhardo Voſſio, τῶν διαγών.

TOT annorum V.C. intervallo ad te redeunt à me literæ, quarum importunæ invenuſtati propenſius in me favor tuus veniam largietur. Deſiderii ſanè mei neceſſitas id poſtulavit, cui explendo, non inoratus mihi ſis. Ac Deos non ſine precibus adimus. Anni V.C. non pauci effluxere, ex quo tum liberalioribus literis, tum Juriſprudentiæ Sacris ſedulo incubui, cui fini Academias plures florentiſſimas maturo conſilio elegeram. Nunc è peregrinationibus Galliæ ac Germaniæ demum in patriam redux, parente optimo, (in quo ſpes opeſque meæ omnes ſitæ erant) ſupremi Numinis arbitrio ad plures evocato, quid incœptem, ac ubi gentium certam ſedem figam, incertus ſum. Frequens hic eorum ſeges eſt, qui ſe eruditos jactant, tituliſque ſed meris ac inanibus ſplendent. Opulentiores atque impudentiores priori loco ſunt. Ego, dum lenior mihi benigniorque aura adſpiret, fortunæ ac tempori cedere conſtitui. Quamobrem V.C. ſi lautioris apud vos ſortis quiſpiam doctrinæ morumque præfectum filio quæreret, non invitus id mihi oneris imponi paterer. Nec quidquam, quod jure deceat, in me deſideratum iri confido. Dari conditiones ejuſmodi ſcio. Verum uti non exiguum harum eſt diſcrimen, ſic avidè ſine dubio ambiuntur: Si ſpes aliqua mihi fieret, expectato volarem citius. Præſentia enim in hoc promotionis genere potiſſimum requiritur. Rogo per tuum te Genium V.C. beneficium hoc ei præſtes, quem ſatis ubere benevolentia proſequi antehac ſolebas. Neque in ingratum conferes, neque pœnitebit, hunc hominem commendaſſe cui iteratus tui viſus alloquiumque animum

Digitized by Google

animum addent, ut inter dubios fortunæ fluctus de rebus ſuis melius ſperet. Vale V. C. ætatem mihi colende, Reipublicæ tuiſque diu ſuperſtes, deliteſcentes affectus in me ſcintillas excita, meque reſponſo dignare. Dionyſium filium plurimum ſalvere jubeo.

Hamburgi A.D. cIɔ Icɔ XLII. XV. *Febr.* *C. V. addictiſſ. ſtudioſiſſ.*

Bernhardus Damke.

CCCXXXIII.

Reverende & Excellentiſſime Vir,

ACcepi nuper illa quæ ad me miſiſti munera. Quo nomine & hunc animum & me debere tibi fateor. De quibus aliiſque pluribus, ut ſpero, ſum ſcripturus, cum ordine perlegero. Noſti enim qui & ipſe aliquando maxima cum laude inter nos verſatus es, quam hoc tempore, ex inſtituto Academiæ, quo & recenſendi ſtudioſi, & alia nonnulla peragenda ſunt, ab octavo Februarii ad pri-genda ſunt, ab octavo Februarii ad primum ſequentis ſeptimanæ, diſtrahi ſoleam. De affectu meo & obſervantia ſi quæris, nemo neſcit, quomodo de te ſcriptiſque tuis judicare ſoleam. Quo magis deteſtandi ſunt, qui Verſus quoſdam, quos in maledicum, qui de facundia aliorum judicare ſolet, conſcripſi, de te ſcriptis, tibi aliiſque perſuaſerunt: quod amici jam non ſemel indicarunt nobis: cum id ne in mentem quidem veniſſe nobis ſciam. Homo, de quo cogitabam, natione Batavus, aliquandiu Profeſſor tandem ludo literario præfectus eſt, in qua cura expiravit. Qui non magis fortaſſe tibi, cum privatim de omnibus ſententiam ferret, quàm aliis pepercit. Simile eſt, quod cum nemo olim magis Rhetorica tua, non ſemel nec eodem modo edita, commendarit aliis, ea à me perſtringi, non quidem forte crediderunt ipſi, perſuaſum tamen tibi diſtrahendis inter nos animis nonnulli voluerunt: quo nihil diabolicum magis, nihil magis hodie uſitatum. Cum de *Loyolita* quodam egerim, qui de autoribus antiquis petulanter ac ſiniſtre judicat; quod à te factum non memini, quem ob eruditionem ſingularem ſemper veneratus ſum, qui ſum ac futurus ſemper ſum

Lugd. Bat. An. cIɔ Iɔc XLII. *Febr.* XXVII. *Reverentiæ tuæ devotiſſ.*

Daniel Heinſius.

CCCXXXIV.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Ger. Joh. Voſſio, Gaſpar Scioppius *S. P. D.*

Clariſſime & Præſtantiſſime Vir,

NIhil planè dubito, quin ornatiſſimi Juvenes Juſtus Riccovartius & Cornelius Vuerchovius, qui me perſamiliariter hic uſi ſunt, ſatis tibi confirmarint, quanti tuas excellentes ingenii animique dotes faciam, quantumque ætati noſtræ de lumine tanto gratulandum putem. Quo minus mihi nunc laborandum intelligo, ut ambitioſa mei erga te amoris ac ſtudii profeſſione tuam mihi mutuam voluntatem conciliem. Miſſis igitur ambagibus pro amico te in partem voco negotii, in quo cum conſilii & prudentiæ tuæ vires maxima cum laude tua experiri, tum ab omni Republica, inprimiſque à Batavis tuis magnam & ſolidam gratiam me judice inire poteris. Id cujuſmodi ſit, ex Italica Relatione, quam unà mitto, intelliges. Galilæus ὁ μακαρίτης pro veteri, quæ mecum ei intercedebat, amicitia mihi curæ eſſe cupiebat; ut relictis ..... inventi ſui experimentum caperetur, idque tanto impenſius, quanto gratius ei fuit, quod Pieruccium diſciplinæ ejus alumnum in contubernium meum adſciviſſem, propterque ſpectatam ejus fidem & ſingularem in omni genere virtutem omnium meorum bonorum hæredem feciſſem. Is jam triennium apud me fecit, & uſque eo mihi ſe probare pergit, ut eum in ſenectutis meæ præſidium cœlo demiſſum ſtatuam. Cæterum verba non invenio, quibus divini ingenii ejus vim ſatis dignè prædicem. Nam quicquid dixero, minus erit. Promittit ille quidem in hoc Patavino Athenæo Juris civilis interpretationem, in qua tam cumulate omnibus ſatisfacit, ut in hoc uno ſtudio videatur quoddam quaſi tabernaculum vitæ ſuæ collocaſſe. At illum ſui propemodum pœnitet ac piget, cui neceſſitas incumbat iſta profeſſione vitam tolerandi, quam genio ſuo magnopere alienam ac modo non adverſam experitur, cum ſit maxime ποικιλόφρων pectuſque cujuſque modi artibus inſtructum gerat, quarum una quævis victum aliis ſatis lautum ex ſe præbere poſſet. Si ſuis ea fata auſpiciis vitam ducere permitterent, ille quodcunque Mathematicarum diſciplinarum genus & Philoſophiam liberam nulliuſque Magiſtri verbis addictam profiteri ac

ac docere alios impendio præoptaret, ſatis quippe ſibi conſcius, poſſe ſe non verbis doctisq; dictis auditores paſcere (quamvis nec ab iſtis non ſatis ſit paratus) ſed res nemini unquam nec viſas, nec auditas, omnemque humanam admirationem exhauſturas manuum & oculorum ſenſibus ſubjicere, quas magni principes, ſatis ſcio, ut videre poſſent, impenſo pretio depeciſci nihil dubitarent. Ego quidem, cui tam admiranda oculis & manibus uſurpare contigit, planiſſimè mihi perſuadeo, ſi Pythagoras, Plato & Ariſtoteles, in terris nunc exiſterent, nec ſuum illud diſcendi ſtudium abjeciſſent, nihil eis prius futurum, quam ut ad veri iſtius Philoſophi acroaſin certatim convolarent. Madaurenſis autem Philoſophus, niſi omnia me fallunt, non jam Hippiam, ſed Pieruccium floriloquio ſuo dignam cenſeret, ejuſque ποικιλοφροσύνῃ diſtincte explicanda ingenium delaſſare mallet. Tanta tamen hominis eſt modeſtia, ut iſtas ingenii ejus divitias nemo niſi diu multumque eo uſus poſſit animadvertere. His accedit quod ego palmarium duco, quoque nomine plus hominem amo, ardens divinarum literarum amor, & mirificum S. Scripturæ ſtudium, unde ſibi mentem ſcientia augeri, ſenſuſque ad boni ac mali diſcrimen exercitatos fieri gaudet (quod Apoſtolus perfectorum eſſe teſtatur) ne ipſum fallant animi vafra ſub vulpe latentes (quales ab Alphonſo meo de Vargas deſcriptos vidiſti) neve inveniatur νήπιος τις κλυδωνιζόμενος καὶ περιφερόμενος παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας. Hunc ergo talem virum tibi nunc concilio, ejuſque demerendi occaſionem tibi offero: quam tanto avidius arrepturum te arbitror, quanto plus Batavorum publice privatimque intereſt, ipſis non intercidere fructum illum, quem eis Galilæus ex invento ſuo augurabatur. Si ergo iſtic ſint, qui rem tantam cordi habeant, ſive per te, ſive per P. Fulgentium Servitam Reip. Venetæ Conſiliarium, ſeu denique per quos viſum eis fuerit, cum Pieruccio tranſigere poterunt; quem ſtudii, quod Galilæus erga nomen Batavum ſingulare profitebatur, hæredem eſſe præſtabo, ſicut etiam fide mea tibi recipio ac polliceor, futurum ut ex rebus ipſis homini omnium gratiſſimo operam te navaſſe intelligas, nec minimum mihi velut amicitiæ veſtræ interpreti ac parario debere nolis.

De me ipſo meiſque conſiliis, ſtudiis & actionibus alias te certiorem faciam, nunc in anteceſſum hoc tantum narro, me jam Exegeſi ſeu *Prophetia Scripturæ* (quam S. Petrus vocat) plus quingenta folia explevisse, ea ipſa Clave ad aperienda ejus myſteria uſum, quam idem Apoſtolus nobis reliquit, vix tamen à quoquam adhuc intellectam. Prophetæ ſcilicet præter mandata de credendis & faciendis (quæ Iſai. 45. *Juſtitia & Recta*, Johan. 16. *Omnis veritas* dicuntur) & an *Secreta* ſeu Ventura (Amos 3. 7.) ſive Chriſti & Eccleſiæ paſſiones ac glorias cum ſingularum temporibus exquiſiverunt & ſcrutati ſunt, & à Chriſti ſpiritu ſibi revelatas nobis miniſtrarunt (1 Pet. 1. 10, 11.) & dies iſtos annunciarunt tempora refrigerii & reſtitutionis omnium; ſive adventum Chriſti anteceſſuros (Act. 3. 20, 21, 24.) ut ſcrutando Scripturas ſcire poſſemus, quæ primi temporis ſeu diluculi paſſiones & gloriæ, quæ medii diei paſſio ſeu tribulatio magna à multis Pſeudochriſtis & ab uno Antichriſto ſine ulla externæ gloriæ parte, quæ horæ noviſſimæ (poſtquam tempus non erit amplius) præſenti ſeculo veniente Patre futuri ſeculi (Apoc. 10. 7. Iſai. 9. 6. Heb. 2. 5, 8.) ſine ulla paſſione gloriæ futuræ eſſent. Iſta trium temporum unius diei 12 horarum ſicut & triduanæ mortis Eccleſiæ, vel 40 horarum eventa, comparatis inter ſe Scripturarum locis lucidiſſimè expoſui: quæ ut minori negotio intelligi queant, omnemque altercandi occaſionem omnibus præcidat, quatuor libellos, iſtis indicibus ſeu titulis jam confectos habeo.

1. Fons ſapientiæ intento digito monſtratus, hoc eſt, Eclogæ ex S. Scriptura & Sanctis Patribus de S. Scripturæ ſtudio, ejuſque ſtudii neceſſitate, utilitate adjumentis & temporibus.

2. Clavis Scientiæ ad aperienda regni cœlorum myſteria propediem conſummanda, hoc eſt, ſpecimen Exegeſeos Propheticæ in Pſal. 45.

3. Annunciatio regni Chriſti ac populi Chriſtiani in orbem terræ futurum uſque ad noviſſimum annorum & expeditionem Gog & internecionem ejus.

4. Syſtema artis Prophetandi, continens ejus artis finem, officia, materiam ſubjectam & inſtrumenta, exemplo Galeni in Syſtemate artis Medicæ.

Vix autem ſperare audeo, fore ut quicquam iſtorum in Italia edendi venia mihi detur, non quod quicquam in eis vel decretis Romanæ Eccleſiæ de fide, vel bonis moribus adverſetur, ſed quod mores Curiæ Romanæ omnes Eccleſiæ leges jam olim in poteſtatem ſuam perduxerint, nec jam cuiquam fas ſit quicquam tale dicere aut

ſcribere, quale ipſi Pontifices in D. Bernardo, Brigitta & Catharina Senenſi non modo verè rectéque dictum faſſi ſunt, ſed etiam pro ſaluberrimo fidelium dogmate religiosè obſervari voluerunt; quicquid autem hujus edi contigerit, ad te quamprimum curabitur perferendum, cujus ego me diſcipulum perhiberi minime erubeſcam, quæque à me proficiſcuntur, ea judicio tuo ſtare aut cadere facile patiar. Deus te, Vir Clariſſ. publico Literarum bono diu vitalem ſervet ac proſperet.

Patav. ad diem 20. *Febr.* 1642.

CCCXXXV.

S. P.

Clariſſime & Doctiſſime Vir, Collega & amice conjunctiſſime,

EXpectavi tempus quo prodiret meus Apologeticus, ut gratias tibi agerem pro elegantiſſima & amica Epiſtola tua, ſimulque ad nonnulla reſponderem quorum in ea memineras. Videbis Libellum meum non in D. Grotium ſed in illius votum, quod à te perlectum non dubito. In quo certe ipſe quæſivi D. Grotium, nec talem inveni qualem olim & non ita pridem exiſtimavi. Quis enim ab eo tantum virulentiæ, & tam odioſas digreſſiones expectaſſet? Coegit me ut veritatem & innocentiam tuerer, acrius aliquanto quam voluiſſem ei reſpondere, ſpero tamen teipſum judicaturum, neque me modeſtiæ & gravitatis munere & ætate mea dignæ limites tranſgreſſum fuiſſe, nec potuiſſe aliter agere quam feci, niſi noſtram cauſam prodere volluiſſem. Quod ſpectat Suevum illum, nihil mihi eſt cum illo commune, cujus ab initio culpavi petulantiam, nec diſſimulavi in Epiſtola quam à me extorſit ejus importunitas, cum mihi plane ignotus eſſet, quantum à candore & modeſtia receſſiſſet. Cum autem abuſus ſit particula meæ Epiſtolæ in ſua illa invectiva, non potui etiam quin lectorem meum moneam quantum illius agendi modum improbarem. De cætero libenter ſubmitto ſcriptum hoc meum judicio tuo, poſtquam collatione cum adverſario ſcripto facta, utrumque expenderis. Miſi nudiuſtertius ad D. Corſelium folium unum operis Blondeliani cum duabus Epiſtolis ad te & eum ſcriptis; ſpero te accepiſſe. Aliud folium miſeram antea ad Blavium, à quo nondum accepi reſponſum. Hæc duo folia multa habent notatu digna, circa poteſtatem ordinationis, in quibus etiam nonnihil habet de Novato, Iſchyra, Zachæo, contra ſententiam D. Grotii. Amicus noſter nobiliſſ. Salmaſius, expectabat partum uxoris propinquum, ut ad nos rediret. Nunc exiſtimo omne impedimentum fore ſublatum, poſtquam Cardinalis eminentiſſ. fuit; nihilque amplius eum remoraturum. Accepit per diligentiam filii tui, qui ei deſcripſit Florentiæ, exemplar Expeditionis in Alanos per Arianum, in quo dicit ſe mira habere de Militia Romana, & quæ ad eam ſpectant. Ab eadem opera expectare Urbicium, ut opus Principi noſtro promiſſum, his adjumentis inſtructus poſſit abſolvere. Ejus Helleniſticus nunc, poſt abſolutum meum Apologeticum, diligentius procedat. Significaveram Ampliſſ. Saravio, quæ in literis ad me tuis, de eo habebantur. Ille quanti te, & tua omnia faciat, non poſſe ſe verbis exprimere dicit. Expectaturum reditum filii tui, ut illum rurſus amplectatur, & ab eo audiat quantos ex Italia theſauros ſit allaturus. Interim ſemper urget apud me, ut te inducam ad ea promenda quæ habes de Antiquitatibus Eccleſiaſticis. Si quid ad Blondellum reſcribere velis, meam offero operam, in literis tuis curandis, ejuſque & meo nomine à te peto, ut opus illud Typographo ſubinde commendes, & ut emendatè prodeat horteris. Princeps noſter affligitur chiragra & podagra, quæ curis hodierni temporis addita, eum macerant, reipublicæ tamen huic, etiam ad multos annos, neceſſarium. Deus eum nobis ſervabit, quem tuis omnibus faventem & propitium precor. Vale, Vir amiciſſime.

Haga-Comitis, x. Kal. Febr. finiente anno cIↃIↃc XLII.

Tibi addictiſſimus & ad omnia officia paratiſſimus,

Andreas Rivetus.

CCCXXXVI.

CCCXXXVI.

Præſtantiſſime & Clariſſime Vir,

CUmulatè me beaſſes vel ſolis Literis tuis, ex quibus & valere te & noſtri memorem adhuc eſſe percepi. Non enim celare debeo quanta & in felicitatis & in gloriæ parte ponam à tali Viro amari. Jam verò adjunctum munus, quibus verbis prædicabo? Iſtum primo Maimonidis tractatum, Latine redditum, notiſque eruditiſſimis illuſtratum à tanto tanti Patris Filio, Dionyſio Voſſio. Quam ſtupendi ingenii & induſtriæ Juvene? qui antequam eo ætatis pervenerat, quo qui bonas Literas vel primoribus labiis delibaverint, ſatis properaſſe videantur, totam abſolverat ἐγκυκλοπαιδείαν, nec quicquam quod hominibus ſcire datum, intactum reliquerat. Quam illi ex voto ceſſiſſe videatur, qui tam ſciendi avidus fuit, quod nobis minime, ut præmature è terris, in quibus dum peregrinamur, qui plurimum norunt, ex parte tantum ſciunt, in cœleſtem patriam transferretur, ubi & ſcientia & beatitudine ἰσάγγελος fieret. Huic annexum mirandum illud opus tuum de falſa Nationum Religione, humanæque mentis ex natura aſcenſu ad Deum, quo & filii μακαρείτε & tuæ ſimul gloriæ magis quam Mauſoleo vel ſuperba Pyramidis mole extructa conſuluiſti, & quam pene ſupra humanæ naturæ terminos ipſe ſcientiæ gloria aſcenderis, oſtendiſti: Opus (ut illa C. Plinii de Avunculi ſui Hiſt. Nat. cui merito debeantur adſcribam) diffuſum, eruditum, nec minus varium, quàm ipſa natura; quo cum omnes ſtudioſos tibi mirum in modum devinctos reddideris, tum me, ſingulari præ cæteris beneficio devinctiſſimum, cui per tot annos à literis & libris politioribus exulanti, in hoc uno Bibliothecam inſtructiſſimam aperuiſti, ut nulla ſit alia volumina conquirendi neceſſitas. Quin & ne vel hic Theſaurus ullo, qui nullo contra carus fuiſſet, mihi pretio redimendus eſſet, munere tuo caviſti. Dum igitur donum & donantis ſimul affectum perpendo, quas tibi gratias debeam ſcio, quas referam neſcio. Tibi vero, utriuſque beneficii Ἀυτῶν ἐκ μακάρων ἀντάξιος εἴη ἀμοιβή. Quod ad ſtudia noſtra, magis turbata ſunt, quam ut aliquam eorum rationem tibi reddam. Neſcio an plantis Arabicis faveat Cœli noſtri temperies. Quod ſi Deus otium & vitam conceſſerit, dabo forſan operam, ut lucem videant, vel Editio in ſaltem parentur, libri ſex ampliſſimi Viri Hugonis Grotii de Veritate Religionis Chriſtianæ in Linguam Arabicam verſi: uti & Catechiſmus brevior, & Articuli Eccleſiæ noſtræ. Certe quam maxime è re Chriſtianorum in partibus Orientalibus, craſſiſſimis ignorantiæ tenebris miſerè demerſorum, eſſet, ut hujuſmodi libri illis communicarentur, unde quid credere ſe profitentur, haurire & ipſi poſſent, & alios docere. Aliis, è contra, ſi qua operæ pretium viderentur, è Lingua Arabica in Latinum ſermonem transferendis manum admovere non pigebit, ſi à te diſcere liceat, quo præcipue modo, ſtudiis noſtris vel Arabicis vel Rabbinicis Reſpublica literaria, vel tantillum, juvari poterit. Vale, ſumme Vir, & favere perge

Oxon. è C.C.C. VI. Id. Aprilis. 1642.

Sincere atque ex animo

Te colenti,

Edwardo Pococke.

CCCXXXVII.

Clariſſime Domine,

EX diſerto Voſſianæ Familiæ penu, ô quantum librorum accepimus, quinque numero Volumina, pondere Bibliothecam: ſpectantibus deauratam, inſpectantibus auream! Longè fœcundiorem te Jove Ethnico celebramus, Minervæ non ſolùm Patrem, ſed Avum; dum & libros in lucem edis, & patrizantem in libris conſcribendis Filium. Cerebri ac ſpinæ medullam vel hinc cernimus continuam, quod ex vaſe utroque ſobolem germanam ſuſcepiſti; ex altero ſcientiam, ex altero tam ſcientem. Filius ille tuus Dionyſius, priuſquam fato conceſſit, tibi fatum enixus eſt, cui concedat fatum. Maimonidem bis ille fidiſſimus tranſtulit, verbo & ſenſu; novi Idiomatis Januæ clavim aptando Commentarii. Poſtquam ipſum Deus in vitam beatiorem tranſtulit, huc etiam tranſtuliſti Monumentum ejus in vitam Muſarum. Verum quod vivet in ſcriniis noſtris, ac multo pollice verſabitur, illud minimum eſt. Nam ex Muſis Oxonienſibus, quas ille non ſolum ſcriptionis auxit beneficio, ſed Inſcriptionis titulo decoravit, una cum æternitate honorem & amplexus reportabit. Indignum eſſet liberalibus ingeniis ſub eodem quo ingreſſa Frontiſpicio non poſſe regredi charitatem, omniaque honoris veſtigia nos adverſum ſpectare at nulla retrorſum; vivet itaque tam in pectore quam in oculis;

Digitized by Google

lis; aliorum ſcripta legemus, judicabimus; illius diligemus, efferemus laudibus. Talia ſi meruit Filius, quod Seminarium doctrinæ rigavit ingenii flumine, quid meruiſti Pater, qui exundaſti in univerſum Cleri Anglicani hortum? Nam in fronte quatuor tuorum voluminum inſcriptionem præfigis, Clero Anglicano; amplam quidem, ſed inſcriptorum præſtantiæ anguſtam. Libros ab omnibus legi dignos, ornare ſi velles juſtæ menſuræ titulo, non Literarum genti, ſed omnium gentium Literatis dicere debuiſſes. Verum hac in re ſingularem tuam agnoſcimus dilectionem. Cum enim unicus tu extraneorum omnium præter unum alterum ab orbe toto ſelectus fueris, & in primariæ noſtratis Eccleſiæ ſodalitium adoptatus, mutui honoris ergo, confratribus huc in gremium illud theſauri conjicis, quod lati orbis fruitioni debetur. Nemo in toga noſtra perſtare jam poteſt indoctus, niſi perſtet etiam inhumanus, ac ea nolit perlegere quæ ad ipſum humane mittuntur. Nam ex promptuario tuo haurire datur omne genus Eruditionis, Artes, Hiſtoriam, Philoſophiam, Theologiam. Dum in iſto quem vocas Gentilis Theologiæ & Chriſtianæ Phyſices conflictu, Dei ſpeculationem è creaturis eruere proponis, à naturæ cultu Idololatrico vindicare, ſecernere, elevare, diſponere, prima facie promittis non ſolum veram ſcientiam mundi, ſed mundum ſcientiæ. Elaborata hæc myſteria ſuſpiceremus vehementius, niſi tuo prodirent nomine: admirationem operis mergit Autoris excellentia; in ſylva quercum, in Oceano Balænam non miramur, nec in Voſſio magna, quia nihil is profert minus maximis. Proinde cum ſatis laudet, qui dicit te ſimilem tui, nos reliqua præconia mole gratiarum ſupplebimus, ſimilia hæc tui incrementa inſeremus donorum regiſtro, reponemus cum Sociis in Bodleiana, ubi Claſſem Voſſianam fulgidis protendent foliis, & æmulatione accendent Heroas calami. Cuſtodi te ſanum, ſervet te Deus felicem, nos te fore vivacem curabimus.

E domo noſtræ Convocationis, Maii 24.

Eximiis tuis meritis

chariſſimè devincta,

Oxonienſis Academia.

CCCXXXVIII.

Ampliſſime, clariſſime Vir,

OPportunè admodum advenit hodie ad me D. Ravius, cujus Literas ad me miſiſti, ut & harum mearum ad te viciſſim lator eſſet. Maximas tibi habeo gratias, quod præclaro munere laborum præclariſſimi filii tui τῦ μακαρίτυ, Juvenis longiori vita digni, beare me volueris. Nec diſſimulare poſſum, inter cæteras ejus præclaras doctiſſimaſque Annotationes, vel maxime oblectaſſe me, quod Servatoris noſtri æternam divinitatem fideliter tueatur, eumque Angelum illum fœderis fuiſſe aſſerat, qui nomine Jehovæ inſignitus cum Patribus egit. Vivat nomen ejus inter eruditos, dum Sol & Luna ſplendebunt. Te autem, Vir doctiſſime, qui jam orbem noſtrum tot luculentis operibus illuſtraſti, & plura non minoris eruditionis & utilitatis affecta habes, de valetudine conqueri doleo. Opto menti tuæ, vegetæ adhuc & doctrina onuſtæ, validum vegetumque corpus, quo quos parturis fœtus eniti fœliciter atque ex animi ſententia queas, unde Reipublicæ literariæ ſplendor novus naſcatur. Ravius noſter ex Oriente redit Perſicæ, ac præſertim Turcicæ Linguæ peritiſſimus, quam promptiſſime hic cum ſuo, quem adduxit Arabe Chriſtiano loquentem non ſine admiratione audivi. Gratulor ipſi ac Reipublicæ literariæ quam exinde ſplendidiorem iri redditum ſpero. Soſpitet labores ejus Deus Optimus Maximus, qui ut & optima tua ſtudia ſecundet, atque valetudinem tuam firmet, etiam atque etiam rogo.

Datum Lugd. Bat. 25. Martii, 1642.

Reverentiæ tuæ

ſtudioſiſſimus,

Ludovicus de Dieu.

CCCXXXIX.

Venerande Vir,

MItto ſeriuş quàm voluiſſem filio tuo ſalarium utriuſque anni, quod non ſine difficultate obtinui, præſertim poſterioris. Objiciebatur enim non amplius eum Hagæ vacare cauſis agendis, ideoque cauſam ceſſare. Utinam in majoribus oſtendere liceat memorem me gratumque eſſe tuorum beneficiorum, quæ & olim in me

me contuliſti, quæque non deſinis cumulare indies novis. Neſcio certè quibus verbis tibi gratias habeam, non tantum pro tam inſigni munere, quod me in ruborem dedit, ſed & quod in eo non ſemel honorificè nominis mei meminiſſe dignatus es. Monſtravit Colvius locum de vitæ termino. Ego omnia à capite ad calcem diligenter perlegam, videborque in ejus lectione à te ipſo, ut olim, erudiri, & ab ore docentis pendere. Tu certè cum paucis potes, quod ego cum multis conor. Prodibit brevi Theſaurus inſalubrium noſtra lingua, cum tabellis æneis, & verſibus D. Catſii, qualis editus eſt, ac jam quintum Amſtelodami edetur Theſaurus ſalubrium. Munus parum te dignum, ex nomine tamen, & hoc animo tuis rependendum. Decrevi tum vernaculis valedicere, & redire ad magis ſeria. Quamvis iſta tantum habeam pro occupatæ mentis diverticulis, & quæ nonnihil Bibliothecæ affricent. Miror in reſponſione mea, te movere Coprianicam vocem. Ego etiam ea uſus, ſed nullo quenquam lædendi animo. Neque ullam cauſam offenſionis video. Tu perge, Vir reverende, de Republica literaria optime mereri, & me, ut ſoles, amare, qui ſum & ero,

Innumeris meritis tuis

æternum devinctus,

& devotus,

Joh. Beverovicius.

Salutat te D D. Colvius & Corputius, qui etiam cauſæ cum Conſulari Wittio favit, cum jam nummos aſtu recepiſſem. Uxor mea puerperio (quod nonum erit) vicina, tibi, optimæ conjugi, & liberis omnia fauſta mecum precatur.

CCCXL.

S. P.

Celeberrime & Clariſſime Vir, Collega & Amice obſervande,

POſt repetitas gratias pro munere doctiſſimarum lucubrationum tuarum, quas mihi nomine tuo dedit ampliſſimus Dubletius: Reddo nunc χάλκεια ἀντὶ χρυσείων Animadverſiones meas in Viri magni Annotata ad Conſultationem G. Caſſandri. Quid me moverit ut onus illud ſuſciperem in præfatione videbis, nec ſpero improbabis agendi modum, nec modeſtiam deſiderabis, quam obſervare conatus ſum, cum mihi res ſit cum adverſario cujus dignitatem colo, & eruditionem admiror. Sed cum veritas magis nobis eſſe cordi debeat, quam deſerere non poſſumus oppugnatam ab iis qui ejus aſſertores eſſe debuerant, eam, prout debui, & ſemper obſervaturus ſum, præferam omnibus quæ alias laudanda agnoſco in præſtantiſſimis alioquin ingeniis. Nec te judicem & cenſorem rejiciam, ſed potius appellabo, ſi tibi vacet oculos in hanc lucubratiunculam conjicere. Mareſius ſuas ad appendicem vindicias, commiſit Typographo, & qui malè exceptus fuit, vix abſtinebit à retaliatione. Audio eminentiſſimum Cardinalem, præſente Cardinale Mazarino, graviter increpaſſe Milletorium & Veronum pro Hæreticis ſcriptis & concionibus. Videbimus, ſi Deus vitam prorogaverit, quo tandem iſtiuſmodi conatus perducentur. Opto tibi & tuis omnibus omnia fauſta & proſpera.

Hagæ-Comitis, *Tuus omni Officio*
7. April. 1642.

& Affectu,

Andreas Rivetus.

Filius tuus vidit Salmaſium Divioni, eique dedit unum exemplar Annotatorum, quorum habebat quatuor in Italiam deferenda, Salmaſius promittit ſe poſt Paſcha venturum Lutetiam & omnia diſpoſiturum ut redeat ad nos. Abſolvit opus ſuum ſatis ſpiſſum de Lingua Helleniſtica, quod brevi ad Typographum miſſurus eſt.

CCCXLI.

Clariſſime atque eruditiſſime Vir,

ÆGrè mihi accidit nuper, quod ornatiſſimus Ravius ſine meis ad te literis dimittendus eſſet; ſiquidem diſceſſurum ſe ipſo demum diſceſſus momento indicaret. Exinde optimi parentis, jam plus quam octuagenarii valetudo, & alia atque alia ſæpius mihi, ut forte ad te ſcribere volui, inopinanti remoram injecerunt. Quapropter per veterem tuam erga me, quam de novo comprobâſti, benevolentiam

Digitized by Google

volentiam rogo, ne prætermiſſi Officii culpam velis imputatam affectui erga te meo; quippe quo te pro ſummis meritis tuis ſummopere diligo & obſervo. Inprimis verò, cùm tam mirificè me affecerint, certantibus inter ſe lætitia & mœrore, literarium quod miſiſti munus, comiteſque literæ tuæ. Nam cum tua tuorumque, quàm privatim & publice profiteri viſum fuit, amicitia exultarem, tum præſtantiſſimi filii tui μακαρίτου poſthumus fœtus me graviter commovit. Non potuit enim non refricari priſtinum vulnus, ab immatura ejus morte mihi inflictum, cum præfixum chariſſimum illud nomen, & extrema, quæ in terris reliquit, cœleſtis animi veſtigia conſpexi. Alias per ſe nunquam non ob animum verſatur ille dies, quo poſtremum hic adfuit mihi. Nam cum ſupra ætatem ſapuiſſet ſemper, tunc quidem tantum cœleſtis Sapientiæ ſpirabant ejus dicta, &, quæ communicaret mihi, cogitata atque inſtituta vitæ, ut jam in cœlitum ordinem tranſcriptus videretur. Ut autem paulo poſt vitæ id ipſum meæ, & omnium, qui norant, delicium ereptum intellexi, majus mihi, qui forte tunc iniqua valetudine conflictabar, vitæ tædium obrepſit. Nec ſecus, quam ſi de proximis unus fuiſſem, uti vero affectu eram, ſolatio opus habebam, qui te conſolari deberem. Nolo autem redintegrare tibi luctum, præſertim cum defuerim leniendo: ſed occaſione ita ferente non potui non, quod ubique facio & facturus ſum, dum vivam, intimum teſtari amorem, quo Dyoniſium tuum vivum complexus fui, & defuncti memoriam colo. Leve fuit, equidem fateor, quicquid à me potuit in illum proficiſci: & quamvis permagna contigerunt aliunde, nihil tamen exiſtimo fuiſſe, ut non majora meruerit & virtus & eruditio ejus. Cum itaque amanti nihil jucundius nihilque optatius ſit quam redamari, ſicuti volupe mihi fuit, ab illo, dum in vivis eſſet, viciſſim diligi: ita gratiſſimum mihi accidit, veſtri etiam amoris erga me teſtificatione id ipſum approbari. Cui quidem atque humanitati veſtræ acceptum fero, quicquid hac parte laudis gratiæ aut lætitiæ mihi acceſſit; maximaſque pro eo, uti & gratiſſimo dono, gratias ago. Quamprimum, volente Deo, iſtuc venero, nihil mihi prius erit, quàm ut te ſalutem, & ſincerum animi mei affectum coram quoque teſter. Maxime autem beaveris me, ſi ſubinde etiam domi meæ conſpectu tui, & dulciſſimi conſortii parte aliqua frui poſſim. Interim, Celeberrime Vir, & tibi & lectiſſimæ conjugi liberiſque tuis plurimam ſalutem dico, atque omnem felicitatem precor; pro me enixurus ſedulo, ut amicitiam quæ & olim inita inter nos, & nunc renovata fuit, quibuſcunque poſſum ſtudiis colam. Vale, & amantem tui ama.

Dabam Lugd. Bat. xv. April. cIↄIↄc xlii.

Clar. tuæ Totus devinctus, atque ad omnia officia paratiſſimus,

Jacobus Golius.

CCCXLII.

Maxime Voſſi,

ETiamſi intra anni decurſum nihil ad meas reſponderis diverſis occaſionibus ſcriptas literulas, quibus vel amicos, vel res noſtras pietati tuæ à multis jam annis commendare conſuevi: tamen ſolenne meum obſervaturus Muſarum tuarum fores pultare haud deſino, etiam atq; etiam rogitans ne feſtiviſſimos obdas peſſulos meque deinceps habeas pro excluſiſſimo. Non ita tetricus es, ſat ſcio, tot jam exemplis antehac edoctus. Idpropter pium ac modeſtum juvenem Georgium Huldericum Wenningium Archipalatinum nunc mitto, iturum in Bataviam & Angliam, ut Eccleſiarum ſtatum coram penitius cognoſcat & reverſus cum prudentia operam ſuam populo Dei collocet. Is vivæ inſtar epiſtolæ res noſtras explicabit, ſiquidem eum audire lubet & vacat. Oſores univerſalis gratiæ etiamnum ſcripta noſtra ſollicitant. Neſcio an videris, quæ D. Triglandius in Syntagma meum nuper commentatus ſit. Miratus ſum viro collibuiſſe ipſiſſima Syntagmatis verba exagitare & cum aliorum placitis, imo & Pelagii erroribus confundere, ubi de univerſali gratia cum Orthodoxa antiquitate & Catholica Eccleſia diſſero. Præjudicium cauſæ noſtræ peperit, quam tamen bonis me approbaturum confido. Ubi Diſſertationes meæ exegeticæ & apologeticæ ad umbilicum perductæ fuerint, id quod propediem futurum ſpero, eas cenſuræ tuæ ſubmittam. Interea gratiæ verbi Dei commendo te, Vir maxime, *manu*.

Brem. xx. April. veteris cIↄIↄc xlii.

Excellentiæ tuæ Devotiſſimus,

L. Crocius.

CCCXLIII.

CCCXLIII.

Summo Viro, Gerhardo Joh. Voſſio *S. P. D.* Joh. Ravius.

EST utique permagni affectus, nec, uti modeſtia tibi dictitavit, minutum, ſed quod reapſe experior, probum juſtumque Symbolum, quod ad me deſtinaſti. Qui enim inter meritos de Arte Logica me referre tantus ipſe vir aggreſſus es, quid facis aliud, quam ut nomen meum conſecres? Ego autem qui mereri primum volo, & hactenus fui incertus, an aliqua me via ſic etiam duxerit, ne prorſus eam à bonis deſertus, poſt tot obtrectatores meos te primum invenio laudatorem: Principem utique & ſummum Virum, quemque unum non reverear omnibus opponere. Cui ſi primum placuero, facile bonis probatum me confidam. Ego quoque ut debeo tibi jam à pueritia mea, & Magiſtrum te mihi publice præſtitiſti, ut erudis me ac doces quotidie, ita non poſſum vel hoc ipſo non agnoſcere beneficium tuum, qui in Arte Logica ſtudium atque operam meam confirmas. Ita enim undique preſſus ſum calumniis & malevolorum inſultibus, ut jam ante annos tres ipſos omnem ſpem atque animum abjectum; Quid enim facerem unus adverſus tot multos? Quod tam diſparibus armis? Loco iniquo? Ubi ſola autoritas, nulla ratio placet. Ubi omnis conatus nixuſque, contumacia ipſa virtus ſibi exitio erat. Tacui ergo hactenus, & iſta equidem lege, ut ſciſcitantibus etiam Collegis, ne ſententiam auſus fuerim proloqui. Ad pedes abjeci ultrò, deſerui; tantum ut ne fraudi eſſet veritati patrocinium. Itaq; evenit ut quæ conculcanda projecerim, ſervata ſint jam omnia. Utcunque enim demandata mihi Profeſſio Logica, tamen iſta evanuit conditio, ne novarem. Dimidium ergo nunc Soræ licet, ut alibi liceant omnia. Quæ ipſa tamen ex veteri documento intra ſpem metumque comprehenſa ſunt. Ego quoque ſi alter ille perditis rebus mereri potuit gratias, quod de Republica non deſperaſſet, poſſum oſtendere ſimiliter aliquot parvos bonæ indolis ac virtutis igniculos. Et credo utique non aberratum me à favore illorum, in quorum poteſtate ſita apud nos eſt libertas literarum, ſi primum audeant ipſi credere. Qui enim iſtis coloribus depictus ſum, quibus male-nominati homines aliaque omnia obſcœni ominis ſolent, non poſſum ſic mea ultro virtute renidere, niſi magnorum virorum judiciis ante omnia ſublevatus. Quapropter, mi Domine, ſi vel à te, quod longè credo facillimum, vel ab aliis impertrare poſſis, ut honeſtè de me ſentiant, ut jubeant velint me hanc Philoſophiæ ancillulam pudicè ac liberaliter Dominæ ſuæ erudire, abſolveres beneficium, & quam mereri volentem habes, benè merentem ipſe efficeres. Quanquam non auſim hæc plura à te petere, qui jam ſatis in me munificus extitiſti. Quod ſcias, omnia mea, ut video, intercepta mihi, hoc munuſculo reſtituiſti omnia. Quicquid enim ſani bonique eſt in multis illis, ut libellus titulo promittit, quæ ab aliis Logicis non tradita ſint de forma Enunciationum & Syllogiſmorum ſimplicium, id omne meum eſt. Et admiror Nihuſii mentem, quare ille veteranus tanta ambitione annixus ſit, ut eſſet inter Philoſophos τῶν ἀλλήλων κλέπτας. Præcipue cum etiam juvenis ſcrinia compilare non reveritus ſit. Non me convitiari, ex iſtis collige. Nunquam Nihuſio veniſſe in mentem de Forma hac enunciandi (*Id, quod eſt homo, eſt id, quod eſt animal.*) niſi poſt illa quæ anno cIↃ IↃc xxxviii. iv. Kal. April. edideram, quæque ſtatim eodem anno Coloniæ Aggrippinæ in Bibliopoliis viſa mihi Nobiliſſimus Conradus Labun, Eques Pomeranus, recens tum à contubernio, ipſe homo doctiſſimus, reſcripſit. Non alia afferre eum, quàm ex editis odorari potuerit, & ideo illum in multis falli, quia rationem principiorum nondum viderit; quorum ergo præſcripta ratio eſt, hæc dexterrimè tenere; quorum autem occaſio ſe non præbuit, hæc ſtatim corrumpere. Iſtam à ſe conſtitutam formam Enunciandi [aliquid, quod eſt homo, eſt aliquid quod eſt animal] eſſe quidem apud imperitos, quod interpolat rem domini, apud doctos, judicium. Nihil enim aliud dictum, nihil factum, niſi quod factum. Iſtam quoque conſtitutam formam enunciandi à nemine aut inveniri aut aſſeri potuiſſe, niſi qui ex ſuis cunctis principiis eam eduxerit, in quæ ille adhuc impingit. Ex iſta forma enunciandi multa ſequi infallibiliter, quæ ipſi adhuc non videntur. Quâ de causâ? quia illa pars principii, ex qua derivantur, adhuc latet. Ideoque illum in forma enunciandi & ejus primis principiis parcum, in forma Syllogiſmi fermè omnem eſſe. Quæ cauſa? Scilicet conſtituta forma enunciandi, omnes errores in Syllogiſmis, qui

Digitized by Google

qui illi debebantur, diſſipati erant. Illum tantum Appendicem demonſtrationis edidiſſe à me in fine libri iſtius promiſſam, diſcentibus neceſſariam, mediocriter doctis ſuperfluam, & à quocunque etiam homine expectatam. Hæc ſumma duntaxat capita ſunt. Taceo modos loquendi, ſive non evitatos & alias recentes ac meos, ſive etiam de induſtria leviter inflexos, reapſe τ'αὐτές. Dolum ſtatim in principio deprehenſum habui. Quæ quæſo ἀφορμαὶ illa hujus libelli, & præcipuè iſtarum pollicitationum, de forma enunciandi & Syllogiſmorum? Sanè ut in Modalibus autor ipſe itaque à me laudatus eſt, qui primus recentiorum oſtenderit, ad Prædicatum modos pertinere, ut partem Termini: ita negare non poteſt, formam enunciandi, ex qua iſtud fluit, ſibi tum ignotam, imo aliam fuiſſe. Nam qui veram Copulam non habet, veterem autem malam Copulam avellit à Prædicato cujus pars erat, & pro vera copula ſubſtituit, ille erravit in tota forma enunciandi, tam in Terminis quam in Terminorum connexione. Demere enim Termino, & ex parte materiali facere formalem adeoque copulam, eſt offendere in univerſum formæ logicæ fundamentum. Totam ergo formam enunciandi immutavit, ut etiam manifeſtiſſimum eſt, minime defendit. Imo, quid in cauſa fuit, quod cum anno cIɔ Iɔc xxxiii. Horneius illum refelleret ex Copula, ab eo tempore nihil ex Copula, hoc eſt, ex forma enunciandi reſponderit. Ego autem ſequente ſtatim anno aggreſſus ſum Horneium, & ex vera enunciandi forma, tum à me primum multo ſtudio & pro maximis conviciis reperta, defendi Nihuſium. Ita quidem, ut Horneius admiratus ſit, quomodo id in mentem venerit, quod aliam Copulam præter conſuetam exigere, & alio igitur fundamento, niti cœperim. Unde ipſius hoc pulchrum exſtabat conſilium, ad Henricum Rhanium J. U. D. & Profeſſorem, tum Collegam meum, pro ſe quidem non malè initum, ut in herbis iſtas diſputationes opprimerent; longè enim alia ex iis principiis ſequutura, quàm quæ appareant. Hæc ego tum frequentiſſimis Collegiis, in Academia florentiſſima M. DC. ſtudioſorum publicè ac privatim agitare. Undequaque ad omnes Academias delapſa, ſententiæ meæ, nec in Anglia neque Tubingenſibus incognitæ, locis maxime diſſitis. Tabulas producere poſſum & homines; ſed cauſam videamus, quæ Nihuſium confidentem in juſto voto ſuo reddiderit. Claritas nominis ſui, obſcuritas mea, aut ætas, juvenis tum xxiv annorum. Quomodo me opportunum vidit ad omnes injurias facile ferendas. Sed iſtarum rerum quicquid ſit, patiar, ut cœpi, & ſuffecerit mihi conſcientia & fructus in publicum. Non enim neceſſe eſt, quærere quibus autoribus literæ beatæ ac felices ſint, dum ſint modo. Et poteſt ille à Deo miſſus eſſe, ut vel autoritate ſua adjuvet verum, quod ea ſola hactenus preſſum eſt, vel niſi gratus exſtiterit, etiam materia nominis mei fiat. Id enim certum eſt, utcunque ego tacuero, poſteritas non tacebit. Dum veſtra me judicia noſtris Mecænatibus, in has Logicorum, ut putant, calumnias minime otioſis, antiqua fide & bona, quod aiunt, de nota commendarint.

Tu autem, fortunate Senex, ignoſce homini ſic in tot tantiſque negotiis tuis ſtrepenti, & exiſtima hæc talia eſſe τὰς λιτὰς Ὁμήρου, & non tam diſertum me à calamitate, quam loquacem factum. Tibi quidem parvum ſemen verborum ad me, in tantam uſque ſegetem excrevit, ab homine minime Philoſopho, quia non ſyllabas modo, ſed ne verba quidem numerare aut appendere cœpi, ſed fundere. Non videbor prætexere cauſam miſerabilem, ſi quemadmodum ad tantum virum hactenus ſcribere non ſim auſus, jam ante noſti. Et profecto video ſæpe ineptos homines ambire veſtram gratiam, & negotium ſcribendo faceſſere; nec unquam hactenus in me reperi, quod dignum eſſet tantorum virorum perſonis. Nunc veſtra me benevolentia, ut ſolet inſperatis fieri in gaudiis, ne temperare quidem permiſit, & ex contrariis admodum cauſis idem fermè novum crimen pecco. Bene ſit Hemerodromo, qui me non finire, ſed abrumpere jubet. Vale optime, & fratrem & me tibi aſſere ac vendica, ſi merebimur.

Soræ Dan. viii. *Id. Maii* cIɔ Iɔc xiii.

CCCXLIV.

Reverendo & Incomparabili Viro Gerhardo Jo. Voſſio, Jo. Fredericus Gronovius *S. P. D.*

Reverende & maxime Vir,

JAmdudum argumentum non unarum ad te Literarum habui, cum de aliis rebus tum quod Libros interdum ex Bibliotheca

otheca tua deſiderarem, ſed quia deſideria iſta fere momentanea ſunt & ſerum eſt quod non fit ſtatim, paupertate mea plerumque me involvo. Ad graviorem autem ſcribendi materiam, præterquam quod tibi non valde vacare ſcio, me quoque tardiorem efficit, quod in duplici hac profeſſione publice ſuſtinenda privatiſque habendis Scholis tantum invenio quod agam quotidie, ut facile alias cogitationes ceſſatum demittam. Eo autem laboro vitii, ut nihil eorum, ex quibus qualemcunque fructum manare putem debere, negligenter agere poſſim aut perfunctorie; ita fit ut delaſſatus in iis quæ revera occupare nos haud erat tanti ad alia meliora oſciter & minimè ſufficiam. Jacent ergo illa quæ multa moliebar, immo feſtinabam, & jacebunt aliquandiu, dum non niſi faſtidioſe & ex intervallo tangere licet. Sed tanto credo fient maturiora. De cætero hæc quidem ſolitudo vehementer me delectat. Amamur, colimur, audimur frequenter ſatis pro numero, qui hic eſt ſtudioſorum; nemo obtrectat, æmulatur nemo. Itaque nulla de re, quæ animum torqueat ſolliciti in diem vivimus. Iſaacum tuum valere & rem bene gerere ſpero & cognoſcere haveo. Item quid fiat iis, quæ ſub prælo habebas. Incluſas rogo ut haud gravatim tradi cures Cl. Freinſhemio qui me magna affecit injuria, quod adventum ſuum in veſtram urbem celatum me habuit. Commode enim per ferias Pentecoſtes ad vos excurrere potuiſſem & hebdomadem illam, quæ alias magis Bacchanalium quam feſti more hic agitur & acta eſt, ſiccius ſaniuſque apud vos ponere. Vale Vir maxime & graviſſimam Matronam tuam, filium Matthæum & Huſwedelium, niſi grave eſt, à me ſaluta.

Daventriæ poſtrid. Eid. Jun. & CIↃ IↃC XLII.

Paſcaſium Groſippum & Polyænum Caſauboni deſiderabam his diebus; ſi iis egere paululum potes, rogo ut ad me mittas. Leviter chartæ rejiculæ involuti tradi poſſunt Tabellario Daventrienſi in de Warmœſtraet in den Iſſel in de blinde Man, deſtinati ad me domi D. Chriſtenii qui te obſervanter ſalutat.

CCCXLV.

Clariſſimo Viro Gerhardo Jo. Voſſio.

Optime, Clariſſime, & Amiciſſime Vir,

DIutius quidem ſilui, non amoris defectu, ſed temporum vitio, hominumque, qui nihil literis, aut amori noſtro concedunt. Hic ſanè à literis ortus eſt, & ab iis artibus, quibus quieti non factioſi, eruditi non ambitioſi ſumus, in ſuo uterque munere occupati, ut benè de omnibus mereamur. Ego certè, quod tu præſtas, conari me profiteor & poſt quadraginta duorum annorum publicas continuaſque diſſertationes, audienti me juventuti, vocem ingeniumque impendo. Omne quidem ſic Scriptorum genus attigi; auſus, amœnitatis causâ, etiam Cenſorini de die Natali librum explicare: quo deinde argumento, ad curioſam temporum doctrinam, converti ſtylum, & plurima hactenus non obſervata, produxi. Cùm alios docerem, diſcere ipſe potui, qua ratione tempora omnia, ex tempore computarentur. Specimen aliquod in meo libro, de Biſſexto eſt: qui adjunctam dierum Diorthoſin habet. De Circulo Urbaniano nihil jam dico: totus enim editus adhuc non eſt: nihil de Olympiadibus, quæ limam exſpectant. Amici de Nundinis jam quoque moleſti ſunt: quas diſtuli, ut tabulam prius expenderem Nundinalem, in Gruteri inſcriptionibus, Pag. cxxxvi. Torquent me Circuli iſti abrupti, & numeri: an ad Lunam referendi? Si quid in te opis eſt, ſi quid in amicis, fac juver, gratiamque à me uberem exſpecta. Theatrum nunc adorno heroïcum, ſive Elogia Imperatorum Auſtriacorum, Ducum Burgundiæ, Regum Hiſpaniæ, ſed ex illis utriſque ſtirpem trahentium; ad alios deinde Principes, exemplo Jovii, (cujus olim Muſæum perluſtravi) operam tranſlaturus. Jucundum ſit, Viris etiam locum Doctis, & Amicis dare. Statui verò & imagines, à meliore manu addere, & his auxiliis opus commendare: quæ ſi ulli libro, Elogiis certè conveniunt. Ut Scriptionis formam videas, geminum hoc ſpecimen mitto, Albertum inquam, & Fredericum. Burgundiæ Duces unâ Orcheſtrâ abſolvi, mox etiam tranſmittendos. Exemplaria enim à Typographo quotidie exſpecto. Sed quid audio? In Aulo Gellio te eſſe? Laudo conſilium. Hic ille ſcriptor eſt, quia magnam Anti-

Digitized by Google

quitatis partem noctibus ſuis illuſtrat, varius, Latinus, accuratus. Quantum, O Muſæ, damnum! Librum viii. intercidiſſe! Quantum bonum, ſuppleri poſſe! Vide etiam an Caput ultimum Libri xx. præfatio operis totius fuerit potiùs quam concluſio, ut nunc habetur. Pluſcula obſervabam nuper, cùm ſelecta totius voluminis hujus capita publicè explicarem: ſi tempeſtivum ſit, mittere velim, & meam quoque Symbolam, ut ita dicam conferre. Tu me ama, & ad me ſcribe; ut intelligam amari me; ſilentium autem hactenus meum, pro delicto non cenſeri. Sic nunc toto animo te complector, qui totus,

Lovanii in arce regia iii.*Kal.Septemb.* CIↃIↃCXLII. *Tuus ſum & ero ſemper,*

Erycius Puteanus.

Hanc utinam aliquando videas, quemadmodum Anna Romeria Clariſſima Matrona nuper vidit! Det mihi hæc, priuſquam moriar, gaudia Bonus Deus. Vale.

Mi Voſſi.

Licetne addere? Temporum hominumque vitium, in principio Epiſtolæ hujus accuſo. Sed unus hìc potiſſimum eſt, totus malus, ac perverſus; dives tamen, & inſtrumentis nequitiæ abundè inſtructus; qui (ô nefas) Epiſtolas meas, & ad me miſſas, fraude intercipere, & reſerare, elegantiam, & ingenioſum facinus putârit. Deprehenſus tandem, accuſatus, convictus, evadere pœnam potuit; adhuc mihi, & amicis meis timendus. Tantum nummi poſſunt, qui ſcelere gubernantur. Magis mireris, ſi narrem omnia. Fecit hic igitur, ut quia amicorum nomina occultanda erant, de Anagramatiſmo Theoreſin ſcriberem: quæ parata eſt, ut in lucem veniat, ad te ſic quoque tranſmittenda. Si igitur Raſelramium leges, quem notare velim, intelliges. Sed de hoc homine aliás. Quomodo & literas, ſed alieno ingenio, attingat, Viri docti indignentur. Iterùm Vale, & me ſemper ama.

CCCXLVI.

D. G. V. *S. P.*

Celeberrime Vir, & amice integerrime,

Literas, quas prid. Id. Maii ad me dederas, reverſus domum inveni. Iiſque avidè perlectis magno perfuſus ſum gaudio; quod non tantum veterem & indelebilem amico licet abſenti in me favorem permanere, ex dono literis conjuncto perciperem; ſed reipſa quoque ex utriuſque filii tui ſcriptis experirer, tuum in me affectum hæreditario jure in poſteros tuos propagari. Ne quid jam de utilitate & fructu dicam, quem multiplicem ex munere literario iſto perſentiſco, & porro ulteriori Lectione hauriam. Sunt juniores, qui eadem cum filio tuo Dionyſio tentarunt, eademque conati fuere. Quis tamen ignorat, quid diſtent æra Lupinis? Dionyſius ὁ μακαρίτης ea præſtitit, quæ non facile quis imitetur: cum Maimonidæ verba & phraſin latiniſſimè & tanta fidelitate expreſſit, ut conſignificationes (liceat ita cum Philoſophis audacius loqui) etiam non prætermiſerit. Id quam ſit arduum in orientalium ſcriptis occidentali quadam lingua exprimendis norint, qui id ſæpius aggreſſi fuere. Præterea nobis omnibus abundè ſuam probavit πολυμαθίαν, in doctiſſimis, quas ſingulis paragraphis ſubjecit, notis. Fratris ſui veſtigia premit filius tuus Iſaacus, quod vel ſola ad Lectorem præfatio oſtendit; adeoque ſpem facit, fore ut quæ frater ad meliores occupationes ſe recipiens perficere nequivit, ipſe tandem omnibus literatis exhibeat. Quò non parum conducit iter ad Italos Judæos ſuſceptum; quos eruditione præcellere, indicio ſunt tot præclara volumina ibidem excuſa. Imo quum eò Græci, Syri, Perſæ, Arabes ſe conferre non raró ſoleant, quid D. Iſaaco deerit, quin in iſto ſtudio ad eruditionis culmen aſcendat? D. O. M. eum faciat reducem; quo parentes gaudio delibutos reddat; nobiſque omnibus ſua dona impertiatur. Cæterum volui quidem ἀντίδωρον remittere; verum præ avaritia Typographorum nequeo; qui in Orientalibus excudendis remiſſiores ſunt. Attamen, Deo volente, intra menſes tres debitum exſolvam. Interea Patrem Jeſu Chriſti veneror, ut tibi tuiſque omnia ſecundet, & una cum lectiſſima tua, ab uxore mea & eo ſalvebis qui eſt

Lugd.Bat.14.Kal. Maii Anno partæ ſalutis, 1642. *Dignitatis veſtræ*

obſervantiſſ.& amantiſſ.

C. L' Empereur.

CCCXLVII.

Digitized by Google

CCCXLVII.

Χαῖρε ἐν κυρίῳ.

Clariſſime & humaniſſime Vir, Domine & amice plurimum honorande,

SI vales cum ſuaviſſima conjuge & liberis tuis gaudeo. Quum adoleſcens hic iſtuc iturus eſſet, mihique id ſignificaret, aliquid ad te dandum cenſui literarum; etſi vix otii mihi ad ſcribendum ſatis concedunt labores, quibus vix eram ferundis. Neque dubitabam, quin tibi ſtudium hoc meum qualecunque gratum eſſet facturum; quippe cujus in me benevolentiam pridem perſpexerim. Nec eſt tamen magnopere quod ſcribam. De rebus enim noſtris hic ipſe adoleſcens te docebit. De veſtris certior fieri per vos cupio. Te oro ſi per occupationes tuas licet, perſcribas ad me aliquando, Publii Syri mimos quando filius tuus edet. Mea ſtudia & conatus quod attinet, Valerium Probum de Notis Romanorum ad Janſonium edendum miſi, Notas & obſervationes meas ad eum, optarem ut tu, præſtantiſſime Vir, antequam publicentur, videres & emendares: quo certè nihil mihi hac vice incidere poſſit gratius. Bibliopolam rogavi, ut tibi meo nomine det exemplum Catalogi Bibliothecæ Medicæ. Peto abs te boni conſulas, neque ſpernas prorſus; etſi induſtria & diligentia nullam in partem cum veſtratibus, rei literariæ proceres, mea conferri poſſunt. Quæ ratio, quod aliis magnis viris mittere ea non auſus ſum. Tu ſpero, mea qualia qualia ſunt, vel mea cauſa non planè abjicies: quod te rogo, & me de erroribus in notis meis ad Valerium Probum paternè admoneas. Vale & me tui amantiſſimum contra amare perge.

Dab. ex Arc. Sorana, iii. Id. Maii CIↃ IↃC XLII.

T. C. ἐκ ψυχῆς,

Henricus Ernſtius.

CCCXLVIII.

Summo Viro Gerhardo Joh. Voſſio *S. P. D.* Johannes Ravius.

DUdum mecum delibero, an hoc quidquid eſt chartarum ad te mittam. Nam ut legas, nec neceſſe nec volupe eſt, niſi quod jacturam facias temporis optimaſque horas tam male colloces. Ut autem ex iis, tanquam exemplo quodam, judicium eruditionis meæ capias, nulli hominum æque incommodum eſt, quam mihi, meo enim me indicio inſtar ſoricis prodiderim. Quapropter, mi Domine, ſi ulla alia de cauſa in conſpectum tuum venire patior hos fœtus meos, niſi boni animi, & mediocris induſtriæ, interque continentiſſimos docendi labores otii reddendi gratia, procul adhuc ab omni virtute me exiſtimato, cujus tamen primordia & meditor quotidie & exerceo. Et ignoſces ipſe conatui meo, ſi intellexeris, quam impium ſit, altiſſima pace iſtaque crudiſſima ſimul viridique ſenectute communis omnium Patris tacere velle beneficium Dei. Quanquam deriſus ſatis fuerim hoc regno, quod de magno Climacterico prædicare multa cupiam, cum apud ſe moris atque inſtituti non ſit, iſtos annos obſervare. Ita ipſi plus æquo ridiculi erant! Mihi non tam annus, quem ipſum nec ſibi homo nec uſque adeo naturæ debet, quam Dei gratia oſtento erat. Et cum Regnorum mutationes, præſentes ubique turbas, machinationes aliaque conſidero, videor mihi graviſſimis ex cauſis ad hanc pietatem excitatus eſſe. De me ac nomine meo ſollicitus non ſum; non enim exiſtimo homines nobis, quàm actiones, aut actionum ſummas bonamque in iis mentem ſpectanda, &c. Confiteor tamen, gratiſſimum & mihi fuiſſe, ſi aliter gratulari licuiſſet. ...... autem quam fatale mihi extiterit, ægrotare ad ipſius editionem. Cum enim initium ſic ſatis procederet, & jam morbi vis ingraveſceret quotidie, ego tamen nollem deſiſtere, pervicit malum. Abſolveram nihilominus fermè ultimas laudes Academiæ noſtræ. Interea fama malum toto Regno exierat, quemadmodum contra rationem ſtatus & privilegia Nobilitatis dixiſſem. Alii qui ſpecioſius me obruere cogitabant, febri imputare, & quod Soræ non potuerim edere, itaque domi me non fuiſſe. Eratque tam gravis & acerba prorſus invidia, ut latere debuerim per biennium, donec furor iſte poneret. Redit itaque xv. Aprilis, ad quem tentanda erat editio, ſed redit ſimul valetudo; & de vita mea deſperant omnes. Itaque cætera non licet ex Schedis ne exſcribere, niſi aliqua ultima eaque incompoſita. Maturandum tamen erat, quod & tempus idoneum & virum nactus eſſem, opprimendis penitus calumniis. Quapropter exiſtimabam ſatius eſſe, partem, eamque ferè meliorem relinqui, quam deeſſe bonæ hominum exiſtimationi,

mationi, quam profecto mihi tutiorem eſſe judico omni alia fortuna. Atque ita de ſtatu noſtræ Eccleſiæ, de conditis ubique locis ſacris, totiſque urbibus & propugnaculis, de modo imprimis tenendæ pacis, de pace ipſa, & aliarum gentium ſpe atque expectatione anxia, nemo quicquam leget, etiamſi dicta ſunt omnia & perſcripta omnia. Quod quidem cum alii deprehenderint, quia cauſas neſciunt, vituperabunt. Quamque & plura longè metuerim. Omnino enim & lapſus ſubinde fui, & oneri ceſſi, & indulſi mihi, nec ſemper intendi animum, nonnunquam fatigatus, & tanquam inclinans. Quod quidem in magnis viris opprobrio non eſt, quibus alia & multa & maxima incumbunt; mihi autem prorſus turpitudini eſt; quia hoc cum magnis viris non pecco. In quo tamen (vide ingenioſam hominum ſocordiam!) hoc mihi excogitavi ultro ſolatii, quod quivis non videat immodulata poemata judex. Et certè agnoſcis iſtius juvenilis exemplum ambitionis, quod melius dicere voluerim, quàm poteram. Itaque nihil amplius affero ad excuſationem, quàm bene veterem ignavorum querelam, quod ad meliora ſibi omne quondam in juventute præſidium defuerit. Defuit tamen, ut mire video, quamplurimum ab aliis, nec minimum à meipſo. Nunc enim vir iſta errare incipio, quæ juvenis cum laude poteram. Et vides ubique iſta. In illis equidem Commentatiunculis ad Miltiadem, Cæſarem, Livium; proletaria valde ſunt, & quorum me ſtatim pœnitet & revera pudet, quamprimum ſcripſi. Video me voluiſſe, deprehendo lapſum, ſæpe de emendatione cogito, ſæpe de non amplius conando. Sed iſtæ diſceptationes meæ tandem in iſta ſtultitia deſinunt, quod putem, nomen & gloriam hominis ſpectari, non ejus fructum in Rempublicam. Sive autem iſta πείρανς quædam, ſive arrogantia ipſa eſt, confiteor tibi, mi Domine, non licere mihi, quæ ſic edam, conſiderare. Qui enim publicè bis, privatim per tres quatuor horas quotidie doceo, variiſque admodum & ſtudiis & ingeniis & profectibus impeditus ſum, memoriæ uſque adeo infirmæ, ut mea ipſius præcepta logica, ſtans in cathedra & heri interpretatus, reminiſci non poſſim, valetudine plerumque adverſa, & poſt vexatus undique calumniis, maliſque amicis; non poſſum meliora edere. Et profectò hæc talia pro editis, nec habeo nec agnoſco, neque quiſquam extraneus facile accipiet. Tantum pro uſu & manuductione Juventutis ſunt, ut jactis quibuſdam fundamentis cætera à nobis ſuperſtruantur. Ego enim exiſtimo & vos ipſos longè majorem ubique gentium in literas fructum laturos, ſi alii vobis idoneos Auditores Lectoreſque pararent. Occluſis enim initiis ipſo itineris capite, quis Viator erit? Itaque exiſtimo tam neceſſarium eſſe habere Philoponos, quàm Varrones. Neceſſarium, inquam, non ſalutare aut glorioſum. Et hæc eſt altera pro me ſcripta defenſio, quæ ſic iterum parata eſt, quaſi prorſus ea opus ſit. Tu autem, maxime Vir, qua per virtutem ſimul & gloriam in minorum gentium patres modeſtia & comitate es, fave cœptis atque animo meo, & exiſtima me in literis adorare, potiùs Occidentem quàm Orientem Solem, nec unquam ingratum fore adverſus te, iſtud noſtri ſeculi, omniumque lumina & oculos accendens, ſydus. Deus modo te noſtro Hemiſphærio diuturnum porro & ſalvum præſtet. V. B.

Soræ, Id. Maii,
cIↃ IↃc xlii.

CCCXLIX.

Χαίρειν καὶ εὖ διάγειν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Clariſſ. & Præſtantiſſ. Vir, Dom. mi & Amice honoratiſſime.

QUIA conſtat ἀντιφιλοδικίας τῷ τοῖς τῶν χαρίτων θύρας, non dubitavi Præſt. Tuam per ingenii monumenta ſatis cognitam, hiſce literis audactius affari. Mitto quoddam μελέτημα meum χρονολογικὸν nuper editum, idque cenſuræ tuæ, quoad fieri poteſt, ſubjicio; quæ quo acrior fuerit, ac rationibus pollentior, hoc futura mihi eſt gratior, & ad ſcopum veritatis tuendum, vel contingendum obtinendumq; conducibilior. Non equidem inficior, hoc mihi ſtudium à multis jam annis ita cordi fuiſſe, ut nec ingenii (ſi quid in me eſt) laureolam quæſierim, nec commodis meis ſervierim. Unica meta fuit Chriſti Salvatoris noſtri gloria & Eccleſiæ decus. Quicquid aſſecutus ſum, divinæ id acceptum fero gratiæ. Aſſecutus autem mihi, ſi quid videre poſſum, videor tantum, ut omnium qui alicujus ſunt nominis in hoc genere ſcriptorum, quos legi, calculos ad normam judicii revocare, erroreſque ſingulorum deprehendere poſſum. Veruntamen ne meo forte

fortè judicio falſus temere in publicum prodirem, ac mea proferrem immaturius, in animum induxi aliorum hominum doctiorum explorare judicia, atque audire ſententias. Contradicentes nonnullos hactenus habui; ſed auctoritatibus ac opinionibus magis pugnantes, quam certis rationibus. Quumq; animadverterem, magnos quoſdam hodie ſcriptores, velut defatigatos in novis ſubinde cudendis mundi Epochis, periodum iſtam pridem à Joſ. Scaligero excogitatam amplecti, quippe quæ Cyclos ubique promptos, & in his quoque (ſi Muſis placet) Indictionum Romanarum in annis mundi methodum repræſentet; pertæſus ego jampridem vani hujus Pægnii, cœpi tandem de canonibus judicii Chronologici, & legibus generalis ac veræ mundi Æræ ſerio cogitare. Has igitur ſimpliciter breviterque conſignatas benevolo Lectori publicè offero, ut, quid in iis jure deſideretur amplius, cognoſcam, & deinceps vel adjungam vel corrigam; aut, ſi me id pia fata vetabunt, aliis me doctioribus ac tanto negotio perfungendo dignioribus expolienda relinquam. Libet ex iis unam conſiderare. Nimirum veram hanc eſſe regulam, nemo negavérit: Ex Sacræ Scripturæ teſtimoniis fundamentaliter extrui oportere ſacrum hunc Orbis creati computum; ſed iis recte ad rem accommodatis: *e. g.* Quæritur ad quem mundi annum referenda ſit Exodus, ſeu Quoto M. anno filii Iſraël ex Ægypto duce Moſe migrarint? Non te fugit, quanta hic Chronologiſtarum ſit diſcrepantia. Judæi quidem in ſuis parvis Chronicis exprimunt annum mundi 2448. quamvis æræ ſuæ univerſali (qua numerant uſque ad æram Chriſtianorum annos integros ſaltem 3760.) minime cohærentem. Sed noſtrorum Chronologorum hactenus nemo fuit, quin plures numeraverit annos; donec tandem ante annos 17. (Anno & 25.) prodiit Philip. Lansberg. Gæſanus, qui in ſua ſacra Chronologia annos 2448½ numerat, quod & Judæos ait agnoſcere. Tametſi idem Gæſanus à juſtis illius anni M. Cyclis procul aberrat, propter reliquarum ſuæ Chronologiæ partium inconvenientiam. Exinde quæritur, quamdiu in Ægypto commorati ſunt filii Iſrael? Reſpondet Moſes in Ex. 12. v. 40. annos 430. habitaſſe eos in Ægypto. Hoſce jam annos ſi quis à deſcenſu Patr. Jacobi in Ægyptum velit denumerare, actum egerit cum Gilb. Genebrardo Theologo Pariſienſi, cumque Reimaro Urſo Ditmarſo Mathem. Cæſareo. Neque enim ultra 210. annos ab illo deſcenſu ad hunc ſolennem exceſſum elapſi fuerunt, ut verus calculus arguit. Quum itaque reliqu. 220 anni altius ordiendi ſint, quæro unde? Plerique omnes hodie eos petunt à 75 anno ætatis Abrahæ è Charris diſcedente. Qui ſic? quia ibi primum (inquiunt) accepit promiſſionem ſeminis. Itan' ergo nulla promiſſio facta ei ex Ure patria evocato? Nulla (aiunt) niſi terræ quondam hæreditario jure poſſidendæ. Eho nonne hæc eſt promiſſio? Quare ergo terræ hæreditatem pollicebatur, annon ille ſimul promittebat ſemen? Et qui ſemen, nonne & Chriſtum ſemen illud Benedictionis complectebatur. Hæc nempe ſtatim illa προκεκυρωμένης τῆς διαθήκης εἰς Χριστόν, de qua Paulus Gal. 3. v. 16. quæ annis 430 ante legem datam facta eſt, ipſo tempore Abrahæ vocati, non ex Harane, ſed ex Ure Chald. Gen. 15. v. 7. atque aſſumpti è regione trans flumen, Joſuæ 24. v. 3. priuſquam habitaret in Haran ſive Charris. Sic enim Vocationem hanc (unam, non geminam) cum verbo promiſſionis (quæ velut anima eſt Vocationis) conjunctam deſcribit B. Lucas in Actis 7. v. 2, 3, 4. Et Apoſtolus ad Hebræos c. 11. v. 8. Per fidem vocatus Abr. auſcultavit Deo, abeundo in locum, quem accepturus erat in hæreditatem, & exivit neſciens quo. Jam ſi per fidem vocatus exiit, utique habuit promiſſionem, tamquam materiam fidei circa quam ſive objectum. In omnibus hiſce teſtimoniis, Vocatio illa & egreſſio atque obedientia Abrahæ aſtringitur ad primam ex Ure migrationem; nuſquam v. ad diſceſſum ex Haran. Sequitur ergo illos 430. annos τῆς παροικήσεως τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἣν παρῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Χαναάν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν (ut eſt in Græcis Bibliis) à prima illa vocatione Abra. ex Ure & primum ſuſceptâ inde peregrinatione ordiendos eſſe; minimè v. quinquennio poſt, à profectione ex Haran. Aliàs forent tum annis 425. Sic in Lib. Judicum anni Servitutis accommodandi & includendi ſunt legitimorum Judicum annis. Item in Hiſtoriis Regum Judæ & Iſraelis magna requiritur diligentia & ἀκρίβεια in collatione annorum Succeſſionis rectè inſtituenda, ne inter-regna & alia inconvenientia admittantur: qua in re plerique omnes hallucinantur. Sic in multis aliis, de quibus ſuo loco.

Ante octennium edidi Prodromum quendam Chronologicum de veritate & certitudine Æræ Chriſtianæ, necnon de numero Paſchatum Miniſterii Chriſtiani.

Illum

Digitized by Google

Illum verò ego nollem editum propter plurimas mendas in eo reſiduas, quas non ſine magna moleſtia tollere ac mea manu corrigere me oportuit in iis exemplariis, quæ amicis hinc inde communicavi. Vix unum mihi reſtat, idque variè interpolatum, ſi quæ ſe occaſio det ejus denuo edendi.

Paſchata Miniſterii Chriſti numero ſaltem tria, quorum uni tantum primo Chriſtus ſolenniter celebrando interfuit, anno Æ. C. 32. ætatis 31. (30. videlicet completo, excurrentibus diebus 110. Cyclis Lunæ 14. Solis 13. Biſſextili Juliano 19. Exodico 355. Mundano 967. die 13. Apr. f. 1. A ſecundo, quod à Judæis peractum eſt 4. Apr. f. 7. Luna 16. (quum ex Lege debuiſſet pridie, feriâ 6. celebrari) abfuit, ut patet ex Collatione Textûs Joh. 6. & 7. cap. v. 1, 8, 30. anno Æ.C. 33. ætatis 32. annis elapſis; 31. & diebus inſuper 100.

Tertium denique fatale Paſcha, ſecundum Legem, celebrandum erat die 26. Mart. (quæ fuit Lun. 15. à primâ φάσει) f. 6. & prid. f. 5. mactandus & comedendus fuerat Agnus Paſch. quòd & à Chriſto diſcipuliſque ejus factum. Verum obſtitit traditio veterum, ne ſcilicet Paſchatos celebratio Sabbato ordinario anteferretur, ac favit hac in parte inſtituto Seniorum, Pontificum & Scribarum, ut nempe Dominum Jeſum abolerent ac tollerent ante Feſtum, Matt. 26. v. 5. Anno Æ. C. 34. ætat. C. 33.

Feſtum autem illud ἀνώνυμον, Joh. 5. quod attinet, pro Paſchate non habendum eſſe planè ſentio. 1. Quia ἑορτὴ quoties Paſcha ſignificat, habet præfixum ſibi articulum ἡ, qui hîc deſideratur. Sic diſtinguitur etiam in Bibliis Græcis, Exod. 23. v. 15. & 16. Item Ex. 34. verſ. 18. τὴν ἑορτὴν ἀζύμων φυλάξῃ, Feſtum illud Azymorum obſerves. At Verſ. 22. ſic καὶ ἑορτὴν ἑβδομάδων ποιήσεις μοι ἀρχὴν θερισμοῦ πυρῶν. Et Feſtum ſeptimanarum feriaberis mihi initium meſſis triticeæ. Etſi enim cum articulo & uſurpatur de Feſto Tabernaculorum, *Joh.* 7. manet tamen hæc obſervatio, ut ſine Art. non uſurpetur de Feſt. Paſch.

2. Quia Evangel. Johannes, qui ultimum ſcripſit, hoc ſibi propoſitum habuit, teſte Irenæo, ut conderet quot Paſchata Miniſterio Chriſti tribuenda ſint. Jam verò non niſi tria tandem commemorat: I. Joh. 2. verſ. 13, &c. Ejuſdem præteriti mentio fit Joh. 4. verſ. 45. II. Inſtantis mentio fit, Joh. 6. verſ. 4. præſentis aut præteriti nuſquam, niſi implicitè, fit mentio, vel potius veſtigium extat, Joh. 7. verſ. 12. Non enim ad hoc Paſcha II. venit Chriſtus, neque Hieroſolymam aſcendit ante Feſtum Judæorum Scenopegiæ. Interea loci continet ſe in Galilæa, nec vult in Judæa verſari: quod in ipſo culpant & fratres & cognati ejus, Joh. 7. verſ. 3, 4, 5. Requirunt Judæi, verſ. 11, 12. Occidere eum cogitarant, verſ. 25. III. Indicatur Joh. 11. verſ. 55. & deinceps ſequentibus cap. deſcribitur, nec minùs è reliquis Evangeliſtis.

3. Quia ſic ordine ſequuntur Feſta apud Evangeliſtam commemorata; Primum ἡ ἑορτὴ τὸ πάσχα τῶν Ἰουδ. Joh. 2. Cujus memoria bis renovatur, Joh. 4. verſ. 45. Deinde mox ſubjungitur, Joh. 5. verſ. 1. ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, Feſtum Judæorum, videlicet illud quod deſignatur, Exodi 23. verſ. 16. Feſtum Hebdomadum ſive Pentecoſte. Hinc ſequitur Joh. 7. Feſtum Judæorum ἡ σκηνοπηγία, de quo Chriſtus, ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, q. d. Ego qui non aſcendi proxime εἰς τὸ πάσχα τὴν ἑορτὴν τῶν Ἰουδ. (Joh. 6. verſ. 4.) ἐγὼ καὶ νῦν οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, idem ego ne nunc quidem ad hoc feſtum Scenopegiorum aſcendo. Et videtur Chriſtus in hoc feſtum, quod erat complementum cæterorum, ipſius Paſchatis feſti (à quo abfuerat) honorem hoc pacto uſurpatione Articuli, velut de induſtriâ conferre velle.

4. Quia Chriſtus ipſe Luc. 13. verſ. 6, 7. trium duntaxat annorum indicinam facit ſub parabolâ ficûs. Item verſ. 32. Ecce (inquit) ejicio dæmonia, & ſanationes facio hodie & cras, & tertia die conſummabor. Itaque tria tandem fuerunt Chriſti operantis Paſchata, tribus annis incompletis. Nam quod Vinitor, Luc. 13. verſ. 8. etiam quartum annum ſterili ficui indulgeri poſtulat, ad ſubſequens Apoſtolorum tempus prædicationemque pertinere videtur.

5. Feſtum iſtud Joh. 5. non fuiſſe Paſcha, ſed potius Pentecoſten, probatur autoritate cum veterum, tum recentiorum; ut puta Ignatii, Irenæi, Hieronymi, Epiphanii, Chryſoſtomi, Auguſtini, Cyrilli, Euſebii, Caſſiodori, Oroſii, Theophylacti, Petri Lombardi, Guillermi, Bedæ, Hoſpiniani, Maurolyci, Panvinii, Lucæ Oſiandri, Eraſmi, Maldonati, Pererii, &c. Denique D. Crameri, qui in Germ. ſuis Bibl. ad Margin. capitis S. Johan. aſcripſit Perſingſtfeſt.

Maldonatus

Maldonatus ex illis Domini verbis. Joh. 4. verſ. 35. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τετράμηνόν ἐςι, ϗ ὁ θερισμὸς ἔρχεται, negat ſecundum Paſcha rectè ſtatui poſſe; cenſet enim proverbiale eſſe dicendi genus Judæis uſurpatum de frugibus ſerotinis. Nam quoties menſe Niſan, vel Iſar, propter anomalam quandam aëris conſtitutionem, nondum ita maturuiſſent fruges, ut meti poſſent, dicebant, ſupereſſe adhuc anno vertenti abſolvendo menſes quatuor, intra quos (aiebant) ſatis matureſcent fruges, & metentur; atque adeo tempus eſſe expectandum. Hæc Chriſtus ad ſpiritualem Evangelii ſegetem, meſſemque transferens, inquit, ἰδὲ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθ. ὑμῶν, ϗ θεάσασθε τὰς χώρας. ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη. Inſtabat nempe meſſis altera triticea, quo tempore Chriſtus hæc ad diſcipulos loquebatur, menſe Ijar decurrente, ubi peracto primo Paſchate, ex Judæo in Galilæam revertens per Samariam tranſiret (Johan. 4. verſ. 3, 4.) ante Feſtum Pentecoſtes. Inde ergo paulò poſt rediit Hieroſolymas ad Feſtum Hebdomadarum, de quo Joh. 5. verſ. 1. Videatur etiam Samuel Petitus in Eclogis Chronologicis, c. 12. Et Gerh. Mercator, qui quatuor annos ſtatuit, nihilominus in præfatione ſuæ Harmoniæ, Tametſi (inquit) veteres omnes, tres tantum annos poſuerint. Quæ cum ita ſint, relinquitur omnino illud Feſtum, Johan. 5. minime Paſcha fuiſſe, adeoque tria tantummodo Paſchata miniſterii numeranda eſſe.

Sed deſino jamjam pluribus tibi negotium faceſſere legendis, quæ alteri reſervabo occaſioni, ſiquidem T. P. ſuis me viciſſim literis beare non dedignabitur. Ἐῤῥῶσθαι ἐν τῷ Χριστῷ ἀναστάντι ἐκ νεκρῶν, ϗ ἡμᾶς τοῖς ἀναστήσοντι ἐν ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Dabam Stralſundi *ex Muſæo meo proprid. Feſti Reſurrectionis Dominicæ. An. Æ. C.* 1644. *à Paſſ. C.* 1608. *Eſtque hic præſens dies* 6. *Id. ſeu* 8. *April. juxta meum computum à rebus conditis* 2000676. *h. e. anni* 5477. *& d.* 202. *Ex his nimirum colligat T. P. quem ſtatuam primum rerum conditarum diem. Eum nempe quem Ægyptii quondam (teſte Plut. in Oſiride)* ἑορτάζοντες τῷ ἑρμῇ, μέλι ϗ σῦκον ἤσθιον, ἐπιλέγοντες. ΓΛΥΚΥ' Ἡ ἈΛΗ'ΘΕΙΑ.

T. P. & Humanitatis ſtudioſiſſimus,

Andreas Helvigius R. Sch.

CCCL.

Clariſſimo & Celeberrimo Viro Domino Gerhardo Voſſio, Jacobus Gothofredus *S.*

Etſi me dudum in tui amorem pertinax tuum meliores literas juvandi ſtudium, collectæque inde famæ celebritas, quam alii alioquin ſæpe merentur, alii habent, pertraxerit, nondum tamen opportuna ſeſe mihi hactenus interpellandi tui occaſio obtuliſſe videbatur: ſed commodum nuper accidit, ut cum Reipublicæ noſtræ nomine Divionem Legatus iſſem, in Salmaſium noſtrum τὸν πάνυ prope Belnam inciderem: Ibi ſtatim, atque inter primores ſermones, jucundiſſima tui memoria habita: deque operibus tuis hactenus præclare editis utriuſque judicia concinere; mox & in id convenire Hiſtoriæ potiſſimum Eccleſiaſticæ illuſtrandæ ſtudium tibi, neque alii temere melius deinceps impingendum, eamque gratiſſimam laborum tuorum ſummam metamque impoſterum eſſe oportere. Id quod abs te impetratum tam enixe cupio, quam in hoc ſtudii genere ἀμαθίαν meam ſubinde oblectare ſoleo; cujus rei exiguum ad te ſpecimen propediem mittere jam olim conſtitueram, eamque primum ſcribendi ad te materiam mihi ſepoſueram. Sed enim curſoriâ hâc prævertere nunc viſum in gratiam ornatiſſimi & doctiſſimi Viri D. Henrici Alers, ad vos proxime ni fallor recurſuri. Ita credas mihi velim, vir clariſſime, non temere hoſpite ullo gratiore multos annos heic uſos nos, quàm eo ipſo. Ita publicè is hâc morum elegantia, eo animi candore, hiſce ingenii dotibus, hic egit, ut proborum primorum quorumvis affectum animamque ſibi conciliarit. Uno tantum infelix, quod ſpes ejus privatas, liberaleſque operas eventus aliquà eluſerit; Trippii, inquam, egregii cæteroquin juvenis, diſpar in literas quibus excolendus traditus fuerat, ſaltem ne inter idiotas haberetur, affectus; eâ re liberioris vitæ ſtudium, cuſtode remoto. Id ſummatim ad te perferri operæ putavi, ne alioquin alterutrius fama ſui diſſidio laboraret, vel aliunde cauſas ejus maligna interpretatio arceſſeret, præ illa quam veriſſime nunc perſtrinxi: quæ ubi ſemel tibi comperta, hac fide mea, explorataque fuerit, ad alios, ubi opus propagandam ſpero cupioque. Publice enim intereſt opinari eorum

rum qui ad magna nati ſunt, exiſtimationem ad nos pertinere, ne aliqua ſui parte unquam per ſuſurros labaſcere queat. Rem verò te candoreque tuo dignam feceris, ſi hæc apud matrem Juvenis propinquoſque extuleris: Eademque me tibi devinxeris, ſi Alerſium, cui ego factum cupio, commendatione tuâ juveris : ſimul & reſponſo beaaris. Interea dum Philoſtorgium tibi ſubmitto, in amicorum tuorum cenſum referri cupio. Vale Vir Cl. & Celeber. annos multos.

Dabam Kal. Junii 1642. *Genevæ.*

CCCLI.

Viro incomparabili Gerardo Johanni Voſſio, Samuel Petitus *S. P. D.*

QUanquam non ſim neſcius, Vir ſumme, quam religioſe adiri debeas, ne in publica commoda peccetur, tamen mei eſſe putavi officii, beneficiis tuis in Samuelem Sorberium meum è ſorore nepotem provocatus, teſtatum tibi facere quantum tibi debeam, vel eo maxime, quod meus Sorberius me à te amari perſcripſit, quod cum unice velim, facile mihi perſuaderi paſſus ſum : Bea me igitur τῷ πάνυ tuo amore, & certus eſto te à me omni obſervantiæ genere coli, meque omnia tua cauſa velle : certè quicquid imperaveris, à me impetrabis. Vale, Vir maxime.

Nemaugi Nonis Sextilibus anni Dionyſiani CIƆ IƆC XLII.

CCCLII.

Clariſſimo Viro Ger. Jo. Voſſio, J. Rouſius *S. P. D.*

Ampliſſime Vir, doctiſſime Amice,

FAto quodam meo fieri videtur, ut cui plus debeam, illi fere minus perſolvam. Id cum in aliis vitæ meæ actionibus non ſemel adverti, tum nuſquam magis (quod ſciam) quam literis amicorum reſpondendo, ubi ceſſator intolerabilis vix unquam ad diem ſolvo. Cauſari poſſem fortaſſe occupationes, quibus in munere meo fungendo diſtineor ; verum ejuſmodi excuſationes ut quotidianæ nimis & jejunæ, ita amicitia noſtra prorſus indignæ. Ut enim cujuſvis generis impedimenta obtendam, leve quidem eſſet unum vel alterum officioſum vocabulum in Epiſtolam conjicere, præſertim ad Heroem Ger. Jo. Voſſium, qui me toties nec merentem non ſolum literis tuis humanitate pleniſſimis provocavit, ſed & libris eruditione conſummatiſſima refertis à ſe compoſitis iterum atque iterum donavit. Vides, Ampliſſime Vir, quam tecum agam ingenue, me ſiſto ipſe propriæ negligentiæ reum, cum non aliud habeam quo me apud te honeſtè purgem. Literas tuas cum librorum faſciculis, quos mihi, doctiſſimo Pococko, & Bodleyanæ noſtræ dono miſiſti, accepi, poſt unum vel alterum menſem quàm à te datæ, de quibus, ut & aliis reconditæ & ſtupendæ eruditionis tuæ operibus mihi antea donatis, immortales gratias ago. Illos verò quos Bodleianæ deſtinâras, Reverendiſſimo D. Procancellario, aſtantibus Collegiorum præfectis, eaque fere horâ quâ mihi à Tabellario allati, tuo nomine in manus tradidi. Neque opus ſciſcitari, quo vultu quove animo ab illis accepti: nempe ut ancile de cœlo delapſum, ſive ut reliquias ſacras certatim contrectant & ſuſpiciunt. Humanitatem & eruditionem Doctoris prædicant, de ἀντιδώρῳ reponendo aliqui cogitant. In hoc autem omnes conſentiunt, ut in ſolenni Ordinum Academicorum conventu, gratiæ per literas Academiæ nomine (qui honos apud nos maximus) tibi decernantur. Poſtremò mihi injunctum (quod & alias ipſe ſponte feciſſem) primo quoque tempore locum illis in Armario Bodleiano nobiliſſimum aſſignare, nomen verò Cl. Voſſii in Regiſtro Magno cum aliis Heroibus in perpetuam rei memoriam inſcribere.

Doctiſſimum filium tuum Iſaacum, quem ſuperiori anno cum filio D. Heinſii mihi per literas commendaſti nondum vidi. Audio eum cum Legato Chriſtianiſſimi Regis, (id quod & literis mihi ipſe ſignificavit) in Galliam trajeciſſe. Si in reditu nondum abjecit conſilium Oxonium inviſendi, dabo operam ut intelligat quanti & quam chara familiæ Voſſianæ apud nos memoria. Valemus hic omnes per Dei gratiam amici tui quos Oxonii cognoviſti. Reverendiſſimus Prideauxius Epiſcopus Vigornienſis, Academiæ Procancellarius, nunc brevi Cathedram Theologicam relicturus; Archiater Claytonus, vir bonus & ſumme doctus qui de te & honorifice & ſentit & loquitur ; D. Fellius Profeſſor Margaretæ, cum tu hic eſſes, nunc verò Ædis Chriſti Decanus ; D. Fruinus Collegii

Digitized by Google

legii Magdalenenſis Præſes frater tuus, Eccleſiæ Glouceſtrenſis Decanus, & alii qui te officioſiſſime ſalutant. Ignoſcas clariſſime Vir feſtinanti calamo, dabitur occaſio brevi iterum ſcribendi. Interim vale & habe in numero cultorum tuorum,

Oxon.17.Kal. Jul. 1642. St. Vet. *Obſervantiſſimum Tui,*

Jo. Rouſium,

Acad. Oxon. Bibliothecar.

CCCLIII.

Clariſſime & Præſtantiſſime Vir,

JAM quatuor ſunt menſes, cum literas ad te dedi, unà cum Synopſi Syſtematis mei, quo artem prophetandi, evangelizandi vel prædicandi ſum exſecutus. Cum autem tanto tempore nullum à te reſponſum acceperim, aut meas aut quas reſcripſiſti intercidiſſe ſuſpicor. Et quoniam illuſtriſſimus Alexander Syncleticus, domo Cyprius, ex nobiliſſima Roncaſiorum Comitum familia, primarius in hoc Athenæo Anteceſſor, me certiorem fecit, filium ſuum Aloyſium ad nos nunc profectionem parare ſub Auriaci Principis militia adoleſcentiæ rudimenta poſiturum, viſum mihi eſt iſtam tùi literis iterum ſalutandi occaſionem non amittere. Una igitur cum iſtis accipies priorum exemplum, quodque mihi humanitas ſua ſpondet, nos quamprimum certiores facies, quid animi ſit Batavis ſuis, cum ex te quæ Pierruccius à ſe expectari jubet cognoverint. Is ſalutem tibi amoris ac ſtudii pleniſſime per me nunciat: cujus ſi familiaris uſus tibi contigiſſet, ſat ſcio, non me quicquam amicitiæ magis, quàm veritati, in laudibus ejus prædicandis tribuiſſe fatereris.

Ego etiamnum hic hærere neceſſe habeo, mirifice geſtiens Alpes tranſvolare, ut aliquo in loco, ubi libertas æqua ſit omnibus, vulgandis lucubrationibus meis vacare poſſim. Dux Mantuanus pro vectigalibus, quæ ex Monteferrato capere ſolebam, cum ea miniſtri ejus plures annos in ærarium ejus intuliſſent, tandem mihi Feudum Cavadoro (vulgo Cavatorre) cum Marchionis appellatione in Monteferrato tranſcripſit, ut id cui velim vendendi poteſtatem habeam. Ceſſit mihi quoque fundum optimum maximum Godio vel Goito finitimum, à flumine Mincii ad Veronenſes uſque fines pertinentem, qui tantum complectitur ſpatii, ut eum equo vectus non niſi decem horis circuire poſſit. Solum ejus eſt uberrimum & rerum omnium præterquam ſalis & olei feraciſſimum, quod Marchiones Piſcariæ fundi dominos, cum familia centum capitum alere ſolebat, fuitque poſtea bene diu Mantuanorum Ducum deliciæ, cum præſertim venationis, aucupii & piſcatus maxima ſit ibi commoditas: etſi nunc & pleraque agri Mantuani poſt diuturnum bellum ibi verſatum fundus eſt ſatis incultus & ſylveſtris: quem tamen Pieruccius, qui ſuperiore anno poſſidere eum nomine meo cœpit, uno triennio affirmat tam fructuoſe coli poſſe, ut videatur non minus quatuor Ducatonum millibus annuis redditurus. Sed Marchionatus nihil domino affert emolumenti, adeoque non tam facile oratorem inveniet, niſi quem præter juriſdictionem in ſubjectos & venationem, cujus multiplex ibi eſt commoditas, Palatium ampliſſimum Principe non indignum alliciat, ſi præſertim æſtates in loco ſatis edito, unde in mare Liguſticum proſpectus patet, jucunde exigere gaudeat. Iſtorum venditione cum pecuniæ aliquantum redegero, non erit, opinor, quod ultra me cis Alpes detineat. Cum quid ejus ex ſententia tranſactum fuerit, egoque de loco, qui ſenectæ meæ ſedes ſit, conſtitutum habuero, curæ mihi erit, ut ne quid rerum mearum diutius ignores. Te interea, Vir præſtantiſſime, proſpere valere beneque rem privatam & publicam gerere opto & auguror.

Patavio ad diem 3 Julii 1642. *Tui obſervantiſſ.*

Gaſpar Scioppius.

CCCLIV.

SIſto tibi, maxime Voſſi, Academiæ Roſtochienſis Oratorem, D. Laurentium Bodocum Polonum, qui Belgicæ veſtræ vult eloquentiam ſuam innoteſcere. Commendatus fuit D. Bergio, τῷ νῦν ἐν ἁγίοις, à D. Jeremia Elborough Paſtore Eccleſiæ Hugle-Hamburgenſis; ſed, hoc fatis functo, literas mihi reſignandas exhibuit, ut, me parario, tuas auderet pultare fores. Ad innumera beneficia, quæ tibi debeo, amicorum principi, hoc jam dignare coaddere, ut generoſus animus intelligat, preces meas apud te pondus ha-

Digitized by Google

bere. Inclinare videtur ad partes noſtrarum Eccleſiarum. Hortatus ſum eum, ne ſe mancipet partibus, ſed verum è ſolis Scripturis & Orthodoxa eruat Antiquitate. Nos in eodem hæremus luto, & ob amorem pacis & conciliandæ Eccleſiarum concordiæ domi foriſque vapulamus. Præter D. Hug. Grotii, & D. Riveti collationes incidi hiſce diebus in ea, quæ D. Revius cum D. Vedelio acrius diſputat de poteſtate Magiſtratus in rebus Eccleſiaſticis, & quæ de Adoratione Chriſti, qua Mediatoris, in Academia Ultrajectina diſceptantur. Si hæc non avocabunt veſtratium animos à nobis ad ſua, quid tandem de nobis omnibus fiet? Theologia gentilis cum commentario in Symbola me cogunt ingratum mori. Nihil enim à me expectari poteſt, quo tanta munera minima ex parte penſem. Nautæ cuidam noſtrati commiſi Diſſertationes noſtras & Declarationem D. Hermanni Hildebrandi, Collegæ mei, ut ad pedes tuos deponat. Siquando vacabit, limis ſaltem inſpice, ut videas quibus de rebus male feriati quidam nobiſcum litigent; & ſicubi animadvertas me à janua veritatis aberrare, in viam revoces. Vera enim docenti, lubens cedo. Bene vale, virorum & amicorum maxime, & vive quam longiſſimè Deo, Reipub. tuis, nobis.

Brem. Kal. Sept. Julian. ↄIↄ Iↄc xlii.

Tui obſervantiſſimus,

L. Crocius.

CCCLV.

Salve, Princeps Ingenii ac Doctrinæ Gerarde Johannes Voſſi,

QUem non ſuo nomine magis quam hoc elogio compellare debeo, cum primum compellare audeo. Nemini me adulari vel natura patitur, vel conditio adigit: ſed Germano more ſenſuque teſtor, à te expectari, quæ hoc tempore, inter ſumma etiam ingenia, à nemine expectantur. Præſtitiſti enim ea quæ hactenus nemo præſtitit. Singularis Providentia Dei te in curas incomparabiles excitavit: id quod ſerio exiſtimo, & ſæpe pro tua incolumitate vota facio; quippe qui nihil habeam, quod me à veneratione tui abſtrahere poſſit, ſicut interdum malignitate ſeculi videmus accidere apud eos, qui nec beneficia cœli æſtimare, neque officia humanitatis exercere didicerunt. Eſto hoc argumentum ingenuæ ſimplicitatis, quod cum calamo ſtatim cogitationes animi huic chartæ ſe infundunt, poſtquam ſcribendi ad te conſilium amiciſſimus noſter Freinſhemius inſtauravit apud me confirmavitque. Nam Velleium iſtum, ad tantum Virum, niſi fors teſtandæ obſervantiæ, mittere tanti non putaſſem. Verum, ut audio, non minor quam eruditio, & humanitas tua, quæ vel venia vel favore meam hanc ſcriptionem dignabitur, ſpero. Deus te ſervet, Vir Illuſtris.

Scribebam Argentorati 1642. 9. Septemb.

Illuſtri tuo nomini dicatiſſimus,

Jo. Henricus Boeclerus.

CCCLVI.

D. G. V. *S. P.*

Vir Celeberrime,

HArum exarandarum occaſio ſeſe obtulit ex itinere Johannis Ramyghii; Viri ſane, ſi quiſquam in iſto ordine, longè doctiſſimi. Quem à multis annis novi familiariter, & quia in literis humanioribus erat verſatiſſimus, favore proſecutus ſum. Per plures annos nepoti meo ex affine in ædibus meis præfuit; ibique ſuam mihi probavit diligentiam, in docendo dexteritatem, probitatem, pietatem ac fidelitatem. Adeoque nihil in ipſo deſideratur, quod ad perficiendum virum bonum requiritur; vel in eo exoptamus, qui Scholæ alicui præficiendus eſt. Quocirca cum Conrectorem virum huc vocaverint N. & A. Curatores, hunc de meliori nota tibi commendare non ſum veritus: ut qui de ipſius dotibus certus eſſem. Id certiſſimè ſcio, ſi veſtræ Scholæ præficiatur, me optimam initurum gratiam apud omnes, qui me eo quidpiam contuliſſe noverint. Ipſe ſatis ex colloquio, me nihil favori dare, experieris. Itaque ejus promotioni faveas, peto; ut quandoquidem dignus eſt, Conrectoris munus nanciſci queat. Porrò munuſculum literarium mitto; in quo an aliquid præſtiterim, ex Epiſtola præfixa cognoſces. Quod de Salmaſio ibidem ſcripſi magnam mihi crearit invidiam dicam, an inimicitiam. Quid agas? difficile eſt placere omnibus. Noſti indolem meam, omnibus placere ſtudeo; imprimis viris probis, doctis ac pis.

Digitized by Google

piis. Sed coram brevi fortaſſis plura. Hic ſubſiſto, tibi ex animo tuiſque bene precatus: atque permaneo

Lugd. Bat. 13. Jul. An. partæ ſalutis 1642. *Amplitudinis tuæ obſervantiſſimus,*

Conſtantinus L'Empereur.

CCCLVII.

Filios meos, Vir Clariſſime, ætate quidem impares, ſtudiis vero pares in gymnaſium veſtrum miſſurus, tibi eos potiſſimum commendo, cujus amicitiam uti mihi ſemper utilem ita & honorificam expertus ſum. Quare etſi magnorum tibi beneficiorum debitor ſim, hoc tamen pro colophone flagitare audeo, ut in meorum ſtudia digneris inſpicere.

Extremum hunc, Vir ſumme, mihi concede laborem. Quibus Libris opus ſit ad audiendas tuas cum fructu Lectiones, quæſo indices, & quo pacto ſe ad eas præparare valeant; uno verbo ut abſolvam, methodum ipſis ſtudiorum præſcribere, ſi volueris, ſpero eos dicto audientes fore, me certe, ſatis jam devinctum in æternum porro devincies. Hoc meum eſt conſilium ut antequam ad juriſprudentiam accedant humanioribus ſtudiis non perfunctorie imbuantur, præcipue vero in arte oratoria & cognitione hiſtoriarum, quæ tibi meritiſſimo mandata eſt provincia. Hac in parte, te manu-ductore haud parum præſtituros confido, ſi avum ſi patruum cogitabunt, neque unquam commiſſuros ut à literis, quibus familia noſtra ſe in clientelam dedit, dicantur alieni. Vale Virorum & eruditorum decus, & eam qua me ſemper proſecutus es benevolentiam filiis quoque impertire ne graveris.

Hagæ-Comitis xix. Sept. 1642. *Celebritati nominis tui addictiſſimus,*

Guilhelmus Grotius.

CCCLVIII.

S. P.

Clariſſime & doctiſſime Vir, collega & amice conjunctiſſime,

Ex reditu noſtri Heilerſieg comperi quam benigne & amice cum eo & aliis de me fueris collocutus, & memoriam mei apud alios es teſtatus, quo nomine non ſolum in hac occaſione, ſed in aliis multis plurimum tibi debeo. Clariſſ. & Rever. David Blondellus ſcripto tibi brevi ſignificavit gratitudinem ſuam, pro ea opera quam ei impendiſti in opere ſuo commendando D. Blavio, qui ejus Editionem ſuſcepit & ſpecimen ad me miſit. Per D. Spanhemium, qui heri nobis adfuit accepi folia quæ ad te mitto, ut ea tradas Typographo aliis jungenda. Quæ reliqua ſunt brevi ſequentur. Additionem huic Epiſtolæ concluſam jubebis ſuo loco reponi, & D. Blavio meis verbis ſalutem dices, urgebiſque ut properet & ad me mittat folia quæ ſingulis ſeptimanis excudentur, ut ea autori mittam qui, ſi quæ menda irrepant, ea notabit. Amici quidam ad me miſerunt Epiſtolam Vigilii de quinque capitulis à P. de Marca editam cum ſua diſſertatione, in qua multum laborat ut Pontificem illum ab inconſtantiæ nota liberet. Mitto ad te unum exemplar ex duobus quæ accepi, quod levidenſe munus ab animo tibi addictiſſ. accipies. Saravius Senator qui unum ad me miſit de te ſentit & loquitur tanquam de Viro hoc noſtro ſeculo eruditiſſimo & à quo nihil prodit niſi terſum & exactum. Rogat per me ut doctiſſimas lucubrationes non ſinas diu doctorum hominum gaudia morari, præſertim quæ ad Antiquitatem Eccleſiaſticam pertinent. Expecto novum laborem à D. Grotio, qui examini meo opponit, ut quidem ille ait, poſtea quieturus, Votum pro pace Eccleſiaſtica adverſus Rivetum & alios irreconciliabiles: Ego, ſi Deus dederit eum excipiam cum ſolita modeſtia & ſi poſſim majori. Noſti quo in ſtatu ſunt res Sedanenſes; Princeps ſua ipſius confeſſione reus interceſſione Celſiſſ. noſtri Principis ſalva vita elabitur, ea tamen lege ut Rex novum præfectum Sedanum mittat cum decem cohortibus, nec loci Domino & ejus familiæ ibidem habitandi poteſtas fiat. In Religionis negotiis nihil mutabitur. Noſter Molinæus paulatim declinans ex morbo continuo eo adſpirat ubi

nulla mutatio. Conſtitui Deo dante ad vos excurrere, ſed hucuſque impedimenta mihi fuerunt objecta, etiamnunc expectanda mihi eſt D. Spanhemii inauguratio; poſtquam, ſi Deus dederit, te & tuos ibi ſum ſalutaturus & cum Typographo acturus. D. Salmaſius ſerio promittit ſe ad nos venturum ante hyemem. Miſit ad Elzevirios librum de Græca Lingua & ejus variis Dialectis & de Helleniſtica. Biſterfeldius adhuc detinetur à Principe Tranſilvano nec ſpes eſt eum facile inde iri ereptum. De alio erit cogitandum. Rogo ut occaſione data certiorem me facias te hunc faſciculum accepiſſe & in eo contenta. Salveaſque interim & ſemper à me & à mea cum Domina Conjuge & Liberis tuis, inter quos gratulor D. Matthæo, quod re ipſa aliquid pro eo fuerit præſtitum, ut deinceps alacrius operi inſiſtat. Deus tibi alterum reducem ſiſtat auctum omni eruditionis genere ſanum & ſoſpitem.

Hagæ-Comitis 3. Octob. 1642. *Tuus omni officio & affectu,*

Andreas Rivetus.

CCCLIX.

Clariſſime & præſtantiſſime Vir,

NON dici poteſt, quam gratæ mihi fuerint literæ tuæ, quas Creutchio & Freinſhemio ad me perferendas tradiſti. Et cum in iiſdem pleniſſime referas, quæ ſemper fuerit ac etiamnum ſit animi tui in me & filios propenſio, vix ac ne vix quidem lucis hujus uſurâ dignus exiſtimarer, niſi eandem ſummo obſervantiæ cultu proſequendam mihi judicarem; potiſſimum verò hoc nomine, quod & filium Benedictum in Galliam proficiſcentem ſalutaribus monitis & exemplis inſtructum dimiſeris, & filio tuo Iſaaco ſine dubio ſuaſor & autor exſtiteris, ut in prefatione ſua R. Moiſis Maimonidæ de Idololatria libro appoſita & mei & filiorum mentionem faceret præclariſſimam, ipſeque promittas, te præclariora tuæ in nos omnes voluntatis in poſterum & ad omnem poſteritatis memoriam ſpectantia editurum documenta. Quibus quidem officiorum generibus te nobis vehementer devincies, ut omni tempore parati ſimus & de te tuiſque bene ſentire, & optime mereri. Freinſhemius cùm præter literas meas evocatorias, commendatione teſtimonioque tuo inſtructus ad nos ante perpaucos menſes venerit, talemque ſe in omnium conſpectu 25. die præterlapſi menſ. Aug. exhibuerit, qualem monumenta ejus in publicam lucem antehac emiſſa eum declararunt, ingenio ſcilicet acerrimo & omni eruditionis genere refertiſſimo, non dubitabis, quin eundem ſingulari amore ſimus complexuri. Imò verò cum tot in eo conſpiciantur multiplicis ſcientiæ ornamenta, vere profiteri poſſum, Academiam Upſalienſem adventus illius felicitate mirifice recreatam. Et cum iis dotibus jam ſit cumulatus, ut multorum in re literaria tenuitati & ariditati facile poſſit conſulere, procurabimus, Deo juvante, ne eum profectionis in Sueciam ſuſceptæ pœniteat. Quantum tibi debere cupiat filius Jacobus, literis ad te datis oſtendet. Benedictus, quem Deus præpotens heſterna luce ſalvum & incolumem nobis omnibus reſtituit, & feliciſſima quæque domui tuæ & tibi longiſſimum diuturnioris vitæ curriculum comprecatur. Vale omnium literatorum decus ſingulare.

Jenecopiâ Auſtralium Gothorum 4. Oct. Anno 1642. *Tibi tuiſque & obligatiſſ. & addictiſſimus,*

Johannes Skytte.

CCCLX.

Clariſſime & eruditiſſime Vir,

ISaacus filius tuus juvenis virtutis ſpectatæ, & ſupra ætatem probitatis antiquæ Italiam perluſtrans animi & ſtudiorum cauſa, me Lucam humaniſſime adivit. Thyrſo voluptatis decumanæ meum pectus percuſſit admirantis, ſuſcipientis indolem tantam. Tibi gratulor, mihi gaudeo, te tanto filio, me tantâ lætitiâ auctum, tuiipſius vivam imaginem in eo intuentem, quem tibi deprecor incolumem ſuperſtitemque ad annos Neſtoreos. Hoſpitalitatis noſtræ mutuam teſſeram literariam agnovit, quam in Cimeliarchio ſacrariove ſervo. Mea illi antiqua vota indicavi de recudenda Polymachia, & Amaltheâ etiam aucta emendataque. Pararium mihi aſcivi in meis ſchediis interpolandis, ſi per te liceat, poſtliminio patriæ reſtitutum. Interim quæ obſequii in eum ſigna præ me tuli, eadem tu in me candidioris animi argumenta agnoſce; & ignoſce, ſi meritis veſtris paria facere per meas opes non licuit.

Digitized by Google

licuit. Et quia meæ nugæ canoræ tantam lucem literatorum ferre nequeunt, calculum, oro, ſuſpende, clientem patronus defende, & quid Critici ſentiant de Amaltheâ, veluti Jovis ſuffragium, tuam opperior Criſim. Deus te, tuaque fortunet æternum.

Luc.æ. Kal. Nov. cIↃ IↃC XLII. *Tibi addictiſſimus,*

Joſephus Laurentius.

Reſponſione ſi me dignabere, eam Gulielmo Bartilotto per Lucam Donatum ad Balthaſſarem de Judicibus Bibliopolam Lucenſem curabis tradendam quàm primum.

CCCLXI.

S. P.

NAutæ culpa, Vir maxime & amiciſſime, diſſertationum mearum ſarcina, perditis duobus faſciculis, unà cum adjunctis Literis, huc rediit. Excuſſus enim fatetur, ſe ædes D. Cabeliavii, ad quas ſarcinam amicis Leidenſibus & Hagienſibus deſtinatam deponere juſſus erat, invenire non potuiſſe. Quippe quas mutaverat, me inſcio, cui notum eum non procul à nobiliſſimo Domino Grootehuſen habitare. Inde factum ut cum indignatione repetierit, navique ſuæ reddiderit. Id ſcire te volui, ne fides D. Cabeliavii, communis amici noſtri, fieret ſuſpecta. Doleo autem vehementer, quod Diſſertationes illæ meæ neq; vobis neque aliis amicis fuerint exhibitæ. Mitigaſſent forſan iram quorundam fratrum, qui utramque Synodum Hollandicam iterum concitarunt, ut tum ad Magiſtratum, tum ad Miniſterium hujus loci de periculis abs doctrina de Univerſali gratia à nobis aſſerta veritati & Eccleſiæ Chriſtianæ imminentibus denuo ſcripſerint, quamvis ſtylo paulo leniore, quam anno 1641. niſi quod jam etiam deputatos Synodicos reliquarum provinciarum in conſenſum adverſum nos attraxerint. Idem queritur etiam extra Provincias Belgicas in Helvetia, Galliis & alibi, ex conſilio D. Altingii, qui pro Opinionibus Piſcatoris, præceptoris olim ſui, tanquam pro aris & focis pugnare videtur. Quid tandem de nobis fiet? An hæc doctrina tantopere in Belgio fœtet? An Eccleſia Chriſti miniſtros Belgas deinceps habebit perpetuos Cenſores & fidei Dictatores? D. Spanhemium, novellum Leidenſium Theologum audimus rigorem Allobrogicum in prælectionibus ſuis ad Vaticinia V. T. de Chriſto ſtrenuè inculcare. Sic gratiam, pacem & miſericordiam, imo reditum in patriam ſperamus & ambimus? O miſeriam! Ignoſces, Vir candidiſſime, dolore meo & favore tuo me meoſque conſtanter complectaris. Duo mihi filii ſunt ſacræ Theologiæ deſtinati, quos Philologiæ cauſa vellem aliquantiſper in Belgio veſtrò pedem figere, quippe quod hac parte excellit, ſi patronos inibidem invenirent, qui pædagogias commodas eis ad minuendum ſumptus procurarent. Pietatem ac Modeſtiam ſpondeo. Conſilium verò tuum hac in re obnoxiè peto. Alter in Hebræis, Chaldæis & Syris mediocriter exercitatus eſt, & jam attingit Arabicas literas. Alter, præter Philoſophiam, Græcas, Latinas & Hebræas Literas, διολογήματι tractat. Si quid in me viciſſim ſupereſt, quod Excellentiæ tuæ gratum ſit, id tam paratum tibi, quam paratiſſimum credat. Calamum ſiſto. Bene vale, Vir excellentiſſime, & ſalve πανοικί.

Brem. $\frac{22}{12}$. *Jan.* cIↃ IↃC XLIII. *Quem cum pluribus ſubſecuturis vobis proſperrimum decurrere animitus precor.*

Excellentiæ tuæ devotiſſimus,

L. Crocius.

CCCLXII.

Joacimus Matt. J. C. *fil.*
S. P. D.

SAlve & tu mihi tandem aliquando, Optime & maxime Virorum, Voſſi, jamdudum honorate, ſed nondum ſalutate. Aliis enim hactenus eam conceſſi felicitatem, ut ſi non coram, ſaltem per literas tecum colloquerentur, & virtutem inde ſuam, atque eruditionem augerent. Ego tanto Viro negotium faceſſere, & meliores aliquot ipſi horas perdere nolui. Ac ſic perrexiſſem, niſi admodum nuper Gothofridus noſter Creſmarus Juvenis elegantis Ingenii, nec proletariæ Eruditionis, ex Gallia redux, quam è Belgio adierat, inter alia à me rogatus mihi tuam erga Germanos meos Humanitatem, quique

que tibi proprius perhibetur, Candorem oppidò prædicaſſet. Forſitan & ille tibi, quem abſens colit, veneratur, æſtimat, nondum excidit, ſed locum adhuc obtinet tuos inter cultores non poſtremum. Ejuſmodi inter nos ſermone habito, occaſione ſcribendi inſuper à probo & modeſto Viro Juveni Joanne Selfiſchio Germ. cujus opera his in locis Janſonius veſter in vendundis Libris uſus eſt, oblata, diutius infelix eſſe nolui. Venio igitur ad te literatorum hodie Dictator, levidenſi aliquo munere (ſine eo enim accedere, religioni mihi duxi) quod ut benevole accipias etiam contendo à te. Etiamque tædet alloquii mei quo olim Danorum Regem ſapientem & comem honoravi, exemplum offerendum eſſe tam comto Capiti in vilire Charta, cum reliqua omnia quæ nitebant, jamdudum diſtributa ſint; ſed tu animum offerentis trutinabis, non ſcripti veſtem. Quod ſi hac ratione tibi, Vir clariſſime, filiiſque tuis doctiſſimis innoteſcere potis eſſem, ſicuti jam *H. Grotio* D. *Heinſio*, Aug. *Bucknero* immortalibus undiquaque nominibus innotui, horam profecto qua has ad te exaravi, ponerem inter feliciſſimas. Sæpe quidem optavi illam mihi diem illuceſcere, quâ mundi ocellum Amſtelodamum adire, teque in eo miraculum convenire poſſem; verùm cùm res meæ miſerrima illa bellorum continuatione incredibilem in modum attritæ ſint, hactenus me fruſtra illud optare animadverti. Si autem Deus mihi per te aliquem illic loci Mecænatem impoſterum excitaret, grato animo beneficium ac ſtudium illud agnoſcerem, & perpetuis laudibus proſequerer. Priuſquam has literas finiam, tibi Philologo excellentiſſimo, aliquod pro bellariis ex penu literario apponi Problema, non ſpero moleſtum futurum. Hoſpes meus Simon Paul. Anatom. & Botan. Prof. hâc in Acad. ſolertiſſimus, nuper ex Epiſtola Hippocratis ad S. P. Q. Abderitanum ΡΑΒΔΟΥ ΑΝΑΛΗΨΙΝ deprompſit ac ſeſe nondum à quopiam Criticorum, quid ſibi ipſa vellet, edoceri potuiſſe, cum ne quidem P. Caſtellanus Medicus doctiſſ. in Syntagmate de Feſtis Græcorum quicquam de illo Feſto ſibi lectum ſcriptitet. Cum mihi pro ea, quæ cum Viro illo optimo intercedit familiaritate, poteſtas fieret de hoc loco meum exponendi, Literatorum infimi, judicium, diligenter expenſo loco, adverti eum talem eſſe, qui citra ullum detrimentum ignorari poſſit. Et facile conceſſerim neminem illorum quos ille de Hippocratici loci intellectu percontatus eſt, rationem reddere potuiſſe: cum mea ſententia privata illa fuerit ſolennitas quæ ipſo Hippocratis tempore vix pluribus in Græcia, quam Cois Civibus nota fuerit, ab iiſque peculiarem ob cauſam celebrata. Quod enim ſi aliquem Italum aut Gallum, imo, ex ipſa hac Siolandia aliquot miliaribus Hafnia remotum hoſpitem ad *χωαγίαν* Amakeranam, quæ plurimum quotannis in vico ad unum miliare hinc diſtante in Bacchanaliorum ſtultitia peragitur, invitarem, an conjiceret quid rei indicato in loco peragendum ſpectandumque eſſet. Suſpenditur ab Agricolis, quos è Belgio huc viciniæ olim commigraſſe aiunt (nomen enim Belgarum hodieque retinent) ad funiculum anſer, cui collum ſebo & ſmegmate quam poteſt fieri pinguiſſime inungitur. Illic incitatis equis periculum faciunt ruricolæ, an pedibus ſuſpenſæ avis collum curſu illo veloci apprehendentes poſſint avellere, quod cum ob glabram illam, Nervis, Oſſibus, Cuteque firmiter concretam cervicem, plerunque fruſtra ab iis tentetur, equiti illi pro epinicio riſum pro anſerino capite avulſo, probe adipe illitas manus deportant. Si tu Vir. Clar. aliqua de VIRGÆ iſtius aſſumtione ejuſque feſto nos pro immenſa tua lectionis & antiquitatis notitia docere poteris erit illud longe nobis gratiſſimum. Vale, Vir candide, & adfuturum cum illo qui has adferet Joachimum de cætero tuum futurum Epiſtolio aliquo exhilara. Ego hocce meum obſidem impoſterum obſervantiæ cultuſque in te mei ſiſto.

Scrib. Hafn. xvii Calen. Janu. ann. ſerv. humano generi dati clↄ Iↄc xliii.

CCCLXIII.

Clariſſime & celeberrime Vir,

Reddidit mihi ampliſſ. Dubletius munus tuum auro mihi carius, nodos te vindice digniſſimos. Ego pro ratione temporis celeriter percurri pleraque, eadem poſtea cum otio expenſurus: ſed tamen ex ea lectione agnoſco me multa didiciſſe, vel quæ neſciebam, vel quæ non ita accuratè noveram. Methodus qua uſus es exacta & facilis Lectorem allicit, perſpicuitas ubique elucet, variorum autorum opiniones exactè ad trutinam revocantur, & quæ maxime probari debeant, ita aſſeruntur & confirmantur, ut nihil ſuperſit quod

quod deſideremus, niſi ut porrò in talibus pergas de Eccleſia & Repub. literaria bene mereri, & antiquitatem illam illuſtrare, quam maximi facere debemus. Gratias autem tibi ſummas ago, quod me inter alios amicos hoc munere beare volueris. Nobiliſſ. Salmaſium ſalutavi Leidæ, adhuc claudicantem ex pedum infirmitate, poſt labores maris, quibus addita fuit podagra. Promittit ſe ad nos venturum cum primum convaluerit. Eum hortatus ſum quantum potui, quod etiam fecerunt amici Pariſienſes, ut neglectis parum utilibus controverſiis, & vitilitigationibus, deinceps ſe traderet ſeriis illis in quibus plurimum poteſt, & ex quorum tractatione major utilitas, in bonum Eccleſiæ, ſperari poteſt, & laudabilior fama expectari, quod nos ab illo impetraturos confido. De Cl. Petito non magna ſpes affulget, præſertim ſi quod Sorberius ad me ſcripſit, periculum ſit ne in Maraſmum incidat, ad quem prævertendum coactus eſt, ſepoſitis aliquantulum ſtudiis ruſticari. Deplorandum erit ſi quæ cum maximo ſumptu & labore collegit in Joſephum imperfecta maneant. Quod de optimo Affine meo Molinæo petis, dabo operam ut ſitim tuam in eo expleam. Octimeſtre totum in ſuſcepta peregrinatione ad Alvernos impendit, cujus temporis maximam partem tranſegit in loco qui dicitur S. Meon, ubi ſunt acidulæ quas medici judicaverant aptas pellendis Symptomatibus quibus vexabatur. D. Graſſus Reipub. Lugdunenſis expertiſſimus Medicus, propria ſponte per diſpoſitos equos eum inviſit, dies quinque continuos cum eo egit, ut morbi naturam detegeret, & quibuſdam quæ ſecum attulerat pretioſis medicamentis eum donavit; nec quicquam ab eo præter preces & benedictionem poſtulavit. Non planè fuerunt inutiles aquæ, quæ tamen morbi inveterati pertinaciam vincere non potuerunt, ſed utcumque imminuerunt. Itaque Maringam veniens ad Elaveram, ubi eſt Eccleſiola reformatorum, ibidem concionem habuit, & navigiolum conſcendens in Ligerim deſcendit Bleſas verſus, ubi aliquot dies apud generum ſuum quievit. Exinde ad filium profectus Caſtellodunum in Agro Carnotenſi, aquas quas ſecum aſportaverat ſumpſit per dies quindecim, & ibidem habita Concione & diſtributa Euchariſtia, cum totius Eccleſiæ admiratione, Lutetiam Pariſiorum venit, ubi à veteri grege cum maximo gaudio fuit exceptus Carentoni ad Matronam, & poſt duas Hebdomadas, quibus cum familia ab amicis fuit exceptus lautiſſime, duobus florenorum millibus ab Eccleſia acceptis, (quæ ei etiam Schedam tradidit, quæ ſpondet, ſi in Acad. & Eccleſ. Sedanenſi deficiant ordinaria profeſſorum & paſtorum ſtipendia, omnia ex ærario Pariſienſis Eccleſiæ quamdiu vixerit, ei refundenda fore) Sedanum rediit, unde nudiuſtertius literas habuimus à filia ejus quam hic vidiſti, quæ proſperum ejus adventum, cum totius Eccleſiæ lætitia nobis narrat, additque medicos conjectare, ſi nihil aliud accidat, poſſe eum adhuc integrum decennium in eo ſtatu durare. Itaq. illa ad nos reditum meditatur. Habes hiſtoriolam in qua libentius tecum excurri, quod ſciam te ex affectu de talibus inquirere, quem amicum ſemper teſtatus es & propenſum in optimum illum Dei ſervum. Gratulor tibi reditum Iſaaci tui Lutetiam Pariſiorum, quem Saravius ampliſſ. ad me ſcribit veniſſe opimis onuſtum ſpoliis ex illuſtr. Bibliothecis, quæ poſtea in uſum literatorum ſit liberaliter ſparſurus. Deum precor ut eum tibi reſtituat gratia ſua cumulatum, & ab omni ſuperſtitionis contagio quod in Italia & locis ſimilibus graſſatur planè liberum. Tibi inſuper, Vir Clariſſ. & D. uxori tuæ, valetudinem firmam & proſpera omnia exopto, quod mecum facit uxor mea, quæ vobis plurimam ſalutem dicit.

Vale Hagæ-Com. xv. Kal. Jan. cIↄ Iↄc xlii. *Quas vobis cum toto anno brevi incboaturo, feliciſſ.m. precor.*

Clariſſ. & celeberrimo

Nomini tuo addictiſſim.

Andreas Rivetus.

Auſimne à te petere ut D. J. Blauvio aurem vellas, qui tamdiu ceſſat ab opere Blondeliano? Non poteſt cauſare defectum copiæ quam vocant, quam adhuc habet ſatis uberem. Efficit hac ſua perendinatione, ut autor etiam ceſſet, quaſi de fœtus ſui obſtetricatione deſperans. Vocarunt eum Lutetiam illuſtres quidam Viri, qui eum ſumptibus ſuis alunt, ut ſtudiis illis vacet à quibus avocabatur, per ordinariam Miniſterii Functionem. Pauca ſuperſunt capita ad priorem illam partem, quæ ſi Blavius aliquot folia mittat, intra paucorum dierum ſpatium abſolvet. Interea Choppini in libris de Politia Eccleſiaſtica errores non paucos nec leves annotavit, in Mæcenatum ſuorum gratiam. Milleterius tandem quod faciebat fecit, & Pontificiis ſe adjunxit, factus exinde Redemptor Vectigalium.

CCCLXIV.

Digitized by Google

CCCLXIV.

S. P.

Clariſſime & celeberrime Vir, amice, Collega conjunctiſſime.

MIſit ad me Gothofredus Syndicus Genevenſis ante bimeſtre, quatuor exemplaria Philoſtorgii ſui. Sed Literæ quibus mihi indicabat amicos quibus ea deſtinaverat, in via perierant. Scripſi ergo & petii ut mihi ſignificaret quid de exemplaribus factum vellet. Te, Vir Cl. inter alios nominavit, cui unum deſtinaverat, quod nunc ad te mitto, & ſimul peto ut te accepiſſe ſignifices. Miſi ad te inter primos tertiam lucubratiunculam meam de pace Eccleſiæ. Non dubito quin nauta eam domum tuam detulerit, quamvis de ea nihil quicquam ex te audiverim. Spem mihi fecit Blavius brevi ſcriptum aliquot tuum abſolutum iri, & ſe poſtea noſtri Blondelli opus curaturum. Multum eum devincies, ſi aliquando Typographum hortari digneris, ne deinceps ſit ceſſator. D. Salmaſius promittit ſe poſt feſtum Paſchatis iter ad nos inchoaturum. Interim emiſit Funus Helleniſticum, quod erit eriſticum. Sed non potuit ab eo propoſito dimoveri. Is adverſus quem Oſſilegium ſcripſit eſt Sam. Bochartus meus affinis, occaſione colloquii habiti Rothomagi apud ampliſſ. Saravium. Non probat quod quæ privatim inter eos tranſacta fuerant, eliminaverit. Plura pro tempore non addo ne ſeria tua remorer. Tibi & tuis omnia fauſta precor.

Tuus omni affectu

& officio,

Andreas Rivetus.

Hag. Com.
24 Martii,
1 6 4 3.

CCCLXV.

REfocillârunt animum meum Literæ tuæ, maxime Voſſi, quas Dozenius noſter felici manu mihi $\frac{2}{29}$ Jun. exhibuit, quod veterem mei amorem ſpirarent ac niveum candorem, ob quem te literatus orbis mecum admiratur ac colit. Eodem momento cum tuis accipiebam optimi D. Calixti eruditiſſimam Commentationem de Bono perfecte ſummo ſive æterna beatitudine ſuſpenſam ad aram beatæ memoriæ Georgii Ducis Lunenburgici; qua, ut & antehac, Georgii Caſſandri de Communione ſub utraque dialogo & annexis, Βιβλιοθηκίδιον meum locupletavit. Is in concordiæ Eccleſiaſticæ ſtudio ſibi conſtat adverſus exſerta capita Orci galea quantumvis munita Sycophantarum, ut præfationes horum Libellorum canora voce atteſtantur. Judicium tuum de illuſtriſſimo Grotio mihi apprimè arridet. Interpretatio tamen dictorum præcipuorum de Antichriſto à diverſis jam examinata, mihi non ſatisfacit. Ego Romanum Epiſcopum, qualis jam diu eſt & infallibilem ſe ſcripturarum interpretem & Hildebrandinum .... conſcientiarum, · totiuſque Chriſti Eccleſiæ oſtentat, eo loco habeo, quo Caſaubonus noſter ὁ πάνυ olim in exercitationibus doctiſſimis ad Annales Baronii. Etſi enim non ſit maximus ille Antichriſtus, qui paulo ante ultimum ac decretorium hujus mundi diem, tyrannidem ſuam in Sanctos Dei exercebit, ut D. Zanchius meo animo rectè in Miſcellaneis ſuis judicavit: tamen magnus videtur: quo hodieque in domo Dei vix major eſt, ſiquidem eum cum hierarchia ſua integrè conſideremus. Non tamen dubium eſt, quin pii quidam Urbis Epiſcopi fuerint & porrò eſſe poſſint, qui myſterium illud iniquitatis abominentur. Vapulat eruditiſſimus Grotius tam à Lutheranis quibuſdam, quàm à noſtratibus hoc nomine, quod in partem Pontificiam, quàm Evangelicam non paulò pronior videatur. Claſſicum belli ſacri, adverſus eum ab omnibus Lutheranis ſuſcipiendi decantatum à Johanne Peyſterto Ulmenſi ....
.... ſcatet maledicentia. Laurentius veſter ſatis calidè in eum ſcribit. D. Rivetus acutè quidem, ſed, ut mihi videtur, moderatiùs. Utinam tandem aliquando diſceremus omnes, quæ veræ Chriſti Eccleſiæ ſit nota, unitas videlicet, quam declarant mutua officia charitatis à Chriſto nobis tantopere commendatæ. Collegarum quidam hujus notæ obliviſcuntur, dum hujus ſtudium nobis vertunt in notam hæreſeos. Et veſtri frigidam more fabrorum ferrariorum nonnunquam ſuffundunt & litium favillas ſponte ſua emorituras redaccendunt. Nam non ſine pacis noſtræ impedimento ejecta quædam in Belgicam Linguam vaſa invulgata ſub titulo Hoornſte Sorghe, continens Epiſtolam ad Magiſtratum noſtrum directam, in qua horrendæ hæreſes, Sabellii, Photini, & aliorum nobis improperantur: ſed & Synodici Nordhollandici Deputati nova Epiſtola, in qua repetunt, ad quæ antehac reſpondimus, tanquam gladio ignem noſtrum

noſtrum iteratò fodiunt, & Æmulos noſtros, quamvis præter intentionem, animant. Concordiam illi quidem ſuadent, ſed quia hypotheſes quaſdam noſtras cum reformata Eccleſia pugnare putant, bellum propè ſopitum & patientia noſtra depugnatum, facile inſtaurabunt. Recordor nunc ejus quod D. Rivetus alicubi ad D. Grotium teſtatur de Confeſſione quadam T. Claritatis qua Eccleſiis Belgicis ſatisfactum ſit. An illa edita eſt? Quæ & ubi? Vellem ſane eam videre, ſi forſan illa ad redintegrandam Concordiam noſtram faceret! Si ea ad manum eſt, ne quæſo, eam nobis invide. Nihil enim antiquius nobis eſt, quam magnorum virorum exemplo veritatem juxta ac pacem colere. Pro voluntate in me filiumque meum hodie degentem Leidæ, quantam poſſum ac debeo gratiam habeo. Eſt ille quidem Linguarum Orientalium & Medicinarum ſtudioſus, ſed paulo quàm vellem verecundior. In occaſione Excellentiæ tuæ ſerviet mecum. Tempore excluſus, claudo, teque cum amoribus tuis ſalvere jubeo.

Brem. rapt. 21 Jun./2 Jul. *Excellentiæ*

tuæ devotiſſimus,

L. Crocius.

Incluſæ per famulum, quæſo curentur & audaciæ meæ ignoſcetur.

CCCLXVI.

Clariſſime, maximeque Vir,

PErpetua mihi eſt agendarum gratiarum apud te neceſſitas, ſive meum fratrem, vere alterum me, ſive meipſum intueor. Qua enim benevolentia illum ſis complexus, non opus eſt referre ad te, & quem mihi animum oſtenderis, alibi dicendum erit, cum licere mihi rectiùs & prolixè poteſt non immemorem eſſe. Nunc quidem cum præter opinionem redire ad ſuos Elzevirius inſtituit, pauca eaque incondita neceſſario mihi ad te perſcribenda ſunt, ne prorſus negligere humanam voluntatem tuam videar. Librum tuum de Symbolis Eccleſiæ & cupidiſſime & non uno cum fructu pervolvi. Præter enim operis argumentum alia quoque pro meis uſibus excepi. Scilicet quæcunque de forma & charactere Symbolico ſparſa per totum ſunt librum, tranſtuli in Commentarios meos de Brevitate. Quam materiam admiror veteribus ipſis adeo relictam. Neque enim mihi contigit aliquem Græcorum Latinorumque Authorem offendere, qui iſtam perſecutus ſit Ideam. Primum igitur eſt, quod à te peto, ut ſi abſque moleſtia tua fieri poſſit, mihi aliquas erigere veluti Hermas velis, & ſuccurrere aliqua ſubmonitione ad iſtud opus. Video enim per totum Oratoris opus fuſam eſſe hanc dicendi formam. Et laborem incipio intelligere, quo plura mihi nunc demum adminicula paro. Inſtituo enim Anatomen Authorum, & in minima reſolvo, quæ toto opere continebantur: More Concordantiarum, ut vocant. Ciceronis ergo Rhetorica, Aſconium, Photium, Agellium, ſic habeo diſſectos; ultimuſque mihi hactenus exſtitit Demetrius: quem pro bono juventutis editum ante omnes cupio. Cauſas allegare non opus eſt apud te; modum formamq; deſcribere neceſſe eſt, ut tuo judicio labor meus probari Elzeviriis poſſit. Quia enim ſpes mihi facta ab ejus filio, non poſſum deeſſe ſtudiis Tironum, & defungi libenter incœpto velim. Contuli autem Victorii & Morelli editiones. In capita diſtinxi, ex ipſius autoris inſtituto & more, in verſus autem ſive Periodos ex editione Victorii. Indicem fere abſolutum, quem ſpero non inutilem fore. Præterea aliquid Notarum adjicio; quod qualecunq; ſit, exiſtimavi non prætermittendum eſſe. Victorii & Caſelii Commentationes juſto mihi videntur prolixiores, alterius ſane bona fide exſcriptas. Tabulæ quoque illæ Cyllenii, non neceſſariæ. De Autore Victorii & tuum judicium præſcripturus ſum. Hæc ſunt propoſiti mei. Mitto autem initium Notarum mearum & Indicis, ut æſtimare poſſis, an aliquid digni ſit .... publica. Et ſane utrumque ſic deſcriptum eſt, velut Canis ex Nilo bibere dicitur & fugere. Elzevirius enim properat, ego peſſime habeo, ita ut Diſputationem publicam habere non potuerim, etiamſi jam datum erat ſignum. Quapropter oro à te, ut ſperes etiam meliora, quam nunc ex Schedis meis excerpta ſunt. Sero enim mittenda erant neceſſario, ut confirmari poſſunt ii, qui ſumptum facere debent. Unicum addo. Hieroclis neſcio quantus amator factus ſim; neſcio an plura habeantur, quam in Aurea, de Providentia, & quæ exſtant in ſermonibus Stobæi. Et incepi eum pari modo ἀνατέμνειν. Ignoſce Domine, quod tam audacter de his talibus ad te ſcribo. Ego enim exiſtimo in eruditione vos pro Oraculis nobis publice conſtitutos. Eaque

Digitized by Google

utinam aut conſulere aut ſequi etiam velint plerique, non utique tam.....multum & malorum librorum. Vale Domine. Ego enim propter valetudinem ſcribere plura non poſſum, quam ſalutem fratri mei. Vale, inquam vale.

Tui nominis

Soræ 28. *Jan.* *cultor perpetuus,*
1 6 4 3.

Joh. Ravius.

CCCLXVII.

Clariſſime & Celeberrime Vir,

CUM juvenis hic, qui per hoc caniculare otium viſurus veſtram Bataviam eſt, à me petiiſſet, ut tranſiturum Civitatem veſtram orbis, qua commerciis aditur, emporium, tuæ celebritati commendarem; iſtud officii honeſtiſſimo Juveni negare non potui. Inprimis cum præter Philoſophiæ ſtudium, in quo lauream adeptus eſt, eloquentiæ quoque flagranti deſiderio teneatur, cujus veram imaginem noſtro ſeculo repræſentas. Quod elogium cum omnis gens, quæ literarum cultu non deſtituitur, tuo ingenio, tuæ famæ tribuat, recte judicabis, ſi à me per adulationem effuſum non exiſtimes. Hoc enim vitii in iſtos quam rariſſime cadere ſolet qui libertatem, in qua nati ſunt, ſervilibus probris non defœdant, & ſi quod animo tenent, profeſſione veritatis emuniunt. Ego certe illo tempore quo filius veſter Matthæus V. Cl. apud nos in amoribus erat, ſæpe colloquium veſtrum exoptavi, ſed præproperum iter, etiam inter imbres ac naturæ inclementias, quæ feſtinationem intempeſtivam tardare debuiſſent, illam felicitatem mihi invidit. Quam tamen ipſam niſi fati lex prohibeat, melior aliquando dies dabit. Interea Juveni huic acceſſum velim facias, ut, quod omnis eloquentiæ cultor admiratorque merito optare poſſit, deſiderium ſuum meæ ſaltem commendationis interventu expleat. Bene vale Clariſſ. & Celeberr. Vir.

Franc. vii. *Eid.* Aug. *Amicus tui*
cIↃ IↃC XLIII.

obſervantiſſ.

P. Winſemio.

Hiſtoriæ meæ libri 7. in folio hic excudentur, quam ubi expreſſa fuerit, curabo ut inter primos V. Cl. habeas. Mathæo filio multam à me ſalutem.

CCCLXVIII.

Summo Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Joannes J. F. Schildius Bremenſis* S. D.

VIX mihi bona ſua ſatis intelligere videntur, quibus divina quadam virgula excellentium virorum voluntates conciliantur. Nam ſi priſcorum, quos nunquam vidimus, non libros ſolum, verum etiam imagines conquirimus, quid iis fortunatius eſſe poteſt, qui vivorum gratia, & amicitia florent, qui non admirantur ſolum homines admiratione digniſſimos, ſed vident, alloquuntur, conſulunt, complectuntur? Sane refert Plinius ſecundus Gaditanum quendam, Titi Livii nomine gloriaque commotum, ad viſendum eum ab ultimo terrarum orbe veniſſe, ſtatimque, ut viderat, abiiſſe. Tanti putabat Barbarus, etiam vultum celeberrimi viri cognoviſſe. Ac ne longius hæc arceſſam, me quoque inſitum illud mortalibus ſtudium, magna & inuſitata noſcendi, in haſce Provincias excivit. Non eſt quod ipſe me differam. Ardeo cupiditate incredibili, neque ut ego arbitror, reprehendenda, ut humanitatis ac benevolentiæ tuæ ſenſum alliciam, qua ſola propemodum mercede in Belgium profectus mihi videor. Nihil præſtantius, nihil amabilius, nihil quod impellat magis homines ad ſuſpiciendum, quàm virtutis magnitudo. Adde, ad virtutem ſi inuſitatæ eruditionis Gloria accedat, incredibilem quandam hominum admirationem accedere. Diu te, Vir maxime, eo loco conſentiens hominum exiſtimatio collocavit, quo multis ſeculis vix alium. Jamdudum nomen tuum iiſdem, quibus Lingua Romana, ſpatiis pervagatur. Meruit hoc ſingularis, ac prope divina quædam virtus tua; meruere tot immortalis ingenii monumenta, quot peregiſti volumina,

Hæc quæ ſecula, poſterique poſſint
Arpinis quoque comparare chartis.

Ut taceam ex filiis honorem, quorum duos, ni fallor, immatura mors abſtulit, non minus ob egregias animi dotes tibi charos, quàm quod filii fuere. Non eſt autem verendum, ne aſſentatiuncula quadam aucupari tuam gratiam videar, cum, quicquid de te dixero, omne infra dignitatem tuam fuerit. Equidem Cl. Virum Ludovicum Crocium non ſine grata animi memoria

Digitized by Google

moria recordor, cujus commendatio maximo nobis apud te adjumento & ornamento fuit. Ei lubens debeo, quod cum menſe Maio iſtic ad te adiremus, integram ferè horam doctiſſimis ſermonibus nobiſcum tranſegiſti. Nihil ibi audiſſe me, niſi profuturum, memini, nihil didiciſſe, quod neſcire rectius fuerit. Ut omittam, quàm tu omnia iſta mira in ſermone, mira etiam in ore ipſo vultuque ſuavitate, condiveris, planè inſtar Homerici Neſtoris, cui

—μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.

Itaque illa horula, quantum admirationem animi mei, tantum auxit deſiderium. Exinde ſcribere ad te ſæpe conantem deterruit pudor meus, & tenuitatis meæ conſcientia. Quid enim? Annon ipſi noſtræ modeſtiæ vim facimus, cum te tot diverſis functionibus diſtrictum impeditumque literarum inſuper alloquio fatigamus? Annon ipſum me pudeat mei, quod homo adoleſcens, nulla vel ingenii vel doctrinæ laude commendabilis, ad incomparabilem Heroa Voſſium ſcripturiam? Oneravit iſta triſtis de invaletudine tua nuncius, de qua ipſe Cl. Crocii filio, amico meo perſcribebas. Qui hercle nuncius graviſſimo me dolore confudit, cum mihi non unus homo ſed literæ ipſæ, omneſque bonæ artes in uno homine ſummum periculum adire viderentur. Nam qui voluptatibus dediti, quaſi in diem vivunt, vivendi cauſas quotidie finiunt: qui verò poſteros cogitant, & æternitatem laboribus ſuis ſibi devinciunt, his nulla mors non repentina eſt, ut quæ ſemper inchoatum aliquid abrumpat. Enimvero jam ante perculerat me præfatio in partem quandam Theologiæ gentilium, diffuſiſſimi illius operis, nec minus varii, quam eſt ipſa natura. Sed, quæ Dei Opt. Max. fuit indulgentia, hactenus ſeculo noſtro ſervatus, teque & domum & literas ſuſtentas; ſperamus etiam porrò ſuſtentaturum. Nihil enim tam certum eſt ex his, quæ timentur, ut non certius ſit, formidata ſubſidere. Quamobrem ſpe metum temperabimus; præſertim quando nihil ſcævum iſtinc allatum meminimus. Non morabor te diutius. Quod ſi ad me quoque, velut rivi ex illo benigniſſimæ naturæ tuæ fonte decurrant, næ ego creſcam & exultabo, næ ego non dicam aliud mihi, quam numen adfuiſſe. Offero tibi exiguum obſervantiæ meæ pignus, avi mei oblectamenta Metrica, quibus ille, tanquam ocio quodam literato, intervalla negotiorum diſpungebat. Aliud, te dignum, munus haud invenio. Ipſum me, ſi alicujus precii putas, totum tene, habe, poſſideque. Impendam me tibi, ſi poſcas; impendam, etſi non poſces. Vale.

Lugd. Bat. CIↃ IↃC XLIII.
XVIII. *Kal.* Septembris.

CCCLXIX.

Ampliſſime Vir, Reipub. literariæ Princeps, Doctor, & Fautor plurimum honorande,

NON temere illi aſſentior, qui principibus placere viris, non ultimam laudem eſſe cecinit, cum ex iis ſibi quiſque, prout virtutis & induſtriæ capax ſit, magnum decus addere & conciliare arbitretur. Quo nomine ſi ullus ſibi blandiri audit, mihi imprimis illam laudem & felicitatem gratulari poſſum; cui, dum ex fortuna majorum meorum, iniquior ſors obtigit, ſummorum & inſtar principum hominum, pietate & favore ita compenſata eſt, ut ea nunc lætus vivam. Non enim ſolum ex illuſtriſſimi Herois piis benigniſſimiſque manibus, corporis pabulum ſuppetit, ſed & animi incrementis, ad bonæ mentis & eruditionis metam contendo: id quoniam ductu & auſpicio tuo fiat, ſerio triumpho, & palmarium duco, cum te nunc, ipſius Reipub. literariæ principem, non Batavica tantum Regnorumque & Regionum vicinarum, variæ Eruditionis præclara ingenia agnoſcunt; verum etiam diſſita illa ſeptentrionalis plaga, chariſſima patria mea, Muſarum ſuarum præſidem, inſtar magni Apollinis meritò veneratur. Et quis tandem Orbis Chriſtiani angulus eſt, in quo non nomen Voſſii, pro ſapientia legitur, & colitur? Vera hæc eſt laus, quæ mihi ex tanti pincipis favore deſcendit, eademque ad vitam beatam ſufficeret, niſi quod præter voluntatem in fortunis meis non ſit, quo tantum favorem tantaque merita tua remunerare poſſem. Supereſt, ut pro ſingulari benevolentia tua & humanitate, qua omnes amplecteris, imprimis Suecos, tantam meam voluntatem, gratiſſimumque animum, magis quam remunerandi vires, reſpicere velis. Non ego ignorabo, quo animo beneficia tanta celebrem, coram præſentibus ſemper, & ſi fieri aliquando poteſt, coram toto orbe, quotidie verò coram Deo, remuneratore omnium beneficiorum optimo & largiſſimo; imprimis ex prædicatione mea, patria hoc totum ſibi acceptum referet, pondusque hoc nomine, reliquis, in

Digitized by Google

ſuam prolem, meritis, addidiſſe te exiſtimabit. Non exprimo nunc pluribus, vel induſtriam & fidem, quas informationi meæ collocas vel favorem, quo ſaluti meæ & ſucceſſui, commendatione tua, de meliori nota, apud bonos quoſque conſulis; ne forte dum virtutes tuas & merita vivis coloribus depingere conarer, turpis adulationis ſuſpicionem incurrerem indignam, quæ de me omnibuſque candidioris ingenii hominibus ſuſciperetur. Haud tamen & ita quicquid in me plane paterno animo contuleris, apud alios, ſilentio præteribo, quam potius aſſidua prædicatione meritorum tuorum, gratiſſimo animo celebrabo, omnia quæ in bonæ mentis & eruditionis cultum ingeſſiſti. Deus amplitudinem veſtram diu ſoſpitem conſervet, & corporis vires, tanti tui incomparabilis animi facultatibus, pares largiatur, mihi, chariſſimæ patriæ, & toti omnino orbi, ornamento & bono: ad hæc voluntatem ingerat, quæ voluntatem meam, magis quam remunerandi magnorum beneficiorum vires, reſpicere velit.

Dabam ex Muſæo meo, quod Amſtelodami eſt $\frac{7}{17}$ *Octobris, Anno* 1643.

Amplitudinis veſtræ, omni cultu & veneratione dicatiſſimus,
A. Wallwick.

CCCLXX.

Vir Reverendiſſime,

EN Epiſtolas ab Avunculo meo Samuele Petito, qui eo eſt in me affectu ut tanquam collata ſibi ducat quæ mihi contuliſti humanitatis officia. Vadem ego illum accerſivi aſſiduum bonique nominis, ne quid tibi perire poſſit beneficiorum, & ne in poſterum te pigeat benevolentia nos ornare, qua nihil exoptamus ambitioſius; quod enim magis ornamentum accedere poteſt nobis τοῖς βαδίζειν χαμαί, quibus negatum eſt nos tollere ingenio & eruditione, quam ſi viris utroque pollentibus æternitatemque famæ conſecutis non ſolum noti ſed chariſſimus. Hæc certe non ultima laus erit, ſed quod ego potiſſimùm ſpecto, favor ille tuus addet mihi animos ad bonam mentem, ad quam nemo non debet contendere. Vale igitur & favere perge, Vir Reverendiſſime,

Hagæ-Comitis XXV. *Aug.* clↃ Iↄc xliii.

Tui obſervantiſſimo addictiſſimoque,
Samueli Sorberio.

Clariſſimum filium tuum Matthæum plurimum meo nomine ſalutatum velim.

Amico cuidam meo eadem nunc obſunt Lutetiæ quæ mihi nuper obfuerant, proſpiciendum illi eſſet de honeſto quodam loco, qua in re pergratum mihi faceres, necnon, ſcio, Domino Grotio, cui unà mecum innotuerat. Iterum vale.

CCCLXXI.

Præſtantiſſime Vir,

SChedas haſce reperi, quas mitto, ut ſtem promiſſis, non quia dignas judico, ut eas legas, aut eas tibi uſui fore exiſtimem. Locutus etiam ſum viduæ p. m. Vander-Merii, ſuper arcanis Papatus, quæ penes eum depoſita fuiſſe putas. Illa mihi promiſit ſe inquiſiturum ea Delfis (ubi Manuſcripta apud filiam adſervantur) & ſecum allaturam quæ ſimulac mihi tradita fuerint, tranſmittam.

Salutavi D. Voetium tuo nomine, illud ipſi gratiſſimum fuiſſe animadverti; qui de te ſumma cum laude locutus; præſertim quod antiquitatis arcana penes te hoc in ſeculo propemodum ſuo adſerventur, & ſumma cum conſtantia propugnentur, præſertim contra Dogmata F. Socini, quod à D. Grotio non ita fieri dolemus: quem volubilem eſſe quis non animadvertit? habent profecto ſuos nævos præclara ingenia. Adfuit nobis D. Heinſius nuperrime, qui illuſtriſſimi Salmaſii adventum nullo carmine celebrabit. Rogum funeris Helleniſtici Hyperaſpiſtes ejus Schoockius præparat. Et profecto magnum incendium. D. Voetius habebit etiam qui cauſam ejus agent contra D. Carteſium. Scripſit ante paucos dies ad me illuſtriſſima & doctiſſima Elizabetha, Bohemiæ princeps: dolet & ridet doctos ita digladiari; & ita contemptui exponi una cum eruditis ipſam ſcientiam. Theologis hoc quaſi proprium antehac creditum fuit. Sed & Critici & Grammatici de lana caprina bellum excitare noverunt. Nolo autem hanc camerinam movere, præſertim apud te quem pacificum ſemper agnovi. Salutat te communis noſter Beverovicius, qui ſummo cum deſiderio epiſtolas tuas expectabit, ſuper anno climacterico: quia jam novum opus epiſtolicarum quæſtionum parat. Ignea enim hæc ingenia à ſcribendo vix ſe temperare poſſunt. Ego Eccleſiam meam pro Epiſtola habere gaudeo. Vale, Vir Clariſſime, cum tota familia.

Dordrechti 10. *Sept.* 1643.

Tuus omni obſequio,
Andreas Colvius.

Vidi

Vidi apud D. D. Arminium ſcripta quædam de Arte Magneſia, quæ ſi meis ſumptibus tranſcribi poſſent, faceret mihi magnus Barlæus inſignem gratiam. Sed hæc vix ab eo petere auderem. Quocirca ejus de Magnete philoſophicas quæſtiones expectanda nobis erunt. Interim ſalutabis peramanter Virum celeberrimum meis verbis.

CCCLXXII.

Virorum maxime Voſſi, & Amicorum,

HEi! lachrymas, quibus Bergii fatum defleo, ſemivivus in ſinum tuum effundo, ut excuſem ἀχαριστίαν meam, qua nondum me delendi reum profeſſus ſum tibi pro divino opere, Gentilium Theologia & tribus Symbolis, quod te tui ſimilem, hoc eſt, [illegible] oſtendit. Efficit illud ut tibi ingratus moriar. Nullum enim redhoſtimentum tanto dono dignum à me eſt ſperabile, à quo nil niſi humiles myricæ. Deum obnoxie veneror, ut te nobis & Reipublicæ Chriſtianæ ſuperſitare ac diurnare velit. Æmuli noſtri ne defuncto quidem hîc parcunt, ſed varias de eo ſpargunt calumnias, quas præfatione diſſertationum mearum abſtergo, ut propediem, ut ſpero videbis. Saniores Gentilium olim ſapiebant rectius, quorum vox erat

Paſcitur in vivis livor, poſt fata quieſcit.
Item,
Pugna ſuum finem, cum jacet hoſtis habet.

Quanquam hic vir nemini erat inimicus. Sed nobis, quoad ſumus, pugnandum eſt pro veritate, juſtitia, pace. Hac enim lege ad Chriſti commilitium vocati ſumus. Et ut pia olim anima canebat,

Nunquam bella piis, nunquam certamina deſunt,
Et qui cum certat mens pia ſemper habet.

Hæc raptim. Salutem tibi ſcribo, Vir ſumme, & familiæ à Collega D. Willio ſuperſtite & me, cum officiis & gratiis pro honore mihi immerenti in Theologia veſtra delato.

Brem. xiii. *Cal. Sept.* cIↄ Iↄc xlii. *Tuus, omni officio & affectu,*

L. Crocius.

CCCLXXII.

Εὖ πράττειν.

ANte trimeſtre, maxime Voſſi, ſarcinulam librorum nauta quidam noſtras ad pedes tuos deponere juſſus, unà cum duobus faſciculis, quorum alter tibi, alter D. Heinſio cum adjunctis literulis inſcribebatur, aliiſque amicis: Sarcinulam, interveniente quodam ſtudiis noſtris non ſatis propitio, à nauta iſto ad nos reportatam video, ſed abſque adjunctis literis & prædictis faſciculis: Ubi verò hæreant, neſcio. Hæc propter peramanter peto, ut in proxima occaſione me doceas, an cum literis Dyoderadem Diſſertationum mearum & orthodoxam delarationem D. Hildebrandi, Collegæ mei, acceperis, necne: & ſi quid in his deſideres, nos liberè moneas. Sumus enim dociles. In locum D. Bergii, conjunctiſſimi quondam Collegæ mei, plebs noſtra vocavit D. Crellium, D. Pezelii ex filia nepotem, affinem meum, virum doctiſſimum, antehac in Academia Viadrina Profeſſorem Theologum, ſed rigidum Piſentorianorum placitorum aſſertorem & Bergianæ moderationi contrarium. Hic proculdubio præſentia ſua à follibus noſtris inflatus Camerarium denuo movebit, niſi Deus ſingulari gratia alium ei animum inſpiraverit. Summum Virum, D. Hugonem Grotium ad Pontificiorum caſtra jam tranſiiſſe, publica fert fama & eopſe excidiſſe gratia regni Suecici, quod ob mutatam Religionem ei non fidat. Dolerem ſanè, ſi id factum. Quid hujus ſit, vos rectiùs ſciveritis. Theologia veſtra gentilis & phyſiologia Chriſtiana, divinum opus, quotidie paſcit animum meum. Vivit in eo Voſſius noſter & æternat, quem cum univerſa familia ſoſpitem perpetim ſalvere jubeo, eique ſum

Bremæ V. *Cal. Dec.* *vet.* cIↄ Iↄc xlii. *Devotiſſimus,*

Lud. Crocius.

CCCLXXIV.

Clariſſime Vir,

INtroductio ad Medicinam indigenam, quàm vernaculo ſermone ſcriptam nuper ad te miſi, nunc Latino excuditur, brevi mittenda. Addo Encomium Medicinæ

Digitized by Google

næ longè auctius, celeberrimo nomini tuo conſecrabunt: necnon Epiſtolicas Quæſtiones, cum reſponſis nobiliſſimæ Virginum Annæ Mariæ à Schurman, multis D. Heinſii, pluribus D. Salmaſii, & aliorum. Quare rogo & tuum ibi nomen legi ne graveris. Quod eo lubentius te facturum confido, quoniam intellexi ſimile quid te meditatum, mihique aliquam epiſtolam deſtinaſſe, ſive de annis climactericis, materia, ut mihi quidem videtur, plane dubia & incerta, ſive alio quovis argumento. In eo mihi gratificari, ut velis, vehementer abs te peto. Nec ſerò, etiam poſt unum aut alterum menſem, veniet. Vale, mi Doctor æternum obſervande, & ſtudiis meis favere perge.

Dordrechti, 11. *Cal. Jun.* cIↃ IↃc xliii.

Meritis tuis æternùm obſtrictus,

Joh. Beverovicius.

CCCLXXV.

Vir clariſſime,

Libellus hicce, quem tranſmitto, lucem videre vix auſus eſt; fuerunt enim, qui ſupprimendum eum eſſe dicerent, quod peſſime conſultum foret Religioni Chriſtianæ, ſi ejuſmodi de Chriſto opiniones vulgarentur. Certè Theologica facultas religioni habuit, ut teſtimonio aliquo librum munirent. Cordatior fuit Dominus L'Empereur qui quod pretii, lubens volenſque præſtitit. Sed hæc coram malo. Dominum Salmaſium brevi rediturum, conſtans nunc omnium vox eſt; ſin moretur diutius, locum forſan apud multos inveniat, quod Dominum Heinſium Hagæ Comitis dixiſſe intelligo, honorarium Profeſſorem veriùs onerarium vocari poſſe. Dominus Spanhemius ſuos hic habet admiratores; ſed nec deſunt, qui ipſi invideant: planè diverſa hominum experitur judicia. Inventus eſt nuper vir doctiſſimus, qui in magna copia (ſermo fuit de facundia Spahemii) maximam ſæpe reperiri inopiam, dixit. Alii alia dictitant, quæ ubi Amſterodamum venero, audacius promam. Vale, Vir Clariſſime, & ſtudiis meis favere perge. Dominus Baro ſalutat Clarit. T. quam poteſt officioſiſſime; idem rogat obſecratque, ne, ſi quando Lugdunum veniat alio quam ſuo uti velit hoſpitio.

Anno 1643. 20. *Julii.*

Claritati tuæ devotiſſimus,

Levinus Warnerus.

CCCLXXVI.

Vir doctiſſime, amiciſſime,

Olim ad te Literas non mitto, non deſidia, non oblivione tui, ſed longis & aſſiduis peregrinationibus impeditus. Annis ſuperioribus Germaniæ partem non exiguam luſtravi; poſt (quaſi antea non vidiſſem) in Italiam contendi. Secuti ſunt itinera duo Hibernica, brevia quidem illa, ſed incommoda, & niſi inſignium amicorum quorundam conciliatio & convictus moleſtias repenſaſſet, maxime pœnitenda. Nunc demùm lares colo Londinenſes meos. En tibi rationem ſilentii illius cui tamdiu indormivi. Cauſas ex alto non peto, nec circuitu ago. Impræſentiarum ſi quæris quid agam, ſcito pauca at bella minantem vivere nec recte nec ſuaviter. Non utique quod à fortunæ ſubſidiis imparatus ſim, ſed quod poſitus in querulo & moroſo corporis ſtatu, gravibuſque ac diutinis languoribus (duntaxat calculi vellicationibus quæ me indies premunt) laſſus & conquaſſatus, etſi victus alioquin parci ac reſtrictioris, Οὐχὶ ζωῆς ἀσφάλειαν ἀλλὰ θανάτε παράτασιν ἐμαυτῷ παρασκευάζων μακρῷ θανάτῳ τὸ μὴ ἀποθανεῖν σοφιζόμενος. Acceſſit cumulus his malis mors Straffordiæ Comitis eximii Mecænatis mei, Regnorum trium exempli ac convicii, extincti magna bonorum ſapientiumque civium penuria, alieniſſimo Reipublicæ tempore, ac majore ingratæ patriæ quam ſuo damno. Loquor liberius fateor quam pro conditione temporum ac rerum noſtrarum, ergo hæc ſoli commiſſa tibi celare memento: Ac tacitus noſtras intra ſe fige querelas. καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ.

Commendo qui has Literas reddet tibi Iſaacum Voſſium ex Gerardi filiis. Juvenis probus eſt, & modeſtus, ingenium habet non publici examinis, amatque bonas literas ac bonam mentem. Eum tu, pro inſigni humanitate tua, quam ego olim adeo prolixè expertus ſum, complectêris: dum in veſtra celeberrima civitate commorandi animum habuerit, ornabis commodabiſque, & cum abeundi conſilium formaverit, fauſtis votis proſequeris. Ita veteribus tuis erga me officiis ac ſtudiis novum pondus accedet. De cætero (urget enim nec me longius evagari ſinit) cum primum commode potueris, de ſalute tua velim me certiorem facias, & quid eruditi veſtrates novi moliuntur, quid tu imprimis, ex cujus ſcriptis nil lego niſi profuturum, nil diſco quod neſciſſe

Digitized by Google

neſciſſe rectius & utilius fuerit. Ignoſce, Vir amice, quod officium iſtud tamdiu debitum tàm ſero tamque parum cumulate reddo, & ſi potes, priſtinam tuam erga me voluntatem conſerva.

Londini Prid. Cal.Sept. *Amicitiæ ac humanitati tuæ devinctiſſimus,*

Joannes Priceus.

CCCLXXVII.

Incomparabili Viro, Gerardo Jo. Voſſio, Johannes Fredericus Gronovius *S. P. D.*

QUod ſæpius Author fuiſti mihi, Vir maxime, ut quæ de Seſtertiis, ab doctiſſimis viris perperam tradita mihi viderentur,in unam aliquam diſſertatiunculam conjicerem; id tentatum non ſemel,ſemper autem hactenus per occupationes intervenientes abruptum; his tandem feriis, & ſummo ſtudio ſum aggreſſus, & pro captu meo, non infeliciter perfeci. Dedi cum primis operam, ut rem ſententiamque meam, ita dilucidè proponerem, ut non poſſit ab ullo, mediocriter docto, paulò attentiùs legi, quin intelligatur: iis deinde rationibus, ac authoritatibus munirem, ut neminem contradicturum, qui intellexerit, liceat ſperare. Atque hoc eo magis, quod deprehendi ex ſcriptis divini Salmaſii noſtri, cum nuſquam hanc materiem ex profeſſo tractet, quæcumque tamen obiter, aut explicat, aut corrigit, cùm ſæpe non conveniant illis, quæ alii tradiderunt, noſtra cum ratione ubique ad amuſſim conſentire. Curabo fortaſſis; imò conſtitutum eſt omnino curare, ut circa paucas tempeſtates hîc edantur, quæ concepimus: non prolixum eſt hoc quicquid eſt ſcripti, trium putà, aut quatuor philyrarum. Authores quibuſcum res eſt mihi, ſunt Budæus, Georg. Agricola, Hotmannus, Scaliger, Paſchaſius Groſippius. Hos diligenter legi, & expendi. Cæterùm Agricola, & Hotmannus, citant quemdam Portium, qui eodem ferè tempore, cum Budæo ſcripſerit: habeo Libellum Matthæi Hoſti, de numerandi ratione emendata, in qua ſuam hiſtoriam rei nummariæ allegat: ni fallor etiam, Eric. Puteanus aliquid hujuſmodi edidit, & P. Ciacconius. Hos quos non vidi nondum, videre tamen, ſi fieri poſſet, nimis quàm cuperem: eaque de cauſa oro, quos eorum Bibliotheca tua ſervat, eos ad me commodato tranſmittere quamprimùm ne graveris. Valde etiam indigeo Grammaticorum opere Putſchiano: nam cùm eorum loca quædam examinanda ſint,id hactenus, niſi ex ipſis verbis, quæ allegant Authores mei, facere nequivi. Collega noſter Cl. Iſendornius in Hollandia eſt, ei dederam in mandatis, ut Grammaticos hos, & Andreæ Schotti obſervationes humanas, meo nomine à te peteret. Eo enim indigeo propter Livium, quem à nobis recenſitum, & plurimis locis ſaniorem futurum Elzevirii ſub prælo habent. Nunc quod commodo fiat tuo, ejus adventum exſpectare te nolim, ſed prima quaque occaſione, deſignatos libros, aut quorum eorum tibi copia eſt, mitteres. Vides quàm ſimpliciter humaniſſimis verbis tuis credam, quibus aliquoties, adverſum te, adeo audacem me eſſe juſſiſti. Vale, & ſalve, vir incomparabilis, cum graviſſima matrona tua, Liberiſque & Nuru. Annon addendum erit propediem, Nepote, vel Nepte? Et quomodo rem gerit, ὁ [illegible] Matthæus? Mea uxor (gratias Deo) intumuit admodum, & ut ſpero, intra tres menſes, tres erimus. Iterum valete, & me amate.

Daventriæ, ad diem III. *Eid. Octobr. anno* cIɔ Iɔɔ xliii.

Iſaacus autem ubi, & quàm benè agit? ſed & quæ ſpes, de Salmaſii reditu?

CCCLXXVIII.

Admodum Reverendo, & Incomparabili Viro, Gerhardo Johan. Voſſio, *Canonico Catuarienſi, ſalutem & obſervantiam.*

Reverende & Maxime Vir,

ACcepi lepidiſſimum Epithalamium, diſertiſſimi Poetarum Collegæ tui, inque eo magnum beneficium, quod non authori magis, quam tibi debeo, cujus interventu, & delenifica facundia id impetratum eſt. Nec minuit ejus pretium, quod ſeriùs, & poſt exſpectationem repræſentatum eſt, triduo nempe, poſt peractas nuptias; quia nullam hic veſtram culpam eſſe ſcio, & ipſe ſtatim editione facta

facta curavi, ut temporis illud damnum reſarciretur. Integer igitur eſt tanti applauſus honor, integra vobis apud me gratiâ, tibi præcipuè, cujus ingentibus erga me meritis, ingentem acceſſionem factam, tam diligenti tua opera, lubens profiteor. Agnoſco imprimis candorem tuum, quod adeò ſollicitè me doces mollia verba, quæ me apud occupatiſſimum, & quibus delinimentis ſoleat ambiri, haud ignorantem voti compot......... Quibus quod opus non habui, tuæ adſcribo ſolertiæ, paratus alioquin accuratiſſimis precibus, emere bona tanti Vatis omina, ſi citiùs tuæ mihi redditæ fuiſſent. Nunc unà cum optimis verſibus accipe malos, niſi tamen ingenii largitor, Amor, homini non Poetæ, qualem eſſe authorem, æque ac meipſum novi, brevem poetandi proſperè calorem ſubjecerit. Sed iſtos maneat, vel Eumolpi plauſus, ſiccum haud interdum: quod autem præcipuum eſt, dies jam noctesque ſunt duodecim, quod cum uxore vixi: nunquam autem crediſiſſem ante, tam perditè amare me poſſe; nec gratiarum ſatis perſolvere poſſum ſupremo illi παρανύμφῳ, qui tam amabilem mihi conjugem adjunxit. Intueor ſuaviſſimos mores, jucundum obſequium, pudorem, & caſtitatem ſingularem, peritiam rei familiaris, frugalitatem ſine confinio ſordium, animos ſine ſuperbia, modeſtiam in cultu & veſtitu, ſtudium ſoli marito placendi τὸ θαλαμευόμενον, ut ſic loquar, odiumque ſodalitiorum etiam muliebrium, & futilis garrulitatis, omnia denique quæ ego, in tua graviſſima Matrona (genus nobile excipio; id quoque tamen honeſtiſſimum eſt) paucisque aliis ad hoc exemplum ſemper, & admiratus ſum, & contingere mihi in mea exoptavi. Atque hæc ipſo flore juventæ, & non minima corporis gratia, dote etiam honeſta, ſed longè uberiori ſpe hæreditatis, ſiquidem ſuperſtites erimus, commendari adeo me adfuit, ut indies magis non ἐρωτόληπτος, ſed prorſus ἐρωτομανὴς reddar. Audeo hoc apud te confiteri virum & optimum, & φιλόστοργον, ſine metu ludibrii, quo laudantis impatientia traducitur. Faſciculum Epiſtolarum periiſſe nobis doleo: malo tamen periiſſe, quàm malè redditum eſſe. Inerat unà ad τὴν ἐρωμένην quam commiſeram homini ſoli conſcio deliciarum mearum: & utramque incidere nolebam in manus eorum, quos licet proximos hic mihi, hactenus juſtis de cauſis celatos ejus negotii habueram. Ideo ad te potius direxeram, præterito illo, qui plerumque, quæ ad me veniunt Hamburgo, quæque à me eodem commeant recipit. De filio Iſaaco nihil adjeciſſe te miror, cui per hanc peregrinationem eamdem, quam fratri ſollicitudinem præſto, precorque ut ſalvus, multis cum egregiis monumentis, ad vos ſalvos redeat. Scire itaque aveo ubi nunc ſit, quosque de eo ultimos acceperis nuntios. Rogo etiam, ut ex tomis antiquarum lectionum Caniſii, illum in quo Aldhelmi carmen de laudibus virginitatis ad me mittas. Mira petitio, inquis, poſt zonam nuper ſolutam pactásque nuptias iſtum librum velle legere. Sed literarum negotium hic ago: contuli enim libellum iſtum cum MS. in Anglia bonæ notæ: inde omnes ſuppleri lacunas, multa etiam corrupta reſtitui. Eam opellam recognoſcere libet; quamvis nec mirum, ſi ut intelligere diſcam mea bona, cupio Encomium legere ejus rei, quæ non ita pridem in prædam mihi ceſſit. Vale, Vir incomparabilis, & ut divinæ clementiæ, quæ ſenium tibi vegetum conceſſit, quamque ut diutiſſime concedat, oro, vivendi tenore te accommodes, interdum ride, ac hilaritate curas tempera.

Daventriæ, ad diem vii. *Cal. Febr.*

Merito deditiſſimus,

devotiſſimusque tibi,

Johannes Freder. Gronovius:

Collegæ mei te viciſſim humaniſſime, & obſervanter ſalutant. Ego quoque omni cum reverentia, Matronam tuam, & nobiliſſimum Junium tuum. Ad Cl. Barlæum de eodem oleo ſcripſi.

CCCLXXIX.

Incomparabili Viro Gerhardo Joanni Voſſio, Johan. Freder. Gronovius *S. P. D.*

AUdaciæ meæ caſtigationem, & merebar, & metuebam, tanto munere Bibliothecæ tuæ impetrato, Vir maxime, tu benignitate tua etiam, ut modeſta videretur petitio mea, effeciſti. Rectè igitur & in tempore accepi utrumque faſciculum; gratias egiſſem citiùs, niſi una, quomodo beneficio tuo fuerim uſus, cognoſcere te voluiſſem. Et nunc igitur id facio lubens privatim, & publicè feciſſe gaudeo, in commentario quam mitto, *de Seſtertiis*: atque hoc unum

Pag. 85. & 23.

fortaſſis

fortaſſis in Opuſculo, cætera exſpectatione tua inferiori, credo, tibi probabitur. Nihilominus rogo, obſecroque, ut vacuam aliquam horam nactus, lectione tua digneris, etſi quidem emendationem recipit, nec una litura ſatis abſolvitur univerſum, in quibus excidiſſe videbimur, comiter moneas. Quid enim mirum, ubi tot errorum diverticula, ſummi viri vitare non potuerunt; ibi me quoque interdum à vera via aberraſſe? quodque in illis in eam revocandis præſtiti ſtudium, id ab aliis, te præſertim, qui præter cæteros, & præcipuè potes, me exſpectare? Hoc effeciſſe me ſpero, ut nonnulli è turba eruditorum, qui hæc legerint, in Veteris rei Nummariæ ſummis enuntiandis, attentius, & conſideratius ſint locuturi: quod ſi illud accedit, ut aliquis ex vobis literariæ rei Principibus, meo conatu incitatus, præcipuam quæſtionem, doctius, & accuratius explicet, non minus id gratum erit, quàm ſi ipſe rem acu tetigiſſe judicabor. Erant nonnulla, quibus non inutiliter, opinor, plures paginas produxiſſem: ſed quia inter edendum natis, & operarum inſtantia, & labores ordinariæ functionis, otioſius expendendi (in quo rarò mihi ſatisfacio) ſpatium denegabant, in aliam occaſionem, ea reſervavi. Libros per occaſionem remittam, aut ſi citius indigebis, ut quoſque petes. Illud ſcire velim, conſtetne tibi, uter prior Budæus, an Portius ſua publicarint: Nam neuter alterius meminit, & primus videri vult obſervaſſe, decies ſeſtertium, decies centena millia, nummum ſignificare: item ſeſtertia, non nummum eſſe unum, ſed pecuniam ſeu collectionem mille nummum. Ego Budæo primùm adſcripſi, quem legeram; poſt, altero inſpecto, dubitare cœpi. Iſaaci tui fortuna non delector minus, quam ſi ipſi mihi contigiſſet; Deumque precor, ut ſoſpes ad vos ſoſpites cum Theſauris ſuis redeat, & tam doctam, ſapientemque peregrinationem, ſummo cum literarum emolumento, & æterna (qualis tamen ante eſt) Voſſii nominis gloria ſeculis commendet. Petri Fabri ſemeſtribus aliquando uti velim, ſi lubet, & carere potes. Adjeci tuo exemplaria tria incompacta, quorum unum Matthæus tuus, ad ſe recipiet, alterum Ampliſſimo Hoofdio, tertium Cl. Corvino, quod commodo fiat tuo, trades, cum officioſiſſima ſalutatione. Velim cognoſcere, ſatiſne tibi Latinè videamur dicere *Locum* Authoris, quod Galli appellant, *un paſſage*, & vulgo receperunt omnes: *Locus Ciceronis*, &c. *correctus*; & ſimilibus; etenim cœpi & hic hæſitare. Unum rogo fortaſſis nimium familiariter, ut ſi legeris Libellum, & aliqua probaveris, verbo ſcribas, non ſine aliquo fructu publico editum: Id autem peto, non vanæ ambitionis cauſa (à qua procul abſum, & ſic nunquam me ita frontem perfricuiſſe, ut hoc peterem) ſed ut viſo hoc teſtimonio, gaudeant illi, qui ſumptum editioni præſtiterunt, Curatores noſtri. Eadem cauſa admiſi, in fronte Operis triatum illum, poſt maximos Viros, &c. cujus me ſanè pudet; ſed hoc illice fuerunt invitandi ad nummos. Vale, & ſalve, Vir incomparabilis, cum graviſſima Matrona tua, Liberiſque, à quibus auctam tibi domum feliciter, & auguror, & opto.

Daventriæ: Poſtrid. Eid. Decembris.

Cl. Barlæo proximè ſcribam, & mittam exemplar una cum obſervationibus, quas promiſi ipſi, necdum habet. Collegæ mei Dieſtius, Chriſtenius, Iſendornius, te plurimum ſalutant.

CCCLXXX.

Vir admodum reverende & Princeps Hiſtoricorum noſtri Seculi,

SUmmas T. R. gratias ago pro dono utriuſque ſcripti tui pereruditi atque elaborati. Prius in quo de Chriſti genere anniſque accuratè diſſeris, evolvere incepi. Quamvis cum tuſſi ſenili interdum conflicter, non tamen ea ſicca eſt, atque adeo aſpera, ut pulmonem meum nimium quatiat, vimque moleſtam mihi aliquando pituitam pectore meo expellendi impediat. Qua vi munitus, utrumque munus meum; Academicum ſcilicet, atque Eccleſiaſticum fortiter ac conſtanter etiamnum præſto. Quo nomine quamplurimi amici mei probitate atque ingenuitate tibi ſimiles, mihi & coram & per literas familiares ſuas tecum gratulantur. Pro qua amica gratulatione, ſicuti me tibi tuiſque, ita me illis illorumque liberis ac propinquis ſummoperè devinctum eſſe lubens agnoſco. Epithalamii in nuptias unicæ filiæ meæ cum Johanne Pollione Edamenſis Eccleſiæ quondam Paſtore ante annos viginti ſeptem connubio junctæ à T. R. conſcripti, probe memini, illudque aliis carminibus tuis in Doctoratus mei Theologici honorem compoſitis adjungere decrevi, nec non cæteris verſibus intimorum amicorum

meorum, tam veterum, quam recentiorum: ſed priuſquam illud faciam, ea de re privatim tecum, oblata occaſione, colloquar, & cum eximio vate ac vicino tuo D. Barlæo, qui nuperrimè ſuo quoque epithalamio nuptias nepotis mei Johannis Pollionis condecoravit. Juſſi nepotem meum nunc civem veſtrum, ut amicitiam vobiſcum inchoatam, quibuſcunque poterit rationibus, foveat. Unum exopto, ut quanta, tum propter te, tum propter Conjugem tuam vultum ac mores magni Patris ſui repræſentantem, liberos veſtros complectar benevolentia, aliquando ipſis reipſa demonſtrare poſſim. Uxor mea te tuamque officioſiſſime reſalutat, ac mecum precatur Deum Opt. Max. ut ſanctis lucubrationibus tuis è cœlo cumulatiſſime benedicat.

Dat. Leidam 27. Decemb. 1643.

T. R. addictiſſimus,

Joh. Polyander à Kerckhoven.

CCCLXXXI.

Vir Celeberrime,

Accepi præſtantiſſimum munus tuum, quod eo mihi commendabilius eſt, quia id à manu tua habeo. Feciſti ſane, ut cujus eruditioni omnia ſumma hactenus tribui, ejus etiam humanitatem ac benevolentiam deprædicare debeam. Serius verò vices ſcribendi ad te occupandas cenſui, ut ſpatium haberem lucubrationes tuas evolvendi, quæ diffuſam lectionem, raram eruditionem, & ſubactiſſimum judicium, adeoque characterem tuum ubique referunt. Gratulor mihi cæteroquin, quod pleraque quæ de Genealogicis Controverſiis, & Anno Natalitio in dubiis meis annotaveram, ſuffragio tuo comprobari videam. Quod ipſum non parum me in eâ, in quâ hactenus fui, ſententiâ confirmat: Diſſertationem tuam de tribus Symbolis ſumma cum voluptate etiam excuſſi, ubi ea nos doces, quæ nondum animadverſa à viris etiam eruditiſſimis fuere. Noſti verò ipſe melius omnibus, in argumentis id genus varia occurrere, in quibus licet ἐπέχειν, propter multa veterum dicta, in quibus non uſquequaque ſibi conſtant. Antiquitatis ſtudium meritò à te commendatur, & eruditis omnibus commendatum eſſe debet, modò ſumma ſemper primæ antiquitatis habeatur ratio, & ad eam revocentur ſecula omnia ſequiora. Quod & tibi ita videri certus ſum. Nobiliſſimum Salmaſium reducem habemus, & ab ipſo habebimus propediem varia Opera eximia, quæ affecta hactenus reditum Authoris, & ultimam manum exſpectarunt. Nihil niſi magnum & inuſitatum ab utroque veſtrum nobis & orbi literario polliceri debemus. Vale, Vir Celeberrime, & me ingentem eruditionem tuam ſuſpicere, & Voſſiano nomini, cujus ſumma ubique meritò Claritudo eſt, devotiſſimum eſſe perſuaſum habe. Scripſi ὡς τάχιστα.

Lugd. Batav. Id. Jan. cIↃ IↃc xliv.

T. omni cultu & officio,

Freder. Spanhemius.

CCCLXXXII.

Elige ſis, Voſſi Ampliſſime, ſocordiæne hoc ſilentii imputatum velis an occupationibus quarum in perpetuo me rotata & conflicta verſari ſcis cum Politicorum, tum Aulicorum, item & præcipuè Militarium. Quidquid ſit, fatale fuit, Barlæum, ſemel mihi elapſum, denuo inter nos commeare, ne quid à me literarum traderetur, niſi tam amica manu. His omiſſis, gratiam habeo & referre velim, de munuſculo imprimis grato; docto denique & præſtanti, ut ſunt tua; ſine fuco dicam, ſupra ſeculum omnia & ejuſmodi, ut cum eſſe tu quidem deſieris, paucis animus ſufficiet talia aggrediendi, nemini vires exequendi. Perculiſti me vero, mi Amice, adverſa valetudine quacum te tres totos menſes conflictatum nuncias. Abſit, abſit ingenti animo ægre ut ſit in hoc tugurio! Neque vero dejici te pateris, qui in ipſo corporis languore tantæ rei manum mentemque adjeceris. Macte, mi ſenex, hoc vigore & ſtando quidem tu, id eſt hoc agendo quod agis mori deſtina. Differ autem hoc & protolle, quantum pote, ſi Patriam, ſi tuos, & in his me amas, qui te integerrimo affectu;

Hagæ-Com. Non. Feb. cIↃ IↃc xliv.

Tuus,

C. Hugenius.

Narrabam hodie Barlæo epigrammatia mihi hac nocte excidiſſe, quorum numeros non verba, tenerem. Occurrit unum commode quod eum ad ætatis fluxum & ſenii quaſi θρηνῳδὸν ſpectet; ecce hic adſcribo, ut vel rideas, ſi tanti eſt, quæ in incendium

cendium hoc noſtrum properè luſimus. Barlæus ſecum portat.

In Clepſydram.

Verto vitram? verſæ redeunt ad munia ſtillæ:
Quiſquis heri liquor hac tranſiit, hic hodie eſt.
Dicite, queis ſummo jam deſcendentibus ævi
Monte parit primas ultima bruma nives.
Veſpillo non eſuriat, ſi fata ſenectæ
Clepſydram dederint vertere cuique ſuæ?

CCCLXXXIII.

Vir Præſtantiſſime,

POſtquam D. Warnerus, unà cum priſtini favoris teſtimonio, à te donum eximium mihi obtuliſſet; iter meditabar ad amicos Amſtelodamenſes, quibuſcum, partim meo, partim aliorum nomine, expedienda erant negotia. Verum aliis curis iter remorantibus tandem læſo pede impeditus, conſilium mutare neceſſe habui: adeoque quam ore gratiarum actionem cogitabam, ſcripto conſignare fas fuit. Siquidem limatum & eruditum ſcriptum tam multa me docuit, docetque, ut meritò ingratus habear, ni id apertè fatear, & ſaltem gratitudinem pollicear. Jam demum verò agnoſco, doctum eum demum cenſeri, in quo omnium ſcientiarum genera eſt invenire; unam atque alteram ſcientiam, licet exactiſſimam, non perficere eruditum virum. Quam ſe mutuò provehunt diſciplinæ, ſi in una mente unam ſedem fixerint; & ibidem de gloria certent! Sed quia rarò fit, rarò hujuſmodi orbis lumina conſpiciuntur, qualia Scaliger, Salmaſius, Voſſius aliique pauciſſimi; quorum ſcripta ubi lego, & relego, cum ſumma voluptate, maximam percipio utilitatem, neque etiam ſatius me unquam tenet iſtorum librorum, qui abundantia ſua, ſemper nova præbent fercula, quæ famem exaſperant. Ἀντίδωρον, ſpero, initio æſtatis accipies, at diſſimillium muneri, quo me beâſti; diſſimillimum inquam valore & materia ipſa; quippe in quo Judæorum Leges forenſes novo codice, puta, ſecundo cum Romanis confero: Humi ſerpens, & mediocribus inſudans, cum nonniſi ſumma meditemini, interim eo animos ſumo, quod vobis etiam placeam, meaque grata eſſe & fore confidam. Vale amicorum decus, & ſalvebis cum tua dilecta liberiſque à nobis omnibus, imprimis ab eo qui permanet

Lugd. Bat. 5. Kal. Mart. a. peractæ Salutis 1644. *Virtutum & eruditionis tuæ Admirator,*

C. L'Empereur.

CCCLXXXIV.

Salve Vir Clariſſime & Præſtantiſſime,

ETſi multo gratiſſimæ mihi fuerunt literæ tuæ, quas Nonis Novemb. anni 1642. datas menſe demum Auguſto anni ſuperioris accepi, reſcribere tamen adhuc diſtuli, partim quod non eſſet, de quo ſcribendum videretur, partim quod Iſaaci tui, vel noſtri potius, literas expectabam, quibus me de itineris ſui proceſſu exituque certiorem faceret. Sed quoniam ille noſtri omnino oblitus videtur, *Aio* certe locuto litare, quomodo Lipſius noſter aiebat, parum penſi habet, nolui hanc tui ſalutandi occaſionem amittere, quam mihi offert nobiliſſimus & literarum amantiſſ. Juvenis, Eques Danus, qui has tibi reddet, vivæque Epiſtolæ fidem de præſenti vitæ meæ ſtatu diſtinctius omnia narrabit. Ipſe quid rerum geras aut moliaris, ſcire quidem ſtudeo, recteque omnia eſſe magna cum voluptate accipiam; nec tamen propterea te ullam temporis partem ſeriis tuis ſubtractam mihi expenſam ferri poſtulo, cum ſatis mihi ſit, ex Iſaaci literis de vobis quæ velim cognoſcere. Tu fac ne ceſſare eum patiaris, utque illis Pervigilii verbis ſubinde aures ei perſonent,

Perdidi vocem tacendo, nec me Phœbus reſpicit.
Sic Amyclas cum tacerent, perdidit ſilentium.

Pieruccius noſter, Pandectarum publicus jam Interpres, utrique veſtrum pleniſſimam amoris & officii ſalutem verbis ſuis adſcribi petiit, quos & ego ex ſententia rem gerere ac valere precor ac voveo.

Patavii ad diem 12. Mart. 1644. *Tui amantiſſ. & obſervantiſſ.*

Gaſpar Scioppius.

Digitized by Google

CCCLXXXV.

S. P.

CONſtitueram equidem, Vir longè clariſſime maximeque, literis meis nunquam tibi moleſtus eſſe; ut tamen nunc tandem aliquando veniam polliceri mihi auſim apud te, facit eximius tuus erga me favor, quam ne apud illos noſtros quidem diſſimulâſti qui in tranſcurſu tantum te ſalutarunt. Tum vero officii mei eſſe judico ſaltem ſemel manu & ſcripto teſtari, me eſſe inter ſingularis doctrinæ ac virtutis tuæ admiratores ac cultores non unum è multis. Id quod uti tibi perſuadeas, eſt profectò quod etiam te atque etiam rogem. Ejus rectius teſtandi ergò nunc mitto quæ elapſo anno edidi hiſtorici argumenti. In quo genere quoniam te primum æſtimo, tuæ cenſuræ unice omnia ſubmitto. Haud diffiteor procul à meo munere & vitæ genere, (ut qui totus praxi Medica occuper) eſſe quicquid iſtuc eſt ſtudiorum, ſed protractus ſum invitus in hanc ſcenam, ab iis qui novis artibus clariſſimæ veritati nebulam objicere in laude collocant. Calixtus noſter longam tibi vitam ac vegetam ſenectutem juxta mecum precatur: mittique per me voluit tibi diſputationes quas proxime habuit de Tranſubſtantiatione & viſibili Eccleſiæ Monarchia, quas totidem ejuſdem argumenti haud multo poſt ſequentur. Haud dubito non ingratum fore munuſculum hoc profectum ab homine ut tui ſtudioſiſſimo, ita ejuſdem tecum in ſacris negotiis ſententiæ, hoc eſt, animi Eccleſiaſticæ concordiæ cupidi, cujus (proh dolor !) hodie ſunt pauciſſimi. Vale Vir optime & maxime, & me porro benevolentia proſequere.

Helmſtadii. *Tui Cultor,*
cIↄ Iↄc xliv.
$\frac{27}{17}$ *Martii.* Herm. Conringius.

CCCLXXXVI.

Clariſſime Vir, Amice & Fautor exoptatiſſime,

DIſſertationem tuam geminam, de Genealogia & tempore Nativitatis & Paſſionis Chriſti, à te donatam mihi, gratiſſima manu ac mente accepi: & ut legi, miratus ſum ſummam in Antiquitate experientiam, ac Neſtoris annos tanto authori precatus ſum, ut ex tanta experientia complures ejuſmodi tractatus, in Eccleſiæ commodum, protruderentur. Quàm vellem de nonnullis iſtius diſſertationis tecum conferre, niſi moleſtum tibi eſſet: Sed accipe hæc pauca. Quæ de Panthere affers, non parum me erudivere. Eſt inter Judæos liber Blaſphemus, Sepher-Tholedoth Jeſu inſcriptus, quem olim deſcriptum habui, ſed D. Buxtorfio conceſſi, eo quod publicationem ejuſdem cum Notis promitteret: in illo, memini me à D. Buxtorfio audire, Petri filium ex adulterio Mariæ fingi Jeſum; hinc ſuſpicabar Petri nomen eſſe פנתר, pro פתר, quum ſoleant Dageſh in Nun reſolvere alicubi Chaldæi: Buxtorfius affert nomen פנדירא in Lexico Chald-Rabb-Thalmudico, ibique allegat eundem libellum תולדות ישו: ſed apud neminem ex Scriptoribus Chriſtianis illud momen inveniri ſcribit, quam apud Damaſcenum; id quod video, ex Diſſertatione tua, aliter ſe habere, quum & Epiphanius, & Origenes, hoc habeat. Porro, in aſſignanda cauſa Feſti Natalis Chriſti, conſtituti in Decembrem, miror à te non fuiſſe additas duas alias, quas obſervavi. Prima eſt ex Joh. iii. 30. Illum oportet creſcere, me vero minui. Verba ſunt Johannis Baptiſtæ, de Chriſto. Hinc Johannis Baptiſtæ Feſtum in Solſtitium æſtivum, quo incipiunt decreſcere dies, Nativitatis Chriſti in hybernum, quo creſcere, conſtitutum videri poſſit: ut inſinuat alicubi Prudentius, ſi recte memini. Altera eſt, quia menſe Decembri celebrabatur Feſtum Matris Deorum; cui ſurrogatum Feſtum nati filii Dei; idque pia, ut loquuntur, fraude; quam & tu ipſe alicubi inſinuas, de Chriſti menſe dieque natali, Theſi III. Hæc nunc ſufficiant, ne te cæteroqui ſatis occupatum obruam. Cæterum

Qui has tibi offeret, doctiſſimus Juvenis, Polonus eſt, Rutgerus Hermannides, olim meus Convictor, nuper in Gallia magnis rebus adhibitus, niſi mors Richelii interceſſiſſet. Philoſophiæ ille ac Theologiæ hactenus operam dedit, quidque profecerit in ſermonis elegantia, tu ipſe rectius judicare poteris. Patriam hoc rerum ſtatu repetere vix audet: & ſunt, qui tantum ingenium hîc detinendum, atq; majoribus aptandum, judicant. Id vero, ſi fieri debeat, ſcio, nullum ſe in Hollandia certiorem atq; promptiorem commendatorem aut promotorem inventurum, Clariſſimo Voſſio. Hoc igitur nomine eundem tibi commendare volui, ut ſive Pædagogia aliqua inter Mercatores veſtrates, (aut Proceres aut alios) requiratur, ſive Rector Scholæ, aut Profeſſor alicubi petatur, ſive quocun-

quocunque alio modo, eum commendes, quo vel ſumptus ſtudiorum continuandorum tolerare, vel talentum creditum rectè locare poſſit. Non dubito, ingenium hujus Juvenis ipſum tibi placiturum, vel nemine commendante. Quocirca confiſus humanitate & benevolentia tua, abrumpo; & ut me amare pergas etiam atque etiam rogo. Vale. Deus te diu nobis incolumem præſtet.

Dabam Daventriæ An. 1644. *vi. Idus Aprilis.*

T. Cl. obſervantiſſimus,

Henricus à Dieſt.

Juſſeram Janſonium tibi offerre meo nomine Theologiam Biblicam, nuper à me editam. Eam ſi necdum acceperis, procurabit, qui has tibi offerret, Rutgerus Hermannides.

CCCLXXXVII.

Excellentiſſime Domine,

Noſtræ antiquæ familiaritatis teſſeram bonis avibus, ſub auſpiciis magni Molini olim initæ, fractam deprecans coram tuo Iſaaco filio Lucæ, Juvene eruditione modeſtiaque ſingulari eam interpolandam curavi, eique ad te literas mittendas tradidi, quarum reſponſionem adhuc deſidero. Juvenem illum tui vivam imaginem præ ſe ferentem, eâ, quâ potui, humanitate ſum proſequutus, quem iterum Lucam petiturum ſummis votis opperiebar. Sed ſpe fruſtratus, en iterum ad te literas exaro amoris, & obſervantiæ in te meæ teſtes locupletiſſimos. Te ſemper veluti numen literarum colui, tuaque typis edita exoſculor, veneror. Rhetoricam, Grammaticamque tantum habui; ſi quid præterea in lucem editum, cura ad nos perferendum.

Hujus Epiſtolæ lator erit Sanctes Pagninus adoleſcens indolis præſtantia, natalium ſplendore, modeſtiæ dote præclarus, nepos magni illius Sanctis Pagnini Sacræ Scripturæ interpretis, ubique terrarum notiſſimi. Iſtam petit urbem, negotiis operam navaturus. O quam vellem hunc tibi de meliori nota commendatum! Tuo patrocinio, clientelæ tuorum filiorum trado, addico. Hic à patriâ non degenerabit claritate, & probitate. Huic, obſecro, reſponſionem, literaſque tradas ad me: illæ non aberrabunt. Operum tuorum Indicem mitte, vel ſi quid habes levi manu promulgatum illi trade; tua enim mihi aurum coronarium, tuæ literæ ad me exaratæ in Cimeliarchio repoſitæ ſervantur. Te numen & lumen paſſim deprædico: Quare te obſecro, ut tui Cultorem benignus reſpicias, tuis reſponſis digneris.

Amaltheam Onomaſticam jam diu in lucem edidi; bonis avibus? ignoro. Tuum de ea judicium opperior, quod ſemper in me benigniſſimum ſenſi in Polymathia, quam auctam, & Amaltheam etiam, ex unis geminas factas video. Quid ſi per te ibi typis recuderentur? Sublimi ferirem ſydera vertice. D. Iſaacum filium, ſi ibi tecum, meo nomine ſalvere jube. Ille ſaltem mihi tuo nomine reſcribat. Tibi denuo ex animo commendo Pagninum, meque tuo patrocinio ſingulari. Deus te fortunet ad Pylios annos.

Lucæ Non. Apr. 1644.

Eruditioni probitatique tuæ ex aſſe mancipium,

Joſephus Laurentius.

CCCLXXXVIII.

Incomparabili Viro Gerardo Joh. Voſſio, Jonannes Fredericus Gronovius *S. P. D.*

Accepi, Virorum maxime, redhoſtimentum ingens pro munere exiguo totque nominibus debito, ut omnem muneris gratiam dudum perdiderit: accepi nihilo minoris pretii epiſtolam, non qualem mereor, ſed planè qualem deſiderabam, & aliquid amplius. Si expectaſti ut ex gratiarum actione mea magnitudinem uberis tuæ & prodigæ humanitatis æſtimares, oportet te falli: neque enim ſtudio meo & cupiditati faciendi eam quam ampliſſimam verbis ſufficio: ſed quandoquidem optimus es, animum, ita me Deus, optimum facile interpretaberis. Collegæ debita cum reverentia lætitiaque acceperunt aureum munus tuum, meque gratias ingentes agere ſuo nomine juſſerunt; id quod etiam coram faciet Clar. Chriſtenius cis paucos dies, ſiquidem has, quemadmodum promiſit, cras profectura uxor ejus portatura eſt. Libros nondum remitto, quia per ſtudiorum varietatem nondum illis uſus ſum ſatis; neque tamen in mora ero, ſi te aut omnibus aut aliquo ex iis indigere te ſignificaveris. Gratiſſimæ fuerunt

Digitized by Google

runt literæ Iſaaci tui, ſed miror nihil eum cogitare de reditu, certè ne verbo quidem ſpem de eo propinquam facit; itaque &, quibus reſpondi, quaſi Lutetiam iturum inſcripſi. Faſciculum ad Crocium noſtrum pridem deſtinatum, quia non habeo, cui commendem, denuo te reſpicere fidemque tuam interponere neceſſe habui. Quia enim interdum ad eum ſcribis, offerri tibi occaſiones puto, aut facile reſciſcere per tuos lubet, ſi Nautæ Bremenſes adſint, quibus committatur. Addes igitur hos tuis erga utrumque noſtrum meritis, niſi grave eſt. Vale, Vir incomparabilis, & ſalve à me meaque cum tua & gente & animo Junia, totaque domo.

Daventriæ ad diem x. *Kal. April.* cIↃ IↃc xLIV.

Si ſcirem ubi nunc ageret Franciſcus Junius V. Cl. affinis tuus, libenter ad eum exemplar mitterem, & memoriam ei humanitatis, qua Londinii ſibi me devinxit, confiterer.

CCCLXXXIX.

S. P.

Vir Clariſſime & Doctiſſime, Amice & Collega obſervande,

PEtiit à me D. Roſayus ut ei ad te viam aperirem. Vir eſt elegantis ingenii, promotus Doctor Medicus, in Mathematicis & aliis Philoſophiæ partibus bene verſatus. Quid quærat vel optet, ipſe tibi exponet. Si poſſis eum in ſuo propoſito juvare, non conferes beneficium in ingratum aut indignum. Scripſi ad D. Caſaubonum, eique gratias egi pro munere, quod ipſius nomine à te accepi. Nunc tibi & D. Matthæo filio tuo gratias ago maximas pro tertia parte Hiſtoriæ, quam mihi, ipſius nomine, reddidit D. Senator Dubletius. Adfuit mihi hodie Doctor Forbeſius autor Lucubrationis cujus primam partem tibi communicavit Elzevirius. Ipſe Amſtelrodamum ſe confert, ut cum Typographis agat; habet enim tertiam partem abſolutam. Te inter primos ſalutaturus eſt, & dignum judicabis tua admiſſione & benevolentia. Affinis meus Molinæus adhuc cum diuturno illo morbo conflictatur; ſubinde tamen aliquas Conciones habet, cum ea judicii lima, quæ nihil redolet morbi. Miſit huc Philoſophiam ſuam, id eſt, præter Logicam, Phyſicam & Ethicam, eadem Methodo brevi & perſpicua. Expectamus hic D. Salmaſium, cum Epiſtola de Coma, quæ valde comata eſt, quia cum promiſiſſet unum folium, excrevit ad octodecim vel viginti. Reliqua ipſe tibi indicabit. Nos hic valemus, Deo gratia, tibique & tuis omnia fauſta expetimus.

Rap. v. Id. Maias cIↃ IↃc xLIV. *Tuus omni affectu & officio,*

Andreas Rivetus.

CCCXC.

Eupantus Tylbertucio * *ſuo, avide hactenus expectato & expetito, S.*

* Tylbertucius, eſt Buiterſyc.

TAndem igitur ades! Gaudeo & lætor vehementer. De dignitate Senatoria intellexeram, quam & tibi & Dominæ Conjugi, totique familiæ quam ſolenniter tam candide gratulor, plurimum profecto & ipſe in hoc honore tuo conſecutus. Indigebam & apud Sicambros noſtros amico, indigebam Tylbertucio, qui & ingenii & eruditionis & prudentiæ ornamentis ſplendens literarum, quaſi in nocte jacentium, fortunam illuſtraret. Non adhuc pretium ſuum apud gentem, ſive Mercurio ſive Marti deditam, ingenuæ Artes invenere. Atque ego cum in hiſtoria Patriæ occupari potuiſſem, neglectus ſum. Jam quid præſtem? Conſenui: niſi p[illegible] Imperatores Auſtriacos, quos abſolvere nunc ſtatui, Duces quoque Geldriæ repræſentem. Te expecto, ut uberiorem de omnibus ſermonem inſtituam: imo ut audiam tuis tot Amicos verbis loqui qui honorem genio tuo, & ſic meo habuerunt. Sed quid ais? † Verultham gravi Morbo affligi vehementer doleo, noſtra, Literarum & reipublicæ cauſa. Servet Deus Virum, qui in exemplum veræ bonitatis humanitatis & elegantiæ natus eſt; ille meus, ille tuus, ille bonorum omnium. Votis locus eſt, quæ ſummum Numen ut ſpero, audiet; & magnum nobis Pacis conficiendæ momentum corroborabit. Cæterum res meæ, ut ſolent; valetudo pro ætate, ſtudia pro valetudine. *Bivium* tamen *vitæ humanæ* paratur ut publici juris fiat. Aphoriſmi Politici partem rurſus lectionum atque diſſertationum conſtituunt: quod opus, niſi fallor, decumanum erit, & decumanis quoque typis dignum. Quid

† *Verultha* eſt *Walther.*

Quid etiam? Imperatores in manu ſunt una quidem opera Fredericus & Maximilianus, ut reliqui deinde Carolo adjungantur. Hæc Angelliſtini Epiſtola te vel maxime ſpectat, & quaſi ad te directa. Mitti ſibi optimus eam parens tuus cupiebat. Mitto ſed ut à te accipiat, cum uberrimo ſalutis voto. Arcis negotium quod in ſe ſuſcepit, hac occaſione commendo. Te rogo ut cum venies, conferre utrumque Diploma literaſque Regias à ſanctiore Ærario confirmatas, velis. Sic nunc te complector toto animo & lætum felicemque eſſe jubeo, lætam Dominam quæ tam feliciter te recepit. Salveat Eubiſa noſter: tu ſalve, vale, iterumque vale.

Lovanii in Arce 3. *Eid. April.* CIↃ IↃC XLIV.

Siquid de *Mentalco* * certi, quæſo ſciam. Stemma ejus apud Eubiſam videris, hic te exemplar exſpectat. Remitto faſciculum, Caramveli inſcriptum, is enim in Germaniam jam Abbas profectus eſt.

* Cantelmo.

Lovanii in Arce Eidib. April. CIↃ IↃC XLIV.

O triſtem optimi Verulthæ & nimis repentinum caſum! In uno malo plura mala. Sed unum tamen maximum; quia qui digniſſimus longiori erat vita, ſic nobis & Regi & Reipublicæ ereptus. Hæret & mihi animus, hæret calamus, & quaſi obſtupeſcit. Idcirco quæ ſcribenda erant differo vel etiam ut in ſermonem conjiciantur. Ergo nec de Arce jam dico, nec de altera petitione, quam non unis jam literis Hamireſio commendavi. Mentalcus & ſuas partes exequetur. Te videre & complecti cupio. Vale.

XVII. *Cal. Maias* CIↃ IↃC XLIV.

Ab Aheno alterum jam faſciculum accepi, in quo præter tabulas Geographicas imago D. Voſſii erat vere pulchra & venerabilis, in pretio habenda mihi & honore, ſed tu nimis in me effuſus es & propemodum liberalitate peccas: bene rurſus meriturus: ſi gratum me eſſe ſiveris. Erat quidem in Epiſtola faſciculus, & ſic tamen loqui vel maxime videbaris, ego potius qui nunc ſcribo mutus ſum quia munus nullum mitto. Veni, veni, ut dare poſſim.

CCCXCI.

V. Cl. Gerardo Joanni Voſſio Janus Vlitius *S.*

IMmemor profecto omnis beneficentiæ & benevolentiæ tuæ fuiſſem, Virorum decus, quâ etiam puerum me totum tibi devinxiſti; ſi non iſthac ſaltem occaſione memoriæ ſtudioque tuo, quo omnes vel mediocriter φιλομύσους proſequutus ſemper es, me inſinuarem. Aut ſi id nimium audaciæ eſt, mandata exhibeo. Faſciculum iſthunc à Cognato Blitterſvicio Bruxellæ mihi commiſſum, ab Affine tuo Fr. Junio, quem Antuerpiæ, dum Arondellium Comitem reſalutatum ibam, & jamdudum in domuitione noſtra ex Anglia familiarem habere contigit, ſalutem plurimam tibi, tuæ, tuiſque. Parem à Puteano Heroe, quocum aliquandiu Lovanii otium egi, quod regioni iſti intenſiſſimus calor indixerat. Ibi dum eſſem, de reditu Iſaaci tui (at quanti Viri!) rumor increbuit, quem fauſtum illi omnes fovebamus, quanti intereſſe cenſebamus. Vivat dignus patre filius; & digniſſimus, qui vivat, pater. Ego interim rei domeſticæ inſudo; Uxorem, Senatoris Heſſelii filiam, duxi; apud quem commoramur. Quo mandata tua, ſi qua pro jure, quod ſummum in me habes, imperas, ut dirigeres, ſcire hoc te volui. Vale, Decus meum, & quo olim cœpiſti favore, proſequi porro ut digneris rogo. εἰς τάχεια.

Datum pridie Idus Sextiles, Hagæ. CIↃ IↃC XLIV.

Quas addo, Daventriam ad communem noſtrum amicum deferendas, quia diſceſſerat hinc tabellarius, ne grave ſit curare.

CCCXCII.

Ampliſſime Domine,

INcluſas Aloſto ad me miſit Guilhelmus Heſius, ut ad Ampliſſimam Dominationem tuam deſtinarem. Nuper ſcripſit ad me Madrito D. Laurentius Cocchi Italus, aliquot Nunciorum Papæ in iſta Aula Secretarius, percunctatuſque eſt quid iis literis ſit factum, quas ante annum alterumve Domino Voſſio inſcriptas, mihi tradi unà cum libro Hiſpanico curarat.

rat. Si otium eſſet eruditiſſimo Viro, ut paucis ei reſcriberet, rem mihi gratiſſimam faceret; vereor enim ne, ut eſt genius Italorum, ſe vel ab eo contemptum, vel à me deluſum exiſtimet. Vale, Vir ampliſſime, eique & à me & obſequia omnia defer, & ſalutem plurimam precare.

Antwerpiæ vi. Junii 1644. *Ampliſſ. Dominationis tuæ*

Humillimus Cliens,

Johan. Bollandus.

CCCXCIII.

Clariſſime & eximie Vir, Domine & Amice plurimum honorande,

LIteras tuas, unà cum adjuncto Librorum tuorum eruditiſſimorum dono, ſcriptas xv. Kal. Quinct. anno cIↃ IↃ c xlii. hoc demum anno iv. Kal. April. accepi. Miror, ubi tam diu delituerint; nec ipſe minus, ſine dubio, miraberis. Ante annum & quod excurrit, proficiſcebatur ad vos quidam meorum familiarium, Mauritius Bonerus. Ei nonnulla ad te perferenda tradideram, quæ an reddiderit, nondum me docuit. Credo literis ejus idem contigiſſe, quod tuis; & forte adhuc è latibulo alicunde advolaturas. Pro munere autem illo tuo, ſi quantas meretur, aut quàm acceptum fuit, tantæ agendæ ſint gratiæ, fateor mihi verba defore. Imprimis verò animi tui candorem & moderationem cum ſumma eruditione conjunctam veneror. Has tibi reddet nobiliſſimus juvenis Johannes Chriſtianus à Boineburg, dignus ſanè, quem tuâ benevolentia complectaris. Hyemem quæ præteriit, apud nos hîc exegit, commendatus quidem à ſereniſſimo Principe Erneſto Saxoniæ Duce, ſed à ſuâ ipſius virtute & diſcendi cupiditate longè commendatior. Quali latratu artifex novus, qui à nobis ad partes tranſiit, & apud vos hodie degit, me infeſtat, non potes ignorare. Sed feci ei poteſtatem latrandi, quantum & quamdiu libuerit. Moguntiæ pari rabie in me nuper inſurrexere: quibus tamen reſpondebitur, ut veritas vindicetur. Prodibunt etiam hâc æſtate, ſi Deus annuat, Exercitationes de viſibili Eccleſiaſticâ Monarchia, Tranſubſtantiatione, Sacrificio, Pontificiis oppoſitæ. Tenuia ſunt quæ his adjunxi; inſpicies ſi vacat. Deus te diu ſervet incolumem bono publico. Vale.

Tui amantiſſimus

Ex Acad. Julia quæ eſt Helmſtadii x. Kal. Jun. cIↃ IↃ c xliv. *& obſervantiſſimus,*

Georg. Calixtus.

CCCXCIV.

Vir maxime,

NÆ malum nomen ſum, qui tamdiu ſum in ære tuo, necdum me à nexu libero. Præclara ingenii tui monumenta me totum tibi obſtringunt, ut nihil dicam de humanitate, qua filium meum adoleſcentulum illotum, tam arctè complecteris. In prima occaſione tentabo an officio meo ſatisfacere poſſim. Emerſi hiſce diebus per Dei gratiam è gravi & periculoſo morbo. Pituita enim cerebrum meum ita pertinaciter occupaverat, ut per menſes aliquot à ſuggeſtu Eccleſiaſtico me excluſerit, defluens ad aſperam Arteriam & cannas pulmonarias, unde raucedo, in ſenibus vix ſanabilis, oborta fuit; quam tamen per Dei gratiam diæta & pharmacis hac vice abſterſi. Ignoſces, Vir ſumme, quod meritis tuis non reſpondeam, ex quo plurima diſco. Jam commendo Henricum Thalemejerum, Theologiæ ſtudioſum, Lippiatum, qui venerandæ caniciei tuæ manus exoſculari & ſalutigerulus eſſe amat. Hoc volui. Bene vale & ſalve, amicorum & virorum, quos ſuſpicio, maxime.

Excell. tuæ ſtudioſiſſimus,

Brem. $\frac{15}{25}$ *Jun.* cIↃ IↃ c xliv. Ludov. Crocius.

CCCXCV.

Vir Clariſſime,

EX quo humaniſſimis pariter ac doctiſſimis colloquiis me dignatus es; varius me & infelix caſus volvit ac revolvit. Invaleſcente enim, qui jam à multis menſibus inceperat, parentis mei morbo, vix Flandriam, habitationis locum, pedibus calcaveram, quin illico reducem me in Hollandia non exoptant modo, ſed & quam maxima feſtinatione revocant. Et ut

Digitized by Google

ut quamplurimum malum unum premit aliud, ita funeſtum illud, de deſperata parentis optimi valetudine, nuncium, alio multo triſtiori comitatum ad aures meas pervenit, nempe eum miſeram hanc vitam beata morte commutaſſe. Qui quamvis ultimus Chriſtianorum & exoptatiſſimus ſit terminus, ut qui animam è miſerrimo hujus corporis ergaſtulo demigrantem, ſperátæ beatitudinis poſſeſſione beat, dici tamen non poteſt quanto hoc ipſum mœrore animum meum percuſſerit; præſertim cum oculos in fratres ſororeſque converterem, parvulos adhuc, qui pio pariter ac ſolerti patre orbi, variis rerum caſibus ſubjecti, & diluvio declinantis orbis objecti videntur. Hæc in cauſa ſunt, V. Clar. quod promiſſis meis de mittenda Eccleſiarum Zelandicarum συμφώνησιν ad Eccleſias Anglicanas, hactenus non ſatisfecerim. Verum triſtiſſima animi fluctuatione utcunque pacatâ, ubique ſollicitè inquiſivi, ut quod addixeram effectum darem. Quod nunc præſto. Si quid hic eſt præterea in quo opera mea aliquod tibi commodum afferre queat, felicem me prædicavero, ſi literis hoc indicaveris. Porro, ſummopere mihi & Eccleſiis noſtris gratulor, quod & tu V. Clar. ſuper intricata de pilis controverſia ſententiam tuam aperire volueris, utinam id aliquanto prolixius factum fuiſſet. Sed non video quomodo Cl. D. Salmaſius p. 25. f. tantam alendis comis licentiam concedat, cum ipſe ore mihi dixerit, intonſos capillos, vel intonſis ſimiles virorum naturæ prorſus contrarios eſſe, quum ſane (ut dicebat) geſtari non poſſint effluі, ſed neceſſario, fœminarum inſtar, ſollicite repurgari, religari & variis nodis vinciri debeant, quod viros utique non decet. Hac de re tecum Vir Cl. præſens, ſi occaſio ferret, libenter ſermones miſcerem, ut & de aliis nonnullis, quod in aliud tempus differre cogit neceſſitas. Sed graviſſimas tuas, quibus Eccleſiæ & Reipubl. bono implicatus es, curas, literis prolixioribus interrumpere religio mihi eſt, eoque finem facio, ſummum numen ſupplex orans ut te, Vir Clar. Eccleſiæ ſuæ & orbi literato diu ſervet incolumem.

Dabam Ardenburgi
17. *Aug. Æra Chr.*
1644.

Illuſtriſſ. nomini
tuo dicatiſſimus,
Daniel Gravius.

CCCXCVI.

Gerardo Johanni Voſſio, *V. Clariſſ. & Eruditiſſ. D.* Joſeph. Laurentius *S. P. D.*

TOtus in lætitiam diffuſus frontem exporrexi, cum tuas tamdiu exoptatas vidi, legi, relegi, ſpirantes adhuc antiquum in me amorem, Lethæis nunquam delendum aquis, vel locorum longinqua intercapedine. Te enim ſemper ut literarii cœli ſolem colui, tuum filium ſuſpexi, tua ſcripta Palatino cimeliarcho non indigna tanquam ſacroſancta cum veneratione pertracto; ſed vix unum atque alterum exemplar in noſtra urbe, adeo rara, quia præclara. Ego Rhetoricam contractam, Oratorias Inſtitutiones, & Grammaticam, & nihil præterea habeo, aveo tamen reliqua typis tradita noſſe, quæ curabo ad me perferenda. De recudenda Polymathia cum Opuſculis Philologicis, item Amalthea cum auctario multo ad trientem uſque, adeo ut opus ferme in duplum excreverit, imprimendum in folio, ut dicitur, utrumque te obſecro pro eâ, quæ inter nos maxima intercedit familiaritas, ut urgeas, inſtes, omnem moveas lapidem pro amico tam charo, qui ſe ſuaque tibi nexa mancipioque devovit. D. Iſaacus ſi redit (ut ſpero) incolumis, à me plurimùm ſalveat, quem ſequeſtrem voveo inter me & Typographum, cum quo agat ſedulo, ſerio peragat, meque certiorem reddat per eundem Pagninum, quem tibi de meliore nota commendavi. Si quid in Italis oris ſcire cupis, aut habere, me tibi Jovi Mercurium cenſe, qui ſtatim tabellis alatis nunciabit, aut aſportabit, quæ tibi in votis. De D. Balthaſſare Bonifacio mihi amiciſſ. nihil mihi certi, per proximum Tabellarium aliquid ſcribam. Heinſius, Farnabius, adhuc in vivis? Literatorum proceres ibi & alibi agentes noſſe percupio. Italia noſtra deſtituta luminibus jacet in tenebris. A tuo filio de hoc certior, oculato teſte fies. Mihi vivere cupiens & amicis ſexagenarius ad coronidem perduxi publica ſtipendia, rude jam donandus, emeritum meritus, ſed non recepturus, quæ eſt publica horum temporum calamitas. Literis aliquando te compellabo, (ah ne dedignere) reſpondeat D. Iſaacus, ut tibi parcas bono publico valde laboranti. Me tibi commendatum ex corde amantem redama. Ita Deus

Digitized by Google

te tuaque fortunet, felicitateque mactet æterna. Vale.

Lucæ Id. Aug. cIↃIↃcxliv.

CCCXCVII.

S. P.

Biennium eſt & ſemeſtre, cum binas tuas literas grata manu & mente accepi, viva certè Voſſianæ humanitatis & nivei candoris exemplaria. Etenim ex iis intellexi commendatitias meas, quas optimi juvenes Dunſius & Eraſmus Hammelius tibi meo nomine tradiderunt, plurimum ponderis apud tuam humanitatem habuiſſe. Hunc affectum in me & meos gratiſſima mente, uti par & æquum eſt, complector; ac voveo viciſſim datum iri mihi occaſionem de te tuiſve bene merendi. Hocce mutuum ac meritum gratificandi tibi ſtudium auxit donum illud eximium, quod humaniſſimarum literarum velut benignum quoddam auctarium eſſe voluiſti. Poſthumum ſcriptum indigito à filio tuo chariſſimo *b. m.* DIONYSIO VOSSIO elaboratum maximâ cum ingenii & eruditionis laude. Ego illud inter rara meæ Profeſſionis *κειμήλια* numero. In eo non unum Muſarum certamen iniri jucundo quodam oculorum ſpectaculo obſervare licet. Interpres *ὁ μακαρίτης* ætate minor grandævo Moſi Maimonidæ (ſit venia Homerico & Virgiliano Patronymico in Proſa) autori ſcripti Rabbinici de Idololatria, viro magnæ authoritatis & celebritatis apud Rabbinos & Chriſtianos Ebraicæ Linguæ æſtimatores haut cedit. Imo quo magis præſtat puritas Linguæ Latinæ Rabbiniſmi farragini, eò laudabilior eſt interpretatio ipſo textu. In Commentariis verò tres Linguæ cardinales certant de Primatu. Agmen ducit Rabbinicæ Antiquitatis peritia, & Ebraicæ Literaturæ cognitio ætate juvenis unum & viginti annos nati major, atque veteranos in admirationem rapit. It comes Græca & Latina, notiſque grande decus & lumen addit. Etiam Eccleſiaſticæ antiquitatis radius ſubinde Lectoris oculos ferit. Hæc omnia in Druſii monumentis & aliis id genus paucis comparent. Auſim affirmare, ſi, poſtquam ex ephebis exceſſit, tanta dexteritate Codices Rabbinorum evolvere potuerit, atque eruditis Commentariis illuſtrare; quod ætate grandior redivivus Druſius audiiſſet, ſi cœptam horum ſtudiorum telam pertexere ipſi fuiſſet propoſitum: ſed aliter viſum ſapientiſſimo Deo, humanarum rerum moderatori ſummo, cujus opera & judicia quia nobis ſunt abyſſus, ideò ſola veneratione metiri ac complecti ea obligamur. Ut autem debitam animi gratitudinem aliquo indicio adprobarem tuæ humanitati: ecce prodit de paupertinâ muſei mei ſuppellectile gemina Exercitatio antiquitatis literariæ, ſi non tuo muneri dignitate par, ſaltem ob mittentis affectum & gratificandi ſtudium, haut ingrata, uti ſpero, tibi futura. Claudet epiſtolam, qui eam exhibet, Nicolaus Matthiæ juvenis ab eruditione, modeſtia, vitæ integritate, aliiſque virtutibus commendatiſſimus, quem ut tuo amore & favore in poſterum complecti velis, ſalutaribus ſtudiorum conſiliis ſublevare, atq; peregrino patrocinari haut grave ducas, inter maxima publicarum ac privatarum occupationum gravamina, quibus te in dies, imò horas diſtrictum teneri novi, præſentis ſcriptionis votum & ſumma eſt. Raram tuam humanitatem erga ſe literis ad me ſcriptis oppido deprædivit Dunſius, adeo ut aditum ad tuas Muſas ſubinde ſibi patere gratus agnoſceret. Quod ſi præſentem, qui in poſterum à tuo ore pendere conſtituit, ſimili benevolentiâ dignum judicaveris, præs ero collati hujus in Nicolaum noſtrum favorabilis beneficii te haut pœnitebit, & parens honoratus Regiæ hujus Metropolis civis maximopere demereri conabitur, apud me verò ejus memoria erit ſempiterna. Vale, Vir ſumme, ſummoque ſtudio bene de literis ac literatis mereri perge.

Hauniæ Kal. Oct. cIↃIↃcxliv.

Tui nomini addictiſſ.

Tho. Jo. Bangius, *M. S.*

CCCXCVIII.

Clariſſime & Celeberrime Vir, Amice & olim Collega conjunctiſſime,

NON poſſum pro noſtra amicitia quin tibi gratuler felicem reditum Iſaaci tui, quem in tranſcurſu tantum vidi, & velut fulgetrum. Occupati fuimus tum in S. Cœnæ præparatoriis; quæſivi eum ſub veſperam diei dominicæ apud Senatorem Dubletium, apud quem exiſtimabam eum divertiſſe: qui mihi ſignificavit hoſpitio materteræ fuiſſe uſum, & abiiſſe paulo ante

ante Leydam, ubi expectabatur à D. Salmaſio qui conqueſtus eſt ſe præteritum fuiſſe. Cauſam ſatis conjeci, quod à me ipſo intellexerit recenter, morbum illum qui tibi duos abſtulit filios, filias ejus binas intra paucorum dierum ſpatium letho dediſſe. Sed id reſarciri facile poterit per literarum commercium, miſſis, ſi quos habet pro illo, faſciculis. Cum autem ad te redierit auctus divite ſupellectile intus & extra, ſpero eum deinceps tuo conſilio, & amicorum flagitationibus conceſſurum, ut publici juris faciat nonnulla, quorum editione doctos & pios ſibi devinciet; præſertim ſi Ignatii Epiſtolas quas habet pleniores ex Manuſcripto Florentino nobis communicet. Qua de re paucis apud eum egi, monitus ab ampliſſ. Sarravio, qui id enixè petierat. Samuel Bochartus affinis meus per literas ſuas teſtatus eſt, quantum debeat filio tuo, qui ipſius cauſa à via tantopere deflexerit, ut Cadomi eum inviſeret, qui ex communicatione cum eo non dubitat quin patris veſtigia ſit ſequuturus. Narrabit etiam tibi quid moliatur vir ille doctus, & quæ ipſi fuerint objecta impedimenta ne quod ſuſceperat peregerit, aut iſthic peragere ſpes aliqua ſuperſit, ubi tyrannis etiam in bonas literas ſævit, erit à nobis juvandus in parturitione fœtus utiliſſimi. Tentabimus [nempe quia Cl. Viri L'Empereur & Golius poſſent emendationi præeſſe.] J. le Maire, quod ſe facturum ſuſcepit D. Salmaſius. Si minus ſuccedat videndum erit, an commodè Amſterodami cudi poterit opus tam varium & tot Linguarum Characteribus aſperſum. Tu cum filio poteris juvare & nobis conſilio præire. Hic exſpectamus brevi noſtros bellatores, & intra biduum Gynecæum, qui hactenus per ſemeſtre ſolitarii viximus. Cauſam intellexi à D. Dubletio, cur ſpe noſtra fruſtrati fuerimus qui te expectabamus, ut hic in amplexus tuos veniret filius. Firmet Deus valetudinem tuam, & D. uxoris tuæ, efficiatque ut diu filii ſuperſtites ſenectutem veſtram ſolentur, & pulchra prole beent, tam corporis quam animi. Affinis Molinæus ſemper cum veteri morbo conflictatur, ita ut tamen ſuperſint vires quibus die & nocte perambulet; & ſubinde conciones habeat elegantes & efficaciſſimas. Ego & uxor valemus (Deo gratia) vobiſque omnia proſpera vovemus. Vale.

Tibi & tuis addictiſſimus,

Hagæ-Comitis xiii. *Octobr.* cIɔ Iɔc xliv.

Andreas Rivetus.

CCCXCIX.

Clariſſime Vir,

MItto legenda, tum quæ diſputanda brevibus propoſuit Canonicus, tum quæ edidi per Moguntinum quendam: qui tamen menda reliquit ſatis multa. In Latino opuſculo prodidi quæ vulgo hic terrarum ſunt incognita. Placetne perluſtrare, ac mihi dein reddere? Necdum enim ſuppetit mihi exemplar aliud. Ambiunt ut video, tuum contra me judicium & evulgaturi quidem. Per me tibi licet quod lubet. Hoc tamen ſcio neminem poſſe quidquam definire contra me ſolide, qui non audierit me penitus, poſtquam objectionibus impeti cœpi ab iis, qui, ut candide eloquor, pugnare contendunt, quæ non pugnant, & ſequi evidenter, quæ non ſequuntur: ac profecto noſtrorum omnium ſententia, res ita habet, ut ſcribit Petavius in ſchedula, hiſce inſerta. Prudenter Lutheranus, libris editis clarus, non ita pridem, epiſtola quadam ad me; malle ſe audire partem utramque, quam judicem agere. Sapit item piſcator, qui ante ictum ſapit. Id eſt, per quem tibi creatur moleſtia, rectius ille curaret res magis neceſſarias. Ego non vacillo; tuiturus matrem facile; qui tela conjiciuntur in eam non fortiora quam eſt juncus. Hæc animo ſcribo candido, atque in te tuoſque amiciſſimo. Utinam gratus reapſe eſſe poſſim de benevolentia, quam à tot jam annis, indignus ego expertus inſigniter. Salve, Vir optime, mihique omnibus modis honorande.

xxvi. *Octobris* cIɔ Iɔc xliv.

Bartoldus Nihuſius.

CD.

Clariſſimo & Venerando D. D. Ger. Jo. Voſſio, *Joh. Smith* S. P. D.

TAM prolixa, Vir Clariſſ. humanitate Commentarium de Batavorum oppido ſcriptoremque ejus antehac complexus es, ut ille à Typographica fornace calens ante alios ad te merito properat, cujus beneficio quoque & opera lucem videt. Si nunc æquè, atque nuper expectationem ſui apud te ſuſtinet, & tuetur, eſt quod mihi gratuler & de aliorum judiciis ſecurus ſerio cogitem de excutiendo ſupellectile antiquaria. D. Blauwium multis negotiis

 diſtrahi

diſtrahi ſentio, eadem tamen qua exemplaria ad Bibliopolas mittit opera, mihi amicisque vacabit ſpero, inprimis ad exteros, in exemplari quod doctiſſimo Sam. Bocharto, Reformatæ Cadomenſis (Caen vocant) Eccleſiæ Paſtori inſcribo qui nobis omnium gentium origines, ex Cap. Geneſ. X & Orientalium Linguarum monumentis recludit, & altero quod D. H. Grotio quanquam ignotus, cum Literis deſtino, illius opera quam in Batavicæ Reipublicæ antiquitate deſcribenda poſuit, meretur, ut qui illum ducem ſequimur, illi noſtra quoque probemus. Si tamen res apud Blauwium ſecus cedat, prius exemplar D. Riveto commendabo, ſuper altero te conſulere cogar. Interea bene vale, Vir Clariſſime, publico rei Literariæ bono, & fave.

Scrib. Noviomagi xxiii.
Greg. A. cIↄ Iↄc xliv.

CDI.

Incomparabili Viro Gerhardo Joanni Voſſio, *Johannes Fredericus Gronovius* S. P. D.

ANte paucos dies ſcripſi ad te unas, Vir maxime, eaſque ad amicum miſi, ut tibi traderet. Si tamen moratus eſſet, præbente occaſionem politiſſimo illo juvene, qui has adfert, non committerem, ut ipſe in mora eſſem mihi, ſed *κατὰ δεύτερον πλοῦν* de eodem argumento te interpellare conſtitui. De ſeſtertiis, quod ſuaſeras, diatribam habemus paratam, & ornatam, ſic ut aliqua ſecunda, cum ſpe lucem videre poſſit. Budæi, Hotmanni, Agricolæ, Scaligeri, Groſippi, virorum longè erudiciſſimorum plurima *παροράματα*, ea modeſtia, qua par eſt deteximus: Noſtram ſententiam dilucidè expoſuimus, & argumentis tantum non apodicticis adſtruximus. Libellus erit ſex aut ſeptem philyrarum: & conſenſerunt ampliſſimi curatores noſtri, ut ſumptibus iis, quibus Theſes deſcribuntur, impenſa impreſſionis adſcriberetur. Itaque nunc in eo ſum, ut extremam manum imponam: nam ni properem, liber fiet grandis; Ita quotidiana plura ſubnaſcuntur. Cæterum præter illos, quos nominavi, quoſque vidi, ſcripſerunt, ni fallor, de re nummaria, Portius, Matt. Hoſtus, P. Ciacconius, Erycius etiam, ni fallor, Puteanus. Quamquam eos magis deſcripſiſſe ex illis putem ſua, aut de reducendis veterum ſummis, ad noſtræ pecuniæ ſummas, ſollicitos fuiſſe, quàm quippiam attuliſſe novi, aut inquiſiviſſe in formulas veterum: tamen videre eos geſtit animus, antequam noſtra edantur. Eos igitur, ſi ſervat Bibliotheca tua, commodato ad paucos dies petii: ipſum quoque Groſippum: non enim ſatisfacio mihi, in legendis denuo, & conſiderandis eorum ſententiis, cum quibus mihi res eſt; præſertim cum brevi corrigere noſtra omnibus permiſſurus ſim. Petieram præterea Grammaticorum corpus, & Schotti Obſervationes Lutſchianas. Quod commodo fiat tuo; repeto illam petitionem, & ut ſine mora, ſiquidem poteſt, compotem me facies voti, per primos Tabellarios; nam ſumptum hunc lubenter faciam, dummodò, uti deſideratis potiar. Vale, Vir incomparabilis, & ſalve cum graviſſima Matrona, omnibuſque tuis.

Daventriæ a. d. xii.
Kal. Nov. cIↄ Iↄc xliv.

Fabricius noſter, ab Epiſcopo Lubecenſi Duce Holſatiæ; ad Conſiliorum munus eſt evocatus: cujus honoris, fortunæque cauſâ ex animo gaudeo.

CDII.

Clariſſimo & doctiſſimo Viro D. Gerardo Jo. Voſſio, *Amico chariſſimo*, S. P.

ACcipe, Vir clariſſime, promiſſam diſſertationem de conſenſu doctrinæ Auguſtini de Gratia Dei, cum perpetua Catholicæ Eccleſiæ Doctrina. Qua diſſertatione inſpecta, facile perſpicies, tui dilectionem, & doctrinæ tuæ reverentiam & exiſtimationis tuæ curam, etiam tunc cum te de facie non noſſem, tantum apud me valuiſſe, ut niſi muneris divinitùs impoſiti neceſſitas me impuliſſet, non fuerim palam daturus hanc (licet mitem & benignam & cum honoris tui Præfatione conjunctam) ſignificationem diſſenſionis meæ ab eo quod abs te profectum eſſet. Tametſi perſuaſum habeo, & jam ex diuturna conſuetudine comperiſſe mihi videor te non ægre ferre, ſi quiſquam, ſincero veritatis ſtudio, & recta ratione ſuffultus, ſeorſum abs te aliquid ſe ſentire amice & modeſtè profiteatur. Et te ita eſſe animo affectum confido, ut malis *καὶ τὰ ἴδια ἀνατρεῖν*

ἐπὶ

ἐπὶ συντείᾳ τῆς ἀληθείας, abſit enim à nobis Chriſtianis ut in hoc φιλαληθείας officio nos ab Ethnicis anteverti ſinamus. Laudatur Princeps Apoſtolorum quod alterius poſtmodum nati Apoſtoli juſtam reprehenſionem non ſpreverit. Nec minus audientis celebratur εὐηκοΐα, quàm monentis παῤῥησία. Homines ſumus & mutua ope ſublevamur. Amicam juſti monelam pſaltes ſuaveolentis & refocillantis olei loco habuit. Tu mihi in legendis noſtris, ut pari libertate ac benevolentia fidum te præſtes monitorem, & amicum cenſorem, etiam atque etiam rogo. Vale, Vir humaniſſime, amice chariſſime, & quod facis nos ama.

Amſt. 17. Jan. 1645.

Tibi addictiſſimus,

Joannes Forbeſius, *à Corſe.*

CDIII.

Clariſſime & eximie Vir, Domine & Amice magnopere honorande,

RAræ ſunt occaſiones ad vos ſcribendi vel mittendi, nec mihi commodiores aliæ ſeſe offerunt, quàm ſi forte ex auditoribus noſtris unus & alter ad vos iter inſtituant. Literæ quæ variantibus Tabellariis per diverſa loca tranſeunt, inter viciſſitudines plerumque pereunt. Hâc igitur occaſione per eum, qui haſce offert, oblatâ, ſi nihil aliud, ſaltem te, quem ex animo amo & æſtimo, ſalutare volui. Adjunxi nuperum meum maledicis Moguntinorum vindiciis oppoſitum Reſponſum: de quo quæ tua ſit ſententia ſi candidè & liberè me docueris, magno me affeceris beneficio. Diſcordiam & odia mutua Chriſtianorum doleo, imo deteſtor: & concordiæ aliquam viam invenire diſcupio. Interim fieri poteſt, ut aberrem, & ſcopum parum dextrè feriam. Sed aliorum judicia & correctiones lubens audiam & admittam, neminis autem lubentiùs & avidiùs, quam à te profectas, quem multiplici & perfectâ eruditione pollere, & pari concordiæ deſiderio teneri certus ſum. E noſtris nonnulli quod primæ & priſcæ antiquitatis in conſtituendâ religione rationem haberi volo, damnant: alii, quod rem per colloquia tentari ſuadeo, improbant; neque deſunt qui omnem conatum, curam & ſpem inſtaurandæ concordiæ rectiùs abjici quàm ſuſcipi cenſeant. Quod meditatur & molitur ſereniſſimus Poloniæ Rex, opus eſt planè pium, Regium & Chriſtianum, nec tamen deſunt, qui dehortentur noſtros, ne controverſias in colloquium deduci patiantur. Magis propemodum turbant & terrent, quæ in Anglia aguntur, quorum nihilominus propter locorum intervalla & itinerum difficultates rara & tenuis ad nos dimanat notitia. Angit ſanè animum, tranquillitatis auram, quæ ex iis locis adſpirare cœperat, & nos in ſpem malaciæ erexerat, in diram & truculentam tempeſtatem converſam eſſe: Hyems, quæ exacta eſt, nobis propter viciniam & tranſitum exercituum inquieta fuit & turbulenta: idque adeo eſt cauſa, quod reſponſum contra Moguntinos nondum integrè prodierit. DEUS Eccleſiæ ſuæ & tantopere afflictæ Germaniæ tandem miſereatur, teque, Vir eximie, bono publico incolumem ſervet diutiſſime. Officioſe te ſalutatum cupit clariſſimus Collega meus D. Horneus. Vale.

Ex Acad. Julia. v. *Kal. Apr.* cIↄ Iↄc xlv.

Veſter quantus quantus

uſu mancupioque,

Georgius Calixtus.

CDIV.

S. P.

Clariſſime & eximie Vir, Domine & Amice magnopere honorande,

NEſcio an nuperas meas, quibus exemplum Reſponſi Moguntinis oppoſiti junxeram, acceperis. Non eſt autem alia ſcribendi vel mittendi opportunitas, quam per Juvenes ſtudioſos, qui hinc ad vos commigrant, quibus volupe eſt aliquid ad te ferre, quo facilior tui compellandi fiat copia. Equidem tua tempora ſalutationibus & alloquiis deteri, nefas propemodum eſſe exiſtimo. Tantum enim egregio publico decedit, quantum iis decerpitur, ut ex multis tuis præclaris ſcriptis, & inſigniter ex ultimo illo πολυποικίλῳ de Idololatria, magni laboris & diffuſiſſimæ Lectionis opere, eſt intelligere. Deus tibi vitam diu ſervet, & valetudinem firmet, ut & hoc ipſum & ſimilia plura perficias. Scio tamen eâ te eſſe humanitate, quam omnes, qui à te ad nos veniunt, prædicant, ut ingenuos & literarum cupidos tuique celeberrimi nominis ſtudioſos Juvenes aditu non prohibeas; quorum proinde votis, qui ex meis familiaribus vel auditoribus

per

Digitized by Google

per me conciliari ſibi eum cupiunt, nec ego deeſſe debeo. Inter eos eſt, qui haſce offert, Auguſtus Buſſius, recti animi adoleſcens, optimi parentis, olim in mea patria Cancellarii bene meriti filius, cui pietatis, virtutis & optimarum diſciplinarum ſtudiis nihil eſt antiquius. Talibus quamvis aliàs pareas, quum me tamen pararium ſibi depoſceret, haſce deproperare malui, quam operam denegare, vel vacuum dimittere. Salve & vale diu & feliciter, bono publico.

Ex Acad. Juliâ. vi. Id. Aprilis cIↃIↃC XLV.

Veſter quantus quantus,

Georgius Calixtus.

CDV.

Clariſſime Domine Profeſſor,

EN tibi donum Reverendiſſimi D. Uſſerii Archiepiſcopi Armachani, quod jamjam diſceſſuro ipſe quoque Oxonio abſcedens ad te perferendum tradidit: opus inter πολυδάκρυτα hæc & pluſquam Civilia bella mediumque armorum ſtrepitum natum, fato adeo adverſo, ut vixdum editum incendio, quo ante annum præterpropter oppidum correptum fuit, penè totum conflagrarit. Sed dimidia exemplarium pars commodùm paulò ante ex ædibus Typographi alio tranſlata ignem evitavit. Atque ita ille Ignatius nunc flammarum, ut olim ferarum rabiem omnino effugere non valuit. Tarditatis autem meæ (utpote cui ex Anglia reduci jam quarta ſeptimana labitur) culpam aut excuſarem aut deprecarer rationibus, quæ mihi ſuppetunt, compluribus, niſi metuerem, ne non ſatis ſummæ humanitati & æquitati tuæ tribuere ac confidere tibi viderer, quod crimen ita plane deteſtor, ut priori iſti tarditatis vitio ſive culpæ affinis eſſe multo malim, quam ut huic obnoxius habear. Sed vel hæc ipſa effutiendo vereor ut ſatis utrique noſtrûm conſulam tua negotia ſtudiaque interturbando, meoque qualicunque otio abutendo. Itaque manum tollam de tabula, ubi tibi, Uxori lectiſſimæ, filiiſque eruditiſſimis plurimam ſalutem impertitus fuero. Valete ergo & vivite diu felices atque incolumes patriæ, familiæ, mihi.

Dordraci Kalend. Jun. cIↃ DC XLV.

Reveren. Tuæ obſervantiſſ. & addictiſſimus,

Jacobus Lydius.

CDVI.

Illuſtri & Incomparabili Viro,
Ger. Jo. Voſſio *S. P.*

Illuſtris & Incomparabilis Vir, ſol, & ſal ævi noſtri, Decus præſentium, Exemplum Poſterorum.

DEfunctus, ut noſti, mihi in peregrinis verſanti, Anſlonius, exterrita mea ſtudia, quæ propter graviſſimas Patriæ clades, per biennium retro externorum beneficio, ſuſtentata fuerunt, & porrò debent: quapropter te, Maxime Vir, etiam atque etiam rogo, ut inuſitata, ævo noſtro tua benevolentia, humanitate, & comitate, ſtudia mea fovere, & promovere velis, quæ certè promoveris, ſi viris Illuſtribus commendaveris; ut Hofdio, & aliis, tibi ſine numero notis: ut illorum beneficio, & quantulacumque munificentiâ, quæ optimè cœpi, emoliri queam: utque turbatæ Anſlonii obitu, Muſæ animentur Amicorum certitudine, omniſque generis difficultates, & procellas, per Orientem, fœliciter illorum favore, propellere queam. Alterum quo mea ſtudia promoveris, & tibi devinctiſſima reddideris, ſi à ſocietate Indica, literas commendatitias ad Ind. Orient. Rectores procuraveris: cum enim Perſidem petere omninò debeam, ubi excolendis Perſicæ Amœnitatis floribus, aliquamdiu ſubſiſtendum erit: gratum & tutius erit Indicæ ſocietatis patrocinio frui: Offerri illi quoque mea qualiacumque poſſunt ſtudia, in remotiſſimis illis equidem Provinciis; non eſt dubium, quin omnis generis indigeant opera. Max. Vir, ſi huic neceſſitati meæ obſtetricatus fueris, me fœlicem, & ad tua, tuorumque imperia promptiſſimum reddideris. Res equidem eſt digna commendatione, & promotione; ut ſcilicet illa ſtudia, quibus Arabes tot annos floruerunt, tandem etiam Chriſtianis innoteſcant Europæis. Quantum licuit per improbos labores, & adverſos caſus, in hoc ſtudiorum campo, futuros, eluctari animus eſt, modo tu, & alii, animum favore tuo addideris. Non dubito, quin è re mea acturus ſis, pro tuo in me favore, quid poſſis, non quidem quà mereor; ſed quà totum terrarum orbem demereri ſtudes. Quæ hic geruntur; ex præſenti literarum latore, ſummo mihi amico, Mercatore Amſtelodamenſi, Byzantii florentiſſimo uberiùs cognoſces; etiam quæ de noſtris ſentiant, externæ nationis doctiſſimis ſtudiis. Mercator noſter

Digitized by Google

ſter eſt virtute rariſſima prædìtus, quem ideo ſi amaveris, doctioribus, prout quidem natura fictus, & factus eſſe videtur, faventiorem reddideris. Mirantur Proceres hujus Imperii, aliorum regnorum Legati, quænam cauſa eſſe poſſit, quare Ill. Ordines huc denuò Legatum mittere torpeſcant: alii eos huic amicitiæ indignari, alii parùm ſua de gloria ſollicitos, interpretantur: factum mihi nunquam videtur, ſi factum nunquam probatum, & ſi probatum nunquam probandum; Gentis gloriam armis ubique claram, literis, & omnibus artificiis locupletem, unius ignaviâ obſcurari. Satius certè erat, ignotum eſſe, quàm ignobilem: actionès multæ perverſæ; imo ne fingi quidem poſſunt: Doctioribus Græcæ Eccleſiæ inſidiatur, exilium minatur. Hinc lamentationes, & querimoniæ Græcorum, qui aliud non crepant in ſermonibus; niſi Belgarum Miniſtros, Eccleſiæ Græcæ exitio huc miſſos, ut qui præter pietatis normam, & Eccleſiæ formam, Turcarum potentia ære Eccleſiæ Græcæ effuſo, Græcis miſeris, atque invitis, Patriarchas impiè obtrudunt: prout nuper factum, ubi 100000 Imp. in Turcas effuſis, incerto populo, & reclamante, ἀνάξιος, obtruſus fuit: hinc debitis Eccleſia Græcorum oppreſſa; miſeri vexati. Plura ex Mercatore ſenties, Viro certè ingenio dulciſſimo, Ital. Hiſp. Turcicæque peritiſſimo, doctis addictiſſimo, quem quo majori honore, & amore proſecutus fueris, quod certè pro uſitata tibi, tuiſque, humanitate facies, tanto tibi tuis mihi omnibuſque doctis, faventiorem reddideris: ille equidem eſt unus, qui hic mihi pecuniolam, liberatiſſimè mutuo dare ſolet: Mihi perplacuit Mercatoris modeſtum, & omni doctorum favore, laudeque dignum ingenium, quique ſi tibi, Maxime Vir, tuiſque operam præſtare poterit, promptum deprehendes; meaque animi ſtudia, quæ tibi, tuiſque quamdiu vixero debeo, ſemper offero, tu illis cum tuis ne abuti quidem poteris. Mihi enim nullum gratius fieri poteſt officium, quàm ſi amicis officium facerem, proinde cum tuis liberrimè imperare licet, imperata lubenti animo exequar. Et ſine dubio multis doctis gratum præſtare potero officium, pro ea quæ mihi, cum Græcorum, Muhammetanorumque intercedit doctiſſimis familiaritate, ut facilè quicquid hic extat, per me impetrari poſſit. Hic literarum limites ſiſto, Vir Maxime, etiam atque etiam rogans, ut me cum tuis amare pergas, habebis certè ſemper qui te coluit, colet, & ſuſpiciet, tuis tuorumque nutibus

D Byzantii 7. Maii An. 45.

Addictiſſimum,

G. Gentium.

CDVII.

S. Clariſſime Doctiſſimeque Vir,

QUi tibi literas haſce adfert, Nepos * eſt ex ſorore viri religioſiſſimi doctiſſimique Lucæ Holſtenii, Romæ nunc degentis: cujus ſolius nomine, eo juvenem hunc favore dubio procul proſequeris, ut commendatitia aliorum opus non habeat. Quamvis etiam ſine meis literis hinc diſcedere potuiſſet, magnopere tamen eas à me deſideravit, majus inde ſibi augmentum benevolentiæ tuæ perſuadens. Dabis igitur hoc communibus ſtudiis, dabis juvenis bonæ mentis amantiſſimi propriis meritis, ut mea adjutus interceſſione obtineat, quod ſuopte ingenio, ubi adniſus fuerit, impetrare poteſt. Vale.

* Fuit is Petrus Lambecius.

Hamburgi xxiv. *Anno Chriſti* cIↄIↄc xlv.

Tuus,

Fridericus Lindenbrogius.

CDVIII.

Illuſtris Domine,

AN acceperis literas, quibus aliquoties obſervantiam erga te meam teſtatus ſum, neſcio; neq, reſponſum efflagito, gnarus tuarum occupationum, quæ publico debentur. Sed repeto tamen nunc quoque id quod dixi officium, fretus tua æquitate, quam videor mihi abſens etiam tanquam apud præſentem perſpexiſſe. Adeo non ſum alias cupidus creandi magnorum Virorum curis moleſtiam, ut ardentiſſimos quoque affectus, quibus in venerationem eximiarum virtutum & doctrinarum feror, potius intra animum & pias voces contineam, quam more ſeculi ambitioſius ſatagam promulgare. Sed quia ſemel cœpi te per literas venerari, vel ob hoc ipſum in eo genere officii perſeverandum duco, ne parum conſtanti propoſito, quod ſemel deſtinavi, videar ſuſcepiſſe. Acceſſit nova cauſa,

ex

Digitized by Google

ex ſermone cujuſdam ſtudioſi, qui à Vobis ad nos pervectus tuo nomine me ſalutavit; adjecitque te ſcripturum fuiſſe, ſi temporis ratio tuliſſet, in cauſa Filii, à quo in notis Velleianis diſſentirem. Præterea nihil explicare poterat de tua mente. Itaque me ambiguum reddidit ac penè ſollicitum, ſi quid forte mihi excidiſſet, quod tibi diſpliceret. Sed cogitanti diligenter nihil occurrit, quod à veneratione, quæ tibi, ab æſtimio, quod Filio tuo debetur, alienum eſſet. Honorifice aliquoties laudari filium, ſive potius laudes ejus ſtilo meo majores nominatim agnovi. De cætero, vix eſt ut diſſentire meminerim in re alicujus momenti: interdum ſuſtinui aſſenſum, non quod parum probarem feliciſſimas ejus emendationes, ſed quod in hoc genere ϛοχαϛικῷ omnimodam certitudinem vix dari crederem. Fuerit forte, ubi meam quoque ſententiam attulerim: ſed abſque omni propoſito contentionis, quod ſancte teſtor: quippe qui nihil magis ſemper ſolitus ſim execrari, quam altercationes literarios quæ hodie in genus quoddam tralatitii moris tranſmigrarunt. Editio Velleiana filii tui adeo certe mihi placuit, ut omiſſurus fuerim omne conſilium edendi ejus Auctoris, niſi aliam propoſiti formam, uti per ſe apparet, deſtinaſſem. Maximopere itaque rogo, ut me certiorem faciatis, ſi quid deſideratis, reperieris eandem, quam hactenus fovi, mentem, venerandis tuis meritis, Vir ſumme, & æſtimandis filiorum doctrinis, Germano candore fideque deditam. Vale, incomparabilis Domine, & mihi fave.

Dat. Argent. 3. Aug. 1645. *Illuſtri nomini tuo devotus,*

Jo. Hen. Boeclerus.

CDIX.

Carolus Ludovicus *Dei gratia, Comes Palatinus Rheni, S. Romani Imperii Archidapifer & Princeps Elector, Dux Bavariæ, &c.*

SAlutem & Benevolentiam noſtram, Reverende & Doctiſſime, Nobis ſincerè dilecte. Petiit à Nobis nobiliſſimus & generoſus, tam proſapiâ quam literis & armis clarus Baro Herbertus de Cherbury, ut librum quendam à ſe ſcriptum, de Religione Gentilium, Errorumque apud eos Cauſis, in quo multa allegat loca, ex tuo libro, de Origine & progreſſu Idololatriæ extracta, tibi commendaremus. Quâ in re ideo libentius ipſi gratificari placuit, tam quod dictus ipſius liber te aliquo modo reſpicit, quam quod omnia in eo contenta tuo judicio ſubmittit. Argumentum (prout ab illo tractandum ſuſcipitur) adeo novum eſt, ut accuratam mereatur diſquiſitionem. Te igitur valde rogamus, ut præfatum Librum diligenter perlegere, & quicquid viſum fuerit in eo corrigere, explicare aut amplificare ne graveris. In quo Nobis gratiſſimum feceris, tum etiam ipſi ſupradicto Domino Baroni, ut qui eximiam tuam doctrinam cum primis ſuſpiciat, tuoque frui favore multum deſideret. Nos igitur hoc Nobis ab amicitiâ tuâ promittentes, te bene valere, & de propenſiſſimo noſtro in te affectu te certum eſſe cupimus.

Dab. Londini 14. Aug. Anno 1645. *Amicus tuus benevolus,*

Carolus Ludovicus.

CDX.

Reverendo, & Doctiſſimo Viro, Domino Gerardo Joanni Voſſio.

Reverende, & Doctiſſime Vir,

OPus hoc à me concinnatum, ſed ex tuo præcipuè Libro, De Origine, & progreſſu Idololatriæ, deſcriptum; tibi cum primis ſubjiciendum curavi, quem facilè Authorum hujus ſeculi Coryphæum agnoverim. Sed & id quoque me permovit, quod alicubi, à te diſcrepans, an in errore meo, vel tuo evenerit, haud illicò dixerim. Ut fateri tamen neceſſe ſit, homini ſenio laboranti, & calamitatibus publicis afflicto, plurima excidere poſſe, quæ accuratiorem normam deſiderent. Tu igitur, Vir præſtantiſſime, ubi ita viſum fuerit, corrige, emenda, explica; ſed & pro humanitate tua, adjice, auge, amplia. Quùm enim à te præſertim profectum ſit opus, tuâ intereſt etiam, ut numeris omnibus abſolutum prodeat. Providentiam quidem Univerſalem, ſummum Dei attributum ſemper agnovi; cujus (obſcuris ſcilicet) veſtigiis in ipſa Gentium Religione inſiſto. Neque obſtitit, quod Eccleſiæ Patres, (Egregii ſcilicet Authores) ſæpè contra Gentiles invehantur. Plurima enim ficta, & falſa, & inania; ut in eorum Religione deprehendi queant, eundem

Digitized by Google

eundem tamen Deum Opt. Max. ac Noſtrum, ex eadem virtute coluerunt. Præmium bonis, Pœnam malis etiam poſt hanc vitam ſtatuentes. An inde verò ſalutem æternam conſequi poſſint Gentiles, viderint alii: nihil enim hic decerno; ſed euſque ſaltem, Providentiam Divinam Univerſalem, pertigiſſe contendo. Cæterùm hæc ex operis contextu peti mallem. Unà cum hiſce, literas ſereniſſimi Principis Electoris accipies; quibus ad ea, quæ à D. Tuâ peto, exequenda hortatur. Tu benè quidem Vale, Vir Doctiſſime, & rem literariam eruditiſſimis tuis lucubrationibus promove.

Dabam ædibus meis prope Weſt-Monaſterium $\frac{2}{2}\frac{1}{5}$ *Auguſti* 1645.

D. Tuæ addictiſſimus,

Herbert de Cherbury.

Librum noſtrum hic ſimul accipies; in quo vitiis Amanuenſis facilè, (uti ſpero) condonabis.

CDXI.

Clariſſimo & Spectatiſſimo Viro Domino Gerardo Johanni Voſſio *Euſtathius Suartius S. P. D.*

Religioni mihi fuit, Vir Cl. ac Venerande, Waesburgium noſtrum velis remiſque ad vos evolantem poſt ſilentium diuturnum abſq; meis literis conſtantis mei & religioſi in te affectus cultuſq; indicibus dimittere. Quam impenſè te ſemper æſtimarem ob eminentes ingenii tui dotes & luculenta oppidò in Rempub. literariam merita, quibus præclaras diſciplinas feliciter tot annorum decurſu illuſtraſti, quæque per totum eruditum orbem diffudiſti, non ἀθρόως καὶ χύδην omnibus bonis palam feciſti, idque ego quoque apud alios profiteri malo, quam laudes tuas culpa ingenii mei deterere. Vel nuperrimus, ut innumeros alios ſilentio premam, fœtus tuus, Εὖγε σοφῶς τε acclamantibus eruditis, nitidus exaſciatus ita ſalivam mihi movit, ut ſpem certam inde conceperim, nos propediem abſolutiſſimis tuis quoque Originum libris iri beatum, quorum ſpem jampridem nobis in operibus tuis cedrinis præluxiſti; in qua palæſtrâ Incomparabilem Virum, Cl. Salmaſium, cui olim Lutetiæ innotueram, cum opus illud de Eccleſiis Urbicar. & Suburb. contra Sirmondum moliretur, feliciter quoque deſudaſſe, recondita ejus eruditio nobis fidem facit. Deus omnis boni fons & dator vobis totius eruditionis Duumviris vires animi corporiſque integras præſtet. Ad me quod attinet, ego verò jam nunc totus nova editione Curtii adornanda in hoc otio liberali poſt tot ſpinoſos & ærumnoſos labores juventuti impenſos, diſtineor, publici juris facturus; quæ olim & nunc in cultiſſimum iſtum Auctorem mihi obſervata, in quo me non adeo indiligenter fuiſſe, operamque & oleum in eo perpoliendo non penitus perditurum, editio quamvis accuratiſſima doctiſſimi Freinſhemii ſpondet, meque inflammat. Iccirco te etiam atque etiam oro quæſoque Vir Clariſſ. conatibus meis impigrè ſubvenias, comiterque impertias, quo meliorem ac terſiorem fieri Curtium poſſe autumes. Modii editionis mihi copiam facere digneris, aliarumque veterum, quas habes, ut & Gualteri Paraphraſeos Poeticæ, quæ omnia poſt collatum contextum, cui cis paucos dies manum admovere geſtio, optima fide ad te illibata remittam, deprædicaturus publico præconio tuum literas juvandi ardorem, propenſumque in me affectum. Unum ſuperat, Vir obſervande, quòd reſciſcere aveo, fandone aut reapſe compertum habeas, prodiiſſe nuper Pariſiis, ut mihi ante aliquot menſes amicus quidam ſe ibi vidiſſe proſtantem adfirmavit, novam editionem Curtii cum Commentariis, niſi forte, ut didici in Commentario in Silium, Dauſqueii, qui promittere inibi videtur. Vale, Vir clariſſime, ex animi ſententia, cum honoratiſſima conjuge, quam à nobis officiosè ſalvere jube, & doctiſſimos filios tuos, meque amare perge,

Dab. Ultrajecti prid. Id. Octobris CIↃ IↃC XLV.

Nominis tui celeberrimi Religioſum Cultorem,

Euſtathium Suartium.

CDXII.

Viro Ampliſſimo Gerardo Joanni Voſſio, Guntherus Henricus Plathnerus Getus, *D. Conſil. Saxon. S. P. D.*

Legi, Ampliſſime Voſſi, pleraſque lucubrationes tuas, quibus eruditum hoc ſeculum illuſtrare dignatus es; legi, quam, atque ex illis, magnam, & utilitatem, & voluptatem percepi. Diu enim jam factum eſt, quod ingenti tenebar deſiderio, Theologiam Gentilium, à Viro aliquo tui ſimili, ex veterum ſcriptis deductam videre. Nam quæ de Mimiſi Diabolica

N n bolica

bolica, Cacozelia Gentium, Theologia Philoſophica, Viri doctiſſimi hactenus ediderunt, egregia quidem ſunt, ſed neſcio quomodo ad ſitim explendam, non ſufficiant. Tu verò magnis nos invitas poculis, & vel σκυθίζειν jubes; quod lubentiùs facimus, quia ex eruditiſſimis tuis horreis, non tantùm,

Bellerophontei promitur humor equi.

ſed etiam ſuaviſſimum Philoſophiæ merum, Divino Theologiæ Nectare permiſtum, adeò ut omne mihi punctum tuliſſe videaris; qui tanta dulcia tot utilibus miſcuiſti. Elegantiſſimi porrò Libelli tui, de genere, anno, & menſe Nativitatis, & paſſionis, Salvificatoris, & D. Noſtri Jeſu Chriſti, non potuerunt me non magno perfundere gaudio, tùm quod undique Voſſiana i. e. Doctiſſima quæque ſpirent; tum quod eamdem tractantem materiam, in multis confirmarint, in multis quoque juverint. Poſtquam enim Illuſtriſſimus Wilhelmus Dux Saxoniæ, me non tantùm in Conſiliariorum Aulicorum, ſed etiam Aſſeſſorum ſupremi Conſiſtorii Eccleſiaſtici, album recepit, ab officio meo non alienum fore duxi, ſi ex Philologicis; vel ad ipſam τὴν θεόπνευστον γραφὴν, vel beatorum Patrum monumenta, congeſtis obſervationibus Hiſtoriam ſacram Domini noſtri Jeſu Chriſti, horis ſubciſivis pertexerem.

Quod igitur Natatoriam qui expetunt, facere ſolent, ut antequam verticoſis ſe committant fluminibus, vada tentent; idem mihi faciendum cenſui. Exercitationem nempe de Vaticinio Jacobi, Gen. xlix. ſub ficto Phabetrani Nomine, in publicum ideo præmiſi; ut Doctorum judicia, de hoc Scriptionis genere experirer. Etſi autem non deſint, qui Theatricum illud σοφῶς καὶ καλῶς, acclamitent: Verùm quia mihi maximè verendum, ne iſti amoris affectu minus φιλαλήθως judicent, ad te Ampliſſime Voſſi, hominem quem mihi fama humaniſſimum, ſcripta eruditiſſimum demonſtrant; ignotus licet ad ignotum venio, tuoque exactiſſimo judicio ſubmitto exercitatiunculam iſtam, ex qua tanquam ex ungue de toto κυριακῶν, (hoc enim titulo Hiſtoriam illam ſacram inſignire fert animus) ſyſtemate judicare poteris; multoperè rogans, ut & audaciæ meæ ignoſcere, & vel inter ultimæ admiſſionis amicos, eum numerare ſuſtineas, qui te ob edecumatam eruditionem ſemper fert in oculis. Quod ſi porrò quid de conatibus noſtris ſentias, certiorem me reddere dignatus fueris, profectò me non tantùm tibi reddes amiciſſimum, ſed omnibus quoque meis officiis efficiam, ut iſta eſſe verè judicare poſſis. Vale Ampliſſime Voſſi, & ut tibi, tuis, bonoque publico diu valeas, cura.

Vimar. x. *Kal. Nov. An.* CIↃ IↃC XIV.

Voſſio *addictiſſimus*,

G. Plathnerus.

CDXIII.

Viro ſummæ Eruditionis, Clariſſimoque, Gerardo Johanni Voſſio *S. P.*

NUllus dubito, Vir Maxime, rectè tibi tradita quæ fratris mei curæ commiſeram, de Germanicorum corporum habitu, ſimulque Programmata quædam Academica. Erat tum conſilium propediem, literis te adire, non tamen niſi edito majoris nonnihil molis libello. Verùm illa ſpes decollavit, quam de edendo opere conceperam, præ multitudine negotiorum, quæ mihi partim ars mea, partim Magiſtratus pepererunt inſperato. Ne itaque nimis ſilentio peccem, viſum fuit ſaltem has chartas tranſmittere, donec cætera lucem videant. Inter hæc, quas adoleſcens Nobilis Theſes heic propoſuit diſputandas, ex Scholæ more, cum primis optarim, abs te ſevero judicio expendi: ac quidem ipſius mei cauſâ; utpote qui urgeor hoc argumentum in illam quæ propoſitâ eſt ſententiam latiùs diductum publicare; quod tamen ego haud auſim, niſi benigna doctiorum cenſura invitet. Programmata à memet ipſo ſunt profecta, leviora tamen, neque niſi ad adoleſcentum fortaſſis captum; ut etiam hæc cum aliis meis ſacris, in unum Opuſculum haud competant jungi. Ipſe tu quid ſuadeas, Vir Maxime, utinam liceat intelligere! Etenim tua mihi ſententia pro plurimis eſt. Librum meum de ſanguinis generatione, ac motu naturali, altera editione apud vos, recoctum dabit frater, qui ſi haud diſplicuerit, gaudebo. Calixtus noſter navatâ tam præclara Eccleſiæ operâ, id impetravit, ut qui hactenus fuit Semi-papiſta, nunc Semi-calviniſta audiat Zelotarum Ordini. Quam virulenter illum ſit inſectatus Jeſuita Erbermannus in Irenico, quod vocat Catholicum, fortè jam vidiſti; ejuſdem novas διατριβὰς, indubiè dabunt nobis Nundinæ Francofurtenſes. Omnibus

bus illis voculis generoſum contemptum, innocentia fretus, Calixtus opponit. Ermanno tamen fortè aliquid regeret. Vide quam ſit miſera conditio eorum, qui tranquillandæ Eccleſiæ dant operam. Quam veremur, ne etiam te, ab ejus argumenti ſcriptis, abſterreant mores hi ſeculi noſtri,pari omnium animorum immoderatione infeſti? & tamen heic quidem, iſtis tuis nihil eſt deſideratius. Neque enim facilè expreſſerim, quanti etiam in hac doctrinæ parte faciant te, cùm alii, tum Calixtus, & Hornejus Noſtrates. Uterque illorum, juxta mecum te, ſumme Virorum, ſalvere, atque valere jubet plurimum.

Tuæ doctrinæ cultor,

Herman. Conringius.

CDXIV.

Clariſſimo Doctiſſimoque Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio.

Præſtantiſſime, Colendiſſimeque Domine,

Literas tuas, quas mihi curavit Excellentiſſimus veſter Orator, accepi. Ex quibus intelligo, te perlegiſſe Lucubrationes meas, de Gent. Religione, Errorumque apud eos cauſis; neque diſplicuiſſe tibi, vel Opus, vel ſcriptionis genus. Tuum judicium tamen circa ea, quæ inter nos controvertuntur, deſidero. Eoque magis quod tumultuaria opera, (mediis bellorum inteſtinorum cladibus) apud Caſtrum meum de Montgomery (ubi per biennium commorabar) ſcribenti, in errores dilabi proclive fuit. Sed & errare tecum minus probroſum eſſet aliquando, quàm rectè cum aliis ſentire. Is enim es, Vir Magne, ut Authoritatem tibi ipſi, etiam in argumento quovis conciliare poſſis. Sicubi tamen aliquid à me rectè animadverſum eſſe arbitreris, id pro ingenuitate tua ſignifica: quò ita reliqua omnia expungam, quæ in te redundent, prodeatque tandem in lucem meus qualiſcunque Liber. A te porrò, Vir Optime, ſcire vellem, pretium quod Typographus, pro impreſſione libri exigat, ut Nummos ita pro valore tibi tranſmittam. Cum enim haud ab aliis, quàm idoneis Lectoribus evolvi vellem librum, eum ſumptibus meis excudam. Utinam mihi per valetudinem, & negotia, liceret vere proximo, Bataviam tuam inviſere, ut dulciſſimo alloquio tuo fruerer, & circa dubia, quæ occurrunt, ſententiam tuam expoſcerem! Multa quidem in hoc argumento, expleri vellem, cùm fieri nequeat, quin ut plurima deſint, quæ ad rem totam illuſtrandam faciant. Sed ea præſertim quæ circa quinque Articulos noſtros Cathol. proferri poſſint equidem expiationum genera varia, quæ in remedia criminum, excogitabant, ſive vafri, ſive inepti ſacerdotes, à nullo adhuc ſatis tractata eſſe, pro dignitate argumenti puto. Circa hæc omnia igitur, reſponſum tuum cum bona venia expecto. Benè vale, magnum literarum Decus, & Ornamentum, Meque ſi placet, ama.

Dabam ædibus meis Weſtmon. Jan. $\frac{11}{23}$.

Tuus æternum,

Herbert.

Quod operam tuam, mihi commodare, in libro meo excudendo, polliceris, gratias quàm maximas tibi ago. Sereniſſimus Princeps Electoralis, mihi monſtravit literas tuas, quibus me ſummo honore cumulas; quo nomine me tibi devinctum eſſe ſcias.

CDXV.

Clariſſimo Eruditiſſimoque Viro Gerardo Joanni Voſſio.

HÆC eſt ſemperque fuit magnorum Virorum ſors, & calamitas, ut etiam ſi maximè velint, talem nec poſſint latere, nec immunitatem conſequi, ab officioſis venerantium moleſtiis. Fœlices ter & ampliùs, inquis, quos irrupta tenet cum Muſis ſuis copula; nec ulla divellunt è tam jucundis amplexibus ingrata Clientum Conſortia. Cuperes, proculdubio, cuperes, ſi fata ſinerent, circumvolitantes umbras, leveſque populos diſpellere, & quàm ardenti ſtudio optares, perpetua tranquillitate, nulliſque violanda interpellationibus inacceſſus perfrui, credo equidem, eruditiſſime Voſſi,

——Sed te decor iſte quod optas
Eſſe vetat, votoque tuo, tua forma repugnat.

En igitur ego inter tot procos, novus tuarum virtutum, inexhauſtæque eruditionis cultor accedo, tam tibi nunc ignotus, quàm tu univerſo Orbi literario notiſſimus;

mus; nunc inquam, Vir Clariſſime, quondam enim per biennium, auditor tuus, dum in Academia Lugdunenſi, Sulpitii Severi ſacram hiſtoriam enarrares, à te dilectus, & ſuavi colloquio ſæpiſſimè honoratus fui. Ab eo tempore in Galliam noſtram redux, totum me foro dedi, donec valetudini, & indoli meæ indulgens, juſſi Stichum, Mævium, & Semproniam res ſuas ſibi habere, & me in Ciceronis, Senecæ, Virgilii, Scaligeri, & Voſſii dulciſſimos ac nimis abditos ſinus recepi. Ita eſt certè abhinc aliquot annis ſingula tua ſcripta & miror, & verſo nocturnâ diurnâque manu; & dum recentiſſimè hæreo poeticis tuis inſtitutionibus, repentè quaſi in bicipiti ſomniaſſem Parnaſſo, Poeta fio, effluuntque nobis hi otii noſtri, Præceptorumque tuorum informes fœtus, pro quibus, ſi quod ſupereſſet in Muſæo tuo exemplar Hiſtoriæ Pelagianæ, illud omnibus votis efflagitarem, non tam meo, quàm Bocharti noſtri, quàm multorum Doctorum nomine: Sic eruditiſſime Voſſi, viliſſimo rete, Aureum Tripodem piſcarer, & crepundia, Orbiſque noſtri quiſquilias, Eois mercibus commutarem. Sed O pudor, quam te violo, & tua jura reſolvo! Indoctus nihil unquam de te meritus, vix notus, graviſſima tua ſtudia ſumme importunis Epiſtolis interrumpo, delicatiſque auribus obſtrepo rauco cantu, nec veniam, quam ſolam tamen vix ſperare debueram, ſed præmia poſco. Ignoſce tam effræni audaciæ, quam nobis fecit, & olim perſpecta ſingularis tua humanitas, & incuria, aut egeſtas, quotquot ſunt Librariorum, non dicam, in hac noſtra Cadomenſi Academia, ſed & Rothomagi, & Lutetiis; omnium quippe ſummâ cum curâ excuſſæ ſunt officinæ, nec in ulla repertus aureus iſte liber tuus, quem ſi ſuppliciter petentibus conceſſeris, habebis tunc pro tanto munere, debendi reum, tibiq; devinctiſſimum me, qui jam propter incomparabilem tuam doctrinam ſum & ero in æternum

Cadomi 18. *Kal. Dec.* *Tui Obſervantiſſimus,*

D. Brieux.

Si quid dignaberis ad nos vel mittere, vel ſcribere, illud ſi placet, fidei & curæ, committes Domini Adriani Fyk Delfis nunc degentis,

In ſuprema Mediomatricum Curia quondam Senatoris.

CDXVI.

Clariſſimo Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio, *apud Amſt. Profeſſori celeberrimo S. P.*

Clariſſime Vir, fautor mihi plurimum colende,

CUM tuæ ſubmitterentur mihi nuper Dantiſcæ literæ, eædemque & vitæ mihi tuæ, & affectus erga me amici, exiſterent teſtes deſideratiſſimæ: auſim dicere, vix olim (ſi Plutarchus vera narrat) majus gaudium Alexandro Magno accidiſſe, ex nuntio, quod redivivus factus eſſet Homerus; ac mihi tui causâ ſubmœſto tum accidit ex eo, quod ſupereſſe te, mihique haud leviter etiam favere intelligerem. Nam ita me propridem amicorum quorundam literæ occupârant, ut Voſſium inter mortales eſſe deſiiſſe, perſuaſus eſſem. Igitur ubi ſic ex adverſo, & manus, & mens tua mihi comparuit, ſuperſtitis, atque optimè precantis; quid potui potius, vel debui etiam, quàm exultare, atque in futurum quoque benè tibi viciſſim apprecari. Ac Magno quidem Alexandro illi, gaudium, quod dixi, extitit, ob gloriæ privatæ ſpem, vanam illam, & inanem. Mihi dum Voſſium ſupereſſe video, ſpes adfirmatur publici boni, reique communis literariæ: quam ſi quiſquam graviter, gnaviterque promotum ivit; ipſe certe hoc præſtitit, idemque proponi locupletiſſimè eſt præſtiturus; dum vita cum dignetur Deus. Minimè me de exſpectatione hac dubitare ſinunt, quæ præfaris, in graviſſimis diatribis illis de tribus Symbolis, & Chriſti genealogia. Quarum nomine, & gratias ago multò maximas, & ut ſarcinulas (quod minitaris) colligere amplius pergas, publicoque exponere nihil differas, opto. Hoſtinenti loco an eſſe ex me poſſit, quod nuper de Pauli ..... expromſi, equidem ambigo. Interim quod voluntatis eſt propenſæ, teſtari ita volui; cùm præſertim & Ornatiſſimus ...... Et literæ tuæ mihi affatim atteſtentur ne μικϱολογήμαϛι iſtiuſmodi mea diſplicere tibi. Quod ſi quid de Pauli iſto loco ſuccurrit, quod ſubmoneas, de exquiſitiſſimis obſervationibus tuis, gratiſſimum profectò accidet. Cum tempore ſequentur alia forte, quæ affecta apud me hactenus latitant aliqua, neſcio, an à Commentatoribus, ac prorſus etiam quædam antehac præterita. Quod valedicturiens requiris, ut amemus nos mutui, ego cum cultu

cultu etiam nominis tui perpetui memor obſervabo; tanto etiam ad nomen numero ſexagenario ipſe accedens, quantò tu, cùm Dei beneficio nunc excedis. Compleat in te verò, Vir Maxime, Deus Opt. Max. atque ſuperexaugeat etiam, quod vitæ mortalis ſummum eſſe dicitur; neque id ſinat in te obtinere locum, quod animum auferat. Quæ niſi vim nimiam, vel corporis etiam reſpectu, mihi pridem intuliſſet, ſanè vel coram te etiam, Vir faventiſſime, venerarer; Patronis præſertim magnis quibuſdam in Belgium veſtrum me invitantibus. Sed ſi in terris viſuri unquam nos non ſumus, conjunget nos certè cœlum in beata viſione, ad quam per labores, ſudores, vigiliaſque noſtras hinc enitimur, reddituri Deo, otii, negotiique noſtri rationem, atque iſthic demùm deſituri γινώσκειν ἐκ μέρους, καὶ ὡς ἐν αἰνίγματι. B. V.

Liſnæ Polonorum
An. MDCXLVI.
x. Cal. Febr.

Celeberr. Nominis tui
Cultor perpetuus,
Georg. Vechnerus.

CDXVII.

Clariſſimo Viro Domino Gerardo Joanni Voſſio *Profeſſori Hiſtorico.*

Clariſſime Domine,

INcidi hìc fortean in carmina quædam non omnino invenuſta, compoſita ab Anglo generoſo in Beat. Mem. Clariſſimum virum D. Hugonem Grotium: & licèt ferè idem ſonant, Iliada poſt Homerum, & Epitaphia poſt Barlæum veſtrum, velle conſcribere: duxi tamen me operæ pretium facturum, ſi ea qualiacunque tandem ſint, velim exſcribere, & amicis Dom. Grotii Viri nunquam ſatis laudati, vel mittere, vel oſtendere. Non quod ſit mihi in animo Poëtaſtrum hunc cum D. Barlæo velle committere; abſit! Sed tantùm ut D. V. & alii apud Belgas Doctiſſimi Viri intelligant, Gentem noſtram univerſam (quæ modo callet literas) cujus mentem hæc carmina ſatis, opinor, exprimunt, cum reliqua literatorum per Orbem caterva, quaſi pacto, & fœdere inito, amicè conſpirare, in hoc ſcilicet, quod extra aleam dubitationis apud poſteros habebitur: nempe D. Hug. Grotium illuſtriſſimum fuiſſe Heroa; uſque ad ſtuporem ferè & miraculum doctum, ſimul & ſapientem, omni laude majorem, univerſa tam divinarum, quàm humanarum omnium literarum ſupellectile cumulatiſſimè inſtructum. Non opus eſt pluribus, imo nec omnino iſtis, præſertim in literis ad D. V. conſcriptis. Gratias habeo D. V. ob officia, & beneficia mihi immeritò in ædibus veſtris collata, cùm nuper veteris amicitiæ recolendæ gratiâ, D. V. inviſerem Amſtelodami.

Deum Opt. Max. quæſo, quod quotidiè facis, obnixiſſimè ſupplex obteſtari non deſinas; ut pacem, & pietatem, ab Eccleſia, & Regno (olim florentiſſimis) apud Anglos, jam ferè exules factas, tandem aliquando utrique in integrum reſtituere, propitius dignaretur: in hiſce piis votis, multos habet D. V. Collegas comprecantes, & inter eos, ſervulum D. V. omni obſequio obſtrictum

E. Duncomium.

Bruxellis in ædibus Domini Henrici Devie Angli Legati. Febr. 2. in feſto Purificationis. 1646.

CDXVIII.

Vir Clariſſime,

ETſi pro veteri neceſſitudine atque amicitia quæ tibi olim cum parente utroque interceſſit non exigua & quam jure quaſi hæreditario ad me aliquatenus devolutam jactare ſoleo, nihil optatius mihi accidere poſſet quàm ſi de re aliqua Theologica, Hiſtorica aut Philologica ſententiam tuam interdum exquirerem; attamen tibi penitus literis involuto negotiorumque mole diſtrictiſſimo, ne dicam obruto, novam ſubinde te interpellando moleſtiam creare hactenus mihi fuit religio. Nihilominus ut id quod ante cavi ſedulo, nunc tandem committere audeam fecit doctorum virorum, quos mihi in Anglia amicos paravi poſtulatio, cui ut morem gererem, æquum fuit. Neſcis, Vir eruditiſſime, quàm te regni iſtius viri literati, & imprimis illi qui in eruditorum choro funem ducunt, uti in ipſis Muſarum Gratiarumque manibus doctum & eductum, omnigenæque antiquitatis promum-condum venerentur ac ſuſpiciant. Eorum complures (inter quos nunc D. Rob. Baylius Deputatus Scoticus imprimis mihi nominandus) rogant te & obſecrant oppidò quam obnixè, ut opus illud tuum adverſus errores Anabaptiſticos (quod affectum habes, quodque

Digitized by Google

quodque oculis obiter luſtrare, cum te Amſtelodami officioſè ſalutaret, ſibi datum fuiſſe D. Baylius amicis denarravit) quam fieri poterit ocyſſimè in lucem edere digneris. Si verò ad omnia perpolienda non ſuppetat otium, illam partem quæ de Pædobaptiſmo tractat publico uti non invideas. Exiſtimant enim, nec abs re hac rerum tempeſtate perquam neceſſarium eſſe ut id ſcriptum Anglorum manibus teratur, utpote apud quos errores iſti Anabaptiſtici (ut alios penè innumeros prætercam) Eccleſiæ faciem miſerè deturparunt. Dabis ergo hoc, uti ſpero, virorum pietate & doctrina conſpicuorum juſtis precibus, dabis Eccleſiæ Regnoque Anglicano, dabis veritati utroque quaſi cornu nunc inibi laboranti. Ego verò, Vir doctiſſime, per quem vota ſua ad te deferri voluerunt, meum quoque ipſorum votis votum adjungo, Deumque oro ut otium ac valetudinem tibi largiatur ad ea perficienda quibus de omnibus Chriſti Eccleſiis bene mereri poteris. Vale cum uxore lectiſſima totaque familia, quibus plurimam ſalutem impertit

Dord. 22. Feb. 1646. *C. T. deditiſſimus*

Jacobus Lydius.

CDXIX.

S. P.

SEmel atque iterum tuis, Clariſſime Voſſi, reſcripſi. Anno ſuperiore, hâc ipſa anni tempeſtate, noſtris vid. Francofurtum deſcendentibus, per ornatiſſimos duos ſtudioſos Tigurinos, (Lavaterum alterum) Diſſertationes VII. vel VIII. Cl. D. D. Buxtorfi noſtri, miſi; quarum unam atque alteram D. Cappello placuit arrodere. Nempe, prævidit is, Revelationibus ſuis arcani punctationis ambos quod aiunt oculos, effoſſum iri, ſic ſi pergat noſter ille. Verum, ex vindiciis, quas modoque mitto, judicium, Cl.V. facies, quibus præſidiis uterque ad ſuum opus acceſſerit. Si, quod ſperare jubet, cum bono Deo, de Punctorum origine proceſſerit; curabo maturè tibi quoque perferatur. Puto enim non ingratum accidere (etiamſi diu nullis reſponſis ejus abs te factus ſim certior) ſi ſic gratam, tuæ in me olim exercitæ humanitatis memoriam, integram meo animo perſtare, utcunque conteſter. Quando enim de meo id facere adhuc dum nequeo, ſpero, quod in noſtra ſaltem terra obnatum fuerit, ſi mea ad te pertingat opera, tantiſper meam penuriam ſuppleturum, maxime cum ad eam nondum maturitatem aſſurgere mea meſſis potuerit. Nolo autem te, Vir Cl. ignorare, diu multumque me deſiderare ac optando quærere illum de merito Chriſti Scriptorem, cujus in præfatione lib. de Satisfactione Ampliſſimi Viri Hugonis Grotii, meminiſti. Deſii tamen mirari, cur id à maximi ingenii Viro, cum eundem hæreticum oppugnaret acerrimè ac ſolidiſſimè, prætermiſſum: Cur abs te non ſuppletum, quod gemina præſtare, facili negotio, & proximè ad ſententiam ſummi Viri, poteras? Deſii, inquam, mirari, ex quo noſtrorum Theologorum certamina vidi & expertus ſum, quæ imprimis apud nos (Polano olim præcinente) hodieque vigent; ſic tamen ut, Dei gratia, nullæ inde turbæ. Expertus vero iſta ſum, quando Cl D. Lucio noſtro D. M. ſuccedere juſſus, vindicias controverſiæ de Cauſa meritoria Juſtificationis, ab eodem mihi delegatæ, ſuſcipere, aliquorum conſilio & inſtinctu, ſive debui, ſive etiam volui ac tentavi. Oppugnavit enim illum graviſſimus ac doctiſſimus pariter Anglorum Theologus, D. Thomas Gatakerus, ac iis quidem argumentorum plerunque præſidiis, quibus ego verba reponi poſſe cernebam, aut verius offucias: pauciſſima verò alia, quæ rem tangerent, minus refutarent. Tua, in eâ lite, authoritas, V. Cl. me non parum intricavit, quod ſic d.l. ad Lect. præfatus es. Cum *duo nobis pepererit Chriſtus, impunitatem & præmium, illud ſatisfactioni, hoc merito Chriſti diſtinctè tribuit vetus Eccleſia,* Mox: *Satisfactio conſiſtit in peccatorum tralatione: Meritum in perfectiſſimæ obedientiæ pro nobis præſtitæ imputatione.* Nam, quod ad prius, *diſtinctionis* illius, in Patrum ſcriptis nullum invenio veſtigium; ſed meritum & ſatisfactionem Chriſti promiſcuè uſurpare videntur: unde frequens meritum mortis ipſius appellatur. Quanquam fateor, hæc diſtingui ex accurata eruditione ſic poſſe: planè uti explicas Reſp. ad Ravenſp. c. 1. p. 3. Itaque ſi quæ vetuſtatis loca tibi obſervata ſint: denuo id rogo, illa mihi ſuggerere ne graveris. Poſterius, quod ad alterum lemma, candido eget Interprete. Neque enim ſatisfactio videtur Peccatorum tralatio; ſed hæc, velut effectum, ſequitur ad illam. Alterum verò, ſi de imputatione loquitur Obedientiæ PRO NOBIS, h.e. loco noſtro

partæ;

Digitized by Google

partæ: quemadmodum vulgo nunc ſcribunt, *imputari nobis alteram hanc ſatiſfactionem Chriſti partem*: (eſſe namque eam geminam, alteram pro pœna, alteram pro obedientia.) Fateor nullum me in Sacris Literis hujus Opinionis deprehendiſſe fundamentum. Atque ea quidem ſententia, ſi ſic graſſari pergat, uti hactenus; brevi (mea conjectura) nobis novam Theologiam refinget. Nam, ab imputatione obedientiæ progrediuntur, ad vicariam illius præſtationem: inde ad ſatisfactionem; inde ad ſacerdotium. Tum, ut veri ſpeciem magis obtineat, *nobis* imputari, faciliuſque obtrudant, aiunt; noſtrâ vice præſtitam à Chriſto, *quâ homo* fuit, ſeu ſecundum humanam naturam. Qui pernicioſus error, prope abeſt quin meritum Chriſti funditus nobis evertat. Video D. Paræum mature ſat valuiſſe occurrere gliſcenti malo, Epiſtola ad S. Comitem Witgenſtenium, in ultima Edit. Explicat. Catech. Palat. à Philippo vulgatâ. Sed & à D. Gomaro, nupera editione Operum, excuſſam illam video, parum (ſi liberè licet) ſolidè. Maluiſſem, vindicaſſet is (Gomar.) Elenchticam ſuam Diſp. de Mat. & Form. Juſtificationis: quam doctè caſtigavit illi, cujus ſuprà mentionem feceram, Theologus Anglus. Pleroſque omnes modernos videre videor ad illud impingere; *ſola ſatisfactione paſſiva* (ſic enim catè diſtinguunt ab Activa, ſicut pariter, de *Obedientia* & *Juſtitia* loquuntur, cujus Script. vel Eccleſiæ autoritate, neſcio:) *Nobis remitti peccata:* &, tantum peccata remitti, * non item concedi vel tribui gloriam ac beatitatem. Ego verò certus ſum, neque Script. S. talia docere, neque talia dogmata conſtare poſſe cum fidei principiis; neque in eam ſententiam ituros, quotquot Ampl. V. Cap. VIII. extremum te ſatisf. probant: vel ei ſaltem non contradicunt, quod eſt in univerſa Eccleſia receptum, Chriſti ſanctitate & innocentia noſtram contegi impuritatem, culpamque ac pœnam deleri, &c. Summa, *Juſtum eſſe mortuum pro injuſtis*, 2 Cor. V. 21. 1 Pet. III. 18. Jam, dum novis & puriori antiquitati inauditis diſtinctionibus illis invehunt, & ſatiſfactionem (dicto modo) duplicem ſic partiuntur, ut altera quidem valeat pro culpa, altera pro pœna; vel altera pro debito pœnæ, altera pro debito obedientiæ; vel altera pro redemptione à malo, altera pro acquiſitione bonorum: vel (nondum enim certi ſunt quod horum teneant) altera pro vita æterna privativè, altera pro eadem poſitivè conſiderata, &c. (taceo plura:) Non ſatis eſt ſibi hæc ſomniare, ni & ſpiſſis libris propalent, & inſciis tyronibus ſedulo inſtillent, eo quod putent, actum eſſe de Lege & Evangelio, Satiſfactione & Merito Chriſti, (quæ tamen perpetuo confundunt) niſi ſtrictè obſervetur ea diſcriminatio: ſcilicet, Paſſionem & Mortem Chriſti *ſolam* valere ad remiſſam peccatorum tantum; quia ſcriptum ſit, *ſi peccaveris morte morieris*. Itemque, activam obedientiam ſolam valere ad jus vitæ æternæ promerendum, ſecundum illud: *Fac hoc & vives*. Hinc miræ phraſes. Imputari nobis meritum; & Chriſti quidem ipſius meritum; adeo ut nobis non minus atque Chriſto debeatur vita æterna; adeoque Jure experiri peccatoribus nob. cum Deo liceat. Mira profectò Gratia, quod jure depoſcitur & expoſtulatione obtinetur! Si hoc eſt *Evangelium*; de re nihil dicam, jam in nomine adhuc hæſito. Verum quid ego hæc ad te? Ut ſtudia noſtra nonnihil, V. Cl. cernas, & juves. Nam ea quæ ſuprà attigi, intricant & impediunt. Unde maximopere peto, ut explicatius nonnulla ad me perſcribere digneris: Quibus ſi addideris conciliationem eorum quæ Diſp. de Pecc. Orig. cont. Pelag. par. 2. antith. 4. nomine Catholicorum propoſuiſti, cum dictis à Chamiero, eodem nomine Panſtrat. Cathol. To. 3. lib. 1. cap. 4. Sect. 7. Theodoret. in Cap. V. 12. ad Rom. imo Auguſtin. cont. adverſar. Leg. & Prophet. lib. 1. cap. 16. To. 6. Oper. col. m. 599. nihil poſſet accidere optatius. Certus ſum, ſine Script. S. obambulare utramque phraſin: *Imputari nobis* à Deo *primum peccatum* Adami: & *imputari nobis Chriſti meritum*, Obedientiam, Juſtitiam. Non nego horum vel alterutrum: ſed ſanè & Script. S. convenienti ſenſu intelligo; quem neſcio an aſſequantur, qui putant, rationem imputationis peccati primi eſſe, arctiſſimam noſtri cum Adamo conjunctinem, quippe patre, capite & radice totius generis humani. Hæc ſi militaret ratio, nil fingi poteſt, cur non perinde alia omnia, poſt primum illud, imputentur nobis peccata: quando non deſiit eſſe Pater, Caput, Radix, inde à Lapſu. Sic pariter falluntur, (niſi ego valdè fallor) qui fundamentum imputationis Juſtitiæ, ponunt Vicariam Legis per Chriſtum impletionem; quâ, nos redemptos à Legis perfecta obſervatione aiunt. (Palan. Lucius Macc.)

* Sic Bellar. lib. 2. de Juſtif. c. 6. ſub fin. cui reſp. D. Paræus lect. 251. Chamier. To. 3. l. 21. c. 15. Sect. 47. 49.

Digitized by Google

Macc.) Certe nihil aliud credo Ampliſſ. Virum abſtinuiſſe ab illa tractatione de Merito, præter iſtam diſceptationem quam in Apologetico, ſibi inter Tilenum & Molinæum auditam ſcribit. Si quid enim judicare valeo (novi autem meam tenuitatem) non minus noſtri Theologi caſtigandi veniunt, quam refutandus hæreticus, ob negatum Chriſti Meritum. Et quid durius eſt, datis principiis plerorumque modernorum, maxime illo (Chriſtum, *qua Homo eſt*, meruiſſe) dubito, an ſolidè ullatenus hæreticus poſſit convinci. De his tamen tuum V. Cl. judicium ſubactiſſimum, quod iterum iterumque peto, expecto; quod ſciam, & in his te poſſe plurimum, & Antiquitatis premere veſtigia fortiter. Opto autem te, commune Studiorum columen, Deus Opt. Max. Eccleſiæ Scholæque ſuæ diuturnum indulgeat ſoſpitem. Salut. plur. quæſo, Cl. D. Barlæo, tuoque F. D. Mattheo, cum Officiis paratiſſ. nomine

Dab. Baſileæ Prid. Non. Mart. St. Vet. cIↃIↃc xlvi.

Tui V. Cl. Studioſ.

Joh. Rad. Wetſtein.

CDXX.

OBrutus ſum abs te, maxime Voſſi, mole beneficiorum, quibus filium meum hodie unicum, quum in Belgica veſtra degeret, affatim ornaſti, neque video qui ſim ſolvendo, juxta cum illo. Quod redhoſtire nequimus, id perpetuâ & grata recolemus memoria, & Dominus è cœlo remunerabitur. Germania noſtra inteſtinis bellis diſſociata, exteris abit in prædam. Diæta Monaſterienſis & Oſnabrugenſis etiamnum eſt in ancipiti. Pax ſi coeat & cum Hiſpano Gallis conveniat, Provinciæ veſtræ dabuntur in dotem Regiæ filiæ, ut fama eſt, non ſine maxima rerum veſtrarum, fortaſſis & noſtrarum, converſione. Colloquium Turonenſe in Pruſſia diffluxit præter votum noſtratium D. Bergii & D. Calixti, qui concordiam Eccleſiarum calidè ac ſincerè quæſiverunt. De infallibili Controverſiarum judice, quem pars Pontificia Pontificem Romanum ſtatuerunt, noſtris enixè repugnantibus, conveniri non potuit. Atque ita, quantum ſcimus, re infectâ diſceſſum & domum itum eſt. Audio ſpiſſum opus contra univerſalem Gratiam D. Amiraldi Salmurienſis Theologi à D. Spanhemio in Academia veſtra opponi. Quid verò eſt quod de hoc argumento tantopere inter nos digladiemur? Quaſi Dei gratia nimis ampla eſſe poſſit, quæ ipſo cœlo amplior eſt. Harum lator Adolphus Pulekenius Medicinæ ſtudioſus, Medicis in Academia Leidenſi amat commendari. Quod ſi abs te obtineat, pergratum erit. Bene vale, Vir maxime & amiciſſime, cum amoribus tuis, & ſalve jugiter.

Brem. 5. Mart. Greg. cIↃ IↃc xlvi.

Omnigenæ doctrinæ & virtutis tuæ,

Admirator & Cultor,

L. Crocius.

CDXXI.

S. P.

Clariſſime & doctiſſime Domine Collega & amice integerrime.

QUO ipſo tempore accepi exoptatiſſimum ingenii Iſaaci tui fœtum, eodem triſte nuntium mihi allatum fuit, de inexpectato obitu Matthæi tui; in quo non tua tantum & familiæ tuæ, ſed etiam Reipub. Batavæ & Literariæ gravis jactura, me graviter affecit. Doleo certè tam paucis annis, tot nobiliſſima ingenia nobis fuiſſe erepta, & te tantum virum in pleriſque culturâ te dignâ fuiſſe privatum, & penè orbum redditum. Sed id me ſolatur, quod non ſolum ſis Philoſophus ſententia, ſed etiam fortiſſimus opera, & in talibus ita exercitatus, ut quos oſtenderunt terris tantum fata, nec ultra eſſe ſiverunt, Deo cujus erant ſine murmure reddideris. Eum precor ex animo, ut Iſaacum tuum ſuperſtitem diu ſervet, vivat coram illo, & tibi in omnibus ſuccedat, non degener filius, ſitque tibi & afflictiſſimæ matri ſolatio, toto vitæ veſtræ tempore. Hac ipſa hora monuit me filius meus ſe Amſterodamum, ab amico invitatum, proficiſci. Quod pluribus feciſſem, tribus verbis ago feſtinatò, juſſique ut præſentia ſua ſuppleret, tibique & D. Uxori, à me & mea quæ *non ignara mali*, vobis condolet, omnia officia & ſervitia deferret.

Hagæ-Comitis ix. Aprilis, cIↃIↃc xlvi.

Tibi addictiſſimus,

Andreas Rivetus.

CDXXII.

Digitized by Google

CDXXII.

Summo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *S. P. D.* Fridericus Spanhemius.

ERuditiſſimum munus tuum accepi cum gaudio, & non parum me tibi obnixum profiteor, quod me non publicè tantùm cum aliis, ſed & privatim tibi obſtringere volueris. Ego omnia tua cum ſumma voluptate, & fructu pari lego; & ingentem eruditionem tuam, non miror tantum, ſed etiam colo. Mitto ad te 'Αντίδωρον aliquod, Exercitationes noſtras, de gratia univerſali, quas mihi expreſſit σοφιστεία hominis, qui non tam in me, quàm in Academiam noſtram invaſit: ſi dogmata minus tibi probentur, aut valdè fallor, aut probabis ἀλληλουχίαν eorum, quæ docemus, & deprehendes illum, quocum commiſſus, docere ἀσύστατα, & quæ ſe invicem pervertunt. Auſim etiam à te contendere, Vir celeberrime, ut cauſam cum causâ conferre, & aliquot horas nobis indulgere velis. Judicium tuum expecto, cui plurimùm tribuere ſoleo. Non dubito quin iſtam Theologorum σύῤῥαξιν deplores. Idem me tecum facere, perſuaſiſſimum habe, & quanvis de bonitate cauſæ certus ſim, infœlicitati tamen meæ imputo, quod ingratiis meis, in certamen iſtud litigioſum pertractus fui. Vale, Vir ſumme, cum clariſſimis filiis, & me nominis veſtri gloriæ dicatiſſimum amare perge. Scripſi raptiſſimo calamo.

Lugd. Batav. xx. *Mart.*
ↀIↃ IↃC XLVI.

CDXXIII.

Reverende & Clariſſime Vir,

NUper cum ad nos Heidanus noſter rediiſſet, maximo cum animi dolore, tuum intellexi. Ereptum nempe filium tibi chariſſimum, qui ætate ea eſſet, ut quæ maxime optares, expectare ab eo poſſes. Ego candide ac bonâ fide teſtor, quæ amicis eveniunt, evenire & mihi. Cum interim non dubitem, quin magno, quin compoſito ac forti animo ferenda ea eſſe ac toleranda ſcias quæ, præſide Monarcha illo maximo ſummoque homuncionibus his miſeris objiciantur nobis, quibus idem, cum eidem videbitur, expectandum eſt; ne de eo quidem dubitare poſſem, quin à te tibi quàm à me fortiora ſuppeditari poſſint remedia, quæ quotidie in uſum tuum promas: cui hæc jampridem animo infixa ſedent; poſtquam toties præſertim cum adverſis jam commiſſus es; ſed & aliis conſtantiæ jam toties exemplum fuiſti. Hæc obiter, cum ad vos quidam properaret juvenis, qui ut verbo ſe commendarem tibi petiit. Neque jam comparet, cui & Rutgerſii, quam vides, vitam, & ab ipſo conſcriptam, & à genero meo hic editam, tradidiſſem. Reverende & Clariſſime Vir vale, & nos, qui te veneramur, ama.

Lugd. Bat. Ann.
ↀIↃ IↃC XLVI.
Aprilis xviii.

Nominis tui obſervantiſſ.

Daniel Heinſius.

CDXXVI.

Salutem & incolumitatem perpetuam!

TAndem me Saxone ſuo dignatur Stephanius noſter. Bonum factum, inquies, ſumme virorum. Fateor ingenue, in amicitiam noſtram deliquiſſe me, quod tamdiu defraudaverim te novello hoc ingenii noſtri fœtu, cujus tibi primum exemplar jure merito debebatur. Sed hanc moram imputes velim Batavis tuis, quorum verum elogium extat lib. xxx. Livii GENS INIQUIS REGUM TEMPORIBUS IMMINENS. Illi etenim perfidis Suecis ſupparaſitantes, dulciſſimam patriam noſtram iis involvere calamitatibus, quæ omnibus bonis omnem de amicis bene merendi alacritatem prorſus excuſſere. Illi mare hactenus infeſtum reddiderunt, imò maria omnia. Illi vias omnes & aditus, qui antehac negociatoribus noſtris ad vos patuerunt, ſuis armis excluſerunt. Sed JUSTUS JEHOVAH JUDEX. Vereor ne grave fatum impendeat Belgis, qui contritionem Joſeph nihil penſi habuerunt, ſed ex injuſtâ prædâ ſibi exiguum lucelli quæſiverunt, de quo non tertius gaudebit hæres. Verum quorſum iſta μεμψιμοιρία? Te potiſſimum alloquor, ad te orationem converto, quem triennium eſt, quum alloquutus ſum. Peramanter rogo, ſi quid emendatione dignum in Notis hiſce animadverteris, candidus ut impertias. Erunt, cum bono Deo, curæ ſecundæ meliores. Totus nunc

 in

Digitized by Google

in eo ſum, ut Hiſtoriam Chriſtiani III. Danorum inclyti Regis, poſt Beatum Meurſium, ad finem perducam. Editurus ſum & alia rerum Danicarum monumenta, quæ propediem, σὺν θεῷ, lucem videbunt. De tua valetudine, quam non adeo proſperam, utpote ſeptuagenarii ſenis, eſſe inaudivi, vehementer ſollicitus ſum. Deus te incolumem præſtet, Vir incomparabilis, egregio Reipub. literariæ bono, in annos Neſtoreos! Salutem tibi plurimam aſcribit D. Laurenbergius noſter & D. Ernſtius.

Soræ, τάχιστα Die xxiv. *April.*
Anno Meſſiæ Regis æterni
cIↄ Iↄc xlvi.

Tui obſervantiſſimus,

Stephanus Johannis Stephanius.

CDXXV.

Clariſſime Domine,

ELapſis jam aliquot ſeptimanis ex quo te per literas ſalutavi, & aliquod reſponſum fruſtra expectavi, ſubiit ſuſpicari literas meas, neſcio cujus culpa, haud fideliter tibi traditas fuiſſe, aut (quod abſit) valetudine non ſatis integrâ te frui. Alioquin negotii ipſius gravitatem aliquid literarum à te extorturam fuiſſe vix mihi dubium eſt. Eſt autem negotium de quo ſcripſeram ejuſmodi. D. Rob. Baylius Scotus ante biennium hac iter faciens, uti fortaſſis meminiſti, ex officio te Amſtelodami ſalutavit, & opus ſcriptumque palato ejus admodum arridens, obiter apud te oculis ſuis luſtravit, quod hac rerum tempeſtate in lucem prodire unicè optat, & cum eo viri pii, probi, docti; exiſtimantes cum Eccleſiæ Chriſti ubivis, tum imprimis in Anglia cum Anabaptiſticis Erroribus conflictanti, te utiliſſimam operam navaturum. Eſt enim opus, quod deſignabam contra Anabaptiſtas adornatum, & ut ejus editio maturetur te per me quàm obnixè rogari voluerunt, & quidnam impetrare potuerim avidè cognoſcere deſiderant. Quod ſi forte ad integrum opus edendum tempus vireſve minus ſuppetant, eam partem ſaltem quæ de Pædobaptiſmo diſſerit, ut publici juris facias obſecrant. Ad hæc aliaque complura perficienda, ut Deus te, Vir Reverende ac doctiſſime, quàm diutiſſimè ſoſpitem incolumemque conſervet orans, vel breviſſimum à te tuiſve (quibus juxta cum uxore lectiſſima ſalutem plurimam impertior) reſponſum ut feram ſummopere deſidero, quo amicorum deſiderio atque expectationi aliquatenus ſatisfieri poſſit.

Dordrechti xxv. *Maii* *Reverentiæ tuæ*
cIↄ Iↄc xlvi.

obſervantiſſimus,

Jacobus Lydius.

CDXXVI.

Clariſſimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Profeſſori Hiſtorico.*

Vir Clariſſime plurimúmque Reverende,

LIteræ tuæ amoris, ac benevolentiæ ſignificationibus refertæ, mihi ſanè fuerunt oppidò quàm gratiſſimæ. Illud tamen animum meum, in doloris ſenſum rapuit, ubi verè μελάγχλαινα χείματι, triſtis duorum filiorum fati mentione conſpexi; quo magis Deum rogo, ut filium ſuperſtitem (quem magis ex virtutum, doctrinæque fama, imo & monumentis, quam ex vultu novi) D. Iſaacum Voſſium quàm diutiſſimè incolumem conſervet, ad ſenectutis tuæ fulcimentum, & oblectamentum. Equidem, niſi te, ad caſus iſtiuſmodi adverſos, forti conſtantique animo excipiendos divinarum, humanarumque literarum præſidio, beneficioque probè munitum, mihi planè perſuaſum, perſpectumque fuiſſet; jamdudum officii mei eſſe duxiſſem, mœſtitudinem quæ animum tuum pervellere potuit, literis meis, qua poteram, evellere. De Baptiſmo, & Anabaptiſmo, commentationes tuas, etſi nunquam non tempeſtivas fore arbitrer; tamen nunc vel maximè fore, ſi eo quo ſcripſi tempore, lucem aſpiciant; ut credam, faciunt amici cujuſdam mei, qui Rev. D. Baylio, familiariter utitur, ex Anglia datæ, ad me nuper literæ. Cæterum quemadmodum ſalivam mihi moverunt ſcripta varia, quæ memoraſti, ad prælum parata, ita non mediocriter me affecit Manuſcriptorum quos peregrinando filius collegit, Librorum mentio. Quod autem, amiciſſime Domine, velle te ſcribis, ac deſiderare meum adventum, utique egometipſe id nimis quàm velim. Nihil enim animo meo objici poteſt magis ἑλκυστικὸν, quàm iſtud ipſum quod propoſuiſti illicium, præſertim ubi priſtinam, & avitam amicitiam una atque eadem opera,

opera, reſarcire, atque ſtatuminare dabibur. Simulac Deus otium mihi fecerit, grallatorio, ne dicam, Pegaſeo gradu, ad vos advolabo. Interim ſalutem plurimam, tibi juxta, atque Uxori lectiſſimæ, filioque D. Iſaaco impertio. Salutant vos quoque fratres mei, ſororeſque quotquot hîc degunt. Vale, Vir Doctiſſime, & me quod facis, amare perge.

Dordrechti Idib. Sextil. cIↃIↃcxLVI. *Reverentiæ tuæ obſervantiſſimus,*

Jacobus Lydius.

CDXXVII.

Summo & Excellentiſſimo Viro, Domino Gerardo Joanni Voſſio, τῷ πάνυ *Profeſſori Hiſtorico.*

NEumannus noſter, Virorum & Amicorum maxime Voſſi, redux à vobis, Epiſtola exhibita, cum eruditiſſimis Commentariis tuis, de Vitiis ſermonis, me mirificè affecit, quod humanitatem, ac benevolentiam tuam, non ſatis prædicare poſſet. Sed & munus tranſmiſſum, ipſo tacente, egregium affectum in me tuum eſſe voce proclamat. Verè & ſine fuco affirmo, nullas tuis chariores mihi literas ab amicis dari, quibus tanquam divino Nectare, & Ambroſia, quando langueo, reficior, quando ſuaviſſimum, & candidiſſimum ſpiritum tuum ex iis haurio. Debendi reum me tibi, quod ſum fateor. Nihil enim à me proficiſci poſſe ſcio, quo dignam aliquam remunerationem faciam. Pro incolumitate tua, tuorumque Deo litare interim haud ceſſabo. Alcyonia nobis ſunt, ſingulari Dei beneficio conceſſa, ab abitu Combachii. Turbabunt ſi poſſint, quidam balatrones, ſi quis fibulam à prudentia Magiſtratus reſtrictam fortaſſean luxaret. Non deſunt enim, qui veſtros ſollicitent, ut in nos caninam exerceant facundiam. Scripſi diſſertatiunculam, de ſopiendis Eccleſiæ diſſidiis, anno nuper præterito, quæ à quodam Polono, Torunium ad ſuos miſſa fuit, quum Colloquium Charitativum, quod vocant, authoritate regia inſtitueretur: in quo Pontificii, noſtris parum charitatis, Lutherani vero etiam minùs oſtenderunt. D. Calixtus vir egregius, & ad concordiam pronus, à ſuis peſſimè ibidem habitus fuit. Moguntini Jeſuitæ in eundem ſæviunt. Neque Nihuſius vetus, niſi fallor, diſcipulus ei parcit, qui mirum concordiæ modum, nupero ſcripto, apud vos, ut ſuſpicor, edito excogitavit, quo tergiverſantem, aut ſuccumbentem damnat, ad panem, & aquam. De quo, quid ſentias, candide, quæſo, ut ſoles, mecum communica. Cogor calamum ſiſtere, quia Glaucus, juvenis probus, & non indoctus, harum lator feſtinat. Benè vale, & ſalve, Vir ſumme, πανοικὶ, à D. Willio & me, qui ſum

Bremæ $\frac{9}{19}$ *Sext.* cIↃ IↃc xlvi. *Eruditionis ac virtutum tuarum Æſtimator,*

& Cultor quoad ſum,

Ludovicus Crocius.

CDXXVIII.

Celeberrimo Viro Domino Gerardo Johanni Voſſio *Hiſtoriæ Profeſſori.*

Reverende, Clariſſime, ac Celeberrime Vir,

ITA ſemper apud me reputavi, faciendum eſſe mihi contrarium ejus, quod facit D. Voetius, dum affectibus ſuis obtemperat, ſi quid benè factum velim. Ea cauſa me movit, ut cum Tribunal ſuum iniquum inchoarit, alloquio ad Clariſſimos, & Celeberrimos Belgii Profeſſores, Ego præſentem meam Apologiam, maluerim per Apoſtrophen, ad illos claudere: & cum illuſtrem veſtram Scholam (quæ in te, Celeberrime Domine, & egregio Barlæo, plus ſplendoris fundit, quàm Novella Voetii Academia per ſe, & mille ſibi ſimiles poſſit unquam ſperare) in ſua compellatione prætermiſerit; Ego putaverim etiam illius judicio me, meaque eſſe ſubjicienda; ut ſaltem apud plures meam conteſter innocentiam, quam ille voluit eligere, apud quos me calumniaretur. Te igitur rogo, Doctiſſime Virorum, ut æqui bonique conſulas, quod graviora tua ſtudia his næniis interpellem. Spero brevi me daturum ſolidiora, & utiliora Eccleſiæ: ſed neq; fama in ea fuit negligenda. Perge benè velle mihi, qui reverâ ſum, & manebo in ævum,

Groningæ $\frac{15}{25}$ *Aug.* 1646. *Tibi ad omnia obſequia paratiſſ.*

Sam. Mareſius.

CDXXIX.

Viro Incomparabili Gerhardo Joanni Voſſio, *S. P.*

Vir Incomparabilis,

MAgnorum hominum famam, ita ſemper veneratus ſum, ut ſingula quæ oſtendunt favoris ſigna, ſingula honoris teſtimonia eſſe credam; nam ut oneroſa res eſt, Viro jam dudum, ad celebritatis faſtigium evecto, crebras multorum compellationes, gratulantium vota, longos ſermones, & cætera pretioſi temporis diſpendia ferre: ita vilioribus ingeniis, plauſibilis honor eſt, quantillum in uſurpandæ patientiæ, ac humanitatis occaſionem duci. Neque ignorare potes, Vir Excellentiſſime, quæ me cauſa, in hunc ſermonem egerit; cùm non ita pridem ad te venerim, Ignotus, Peregrinus, ac Hoſpes, ut Virum ſapientiæ & doctrinæ gloriâ latè per terras notum, coram adſpicerem, obfirmaremque ita gratiori argumento fidem, antea ſolùm ex fama, & admiratione ſuſpenſam. Tum expertus abundè ſum, omnia in te ad raræ cujuſdam virtutis, ac humanitatis modum eſſe compoſita, neque te ſollicita ambitione, aut gravi ſupercilio, longas ac inanes honorum præſtigias, à gratulantibus exquirere; ſed ſimplici inſontique affectu, quod in homine, præſertim magno, pulcherrimum eſt, tuorum animos ad ſpontanea officia, commendandumque juſtiore encomio, virtutis tuæ pretium incitare. Memoria enim teneo quod à te audivi, cùm diceres: numquid externi quicquam in me vides? Quod ſanè rarum eſt in magna fama; ſed eò illuſtrius quò cenſentur internæ animi dotes, omnibus aliis externi ſplendoris, & fortunæ ludibriis præſtare. Verùm tuam modeſtiam irritare nolo. Vir Celeberrime, quod ſi auderem, jam tuæ laudes, utramque in Epiſtola paginam facerent; ſed quoniam & melior, & honeſtior, ſemper eſt virtutis apud alienas aures commendatio, apud te hæc omitto; contentus non ignorare, quale de tanto homine judicium ferri debeat. Ignoſce præterea facienti, quod ipſe permiſeras, cùm juberes uti frui tua facilitate, quâ lubitum eſſet; ſcribendi libertatem intelligo, quam ſi officioſam magis, quàm moleſtam interpreteris, luculentiſſimum habebo, & bonitatis tuæ, & non repudiati obſequii mei argumentum. Literas ad illuſtriſſimum Salmaſium, cum prima occaſione ipſemet perferam, ut etiam vigore tuæ commendationis, in cognoſcendo illo literarum miraculo, ingens meum deſiderium quodammodo poſſit acquieſcere. Cogitavi tum quidem Lugdunum; ſed alius me caſus, huc appulit, ubi Illuſtr. Banerius, ſtationem per hyemem elegit. Vale æternum, Vir Ampliſſime, quem perenni famæ, jamdudum literarum gloria aſſignavit. Vale, & cogita me virtutem tuam non his caducis verbis; ſed pectore magis, & æterna, tacitaque mentis Religione venerari, cùm magna quæquæ laudum merita, animo juſtius, quàm oratione ſoleant cenſeri.

Dabam Ultrajecti $\frac{5}{15}$. *Sept.* 1646.

T. Devotiſſimus Cultor,
Emund. Figrelius S. Gothus.

CDXXX.

Gerardo Joanni Voſſio, Claudius Salmaſius.

Clariſſime, & Celeberrime Vir,

HAgam profecturus, & cùm jam eſſem in procinctu tuas accepi: quod erit mihi pro excuſatione tarditatis in reſpondendo. Gaudeo te cum dilectiſſimo filio valere; ſed Lectiſſimæ Uxoris morbus me ſollicitat, ac tuo pro illa minus ſana dolore doleo. Deum precor, ut citò liberetur iſto malo, tuque eo metu, in quo nunc es propter illam. Te non ceſſare tamen æternum victuris ſcriptis poſteritatem demereri, lætus etiam accepi. Bonum factum quoque, quod τοῦ μακαρείτου Matthæi tui Annales excudantur, & quod eorum ſeries, ut egregiè poteſt, ita etiam vult Iſaacus tuus pertexere, ſeriò tibi, illique gratulor. Vellem ut velles de Provincia Hiſtoriæ, ei ab ordinibus Hollandiæ mandanda. Nemo hac tempeſtate id melius poſſet præſtare quàm ipſe: & faxo omni occaſione, id ita eſſe intelligent illi Procerum, quibus notus ſum. Non multi illi ſunt, non enim ſum ambitioſus, nec pluribus innoteſcere cupio: præcipuè Magnatibus, qui quos putant ſe inferiores valdè deſpiciunt; ita eos non admodùm ipſe ſuſpicio. Sed noſtris qui fortaſsè aliquid volent in meam gratiam, ut etiam in hac cauſa vobis ſint ſuffragatores, inſtabo. Mitto tibi Librum alterum Verini de Tranſubſtantiatione. Dubitavi diu an mitterem, quia contra Grotium eum ſcriptum acceſiſti.

cepiſti. Quoniam omnes volunt me Verinum eſſe, quàm verè, viderint; non credidi te diverſam orbitam ſecare à communi ſententia. Malitia tota vergit adverſus Pontificios, & Lutheranos. Et velim ſcire, quid tu, & Iſaacus tuus de eo ſentiatis. Uxor mecum vos officioſiſſimè ſalutat Te, Uxorem, & filium. Vale.

Leydæ Idib. Septemb. CIↃ IↃC xlvi.

CDXXXI.

PUlſat hodie, amicorum maxime, fores Charitum Muſarumque tuarum Burchardus Cnippingius noſtras, ſalutigerulus tui Crocii, qui eruditiſſimos labores ingenii tui æſtimat & admiratur. Quærit ille in Belgio veſtro Pædagogiam honeſtam, quæ, ſi te parario, ipſi obtingat, tuus erit homo. Patre natus eſt viro bono, Scholæ noſtræ Collega. Sin, agnoſcet tamen cum obſervantia affectum. Adfuit mihi non ita pridem Baro *quidam à Wolzogen profectus in Poloniam, qui ſpem mihi fecit Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ de Myſterio ſacro-ſanctæ Trinitatis, manu tua conſcriptæ & edendæ in morem Hiſtoriæ Pelagianæ. Imple ſpem noſtram & votum, ſi potes, & matura. De poſteritate ut es meritiſſimus, ita meritis tuis hanc coronidem impones. Sic vive, virorum ſumme, & Crocium tuum redamare, quod facis perge. D. Willius, Collega meus plurima te & tuos juxta mecum impertit ſalute.

* Is eſt Joh. Lud. Wolzogenius, poſtea Fauſti Socini aſſecla haud indoctus.

Raptim, Bremæ xix. Octobris CIↃ IↃC XLVI.

Excellentiæ tuæ, Vir maxime

devotiſſimus,

Ludovicus Crocius.

CDXXXII.

Viro maximo, Incomparabili D. Joh. Gerardo Voſſio *Theologiæ Doctori* Samuel Sorberius *S. P. D.*

EN Epiſtolas, Vir ſumme, quas ad me miſit & ad te ſcribit Ægidius Gaillardus nobilis quidam Gallus, qui à caſtris Pontificiorum ad noſtra aliàs tranſiit, & edito libro pietatem & doctrinam ſuam probavit. Illi nuper venit in mentem neſcio quid circa Neſtorium, quaſi perperam in Epheſina Synodo fuerit livore Cyrilli hæreſeos inſimulatus damnatuſq; eaque de re edidit librum, cui titulus eſt *De Suppoſito*, cujus verò, ut puto, copiam ſibi fecit optimus reverenduſque Curcellæus. Efflagitat autem Gaillardus, ut à te reſponſum, ut & à Salmaſio Spanhemioque extorqueam. Sed imprimis à te, cujus æquitatem & ſubactiſſimum in expendendis veterum dogmatis judicium novit. Si quid igitur ad illum, vel ad me quibus mentem tuam ſignifices, literarum per Curcellæum noſtrum ſcribas, gratiſſimum feceris, & quo tibi devincies Virum nobiliſſimum. Tu vale, Senex venerandiſſime, ſeculi noſtri decus primarium, cum tuis omnibus, quibus ſalutem quæſo plurimam meo nomine dices.

Lugd. Batav. iii. *Nov.* CIↃ IↃC XLVI.

Audio Joh. Croium in eadem ſententia eſſe in qua Gaillardus noſter.

CDXXXIII.

Clariſſime & Celeberrime Vir,

NIſi cognita orbi humanitas tua eſſet, haudquaquam ignotus, graviſſimas occupationes tuas, intempeſtivis literis, interpellare auſus eſſem. Ea mihi & ſpem fecit diſcendi à te, quod docere ſolus potes, & pudorem qui cum peregrinitate mea conjunctum eſſe debebat, ademit. Quæſtio his diebus apud nos mota fuit, de vera origine vulgarium Arithmetices notarum, quas Ziphras vocant, 1. 2. 3. & varie ea res agitata. Sed de Antiquitate, & qua occaſione, apud nos in Europa, quibuſque temporibus, uſurpari primum cœperint nemo quicquam. Additum & hoc, rationem non apparere, cur apud Latinos V quinque, L quinquaginta notet. Recondita penes te omnis Antiquitatis cognitio, hæc aliis ferè inacceſſa, facillime expediet. Quod ſi graviſſima negotia tua patiantur, ut vel tribus verbis, mentem tuam, Domino Richtero harum latori aperias, felicem me arbitrabor, & maximo beneficio affectum. Brevem me eadem nominis tui reverentia facit. Deus te, incomparabile ſeculi noſtri decus, ſoſpitet.

Leidæ ex ædibus Spanhemianis.iii.Id. Dec. CIↃ IↃC XLVI.

Cl. nominis tui Cultor addictiſſ.

Georgius Horn.

CDXXXIV.

Digitized by Google

CDXXXIV.

Viro ſummo D. Gerhardo Joanni Voſſio, Χαίρειν ἐν Κυρίῳ.

Clariſſime & humaniſſime Vir, D. & Amice plurimùm honorande.

CUM Cretzmarus noſter, iſthuc tranſiturum ſe diceret, ſine meis eum literis ad te, amicum meum ſingularem, venire nolui: etſi nihil ferè erat, quod ad te ſcriberem, qui meis nunquam reſpondes; & inanibus te literis non magnoperè delectari exiſtimabam. Niſi tu eas fortè, non prorſus inanes judicas, quæ benevolentiam, & officii habent ſignificationem. Ego quidem mihi conſcius ſum, mei in te animi; quem ſuſcepi, ex quo tuum perſpexi. Te quoque amicitiam meam non omnino adſpernari, non quidem è tuis, quas nullas ad me dediſti, ſed ex amicorum ſalutationibus intelligo. Simus inter nos hoc perpetuo animo, mi Voſſi, & quod pauci ſerio faciunt, ſincerè amemus; etiam quod uterque noſtrum cupit, de juventute bonarum artium ſtudioſa, ſuo quiſque loco, porrò benè mereri ſtudeamus. Ego id, quoad conſequi, per tenuitatem meam poſſum, facere non deſinam. Argumento tibi erit libellus Anonymi Scriptoris, quem notis meis illuſtrare conatus ſum, quemque ſuperioribus menſibus edidi, in uſum eorum, qui Hiſtoriarum tractant ſtudia. Tibi mitto, ut & videas, & lectione ejus te oblectes, exiſtimeſque ecquid in eo dignum à me præſtitum, operâ, & ſumptu. Vale, quam optime, & ſalve.

Ex Academia Sorana Prid. Non. April. ↀ Iↄↄ XLVII.

Si Pub. Syri mimos, quos aliquando fidei tuæ commiſi, mihi remitteres, rem profectò faceres te dignam, & mihi cariſſimam.

Tui ſtudioſiſſimus,

Henricus Ernſtius.

CDXXXV.

Viro ſummo, Gerhardo Joanni Voſſio, *Seculi Ornamento S. P. D.*

QUanquam, Vir ſumme, mirari poſſis, quod ego, homo ignotus, & ex Pomeraniæ oris id ad te auſim: credo tamen me excuſari poſſe, vel una iſta fiducia, quâ præſentem olim veneratus ſum, & loquentem audivi. Res quidem tanti momenti non eſt, ut hac ſcriptione forſan, interpellare debeam tuos labores, & graviſſima ſtudia: quia verò ad alium ire non licebat, à quo erudirer, condonaturum te ſpero importunitati meæ. Et ne multis te remorer, Vir Magne, ſtatim in limine ſcribam, quid te velim. Notum eſt, quam hodiè nimium inſaniat turba Chymicorum, circa laudes Medicinarum, quæ ex Metallis, & Mineralibus petuntur. His ut fidem adſtruant, Argumentum ſumunt maximè ab antiquitate, & quidem Ægyptiorum: à quibus Mineralia, & Metalla, ob præclaras in Medicina dotes, ac vires, in numerum Deorum relata, & tanquam Deos, ac Numina quædam culta fuiſſe, magno hiatu clamant, ac teſtantur. Memini hanc in rem, de cultu foſſilium, in Theologiæ Gentilis ad Lib. iii. & iv. præfatione, quædam moneri; atque alibi in libris iſtis tradi; Paganos multis rebus, unde inſigne aliquod commodum ipſi ſenſiſſent, divinos nonnunquam honores tribuiſſe; ſed hæc parùm facere ad notitiam Theologiæ Gentilis; ad ſymbolicam tamen plurimùm conferre. Quia ut conſtat, & allium, & porrum, & cæpæ, inter numina accipiebantur; ob utilitatem ſcilicet, quam hæc talia præſtabant hominibus. An autem tale quid, Metallis, ac Mineralibus præſertim, ob hanc cauſam, quam nominari contigerit, difficile eſt ſine gravi aliquo Authore affirmare. Nec cordato unquam homini hoc in mentem credo venire poſſe, uti id ſentiat, aut credat. Quis enim tam graviter deſipiat, ut quia Solis vires maximè conſpicuæ ſint in ſole terreſtri, hoc eſt auro; huic ob id Metallo, nomen ab ipſo inditum eſſe velit, & religioſè poſtea tanquam numen, ab Ægyptiis adoratum? Quis item Martis, Veneris, Jovis, Saturni, Lunæ nomina, noſtrati Ferro, Argento, Stanno, Plumbo, Cupro, Mercurio tribuat, ob Naturæ, & Virium cognationem? Quod hodie Chymici faciunt; quo jure, & quibus fundamentis,

Digitized by Google

mentis, ipſi viderint. Quas tantoperè vires jactant, de illis puto parum conſtitiſſe Antiquis; nec ipſis hodie Chymicis quicquam certi de illis conſtat. Interim multa infruniti oblaterant, de auro potabili, de auri anima, & tinctura, de cæterorum Metallorum, & Mineralium extractis, Eſſentiis, Spiritibus, & Tincturis, de quibus ne ſomniaſſe quidem credo Ægyptios. Alios quidem uſus Metallorum, non negaverim. De Chymicorum verò nugis, an certi aliquid ex Antiquitate adſtrui poſſit, à te, Vir ſumme, erudiri velim, & quidem ſi dignus videar, uno vel altero verbo, ego tam grande beneficium, ſi non alio, ſaltem obſervantiæ, & pietatis in Præceptorem redhoſtimento, ſubmiſſè, ac devotè, compenſare ſtudebo. Vale, & diu vive bono Reipub. literariæ.

Dab. Stetini 5. *Maii* 1547.

Magnific. T. obſervantiſſimus,

Georgius Kirſtenius *Med. D. & Profeſſor Regius.*

CDXXXVI.

Viro Incomparabili, Gerardo Joanni Voſſio.

Celeberrime Voſſi,

QUas nuper pagellas Sulpicianas, per doctiſſimum Richterum, miſi, eas à te pari humanitatis affectu, ac cætera, exceptas fuiſſe, cum gaudio intellexi. Gratias pro tanta in opus noſtrum προθυμία agere nunquam poſſum: debebo ſemper. Nunc quoniam paulatim, ex Hiſtoria Veteris Teſtamenti, ubi pede magis inoffenſo pergere licuit, ad ampliſſimos Hiſtoriæ exoticæ campos pervenimus, & nobis Imperium Græcorum, Judæiſque formidati Syriæ Reges, tum Romani dicendi erunt; quantum humanitatem tuam fas eſt, oro, & obteſtor, ut Lectionis tuæ, & hiſtoriarum fontes nobis pandas, ac quæ videntur impertias. Imprimis quod Hiſtoriam Arianam ſpectat, in qua noſter cum cura, & apparatu majori verſatus videtur, neſcio an pari ubique fide, & abſque ira ac odio. Eam igitur, Celeberrime Voſſi, commendatam tibi præ cæteris habe, & quicquid videris dignum obſervatione tua, fac tibi debeamus. De vita Martini, & Monachorum Orientalium, noſti quid deſiderem. Ea vel omninò ſine decenti notarum veſte, publicanda erunt: vel tu ſuccurrere, & inopiam ſublevare tua copia debes. Occurrunt ibi multa Antiquitatis Eccleſiaſticæ monumenta, de Monachorum prima origine, habitatione, inſtitutis, veſtitu, victu, & quantum poſteriores, ab antiqua illa ſeveritate, declinarint ad ſocordiam. Quæ omnia requirunt tantam antiquitatis illius peritiam, quantam in te ſolo, ſeculum noſtrum agnoſcit, & veneratur. Sed ego & prioribus tui in Sulpitium affectus documentis, & optima, quam Richterus fecit, ſpe incitatus, polliceor nobis, Sulpitium tua opera inſigniter illuſtratum. Interea vale, Vir ſeculi noſtri Maxime, & me, cætera omnibus, affectu in te, & cultu nemini inferiorem, amare, & ornare perge.

Leidæ xviii. *Maii* CIↃ IↃC xlvii.

Clar. Nominis Tui,

Cultor addictiſſimus,

G. Horn.

CDXXXVII.

Viro Excellentiſſimo, Gerhardo Joanni Voſſio.

PAucis lineis prolixam [illegible], ſignaturus, tuique ſic florentis ſtatus nuncio brevi gaviſurus, faventiſſime Voſſi, ſubjicio acri tuo judicio, & candido, geminam exercitationem: alterâ undequaque doctiſſimum Junium vindicatum, & ab acerbiore cenſura maximi Joſephi Scaligeri, omninò non malè, ſed veritatis perſtudioſo. Etenim viri ſummi eximias, & ingenii vaſtiſſimi opes, ut numero plurimas, ita pondere graviſſimas, ex animo veneror. Eadem eſt penè controverſia literaria, quam hic duo, Doctiſſimus Joan. Buxtorfius, & ingenioſiſſimus, atque eruditiſſimus Ludovicus Capellus, ventilant. Sed hæc melius publica loquuntur ſcripta. Porrò paſſus ſum meis manibus extorqueri ſponſalia, quæ ſi Excellentiſſimus Vir, vel oculo emiſſitio, ſaltem luſtrare dignatus fuerit, & probaverit; conabor efficere, ut mixtus hic ſeveritate ingenii à Muſis triſtioribus, reſpirantis, Luſus, lucem à veſtratibus Typis ſit mutuaturus: ſin minus, mihi etiam diſplicebit. Tuam igitur Celeberrimo Typographo Janſonio ſententiam ſuper hac lucubratiuncula (uti ſuper

Digitized by Google

ſuper aliis de literis Antidiluvianis Adami, Sethi, Enochi, Noachi, &c. item de literis Hieroglyphicis Ægyptiorum, quæ tibi muneri miſſa ſunt) ſi indicare haud grave duxeris, ſempiterna erit apud me hujus beneficii memoria. Quod ſi haud noſſem inſignem tuam humanitatem, & candorem, quem optima anima, Meurſius, mihi ſæpè deprædicavit, & te legendi, & memet ſcribendi liberarem labore: quem tantæ nunc publicæ occupationes circumſtant, ut Lictores olim, Conſulem Romanum. Quod ſi ſuaſeris in aliis, quæ domi peperi, foris veſtiendis, & nutricandis, haud ero in poſterum difficilis. Metuo ſaltem genio loci: nihil ne inquam, abmorſos ungues ſapiat, ex angulo inſularis ſeptentrionis venire putatur. Sed feſtinantiùs hæc, quàm oporteret, ad virum tam eximium, & celeberrimum; quem plurimùm ſalvere jubet

Hauniæ ii. Junii 1647.

Thomas Jo. Bangius.
Acad. Haunienſi. P.T. Rector M.S.

CDXXXVIII.

Illuſtri & ſummo Viro, Gerardo Jo. Voſſio, Cornelius Tollius *S.P.D.*

SI quidem in me grati animi, & officioſæ mentis eſt, quod ſanè quamplurimùm, Vir incomparabilis; illud omne expoſcunt ſibi immenſa tua erga me, & cumulatiſſima beneficia. Defero etiam grates omnes, officia omnia, operam, & laborem meum, & quod maximè poſſum, memoriam non obliterandam. Sed nolo pietatem meam hic multis jactare; cùm ego quanti te faciam, ſemperque fecerim, qualem item me à te fieri abundè cognôrim; ipſe mihi ſim teſtis. Mitto dicatoriam Epiſtolam, ad Curatores noſtræ Academiæ, ut ex te intelligam, Vir ſumme, anne aliquid in ea me, ut meum fefellit. Scio enim quam ſit magnum, dare quid in manus hominum, ſæpè Vitilitigatorum; ac facilè perſuadere mihi poſſum, non ſolùm mecum ſæpiſſimè, ſed etiam tecum tractanda, quæ placere omnibus, necnon tibi, velim. Rogo igitur obnixè, ut quid de illa ſentias, queam cognoſcere. Ero enim in edenda confidentiſſimus, ſi illuc judicium tuum, & authoritas acceſſerit. D. Gronovius nudiuſtertius, vocationem ſui remiſit Nobiliſſimo Winbergio, cum illa centum quinquaginta florenos, quotannis apud ſuos eſſet lucratus. Ea res urit graviter Curatorem, qui legendas mihi exhibuit ejus literas, & ſuo cum labore, luſum eſſe indigniſſimè fert. Magna enim, nec digna Gronovio levitas, poſtquam prius tum literis, tum coram conditionem accepiſſet, jam quaſi cum pueris eſſet negotium, ſpernere omnia, & flocci habere. Viderit ne hoc aliquando ſe offendat. Verùm deſinam ipſi malè ominari. Fuit item hic Iſendornius, & profeſſionem adeptus eſt. Excuſavit ſe de literis; ac ſcriptas aiebat, priuſquàm cum Curatoribus Zutphaniæ eſſet locutus, & à nebulone diutiùs, quàm oportebat, retentas. Vale Vir incomparabilis, & æternum mihi ſuſpiciende, atque amare perge tibi devotiſſimum. Salutem adſcribo plurimam ornatiſſimæ Conjugi, ut & clariſſimo filio, ac inſtar omnium, Iſaaco.

Hardervici. xi. Kal. Septemb. CIↃ IↃC XLVII. *Stylo Juliano.*

CDXXXIX.

Clariſſimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio.

LIteræ ex Anglia nuperrimè ad me datæ, triſtia omnia nuntiant. Exercitus enim Farfaxii, qui maximam partem conſtat ex Anabaptiſtis, jam rerum potitur, Regemque captivum detinet, nec minus Presbyterianorum (uti eos appellare Angli aſſolent) quam Epiſcoporum, Eccleſiaſtico regimini, bellum indixiſſe videtur. Independentibus, qui idem agunt, haud ſegniter, auxilium ferentibus: adeo ut duabus partibus infœliciter contendentibus, tertia jam palmam præripuiſſe judicari poſſit. Nunc certè redeo in memoriam, Vocum aſperrimarum quorundam in Anglia Virorum, non imi ſubſellii, & cætera Piorum, & Doctorum, pacem (tanquam conſiliis ipſorum inimicam) cum Rege, procul eſſe jubentium. Quæ utique ſicuti tunc Aures meas raſerunt, cùm eas audire contigit, ita nunc me conturbant vehementius, animique mei ſerenitatem obducunt. Miſerrima Anglia! Miſerrima Eccleſia! cui ſuppetias ferre quemadmodum non eſt cujuſvis, ita Deo acceptiſſimum fore nemo ſanus dubitet. Tui, Vir Doctiſſime, auxilium quod præſtare potes, ne denega, & quod jamdudum Viri docti ac probi deſiderant; Opus illud contra Anabaptiſtas, ſaltem quatenus

Pædo-

Digitized by Google

Pædobaptiſmum aſſerit, fac quæſo lucem aſpiciat. Etenim amici tui, meique idipſum rurſus efflagitant, hoc te afflictæ Angliæ daturum ſperantes. Speráram mihi hac æſtate tempus, locumque, datum iri coram, de hiſce, aliiſq; ſermones ſerendi. Sed ſpei jam ſucceſſit ἀελπία. Rogo, ut quid de libri editione, amicis promittere poſſim; ubi per occupationes licebit, mihi indicare non dedigneris. Interim vale, Vir clariſſime atque humaniſſime, & me, (quod facis) amore ac favore tuo amplecti perge. Uxorem lectiſſimam filiumque D. Iſaacum ſalvere jubeo.

Dordr. iii. *Id.* *Sept.* 1647. *R. T. obſervantiſſimus,*

Jacobus Lydius.

CDXL.

Clariſſimo, Doctiſſimoque Viro, D. Gerhardo Joanni Voſſio.

Reverende admodum, clariſſime & doctiſſime Vir, Avuncule ætatem honorande,

COmplures jam miſi literas, quas non ingratas fuiſſe ſcio, modò bona fide ſint traditæ omnes. Dubium quodammodo me facit, quod unas tantùm à clariſſimo Cognato, binas verò à Matre exaratas, viderim hactenus, licet per quatuor menſes, jam in Gallia fuerim, aut ſaltem id ſpatium effluxerit, ex quo vobis ultimùm precatus ſum, Vale. Proſpera omnes uti valetudine ſpero: ut utamini hoc inſtanti, & compluribus annis, Deum continuis precibus oro. Quod ſi certiorem me faceret clariſſ. Cognatus, acceperitne noſtras, acceperitne illa ampliſſ. D. Sarravii, multùm ſanè mihi gratularer. De Manuſcriptis, qui hic in Bibliotheca publica ſunt, jam ſcripſi; quod ſi opera noſtra in conferendo uno, vel altero, ei utilis eſſe poſſit,

Libenter hoc & omne militabitur
Bellum in tuæ ſpem gratiæ.

Ampliſſ. D. Gothofredus, creberrimam tui mentionem facit, ut & Clar. D. Tronchinus, hoſpes meus; uterque verò multùm te præ aliis omnibus æſtimat. Ampliſſ. Gothofredus aliquoties me jam convenit, & ſe accedentem excipit perquam humaniter: non habet hic alium quempiam diſcendi jura avidum; quæ res facit, ut tantò me amet impenſius. Optarem, ut bono viro melius conveniret cum uxore, quæ ab ipſo ſeparatam, ob quas neſcio rixas, vitam agit. Opus Inſtitutionum Poeticarum, necdum hic vidi: Pudet me quotieſcunque, ipſum ſine libro tuo convenire neceſſe habeo. Dabis veniam huic noſtræ temeritati, qui exemplar illi dandum, dedimus alii; nec te ita id in ſequiorem partem, interpretatum putem, ut aliud ejus loco, mihi ſubmittere nolis: humanitas enim tua, ac ſingularis erga me amor facit, ut propediem me id accepturum putem. Typographus Elzevirius, dubio procul hic quem habebit Librarium, cum quo ei ſit negotium, ad quem id facilè mitti poſſit. Sed nolim pluribus te detinere. Incluſi hic literas ad reverendum D. Hottonum, & Matrem, quæ expenſa, pro omnibus literis reddet. Interim tibi, clariſſime D. Avuncule, Amitæ, ac D. Cognato cariſſimis, inſtantem hunc, & ſequentes complures annos fœliciſſimos precor; Deumque rogo, ut Te, Amitam & Cognatum, quam diutiſſimè ſervet incolumes. Idem ſe tibi precari ex animo ſcribere juſſit D. Tronchinus.

Dab. Genev. v. *Kal.* Dec. *St. Juliano,* clↄ Iↄc xlvii. *Ampliſſ. & clariſſ. nom. tui obſervantiſſ. Cognatus,*

Franc. Junius, *F. N.*

CDXLI.

Viro incomparabili Gerardo Jo. Voſſio, Vincentius Fabricius *S. P. D.*

NON patitur candor tuus, & eximia erga me benevolentia, prolixè apud te de me deprædicare, quot nominibus, & quantoperè, tibi, tuiſque devinctus ſim. Poſtrema profectò Epiſtola tua, ejuſmodi fuit, ut etiamſi abſque cæteris tuis beneficiis foret, planè certius ipſe poſſim de paterno tuo in me affectu, quem pluris æſtimo, quàm quicquid ſatis indulgens fortuna hactenus ſuggeſſit. Id unicè Deum precor, ut tanti Viri amicitia, ac amore dignus inveniar, quem Reipub. literariæ maximè intereſt, præter cæteros mortales, in vegeta illa ſenectute, diutiſſime eſſe ſuperſtitem. Iſaaci filii creſcenti gloriæ, ex animo faveo, gaudeoque quod tam dignè ſuſtineat onus, quod humeris ejus incumbit; ut nempe tam parentibus ſanctiſſimis,

quam bono publico, fratres repræſentet, jacturaſque tantas compenſet. Uti hactenus conſuetudine plane fraterna convincti viximus; ita ſpero illam inter nos animorum conjunctionem æternam fore. Nec puto aſpernari ipſum veterem amicum, quem tenuitas primò ingenii, aliaque adverſa, mox Reip. negotia, à literarum gloria arcuerunt. Nunquam tamen ulla negotia ita me occupant, ut non meminerim benevolentiæ veſtræ, aut mihi tempus deeſſe patiar, ad diligenter evolvendos incomparabilis ingenii tui fœtus, quos provecta quidem, ſed fœcundiſſima illa ſenectus quotidie parit: in quibus profectò nihil ſenile eſt, præter admirabilem, judicandi, & ſcribendi maturitatem. Iſta unica mihi voluptas in poſterum ſupererit, implicito tot negotiis, & à priſtinis meis amœnitatibus, per mille divortia miſerrimè diſtracto. Filio Viri Cl. Manaſſis Ben-Iſrael, libenter affectum meum, luculenta aliqua opera fuiſſem teſtatus, ſi uterque in molliora, & oportuniora tempora incidiſſemus. Sed ipſe coram accuratius omnia ediſſeret. Uxori matronæ laudatiſſimæ, ut à me, meaque, officioſiſſimam nunties ſalutem, obſervanter oro. Uxor mea illam uti matrem colit, & veneratur, hactenus ſibi ignotam, ſed ex inſtitutione mea, gnariſſima illius erga me inuſitatæ benevolentiæ. Ego dum vivo, me clientem tuum, tuæque familiæ profitebor. Deus vos ſervet optimè volentes, omnique exoptata fœlicitate perfruentes.

Gedani propriè Kal. Dec. 1647.

CDXLII.

Reverendo admodum, Clariſſimoq; Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum ac Politices Profeſſori.*

Reverende admodum, Clariſſime & Doctiſſime Vir, Avuncule plurimum honorande,

Binæ hodie ſunt hebdomades, quod literas ad præſtantiſſimum filium, cognatum cariſſimum, Geneva miſerim. Hoſpitem hic habeo, Reverendum D. Tronchinum, virum ſingularis pietatis, ac modeſtiæ, ſummum verò tui æſtimatorem. Ampliſſimo Gothofredo, tuæ fuerunt acceptiſſimæ; tùm quod ex iis rectè ad te delatum ſuum Philoſtorgium cognoverit, tum vero, quod opus Inſtitutionum Poeticarum ei mittis. Lutetiæ Pariſiorum cùm adhuc hærerem, ſæpiſſimè inquiſivi, nùm eo jam miſiſſet Exemplaria Elzevirius, abs Mercatoribus, & Librariis, emiſſem enim aliud loco ejus, quod ampliſſ. D. Cromon filio natu maximo dedi, cùm Hagæ eſſem tam liberaliter ab ampliſſimo parente exceptus. Simulac Genevam veni, id ipſum etiam ſedulò curavimus: ſed non invento ullo exemplari, literas nudas ampliſſimo Gothofredo tradidi, ſpem ei faciens, proxima occaſione id te miſſurum. Multum mihi gratulabor, ſi miſerit huc ad Typographum quædam exemplaria Elzevirius, ut unum mihi emere queam, D. Gothofredo dandum. Bis me jam inviſit Vir ſummus, atque ad ſe venienti humaniſſimè quidvis offert. De editione corporis Juris Civilis, ac Codicis Theodoſiani, cum locupleti ejus commentario, ad præſtantiſſimum cognatum jam ſcripſi. Inveni hic in Bibliotheca publica, quatuor vel quinque Manuſcriptos, qui videbantur ſatis antiqui. Ii ſunt Juvenalis, Ovidii Metamorphoſis; quædam Ciceronis; quædam Senecæ Philoſophi, & Nonius Marcellus. Quod ſi opera noſtra, hic præſtantiſſimo cognato in conferendo utilis eſſe poſſit, unico verbo id ſignificare non gravabitur; ego in me nihil patiar deſiderari. Salutem officioſiſſimam quæſo, cariſſimis Amitæ & Cognato impertiri ne ſit moleſtum. Avidiſſimè verò exemplar aliquod expectabo. Facile verò pro amore erga me tuo, audaciæ noſtræ dabis veniam, quod exemplar illud D. Gothofredo dandum, D. Cromon donaverim.

Dabam Genevæ viii. *Id.* Decemb.
St. Julian. CIↃ IↃC XLVII.

Officioſiſſimam ſalutem adſcribi tibi juſſit Reverend. D. Tronchinus.

Clariſſimo nomini tuo

æternùm devinctus,

Franc. Junius, *F. N.*

CDXLIII.

Celeberrimo & Clariſſimo Viro, D. Gerardo Joanni Voſſio.

Celeberrime Vir,

AD tuas quas mihi reddidit, Junius veſter, bene doctus & moratus Juvenis,

nis, quem ideò quoque animo complector, nondum reſpondiſſe me ſcio, neq; adhuc reſponſurus eram, ob non redditum adhuc commentarium de Poetica, niſi ſontica quædam eò cauſa me nunc adigeret; candoris quoque tui fiducia fretum. Nullus dubito, Vir de literis, & literatis meritiſſime, quin Reverendi & Clariſſimi Viri, Alexandri Mori, Paſtoris, & Profeſſoris in hac Eccleſia & Academia celeberrimi, fama, meritumque tibi innotuerit; tum ex aliis, tum ex eo quoque, quod jam in Belgium quoque ad profeſſionem Theologicam invitatur. Et is tamen, ut ſummæ virtutis comes invidia eſſe ſolet, jam ab aliquot annis ab æmulis, non una ratione laceſſitur, lancinatur: quorum impetus feliciter ſemper non eluſit, ſed eliſit, doctrinæ partim ſanctitate, partim morum innocentia. Neque dum tamen confectam rem video: novum ecce, horrendumque crimen impingi audio, & blaſphemiam in ſpiritum ſanctum. Quo quidem nuntio, totum me cohorruiſſe fateor, protinuſque de innocentia ejus tutanda cogitare cœpi: nam etſi calumnias illas, ex Orci faucibus erutas ipſe, quâ valet integritatis fiducia, quibus ingenii dotibus, nemo melius quam ipſe diluere poſſit, & magnificè diruere; non potui tamen, quia amici mei ſummi, imò Eccleſiæ noſtræ hac parte res geritur, mihi temperare, quin Συμπαθείας meæ teſtimonium, in candidiſſimum ſinum tuum effunderem, ſimul & vicem apud te ſeriò dolerem, temporum horum iniquiſſimorum; quibus pax Eccleſiæ indies, magis magiſque turbatur. Certò enim ſcias velim, Vir candidiſſime, paciſque ſtudioſiſſime, agnoviſſe me in Moro noſtro, doctrinam conſtanter ſinceram, ſobriam, & à variis quæſtionibus abhorrentem, vitam inculpatam, mores candidos, ingenuos, ab omni fuco alienos, cum charitatis ardore vivido. O ſi Deus nobis ubique benè multos ad hanc formulam, & characterem factos ſufficeret! Certè paci Eccleſiarum optumè conſultum eſſet, quæ nihil habiturà eſſet vel inſidiarum, vel aucupii. Sed quid facias iis, qui procul ab ira, & ſtudio, bona fide nunquam abeſſe poſſunt? ſenſit ut modo dixi, Morus noſter quorumdam ex hoc ordine inſidias: qui ideo propter nonnulla doctrinæ capita, antehac ipſi litem moverunt, quæ ceſſare viſa, poſteaquam is publicè certiſſimis argumentis præbitis, nulli ſuſpitionis nebulæ locum reliquit. De Spiritu Sancto, nemini adhuc male feriato in mentem venit, ut dicam, ſcribere: imò hoc ipſum doctrinæ caput, ſæpiùs pro concione ad populum tractavit feliciſſimè, & ſumma cum Orthodoxia: etiam cum anno Symbolum quod dicitur Apoſtolorum tractaret. Ad ſummùm, adeone ſtipites eſſe nos hîc, adeone Eccleſiaſticos hic noſtros, Eccleſiæ curam abdicaſſe, qui hujuſmodi erroribus, culpæque affinem tolerare, in animum inducerent ſuum, neque tolerare modò, ſed etiam operosè retinere, quoties vocatio aliqua, ut aliàs Londino, ita noviſſimè Lugduno Galliarum contigit? Velut merito ſuo nobis chariſſimum, deceſſoribuſq; ſuis ſummis digniſſimum: cui & ideo triplex eodem tempore munus impactum, Eccleſiaſtæ, Profeſſoris ac Rectoris: quibus omnibus, tam gnaviter, tam ſincerè defungitur, ut ſi ſingula tantum incumberent. Quare oro te, Vir omnium humaniſſime, juxta nobiſcum in hanc ſollicitudinis partem, venire velis, quo inculpatiſſimo viro, ſua conſtet apud vos fama, & exiſtimatio: præjudicioque hoc etiam meo juvare laborantem apud vos digneris: ſequentur propediem publicæ Literæ & teſtimonia in eamdem rem. Feceris ipſe hac in re, negotium dignum nomine tuo, verè Chriſtiano: feceris mihi rem longè gratiſſimam, quaſi mihi exhibitam. Ego vicem referam tibi, tuiſque, ubi ubi potuero. Vale, Vir ſumme, meque amare perge.

Tuus ad omnia ſtudia,

Jacobus Gothofredus, *J C.*
& Ex-Conſul.

CDXLIV.

Clariſſimo Viro Gerardo Joanni Voſſio, *Profeſſori Hiſtorico.*

Clariſſime Domine,

NON una mihi ad te ſcribendi cauſa eſt; primum enim ſe offert triſtiſſimus Domini Barlæi obitus; in quo viro omnis literatura magnam fecit jacturam; ideoque communem meum cum aliis mœrorem, tibi potiſſimùm honoratiſſimo ejus Collegæ, teſtandum duxi. Deinde petiit à me ante aliquot menſes Typographus Baertius, ut ad te tranſmitterem Poematia aliqua Belgica fratris τοῦ μακαρίτου, quod jam primùm facio. Quia Epiſtolam Joannis hactenus fruſtra expectatam nunc primùm Roterodamo accepi, addidi expli-

cationem Capitis LIII. Eſaiæ, & ultimi Proverbiorum, ubi de fœmina forti agitur, itemque hymnos aliquot veteres, ab eodem Belgico noſtro verſos. Quæ omnia ſi mereri videntur, ut in publicum prodeant, judicio tuo permitto, & poteſtatis tuæ facio. Si aut tu, aut filius fortè Hagam brevi excurritis, gratiſſimum mihi erit, de valetudine tua, & uxoris optimæ edoceri. Interea ſi quid eſt, in quo opera mea tibi poſſit eſſe uſui, confidenter impera. Vale.

Celebritati nominis

tui addictiſſimus,

Raptim Hagæ xxv. Jan. 1648.

Gulielmus Grotius.

CDXLV.

Clariſſimo & celeberrimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *Cl. Salmaſius.*

ACcepi nuper Londino, Vir celeberrime, literas à Seldeno noſtro, cum quibus, & has ſimul incluſas reperi, quæ filio Iſaaco inſcriptæ ſunt. Reſignatas vides; quia ita mandavit Seldenus, ut ſi prædictus Iſaacus in his oris amplius non eſſet, eas aperirem, quia ad rem meam, quod in his ſcriptum eſt pertinet. De filio tuo doctiſſimo, velim ſcire an adhuc hæreat Monaſterii. Audio res turbatas eſſe, inter Reginam & Parliamentum. Si quid habes de his certi, gratum feceris, ſi vel tribus verbis ſcribas. Terribilem Britanniæ magnæ tragœdiam, omnes jam ſciunt, mirantur, & deteſtantur. Tanta me tenet indignatio, & dolor, ut plura de eo non poſſim. Jam noſtri ſunt certiſſimi Regum occiſores, quod Jeſuitis ſolis antea objiciebatur. Deus tales terris peſtes avertat. Meam ad Tollium, quæſo te ut cures. Vale, & me ama.

Leidæ xviii. *Feb.* cIↃ IↃC XLIX.

CDXLVI.

Clariſſimo, doctiſſimoque Viro, D. Gerhardo Jo. Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori celeberrimo.*

Reverende admodum, Clariſſime & doctiſſime Vir, Avuncule ætatem honorande.

COmplures jam miſimus literas, quarum aliquas rectè delatas eſſe, exinde mihi conſtat, quod mater, & Clariſſ. D. Hattonus, jam ad quaſdam mihi reſponderint. Id unicum hic mihi in votis eſt; ut vel unis ſaltem literis diſpoſitionis tuæ, ac chariſſimæ Amitæ, cognatique præſtantiſſimi, certior fieri poſſem. Nec dubito quin id jam diu fuiſſet factum, ſi vel morbus tuus annuus (quanquam ſperem hoc anno te ab eo fuiſſe liberum) vel cognati fortè abſentia, non fuiſſent impedimento. Ampliſſimi Godofredi librum indies expecto, quia non dubito te Elzevirio Amſtelodamenſi, in mandatis dediſſe, ut ejus rei curam gereret, ſed quominus hactenus acceperim, hyberno tempori adſcribo. Inviſit me heſterno die Reveren. D. Alexander Morus, Theologiæ Profeſſor, hujuſque Academiæ Rector, juſſitque ſcribere, nihil optare ſe magis, quàm occaſionem teſtandi obſervantiam, & affectum, quibus te, & cariſſimum cognatum proſequitur. Genevæ adhuc per menſem unum aut alterum morabor; vix enim, & ne vix quidem auſim diſcedere, niſi prius traditis ampliſſimo D. Godofredo Inſtitutionibus tuis, idque eò magis quòd creberrimam earum mentionem faciat. Non addam plura; quia tempus inſtat, quo Tabellario diſcedendum eſt. Deum rogo, ut te, cariſſimam Amitam, & præſtantiſſimum Amitinum, quam diutiſſimè ſervet incolumes.

Rever. & ampliſſimi nominis tui,

Obſerv. affinis filius,

Dab. Gen. ipſis Kal. Mart. St. Jul. cIↃ IↃC XLVIII.

Franciſcus Junius, *F. N.*

CDXLVII.

Celeberrimo Viro, Gerardo Joanni Voſſio, *S. P. D.* Fredericus Spanhemius.

DIlata fuit negotii, quod mihi commendaveras expeditio, quamvis non defuerim officio, nec Academia, in ea

apud

apud ampliſſimum Magiſtratum noſtrum promovendo. Non ceſſavi tamen in eo urgendo, nec deſtiti, donec res confieret ex voto. Integrum itaque erit hæredibus Cl. Elmenhorſtii auctione publica bibliothecam τοῦ μαγείρου hîc diſtrahere. Quod tibi ſignificandum duxi. Philippicæ cujuſdam in me à Moro ex mera ærugine ſcriptæ, evulgationem, vobis curæ eſſe audio; cui ſpecioſum pacis nomen præſcripſit, ut & panegyrici potiùs, quàm συστατικῶν. Quamvis verò nihil tale ab iis expectarim, quos ſemper ſincero animo colui; & iteratis juramentis Morus coram Magiſtratu, & Proceribus Genevenſibus, teſtatus fuerit, ſe de me, haudquaquam in iſta oratione cogitaſſe; demonſtrare tamen poſſum, non exiguam ejus partem, in me unum deſtinatam eſſe. Quod ſuo loco, ad hanc neceſſitatem mei defendendi adactus, profiteri cogar, & me publicè purgare, quia publicè traducor. Videbit etiam Lector, quid de incomparabili iſto Heroe judicandum ſit, quia Cicerone, dubio procul didicit ſingulis propemodum pagellis, pædagogica affectatione Græca, ſuæ orationi miſcere, & verſus. Quod quàm ex regulis artis fiat, nemo te melius novit. Qui etiam teſtimonia illa Genevenſibus extorta fuerint, & quibus artibus, quammultis ex fide mihi narrandum erit; qui ejus rei documenta complura evidentiſſima habeo, à primariæ dignitatis, in Republica & Eccleſia Genevenſi viris. Conſtabit inde omnibus, quî ab hoc Heroe in hoc negotio actum fuerit. Nec dubito Genevenſes ægerrimè laturos, literas ſuas, & ſuorum Miniſtrorum evulgari. Publicè etiam narranda erit hiſtoria, qui & alibi, & Genevæ vixerit, ut conſtet omnibus, quid de eo judicari debeat. Nec hîc verebor, ad acta, & conſcientiam Genevenſium ipſorum provocare. Et quamvis mei haudquaquam meminerit, Genevæ in Teſtimoniorum iſtorum petitione, non quidem amore mei, ſed ne paterer repulſam, haudquaquam tamen permittere debeo, me eo nomine apud multos, & à multis traduci, qualia ex odio, vel invidia, ea de homine iſto dixerim, quæ aliena ſunt à candore, & veritate. Nec ob certum id genus συστατικὰ, & emendicata elogia, à ſcriptore profecta (qui nihil aliud ſe cupere dixit, quàm ut inflatis velis eum in Hollandiam propellere, ulla ratione poſſet) ſententiam muto; ſed conſtantiſſimè, & veriſſimè profiteor; cum & heterodoxiæ Salmurienſis, & ambitioſi, ac turbulenti, & inquieti ingenii, ſi ullum mortalium, meritò à me accuſatum fuiſſe, Cl. Viri etiam .... & Bornius non patientur ſe cruentari, & famam ſuam proſcindi. Scio quos habeas Panegyriſtas, & quibus de cauſis. Ego meâ me innocentiâ includo, donec cogar publicè læſus, publicè etiam famam meam tueri. Ut me potiſſimum malè habet, illorum opera negotium iſtud vel commendari, vel urgeri, quos ego toto animo ſemper ſuſpexi. Eo te loco ſemper cum Cl. filio, fuiſſe ſincerè, & verè teſtari poſſum. Eventum Deo committo, qui & Mori, & meum animum novit, & quid in tota hac cauſa actum fuerit utrinque. Ille & Καρδιογνώστης eſt, & judex aliquando erit. Nihil à me officii, vel ſtudii in nobiliſſimo Viro, qui hoc negotium primus novit, mihi conciliando, prætermiſſum fuiſſe, & gaudeo, & gaudebo ſemper. Vale, Vir celeberrime, cum Cl. filio, utut Mori ſummè ſtudioſo.

Scripſi rapeiſſimo calamo Lugd. Bat.
xxxiii. *Mart.* cIↄ Iↄc xLviii.

Quanti Godofredi elogiâ facienda ſint, & multis demonſtrare poſſum, & probare ea ex mera loligine erga me proficiſci, cujus cauſæ ipſi parum honorificæ ſunt. Nobiliſſ. Salmaſius, profeſſus eſt, haudquaquam ſuo vel conſilio, vel operâ, iſta omnia evulgari. In viros itaque conſilii iſtius authores, inquirendum nobis erit.

CDXLVIII.

Celeberrimo Viro D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori.*

Reverende admodum, Clariſſime, & Doctiſſime Vir, Avuncule ætatem honorande,

TRes ſunt Hebdomades, quod literas tuas, & cariſſimi cognati, ſuis incluſas mihi miſit Reverendus D. Hattonus; exoſculatus eas ſum ſæpius, ac lætum diem notavi, quo non alius mihi Genevæ affulſit jucundior; ſiquidem ex iis, & proſperam tuam, cariſſimæ Amitæ, ac ſuaviſſimi Cognati valetudinem, non tantùm licuit intelligere, ſed & priſtinum illum veſtrum erga me affectum, qui ſanè ad omnia obſequia, obligatum jam ante multo ſemper reddit alacriorem; ita ut ubicumque, & quandocumque gratum animum teſtandi ſe obtulerit occaſio, nunquam officium meum claudicare paſſurus ſim. De laboribus tuis quod ſcribis, gau-

Digitized by Google

deo equidem, quod nunquam deſinas benè velle mereri de poſteris; ſed & ignoſces mihi, ſi dolere me ex parte dicam, quod tot ſimul ſuſcipias labores, quibus ferendis, an par ſit quiſquam alius dubito. Cogito nempe ingraveſcentem ætatem tuam, quæ ſane jam aliquam requiem, ſuo jure ſibi poſcere videtur. De Inſtitutionibus tuis poeticis ampliſſimo Gothofredo tradendis, nihil ſcribis; unde conjectare auſim, Elzevirio ejus rei curam demandatam à te eſſe: ſcribam primo die Mercurii, ea de re ad Elzevirios Pariſienſes, ad quos proculdubio, Amſtelodamenſis noſter, jam diu puto, quid literarum exararit. Non auſim ſanè Geneva diſcedere, priuſquam ampliſſimo Gothofredo ſuum dederim. Doleo ſanè ſummi Viri vicem, qui uxorem habet, quæ quotieſcunque ferè lubet, ab eo divertit, eumque res ſuas ſibi habere jubet. Interdum huic mulieris furori, à Collegio Eccleſiaſtico (Conſiſtorium vocant) obviam itur. Interim officioſiſſimam ſalutem tibi juſſit adſcribi, ut & reverendus Tronchinus, Cl. Deodatus, Clariſſ. Morus, qui maximo hic in pretio eſt. Scripſit ad ipſum illuſtris Salmaſius, cogitare vos de eo Amſtelodamum vocando. Tradidit mihi nuper Oratiunculam aliquam D. Salmaſio tradendam, & quidem mihi, quia conquerebatur, ſiquid tale mitteret, id ab aliis plerumque detentum iri; ſiquidem ut favitores, ita & malevolos, ac invidos, hic magno numero habet Vir optimus. Obſignavi igitur ſigillo meo, meaq; manu, ejus rogatu inſcriptionem addidi. Tradet vobis faſciculum iſtum, Mercator quidam Amſtelodamenſis, Dompſeler, cujus filius hic mecum, ædes Reverendi Tronchini habitat, qui aliis à ſe ad Patrem miſſis, faſciculum iſtum involvit. Deum rogo, ut te, cariſſ. Amitam, ac cognatum ſuaviſſimum, quam diutiſſimè ſervet incolumes.

Rever. & ampliſſ.

nominis tui, obſervantiſſ.

Francifcus Junius. *F. N.*

Dabam Genev. iii. *Kal. April. St. Jul.* clↃ IↃc xlviii.

CDXLIX.

Viro celeberrimo D. Gerardo Joanni Voſſio, *Hiſtoriarum Profeſſori digniſſimo.*

Vir Clariſſime,

Literarum raritatem non oblivio aliqua tui fecit, ſed quia aliis plerumq; negotiis occupatus, non exiſtimabam fidem amicitiæ noſtræ, iſtis tantùm niti oportere. Sæpiùs tamen affectus, & ſtudiorum tuorum, quæ mihi olim declaraſti memor, laudum tuarum hîc præconium feci. Teſtimonium & velut vadem hujus affectus filium habebis, quem 12. annorum & animi, & ingenii viribus, ſecundum vota mea, pulchrè effloreſcentem, chariſſimum & vitæ, & familiæ noſtræ pignus, ad vos mittere deſtinavi: Ille, Vir ampliſſime, cùm venerit; ſi per horulæ ſpatium, quotidie erudito colloquio tuo dignatus fueris, ampliori me debito devinxeris; ſuaſit enim hoc mihi, cùm amœnitas urbis veſtræ, Literarum decus, hominum, & nationis illius elegantia, & lepos, tum præcipuè fiducia humanitatis, & amoris tui, in me, meoſque. Expreſſit id nulla alia neceſſitas; neque inopia Literarum & Literatorum, quorum ſub hac demùm Regina, ſpero pulcherrimam meſſem futuram: ut ad *Gradivum* illum Patrem *Martem*, *Apollinem* adjunctum iri præſidem noſtris arvis, læto augurio ominemur. Vale lumen literati Orbis, & me pari affectu benevolentiæ per literas tuas dignare. Salutabis ex me chariſſimos filios tuos, quorum nunquam apud me memoria intercidet.

Tui obſervantiſſimus,

Jacobus Skytte.

Dab. Lincopiæ Ann. Chriſt. M DC XLIX. v. *die Februar.*

CDL.

Viro clariſſimo, Præſtantiſſimo D. Gerardo Johannidæ Voſſio, *Hiſtoriographo celeberrimo*, S. P. D. *Andreas Eſſenius.*

Vir clariſſime, literarum, & ſeculi noſtri decus præſtantiſſimum.

Librum celeberrimi viri Hugonis Grotii adverſus Socinum, pro fide Catholica, de Satisfactione noſtri Jeſu Chriſti exaratum

Digitized by Google

aratum, rectè virorum inſigniter doctorum calculo comprobatum, docuiſti jam pridem, in reſponſione ad Judicium Hermanni Ravenſpergeri de eodem opere. Utinam ab illo tempore pari ſtudio, tum Papiſmi tyrannidem, tum Socinianiſmi effrænem licentiam vitaſſet, refutaſſet, compeſcuiſſet, Vir celeberrimus! Jam nobis ſerò poſt illius exceſſum; at ſerò potiùs quàm nunquam: & per me tandem (multorum tamen hortatu inductum) at per me potius, quàm per neminem, tot annos deſertum opus ſuſcipiendum fuit. Nequaquam iſto (ingenuè enim quod res eſt fateor) omnigenæ eruditionis apparatu; indubitatis tamen, uti confido, SS. literarum teſtimoniis, genuinis eorum vindiciis, firmiſque rationibus, ubi opus, è naturâ petitis. Exemplum hujus ſcripti tibi, tum in multis aliis, tum ſpeciatim in hoc ipſo labore inſigni magiſtro, prorſus debitum, quo par eſt animi affectu, ac reverentia L.M.Q. mitto, offero. Certè ſcriptis tuis quàm plurimis, multijuga eruditione refertiſſimis, quibus hac etiam ætate, non minus vegetâ quàm grandi, ſtrenuam operam impendis, in re literaria, & antiquitatibus communis dudum factus es Magiſter. In magnis tenebris ſidus tam fulgidum, in ambiguis ducem peritiſſimum, meritò nobis gratulamur: ſed mihi ſpeciatim in hoc opere, propter doctiſſimam Grotiano Tractatui, præfixam præfationem, & laudatam pro illo reſponſionem, quibus non parum me hic adjutum ſeriò confiteor. Unum tamen, de ſingulari tua humanitate, certò mihi perſuaſus, hic commemorare audebo, ubi ſicut à Grotio, ita etiam à te in alia concedendum putavi; ſed tam humili verecundiâ, quàm vel à filio juvene requiras. In negotio liberationis noſtræ, Deum non eſſe conſiderandum, ut partem offenſam, non ut creditorem, non ut judicem ſuperiori ſubjectum; ſed ut Rectorem, & quidem ſummum planè aſſentior: neque enim illis, quâ talibus, jus puniendi competit; iſti autem competit quidem, ſed non præter legis formulam. At quæritur, qualis ſit Dei in iſto negotio actus? Actum eſſe juriſdictionis Rectori competentem neceſſum eſt: Legis abrogationem ac derogationem, omninò vobiſcum nego: Legis ὡς ἔκειτο καθόλου ſtrictam executionem, prout noxa caput ſequitur, & noſtra pœna infinita, ob infinitam Dei majeſtatem, Legis tranſgreſſione læſam, in obligatione erat, pariter rejicio. De diſpenſatione, an interpretatione κατ' ἐπιείκειαν manet controverſia. Illam hic non agnoſco: diſpenſatur de lege, cùm perſonæ alicui permittitur, quod alii iſtius ordinis per legem prohibentur, aut res aliqua ſimiliter ab obligatione tollitur. Sic diſpenſatio definiente Grotio, eſt actus ſuperioris, quo legis manentis obligatio circa quaſdam perſonas, aut res tollitur. Sicut Derogatio eſt partialis abrogatio: ſic diſpenſatio eſt objectiva quædam derogatio, qua id quod per legem alias obligaretur, ab obligatione eximitur, cæterum lege ipſa manente integrâ. Porro ut lege non exiſtente non committitur peccatum: ἡ γὰρ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία; ſic facta diſpenſatione non eſt peccatum, quod aliàs futurum erat peccatum, ut conjugium inter Liberos πρωτοπλάστων, ablatio opum Ægyptiarum ab Iſraelitis facta, &c. At fideles non ſimpliciter impunè auferunt peccata ſua, quaſi peccata non eſſent, quæ eſſet diſpenſatio, ratione perſonarum; nec certa quædam peccata, quæ eſſet diſpenſatio ratione rerum: ſed pœnas dederunt æquivalentes, optimaque proportione, peccatis ſuis reſpondentes, per ſponſorem conjunctiſſimum. Ita nos abſolutè lege ſoluti non ſumus, nec à legis vinculo relaxati, Ὅτι εἰ εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον, 2 Cor. v. 15. Sic non ſolum νόμον οὐ καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως, ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν, Rom. iii. 31. Ὅπως τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν, Rom. viii. 4. Καὶ τέλος νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι, Rom. x. 4. Ἐπιείκειαν qualemcumque adhibere cujuſvis eſt; ea vero quæ legis in puniendo executionem ſpectat, ſolius Rectoris eſt: quæritur autem de liberatione noſtri, à pœna, per pœnam ſuccedaneam κατ' ἐπιείκειαν. Hujuſmodi interpretatione Deus in Evangelio declarat, pœna ſecundi Adami, nos præſtari immunes, juſtitiâ ipſius conſtitui juſtos; ſicut ex primi Adami reatu juxta legem (verbis tamen ſynecdochicè acceptis) omnes reatum infinitum contraximus; ſic per legem, nos eramus obnoxii: at ſatisfactionem per nos in propriâ perſonâ neceſſariò præſtandam non expreſſit Lex; per ſponſorem faciendum non excluſit: ſed neque admiſſibilem pronuntiat, ὡς καθόλου κεῖται. In Evangelio eſt, ἐπανόρθωμα νόμου, ᾗ ἐλλείπει διὰ τὸ καθόλου: ſic ἐπιεικῶς admiſſus eſt ſponſor, & ob ſolutionem illam pœnalem, quæ κατ' ἀκριβοδίκαιον videbatur recuſanda, ſaltem erat recuſabilis, nos liberati ſumus à pœna. Tralatio iſta pœnæ non eſt quidem formaliter actus interpretationis, ſed eſt actus judicii, ſecundum jus ἐπιεικοῦς interpretatione (quæ nobis Evangelio expreſſa eſt) mollitum,

Digitized by Google

atque ea ratione relaxatum. Confer ſodes laudatæ reſponſionis tuæ paginam 78. cum noſtra pag. 459. Ignoſce, Vir præſtantiſſime, ut calamo libero, ſic animo ſtupendæ eruditionis tuæ, & lucubrationum accuratiſſimarum obſervantiſſimo ſcribenti. Ignoſce iterum interpellanti, dum convaſas tua (ut nuper loquebaris) cedro digniſſima, & antiquæ veritatis, ac veræ antiquitatis ſtudioſis deſideratiſſima. Hoc denique munuſculum, maximæ obſervantiæ exiguum monumentum, pronus accipe. Sicubi à veritate aberro, benignè in viam reducere diſcipulum, utinam vacaret, ac liberet! Deus Optimus Maximus te ſeculi noſtri decus, & validum Reipublicæ Literariæ columen, quam diutiſſimè incolumem nobis ſervet.

Dabam in Neder-Langhbroeck, xiv. Cal. Mart. anno vulgaris æræ Chriſtianæ cIↄ Iↄc xlix.

CDLI.

A Mademoiſelle Voſſius

Mademoiſelle, *à Amſterdam.*

S'Il étoit des afflictions, comme des fardeaux, qui ſe trouvent plus legers, quand plus de perſonnes les ſoutiennent; celle dont il à plû à Dieu de vous viſiter, en retirant à ſoy feu Monſieur Voſſius vôtre Mary, ne vous devroit point être fort peſante; puiſque s'intereſſent en vôtre perte, tous ceux qui ont eu l'honneur de le connoitre, & qui ont profité de ſes travaux. Je me ſens obligé de devoir, & d'affection, de me profeſſer de ce nombre; reconnoiſſant qu'en ſa mort, les bonnes Lettres ont perdu une grand lumiere, le public un rare ornement, vous un bon Mary, & moy un bon Ami. Cependant & à vous, Mademoiſelle, & à nous tous, ne reſte, que de metre le doigt ſur la bouche, & d'aquieſcer, en la bonne volonté de celuy, qui eſt le ſouverain Arbitre de la vie, & de la mort. Nous n'entrons en ce monde que pour en ſortir; en tous les contracts de Mariage, il ſe parle de la mort; pour ce que le Ciel, qui fait les Mariages, ſe reſerve le droit de les diſſoudre; & vous n'aves point perdu vôtre Mary, mais ſeulement, il eſt alle le premier au rendeſvous general de tous les enfans de Dieu: Car ayant veſcu comme il à fait, de la vie des Gens de bien, il eſt mort de la mort des juſtes; & ayant ſi bien fait profiter les talents, que le Souverain Maître luy avoit departi, il eſt maintenant reçu en la joie de ſon Seigneur. Et outre cette commune conſolation des Chreſtiens, que *Bien heureux ſont ceux qui meurent au Seigneur.* Vous en devez tirer une particuliere, de ce qu'il eſt mort ancien, & raſſaſie de jours, vous laiſſant un fils heritier de ſon nom, & de ſon Erudition, & s'étant acquis par ſes doctes labeurs tres utiles au public, & à l'Egliſe de Dieu, une reputation immortelle. Auſſi ne doute je point, que la ſageſſe, & la reſolution, avec la quelle il s'eſt composé de longue main à ce depart, n'ait fait d'aſſes fortes impreſſions ſur votre Eſprit, pour l'admettre avec moins de perturbation. Vous n'avez garde en cette occurrence, de parler comme une femme mal ſage, ainſi que faiſoit celle de Job, étant fille d'un ſi excellent Pere, que Dieu vous avoit donné, veufve dun tel Mary, qu'il vient de vous retirer, & Mere d'un tel fils, qu'il vous a conſervé, d'un plus grand nombre d'enfans, pour être vôtre Benjamin, & le Baſton de vôtre vieilleſſe. Veuille ce Pere de toute miſericorde eſſuier vos larmes par la main de ſa grace; je l'en ſupplie de tous mes voeux, & vous de croire, que comme je cheriray, tant que je vivray, la memoire de M. Voſſius, auſſi demeurerai je ſans varier, & à Mr. votre Fils, du quel je plains l'abſence en cette occaſion:

Mademoiſelle, *Votre tres humble,*

A Groningue ce *& tres obeiſſant Serviteur,*
26. Mars. / *5. Avril.* 1649.

Des Marets.

DCLII.

Clariſſimo Viro Iſaaco Voſſio *Hiſtoriographo digniſſimo.*

Clariſſime, & incomparabilis Vir,

CUm ante octiduum Groningham profectus ſit præſtantiſſimus D. Junius, & ea de cauſa tuis reſpondere non potuerit, mei officii eſſe duxi, de iis certiorem te reddere, quæ per literas quæſiviſti. Quod igitur ad Bibliothecam τῦ μακαρίτε Sixtini attinet, primùm habe. Eam hodie luſtravi, & quidem ex præſtantiſſimis conſtare ſcriptoribus comperi, interque alios Manuſcriptos inveni, *Priſcianum Grammaticum* in Pergameno antiquiſſ. *Senecam Tragicum* uti & *Philoſophi Epiſtolas*, itidem in Pergameno.

meno. Adhæc *commentaria Græca Anonymi in Ariſtotelem* nitidiſſimè deſcripta, aliòſque Manuſcriptos codices multos, quorum catalogum poſt octiduum fortè tranſmittam. Plurimos quoque authores vidi tam Græcos, quam Latinos, qui à Grutero aut emendati, aut cum Manuſcriptis collati erant. Interrogavi denique, utrum venales eſſent libri, ſed quoniam de vero hærede Sixtini nondum conſtat, & hinc de iis litigatur, divendi minimè poſſunt. Valdè ſoliciti ſunt Proceres noſtri Amſtelodamenſes, de acquirendo aliquo viro erudito, & digno, qui in locum præſtantiſſimi parentis tui ſuccedat.

Interea tamen ad eam profeſſionem, valde commendari audio Davidem Blondellum, quem aiunt Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ eſſe peritiſſimum. Alii Procerum animos putant eò inclinare, ut muneris id, Rectori Junio committant. Sed nihil de his, ante reditum tuum futurum, alii mecum exiſtimant. Ad Profeſſionem Theologicam in Leidenſi Academia, ob D. Spanhemii obitum vacuam, à Riveto commendari dicitur Bochartus. Ante octiduum, per filium illuſtris Salmaſii, ad te miſimus diatribam quamdam Samuelis Petiti, nunc primùm à Sorbiero editam. Editus quoque nuper eſt libellus Boxhornii, de jure Majeſtatis Regiæ, ejuſdemque reſponſio, ad calumnias Anonymi, ſed eum tibi comparare operæ pretium non videbatur, quia parum laudis, eo labore apud doctos meruit. Ad finem jam vergit fratris mei Palæphatus, quem ubi abſolutus fuerit tranſmittam, & ſi quid interim novi edatur, addam. Vale, celeberrime Vir, & me ama.

Amſtelodami, 3. Julii, cIↃ IↃ c xlix.

Præclariſſimo tuo nomini æternum devotiſſimus,

Alexander Tollius.

CDLIII.

Clariſſimo Viro Franciſco Junio *Leydam honorificè vocato S. P.*

† Literas haſce à Puteanis fratribus habuit Cl. Voſſius, Salmaſio teſte in Epiſtolis p. 149.

† Vir Clariſſime,

Nihil videmur præter officium noſtrum facturi; ſi quod ante decennium tentavimus, idem nunc denuò, Literis hiſce, quaſi ſuccedaneis, aliquando iteremus: hoc eſt ut te, (quod abſque incommodo tuo fiat) in Academiam Leydenſem, ad primarium Theologicæ Profeſſionis munus capeſſendum evocemus. Fiduciam petitioni noſtræ tribuit, Scholæ hujus herbeſcentis (cui nos Curatores dati) ac doctrinæ cum primis ſacræ promovendæ cupiditas; tum verò obvia iſta humanitas tua, piis ac doctis omnibus perſpectiſſima. De qua, ut omnia nobis promittere audeamus, literarum tuarum ruminatio facit; quibus ante decennium illud (quod diximus) prolixè, cumulatéque, ad priores noſtras reſcripſiſti: quas etiamnum (uti meritum eſt earum) in Tab....... noſtris conditas aſſervamus. Summa conditionis, quam deferimus, hæc eſt; ut (& ex rei ipſius dignitate, & tua) principem in Lycæo hoc noſtro, in ſacrarum Literarum profeſſione ordinem ducas, atque obtineas: Collegam habiturus M. Lucam Trelcatium (quem honoris causâ nominamus) Virum literatiſſimum, juxta ac modeſtiſſimum; proque eo munere, decreto publico, octengintorum Caroliorum noſtratium (quos Florenos vocant) mercedem annuam ordinariam in ſtipendium, tibi conſtitutam eſſe ſcito: (cujus ita apud nos ratio conſtare ſolet, ut ex ærario Academico de ſummâ, quâ convenit, ſingulis trimeſtribus, quadrans deductus, in partem rei ſolutæ Profeſſoribus procedat.) Viatici præterea loco Daleros ducenos, qui tibi recens advenienti, quamprimùm à Quæſtore publico ultrò repræſentabuntur. Diſpice, Vir clariſſime, quantum incrementi, ac præſidii Lycæo huic noſtro ſis allaturus; quantum ſubſidii Bataviæ Eccleſiæ, ac veræ pietatis cultoribus; quantum denique tibi ipſi ſolidi honoris & gratiæ. Nos verò à nominis tui ſplendore lucem mutuaturi, & doctrinæ tuæ plurimùm debebimus. Et ut alii debere in poſterum velint, grata animorum ſignificatione, omnibuſque officiis, quâ privatim, quâ publicè, ex parte noſtra ſtudioſiſſimè adnitemur. Tuæ comitatis fuerit, per Tabellionem hunc Academicum (hujus ſolius rei causâ iſthuc ad vos ablegatum) quamprimùm nobis, ſuper hoc negotio, quidquid conſtitutum habueris, ex animi tui ſententiâ, liberè ac planiſſimè perſcribere, ſine circuitione inquam, more Majorum: nec in Lycæo hoc noſtro (ſi tibi placuerit hæc conditio) Theologicæ Diſciplinæ Candidatos tuæ eruditionis deſiderio pati oblanguere diutius. Deus te quam diutiſſimè incolumem ſibi, atque

Eccleſiæ conſervet. Vale, Vir Clariſſime.

Lugduni Bat. anno Chriſti xix Auguſti, cIↃ IↃ xci.

Ex Decreto Curatorum & Conſulum

J. van Hont.

CDLIV.

Clariſſimo Viro Jano Grutero, *J. U. Doctori digniſſimo. S.*

RAræ quidem inter nos Literæ, Vir doctiſſime, tum intervallo magno locorum, tum hominum injuria. Sed quid agamus? Manebit tamen conjunctio animorum, ſtudiorumque integra, quam tuæ ſuaves Literæ, admodum confirmarunt. De Seneca, quod plura polliceris, operam bene locatam puto: etſi meminiſſe nos interdum oportet illius, manum de Tabula. Plautus multa quidem adhuc habet vindice digna: & Camerarii in eum operam dilaudant certè docti: ſi religiosè lectionem veterem (niſi quid manifeſto ἔτυλον videris) ſervabis, illud equidem malo, quàm ut conjecturis agatur. Nam eſt in conjecturis neſcio quis malus genius, quo allubeſcunt Authoribus, primo illo aditu, ſed in pericula conjiciunt eos plurimùm. Grave eſt ex alea conjecturæ ſubire judicii alieni aleam. Epiſtolas ad Atticum attigi brevitate mea: mallem, & longius & clarius: ſed alio me vocant alia, nec me decet, in hoc genere valdè curioſum eſſe. Commulcium à commulcando ut dicitur, non iniquè fero: ſed illud magis placet. Videtur enim Tullius, de toto illo concurſu bonorum dicere, in quo primas Cato occupavit, & fuit πεσοιμιά ζων. Acceſſit Hortenſius, &c. Epiſtola 13. Lectiones alias reticui, eo quod non placet aliena diſtringere: eadem ſimplicitate ago, qua viri boni, qui promercaleis res ſuas proponunt, alienas intactas ſinunt. Hotomanni lectionem probare non poſſum, quia alius ſermo eſt, quod mihi ſatis principio illius notæ videbar obſervaſſe: ideoque aliena eſt, judicio meo, ab hoc loco rei nummariæ metaphora. Fabæ ego quidem opponi malo ἀποθίνων, & ita ſibi conſtat argumentum. De rebus prolatis, quod ſcripſi, puto, me ita ſcripſiſſe, ut principium oſtenderim, cætera non excluſerim, quæ ad ceremoniam illam acceſſerunt: Nam locutionem dico, ab ſolenni ritu profectam eſſe. Ut autem locus ſit illuſtrior (cogis me obſoleta repetere) Legationem liberam à Cæſare Tullius poſtulaverat Epiſt. 13. Ejuſdem libri 14. ſed non ante Liberalia legari voluerat, Epiſt. 5. quo die, Tullius fugiens tumultum, legatione uſus eſt, ut reprehendit Atticus, Epiſt. 10. Erat enim biduo poſt parricidium, ut vocabant. De hoc die ſentit Tullius, quum ait, *ante res prolatas.* Bina autem Liberalia, multi fuiſſe putant malé. Hæc liberalia verò, non à Libero Patre Baccho, ſed à Libero Deo dicebantur, qui virorum ſemini præerat, ut Libera ſemini mulierum. Author mihi Auguſtinus, lib. 4. de civitate Dei, cap. 11. & lib. 6. cap. 9. his Liberalibus Togæ dabantur pueris xvi. Calen. April. & per totum oppidum, ſedebant ſacerdotes Liberi hedera coronatæ anus, cum libis, & foculo, pro emptore ſacrificantes, ait Varro, l. 5. de L.L. Sed quid ago? γλαυκ' εἰς ἀθήνας. Ego quoque manum de Tabula. Et te ſalvere jubeo cum filiola tua.

Lugd. Batav. Cal. Aprilibus. 1595.

Tuus,

Fr. Junius.

CDLV.

Franciſco Junio, *F. F.*

INcolumem te iſthuc perveniſſe, Franciſce fili, gaudeo, & oro Dominum prout iter ſecundavit, ſic etiam ſtudiorum tuorum ſecundet curſum. Curſum dico, non quod te putem currere, qui à tergo multorum ſubſidis, ſed quod velim te id facere, & quod Deo, & mihi debeas. Nihil à te mihi gratius poteſt accidere, quàm ſi te ſtudentem videro, & in iis literis, quæ te ornare, & publicum juvare poſſunt, provehentem; ſi feceris, me uteris, dum vivo, bono, & favente Patre: ſi non feceris, (avertat Deus) meam offenſam ſcito, non fore tibi adjumento. Exſuſcita illam tuam animulam, & poſtpoſitis nucibus, & jocis, (quibus adhuc indulſiſti plus ſatis) arripe libros, & ad ſtudia rapere, ut puerum virtutis amantem decet. Deum time; Præceptores cole, cum bonis verſare, abſtine amatorum conſuetudine, & in eo totus

totus eſto, dum me habes ſuperſtitem, ut hæc commoda bene occupes; quæ ſi Deus ex hac vita me evocaverit, eſſent te momento fugitura. Nos tibi omnes ſalutem dicimus.

Lugd. Batav. die Dominico xxviii. *April.* 1602.

Tuus Pater,

Fr. Junius.

CDLVI.

Gerardo Joanni Voſſio *V. C.*

Lugd. Bat.

PUdore ſuffuſus ſum, cùm literas tuas vidi, illas ad exemplum candoris & elegantiæ ſcriptas. Tanti feciſti PUTEANUM, ut quem in Scholarum primo quaſi pulvere noveras, adhuc amicum cenſeres. Si pectoris mei adyta luſtras, talis fui ſemper: & quemadmodum olim ſuaviſſimam vivaciſſimamque ingenii tui indolem, rapiente velut naturâ, puer dilexi, ita poſtquam ad aliquem nominis gradum veni, clariſſimam doctrinæ tuæ famam venerari non deſii. Quantum me, bone Deus (ut reliqua jam taceam) ultimi de Hiſtoricis Græcis libri ceperunt! Tam felici induſtriâ uſus es, ut quicquid à veteri ævo Græcia ſudavit, ignorare jam docti indoctique deſinant, quos omnes unus docuiſti. Quæ divitiæ! quæ deliciæ! Nihil tam abditum, quod non legeris; tam dubium, quod non expenderis; tam obſcurum, quod non illuſtrâris. Sed ſi hæc deſtinati laboris pars eſt, poſſumus tuo unius ingenio contenti eſſe, & omnis porro ævi Hiſtoriam accuratam in compendium ſerie collectam exſpectare. Imperfectum eſt, & ſæpe hiulcum, quicquid in hoc genere hactenus vidi. Sive tuo igitur nomine; ſive hominum commodo gloriam metiaris, æternus es; citiuſque nulla Scriptorum Græcorum memoria erit, quàm tuam ventura ſæcula involvant. An te amem igitur, an te æſtimem, vides: cauſſas dixi: inhumanus, indoctus, barbarus ſim, niſi amem. Sed ut ad literas tuas redeam, eæ velut flammæ quædam ſunt, & magis magiſque ardentem jamdiu animum corripiunt. Ignem amorem eſſe etiam illum honeſtum, nunc ſentio; claudi aut conſtringi nequit; ſed nec impediri. Nihil intervallum locorum poteſt, præſentes ſumus: nil belli diſſidium, amici ſumus, & amoris cauſas à publicâ irâ removemus. Studia noſtra Humanitatis ſunt, & ad pacem ac tranquillitatem diriguntur: admonemur homines nos eſſe, ut à furore & feritate abſimus. Pugnent alii, ſive verbis ſive armis, imò armorum loco verba habeant: mihi jucundum ſemper erit, Virtutem Doctrinamque, ubi eminent, colere; uni vitio & ignorantiæ infeſtum eſſe. Dabit Deus publicis ærumnis aliquando finem, ut quemadmodum amor noſter nullâ temporis injuriâ impediri poteſt, ita in quiete rerum, plenos liberoſque amicitiæ fructus capiamus. Atque ita eſt: unus tibi è tam vaſto numero reliquus ſum, qui ſpretis tot vitæ diverticulis, tot vitatis bonæ mentis ſcopulis, Muſæ & Palladi adhæſi, honeſtam famam ἀνυδαίως vivendo divitiis præferens. Producere igitur ſtilo ingenium auſus ſum, & quaſi humo me tollere, quia primus ille Literarum bonique nominis amor exſtingui non potuit. Tandem tuo unius exemplo excitari vehementiùs cœpi, quam felicibus ad immortalitatem pennis videbam eniti. Redibant in mentem ſtudiorum incunabula, & pueriles æmulationes. Recolebam ſermones, luſus, jocos; & tanquam familiariter amari adhuc poſſes, aperire continuò affectum ſtudui. Tu qui in aliis ſuperas, hîc quoque victoriam tibi vindicaſti. Prior ſcribis, & ad perennem amicitiam invitas: quam à me flagitatam non eſſe, doleo. Crede candori meo, ita ſe rem habere, quemadmodum initio dixi: Pudore ſuffuſus ſum, cùm literas tuas vidi; felicior neſcio, quia amorem tuum intellexi: an infelicior, quia ſerò indicare meum coactus ſum. Bene eſt: juncti animis ſumus. Tuæ benevolentiæ fuit, ſtringere hunc nodum: meæ conſtantiæ erit, id agere, ne unquam diſſolvatur. Vale.

Lov. in Arce, xv. *Cal. Octob.* cIↃ. IↃC. XXIV.

CDLVII.

Gerhardo Joanni Voſſio, *V. C.*

Lugd. Bat.

LIbera tandem aliquando humanitatis nobis officia erunt, decumana belli ſeveritate impedita. Patet enim jam tabellariis iter, quod affectui meo numquam clauſum fuit. Homo non eſſem, niſi te amarem; à Literis & honeſtis artibus alienus, niſi ſingularem doctrinam tuam & excellentem ingenii vim etiam tacitus ſuſpicerem. Mirum etiam in modum accendit animum meum nupera illa epiſtola tua,

 amantiùs

Digitized by Google

amantiùs neſcio, an eruditiùs exornata, an etiam modeſtiùs. Qui hoc agis, ut mente complectaris optima, adhuc ignorare videris, quantum tibi docti omnes tribuant. Magnus es, qui docere omnes potuiſti. Ejuſmodi libri tui ſunt, de Hiſtoricis Latinis incredibili induſtria ſcripti; nequid jam de Græcis dicam, quos omnes tibi obſtrictos habes. Laudo, imò ſummopere admiror utrumque hoc opus. In altero enim totam exhauſiſſe Antiquitatem videris; in altero veteribus adjunxiſti novos, claris obſcuros nonnullos; ſed ut illuſtrares ſimul omnes. Pulchrum mehercle facinus, neminem prætermiſſum eſſe. Quiſquis enim Hiſtoriam attigit, bene de genere humano meritus eſt; & quia aliquam rebus lucem dedit, luce ipſe dignus erat. Inter ſordes & fumum nonne gemmam interdum invenias? Ad famam ſatis erat, eminentes ſcriptores, tanquam lucida quædam ſidera recenſere: ſed ut amplius publicæ utilitati dares, viliores etiam calamos pulcherrimo & ſemper victuro Volumine complexus es, nequid deinceps omnino in Hiſtoria neſciremus. Juvat profectò & illos, ut ſic dicam, capite cenſos intueri, hactenus utiles, quia ingenium occupârunt. In tenebris tenue etiam lumen veram aliquam imaginem diſtinguit: & quis eſt, qui non malit luſcus eſſe quàm cæcus? Non potuit igitur diligentia tua in vitium excedere; nemini ſupervacua, niſi nuperum ævum, & Monaſteria omnia, in quibus Literæ conſervatæ ſunt, faſtidiamus. Quid mihi verò doctiſſimus ille labor tuus profuerit, publicè in Commentariis meis Inſubricis, quibus Irruptiones Barbarorum in Italiam illuſtro, profitebor. Hiſtoricum, & ſimul Interpretem egi: Ita enim videbar & puriùs narrare, quæ cadente Imperio Romano geſta ſunt; & facilius explicare, quæ, ut ſæcula illa, plus noctis quàm diei habuêre. Propediem, ut ſpero, mittam ad te opus, ſed tanquam ad Cenſorem ſuum. Nam qui omnem examinaſti Hiſtoriam, meam etiam emendare poteris. Nunc illam de S. FLAVIA DOMITILLA Obſervatiunculam vide, & Clariſſimo ſimul HEINSIO oſtende: ad quem mox & literas & exemplar miſſurus ſum. Nuperas verò meas ab ARCERIO an acceperis neſcio. Summum crimen putem, in tanti viri affectum ſilentio peccare. Partitiones Oratorias non Batavicis tantùm ſcholis, ſed omnibus omnium provinciarum dignas judicio. Faxo & hinc Eloquentiæ priſcæ ſpecimen ſibi filii mei proponant. Vale, & me amare perge. Hem, CHRISTOPHORUM CALENIUM video Avunculum tuum magnum fuiſſe: ſed CALENII Venlonenſes ſunt: an igitur & Patriæ nexu jungimur? Iterum vale.

Lovanii, in Arce, XIII. *Cal. Junii,* ↀ. ⅠↃC. xxix.

CDLVIII.

Jacobus Armachanus, Gerhardo Johanni Voſſio, *Viro Cl. Salutem.*

PErvenerunt in manus meas abhinc ampliùs annis XIII. Johannis Latii de Pelagianis & Semi pelagianis Commentarii: quibus eorum originem & progreſſum uſque ad tempora Johannis Papæ, qui Severino ſucceſſit, ſtudioſè diligentérque eſt perſecutus. Delectatus ſcriptionis genere, ab anno in quo ille deſiit ducto principio, proximorum temporum Hiſtoriam adjeci: ex Lugdunenſis Eccleſiæ ſcriptis & Flodoardo, majore ex parte, eam contexens; de meo vero (illius, quem ſuſcepi continuandum, exemplo) *nihil adferens. niſi ordinem.* Vix dum autem iſta abſolveram, cùm Hiſtoria tua Pelagiana prodiit, &curâ & vigiliis elaborata: in cujus parte extremâ, ea ferè omnia occupata à te comperi, quæ ego tumultuariâ operâ in Adverſaria mea conjeceram. Itaque tum quidem ῥάκος illud ἄγραφον abjeci penitùs: verùm ubi obtuliſſent ſeſe mihi poſteà alia ad *Gotteſchalci* cauſſam pertinentia, quæ in noſtri utriuſque Collectaneis deſiderari videbam; antè exorſa retexere placuit, & ad priorem illum centonem etiam iſta attexere ἐπιβλήματα. Quæ, cujuſmodicunque ſint, ad te allegare viſum fuit: ſi cui fortè uſui, in novâ Hiſtoriæ tuæ editione adornandâ, eſſe poterint. Ea tu, ut ab homine exiſtimationis tuæ cupidiſſimo profecta, æquo ac libenti animo accipies. Vale.

Dublinii, V. *Calend. Julias: anno æræ noſtræ Chriſtianæ* M. DC. XXXI.

CDLIX.

CDLIX.

Clariſſimo Gerhardo Joanni Voſſio.

ACcepi, Vir Eximie, Literas tuas; quibus dum amorem quo te proſequor, ex leviori ſaltem muneris indicio, rectè quidem colligis, nobiliſſimum tuum pectus inſtar fertilioris alicujus agri aperis, qui plus multo adferat quàm acceperit. Adeò munuſculum nuper tibi à me oblatum extollis, ut quo te merito meo exſolvere ſtudebas, eo me tuo totum implices, & beneficium longè majus reddere videaris, cùm te debere aliquid mihi profiteris. Utcunque verò aliqua inter nos in Gotteſchalci Hiſtoriâ oboriatur differentia; gaudeo tamen, & tibi ex animo gratulor, nos, (quod ais) in eo, quod rei caput eſt, conſentire: uterque dum B. Auguſtini ſententiam amplectimur. Quam ſive Gotteſchalcus per omnia fuerit ſecutus, ſive aliquando exceſſerit, nolim ego multùm contendere: modò (quod libenter audio) nobis ipſis cum Auguſtino conveniat, cujus ſententiam in cauſsâ Gotteſchalci tuendam ſuſceperat Remigius. Qui verò duriores ſunt, vel fuerunt, Auguſtini interpretes, nunquam mihi placuerunt: miniméque omnium inertes illi τοῦ ἀργοῦ λόγου κήρυκες, qui faciunt agendo, ut nihil agamus, & homines ſponte ſuâ ignavos ipſis quoque truncis reddunt ſtupidiores: quum divinus ille gratiæ præco, ex eo ipſo quòd Deus is ſit qui efficiat in nobis καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας, contrarium planè deducat πόρισμα· ſtudendum idcirco, ut cum timore & tremore ſalutem noſtram operemur. Quippe quod verendum ſit, ſi ab Religione officii hic declinaverimus, &, vel nihil agendo, vel malè agendo, eum à cujus εὐδοκία illa quam habemus volendi & faciendi poteſtas tota pendet, irritaverimus; ne Deus ita à nobis laceſſitus jure ſuo nobiſcum agat, atque nos deſertus deſerat, & novas ad volendum & agendum vires (abſque quibus, ipſi nos ipſos lapſos erigere nequeamus) ultrà non impertiat.

Philip. 2. 12, 13.

De Mariano noſtro, quî factum ut mutus omnino ad vos venerit, amantiſſimo utriuſque noſtrûm D. Ludovico de Dieu rationem reddidi. Mens verò quæ nunc eſt mihi, tum erat eadem: nempe ut, ſicut tuâ operâ ita etiam ſub tuo nomine, integer prodiret Marianus. Integrum verò in unico Cottonianæ Bibliothecæ exemplari repperi: ſi tamen integrum. Poſtrema enim pars Chronici, à Dionyſianæ æræ anno 900. uſque ad finem (quam inde deſcriptam totam ſeorſim ad te miſeram) integrior in Sichardi editione legitur: cui ſiquid deſit, ex tuo ſupplendum erit exemplari; quod illud Gemblacenſe eſſe ſuſpicor, ex quo novam Mariani editionem promiſit nobis Miræus, quam non præſtitit. Nactus ſum & alia tria exemplaria, in quibus Anglicanum Florentii Chronicon cum Univerſali Mariani hoc Wigornienſis quidam Monachus Regis Stephani temporibus commiſcuerat. Ex eorum uno, Florentium (vel potius Marianum) ſuum edidit nobiliſſimus D. Gulielmus Howardus de Naworth, Thomæ Norfolcienſis Ducis filius. Duo alia apud Oxonienſes vidi; in Bodleianâ unum, in Collegii Corporis Chriſti Bibliothecâ alterum: quorum utrumque præter Procemia, integrum librum ſecundum habuit, qui à primo aberat.

Miræus, in Sigeberti Chronic. ann. 854.

Initio Cottoniani codicis verba iſta præfixa inveni, *Meum nomen, ut dignum, Cronica Cronicarum: cùm præ illis ſervo verba Evangeliſtarum. Nulla enim Cronica conſervat diem Menſis Solaris Reſurrectionis Chriſti, juxta hiſtoriam Evangelii, niſi iſta ſola.* Sequebantur deinde, tanquam ipſius Mariani, Tabellæ illæ Chronologicæ quas in apographi mei principio deſcriptas vides: quæ commodiùs, ni fallor, ad calcem operis eſſent rejiciendæ. Earum aliquot in Bodleiano quoque habentur codice (qui à Conſulum Indiculo incipit;) & in altero, Collegii Corporis Chriſti, plures; Romanorum Epiſcoporum Catalogo uſq. ad Eugenium III. perducto, cui aliâ adſcripti erant manu, *ann.* 8. *menſ.* 4. *die* 20. quod Argumento eſt, Eugenii tempore illud fuiſſe exaratum. Ut autem intelligas, quibus in locis Cottonianum libri *primi* & *tertii* Chronicon à vulgato differat: Florentium Wigornienſem nunc ad te mitto, quem Franciſci Quarleſii operâ (qui mihi tum erat ab Epiſtolis, vir ob ſacratiorem Poëſin apud Anglos ſuos non incelebris) cum illo conferendum curavi; ad annum uſque Domini DCCCC. Dionyſianum, à quo quaternio priùs miſſus initium duxit. Ubi quæ lineis ſubtùs ductis ſunt notata, à Cottoniano exemplari abſunt, & ex Florentii Annalibus à Wigornienſi de quo dixi Monacho ſunt hîc intexta.

Mitto ſimul & Epitomen à Roberto Lotharingo Herefordenſi Epiſcopo, eodem quo Marianus mortem obiit anno, concinnatam:

Digitized by Google

cinnatam: cujus in quarto de Pontificibus libro Gulielmus Malmeſburienſis ita meminit: *Erat tunc temporis monachus Marianus apud Magontiam incluſus, qui longo ſolitudinis otio Chronographos ſcrutatus, diſſonantiam cyclorum Dionyſii Exigui contra Evangelicam veritatem, vel primus vel ſolus animadvertit. Itaque ab initio ſæculi annos ſingulos recenſens, 22. annos, qui circulo deerant, ſuperaddidit; magnam & diffuſiſſimam Chronicam facere adorſus. Eum librum Robertus miratus unicè, æmulatus mirificè, Angliæ invehendum curavit. Denique captus Mariani ingenio, quicquid ille largiùs dixerat, in arctum contrahens defloravit, adeo ſplendidè, ut magis valere videatur defloratio quàm ingentis illius voluminis diffuſio.*

Ad calcem hujus Epitomes in Cottoniano codice appendix adjecta, ab altero Bodleianæ Bibliothecæ aberat: quam vel eo nomine negligendam non putabam, quòd magnæ illius Periodi Julianæ, cujus uſum magno Scaligero acceptum referimus, prima veſtigia in eâ deprehenderim. De magnis Cyclis Appendicem non diſſimilem ad finem libri primi ipſius Mariani in Collegii Corporis Chriſti Manuſcripto appoſitam inveni: quam hîc incluſam mitto; alia quoque de Mariani patriâ & variis editionibus Collectanea miſſurus ſimiliter, ſi ad Editionis tuæ ornatum aliquid inde acceſſurum à te intellexero. Deus laboribus tuis benedicat: & omnia tua ſtudia in honorem gratiæ ſuæ, Eccleſiæ bonum atque Reipublicæ Chriſtianæ vertat emolumentum. Vale, Vir Clariſſime; &, ſi quæ ſunt alia, ex latore harum Literarum D. Freyo fuſiùs intellige.

Dublinii, anno MDCXXXII. 4. *Id. Jun.*

Tuæ Dignitatis ſtudioſiſſimus,

Jac. Uſſerius Armachanus.

CDLX.

Clariſſimo Gerhardo Johanni Voſſio.

IGnoſces, Vir Humaniſſime juxta ac Doctiſſime, quòd ignotus te compello ac feria tua leviculo negotio interpello. Juſſu Honoratiſſimi & Reverendiſſimi Archipræſulis Cantuarienſis (qui niſi immensâ occupationum mole diſtineretur, jampridem ad Literas nuper à te acceptas reſpondiſſet) operam tuam implorandam habeo in providendo vellumine terſo ac utrinque lævigato, quod & Typorum impreſſionem ferat, & calami etiam ductum non aſpernetur. Apud nos periit prorſus hujuſmodi Artificium, nec aliud habemus velluminis genus, quam quod librorum integumentis adhiberi ſolet. Apud vos hoc artificium vigere libenter credimus, atque inde Clariſſimum Virum Dominum Th. Bodleium vellumen illud comparaſſe, ex quo conſtat Catalogus grandis Librorum in Bodleianâ, partim excuſus, partim calamo exaratus, qui publicè proſtat in Bibliotheca, quem fortaſſe notaveras, cum illic eſſes. Hujuſmodi velluminis ſpecimen aliquod, tres ſcilicet vel quatuor membranas, ſi apud vos ſit parabilis annona, ad ſe ut tranſmittas, quamprimum commodè poteris, rogat Honoratiſſimus Archipræſul; ſimulque ut ſignifices utrum hujus mercimonii tanta apud vos ſit copia, ut ſuffectura ſit operi, quod mille fortaſſe membranas, aut amplius deſideret. Habetis hoc nomine Honoratiſſimum Præſulem tibi debendi reum, meque inſuper eadem operâ devinxeris, ſummum jampridem

Raptim. Londino Decembris xx. 1633.

Virtutum tuarum Cultorem

P. Turner, *Soc. Collegii Merton in Academia Oxon.*

CDLXI.

Cl. V. Gerardo Voſſio.

QUæ populum ſcire, uti nunc ſunt res noſtræ par erat, ex Epiſtola quam nomini tuo, Vir Clariſſime, inſcribere auſus eram, nota ſunt: quæ ſapientes, ex iſta ſi vacat, ſeductus accipies. Quum Grammaticam Scholis apud nos Edicto imperatam omnes propemodum docti atque indocti clamitarent alii curtam, prolixam alii, hi methodum, illi materiam incuſarent, Daneſius quidam Epitomen Grammaticæ edidit: hanc Haineus (quem Miſum ego, quia Gallis *Haine* odium ſonat, agnomino) apud Archiepiſcopum Cantuarienſem, Epiſcopum Ciceſtrenſem, alios mancam clamitat, ſuam ex regia Daneſiana conſutam promovere ſtudet; res ad Regiam Majeſtatem defertur, cujus mandato evocatus ego huic operi deſignor: quod à me abſolutum Rex ad proceres qui illi à Sacris Conſiliis demandat, hi ad Scholarchas tres & his adjectum Haineum, pernicioſo credo conſilio, ne & hîc novas res moliri arguerentur qui mihi

Digitized by Google

mihi autores. Plura cùm publicus tum privatus ſuper recenti vulnere ex obitu dilectiſſimi filii adjicere non permittit dolor. Si quid erit, quo, vel conſulendo, vel monendo, aut etiam, ſi promerebitur, cohortando, me beare dignata fuerit nota mihi dudum prolixa tua humanitas; faciam ne apud ingratum aut immemorem pereat illud beneficium, verùm trabali fixum clavo ſtet apud eum, qui te meritiſſimè ſemper coluit, religioſiſſimè uſque colet, eſt eritque Tuus,

Londini, Maii Nonis anno Domini M IↃ C XLI. *Tho. Farnabius.*

Ego jam per quinquennium ſeceſſi in rus meum ad viceſimum ab urbe lapidem. Londinum ſubinde viſo. Si quid ad me voles, tradet mihi Aſſuerus Regemorterus, alumnus quondam meus, qui Lugduni ſtuduit, ſuſcepitque gradum Doctoris Med. Habitat is Londini, in Vico qui vocatur Lime ſtreet.

CDLXII.

S. & Obſ.

QUod dulciſonos audientibus concentus evenire ſolet, Vir longè celeberrime, idem mihi ſuaviſſimo tuo colloquio Amſtel. dimiſſo nuper accidiſſe fatendum. Ut enim illi exoptatæ in auribus circumferunt vocis ſonum: ſic mihi non auribus tantum obverſatur, ſed etiam penitus pectori infixus, hæret & hærebit, quamdiu ſanguis in venis caluerit, ſermonis tui, quo me dignatus es, lepos pariter & candor. O dulces & frugiferas dapes, quibus tunc frui datum fuit! Hominis grati, piorumque monitorum audientis vix reſponderem officio, niſi has ipſas & obſequioſâ mente exoſcularer & in ſuccum ſanguineum meum, quoad vires in hac noſtrâ infirmitate tulerint, convertere ſtuderem. Non ergo temporis ſenectus nec loci longinquitas, nec rei ipſius difficultas æquè ac à multis neglectus hoc apud me, (ut cum bono Deo ſpero) efficient, ut ejus amorem ſtudiumque menti meæ vel excutiant vel exoſum reddant. Fruantur alii ſuo judicio, ego & quid ſanis iſtiuſmodi debeatur conſiliis & quantum ex rei illius ſtudio hauriatur utilitatis, per Dei gratiam non ſum ignarus. Qamprimum igitur per alia, quibus etiamnum diſtrahor, licuerit ad amœniſſimos & aquæ vivæ uberrimos antiquitatis fontes deguſtandos me conferam: cumque multum mihi ad hanc rem adjumenti adferre poſſit eminentia tua, ſi efficiat apud Cl. Dominum Franciſcum Junium, ut interdum unius atque alterius autoris antiquioris uſus ex Bibliothecâ Arundelianâ ſtudiis meis concedatur; ne in hoc mihi deſit obnixè rogo. Ipſe quidem benevolentiam dicti Dn. Junii præſens hìc ambivi, & mentione tuæ eminentiæ benevolentiæque mihi exhibitæ exambivi; quin tamen largiorem illius fructum ſim ſenſurus; ſi recommendatore inſuper te apud eum uti mihi daretur nullus dubito: ego inter eminentiæ tuæ cultores animo non facile ulli ſecundus, & Deum venerans, ut eâdem ſuperſtite rempub. literariam quam diutiſſime frui ac gaudere, clementer largiatur. Vale Literatorum ocelle, meque tua proſequi benevolentiâ perge.

Dab. Londini 12. Julii cIↄ Iↄ c xli. *Celeberrimæ Tuæ Eminentiæ*

Obſervantiſſimus,

Daniel Sachſius.

P. S. Si Theſes tuæ antehac editæ et nunc proſtant venales, quæſo te eminentiſſime Vir, indices exhibitori præſentium ubi, ut exemplar earum accipere poſſim.

FINIS.

ERRATA

Digitized by Google

ERRATA ſic emendabit Benignus Lector.

PAgina 1. Columna 2. Naſſovius. pag. 3. col. 1. pro LXII. repone XLII. p. 10. c. 1. pro I. V. repone *Iſ. Voſſium*. p. 15. c. 1. Alcuinus. p. 31. c. 1. pro *Chatto* lege *Achatio*. p. 45. c. 2. [illegible]. p. 54. c. 2. Anſegiſo. p. 56. c. 1. Cicestrienſis. p. 58. c. 1. Ciceſtrienſis. p. 59. c. 1. Burhilli. p. 69. c. 1. Ciceſtrienſi. p. 70. c. 2. pro *Cui* repone *Qui*. p. 77. c. 2. Slupeskium. Sic etiam lege ubicumque nomen iſtud in his Epiſtolis invenies. p. 84. c. 1. Auberius Maurerius. pag. 85. c. 2. Conſiliis. p. 86. c. 2. Scholaſtico malè ſentire. Ibidem. Ideo. p. 89. c. 2. Grenvillo. p. 95. c. 1. [illegible]. p. 100. c. 2. Lithocomi. p. 101. c. 1. Davidi de Willem. Ibid. c. 2. Hoffero. p. 102. c. 2. Hagam. p. 105. c. 2. Herce. p. 113 c. 1. [illegible] c. 2. [illegible]. p. 114. c. 2. pro *quis* repone *quia* p. 127. col. 2. Londinum. p. 181. c. 2. pro *Hoelellus* fortè reponendum *Hoelzelmo*. Ibid. Curatorum. Ibid. provinciam. p. 186. c. 2. Archiepiſcopo Armachano. p. 188. c. 1. pro *M. Scripto*, repone MS. p. 150. c. 1. Radzivilii. p. 193. c. 2. pro *Dusiaca* lege *Dousiaca*. Ibid. Douſiaca. p. 194. c. 2. prodiiſſe. p. 195. c. 1. lectione. p. 199. c. 1. Junio Philargyrio. Ibid. Phranza. p. 200. c. 2. Blaeu. p. 202. c. 1 repone *Andr. Riveto S. P.* p. 206. c. 2. ſumptus p. 210. c. 1. Hagam. p. 214. c. 2. Hagonem. p. 216. c. 2. de Willem. p. 217. c. 1. Skyttio. p. 221. c. 1. [illegible]. Ibid. c. 2. Joanni. Ibid. Semiebionitas. p. 222. c. 1. pro *monte* repone *monet*. p. 232. c. 1. Sorgianis. p. 239. c. 2. Scyttianæ. p. 241. c. 2. Triobrogæ. p. 251. c. 2. [illegible]. p. 252. c. 2. Regis. p. 253. c. 1. Goudenſem. p. 258. c. 2. Grotii. p. 265. c. 1. bis Rykwaert. p. 330. c. 1. Vander-Mylio. p. 446. c. 1. Sorana. p 454. c. 2. cogor. p. 446. c. 2. Eccleſia. p 411. c. 1. Langermanno. p. 426. c. 2. unum aut alterum. p. 291. c. 1. aut contemptum. c 2. hæredum.

In Clarorum Virorum ad VOSSIUM *Epiſtolis.*

PAgina 14. Columna 1. pro *Grilli* repone *Cyrilli*. pag. 1. col. 15. pro V. repone *vero*. Ibid. Elmenhorſtius. p. 23 c. 1. Anti-Grotium. Ibid. c 2. Altorphina. p. 34. c. 1. A Londres. p. 35. c 1. parlé. Ibid. neceſſaire. p. 36. c. 1. mortuum. p. 49. c. 1. Commentariis. p. 66. c. 2. Wren. Ibid. c. 1. puto legendum eſſe *Barlamachiana*. p. 67. c. 1. Creigthon. p. 104. c. 2. divertas. p. 131. c. 1. pro *Eques* reponendum puto *Epiſcopus*. p. 191. c. 2. Galeotti à Prato. p. 192. c 2. pro *Reuus* legendum cenſeo *Ree*. p. 196. 1. *Greefius* repone *Gravius*. p. 210. c. 2. pro *Treſtreſaco* lege *Meſtrezatio*. p. 211. c. 1. 1. Peyraredus. p. 222. c. 2 Aug. p. 226. c. 2. procedit. p. 229. c. 2. Milleterium. p. 232. c. 2. [illegible] p. 240. c. 1. Nemauſi. p. 244. c. 2 Polymathia. p. 245. c. 2. [illegible]. p. 20. c. 2 Petro de Witte. p 100 c. 2. vitare potes. p 280. c. 1. Joh. Rod. p. 276. c. 1. *De Brieux, in ſuprema Medioma[illegible]icam curia quendam Senator.* Ita lege, & dele quæ habentur in infima parte columnæ. p 276. c. 1. poſt *degentis* appone punctum. p. 276. c. 2. atteſtentur nec. P. 268. c. 2 pro *Lu[illegible]chianas* vide an legendum ſit *Humanas*. p. 272. c. 2. an errore.

Cætera Lectoris Judicio permittimus.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google